

50. C. f.

R c (b) 109 (2

2°

Modesto

✓ R. c (8) 109(2)

ELUCIDATIO
LITERALIS, MORALIS,²
AC ANAGOGICA

In Threnos Jeremiæ

Conv: Prophetæ. *Sinc:*

TOMUS II.

Carm: IN *Disc:*

CAPUT SECUNDUM.

Ad Bibliothecam Regiam

AUTHORE *Sapariensi*

P. Fr. MODESTO à S. Joanne Evangelista, Ordinis
Carmelitarum Discalceatorum, Pro-
vinciae Austriacæ S. Leopoldi.

Cum speciali Privilegio Sac: Cæsar: Regiæque Majestatis.

VETERO-PRAGÆ, Typis Joannis Wenceslai Helm,
Anno M. DCC. XVI.

Edi 50 Florenos Conventus Licensi

1743

Staatsbibliothek
Passau

104150289

ILLUSTRISSIMO
ET
EXCELLENTISSIMO
DOMINO, DOMINO
LEOPOLDO
JOSEPHO
SCHLICK,
Sacri Romani Imperij
COMITI

DE
PASSAUN ET WEISKIRCHEN,
Sac: Cæs: Regiæq; Majestatis
A&uali Intimo
CONSILIARIO, CAMERARIO,
Generali Campi Marefchallo, Equi-
tum Colonello

REGIS BOHEMIÆ
SUPREMO
CANCELLARIO.

ILLUSTRISSE

AC

EXCELLENTISSE

SACRI ROMANI IMPERII

COMES,

DOMINE, DOMINE

GRATIOSISSE.

Rodigiosus ille Darij Regis Cancellarius, vir

desideriorum Daniel, spectabat aliquando prophetica inter somnia portentosum quaternionem animalium, quadruplicis imperij quadrigam bajulantem; ascendebant singula de mari magno, quia (commentatore Hieronymo) *Ortum habuerunt in*

(a) in 7. cap: *mundo, & creverunt triumphando.* (a) Quorum tam ordine, quam dignitate primum, emergens quasi leona, & alas habebat aquile. (b) Præsignans in

(b) Dan: 7. leone fortitudinem, in aquila perspicacitatem. In hoc sublimi Tuam COMES

EXCELLENTISSE limpidissimo velut in speculo repræsentatam faciem, Europa tuorum spectatrix operum recognoscit, Leoninam quippe fortitudinem in prælijs, oculatissimam perspicacis Aquilæ providentiam in contrahendo pacis foedere attonito Christianorum orbi suspiciendam objecisti, tunc maximè, quando illustrem Transylvaniam (quam Ottomanica crudelitas suæ subjectam retinere tyrannidi ferratis dentibus ambiebat) lingvâ & calamo, veluti rostro & ungvibus sublimis Aquila eripuisti, soli quæ AUGUSTISSIMO AUSTRIACI SOLIS SOLIO subjecisti. Ab aurea orientis Auroræ hora, à prima ætatis Tuæ tene-ritudine ad usque hodiernum Tui splendoris meridiem, Marti ac Palladi pari

conamine intentus, Illi cum corde dexteram magnanimus Heros immolasti, Isti cum intellectu animam zelosus scientiarum amasius devovisti; hinc gestas hodiedum ensen cum calamo, pennam cum gladio, spectanti mundo aligerum Leonem, non minus ac jubatam Aquilam repræsentans; Illi suam pro epigraphe Patriarcha Jacob inscribat benedictionem, quam impertiebatur Judæ filio, moribundus Pater, *manus tua in cervicibus inimicorum tuorum, requiescens accubuisti ut Leo.* (c) Isti suum affigat pro lemmate vaticinium vaticinans Malachias *sanctitas in pennis ejus.* (d) Illo augurio impavidum Ducem veneramur, Istò præfagio TE MAGNUM REGNI BOHEMIÆ CANCELLARIUM reveremur. Magnum dixi, sed inter magnos Leonum catulos Leonem. Talem TE experitur gravissimus ille & intimus Principum Senatus, quorum dum affides Consilio, loquens quid sentias, oracula effundis. Ab ore manat Consiliorum canities, à penna stillat dictantis sapientiæ consulatus; dum causis præsides, dum lites dirimis, suspendis auditores, quosque voto Tuo suspenderas, illorum conspirantes animos, ad par suffragium non cogis, sed convincis. Quia & sago clares, & togâ candes, non sola approbas brachia, sed vis ad gloriosam Cancellorum pompam conjungi jura; hinc TUA TIBI non dolent latera, non enim nisi invictæ amatorem justitiæ admittis Collateralem. Miranda TUORUM Antecessorum facinora prætereunte revereor silentio, ad canescentes sæculorum Annales confugiat, quisquis vult Præsidentes in curijs, Archistrategos in prælijs, Gubernatores in provincijs numerare, pervolvat Chronologias Austriæ, lustret historias Pannoniæ, discutiat volumina Bohemiæ, exploret bibliothecas Imperij, & quam terrificæ belli fulmina tonuerint in castris, quam illustria SLIKIANÆ prosapiæ Lumina irradiaverint aulas & regias deprehendet. Id solum liceat Elencho Majorum TUORUM adjicere, quòd Magnus sis Tuis in Proavis, in Avis Major, sed in TE Maximus. Claruerunt, non diffiteor, sublimes Aquilæ ex Illustrissimo hoc Stemmæ Augustissimorum Sigismundi, Alberti, & Friderici Cæsarum Supremi Cancellarij, conflagabant pro periclitante Hungaria victoriosi belli Principes magnanimi Leones, sed Tu utroque inclytus ministerio, & gladio eliminare hostes Patriæ, & pennâ tueri jura Reipublicæ didicisti.

(c) Gen: 49.
v. 8. & 9.
(d) Malach:
4. v. 2.

Ad Tuos se sistit cancellos, magnanimus Exercituum Domini Heros, adversum conjuratam prævaricatorum aciem strenuus belli Dux, Sanctus, priusquam natus Jeremias, Tuum petit præsidium pro hoc volumine, quod obsequentis tributis nomine, tuis subicitur oculis benignè requirendum, tuis offertur manibus clementer acceptandum. Ego verò, ut in AUGUSTISSIMÆ MAJESTATIS obsequium, in TUÆ Nationis solatium, in Reipublicæ Christianæ emolumentum vivas incolumis, animitus exopto.

EXCELLENTIÆ
TUÆ

Humillimus

Fr: Modestus à S. Joanne Evangelista,

Carmelita Discalceatus.

(a)

Fr. HIACYNTHUS à S. Catharina, Præpositus Generalis Fratrum Carmelitarum Discalceatorum Congregationis S. ELIÆ, Ord: B. V. MARIÆ de Monte Carmelo, & ejusdem S. Montis PRIOR.

TEnore præsentium, facultatem impertimur, R. P. Fr. Modesto à S. Joanne Evangelista, Provinciæ nostræ S. Leopoldi in Austria Sacerdoti Professo, ut possit typis mandare librum à se compositum, cui titulus est, Elucidatio literalis, moralis, ac anagogica in Threnos Jeremiæ Prophetæ, Tomus secundus. In quorum fidem præsentibus dedimus sigillo nostro munitas, ac propriâ manu subscriptas. Florentiæ, in Conventu nostro S. Pauli, Die 12. Septembris, 1715.

(LS) Fr. Hiacynthus à S. Catharina,
Præpositus Generalis.

Fr. Alexius Maria à Passione, Secretarius.

Approbationes Religionis.

EX Commissione Admodum Reverendi Patris Nostri Præpositi Generalis P. F. Hyacinthi à S. Catharina, hunc Secundum Tomum, cui titulus: Elucidatio Litteralis, Moralitatis & Anagogica in Threnos Jeremiæ Prophetæ, à R. P. F. Modesto à S. Joanne Evangelista Provinciæ nostræ S. Leopoldi Austriæ Definitoris perdoctè compositum lubens perlustravi, & non solum in illo nil orthodoxæ fidei puritati contrarium, aut morum integritati dissonum deprehendi, quin imò sententiosa SS. Patrum auctoritate, exquisitâ conceptuum varietate, styli gratiâ mirè excomptum ac eruditione; unde dignissimum luce publicâ ac plausu ad multorum utilitatem judico. Ità scripsi & subscripsi ad S. Hyppolitum in Residentiâ nostra, die 10. Februarij Anno 1715.

(L. S.)

Fr. Joannes Chrysostomus à S. Hieronymo,
Carmelit: Discalc: Defin: Prov: quondam
SS: Theologiæ Lector.

J. M. J.

DE Mandato Admodum R. P. N. Præpositi Generalis P. F. Hyacinthi à S. Catharina, cum voluptate perlegi Tomum Secundum Elucidationis literalis, moralis ac anagogicæ in Threnos Jeremiæ Prophetæ, studiosè non minùs ac fructuosè elaboratum à R. P. F. Modesto à S. Joanne Evangelista, Provinciæ nostræ Definitoris Provinciali, nihilque in eo deprehendi, quod vel Orthodoxæ Fidei, vel morum sanctimonie inimicetur; quin potius, ut unam stabiliat, & alteram insigniter promoveat, omnibus Liber hic Apostolicus, ad normam Apostoli omnia factus esse videtur, ut omnes lucrifaciat, dum non persuasibilibus humanæ Sapientiæ argumentis, sed ostensione inconcussæ Veritatis, ex sacris Literis depromptæ, SS. Patrum dogmatibus apprimè firmatæ, sacrorum Interpretum dilucidationibus copiosius illustratæ, nec non hyblæa quadam eloquentiæ promulsæ ad delectamentum conditæ, velut indigitans feliciorē arborem scientiæ boni & mali; docet universos declinare à malo, & facere bonum; docet impios derelinquere cisternas dissipatas, & haurire aquas salientes in vitam æternam de fontibus Salvatoris; erudit contritos corde, quo pacto contribuere debeant capita draconum in aquis pœnitentium lachrymarum; monet acrius præsidere; tantò debere esse humiliores, quantò se obligatiores conspiciunt in reddenda ratione: Paratos nubere instruit, ut nubant, sed tantum in Domino; Omnes denique omnis sexûs, omnisque statûs congruentiorem conditioni suæ, vivendi normam de plenitudine Libri hujus accipere possunt. Tollite ergo (mandat Supremus Legifer (a)) tollite Librum istum, &

(a) Deuter:

31.

(b) In c. 2. Ep: ponite eum in latere arcæ fœderis Domini. Id est, Amoris, moralizat purpuratus Hugo, (b) & ad Rom: meritò in latere arcæ amoris; nam adstipulante Hieronymo: amans scientiam scripturarum

(quæ

(quæ in hoc præsertim libro, ceu in quadam Encyclopædia abundantius digesta conspiciuntur) *carnis vitia non amabit.* (c) Sed quia, monente Siracide: *oportet laudare Israël doctrinæ, & sapientiæ causâ.* (d) Oportet quoque à laude libri, insigni doctrinâ & sapientiâ illustris, ad laudem transire Authoris, cujus prima laus est in Evangelio adumbrata; dum enim ad demolienda peccatorum corda, argumenta, ceu Arietes miro ordine in aciem concinnatos, de Thesauro urriusque, & novi, & veteris Testamenti ubertim deprompsit, illum scribam doctum in se expressit, quem incarnata Veritas comparavit *homini Patrifamilias, qui profert de Thesauro suo nova, & vetera.* (e) Oportet ergo laudare Israël, qui & Jacob, ob victoriam reportatam, Israëlitis nomine decoratus, postquam, cum Angelo DEI Vicario *luctabatur usque mane,* (f) Hunc victoriosum Luctatorem in hocce suo volumine, sacrarum litterarum studiis elaborato, velut in quodam amplo Theatro repræsentavit Author, nam suffragante Ruperto Abbate: *secundum anagogem instar Jacobi luctatur quis cum DEO, quamdiu sacra scripturæ studiis accinctus incumbit.* (g) quod ipsam confirmat Carenfis Hugo hacce paræmiâ: *Jacob luctans, significat Doctores in lucta studij defudantes.* (h) Quærit Isidorus Pelusiota, cur tres pueri Hebræorum jussu Regis Nabuchodonosoris in fornacem missi, non sint ab igne consumpti? & respondit? (i) *quia pueris his dedit DEUS scientiam, & disciplinam in omni libro, & disciplina, estque resolutio conformis illi sapientis Senecæ elogio, de sapiente: sapiens, si in Phalaridis Tauro peruratur, exclamabit, dulce est!* (k) Unde cum Author in hac sua sacra Threnorum Elucidatione se se in omni sapientia, libro, & disciplina versatum comprobaret; probat pariter nullas Babylonias flammæ nomen, & omen sibi hocce libro partum consumpturas, sibi que jure merito arrogare posse applausum, quem encomiando Volumen à Sapientissimo Numma conscriptum Poëta metro cecinit.

Jamq; opus exegi, quod nec Jovis ira, nec ignis.

Nec poterit ferrum, nec edax abolere Vetustas.

Denique si: Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci: Nullum Author non tulit punctum, qui compungendis ad lamenta pœnitentiæ Peccatoribus, dulci verborum svadæ immiscuit, docendo in hoc suo Opere: *sobrietatem, prudentiam & justitiam, & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus.* (l) Tollite ergo librum istum, & ponite eum in latere Arcæ fœderis Domini, vos præsertim, qui descendentes de Jerusalem in Jericho incidistis in latrones, ab his spoliati, & plagis scelerum impositis, semivivi relictî, tollite ut discatis Sapientiam, & non excidatis denuò, sed ascendatis per viam Pœnitentiæ, quæ ducit ad vitam, de Jericho in Jerusalem: sic svadeo, & sentio Authoris olim discipulus. Datum Viennæ in Collegio Nostro Carmelitarum Discalceatorum, die 9. Februarij 1715.

(L. S.)

F. Paulinus à S. Luca, Carmel: Discalc: Definitor Prov: SS. Theol: Lect:

CENSURA ORDINARII.

ATtentè perlegimus Tomum Secundum, in Caput Secundum Jeremiæ, cui titulus Elucidatio literalis, moralis, ac anagogica. Quemadmodum verò nihil sanctæ fidei, aut bonis moribus adversum continere, quin potius singularem pietatem præclaræ eruditioni, ac solidæ doctrinæ conjunctam spirare, ita utiliter typis mandari posse censemus. Pragæ in Domo Professâ, & ad S. Benedictum, die 10. Julij, Anno 1715.

Joannes Steiner, Societatis JESU.
Don Joannes Maria Ziegler, Can: Reg:
S. Pauli, Præpositus ad S. Benedictum.
Reverendissimi Archi-Episcopalis
Consistorij Assessores.

IMPRIMATUR.

DANIEL JOSEPHUS DE MAYERN,
Episcopus Tiberiad: Vicarius
Generalis & Officialis.

In-

Index Sermonum Secundi Tomi.

Sermo Primus.

Sanctissima Deitatis facies, creato cui-
vis oculo velut densa caligine ob-
regitur & velatur. 3

Sermo Secundus.

Scientia inflans, ex Angelo fecit diabo-
lum, & ex homine pedissequum Lu-
ciferi cadentis. 16

Sermo Tertius.

Doctores scabello DEI comparantur,
quod retruditur à divinis pedibus,
quando ineptum est, exaltatur verò si
aptum est. 30

Sermo Quartus.

Sacerdotalis dignitas continet omnia
speciosa Jacob. 48

Sermo Quintus.

Ad sacerdotalem gloriam vocari debet
Presbyter sicut Aaron. 61

Sermo Sextus.

Divina Providentia finit interdum con-
taminari sacerdotes, & in illis re-
gnum Ecclesiæ, in pœnam malæ ad-
ministrationis. 76.

Sermo Septimus.

Cornu, quod à furore Domini confrin-
gitur, est prima superbiæ filia, vi-
delicet vana gloria. 95.

Sermo Octavus.

Nullum scelus sic adversatur DEO in
Angelo & homine, ac superbia,
radix omnium vitiorum. 110.

Sermo Nonus.

Superbia deprimit dum exaltat. 126.

Sermo Decimus.

Peccatum originale immisit mortis fal-
cem in Adæ posthumos, sed in con-
cluso horto demetere non poterat
animam Virginis immaculatæ. 142.

Sermo Undecimus.

Beatissima Virgo in conceptione sua ve-
nit victrix de Libano, & ideò coro-
natur de superbia diaboli, velut de
cubilibus leonum, & montibus par-
dorum. 158.

Sermo Duodecimus.

Sola Mater & Filius originalem Adæ

maculam excludunt, ille quidem;
quia peccare non potuit, hæc verò,
quia eam, nè peccaret, sustinuit. 174.

Sermo Decimus Tertius.

Anima vanitati dedita præcipitatur in
vitia, & de vitijs in damnationis in-
teritum. 191.

Sermo Decimus Quartus.

Vanitas vestium, est ingens perniciēs
animarum. 206.

Sermo Decimus Quintus.

Curiosa investigatio latentium secreto-
rum & iudiciorum DEI, summè exo-
sa est Divinæ Majestati, moderata
tamen recogitatio est meditati ani-
mæ fructuosa. 222.

Sermo Decimus Sextus.

Dissipatâ fœdisfragæ Synagogæ ambitio-
ne, cœlestis sponsus sanctam Eccle-
siam in hortum voluptatis suæ assump-
sit. 241

Sermo Decimus Septimus.

Synagoga prior Maternitate, posterior
tamen in amore sponsi, cedit Ec-
clesiæ succedenti. 256.

Sermo Decimus Octavus.

Ejectâ Synagoga, recepta est Ecclesia de
gentibus congregata, ista incepit vi-
tam à cruce, illa invenit mortem &
tumulum sub cruce. 271

Sermo Decimus Nonus.

Magna superiorum dignitas, sed peri-
culosa, & ideò à Davidis gubernio
dimetienda. 288.

Sermo Vigessimus.

Dignus superior à DEO destinandus est,
non humanâ tantum sagacitate eli-
gendus. 302.

Sermo Vigessimus Primus.

Ad superiorum electionem summa re-
quiritur consideratio, & maximè præ-
via oratio, nè indignus præficiatur. 317.

Sermo Vigessimus Secundus.

Misericordia præcedit peccatorem, sed
confitentem. 335.

Sermo Vigessimus Tertius.

Justitia subsequitur peccatorem, ut no-
len-

Index Sermorum.

- lentem sequi, præviam DEI misericordiam apprehendat. 349.
- Sermo Vigessimus Quartus.*
- Latitia spiritualis conservari debet antemuralis instar, ne murrus corruat patientiæ. 365.
- Sermo Vigessimus Quintus.*
- Prædicatores portæ sunt, per quas Auditores introeunt ad salutem, hæ defiguntur in terra, defectu veriloquij, & litterarum. 380.
- Sermo Vigessimus Sextus.*
- Laus & proprietas verorum prædicatorum. 394.
- Sermo Vigessimus Septimus.*
- Verbum prædicationis fuit prima lex à Christo intimata, quam prædicator in labijs & femore gestare debet. 407.
- Sermo Vigessimus Octavus.*
- Definitio verorum Prædicatorum est, faciunt, & dicunt. 418.
- Sermo Vigessimus Nonus.*
- Inordinatus Nepotum, & consanguineorum amor, sapius Prælatos Ecclesiasticos terræ affigit, ut faciat terrenos. 433.
- Sermo Trigesimus.*
- Beatus, qui conspergit caput cinere, qui mentem reficit mortis memoriâ. 447.
- Sermo Trigesimus Primus.*
- Mors est justorum somnus. 461.
- Sermo Trigesimus Secundus.*
- Incomparabile pretium, est pretium lachrymarum. 475.
- Sermo Trigesimus Tertius.*
- Hominis lachryma, nisi ex respicientis JESU scaturiat oculo, infructuosa est. 488.
- Sermo Trigesimus Quartus.*
- Nè pecces, fuge, & fuga occasionem peccandi. 500.
- Sermo Trigesimus Quintus.*
- Gulæ ingluvies, est scaturigo omnium vitiorum. 513.
- Sermo Trigesimus Sextus.*
- Ebrietas secundò genita diaboli, innumerorum malorum uterus est. 526.
- Sermo Trigesimus Septimus.*
- Ebrietas fœcunda Mater, quot filios concipit, tot parturit diabolos & peccatores. 540.
- Sermo Trigesimus Octavus.*
- Felix Conjugium, quod in amore tuo fundatur. 553.
- Sermo Trigesimus Nonus.*
- Ut minùs infortunatum sit conjugium, uxor debet nubere tantùm in Domino. 566.
- Sermo Quadragesimus.*
- Conjugium semper grave est, sed si absque maturiori consilio ex passionis impetu contrahitur, gravissimum evadit supportatu. 580.
- Sermo Quadragesimus Primus.*
- Director animarum pœnitentes prudenter dirigat, peccatores acriter moneat, & fœditatem criminis, cum spe subsequituræ ad pœnitentiam veniæ proponat. 595.
- Sermo Quadragesimus Secundus.*
- Animarum directori summè necessaria est cauta severitas, cum suavi benignitate. 608.
- Sermo Quadragesimus Tertius.*
- Nil perniciosius regnis & territorijs, quàm consiliarij adulatores. 622.
- Sermo Quadragesimus Quartus.*
- Diabolus sibi maximè applaudit in lapsu filiorum Adæ, specialiter verò in casu justorum, quorum pariter lachrymis acriùs torquetur. 637.
- Sermo Quadragesimus Quintus.*
- Ad sibilum Draconis, & nutum dæmonis, peccatorum animæ inclinantur, justorum verò ad instar palmæ non incurvantur. 652.
- Sermo Quadragesimus Sextus.*
- Nulla totius orbis urbs adæquat in pulchritudine rationalem animam, quæ animata DEI civitas, & Deitatis est imago. 667.
- Sermo Quadragesimus Septimus.*
- Homo homini non benefaciens, homo non est, quantò minùs homo est, qui inimicus est. 681.
- Sermo Quadragesimus Octavus.*
- Diabolus volens devorare hominem, est tam debilis, ut à volente ei resistere, subito fugere compellatur. 694.
- Sermo Quadragesimus Nonus.*
- Diabolus solam hominis desiderat animam, quam quia DEUS etiam exigit, duobus Dominis eadem anima servire nequit. 706.
- (b)
- Ser-

Sermo Quinquagesimus.

In veteratus peccator videt impletas prædicentis DEI comminationes, quando multiplices pro delictis experitur pœnas, in tempore, & in æternitate. 720

Sermo Quinquagesimus Primus.

Pestifera lues idcirco plerumque à misere Providence immittitur, ut novis cœlum incolis honoretur. 733

Sermo Quinquagesimus Secundus.

Severò mundus flagello percutitur, dum bellò flagellatur. 747

Sermo Quinquagesimus Tertius.

Horribile crimen blasphemiae, nec ipsi DEO parcat, cumque plusquam crucifigit. 762

Sermo Quinquagesimus Quartus.

Pœnitentia miraculosa prodigiorum operatrix, peccatorem in sanctum convertit. 776

Sermo Quinquagesimus Quintus.

Quam amica debeat esse regibus ac Principibus pœnitentia, ostendit Rex Regum Christus innocens, & David pœnitens. 790

Sermo Quinquagesimus Sextus.

Laudis hostia DEO à patiente anima immolata, præ omnibus victimis est accepta, hinc innumera patientiæ sunt encomia. 805

Sermo Quinquagesimus Septimus.

Cor contriti peccatoris debet coram DEO suo effundi, non sicut oleum, non sicut mel, nec sicut lac, sed sicut aqua. 819

Sermo Quinquagesimus Octavus.

Levandas in cœlum manus pro animabus in purgatorio patientibus, fva-
det justitiæ æquitas, Divina charitas,
& propriæ salutis utilitas. 832

Sermo Quinquagesimus Nonus.

Vindemiatur Juventus à DEO, quando adolescens tanquam botrus à Christo ut vite, & à gubernatore suo, ut à palmitate segregatur. 848

Sermo Sexagesimus.

Opera nostra sunt fructus nostri, quibus deficientibus, ut ficus fatua ad ignem condemnantur. 863

Sermo Sexagesimus Primus.

Summa sacerdotalis ministerij est dignitas, quæ tamen hodie dum à mundo plus spernitur, quàm æstimetur. 878

Sermo Sexagesimus Secundus.

Jacet peccator, dum otiaitur, stat justus, dum operatur absque coactione, nam opera voluntaria placent DEO, displicent violenta. 894

Sermo Sexagesimus Tertius.

Infelicissimus Hypocritarum est interitus, à malorum omnium pessimo, ab execranda Hypocrisi oriundus. 909

Sermo Sexagesimus Quartus.

Valdè difficulter convertitur Hypocrita & salvatur. 923

Sermo Sexagesimus Quintus.

Extremus Judicij dies, est quasi sollemnis dæmonibus ob prædam animarum. 938

Sermo Sexagesimus Sextus.

Terribilis filius hominis timetur & timebitur à justis & impijs, quando venerit in nubibus cœli judicare mundum. 952

Sermo Sexagesimus Septimus.

Sancta Mater Ecclesia deplorat æternum interitum suorum filiorum 967

I N D E X
LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ,

Qui in
Hoc Secundo explanatorum Threnorum Tomo
expenduntur.

Ex Veteri Testamento.

Ex Libro Genesis.

Cap: 1. v. 1. In principio creavit DEUS
cælum & terram.

fol: 355. 677. 871.

v. 2. Spiritus DEI ferebatur super a-
quas. 426.

v. 3. Dixitque DEUS, fiat lux, & fa-
cta est lux. 308.

v. 4. Vidit DEUS lucem, quod esset
bona. 962.

v. 8. Vocavit firmamentum cælum.
676.

v. 10. Vocavit DEUS aridam terram.
980.

v. 14. Ut dividant diem ac noctem,
& sint in signa. 964.

v. 20. Producant aquæ reptile animæ
viventis, & volatile super terram
sub firmamento cæli. 107. 397.

v. 26. Faciamus hominem. 876.

v. 27. Masculum & fœminam creavit
eos. 555.

Cap: 2. v. 1. Quando perfecti sunt cæli
& terra. 685.

v. 2. Requievit die septimo ab uni-
verso opere, quod patrarat. 691.

v. 7. Inspiravit in faciem ejus spiracu-
lum vitæ, & factus est homo in
animam viventem. 675.

v. 8. Plantaverat Dominus DEUS
paradisum voluptatis à principio.
242.

v. 16. Ex omni ligno paradisi come-
de, de ligno autem scientiæ boni &
& mali, nè comedas. 223.

v. 18. Non est bonum esse hominem
solum. 572.

v. 22. ædificavit costam, quam tulle-
rat de Adam in mulierem. 182.

Cap: 3. v. 5. Eritis sicut Dij, scientes
bonum & malum. 18. 332.

v. 6. Vidit mulier, quod bonum esset
lignum ad vescendum, tulit de fru-
ctu illius, & comedit. 354.

v. 9. Adam ubi es. 195. 599.

v. 10. Vocem tuam audivi, & timui,

ed quod nudus essem, & abscondi
me. 157. 672. 962.

v. 13. Serpens decepit me, & come-
di. 515. 625.

v. 14. Super pectus tuum gradieris,
& terram comedes cunctis diebus
vitæ tuæ. 225. 515. 722.

v. 15. Ipsa conteret caput tuum, &
tu insidiaberis calcaneo ejus.
156. 332.

v. 16. Sub viri potestate eris, & ipse
dominabitur tui. 559.

v. 17. In laboribus comedes ex ea
cunctis diebus vitæ tuæ. 930.

v. 19. Pulvis es, & in pulverem re-
verteris. 348. 449. 469. 723. 961.

Cap: 4. v. 9. Num custos fratris mei sum
ego. 600. 625. 689.

v. 14. A facie tua abscondar, omnis
igitur, qui invenerit me, occidet
me. 518.

Cap: 5. v. 2. Et vocavit nomen eorum
Adam, in die qua creati sunt. 555.

Cap: 6. v. 2. Videntes filij DEI filias ho-
minum, quod essent pulchræ, ac-
ceperunt sibi uxores ex omnibus,
quas elegerant. 579.

v. 3. Non permanebit spiritus meus
in homine in æternum, quia caro
est. 573.

v. 4. Gigantes erant super terram in
diebus illis. 132.

v. 7. Delebo hominem, quem creavi,
à facie terræ. 496.

Pœnitet me fecisse eos. 961.

Cap: 7. v. 11. Cataractæ cæli apertæ
sunt, & facta est pluvia super ter-
ram. 496.

Cap: 8. v. 7. Dimisit corvum, qui egre-
diedebatur, & non revertebatur,
donec siccarentur aquæ super ter-
ram. 203.

Cap: 9. v. 25. Maledictus Chanaan, servus,
servorum erit fratribus suis 32

Cap: 12. v. 1. Egredere de terra tua, &
de cognatione tua. 450.

(c)

v. 7. Ap-

Index Locorum

- v. 7. Apparuit Dominus Abraham ,
& dixit ei, semini tuo dabo terram
hanc. 522.
- v. 13. Dic, obsecro te, quod soror mea
sis, ut benè mihi sit propter te.
598.
- Cap: 14. v. 24. Venerunt mecum A-
mer, Escol & Mambre. 757.
- Cap: 15. v. 12. Cùm sol occumberet,
sopor irruit super Abraham , &
horror magnus & tenebrosus inva-
sit eum. 966.
- Cap: 16. v. 2. Ingredere ad ancillam
meam, si fortè saltè ex illa susci-
piam filios. 127.
- v. 5. Impiè agis contra me, ego dedi
ancillam meam in sinum tuum,
quæ videns, quod conceperit, de-
spectui me habet, judicet Dominus
inter me, & te. 28.
- Cap: 17. v. 17. Putasne centenario na-
scetur filius, & Sara nonagenaria
pariet. 377.
- Cap: 18. v. 2. Apparuerunt ei tres viri,
stantes propè eum. 539.
- v. 20. Clamor Sodomorum & Go-
morrhœorum multiplicatus est,
& peccatum eorum aggravatum
est. 811.
- v. 27. Loquar ad Dominum meum,
cùm sim pulvis & cinis. 451. 599.
- Cap: 19. v. 8. Quia ingressi sunt sub
umbra culminis mei. 688.
- v. 17. Noli respicere post tergum.
226.
- v. 28. Vidit ascendentem favillam de
terra, quasi fornacis fumum. 135.
- v. 30. Et mansit in spelunca ipse, &
duæ filiae ejus cum eo. 469.
- Cap: 21. v. 12. Omnia, quæ dixerit tibi
Sara, audi vocem ejus. 559.
- Cap: 22. v. 3. De nocte consurgens, stra-
vit asinum. 577.
- v. 5. Dixit ad pueros suos, exspectate
hic cum asino, ego & puer illuc us-
que properantes, postquam ado-
raverimus, revertemur ad vos.
812.
- v. 11. Ecce Angelus Domini de cœlo
clamavit dicens, Abraham, Abra-
ham. 508.
- v. 17. Benedicam tibi, & multiplica-
bo semen tuum sicut stellas, & vel-
ut aream, quæ est in littore maris.
40.
- Cap: 23. v. 6. Princeps DEI es apud nos.
837.
- Cap: 24. v. 7. Dominus DEUS cœli mit-
tet Angelum suum coram te. 430.
- v. 12. Domine DEUS Domini mei A-
braham, occurre obsecro mihi ho-
die. 248.
- v. 14. Puella, cui ego dixero, inclina
hydriam tuam, ut bibam, & illa re-
sponderit, bibe, quin & camelis
tuis dabo potum, ipsa est, quam
præparasti servo tuo Isaac.
389. 908.
- v. 60. Soror nostra es, crescas in mil-
le milla. 598.
- v. 63. Egressus fuerat ad meditandum
in agro 581.
- v. 67. In tantum dilexit eam, ut do-
lorem, qui ex morte matris ejus acci-
derat, temperaret. 252.
- Cap: 25. v. 22. Si sic mihi futurum e-
rat, quid necesse fuit concipere.
973.
- v. 23. Major serviet minori. 862.
- Cap: 27. v. 22. Vox quidem vox Jacob
est, sed manus, manus sunt Esau. 425.
- v. 27. Ecce! odor filij mei sicut odor
agri pleni. 780. 865.
- v. 34. Irrugit clamore magno. 492.
- v. 37. Frumento & vino stabiliui eum.
528.
- v. 41. Venient dies luctus Patris
mei, & occidam Jacob fratrem
meum. 506. 576.
- Cap: 28. v. 2. Proficiscere in Mesopota-
miam Syriæ, ad domum Bathuel,
Patris matris tuæ, & accipe tibi in-
dè uxorem de filiabus Laban. 593.
- v. 13. Dominum innixum scalæ di-
centem sibi: Ego sum Dominus
DEUS Abraham Patris tui, & DE-
US Isaac. 508.
- v. 17. Non est hic aliud, nisi domus
DEI, & porta cœli. 459.
- Cap: 32. v. 1. Ortusque est ei statim sol,
postquam transgressus est Phaniel,
ipse verò claudicabat pede. 24.
- Cap: 33. v. 20. Vidi DEUM facie ad fa-
ciem, & salva facta est anima mea.
11.
- Cap: 34. v. 1. Egressa est Dina, ut vide-
ret mulieres regionis illius. 512.
- v. 25. Arreptis duo filij Jacob, Simeon
& Levi fratres Dinæ, gladijs, in-
gressi sunt urbem confidenter. 199.
- Cap: 35. v. 8. Eodem tempore mortua
est Debbora, nutrix Rebecæ, &
sepulta est ad radices Bethel, sub-
ter quercum. 286.
- Cap:

Cap: 36. v. 24. Iste est Ana, qui invenit
aquas calidas in solitudine, cum pa-
sceret asinos Sebeon Patris sui. 832.
Cap: 37. v. 34. Fera pessima comedit
eum, bestia devoravit Joseph. 640. 954.
Cap: 38. v. 28. Iste egreditur prior. 168.
Cap: 39. v. 12. Relictus in manu ejus pal-
lio fugit, & egressus est foras. 102. 212. 505.
Cap: 44. v. 27. Vos scitis, quod duos ge-
nuerit mihi uxor mea, egressus est
unus, & dixistis, bestia devoravit
eum, & hucusque non comparet. 954.
Cap: 45. v. 4. Ego sum Joseph frater ve-
ster. 943.
Cap: 48. v. 19. Frater ejus minor, ma-
jor erit illo. 71.
Cap: 49. v. 4. Non crescas. 100.

Ex Libro Exodi.

Cap: 1. v. 10. Ne forte multiplicetur, &
sanguinerit contra nos bellum, ad-
datur inimicis nostris, expugnatif-
que nobis egrediatur de terra. 647.
Cap: 3. v. 3. Vadam, & videbo hanc vi-
sionem magnam. 364.
v. 5. Solve calceamentum de pedibus
tuis. 214.
Locus enim, in quo stas, terra san-
cta est. 433.
Cap: 4. v. 22. Filius meus primogenitus
Israël, dixi tibi, dimitte filium me-
um. 190.
Cap: 5. v. 2. Quis est Dominus, ut au-
diam vocem ejus, & dimittam I-
sraël. 769.
Nescio Dominum, & Israël non di-
mittam. 124. 341.
Cap: 7. v. 1. Ecce! constitui te DEUM
Pharaonis. 340.
Et Aaron fater tuus, erit Propheta
tuus. 902.
Cap: 8. v. 24. Venit musca gravissima
in domo Pharaonis, & servorum e-
jus. 129.
Cap: 9. v. 9. Veniam ad te in caligine nu-
bis. 14.
v. 27. Peccavi etiam nunc. 926.
Cap: 12. v. 13. Transibit enim Domi-
minus, percutiens Aegyptios, cum-
que viderit sanguinem in superli-
minari, & in utroque poste, tran-
scendet ostium domus, & non sinet

persecutorem ingredi domos ve-
stras, & laedere. 659.
Cap: 14. v. 20. Erat nubes tenebrosa, &
illuminans noctem. 400.
v. 24. Respiciens Dominus super ca-
stra Aegyptiorum, per columnam
ignis & nubis, interfecit exercitum
eorum. 296.
v. 25. Fugiam Israëlem, Dominus e-
nim pugnat pro eis. 483.
Cap: 15. v. 10. Operuit eos mare, sub-
mersi sunt quasi plumbum in a-
quis vehementibus. 497.
v. 19. Et filij Israël ambulaverunt per
siccum in medio ejus. 317.
Cap: 16. v. 3. Utinam mortui essemus
per manum Domini in terra Aegy-
pti, quando sedebamus super ollas
carnium. 823.
Cap: 18. v. 21. Provide de omni plebe
viros potentes, & timentes DE-
UM, in quibus sit veritas, & qui
oderint avaritiam. 328.
Cap: 19. v. 9. Sed ut audiat me populus
loquentem ad te. 1.
v. 18. Eratque omnis mons terribilis.
507.
Cap: 20. v. 24. Altare de terra facietis
mihi. 259.
v. 25. Si altare lapideum feceris mihi,
non aedificabis illud de sectis lapi-
dibus. 110.
Cap: 23. v. 19. Non coques haedum in
lacte matris suae. 780. 825.
Cap: 24. v. 10. Sub pedibus ejus quasi o-
pus lapidis Sapphirini, & quasi coe-
lum, cum serenum est. 31.
v. 16. Septimo autem die vocavit eum
Dominus de medio caliginis. 5.
Cap: 25. v. 1. Loquere filiis Israël, ut
tollant mihi primitias ab omni ho-
mine, qui offert ultroneus, acci-
pietis eas. 899.
v. 14. Ut potetur in eis, qui supere-
runt in circulis, nec unquam ex-
trahentur in eis. 396.
v. 31. Candelabrum ductile de auro
mundissimo. 33.
Cap: 28. v. 1. Applica quoque ad te Aa-
ron fratrem tuum cum filiis de me-
dio filiorum Israël, ut Sacerdotio
fungantur mihi. 66.
v. 30. Gestabit iudicium filiorum I-
sraël in pectore suo in conspectu
Domini semper. 879.
v. 36. Facies & laminam de auro pu-
rissimo, in qua sculpes opere cœla-
ro-

- toris sanctum Domino. 889.
- Cap: 30. v. 12. Quando tuleris summam
filiis Israel juxta numerum, da-
bunt singuli pretium pro animabus
suis Domino. 607.
- Cap: 32. v. 1. Fac nobis Deos, qui nos
præcedant. 554.
- v. 4. Hi sunt Dij tui Israel, qui te edu-
xerunt de terra Ægypti. 93.
6. Sedit populus manducare & bibe-
re, & surrexerunt ludere.
77. 342. 521.
- v. 7. Descende, peccavit populus tuus.
174.
- v. 28. Cecideruntque in die illa quasi
viginti tria millia hominum. 543.
- v. 32. Aut dimitte eis hanc noxam,
aut si non facis, dele me de libro
tuo, quem scripsisti. 370.
- Cap: 33. v. 5. Depone ornatum tuum,
ut sciam, quid faciam tibi. 213.
- v. 11. Loquebatur Dominus ad Moy-
sen facie ad faciem, sicut solet lo-
qui homo ad amicum suum. 369.
- v. 13. Si inveni gratiam in conspectu
tuo, ostende mihi faciem tuam, ut
sciam te. 7.
- v. 20. Non videbit me homo, & vivet.
13. 247.
- Cap: 38. v. 8. Fecit & labrum æreum
cum basi sua de speculis mulierum,
quæ excubabant in ostio taberna-
culi. 91.

Ex Libro Levitici.

- Cap: 1. v. 16. Sacerdos vesiculam gut-
turis & plumam projiciet propè al-
tare, in orientalem plagam, in loco,
in quo cineres effundi solent. 59.
- Cap: 2. v. 11. Nec quidquam fermenti
ac mellis adolebitur in sacrificio
Domino. 825.
- Cap: 6. v. 12. Ignis autem in altari sem-
per ardebit. 781.
- Cap: 21. v. 14. Virginem ducet uxo-
rem, viduam autem & repudiatam
& sordidam, atque meretricem
non accipiet, sed puellam de po-
pulo suo. 592.
- v. 15. Nè commisceat stirpem gene-
ris sui vulgò gentis suæ. 893.
- v. 18. Si parvo vel grandi, vel torto
nafo fuerit, non offeret panes DEO
suo, nec accedet ad ministerium e-
jus. 53.
- Cap: 26. v. 11. Ponam tabernaculum
meum in medio vestri. 697.

Ex Libro Numeri.

- Cap: 3. v. 10. Externus, qui ad mini-
strandum accesserit, morietur. 283.
- v. 12. Ego tuli Levitas à filiis Israel,
eruntque Levitæ mei. 90.
- Cap: 11. v. 12. Porta eos in sinu tuo, si-
cut portare solet nutrix infantulum.
620.
- Cap: 14. v. 12. Feriam eos pestilentia,
atque consumam. 813.
- Cap: 19. v. 2. Præcipe filiis Israel, ut ad-
ducant ad vaccam rufam ætati in-
græ, in qua nulla sit macula, nec
portaverit jugum. 200.
- Cap: 20. v. 6. Domine DEUS audi cla-
morem hujus populi, & aperi eis
thesaurum tuum, fontem aquæ vivæ.
344.
- v. 11. Egressæ sunt aquæ largissimæ.
497.
- Cap: 23. v. 10. Moriatur anima mea mor-
te justorum. 418. 939.
- Cap: 24. v. 6. Quàm pulchra taberna-
cula tua Jacob, & tentoria tua I-
srael, ut valles nemorosa. 510.
- Cap: 25. v. 8. Perfodit ambos simul, vi-
rum scilicet & mulierem. 884.
- Cap: 29. v. 7. Decima quoque dies erit
sancta, atque venerabilis, & afflige-
tis animas vestras. 939.

Ex Libro Deuteronomij.

- Cap: 4. v. 12. Vocem verborum ejus au-
distis, & formam penitus non vi-
distis. 507.
- v. 20. Vos autem tulit Dominus, & e-
duxit de fornace ferreo Ægypti, ut
haberet populum hæreditarium.
615.
- v. 24. DEUS noster ignis consumens
est. 452.
- Cap: 5. v. 31. Tu verò hîc sta mecum,
& loquar tibi. 712.
- Cap: 10. v. 12. Timeas Dominum DE-
UM tuum, & ambules in vijs ejus.
257.
- Cap: 11. v. 24. Si custodieritis manda-
ta, quæ ego præcipio vobis, omnis
locus, quem calcaverit pes vester,
vester erit. 653.
- Cap: 16. v. 19. Non operaberis in pri-
mogenito b. vis. 424.
- Cap: 16. v. 19. Quia munera excæcant
oculos sapientum, & mutant ver-
ba justorum. 328.
- Cap: 17. v. 3. Filiam tuam non dabis fi-
lio

lio ejus, nec filiam illius accipies
filio tuo. 968.

Cap: 19. v. 5. Si quis abierit cum proximo suo simpliciter, in sylvam ad ligna cædenda, & in succisione lignorum securis fugerit manu, ferumque lapsum de manubrio amici ejus percusserit, & occiderit, hic ad unam supradictarum urbium confugiet, & vivet. 301.

Cap: 23. v. 14. Dominus DEUS tuus ambulat in medio castrorum, ut eruat te, & tradat tibi inimicos tuos. 698.

Cap: 25. v. 10. Vocabatur Nomen ejus discalceati. 86. 157.

v. 13. Non habebis in facculo diversa pondera. 714.

Cap: 32. v. 12. Dominus solus dux ejus fuit. 861.

v. 22. Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima, devorabitque terram cum germine suo. 463.

v. 32. Uva eorum, uva fellis, & botri amarissimi. 538.

v. 39. Ego occidam, & ego vivere faciam, percutiam & sanabo. 116.

Cap: 33. v. 9. Qui dixit patri suo, & matri suæ, nescio vos, & fratribus suis, ignoro vos, & nescierunt filios suos, hi custodierunt eloquium tuum, & pactum tuum servaverunt. 441.

Cap: 34. v. 5. Mortuusque est ibi Moyses servus Domini in terra Moab jubente Domino. 340.

Ex Libro Josue.

Cap: 1. v. 3. Omnem locum, quem calcaverit vestigium pedis vestri, vobis tradam. 653.

Cap: 5. v. 13. Noster es, an adversariorum? 216. 381.

Cap: 6. v. 17. Sola Rahab vivat. 166.

Cap: 8. v. 14. Rex Hai festinavit manè, egressus est cum omni exercitu civitatis, direxitque aciem contra desertum. 297.

v. 29. Suspendit in patibulo usque ad vesperam & solis occasum. 788.

Cap: 15. v. 19. Dedit ei Caleb irriguum superius, & inferius. 500.

Ex Libro Judicum.

Cap: 1. v. 34. Arctavit Amorrhæus filios Dan in monte, nec dedit eis locum, ut descenderent. 114.

Cap: 2. v. 4. Cum loqueretur Angelus Domini hæc verba ad omnes filios Israël, elevaverunt ipsi vocem suam, & fleverunt. 405.

Vocatum est nomen loci illius locus flentium, sive lachrymarum. 115.

v. 18. Cumque Dominus judices suscitaret, in diebus eorum flecebatur misericordia, & audiebat afflictorum gemitus, & liberabat eos de cæde vastantium. 311.

Cap: 3. v. 7. Servierunt Dijs eorum, feceruntque malum in conspectu Domini, & obliti sunt DEI sui, servientes Baalim, & Astaroth. 115.

v. 8. Iratusque contra Israël Dominus, tradidit eos in manus Chasam Rasathaim regis Mesopotamiæ. 116.

Cap: 5. v. 8. Nova bella eligit Dominus, & portas hostium ipse subvertit. 153.

Cap: 6. v. 3. Cumque scivisset Israël, ascendebat Madian, & Amalec, ceterique orientalium nationum, & apud eos figentes tentoria, sicut erant in herbis, cuncta vastabant. 126.

v. 11. Venit Angelus Domini, & sedit sub quercu, quæ erat in Ephra, & pertinebat ad Joas patrem familiæ Ezri. 366.

Ut fugeret Madian. 503.

Cap: 9. v. 2. Considerate, quod os vestrum, & caro vestra sum. 321.

v. 15. Si autem non vultis, egredietur ignis de Rhamno, & devoret Cedros Libani. 333.

Cap: 13. v. 14. Quidquid ex vinea nascitur, non comedatur, vinum & siceram non bibat. 549.

Cap: 19. v. 3. Secutus est eam vir suus, volens conciliari ei, atque blandiri. 936.

Ex Libro I. Regum.

Cap: 1. v. 8. Anna cur fles? & quam ob rem affligitur cor tuum? nunquid non ego melior tibi sum, quam decem filij. 564.

v. 16. Nè reputes ancillam tuam quasi

- unam de filiabus Belial. 545.
- Cap: 2. v. 8. Domini sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem. 291.
- v. 12. Filij Heli filij Belial, nescientes Dominum. 544.
- v. 14. Omne, quod levabat fuscinulâ, tollebat Sacerdos sibi. 514.
- v. 17. Erat peccatum puerorum grande nimis coram Domino. 860.
- v. 23. Quare facitis res hujusmodi, quas ego audio, res pessimas ab omni populo. 62.
- v. 29. Magis honorasti filios tuos, quàm me. 62. 437.
- v. 31. Præcidam brachium tuum, & brachium domus Patris tui, ut non sit senex in domo tua. 860.
- v. 36. Futurum est autem, ut quicunque remanserit in domo tua, veniet ut oretur pro eo, & offerat nummum argenteum, & tortam panis. 844.
- Cap: 4. v. 10. Facta est plaga magna nimis, ceciderunt de Israël triginta millia peditum. 859.
- v. 13. Erat enim cor ejus pavens pro arca DEI. 82. 436.
- Cap: 6. v. 12. Itinere uno gradiebantur, pergentes & mugientes. 80.
- Cap: 7. v. 3. Præparate corda vestra Domino, & servite ei soli. 711.
- Cap: 10. v. 1. Tulit Samuel lenticulam olei, & effudit super caput ejus, & deosculatus est eum. 798. 852.
- Cap: 11. v. 2. Ut eruam omnium vestrum oculos dextros. 24.
- v. 15. Sed perrexit omnis populus in Galgala, & fecere ibi Regem Saul coram Domino. 327.
- Cap: 13. v. 14. Quæsiuit Dominus sibi virum juxta cor suum, & præcepit ei Dominus, ut esset dux super populum suum. 303.
- Cap: 15. v. 32. Siccine separat amara mors. 440.
- v. 33. Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absque libris erit inter mulieres mater tua. 361.
- Cap: 16. v. 3. Unges, quemcunque monstravero tibi. 328.
- v. 13. Tulit quoque Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum ejus. 852.
- Cap: 17. v. 12. Erat vir in diebus Saul, senex & grandævus. 759.
- v. 33. Non vales resistere Philisthæo isti, nec pugnare adversus eum, quia puer es. 862.
- v. 40. Elegit sibi quinque limpidissimos lapides, & misit in peram pastoralem. 300.
- Cap: 18. v. 10. Invasit spiritus DEI malus Saul, & prophetabat in medio domus suæ. 697.
- v. 17. Non sit manus mea in eum, sed sit super eum manus Philistinorum. 120.
- v. 22. Esto gener regis. 760.
- v. 23. Num parum videtur vobis, generum esse regis? ego autem sum vir pauper & tenuis. 120.
- Cap: 19. v. 12. Deposuit eum per fenestram. 561.
- Cap: 21. v. 14. Vidisti hominem infanum. 898.
- Cap: 22. v. 1. Convenerunt ad eum omnes, qui erant in angustia constituti, & factus est eorum princeps. 503.
- Cap: 23. v. 14. Non tradidit eum DEUS in manus ejus. 243.
- Cap: 24. v. 3. Super abruptissimas petras, quæ solis ibicibus perviæ sunt. 469.
- v. 8. Et confregit David viros suos sermonibus, & non permisit eos, ut consurgerent in Saul. 858.
- v. 15. Levavit Saul vocem suam, & flevit. 492.
- v. 13. Judicet Dominus inter me & te, & ulciscatur me Dominus ex te, manus autem mea non sit in te. 958.
- Cap: 25. v. 29. Erit anima Domini mei custodita quasi in fasciculo viventium apud Dominum DEUM tuum. 666.
- v. 29. Inimicorum tuorum anima rotabitur, quasi in impetu, & circulo fundæ. 231.
- v. 34. Vivit Dominus DEUS Israël: qui prohibuit me, nè malum facerem tibi: nisi citò venisses in occursum mihi, non remansisset Nabal usque ad lucem matutinam. 562.
- v. 37. Emortuum est cor ejus intrinsecus. 597.
- v. 41. Famula tua sit in ancillam, ut lavet pedes servorum Domini mei. 448.
- Cap: 24. v. 10. Contra meridiem Judæ, & contra meridiem Jerameel, & contra meridiem Ceni. 729.

Ex Libro II. Regum.

- Cap: 1. v. 18. Præcepit, ut docerent filios Judæ arcum. 650.
 v. 20. Nolite annuntiate in Jeth, neque annuntietis in compitis Ascalonis. 731.
 Cap: 11. v. 8. Egressus est Urias de domo regis: secutusque est eum cibus regius. 521.
 Cap: 12. v. 13. Dominus transtulit peccatum tuum. 800. 926.
 v. 30. Tulit diadema regis eorum de capite ejus. 695.
 Cap: 14. v. 9. In me Domine mi rex sit iniquitas, & in domum patris mei, rex autem & thronus ejus sit innocens. 634.
 v. 13. Quare locutus est rex verbum istud, ut peccet, & non reducat ejectum suum. 635.
 v. 17. Sicut enim Angelus DEI, sic est Dominus meus Rex, ut nec benedictione, nec maledictione moveatur. 635.
 v. 43. Gustans gustavi in summitate virgæ, quæ erat in manu mea paululum melis, & ecce! ego miror. 822.
 Cap: 15. v. 15. Surgite, fugiamus! nec enim erit nobis effugium à facie Absalon. 815.
 v. 34. Dissipabis consilium Archi-tophel. 478.
 Cap: 16. v. 10. Dominus præcepit ei, ut malediceret David, & quis est, qui audeat dicere, quare sic fecerit. 316. 800.
 v. 10. Quid mihi & vobis est filij Sarviæ? dimitte eum, ut maledicat. 815.
 v. 18. Nunquam: quia illius ero, quem elegit Dominus. 631.
 Cap: 21. v. 20. Vir fuit excelsus, qui senos in manibus pedibusque habebat digitos, id est viginti quatuor, & erat de origine Arapha, & blasphemavit Israël. 763.
 Cap: 23. v. 8. In cathedra quasi tenerri-mus ligni vermiculus. 42.
 v. 15. O! si quis mihi daret potum aquæ de cisterna, quæ est in Bethleem juxta portam. 605.
 v. 17. Noluit bibere, sed libavit eam Domino. 801.
 v. 20. Percussit leonem in media cisterna in diebus nivis. 810.
 Cap: 24. v. 11. Surrexit itaque David manè, 608.

v. 17. Vertatur obsecro, manus tua contra me, & contra domum patris mei. 799.

Ex Libro III. Regum.

- Cap: 4. v. 29. Dedit DEUS sapientiam Salomoni, & prudentiam multam nimis, & latitudinem cordis quasi arenam, quæ est in litore maris. 425.
 Cap: 6. v. 29. Omnes parietes templi sculpsit varijs calaturis, & torno. 9.
 Cap: 10. v. 8. Beati servi tui, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam. 895.
 v. 20. Non est factum tale opus in universis regnis. 166.
 Cap: 13. v. 1. Ecce! vir DEI venit de Juda in sermone Domini in Bethel, Jeroboam stante super altare, thus jacente. 707.
 Cap: 17. v. 1. Vivit Dominus DEUS Israël, in cujus conspectu sto. 896.
 v. 6. Corvi deferebant ei panem, & carnes manè, similiter panem & carnes vesperi. 520.
 Cap: 18. v. 44. Quasi vestigium hominis. 403.
 Cap: 19. v. 2. Hæc mihi faciant Dij, & hæc addant, nisi hac horâ cras posuero animam tuam, sicut animam unius ex illis. 520.
 Cap: 20. v. 19. Bibebat temulentus in umbraculo suo, & reges triginta duo cum eo. 552.
 Cap: 22. v. 19. Vidi Dominum sedentem super solium suum, & omnem exercitum cæli assistentem ei. 11.
 v. 30. ingredi prælum, & induere vestibus tuis, mutavit habitum suum. 220.

Ex Libro IV. Regum.

- Cap: 9. v. 33. Aspersusque est sanguine paries, & equorum ungulæ conculcaverant eam. 192.
 Cap: 20. v. 2. Ad plorandum liberiùs, ut non viderentur lachrymæ. 501.

Ex Libro I. Paralipomenon.

- Cap: 21. v. 1. Consurrexit Satan contra Israel, & concitavit David, ut numeraret Israel. 607.

Ex Libro II. Paralipomenon.

- Cap: 2. v. 2. Septuaginta millia virorum portantium humeris, & octoginta millia, qui cæderent lapides in montibus. 9.

Cap:

Cap: 7. v. 12. Elegi mihi locum istum
in domum sacrificij. 283.

Ex Libro II. Esdræ.

Cap: 4. v. 17. Unâ manu sua faciebat o-
pus, & tenebat gladium. 715.

Ex Libro III. Esdræ.

Cap: 3. v. 22. Sed non multum post su-
munt gladios, & cum à vino merfi
fuerint, & surrexerint, non memi-
nerunt, quæ gesserunt. 542.

Ex Libro Tobie.

Cap: 6. v. 2. Ecce ! piscis immanis exi-
vit ad devorandum eum. 948.

Cap: 8. v. 2. Recordatus Tobias sermo-
num Angeli, protulit de cassidili
suo partem jecoris, posuit eam su-
per carbonem vivos. 566.

Ex Libro Judith.

Cap: 2. v. 3. Dicit cogitationem suam in
eo esse, ut omnem terram suo sub-
jugaret imperio. 622. 750.

Cap: 7. v. 25. Si autem transactis quinque
diebus non venerit adiutorium, fa-
ciemus hæc verba, quæ locuti estis.
263.

Cap: 10. v. 4. Non ex libidine, sed ex
virtute. 512.

v. 20. Custodivit me Angelus ejus, &
hinc euntem, & ibi commorantem,
& inde huc revertentem. 511.

Cap: 14. v. 16. Una mulier Hebræa fe-
cit confusionem in domo regis Na-
buchodonosor, ecce enim ! Holo-
fernes jacet in terra. 671.

Ex Libro Esther.

Cap: 14. v. 16. Tu scis necessitatem me-
am, quod abominer signum super-
biæ & gloriæ meæ, quod est super
caput meum in diebus ostentatio-
nis meæ, & detester illud quasi pan-
num menstruata. 209.

Cap: 15. v. 7. Dum altera famularum
sequebatur dominam, defluentia
in humum indumenta sustentans,
183.

v. 13. Non morieris, non enim pro
te, sed pro omnibus hæc lex consti-
tuta est. 176.

v. 16. vidi te Domine quasi Angelum
DEI, & conturbatum est cor me-
um præ timore gloriæ tuæ. 633.

Ex Libro Job.

Cap: 1. v. 1. Erat simplex & rectus. 795.

v. 7. Circuivi terram & perambulavi.
223. 479. 637.

v. 19. Repente ventus vehemens ir-
ruit è regione deserti, & concussit
quatuor angulos domus, quæ cor-
ruens oppressit liberos. 918.

v. 21. Sicut Domino placuit, ita fa-
ctum est. 336.

Cap: 2. v. 3. Tu autem commovisti me
adversus eum, ut affligerem eum
frustrâ. 419.

v. 4. Pelle pro pelle, & cuncta, quæ
habet homo, dabit pro anima sua.
709.

v. 6. Ecce ! in manu tua est, verum-
tamen animam illius serva. 679.

Cap: 3. v. 9. Obtenebrentur stellæ ca-
ligrine ejus. 1.

v. 12. Quare exceptus genibus ? cur
lactatus uberibus ? 826.

v. 20. Quare misero data est lux, &
vita his, qui in amaritudine sunt ?
476.

v. 24. Antequam comedam, suspiro,
& tanquam inundantes aquæ, sic
rugitus meus. 825.

Cap: 4. v. 8. Vidi eos, qui operantur ini-
quitatem, & seminant dolores, &
metunt eos, flante DEO perijsse, &
spiritu iræ ejus esse consumptos.
190.

v. 10. Rugitus leonis, & vox leonæ,
& dentes catulorum leonum con-
triti sunt. 353.

v. 11. Tygris perijt, eò, quod non ha-
beret prædam. 643.

v. 17. Nunquid homo DEI compara-
tione justificabitur ? 230.

Cap: 5. v. 4. Conterentur in porta, & non
erit, qui eruat. 233. 379.

v. 7. Homo nascitur ad laborem, avis
ad volatum. 262.

v. 26. Ingredieris in abundantia se-
pulchrum, sicut infertur acervus
tritici in tempore suo. 744. 868.

Cap: 6. v. 4. Sagittæ Domini in me sunt
sicut & terrores Domini militant
contra me. 26. 187. 392.

v. 10. Hæc mihi sit consolatio, ut
affligens me dolore non parcat.
236. 734.

v. 19. Considerate semitas Thema,
itinera Saba, & expectate pauli-
sper. 196.

Cap: 7. v. 1. Militia est vita hominis su-
per terram. 587.

v. 7. Memento, quia ventus est vita
mea. 454.

v. 8. Oculi tui in me, & non subsi-
stam. 915.

v. 10.

- v. 10. Neque cognoscat eum amplius locus ejus. 599.
- v. 20. In fame eruat te de morte. 969.
- v. 21. Ecce! nunc in pulvere dormiam, & si manè me quæsieris non subsistam. 475.
- Cap: 8. v. 11. Nunquid vivere potest scirpus absque humore? aut crescere caretum sine aqua. 830.
- v. 14. Sicut tela araneorum fiducia ejus. 206.
- v. 20. DEUS non projiciet simplicem, nec porriget manum malignis. 953.
- Cap: 9. v. 23. Si flagellat, occidat semel. 681.
- v. 24. Terra data est in manus impij. 187. 679.
- v. 28. Verebar omnia opera mea, sciens, quod non parceres delinquenti. 510.
- Cap: 10. v. 8. Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me. 307.
- v. 11. Ossa ejus implebuntur vitijs adolescentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient. 928.
- v. 12. Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & visitatio tua custodivit spiritum meum. 335.
- v. 14. Si peccavi, & ad horam pepercisti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? 822.
- v. 20. Dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum, antequam vadam, & non revertar ad terram tenebrosam. 272.
- v. 22. Terra miseriæ, & tenebrarum. 362.
- Cap: 11. v. 8. Excelsior cælo est, & quid facies? profundior inferno, & unde cognosces? longior terrâ mensura ejus, & latior mari. 185.
- v. 12. Vir vanus in superbiam erigitur, & tanquam pullum onagri se liberum natum putat. 77.
- Cap: 13. v. 12. Memoria vestra comparabitur cineri, & redigentur in lutum cervices vestræ. 123. 151.
- v. 25. Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam. 977.
- Cap: 14. v. 2. Nunquam in eodem statu permanet. 453.
- v. 4. Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? 499.
- Cap: 15. v. 26. Cucurrit adversus eum erecto collô, & pingvi oervice armatus est. 99. 376.
- v. 30. Non recedet de tenebris, ramos ejus arrefaciet flamma. 113.
- v. 33. Ladetur quasi vinea in primo flore botrus ejus, & quasi oliva projiciens florem suum. 849.
- Cap: 16. v. 16. Operui cinere carnem meam. 756.
- Cap: 17. v. 14. putredini dixi: pater meus es, mater mea, & soror mea vermibus. 738.
- Cap: 18. v. 10. Abscondita est in terra pedica ejus, & decipula illius super semitam. 699.
- v. 13. Devoret pulchritudinem cutis ejus, & consumet brachia illius primogenita mors. 111.
- v. 14. Evellatur de tabernaculo suo fiducia ejus, & calcet super eum, quasi rex, interitus. 240.
- Cap: 19. v. 9. Spoliavit me gloriâ meâ, & abstulit coronam de capite meo. 795.
- v. 12. Venerunt latrones ejus, & fecerunt sibi viam per me. 638.
- v. 14. Dereliquerunt me propinqui mei, & qui me noverant, obliti sunt mei. 115.
- v. 16. Servum meum vocavi & non respondis. 979.
- v. 17. Halitum meum exhorruit uxor mea. 554.
- v. 20. Pelli meæ consumptis carnibus adhæsit os meum. 259.
- v. 21. Miseremini mei! miseremini mei! saltèm vos amici mei! 729.
- v. 26. In carne mea videbo DEUM meum, quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt. 797.
- Cap: 20. v. 4. Hoc scio à principio, ex quo positus est homo super terram, quòd laus impiorum brevis sit, & gaudium hypocritæ ad instar puncti. 64. 372.
- v. 6. Si ascenderit usque ad cælum superbia ejus, & caput ejus nubes tetegerit, quasi sterquilinum in fine perdetur. 124. 238. 654. 933.
- v. 8. Velut somnium avolans non invenietur, transiet sicut visio nocturna. 923.
- v. 20. Nec est satiatus venter ejus, & cum habuerit, quæ concupiverat, possidere non poterit. 525.
- Cap: 21. v. 15. Quis est Omnipotens, ut serviamus ei, & quid nobis prodest.

- dest, si oraverimus illum? 769.
- v. 30. In diem perditionis servatur malus, & ad diem furoris ducetur. 362.
- Cap: 22. v. 14. Circa cardines cœli perambulat. 792.
- Cap: 24. v. 20. Obliviscetur illius misericordia, dulcedo illius vermes: non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum. 351.
- v. 21. Pavit sterilem, quæ non parit, & viduæ benè non fecit. 197.
- v. 24. Levati sunt ad modicum, & non subsistent. 106.
- Ibidem. Sicut summitates spicarum conterentur. 193.
- Cap: 25. v. 5. Ecce! Luna etiam non splendet, & stellæ non sunt mundæ in conspectu ejus. 144.
- Cap: 26. v. 5. Ecce! gigantes gemunt sub aquis. 317.
- v. 7. Appendit terram super nihilum. 291. 980.
- v. 13. Spiritus ejus ornavit cœlos. 678.
- v. 14. Ecce! hæc ex parte dicta sunt viarum ejus. 8.
- Cap: 27. v. 19. Dives, cùm dormierit, nihil secum auferet, aperiet oculos suos, & nihil inveniet. 363.
- Cap: 28. v. 2. Ut lapis solutus calore in æs vertetur. 261.
- v. 5. Terra, de qua oriebatur panis, in loco suo igne subversa est. 207.
- v. 12. Sapientia ubi invenitur, & quis est locus intelligentiæ? 500.
- v. 15. Non dabitur aurum obrizum pro ea. 337.
- v. 16. Non conferetur tinctis indiæ coloribus. 32.
- Cap: 29. v. 6. Petra fundebat mihi rivus olei. 369. 421.
- v. 14. Justitiâ indutus sum, & vestivi me sicut vestimento & diademate, judicio meo. 298. 881.
- v. 17. Conterebam molas iniqui, & de dentibus ejus aufererebam prædam. 402.
- v. 18. In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies. 456. 729.
- v. 24. Si quando ridebam ad eos non credebant, & lux vultûs mei non cadebat in terram. 617.
- v. 25. Si voluissem ire ad eos, sedebam primus. 433.
- Cap: 30. v. 7. Esse sub sentibus, delicias computabant. 724.
- v. 8. Filij stultorum, & ignobilium, & in terra penitus non parentes. 512. 725.
- v. 9. Factus sum eis in proverbium, abominantur me, & longè fugiunt à me, & faciem meam conspuere non verentur. 773.
- v. 21. Mutatus es mihi in crudelem, & in duritia manûs tuæ adversaris mihi. 141. 357.
- v. 22. Elevasti me, & quasi super ventum ponens, elisisti me validè. 192.
- Cap: 31. v. 23. Semper quasi tumentes super me fluctus, timui DEUM. 67.
- v. 31. Quis det de carnibus ejus, ut saturemur? 845.
- v. 33. Si abscondi quasi homo peccatum meum, & celavi in sinu iniquitatem meam. 820.
- Cap: 33. v. 4. Spiritus DEI fecit me, & spiraculum Omnipotentis vivificavit me. 426.
- Cap: 34. v. 30. Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. 294.
- Cap: 35. v. 10. Ubi est DEUS, qui fecit me, qui dedit carmina in nocte. 342.
- Cap: 36. v. 13. Simulatores & calidi provocant iram DEI. 925.
- v. 25. Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul. 6.
- Cap: 37. v. 11. Frumentum desiderat nubes. 149.
- v. 18. Qui solidissimi, quasi ære tusi sunt. 728.
- Cap: 38. v. 10. Circumdedi illud terminis meis, & posui vectem. 397.
- v. 22. Nunquid ingressus es thesauros nivis, aut thesaurum grandinis aspexisti? 809.
- Cap: 39. v. 9. Nunquid volet Rhinoceros servire tibi, aut morabitur ad præsepe tuum. 95.
- v. 25. Ubi audierit buccinam, dicit vah. 374.
- v. 27. Nunquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum? 58.
- v. 34. Manum meam ponam super os meum. 229.
- Cap: 40. v. 13. Ossa ejus velut fistula æris. 383.
- v. 14. Est principium viarum DEI. 725.
- v. 16. Sub umbra dormit, in secreto callami, in locis humentibus. 116. 452.
- v. 20.

- v. 20. An extrahere poteris Leathan hamô. 696.
- Cap. 41. v. 4. Quis revelabit faciem indumenti ejus, & in medium oris ejus quis intrabit? 216.
- v. 5. Portas vultûs ejus quis aperiet? 381.
- v. 10. De ore ejus lampades procedunt, sicut tœdæ ignis accensæ. 913.
- v. 19. Non fugabit eum vir sagittarius. 221.
- v. 25. Ipse est rex super universos filios superbiæ. 725.
- Cap. 42. v. 5. Auditu auris audiui te, nunc autem oculus meus videt te. 11.
- v. 6. Ipse me reprehendo, & ago poenitentiam in favilla & cinere. 796.
- Ex Libro Psalmorum.*
- Psal. 1. v. 3. Erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum. 830.
- v. 3. Fructum dabit in tempore suo. 871.
- v. 4. Non sic impij, non sic, sed tanquam pulvis, quem projicit ventus à facie terræ, ideò non resurgent impij. 722.
- v. 7. Eloquia Domini eloquia casta, argentum igne examinatum probatû terræ purgatum septuplum. 44.
- v. 11. Oculos suos statuerunt declinare in terram. 688.
- Pf. 2. v. 1. Populi meditati sunt inania. 848.
- v. 12. Apprehendite disciplinam. 101. 797.
- Pf. 3. v. 1. Domine! quid multiplicati sunt, qui tribulant me? multi insurgunt adversum me. 856.
- v. 6. Ego dormivi & soporatus sum: & exurexi, quia Dominus suscepit me. 444. 465.
- Pf. 5. v. 11. Sepulchrum est guttur eorum, lingvis suis dolosè agebant. 66. 765.
- Pf. 6. v. 7. Lavabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. 502.
- v. 11. Convertantur, & erubescant valdè velociter. 599.
- Pf. 7. v. 8. Synagoga populorum circumdabit te, & propter hanc in altum regredere. 684.
- Pf. 8. v. 5. Videbo cœlostuos, opera digitorum tuorum. 261.
- Pf. 9. v. 14. Exaltas me de portis mortis, ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filia Sion. 457.
- v. 20. Exurge Domine, non confortetur homo. 720.
- v. 27. Auferuntur judicia tua à facie ejus. 233.
- Pf. 10. v. 2. Ecce! peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro reos corde. 49.
- v. 5. Dominus in templo sancto suo, Dominus in cœlo sedes ejus. 15.
- v. 9. Oculi ejus in pauperem respiciunt, insidiatur in abscondito, quasi leo in spelunca sua, insidiatur, ut rapiat pauperem. 702.
- Pf. 11. v. 3. Labia dolosa in corde, & corde locuti sunt. 269.
- Pf. 12. v. 6. Qui tribulant me, exultabunt, si motus fuero. 681.
- Pf. 13. v. 3. Venenum asperum sub labijs eorum, quorum os maledictione & amaritudine plenum est. 820.
- v. 3. Viam pacis non cognoverunt. 724.
- v. 4. Devorant plebem meam sicut escam panis. 313.
- Pf. 14. v. 7. Signatum est super nos lumen vultûs tui Domine, dedisti lætitiâ in corde meo. 378.
- Pf. 16. v. 15. Apparebo conspectui tuo, satiabor, cum apparuerit gloria tua. 728.
- v. 16. Eripe animam meam ab impio frameam tuam ab inimicis manûs tuæ. 709.
- Pf. 17. v. 10. Caligo sub pedibus ejus. 1.
- v. 12. Posuit tenebras latibulum suum. 10.
- v. 12. Tenebrosa aqua in nubibus æris. 149.
- v. 30. Misit de summo & accepit me. 673.
- v. 17. In DEO meo transgrediar murum. 898.
- v. 36. Disciplina tua correxit me in finem. 797.
- Pf. 18. v. 2. Cœli enarrant gloriam DEI, opera manuum ejus annuntiet firmamentum. 32. 407.
- v. 14. Si mei non fuerint dominati, tune immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo. 130. 447.
- Pf. 19.

Index Locorum

- Pf. 19. v. 11.** Plenitudo agri mecum est. 865.
v. 45. Populus, quem non cognovi, servivit mihi, in auditu auris obedi-
 divit mihi. 258.
Pf. 21. v. 7. Ego autem sum vermis, &
 non homo, opprobrium hominum
 & abjectio plebis. 133.
v. 13. Tauri pingves obsederunt me. 331.
v. 15. Sicut aqua effusus sum, factum
 est cor meum tanquam cera lique-
 scens in medio ventris mei. 619.
v. 16. Aruit tanquam testa virtus mea. 133.
v. 22. A cornibus unicornium humili-
 tatem meam. 95.
Pf. 22. v. 1. Dominus regit me. 276. 713.
v. 2. In loco pascuæ ibi me colloca-
 vit: super aquam refectionis edu-
 cavit me, animam meam conver-
 tit. 780.
v. 5. Impinguasti in oleo caput meum,
 & calix meus inebrians quàm præ-
 clarus est. 57. 376. 534. 550.
Pf. 23. v. 4. Qui non accepit in vano a-
 nimam suam. 196.
Pf. 24. v. 5. Oculi mei semper ad Do-
 minum. 800.
v. 10. Universæ viæ Domini, miseri-
 cordia & veritas. 350.
v. 16. Respice in me, & miserere mei,
 quia unicus & pauper sum ego. 496.
Pf. 26. v. 8. Faciem tuam Domine requi-
 ram. 14.
v. 10. Pater meus & mater mea de-
 reliquerunt me, Dominus autem as-
 sumpsit me. 673.
v. 13. Credo videre bona Domini in
 terra viventium. 723.
Pf. 28. v. 1. Afferte Domino filij DEI,
 afferte Domino filios arietum. 277. 781.
v. 8. Vox Domini concurentis deser-
 tum. 416.
v. 9. Vox Domini præparantis cervos. 308.
Pf. 30. v. 22. Benedictus Dominus,
 quoniam mirificavit misericordi-
 am suam mihi in civitate munita. 243.
v. 23. Dixi in excessu mentis meæ,
 projectus sum à facie oculorum tu-
 orum. 35.
Pf. 31. v. 5. Dixi confitebor adversum
 me injustitiam meam Domino, &
 tu remisisti impietatem peccati
 mei. 789.
Pf. 32. v. 1. Decorem indutus est, indu-
 tus est Dominus fortitudinem. 808.
v. 5. Misericordia Domini plena est
 terra. 954.
v. 7. Congregans sicut in utre aquas
 maris. 397.
v. 9. Ipse dixit, & facta sunt, ipse man-
 davit, & creata sunt. 877.
Pf. 33. v. 6. Accedite ad eum, & illumi-
 namini. 13. 38. 348.
v. 9. Gustate & videte, quoniam sua-
 vis est Dominus, beatus vir, qui
 sperat in eo. 969.
v. 20. Multæ tribulationes justorum. 796.
Pf. 34. v. 10. Omnia ossa mea dicent Do-
 mino, quis similis tibi? 232.
v. 13. Ego autem, cum mihi molesti
 essent, induebar cilicio. 793.
v. 21. Dilataverunt super me os suum:
 dixerunt, euge! euge! viderunt o-
 culi nostri. 681.
Pf. 35. v. 9. Inebriabuntur ab ubertate
 domus tuæ, & torrente voluptatis
 tuæ potabis eos. 550.
v. 10. Apud te est fons vitæ, & in lu-
 mine tuo videbimus lumen. 830.
v. 12. Non veniat mihi pes superbiæ,
 & manus peccatoris non moveat
 me. 113.
Pf. 36. v. 4. Delectare in Domino, & da-
 bit tibi petitiones cordis tui. 2.
v. 16. Melius est modicum iusto su-
 per divitias peccatorum multas. 582.
v. 18. Novit Dominus dies immacu-
 latorum. 939.
v. 23. Apud Dominum gressus homi-
 nis dirigentur, & viam ejus volet. 758.
v. 25. Non vidi justum derelictum,
 nec semen ejus quærens panem. 806.
v. 34. Expecta Dominum, & custo-
 di vias ejus, & exaltabit te, ut hæ-
 reditate capias terram. 20.
Pf. 37. v. 5. Iniquitates meæ supergres-
 sæ sunt caput meum, & sicut onus
 grave gravatæ sunt super me. 149. 662.
v. 6. Putruerunt & corruptæ sunt ci-
 catrices meæ à facie insipientiæ
 meæ. 785. 822.
v. 7.

- V. 7. Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. 483.
- V. 9. Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi. 122.
- V. 12. Amici mei, & proximi mei adversum me appropinquaverunt, & steterunt. 979.
- Pf: 38. V. 5. Notum fac mihi Domine finem meum. 472.
- V. 7. Verumtamen in imagine perpertransit homo, sed & frustra conturbatur. 194.
- V. 13. Advena ego sum apud te, & peregrinus, sicut omnes patres mei. 947.
- Pf: 39. V. 3. Statuit supra petram pedes meos. 61.
- V. 5. Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates & insanas falsas. 203.
- V. 6. Annuntiavi, & locutus sum, multiplicati sunt super numerum. 399.
- V. 18. Ego autem mendicus sum & pauper, Dominus sollicitus est mei, 2.
- Pf: 40. V. 2. Beatus, qui intelligit super egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. 940.
- V. 5. Ego dixi: Domine miserere mei. 790.
- V. 17. Projecisti sermones meos retrorsum. 418.
- Pf: 41. V. 3. Sitivit anima meo ad DEUM fortem vivum, quando veniam, & apparebo ante faciem DEI. 728.
- V. 4. Fuerunt mihi lachrymæ panes die, ac nocte. 483. 496.
- V. 7. Ad me ipsum anima mea conturbata est. 235.
- V. 7. memor ero tui de terra Jordanis, & Hermonijm à monte modico. 113.
- V. 9. In die mandavit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum ejus. 839.
- Pf: 43. V. 4. Nec enim in gladio suo possidebunt terram, & brachium eorū non salvabit eos, sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui. 141.
- V. 15. Posuisti nos in similitudinem gentibus, commotionem capitis in populis. 286.
- V. 20. Humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra
- mortis. 405. 463.
- V. 25. Humiliata est in pulvere anima nostra, conglutinator est in terra venter noster. 20. 448. 612.
- Pf: 44. V. 2. Lingua mea calamus scribæ. 888.
- V. 4. Accingere gladio tuo super femur tuum. 417.
- V. 6. Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum Regis. 392.
- V. 10. Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate. 72.
- V. 13. Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis. 188.
- Pf: 45. V. 9. Venite & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram, auferens bella, usque ad finem terræ. 752.
- Pf: 48. V. 3. Simul in unum dives & pauper. 752.
- V. 4. Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus, universum stratum ejus versasti in infirmitate ejus. 739.
- V. 15. Mors depascet eos. 479. 715.
- Pf: 49. V. 10. Meæ sunt omnes fere sylvarum. 276.
- V. 14. Immola DEO sacrificium laudis. 901.
- V. 15. Invoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me. 747.
- V. 19. Ostium abundavit malitiâ, & lingua tua concinnabat dolos. 912.
- V. 23. Sacrificium laudis honorificabit me. 277.
- Pf: 50. V. 7. Ecce enim! in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. 150. 172. 195.
- V. 8. Incerta & occulta Sapientiæ tuæ manifestasti mihi. 39.
- V. 9. Lavabis me, & super nivem dealbabor? 499.
- Pf: 53. V. 5. Alieni insurrexerunt adversum me, & fortes quasi erunt animam meam. 389.
- V. 8. Voluntariè sacrificabo tibi. 901.
- Pf: 54. V. 7. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? 58. 130.
- Pf: 57. V. 9. Sicut cera, quæ fluit, auferentur, supercecidit ignis, & non viderunt solem. 270.

Index Locorum

- Pf: 58. V. 7. Famem patientur ut canes. 302.
V. 8. Loquentur in ore suo, & gladius in labijs eorum. 418.
V. 11. DEUS meus! misericordia ejus præveniet me. 338.
Pf: 59. V. 10. In Idumæam extendam calceamentum meum. 32. 653.
V. 11. Quis deducet me in civitatem munitam, quis deducet me usque in Idumæam? 655.
Pf: 61. V. 2. Nonne DEO subjecta erit anima mea? ab ipso enim salutare meum. 41.
V. 10. Vani filij hominum, mendaces filij hominum in stateris. 348. 757.
Pf: 62. V. 6. Sicut adipe & pingvedine repleatur anima mea, & labijs exultationis laudabit os meum. 270.
V. 9. Adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua. 535.
V. 13. Tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt. 47.
Pf: 63. V. 8. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur DEUS. 6.
Pf: 66. V. 12. Ecce! ego declinabo super eam, quasi fluvium pacis. 787.
Pf: 67. V. 3. Sicut deficit fumus, deficient: sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie DEI. 136. 478.
V. 9. Terra mota est, etenim cœli distillaverunt à facie DEI Sinai. 728.
V. 12. Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa. 44.
V. 14. Si dormiatis inter medios ceros, pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi ejus in pallore auri. 17. 704.
V. 22. Verticem capilli perambulantium in delitijs suis. 230. 652.
V. 24. Ut intingatur pes tuus in sanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. 395.
V. 28. Ibi Benjamin adolescentulus. 752.
V. 31. Increpa feras arundinis. 278.
V. 32. Dissipa gentes, quæ bella volunt. 748.
Pf: 68. V. 2. Intraverunt aquæ usque ad animam meam. 398.
V. 3. Infixus sum in limo profundi, & non est substantia. 133.
V. 5. Quæ non rapui, tunc exsolvebam. 336.
V. 10. Zelus domûs tuæ comedit me. 885.
V. 15. Eripe me de luto, ut non infingar, 793.
V. 27. Quoniam, quem tu percussisti, persecuti sunt, & super dolorem vulnerum meorum addiderunt. 767.
Pf: 70. V. 16. Domine memorabor Justitiæ tuæ solius. 51. 446.
21. Multiplicasti magnificentiam tuam, & conversus consolatus es me. 340.
V. 22. Psallam tibi in cythara sanctus Israël. 719.
Pf: 71. V. 11. Adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes servient ei. 256.
V. 14. Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum. 843.
V. 16. Erit firmamentum in terra in summis montium, super extolletur super Libanum fructus ejus. 843.
V. 46. Filij alieni claudicaverunt à semitis suis. 968.
Pf: 72. V. 7. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum. 525.
V. 18. dejecisti eos, dum allevarentur. 128.
V. 24. Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me. 167.
V. 24. In voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me. 181.
V. 20. Domine in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. 674.
Pf: 73. v. 4. & 5. Gloriantur sunt, qui oderunt te, in medio solemnitatis tuæ, posuerunt signa sua, signa: & non cognoverunt. 138.
V. 6. Quasi in sylva lignorum securibus exciderunt januas in idipsum, in securi, & ascia dejecerunt eam. 312.
V. 11. Ut quid avertis manum tuam, & dexteram tuam, de medio sinu tuo in finem? 94.
V. 12. Ipse operatus est salutem in medio terræ. 667.
V. 13. Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper. 222.
Pf: 74. V. 4. Renuit consolari animam meam. 35.
V. 9. Calix in manu Domini, vini meri plenus misto. 608.
Pf: 75. V. 5. Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis. 461.
V. 7. Dormitaverunt, qui ascenderunt equos. 448. 533.
Pf: 76. V. 7. Nunquid in æternum projiciet DEUS, aut non apponet, ut com-

- complacitior sit adhuc. 470.
- Pf: 77. V. 15. Interrupit petram in eremo, & adaquavit eos, velut in abyfso multa. 498.
- V. 30. Adhuc efca eorum erant in ore ipforum, & ira DEI ascendit super eos. 525.
- V. 48. Tradidit grandini jumenta eorum. 810.
- V. 63. Virgines eorum non sunt lamentatae. 589.
- V. 65. Excitatus est tanquam dormiens Dominus, tanquam potens crapulatus a vino, & percussit inimicos suos in posteriora. 237.
- V. 68. Tribum Ephraim non elegit, sed elegit tribum Juda. 905.
- V. 69. Aedificavit sicut unicornium sacrificium suum in terra. 283.
- Pf: 78. V. 16. Perfice eam, quam plantavit dextera tua, & super filium hominis, quem confirmasti tibi. 961.
- Pf: 79. V. 2. Qui sedes super Cherubin, manifestare. 90.
- V. 18. Fiat manus tua super virum dexterae tuae, & super filium hominis, quem confirmasti tibi. 961.
- Pf: 80. V. 11. Dilata ostium, & implebo illud. 339.
- Pf: 81. V. 1. Qui stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos dijudicat. 289.
- V. 6. Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes. 277. 289. 332. 873. 889.
- Pf: 82. V. 14. Pone illos ut rotam, & sicut stipulam ante faciem venti. 664.
- Pf: 84. V. 2. Benedixisti Domine terram tuam. 30. 977.
- V. 11. Misericordia & veritas obviaverunt tibi. 347.
- Pf: 86. V. 2. Fundamenta ejus in montibus sanctis, diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob. 245.
- V. 3. Gloriosa dicta sunt de te civitas DEI. 245. 667.
- V. 5. Sion dicet: homo, & homo natus est in ea, & ipse fundavit eam Altissimus. 6.
- Pf: 87. V. 4. Repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquavit. 127.
- V. 7. Posuerunt me in lacu inferiori, in tenebrosis, & in umbra mortis. 640.
- Pf: 88. V. 7. Similis erit DEO in filiis DEI? 401.
- V. 11. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum. 943.
- V. 39. Distulisti Christum tuum: 296.
- Pf: 89. V. 6. Vesperè decidat, induret, & arescat. 281.
- Pf: 90. V. 6. A sagitta volante in die. 97.
- V. 10. Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. 796.
- V. 11. Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus vijs tuis. 511.
- Pf: 91. V. 13. Justus ut palma florebit. 730.
- Pf: 92. V. 1. Decorem indutus est, indutus est Dominus fortitudinem, & praeinxit se. 584.
- Pf: 83. V. 8. Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. 771.
- Pf: 99. V. 2. Introite in conspectu ejus in exultatione. 367.
- Pf: 100. V. 1. Misericordiam & judicium cantabo tibi Domine. 341.
- V. 7. Non habitabit in medio domus meae, qui facit superbiam. 611.
- V. 8. In matutino interficiebam omnes peccatores terrae, ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem. 295.
- Pf: 101. V. 10. Dies mei sicut umbra declinaverunt, & ego sicut fœnum arui. 472.
- V. 14. Tu exurgens misereberis Sion, quia tempus miserendi ejus, quia venit tempus. 893.
- Pf: 102. V. 5. Renovabitur ut Aquilæ juvenus tua. 356. 829.
- V. 14. Recordatus est, quoniam pulvis sumus. 451.
- Pf: 103. V. 4. Qui facit Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem. 404. 878.
- V. 16. Ut panis cor hominis confirmet. 844.
- V. 19. Fecit lunam in tempora, sol cognovit occasum suum. 48.
- Pf: 105. V. 9. Increpavit mare rubum, & exsiccatum est. 616.
- V. 16. Irritaverunt Moysen in castris, Aaron sanctum Domini. 892.
- Pf: 107. V. 17. Quis deducet me in civitatem munitam, quis deducet me usque in Idumæam. 31.
- Pf: 109. V. 1. Ponam inimicos tuos sca-

- scabellum pedum tuorum. 33.
- Pf: 110. V. 3. Confessio & magnificen-
tia opus ejus. 743.
- Pf: 111. V. 4. Misericors, & miserator,
& justus. 298.
- Pf: 113. V. 16. Cœlum cœli Domino,
terram autem dedit filiis hominum.
187. 678.
- Pf: 114. V. 4. Tribulationem & dolo-
rem inveni, & nomen Domini in-
vocavi. 747.
- Pf: 115. V. 1. Credidi, propter quod
locutus sum. 422.
- Pf: 117. V. 19. Aperite mihi portas ju-
stitiæ. 171.
- V. 27. Constituite diem solemnem
in condensis usque ad cornu altaris.
939.
- Pf: 118. V. 5. Adhæsit pavimento ani-
ma mea. 612.
- V. 6. Tunc non confundar, cum per-
spexero in omnibus mandatis tuis.
91.
- V. 11. In corde meo abscondi eloquia
tua, ut non peccem tibi. 108.
- V. 32. Viam mandatorum tuorum cu-
curri, cum dilatasti cor meum.
697.
- V. 37. Averte oculos meos, nè vide-
ant vanitatem, in via tua vivifica
me. 200.
- V. 52. Memor fui judiciorum tuo-
rum à sæculo Domine, & consolatus
sum. 235.
- V. 53. Defectio tenuit me, pro pec-
catoribus derelinentibus legem
tuam. 615.
- V. 61. Funes peccatorum circumple-
xi sunt me. 199. 700.
- V. 73. Manus tuæ fecerunt me, &
plasmaverunt me. 875.
- V. 90. Fundasti terram, & permanet.
980.
- V. 91. Ordinatione tuâ perseverat
dies. 618.
- V. 103. Quam dulcia faucibus meis
eloquia tua, super mel ori meo!
75. 825.
- V. 105. Lucerna pedibus meis Ver-
bum tuum, & lumen semitis meis.
31.
- V. 141. Adolescentulus sum ego &
contemptus, justificationes tuas
non sum oblitus. 861.
- V. 162. Lætabor ego super eloquia
tua, sicut, qui invenit spolia multa.
280.
- V. 175. Vivet anima mea, & laudabit te,
& judicia tua adjuvabunt me. 228.
- Pf: 119. V. 20. Hæc porta Domini, justi
intrabunt in eam. 458.
- Pf: 120. V. 4. Ecce! non dormitabit, ne-
que dormiet, qui custodit Israël.
893.
- Pf: 122. V. 2. Sicut oculi ancillæ in ma-
nibus Domine suæ, ita oculi no-
stri ad Dominum DEUM nostrum.
26.
- Pf: 125. V. 5. Qui seminant in lachry-
mis, in exultatione metent.
398. 489.
- Pf: 126. V. 2. Vanum est vobis ante lu-
cem surgere, surgite postquam se-
deritis, qui manducatis panem do-
loris. 206. 305.
- Pf: 127. V. 3. Uxor tua sicut vitis abun-
dans. 703.
- Pf: 128. V. 2. Sæpè expugnaverunt me
à juventute mea, etenim non po-
tuerunt mihi. 856.
- V. 6. Fiant sicut fœnum rectorum,
quod, priusquam evellatur, exaruit.
730. 910.
- Pf: 130. V. 1. Domine non est exalta-
tum cor meum, neque elati sunt o-
culi mei. 120. 138.
- V. 6. Ecce! audivimus eam in Ephra-
ta, invenimus eam in campis sylvæ.
275.
- V. 9. Sacerdotes tui induantur justi-
tiam. 881.
- Pf: 133. V. 2. In noctibus extollite ma-
nus vestras in sancta, & benedicite
Dominum. 818.
- Pf: 134. V. 7. Educens nubes ab extremo
terræ. 402.
- Pf: 135. V. 3. Fecit cœlos in intellectu.
182.
- Pf: 136. V. 1. Illic sedimus & flevimus,
cum recordaremur Sion. 206.
- V. 9. Beatus, qui timebit, & allidet
parvulos suos ad petram. 370.
- Pf: 138. V. 2. Tu cognovisti sessionem
meam, & resurrectionem meam.
307.
- V. 16. In libro tuo omnes scribentur
dies formabuntur, & nemo in eis.
54.
- V. 21. Nonne, qui oderunt te Domi-
ne, oderam, & super inimicos tuos
tabescebam? 887.
- Pf: 139. V. 6. Absconderunt superbi la-
queum mihi, & funes extenderunt
in laqueum, juxta iter scandalum
po-

posuerunt mihi. 700.
 Pf: 140. v. 2. Dirigatur oratio mea, sicut
 incensum in conspectu tuo. 460.
 v. 5. Oleum peccatoris non impin-
 guet caput meum. 376.
 Pf: 142. V. 2. Non intres in iudicium
 cum seruo tuo. 290.
 Pf: 143. v. 6. Fulgura corruscationem, &
 dissipabis eos. 403.
 v. 9. Domine! quid est homo, quia
 innotuisti ei, aut filius hominis quia
 reputas eum? 12.
 v. 12. Filiae eorum compositae, circum-
 ornatae ut similitudo templi. 214.
 Pf: 144. v. 9. Svavis Dominus univer-
 sis, & miserationes ejus super o-
 mnia opera ejus. 713.
 Pf: 147. v. 17. Ante faciem frigoris ejus,
 quis sustinebit. 810.

Libri Proverbiorum.

Cap: 1. v. 10. Fili mi, si te lactaverint
 peccatores, ne acquiescas eis. 623.
 v. 25. Despexistis omne consilium
 meum. 924.
 v. 29. Mane consurgent, & non in-
 venient me, eo quod exosam ha-
 buerint disciplinam. 101.
 v. 31. Comedent fructus viae suae,
 suisque consilijs saturabuntur. 363.
 Cap: 3. v. 16. Longitudo dierum in dex-
 tera ejus, & in sinistra illius divitiae
 & gloria. 71. 262.
 v. 17. Viae ejus viae pulchrae, & om-
 nes semitae illius pacificae. 8. 267.
 v. 34. Ipse deludet illusores, & man-
 suetis dabit gratiam. 122.
 Cap: 4. v. 14. Ne delecteris in semitis
 impiorum, nec tibi placeat malo-
 rum via. 863.
 Cap: 5. v. 3. Favus distillans labia me-
 retricis, & nitidius oleo guttur ejus.
 135.
 v. 16. Deriventur fontes tui foras, &
 in plateis aquas divide. 388. 698.
 v. 22. Funibus peccatorum suorum
 constringitur. 710.
 v. 23. Omni custodia serva cor tuum. 882.
 Cap: 6. v. 3. Discurrere, festina, fuscita a-
 micum tuum. 409.
 v. 6. Vade ad formicam, o piger! 643.
 v. 27. Nunquid potest homo ambula-
 re super prunas, ut non comburan-

tur plantae ejus? 629.
 v. 35. Zelus & furor viri non parcat
 in die vindictae, nec acquiescet cu-
 jusquam precibus. 676.
 Cap: 8. v. 1. Nunquid non sapientia cla-
 mitat, & prudentia dat vocem su-
 am? 5.
 v. 17. Qui mane vigilant ad me, in-
 venient me. 272.
 v. 27. Quando praeprabat coelos,
 aderam. 308.
 v. 31. Delitiae meae esse cum filijs ho-
 minum. 242.
 Cap: 11. v. 14. Ubi non est gubernator,
 populus corruet, salus autem, ubi
 multa consilia. 633.
 v. 15. Qui cavet laqueos, securus erit.
 510.
 v. 22. Circulus aureus in naribus suis,
 mulier pulchra & fatua. 95.
 v. 25. Anima, quae benedicit, im-
 pinguabitur. 378. 420.
 Cap: 12. v. 4. Mulier diligens, corona
 est viro suo. 695.
 v. 11. Qui operatur terram suam, sa-
 tiabitur panibus. 817.
 Cap: 13. v. 25. Venter impiorum insa-
 tiabilis. 526.
 Cap: 14. v. 1. Sapiens mulier aedificat
 domum suam. 584.
 v. 34. Miseros facit populos pecca-
 tum. 61.
 Cap: 15. v. 16. Melius est parum cum
 timore Domini, quam thesauri ma-
 gni & insatiabiles. 582.
 Cap: 16. v. 1. Hominis est praeprare
 cor, & a Domino responsio linguae.
 339.
 v. 18. Contritionem praecedit super-
 bia, & ante ruinam exaltatur spi-
 ritus. 18.
 Cap: 18. v. 4. Aqua profunda verba ex
 ore viri, & torrens redundans fons
 sapientiae. 400.
 v. 9. Qui mollis & dissolutus est in o-
 pere suo, frater est sua opera dissi-
 pantis. 877.
 v. 19. Frater qui adjuvatur a fratre,
 quasi civitas firma. 692.
 v. 21. Mors & vita in manu linguae.
 888.
 v. 12. Sicut fremitus leonis, ita regis
 ira, & sicut ros super herbam, ita
 hilaritas ejus. 618. 955.
 v. 14. A Domino proprie uxor pru-
 dens. 556.

v. 14. Domus & divitiæ dantur à parentibus, à Domino autem propriè uxor prudens. 568.
 Cap: 20. v. 8. Rex, qui sedet in solio iudicij, dissipat omne malum intuitu suo. 77. 152.
 v. 10. pondus & pondus, mensura & mensura: utrumque abominabile est apud DEUM. 714.
 Cap: 22. v. 17. Inclina aurem tuam, & audi verba sapientium. 34.
 v. 28. Nè transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui. 917.
 Cap: 23. v. 1. Quando federis, ut comedas cum principe, diligenter attende, quæ apposita sunt ante faciem tuam. 891.
 v. 27. Fovea profunda meretrix, & puteus angustus aliena. 793.
 v. 30. Nonnè his, quis commorantur in vino, & student calicibus epotandis. 552.
 v. 31. Nè intuearis vinum, quando flavescit, cùm splenduerit in vitro color ejus. 539.
 v. 34. Eris sicut dormiens in medio maris. 743.
 v. 35. Verberaverunt me, sed non dolui, traxerunt me, & ego non sensi, quando evigilabo, & rursus vina inveniam? 828.
 Cap: 25. v. 1. Fugit impius nemine persequente, justus autem quasi leo confidens absque terrore erit. 56.
 v. 3. Cælum sursùm, & terra deorsum, & cor regum inscrutabile. 4.
 v. 27. Sicut qui multum comedit, non est ei bonum, sic qui scrutator est Majestatis, opprimetur à gloria. 3.
 Cap: 27. v. 23. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera. 410.
 Cap: 28. v. 12. Regnantibus impijs ruinæ hominum. 319.
 v. 13. Qui abscondit scelera sua, non dirigitur, qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur. 819.
 v. 14. Beatus homo, qui semper est pavidus. 956.
 Cap: 30. v. 27. Regem locusta non habet, & egreditur universa per turmas suas. 320.
 Cap: 31. v. 5. Nè fortè bibant, & obliviscantur iudiciorum, & mutent causam filiorum pauperis. 551.

v. 6. Date siceram mœrentibus, & vinum his, qui amaro sunt animo, bibant, & obliviscantur egestatis suæ, doloris sui non recordentur amplius. 585.
 v. 11. Confidit in ea cor viri sui, & spolijs non indigebit. 569.
 v. 29. Nobilis in portis vir ejus, quando federit cum senatoribus terræ. 170. 233. 513.
 v. 25. Fortitudo & decor indumentum ejus. 134. 254. 584.
 v. 31. Date ei de fructu manuum suarum, & laudent eam in portis opera ejus. 29.

Ex Libro Ecclesiastis.

Cap: 1. v. 3. Vanitas vanitatum, quid habet amplius homo de universo labore suo, quò laborat sub sole? 202.
 v. 4. Terra in æternum stat. 355.
 v. 18. Qui addit scientiam, addit & dolorem. 34.
 Cap: 2. v. 2. Risum reputavi errorem, & gladio dixi, quid frustra deciperis? 584.
 v. 5. Feci hortos & pomaria, & conserui ea cuncti generis arboribus. 254.
 Cap: 3. v. 7. Tempus tacendi, & tempus loquendi. 388.
 Cap: 4. v. 6. Melior est pugillus cum requie, quàm plena utraque manus cum labore & afflictione animi. 582.
 v. 33. Certa pro justitia, & DEUS expugnabit pro te inimicos tuos. 856.
 Cap: 6. v. 36. Pauperi porrige manum tuam, & perficiatur propitiatio & benedictio tua. 864.
 Cap: 7. v. 3. Melius est ire ad domum luctûs, quàm ad domum convivij. 364.
 v. 5. Cor sapientium, ubi tristitia est, & cor stultorum, ubi lætitia. 34. 575.
 v. 27. Jveni amariorem morte mulierem. 821.
 Cap: 8. v. 10. Vidi impios sepultos, qui etiam, cùm adhuc viverent, in loco sancto erant. 65.
 Cap: 9. v. 8. Omni tempore sint vestimenta tua candida. 349.
 v. 10. Nec opus, nec ratio, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas. 29. 676.
 v. 10.

- v. 10. Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare. 472.
Cap: 10. v. 7. Vidi servos in equis, & principes ambulantes super terram quasi servos. 532. 447.
 v. 8. Qui dissipat sepem, mordebit eum coluber. 145. 153.
 v. 17. Beata terra, cujus rex nobilis est. 285.

Ex Libro CanticiCanticorum.

- Cap: 1. v. 1.** Osculetur me osculo oris sui. 247.
 Meliora sunt ubera tua vino. 620.
 v. 6. Oleum effusum nomen tuum. 244.
 v. 3. Trahe me post te. 279. 785.
 v. 5. Nolite me considerare quod fusca sum, quia decoloravit me sol. 615.
 v. 6. Indica mihi, ubi pascas, ubi cubes in meridie. 2.
 Filij matris meae pugnaverunt contra me. 978.
 v. 8. O pulcherrima inter mulieres! 150.
 v. 8. Egredere! & abi post vestigia gregum, & pascce hœdos tuos juxta tabernacula pastorum. 314.
 v. 9. Equitatu meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea. 648.
 v. 10. Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis. 487.
 v. 10. Collum tuum sicut monilia. 808.
 v. 13. Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. 666. 869. 972.
 v. 14. Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. 803.
 v. 16. Lectulus noster floridus. 282. 777.
Cap: 2. v. 2. Sicut lilium inter spinas. 977.
 v. 3. Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. 268.
 v. 3. Fructus ejus dulcis gutturi meo. 752.
 v. 4. Introduxit me in cellam vinariam. 535.
 v. 6. Læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. 73. 215. 262.
 v. 10. Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni. 272.
 v. 13. Vox turturis audita est in terra nostra, fœcus protulit grossos suos. 970.

- v. 14. Surge amica mea, speciosa mea, & veni, columba mea in foraminibus petra. 80.
 Ostende mihi faciem tuam. 13. 670.
 v. 15. Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas. 701.
Cap: 3. v. 1. In lectulo meo per noctes quæsi vi, quem diligit anima mea, quæsi vi illum, & non inveni. 741.
 v. 2. Surgam, & circuibo civitatem. 603.
 v. 3. Num, quem diligit anima mea, vidistis? 210.
 v. 4. Paululum cum pertransissem eos, inveni, quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam. 168.
 v. 6. Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi. 460.
 v. 10. Columnas ejus fecit argenteas. 289.
 Mediâ charitate constravit propter filias Jerusalem. 462. 618.
Cap: 4. v. 1. Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es, oculi tui columbarum. 26.
 v. 3. Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce. 411.
 v. 3. Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ. 976.
 v. 5. Duo ubera tua sicut duo hinnuli. 777.
 v. 8. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. 150. 175. 660.
 v. 8. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni, coronaberis. 159. 255.
 v. 9. Stat post parietem nostrum. 897.
 v. 11. Favus distillans labia tua sponsa, mel & lac sub lingua tua. 820.
 v. 12. Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus. 145. 241.
 v. 13. Emissiones tuæ paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus. 254.
 v. 16. Surge Aquilo, & veni Aufer, perfla hortum meum, & fluent aromata illius. 490. 614.
Cap: 5. v. 1. Comedi favum cum melle meo, bibi vinum cum lacte meo. 609.
 Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi. 445. 587.
 v. 2. Ego dormio, & cor meum vigilat. 443.
 v. 5. Surrexi, ut aperiâ dilecto meo,

Index Locorum

- meo, manus meae stillaverunt myrrham. 874.
- v. 7. Tulerunt pallium meum. 210.
- v. 10. Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus. 326. 351.
- v. 12. Oculi tui sicut columbae super rivulos aquarum, quae lacte sunt lotae, & resident juxta fluentia plenissima. 389. 443.
- v. 14. Manus illius tornatiles, aureae plenae hyacinthis. 425. 897.
- Cap: 6. v. 3. Pulchra es amica mea, savis & decora sicut Jerusalem. 209.
- v. 3. Terribilis ut castrorum acies ordinata. 649.
- v. 8. Una est columba mea. 44.
- v. 8. Una est matris suae, electa genitricis suae. 172.
- v. 10. Descendi in hortum meum, ut viderem poma convallium. 870.
- v. 12. Revertere, revertere Sion, revertere, revertere, ut intueamur te. 869.
- Cap: 7. v. 1. Quid videbis in Sulamite, nisi choros castrorum. 715.
- v. 1. Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia principis. 157.
- v. 4. Collum tuum sicut turris eburnea. 808.
- v. 4. Nasus tuus sicut turris Libani, quae respicit contra Damascum. 52. 421.
- v. 5. Comae capitis tui sicut purpura regis vineta canalibus. 684.
- v. 6. Quam pulchra es, & quam decora charissima in delicijs. 246.
- v. 7. Statura tua assimilata est palmae. 283. 663.
- v. 8. Odor oris tui sicut malorum. 76.
8. v. Ascendam in palmam, & apprehendam fructus ejus. 269. 729.
- v. 11. Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. 285. 408.
- v. 13. Mandragorae dederunt odorem suum in portis nostris. 171.
- Cap: 8. v. 1. In lectulo meo per noctes quaeivi, quem diligit anima mea. 464.
- v. 2. Ibi me docebis. 247.
- v. 6. Fortis est ut mors dilectio. 455.
- v. 8. Soror nostra parva, & ubera non habet. 268.
- v. 10. Ego murus, & ubera mea sicut turris. 245.
- v. 1. Vineam fuit pacifico in ea, quae habet populos. 848.
- v. 14. Fuge dilecte mi, & assimilare capreae, hinnuloque cervorum. 561.
- v. 18. Amici auscultant: fac me audire vocem tuam. 211.
- Ex Libro Sapientiae.*
- Cap: 2. v. 2. Fumus factus est in naribus nostris, & sermo scintilla ad commonendum cor nostrum. 843.
- v. 6. venite & fruemur bonis, quae sunt tanquam in juventute celeriter, & utamur creatura. Vino pretioso, & unguentis nos impleamus, & non praetereat nos flos temporis. 610. 535. 204.
- v. 8. Coronemus nos rosis antequam marcescant. 610.
- v. 24. Invidia diaboli introivit in orbem terrarum. 146. 866.
- Cap: 3. v. 1. Justorum animae in manu DEI sunt. 677.
- v. 7. Fulgebunt iusti, & tanquam scintillae in arundineto discurrent. 451. 575.
- Cap: 4. v. 1. O! quam pulchra est casta generatio cum claritate. 151.
- Cap: 5. v. 2. Videntes, turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperatae salutis. 942.
- v. 3. Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improprij. 511.
- v. 6. Sol intelligentiae non est ortus nobis. 177. 883.
- v. 7. Ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus. 480. 724.
- Cap: 6. v. 6. Judicium durissimum his, qui praesunt, fiet. 290.
- Cap: 7. v. 3. Primam vocem similem omnibus emisit plorans. 495.
- v. 11. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa. 417.
- v. 15. Spes impij tanquam lanugo est, quae a vento tollitur, & tanquam spuma gracilis, quae a procella dispergitur. 601.
- v. 27. In animas sanctas se transfert. 679.
- Cap: 9. v. 19. Nam per sapientiam facti sunt, quicumque placuerunt tibi Domine a principio. 900.
- Cap: 11. v. 17. Per quae quis peccat, per haec & torquetur. 361.
- v. 27.

- v. 27. Parcis omnibus, quoniam tua sunt Domine, qui amas animas. 190.
- Cap: 12. v. 8. Misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim exterminarent. 125.
- v. 15. Cum sis justus, justè omnia disponis, eum quoque, qui non debet puniri, condemnare exterum æstimas à tua virtute. 337.
- v. 18. Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate judicas, & cum magna reverentia disponis nos. 904.
- v. 22. Cum das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas. 716.
- Cap: 14. v. 5. Exiguo ligno credunt homines animas suas, & transeuntes mare, per ratem liberati sunt. 275.
- Cap: 16. v. 12. Neque herba, neque malagma sanavit eos, sed tuus sermo Domine, qui sanat omnia. 888.
- Cap: 18. v. 15. Durus debellator in mediam exterminij terram profilivit. 310.
- Cap: 19. v. 1. Impij autem usque ad novissimum finè misericordia ira supervenit. 954.

Ex Libro Ecclesiastici.

- Cap: 1. v. 2. Profundum abyssi quis dimensus est? 74.
- Cap: 2. v. 1. Fili! accedens ad servitutem DEI, sta in justitia & timore. 896. 445.
- v. 1. Et præpara animam tuam ad tentationem. 896.
- v. 4. Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe. 526.
- v. 14. Væ! peccatori terram ingredienti duabus vijs. 80.
- v. 16. Væ his! qui perdiderunt sustentiam. 368.
- Cap: 3. v. 27. Cor durum habebit malè in novissimo. 498.
- v. 27. Qui amat periculum, in illo peribit. 509.
- Cap: 4. v. 11. Si dormierint duo, fovebuntur mutuo, unus quomodo calefiet? 445.
- Cap: 5. v. 4. Altissimus est patiens Redditor. 719.
- v. 7. Insuper universæ terræ Rex imperat servienti. 155.

- v. 13. Melior est puer pauper & sapiens rege sene & stultò, qui nescit providere imposterum. 725.
- Cap: 7. v. 6. Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumperè iniquitates. 328.
- v. 26. Non ostendas hilarem faciem tuam ad illas. 616.
- v. 33. Honora DEUM ex tota anima tua, & honorifica Sacerdotes. 892.
- v. 40. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis. 458.
- Cap: 9. v. 10. Omnis mulier, quæ est fornicaria, quasi stercus in via conculcabitur. 639.
- v. 18. Usque ad inferos non placebit impius. 724.
- Cap: 10. v. 7. Odibilis coram DEO & hominibus est superbia. 138.
- v. 14. Initium superbiæ hominis, apostatàre à DEO. 137.
- v. 15. Initium omnis peccati est superbia, qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, & subvertet eum in finem. 112.
- Cap: 11. v. 1. Mitte panem tuum super transeuntes aquas. 787.
- v. 12. Est homo marcidus, egens recuperatione, plus deficiens virtute, & oculus DEI respexit illum in bono. 496.
- v. 27. In die bonorum nè immemoris malorum. 939.
- Cap: 15. v. 1. Qui timet DEUM faciet bona. 108.
- Cap: 16. v. 18. Ecce! cœlum, & cœli cœlorum, abyssus & universa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur. 355.
- Cap: 17. v. 26. A mortuo, quasi nihil, perit confessio. 764.
- Cap: 18. v. 6. Cum consumaverit homo, tunc incipiet. 390.
- v. 21. Ante languorem humilia te, & in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam. 742.
- Cap: 21. v. 11. Via peccantium complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebræ, & pœnæ. 724. 863.
- Cap: 22. v. 2. De stercore boum lapidatus est piger, & omnis, qui tetigerit eum, excutiet manus. 124.
- v. 10. Super mortuum plora, defecit enim lux ejus. 476.
- Cap: 24. v. 6. Ego feci in cœlis, ut oriatur lumen indeficiens, & sicut nebu-

- bula texi omnem terram. 818.
v. 15. In civitate sanctificata similiter
requievi. 740.
v. 29. Qui edunt me adhuc esurient,
& qui bibunt me, adhuc sitient.
779.
Cap: 24. v. 12. Fornicatio mulieris in
extollentia oculorum, & in palpe-
bris illius agnoscetur. 251.
Cap: 27. v. 4. Si non in timore Domini
tenueris te instanter, citò subverte-
tur domus tua. 29. 877.
v. 12. Homo sanctus in sapientia ma-
net sicut sol. 131.
v. 12. Stultus ut luna mutatur. 412.
v. 28. Qui in altum mittit lapidem,
super caput ejus cadet. 774.
Cap: 30. v. 16. Non est oblectamentum
super cordis gaudium. 378.
Cap: 31. v. 15. Nequius oculò, quid crea-
tum est? 506.
Cap: 32. v. 4. Loquere major natu, de-
cet enim te primum verbum dili-
genti scientiam, & non impedi-
as musicam. 434. 862.
Cap: 34. v. 25. Panis egentium vita pau-
perum est, qui defraudat illum, ho-
mo sanguinis est. 313.
Cap: 38. v. 16. Fili! in mortuum produc
lachrymas, & quasi dira passus, inci-
pe plorare. 476.
Cap: 45. v. 2. Similem illum fecit in
gloria sanctorum. 892.

Ex Libro Isaie.

Cap: 1. v. 2. Filios enutrivì, & exaltavi,
ipsi autem spreverunt me.
579. 969.
v. 6. Vulnus, & livor, & plaga tumens
non est circumligata, nec curata
medicamine, nec fota oleo. 924.
v. 15. Manus vestrae sanguine plenae
sunt. 422.
v. 18. Et si fuerint rubra sicut vermi-
culus, velut lana alba erunt. 349.
v. 19. Si volueritis, & audieritis me,
bona terrae comederitis. 93.
v. 21. Quomodo facta est meretrix
civitas fidelis, plena judicij? 668.
v. 21. Justitia habitavit in ea, nunc au-
tem homicida. 219.
Cap: 3. v. 4. Dabo pueros principes eo-
rum, effœminati dominabuntur eis.
319.
v. 7. In domo mea non est panis. 302.
v. 8. Ruit Jerusalem, & Judas conci-
dit: 681.
v. 12. Mulieres dominatae sunt eis. 46.
v. 14. Dominus enim ad judicium
veniet cum senibus populi sui. 234.
Cap: 4. v. 1. Apprehendent septem mu-
lieres virum unum in illa die. 234.
v. 4. Omnis vallis exaltabitur, & o-
mnis mons & colles humiliabitur.
164.
v. 6. Tabernaculum erit in umbracu-
lum diei ab aestu, & in securitatem,
& absconsionem à turbine, & à plu-
via! 239.
Cap: 5. v. 6. Nubibus mandabo, nè
pluam super eam imbrem. 401.
v. 7. Vineam Domini exercituum do-
mus Israel est. 848.
v. 11. Vae! qui consurgitis manè ad
ebrietatem sectandam, ut vino æ-
stuetis. 528.
v. 11. Requiem tibi dabit Dominus
semper, & implebit splendoribus
animam tuam. 665.
v. 18. Vae! qui trahitis iniquitatem in
funiculis vanitatis, & quasi vincu-
lum plaustrum peccatum. 199. 700.
Cap: 6. v. 1. Plena erat omnis terra glo-
ria ejus. 10.
v. 2. Duabus velabant faciem ejus.
946.
v. 8. Quem mittam, & quis ibit no-
bis? 904.
Cap: 7. v. 11. Pete tibi signum à Do-
mino DEO tuo in profundum in-
ferni, sive in excelsum supra. 836.
v. 18. Sibilabit Dominus muscae, quæ
est in extremo fluminum Ægypti,
& api, quæ est in terra Assur, & ve-
nient, & requiescent omnes in tor-
rentibus vallium. 129. 636.
Cap: 8. v. 6. Pro eo, quod abjecit po-
pulus iste aquas Siloë, quæ vadunt
cum silentio, & assumpsit magis
Rasin, & filium Romeliæ, propter
hoc, ecce! Dominus adducet su-
per eos aquas fluminis fortes &
multas, Regem Assyriorum, & o-
mnem gloriam ejus. 142.
Cap: 9. v. 2. Habitantibus in regione
umbræ mortis lux orta est eis. 269.
v. 4. Sceptrum exactoris, & virgam
oneris ejus superasti, sicut in die
Madian. 156. 319.
v. 5. Vestimentum mistum sanguine
erit in combustionem, & cibus i-
gnis. 641.
v. 6. Parvulus natus est nobis. 485.
v. 7. Super solium David, & super re-
gnum

- gnum ejus sedebit. 67.
- Cap: 10. v. 5. Væ Assur ! virga furoris mei, & baculus ipse est. 763.
- Cap: 11. v. 4. Percutiet terram virgâ oris sui, & spiritu labiorum suorum interficiet impium. 839.
- Cap: 12. v. 3. Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. 786. 828.
- Cap: 13. v. 2. Super montem caliginosum levate signum. 139.
- Cap: 14. v. 11. Concidit cadaver tuum, subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. 739.
- v. 13. In cœlum conscendam, super astra DEI exaltabo solium meum. 127. 133. 165.
- v. 29. De radice colubri egredietur regulus, & semen ejus absorbens volucrem. 132.
- v. 31. Ab Aquilone fumus veniet. 615.
- Cap: 18. v. 2. Ite Angeli veloces ad gentem convulsam & dilaceratam, ad populum terribilem, post quem non est alius. 244.
- Cap: 19. v. 16. Erit terra Judæ Ægypto in pavorem. 259.
- Cap: 20. v. 2. Solve saccum de lumbis tuis, & calceamenta tua tolle de pedibus tuis. 433.
- Cap: 22. v. 13. Comedamus & bibamus, cras enim moriemur. 205. 470. 524. 543.
- v. 16. Quid tu hic, aut quasi, quis hic? 914.
- v. 25. In illa die auferetur paxillus, qui fixus fuerat in loco fideli, & frangetur, & cadet. 293.
- Cap: 24. v. 7. Ingemuerunt omnes qui lætabantur corde. 668.
- v. 10. Attrita est civitas vanitatis. 668.
- v. 1. Urbs fortitudinis nostræ Sion, Salvator ponetur in ea murus, & antemurale. 334.
- v. 10. In terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Domini. 942.
- v. 16. Comedite unusquisque vineam suam, & unusquisque ficum suam. 525.
- Cap: 27. v. 5. Faciet pacem mihi, pacem faciet mihi. 752.
- v. 8. In mensura contra mensuram, cum abjecta fuerit, judicabis eam. 117.
- v. 10. Civitas munita desolata erit. 245.
- Cap: 28. v. 1. Væ! coronæ superbiæ, ebrijs Ephraim, & flori decidenti. 910.
- v. 20. Pallium breve, utrumq; operire non potest. 778.
- Cap: 29. v. 3. Circumdabo quasi spheram in circuitu tuo, & jaciā contra te aggerem, & munimenta ponam in obsidionem tuam. 938.
- v. 4. Tradam Ægyptum in manu dominorum crudelium, & rex fortis dominabitur eorum, ait Dominus DEUS exercituum. 714.
- Cap: 30. v. 2. Os meum non interrogastis. 714.
- v. 32. In Tympanis & Cytharis, & in bellis præcipuis expugnabit eos.
- v. 32. Erit transitus virgæ fundatus, quam requiescere facit Dominus super eum. 839.
- Cap: 32. v. 14. Tenebræ & palpatio factæ sunt super speluncas usque in æternum. 612.
- v. 18. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis. 760.
- Cap: 34. v. 5. Inebriatus est in cœlo gladius meus. 354.
- v. 14. Occurrent dæmonia onocentauris, & pilosus clamabit alter ad alterum, ibi cubavit lamia, & invenit sibi requiem, ibi habuit foveam hericius. 330.
- Cap: 35. v. 7. In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami, & junci. 267.
- v. 9. Mala bestia non ascendet per eam. 641.
- Cap: 37. v. 31. Mittet radicem deorsum, & faciet fructum sursum. 113. 915.
- Cap: 39. v. 6. Ecce! dies venient, & auferentur omnia, quæ in domo tua sunt, & quæ thesaurizaverunt patres tui usque in diem hanc in Babylonem. 101.
- Cap: 40. v. 6. Omnis caro fœnum. 282. 776. 910.
- v. 9. Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion. 523. 87.
- v. 12. Appendit tribus digitis molem terræ, & libavit in pondere montes, & colles in statera. 291.
- v. 17. Omnes gentes quasi nihilum & inane reputatæ sunt ei. 980.
- Cap: 42. v. 3. Calamum quassatum non conteret, & lignum fumigans non exstinguet. 116. 656.
- v. 8. Ego Dominus, hoc est nomen me-

Index Locorum

- meum, gloriam meam alteri non dabo. 99.
- Cap: 43. v. 2. Cum transferis per aquas, tecum ero, & flumina non operient te. 686.
- Cap: 44. v. 14. Plantavit pinum, quam pluvia nutrit. 871.
- Cap: 45. v. 7. Ego Dominus, & non est alter, formans lucem, & creans tenebras. 818.
- v. 9. Vae! qui contradicit fictori suo. 228.
- Cap: 49. v. 16. In manibus meis descripsi te, muri tui coram oculis meis semper. 245. 673.
- v. 18. Omnibus his velut ornamento vestieris, & circumdabis tibi eos quasi sponsus. 865.
- Cap: 50. v. 4. Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eam, qui lapsus est verbo. 616.
- v. 9. Tinea comedet eos. 502.
- Cap: 51. v. 1. Attendite ad petram, unde excisi estis, & ad cavernam laci, de qua praecisi estis. 270.
- v. 23. Dixerunt animae tuae, incurvare, ut transeamus, & posuisti ut terram corpus tuum, & quasi viam transeuntibus. 638.
- Cap: 52. v. 1. Consurge, consurge, induere fortitudine tua Sion. 37.
- v. 1. Non adjiciet ultra, ut pertranseat per te omnis incircumciscus & immundus. 145.
- v. 11. Mundamini, qui fertis vasa Domini. 879.
- Cap: 53. v. 4. Verè langviores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit. 784.
- v. 8. Propter scelus populi mei percussit eum. 356.
- Cap: 55. v. 1. Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite. 34. 604. 829.
- v. 1. Venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac. 825.
- v. 7. Derelinquat impius viam suam, & revertatur ad Dominum, quoniam multus est ad ad ignoscendum. 340.
- v. 12. In latitia egrediemini, & in pace deducemini. 408.
- Cap: 57. v. 19. Creavi fructum labiorum pacem, pacem ei, qui longè est, & qui propè. 752.
- v. 20. Impij quasi mare frevens, quod quiescere non potest. 397. 553.
- Cap: 58. v. 1. Clama, nè cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum. 386. 413.
- v. 3. Sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hereditate Jacob Patris tui. 61.
- Cap: 59. v. 10. Impegimus meridie, quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui. 37. 898.
- v. 10. Palpavimus sicut cæci parietem, & quasi absque oculis attretavimus. 611. 898.
- Cap: 60. v. 1. Surge, illuminare Jerusalem. 36.
- v. 5. Tunc videbis & afflues, mirabitur & dilatabitur cor tuum. 723.
- v. 7. Omne pecus Cedar congregabitur tibi. 780.
- v. 8. Qui sunt isti, qui ut nubes volant? 400.
- v. 12. gens & regnum, quod non servierit tibi, peribit. 246.
- v. 13. Gloria Libani ad te veniet, abies, & buxus, & pinus simul ad ornandum locum sanctificationis meae. 100.
- Cap: 62. v. 3. Eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni DEI tui. 695.
- Cap: 63. v. 3. Aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea, & omnia indumenta mea inquinavi. 881.
- Cap: 64. v. 6. Cecidimus quasi folium universi, & iniquitates nostræ quasi ventus abstulerunt nos. 737.
- v. 10. Sion deserta facta est, Jerusalem desolata est. 207.
- Cap: 65. v. 13. Servi mei comedent, & vos esurietis. 513.
- v. 25. Lupus & agnus pascentur simul.
- v. 25. Serpenti pulvis panis ejus. 722.
- Cap: 66. v. 1. Cælum sedes mea. 187. 679.
- v. 2. Ad quem respiciam, nisi ad pauperulum, & contritum spiritu. 702.
- v. 12. Ad ubera portabimini, & super genua blandientur vobis. 967.

Ex Jeremia.

- Cap: 1. v. 2. Noli dicere puer sum, quoniam ad omnia, quæ mittam te, ibis, & universa, quæcunque mandavero tibi, loqueris. 862.
- v. 13.

v. 13. Ollam succensam ego video,
& faciem ejus à facie Aquilonis.
274.
Cap: 2. v. 20. A sæculo confregisti ju-
gum meum, rupisti vincula mea,
& dixisti: non serviam. 547.
Cap: 3. v. 3. Frons mulieris meretricis
facta est tibi, noluiſti erubescere.
675.
Cap: 4. v. 19. Ventrem meum, ventrem
meum doleo. 612.
v. 10. Heu! heu! heu! Domine DEUS!
pervenit gladius usque ad animam.
735.
v. 23. Aspexi terram, & erat vacua, &
nihil. 452.
Cap: 5. v. 3. Induraverunt facies suas su-
pra petram, & voluerunt reverti.
924.
Cap: 6. v. 7. Sicut frigidam fecit cister-
na aquam suam, sic frigidam fecit
malitiam suam. 809.
v. 12. Extendam manum meam super
omnes habitantes terram. 894.
Cap: 7. v. 25. Misi ad vos omnes servos
meos Prophetas, consurgens dilu-
culo. 177.
Cap: 9. v. 1. Quis dabit capiti meo a-
quam, & oculis meis fontem la-
chrymarum? & plorabo die ac no-
cte. 502.
v. 5. Docuerunt linguam suam loqui
mendacium, ut iniquè agerent,
laboraverunt. 930.
v. 20. Docete filias vestras lamentum,
& unaquæque proximam suam
planctum. 495.
Cap: 10. v. 2. A signis DEI nolite me-
tuere, quæ timent gentes. 138.
v. 20. Non est, qui extendat ultra ten-
torium meum, & erigat pelles
meas. 239.
Cap: 11. v. 19. Mittamus lignum in pa-
nem ejus, & eradamus eum de ter-
ra viventium. 275.
Cap: 12. v. 7. Reliqui domum meam,
dimisi hæreditatem meam. 276.
Cap: 13. v. 14. Non parcam, & non con-
cedam: neque miserebor. 357.
Cap: 14. v. 6. Onagri steterunt in rupi-
bus, traxerunt ventum quasi dra-
cones, defecerunt oculi eorum,
quia non erat herba. 266. 406.
Cap: 17. v. 13. Omnes, qui te derelin-
quunt, confundentur. 379.
v. 15. Ubi est Verbum Domini?
382.

v. 16. Diem hominis non desideravi
tu scis. 938.
v. 18. Indue super eos diem afflictio-
nis, & duplici contritione contere
eos. 410. 929.
Cap: 18. v. 8. Si pœnitentiam egerit gens
illa à malo suo, quod locutus sum
adversus eam, agam & ego pœni-
tentiam super malo, quod cogita-
vi, ut facerem ei. 802.
Cap: 23. v. 24. Cœlum & terram ego
impleo. 10. 285. 865.
Cap: 25. v. 9. Interficiam eos, & ponam
eos in stuporem, & in sibilum, &
in solitudines sempiternas. 636.
v. 27. Bibite & inebriamini, & vomite,
& cadite, neque surgatis à fa-
cie gladij, quem ego mittam inter
vos. 530.
v. 34. Ululate pastores, & clamate,
& aspergite vos cinere optimates
gregis. 293.
Cap: 26. v. 14. Ecce in manibus vestris
sum, facite mihi, quod bonum &
rectum est in oculis vestris. 891.
Cap: 28. v. 2. Hæc dicit Dominus exer-
cituum, DEUS Israël, contrivi ju-
gum Regis Babylonis. 595.
Cap: 29. v. 23. Ego sum judex & testis,
dicit Dominus. 958.
Cap: 30. v. 15. Quid clamas super con-
tritione tua? insanabilis est dolor
tuus, propter multitudinem ini-
quitatis tuæ. 178.
Cap: 31. v. 14. Inebriabo animam Sacer-
dotum pinguedine, & populus me-
us bonis meis adimplebitur, ait
Dominus. 420.
v. 22. Creavit Dominus novum su-
per terram: *Fœmina circumdabit*
virum. 233.
v. 38. Ædificabitur civitas Domino à
turre Hananeel usque ad portam
anguli. 399.
Cap: 46. v. 19. Vasa transmigrationis
fac tibi habitatrix filia Ægypti, quia
Memphis in solitudinem erit. 824.
Cap: 48. v. 9. Date florem Moab, quia
florens egreditur. 282.
Cap: 49. v. 17. Erit Idumæa deserta, o-
mnis, qui transibit per eum, stu-
pebit & sibilabit super omnes pla-
gas ejus. 653.

Ex Threnis.

Cap: 1. v. 1. Quomodo sedet sola civi-
tas?
1.
(i) v. 7.

- V. 7. Viderunt eam hostes, & deriserunt Sabbathath ejus. 950.
 Cap: 2. V. 1. Quomodo obtexit caligine Dominus filiam Sion? 1.
 v. 3. Confregit in ira furoris sui omne cornu Israël. 756.
 v. 8. Cogitavit dissipare murum filiae Sion. 719.
 Cap: 3. v. 10. Ursus insidians factus est mihi: leo in absconditis. 702.
 v. 51. Oculus meus deprædatus est animam meam. 3. 224.
 V. 53. Lapsa est in lacum vita mea, & posuerunt lapidem super me. 538.

Ex Baruch.

- Cap: 4. V. 26. Delicati mei ambulaverunt vias asperas, ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis. 863. 724.
 V. 36. Circumspice orientem, & vide jucunditatem à DEO tibi venientem, ecce! enim veniunt filij tui. 740.

Ex Ezechiele.

- Cap: 1. V. 7. Planta pedis eorum, quasi planta pedis vituli. 81.
 V. 8. Manus hominis sub pennis eorum. 867.
 V. 10. Facies hominis & facies leonis à dextris ipsorum quatuor, facies autem bovis à sinistris ipsorum quatuor, & facies aquilæ desuper ipsorum quatuor. 353. 575.
 V. 18. Statura erat rotis, & altitudo, & horribilis aspectus. 664.
 V. 20. Spiritus vitæ erat in rotis. 908.
 25. Cùm fieret vox super firmamentum, quod erat super caput eorum, stabant, & submittebant alas suas. 961.
 Cap: 2. V. 1. Fili hominis sta super pedes tuos, & loquar tecum. 37. 423.
 Cap: 3. v. 1. Comede volumen istud, & vadens loquere ad filios Israël. 37.
 V. 17. Fili hominis, speculatorem dedi te domui Israël. 52.
 V. 18. Si dicente me ad impium: morte morieris, non annuntiaveris ei, neque locutus fueris, ut avertatur à via sua impia, & vivat, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram: 385.

- Cap: 4. v. 1. Sume tibi laterem, & describes in eo civitatem Jerusalem. 43.
 Cap: 7. v. 5. Afflictio una, afflictio ecce venit, finis venit, venit finis. 947.
 V. 16. Salvabuntur, qui fugerint ex eis, & erunt in montibus, quasi columbæ convallium omnes trepidi. 510.
 Cap: 8. v. 8. Fili hominis, fode parietem. 610.
 V. 14. Ecce! ibi mulieres sedebunt plangentes Adonidem. 495.
 Cap: 13. v. 10. Pax, & non est pax, & ipse ædificabat parietem, illi autem liniebant eum luto absque paleis. 609.
 V. 18. Væ! quæ faciunt cervicalia sub capite. 71.
 Cap: 15. v. 2. Quid fiet de lignis vitis ex omnibus lignis nemorum, quæ sunt inter ligna sylvarum? 137.
 Cap: 16. V. 17. Fecisti tibi imagines masculinas, & fornicata es in eis. 822.
 V. 42. Requiescet indignatio mea in te, & auferetur zelus meus à te, & quiescam, nec irascar amplius. 237.
 V. 49. Hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saruritas panis, & abundantia. 134. 523.
 Cap: 17. V. 24. Ego Dominus humiliavi lignum sublime, & exaltavi lignum humile. 830.
 Cap: 19. V. 1. Assume planctum super Principes Israël. 853.
 V. 5. Tulit unum de leunculis suis, leonem constituit eum. 65.
 V. 12. Ventus urens siccavit fructum ejus, ignis comedit eam. 114.
 Cap: 23. v. 20. Quorum carnes sunt, ut carnes asinorum. 711. 832.
 Cap: 28. v. 14. Tu Cherub extentus, & protegens, & posui te in monte sancto DEI, in medio lapidum ignitorum ambulasti. 163.
 Cap: 29. v. 3. Meus est fluvius, & ego feci memetipsum. 66. 116.
 Cap: 31. V. 8. Cedri non fuerunt altiores illò in paradiso DEI, abietes non adæquaverunt summitatem ejus. 21. 163.
 Cap: 32. V. 24. Portaverunt ignominiam suam cum his, qui conscendunt in lacum. 927.
 Cap: 34. V. 23. Suscitabo super eas pastorem unum, qui pascet eas. 67.
 Cap: 36. v. 25. Effundam super vos aquam

quam mundam, & mundabimini
ab omnibus iniquitatibus vestris. 500.
V. 26. Dabo vobis cor novum, & spi-
ritum novum ponam in medio ve-
stri. 279.
Cap: 37. V. 9. A quatuor ventis veni
spiritus, & insuffla super interfe-
ctos istos. 601.
V. 12. Hæc dicit Dominus DEUS, ec-
ce ! aperiam tumulos vestros, &
adducam vos de sepulchris vestris,
populus meus, & inducam vos in
terram Israël. 740.
Cap: 43. V. 2. Vox erat ei, quasi vox a-
quarum multarum. 416.

Ex Daniele.

Cap. 3. V: 18. Deos tuos non colimus. 772.
V: 96. Omnis populus, tribus & lin-
gua, quæcunque locuta fuerit blas-
phemiam contra DEUM Sidrach,
Misach, & Abdenago, dispereat, &
domus ejus vastetur. 773.
Cap: 4. V: 29. Regnum tuum transibit à
te, & ab hominibus ejicient te, &
cum bestiis & feris erit habitatio
tua. 139.
V: 30. Fœnum ut bos comedit, & ro-
re cœli corpus ejus infectum est :
donec capilli ejus in similitudinem
aquilarum crescerent, & ungues e-
jus quasi avium. 361.
Cap: 5. V: 28. Divisum est regnum tu-
um, & datum est Medis & Persis. 758.
Cap: 6. V: 17. Obsignavit Rex annulò
suò, & annulò optimatum suorum,
nè quid fieret contra Danielem. 955.
Cap: 10. V: 21. Nemo est adjutor meus
in omnibus his, nisi Michaël Prin-
ceps vester. 216.
Cap: 12. V: 3. Qui docti fuerint, fulge-
bunt quasi splendor firmamenti,
& qui ad justitiam erudiunt mul-
tos, quasi stellæ in perpetuas æter-
nitates. 40.

Ex Osee.

Cap: 2. V: 2. Judicate matrem vestram,
judicate: quoniam ipsa non uxor
mea. 107.
V: 6. Ego sepiam viam tuam spinis. 798.
Cap: 4. V: 10. Comedent, & non satu-

rabuntur, fornicati sunt, & non
cessaverunt, quoniam Dominum
dereliquerunt. 606.
Cap: 6. V. 3. Quasi diluculum prapara-
tus est egressus ejus, & veniet qua-
si imber nobis temporaneus, & se-
rotinus terræ. 417.
Cap: 7. V. 11. Factus est Ephraim qua-
si columba seducta. 86.
V: 1. In gutture tuo sit tuba. 413.
V: 4. Ipsi regnaverunt & non ex me:
principes exstiterunt, & non cog-
novi. 63.
V: 7. Culmus stans non est in eo, ger-
men non faciet farinam. 124.
Cap: 9. V: 14. Da eis vulvam sinè libe-
ris, & ubera arentia. 194.
Cap: 11. V: 9. DEUS ego, & non homo:
& non ingrediar civitatem. 170.
V: 12. Circumdedit me in negatione
Ephraim, & in dolo domus Israël,
Judas autem testis descendit cum
DEO, & cum sanctis fidelis. 905.
Cap: 12. V: 4. Invaluit ad Angelum &
confortatus est. 358.
Cap: 13. V: 8. Ego ero eis quasi leæna,
& consumam eos ibi, quasi leo. 954.

Ex Joële.

Cap: 2. V: 4. Residuum erucæ comedit
locusta, & residuum locustæ come-
dit bruchus, & residuum bruchi
comedit rubigo. 761.
V: 5. Expergiscimini ebrij, & flete, &
ululate omnes, qui bibitis vinum in
dulcedine. 530.
V: 8. Plange quasi virgo accincta sacco
super virum pubertatis suæ. 794.
Cap: 2. V: 2. Propè est dies nubis & tur-
binis. 940.
V: 6. Omnes vultus redigentur in ol-
lam. 642.

Ex Amos.

Cap: 2. V: 14. Peribit fuga à veloce, &
fortis non obtinebit virtutem suam. 938.
Cap: 5. V: 2. Cecidit, & non adjecit, ut
resurgat virgo Israël, projecta est
in terram suam. 909.
V: 18. Væ! desiderantibus diem Do-
mini. 910.
Cap: 6. V: 1. Væ! qui opulenti estis in
Sion, & confiditis in monte Sama-
maria. 100.

Ex Abdia.

Cap: 1. V: 4. Si exaltatus fueris ut aquila, & si inter sidera posueris nidum tuum, indè detraham te, dicit Dominus. 933.

Ex Jona.

Cap: 2. V: 3. Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me; de ventre inferi clamavi, & exaudisti vocem meam. 415.

Ex Michæa.

Cap: 2. V: 1. In luce matutina faciunt illud, quoniam contra DEUM est manus eorum. 296.

Cap: 7. V: 5. Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui. 576.

V: 8. Nè lateris inimica mea super me, quia cecidi: consurgam, cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est. 761.

V: 9. Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec causam meam iudicet, & faciat iudicium meum. 607.

V: 17. Velut reptilia terræ perturbabuntur in ædibus suis. 478.

Ex Nabum.

Cap: 1. V: 10. Consumuntur quasi stipula ariditate plena. 693.

Cap: 2. V: 8. Non est, qui revertatur. 896.

Cap: 3. V: 2. Nec est finis cadaverum, & corrueant in corporibus suis. 750.

Ex Habacuc.

Cap: 1. V: 16. Propterea immolabit saginæ suæ, & sacrificabit reti suo, quia in ipsis incrassata est pars ejus, & cibus ejus electus. 645.

Cap: 3. V: 2. Cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis. 2. 953.

V: 3. Ab Austro veniet. 743.

V: 4. Cornua in manibus ejus. 817.

V: 11. Sol & luna steterunt in tabernaculo suo. 180.

V: 15. Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum. 794.

Ex Sophonia.

Cap: 1. Dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris super civitates muni-

tas, & super angulos excellos. 919.

Cap: 3. V: 3. Iudices ejus, lupi vesperè non relinquebant in manè. 293.

Ex Aggæo.

Cap: 1. V: 9. Domus mea deserta est, & vos festinatis unusquisque in domum suam. 885.

Ex Zacharia.

Cap: 2. V: 6. O! O! Fugite de terra Aquilonis, dicit Dominus. 08.

Cap: 3. V: 4. Ecce! abstuli à te iniquitatem tuam, & indui te mutatorijs. 881.

V: 9. Super lapidem unum septem oculi sunt. 35.

Cap: 5. V: 2. Ego video volumen volans: 143.

V: 9. Levavi oculos meos, & vidi, & ecce! duæ mulieres egredientes, & spiritus in alis earum, & habebant alas, quasi alas milvi. 111.

V: 11. Edificetur ei domus in terra Senaar. 162.

Cap: 6. V: 6. Equi nigri egrediebantur in terram Aquilonis. 916.

Cap: 11. V: 1. Aperi Libane portas tuas, & comedat ignis Cedros tuas. 312.

V: 2. Magnifici vastati sunt. 946.

Cap: 12. V: 4. Percuriam omnem equum in stuporem, & ascensorem ejus in amentiam. 444.

Cap: 13. V: 5. Adam exemplum meum ab adolescentia mea. 603.

Ex Malachia.

Cap: 1. V: 10. Non est mihi voluntas in vobis, & munus non suscipiam de manu vestra. 245. 284.

Cap: 2. V: 7. Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum est. 404. 879.

Cap: 3. V: 5. Accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis, & adulteris. 957.

V: 14. Vanus est qui servit DEO, & quod emolumentum, quia custodimus præcepta ejus. 770.

Ex Libro II. Machabæorum.

Cap: 11. V: 8. Apparuit præcedens eos eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans. 374. 886.

Ex

Ex Novo Testamento.

Ex S. Matthæo.

- Cap: 3. V. 8. Facite fructum dignum pœnitentiæ. 607.
- Cap: 4. V. 4. Non in solo pane vivit homo, sed in omni Verbo, quod procedit de ore DEI. 806.
- V. 6. Si Filius DEI es, mitte te deorsum. 626.
- V. 23. Circuibat JESUS totam Galilæam, docens in Synagogis eorum. 479.
- Cap: 5. V. 13. Vos estis sal terræ. 516.
- V. 14. vos estis lux mundi. 53. 308.
- V. 45. Qui solem suum oriri facit super bonos, & malos. 887.
- Cap: 6. v. 3. Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua. 937.
- V. 5. Cum oratis, non eritis sicut hypocritæ, qui amant in Synagogis, & in angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus. 919.
- V. 15. Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. 911.
- V. 22. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. 202. 442.
- V. 27. Quis autem vestrum cogitans potest adjicere ad staturam suam cubitum unum? 922.
- Cap: 8. V. 12. Filij regni ejicientur in tenebras exteriores. 262.
- V. 19. Magister, sequar te, quocunque ieris. 84.
- V. 21. Permite me primum ire, & sepelire patrem meum. 439.
- V. 28. Occurrerunt ei duo, habentes dæmonia. 657. 766. 959.
- V. 29. Quid nobis & tibi JESU Fili DEI. 261.
- V. 31. Mitte nos in gregem porcorum. 949.
- Cap: 9. V. 3. Comminatus est illis JESUS dicens: videte, nè quis sciat. 109.
- Cap: 10. V: 20. Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. 384.
- V. 34. Non veni pacem mittere, sed gladium, 759. 888.
- Cap: 11. V: 3. Tu es, qui venturus es? 694.
- V: 8. Ecce! qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. 208.

- V: 12. Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. 486.
- V. 17. Cecinimus vobis, & non saltastis. 854.
- V. 29. Invenietis requiem animabus vestris. 677.
- V: 30. Onus meum leve. 54.
- Cap: 12. V. 38. Magister, volumus à te signum videre. 261.
- V: 42. Ecce! plus quàm Salomon hic. 816.
- V: 50. Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, ipse meus frater est. 840.
- Cap: 13. V: 43. Justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum. 273.
- Cap: 15. V: 24. Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierunt domus Israël. 257.
- V: 28. O mulier! magna est fides tua. 396. 670.
- Cap: 16. V: 16. Tu es Christus Filius DEI vivi. 87.
- V: 18. Portæ inferi non prævalebunt adversus eam. 927.
- V: 22. Absit à te Domine, non erit tibi hoc. 343.
- V: 24. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum. 904.
- V: 28. Sunt quidam de hîc stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis venientem in regno suo. 693.
- Cap: 17. V: 3. Apparuerunt illis Moyses & Elias cum eo loquentes. 694.
- Cap: 18. V: 3. Nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum. 485.
- V: 20. Ubi sunt duo vel tres in nomine meo, ibi sum in medio eorum. 692.
- Cap: 19. V: 27. Ecce! nos reliquimus omnia. 72.
- Cap: 20. V: 21. Dic, ut sedeant hi duo filij mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram in regno tuo. 307.
- V. 22. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? 550.
- Cap: 21. V. 2. Ite ad castellum, quod contra vos est. 244.
- Cap: 22. V: 9. Ite ergò ad exitus viarum, & quoscunque inveneritis, vocate ad nuptias. 450.
- (k) V: 12.

Index Locorum

- V: 12. At ille obmutuit. 349.
V: 13. Mitte eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium. 877.
V: 30. Neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli DEI in cœlo. 590. 715.
V: 32. Non est DEUS mortuorum, sed viventium. 766.
Cap: 23. V: 8. Unus est Magister vester. 384.
V: 13. Væ! vobis scribæ, & Pharisei hypocritæ. 918.
V: 32. Implete mensuram Patrum vestrorum. 811.
Cap: 24. V: 12. Quoniam abundavit iniquitas, refrigescet charitas multorum. 454.
V: 19. Væ! prægnantibus & nutrientibus in illis diebus: 440. 931.
V: 20. Orate autem, ut non fiat fuga vestra in hyeme, sed Sabbatho. 533.
V: 29. Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum. 180.
V: 29. Stellæ cadent de cœlo, & virtutes cœlorum commovebuntur. 178.
V: 35. Cœlum & terra transibunt. 355.
V: 40. Duo erunt in agro, unus assumetur, & alter relinquetur. 356.
Cap: 25. V: 4. Acceperunt oleum in vasis suis. 375.
V: 9. Nè fortè non sufficiat nobis & vobis. 948.
V: 21. Euge serve bone! intra in gaudium Domini tui. 445.
V: 34. Possidete paratū vobis regnum à constitutione mundi. 323.
V: 34. Venite benedicti Patris mei. 943.
V: 35. hospes eram, & collegistis me: nudus, & cooperuistis me. 234.
V: 35. Esurivi, & dedistis mihi manducare: sitivi, & dedistis mihi bibere. 864.
V: 40. Quàm diu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. 692. 840.
Cap: 26. V: 14. Tunc abiit unus de duodecim, qui dicebatur Judas Iscariotes, ad Principes Sacerdotum. 644.
V: 37. Cœpit contristari, & mœstus esse. 971.
V: 52. Omnes, qui acceperint gladium, gladiò peribunt, 361.
V: 52. Converte gladium tuum in locum suum. 753.
V: 65. Blasphemavit: quid adhuc egemus testibus? 768.
Cap: 27. V: 40. Si Filius DEI es, descende de cruce. 288. 628.
V: 40. Vah! qui destruis templum DEI, & in triduo illud reedificas. 768.
V: 54. Verè Filius DEI erat iste. 259. 913.
V: 60. Advolvit saxum magnum ad ostium monumenti. 868.
Cap: 28. V: 20. Ecce! ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consumptionem sæculi. 412.

Ex S. Marco.

Cap: 1. V: 7. Non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum ejus. 68.
Cap: 3. V: 21. Cùm audissent sui, exierunt tenere eum: dicebant enim, quoniam in furorem versus est. 393.
Cap: 6. V: 6. Circuibat castella in circuitu docens. 479.
V: 49. Ait illi, ut viderunt eum ambulantem supra mare, putaverunt phantasma esse, & exclamaverunt. 685.
Cap: 7. V: 36. Benè omnia fecit: & surdos fecit audire, & mutos loqui. 694.
Cap: 8. V: 2. Misereor super turbam. 346.
V: 6. Præcepit turbæ discumbere super terram. 777.
V: 22. Apprehensâ manu cæci, eduxit eum extra vicum. 281.
Cap: 10. V: 51. Quid tibi vis faciam? 27.
Cap: 11. V: 4. Abeuntes invenerunt pulum ligatum ante januam foris in bivio: & solvunt eum. 710.
Cap: 12. V: 4. Neque nubent, neque nubentur. 590.
Cap: 15. V: 29. Prætereuntes blasphemabant eum, moventes capita sua. 554.
Cap: 16. V: 3. Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti? 840.

Ex S. Luca.

Cap: 2. V: 25. Homo erat in Jerusalem, cui nomen Simeon, & homo iste justus, & timoratus. 956.
V: 52. JESUS proficiebat sapientiâ & ætate, & gratiâ apud DEUM, & homines. 725.
Cap: 3.

- Cap. 3. V. 2. Factum est verbum Domini super Joannem, Zachariæ filium, in deserto. 422.
- V. 9. Jam enim securis ad radicem arborum posita est. 837.
- V: 16. Veniet autem fortior me. 177.
- Cap: 4. JESUS plenus Spiritu sancto regressus est à Jordane: & agebatur à spiritu in desertum. 427.
- V: 17. Revolvit librum. 390.
- V: 34. Quid nobis, & tibi JESU Nazarene? venisti perdere nos? scio te, quis sis, Sanctus DEI. 934.
- Cap: 5. V: 3. Rogavit eum, à terra reducere pusillum. 903.
- V: 24. Tibi dico, surge, tolle lectum tuum. 739.
- Cap: 6. V: 12. Exijt in montem orare, & erat pernoctans in oratione DEI. 323.
- V: 13. Cùm dies factus esset, vocavit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis. 325.
- V: 21. Beati, qui nunc fletis, quia ridebitis. 770.
- V: 25. Væ vobis! qui saturati estis: quia esurietis. 513.
- V: 25. Væ vobis! qui ridetis nunc: quia lugebitis, & flebitis. 112.
- Cap: 7. V: 38. Et capillis capitis sui tergebat. 652.
- V: 43. Æstimo, quia is, cui plùs donavit. 834.
- Cap: 8. V: 14. Ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. 452.
- V: 27. Occurrit illi vir quidam, qui habebat dæmonium jam temporibus multis, & vestimento non induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis. 657.
- V: 29. Ruptis vinculis agebatur à dæmonio in deserta. 481.
- V: 39. Narra, quantà tibi fecit DEUS. 109.
- V: 45. Quis est, qui me tetigit? 257.
- V: 45. Turbæ te comprimunt, & affligunt. 359.
- V: 47. Tremens venit, & procidit ante pedes ejus. 957.
- Cap: 9. V: 55. Nescitis, cujus spiritus estis. 620.
- V: 62. Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno DEI. 80.
- Cap: 10. V. 1. Misit illos binos ante faciem suam. 412.
- V. 18. Videbam Satanam sicut fulgur de cælo cadentem. 2. 708.
- Cap: 11. V. 31. Ecce! plùs quàm Salomon hic. 425.
- Cap: 12. V: 1. Attendite à fermento Pharisaorum, quod est hypocrisis. 931.
- V: 35. Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. 895.
- Cap: 13. V: 12. Dimissa es ab infirmitate tua. 700.
- Cap: 14. V: 23. Exi in vias & sepes, & compelle intrare. 450.
- Cap: 15. V: 21. Pater! peccavi in cælum, & coram te. 295.
- V: 22. Dixit Pater ad servos suos, citò proferte stolam primam, & induite illum. 783.
- Cap: 16. V: 1. Diffamatus est. 356.
- V: 24. Ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam. 775.
- V: 25. Recepisti bona in vita tua. 741.
- Cap: 17. V: 21. Regnum DEI intra vos est. 480.
- V: 31. In illa hora, qui fuerit in tecto, & vasa ejus in domo, nè descendat tollere illa. 964.
- Cep: 19. V: 3. Quærebat videre JESUM. 936.
- Cap: 22. V: 27. Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat. 133. 394.
- V: 31. Ecce! Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum. 646.
- V: 58. Et tu de illis es. 491.
- V: 61. Conversus Dominus respexit Petrum. 490.
- Cap: 23. V: 21. Crucifige, crucifige eum. 553. 681.
- V: 43. Hodie mecum eris in paradiso. 830.
- V: 55. Mulieres viderunt monumentum, & quemadmodum positum erat corpus ejus. 841.
- Cap: 24. V: 49. Vos autem sedete in civitate, quoad usque induamini virtute ex alto. 387.
- Ex S. Joanne.*
- Cap: 1. V. 26. Medius vestrum stetit, quem vos nescitis. 290. 697.
- V. 49. Rabbi, tu es Filius DEI, tu es Rex Israël. 87.
- Cap: 2. V: 3. Vinum non habent. 160. 585.
- Cap: 3. V: 5. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non potest introire, in regnum DEI. 485.
- V: 17.

Index Locorum

- V. 17. Non enim misit DEUS filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. 950.
- V. 20. Qui malè agit, odit lucem. 347.
- V. 29. Qui habet sponsam, sponsus est. 442.
- V. 30. Illum oportet crescere, me autem minui. 177.
- Cap: 4. v. 7. Da mihi bibere. 480. 606.
- V. 13. Omnis, qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum. 606.
- Cap: 5. V. 6. Vis sanus fieri? 619. 683.
- V. 22. Pater omne iudicium dedit filio. 943.
- V. 25. Venit hora & nunc est, quando mortui audient vocem filij DEI. 413.
- Cap: 6. V. 48. Ego sum panis vitæ. 969.
51. Ego sum panis vivus. 275.
- V. 64. Spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quidquam. 30.
71. Nonne ego vos duodecim elegi: & ex vobis unus diabolus est? 329.
- Cap: 7. V. 20. Dæmonium habes: quis te querit interficere? 774.
- V. 37. Si quis sitit, veniat ad me & bibat. 416.
38. Qui credit in me, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. 698. 831.
- Cap: 8. V. 12. Ego sum lux mundi. 459.
- V. 26. Qui me misit verax est, & ego, quæ audiavi ab eo, hæc loquor in mundo. 384.
- V. 34. Omnis, qui facit peccatum, servus est peccati. 678.
- V. 44. Vos ex patre diabolo estis. 258. 934. 978.
- V. 48. Samaritanus es tu, & dæmonium habes. 681.
- V. 58. Antequam Abraham fieret, ego sum. 136.
- Cap: 9. V. 5. Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. 53.
- V. 16. Quomodo potest homo peccator hæc signa facere? 240.
- Cap: 10. V. 7. Ego sum ostium ovium. 379. 496.
- V. 9. Per me si quis introiverit, salvabitur, & pascua inveniet. 83.
- Cap: 11. v. 11. Lazarus amicus noster dormit, sed vado, ut à somno excitem eum. 466.
- v. 34. Ubi posuistis eum? 598.
- v. 47. Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? 261.
- v. 50. Vos nescitis quidquā, nec cogita-
- ris, quia expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo. 266.
- Cap: 12. v. 10. Cogitaverunt autem principes, ut & Lazarum interficerent. 266.
- v. 26. Si quis mihi ministrat, me sequatur. 897. 956.
- v. 26. Ubi sum ego, illic & minister meus erit. 206. 307. 897.
- v. 27. Nunc anima mea turbata est. 34.
- Cap: 14. v. 23. Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum. 660.
- Cap: 15. v. 1. Ego sum vitis vera. 550.
- v. 3. Jam vos mundi estis, propter sermonem, quem locutus sum vobis. 417.
- v. 5. Sinè me nihil potestis facere. 339.
- v. 13. Vos amici mei estis. 979.
- Cap: 16. v. 7. Si non abiero, Paraclitus non veniet ad vos. 613.
- v. 33. In mundo pressuram habebitis. 368.
- Cap: 18. v. 23. Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo. 892.
- v. 36. Regnum meum non est de hoc mundo: 53. 337.
- Cap: 19. v. 12. Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. 438.
- v. 12. Omnis, qui se Regem facit, contradicit Cæsari. 337.
- v. 30. Consummatum est. 438.
- v. 41. Erat in loco, ubi crucifixus est, hortus, & in horto monumentum novum. 870.
- Cap: 20. v. 22. Accipite Spiritum sanctum. 613.
- Cap: 21. v. 6. Mittite in dexteram. 399.
- v. 17. Pasce oves meas. 67.
- Ex Actibus Apostolorum.*
- Cap: 1. v. 1. Caput JESUS facere & docere. 433.
- Cap: 2. v. 38. Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum. 786.
- Cap: 4. v. 11. Hic est, qui reprobatus est à vobis ædificantibus. 60.
- v. 32. Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una. 264.
- v. 35. Dividebatur singulis prout cuique opus erat. 72.
- Cap: 5. v. 41. Ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine JESU contumeliam pati. 372. 971.
- Cap: 9. v. 6. Domine quid me vis facere. 27. 804. 866.
- Cap:

Cap: 17. v. 28. In ipso vivimus, & move-
mur, & sumus. 373.

Cap: 20. v. 31. Per triennium nocte &
die, non cessavi cum lachrymis
monens unumquemque vestrum. 385. 498.

Cap: 23. v. 3. Percutiet te DEUS paries
dealbate. 372.

*Ex Epistola B. Pauli Apostoli
ad Romanos.*

Cap: 1. v. 14. Sapientibus & insipienti-
bus debitor sum. 383.

v. 21. Cum cognovissent DEUM, non
sicut DEUM glorificaverunt. 22.

v. 22. Dicentes se esse sapientes, stul-
ti facti sunt. 38.

Cap: 5. v. 4. Tribulatio patientiam o-
peratur, patientia autem probatio-
nem. 817.

v. 12. Per unum hominem peccatum
in hunc mundum intravit. 867.

Cap: 6. v. 9. Christus resurgens ex mor-
tuis, jam non moritur, mors illi
ultra non dominabitur. 797.

Cap: 7. v. 8. Sine lege peccatum mor-
tuum erat. 21.

v. 23. Video aliam legem in membris
meis repugnantem legi mentis
meae. 81.

Cap: 8. v. 20. Vanitati creatura subje-
cta est non volens. 195.

v. 35. Quis nos separabit à charitate
Christi. 885.

Cap: 9. v. 13. Jacob dilexi, Esau autem
odio habui. 878.

v. 20. O homo! tu quis es? qui re-
spondeas DEO? 228.

v. 27. Si fuerit numerus filiorum I-
sraël tanquam arena maris, reliquiae
salvae fient. 246.

Cap: 10. v. 15. Quàm speciosi pedes Evan-
gelizantium pacem, evangelizan-
tium bona! 314.

Cap: 11. v. 33. Quàm incomprehen-
sibilia sunt judicia ejus. 74.

Cap: 16. v. 20. DEUS pacis conterat
Satanam sub pedibus vestris velo-
citer. 803.

Ex Epistola I. ad Corinthios.

Cap: 1. v. 23. Nos autem prædicamus
Christum crucifixum, Judæis qui-
dem scandalum, gentibus autem
stultitiam. 412.

Cap: 2. v. 4. Sermo meus & prædicatio
mea, non in persuasibilibus huma-
næ Sapientiæ verbis, sed in osten-
sione spiritûs & virtutis. 33. 382.

v. 8. Si enim cognovissent, nunquam
Dominum gloriæ crucifixissent.

Cap: 3. v. 1. Non potui vobis loqui qua-
si spiritualibus, sed quasi carnali-
bus, lac vobis potum dedi, non e-
scam. 475. 879.

v. 3. Nonnè carnales estis, & secun-
dum hominem ambulatis? 586.

v. 9. DEI agricultura estis. 950.

v. 11. Fundamentum aliud nemo po-
test ponere, præter id, quod posi-
tum est, quod est Christus JESUS. 245. 961. 980.

v. 17. Templum DEI sanctum est,
quod estis vos. 15.

Cap: 4. v. 11. Usque in hanc horam esu-
rimus, & sitimus, & nudi sumus,
& colaphis cædimur. 806.

Cap: 6. v. 10. Neque ebriosi regnum
DEI possidebunt. 542.

v. 17. Qui autem adhæret Domino,
unus spiritus est. 778.

v. 18. Qui fornicatur, in corpus suum
peccat. 127.

v. 20. Empti estis pretiò magnò. 293.

Cap: 7. v. 14. Sanctificatus est vir infide-
lis per mulierem fidelem. 156.

v. 28. Tribulationem tamen carnis
habebunt hujusmodi. 570.

v. 29. Qui habent uxores, tanquam
non habentes sint. 557.

v. 31. Præterit figura hujus mundi. 355.

v. 34. Virgo cogitat, quæ Domini
sunt. 445. 591.

v. 39. Quòd si dormierit vir ejus, li-
berata est, & cui vult, nubat tan-
tùm in Domino. 567.

Cap: 9. v. 26. Castigo corpus meum,
& in servitutem redigo. 571. 514. 648.

Cap: 10. v. 4. Petra autem erat Christus. 60. 369. 498. 816.

v. 6. Hæc autem in figura facta sunt
nobis. 303.

v. 11. Hæc omnia in figura continge-
bant illis. 175.

v. 20. Non potestis calicem Domini
bibere, & calicem dæmoniorum. 529.

Cap: 11. v. 29. Qui enim manducat, &
bibit indignè, judicium sibi man-
ducat & bibit. 484.

Cap: 12. v. 27. Vos autem estis corpus
Christi, & membra de membro. 621.

Cap: 13. v. 1. Si linguis hominum loquar
& Angelorum, charitatem autem
non habeam.

383.

5. Charitas non cogitat malum, non
gaudet super iniquitate, congaudet
autem veritati.

456.

Cap: 15. v. 10. Non ego autem, sed gra-
tia DEI mecum.

805.

v. 44. Seminatur corpus animale, sur-
get corpus spirituale.

590.

v. 49. Sicut portavimus imaginem
terreni, portemus & imaginem
cœlestis.

603.

v. 52. Canet tuba, mortui resurgent in-
corrupti.

413.

Ex Epistola II. ad Corinthios.

Cap: 3. v. 5. Sufficientia nostra ex DEO
est.

339.

v. 6. Litera occidit, spiritus autem
vivificat.

900.

Cap: 6. v. 11. Os nostrum patet ad vos
ô Corinthij, cor nostrum dilata-
tum est.

404. 698.

v. 14. Quæ societas luci ad tenebras?

711.

v. 16. Inhabitabo in illis, & inambu-
labo inter eos.

697.

Cap: 8. v. 9. Propter nos egenus factus est,
cùm esset dives, ut illius inopia vos
divites essetis.

290.

Cap: 9. v. 7. Hilarem datorem diligit
DEUS.

368.

Cap: 11. v. 2. Despondi enim vos umi vi-
ro virginem castam exhibere Chri-
sto.

233.

v. 14. Ipse enim Satanas transfigurat
se in Angelum lucis.

215.

Cap: 12. v. 10. Cùm infirmor, tunc po-
tens sum.

817.

Ex Epistola ad Galatas.

Cap: 2. v. 19. Christo confixus sum cru-
ci.

416.

v. 20. Vivo autem jam non ego, vivit
verò in me Christus.

805.

Cap: 3. v. 1. O insensati Galatæ! quis vos
fascinavit non obedire Veritati.

827.

Cap: 5. v. 22. fructus autem spiritus est:
charitas, pax.

865.

v. 24. Qui autem sunt Christi, carnem
suam crucifixerunt cum vitijs, &
concupiscentijs.

729.

Cap: 6. v. 2. Alter alterius onera por-
tate.

557.

v. 8. Quæ seminaverit homo, hæc &
metet.

864.

v. 14. Mihi absit gloriari, nisi in cru-
ce Domini nostri JESU Christi.

730.

Ex Epistola ad Ephesios.

Cap: 2. v. 5. Convivificavit nos, & con-
resuscitavit, & consedere fecit in
cœlestibus.

58.

v. 14. Est pax nostra.

752.

Cap: 4. v. 10. Qui descendit, ipse est,
qui ascendit super omnes cœlos, ut
impleret omnia.

836.

Cap: 5. v. 5. Avarus, quod est idolorum
servitus, non habet hæreditatem
in regno Christi.

435.

v. 8. Eratis enim aliquando tenebræ,
nunc autem lux in Domino.

297. 839.

v. 14. Surge, qui dormis, & exurge
à mortuis, & illuminabit te Chri-
stus.

669.

v. 25. Viri diligite uxores vestras, si-
cut & Christus dilexit Ecclesiam.

273.

Cap: 6. v. 14. State succincti lumbos
vestros in veritate.

895.

Ex Epistola ad Philippenses.

Cap: 2. v. 7. Semetipsum exinanivit for-
mam servi accipiens.

273. 337.

Cap: 3. v. 8. Omnia detrimentum feci,
& arbitror, ut stercora, ut Chri-
stum lucri faciam.

933. 510.

v. 19. Quorum finis interitus, quorum
Deus venter est.

407.

Cap: 4. v. 2. Sic state in Domino cha-
rissimi.

665.

v. 4. Gaudete in Domino semper, i-
terum dico: gaudete.

372.

v. 12. Scio & satiari, & esurire.

524.

Ex Epistola ad Colossenses.

Cap: 2. v. 14. Chirographum decreti,
quod erat contrarium nobis, tulit
de medio, affigens illud cruci.

798.

*Ex Epistola I. ad Thessalo-
nicenses.*

Cap: 3. v. 3. Nemo moveatur in tribu-
lationibus istis: ipsi enim scitis,
quod in hoc positi sumus.

264.

Cap: 4. v. 1. Rogamus vos, & obsecra-
mus in Domino JESU.

904.

Cap: 5. v. 7. Qui ebrij sunt, nocte ebrij
sunt.

46.

*Ex Epistola II. ad Thessa-
lonicenses.*

Cap: 2. v. 10. Eò, quod charitatem ve-
rita-

ritatis non receperint, ut salvi fierent, ideo mittet illis DEUS operationem erroris, ut credant mendacio. 295.

Ex Epistola I. ad Timotheum.

- Cap: 3. v. 1. Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. 68.
v. 2. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse. 318.
Cap: 4. v. 13. Attende lectioni, exhortationi & doctrinae. 394.
Cap: 5. v. 17. Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore digni habeantur: maximè, qui laborant in verbo & doctrina. 410.
v. 23. Noli adhuc aquam bibere, sed modicò vino utere propter stomachum tuum, & frequentes infirmitates. 549.
Cap: 6. v. 20. O Timothee! depositum custodi, devitans profanos vocum novitates. 393.

Ex Epistola II. ad Timotheum.

- Cap: 2. v. 3. Labora sicut bonus miles Christi. 571. 896.
Cap: 4. v. 2. Argue, obsecra, increpa in omni patientia. 386. 498.
Cap: 4. v. 7. In reliquo reposita est mihi corona Justitiæ. 471.

Ex Epistola ad Titum.

- Cap: 3. v. 4. Benignitas & humanitas apparuit Salvatoris nostri DEI. 346.

Ex Epistola ad Hebræos.

- Cap: 1. v. 14. In ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis. 90. 511.
Cap: 2. v. 17. Debuit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret. 346.
Cap: 4. v. 12. Vivus est sermo DEI, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. 888.
Cap: 11. v. 37. In melotis in pellibus caprinis, angustiat, afflicti, quibus dignus non erat mundus. 807.
Cap: 12. v. 11. Omnis disciplina in præfenti quidem videtur non esse gaudij, sed mœroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet justitiæ. 368.

Ex Epistola Catholica B. Jacobi Apostoli.

- Cap: 1. v. 5. Si quis autem vestrum indiget sapientiâ, postulet à DEO, po-

stulet autem in fide nihil hæsitans.

38.
v. 20. Ira enim viri, justitiam DEI non operatur. 833.
Cap: 2. v. 10. Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. 91. 882.
v. 26. Fides sine operibus mortua est. 422.
Cap: 3. v. 17. Quæ autem de sursum est Sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica. 584.
Cap: 4. v. 6. DEUS superbis resistit. 122.

Ex Epistola I. B. Petri Apostoli.

- Cap: 2. v. 5. Ipsi tanquam lapides vivi super ædificamini. 59.
Cap: 5. v. 2. Pascite, qui vobis est gregem DEI, providentes non coactè, sed spontaneè secundum DEUM. 50.
v. 8. Vigilate, quia adversarius vester diabolus, tanquam leo rugiens circuit, quærens, quem devoret. 353.

Ex Epistola B. Petri.

- Cap: 2. v. 4. DEUS Angelis peccantibus non pepercit. 113.

Ex Epistola I. B. Joannis Apost:

- Cap: 1. v. 5. DEUS lux est, & tenebræ in eo non sunt ullæ. 4.
v. 8. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. 337.
Cap: 2. v. 19. Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis. 721.
Cap: 3. v. 2. Charissimi! nunc filij DEI sumus, & nondum apparuit, quid erimus. 277.
Cap: 4. v. 10. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus DEUM, sed quoniam ipse prior dilexit nos. 27.
v. 12. DEUM nemo vidit unquam. 7.
v. 16. DEUS Charitas est. 33. 302. 560. 567.
Cap: 5. v. 3. Mandata ejus gravia non sunt. 697.

Apocalypsis S. Joannis Apost:

- Cap: 1. v. 7. Videbunt, in quem pupugerunt. 944.
v. 13. In medio septem candelabrorum aureorum. 310.
v. 15. Vox illius tanquam vox aquarum multarum. 416.
Cap:

Index Locorum Sacrae Scripturae.

- Cap: 2. v. 11. Qui vicerit, non lædetur à morte secunda. 180.
v. 14. Sed habeo adversus te pauca, quia habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere scandalum, coram filiis Israël edere & fornicari. 66.
v. 16. Pugnabo cum illis in gladio oris mei. 418.
Cap: 3. v. 1. Nomen habes, quod vivas, & mortuus es. 914.
v. 12. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo DEI mei. 291.
v. 16. Incipiam te evomere ex ore meo. 714.
v. 18. Svadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum. 906.
Cap: 4. v. 3. Et qui sedebat, similis erat aspectui lapidis Jaspidis, & Sardinis. 391.
Cap: 5. v. 6. In medio throni agnum stantem tanquam occisum. 395. 571.
v. 10. Fecisti nos DEO nostro regnum, & Sacerdotes, & regnavimus super terram. 54. 323.
Cap: 6. v. 2. Et exivit vincens, ut vinceret. 374.
v. 8. Ecce! equus pallidus. 362.
v. 9. Vidi subtus altare animas interfectorum propter Verbum DEI, & propter testimonium, quod habebant. 746.
v. 12. Et sol factus est niger tanquam faccus cilicinus. 791.
v. 15. Reges terræ, & Principes & tribuni, & omnis servus & liber, absconderunt se in sepulchris, & in petris montium. 948.
Cap: 7. v. 17. Quoniam agnus, qui in medio throni est, reget illos, & deducet eos ad vitæ fontes aquarum. 829.
Cap: 9. v. 1. Data est ei clavis putei abyssi. 131.
v. 11. Habebant super se Angelum abyssi. 944.
Cap: 12. v. 1. Apparuit in cœlo mulier amicta sole. 866.
v. 4. Draco stetit ante mulierem, quæ erat paritura. 158.
v. 7. Michaël & Angeli ejus præliabantur cum dracone. 754.
v. 12. Descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens, quod modicum tempus habet. 725.
Cap: 13. v. 11. Vidi aliam bestiam ascendentem de terra, & habebat cornua duo similia agni, & loquebatur sicut draco. 912.
Cap: 15. v. 8. Quia impletum est templum fumo à Majestate DEI, & de virtute ejus. Et nemo poterat introire in templum. 15.
Cap: 16. v. 8. Datum est illi æstu affligere homines, & igni. 916.
v. 11. Blasphemaverunt DEUM cœli præ doloribus, & vulneribus suis, & non egerunt pœnitentiam ex operibus suis. 637.
Cap: 17. v. 1. Veni, ostendam tibi damnationem meretricis magnæ. 219.
v. 15. Aquæ populi sunt. 317.
v. 16. Decem cornua, quæ vidisti, decem reges sunt. 756.
Cap: 18. v. 7. Quantum glorificavit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. 117.
v. 11. Quoniam merces eorum nemo emet amplius. 493.
v. 23. Quia in beneficijs suis erraverunt omnes gentes. 395.
Cap: 19. v. 11. Ecce! equus albus, & qui sedebat super eum, vocabatur fidelis & verax. 87. 760.
v. 13. Vocatur nomen ejus Verbum DEI. 415.
Cap: 20. v. 2. Et apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est diabolus & satanas, & ligavit eum per annos mille. 118.
v. 6. In his secunda mors non habet potestatem. 362.
Cap: 21. v. 1. Vidi cœlum novum, & terram novam. 355.
v. 2. Sanctam civitatem, Jerusalem novam descendantem de cœlo à DEO. 171.
v. 4. Absterget DEUS omnem lachrymam ab oculis eorum. 494.
v. 22. Dominus DEUS Omnipotens templum illius est. 15.
Cap: 22. v. 1. Ostendit mihi fluvium aquæ vitæ, splendidum tanquam crystallum, procedentem de sede DEI & Agni. 787.
v. 11. Qui in sordibus est, sordescat adhuc. 295.
v. 15. Foris canes. 302. 395.

CAPUT II.

ALEPH.

Versus I. **Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus** filiam Sion, projecit de cœlo in terram inclytam Israël, & non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui.

Expositio Literalis.

Qui nuper admirandus ingemuit, *quomodo sedet sola civitas*, nunc gemebundus obvios interrogat viatores, *quomodo obtexit caligine Dominus filiam Sion?*

ibi deplorat solitudinem, hinc exprobrat cæcutienti caliginem, & plangit exacerbati judicis furorem; ibi civitatem redarguit, hinc coronatam almæ Sionis arcem considerans detrusum ab olympi confinio ad imam lachrymarum vallem collachrymans lamentatur! servit illustri filiæ caligo pro velamine, non quidem ut lateat terrestrem oculum pulcherrima venustas innocentiae, sed potius nè pateat ad intuentis scandalum, horroris turpitudine; scrutare sacra divinæ Veritatis oracula & caliginosam adinveniens Triadem, quæ sit caligo furoris Domini, subtiliter discernas. Venit de montibus æternis ad collem Sinaï æternus Legifer, quando coruscantia inter fulgura cœligenæ illucescebant lampades ad terrorem, quando mugientia inter tonitrua à montis aditu sugillans populus arcebatur, nec tamen ad obscurandos attonitorum oculos caliginosa nubes expandebatur; (a) *sed ut audiat me populus loquentem ad re* (alloquitur Moysen solivaga per cœli gyrum sapientia) & credat tibi in perpe-

ruum. Describit alteram vix non similem velociter scribentis scribæ calamus caliginem, dum insidentis DEI solium delineans cuinam innitatur columni hoc sacro hemistichio declarat, *caligo sub pedibus ejus*, (b) quid mirum? (b) Ps. 17. v. 10. quod ab impijs, qui terrena sapiunt, lux hæc lucens in tenebris non cognoscatur? est quippe terra sub pedibus ejus, quæ etiam Divinis circumfusa radijs, non nisi in superficie illustratur, in regione cordis intima non recipitur, minus accenditur, ut mentis area felici flammicidio illustretur. Est, tertia, est cæteris profundior caliginis imago, quæ regnat in nocte solitaria, nec laude digna, idcirco ad tenebrarum regiam à patiente Jobo proscribitur, nè nostræ ingruens lachrymarum convalli in terra tenebrosa & invia periculosius diffundatur. *Obtenebrentur stellæ caligine ejus*, (c) non illæ quidem, quas quarto creationis die divinus Conditor in firmamenti area collocavit, ut dies fieret conversione fixorum siderum, & sol signiferum peragens circulum circumfluum anni circulum circinaret; illam stellarum partem tertiam obvolvi voluit caliginoso perennaturi interitus exitio, quæ suo deciduum solio concomitata præsidem de cœlo in terram corruit, quando ultrix justitia primam primæ ambitionis castigatura libidinem, Lucifer cum sequacibus suis caligine culpæ & pænæ obtenebratus est.

Trina caligo in sacris literis reperitur.

(a) Exod. 19. v. 9.

(c) Job. 3. v. 9.

Lucifer cum sequacibus suis caligine culpæ & pænæ obtenebratus est.

lucem à tenebris divisit, nè ulla exin-
ceps amborum foret societas, quos suo
in ævo conditos incommutabilis æter-
nitas segregavit.

Hanc triplicem trinæ obscuritatis
caliginem maturiùs si consideres, lau-
dabis primam, sperans in velamento
alarum suarum protegi a dæmonio me-
ridiano, quando angelus Satanæ se
transfigurat in Angelum lucis insidiari
flagitans, calcaneo Matris Ecclesiæ &
filiorum ejus; à qua roties sentit con-
teri caput suum, quoties illa abiens post
vestigia gregum suorum, ut ipsos etiam
hædos pascat, anxia clamat in compi-
tis & plateis: *indica mihi, ubi pascas?*
ubi cubes in meridie. (d) Ad illam, opi-
nor ego, anhelat famelica pascentis sa-
turitatem, ad illam festinat cubantis re-
quiem, in qua nec deest, quod avidi-
tatem excitet epulantibus, semper de-
siderantibus, nec superest, quod gene-
neret fastidium nunquam non mandu-
cantibus panem in regno DEI, illo vult
requiescere in accubitu regis sæculo-
rum, de quo canebat inquietus quis-
piam, qui pennas columbæ petijt, ut
volans requiesceret: *Delectare in Do-*
mino, & dabit tibi petitiones cordis tui, (e)
cæterum posteriora duo utriusque cali-
ginis obumbracula seduliùs declina, at-
tentiùs evita, ne tuum in tenebris per-
ambulans negotium, in noctem inci-
dat, nunquam ad matutinæ lætitiæ di-
luculum potens pertingere, nè dicam
pervenire. Hæc fecit de cælo in ter-
ram projici increatæ lucis productum
ad extra prophrogenitum, qui pro-
pter vicinitatis beneficium præ cunctis
fratribus, non quidem meruit, sed ta-
men immeritus obtinuit, lucifer nun-
cupari. Hæc detestandæ caliginis ini-
quitas immaculatum serenissimi sinûs
filium sic obumbravit, ut factus amodò
lucifuga ad opacissimam vastissimi mon-
tis umbram ab amænissimo solis
Justitiæ territorio infamis transfuga
ambierit transilire; rebellis animus sic
pacatissimum attoniti velut conditoris
animum exasperavit, ut iste non recor-
datus misericordiæ, memor justitiæ, o-
blivisceretur scabelli pedum suorum in
die furoris sui, vel si Chaldæa præplacet
periphrasis: *non est recordatus domûs san-*
ctuarij, quæ erat scabellum pedum ejus;
quid mirum? quodd esse in cælo desie-
rit, qui electus pro scabello Altissimi

à DEI pedibus recessit, ad capitis simi-
litudinem contendens eluctari; quid est
inordinatiùs? quidve deformiùs, quàm
scabellum in capite? hinc non peper-
cit ei caput suum in die furoris sui;
ubi notandum autumo grande in hoc bi-
sylabo nomine mysterium, nec enim
furor irati licet Numinis proto-paren-
tem hominem eliminavit, sed solùm
perduellem angelum suo cum sociali
syrmate præcipitavit; ille dum delitescere
sub umbra frondium, suammet nudi-
tatem timuit, & quamvis fugerit, ex-
pectans expectavit Dominum, & inten-
dit sibi.

Hinc suum gloriabatur apud post-
humum, sed in Domino, nudus & in-
dignus post perditum drachma origina-
lis gratiæ: *ego autem mendicus sum, &*
pauper, Dominus sollicitus est mei, (f) ille
discindet saccum mortalitatis meæ, quâ
contegor ad culpæ turpitudinem in pœ-
næ satisfactionem; ille cooperiet me
stolâ suâ, & si non primâ saltém se-
cundâ, primam restituente felicitatem;
hinc semen meum sunt iræ filij, alio-
quin nasci illis sufficeret, nec foret o-
pus nascentibus renasci; denique dicit
homo, non Angelus, *in medio annorum,*
id est in anno gratiæ (ut explicat sub-
tiliter Carenis) hic enim inter annum
culpæ mediat, & inter annum gloriæ;
cum iratus fueris, misericordiæ recordabe-
ris. (g) *Vis videre furoris filium?* inter-
roga Sapientiam, & indicabit tibi, *vide-*
bam Satanam tanquam fulgur de cælo ca-
dentem, (h) concludit Clarevallensis Ab-
bas, *in furore diabolus judicatus est, quia*
inventæ sunt iniquitates ejus ad odium, homi-
nis autem ad iram, & ideo in ira corri-
pitur, (i) obducta est siquidem cali-
gine, sed duplici omnis iniquitas, &
lux, quæ lucet in tenebris eliminavit
extollentiam angelicam potentiæ, &
humanam ambitionem scientiæ, sic ta-
men ut primam redigeret ad nihilum
vindicturus furor, & compassurus a-
mor exploderet secundam; finge si li-
bet cum Tuitiensi Ruperto, corona-
tum imaginare principem suo in solio
sublimatum, sic repentinâ excandescen-
tem irâ ob temerariam exulis servuli
præsumptionem, ut suis substratum
pedibus scabellum, procul abjiciat, &
primam ruentis Adæ calamitatem deli-
neasti in symbolo, hæreditariam gemen-
tium posterorum miseriam adumbrasti;
qui iteratas imò continuas inter lachry-

Divinus furor
Diabolum
prostravit,
sed ira pri-
mum homi-
nem castiga-
vis.

(f) Ps. 39.
v. 18.

(g) Habac. 3.
v. 2.

(h) Luc. 10.
v. 18.

(i) Serm. 69.

Homo pecca-
tor est quasi
mortuus.

(1) 59. v. 10.

Diabolus fuit
scabellum pe-
dum DEI, sed
reiectum est.

mas singultuant apud Isaiam : *impegimus meridie, quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui*, (1) modificativam simul discerne restrictionem, non enim *quasi* diceret, nisi se illuminandas confiderent, nisi se vivificandas expectarent, sic enim ille, qui appendit omnia in statera, ut judicet in pondere & mensura condemnandos, punivit angelum in furore, proscribens voluntarium exulem ad terram æternæ mortis caligine coopertam, & castigavit hominem cum amore eiciens invitum advenam ad vallem lachrymarum; primum, suorum pedum veluti sustentaculum deiecit, quando sedere ambientem in lateribus Aquilo-

nis projecit in regionem umbræ mortis, ut qui in veritate stare inter administratorios spiritus recusavit, præcipitatus damnatos inter contubernales irrevocabilem lapsum lugeat semper casurus, amplius nunquam resurrecturus, semper potentis DEI dexterâ conterendus, nunquam Divinis pedibus in reclinatorium substernendus. Nos interim terrigeni viatores, quos nondum è regione umbræ mortis Pater luminum evocavit, diem in nocte speculemur, & DEUM ipsum primum omnis diei principem, tremente palpebrâ, & caligante oculo in caligine speculemur.

Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion.

Sermo Primus.

Sanctissima Deitatis facies creato cuivis oculo
velut densâ caligine obtegitur & velatur.

Creatura ra-
tionalis ex in-
clinatione sua
affectat vide-
re Creatorem.

Congenita creaturæ intelle-
ctualis proprietas inclinât
tam hominem, quàm An-
gelum, incomparabilem sui
Creatoris pulchritudinem memoriâ re-
colere, intelligentiâ conspiciere, am-
plecti voluntate; quid mirum si Ange-
li desiderent in ipsum prospicere? &
ipsi etiam limosi homines cæcutientem
audeant obscuræ mentis oculum ad
suæ conditionis prototypon elevare? im-
mò si loqui indulgeatur liberaliùs; dum
ipse prior nos diligeret, qui est essen-
tialis charitas, efficiebatur illicò ad i-
maginem & similitudinem suam infor-
mis Damascenæ telluris limus, poten-
ter ab Omnipotente animatus, sapien-
ter à providente oculo gubernatus, cle-
menter à dissimulante misericordia hu-
cusque conservatus; *tanta cognatio est in-
ter nos, & DEI Filium!* exclamat Doctor
mellifluus: *quòd ipse imago DEI est, & nos
ad imaginem ejus facti sumus.* (a) Ve-
rùm præpropere timendum oculo, nè
eruat suo à capite temerarius, dum
ut videntem omnia unus videat, eva-
dit curiosus; deflet providus alioquin
Jeremias ascensum mortis per fenestram
in domum suam, flagrabat fortasse ni-
miùm irretita incuriæ mentis concupi-

(a) Lib: de a-
nima c. 2.

scientia, involans in cordis habitacu-
lum, cumque plus ambit sapere, quàm
oportuerat, sicca exarescentis fœni sti-
pula impegit in eum, qui ignis consu-
mens est, ac serò nimium plangebat
cum lamentante: *oculus meus deprada-
tus est animum meum*, (b) tunc fortè,
quando videre flagitans invisibilem, in-
terni visûs aciem aut hebetavit saltèm,
aut visum penitus amisit, & quasi per
effrœnem infrunitæ mentis ingluviem
pertulit prædam cordis, ut illum am-
plius intueri moderatè desierit, quem
immoderatâ comprehensione videre af-
fectavit. Hoc prorsus innuit prover-
bialis Salomon, dum insipientem re-
darguit Divinitatis Scrutatorem: *sicut
qui mel multum comedit, non est ei bonum,
sic qui scrutator est Majestatis, opprimetur à
gloria*, (c) non interdicitur mellis edu-
lium, sed intemperata nimietas duntaxat
prohibetur; nil sanctiùs, nil est utiliùs,
quàm Conditoris eminentiam meditari;
vix tamen quodvis aliud, aut est nociviùs,
aut periculosiùs, quàm scrutari inscrut-
abilem, & penetrare velle præsumptio-
ne temerariâ impenetrabilem Deitatem,
favi comestio si non est nimia, non no-
cebit, quòd si mediocritatem excesseris,
quæ suæ insit dulcedini pernicies, ex in-
temperie experieris.

(b) Thre: 3.
v. 51.

(c) Prov: 25.
v. 27.

De-

Mens immo-
derate scru-
tari cupiens
Deitatem
excacatur.

Nimia mellis
sumptio viru-
lenta est. &
presumptuosa
Deitatis in-
vestigatio fa-
talisis est.

(d) In Prov.
hic.

DEUM esse
imperscruta-
bilem, agno-
verunt ethni-
ci.

(e) In primo
Thimaei.

(f) Prov: 25.
v. 3.

Defige audacter devoræ mentis o-
culum in obumbratam DEI pulchritu-
dinem, & transparentes radij illumina-
bunt trepidum spectatorem; quod si
totam immergas aciem, si totam con-
tentioso conamine rimari satagas fa-
ciem, hoc tuæ succedet animæ, quod
stupefcenti oculo consuevit evenire, dum
vehemens sensibile sphaeram pupillaris
oculi contendit coarctare; quod magis
enim conatur cernere, eò miserabilius
continuat cæcutire; redire tamen ex-
pedit ad allegatam similitudinem Sapi-
entis; quid melle dulcius, dum gusta-
tur? quid hac dulcedine perniciosius,
dum commedentis venter repletur &
inflatur? quidnam delectat amplius
sublimem animam? quid recreat dele-
ctabilius? quid pascit famentem dul-
cius? quid nutrit plenius? quam Crea-
toris cognitio, investigatio Divinitatis?
quod si sit nimia, si nimis turgida, e-
nervat per inflationem, aut quod est
virulentius, enecat per errorem; suam
adjungat allegoriam insignis Carthusia-
nus, sicut lux solis corporei plenitudine suæ
claritatis visum corporalem reverberat, &
si diu sibi insigatur, excacat, sic increata
illa Majestas suâ infinitâ & incircumscri-
ptibili excellentiâ, claritate, & actualitate
mentem humanam vincit, superat, & re-
tundit in infinitum. (d) Scrutabatur, non
diffiteor ecstatica Davidis anima mira-
bilia supremæ Majestatis testimonia,
sed humili indagine non arroganti a-
viditate; nec enim videt clariùs crea-
tæ mentis acies superessentialem illam
increatæ Deitaris voraginem, suis suæ
naturæ viribus si relinquatur, ac vesper-
tilionis oculus flammivomam meridia-
ni solis vastitatem. Hæc Veritas sic
clara est, ut ausim dicere, sinè lucer-
na fidei solo naturæ lumine eandem
penetrari; Platonem testor ethnicum
sic differentem: *Genitorem opificemq; u-
niversi est tam difficile invenire, quam
inventum impossibile dignè effari*; (e) exi-
lem humanæ capacitatis sphaeram cir-
cinaturus DEI Spiritus, inquiebat pro-
verbialiter, *cælum sursum & terra deor-
sum, & cor regum inscrutabile*, (f) non
miror aded, immensum penè empy-
reæ regionis territorium humanis pe-
dibus non peragrari, cujus latè paten-
tem gyrum æternitatis Sapientia circui-
vit; non gravor credere amplivagam
terrenæ vastitatis orbitam creatis via-
torum oculis non exæquari, qui lego
inter abdita præfagientis Habacuk va-

ticinia sanctum tantummodo de monte
Pharan, solum ab Austro venientem
DEUM, hoc commendari elogio, hoc
singularizari præconio, *stetit, & mensus
est terram*; (g) verumtamen quid cor-
di regio cum terræ amplitudine, cum
cæli eminentia conventionis mutua est
commune? sit illud terrigenarum pas-
sibus inaccessible, sit ita ob imitatem
profunditatis suæ instar abyssi impene-
trabile, cur ideo cor regum infertur
inscrutabile, quasi abyssum adæquaret?
aut per omnes cæli orbitas exunda-
ret? ignorat symboli paritatem, quis-
quis augusto regum nomine thronorum
præsides, regnorum principes revere-
tur; plerumque siquidem eorum patent
præcordia, & intima suorum cordium
penetralia, vel aulicorum blanditijs, aut
Venerum illicijs, aut applaudentibus
mendacijs parasitorum; est oculatio
intuitus Salonij commentatoris, qui co-
ronatos sic veneratur principes, ut ta-
men Altissimi consiliarios regali emi-
nentia præponat; *reges vocat Prophetas,
& Apostolos, qui revelante sancto Spiritu
arcana Divinitatis cognoscere meruerunt*,
(h) infert exinde sublimiter infulatus
Pater: sicut altitudo cæli, & profundi-
tas terræ comprehendendi non potest ab ho-
minibus, ita nostræ fragilitatis capacitas
non valet comprehendere neque pene-
trare altitudinem scientiæ & intellectûs
Prophetarum & Apostolorum; infer si
sapis Theologe, an Prophetarum Do-
minum, an Apostolici cætûs Principem
poterit apprehendere, cujus potentia
evadit inscrutabilis, doctrina auscultan-
tis Apostoli & balbutientis Propheta
idioma? sed forsan lucerna famulabi-
tur in tenebris, ut lucem videas inac-
cessibilem, de qua dilectus attestatur di-
cipulus, *DEUS lux est, & tenebræ in eo
non sunt ullæ*, (i) aded essentialiter, ut
nec actu, nec potentiâ quidpiam cali-
ginis involvat, quod si parabolizante Au-
gustino, *omnes homines lucerna sunt, quia
& accendi possunt & extingui*, (l) ancil-
latur homo homini (est enim ancil-
larum obsequium lucernas adaptare) ut
tanquam mundi lumen, lucem illam in
mediæ caliginis abyssu radiantem scru-
tari valeat, vel saltè intueri.

Est homo ex primo suæ conditio-
nis privilegio, ex ipso creatricis omni-
potentiæ beneficio imago DEI, cur i-
gitur sit impossibile, imò cur nimium
difficile imaginatum in imagine, velut ima-

(g) Hab: 3.
v. 6.

(h) In bibl.
PP. tom 1. in
parab: Salom:

Apostoli equi-
parantur re-
gibus inscrip-
tura:

(i) 1. Joan. 1.
v. 5.

(l) Tract 230
in Joan.

Homo homini
servit in lu-
cernam.

(m) De Divin-
nom.

(n) Joan 4.
v. 24.

Mutatio est de
genere mor-
tis, quæ est
transitus de
esse ad non
esse.

(p) Apoc. 19.
v. 15.

(q) Prov. 8.
v. 1.

Cur Moyses in
monte Oreb
versatur in
splendoribus,
& in monte
Sinai in cali-
gine?

imaginem in speculo repræsentari? quia
discutiente Dionysio, nihil eorum, quæ
sunt, explicat arcanum illud omnem intelle-
ctum superans, Superdeitatis, superessentia-
liter super omnia superexistens, (m) si
Evangelicæ innixus Aquilæ ad hunc so-
lem Justitiæ contendas eluctari, doce-
bit ille, quod didicit in unigeniti gre-
mio, qui est in sinu Patris, Spiritus est
DEUS, (n) noli corpus quærere, dum
DEUM flagitas adorare, noli mentem
materiæ immergere, dum spiritum cu-
pis investigare; & quia syllogizante
Philosopho immateriale inter entia non
subjacet mutabilitati, exclude immuta-
bilitatem quamlibet ab hoc spiritu, qui
nunquam noluit, quod aliquando vo-
luit, nec modò statuit, quod antea di-
splicuit, nam ubi invenis aliter, & aliter
facta est ibi quedam mors (adjungit com-
memoratus Afer) mors enim est, non esse,
quod fuit; nè igitur Regi sæculorum
immortali adscribas mortalitatis calu-
mnam, dimitte mortuos sepelire mor-
tuos suos, nihilque mortale cogites,
dum Deitatis essentiam recenses; vade
in tenebris tenebrio, caliges in caligi-
ne, nè opprimaris corporeus à spiritu,
à gloria Divinæ Majestatis; nectamen
ideò adumbratur in corpore corporeæ
spissitudinis expers spiritus, nam ipse
spirituum Dominus fecisse se commemo-
rat ore virgineo potentiam in brachio
suo; clamat ad instar matris gravidæ
ad desolatos Adæ filios, ad ubera por-
tabimini lactantis scilicet misericordiæ;
ut exprimat justitiam, per Apocalyp-
ticum minatur Angelum, ipse calcet,
torcular vini furoris iræ DEI. (p) ut su-
am commendet sollicitudinem, qua so-
let parvulos in viros enutrire, fingit
cum ore vocem inquiens, nunquid non
sapientia clamat, & prudentia dat vo-
cem suam? (q) Hæc scilicet corporum
opacitas hæc materialium densitas cali-
go est, quæ quidem quid DEUS sit, non
reseat, attamen quid non sit, indicat,
ut dum non esse Deitatis concipis, ad
aliquam licet umbratilem Divinitatis
agnitionem serpas. Ille in omni Ægy-
ptiorum sapientia admirabiliter erudi-
tus, à Pharaonis filia tumultuosis flu-
ctibus nè foret maris victima, ereptus,
intemeratus Moyses, qui ad solius ju-
stitiæ obsequium prætulit fastidiosum
barbaræ servitutis exilium, fastigio ty-
rannicæ dignitatis, priusquam ad redi-
mendi Israël imperium evulgaretur,

inter coruscantia flammivomentis rubi
luminaria, eum, qui est in sacro por-
tentosi montis vertice ter fortunatus
spectator meruit intueri; non sic in il-
lo prodigiorum culmine, in præele-
cto Divinæ gloriæ tabernaculo in mon-
te Sinai, sed obvolutum tenebrosis nubi-
bus, septimò autem die vocavit eum Dominus
de medio caliginis, (r) noctescit sancti-
ficatus ab incola DEI gloria mons Si-
nai, clarescit meridianus Oreb inter il-
lustrissima scintillantis rubi flammici-
dia, vocatur vocatione primâ supremi
Legislatoris interpres ad luminosam de-
liciosæ jucunditatis scenam, dumque
pro DEO legatione secundâ fungere-
tur, sol nube tegitur, in umbris cacu-
men Sinai absconditur, & in profunda
caligine tremulus puer Domini tumula-
tur? an non expedivisset magis de te-
nebris ad luminis fulgorem transinea-
re? quàm de radios splendoribus ad
tenebrarum carcerem eliminari? sic o-
pinabar ego, donec elucidantis Grego-
rij Nysseni beneficio latens Divinæ a-
gnitionis mysterium penetrabam. Mens
hominis, explanat illuminatus Pater,
ad majora & perfectiora semper procedens,
quantò magis ad DEI speculationem acce-
dit, tantò magis perspicit, quod Divina na-
tura invisibilis, & incomprehensibilis est. (s)

(r) Exod. 24.
v. 16.

Quia quò vi-
cinius DEO
fit, eò magis
ejus incom-
prehensibili-
tatem agna-
scit.

(s) De vita
Moyf.

Erige sublimissimos quarumvis di-
gnitatum apices, strue altissimum in
mente condensatorum præconiorum su-
percilium, quod ubi applaudendo con-
scenderis, transcende judicando, esse
exilem umbram immensi corporis, quam
concepisti, esse inane nihilum ad Entis
entium similitudinem, quam effinxisti;
hoc enim est ultimum (concludit Divi-
nus Areopagita) ad quod perstringere pos-
sumus circa Divinam cognitionem in hac vi-
ta, quod scilicet DEUS sit supra omne id,
quod à nobis cogitari potest, (t) non es-
se, cogitationis tuæ, est aliquale princi-
pium summi illius esse, quod per ne-
gationem creatorum entium, si non
quid sit, cognoscitur, quid non sit, con-
gruè declaratur. Hoc est, quod expro-
brat oculatis nimium carnis & corpo-
ris indagatoribus moralis Papa, si Au-
ctorem omnium DEUM humiliter quære-
rent, id quod non videtur, ei rei quæ vi-
detur esse melius in semetipsis invenirent;
(u) eò nimirum DEUS est, quò invisibilis
permanens est, qui & corpus visibile
condidit, & invisibilem animam in una

(t) Lect. 3.

(u) Lib. 15. in
c. 26.

unius hominis fabrica creavit ; quarum binarum partium si primam, quam vides, subtrahis, secunda permanet deciduo velut compede liberior, & expeditior ; si hanc ab illa abstrahas, exanime corpus corrumpit, ac in cadaveris imaginem evanescit, in vermium propaginem putrescit. Conare inanis caducæ vanitatis pusio coagmentare elogiorum volumina, compinge ingentia tomorum corpora, revolve celeberrima amplissimarum bibliothecarum prodigia, discute chronologica sæculorum compendia, inquire descriptam, probatam, laudatam, figuratam, & adumbratam DEitatem, & post frustranea immensi laboris lustra, scrobem energivi digito pro mari excavasti, tripedalem pro sole nubeculam concinnasti, in modica unius puncti sphaerula ingentem orbis machinam concentrasti ; vola cum aquilis quò fortius, eò excelsius, scande cum Babylonis ædilibus, quò diutius, eò sublimius, dicam amplius, assiste ad thronum gratiæ cum geminis empyreæ regionis principibus, cum aligeris ipsius Regis gloriæ Seraphinis, canne indefinenti affectuum concentu exquisitissimum illud trisagium, ad æternum Sancti sanctorum præconium solerter concinnatum, ardentem decantatum, hoc ages, hoc te ad temporis impensi crepusculum experieris fecisse, quod coronatus Psalter in suo prælusit decachordo, dum gratioso dramate & Angelorum paræmiæ, & hominum industriæ illudebat, *accedet homo ad cor altum & exaltabitur DEUS*, (x) & quodnam illud non tam ab alio exaltatum, quam suâ conditione altum sit, explanat Augustinus appellans cor abditum, & secretum, sed tamen hominis, nec alterius ab eo, de quo, *Sion dicet homo, & homo natus est in ea, & ipse fundavit eam Altissimus*, (y) in ipsa civitate in virginali utero natus est homo, quam idem fundavit Altissimus, qui in ea factus est homo, quando *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis*, ad hoc proinde cor accedat homo, illius obstupescendam hypostasim medicando, virum hunc à fœmina circumdatum contemplando, paulò minoratum ab Angelis intuendo, sed exaltabitur DEUS, & quæ accesserat contemplabunda mens ad cor altum, reperiet se ad Altissimum accendere non posse, pertingere non valere.

(x) Ps: 63. v. 8.

(y) Ps: 86. v. 5.

Sancta anima considerans humanitatem Christi accedit ad cor altum.

Scrutare sublimis anima, Divinum hominem ab hominum consortio ad belluarum contubernium, ab advenarum diversorio ad asini præsepium crudeliter ejectum, innocuum virgineæ Matris Filium à conventu malignantium cum iniquis (quasi in terra sanctorum iniqua gessisset) deputatum ; quem Pater sanctificavit, eundem recordare à multitudine operantium iniquitatem, ut seductorem populi morti adjudicatum ; respice in faciem Christi tui, ut videas morte turpissimâ condemnatum, qui mortuos suscitavit ; accede homo ad cor altum, vel si Hebræa lectio aridet amplius, dicam *ad cor profundum*, ut humanum Numen in sui itineris vestigijs, velut viam viri in adolescentia, vel viam colubri supra petram reverearis ; non ultrâ exaltaberis, dum exaltabitur DEUS, cujus altitudo est absque mensura altitudinis, & cujus magnitudo est sine magnitudine, cujus divitiæ abyssus sunt se ipsum continens, nec aliud adjiciens, quò amplius dicescat Et ideo audeat homo, Carenfi Commentatore, *ad cognitionem altam, & exaltabitur DEUS*, id est, non intelliget homo, & si fateri non puduerit post conglomerata investigantium cogitationum scrutinia, scrutans scrutari deficiet, nec aliud se invenisse confitebitur, quam eum esse incognoscibilem, cujus nec umbram agnoscere, nec ullum investigare vestigium potuerunt. *Sicut, qui navigat Oceanum*, inquit Chrysostomus, cum non possit terram reperire, revertitur, sic qui vult essentiam Divinam investigare, tandem deficit. (z) Hoc est elogium, quo reverebatur olim vir patiens incognoscibilem Authoris sui faciem à nullo hætenus oculo sat visum in claritate, sed solum à corde humili devotè creditum in humili obscuritate ; omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul (a) legit Augustinus, omnis homo respicit ad eum : procul intuetur, in creaturis scilicet ac effectis explanante Monochio, ex quibus, velut ex suis Leo vestigijs à venatore cognoscitur, cum quibus veluti sublimis scalæ gradibus ad sui taliquid ascenditur, ad primum universi principium devenitur ; nam licet quivis Adæ filius Divini vultus lumine signatus compareat, prælucente cujus radio ex admiratione suorum operum factoris sublimitatem pensat, quia tamen per aciem profundæ penetrationis, illi-

Sed essentia Divina exaltatur, quia evadit incognoscibilis.

(z) Ap: Hug: hic.

(a) Job: 36. v. 25.

Intellectus creatus non nisi à longè DEUM videt.

illius Majestatem non valet discernere, idcirco procul eum videre dicitur, cujus essentiam transcendentem omnia, ratiocinando de creaturarum voragine meditatur.

Et licet quandoque mens sanctior, aut acies conspicacior in altum rapiatur sublimius, & ipso evehente spiritu ad thronum gloriæ sublimetur propinquius, immensitate tamen suæ magnitudinis longè transcenditur, quidquid de hac imperviæ profunditatis voragine cogitatur; *quidquid namque de claritate ejus magnitudinis scimus, infra ipsum est*, concludit Papa Gregorius, & tantò ab ejus scientia longè repellimur, quantò ejus potentiam nos comprehendisse suspicamur, (b) si dicas esse unam Omnipotentiam absque limite, Sapientiam immensam absque margine, Bonitatem finis nesciam finè mensura calami, Principium sui ignarum termini finè censura anguli, Unitatem immultiplicabilem sed finè solitudine, Trinitatem inseparabilem sed sine multitudine, Identitatem immutabilem, quam nulla alterat varietas, Æternitatem inaccessibilem, quam nulla durationis mutat diversitas, Justitiam finè affectuosæ passionis umbraculo, Misericordiam finè compassionis illicio: hoc dicens, quod dici nequit, studes edicere, quid magis temerarium? quod explicari non sustinet, ambis exponere, quid inutilius? Quærit utiliùs Doctor Angelicus, cur sapientissimus creaturarum Opifex dum varijs animantium corporibus diversas concrearet animas, eorum vultus terræ affixerit, solius tamen hominis faciem extulerit in altum? utque ex hoc diversitatis argumento concluderetur sapientissima procul videntis Providentiæ ordinatio, sic de humanæ speciei prærogativa scholarum Angelus discurret; ideo habet faciem erectam, ut per sensus qui vigent in facie & præcipue per visum liberè possit ex omni parte, sensibilia, & terrena, & cælestia cognoscere, (c) non cœli Dominum, sed cœlum Domini, ut scilicet super omnes homines saperet, nè mendax reperiretur cum singulis, nec enim invisibilia DEI, testante Magistro gentium, nisi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur; ut ex omnibus intelligibilem colligeret veritatem, concludit subtilis Aquinas. Vis genuinum hujusmet veritatis testimonium legere, vis irrefragabilem hu-

jus doctrinæ profunditatem experiri? quid supplicanti servulo respondeat creaturarum Dominus ausculta. Colloquebatur cum Moyse DEUS non per substantiam, ut arguit argutè Augustinus, sed per assumptam corporalem creaturam, quâ mediante vox fieret, & in mortali aure per auram resonaret; inaudijt sollicitus Propheta, sed quia noverat non loqui DEUM Divino idiomate, non nihil importunius loquenti supplicabat, quasi amicâ familiaritate extorquere satageret, quod simplici petitione diffideret obtinere, si *inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam, ut sciam te*, (d) quasi diceret, subjungit Ambrosius, *noli vultum tuum mihi abscondere, sed magis demonstra videre cupienti*, (e) ut enim cæteris membrorum partibus vultus refulget splendidior, affulget clarior, sic DEI facies, quem aspicit, illuminat serenius, irradiat abundantius, ardentius inflammat; concupiscebat deficientis anima absconditam desiderans intueri pulchritudinem, & qui vocem loquentis audierat, aspicientis intuitum videre anhelabat; aspirabat lucis filius ad lucem illam invisibilem, cui omnis profunditas nostrorum cordium est visibilis, ut auferatur, ut dispergatur, ut abigatur caligo tenebrarum, quæ super aquas humanarum mentium diffunditur, donec spiritus Domini super abyssum nihili extendatur. Verùm audire debuit, qui exaudiri non potuit, *non videbit me homo, & vivet*. Ah! quisnam ultra vellet vivere! quisnam non vellet mori! hinc ille discipulorum charissimus ab ipsa increata & incarnata Veritatis scaturigine hanc limpidissimam hauserat veritatem DEUM nemo vidit unquam. (f) Videant Angeli Patris faciem, non inficior, videant mundi corde in puritatis præmium, illum, de quo indubitanter asseritur, *prima trias virgo est*; (g) est enim aliud, notante Augustino, videre comparentis faciem, est aliud totum videndo comprehendere, & id, quod cernitur à discernente adæquari, *quandoquidem id videtur, quod præsens utcumque sentitur, totum autem videndo comprehenditur, quod ita videtur, ut nihil ejus lateat videntem*, (g) nè tamen evaderet amanti durior aut etiam crudelior supplicanti, adjunxit negationi indulgentiam, & dorsum facie commutavit, cum transiero, videbis postero-

Moyse desiderat videre faciem loquentis DEI.

(d) Exod: 33. v. 13.

(e) in Ps: 54.

Sed ab ordinatrice Providentiæ ad dorsum ablegatur, ut per creaturam agnoscat Creatorem.

v. 20.

(f) 1. Joan. 4. v. 12.

(g) Epist: 112. ad Paulum.

(b) Lib: 27. mor: 6-4.

Homo habet erectam faciem, ut videat cælestia & superna.

(c) 1. p. 4. 91. art: 3.

ra mea; ænigmati paradoxum dixeris, & forsan in DEO vultum à dorso sejungi cogitabis; idolum in corde fabricas, quisquis Divinitatem expertem corporis, antrorsum non conspici, retrorsum tamen aspici suspicaris; legi subtilem magni Aurelij anagogiam, qui verbum in sæculorum vespera incarnandum, fidelis servi obtutibus fuisse objectum opinatur, hoc igitur se spondet devotis Prophetæ oculis obviaturum, nec tamen citius, quam cum transierit, illo felici transitu, de quo Joannes: *sciens JESUS, quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem*, (h) tunc vidit inter limbi limina, vidit humanitate vestitam Deitatem, vidit in carne DEUM, sic tamen, ut spiritali oculo, ut beatorum lumine lumen cerneret, & unâ simul istius testam luminis videret.

Explicat nihilominus meo conformius dialogismo Philo Hebræus, latens in dorso mysterium, dum universam mundi machinam verbo virtutis suæ tantâ tam diversorum entium voragine repletam, posteriorum DEI nomine autumat designari, *patebit tibi mundi & eorum, quæ in ipso continentur spectaculum, non corporis, sed pervigili mentis oculo collustrandum* (i) hic fige cogitatum tuum, ut cogites opificem in opere, hic sapientiam, cujus nullus est numerus, in hac innumerarum creaturarum penu meditare, donec ad contemplandam faciem contigerit sponsum virginum prudentes animas nocte mediâ ad nuptiales epulas evocare, non quidem omnimodâ penetrationis scientiâ cognoscendum, sed amorosis amplexibus constringendum, panis in auram brachijs complectendum; adjungatur proinde hisce incomprehensibilitatis divinæ præconijs eloquium viri simplicis, qui sanctæ simplicitatis innocentiam virtuti rectitudinis associavit, ut ipso nomenclatore DEO simplex, & rectus meruerit appellari; commendaturus iste tremulo balbutientis lingvæ proloquio, ineffabilem sanctissimæ Deitatis majestatem, singultuabat, *ecce hæc ex parte dicta sunt viarum ejus*, (m) sub quarum schemate actiones Domini fuisse adumbratas moralis Gregorius commentatur, illi conformiter coronati Salomonis proverbio, *via ejus via pulchræ*; quid enim Divinâ operatione venustius? quid universi creati-

one formosius? quid incarnationis opere delectabilius? & omnes semitæ illius pacificæ. (l) Quid namquæ amabilius sui profusione sanguinis, sui oblatione corporis, quâ geminæ actionis hostia pax DEUM inter & reum fundabatur, reatûs omnis venia indulgebatur; prosequitur argumentosus Job, & cum vix parvam stillam sermonum ejus audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri? à vijs, quæ viatorum pedes ad desideriorum suorum terminum deducunt, ad tonitru, quod auscultantis animum terrifico fragore concutit, proceditur, ut post narrata succurrentis misericordiæ officia, post recensita creatricis Omnipotentiae prodigia, fulgor essentiae inaccessibleis declaretur; vocantur autem creantis & producentis DEI opera, exilis stillæ nomine, quia quidquid altum, quidquid terribile in hac vita positi de ejus consideratione cognoscimus (explanat sublimis Gregorius) ex immensitate cælestium secretorum velut tenuis ad nos gutta superni liquoris emanat, (n) quid autem inter secreta excogitari licet occultius, quidnam profundius rimari, quam immensurabilis essentia, incomparabilis substantia Deitatis? magnus est DEUS, effatur Dionysius, sed sua magnitudine omnem transilit infinitatem, (o) quasi sit infinito quid infinitius, ipsâ immensius immensitate, est certè, si entitatem consideres, si eminentiam perpendas, sic infiniti infinitorum hominum oculi excedunt homines quantumvis infinitos, & infinita capillorum cæsaries infinitis capitibus præcellit; dicat proinde illustris Nazianzenus, & suum Authorem insignis alloquatur creatura: *tu omnia, tu nihil rerum, quem te appellem, qui inestimabilis es, & omninomius?* nè tamen creatas præterijisse similitudines censuerimur, nè invisibilia DEI ex ijs, quæ facta sunt, cognoscere negligamus, ad sumptuosum illud orbis miraculum ad portentosum terrestris Solymæ templum propinquius accedamus, cujus consumanda pulchritudini indefinens quadraginta sex annorum labor impendebatur; totum penè potentissimi Monarchæ ærarium expendebatur; est singulare illius fabricæ mysterium, regalis historiographi exarante calamo effigiatum, dum enim sapientissimi principis commendat providentiam, dum coarctato non nihil elogio illustris Architecti compendiat sapientiam

(l) Prov: 3.
v. 17.

In stilla operatio DEI in tonitru ejus essentia adumbratur.

(n) Lib: 17.
mor: c. 21.

(o) de Divin:
nom. c. 9.

pictura lasciv:
via est summè
perniciosa.

(h) Joan: 13.
v. 1.

Posteriora
DEI sunt
creaturæ
ejus.

(i) Lib. de
Monach:

(m) Job: 26.
v. 14.

Via DEI sunt
operationes
ejus.

(p) 3. Reg: 6.
v. 29.

siam, hoc velut peculiare præconium posteritati recommendat, *omnes parietes templi sculpsit varijs cœlaturis, & torno*, (p) propulsabatur ab illo incolæ Deitatis sacrario picturarum varietas, & velut profanam saperet vanitatem, proscribebatur penicillus; an forsitan ideo, quia inseparabilem plerumque continet libidinem, quâ stimulatur oculus ad lasciviam, & effœminatum corruptæ mortalitatis cor ad furorem luxuriæ blandis fibrarum ardoribus inflammatur? sic enim suo scribens Nectario Augustinus, in adolescente Terentiano exemplificare videtur lascivientis picturæ perniciem, *qui spectans tabulam pictam in pariete, ubi pictura inerat de adulterio Regis Deorum, libidinem, quâ rapiabatur, stimulis etiam tantæ auctoritatis accendit.* (q)

(q) Epist: 202.

Verum sint sua Epicuri pedissequis illicia in picturis, infligatur per scelestos Venerum oculos absurda imaginis plaga mentibus iniquorum, num igitur virulentus est lilij flos, quia quod exinde aranea fugit, sugenti venenum evadit? quisquis ex bonis bona facit, non malus fit, quæ nè videantur mala, obijciuntur & malis. Effigiatae templorum imagines, ideatae triumphantium martyrum effigies, congruis pictæ coloribus, ad imitandum tepescentes animos stimulant, & veluti vivis vocibus ad gloriosos evocant conflictus; dum enim intuentium defixos in se aspectus retorquent, impellunt imbecilles affectus ad pugnam, propulsant lentos viatores ad metam, accelerant effervescentes amores ad coronam. Respice, quisquis es, quem fortis ut mors dilectio terret, quem inter magnanimos martyrum choros belligerare piget, quem adhuc amica carnis concupiscentia fovet, respice in ideatam faciem Christi tui, seu pendentis ab ubere matris, vel hærentis in stipite crucis, seu nascentis in terra, seu denascentis in pœna, seu cubantis in fœno, seu morientis in ligno; & vide, num devoluta per sensuum portas hujusmodi imaginum species, non commovebit mentem, & ideatum attendat, ut repræsentatum constringat, ut voluptatum illecebras spernat, ut præcessorem suum, aut comitari audacter præsumat, aut saltèm imitari præeuntem decernat? quiescat saltèm in umbra picturæ, qui vivos solis ardores adhuc sentire refor-

Sacræ imagines plurimum imitationi sanctorum, ac devotioni deserviunt.

A Salomonis templo excludebantur picturæ non ob lasciviam sed ob inauratos parietes.

midat; nutriatur depicta pulchritudine carnis Divinæ, qui necdum ea valet percipere, quæ sunt Spiritus DEI. Proinde investigare aliam exclusarum picturarum à domo DEI libeat, si forsitan idcirco prohibebatur aditus pingenti penicillo, quia sacro nos edocente codice in hac amplissima sublimis templi machina nihil erat, quod non auro regeretur, proinde colorari paries non poterat, quem splendor aureus contegebatur. Hoc obvolucrum auri suspicarer ego picturæ impedimentum extitisse, quod cœlaturæ officere non poterat, admittens sculptoris scalprum suis cum ictibus, & unâ simul rejiciens cum coloribus pictoris penicillum; sed quia hujus incomparabilis structuræ architectus (cujus consuetum existit studium, de Cedro Libani usque ad Hyssopum disputare) priusquam à vanis dementaretur complexibus, de transeunte rerum commutabilium vanitate ad immutabilem deflectere solebat veritatem, injuriosum suæ videbatur sapientiæ, imò a dictatrice cœli Providentiâ (quæ totam hanc miraculorum machinam delineavit) alienum, inter naturæ limites constringi, & ad abscondita latentium oraculorum mysteria non extendi. Erat augustum illud incolæ Deitatis tabernaculum typus Ecclesiæ, Ambrosio fidem dante, si enim in illa commentitia orbis machina, numerabantur Divino exarante calamo, *septuaginta millia virorum portantium humeris, & octoginta millia, qui cederent lapides in montibus*, (r) sunt pariter in hac concinnatissima militantis Ecclesiæ Basilica, super fundamentum Apostolorum & Patriarcharum superædificata, cujus ædilis plusquam Salomon est, cæsores lapidum cadentes superflua induratorum cordium, & aspera lævigantes; sunt pariter humerale bajuli illi, conformiter vaticinantis Isaia oraculo, *portant illum in humeris gestantes & ponentes in loco suo*; (s) & quoniam hæc animata DEI domus, non nisi vivis lapidibus construitur, non nisi humanis cordibus erigitur, spiritualis, adducenda est differentia, cur malleus suis cum ictibus admittatur? cur sculptor cœlare permittatur? nec tamen penicillo pingere indulgeatur, nec pictor suas sinatur imagines idæare? vobis si aliud non occurrit, proponam ego peculiarem præ cæteris horum artificum diversitatem.

(r) Paralip: 2.
c. 2, v. 2.

(s) Isa: 46.
v. 7.

Consimilis
Divinitati
statua in tem-
plo animæ,
sculpendo
conficitur,
non pingendo.

Pictor pingendo non abjicit quidquam imaginis, sed eam effigiando colores tabulæ adjicit, ut designata suo conformetur prototypo idæa; sculptor sculpendo ab imagine, lapidis partes refecat, ut ex informi trunco Mercurius resultet, ille addit, iste demit, pingens coloribus colores adjicit, sculpens securi abjicit, quidquid superfluum recognoscit, sic pariformiter in anagogico DEI templo (seu dein matrem tot filiorum Ecclesiam, seu fidelem quamlibet animam in Salomonis templo profitearis fuisse, præfiguratam) sic inquam in sumptuoso hoc, in hoc magnifico inhabitantis DEI habitaculo felicius imago DEI sculpitur, quam depingatur; pingis, si varia elogiorum imponas epitheta, si plura conglomeres præconia, si sacrosanctum Numen illustribus suorum attributorum titulis revelearis? hic cognoscendi modus à prima simplicitate deficit, & pluribus errorum se periculis involvit; proinde à sapientissimi Salomonis templo elongatur, in sapientium quippe cordibus est præsentissima DEI facies exsculpta non depicta; assume prudens anima tuum pro scalprio intellectum, absconde viriliter, quidquid sublime lingua potest eloqui, quidquid memoria recolere, aut cogitatus ingerere de Deitate potest, noli nimium de tuo attribuire, satage potius plus semper tollere, ut de non esse tuo ad suum esse proximius advenias, nec non ad superexcedentem omnia, relictis omnibus vicinior accedas; non hæc præpropera levis est animæ imaginatio, non operatio ingenij lascivientis, angelicus sublimis Thomæ calamus hanc contra gentes propugnat veritatem, *tandem ad ejus notitiam magis appropinquamus, quando plura per intellectum nostrum ab eo poterimus remove*, (r) quod si adstruenti objicias, sculptorem, si omnia, quæ creaturarum sunt, à Creatore abjiciat, adhuc non intelligere, in quo Creatoris essentia consistat, respondebit Augustinus, *si non vales comprehendere Deum, quid sit, parum non tibi putes esse, scire quid non sit.* (u) Vidit erectus illuminati Prophetæ oculus sedentem Dominum super solium excelsum & elevatum, ipsius enim substantia est elevatum solium, id est, explanante Angelico, *quasi supra alia levatum*, agnoscit excessum Majestatis supra universam

creatæ voraginis abyssum, quid tamen illud excedens sit, quod excessisse viderat, nullatenus recognoscebat: hic revereri licet illud propheticum coronati Davidis oraculum, quo nostro ineffabilem eloquio, nostro impenetrabilem ingenio, nostro incomprehensibilem judicio declarat Deitatem, psallens & intonans: *posuit tenebras latibulum suum*, (x) tenebras hic pro invisibilitate posuit, explanat Arnobius, ut mentis oculo latentem noveris, qui enim volavit super pennas ventorum, ut se carnalibus oculis subtraheret, nè illum corporeis imaginibus apprehendi carnalis homo cogitaret, idemmet sub caliginoso tenebrarum velamine elegit latitare, nè creatus quidam spiritus incomprehensibilem comprehendere attemptaret; enimverò disserente desuper Areopagitâ, divinæ tenebræ cooperiuntur omni lumine, & absconduntur omni visione, propter incircumscriptibilem & super plenissimam proprii splendoris claritatem.

Comparuit aliquando Majestas Domini non quidem in empyreo beatitudinis circulo, nec in benigna domo siderum, gyrum cœli circuitura, sed in limoso nostræ calamitatis territorio, quando, scribente Isaia, *plena erat omnis terra gloriâ ejus*, sic explicat, & applicat Bernardus, ut sicut cœlum à die conditionis suæ replebatur gloriâ Domini, & decore domûs DEI, sic repleretur & terra, verificareturque in terrigenarum oculis, quod increata Veritas apud vaticum Jeremiam adducebat, *cælum & terram ego impleo*, (z) bonos & malos beneficijs cumulando, ubique præsentialiter existendo, essentialiter inessendo, potentialiter dirigendo; & licet terra data sit in manus impij, dispergitur nihilominus interdum ab omnipotente Dexterâ tanquam pulvis, quem projicit ventus à facie terræ. Objiciebatur in hoc irradiante spectaculo beatis attoniti Prophetæ obtutibus dominantium Dominus, non jam minoratus ab Angelis, ut olim defixo Davidis oculo spectabilem se exhibebat, sed suo in throno Rex regum residens, quem alibi idemmet vates viderat tanquam leprosum, cui nec species inerat, neque decor; quo forsam innueretur diversæ apparitionis symbolo, misericors miserorum ele-

Divinis tenebris velatur
Deitas ut lateat creaturam.

(x) Ps. 17. v. 12.

(y) Isa. 6. v. 1.

(z) Jer. 23. v. 24.

(r) Lib. cont.
Gent. c. 14.

(u) Tract. 1.
in Joan.

*Isaias videt
DEUM in so-
lio cœlum &
terram ad-
implentem
gloriâ suâ.*

*Lucifer nolens
stare coram
DEO, corruit
sinè DEO.*

*Seraphini
stant coram
throno DEI,
ut confundant
Luciferum se-
dere ambien-
tem.*

*(a) Job: 19.
v. 14.*

*Expandunt
alas, ut nobis
succurrant.*

elevatio, speraretque despecta immor-
tali Angelo (per quem mors introdu-
cta est in orbem terrarum) Adæ po-
steritas, posthuma mortalitas, se susci-
tandam de terra inopem, & erigen-
dam de pulvere pauperem, ut collocata
cum principibus, solium gloriæ, quod
perduellis ille spiritus nequiter ex par-
te evacuaverat, feliciter compleat, pos-
sideat, occupet ac adornet. Stabant in
solij superficie gemini Seraphim, supre-
mi beatarum mentium Principes, ad
perennaturam exauthorati porphyroge-
niti creatricis Omnipotentis confusio-
nem, qui quia stare in veritate noluit,
quia sedere in monte testamenti voluit,
non tanquam Lucifer, sed quasi nocti-
fer, velut fulgur ex tempestuantium nu-
bium caligine de cœlo decidit, ut qui
primo perfecti decoris trabeatus lumi-
ne, manè oriundus comparuit, sed sua
in sphaera subsistere recusavit, in hor-
rida tenebrarum regia perennis incola
commoretur; stabant illuminatiores
Seraphim situ prosperrimo providi prin-
cipes, stabant immobiles, & instar so-
lis cum Sapiente permanentes in loco
suo, quando stultus ille, qui se regem
super omnes filios superbiæ protesta-
tur, ut luna mutabatur; stabant flam-
migeri Divinitatis amasij fideles pronu-
bi, nam charitas nescit excidere, illi
magni consilij angelo assistentes, non
tanquam comites, sed velut pedites,
ut de stabilitate sua, apud quem non
est mutatio, nec vicissitudinis obum-
bratio, non nihil participarent; nè ta-
men hæc stabilitas te reddat pusillani-
mem, nè miser Evæ filius à nequam
serpente invasus toties, multoties de-
fraudatus; ingemiscendum habeas, de-
reliquerunt me propinqui mei, & qui me
noverant, obliti sunt mei, (a) legit Pa-
gginus, deserunt visitare me, quod est
benevolæ familiaritatis officium, salu-
tare indigentis solatium, & oportunum
ægotantis allevamentum, non adhæse-
runt mihi, vertunt septuaginta Interpre-
tes, sinè quorum consortio væ soli di-
citur, quia non habet sublevantem se;
consanguineos meos amputavit à me, sin-
gultuat commentator Arabicus, nam
licèt sint incorporei spiritus, ignari car-
nis & sanguinis, hoc tamen & longè e-
minentius nobis præstant auxilium, quod
pari confœderatus sanguine suo consve-
vit consanguineo impertiri; felices de-
nique intelliguntur Angeli; fideles ge-

nij nè te deseruisse videantur, tuis se
exhibent affectibus considerandos, tuis
se præbent oculis aspiciendos, seno a-
larum remigio circumdatos, quarum
licèt non singulæ tuo expandantur au-
xilium, tuo obsequio extendantur, binæ
tamen deputantur volatui, ut tuis ad-
volent necessitatibus, tuis involent ad-
versitatibus, tuis succurrant indigentijs,
tuis consulant miserijs, tuis prospici-
ant emolumentis; illud scrutari libet
mirabilis mysterij Sacramentum, cur
bino duarum alarum tegmine & DEI
pedes contegant, & sacrosanctum caput
velare non reformident.

Hæc quippe magis consona commen-
tatorum est sententia, sic enim defi-
nit Doctor maximus, sublimis Dalma-
ta Hieronymus, non est intelligendum, quod
Seraphim velarent faciem suam, sed Do-
mini; cui consonat interpretatrix Glossa,
velant faciem ejus, DEI non suam: cur i-
taque sacerrimo sedentis capiti, cur sa-
cro sanctis pedibus velum injiciunt, nè
viatorum oculis videatur? an fortè la-
tere debuit terrigenas (ut adstruit Ber-
nardus) quid ante mundum fuerit, quidve
futurum post consummationem? (b) an for-
tè, ut differentis Jobi proloquio, ab-
scondatur ab oculis omnium viventium,
unde adveniat sapientia, & quis sit lo-
cus intelligentiæ? an fortè verecundum
nostræ mortalitatis amatorem puduit
in assumpto humanæ faciei schemate
nondum unitâ humanitate veluti homi-
nem coram homine comparere? com-
paruit præliminaris homo Jacobo via-
tori, quando exultabundus jubilabat,
vidi DEUM facte ad faciem, & salva fa-
cta est anima mea, (c) arrisit hac tala-
ri amictus tunicâ legislatorum princi-
pi, sacro conformiter oraculo, loque-
batur Dominus ad Moysen facie ad faciem,
sicut solet loqui homo ad amicum suum, (d)
delectabatur humanandæ Divinitatis
spectaculo, spectabat speciosum formâ
præ filijs hominum in figurato corpo-
re filiorum Adæ vir patiens, dum al-
loquens Conditorem suum asserebat,
auditu auris audiivi te, nunc autem oculus
meus videt te, (e) fruebatur amicissimo fu-
turi Redemptoris intuitu prociduous Mi-
chaas, dum belligeraturus Israëlitis prin-
cipi intimaret: vidi Dominum sedentem
super solium suum, & omnem exercitum cœ-
li assistentem ei, (f) beati horum o-
culi, qui salutare DEI ad radiosam su-

*Pedes & ca-
put DEI ve-
latur, nè pa-
teat, quid fue-
rit ante mun-
di constitutio-
nem, vel quid
futurum sit
post ejus con-
summatio-
nem.*

*(b) de Verb:
Isa: serm: 4.*

*(c) Gen: 33.
v. 30.*

*(d) Exodi 33.
v. 11.*

(e) Job: 42. v. 5.

*(f) 3. Reg. 22.
v. 19.*

Exhibent hoc
velamine I-
saia Seraphim
incomprehen-
sibilitatem
DEI.

(g) Lib. decan.
oper: Christi
in prob:

(h) Lib. 3. de
Spir: S. c. 22.

Homo nequit
comprehende-
re Seraphinū
stantem & vo-
lantem proin-
de nimis
DEUM.

supernæ revelationis lampadem, qui DEUM viderant in carne nondum assumpta sed assumenda; quo igitur mysterio cœlestes genij, aligeri inter Angelos primordiali dignitate conspici, velant sanctissimam confidentis DEI faciem, quam tot Prophetæ viderunt carnis velamine contectam? ideone & velant faciem, & pedes obtegunt, ut principium Deitatis, & terminum omnis tendentiæ in se interminabilem, nec conspici à carnis oculo, nec à creato spiritu comprehendere erudiremur? hæc celeberrima gloriosi Martyris, hæc digna Cypriano est sententia, quem est dignissimum sic edocentem auscultare; hanc invisibilem lucem, & inaccessibleem naturam sex alis hinc & inde Seraphim statu & volatu circumeunt, & abscondunt, volatu altitudinem ejus sic in superioribus elevatam monstrantes, ut quantum libet ad cor altum homo ascendat, exaltetur DEUS, (g) miraris, dum audis, neque intelligis, dum legis, volasse stantes, stetitisse volantes, quis enim in motu requiem videat? motum in requie advertat? quorum geminorum epithetorum discrepantiam simul semelque incompassibilem considerans, Ambrosius adjungit, inquirendo: si stabant Seraphim, quomodo volabant, si volabant, quomodo stabant? stare sistentis est, volare se moventis, qui stat, non actu viam promovet, nec movetur, qui volat, motum arripit, nec consistit, hinc infert Mediolanensis Præsul, si hoc non possumus comprehendere, quomodo DEUM comprehendere volumus, quem non videmus? (h) volent proinde inclyti Seraphim, & velent pariter pedes cum facie creditoris, nè inquiramus ausu temerario principij originem, vel finis terminum; hoc tamen licet discutere, & magis expedit considerare, quod ille sit omnis sæculi principium, & universi temporis finis consummativus; stat præsens, avolat præteritum, & advolat futurum; cum stante instanter præsentem recolito, cum avolante præterito, num steteris in veritate, advertito; in avolante futurationis termino, ut stes fideliter stantis constantem assistentiam implorato; an sit fideliter credito, quid sit inaniter non discuto, quod sit nullatenus dubitato; providi principes, supremi præsules, resonante plaudunt trisagio, ut quem non valent comprehendere, indefinenter valeant laudantes adorare.

Et tu inanis massa pulveris, progenies abominanda spermatis, vis Deitatem detegere, vis arrogante oculo inspicere, quam laudare semper expedit, investigare nunquam proficit; erras, si indagando curiosius mentem crucias, laudas, si credendo humiliter, quod nescis capere, adoras; agnoscit Seraphim, quod sola miserationis clementia prævenit electum, miratur felicem prædestinationis suæ sortem, à prædestinantis misericordia oriundam, nec tamen cur præelectus sit, solertiùs examinat, sed eligentem vociferante trisagio commendat; agnoscit initium felicitatis suæ solius esse gratiæ, nihil proinde sibi in justificatione attribuit, sinè benigna vocatione; hoc imitare prædicantis elogium, nec ultra divinitatis abyssum perscrutare; vociferare cum Psalte regio, alloquere tremebundâ periodo factorem omnium asseritate suâ factoris incapacem: Domine, quid est homo, quia innotuisti ei, aut filius hominis, quia reputas eum? (i) pennigeri spiritus, creatorum spirituum eminentissimi procures, qui ob corporeæ concretionis vacuitatem expressum præcunctis angelicæ felicitatis possessoribus, expressius Divinæ similitudinis exhibent simulacrum, beati Seraphici commilitones agminis, sunt secundaria incircumscriptæ lucis lumina, illustri emanatione à fonte increati illius luminis prodeuntia, qui largâ radiorum affluentia cæteris mentibus sua communicant imperia, sua manifestant desideria, hi inquam divini Spiritus alas in velum explicant, ut velut nube tecti ab illa radiorum majestate immunes valeant subsistere, illi conformiter, Clavalleus Bernardi testimonio, Seraphim tantum alas accipiunt, quarum velamine arceant oculum spiritualem, (l) & miser Adæ posthumus in volutabro sordium genitus, quidnam ab Angelo distantiùs? in tenebrarum voragine absorptus, quid est à fulgentissimis illis lampadibus diversiùs? unus illorum, quorum prima vox ploratus est, quorum si quæris patriam vallis est lachrymarum, de quorum stemmate dum loquitur ærumnarum historiographus sic lachrymans effatur; homo natus de muliere, more frementis viperæ maternum lacerans uterum, brevi vivens tempore, repletur multis miserijs, seu dormiat inter somnia, seu vigilet inter oria, seu do-

(i) Ps: 143. 7. 9.

Seraphim extendunt alas
alas tanquam
umbraculum
protectionis.

(l) Serm: 5. de
verb: isa:

Homini misero innotescit misericors DEUS.

doleat in corpore, seu lugeat in mente! homo natus de muliere, quid obsecro in se contineat virium, quid fortitudinis, qui nascitur de muliebri fragilitate? infortunata soboles, quæ perditâ cæli regiâ delectatur in exilio, ubi curis opprimitur, & tamen ad requiem amissæ nuper deliciarum patriæ redire tergiversatur? stare mavult in glacie gelidæ vanitatis, quàm pedem sancti affectûs figere supra petram, in domo beatæ æternitatis! & quamvis ambiat infixus limo profundi diutiùs subsistere, ipso hæreditario mortalitatis cursu quovis momento impellitur, ut de miseriarum convalle egrediatur! Domine, quid est homo, quia innotuisti ei? an non vanitati similis factus est? quâ igitur ratione illuminabitur à veritate? dies ejus sicut umbra prætereunt, & quomodo à tua erudietur æternitate? quid est homo, quod sapientem facies eum? legit Chaldaus; quid est homo, cujus aut sublimitatis specificæ, aut excellentiæ individualis, cujus aut communicatæ dignitatis, aut participatæ sanctitatis, quia innotuisti ei? per fidem, commentatur Carthusianus, per supernaturalem cognitionem, concludit illicò admirandus Pater, tantæ dignitatis es tu, & tantæ vilitatis est homo, quod vehementer mirandum est, quia sic ei innotuisti?

Nec parùm reputes, si tamen quòd homo sis consideres, tibi innotuisse DEUM; ut magni æstimes, audi appretiantem Augustinum, sic more suo sublimiter explanantem, Domine, quid est homo? totum quod est, hoc est, quoniam innotuisti ei; si totum esse hominis est DEUM homini innotuisse, quid est ergo hunc vilem suâ conditione hominem DEUM sibi innotescentem agnovisse? quid erit cognovisse? erit consummatissimum laboris præmium, erit opulentissimum obsequentissimi famulatûs stipendium! erit consummatissimum post salutare lachrymas abstergentis DEI solatium! erit absolutissimum supernæ remunerationis complementum! hoc erit innotuisse DEUM in montibus Israël, in monte, non illo amplius, qui dicitur, Dominus videbit, sed erit post immolatum succumbentis Isaacci holocaustum, erit post victimatum terrenæ delectationis risum in monte, qui dicetur, homo Domi-

num videbit; non tamen immenso sed moderato lumine, quando factus lucerna hominis agnus prælucebit, ad videndam illius essentiam, quem creatura potest cernere, valet discernere, non tamen comprehendere, nec visu visum adæquare; hoc salutare admonentis consilium, hoc est judicium svadentis Augustini, sit igitur pia confessio ignorantie, potius quàm temeraria scientiæ professio, attingere autem mente DEUM aliquantulum magna beatitudo est, comprehendere tamen est impossibile. (m) Sed replicabit forsan differendi potens dialecticus, si igitur omnibus lingvis est indicibilis DEI essentia, si omnibus est cordibus incogitabilis, cur urget Propheta regius, accedite ad eum, & illuminamini, (n) quis namque svadeat in solis radios oculos mergere illi, qui solem intuens excæcatur? verùm jubemur accedere, excedere prohibemur; ut frigefactus caleas, igni approximandum est, non tamen flammis insiliendum; ut navis portum involet, marinis fluctibus vehi necesse est, non immergi; accede affectuosus passibus ad viatorum ducem, ut salutariter incedas, & quia respicere diligentis est, amare affectantis, ambit videri DEUS non carnis sed mentis oculo, cur alioquin desiderasset ardentem adeò ab adamante sponsa respici, dum hæsitanti injungebat, ostende mihi faciem tuam, (o) in cujus pulchritudine integritatem vivæ fidei delineatam autumat Gregorius, factus insinuantis sponsi sollicitator, præcipit sponsus, ut ei sponsa faciem suam ostendat, quia quicumque se dicit fidem habere, necesse est, ut in operibus exterioribus fides interior innotescat, est enim sinè operibus mortua, ostentans cadaveris horrorem illi, qui in lucernis interiorem vultum animæ scrutatur, non vitam vivificantis gratiæ ostendens. Non sponso sed sponsæ hanc supplicantis vocem applicat Philo Carpathius, quasi anhelans illa illius faciem videre concupivisset, in quem Angeli desiderant prospicere; impletumque desiderantis votum asserit, cum de intemerata Maria semper Virgine humana carne velatus mundo illuxit, quia enim sacro suæ vclutatis interpreti, supplicabundo Moyse, non nisi posteriora dorsi exhibuit intuenda, terrenis ac minitans non videbit me homo, & vivet, (p) idcirco ad instar

(m) 38. de verb. Dom.

(n) Ps. 33. v. 6.

(o) Cant. 2. v. 4.

Facies sponsæ est fides, sed viva in operibus, non mortua in verbis.

(p) Exod. 33. v. 20.

Sponsus ostendit facie in sua incarnatione.

(q) *Quæst:*
10. *hic.*

(r) *Exod:*
c. 9. v. 9.

Faciei visio gratior est, quam imago speculi.

(s) *Serm: 62.*
in cant.

(t) *Serm 61.*
in cant.

contegentis nebulae se corpore circumtegit; favet doctissimus Abulensis sic decimam resolvens quaestionem, *DEUS est quoddam intelligibile nobis improporcionatum, si consideretur secundum puritatem naturae suae simplicissimae, ideo non possumus sic eum intelligere*, (q) hinc memorato Israelis principi, ne totum subtrahat, spondet suam praesentiam suis etiam sensibus impertiri, *veniam ad te in caligine nubis*, (r) ut saltem per speculum videret in aenigmate, quem nondum in sanctorum splendoribus poterat cernere, quem nec creaturarum ulla in sui abyssi luminis potest discernere, aut penetrare. Sed redeamus ad sponsae decoram faciem, & quonam allectus sit illicio, eam aspicere desiderans, quonam sibi representari mysterio, voluerit profundius rimemur; notat subtiliter Carenfis Hugo svavisonum urgentis sponsi stimulum, quo velut sollicita agitur inquietudine cruciatur, *ad instar ardentis amatoris in aspectu faciei sponsae aliquid amatoriae svavitatis degustare se insinuat*, non citius tranquillo substitutus vestigio, etiamsi occubiturus sol diurna desierit spatia dimetiri, donec optatam conspiciat pulchritudinem, immaculatam intueatur venustatem; quodnam amabo haec ancillaris forma terrestri creaturae in se occlusit fascinum, quo speciosus forma praefilijs hominum poterat irretiri? novi quidem, quod faciei visio sit & jucundior, & pretiosior, quam speculi imaginatio, & quia imago artificis in sua relucens Idaea velut in speculo non plenè satisfecerat, vultum videre voluit in se ipso.

Dat devotissimam providi stratagematis rationem Doctor mellifluus, dum quasi anxium sponsi votum insigniter explanat, *placeat, necesse est, facies, quae in DEI claritatem intendere potest*, (s) vult igitur sponsus sponsae videre faciem, ut ipsa suam exhibens Spectatori DEO pulchritudinem, spectare mereatur magis, quam spectari? *ostende mihi faciem tuam; ad quid?* inquit Bernardus, *ut mihi videtur, se magis ostendere vult, ita est, videri vult non videre, quid enim ille non videt?* (t) praecipit exhiberi faciem, ut monstrans oculos pulcherrimam illius faciei conspiciat venustatem; sic tamen, ut nihil exambiat intueri, ultra quod creaturae oculus non sustinet extolli;

opprimitur quippe a gloria, qui suam quaerens non DEI gloriam, obruitur ab inscrutabili Majestate; est etenim hoc dignus interitu quisquis finito praeditus lumine audet ad infinitae Divinitatis omnimodam assurgere investigationem; nec enim, ut continuat interpretari Cyprianus, *patitur ad liquidum Divinitas se videri, quam utique investigatio fidelis aliquo modo adorat, vel sentit, sed puram ejus essentiam nec conspiciat, nec comprehendit*. Non quidem a conspectu quolibet creatus arcetur oculus, sed ille, quem negat subtilis Afer, comprehensivus est, quo sic objectum cernitur, ut nihil lateat cernentem; exhibeat proinde insignis anima, exhibeat dignam videri faciem, quae sit idonea Divinae claritatis imaginem facie ad faciem intueri, revelet decoram innocuae humanitatis effigiem, ut revelata facie beatam DEI gloriam sinatur speculari; non timeat Deificis supernae Majestatis fulgoribus reverberari, si modò pura puram accedat veritatem, resiliat a contemplante anima votum optantis Cytharædi, *exquisivit te facies mea*, inclinata ad objectum suum, ad commutari nesciam conversa veritatem, & ideo *faciem tuam Domine requiram*, (u) expendit accuratius reciprocam istarum facierum vicissitudinem legens Syrus, *requirit facies mea vultum tuum*, haec est enim generatio quaerentium, quaerentium faciem DEI Jacob, ut prius suam defixis DEI oculis objiciat scrutandam, priusquam non habens maculam neque rugam, immaculatam pulcherrimi Conditoris speciem lustrare permittatur; hanc gemebundi cordis dictionem sic explicat Carthusianus, *tecum locutus est intellectus meus desiderium animae meae tibi offerendo*, quod sola solius DEI claritate poterat contentari, unâ unius sponsi visione saturari; locutio siquidem quae intellectualis est, verbum mentis loquendo generat, quod nisi unigenitum aeterni Patris Verbum plenè non recreat, immutabiliter non delectat; delectare in Domino felix anima, quae plus de DEO non potes comprehendere, quam quod immensus & infinitus in suis perfectionibus sit, vide lumen in suo lumine unius Deitatis, quae fulget in sole triplici totidem personarum, & absque mutationis occasu gyrat in polo triplici trium personalitatum hoc lumen

Exigit DEUS videre faciem sponsae, ut ista DEUM ex- gat intueri.

(u) *Ps: 26.*
v. 8.

men indeficiens, abyssus est radiorum, in quam, qui jacet oculum, videt caliginem, qui suam absorbet aciem, cæcutit à fulgoribus infelix veluti suæ præsumptionis noctua, perit percussus suæ temeritatis plagâ.

Viderat aliquando ecstaticus Apocalyplici spectantis oculus, in vastissimo cœligenorum mysteriorum amphitheatro, sumptuosam supereminens templi machinam omni decoris pompâ adornatam, amplissimo murorum ambitu concinatam, præclarâ in auras altitudine sublimatam; externam insignis Basilicæ spectabat Majestatem attonitus Joannes, nec enim viatorum ulli patebat aditus, nullum vestibulo accedere diffusa caligo fumi admittebat, quia impletum est templum fumo à Majestate DEI & de virtute ejus, (x) & nemo poterat introire in templum; nè atram suspiceris fuliginem, quâ augustum illud incolæ Majestatis sanctuarium fuerit deturpatum, adjungit fumi speciem explanans Primasius, repletum est templum fumo de claritate & virtute DEI: prodigiosa claritas irradians admirabiliter murorum ambitum, caliginem diffudit, quæ debiles mortalium oculos obfuscatur, potius quàm illustret; nè interjectâ dilatæ resolutionis parenthesi, attentus lectoris animus distrahatur, quodnam hoc cœli templum sit, brevi periodo manifestat spectator ipse, dum beatissimam empyreæ regionis metropolim adjicit describens, & templum non vidi in ea; quod tamen vidisse gloriabatur Puer Domini, dum psallebat: Dominus in templo sancto suo, Dominus in cælo sedes ejus, (y) grandis videntium diversitas, ambo sanctorum oculi vident mira operatricis omnipotentis spectacula, nec tamen uniformia imò difformia omnino; an fortè illud intelligebat tabernaculum Psalmista regius, quod explicans aliquando Magister gentium suos solabatur Corinthios, templum DEI sanctum est, quod estis vos, (z) de cujus amplitudine sic disserit Augustinus, in hoc templo sancto suo Dominus est, quod constat

multis membris suis sua quæque officia gerentibus, in unam ædificationem charitatis constructis, (a) hic liceat augusto Apostolorum senatui applaudere, beatisque eorum oculis, videntibus quod multi reges videre exoptaverant, & non viderunt, gaudenter aggratulâri; viderat quippe coronatus David in templo Domini, vidit sublimius aquilina Joannis acies templum in Domino, sic enim adstruentem veneror, Dominus DEUS Omnipotens templum illius, (b) explanat recensentis intentionem illustris Primasius, quoniam non vult nos materialibus machinis deditos, carnale aliquid hic ex incolita consuetudine cogitare, ab hac nos intentione suspendens dicit, templum in ea non vidi, est igitur ipsa Divinitas, est templum fumosâ plenum caligine abundans, ob radiorum vehementiam, ob luminis infinitatem; nulli huc datur introitus, quantumvis solvat calceamenta mortalitatis suæ de pedibus ejus, accedere conceditur, sed ingredi prohibetur, quod sit, permittitur aspicere, quid sit discutere vetatur; beatis cœli civibus unitatem Trinitatis licet percipere, sacerrimam in unitate Triadem adorare; verum quo compaginentur in unum vinculo, quo disgregentur in Triadem naturæ beneficio, non possunt ipsæ Seraphinorum mentes tota in plenitudine penetrare; non vident nisi luminosam caliginem, vident sed plenè invisibilem, apprehendunt sanctis affectibus, stringunt geminis velut brachijs, dum intellectu concipiunt, & voluntate diligunt Deitatem, quam tamen nōrunt incomprehensibilem, constringi impotentem, si namque hunc constringerent, qui immensus est, si comprehenderent eum, qui infinitus est, non forent angeli constringentes, nec qui constrictus, & comprehensus est se Conditorem Angelorum valeret nuncupare; Templum est, sed impletum fumo, quò ulterius accedendo progredieris, densiorem caliginis nubem ingrederis, cave nè involvaris factus tenebrius, qui exoriri ut Lucifer ambiebat.

(a) S. Aug: in Ps. 10.

(b) Apoc. 21. v. 22.

Anima justorum sunt templum DEI.

(x) Apoc. 15. v. 8.

Templum repletur fumo, nè ullus hominum accedat intrare cupiens.

(y) Ps. 10. v. 5.

(z) 1. Cor 3. v. 17.

Projecit de cœlo in terram, inclytam Israël.

Sermo Secundus.

Scientia inflans ex Angelo fecit diabolum,
& ex homine pedissequum Luciferi cadentis.

Lucifer ob
scientiam in-
ordinatam

concepit dolo-
rem, & pepe-
rit iniquita-
tem.

(a) Bernard;
serm: 17. in
Cant.

Dæmon est
cognomen sci-
entifici.

Varia opinio-
nes de primo
peccato Luci-
feri.

(b) De Angel.
prævar.

Calamitosam primæ ambitio-
nis sortem suâ considerans
in solitudine Clarevallen-
sis Abbas; unum utriusque
niteritum & angeli & hominis, huic
abortienti imputat genitrici, in cœlo con-
cepit dolorem, & in paradiso peperit ini-
quitatem, prolem malitiæ, ærumnarum
omnium prima parens superbia, (a) cujus
spurij conceptus semen maturius si di-
scutias, non aliud quàm scientiam re-
peries extitisse; illam videlicet, quam
gemebundus Doctor gentium infantem
nuncupat, quæ scilicet in arrogantiam
inanissimæ ventositatis evexit angeli-
cæ progeniei primicerium, parturien-
tis ad extra Omnipotentia primogeni-
tum, adeo infelicitur, ut amisso supre-
mi Seraphim agnomine, inter sacra
illuminati Ezechielis volumina, exten-
tus Cherub nuncupetur; quam lugubrem
immutati nominis etymologiam discuti-
ens moralis Hugo, subtiliter commen-
tatur, primus Angelus dicitur Cherub cog-
nitionis perspicacitate amisâ, quippe emi-
nentissimâ flammivomi Seraphim pro-
prietate (quæ omnem naturæ limitem
prodigosâ pernicitate transcendit) su-
pernaturali charitate, retinuit dispen-
sante benigni Conditoris clementiâ cum
reliquis angelicæ naturæ cimelijs scien-
tiam, sed suo vitio detestabiliter inflan-
tem; nec prius dæmoniâci nominis
insigniebantur contumeliâ, donec eva-
nescens in sublimitate conditionis suæ
immunditiâ elationis turgere cœpisset,
est enim magni etymologici testimonio
dæmon à rerum peritia nominatus, &
confirmante Lactantio, grammatici dæ-
mones peritos ac rerum scios nuncu-
pare consueverunt, & quamvis præpro-
perè exaltatus Lucifer idcirco præcipi-
tatus fuerit, Methodio autumante, quia
in illa parvula morula se DEO parificare vo-
lebat, (b) & ideo vociferante Isaia de-
tracta est ad inferos superbia sua, licet

Basilio propugnante, invidia principem
malorum dæmonem ad bellum impulerit,
per quam DEI adversarius deprehensus est,
(c) licet Hugonis Victorini rebellis ge-
nius similis esse voluerit Altissimo non per i-
mitationem, sed per æqualitatem, (d) &
ideò commentatrice Glossâ, hodie co-
gatur ingemiscere, quæ non rapui, tunc
exsolvebam, (e) rapere volens Divinita-
tem, & perdens quam obtinere pote-
rat æternaturam felicitatem; licet Ber-
nardo adstruente, qui sedere præsumpsit,
se ipso voluerit esse contentus, (f) in ag-
gregatione perfectionum omnium par-
ticipata inaniter requiescens: sit sacro-
sancta Anselmi Præsulis sententia, per-
duellem tenebrarum principem id appetisse,
ad quod pervenisset, si stetisset, (g) ulti-
mam scilicet suæ beatitudinis felici-
tatem; suam adjungat illustris Scotus
subtilitatem, & primam declinantis an-
geli malitiam ad spirituales luxuriam
reducatur, concludatur scholarum Angelus,
peccatum primum angeli non potest esse a-
liud, quàm superbia, (h) non enim aliud
in spiritualibus bonis (quorum solo po-
test illicio natura spiritualis irretiri)
inordinatus reperitur affectus, nisi in
quo superioris regula non servatur, quod
utique superbiæ est peccatum. Vestra
tamen Doctores clarissimi, vestra Pa-
tres sanctissimi adjungam veniâ, à pri-
mo superbientis Luciferi peccato inor-
dinatam suæ scientiæ dilectionem nul-
latenus excludendam esse; est enim in-
tellectualis naturæ inclinatio in suam
beatitudinem naturalem, quam in co-
gnitione consistere rationalis cognoscit
creatura, hanc tamen beatitudinis ex-
cellentiam sic debuisset degener Ange-
lus diligere, ut in ea infasciatus via-
tor non subsisteret, sed supernaturalem
respiceret, eamque Authori gratiæ sub-
ordinaret in solo cujus supernaturalita-
tis ordine beatus comprehensor evasisset;
hinc plenus sapientiâ ab Ezechiele de-

(c) hom de
invid.

(d) Tract. 2.
c. 4.

(e) Ps.

(f) Serm: 3.
de verb: Isa.

(g) Lib: de ca-
su Dia.

(h) 1. p: q. 63.
a. 2.

Diabolus pec-
cavit sistendo
in beatitudine
naturali.

describitur & plenus fuisse in delicijs paradisi, non quidem illius terrigeni, quem plantaverat manus Altissimi ad orientalem plagam, sed *delicias paradisi vocat jucunditatem, & delectationem, quâ delectabatur in DEO per cognitionem*, explanat Cardinalis Hugo. Hoc ipsum exprobrat improprium desipienti huic spiritui magnus Leo, dum Turibio scribens Episcopo, ideo ejectum de monte DEI, ideo projectum ad portas inferi opinatur, quia sibi in naturæ Seraphicæ complacuit excellentia, renuens eandem in supernaturalem veræ beatitudinis finem dirigere & ordinare, *Lucifer naturali excellentiâ malè usus est, (i) quo naturalis excellentiæ nomine nîl aptius, quàm concreata intellectuâli creaturæ intelligent a intelligi prævalet, vel subaudiri; quæ veritas ut validissimæ authoritatis inconcussibili firmetur argumento, est in demonibus scientia sine charitate, & ideo tam inflati, id est, tam superbi sunt, ut honores divinos & religionis servitutem, quam vero DEO deberi sciunt, sibi faterentur exhiberi, (l) nec tamen ideo ab angelica deflectere sententia censurabor, quâ nullum aliud præsupponi peccatum in Angelo, quàm superbiam, per quod voluntas deordinata fuerat, erudimur, poterat quippe perversus ille scientiæ naturalis amor succedere ambitiosæ voluntatis pravitati.*

(i) Epist. 93.
6.6.

(l) Lib. 9. de
civit. c. 20.

Hæc est inflans scientia, quæ errabundum viatorem in Aquilonis latera reptantem extulit, ut tanquam fulgur decidentem in ima tartari præcipitaret, quemquæ alata Charitas ædificando non erexerat, hunc sciola aviditas inflando pervertebat; nec deviaabit à veritatis tramite, quisquis perspicaciori mentis acie, in hujus scientiæ ferali eminentia montem illum testamenti intueri voluerit, in quem ascendens Angelus horrendâ vicissitudine diabolus evasit. Quod si illud amatur tenerius, quod amans complectitur frequentius, si illud diligitur ardentius, quod exercetur sapius, si æstimatur sublimius, quod prævalere noscitur validius, quidnam sit amplexatus, nequam spiritus præ cæteris suæ deceptionis instrumentis, quidnam frequentius suis adhibere conetur in conflictibus, pro infligendis impendere vulneribus, non nihil morosius libet inspicere, ut liceat cautius declinare. Ad primum

serie, tumulatæ felicitatis nostræ monumentum trepidante vestigio accedamus, ad originalem mortalitatis nostræ catastrophem plangente oculo respiciamus; suâ proscriptus patriâ rebellis proditor, cœligenus Lucifer, virulento spectabat oculo, factum de limo terræ filium, ad evacuatam angelicæ universitatis regiam assumendum, si modò propositum concreati mancipatûs homagium suo redderet Conditori, nec primum svavissimi legislatoris imperium, uni affixum arbori prævaricari attentaret; concedebatur illi limitatus universæ voluptatis usus, fructiferum esurienti offerebatur arboretum, utque sitibundo provideretur ad abundantiam, procedebat ab Eden crystallinus exsiliens aquæ fluvius, ut introductus è Damascena regione in locum voluptatis advena biberet aquam de vasis suis, & de puteorum suorum fontibus innocuâ scaturigine potaretur; diffundebatur fons iste in quadripartita orbis flumina, quorum primo, qui Græcis Ganges dicitur, Hebræo autem nomine Phison intitulatur, committebatur India; secundo qui-Gehon, seu Nilus nuncupatur Ægyptus cum Æthiopia, Tygris irrigandæ assignabatur Assyriæ, Ephrati Mesopotamia præscribebatur; luserat quippe jam tunc in ipso temporis diluculo, priusquam luderet cum filiis hominum, alludens sapientia, cum omnium protoparente, initia virtutum omnium in aqueo undarum symbolo præfigurans; in Gange, qui auream cooperit arenariam delineans prudentiam; ut enim in terra Evilat, quam Phison alluit, est aurum optimum, sic uterus prudentiæ fulgorem gignit aureum, hinc de prudentibus canit Psalmographus, *si dormiatis inter medios oleos columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi ejus in pallore auri, (m) legit Hieronymus, inter medios terminos, qui proprii prudentiæ sunt limites, nunquam absque reatu imprudentiæ excedendi, & commentatur insigniter Ambrosius (in cleris fortè antiquæ legis sanctitatem, in dorsi posterioribus statum gratiæ considerans) ed quod veteri & novo, qui inheret testamento, in ipsa secreta sapientiæ DEI, disputationis possit ubertate procedere, (n) in Gehon (juxta cujus confinia exulanti præcipiebatur Israël à truculenta Ægypti regia discedere, & succinctis lumbis, quod*

Descriptio
paradisi.

Quatuor paradisi flumina fuerunt societatem symbola quatuor virtutum cardinalium.

(m) Ps. 67.
7. 14.

(n) Lib. de parad. c. 3.

Prudentia figurabatur in Phison, qui fuit juxta aurum optimum.

Temperantia in gehon, qui alluit Ægyptum quia est biatus vitiorum.

Fortitudo in Tygre, quia carnis concupiscentiam frangit.

In Ephrate iustitia dans largiter omnibus quæ sua sunt.

castæ temperiei est ministerium paschalem agnum edere) præsignabatur temperantia, quemadmodum namque legitima in Ægypti terra, primò legalis constituebatur Israëlitarum observantia, sic prima conservandæ carnis regula est temperantia; Ægyptus terræ hiatum, nomenclatore Ambrosio significat, & Æthiopiam, quam Gehon circuit apud Græcos ardorem, apud Hebræos nigredinem designat, sicut enim telluris est officium quamcunque sordium congeriem hiatu absorbere, sic beneficium est temperantiæ, quascunque ferocientis indomitæ carnis passiones abolere.

Est igitur in Gehon figura virtutis hujus, nam temperantia immoderati corporis restringit incendium, & omnem peccatorum nigredinem abluic, & absumit. Tygris vadit contra Assyrios, ut sacer narrat Historiographus, ad Assur quippe ergastula, captivus deducebatur Israël, dum factus est prævaricator; est hujus rapidi fluminis impetuosior velocitas, Assyrios, qui verso nomine, & dirigentes appellantur, & beati, abluens, ut scias viator providere te ad beatitudinem, & cursu celeri, & viâ facili dirigendum, si fortis animo prævaricantia, aut carnis vitia, aut mentis crimina in servitutem noveris captivare; est enim genius fortitudinis rapidissima resistere violentiâ, & obvios quosque obices ad instar rapacissimi torrentis eliminare. Ephrates denique frugiferam sonat ubertatem, pellucidum Justitiæ symbolum, tum quia justitia communis virtus est, totam virtutum universitatem suo complectens in utero, quæ personarum nescia unicuique, quod suum est, restituit, non sibi sed alijs prodesse satagens, privatis utilitatibus communia præponens emolumenta. En amœnissimam à quadripartita fluviorum fœcunditate regionem, cœli suburbium, mundi metropolim, omnigenâ deliciarum varietate voluptuosam; verum amœnitate hac erat jucundior, fœcunditate hac erat fertilior, felicitate hac erat felicior, sublimitate hac erat sublimior, spes conservandæ originalis gratiæ, & successura perennis gloriæ certitudo; hanc mendax spiritus, quia tenere non potuit, electo invidit homini, non sustinens hæreditatem, quam ipse Superior, & Primogenitus creaturarum conservare

nequiverat, inferiorem & secundogenitum adipisci, adoritur ergo serpens callidior, non virum, cui DEUS ore proprio præceperat interdictum, sed eam, quæ à viro, quid observandum foret, didicerat, non autem ab ipso legislatore, dum suæ loqueretur conjugi, audiebat; non mea, sed Mediolanensis est Præsulis sententia sic decernentis: *neque enim habes, quia mulieri dixit DEUS, sed quia Adæ dixit, & ideo per Adam cognovisse mulier existimanda est, (o) proserpit igitur ad urbem innocentiae serpens noxius, in binis civibus totam secturæ humanitatis communitatem, à sanctæ civitatis confinio, à cœli finibus immaniter eliminare tentaturus; amorem simulat, ut ametur; consilium loquitur, aut audiatur; toto blanditur corpore, quod mentiens assumpserat, ut seductori perfido fides adhibeatur; non tentat prælium, expectans vel declinans potius colluctationem adversus rectorem tenebrarum; simulat transfiguratus tenebrio lucem affundere caligini, & dubiam sapientissimi Conditoris mentem mentiens, interpretem præsumit agere sanctissimi legislatoris; utque benevolum habeat auditorem, spondet non DEI regnum hæreditate perpetuâ ab adoptatis DEI filiis possidendum, sed Deitatem ipsam absque participationis restrictione obtinendam; eritis sicut Dij, scientes bonum & malum, (p) noverat seductor pessimus, quod gemini protoparentes, cum omni filiorum prosperitate poterant esse Dij, uni summoque principio per submissione obedientiæ cohærendo, non suum sibi principium per arrogantem superbiam existendo, in ipso creationis primordio DEUS, effecit Deos participatione DEI, non suâ vel origine, vel constitutione, disce infelix posthume, patris periculo, te semper minorari, dum eluctari flagitas ad majora; pater tuus sibi tibi que se ipsum sufficere delegit, & ideo ab eo, qui solus utriusque sufficit deficiens, te perdidit, & semetipsum mortalem faciens amisit; defectus delinquentis excessus fuerat superbientis; expertus est in ipso sæculorum diluculo matutinus Adam, quod suo edixit sæculo, seductus, non pari crimine, pari tamen discrimine à muliere effœminatus Salomon, contritionem præcedit superbia, & ante ruinam excitatur spiritus, (q) ruina quippe sceleris, quæ*

DEUS non intimavit se ipso præceptum mulieri, sed soli viro. (o) Ambros: Lib: de parad. 6. 12.

(p) Gen: 3. v. 3.

(q) Prov. 16. v. 18.

Primus Idololatria Diabolus exstitit asserens plures DEOS.

Omnis superbus dum exaltari flagitat fit avarus.

quæ fuit in occulto, præcessit ruinam mortalitatis ab irritato vindice evulgatam in manifesto; adverte transeunter saltém, primum Idololatriæ principium & authorem, ut enim plures Deos induceret in mentes hominum, protoparentes hominum futuros asserit sicut Deos; sed diuturniori examine discutiendum arbitror mali bonique scientiam à nequam vaferrimo, fuisse illaqueatis mentibus promissam, fortasse ne se deinde nudos fructuosis plangerent lachrymis, prævenit scientiæ laciniam offerendo; amictum quippe fraudis nescivit innocentia, obtulit mali bonique notitiam sagax angelus, quæ scirent commissæ prævaricationis malitiam impiæ excusationis tegumento sat ruditer velare; abinde tot simulationum involucris induuntur Adæ posterii, ut tecta Veritatis facies vix amplius dignoscatur, dum mendax astutia larvam obtrudit sapientiæ, & audax ignorantia scientiæ talari tunicâ ad pedes usque vestiatur, adedò cautè, ut vix vestigium falsitatis appareat in ipsa falsitate; appellat inanem hujuscemodi scientiam magnus Gregorius insignem avaritiam, avarus namque absque incuria dicitur, qui quærit anxius, undè ad altiora sublimetur; nequiverat dolosus mendaciorum pater arrogatam præcipere Deitatis similitudinem, quam homo non arrogans participavit; ut alienâ saltém dexterâ surriperet DEI Filio clavem scientiæ, stolidum hominem ad furtum impulit, Divinitatem ipsam, in qua sunt omnes thesauri scientiæ absconditi, abripiendam obtulit, æqualitatem figuli exarescenti limo præsentavit.

(r) Orat. 5.

Eritis sicut Dii: hujusce vocis insidias observate, monet Basilus, quæ omnis impietatis parens ac radix exstiterat, (r) quid enim magis impium quam æmulari Divinitatis singularitatem, & animatum pulverem ad ambiendam sui animatoris gloriam eluctari? quid amplius à pietatis finibus elongatur, quam plurificare Deitatis unitatem, ut enim sagax Rabbanus colligit, numerositatem Deorum illis credendam proposuit, quatenus etsi forte ad inobedientiam eos pertrahere nequirit, fidei tamen, quâ unum DEUM colebant, castitatem corrumpere, (s) fugiamus vel amodò infantem scientiam, nè in idololatri affectûs demen-

(s) Ap. Lippo: hic.

tiam incidamus; sapiamus vel amodò, ut sciamus, quæ furoris sævitia, quæ rabies rebellium angelorum sit, in electos suarum sedium assessores; tota voluptas virulenti hujus serpentis est, hominem, qui nunquam spiritum læserat, nunquam angelum noverat, perimere ut intereat, seducere ut cadat; serpentem induit, ut Evam virulentet; ut inserat superbiam, scientiam proponit; ut svadeat fœdisfragium, offert licentiam oculorum; quid dulcius mulieri, quàm aperire oculos, ut visu videat videntem. *Cerne astutiam serpentis, hortatur eminens Cajetanus, excitavit affectum mulieris ad libertatem, proponit, quod succedet ei libertas ad videntem, & ad sciendum, bini sunt oculi mentis & corporis, quinam eorum sit avidior, quis curiosior, difficile foret nimium decretare; Deorum scientiam affectat, DEUM, qui unus & verus est, aut nesciens, aut non agnoscens; adedò potuit obfuscarî illuminata cœlitus protoparentum mens à fumosa vanitatis caligine, dum enim pollicitanti belluæ cum aure fidem adhibent, dum insipienti concupiscentiâ vetitum pomi fructum ab arbore decerpunt, decerptum ferâ ingluvie rodunt dentibus, âperiuntur amborum oculi, ut umbratilem videant, sed magis arrogatam defleant Deitatem; dum suam pudendi corporis aspiciunt nuditatem, consuunt ficis folia, nam justum fructus saturat, & peccatorem folium delectat. Transfiguratus mundi princeps, serpentis naturam simulavit, astutiam dissimulavit, utque paulatim patulo incautæ mulieris cordi venenum suæ iniquitatis inspueret, bilingvem se exhibuit & mortiferum, à quo eruditi suæ professionis discipuli aliud lingvâ proloqui aliud corde hodiedum meditari consueverunt, quibus suam ut exprobraret nequitiam nuda veritas, redarguit celebriores Luciferi baccalaureos, insignes fallaciarum professores, illustres hodiernorum politicorum coriphæos, stigi serpentis pedissequos, versipelles Phariseos, progenies viperarum quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? (t) non enim os nisi ex abundantia cordis loquitur, ad instar bullientis ollæ, cujus contentus liquor ex plenitudine diffunditur, ac dissipatur; & quàm luberet primam matrem viventium eodem ferme nomine compellare, cujus examinans etymologiam*

Mulier nil æque desiderat ac libertatem ad videntem & sciendum.

Sequaces Diaboli aliud ore proferunt aliud cogitant corde.

(t) Math. 12. v. 34.

*Homo terrenus
serpentis
Diabolo com-
paratur.*

(u) Ps: 43.
v. 24.

*Diabolus est
pulvis proje-
ctus à facie
terre.*

giam sic fatur Isidorus, *sicut vipera à filijs in utero positis perimitur lacerata ita nos cogitationes intra nos posita occidunt*; cujus funestae internecionis examinans originem subjungit salubriter, sed terribiliter, *quia eas quasi fetus diaboli latamus, & papillam facimus, delectando*: suxit à virulento ubere primæva mortis filia lethalem omniscia Deitatis sponsonem, conceptum lactavit diaboli fœtum, dum audiens diffidit Veritati confidens falsitati, delectabatur in papilla, quando accipiens de fructu manducavit, & dedit viro suo, ut non tam suo quam suæ uxoris vitio laberetur; hoc interim est amplius dolendum, est largius deplorandum, quod infeliciores Adæ filij sint adeò insipientes, ut nec ad pœnas parentum sapiant, nec proprias ad miseras resipiscant; hæc scilicet illius est scientiæ hæreditas, quam nequam spiritus suo nequissimo nequaquam protoparentibus promiserat in posteros transfundendam; credimus hodie dum immanissimæ inter feras belluæ, cui intra pedes pectus est, imò assimilamur illi, quod dictu horridum, terrificum est cogitatu, reptamus quippe per terram ventre ac utero, quando ad cœlum erigi renuentes, terrena sapimus, & ventrem animæ corruptibilibus hujus sæculi replendo pascimus, terrenâ iniquitate saturamus, ut jam cum Psalte regio necesse nobis sit plangere, *humiliata est in pulvere anima nostra, conglutinator est in terra venter noster*, (u) & magis propriè ad serpentinam progeniem, legit Chaldaus, *copulatus est terræ curvus venter*; notat præclarum inclinantis & adhærentis animæ discrimen subtilis Augustinus, si quis enim adgeniculatus in terram corrui, potest profundius humiliari, prostercendo, qui verò agglutinator terræ, humi provolvitur, non habet unde demissus humilietur, *hoc ergo forsitan dixerit, humiliatus Vates, nimium humiliati sumus in hoc pulvere, ultra quem humilsemur, non habemus*; nisi magis arrideat illum præcipitatum pulverem intelligere, qui instante vento scientiæ in testamenti montem elatus decidit in centrum terræ.

Huic pulveri adhæsit agglutinator venter noster, quando consensum exhibens inspiranti spiritui mater nostra efferri voluit in solium Deitatis, ut ma-

lum cerneret, bonum à malo discernetur, & sciens finè laboris impendio scientiarum Domino cœquaretur, nec mirare ambitiosum militiæ Angelorum Principem vilissimo terræ pulveri comparari, si enim impij sunt tanquam pulvis, quem projecit ventus à facie terræ, quò magis gemino effigabitur in symbolo, caput impiorum, & & rex filiorum superbiæ, quàm in evanescente massa pulveris, quæ tunc projecta est à terræ facie, quando in veritate nolens subsistere, recessit à stabilitate in DEO Conditore suo, hanc terræ faciem promittit Propheta regius constanti divinarum legum Viadici, *expecta Dominum, & custodi vias ejus, & exaltabit te, ut hæreditate capias terram*, (x) nec aliam à terra viventium intellige, quàm mansveti hæreditate possident, vis ventum nosse, quo agitante projicitur impius ab hujus terræ facie, scientiam infantem recale, quam sequitur pes superbiæ, denique Augustino commentatore, ab hac terra projecit superbia eum, qui dixit: ero similis Altissimo, ab hujus terræ facie projecit etiam eum, qui cùm consensisset, & gustasset de prohibito ligno, ut esset sicut DEUS, abscondit se à facie DEI; cecidit pulvis ille ab empyrea natalis sui patria, & quæ mulier incuria, curiosius resecratos levavit oculos, in illos decidit, nec ultra valens innocenter cernere, scienter voluit inter malum & bonum discernere, quæ si cæcutiente obedientia, solum Legislatoris præceptum respexisset, nunquam virgo fatua ex forti & prudenti muliere evassisset. Accessit tentator angelus levi certamine felicius, quàm derelictos in cœlo angelos, misellos homines devicturus, objecit præcipientis circumstantiam, & prohibentis interdictum, sugillabat malè prohibitam scientiæ arborem, quæ ratione præditis beatarum mentium collegis, ac sodalibus præ cæterarum singulis debebat indulgeri; intentionem vetantis arguit, id velut ideò effectum asserit, nè fructus illius beneficio aperiantur mentis oculi, sicque se ipsos finè regente alio valerent regere, finè docentis adminiculo, finè discentis incommodo, scient ex universis omnia, ex omnibus singula, quod proprium solius Deitatis est, quam consequendam spondens obtulerat, *eritis sicut Dij, scientes bonum*

(x) Ps: 36.
v. 34.

*Terra est firma
stabilitas
in DEO vel
etiam celestis
urbs Jerusa-
lem.*

(y) In 3. c. Gen.

Scientia ad-
epta ab Ada-
mo post lap-
sum fuit ei in
ruinam.(z) Rom: 7.
v. 8.Cælum empy-
reum est pa-
radisus DEI.(a) Serm: 4.
de ascens:
Dom:(b) Ezech: 31.
v. 8.

& malum, sed maledictam virulenti si-
bilatoris vocem exhibilat Rupertus Tui-
tensis, falsum dixit diabolus, non e-
nim comedendo Dij facti sunt, aut scienti-
am ampliorem acceperunt, (y) nec tamen
promisisse censendus est eandem Divi-
nitatis speciem, aut eam Deitatis ex-
cellentiam, quâ suus Conditor emine-
bat, nam hujus æqualitatis repugnan-
tiam ipsa humani intellectus ostendebat
sublimitas, & fallax proponentis re-
strictio insinuabat, dum non Deos, sed
sicut Deos promittit evasuros; promi-
sit eis quandam similitudinem DEI,
quæ consistit in non subijci obedientiæ alte-
rius, & habere quandam excellentiam sci-
entiæ in omnibus sibi expedientibus, sicut
DEUS nulli penitus subest, & omnia diri-
git per suam sapientiam, interpretatur
Lyranus; obtinuit non diffiteor, sed
infelici lucro avidus scientiarum præ-
do boni maliq̃ue cognitionem, suæ rui-
næ famulaturam, non suæ saluti pro-
futuram; innocuus erat Adam cum E-
va innocente, antequam sensum accipe-
ret scientiæ ad bonum malumve se ex-
tendentis, hac aquisitâ didicerant pec-
catum, quod tamen nescivissent, nî le-
gem peccare prohibentem cognovissent,
sicut enim Doctoris gentium oraculo,
sinè lege peccatum mortuum erat, (z) sic
pariformiter sinè legis scientia lex obli-
gare non poterat ignorantem; non re-
or ego prodesse humano viatori scien-
tiam, quæ delicti augeat licentiam;
vis nosse quonam prosperitatis fœnore
sciens evaserit protoplastes, eodem pla-
nè, quo transfiguraturus in lucis ange-
lum tenebrio conscendit Aquilonem,
potestatis ambitio angelum felicitate priva-
vit angelicâ, scientiæ appetitus hominem
immortalitatis gloriâ spoliavit, parificat
subtiliter Clarevallenſis Bernardus Lu-
ciferum cum Adamo. (a)

Erat, si sacra Ezechielis folia con-
sulantur ante terrenam Eden, paradi-
sus DEI, non jam ad orientis plagam
situatus, sed in empyrea deliciarum
regia collocatus; erat in ejus angusto
velut meditullio arbor, quibusvis su-
blimior arboribus, nam cedri non fue-
runt altiores illo in paradiso DEI, abietes
non adequaverunt summitatem ejus, (b)
seu deinde in cedro immarcessibili pu-
tredinis experte, illibatam virginitatem,
& in abiete, quæ construendis navibus
ancillatur, gubernatricem commente-

ris sapientiam, seu in sublimitate ce-
dri cœligenorum principum eminenti-
am, & in abietis symbolo terrestrium
Monarcharum præcellentiam interpre-
teris, seu etiam magni Gregori præ cæ-
teris arrideat moralitas, qui in cedris,
abietibus, & platanis illustria cœlestium
virtutum agmina interpretatur, quorum
procera celsitudinis elegantia, in illo
animatarum arborum viridario planta-
batur; sed quamvis eminenti in pul-
chritudine sint condita huic uni eorum
principi, nec anteferri poterant, nec
coæquari, denique ut cætera utiliori si-
lento prætereantur elogia, signaculum
similitudinis DEI exstitit, quo vix su-
blimiùs creaturæ potest appropriari præ-
conium, vix communicari excelsus at-
tributum; de sigillo quippe eadem si-
militudo subjecto imaginabiliter impri-
mitur, qualis in ipsa sigilli forma es-
sentialiter habetur; participatam pro-
inde Deitatem hunc habuisse dixeris,
quem signaculum Divinæ similitudinis
à Sancto legis spiritu fuisse compella-
tum. Denique Cherub in monte sancto
extentus & protegens describitur, ut
cunctas beatarum mentium acies sub-
tilioris scientiæ plenitudine transcen-
disse cognoscatur. Et tali præclarus
gloriâ; hac insignitus prærogativarum
multitudine, sic scientificus à statu men-
tis corrui, dum oriundum ex nihilo
conditionis suæ statum non recognovit,
dumque ex cœli culmine in centrum
abyssi decidit, in primi lapsus interi-
tu non permansit, sed eò ambitiosius
suæ proterviæ iniquitatem accumulare
studeat, quò longius à DEI patria re-
cessit; qui enim adhuc in cœlo collo-
catus similis Altissimo fieri voluit, da-
mnatus postmodum ipsam Divinitatem
Creatoris sibi subijcere, subijciendo
creaturam attentavit, nec mirare ten-
torem angelum, eò usque ad summum
arrogantis superbiæ apicem transcende-
re, si suo deditus mancipatui, iniqui-
tatis filius, ad hunc eundem terminum
collimabit, si protoparentis Adæ posthu-
mus eò usq; seu iustantis superbiæ vento,
seu aberrantis scientiæ fumo jactabitur,
ut se (Paulo fidem dante) extollat su-
pra omne, quod dicitur DEUS, aut quod
colitur ita, ut in templo DEI sedeat, osten-
dens se tanquam sit DEUS. (c) Libet in-
terea non nihil à præproprio sæculo-
rum fine ad eorundem regredi princi-
pium, & quomodo, qui tertiam stel-

Erat Lucifer
cedrus excel-
sior omnibus
Angelis.(c) 3. Thessal: 2.
v. 4.

larum partem de DEI regia detraxit, præcipitaverit hominum primicerios, scrutari, dejectus à frigidi Aquilonis monte, postquam jacere noluit in medio lapidum ignitorum præcipitatus Apostata, cruciante rodebatur invidia sciens in sacrosancto individuae Trinitatis consistorio, in sui successorem subsellij animatum Damasci limum fuisse decretatum, quem ut pari involveret occasu, montem, Bernardo teste, beato paradisiæ vallis aut incolæ, aut colono, similem obtulit non eundem, quando ultra sublimem illuminatricis gratiæ sapientiam, ipsam Deitatis scientiam, si modò luberet altius ascendere, præsentavit; *peffimus mons inflans scientia*, singultat meditabundus Pater, in quem tamen usque hodie videas tantâ concupiscentiâ plurimos repere filiorum Adam, (d) descendit planè volens ascendere vertiginosus Pater, descendit si non de civitate sancta Jerusalem, ad quam viam inire cœperat, certè de ejus suburbio de loco voluptatis; descendit imò de visione pacis, de ipsa præcipitatus est beatitudine, in Jericho, quæ luna vertitur, nostramque mortalitatem ominatur, quæ cursu celeri ab ortu ad occasum volvitur, idcirco in terra hodie nascitur, ut modica post incrementa exigui temporis denascatur; hinc à prædatore angelo, à primo latronum omnium antesignano spoliabatur immortalitate, sic tamen, ut inflatis peccatorum vulneribus relinqueretur semivivus.

Incidit prorsus in latrones, seu deinde potestatem dæmonum, seu immanitatem effrœnis concupiscentiæ placeat subaudire, qui tamen ambo non poterant fidem tollere, ablatâ vitâ gratiæ naturæ vitam, & illam licet læsam reliquerunt, ita, ut undequaque sauciùs amissâ similitudine miserandam vivæ calamitatis imaginem transeuntium angelorum obtutibus exhiberet, hinc cœpit vita hominis carnalibus implicari sensibus ad perniciem, carnalibus inescari delicijs ad ingluviem, felicitatem temporis concupiscere, æternitatis negligere beatitatem. Hos ejicit abortus prægnans scientia, cui non inest charitas, adedò indispensabiliter, sic infeliciter, ut ipsa ad legem DEI pertinens notitia, si charitate careat, habentem destruat non ædificet, scientem non

adjuvet, sed scandalizet; testor sacrum Divini Spiritus interpretem Tharsensem Paulum, qui suos eruditurus Corinthios sic instruxit ignaros, *de ijs autem, quæ idolis sacrificantur, scimus, quia omnes scientiam habemus*, (e) commendat habitum non vituperat, magnificat scientiæ eminentiam, non condemnat, sed quia malè utentibus Divina etiam obsunt munera providè subjecit, *scientia inflat, charitas verò ædificat*; argumentare Philosophæ ab apposito, ergo scientia cum charitate non inflat, sed firmat, non obest possidenti, sed prodest cognoscenti; nec nimis severitatis excessum suspicare, cum tamen per scientiam homo ad sui cognitionem assiduâ meditatione illuminetur; quia imò si primam cujusvis scientiæ inquiras scaturiginem, non aliam, quam ipsum scientiarum Dominum licebit experiri, contestor Augustinum æquissimum omnis scientiæ arbitrum & protectorem, *quia natura nostra ut esset, DEUM habet Auctorem, procul dubio, ut vera sapiamus, ipsum debemus habere Doctorem*, (f) sed responderetur insultanti, non pauca reperiri, quæ pluribus sunt noxia, quantumvis nec sua in essentia, nec sint in sua proprietate mala; quid sole clariùs, quid hac cœlesti lampade utiliùs, quid suis radijs fecundius, quid suis est caloribus fructuosiùs? & tamen nè debilis oculi lædatur acies, fenestra clauditur, nè hæc idæa pulchritudinis videatur. Quid profuit suprema scientiarum omnium Theologia illis Magistræ hujus discipulis, super quorum funesto interitu Magister gentium dolenter ingemuit, *cum cognovissent DEUM, non sicut DEUM glorificaverunt*, (g) sed *evanuerunt in cogitationibus suis*, agnoverunt in Conditore nostro vitæ principium, naturæ principem, quia tamen secundum elementa mundi hujus philosophabantur, non juxta illum, quem fatebantur fabricasse mundum, perierunt in sensu suo; non enim eum ut solum universi orbis architectum coluerunt, cui tot prima rerum principia in Dijs suis associarunt; sed dimittamus cæcutientes gentilitatis professores, & ab incredulis ad sanctificatos magni Sacer-

(e) 1. Cor. 8.
P. 1.

(f) Lib. 11. de
civitate. 6. 23.

(g) Rom. 1.
v. 21.

Filij Heli dicitur non
cuntur non
filij scivisse DE-
Belial nuncupantur, nescientes Dominum; UM. quia ne
D E U M non
ra- coluerunt.

(d) Serm. 4.
in ascens.

Adam de
monte scien-
tiæ descendit
in Jericho.

Remansit se-
mivivus ob
retentam fi-
dem.

Scientia eti-
am legis abs-
que Charitate
plus obest,
quàm prodest.

(h) Hom: 1.
in Judic.

Scientes &
non operantes
à DEO re-
rejiçuntur.

(i) Lib: de
parad: c. 7.

(l) c. 12.

Scientia est
bona perfectis
sed imperfe-
ctis est inuti-
lis.

raverint, non quod scripturam à Patri-
bus traditam nesciverint, sed quia quam
Legislatoris voluntatem noverant, im-
plere contemnebant; cognominantur
detestabili filiorum Belial nomine, quia,
Lyranò explanante, *absque jugo legis Di-
vinæ* suo in sacerdotali munere proce-
debant; adstipulatur sublimis Origenes,
dictum est de filiis Heli, qui erant filij pe-
stilentiae, nescientes Dominum, (h) præ-
clara Sacerdotum elogia, illustria re-
ctorum populi insignia, quibus non re-
darguitur inscitia, sed arrogans flagel-
latur scientia, legis peritorum doctrina
condemnatur, illa videlicet, quæ sci-
ens bonum, à malo non declinat, & no-
scens malum, à bono se elongat; ac-
cusat apud æquissimum nostrorum rea-
tuum Vindicem suum scientia posses-
sorem, qui facilis est in cognoscendo,
subtilis in penetrando, firmus in reti-
nendo, sed unà simul difficilis in ope-
rando, segnis in exequendo; quid ju-
vat ægotantem, quod suus sciat me-
dicus pharmaci indigentiam, quod pe-
netret morbi malitiam, quod explicet
symptomatum violentiam, si curam ne-
gligit, si tempus præterit, si ægrum de-
serit, si febris vehementiam non repel-
lit? *gravat scire*, inquit Ambrosius, *quod*
vel exequi, vel vitare non velis, (i) ut
scias laudabiliter, ut doceas utiliter,
coopereris scientiæ est necesse; terri-
bilem Ambrosianæ huic paræmiæ lubet
adjungere sententiam congruam scien-
tificis, ut sciant agere, *et si bona scien-*
tia perfectio. imperfecto tamen inutilis est,
(l) quid enim prodest scire, quod non
vis facere, quid obest inculpabiliter i-
gnorare, quod putas te non posse aut
nolle evitare, est pura de se scientia,
impurum horret animum, est virgo si-
nè macula, malitioso copulari refugit
scortatori; est filiorum Heli æmulus,
est filius pestilentiae, qui, quod scit, bo-
num negligit, ex flore virus colligit,
& mortis fructum ab arbore scientiæ
decerpit.

Vis salutarem scientiam, vis salu-
tiferam doctrinam experiri? disce à
viro simplici, te qualiter scire oporteat,
nè te scientia confundat. Regre-
ditur ad derelicta nuper paternæ do-
mûs limina meticulosus Jacob, exa-
cerbatum sublata benedictionis vindi-
cem prudenter pertimescens, horret
in temulento Fratre parricidale flagiti-

um, & quem primogeniturâ olim ex-
uerat, timet videre fratricidam; oc-
currit obviaturo cum muneribus, ne-
cessitudinis obsequio ferocientem ani-
mum placaturus, transvadatâ igitur
cum filiis ac uxoribus suppellectili pro-
pè torrentem Cison, divino segregante
spiritu, à charis omnibus sejungitur,
& mundas elevaturus in oratione ma-
nus ad familiare sibi supernæ contem-
plationis commercium accingitur, ip-
sum in protectorem sui, exercituum Do-
minum destinaturus; & ecce præven-
tus ab Angelo Domini; sub luctato-
ris specie invaditur, & sinè ulterio-
ri morarum interstitio ad luctam pro-
vocatur. Horret inanis massa pulveris
præsentiam superni spiritûs, & nesci-
ens homo pacificus cum adversariis
confligere, amicum cogitur assilire;
sed quia terrigenis plerumquæ propiti-
antur cœlites, peregrino confortatur
robore limosus agnotheta, quo robo-
ratus prævalet adversus aligerum tar-
digratus viator, nec supplicantem an-
tagonistam vult dimittere, priusquam
eidem suâ propitiatur benedictione;
recusat moras properans spiritus, jam
ortum solem objicit ad jubilantes DEI
filios accelerandum innuit, ut inter
astra matutina cœlorum Dominum col-
laudet, utquæ stringentis evaderet
complexibus, Lyranò commentatore, ne-
cessitate compulsus, postquam tetigis-
set fœmoris nervum benedixit ei, sub-
jungit interpretes Augustinus, *unus atque*
idem Jacob & claudus & benedictus, *clau-*
du in latitudine fœmoris tanquam in mul-
titudine generis, de quibus dictum est,
claudicaverunt à semitis suis, benedictus
autem in eis, de quibus dictum est, reli-
quia, per electionem gratiæ, salva facta
sunt. (m) Hæret Chrysostomus & pro-
digiosam empyrei principis miratur be-
nedictionem *magnum sacramentum*! sed
ignoranti mundo non minùs necessari-
um, quàm proficuum! ut scire sciant,
& discant discere, scientiam ædifican-
tem non inflantem: *magnum Sacramen-*
tum! qui Angeli tactu non sanus, sanus red-
di debuit, versa vice factum est, ut sanus
claudicans efficeretur. (n) Contempla-
tur Rupertus claudicantem, meditatur
viatorem: in via uno pede claudicat,
quia viator est, ubi ad comprehen-
soris statum pertigerit, utroque incolu-
mis subsistet; *verumtamen ex parte, uno e-*
nim tantum pede, nam interim illuc suspensus
est.

Idem Jacob
claudus in sua
progenie
claudicante
in vijs DEI,
est simul be-
neditus in
electis.

(m) Quest:
104. in Gen.

(n) in Ps. 83.

Jacob uno pede claudicat in via quia DEUM vidit adhuc imperfecte. Vidit DEUM facie ad faciem non in facie, quia adhuc per speciem.

(o) Gen: 32: 7. 31.

est, donec veniat, quod perfectum est, concludit Tuitiensis Abbas; & forsan inde fatetur cognominatus *Israël*, id est, communi patrum placito, *videns DEUM* se Dominum vidisse facie ad faciem, non in faciem, sed facie ducente ad faciem, per faciem enim fidei (quæ clamanti viatori, ostende nobis Domine faciem tuam, spectanda in via exhibetur) ad speciei faciem pervenitur, sic quippe speculatus revelatâ facie Paulus gloriam DEI, in eandem imaginem transformabatur, à claritate sed imperfecta ad claritatem patriæ perfectam & consummatam; cur alioquin sacer adjungeret Historiographus, *ortusque est ei statim sol, postquam transgressus est Phanuel*, (o) ipse vero claudicabat pede, Phanuel facies DEI vertitur, qui enim transit viam fidei, ad solem accedit Justitiæ, pleno meridie in visione pacificæ Jerusalem radiantem.

Illud discutiendum restat, cur cœli genius insolitæ novitatis osor, immobilis continuæ stabilitatis cultor, contracto fœmore nomen mutaverit æmuli prævalentis, prævalidi colluctatoris, nequaquam Jacob appellabitur nomen tuum, sed *Israël*; en duo nomina, unius non duorum, idem qui Jacobum fecerat *Israëlem* effecit de Jacobo; egerat Jacob virum simplicem in tabernaculis, promovit angelus illuminatos inter, clarissimum Doctorem, dum nuncupavit *Israëlem*; quid enim doctius, quam increatam scire sapientiam? hanc mirâ addidicit promptitudine rudis homo, dum appellatus *Israël*, evasit videns *DEUM*; nec tamen antea sic nominari meruit, sic intueri potuit, priusquam attrito nervo fœmoris claudicavit, est fœmur carnis symbolum, est nervus fortitudinis argumentum, quasi ergo vincitur Angelus, explanat sublimis Gregorius, quando intellectu intimo apprehenditur *DEUS*, quæ apprehensionis notitia scientiarum omnium est magistra. Hoc insignitur magisterio novus *Israël* inaugurabatur empyreæ universitatis candidatus, & ideo ut illos inter cœligenos adnumeraretur spiritus, emarcuit indispensabili necessitate fortitudo carnis, innitebatur antea geminis pedibus, Rachelem diligens, Liam despicens, cum si licet dicere bipedem representans, qui *DEUM* unâ videtur manu apprehendere, sed adhuc alterâ,

Ut aquiratur scientia DEI debet enervari fortitudo carnis.

quæ mundi sunt retinere; sed saucia ignorans Jacob in fœmore, fit scientificus *Israël* in visione, debilitato enim amore sæculi, convalescit in sanctis justorum cordibus illuminatus amor DEI. Hæc est scientia, quam quia inchoantem radicat charitas, proficientem firmat; *Omnipotens DEUS*, cum jam per desiderium & intellectum cognoscitur, omnem in nobis voluptatem carnis arefacit, (p) luctare igitur, quisquis sanctorum imbui scientiâ concupiscis, luctare cum magni consilij Angelo, & si fortè fuisti haereticus Jacob supplantans fratrem tuum, tangi imò configi sine carnem tuam, ut enervatâ illius fortitudine *DEUM* videas in *Israëlem* commutatus, tene in tuæ peregrinationis itinere hunc protectorem Angelum, & apprehendes *DEUM*, evades cathedraticus in schola incarnatæ Sapientiæ, disces scientiam, quæ menti tuæ cœleste Athenæum aperiet, terrenum autem infantis scientiæ pyraterium, quo irretiuntur animæ, ut seducantur, illaqueantur vanitatum sophismatibus, ut perrimantur, ostendet contemnendum. Hæc laureata mundi stultitia apud *DEUM*, à risu incipit, quod proprium stultorum est principium, in luctu desinit, qui est consuetus terminus eorundem. Magnificum Panathenæi hujus rectorem adumbrabat coronatus Naas, Ammonitarum Rex incomparabilis à tyrannide, inæstimabilis ambitione; ascendit iste crudelis Ammonites (nescit quippe commorari in vallibus à primo attentati ascensûs sui primordio arrogans Lucifer, sed habitare in montibus, sedere flagitat in lateribus Aquilonis) ascendit adversus Jabes Galaad conficturus, cujus furorem metuens enervis populus fœdus inire statuit, pugnare recusavit; adstipulari se simulat fraudulentus arbiter, sed feram adeo conditionem objicit, ut fero durior quasi nequiverit iniri; obsidionem quæ coarctatos strinxerat se soluturum spondet, hac tamen liberandorum vicissitudine, ut etiam omnium vestrum oculos dextros (q) falax astutia, volebat enim eos inutiles reddere ad bellum notat Lyranus, quia sinister oculus clypeo regitur, & ideo carens oculo dextro non potest videre adversarium, ferox crudelitas! sed umbra tenuis, in cujus schemate ferocientis Angeli rabies adumbratur.

(p) Lib: 2. hom: 14. in Ezech:

Diabolus est rector discipulorum & amatorum mundi.

(q) 1. Reg: 22. v. 2.

Naas

*exigit dexte-
rum oculum
ab homine,
non curat de
sinistro.*

*Dexter oculus
animæ est
Charitas, si-
nister scien-
tia.*

*quatuor con-
ditiones exi-
git ve a sci-
entia iusto-
rum.*

Naas serpentem sonat in nomine, & Ammon populum mœroris; utrumque tenebrarum principi correspondet elogium, qui ut in paradysum serperet, proserperet ad sinum primæ viraginis, callidiorem se cunctis animantibus exhibuit, serpentis imaginem assumpsit; serpens dolosus aternatur oculo cum tota suorum pedissequorum colluvie premitur, & ideo mœroris populo condignè assimulatur; sunt gemini Israël oculi, quorum quolibet ad visionem DEI indiget, etiam in terra peregrinationis suæ (ubi inevidentia obscuræ fidei, tanquam primæ notitiæ traduntur rudimenta) sunt intellectus & voluntas, alterutro si careas, luscus es, & cæcus si utroque; in illo residet scientia, in isto charitas moratur, ut igitur fallaci stratagemate eludat sanctas justorum animas, confederationem offert, nève confusionem pariat paëtorum multitudine, conditionum varietate, unum duntaxat nutum exigit, & dextrum cupit oculum, in victimam suis furoribus immolari, sinistram retineri dissimulat, non invidens si sapias, qui scit, quod sinè charitatis regula plus, quam oportet, sapias, non sapias ad sobrietatem; principium omnis scientiæ modus sciendi est, hunc moderatrix humanarum affectionum charitas sola novit dirigere, sinè qua, dum tot se scire judicant amentes scioli, nondum quomodo scire oporteat addidicerunt. Scientia si charitati jungitur, humana facies utroque perspicaci oculo adornatur, nec minus eorum quolibet illustratur, si tamen sinister à dextero dirigitur, non dexter seducitur à sinistro; nè te præcipitet scientia, ad quatuor quadratæ charitatis regulas examinari debet, hæc enim est mensurarum nobilissima, quæ civitas empyrea, ipsius DEI regia in quadro posita mensuratur, sunt pennæ quatuor sanctorum animalium, quibus ad ipsum Regis gloriæ solium elewantur, ut enim consummatam veræ scientiæ aquiras plenitudinem, observa ordinem, ut id discas præ reliquis citius, quod servit immediatius ad salutem; solertem adhibe diligentiam, ut id nosse affectes ardentius, quod stimulat ferventius ad Creatori serviendum; sinem sagaciter respice, nè sit inanis gloriæ fastigium, sed tui ipsius scrutinium, & proximi salutis incrementum; sunt namque, Ber-

nardo teste, qui scire volunt eo sinè tantum, ut sciant, & turpis curiositas est, & sunt, qui scire volunt, ut sciatur ipsi, & turpis vanitas est, (r) sed sunt quoque, qui scire volunt, ut edificent, & charitas est. Sit quartum, quod præ cæteris rectæ scientiæ documentis pro complemento omnium famulatur, scire quamnam aut digna, aut scitu sint necessaria, nè vel vacetur noxijs, vel inestimabile pretium temporis superfluis & inutilibus impendatur; ut enim contemnere, quæ scienda sunt, deformis est incuria, sic illa discere, quæ aliquando scivisse poenitet, insignis est dementiæ argumentum; plangendi sunt, non diffiteor, meis quin potius contestor lachrymis, qui vitæ doctrinam negligunt, & scire qualiter vivendum sit socorditer contemnunt; nec tamen illorum oportet oblivisci, inter gemitus, imò frequentius convenit deplorare, qui voluntatem Domini scientes, hoc unum sufficere existimant, callere legum volumina, scire, quid fieri debeat, num autem leges impleant, num facienda faciant, non perpendunt; hunc luscæ faciei oculum, talem monoculum non execratur centoculus tenebrarum princeps, non satagit eruere, sed studet eundem conservare, plus quippe suis servit obsequijs, cæcutiente servo; excusat enim sapiens nescium ignorantia, scientem sua scientia severius accusat, sublato amore, qui dexter oculus est, ait Richardus Victorinus, ad solum errorem remanet intellectus, quem sinistram diximus: intelligere quippe, non amare, illorum error exsistit, quæ cum cum cognovissent DEUM, non sicut DEUM glorificaverunt, (s) applaudit quidem forti, dicamne mulieri an virginali sponsæ, applaudit Heroinæ virgini cœlestis sponsus, dum svavi querimoniâ inflicto sagittantis oculi vulnus sic queritur, ut tamen sagittariæ de sauciato corde gratuletur.

*Vulnerasti cor meum soror mea sponsa,
sororem nuncupat, ut suo participan-
tem de sanguine consanguineam com-
mendet; sed sponsæ nomen adjicit, ut
arctiorem dilectionis cognationem lau-
det: sororio scilicet dilectam sibi ani-
mam ditabat privilegio, quando, ut DEI
foret propria, naturæ suæ effecerat con-
sortem; at sponsali eandem subarrha-
bat annulo, quando fragilem suæ ama-
liæ naturam, eandem specie in suæ sin-
gu-*

(r) Serm: 36.
in Cant.

Oculus dex-
ter animæ
Christianæ
debet esse
Charitas si-
nister scien-
tia.

(s) Tr: de Grat:
char: c. 3.

*Sponsus am-
rosè conque-
ritur de spon-
sæ vulnere
per oculum
infecto.*

(t) Jobi: 6.
v. 4.

(u) Ps. 122.
v. 2.

*Servi dum
cæduntur re-
spiciunt ma-
num Domini
cædentis sic
animæ iusto-
rum in aspi-
rationibus suis.*

gularitatem assumpsit personæ; quis crederet fatalem sponsæ vicissitudinem, quis tam feralem expectare auderet re-compensationem? est digna prorsus admiratione recipientis benignitas in sponso vulnerato, indigna est continuante beneficio hæc retributio à sponsa vulnerante; quis non exacerbato ferat animo, quis absque stomachante eloquio referat, benignam vulnerati tollerantiam, insignem audaciam vulnerantis? verum misericors & miserator Dominus, qui nuper fœdæ peccatricis contactum divinis pedibus non retrusit, qui frequentatos osculantis assultus, ad frendentis Pharisæi furorem dissimulavit, imò qui suis licet purissimis visceribus amantem poenitentis animam invisceravit, quid mirum si à sua in fide jam desponsata amatrice sustineat vulnerari, ut possit & ipse cum gemebundo gemere, ac suæ improperare sponsæ, *sagittæ tuæ in me sunt & terrores* (dicebat ille, amores tui dicit iste) *militant contra me*, (t) adeò vehementer, adeò violenter, ut nisi cor feriant, ferire non desistant; sed cur amabo, in uno duntaxat oculorum vulnerat, quæ tamen priusquam sponsæ sublimem sortiretur gradum, psallebat roties, vix non fastidians, aut potius fastidiosa, *sicut oculi ancillæ in manibus Domine suæ, ita oculi nostri ad Dominum DEUM nostrum*, (u) legit Hieronymus, *sicut oculi ancillæ ad manum Domine suæ, donec misereatur nostri*; quænam sint ancillæ huiusmodi, qui tales servi, inquit Augustinus, nec esse arbitratur alios, quàm qui jubentur cædi, *vapulatur servus, sentit plagarum dolores, attendit ad manus Domini sui, quousque dicit, parce, nève in vanum prolatam opinemur allegoriam, declinat ad applicandum, Dominus noster, & Domina nostra Sapientia, jussit nos cædi, & in hac vita vapulamur & tota ista vita mortalis plaga nostra est*; sensit, & forsitan resensit livorem vulneris plagata sapiens anima, non tamen amplius ancilla, sed libera, hac tamen libertate, quâ Christus nos liberavit; quid ageret, nisi cædentem cæderet, cedere non desistat? vulneravit sponsum tam diro vulnere, ut ipsum redamantis DEI cor transfixerit, eundem cogens violenti affectûs impetum sustinere, qui noluit regnum cælorum sinè violentia expugnari; illud nostro deserviat proposito, illud investigare lu-

beat acuratiùs, cur uno duntaxat oculo non gemino vulnerarit? geminis heri rapiebatur & capiebatur oculis, quando delineans deliciosam hujus dilectæ pulchritudinem decantabat, *quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es, oculi tui columbarum*, (x) sed hodie quasi displicuisset alteruter, uno duntaxat se vulneratum adstruit, prævalidam unius extollit potestatem; pulchra in naturali imagine utpote in superbeatissimæ Trinitatis similitudinem effigiata, pulchra in supernaturali eminentia, ob baptismatis gratiæ venustatem; utraque quidem sic omnem mundi pulchritudinem sponsi judicio superexcedens est, ut non tantum ei oblectari sufficiat, quòd sit tam pulchra, sed admirari non desinat dicendo, & dictum iterando, *quàm pulchra*; totam nihilominus sublimis hujus machinæ pulchritudinem orditur ab oculorum venustate, non unum sed ambos numerans, non dextrum vel sinistram nominans, sed geminos commendans; præclarè quo solet more Gillebertus Abbas dualem numerum in oculis exponit, *oculi columbarum sunt, qui nec falli volunt, nec fallere norunt*, (y) caute præponit voluntatis, postponit oculum intellectûs; non falli velle, est charitatis officium, nescire fallere, seu scire non fallere, scientiæ est documentum.

Adstipulatur Carthusianus commentator, sic binam pulchritudinem utriusque oculi considerans, & expendens, *pulchra es in conversatione exteriori, virtuosa, & exemplari, quæ procul dubio sub directorio charitatis regimine exercetur, pulchra quoque in prædicatione salubri, ac edificatoria locutione, quæ sinè communicato doctrinæ scientiæque beneficio non possidetur*. Combinat in iterata binæ formositatis panegyri Philo Carpathius virtutes geminas, quarum una intellectum illuminat, & altera re-ctificat voluntatem, laudat hujus suæ sponsæ pulchritudinem sponsus, nec semel, sed bis, at non modò fide speciosam, verum etiam operibus justitiæ ornatam illam esse declaret, quorum si operum decorem examines, ab una charitatis forma eam reperies scaturire; suam adjiciat Caren-sis Hugo anagogiam, *oculi tui, intellectus & affectus tui, sunt columbarum, id est, simplices sinè plûca, ille in cognitione primæ veritatis, iste in amore summæ bonitatis*; hac tamen duplicis oculi geminâ non ob-

(x) Cant: 4.
v. 1.

*Oculi colum-
barum nesci-
unt fallere,
nec falli.*

(y) Sermon: 22.
in Cant.

*Anima fide &
bonis operibus
imbuta bis
pulchra est.*

obstante prerogativa, uni amborum, soli duorum, illi tantum, non isti etiam, conceditur cor JESU suis jaculis configere, suis ardoribus adurere, suis sagittis perforare; quid hoc prodigij, quid est mysterij singularis? non aliud opinor ego, quam quia est amoris oculus, quia est voluntas uniformis: *vulnus illud cordis dilectio est*, decernit Justus Orgelitanus, inferam ego tacitâ tamen sancti Præfulis veniâ, ergo & vulnerans oculus amoris est, amor voluntatis est; hoc uno si respicias, aspiciens sauciatur, non enim nostrum est aspicere, sed respicere, non nostrum est amare, sed redamare, ipsum testor amatum & amantem dilectum JESU discipulum, & ideo diligentem, *in hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus DEUM, sed quoniam ipse prior dilexit nos.* (2) Sit qualitercunque propensus amor tuus, sit quantumcunque amanti impensus obsequio, expensum non excedit. Hunc ambit erui invidens Angelus oculum in Adæ filiis, hunc excæcari flagitat tenebrarum princeps, retine aquilinam perspicacissimæ mentis aciem, non adversabitur, eminentissimâ sublimis Theologiæ scientiâ non consternabitur, sinister est, non famulatur victoriæ, nisi per dexterum ad pugnam dirigatur, nisi à dextero conflictui adaptetur: non vides, quod qui directius ejaculari flagitant, qui aptius ad metam collimant sagittarij, si ambos habent oculos, sinistram solent claudere, ut dexterum felicius intendant? O quoties conducit plurimum scientiæ pupillam claudere, & solum charitatis oculum aperire! vis cernere, quam sæpè sit impossibilis sinister iste oculus cum visione verâ, imò quam parum non rarò conferat ad videndum? Sævo furore percitus Damascum avolat spirans minarum Paulus, quando proficiens in Judaismo supra multos coætaneos suos abundantius æmulator existeret paternarum traditionum; ut confundatur, dejicitur, prosternitur, ut erigatur ad obediendum, qui obarmatus erat ad persequendum; circumfulget prostratum lux de cælo, & qui privatus charitatis oculo intus illuminari nondum potuit, saltè à foris Divinis splendoribus irradiatur; ad manus trahitur à circumstantibus, nec movetur, utroque cæcus oculo Damascum introducitur, ut illustretur; non enim

oculis mentis poterat videre JESUM, nisi prius cæcatus oculis corporis, subjungit Venerabilis Beda.

Habuit profectò mentis oculum, qui paternarum legum peritissimus Zelotes multas callebat litteras, licet ipsdem tunc ad interitum duceretur, verum hic idem oculus sæcularis scientiæ erudiendus, aut obruente radiorum majestate à luce cælica exæcandus erat in Saulo adhuc monoculo, donec insertus Charitatis oculus Paulum illuminans disflunderetur in corde per spiritum Sanctum, qui datus est ei, quo operante, quo illustrante incæpit discere quomodo scire oporteret, tunc planè quando à primo salutaris scientiæ incipiens rudimento suam confitebatur ignorantiam, interrogans ut nescius, Domine quid me vis facere? (a) En prima Doctoris gentium elementa, primum effatur verbum, breve ut capiatur facilius, utque fidelius retineatur, adeò suum captivat intellectum in fidei obsequium, adeò in principio conversionis suæ fit sicut Evangelicus parvulus ille, ut omnem abjiciat scientiam, ut quamlibet notitiam eliminet, non nisi JESUM scire cupiens, unum duntaxat verbum, & illud abbreviatum audire flagitans & dicere, Domine quid me vis facere? Servus fidelis jam illustrari cœperat, qui voluntatem Domini sui percipere ambiebat; ab illo cæcutiente cæco se cautè segregans, qui Marco Evangelistâ referente juxta viam, bonâ jam præditus voluntate resederat, ad iter veritatis, quam necdum hætenus agnoverat contendens pervenire; veruntamen volentis DEI nutum minimè expectaverat, hinc audit inquentem, quid tibi vis faciam? (b) Ordo præposterus, quando servi voluntatem explorat Dominus, sed necessariò commutandus, erat enim Thimei id est floridi filius! quamdiu quippe sedent floridi in temporalibus, cæcutire non desinunt, nec quæ sit DEI voluntas beneplacens sollicitè inquirunt; non sic Magister gentium, qui suum auspicari magisterium cœpit à voluntate non suâ, sed Divinâ, ut mereretur dexterum voluntatis oculum infusâ, & inflammatâ charitate illustrari, sub cujus gubernante dominio sinister dirigeretur oculus, ut nihil intueretur aliud, nihil se scire ipsos inter discipulos se judicaret, nisi JESUM crucifixum præcipuum

(2) 1. JOAN. 4.
v. 10.

Paulus ante
conversionem
habuit solum
oculum scientiæ
sæcularis.

Adveniente
Charitatis oculo
incæpit
scire, quia
cæpit ut nesciens
interrogare.

(a) Act. 9.

(b) 3. Marc. 10.
v. 51.

Florentes in
sæculo ple-
rumque cæci
sunt.

puum sancti amoris objectum, principale
coelestis sapientiae argumentum, & quid-
nam scire aliud, aut congruit, aut oportet,
quàm illud volumen unum, quàm
librum grandem descriptum stylo ho-
minis, in quo sunt omnes thesauri sci-
entiae & sapientiae absconditi? Hoc
scit & docet charitas, hoc suis prae-
legit discipulis ingeniosus amor, cui om-
nis in via cedere debet scientia, quia
fallibilis viatrix est, quae certò certius
à via deviat, nisi juxta praescriptam prae-
viae charitatis regulam incedat, has du-
as parturientis ad extra Divinae Sapien-
tiae & bonitatis filias, si una cohabitan-
tes in viatoris anima consideres, Saram
Abraham conjugem, & Agar ancillam re-
praesentant; ancilla è domo ejicienda
est, si dominae insultat, sic omnis do-
ctrinae insolentia è cordis tabernaculo
proscribenda est, si adversetur charita-
ti; néve spurium adulterantis puerpuræ
partum omineris, nè peregrinam luxu-
riantis ingenij sobolem calumnieris,
Philonem sic explanantem audi, *Agar*
scientiam & fidem significat, Sara verò vir-
tutem & charitatem; (c) si primam di-
ligis, & cæco præripis oculo secundæ,
si illam aestimas, & istam despicias, ex-
perieris tumidam servæ superbiam; nec
mirare, quia inflat scientia, & patie-
ris justissimum exprobrantis dominae im-
properium; hinc nisi mavis improvi-
dæ levitatis redargui, ancillam ejicies,
& dominam sinè illius consortio in tuæ
mentis thalamo concupisces; expedit
enim magis uxorem revereri, si Sara
est, quàm famulam vereri, si Agar est;
si secus feceris, si intumescens uterum
scientiæ, fructifero charitatis puer-
perio præsumpseris anteferre, hoc au-
dies, quod moderatus Abraham inau-
diit, *iniquè agis contra me;* quod aliud
rigidius est improperium, quàm si ob-
jiciatur conjugii opprobrium iniquitatis?
ego dedi ancillam meam in sinum tuum,
non vago rapta errore vagæ libidinis,
sed nè tibi causa forem, sterilitatis pla-
gâ flagellari, *quæ videns, quod concepe-*
rit, despectui me habet, tanquam à Divi-
no promisso repudiatam; *judicet Domi-*
nus inter me & te, (d) hoc feriuntur ana-
themate perversæ Doctorum mentes,
quæ vanam instantis scientiæ fecundi-
tatem sanctæ charitatis præponunt so-
brietati, si tamen monitæ non resipi-
scant, in adamanda fertilitate imitato-
res Abraham, sed non fidi æmulatores

in arrogantia coercenda; qui enim abs-
que ardore immoderato fœdæ libidinis,
sed casto propagandæ sobolis desiderio
ancillari commercio connubialem post-
posuit thalamum, mox annuit innuen-
ti conjugii, ubi læsam à famula uxorem
auscultavit. Notat subtiliter, nec no-
bis minùs utiliter Lyranus, *sciendum,*
quòd licet Agar esset prius bona & devota
puella, quia tamen non erat in bono con-
firmata, postquam fuerat conjuncta Abra-
hæ in matrimonium, & vidit se concepisse
ab eo, aestimavit, quòd omnia bona promiss-
a semini Abraham complerentur in sua pro-
le, & ex hoc prorupit in quamvis ela-
tionem.

Hæc est congenita acquiratarum sci-
entiarum proprietas vivis coloribus ex-
pressa, quis enim nisi nescius maliitiæ
redarguat scientiam, à solo licet stu-
diosæ rationis lumine oriundam? sper-
ne, si potes Platonis sapientiam, aut e-
tiam Aristotelis scientiam, illam solis
naturæ legibus circumscriptam rejice,
istam ut fide destitutum Philosophiæ
terrestris compendium contemne; pla-
né non plus requiritur, ut quis insi-
piens arbiter judicetur; decor scientiæ
à bonitatis facie non excluditur, nî
sciens abutatur, sed quia abundans fæ-
cunditas prægnantem scientiarum ven-
trem plerumq; efficit tumidum, modera-
tionis nescia hujuscemodi famula insultat
dominæ, renuit obtemperare sub-
dita, recusat à charitate in veritatem
ordinari, ambit effræni libidine in suæ
vanitatis declivium aberrare; quòd si
servili patientiâ sufferre jugum obedien-
tiæ detrectat, ejiciatur à prudenti do-
mûs domino; offensa uxor protega-
tur, ancilla insolens abigatur, patiatur
servili patientiâ injuriam, quæ sibi præ-
cipientis dominæ vendicabat præcellen-
tiam, & si sua cum sobole, quam in-
ter fœcundos Abraham complexus genuit,
si suis cum notitijs, quas laborantis a-
nimæ beneficio parturit, perire vide-
tur in exilio, revertatur ad dominam
suam, & quæ superbam se exhibuit,
nè se subjectam exhiberet, humilietur
sub manu ejus; discat ex allegorica hu-
jus connubialis historiæ parabola quis-
que scientiarum amasius omnem scien-
tiam non plus diligere, quàm charita-
tis famulam, cui ancillari, est species
dominij, cui dominari velle, character
est infimæ servitutis, *Agar concipit, ma-*
gno expendente Gregorio, quando re-

*Agar videns
se fœcundam
insolenter su-
perbivit.*

Agar signifi-
ca scientiam,
sed Sara Cha-
ritatem.

(c) *Lib: de con-*
gres: erudit:
grat:

Cortempta
Sara provo-
cat ad DEI
judicium A-
braham.

(d) *Gen: 16.*
v. s.

Scientia quæ
adversatur
Charitati, in-
star insultan-
tis ancillæ ej-
cienda seu
compscenda
est.

proba mens subditi aut per eruditionem scientiæ se proficere, aut per vitæ conversationem credit, (e) quæ procul dubio tunc dominam suam prægnans despicit, quando ad sanctæ charitatis nutum dirigi expavescit; suam adjungat parcemi- am Augustinus, superba fuit ancilla Sa- ræ Agar, & afflicta est à domina sua pro- pter superbiam, disciplina erat illa non pœ- na; (f) sub hujus disciplinæ præsidio vis scire, quid discatur? scire, quod sciens quilibet per se nihil est, sed quid- quid est, à DEO est, ut propter DEUM sit; vis nosse, quid extra charitatis or- dinem à vilibus hisce ancillulis, ab in- solentibus hujuscemodi scientijs addi- scatur, ad illos, qui hanc ancillam præ- ferunt, Domine Magistros respice, & quonam tandem deveniant à Paulo Do- ctore gentium percipe, ignorantes enim ju- stitiam DEI, & suam quærentes statuere, ju- stitiæ DEI non sunt subjecti. (g) Præclaram prorsus horum Academicorum dixeris sapientiam, omnigenam supremæ rudi- tatis dementiam! glorientur de legis peritia tanquam de consummata Chri- stianæ perfectionis excellentia; exclu- dentes charitatis indispensabilem præ- cedentiam, ipsam excludunt gratiam, & præsumentes de sanitate integra re- spuunt medicinam.

Hos magnus Scientiarum Princeps redarguit Augustinus, *neque vir bonus meritò dicitur, qui scit, quod bonum est, sed qui diligit, (h) huic affinem libet apponere Doctoris angelici sententiam nunquam ab Augustino alienam, qua bonitatis eruitur scaturigo, promanans non à scientiarum rivulis, sed à pro- fluvio Charitatis: virtutes intellectuales conferunt aliquam propensionem ad rem aliquam efficiendam, non tamen conferunt bonum usum, sive voluntatis inclinationem, ut quis ex illis virtutibus operetur; quid verò aliquali propensione debilius, quæ quovis Austri spiramine abigitur, nè dicam violentante furibundi Aquilonis impetu dilaceratur, virtutes autem morum (prosequitur Angelicus) con- ferunt bonum usum, sive eam voluntatis propensionem, ut quis agat ex ea virtute, quam sibi comparavit, (i) quod si virtu- tum quælibet si (modò moralium ordi- ni sit inserta) hoc gaudet privilegio, quousque Theologicarum virtutum prin- cipis, & cæterarum omnium directri- cis, quousque prærogativa sublimabitur*

Charitatis? sinè hac nescitur, quid- quid discitur, nam licet scientiam sinè Virtutes mo- Charitate reperiri nunquam negandum rales plus sit, non tamen hoc insigniri meretur longe præ- nomine, nisi inter angusta naturalis stant intelle- notitiæ limina restringatur, unde con- ctualibus, cludit Augustinus, est ergo in dæmonibus scientia sinè Charitate, & ideo tam infla- ti, id est, tam superbi sunt, ut honores divi- nos & religionis servitutem, quam vero DEO deberi sciunt, sibi sategerint exhiberi, (l) Sed quàm exilis hæc sit scientia (l) Lib. 9. de superbientium Angelorum, quanti in civit. 6. 20. sapientum trutina sit æstimanda pon- deris, sapientissimum Ecclesiasten con- sule, quidve suo præcipiat discipulo, nî velis decipi à deceptore angelo, fina- liter attende: quodcunque potest facere manus tua constanter operare, celeriter ob brevitatem temporis, quod est ali- gerum, ut avolet, ut, dum tempus ha- bemus, operemur bonum ad omnes; continuer, nè interpellans otium ro- bustam mentis enervet sinceritatem, ut enim cautus Siracides comminatur, se non in timore Domini tenueris te instanter, citò subvertetur domus tua, (m) ferventer (m) Eccl. 27. tandem, mollis enim, & dissolutus in v. 4. opere suo, illi fraternæ jungitur cognationis vinculo, ut adstruit proverbialis Salomon, qui sua consuevit opera pro- digere & dissipare; cur autem hanc ce- leritatem ab operante flagitet, cur hunc perseverantem in opere exigat fervo- rem, subjungit illicò, quia nec opus, nec ratio, nec scientia erunt apud inferos, (n) legi Carensem desuper præclare di- (n) Eccl. 9. scurrentem, opus, ratio, scientia, & sa- v. 10. pientia hic habent usum, ibi fructum, nec discrepare audeo, qui novi irrevocabi- lem Divini Spiritûs sententiam inter compendiata veritatis proverbia exara- tam, date ei de fructu manuum suarum, (o) non minùs tamen arridet sublimis (o) Prov. 31. Carthusiani elucidatio, qui illo ab hor- v. 31. ribili tormentorum ergastulo usum ra- tionis ad discernendum salubriter, sa- pientiam ad contemplandum Divina, nec non scientiam ad considerandum pœni- tentialiter propriam conditionem, om- nimodè excludit; illorum denique con- siderationem damnatis attribuit Thomas angelicus, quæ augent doloris violen- tiam, & infernalium miseriarum ac- cumulant tormentum, hic finis est e- lapsi temporis, hic fructus est violatæ arboris, hæc est conclusio scientiæ in- flantis.

Non est recordatus scabelli pedum suorum
in die furoris sui.

Sermo Tertius.

Doctores scabello DEI comparantur, quod
retruditur à Divinis pedibus, quando ineptum est,
exaltatur verò, si aptum est.

Scabellum, si consideres, est digni-
tatis indicium, sublimitatis sym-
bolum, & pariter humiliationis
mysterium, abjectionis simula-
rum. Coronatus David genuinus Divi-
næ voluntatis interpres, dum præcipit
humanis exaltari affectibus, concelebrari
laudibus Altissimum, velut id minùs suffi-
ceret, adjungit, & *adorate scabellum pedum
ejus*, (a) quòd si Divino annuntiante spiri-
tu coelum illi sedes est, terra autem sca-
bellum pedum suorum, quis non cum
Augustino hunc adorare expavescat, nè
damnet illum ille, qui fecit coelum &
terram, verùm anceps ac fluctuans ad
illum quantocyùs convertere, qui ter-
ram de terra voluit assumere, quando
carnem de carne Virginis, suæ Divinita-
ti voluit adunare DEUS homo; scabel-
lum pede est inferiùs, cui subjicitur,
ut sedens innitatur; humanitas est Dei-
tate Verbi longè submissior, cui pro-
voluta subditur, ut ei in omnibus sub-
jecta famuletur; hoc igitur scabellum
proponitur adorandum, ut homo pulvis
& terra in terram rediturus absque rea-
tu criminis adoret terram benedictam,
benedixisti enim, ut idem Psaltes oc-
cinit, *benedixisti Domine terram tuam*, (b)
qui quondam maledixisti terram no-
stram ad spinas & tribulos condemnan-
dam, benedixisti postmodum terram
tuam, quæ sanctum est scabellum pe-
dum tuorum, ab omni viatore adoran-
dum; adorans tamen non quasi terram
intuearis, velim, sed illum Sanctum
memorare sanctorum omnium Sanctifi-
catorem, cui supponitur in scabellum;
non hæreas in terra, nè agglutinetur
venter tuus, sed ad spiritum, ut vivi-
ficeris, respice, hoc enim dicit spiritus
oris nostri Christus Dominus, *spiritus
est, qui vivificat, caro non prodest quidquam*,
(c) horres, qui audis carnem Domini
cam se ipsà non prodesse, sed conso-

latur timidum, & nescium erudit Au-
gustinus, hac nostro accomodà propo-
sito paritate; comparat ingeniosus A-
fer inflantem sinè charitate scientiam
cum carne, quæ sinè vivificante spiri-
tu nihil prodesse declaratur; sicque di-
ctum existimat, caro non prodest quid-
quam, quando Apostolico conformiter
oraculo scientia inflans cognominatur,
*adde ergo scientiæ charitatem, & utilis e-
rit scientia, non per se, sed per charitatem*,
*accedat spiritus ad carnem, quomodo ac-
cedit charitas ad scientiam, & prodest plu-
rimùm*. (d) Cur alioquin Verbum ca-
ro fieret, cur incarnaretur DEI Filius,
cur nos inhabitare cuperet, cur vellet
suà nos carne pascere, suo nos sangvi-
ne potare?

Venturum in nostræ calamitatis or-
bitam Propheticus præviderat oculus
dominantium Dominum, sed in assum-
pta carne, hinc adorandum intimave-
rat scabellum pedum ejus, sic tamen,
ut innixam huic scabello adorare in-
tendas Divinitatem; nam propter hanc
adoras assumptam humanitatem; hinc
legit acuratus Arabs, *magnificate & a-
dorate vestigium pedum ejus*: vestigia ad
viatorem pertinent, non ad compre-
hensorem; viatrix caro fuerat, quam-
diu Verbum caro factum inter nos ha-
bitans perambulabat regionem morta-
litis nostræ. Quid digniùs, quid est
sublimiùs hoc scabello? unum est, cui
aliud associari non potest, sed nunquid
hoc tantùm conscendes Domine, ut à
Divinis tuis pedibus glorificetur? indi-
gent pedes Domini in terris adhuc a-
lio, per quod à terra ad sui sublimi-
tatem solij ascendatur; quotidiana nos
docet hoc necessitas, si enim in altum
nequimus, aut diffidimus ascendere, ut
ascendamus saltèm faciliùs, ac oportu-
niùs, innitimur scabello. Exaltatus sua
in

*Sicut scientia
per se est in-
flans, conjun-
cta tamen.
Charitati
prodest, sic ca-
ro Christi di-
vino suo spiri-
tui adunata.
(d) Tract. 27.
in Joann.*

*Scabellum pe-
dum DEI est
humanitas
Christi.*

(b) Ps. 84. v. 2.

(c) Joan. 6.
v. 64.

(e) Ps. 107.
v. 17.

Peccator est
civitas de-
structa, non
valens per-
tingere ad
cœlestem Je-
rusalem.

(f) August.
in Ps. 69.

in Majestate DEUS, quâ ratione ab ima attingatur creatura, qui etiam humiliatus ipsâ humiliatione sui, nostram super excedit exilitatem? *quis deducet me in civitatem munitam, quis deducet me usque in Idumæam?* (e) vox est sollicita cordis anxij, est clamor inquirentis, est votum exoptantis, illius arbitror, qui elongavit fugiens, & mansit in solitudine; legunt septuaginta interpretes, *in civitatem circumstantiæ*, & aptius, pro præsentis, Chaldæa sonat periphrasis, *in civitatem destructam*, quo nomine, tot obvallatam mœnijs, quot cinctam sce-
rum obstaculis peccatoris animam si cum commentatoribus intelligas, cujusnam sit intrandi desiderium intelliges, non esse alterius quàm incarnati verbi vocem recognoscas; quis ascendenti scabellum subjiciet ut abyssus miseriæ quæ deorsum est, abyssum invocet misericordiæ, quæ desursum est, ut ruinata civitas incolæ impietatis jungatur cœlesti Jerusalem, quæ urbs est completæ sanctitatis, ut JESU pedibus rursum peccatrix anima adgeniculetur? *quis deducet me in Idumæam?* est clamor suspirantis; est amor singultientis! est sonus anhelantis! est tonus approximantis! quis deducet me in Idumæam? subjungit optantis intentionem, motivum flagitantis, insignis Carthusianus, *ut eam mihi subjiciam*; quod si juxta communem Interpretum explanationem, Idumæa est ea terræ portio, quam Esau inhabitavit, & Edom dicitur. Ad perduellem peccatorum regionem ea volant suspiria lachrymabundi Redemptoris, ad idololatrarum Babylonem hæc properant lamenta, dicam nostro conformius tempori, ad hæreticorum pleno affectuum remigio properant contubernia, ut dissipentur, ad acatholicorum venire accelerant, territoria, ut illuminentur. Idumæa siquidem vertitur rubea vel terrena, illorum scilicet patria, qui terrena sapiunt, & nesciunt superna, terrestres à cupiditate, rubens ab implacabili crudelitate, *quis deducet me in Idumæam?* vociferatur Rex gloriæ, id est; explanat sæpe commemoratus Pater, *ut regnem etiam in terrenis, ut me venerentur etiam, qui de me non sunt, qui de me nolunt proficere*, (f) & forsan clarioribus exponit terminis subtilem periodum Augustini moralis Hugo, *quis deducet me in civitatem munitam? id est*

in populum gentilem, qui est civitas munita contra DEUM, & vallata muro infidelitatis, (g) quis alius quàm aliquis eorum, qui possit dicere, *lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis*, (h) hi sunt Divinæ legis promulgatores, cœlestis Verbi seminatores, rudium animarum instructores, militantis Ecclesiæ propugnatores, qui lingvis & calamis invasam protegunt, inquietatam ab hostium insultibus defendunt; qui bona fidelium studia suis literis adjuvant, & virulenta inimici hominis conamina ab electorum finibus propulsant, hos zelus Domini excruciat, & periclitantium peccatorum salus ambigua, plagis & curis indefinenter onerat, ac delassat. Hi sunt scabellum, quo mediante terrena mens ex imo vanitatum erigitur, & Conditoris sui pedibus, ut sit vicinior, erecta approximatur.

Legeram aliquando, vos forsan sæpius latens mysterium assiduâ meditatione recoluitis, præcipiente Altissimo legislatorem Moysen Aaronis socium, stipatos geminis comitibus Nadab & Abiu ac septuaginta senioribus circumfusus, in declives sacerrimi montis terminos ascendisse, ibique tremante palpebrâ Sanctissimam DEI faciem humana repræsentatam in effigie suspexisse, *viderunt DEUM Israël* id est subnectit purpuratus Hugo, illam nubem gloriosam vel speciem humanam in qua loquebatur; illud quod additur auditu est mirabile est & difficile explicatu, *sub pedibus ejus quasi opus lapidis saphyrini, & quasi cœlum cum serenum est*, (i) adjungit commemoratus Pater *ut scabellum pedum*: grande spectaculum, illustre amantis DEI simulachrum, per quod designabatur Lyranis testimonio quod erat assumpturus naturam humanam; veruntamen quid huic humanando Numini cum lapide saphyrino suis substrato pedibus, mutua conventionis est commune? *quasi opus lapidis saphyrini* substernitur in scabellum, legit Hebræus quasi opus lateris saphyrini; quâ commendabili figurâ reducebatur attonitis spectatoribus in memoriam, ærumnosa nimium anxietas, quam sustinuerant compaginando lapides in Ægypto, illustre suppedaneum futuri Redemptoris, seu ex lapide seu ex latere saphirino coagmentatum, cœlorum æquabat pulchritudinem, jucund-

(g) In Ps. 59.

(h) Ps. 118.
v. 105.

DEUS deducitur in corda peccatorum per Doctores ac prædicatores.

(i) Exod. 24.
v. 10.

Homines docti sunt scabellum DEI.

(l) Ps: 18. v. 1.

cundam coloratarum nubium serenitatem præludebat; quo luminoso cœligenæ venustatis schemate qui designantur aptius, qui figurantur verius, quam Sancta prædicatorum agmina, quàm radiofa erudientium Doctorum collegia, de quibus per Psalmistam dicitur, *cœli enarrant gloriam DEI*, (l) lucent velut solares regiæ, velut stellarum patriæ, dum vel prædicando suos in terram effundunt radios, ut frigida terrigenarum corda in tenebrosa peccatorum area illuminentur, pariter & informantur, vel edocendo vim spargunt luminis, quo spissæ errorum tenebræ profligentur; sunt fulgentissimum Divinorum pedum suppedaneum ac scabellum, quo adjuvante, quo sublevante errantes Adæ filij ex ima lachrymarum valle ad sanctæ Sionis montem valeant scandere, & post tollerata Ægyptiacæ calamitatis onera ad intuendam DEI faciem pervenire; dicam liberiùs, calceata Deitas, incarnata Divinitas hoc utitur scabello, ut suas cum filiis hominum habiturus delicias nostrum descendat celerius ad desertum; seu illud intelligas, quod terram inviam desertam & inaquosam David nuncupat, absque via Veritatis, absque aqua consolationis, & mundus est, qui nunquam viam habuisset, nî ille, qui Via & Vita est, in mundum descendisset, seu illam respicias solitudinem, in qua non alios, quàm solos filios Israël reperies peregrinantes, & est Christianæ perfectionis sublimis altitudo; promisit quippe adhuc in amœnissima, in illa felicissima constitutus deserti regione, à cujus delectabili amplitudine jam tunc pastorum princeps relictis nonaginta novem ovibus, ut unam, sed perditam quæreretur, discedere flagitabat, promisit, inquam, apud Prophetam suum, *in Idumæam extendam calceamentum meum*, (m) in quo mysterioso calceamenti schemate calceati, seu incarnati Redemptoris nostri Evangelium præfigurari commentatur Carenis Hugo, sicut enim calceamentum ex mortui animalis pellibus conficitur, sic Evangelium ex morte Christi consummatur, nec suis destituitur corrigijs, quibus constringatur, mors enim Christi ligat pedes affectuum, nè extra limites relaxentur; cuiam autem alteri calceamentum hoc innititur, quàm exarantibus sacrorum Doctorum calamis, & eloquentibus sanctorum Præ-

(m) Ps: 59. v. 10.

dicatorum lingvis? dum enim in omnem terram exivit sonus eorum, dum explanantia commentatorum volumina, infames hodie dum stridentium hæreticorum eliminant calumnias, per omnes mundi angulos diffunditur intemperate Evangelij Veritas, & calceamentum hoc huic innixum suppedaneo, calcet intumescens mundi superbiam, & ipsam tenebrarum principis conculcat regionem.

Verùm ut calceato cœlorum Domino deserviat in scabellum, sit quasi opus lapidis saphirini est necesse; continet quippe lapis iste coloris aërei similitudinem, nec enim Evangelica Veritas ab alijs commodius quàm ab illuminatis mentibus concipitur, ut postmodum in aliorum cordibus pariat, nec istud sufficit, sed debent insuper quidquid terreæ est nigredinis despicere, & sola, quæ cœli colorem exhibent affectare, testor Gregorium sic instar magni Pontificis differentem, *per saphyrum, qui ætherei est coloris, testamenti novi congruè prædicatores accipimus, qui carnalis propaginis desideria postponentes, cœlestia sola sectati sunt*, (n) qui enim hanc negligens pulchritudinem, vel hanc contemnens puritatem, solam continere nititur duritiem, qui solam assumptæ Divinitatis exteriorē spectantibus oculis speciem, percipientibus auribus solam superbientis eloquentiæ exhibet elegantiam; illi hæc nuda DEI veritas auferretur à corde, nec nisi inanis rabulæ lingua relinqueretur in ore, nec enim mentiri potuit erudiens Jobum spiritus, qui cuiam suam impertitur sit sapientiam, vel cui subtrahitur, revelare dignatus est in figuris, *non conferetur tinctis Indiæ coloribus* (o) India quippe nigrum vel pariens vel nutriens populum, immundum à suæ vanitatis fuligine mundum denotat, in quo non nisi obscura à peccatorum sordibus vita gignitur, vix aliquis veræ sinceritatis candor reperitur; illis proinde quos inflans scientia suis deturpat fucis vera sanctorum scientia, intemperate incarnatæ sapientiæ doctrina non confertur, *qui dum intendunt eloquentiæ, censurat luxuriantem hujusmodi Doctorum arrogantiam* Pater sanctissimus, eorum dicta *quasi pulchrâ apparent specie & fucatione tincturæ*, quam ut detestaretur Paulus suis declarabat Corinthijs, *Sermo meus & prædicatio mea non in per-*

Calceamentum Christi est ejus Evangelium quod extenditur per Sanctos Doctores.

(n) Lib: 18. mor: c. 27.

Veritas DEI auferretur à corde vani prædicatoris.

(o) Jobi 28. v. 16.

sua-

(p) 1. Cor. 2.
v. 4.

Sapientiae vera exosa est
garrulitas
inanis.

(q) Exod: 25.
v. 31.

DEUS homo
est candelabrum aureum
ob puritatem,
ductile ob
passionem.

(r) Ps: 109. v. 1.

(s) 1. Joan: 4.
v. 16.

suasibilibus humanae sapientiae verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis, (p) suadebat siquidem Divinis rationibus non humanis, quae enim antequam fieret quidquam, à principio jam ordinata fuit sapientia, principium corruptibile refugit, verbosamque inanis eloquentiae garrulitatem odit; cuius si genuinum intueri flagitas symbolum, illud in templo Domini, Divino conformiter imperio erectum contemplare candelabrum ductile de auro mundissimo, (q) nec enim nisi Doctor sit mundi candelabrum, doctoris nomenclaturam promeretur, cui ut in excelsu luceat, incarnatam DEI Sapientiam æmuletur, in cuius lumine peccator quilibet quibuslibet circumfusus foret tenebris, lumen videret Veritatis, an non candelabrum ex auro purissimo conflatum erat, qui naturam nostram sine culpa susceptam suae conjunxit naturae in unitate personae? nec minus fuerat ductile, quando perfectus in Virginis utero DEUS homo cepit torqueri doloribus, angariari mœroribus, continuans in cruciatibus ac ærumnis usque ad mortem crucis, huic nisi assimiletur Prædicator Evangelij, & scripturarum Doctor, scabellum erit repudiandum, non ascendendum-conterendum, non adhibendum, de quo Pater dicat ad Filium: *ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*, (r) ut conculces eos in ira tua, cuius est æquitatis proprietas, superbiorum & sublimium corda propria virtute calcare; sic conculcatur inflans scientia, quae charitatem suis vult pedibus subjicere, in vanis cogitationum quisquilijs sepelire.

Vis nosse verum præconem Veritatis electum æternæ Sapientiae Doctorem, qui constituitur ab ordinatrice Providentia super gentes, & super regna, non ut dominetur mancipijs, non ut cumuletur divitijs, non ut honoretur obsequijs, sed qui accipit verba Verbi in ore suo, ut evellat, & destruat vitia, ut disperdat & dissipet iniquitatem peccatorum, ædificet & plantet innocentiam justorum; est solus ille, qui charitati subditur in scabellum, nam asserente dilecto Veritatis discipulo, *DEUS charitas est*. (s) Est omnis, & solus ille, cuius intellectus suarum passionum Dominus, dicet domino meo, id est, humanae voluntati (hæc enim in regno

animæ habet dominium, per directricem sanctæ charitatis formam deificatæ) sede à dextris meis, id est subjungit purpuratus Hugo, *in bonis spiritualibus requiesce*, difformis longè ab illa liberi arbitrij potentia, quæ instar avis fatuæ inquieta circumvolat, ac tandem in caducarum voluptatum sterquilinum, vel in divitiarum laqueos se reclinat. Sed forsân scrutari libet, quinam sint inimici illi, qui ponuntur sub incarnatæ Sapientiae pedibus, sedentis ad dexteram Patris, ponuntur, inquam, ut locum habeant non gratiæ, sed pœnæ, non ut scabellum retinendum, sed retrudendum, cuius non recordabitur Dominus in die furoris sui? interroganti respondet, eos assignans Augustinus, *quibus inania meditantibus dicitur, quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania*, (t) non ferit cogitantes, sed premit meditantes, quod propriè videtur studentibus ac literatis appropriandum; ijs videlicet, quos mundus sapientes æstimat, sed æquus arbiter, apud quem sapientia mundi est stultitia, ad chorum fatuarum virginum relegat, & condemnat; quorum si lectiones audias in cathedris, quorum si sermones discutias in pulpitis, invenies si cautus auditor fueris, quod aliud per fallaciam prætendant exterius, aliud sibi interiorè reservent; quorum doctrina & prædicatio ambit videri sermonis nitore florida, fucato splendore verborum fulgida, non veritatis integritate candida, non simplici intemeratæ sinceritatis fidelitate casta. Juvat proinde nonnullas sapientum parœmias contexere, ut quidnam acquirendæ faveat sapientiæ, quid noceat obtinendæ, quidve acquisitam abigat, quidnam obtentam conservare valeat indoctis pariter, ac doctis innotescat, & quia primum cuiusvis principium, unde sit, quæritur, hinc pariter de originaria istius scaturigine apud Jobum investigatur, *sapientia ubi invenitur, & quis est locus intelligentiæ?* (x) hæret attonitus ad abditam in ipso æternitatis concavo quæstionem, & velut nescius resolvere quam resolvendam proposuerat, respondet non decidendo, *nescit homo pretium ejus*; utque indagantem à casso deterreat frustranei laboris impendio, subjungit, *abyssus dicit, non est in me, mare loquitur, & non est mecum*, ubi non lateat, indicatur, non tamen,

Qui vanis studiis occupantur scabellum pedum DEI sunt, sed retrudendum.

(t) Aug: in Ps: 109.

(u) Job: 28.
v. 12.

*Incarната
DEI sapientia
non invaditur
à turbulentis
saeculi flucti-
bus.*

(x) Lib: 8. c. 22.

(y) Joan: 12.
v. 27.

(z) S. Ambros.
de interpel:
Job. Lib: 1.
c. 9.

(a) Isa: 55.
v. 1.

men, ubi pateat, annuntiatur; ubinam sit, inquiritur, & ubi non sit responderetur; quasi abyssi profunditatem prætereat, & maris latitudinem excedat, omittit sensum literæ moralis Papa, utque difficultatem demonstret esse mysticam, transit ad nobilem grandis mysterij anagogiam, Christo, quem nuncupat Apostolus, DEI virtutem & DEI sapientiam investigationis sensum applicat, cujus, quia Divinitatis principium est inscruutabile, gratuitaque incarnationis pretium inæstimabile, ubinam inveniatur, quasi sollicitus interrogatur, & quisnam locus sit, quò ejus constringatur circuitus indagat, eo scilicet loquendi genere, quo in angustiis quisque deprehensus, cum remedium subventionis non invenit, fateri solet, quia quid faciat, nescit, (x) consimilem adhibuit allegoriam Mediolanensis Ambrosius, dum immutabilem in hac examinantis Jobi paræmia æterni Patris Sapientiam amictu carnis circumdatam reveretur, de qua interrogatum mare non esse secum dixerat, quia vita nostra turbulentis saeculi fluctibus inquietata Divinitatem ejus non conturbabat, quantumvis animam ipsamet sapientiâ turbatam affirmavit, nunc anima mea turbata est, (y) non enim æquè Divinitati appropriantur ærumnæ creati corporis, nec sinè gravi Creatoris injuria humanæ infirmitatis calamitas Divinæ attribuitur naturæ, concludit proinde sublimis Doctor, si vis eam invenire, calca fluctus hujus mundi, sicut calcavit Petrus, & ambula super aquas hujus saeculi, & porriget tibi dexteram sapientia, sicut porrexit & Petro. (z)

Sed nos, qui participatam hujus incomprehensibilis sapientiæ justorum sapientiam commendamus, in literali sensu tenui pedissequo repimus, non rapimur cum evolante Paulo in tertium cælum, ut ea, quæ in terris investigare non possumus, addiscamus, quasi aut illudendo credulis, aut curiosis exprobrando invitans Isaias dixerit, omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite, (a) quo oblatarum aquarum profluvio quid aliud, quàm divinarum sermocinationum abundantia intimatur, sic textum hunc Gregorio explanante, qui ergo argentum non habent, ad aquas vocantur, quia nimirum gentilitas, quæ scri-

pturæ sacræ præcepta non acceperat, sacri eloquij inundatione satiatur, (b) nec minus sapienter consulit proverbialis Salomon solerti discipulo, inclina aurem tuam, & audi verba sapientium, (c) gemina invitatio impossibilitatis metum abjicit, spem resolvendæ quæstionis prodit, dum enim ubi investiganda non sit, decernitur, negatione ipsâ ubi invenienda sit subtiliter insinuat; non invenitur ergo in terra sècaviter viventium, id est in anima voluptuose & deliciose viventium, exponit moralis Hugo, si namque hujus beatæ viatricis vestigium foret in viridario voluptatis inter carnis blanditias, & corporum delectationes, ei profectò insidiatus fuisset sapiens, nec conclusisset, cor sapientium ubi tristitia est, & cor stultorum ubi latitia. (d) nec tamen illam intellige tristitiam saeculi, à temporali adversitate oriundam, quæ prædicante Apostolo mortem operatur, & Salomonis proverbio non minùs cordi officit, quàm tineæ vestimento, sed illam, quæ secundum DEUM est, & pœnitentiam in salutem stabilem operatur; hanc salem dixeris, quo sapientum deliciae consperguntur, nè exultantium mentes corrumpantur; est lascivæ voluptatis adversaria, quam voluptatem profligare à sapientum cordibus satage, nî velis illam salutarem pœnitentiâ concomitante sapientiâ, à voluptuoso terrenarum illecebrarum prostibulo profligari, quæ ambæ cū tristitia sociali consortio domum luctûs inhabitant, nè delirantes Adæ filios in domo convivij perituros ad sonitum organi & ad applausum tympani suâ præsentia lacestant, non igitur in olorino adulteræ voluptatis lectulo inquire sapientiam, si castis hujus sponsæ amplexibus exoptas delectari, quia quisquis adhuc hujus vitæ voluptatibus pascitur, ab æternæ Sapientiæ intellectu separatur, inquit Gregorius, (e) si enim huic conjunctus prudenter saperet, se segregatum à veris delicijs plangeret, ejectum à veræ voluptatis paradiso jacturâ irreparabili, non mediocriter deploraret; sic sapuit, dum post omnimodas voluptatum delicias ploravit Rex Jerusalem, qui dedit cor suum, ut sciret prudentiam, & stultitiam, istam declinaturus, illam conservaturus; sic quippe sapienter singultit, qui addit scientiam, addit & dolorem, vel velut legunt alij, qui apponit scientiam, apponit & dolorem, (f) illam intellige

(b) Lib: 6.
mor: c. 3.

(c) Prov. 22.
v. 17.

*Sapientia non
reperitur in
anima cadu-
cis voluptati-
bus immersa.*

(d) Eccl: 7.
v. 5.

*Sapientia est
sal, quo asper-
gitur anima,
nè in delicijs
computrescat.*

(e) L. 8. mor.
c. 24.

(f) Eccl: 1.
v. 18.

*Scientia San-
ctorum habi-
tat in domo
luctus & plan-
git ea, quæ
ob peccatum
amisit.*

exploratricem boni malique cognitio-
nem, quæ Augustino commentatore fa-
cit hominem non foris se jactantem,
sed intus lamentantem, hæc plena san-
ctorum sapientia est, quæ quanto pro-
fundius scrutatur, quid amiserit, plus
cogit scientem agnoscere ingentem æ-
rumnarum congeriem, quam invenit;
trutinat quippe æquâ balance discer-
nentis judicii multimodam originalis
innocentiæ beatitudinem, cum exe-
cranda lascivientis concupiscentiæ abo-
minatione, svavissimum fructiferæ tel-
luris territorium, cum sterili tribulorum
& veprium senticeto, exoptatissimum
beatarum mentium consortium, cum
mendaci fallentium adulatorum com-
mercio, continuam innocentis auræ tem-
periem cum tempestuosa furentium ven-
torum rabie, inæstimabilem jubilantis
animi requiem, cum lamentabili excru-
ciantium curarum inquietudine & præ-
teritæ felicitatis memor, præsentem
periculosæ prosperitatis vertiginem a-
bominatur, pensat dein discrimina, qui-
bus continuâ resolutione subjacet, qui
sinè quovis periculo subsistere valuisset,
si virulentum oblata scientiæ illicium
respuisset, si minùs serpenti pessimo,
quàm Conditori optimo credidisset, con-
tinuis proinde querimonijs mortuæ feli-
citati suæ in domo luctus ferele mau-
solæum erigit, nec ad fastidiosa, quæ
celebrantur in domo convivij solamina
attendit, aut accedit.

In faciem hujuscemodi sapientis
respice, & ex rugatæ frontis indicio
ex distillantium oculorum indefinente
stillicidio, quânam prematur curarum
gravedine, quâ desideriorum stimule-
tur amaritudine solerter meditare, *re-
nuit consolari anima mea*, sonat & to-
nat magis luctifona psallentis cytharæ-
di sapientia (g) discant potentes sæcu-
li, qui hic & nunc habentes consola-
tionem suam, obortum quemque fasti-
dientis animi mœrorem, vino & sice-
râ absorbere satagunt, opiparas inter
epulas lautis obsonijs suppressere, ex-
undantium divitiarum memoriâ abole-
re, convolantium amicorum societate
contendunt delinire; discant ab edo-
cente hoc Judæ & Israël principis sa-
lubriter plangere, nè salutaris gemitu
postposito cogantur æternas inter la-
chrymas lugere; luget ab æviternis su-
pernæ solymæ delicijs excidisse, luget

(g) Ps: 74.
v. 4.

*David renuit
consolari ob
rememorata
peccata sua.*

se consolationem à potentis monarchiæ
opulentia quandoque admisisse, luget
effrœni semel oculo regali in solario,
hoc infelici tempore, quo solent reges
ad bella procedere, lascivientem in-
tuitum dissimulanter indulgisse; nec
voluntariam arrogatæ suspicionis indul-
gentiam dixeris, aut genuinam Davidi-
ci luctus scaturiginem dubitaveris,
hanc enim afflictus commemorat, dum
ad authorem suum, quem offendisse
se inconsolabiliter conqueritur sic ge-
mebundus clamat, *dixi, in excessu men-
tis meæ projectus sum à facie oculorum
tuorum*, (h) legit Cassiodorus, *in pavore*
meo, & Symmachus, *in percussione mea*
territus quippe tum ponderati crimi-
nis immanitate, tum amplius immen-
sâ offensi Numinis Majestate, plangebat
se suo privatum scelere ab illis divi-
nissimi spiritus oculis, de quibus vatici-
cus Zacharias prælagivit, *super lapidem*
unum septem oculi sunt, (i) quo oculorum
numero universa septiformis Spiritus
gratia adumbratur. Hæc est amaritu-
do amarissima sapientum, qui dum ad
comitantes præteritarum culparum um-
bras respiciunt, nullis terrenarum vo-
luptatum delicijs gementem animum
substernunt, hic sua figuntur corda, ut
affigantur tristitiæ sed salutaris, dum
bullientia stultorum corda affiguntur
limo profundi, ut luteis ut sordidis
vanitatum voluptatumquæ pulveribus
infigantur, sentinis immergantur; con-
cludat proinde, quisquis ad sapientiam
aspirat, quisquis erga scientiæ perfe-
ctionem flagrat, eam non inveniri sci-
at in terra suaviter viventium, qui a-
dèdò insipientes sunt, ut maximorum
bonorum jacturam sinè mœrore pera-
gant, nec non ad minima caducæ bo-
nitatis illicia jubilent, gaudeant, ac
exultent, dum interim qui ad sobrie-
tatem sapiunt, cum sapientum princi-
pe ipsum errorem deputant, & gau-
dio impropèrantes dicunt, *quid frustra*
deciperis? aviam igitur stultorum viam
declinantes, à terra suaviter viventium
celeriori vestigio recedentes, ubinam
videns habitet, ubi nam hospes sapi-
entiæ reclinet caput suum, ut requie-
scat, investigare prosequamur; reco-
gitantes reflexione solidâ & concluden-
tes; si suavem fugit mollitiem regina
scientiarum sapientia, confugit ad ar-
duam adversitatis semitam, suos inter
defatigantia laborum impendia, inter

(h) Ps: 30.
v. 23.

(i) Zach: 3.
v. 9.

*Facies oculo-
rum est San-
ctus Spiritus
cum donis su-
is.*

*Scientia de-
clinat molli-
tiam otij, &
laboris exer-
cicio se dele-
tat.*

*Salamonis
thronus stipa-
batur leoni-
bus & bobus,
quia sapien-
tia aquiritur
vigilantiâ &
labore.*

anhelantia studiosorum conaminum suspiria, inter assiduas oculatæ noctis vigilias, inter illustres fulgentis Hesperii tenebras expectatura commilitones. Quod si terrificus in hanc apprehensarum difficultatum voraginem intuitus sinistrum effœminatis quorundam animis mentiatur exitum, quid subsequatur ad sollicita prolixioris studij impendia maturiori scrutinio discutiamus. Ite mecum meticulosæ Sionis filiæ non fortes filij, ad pretiosum coronati Salamonis folium viciniùs accedite trepidantes; fulget ab aurea radiantis metalli Magnificèntia, candet à nitidissimi eboris opulentia, in auro ut delinearetur scientiarum dignitas, in ebore candidissimæ virtutis sinceritas dignosceretur; coronabatur regale ferculum sumptuoso coruscantium pyroporum supercilio, Augusto purpurei ascensûs ministerio elevabatur, *ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis libani*, genuinum requiescentis sapientiæ thalamum: de lignis, quæ nulli abnoxia putredini, corruptionem nesciunt, corrodi se à vermibus non permittunt. In libano virginalis candor exprimitur continentia, ut cui innitatur sapientia lectulo, à suis amatoribus dignoscatur; qui tamen ut firmo suffulciretur fundamento, columnis inhærebat argenteis, quarum sonoram venustatem considerans Gillebertus ait, argenteas linguas intelligit de Sacra Christum pagina resonantes, nè massa plumbea os impediat, nè nihil loquatur de supernis, totum sonet & dissonet de terrenis.

Nè verò excubiale desideraretur præsidium gemino leonum boumque satellitio (ut septuaginta commentantur interpretes) stipabatur; insinuabatur videlicet insigni hoc mysterio pulcherrimam pacifici regis amasiam cœlestem sapientiam, leoninâ solùm vigilantia investigari, ut, ubi sit reperiatur, laborioso solùm conamine, quo solent boves obrui, eandem reperiri, uno indefessi laboris impendio comprehendendi; est suus in annunciando Veritatis verbo labor, est pariter in audiendo, sed major omnium in addiscendo, à primæ quippe transgressionis pœna, in sudore vultûs panis editur, in quo si sapientia communi expositorum arbitrio absconditur, ut ematur, sudare præstat in emendo, collaborare in studendo, quàm mori je-

junando, quàm sepeliri in ignorantia rumulo famendo, & abstinendo; eò namque mens studiosa ad apicem scientiæ altiùs evolat, quò duriùs in comparanda latentium difficultatum notitia laborat, nec minor laborum est asperitas, quàm spurcæ voluptatis mercenarius, dum momentaneam carnalis complacentiæ delectationem appetit, immaniter se affligit; *gravis labor est*, ait Gregorius, *hanc ipsam præsentis vitæ gloriam quærere, quæstam quandoque percipere, & perceptam cum omni circumspeditione custodire*, (l) verecundare ad infatigabile pressæ vanitatis delirium, quæ appetit, sunt transeuntia, sunt momentanea, & tamen immensi laboris sunt conamina, quæ impendit, terrifici laboris sunt fastidia, quæ expendit; laborat sapiens in tempore ut sibimetipsi labor serviat in æternitate, ut si intolerabile videatur, quod laborando sustinet, allevietur in onere ex remuneratione quæ inter coronas æthereas resplendet. Quid obest, quòd occupatus tyro noctes laboriosas transigat, si secuturum desideratæ claritatis diem, si assequendam meridianis sapientiæ lucem post iteratas quorundam annorum calamitates infalibiliter expectat? est vita hominis non minùs ac volatui, penna volucris, labori victimata. Volat à prima alarum lanugine & se à terra sublevat, quàm primùm molli decidit nidulo illustris pullus Aquilæ, ut celerem prævolæ matris volatum æmuletur; sic sedulus antevolæ veritatis discipulus à primis scientiarum rudimentis curis se implicat, quantumvis adhuc teneris, & qualiter indormiat studijs, quàm ratione ipsdem rursus evigilet, solerter discutit, ac advertit, sciens quòd fida parvulorum Mater sapientia, providâ liberalitate remuneret, quos modica exigui laboris angustia non nihil cruciat, & inquietat, sed jam ad alia instruendorum studiosorum dogmata, ut eò ferventiùs, quò gloriosius vacent scientijs digrediamur. A primo intuitu nostro ad regionem umbræ mortis caligat adeò consors Adæ posteritas ut futurorum præfagus Isaias suo consolaturus vaticinio magnificam mundi metropolim, ad prodigiosi solis cujuscumque radios evocaverit, inspiciendos, *surge, illuminare Jerusalem*, (m) lapsam alloquitur, ut surgat in

(l) 6. mor.
c. 7.

*Laborat amator sæculi
motivo vanitatis, & studiosus homo
amore veritatis.*

(m) Is. 60. vi.
vir-

Judæa in Synagoga cecidit, sed in Ecclesia Ecclesia resurrexit.

(n) Isa: 59.
v. 10.

Peccator cæcutiens palpat parietem luteum vitiorum.

(o) Job c. 3.
v. 23.

virtutum robore, quæ cecidit in corpore vitiorum, irradiandam exhortari nititur, ut adamatam hucusque caliginem excretur, circumdabatur tenebris, quæ hætenus lucem, quæ illuminat omnem hominem venientem in propria, non receperat, & sublimatam in magno crucis candelabro exstinxerat meridianam, hinc latens exhortantis Prophetæ mysterium sic explicat Carenſis Hugo, surge in fidelibus, quæ cecidisti in incredulis, surge in Ecclesijs, quæ cecidisti in Synagogis; nobis sufficiat hæreditariam nostræ caliginis miseriam in illuminandæ Solymæ tenebris speculari, quas alibi idem plangendas objicit, dum ecclipsato lumine meridianam orbis caliginem describit, *impegimus meridiæ quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui*, (n) qui enim ambulat in tenebris, quid mirum, si offendat, palpsans sicut cæcus parietem, & quasi absque oculis attrectans, nec alium quàm luteum, qui ad aquam resolvitur, ad ignem induratur, & hic est caro nostra, quæ inter delicias resolvitur in lutum vitiorum, sed solidatur in igne tribulationum.

Hunc palpant svaviter parietem & tractant leniter cæcutientes voluptatum asseclæ, & idè impingunt in meridiæ projiciendo nunc huc, nunc illuc manum suam, hanc modò concupiscendo vanitatem, mox iterum ad aliam anhelando inanitatem; hinc postmodum in caliginosis quasi mortui oberrant, qui suis circumfusi erroribus, quò magis inclinare debeant, nesciunt, quia carnalibus exoculati desiderijs vitam illuminantis spiritûs amiserunt. Hoc est quod suas conqueritur inter querimoniaſ illuminatus Job, dum penetrari nesciam adorans providentiam humiliter inquirat, quare misero data sit lux, *viro cujus abscondita est ira, & circumdedit eum DEUS tenebris*, (o) absconditur quippe via, vel introitus vel exitus misello viatori, dum in quo statu vitæ sit constitutus, non penetrat, aut quonam vitæ suæ terminus desinet, ignorat; tenebris autem circumdatus est à DEO vel excæcante, vel cæco cæcum sequi ducatum permittente, qui præteritorum non meminit, ut perpetrata lugeat, futura non discutit, ut facienda salubriter disponat, & vix præsentia advertenter recogitat, nè præceps nesciat, quid agat, *tenebris homo*

circūdatur, quia ignorantia suæ caligine premitur, (p) scribit moralis Papa. Quid est consilij, ut consolemur nescios, has inter humanæ cæcitatæ tenebras, quâ incedendum, quâ procedendum? supernæ Lucis contemplatione non pascimur? & acquisitæ sapientiæ sat radioſo lumine, vix non totaliter privamur, satisne erit ad cohortantis Prophetæ vocem surgere, ut velit nos largitor bonorum omnium nostris in tenebris ex alto oriens visitare? sufficit surgere non tantum de profundo iniquitatis, sed etiam de cæco voluptatis; hinc cautè providus bis idem repetit, & quasi secunda desideretur resurrectio, iteratò urgenter jubet surgere, *conſurge conſurge, induere fortitudine tuâ Sion*, (q) *conſurge de luto divitiarum*, quarum sollicita nimium acquisitio scientiarum præpedit dilectionem; *conſurge de luto carnalium voluptatum*, quarum coinquinans deturpatio sapientiæ fugit, aut fugat virginæ candorem; *surge & illuminare, surge per affectum boni*, interpretatur moralis Hugo, *illuminare per intellectum veri*! prius enim surgendum est à cupiditatibus transitorijs, & voluptatibus terrenis, ut postmodum convenientiùs percipiat doctrinam illuminationis; Ezechielem testor, qui postquam Divinæ similitudinem gloriæ fuisset contemplatus in terram corruens, cecidit in faciem suam, quasi erubescens ex defectibus, quos se meminerat commisisse, quasi verecundaretur ex reatibus, quos se crediderat contraxisse, sed provolutum diutiùs Divina vox jacere noluit, sed subito rursus assurgere imperavit, *fili hominis sta super pedes tuos, & loquar tecum*, nec mirare suis prostratum defectibus recenseri, quem tamen intemerata sanctitas ad colloquendum Altissimo commendavit, sanctorum enim hæc consuetudo est, tunc magis reprehensibilem se cognoscere, quando, sublimiùs lumen gratiæ contingit obtinere; sed qui suam casu voluntario cadit in faciem, ut confundatur, Divino meretur erigi imperio, ut sublimetur; sic surgens ab omni, quod terrenum est, sic stans non relapsurus in omne, quod caducum est, cibatur refectiōe matris Sapientiæ, jubeturque volumen comedere, *comede volumen istud, & vadens loquere ad filios Israël*. (s) erat liber scriptus intus & foris, intus per allegorias mysteriorum, foris per sensum

(p) 4. mor.
c. 6.

(g) Isa: 92.
v. 1.

Antequam DEUS loquatur homini debet surgere à virijs, & stare.

(r) Ezech: 2.
v. 1.

(s) Ezech: 3.
v. 1.

*Stant jam in
virtute, datur
à DEO volu-
men scientia-
rum scriptum
intus & foris.*

sum literalem, intus quia spondet in visi-
bilia ut præmiator, foris, quia injun-
git visibilia ut Legislatores, intus, quia cœ-
lestia præsentat obtinenda, foris quia ter-
rena quævis ostendit contemnenda, intus
quantum ad occulta absconditæ Deitatis,
foris quantum ad manifesta Deificatæ hu-
manitatis. Liber erat intus docens mun-
diciam cordis, foris præscribens metho-
dum decoræ conversationis; intus quia
jubet totis affectibus aspirare ad ea, quæ
æterna sunt; foris quia exterius bonum
præfigit usum, quo temporalia possi-
deantur. Veruntamen priusquam hoc
sacro pasceret volumine à lapsu sur-
gendum erat, suisque pedibus subsisten-
dum; jacentem vox prius jubet sur-
gere, sicque suis innixum pedibus ad
sapientiæ mensam accedere, doctrinæ
panem manducare.

(t) Ps: 33. v. 6.

*Sapere & sci-
re volentem
oportet acce-
dere ad DE-
UM, ut illu-
minetur.*

(u) In Ps. 33.
hic.

Hoc ipsum David puer Domini in-
structus docuit, dum avidas scientia-
rum philomusas ad sapientum stoam
avocavit consulens, *accedite ad eum, &
illuminamini, & facies vestræ non confun-
dentur*, (t) non enim redditur inacces-
sibilis nisi terrena sapienti, cœlestia
contemnenti; *accedite ad eum fide
sectando, spe properando, amore in-
hiando, duobus pedibus currendo, eo-
rum neutro claudicando duo pedes in-
tellectus & voluntas sunt; ille accedat
inquirendo, ista approximet comple-
tendo, ille superni hujus luminis
speciem capiat attendendo, ista suæ
conformiter naturæ egrediatur obviam
anhelando, quod si accedens quilibet
illuminatur, ille, qui propius accedit,
illuminetur copiosius, est necesse,
hinc quia dilectus JESU discipulus præ
cæteris accesserat propinquior pectori
innitendo, quid mirum quod evaserit
vultus ejus, facies Aquilæ desuper ip-
forum quatuor, Divinitatem ejus acu-
tiori oculo inspicendo, de hac præ
Evangelistarum reliquis sublimius scri-
bendo; accessus iste excludit ignoran-
tiam, quia confusionem non admittit,
*sicut enim lumen non potest confundi, sic
illuminatum confundi non sinit*, testatur
Augustinus (u) confunditur ab hoc
lumine, non diffiteor confunditur sa-
pientia sed hujus mundi, hæc enim
quia semper præeminere satagit, &
alios confundere intendit, dum pati
cogitur contumeliam, dum non conce-
ditur inferre æmulis ignominiam, dum
in conflictu commilitonum collegæ o-
portet cedere lauream, erubescit, &*

ideò stultitia est apud DEUM; quod si
tuis humiliatus à vitijs levare pedem,
aut gressum instruere diffidis, accede
fiducialiter fide non pede, non corpo-
ris motu sed cordis affectu, non enim à
semet ipso sed à dictante veritatis spi-
ritu dixit, qui scire cupienti, qui di-
scere flagitanti indixit modum, *si quis
autem vestrum indiget sapientiâ postulet à
DEO, (x) postulet autem in fide nihil
hesitans*, est enim testimonium Domi-
ni fidele sapientiam præstans parvulis,
non superbis adjungit Augustinus, quis
enim sapiens nisi humilibus consenti-
ens, alta non sapiens, à prima quippe
constitutione mundi abscondit Pater sa-
pientiam à sapientibus & prudentibus,
illis videlicet, quos ille qui nec se di-
gnum dixerat vocari Apostolum, re-
darguit, *dicentes se esse sapientes stulti
facti sunt, (y) & revelavit ea parvulis*, ab-
scondit à non parvulis, ut parvulis reve-
laret; insinuabant illi, quod sibi lumen
sint, vel saltè quod oculati sint, quasi
prodesset aliquid acutus & perspicax
oculus, non illustratus, pupilla sine lu-
mine, meridies sine luce? non sic,
dicebat quidam parvulus, *illumina tene-
bras meas!* quis inter natos mulierum
erat vicinior exorto in tenebris lumi-
ni (unam si tollas mundi cœlique
lampadem ipsius luminis genitricem)
lucis lucifero, divino præcursores? *e-
rat lucerna lucens & ardens*, nec tamen
erat ille lux, sed ut testimonium per-
hiberet de lumine, quod illuminat om-
nem hominem, si ergo lumen in te est,
vide nè tuum putes origine, quod tuum
est ex sola DEI communicatione, cave ven-
tum superbiæ nè exstinguatur, sis inter
parvulos, ut tibi sapientia reveletur, ac-
cede ad lumen, si obscuratus delictorum
tenebris, onustus caliginoso peccatorum
pondere accedere vereris, fatere tene-
bras, tuam fatere stultitiam, *quid est enim
aliud esse stultum?* inquit & resolvit pa-
riter Augustinus, *nisi esse tenebrosus in
corde, (z) sapiebant sed sibi ipsis de
quibus Paulus loquitur, obscuratum est insi-
piens cor eorum, & tamen se illuminatos
imò se lumen esse existimabant, &
ideò à lumine quod omnem in hunc
mundum venientem, sicut & commo-
rantem illuminat, illuminari non po-
terant, quia lumen accipere renue-
runt, & dare arrogantes de eò, quod
non habuerant præsumebant. Beati
humiles! felices parvuli! qui adhuc*

(x) Jacobi 1.
v. 5.

(y) Rom: 1.
v. 22.

(z) De verb:
Dom:
serm: 8.

*Stultus est in
corde tene-
brosus.*

mo-

DEUS solus
est lux illumi-
nans lucem
hominum Do-
ctorum.

(a) Ps: 50.
v. 8.

Hyssopo, quæ
herba est vi-
lissima asper-
gitur sapiens.

modicum in se lumen esse recognoscentes clamando supplicant, sperando rogitant, & confitentes *tu illuminas lucernam meam Domine*, participo non nihil luminis sed à te, qui solus es vera lux, sint alij sint mundi lux, à te sunt non sinè te, de cujus plenitudine omnes accipimus, sinè quo est solum nihilum quòd habemus.

Vix suæ gratulabundus sorti suo gratias decantabat in decachordo David, vix confitebatur misericordiam suæ miseriæ sublevatricem, vix dixerat Altissimo, *incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi*, (a) legit Arabs, *docuisti me interna mysteriorum sapientiæ tuæ*, & alij: *in abscondito cordis sapientiam docebis me*, velut specialem inter amicos & amatores tuos, subjungit autem illicò, quasi concederet utrumque, *asperges me hyssopo*, Cajetanus vertit, *mundificabis in hyssopo*, quid herbæ humili cum sapientiæ sublimi eminentia conventionis mutuae est commune? evulgabat primâ periodo *incerta, & occulta*, hoc est, ut explicat Carthusianus profunda & alta mysteria de Divinitate ac summa Trinitate sibi fuisse manifestata; vel si arridet magis magni Gregorij autoritas manifestabatur ei opus sapientiæ DEI à sæculis absconditum, ante omnia tempora dispositum, exhibitum in fine sæculorum; revelabatur ei testante Augustino *incerta remissio peccatorum*, non quidem per symbolicam formarum sensibilibus illustrationem, ut acuratè notat Asceta præcitatus, sed per anagogicam irradiationem, per sublimissimam Sancti spiritus illuminationem. Quæ præcellentibus hisce mysterijs cum contemptibilis hyssopy symbolo est mutuae similitudinis vicissitudo? nescirem ego illius sublimitatis eminentiam cum hujus abjectionis imitate univocare, nisi ingeniosus Afer doceret ignorantem; audiebat ille à medicis, experiebatur in ægrotis, hyssopum purgandis pulmonibus salubriter applicari, *in pulmone solet notari superbia illic enim inflatio, illic anhelitus*: concordat moralis Papadum hyssopum herbam appellat humilem, parùm utilitatis in se ipsa, sui facie ostendentem, quæ tamen pulmonis inflationem deprimat, & virtutis suæ acrimoniam si conteratur ostendit, (b) ambis illuminari cœlitus, si flagitas divinitus illustrari, si verus effici desi-

(b) In Ps: pœ-
nit. Ps: 4.

deras veritatis discipulus, si cogitas inter illustriores sapientiæ primicerios assumi, hyssopo aspergaris, humilitate deprimaris, sinè qua qui sapit, altum, sapit, & fit insipiens; est individua humilitatis socia sublimis sapientia, quam si audieris quandoque segregatam occurrisse, vel si alterutram putaveris dissociatam incessisse, scrutare diligentius, inspicere cautiùs, & invidiam te vidisse simiam, mundi stultitiam mentitâ larvatam facie reperies obviaffe. Quòd si volentem sapienter sapere, volueris instruere, humilitatis effice discipulum, ut te exhibeas probatum in schola sapientiæ Magistrum. Suum consolari decreverat puerum divinus Conditor Abrahamum, quem prolixâ invisæ sterilitatis plagâ innocuum castigaverat, ut flagellaret incurios suorum secretorum scrutatores; ademerat spem sobolis annorum tempus, ut extorqueret fidei credulitas, quod invidentis naturæ parcitas denegabat, quod ordinatrix rerum providentia verius differebat; enixa tandem Sarai transactis prolixæ vitæ cursibus unigenitum, quem licet serò datum gratis amplexibus exceperat, nè foret pro tardiori gratia ingrata. Sed ecce idemet unigenitus è cujus vitæ geminus & canescentis Abrahæ & anescens Saræ pendebat affectus, à vitæ Domino ad mortem postulatur; præcipitur Patri sacerdotis munus assumere, & unicum sui amoris filium in sacrificium immolare; audit obediens senio, oblatum expleturus officium, vivas plangere nolens exequias, constringit stillantes lachrymas, quas in corde mater natura parturiit, ut è geminis distillantium oculorum alveis exundarent; ascendit montem festina devotio, aram instruit sacrificaturus genitor, præeligens sacerdotem altissimi quàm patrem unigeniti exhibere; armatur impavidus ad complendum immolationis Sacramentum minister magnanimus, vibrat acinacem religiosus carnifex, in jacentem sub oculis filium, nè paternâ morositate comoveantur viscera vel manus dilatione ictus tremula exarescat. Corruisset in montis gremium intrepidus adolescens, qui paternæ non dissimilis magnanimitati, maluit esse fidelis servus, Domini sui holocaustum, quàm triumphantis obedientiæ impedimentum, corruisset, si tamen virtus ruinare novit, aut ruinari, nisi celeriori remigio

Abraham
mavult esse
sacerdos im-
molans filium
quàm Pater
conservans.

*Juxta multi-
plicitatem
stellarum &
arenæ, multi-
plicatur pro-
genies Abra-
hæ.*

(c) Gen. 22.
v. 17.

*Quia docti
fulgentes ut
stellæ debent
calcare ut a-
rena.*

(d) Dan. 12.
v. 3.

gio penniger Angelus advolasset, qui aliam substituens victimam, arietem implexit cornibus, ut eam immolandum caderet framea, quâ partum suorum viscerum divino cedere nutui vix non præproperabat, quid ageret largissimus humanorum operum (si tamen hoc non vilescat agnomine opus illud, quod omnes humanæ naturæ limites immenso pene stadio transcendebat) retributor? sterilitatem voluntariam statuit fecunditate prodigâ recompensare; eodem momento temporis, quo patris nomen ambit perdere viduandus genitor, fit atavus innumerabilium prolium, quodque quodvis excedit meritum, quod omne excrescit præmium, sui fit conditoris proavus ad sæculorum vesperam inter virginea fortunatissimæ proneptis viscera incarnandi, lubet commemorare promissam secuturæ progeniei sponsionem, *benedicam tibi & multiplicabo semen tuum, sicut stellas, & velut arenam, quæ est in littore maris*, (c) mira duorum extremorum unio tantâ elongatorum distantia, quantâ à terra cælum elongatur! legi præclaram interpretationis Lyranî partitionem, qui sub stellarum schemate sanctas justorum animas veros Jacobi filios autumat subaudiri, sed sub terrestris arenæ symbolo Idumæos Esau posthumos contineri.

Veruntamen non aberraverit ab allegorica moralitate, qui in illustri syderum choro clarissimos Christianæ doctrinæ professores collocârit, qui dum ignorantes instruunt, quid agunt aliud, quàm quod obscuras dissipent tenebras, & noctem suarum scientiarum beneficio tanquam fulgentissimo radiorum spectaculo illustrent, illi conformiter probatissimo Danielis oraculo, *qui docti fuerint, fulgebunt sicut splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos quasi stellæ in perpetuas æternitates*, (d) in augusta cœligeni splendoris Majestate essentialem beatitudinis auream, in stellari planetarum pulchritudine accidentalem aureolam meditare; doctos in se proponit, ac simul alijs fulgentes; sunt quippe, qui erudire flagitant, licet indocti sint, quod est stulta temeritas, & numerantur alij, qui cum doctrinâ eminentes sint, docere renuunt indoctos, quod turpis parsimonie vitium, vel certè segnis negligentie argumentum est. Et forsan idè prophe-

ta futurorum præfagus, & doctor providus, doctor docentem lunæ æquiparare noluit, ut primi confundantur, qui alieno fulgore radiare appetunt, suomet destituti; nam quia hic instabilis planeta suum à sole lumen accipit, idcirco nunquam in eodem statu permanet, sed vix suam crevit ad plenitudinem, quando jam incipit decrescere, & velut penitus exinaniri, mutuum siquidem lumen, quia mutuantis dependet à luce, intenditur ad liberalem indulgentis favorem, remittitur ad impertiri renuentis rigorem. Secundi eas videntur æmulari stellas, quæ luce pollent sed obumbratâ, sed obvelatâ, instar lucernæ sub modio, quæ sublimari renuit, ut omnibus, qui in domo sunt, luceat in candelabro. Hi suum duntaxat illuminant modium, & præstant modicum, hoc ipso, quod alijs nolint esse proficui, sibi metipsis sunt nocivi; sola utriusque conjunctio perfecta est, ut scilicet in temetipso luminosus sis, si vis assumi ad hanc benignam domum syderum, & inter empyreas stellatæ illius regionis lampades computari simulque lucens in tenebris, præluceas tenebrosis. Sed nunc oportet ingredi arenariam, ut confederatam stellarum cœli cum arena maris discamus affinitatem; arena maris continuis undarum fluctibus impellitur, impetuosus ventorum flatibus percutitur, à viatorum pedibus veluti foret inutile terræ pondus conteritur, nè ullo tumore in altum valeat erigi, conculcatur; hæc sit eruditorum proprietas, necesse est, nè è cœlo in terram decidant, cum illo cœlitus dejecto stellarum infelici ternario, qui destituti submisso moderatæ charitatis spiritu, impellebantur ad Aquilonis latera tumore vanitatis; horum se probant pedissequos, illi sublimes luciferi, qui obtentum à solis justitiæ radijs splendorem, ut proprium usurpantes magis splendore appetunt, quàm lucere; quod si interdum alijs præluceant, sic lucem docendo communicant, ut sibi laudes attribuant, ut sibi omnem applausus retineant fulgorem. His vellem ego, si tamen persvaderi tolerant, humiliter svadere, his exoptarem DEI spiritum, cujus est interpretari somnia, ut geminum beati somniatoris somnium intelligerent ac sapienter explanarent. Jacebant fessa somno membra illustris Patriarchæ, &

*Sapiens non
Lunæ sed stel-
læ assimila-
tur.*

*Josephus Pa-
triarcha vidit
fratres suos
ut stellas & ut
maripulos re-
presentatos.*

sub.

*Homo doctus
debet esse stel-
la in pralu-
cendo.*

*Sed manipu-
lus in susti-
nendo iritu-
tam.*

*Invidia est
Doctorem
hominum pe-
rennis adver-
saria.*

sublevatus in cœlum animus prodigio-
sa futurorum eventuum spectacula in-
tuebatur; spectabat attonitus stellige-
ram firmamenti regiam, videbat solem
cum luna & stellis undecim suis adge-
niculari pedibus, provolvi genibus, &
subditorum instar inauguratum princi-
pem mirabili subjectionis homagio ado-
rare; & quasi primo revelationis ora-
culo minùs contentaretur regnorum di-
stributrix Providentia, secundum adje-
cit somnium denuo dormiente corpore
vigilanti; videbatur à trepidante men-
tis oculo, se alligasse in campo mani-
pulos cum fratribus, suumque erigi,
& à conversis fratrum manipulis ado-
rari, cur quæso stellis junguntur ma-
nipuli, & qui fulgebant in sideribus, nunc
in arstis spectandi exhibentur? vobis
si aptior non occurrit ratio, illam opi-
nor esse, ut innuatur posteris, subli-
miores animas, quæ adorandæ in fra-
tribus prævidentur, illustres scientia-
rum possesores, qui erudiendis cæteris
præficiendi decernuntur, ut instar fixo-
rum syderum immutabiliter fulgeant,
ut in se luceant, & alijs coruscent,
debere manipulorum more angustari
ærumnarum tribulis, contribulari in
ærumnis, ut humiliati gloriosius splen-
deant, ut arduis assveti, etiam inter ob-
scurantium nubium velamina irradiare
noverint, sustineant non nihil obscurari;
est illud quoque manipulis consuetum,
ut obvijs substrati gradientium passi-
bus, plerumque jumentorum pedibus
conculcentur.

Irradiant & corruscent illustria do-
ctorum lumina, ut alios illuminent ad
salutem, seipsos ad imitationem exhi-
beant fulgidos, non patietur ferox in-
vidia, quæ lividum angelicæ naturæ
principem de cœlo præcipitavit, absque
obscuris nubis cujuscumque velamine im-
maculatam meridiani claritatem; lo-
quatur per gratiam spiritus, qui abun-
dat in verbo ad publicam auscultanti-
um ædificationem, non refragentur do-
centis eloquio, verborum sono, gesta
doctoris: suam non alteri nisi Divinis
laudibus ministram exhibeat linguam,
famulantem adhibeat pennam, specta-
culum tot contritorum cordium, tot
singultientium, tot lachrymantium,
tot annuentium peccatorum, spectacu-
lum DEO gratissimum, Angelis amœ-
nissimum, justis approbatissimum, li-

vido solum oculo abominabile, lan-
guenti invido insupportabile; laudat &
ipsis laudibus tenore frigido prolatis,
laudem attenuat, suspicionem generat,
inducit dubium, ut auditorum menti-
bus invehat credulitatis suspendium, &
tandem serpentis instar rubiginis inee-
meratam promeritæ laudis integritatem
arrodat, & corrumpat. Atteritur tunc
sublime sydus, calcatur frugifer scien-
tiarum manipulus, à brutalibus jumen-
torum pedibus, ferocientibus bellua-
rum affectibus opprimitur, ut propu-
gnante cœli zelo sublimius erigatur;
quem enim diabolus insequitur per in-
vidum, hunc justus & rectus Dominus,
aut protegit per Angelam, aut provo-
lutum evehit per semetipsum, est te-
stimonio victoriosus David, qui Sauli
perfido proficius, nè suo cum regno in-
teriret ac solio, nè præsentis succum-
beret periculo, prostravit Goliath, cui
dum applauditur à jubilante filiarum
Sion teneritudine; dum decem millia
interemptorum hostium suæ attribuun-
tur victoriæ, & Sauli mille, persequi-
tur infamis sicarius liberatorem patriæ,
conservatorem Solymæ, fatque partu-
rientis invidiæ puerperio, insigne be-
neficium, partus & germen odiorum.
est hæc sapientum proprietas, nullâ
reciprocare vicissitudine, decorem in-
nocentiæ, & sui splendorem luminis
contaminare; amica virtuti eorundem
humilitas dissimulat opprobria, non
audit impropria, contemnit iniquorum
testimonia, & licet eò usque insanien-
tis piaculi furor prorumpat, ut detra-
ctorias prorumpat œmulus in calumnias,
affligitur non diffiteor, sed non alli-
ditur vir scientificus, si verè tamen
verus est sapiens ad lapidem offensio-
nis; nec enim se ipsum suis exaltat lau-
dibus, quod fatuorum est, suis se i-
psum non erigit præconijs, quod super-
borum est, suis se ipsum non probat te-
stimonijs, quod stultorum est; hæc
sua suæ est conversationis tessera, hæc
est continua sui oris parcemia, suæ men-
tis custodia, sui cordis concordia, suo-
rum labiorum jactantia, suæ facundiæ
eloquentia, suæ scientiæ industria, suæ
pietatis sententia, *nonne DEO subjecta
erit anima mea, ab ipso enim salutare me-
um, (e) legit Hieronymus, apud DE-
UM silebit anima mea, & ex eo salus mea,*
subjungit eminens Cajetanus, *tantum
ad DEUM expectans.* Quid sapientius

*Sapiens supe-
rat invidiam
humilitate.*

(e) Ps. 61. v. 2.

Homo doctus
dum alios
transiit, se
semper sub
DEO esse re-
cognoscet.

(f) Serm. de
invid:

(g) 2. Reg. 23.
v. 8.

Sapiens se-
dens in cathe-
dra agnoscit
se vermicu-
lum.

sic sapiente, quid doctius sic sciente, quid est intelligentius sic cognoscente? est singulare mysterium præpositus huic versui titulus *in finem pro Idithun psalmus*, quod nominis vocabulum Hebræus vertit interpret citante Augustino, *transiliens eos*; nec alios opinor ego, quam quos armavit livor invidiæ, ut cælum allatrent; vidit videlicet invidens angelus honorem angelici subsellij oblatum homini, sic honoratum à Conditorum pati noluit, eliminari eum voluit, pari procuravit flagitio eadem ex altitudine patrem cum filiis præcipitari, ut in eum, qui exaltari limum decreverat ad evacuatum rebellis angeli solium injuria pro gratia ingrato præstita redundaret. *Fugiamus fratres vitij hujus causam*, suos hortatur Veronenses infulatus Zeno, *quæ prima adversari DEO docuit, quæ parricidij existit mater* (quod ut intelligas Abelis mortem recole, & invidentis Cain ferociam revolve) *quæ ignorantiam consanguinitatis invehit*, (f) hæc hodie dum naturæ jura confundit, dum doctis indoctos adversari, & doctiores doctissimos docet persequi ac turpiter æmulari.

Contristatur inferior, superiorem videns sine offensa adversantis; invehitur hostis in Idithun, quia transcendit, evehctus non se evehens, quia cæteros distributricis Providentiæ suffragio transiit, vel invitatus; impugnatur à malis, quia bonus est, invaditur à bonis, quia est melior, quasi bonitas suprema species foret malitiæ à malis eliminanda, à bonis etiam, si tamen bonum est aliquid in invidio, infestanda; sed dicat sapiens, & sapiat cum Psalte regio, dicat cum sapientissimo præ viris fortibus, qui sedebat *in cathedra quasi tenerrimus ligni vermiculus*, (g) dicat cum incarnato æterni Patris filio, quem hoc idæatum in schemate adorat carensis Hugo, cujus est proprium hoc loqui profundæ humilitatis sacerimo idiomate, *ego sum vermis*, dicat ad patrem misericordiarum, tanquam David manu fortis, sed simul aspectu desiderabilis, potens videlicet in opere, & validus in sermone, fortis in virtutibus, conspicuus in moribus, dicat indubitanter asserens, non ambigenter interrogans, *nonne DEO subiecta erit anima mea*? respiciat à summo suæ mansionis habitaculo, ab inexpu-

gnabili Altissimi adjutorio ad usque quod transiliit non pede assurgentis superbiæ, sed doctrinali assiduæ instructionis pietate, sic exaltatus supra eos, qui infra sunt, ut sit se ipsum humilians sub omnipotentē illius manu qui supra est, respondeat minantibus ei ruinam invidis, qui transilientem oderant, persequerentur ascensiones in corde humili disponentem, *nonne DEO subiecta erit anima mea*, quasi dicat commentatore Psalmographi Augustino, *quid est, quod mihi velut transilienti quæritis laqueos*? quantumcunque accedam illuminandus, quantumcunque illuminaturus, sub DEO ero, à quo quidquid est luminis participatur, non contra DEUM cui frustraneo conamine quicumque hostium adversatur; non dejiciar, licet insultet arrogantia in detrudendum; non inficiar, licet virulentus livor evomatur ab invidia ad infascinandum; impavidus transilio illi subordinatus, qui ut me sub se teneat, est supra me, ut me ab infra invasum protegat, ascendere & assilire flagitantes detrudat æmulos, ut collidantur. Ipse sub cujus alarum tegmine protecta commoratur sapientia, erroris expers argumentatur omnis scientia, nescia infestantis periculi salvatur tota sacrarum doctrinarum academia, ipse suam expandit misericordiam scientibus se; denique ab ipso salutare meum, quasi dicat, Hugonis testimonio, *nihil à me, quasi non à me, à quo non est, nisi malum*; sagax humilitas doctorum doctrix, scientiarum omnium inestimabilis Magistra; hæc est præcipuum illius fundamentum ædificij, quod sibi ædificavit sapientia, dum domum beatæ æternitatis construeret, pro parvulis ad uberum suorum stillicidia enutriendis pariter ac erudiendis, hic nihil discitur, quod ab elatione colitur, quod à superbia cognoscitur, quod à mendacibus filiis hominum æstimatur, sic etenim dum Prophetam instrueret, dum Jeremiam hæc cogitationum sanctarum præses erudiret, non aliam solers discipulus audivit lectionem, quam brevem illam sed solidissimam, *ut evelas, & destruas, & disperdas, & dissipas, & ædifices, & plantes*, (h) nullus est malè sonans terminus, nulla malignantis naturæ negatio, non fastuosus superbientis ministerij titulus, nullum in-

Sapiens est
humilitatis
discipulus à
qua discit se
à DEO nan-
cisci bona om-
nia.

(h) Jer. 1.
v. 10.

sultantis dominij vestigium, sed simplex spiritualis laboris exercitium, quod injungitur, depresso potius rustici laboris schemate exprimitur, quod faciendum commendatur; hic omnis doctus præfixam sanctioris scientiæ mensuram conspiciat, quam sibi scientiarum Dominus, cui corda præparantur sapientum, mensus est; nō tamen Prophetam præsumat transcendere, aut potestatis eminentiā, aut præcellentiā meritorum.

Munera Doctorum comparantur laboribus colonorum ob humilitatis meritum.

Disce, qui doces alios, ut temetipsum doceas, sic exarante uti calamo, ut tibi deserviat in sarculum, quo lolia cum zizanijs ex agro evellantur Dominico, nec verecundare ad opificium agricolæ vel ad coloni instrumentum, quantumvis occupes pulpitum, & cathedram ascendas; non frustra te collocavit in eminenti honoris culmine, est oneris fastigium, quod parturit centum fastidia laboris; vide alioquin, nē ex assiduis conatibus, ex studijs & vigilijs, ex lectionibus, & concionibus habeas gloriam, sed non apud DEUM; eveille igitur seu verborum acrimoniā, seu scriptorum energiā herbas inutiles inanum desideriorum, per solidam commotionem, destrue nocivas delectationes anhelantis concupiscentiæ per seriā exhortationem, disperde colligatas pravarum societatum confederationes per moderatam segregationem; dissipa inveteratas malarum consuetudinum accumulationes per iteratam comminationem; ædifica in angulari lapide sanctorum operum machinam, quæ sit conspicua in spectatorum oculis ad imitationem: planta virtutum radicatione in medio discipulorum lignum vitæ, fructificans ad salutarem animarum sustentationem; & quoniam ædificari bona nequeunt, nō prius mala desinant, ædifica convertendo, & planta in bono confirmando; nec dubitare licet hæc esse genuina doctorum munia, hæc exarantis calami impendia, hæc declamantis lingvæ ratiocinia, quæ ob humilitatis meritum, ob voluntariæ demissionis emolumentum, agriculturæ æquiparantur similitudine campestri, limosi quamvis coloniæ coadunantur paritate, increata his delectatur allegorijs sapientia, quæ ut mundum erudiat non scandere sublimiter in montibus, sed cohabitare humiliter vallibus, priusquam in vallem lachrymarum descen-

deret, superbientis solymæ ambitiosam jussit imaginem in condensata sordescientis limi mappa effigiari, præcipiens Ezechieli; *sume tibi laterem, & describes in eo civitatem Jerusalem*, (i) quod mox suo sublimiter discutiens more, sic explicat moralis Papa, *sancti quippe doctores sibi laterem sumunt, quando terrenum auditorum cor, ut doceant, apprehendunt*, (l) later limosus à materia, informis ab industria, sunt apud Originem ineruditæ ignorantium animæ, assiduo elaborantis Magistri studio, indefesso continui instructoris mentiscalpio in rotidem saphyros, ac jaspides adoptandæ, ut domui sapientiæ in bases famulentur, & columnas. In lateritia fragilis argillæ massa jubetur inauguratus Doctor aut Apostolicus prædicator effigiare Solymam, æternitatis aream quid immobilius? Divinitatis regiam, quid sumptuosius? felicitatis insulam, quid fortunatius? sacram cœligenarum delectationum patriam, ecquid jucundius? denique prædicando, instruendo, commonendo, increpando, deprecando debent terrenis cordibus, caducis mentibus, voluptatum scrutatoribus, mundanæ vanitatis sectatoribus, quæ sit supernæ pacis visio demonstrare, quàm sit diversa à senticeto sæculi sanctorum regio, comprobare; regalis Solyma! si mundi centrum es, quid tua faciet facies in limi sordibus? si effigiandæ regionis empyreæ delineamentum es, quis te in lacero pingat peniculo? si urbs perfecti decoris es, nunquid in tetra dignoscêris nigredine? exsculpere in silice ob fortitudinem constantiæ, effigiare in succino ob pulchritudinem munditiæ, delineare in corallio ob sanctimoniam justitiæ, idæare in carbunculo ob excellentiam simmetriæ.

(i) Ezech: 4. v. 1.

(l) Ps. 2. cor Pass. c. 10.

Rudis anima est later luteus.

Jerusalem inscribitur lateri, ut humilietur.

Explanat insigniter figuram lateris, & figuratum exprimit Carenis Hugo, illud expendens singulariter, quod antequam luteam convertendi peccatoris animam, antequam imbuendum rudis discipuli ingenium erudientis Prophetæ committat magisterio, non alio appellet nomine instruendum, non alio exornet præconio erudientem quàm, *Doctore voca-*

tur Filius hominis, ut discat suam gnosceret fragilitatem.

fideret, qui fragilem & infimum assumit ad erudiendum, non spernat sordidum, non horreat attrectare luteum, limum non fugiat, nec massam pulveris contemnat; crudus later committitur, in quo sculpenda venustissimæ Jerusalem imago commendatur, quem laterem describit Symmachus, esse laterculum vel abacum in cuius pulvere solent suas Geometræ lineas deducere ac protelare, coagmentatur autem later ex aqua & limo, est siquidem rude ingenium ad instar limi, qui tenax, & viscosum veluti lutum est, commaculans manum opificis, & suâ tenuitate artificis sui dexteræ sat pertinaciter resistens; & forsan Psalmista regius ad hoc collimavit mysterium, quando suum fatigato Doctore lectulum instruxit, quando lassato post fastidiosum prolixæ instructionis tedium ac laborem, stratum suum composuit, & requiem præfixit, enim verò posteaquam pusillanimum cujusdam prædicatoris aut Doctoris Evangelici erexit animum, meticolosam ab anxiosa mente sollicitudinem profligans, Dominus, dabit verbum evangelizantibus virtute multa, (m) ut evangelizent amore non timore, subjungit grande mysterium in verbis dissonum, sed sublimissimum in figuris, si dormiatis inter medios clericos, conditionem objicit priusquam conditionatum studiosi laboris præmium promulget. In hoc binario clericorum numero, duo legis & gratiæ testamenta intelligit Augustinus, tunc enim eis verbum veritatis datur, si autoritas ab eis duorum testamentorum non relinquatur; clericorum nomine sacra librorum volumina reveretur Ambrosius, inter quos tota Doctorum requies concentratur; inter medios clericos, id est inter libros sanctos: nostro tamen deservit copiosius paradigmati legentis Genebrardi versio, si dormiatis inter medios lebetes. Quid nigrescente hoc absurdius? adjungunt urgentius alij apud Vatablum, licet sedeat inter ollas fuliginosæ, quid hoc scabbello incommodius, hac sede quid importunius? & ideo subnectitur pretium præmij pro arduo labore; quasi nostræ conformiter insinuet allegoriæ, si sordidum diu noctuque elaboraveris laterem, si indisciplinatum corrigendo adjunctis dierum conatibus nocturnas junxeris sollicitudines, si quia vilis est discipulus non rejeceris, si quia rude est

ingenium, non repudiaveris, tunc penna columbæ deargentatæ, subjunge cum Augustino, eritis, id est, in altiora elevabimini, compagini tamen Ecclesiæ coherentes. Nec sinistra legenti, & scrutanti scripturas suspicio occurrat, quænam columbæ nomine subaudiatur, quæ argentata dicitur, solam argenti speciem in pennis exhibens, argentum non ostendens; num fortè deargentatæ illorum doctorum pennæ à Psalte regio sugillantur, quæ turpi Phariseorum more simplicitatem columbæ deargentando simulant, sed nigrescentis malitiæ obscuritatem tegunt.

Verum non aliam ab illa rex virtutum dilecti dilecti, dilectionis inquam author & spiritus intelligit, cui soli hoc singulare præbuit præconium, una est columba mea; (n) sit sexaginta reginarum numerus, quæ regem gloriæ casto amore diligunt, quarum hæredes regij in sanctis religiosæ perfectionis claustris non quærunt amplius quæ sua sunt, sed quæ JESU Christi, sint sexcentæ concubinæ, quarum filij jus nullum habent diadematis, illi videlicet qui temporalium amore Christum annuntiant, & quantum in ipsis est, verbum DEI adulterant, nec mirare, quod suo reginas extendant numero, quia major est numerus eorum, qui non rectè prædicant, quàm qui rectè, explanat moralis Hugo, sit denique adolescentulorum id est servire sponso inchoantium innumera progenies, una est columba mea, nam Mater gratia hos solum colligit, qui in simplicitate permanent ab unitate non recedunt; suam adnectat paræmiam & deargentationis vindicet innocentiam commemoratus Pater, deargentata est autem, quia divinis eloquijs est erudita, (o) sic enim de verbis Domini Psalmographus testatur, eloquia Domini eloquia casta argentum igne examinatum, probatum terræ purgatum septuplum, (p) nam sapientia quæ de sursum est, apostolico Jacobi testimonio primùm quidem pudica est, non tantum corporeâ sed magis spiritali castitate; hinc Abraham æquissimè distribuit, quando concubinarum filijs largiebatur munera ut Pater providus, & Saræ filio dedit terram in hæreditatem suam, in Sacra conjugæ castissima Scripturæ sacre adumbrantur volumina, in filijs ex ancillarum oriundis concubitu, reliquas intellige sci-

Locus Doctorum quandoque est inter ollas sordidas & lebetes fuliginosos.

(n) Cant: 6.
v. 8.

Deargentantur Doctorum calami sicut pennæ celestis columbæ.

(o) S: Aug: in Ps: 67. hic.

(m) Ps: 1. v. 7.

(m) Ps: 67.
v. 12.

Doctor libros revolvens in medio clericorum requiescit.

*Eloquia DEI
propter con-
tentam dul-
cedinem ar-
gentea vo-
cantur.*

entias, quarum labor & opera remun-
nerari dignum est, sola tamen hæredi-
tas sapientiæ illi, ut filio reservatur,
profanis quippe doctoribus sua debentur
stipendia in tempore, sacris serva-
tur hæredum portio in præmio æter-
nitatis; horum quia sunt Verbi verba,
quia sunt Domini eloquia idcirco sunt
argentea, si enim argenti sonus dulcis
est, hæc dulciora sunt super mel & fa-
vum, fidelis servus est, qui ea diligit,
sed diligente fidelior, qui custodit, elo-
quia, *aperta in novo, & operta in veteri*
testamento, dulcius sapiunt palato fidei,
(subjungit commentatrix Glossa) *quàm*
faucibus carnis mel; sunt igitur, sunt de-
argentatæ quantumvis nondum argen-
teæ pennæ dormientium inter ollarum
fuligines, inter nigredines lebetum, dum
enim rudes solerter instruunt, pennas
se exhibent columbæ, quarum remigio,
quarum doctrinâ & diligentia Ecclesia
militans in suis filiis transfertur ad re-
gni hæreditatem, ad triumphantis So-
lymæ felicitatem. His pennis prædita,
his alis suorum doctorum circumdata
volat Mater Ecclesia canens & jubilans,
plaudens & intonans, gaudens & reso-
nans, *onus meum leve est,* (q) non car-
nis pondere, quod gravat animam, sed
levitate spiritûs, liberali cujus benefi-
cio diffunditur charitas in suorum eru-
dientium magistrorum cordibus, ut
quidquid sustineant laboriosi conaminis,
quidquid supportant molesti ponderis,
onus amoris sit, qui nunquam suum
gravat, nè dicam aggravat amantem;

(q) *Matt. H.
v. 30.*

felix discipulus erudientis sapientiæ, fe-
lices quotquot docendis præsumt literis
scientiarum introductores, qui antiquis-
simo septuaginta interpretum sæculo
grammato-Isagoges appellabantur; a-
gonothetæ beatorum mentium, anta-
gonistæ perduellium angelorum, inte-
meratæ defensores fidei, profligatores
ignorantiæ, errorum debellatores! ge-
mino gaudetis privilegio, utroque su-
blimissimo, bona docere, ut addiscan-
tur, & dedocere mala, ut amplius ne-
sciantur; vobis conceditur peculiari
merito inter cleros instar columbæ can-
didæ viventes commorari, vobis tri-
buitur dispensatrice Providentiâ inter
ter fortunatas clerorum sortes hospita-
ri; cleros enim, si Græcum consuli-
mus interpretem, sortem significat, ut
qui futuræ hæreditatis spe pennis & lin-
guis, velut telis & lanceis cum verita-
tis hostibus, cum insipientibus scien-
tiarum adversariis conflixistis, nunc qui-
dem dormiatis transeunter à volupta-
rum terrenarum cupiditatibus quiescen-
tes, tunc autem, cum dederit scientia-
rum Dominus dilectis suis somnum,
hæreditate possideatis terram, non istam,
quam avolantes fugere flagitatis, sed
illam, ad quam pennis columbæ dear-
gentatæ convolare desideratis, obviam
abituri Christo in aëra, ut semper cum
Magistro veritatis viventes gaudeatis,
cujus ut vos comprobaretis discipulos,
in pulpitis & cathedris scientiarum vos
professores exhibuistis.

*Fideles magi-
stri requie-
scent morien-
tes inter
Cleros, id est
inter sortes
hæreditatis
æternæ.*

BETH.

Versus
II.

Præcipitavit Dominus, nec pepercit, omnia
speciosa Jacob: destruxit in furore suo munitiones Virginis
Juda, & dejecit in terram; polluit regnum, &
principes ejus.

Expositio Literalis.

*Severius ca-
stigat DEUS
post moriti-
onem contem-
ptam;*

QUam nuper gemebundus va-
tes, projectam de cælo Sio-
nis filiam deploravit, nunc
acerbiori lachrymâ plangit
præcipitatam; est quippe lapsu pericu-
losius præcipitium, & projici remissio-
ris est furoris indicium, ac sit præci-

pitari, cujus dedignabatur nuper re-
cordari, ejusdem nunc describitur mu-
nitiones destruxisse; ad excrementum
insolentioris malitiæ consequitur seque-
lâ indispensabili severioris justitiæ in-
crementum, æquissimâ vicissitudine am-
biciosiori arrogantia violentior corre-
spon-

spondet depressio, & pertinaciorē proterviam horridior angustia coarctat. Prophanabat seditiosus Israël augustum incolæ Deitatis sanctuarium, quando attonitus Ezechiel lachrymante oculo, sed magis fremente animo, Idolum Teli, quod Baal statuam fuisse docet Hieronymus in portæ Aquilonis introitu erectum intuebatur, omnesque templi parietes diversis delubrorum sculpturis & imaginibus idæabantur, quos septuaginta presbyteralis chori principes thurificante sacrificio adorabant, (a) in quorum meditullio quasi præpositus sacrilegij stabat Jezionias filius Saphan. Considerat Hieronymus Doctor maximus & præfidentis situm, & circumstantium coronam, ac subjungit, quia & princeps, & hi, quorum princeps erat, firmo in sceleribus stabant gradu, nec fluctuabant in malo, sed robustissime persistebant; & si hodie septuaginta seniores domus Israël, qui sanctum septiformis Spiritus numerum per septem decades decalogi multiplicare debent, & acuratius & inviolatius, subiecta sibi plebe; & si Ecclesiarum gubernatores, aut prorectores, doctores vel prædicatores; & si eorum plures suis non starent in erroribus, non colerent imagines idolorum, idæas peccatorum! non DEI Majestatem, sed proprias sententias adorantes, & nequaquam odorem bonæ fragrantia ad DEUM, sed fætores ad idola pervenire sinentes, singultuat lachrymabundus Dalmata, & quot eorum asseclis id Apostolicum appropriari debet improperium, qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt, (b) quantumvis enim diurnis se infarciant in comestationibus, meridianis se ingurgitent in convivijs, Idolo ventris sui suas sacrificantes animas, quia tamen cordis ebrietate obruuntur, concupiscentiarum ingluvie saginantur, quæ opera tenebrarum sunt, obtenebrescent in cubilibus suarum mentium, immemores, quod qui videt in abscondito sit redditurus eis. Progrediamur interim suppressis non nihil suspirijs, vel potius dilatis, ad amplius terrificæ idololatricæ impietatis spectacula, majores cum Ezechiele visuri abominationes; deducebatur à Veritatis spiritu Propheta tremulus, ad ostium respiciens Aquilonem, ubi tumultuosæ obiciebantur mulieres suorum amatorum fœdo viduata commercio, quæ mortuum Adonidem plangebant; consue-

tæ, ut refert Augustinus, grabato punctionem imponere, quasi funestas mortuæ Veneris exequias celebraturæ, qui post profusas sat copiosè amari doloris lachrymas videns & gestiens assurgebat, ac luctum flebilem in ovans jubulum commutabat. Sed iidem, qui nuper stabant pertinaciter nunc sedent molliter in atrio interiori, Hugone commentatore, effæminati Præsules, quorum lascivam detestabatur in præfago spiritu libidinem vaticinans Isaias, mulieres dominatæ sunt eis, (c) plangunt decorum facie, ridentem labijs, ludentem oculis Adonidem, spurium adulteræ Veneris amasium, mundanam scilicet prosperitatem, quæ si arideat jucunditatis risum excitat, commovet molle cor ad dissolutæ hilaritatis gaudium, si suis applaudit dignitatibus, suis honoribus delinquit, suis divitijs accumulet, suis delicijs immergat; enimverò per redivivum Adonidem, si commentatrici Glossæ credimus, terræ nascentia intelliguntur. Hæc sæcularium divitiarum opulentia, hæc acquisita sed prius arroganter inquisita prælaturarum eminentia, hæc mundanarum voluptatum omnis religionis expers petulantia, hæc coacervata præbendarum affluentia adamat Venerem, & redamatur ab adamata, nam temporalis abundantia est comes individua luxuriæ, inseparabili juncta societate, nos quoque eos, qui ad sæculi mala & bona vel contristantur, vel exultant, mulieres apellemus, prosequitur Hieronymus, molli & effæminato animo dicamusque plangere eos Tharnon (hoc enim sermone Syro Adonidem significat) ea videlicet, quæ in rebus mundi putantur esse pulcherrima, hoc detestabili propudiosa servitutis homagio irritatus exercituum Dominus condemnavit Israël ad tollerandam barbaræ Babylonis tyrannidem, ubi septuaginta annorum detenti captivitate affligebantur hostium insolentiâ, cruciabantur mancipatûs contumeliâ, opprimebantur gentium arrogantia, nec tamen idololatriâ abstinentes Assyriorum simulacris victimabant.

Evertebatur regalis illa Jerusalem, quæ velut una mundi metropolis à quavis urbium adorabatur, coronatus Joachim subdebatur ut tributarius, Jechonias infortunati patris infelix filius ad Babylonis carcerem raptabatur, & tandem

(a) Ezech: 8.
v. 11.

Sacerdotes & clerici adorant hodie dum in vitijs suis Idola gentium.

(b) 1. Thessal. 5.
v. 7.

Impij semper hærent in tenebris.

(c) Isa: 3.
v. 12.

Diligentes mundi prosperitatem Presbyteri, adorant Adonidem.

Flagellabatur sapiens à DEO malitia Israël per multifarias captivitates.

dem ultimus ex regum Juda hæredibus, ex coronari Davidis successoribus à Chaldaeorum rege post expugnatum denuò sanctæ Sionis propugnaculum compeditus gemino privatus oculo fœdistragæ infidelitatis suæ fatale sustinuit exitium, perennaturum Judaicæ impietatis argumentum; sed feræ tygrides nec plagis cicurabantur, nec pœnis coërcebantur, nec catenarum restibus stringebantur. Exæstuabat adeò flammivomus cupiditatum ignis, exundabat frigidus langvidæ charitatis humor, ut proximus decedentis gratiæ interitus absque ambiguae existimationis hæsitacione conjecturandus videretur; lethali bus degenerantium filiorum vitijs urgebatur annescens & canescens Synagoga ad mortem, quando moribundæ matri, ut ex coadunata filiorum perfidia construeretur tumulus, sepulchrum patens factum est guttur eorum, tunc planè quando sciscitanti Pilato præfidi, *regem vestrum crucifigam?* (d) unanimi Pontificum suorum correspondentes vociferatione responderunt, *non habemus regem nisi cæsarem*, quo suæ felicitatis incremento? quo posterorum emolumento? illo non alio, quàm quòd olim vaticinctus Monarcha Israël præfagiebat eventurum, *tradentur in manus gladii partes vulpium erunt*, (e) agnum tollentem peccata mundi suis è finibus toties ejecerunt, effrœnes belluæ obmutescentem innocentiam sicut ovem ad victimam deduxerunt, & quia vulpem agno prætulerunt, in partes vulpium dilacerati perierunt; vulpes dicit reges sæculi, illi conformiter epitheto quo simplex veritas fraudulentum Herodis animum vulpem cognominavit, *dicite vulpi illi*. (f) Regem verum habere noluerunt, vulpem veram, à qua discernerebatur, præelegerunt; indulgit Providentia voventinm suffragijs adjudicari, in dentes quippe vulpium inciderunt, dum traditi in manus gladii, sub cæsare, quem regem suum nec alium edixerunt, immaniter perierunt, nè suam cum regno gentem perderent, Regem gloriæ inglorij Deicidæ intereme-

runt, & ideò se ipsos interempti perdidierunt, quia pro rege vulpem coluerunt, & Regem regum occiderunt. Exitiosa Jezabel post acervatam omnigenorum scelerum congeriem Divinâ feriente Justitiâ è fenestra solarij præcipitatur, ut quam Naborh ianocuo, mortis acerbicatem intulit, horrore proprij interitus lueret, quæque humanis visceribus exuta humari pauperem non indulgit, insepulta eviscerantium canum dentibus laniaretur, sustinere cogitur coronatæ crudelitatis vindictam, mortuæ furia cadaver, quæ mortuo terræ tumultum canina invidens rabie non concessit; jacet infami sanguine immerfa humanorum corporum & animorum sanguisuga, fitque canum & volucrum insilientium ac involantium præda, ferocientis reginæ sepultura; *quæ est Jezabel, quæ persequebatur, nisi Synagoga vanè fluens, vanè abundans scripturis, quas neque custodit, neque intelligit*, explanat nomenclaturam Jezabelis Ambrosius, (g) præcipitabatur illa crudelis bellua, quæ ferociens Veritatis eliminatrix, dum adversari continuat magni Eliæ protoparentis mei oraculis, dum intemerati Prophetæ illudit præfagijs, caninis dilacerabatur dentibus, ut nullum restaret amplius vestigium, sed toto laniata corpore cum omnibus suæ posteritatis insignibus eraderetur. Et ubi est, vel quidnam superest illius Synagogæ, quæ Prophetarum Domino insidiata, suum excruciare non exhorruit Creatorem, suum occidere non verebatur Legislatorem? tantundem si perpendatur morosius ex illo residuum est populo, quantum de Jezabelis corpore à canum moribus superfluum remansit, *hoc præcipitium Jezabel illud præcipitium præsignavit* (commentatur Tuitiensis Abbas) *quod Jeremias prævidens lamentando, dicit, sub specie Babylonica, quæ præsens erat, captivitatis, præcipitavit Dominus omnia speciosa Jacob*, (h) solium corruit, corona decidit, regnum interiit, & magni Sacerdotis gloria cum collabente Pontificatus Infula irrevocabiliter evanuit & defecit.

Reges sæculi
vulpes nomi-
nantur.

(g) Epist. 3.

In Jezabele
præcipitata
figurabatur
synagoga.

(h) Rupertus
in 4. Lib. Ecc.
c. 9.

Præcipitavit Dominus, nec pepercit omnia
speciosa Jacob.

Sermo Quartus.

Sacerdotalis dignitas continet omnia spe-
ciosa Jacob.

Ferale hoc præcipitium Israë-
liticæ pulchritudinis subti-
liter non minus ac veraci-
ter, cum languescente sæ-
pius militantis Ecclesiæ pulcherrima ve-
nustate comparatur, nam licet supra
petram moveri nesciam fundata, defi-
cere in sua non valeat Sanctitate, in
suis tamen membrorum individuis &
obumbrari sustinet, & obscurari, qui
enim creator omnium, disposuit sin-
gula ex omnibus, idem verbo virtu-
tis suæ, *fecit Lunam in tempora*, quando
sol cognovit occasum suum, (a) verum-
tamen non illa hic relucere suspice-
mur luminaria, quæ ad quotidianum
nostræ necessitatis ministerium, in di-
es occidunt, & resurgunt; quod si &
illa literaliter recenseri opinemur (quid
enim prohibet has mundi lampades
temporum vicissitudine diverso irradia-
tas lumine meditari) licebit quoque
& expediet obsequiosam inanimatorum
horum corporum mirari promptitudi-
nem, quâ primo motricis Intelligen-
tiæ parentes nutui suum nostro mini-
strant commodo calorem & fulgorem,
quo vestiuntur; sic tolerat solaris ocu-
lus velari nubibus, quasi nostro interi-
turus Horizonti suum in tenebris tu-
mulum investigaret, & Luna veluti
consortis sui occiduum suppletura inte-
ritum, pleno interdum orbe luminis,
interdum exinanito ancillatur; quàm
alternantis occasûs ortûsquè vicissitu-
dinem considerans Ambrosius suâ con-
dignam celsitudine inducit allegoriam,
cur illa servitutem corruptionis suæ non
patienter sustineat, cum Dominus omnium
pro toto mundo se humiliaverit usque ad
mortem; (b) cujus ut imitentur beni-
gnitatem cœlestes creaturæ, subjiciun-
tur mundi hujus vanitati, ut ancillen-
tur Divini creatoris sui Sanctissimæ vo-
luntati. Nunc libeat sublimem quàm

Mediolanensis Præsul transeunter insi-
nuat, continuare prolixius subtilis ana-
logiæ paritatem, quam sua contem-
platus in solitudine illustris Carthusia-
nus, brevi sed penetrante periodo gran-
de mysterium insinuat, & qualiter re-
fulgeat in sole sponsus Ecclesiæ, in lu-
na hæc sinè ruga & macula immunis
sponsa, insigniter declarat, *Fecit DEUS*
Ecclesiam militantem, lumen suum à Chri-
sto sole justitiæ participantem in tempora,
quatenus nunc temporaliter pugnet, & quia
dubius nostris videtur oculis eventus
belli, confligit à primo exordientium
sæculorum diluculo, nec militare de-
finit hoc tempore usque ad finem tem-
porum bellatura. Sed amplius invadi
videbatur ab hostibus, lassari ab apo-
staticis suismet prolibus, quando sol co-
gnovit occasum suum, id est Christus
agnovit passionem suam; sed quid non
novit DEUS, ut agnovisse quasi in tem-
pore recenseatur? quid non agnovit
Christus? fatuas olim non novit virgi-
nes, quia ars sua non novit vitia, quæ
tamen judicat, sed quoniam condemnat,
non nescit; videlicet omniscius Pater
& Redemptor, nescit, quod approbat;
quod reprobat, quia non suum est,
quia non secum, quia per voluntariam
deditionem in manus hostium non su-
um est, idcirco non agnoscit, novit
proinde agnus ductus ad victimam, a-
gnovit cum passione mortem, novit sol
noster occasum suum, quia *placuit illi*
occasus suus, explanat Augustinus, si e-
nim non placeret, quomodo non ape-
riens os suum sustineret obmutescens,
ita ut miraretur Præses? huic ut con-
formetur soli, conjugalis luna, fecit lu-
nam in tempora, non istam carnis vi-
sibilem oculo, sed intelligimus spiritua-
liter Ecclesiam, inquit subtilis Afer, cre-
scentem de minimo, & istam mortalitate
vitæ quodammodo senescentem. (c) Sol ap-

Sol cognovit
occasum su-
um quando
Verbum in-
carnatum
acceptavit le-
gem mortis.

DEUS novit
quod appro-
bat, quod re-
probat, non
novit.

(c) *In Ps. 103.*
pro-

(a) *Ps. 103.*
v. 19.

Luna com-
paratur Ec-
clesia & soli
Christus.

(b) *Epist. 38.*
ad Horon-
tiam.

Lux Lunæ interdum minuitur, sed nunquam minoratur, quod idem contingit Ecclesiæ.

probavit occasum suum, ut illi exoreretur beatæ æternitatis dies, dareturque vita æterna, qui perpetuæ mortis jamjam tumulabatur occasu, & luna, quam fecerat idemmet artifex in tempora, suo affligeretur tempore persecutionis, & lætaretur tempore supernæ consolationis. Inspice affixam cælesti orbitæ velut nocturnam lampadem hanc relucens lunæ faciem, quæ modò pallescit, modò clarescit, modò decrescit, modò accrescit, ipsius tamen orbis integer manet, admittens immutationem luminis, sic tamen, ut parem semper retineat integritatem corporis, omnem primævæ magnitudinis excludens detruncationem, inde enim sua relucens cornua, quia inalteratum corpus ejus diffunditur in orbem,

(d) Ps: 10. v. 3.

Hoc genuinum est Catholicæ religionis, hoc est univocum militantis Ecclesiæ symbolum, quæ suis obumbrari in membris, sed minui in corpore non potest. Prævidit obumbrandam beatus ille illius Prophetæ oculus, qui futuram hæreticorum perfidiam deplorans, successuram Apostatarum ruinam plangens compassivo velut dramate innocuæ condolebat, ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde, (d) legunt septuaginta interpretes, in obscura luna, allegatque adæquatam peregrinæ versionis rationem Theodoretus, quia hoc nomen significat illunem noctem, quod si sagittantes apud Arnobium sunt hi, qui destruunt, quæ perfecit Dominus, si explanante Hieronymo infames hi sagittarii sunt hæretici, qui potentiam verborum suarum velut arcum contra Ecclesiam intendunt, tunc planè Carthusiani effato, disposuerunt ingenium suum ad malè docendum armando se autoritate Divinæ Scripturæ, quam perversè intelligunt, carnaliter quippe interpretando spiritum, ut litera occidant, sublimes inde sententias, suâ virulentatâ astutiâ, suâ intoxicatâ malitiâ ejaculantur. Sagittatur itaque Mater Ecclesia ab his, qui foris sunt, non minus quam ab his, qui intus sunt, & quod est cogitatu horridum, effatu terrificum, à suis intimis, ab infulatis Præsulibus, à malè morigeratis præsidibus, à religiosæ sanctitatis clientibus, à quotidianis mensæ Dominicæ assessoribus, ab Ecclesiasticæ vitæ professoribus, pec-

Hæretici & peccatores sagittant Ecclesiam in obscuro.

catorum invaditur jaculis, sacrilegorum criminum impetitur sagittis, quorum hæreditas, deberet esse utilis ad omnia pietas, quæ exercendi sunt ad justiciam, obligandi ad continentiam, erudiendi ad mansuetudinem, abstrahendi à nundinatoribus sæculi, nè sæcularibus implicati negotijs mundo plus militent, quam DEO; quæ conservandi sunt in exoptabili tranquillitate mentis, quæ neque indigæ egestatis pusillanimi metu affligitur, nec studio accumulandi divitias propensione nimia afficitur, nec vano subsecuturæ inopiæ timore contorquetur. Plangebat inter abditas Nitriæ speluncas illustris ille clericalis gloriæ antesignanus, Ecclesiasticæ dignitatis primicerius, quem si natura genuit Dalmatam, restauratrix naturæ gratia effecit Bethleemiticum, plangebat, inquam, in horrescente specu recogitans Hieronymus pereuntem universam clericalis innocentie sanctimoniam, alienatam à Sacerdotum vestibulo crucifixi Sospitatoris nostri nuditatem, elongatam à plurimorum Sacerdotum amplexibus nudorum cordium paupertatem, nonnulli enim sunt clerici, qui possident opes sub Christo paupere, quas sub locuplete & fallaci diabolo non habuerunt, ut suspiraret eos Ecclesia divites, quos mundus tenuit antea mendicos, (e) ô si illustrior sanctorum portio, si nobilissima dedicatarum Christo militum conditio expenderetur, quorum fors non minor quam ipse DEUS est, quorum lex non alia, quam DEI amor est, quorum spes non extra cælum est, quorum urbs nulla in orbe, sed supra orbem est, ut omnia nihil habentes habeant, possidere jubentur Dominum omnium, extra quem, nè aliquid possideant, ab illo vi sortis & vocationis suæ toti totaliter possidentur; sed quia non contentantur plurimi sorte suâ, non æstimantes illum, qui merces magna nimis est, hinc præpostero perversæ inversionis ordine, lucra sæculi in Christi arenaria indagantur, & ædes quas religiosæ Sanctitati consecravit prædecessorum integritas, negotiatorum nundinis ac nummulariorum mensulis dedicantur, moderatum officij stipendium, quod abundabat antea illustribus Christi famulis, nunc deputatur lusibus & profanatur in tabernis: pudet dicere, quod pudet pudicitiam, in sæcularibus suspicari, hoc hodie dum cogitur sæpius in

Perversi clerici summe persequuntur Ecclesiam.

(e) Epist: 2. ad Nepot.

Clericus dicitur à sorte, eò, quod fors ejus solus DEUS sit.

Obligatio
presbytero-
rum est pascere
verbo præ-
dicationis po-
pulum.

(f) 1. Pet. 3. v. 2.

Sacerdos est
in ordine gra-
tiæ miracu-
lum, in ordine
naturæ pro-
digium.

consecratis altarium ministris intueri, est ignominia sacerdotalis excellentiæ, intemeratæ proborum laicorum innocentia non eminere, quid erit vitiosorum sæcularium dementiam æmulari, concupiscentiam imitari? quid erit illis pejores effici, eorum coriphæos aut deputari aut reputari? an non est pessimæ id consuetudinis, tempus quo Sacra Divini spiritus volumina forent à quovis clerico revolvenda, quo Sacra scripturarum lectio esset elucubanda, quo doctrina sana congregato jam foret populo impertienda, pessumdare inter delira prolixioris somni somnia, vel inter otiosa inanum colloquiorum commercia profanare, cum tamen supremus pastorum principis vicarius severo præcipiat imperio sacerdotibus, *pascite eum, qui in vobis est gregem DEI, providentes non coactè sed spontaneè secundum* *DEUM* (f) quomodo autem providebit alijs, qui imperitus mysteriorum DEI, & Sacramentorum ejus ignarus; sibi met nescit consulere, se ipsum non sufficit erudire?

Compendiat brevi periodo augustam Sacerdotalis gloriæ Majestatem Nazianzenus, cui sapientiæ sublimitas epitheton Theologi ut singulare præconium appropriavit. Ecclesiæ ministrum, appellat ille miraculum gratiæ, prodigium naturæ; nec licentiosam dixeris arrogatæ celsitudinis hyperbolim, quisquis es, qui clericalis eminentiæ Dominium, qui creaturarum subjectionem meditaris: jacet sacerdotalibus adgeniculata pedibus tota pene naturæ universitas, dum quadripartita elementorum regio, ad primum Sacerdotis Levitæque imperium, pronissimi mancipatûs homagio famulatur; quid quæso in vasta mundi orbita distantius ab invicem reperitur, quàm humor aqueus, & incorporeus domitor corporum spiritus? illius videtur qualitas, palpatur quantitas, ponderatur gravitas, notatur densitas; in isto nec tangitur integritas, & tamen totus est, nec cernitur diversitas, licet sit alius, nec color enitet, nec odor redoler, quàm non obstante incomparabili varietate, sacerdotalis dextera corpus, eadem aqua spiritum sanctificat, quàm corpus abluit in baptismo, quid mirabilius? insufflat aërem vultui, & sancti Spiritûs afflat præsentiam, quid

portentosiùs? accendit ignem in lampade, & pellit tenebrarum principem, quid violentiùs? aspergit frontem cinere, ut se mortalis homo meminerit reversurum in terræ pulverem; & animam compungit, quid est stupendiùs? Hæc tamen presbyteralis eminentiæ prodigiosa licet elogia Gregorio non sufficiunt, altiora commemorat, enumerat sublimiora; *simul cum Christo sacerdotio fungitur*, factus ex animato exilis limi plasmate sui collega Conditoris, quidnam ipsa si ambiat superbia, optare posset excellentiùs? *figmentum instaurabit, imaginem Creatori sistet*, quasi aërearum potestatum victoriosus detriumphator, hoc suo suâ sollicitudine restituens Conditori, quod nequam spiritus in lucis Angelum transformatus laborioso stratagemate subtraxit; & ut, quod majus est, dicam, *DEUS erit, aliosque efficiet Deos*, (g) illos insuper, qui DEI sui legibus infamiter adversabantur per vitiosas transgressiones, & resistentes spiritui, se carnis suæ pedissequos velut genuinos maternæ hæredes stoliditatis carnalibus delicijs manciparunt; & ideo eliguntur ab ordinatrice Providentia ex omni Christianorum numero, victimandorum DEO fructuum primogeniti, præpositi tabernaculo, ut sublimissima intelligant mysteria, quod est officium solius Sapientiæ, ut stent pro dormiente populo in excubijs, quod est invigilantis è throno principis, & lex justitiæ, ut tueantur tabernaculum, & castra sanctitatis ac fidei protegant, quod beneficium est fortitudinis, se ipsos verò continentes exhibeant ac sobrios, quod exercitium est temperantiæ; his nisi quatuor sacerdotalis excellentiæ innitatur cardinibus, Sacerdos ruinat, non ædificat, non domum erigit sapientiæ, ubi sanctorum commorentur animæ, sed angulum stultitiæ, ubi feroces peccatorum belluæ recondantur; fugit hæc abdita tenebrarum receptacula, fugit Divina Veritas, nec enim conversari tolerat cum vulpibus, nec cum cæli volatilibus commorari; vulpis fovea est doli domicilium, & solùm dolos recipit; nidus avium est altivolantis superbiæ promontorium elatos tantum patitur inquilinos. Vis nosse, quisnam supremo huic sit aggregandus ministerio? non alius ab eo, qui pos-

(g) Apol. 1.

fit

efficit ex ho-
minibus Deos
per partici-
pationem
Deitatis.

sit cum Psalte regio veraciter promit-
tere, & veracissimè promissum observa-
re: *Introibo in potentias Domini.* Quid
enim est potentiùs? quid est Diviniùs,
quàm purificare pollutos quovis quorum-
vis delictorum contagio? quid est ex-
celsiùs, quàm Regem sæculorum im-
mortalem evocare, seu de Patris gre-
mio, seu de suæ Deitatis folio, ad com-
parendum in sacro altaris triclinio, ut
qui est comprehensorum gloria, sit e-
sca, sit vita viatorum; cedit Archan-
gelorum dignitas, cedit Thronorum su-
blimitas, cedit Cherubinorum felici-
tas, cedit suprema nobilitas Seraphino-
rum; sicut enim non Angelos, sed semen
Abrahæ apprehendit ad faciendam redemp-
tionem, sic non Angelis, sed hominibus so-
lisque sacerdotibus Domini corporis &
sanguinis commisit consecrationem, subscri-
bit Clarevallis Abbas, (h) an non
introitus est ad potentiam, accessus Sa-
cerdotis altissimi ad aram? nec sinè in-
signi mysterio præmittitur incipienti
psalmo titulus, *psalmus David filiorum
Jonadab*, quibus præceptum fuerat, non
residere in domibus, sed inter taber-
nacula versari; & quia Jonadab sponta-
neus Domini vertitur, ad quamnam for-
tem hominum sui spectarent filij, abun-
dè declaratur; quid namque magis est
spontaneum, quàm illud immolantis sa-
crificium, illud sacrificantis votum, vo-
luntariè sacrificabo tibi, & hoc est pro-
prium Sacerdotis; filijs itaque volun-
tariè sacrificantibus cantatur psalmus,
imò hi ipsi concinunt cum præcinente
David, *introibo in potentias Domini*, le-
git Chaldaeus, *ingrediar ad opera Divinae
Potentiæ contemplanda*; & quisnam illo-
rum prodigiorum locus, quodnam illa-
rum potentiarum sit repertorium, in-
sinuat sic legens Apollonius, *fidens in
templum ingrediar*, ubi Omnipotentis
dextera manum sacrificantis dirigit, ut
transubstantiationis conficiat miracu-
lum, efficiat Sacramentum.

Illi præ alijs
conceditur in-
troitus ad po-
tentiam DEI.

Hinc in potentias Domini non suas
introire desiderat; ut causam operis,
non suæ fragilitatis inopiam, sed ope-
ratrix Sapientiæ magnificentiam, au-
ditor quilibet recognoscat; verunta-
men sicut sacerdotalis dignitas & po-
testas, si principalem prodigij autho-
thorem investigas, à solo suam trahit
originem Omnipotente, sic quod sub-
sequitur ad potentiæ introitum, est pro-

prium solius Sacerdotis ministerium,
quod omni competit, & soli præ uni-
versa mortalium congerie plus cæteris
congruit, nullo non tempore se si-
nens separari, videlicet, *Domine memo-
rabor justitiæ tuæ solius*, (i) premit po-
stremum memorati versûs trisyllabum
exclamans Augustinus, *ô solius*, quid
solius? *solius inquit prorsus ubi meam
non cogito*, nè comminantis Apostoli
anathemate feriar, ignoransquæ DEI
justitiam, & meam volens statuere,
justitiæ DEI non sim subjectus; intro-
ibo in potentias Domini, *fortes DEI il-
luminaciones & potentes ac magnas gra-
tias ejus recipiam*, explanat Carthusia-
nus, omne bonum, virtutem & gra-
tiam tibi adscribam, omne malum,
omnem defectum & culpam mihi attri-
buam! memorabor, quomodo illu-
strem illum beatarum mentium Princi-
pem, angelicæ felicitatis indicem,
empyreæ regionis consulem, ob uni-
cam inanis complacentiæ superbiam,
à præclarissima pulcherrimæ lucis regia
ad execrandam tenebrarum voraginem
præcipitasti; quâ intemerati rigoris
justitia præcipitem allekti protoparentis
inobedientiam perenni paradisiacæ vo-
luptatis exilio mulctasti; quâ implaca-
bili severitate incuriam sacerdotalis præ-
sidentiae arrogantiam in Dathan & Abi-
ron castigaveris, hiatu terræ devoratis,
cæterisque consentientibus horribili
flammicidio incineratis; quam acri-
ter præproperam filiorum Aaron macu-
lam ex alieni ignis suppositione con-
tractam, exurente incendio conflagra-
veris, horum memorari conabor ul-
ciscantis justitiæ tuæ portentorum, ut
debitum meis demeritis supplicium me-
tuam, & ad sublimem contractæ di-
gnitatis gradum, ad beneficam suscep-
ti statûs obligationem nunquam non
suspirabundus expavescam; debebatur
quippe meis præteritis facinoribus pla-
ga, & hæc præcellens gratia confere-
batur à te æquissimo, bonorum non
minùs ac malorum retributore operum;
timeat, est necesse, qui tuam novit a-
pud justitiam nihil inultum remane-
re; hæc & similia Divinitatis miracula,
hæc meditabundarum mentium exerci-
tia, sunt propria clericalis sanctimo-
niæ impendia; sunt debita sacerdo-
tialium cogitationum materia; sic & non
aliter oportet ingredi ad Aram, in quâ
Sanctum Sanctorum est, qualiter egre-
die-

(i) Ps: 70. v. 16.

Sacerdotis
munus est so-
lius DEI ju-
stitiæ memi-
nisse.

diebatur à facie DEI Sinai irradiatus Moyses, & sicut supremus creaturarum arbiter hunc solum non tamen sine Josue in montem voluit ascendere, ut suo ducem populo præficeret, & promulgandam legem huic consecrato Principi commendaret (l) sic convenit, ut sacerdos altissimi ad DEUM prius ascendat in montem per salutare studium devotæ contemplationis, non tamen sine JESU, ascensus non jam concomitante socio, sed duce prævio, per eminentiam immaculatæ conversationis, illi conformiter præcipientis Isaia oraculo, *super montem excelsum ascende tu, qui evangelizat Sion*, (m) infert Ambrosius, *si in montem ascendit, qui evangelizat Sion, quanto magis, qui Christum evangelizat*, (n) ut videlicet, qui ad fastigium cælgene dignitatis consecrationis beneficio pervenit, ima terrenorum negotiorum deferens, in summo Sanctitatis culmine erectus videatur, tantoque facilius alumnos sæculi, mundi que affeclas ad insequenda sui ascensus vestigia commoveat, quanto efficacius per excedentia sublimis vitæ merita de supernis clamat; & sicut vi sui præcellsi muneris compellitur

(m) Is: 40. v. 9.

(n) L. 7. in
II, c. Luc.

Ei debetur a-
scensus in
montem Sion,
ut DEUM
videat.

suprema quæque Divinitatis arcana pandere, pari necessitatur obligatione non nisi maxime sublimium virtutum opera perpetrare, haud enim vox prædicantis auditorum cor penetrat, cujus vociferantis vita, quod prædicat, non confirmat.

Quod si communi interpretum Patrumque allegoriâ Sacerdos ad aram pro populi reatibus sacrificans ab Ezechielis prototypo delineatur, cui inter obscuras sanctæ meditationis umbras latentis & tacenti præceperat Altissimus, *fili hominis speculatorem dedi te domui Israël*, (o) certè in imo speculator non ponitur, sed in sublimi, ut ventura longè prævideat, collocatur; & sicut montana regio convallium profunditatem incomparabili celsitudine transvolat, sic sacerdotali sublimatus præeminentiâ est necesse ad sanctioris vitæ celsitudinem transeat, ut subjacentis populi vulgarem vivendi normam totaliter transcendat. Cui enim appropriandum est peculiare speculatoris munus, quàm Sacerdoti, qui factus populi apud severum Judicem fideijussor ingenti peccatorum sarcinæ cogitur mentis humerum supponere, & oculatâ invigilantis animi

(o) Ezech: c. 3.
v. 17.

providentiâ imminenti ferientis dexteræ ictum, aut in se ipsum patienter recipere, aut infligendum præcavere; hinc eminenti mysterio sponsus Ecclesiæ sponsæ in probis ac providis Sacerdotibus commendaturus venustatem ejus applaudit decori ac pulchritudini, *nasus tuus sicut turris Libani*, (p) *quæ respicit contra Damascum*. Erat hæc civitas hostilis Syriæ metropolis, feroces cujus incolæ iteratâ sæpius excursionum violentiâ Judæos acriter infestabant; quorum ut eluderetur audacia, providus Israël in frondoso ascendentis Libani cacumine turrim in promontorium erexerat, quæ suis præsidiarijs ipsas Damasci fabricas, fora & compita spectanda exhibebat. In hac excelsa rectitudine, nasi & longitudo non indecora, & velut perpendicularis signatur rectitudo; discernebatur hac mediante turri totus Damasci situs, portarum exitus, advenarum introitus, & domus incolarum, cumq; naso id proprium sit muneris, fœtorem ab odore discernere, quid aliud in nasi symbolo, quàm Sacerdotum discretio designatur? quorum incumbit solertiæ fœtentem peccati exhalationem ab odorata virtutum qualitate perspicaciter secernere, & transformatum mentis lucis spiritum à sancto Patris luminum spiritu segregare; sed nasus iste & comparatur Libano, & turri coæquatur, quia Sacerdos, ut vices suas impleat, in monte turris sit oportet, sic enim sua discretio munita esse debet, ut propugnaculum, ex circumspeditione sit, sic vitam suam in sanctitatis altitudine opus est consistere, nec in declivio, ne dicam in convalle abjecti operis jacere. Sic elevatus, sic propugnatus discernet more narium odorem à fœtore, à vitio virtutem, & longè incursum malignorum hostium prospiciens, commissas sibi animas, ut derelicto vitiorum cæno, in sanctitatis colles se recipiant, exemplo commovebit, dum verbo commonebit; nec inconcinnè bina nasi foramina observantur, per quæ à capite spiritus emittitur, ut respiretur, sic pariformiter Sacerdos mediante scientiâ & sanctitate, aut si devotior arridet explanatio, verbo resonante & exemplo consonante, spiritum oris nostri super interfectos debet emittere, qui Jeremiâ enarrante est Christus Dominus, fide Christianorum corda justificans, tepidam

(p) Cant: 7.
v. 4.

Sacerdos est
sicut nasus
Ecclesiæ di-
scernens odo-
rem à fœtore.

dam remissæ religionis negligentiam ignivomæ charitatis halitu calefaciens, indomitam peccatorum concupiscentiam suo spiramine refrigerans; sit nasus sponsæ, sacerdos intemeratus, quia in sacrificijs, ut commentatur Ambrosius, odor suavis Ecclesiæ est, in quibus est boni odoris hostia, remissio peccatorum, (q) sit turris Damasci excedens altitudinem mundi, transcendens contemptus excellentiâ sublimitatem, sit turris Libani candore nitida, & si quandoque contaminata extitit, sit amodo dealbata.

(q) in Ps: 118.
Act: 5.

Sacerdos debet esse turris exstructa contra diabolum, sed fabricata in monte Libani.

Legit nunc allegatum sponsæ præconium Philo Carpathius, *nasus tuus uti turris Libani prospiciens faciem Damasci*, utque exponat accuratius sagaciter præmittit, *nasus sponsæ, acutissimi sensus iudicium salutare, bonorumque atque malorum discrimen moraliter indicat*, sed faciem Damasci respicit, qui *bibens sanguinem* dicitur, ut scilicet mediator populi (quod Sacerdotis est principale ministerium) immanitatem fugiat, crudelitatem horreat, tanquam qui magno Sacerdote didicerit esse & corde humilem, & moribus mansuetum; nec à præfixæ aberraverit moralitatis scopo, qui mansuetudinem animi in proximum, & cordis humilitatem erga DEUM, geminis narium assimilaverit canalibus, quibus quicquid est immundum in capite, à capite ejicitur & segregatur. Et quamnam aptiorem aliam licet venari rationem, cur legislatorum omnium Moderator, Aaroni sacerdotum Principi præceperit, *si parvo vel grandi vel torto naso fuerit, non offeret panes DEO suo, nec accedet ad ministerium ejus*, (r) & quia creaturarum Conditor naturam non judicat, sed damnat malevolam voluntatem, idcirco nec hac exclusione defectus corporis rejicit, sed mentis vitia reprehendit; proinde dum quævis nasi deformitas ab Altari rejicitur, quid aliud, quam omnis indiscretio à Sacerdote amputatur. Peculiarem adjungit circumstantiam sacerdotalis sanctionis Justus Orgelitanus, *nasus Ecclesiæ illi sunt, qui odorem justitiæ, qui est in Christo, percipientes, ad cordis interna trajiciunt*; quasi humana non sufficiat hominis justitia, sed requiratur DEI hominis Divina, quæ Sacerdoti congruit, ut suo correspondens muneneri, æmulatorem se exhibeat Justitiæ Redemptoris; adjungit illic, *horum pro-*

(r) Lev: 21.
v. 18.

ceritatis candor respicit contra Damascum, quia sapientia eorum, quæ ex DEO est, illuminat mundum, illis videlicet, qui sacerdotali præcellunt eminentiâ, dictum est, *vos estis lux mundi*, (s) hoc enim Ambrosio fidem dante audire meruit à mundi judice Deificus presbyterorum ordo, non vocat eos lucernas, quæ lucent in nocte, sed lucem eos nuncupat, quæ splendet in die; nam noctis claritas solis propulsat tenebras, solam caliginem illustrat, dum splendidus diei fulgor minora quælibet obscurat lumina, ut sol suis, quos vibrat, radijs, minùs fulgentia consuevit sydera elongare. Est una inter cæteras, imò præ alijs clarissima lucis purissimæ proprietas, quæ solem superat, & luminare majus quantumvis non adæquet magnitudine, excedit puritate; sol tenebrosam terrenæ regionis orbitam sic illuminat, ut suos tamen vapores extrahat, suos humores attrahat, nè vacuus à terræ facie recedat; hoc execratur intemeratæ lucis candor, qui obumbrari fugiens, quicquid est terræ viscerum, declinat, & forsan ideo lux, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ille, qui ore prænuntiabatur prophético oriturus sol Justitiæ, dum de se ipso testimonium perhibet, non alio se vocat nomine, non solem se venisse prædicat, sed lucem, *quamdiu sum in mundo, lux sum mundi*, (t) sed lux, quæ se abstulit ab oculis carnis, ut cæcos Adæ filios revocaret ad oculos cordis; his solùm, qui illam participare lucem desiderant, clara est hujus lucis puritas, quam nullus humor terreus obfuscare, nec vapor luteus prævalet obumbrare; vaporis nomine, quicquid caducum, quicquid terrenum est, intelligitur, quod lux velut invisum renuit attrahere, quantumvis sol dissimulet acceptare; sic ergo luceat sacerdotalis dignitas coram terrigenarum oculis, ut nihil videatur è terra trahere, quicquid terrenæ communicationis est proprium, monstrat se abdicare; denique lux mundi sic mundo illuminando præsideat, ut tamen in mundo regnare, & dominari renuat; si tamen lux de illa luce est, quæ suæ sphæræ declarans orbitam inquebat: *regnum meum non est de hoc mundo*, (u) subjungit insigniter Mediolanensis Ambrosius, qui dicit, *non esse de hoc mundo regnum suum, ostendit esse supra mundum*, (x) non in terra, ubi est va-

(s) Matth: 5.
v. 14.

Debet esse lux splendens & lucens in die.

(t) Joan: 9.
v. 5.

Non soli qui vapores terræ attrahit, sed puræ lucis sacerdos comparatur.

(u) Joan: 18.
v. 36.

(x) l. 3. in Luc: 6. 3.

por ad modicum parens, sed supra terram, ubi ex omni, quicquid est, nihil evaporare potest, sed manet in æternum, hinc & electis suis (qui applaudentes in Apocalyptica prodigiorum scena primogenito mortuorum & Principi regum terræ acclamant & jubilant, *fecisti nos DEO nostro regnum, & Sacerdotes, & regnavimus super terram,* (y) (non in terrestri orbita, quæ orbis est terrestrium vanitatum) hinc inquam nondum cœligenis, sed adhuc terrigenis spondet magnus Sacerdos noster, *vos de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo;* Ego, qui Rex sum constitutus super Sion montem sanctum non æmulo principem mundi hujus, qui in me non habet quicquam; non contentatur ille, misellos Adæ filios infortunatâ generatione esse de mundo, priusquam de Genitricis utero egrediantur in mundum; non suæ sufficit tyrannidi, natos in carne peccati mundi illecebris mancipari, nî etiam sanctificatos à labe peccati, regeneratos, in spem vivam hæreditatis æternæ à mundo videat possideri, ad ea, quæ mundi sunt, perversâ inclinatione cordis serviliter converti; ast ego meâ præveniente misericordiâ, eos qui errantes ab utero de mundo sunt, immundos eligo, nè hujus mundi sint, nam nisi eligerentur, à mundo non segregarentur. Infortunati viatores in ipso vitæ principio deviamus, & aberramus, quia adhuc veritas in nobis non est, nec citiùs ab avio recedimus, donec à via in viam deducamur.

Infelix transfuga, qui viam deserit, quam prælucente, & ostendente mundi luce, ut exeat à mundo, adinvenit. Applaudit viæ sectatoribus, præsertim istius lucis proximioribus pedisequis, immediatis magni Pontificis ministris, applaudit, inquam, gloriabundus Magister gentium; *populorum doctoribus eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino,* vobis ipsis tenebræ, sed lux in Domino, ut nemo de suis meritis gloriatur, inquit Primasius; non autem lux, id est, *discreti, & docti, & alios docentes,* explanat Interpres Caren-sis, quod proprium regalis Sacerdotis est ministerium, lucere & illucescere, illuminare non minùs, quàm corruscare, sic instruere, quemadmodum fulgere; id tamen hanc meam legenti paginam occurrat semper, fulgorem lacis exigì,

non solis lucidum fervorem, sic enim iste terræ suum calorem imprimit, ut ipsum id à terra capiat, quod ipsa ut imprægnata genitrix parturit & exhalat. Meminerit Sacerdos, illius se vacare ministerio, in quo sunt omnes thesauri, non quidem terræ hujus, quæ labitur cum tempore, ut elabatur, sed regionis empyreæ, quæ amplius nescit desinere, nunquam interitura. Conscripserat aliquando felicem illum consecratorum indicem, coronandorum in sanctæ Triumphatricis regiæ curatorum catalogum illuminatus David, quos enim alios, quàm sacro initiatos ordine intelligebat, dum summum Sacerdotem alloquens, inquebat: *in libro tuo omnes scribentur, dies formabuntur, & nemo in eis,* (a) legunt cum Divo Prospero apud Lucam Burgensem alij, *Dij formabuntur,* seu per participium muneris, seu per communicationem participatæ dignitatis; quod quidem principale sacerdotalis gloriæ assignari elogium, non est, qui ambigat, non est, qui contradicat; & licet primogenitos parturientis ad extra DEI filios, empyreæ regionis Principes, cœlestes Angelos hic designari propugnent aliqui, eò quòd humanæ generationis expertes, neque nubent, neque nubentur, sicut filij DEI, ut proinde de ijs adstruat Mediolanensis Ambrosius, *plerumq; Angelos, filios DEI vocat scriptura, quia ex nullo homine generantur,* (b) vix leviori tamen privilegio cognominandi sunt, imò illustriores ausim dicere DEI filij, qui nec ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri (si principale hujus effectûs agens investigetur) sed ex DEO de hominibus in Sacerdotes sunt progeniti, sic carneæ propagationis nescij, ut tamen castissima eis conveniat generatio cum claritate; illa videlicet, quâ DEum quasi generant, dum verba Verbi proferentes, Verbum & illud incarnatum, sub candido sacramentalium, specierum velamine præsentialiter constituunt, invisibiliter præsentant; dicat proinde Psalter regius, dum sacerdotalem nuncupat ordinem, *Dij formabuntur,* Est tamen singulari excellens titulo, prætereunda minimè Hilarij Pictaviensis versio, subtili mysterio fecunda; *in libro tuo omnes scribentur, die replebuntur, & nemo in eis,* quamvis repleti & formari non longè distare videantur, formantur enim Deiformes,

(y) Apoc: 5.
v. 10.

Sacerdotem
eligit DEUS
in mundo
quidem, sed
de mundo.

Est à se ipso
caligo tene-
brosa, sed lux
in DEO.

(a) Ps. 138.
v. 16.

Angeli specia-
li jure vocan-
tur filij DEI,
quia non ge-
nerantur ex
hominibus.

(b) l. de Noë
& arc:
c. 14.

*In Sacerdotis
anima nil de-
bet reperiri
præter diem.*

tanquam conformes gloriæ ejus, re-
plentur autem, aut replebuntur aliquan-
do ab ubertate domus suæ, est tamen
sublimis meditatio ab hujus infulati Præ-
sulis eminentia, à sanctimonia hujus in-
temerati sacerdotis oriunda, *qui die re-
pletus est, diem tantum in se habet, & i-
deo aut, die replebuntur, & nemo in his,
præter diem, quo repleti sunt, præcessit in*
eorum aliquibus nox non diffiteor, dum
essent aliquando tenebræ, vacantes in-
felici studio operibus tenebrarum, ve-
rùm ab auspiciato suæ consecrationis die,
dixit DEUS, *fiat lux*, dum sub clarissi-
ma candentium specierum nube vela-
tam Numen, quasi obnubilatum lumen
comparuit in manibus eorum, *lux enim
Christus est*, præmittit commemoratus
Doctus, appellavitque Pater luminum
lucem diem, ut filij lucis crescerent us-
que ad perfectum diem; & quia id,
quod repletum dicitur, nihil aliud,
quo repleatur, admittere perhibetur,
nulla in Sacerdotum cordibus partici-
patio esse debet lucis ad tenebras, nisi
præter naturæ naturalis ordinem, lu-
men, quod ipsis inest, eliminare, nisi
clarissimi lucis filij in tenebrarum filios
damnabili vicissitudine ambient trans-
migrare. Si enim lucidi ipso juben-
tur esse corpore, quæ erit in eis por-
tio luminis, si animam immergant te-
nebris peccatorum? dicam amplius ad
horrorem, quæ spes ad filiorum lucis
hæreditatem restet sacrilego sacerdo-
ti, qui gravi contaminatus crimine, au-
det lucernam cœli, quæ agnus est, sor-
didis manibus contrectare, sceleratis
visceribus continere, intoxicatis fauci-
bus absorbere? quæ, inquam, spes lu-
cis superest, si lumen ipsum in tene-
bris versari necessitetur, in tenebra-
rum principis solio, in corde perfido
abominandi peccatoris cogatur commo-
rari? *ex quo ingenti periculo, concludit
sanctissimus Antistes, Sacerdotes, qui Ec-
clesiæ oculi sunt, negotijs sæculi, curis
pecuniæ, & familiarium rerum incre-
mentis & conviviorum luxibus occupantur,
utque tam genuinam, quàm adequatam
summi hujus discriminis annectat scaturigi-
nem, hanc jungit plenæ causalitatis ratio-
nem, Ecclesiæ enim lumen sunt, id est cor-
poris oculi, (c) delebuntur procul dubio de
libro viventium, quorum vivere luce-
re est, & cum justis, nè dicam cum
justorum ducibus, cum prælucentibus
sacerdotalis coronæ luminibus non scri-*

*Sacerdotes
sunt Ecclesiæ
oculi & lumi-
na.*

(c) in Ps: 133.

bentur, non lucet, quantumvis ardeat,
in cujus avido & arido simul pectore
flagrat æstus pecuniæ, in cujus fuligi-
nosa mente fumus superbiæ evaporat:
cujus obscenas voluptatum flammæ con-
cupiscentiæ stimulus augmentat, cujus
exæstuantis fibras livor invidiæ inflam-
mat, & inflammatas exasperat furor i-
niquæ ultionis.

Hæc monstra tartari est incapax re-
cipere illustris anima, quæ in benigna
domo sanctorum siderum die repletur
& lumine; non quippe respicit mundi
spiritum, qui tenebrosus est, quem DEI
replevit spiritus, qui luminosus est, non
sua duntaxat lucens in semita, sed eti-
am errantibus præluens, ut de ipsius
plenitudine omnes recipiant, habentes
& non habentes, isti ut habeant, illi
ut habitum conservent; videntes & non
videntes, isti ut videant, illi si fortè ex-
tingvatur in nocte lucerna eorum, ab
hac illuminatrice lucernam reaccendant.
Lucet Sacerdos, sed inter agmina, quod
caret furfure & fermento, & inter cali-
cem, qui vinum germinans virgines pro-
pinat; lucet, si albâ indutus innocen-
tiæ, coinquinari non sustines adulterino
lintheamine, primâ amictus agnum se-
queris, secundo profanatus in lupum
ex belluino furentis lupæ consortio
transformaris; quid tibi sacerrimam
victimanti placationis hostiam cum ar-
mentorum copijs? quid tibi virginalis
agni pedissequo cum aureis peregrino-
rum equorum phaleris? quid tibi pau-
peris Christi discipulo cum areis divi-
tum, cum principum immoderatis red-
ditibus, cum cimmeliorum gazophyla-
cijs, tanto curarum acquisitis impendio,
tantâ solitudine coacervatis? non hæc
sunt lucida fulgentis diei opera, sed spu-
ria, tui si statûs consideres sanctimoni-
am, sunt germina tenebrarum. Aspice u-
no saltè duorum oculo, si forsan al-
tero abuteris ad intuendas imagines va-
nitatum, respice, si non præsumis ob
claritatem inspiciendi luminis respicere
in faciem Christi tui, idæam ejus respice
Apocalypticam, & idæatam hujus summi
Sacerdotis statuam contemplare; Sacer-
dotalis frons solaribus subjectatur radijs
scripturarum, ut sic irradiata refulgeat,
& repercussa lumine mentes illuminet
spectatorum, inflammet animos audi-
torum; si manus seu ensiferas, seu sce-
ptigeras consideres, videbis in dextera,

*Sacerdos lucet
instar lucernæ
in sacrificio.*

si non septenam stellarum copiam certè stellam micantem augustà prodigiosa jurisdictionis potestate; reverere coronati verticis iridem, & multifariam sacerrimi ordinis interpretare sublimitatem; adgeniculantur sacris pedibus centuplicatæ anathematum flammæ, quorum prodigioso incineratur flammicidio injusta principum potentia, & pretiosa effigiata Divinitatis imago inter septem aureas Sacramentorum lampades suspicitur, æquè terribilis ac illustris; pudeat ergo evisceratam flavescentis terræ massam eâ sollicitæ aviditatis iuglue indagare, instabilem vertiginosi honoris umbram eâ continuæ anxietatis prurigne affectare, præcipientem Ecclesiasticæ dignitatis præeminentiam eô laboriosæ improbitatis conamine indagare, occiduam momentaneæ voluptatis delectationem eo cruciantis conscientiæ luctamine comparare! Pigreat saltè in eminenti angelicæ sublimitatis solio elevatum, ad coagmentatas limosæ telluris statuas aspirare, inter aligeros Seraphinorum choros aggregatum ad fraudulentam insidiosæ ferenis vocem trepidare, inter magnanima cœlestis militiæ agmina deputatum ad illecebrosa effœminati torporis otia anhelare; displicet hodie dum hæc intueri monstra, hæc experiri ludibria! tædet sanctificata templi vasa repleti inanitate vanitatis, non claritatis lumine, non plenitudine sanctitatis! oculatus non minùs quàm penniger fuerat ille sanctorum animalium quaternio, qui prodigiosum Divinæ Majestatis currum per latè patentem campū Senaar devehebat; eorum quodlibet quadripartitâ facie formatum spectabatur, & quadriformi alarum remigio pennatum discernebatur; suffulciebant terrificam portentosi corporis machinam pedes recti, qui nec ad sinistra adversitatis declivium commoverentur, nec ad optatæ prosperitatis ascensum progredierentur, sed irretorto gressu se leviter ad altiorē terræ felicitatis gradum non ascensuros, nec etiam ab imminente angustioris viæ periculo ob tribulationis confinium recensuros insinuabant.

Quatuor Ezechielis animalia præfigurabant quatuor sanctos Evangelistas.

Erat in hisce quatuor ejusdem faciei prodigijs speciei diversitas, erat aspectus conformitas & uniformitas pennarum; stabat erecto corpore rationalis homo, accinctum veluti aurigam

exhibiturus, qui Israël's currum veheret, ac gubernaret; conjungebatur eodem velut à dexteris ordine leo belluarum fortissimus, ad nullius occursum pavere solitus, invasum velut hominem contra cujusvis violentiæ assultum propugnaturus, illi conformiter proverbiali Salomonis oraculo, *fugit impius nemine persequente, justus autem quasi leo confidens absque terrore erit*, (d) sinistram occupabat bos, sed eminentiori velut in Sphæra supervolitabat regalis aquila, irreverberatam ecstatorum oculorum aciem in solis radios intendens; novi Gregorium in hisce quatuor pennatis animalibus quadruplicem sanctorum Evangelistarum faciem intueri, dum subtiliter Matthæum quidem ob exaratum humanæ generationis principium in homine denotari, ob inchoatum à deserto sacerrimæ vocis clamorem in leone Marcum representari, ob enarratum immolantis Zachariæ sacrificium Lucam in bove idæari, ob sublimissimam incarnati Verbi eminentiam, à qua sum Joannes exorditur Evangelium, eundem autumat in eminente aquila adumbrari; est eadem ejusdem moralis Patris contemplatio, profundior in ministerio, excelsior ab objecto; dum unigenitum unigeniti Patris Filium ob assumptam nostræ naturæ mortalitatem reveretur in homine, ob nostræ redemptionis beneficium victimatum in vitulo, ob gloriosam devictâ morte anastasis in leoninâ fortitudine veneratur, ut enim iste Rex animalium apertis oculis dormire perhibetur, sic & Redemptor noster, qui ex humanitate sua in nocte velut dormiens occubuit, ex Divinitate suâ immortalis permanendo vigilavit; denique post fortunatam resurrectioni corporis resurrectionem, post evacuatam desiderantis limbi captivitatem, post impertitam afflicto Apostolorum collegio consolationem, post obsequiosam filialis benevolentiae erga viduatam puerperam & virginalem DEIPARAM exhibitionem, cœlorum orbis propriâ virtute transcendens ad dexteram Patris, quasi ad suæ immortalitatis nidulum sublimis aquila se collocavit; *totum ergo simul nobis est*, inquit Gregorius, *quia & nascendo homo, & moriendo vitulus, & resurgendo leo, & ad cœlos ascendendo aquila factus est*. (e) Hæc allegorica Prophetiæ hujus quadrigæ explanatio per sanctum Spiritum huic magno

(d) 1. Prov. 25. v. 1.

Ipse Christus in se continet quatuor sanctorum animalium figuras.

(e) hom. 4. in Ezech.

Sacerdos
chrismate de-
libatus est ge-
nuina facies
Christi.

gno communicata Pontifici sic incarnati Verbi genium exhibet symbolum, ut delineatam ab hoc sacerrimo totius sanctitatis prototypo, sacerdotalis sanctimoniae effigiem manifestet, quantumvis enim Christianorum quilibet sua in facie Christi repræsentare faciem obligetur, hos tamen decet amplius assimilari, hos opus est intimius conformari, qui sacrosancto chrismate inunguntur, ut transformati in Christum Domini eundem in omnibus adæquatori repræsentatione æmulentur. Quis autem alius Sacramentum unctionis singulariori proprietate recipit, quam ille, quem ordinatrix Providentia ad culmen regalis Sacerdotij prælegit; quis alius celebriori jure cum Psalte Regio suæ applaudit felicitati, aggraturatur forti psallens in decachordo cordis: *impingvâsti in oleo caput meum*, quam ille, qui continuare valet, ac concinere, & *calix meus inebrians*, quam præclarus est, (f) attribuit hoc dulce suspirium singultuanti Ecclesiæ sic legens Chaldaeus, *impingvâsti oleo unctionis caput Sacerdotum meorum*, & suam adjungit paraphrasin Augustinus, & *potulum tuum oblivionem præstans priorum vanarum delectationum*, quam præclarum est.

(f) Ps. 22. v. 5.

(g) de Virg. l. 3.

Currus DEI
est anima Sa-
cerdotis.

Sit igitur hæc triumphalis Vatidici Ezechielis quadriga, pennatis incumbens animalibus sit genuina DEI hominis imago, sit simul intemerati effigies Sacerdotis; qui currus dum evehitur, quem potius ab eo, qui supra mundum in mundo est, repræsentat, *supra mundum est ille*, qui tollit DEUM in corpore suo, (g) inquit Ambrosius, non habet dignius in terris vehiculum decidua cælo Deitas, transubstantiatione mirabili humanas deificaturâ mentes, quam Sacerdotalem animam, si tamen veri Sacerdotis est, qui participatâ virtute Deitatis, supra omne, quicquid mundanum est, sustollitur, & quicquid terrenum est, deferere non gravatur; in cujus corpore pennata charitas volitat, nè suo gravans pondere anhelam ad superos animam præpediat aut retardet; quod si volare nondum didicit, cum altero sanctorum animalium ternario DEUM sequitur mentis pedibus sanctis affectibus, si eum insequatur stabiliter, infallibiliter affecutura; veruntamen solus ille se viæ & veritatis exhibet pedissequum, qui hoc solo allicitur illicio, hoc uno delectatur nuntio, hoc

uno trahitur magnetismo, in his solum, quæ dicta sibi recolit, lætatur, in domum Domini se iturum; liber nunc quatuor animalium & seriem recognoscere, & qualitatem discutere & diversitatis discrimen concordare; nec tamen eam duntaxat animam, quæ adhuc tardigrada plus trahitur, quam vehitur, plus ambulat, quam evolat, consideramus, sed commendamus sacerdotalem illam, quæ coronato jam vertice non erudiri de foris eget amplius, sed debet rudire, quæ jam perfecta, quantum in hoc mortalitatis stadio fas est dicere, illius quidem, qui solus bonus ac proinde perfectus est, pedissequa; hæc triumphalis DEI currus est, qui quatuor provehitur affectionibus, sagacitati hominis, magnanimo leonis robori, laboriosi bovis moderamini, altivolæque alitis, Aquilinæ perspicacitati æqualitate compari assimilanda, hac quidem analogæ paritatis comparatione, ut in homine rationalis apareat, in leone irascibilis obviet, in bove occurrat concupiscibilis, in aquila visibilis spectetur; tu lector prudentiam, quæ rationalis naturæ illustris est proprietas, memorare in humano schemate, quod sine prudenti ratiocinio perdit essentiam, in leonis invincibili constantia victricem fortitudinem recale, quæ intrepido quasi ferociens valore hostem assiluit, generoso luctamine assilientem reprimat, nec leviori audaciâ vicinæ mortis periculum contemnit; bovino in moderamine, quo firma premit vestigia, ut viæ impedimentum quodlibet, aut comprimat, aut supprimat, attende temperantiam, quæ innitenti consideratarum ærumnarum jugo collum subjicit, ut omnem dissolutæ mentis suis subjuget pedibus, suis subdat affectibus intemperiem, & contemplatione perpetuâ cæligenæ beatitudinis molles effœminatæ carnis domet illecebras, & pede soluto fluidas caducæ vanitatis retrudens ineptias, lascivas limosi corporis pessumdet voluptates; sed eminentem cæteris congratulante oculo venerare justitiam, in aquila, in alta collocatam specula, ut omnia dijudicet præsentia, exploret successura; dumque inferior Christianorum cœtus liberato ri suo congruæ laudis sacrificium offerens, felicitatis suæ canit exordium, *nima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium*, (h) legit Augustinus, de mu-

In eo debent
virtutes Car-
dinales adu-
nari.

Justorum ali-
qui scilicet
incipientes
assimilantur
passeri erepto
de laqueo.
(h) Ps. 123.
v. 7.

*Proficientes
volant alis
columbæ.*

(i) Ps: 54. v. 7.

scipula, & exponit, muscipula erat dulcedo vitæ hujus, quæ quidem teneris adhuc circumvolvi poterat pedibus, sanctis, sed nondum sat roboratis affectibus contrita est, ita tamen, ut avolans non conteretur avicula, quia muscipulæ non inhæsit; dum inquam solidiori alarum remigio validior proficientium ordo jam fortius in Domino confidens inquieto desideriorum impetu agitur, & evolare ambiens sublimius supplicabundus intonat, ac quasi dubius inquit, quis mihi dabit alas ut columbæ, & volabo & requiescam, (i) non quidem materiali coagmentatarum compagine penarum, sed ordinatâ bonorum operum perfectione, volabo, ut avolem ab eo quod terrenum est, & avolem ad illud, quod supernum est, ut avolem à turba cupiditatum temporalium, & avolem in requiem tranquillæ recollectionis.

Sacerdos debet utrique ordini ut aquila eminare.

(l) Job: 39. v. 27.

Dum igitur pœnitens avertitur anima pennigeræ instar alitis, pennati instar passeris, & suam revertitur in requiem proficiens inter columbinos sanctorum desideriorum gemitus, extollitur perfectus jam in sanctitate Spiritûs, perficitur in suæ dignitatis ministerio, acuminato velut in culmine sacerdos Altissimi, cum eluctante aquila, de quo suam ipse Altissimus è turbine fulgurat sententiam, in præclarissimo viri patientissimi volumine exaratam, *nunquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum?* (l) non illa, quæ Ezechielis testimonio longo membrorum ductu gloriatur, de diuturnitate temporum, suæ prosperitati congratulatur, & plena vanitatum plumis ob innumeram terrenæ gloriæ compositionem, ut loquitur Gregorius, quâ sublimata ad Libanum evolavit, id est, ad culmen innocentiae, ad montem sanctimoniae, ubi & thus sanctorum desideriorum redolet, & candor immaculatae puritatis nitet; exindè rapuit rapaci ungui medullam Cedri internam secretæ consolationis suavitatem abstulit, & summitatem frondium, videlicet inaccessibleem sanctarum cogitationum, celsitudinem perfodiente rostro occulti tentaminis comminuit ac evulsit. Est alia præcellæ sanctitatis æmula, quæ ad præceptum Conditoris erigitur, dum nutui præcipientis DEI obtemperans terrenarum illecebrarum convalle avellicur, & inferioris plagæ pertæsa, qua-

si fastidiens appenditur in supernis; in arduis nidum collocat, quia quicquid caducum est, despiciens, quicquid terrenum est, rejiciens, in adiutorio Altissimi habitat, & se fiducialis cœlestium bonorum spe sustentans, mansionem futuram præparat, ubi præproperis affectibus sui incolatus diem gemens & ambiens exspectat: cum verò infirmum suæ mortalitatis corpus adhuc affixum solo inhæreat, avulsam mentem à corpore in ima non finit dejici, sed anxiam sacrarum meditationum sollicitudine in altis procurat commorari; expande oculum, pupillam erige, ut similem intuearis aquilam, & si cæcutiens audire vel nequeas, vel renuas, aurem accommoda clamantem Doctorem gentium ausculta, *convivificavit nos, corresuscitavit & consedere fecit in cœlestibus,* (m) deprædicat remuneratricem Patris luminum misericordiam, suam describit simul ante bravium in cursûs sui stadio felicitatem. Quandonam ergo (si liceat loquentem alloqui, & asserentem interrogare Paulum) quandonam ergo consedit in augusto beatarum illarum mentium capitolio, quandonam corresuscitabatur è tumultu nondum immortalitatis adoræa coronatus, nondum ex lachrymabili mortalium confinio ad sanctæ Sionis consortium & arcem sublimatus? tuncnè amabo, quando elevabatur in æthera, commorabatur inter sidera, & tertio in vectus cœlo conversabatur cum Angelis, colloquebatur cum Archangelis, quando elevabatur cum Thronis, negotiabatur cum potestatibus, intelligebat cum Cherubinis, flagrabat cum Seraphinis? tuncnè quando translatus in paradysum paradysorum, audiverat arcana mysteriorum verba, quæ homini nec licet eloqui, nec pos-

(m) Ephes: 2. v. 5.

Paulus confitutus corpore in carcere consedit mente Christo in cœlis.

(n) L. 31. mor: c. 19.

tunc Paulus fortè in carcere tenebatur, cum se consedere Christo in cœlestibus testaretur, (n) illuc videlicet eluctantis instar aquilæ hæc sacerdotalis evolabat anima, ubi ardebat flammiger charitatis genius, ubi conflagrabat inter exæstuantia ignivomæ charitatis incendia mens Apostolica,

lica non sed anhelabat, non eò aspira-
bat, non eò deproperabat, ubi sorde-
scebat saccus pulveris, ubi jacebat massa
corporis, ubi hærebat toga militis,
ubi pendebat pallium pugilis, ubi fa-
riscens consumebatur impedimentum
carnis. Illustres aquilæ! sacerdotales
animæ! sub vestris pedibus videtis
omnia, quæ præterfluunt, nec commo-
vemini ad complacentiam, quia sunt
fluida, sunt instabilia, sunt transitoria,
sunt certò certius, imò quantocyùs pe-
ritura.

Non estis magnarum alarum aquilæ,
quibus colligitur ventus superbiæ,
suntque, Hugonis testimonio, ferox po-
tentia, & gravans abundantia, illam
attollit dignitatum ambitio, istam divi-
tiarum vanitas sustentat, nescitis lon-
go membrorum ductu stipari & circum-
dari, nam membra vestra, quæ supra
terram repunt, attenuatis macie, mor-
tificatis in corpore, nè adversentur spi-
ritui, nè contra Directorem suum, nè
contra mentis ductum amenter insole-
scant. Renuitis plumarum gravari ple-
nitudine, dum delectationum molliti-
em declinatis, adulatorum consortium
evitatis, illi obedientes supremi Legis-
latoris imperio, illi incontinentes legi,
Sacerdos vesiculam gutturis, & plumam
projiciet propè altare, in orientalem plagam,
in loco, in quo cineres effundi solent, (o)
vesicula gutturis est cibi receptaculum,
quo caro pascitur, & corpus enutritur;
hanc abjicit cum cura quorumvis tem-
poralium verus Aaronis filius, illi suæ
nutritionis committens sollicitudinem,
qui pascit volatilia cœli, licet non se-
rant procurando, nec metant laboran-
do, sed vacent suavissimo quietæ con-
templationis otio, die ac nocte in le-
ge Domini meditando. Pluma est ge-
nuinum, commendatore Isidoro altivo-
lantis superbiæ symbolum, (p) quam
mystes DEI ad locum cinerum in plaga
orientali projicit, dum suæ nihilitatis
vililitatem considerans, loqui ad Domi-
num DEUM suum cum adorante Abraa-
mo flagitat, quia pulvis & cinis est.
Sublimes aquilæ non proles spuria, sed
irretorta solis justitiæ specula, ad quæ
dum suos iste fulgurat radios, reverbe-
rantur à vobis in cæcutientes oculos
peccatorum. Quod si & vos contingat
plumescere (quo enim alio, quàm plu-
mescentium pennarum adminiculo ve-

stras ad Austrum alas poteritis expan-
dere?) non aggravabit, sed elevabit
plumarum congeries, in auspicari vo-
latûs allevamentum; illud ex morali-
zante Gregorio recolite, ad plumescen-
dum copiosius humidam famulari re-
gionem, ut sublevati, ut exaltati, ad
eminentem præcellæ meditationis api-
cem, gemituum non dimittatis exerci-
tium, non pœnitentium obliviscamini
lachrymarum. Hoc speciale illorum
viatorum est specimen, quos virtus sur-
sum elevat, & adhuc vallis lachrymo-
sæ incolas ad patriæ confinium exaltat,
quod eò gaudeant amplius, quod gaudio-
rum regiæ viciniùs appropinquant, sic-
que choris approximent cœlestibus, ut
tamen se adhuc nôrint exules, adhuc
subiectos periculis deplorent. De lon-
gè adhuc terram respiciunt, & unde du-
cente DEO venerint, singultuantes re-
cognoscunt. Regales aquilæ regalis
Sacerdotij, quarum sublime domicili-
um velociter scribentis Divini Spiritûs
exarat calamus, Aquilinæ progeniei hunc
sui incolatûs statum attribuendo, *in pe-
tris manet, & in præruptis silicibus com-
moratur*, novi quorundam expositorum
placito, in arduæ rupis schemate, so-
lilitatem fidei fuisse præfiguratam, illi
conformiter æternæ Veritatis oraculo,
quo tota militantis Ecclesiæ machina ab
infidelibus invadenda, à gentibus im-
petenda in petra ædificatur; novi præ-
claram aliorum Interpretum allegori-
am, qua inconcussæ petreæ vocabulo
sanctorum inconcussa soliditas explica-
tur, non amplius sinistro adversitatum
impetu concutienda, nullâ injuriosi tem-
poris vicissitudine atterenda, nullâ il-
lecebrarum mollitie excavanda, illi con-
formiter Apostolorum Principis effato, *Sacerdotum*
quo suos hortabatur discipulos imma- *gesta & dicta*
culata prædecessorum vestigia imitari, *sunt petra a-*
ipsi tanquam lapides vivi superædificamini quilarum,
domûs spiritualis sacerdotium sanctum, seu
ut clariùs ab alijs legitur, *in domos spi-*
rituales, (q) sunt alij, quibus in petra (q) *1. Petr. 2.*
exempla Patrum placuit revereri, & *v. 5.*
in præruptis silicibus, victoriosa beata-
rum mentium agmina venerari, præru-
ptos enim numeri quantitas insinuat,
quos perseveranti fidelitate solidos qua-
litas meriti commendat; prærupti sunt,
inquit Gregorius, *quia pars eorum ceci-*
dit, pars remansit, de prima verò con-
civium paritate, quid sentiat, præmit-
tit; *aquila, quæ ad veri solis radios cor-*
dis

(o) Lev. 1. v. 16.

(p) in 1. c. Lev.

Sacerdos de-
bet esse sine
cura tempo-
ralium, quia
DEUS nutrit
vitalia cœli.

(r) L. 21. mor: 6. 15. dis oculos exerit, in petris manere dicitur, quia in dictis antiquorum, & fortium Patrum, mentis statione collocatur, (r) neve in solo verborum cardine hanc commorari alitem suspicaremur, adjungit illicò, eorum quippe vitam, quas in via DEI præisse conspicit, ad memoriam reducit, atque in celsitudine illorum, fortitudini studendo, nidum sibi construit sanctæ meditationis.

(s) 1. Cor. 10. v. 5. Veruntamen ad altiora contemplativi sacerdotis speculam pedissequâ cogitatione placet eluctari, cum enim sacerdotale ministerium angelico vix sit inferius, Seraphico vix sit posterius, videtur absque temeritatis nota ulterius ascendendum, ut ubi hujus sublimis aquilæ sit diversorium in via, sit habitaculum in patria, cognoscatur; licet proinde ad Angelorum evolet supercilium, non tamen huic perenniter affigitur, sed velut volatu intermedio non nihil immoratur; donec in petra maneat, non inde recessura, in illa procul dubio, de qua suos erudit Corinthios Magister gentium, *petra autem erat Christus*, (s) nec est, quod asserenti ingeras pluralitatem in Jobo assignari, non enim in petra, sed in petris hanc mysticam manere aquilam commemoratur, ego quippe & petras in uno contineri Christo indubitanter assero, qui naturarum quamlibet Divinam pariter & humanam, illam ob immutabilem Divinitatis essentiam, istam ob inconcussam in horridâ ærumnarum congerie patientiam in petrae similitudine contemplor; nè terreamini, si amplius dixerò, quam vestra reverentia non poterit sinè rubore auscultare; nolite exhorrescere, si sacrosanctam immaculati Redemptoris carnem, offensionis lapidem & petram scandali audebo pronuntiare, non meo id ore proferam, sed melleo, ut suavitate melleâ exasperatus forsân vester animus dulcoretur; sic enim loquitur Mediolanensis Ambrosius de Salvatore, *offensio factus est Judæis, dum se Filium DEI prædicat, natus de Spiritu sancto, de muliere, per corpus autem ejus scandalum passi sunt, & dicebant, nonne Pater & Mater ejus apud nos sunt, quomodo ergo hic dicit, quia de cælo descendit?* nec minùs licet nonnihil velatori stylo hanc scandalizatæ Hebræorum genti exprobrabat veritatem Apostolorum Primicerius, dum eos hoc

Christus est petra, in qua nidificare debet instar aquilæ anima sacerdotis.

Humanitas Christi fuit Judæis petra scandali, & lapis offensionis.

improperio perstringebat, *hic est lapis, qui reprobatus est à vobis ædificantibus*, (t) cui innixus fundamento argutè concludit subtilis Antistes, *petra ergo hæc scandalum est Judæis & offensio, quæ petra sine dubio caro intelligitur Salvatoris*, (u) hic expedit viatrici animæ electi sacerdotis tanquam volanti & nondum penitus quiescenti aquilæ salubriter nidificare, ut si non sicut antea, nunc amodò discat judicia filiorum Adæ contemnere, nec eorundem, quæ concinnare solent elogia, æstimare; amanter, non patienter solum, suspicionum sustinere convitia, nec affectare commendantium blandimenta. Et forsân ideò unam præ cæteris, amicam, præ familiaribus sponsam præ consanguineis, electam præ concivibus, unam præ omnibus invitabat sublimem animam, illustrem aquilam, non ad hortorum delicias, quas campi flos, aut nauseaverat, aut saltè declinabat, non ad arboretorum illecebras, qui ideo hanc præelectam sui cordis amasiam sub arbore malo suscitaverat, quia ibidem violata genitrix eam conceperat, sed evocat ad prærupta silicum, ut maneat in petra, *surge amica mea, speciosa mea, & veni columba mea, in foraminibus petrae*, (x) plumescens videlicet evocabat alitem, non provocabat adhuc aquilam, ad intuendos solis Justitiæ ardores; quorum foraminum mensura latitudinem, & longitudinem explores mensuræ spiritalis arundine, si enim ad solam attendas literam, literalem lusum reperies, nec quidquam serium in hac amoris serie offendes; quòd si penitus inspicias, si mentis oculum, non carnis palpebram aperias, mel suges suavissimæ dulcedinis de petra, & de saxo durissimo oleum consolationis, non adulationis, quod caput impingvet, sed quod tuis ipsum vulneribus, si fortè in Jericho quandoque descendens in latrones incideras, medebitur ad salutem, suxit, dum dixit interpretans moralis Papa, *per foramina petrae vulnera manuum & pedum Christi in cruce pendentis libenter intellexerim*, ubi non tantum simplex anima medelam invenit, quo convalescat sauciata, sed etiam sublimis aquila suæ reperit nutrimentum intelligentiæ, quo roboretur fortiùs, impingvata; hinc manet aquila, hinc sistit & subsistit sacerdotalis anima, veluti sapientis illius viri æmula, qui supra petram

(t) Act. 4. v. 11.

(u) in Ep. ad Rom. c. 9.

(x) Cant. 2. v. 14.

Foramina petrae, in quibus sponsa reconditur, sunt vulnera Salvatoris.

tram ædificavit domum suam, vel jubilantis psalmographi discipula psallens & concinens, *statuit supra petram pedes meos*, (y) postquam tardigradam viatricem eduxerat de lacu miseriæ (*miseros enim*, ut ait proverbialis Salomon, *facit populos peccatum*, (z)) de luto facis, ubi requiescit Moab in facibus suis, non transfusus (Jeremia fidem dante) de vase contumeliæ in vas gloriæ; statuit supra Christum initio Evangelici itineris pedes Ecclesiæ, illos videlicet, quibus præcepit ire per universum mundum, *qui eum portaverant sustinentes pondus diei & æstus*, exponit eminens Carensis; statuit hodie dum eorundem pedissequos, sacros ipsius Christi pedes, quibus hic summus Pontifex ad ædementium procedit, ad peccatorum animas accedit; hi ducunt & reducant, non habentem, ubi reclinet caput suum ad pœnitentium conclavia, ut novus advena suscipiatur; ad secreta communicantium penetralia, ut dulcis incolâ & commensalis simul in adaptato cordis trichinio epuletur.

Hunc petrae loculum, à perspicacibus insidiatorum oculis securum, ab improvisis piratarum assultibus remotum, hoc promontorium à tenebrarum Principe nunquam accessu frivolo profanatum suis sponondit aquilis, illis videlicet, quæ ubi corpus est, congregantur, de quorum nobilitate sic loquitur Ambrosius, *bonæ aquilæ circa altare, forma corporis altare est, & corpus Christi est in altari*, (a) illis promisit sublime reclinatorium, dum Isaia Sacerdoti magno præcepit scribere, *sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hæreditate Jacob Patris tui*. (b) Altitudinum terrenarum nomine significantur

apud Gegerium lucra rerum, æraria divitiarum, subsellia dignitatum, quæ his, qui per terrena repunt atria, comparent velut sublimia, ut eminentia apparent; sed ubi primum elevatori mentis vestigio collem conscenderis prudentiæ, priusquam etiam pertingas ad montem contemplatricis intelligentiæ, quàm sint inferiora conspicias, quæ dum in imo collocatus fueras, excelsa videbantur; sustollitur proinde sacerdotalis anima, ut inferiora terræ respiciens despiciat, quàmque subiecta sint omnia, quæ terræ partus sunt, & siderum influxibus ad corrumpendum, & elementorum assultibus ad immutandum, & gyrum circumeunti Sapientiæ ad puniendum, & ordinanti Providentiæ ad eludendum, conjiciens rejiciat ac perfundet; tunc delectaberis in Domino, qui dabit tibi petitiones cordis tui, de Domino, qui mirabilem se exhibet in servis suis, & super Domino, super quem si jactes cogitatum tuum, ipse te enutriet, non corruptibili deliciarum epulo, sed hæreditate Jacob, illâ videlicet expendit moralis Hugo, *quam Christus luctando in cruce pro te acquisivit*; en gloriosum universæ speciositatis Jacob compendium in una regalis sacerdotij præ eminentia concentratum; quæ quasi vicinitate proximâ præ creaturis omnibus accedit omnipotentia Conditoris, ut ipse Conditor ad unum Sacerdotis proloquium quasi suo parens imperio compareat immolandus. Hæc sublimissima celsitudo adeo terruit suæ fulgore Majestatis Ambrosium adhuc neophytum, ut proprio confiteretur testimonio; *quàm resistebam, ne ordinarer! postremo, cum cogerer, saltém ordinatio protelaretur, sed non valuit præscriptio, prævaluit impressio*. (c)

Destruxit in furore suo monitiones Virginis
Sion, & dejecit in terram.

Sermo Quintus.

Ad Sacerdotalem gloriam vocari debet
Presbyter sicut Aaron.

Suo Augustinus Valerio suam expositurus calamitatem, vel universalem potius Ecclesiæ commemoraturus orbitatem, con-

querendus ingemiscit, *nihil esse in hac vita facilius, & latius & hominibus acceptabilius, Episcopi, aut Presbyteri, aut diaconi officio, si persunctorie aut adulatorie*

(y) Ps. 39. v. 3.

(z) Prov. 14. v. 34.

Pedes Christi sunt Sacerdotes, quibus venit ad animas.

(a) l. 4. de Sacram. c. 2.

(b) Is. 58. v. 14.

(c) l. 3. Epist. 25.

(a) Ep: 144.

Episcopalis
dignitas apud
homines opta-
bilis, apud
DEUM mise-
ra & tristis
est.

res agatur, sed nihil apud DEUM miserius
& tristiùs, & damnabiliùs; (a) quid e-
nim magis facilè, quam scintillante in-
fulâ caput ambitiosum coronare, aut pa-
storale pedum sceptrigerante quasi dex-
terâ in subditos agitare; quid magis
hilaritati consonum, quàm sacerdotali
stolâ fulgidum ad aram comparere, re-
gnorum principes, castrorum præfides,
præsente coram populo venerabundo,
velut homagio inclinari, suisque pe-
dibus ut genuino offensæ Deitatis Vica-
rio humiliter adgeniculari? quid acci-
dat, quod ampliùs delectet, ac sacra &
pretiosa simul ministrantis diaconi dal-
matica, quàm toties affectuoso exoscu-
lantur basio potentes sæculi, & proxi-
mum sacerdotali gloriæ venerabundi su-
spiciunt, characterem; verùm si negli-
gentiâ damnabili, aut suæ celsitudinis
profanet sanctimoniam, si turpis lucri
gratiâ gratis datam exerceat potentiam,
si acceptator damnificus personarum
laudet corripiendum, palpet reprehen-
dendum, quia dives est, si perfidâ vi-
cissitudine despiciat respiciendum, re-
jiciat recipiendum, quia pauper est,
non est sub sole calamitas huic æqui-
paranda, non est miserabilior maligni-
tas perversitati huic postponenda, non
est torquentis conscientiæ crudelior a-
trocitas, præ quavis mundi plaga an-
xiori sollicitudine præcavenda; enimve-
rò (ut modico saltè examine discu-
tiantur periculorum aliqua, magis for-
san communia; proinde si comparen-
tur reliquis minùs periculosa) quid est
infamiùs, quàm purpuratum obsessæ ur-
bis Governatorem cum hostibus collu-
dere? quid ergò erit detestabiliùs, quàm
stolatum commissarum ovium proviso-
rem, unicum periclitantis cujusdam a-
nimæ consultorem eandem lupo trade-
re devorandam? vel circumvagum leo-
nem non repellere, sed prædam dissi-
mulante incuriâ dilaniandam indulgere?
Plangit singultuans Propheta destru-
ctum Sionæ virginittatis promontorium,
quodque in sancti montis emineat
culmine, icu terrifico præcipitatum in-
sinuat in abyssum; plangat plorans Ec-
clesia, à cujus oculis non quidem nunc
suo tempore, sed post consummato-
rum sæculorum tempora absterget Do-
minus lachrymas, plangat tot dormi-
turientium propugnatorum ignaviam,
tot otiantium Archimandritarum segni-
tiem, tot stertentium custodum inso-

lentiam, tot pereuntium animarum per-
niciem, tot voluptantium Prælatorum
remulentiam, tot ignavorum vigilum
lippitudinem, tot indignorum sacerdo-
tum impudentiam, tot clericalis mili-
tiæ professorum cæcitatem! Exitialis
Heli post plurimorum annorum lustra
ad victimarum aram, suo conformiter
muneri immolata supremæ senectutis
debilitate pressus lascivam suorum fili-
orum petulantiam leniter quidem re-
darguit, sed castigare severiùs conti-
nuantem insolentiam prætermittit; cor-
ripuit delatos sibi transgressores, inve-
hebatur quantumvis moderatiùs corre-
ptionis exigentiâ in perfidos, quare fa-
cit res hujuscemodi, quas ego audio, res pes-
simas ab omni populo, (b) quod admonen-
tis improprium morosiùs exponens Gre-
gorius subscribit, acutè reprehendit Heli,
& mansuetè admonuit, nec tamen in tri-
bunali supremi illius judicis annosus
Pontifex absolvitur, sed velut effœmi-
natus Præsul pontificali gloriâ exuitur,
& ab altaris vestibulo tanquam sacer-
dos fœdifragus arcetur; cujus severi
anathematis scaturiginem Rabbanus in-
vestigans discutit, nec aliam à molli-
nimum paterni cordis teneritudine re-
quirat; nomenclaturam Heli examinat,
& verti extraneum considerans subjun-
git, à DEO alienus est, qui subditos non
corripit; veruntamen moralis Papa cor-
reptionem trutinans, eum de peccati
audacia revocare attentasse lascivientes
filios demonstrat; & tamen à sacro-
sanctæ dignitatis projectus culmine au-
dire cogitur irrevocabilem æquissimi ju-
dicis sententiam, magis honorasti filios
tuos, quàm me, (c) quasi eorum appro-
basset sacrilegia, quorum tamen relata
sibi facinora reprobabat.

Illuminatus Hugo supernæ conde-
mnationis exitium solertiùs discutiens,
hanc paterni reatûs gravitatem exaggerat,
ut cur detrusus sit à sacerdotali so-
lio, Episcoporum quilibet, & sacerdo-
tali insignitûs eminentiâ paveat & re-
cognoscat; non corripuit autoritate Pon-
tificis, neque severitate Patris, sed potius
lenitate matris, quod valdè timendum est
Prælati; conqueritur omnipotens, &
totius substantia quærimoniæ consistit
in honore filijs præstito, non juxta me-
rita promerentium, sed præter omnem
exigentiam meritorum, honoraverat in-
amorus pater filios, sed scælestos, qui
ideò

Heli ob diffi-
mulata filio-
rum crimina
rejicitur à
sacerdotio.

(b) 1. Reg: 2.
v. 23.

Licet enim
corripuerit
eos ut Mater,
non tamen ut
Pontifex vel
Pater.

(c) 1. Reg: 2.
v. 29.

*Subditorum
delicta redun-
dant in Præs-
fules & Sacer-
dotes non de-
bitè resistan-
tes.*

ideo sacerdotium administrabant, ut epularentur, & sacrificij primitias ede-
rent, non ideo, ut ministerium pera-
gerent, comedebant; ideo quippe sa-
cerdos servire debet corpori submini-
strando necessaria, ut corpus in labore
sacerdotij valeat ministrare; est tamen
commemorandum attentius, est altius
perpendendum, quod insulatus Præsul
iste, quod condemnandus Heli unâ &
solâ filiorum prævaricatione rejicitur,
de proprio & personali crimine non
accusatur; quod quidem ad omittenda
scelera accusatos commonuit, sed con-
traire delinquentibus per zelum severi-
tatis debitæ intermisit; est alia magni
Pontificis consideratio, quâ honorem
soli exhibendum altissimo, impensum
silijs ponderat, ut quare sapius ultrix
justitia Præsules alieno subditorum, non
personali contaminatos crimine finali-
ter etiam puniat morosius expendat;
nec enim sola, quæ vel ipsi vel sui
commiserant subditi delicta, reatum
pœnæ Presbyteris & Prælatiis aggravant,
sed in super concessa immeritis mune-
ra, communicata indignis beneficia,
appropriata ineptis stipendia ipsorum
aut negligentem incuriam, aut (quod
severius plectitur) inordinati amoris
effœminatam levitatem damnant; un-
de nec absque subtili mysterio suam cal-
ce abjectam victimam altissimus con-
queritur, ut carnalis affectio ut immo-
derata in consanguineos benevolentia,
ut collata hoc solo conjunctionis titulo
Ecclesiasticæ dignitatis præeminentia
reprehendatur; nam calce pedum ter-
ra tangitur, ut hâc totius corporis par-
te infimâ, affectus ille, quò solùm car-
nalia respicimus, quo solam confœde-
rati sanguinis prærogativam attendi-
mus, insinuetur; dum igitur cæcige-
nus bonorum Domini dispensator, spi-
rituales dignitatum præeminentias car-
naliter amicis exhibet, dum Christi
patrimonium dotandis familiaribus dis-
sipat, quòdque debetur meritis, pro-
pinqunitati appropriat, quid aliud amens
facit, quam quòd amenter, sacratas
aris victimas in terram abjicit, ut eas-
dem prophani pedes detestabiliter con-
culcent, nec curant, quales sint (inquit
Gregorius) qui ad spirituale ministerium
veniunt, sed tantum ut temporali dignitate
præferant, quos carnali affectione comple-
ctuntur (d) Exinde ingens damnum
congeries oritur, quando pastores Ec-

clesiæ ad culmen potestatis Ecclesiasti-
cæ alienis tolluntur manibus, non suis
meritis eriguntur, quando ad aram Do-
mini non vocante Domino & non à vo-
cante spiritu diriguntur, sed vel natio-
nalitatis intuitu, vel familiaritatis im-
petu, vel quovis alio sinistra intentio-
nis arbitratu propelluntur His & de
his conqueritur, cœlestis sapientia, di-
rectrix omnium, sed bonorum, dissi-
mulatrix omnium, sed malorum, ipse
regnauerunt & non ex me, Principes exti-
terunt, & non cognovi, legunt alij, &
ego ignoravi (e) Expendit Carenfis Hugo (e) Os: 8. v. 4.
hanc singularem protestantis DEI excep-
tionem, non ex me, autore scilicet, licet
me permittente vel prædicente; non
ex electione ordinatricis providentiæ, *Felix Sacerdos*
sed ex rejectione indulgentis justitiæ, *Prælati, qui*
non ex approbatione misentis Omni- *non ex DEO,*
potentiæ, sed ex reprobatione dispo- *sed ex semeti-*
nentis scientiæ; idcirco quippe se igno- *pso regunt.*
râsse eos insinuat, quia per internæ æ-
quitatis judicium improbatos damnat;
quos Carthusianus individuans enume-
rat, quòdque tunc per Prophetam He-
bræis divinus legifer exprobraverat,
hoc ipsum à Christo Christianis objici
in opprobrium declarat; de indignis &
ambitiosis Principibus ac Prælatiis, qui se
ipsos intrudunt, vel simoniace promoventur,
non secundum voluntatem DEI legitimum-
que processum loquitur, Christus, ipsi re-
gnaverunt, & non ex me, solus enim,
qui vocatur à DEO tanquam Aaron ad
altaris vestibulum condignus, mystes
accedit, & sui expectans coronam mi-
nisterij recedit; qui obtentam dignita-
tem comprobato meruerunt obsequio,
non qui immeritam amicorum calculo,
vel prorsus pecuniarum suffragio rapue-
runt; hi nec infirmitatem propriam
considerant, ut terreantur, nec subdi-
torum saluti invigilant, ut eruantur;
dumque vix Ecclesiastici muneris mini-
sterio ad superiorem gradum anhelan-
tes se erigunt, in appetitu terrenæ fe-
licitatis suffocatorum instar intereunt,
& sub enormi obligationum pondere e-
nerves animæ execrabiliter succumbunt.

*Solus dignè ad
aram Domini
ministrat, qui
vocatus ut
Aaron com-
paret.*

*Pessima colla-
tio Sacerdotij
aut Prælatu-
ræ, quæ sit
motivo san-
guinis.*

(d) in 3. c. l. 1.
Reg:

Titillat effœminatas mentes sæcu-
laris gloriæ delectatio, delectat peregrini
honoris reverentia, inflat stipantium
clientum frequentia, exaltat multifaria
obsequiorum affluentia; & quia immi-
nentem perditionis interitum non præ-
vident, quia in exultatione vitæ quasi per-

(f) Job: 20.
v. 5.

Indignus Sa-
cerdos & Præ-
sul verus hy-
pocrita com-
probatur.

Munus sacer-
dotalis est of-
ferre sacrifi-
cia pro pec-
catis.

perenniter victuri sibi gaudentes com-
placent, mortis mœrori inexpectatâ
die desperabundi indolent, & instantâ
neam damnationem expectantes inferni
pœnas ante pronuntiatam condemna-
tionis sententiam se ipsos contorquen-
do sorbent; experiuntur frustraneo licet
emolumento indeclinabile veridici so-
phat fatum fatale nimium terrenæ vani-
tati, *laus impiorum brevis, & gaudium
hypocritæ ad instar puncti*, (f) quis nam-
que infami hypocrisis cauterio veraciùs
insignitur quàm iniquus sacerdos, & il-
lo adhuc æquiùs infulatus latro, stola-
tus histrio, inauguratus proditor, fasti-
giatus morio exitiosus præsul? qui cu-
ris sæcularibus angitur, sed nullâ sui
gregis solitudine anxietur; occasio-
ne regiminis abutitur, suis tantùm cu-
pidinibus occupatur; quotidie conser-
vandæ dignitatis titulo epulatur splen-
didè quantumvis æquissimâ subditorum
querimoniâ non clam sed palam lace-
retur; Prælati solium obtinet, sed sui
administrationem muneris non exercet;
esse, quod non est, flagitat, mercedem
Pastoris mercenarius acceptat, electos
reprobos judicat, plenus sceleribus in-
sones de crimine accusat; sed impio-
rum laus quàm breviter duret, digno-
scitur, si præterlabentium annorum
præceps velocitas advertatur; ubi
enim in vitæ termino aggratulan-
tium sonitus, ubi applausus conjubilan-
tium amicorum? evanescit adulatorum
copia, & commensalium agmina (velut
amici mors eorum pariter mortalis fo-
ret proscriptio) à morientis lectulo abi-
guntur ab ægrotantis domicilio elongan-
tur; quique exultabundus in comitan-
tium palponum prolixo gloriabatur nu-
mero, qui honorificæ sessionis frueba-
tur privilegio, qui reliquis prælatus pri-
mo reclinabatur in accubitu, qui con-
culcante vestigio procedebat elatione
turgidus, salutabatur in foro prælato-
ne summus, respiciebatur à populo di-
gnitate præcipuus, is levi contabescens
febriculâ à suis clientibus deseritur, ab
obsequentium satellitio non ampliùs co-
gnoskitur, nullâ præteritorum benefi-
ciorum memoriâ recolitur, & quàm om-
nis potentatus vita brevis sit, non novo,
sed renovato funere comprobatur. Hic
est communis eorum exitus, qui se aut
amicorum gratiâ aut divitiarum poten-
tiâ temporaliter adinfulas erigunt, nec
vitæ præcellentiâ, sed peregrini favo-

ris violentiâ in sanctitatem ministerij in-
trudunt; evehuntur ad pavefcentiam
sacrorum ordinum celsitudinem, ut sa-
crificij primitijs impingvati, facultati-
bus Ecclesiasticis turgeant, & coacer-
vatis cumulati divitijs alios pariter jun-
ctos sanguine ubertate proventuum im-
pingvent. Non hos elegit Dominus,
qui suis præscripturus ministris ac Sa-
cerdotibus breve implendi muneris
compendium totam sacerdotalis curæ
amplitudinem abbreviatâ hâc periodo
circumscribit, *ut offerat dona & sacri-
ficia pro peccatis*, (g) & licet Pontifi-
ci ex hominibus assumpto hæc inscriba-
tur Magistri gentium epistola, totum
tamen sacerdotalem concernit ordi-
nem, nec dispares sunt ejusdem mune-
ris officio, quantumvis nonnihil diffe-
rant majoris præcellentiæ incremento;
assumendus autem ex hominibus decer-
nitur, ut vitam clerici præ sæculari vi-
ta debere sanctitatis coruscare fulgori-
bus innuatur, quot hodiedum præpro-
pero electorum calculo, vel corrupto
muneribus suffragio ex feris eligunt,
aut hinnulum ob insolentiam, aut ca-
pram ob libidinem, aut tygridem ob
lanienam? non sic Divinus Legifer,
nec Apostolicus suarum legum promul-
gator, sed hanc electionis denotat se-
riem in militantis Ecclesiæ Republica
inviolabiliter observandam; *omnis Pon-
tifex ex hominibus assumptus pro hominibus
constituitur*, qui scilicet humanâ præva-
leat mansuetudine, & præsit rationali
discretionem; in quo nullum furentis fe-
ræ sit vestigium, quod minimam im-
manitatem arguat, nec avium sit levi-
tas, quæ instabilitatem aligeram insi-
nuet, vel denotet superbientis animi
elationem.

Ferinam hujuscemodi genealogiam
delineat futurorum præfagus Ezechiel,
dum providam de conservanda proge-
nie effigiat leonæ coloribus genitricem;
cujus priùsqvam primam exordiretur
telam, assumendus eidem injungebatur
planctus super Principes Israël, expresso
quorum nomine terrestris Solymæ mi-
lantis Ecclesiæ Prælatos cognominari,
consono Patrum placito comprobatur;
hæc bellicosa Mater non suis quidem
manibus, sed rapacibus suorum un-
gibus, quibus suis vicarijs suam
concredere adstringitur hæreditatem,
tulit & tollit hodiedum unum de leon-
cu-

(g) Ad Hebr: 5.
v. 1.

Ex hominibus
non ex belluis
debet assumi
Pontifex.

(h) Ezech: 19.
v. 5.

(i) in 19. c. Ez:
hic.

Leunculus as-
sumitur, dum
indignus ad
Ecclesiasticas
dignitates
promovetur.
(l) in Ep: ad
Hebr: c. 5.

Sape, quos
præficit, & e-
ligit, hos DE-
US rejicit.

culis suis, leonem constituit eum, (h) quam expendens parabolam Carenfis Hugo, calamitati eam applicat nostrorum temporum, geminâ ejusdem apologi explicatione, & primâ non nihil acriter expressâ, *leunculus sit leo, quando canonicus crudelis & immisericors promovetur, qui sit de genere leonum id est, Principum & tyrannorum sæcularium*, (i) ferina facies humani corporis! simulans Adæ filium & partum tartari dissimulans, tenebrarum Principis posthumum larvante hoc velamine abscondens; est altera eminentissimi hujus interpretis elucidatio, quam celeberrimæ doctrinæ profunditas approbat, & intemeratæ vitæ puritas commendat; tulit unum de leunculis suis (collegialem aut cathedralem Ecclesiam in vigili læna effigiatam subaudias tulisse) aliquem scilicet Archidiaconum opprimentem sacerdotes, & leonem constituit eum, id est, fecit eum Episcopum crudelem, & raptorem, (l) non hic assumitur ex hominibus, ut regat homines, sed prosilit ex belluis, ut agnos devoret, ut oves laniet, ut sugat sanguinem, & evomat ferocitatem; expendit assumptionis ordinem Victorinus Hugo, nè sit præpotens, nec inconcinnâ serie deformiter immutatus; primum debet assumi intus per gratiam, ad virtutis excellentiam, post foris per obedientiam ad excellentiam dignitatis; assumatur sapius ab ordinatrice rerum providentia intus non foris aliqui, ij videlicet qui sine præstationis excellentia, virtutibus præcellunt, & fortunata est hæc conditio humilium subditorum; assumuntur alij, sed tantum deforis ad honorifici splendoris magnificentiam, sed intus rejiciuntur à facie assumentis vel saltem assumi permittentis, & est infelix fors illorum Præsulum, quos favor hominum aut subditorum ultio ad prælationis subsellium evehit, virtus tamen rejiceret, si suo decidens calculo ageret electricem; qui licet in conspectu hominum rectorum administratione gaudeat, non tamen coram DEI oculis pastorem exhibet, sed lupum repræsentat; ad aram Altissimo sacrificant, sed quia immundis coinquantur affectibus, ambitiosis deturpantur cogitationibus, nec non quandoque lascivis defædantur concupiscentijs, sacrificantis dignitatem commaculant, & locum sacrificij profanant; nec levis est

calamitas, nam cujus interventu peccata populi diluentur coram offenso Numine, si is, qui ea delere debuerat, in culpas labitur, & ab ultore exacerbati judicis oculo prævaricator agnoscitur, ut inimicus respicitur, ut intercessor refutatur? quoniam temeritatis vestigio accedere præsumat Sacerdos improbus ad thronum Misericordiæ pro alijs, qui pro se ipso si intercederet, vindex forsitan Justitia reclamaret, *tollatur impius, nè videat gloriam DEI*; adeo verum est Sapientis spectaculum, quod suis oculis enarrat occurrisse, *interdum dominatur homo homini in malum*, post quod subjungit illicò, *vidi impios sepultos, qui etiam, cum adhuc viverent, in loco sancto erant*; (m) in malum dominantis cedit dominium, quando Apostolico conformiter lamento neophytus in superbiam elatus ob infulatæ dignitatis prærogativam in judicium incidit diaboli, quando sanguis impij de manu illius requiritur, qui annuntiare dissimulavit impio, ut avertatur à via sua impia & vivat; quando fieri judex exambivit, vel etiam oblatum judicij spiritualis subsellium conscendit, qui non valuit dirumpere iniquitatem, extimescens faciem potentis, & ponens scandalum in agilitate sua; una siquidem in perditionis tumulto sepeliuntur tunc impius Præsul subditus, & Præsul pavidus ac indiscretus.

(m) Eccl: 8.
v. 10.

Peccabat aliquando fedifragus Israël, *impij in loco fornicabatur populus cum filiabus Mo- sancto sunt ab, adorans DEOS earum, & quasi non sacerdotes resuâ sed alienâ contaminati fuissent libi- probi ad a-* dine, iratus Dominus ait ad Moysen, *ram. tolle cunctos Principes populi & suspende eos contra solem in patibulis, ut avertatur furor meus ab Israël*, peccat subditus, & Princeps plectitur, quid Principe infortunatius? idololatratur famulus, & & patibulatur Dominus, quod aliud hoc est judicio peregrinius? favet præterea recensentis Lyrani traditio, qui probatissimo inductus testimonio, convictus argumento, adstruit, scelestum Pseudo-prophetam Balaam consulisse Moabitæ Principi, iniquo infidi sephor filio, ad Israël potentiam contremiscenti Balaam, ut venustissimas adornaret filias easque ad castrorum Israël ablegaret confinium, cumque muliebri allectus pulchritudine populus exardesceret in libidinem, non antè concupitis amplexibus consentirent, donec idolothytis

vescerentur, & illis delectati sacrificarent simulacris ! quo fraudulento stratagemate à vero sed offenso numine recedentes, reciproca deserti vicissitudine ab irruente hostium exercitu caderentur (n) alludit ad hanc dementati Israëlitis tragœdiam DEI spiritus romphæam ex utraque parte acutam manu gestans ad feriendum peccatorem, non minus in corpore quam in anima, æternaturo vulnere sauciandum dum infulatum Præsulem, Angelum Pergami ad hortatur, quem postquam habitare in sede Satanae & tamen retento DEI nomine non negare fidem suam deprecâs. Sed, comminabundus adjicit, *sed habeo adversus te pauca* (pau-
cos insinuat, commentatore Ambrosio, adhuc ex fidelibus ab hæreticis fuisse deceptos) *habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere scandalum, coram filiis Israël edere & fornicari* (o) mentiens siquidem puellarum pulchritudo non solum ad perpetrandam libidinem castrametantes accendit, sed etiam, ut de earum sacrificijs comederent, induxit; quâ prævaricantis populi non obstante personali lasciviâ Principes contra solem suspenduntur; & licet doctus Origenes subtiliter insinuet, *fortasse referuntur hæc ad Angelos*, quasi comparituri sint cum hominibus beati Principes, cœlestis aulae genij, ante solem justitiæ collocandi, nè fortè minus operis expenderint; ut nos à peccatis revocarent, propter quod forsan Dominus ad judicium venturus describitur cum Principibus populi sui; est tamen nostræ conformiter moralitati præclara commentatricis glossæ elucubratio, quâ superiorum Rectorumque principatus refertur fuisse adumbratus; *populus peccat, & Principes ostentantur contra solem, ad examinandum, ut arguantur à luce*; crede qui dubitas, disce qui ambigis Prælati ac præpositi nullatenus sufficere, de suis reprehendi defectibus, de proprijs reatibus accusari, coguntur etiam pro subditorum peccatis rationem reddere, & num custodes fratrum suorum, egerint, investiganti justitiæ indeclinabiliter: respondere; alioquin sepeliuntur propter impios impij cum ipsis impijs in faucibus leonis. Vidit proinde propheticus Magni Ecclesiastis oculus, impios sepultos, seu ut epulonis æmulos in inferno, seu in abyssu usitatorum

scelerum tumulatos (cùm enim impius venerit in profundum peccatorum, contemnit) sepultos *agere adulationis*, interferit Carenfis, nam attestante Psalmographo de his abominandis ostentationibus, *sepulchrum patens est guttur eorum*, (p) hujuscemodi enim mendaces filij hominum blandâ adulatione in se velut in tumulum attrahunt, quos laudibus falsis delinunt, & velut ventus sepulchri deglutit, dum in suorum scelerum malitiam convertunt; prosequitur hosce sepulchrorum incolæ sapiens insequi, dum locum Sanctum adstruit, in quo, dum viverent, eorum commoratio existeret; *in loco Sancto Ecclesiastica dignitatis erant*, subjungit celeberrimus Cardinalis, *erant corpore non mente, numero non merito, falsâ positione non rei veritate*; hæc dum exaro, immane monstrum meæ obijciatur memoriæ recogitandum.

Pharao Rex Ægypti sed simul Draco magnus, qui cubans in medio suorum fluminum (quid enim aliud præterlabentes sunt fluvij, quàm schemata prætereuntium vanitatum?) horribilâ vociferatione intonuit, *meus est fluvius*; quid hac ambitione stolidius, & ego feci memetipsum, (q) quid hac immanius blasphemiam? quid est inanius hæc falsitate? hoc est illorum licet erroneum idioma, qui bona sua sibi attribunt, quasi dicentes communi interpretum effato, meâ prudentiâ sublimatus sum; subjungit purpuratus Hugo, *sed Prælati debet vocari & creari à DEO, non à se, non à familiaritate magnatum, sed à consortio sermonis Domini*, (r) juxta exemplar magni illius Pontificis, quem inaugurandum Omnipotens (qui juxta sapientissimi Siracidis eloquium super faciem scribæ imponit honorem suum) prædestinabat, familiari suo præcipiens Moyli, *applica quoque ad re Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israël, ut sacerdotio fungantur mihi*, (s) non sibi, ad objurgandum illos, qui sacerdotio ad suum abutuntur emolumentum; nec solam unius DEI gloriam hoc sacrosancto munere prætendunt, præclari hujus & summi Sacerdotis merita expressurus, Aaronis virgam præ singulis duodecim tribuum in tabernaculo testimonij repositis fecit solam florescere, & dilatatis folijs amygdala proferre; ut si qui de cætero voluissent arroganter ob sacerdotium contendere,

(n) in 25. c.

Num:

Ut rejiciuntur à facie DEI Israëlitis, tentantur libidine.

(o) Apoc: 2.

v. 14.

Principes suspenduntur contra solem, quando Prælati pro peccatis populi pleantur.

(p) Ps: 3. v. 4.

Adulatorum os est sepulchrum patens.

(q) Ezech: 29. v. 3.

(r) in Epist: ad Hebræ: 5.

(s) Exod: 28. v. 1.

Superbus Prælati jactat se, quod fecerit se ipsum.

reprimerentur hoc prodigio, illustri hoc miraculo deterrerentur. In hujus florentis & frondentis virgæ symbolo autoritas regiminis proponitur, sacerdotalis gloria adumbratur, quæ per florem bonæ conversationis redolet, per competentis doctrinæ viriditatem frondet; utrumque tamen minus sufficit, nisi fructificet per operationem; nec quivis fructus sufficit, sed amygdalinus exigitur, hic solus ad obtinendam sublimis sacerdotij eminentiam desideratur; amygdalum non quivis nucleus, sed est inunctus oleo, sic serviens ad nutrimentum, corporis, ut medeatur debilitati aut etiam infirmitati carnis; sic Sacerdotis operâ non satis est nutrire populos doctrinæ pabulo, nâ etiam intemeratæ vitæ operibus ac exemplis sanare studeant ægrotantes; amygdalum si totum sedulius examines, amaro cortice obvolvitur, sed dulci nucleo repletur, & velut obserante ostio testa circumdatur, ut muniatur; florigerum fructiferumque hoc DEI hominis simulachrum est, cujus si sacrosanctam intuearis carnem, tot sauciata vulneribus, tot cruciatam doloribus, tot terebratam aculeis, totque flagellis laniatam, amarum dixeris corticem, sed hæc amaritudo suarum passionum salutiferum est pharmacum nostrarum animarum; est instar testæ arefcens in ærumnis anima, immobilis ad Judæorum improperia, frangi nescia ad gentium tormenta; est nucleus suavitate dulcissimus, sapore jucundissimus, est humanata Divinitas, quæ carne veluti cortice tegitur, & anima quasi testâ circumdatur, ut non solos hominum carnales lateret oculos, sed perspicacissimæ perduellium angelorum aciei non pateret; hanc virgam suis exhibeat semper in manibus, genuinus Aaronis posthumus, Sacerdotali charactere insignitus, sinè qua electum DEI populum Ægyptiacæ tenebrarum principis non subtrahet tyrannidi, nec tumescentes rubri maris vortices comminabundum supernæ ultionis excidium dissipabit, de quo vir patiens inquebat, *semper quasi tumentes super me fluctus timui DEUM*, (r) quam sancti timoris explicans speciem Gregorius adjungit, *quasi tumentes super se fluctus DEUM timuit*, qui dum veram vitam desiderat, omnia despicit, quæ hic possidens portat, (u) sic pariformiter, qui virgam hanc amygdalinam suo cum fructu ge-

stat & germine, quicquid terrenorum bonorum pondere mentem aggravat, contemptu mirifico à se exonerandus abjicit, nè succumbat; dum enim Christi nuditas, dum voluntaria Conditio-
ris omnium paupertas maturius perpenditur, profecto res cunctæ in despectum mentis veniunt, ipsa mortalis vitæ dilectio despicitur, solum quod hac in virgula est pendulum, concupiscitur & adamatur.

Sacerdos verus debet virgam amygdalinam, hoc est, Christum portare.

Hæc sunt clarissima illius Pontificis insignia, hæc sunt genuina illius Sacerdotis indicia, qui vocatur à DEO tanquam Aaron, cujus intemeratam delineaturus faciem, originariam ideam exhibiturus Veritatis spiritus sic apud suum præagit Ezechielem, *suscitabo super eas pastorem unum, qui pascat eas, servum meum David*: (x) non illum quidem Isai filium, qui leones dilaniare novit, & ursos suffocare, non illum sublimem Solymæ Principem, qui retribuentibus sibi mala reddere noluit, nec nisi solos, qui DEUM oderant, odisse didicit, qui tranquilliori desiderio elongavit fugiens, ut maneret in solitudine, quàm in regali consedit solio, ut populos judicaret; non illum tamen suscitavit Altissimus, ut enim acuratus notat Ambrosius, *David jam defunctus erat filius Jesse*, (y) proinde in illo hoc vaticinium fuerat adumbratum; non tamen de illo verificatum, nec per illum consummatum, nec propter illum annuntiatum; ad illum voluit DEI Spiritus alludere, illi intendit hæc gratulatoriâ periodo applaudere, de quo apud alium Prophetarum præagire placuit, *super solium David, & super regnum ejus sedebit*: (z) inde concludit Mediolanensis Antistes, *de Christo itaque dicit, qui propter nos ancillæ filius factus est, secundum formam hominis*, quo non obstante suspensum pulsat animum anceps quæstio, cur unum se spondet suscitaturum pastorem istum, qui tamen suo gregem committens Vicario inquebat, *pasce oves meas*, (a) est enim amoris officium, ut adstruit Augustinus, *pasce Dominicum gregem*, si tamen sic pascantur oves Christi, ut non pascentis sed Principis pastorum sint, enimverò, qui hoc animo pascunt oves Christi, ut suas velint esse, non Christi se convincuntur amare non Christum, concludit ingeniosus Afer, (b) quod si unus tantum suscitari de-

(x) Ezech. 34. v. 23.

(y) de fid. l. 5. c. 3.

(z) Is. 9. v. 7.

Christus dicitur unicus Sacerdos.

(a) Joan. 21. v. 17.

(b) Vol. 123 in Joan.

Debet Sacerdos esse amygdalum, quod nutrit fructu, & sanat oleo.

DEUS homo comparatur amygdalo.

(r) Job. 31. v. 23.

(u) L. 21. mor. c. 17.

(c) 1. Thim: 3.
v. 1.

Desiderans Episcopatum, quia irreprehensibilis est, laudatur.

(d) 1. part. cura Pastor: c. 8.

Christus est vir moriens sine liberis.

(e) Deuter: 25.
v. 10.

(f) Marc: 1.
v. 7.

(g) Matth: 28.
v. 10.

debut Pastorem animarum, cur clamat quasi promulgans pastorem gloriam Magister gentium, si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, (c) laudans desiderantem, commendans inquirentem; quamvis, quæ dignitatem hanc intemeritatis consequatur necessitas, quantocyus subjungat, oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, ut laudans aspirantis desiderium pavorem indispensablem incutiat sanctitatis; quam singularem serpentis Evangelici prudentiam advertens moralis Papa sic Pauli explicat periodum, laudo, quod quæritis, sed prius discite, quid quæritis, ac dum vosmetipsos metiri negligitis, tantò fœdior vestra reprehensibilitas appareat, quanto & à cunctis conspici in honoris arce festinat, (d) ecce plures ad magni Sacerdotis solium præco veritatis provocat, cum tamen increatus ejusdem Veritatis Spiritus unum pastorem suscitandum prælagiat, quasi verò aut ille ab isto discrepet, valde enim sunt discrepantia plures & unus, aut iste ab illo dissentiat, pastorem suscitandi prænuntians unitatem; & quoniam alio, quam uno hoc præ cæteris mysterio æternus Legifer Moyse publicandum præceperat, ut fratris sine hæredibus defuncti viduam superstes frater sibi in conjugem copulet, conceptumque ex ea primogenitum fratri defuncto agnominet, non suum sed ejus filium nuncupando; quò si sic maritandam frater repudiet, repudiata mulier in porta iudices adeat, illique persistenti in vultum exspuat, ac sumpto calceamento de pedibus ejus; seu proprijs, seu refutatae mulieris manibus illius domicilium appelletur, perennaturum ad improperium, domus discalceati, (e) quo sensu subtilis Hugo Dominicum præcursorem protestatum asserit: Non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum ejus, (f) quasi vox ad verbum diceret: non sum dignus vocari sponsus Ecclesiæ. Hunc fratrem defunctum absque liberis, si profundiori discutiatur cogitatu, eundem reperiretur esse, qui post prodigiosæ anastasis suæ gloriam occurrens injunxit mulieribus, ite, nuntiate fratribus meis, (g) ut eant in Galilæam, quæ transmigratio dicitur fortè, ut secutura brevi eorundem segregatio in dispersionem gentium eò savius quò maturius intimaretur; hic Primogenitus in multis fratribus, explanante Gregorio, quasi sine filiis obijt,

quia adhuc electorum suorum numerum non implevit, (h) cujus uxorem superstes Apostolorum cætus, quasi frater propinquior sibi connubiali vinculo juberetur jungere, quia hi primi curam sanctæ Ecclesiæ obligabantur in varijs mundi provincijs Episcopali sollicitudine administrare; quibus quasi salivam in faciem hæc viduata conjux exspuisset, id est, accepta cœlitus talenta perenni improperio exprobrasset, & quia sibi tantum prodesse satagens hujuscemodi refractarius salutem popularem neglexisset, quasi unius pedis calceum non absque grandi opprobrio coram DEO & Angelis ejus exuisse; hinc suis successoribus vas electionis præcipit, calceatos esse pedes in Evangelij præparatione.

(h) 1. part. cura Pastor: c. 5.

Episcopus est frater Christi suscitans liberos ex Ecclesia vidua.

Ecce quam feridè non uni sed tot diversis pastorale pedum injicitur, quanto discrimine Episcopalis infula refutatur? cur ergo Sanctus Spiritus unum duntaxat pastorem suscitandum, adstruit, si nec Sanctæ quietis secretum ab Episcopali onere humeros plurium exoneret, nec ipsum absconditæ contemplationis exercitium à Pontificali munere complures Adæ filios excuset? dicam amplius, eloquar copiosius, ipsa totius Sanctitatis fundatrix humilitas, magistra falli nesciæ veritatis, non sufficit ad absolvendum ab infulari eminentia! quantumvis enim in DEI oculis ut venustissimum sui aspectus obiectum placeat, si tamen repudiando pontificali muneri, quod utiliter subire vir humilis præcipitur, resistat pertinaciter, ab Augusto virtutum collegio ejicitur, & tanquam contaminata indiscretæ nævo contumaciæ ad vitiorum gregem amandatur; ex quo quid aliud colligitur, quam quòd Episcoporum pluralitas, sacerdotum numerositas, pastorum varietas in Sancta Ecclesia desideretur; veruntamen suscitandus ad sæculorum vesperam perditarum pastor ovium unus dicitur, quia solus pro exemplari omnium cunctis pastoribus proponitur, à cujus similitudine si receditur, pastor in mercenarium commutatur. Hoc ipsum Mediolanensis Præsul Sabino Placentino Episcopo insinuat, dum unum illum pastorem commemorat, quem DEI Spiritus, commendat suscitandum; verus David, verus humilis, verus mansuetus, verus mansuetus DEI filius hoc annuntiatur nomine,

Christus per antonomasiam dicitur unus Pastor, quia est exemplum, quod imitari debemus.

(i) l. 1. Ep. 8.

(i) hæ scilicet virtutes sunt, quibus sacerdos altissimi refulgeat est necesse; atque se genuinum Dominici gregis exhibeat pastorem, ad unum illum cæteri respiciunt, tanquam ad centrum lineæ, tanquam ad punctum literæ, tanquam ad normam formulæ, tanquam ad metam semitæ; alioquin quomodo salvaretur veritatis veritas, quam asseruit, dum aviam perditionis viam, dum cæcutientem cæcorum ducem Phariseorum conciliabulo exprobravit, omnes, quotquot venerunt, fures sunt & latrones.

(l) Joann: 10. v. 8.

Angeli rebelles ante Christum ad terram venientes sunt fures & latrones.

(m) l. 1. in Hieronymo:

(l) legi subtiles commentatorum explanationes, occiderent literæ lectorem, & interimerent universam prophetarum præfagientium veritatem; præcessit quippe Pater multarum gentium Abraham, nec unquam de latrocinio inculabatur, nec minor familiaritate conditoris Moyses extitit, qui os ad os DEO colloquens familiaris adeo evadere meruit, ut Ægyptiacæ crudelitati mancipatum Israëlitis populum, tantâ prodigiorum varietate liberârit? præcessit coronatus puer Domini, ejusdem pariter progenitor, inviolatus David, qui secundum cor DEI efformatus extitit, nec unquam latronis anathemate insignitus fuit; hinc sacrosanctum hoc incarnati Verbi eloquium de perduelli Angelorum agmine intelligendum putat Ambrosius, qui præcedentes arrogantis superbiæ eminentiâ non minus ac antevolæ durationis differentiâ corruerant in exitium, intereuntes in ruinam; quasi humanata Patris sapientia sic loqui audiretur, omnes, qui ex eodem cælo venerunt, ante me sunt fures, & latrones, nempe adversariæ potestates,

(m) nec est calumnia, si fures appellantur, qui arogando divinitatis similitudinem, auferre prætenderunt altissimo unitatis singularitatem! nec est injuria, si latronum cauterio consignentur, qui vitam gratiæ in procurato Protoparentum interitu humano generi abstulerunt; Clemens ab Alexandria infames hosce sospitatoris nostri prædecessores illos existimat philosophos, qui aliorum se exhibuere Pædagogos, nec tamen nisi errores impios docuere; nec minus luculenter Hæresiarcharum aut Principes aut æmulatores latronum & furum nomine significatos arbitratur Hieronymus, de quibus sub ideato schemate Oseas prælagit, revelata est iniquitas Ephraim, &

malitia Samariæ, quod enim revelatur non fit in patulo sed in abscondito, quia operati sunt mendacium, & fur ingressus est spolians, latrunculus foris. (n) Fures enim insidiantur, & occultâ fraude insiliunt, latrones audacter videntes affiliunt, unde præclarus Dalmata clarissimè concludit; fures & latrones, qui venerunt ante Dominum, non Moysen & Prophetas, qui semper Salvatoris ore laudantur, sed Pseudeprophetas debemus accipere, & postea hæreticos, qui non missi sunt à Domino, sed suâ voluntate venerunt, (o) concordat Hieronymo Isidorus, venientes censurari considerans, non ablegatos, cui adstipulatur commentatrix Glossa, irruentes in Sacerdotij munera & non vocatos ad grande hoc ministerium sugillans: fur est, qui per simoniam, vel alio modo contra Christum intrat, & postquam intraverit, malo exemplo occidit, & sic aperte latro; explanat ambiguum incarnatæ Sapientiæ mysterium purpuratus Hugo, omnes quotquot venerunt præter me, id est, præter fidem meam, nec enim Prophetæ præter illum venerant, sed eum suis prænunciantes in vaticinijs quasi cum illo concomitanter convenerunt; cum illo venerunt, qui Via est, quia devios peccatores in viam pacis reducere laborarunt; cum illo venerunt, qui est Veritas, quia veraces in suis verbis extiterunt; cum illo venerunt, qui est Vita, quia ingressum ad vitam per mandatorum observantiam demonstrarunt, quotquot autem præter illum venerunt, ad furandum irreperunt, ad occidendum accesserunt.

Sunt celeberrima subtilium ingeniorum hæc commentaria, sunt admiranda magis inspirantis spiritus dictamina, diversa, sed non contraria, ab una oriuntur scaturigine, à pari, non dispari principio exordiantur; nostro tamen conformius instituto resolvit propositam ingeniorum litem Augustinus, dum posteriorem apertius explicans opinionem, lucem loquitur clariorem, illud premens profundius biverbium; quotquot venerunt, venisse quippe ita vult intelligi, quia missi non sunt, nam qui missi sunt, sicut Moyses & sancti Prophetæ, non ante ipsum, sed cum ipso venerunt, subjungit adæquatam suæ explanationis rationem, quia non eum per superbiam præcedere voluerunt, sed eum per ipsa loquen-

(n) Os: 7. v. 1.

(o) in Os: hic.

Philosophi gentiles falsa dictantes dogmata sicut & hæresiarchæ sunt latrones & fures Evangelici.

(p) l. 16. contr: *rem humiliter portaverunt.* (p) Furem
Fauft: c. 12. proinde incunctanter sine contumelio-
 Illi dicuntur *illi dicuntur* copia intrusum, sinistrae informationis
venire ut fu- suffragio invecum, solius remuneratio-
res & latro- nis spe introductum noveris, non per
nes, qui se in- ostium, sed aliunde in sacerdotalis mi-
trudunt in nisterij contubernium in solium Pontifi-
ministra ciae dignitatis; annè æquiparandum fu-
sacra non vo- ti dubitaveris, quem vides inquietis sin-
cati. gultibus ad arcam reddituum aspiran-
 tem anxiam laboriosae mentis sollicitudi-
 ne proventus beneficij coacervantem; vel ab opposito in lautiores epulas Ecclesiasticae hæreditaris substantiam prodigè dissipantem, exuberantem Christianae pietatis affluentiam in vestium pretia expendere, in mensarum convivia profundere, in proprii splendoris magnificentiam, non in utilitatem ovium, non in commissae sibi Ecclesiae necessitatem elargiri? spectabis admirandus eorundem quosdam, qui jam non vivunt de altari, ut altari serviant, sed ei serviunt, ut de illo vivant, ornatos non vestitos, imò superfluo sæpe symmate oneratos potius quam amictos; filias dixeris ob effæminatam vestium mollitiem, non filios virorum more ob solam necessitatis indigentiam, vel ob exigentem dignitatis reverentiam chlamydatos, filias inquam compositas & ornatas sicut similitudo templi, adde ulteriorem cantantis aut lamentantis Prophetæ vocem, *promptuaria*, vel legente Augustino, *cellaria eorum plena, oves eorum fatosae, boves eorum crassae*, (q) an non, Bernardo teste, hi potius sunt venditores sponsæ, quam inventores? magis fortasse proditores, quam protectores? Paulum audiant Thimotheum erudentem, attendant ad Episcopum Episcopo scribentem, *habentes alimenta, & quibus tegamur* (interferit eminentissimus Carensis, *non dicit, ornemur*) his

(q) Ps: 143.
 v. 13.

(r) 1. Thim: 6.
 v. 8. *contenti sumus.* (r) Nè indiscretè abjecisse videretur universam sustentandi, aut vestiendi hominis curam, ut notat commentatrix Glossa. Est exemplaris non minùs ac subtilis investigatio, eminentissimo condigna Damiano, ac congrua Episcopo Ostiensi, inquit ille, cur Doctor gentium, dum alimenta nominat, non correspondente pariter nomine nuncupet vestimenta? cur solum adjicit, *quibus tegamur*, quasi aut singulare sub hujus nominis velamine lateret opprobrium, aut certè revelan-

dum his literis mysterium contegeretur, & hoc posterius referans subjungit, *cur hoc? nisi ut perspicue doceat, nos debere tam despicabilibus operimentis indui, quæ digna non sint vocabulo vestium*, (s) sic scribit purpuratus Pater, auream illam interpretans epistolam, quam Paulus suo suffragio Apostolorum minimus Primati Asiæ transcripsit. Veruntamen oblatrat Momus syderi, & domum Abrahamæ divitiarum copijs abundasse, & Jacobum Patriarcham duabus stipatum turmis, ac copiosis gregibus ditatum è Mesopotaniæ exilio redivisse, Aaronem sacerdotalis sanctimoniae primicerium ingenti gemmarum pretio onustum, & aureo fulgore splendidum incessisse, obganniens & obtrudens, an isti fuerunt ideò aut condemnandi, aut arguendi, quia divitijs abundarunt? quia sumptuosius nonnunquam vestiti indumentis comparuerunt? an non beatos dixeris beato populo aggregatos? *non est ista felicitas?* inquit æquissimus rerum arbiter Augustinus, interrogat autem non vanitatum æmulos, sed filios sanctorum, interrogat progeniem resurrectionis in æternum, interrogat corpus & membra Christi hæreditatem & templum DEI; & veluti præcimatorum Patrum patriarchali convictus sanctitate, quid sentiat, fatetur, *sit licet sed sinistra, quid est sinistra? temporalis*, quæ cum momentis labitur, cum rotis volvitur, cum instabilitate temporis alteratur; *mortalis*, quæ vix exorsa aboritur, cum morte moritur, in curtae delectatur durationis lectulo, in longæ oblivionis tumulo sepelitur, *corporalis*, soli plerumque ancillatur corpori, raro non adversatur spiritui, carnis suffragatur indigentiae, vix aliquando emolumento animæ fœneratur.

Nolo illam, jam diffugas, prosequitur sanctissimus Commentator, *sed neque dexteram putes*, (t) non enim ideo dives epulo sepultus est in inferno, quia abundabat divitijs, sed quia id, quod à sinistra dependere debuit, ad dexteram collocavit, cur alioquin Psalteres regius, qui & ipse coronabatur diademate, & Regum purpurâ vestiebatur, malevolorum divitum manus considerans, ad dandum fictiles, ad rapiendum flexiles ingemuisse, *dextera eorum, dextera iniquitatis*, non æquum locum occupans, ibi Mammonam eru-

(s) Opusc. 29.
 de Ecclesiast.

Apostolica vestis debet deservire non ad pompam ornatus, sed ad utilitatem tegumenti.

(t) in Ps. 143.

Sicut sinistra non est mala, licet præcedat dextera, sic nec bona temporalia mala sunt, dummodo non præferantur æternis.

ens, ubi solus omnipotens bonorum omnium largitor deberet collocari; quod nè incurius faceret puer Domini, manibus suis DEUM exquisivit; non unam tantum applicuit, sed ambas pro hoc detinendo Numine occupavit; dexterâ complectebatur hæc prudens anima non minus, quam sinistrâ; quantumvis enim hæc opes stringeret, & bona temporalia teneret, sic tamen ambo novit constringere, ut ubi famulandum foret dexterâ, dimitteret utrumque; & utebatur & fruebatur creaturis, sed propter eum, qui fecit eas; manibus suis non alienis vicarijs suarum, exquisivit DEUM, legit Hieronymus, *manus mea nocte extenditur, noluit consolari*, expendit Cajetanus, *motata est, & non relaxabitur*; extendit captivas manus ad compedes, & quærit relaxari; famelicus extendit manus ad epulas, & ambit saturari; extendit æger manus ad pharmacum, & flagitat sanari; extendit sitibundus manus ad poculum, & vult refocillari; cautior desiderabundi Davidis anima; extendit brachia & binis manibus DEUM in nocte tribulationis utique intendit apprehendere, nè una fiat iniquitatis dextera, & altera evadat sinistra perversitatis; tu si fastidis utroque brachio Omnipotentem constringere, & binis manibus, nil gestans aliud tenere, indulget benignus dispensator temporum, sinistram tuis sublevandis necessitatibus, imò & justis opibus, si modò soli sibi reserves dexteram, nunquam futurus es vacuus, si tamen non fastidiveris æterna cœlestis Solymæ munera inquirere, & acquisita retinere; hoc unum, hoc velut summum inter cavenda cave, nè hoc gestes in dextera, quod contineri exigit in sinistra, cave nè dextera tua illorum fiat dextera, & ideo sit dextera iniquitatis; cujusnam iniquitatis? legit Hieronymus, *dextera mendacij*, quid enim est communiùs filijs hominum, quàm quòd mendaces sint in stateris, quod leve est & momentaneum, iniquo gravitatis pondere librantes, ut præponderet æternitati; vis nosse, quorumnam hæc sit dextera? qui dixit, idemet respondebit, & id, quod dixerat, quo sensu dixerit, explanabit; *quorum os locutum est veritatem*, eorum hæc est dextera; crederes ambidexteros, sic horrent sinistram adversitatis, quasi jam modò futuræ calamitatis præscij, imò

præproperi suæ fatalitatis nuntij, prænuntiarent se collocandos à sinistra; nè colloquaris vanitatem, DEUM in nocte ambabus exquiras manibus, ut apprehendas, imò ut comprehendant manus tuæ, veritatem, nil aptæ aliud recipere, ineptæ aliud retinere; vætibi, sacertos Altissimi, si aliam dextera tua dotem accipiat quàm sacram! DEUM quotidie tuis tenes & gestas manibus, sed nescio, num etiam exquiras! fuge vanitatis eloquium, & si tua erudient ex hoc in hoc cellaria, vel, si vertente Carjetano, anguli domûs tuæ pleni effundant de alimento in alimentum, si tuæ pecudes Aria commentatore, mille parientes pariant decem millia, in plateis & vicis tuis, si boves tuæ, Pagnino commentatore, sic onerentur carne, ut non sit inter illos sterilis, si juxta septuaginta interpretum versionem non est ruina sepi in villa tua, noli sic evanescere, ut dicas cum filijs alienis (si te & lucis & pacis filium, si te ministrum Ecclesiæ profiteris) *beatum populum, cui hæc sunt*, ô stultiloquium vanitatis! ô vaniloquium iniquitatis? non loquitur hoc idiomate proverbialis Salomon, dum loquitur sapienter, beatum describens hominem, qui invenit sapientiam, & qui affluit prudentiâ, *longitudo dierum in dextera ejus, & in sinistra illius divitiæ & gloria*, (u) legit Ambrosius, *longitudo vitæ*, ut scias in dextera commorari vitam, & in sinistra nonnullam requiem reperiri! quiesce quandoque non inficior, sic tamen, ut somnus brevis sit, & absque cervicali, *væ quæ faciunt cervicalia sub capite*, (x) exhortabatur jam dudum comminabundus Ezechiel, *væ qui terrenis indormiunt delicijs*, qui de caducis somniare consueverunt divitijs! utramque divini largitoris manum bonis repletam dotibus considerat Mediolanensis Præsul, hoc tamen cum discrimine, *ut lava presentium remuneratrix, dextera futurorum sit*, (y) hinc geminos Josephi filios benedicturus Jacob, sinistram supra Manassem quantumvis primogenitum posuit, dexterâ juniorem Ephraim benedixit, nec eas converti ætatis consideratione sustinuit, resistentique filio respondit, *frater ejus minor major erit illo*, (z) legi præclaram immutatæ situationis ejus, & cancellatarum manuum rationem, quam explicat moralis Hugo, Manassem idcirco ad dexteram

Ita in bonis temporalibus est gaudendum, ut nunquam illis, sed spiritualibus sit adherendum.

(u) Prov: 3.
v. 16.

(x) Ezech: 13.
v. 18.

(y) in Ps: 118.
ordon: 14.

(z) Gen: 48.
v. 19.

Dextera peccatorum, qui terrenis inhiant, est dextera iniquitatis.

*Ephraim præ
Manasse ab a-
vo benedici-
tur, nè à Præ-
lato semper
actioni con-
templatio
præferatur.*

ram statui benedicens avi, & Ephraim ad sinistram collocari, quia ille contemplativæ vitæ sanctitatem significat, iste activæ utilitatem monstrat ille siquidem oblivio vertitur, & iste fructificans nuncupatur: nè igitur Sacerdos, qui Mediator est inter, DEUM & populum, semper contemplationem actioni præferat, sed aliquando reciproca vicissitudine ad indigentis populi emolumentum actionem contemplationi præeligat, hoc admonetur ordinantis benedicensque divini Spiritûs argumento.

Est tamen alia nobis accommodatior præcitati Antistitis elucidatio! prælatus est Ephraim in benedictione, quia semen ejus multitudo gentium sit, quæ in hoc seculo laborem elegit, quasi ad ardui laboris crepusculum quies beatitudinis indispensabili conjunctione subsequatur, & voluptuosam temporis requiem æternitatis labor committeretur, subjungit enim, *Manasses autem semen est populus oblivionis, qui proprium oblitus auctorem, exaltatus ad tempus est daturus in reliquum pœnas graves*; non quia exaltabatur ad dignitatum subsellia, non quia occupabat prælationum fastigia, sed quia collocabat divitias & gloriam in dextera, quam tamen cœlestis sapientia non retinet nisi in sinistra; Novi & ego genuinam militantis Ecclesiæ imaginem velociter scribentis scribæ calamo exaratam, vivacissimis increati spiritûs coloribus effigiatam, quæ insolentia blasphemantium hæreticorum ora, uno sui intuitu occluderet, nî cœcutirent; objiciunt hi cæci cæcorum duces, ut cæcos suam detrudant in foveam errorum, illud notissimum Apostolorum Principis Apophthegma, *ecce nos reliquimus omnia*, (a) & quasi invincibili impugnarent pariete præsentis Ecclesiæ rempublicam, exaggerant Romanæ sedis triregnum, quasi plus argento & auro, quod Petro Christi Vicario deerat, quàm Petræ, quæ Christus est inniteretur! obganniunt numerosa provinciarum territoria, non tam spiritali homagio, quàm seculari mancipatu Romano Pontifici subjugata; obtrudunt numerosa militum agmina ad expugnanda vicinorum Principum dominia in aciem sæpius lustrata, obtrudunt Episcoporum potentiam, Prælatorum magnificentiam sacerdotum opulentiam, ab illo longè distantem sæculo, quo afferebantur agrorum &

domorum pretia, ut sacris Apostolorum pedibus substernerentur, conculcanda, non elevanda, distribuenda, non retinenda; quasi tunc exoriens Ecclesia tali laborasset inopiâ, ut mendicare compelleretur; abundabat profectò tunc pusillæ licet Matris ærarium, de quo Chronologista sacri illius temporis contestatur, *dividebatur singulis prout cuique opus erat*, (b) non secundum personas & munera, sed secundum indigentiam singulorum! idque tam liberaliter, ut testante eodem sacro Historiographo non egens quisquam erat inter illos; cujus ut nundæ veritatis intueamur symmetriam, ad memoratam sanctæ Ecclesiæ imaginem conjiciamus mentis oculos, non veste lacera, sed nuptiali sirmate amictam intuituri sponsam; *astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate*, (c) & licet literaliter anagogicus præferri sensus mereatur, Reginæ tamen titulum ob Christiani orbis dominium non denegare convenit, cujus est proprium regnare & commendare; quàm dudum suorum inimicorum pedibus substrata corruisset, nî proprijs ad resistendum viribus prævaluisset? non est superbiæ indicium, quod servit ad præsidium necessitati; tyrannizaret hodieum cruenta hæresis Romanis in palatijs, dominaretur in Catholicorum regnorum curijs, si conculcata, si suis spoliata dominijs Ecclesia jaceret, in tugurijs, vel mendicaret in plateis; quid obsit hodieum ad coercendam subditorum insolentiam Episcoporum paupertas & indigentia, quid eorundem proffit condigna dignitati sufficientia, dicam amplius, loquar in adversarij favorem, conniventius, quid proffit ad compescendam diœcesanorum arrogantiam, quotidiano comprobatur experimento; veruntamen quàm pura sit hæc sponsæ facies, quàm sit intemerata suarum divitiarum series, quàm sit decora suarum dignitatum sublimitas, quàm moderata suarum prælationum integritas, quò sua collimet cum potentia, quò sua vergat sui splendoris pudicitia, morosius est auscultandum; nam hosti loquimur, dum hæresim alloquimur, cui suspecta quævis sunt eloquia Ecclesiæ dictante Sancto Spiritu loquentis; languebat aliquando ob concupitam absentis sponsi præsentiam (est enim inseparabilis amantium proprietates, vigere ad

(b) Act: 4.
v. 35.

(c) Ps: 44.
v. 10.

Plurima ma-
la ex inopia
Ecclesiæ pul-
lulantia des-
gnantur.

(a) Matth: 19.
v. 27.

*In primitiva
Ecclesia bona
temporalia
ad conserva-
tionem fide-
lium abunda-
bant.*

præ-

*Ecclesia habet
manum sini-
stram, scilicet
bona tempo-
ralia sub ca-
pite, æterna
verò super
caput.*

(d) Cant: 2.
v. 6.

*Læva sponsi
sanat spon-
sam, in viâ,
dextera eam
beatificat in
patria.*

(e) Serm: 4. in
die Nativ:

*Læva sponsi
est fides, dex-
tera verò be-
atitudo.*

(f) Art: 6.
in Cant:

præsentiam, sed ad amari absentiam lan-
guere) conquerebatur narrans adole-
scentulis impatientis desiderij fastidium,
seque fulciri floribus, stipari malis sup-
plicabat; prænoverat dilectæ querimo-
niam scrutator cordium, utque vali-
diori succurrat medicamine, gemina ex-
pandit brachia, inter quæ sponsa dor-
miens, singultabat: *læva ejus sub capite
meo, & dextera illius amplexabitur me* (d),
& quia peregrinum est adeò proloquium
amoris, ut ob varietatem accentuum,
suæque pronuntiationis difficultatem
excedat cujusvis abditæ idiomatis severi-
tatem idcirco sunt varia commentato-
rum placita, sunt multifaria interpre-
tantium argumenta; considerat in suc-
currente sponso sedulum sponsæ archia-
trum Bernardus, quemque in adjuvan-
do pium nuncupat, eundem sapientem
enuntiat in medendo, binarum manu-
um offert obsequium, præsentat adju-
torium, præbet non minus adminicu-
lum, quàm fulcimentum; *læva medetur,
& justificat, dextera amplectitur & beati-
ficat*, utque recognoscatur pharmaci
species, nec fors beatitudinis ignore-
tur, supponit illico, in *læva ejus meri-
ta*, sponsi intellige, nec enim sponsæ
sufficerent, nec multum agræ profice-
rent, si forent segregata) in *dextera
verò præmia continentur*, (e) ista deser-
vivit delicijs, sed illa medicinis, illis
langviores nostros abstulit, istis dolo-
res nostros recompensabit. In san-
ctæ suæ Carthusiæ specula hoc jubilan-
tis sponsæ expendit canticum Diony-
sius, & suo applicans contemplationis
studio, in *læva sponsi præsentiam* per
fidem suarumque consolationum abun-
dantiam in hoc mortali stadio ad bra-
vium decurrentibus largiri solitam re-
veretur, in *dextera gloriosam manife-
stationem suæ Divinitatis in specie ve-
neratur, quæ Ecclesiam militantem finito
vitæ hujus curriculo totaliter rapit in se,
jucundissime amplexatur, & triumphantis
Ecclesiæ societati eam innectit.* (f)

Intelligit Justus Orgelitanus domi-
nium, quo genuina illius, qui charitas
est, amasia contemptu nobili deprimit
terrestria, ut nisi cœlestia non concu-
piscat, ac si electa Christi Ecclesia (in-
terpretatur insulatus Præsul) *sinistram
habens sub capite, temporalia sibi subjecta
describit, & dextera ejus se amplexari,
dum æterna concupiscit*, insigniter com-

mentatur subtilis Apponius, invictam
athletarum fortitudinem, magnanimam
animositatem martyrum adumbrari, qui-
bus pro ludibrio arridebant flammici-
dia, pro paradiso voluptatis famulaban-
tur amphitheatra crudelitatis, catastæ
mollissimus plumarum lectus videbatur,
& horridus plumbi liquor infusus vul-
neribus ad horrorem in balsamorum un-
gventa convertebatur; *catastæ quippe
& diversarum pœnarum tormenta impijs,
& stultis ignominiosa & detestabilia vi-
debantur, martyribus autem & omnibus,
qui in Sapientiæ aulam sunt deducti, deli-
ciarum gaudia & requiei lectuli deputan-
tur*, (g) de quo nè excidant ejecti, *læ-
va sponsi sub capite est scutum fidei*, hoc
enim sinistra pugilis tenetur, & dextera
stringentis amplexio est gladius oratio-
nis, quo confligentis dextera obarma-
tur, quatenus & altero annorum gene-
re luctans athleta ab hostili assultu il-
læsus præservatur, & altero prostratus
antagonista perimatur; vitam præsen-
tem in sinistra suffulcientis sponsi intel-
ligi autumat magnus Gregorius in dex-
tera vitam æternam signari, in ca-
pite verò requiescentis sponsæ mentem,
quæ principatur animæ, delineari; *læ-
va sponsi sub capite sponsi esse dicitur, &
dextera ejus amplexatur eam, quia vitam
temporalem sub mente sua semper ponit,
vitam verò æternam ut omni modo ample-
xetur, concupiscit.* Hæc eadem est pe-
riphrasis suam continuantis elucidare
dexteram Augustini; advertit enim
subtiliter sinistram sub capite colloca-
ri, ut quasi deprimatur, & dextera su-
per caput, ut alteri præferatur, illa
succumbit, ista excedit, amplectentis
quippe brachium super caput ponitur
sinistra subter illud, ut temporalia spi-
ritualibus subdenda, illa ad horum tan-
tùm acquisitionem expendenda noveris,
non præferenda; *læva ejus sub capite
meo*, quasi ipso insinuaret silentio my-
sterium, acuto tantùm insipientis fi-
dei oculo perlustrandum, quasi solis al-
loqueretur nutibus sodales, *non capiti
præponetur, sed sub capite erit, ut dexte-
ra ejus complectatur me, pollicens vitam
æternam*, qui enim cœlestibus mendi-
cantem animam locuplerat divitijs, non
deseret æternis ditare supplicantem;
hæc est beatæ viatricis requies, sini-
stræ sponsi, ut suffulciatur, incumbere,
sed dexterâ totaliter circumcingi;
hæc militantis Ecclesiæ est indormitio,

(g) Lib: 3. in
Cant:

*Læva sponsi
sunt bona
temporalia
sub mente
sua semper
ponit, dextera
autem sunt
bona patriæ.*

*Sacerdotes
sancti sufful-
ciuntur lava,
sed dextera
comprehen-
duntur.*

*Sancti viri
sponsæ caput
lavæ impo-
nunt, ut omni
emolumento
temporali in-
dormiant.*

*(h) Lib: 4. in
Apoc:*

inter amplexus cœlestis patriæ delectari, inter humanæ calamitatis indigentias commorari; hæc est pontificalis gloriæ sanctimonia, bonis temporalibus suffulciri, sed bonis spiritûs totaliter inniti; illa ad usum expenduntur, ut profint, ista fruitioni æternæ deseruiunt, ut delectent; illis incumbere cogimur necessitate constricti, istis delectabiliter immergimur bonitatis efficaciam compulsi; sic quiescentes in sinistra, sic sponsi circumvallatos dexterâ sponsus Ecclesiæ, ut sponsæ suæ ministros diligit, quidnâ diligeret, quos elegit? brevi hic liceat periodo prolixam elucidationem dexteræ, elucubrationem lavæ terminare, & longam divitum Ecclesiasticorum obligationem compendiare sublimi mentis oculo Tui-tiensis Abbas contemplatur, delineatam tot sacris Patrum calamis sponsæ imaginem, tot celebratam laudibus Matris Ecclesiæ sanctimoniam, tunc maximè mundo spectabilem, quando circumvallanti dexteræ se totam tradidit in amplexum, quod intimæ dilectionis est argumentum, sinistra verò quasi subjectæ incubuit, obdormientis instar, quasi quæcunque temporalia non nisi somnia æstimaret: expendit consonam Divino Verbo vocem, dignum cœlesti sponso verbum, *lava ejus sub capite meo*, quasi dicat, meo subjecta intellectui, ut quicquid videtur nimium, rationali moderamine supprimatur, & ocyûs suos hortatur primogenitos Ecclesiasticâ nutritos hæreditate, ad simplicem matrizantis lingvæ locutionem, *quod est dicere, temporalia bona sub mea dispositione sunt*, his meum est præsidere, non subjacere; his meum est præscribere, non pati præscriptionem; his meum est incumbere, nunquam succumbere; hæc mihi subjugare debeo, nullatenus iisdem subjugari; sint alij divitiarum viri, illis & subditi & subjecti, quicquid meis (si tamen sunt legitimi & genuini, si meo fusi sunt utero, & ubere lactati) offert ac præbet filijs, & quidem sacerdotali eminentiâ porphyrogenitis, sinistra largitricis providentiæ hoc totum est, hæc cuncta sunt divitiæ virorum; hi enim possident, nec tamen possidentur; *pars autem illa* (prosequitur Rupertus) *quæ illis transeuntibus permanet, quæ est Verbum DEI audire & legere, in summâ mihi est delectatio-
ne. (h)*

Revolve sacrosancta mysteriorum volumina, repræsentata cœlitus in illo Apocalyptrico prodigiorum amphitheatro, vide adgeniculari terrifico antiqui dierum solio, quod radiose septem flammivomarum lampadum fulgore corruscabat, quod splendida ad sacrum horrorem vibrabat fulgura, & cui prostrata viginti quatuor dynastarum capita substernebantur in scabellum; jacebat in omnipotente sedentis dextera liber scriptus intus & foris, plura completens mysteria, quàm folia, plura includens Sacramentorum prodigia, quàm literarum elementa; apparuit ejusdem scriptura deforis, & legebatur intus, videlicet nè occultiora Sapientiæ decreta, si singula paterent, aperiantur canibus lanianda, aut etiam immundis pedibus, inquinatisque affectibus conculcanda; nè tamen beatos etiam Apostolicorum virorum laterent oculos, afforis legenda iisdem exhibebantur; obserabatur validis septem sigillorum signaculis, quorum sic dividebantur singula, ut primo collocaretur ordine profunditas sententiarum, illimitata adeò, ut versatissimus Syracides inquirat, *profundam abyssi* (id est scripturæ, ut explanat Carenis) *quis dimensus est?* (i) quasi tacito nutu innueret *solus DEUS*; secundam occupat stationem multiplicitas intelligentiarum, quam affatim expertus præ plurimis Hieronymus contestatur, in verbis singulis multiplices intelligentias latere; est tertia hujus sacri voluminis proprietas sed obserata, velamen figurarum, quo hodiedum ambitiosa Judaicæ præsumptionis perfidia in Judæorum cordibus obvelatur; est quarta rerum incomprehensibilis vastitas, quam dum expenderet Magister gentium, exclamabat anxius: *ô altitudo divitiarum Sapientiæ & Scientiæ DEI!* sed non illius tantum, quæ in terris operans latet tempori cum tempore revelanda; sed ejus etiam, quæ ante sæcula æternis inscripta tabulis, dictatrice Providentiâ manifestata est in tempore, velociter scribentis scribæ calamo exarata; *quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus*, (l) seu inopinatam regnorum legas vicissitudinem, seu feralem ultatricis justitiæ discutias severitatem, seu obstupescendam sustinentis DEI clementiam, seu temerariam perduellium creaturarum examines præsumptionem; quantum sibi vendicat numerum caligo

*Liber clausus
sigillis septem
est Scriptura
sacra.*

*(i) Eccli. 1.
v. 2.*

*(l) Rom. 11.
v. 33.*

(m) Ps: 113.
v. 103.

Propria Sacer-
dotum hære-
ditas sunt sa-
cra Biblia.

go myſteriorum, quæ nec intellectu poſ-
ſunt ſatis concipi, nec ſenſu percipi,
nec ratione comprehendere; eſt ſexta dul-
cior qualitas, amænior jucunditas, de-
ſiderabilis anagogiarum ſvavitas, quam
corde deguſtans regio coronatus Vates
intonuit, *quàm dulcia faucibus meis elo-
quia tua!* (m) *ſuper mel ori meo*; ut
jam non mirer, quod ſponſæ labia fa-
vus deſtillans ab eloquente ſponſo nun-
cupentur; oris amaritudinem mel mi-
tificat, & oborta anguſtiatæ mentis a-
maritudo, promiſſione Prophetarum,
pſalmorum conſolatione, hiftoriarum
lectione dulcoratur; eſt ſeptimum, ſi-
gillum ſigillorum, infallibilitas verita-
tum, quæ omnem volubiliū tempo-
rum viciffitudinem excedens ſola glo-
riatur perennatūrâ immutabilitate.

Hic liber ſignatus ſepties, eſt ge-
nuina militantis Eccleſiæ hæreditas, com-
munis quidem omnibus dilectæ Matris
filijs, ſed ſpecialius reſervata primo-
genitis, quos ſors nobilior ad primam
angelicæ dignitatis ſeriem exaltavit.
Jacet in manu, ſed dextera, ſolis dex-
teræ filijs ut reſeretur, communican-
dus; nec miror ego, qui ipſam Patris
ſapientiam eorum novi miniſterio con-
ſignari. Eſt pariter, ſi Commentatori
Carenſi credimus, corpus Chriſti, quod
indies in altari eorum tenetur & di-
ſpenſatur manibus, liber inſcriptus
ad intra cœligenarum conſolationum
characteres continens, ad extra ſpe-
ciebus velut totidem literis exara-
tus, quantumvis nobis non (com-
prehenſibilibus, ac ideò ſignatis; an
non ſigilla ſeptem dixeris, multipli-
cata prodigia, ut ſunt confici, non
augmentari, os manducantis ingre-
di, & non diminui, de pane fieri,
nec tamen immutari, comedi, non cor-
rumpi, ſuſcipi in immundis cordibus,
nec inde immundari, videre, non vi-
deri, à pluribus abſumi, nec tamen
dividi, ſed totum inquolibet commo-
rari; hunc ſacroſanctum codicem ab
omnipotente Patris dextera mutuatum
oportet Volvere, ut à legente intelli-
gatur, eſt opus eum ſæpius revolvere,
ut auſcultanti populo prælegatur, ſa-
cerdos quippe altiffimi docendæ Præ-
ceptorem ſapientiæ, adipiſcendæque
beatitudinis demonſtratorem agere ob-
ligatur, nec enim ad ſanos, quibus
non opus eſt medico, ſed ad ſanandos

mittitur, & ſanitati priſtinæ reſtituen-
dos! non mea, ſed inſtruentis Am-
broſij hæc eſt ſententia, *effugere non poſ-
ſumus officium docendi, quod nobis refugi-
entibus imponit ſacerdotij neceſſitudo*, &
quia docere ſine diſcere uni duntaxat
Magiſtro noſtro convenit, qui ſolus
illud nunquam didicit, quod omnes
docuit, diſcendum eſt animarum Re-
ctoribus, quibus concredata eſt divini
verbi diſpenſatio, adminiſtranda, non
diſſipanda, diſtribuenda, non prodi-
genda; illorum eſt theſaurum in cor-
dis loculo deſoſſum non ſemper con-
ſervandum abſcondere, abſconditum
retinere, ſed indigentis populi emo-
lumento conſulere, dominici ſermonis
indigentiam prædicando ſublevare; il-
lorum eſt illuminatricem Evangelicæ ve-
ritatis lucernam non obumbrare ſub
modio latenter recondere, ſed ſuper
candelabrum expoſitam cunctorum o-
culis manifeſtare; eorum eſt popularis
ignorantiæ clauſtra iſdem Apoſtolicis
reſerare clavibus, quibus occluſam hu-
manis criminibus cœli januam aperire
conſueverunt; parumper quippe pro-
deſſet repræſentare perſonam judicis, aut
condemnantis, aut abſolventis, ſi vices
ſupplere neſciret ob ignorantiam cauſæ
recognitoris; illud proinde reſpiciant
prototypum, illum ſequantur prædeceſ-
ſorem Domini, ad quem exhibit Hiero-
ſolyma, quantumvis elongaretur in fera-
rum & belluarum atrijs, ad quem omnis
Judæa convenerat, ut vocem audiret
clamantis in deſerto, rugijt inter abdi-
tas ſpecus rupium, ſubſecuturum an-
nuntians Leonem de Juda, & omnis
regio circa Jordanem civitates tranſtu-
lit in ſolitudinem, Palæſtinæ ſuburbia
in ſylvas tranſplantavit; tonabat, ut
impietatem ſuo deſiceret ab altari, quod
infrænis populorum inſolentia erexerat,
ut adorarent eam; coruſcabat clariffi-
mis meridianæ veritatis fulgoribus, lu-
culenter adeò, ut ipſi cæcucutientium
Phariſæorum oculi inceperint non nihil
lucis cernere, & fulgurante ſalutarium
comminationum violentiâ irradiari;
neve indigis non ſuccurreret, eâ ma-
gnamine autoritatis licentiâ involavit
ſtolati illius latronis regiam, inviſit re-
gale coronati Herodis ſolium, expro-
bravit inceſtuoſo Principi ferale flagi-
tium, qua quemvis alium à ſuæ peri-
clitantis animæ interitu ſolebat remo-
vere; & nec obſtante congenitæ tyran-
ni-

(u) de Officiis
L. 1. l. 1.

Sacerdotum
prototypum eſt
præcurſor
Domini in
eremo.

In libro ſe-
ptem ſigillis
clauſo præſi-
gurabatur
corpus Chri-
ſti in altari.

nidis ferociâ, nec persvadente ambitio-
sæ mentis arrogantia nec prævalente
inveteratæ libidinis lascivia redargutus,
incusatus, pudefactus, concitatus, *li-
benter audiebat illum*: Expende modi-
cûm supremam illam istius temporis
malitiam, quæ crudelitate execrandâ,
humana perversitas horribili Deicidio
mundum coinquinabat; recogita con-
glomeratas fœderatorum Phariseorum
technas, quibus exosum circumflui Re-
demtoris nomen, cum quovis E-
vangelicæ Sanctitatis pedissequio eli-
minare contendebant; & infer, quid-
nam ingentis commodi jacens in dex-
terâ sacrorum liber voluminum sit se
legentibus allaturus: si salutari con-
tubernio, si salubri commercio lega-
tur, discatur! propugnarentur certè
Christiani fines imperij, & augusti
triumphatricis fidei limites ad ultimos
utriusque mundi margines dilatarentur;
& curiam obsecro in sacerdotali tu-
nica, quâ sacrificaturus induebatur Aa-
ron, tintinnabulis mala punica socia-
bantur? an non resplenduisset augusti-
us pontificale paludamentum illud, si
superseminatum floribus, in violis hu-
militatem, in rosis patientiam, obedi-
entiam in sole solsequijs, castimoniam in
lilijs præfigurasset? hoc credidissem ego,
nisi cogitabundæ menti, descriptum cœ-

*Mala punica
in Aaronis
sacerdotali
veste inserun-
tur, ut discant
Sacerdotes
contemptum
gloriæ mun-
dana.*

lestis sponsæ guttur, Matris Ecclesiæ,
occurrisset, quod ipse panegyrista spon-
sus hoc uno præ cæteris elogio com-
mendat; *odor oris tui, sicut malorum,*
(o) utque specificaretur mali qualitas,
mala punica hic rememorari adstruit
Gregorius; in malo punico, quod pur-
purâ induitur, & diademate coronatur,
Ecclesiasticam sacerdotalis gloriæ adum-
brat Veritatis spiritus eminentiam, nam
sicut dulcedo fructus punici non ante
percipitur, priusquam purpureo exua-
tur cortice, & coronæ privetur Maje-
state, sic pariter perfectio statûs Eccle-
siastici nullatenus in purpuris aut infu-
lis consistit, imò contingit sæpius, ut
obsint potius fructui, quam conducant;
sed odor oris est, qui auscultantes al-
licit, qui odorantes attrahit; dum e-
nim assiduus presbyter virtutes prædi-
cat, objurgat vitia, dum errabundas
prævaricatorum mentes à vanitate re-
vocat, ad pietatem stimulat, dum æ-
mulationem mutuæ charitatis excitat,
& transitoria prosperitatis inanitatem
manifestat, quid aliud, quam suavissi-
mam malorum punicorum fragrantiam
in ore portat; ruborem quoque corti-
cis in charitatis reciprocae ostendit e-
xercitio, & venustissimam granorum
multitudinem in adunatarum virtutum
serie connexam comprobat & declarat,

(o) Cant. 7.
v. 8.

Polluit regnum, & Principes ejus.

Sermo Sextus.

Divina Providentia finit interdum conta-
minari Sacerdotes, & in illis regnum Ecclesiæ, in
pœnam malæ administrationis.

*Sacerdos ini-
quus excludi-
tur à populo
electo.*

Posteaquam nostrarum prævari-
cationum ultrix Justitia destru-
ctas in furore suo munitiones
virginis Juda in terram præ-
cipitavit (erubescit effari lingua, quod
horret animus cogitare) polluit regnum
à puritate mundissimum, à fortitudine
solidissimum, à sanctitate sublimissi-
mum, à providentia inaccessum, nec
solo contenta folio coinquinavit Prin-
ceps ejus; ululate ministri altaris, &
si non libet alienam plangere; lubeat
saltèm propriam deflere calamitatem!
nescirem ego, quo demum stratagema-
te ipse Divinus Conditor nostrarum

Reformator mentium suum volue-
rit polluere sanctuarium, nisi ob-
scuram mystici sensûs moralitatem
interpretans Hieronymus elucidaret;
polluit honorem regni & principatum ejus,
quem habuit in perceptione baptismatis, &
*unctione chrismatis, ita ut jam non me-
reatur cum cæteris fidelibus ab Apostolo Pe-
tro audire, vos estis genus electum, quid*
*hoc abjectius Ecclesiæ ministro? cui i-
psam baptismata inservit ad impropéri-
um, & chrisma regium est suæ in op-
probrium dignitatis? quid cogitatur*
terribilius, quam ostiarium tabernaculi,
ingressum perditionis aperire; & eos
ad

ad pervertendam fidelium pietatem deservire, quorum id unum esse debuerat exercitium, periclitantes Dominici gregis animas ad arctam salutis semitam reductas & deductas in via mandatorum conservare? polluit regnum & Principes ejus, id est, Carenfi commentatore, *omnes reliquit pollui, qui habent super Ecclesiam potestatem*, quid aliud in hoc humani corporis microcosmo, regno assimulatur æquius, æquiparatur similius, quam rationis imperium, quàm principale dominium intellectus? cujus regalem considerans potentiam proverbialis Salomon (quâ sic suo præsidet territorio, ut mancipatus expers imperiali nutu inferiora subjungat, nec nisi libertate placidâ omnia gubernet) quasi admirabundus hâc comprobante periodo eam reveretur, *rex qui sedet in solio judicij dissipat omne malum intuitu suo*, (a) sub omnis mali nomine geminum culpæ videlicet ac pœnæ subauditur; sedentem agit judicem in æquitatis eminentia, quasi in solij sublimitate mens illius discernentis arbitri resideret, qui circumspeditione suâ præsentibus prudenter obviat, futura cautè providens, ut sinistri cujuslibet discriminis præveniat eventum; sedet commentatorum placito sublimis potentiarum domitor intellectus, sedet quasi Judex vel Doctor, in stellato virtutibus subsellio, discretionem placidâ, aut etiam si expedit, forti imperio motus illicitos reprimens, insultus inferioris aræ compescens; sed quando infortunatâ vicissitudine, suo succumbit in præsidio desipiens intellectus, quando allectus effœminante sensuum illicio nec passiones reprimat, nec carnis insolentiæ resistit, quando secretâ ultione, aut etiam occultâ dispensatione supremi judicis mentis sublimitas destruitur, & celsitudo animi terræ conglutinatur, tunc utique regnum polluitur, ejusque Principes, lascivientes scilicet potentiæ fœdâ libidine conspurcantur; quod quidem in quovis Adæ filio ob depravatæ rationis exitium est deplorabile, sanguineas tamen exigit lachrymas, ut in ministris Ecclesiæ sufficienti planctu defleatur.

Quid enim deplorabilius, quàm fulgentissimum à contemplationis lumine adeò obscurari spiritum, ut qui antea beatarum mentium æmulari videbatur celsitudinem, nunc verecundis

erubescens spectatorum oculis, in detestabili sentina scelerum abreptus videatur? quid terribilius, quàm nuperum cœlestis patriæ vix non jam incolam, qui elevatione spiritus, quicquid propinquum erat terrenæ orbis orbitæ quasi alatus Seraphim transcendebat, nunc cernere contrabescentem in vitijs, sordescentem in vanitatum illecebris, serpentem in terrenis? qui paucis vix lapsis mensibus, excelsis sanctarum cogitationum gressibus excedere viæ confinia, vel saltè extremos viatorum limites calcare videbatur, qui rerum transeuntium magnanimo contemptu extra carnem violenter abripi sapius credebatur, nisi corruptionis carneæ pressus pondere gravari ex suspirijs notaretur, qui nunquam absque singultuante gemitu immaculati agni hostiam noverat immolare, nec absque tempestuoso agitatorum desideriorum impetu à contemplationis apice sensum poterat elongare, ille nunc pristinorum oblitus temporum, cœligenarum immemor deliciarum, quasi cæcus cœlorum arbiter, quod antea nec pede dignabatur tangere, nè fœdaretur, jam stringit inter brachia, & inter basia convolvit; cujus inopinatæ mutationis si quæris scaturiginem, fortassis non aliam reperiēs ab ea, quæ prælectum Israël populum fecit idololatrare, quando *sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere*, (b) cibus, sed nimis immoderato junctus potui, ad lulum impulit, lulum infames idololatrias ad aram vituli propulsavit; si enim ventris ingluvies dissimulatio in curiâ non tollitur, brevi corpus potius colluvie ingurgitatur, illa depressam mentem obnubilat ista totaliter excæcat, ut jam inclinari ad libidinem non horreat, qui antea vel solâ hujus criminis mentione fœdari præcavebat; omni sensum licentiâ se ipsum in omni genæ iniquitatis hostiam victimat, qui carnem suam quotidianâ consuetudine ad aram Domini mystes sollicitus indies immolabat; ut æquo anathemate condemnantis Sophar justissimè perstringatur, quàmque hæc falsè licet appropriata innocenti Jobo sententia, veritati sit consona, novo interitu comprobetur, *vir vanus in superbiam erigitur & tanquam pullum onagri se liberum natum putat*, (c) legit Pagninus, *vir vanus intelliget*, sed serò nimium suæ per-

Ingluvies est plerumque principium perversitatis in reprobo ministro altaris.

(b) Exod: 32. v. 6.

(c) Job: 11. v. 12.

(a) Prov: 20. v. 8.

Intellectus hominis comparatur judici in solio sedenti.

*Sacerdos ma-
lus degenerat
ex jumento
Christi in o-
nagrum soli-
tudinis.*

ditionis discrimina, quando non amplius suis sceleribus compedito, libet resiliere, vertit luculentius sic legens Vatablus, *vir inanis decipit*; est quippe consuetus deliræ vanitatis terminus insipientia, quæ innocentia, quia iacturam non considerat, lucrum in voluptuosa libidine se acquisivisse putat; adjungunt septuaginta interpretes, & *vir natus mulieris tanquam onager solitarius*, qui enim hætenus genuinus magni sacerdotis Melchisedech posthumus, tanquam legitimus sacerdotalis hæres gloriæ extiterat, *sinè patre, sinè matre, sinè genealogia*, absque inordinatæ propensionis umbra, ad profapiam absque levissimo affectuosæ nimium teneritudinis vestigio ad nepotulorum progeniem, utque Sacerdotem magnum secundum ordinem Melchisedech imitaretur, illum videlicet, qui solus sinè Patre quoad humilitatem evasit verus homo, qui unus, sed absque altero, sinè matre quoad Divinitatem ex utero ante Luciferum prodijt unigenitus, hunc inquam æmulaturus iste, ut illius custodiret eloquium, & sacerdotale pactum suum observaret immunis & impius, dixerat Patri & Matri, nescio vos, & fratribus suis, ignoro vos.

Benè optimè, nec enim sinè abscondito directricis providentiæ mysterio moriuntur Nadab & Abiu, magni Aaronis filij sub ipsa inaugurandi Patris ordinatione, ut innuatur subsecuturis Ecclesiæ ministris omne carnalis progeniei illicium, quodvis confederati sanguinis motivum è Sacerdotis animo eliminandum esse, priusquam mundo renuncians sacerdotale ministerium apprehendat. Sed ecce quo portentoso inordinatæ perversitatis ordine, idemmet qui Evangelico imbutus consilio noluit sibi vocare Patrem suum super terram, repentinâ agitatus vertigine natum se exhibet mulieris, ut filiam ob carnis teneritudinem, non filium ob animi fortitudinem nuncupaveris; addè effœminatum se exhibet in desiderijs, mollitum in concupiscentijs, inermem adversitatibus, enervem in tribulationibus, fragilem in ærumnis; & qui juratus lascivæ dissolutionis inimicus effrœnem illicitæ libertatis detestabatur audaciam, qui disciplinæ loris suis met colligabatur manibus, non violentâ cogentis Magistri dexterâ stringebatur, qui voluntario demissæ humilitatis jugo se voluntate propriâ subdens ac mancipans

affectuoso beatorum lugentium associatus cœtui, ad Patrem omnium, qui verè Christi fratres sunt, singultuans ingemuit, *ut jumentum, factus sum apud te, & ego semper tecum*, (d) nunc ruptis frœnis & vinculis optatæ servitutis, quasi pullum onagri seliberum existimat, natum mulieris se comprobatur, & patri optimo pessimus inter filios libellum repudij præsentat; dum enim Divini amoris jugum excutitur, malorum perpetratio nullo obferante repagulo, nullo præpediente margine continuatur; est apta huic vicissitudini commentatoris Gregorij moralitas, qui jumentum inter & onagrum discernens subtiliter præclaram hanc disparitatem notat, *per pullum quippe onagri omne agrestium genus exprimitur, quod naturæ dimissum motibus, loris dominantium non tenetur*; (e) qui ergo suam sic animalitatem diligit, ut quicquid belluinæ arridet concupiscentiæ, non solum cupiat, sed simul capiat, effectum vel affectum, onagri pullo se parem efficit, cum quo constringi renuens, lora cum frœnis rejiciens circumvagus per incultas brutarum desideriorum oras, veluti per devias cursitantium ferarum sylvas disjicitur & debachatur; infelix transitus ab humilis jumenti ministerio, quod nuper Dominum Majestatis portare & circumferre meruerat, ad statum insolentis onagri, quo suo subjugari renuens Domino nullum admittit infessorem, excutit quemlibet domitorem; quam vellem ego effræne hoc plaudentis tartari ludibrium à restringente misericordia, refrænaretur calcantibus, compesceretur verberibus sinistræ adversitatis; optarem lapsum de sede sacerdotalis gloriæ, ut vana collideretur prosperitas, ut vel sic licentiosus onager à perfidæ voluptatis viridario, à sterili suarum solitudinum dumeto, ad pristinum reduceretur sanctuarium, ad desolatum propulsaretur omnigenæ virtutis arboretum, quam expediret jumento huic stabulum, ubi mens sua post interdictam effræniæ appetituum evagationem recuperaret dispendia, & præceptorum loris collum subjiciens, supremi regiminis fræno compesceretur ab illicitis, & sancti timoris violentiâ retraheretur, à peccatis; renovaretur profectò ad pristini decoris elegantiam regnum animæ; ejusque mancipati Principes salutaris lixivio præteritam assequerentur venustatem; plangit in-

(d) Ps. 72.
v. 23.

(e) Lao. mor.
6. 10.

Sacerdos per-
versus ob se-
ritatem fer-
aggregandus
est.

*Fit ex Filio
DEI Filius
mulieris.*

interea cum lachrymante Jeremia Virgo Israël, ablatum sui decorem capitis, & filia Jerusalem profanatam regalis sacerdotij, prostitutam sublimis sanctuarij conqueritur celebritatem. Hanc detestabilem Ecclesiasticæ dignitatis vilipensionem, hanc profanantium sacerdotum insolentiam amaro deflet gemitu Pontifex maximus, magnus Gregorius, dum eos considerat custodiam gregis suscipere, qui perdendis ovibus aptiores ijs insidiari non desinunt, quas contra lupi ferociam tueri debuerunt; terrenis inhiant, cœlestibus vacare reformidant, ascendunt sanctitatis apicem, ut sibi subditorum conculcent vertices, non ut promoveant ad Christianæ perfectionis culmen sibi concreditos auditores; quos suo constrictos munere sequenti populo duces ad vitam præire oportuerat, hos sæpè sapius seductores agere ad interitum ingemiscens Mater Ecclesia observat; cujus exitij si scire flagitas originem, Doctor sanctissimus quærenti respondebit, *quia sacerdotum vita quondam per gloriam virtutum clara, nunc per actiones infimas ostenditur reprobæ, si reprobæ perversitatis initialem scaturiginem investiget, eandem idem spectandam exhibebit, quia hi, qui per vitam & orationem semper intus esse debuerant, per vitam reprobam foris vacant, (f)* quidni forinseca Ecclesiasticorum effusio, familiaris mundi conversatio, ex probatissimis etiam clericalis hierarchiæ alumnis efficiat reprobos, si unus Apostolorum Principis ingressus ad atrium ministrorum sæculi, si una vilis ancillulæ præsentia primum magni Pontificis Vicarium perjurum effecerit, blasphemum ac infidelem! nec possunt levi lapsu cadere, qui stantes in clericalis eminentiæ fastigio labuntur, eò gravius, quò altiùs à fundo elongantur; nec admirandum videatur acutiori ingenio, quòd Sacerdos Altissimi tam irremediabiliter corruat, tam difficulter ad pristinæ statum gratiæ resurgat, si enim morali Papæ non diffidimus, *caput fidelium non immerito Sacerdotes accipimus, qui pars membrorum Domini prima sunt, (g)* quòd principalioris igitur membri figuram exhibent, nō suo, quo occupandum est, vacent, muneri, delinquunt absurdius, langvent periculosius, vitam perdunt facilius, & mortem celerius incurrunt; sic enim naturæ observantes ordinem

erudimur, pedem luxatum citius refici, confractam tibiam securius redintegrari, quàm oculum, si eruatur, quàm cranium, si confringatur, quàm conquassati capitis machinam, si collidatur; illud est copiosius lugendum, quòd fœdis contaminati sordibus sacris altaribus inhæreant, quique sacerdotali solio per sua se dejectos nōrunt flagitia, attamen sacerrima tractare mysteria infectis adhuc manibus, lascivis cordibus non exhorrescant; abjectos coram DEI oculis se conspiciunt, & tamen aspectum involare irritati iudicis præsumunt.

Hos ego in præfigurante illarum vaccarum symbolo præfiguratos mediator, quas arca sui bajulas quantumvis premeret, licet virtus interior ad procedendum impelleret, mugire tamen ob destitutos domi vitulos non desierunt. Exulabat hæc captiva DEI arca in regione Philistinorum, hostili subjugata dominio, à proprijs electi Israël finibus elongata; sed quia ultrix iustitia hostile territorium iterato plagarum verbere severius afflixerat, unanimi sacrificulorum divinorumque consilio remittenda ad Israël tabernacula decernebatur; quò ut veheretur securius, plaustrum erigebatur novum, duæque jungebantur vaccæ, retentis domi vitulis, impositam plastro arcam reducturæ; præclarum hoc sacerdotalis eminentiæ simulachrum describi voluit provida omnipotentis DEI sapientia, ut suam certificaret sponsam, suam erudiret Ecclesiam, quâ morum innocentiam, quâ singularioris vitæ sanctimoniâ, quâ probitatis excellentiam eminare debeat, quisquis ad sacrosanctum regalis sacerdotij ministerium aspirat; quisquis sacram altaris arcam, quisquis reclusum arcæ Dominum suo imponi ambit corpori, suæ committi flagitat potestati; præcipiebatur mirâ divinæ ordinationis providentiâ, plaustrum quo veheretur, novum confici, ut nisi veterem exuens hominem novum indutus à iustitia resplendeat, in Sanctitate cæteris præfulgeat, arcam gestare indignus Deifer non præsumat. Est memorabilis purpurati Hugonis anagogia, qua plaustrum cruci Dominicæ assimilat, ut enim illud debiliū ac infirmorum est vehiculum, sic cruce ad cælum vehimur, qui nostris in defectibus debilitate continuâ in via infir-

*Sunt vaccæ
bajulantes
arcam Do-
mini.*

*Sacerdos ma-
lus seductor
non pastor est
populi.*

*(f) l. i. hom:
17.*

*Sacerdotes
sunt principa-
lia membra
corporis my-
stici.*

*(g) L. mor: 14.
c. 16.*

*Vaccæ junctæ
plaustro sunt
Sacerdotes
conjuncti
crucifixo.*

*Procedunt ad
domum solis.*

*(h) 1. Reg. 6.
v. 12.*

*(i) L. 3. in 1.
lib. Reg:*

*Sacerdos nec
debet ad dex-
teram, nec ad
sinistram in-
clinare.*

*(l) Eccli. 2.
v. 14.*

*Malus sacer-
dos ingreditur
duabus vijs.*

mamur; vaccæ huic conjunctæ plau-
stro sunt procul dubio Sacerdotes con-
juncti Crucifixo, quem indies pro po-
puli peccatis, ut incruentam victimam
immolant, & irritati Patris obtutibus
immaculatam hanc hostiam præsen-
tant; sic colligatæ dimittebantur vac-
cæ, quæ impositi oneris bajulæ dire-
ctè in viam, quæ ducit Bethsames, pro-
cedebant, nec declinantes ad dexteram
nec ad sinistram; illud est admirabile
mysterium, à sacro Regum historiogra-
pho expressius commemoratum, *itinere
uno gradiebantur, pergentes & mugientes*,
(h) si colligatæ uno adunabantur jugo,
quid opus est unitatem itineris adstrue-
re? quid verò peculiaris habet cir-
cumstantiâ pergentium mugitus, quasi
non foret vaccis proprium mugire? an
forte, quia Bethsamas domus so-
lis vertitur, insinuandum erat poste-
ris, quòd quisquis viatorum ad solis
justitiæ anhelat radios, quisquis luce,
quæ illuminat omnem hominem, illu-
minari flagitat abundantius, rectitudi-
nem itineris debeat illæsam observa-
re? nè forte in arcta via, quæ ducit
ad vitam paululum devians, in præcipiti-
um interitus declinet; legi præclaram
Magni Gregorij moralitatem, quâ in-
discretum quodlibet declivium in ar-
duo mortificationis itinere censurat,
*ad dexteram quippe inclinari, est virtuti
abstinentiæ immoderatè insistere, ad sini-
stram quòque declinare, est carni abundan-
tius indulgere*, (i) explanat ejusdem re-
ctitudinis perfectionem Venerabilis Be-
da, *ibant in directum Doctores per Chri-
stum, qui ducit ad regnum cælorum*, ad
illud utique ejusdem testimonium al-
ludens, *ego sum via*, hanc si non iveris,
& solâ quidem, abibis in exitium,
peribis per devium, rues in præcipiti-
um, corrues in abyssum; quod prævi-
dens declinantis excidium ingemuit col-
lachrymans Siracides, *væ peccatori ter-
ram ingredienti duabus vijs*, (l) duabus
quippe vijs Rabbano commentatore in-
greditur, qui facit mala & sperat bona,
vel Carenfi interprete, *qui quod DEI est,
exquirat opere, quid videatur sanctius,
& quod mundi est, quærit cogitatione*, quid
possit stultius excogitari? infortunati
viatores, quorum hoc minimum est
vituperium, quòd inconstantes sint in
omnibus vijs suis, irretiuntur prospe-
ris, ut insequantur, adversis deterren-
tur, nè prosequantur; ô si amentes

animæ Philistæorum vaccas imitentur,
si sæpe sapius peccatorum morem æ-
mularentur, quos pudet à cœpta ini-
quitate via recedere, nè forsan à stul-
tis mundi censoribus absurda levitatis
redarguantur! pudeat veriùs à cœpto
viarum DEI auspicio resilire illius me-
mores proverbij, quo incarnata veri-
tas instabilem cujus piam carnalis ani-
mi ignaviam condemnabat, *nemo mit-
tens manum suam ad aratrum, & respi-
ciens retrò aptus est regno DEI*, (m) quid
enim prodest initium boni operis si
subsequatur terminus perversæ execu-
tionis? quid protest, si te religiosum
à conversionis tuæ exordio foris exhi-
bes, & intus sæculi intentionem tenes?
vaccarum æmularis non progressum, sed
mugitum, progredientes deseris, sed
sequeris mugientes; *gradiebantur illæ*:
en fortunatum boni operis exordium;
pergentes, est malus iste boni licet ex-
ordij epilogus, & pessimus viæ, si li-
cet dicere, non malæ terminus; re-
clusos anhelabant ad vitulos, quos de-
serebant, fœtus quos domi dimiserant,
hâc voce flebili desertos deplorabant;
sic sunt plerique, quibus arcam bajula-
re Dominicam, ipsa supremæ sancti-
tatis dignitas persuadet, quos exoptan-
da securitæ salutis securitas ad aram
sanctuarij provocat, & invitat, sed dum
carnem & sanguinem dimittere, dum ge-
minos hosce deserere jubentur vitulos,
gementes mugiunt, nec rarò ab inchoa-
to feliciter itinere ad derelictum pristi-
næ iniquitatis stabulum redeunt & ac-
cedunt; dùmque & Arcam coguntur
tollere, & quæ dimiserunt, carnis desi-
deria implere prohibentur, progredien-
do mugiunt, & sapius, quod deploran-
dum est, à cœpto Ecclesiastici perfectio-
nis itinere victi miserabiliter, & victi
turpiter, recedunt.

Sunt tamen alij & plures quidem
numero, ipso feliciores periculo, vi-
ctores in certamine, beati in itinere
viatores, qui Venerabilis Bedæ testimo-
nio pariter & exemplo uno eodemque
fidei & veritatis calle gradiuntur, non
invidi, sed mihi meisque, si qui sunt,
commilitonibus invidendi, gementes qui-
dem, *quasi homines separari se ab his,
quos diligebant, libentiùs tamen eos, si ne-
cessitas ingruerit, quàm justitiæ viam de-
serentes*, (n) eorum enim pedes sunt
pedes recti Ezechielis testimonio, & plan-

(m) Luc. 9.
v. 62.

*Mugit, qui
carnem &
sanguinem
dimittere
nescit.*

(n) in 1. libr.
Samu. c. ii.

(o) Ezech: 1.
v. 7.

*Pedes mini-
strorum DEI
debent esse
recti.*

ta pedis eorum quasi planta pedis vituli, (o) non claudi, ut olim claudicantes fuerant pedes Miphiboseth Jonathæ filij, quem nutrix sua sinit cadere, quando carnalis anima voluptatis ubere renuit ablaetari; est planta pedis vituli, cui tota totius corporis insitit machina, quia sacerdos & venerationem in maturitate & fortitudinem exhibeat coram oculis populi est necesse; nec tamen sua desit discretio, quæ per divisionem ungulæ figuratur; gemunt quidem & mugiunt hi sacrosanctæ divinitatis felices bajuli, magni Aaron pedissequi, sic tamen ut procedant, renuentes subsistere, *ardentiùs ad victimam passionis pro arca Domini properantes, quam fletu filiorum arcam deponere consentientes;* concludit commemoratus Pater; Heròas dixeris animas, non viles belluas, quæ procedentes mugiunt, procedunt mugientes, ut enim adstruit moralis Papa, mugire ad laborem edomandæ carnis pertinet, pergere autem ad perseverantiam bonæ operationis; gemant in carne corruptibili bonorum temporalium jacturam, si modo progredi continuant, serviet gemitus ad ampliorem victoriam, non famulabitur ad ruinam; mugiat in animali homine cogitabunda mens, dum contra naturam carnis carnales edomare motus adstringitur, ut compescantur, lugeat afflicti corporis mortificata caro, dum sua implere desideria non finitur, & tamen ab impellente spiritu ad gradiendum incitatur; mugiat vacca plangens, suspiret anxia, ejulet querula, suarum fertilitatem divitiarum deserui, fœcunditatem temporalis opulentiae derelinqui, si modò ad civitatem solis perveniat, si ad cœlestis patriæ solymam progredientem itinerari contingat arcæ bajulam, si properante ministra, altaris montem unà cum arcæ sanctuario, se ipsam provehat viatrix anima. nîl obest mugisse, prodest quamplurimum rebellem adversæ carnis insolentiam pœnali tolerantia castigasse, victrice patientiâ superasse. Erat sacerdos altissimi Magister gentium, portabat nomen Domini velut cœlestem arcam coram gentibus & populis, erat electionis vas, quod effusâ prius zelosi æmulatoris rabie, svavissima charitatis plenitudine DEI spiritus replevit, quem ad Gamalielis pedes humiliter prostratum salubriter instructum, tertij cœli

sinus panis in complexum veluti brachijs suscepit, qui infirmatus validiorem acquisivit potentiam, qui generosus pugil in mortem tradi continuo anhelabat desiderio propter JESUM, ut & vita JESU manifestaretur, in carne sua mortali! & tamen his inconcussis inixus fundamentis, his sublimissimæ & robustissimæ dilectionis suffultus colossis & columnis, Angelum Satanæ invitus patitur colaphizantem, gemens ipse ac mugiens, *quis me liberabit de corpore mortis hujus,* plorans & ejulans, *video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ,* (p) hæc lex exterioris hominis pugnantem repugnabat animo, sed licet impugnata Validiori tentamine resisteret, tandem succubuit expugnata, non ad jacturam spiritualis gloriæ, sed ad victoriosum Apostolici certaminis complementum; ad hoc præclarum sacerdotalis eminentiæ simulacrum respice, qui juxta prototypon magni Pontificis extra castra in ara crucis penduli exemplificari desideras, qui ad secundi Adæ de cœlo cœlestis exemplar cogitas ideari; non te retardent prælia, si bonum Christi militem prætendis agere, non te præpediant luctamina, si ambis sub exercituum Domini labaro militare; suam addat parœmiam Gregorius, *mugiunt ergo vaccæ, sed pergunt, quia sancti viri, etiamsi sunt magna tentamenta, quæ perferunt, viam tamen supremæ patriæ non relinquunt;* sunt intelices illi, qui mugientes redeunt, quosque domi relinquunt, partus suorum affectuum, solitudine anxiam adeunt & requirunt; arcæ supponunt humeros, ut portent redditus, & bajulent honores, anhelant tamen ad derelictum nuper stabulum, quærunt præsepium, fœnum esuriunt, & fœni florem, veluti unicum terrenæ voluptatis illicium, ut solum corruptæ carnis nutrimentum præripiant & absument; pergant ad tenebrarum regionem, non amplius ad solis regiam, quam velut suarum cupiditatum exilium oderunt, & hoc est unum suarum querimoniarum compendium, ad arcæ aram accedere, & clericalem innocentiam externis moribus comprobare; verentur eorum aliqui Dominum possidere, nè Mammonæ cogantur stipendium dimittere, renuntiant alij à Domino possideri, scientes, nullam DEI & Belial conventionis mutuae esse societatem.

(p) Rom: 7.
v. 23.

Mali sacerdotes sunt vaccæ portantes & mugientes ob derelictos domi vitulos.

Paulus Apostolus mugiat in tentationibus, rectissime tamen gradietur.

Legant vel audiant, qui nesciunt vel non intelligunt, quàm vanum sit vitam vivere absque DEO, qui vera vita est, qui suæ proditores animæ sub clericali tunica induuntur amictu sæculi; non arcæ, sed sui curam corporis gerentes ambiunt vivere in gloria, sed temporali, inglorij ad mortis gloriam quasi non secuturæ, nequaquam attendentes; legunt sacri voluminis paginam, ut discant vivere à morituro, ad ultimum morientis Heli reflectant exitum, ut si illius lacrymabile deflere nesciunt exitum, saltem laudabilem pro Arca sollicitudinem addiscant; docebit inscios militantis Ecclesiæ ministros rejectus à ministris sacerdos Synagogæ, non propriâ, sed propriatâ filiorum malitiâ perversus & condemnatus. Certabat invasus Israël à ferociente Philistinorum insolentia, injustum repersurus invasorem; utque felicius conflingeret, castrametabatur juxta lapidem adjutorij, sed cautior Philistijm in Aphec instruxit aciem, & inito certamine fugavit Israël; qui suo consulturus discrimini ex Silo præcepit afferri arcam fœderis, cujus absentia hostis victoriam imputabat; & quamvis ad infestam perfidia, ad exosam arcæ præsentiam Philistæa trepidabant agmina, Lustrabatur tamen hostilis exercitus in aciem, & iterato insiliens assultu coëgit Hebræos terga vertere, suaque confugere ad tabernacula conversum Israël; non tamen sine funesto profligatorum excidio, expugnabatur siquidem prostratus Judæorum populus, & ipsa, quæ unicum periclitantis Judææ asylum reputabatur, arca fœderis, in prædam hostium captiva ducebatur; quâ captâ ambo illius custodes & bajuli, Ophni cum Phinees in victimam ulticis justitiæ corruerunt, qui neque Dominum servili veneratione noverant, nec sacerdotij ministerium, quâ par erat integritate administrabant, pervenit illic feralis profugus, fatalis nuntius, ad urbem Silo indicaturus cladem populi, captivitatem arcæ Domini, & Sacerdotum internecionem; quando expectans pugnae terminum sedebat corde anxio super sellam meditabundus Heli spectans contra viam, cujus ut recognoscatur vigilantia, sacer annectit Historiographus, *erat enim cor ejus pavens pro arca DEI*, (q) quid adstruatur laudabilius ad commendationem, quid præ-

dicetur amabilius ad æmulationem? *pavebat pro arca Domini*, subjungit Caren sis Hugo, *non pro filiis, in hoc bonus fuit Heli*; noverat ordinem Sacerdotis in aliam progeniem transferendum, audiverat à delegato exacerbati vindicis nuntio, præcidendum brachium domus Patris sui, *ut non sit ultra senex*, legunt septuaginta interpretes, *ut non sit ultra Sacerdos magnus* in domo sua; præsciverat magnam suæ progeniei partem in ipso virilis ætatis limine corrui turam, quod tunc commentatore Beda evenisse compertum est, quando prodente Doëg Idumæo octoginta sacerdotes Nobæ pari barbarie, unoque tempore, rabidi Saulis imperio trucidabantur; præviderat denique infortunatus genitor geminam sui uteri sobolem, jam declaratos cœlitus Belial filios, fatales paternæ calamitatis progenitores in una die morituros; hæc sciverat, hæc secutura præviderat, nec tamen indoluisse describitur, quasi siccis hanc multifariam suæ exinanitionis cladem intueretur oculis; hoc unum cōminanti DEO, immo ut asserit Gregorius, *reprobationis suæ sententiam promulganti, quicquid de se facere vellet, obtulit*, dum respondit, *Dominus est, quod bonum est, in oculis suis faciat*; at ubi ablatam à Silo arcam intellexerat; ubi feralis nuntij animadvertit præsentiam, ubi vociferationem ejulantis populi auscultavit, inhorruit sollicitus, investigavit anxius, dixitque, *quis est hic sonitus tumultus ejus*, qui suam nuper ab exulcerato judice excipiens subsecuturi interitus sententiam, quasi humiliatus reposuerat, *Dominus est*, Dominum nuncupans, ut suam imperantis parens imperio, cedens judicio, contestaretur servitutem; nunc cum de arcæ incolumitate agitur, dum quid eidem in prælio acciderit, ignoratur, explorat sedulus, quisnam sit sonitus confusæ multitudinis, quidnam eventus dubij significet tumultuantis populi ululatus? quæ hujus anxietatis ratio? quæ tantæ sollicitudinis origo? non ego legi aliam, nec sacra ab hac alteram narrant volumina, illam duntaxat annotant, *erat enim cor ejus pavens pro arca DEI*, vis nōsse pavoris magnitudinem? vis nōsse sollicitudinis violentiam, anxietatis qualitatem? erat lethifera & vitam abstulit, erat mortifera & mortem intulit, sacrum, si dubitas consule codicem, attende singula-

Bonus dicitur Heli, quia non pro occumbentibus filiis, sed pro arca pavebat.

larem apicum causalitatem ; præmiserat citatus ad sellam nuntius, profligati Israël exitum, & gemebundus Heli auscultabat, adjiciebat magnam cadentis populi ruinam, & intimo compatiens cordolio tolerabat, subjunxit duorum filiorum excidium, *duo filij tui mortui sunt Ophni & Phinees*, quis non commoriturum illicò spectare expectasset? sed in se patiens illisque condolens sustinebat; at ubi arcæ captivitas suis insonuit auribus, ultra morari nefcius, acsi sacerdotalis gloriæ subsellium ultrà non posset occupare, retrorsum cecidit, quasi puderet custodem illius arcæ vivere, quæ hostium incidens manibus tam malè custodita custodis negligentiam suâ redarguebat captivitate; *cumq; ille nominasset arcam DEI, cecidit de sella retrorsum juxta ostium & fractis cervicibus mortuus est*; erubescere Sidon, ait mare! verecundari siquidem confusione intima illos altaris ministros expedit, qui animatam incarnatæ Deitatis arcam suâ commissam sollicitudini non tantum ab hostili invasione custodiunt, sed proprijs etiam manibus, perversis moribus, fœdis operibus in hostium toties conjiciunt tyrannidem, toties tradunt in potestatem tenebrarum, quoties immundis cordibus ad aram Domini, sacerrimam immolaturi victimam accedunt.

Heli licet à DEO reprobatus, curam tamen arcæ usque ad mortem non dimisit.

Audiant illi terribile Hugonis improperium sic tacitâ illatione illorum perfidiæ exprobrantis; *Heli reprobus erat, & tamen audito, quod arca Domini capta esset, præ dolore mortuus est*, & tu quasi longissimo ab infelici hoc præscitorum numero distares intervallo, sacrilego interdum facinore profanas templa cum altaribus, & ipsum templi Dominum impuris contrectare labijs, virulentis absorbere præcordijs, innumeris injuriarum ludibrijs execrabiliter laceßere sustines! lege prolixum sacris in tabulis hujus infulati sacerdotis processum, scrutare evulgatam ab ipso totius æquitatis judice sui reatus causam, nec aliam reperies, hanc unam colliges, inordinatam paternæ affectionis teneritudinem neglectam scelestorum filiorum correptionem; quia nimirum pastoralis zelo insistere severius non studuit; sceleratorumque sacerdotum facinora vindicare condignâ ultione supersedit; præeligens irati judicis ultionem incur-

rere, quàm de perpetuatis prævaricationibus rebelles DEO filios condemnare; ô quanti supersunt adhuc effœminati hujus Sacerdotis successores, infortunati sacerdotes non sacri sed profani imitatores, qui ut hominibus arideant, ut voluntati Principum pareant, ut mæcenati placeant; Divinæ indignationis periculum incurrere non formidant; peccata leviter puniunt, qui peccatores graviter corripere debuerunt; examinare ambiguum accusatorem dissimulant, nè forsan interrogando exasperandum peccatoris animum offendant; ordinatissimæ DEI misericordiæ inordinatè committunt scelera benignè condonanda, esto rei propositum, aut debile, aut usuale, exiguam emendationem spondeat, vix ullam omissionem perpetratorum scelerum promittat; quasi quem frequentiori indulgentiâ clementem, abundantiori miseratione benignum experimur DEUM, ille terrificâ ultione suâ servus esse nequeat, aut esse renuat executivâ æquitate justus. Sed hæc ad judiciale sacræ exomologesis subsellium remittimus, opportuniori tempore sacerrimi tribunalis hujus veneraturi Majestatem; ad aram templi redire placeat, & pavidam morientis Heli vigilantiam pro avertendo arcæ discrimine recolamus; cecidit igitur audito arcæ nomine mortuus juxta ostium, illos præfiguraturus non Synagogæ tantum figurales presbyteros, sed adumbratos in illis modernos illos sanctæ Ecclesiæ Sacerdotes, qui juxta ostium, per quod in templum æternitatis deberent ingredi, corruunt mortui de eo intereuntes sacrificio, quo suâ populiq; flagitia expiare, quo populo elargientis cœli charismata cumulare, quo vitam absque timore mortis perennaturam debuerant comparare; juxta ostium illud videlicet, Beda interpretante, quod ait, *per me si quis introierit, salvabitur, & pascua inveniet*, (r) infelix cœcitas! quæ suis impingit pedibus, suis offendit affectibus ostium, & unde pasci ad vitam debuerat, inde indignè sumens in mortem præcipitatur! quodnam sacerdotis asylum aliud securius reperitur quam altare, si mundi pedis vestigio ejus vestibulum adeatur, & tamen idemmet propitiatorium sit suæ damnationis ergastulum, dum pede perfido acceditur, dum corde sacrilego violatur. Et justè quidem

Ca'unt cum Heli, & moriuntur juxta ostium, id est, juxta Christum.

(r) *Joan: 10. v. 9.*

*Perfectio
completur in
anno centesi-
mo; qui de-
fuit Heli, ob
duos annos
deficientes.*

ibi prævaricator corruit, ubi stare in reſtitutione ſuæ profeſſionis renuens inſamiter delinquit, ſuo commiſſam muneris arcam tueri negligit, promiſſam ſacerdotalis innocentie Sanctitatem fideliter ſervare renuit, ſtipendiatam ex Chriſti Patrimonio diligentiam impendere faſtidit; pavet cor illius Hebræi ſacerdotis, dum lignea fœderis arca periclitatur in caſtris, concidit exanimis cuſtos, dum eam hoſtibus ceſſiſſe audit in prædam, & carnis Dominicæ conſecratus diſpenſator (quam in umbratili illius arcæ adumbratam ſchemate docet Ambroſius) præſumptione ſacrilegâ non tantum intermittit protegere, nè ſanctum detur canibus, nè præda fiat hoſtibus, ſed ipſemet caninis laniat dentibus, dum ſævis contrectans manibus in corde nutrit odia, in ore ſpirat jurgia, in carne fovet illicia, in mente recondit flagitia, & tamen vivificum noſtræ ſalutis Sacramentum, quod exigit in corpore humano Angelos, ſpiritu Seraphinos, propudioſis premit labijs, belluinis deglutit faucibus, & quaſi foret mortuum quod ſua iniquitas ſibi efficit mortiferum in ſuis tumultu viſceribus, in ſuis ſepelit præcordijs, Theſaurum abſconditum ſuæ non profuturum inopiæ, ſuæ temeritati obſcurum.

Grandævus diuturnitate temporum, & quadraginta annorum præſbyter, nonaginta & actio annorum ætatem habuit, perfectæ ſenectutis ætatem habuiſſet nî duo deſuiſſent, imò nî duo filij obſuiſſent; alludit ad imperfectam rejectæ ſynagogæ maturitatem moralis Papa, quidque eidem deſuerit ſubtiliter expendit, quinam hi anni deficientes ſint inſigniter proponit; *perfectæ maturitatis exiſteret, ſi Sacramentum geminum in Redemptoris noſtri incarnatione cognoviſſet, videlicet veram Divinitatem in humanitate ejus, & veram humanitatem in Divinitate*, (r) ſed in comprehenſibili omnipotentis Judiciſmo hæc ei ſubtrahebatur notitia, quæ tamen cuilibet novæ legis præſbitero, cuius arcam Dominicæ miniſtro abundè conceditur; & plusquam ad credendum ſatis ſit, indulgetur; & tamen quos in comparabilis miniſterij dignitas à vulgo ſegregat, ſuper imperiale ſolium collocat, toti humano generi & poteſtatis eminentiâ, & ſummi ſublimitate mu-

neris ſuperexaltatos anteponit, quandoque ſeipſos viliffimis prævaricatorum miſcent quiſquilijs, abominandis peccatorum intrudunt commercijs, abjectis perfidorum aſſociant contubernijs, collegæ Angelorum! Thronorum ſocij! æmuli poteſtatum! è cælo in cœnum decidunt, quaſi illorum æmulaturi demerentiam, qui ab empyrea Regione decidui ex beatificandis mentibus damnati ſpiritus evaſerint! ſolam proinde arcam cuſtodiat, ad ſolum illius diſcrimen paveat; non conſanguineorum ſiniſtram ſortem timeat, non mortem propriam præ animatæ arcæ incolumi conſervatione apprehendat; ecce miniſter non Evangelij, ſed Synagogæ, non legis gratiæ, ſed Moſaicæ, auditâ proſtigati Iſraëlis fugâ non conturbatur, relato ſibi corruentis populi exitio non conſternatur, intimatâ amborum filiorum nece non enervatur, ſolius arcæ dum audit captionem è ſella quaſi ejectus decedit, & vitam quam hætenus ejus cuſtodie impenderat, quaſi præcipitatus perdit. Circumibat aliquando vaſta Capharnaum confinia, ſollicitus amator hominum, circumvagus amor amantiſ DEI præſentiam quandoque indulgens corporis, quandoque propitiæ virtutis, ingrediebatur quorundam cordibus incidebat, acceſſit procedentem Legis-peritus quiſpiam, ſe ipſum Magiſtro humilitatis præſentat in pediſequum, non locum excipit, non viam præterit, paratus quamlibet carpere, quodvis præſtare ſervitium, omne indifferenter miniſterium adminiſtrare; *Magiſter ſequar te quocunque ieris.* (s) quid promptius hoc ſervulo, nec ultimum naſeantis mundi deſpicit angulum, nullum inquit domicilium, ſolum magiſtri pediſequum præterit; nec tamen à Redemptore recipitur, ſat dura reſponſione rejicitur, ab exoptato diſcipulorum numero, inſtans & ſupplicans, volens & eligens, ſegregatur! qui nuper à retibus piſcatores vocaverat, qui arrogantis Phariſæi menſam acceſſerat, ut acceſſuram peccatricem converteret, nunc accedentem ſcribam rejicit, nec vult agnoſcere diſcipulum, qui publicâ Confeſſione magiſtrum recognovit; ſed qui omniſcius quid ſit in homine agnoſcerat, ipſius hominis teſtimonio in ſuâ ſinceritatis fidem non egebat; doſoſum fingentis animum inſpexerat, quem nîl abſconditum late-

*Mali Sacer-
dotes æmu-
lantur rebel-
les angelos.*

*Rejicit Re-
demptor ſe-
qui volentem
cujus doſoſum
animum in-
ſpexit.*

*(s) Matth. 23.
v. 19.*

*(r) Lib. 3. in
1. Lib. Reg.
6. 2.*

Promptus ille
pedissequus
sequi voluit
Redemptorem
ob commo-
dum tempo-
rale.

re poterat, licet carne & ossibus obvol-
veretur; noverat pariter se talem, la-
tens hypocrita, sed quisnam foret quem
alloqui præsumpserat, ignarus ignora-
bat; ut enim subtilis Hugo arguit, *hoc dixit non voluntate imitandi, vel obe-*
diendi, sed cupiditate, ut scilicet disceret
quomodo faceret miracula; quid loqueris
infelix astutia, columbam simulas, mil-
vum dissimulas, agnum quocunque
ierit vis sequi cum virginibus vul-
pes abscondita, quæris stipendium, dum
spondes indefessi famulatus obsequium,
hic dominus, non ambit obsequiorum
speciem, humilitatem cordium requi-
rit; est mitior Chrysostomi interpre-
tantis opinio, qui non dolosum acce-
dere, sed cupidum opinatur, *intelligi-*
mus istum hominem, ait Os aureum, *sua*
quæsiturum fuisse, non quæ JESU Christi;
excluditur à scrutatore cordium futurus
Judæ discipulus, nec ejus admittitur ob-
sequium licet spontaneum, cujus præ-
noscebatur impendium, cujus officium
prævidebatur.

Eludit sermone placido loquacis ra-
bulæ pomptitudinem Magister Veritatis
néve confunderet rejectum, parabolâ
mysterium revelavit, *vulpes foveas ha-*
bent, & volucres cæli nidos, filius autem
hominis non habet, ubi caput suum reclinat,
quis enim unquam exstitit tam pauper
in hujus mundi misero ingressu, quis-
nam mortalium vivit pauperior in pro-
gressu, quis huic fuit similiter pauper-
rimus in egressu? *quasi dicat Dominus*
(Carenfi prosequente) cur me propter
divitias & lucra sequi desideras, cum ta-
men sim pauper, ut nec habeam hospitio-
lum? sed commentatur eminentius su-
blimis Augustinus, *defectum reclinatorij*
pro sacrosancto capite expendens ubi non ha-
bet? in fide tua, vulpes enim foveas ha-
bent in corde tuo, quia dolosus es, volati-
lia cæli habent nidos in corde tuo, quia e-
latus es: his velut præmissis coarctanti-
bus, & constringentibus ad necessariæ
sequelæ illationem, infert subtilis Afer,
dolosus & elatus, non me sequaris, (t) vi-
debat scilicet providus ille oculus, qui
omnem finxit oculus, videbat cum ni-
dis foveas, quos nec agni mansveta
consuevit inhabitare humilitas, nec can-
dida columbæ simplicitas frequentare.
Videant, quoniam videntur, quotquot
se oculatos videre existimant, non vi-
deri; qui præparantur Evangelio, qui

(t) Serm: 7. de
Verb: Dom:

venditis omnibus sequi desiderant Viam
& Veritatem, quocunque ierint, pru-
dentes sint, non tamen more vulpium, *In fraudulen-*
to corde fodit
vulpes, & in
superbo nidi-
ficat avis.
sint simul simplices, simplicitate co-
lubarum, fortes pedissequi in medio
luporum jubentur incedere, ut fœcun-
data Rachelis sterilitas Benjaminum pa-
riat, nam Rachel ovis vertitur, & lu-
pus Benjamin nomine compellatur: illi
conformiter vaticinantis Isaïæ prælagio,
lupus & agnus pascens simul, (u) ille vi-
delicet, qui prius ferocientem persecu-
torem egerat ut Saulus, cum eo, qui
semper exstiterat Ananias, eodem
nutricis Ecclesiæ sustentabuntur pa-
bulo, eodem cælestis doctrinæ alentur
nutrimento; in medio luporum est si-
tus Evangelici viatoris, ut scilicet cen-
trum immobile sit cor illius patiens,
& animus supportans; si affiliatur re-
trò per murmurationem in absentia, non
respiciat, si mordeatur antè, per im-
properium non remordeat, si dens ca-
lumniæ à dextris sauciet per contume-
liam, dissimulet quasi non audiens, si
feriat per opprobrium à sinistris, suffe-
rens fileat quasi non habens in ore suo
redargutiones; hæc est serpentis pru-
dentia, hæc est simplicitas columbina;
objicit ille, dum hostis sævire inchoat,
non caput, sed corpus ferienti, sic &
fidelis arcæ custos, pro viri capite, quod
Paulo edocente Christus, obtrudat cor-
poris machinam, nè Christiana fides,
quæ vicem habet verticis, detruncetur;
coarctat se sinuosus angvis per tenues
hiantis cavernæ angustias, ut veterem
deponens excoriatæ carnis tunicam, no-
vam cum novis viribus acquirat, sic exu-
at per tribulationum angustias, quicquid
de veteri adhuc homine fragilitatis re-
stat, & arrogantia, ut intrans per an-
gustam viæ & vitæ portam renovetur in
spiritu, non posthac ampliùs futurus
veternosi serpentis atrox victima, sed
victimam Erebi recuperans, Sacerdos;
exitiosus serpens, sed illi similiter, qui
ex prodigiosa Moysis virga exilens, ser-
pentes Ægyptiorum magicos devoravit,
eorum quippe prudentia absomit mun-
di sapientiam, quorum sublimis spiri-
tus carnis astutiam consumit; huic pru-
dentia indissolubili societate jungitur
simplicitas columbæ, ut enim asserit Hie-
ronymus: prudentia absque bonitate ma-
litia est, & simplicitas absque ratione stul-
tia nominatur, (x) quam plangens DEI
Spiritus in pulverulenta quadam anima
(hoc

(u) Isa: 65.
v. 25.

Quomodo Di-
scipuli Christi
debeant esse
prudentes cū
serpentibus,
& simplices
cum columbis.

(x) in c. 7. Ose:

(y) Ose: 7. v. 11.

*Sanctæ animæ
sunt columbæ
non in nidis,
sed ad fene-
stras, supra
terram, non
in terra.*

(hoc enim sonat Ephraim) amarè deploravit, *factus est Ephraim quasi columba seducta*, (y) *non habens cor*, non enim absque corde, Divino cordi concordare potuit, sed quasi columba apud symmachum *lactare* virulento terrenæ voluptatis ubere, apud aquilam *decepta*, à transfigurato tenebrarum principe, apud septuaginta interpretes *insensata* Ægyptum involans, ad Assyrios evolavit; quando supplicabunda terræ principibus regum insidiata favoribus; à sacrosancti Altaris Ara ad aras mundi totis affectibus avolavit; illas desiderat sibi in sacrificium columbas immolari altissimus, illas cum columbarumpennis sua circumvolitare videt altaria, altarium ministros, quæ super rivos aquarum lacte lotæ, id est, doctrina Christi imbutæ sunt, illos quærit discipulos suorum vestigiorum pedissequos, de quibus apud Prophetam inquiritur, *qui sunt isti qui ut nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas*, (z) id est ad Ecclesias, subjungit, moralis Hugo, *in quibus pullos genuerunt*: quorum candoris innocentiam si requiras, jam mundi sunt propter sermonem quem verbum locutum est eis; quorum si investigas altitudinem, jam tunc suspendium elegit anima ipsorum, quando sacerdotale culmen ascendentes, terrena deseruerunt desideria, ut animam attollerent ad superna, desiderium habentes dissolvi & esse cum Christo, sic altiora interius appetunt, ut cuncta exterius derelinquant; fenestras (in vitreis quorum speculis prælusa speculentur cæli ænigmata) ambiunt ascendere, non vulpium in foveis latere, nec in dumetis terrenæ vanitatis nidificare; honoris gloria affectum spoliant, largita divinitus stipendia generositate magnanimâ rejiciunt, aut egenorum subsidij adaptant; qui columbarum more, amore internorum mœrore individo se conficiunt, exteriora solatia, ut peregrinum hospitem interdum recipiunt, sed consistentem diutius, affectu tædio contemnunt; illustres quorum animæ non concupiscunt solum, sed etiam in atria Domini deficiunt, dum non solum incessanti cupidine æterna possidere flagitant, sed una simul amorem temporalium pede magnanimo conculcant; præsentis vitæ commoda, æternitatis functione commutare flagitant, sedes, in quibus judicent, non nidos,

in quibus habitent, exoptant, immensitatem gloriæ gemente palpebrâ considerant, beatas in cælo mansiones examinant, terrenas reconditarum vulpium foveas obturant; norunt, quod in hac vita tanquam turbulento mortalitatis stadio, non possit haberi requies quietæ dormitionis, unde nec ubi caput reclinare firmiter valeant, desperabundi investigant.

Abcondant se in fovea qui vulpes sunt ut suæ invigilent saluti; se protegant in nido terrigenæ volucres, ut blandis sopiantur illecebris, & momentaneis caducæ voluptatis foveantur oblectamentis; homo sacerdos de stirpe Aaron non abscondatur in fovea ne defraudetur, jam enim sibi paraverunt laqueum, inimici sui, in altum eluctetur, ubi terrenus homo non tendit retia, nec laqueum abscondit; quantocyus si vult effugere, si evolare cogitat, ad empyreæ regionis se conferat territoria, supervolet terrena, non fode in corde tuo foveam qui pectus tuum Divino substernis capiti ut in hac amabili reclinatorio recumbat; monstra te sacerdotem magni Pontificis, ostende quod DEI filius talem fecerit hominem, in quo caput suum spinoso confossum diademate requiescat; requiescit ipsius spiritus, spiritus oris nostri super humilem, non super elatum & alatum cor, quod suas ad Aquilonem alas dirigit, qui enim creatâ belluarum serie non requievit, sed factu primum ad suam imaginem homine sabbatizavit, ut te suum edoceat discipulum, quod qui dedignatus est requiescere in bestiis, minus in bestiali pectore requiescet; non fugit vulpem qui amat foveam, in casses enim alienæ malitiæ incuriâ credulitate labitur, qui circumspæctum negligens scrutinium obvium quemvis Angelum precatur; *vulpes fallax est animal* scribit Ambrosius & *insidijs semper intentum rapinæ fraudem coercet*, (a) utrumque excludit nuda Veritas, & fraudes despicit, & arguit rapinas; qui de hoc mundo regnum habere noluit, suis sequacibus dominium sæculi interdicat, ut nisi quidquid terrenum est despicias, Apostolorum numero aggregari, Apostolico Sacerdotum ordini diffidas incorporari, horret nimium adeo, cælo deciduus sponsatæ paupertatis amasius, fugit & fugat simul

*Sacerdotis cor
debet esse do-
micilium, in
quo Christus
reclinat caput
suum.*

(a) in 10. c.
Luc.

*Christus hor-
ret quamlibet
divitiarum
mundanarum
umbram.*

mul sponſus Eccleſiæ tenuem etiam um-
bram cuiuſvis opulentiæ adeò ut verum
Iſraëlitam ad regale ſacerdotium, ad
Apoſtolicæ ſublimitatis faſtigium abnu-
at exaltare, ob ſolam terreſtris regni
mentionem, nec tamen horreat retro-
cedentem Satanam ad huius apicem fa-
ſtigij exaltare, eo, quia ſequens Magi-
ſtri veſtigia reliquit omnia, inductus
argumento-Acceſſerat aliquando filium
Virginis Nathanael, quem approximan-
tem conſpiciens (jam quippe venturum
reſpexerat, non enim veniſſet ille, ni
prius iſte ut veniat reſpexiſſet) dicit
de eo veritas nescia fallere, nec falli
ſuſtinens, *Ecce verus Iſraëlitæ in quo do-
lus non eſt* : exclamat ad grande hoc e-
logium, auſcultans Auguſtinus magnum
teſtimonium, *hoc nec Andrea dictum, nec
Petro dictum, nec Philippo* : & rectius exa-
minans, ſolertius diſcutiens, decernit,
deberet iſte primus eſſe in Apoſtoliſ, (b) e-
nim verò ſi una Petri confeſſio inferni
portis prævaluit, & cœli portas reſera-
vit, ſi illius deſtruxit veſtibula & huius
profeſſionis præmium, meruit tumul-
tuantis Oceani fluctus inambulare, pa-
raliticos ſolo unius verbi tono erigere,
affixa lecto ægrotantium corpora, viſa
ſui corporis umbrâ reſtaurare, mentien-
tes perſtringente verbo enecare, dica-
tas morti victimas orationis violentiâ ad
vitam revocare, quid minus meruit Na-
thanael, qui hunc Apoſtolorum princi-
pem conſimili præconio anteceſſit, pari
confeſſione prævolavit; cuius ſi vitæ
ſanctimoniam inveſtigare placet, verum
Iſraëlitam incarnata Veritas atteſtabitur;
in veritate adverte oris innocentiam,
in agnomine Iſraëliſ, intentionis ſuæ
rectitudinem venerare; utque fluctuans
audientis animus dicenti quieſceret, ſub-
junxit; *cum eſſes ſub ficu, vidi te*, jam
ficus protulerat groſſos ſuos ſub arbo-
re, hoc eſt ſupra radicem, quia ſcri-
bit Ambroſius, (c) vix revelantis inau-
diſt proloquium, quando recordatus ſe
ſolùm fuiſſe ſub ficu, ubi non erat ho-
mo alius præſentiâ corporalis, ſed fue-
rat DEUS homo ſcientiâ ſpiritualis, la-
tentem in homine adorans Deitatem ex-
clamavit, *Rabbi tu eſ filius DEI, tu eſ
Rex Iſraël*, (d) ecce! quem Simon Ba-
riona ſimili conſitebatur præconio non
adhuc ſapiens, quæ hominum, ſed quæ
DEI ſunt, *tu eſ Chriſtus Filius DEI vivi*,
(e) & beatificari meruit, declaratus ab
ipſo rege gloriæ cœli claviger, primum-

que in toto terrarum orbe militantis
Eccleſiæ fundamentum; una amborum
vox proclamatur DEI filium, ſed citius
ille poſterior iſte, & ideò Nathanael,
nec cibari famelicos, nec reſilire clau-
dos audierat, nec ſurgere paraliticos,
nec vidit mortuos ſuſcitari, adjecit in-
ſuper ad Unigeniti filiationem, Divini
hominis manifeſtationem, *tu eſ Rex Iſ-
raël*, quaſi devotâ viciffitudine appro-
priatum ſibi Iſraëlitæ recompensaturus
elogium, diceret commentatore Caren-
ſi, *tu Rex Iſrael, cujus ego ſum miles*,
hoc eſt mirabile ex abyſſo iudiciorum
oriundum diſtributricis Providentiæ
myſterium, quod admiratur Auguſtinus,
*non ſolùm primus non invenitur in Apoſto-
liſ, ſed nec medius, nec ultimus inter duo-
decim*, quòd ſi trinam Petri confeſſio-
nem objicias, trinæ negationis deſtru-
ctionem triplicem exhibuit Nathanael,
qui nunquam negaverat, quantumvis i-
nitio de Nazareth quid bonum eſſe du-
bitarit; dum enim Rabbi Redempto-
rem nuncupat, ipſius magiſterium, quod
necdum Judæa recognoverat, clariffimè
manifeſtat, dum DEI Filium nominat,
ſubſtantialem ac naturalem ingeniti Pa-
tris Filium, priuſquam Trinitatis agno-
ſceretur, myſterium evulgat; dum de-
nique Iſraelis Regem pronuntiat huma-
nitatem aſſumptam prædicat, in qua
& juxta quam inſtituebatur Rex ſuper
Sion montem ſanctum ejus, prædicans
præceptum ejus; ut meritò dum ob Iſ-
raëliticæ ſinceritatis innocentiam, illo
adumbratus videatur Apocalypſico in
ſchemate, quod ſacro dilecti Joannis
calamo ſic exaratur, *ecce equus albus,
& qui ſedebat ſuper eum, vocabatur fide-
lis & verax, & habet in veſtimento & in
ſcymore ſuo ſcriptum Rex regum, & Domi-
nus dominantium*. (f)

*Uterque Na-
thanael & Pe-
trus profeſſi
ſunt Filium
DEI, non ta-
men primus
ad Apoſtola-
tum aſſumi-
tur, ſed tan-
tùm ſecundus.*

(f) Apoc: 19.
v. 11.

Præcluſo lemmate Arianorum elu-
ſit perfidiam, qui humilitate ſupernæ di-
ſpenſationis illuſi erraverunt in incar-
nati Salvatoris Divinitate, aredentes fa-
ctum non genitum Verbum ab æ-
terno, quod in paterno recubuit gre-
mio ante ſæcula; confudit pariter pro-
tervum Manichæorum falſitatem, qui
oppreſſi à gloria Deitatis, erraverunt
ab utero locuti ſunt falſa natam de Vir-
gine negantes humanitatem, nec tamen
celeberrimus Apoſtolus, veritatis con-
feſſor ſublimis, Apoſtolorum Principis
collega, & prædeceſſor in humanatæ
Dei-

(b) Tract: 7. in
Joan:

Nathanael
laudatur tali
præconio,
quali nec
Princeps Apo-
ſtolorum.

(c) in hoc c.
19.

(d) Joan: 1.
v. 49.

(e) Matth: 16.
v. 16.

*Innocentia
Nathanaelis
figurabatur
in equo albo
fidelem & ve-
racem equi-
tem portante.*

(g) Joan: 5.
v. 39.

*Præfertur Pe-
trus piscator,
legisperito
ut mundi
magis con-
fundatur sa-
pientia.*

Deitatis confessione, Apostolico aggregatur collegio, imò si Augustino credimus, ab ipso discipulorum seminario excluditur, noluit quippe illum Dominus inter discipulos ponere, quia idiotas elegit, unde confunderet mundum, licet jam tunc eodem teste ac præcone, ex scripturarum scrutinio legis peritissimus cognoverit, oriundum a Nazareth salvatorem, quod suis consulebat adversarijs Magister veritatis dum diceret, *scrutamini scripturas*, (g) non solâ contenti litterâ investigate sensum, examine intellectum; novi profundam subtilis Affri elucidationem, videlicet electioni ac assumptioni ad Apostolatûs fastigium doctrinæ eminentiam obstitisse, qui enim inferiora mundi eligit ut confundat fortia, electum hunc ad cœlestis Patriæ incolatum, non prælegit ad Apostolici senatûs principatum, nè cuiquam videretur Dominus doctos elegisse; ipsam Divini oris laudem laudato præjudicasse autumat Gregorius, *quia ad prædicandum eum tales venire debuerant, qui de laude propria nihil habebant*, nec debilem hanc censuraveris rationem, soli enim Divinæ attribuendum erat sapientiæ, solius veritatis esse, fuerat cognoscendum, quod sinè hac sola largiente, unde evangelizarent, suâ nec arte, nec studio possidebant, hinc etiam ad domum suam, quæ est Ecclesia, cœlestis Sapientia ancillas mittit, ut vocent ad arcem, & civitatis mœnia viatores, à via deviantes, quia infirmos, abjectosque reparatores retium, vix piscatorum nomine nuncupandos, constituit Verbi nuntios ad evangelizandum per vastam orbis orbitam dispergendos, quorum sonus in omnem terram exiens divulgaretur. Hanc geminorum cœli principum in dignitate Apostolica disparitatem illi securius arbitror commitendam, qui confertam & super abundantem utrique retribuens mensuram, distribuit ambobus palmas victoriæ, & pugnæ laureas, seu dein virginitate candidas, seu purpureas à passione, id tamen licet indemniter asserere, quod asserentem protulisse non potest pœnitere; sub ficu latuit Nathanael, priusquam à misere Conditoris oculo requireretur; ea nunc libet loqui allegoriæ congruentia, qua solet non reprobata commentatorum devotio effari. Suam primus nostræ mortalitatis protoparens, surreptis ficûs folijs contextit

nuditatem; felix nuditas, quam solùm sua felicitate spoliatur operimentum! nudus erat simplicitatis mysterio, & quod amictum fraudis intemeratus naturæ candor ignorat; ô quot! ô quàm nunc cor hominis! nè fraudulentum pateat, utque dolosum lateat, velatur involucris, *docet me Adam, quid sint folia*, singultit originali spoliatus innocentia, in spoliato patre Ambrosius, *quid sint folia, qui, posteaquam peccavit, de folijs ficûs fecerit sibi succinctorium*; qui de fructibus ejus magis gustare debuerit, causamque refundens in prævaricatoris inopiam, qui destitutus spiritu, fructum habere non potuit Divini Spiritûs, hanc adjicit justos inter & impios disparitatem *justus fructum eligit, folia peccator*, (h) quid nî peccatoris formam tunc exhibuerit, qui suis arborem spolians folijs furem egisse convincitur, dum agere debuerat colonum, hinc testis erubuit nuditas, quæ ante nuda ab omni folio, nescivit erubescere, non passa est confundi; hinc velatam sub Mysterio loquentis Verbi veritatem sic explicat Augustinus, *quid est ergo, cum esses sub ficu, vidi te? cum esses sub peccato, vidi te*, (i) stabat velut sub umbra mortis progenitoris sui infamem representans raptum, raptorem præfigurans; stet pariter vir Apostolicus, Apostolorum socius, sacerdotali coronatus diademate, regali sacerdotio redimitus, umbram cujusvis avaritiæ declinet, si mundi lux vult appellari, si Apostolico Ecclesiasticorum ministro collegio cupit associari; dimittat folia, quibus sua tegatur nuditas Apostolicæ paupertatis; ad fructuum ubertatem sua aspirent desideria, suspirent exercitia, hæc sua sint dominia & domicilia, non viles terrenæ affectionis foveæ, non leves nidi volucrum, quibus involvitur superbia, & illecebrarum absconditur libido; discant viva verorum Israëliitarum simulachra, quibus ornari vestibus, quibus proventibus Sacerdotem Altissimi conveniat ditari ac decorari; *Sacerdoti, pro quibus est virtutis ornamentum, pro voluptate castitas, pro luxu frugalitas*. (l) Quod si nimis difficilem hanc judicas bonorum temporalium abdicatorem, si tuas id vires excedere arbitraris, accede cum Propheta domum figuli, non illam quidem, ubi vasa miseriæ finguntur & struuntur, sed ubi sternuntur & dissolvuntur, respice cœmeteriorum computrescentes tumulos, quid

*Nathanael
representat
Adamum spo-
liantem ar-
borem ficû.*

(h) Lib: de pa-
rad: c. 13.

(i) serm: 40
de Verb: Dom:

*Sacerdoti et
am minima
peccati um-
bra præjudi-
cat.*

(l) lib: 3. Epist.
354.

quid de tuo remansurum sit corpore, ex pari horum conditione collige, & non invenies accumulatum, nisi acervum ossium, & pulveris tumorem, discerne inter divites ac inter pauperes cujusnam hæc sint crania, ad quem crura pertineant, denique discernere non poteris, cerne quam vacuum sit accumulare divitias, quam sacerdotali eminentiâ indignum sit Thesauros acervare; ad animam, cujus valor omne excedit pretium, solertiùs attende, cui si desit pecunia dives est, si mundo voluntariæ paupertatis abundet opulentiâ, quæ omnes possessiones divitum longè transcendit immensi pœnè pretij incremento;

Quod si quis contraria, his instituta sequens, sacerdotis nomine gloriatur, hic propharus est, atque imperio indignus, concludit memoratus Pater, quid anxius tuâ excruciaris pauperie, quem DEUS nutrire obligatur? quid doles aurifluo liquore tuam destitui lampadem, qui ut refulgens in perpetuas æternitates aurato lychno non indiges, si modo nihil habente niteas pauperie, si aurea splendeas Charitate; quid abundantibus invides divitias? qui non vis in prolixo itinere ponderosâ onerari gravidine, nè corpus obrutum succumbat, est majus insupportabili vitiorum pondere debilem animam gravari, quo divites, nisi sua in opulentia sint mente pauperes, obruuntur; quid proderat opulento diviti quotidie epulari splendite, si ipsis mortem epulis nutriebat, si ventrem in convivij infarciens ad escam vermium saginabat? quod si sumptuosæ ambitionis cliens honores nundinari, & dignitatum prædam venari adlabores, & ideo diffusis cogitationibus angeris, studiosaque consiliorum sollicitudine torqueris, si perillustres insulæ quæ aliorum premunt capita, tuam inquietant insipientiam, tuam exulcerant zelotypiam, quid quæso interest num triabularis pileus caput ab aure deffendat intemprie, num splendidus id faciat galerus? si primo contegatur aptius quam secundo? ac forte splendida insulati Pontificis tiara protegit copiosius, nè caput algeat à frigore, aut æstuet à calore? si insula splendidior illud efficeret capacius, aut radiosius illuminaret, illum & arrogarem ego, utque affectes diligentius, urgerem non tantum indulgerem; sed quia

homo, qui totus est in capite, non major homo ab insula evadit majorem exhibere studeas hominem, illum spernendo humilitate magnanimâ, non impudenti præsumptione ambiendo; est immoderata mentis tempestuosus furor, qui ipsam etiam meridiani solis lucem suâ obducit caligine, ut tenebrescere videatur splendor humilitatis, & luminosa claritas demissæ charitatis, à quo furore quàmprimum animus resipuerit, ubi ab æstu ferventis concupiscentiæ non nihil refrixerit, videbis fuisse inania infructuosæ fictis folia, sub quibus morabar, fuisse mortis umbram quâ dulciter sed simul exitialiter obumbrabar; tunc tibi tuarum cogitationum revelabitur deformitas, quamque sit turpe succinctorium, quo tuam fucatis excusationum velaminibus contegebas turpitudinem, caligentibus etiam obtutibus patebit; quod si plus oculis quàm auribus credens, verborum prolixitatem fastidias; exempli valorem præendas, purpuratum inter Ecclesiæ Principes considera Damianum, qui clericalem aliquando commendaturus Sanctimoniam, vel potius sublimitatem statûs condignâ celebraturus panegyri, sic regi gloriæ applaudebat, *candidus clericorum tuorum cœtus tanquam chorus nitet angelicus, (m)* in choro venustatem ordinis, in æquiparatione angelica incomparabilem exaggerat puritatem; nihil venustum sine ordine, nihil angelicum est sine puritate; vis puritatis eminentiam concipere, vis ordinis excellentiam penetrare: doctorem Angelicum sic discurrentem de Angelis ausculta; considerat iste sublimis doctorum Angelus, sublimiora beatarum mentium agmina, ab ordinatissima conditoris sapientia in novem cœlestis militiæ choros distributa, & quia dominari superiorum Principum videtur esse munus aut privilegium, quia potestatibus superiora videntur attribui debere subsellia, quia prima thronorum esse solia ipsius vocabuli indicat ratio, quanam distinctione supernorum civium, nobis eorum clientibus procedendum sit, ut cuivis tantorum dynastarum ordini sua tribuatur veneratio, subtiliter investigat; si enim principatibus principalis adscribitur eminentia, si dominationibus prima debetur series, ubi collocabuntur Cherubinorum intelligentiæ, ubinam supremi Seraphim morabuntur? nec enim

Clericalis minor æquiparatur puritati angelicæ.

(m) Opusc. 39. c. 1.

indignus est sacerdotalis gorilæ characterem amare divitiarum sæculi,

illis locus posterior sine temeritatis nota relinquitur, qui creatrici Omnipotentiae famulantur in quadrigam, illi conformiter coronati Vatis oraculo, qui
 (n) Ps. 79. v. 3. *sedes super Cherubin manifestare*, (n) legit Chaldaeus, *cujus Divinitas quiescit inter Cherubin manifestare*, & Isaias dum mortuo Osea Dominum Majestatis in excelso ac elevato sedentem folio conspicit, super illud steterisse Seraphim describit, *cujus splendorem folij declaraturus*, ait Gregorius, *quid namque est ejus solium, nisi creatura angelica & humana, cui per intellectum, quem dedit, praesidet*, (o) quod si super hoc solium exaltabantur Seraphim, quis absque temeraria incuriae praesumptionis nota negaverit primam sanctarum mentium stationem, supremo Seraphinorum ordinis esse adjudicandam, *Seraphim stabat super illud*, (p) quorum ut intelligamus celsitudinem, subjungit Hugo, *quasi Domino collaterales*; & erit alius aut dignitate superior, aut etiam anterior conditione? resolvit igitur hanc dubiam quaestionem Thomas angelicus, *in Angelis potius est, quod subjiuntur DEO, quam quod inferioribus praesident, & hoc derivatur ex illo*.

Præcedentia
 Angelorum
 detumitur à
 ubjectione &
 vicinitate ad
 DEUM.

(q) Hebr. 1.
 v. 14.

(r) 1. p. q. 108.
 art. 6. ad 1.

Audiat hoc praesumptuosa mortalitas, & dum coelestium civium rimatur ordinem, sciat eorum praecedentiam ex subjectione, ipsam dominationem ex servitute ipsorum celsitudinem ex ministerio oriri, discant confines angelis Ecclesiastici, ante illimes omnis Creatoris oculos, humilitatis dexterâ sui pulveris maculas tergere, coram hoc radioso lumine ambitionis umbras abigere, non ministerij sublimitatem quaerere, sed infimae subjectionis servitutem apprehendere; pars potior in Angelis non est, quod exaltentur in folijs, quod sublimentur in subsellijs, non est, quod gloriantur in praecedentijs, non est, quod altercentur pro dignitatum titulis, sed quod subjiuntur Conditoris dominio, tanquam administratorij spiritus, quod gloriantur in praestitis etiam inferiori obsequijs, *in ministerium missi* (ut docet Doctor gentium) *propter eos, qui hereditatem capiunt salutis*, (q) prosequitur Praeceptor angelicus ac resolvit, & ideo ordines à praelatione non sunt supremi, sed magis ordines nominati à conversione ad DEUM, (r) ut major sis, ad maximum convertere, qui longè ab arrogantibus

avertitur, à turbidis honorum sectatoribus totaliter elongatur; non sufficit Sacerdotem Altissimi ad arcam proximum assistere, imò fuisset DEUM manibus continere, si retrudente peccati violentiâ est probitate posterior; sit licet muneris possessione prior. Divini juris est dispensatio, non diffiteor, inter antiquae legis volumina tanquam inviolabilis exarata, *ego tuli Levitas à filiis Israël, eruntque Levitæ mei*, (s) non inter ceteros computantur, sed qui ex omnibus ad DEI ministerium eliguntur, omnibus proculdubio praeferruntur, eligitur ex omni numero filiorum Israël, ut in castris sanctitatis praesideat reliquis, emineat non solâ dignitatis infusâ, sed magis praerogativâ innocentiae praecellat universis, ipsorum est alta DEI discernere mysteria, quod est excellentioris sapientiae, illorum est excubare pro incolumitate populi, quod est strictioris Justitiae, ipsorum est rueri tabernaculum, quod est invictae fortitudinis, illorum est semper manere sobrios, nec non pra alijs continentes, quod est insignis temperantiae argumentum; hanc cardinalium virtutum eminentiam cuivis praefulgentem purpuræ ambire congruit, hanc decet arrogare; si sic sapueris, nec falli poteris, nec fallere in consilijs, si sic invigilaveris eludis illaqueantia tenebrarum principis stratagemata, si sic castra DEI defenderis, profigabis à tuis ovibus circumvagum leonem, nè prædam devoret, si sic te ipsum custodieris, serenam semper inviolatae sobrietatis frontem objicies, nullus, sit licet etiam fortuitus insidiantium sicariorum occursum, tuae serenitatem conscientiae obnubilabit; quæ si aut magna nimium, aut minus svavia tua videntur exilitati, recogita ingentem excelsi muneris magnitudinem, & ponderes non tamen nisi in libra sanctuarij praceptorum gravedinem, cuique sacerdotalis muneris gravitatem, videbis illam ab ista deprimi, istam succumbere, praeponderantem illam in altum defectu ponderis evolare. Quâ enim integritate judicabit alios, ab alijs judicandus, nisi suomet judicio condemnet semetipsum? quâ fronte mittet correptionis lapidem in alterum, qui se cognoscit ob paris affinitatem criminis lapidandum? quòd si objicias te viatorem eisdem cum alijs calcare pulveres, quid mirum, si consimiliter inficiaris,

(s) Num. 3.
 v. 12.

Sacerdotalis
 ordo debet esse
 omnibus
 sanctior sicut
 est omnibus
 sublimior.

sci-

Præcepta DEI
sunt specula
sacerdotum.

(c) Ps. vii. 6.

scito non amplius te esse massam pulveris similem alijs, cujus sanctificata nuper anima, destinabatur ad templum, mundissimo charitatis auro stratum & adornatum, quod si minimarum culparum atomis, quos evitare humana nequit mortalitas conspergaris, habes clarissima scrutiniorum specula quæ si inspexeris videbis minimas quarumvis umbras prævaricationum, solerter dispergendas, cernes lævissimos incuriarum nævos sagaciter eluendos; restor sanctissimam Davidis animam quæ lachrymis pro pane vescebatur, ut singulis lavaret noctibus lectum suum, non illum quidem qui fesso substernebatur corpori, ut lassæ ad Conditoris obsequium refocillarentur membra, sed alium cœlestis sponsi Thalamum, qui cœli gyrum circumeunti sapientiæ famulabatur, seu in Thronum gloriæ judicanti reatus conscientiæ, seu in exoptatæ quietis Thalamum amanter suo cum servulo conversanti, *tunc non confundar cum perspexero in omnibus mandatis tuis*, (t) perspicere hic, si commentanti Cassiodoro fidimus est mandata DEI semper præ oculis habere, ut si quoddam tortum committatur, protinus corrigatur; *non erubescam in perspicere meo legit*, doctissimus Cajetanus.

Sed eminentius, sed luculentius, considerat Ambrosius confusum Adæ filium, quando cum nudo genitore spoliatus se folijs operuit quia confunde- batur; quando abscondebatur à deambulantis DEI facie sistens sub spoliata arbore viator, ita ut sibi, quasi inquirens, omnium diceret comprehensor, *Adam ubi es?* & quia latinâ versione Adam ab humo homo dicitur, dicit hodie dum cuivis Adæ filio sed denudato, sed foliato inani vanitatis specie circumamictio, *homo ubi es?* nè igitur & tu non aliud respondendum habeas, quàm, *timui, quia nudus sum*, perspice in omnibus mandatis suis, nam, *quicumque totam legem servaverit, offendet autem in uno factus est omnium reus*, (u) perspice, sed perfectè, non auditor obliviosus, sed factor operis, *splendidissimum in mandatis suis DEUS speculum fecit, in quo homo inspiceret, faciem mentis suæ*, (x) Nec est quod metuas effœminati Adonidis censuram muliebre licet tuis obtutibus objiciatur speculum, non pudeat prudentum Vir-

ginum adnumerare gynæceo, quarum non minùs ac virorum est officium nè sponsus non visus prætereat, speculari. Præceperat supremus Legifer labrum confici æreum, cui obtemperaturus imperio puer Domini Moyse, posuisse narratur labrum æreum, in quo lavarentur Aaron & filij ejus, cum ingrederentur in SanctaSanctorum; quid enim sacrificaturo sacerdoti convenit apertius, quàm ante oblationem hostiæ per salutarem contriti cordis compunctionem ablui, sicque mundatum ad SanctaSanctorum progredi, nè immolantis immunditia ad penetrandam mysteriorum sacramentalium majestatem minus proportionata sit, vel penitus indigna, & quia æs teste Hieronymo est vocalissimum, nè deprecantis oratio sit in totius præjudicium populi à verbi voce dissona, vel etiam sanctorum orationibus non consona, præmittitur lavacrum, ut loto ore ac manibus orantis verba purissimi instar Thymiamatis, in conspectum Altissimi redolentia dirigantur, & sanctificata per salutare lachrymas offerentis opera offensam peccatis populi reddant placabilem Deitatem; illud quod sequitur & admirandum magis, seu materiam artefacti consideres, seu materiæ circumstantiam attendas, *fecit & labrum æreum cum basi sua, de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi*, (y) erant quidem cæteris religiosiores fœminæ, si referenti Lyrano creditur, & Rabbi Abraham, quæ spreto fœminæ vanitatis illicio, huic alioquin sexui præreliquis familiarissimo, sua dedicabant specula æreis circulis circinata, in quibus victimaturi sacerdotes, priùsquàm ad aram Domini accederent suas scrutabantur facies nùm forte in vultu quid inconcinnum appareret; nescirem ego cur ordinatrix suorum mysteriorum Providentia id consuluerit, cur excubantes ad templi januam mulieres suis se spoliarent speculis, ut sacerdotibus ancillarentur ad decorem, nisi moralis Papa eà quæ solet anagogiâ figuræ veritatem exploraret, *specula mulierum sunt præcepta DEI, in quibus se sanctæ animæ semper aspiciunt, & si quæ sunt in eis fœditatis maculæ, deprehendunt*, (z) quemadmodum quippe mundantis aquæ beneficio sordescens corpus abluitur, & maculatus decor suo mersus candore dealbatur, nec tamen valet ablui ni prius

Humane
mentis specu-
lum est lex
DEI.

(y) Exodi, 38.
v. 8.

Specula mu-
lierum videli-
cet mandata
DEI exhibent
faciem sacer-
dotis.

(z) Lib. i. hom:
17. in Evangel.

(u) Jac. 2.
v. 10.

(x) Serm. 11.
quadrages.

Lavacrum
sacerdotum
compunctio
cordis quâ
omnis macu-
la mundatur.

valeat à scrutatore oculo nævus inficiens videri, sic pariter in præceptorum Divinorum speculo, prævaricationum fœditas inspicienti animo objicitur, & qualiter deciduo rigantium lachrymarum sint abluendæ stillicidio, qualiter hoc salutari sint emundandæ balneo erudimur, ad hujus crySTALLINI consiliarii arbitrium, ad hujus pellucidi arbitri consilium, quæcunque licet tenuium cogitationum maculæ molliter eluuntur, quæcunque profundius inveteratæ consuetudines eraduntur, omnis internæ faciei qualitas discutitur, num primæ similitudini, quam fingens figulus huic impresserat animæ correspondeat, severius examinatur, cujus deturpatæ formositas, ut primam restauretur adpulchritudinem, plenitudo legis quæ est officiosa charitas, lavacrum compunctionis porrigit, & unâ simul deformitatem contaminati vultus objicit, quam videns intellectus, sacro horrore percellitur, salutari rubore suffunditur, & condolens affectus deperdito decori prioris innocentiae, acerbius in dolore compungitur, sique verecundata ad con-

fusionem, non minus quàm ad poenitentiam compuncta mens quasi in labro de speculis mulierum abluitur, calentibusque lachrymis ab universis sordibus emundatur. En quomodo hoc in crySTALLINO perspiciatur speculo, videlicet in mandatorum Divinorum scrutinio sacerdotalis facies, ut coram clarissimis Angelorum obtutibus, & coram lucidissimis solis Justitiæ radijs & coram luminoso supernæ Majestatis oculo appareat immaculata; *specula mandat Dominus poni juxta fontem aquæ*, ad stipulatur subtilis Oleaster, *specula verò tua, mandata sunt DEI*, nam licet transparens exundantium lachrymarum aqua repræsentantis speculi vicem nonnunquam videatur exhibere, quia tamen à limosa emanat recogitatæ prævaricationis vena, quia plerumque à turbida deplorandorum criminum originatur scaturigine, eget hoc præceptorum speculo inspiciens compuncti sacerdotis anima, ut clarius expressas videns maculas, lavetur largius & plenius mundetur.

GHIMEL.

Versus
III.

Confregit in ira furoris sui omne cornu Israël :
avertit retorsum dexteram suam à facie inimici : & succendit
In Jacob quasi ignem flammæ devorantis in gyro.

Expositio Literalis.

Prævaricatus
Israël ostenso
Conditori
pervicaciter
opponebatur.

TAndem post longas sustinentis misericordiæ moras, post elusas commonentis cœli minas, posteaquam dementatus Israël non tantum per inauditam delirantis superbiæ arrogantiam se Conditori suo composuit, sed insuper effrœni iteratorum scelerum insolentiâ, se exercituum Domino furens opponit, nullo timore percita, terrore nullo ab insultando, quin suam indemniter continuaret malitiam, retenta; perversæ mentes, si semel ad præsumptuosæ temeritatis limen perveniunt, omne suadentis aut dissuadentis auxilium rejiciunt, nec illud ex perfrieta inverecundæ mentis pertinacia recipiunt, quod bonum esse ex ipso naturæ lumine recognoscunt. Suis in vitijs inveteratus Israël omne iniquitatis suæ vitium qua-

si reputans meritum, nec Prophetarum auscultare dignabatur oracula, nec comminantis Justitiæ præfagia vereri; adversus comminandum vindicem renovatâ accumulatione criminum statuerunt insurgere, & velut phreneticâ præcipitati vertigine, ipsam assilire Omnipotentiam viles vermiculi videbantur. Erat amplissima amphitheatralis Judææ regio seu amœnitatem consideres, seu fertilitatem recogites, velut Paradisi suburbium, cujus si frugum abundantiam, si divitiarum opulentiam, si fœcundissimum germinantis terræ gremium scruteris, inclytam hæc Judææ provinciam cunctis terris fertiliorē fuisse indubitanter asserit Hieronymus (a) de quo ille duntaxat ambiget, qui (a) In 20. c. Ezech.

Mirabilis ele-
mentia Con-
ditoris lactat
promissionibus
ut suam at-
trahat crea-
turam.

(b) Isa. 7. 19.

Stupenda na-
tura miracu-
la non suffe-
cerant con-
vertendo I-
sraëli.

(c) Exodi. 32.
7. 4.

Euphratis marginem ejus extensos fuisse limites ignorat; si Palæstinae magnificentiam in urbibus, si Phœnicis superbiam in fabricis, si Arabiae vastitatem in territoriis, si Syriae abundantiam in mercimoniis, si Ciliciæ amplitudinem in viridariis expendas, incomparabile reperies imperium, quod dispensatrix Providentia uni promiserat Israëli infallibiliter subjugandum, si modo Divino parens imperio, inimicas Cœlo gentes ejecisset, si modo inviolatum æterni Legislatoris codicem, præscriptum à clementia, coordinatum à misericordia, plenum benignâ æquitate, æquissima sanctitate observasset, quid enim aliud per Isaïam internuntium huic duræ cervicis populo intimabatur, hoc infallibili vadimonio, *si volueritis & audieritis me, bona terræ comeditis*, (b) Quâ opulentæ promissionis periodo, quia carnalem Judæorum populum alloquebatur, non bona Domini in terra viventium, nec illius possessionem terræ quæ præsentatur in lege Evangelica mitibus, arbitor comprehendere, sed commoda præsentis sæculi, quibus ut pavimento, eorum venter adhærebat, intelliguntur; quæ omnia obtinere potuissent, nâ vel incredulitatis vitium, vel nimia libidinis inquinamentum optatam adeptionem præpedivissent, neque enim sponsa redargui potest de crimine, si ille cui promittitur, sua se prævaricatione indignum effecerit sponsione; præcipiebatur enim egredientibus de Ægypto abjicere alienigenarum simulachra ab oculis suis, ut quorum sacrilegâ veneratione contaminabantur hætenus, imposterum nec oculi intuitu respicere dignentur. Sed nec obstante tam portentoso victorioso exitus prodigio, viâ quantumvis violentati maris divisione, spectatâ Ægyptiacæ tyrannidis in aquis multis demersione, non aquieverunt præcipienti liberatori suo, sed contra Moysen musitantes & conditoris promissionibus diffidentes, conflato victimarum vitulo, ululantes cum belluis, blasphemantes cum gentibus, *Hi sunt Dij tui Israëli, qui te eduxerunt de terra Ægypti*, (c) quos enim esus potusque ad lulum impulit, hos lusus ad idololatriam traxit: propulsabantur ab iterata prævaricationum suarum malitia, in Babylonis ergastula, ubi dum ligna colerent, & lapides adorarent, nolentes ultra sub Domini Exercituum labaro militare, renuentes

illius populus appellari, quos ut potenti dexterâ retraheret ad imperium, flagellabat eisdem virgis gentium, torquebat compedibus hostium congregatosque de terris, in quas hostilis necessitas eos disperferat, ærumnis plurimis ac arduis tyrannorum laboribus mancipatos, reduxit exules in patriam Judæos, sed sacrilegos ad Judæam, clementer denuò benedicendam, potenter protegendam; Id ipsum quippe illis in Babylone oberrantibus, & furori gentium sese associantibus in omni frondoso colle thurificantibus, cuius stipiti victimantibus, evenit, quod eorundem Patribus in vasto excruciantis Ægypti carcere acciderat, quando educens eos in desertum populorum, adversus illos Judex æquissimus, iudicio contendit, & iudicatos suo subjecit dominio, subiectos reduxit in terram patriæ constrinxit fortissimis pijsimæ Charitatis vinculis, colligavit Adæ funiculis, ut compediti aureis sancti amoris nexibus, suo subditi Domino, suo coadunati dominio, suo conjuncti principio persisterent ac remanerent, quasi recedere impotentes, quasi suum deserere Creatorem non posthac amplius volentes. Sed ecce vix educti de terra servitutis, desideratæ libertatis vestibulum attigerunt, quando jam fatale perduellionis vulnus recrudescere, & simulacrorum vestigia repululare inchoarunt. Revocabantur igitur cogitationes pristinae, offensi Numinis evocabantur hostilia infestæ Babylonis agmina, ut venustissima mundi metropolis Chaldaica traderetur tyrannidi denuò devastanda. Tunc exacerbatus nostrorum vindex reatum, confregit in ira furoris sui omne cornu Israëli, quando, commentatore Hieronymo, universum regnum Judæorum destruxit, defensionemque dexteræ suæ ab eis auferens, terram eorum in manus hostium tradidit omnino devastandam, & quasi penitus evertendam, neve proborum ullus supernæ animadversioni occurreret aut avertendæ, aut saltem retardandæ, *succendit in Jacob quasi ignem flammæ*; tunc planè quando impetuosis Nabuzardan regio præfectus exercitui, incendit pulcherrimam urbem urbium, & illud ædificiorum prodigium, illud portentum Solymæ, augustum Divinae Majestatis templum incineravit.

Infelix illa regio exagitata ambitio-
2. A fo

Creaturae superbia plectitur derelictione manus Divinae, luxuria autem ustulatur flammis.

so spiritu, dum aliorum insidiatur territorijs, dum ampliandis se applicat confinijs, dum beatarum mentium salutare praesidium, quasi non indiga turpiter negligit, dum exercituum Domino suas litare victimas, se ipsos scilicet offerre praemittit, inflata vento superbia, conflavit ignem genitum, adeo ferociter, ita immaniter, ut sicut effraene incendium nullo retentum margine succendit omnia, devastat universa, sic exulceratae inimicorum acies, & saeviebant mucronibus, & debachabantur ignibus illis dilaniantes corpora, & his sumptuosa superbæ urbis palatia diruentes, nec miror ego à DEO recedentem, & alienis se Dijs consecrantem defensione cœlestis adjutorij destitutam, ab hostibus comminui, ab alienigenis everti, qui novi ex communi Patrum placito, Omnipotentis dexteram, ingenti Patris unigenitum esse nominari, per quem solatur miseros, tutatur indigos, defendit anxios, retrudit ærumnas, retrahit invadentes, confundit insolentes; quod si hunc adjutorem spernas, hunc protectorem fallas, hunc defensorem lædas, hunc servatorem pellass, hunc consultorem ludas, hunc salvatorem perdas, tradit hæc dextera traditorem, contemnit contemptorem, eludit illusorem, expellit expellentem, offendit offendentem. Huc suo collimabat praesagio coronatus vates, dum evertendam prævidens, eliminandam præcinens Judæam, ut se & Patrem patriæ, & regni regem, exhiberet, quasi admirabundus occinebat, quasi mediaturus supplicabat, quasi supplicabundus intonabat, *ut quid avertis manum tuam, & dexteram tuam, de medio sinu tuo in sinem?* (d) legit Hieronymus, *ut quid avertis faciem tuam de medio sinu tuo,* (e) quasi non ultra prævaricatores terræ respecturus, quasi non nisi aversâ facie repletum iniquitatibus Israelem ad ultionem intuiturus; quas enim ille benignâ dispensatione immensæ bonitatis suæ placatos respicit, conversos aspicit, quantumvis ad tempus puniat, finaliter recipit; complectitur & tuetur; inquit, sollicitum acturus Vadem ingemiscens Propheta, si commentanti Monochio adhæremus, *cur manus tuas de sinu tuo eductas non regis in inimicos nostros, sed eos post tergum vertis, & jun-*

gis more hominum nihil negotij habentium, interrogat causæ nescius, qui roties instabilem perduellium subditorum expertus perfidiam, inflata toleranti DEO imperopria suismet frequenter lachrymis deplorabat, sed requisitum ad respondendum incitat, si fortè contra domari nesciam superbientis populi proterviam dolenter conquerentem, placare valeat supplicando, aut immutare comminatoriam exprobantis Justitiæ sententiam, deprecando. Verùm sunt funiculus triplex non facili labore rumpitur sic triplicata perversitas, nunquam ad pristinam primæ subjectionis innocentiam deducebatur, nunquam non esse contumaciter scdifraga probabatur, In cornuto schemate, præfigurabantur Judææ Principes, quos suæ auxiliatricis dexteræ suspendio omnipotens in Chaldæorum manibus dereliquit, ut infrunita eorundem elatio deprimeretur, excelsa superbientium ambitio coerceatur; sic enim Tiutiensis adstruit Rupertus, per cornu Israel illius intelligi superbiam, quam DEUS in ferali ejusdem excidio conquassavit; & theodoretus autumat, in hoc sylvestri symbolo efferatam Hebræorum procerum imaginem idæari; *per cornu fortitudo Principum ejus signatur*, subscribit Hugo Victorinus, *per dexteram verò DEI, protectio Divina intelligitur*, quæ superbientem prævaricationum fortitudinem comminuit, & suâ protectione insolentem perduellis Judææ arrogantiam privavit; avertit dexteram nè defenderet, extendit sinistram ut feriret; sicque dum auxiliatrice Creatoris gratiâ destituitur, & suis viribus enervatur, infames ustulantis concupiscentiæ exarserunt libidines, quarum succensa flammis & velut ignivomo circinata gyro nè valeat evadere, quasi ab hostilis gladij rabie in plagam superbiæ intus percutitur, & foris à saeviente obsidentium flammicidio in suæ pænam lasciviæ anxietur. Hæc dum attonitâ mente discutimus, nostro discrimini maturiori consilio provideamus, ac gemina superbiæ luxuriæque crimina, plerumque inveteratæ affinitatis vinculo copulata, à terræ nostræ finibus, à cordium nostrorum limitibus solerter proscribamus.

Protectio Divina in dextera præfiguratur, quæ se se subtrahente sinistra ad saevendum extenditur.

(d) Ps. 73. v. 11.

(e) in 2. c. Lam:

Confregit in ira furoris sui omne cornu

Israël.

Sermo Septimus.

Cornu, quod à furore Domini confringitur,

est prima superbiæ filia, videlicet vana gloria.

Consolaturus aliquando prostratum in sterquilinio servum Dominus, Jobum Altissimus varijs desolatum alleviabat quæstionibus, ut erudiret discipulum, ut tolerantem robustius suis consolidaret in ærumnis, erat earum una ad confutandam superbientis sæculi arrogantiam, & confundendam tumidarum mentium ambitionem; interrogabat quippe, *nunquid valet rhinoceros servire tibi, aut morabitur ad præsepe tuum*, (a) indomitam furentis belluæ ferociam explicaturus Arabs legit, *an forte subdit se ut colat te?* nec enim constringi se sinit vinculis, aut funibus ligari, mortem captivitati proeligit, & si ferociori venatorum violentiâ capi contigerit, exanimis occumbit; declinat, pingue licet exhibeatur præsepium, urbi præeliciens solitudinem, desertum domui, & sapidiori pabulo libertatem; configit cum belluarum capacissimo elephante, utque invasum prosternat ad versarium, teneram ventris invadit mollietiem, quam terrebrante cornu perforat, ut proprio prostratus pondere succumbat; cujus etymologiam nominis solenter si discutias, vocatur unicornu, eò quod unicum in nare cornu habeat, eosque genuino repræsentat in symbolo, qui sua dementes in superbia, quemvis inferiorem opprimunt, cuivis simili, ferocitate indomabili occurrunt; quid enim aptius in nare, quam fatuitas, quid magis propriè in cornu flecti nescio, quam arrogantium elatio præfiguratur? vis fatui similitudinem cum nare comparatam colligere, lege sapientissimum Salomonis proverbium, & edocebit te quod sit & quomodo, *circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua*, (b) ut enim ille si circulo in naribus circinaretur aureo, eundem ob rationis carentiam luto immergeret, sic ista concessam cœlitus

decori corporis pulchritudinem in cœnum voluptatis dejicit, quamque præcæteris à Conditore benefici obtinuit speciem, illi in dedecus, in fœda lascivientis luxuriæ sentina sepelit, dementata mulier & abscondit; hoc est in nare fatuitas, quâ, nè deliret sola, deliros sui corporis procos infatuat ac dementat. Simili æqualitate cornu elationem exprimit, cujus ut feritatem effugeret justus cujusdam anima, sollicitante gemitu singultuabat anxia, salvam flagitans, à cornibus unicornium humilitatem suam: (c) legit syrus, à cornu excelfo, & Arabs, à cornu elato super humilitatem meam. Suam adjunget pro ampliori parallelæ energia paraphrasim Chaldaus, *salva me, à feroci fortissimo sicut leone, & à rege potenti, cujus superbia sunt naricornis*. Et quemnam alium hac monstruosa effigie delineare voluit aut exarare, quam illum ambitiosorum principum Archiprincipem, qui typo fatuæ ambitionis exaltatus, ad frigida Aquilonis latera anhelavit, quem memoratus professor humilitatis ac patientiæ condigno suæ rebellis perfidiæ diademate coronat, *ipse est rex super universos filios superbiæ*, legit Fygurina, & non discordat ab expensa cornuti monocerotis ferocia, ipsa Regem agit, *in feroces universos*, alluditque non vanè Chaldaei versio ad testamenti montem, in quo stantibus cæteris beatarum mentium collegis, sedere voluit præsumptuosus morio, *ipse est Rex super omnes filios montium*, qui enim illustris naturæ privilegio, totam terrestri Adæ posteritatem transcendit superbiâ, infra valis lachrymarum delivium corrui, & arrogantiae demerito, ad imum terræ centrum devolutus, in regione tenebrarum, tanquam in condigna sui principatus regia corruens resedit; & licet angelicæ conditionis magnitudinem (si naturalem consideres excellentiam) non perdidit, è statu tamen æterna-

Scultitia delineatur in naribus.

(c) Ps: 21. v. 22.

(a) Job: 39. v. 9.

Ferocia Rhinocerotis, mortem præelegit captivitati.

(b) Prov: 11. v. 22.

*Diabolus ,
dum voluit
latera Aquila-
onis ascende-
re, factus est
rex super fi-
lios montium.*

naturæ beatitudinis ejectus, beatorum commilitorum gloriam uno superbæ cogitationis demerito amisit; & quamvis per naturæ potentiam se quovis ter-rigenarum eminentiam jure conditio-nis suæ inamissibili gloriatur, invidus tamen Sanctorum meritis, velut strin-gentibus funium vinculis toties stringi-tur, quoties demissione humili infru-nita ipsius arrogantia comprimitur, & fastuosum suæ celsitudinis fastigium à luteo lachrymosæ vallis incola rejicitur, ipseque cum universis montium filijs ab humiliata homine suis substratus pe-dibus conculcatur.

Videt inter excelsos triumphantis solymæ principes, exiles conditione na-tivitatæ suæ mortales collocari, quibus præferri potuisset celsitudine, si modò excelsiorem creaturâ Creatorem agno-visset, sed quia infatuatum unicornu participatione divinæ celsitudinis con-tentari noluit, quia Divinitatis essenti-am ab unitate, dissensionis filius sepa-rari voluit, similitudinem idæatæ Dei-tatis perdidit, qui omnimodo similitudi-nis eminentiâ æqualis fieri Altissimo con-cupivit. Hinc obsequioso devotæ mentis pedissequio suum præstant homagium in-fames subditi, quos inquietus superbæ prælationis stimulus ad semper ascen-dendum altius excitat, suæ felicitatis incurios, suæ calamitatis nescios, dum enim cum hoc rebeli principe Regi sæ-culorum & dominantium Domino libe-ræ servitutis mancipatum humili corde exhibere renuunt, captivam libertatem appetunt, æternaturam in perenni pœ-narum carcere præligunt servitutem; exaltantur quidem super cæteros, diffi-mulante providentiâ ad sui exitij per-niciem, & exaltati geniculato poplite ab ijs adorantur, quibus effræni tyran-nide dominantur, sed ipsum quo glori-antur dominium, sub obscururi manuci-patûs est præludium, quique modò ti-mentes neminem, timorem omnibus incutiunt, nec hominem verentur, nec DEUM reverentur, nec quò venturi sint metuunt, nec quod passuri perti-mescunt, elapso paucorum annorum curriculo, cogentur perennatura tor-mentorum supplicia tremantes tolera-re, quæ noluerunt timendo evitare. Tunc suum reverebuntur regem, suam verebuntur potentiam, suam clementi-am experientur; experta est hujus scep-

trigeri serpentis astutiam prima nostræ mortalitatis genitrix, primusque pro-toparens præemptæ humanitatis, qui aliud, quàm superbæ speculum, ut ambos vitâ exueret non vibravit, sciens illo facilius corpoream animati limi statuam fataliter decussandam, quo fe-riente validius, angelicam expertus est corruisse indemnitate. Cur enim aptius aliud interimendæ nostræ immor-talitatis investigaret instrumentum, eo, quod abundanter suffecerat ad erigen-dum suæ perditionis monumentum? Hoc cornu lancinatus elephas cecidit, quando superbiens Angelus suæ beatita-tis vitam suo transfigentis arrogantiaæ telo crudeliter interfecit, sibi met fa-ctus carnifex, & adversarius, dum Con-ditoris sui evadere non erubuit inimi-cus, *malum ingens superbia continue ob-repit, in qua est lapsus diaboli; hoc enim e-tiam Angelum dejecit quando magis hominem,* argumentatur Chrysostomus, (d) ascen-dat cogitabunda mens, circumdata va-se luteo, cui turpiter immergitur, dum carni spiritus subiectatur, ascendat in-quam ab inanitate mortalitatis suæ ad supercilium angelicæ spiritualitatis; a-gat peripateticum & inferat prudenter, si ad ventum flantis superbæ Cherub in medio ignitorum lapidum frixit, si signaculum similitudinis DEI hoc agi-tante turbine corruit, quò homo tenuis licet ad DEI similitudinem conditus hâc hujus vitij tempestuosâ intemperie præ-cipitabitur, qui ad distantem insinuan-tis se venti flatum contremiscit? ple-nius siquidem in angelo exprimebatur Divinæ similitudinis imago, ut enim ma-gnus moralizat Gregorius, *de sigillo quip-pe annuli talis similitudo imaginaliter expri-mitur, qualis in sigillo eodem essentialiter habetur,* (e) si ille sublimis inter ex-celsos genius, quem transcendisse cun-ctos scientiâ à commentatorum, imò & à fidelium nemine dubitatur, cui communicatam scientiæ plenitudinem ipsâ etymologiâ nominis comprobatur, si tamen ille à cogitatu suo intumescen-te defraudatus, ab utero felicitatis suæ aberravit, si ille supremus Seraphin, qui inter Seraphica suorum commili-tonum agmina succendebatur, adeò, ab igniente charitatis incendio, ut eorun-dem ignivomos amores sui amoris com-paratione velut obumbrante umbracu-lo contexerit, si ille, inquam, ad pri-mum scaturientis superbæ stillicidium, ad

*Diabolus fuit
pretiosior i-
magor DEI
quàm homo,
sicut sigillum
ceræ impres-
sum,*

(d) lib: 1. de
compuncti-
cord:

(e) lib: 32. mo-
ral: c. 18.

Cornu est si-
gnum domi-
natricis su-
perbia.

(f) Ps: 74.
v. 5.

ad unum hujus gelidi Aquilonis assultum
extincti instar carbonis tenebrosus com-
paruit, quam exhibebit faciem misel-
lus terræ genius, quò dissipabitur
inanis massa pulveris, si hoc involvi
flamine, si hoc inflari vitio affectarit!
Hinc providus puer Domini suo consu-
lens generi, suis svadens confortibus,
suis favens concivibus, terrigenarum
singulos solerter adhortatur, & quam-
vis peccatores redarguat, iniquos
terreat, prodesse tamen intendit omni-
bus, qui novit levissimam hujus vi-
rulentæ tumoris tabem hoc detestan-
dum creaturarum excidium præjudicare
singulis, damnificare universis; *noli-
te exaltare cornu, nolite extollere in al-
tum cornu vestrum*: (f) legit paraphra-
stes Chaldæus, *non extollatis in excel-
sum gloriam vestram*, nè ventilare fla-
gitantes ventilemini, exterius præ-
sumptuosis honoribus inflati calamito-
sis iatus miserijs exagitati; inclinabi-
tur profectò cornu rhinocerotis hujus,
dum quæ in viribus suis mundi poten-
tia fatuæ innixa elationi confidit, fra-
ctis superbiæ cervicibus in justam Di-
vinæ ultionis victimam succumbet; *noli-
te extollere in altum, id est contra
DEUM*, cornu vestrum videlicet, *su-
perbiam aut potentiam*, explanat Caren-
sis Hugo, utque infatuatarum illarum men-
tium elenchus combinetur, subjungit
earundam qualitatem, *quod faciunt illi
qui hic gloriam quærunt*; præsentem
scilicet caduci temporis, non futuram
beatæ æternitatis, rident promissa trans-
acti laboris pœmia, spernunt ventura
exaltatæ calamitatis stipendia, explo-
dunt prædicatorum dicta, sugillant pro-
phetarum mysteria, præsentibus tantum
delicijs dediti, insequendis temporali-
um dignitatum fastigijs intenti, obse-
quendis divitiarum copijs immersi, per
latam perditionis viam feri instar rhi-
nocerotis procedunt, per vastas volup-
tatum sylvas, per amplos lascivientis
luxuriæ campos excurrunt, tantò licen-
tiosus se se in omnigenis vitiorum ma-
lis relaxant, quantò minùs cœlestium
bonorum possessionem expectant.

Quòd si interius excruciantis con-
scientiæ hortamine torqueantur, exte-
rius aut sanctis aliorum exemplis confun-
dantur, aut eventualibus colloquentium
justorum monitis compungantur, aut
manifestis vicinorum periculis terrea-

Mavult su-
perbus interi-
re, quam ce-
dere.

tur, aut, validiori molestarum ægritu-
dinum assultu invadantur, denique in-
gruentium adversitatum loris constri-
gantur, si duris plagarum funibus in-
nectantur, fastidiunt inter obligantia le-
gum vincula obstricti vivere, pudet liga-
tos præceptis in terra degere, præligunt
ferocientium rhinocerotum more æter-
num interire. Hic est communis cornu-
to ambitionis terminus, quæ, quod stulta
desiderat, non assequitur, quodque as-
sequendum ei proponitur assequi dedi-
gnatur. Nec levem superbientis ani-
mi arrogantiam, inanem esse gloriam
suspiciemur, cornu Monocerotis est,
quod tantò periculosius sauciat, tantò
subtilius penetrat, quantò occultius
cruentat. Hoc cornu timuit, hoc te-
lum apprehendit expertus alioquin a-
gnotheta David, qui violentum in vaso-
rem Goliath, unius ictu lapidis prostra-
vit & obvelatam coronati insidiatoris
malitiam longamini patientiâ exanima-
vit, dum enim sua protectrici Justorum
Providentiæ proponeret discrimina,
dum velut pusillanimis, omnino suis
diffusus viribus tenebrarum principis
perpenderet stratagemata, ab uno præ-
ceteris liberandum se confidebat ten-
tamine, uno victor evadere anhelabat
in luctamine, sic supplicans ejulans, ac
suspirans, eripi & liberari, à *sagitta vo-
lante in die*, (g) cujus in schemate non a-
liud, quàm favorabilis auræ jactantiam,
quæ tollit totam genuinæ sanctitatis
plenitudinem representari autumat Ber-
nardus, *fama siquidem volat, & idem in
die, quia ex operibus lucis*, (h) quam si
ut auram volatilem ac inanem exsuffla-
verit Spiritus sancti gratia, volans sa-
gitta hæc, te vulnerare non poterit,
nec locus vulneris patebit; sin minùs,
dico tibi, quòd licet hoc ferale telum
leviter volet, levius penetret, levissi-
mè contrectet, graviter sauciat, gra-
vius lancinat, gravissimè sagittat: *dico
tibi non leve infligit vulnus*, memoratus
confirmat Pater, (i) quid ergo nostræ
salutis incolumitati recogitandum sedu-
lius, *cito interficit*, quid est effatu ter-
ribilius, quid horribilius auditu? mor-
tem infert non corporis, sed animæ;
ttemit animus, dum se examinan-
dum percipit, & quidem non lentâ ta-
be, sed repentinâ clade viventem ene-
cat, insensibiliter robustum nuper spi-
ritum enervat! *nimirum sagitta hæc va-
na gloria est; non hoc retundis spicu-
lum,*

(g) Ps: 90. v. 6.

(h) Serm: 33.
in Cant:

(i) in Ps: 90.

*Sagitta in die
volans est
symbolum
vanæ glo-
riæ.*

*Humilis sem-
per stat in
gradu suo sub
protectione
DEI.*

lum, non involans hoc jaculum retru-
dis, nisi inexpugnabile humilitatis scu-
tum objicias, nisi hanc validissimam o-
mnis superbiæ adversariam opponas.
Sagitta in altum evolat, quò plus cona-
tur descendere, amplius perditis suo
descensu viribus enervatur, noli extol-
lere in altu cornu tuum nè feriaris, *no-
lite exaltare cornu per superbiam*, explanat
moralis Hugo, dicendo vos esse justos,
quia peccata non committitis, quan-
tumvis à malo declinantes, non ope-
remini bonum dum tempus habetis;
quod si utroque clari malum omittitis
& bonum facitis, nolite in altum cor-
nu erigere, nam altus est DEUS, quem
invaditis, cui viatorem assistere pericu-
losum est cadunt enim à latere suo mil-
le, & decem millia à dexteris suis, qui
ambiunt esse aut fieri collaterales altis-
simi, dum adhuc corpus quod corrup-
pitur aggravat animam, & terrena in-
habitatio deprimit sensum multa cogi-
tantem; quid enim à corruptibili cor-
pore securius expectatis, quàm quòd cor-
rumpat affectum inani voluntate? quid
de terrena cogitatione suspicaberis pru-
dentius, quàm quòd intellectum deprimat
curiosâ vanitate? utrumque prælimina-
ris partus est aborientis superbiæ, utrum-
que præviis evolantis sagittæ motus est,
utrumque exaltati cornu præambulum
est vulnus; qui habitat in adjutorio altis-
simi, dicit Domino susceptor meus es, ni-
si susceptus non erigitur, nisi levatus ab
omnipotente dexterâ, suo conamine
non exaltatur; si vir desideriorum es,
superna cogitans, despiciens terrena,
anhelans ad cœlestia, horrens inferiora,
sta in gradu tuo, ut bonorum om-
nium largitor prospiciens de cœlo in
terram ut audiens gemitus compedito-
rum, mittat Spiritum Sanctum suum
de altissimis docentem omnia, ut cor-
rigat, & dirigat semitas eorum, qui
in terris sunt; repe interea vilis terræ
vermicule, in regione umbræ mortis,
& licet sentias te cale fieri ardentis Au-
stri hujus beneficio, nè inter tepidos
evomaris, licet te videas immundum
antea, à Patre luminum hoc mediante
lumine clarificari, nec solum emunda-
ri, licet te advertas animari timidum,
te roborari debilem, te solidari langui-
dum, te confortari fragilem ab hoc
spirante spiritu fortitudinis, noli tamen
cornu extollere, nè te confringat in i-
ra furoris sui, qui solos custodit adve-
nas, non habentes hic manentem ci-

vitatem, sed futuram anxie inquiren-
tes, qui nisi pupillos non recipit, nisi
viduas non attendit; illos quidem quia
Patrem super terram vocare aut invo-
care nesciunt, istas quia suo carentes
sponso, lugent quamdiu sponsus absens
suâ destituit præsentia in fide desponsa-
tas, & ideo viduatas, qui elisos ab i-
nimico homine per superbiam, erigit
per humilitatem.

Nec admirare eundem qui admira-
bili clementiâ miseris miseretur, sic ad-
versari elatis fortunæ filijs, severitare
tantâ ijs resistere, qui largiter ditati,
& cordati cœlitus in suis exultant divi-
tijs, suis exaltantur in dotibus, & qua-
si non acceperint, sed sinè dante habue-
rint in donis DEI gloriantur; assignat
adæquatam sancti furoris hujus ratio-
nem quo arguit & corripit superbientes
in operibus suis, præsumentes de viri-
bus suis ultor DEUS, subtilis Hugo,
DEI enim proprium est castrum gloriæ, (l) de quo sub civitatis nomine gloriosa
dicta sunt, in quo vigilat ad custodiam
sapientia, quam invadere omnisciam, aut
velle fallere centoculam stultorum est
temeritas, cæcutientium voluntas; in
cujus præsidium militat omnipotentia
ad tutelam, quam assilire est corruere,
quam meditari vincere, est perire;
vallatur executivâ infinitatis fossâ, &
suo proserpens assipondio vilis vermicu-
lus transcendet? cingitur validissimo
vastæ immensitatis muro, & folium
quod vento rapitur emolliet ejus duri-
tiem, obsepit illius amplitudinem,
rumpet integritatem, franget solidita-
tem nec est quòd sperent filij hujus
sæculi, nec est quòd sua confidant in
malitia, sint licet prudentiores filijs lu-
cis in generatione sua, impugnent non
adversor, fortissimis carnalis sapien-
tiæ argumentis arietent, impetuosissi-
mo pertinacissimæ obstinationis assul-
tu, Petram invenient, quàm dissilien-
tes fluctus abluunt non convellunt,
rupem circumfluunt ut collidantur, dum
alliduntur; obsideat conjurata fœdera-
tæ iniquitatis statio antemuralia, nec
experietur interitu beneficium præsagi-
entis Zachariæ oraculum, quòd murus
inexpugnabilis istius fortalitij sit igne-
us, ad inflammandum in circuitu ini-
micos suos, *ô! ô! ô! fugite de terra A-
quilonis dicit Dominus*, (m) *cujus dixisse*
fecisse est, non gloriatur sapiens in
sapientia sua, non exalteretur fortis in
for-

(l) in Ps:74.

*Gloria est ca-
strum solius
DEI, quam
impugnat va-
nè gloriosus.*

*Mundus est
terra Aquilo-
nis, à qua sa-
giendum præ-
cipit Prophe-
ta.*

(m) Zach:2.
v.5.

fortitudine sua, non sublimetur dives in divitijs suis, sed fugite si sapitis post triplicatum δ , nam Isaiâ comminante *formido* non momentanea sed æterna, *fovea* non terrestris sed infernalis, *laqueus* non conterendus sed incurrendus, *est super vos*: mors culpæ infigit spiculum cuius non sentis amaritudinem, ut svaviter consentias; mors naturæ tuum expectat terminum, ut revertatur hæc speciosa sordifera carnis machina in suam primordiale massam pulveris, mors gehennæ ignivomente rictum aperit, ut suam deglutiat victimam, semper recenti incendio exurendam, nunquam incinerandam; fugite de terra Aquilonis qui sua vos erigit ad latera, ut primo decidentis Angeli præcipitio, secundi succedatis. Fugite alioquin dispergendi in quatuor cæli ventos, ut amor mundi profliget amorem DEI, timor humanus excludat terrorem gehennæ infernalis, terrenus dolor peccati tristitiam propulset, & tandem gaudium caducæ voluptatis eliminent desiderium beatæ æternitatis. Hunc habet exitum, qui gloriam Conditori debitam, ob suam suæ benignitatis dona suis communicata creaturis, sibi rapaciter appropriat, & bona Domini in largientis fraudem hostiliter usurpat. Huic furum principi, huic comiti latronum, suam veridicus Eliphaz satis minaciter exprobat (quantumvis sinistrè applicatam) supremæ ingratitude temeritatem quam posteaquam ausu sacrilego suam contra omnipotentem, scelesti roboris dexteram extendisse commemorat, subjungit illicò, *cucurrit adversus eum erecto collo, & pingui cervice armatus est*, (n) infamis corniger! extendit manum ut apprehendat non proprium, sed alienum, genuinus protoparentis posthumus arborem spoliat, folia defricat, sibiinet arrogat, ut vestem consuat, quâ suam sibi propriam abscondat turpitudinem, & sub hoc subreptitio tegmine innocuam contegat nuditatem; collum erexerat sed sine capite tanquam insipiens, qui se à suo vero capite detruncavit, quando & prævium influentis DEI auxilium, & indelebilem concomitantis gratiam, quasi hoc non concurreret, coram hominibus & Angelis mendaciter denegavit; quando non opus Domini quod operatus est tam cooperans quam præoperans nuncupavit,

sed semetipsum operis Dominum non minavit, virtutem operis sibi attribuens non suo tribuens principio, suo surripiens Conditori; & quia amicæ animadversionis obstaculum rejecerat, quia quodvis interni remorsus impedimentum præpedimentum præpediverat, corcurrit festinanter non detineri sustinens, nec tolerans retardari; *pingvis cervix est opulenta superbia*, explanat moralis Pontifex Gregorius, *affluentibus videlicet rebus, quasi multis carnibus fulta*, (o) tumet temporali pingvedine, quam cœlitus obtinuit, adversus cœlum conflicturus, inflatus honorum vaporibus, dignitatum halitus seu haleachris, quæ apud Dioscoridem *spuma solis*, (p) sunt quasi de terræ exhalationibus, quas hæc fecunda Mater ad cœli nutum parturit, quasi de sole deciduis fœcibus gloriatur; habent hoc quippe proprium sæculi divites & potentes (seu dein pecuniarum subaudiatur abundantia, seu gloriosorum eventuum, heroicorum facinorum, virtuosorum operum, talentorumque illustrium intelligatur multitudo) habent hoc angelicæ perduellioni proprium, & diabolicæ ambitioni coadunatum, ut Largitorem agnoscere dissimulent, originem se ignorare aliam à se simulent, & quanto abundantius cumulantur favoribus à Largitore munifico donorum omnium, tanto protervius, verum authorem negligant & genuinam scaturiginem abscondant, *pingvi ergo cervice se contra DEUM erigit, qui temporalem abundantiam in superbiam assumit*, suam terminat querimoniam commentari, Pater sanctissimus, Pontifex Maximus.

Audiant aure tremulâ prævaricatores isti, inalterabile decretum, quod tota Trinitas æternitatis insculpsit tabulis, ante tempora, & nuper in elapso tempore per Isaiam interpretem supremus legum arbiter promulgavit, *ego Dominus, hoc est nomen meum, gloriam meam alteri non dabo*, (q) sed clamat & reclamat perduellis homo, imò & ejulat & ululat rapax bellua, truculenta tygris, si non, petenti dederis, ego fatali violentiâ mihi eandem usurpans vendicabo; quid est effatu horribilius, quid est execrabilius auditu! adulterina gens, uxorem Patris sui contaminat, & genitoris lectum abominabili prorsus libidine defædat; cum

Superbus erecto collo & pingvi cervice contra DEUM currit.

(o) Lib: 12. moral: c. 22.

(p) Lib: 5. c. 18.

(n) Job: 15. 7. 26.

(q) Isai: 42. v. 8.

*Gloriam su-
am, dum DE-
US nemini
dare statuit
superbus eam
sibi arrogare
presumit.*

(g) Gen:49.
v. 4.

(i) Timoth:
c. 5. v. 17.
(t) Isa: c. 60.
v. 13.

*Ruben est fi-
gura eorum
Religiosorum,
qui per va-
nam gloriam
violant Tha-
lamum Pa-
tris.*

(u) in c. 60. Is.

DEI gloria incestum hujuscemodi præ-
varicatores perpetrant Carenfi commen-
tatore, quod Josephus innocens ut fu-
geret, ut conjugem Domini sui solius
propriam fugaret, dimisit pallium, o-
mne extrinseci vestitus ornamentum,
malens in barbaro compediri ergastu-
lo, quam turpi adulterio commaculari;
non sic ejusdem Patris unius Jacobi
primogenitus Ruben, qui cubile patris
incestuosè ascendere non timuit, & i-
ded percussus paternæ maledictionis a-
nathemate, abinde cepit decrescere,
dum moriturus Genitor illud ferale bi-
verbium inchoavit articulare, *non cre-
scas*, (r) & quia Ruben *filius visionis*,
seu *videns filium* dicitur, non solis sæ-
cularibus, sed magis inclyto primoge-
nitorum agmini, clericali presbytero-
rum ordini appropriatur, duplex enim
ijsdem portio, & prima præ cunctis fra-
tribus debetur benedictio, illi confor-
miter Apostolico Magistri gentium o-
raculo, *qui bene præsumunt presbyteri dupli-
ci honore digni habeantur, maxime qui la-
borant in verbo & doctrina*, (s) majores
sunt imperio, quia videlicet eidem sæ-
culare subicitur, sic quippe vaticinans I-
saïas de ijsdem prænuntiat, *gloria Liba-
ni ad te veniet, abies, & buseus, & pi-
nus simul ad ornandum locum sanctificatio-
nis meæ*. (t) In varia diversitate arbo-
rum diversos fidelium ordines præfigu-
rari communis est commentatorum opi-
nio, ex quibus interpretatrice Glossâ
instruitur Ecclesia, pulcherrimâ diver-
sitate tamquam decore vario adornata;
Libanus est mundus, explanat moralis Hu-
go, *cujus gloria est arborum altitudo, &
diversitas, & lignorum copia, id est, re-
gum sublimitas & populorum diversitas, qui
ad Ecclesiam venerunt*. (u) Est quippe
sublimis abies, proceris altior arbori-
bus, quæ quia construendis ancillatur
onerarijs, & alteri navigiorum generi
exstruendo famulatur, Noë portitorem,
qui solus periclitantem Adæ progeniem
salvaverat, suo velut in symbolo repræ-
sentat, quod proprium salvifico pres-
byterorum ordini adscribitur, quorum
est diligentia periclitantes animas è flu-
ctibus eruere discriminum, nec non
secundam mergentibus tabulam per sa-
lutarem sacramentalis poenitentia ad-
ministrationem communicare; per bu-
xum, cujus intemeratus viror nec tur-
bulentâ Aquilonum intemperie, nec vio-
lento tentationum turbine, nec gelidâ

minarum glacie, nec aspero calamita-
tum frigore corrumpitur, illibata ve-
nustas virginum, florida immaculatæ ca-
stitatis immunitas adornatur, si tamen sic
viriditatem incorruptionis possideat, ut
extollentiam superbæ elationis non ad-
mittat, juxta prodigiosæ illius virginis
normam & amussim, quæ virginitate
incarnando DEI filio placuit, quem
ancillari humilitate prædida concepit;
in Pino, quæ & resinâ exuberat, & omni
tempore fructum suæ fecunditatis por-
tat, devotus conjugatorum ordo exprimi-
tur, qui nunquâ à sustentanda egenorum
pauperie deficit, nec unquam à cumulan-
dis sanctæ pietatis operibus marcescit.

Hæc igitur immaculatæ virginitatis
buxus, hæc semper gravida misericordia
& miserationum fructibus pini fertili-
tas, Abieti ut altiori subditur, sed unâ
simul hoc duce prævio, candenti sem-
per libano, pulcherrimæ sinè macula
Matri Ecclesiæ subjugatur; præ tota ta-
men hujus insignis arboreti serie abies
eminet, præ omnibus hujus angustæ ge-
nitricis prolibus Ruben ut primogeni-
tus gignitur, cunctis fidelium cœtibus
clericalis militia profertur, nî tamen
ascendens cubile Patris, ejus violet
conjugem, nî gloriam quæ soli debe-
tur Altissimo sibi attribuens, stratum
immaculati, maculet genitoris; His
gemebundus Amos subsecuturum inti-
mat exitium, ex sanctis sanctorum ope-
rum laboribus sed malè applicatis, sed
pejus consummatis, & pessimè dire-
ctis comminatur, *væ qui opulenti estis
in Sion, & confiditis in monte samariæ, obli-
vismates; capita populorum, ingredientem pom-
paticè domum Isaaël*, (x) non solum pecu-
niarum abundantia, nec unâ tantum di-
vitiarum perstringitur opulentia, sed
quælibet temporalis boni possessio, in
qua suam dementata mens fundat fidu-
ciam, ditat corpus vel animam, & o-
pulentum sublevat, ut superbiorum im-
matriculatus elencho, ad Aquilonis la-
tera pertingat; ex aurea Divinæ manûs
phiala bibunt vinum jaëtantia, & cu-
jus laudare oportuerat prodigi Largito-
ris clementiam, illius aram prætere-
unt, quamque eidem victimare debue-
rant laudis hostiam, suæ sacrificant ja-
ëtantia, suis impendunt laudibus, in-
fames idololatæ vanitatis; in samari-
æ collibus ubi omnis viget fertilitas,
viret jucunditas, frondet amœnitas,
florebat prosperitas, residet inanis gloriæ
su-

*Beatissima
Virgo in sem-
per virente
buxo figura-
tur, estque
virginum hu-
milium e-
xemplar.*

(x) Amos. 6.
v. 1.

*In Ruben pri-
mogenito de-
lineatur mi-
litia clerica-
lis.*

fiducia, cujus illustriores incolæ associati pompa famulatricis arrogantiae, stipati omnigenæ voluptatis ancillatu, ingrediuntur domum Domini, ut videantur ab hominibus, aut si humanos non quærunt oculos, orant ut exaudiantur ad voluntatem, non ad utilitatem, non attendentes sæpe sapius ab offenso numine dari quod petitur, & à benevolo negari quod postulatur; videri ambiunt ut amentur, timeri cupiunt, ut honorentur, unde nec illum, qui solus amari debet super omnia aut castè amant, ut verè timeant; sed, nè plectantur, metuunt, ut prosperentur, diligunt, non solum attendunt DEI gratiam, sed simul avidè favores humanos colligunt, quorum confusi in fallacia hamantur amantes, capiuntur expectantes, decipiuntur anhelantes. Samaritana progenies! quorum patres in monte hoc adoraverunt, nam vanis amoris proprii sacrificiis, locus terrenus præscribitur, ut adorent, sed non in spiritu & veritate. His increata minatur Sapiencia, per sapientem *manè confurgent & non invenient me, ed quòd exosam habuerint disciplinam.* (y) Prima periodus indies adimpleri cernitur, quotidianis eventibus comprobatur; manè inquirunt cum fatuarum virginum quinario, post noctem mediam, sed quia quærunt Dominum, dum inveniri amplius non potest, cognoscitur ab ipsis judicia faciens, & agens judicem sed condemnantem, quia requirere neglexerunt, aut planè contempserunt Salvatorem. Est difficilior intellectu sequens causalitas, *ed quòd exosam habuerint disciplinam*: vitæ morumque correctionem exponit, Carenfis Hugo, illi conformiter proficuo svadentis Psalmistæ consilio, quo hortabatur reges, & terræ iudices, *apprehendite disciplinam*, (z) legit Pagninus, *osculamini filium*, sed casto basio, ut sponsa sponsum osculari solet, non turpi svavio, quo mulier adultera illaqueatum blandis amoribus juvenem consuevit inter oscula amplexari; vertit Symmachus, *recipite doctrinam*, quasi alloqueretur inscios, ignaros admoneret. Verùm sublimior ambobus pro disciplina exponit sapientiam Augustinus, quæ dum insipientibus loquitur, à modicis recipitur, à paucioribus intelligitur, vix ab eorum aliquo exauditur. Examinat sagaci ut assolet indagine ingenuosus Afer, quo-

modo dicuntur quærere, quod oderunt, nam fortè noctua inquit solis radium, ut caliganti affulgeat? aut fur inquit testem, ut veritas manifestata pateat? aut latro commune odit ostium, nè aliunde transeat, aut ascendat? resolvit questionem commemoratus Pater, *nisi quia non hoc sed aliud ibi quærunt? non enim volunt esse sapientes in DEI gloriam, sed volunt videri sapientes propter hominum gloriam*, (a) hoc est odisse sapientiam, quæ docet contemnendam esse inanis gloriæ vanitatem, quam insipientes istitoris affectibus diligunt, ardentibus ac ustulantibus desideriis concupiscunt; pacifica est sapientiæ constitutio, quæ nullo agitur turbine, nullâ vexatur inquietudine; dum è contrario ambiciosa mundi gloria, amore, si recipitur, & quia alterna temporalium est conditio, idcirco calamitosa vicissitudine jam delectatur in prosperis, jam cruciatur in adversis, angustiat in subitis, torquetur in repentinis.

Ferox sicarius inanis gloria, insidiatur quandoque furem exhibens, prætereuntem affilit, ut præbeat latronem; exemplum suæ calamitatis exprimento gloriabundus Ezechias exhibuit, dum venientibus alienigenis sua ostendit gazophillacia, referavit cellam aromatum, quæ commentatore Epiphanio fuerat regale animatorum cadaverum mausolæum, totamque auri suppellectilem, & quidquid erat pretij, quod posset attonitos intuentium oculos irretire; vix mens incuria hoc gloriabatur in spectaculo, quando feralis nuntius ferientis cœli sententiam intimavit; pulsat ad fores conclavis regij intrepidus Isaïas, & brevi quod transegerat celeriter examine concluso, promulgat consternato principi, suæ præsumptionis pœnam, *ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ in domo tua sunt, & quæ thesaurizaverunt Patres tui usque in diem hanc in Babylonem*, (b) expendit præproperam inconsiderati regis temeritatem moralis Hugo, & gloriabundorum delineans insaniam in hac infatuati Ezechiae dementia subjungit, *inaniter gloriantes ostendunt omnibus cellam aromatum, id est, collectiones virtutum svaviter redolentium, & argenti eloquentiæ, & auri sapientiæ*, hæc enim congenita vanæ gloriæ est proprietas, quidquid ad commendationem pertinet præro-

Homines
mundani non
sunt, sed vo-
lunt videri
sapientes.

(a) in Ps: 118.

Vana gloria
sicarij manus
subit & la-
tronis.

(b) Isa: 39.

Hæc Ezechias
am spoliavit
velut fur o-
mnibus the-
sauris suis.

(1) Prov. 1.
7. 29.

(2) Ps: 42. 7. 12.

gativæ cujuscumque innocentia, quidquid pompam exaggerat magnificentia, quidquid deservit ad incrementum laudis vel arrogantia patulis concurrentium spectatorum oculis revelare; ex quo id sequitur discriminis, ut quidquid bonorum operum longo impensi temporis conamine comparabatur, totum exiguo flantis superbia ludibrio prodigatur. Hoc evitare didicit, hoc novit declinare, Joseph innocens coquorum venditus Præposito, cui nullus cibi dulcior sua existit sapientia, quidum detestabarur perfidiam Ægyptiacæ gentilitatis, quam nulla Divina cognitionis cupiditas emolliverat, quam eloquia Domini casta sancti amoris igne non decoxerant, quorum cordibus regnabat carnis servitus non aurea libertas animi præsidebat, non dirigentis fidei immunitas gubernabat. Venditur Ismaëlitis, quorum nomenclatura vertitur apud Ambrosium, odio habentes DEUM suum, (c) ad regionem angustia, ad tribulationum ducitur territorium (hoc enim Ægypti vocabulo declaratur) speciosus facie & decorus aspectu Putipharo quem regiae propositum culinæ, coquorum habuisse præsidium docet Mediolanensis præsul, qui licet venustatem vultus sui ad alieni aspectus scandalum nullatenus disponderet, immisit tamen lascivius lupa, suos immisit oculos virulenta Basilisci progenies in Josephum, quæ primo præpriorum oculorum spiculo sauciata, secundo irrevocabilis verbi telo, innocuum tentavit interimere pudorem, dormire secum præcipit servulo quasi ipsius foret flagitium, visum esse pariter & adamatum, qui tamen malè videri noluit, nec foedè adamari. Verum qui amari non amavit & verbo verbis resistit, lascivo castis, & servæ non dominæ repudiavit imperium, intemeratus suæ mentis dominus. non servus alienæ; excussit lenocinantis vincula, nè mancipatum animi libidinis amplexibus complecteretur, nève illibata castitatis dispendium incurreret, dum furibunda tygris nolentem affilit, dimisit insilienti pallium, suum non amplius id ratus esse vestimentum, quod impudicis manibus ferox adultera apprehendit; captivatur insidiosa chlamys, infame palliatura lascivientis belluæ adulterium, sed nudam sine contracto scelere innocentiam turpiter proditura;

(c) Lib: de Joseph: c. 3.

Joseph in servitute egit personam Domini, & ejus domina vices servi.

sic spoliatus non Adæ posthumus, sed ex immaculato parturientis puerperio progenitus DEI filius profugit, non ut lateat denudatus sub arbore spoliata, sed ut inspicientium angelorum hominumque oculis pateat, intemeratus; cur enim timeret angelico virginei pudoris firmate adornatus, qui ut crimen carnis excuteret, superfluum corporis vestem exuit, eamque in manu pellicis relinquens apprehensam, cubile Thalami declinavit. Exspoliavit se veterem hominem, novo amictus triumphatricis gloriæ vestimento, contemplor trepido cogitatu terrificam confligentis Athletæ luctam, magis victoriam admiror; sed illud maximè attonitus discussio, cur providus cœlestique eruditus sapientiâ adolescens non denudaverit scelestam infamis adulteræ inverecundiam, cur relictis quibus detinebatur exuvijs, à fuga suam mutuare voluerit salutis incolumitatem? relicto in manu ejus palliū fugit, & egressus est foras, (d) narrat historiographus. Post exitum, quasi post luculentum, convicti adolescentis testimonium clamat non amans amplius, sed amens furia, ut conclamatum immunis innocentia exitium proclamet; non exaltasset vocem suam hiæna sibilans, nî Joseph exivisset, non corruisset oppressa casti adolescentis innocentia, si modò subsistere decrevisset; nunquam dominatrix nequitia innexisset vinculis justitiam, nî justus fugam in prælio arripuisset, qui tamen jam victor extitit, quantumvis suæ prædam victoriæ suæ labarum gloriæ, in manu hostili dereliquerit, dum profugus ad suæ fugæ carcerem aufugit. Quis non exaltet cum temporalis vitæ manifesto discrimine conservatam periclitantis innocentia indemnitate? nemo qui se innocuum profitetur; sed nunquid existisset plenior magnanimi luctatoris victoria, & plenior laudis panegyrim promeruisset illustre vincens agonothetæ prælium, si pede firmo in circo sui certaminis perstitisset? an fortè timendum habuit auxiliatricis gratiæ recessum, nî prior recessisset? sed longè gratius inspicienti exercituum Domino existisset spectaculum, si suam sui svavitate alloquij, vel etiam salutaris consilij efficaciam extortam lachrymabundæ peccatricis resipiscenti-

Ut exspoliet se veteri homine Josephus, reliquit pallium.

(d) Gen: 30. v. 12.

Non contentus victoriâ, nè vincetur à vana gloria.

am, in redolentem pergrati thymiamatis fragrantiam adolevisset, inque acceptissimam poenitentis malitiæ victimam immolasset.

Novi mysteriosam profugi adolescentis providentiam innumeris Patrum elogijs celebrari, novi novam victoriam, egredientis fugam compellari, magnus vir, exclamat Ambrosius, qui venditus senile tamen nescivit ingenium, adamat non adamavit rogatus non acquievit, comprehensus aufugit; (e) quod enim ignotum suæ pudicitiae lupanar intraverit, excusat obligatio servitutis, commendat præsumptio alienæ bonitatis: nec enim providere poterat inopinatum phrænesim furoris, quod autem elapsus sit voluntariâ insignis fugæ agilitate prædicat suis successoribus antiquitas, & admirabunda posteritas ut potentosum operatricis gratiæ prodigium exaltat. Examinat magnanimam ingentis animi fortitudinem non tam in lucta impavidam, quam in egredientis fuga triumphatricem Chrysostomus, & factus fugientis innocentiae aurifluus panegyrista, sic solitâ perorat eloquentiâ eloquentissimus Orator: *licebat videre rem novam & admirabilem agnum in lupi, imò leonæ angues incidisse, & salvari potuisse, & sicut columba aquilæ damnum effugit, ita & justus ab illius manibus evasit*, (f) nec sic se admirari innocuam intemperatorum adolescentum triadem ignivomis in faucibus fornacis Babylonicæ circumvagantem & illasam, confitetur, quam speciosum adolescentum hunc in ipso ætatis vere floridum, quando concupiscentiarum fornax æstuosissimè accenditur, inter scintillantia Ægyptiacæ mulieris incendia, inter illecebrosa invadentis & insanientis dominæ cestuaria, intactum permanisse, supernaque comitante gratiâ victoriam à pedibus obtinuisse qui retrudentibus si confluxisset manibus, fortassis in fascinantibus impudicæ amatricis complexibus succubisset. Explanat tamen aliud profugi luctatoris Sacramentum, Carenfis Hugo, qui posteaquam inter blandas lascivientis luxuriæ illecebras immotum, adinsidiosa svaviloquæ mulieris verba obsurdescentem, inrer violentos insolentis belluæ furores dissentientem meditatur, dum ad alloquium renitentem ad illicitum resilientem, solo incestuo-

sæ prævaricatricis periculo perculsum, uno Divinæ offensionis motivo à voluptuosis affectibus avulsum intueretur, tandem immaniter apprehensum, crudelius detentum considerans fugitivum Athletam veneratur, sic fugam commentatus, *egressus est foras; per hoc docemur bene vitare humanam gloriam, ut scilicet cum post bona opera tentamur de inani gloria, egrediamur foras; id est, bona quæ fecimus non à nobis, sed aliunde esse attendamus*, stetit immobilis suffulciente DEO, & suam supponente dexteram, nè opprimente horribilis tentamenti pondere collidatur; fugit ut pusillanimis qui suis non fidens viribus, arena luctaminis recessit, ut si subsistentis virilem veneris constantiam, declinantis à facie colubri, prudentiam imiteris & cautelam. Fugit gloriosus vitalis gloriæ detriumphator, terrestriis jactantiæ contemptor, & qui mortalis vitæ curam despexerat, sic laudis caducæ umbram fugere, humanæ recommendationis elogium studuerat declinare. Nunc lubet alium servilis animi genium avaræ cupiditatis mancipium explorare, qui stupido præsumptuosæ temeritatis ausu, propheticum fallere intuitum attentabat. Infortunatus Giezi afflictam consolaturus viduam thau-maturgi armatus baculo Elisæi ab ablegante propheta dimittitur, ut exanimis mortalis victimæ truncus redanimetur; ingreditur viduatam gementis viduæ domum enervis nuntius, ascendit superiorem ædis angulum, accedit feralem demortui hæredis Thalamum, contingit cadaverizantis puelli feretrum, imponit exanimato corpori portentosum Prophetæ baculum, sed nec mors abigi, nec vita rursus ingredi, nec spiritus in mansionem pristinam voluit reverti; non referatur visus coram videntis nuntio, non adaptatur gressus communicato licet prodigiosi viatoris baculo, non spirat halitus, non frondet furculus, non vivit filius, sed suâ verecundatus impotentia redit discipulus ad magistrum; nec subsequutura prævidebatur anastasis, nā Elisæus ipse ascenderet in coenaculum, prosterneret se super exangve corpusculum, oculis proprijs, obsecratos contingeret oculos, manus teneret manibus, ut parvali cadaveri grande corpus congrueret, sicque conformis mortuo mortuum suscitaret.

Giezi non potuit, suscitare mortuum, baculo Elisæi, quia lex vetus non potuit se sola justificare.

Sunt varia commentatorum placita ex varijs opinionibus oriunda ; in baculo legem Mosaicam contemplatur Chrysostomus virentem quidem, sed sine fructuum ubertate, aptam prodigio non tamen sine operatrice dextera, in manu servi prorsus invalidam, in manu Domini præpotentem, *baculus intelligitur æquè ipsa lex*, inquit os aureum, *quia lex ostendere novit peccata, gratia auferre, quid ostendebat in baculo, qui suscitare non potuit, nisi legis ostensionem?*

(g) in Ps. 22.
& 116.

Quemadmodum Elisæi baculus non poterat sinè Elisæo vitam reddere, sic nec crux sinè Christo.

(g) considerat & discutit magnus Gregorius, cur mittens propheta puerum cum baculo, extincto desolatæ Sunamitidis vitam non restituerit, an forsan vivificare mortuum propheticæ virtutis non fuerit, quæ, certè si defuisset, nec ipse veniens sui contactu corporis exanimem resuscitasset, qui tamen ad membra mortui se colligens, per officiosum sinceræ compassionis ministerium, substratoque se supersternens cadaveri, extinctum morte parvulum ad redivivam lucem animavit; perpendit subtiliter humani universitatem generis calamitose extinctam funere suorum peccatorum moralis Pontifex, quem quasi mortuum conditor doluit, cum nos mortifero nequam serpentis fascino, originalis vitæ gratiæ exanimatos, miserans respexit; per Moysen igitur puerum Domini, ferientem baculum ablegavit, quando plenam timore legem, trepidanti populo prælegi jusserat, infallibiliter observandam: nec tamen ille prophetico nuntius baculo mortuum suscitare valuit, quia ante adventum mediatoris DEI & hominum quivis mortalium, intemeratæ licet vitæ fuerit, ad limbi feretrum descendit; prævaricata siquidem Adæ progenies, quæ per hæreditariam iniquitatem cecidit, solo antiquæ legis beneficio, ad paradysi requiem assurgere non potuit, donec ispemet prophetarum Dominus per semetipsum veniens, quem virga terroris excitare non poterat, inhalato sui amoris spiritu ad vitam revocavit. In baculo non suscitante puerum, vitale crucis lignum fuisse adumbratum, autumat Augustinus, hoc tamen sinè suo, quod sibi affixum gessit germine, nec mortem propulsare, nec vitam ad pedem ligni perditam potuit revocare, *baculus sinè Elisæo nihil valebat, quia crux sinè Christo nihil poterat*, (h) sed sicut ille, ut restituta

(h) Serm. 107.

vita filio gementem solaretur viduam, ascendit in cœnaculum. Sic iste, ut mœrenti consuleret Ecclesiæ conscendit crucis patibulum; ut resuscitaretur parvulus, inclinavit & contraxit se commensurandus propheta exili corpusculo, sic ut prostratam Adæ progeniem erigeret ad statum hæreditatis perditæ humiliavit se Prophetarum Dominus, factus obediendo parvulus & velut exinanitus, ut parvulæ congrueret soboli, nostræ conformari elegit mortalitati. Hæc sunt sublimia figurarum mysteria, subtili Patrum calamo præclare dilucidata. Est tamen aliud, nostræ conformius paræmiæ, referentis Lyrani arbitrium, quod accuratus Rabbi Salomon declarat, dum obedientem voci præcipientis Prophetæ discipulum considerat, nec tamen (licet ad nutum implevisse videatur) aut vocem potuisse à præterclusis faucibus elicere, nec leve quodpiam animari inchoantis sensûs indicium explorare; dumque scrutatur profundius, examinat solertius, obedientiæ defectum reperit, & vivificationis non subsecutæ pœnam in culpam prævaricantis nuntij sagaciter refundit; hoc fuit propter demeritum Giezi, qui non servavit præceptum Elisæi, sed occurrentibus sibi hominibus jactanter dicebat, se missum ad suscitandum mortuum, (i) præcipiebat Vates sanctissimus velocem adeo itineris accelerationem, ut nec resalutando obvios moraretur, nec alloquendo occurrentes retardaretur, prohibuerat elucubrante Augustino in via confabulando inaniter occupari, & vanus futurorum augur, secretum latentis evulgat mysterij, subsecuturæ resuscitationis mysterium promulgat; se se mortuorum vivificatorem denuntiat, prodigiosam anastasin inani jactantiâ propalat. Viderat nuper propheticæ sanctitatis oculatus testis, viderat indubitam defuncto conjugē viduam Magistri adgeniculatam pedibus, audierat plorantis querimoniam, succurrentis experiebatur clementiam, quæ supplicanti novo subventurus miraculo, injunxit, ut copiosum vasorum numerum congregaret, iisdemque omni liquore vacuis, modicum olei, quo suam aliàs inungere solebat faciem, instillaret, sic tamen, ut clauso ostio perficeret, nè reſeratâ domûs januâ, aut bipatientibus valvis cubiculi prodigium pateret, sed cur amabo clauditur ostij pes-

Giezi non potuit suscitare mortuum, quia ex inani gloria publicabat commissionem suam.

(i) in 4. Reg. 6.4.

Elisæus præcipit viduæ ut infusa oleum multiplicandum prius claudat ostium, nè pateat miraculum.

pestulus, nè portentosa augmentantis omnipotentiae virtus à transeuntium oculis videatur? legi profundam commentatoris lyranī subtilitatem, eam miraculorum assignantis diversitatem, inter prodigia quae confirmandae spectatorum fidei ad robur ambigentium, vel etiam mitigandae tribulorum amaritudinī ad solatium famulantur, & inter alia supernae virtutis miracula, quæ uni duntaxat aut alteri ad emendationem deserviunt, vel ad salutis incrementum; primis conducit publicum, ut cunctis pateat, secundis est secretum aptius, ut latens cæteros his solis, quibus congruit, appareat manifestum; hinc multiplicatur panum quantitas, aut dilatatur ad refocillandas eorum animas hoc admirabili spectaculo, quorum famedica nutriebantur copora ad plenam saturitatem; nec tamen ad resuscitandam singultiantis Archisynagogæ filiam plebs intromittitur, sed soli cum solito Apostolorum ternario parentes, advocantur.

Revereor altiloquam celeberrimi Doctoris eruditionem, illam ut aptiorem præsentī lenocinantis vanæ gloriæ exterminio commentatoris Augustini elucidationem; *quod autem ait scriptura clauso ostio viduam illam oleum in vasculis infudisse, hoc significavit, ut unusquisque eleemosynam clauso ostio faciat*, non quasi sit improbum iu publico largiri stipem mendicanti, hoc enim & christiana exigit charitas, & publica obviantium dictat calamitas, nec alio, quàm platearum angulo recepta innuit egestas, hinc suam spiritualis ostij clausuram explicans prosequitur infulatus Pater, id est, pro solo DEI amore, non ideo ut laudetur ab hominibus, sed ut apud DEUM invenire gratiam mereatur, (l) hæc est limosa nostræ conditionis fragilitas, ut quæ videntur sæpius ambiat, licet sint temporalia quæ non videntur fastidiat quantumvis sint æterna; & quia laus hominum aure percipitur, ac quasi respiciente oculo spectatur, frequentius in scopum operantis proponitur, quasi hæc sola concupisci debeat, carnis obtutibus præsentatur, è contra ingens æternitatis præmium à sola mentis acie discernitur, hinc à carnali homine vix unquam seriò desideratur. Non opus est pro agnoscenda inanis gloriæ violentia, pro discernenda feræ pessimæ malitia, longa emetiri itinera

transnavigare maria, aut aspera sublimiorum montium transcendere fastigia, obviat in quovis cuiusvis domus limine quærens quem devoret incurium, vel saltem vulneret incautum; est sumptuosa in sua turpitudine, ingentia absorbet pretia, deglutit integra divitiarum navigia, classes & onerarias peregrinis onustas mercibus suis insumit delicijs, suis consumit vestimentis; non contentatur, insidiari viventibus, nū etiam in mortuos crudelitate simili debacchetur; inspice quisquis hyperbolicum suspicaris superbos defunctorum tumulos, non alio nisi inanis gloriæ motivo fabricatos meditare sumptuosas transformandorum vermium urnas, ut curiosos spectatorum rapiant oculos, & lingvas prædicantium in consona resolvant epicedia, adsititio splendore fulgidas, à luminosa domo syderum, à numerosa lucernarum myriade illustratas; construuntur laboriosa luctantium ingeniorum certamina in prodigo cenatiphorum luxu, & sæpe sæpius, qui deplorandis abominandi epulonis pedisequus devolvebatur ad inferos sepeliendus in inferno, in cælum jacitur, auctorum solijs imponitur & inter supremos filiorum DEI ordines collocatur; discat exinde mortalium demens aviditas hujus furentis belluæ tyrannidem, quæ non contenta vivos corrumpere, excruciat immaniùs defunctos; est aliarum passionum indoles, mortuis commori, nec nisi vivere cum vivente, hoc sibi solum & proprium vendicat, hæc ferox æque ac ferax abominationum puerpera, quòd ipsis insultet cadaveribus, & mortuos impugnet; *elegerim potius innumerorum barbarorum servitutem* (suspirat gemens Chrysostomus) *quàm semel unius inanis gloriæ*, utque adjungat suam condignum prudentia hujus electionis argumentum, subjungit ocyus, *neque enim captivis illi suis talia præcipiunt, qualia subditis suis ista jubendo mandat*, (m) svadet hoc male svada meritrix, salutem perdere, nec tamen labores arduos intermittere, sed arduo curarum genere noctem consummere, somnum dimittere, cibum relinquere, inaniter abstinere, quid fraudulentius? jubet virtutum subire arenariam infrunitæ carnis assultus frangere, immoderatos passionum impetus reprimere, largas donationes egentibus impendere, eleemosynis mendicos sub-

Servitus vanæ gloriæ est abominabilior servitute barbarorum.

(m) Hom. 27.

Bona opera plerumque faciendæ sunt in occultis.

(l) Serm. 207.

Optimam spirituale est per a mentio.

levare, tentationes vincere, offensio-
nibus ignoscere, sic tamen, ut videatur
ab hominibus, & hoc injungere
quid est, nisi præcipere, vitam prodige-
re, mortem contemnere, & simul u-
triusque exitium incurrere, cum hoste
fortiter configere, & tamen victoriæ
coronam perdere, virtutum difficulta-
tes vincere, sed sine merito perire? ir-
rita redduntur omnia obsequiorum my-
steria, nec aliud reciprocae recompen-
sationis est vestigium, quam inaniter
servivisse, vano conamine certam salu-
tis pariter ac temporis jacturam me-
ruisse. Sed forsan à tuis adulatoribus
amplam encomiorum panegyrim obti-
nuisti? hoc potest fumo tuam honoris
ingluviem thurificare, hoc licet fuc-
tuæ vanitatis esuriem saturare, non est
plorandum tristius, sed nec ridendum
amplius, quam hoc abominabile exi-
tium, quo jactabundus vanæ sectator
gloriæ, in suæ perditionis pulvere in-
teriens sepelitur.

Sunt, qui exultant illustri generis
propagine, & suis se commendant mo-
ribus inglorios successores; præsumunt
alii de prædecessorum meritis, sed de-
stituti proprijs, quam sit vana posses-
sio, majorum commendatio si ab-
sit imitatio, suâ suorum operum ino-
piâ declarant; sunt alij, qui alienis
ad commendationem non indigent,
cum proprijs abundant, sed quia The-
saurum, occultare nesciunt, quidquid
habuerant incautâ ostentatione perdunt;
hi propriè pascuntur ovis aspidum,
& satiantur telis araneorum; dum e-
nim pro spectatorum momentaneo o-
perantur intuitu, dum intuentium de-
fixos procantur oculos, videri cupien-
tes, spectari anhelantes, laudari sitien-
tes, vento eorum virtus rapitur, &
expers soliditatis vita ab aliorum pen-
det libitu, ut protrahatur aut perima-
tur; affligitur si spectatores vituperent,
si laudent delectatur; tota felicitas hu-
manis mensuratur oculis, & ideo ex-
tolluntur in iectu oculi felices, deji-
cuntur in diuturnitate compari infelices;
suam illorum momentaneam prosperita-
ti affigat epigraphen, illuminatus Job,
levati sunt ad modicum & non subsistent,
(n) eò ipso enim quod sua instabili
mortalium Judicio substernant opera,
exponunt aëri, qui quovis venti flami-

ne abripitur & immutatur; subsistere
proinde nequeunt quorum totalis subsi-
stentia innititur arundini ut fulciatur;
nunquam spectasti raptam in altumflan-
te Favonio exilis fœni stipulam, & hu-
jus evanescente impetu ad ima præci-
pitatam? nunquam vidisti sublatam
ad nubes fumi atredinem, sed repen-
tino interitu in auram nihili dissipa-
ram? nunquam condensatam suspexisti
nebulam, obtenebrasse spectatorum o-
culos ne altius viderent? & tamen ad
primum solaris radij exordium, ac si non
fuerit, eliminatam? nunquam spumosos
bullientium aquarum globos attendisti,
deciduis imbrium guttulis imprægnatos,
bullarum instar circumnantes, sed mi-
ra celeritate, quò instantur tumidius,
quò eriguntur altius evanescentes?
Hæc si vidisti illudentis naturæ ludi-
bria, quid prosit inanis gloriæ felicitas,
quanta sit ejusdem diuturnitas, quænam
durantis perennitas conspexisti; ele-
vantur & hæc genuina gloriosæ vanita-
tis symbola, non tamen nisi ad modic-
um, ut statim deprimantur; assur-
gunt ut appareant, sed apparendo pera-
gunt, ut abscedant; constanter stare ne-
queunt, dum illa quoque fluunt ac deflu-
unt cadunt & decidunt, quibus ut funda-
mentis innituntur. Sic pariformiter, si
recogites, figura hujus mundi præterit, &
nihil in mundo citius quam umbra vanæ
gloriæ in nihilum evanescit; periclitantur
insuper illius amatores plus cate-
ris aliarum illecebrarum amatoribus,
& quasi ab intuenti oculo respicientis
Providentiæ transcenderentur, quasi
municipales victimæ ultricis Justitiæ ab
irritato Judice respiciuntur. Ecce e-
nim progerminabat prima sub cælo pu-
erpera officiosa tellus, nullo obstetri-
cante ministerio, nullius assistente au-
xilio sociata; ut suo obsecundet crea-
tori omnimodos fructus effudit, utque
irriguis aquarum fegetes latiores eva-
dant, ne sola diversis vestita floribus,
adornata germinibus solius terræ facies
compareret, quando providus author
omnium huic elementorum sublimissi-
mo, cujus munditie & abluuntur cor-
pora & animæ lavantur, illud super
fecundum terræ uterum contulit be-
neficium, indulgit privilegium, ut ea
produceret germina, quæ spirantem
præ telluris frugibus haberent animam,
non tantum vegetativâ, sed sensitivâ
tie-

*Tota inanis
gloriæ sub-
stantia redi-
gitur ad ni-
hilum.*

*Crudelis bel-
lua est inanis
gloria.*

*Ex aqua &
piscis & aves
prodierunt.*

(p) Gen: 1.
v. 20.

etiam vitā prāditam, possiderentque sensum tuendæ salutis consciū & mortis fugandæ aut saltem fugiendæ, *producant aquæ reptile animæ viventis* (sonat imperiale verbum per quod facta sunt omnia) & *volatile super terram sub firmamento cæli*, (o) legit & vertit Augustinus, *ejiciant aquæ repilia animarum & volatilia supervolantia terram*; moxque vastus effundentis aquæ uterus jussos distillat in partus, incipiunt generare lacus, & parturire amnes, nec sola marium viscera, sed cœnosis etiam in paludibus hæc parens inclyta, datam sibi procreandæ sobolis exercet potestatem.

Aër ob humores & vapores aquæ dicunt.

Natabant cete grandia in amplitudine sinūs Atlantici, ludebant Delphinorum agmina in mediterraneo, divagabantur cephalī nec oberant saxatiles aut locustæ; quod si de centro gurgitis ad nidos nubium immersus leveretur oculus, nā prius vicina marium littora tamquam prima egredientium alitum ostia prælibeat scrutari; reperiemus halcyones hyberno tempore sua in maris tranquillitate genimina parientes; mergos videbimus undarum fluctibus imergi solitos, qui ut futuram præfagiant intemperiem, ex æquore ad litorum asyla revolant, & vociferatione resonā vicinæ tempestatis annuntiant propinquitatem. Invehitur conformi improprio Augustinus, in illas non solum cæli sed maris Momos, qui omnem pennigerarum volatiliū rempublicam ab aquis natam denegant, & velut impactam creatrici sapientiæ calumniam, hanc execrantur veritatem; non immerito, non solum pisces, & cætera quæ in aquis sunt animalia, sed etiam aves de aquis natas esse, fidelissima scriptura commemorat; nec mirare nam nubilosus aër simul, & humidus, quod aligeræ progeniei est suum veluti territorium, cum aquis consuevit deputari, concrevit quippe & condensatur ab exhalatis marium vaporibus ut avium volatus prævaleat supportare, concludit proinde Pater sanctissimus, *quia per istum aërem volare possunt, qui de maris & terræ humoribus surgit.* (p) Sed latet aliud in fluido liquidi hujus elementi amphitheatro, latet tam veriùs, quàm sanctius mysterium, justis quidem optatum ad solatium, perversis autem perennaturam ad desolationem famulaturum; eodem aquæ utero & pisces enatant,

(p) de gen:
cont. Manich:
c. 45.

& aves provolant, à sacro namque sacramentalis baptismi alveo, bina Christianorum germina, duo baptizatorum genera profiliunt, eorumque unum æquiparatur piscibus, sed alterum avibus adæquatur; pisces qui remanent in aqua, unde facti sunt, omnes mali sunt, qui scilicet infortunato reditu ad primam scelerum sentinam, remeantes, remanent in corruptione peccati, in qua nati sunt; non mea, sed est subtilis parallela doctissimi Carenensis; huic malefano piscium vivario his fluidis transitorie prosperitatis affeclis & alumnis minatur, & quidem eorum singulis, comminans Oseas, *judicate matrem vestram, judicate: quoniam ipsa non uxor mea.* (q) Nec enim purissimus DEI Spiritus caliginosis immergebatur aquis, sed super eas ferebatur, fovebat aquas, vertit ex syro Ambrosius & subjungit, *id est vivificabat ut in novas cogeret creaturas & sætu suo animaret ad vitam*, (r) commentatur pariter insigni elegantia hanc sancti spiritus super crystallino undarum folio expansionem Carenensis Hugo, *ferebatur super cor peccatoris quia quocunque flant homines per peccata semper supersertur Dominus, sicut avicula super nidum, cum pulli ejus rapiuntur, clamitans.* Hic igitur purissimus innocuarum animarum sponsus pisces non procreat, reprobos adulterinæ partus puerperæ ut suos non recognoscit. Est & aliud electorum genus, quod comparatur avibus, ut enim istæ ab aquis in altum elevantur, sic in fide sponsatæ sponso sanguinum animæ à terrenis evolant in cœlestia, quantumvis adhuc sub firmamento manent, & nondum illud nisi solis affectibus transcendunt, agnoscentes videlicet & sæpe sæpius recogitantes infirmitatem suam. Horum est magna nimis diversitas animantium nec minor est differentia istarum animarum, utramque adducit nobilis Cappadocum gloria, Cæsariensis Ecclesiæ Archimandrita Basilus subtiliter expensam, *aves suis incumbunt ovīs, pisces autem aquis committunt*, expandit quippe mater sollicita amplum alarum remigium ut suo calore frigentem pullum foveat, & avolare nescium à milvi ungvibus defendat; non est æqualis cura piscium quorum multiplicatam ovorum varietatem in aquam gravida mater injicit, nec ultra solitudine provida quoniam deven-

Spiritus sanctus volitabat super aquas, non in aquis.

DEUS super cor peccatoris supersertur sicut avis super nidum.

(q) Oseæ: c. 2.
v. 2.

(r) Lib. 1. Hexam;

Avibus comparantur justī, peccatores piscibus.

Quia aves conservant ova pisces dispergunt.

rint,

sint, requirit; & quia universa filiorum Adæ opera in ovis commemoratus Pater reveretur, dividit utrorumque sortem & concludit, *ut pisces ergo sunt, qui inanis gloriæ cupidi aquis opera sua relinquunt, nempe vulgo cæco, seu adulatorum turba inconstanti*, & quò nata bunt aliò donec in mare mortuum devolvantur? nec enim ad sinum Abrahamæ valent ascendere, quorum inanitas suo non caret peccatorum pondere quo in abyssum tartari præcipitantur. Justi verò veluti, *aves fœtus suos & opera in nidis, id est, in conscientijs utique suis concludunt, studentes soli DEO placere.* (s) Isti majores alijs nec esse appetunt nec ambiunt videri: majora nesciunt appetere, qui se nec reliquis æquales reputant, nec prævalere cæteris suorum valore operum confidunt, latere semper cupiunt, non curant coram alijs comparere; silentij velamine cœli favores contegunt, in ultimis latibulis abscondi concupiscunt. An non latebat olim in angulo regalis curiæ, qui ignorari flagitans, ad scrutatorem cordium reverendatâ respiciens facie suspirabat, *in corde meo abscondi eloquia tua*, (t) *ut non peccem tibi*, peccare metuit si Verbi verba, in abdito occultæ mentis scrinio non recondit; spondet felicem justorum operationem, laudat fœcundam timentis cervæ fertilitatem, quo fulgurante & fulminante cœlo consuevit partum absconditum procreare.

Commendat sapiens Siracides, securam metuentis animæ generationem, *qui timet DEUM, faciet bona*, (u) id est, *humilitatem*, explanat moralis Hugo, sed instar metuentis, non propagando, non ostentando, non evulgando, sed reticendo, sed recondendo, illud audaciæ est indicium, istud casti timoris argumentum. Non Psalti regio suffecerat, ad arcam memoriæ reposuisse verba DEI opportuno in tempore recipienda, in proximorum utilitatem revelanda, in audientium salutem manifestanda; in corde insuper ocubuit, ut soli cordium Scrutatori pateat omnes, qui cordis latent aditus, utque abscondita laterent; creaturas servabat providus, ut conservarent observantem, ut obvia inter discrimina, ut inter hostilia adversantis terræ pericula salvarent reservantem; non tubâ cecinit, ut congregaret auditores, ut

aggregaret proditores, sed clauso secreti cordis ostio, invocans partem suam, ad abditam præcordiorum arculam reclusit; noverat illuminatus puer Domini futuram beatorum patriam thesaurum, sed absconditum æmulari, quem incuria vagabundæ mulieris curiositas recludi fecerat, quæ si latere elegisset, patere nobis omnibus hujus ostium gazophilacij debuisset; noverat divulgatas gloriabundi Ezechia divitias plures prædones numerasse, quàm olim habuit inspectorcs; *cave nè divitias tuas perfidis prodas*, svadet Ambrosius, non *reteres regios, quos Babylonij scire non debent*, (x) uni & soli domûs domino interiora conclavium concredantur; nè insidiatrix vana gloria margaritas porcis objiciat, illustremque interioris vitæ sanctimoniam contaminatis affectibus, elatis cogitationibus, conculcet. Hæc amens filia humanis se locat oculis, hinc nullam habet quam expectare valeat pulchritudinem, à Divinis videri flagitat & videtur plena caducæ visionis desiderio, eximitur & excluditur à beata. Discant qui nolunt decipi, & tamen ambiunt gloriari, perire renuunt, & tamen arrogant humanis coram oculis illustres comparere, discant ab incarnata æterni Patris sapientia, ut sci- ant sapere, timeant post consummationem boni operis lapsum elationis incurrere, si audiunt, quòd ipse DEI filius bona, quæ fecerat, præceperit, ijs quibus evenerant, occultare; non quasi increata veritas vanò alienæ laudis solamine valeat titillari, sed quia eruditurus venerat Adæ filios, quemadmodum in omnibus Pater eorum qui in cœlis est, cui soli omnis debetur gloria, debeat glorificari. Ecce enim domino de domo Isairi Principis in civitatem Nazareth profecturo, clamabant duo cæci, compescentem se turbam nè clamarent, validiori clamore superantes, ut gemebunda vox ad aures miserantis perveniret, quasi non prævenisset ille illuminandos, utque transitorium invocarent interiori vocatione suâ non compulisset; transibat properus viator ut auscultaret, sed sistens subsistit ut sanaret. O! quoties coram cæcutiente corde transit JESUS, ut quem non videt oculus, lingua vocet ac invocet pro luce; cavendum tamen nè perstepentes vocibus obmutescamus moribus, vis nosse corde

Christus præcipit sua opera occultari, ad eruditionem nostram.

(x) in Ps. 118. Oct. 2.

Christus transit cor peccatoris excæcati ut invocetur lingua, qui oculo non videtur.

(s) Hom. 7. in Gen.

(t) Ps. 118. v. 11.

(u) Eccli. 15. v. 1.

Cantus Psal- mista abscondit eloquia DEI in arca cordis.

(y) Serm: 13.
de Verb: Dom:

clamor ani-
mae debet esse
invocatio cru-
cifixi.

(z) 33. Matth:
9. 7. 35.

(a) Luc: 1.
7. 35.

clamat, anhelet faucibus, & moribus vociferetur. *clamat ad Christum* (docet clamare, & amare, nescientem, clamans & amans Augustinus) *clamat ad Christum qui dicit, non lingua sed vita, mihi mundus Crucifixus est & ego mundo*, (y) non turbam timeat sit licet amicorum, clamare prohibentem, nè in clamore perseverans; illuminetur, Recessurus à filiis tenebrarum ad lucis filios accessurus stetit JESUS qui ante transijt; stetit Divinitas, hæc quippe non convellitur nec mutatur; quantumvis enim assumptâ carne locum quodammodo mutâsse videatur, è sinu Patris in matris gremium devoluta, assumens tamen carnem DEI filius, quia DEUS loco non circumscribitur, nec propriè in loco esse dicitur, non locum commutavit; stans JESUS cæcorum instauravit oculos, utriq̃ue pariter silentium indicens, clamorem prohibens, non illum quidem, quem turba corripuens fastidiebat (quam hodieum malè viventes & bonis invidentes operibus æmulantur) sed illum noluit resonare, quo suas ipsi cæperunt laudes concrepare, *comminatus est illis JESUS dicens, videte nè quis sciat*, (z) subjungit motivum prohibentis & ad æquatam causalitatem prohibitionis eminentissimus Hugo, dans nobis exemplum jactantiæ fugiendæ & quamvis interminati non aquieverint, sed evangelico obediens consilio, *narra quantatibi fecit DEUS*, (a) tanti prædicatore prodigij & Evangelistæ facti æternæ veritatis, quod celare jubebantur magnâ voce reclamabant.

Utrumq̃ue, & seriam præcipientis severitatem, & renitentem evulgantium prædicationem conciliat os aureum, dum verborum Verbi commentatorem agens, sic prohibentis explanat intentionem, *his enim nos monet, ut quæ nobis laudi sunt, non modò ipsi taceamus verum etiam alijs prædicare non permit-* (hoc age dum operaris lucis opera, dum eliminas à cordis interiorio opera tenebrarum) *quæ vero ad gloriam DEI pertinent, ea nec ipsi prætereamus silentio, sed & alios ut efferant exhortemur.* (b) cur enim aliàs omnipotens Conditor, qui finxit oculum, amissum restitueret? cur ille cujus divinum velle, ipsum posse, tacere virtutes suas vellet, & tamen ab illumi-

natis Adæ posteris posset deprædicari, nisi futuris suarum viarum pedisequis, nisi sese sequentibus hoc lumen mentium impertiretur, hanc imitandam sanctæ perfectionis normam præmetiretur? *ut ipsi quidem virtutes suas occultari desiderem, adstipulatur magnus inter Pontifices Gregorius, (c) & tamen ut alij illorum exemplo proficiant, prodantur inviti*; sic enim sua coram oculis hominum occultando merita, humilitate proficiunt, se ipsos à ferociente inanis gloriæ machinamento custodient, & unâ simul multiplicato fœnore, exemplum æmulationis optimæ ad proximorum animas novo pretiosæ Charitatis merito transfundent. Occulter particularis providentia creaturæ, quod Creatoris sapientiâ propalatur, ut studiosa occultantis solertia periclitantem protegat, & alienæ voluntatis propalatio salutis consulat aliorum; sint opera fidelium venerationi in stimulum imitationis, ob integritatis excellentiam; sint operanti in casti pudoris verecundiam, ut malit esse abdita quàm promulgari perpetrata; sic humilitatis adhibeatur exercitium, nè tamen utilitatis proximi præpediatur incrementum; soli sit notum scrutatori cordium qualis post opus misericordiæ post adimplerionem justitiæ, post luctam pudicitiae post victoriam castimoniam, post prædicationis diligentiam, post directionis prudentiam, post operationis innocentiam post vitæ sanctimoniam, apud te maneat in cogitatione, supernæ id erit muneris providentiæ insinuare nescientibus, notificare ignorantibus, impropere calumniatoribus, qualis ad extra compareas in operatione; tu modò facta justitiæ non deferas, nec opera misericordiæ dimittas, sic tamen ut tibi ipsi commiserans tui ipsius miserearis, non appetendo fucum gloriæ, nec fumum recommendationis; tibi ipsi impende justiciam nè vanam appetens aut apprehendens auram jactantiæ, quod soli DEO est debitum turpi rapinâ depræderis, non ideo vacare, studeas indemnitati tuorum operum, ut aliorum generes in cordibus operantis venerationem, nec honorari, ut aliorum evites contumeliam, ab alijs concupiscas; sic carnem tuam coneris subjugare spiritui, ut iste vivat & illa terrenis voluptatibus moriatur; nec tamen alium inquire m-

Sic proximo
prodesse debe-
mus exemplo,
nè nobis no-
ceamus vanæ
gloriæ incita-
mento.

(c) lib. 19. mo-
ral. c. 14.

Duplex altare thymiama-
tis & victi-
marum, signi-
ficabat com-
punctionem
timoris, &
amoris

(d) Exod: 20.
v. 25.

(e) lib: 3. in 1.
c. Reg: 6. 5.

mulum, quàm mortui Redemptoris, qui nè prætereuntium pateat oculis, nè viatorum objiciatur aspectibus, signato lapide claudebatur; cave sepulchrum, quod dealbatum est, ut intus jacens innocentia cuiusvis transeunti innotescat.

Omniſcius legis Moſaicæ conditor & inſtitutor, præcipiebat ſacra inter volumina, electo Iſraëlis principi, ſi altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de ſectis lapidibus. (d) Novi ſacris in literis altare duplex in tabernaculo fœderis recenſeri, unum exſtabat deſoris, ſed alterum inter ſancta ſanctorum conſtituebatur, illud adolendo famulabatur thymiamati, ſed illud incendendis carnibus, ancillabatur; altare primum, teſte Gregorio, compunctio timoris eſt, ſecundum compunctio amoris, illud lugentibus erigad immolandum, iſtud ſitientibus juſtitiam præſtitur ad victimandum; illius lapides recogitationes ſunt peccatorum, iſtius verò meditationes perennium gaudiorum; quod ſi allegoria hæc minùs arrideat, in cordis ara altare requiramus; qui enim pro amore ſupernæ patriæ bona agit, dum ardentè ad ea, quæ ſurſum congregat, pervenire deſiderat, proſectò altare ædificat, ſuper quod quotidiani deſiderij hoſtias incendat, (e) illud examinandum reſtat, cur ara hæc, quæ in obſequium Altiffimi dedicanda conſtruitur, impolitis duntaxat lapidibus conſici jubeatur? an fortè altare illud, ubi amoris puriſſimi ſacrificabantur victimæ, non merebatur dolatis compaginari lapidibus ad decorem? legi commentatoris Lyrani arbitrium, in deteſtationem idololatriæ id ordinatum aſſerentis, nè prona inclinantis populi proclivitas, ad delubrorum imagines ſculpendas induceretur; ſed aliam alterius vitandæ idololatriæ

ſuſpicionem interruiſſe autumo ex dolatorum & impolitorum lapidum diſcrimine oriundam; eſt etenim primorum prærogativa peculiaris, quod ſua pulchritudine intuentium alliciant oculos ad admirationem, ſed linguas dein provocent ad commendationem; at impoliti lapides horrentur potiùs, quàm avidis obrutibus inſpiciantur, non eriguntur ad ſpectatorum delicias, ſed ocyùs abſque diſcuſſione prævia in fundamenti foveam detruduntur, ut inter opacas latentis terræ tenebras abſcondantur. Has ambit DEUS animas in aram ſacrificij ab alijs ſegregari. Cor hominis, ſi Auguſtino credimus, altare ſui Conditoris eſt, in quo ſolus adminiſtrare deſiderat Unigenitus Patris, luminum ſacerdotale miniſterium, cruentæ cæduntur victimæ, quando uſque ad ſanguinem hoſti reſiſtitur, ſuaviſſimo thurificatur thymiamate, quando conflagrantibus evaporat affectibus, nè volumine circulati temporis ingrata ſubrepat momentanei benefactoris oblivio, humilitatis hoſtia à fervidæ charitatis accenditur flammicidio, & inſuper ſacrata mortificatæ carnis victima immolatur; ſed cave politorum lapidum illicia, qui carnis oculos infaſcinant. Non hos elegit Dominus, ſed Debet conimpolitos, qui obmurari arrogant, nè ſtrui ex lapidibus impolititis, qui ab æcem inanis gloriæ, nè prædicentur, oculis hominibus, qui amant tenebrarum caliginem, ut num non re- à terrigenarum obrutibus elongentur, ſpiciuntur, quia non æſtimantur. Sic explicat commemoratam ſpiritualis aræ fabricam, ſic conſecratum humani cordis altare delineat Stephanus Cantuarienſis, abſcondendum eſt opus, quia ut ait Salomon, juſtus quaſi fundamentum ſubiſtit; ille enim conſtruit altare de ſectis lapidibus, qui ideo facit opera ſua, ut videatur ab hominibus. (f)

(f) in alleg:
Titel:

Avertit retrorſum dexteram ſuam à facie
inimici.

Sermo Octavus.

Nullum ſcelus ſic adverſatur DEO in Angelo
& homine ac ſuperbia, radix omnium vitiorum.

A

Partu ad ventrem progredimur, ad Matrem à filia convertimur, dum clauſo ina-

nis gloriæ Epilogo, oborientem ſuperbiam delineare exordimur. Matrizat adeò hæc primogenita, ut genitricem non

non dignoscere, nisi vetustiore antiquior malitia designaret. Utramque trepidante Zacharias respiciebat palpebra, jussus aspicere dum dicebat, *levavi oculos meos, & vidi, & ecce duae mulieres egredientes, & spiritus in alis earum, (a) & habebant alas, quasi alas milvi, legunt septuaginta Interpretes, quasi upupa, quae avis alibi, nisi in stercore nidificare non consuevit. Quasi herodionis, vertit Symmachus, cujus ferox crudelitas excedere videtur bellum, quae ipsis ex oculis evomit sanguinem immanis sanguisuga. Novi juxta vetustum Hebraeorum commentum, in gemina harum mulierum facie, duo Medorum scilicet ac Macedonum regna effigiari, qui exulante à Juda populum in dira captivitate scribuntur crudeliter afflixisse; Legi luculentam Antisidoriensis Remigij enarrationem, geminam Israël ac Judae progeniem in duodecim tribubus multiplicatam, hoc geminarum foeminarum symbolo representari, quarum priores duae mancipabantur Assyrijs, & posteriores duae Chaldaeis in praedam praelij subjugabantur. Sed explicat sublimius hanc binam faciem Matris & Filiae moralis Papa Gregorius, quid aliud in his duabus mulieribus accipimus, nisi duo principalia vitia, superbiam videlicet, & gloriam inanem, (b) in quarum alis spiritus ponitur, quia earum actionibus potestas tenebrarum dominatur; sunt autem alae milvi, quae avis rapacissima insidiatur minorum avium incolumitati, sic istae adversantur pariter humilium & parvulorum prosperitati: quod si easdem cum alis upupa aut herodionis equiparare placeat, est nidus harum altivolantium volucrum (postquam ab Aquilonis lateribus proscriptae in terram deciderunt) in sterquilinio, plerumque enim quos insolens cogitatio in altum erigit, quos vanae gloriae temeritas ad dignitatum apicem extollit, carnis luxuria prostermit, ut dum post elationis superbiae in libidinis abyssum corruunt, ex aperto detestandi facinoris lapsu ad latentis culpae turpitudinem subescant. Nec deest ambitiosa amparum tyrannidi herodionum crudelitas, quae cor sibi subjectum indefinenter cruciant, ut incessanti studio honorum insulas appetat, sublimari officiorum titulis gaudeat, obsequia subditorum ambiat, praesse plurimis, sub-*

esse nemini concupiscat. Ecce duas mulieres si individuationem respicias, unam tamen in bino corpore dixeris animam, si utriusque eundem geuium, idem ingenium attendas. Ast quia prioris stibiatam faciem effoeminatam libidinem, ambitionis arrogantiam, tumoris insolentiam prolixitate congrua descripsimus, maturiori exulcerantis superbiae simulachro vacamus delineando. Aspexerat irretorto illuminatae cogitationis oculo sublimem hanc idololatri Nabuchodonosoris statuam Baldath suites, & velut pati nesciens mendacem fucatae meretricis faciem exclamabat, *devoret pulchritudinem cutis ejus, & consumat, brachia illius primogenita mors.* (c) Legit paraphraestes Chaldaus, *devoret lucernam, quae operit cutem ejus, consumat filios ejus mortis*, nec enim haec porphyrogenita tenebrarum Principis, aliam à fatuarum virginum lampade expertem olei lucernam gestat, quae cutem operire dicitur, quia virginitate fatua iniquitatem suarum cogitationum contegit effrons superbia, in ea virtute gloriari ambiens, at quoniam confederata jungitur, eam ex gloriosa in ingloriam immaniter deflorat? cuius si filiorum reliquias transfiguratus in lucis angelum mortifer angelus consumeret, foecunditatem spuriam amitteret, & sterilecens in mortalium mentibus omnigena mortis flagitia, veluti radix vitiorum omnium, non parturiret. Explorat moralitate solita magnus Gregorius hanc monstrosam compendiosae iniquitatis statuam dum temporalem gloriam in cutis pulchritudine praefiguratam commentatur, cum enim ab arrogantibus hujus puerperae prolibus afforis concupiscitur, quasi species in cute retinetur. In brachijs adumbrata potentiarum nostrarum opera designat, nec enim corporalis operatio nisi brachiorum ministerio peragitur, quae si deficient, nullum opus exequimur, quod suum à manibus auspiciu nundinatur. In larva mortis peccatum communiter depingitur, quo feriente spiritualis vita per gratiam viventis animae enecatur: quod si haec tumultenta mors peccati est idea, si quodlibet grave flagitium mortis effigiatur coloribus, imò & mortis nomine mortale crimen suo velut discrimine à veniali culpa discernitur, aptissime profecto mortalis primogenitura superbiae appropriatur, haec

(a) Zach: 5.
v. 9.

Superbia &
vana gloria
sunt duae mu-
lieres matris
& filiae.

(b) Lib: 14.
moral: c.
26.

(c) Job: 18.
v. 13.

Temporalis
gloria est cu-
ras à demone
devorata.

(d) Eccli: 10.
v. 15.

(e) Lib: 14.
mor: c. 8.
Omne peccatum
est mors
animæ, sed
superbia est
prima mors.

Mundialis su-
perbia in sta-
tua ingenti
Nabuchodo-
nosoris præ-
figurabatur.

hæc enim propriissimè primogenita mors dicitur, cui pro lemme sub-
scribit sapientissimus siracides; *Initium
omnis peccati est superbia, (d) qui tenuerit
illam adimplebitur maledictis, & subvertet
eum in finem.* Peccare quippe nîl ali-
ud est, quam præcepta legislatoris
æterni transcendere, & hoc est, ipsum
contra legum Conditorum superbire;
Jugum enim Divinæ dominationis su-
perbiendo excutit, qui præcipienti
DEO subesse despicit, & sua negligen-
do imperia obedire contemnit; *Pul-
chritudinem igitur cutis ejus & brachia il-
lius primogenita mors devorat* (infert
moralis Papa) *quia iniqui gloriam vel o-
perationem superbia supplantat,* (e) Quod
si geminam hujus intemeratæ veritatis in
vestigamus effigiem, ad illud corona-
tum regalis superbiæ ludibrium refle-
ctamus, illud terrificum anxij Nabucho-
donosoris somnium discutiamus, ad
monstruosum illud evertendæ Babylonis
simulachrum respiciamus, illum fera-
lem opprimendæ ambitionis prodro-
mum recogitemus.

Erigebatur à præludente Providentia
ingentis staturæ statua, quam corona-
bat pro diademate caput aureum, mu-
niebat pro propugnaculo pectus argen-
teum, substernebatur in sustentaculum
venter æreus, suffulciebatur pro fun-
damento columnis tibijs æreis, tota
sublimis simulachri machina cujus in-
tuitus barbaris licet oculis erat aspe-
ctu terribilis, horribilis obtutu. sta-
bat contra jacentem somniantis tyranni
faciem, eundem velut de peccato re-
darguens, & imminentis pœnæ senten-
tiam infligens. Videbat defixa ecstati-
cæ mentis acie tremebundus Rex ingens
spectaculum, quando abscissus de mon-
te lapis, sua impingens gravedine to-
tam sublimis simulachri fabricam præ-
cipitando cominuit, quasi favillam æ-
stivæ aræ, quæ vix videri inchoans
evanescit; Est hæc illustris statua Ca-
rensis testimonio excelsa mundialis su-
perbiæ vastitas, quæ ludens velut in
somnia eluditur & eliditur à veritate;
est grandis, sed solum coram lippis
suorum amatorum oculis, est grandis
duratione, est ingens magnâ possessio-
num amplitudine sublimis in emin-
tia dignitatum; Hanc statuam suis de-
cussavit in pedibus incarnata æterni
Patris sapientia decidui ad instar lapi-

dis, quando subsecuturum evanescen-
tium voluptatum terminum ostendit
expletum amaritudine, plenum afflicti-
one, quando lachrymabundo gemitu
indeclinabile præfagiens excidium in-
tonuit, *væ vobis, qui ridetis nunc, quia
lugebitis & flebitis.* (f) Discant læ-
tantes, sed non in Domino, discant ex
seria minarum asperitate, quod defle-
ant, ex secuturæ perennitatis futuriti-
one, quod perhorrescant; *væ vobis!*
qui nunc ridentes plauditis & cachi-
nantes nimîa facilitate de temporalis
felicitate exultatis, nam risus dolore
miscebitur, & postquam extrema gau-
dij luctus occupaverit, plorabitis co-
gente necessitate. *Væ vobis* qui nunc
ridetis effræni dissolutione, cum viris
fatuus in risu exaltantes vocem vestram,
lugebitis ad claustra tartari, oris toti-
us obturatione, quando iniquitas op-
pilabit os suum; *Væ vobis* de terrena
promotione, timendum enim vehe-
menter est, nè lugeatis aliquando de
profunda demersione. Verumtamen
non pigeat exanimare lapidem, quem
quia reprobaverunt ædificantes in gen-
tem excelsæ Babelis machinam confun-
debatur lingua filiorum Adæ olim in
terra senaar idemque ut rursus fieret,
in caput anguli præcisus de monte sinè
manibus, de Regio Davidis germine,
absque virili semine confregit omnia
Regna terrarum, id est Commentato-
re Augustino, *omnes dominationes demo-
niorum & Idolorum,* (g) comminuit la-
pillus iste quando ejecit foras Princi-
pem mundi hujus, immensam pœnæ
tyrannizantis superbiæ molem, quæ ve-
stram latè patentis terræ concluditur
Regionem, & totam tenebrarum con-
stringit potestatem. Nec tamen antea
de hac excelsa ingentis monstri statua
suæ triumphum gloriæ sublimavit, non
antea mors mortis factus est, & mor-
sus tartari evadens, contrivit furem
vastatoris Angeli, superbientis Luciferi
elationem, donec ad ima descenderet,
& corde humilis, in medio servorum
suorum ministraret; haud enim nisi
sola humilitas præcipitat arrogationem,
una duntaxat deciduæ hujus virtutis
profunditas, humiliari nesciam super-
biam enervat. In ipso sæculorum pri-
mordio, quando ad ardua tumultuosi
Aquilonis latera confessus ascende-
bat, orientis & aborientis simul super-
biæ primogenitus (ah utinam qui uni-
ge-

(f) Luc: 6.
v. 25.

(g) Tract: 1. in
Epist: Joan.

Lapis conte-
rens statuam
erat Chri-

Lucif. 7.25.
(b) Ps. 41. v. 7.
genito adversabatur, fuisset pariter huius parturientis puerperæ unigenitus) jam tunc antiquus dierum sedens memor erat de terra Jordanis & Hermonijm à monte modico, (b) occurrebat quodammodo scilicet dicere sanctissimo Patri luminum, Jordanis memoria, quo nomen descensus vertitur, & illum præfigurabat viatorem, qui in Jordane baptizandus, formam lavacri salutaris pro ablucendis Adæ filijs erat instituturus.

Mons modicus significat humanam naturam in Christo.

(i) in Ps. 41.

Percussit intra DEUS Patet Luciferum in pedibus, quia ro-
luit con igni-
tis lapidibus
ambulare.

(1) 2. Petr. 2. 7.4.

Huius, sui tunc primogeniti memor ingenuus præcipitavit cogens descendere ascensorem præcipitem, deiecit superbientem spiritum hoc lapide, quem assumpsit de monte modico; enim verò si commentatore Ambrosio Divinitas Christi mons magnus erat, utique incarnatio ejus mons exiguus est, (i) magnum dixeris, quia magnus Dominus, & magna virtus ejus, dum tamen minoraretur paulò minus ab Angelis, visus est, nec habens speciem, nec decorem; & quia ex magno futurus minor prævidebatur, ex crescere summus voluit Angelus, ingens illa perductricis Omnipotentiae statua, ut fieret caput hominum, quemadmodum primatus ordine, jam caput fuerat Angelorum. Sed percussa est hæc sine manibus decusso lapide, hæc ingens statua in pedibus, ut qui perfectus in vijs suis à die conditionis suæ ambulare fastidivit in medio lapidum ignitorum, eiceretur de monte sancto DEI, de Empyria natalis ortus regia, & in terram, id est in inferiora terræ caliginosique aëris regionem projiceretur. Infer mortalis homo cum celeberrimo Apostolorum Principe, si enim DEUS angelis peccantibus non pepercit. (1) Si non ignovit eminentissimo Seraphinorum præsidii, quando elevabatur cor suum in decore suo, parcetne superbienti limo, dum insolentiori arrogantiæ adversus suum consurgit figulum, sibi, quod sui est opificis attribuendo, se super omnem suæ conditionis limitem exaltando? directus lapis amphavit, sublimem statuam præcipitavit, cave, nè feriat hominem am-
bientem, qui incurabili sauciavit vulnere angelum superbientem. Feriet profecto illos, qui dum rectè vivere despiciunt, dum esse subditi fastidiunt, dum custodiri à Domino cum parvulis negligunt, innocentiae laudem ambiunt, sanctioris vitæ famam avidè concupiscunt; honoribus extolli toto stu-

dent conamine, voluptatibus enutri-ri omni quarunt libidine, divitiarum opulentia cumulari, insatiabili procurant sagacitate. Et quia profundam humilitatis vallem execrantes, in solis pascere & pasci anhelant montibus, solâ instantis superbiæ aurâ oblectantur, sancto Spiritui, qui non nisi super humilem & trepidantem ad sermones Altissimi residet, irreconciliabili contrarietate adversantur. Assignat ille profundam demissæ mentis sapientiam, quæ consummato mortalis vitæ stadio, ut habitet in altissimis, salubribus nunc plorat lachrymis in valle lachrymarum, mittet radicem deorsum & faciet fructum, sursum, (m) quanto enim profundius radicatur arbor, tantò fecundius fructibus orneratur; sic & fructificans in domo DEI anima, quanto cogitatione suâ sui profunditatem nihili imiùs penetrat, tantò fertiliùs & opulentiùs suavissimis accumulatorum meritorum frugibus abundat. Opposita præcedit vicissitudine pes superbiæ, quem nè sibi obveniat David sollicitus, gemens & lachrymans Altissimum exorat, non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moveat me, (n) legit Arabs, nè contegant me pedes superborum, & nè terreant me manus peccatorum, videlicet est pes ipsa superbia, de qua hic in transitivo sensu loqui perhibetur, est pes, explanat Carenis, quo & à DEO receditur, & unâ simul proceditur contra DEUM, procedit illa inverso justorum modo, quia pes inflatus est non aliam nisi viam suam, quæ ducit ad perditionem, volens incedere & calcare; Mittit radicem sursum, ut faciat fructum deorsum, in terra cupit gaudere fructibus laborum, in vita exigit præmia meritorum, à terra non vult recedere, & tamen sua optat velleitas ad cælum pervenire, de sursum non vult recedere, totam desideriorum colluviem inter excelsa Principum solia, inter sublimia cathedrarum latera, inter honorifica doctorum subsellia intendit collocare. En hominem, sed per-
versum, en arborem, sed inversam, cui suam affigat epigraphen non Jobo humili Eliphaz Themanites, non recedet de tenebris ramos ejus arefaciet flamma, (o) legunt nostro accommodatius improprio septuaginta interpretes, stirpem ejus arefaciet ventus, & decidet flos ejus; quod enim verius, vel quodnam aptius symbolizantis superbiæ est hie-

(m) Isa. 37. 7.31.

(n) Ps. 35. v. 12.

Diabolus est pes superbiæ, recedens à DEO, & incedens contra DEUM.

(o) Job. 15. 7.30.

(g) Ezech: 19.
v. 12.

Superbia est
ventus urens
stirpem &
ramos exare-
scere faciens.

roglyphicum, quàm ventus urens? flammivomam cujus ferociam indignabundus Ezechiel objurgat, *ventus urens scavit fructum ejus, ignis comedit eam*, (p) quid autem aliud est dignitatum ambitio, quid mentis est elatio, quàm ventus urens, qui opera misericordiæ velut fructum centesimum facit arescere, nè largienti proficiant, & opera justitiæ, quæ per ferientem salutaris vindictæ virgam adumbrantur, cogit marcescere, nè floreat, nè frondeant in terra superbi peccatoris; qui quoniam opaca montium inhabitare flagitat, qui quia excelsas præminentiarum umbras, præ aquis vallium, præ ærumnarum torrentibus, præ lachrymarum rivulis, amat & æstimat, à tenebris abuivit recedere, mavult in potestate tenebrarum exulare, quàm vallem humilitatis incolere, quæ sola viam pandit, quâ una & non aliâ, viator homo potest ad terram viventium pervenire. Id est lugendum tristius, descendendum copiosius, & abundantius conquerendum, quod ramos habeat, quos supportat, seu deinde sint superioris subditi, præcedentis pedissequi, doctoris discipuli, parentis filij, qui aliique similes nexu consimili adhærentes, non virides, sed aridi sunt frutices, qui principalis sui illicio aut exemplo terrena sapiunt, cælestia non concupiscunt; terrenis affectibus exæstuant, nève fructus bonorum operum sterilis arrogantia rami proferant, toti totaliter caducis inhiant, ad appetenda tantum infima plenis amoribus anhelant.

Veruntamen quousque alta sapitis montivagi funambulones! vestram si vultis examinari patriam, vestram si affectatis lustrari regiam, sed vobis auscultantibus, vobis attentæ mentis impendio comitantibus eandem peragrabo. Superaturus lustratam Danitarum aciem Amorrhæus ingenioso stratagemate circumvallavit confinia montis Hares, qui sacro explanante Historiographo *testaceus* vertitur, & *mons testaceus* (si eminentissimo Hugoni credimus) à testa nuncupabatur, *arctavit* legit Augustinus, *contribulavit Amorrhæus filios Dan in monte, nec dedit eis locum, ut descenderent*.

(q) Judic: 1.
v. 34.

(q) Totum insignis Archistrategi studium eò duntaxat collimabat, ut enervandus hostis montana quæ conscenderat continuaret incolere, nec deserens declivium ad valles penetraret. Et

quis non crederet securius castrametaturum filiorum Dan exercitum in montis promontorio, quàm in metriculoso pariter ac sinuoso vallium angiportu? amplius nè in culmine angustabitur lunata in aciem Danitarum militia, lustrabiturnè invalidius in excelsis? an non facilius de montibus in succubum hostem irruiat, & difficilius ex vallibus, in monte lustratus invaditur exercitus quàm in convalles affiliatur? dantitis sublimitas adversatur, Amorrhæi ima profunditas patrocinator, quid peregrinius? hoc prælium occurrit in dies, dum proprio doctus experimento humani generis adversarius exultat, suo spondens victoriam luctamini, dum videt Adæ filios montem testaceum conscendere, dum spectat & expectat, in dignitatum eminentia, in literarum præcellentia, in præsidiorum apice, in supercilio sublimis arrogantia cum exaltatis configere, si modò descensum arceat, si modò declivem ad profunditatem vallium impediatur accessum & antevertat; suo expertus casu quid sit montes ascendere, quid sit in Aquilonis lateribus sedere, hoc unum pro suæ victoriae securo pignore prætendit, ut homo, quem novit esse massam pulveris, quem novit fore urnam cineris, ad montis testacei apicem elevetur; hic quippe mons à testa dicitur testaceus, *nàm quid fragilius testâ, nisi superbia?* juxta illud, *frangit DEUS omnem superbiam*; inquit & resolvit suo in Commentario ingeniosus Hugo. Erat in monte Hares testæ fragilitas, nullam castrametantibus spondens soliditatem, erat prætera superbientis populi summa debilitas, qui nolens præcipienti Domino humiliter obtemperare, evasit turpi sædisfragio perduellis; quid autem excogitari potest superbius, quàm præelectam uno & solo Conditoris sui sugragio, sui amoris progeniem immaniter eidem rebellare? interijisset hostili stratagemate, perijisset interimente ultricis justitiæ furore, nè oculato compulsus testimonio, inevitabili adstrictus periculo, præcipitasset se in vallem lachrymarum, nè convertisset isti montem testaceum in locum flentium, & apicem superbiæ, in convallem mœrentis pœnitentiæ, dum enim prævolus aliger per bipatentes empyreæ Regionis valvas, ad circumvallatum obsessorum Israëlitarum tentorium

Filij Dan coarctantur ab hostibus in monte, nè possint descendere ad vallem, sic Diabolus coarctat superbos in superbia eorum.

Mons testaceus est superbia.

*Felix peni-
tens, qui ab
hoc monte ad
locum flenti-
um descendit.*

(1) Judic. 2.
v. 4.

*Damnati
tardè recur-
runt ad la-
chrymas.*

rium festinat, dum prævaricatis agmini-
bus beneficam Divinæ bonitatis expro-
brat munificentiam, dum ad peren-
nem violatæ fidei verecundiam, obtru-
dit mutuum reciprocae fidelitatis pa-
ctum, ex parte fœdisfragorum execrabi-
liter irritum, cum loqueretur Angelus Do-
mini hæc verba, ad omnes filios Israël, e-
levaverunt vocem suam & fleverunt, utque
perenni anathemate suam confiterentur
malitiam, suam detestarentur vesaniam,
suam proscriberent superbiam, suam
eliminarent arrogantiam, *vocatum est
nomen loci illius locus flentium, (1) sive
lachrymarum.* Hoc in discrimine peri-
clitaris delirus homo, cujus vita cum
sit militia super terram, valles deferis,
ut in hoc monte testaceo, corruptibili
superbiæ inani supercilio castrame-
taris; fuge ad locum flentium, ut e-
ruaris, descende ad lachrymarum conval-
lem, ut eripiaris; quo vanus homo,
nisi ab hac montana celsitudine trans-
migraverit, vento mortalitatis abripie-
tur à terræ facie tanquam pulvis subli-
matus, ut convertatur amodò in mas-
sam pulveris præcipitati. Ibi elata ca-
ro tabescet in putredine, & qui vanâ
ambitosæ inanitatis aurâ, humanisque
laudibus extollebatur, ad tumorem spi-
ritus, qui aurea copiosæ possessionis glo-
riabatur opulentiâ, qui suæ futuritio-
nis nescius, suæ terminationis incurius
dedignabatur perpendere, quò tende-
ret, cogetur ab exanimato corpore e-
grediens ante tribunal præsentis justi-
tiæ comparere, & tunc districtiorem
venturi Judicis experiri sententiam cum
tardæ nimium evadent lachrymæ, quas
exundantes velut torrentes absque men-
sura prodigere contendet; væ tunc tar-
tigrado viatori, qui volet ad locum flen-
tium tunc transmigrare, quando infru-
ctuoso gemitu se inter hædos positum
incipiet deplorare; tunc erubescet de-
spectus comparere in damnatorum a-
gmine, qui cæteros nuper despiciens
ubique inter consortium consortia emi-
nuit in vanitate. Singultiet tunc inter
stridores dentium, qui nunc silere ne-
sciens totâ die loquitur vanitatem; ut
enim seges nimia ubertate sternitur,
ut ramus fertiliori frugum pondere
frangitur, ut fructuum maturitas su-
perabundanti fœcunditate præpeditur,
sic & arrogans animus, immoderata
felicitate attollitur, ut graviiori interi-
tu detrudatur; concupitâ celsitudine e-

rigitur, ut periculofiori præcipitio de-
jiciatur; nobilitatis suæ præproperâ e-
latione ad præminentia apicem eve-
hitur, ut perennaturo in ævum ludi-
brio superborum principi, superbienti
Apostatæ famuletur, Infatuatus Israël
experiebatur prodigum in beneficijs
Conditorem, prodigiosum in miraculis,
continuum in misericordijs, & quasi fa-
stidiens prodigia, nauseans beneficia, ul-
torem experiri cuperet, quasi mallet
sustinere vindicem, adolebat carnes, &
adipes in excelsis evaserunt victores in
prælijs, sed quasi non factum fuerit
sub patrocinate exercituum Domini
præsidio, quasi non conflixissent sub
protegente ordinatricis Providentiæ la-
baro, victoriosus redimiti laureis, ac vi-
rescentibus victoriarum indicijs corona-
ri, confragosa saxorum supercilia, pro-
fanata gentium prævaricatione culmi-
na conscenderant, debellatorum hosti-
um Idolis immolaturi, saxeis ligneis-
que idololatrarum simulacris victima-
turi; *serviunt dijs eorum, feceruntque
malum in conspectu Domini, & obliti sunt
DEI sui, servientes Baalim & Ashtaroth, (s)*

*Israelitæ ut
abominabi-
lius servirent
superbiæ, a-
scendebant
excelsa.*

(s) 3. Judic:
v. 7.

Creatoris repudiabat dominium
perfidus Israël, & dominam revereba-
tur creaturam, quam suis ipse manibus
confecerat, ut fieret Idolum! saxa a-
dorabant corde saxeo, similes illis fa-
cta qui ea fecerant, & postmodum in
sculpto suarum manuum opere confi-
debant; amiserant mollia sancti amoris
viscera, in quibus antea sculptam san-
ctissimi nominis imaginem gestabant,
scientes se in visceribus misericordiæ
DEI nostri similiter & longè tenerius,
multo profundius gestari; induerant
lapideam duritiem in cordibus, quid
mirum quod transformati in lapidis
similitudinem adorent lapidem, & DE-
um, qui resuscitaturus erat de his la-
pidibus filios Abraham, Patris videlicet
multarum gentium, agnoscere recu-
sent. Quid ageret qui fecit hominem,
quantumvis non perversum? obli-
scem suum rejiceret, an condemnaret
illico, nolentem reminisci? exigeba-
tur quidem ab ipso horrore facinoris,
ut tam indignè suum despicientes Crea-

rorem dignis addicerentur supplicijs, æternis immergerentur pœnis: sed dominator virtutis, qui sapientis testimonio cum tranquillitate judicat, & cum magna reverentia nos disponit, cujus simplicitas nullâ perturbatione confunditur, cujusvè bonitas nullius enormitate malitiæ minoratur, sic statuit per reprobos iniquitatem electum à se populum plectere, ut tamen Rebelles lumini (nā suam petulanter prosequi velint perfidiam) ad veritatis derelictæ intuitum, inter ipsa plagorum verbera possent faciliter redire; enim verò pœna plerumque illuminat, quem opulenta prosperitas excœcat, ut castigati in semetipsis investigare culpam satagant, qui antea increpantis plagam se innocentes injuste perpeti existimabant; est enim percutientis hujus dexteræ proprium, dilectos sibi exterius affligere, interius sanare, alioquin non voce propriā ad Moysen diceret, *ego occidam, & ego vivere faciam, percutiam & ego sanabo*, (t) idcirco quippe severo adversitatum verberare foris hominem cohibet, idcirco iteratâ ærumnarum amaritudine carnem cruciat, & spiritum coërcet, ut mentis sanet ægritudinem & ipsa prævaricationum vulnera feriendo curet. Ut igitur acutiori jaculo induratum Hebræorum exulceraret pectora, hostes ad invadendum provocat, ut sibi cohabitantes convivam subigant, & commorantes in medio Chananæi Hethæi & Amorrhæi cōferocius quò vicinior invadant Israël; nec vano confligentium certamine, qui enim peccantem adhuc amaverat viam ad pœnitentiam ipsismet hostium manibus resipiscenti præparabat; *iratusque contra Israël Dominus, tradidit eos in manus Chusan Rasathaim regis Mesopotamiæ*, ut vel sic prævaricationes pristinæ redirent ad memoriam, quæ rabiosam ingratitudinem pro tot beneficiorum prodigijs, menti cogitanda obtruderent, & reflectentem animum objectâ cumulatorum criminum turpitudine contorquerent; dū interim misericors Providentiā per ipsam vincentis adversarii barbariem cicurandi Israël solatio, non eliminandi exterminio consulebat; ut enim præclare commemorati principis nomenclaturam exenterat doctus Origenes *humiliationem eorum*. hoc nomen vertitur, ut innuatur, quā suos benignitate se-

riat, qui ipsam percussorem ad salutem percussorum ordinat, dum superbientes humiliat, quorum insolens arrogantia se ad perniciem exaltat, ab eademmet ambitione, qua intumescens Israël DEUM suum rejecerat, & simulacra gentium adorabat, salutaria humiliationis pharmaca oriuntur, quā fatalis mentium elatio radicitus curetur; *traditi sunt ergo in manus ejus, qui humiliaret eos, & quia ipsi in excelsis mentium impiè agebant in Altissimum, propterea ab ipso in humilitatem traduntur*, explanat Adamantius; est alia ejusdem Barbari nominis interpretatio, quā purpuratus Hugo sequitur commentando, Chusan Rasathaim interpretatur, *senebrosa iniquitas*, cujus feralis regia Mesopotamiæ Regnum est, quæ quasi inter aquas media, insulam exhibet, & mundum in turbulento luxuriantium voluptatum, meditullio repræsentat; cujus monarcha jus territorij hujus sibi vendicat, de quo rex regum, per quem reges regnant patienti Jobo revelaverat, *sub umbra dormit, in secreto calami, in locis humentibus*, (u) per umbram torporem frigida mentis insinuat, quo ad recessum charitatis obviavit, qui frigidi Aquilonis latera ascendere concupivit; in calamo Papa moralis nitorem temporalis gloriæ considerat, cui vaticus Isaias Judæorum Regnum sagaciter comparat, dū secuturum ejusdem ambitiosi regiminis terminum designat, inquit, *calamum quassatum non conteret*, (x) fuerat quippe Israëlitarum regnum, exterius pulchro virore conspicuum, sed solā intus inanis auræ vacuitate plenum; hoc ego loco, infert Greorius, *quid aliud appellatione calami, nisi mentes secularium, temporali gloriæ deditæ designantur? inanes calami! intus per fatuam elatæ mentis ambitionem vacui, foris per vanam ostentationem quasi decorā viriditate pulchri; in hac vacuitate arundinea ille aquarum Princeps residet, qui in medio suorum fluminum apud Ezechielem clamitans, meus est fluvius*, (y) quibusnam dominetur cordibus, recenset; in locis scilicet humentibus illarum animarum insidet folijs, quas humor carnalis concupiscentiæ facit fluidas, inquietaque arrogantis superbiæ ambitio, & fluctuantes efficit & undantes.

Est igitur aquosus iste Mesopotamiæ

DEUS ut interius sanet exterius affligit.

(t) Deuter: 32. v. 39.

Judic: 3. v. 8.

Israélite ob superbiam subiciebantur humiliationi.

Qui peccarunt in tenebris, plectuntur tenebris.

(u) Job: 40. v. 16.

(x) Is: 42. v. 11.

In calamo figuratur gloria temporalis.

(y) Ezech: 29. v. 3.

Diabolus re-
quiescit in a-
nimabus su-
perbis, sicut
in medio flu-
minum.

miæ Princeps, qui in superbis idola-
trantium cordibus, non minus ac in
substrata suæ tyrannidi Insula requiescit.
Sed revertamur ad memoratum antea
dilatae non nihil historiæ mancipatum,
qui tenebras magis, quam illuminatri-
cem mundi lucem dilexerant, qui ve-
ritati Deitatis simulacrorum falsitatem
spontaneâ electione præposuerant, nunc
tenebrosæ iniquitatis adstringuntur
compedibus, & in octenne servitutis
ergastulum detruduntur, ut pro men-
sura peccati foret plagarum modus,
& qui octo annorum spatium Dijs gen-
tium colendis & invocandis consecra-
verant, tot annis pariter à DEO vindi-
ce flagellati, congruam culpæ plagam
luerent, & dementatæ iniquitatis tem-
pus, afflicto ærumnarum tempore abo-
lerent; ad summas dignitatum infulas
æquissimâ illatione consequitur, dira ca-
ptivitas, & ad excelsa montium super-
cilia, angusta carcerum diversoria sub-
sequuntur; ut qui ad summa residen-
tis arrogantiae fastigia petulanter ascen-
derant, nunc ad profunda adunatarum
ærumnarum fastidia descendant. Hoc
scilicet ultricis Justitiæ est æquilibrium,
quo ventosa inflatæ ambitionis gravitas
ponderatur, cur alioquin æquissimus Ba-
bylonis arbiter tam circumstantialiter
præciperet, tam signanter indiceret,
tam punctualiter trutinans imperaret,
quantum glorificabit se, & in delicijs fuit,
tantum date illi tormentum & luctum, (2)
explicat glorificantis gloriam Mediola-
nensis Ambrosius, quantum glorificavit
se, id est, in superbiam erexit, tunc pla-
nè quando insultans regi sæculorum in-
fame temporis mancipium impropera-
bat; sed ego regina & vidua non sum, &
non videbo luctum: deliciosam illecebra-
rum regiam quasi suam esse insinuat, quæ
voluptatibus pascitur, illicitis attrahi-
tur divitijs immergitur, honoribus ex-
altatur; & tamen hujus est regiae vile
mancipium, nec enim delicijs præsidet,
sed subjacet, luxurianti lasciviæ non do-
minatur, sed subditur, cujus tyranni-
de voluntas verè regia opprimitur, &
intellectus dominium, qui præest sen-
sibus rationis imperium, qui præcipit
affectibus, conculcatur; negat se vidu-
am ob individuum mundanæ prosperita-
tis connubium, cujus indissolubilem
nexum mendaciter adstruit, qui tamen
in dies rumpitur, imò momentis pœnè
singulis dissociante mortis violentiâ re-

solvitur; cujus tristem memoriam à men-
te rejicit, quam licet semper præsentem
tangat in mortuorum ossibus, & videat
in exanimatis cadaveribus, se non videre
fingit; quod compassivis toties lachry-
mis & ejulans deplorat, nè tamen tri-
stis cogitatio perturbet animam nun-
quam se viduandam delicijs, semper
maritandam voluptuosis mundi gaudijs
profitetur; sed luctus veniet cum fletu
valido & violento stridore dentium,
quando deliciosa splendidi Epulonis fi-
lia cum Patre mortuo sepelietur in in-
ferno.

Notat subtiliter præclaram gemi-
næ oppositionis antithesin Caren-
sis Hugo, dum & tormentum delicijs con-
trariabitur, & gloriæ adversabitur lu-
ctus, quasi expressius diceret, quan-
tum glorificavit se per superbiam & va-
nam gloriam quantumque in delicijs
fuit per nimiam affluentiam & carnis
petulantiam, tantum date ei tormen-
tum in corpore, & luctum in mente;
hac tamen proportionem dispari, & hac
dissimili æqualitate, ut longè acerbius,
spiritus, quam caro torqueatur, a-
trociori quippe amaritudine excru-
ciari promeretur superbia in ani-
ma, quam in corpore exulcerari; nam
super omnes superbos & voluptatibus dedi-
tos, majores plagæ in anima veniunt,
quam in corpore, definit Augustinus (a)
quod ipsum forsan venturus Judex in-
sinuat, dum apud Isaiam futurorum
prælagum minaciter se declarat, in
mensura contra mensuram, cum abjecta
fuerit judicabis eam, (b) in mensura
pœnæ contra mensuram culpæ, cum
exlex creatura rejecta fuerit à corde
creatoris, exclusa ab amore sui Re-
demptoris, judicabitur ut condemne-
tur! sic in superbis elationem vindi-
cat humiliatio, probrosa que calamitas
glorificantem se arrogantiam deprimit,
& conculcat; & quia primum in om-
ni genere mensura est & dicitur cæ-
terorum, attende prævaricatorum om-
nium exitialem primicerium in culpa,
ut primum pariter condemnatorum om-
nium extorem prodromum in pœna re-
cognoscas; in cælum voluit ascendere
præproperus viator, & super astra DEI
exaltare solium suum; dedignabatur
scilicet supremus aliger inter coævus
spiritus commorari, superbiens singu-
lari ambivit privilegio superexcedere,
quasi congenito excessu renuens con-

Superbia plus
plectitur in
anima, quam
in corpore.

(a) Hom: 17.
in Apoc:

(b) Isa: 27.
v. 8.

Diabolus co-
gitur subesse
astris quibus
præesse am-
biebat.

Babylon glo-
riatur in su-
perbia sua
nunquam vo-
lens viduari
in delicijs
suis.

(c) lib: 24. moral: c. 4.

Angelus à Lucifero contemptus claudit eum in inferno.

tentari; Enim verò, despecto bono societatis Angelorum, sedem suam ad Aquilonem ponens, & Altissimi similitudinem superbe appetens, per iniquum desiderium quasi ad quoddam culmen conatus est singularitatis erumpere, inquit Gregorius, (c) sed æquissimo supremi vindicis iudicio, ibi dejectionis ima reperit, ubi se in apicem potestatis attollit; dum enim singulare culmen immoderatus appetit, dum societatem beatarum mentium præsumptuosus despicit, astris subjicitur conculcandus, beatorum Angelorum agmini committitur præcipitandus, ab illustrissimo horum confirmatorum Principum consortio avellitur, ab illis æternum segregandus.

Ecce qui sedens angelicos super comilitonum vertices, eosdem opprimere nitebatur, nunc ab iisdem in puteo inferni clausus premitur, neve ascendere abinde inveteratâ temeritate audeat vel præsumat, eorum custodia committitur, eorum pedibus subternitur, eorum humilitate nobili condemnatur. Legi sæpè vos contemplatos sæpius fuisse arbitror, jucundum, sed solis iustorum oculis spectaculum, quod beati suspicientis Joannis oculi in Apocalypica prodigiorum scena videre meruerunt. videbat ecstasticus JESU discipulus, defixo firmiter attentæ mentis oculo, non ascendentem, unde nec decidentem, habentem clavem abyssi & catenam magnam in manu sua; non quasi flammivomum illud damnatorum stagnum, quod crassitate terreâ obducitur, januam habeat irreferabilem, sed quia potestas detrudendi in illud tormentorum ergastulum clavis suppleat ministerium, clavigero velut aliti concreditum ac commissum; in catenante vinculo subaudienda est Ansberto commentatore, vis quædam internæ dispositionis omnia inevitabiliter moderans, in illa tumultuante belluarum regia & constringens, quâ constringente ligabat olim sponsum Saræ sicarium, infamem Asmodæum, in deserto superioris Egypti Raphael astans ante Dominum, nè pariter Tobiam interficeret, & Saram denud viduaret; nec obest elucidans Ambrosius ac magni consilij Angelum, in descendente hoc angelo intelligens, cuius descensio de cælo, est incarnatio, qui clavem inferni possidet, quia quos amat, retrahit, quosque vult in ejus damnati-

Christus est Angelus descendens in sua incarnatione de cælo ligans Daemonem.

onem cadere, justissimè ut decident, permittit; qui tunc serpentem antiquum, id est, diabolum apprehendit, quando per toleratam voluntariâ benignitate mortem pro moribundis Adæ filiis, mortis imperium destruxit; non abest inquam hæc solidissima sanctissimi pariter ac sapientissimi Doctoris ecclesiæ elucidatio, nam primum hujus legationis motorem ac Promotorem Christum non est qui dubitet extitisse, nec enim alius ab eò, ille fortis est, qui alligavit fortem & vasa sua diripiens exinanendo se, hunc temerarium mundi principem hunc verum tenebrarum præsidem exinanivit; quod si ministrum & suæ executorem sententiæ investigemus, creatum fuisse angelum, non humanatum Creatorem angeli comperiemus; ad stipulatur Mediolanensi Præsuli Clavallensis Abbas, confveta suæ devotioni anagogiâ se ipsum hujus spectaculi constituens spectatorem, vidi angelum magni consilij Christum, descendentem de cælo non usque ad incarnationem tantum sed etiam usque ad humillimam passionem, habentem clavem abyssi id est, potestatem claudendi abyssum, (d) cujus minister angelus commissa sibi administratione muneris, descendit licet decensu dispari, & apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est Diabolus & Satanas, & ligavit eum per annos mille, (e) per totum illud videlicet (si assentiri libet communi Patrum suffragio) temporis spatium quod inter mortem sospitatoris nostri, usque ad ortum abortus satanæ, usque ad fatale nascituri antichristi excidium decurrit; qui enim ante hanc sacrosanctam dominicæ mortis horam, tamquam infestus mundi princeps eidem dominari permittebatur, post eandem, decidui (ut volunt commentatorum aliqui) è cælo cujusdam angeli interventu, qui hunc tyrannizantem tenebrarum principem gehennæ alligaret, clauso desuper puteo ab eodem qui habuisse abyssi clavem memoratur. Legit insigniter æthiopijs, portabat clavem solis, nec ominor alterius, ab eo, qui sol Justitiæ inter prophetica Malachiæ volumina cognominatur; hac clave recluduntur tenebræ, & hujus catenæ nexibus constringitur rex filiorum superbiæ, ab eodem radiantissimo sydere, super quod ambitiosâ tyrannide rebellis seraphin conscendere flagitabat; astris astrum sub-

Morte sua imperium Satanæ destruxit.

(d) Serm: 55. de pass.

(e) Apoc: 20. v. 2.

Clavis angelus erat clavis solis, quâ tenebrarum potestas obscuratur.

sub-

subjicitur, sed obscuratum charissimis, obtenebratum fulgentissimis, quorum calcatur pedibus, dum eorundem supernâ potestate premitur, & prævalenti potentiae subiectatur; à clave solis ad abyssum fumantis Erebi recluditur, qui hosce voluit clavigeros, in monte testamenti suis adgeniculari pedibus, & simili homagio, quo ipse angelorum conditor, suam superbiam adorari; qui fecit obtenebrari stellas suâ caliginē, quando tertiam eclipsatarum stellarum partem caliginoso fœdæ ambitionis turbine involutam de cœlo in terram traxit; factus est ex matutino sydere, Draco abominabilis illorum clarissimorum syderum subiectus imperio, quos detestando desecrans fœdifragio, non poterat sui erroris fascino intoxicare; ille enim *Apostata angelus*, qui ita conditus fuerat, ut angelorum cæteris legionibus eminere, ita superbiendo succubuit, ut nunc stantium angelorum ditioni substratus sit, applaudit hisce supernis civibus, futurus inter concives nobilis magnus Gregorius, (f) sic premitur superbia, & sic humilitas præmiatur, sic sternitur ambitionis arrogantia & sic submissionis innocentia exaltatur, sic præsumptionis castigatur temeritas, & sic propriæ agnitionis integritas præmiatur.

Ecce beatarum mentium agmina perduellem rebellium spirituum exercitum victorioso velut calcaneo potenter comprimunt, ipsisque adjuvantibus evenit, ut lutea vasa portantes Adæ filij hoc genus syderum quod astra cœli transcendere cum suo primipilo arroganter statuit, victrice plantâ conterant, & conculcent; & qui per codicis naturæ privilegium oriebatur in regia regionis empyreæ matutinus Lucifer, suo factus demerito tenebrosus noctifer à domo syderum, ejiciebatur in tenebras exteriores; & hodiedum cum decepturus lippos filiorum Adæ oculos, fallacem Divinæ claritatis fulgorem sibi mendaciter appropriat, in lucis angelum se transformat, sed custos angelus ut periclitantem sui clientis animam eruat, illustrationis secretæ beneficio fraudem detegit, larvam immanis belluæ deceptricem subtrahit, ut ejus insidiatricem malitiam destruat, quemque tendebat incurio, laqueum feliciter disrumpat. Sic scilicet perdu-

elles superbos abjicit, qui de sede nondum possessa sed jam obsessa potestas spiritûs dejecit. Hanc hanc angelicæ subversionis intueantur catastrophem consimiles impetuosî ascensoris pedisequi alienæ voluntatis detestantur arbitrium ut dementatæ mentis suæ consilium assequantur; qui arroganter de suis præsumentes meritis magnos magnorum operum labores exhibent, ingentia suorum facinorum volumina humanis coram oculis remugiunt, collatas bono publico, assiduâ suorum munerum administratione utilitates conglomerant, innumera ad communitatis solatium quæ contulerunt beneficia buccis crepantibus expectorant, qui tamen si quæ laborum debita apud remuneratorem bonorum omnium contraxerant, si quæ quorundam meritorum præmia expectanda habuerant, jam dudum dissipante arrogantis jactantiæ cribro disperferant, ut factis reciproca vicissitudinis computu longè plus demeritorum remaneat, quàm unquam congregatum fuerat meritorum; qui enim nihil unquam habuerant quod non, nullo præcedente merito gratiosè acceperant, quâ temerariâ præsumptione ut suum sibi attribuunt, quod absque omni cooperatione prævia obtinuerunt? Hi superborum mores sunt qui semetipsos eò gravius superbiendo deprimunt, quò de se summa blandiente fallaciter judicio præsumunt; & obsequentes sui præceptoris discipuli hodiedum super astra Cœli exaltare solium suum constituunt dum nullo pavore trepidi, de minima erroris umbra se non redarguunt, dum quovis se exutos vitio de ficta virtutum opulentia præsumunt, hinc mentem in Sanctitatis speculum audacter erigunt, communi justorum ordini se subtrahunt, sublimiori perfectiorum virorum agmini se præficiunt, eosque opinione propria transcendunt, quos vitæ innocentia & Christianæ perfectionis eminentia astris DEI comparat, & ab irradiante meritorum excellentia ut lucidissima militantis Ecclesiæ sydera commendat. Confundat ad salutarem verecundiam hos nescientes erubescere, David rufus & pulcher aspectu, non quod corpoream caducæ carnis pulchritudinem intuendam ad sanctæ humilitatis suffragium adducere vel ad

Pari puniuntur eventu ejus pedissequi.

(f) lib. 4. mo. tal. c. 13.

Superbus Lucifer, qui super cæteros angelos arrogante imperio stare voluit, ab illis stantibus conculcatus fuit.

David Rufus ob charitatem pulcher ob innocentiam conversationis suæ

spi

(g) in lib: Reg:
lib: 6. c. 2.

spiritualis superbiae exterminium commendare, sed quia color rubeus, sinceræ charitatis est symbolum, adeo ut etiam magno commentatore Gregorio coccus bis tinctus in veste pontificia præcipiatur, ut qui excelsi dignitate muneris alios cogitur transilire, duplici charitate se jam vestitum vel vestiendum saltem profiteatur, (g) qui enim ardentia charitatis exhibet incendia, quasi exæstuans per calorem rubet; sic pariter aspectu pulcher in DEI oculis conspicitur qui præclarâ morum conversatione præditus, in omni gestu corporis reperitur. Rufus igitur in amando DEUM & hominem & pulcher simul in conversando, post gloriosam detruncati gigantis victoriam, à suspicioso superbi Saulis genio, ut adversarius respicitur, eliminandus ab orbis orbita decernitur, hostili Philistæorum dexterâ interimendus concluditur, dum interim superiori decretantis sapientiæ calculo, iniquo regi substituendus eligitur, regale solium conscensurus, præficitur victor suorum hostium palmis & laureis decoratur; fallax dolosi principis astutia insigni stratagemate suam velat malitiam, & sanguinaria mortalis odij superficies, ficto sinceræ charitatis sipario operitur ad nuptialem thalamum se provocare eundem simulat impius traditor, quem inimicâ exanimatum ferociâ cupit ad tumultum præcipitare.

(h) 1. Reg. 18.
v. 17.

Politica mundi
adumbrata in fraudulento Saule.

Statuitur ergo in abdito regij cordis consilio unanimi suffragantium cogitationum calculo, *non sit manus mea in eum, sed sit super eum manus Philistinorum.* (h) Hæc sunt communia blandientis mundi ludibria, risu dolorem tegere, hostili animo amicam faciem simulare; ambitiosus Saul, intus eundem cogitat in corde interimere, quem ore suavissimo mentitur ut magnanimum diligere, ut sui defensorem solij ardenter adamare; offert in pignus suæ dilectionis filiam, utque persuadeat calidiùs, inducat fraudulentius, eliminat optatiùs, mediatores adhibet, qui reuientem urgeant, & ad regales nuptias tardantem animum inclinent; sed qui terrena desideria ex parte jam subegerat, oblatam regis filiam ardentius quidem dilexerat, sed tamen exilem nimium, qui regio infereretur stemmati confessione humili declarabat;

dum enim submissi aulae regalis proceres electum regis generum, ad annuendum excitant, dum tot desideratum votis consensum flagitant, abjectus in oculis suis Puer Domini, in cujus corde intrepido, timens humilitas præridebat, sagaciter respondet, *num parum videtur vobis generum esse regis, ego autem sum vir pauper & tenuis.* (i) Oblatam exterius regalis connubij dignitatem repudiat, ut semetipsum premendo, elationem mentis, quæ posset forsan irrepere, opprimat, & devincat; hinc poterat, quò veriùs eò securiùs Altissimo deinceps fallere, *Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei;* (l) post exactissimam severioris scrutiniij inquisitionem, quâ cordis lustrabat abdita, & quemvis ictum nutantis oculi explorabat, immotum ambitione animum rigidissimo Judici dedicat, & refrænatos non mentis solum sed carnis etiam oculos præsentat; propitius vindicem accedit provivus sacrificio, & quia cor humiliatum sacrificari aptissimè didicerat, humilitatem cordis offerebat; valorem hujus victimæ enterat subtiliter Augustinus factus verborum Psaltis acuratissimus interpret: *nolui quasi in mirabilibus innotescere hominibus, nec quæsiui aliquid supra vires meas unde me apud imperitos jactarem;* magnificandus pastor ovium, & de armenticula ad aulam principum induendus, affinitatis jura respuit, & intenso amoris affectui, quò ferebatur in Michol juniorem Saulis filiam, humilitatis sacrificium præponit; verum dum fugiens infidatricem regalis gloriæ umbram declinat, ista insequitur fugientem, sed ille profugus de humilitate cessurum olim firmabat imperium, quando de superbiante invidia doloso regi exitium ac vitæ suæ inevitabile periculum oriebatur. Præclaro commendat enchiridio non exaltatum cor, quantumvis fuerit inamortum, non elevatos ad excelsum affinitatis regiae supercilium, teneas pastorelli oculos, sed potiùs adversos. Deprædicat, moderatam illustris animi temperiem, nec flante demulcentis fortunæ Austro inflatam, nec etiam à furibundo exacerbati regis Aquilone præcipitatum, Selevciensis Basilii vituperatâ enim dolosi principis barbarie damnatâ feralis Thalami sponsione, insigniter subjungit; *David non avidius in domum involat, quia potiùs præ-*

(i) 1. Reg: c. 18.
v. 23.

(l) Ps: 130. v. 1.

Innocens Davidis simplicitas humilitati innititur, superbiam execratur.

animi moderatione reginæ nuptias repudiat.
(m) Succubisset, protectricem subtrahente dexteram providentiâ, succubisset insidiosis fraudulentæ mentis astubus, si hanc regalis Thalami celsitudinem ambivisset.

Dicam aliud & amplius excidium pestiferæ ambitionis. Fallax suspirabundi Saulis industria exigebat centum occidendorum hostium præputia, id est, commentatrice glossâ totidem capita, præputium enim summitas rei vocatur, quemadmodum quippe hæc immunda sunt ac à Judæis ressecanda, sic Philistinorum capita Judæorum arbitrio existimabantur immundissima, & ab immundis pariter corporibus, omnino descindenda (non tamen id ordinabat Saul perfidus, quasi hanc affectaret victoriam ob gloriam victoris, sed quia suomet noverat periculo, superbientem animum ab exercituum Domino haberi odio ut inimicum, sperabat Davidem hac exanimatorum hostium victoriâ, adjuncto pariter applaudentium populorum strepitu, inaniter inflandum, elatione culpabili sublimandum, conclusitque non vanus augur, eundem à DEO ut ab implacabili arrogantium & ambientium animarum hoste quantocyus deferendum; suo videlicet infortunatus princeps erudiebatur excidio quando Divino parere negligens imperio, ex vaticinio præfagi Samuelis ore prænuntiatam inaudijt sui interitûs sententiam, *nonne cum parvulus esses in oculis caput in tribubus, Israël factus es?* (n) examinat hoc grave improprium & oculatius declarat moralis Papa, *quasi dicat superbus modò & cæcus justè deponeris, qui prius videns & humilis regnum sortiri meruisti!* sublimitas dignitatis obtruditur, ut inde superbus animus, qui sibi per effrænem arrogantiam eandem attribuerat, inexcusabiliter redarguatur, nulla namque inculpato excusatio adducenda relinquatur, cui post collatam cœlitûs celsitudinem ingrata iniquitas collatoris non recognoscens munificentiam, exprobratur; fuisse parvulum objicitur, ut quantum distet, qui suâ perversitate arrogans factus est, ab eo, qui suæ exilitatis tempore fuerat, coactus recognoscat, dum enim cœpit suâ elatione crescere desijt suis in oculis parvulus esse; imò suos perdidit oculos, qui nisi parvulum non potuerunt capere, so-

lam solius parvuli speciem recipere, nil grande ab arrogantia, nil magnum à superbia cernere, nil altum sapiens intueri, nam superbire nequeunt, qui cordis oculos aspiciunt, ut se respiciant, & quinam fuerint, reflectant. Grande supplicium, quòd ille, in cujus lingua est lex clementiæ, pronuntiet adversus hominem, quem paulò antea dilexerat, & Israël optima sui locumtenentis eloquio appropriabat. Ecce, qui nuper altior omni populo in caput populi, ordinatricis Sapientiæ imperio ungebatur, qui præcellente virtutum eminentiâ præclarus, ad culmen gloriæ quærebatur, qui regio sublimandus in folio prætulit absconditum paternæ domûs angulum sublimi regiæ, in quem ut compellente subditorum pertraheretur violentiâ, manifestantis DEI oraculo prodebatur, qui sæcularem regni gloriam repudiabat intrusam apprehendere, oblatam acceptare, nunc mirâ vicissitudine ab eodemmet Numine rejicitur, ab eademmet directrice Providentia retruditur, & ad majorem intimi doloris exulcerationem, denuntiatione prophetica, dethronisandus manifestatur. Adeonè obfuit non remansisse parvulum, sed suæ exiliantis staturæ palmum superbiæ adjecisse? qui minimum ex tribu Benjamin se ore proprio evulgabat, qui ad promovendam Omnipotentis benevolentiam, cognationem suam esse novissimam protestabatur, qui se filium gemini occulto, sed præcipuo sanctæ humilitatis mysterio profitebatur, ut se præsidio inutilem ostenderet, gubernio ineprum, *geminus quippe est*, commentatore Gregorio, *qui dum curam sui negligit, exempla boni operis alijs non impendit*, (o) qui denique ad infimum profundæ submissionis gradum geminis pedibus, totis affectibus descendebat, post occupatum invitæ exultationis gradum infatuatur adeò, ut adversari supremo Legislatori audeat, contemnere præipientis imperium præsumat? aperte transgredi præscriptum Conditoris ordinem non metuit, Amalecitarum principem; quem interimere debuerat, in prædam recipit, quodque in spolijs optimum fuerat, contra insinuatam jussionem Altissimi, nè pereat, recondit.

*Superbia
comprobat
Saullem esse
filium gemini.*

(n) 1. Reg. 17.
7. 17.

*Saul quam-
diu in suis o-
culis parvu-
lus tandem
salvus.*

(o) in 1. Reg.
4. 6. 4.

Quid mirum quòd terrâ & vitâ
spoliatus pereat, quòd regiâ authorita-
te

(p) Jac: 4. v. 6.

Alia vitia à
DEO iudice
fugiant sola
superbia ad-
versatur.

Superbum
DEUS ut An-
tagonistam
suum invadit.

(q) in Ps: 118.
ect: 7.

te exutus intereat, qui vitæ Dominum & regum Judicem superbiente animo impugnat. Est antiquissimum gubernatricis omnipotentiae proverbium, à primo sæculorum exordio in genuinis tam angelorum quam hominum primicerijs verificatum, quantumvis diebus novissimis ab ore Apostolico pronuntiatum, *DEUS superbis resistit*, (p) ut scias illud præ reliquis discrimen, quo una discriminatur superbia à tota viti-
orum reliquorum congerie, à quavis flagitiorum progenie, quod cætera quidem crimina exacerbatam sui Judicis declinent faciem fugiendo, sed ista ut effrons adulteræ Babylonis hæres & primogenita, accedit occurendo, invadit obviando; pudet sædam libidinem, immaculatum sponsi virginum decorem intueri; horret infamis avaritia bonorum omnium largitorem contemplari; tædet sepulchrum patens dolosi gutturi in adventantis vitæ præsentia aperiri; renuit mendax detractio coram præsentis veritate confabulari; timet temulenta ingluvies Spirituum Dominum adoriri, *denique cum omnia vitia fugiant à DEO inquit*, clarissimus Martyr Boetius, *sola superbia se DEO apponit*, quid agat aliud invasus princeps pacis, quam quod resistat obstitenti, repugnet oppugnanti, occurrat obvianti; antagonistam experitur in arrogantia ille, qui est humilium celsitudo, nequit conflictum dissimulare sed exhibere cogitur luctatorem. Initium hujus flagitij non est à fragili concupiscentia, non est à perduelli carnis & sanguinis insolentia, non est à labili seductæ voluntatis in constantia, nec à præpropera præcipitati intellectus ignorantia, sed est à voluntaria infrunitæ rationis audacia, est collatanea diabolicæ perversitatis malitia, est execrabilis invasæ Divinitatis injuria, est iniquissima majestatis irreverentia, cui non per alium, sed per se ipsum occurrit ultrix Justitia, & vindex Omnipotentia resistit, exulceratus Conditor immediatum suæ Majestatis contemptum repressurus, veluti suæ non alienæ contumeliæ justissimus propulsator, speciali certamine huic infestissimo sibi adversario adversatur; *tanquam dicat* (interpretatur Ambrosius) *meus iste adversarius est, qui me laceffit, mihi debetur ista congressio*, (q) periculosa nimium est colluctatio ubi cum vase fictili excandescens confligit figulus, &

vitrum fragile in angularem lapidem impingit. Vide frater, scribit Hieronymus, *quale malum sit, quod adversarium habeat DEUM*, (r) libet interim huic portentoso assistere luctamini spectatorem, lubet præsentem experiri, quonam armorum genere delirus homo à configente DEO invadatur, an forsam ipsdem configatur jaculis stultus antagonista, quibus se sauciatum ingemuit, nec tamen renuenter doluit coronatus Solymæ Psaltes, *sagittæ tuæ infixæ sunt mihi*, & quidem geminas amoris pariter & doloris considerat Augustinus, quibus nec vulnerari sponsa renuit, dum enim amat, & non habet, quod amans amat, necesse habet, ut in dolore gemit, utroque jaculo vulnerata. Sed quia illius est hoc gementis suspirium, cujus corruptibile corpus induet incorruptionem, & mortale induet immortalitatem, mortiferæ, quam execramur hisce periodis, non competit iniquitati, illam fortassis exacerbatus ultor hastam stringet, quâ se confossum vir patiens, in dolorosa sui sterquilini arena dolenter nimium conquerebatur, *circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos*, (s) circumdant lanceæ non massam corporis, sed animæ substantiam, dum impugnator callidus totam suarum potentiarum triadem multigenis tentationibus invadit, & quia maligni spiritus tentatio, sola non lancinat, sed solum angustiat, donec svadendo consensum animæ eliciat, convulnerare dicitur, ut nos nostrorum vulnerum authores fateamur, sed nec hac tantum sauciatur cuspide superbientis animus à suo vindice, subjungit enim innocens & fidelis servus, *hæc passus sum absque iniquitate manus meæ*, superbi manus impia in Conditorum suum stringitur, quod est iniquitas maxima, iniquitatum omnium sentina.

Ingressus est amplissimum cœlestis militiæ armamentarium, proverbialis Salamon, ibique monstrante DEI Spiritu ancipitem reperit gladium quo terebratur tumor superbientis animæ, quo insolescens intellectus percutitur, & ambiens voluntas coarctatur, *ipse deludet illussores, & mansuetis dabit gratiam*, (u) videtur quasi ludens loqui, qui luctam terribilium terribilissimam non tantum lusui æquiparando comparat, aut per allegoriam assimilat, sed sine fu-

(r) Epist: 45.

(s) Ps: 37. v. 9.

(t) Job: 16.
v. 14.

DEUS super-
bis resistens,
nec lanceis u-
titur, nec sa-
gittis.

(u) Prov: 3.
v. 34.

*Sed tanquam
illudores suos
deludit eos
lusu terribili.*

fucata verborum pompa, sinè circum-
vago periodorum lusu lulum vocat; nec
admirare lector, feraliter à DEO ludi-
tur dum homini illuditur, nam & tem-
pus consumitur, consumptoque tempo-
re, tota æternitas perditur, ità univer-
saliter, ut nihil prorsus salutis retinea-
tur; sic ludens in orbe terrarum de-
ludit illudores suos, sapientia, quorum
examinans catalogum subtilis Cajetanus
eosdem nostris oculis revelat, *illudores
divinorum proculdubio superbi sunt, &
plus est illudere illis, quàm resistere eisdem:*
fatalem lulum dixeris, dum feriens &
lancinans exacerbati Conditoris dextera
suam configit non jam timore suo,
sed irrevocabilis sententiæ sagittâ, crea-
turam. Ludit ut suum deludat illuso-
rem patiens retributor, dum finit lu-
dere, ludi dissimulans ut eludat; ce-
dit cædenti, succumbit sæpius lædenti,
ignoscit offendenti, dat veniam pec-
canti, ludit è contra ambitiosa mens
dum se se velut erigens in altum evo-
lat, quæ tamen humi coacta repere,
sinè divitiarum sustentaculo, absque
honoris fulcro jacere cogitur, non si-
nitur se elevare; effectu terram oc-
cupat, cælum affectibus impugnat; in-
stat ut sursum emergat in dignitatum
culmina, quem tamen invisâ necessitas
invitum retinet in paupertatis ac mise-
riæ lacuna. Ludunt superbientis Adæ
filij, quorum sunt alij qui gloriosis bel-
lorum titulis gloriantur, profligunt &
fugant hostium agmina, vincunt &
vinciunt cum castris tentoria, se ipsos
ignorantes vincere & corpus animæ sub-
jungere; exultant alij in eruendis æ-
dificiorum turribus, nec curant labefa-
ctatæ mentis rudera restaurare; extol-
luntur alij in præminentibus princi-
pum ministerijs; de aureis argenteis-
que simulachris divitiarum se jactant
alij, quæ tamen ex cruentatis decorti-
catorum subditorum sudoribus conflan-
tur & eriguntur; quos omnes si inter-
roges, quònam hæc anxia sollicitudinum
impendia, quònam collineent tam ar-
dua exactionum fastidia, tam vasta di-
vitiarum æraria, coacervata in annos
plurimos granaria cum cellarijs, &
maria cum promptuarijs, non aliud
explorabis à respondentibus motivum,
non aliam investigabis finalisantem in-
tellectus voluntatisque rationem, quàm
eam à Gregorio magno Pontifice assi-
gnatam: *omnes, qui cogitatione terrenâ*

*huic sæculo conformantur, per omne quod
agunt, huic mundo relinquere sui memori-
am conantur, (x) quos interim eludit* gubernatrix temporum Providentia,
dum enim nil sinistri cogitant, ad u-
num novercantis cæli flatum, tamquam
pulvis, quem projicit ventus à facie ter-
ræ, dissipantur, dum turbulentus con-
genitæ mortalitatis ventus totam in au-
ra instantis superbiæ hanc consistentem
machinam dispergit; videt horum de-
mentiam comminabundus Job, quodvè
suis immineat conatibus stipendium,
quem collecturi sint ad vesperam denari-
um præfagit: *memoria vestra compara-
bitur cineri, & redigentur in luctum cer-
vices vestre, (y) tunc planè quando vi-*
dentes se sepultos in inferno turbabun-
tur timore horribili, qui vocaverunt
nomina sua in terris suis; legit insigni-
ter Pagninus, *corporibus luteis assimilan-
tur corpora vestra, & exhortatur eos*
dum adhuc tempus habent Arabicus,
*mementote, quia de terra est principatus
vester & sicut lutum est habitatio vestra:*
tunc planè quando superbæ cervices
commentatore Menochio usque ad lu-
tum curvabuntur, & subjacentis luti
more conculcabuntur; tunc planè re-
digetur cervix in luti vasculum, cum
præcipitata superbientis arrogantia, quæ
in cervicis symbolo idæatur, humilia-
bitur in terrifico supremi agonis lucta-
mine, & paulò post elata caro in for-
dida putredine contabescet; hoc est,
quod ludens cum DEO cogitur perde-
re, qui suæ illudens Sapientiæ, suæ con-
suevit misericordiæ insultare, suæ O-
mnipotentia rebellare. Intuere illusor
Deitatis, intuere contemptor sacrilege,
ultricis justitiæ, quam, quia comparer-
tardiùs, quia immoratur diutiùs, quia
indulget longiùs, quia miseretur cle-
mentiùs, contemnis peccata multipli-
cando, & quasi nesciret plectere, aut
quod tuæ temeritati est congruentiùs,
quasi non posset vindicare, intuere pro-
strata in sepulchris ducum cadavera, &
suis exuta carnibus Imperatorum ossa,
intuere coronata nuper serenissimorum
regum capita, quæ nunc dignaris aspi-
cere, quia sunt crania mortuorum, con-
sidera abominabilem defluæ corruptionis
tabem, & videns quàm nihil sint, qui
olim tantùm fuerant, examina, quid fue-
ris, considera, quid sis, & quid futu-
rus sis, sæpiùs salubriter memorare, qui
vano flatu tumidus, quò tendas, nun-
quam

(x) Lib: 11. mo-
ral: 6. 14.

(y) Jobi 13.
v. 12.

*Superbi varie
DEO illu-
dunt.*

*Cervix super-
bi in lutum
redigitur,
quia ejus
gloria in fine
evadit ster-
quilinium.*

quam cogitas, quid sis vix unquam trutinās, solum quid possis fieri sperans continuo, expectas.

Redigetur in lutum cervix tua, id est superbia & pompa, adstipulatur Carensis Hugo, quæ modo in tot extollitur, nesciens quid sequatur! sic illuduntur illusores DEI, sic sic superbi eluduntur! quando declarabit Dominus verticem filiarum Sion; sic enim jurasse videtur Altissimus, & promulgante Sophar, fatum cujusdam arrogantis pulveris evulgasse legimus, si ascenderit usque ad cælum superbia ejus, & caput ejus nubes tetigerit, quasi sterquilinum in fine perdetur; (z) quid aliud sterquilini nomine, quam terrenarum dignitatum congeries, quam titulorum honorumque vana colluvies indicatur? quæ omnia suo jam tempore, ubi & vita longior, & sæcularis prosperitas videbatur felicior, Apostolus ut stercora arbitrabatur; hinc cogitabundus Siracides considerans superbientem animum, sinistrae adversitatis eventu turbidum, terrenæ perditionis successu pavidum, amissione evanescentis gloriæ inconsolabilem, fluctuatione separatae celsitudinis lethali ter consternatum, salutari eidem improperat opprobrio, de stercore boum lapidatus est piger, (a) & omnis, qui tetigerit eum, excutiet manus, quis alius nisi torpescens animus pigrescit? quis torpet turpius, quam pes superbiens, qui dum continuo ambit ascendere, lassatus currit in via; dum temporalem gloriam habere appetit, modo ad instar sterquilini altius intumescit ambitiosus modo ejusdem concupitæ thesaurum gloriæ ad alios devolvi plangit invidiosus, sed ea se ipsos spoliantes ridet deliciosus, eâ suos privari consodales gemit ac dolet penicicosus; adeo superba mens dementati morionis deluditur velut visionem phantasmatis, phantasticâ imaginatione terrenæ dignitatis, luteæ vanitatis! ut enim phantasma hoc suâ ostendit imagine, quod ei non inest in veritate, sic omnis gloriæ temporalis sublimitas dum geminis à possessore suo constringi videtur brachijs, dum binis manibus apparet comprehensa, instar nocturnæ visionis amittitur, quasi ingentis umbra corporis profligatur; nec aberraveris à veritatis centro, si somniantem dixeris suo vexari somnio, ut postmodum evigilans illusionem fatuâ torqueatur; dum enim post paucas: deliciosæ voluptatis horas, post breve

administrati muneris spatium, nocte mediâ in morte corporis evigilare contigerit, exulceratus planctu incomparabili singultiet spiritus, quia tota dignitatum opulentia, omnis divitiarum abundantia, congesta deliciarum omnium affluentia non nisi lusus somni existit, in quo dum ludens & legislatori suis in legibus illudens, vitam perdidit, una salutis jacturâ, quidquid sperandum habuit, pro sucesura in desinentium sæculorum myriade amisit. Ridebit tunc in illusoris sui irrevocabili interitu deludens DEUS, non quidem de pœnis innocentum, sed de flagellis reproborum; ridebit versipellis arrogantiae versutias, dum suis superbibus morio implicabitur supplicijs, qui in suorum proximorum interitum, astutijs; quas penetrare non poterat, quas investigare nesciverat, involvebatur; vis sic irrisum cernere? discerne ambitiosum Ægypti Pharaonem. Indurabatur, vel si arridet amplius infatuabatur cor superbi principis à Domino, non quasi superbæ duritiei ultrix Justitia, ambitioso cordi duritiem contulerit, non quasi magistra insipientium sapientia delirium inflixerit, sed quoniam justus & rectus nostrorum vindex scelerum, suo subtracto lumine versantem in tenebrosa flagitiorum caligine dimiserit, nec ullam sancti timoris sensibilitatem obrigescenti animæ infuderit, nec suæ intelligentiæ spiritum deliro communicaverit peccatori. Sic igitur suâ induratus malitiâ, suâ infatuatus stultiâ coronaturus hystrio comminantem Altissimi legatum audiens, sacrilegâ interrogat blasphemiam, quis est Dominus, ut audiam vocem ejus & dimittam Israël? neve respondentem audire cogeretur sanctissimæ Majestatis interpretem, prævertit responsione simili, responsurum, nescio Dominum, & Israël non dimittam, (b) hic exclamare liberet, si liceret, dum vox ipsis, hærens in faucibus præfocatur, ô si hic unus esset atheus in aulis principum, sub tectis præsidum, in iudicum subsellijs, in ædibus magnatum! quoties hoc idem nefando conclamatur opere, quantumvis conticescente non proferatur ore! annuntiatur in voluptatum illicitarum delicijs, exaratur iniquis condemnantium sententijs, in sceleratis præsumptuosæ temeritatis proloquijs, quantumvis ipsdem non pronuntietur syllabis, parisonante periodo

Ridet specialiter DEUS in interitu superbiorum.

Superbus Pharaon non vult scire Creatorem suum.

(b) Exod: 5. v. 2.

(z) Jobi: 20. v. 2.

(a) Eccli: 22. v. 2.

Superbus lapidatur de stercore boum, quando à temporali gloria torquetur.

non pandatur ! Non novit Dominum qui facit inscrutabilia ratione, innumera-
bilia multiplici iteratione, cujus iræ
nec numerosa exercituum agmina re-
pugnare, cujus decretantis imperium
confœderata cœli terræque machina
non valet immutare.

Quis non mugientia inter tonitrua
incinerandum, inter exundantia mari-
um supercilia jam tunc absorbendum,
inter exæstuantia nubium flammicidia
consumendum, inter hiantia deglutien-
tis terræ viscera absorbendum credidisset ?
quis non orbem terrarum pro
eo pugnaturum expectasset, ut insensa-
tus iste de terra viventium profligeretur,
sed Dominus bellator fortis non semper
hostem invadendo destruit, quem
ut aeternum conterat, in tempore de-
relinquit ; nam sæpe sæpius exigente
culpâ superbiam arrogans anima in suâ
perversitatis cæcitate dimittitur, & si-
nè plagis vivere finitur nè harum illu-
minatus beneficio, ad lumen pœnitentia
convertatur sepeliendus cum tota
Ægyptiorum congerie in rubri maris
tumulo, celeriori morte præveniri non
debit ; quantumvis ut discat pruden-
tior posteritas, quâ ratione illusorem
suum deluserit omnipotens, eum castiga-
ri ludendo oportuit, ut quàm terribilis
futurus sit feriendo, omnibus pateat,
qui tam severus exstitit deludendo. Ecce
enim tam execrabili-ter à limo figu-
lus offenditur, à massa pulveris supremus
artifex detestabiliter contemnitur, qui
factus nuper ex nihilo in orbem prodijt,
factoris sui negans dominium, eundem
negando prodere non erubescit, dum-
que cœlestis militia, vindicandi proditoris
exspectat imperium, dum ipse
portentofus Moyſes commendandum in-
fligendi verberis, interimendique pec-
catoris nutum attendit, non aliud tor-
mentum reo iungitur, non alius ad-
versus scelestum invasorem lustratur
exercitus, non alia lunatur acies, ab
illa, quam illuminatus Philo in libro
sapientia declarat, *missisti antecessores ex-*
ercitus tui vespas ut illos paulatim exter-
minarent, (c) hoc solo agmine ignaras
conditoris sui creaturas, rebelles lumi-
ni Idololatriæ amatores, alienatas à
DEO creatore suo alienigenarum gentes,

de terræ finibus statuit & faviter & for-
titer, cum suo principe exterminare ; pri-
usquam profundum furentis Oceani si-
num in tumultu superbiæ sepulchrum
adaptaret, priusquam ferocem ambitio-
sæ tyrannidis æquitatum cum curribus
Pharaonis præcipitaret in abyssum, ve-
spas instar præliminaris centuriæ, in-
star antevolæ legionis præmiserat, si
fortè adversa inquietudine regale soli-
um angarians, insidentem profligaret
superbiam, si fortè tam levi sauciatum
spiculo superbum humiliaret ; non amat
tygrides, ut lanient dilacerandos, non
urget lamias, ut perduellem residentis
arrogantiæ regiam assiliant, non con-
quassantibus irritatorum elephantum
pedibus committitur, ut conterant ty-
rannum, ut opprimant idololatram, ut
perfidum trucident ; vespæ sufficiunt,
ut illudatur suæ ambitioni, muscis præ-
cipitur, ut verecundari nesciam obri-
gescentis superbiam faciem confundant :
grande spectaculum ! suspirat inter volu-
mina Tuitiensis commentator, *grande*
spectaculum ! DEUS universo orbi præstitit,
cum superbiam Ægyptiorum, non de leoni-
bus & ursis, sed de ranis domuit & muscis,
(d) quarum enervi robore robustos e-
nervavit, ut jactabundam fortitudinem
debilitate vilissimâ & sceptrigeram do-
minatricis superbiam statuam ad ipsam us-
que domum syderum elatione cogita-
tus sui exaltatam, dejiceret, ut vel sic
infatuatus homo se natum de putredi-
ne agnosceret, & quemvis filium ho-
minis non nisi exilem esse terræ vermi-
culum recogitaret. Audiat hoc & con-
ticescat infamis Manichæus, non audeat,
posthac asserere suorum quispiam di-
scipulorum, muscam infestam homini
suam à dæmone originem nancisci, eo
fortassis inductus argumento, quia Beel-
zebub muscarum principem interpreta-
mur ; Dat genuinam, licet finalem mi-
nimorum evomentis terræ vermicu-
lorum rationem, sublimis Augustinus :
propter superbiam nostram domandam crea-
ta ista, quæ molesta nobis essent, populum
Pharaonis superbum potuit DEUS domare
de muscis, de leonibus, de serpentibus, mu-
scas & ranas illis immisit, ut rebus vi-
lissimis superbia domaretur. (e) Insigne
ludibrium, quo dementatus homo de-
ludatur !

*Minutissima
animalia su-
perbiam pu-
niant, ut
confundant.*

(d) lib. Sap.
Exod. c. 34.

(e) Tract. in
Joan. c. 4.

Succendit in Jacob quasi ignem flammæ devorantis in gyro.

Sermo Octavus.

Superbia deprimit, dum exaltat.

*Solyma vento
superbiæ con-
flavit sibi su-
um, quo cre-
mabatur in-
cendium.*

EXaminat maturiori indagine Rupertus Tuitiensis Abbas, parabolis tantem gemebundi Vatis querimoniam, & cur peculiari circumscriptione præsentem modificaverit periodum, sagacius inquirat; quare non dixit & succendit ignem, inquit oculatus commentator, sed succendit in Jacob quasi ignem? quid eget restrictione interpositâ limitare? anne non verus ignis erat, quo ferus Nabuzardan incendit solymam, & domum Domini in Sancto Sionis culmine incineratam devastavit? an quasi ignis erat, quo furibundus frementium Romanorum exercitus totam Judæam succendit regionem, urbes cum oppidis, templa cum ædibus, domus cum turribus circumgyrante flammicidiorum, ignivomente excidio dejiciens & comburens? legi præclaram interpretantis olympiodori explanationem, ira DEI quasi ignem accendit adversus Jacob ultorem ejus virtutem; sed apertius meo concludit proposito præmemoratus Pater, ergo illud vult intelligi quod civitas illa vento superbiæ suæ, quasi ignem conflando, gentium contra se odia concitaverit, & ille fuerit quasi ignis flammæ devorantis in gyro; pyram dixeris absque lignorum strue, se solâ instruentem incendia succendentem, mortalium commercia exurentem, solidissima fœderatorum amicorum confortia incinerantem, sublimia virtutum propugnacula, devastantem solidissima robustissima enarceatis ædificia, labefactantem profundissima subterraneæ humilitatis fundamenta. Obscurant flagitiorum cæterorum aliqua fulgorem radiantis innocentiae, hoc pænitus totam candoris pulchritudinem denigrat, sunt alia, quæ fortitudinis vires debilitant, hæc totam roboris substantiam enervat; sunt alia, quæ maturitatem prudentiæ, aut præcipitante præproperi furoris impetu alienant, aut contaminante violentæ libidinis vomitu deturpant, hæc suæ elationis delirio infascinatam penitus

*Alia vitia a-
nimæ parti-
cularem in-
ferunt rui-
nam, super-
bia totalem.*

dementat; sunt alia, quæ sinuosis excidij scopulis incuriam nonnihil temperantiam exponunt, hæc opprimentibus suæ ambitionis fluctibus eandem penitus conquassat; sunt alia, quæ sancti timoris anchoram à navigante anima, securitate nimiam elongant, hæc fluctuantem in charybdibus phaselum, ut pereat, hoc salutari metu spoliatur, & temerariam præsumptione aggravat, ut succumbat. Confœderatur in unam Israël perniciem triplex exercitus, si nationum distingvantur territoria, sed unus si conjurata iniquitatis ferocitas attendatur; Ascendunt in fructuosam germinantis Judææ provinciam vernali tempore, quo nondum seges in spicam exiliat, sed maturanda citius sub benefici solis radio proserpit. Cùmque sævisset Israël, ascendebat Madian & Amalec, cæterique orientalium nationum, & apud eos figentes tentoria, sicut erant in herbis, cuncta vastabant. (a) Ferox immanitas! sed forsitan barbaris ignoscenda; ager invaditur, priusquam spica maturetur, non enim invitæ humanæ prosperitatis adversarius radicata virtutis fructum præstolatur, ut auferat, sed suæ invigilans malitiæ maturitatem prævenit, nè tardius accedens suo frustretur spolio, & fortiolem sustinens resistentiam spe suâ defraudet. Sed quia in ipso irruentium inimicorum ordine, non leve latet mysterium, quo Veritatis spiritus cæcutientes Adæ filios illuminare flagitat, eundem attentiori oculo intueamur, ascendit Madian, ut infestet, nec tamen ascensu suo devastat omnia, sed ut damnificet perniciosius, conjungitur Amalecitis; uterque ad ruinandas segetes progreditur, nec tamen ambo præmeditatam stragem inferunt, donec ab orientali acie confortentur; hac accedente exitialem auspicantur interitum, & intentatam perniciem exequuntur.

Hæc tripartita irruentium barbarorum agmina in trinam damnatorum spi-

(a) Judic: 6.
v. 3.

Quod non fecit Madiam, nec Amalec, hoc effecerunt gentes orientales.

rituum distribuit aciem purpuratus Hugo, sua eorum singulis attribuit exitia, suam cuilibet appropriat malitiam, quâ fungitur, ut Israël em fame perimat, & sanctæ operationis fructibus privatum perimens invalescat. *Per Madian significantur Dæmones de avaritia tentantes, nec enim vanè hoc nomen apud Augustinum declinans iudicium, (b) vertitur, quia dum terrenæ fecunditati plus æquo coacervandæ inhiat animus, trux avaritia ad declivium iudicii mentem sollicitam inclinat, nec tamen ideo eam totaliter dementat, per Amalec significantur Dæmones qui tentant de luxuria, veruntamen quia Apostolico declarante oraculo, qui fornicatur, in corpus suum peccat. (c) Et Clarevallensis Bernardi testimonio, luxuria flagitium est, avaritia spiritualis nequitia, unde illud vitium corporis, istud animæ, (d) hinc neutra totum sic inficit hominem, ut superbia, de qua continuans sic prosequitur eminentissimus Præsul, per nationes orientales significantur Dæmones, qui de superbia tentant; excedunt isti utroque præcedentes, tam ardui tentaminis atrociam, quàm sævitiâ vulneris longè crudelioris; quod enim illi tollere dissimulant, hoc totum ista abripit bonæ moralitatis, quod illi omittunt ad veritatis injicere, hoc ista infligit crudelitatis; timet prosternere magnanimum Athletam mollis luxuria, quæ licet igne libidinis inflammare soleat præcordia, & fœda lascivientium cogitationum congerie, multiplicatis velut paleis incendium nutrire, si tamen vel una lachrymantis oculi stilleret guttula, omnes libidinosi motus submerguntur in corpore, & inflammata cogitationum blandimenta exstinguntur in corde; hinc avaritiæ sociari desiderat, quæ dum aviditate suâ in peccatoris corde proficit, ardore suo ardorem lasciviæ ferocius succendit; neutra tamen audet seorsim conflagrare, minùs sibi victoriam spondere, nî utraque sub vasto castrametantis superbiæ labaro tanquam sub umbra mortis resideat, nè flammigeræ charitatis fervor exæstans, aut virtutum cæterarum acies semper lustrata, ut valeat invadere, ambas affliat, & prosternat; solius quippe arrogantiae immane hoc est ingenium, ut dum tota vitiorum progenies in mali puerperium inclinatur, ista cæterorum velut luctam despiciens, ad altiore vi-*

ctoriam anhelans, ad totius boni corruptionem colluctetur; non mea hæc, sed solidissima subtilis Augustini est eruditio, sic claustra virginum instruens, *alia quæcunque iniquitas in malis operibus exercetur, ut fiant, superbia verò bonis operibus insidiatur, ut pereant, (e) hinc licet exuas libidinem, non ideo eximeris à fatuarum Parthenone, si sponso virginum, inani contrariaris gloriâ vel vanæ laudis arrogantia adversaris; nec prodest avaritiam rejicere, dando pauperibus in solatium, quod antea arcis & cistis famulabatur in operimentum, si spernens animus fiat superbior contemnendo, quàm antea fuerat recludendo. Fuge castrensis anima, fuge aurea Madianitarum tentoria, ut his effugiens declines pariter sangvislua Amalecitarum castra, ast ubi videris ventosa Orientalis potentiae insignia, alas & pennas eripe, ut avoles involanti, nè cedas rapaci magnarum alarum aquilæ in rapinam. Vix huic insidens vehiculo aliger angelus primam fatalis belli reseram intonabat, in cælum conscendam, (f) quando jam projectus de sepulchro suo mortifer genius cogeatur præcipitatus ingemiscere, & sub jugi draconis ministerio, damnandis omnibus ancillari, singultiens & ejulans: repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquavit, (g) ad primum opprimentis superbiæ exitium repleta est voluntas pessima omnigenâ vitiorum colluvie & abundavit intellectus indefinenter ambigans, errorum omnium vicissitudine; hinc legit primam periodum Arabicus, jam enim impleta est sceleribus anima mea, & vertit secundum Hieronymum, vita mea ad infernum descendit, qui enim ab empyrea suæ conditionis patria altiùs avolare voluit, non habens ampliùs, quò ascenderet, necesse habuit, ut decidat, & lapsu validissimo in centrum tartari descendat. Egressus de sinu creatricis Omnipotentiae maternum fastidivit gremium, angelus factus non conditus, proles spuria, dum eluctari voluit ad montem testamenti.*

Exhæreditatum dixeris Ismaëlem, quem Sara, commentatore Augustino pepererat, etsi de utero alieno, suæ tamen voluntatis suffragio, suæ petitionis voto (h) sic enim sterilis fecundo conjugii supplicabat, ingredi ad ancillam meam, si forte saltè ex illa suscipiam filios,

(e) Reg: Monach: Epist: 109.

(f) Isa: 24. v. 13.

(g) Ps: 87. v. 4.

Voluntarius ascensus Luciferi sit actualis descensus.

(h) Serm: de emer: tom: 7.

(b) in Ps: 82.

(c) 1. Cor: 6. v. 13.

(d) de Verb: Sap:

Quod non destruit luxuria aut avaritia, hoc corrumpit superbia.

(i) Gen: 16.
v. 2.

Israël ex hæ-
reditatus ob
superbiam,
Agar fuit i-
dea Luciferi
dejecti de cœ-
lo.

lios, (i) & quia jam tunc vir non ha-
buerat potestatem corporis sui sed mu-
lier, consensit & legi disponenti, &
Saræ supplicanti; mansisset filius nî
genitrix superbivisset, dum enim ista
ancillarem cervicem erigit, hæreditati
caput frangitur, puer cum arrogante
puerpeta ejicitur, nè filius ancillæ cum
Isaac Domina filio hæreditatem adeat,
sed pereat expulsus; hoc meditans
Aurelius exclamat gemebundus, *vis nos-
se quod impediatur superbia? Ismaëlem ex-
hæredavit!* reiteratam arbitror primi lu-
sûs tragœdiam, quam conservatrix o-
mnium Sapientia priusquam in orbe ter-
rarum luderet cum filiis hominum, in
cœli area cum angelis prælusit; Eo-
dem non diffiteor, egrediebantur utero
& perduelles genij; & angeli fideles,
si solam naturæ consideres substantiam,
si partum gratiæ non attendas; at ubi
ad transcribenda hæreditatis jura absque
ullius jure deventum est, erectus est prior
omnium à parturiente superbia vilis an-
cillæ filius, posterior illustris dominæ
porphyrogenitus, & genuinus stabilis
gratiæ hæres evasit humilis angelus, u-
num dum nuncupo, tu Sanctæ Char-
tatis coadunationem recogita, quâ adu-
nante tota beatarum mentium conge-
ries in unum unius gratiæ partum pro-
filivit, dum pariter universa filiorum
confusionis colluvies ejicebatur in soli-
tudinem, nunquam ad patriam reditu-
ra, semper à primogenituræ hæredita-
te segreganda, nec unquam posthæc in-
ter filios computanda, hoc primum
& grande malum prima parturiit super-
bia, malorum omnium prægnans puer-
pera, væ hujus ancillæ filio, ejicitur à
fratrum consortio, & primogenituræ
privilegio, spoliatur. Oderat ipse cum
adhærente sibi perduellium creaturarum
agmine æqualitatem sub Conditoris im-
perio, sub imperante DEO, quid arro-
gantius? & hinc ambierat imponere
socijs dominationem suam pro domi-
nantium Domino, pro dominante DEO,
sicque deserto sui esse principio, cui u-
ni totâ debebat propensione inhærere,
sibi suisque quodammodo esse & fieri prin-
cipium ambiebat. Feliciores illi, quia
prudentiores, lucis & risus filij, irradian-
tis gratiæ perseverantes genij, dum se
collegiali homagio suo subjicientes Crea-
tori, non ad se ipsos, quod est super-
biæ, sed ad altissimum, quod fuerat
obedientiæ, se converterunt; & quia

humilitas hos fecit subditos supremo
Numini, quò nihil est superius, exal-
tavit eos, quos mancipavit, humiliando
sublimavit, & sublimando humiliavit.
Respexerat subjectionem commilitonum
elatio, & ideò avulsit eos ab excelsò,
quo nequit esse excelsior, proinde de-
ciderunt, & recedendo à superiore,
quo nemo est superior, corruerunt ad
inferiora terræ, in infimis evadentes;
quorum plangens interitum Psalmista
regius, plorat subtiliter, *dejecisti eos, dum
allevarentur, (l) legit Arabs, ad elevationem* (l) Ps: 72, v. 18.
eorum prostrasti eos, & vertit sublimiter
Augustinus, *dejecisti eos, dum extollerentur,*
reciprocā insinuans simultatem, ut mu-
tuâ causalitate prodeant, induxit quip-
pe se ipsâ dejectionem extollentia, de-
jectio comitabatur nexu inseparabili e-
lationem, *cum extollerentur tunc dejecti*
sunt ipsum quippe extolli jam dejici est,
concludit excelsus Afer (m) Hæc sunt (m) Lib. 14. de
ascendentis & decidentis superbiæ lu-
dibria, cujus si quæris symbola in igne
fumus est, quo scandit altius minora-
tur tenuius; in aquis bulla est, quo
intumescit amplius, eò celerius evane-
scit; in terra vapor est, quo dilatatur
vastius extenuatur subtilius, in igne flam-
ma est quò peregrinatur longius eò fa-
cilis exinanitur. Et utinam hæc sola
forent discrimina superbiorum, velox
exinanitio, felix foret destructio, sed
quia ad perennaturæ calamitatis inde-
finentem circinum rotatur, non habet
amplius ubi incipiat, nec restat ubi de-
sinat, semper in pœnis absque termino,
sinè vel minimo remissionis cruciatûs
interstitio eadem semper intensione in-
defectibili in tormento.

Quam ærumnarum congeriem unâ
compendiat periodo exclamans Ambro-
sius, *inter omnes lapsus hominum, inter
omnia commissa peccantium nulla est gra-
vior quàm superbiorum ruina!* (n) nec (n) Epist: 33. ad
indiget longinquis confirmari authorum
testimonijs vel peregrinis rationibus
comprobari; aut enim inflatur animus
cupiditate peculiaris arrogantia quâ
impellente appetit omnibus antefere-
ri, & ordinatricem omnium injuriat
Providentiam quæ omnia gubernans
fortiter, disponit svaviter universa;
aut refutato Conditoris auxilio (nil
entium creatorum proflire valet ex pos-
sibilitatis atrio, sinè quo conservante
nulla creaturarum ordini jam inserta,
po-

Exaltatio su-
perborum est
simul eorum
oppressio.

(m) Lib. 14. de
Civitate: c. 13.

(n) Epist: 33. ad
Dionysium.

Sibilatio DEI
est inspiratio
Spiritus sancti.

Inspirabat
DEUS, Assy-
rijs, ut Ju-
dam affli-
gant.
(p) Exod. 2.
7. 24.

potest à reditu in nihilum cohiberi) sua suæ virtutis efficaciam contendit præsumenter conficere, quod tamen sine ipso nec fieri nec factum poterit conservari, hæc utraque temeritas gravissimam supremo Numini infert injuriam, quasi hæc animata limi statua, haberet, unde suam extolleret præcellentiam, si naturarum author eidem illa non contulisset munera, in quibus gloriatur, quasi non accepisset! quod tamen à participatione sua sic alienum est, ut esse DEI opus si defineret, quantocyus inter non entia periret. O si liceret pro hujuscemodi deliro Adæ filio, & dementato perduellium angelorum pedissequo, injuriatum Conditorum deprecari, o quam optare liberet ac apprecari, ut impleatur vaticinantis Isaïæ præsagium, imò impletum sæpius, iteretur, *sibilabit Dominus muscæ, quæ est in extremo fluminum Ægypti, & api, quæ est in terra Assur, & venient, & requiescent omnes in torrentibus vallium.* (o) Novi literalem quorundam commentatorum explanationem eò collimare, ut comminatus fuisse exercituum Dominus videatur, inspiraturum se imbecilibus Ægyptiacæ barbariei populis, qui muscæ instar immundo sacrificantis Idololatriæ sanguini insidebant, ut hostilem in aciem lunentur contra Judam, quemadmodum, impurus muscarum cumulus ad sibilum congregatur & pariter Assyrijs, tyrannide ferocibus, nec non Chaldæis gentibus (quarum arma sagittæ sunt, & lanceæ tanquam aculeata apium jacula) se præcepturum, ut ulciscantur offensi Conditoris injuriam, & vindicent malitiam fœdifragi Israël. Sed nos Christianorum deplorantes perfidiam, in musca sollicitam curarum sæculi importunitatem meditemur, quæ totam castigandæ Ægypti regiam suâ inquietudine exagitavit, quando *venit musca gravissima in domos Pharaonis & servorum ejus.* (p) Subjungit commentatrix glossa, *id est insolentes curæ carnalium desideriorum*, quæ animant frementem superbi prætendentis animum ad dignitatum insulas, quæ urgent mentem turbidam, ad ministeriorum laqueos, quæ jactant inquietum carnalis mancipij spiritum in seductorias inanis gloriæ muscipulas, in præcipitia hiantium periculorum. Apem circumspice & genuinum circumvolitantis superbiæ symbolum attende, nec enim quamcunque

vaticinans Propheta allegat in similitudinem, sed eam, quæ in Assyriorum territorio juxta turgentes voluptatum alveos, juxta impetuosos torrentes rupium, juxta lascivientes lacunas sordium commoratur. Est Assur juxta elucubrationem Hugonis potentum curia, *ubi regnat proditio & simul adulatio*; Assur quippe *insidiarius* vertitur, ut adulatorum simulatio ut proditorum crudelis dissimulatio in hac barbarorum tyrannide adumbretur; est Assur itaque tyrannifantis superbiæ & patria & regia, cujus infamis tot filiarum puerperæ si genium discutere, si satagis dolosam rabiem explorare, in ore favum invenies, in quavis syllaba verborum mellifluum ut infascinet in cauda aculeum, in opere experieris cuspidem, quâ infascinatam semel animam trucidet, quam acri vulnere, experta est & hodieum pars tertia militiæ cœlestis insanabiliter sauciata, infructuosus ululatus effatur. Sed quia viatorum voluntas est adhuc ambulatoria, huic muscæ, & api huic sibilat Dominus, dum spirans, ubi vult DEI Spiritus, inspirat reditum, ut descendat à lateribus frigidi Aquilonis, & ambulare incipiat in medio, ubi humilitatis centrum, non solum superbiæ voluptatis est, in medio ignitorum lapidum, à quibus fugiens apostata ne sanctæ charitatis ustularetur ardoribus, erupit, nunquam impofterum rediturus; fatali casu decidit, nunquam ad sanctæ Sionis montana ascensurus; sibilabit muscæ Dominus, qui etiam rebelles novit compescere voluntates, quandoque in sibilo auræ tenuis, nonnunquam in spiritu vehementi, utroque tamen sibilat spiritus bonus, ut reducat avolantem, ut deducat mellificantem in viam rectam.

Musca est
symbolum in-
quietarum &
arrogantium
cogitationum,
apis vero As-
syria est Idææ
superbiæ.

Sed quid amabo muscæ strepitanti & api volitanti, illi tubificæ isti florilegæ, illi obstreperæ, isti svavisonæ, illi despiciæ, isti mellificæ conventionis mutua est commune? an forsam utraque eodem eget sibilo? ambæ profectò indigent ad montuosam promissionis terram erigi, nî velint inter paludes suorum fluminum inter voluptuosos sinus superbiæ contabescere, aut etiam in arido caducæ vanitatis pulvere interire. Sibilat igitur labium gratiæ, ut musca, arrogans scilicet cogitatio, sollicitans simulatio de sinuoso nocte-

Licet apis
virgo sit a-
pu d Assyrios
tamen, hoc
est, in terra
elationis ne-
quit mellifi-
care.

(q) lib: 1. de
sacr: Dom:
pass:

Apis quiescit
in torrentibus
vallium,
quando ani-
ma vacat hu-
militati.

(r) Ps. 54. v. 7.

scentis Ægypti flumine avolans, advo-
let, sese api Assyriæ, hoc est elatæ so-
ciali fœdere jungat; non mea, sed
laudunensis olim Præfulis clarissima hæc
est anagogia; *Apis virgo est*, subtilem
revolvite moralitatem Drogonis Episco-
pi Ostiensis, sed quamdiu est in terra
Assur (hoc est elationis) mel non potest o-
perari, sola enim promissionis terra lacte
& melle fluit, sibilante ergo gratiâ, mu-
sca & apis conveniunt; verum quod fœ-
deris emolumento, quonam conjuncti-
onis, quod sibilantis spiritus mysterio,
quo disponentis cœli patrocínio, quo
mutuæ reciprocationis incremento? ad-
jungit inquietis mentibus grande sola-
tium, spondet tempestuosis cordibus
felix auspiciū, offert connubiali ha-
rum aligerarum commercio sponsalem
Thalamum, ut simul in torrentibus val-
lium requiescant, quid hac crystallo
mundius, quid quiescenti dulcius, quam
in convallibus quiescere, quam in tor-
rentibus, anxij cogitationum curis sva-
viter indormire? *torrentes vallium disci-
plinæ sunt humilitas*, (q) si quiescentem,
si dormientem, tam muscam intueri,
quàm apem ex Assur avolantem deside-
ras experiri, illam vide mulierem de
qua ad unum conticescentis verbi sibi-
lum, septem Ægypti flumina expelle-
bantur, vide jacentem in torrente val-
lium, & si retrò stantem minus vales
discernere, cerne utrumque JESU pe-
dem, si tamen eundem licet cernere,
immersum torrenti lachrymarum; vix
sibilavit auceps providus huic api Assy-
riæ, quando non invitata ad epulas con-
vivantium involavit triclinium, ad JESU
pedes advolans, & binos sed lachry-
mantes oculos, effundens ac distillans,
ut caput sponsi denuo repleretur rore,
& cincini ejus guttis noctium; at ubi
affectus vehementior incanduit amor-
que exuberans se diffudit, stratis in
somnum sanctæ dilectionis affectibus
quievit in torrentibus vallium, angeli-
co posthac aligerorum paranimphorum
obsequio exaltanda. An non corona-
to tunc sibilavit principi, quando in-
gemuit volens quiescere, sed in tor-
rentibus imarum vallium solymæus
psaltes, *quis dabit mihi pennas sicut co-
lumbæ & volabo & requiescam*, (r) istam
videlicet prævolaturus, quæ adgenicu-
lata JESU pedibus tanquam columba la-
cte lota, juxta fluentia plenissima qui-
escens dulciter residebat; non sufficit

præpropero viatori in via pacis ambu-
lare, sed flagitat aligero sociatus ag-
mini avolare; utque gementis vocem,
noveris esse dolentis quærimoniā a-
las columbæ postulat, ut ipsa figurali
imagine amicum sibi exprimat gemitum,
& candidum sui amoris balneum
à lachrymis esse insinuet oriundum;
sed forsā aliorum plangebant scelera,
qui propria jam dudum deplorabat;
aliorum fortassis infirmatus infirmitate
doluit peregrina afflictione non propria
conturbatus ingemuit aliena devitatu-
rus scandala, ad auream deserti auram
aviditate sanctā sanctus aspirat animus,
ut manens in solitudine quiescat? de-
siderabat Arnobio explanante pennas a-
nimi in Spiritu Sancto accipere provi-
dus puer Domini, sicut columbæ de-
scendentibus de cœlo, & fugiendo e-
volare inimicorum manibus, longè am-
biebat procedere, & fugere à peccato;
illud est singularis desiderij peculiare
mysterium, quod descendantibus de
bipatientibus cœli valvis, non ascenden-
tis in cœlum columbæ volatum æmu-
letur.

Illi fortassis crimini, quod declina-
re voluit, descensu potius effugitur,
quàm ascensu? ita plenè, nec enim
suæ adversabatur innocentiae crimen cru-
delius, nec suæ reluctabatur sanctimo-
niæ agmen validius, nullus ex hosti-
bus erat validior, nullus assilientium i-
nimicorum erat callidior, quàm illud
inter flagitia atrocissimum, de quo sup-
plicabundus ingemiscebat, *si mei non fue-
rint dominati, tunc immaculatus ero, &
emundabor à delicto maximo*. (s) Legit
ut assolet subtiliter Cajetanus, *tunc per-
ficior à rebellionē magna*, ipsa insinuatæ
perduellionis notā indigitans latentis
vitij qualitatem; nec enim nisi justæ
subjectionis impatiens, traditoris mini-
sterium exhibet, nec nisi subesse fa-
stidiens sit perduellis Domino præci-
pienti; iniquitati servus nequam sub-
jicitur, cujus dominium concupivit, sed
brevis ejus detestatur imperium, cujus
tyrannidem experitur; non dominaba-
tur Davidi aliena perversitas, & ideo à
delictorum maximo evasit intemeratus,
nec est, quod studiosā investigetur so-
licitudine, quodnam hoc maximum sit
inter scelera, non aliud ab eo assignat
Augustinus, quod ex angelo fecit dia-
bolum, *magnum hoc delictum est, & ca-*

Peccatum
maximum est,
peccatum su-
perbiæ, quod
ex angelo fe-
cit diabolum.

put atque causa omnium delictorum, dum enim dedignaretur futuro hominum capiti, collum subdere, apostatare cepit à DEO, Christi capite, factus & ipse caput, sed omnium reproborum; fugit ut huic effugiat flagitio, ut evadat à delictorum maximo, id est à peccato superbæ, elucidante Carenfi, quo peccavit Diabolus qui primò per superbiam DEUM dereliquit; & forsan ideo delictum dicitur, quia committitur à peccatore DEUM derelinquente; quid nî sit maximum quòd est principium perditionis nostræ, evidentissimum reprobationis indicium, nec enim nostrorum retributor meritum, alium quàm populum humilem salvum facere, & superbiorum oculos decrevit humiliare; hæc enim est oculorum diversitas, in DEO humili, & angelo arrogante, quòd ille contempletur, humiles ut protegat, iste sublimes intueatur, ut sublimatos altius, præcipitet profundius, in ruinam; est enim ambitiosus leviathan iste, qui per oculos quasi quasdam fenestras respicit, & quinam suo mancipentur dominio ex oculis recognoscit; & ideo singularis ferocitas superbientis intuitus eidem attribuitur, dum hoc epitheto inter patientis viri volumina insignitur, *omne sublime videt*, (r) legit Theodoretus, *omnem superbum inspiciet*, non ut ascendentem progressum impediat, sed ut progredientem ulterius promoveat, ut impudentius ascendat, sicque sedens in Aquilonis lateribus quasi de sublimi omnes despiciat, superioribus eminentiæ gradum invideat, æqualibus elatione mentis impari antecellat. Hinc apud eundem Jobum de superbi-ente oculo præmittitur, *sub ipso erunt radij solis*, illius scilicet quem rotundum sola gyrat justitia, quem suo fulgore splendidum clarificat intemeratæ puritatis serenitas, quem suis inflammant ardoribus immaculata charitas, illius inquam solis radij suis mancipantur affectibus, suis veluti pedibus substernuntur, de quo illuminatus profitetur Siracides, *homo sanctus in sapientia manet sicut sol*, (u) nec lumen instructionis deferens, nec contemplationis dulcedinem amittens; sub arrogante igitur oculo sunt solis radij, explanat purpuratus Hugo, dum sapientes, qui intra Ecclesiam acumina sapientiæ quasi lucis radios videbantur spargere, & per au-

toritatem regiminis, sicut sol desuper respondere à superbiente animo reji- ciuntur instar caliginis, & quasi tenebrarum filij à cæcutiente hoc præsumpto lucis filio, inter suarum cogitationum concilia redarguntur.

Nec admireris velim, caligantem dementatæ mentis oculum, inquietatum à radiosa sanctorum gloriâ, conturbatum à solari justorum eminentiâ, superbi corrivalis animum scrutare, cuius quænam sit requies septuaginta commentantur interpretes, dum substratos solis radios altivolis hisce oculis hac versione perscrutantur, *lectus ejus obelisci acuti*; cuspidibus pyramidum sua innititur requies, & obeliscorum apici quasi substratus sibi foret thalamus, affigitur, pungi dissimulans, si modò altior incumbat; sauciari sustinens, si modò elatus superbæ mentis oculus omnem sublimitatis alienæ celsitudinem sibi substratam cogitet, si modò in arrogata vanæ apprehensionis inanitate evanescat; depravatus siquidem stultæ imaginationis intuitus, dum sapientes quoslibet ac cæteris insigniùs eruditos suis adgeniculatos vestigijs meditatur, subtilem illorum intelligentiam, à sua ipsa longè superexcedi prudentia, fallaciter arbitratur; sed si insipientes hujusmodi Adæ filij perspicaciori acie forent præditi, ni illudenti cogitatui se ipsos familiari nimium temeritate subjicerent, nisi terrena saperent, & sola, quæ suæ videntur ambitioni sublimia considerarent, quàm fallax eorum sit intuitus animadverterent, quàmque vicinus suo ascensui sit interitus, præviderent. Spectaverat aliquando sed trepidante palpebrâ & flebili pupillâ, extaticus Johannes deciduam cælo stellam, ab empyreæ beatitatis regia exulantem, ad ultima terræ limina præscriptam, terrenis limosæ voluptatis sectatoribus, coinquinatis terrestrium deliciarum amatoribus dominaturam; erat videlicet idemet inaugurandus tenebrarum princeps, quem viderat quasi fulgur de cælo cadentem, sublimis ille oculus, quem nullum latet secretum; utque potestas ejus quâ pollet super impios iisdem innotescat, *data est ei clavis putei abyssi*, (x) non quidem ut apertum clauderet, sed ut occlusum aperiret. Legi præclaram Mediolanensis Ambrosij elucubrationem, in stella hæ-

dum se super justos exaltat.

jacet super obeliscos, quorum cuspidibus sauciatur.

(x) Apoc: 9. v. 1.

Superbi ex
mutibus ocu-
lorum digno-
suntur.

(r) Job: 41.
v. 25.

(u) Eccl: 27.
v. 12.

Superbus sibi
solis radios
substernit,

reslarcham considerantis, qui tunc de cœlo in terram decidit, quando præcisus ab Ecclesia, se reproborum corpori sociavit; si perduelles fidei desertores, tunc abyssi puteum reserarunt, quando ad proferendam suorum dagmatum fallaciam os impium aperuerunt; è cujus abyssali voragine fumus sicut fornacis magnæ evaporabat, quando mendax ipsorum iniquitas quasi flante exagitata vento, ad sanctorum Doctorum sapientiam evanescebat. Consimilis est Augustini elucidatio, qui corpus ex peccatoribus aggregatum in decidente stella contemplatur, quæ tunc de Cœlo corruit, quando peccator populus ab Ecclesia recessit, clavim obtinuit abyssi, dum potestatem aperiendi cor suum habuit, in quo diabolus delegatus, non compescatur ut faciat voluntatem suam:

Qui recedit
ab Ecclesia
est stella cœ-
lo decidua.

(y) Hom. 7. in
Apoc:

(y) nec obscuratum fuisse solem admirare, peccata quippe malorum & superborum hominum, innumerâ velut suorum multitudine obtenebrant Ecclesiam, & tenuem justorum aciem ingenti reproborum exercitu obscurant, ut vix eorum sanctitas tot inter impios elucescat. Expendit moralis Hugo rebellem luciferum qui manè oriebatur in præcipitato sydere, quem tunc factum arbitratur clavigerum abyssi, quando potentiam nocendi vel dominandi super eos consequebatur, ab ultrice humanarum prævaricationum Justitia, qui in profundum suorum scelestorum demersi contemnunt Judicem, explodunt vindicem, se ipsos adeò leviter ponderant, sic pretij nullius æstimant, ut vendat pro vili obolo avarus animam, perdat pro voluptate momentanea libidinosus æternitatem perennaturæ jucunditatis in gaudiorum patria, commutet ambitiosus bonorum helluo pro brevi vanarum laudum enchyridio, pro modico terrenæ dignitatis aucupio, pro vertum noso humanæ existimationis ludibrio participandæ Deitatis gloriam, triumphantis Ecclesiæ proëminentiam, regalem supernorum civium dignitatem, incomparabilem coronandorum capitum felicitatem; qui nundinales illudentis mundi moriones, quia tenebris obscuratum habent intellectum, infames filij tenebrarum abyssum inferi repræsentant, qui dum per diabolicæ potestatis usum reseratur, ascendit fumus putei sicut fornacis magnæ, seu dein evaporantem pravi doctoris malitiam

Diabolus est
claviger A-
byssi.

intelligas in erudiendo, seu lascivientis lingvæ virulentam subaudias impudentiam in colloquendo, seu flammivomam blasphemiarum recogites proterviam in maledicendo, seu inverecundam consideres falsidicorum audaciam in detrahendo, seu abominandam discutias consuetudinem in mentiando.

Ascendit fumosus iniquitatum vapor, evaporat coagmentata impietas per præsumptionem in montem superbiæ, adjungit Carensis commentator, quæ prius quasi in valle profunda latebat in corde; illi conformiter vaticinantis Isaia prælagio, de radice colubri egredietur regulus, (z) & semen ejus absorbens volucres, de cogitatione videlicet impia perfidum protulerat eloquium, cujus scandalizante malitiâ, sublimis interdum anima, quæ inter cœli sydera nificare videbatur, lamentabiliter deglutitur! non enim morsu perimit regulus, sed primo halitu consumit; dum quippe aërem venenoso flamine afficit, quidquid remotum etiam exhalando contigerit, à respiratione lethifera quantocyus contabescit; sic prava cogitatio lingvam ad depravatum stimulat proloquium, quo veluti tabifico intoxicantis reguli halitu incuria dissimulantis animæ afflatur innocentia, & nisi applicato celeriter antidoto infascinata subvenias, irremedicabiliter trucidatur. Sed nunc ad puteum redeamus, seraphicam Bernardini senensis interpretationem percepturi; qui & abominandam nigrescentis fumi atredinem considerans, & fœdam evaporantis turpitudinem combinans, dum breviter scandentem sed levius se dissipantem enucleat, adæquatam superbæ mentis imaginem appellat; *superbia est fumus ille: in quacunque enim mente superbia diaboli viget radios solis divinæ sapientiæ ab ea præscindit, & puritatem ejus, quæ sicut aër, pervia debet esse radijs sapientiæ DEI, obtenebrat seu obscurat:* (a) quid fumo evanescente vanius, qui dum machinatur ascendere, ipso in exitu dissipatur? quid superbiente arrogantia est inanius, quæ dum altivola de se sublimiter cogitat, in primo passu titubat, ipso sui ascensûs in exordio vacillat? vix sacre Genesis hystoriographus enunciare cœperat, gigantes erant super terram in diebus illis, (b) quando Hebræa versio jam concla-

(z) Is: 14: v. 29

Superbia est
fumus obscu-
rans radios
Sapientiæ
Divinæ.

(b) Gen: 6. v. 4

ma-

maverat, *erant cadentes super terram.* Erant immanes corpore (definit hæc monstrosa germina literalis Hugo) superbi viribus, inconditi moribus, subiungit autem illico moralis, *per quos rectè significantur amatores terrenorum, qui revera dicuntur cadentes, quantumque isti ascendunt in oculis mundi, magis cadunt in conspectu DEI,* quid fumo adumbretur similius, quid adæquatiùs æquiparetur? est genuina fumi proprietas spectatorum oculos lædere & oculorum aciem læciare, sic & falsiloqua mentientis superbiæ prodigia, quæ sanctitatis speciem suæ non rarò arrogant malitiæ (ipsos sanctarum mentium oculos caliginosâ ambiguae suspensionis dubietate cruciant & confundunt, dum dissimulatam perpetrationem nequitiae vix penetrant, & simulationem iustitiæ ad tempus aliquod non agnitam commendant; dum enim superbiens astutia latentem arrogantiam gravitatis velamine vel zeli integritate palliat, fastûs malitiam ab innocuis columbinæ simplicitatis obtutibus occultat ! assumit quippe ardentis flammæ speciem, mentitur zelosæ charitatis effigiem, ut furibundæ immanitatis suæ abscondat rabiem, & obscurantis fumi exerceat operationem. Est alia evaporantis fumi qualitas, huic infernalis puerperæ abortivo congenita, vel saltem inseparabili conjunctionis vinculo annexa; fumus intentos suorum spectatorum involans oculos, elicit lachrymas, ut flere indispensabiliter compellaris, si perspicaciori intuitu eundem videre niteris, & cernere conaris; ah quantas fumosa evanescentis superbiæ inanitas expressit lachrymas, illius oculis, qui ruinandam deploravit solymam, dum suæ cognitionis nesciam prævidit ruinandam ! qui unigenitus æterni Patris, ancillæ fieri voluit filius, & manens magnus super omnia, per omnia æqualis Genitori, non dubitavit paulò minus ab angelis minorari, ut arrogantem angelum humanæ potestatis pedibus subjugaret, qui magnus inter sublimes angelos à Conditore omnium conditus, eluctari voluit, super omnia sublimatus; vociferabatur iste suæ felicitatis prædo iste suæ ambitionis præco, *in celum conscendam,* sed replicabat ille inclinans cœlos, & descendens, *infixus sum in limo profundi, & non*

est substantia, (b) id est, ad paupertatem pervenit, commentatore Augustino, quando pauper, & dolens infligebatur, affigebatur, elevabatur, & exaltabatur simul, sed crucifixus in monte.

Ululat ille protervus angelorum traditor, *sedebo in monte testamenti in lateribus Aquilonis,* prædicat iste Magister discipulis, veritas adhuc mendacibus filiis hominum prædicat, *ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat, (c)* non tantum quia in præsentis suis ministrabat commensalibus fercula gratiæ, administraturus in futuro fercula gloriæ, sed quasi dicat, *ego ministro vobis qui tamen non minor sed major sum vobis, ministri stare est non sedere, stare quippe ad laborem operis pertinet, Gregorio moralisante, & ad pugnae necessitatem, (d)* Apostolico animantis agonothetæ conformiter oraculo, *state ergo succincti lumbos vestros in veritate, (e) & induiti lorica iustitiæ.* Suos proinde propugnaturus, & simul eruditurus stantem ministrum exhibet, non residentem Dominum, quantumvis dominantium fuerit Dominus, repræsentat; sedere quiescentis est, ac præsentis, quid mirum, si primo exanimatus luctamine corruit, qui adhuc in locò prælij & laboris positus, adhuc obambulans viator sedere voluit, & cæteris præsidere. Sed urget instantius invidus fratrum commilito, impatiens corrivalis, *supra astra DEI exaltabo solium meum,* dum iste exinaniturus semetipsum formamque servi suscepturus, suum sese insinuat per Prophetam, *aruit tanquam testa virtus mea, (f)* ut testam solides, ignem exhibeas, est necesse, virtus proinde Redemptoris tanquam testa exaruit, quia assumptam nostræ mortalitatis carnem ex ardentissima amorosissimæ passionis suæ tribulatione corroboravit. Eluctatur sublimius infamis Apostata, nec primò Seraphinorum contentatus subsellio, reclamat, *ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo,* dum iste non rapinam arbitratus esse se æqualem DEO, coronatum suæ mentis interpretem, ut suo loqueretur pro capite, constituit sic psallentem, *ego autem sum vermis & non homo, opprobrium hominum, & abjectio plebis, (g) non homo, quia in principio erat Verbum, & tamen vermis*

(b) Ps. 68. v. 3.

(c) Luc. 22. v. 27.

(d) lib. 2. in 1. Reg.

(e) ad Ephes. 6. v. 14.

(f) Ps. 21. v. 16.

(g) Ps. 21. v. 7.

Gigantes dicuntur cadentes, quia superbi, dum se in altum erigunt, cadunt.

Fumus superbiæ exprimit lachrymas, cruciat oculos.

(a) Is. 14. v. 13.

Superbia diaboli & sequacium ejus, elicit amaras lachrymas ex oculis Redemptoris.

(h) Exposit: 1. in Ps: 21.

(i) lib: 34. moral: c. 18.

Humiliavit se DEUS, ne ultra homo superbiat.

finē virili semine incarnatus ; ego filius DEI consubstantialis Patri, ita viliter superbientium Phariseorum criminibus, proterentium carnificum pedibus, præcipientium Pontificum nutibus conculcor ut vermis ; verū tenerimus iste ligni vermiculus, quo nihil mollius si tangitur, sed nihil eodem tangente durius, si quis ab eo feriat ; est ipse patiens redditor in patiēdo exhibens mollitiem, duritiem in reddendo ; quid mollius hac facie, in quam Judæus exspuens, nihil sustinuit adversitatis ? quam cædens colaphus ut contemptibilem nihil expertus est sinistra retributionis ? vermem non hominem exhibuit, qui potens ferientem cedere non cecidit, factus legente Tertuliano ignominia & nullificamen populi, quo fine tollerantis ? quā patientis intentione ? respondet homo pro non homine, pro DEO Augustinus, ego propriē JESUS Christus finē semine in carne natus sum, ut essem in homine, ultra homines, sed sub velamine nē videretur, sub abscondente mortalitatis umbraculo, nē forsā à cæteris Adæ filijs discerneretur, ut vel sic dignaretur intrari humana superbia humilitatem meam ; (h) denique qui in medio ignitorum lapidum ambulare fastidivit in fumum evanuit, quando factus rex super universos filios superbiæ, de arrogato Deitatis solio in tenebrarum regiam præcipitatus ruit, qui quantum afflictivi doloris intulerit, quas lachrymas ex vermis hujus oculis expresserit, ut magnus Papa Gregorius adumbret, hac brevi compendiat periodo immensam myriadem ærumnarum ; ad hoc namque unigenitus DEI Filius formam infirmitatis nostræ suscepit, ad hoc invisibilis non solum visibilis, sed etiam despectus apparuit, ad hoc contumeliarum ludibria irrisorum opprobria, passionūque tormenta toleravit, ut superbum non esse hominem doceret humilis DEUS, (i) invasit namque fumus iste, siccas humanitatis stipulas, & quia incarnatus Conditor aridæ carnis fœnum assumpserat, istius fumi non quidem fœdam nigredinem, sed tamen evaporantem calamitatum nostrarum amaritudinem debuit tolerare.

Excruciabat igitur plorantes DEI hominis oculos ambitiosa impij spiritus superbia, quæ dum primum ad acerbissimas usque lachrymas intoxicavit hominem, effecit lachrymari DEUM, propter hoc

magnum superbiæ peccatum DEUS humilis venit, iste ingens morbus animarum, omnipotentem Medicum de cælo deduxit, usque ad formam servi humiliavit, contumelijs egit, ligno suspendit, ut per salutem tantæ medicinae curetur hic tumor, subscribit Augustinus ; (l) immanem dixeris afflantis fumi violentiam, quem dum extinctus beatæ lucis angelus diffundit, dum avidos fumosi parentis filios velut ollas succensas atque ferventes, denigrat pestifera ipsius exhalatio, etiam illum qui venit ignem humillimæ charitatis in terram mittere ut accendatur, invadit, non ut exæstuantem pijsimi amoris sui candorem exstingvat sed ut amaras ex flammis lachrymas promat ; hanc sanciantem oculos evaporantis fumi hujus violentiam, hanc infrunitam exhalantis superbiæ sævitiam, condigno ut lancinaret anathemate apud Ezechielem ultrix Justitia, prævaricatricis Solymæ arrogantiam æquiparat Sodomitarum flagitio, quid dici valeat detestabilius ? horret ad solam vocem Sodomæ cum aure animus, ambo ad nomen Solymæ delectantur ; quem enim non oblectet oculum desiderata pacis visio, quem non excruciet flammivomæ everisionis ultio ? felix illius urbis aula ! ter fortunatus incola ! infelix totius Pentapolis advena ! sit enim angelicus licet spiritus qui violari non sustinet, violentabatur à phrenetica illorum civium ferocitate. Est tamen irrevocabilis sententia æquissimi conditoris ore prophetico pronunciata, hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ superbia, saturitas panis, & abundantia. (m) Sorem nuncupat pessimæ meretricis, quasi sororio corrupti sanguinis conjungerentur vinculo, sanctificando flagitiosæ, abominationis angulo, cum luxuriantis lasciviæ prostibulo, cum horrisono profanatæ telluris lupanari, quid Salomonis lectulo, quem sexaginta fortes ambiunt, cum strato veneris, quem effœminati Adonides cum ampla omnigenorum scelerum acie circumdant ? Illi reginæ urbium, forti velut mulieri à suo rege sponsoque applauditur, fortitudo & decor indumentum ejus, (n) hæc quippe ab Heroum suorum operibus evasit fulgida ad decorem, & ex iteratis toties impugnantium adversitatum assultibus veluti veste ferreâ supportantis tolerantia loricata ad fortitudinem, vinci nescia, ignara enervari. Istam

(l) in Psal: 18.

Solyma videtur diabolice traliter opposita Sodomæ.

(m) Ezech: 16 v. 49.

Solyma fortis mulier, Sodomæ leve prostibulum.

(n) Prov: 31 v. 25.

idem

(o) Prov. 5.
7.3.
idem perstringit Salomon, dum suo sva-
det discipulo, infamem filiam declina-
re, *favus distillans labia meretricis, & ni-
tidius oleo guttur ejus*, (o) in favo sedu-
triciis svavitas, in distillatione volu-
ptatum affluentia innuitur, quæ utra-
que in plateis Sodomæ superabundasse
reperitur, arriserat infatuata svavitas,
flore divitiarum inungebatur dulcedine
deliciarum, effœminabatur varietate il-
lecebrarum, gloriabatur in libertate la-
sciviarum. Et hanc immanem, hanc
furibundam tygridem, sororem nuncu-
pat Solymæ illuminatus Ezechiel in An-
gustissimæ Trinitatis consistorio præno-
minatam? est genuina commentato-
rum periphrasis, immundam perverso-
rum Christianorum colluviem in redar-
guta cœlitus Solyma fuisse præfigurata,
quorum si quæras genitricem, Cethea
mater est, antiqua scilicet Israëlitarum
Synagoga, si patrem investigates, Amorr-
hæus est, quo nomine gentilitas com-
pellatur; iniqua siquidem fœdifrago-
rum Christianorum congeries, non mi-
nus ex Judæis oritur, quàm ex genti-
bus suam progeniem ordiatur.

Hæc constuprata Jerusalem gemina-
rum meretricum soror est, earum al-
tera Samaria, altera verò Sodoma inti-
tulari, *quia mali fideles qui hodie sunt
in Ecclesia, habent socios in peccando, gen-
tiles modernos, qui significantur per sama-
riam, & Judæos modernos qui significan-
tur per sodomam*, explanat flagitiosæ
consanguinitatis gradum, in pari scele-
re, subtilis Hugo; utque salubrius e-
rubescat ad improprium, subjungit
gravitatem sceleris nè ignoretur, *hæc
fuit iniquitas sororis tuæ superbia*, cui tan-
quam cæterarum scaturigini prioritatem
designat præcedentiæ, subnectens po-
stea, quasi connexæ forent catenæ, huic
origini, *saturitas panis & abundantia*?
quam combinationem Gregorius confi-
derans subjungit, *apertè ostenditur, quod
idcirco salutem perdidit, quia cum super-
biæ vitio mensuram moderatæ refectio-
nis excessit*, (p) immoderata cibi concu-
piscencia quæ absque ambitiosi fastûs
contubernio mitius læderet, hujus du-
cis pedisequa, hujus iniquitatis socia
mentem interimit, omnem salutis adi-
tum præscindit; nunquam exitiosus
serpens seductam Evæ progeniem, suæ
tyrannidî comestione pomi subdidisset,
nî prius lethiferum virus superbiæ, nî

Deitatis participium seducta genitrix
ambivisset; mortis sententiam præpro-
pera edentis Jonathæ ingluvies prome-
ruit, dum degustato melle statutum
comedendi tempus antecessit, nec ta-
men mortem offensus pater intulit,
quia edulio conjuncta superbia non fu-
it, haud enim ex mellea dulcedine il-
luminati fuissent oculi degustantis, si
aliquid de excæcante fumo superbiæ in
mentis aciem evaporasset. Illud pecu-
liaris est mysterij lineamentum, quod
solyma sororis Sodomæ improprio su-
gilletur, nec tamen ei crimen luxuriæ,
quod alioquin huic effrœni belluæ erat
proprietas intimâ conjunctissimum,
imputetur; objicitur saturitas, redar-
guitur & condemnatur abundantia, li-
bido non adstruitur, lascivia reticetur;
tumidus fumantis arrogantia globus
obtruditur, qui quantò magis attollitur,
tantò diffusius inflatur, nec tamen sul-
phureus ille flamivomæ pentapolis fu-
mus arguitur, quasi non fuerit, siletur;
an fortè pluisset Dominum super sodo-
mam sulphur & ignem, non est myste-
riosa ultio, quâ eliminare statuit ma-
culam criminis ultor DEUS, dum inci-
nerare perversam carnis abominationem
justissimè decrevit? quæ enim ex fœ-
tidis corruptæ carnis oblectationibus
iniqua exarserant desideria, condignè
exuruntur sulphure, nè ultra pestiferum
belluinæ abominationis toxicum exha-
lent. Sulphureis sic involutum ignibus
respiciens Abraham, non quidem cu-
rioso incuriæ delectationis illicio, sed
providæ circumspectionis intuitu, vi-
dit ascendentem favillam de terra quasi for-
nacis fumum, (q) dum cœlum fumigat
& defluæ à regione aëris scintillæ ruti-
lant ad intuentium horrorem, ulcus lu-
xuriæ candenti velut ferro exustulari e-
guit, ut inflammatâ putredine libidi-
nosa mortalium posteritas ad castimoniam
integritatem resanetur. Sed acuratio-
r eminentissimi Carenis anagogia, non
natam ab aquis Venerem in hoc flam-
mivomente naufragio fuisse ideatam, sed
magis fumosam evanescentis superbiæ
malitiam, in fumigante hoc incendio
esse præfigurata; *Abraham est quilibet
vir justus*, inquit subtilis Hugo, *qui mun-
dum intuetur, nec videt de illo ascendere
nisi fumum superbiæ & favillam inanis glo-
riæ*, (r) hæc est iniquitas sororis So-
domæ, quâ pariter sordescens & tume-
scens Solyma non alio à prototypo me-
ruit

*Sodoma ar-
guitur de su-
perbia non
de luxuria,
quia hæc filia
illius est u-
teri.*

(q) Gen. 19.
v. 28.

(r) Hugo hic.

*Superbia ha-
bet prioritatem
in ordine
vitiarum.*

(p) lib. 30. mo-
ral. c. 13.

*Fumus ignis
Sodomæ fuit
superbia.*

ruit idæari; hic fumus ignifer inflam-
mat & denigrat, quidquid suo conta-
ctu aspergitur, quidquid hac sceditate
inquinatur; occurrit fugientibus, nè
fugetur, dum fugitur, nè, dum rece-
ditur, effugiatur; oblambit animas ad-
huc innocuas, non parcat adolescenti-
bus, nec senibus ignoscit, eructat im-
brem scelerum, invertit naturæ ordi-
nem, dum creaturam creaturis efficit
adversariam, non eâ solùm malitia, qua
quodvis vitium Divinæ adversetur bo-
nitati, sed singulari aliâ, quâ specialius
superbis DEUS resistere perhibetur.

(s) Ps: 67. v. 3.

*Sicut fumus
in altum as-
surgens eva-
nescit sic pe-
rit, dum exal-
tatur insolentia
superbo-
rum.*

Quibusnam alijs prævaricatoribus
id oppropriandum opinabimur, quod
Psalmes regius imprecabatur olim, *sicut
deficit fumus deficient: sicut fluit cera à
facie ignis, sic pereant peccatores à facie
DEI*, (s) celerem intimaturus interi-
tum, legit Syrus, *quemadmodum evane-
scet fumus evanescent: rebellibus id ex-
optatum angelis tyrannus opinatur, que-
madmodum namque, ad revolutum an-
tri cujusdam lapidem subtus latentia
manifestantur reptilia, & occultati re-
velantur colubri, ut huc illucque auf-
fugientes dispergantur, sic revoluta ab
indurati peccatoris mollescentibus præ-
cordijs lapide, suggestiones dæmonum
mediâ confessione aperiuntur, apertæ
dispergantur, dispersæ profligantur,
eliminantur profligatæ; tunc fugiunt
à facie DEI, in cor justificati hominis
per gratiam descendantis, & sicut fu-
mus de fumario, quò elongantur am-
plius eò deficiendo velocius annihilan-
tur. Explanat de protervo peccatorum
genere sagax Arnobius, *sicut deficit fu-
mus contra altitudinem eundo, sic deficient;*
& *sicut fluit cera, ignem quidem sentiens,*
sed ad naturam suam rediens, sic pereant
peccatores sine conspectu DEI: optat &
orat hoc mater Ecclesia, pro filijs suo
ab utero aberrantibus, ut in præsentis sæ-
culo salubriter castigentur, nè dein
non castigati æternaliter flagellentur.
Sed aptius, & proprietate veriùs indo-
mabili Judæorum arrogantia hoc coro-
nati regis votum applicat Augustinus,
qui instar evaporantis fumi se extol-
lendo, id est superbiendo, defecerunt,
à Conditoris sui facie æternum segrega-
ti perierunt; *extrulerunt enim se ab igni-
bus odiorum suorum, in superbiæ typhum,*
& *ponentes in cælum os suum atque cla-*
*mantos crucifige, crucifige, capto illuserunt,**

*pendentem irriserunt, & unde victores tri-
muerunt, mox victi evanuerunt;* elicuit
fumus iste è geminis Crucifixi Numi-
nis oculis acerbis nimium lachrymas,
quibus subsecuturam ambitiosæ gentis
perniciem deplorabat, quibus incine-
randam postliminio sororem sodomæ
plangebatur. Hinc exclamare & con-
demnare placuit ultrici Justitiæ, sicut
fumus deficit & cera fluit à facie ignis,
sic evaporet ambitiosa rabies superbi-
entis angeli, arrogantis Synagogæ immani-
tas evanescat. Sed forsitan effugiet in lege
gratiæ, ob sanctioris sæculi beneficium
Christianus quod unâ incurrerat arrogan-
tiâ superbiens Hebræus? an fortè jucun-
dior affulget fiducia sub humilis Chri-
sti labaro ambienti, quàm sub Mosaicæ
legis machina delinquenti? an fortè il-
lis duntaxat Judææ incolis, illis Israëliticæ
circumcisionis affectis imprecabatur ze-
lotypus Propheta, non circumcisis cordi-
bus, non nobis caducæ vanitatis professio-
ribus, comminabatur? castrametabantur
illi sub obumbrantibus exercituum Do-
mini insignibus, nos præliamur sub ve-
xillo militantis Ecclesiæ, hæc forsitan pro-
fessionis varietas emancipabit legibus,
absolver prævaricatores à reatibus am-
bitionis? sed licet ante natum ex Vir-
gine primogenitum, definitiva hæc æ-
terni tribunalis sententia per Psalmem re-
gium ut genuinum Divinæ mentis in-
terpreterem fuerit exarata, non tamen
præcessit hæc exaratio, vetustiora lon-
gè Abrahæ tempora, proinde nec illius
existentiam, qui jactabundos succes-
sores Patris multarum gentium redar-
guens inquiebat, *antequam Abraham fie-
ret ego sum*, (t) *antequam ille fieret*
quòd creatura est, ego sum non factus
unquam, sed factor omnium, quòd
Creatoris est; jam tunc in illo inter-
minæ æternitatis nunc, irrevocabili
feriebatur anathemate, confictura in
tempore adversus altissimum superbiens
elatio creaturæ: nulla statuebatur per-
sonarum discretio, nulla distinctio ani-
marum; nisi forte accidentalem hanc
assignes differentiam, quòd gravius im-
mineat Judicium Christi discipulis,
quàm Abrahæ filijs, nam illi à Magistro
veritatis poterant discere, compendia-
tum superbiæ exterminium, clamante
& docente, *mitis sum & humilis corde*,
nec enim ejusdem notæ est ignorantia,
non sic culpabilis illius est transgressio,
qui quovis destitutus prototipo, à re-
gu-

*Judæorum su-
perbia fuit
fumus elici-
ens Christo la-
chrymas.*

(t) Joam: 8.
v. 58.

gula declinat, ac ejus qui gaudens ante positi exemplaris beneficio, ab illo deviat, à norma sui operis aberrat.

Discriminat Augustinus, inter tria judicandorum pariter ac condemnatorum genera filiorum Adæ, considerat geminos militantis hodiernæ Ecclesiæ inimicos; Paganos scilicet cum Judæis, ambobus tamen pejorem esse eum determinat Christianum, qui caractere regio regis sæculorum insignitus mancipium se exhibet vitiorum; sunt illi ligna velut sylvatica extra Ecclesiam, extra fructiferum cœligenæ voluptatis paradisum, sunt nihilominus ligna fabrilia, à suis quidem concupiscentijs curvæ, à suis vitijs nodosa, à suis iniquitatibus corticosa, si tamen manu artificis ascientur, dolentur, & planentur, possunt cuidam fabricæ in fulcra vel laquearia famulari; at verò fœdus fragus Christi pedissequus, qui solo se gloriatur nomine Christianum, quo ligni fungatur nomine, in sacro Ezechielis volumine declaratur; interrogat hominis filium DEI filius, *quid fiet de ligno vitis ex omnibus lignis nemorum, quæ sunt inter ligna sylvarum?* (u) quamdiu fructiferæ viti conjungitur, infructuosæ cuivis arbori irrefragabili suffragio, antefertur, quamdiu Christi membrum suo conjungitur capiti, quamvis acephali corporis excedit machinam, seu dein de Paganorum sit genere, seu de germine Judæorum; quod si præcisum de vite sarmentum comparetur, sylvarum lignis in utilitate debet cedere, & illam sui Creatoris Veritatem experiri commemoratis Prophetæ tabulis incisum, *igni datum est in escam, utramque partem ejus consumpsit ignis, & medietas ejus redacta est in favillam*; solus ignis hoc suum spectat spoliū, hoc sui caloris exigit nutrimentum. Hi sunt, quos desolata genitrix plangit tenerius ob amorem, sed etiam acerbius ob dolorem, de his sponso Ecclesiæ conqueritur, Virgo puerpera, sponsa in fide desponsata, *qui videbant me, foras fugerunt à me*, (x) legit Pagninus, *migraverunt à me*, non se ab exteris desertam queritur, sed ab intraneis derelictam; vident hanc regis filiam, hanc pulchram sine macula Sunamiridem, qui faciem Ecclesiæ in crystallino intemperate fidei speculo effigiatam contemplantur, vel etiam in lucidissimo sacra-

rum scripturarum prototypo delineatam intuentur, sed foras fugiunt, dum ejus veritati detrahunt, & sanctitatem pulchritudinis denigrant; illud omnino intolerabile, qui cognoverunt, quid esset Ecclesia, exierunt foras, & hæreses & schismata contra Ecclesiam fecerunt, (singulit Augustinus, sarmenta à vite rescindi voluerunt, & idem se ipsos perenni incendio victimarunt! sed quisnam funesti hujus exitus fuerat impulsus, quodnam vitiosi motus hujus motivum existit, quæ hujus origo perfidiæ, quæ hujus perversitatis scaturigo? require inter sapientissimi Syracidis oracula, & respondebit inquirenti, *initium superbiæ hominis apostatare à DEO*. (y) Egredieris cum superbis, *quid est enim superbia aliud* (interrogat memoratus Aurelius & respondet) *nisi deserto secreto conscientia, videri velle, quod non est?* (z) sic à temetipso egrediens, & veritatis limites transcendens, quid mirum si genitricis tuæ uterum fastidias, à sinu matris exeas, à Christi corpore recedas! fortis mulier mater Ecclesia toto peregrinationis tempore, ærumnas patitur afflictæ viatricis, deseritur à prolibus, invaditur ab hostibus, à mundo premitur, ab orco cingitur, à cœlo caditur, à DEO num sponsum diligit plagis, & tribulis, minis & ferulis, telis & lanceis, bellis & prælijs irrogatur Apostatarum calumnijs, configitur hæreticorum delicijs, qui dum in corde suo incipiunt intumescere, in mente incipiunt pariter delirare; ardentius ambiunt sapere, ut perduelles filij, matri sapientissimæ valeant prævalere; lectioni scripturarum studiosiori impendio se dedicant, nec tamen ut sciant bene vivere, sed ut discant argutius discurrere, laborant; docti non tantum esse, quantum videri appetunt, docere plus quam discere concupiscunt.

Hæc autem omnia intumescentium animarum indicia, ambitionem sapiunt, quamque perniciose protuberantis superbiæ sint semina se ipsis manifestant. Describit spurios hujus uteri filios, steriles hujus seminarij frutices vir sapiens in proverbij: *generatio cujus excelsi sunt oculi, & palpebræ ejus in alta surrectæ*; (a) superbia puipe à mente ad corpus prosiliens apertius oculis principatur, quos dum fastus tumoris ad intuendum erigit, sublimes fenestras ex-

Principium omnium hæresum est superbiæ.

(y) Eccl: 10. v. 14.

(z) cont: Manich: de gen: lib: 2. c. 5.

Ecclesia affligitur magis à suis filijs, quam ab exteris.

(a) Prov: 30. v. 13.

Superbia principaliter dominatur oculis.

Graviss ple-
rumque filij
DEI delin-
quentes,
quos Abra-
hæ filij præ-
dicaverunt

Judæi sunt li-
gna sylva-
rum, sed
Christiani li-
gna vitis.

(v) Ezech: 17. v. 2.

(x) Ps: 30. v. 13.

hibens, de quibus prospiciens arrogancia, ut alios despiciat, cuius prudenti oculo se inspiciendam exhibet, & quanam sua sit facies primis obtutibus manifestat. Sed tantò citiùs, eò faciliùs, quæ ejus sit dementia dignoscitur, quantò erectiori supercilio interior exteriorque oculus sublimatur, interioris quippe vesaniæ exterioris impudentia insinuat, cui si effrænem immoderatæ locutionis insolentiam adjicias, ex propriæ recommendationis industria deliræ mentis ægritudo deprehenditur, quæ hætenus in cogitationum claustro soli sibimet complacens, abscondita decumbebat. Huc forsân collimabat humilis puer Domini (cujus familiaris hæc fuerat ad Dominum confessio, non suæ laudis accumulatio, *Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei*, (b) non enim quòd suas vires excesserat, investigare concupivit, nec inde magnificari voluit, quod aliunde acquisivit) huc, inquam, videtur collimasse, dum numerosam reproborum aciem ab lectorum exili agmine segregaturus inquiebat, *gloriantur sunt, qui oderunt te, in medio solemnitatis tuæ posuerunt signa sua signa, & non cognoverunt*, (c) legit Hieronymus, *fremuerunt hostes tui in medio pacti tui*, ut scias superbiorum gloriam in fremitum converti; describit futurorum prælagus, si literam attendas, supremum eliminati Israël excidium, quod quadragesimo secundo post enorme patibulati Redemptoris deicidium anno, vindex Romanorum exercitus, in ipso emortuæ vitæ anniversario, dum universa

(f) Ps: 130.
v. 1.

(c) Ps: 73. v. 4.

In anniversario die passionis Dominicæ & mortis, Jerusalem excidium accidit.

penè Hebræorum natio Paschalem celebratura solemnitatem, Solymæ conflueret, terrificâ exequiebatur internecone, utque spectanti cælo & condolenti solo ruinata mundi metropolis pateret, expandebantur in sancto Sionis culmine, inter prospicientia præcipitatarum turrium rudera, victoris Titi, & triumphantis Vespasiani insignia, volabant coronatæ in labaris Aquilæ, laurigeri dracones præliabantur in vexillis; erigebantur simulacrorum ferales statuæ, & Idolorum imagines in sacrosancto Golgathæi culminis supercilio adorabantur; nec cognoverunt destinati ultricis Justitiæ satellites, se instrumenta esse irati vindicis, ut per temporalem potentiam reproborum exerceretur disciplina, & castigatio liberandorum; suis

deferebant agminibus averse urbis exitium, suis obrentæ victoriæ gloriam & meritis & viribus mendaciter imputabant. Sed nos ad allegoricam adumbratæ veritatis intelligentiam transeamus. Inimicorum vox fremitum exultationis intonat, vox odientium, vox gloriantium, est quidem Ecclesiastico conformiter oraculo, *odibilis coram DEO est & hominibus superbia*. (d) Ipsius enim affectu odio habent, & habentur, dum & æquales aspernantur, & contra superiores gloriantur, dum corrivalibus adversantur, & altioribus adulantur, in horum superbias levat eorum exulceratus ultor manus suas, quasi non unâ contentaretur dexterâ, quâ sublimatum intumescenris terræ pulverem præcipitaret, duabus namque manibus ambitiosam flagellat arrogantiam, qui peccatores cæteros unâ consuevit vindicare; benè optimè, superbia & DEUM exasperat & hominem impugnat, illum suâ vult spoliare gloriâ, justum suæ tyrannidi affectat subjugare; ut igitur temporalis homo cœquâ vindicetur vicissitudine, plectatur sinistrâ ultricis Justitiæ manu in tempore prævaricatrix arrogantia, ut verò æternæ Deitatis recompensetur injuria, levetur in altum feriens dextera, ut reddat ultionem hostibus suis in æternitate; qui ausu temerario suum velut invasuri Conditorum, *posuerunt signa sua* in signum victoriæ, in supercilio detestandæ presumptionis; signa sua elevaverunt, non Creatoris sui, qui signavit super eos lumen vultus sui.

(d) Eccli: 10.
v. 7.

Superbia afflavit DEUM & hominem.

Habet videlicet exercituum Dominus signa sua, de quibus prælagiens Jeremias, afflictum consolabatur Israël *à signis cæli nolite metueret, quæ timent gentes*. (e) Sunt signa ovium non hædorum, quibus princeps pastorum collocandos ad dexteram insignit, quæ quisquis flagitat agnoscere, quisquis ambit discernere, in regione Bethlehem, vigilet, ad domum panistranseat, ut signum signatorum inveniat *infantem pannis involutum & positum in præsepio*, hoc enim illis signum est, in puero revereri puritatem infantiam, in pannis paupertatem Matris virginæ, sed in præsepio humanitatem reclinatæ Divinitatis; nec aliud debuit signum extendere, qui populum humilem salvum facit, quàm lignum contemptibile, quod

(e) Jer: 10. v. 2.

antea observabatur belluarum usui, nunc verò famulatur prostratæ Regis gloriæ Majestati. *Signum salutis est fidelibus humilitas Salvatoris*, Bernardo fidem dante, *quæ est opposita superbiæ, per quam mors in mundum intravit.* Hoc prorsus signum magni Regis est, cui à multis hæredum contradicatur, quia multi vocati, pauci verò electi, proinde & signati, sed signo redemptionis nostræ posuerunt enim commentatore Carenfi & Dæmones signa sua, *signum enim DEI est crux vel humilitas, signum autem diaboli est superbia*, vide quodnam sequaris labarum, an illud erectum in apice sanguine fluentis Calvariæ, an istud in monte testamenti ad Aquilonis latera sublimatum. Intonat sollicitus Isaias cruciferis cœlestis militiæ alumnis adhuc in militantis Ecclesiæ castris, adversum allectatores angelos in aciem lustratis, intonat classicum conflicturis, *super montem caliginosum levate signum*, (f) seu dein acervus divitiarum, seu culmen præminentiarum in hoc umbroso schemate adumbretur, seu potius in hoc condenso tenebrosoque fastigio princeps apostata, delirans angelus cum magno Gregorio intelligatur, *predicatores quippe sancti, super caliginosum montem signum elevant, quando contra Satanae superbiam, qui sæpe sub nebula simulationis absconditur, virtutem crucis exaltant*, (g) sub hujus tenebrarum principis insignibus superbiorum agmina eò obstinatius serviunt, quò altius ex fortunatis hujus vitæ successibus apud semetipsos intumescunt, eò animosius militant, quò vanius per apprehensionem humilium Christi militum se ipsos super omne quod excelsum est extollunt, quorum elatio augetur ad incrementum terrestris gloriæ, quorum victoria aut pauperum oppressio, aut conculcatio est subditorum; & quia reprobi spiritus pravis hujusmodi superbiorum operibus delectantur, evadunt miserae tartari victimæ, infamis ludus Dæmonum, nunc eludendus, tunc elidendus; quis enim lusus ludenti angelo, & illudenti est vel amœnior ob Creatoris contumeliam, vel fructuosior ab concupitum animarum lucrum, quàm mentes hominum ad imaginem DEI conditas, jam quidem fictis promissionibus decipere, nunc luteis muneribus obligare, nunc vacuis terroribus cogere, nunc denuo fœten-

tribus illecebris demulcere; modò transituras mundi nœnias quasi mansura semper gaudia proponere, modò perennaturæ damnationis discrimina ut transitura breviter levigare; intumescencia eorum corda instar pilæ in altum jacere, nunc præcipitandas in orcum eorundem animas ingenti cum jubilo expectare. Hos dulci felicitate ebrios inebriantis gloriæ helluones æmulabatur ambitiosum illud Babylonica præsumptionis monstrum, demens Nabuchodonosor, qui signa sua cum ipso exercituum Domino collaturus, læsit divinitatis unitatem & impugnavit participari nesciam sanctissimæ Deitatis majestatem; eò quippe vesanus histrio superbiebat fastu, ut aureo in colosso statuerit adorari, quantumvis illæsa inter flammivomos furores circumvagantium adolescentum trias persvaserit coronatum humanæ iniquitatis simulachrum tollere, nec alium nisi omnipotentem DEUM afflictis esse animis invocandum salvatorem. Decrevit interim misericors & miserator Dominus proceram hanc immoderatæ elationis arborem succidere, ducali solio prævaricatum principem exuere, corpusque regium ferreis nexibus, ut furens solet amentia, vinculari. Succubisset illico invariabili ultricis Justitiæ decreto exauthorandus rex, nisi interpellatrix misericordia inducias à retenta placati vindicis dextera impetrasset. Si enim magno Dalmatæ adstipulari placet, notificata comminantis cœli sententiâ Princeps providus Divinæ mentis interpreti fidem adhibuit, sapientissimi Danielis consilio persvasus paruit, multas in pauperes exercens misericordias, & i. eo sententia usque ad mensem duodecimum in eo dilata est, inquit Hieronymus; quo parentali abusus interstitio recidivus morio, dum sumptiosa in Babylonis aula deambulans, ædificatam jactat metropolim in robore fortitudinis suæ, & in gloria decoris sui, audit tonantem ac intonantem desuper fulminantis cœli sententiam, *regnum tuum transibit à te, & ab hominibus ejicient te, & cum bestiis & feris erit habitatio tua*, (h) in irrationale animal illicò convertitur, ab humana societate avellitur, immutatâ mente bestiis agri conjungitur, & qui elatione cogitationis se super ceteros homines amenter extulit, ipsum quem ha-

Nabuchodonosor operibus misericordiæ distulit executionem pœnæ.

(h) Dan: 4. v. 29.

Signum DEI est crux & humilitas, signum autem diaboli est superbia.

(f) Is. 13. v. 2.

(g) Job. 33. m. 1. v. 1. c. 1.

Nabuchodonosor eruditur à flammis de unitate DEI.

buit communem cum cæteris Adæ filijs sensum hominis emisit. Quod si æquissimam punientis iuvestigare cupias consonantiam in plectendo, cum dissono reatu in delinquendo, assignabit proportionem misereris dexteræ moralis Papa, genuinum castigantis providentiæ motivum investigans, ut *districto videlicet iustoque iudicio, homo quoque esse, perderet, qui magnum se ultra homines aestimasset*, (i) adstipulatur subtiliter illustris Theodoretus, qui Cælum

(i) 1. p. cur:
past: c. 4.

rapere voluerat, e terra quoque expellitur (l) sic arrogans reprimitur insolentia (l) Orat: 4. in coronato capite, qui cornu suum extollere, in altum voluit, ultrà limites, & qui à subditis hominibus tributariam Deitatis gloriam expressit, humanitatem perdidit, ac propulsatus à regum curia ad boum proscribitur præsepia, ut possessorem suum discat à bove cognoscere, qui noluit à Domino spirituum eruditus resipiscere, nec monitus à montibus superbix resiliere.

Relapsus tamen, dum homines se iudicat excedere, humano iudicio privatur.

DALETH.

Versus
IV.

Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis, & occidit omne, quod pulchrum erat in tabernaculo filix Sion effudit, quasi ignem indignationem suam.

Expositio Literalis.

Arcus DEI
contra Israël-
litas exten-
sus, fuit Na-
buchodonosor.

Feralem hanc sagittantis Justitiæ tragœdiam descripturus Paraphrastes Chadæus, feralem illudentis cæli adjungit circumstantiam, dum nobilem sionis filiam ad irritati vindicis sinistram rejicit, & inimicam sui nomini idololatram à dextris suis collocat Babylo-nem; quid namque pudicæ conjugii eveniat acerbius, quid infligatur sævius quàm se postponi adulteræ, suoque lateri nefandam præponi pellicem, præferri meretricem? *stetit ad manum dexteram Nabuchodonosor, & auxiliatus est ei, quando coarctabat populum suum domum Israël rebellem protegit, & filiam non defendit, imò illam ut suam adjuvat, istam ut sibi exteram flagellat.* Judicàssem ego hanc ferientis DEI plagam, non tam furoris partum cognominandam esse, quàm sobolem amoris, paternum siquidem filijs dilectionis suæ consuevit affectum exhibere, non blandientem effœminatæ matris teneritudinem ostentare, illos amando fortiter duris laboribus exagitat, continuis doloribus immolat, nihil immoderatum dissimulat, mox sinè prolixiori longæ suspensionis parenthesi cadentes elevat, sed nè casus succedat lapsui, castigat elevatos. Exulceratus nuper infami fœdifragio miserator Dominus, priusquam severum ageret vindicem, ultricibus ge-

mebundæ plebis suæ lachrymis suam offensæ Majestatis injuriam voluit vindicare, aligerum mittens nuntium ad locum flentium, ut exprobraret prævaricatoribus flagitia, subsequutura armigeræ manûs discrimina comminabundus intimaret; eventu quidem prosperrimo *enim verò cum loqueretur angelus Domini hæc verba ad omnes filios Israël elevaverunt ipsi vocem suam & fleverunt, (a) felici siquidem vicissitudine in flebile lachrymarum supplicium commutatur, fatale infligentis cæli excidium, & sapienti stratagemate, stillantibus oculorum sudoribus ferale excandescens Justitiæ flammicidium sedatur.* Considerat hanc ineffabilem expectantis misericordiæ clementiam subtilis Cajetanus, & velut peculiare ordinantis providentiæ mysterium reveretur, *antequam ad pejora procederentur, misit angelum suum arguentem eos, provocantemque ad pœnitentiam: non patitur electum sui amoris seminarium lascivire in voluptatibus, non sustinet sanctificatum sibi populum deerrare in superstitionibus, legatione fungi jubet angelum qui errabundum hominem corripiat; & alienatas à Domino spirituum animas reducat.* Verùm præpudiosa Hebræorum gens, quod pœnitendo defleverat, iterando ferocius approbabat, dumque placatam Divinæ indignationis querimoniam, renovato inveteratæ per-

Mittitur Angelus, ut moveat prævaricatores homines ad lachrymas.

(a) Judic: 2.
v. 4.

duellionis sacrilegio iterum suscitatur, minus subversionis in expeditam everrendae gentis plagam irrevocabiliter transfigurat. Tetendit illicò expergefacta Nemesis arcum suum; non amplius futurum feriale amici foederis in serenatis caeli nubibus, sed quasi inimicus sagittam emissurus, non ultra detenturus poenam cujus atrocitatem toties insinuare placuit jam tandem inflicturus, non posthac tantum comminaturus; enimverò arcus Domini elucidante Carensi, *dicitur exercitus Chaldaeorum, quia illi de voluntate Domini contra Jerusalem venerunt*, ut saltè vim percussione agnoscerent, & cruciatibus correcti, ad corrigentis pedisequium redirent, nè ad illos incircumcisos corde degenerarent, quos ferientis caeli discrimina excruciant, sed induratos frangunt citius, quàm compe-
 scant, vulnera sauciant, sed non sanant, tormenta lancinant, non emendant. Non exspectabat foenus aliud feriens Omnipotentis dextera, quàm ut duritiem suam obstinatus Israël deserat, ac ex inflicto vulnere, confessionis sanguinem, in exoptatae placationis hostiam depromat; Noverant longævâ tolerantium discriminum experientiâ, noverant expressâ toties inimicae tyrannidis ferocia, inalterabile coronati regis sui vaticinium, sensum prænoverant hujus vatidicae veritatis, *nec enim in gladio suo possidebunt terram, & brachium eorum non salvabit eos, sed terra tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui*, (b) in dextera prosperitatem intellige, in brachio Omnipotentis fortitudinem recolle, in vultus sui lumine communicatum erudientis Sapientiae consilium attende, hæc omnia à Largitore solo bonorum omnium progerminare noverant communicari quotidianis eventibus palpabant; hoc trino associatus comite Babylonis exercitus affiliit immanis Samariam, & spolijs onustus recedebat, invasit Solymam & expugnatis turribus, prostratis mœnibus, regalem curiam devastabat; ascendit inexpugnabilem sanctæ Sionis speculam, & profligato defensorum agmine, ruptis portarum repagulis triumphans irrumpebat.

Refundit adæquatam exitij rationem inviolatam reverentiam, Rabanus apud Hieronymum, eò quòd iratus non par-

ceret illis, qui aliquando patribus eorum placatus terram diversarum gentium ad possidendum distribuit, hoc idem obtinere poterant, & ampliora expectare filij cum hæredibus, si credere tot persuasi prodigijs, tot compulsi miraculis, tot convicti potentis voluissent, non enim ad mutationem temporum creator temporis immutatur; sed quibus impingere in meridie sicut in tenebris erat familiare aperta protegentis prodigia, manifesta ferientis judicia, comprobata promittentis oracula, consecuta comminantis pericula viderant, nec tamen quasi cernerent respiciebant, & quasi non discernere contemnebant. Subdebatur mancipatus Israël obsequijs Ægyptiacæ crudelitatis, applicabatur lateribus complicandis, quid poterat electo DEI populo abjectius injungi? quid vilius commendari? dirupit vincula non sinè vinculis liberator Dominus, non dubitans ad judicandam amatæ gentis servitutem, universum antesignani Pharaonis exercitum in tumultuosis rubri maris fluctibus tumulare. Educebantur exinde ad pyramidales fulgentium columnarum lampades in desertum, donec non interruptis penè sed velut commutatis tantum operatricis Omnipotentiae prodigijs ad desideratam promissionis terram beatos viatores deduxisset, haud tamen cœlesti lumine illustrati, nec tot prodigæ pietatis amplexibus immutati, dum veritatis oracula suis concupiscentijs postponentes, terrena sapiunt, cœlestia fastidiendo spernunt, quasi ad derelictos Ægypti lateres spontaneâ electione redeunt, & qui sublimibus cœlestis patriæ destinabantur pastaphorijs, ad luti sordes, quas festinanter dimiserant, redeunt, & si non licet pede propero, lentiori vestigio proserpunt. Quid ageret illus Conditor, continuante irritatus perfidia? ut justâ animadversione invitatus licet percuteret, ut perduelles incolas de ruinatis Judææ sinibus evelleret, ut superbientium Judæorum colla dominanti gentium calcaneo subjugaret, *firmavit dexteram suam quasi hostis*, accensus fervore animi ad ad præscribendam rebellis populi impietatem, ut iste absque percutientis injuria singultiente querimoniâ valeat lamentari, cum viro simplici suoque vindici veraciter appropriare, *mutatus es mihi in crudelem*, (c) & in duritia ma-

Ingratus Israël summa operantis DEI prodigia contempsit.

(b) Ps. 43. 7. 4.

(c) Job: 30. v. 21.

*Mutatus DE-
US in crude-
lem, quando
suum honorem
vindicans fe-
cit peccato-
res.*

nus tuæ adversaris mihi : nam licet nostrarum passionum incapax ultionum Dominus, in se ipso crudelis esse non possit, quia tamen hoc insignitur nomine, quisquis districtè feriendo non parcat, idcirco ille, qui immutari nescius in se ipso crudelitatis nil habet, dum ingemiscentem Judæam à plagis respirare non sinit, sic crudeli æquiparatur quippe radiosa diurnæ lampadis majestas, terram illuminans, & aërem inaurans, incolumen oblectat oculum, excruciat ægotantem, nec tamen in semet ipsa lux est dissimilis, sed oculos dissimiles, similiter irradiare nequit; hinc accuratus Job cautâ subtilitate utitur, nè suum alloquens Judicem, incuriæ locutionis redarguatur, *mutatus es mihi in crudelem*, sibi attribuit mutationem, ut sibi pariter appropriet crudelitatem, hæc enim tolerata crudelitas in constitutione subsistentis. Cuinam equidem non videatur oculo crudeliter sævire, qui quidquid visu pulchrum, quidquid aspectu delizioso exstitit, quidquid arrisit oculis ob elegantiam, quidquid blandiebatur obtutibus per excellentiam, si vivens fuerat, interemit, si vitâ caruit, totaliter destruxit? Utque calamitatis vicinitas afflictam exulceraret severius, non sæviebat solum in longè diffitis suæ hæreditatis limitibus, non devastabat in ultimis remotioris territorij vestibulis, *sed in tabernaculo filia Sion*, nè suum effugiat oculum lachrymantem, nè lateat aspectum contremiscentem, sed potius suæ imprimis cõminetur domui crudeliter postliminio evertendæ. Hoc evenire solet incurij viatoris animæ, quæ in tabernaculo ferientem Ultoris manum patitur, dum à torquente conscientia acutis veluti stimulis confodi-

tur, in desinente amaritudine affligitur, continuante cordiscalpio ulceratur; infelix anima vindictis incessanter prosternitur, pœnarum jaculis renovato velut indies vulnere terebratur, donec vel redeat post exacerbantia carnis & mentis verbera, supplici osculo verberantis complectens dexteram correctæ & sanata, aut indurata ad interitum supremo tradatur supplicio perenniter crucianda. Hinc stringitur hac clausulâ hic tristis elegus, *effudit quasi ignem indignationem suam*: non stillat quod effunditur, sed abundat; violentum præproperæ emanationis impetum, in hac effusione considera, & erumpentem flammivomi furoris vehementiam expecta; quàm præfagus ejusdem calamitatis Isaias insinuando commemorat, dum ærumnarum gurgitem in fines solymæ promanaturum clamat; utque prævaricator populus commoveatur citius, non suam sed Conditoris sententiam inducit, *pro eò quod abjecit populus iste aquas Siloë, quæ vadunt cum silentio*, in quorum schemate pacifici Reges Judæ adumbrantur; & *assumpsit magis Rasin & filium Romeliæ*, confœderatos scilicet syriæ & samariæ principes, propter hoc, ecce Dominus adducet super eos aquas fluminis fortes & multas, regem Assyriorum & omnem gloriam ejus: (d) in forti flumine impetuosum coronati Salmanasar exercitum contemplare, in quo sua gloriabatur superbia, *cujus multitudine terram samariæ occupans inundationi fluminis comparatur*, subjungit Hugo Cardinalis. Et nos post idæatam deplorantis Judææ tragædiam lugubriorem ruinatæ humanitatis prologum aspiciemur.

Dum Judæi perduelles benignis regibus resistunt, puniuntur Tyrannis.

(d) Is: 8. v. 6.

Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis.

Sermo Decimus.

Peccatum originale immisit mortis falcem in

Adæ posthumos, sed in concluso horto demetere non poterat animam Virginis immaculatæ Mariæ.

A Ttonitus intuentis Zachariæ oculus, spectabat augustam mysteriorum scenam, in vasto æthereæ regionis am-

phiheatro representatam, quando aspicientem interrogabat scrutator angelus, *quid tu vides?* inquit conscius aliger, ut homo nescius erudiat; con-

stru-

structor pegmatis quærit de statua, non ut addiscat idæatam figurarum imaginem, sed figuratam edoceat veritatem, respondit examinanti illuminatus Vates, *ego video volumen volans*, (a) legunt peculiari mysterio septuaginta interpretes, *ego video falcem volantem*; quasi, quod est character in volumine, hoc sit descindens acies in falce; grandis diversitas! doctiloquo volumine lector eruditur ad vitam, interimente falcis verberare percussus fauciatur ad mortem! an fortè quemadmodum exarans calamus, atrâ nigredine literas format, sic agitata falx, dum aristarum locò mortalium capita metit, eorundem limosam originem è rubesciente damasci gleba scaturientem purpureo cruore describit? novi præclaram Antiodorensis Remigij elucubrationem, qui utriusque testamenti scripturam in hoc volumine fuisse autumat exaratam, cujus longitudo viginti, & latitudo decem cubitorum existisse indicatur, ita quidem, ut in mensurante Evangelica perfectio, & sanctitas decalogi, in dinumerante decempedâ repræsentetur; nec peregrinum videatur, quòd legi gratiæ plus, quàm Mosaicæ approprietur, viginti quippe ad decem, duplum ad simplum sunt, quia in decalogis peccata operum prohibentur, in Evangelico etiam peccata cogitationum referantur, explanat infultus commentator; lex Israël prohibet homicidium sed Evangelica nec iræ impetum indulget; illa condemnat adulterium, ista & voluntariam inspicientis oculi concupiscentiam accusat; illa rapinam vindicat, ista tenacitatem culpat. Est non diffiteor subtilis elucidatio, sed falcem cum volumine vix combinans; adunat utrumque symbolum Carenis Hugo, dum per aligerum volumen intelligi arbitratur DEI notitiam, prævaricantis populi scelera intuentem, pœnamque transgressionibus velocitate celeri infligentem: vigesimus cubitorum munus complectitur apud Hyeronimum totam mœstæ adversitatis seriem, sed decimus compendiat elenchum universæ prosperitatis; per falcem (eodem illustri Dalmatâ: commentatore) intelligitur sententia DEI judiciaria quæ cunctorum delicta succidit. In primo hujus voluminis folio peccatum originans velut exitialis prodromus conspicitur, à quo originalis macula feraliter originatur; scriptum quippe in libri

capite fuerat, non tantum cœlesti de cœlo, sed etiam de terra terrestri Adæ, à primo legislatorum omnium pœnaliter præscriptum, ut faceret voluntatem suam sed quia primus humani generis parens, parere imperio non voluit præceptum conditoris transgrediens, lubricæ mutabilitatis impulsu ad mortis tumulum se ipsum immortalem hætenus, præcipitavit; ab ingenta siquidem rectæ rationis soliditate recedens, vacillantem seductæ voluntatis pedem ad deceptæ conjugis affectum inclinans, protinus citubavit, & anhelantis desiderij aviditate permotus, dum præsentatum effæminata manus fructum accepit, acceptum gustavit, stare ultra non valuit, imò nec voluit, sed libertate fœdisfragâ prostratus in terram corruit sumptus de pulvere, abinde suum semper in pulverem reversurus. Nè tamen prævertamus inordinati processus ordinem, & tumulandum tumulo præcurramus, post flebilem violati voluminis relationem ad falcem redeamus. Vix cecidit amissâ suæ salutis fortitudine, pro se & Adæ filijs infelix Adam, quando strata sopore mens, velut oppressa lethali somno indormijt, non ultra ad pristinas originalis innocentiae vigilias substituta, non nisi reparatricis gratiæ erigente excitata motu, ad statum Justitiæ resurrectura.

Erupit illico ex gravido parturientis peccati utero informe monstrum, infamepuerperium, propudiosa mors, & suam contra filium, quod flante, & inflante deliræ ambitionis vento rapiébatur ab immortalis vitæ arbore, ostensura potentiam, fatalem evaginavit falcem siccam cum suo germine amputatura stipulam, æternis ignibus exurendam. Quid multa? qui nuper cum tempore transire renuit, qui decurrentibus minutis & momentis immotus substitit, nec vivere incipiens, ad vitæ terminum accessit, ubi solius pomi morsu omnem posteritatis vitam absorbuit, labi cum labili tempore inchoavit trahendus amodò pueritiâ ad adolescentiam, protrahendus adolescentiâ ad virilis ætatis maturitatem, ab hac ad senium, à tripedali dein senio ad mortem pertrahendus. Hæc est indispensable mortiferæ falcis violentia, hæc est contracta indeclinabiliter moriendi necessitas, sicut enim falx cuncta suo de-

(a) Zach: 5.
v. 2.

In volumine
volante ad-
umbratur lex
veteris & no-
va.

Volumen est
notitia DEI
peccata no-
stra inspi-
cienti,

Ad peccatum
originale sta-
tim profilijt
mors.

demetente circuitu ambit exterius, interius incidens, sic turbulenta mors, universa viventium corpora, forinsecus suâ immortalitate complectitur, & territas intrinsecus indeclinabili futuritione suâ, mortalium animas easdem quasi conficiens depopulatur. Crudelis genitor priusquam filiorum vitam gigneret, mortem genuit, & qui subesse Conditori suo per obedientiam noluit totam progeniem mortis imperio subegit. Abinde humana fragilitas contra Authorem suum sese indefinenter erigit, sed quod suo repugnat ordini validius eò se ipsum vulnerante contradictionis telo sauciat gravius, configit periculosius, & quod contra legislatoris sui integritatem machinatur insanius, hoc in audentis pœnam infallibilis ordinatur. Illud vulnerat sævius, excruciat mentem severius, quod Adæ filius dum per parentem culpæ subditam nascitur, reatus primi calamitas in prole propagetur: computruit namque in radice mortua humani generis ramus, unde priusquam sacro vivifici baptismatis fonte ad viriditatem irrigetur, aridus ab originali ardore profertur, ut jam non sit, qui absque reatu vitam transigat, quamdiu carnem corruptionis portat. Verumtamen quod filios omnes involvit, non pari universalitate filios lædit; sint illi in ipso suæ productionis primordio iræ filij, non inficior, est una inter inimicos amica, inter repudiatos electa inter contaminatos immaculata. Sit irrefragabile patientis Jobi oraculum, *ecce luna etiam non splendet, & stellæ non sunt mundæ in conspectu ejus.* (b) designetur Gregorij testimonio, per lunam cuncta Ecclesiæ militantis universitas, illustres singulorum benè viventium animæ in stellis adumbrentur, qui inter confusos perversorum turbines dum singulari virtutum fulgore rutilant, quasi in tenebrosa caligine coruscant, ego mulierem amictam sole humili reverbor hominibus, cujus intemeratam pulchritudinem nulla obscuritatis umbra contexerat, neque supereminentem orientis sanctimoniam, originalis contagio inquinabat; nec enim deciduus cælo Lucifer, hanc suis obfuscare poterat tenebris, quæ non de contaminatis maledictæ terræ visceribus profiliit, sed in habitatione sancta sub assistricis sapientiæ præsidio resedit; sanctificavit tabernaculum suum Altissimus, non qui-

dem justificante gratiâ, quæ injustitiam tolleret, sed quâ, sinè novo peccati conditam consecraret; ejus insolitam sublimitate solitâ explicans eminentiam Augustinus, dum Apocalypticam de cælo descendentem metropolim considerat, hoc enchyridio ejusdem adventum in orbis orbitam exarat, *de cælo descendere ista civitas dicitur, quoniam cælestis est gratia, quâ DEUS eam fecit,* (c) & credam ego eandem, quæ facta est per gratiam, factori suo in suo fieri ingratam existisse? credam ego eandem, quæ ab initio conditionis suæ cælestis Adæ imaginem portavit, gestasse prius deturpatam terrestris Adæ effigiem? credam ego ejusdem talarem tunicam, quæ circumamicta virtutum varietatibus ab aureis intemeratæ charitatis fimbrijs suum ordiebatur pretium, dum ambularet in vijs justitiæ, abominando evomentis orci toxico fuisse vel leviter aspersam, nè dicam execrabiliter cotaminatam? habeat infortunata parturientis Evæ posteritas, tunc terram sterilem occupans, ejusdem speciei gratiam, quâ renovatur ad justitiam, cum ea, quæ suam sanctificaverat Genitricem in Paradyso, dum sub dormiente sponso è viri costa formaretur, est tamen subtilis disparitas in utraque, nam prior illa, quæ gemebundis maledictæ terræ incolis, & accolis confertur mundare debet à sordibus coinquinos, priusquam vestimentis hæredum gloriæ adornet denudatos, at verò cælestis gratia, quæ solum beatis mentibus infundebatur, & angelorum Dominæ in primo sui egressus vestigio largiter tribuebatur, cum ipso exordientis naturæ primordio, post nullam peccati præcedentiam conceditur.

Famulabatur ei Seraphici Bonaventuræ elogio natura angelica, (d) erat, Epiphanio clamante, *naturâ formosior omni exercitu angelico,* (e) non quidem, si naturam naturatam intelligas, si sola naturæ munera suspicias (hoc enim ordine excedit formam informando corpori dedicatam ea, quæ nulli associata corpori per se subsistit) sed si præcellæ puritatis excellentiam attendas; id enim purius, quod est remotius à tenuissima impuritatis umbra, docente siquidem scholarum angelo, *puritas intelligitur per recessum à contrario,* (f) infer Theologe, hoc ergo purius quod elongatum amplius à potentia pec-

Mariæ gratia fuit cælestis.

(c) de Civit. lib. 20. c. 17.

Luna est figura Ecclesiæ, & in stellis adumbrantur just.

(b) Job: 25. v. 5.

Maria sola immunis est à peccato originali.

(d) in Spec. B.V. c. 7.

(e) De Laud. B.V.

(f) 22. q.

can-

caadi, subsumam ego, sed singularis
DEI filia Maria pro suae conceptionis
exordio confirmata fuit in gratia, pro-
inde & impeccabilis effecta, quae est
communis hodie Theologorum senten-
tia; dum è contrario, in primo suae
durationis instanti peccare poterant su-
premi seraphin, quod lugubris eventus
docuit, ergo natura Virginis nunquam
contaminata, semper sanctificata, ex-
cessit supremam beatarum mentium
puritatem. Libet fortassis jucundiori
festivae fertilitatis tempore ad viridaria
declinare, pomaria supremi Salamonis
visitare; suam ille commendaturus
raconijs amicam, sed unam unam simul
nè altera, sine socia immaculatam,
hæc singulari peculiaris eminentiæ pro-
prietate antecellentem laudat, hortus con-
clusus soror mea sponsa, hortus conclusus,
(g) semel commemorasse clausuræ in-
tegritatem non sufficit, arridet iterum
repetijisse; ipse qui deliciarum hunc
paradisum coluit, ipse aditum vicino
serpenti, nè denno secundam agredi
matrem viventium præsumat, ipse
membris introitum præcluserit Pater mi-
sericordiarum, ut foret odor filij sui
ut odor agri pleni cui benedixit Do-
minus, plenitudinem nunquam vacui-
tati sanctificantis gratiæ obnoxiam re-
verere, illi indultam liberaliter, con-
cessam singulariter, quam plenam gra-
tia angelus evulgavit. Legi præclaram
Philonis Carpattij allegoriam, qui clau-
sum bis insinuat, ut fidei, spei, cha-
ritatis vallo munitum, & obserari dia-
bolo, & referari Christo asseveret; le-
gi sublimem Justii Orgelitani anagogi-
am, qui hortum hunc sanctificante gra-
tiâ velut concludi asserit, indissolubili
circumdatum maceriâ, ut applicandum
illi illud vaticinantis Isaia prælagium
opinetur, non adjiciet ultra, ut pertran-
seat per te omnis incircumcissus & immun-
dus. (h) Legi inter profundas magni
Gregorij moralitates, matrem Ecclesi-
am in hoc fructifero omnigenorum ger-
minum viridario adumbrari, quæ hor-
tus conclusus benè esse dicitur, quia
charitatis vallo circumquaque munitur,
nè electorum numero intrusus quispiam
reprobis aggregetur. Verum univer-
salem nimum elucidationem limitare
lubet restrictius, & uni præ cæteris
appropriare; unam quippe ex pluribus
individuas præsumitur, qui sponsam
eandem alloquitur, quam sibi sororio

junctam consanguineæ propinquitatis
vinculo profiteretur, una peculiari ami-
cæ necessitudinis privilegio in hortum
clauditur, ad unius horti vestibulum
serpenti aditus prohibetur. Hunc so-
lus valet ingredi, qui clavim David ha-
bens, claudit & nemo aperit, præter
ipsum, colit & incolit unus unus, à
cujus limine omnis plantatio, quam non
plantavit Pater cœlestis, proscibitur,
rejicitur, & elongatur; cubat inter
areolas aromatum sponsus sanguinum,
& simul custos tam arborum, quam
florum; nihil enim cultura florige-
ro, nihil prodesset horto huic fructi-
fero cultura diligens superfluentium
gratiarum, si vigilans custodia à primo-
originariæ conditionis exordio defeci-
set. Quid enim obsit deliciarum re-
pertorio, quid noceat voluptatis pa-
radysicæ arboreto, non claudi ostium
nè rima quidem pateat, expertus est no-
stræ mortalitatis genitor, postquam ad
horti ostium, non tam illius, quam plan-
taverat à principio, sed ejus potius, cui
formato de limo terræ inspiravit vitæ
spiraculum, ut fieret in animam viven-
tem) lubricum colubrum, qui suâ qui-
dem astutiâ ad patulum proserpsit ar-
boretum, sed dissimulantis Adæ incu-
riâ, vel veriùs ambitiosâ superbientis
arrogantiâ in referatam ejus animam
irrepsit, ubi & virtutum plantatio flo-
ridior & spiritualium aromatum cultus
uberius cernebatur.

Admissus coluber corripit intelli-
gentis sapientiam, intoxicavit volunta-
tis innocentiam, infasciavit memoriæ
integritatem, ut proinde assimulandam
nobis omnibus plorans vocem emiseric,
à gemebundo Ecclesiaste postmodum re-
petitam, qui dissipat sepem, mordebit eum
coluber, (i) circumdedit horto suo cœ-
lestis sponsus sepem custodientis gra-
tiæ, nè in direptionem fieret serpenti
virulento, sed mereretur à blandiente
cultore ac fundatore suo in primo suae
productionis ortu, & soror nuncupari,
& sponsa compellari, & hortus prædi-
cari, & insuper conclusus approbari, in
quem nec ipsis auscultantibus amicis
concedebatur aditus, dilecto soli introi-
tus admittebatur. Hinc est Maria, e-
xaminanti Isychio, hortus conclusus ob id,
quod falsæ corruptionis, aut vindemia illam
non attigit, (l) dum enim serpenti o-
mnis præcludebatur aditus, morti simi-

Quia Adam
non clausit
hortum ani-
mæ suæ, su-
stinuit mor-
sum colubri.

(i) Eccl: 40.
v. 2.

Maria hortus
conclusus est,
quam falsæ
corruptionis
non attigit.

(l) Serm: 2.
land: B.V.

Maria fuit
purior ange-
lis.

(g) Cant: 4.
v. 12.

Bis clauditur
sponsa hortus
ut obserari
diabolo, & re-
ferari Chri-
sto.

(h) Is: 52. v. 1.

(m) Sap: 2.
v. 24.

liter, quæ Sapiientis testimonio, *invidia diabolî introivit in orbem terrarum*, (m) accessus vetabatur; fronduit vitæ lignum in hoc paradyso DEI mei, nè forsan suæ iniquitatis falce demeteret; fructum vitalis ligni, binis velut repagulis occludebatur ostium, ut provideretur abundantius omni securitati; nec enim hortus sponsi esse desiderat, qui claudi ad evitandam irruptionem adversarij reformidat. *Est hortus sic conclusus* cor Virginis, intemerato Dalmatæ Doctori maximo, *ut nesciat violari, neque corrumpi ullis insidiarum fraudibus*;

(n) Hier: Epist:
ad Paul: &
Eustach:

(n) proserpat ventre lubrico insidiosus angvis, tentet circumvagantem mulierem rursus inficere, non ultra Evam instabilem reperiet, sed commoveri nesciam inveniet Mariam. Quam dispares diversæ viraginis conditionem indagans Doctor mellifluus, in præceptorem rejicit diversitatem sortis; primam instruxit serpentis sibilus, quem nisi avidius auscultasset, ad arborem scientiæ non confugisset, comminari nesciam omnipotentis Deitatem nullatenus arrogasset; instruxit longè aliter electam sui Creatoris Sapiientia, *non filius docuit eam Divina operari*, non Deitati aquirendæ insidiari *Spiritus sanctus amare & amari*, amantem & amabilem, quæ quia tota pulchra fuit, processit à primo sui incessus vestigio quasi aurora consurgens, quæ fugat diluculares umbras matutinae caliginis, non infestatur à declinantibus tenebris, sed totam earundem congeriem propulsat; nec mirare, ipse enim sol Justitiæ, eodem Bernardo adstruente, de Virgine processurus, ortum suum quâdam matutinâ irradiatione præveniens in Mariam lucis suæ radios copiosè transfudit, quibus potestates tenebrarum, quas Eva produxerat in fugam convertit; *denique docuit pater cælestis contemplari*. (o) confrontat; idemmet Clarevallis Abbas, primam nostræ mortalitatis puerperam, cui vitæ fecundâ genetrice, illam fuisse spinam asserit, quæ effœminatum conjugem ad mortem pupugit, & posteritati suæ (unam si Matrem veram viventium excipias) aculeum peccati inflixit; non sic Virginallis Deipara, sed candida instar rosæ per virginitatem candet, ac rubet per virginitatem, futura semper candida speciosum formâ præ filiis hominum adamando, & rubicunda contaminatis Adæ posteris compatiendo. Hinc candi-

Sanctissima
Virgo habuit
pro primo pæ-
dagogo san-
ctissimam Tri-
nitatem.

(o) S. Bernar:
serm: de Beat:
Maria.

dam ejusdem reveriturus pulchritudinem, arcam testamenti de lignis Setim in Virginis intemeratæ ædificavit simulacrum; veruntamen attonitus hæret animus etymologiam nominis investigans, Setim quippe vocabulum commentatorum placico spinæ vertitur, quas hortus Virginis immaculatæ ignoravit; configi metuam in ærumna mea, dum configitur spina, sed absque conceptæ Virginis læsione, quæ quidem ab arido & hispido Judææ populo procreata est, quem sua spinosum effecerat detractio, sua constituerat hispidum superstitio, & absens unctio Divinæ gratiæ aridum dereliquit; gloriatur marianorum uberum lactipota, exultet Pater mellifluus, & Orienti orientis ex alto puerperæ, devotionis suæ chirographum Marianæ sanctitatis epigraphen exaret ac affigat, *licet Maria de patrum natura per peccatum vitiata duceret originem, præelecta tamen per Spiritum sanctum, & præservata ad purum, DEUM nobis obtulit & hominem*; contaminatæ Matris intemeratus partus, coinquinati Patris immaculata filia fuisset maculata, nî sanctus Spiritus præelegisset, nî præservasset purissimam, impura evasisset.

Affiliasset proditor angelus reginam angelorum si reperisset introitum, si aditum ad claustrum horti hujus invenisset. Sed fuerat Richardo fidem dante, *hortus à Domino tam fortiter conclusus, ut draconem pervigilem omnino lateret* (quidnam condignius æternitatis providentiâ, quæ eludendis hostibus invigilabat) & *leonem rugientem longè à se excluderet* (nè fortè ab auditione mala timens, affligeretur parvula) & *nec una quidem pateret rimula, quâ posset introspicere subtilis astutia inimici*, (p) commoriantur omnes in utero morienti puerperæ, una est electa genitricis suæ, cujus virgineo insidiari poterat corpori exitiosa mors, ut carnem exanimaret, non tamen funesta mortalium sors, immunem spiritum, infontem, & indemnem animam valuerat afficere, ut Adæ terrestis sobolem inficeret, quam de cælo cælestis Adam, totis protegebat amplexibus, plenis affectibus conservabat; non ibi reperiri leo potuit vel mala bestia, nec enim originalis superbia humillimam ausa est aggredi, nequè hæreditaria deliræ mortalitatis stultitia profanere præsumpsit

Sicut arca testamenti ex lignis Setim, quod spina vertitur, confecta est, sic Beatissima Virgo de vitiata patrum natura produxit immaculata.

(p) de Laud: S.
Virg: lib: 12.

tarum mentium prætorianos principes aut negligentia redarguas in custodiendo, aut saltē infirmos non nihil existisse incurios in protegendo.

Est paradysus iste, *paradiso terrestri præstantior*, si Petro Cellensi credimus, cuius præstantia hæc est causalitas, quia si in paradiso illo serpens cum homine reperitur, in Virgine solius Spiritus Sancti obumbratio cum JESU suscipitur, (r) & opinari forsitan licebit, sub umbra illius malignum spiritum refedisse, huicque castissimarum voluptatum viridario quandoque horribili tyrannide peccati, præsedisse? si paradysus iste serpentem lividum non admittit, Philippi Abbatis testimonio, (u) quā demum ratione serpentis germen ibi protuberavit? quo precor stratagemate infamis partus finē parturiente utero profiliavit? quā impossibili connexionē, veneni efficaciam, contaminantis peccati macula inspergebatur? quasi verō peccatrix anima aut posset subterfugere Luciferi dominium, aut peccatorum homagium, peccati mancipium devitare? denique si Bernardinum de Busto audire lubet, absque umbroso figurarum velamine differentem, concludit ille Mariam paradysum esse, *ad quam aquæ diluvij, id est peccati originalis non pervenerunt.* (x) Et quonam ferali fato illud deliciosum angelis, salvificum hominibus, horridum demonibus arboretum, Lucifero in voluptatis suæ viridarium in fœdum peccati lucum fuisset consecratum cuius in meditullio, non alter surculus, quam verbum caro factum nostræ mortalitatis trunco inferebatur; non transijt per terram ejus vir, nisi vir oriens ex alto, qui gemino numine ab ipso immaculatæ conditionis ortu hunc illibatæ voluptatis hortum obfirmavit, ut iterato posset elogio oritura, de virginali terra Veritas effari ac contestari, hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus? quam duplicem geminatæ vocis prolationem, discutiens Rupertus Abbas subtiliter subjungit, bis hortus conclusus diceris propter conceptum & partum, quod neque corrupta es conceptu, neque violata partu, (y) utque non tantum intemeratam asseverari matrem prodigioso virginalem privilegio suspiceris, sed etiam immaculatam conceptæ Virginis animam insinuari convincaris, subjungit illic Tuitiensis Præsul,

(r) Serm. de B. V.

(u) lib. 4. in Cant:

Ad hunc paradysum diluviales aquæ peccati originalis non pervenerunt.

(x) in Mariæ: serm. 8: de Concept:

(y) in c. 4. Cant:

DEI filiam, aut matrem sapientiæ ullius peccati amentia infatuare. Hæc Virgo sapiens nunquam non sapuit, nulli insipientiæ unquam vel ad momentum potuit subjici? hortus à tota Trinitate conclusus (sic devotissima peculiaris hyperdulæ teneritudine veneratur Deiparam Hailyrinus) quoniam potentia DEI Patris munivit Virginem contra Diaboli violentiam, sapientia filij contra hostis fraudulentiam, bonitas Spiritus Sancti contra ejusdem malitiam, (q) & suspicatur Adæ posthumus prudentiorem existisse tenebrarum principem Patre luminum ad penetrandum? validiorem vasisse rebellem angelum, magni consilij angelo ad impugnandum? potentem malignum fuisse spiritum omnipotente Spirituum Domino ad expugnandum? peream, nō credam firmiter, hoc amœnissimum incolæ Deitatis viridarium nunquam ullius peccati vomitu spersum, nullâ protoparentum labe efœdatum, nunquam hæreditariâ stilitate originalis gratiæ profanatum. Compellat intemeratam parturientis Annæ progeniem Gregorius hoc admirabili cognomine, *paradysus immortalitatis semper vicens, in quo lignum vitæ, plantatum cunctis immortalitatis fructum appeditat*, (r) & opinabor ego in quoniam momento temporis, in ipso scicet exordientis creaturæ hujus primordio, in ipso ad temporis pastophorium beatæ viatricis hujus introitu, hoc voluptatis viridarium fuisse defloratum, ex quo ad sæculorum vesperam in cursu temporis flos immortalitatis protuberare voluit, quasi minus valuerit feralem Aquilonis impetum propulsare, aut polluentis peccati auram periferam propulsare? plantabatur hoc amœnissimum fructiferæ salutis arboretum, celeberrimo Constantinopolitanæ Ecclesiæ antistiti Germano valenter declamante, *ad Orientem voluntatis DEI*, (s) in cuius tutelare præsidium (eodem insulato Præsule fideliter perorante) præcipiebatur præsidiario Cherubinorum agmini, ut circa eam enses igneus in orbem rotarent, ipsamque ab omnibus fraudulenti serpentis insidijs tuerentur; & ominabor ego sanctissimam prodigiosæ hujus Virginis animam in ipso inchoantis vitæ puncto ad occidentalem mortis plagam declinasse, ambulantemque super aspidem, veneno aspidis exarescentem contabuisse? vide nē beat-

Marianum hortum & potentiam a Patris & sapientia filij, & sancti Spiritus bonitas conclusit.

(q) in c. 4. Cant:

(r) Orat. 2. in Advent.

Mariæ paradysum immortalitatis plantatum ad Orientem vitæ voluptatis.

(s) Orat. in Pasch. B. V.

*Mens Virginis
nulli unquam
malitiæ fuit
penetrabilis.*

*uterus tuus nulli carnali commercio accessibi-
lis, & mens tua nulli spiritali nequitia fuit
unquam penetrabilis, & humana præsumet
fragilitas asserere, vel etiam inter oc-
cultæ confligentium cogitationum lu-
stamina, dubitare, num forsâ univer-
salis hominum contagio divinam DEI
Matrem contaminaverit, num hæredi-
taria prævaricatoris Adæ macula reli-
quos inficiens terrigenas, etiam inte-
meratam cœlestis Adæ genetricem de-
turpavit. Sed ascendamus sublimius,
erigamur altius, & deferentes terre-
stris paradisi fertile territorium, cœli
confinia subeamus, si forte primum illius
beatæ viatricis vestigium, cui in columna
nubis Rex sæculorum immortalis ac in-
visibilis suum erexit solium, reperiamus
in nubibus fuisse immaculatum. Re-
spiciamus ad Thaumaturgi protoparen-
tis mei reclinatorium, ascendamus ad
sacro-sanctum Carmeli montis superci-
lium, provolutum Eliam contemplatu-
ri, qui oris aurei eloquio, altior mundo,
proximus cœlo, montis habitaculo & DEI
colloquio fruebatur, (z) nè illorum pœnam
perspiceret, quorum scelera videre non pos-
set; dum interim post fœdisfraga idolo-
latrantis populi sacrilegia, ferali sen-
tentiâ Judææ Regio plectitur, pluvia-
rumq; fœcunditas inter recessus nubium
detinetur; & noctes æstuant, & dies
ustulant, torquet serenitas, fervet tran-
quillitas, prata deficiunt, & sata exa-
rescunt; siccatur cœlum, ut anhelans
ad aquam terra torreatur; langvent in
collibus cedri, squallent in nemoribus
pini, siccant non jam campi sed amnes,
exhaustique fontium uteri sterilitatem
progerminant & augent agrorum siccita-
tem.*

*Carmelitana
Religionis
Protoparens
Elias plectit
pro libitu
prævaricato-
res legis.*

Crescit ad incrementum delictor-
um victus inopia, & ferox populorum
insolentia quasi amaret supplicium, &
plagæ continuationem exoptaret, re-
ruit recordari deplorandorum crimi-
num, ut vivat, nec ambit corrigi sa-
lutari verberare, ut evadat. Esuriens
necessitas dum suæ quærit indigentia
subsidium, deesse invenit, quod tam
solicite requisivit. Quid ageret sanctis-
simus divinæ mentis interpret, placati
Numinis desiderabat monstrare miseri-
cordiam, qui provocatæ seram ultio-
nem Justitiæ hætenus ostendebat, quas-
que antea sceleratis transgressionibus
denegabat pluvias, eas hisce resipiscen-

tibus, in imbres decrevit resolvendas;
clavis cœli sit sermo Eliæ sanctissimi, excla-
mat Chrysostomus, jubet enim & clau-
ditur, orat postmodum & aperitur! ut
autem aptius resolveret, quod ligave-
rat, ut referaret prodigiosius quod por-
tentosus concluderat, terræ flagranti af-
figitur, orituro futura Deiparentis si-
mulachro humiliato angeniculatur ver-
tice, & explorantem discipulum, ec-
quidnam cerneret quidve discerneret,
solicitus examinabat; prospiciebat iste
ad præcipientis Prophetæ nutum septi-
es contra mare, nec nisi vice septimâ
videre meruit, quod salutiferam no-
stræ prosperitatis pluviam præfiguravit;
tunc enim propitiante cœlo, prænun-
tiantem DEO, ecce nubecula parva, quasi
vestigium hominis ascendebat de mari. (a)
Grande mysterium, quod dum elucubrat
Augustinus, Eliam inter Prophetas pri-
mariū, Prophetarum Domino sublimi
similitudine comparat, indubitanter ad-
struens, Elias figuram habuit Domini sal-
vatoris, utque assimilationis paritatem
comprobet, illum sacrificantem, pro
populo, istum se ipsum in mundi vi-
ctimam adducit offerentem; illum in
nemoroso Carmeli vertice supplican-
tem, istum in sanctificato Oliveti mon-
te prolixiori oratione deprecantem;
illum pro deciduis in exsiccata arentis
terræ viscera imbribus rogitantem, istum
pro nimbo gratiæ à Patre misericordia-
rum in arida peccatorum corda deci-
duæ exorantem; illum ad inspiciendum
septies, ut mysteriosum numerum ex-
primeret commonentem, istum septi-
formem sancti Spiritus gratiam indi-
genti Ecclesiæ largientem; concludit
iteratam antithesim eloquentissimus O-
rator, & quia ipse dixit se vidisse nubecu-
lam parvulam ascendentem de mari, car-
nem Christi figurabat, quæ in mari mundi
istius nascitura erat, (b) nève ejusdem
nubis recolens figuram cum magnitu-
dine, sagaciter objicias, eam vestigium
hominis representasse, consimilem in
illo DEO homine reperies, cum quan-
titate qualitatem, spectabis, si inspe-
xeris in illo hominis vestigium, qui se-
metipsum expressurus dixit, quem di-
cunt homines esse filium hominis? (c) Re-
vereor in Patre filium typum præfigura-
ti Salvatoris, sed transiens ad Matrem
meam, quidnam mysteriosa nubes illa,
quidnam hoc sacrosanctum humani pe-
dis indicet vestigium scrutando, eandem
venerabor.

*Lingva sua est
clavis cœli a-
periens &
claudens.*

(a) 3. Reg: 18.
v. 44.

*Primus vidit
mysterium
immaculatæ
virginis.*

(b) S. August:
[Serm: 201. de
Temp:

(c) Matth: 16.
v. 23.

In

In subobscuris caliginosæ nubis schemate vaticinam præscientium Prophetarum scientiam adumbrari coronatus Vates indicat, dum abditum supremæ Majestatis tabernaculum in tenebrescente latibulo collocans inquiebat, *tenebrosa aqua in nubibus æris*, (d) *id est*, explanante Gregorio, *occulta scientia in Prophetis*. (e) Volaverant ad instar nubium spectante Isaiâ per ampla discurrentis mundi territoria, præcones Evangelici, ut arentem humanorum cordium terram cœlestis intelligentiæ fluentis irrigarent; aridet tamen excelsior elucidantis Hieronymi allegoria, ex patientis Jobi parabolis oriunda, *frumentum desiderat nubes*, (f) quod explicans moralis Papa, electos in frumento considerat, cœlesti horreo recondendos; quod nunc quidem in tritura aræ paleas tolerat, quoque venturus agricola electos suos, quasi munda jam grana, in superna suscipiens receptacula, æternis ignibus in escam paleas extradat. Sed nos frumentum electorum in terra moriturum sublimiori oculo intueamur, quod ad maturitatem fructuum pervenire flagitans, nubem virgineam expectat; nubem cœlestem quæ Epiphaniô acclamante, *tonitruum Spiritûs Sancti in se ipse reconditum deduxit in mundum*, & *in universam terram produciendum fidei fructum cum impetu dimisit*, (g) apparuit igitur attonitis discipuli obtutibus gloria Domini in nube lucida, quam nullis involutam tenebris Hierosolymitanus Antistes, Joannes quadragesimus quartus attestatur, dum ideatam cœlestis gratiæ primogenitam hoc schemate & lemmate adornat, *Nubecula nata contra mare, id est contra solitam amaritudinem in vitiosa propagine naturæ humanæ*, (h) quid autem Sacramenti illico contineretur in symbolo, revelavit Eliæ altissimus, & ille consortibus suis, ut primis orituræ Deiparentis clientibus voluit aperire; recenset ulterius quadripartitum magni hujus spectaculi mysterium Carmelitane familiæ decus clarissimum, & Mariani ordinis alumni: primò, quod quædam infantula nasceretur, quæ ex utero Matris suæ ab omni peccato munda egrederetur; secundò, tempora, in quibus hoc impleretur; tertio, quod hæc infantula virginitatem perpetuam ad exemplum Eliæ amplexaretur; quarto, quod DEUS

jungens naturam suam humanæ, de Virgine illa homo nasceretur; nec parvam comparuisse admireris, quam voluntaria humilitas, à Dominatrice Deiparentis sede ad infimum inservientis ancillæ scabellum præcipitavit, in turbulento amari maris vortice, infectæ humanitatis miserandam conditionem recole, de quo sic illa exilis ascendebat nubecula, ut nihil reciperet amaritudinis, nihil originariæ assumeret infectionis; erat originaliter hæc gloriosa nubes cum fremente Oceano naturæ, nec tamen eadem qualitate similis, dissimili omni dispar proprietate; est quippe undosus fluctuabundi maris uterus nativâ ponderosus gravedine, congenita amaritudine stomachosus; sed nubes illa, super quam ascensurus erat viator DEUS, ut exultabundi gigantis instar ad currendam viam ingrederetur Ægyptum mortalitatis nostræ, levis evasit, absque premente pondere, & dulcis sine amaritudine marina.

Est, non diffiteor, Adæ posteritas, est deploranda humanitas falsuginosum mare, in originali suæ emanationis scaturigine, cujus acerba si quæris pondera, attende gemitum, inter funesta Psalmographi volumina exaratum, *iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum*, & *sicut onus grave gravatæ sunt super me*, (i) legit Syrus, *insipientiæ meæ exceperunt caput meum*! vertit Ambrosius, *supereminet mihi ut sensus meos depriant*, concludit Augustinus, *sustulerunt caput meum*, *sicut fascis gravis gravatæ sunt*; insinuat intolerabilem originalis peccati machinam sua contemplabundus in solitudine Carthusianus, *vitia & concupiscentiæ meæ, excæcaverunt, vicerunt, & oppresserunt lumen rationis meæ*, & *captivus ductus sum in legem peccati*; decepit siquidem mendax promissæ Divinitatis species, incurium curiosæ Matris oculum, & concupiscentia blandientis feminæ subvertit cor effæminati protoparentis; cæcutimus abinde novendiali cane infelicius, & aggravante corda nostra deprimentium passionum pondere opprimimur donec ruamus in sepulchrum; dumque nonnunquam ad nostrum ascendere principium, eâ quâ possumus virtute nitimur, ipso lassati conamine relabi veluti compellimur; quantumvis enim gravis & amarescens appetitus magnâ virtutis dominatione

Nubes Prophetica fuit ejusdem naturæ non autem ejusdem qualitatatis ac proprietatis cum mari.

(i) Ps: 37. v. 5.

Concupiscentia excæcavit corda protoparentum.

(d) Gen. 1. 7. 12.

(e) Lib. 27. mo-
ralis.

(f) Job. 37.
v. 11.

Maria est nu-
bes, quasi ve-
ligium homi-
nis ascendens
de mari.

(g) Lib. de In-
primi No-
nab. c. 3.

Quatuor my-
steria revela-
ta fuerant
salutis Eliæ,
& ab eo suis
consortibus
communica-
ta.

refrænatus ad horam subigatur, vel potius subiectum se simulans mentiatur, ad bellum tamen gravius audaciori certamine immanior eluctatur; quid hoc molestius est pondere? quid gravius hoc onere? quid hac acerbius amaritudine? quid insipidius hac est falsugine? quid est crudiùs hac unâ acerbitate? exorta est ab hoc ferali utero, egressa est à freti hujus tumultuante vestibulo, vestigium hominis, hæc luminosa nubes, sic tamen ut immunis ab hæreditario crimine, impunis pariter evaserit, à consequentium plagarum onere, quas licet cum Adæ filijs sustinuerit, non quia nulum peccati, debuit, sed quia afflictam cœlestis Adæ innocentiam æmulari, quia innocuam patientis filij sanctimoniam imitari docuit, amanter toleravit; effecit pariter svavisonam in primo sed columbino gemitu dulcissimam in ortu ac ascensu abundans plenitudo charismatum, quâ immortalis sponsus concepam sinè labe sponsam accumulavit, nec tamen oneravit, replevit non aggravavit. Nec est quòd adversarius obganniat, nativitatem ad extra intelligi, natam proinde sinè macula, non conceptam; dum enim à vitiata protoparentis origine hanc unam excipit, dum ortam à natura humana sinè peccati amaritudine adstruit, procul dubio de nativitate quæ est in utero, non de eadem ut est ex utero, discurrit; ut evanescat autem universa dubiæ ambiguitatis umbra, progrediamur ad claram & præclaram Patris differentiam, quâ illibatam intemeratæ Virginis originem à contaminata reliquæ humanitatis propagine discernit; *quamvis in quolibet alio homine natura humana instar maris sit in sua origine, ita amaritudine peccatorum & vitiorum pondere pressa, &c: beata tamen Maria de hoc mari id est natura humana aliter, fuit orta, quia in suo ortu non fuit onerata amaritudine delictorum, sed instar illius nubeculæ fuit levis per immunitatem peccatorum, & dulcis per plenitudinem charismatum*, (l) alienitas diversitatem prædicat, identitatem segregat, conjunctionem separat, integritatem probat. Condoleat inquinatæ matris viventium propagini in suo doloris violentiam exprimat individuo, suspirans, & singultiens Propheta, *ecce enim in iniquitatibus conceptus sum & in* (m) *Ps: 50. v. 7. peccatis concepit me mater mea; (m) &*

vertunt quidem accuratiùs ex Hebræo interpretes, *calefecit me mater mea*, virulento videlicet calore fomitis, quodum effrænans animus exæstuat, plerumque rationis dominium labefactat; quia enim fœdisfragus genitur, à statu rectitudinis peccando in paradiso corrumpitur, peccati pœnam & incentivum fomitis ad posthumos transmisit; hinc pariter ab ineunte orientis vitæ primordio, in foveam peccati labimur, & hæreditarijs concupiscentiæ carnalis sordibus inquinamur; exinde sensus & cogitatio humani cordis proni facti sunt ad malum, ut adolescens juxta viam suam ambulans, etiam cùm senuerit non recedat ab ea.

Plaudat cœlestis curia, terrestres Adæ posteritas gratulabunda concinat, dum suæ matri filius applaudit, *tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*, (n) hæc sola quippe perfecta pulchritudo est, cui ut tota sit, nihil deest, nec in principio, nec in termino, nec in exordio, nec in epilogo; est singulare prorsus eloquium illius, quæ una est amica ob præservatricem à culpa originali gratiam, quæ una est formosa ob evitatam serpentini vomitûs maculam, quæ una est columba ob virginalem fœcundæ maternitatis castitatem; peculiare dixeris attributum Deiparæ ab Unigenito ingenti Patris, sanctissimæ Matris animæ appropriatum; cujus viæ in maternalis uteri area viæ pulchræ & semitæ pacificæ nullum confusionis filio aditum præbuerunt; dulcis ascensus fulgidæ hujus nubeculæ de mari turbido, dulcior transitus per insidiantium sicariorum discrimina, sinè attracta virulenti aspidis amaritudine, quidnî dulcissimus ab hominis vestigio efformatus, humanando olim Numini conformatus. Gratulabatur nuper idemmet, sponsus sanguinum futuræ huic, si licet dicere ob sui communicationem sanguinis, illustri consanguineæ, cujus expendens conjunctionem amicitie Thomas Apostolus de ea hoc suo contestatur oraculo, *amica DEI semper charissima & nunquam inimica*; (o) aggratulabatur inquam vox magna magni Verbi exclamans, *ô pulcherrima inter mulieres*, (p) disparet prorsus ad hoc elogium regalis dignitas, tacet magistri severitas & sola loquitur dilecti charitas; dicit pulcherrimam, ut quemvis ex-

Beatissima Virgo non tantum ex utero, sed etiam in utero, nata est absque peccato.

Beatissima Virgo non posset dici tota pulchra, si esset infecta peccato originali.

(n) Cant: 4. v. 7.

Peculiare attributum B. Virginis est, esse sinè labe conceptam.

(l) lib: de inst: Monach: c. 23.

(o) Serm: in transf: B. V. apud Amad: raptu: 7.

(p) Cant: 1. v. 7.

excludat corrivalem; subtiliter & laudem pulchritudinis, & pulchritudinem laudantis expendens Clarevallis Abbas meæ quidem panegyri aptissime suum præconium conjungit, *ex uno amoris fonte utrique influit diligere invicem confoveri pariter*, (q) tu primam primæ gratiæ scaturiginem meditare, nec enim aliud sine labe concipitur, sine originali macula animatur, quàm virginalis Mater, & virginæ Genitricis Primogenitus, quam JESUS & Maria. Sed qui primo non contentabatur elogio connuialis sponsus, decorem sponsæ novo reovaturus Epitheto, concinit denuò, *quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es*, (r) nec otiosam suspicere iterationem, quæ nova pristini amoris est confirmatio, sic quippe pulchram iterat, ut ab actuali pariter & ab originali macula immunem insinuet ac ostendat; pulchram dum oritur immunem à morte corporis ad vitam gloriæ vivificatam; cui enim se ipsum obtulit in victoriam, via voluit, non quia debuit, matrem communi carnis morte mortificare pariter voluit, non quia contraxit mortis debitum, sed quia hunc genuit filium, cui suam sibi parificare voluit & valuit genitricem. Adverte non jam immaculatæ pulchritudinis testimonium, sed amplius sublimioris excellentiæ incrementum, ibi quòd pulchra sit inamotus attestatur, hic verò quòd tam pulchra sit admirabundus oblectatur; concordat amantis sponsi cordi, consonat deprædicantis sono, illustris Dionysij Carthusiani elucidatio, sic genuinum binæ pulchritudinis enchiridium interpretantis, imò tam pulchra, quòd fons ille superpulcherrimus concupivit decorem istius, *tamque delectabilis & jucunda fuit, super-speciosissimo unigenito Patris æterni ad intuendum, ad convivendum, ad diligendum, quòd in ea & cum ea præcunctis, commorari elegit in terris*; insigne canticum occinentis, quæ angelico auditui præstat gaudium; & quamvis annuntiet, quod jam noverant, quasi novum recenter auscultare non desinunt, delectat enim suavissimos beatarum mentium choros, audire ab Adæ filijs extra Verbum, quod dudum didicisse est indubium intra Verbum.

Innotuit immaculatæ DEI parentis Sacramentum angelicis spiritibus (& forsitan non minùs ac gloriosissimo Patriarcharum Principi sanctissimo paren-

ti meo, priusquam oriretur, priusquam in viam pacis pacificæ reginæ introitus, hoc in vestigio scandentis nebulae exordiretur, non tamen hodie dum abstinent, in hujus intemeratæ viatricis intemerato itinere delectari, egressæ jam dudum mortalitatis stadium de immortalis gratiæ jam ante sæcula decretata, in animati fœtus primordiali tempore communicata, congratulari; sunt enim æstuantissimi hujus suæ supernæ principis amatores, quid mirum quòd suæ peculiaris gloriæ, suæ originalis gratiæ sint indefessi admiratores, sint attentissimi hujus mysterij auscultatores. Placeat continuantem hujus contemplabundi encomiastis periodum, ulterius percipere, & hanc dulcisonam vociferationis hostiam, quæ suavitate immoletur altissimo, meditari; & sicut ille speciosus formæ præ filiis hominum sic illa est speciosa præ filiabus, ergo & præ filiis hominum, post unicum filium suum, (s) peculiarem æquiparationis clausulam attende nec enim alius inter hominum filios nec alia inter filias, ab hac Matre & filio, hoc grandi privilegio eximebatur; una est tamen modalis limitatio, quòd enim ascendens hæc nebula concessum sibi habuit ex indulgentis filij beneficio, hoc sacratissima Verbi humanitas obtinuit ex debito personæ. Considerat sublimi non minus oculo hanc geminam beatæ pulchritudinis prærogativam Carensis Hugo & quasi sponsus diceret, adjungit quàm pulchra es mali declinatione, quàm pulchra bonorum operum exercitatione, enimvero, *duplex pulchritudo animæ hic tangitur quarum prima est claritas, secunda charitas*, primæ applaudit illuminatus Philo, quæ non est alijs filiabus solymæ sed solum virginæ sunamitidi; communis, o quàm pulchra est casta generatio cum claritate. (t) Bonam videlicet commendaturus generationem; ut laudat efficacius, malam reticet, hæc memorati commentatoris testimonio est, *ex adulterio animæ cum diabolo*, quæ locum in casta generatione virginis habere non potuit, quæ enim conventio lucis ad tenebras, quæ est commixtio caliginis cum claritate? de illa dum loquitur terret comminabundus Job, *memoria vestra comparabitur cineri & redigentur in lutum cervices vestræ*, (v) de ista prosequitur commemoratus sapientiæ interpres, im-

Sicut Christus est speciosus præ filiis hominum, sic B. V. præ illis post filium.

(s) in Cant: hic.

Charitas & claritas ad animæ pulchritudinem requiruntur.

(t) Sap: 4. 7.1.

(v) Job: 13. 7. 12.

(q) Serm: 45. in Cant:

(q) Serm: 4. 7.1.

Beatissima Virgo ut dicitur pulchra singulari mysterio.

mortalis est enim memoria illius. Sed nos post duplicem bini decoris præcellentiam, ad tertiam consummatæ pulchritudinis eminentiam transeamus; exæstuat voventis animi desiderium, hoc complementum elegantiae, hunc terminum cœlestis facundiae, experiri; Ter prædicare cœperat, trino nunc numero imponit clausulam, dum totam pulchram esse absque exceptionis limite declarat; effatur inter pulchras pulcherimam, miratur pulchræ pulchritudinem, nunc tandem totam ex integro pulchram denunciat, *tota pulchra es amica mea*, plena videlicet in ortu condecorante gratiâ, non indulgente veniam, non exurente paleam, non removente tineam, non expurgante scoriam, non expungente syngrapham, non emundante maculam, non justificante impiam, non liberante famulam, sed inflammante victimam, sed desponsante pronubam, sed faciente filiam, sed adornante puerperam sed tribuente lauream, sed declarante Dominam, sed præparante Deiparam. Hac gratam faciente gratiâ, ingrata nunquam existit; hac informante formâ formosa coram conditore semper comparuit, laudans opificem ab opere, prodens artificem in artefacto. Hac pulchram faciente, evasit idæa Divinæ pulchritudinis, quæque prævidebatur pulcherima, apparuit tota pulchra, ab ejus idæata pulchritudine, à cujus dextris jam tunc in vestitutu deaurato radiantissimæ charitatis adstabat, quando creatrix omnipotentia futurum floris campi lectulum, in conclusum castissimæ voluptatis hortum construebat, quando corpus, non quod corruptum aggravat animam, sed incorruptibile in regis gloriæ solium animabat, ut poneret in sole tabernaculum suum, ac tanquam sponsus procederet de thalamo suo.

Et opinabimur absque erroris discrimine nè dicam absque censura filialis incuriæ, huic thalamo deciduum cœlo Luciferum quandoque incidisse, hujus coruscæ lampadis solares radios ab hoc funesto tenebrarum principe fuisse extinctos, non tantum obumbratos; exprobrat æquissimo ut fateor improprio illuminatus Salomon, hanc caligantis oculi lippitudinem, hanc minus immaculatæ Virgini propitiam se-

terioris calami sententiam, hoc proverbiali apophtegmate, *Rex qui, sedet in solio judicij, dissipat omne malum intuitu suo*, (x) & arbitraberis regem regum, dum judiciali affixus Throno primum inter homines condemnaret transgressorem, dum originali anathemate suam feriret progeniem, reginæ suæ penitus oblitum, non dissipasse protectionis oculo à sanctificandæ animæ territorio omne malum? exaltabatur jam tunc in decretoria augustæ Trinitatis synodo super sydera, super incontaminata beatarum mentium agmina regina angelorum, & exaltatam miraberis peculiari præservationis privilegio super exilem domum figuli, super Adæ progeniem, super humanæ calamitatis conditionem? clames quid velis, qui assentiri renuis, reclamationis vox Sancti Spiritus, in cujus umbra residens non potuit sub arbore malo in matre perfida, violari, non potuit nunquam perempta suscitari, altissimus dedit vocem suam cujus virtus in genitrice virginitatem conservaverat paritura, & in progrediente parvula ut eidem placeret altissimo, viam colubri in petra præpediverat, alioquin corruietura; est enim si Petro Cellensi credimus est Maria petra agri de qua vaticinante Jeremia non defecit nix libani id, est sapientia Patris, Verbum in principio apud DEUM, candor lucis æternæ, (z) si non defecit, semper adstetit existenti; & quia adstare ministrantis est, ministrare non puduit ancillæ Dominum, qui in discipulorum medio Magister, esse non erubuit, sicut qui ministrat; illustre ministerium! quo domus hujus Dominus à liminari portæ vestibulo ejecit servum nequam, qui voluit dominam raptu sacrilego deducere in servitutem, est enim Joannis Damasceni asserto, est Maria, *domina ab omni culpa immunis ab omni labe pura*, (a) est domina, præclaro clarissimi inter infultos Archimandritas Ernesti, Pragensis Archiepiscopi elogio, *cui in cælo data est potestas super angelos, quia eos superat dignitate, in terra super homines quia eos liberavit à diaboli potestate, subtus terram super demones, quia eos superavit, & damnavit perpetua captivitate*, (b) & hanc suo spoliavit dominio rebellis genius, condemnavit de usurpato Divinitatis solio magni consilij angelus? hanc suæ captivitatis innotavit nexibus superbientem morio-

(x) Prov:20.
v. 8.

Beatissima
Virgo in sua
conceptione
sedit sub um-
bra Spiritus
sancti.

(z) Pet: Cell:
Serm:6. in
Annunt:

(a) in Parac:
B.V.

Est Domina
super Angelos,
homines &
dæmones.

(b) in Marc:
c. 127.

Beatissima
Virgo in sua
conceptione
stetit à latere
filij in vestitu
deaurato
charitatis.

num primicerius? captivasset, inno-
dasset spoliasset, violasset, deturpasset,
profanasset, nisi Dominus à dextris su-
is confregisset in die iræ suæ, & con-
quassasset capita inimicorum suorum,
induit quippe fortitudinem, fortem
mulierem adversus fortis Evangelici ty-
rannidem protecturus, quam dum vide-
ret amictam lumine sicut vestimento,
expalluit ad candorem, inhorruit ad
fulgorem, nec ausus est illucescentem
filiae regis gloriam quæ consistebat in
fimbrijs aureis originariæ charitatis,
respicere, nè dicam affilire; quàm in-
mens præfago prophetici luminis oculo
exclamabat proverbialis Salomon *forti-
tudo & decor indumentum ejus*, (c) rupis-
set petram hanc, nî adstitisset auxili-
andi promptitudinē Dominus exercitu-
um, adstare enim auxiliantis est; nî
adstitisset propugnatrix Veritas contra-
dictura accusatori fratrum, quia adsta-
re contradicentis est, succubuit menda-
um Veritati, cessit virorum fortissimo,
viro orienti, ab hac fecundanda Vir-
gine, ab hac forti muliere, ab hac in-
culpabili femina circumdando; cessit
tyrannus legitimo principi, recessit ab
hoc effigurato hominis vestigio ambi-
tus dux militiæ infernalis; excessit
archistrategus humani generis, hanc
nunquam vinciendam, nec unquam
vincendam victricem suo expertus
excidio, postquam sandalia ejus rapue-
runt oculos ejus, ut primum ingredi-
entis introitum involarer. Progredia-
mur nos immaculato pede, purissimo
scilicet affectu, ad solam viatoris DEI
pedissequam, recedamus ab hæredita-
riæ iniquitatis via, si primam conceptæ
Virginis originem puræ devotionis pas-
sibus assequi flagitamus.

Confluxerat aliquando non quidem
lunata in aciem colluctantium populo-
rum agmina, non æquâ fortitudine ex-
tenta agonotetarum brachia, non ad-
versantia duellantium pugillum cona-
mina, sed animosa mulier cum fugiti-
vo principe, ingeniosa Jahel cum Sisa-
ra delirante. Infortunatus Chananæi
exercitus dynasta, curru defiliens, ad
immissum terrefacientis cœli metum
suam à pedibus salutem festinat nundi-
nari, cadit cadente Barach Israëlitarum
duce, populus gentium in ore gladij, &
profligatus Sisara asylum investigat, nec
opinatur aliud securius, quàm in ten-

tentorio Jahelis. Suam fidit mulieri
salutem effœminatus vir, fatigatus in-
quirit refrigerium sub expanso blandi-
entis fœminæ paludamento, sitibundus
potari cogitat, nec paululum aquæ ob-
tinet, sed lacteâ inebriatur dulcedine,
illecebrarum helluo, ut lacte quod na-
turaliter ponderosum est oppressus, suæ
indormiat prosperitati, *ut si veller aufu-
gere, de facili non posset*, adjungit pur-
puratus Hugo. Stetit in mortis tumu-
lo temulentus morio, suam salutem so-
mniat in libitinæ gremio, dumque in-
dormit profundius ronchizat plenius,
exultabunda Jahel, clavum arripit ta-
bernaculi, malleum erigit, in tempus
capitis incutit, excussura è tota dimen-
sione temporum, incurium profanati
temporis proditorem. Inaudiens hoc
inauditum victricis fœminæ interludium
illustris Debbora, victoriarum princi-
pi festivum articulatura canticum, into-
nuit, *nova bella elegit Dominus, & portas
hostium ipse subvertit*. (d) Militat trium-
phatrici fœminæ applausus prophetissæ,
dumque sitis Sisaræ anhelantis restrin-
gitur lactis poculo, sitiens anima, cla-
vo aridæ mortis feretro includitur, &
Israëlis sangvisuga suo in sanguine sub-
mersa absorbetur; illud admiror ego,
sagacem interimentis fœminæ solertiam,
litigioso belli nomine insigniri? illam,
quæ sinè conflictu jacentem enervavit,
prostravit, subjugavit, succumbentem
transverberavit, dormientem tumula-
vit, vocari bellatricem? novum militiæ
genus blandientis fœminæ intitulatur e-
lusio, utque commendaretur eloquentius,
ut prædicaretur copiosius, ut appretia-
retur sublimius, ut divulgaretur facilius,
ut æstimaretur copiosius, Authori exerci-
tuum Domino, ut proprium attribui-
tur, non alio quàm eligente DEO con-
fectum decantatur, *nova bella elegit Do-
minus*, nullâ interveniente ad arenam
acie, quid mirabilius? non resistente
hostium robore, quid peregrinarius? dis-
simulante corruentis adversarij bar-
barie, quid inconvetius? confligente
solâ ingluvie, quid improvisius? con-
cidente in duce toto milite, quid est
compendiosius? non stringit hostis gla-
dium, & corruit in belli victimam, non
suspiciatur adversarium & experitur vin-
dicem, mortem non cogitat & tamen
somnia, dormire flagitat, & inter a-
mica somno consortia, inter familiaria
mortis præludia expirat. Inglorius

(d) Indic. s.
v. 8.

Jahelis victo-
ria sinè hosti-
li certamine,
eò est glorio-
sior, quò mi-
rabilior.

Est petra, in
quam non
transivit vi-
ludet infima
lis.

Fugitivus è
bello Sisara
imprudenter
se committit
mulieri.

perit Sisara, & Jahel gloriosa proclamatur in territorijs, nominatur victoriosa in tentorijs, luctatur absque formidine, & absque colluctante militat sine milite, & sine colluctante, sine antagonista concreditur & laureatur, agonotheae munere sine adversantis interventu fungitur & coronatur.

Nova bella, quae debellati exitio comprobantur, & absque quolibet bellantis discrimine terminantur; amens fiducia heroem fallit, & vita confidentis fallitur, victrix audacia confortat foeminam, & martialis filia roboratur; archistrategus belli, inermi lenocinio debellatur, imbellis foemina virorum principem ferreo terebratum stipite aspernatur. Felix victoria, qua vincitur tyrannus, ne vincatur Israel, prosternitur Chanaanus! ut eludatur furor, illudatur furienti barbaro absque hasta & clypeo, sine telis & gladio, sic praeliantur justorum acies praelia Domini sine acie, qui nec de caede hostium timent flagitium, nec etiam de nece propria periculum expavescunt; mors quippe pro exercituum Domino aut ulciscendo, aut protegendo, aut sufferenda, aut inferenda, nil habet contumeliae, plurimum gloriae, jacturae minimum immensum attentati certaminis stipendium, nec minus beatam aeternitate praemium, pro modico caduci temporis dispendio infallibiliter retribuendum. Prolixior brevior pugna effecit historiam, & clavus in penetrando tardior, fuit non nihil longior in describendo. praefiguratam igitur victricis Heroinae gloriam remoto latentis symboli velamine complectamur, everfas portas hostium attentius scrutaturi. Seraphico contemplatur oculo hanc gloriosam debellatricem Sisarae piissimus Bonaventura, & triumphatrici Heroinae pro lemate suum appendens elogium, applaudit Deiparae triumphanti; *Jahel benedicta, quae caput Sisarae clavo interficiente confixit, quando virtutem Satanae rigore disciplinae exstinxit*, (d) non amplior nec existit crudelior tenebrarum principis violentia, quam illa ad feralem exardescens concupiscentiae meridiem, conubiali protoparentum collegio, post voluntarium gemini consensus exitium impacta: quando praecipitatos paradysi principes exauthoratos terrae Dominos, profligatos empyreae metropolis haere-

des, ejectos ipsius DEI domesticos, per svasa ambitiosae cupiditatis iniquitas minus recogitare fecit, quid suo essent ex nihilo, quid facti fuerint ex feriente DEO. Erigebatur limus adversus figulum, & reprimente isto, evasit testa fragilis, cujus contracta integritas, non sinit esse intemeratum hominem, etiam unius diei spatio viventem super terram; afflante & inflante turbulenti Aquilonis nequitia erigebatur, pulvis ipsi caelorum regiae si eo usque liceret pertinere, classicum inflaturus, bellum caelestis militiae sua irruentis arrogantiae malitia intimaturus, sed explodente caelo, sed irridente polo, sed deplorante solo, decussabatur concutiente ejusdem furientis Boreae assultu rota exarescentis luti congeries, adeo ferali lapsu, ut lege indispensabili quaelibet animati hujus pulveris portio, non alia sinatur conditione versari super terram, vel etiam a terra in caelum sublevari, quam ut praecipitatus pulvis suum prius in pulverem revertatur; fuit haec culpa poena, haec fuit plaga criminis, sed illud existit immaniùs nostrae calamitatis exitium, illud funestius nostri interitus est infortunium, quod portio illustrior in Adae postero, illustris anima in ipso sui egressus vestibulo, in primo ingressus ostio, intolerabili subdatur mancipatui, aeternae mortis subiciatur principatui, è Conditoris manibus in sinum mortis labitur, quodque verecundamur effari sine lachrymis, conqueri sine gemitibus, sine singultibus confiteri, in sordido sorbentis peccati sterquilinio, materno velut in gremio suscipitur, in hoc abominabili sarcophago tumulatur; & quia illius propria est vita gratiae, hac destituta conditur, suoque maritata conjugii, suo associata corpori, illud sic animat vitali spiritu, ut tamen se ipsam vivificante spiritu deploret exanimatam.

Hoc gloriatur in hominum excidio, primus post primam seductorum & dejectorum angelorum caedem homicida, sed experiri debuit & iste jactabundus funambulo, qui volens ad Aquilonis latera audenter scandere, decidit in centrum tartari, inevitabilem sapientissimi Ecclesiastis sententiam, *excelsior alius est, & super hos quoque eminentiores sunt alij*: rebellem scilicet spiritum premit & deprimit humiliatus

Beatissima
Virgo Jafelem
imitata confixit
violentam
tyrannidem
peccati originalis.

(d) in Spec:
B.V. c.13.

Anima dum
primo corpus
animat, vitam
gratiam
non habet.

tus homo, quem regit & instruit custos angelus, isto conditione sublimior, illo validior potestate, & insuper universæ terræ Rex imperat servienti, (e) tunc planè quando filius à servo flagellatus corrigitur, dum justus ab impio atteritur, dum Adæ posthumus à tenebrarum potestate affligitur, dum Job ab arrogante Satan vulnere pessimo percutitur; sed hoc probato, flagellato & lacerato, flagellans spiritus rejicitur, & reprobat, flagellum comburitur & stulatur. Excelso per superbiam, excellior per omnipotentiam, cujus cœli sedes, & terra scabellum pedum ejus, confudit superbientis nequitiam, & portas hostium confregit; dum enim insatiabili exulceratus rabie, contenta noluit limitatâ ultionis Justitiæ sententiâ, quâ domos luteas à primo fundamenti lapide diruere sinebatur, ipsam supremi regis aulam (in quâ princeps sedet, ut, Ezechiele præfago, comedat panem (f) coram Domino, videlicet refectione gratiæ, quâ gratificavit, hominem saturaturus, explanat magnus Albertus, g)) invadere præsumebat; aulam cœlestium Sacramentorum, sic Virginem reeretur Ambrosius, (h) soli Altissimo subditam & referatam, ausu sacrilegentabat profanare; accessit ostium valeat inserpere, invasit januam, ut ceat irrepere, illud commemorati Vasis oraculum non intelligens stolidus morio, porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non transibat per eam, quoniam Dominus DEUS Israël ingressus est per eam, eritque clausa principi, videlicet tenebrarum; non erubuisset princeps mundi hujus foras ejici, si modo ingredi lituisset, sed qui in Virginis filio non habuit quidquam, nihil in virginali matre filij permissus est præhabere; porta quam præhabere satagit, ut domum habeat, nequam spiritus, originale peccatum est, quæ toti nostrarum ærurnarum voragini præbuit aditum, ac morti geminæ & corporis & animæ introitum indulsit. Hanc ubi in præelecta DEI filia insilire satagit, clausam reperit, dumque insolentius audet irruere, subvertit bellator Dominus portas hostium in primordiali vestigio egredientis animæ, de massa nihili, de creatricis omnipotentis dextera exsiliens; hæc levis, licet alleviata nunquam, à peccati pondere, quod ei semper absuit, adesse tamen potuit & inesse hæc levis nubecula

Alberto magno fidem dante, existit, materia solaris corporis, id est mater & materia corporis salvatoris, (h) quàm tenebrarum princeps dum ambit obumbrare, excæcatus vehementi velut sensibili si fas est hanc paritatis analogiam adducere; flagellatus radiantissimis splendoribus illuminatricis gratiæ, cogitur ab ausu temerario recedere, & quàm periculosum sit beatæ hujus viatricis insidiari calcaneo, quàm sit perniciosum, sibi huic Divini hominis vestigio hostiliter occurrere, intolerabili confessione experiri. Erat videlicet in primo suæ ac nostræ felicitatis ortu Maria, nubecula adducens pluviam salutarem, quam, Ernesto præfule docente sol justitiæ DEUS noster, propter eximiam charitatem suam quâ dilexit nos, tanquam quandam vaporem dulcissimum elevavit de mari, (i) quid mirum si omnem extinxit fomitem concupiscentiæ, si omnem dulcoravit amaritudinem, quam noxialis pomi vomitus in cæteris Adæ posthumis suscitavit? quid mirum, si trucidatus Sisara ad hujus pedis vestigium, ad hujus victoriosæ Jahelis calcaneum impotens corruit, dum maculâ pulcherrimam præsumebat aspergere, & ipsam incarnandi Salvatoris materiam coinquinare. Quod si in illo examinati Chananæi funere, idcirco nova bella dicatur Dominus elegisse, quia Abulensi commentatore magnus exercitus fugiendo vincebatur per fœminam, quando Jahel occidit Sisaram principem magnæ militiæ; novissimum hoc erat prælium, quo soror DEI parvula per humilitatem, sed maxima per dignitatem, non habens ubera concupiscentiæ, ut loquitur Albertus, (l) & luxuriæ sed, gratiæ & misericordiæ profligavit in uno rectore tenebrarum, totam rebellium angelorum aciem, tot legionum millibus consistentem.

Intonuit jam tunc Altissimus vocem classici, quando examinatâ defraudatorum protoparentum causâ, serpentem audire dedignabatur, sed inflicta judicialis sententiæ pœnâ, ei terram in escam præbuit, corpus prostratum humo deformiter acclavavit, nec hac contentus ultione, perenne inter ipsum & fœminam dissidium intimavit, inimicitias ponam inter te & mulierem, & intem semen tuum, & semen illius, quasi diceret oris aurei edicto, inimicam fœderis-

(h) Sup: Miss: c. 160.

(i) in Mar: c. 15.

Adduxit pluviam salutis quando elevabatur de mari, id est de populo Judæorum.

(l) in Biblia Mar: supra Caput:

(e) Eccl: 1. 7.

Ordo supremi principis post-ponitur, & homini angelum præponitur.

(f) Eccl: 44. 7.

(g) in Possib: superius.

Beatissima Virgo est nubecula à sole justitiæ oriunda.

- (m) Chrysost: *que nesciam, faciam tibi mulierem*, (m) non illam, quæ suam offenso Judici interrogantiq̃ue vindici appologiam porrigens, respondit inquirenti, nullum voluntarij consensûs effugium inveniens, sed totam mali originem in transfiguratum lucis angelum retorquens, *serpens decepit me*; non illam confœdæ iniquitatis consciam, suo cum semine fecit serpenti adversariam, cujus blandientis illecebras hodiedum prona complectitur posteritas, & quasi amicum in sinu coleret, sauciaturum non metuit, interempturo non diffidit; illam de ultimis mundi finibus, de intemerato empyreæ regionis confinio, oriundam revereor mulierem, *per quam*, Cryssippo attestante, *revocati sumus ad filiorum adoptionem, quam initio habebamus*, (n) illam mulierem, quæ applaudente doctissimo Idiotâ, *contrivit caput serpentis, quod superbe erigebat, exultans de homine dejecto*, (o) contrivit capitale ac principale vitium arrogantis & coronari ambientis superbiæ, demisso suæ humilitatis calcaneo, protrivit unâ simul, infestum suæ origini concupiscentiæ assultum, intemerato DEI hominis vestigio pro matre sua confligente, pro sibi futura genitrice sua concertante, effrœnem belluam compescente, audacem infamis sicarij insolentiam retrudente; illam mulierem quæ Isaja vaticinante, & raticinium Petro Blessensi illibatæ Virgini appropriante, *sceptrum, exactoris, & virgam oneris ejus superavit, sicut in die Madian*, (p) subjungit illuminatus Pater, *mediante filio fortem armatum alligavit, caput serpentis contrivit*; (q) illam mulierem quæ Alberto commentatore habuit in se omnem imaginem novem beatitudinibus angelorum & unâ beatitudine hominis insignitam, quæ una, ubi perdita est parentum culpâ, accendit illa lucernam flammæ Deitatis in testa humanitatis, everrit totam domum, superna infimis in virginali utero fociando, nova veteribus commiscendo æterna temporalibus ingerendo, sicq̃ue inquirendo invenit drachmam perditam, & regnum cœlorum redintegravit, (r) hanc matrem inter virgines, viraginem inter mulieres, mulierem inter omnes ac singulos prævaricatoris Adæ posteros, hanc unam sed fidelem, *per cujus fidem*, Richardo attestante, *salvatus est Adam vir infidelis*, (s) Apostolico conformiter oraculo

Sola virgo ignara fuit fœderis Adæ cum serpente.

(n) *Serm: de S. Mar:*

(o) *de B.V. par: 14. Cant: 7.*

Adam salvatus & sanctificatus fuit per Mariam.

(p) *Is: 9. v. 4.*

(q) *Serm: 34.*

(r) *in Postil: sup. c. 10. Luc:*

(s)

scribentis Pauli ad Corinthios, *sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem*. (t) Hanc solam (quæ una mulier, fecit confusionem in domo Nabuchodonosor) serpenti inimicam, suiq̃ue fœderis nesciam Chrysostomo fidem dante altissimus effecit; utq̃ue fœdifragos inter angelos duci & principi adversaretur validius, comminaretur efficacius, subjunxit illico Divinus legifer, *ipsa conteret caput tuum & tu insidiaberis calcaneo ejus*, (u) legit Gregorius, *ipsa tuum observabit caput*; solers vicissitudo! *servatum est serpenti* (scribit Ambrosius) *ut calcaneum mulieris & seminis ejus observet, quo noceat & venenum suum effundat*, (x) quid ageret Virgo sapiens, quid Mater sapientiæ in suo inciperet egressu? egrediendum erat ex regione nihili, ingrediendum erat ad mundi orbitam, ad regiam peccati! non evasisset non evicisset, non contrivisset, non evitasset, non conculcasset, corruisset, in hostis hostiam, succubisset in angvis victimam, in fœderatæ mortis cecidisset foveam, virulentæ labis communem attraxisset maculam, nî Pater pro filia concertasset nî filius pro matre superasset, nî Sanctus Spiritus pro sponsa triumphasset, ut virus excludatur, ut affilientis colubri violentus atrudatur assultus.

Calceavit eam janthino, vel si arri-det Hugonis versio, *hyacintho*, (y) quia aërei coloris est, primum Mariæ insinuabatur vestigium non terræ insigendum, sed fore cœlo imprimendum; ut enim nubes in terram nunquam decidunt, sed continuo ascensu in regionem aëris ascendunt, sic primum virginalis nubeculæ vestigium vix figi inchoaverat, quando jam de mari ascenderat, terrena deferendo, & ad cœlestia ascendendo; sic calceato pede serpentem illæsa poterat elidere, & evomentis virus retrudere, non maculata. Legeram aliquando in legum sacrarum codice, illius Israëlitarum mansionem, qui semen fratris sui suscitare renuit post consputatam faciem, fuisse dontum discalceati cognominatam, & mente recolens inter cœlestes angelos, & terræ prædestinatos incolas fraternæ conjunctionis vinculum, singultuoso gemitu præfiguratum, primi hos inter fratres naturâ primogeniti deploro calamitatem; auebant siquidem beati cœlites

(t) *1. Cor: 7. v. 14.*

(u) *Gen: 3. v. 15.*

(x) *lib: de fuga sec: c. 7.*

(y) *Ezech: 16. v. 10.*

lites, optabant felices Angeli, ut Adam primus homo, veluti frater cognationis angelicæ, post eadem accusatoris fratrum, & apostolicæ legionis interitum, suscitaret defuncti semen, qui suo male functus munere, decessit absque liberis, dum se à DEI filiis, creatricis Omnipotentis Primogenitus, vitam cum morte commutans segregavit; sed reuinit relictæ viduæ, cœlesti gloriæ, infascinatæ mortalium protoparens, non genitor viventium, copulari, quem illa proinde respuens, dimisit sterilem, utque perpetuò infamaretur anathemate, omnis sua fecunditas, vocabatur *domen ejus domus discalceati*. (2) Tunc planè quando ejiciendus de paradiso voluptatis ingemuit, ac vocandi DEO ad auram post meridiem, *Adam ubi es?* respondit voce tremulâ, *timui, eò quòd nudus essem, & abscondi me*. (a) Hanc nouit domum incolere primogenitus ex multis fratribus cœlestis advena, qui- que suis pedissequis per suum præceturus erat Apostolum, calceare pedes in præparatione Evangelij, ut possint in die malo resistere, ac in omnibus perfecti stare, noluit pariter primum incolatus sui tabernaculum esse discalceatum domum, sed calceavit illam hyacinto, angelicâ puritate, immaculatâ scilicet irginitate, enim verò, *per hyacinthum, de quo hic dicitur angelica virtus, & conuersio Virginum significatur*, explanat præfiguratam Ezechielis allegoriam eminentissimus Carenensis. Hoc audiens mirari desine svavisonum aggratulantis sponsi plausum, in sancti amoris dramate exaratum, *quàm pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia principis*. (b) Illius scilicet qui dicitur princeps pacis, non famula, non subdita, sed primo genita ante omnem creaturam; pulchri sunt gressus sed calceatæ, sic quippe est filia principis; novi subtiliter elucidari hæc serenissimæ infantis elogium, à Mediolanensi præsule, dum speciose procedentem reueretur animam, quæ corpore tanquam calceamento utitur, ut quò velit, eò & possit sine impediēte quouis obstaculo vestigium circumferre, concludit postmodum infusus Pater, *in hoc calceamento speciose processit Maria, quæ sine ulla commixtione corporeæ consuetudinis auctorem salutis, Virgo generavit*, (c) grande præconium! sed quia procedenti, non ingredienti attribuitur, ulterius necesse est proce-

datur; calceata fuit hæc filia principis immaculata, ut quæ regem pacificum recepturæ evangelizare pacem cum omni bonorum suppellectili in mundum venerat, speciosis incederet pedibus, & acclamare faceret gratulabundam empyreæ beatitatis regiam, quàm speciosi pedes sunt evangelizantis pacem, evangelizantis bona; calceari debuit viatrix ista in gressuum suorum limine, in sui exitus vestibulo, ut cursum vitæ suæ auspicaretur à pulchritudine gratiæ decorantis, non à dedecore maculæ contaminantis; ut pedem in directo sisteret, calceamento gressus cingitur, pulchrum siquidem calceamentum animæ est innocentia, sed illibata, & licet de mortuorum conficiatur pellibus, esto ex peccato possibili; pro Virgine, quæ potuit peccare, consuatur, est tamen insigne calceamentum humilitas, quæ originalem superbiam conculcavit.

Hæc recolens in sua contemplabundus Carthusia Dionysius, adjungit, *in comparabilis Virginis gressus, id est, actus, & affectus fuerunt pulcherrimi, quia sanctissimi; nulla culpæ admixtione unquam fuscari*. (d) Nève obganniens momus, solam excludi personæ culpam non maculam originis obtrudat, legendam offero, Philonis Carpathiorum præsulis versionem, *quàm speciosi facti sunt gressus tui in calceamentis filia Anab*, utque unam commendet amicam ac formosam, subjungit ocyus, *Anab dicitur una, idem domum Patris*, qui suæ condonavit filiæ transgressionem genitoris, priusquam sororio fortassis obligata vinculo, incurreret servitutem; ut foret amica DEI inter filias sicut lilium inter spinas, quod à pungentibus non pungitur, quantumvis spinosâ sæpe circumvalleretur. Sed revertamur ad sponsæ calceamentum, & quomodo caput superbientis Luciferi contriverit, attentius meditemur. Insidiaturus declaratur serpens egressuræ mulieris calcaneo, sed prius conterendum pede virgineo caput suum prælagitur, *ipsa conteret caput tuum*, designat exercituum Dominus victoriæ trophæum, victoris gloriam anticipat, post cujus illustre varicinium, luctamen subjicit, insidiatoris stratagemata subjungit, *& tu insidiaberis calcaneo ejus*; quasi non prius occurrat confligere, quàm vincere, quasi victoria

Maria in primo vestigio gressus sui fuit calceata tanquam filia principis.

(d) in Cant. art. 24.

Mirabilis lucta, in quæ præcedit pugnam victoriam.

Adam reuinit
fascinatæ se-
men fratris
sui.

(2) Dom. 23.
7. 10.

(a) Gen. 3.
7. 10.

Ex idè voca-
batur domus
discalceati
incolatus
sui.

(b) Cant. 7.
7. 1.

(c) de Instit.
Virg. 6. 15.

succedat praelium, & aliger triumphus palmam præripiat certamini non à certamine suam originem desumat. Mihi profectò videretur ordo præposterus, nî foret necessario immutatus; prius caput calcaneo debuit applicari, antequam poterat à calceato pede conculcari; alioquin jam pœnam præsumptionis suæ sustinisset, priusquam immaculati pedis calcaneum in primi gressus exordio contaminare præsumpisset. Veruntamen hoc ipsum prodigiosæ victricis est mysterium, præproperi triumphus hoc admirabile est portentum; pugna consistit in insidijs, & venenati capitis contritio victoriam designat; non propalatur insidiantis colubri ferox astutia, quando virgineæ triumphat-

trix gloria cœlo plaudente evulgatur, terrâ stupente promulgatur; ad primam affilientis umbram jam jacet sub conculcante calcaneo, tota contriti serpentis rabies, omnis Lucifeti potentia dehiscit; insidiabatur Sicarius nec ante faciem se ausus sistere, oram calcanei à tergo tremulus invadit. Nobis interea hanc gloriosam sufficiat prælibasse pugnam, & nè prolixior hodierna fiat oratio, ingeniosæ quæstionis parcemiam, quâ ratione, vel quonam stratagemate, dicatur egredientem in mundi arenariam viatricem, tortuosus serpens insidijs affilijsse, non armis invasisse, eminus veluti observasse, non cominus concertasse? pro secutura panegyri differamus.

Vicit Maria, conterens caput serpentis priusquam calcaneum virgineale affiliret.

Occidit omne, quod pulchrum erat visu in tabernaculo filiæ Sion.

Sermo Undecimus.

Beatissima Virgo in conceptione sua venit Vindex de Libano, & ideò coronatur de superbia diaboli, velut de cubilibus leouum, & montibus pardorum.

Beatissima Virgo ut agna immaculata contrivit serpentis caput.

(a) in Orat: de exitu SS. Domine nostræ.

EXitiosa invidi temporis brevitatis coegit exarantem calamum hæreditario calamitatum thalamo, quem originalis defœdavit macula, desistere, & morosam invitæ quietis parenthesis sustinere. Luctam heri descripsimus luctatori quidem mortiferam, sed coronatæ laurigeram luctatrici; conterendo serpenti luctisonam, sed conterenti Agnæ (quæ Nicomediensis Gregorij effato, est prorsus immaculata, ex qua ortus ille agnus DEI, qui mundi abstulit peccatum, (a)) ad instar novi cantici suavissimè resonantem, elusimus insidias, insidianti colubro illudentes, applausimus filiæ principis, in calceamento feliciter triumphanti, sed quia insidiari non est potentis adversarij magisterium, sed potius dolosum latentis ficarij machinamentum, calumniam patri superbus conquerebatur angelus, qui suum si quælivisset refugium in latibulo, nunquam terrifica tartarei draconis specie, forti mulieri impavidus occurrisset. An fortè mutabilitate solitâ insidiantis colubri deseruit stationem, &

in Apocolyptica magni illius prælij arenaria stantem exhibuit agonothesam, quem enim falli nescia æternitatis Sapientia mulieri insidiaturum prædixerat calcaneo serpentem, hic terribiliori cataphractus imagine, draco stetit ante mulierem, quæ erat paritura; (b) legit Primasius, stetit in conspectu, quæ paritura erat, & limitat non nihil conditionem temporis Arias, ante futuram parere, nec contrariari videatur forori parvulæ statura puerperæ, nî enim humilitate parvula exstitisset, Verbum in virginali utero non concepisset. Idemmet angelus specie, multiplicari nescius numero inter eandem speciem, primæ blandiebatur mulieri, incurijs occurrens oculis, & curiosos nimium involans obitutus, quando in castæ voluptatis paradiso, incautam funesto voluntariæ mortis fœdere defraudavit, & horridâ originalis culpæ maculâ defœdavit, secundam tamen aggressurus Evam primæ, ut Augustinus loquitur, contrariam, ejusdem primùm insidiatur calcaneo, ut sinuosus in suum detorqueat obsequium initiale primi ingressus vestigium, sed suo

(b) Apoc: 12. v. 4.

Diabolus, qui conceptæ Virginis insidiabatur calcaneo, ante parturam stat.

Victus siqui-
dem à tergo
invadere vo-
luit victricem
à fronte.

suo mox conculcatus in capite, proprio
experitur periculo, quàm sit difficile
cum cauta virgine serpentem collucta-
ri; cum prima, sed incauta, cautus
agonotheta inserat, & toti illudens pro-
sapiæ, nostræ evasit victor mortalitatis,
at cum secunda primi fœderis nescia,
non ludit illudendus, sed pugnat con-
terendus. Nescirem ego latens tanti
discriminis mysterium, nî recordarer
illi adagij olim ab asserente Hierony-
mo, exarati, propterea ab exercituum
Domino bonum fuisse immissum bel-
lum, ut mala pax suo cum fœdere di-
umperetur. In primo egredientis he-
roinæ vestibulo, in ideati DEI homi-
nis vestigio, quo & non alio processit,
futura ejusdem puerpera, à tergo insi-
diosè invaditur, calcaneum à nequam
angelo, nequiter ludendum observatur,
ab una cœlestis sponsi turture, collimans
agittarius, declinat evoluturæ faciem,
è evibrantis jaculum ab intuentem de-
clinatur.

At verò dum jam amicta solari chla-
nyde, stellatoque coronata diademate,
comparat paritura, non amplius ter-
go insistere insidiatoris instar, sed stare
contra uterum velut impavidus aggressor
perhibetur; insidiatur egressui occul-
to stratagemate, sed fœcundo virgineæ
Matris progressui visibilis manifesto cer-
tamine adversatur; an forte qui calca-
neum virulento peccati originalis vo-
mitu intoxicare non potuit, situm va-
riat, ut secundiori luctamine secundum
instruat assultum, & quam ferire non
poterat in ortu virginem, ejus virgi-
neam feliciori vulnere sauciet mater-
nitatem; sed falleris fallax bellua, ni-
hil efficis seu conceptionem lædere,
seu partum invadere concupiscas, utro-
que in certamine inaniter aggredieris
egredientem; in neutro recedis absque
ferali dispendio, absque totali exitio,
ibi contereris in capite, hic penitus
in toto corpore lancinarius; ibi una
tuæ crudelitati surripitur sanctificantis
gratiæ filia, prima perfectæ charitatis
hostia, una immaculatæ conceptionis
prodroma; hic per hanc unam omnis
tuæ nequitie conteritur victoria abla-
ta furenti dexteræ eripiuntur spolia, to-
ta mortalitas nupero tumultata in præ-
lio, in valle lachrimarum, resuscita-
tur ad vitam gratiæ, ad perditæ hære-

ditatis possessionem in integrum revo-
catur. Qui nuper telo ancipiti à ter-
go calceamentum terebrare, ut pedem
in primo gressu læderet sagax sicarius
attentabat, evanescente dolo, cogitur
non posthac tergum ad fugam vertere,
sed irretortâ facie tortuosus coluber
dimicare *invitus* quippe Ansberto com-
mentatore, *ante mulierem stetisse perhi-
betur, qui voluntarius semper posteriora ap-
petere probatur.* Applaudit interim spe-
ctator prælij, prælianti principis filiæ,
& quasi illa quàm ipse fecit vincere,
vicisset, aggratulatur victoriosus con-
ditor, victrici creaturæ, & quia coro-
na gloriæ gloriosæ debetur victoriæ,
invitat coronandam, non quidem pal-
mari frondentis palmæ pulchritudine,
non florido virentis laureæ decore,
sed ipsâ inimicorum barbarie, ferâ ty-
rannide belluarum; *veni de Libano spon-
sa mea, veni de Libano, veni, coronaberis!* (c) Cant: 4.

(c) an fortè ad regnandi evocatur con-
sortium, quæ ad coronam invitatur?
regnavit à ligno Dominus, quando no-
stram assumens absque peccato mise-
riam, perditam ad pedem violatæ ar-
boris filiorum Adæ recuperavit immu-
nitatem; tunc planè quando concep-
tus de sancto Spiritu ex Maria Virgine,
sinè contaminato protoparentis semine,
apparuit in virginali utero DEUS
homo; ab hac immaculata virgine su-
um auspicabatur imperium agnus sinè
macula, non aliam istius regni sociam
non aliam hujus consortem imperij re-
cognoscens, quàm conceptam pariter
sinè macula, consimilem matrem filio,
sinè originali labe in orbis orbitam
procedentem, beatam viatricem quasi
vestigium hominis de mari ascenden-
tem. Hic liceat brevem parenthesis
interjicere, mirabileque respondentis
Verbi paradoxum velut in transitu re-
vereri.

Deficiente vino ad nuptiale convi-
vium, nè erubescere cogatur improvida
Archi triclini incuria, aut verius nè vere-
cundaretur sponsum pauperies, Mater
JESU dignata est sollicitam agere soli-
citantis verecundiæ advocatam; quid
enim de pietatis emanaret scaturigine,
nisi pietas misereantis? accessit illicò ad
thronum gratiæ supplicatura Domino,
& quasi quodam matris imperio filium
inclinatura, cujus noscens misericordi-
am

v. 8.
*Virgo sinè la-
be concepta,
assumitur in
consortem re-
gni, à filio si-
nè labe con-
cepto.*

Frustra un-
de latet
Matrem, q-
non potuit
ferire vir-
ginem in ut-
ero suo.

(d) Joan: 2.
v. 3.

am non imperat miraculum, solum insinuat defectum, *vinum non habent*, (d) speranti siquidem insinuasse sat est; sed durior solito excipit respondentis severitatem, qui quia scrutator cordium humanorum, cui loqueretur, optimè noverat, nostro ut consulat emolumento, austerius respondebat, dicturus siquidem, & edocturus, quod prior ipse fecerat, erudiret salubrius, quod olim præscribere intenderat, exemplo proprio. doctrinam anticipabat, *præcepit autem ei* (ut notat Tuitiensis Abbas, (c)

(c) Rupert: lib: 2. in Joann:

qui sese dignum esse cupit, ut propter Evangelium patrem & matrem relinquat, & reuuntiet omnibus, quæ possidet, hoc igitur primus ipse fecit, quasi teneritudinem filij dimittens, & eam, quæ carnem præbuit, & sanguinem, non attendens ad stipulatur Richardus Victorinus, propter nos responsio illa data est, instruendos, nè spiritualibus agendis parentum curam geramus nè ad eos nimium afficiamur, sed solum DEI

(f) Lib: 3. de laud: Virg: c. 19.

spectemus gloriam, (f) est alia interpretantis Nysseni opinio, tardigradam ad imperia humilitatem in humiliante semetipsum recommendat, quasi Matri respondens diceret, visne me ante ætatem præesse ac imperare? nondum mea venit hora, quæ præbet ætati, ut imperet,

(g) in 1. Corr: c. 15. v. 28.

(g) subjungit aliam reuuentis rationem subtilis Divinæ mentis interpretes Augustinus, *nè putes, quod te negem matrem, non dum venit hora mea, ibi enim te cognoscam, cum pendere cæperit infirmitas,*

(h) Tract: 8. in Joan:

(h) veneror singula tantorum Patrum oracula, adoro rigidior illius periodum sub cuius lingvæ lac & mel miram spirant dulcedinem, omnem protuberant svavitatem, extollo congenitam Deiparenti clementiam, providam interpellantis prudentiam commendo, quam magnus suspiciens Albertus subiicit, *novit tempus observare mater sapientiæ, ad interpellandum pro nobis, illam attentius enucleari vellem reciprocationis mutux vicissitudinem, quid mihi, & tibi mulier? illum matris cum filio nexum similitudinis, duarum conjunctionem personarum; qui duas tantum hæcce denominat, excipit alias, eximit cæteros, se ipsum cum ipsa à tota prævaricantis Adæ prosapia, disgregat, & sejungit; dum genuina charitatis filia non quærit, quæ sua sunt, sed alienum procurare flagitat honorem, dulcis & rectus Dominus unicuique tribuens, quod suum est, ab Adæ filiis suam a-*

Christi hora,
quæ matrem
recognovit,
erat in cruce.

vellit genitricem. Prævolatis opinor ad collimantis metam, quidque velut in umbris præluditur, in ipso advertitis præludio, dum immaculatam in vestigio Virginem consideratis. Vinum defecerat, latificans cor hominis, quo fauciatus homo dum descenderat in Jericho ad primi vulneris resarciendam egebat sanitatem, denique in deficiente vino defectum gratiæ considerat Cyprianus, *quia apud Judæos defecerat gratiæ spiritualis, defecerat vinum, (i) benignâ tanti Patris indulgentiâ adjiciam id ipsum, humanitatem totam (unam si tollas matrem, cum filio, utrosque originalis culpæ nescios, ambos primi ignaros fœderis) defecisse, dum igitur defectus gratiæ innuitur, dum sanctitatis indigentia recolitur, dum justificationis absentia commemoratur, quid mihi & tibi dicitur, ut neutrum hac vini egestate, hac justificantis gratiæ necessitate premi intimetur; una duntaxat immunitatis hujus est differentia, quod JESUS peccare non poterat, peccare poterat Maria, peccavit neuter, qui enim solus peccatores justificat, suâ antevolavit justitiâ, suâ prævenit sanctificante gratiâ, nè conjungendâ corpori insignis Mariæ anima peccaret in semetipsa. Quasi benignè redargueret humilem filiam DEI filius, nec mihi, nec tibi defecit unquam vinum gratiæ, cur ergo conqueris de defectu? defecerit alijs non inficior, tuæ si aliquando defecisset animæ plenitudo gratiæ, te plenam gratiæ transmissus à me nuntius non nuncupasset.*

Beatissima
Virgo compa-
riens sponsis
petit vinum.

(i) Epist: 63.

Sed quia de-
fectus vini,
quod est sym-
bolum gratiæ,
ei non compe-
rit, quodam-
modo redar-
guatur.

Sed revertamur ad nivem Libani, ut coronatum candorem innocentie infigurata hac DEI filia concelebremus; venire à prælio ad victoriam jubetur à victoria ad coronam, viratur sed à Libano, à candore gratiæ, explanat Carthusianus, à luce puritatis internæ, à suorum munditiâ meritorum. (l) Libanus quippe candorem sonat, candor excludit maculam, & quidquid labis est, ignorat, venire jubetur candida candore lucis æternæ, non quidem ut mundetur, quo candor nunquam indiget, sed ut ornetur, ut coronetur, expendit genuinam unius Libani mentionem, binam iterantis sponsi vocem elucidat Gilbertus Abbas, & svavitate solitâ sensus mysterium assignat, nec enim bis invitatione geminâ de Libanò avoca-

Nil Christo,
& Mariæ cum
defectu.

(l) Arr: 15. in
Cant:

retur sanctissimæ intemeratæ DEI parentis anima, nisi & geminam insinuare vellet avocans filius prærogativam, utrumque subtiliter elucidat illuminatus Abbas, *veni de Libano carens culpa, veni de Libano & candens gratiâ*, (m) primum candentis elogium, privationem insinuat sed fortunatam, secundum formam candoris indicat immaculatam; hæc animabus sanctis est viæ terminus ad quem ut coronentur properant, quem ut obtineant, suspirant, sed eadem Regina Sanctorum omnium est sui egressus initium sui itineris principium, à quo venire sponsus præcipit, ut inde exeat, concupiscit; felix qui veniens ad Libanum, ad innocentis sanctimonie supercilium, non vult inde deflectere ne maculetur, sed longe nimis felicior, quæ ab hoc illibato culmine suam trahens originem, primum egrediens ab inde inchoavit vestigium, ut altius procedens super ipsos montes Armeniæ super supremos seraphinorum vertices coronetur. Verum his passibus concedere, his gressibus omnem sanctorum viatorum limitem excedere, à candescentis Libani non candidatam, sed candidam contaminati Adæ filiam procedere in calceamentis filie principis, non est volentis, non est currentis, sed miserentis DEI, nisi fortassis & aptius, & verius dixeris ducentis, & levantis, trahentis, & portantis. Erat, sed alia quærens, & gemens anima, quæ suum inquisitura sponsum, pudica castum, decora pulchrum, egebat surgere, & civitatem circuire, non hæc venit à Libano, ubi non surgitur, nam nemo ibidem labitur, nemo inibi vincitur denique una duntaxat sponsa, una solum amica ibidem commoratur, quæ semper alba & candida, haud unquam dealbari eguit aut candidari. Venit de Libano non surgit, quæ nunquam cecidit, sed semper substitit, immota in assultibus, erecta in conflictibus, exacta in eventibus, accincta in congressibus, à primi gressus vestigio viatrix, & profligatrix, quam ille ambitiosus morio, aquarum & populorum helluo, intoxicatus stellio, initiali vestibulo, in ipso originalis viæ vestibulo, absorptam citius credidit, quam absorbendam, victam supposuit nonnunquam ambiens vincendam, profligatam præproperâ jam inestimabat arrogantiam, priusquam recogni-

taret profligandam, sed sua comprehensus in astutia, sua delusus in superbia, victricem sensit, priusquam confitentem adverteret, egressam pede libero videre debuit, priusquam cerne- ret colluctantem, priusquam regio insidiaretur calcaneo, jam conculcato capite testem se præbuit Mariæ sine labe conceptæ.

Egrediebatur à Libano, quid mirum, si sine macula, processit à monte candido, ut fundamenta sua non jam in sanctis, sed insuper candidis locarentur in montibus, & candidus ac rubicundus sponsus sanguinum portas Sionis diligeret, super omnia tabernacula Jacob. Miraris forsan portarum pluralitatem? unum duntaxat expectasses introitum, unum egressum credidisses, sed quæ de duplicato processit Libano, ut culpam paradisi excluderet, & gratiæ candorem exhiberet, portam similiter duplicem ingressa memoratur, unam videlicet orientalem orientis gratiæ, & alteram meridianæ charitatis, in ipsa originalis innocentie margine occupatam. Quam mihi dabis animam, quam Adæ filiam, cujus anhelans spiritus primo spiramine exestuabat charitate? quam assignabis aliam ab hac immaculata filia principis, quam sibi in ipso suæ conceptionis limine, in suæ animationis articulo, sponsam exhibuit Altissimus, adeo candidam candescentis Libani advenam vel inquilinam, ut neque habuerit maculam, neque rugam? Non miror ego, nec enim vidit aliam Pater meus sanctissimus à parva hac nubecula de mari ascendentem, & quasi hominis vestigium ad cælum procedentem, ut exaltaretur super sydera, ascendit versus domum syderum, utque nihil terrestris Adæ saperet, species ejus apparuit in nubibus cæli; lucem obtinuit à principio, ne tenebrarum principis atrâ fuligine inquinaretur, & levitatem pariter eodem comparuit beneficio, ne nostræ maledictionis onere gravaretur. Denique non commorata non hospitata, non alibi itinerata de Libano venire dicitur ad coronam, non evocatur ad locum veniæ, vel ad asylum indulgentiæ sed de candore immunis innocentie ad maturitatem laureæ ad decoranda palmis tempora provocatur. Admirabatur aliquando dilectus JESU discipulus, dum splendidam candidatorum

Ad beatissimam Virginem intratus per portam orientalem gratiæ, & charitatis.

(m) Serm. 38.
in Cantu

Beatissima
Virgo vocatur
à Libano, id
est, à candore
innocentie.

Bis vocatur
Libano, qui
est carnis
p. & candore
à gratia

Beata victrix
de Libano co-
ronatur de
superbia dia-
boli.

turbam attonito intueretur oculo, præ multitudinem numerari nesciam, stola indutam candidâ palmis victricibus insignitam, dumque suis peregrinos obtutibus contemplaretur attentius, à seniore quopiam empyrei senatus principe meruit erudiri, *hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna*, quasi idcirco esse stabilitatis acceperint, esse quod sint meruerint, quia de tribulationis arena-ria, inter hastas, & gladios inter enses, & clypeos, inter plagas, & prælia, inter pœnas, & vulnera, ascenderunt, non quidem de candore Libani, laverunt enim stolas suas in agni sanguine, sed de cruoris purpura, de valle lachrymarum, de qua non potuerunt venire ad portam gloriæ, nisi prius ærumnarum ac persecutionum convalles transiissent, putas, hæc eadem corona est certaminis, ad quam nive candidâ immaculatæ victricis anima invitatur? sed quæ venit de Libano non eget balneo quo emundetur, non indiget lavacro vestium, ut dealbetur. Coronatur quidem, quia legitimè certavit, sed absque vulnere, & absque stigmate, quod rimam vulneris præsupponit. Ipsa coronæ species specialis luctæ portemptum indicat, non solitum annuntiat colluctatorem, coronaberis *de capite Amana, de vertice Sanir, & Hermon*, quod si per Amana, quod turbulentus vertitur, cor impij, quod quasi mare fervens æstuat, designatur, si Sanir nomine, quod foetidam noctis avem indicat, illamque animam, quæ volutabro luti immergitur, repræsentat, quid obsecro intemeratæ Virginis Augusto capiti cum libidine, quid illi, quæ tota pulchra & sœvis est pacifici regis puerpera, cum turbulenta inquietudine est commune? *ædificetur eis domus in terra Senaar.* (n) ut consulet vaticinans Zacharias, in illo scilicet primævæ confusionis territorio, in vasto Chaldæorum campo, ubi jaciebantur fundamenta ambitiosæ turris, cœlum impugnaturæ.

Hermon pro anathemate suscipitur, ut livida dilanantium detractorum agmina, confœderatæque discordantium animorum schismata subaudiantur, & hæc insignia charissimam in delicijs, porphyrogenitam illibati amoris filiam adornabunt? coronabunt, associat crudeliores belluas, nè quid ferocitati deficiat, dum diademati montes pardo-

rum inferit, & rugientium cubilia leonum; *de cubilibus leonum, de montibus pardorum*, an fortè in cubilibus, in quibus prælagiente Isaia prius dracones habitabant, ortus est viror calami in lauream famulaturus, & junci palmarum vices suppleturi? pardorum mons est arrogantium hypocrytarum turpe sed genuinum tamen symbolum, qui amant primas cathedras, quasi ad erudiendum gentium indigentiam, & salutare in foro ambiunt, velut ob solum assumpti muneris decorem, sed numquid in candidissimo venientis de candore Libani Deiparentis tabernaculo, in virginali humillimæ ancillæ solio, poteris æthiops mutare pellem suam, aut pardus varietatem suam? non hæc truculenta viperarum genimina hanc pulchræ dilectionis matrem volent condecorare, nè dicam coronare, cujus filij sicut novellæ olivarum in circuitu mensæ suæ jubulant cum DEI filijs, tripudiant cum angelis, quibus nec dominatur superbia, nec præsidet hypocrisis, neque lasciviens luxuria famulatur. Per montes, qui collibus præminent, & opprimente dominio vallibus incumbunt, per sævientem leonum rabiem, qui rugitûs terrore viatores abigunt, & ferientis caudæ impetu concutiunt adversantes, per pardos varijs asperfos maculis, potentes hujus sæculi autumat præfigurari Philo Carpathiorum Præsul, *qui quod ditiores sunt, & magis opulenti, sed majores apud infirmos esse videntur ob idque vanissimè superbiunt*; advertit nihilominus sua inter doctissima commentariorum volumina illustris Aponius, hoc nomen Amana, ex Syro ac Hebræo translatus idioma-tem, *micum* significare; quasi sacrum sororis parvulæ coronaturus verticem frater, & quidem primogenitus ex multis fratribus, eandem avocet à sui stemmatis origine, à domo Libani, ut secum coronetur, *per quod docuit illam animam coronari*, subjungit clarissimus Interpretes, *quæ cum Christo effecta fuerit unum.* (a) Quid autem alteri unitur (o) Summa-

Mons pardo-
rum est arro-
gantia hypo-
crytarum.

riola Luc: Ab:

par-

Rebelles an-
geli servant
coronandæ
angelorum
Reginæ.

pardorum montibus, solerter perscrutatur; & allegoricâ profunditate sic commentatur, quemadmodum leones occupant sibi cubicula, ubi captam devorent prædam, ut pardi quasi secretissimos montes, ubi animalia simpliciora capient: ita & demones in subditorum sibi mentibus, cubicula collocaverunt, in quibus sævitiam suam per homicidia, per crudelissima sacrificia explent, in alijs verò per incantationes magicarum sortium montes sibi abditos in talium cordibus fecerunt. Sunt ergo rebelles angeli, infames apostatarum prodromi, crudeles animarum laquei, perennes humani generis adversarij, qui in coronam servant Reginæ Angelorum de puritatis regia, de intemeratæ sanctitatis patria, de Libani candore immunitè non minùs, quàm impuniter ingredienti pede, libera ingredienti dominante calcaneo non incedenti servi-li obsequio, non procedenti vestigio ancillari, suam adjungit Richardus elucidationem, de capite Amana, id est, de diabolo, quia beata Virgo, dum ipsum mundi principem, & caput iniquorum superavit, & calcavit, ejusque vires confregit, inde de cubilibus seu montibus leonum, atque pardorum coronari perhibetur.

Hæret suspensus stupore animus, & avet structuram diadematis intueri; hoc dignum planè stellis coronari caput, cui coronam stellarum duodecim compilavit, & adaptavit Altissimus, seu dein sacertimum Apostolici Senatûs collegium cum Ubertino recogitur, quia Virgini sanctæ singulariter attribuitur, tota per Apostolos facta mundi victoria, (o) seu prærogativæ totidem à Clarevallensi Bernardo, & Bernardino Senensi, singulares in hac sanctissima castissimæ Deiparentis anima præfiguratæ adstruantur, hoc inquam caput salutis nostræ, ut loquitur Nicomediensis Gregorius, (p) hoc caput capiens omnes spiritus intelligentiæ, omnes gradus gloriæ, omnes modos indulgentiæ, ut Antonius attestatur, (q) hoc caput sacratissimum, Carenfi fidem dante, collum Ecclesiæ jangens corpori, (r) hoc inquam de capite Luciferi, coronatur; an fortè, quia detriumphatus triumphatrici famulantur Virgini coronæ in materiam deservit? an fortè per hæc coronatur capita caput virginum, quia ab illis invadebatur, aut quia potius ab illa dum vix accederunt, conterebantur? sed quis coronæ nexus

ad pulchritudinem, quanam istorum est capium conjunctio ad decantandam victoriæ Majestatem? Hugo eminentissimus subtilem de virginali hac victoria, de glorioso ascendente nebula vestigio, panegyrim subministrat; dum accuratam invitantis sponsi vocem examinans, significationis ambiguae sensum determinat, & novam immaculatæ puritatis materiem adaptat; de capite dicit, & non in capite, ad notandum, quod corona aliquando de alicujus capite amoveretur, ut alteri imponatur; præproperos video nutus vestros, & quod colliment oculi, quod vestra colliment ingenia, indubiùs adverto. Quæ cordium adornavit, & coronavit luciferum, originalis erat gratia, sanctificans illustrem angelum, gratum faciens justificanti oculo Creatoris. Qui hunc in universitate rerum, dum cupeta creans conderet, produxit primum, non tantum Conditoris serie, sed dignitatis ordine, & eminentiâ perfectionis, signaculum quippe similitudinis DEI ab Ezechiele describitur, plenus sapientiâ, & perfectus decore fuisse enarratur, nec aliam peregrini decoris elegantiam, quàm sanctificantis gratiæ præcellentiam interpretari licet; si enim limosus homo, ad similitudinem DEI effigiatus, originalem justitiam non meritam à largitrice misericordia obtinuit, quid ipsum Divinæ similitudinis signaculum, à creatrice Omnipotentia non acquisivit? si Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso DEI, abietes non adequaverunt summitatem ejus. (s) Si Seraphica proceræ celsitudinis agmina, cum eminenti sublimium Cherubinarum acie, excelsæ nobilitatis principes, non coæquati, nè dicam, eidem fuerint prælati, qua plenitudine in hac illustri lamina, participata exprimebatur Divinitas Conditoris? insinuat hæc deificantis gratiæ plenitudinem commemoratus Vates: tu Cherub extentus, & protegens in monte sancto DEI, in medio lapidum ignitorum perfectus ambulasti. (t) transcendentibus cunctas scientiarum intelligentias, quas plenitudo scientiæ cognominari fecerat Cherubinos, inter Angelorum corda charitatis igne succensa (ut commentatur Papa Gregorius) clarus gloriâ Conditoris existit, (u) non alium, quàm originalis justitiæ, quàm coæva crationi gratiæ subaudi claritatem, cuius fulgorem cæteris beatarum mentium substantijs insitum, unus ille vix gratia origi-

De capite demonum coronatur B. Vir. quia amota ipsis, imponitur Virgini.

(c) Ezech. 21.
v. 8.

(t) Ezech. 28.
v. 14.

(u) lib. 33 moral.
c. 18.
Corona demonis fuit

com-

(o) apud Carthuf. lib. 4. de Laude Mar. art. 16.

(p) Orat. 1. de present. B. V.

(q) in Sum. p. 4. tit. 15. v. 23.

(r) in cap. 1. Luc.

alis hanc
perdidit, &
Maria sed
longè perfe-
ctiorem ac-
quisivit.

comparabili majoris excellentiæ subli-
mitate transvolavit; denique ut caput
membris eminent; sic unus iste ad DEI
signaculum cæteris ideatæ Deitatis ima-
ginibus altius præcellebat.

Et de hoc capite coronabatur sa-
ctissimus vertex angelicorum mentium,
de hoc signaculo adornabatur Ma-
riæ diadema, quam originalis innocen-
tia ab arrogante angelo deperdita, sed
longè plenius cumulata, multo perfe-
ctius sublimata, quæ comparatione cha-
ritatis suæ, omnem creaturarum gratiam
quamvis puræ creaturæ sanctimoni-
am, omnem participata Divinitatis ex-
cellentiam, eâ excessit fulgoris maje-
state, quâ sol meridianus in radiosa sy-
derum curia præ cæteris stellati illius
senatûs proceribus consuevit præfulge-
re. Quam ille perduellis angelus ju-
stificantem perdidit gratiam, inaniter
se ipsum exaltando, quam suis in ter-
ris pedissequus pro pomi morsu prode-
git originalem sanctimoniam amenter
superbiendo, hanc parva de turbulen-
to mari ascendens nubecula, non ve-
lut ambitiosum invasæ Deitatis simu-
lacrum, sed quasi exile hominis vesti-
gium reportavit, acceptam conserva-
vit, & conservatam virgineâ materni-
tate Deitatis ineffabiliter accumulavit.

Beatissima
Virgo propter
omnimodam
humilitatem
est omnis val-
lis exaltata.

(x) Is: 4. v. 4.

(y) de laud: SS.
Virg: lib: 8.

Coronabatur de leonum cubilibus, de-
corabatur de pardorum montibus, quan-
do percutiens caput de domo impij,
evacuata horum montium capita, in
suo principe, velut membra in capite
pessumdedit, ac contrivit; impletum
tunc præfagientis Isajæ vaticinium, ap-
plaudens cœlestis concelebrabat militia,
*omnis vallis exaltabitur, & omnis mons,
& collis humiliabitur.* (x) Gloriam liqui-
dem præcedit humilitas, & sequitur
superbiam ingloria egestas, quod præ-
figuratæ DEI parentis præfagium expla-
nat subtiliter Richardus, *poteest Maria
congruè dici omnis vallis, propter omnimo-
dam humilitatem, cordis, vocis operis, &
omnium sensuum, & propter hoc impleta
est omni charismate spirituali, & dicta est
gratiâ plena,* (y) abundabat geminâ
duplicis gratiæ abundantia vallis ista, ro-
rabant siquidem cœli desuper ad præ-
pediendam hæreditariæ successionis ste-
rilitatem, & nubes à quibus deciduus
expectabatur justus, pluebant justitiam,
quâ omnis injustitiæ accessus arceba-
tur, nec minus mittebantur fontes in

convallibus, ut flumen aquæ vivæ flue-
ret de ventre vallis hujus, ut qui fer-
tur super aquas spiritus Domini, requie-
sceret super humilem, & quietam: no-
tat subtilem inter colles & convalles,
inter montes & valles oppositæ figuræ
contrarietatem sublimis Augustinus, *colles
& montes tumores terrarum sunt, valles au-
tem, vel convalles humilitates terrarum,* (z) à
montibus aqua dilabitur, ut in abyf-
sus vallium præcipitetur; sunt vel fue-
runt potius montes gemini, rebellis
angelus, & perduellis homo; de pri-
mo sub specie superbientis Assur prædi-
catoribus propheta præcipit, *omni Baby-
lonis super montem caliginosum levate si-
gnum.* (a) Declarat siquidem op-
pressionem, & miseriam quâ de Aquil-
onis lateribus præcipitabatur in tarta-
ri voraginem princeps mundi hujus,
dum elevari voluit in testamenti mon-
tem, se ipso altius ascensurus, & mon-
ti montem impositurus; explanat mo-
ralis Papa illustre hoc oraculum, *prædi-
catores quippe sancti super caliginosum mon-
tem signum elevant, quando contra satanæ
superbiam, qui sæpe sub nebula simulatio-
nis absconditur, virtutem crucis exaltant.*
(b) Huic confinis alius, Adam existi-
tit, qui tunc in montem tumuit, quan-
do in paradyso positus, ut se ad humi-
lem conditoris sui servitutem obedien-
tiæ vinculo adstringeret, hanc arro-
ganter negligens, perversam usurpan-
dæ Divinitatis rapinam exambivit, en
gemina binorum montium cacumina,
messibus infœcunda, ferarum latibulis
aptiora, en binas altitudines se extol-
lentes, sed conturbati sunt montes isti;
quando inter medium horum monti-
um fons aquæ salientis in vitam æter-
nam pertransijt, utrumque deserens,
& in profundæ vallis gremium se di-
mittens, fons quippe ex quo aqua tran-
siliens in beatitudinem, consuevit sca-
turire originalis est gratia, radicalis
bonorum donorumque cœlestium sca-
turigo; hæc gemina angelicæ ambitio-
nis in Lucifero, & delirantis arrogan-
tiæ in Adamo fastigia, hic puteus aqua-
rum viventium adeo fastidivit, ut quos
ante electionis amentiam abundanter
repleverat, hoc infascinosos delirio à
suo profligatos clarissimæ emanationis
profluvio, quantocys resiliens declina-
verit, & celeri præcipitante impetu ad
humilis ancillæ sinum se se demerserit,
in parva unius pedis nubecula se quasi
concentravit.

(z) in Ps. 103.
conc: 2.

(a)

(b) lib: 33. mo-
ral: c. 1.

Superbia Lu-
ciferi & Adæ
duo montes
sunt, à quibus
desluens gra-
tia originalis
in vallem hu-
militatis Ma-
rianæ decur-
rit.

De

De his pardorum montibus triumphat coronata fortis futura mulier, quæ gloriosi luctaminis principium à renebrarum principe auspicatur; in hujus exultat spolio, quod conservandum non amittendum obtinuit, dum sine macula exoriens, immaculatam ad usque finem temporis in tempore justitiam consecravit. Libet lustrare prolixius, caliginosi montis hujus supercilium, & superciliale lineam suæ superbiam dimetiri. Conditus igitur ex centri nescia latè patentis nihili voragine, creaturarum primicerius, ut primum voluntatis suæ dirabatur arbitrio, potiebatur libertatis dominio, in primo indifferentis potentiae exercitio, superbiens spiritus se à luce Veritatis avertit, & propriae potestatis delectatione corruptus, potestatem illius cui subesse noluit non declinavit. Et quamvis omne humanum genus, quod successurum cognoverat suæ conditionis excellentiâ se supergressurum non ignoraret, quamvis & sublimissimo Seraphinorum ordini se eminentem altius intelligeret, non tamen contentus præesse cæteris, subesse pariter nemini ambiebat. Quod quia minimè in sua se consecuturum statione noverat, jus perversæ dominationis appetijt, nevé altiozem, qui sibi præciperet, ogeretur respicere, similis esse Altissimo concupivit. Sed quoniam ad obtinendum hoc Divinæ Altitudinis supercilium ascendere inferiorem oportuit, altitudinem nubium excedere, ut foret æqualis Creatori in altitudine, flagitavit. Elationis igitur ascendens fastigium intonuit munifico Creatori suo rebellis creatura inane classificum, & pro ferali suæ perditionis tessera arrogantem promulgavit periodum,

(c) *Isai 14. v. 13. super astra DEI exaltabo solium meum.* (c) Ecce quàm alta superbè se elevando protulit, qui per elatam cogitationem, super supremam beatarum mentium regionem non tantum se præcipitanter exulit, sed Conditoris sui, qui eum jamjam è nihilo benignâ creatricis Omnipotentiae dexterâ misericorditer extra-xerat, regiam aut possidere, aut obsidere saltè furenter attentavit. Præproperam cæcutientis dementiae insolentiam prodit, locutionis propriae contradictio, dum suum solium sese exaltatarum jactat, & tamen una simul Divinitatis similitudinem affectat; quid enim Deitati sapis nesciæ, & ignorantiam

principium, cum solio creaturæ? aptusne thronus erit sedes Luciferi imensa Divinitati? infatuat Cherub aut tuum deferre solium, aut similem altissimo non proficere? hujus quia ambit similitudinem, ambire debet pariter & sedem majestatis; angeli solium non quadrat angelorum Domino, sit licet super astrarum regiam exaltatum. Ut quid ergo ambitiosus Lucifer, superbè ad Creatoris sphæram (quæ omnem excludit socium, quia unus est, & corrivalem regiat quia turris est) eluctari nititur, & tamen suum retinere solium molitur? non capit istud Divinum infesorem, prodit quantocyus transformatum arrogantiae Divinitatis proditorem; conscende DEI solium ut DEUS sis, dimitte proprium, nè tuus sis; sed esto præsumptuosus Cherub & gloria-ri super sydera, & insuper ad Aquilonis latera non erubescat eluctari, licet ausu sacrilego divinæ similitudinis signaculum, ipsam imprimentis sigilli effigiem non tantum imaginaliter, sed quasi essentialiter æmulari prætenderit, licet Bernardo teste, delirans spiritus spirituum adæquaturus dominium, se ipsum esse solem Justitiæ vanâ gloriatione jactaret, (d) non tamen DEI solium profanare, non Deitatis thronum violare, non sponsi sanguinem illustrem thalamum contaminare, non præelectam Omnipotentis sedem præsumpsit suæ tyrannidi subjugare.

Exaltare intendit solium sed suum, ut suo resideat in throno, non sedeat in Divino. *Maria*, Andreae Cretensis testimonio, est solium sublime & elatum, in quo sedens Dominus Sabaoth Prophetarum acutissimo Isaia visus est. (e) Huc non pervenit iniquitas serpentis, est solium regium, adjungit Damascenus, cui adstiterunt Angeli Dominum, & effectorem insidentem cernentes, (f) hic nunquam renebrosus noctifer residere cogitavit; *Maria* est, Seraphico Bonaventuræ, solium excelsum, quia supra conditionem naturæ corruptæ à fomite liberatum, elevatum autem, quia super hominem, nè peccandi haberet potentiam, est per gratiæ beneficium confirmatum. (g) Huc pes superbiam non accessit, nec manus iniquitatis se extendit. *Maria* est, Sabbæ Abbatis testimonio, sedes propria ipsius puritatis ad inhabitandum per idonea DEO; (h) & hac in sede resedisse suspicabimur sentinam

(d) de Verb:
Isai serm: 3.

(e) Orat: de
dormi. B.V.

(f) Orat: 4.
de uativ:
B.V.

(g) de Ecclesia
Hirarch: p.
4. circ: fi-
nal:

(h) in men:
Græc: die
23. Jan:

Non DEI so-
lium sed suum
proprium vult
Lucifer extol-
lere super a-
stra DEI.

(i) Hymn. de
B. F.

(l) Dom: 5. post
Trinit:
(m) 3. Reg: 1.
v. 3.

(n) in Lign: ut
de Spe c. 5.

Solum, thro-
nus, ac sedes
DEI est Ma-
ria.

fordium? radicem peccatorum omni-
um? principiantem principem cætera-
rum prævaricationum? Mariam reve-
retur Joannes Geometra sedem auream
super Cherubinos, quæ est *purior Sera-
phin, ac thronis lætior*, (i) & opinabimur
condemnatum æternaturo anathemate
ad ignominiam tenebrarum, confusio-
nis filium eandem insedisse, eandem
occupasse, eandem possedisse? anima-
tum pacifici Salomonis thronum nun-
cupat Mariam Antonius Patavinus, de
ebore fabricatum, *quia candida inno-
centiâ, & frigida sine libidinis ardore fuit*,

(l) cui pro lemate affigatur, non est fa-
ctum tale opus in universis regnis; (m) nec
enim primam similem visa est, nec ha-
bere sequentem: *est thronus gratiæ Ma-
ria, Laurentij Justiniani effato, de cujus
plenitudine accipiunt universi, peccator ve-
niam, justus gratiam, Angeli lætitiâ, filij
persona humanæ carnis substantiam, deni-
que Trinitas tota gloriam*, (n) & per-
suadebit humanæ lingvæ facunda, aut
exarata terrestris calami autoritas, in
prima throni gratiæ confectioe, gra-
tiam abfuisse peccato, ut prius posses-
sionem capiat, cessisse? infamem te-
nebrarum principem, ut suum inibi
exerceat dominium? sedendo præcessis-
se, ac occupasse possidendo? sedit o-
mnino ad perennem suæ perversitatis
condemnationem, qui stare in veritate
recusavit, sed sedit in Aquilonis lateri-
bus, æmulaturus gloriam Conditoris,
sedit in monte testamenti usurpaturus
splendorem altissimæ Deitatis, exalta-
re frustraneo licet conamine præsume-
bat solum super astra, sed suum sibi
seu proprium, seu appropriatum, non
illud incolæ Deitatis, non illud humi-
liatam, & coarctatam intra assumptas
unitæ carnis angustias occupans Maje-
statem. Victorinus Josue priusquam de
inimica metropoli triumpharet, prius-
quam muralibus parietibus septam di-
rueret, priusquam nec penetrabilem
arieti, nec ferro perviam assiliret, pri-
usquam inexpugnabilia idololatæ urbis
mœnia ad septemplex tubarum sacer-
dotalium clangorem, & consonum ju-
bilantium agminum, frementisque po-
puli ululatum corruerent, sagax Archi-
strategus, binos præmisit exploratores,
quos ominosa Rahab suo receptos do-
micilio, refocillatos convivio, infor-
matus consilio, nève insidiantibus ce-
derent in spoliū, tecto reclusos, jam

recessisse investigantibus respondit; si-
delem hanc recompensaturus munifi-
centiam illustris princeps, coccineo si-
gnandam fenestram ligamine præcepit,
cujus intuitu erudirentur singuli, hoc
providæ receptricis habitaculum, immu-
nitatis gaudere privilegio, nec commu-
ni evertendæ funditus urbis excidio, hoc
geminorum exploratorum receptacu-
lum esse ullatenus involvendum, *sola
Rahab vivat*. (o) Sed vitam purpureo
funis suspensam, coccineo sustentatam
vinculo discutiamus,

Primus inter Israëlitarum princi-
pes salvandi rector populi, ut compe-
ditos eximat vinculis, & ægyptiacæ sub-
trahat servituti, prodigiosam virgam
adhibet, tot portentorum productri-
cem, mansuetus præ cæteris Moyses,
ut verberaturam exulcerati vindicis dex-
teram retineat, aut retardet, se ipsum
in victimam Divino objicit furori, nec
tamen alio insignitur stigmate, quàm
virgâ feriente, hanc dum extendit, ani-
mabantur colubri ad terrorem, & cru-
entabantur fluvij ad horrorem, serpe-
bant ranæ ad strata domus regiæ, &
vertebatur in scinephes pulvis terræ;
trucidabantur grandine homines cum
jumentis, & sparso cinere intumesce-
bant ulcera in utrisque; operiebatur
camporum superficies locustarum vora-
gine, & affligebat civium animos pal-
pabilis caligo, quæ fratrem fratris ob-
tutibus præsentem subtrahebat, ferie-
batur tandem ab exterminatore angelo
Primogenitus, tam ultimæ inter an-
cillas pedissequæ, quàm hæres regius
Pharaonis. Prodigiosa contingentis vir-
gæ dicamnè ferocitas an potestas, cur
non consimile salutiferi pignoris indi-
cium, pro prærogativa domus januæ
appenditur, quo quivis hostium, nè præ-
servatæ mulieris immunitati præjudicet,
à violenti insolentia deterreretur? cur
inquam hæc ostentatrix protectricis O-
mnipotentis, hæc manifestatrix ultri-
cis Justitiæ, hæc propugnatrix patien-
tis innocentis, hæc liberatrix exulantis
inter Egyptios Judææ, salvandæ Rahab
præsidio assignatur. Consulebatur præ-
figuratæ virginalis ortus indemnitati,
magis quàm præfiguranti conceptam
virginem receptrici. Virga captivos li-
beratura assumitur, non liberat capti-
vandos, funis coccineus, nè captivetur
Rahab ab hoste rabido, appenditur ad

Hoc Virginis
solum noluit
in lapsu suo
conscendere
Lucifer.

(o) Jos: 6. v. 17.

Ut sola Rahab
viveret, ap-
pendit cocci-
neum funicu-
lum in fene-
stra.

Salvat eam
non virga
Moyses, quæ
captivos libe-
rat, sed fu-
niculus pur-
pureus.

*Præfigurabat
Virginem
nunquam ca-
ptivam, sed
tamen sine li-
berante DEO
captivandam.*

fenestram, ut si fortassis violenta mors clausis nequiret januis introire, insiliat fenestra, captivus Israël non potuit immaculatæ filię libertatem innuere, aut victorioso contriti serpentis vestigio applaudere, quia captivitatis DEI filiam redarguisset, & libertatis nesciam hostili calcaneo subjecisset. Sit igitur Marianæ immunitatis symbolum, funis coccineus, qui soli mancipatam Altissimo, non subiectatam tyrannizantis peccati dominio exhibeat conceptam absque macula DEI filiam, futuram postmodum ejusdem filij inviolatam Genitricem; per virgam ex vi præsentis decreti salvari nisi captivus, nisi mancipatus non potuit, & ligamentum tinctum cocco, aut purpurâ, non voluit nisi hostem, nè feriat retrudere, nè liberam hostilis arroget invadere, vel spoliare insolentiâ, oportuit exemptum intimare. Glorietur Israël in virga percutiente, nè ultra ferocitates desæviant in percussos; gloriabimur pro nescia inimici fœderis virgine in vinculo non vinciente innoxiam, sed nè communi vinciatur hæreditariæ calamitatis nexu, nexum præpediente; jugum concutiat oppressus Israël Ægyptiacæ tyrannidis, & barbaræ captivitatis, Maria semper libera nec subjugari sustinuit, nec JESUS non jam minister, sed Moysis Dominus cœlestis dux militiæ eandem, tota licet Adæ captivetur posteritas, eam dissimulabit captivari. Cur alioquin gloriaretur regia Davidis filia, apud patrem vaticum futuræ indemnitate augurem, cur unigenita suo occineret ingenito genitori, cur laudis immolaret hostiam Patri misericordiarum, plaudens, & jubilans, cum DEI filijs, cum beatis empyreæ regionis mentibus, labijs, & noxæ nescijs, sed in originali justitia creatis pariter, ac conservatis: *tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, (p) & cum gloria suscepisti me;* legit Hieronymus, *in consilium tuum deduces me,* cui Chaldaea paraphrasis non sine grandi mysterio consonat, *in consilio tuo duc me in hunc modum, & postquam compleveris gloriam, quam dixisti venturam super me, accipies me,* subaudi quisquis es, qui augustissimæ incarnati Verbi puerperæ, quæ habitare dicitur in consilijs, appropriandum existimas non levi inductus argumento, subaudi accipies me in Genitricem; præcurrat gloria in sacratissimo

(p) Es. 72. 24.

Trinitatis concilio superventura, huic *Dexteram* DEI hominis vestigio de mari turbido *Virginis in* ascendenti, præcurrat immaculatæ conceptionis privilegium, huic uni *præ* one tenuit *Al-* cunctis Adæ prolibus præservatum, id- *tissimus, nè la-* circò quippe tenuisti manum dexteram *beretur.* meam, *me dulciter in tuam protectionem* recipiendo, elucubrat insigniter subtilis Lyranus, & in voluntate tua deduxisti me, *à devijs vitæ præsentis mihi præcaven-* do; *in lege tua,* legit Menochius, *deduxisti me,* nè præterirem, sed obedirem.

Tenuit dexteram, non sinistram, quam quia prævaricatrix Adæ posteritas tenendam obtulit, sed dexteram ad vetitum fructum arboris extend, itidcirco à dextera ad sinistram rejici meruit, à vita ad mortem condemnari prælegit, sed præelecta regis filia tenendam obtulit dexteram, id est operationem bonam explanat Carenfis Hugo, & in voluntate tua non mea deduxisti me, ut dux, non ut cæcus, hinc sola sine alia, hinc una sine altera non cecidit in foveam, profundæ mortalitatis; suam adjungat elucubrationem, elucidans, ut assolet subtiliter Charchusianus, *per gratiam me consolidasti, sustentasti, quemadmodum sustentatur. cujus dextera ab amico tenetur,* nè titubet in ascensu altius affectionis pedem nimium sustollendo, nè corruat in descensu, se ipsum consulente destitutum socio, celeriter præcipitando; magnanima viatrix! quæ nè solivaga ad sinistram à dextera deflecteret, dilecti sui dexteram apprehendit, nolens abire post vestigia gregum, quasi vestigium hominis ascendit, nè cogeretur dicere cum cœteris gregis mortiferæ pedissequis, ut jumentum factus sum coram te; *portans indifferenter onera diaboli ut DEI;* explanat Hugo Cardinalis, & ided ut svave jugum tuum, absque immenso peccati pondere bajularem, ut onus tuum leve, sine originalis culpæ sustentarem gravedine tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, in voluntate primi voliti, quæ à te est, non secundi quæ à me est, ut voluntas mea originalis sit illius secundi Adæ, qui de cœlo cœlestis est, non primi, qui de terra terrenus est, in voluntate tua non tracta sed trahente, quam si ducentem dexteram primus viator in terra peregrinationis suæ sequi voluisset, à metiente angelo se-

*Ceteri filij
Adæ dum ex-
tenderunt,
cum Patre suo
dexteram ad
arborem, re-
jecti sunt ad
sinistram.*

*Beatissima
Virgo deduce-
batur in vo-
luntate pri-
mi, non secun-
di Adæ.*

(q) Serm. 2.
in Cant:

(r) Cant. 3.
v. 4.

(t) hom: 62. in
Gen:

seductus ad sinistram non fuisset. Denique à seductis deductam segregans, sed unam, quæ ideò virgo singularis dicitur, insignis Gilbertus, ducem alloquitur amicæ sed unius, *tenuisti nî pergerem in defectum, deduxisti in multiplicem profectum*, (q) felix electio, sed dexteræ, felix non minus declinatio, sed sinistræ. Quid mirum, quòd sic tenentem tenens, sequentem sequens, applaudat viæ prosperitatis suæ, aggraturatur prosperitati viæ suæ, paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea, tenui eum nec dimittam, (r) tenere est amare, non tamen tenuisset illa, nec amasset nî prius manus dextera tenendam apprehendisset, & apprehensam adamasset, qui enim prior dilexit nos non diligentes, sed negligentes præceptum dilectionis suæ reducens errabundos, ipse suam sic prædilexit matrem, sic viam vitæ ingressuram deduxit in voluntate sua, ut tenentem teneret pariter soror parvula, & paululum pertransiens deviantes ad sinistram latus Adæ filios genitricis suæ à dextera non recederet, nec viæ ducem, quem ipso in sui ingressus limine invenerat, dimitteret, aut se ad horam etiam dissociaret. Quid nî provida DEI filia nunquam illam dimitteret dexteram, quæ noluit oriundam dimittere, infallibiliter sinè hac detinente, sinè hac protegente, sinè hac deducente, lapsuram ad turbulenti Aquilonis impetum, corruturam ad insolentem insultantis tenebrarum principis assultum, nec enim dextera, nisi omnipotens insidiantis peccati aditum poterat retrudere, non manus alia, nisi in qua sunt omnia, & procreanda, & conservanda, & dirigenda, & dividenda naturæ ordinens potuisset invertere, & locum gratiæ in Adæ posthuma, ante originalis culpæ introitum præparare, premebat gemina materni ventris sarcina ut loquitur Chrysostomus gravem puerperam, à Juda socero imprægnatam, *non quidem libidinem explere concupiscens, absit hoc*, (clamat os aureum) *sed ne videretur esse sinè nomine*, (s) voluit filios procreare, ex quibus protelaretur genealogia Redemptoris. Eodem igitur cubabant thalamo, vel potius eodem jacebant in tumultu gemelli, humanæ mortalitatis vitam auspiciaturi; confligitur tenello licet certamine pro primogenitore, uterque, quâ

data portâ ruit, alter alterius præoccupari nititur progressum; Zara fratre validior urgentis naturæ impetu protrudit dexteram, quam apprehendens obstetrix ligavit coccino, ut designaret primogenitum, dicens, *iste egredietur prior*, (t) quasi non sola foret providentia, cujus suffragio, ordinarentur series filiorum Adæ, fefellit fatidicum vaticinium, nam illo vinculatam retrahente manum frater profilijt, & augurranti fœminæ validior masculus illufit.

Vide quàm magnum sit superna manu contra adversas manus hominum adjuvari, hac enim promovente regali etiam charactere insignitus cogitur cedere, hoc præmovente, invitus protruditur, præcessurus, qui purpureo humanæ dispositionis calculo ordinabatur successurus. Ordo naturæ post ponitur, quâ enim congenitarum virium potentiâ, manus ligata coccino, contrahi sustinuisse, præbens posteriori transitum, *nisi divina quædam virtus hæc prius dispensasset, sicut in umbra quædam præfigurasset*, infert Chrysostomus. Suam subjungit postmodum allegoriam, considerans in oriente Zara, hoc enim versum nomen significat, militantem Ecclesiam in lege gratiæ, quæ quasi prospectare cœpit, sed retrocedens primordiale exitum dimisit synagogæ, quæ postquam Pharis instar diutius regnasset, eò qui præcesserat rursus progrediente Zarâ videlicet præfigurante, vel verius Christi Ecclesia procedente, recessit omnis Judaica consuetudo. Dignum profecto tanti Doctoris ingenio argumentum, nec nisi oris aurei eloquio sufficienter exprimendum. Nos aliam nec pretiosi minus auri scaturiginem investigemus, nec enim præfigurantia veterum figurarum oracula, unam duntaxat unius veritatis imaginem præsignabant. Duos, eodem confligentes in maternalis uteri arenaria, agonotheras dixerim gratiam, & naturam, qui ambo unius omnipotentis partus, magnanimos non raro exhibent luctatores. Colluctabantur ambo, in primo virginalis æstus vestibulo, alter obstabit alteri, patere videbatur aditus utrique; protrusit Zara, qui orientem suo significabat nomine, sed exhibebat omine occidentem, protrusit dexteram, quæ quia communi Patrum designat po-

(t) Gen: 38.
v. 28.

Thamar non libidinoso affectu concupiscit Judam, sed desiderio progeniei.

Duo ejus filij egredientes de utero præfigurabant gratiam & naturam.

testatem, potenter se suo restitutum adversario, indicabat, sic pariformiter naturæ protrudebatur dextera in jamjam imminente conceptione Virginis, ut suam in oritura ad nexum corporis anima dominium non administraret, quæ bene orientis nomine insignitur, non enim prius, quod spirituale, sed quod animale, sed puduit ordinatricem Providentiam, illam illius subiacere ministerio, quæ dominantium Dominum erat progenitura. Mendacem ut prophetissam ageret, ligavit coccino naturam obstetrix, quia enim alia obstetricatur naturæ in cæteris Adæ prolibus, quam culpa originalis? ligavit in manu coccinum, ut finè hoc regali ligamine neminem transire edoceremur à maternali utero ad libertatem filiorum DEI, revereamur humillimæ adorationis homagio in hoc purpureo ligamine illud inæstimabile Divini cruoris pretium, quo solo redimimur à iugo peccaminosæ servitutis. Sic insignita sanctificandæ naturæ manus gloriabatur quasi jam primogenita nobiliorem alteram creatricis Omnipotentia sobolem supplantasset. Sed ista matri charior, ortu illustrior, conditione altior, nobilitate sublimior Phareem æmulabatur, qui dissectionem, senpartitionem teste Chrysostomo, sui sonat in nominis versione, qui enim non venit pacem mittere, sed gladium, una hac mediante gratiâ, unâ hac dissecante prole, separat hominem adversus patrem suum, & filiam adversus matrem suam, hac igitur prævalente naturâ retraxit manum suam, subjecit istius præpotenti imperio vires suas, ut quæ posterior obstetricis arbitrio judicabatur, dispensatrice Sapientiâ, post paulo incarnanda, prior egrederetur. Nec tamen ista alligatum illi subtraxit coccinum non sustulit nostræ redemptionis pretium, sed auxit potius, & ampliavit, ut enim redemptam dicas virginem, agnoscas, sufficit captivandam, licet non asseras captivatam. Quod si licentiosam evagantis ingenij libertatem nuncupes, hanc genuinam præfiguratæ conceptionis conceptæ Virginis allegoriam, tuebitur, & validissimè, & abundantissimè propugnabit debilem nimium panegyristam Matris suæ Pater sanctissimus, Joannes Damascenus, qui hunc amborum antagonistarum insinuantis conflictum, utrumque suo in munere fidelem commendat, natura vo-

Natura in
Virgine signa-
batur cocco
sanguinis
Christi tan-
quam redi-
mendæ præ-
venit tamen
gratia natu-
ram.

luit in conceptu Virginis gratiæ cedere, ut Virginis conceptio non viribus naturæ tribueretur. (u) Attribuatur illi potenter operanti, clementer protegenti, fortiter adamanti, amanter assistenti, cujus amantis vehementiam, operantis potentiam, protegentis clementiam, assistentis magnificentiam considerans Psalmista regius, amatae congaudebat, protectæ applaudebat, fundamenta ejus in montibus sanctis diligit Dominus, portas Sion super omnia tabernacula Jacob, (x) legit Apollonius, in montibus immaculatis fundamenta pulchra DEI; vertit Hieronymus, in montibus sanctuarij, cuiusnam verò hæc immaculata montium subji-ciatur altitudo, vel quænam fabrica in hoc sublimi constituatur sanctuario à Psalte regio non exprimitur, sed quasi jam nota omnibus, peculiari mysterio reticetur.

Hinc velut modestâ exprobrat questione Arnobius, psallenti adhuc non dixisti cujus, & dicis jam ejus? excusat tamen loqui volentem, sed eloqui impotentem Augustinus, ecce! cujus fundamenta in montibus sanctis cujusdam civitatis Sion, cujus Dominus portas diligit, qui quandam sanctæ Sionis urbem intelligit, materialem terrestris Solymæ metropolim non subaudit, figuram tamen nominat, sed figuratam in urbe urbem non declarat, terrena Sion per umbram alterius Sionis imaginem repræsentat, non existentis tunc in terra nostra, sed jam in cooperto æternæ mentis volumine vivis coloribus effigiata, illam denique præfiguratam Sion immaculatis egrediendam in montibus prævidebat beatus illuminati regis oculus, namquid Sion dicer, legit Augustinus, Mater Sion dicit homo, & homo factus est in ea, & ipse fundavit eam altissimus, mirabile latentis sapientiæ oraculum, fundans eam fit in ea, quasi fundator hanc urbem non præcederet, quam fundat? nec enim suo est fundatore antæius, quod fundatur. Ut fieret in civitate civis, in urbe homo, necesse est fundatam existisse, fundandam non fuisse, sed solitâ grande resolvit dubium celeritate pariter, ac subtilitate ingeniosus Afer, sic fundavit civitatem, in qua nasceretur, quomodo creavit matrem de qua nasceretur DEUS, videlicet à Patre finè matre, ante matrem hanc maternalis uteri civitatem condidit, qui propter nos à Matre finè Patre factus est in ea,

(u) Orat. de
Nativ. B. V.

(x) Ps. 86. v. 2.

Beatissima
Virgo est Sion
fundata in
sanctis mon-
tibus.

nec mirare non nuncupari factum in ea puerum, sed hominem recenseri, foemina quippe circumdedit virum, hoc sapientia Salomonis non scivit sapere, dum velut non sapiens se ignorare fatebatur, viam viri in adolescentula, id est in beata virgine subjungit purpuratus Hugo, nevé solam humanitatem suspiceris post factum hominem subjungit illico fundatorem altissimum. Decreverat quippe apud varidicum Oseam: *DEUS ego, & non homo, & non ingrediar civitatem*, (y) diligebat igitur, sed DEUS homo portas Sion, illius scilicet, quam Gregorij Nicomediensis asserto, verbo providentiæ præparavit ante sæcula, in qua in carne est genitus, ex qua progressus Diaboli vires, contrivit, (z) quid non diligeret ostium istius exitus, à quo nostræ reparationis victoriam ordiebatur? diligebat illius almæ Sionis januas, in cujus thalamo, Petri Cellensis testimonio sponsus cubavit vespere, per partum fecundæ virginis, manè per nunciantis angeli epithalamium meridie per incolentis spiritus obumbrationem, (a) immaculatus profecto thalamus, in quo nec fuit, quod Pater abhorreere poterat, in quo nil existit, quod filium offenderet, in quo nil unquam jacuit, quod sanctum Spiritum rejecisset. Quid indigemus pluribus, *Maria est Sion vera*, profitetur Doctor Seraphicus, *quam elegit Dominus in habitationem, ibi requies sua in sæculum sæculi, ibi habitavit, quando elegit eam*, (b) & opinaberis hæc legens testimonia, & suspicaberis hæc audiens elogia, & arbitraberis hæc trutinans oracula, altissima aut transcendisse mœnia, aut insiliisse turrium fastigia, aut expugnasse propugnacula, hujus Dominicæ Sionis, non opinabor ego qui legi Tuitiensis Ruperti de inexpugnabili intemeratæ Virginis propugnaculo assertum irrefragabile, *Maria, est Sion, quæ parturivit (partu innocuo, partu Virgineo, in quo nec primam similem visa est, nec habere sequentem) & peperit Christum, filium masculum, filium fortissimum valentem ad debellandum fortem armatum*, (c) castrametetur tota potestas tenebrarum, ut impugnet, non expugnabit eam, assurgit illa in montibus sanctis, superædificata super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, istorum incomparabili decempedâ excedens intelligentiam, illorum longè

superans sanctitatem, amborum quippe fastigium istius subjicitur calcaneo in fundamentum. Virginalis calcanei primum suo in egressu vestigium fundatur in angulari lapide Christo JESU, nec enim aliter de turbulenta amari maris voragine ascendit immaculatæ DEI parentis præfigurata effigies, quam *quasi vestigium hominis*, illius scilicet, qui periclitanti ut succurreret homini, *inclina-vit cælos, & descendit DEUS*, futurus homo ille, quem nasciturum in Sion prævidit coronatus Vates.

Illud videtur indagandum, cur hujus urbis urbium, non diligi dicantur propugnacula, non inclyta altissimarum turrium fastigia, non circumvallata civitatis mœnia, non venustissima regalis curiæ fabrica, non cætera Divinæ metropolis ornamenta, de solis dicitur ostijs, *diligit Dominus portas Sion*? nec immeritò, aut absque amantis fundamento: sunt enim gemina triumphan-bundæ Virginis ostia, per quæ ad nostræ mortalitatis aream, vera Mater viventium, ad lachrymarum vallem desideratum adeò; humanæ calamitatis solarium introivit; quid enim aliud ejusdem in Annæ utero immaculata existit conceptio, quam illa apud Ezechielem orientalis porta, clausa, & lucida, ut nec venenoso serpenti detur aditus ad intoxicandum, nec tenebrarum principi accessus ad obumbrandum. Quid aliud est sacratissima ejus nativitas, quam porta sanctuarij exterioris, respiciens ad orientem, ut tota secutura vitæ series ad unam solis Justitiæ requiem dirigatur. Has binas beatæ viatricis, has geminas nostræ felicitatis januas, hæc ambo egredientis in orbem innocentie ostia diligit Dominus super omnia tabernacula Jacob, id est, commentatore Augustino, *super omnia figurata, quibus intinabatur illa civitas semper manens, & semper cælestis in pace*, (d) solùm Regi pacifico reservanda, nunquam confusio-nis filio aperienda. De illa solius Regis gloriæ, & pacis Principis metropoli, gloriosa dicta sunt, sed illud præceteris gloriosius quoddam portæ super Jacobî tabernacula diligantur, ut possit Sponso Virginum aggratulari illuminatus Salomon, *nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum senatoribus terræ*; (e) sedere quippe requiescentis est, & occupatus Conditor seno dierum circulo in

Beatiss. Virg
fundatur su-
per angula-
rem lapidem.

Portæ Sion
sunt conce-
prio, & nati-
vitas Mariæ.

(d) in Ps: 86.

(e) Prov: 31.
v: 23.

(y) Osee: 11.
v. 9.

(x) in Orat: de
exitu SS. Virg:

(a) Serm: de
purific:

(b) S. Bonav:
in Psalt:
minori.

(c) Rup: lib: 2.
in Isa:

in creaturarum opificio tandem in sabbatho requievit ; est *Sabbathum Maria*, Jacobo de voragine *Divinae requiei*, in quo complevit *DEUS opera gratiae*, (f) quâ suum à portis nanciſcebantur exordium, suam ordiebantur sanctitatem. Nobilem in portis hisce se declaravit, & comprobavit, quid enim *DEO* dignius, quàm eâ Genitrice concipi, quæ semper gratiosa, nunquam defectum gratiæ in suæ mentis scrinio, in suæ plenitudinis gazophylacio recognovit ; quid est nobilius, quàm virginali Matre nasci, quam nec in nativitatis ostio leo circuiens quærens, quem devoret, deprehendit, nec in conceptionis porta serpens, qui suo mortem invexit utero, vel aspergendo leviter intoxicavit. Clamet, ac exigat coronatus David ad confitendum Domino, *aperite mihi portas justitiæ*, (g) per quas ad vitam ingreditur vitæ parens, emittet illa primam, haud tamen similem omnibus gementis & plorantis vocem, sed plausum gaudij & exultationis ; vociferabitur secreto sancti amoris idiomate ad sponsum suum, *mandragoræ dederunt odorem suum in portis nostris*, (h) explanat hanc suavitatem fructus hujus sua contemplabundus in solitudine Carthusianus, *pretiosissimæ virtutes tuæ, & merita mea* ; sed aptius interrogat Gregorius, *quid per mandragoras herbam scilicet medicinalem, & odoriferam nisi virtus perfectorum intelligitur ?* cui suæ perfectionis initium, & terminus primus & ultimus est gratia sanctificans, quâ sive quidquid agitur velut infectum est ad Deitatis gloriam, hac nisi terrigenarum informentur, opera non tantum sunt infirma, & imbecillia, sed mortua, nec unquam vivificanda ; in portis igitur redolent fructificantes mandragoræ, quia conceptum hujus intemeratæ Virginis comitabatur gratia informans viventem animam, & sancti Spiritus fragrantia vicinum quemque malè olentis colubri profligans respirationem ; quia nativitas conceptæ sine macula sororis parvulæ, suæ sanctitatis odoribus, & Angelorum empyream lætificavit patriam, & mundum replevit universum. Has aperiri portas justitiæ jam dudum desiderabat cœlestis Solyma, & anhelabat ad hæc egredientis vestibula humanitas universa ; néve dilectionis vehementiam, quâ sponſus cœlestis hujus Solymæ has portas adamat, ignoremus dilecti, præ reliquis

discipulis, quem diligebat *JESUS* eccstaticam investigare liceat visionem. Vidisse se fatetur ille, *sanctam civitatem Jerusalem novam descendantem de cœlo à DEO*, (i) non illam veterem terræ nostræ, quæ hostes passa corruit, non amplius, quæ erat, superest, expressit vanitatis imaginem, transivit tanquam umbra humanæ fragilitatis. Ad illam reflectite Jerusalem sanctam cum Constantinopolitano Præsule Germano, *cujus in turribus ipse DEUS cognoscitur mediisque pertransit, inconcussam servans, gentes commovens, & reges prosternens, ut adorent gloriam ipsius*. (l) Illam suspicite cum Alano Insulensi, *in qua quievit Rex æternitatis, in qua verus Salomon, id est Christus, fabricatus est templum sui corporis, de quo dictum est, solvite templum hoc ;* (m) illam recogitate solymam de qua sic Dionysius suâ in contemplatione contestatur, *pulchritudo ejus* (Virginem intemeratam deprædicat) *quam habuit in hoc mundo, aptius comparatur decori triumphantis, quàm militantis Jerusalem, quia radiantissima fuit sine admixtione culpæ* ; (n) unum me latet sublimis Aquilæ, Apocalyptici spectatoris mysterium, cur eam descendisse de cœlo asserat, quam tamen de nostri protoparentis germine protuberasse nemo dubitat, quam veram Adæ fuisse filiam, non negant Angeli, & homines affirmant, quam cursus mortalitatis absorbit, cœlestis patria, quæ tantum immortales continet incolas, non produxit ; quæ inter mortales fuerat mortalis condita beatitudinem illius regionis in sua conceptione non attigerat, in qua vel peccare, vel mori non posset.

Solæ virtutes Angelicæ, quæ lapso rebeli principe in sui conditoris ministerio immobiles remanserant, hoc pro fidelis perseverantiæ præmio receperunt, quod in empyrea regione conditæ in eadem felicitatis regia incommutabili perennitate subsistant ; dum interim instabilis Adæ progenies, quantumvis à quovis terrenæ fragilitatis contagio intimâ foret charitate suspensâ, suo cogitur corpore in infimis degere ; licet sublimi indulgeatur animo in summis habitare ; sic enim Magister gentium à corpore gravari animam querebatur, & tamen suam simul in cœlis conversationem degere protestabatur ; quâ

(f) *Serm: 2.*
Sabb: post
Cin:

In *Beatissima*
Virgine DEUS
sabbatizavit.

(g) *Pf: 117.*
v. 19.

(h) *Cant: 7.*
v. 13.

Cœlestis Jeru-
salem est i-
mago Virgi-
nis.

(i) *Apo: 21.*
v. 2.

(l) *Orat: in*
Præs: B. V.

(m) *Serm: de*
Annunt:

(n) *in Cant:*
art: 21.

Beatiss: Virgo
in conceptione
sua de cœlo
dicitur de-
scendisse.

(o) Orat: 6.

(p) in Ps: 142.

(q) lib. 20. de
Civit: c. 17.

(r) Ps: 50. v. 7.

Prima gratia
Virginis assi-
milatur gra-
tia Angelo-
rum.(s) S. Jo: Ev:
in Transl: B.V.
apud Amad:
cap: 8.

quâ igitur ratione hæc animata civitas esto hanc Divus Proclus nullo modo à Dæmone direptam asseruit, (o) quæ tota fuit DEI, & nullius nisi DEI, esto tam innocens exstiterit, ut Augustino adstruente, *initium habeat ab Abel*, (p) quâ inquam ratione de cælo descendisse scribitur, quæ tamen attonitis sanctissimi Eliæ oculis in splendido fulgentis nebulae simulachro à mari ascendisse videbatur? cœlestem hanc Divinæ hujus metropolis originem explicans subtilis Afer, subtiliter describit, *de cælo descendere dicitur civitas ista, quia cœlestis est gratia, qua DEUS ipsam fecit*; (q) sed cur amabo cœlesti insignitur agnomine, Marianæ sanctificationis gratia, quæ tamen in beatorum spirituum justitia non differt specie, estque ejusdem prorsus essentia cum quavis justificante gratia quorumvis amicorum DEI? idcirco opinor ego, quia quæ datur terræ incolis, illa communicatur fœdistragis, ut originali contaminatos stigmatibus ab hæreditarijs sordibus abluat, & libidinosum carnis sensum, quem prima immoderata mulieris sensualitas ad pedem arboris vitaverat à sua intemperie compescat, cur alioquin Sionis cytharedus tam lamentabili queremoniâ ingemisceret, *ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea*, (r) quasi, commentatore Gregorio clariùs plangeret, se ab ineunte exordientis vitæ primordio in peccati foveam incidisse, & concupiscentiæ carnalis sordibus inquinatum nativitatibus suæ initia, ab hac malorum omnium scaturigine contraxisse; quia ergo primus homo à statu innocentia primordialis excidens peccati pœnam, quam cæteris suæ progeniei prolibus indispensabiliter communicaverat, ad hanc unam & solam filiam non trajecit, cœlesti idcirco gratiâ in sua conceptione perfunditur, quam illi dixero consimilem, quæ Angelorum agmini cum ipsis naturæ principijs infundebatur, quibus omnipotens Conditor simul naturam contulit, & gratiam communicavit; nec enim expediebat eam minori gratiâ condecorari, quàm cœlogena beatorum spirituum, quàm primus, & inter Mariæ adoptivus primicerius Joannes Reginam cœlorum, & Angelorum jam suo sæculo nuncupabat. (s) Huc forsitan collimare voluit insignis ille amator Virginis Epiphanius dum incomparabilem illius

animæ recogitans pulchritudinem indubitanter proclamavit; *natura erat formosior omni exercitu angelico*, (t) cedat proinde tota creaturarum progenies huic uni, quæ sui Conditoris porphyrogenita in omni terra & gente habuit principatum. Audiat, quisquis ambigit de supremienti immaculatæ hujus Virginis excellentia, quid verbum veritatis asserat, dum sponsam hanc supra totam creaturarum orbitam, super omnem creatricis Omnipotentia animatam rempublicam, super Angelorum hominumque universitatem, hoc singulari præconio sublevari, ac extollit, *una est columba mea perfecta mea*, suam nuncupat ut quodvis alienum alterius possessionis dominium excludat; & quasi dimidiatum solummodò elogium pronuntiasset hoc alterum subjungit, *una est matris suæ, electa genitricis suæ*, (u) quòd sit columba sponsi, non adversor, quam columbam unicam pulchritudinis incorruptæ non dubitavit nuncupare Sabbas pater pijsissimus, (x) de qua Petrus Cellensis disserens, sic dulciter anagogizat, *columba una veri Salomonis, nempe Christi, sive ob naturam, quam de ea suscepit, sive ob virginitatem, in qua Divinæ, & humanæ matrimonium conjunxit*. (y) Illud occurrit indagandum solertius, illud sagacius investigandum, quo simultatis mysterio hæc eadem immaculata filij columba, sit pariter columba matris, & genitricis suæ; revereor enim verò columbinæ perfectionis indivisam unitatem, secundam non admittentem, sic enim lactigeræ colloquentem puerperæ introducit unigenitum Carthusianus, *sicut comparatione mei nullus est bonus, sic comparatione tui nulla perfecta, quæ tumcunque præclara, & magna*, (t) laudo laudantem, qui novi communem esse perfectionis descriptionem, perfectum est, cui nihil deest, quod autem omnibus gementis Evæ prolibus deesse noscitur originalis scilicet justitia, in sola hac Virgine perfectè reperitur.

Verumtamen quâ allegoricâ similitudine una & electa genitricis suæ fuisse comprobetur, non penitus comprehendendo. Illuminat ambigentem Gregorius Nyssenus notans subtiliter columbæ Matrem pariter columbam esse, à filia diversam; quemadmodum vivens viventem partum parturit, & ho-

(t) de laud:
B.V.Beatiss: Virgo
fuit columba
Spiritus sancti
ob gratiam primordiale.(u) Cant: 6.
v. 8.

(x) in

(y) Serm: 6. de
Assumpti:(z) art: 2. in
Cant:In compara-
tione perfe-
ctionis Mari-
anae alij quasi
non sunt per-
fecti.

mo nisi hominem non gignit, sic animal ex animali nascitur, sic & columba ex altera columba generatur. Vis genitricem Virginis, sed columbinam nosse? ad illum sacri Jordanis gurgitem respice, cui Mariæ Filius impleturus omnem justitiam immergi voluit, non quidem ut sua ablueretur sanctitas nusquam contaminata, sed ut nostra demergeretur iniquitas hoc salutari lumine absorpta? corporalem circumvolitantis columbæ speciem intue- re, ut descendantem de cælo spiritum sicut columbam reverearis; hujus columbæ unigena fuit columba filij dum enim materno claudebatur corpore sanctificandi fœtus substantia, sic illa Annæ circumvolvebatur visceribus, ut animandam animam præveniens Mater gratia, prius effecerit Spiritus sancti filiam, antequam hominum, aut unigenita, aut primogenita potuerit nuncupari; cum filia columbæ sit, commemoratus commentatur Nyssenius, omnino etiam mater hujus columbæ est illa, quæ de cælo ad Jordanem volavit, (b) utque se matrificantem exhiberet filiam. columbæ generantis spiritualiter unigenitam, non tantum in ipso immaculatæ conceptionis auspicio se suæ puritatis participem ostendit, sed toto totius vitæ cursu ejusdem fidam imitatricem se semper videndam repræsentavit; hinc eam doctor maximus in sua ad Paulam & Eustochium paternæ eruditionis epistola columbam speciosam nuncupat, quæ illius speciem columbæ, ac simplicitatem demonstrabat, quæ super Dominum venit, (c) adstipulatur devotus in Mariophilis Ildephonsus, Maria est columba Spiritus sancti, (d) suum adjungit Honorius Augustodunensis epithetum, columba, in quam transfudit DEUS Spiritus sancti charismata, (e) concludat præclaram sinè labe conceptæ DEI parentis panegyrim, columbinam ob signet moralitatem illustris Antoninus, columba sinè felle peccati dealbata nive candidior, meritorum splendoribus Spiritus sancti fœcundata, muneribus electa & prælecta ex omnibus. (f) Quid mirum quod cumulat adeo donorum, & ornamentorum incrementis vultum ejus deprecantur omnes divites plebis? quid mirum

quod vociferatione continuâ, & ora mortalium resonent, & intonent beatorum spirituum chori, elevatam immaculatæ hujus DEI filia super cælos magnificentiam depredicantes. Quam vellem ego infans infantulam balbutiente saltem elogio revereri, si foret lingua mea carbone sacro emundata, nâ prohiberet cognitione propriâ hoc inquietum malum, plenum veneno mortifero, labi finire in verba virgineæ panegyris, cum nemo inter cælestes genios, aut inter fragiles Adæ posthumos, nemo in cæli regia, minus in valle lachrymarum inventus sit, qui aperire præsumpserit volumen grande, ingentem tomum suarum excellentiarum. Est magnum, equis ambiget? sinè gravamine fuisse gravidam, absque virili semine puerperam Matrem virgineam, fœcundam Virginem, intactam genitricem, verum illudnè minus est solam in toto amplissima humanitatis genere, veram quantumvis Adæ filiam, non contraxisse hereditariam humanitatis maculam, prodijisse in primo conceptionis articulo immaculatam? non agam arbitrum ob tenuissimam debiliore ingenij exilitatem, illud me arbitrari immutabiliter confiteor oraculum, quod celeberrimus Toletanæ Ecclesiæ Archi-Præsul determinat in illibatæ Virginis favorem Ildephonsus, si materna viscera ex vitio primæ damnationis coinquinasset, Christus non esset DEI Filius naturalis, (g) quomodo enim comparari potuit jumentis insipientibus, & similis illis fieri, quæ agnum DEI tollentem peccata mundi suis excepturâ prævidebatur visceribus, suis uberibus lactatura? dicant alij, imò non dicant cum Apostolo peccatum se non habere, se ipsos enim seducerent, & inter mendaces filios hominum computari demonstrarent, hæc sola, quia vera, & ideo præ cæteris amica, canit in primo gressu suo, quasi vestigium hominis, sed Divini, ascendens non vacillans, cum essem parrula, placui Altissimo. Deserviat in epilogum Clarevalensis Bernardi elogium sic familiaritate suavissimâ Matrem misericordiæ alloquentis, innocens fuisti ab originalibus, & ab actualibus peccatis, nemo ita præter te. (h)

Necessaria
quodammodo
videtur im-
maculata Vir-
ginis conce-
ptio ad incarna-
tionem
Verbi.

(g) lib. de Par-
tuit. Virg.

(h) Serm. 4.
super Sal-
ve Reg.

(b) hom. 15.
in Cant.

(c) Hieronym.
serm. de As-
sumpt.

(d) Serm. de
Assumpt.

(e) in sigil.
B.V.

(f) hom. p. 4.
tit. 15. c. 12.

Effudit quasi ignem indignationem suam.

Sermo Duodecimus.

Sola Mater, & Filius originalem Adæ macu-

lam excludunt, ille quidem, quia peccare non potuit, hæc
verò, quia eam, nè peccaret, sustinuit.

*Charitas ve-
ra increpat
peccantem, &
simul compa-
titur.*

Quam miro sancti amoris ar-
tificio, cum zelo perfectæ
rectitudinis jungatur affe-
ctus intimæ charitatis le-
gislatorum princeps Moyſes docuit, dum
idololatrantem populum castigari flagi-
tat, & tamen nè eliminetur penitus i-
raturum Judicem factâ sui oblatione in
victimam exorat; fidelis siquidem di-
lectio prævaricatorem increpat, & ta-
men patienti animo inflictam prævari-
catione injuriam supportat; maternum
gerens animum offensam in offendente
verberat, ut verberatus offenso Numi-
ni satisfaciatur; sed interim affectione te-
nerâ gemit cum transgressore, quem
castigat. Hinc ille prodigiosus Moyſes
de perditione prævaricati Israël in-
consolabiliter affligitur, & unâ simul
ob castrametantis Justitiæ adversus de-
linquentem populum viciniam, ob im-
minentem feralis exitij sententiam ex-
ulceratur. Ecce enim dum dux sapi-
ens insipientis populi ejusdem guber-
nio deservire, injunctâ necessitate co-
gitur, in monte ab externis tumulti-
bus ibidem occultandus, commoratur;
noverat quippè asceta sublimissimus,
quòd tunc vivacius mens hominis ver-
ba loquentis DEI audiat, cum terrena-
rum cogitationum turbas, nè intus in-
solenter perstreperet, à suis cogitati-
bus elongat. Ibi ab externa implica-
tione dormiens vocem divini susurrij
tranquillâ cordis aure inaudit, & le-
gislatorem Dominum in fumigante de-
scendentem flammicidio attonitus con-
spexit. Verùm inter secreta creaturæ
cum Conditor suo colloquia terrificam
audire cogitur offensi Numinis queri-
moniam quovis penetrabiliorem acina-
ce, quovis transfodiente gladio acu-
torem; *descende peccavit populus tuus*,
(a) quasi jam suus esse desierit, qui
legislatorem suum tot beneficijs muni-

ficum, quasi non suus foret Conditor,
abjecit. Dum enim gulæ deditus Isra-
ël conviviorum epulis indulget, dum
convivantes edacitas ad luxuriam sti-
mulat, ab hac ad aureum caput vituli
dementer confluunt, & simulachro con-
flatili cum thure victimas incendunt.
Descendit illicò Divinæ zelotes gloriæ,
geminis sacrarum legum tabulis adver-
sus sacrilegam frementium subditorum
perfidiam obarmatus. Sed horrido
exanimatus penè spectaculo, & velut
sacro furore percitus, iratus irâ Moyſes
proiecit de manu sua duas tabulas, & con-
fregit eas sub monte: impetuosum furem-
tis animi excessum dicerem, nî sanctio-
ri eruditus oraculo à Mediolanensi Am-
brosio latens ordinatricis Providentiæ
mysterium audirem; *fractæ sunt primæ
tabulæ, ut reparentur secundæ*; (b) enim-
verò dum sanctissimi Numinis vindica-
turus injuriam, iram offensi Vindictis
placaturus, à proximis occidi proximos,
fratres interfici à fratribus, viros à ge-
nitoribus cædi præcipit, dum præfere-
dam statuit religionem necessitudini, &
pietatem propinquitati, paucorum sup-
plicio procurat universos exui, nè vi-
deat ad abolenda perfidæ impietatis ve-
stigia ab ultrice ferientis cæli Justitia in-
omnes vindicari. Placatus itaque vi-
ginti trium millium peremptorum vi-
ctimâ, respexit supplicantes, qui elimi-
naturus credebatur universali excidio
insultantes, dumque dux populi pasto-
rali insistens zelo, flagitiosorum abo-
minationes congruâ ultione vindicat,
Omnipotens residuorum lachrymas re-
spiciens comminationis suæ effectum re-
trahit, quibus pro execrabili flagitio
pœnam interitus intimavit. Urque se-
curo pignore pusillanimes consternato-
rum animos solaretur, sollicitum pro
reconciliatione populi Moysem ad suæ
propitiationis solium evocat, duasque

*Divina Provi-
dentia ordi-
navit confra-
ctionem prio-
rum tabula-
rum legis, ut
fierent secun-
dæ.*

(b) *sup. Exodi
32. ad Romu-*

*Primæ tabulæ
erant scriptæ
charactere
indifferenti.*

(a) *Exod: 32.
v. 7.*

tabulas ad instar priorum præscindi quantocyus imperat, super quas suomet velit digito eadem verba inscribere, quæ in prioribus sibi complacuit exarare. Erat notabile inter has tabulas discrimen, quod primæ in utraque parte, exterius non minus ac interiùs conscriptæ fuerint, & singulari prodigio scriptura indifferenter legibilis comparabat, (c) nè igitur lex remaneret dubia sub indifferenti problemate, confringi eas disposuit gubernatrix nostrorum operum Providentia secundas exhibens & conservari præcipiens, observandas. Et quia docente Magistro gentium, hæc omnia in figura contingebant illis, scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines sæculorum devenerunt. (d) Et jam præfiguratæ approximemus veritati. Grandis diversitas sententiarum pluribus agitabatur sæculis, in varijs scholasticorum pulverum arenarijs, colluctabantur insignitorum sapientiæ procerum illustres calami, in aciem gemina lustrabantur Theologorum agmina, utrumque ad indivisibilem se collimare protestabatur veritatem.

Erat amborum celeberrima quæstionis materia, sanctissimæ DEI parentis conceptio, quam propugnabant alij prorsus immaculatam, sed oppugnabant cæteri originali labe fuisse contaminatam. Primas recogita Divini legislatoris tabulas indifferenti charactere utrinque legibiles, indifferenter exaratas. Legabant illi sacerrimum Divini Spiritûs oraculum, tota pulchra es amica mea, & macula non est in te, (e) & colligebant ex universalitate periodi totalitatē pulchritudinis cum turpi deformitate originalis maculæ non posse coordinari; sed replicabant isti legentes illimitatam, ac Apostolicam Pauli sententiam, sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt, (f) urgebant ex Augustini epistola ad Dardanum, sanctificatio qua efficiamur templum DEI non nisi renatorum est, renasci autem nativitati innititur, quam præsupponit; sed respondebant illi eundem citantes Augustinum, exceptâ Virgine Mariâ de qua propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem,

(b) de naturæ & gratiæ contrarietate: unde enim scimus, quod ei Pelag:

plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quæ concipere, ac parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum, cui innixus fundamento Clarevallensis Abbas, eandem ardenti zelo tuetur veritatem, sic magnum lumen Ecclesiæ, ut videatur clariùs in modio, explicans, ac declarans, ex omni, inquit, parte hoc est, ex parte originalis, & ex parte actualis peccati; quæ elucidatione posita suam Doctor mellifluus adnectit, sinceritate candidâ, & charitate non fictâ in Virginem suæ mentis arbitrium, suæ opinionis argumentum: ego quoque piâ fide opinor in utero matris suæ ab originalibus absolutam peccatis, nec vana est fides, nec falsa opinio, (i) quod si premens strictæ absolutio- nis vocabulum, injicias nisi ligatum non absolvi respondebit defensorum Virginis agmen, à peccati discrimine proprietate compari absolvi quempiam, circulandum quæ absolutus dicitur à peccato qui victus fuerat ab illo, periclitabatur in confligentis colubri luctamine soror, & filia DEI parvula, aut verius sanctissima ipsius periclitari videbatur anima, dum tortuosus serpens suo calcaneo insidias struere moliebat, sed gloriosa victrix pede præpropere caput contrivit accedentis; nec aliam adstruentis Bernardi tunc extitisse sententiam, suismet pijsimus pater attestatur verbis, quibus superiori periodo ut cliens dominam, ut Matrem Filius invocatur, & commendatur, Libanus mons, qui dicitur dealbatio altam præ omnibus signat innocentiam tuam: innocens fuisti ab originalibus, & ab actualibus peccatis, utque se absque restrictione captivitatis pristinæ, aut labis originariæ intelligendum exponeret, subiungit illicò hanc indisputabilem clausulam nullius Exceptivæ declarationis receptivam, nemo ita præter te! si enim sanctificatam duntaxat in utero, sanctam ex utero prodijisse judicasset, omnes non exclusisset, nullum hanc solam si demas, hoc privilegio dotatum, hanc singularem indemnitis bullam obtinuisse, asseruisset; Joannem siquidem sancto repletum spiritu dum materno adhuc recluderetur carcere, & Jeremiam sanctificatum in utero fateri cogimur; quotquot intemeratam orthodoxæ fidei integritatem profiteamur; alia proinde alterius gratiæ sanctificatio (si connotata causantis justitiæ, cau-

Augustini & Bernardi, de immaculata conceptione sententia,

(i) serm: 4. super Salvatorem Regem

Indemniter diverse militabant opiniones pro & contra immaculatam conceptionem.

fataque justificationis consideres) præfert ambobus Virginis gratiam, imò eximit amborum ordini, altiùs collocandam; cùmque non alia, quàm sanctificans in ipso ingredientis uterum animæ primordio, in primo animati fœtus articulo sit reperibilis, hanc solam oportet intelligi, quam nemo habuit præter ipsam.

Nec Pauli universalitas omnem repugnantem excipit exceptionem, suum illa admittit limitem, indulget explanationis marginem, quem olim universalis illa infligendæ mortis sententia intrantibus ad conclave regium, & non vocatis, sub innocentis Mardochei tempore, Assveri principis imperio evulgata, admittebat, quantumvis enim universos cujusvis sexus, conditionisque obligaret homines, & fatale interitus decretum, regalis annuli autoritate muniretur, una tamen Esther præ cæteris audire meruit legislatorem, sic sensum legis suæ elucubrantem, *non morieris, non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est*, (1) legunt septuaginta Interpretes, *quoniam commune præceptum nostrum est*, & explicat Monodius, *communes homines afficit lex nostra, & qui intra regiam dignitatem sunt, ideoque ejus pœnâ non teneris; nec est, quod inferat oblatrantis momi sagacitas, si est commune omnibus, obligat singulos, aut igitur unam te neges de singulis, aut confitere obligatam; sed replicat Tirinus ore regio, lex non est pro te constituta, quæ regnum totum commune mecum habes, unde tu illâ lege non obstringeris, multoque minus pœnâ legis teneris.* Sic disceptabant celebriora Christiani orbis Athenæa bipartitas sacrarum paginarum tabulas in sui certaminis favorem assignantia, quas accomodabili indifferentiâ earum quælibet in partem alteram trahebat, donec sapientissimo sanctissimorum Pontificum decreto ad montis radicem indifferentes hæc tabulæ confringebantur, utque unum duntaxat in publicis confligentium sententiarum exercitijs præsidialem sensum proferant, non autem ultra sinè supremæ temeritatis nota, conceptæ DEI parenti maculam inurere præsumant severo anathemate sanciebatur. *An non mons sublimis Maria (inquit moralis Papa) quæ ut ad conceptionem æterni Verbi pertingeret meritum verticem super omnes*

Angelorum choros usque ad solium Deitatis evexit, (m) cujus excelsi montis radix, hanc fundans velut celsitudinem, sua fuit conceptio, in Annæ utero maternali; huic radici infligebantur hæc tabulæ, contrebantur ad hanc radicem hujus eminentissimi culminis, & differens exinde significatio, à scholastico literarum certamine auferretur, & licet absque originali labe conceptam fuisse Virginem palàm eloqui ac tueri ubique inclyti hujus sententiæ propugnatores sinerentur, prohibebatur tamen salutaris prorsus militantis Ecclesiæ interdicto, contrarium in luce publica adstruere, sensumque huic veritati contrarium propugnare. An non jactatas dixeris, quæ ex utroque latere inscriptæ videbantur antea ad radicem Mariani montis primordiale tabulas, ut confringantur, & quidem validissimis non tantum Israëlitici Pontificis manibus, sed potestate pontificiâ summi in terris Præfulis, Christi sub cælo Vicarij, & Petri successoris! auferebatur sensus indifferens, & sola ore publico permittebatur assertio immaculatæ conceptionis. Sed procedamus ad aliam primarum tabularum anagogiam, priusquam à figuris recedamus ulteriorique enchyridio ad præfiguratam immunitatem illibatæ sororis parvulæ viciniùs accedamus. Duas Creatrix Omnipotentis dextera conscripsit tabulas, dum Damascena in rubescentis limi officina, illustris figulus primordiale protoparentis statuam animavit, néve defectu similitudinis desideraretur altera, Adæ soli Evam in conjugem associavit; in-

differentia, cœperunt surgere ad Deitatis fastigium, & cum blandiloquo serpente tam ludere quàm colludere, qui dum se hostem callidum dissimulans, simulat consultorem optimum,

(m) Greg. in
c. lib. 1. Reg.

Radix montis
Mariani sua
fuit conceptio.

Ad hanc radicem
confractæ sunt pri-
mæ tabulæ,
& sublata est
indifferentia
opinionum.

(1) Esther: 15.
v. 13.

Lex afficiens
subditos non
obligat Regi-
nam.

Mons sublimis
ob sanctita-
tem fuit bea-
Virgo.

Prohibet Ec-
clesia publice
impugnari
immacula-
tam concep-
tionem.

Christus &
Maria sunt
duæ tabulae
representan-
tes solem, &
lunam.

in pomi concupiscentiam cæcutientes allicuit, & manducare faciens mortem effecit, à viventibus deglutiri. Ferales tabulae ! fatales paginae, confringebantur illico ad suæ sublimitatis originem, ejectæ in vallem lachrymarum, conterebantur adeò atrociter ut suam de quo præcesserant, in terræ pulverem lege indispensabili reverterentur ; comminuebantur adeò immaniter, ut fierent rodentium esca vermium, qui destinati fuerant beatæ æternitatis commensales. Quid ageret suprema bonitas gementes audiens, & intuens lachrymantem ? quid ageret cœlestis sapientia aspiciens plausum hostium, & amicorum luctum ? quid ageret æternitatis providentia suspiciens exultantem tenebrarum regiam, & desertam empyreæ regionis Provinciam suspirantem ? hoc planè, quod fecerat afflicti Moylis tempore, quando confractis tabulis zelo justitiæ, alias excindi voluit ab homine, qui suâ conficiebat dexterâ, confractas. Confringebantur istæ, excindebantur istæ, quandò concipiebantur Adæ filia absque labe, quandò absque virili semine sub umbra Sancti Spiritûs mulier virum circumdedit quem concepit ; quod si instet urgentius, inquirens curiosius, quidnam utriusque huic tabulae inciderit manus altissimi, quid exaraverit in utraque ? non aliud occurrit quod respondeam, quàm insculpsisse novam Divinitatis similitudinem, novam Deitatis imaginem, utramque sic sibi similem, ut ramen nonnullâ disparitatis varietate sibi non nihil sint ambæ dissimiles ac inæquales ; duo sed nova effigiavit luminaria, majus quidem in Christi tabula, minus in tabula Mariæ ; in illa depinxit solem justitiæ, in ista lunam immaculatæ puritatis ; & quoniam egebat alio hæc lachrymarum regio, quàm illustrari lumine, quæ tenebrarum mancipabatur potestati ? quid exoptari poterat instantius, quid optabilius desiderari, quàm ut supernus Pater luminum, suum oriri solem faciat, tam super malos, quorum indies innumerus velut numerus depluebat ad portas inferi, quàm super bonos, tenuem quorum cuneum caliginosus limbi uterus excipiebat. Per solem præfiguratum fuisse Christum, sapiens indicabat, quando præcipitandam in extremo magni judicii die impiorum turmam, singultuaturam &

threnno lugubri vociferaturam præfagivit, *justitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis.* (n) Qui spiritu suo novit vivificare mortua, suæque caloris vehementiâ, purgare sordida, decoquere vitiosa ; priusquam sol diem illuminet, diescere videtur diluculum, quod plenam lucem hujus luminis tanquam lucescens prodromus præcurrit, sol noster illuminaturus obscurâ oppressum caligine, caliginosis possessum criminibus orbem, ante lucem illuminaturam omnem hominem venientem in hunc mundum, matutina suorum Prophetarum præmittebat oracula, illi conformiter vaticinantis Jeremiæ proloquio, *missi ad vos omnes servos meos, & Prophetas consurgens diluculo, & mittens,* (o) præcedit mundi solem mox oriturum matutinus Lucifer, præcessit ortum solis nostri lucerna lucens & ardens, scintillantibus radijs insinuans & intimans, *venit autem fortior me,* (p) sicut adventu solis, Luciferi lucerna offuscatur, sic suum poenitentiae baptismum, superveniente Christi gratiâ evacuandum Joannes præfagivit, inquit. *illum oportet crescere, me autem minui.* (q) Cujus si stemmatis fontalem quæras originem, eandem suo suus monstrabit indice Joannes, *qui de cælo est, super omnes est, nec enim nisi Filius Divinitatis est, quod adstruens Ambrosius subjungit, idem secunda naturæ per immaculatam Mariam, quæ prior per Divinitatem constiterat illibata, ut cui prior nativitas gloriosa existit ejus secunda contumeliosa non fieret,* (r) Denique sol mundi est oculus in solo, est annulus in cælo, jucunditas in salo, amœnitas in die, serenitas in nocte, est Syndicus in urbe, est Dominus in orbe, est gratia naturæ, præstantia creaturæ : Sol noster illuminat cæcutientem animam, illuminat caliginosam mentem ; fugat insanientem tristitiam, delectat exulceratam amaritudinem, subsequituram annuntiat prosperitatem ; est ille sol bonus terrigenis, sed ministerio, est iste eidem optimus imperio, & præcepto ; est ille humanæ egestatis adjutor utilis, est iste omnis Creator utilitatis ; sustentat ille, sed condit iste, effundit ille, sed dedit iste, inflammat ille, sed urit iste, accendit iste, dum calet ille, illustrat iste, dum micat ille, assignat iste, quod donat ille, conservat iste, quod foecit ille, producit iste, quod fo-

(n) Sap: 5. v. 6.

(o) Jerem: 23. v. 25.

(p) Luc: 3. v. 16.

(q) Joan: 3. v. 30.

Christo Domini-
no attribuun-
tur epitheta
Solis æterni.

(r) de Nativ:
Christi serm:
10.

fovet ille, conducit iste, quod ducit ille; infer, qui sapit cum sapiente Ambrosio, si cæco damnum est hujus Solis gratiam non videre, quantum peccatori damnum, veri luminis munere defraudato, perpetuae noctis tenebrae sustinere? (s) ab aureo corusci solis folio ad argenteam candentis lunæ faciem declinemus; cujus defectus si Conditoris est artificium non infirmitatis argumentum, illam adumbrat majorem stellis, minorem sole lampadem, quam virginalis fecunditas efficit dominam, sed propriæ confessionis humilitas constituit ancillam.

(s) lib: 4. He-
xam: c. 1.

Damnum est
damnum
omnium a-
mittere lu-
men gratiæ
per peccatum.

Maria est luna, si assentimur Hieronymo attestante, sine defectu coruscans cælestibus illustrata fulgoribus, (t) deficientem negat, ut semper luce candida asserat radiantem, est luna nostra à Domino illuminata, ut illuminatrix fieret mundi, subscribit Doctor Seraphicus, (u) nihil enim accidit soli aut gloriosius ad elogium, aut gratiosius ad ornamentum, quam virginalis sponsæ suæ condecorare faciem, & pulchritudinis augere venustatem; est luna, ut magnus loquitur Albertus, nunquam eclipsata, (x) verecundare infamis erebi tenebrio, qui inter æterni solis radios & candidum orientis lunæ splendorem, hæreditaria Aquilonis latera caliginosum montem originalis superbæ interponere frustraneo conamine conabar! est luna propter eam, quam ex sole Justitiæ participavit claritatem, (y) applaudit huic fulgentissimæ astrorum Principi Matthæus Cantacuzenus, & tenebrosus morio indispensablem hanc mutuae reciprocationis communicationem dirimere attentavit, sine qua hoc luminare minus omni careret lumine, & luminare majus minori privaretur, nec post hac majoris nomine nuncuparetur. Est luna pulchra, concludat breve tomorum compendium suæ tenerrimus amator solitudinis Carthusianus, cujus pulchritudo veri solis pulchritudini similissima, (z) ergo sine nævo originalis macula, sine labe iniquitatis congenitæ, in mundum edita, in Matris utero concepta. En binas novi testamenti tabulas, utramque sic oriundam ab hostmine, à matris scilicet utero ut tam men solus velociter scribentis scribæ calamus inscripserit utrique vel utrumque; priori quidem membrana Virginis obvoluta, quando Verbum ca-

(t) Serm: de
Assumpt: ad
Paul: & Eu-
stoch:
(u) spec: B. V.
v. 7.

(x) in Mar:
Serm: 9.

(y) in 6. c.
Cant.

(z) lib: 1. de
Præc: Mar:
c. 25.

Christus in-
star solis lucet
in die, Maria
instar lunæ
fulget in no-
cte.

ro factum est, hoc divinissimo spiritu obumbrante; posteriori verò, dum animato concipientis Annæ fœtui pulcherimus sanctificantis gratiæ character indelebiliter ab hoc gratiosissimo innocentis animæ sponso inarabatur. Est JESUS solis tabula solem exhibens, ut ambulantibus in tenebris illucescat; est lunæ tabula Maria lunam exprimens, ut sedenti in tenebris, & dormienti somnum suum affulgeat Adæ posteritati. Coruscabat aliquando tempestuoso fulgure, consternaturus sol ambulantes in vanitatum circuitu peccatores, si forte à spatiosa perditionis via ad arctam salutis semitam, perterriti revocarentur; enarrabat prædicatrix sapientia illam diem amaritudinis inter flammivomos ferocientis cœli turbines exorituram, quando comprehensos in operibus manuum suarum prævaricatores plagâ inimici percutiet, ac castigatione crudeli feriet, quos hodie dum blando solamine ut pater filios demulcet, si fortè ad sinum redeant, & patulum misericordie clementiæ gremium, non contemnant; in illa igitur furoris die clamabit impius & ejulans cum ullulante mundo, ad iniantis pœnæ diluculum quasi jam flagellatus singultuabit, sed aliud non audiet quàm exprobrantis conscientiæ responsum, quid clamas super contritione tua? insanibilis est dolor tuus! (a) propter multitudinem iniquitatis tuæ; neve suis portentis careat dierum omnium horrenda magis & dies terribilior, alia inter prodigia hæc voluit incarnata veritas expressius recensere, stellæ, cadent de cælo, & virtutes cælorum commovebuntur. (b) nec est quodd peregrinam compatiens cœli, & patientis terræ tragœdiam obstupescas, dum enim paterfamilias in mortis hostiam victimatur, tota domus ut suo vidua- ta sponso, in lachrymas dissolvitur, & universa servorum familia nigro velamine obregitur, ut ineffabilem sui luctûs amaritudinem, si non abscondere saltè contegere videatur: sic pariformiter, intensiori tamen cordolio lugebant quæque viventia, & tota domus syderum velut ignivomas lustraretur in acies, ad versus peccatorem pugnaturas, descendet in arenam. Hæc nobis ferali intimantur præsagio, ut ad cautelæ studium ab inerti desidia evigilemus, & excitatæ mentes ven-

In extremo
die judicij ca-
dent stellæ de
cælo omnia
que erunt in
luctu.

(a) Jer: 30.
v. 15.

(b) Matth: 24.
v. 29.

Hypocrita
sunt stellæ ca-
dentes.

venturi Judicis præsentiæ invigilent, nec posthac incuriâ securitate torpeant, aut ignorantia langvescant; nos interim conceptum mitigantes cordolium, jucundiori non nihil devotioni insistamus; & quoniam in luctuoso decidentium stellarum schemate præfigurentur, solertiori studio inquiramus.

*Iusti in terris
fulgent ad in-
star syderum.*

Legeram inter moralia magni Gregorij volumina, sacris in paginis stellarum nomine quandoque adscititios hypocritarum radios insigniri, qui opera, quæ bona faciunt, ut visa laudem interant, hominibus ostendunt; quibus ut in supremo periclitantis animæ discrimine vir patiens prudenter consulat, ut eorundem vita tumuletur in tenebris exoptat, obtenebrentur stellæ caligine ejus, cum enim eorundem conversationis fama manifestato scelere confunditur, tenebrarum veluti nocturnæ congerie obscurantur, ut tales etiam coram humanis (spectatorum oculis appareant, quales Divinis coram obtutibus videri non reformidant; verum facessat hujusmodi pallatia iniquitas, dum summa consummata sanctitatis puritas commendatur; est stella, sed indeficiens, est sydus, sed nullis involutum tenebris, intemerata societas sanctorum, quæ numerosos inter perversæ nationis asseclas lucent, sicut in mudo luminaria, & veluti coronata militantis Ecclesiæ respublica potestatem tenebrarum flammantibus radijs affiliunt, eumque illuminanda fidelium corda deferre, ac in obscuram principis mundi hujus descendere provinciam compellunt. Hi sunt, qui pravitate pristina, si quâ depravabantur antea, obscuritatem deferunt, & in caliginosa erraticorum astrorum nocte clarissimæ Veritatis rutilantes splendoribus, tot lampades, quot radios accendunt. An non æquissimo commendantur elogio, & claritate syderum figurantur, qui obscuritatem peccaminosorum cordium luminosis suarum virtutum splendoribus irradiant, & cæcis iniquarum mentibus absconditæ veritatis latibulum demonstrant? ad contemplandam æternitatis patriam habentem terrigenarum aciem elevant? ad descendendam mundanæ vanitatis orbitam frigentes animos, æstuantibus flammigeræ charitatis fulgoribus inflamment. Affulsit primævo lumine Abelis innocentia ad ostendendam inteme-

rata rectitudinis puritatem; successit velut sydus syderi supplicabundus Enos ad efficaciam compunctæ rationis persuadendam; ad edocendam longanimis spei fiduciam illuxit laboriosus Noë; ad exhibendum incomparabilis obedientiæ spectaculum, resplenduit prodigiosus Abraham; ad exercendam conjugalis castimoniæ integritatem, coruscavit In veteri testamento fulgebat justitia patriarcharum sicut stellæ in firmamento cæli. pudicus Isaac; ad transigendam in sanctæ contemplationis otio vitam simplicem coruscabat Jacob in tabernaculis; ad protegendam maritalis thori fidelitatem emicuit tot inter pudicitie discrimina miraculosus Joseph; ad ostendendam placidæ mansuetudinis felicitatem oriebatur Moyses; ad inconcussam tot ferientis cæli, terræque ictibus patientiam gloriabatur novis splendoribus in sterquilinio orientalis Job; ad defendendam sanctissimi numinis Majestatem meridiabatur radiantissimi instar Helios, continuis in ignibus, sanctissimus Carmelitanæ familiæ protoparens Elias. Non minus radiabat in splendidissimo legalis gratiæ firmamento, serenissimus lectissimorum syderum senatus; coruscabat ut redivivus Abel Wenceslaus in Bohemia fraterni furoris victima; orabat continua inter meditabundi cordis suspiria Benedictus in Italia, qui dum prima in occidente instruxit asceteria ad instar Enos cœpit invocare Nomen Domini in choris Monachorum; effulsit velut secundus portitor Albertus in Sicilia, dum prodigioso triremium ministerio per medias classes hostium Neapolim ab obsidentium insultu liberavit, & immersos exundantis Platani tumulo Judæos, exemit super aquas ambulans, hac tamen conditionis lege, ut sacri baptismatis lavacro tingerentur, sicque à gemino interitu eripuit periclitantes. Coruscavit inter anachoretica Thebaidis sanctuaria victrix tot hostium obedientia Pauli simplicis, qui se ipsum ad obedientis Abrahæ invidiam non tantum filium immolavit. Claruit prodigiosa Henrici Cæsaris castitas in Bavaria, qui formosissimæ desponsatus conjugii, in timo triumphabundi spiritus luctamine intuitam Cunegundem suis restituit amicis; resplenduit clarissima simplicitas Doctoris angelici, qui licet Christianum illuminasset orbem tot miraculis quot articulis, bovem tamen volare audiens, festinavit ad intuendum

Omni-

Non minus in
lege gratia
lucidissima
refulgent sy-
dera sancti-
tatis.

Omnipotentis dexteræ portentum, & al-
loquentem se stupendo Alberti præcepto-
ris artificio simulachri imaginem, con-
trivit; prostravit morte mortem, &
funus suum victorioso funere ornavit
inviectus Heros Casimirus in Polonia,
quem mors præpropera, dum afflilit,
alterutram duri dilemmatis partem ar-
ripere compellit, aut conservatæ ha-
ctenus castimonie jacturam perpeti, aut
corporis exitum cum regij amissione
solij, lege prorsus indispensabili com-
plecti; at ille in avidi prædonis ma-
nibus relictâ vestimenti laciniâ dimisit
lacerum exanimatæ carnis pallium, ge-
nuinus fugientis Josephi pedissequus,
& fugiens furibundam insidiatricis la-
scivie barbariem, ad fortunatas beatæ
æternitatis insulas avolavit.

An non fulgebat cum Moyse mansve-
tissimo exagitata Wandalarum barbarie
Paulini Præsulis tolerantia, qui opulen-
tissimum exuens possessorem; in redimen-
dorum civium salutem impendit omnia
& nè gementi deesset viduæ, captivo
filio viduatæ se ipsum vendidit ut ma-
tri emeret solatium sibi que captivita-
tem; felici quidem fœnore dum post-
liminio secum omnem compeditorum
concivium redemptionem acquisivit.
Spectavit attonita orbis urbs, specta-
vit Roma redivivam patientis Jobi ima-
ginem in Eustachio, qui incredibiles
coacervatarum calamitatum impetus,
mirâ perpeffus patientiâ cum liberis di-
lectam sibi conjugem lugens eripi su-
stinuit, regalibus spoliabatur divitijs,
in regione dissita cogeatur terram fo-
dere, & munus villici administrare;
hoc dispari dispar exitio, quod ille re-
cipiendo omnia cum duplicato fœno-
re largitori bonorum omnium, grati-
as agens debitæ laudis hymnum decan-
taverit longâ multiplicatorum annorum
serie, dum iste victoriosus heros Ro-
mam triumphali cum gloria invehitur,
sed nolens juratam DEO fidem prode-
re, cogitur in ventre æneo candentis
tauri, inter horrenda favillantium
flammarum incendia cum reacquisitis
conjuges, ac prolibus victrix victima
mugire. Imitabatur intrepidum san-
ctissimi protoparentis mei zelum Igna-
tius ex hispania, dum profligatâ ab
urbibus infidelitate, propulsatâ scele-
rum immanitate, vindicatâ sanctissimi
Numinis autoritate, omnia ad unum

Divinæ gloriæ incrementum conamina
direxit. Quid dicam de fulgentissimis
cœli facibus, de radiantissimis religio-
num fundatoribus, qui declinantem ad
vesperam diem Domini ardentissimæ
charitatis ignibus reaccendunt, enim
verò, *cognitioni hominum Divina dispensa-
tio, quot justos exhibuit, quasi tot astra
super peccantium tenebras,* (teste Grego-
rio) *cælum misit.* (c) Quid proteram
duodeno Apostolici senatûs zodiaco,
qui nisi nostræ illuxisset caligini, sede-
remus hodie dum in tenebris, & cæ-
cutiremus in umbra mortis! tenebat
princeps Apocalypticus, illustris ille
magni consilij angelus inter aurea can-
delabra deambulans, septem stellas in
dextera sua, seu ut infultos Ecclesia-
rum præsules demonstraret lucentes in
semetipsis per puritatem conscientie,
& erudientes ad justitiam sibi subditos
per claritatem scientie & sapientie
fulgorem. Ecce innumeram stellarum
multitudinem affixam sanctitatis firma-
mento cernimus, ut inoffenso pede
noctem mortalitatis, harum deducti
lumine transeamus. Sed heu exitiosus
Lucifer, vel verius ille ambitiosus no-
ctifer, ille intoxicatus draco, qui feri-
ente caudâ attraxit tertiam stellarum
partem ab empyrea angelorum patria,
infascinavit adeo cœligenam innocen-
tis terræ regionem, ut nulli parcens
prorsus syderi, obumbraverit singula
quantumvis lucidissima, & obfuscave-
rit universa; ceciderunt stellæ eò fa-
tali lapsu, quem hodie dum tota plo-
rans mortalitas deplorat. Totum,
quod superest lapsis solatium, totum;
quod restat victis tripudium, totum;
quod spiritus spondet Ecclesijs stipen-
dium, totum, quod offert militantibus
præmium, est breve illud residui sola-
minis compendium, *qui vicerit, non
lædetur à morte secundâ.* (d) Et licet
mors prima corporis, nec in Virginis
filio; nec in Deipara exclusa fuerit,
magnum id tamen pietatis fuit myste-
rium, non debitum peccati; nobis
id est necessitas, quod illis existit vo-
luntas; denique cunctis cadentibus stel-
lis, *sol, & luna steterunt in habitaculo
suo.* (e) Nec tamen illæsos amborum
animos in hac universali calamitate sy-
derum suspiceris, figurabatur mirabili
in schemate gemina compatiendum pas-
sio, dum dicebatur à verbo Veritatis
*sol obscurabitur, & luna non dabit lumen
suum.*

(c) Præf: in
Job: c. 6.

Lucifer in cœ-
lo tertiam
partem at-
traxit stella-
rum, in terris
omnes.

(d) Apoc. 2.
v. 11.

(e) Habac: 3.
v. 11.

(f) Matth. 24.
7. 29.

fuim. (f) Quòd quidem si literali sensu suscipitur, de gemina in fine temporum langventis mundi lampade feraciter obscuranda intelligendum est, non tamen allegoricus excluditur, nec latens anagogia prohibetur; enim verò si commentatori Carthusiano credimus, *consuetudo scripturæ est ut luminaria cæli, quæ in ministerium hominum condita sunt obscurari, & morere dicantur dum hominibus adversa magna contingunt*, (g) & quænam major in toto adversitatum genere animato stellarum cœtui poterat evenire, quàm cœlo suo excidere, sphaeram activitatis suæ perenni jure dimittere hæreditatis portionem deferere, in ærurnarum tenebris aboriri, in nocte calamitatum sepeliri in mortis æternæ gremio tumulari? huic suis parentabant lachrymis exitioso funeri, suo mœstæ obscuritatis velamine contecta, fatali huic stellarum casui condolebant. Steterant soli in habitaculo suo, circumvagos Adæ filios compatiante oculo intuentes, qui non habentes manentem civitatem, circuierunt desertam civitatem sanctam Jernsalem, nescientes cantare canticum lætitiæ in terra aliena! cadentibus adstituri, utque à lapsu resurgant citius, assurgant fortius, subsistant fidelius, eosdem protecturi. Stant ambo firmiter, sed statione variâ, ut enim suum à sole luna lumen accipit, non soli tribuit, sic stare facit matrem filius, non mater filium, qui sinè illa nunquam caderet, sed illa sinè isto tenente nunquam staret.

Gloriabatur aliquando exaltabundus David (& saliens sicut apud Isaiam cervus claudus, cui pedem unum virulentus coluber sub arbore mala decusserat, quando præproperam matrem claudam efficiens suos pariter passu hæreditario claudicare fecit filios in semitis suis) gloriabatur inquam suæque applaudens recuperationi Altissimo psallebat, *in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.* (h) Non coronati Vatis

(b) Ps. 72. v. 24.

vocem, sed personati redemptoris hunc hymnum esse, sic explicat Arnobius, *hæc in Domino JESU Christo completa sunt*, utque primum cadentis Adæ lapsum commemorari nosceremus, subjungit celebris commentator, *ipse tenuit generi humano dexteram, jam mortuo, jam fœtenti, duxit à voluntate Diaboli ad voluntatem suam, & assumpsit in gloriam; deduxit*

Fuit in ortu suo deducta à Domino in voluntate sua Virgo Dei-para,

seductam lapsi parentis sobolem, nè ultra caderet, tenuit mortuam nè in secundam mortem caderet, assumpsit in gloriam ab illuso genitore perditam, ab isto restitutam. Sed gloriatur verius, quia plenius, Divinæ voluntatis non primogenita sed unigenita Maria deductam se in voluntate sua, tunc planè quandò primi itineris auspicatura gressum incæpit agere viatricem; gloriatur, sed in domino, *domina servitutis nescia*, hoc enim Petro Chrysologo etymologizante sonat vocabulum Mariæ, exultat lætabunda, *in voluntate tua*, id est, *non meis meritis*, expendit Augustinus; hæc enim est necessaria inter hunc solem & lunam differentia, quòd ille non alienis meritis stet immotus ac immobilis, sed illa immota, licet mobilis stat, & subsistit non proprijs, sed suis. Quòd si genuinam obtrudas fuisse consentientis Adæ filiam, si inde inferas in voluntate Patris implicitam, proinde in primo primæ voluntatis vestigio, à DEO duce non deductam; replicabo urgenter insistenti, Maria communi patrum placito non tam parentis nata, quàm ipsa Eva est, sed secunda, *Evæ contraria*, reclamatione orator aureus; cur ita? Pater sanctissime! dat adæquatam contrarietatis originem continuans Chrysostomus, *Eva enim creata sub maledictione facta est*, (i) infer qui adversaris, si nōsti syllogizare ab opposito, si hæc est adæquata contrarietatis causalitas, ergo Maria sub benedictione facta est. Maria Eva est, inquit Chrysippus, *secundum naturam dempto scilicet peccato, non Eva secundum generandi rationem*, (l) quòd si prolixius urgeas veram à primo Adam originem traxisse, adjungam insuper, ex Adæ latere formatam, sed benè dormientis, non malè consentientis. Viderat omnipotens Creatoris oculus, solam rubentis argillæ statuam, sanctissimi oris sui spiraculo animatam, ex quo quia non poterat humani generis progenies scaturire, non bonum esse solum hominem pronuntiavit, quasi maluerit plures esse, quos salvos posset facere, quàm unum solum Adam, qui liber esset à culpa, ut ratiocinatur subtiliter Ambrosius. Exhibiturus igitur se universitatis causam, immisit Dominus soporem in Adam, non qualemcunque, sed gravem & profundum, ut legit Symmachus, *nè sentiendo dolorem, mulieri ex se formata, postea doloris memor,*

(i) Orat. in
Nativ. B.V.

(l) Serm. de
S. Mar.

Maria est Eva
Evæ primæ
contraria, &
ideo absque
labe conce-
pta.

(m) hom: 15.
in Gen:

(n) Gen: 2.
v. 23.

Tota sanctissi-
ma Trinitas
adornavit
Virginem.

(o) de Concep:
Virg: c. 8.

Puritas post
DEUM ma-
xima compe-
xit Mariæ, &
ideo origina-
lis.

mor, infensus fieret, arbitratur Chryso-
stomus; (m) æviternus artifex honorare
volens sexum, ex quo se incarnan-
dum præviderat, ædificavit costam,
quam tulerat de Adam in mulierem; (n)
legit Theodoretus, sanctificavit costam,
ædificasse ac sanctificasse dicitur, ut
ut domum futuræ mansionis suæ quasi
delineasse in hac viragine videatur, re-
præsentabatur siquidem in hac ædifica-
tæ mulieris imagine illa mater viven-
tium, cui Anselmo adstruente, DEUS
pater unicum filium suum ita dare dispone-
bat, ut naturaliter esset unus idemque com-
munis DEI patris ac Virginis Filius, quam
ipse filius substantialiter facere sibi matrem
eligebat, de qua Spiritus sanctus volebat,
& operaturus erat ut conciperetur, & na-
sceretur ille, de quo ipse procedebat, (o)
ad unam unius Virginis effigiem in a-
liena licet facie ideandam, tota coope-
ratur Trinitas, ut pulchritudinem ad-
augeat, pulcherrimam efficiat, om-
nemque decoris exigentiam ab hoc to-
tius venustatis compendio excludat;
hæc competeat illi; quam uno tan-
tùm Divinitatis solio suus volebat uni-
genitus præcedere, ut soli DEO cede-
ret, quidquid à DEO foret, aliud huic suc-
cederet præcedenti; concludit ex præ-
missa augustæ Triadis unitate uni Adæ
cœlestis sponsæ quodammodò appli-
cata, conclusionem maternæ virgini-
tati congruam, & virginali condignam
intemeratæ Deiparentis maternitati;
decens erat ut eâ puritate quâ major sub
DEO nequit intelligi, Virgo illa niteret,
sub DEO erat DEI humanitas, sub Dei-
tatis puritate erat deificandæ humani-
tatis puritas, eâ proinde niteat san-
ctissima Deiparentis anima, nè major
sub DEO puritas à puritate conceptæ
Virginis, concipi valeat ab intellectu;
sed quia humanitati Deificæ jungenda
fuerat divina verbi personalitas, junga-
mus puritati compari suam disparita-
tem, sic ratiocinando: nunquam pec-
cavit communicanda per unitatem hyp-
postaticam Verbi humanitas, quia peccare
non potuit, ob impossibilitatem coæter-
nam supposito ad peccandum; nunquam
peccavit immunis à peccato Deipara,
non quidem, quia peccare absolutè non
potuit, quæ absoluta impotentia repu-
gnat creatæ voluntati, ob scaturiginem
ex nihilo, sed quia eam ille peccare
non voluit, qui eam ex nihilo crea-
tam præservavit. Denique prodijt ex

costa orientis viri oriens virgo, si enim
Ambrosio fidem dante costa designat
virtutem Christi de qua dicebat, sentio
de me virtutem exiisse; (p) exijt de (p) lib: 2. in
virtute filij immaculata mater, quando Luc. 6, 3.
ille faciens potentiam in brachio suo
retinuit casuram, sustentavit ruitu-
ram; & ideo fecit illi magna, qui po-
tens est. Si huic mensurandæ magni-
tudini, si altitudini huic exæquendæ ap-
plicare desideras decempedam; si quàm
sint magna, flagitas experiri, auream
porriget arundinem Epiphanius, sic dis-
serens de hac sublimi fabrica incolæ
Deitatis, impolluta caro Mariæ ædificata
est nobis in Deitate Salvatoris; (q) hæret (q) Hæres: 78.
& horret insuper legentis oculus, & ca-
lamus scribentis? arcanum advertitur
latibulum, sed quidnam sit, quod lateat,
non illicò notatur, absit ut mentis in-
cidat cogitatu coagulatam esse carnem
intemeratæ Virginis ex massa Deitatis,
absit ut meditati occurrat animæ, hu-
manæ Deiparentis essentiæ Divinitatis
aliquid immisisse Conditorem; utrum-
que foret delirium amantis, sed amen-
tis, dementer diligentis.

An fortè ædificavit Altissimus car-
nem in Deitate Salvatoris, quando fa-
ciens ei magna, qui potens est, Deita-
tem huic construendæ sanctitatis machi-
næ impendit? subtiliorem aliam si li-
bet scrutemur anagogiam; eidem opi-
nor ego, quod innitatur sensui, arca-
num hoc subtilis Epiphaniij paradoxum,
quo coronatus Psalter præclaram supe-
riorum orbium construxerat structuram,
loquens de Creatore, fecit cœlos in in-
tellectu; (r) num forsan ideo in men- (r) Ps: 135. v.
tis Divinæ area, velut innixa terræ fa-
brica erigebatur? sed legit Hierony-
mus, in sapientia, & addit Theodore-
tus, sapientissime, non quasi intellectu
cœli forent præditi, aut quopiam vita-
li spiritu animati; sed quia dictatrice
Sapientia juxta dictamen supremæ men-
tis fabricati fuerunt; collimat alius,
in suæ Carthusiæ contemplabundus so-
litudine Dionysius, fecit cœlos in intelle-
ctu, hoc est intellectualiter, secundum idea-
lem rationem mentis Divinæ, ita quidem,
ut hujus structuræ non alia fuerit nor-
ma, quàm idea in mente Divina; sic
pariformiter licebit profundam illustris
Epiphaniij sententiam commentari, li-
cebit pariter asserere, quemadmodum
pulcherrima cœlorum regio priusquam

Costa, ex qua
formata est
Eva designat
potentiam seu
virtutem
Christi.

(q) Hæres: 78.

Beatiss: Virgi-
nis caro est
facta juxta
Deitatem Sal-
vatoris.

(r) Ps: 135. v.

verbo virtutis suæ elevaretur in auras, solidaretur in bases, circinaretur in orbis, divideretur in sphaeras, effigiabatur in mente Divina, & juxta præhabitam ordinabatur ideam, sic Deitas Salvatoris fuit ædificandæ carnis in Virgine idea, ut fieret secundum ideale exemplar genitæ in filio Deitatis; nec vereor ideatam à filij imagine, ejusdem Matrem virgineam profiteri, qui legi in menæis Græcorum, Mariam ab Andrea Cretensi, ideam totius Trinitatis nuncupari. (s) Quod si cum idea intellectualem coincidere imaginem juxta Philosophorum stagyrin arbitramur, legemus inrer devota Joannis Geometræ metra, hoc singulare Deiparentis præconium, *imago pulchra continens genium summi artificis*, (t) reperimus inter illustria Thomæ Villanovani enchyridia hoc virginis elogium, *imago adumbrata filij sui*, (u) reverebimur clarissimum inter angelica magni Aquinatis opuscula, hanc ideandæ Matri pulchræ dilectionis excellentiam appropriari, *imago Divinæ bonitatis, in qua artifex valde ostendit magisterium pietatis suæ*. (x) Quid nî ostenderet, si ipsam Salvatoris pijsissimi Deitatem assumpsit pro Idea? putas reperies vel umbram maculæ, vel nævum statuæ, vel morsum tineæ, vel culpam regulæ, quam momus etiam centoculus, aut incusare poterit, aut indagare? cave præproperum censurantis præcipitium, qui ambis censurare, si enim ideatum fallit, error refunditur in ideantem, aut ideam; quæ ideavit increata fuit Sapiencia, nec aliam quàm Deitatis normam habuit pro idea; an horum in altetutra aut labes esse potuerit, aut macula, silens discute, nè in blasphemiam prorumpas. Cujus asserti veritas, si minus adæquata lippis occurrat oculis, inquirat aliam hujus imaginis ideam, qui Angelo, vel homine reginam hominum, & Angelorum Dominam, insano furore percitus minorem arbitratur; idæa quippe cum idæati sit principium, isto eâ est eminentiâ sublimior, quò causa effectui præminet, & quò decempeda excedit mensuratum; à quonam mensurari poterat Seraphinorum principe, cui Cantuariensis Anselmus sanctissimè subscribit, *Imperatrix cæli & terræ, & omnium quæ in eis sunt*, (y) à quonam ideari poterat sanctissimo licet mortalium porphyrogenito, quam Petrus Apostolorum

princeps invocatur, *Domina nostra immaculata & gloriosa*, (z) cui adgeniculatus supplicat dilectus JESU Discipulus, *Domina nostra cælorum & Angelorum*; (a) cui Jacobus ob sanguinis propinquitatem Domini frater gratulabundus occidit, *Domina nostra benedicta, cujus precibus & intercessionibus omnes misericordiam consequimur*. (b) Legeram aliquando in sacra sacrorum annalium historia, mirabile gubernatricis Providentiæ prodigium, quæ castigatura præsumptuosam arrogantis Vasti insolentiam, coronavit regali diademate incognitam pudicæ Estheris humilitatem; quam ideò evexerat hæc eadem regnorum distributrix ad solium, ut ambitiosus Amon eveheretur ad patibulum, & condemnati Israëlitis innocentia ab intentata tyrannide victrix absolveretur; peroratura igitur pro sui periclitantis populi indemnitate, ingreditur cubile regium, quantumvis non vocata, utque defixos intuentis Assueri oculos insolitâ attraheret pulchritudine, nec non adscito vestimentorum pretio irretiret, vestitu adornabatur regio, & roseo colore vultum perfusa gemino pedissequarum stipabatur obsequio, earum alterius suffulcebatur adminiculo, quasi præ nimia teneritudine corpus sustinere non posset, dum altera famularum sequebatur Dominam defluentia in humum indumenta sustentans, (c) non quasi voluerit bonis lascivientibus effœminatum regis animum supplantare, sed ambiebat excaudentem superbi principis furorem, objecto svavioris illiciti schemate blandiens demulcere; servaverat quippe hæc casti timoris filia ab omni iniquitatis pulvere cordis oculum, volens in omni opere, quod peragendum assumpserat, ante difixos districti Judicis oculos innocuam puræ intentionis victimam in ara cordis immolare, non igitur lasciviente fecit animo, quod facere pro populo dictabat pietas, & sagax prudentia persvadebat.

Hoc in augusto coronatæ Estheris schemate in gemino ancillantium famularum obsequio subtile considerat mysterium Doctor Seraphicus illustre proponit simulachrum, meditatur contemplabundus Pater in ancillarum prima illud amplissimum fortunatarum mentium gynæceum, quod ab ipso inchoantis ævi principio, in empyrea augu-

(z) in Liturg:

(a) in Trans: B.V. ap: Amad: rapt: 8.

(b) in sua Liturg:

Regina Esther intrans ad Regis solium binarum famularum utebatur obsequio.

(c) Esth: 15. v. 7.

Sic ancillantur Virgini naturæ geminæ angelicæ & humana.

(s) 1. Aug: de SS. Machab:

(t) Hymn: 3.

(u) Con: 2. de Nativ: B.V.

(x) Opusc: 6. gr. 10.

Beatiss: Virgo est imago desumpta ab idea Deitatis.

(y) lib: de Ex-cell: B.V. c. 4.

Hominibus
committitur
collectio e-
xemplorum
tanquam ve-
stimentorum.

gustissimæ Divinitatis regia, ad Majestatis solium adstare, aut deputati mortalium subsidio assistere consuevit; secundæ posterius expendens ministerium, eam esse existimat capacem beatitudinis, & rationis participem Adæ posteritatem; quæ licet angelicam ob corruptibilem quâ aggravatur sarcinam, tardigrada viatrix non adæquare valeat illorum beatorum spirituum essentiam, angelicæ tamen cognatam, ipsi fatentur angeli naturæ; sunt propria, sed aureis sculpenda characteribus Bonaventuræ verba, *duæ famulæ quarum domina est regina, sunt humana, & angelica creatura*, coadunat in obsequij qualitate, quos novit segregandos in ministerij dignitate, quid enim DEI domesticis, quid cœli civibus, quid paradysi principibus, cum vallis lachrymarum incolis, cum proscriptis exilibus, cum miseris Adæ posthumis communicationis mutua est commune? est planè, quod suos Domini protegant servulos, quos ambiunt suæ quantocyus habere consortes gloriæ; quod concupiscant, si licet dicere de exoptante spiritu, rationales lapides à domo lutea ad restauranda sanctæ civitatis mœnia exaltari, quadrari & adaptari, *ut ædificentur mori Jerusalem*, amate! instate: vocate! clamate! invocate! advocate! supplicate! iterate! vestræ interpellationis verbum beati cœlites, superni ordines, benigni præsules, primævi consules, excelsi proceres, victoriosi milites, exquisitissimi nostræ fragilitatis protectores! suam continuat paræmiam commemoratus pater, suum sat providè sibi, suisque, præscribens ministerium pannosæ humanitati. *Humana est famula illa, quæ sequitur dominam suam, in mundo colligens vestimenta Domine, hoc est virtutes & exempla Mariæ*, beata servitus, herilis famulatus! non est ancillæ ministerium, sed est emolumentum; non est abjectæ servitutis obsequium, sed est insignis gloriæ argumentum; vili vermiculo conceditur reginæ chlamydem sustentare, regalem purpuram levare, quod ab aularum primoribus contentiosâ ambitione petitur, quod à supremis sæculi principibus non nisi in diurnæ fidelitatis præmium conceditur, quod solis conclavis regij Ganimedibus attribuitur, hoc Adæ posteris deturpatis imaginibus citò pertransitu-

ræ vanitatis cursoribus cum matutinâ nube, hoc homini, qui ad laborem nascitur de muliere ob reatum, qui brevi vivit tempore, ut moriatur citò, qui multis repletur miserijs, ut peccatorum pondere opprimatur, hoc grande ministerium, hoc ingens beneficium, hoc dignitatis reginæ iudicium, homini indulgetur! qui pauper, & inops vix non dolendum habet, quod homo sit, erubescit, quod nudus sit, plangit, quod natus sit, & sæpè mormurat indefinentem commiscens gemitum, quod sit. Huic malè colorato limi luto committitur officium, quod cœlestis ephœbi est! stupetis utique empyriales genij, hæretis intuentes angeli, sed favetis. Vestrum quod sit negotium, quod ministerium, subjungitur, *angelica verò est illa altera, super quam innititur, tanquam potentissima, angelis imperando*, (d) condignum planè supernis ducibus injungitur servitium, dum suam suis innixam brachijs jubentur conducere reginam; credo id maximè tunc exerceri ab his virginallis aulæ satrapis, quando in suo non est accubitu Rex gloriæ, levam supponens Reginæ capiti, & dexterâ amplectens. Hoc unum nunc inferendum superest, hoc colligendum restat, si homines & Angeli Mariæ sunt pedissequi, si geminata hæc amborum species, & natura favoris instar recipit, huic Imperatrici obsequi, huic Reginæ ancillari, certè non potuit hujus sublimitas ab Angelorum quopiam ideari, minùs ab homine effigiari, non alia proindè quàm ipsa Deitas delineandæ exhibuit ideam, non aliud quam Divinum assumi poterat pro digno ideandæ Deiparentis exemplari, non potuit congruentius ædificari impolluta caro Virginis, quàm in Deitate Salvatoris.

Et hanc opinabimur continuisse maculam, quæ in depictam orientis Mariæ animam fuerat transfusa? ab hoc sanctissimæ Divinitatis originali, depinxit DEI digitus futuræ Genitricis suæ effigiem, & prodijt immaculata? prodijset, non inficior, si copia ab imagine discordasset, si non totâ perfectionis plenitudine fuisset ad amissim delineata. Auget idææ excellentiam, & Idæatæ viatricis sublimitatem Petrus Chrysologus, dum Mariana in panegyri orator aureus perorat, *verè quantus sit DEUS,*

Angelis sanctis tribuitur ducatus ministerium.

(d) in spec: B. V. c. 13.

Quantitatis DEI mensura est quodammodo Mariæ

(e) ad Ephes.
3. v. 19.

Divinitas
quadriparti-
tam habet
immesita-
tem.

satis ignorat, qui hujus Virginis mentem non stupet, animam non miratur, (e) cumque oppositorum opposita sit ratio, quisnam redarguet sic à contrario illatione contrariâ arguentem, ergo, qui stupet virgineæ mentis celsitudinem, qui admiratur sublimis animi eminentiam, quantus sit DEUS non ignorat; quadratam Divinitati attribuit figuram magister gentium, quâ possit immensa Deitas non nihil mensurari, dum suos eruditurus Ephesios describit quadruplicem mensuram, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo & longitudo, sublimitas & profundum, scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi, ut impleamini in omnem plenitudinem DEI; explanat subtiliter dimensiones hæce purpuratus Hugo in altitudine amorem Christiani pectoris dimetiens, quâ suos adamare adversarios conatur; in longitudine constantem sancti hujus amoris perseverantiam protendit; adaptat dilectioni Conditoris sublimitatis celsitudinem, & in occultis DEI judicijs, quæ sunt abyssus multa abscondit profunditatem; utque quàm aptè mensuraverit ad oculum demonstret, quadripartitam adaptat crucis Dominicæ mensuram, transverso cujus ligno (in quo extendebantur brachia, & manus geminæ affigebantur) mensurat bona justorum opera, non tantum in amicorum servitium, sed etiam ad inimicorum obsequium extensa; prolixâ longitudine, cui toto corpore innitebatur crucifixus Conditor, dimetitur diuturnam continuæ durationis seriem in altitudine superioris tabulæ subsecuturam perennaturæ æternitatis retributionem meditatur, in suppedaneo, quod licet infixum terræ non appareat, fundat & fulcit tamen cætera, reveretur profunditatem justificantis gratiæ, à qua & latitudo bonorum operum suam nanciscitur originem, & latitudo perseverantiæ suam adipiscitur constantiam, & ipsum æternorum desiderium suam consequitur eminentiam, suam assequitur fruitionem. Quod si objicias hanc allegoriam crucifigendi hominis, & crucifixi Salvatoris decempedam non esse adæquatam illius magnitudinis mensuram, de qua Sophar Naamathites inquebat, excelsior cælo est, & quid facies? profundior inferno, & unde cognosces? longior terrâ mensura ejus, & latior mari. (f) Sit mens angelica, sit etiam humana, ipsius

(f) Job: 11.
v. 8.

quantitatem mensurare non sufficit, qui portans & transcendens omnia, includit universa; an non cælo excelsior, quia supremi Seraphim ipsius eminentiam quantumvis videant, non plenè penetrant; an non inferno profundior, qui damnatorum spirituum noscens malitiam omnem eorundem subtilis astutiæ nequitiam condemnat? an non est terrâ longior, qui Adæ filios peccantes patienter tolerat, & poenitentes, ut sua exsolvant debita, tam longanimiter expectat? an non est demum mari latior, qui fluctuantes electorum animos ad perseverandum solidat, & dilatatam reproborum superbiam suæ depressionis præsentia coarctat. Denique si mensurari nesciam Divinitatem mensurare cogitas, ipsius longitudo est æternitas finis nescia, ipsius latitudo est sua charitas, quæ cuncta transcendit limina, diligit enim sapientis testimonio omnia, quæ sunt, & nihil odit eorum, quæ fecit; sublimitas inattingibilis sua est sapientia, quæ est scrutatrix cordium, & occultorum omnium revelatrix; verumtamen hæc in se mensurari nescia immensa Deitas, suis in creaturis mensuratur, sic enim invisibilia ipsius à creatura mundi per ea quæ facta sunt conspiciuntur, sempiterna quoque ejus virtus ac Divinitas; conspiciuntur profectò in Virgine quæ Philippi Abbatis testimonio, est speculum sine nivo Divinæ majestatis, (g) quod si imago speculi concentratur Divina profectò facies in hac crystallina immaculatæ puritatis machina spectanti exhibetur; hic certe si nusquam alibi magnus Dominus, & magna virtus ejus conspicitur, & magnitudinis ejus infinitas representatur; Mariam esse speculum tantæ puritatis, docet Doctor angelicus, ut purius intelligi non posset, nisi DEUS esset, (h) speculari pulcherrimam increatæ Majestatis effigiem, metire purissimæ venustatis immensitatem; est quippe representatæ imaginis mensura speculum, & quantitatem exhibens & monstrans qualitatem; an non mensura existit Verbi abbreviati, priusquam enim Dominus Verbum abbreviatum facturum esset juxta vaticinantis Isaie præsagium super terram, prius, Alberto fidem dante, invenit uterum Virginis, ad cujus brevitate Verbum brevaret, (i) nec vile quidpiam in brevitate suspiceris, non enim

Licet DEUS
in se immen-
sus sit mensu-
rari tamen
aliqua-
liter
potest in crea-
turis.

Beatiss. Virgo
est speculum
Deitatis.

(g) Tom: 2.
moral: in
Cant:

(h) Opusc: Gr.
gr: 10.

(i) in Postil:
sup: c. 11.
Luc:

enim exiguae fuit potentiae, sed summa inter maxima excellentiae, sic ad amissum se conformare humilitatis brevitatem abbreviato Verbo, ut humilitate conciperet, quae placuit virginitate; ex qua conformitate subinfert magnus Ratisbonensis Praesul, Maria est *mensura DEI, & nostra*, (l) illius quidem ob sanctitatis eminentiam, ob puritatis excellentiam, ob summitatem maternitatis, sed nostrae simul, ob humilitatis iunitatem, ob humilitatis profunditatem, ob ancillatus confessionem, DEI & nostra conferta, & supereffluens, adeo ut foret plena gratia, & DEI gratia per ipsam in nobis abundaret.

Ecquisnam dixerit hanc mensurae Divinae rectitudinem fuisse in prima sua dimensionis origine a falsificante mendaciorum patre, aut incurvatam, aut mutilatam, aut violatam, aut profanatam? Quadrat pro hujus mensurae amplificanda integritate praecleara Clarevallis Bernardi quadratura, qui dum resolvi nesciam proposuisset quaestionem, *quid est DEUS?* designat postea non quidem pro statu suo, sed captu nostro, & sibi respondet inquirenti, *res una, & illa una res est longitudo propter aeternitatem, latitudo propter Deitatem, sublimitas propter Majestatem, profunditas propter Sapientiam*, (m) quis comprehendat, vel saltim in aenigmate hos quatuor unius domus angulos, haec quatuor emanantis paradisi flumina, haec sancta quatuor in cursu gloriae animalia? solem dixeris radiantem, qui licet sit unus in substantia, sit divisus in essentia, sit indistinctus in natura, refulget tamen quatuor excellentijs, procedit motu subitaneo ab Oriente ad occidentem, quid isto longius, quid potest latius reperiri? a suae sphaerae territorio dilabitur in ima telluris viscera, quid hac profundius penetratione? attrahit abditos latentis terrae atomos ad sinus nubium, quid hac prodigiosius sublimitate? quanam circumferentia quaternionem hunc circumdabit? quis hanc quadripartiti solis faciem repraesentare poterit, quanam hanc quantitatem regula metietur, quanam arundo aurea hanc mensurabit longitudinem, hanc explicabit latitudinem, conscendet hanc celsitudinem, ad hanc descendet profunditatem? respondet ambigenti, ostendit ignoranti mensorius auriflui Ravennatis calamus, *quantus sit DEUS,*

satis ignorat, qui hujus Virginis mentem non stupet; si haeres nescius, hanc obstupesce, si stupes dubius, hanc admirare; quadripartitus sol quadripartitum caelum exigit, ut cognoscatur; ut memoratam quatuor dimensionum quadrigam intelligas, aeterni Regis regiam in quadro positam scrutare. Est, est Maria, si consulas Methodium, illud illustre jubar martyrum, illustrem illum Tyri Episcopum, & attestabitur, Mariam caelum esse capax ad DEUM, qui nunquam alioquin capi potest recipiendum; (n) en solis immensi receptaculum, in quo quadripartitam metiri poteris quantitatem; inquire ab Arhanasio Praesulum Praeside, ob invictam tot prostratorum hostium victoriam, & respondebit interroganti; Mariam caelum secundum esse nunquam coinquinatum, (o) Attende numeri sacramentum, nam primum illud, quod dicitur, empyreum coinquinavit quodammodo perduellis angelus, draco magnus, quando decutiente cauda partem stellarum tertiam suo infectam toxico attrahens decussavit; accede Epiphanium sublimem illum Salaminae Antistitem, & demonstrabit intuenti, Mariam esse caelum splendidum in caelis, incomprehensum continens DEUM, (p) quod si celebrium philosophorum placito figura caeli empyrei quadrata est, magno Alberto, Maria caelum empyreum est, quia sicut caelum empyreum, quam cito factum est, statim dispositum est, ordinatum est, quod non alij caeli, sic & ipsa in gratia & sanctificatione. (q) Hic caeli Dominus claudabatur, hic ejus quantitas mensurabatur, hic sua sublimitas coarctabatur, hic ejus vastitas restringebatur; huic regi gloriae regalis haec debetur regia, non tantum per conjunctionis benevolam societatem quantum per primae statim usucapionis potestatem, per primae possessionis proprietatem; & quia Bernardo teste, in caelo tantum dies est, (r) interris tamen ad diem nox subsequitur, quam alternae varietatis vicissitudinem infelix Evae instabilitas invexit, exclusas semper ab hoc caelorum caelo crede fuisse tenebras, quae noctis sunt aut prodromus, aut partus; denique in caelo dabatur aliquando locus injustitiae, sed hac abinde profligata, post lapsum angelum sola justitia ibidem collocatur; in terra territorio justitiam persequitur iniquitas, & istam conatur illa ab orbis or-

(n) in hom: festi Purific:

(o) in descrip: SS. Deip:

(p) Serm: de laud: Virg:

(q) in Bibl: Mar: sup: Gen:

(r) Serm: de S. Malach:

Maria est caelum empyreum excedens ceteros omnes caelos.

(l) in Bibl: Mar: sup: lib: Exod:

Maria, ut fieret mensura Verbi abbreviati, abbreviavit se per humilitatem.

(m) lib: 5. de consider: 6. 13.

Quatuor perfectiones immensitatis Divinae concluduntur in Maria.

bita profligare ; vide, quid dixeris de hoc empyriali folio, quod licet ab æterno & ante sæcula fuerit ordinatum, non tamen nisi in tempore creatum & constructum, solique immortalis sæculorum Regi fuerat dedicatum ; ego nil aliud dicendum mihi arbitror, quam Psaltris regij præfagium plaudente ac applaudente animo esse sæpius iterandum, affectuosius intonandum, avidiori repetitione cumulandum, *cælum cæli Domino, terram autem dedit filijs hominum*, (s) quod citius, ut incoheret, facere cœpit in montibus, & colles transilire sponsum sanguinem, ut foret de summo cœlo egressio ejus, & occursum ejus usque ad summum ejus ; sed quia DEUS spiritus est, & eos, qui adorant eum, in spiritu oportet adorare, hunc cursum & recursum, ingressum & egressum spiritualiter intelligendum esse non dubitamus ; ingrediebatur sanè non tantum in sæculorum vespera, dum plenam gratiâ invisit incarnandus, sed etiam in primæ hujus cœlestis fabricæ constructione per gratiæ dominium, quo solo huic superno principi ut suum adscribebatur, & omnis potestas peregrini dominij arcebat ; denique cælum cœli Domino, id est, Carenfi commentatore, *cedit pro Domino in partem suam*, terram autem dedit filijs hominum, qui tamen in voluntate capitis, in protoparentum fœdere, cedentes suo juri, elegerunt hujus mundi principem (ejectum postmodum à pacis principe, sed confligente, sed sustinente, sed moriente, sed devincente, nec enim nisi mortuus, mors mortis, & inferni morsus poterat fieri & nuncupari) & præstito voluntariæ subjectionis hominibus, *terra data est in manus impij*, (t) nec enim alius, Gregorio interprete, quàm diabolus impij appellatione designatur.

Quid terræ nomine nisi terrigena terrestris Adæ posteritas exprimitur, quæ data est in manus impij, quando feralis genitor factus suorum filiorum proditor, extendit manum ad arripendum vetitæ fructum arboris, eumque à manu infascinatæ, & infascinantis pariter mulieris acceptavit, & acceptatum deglutivit ; amissâ siquidem tunc potestate, in manibus adumbratâ, factus est sub tributo tartareæ potestatis ; sed cælum cœli domino de-

bitum nec profanari potuit, præcluso quovis aditu, quo veterinosus serpens posset irrepere, ac sponsatam in misericordia & miserationibus civitatem hanc novam Jerusalem Omnipotentis dominio privare ; quid enim ? affilietne inimicus homo electam & præelectam superni regis regiam, cujus priusquam conversatio in cœlis foret, origo jam cœlestis erat, compar angelis non qualis terræ filijs est communis ? illamne expugnabit incolæ Deitatis metropolim (qui terram circumcivit perambulans, à quo in cœli culmine stare negligens, sedere concupivit (de qua per præfagium suæ mentis interpretem se declaravit Creator omnium, *cælum sedes mea*. (u) Non hoc volubile, quod cernit oculus, vel saltem ob quantitativam extensionem corporis, & lucis participium visibile comprobatur ; non sentit sensibus, qui huic sedi insidet, nec habet digitos quibus hanc sphaeram syderum possit attingere, qui tribus digitis nuper appenderat orbem terræ, sed illa sublimis anima, sed illa sedes, quam vidit attronitus Ezechiel constructam ex sapphiro, & super firmamentum exaltatam, id est super altitudinem omnium sanctorum in gloria confirmatorum, explanat hanc DEI sedem magnus Albertus, (x) non expugnavit, vix impugnavit, qui truculentus serpens dum oppugnaturus pugnam cogitaret, vix adaptaret, jam jacuit prostratus, jam stridere & crepare debuit contritus. Expertus est, quàm pulchra sit casta generatio cum claritate, quàm nunquam antea in filijs hominum conspexerat, hanc hic aspiciens ingemuit ; id imputans coruscantis istius cœli, fulgentibus claritatis hujus radijs, quod olim Divinis appropriabat jaculis vir patiens, *sagittæ Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, & terrores Domini militant contra me*. (y) Legit Chaldaus, *turbationes, quæ sunt à facie DEI, ordinantur contra me* ; conturbabatur præsumens Angelus ad invisæ pulchritudinis splendorem, & quasi innocuæ claritatis hujus lancinaretur fulgoribus, velut pulcherrimis originalis gratiæ sagittaretur splendoribus, indoluit cœcutiens ad serenissimam tot corusantium radiorum majestatem ; vertit Pagninus, *quarum venenum bibit spiritus meus, terrores fortes ordinaverunt se contra me* ;

(s) Ps. 113. v. 16.

Sola præ omnibus Adæ posteris spectat ad cœli Dominum.

(t) Job. 9. v. 24.

(u) Is. 66. v. 1.

(x) Sup: Mis. sus c. 193.

(y) Job. 6. v. 4.

Adæ posteritas terra est, quæ peccante Adæ data est in manus impij.

Diabolus Mariæ conceptæ radijs tanquam sagittis lancinatur.

me : ad illos scilicet alluditur sagittarios, qui ut incurabili facient vulnere, veneno intingere sagittas consueverunt. Veruntamen, quid virulenti reperietur in Virgine, quæ licet maligni insidiatoris caput pestiferum innocuo contriverit calcaneo, nil tamen virulentæ attraxit malitiæ, sed victoriosum pedem nullâ infectum veneni tabe retraxit immaculatum; ebibit interim ille malignus spiritus virus lethiferum ex radijs nullo veneno tinctis, eâ videlicet araneorum sorte, quâ solet virulentus vermis iste, svavissimam illibatorum florum dulcedinem, quamprimum sumpserit, convertere in venenum; peculiarem posterior quærimoniæ periodus meretur reflexionem, dum adstruit fortissima terrorum agmina ab exercituum Domino lustrata fuisse in aciem, quâ universa potestas tenebrarum, à primo beatæ viatricis hujus vestigio deterreretur; & velut solo timore agitatus in fugam hostilis exercitus profligaretur. Invasit hanc civitatem sanctam, Jerusalem novam, quia licet descensuram à DEO præviderat, licet condendam a Creatore noverat, non tamen paratam fore sciverat sicut sponsam ornatam viro suo. Descendit prorsus hæc virginalis anima, in ipso primordiali sui egressûs motu, humilitatem exhibens, & ideo parata illi, qui respecturus erat humilitatem ancillæ suæ, & ideo amata sponso suo, & ideo terribilis insidiatori suo. Spectabant non tam prælium, quàm expectatam gloriosæ triumphatricis victoriam, exultandi beatarum mentium chori, & implebatur ter fortunatum illud præsagi Davidis vaticinium, quo secuturum cælestis militiæ tripudium prænunciabat, *vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis*, (2) subdit Agellius, *vultum non regis sed reginæ*, ut noveris ignotum non fuisse beatis cæli civibus, gloriosum reginæ suæ introitum, iterandumque cum perduelli angelo prælium, renovandum sed longè feliciore exitu assilientis colubri cum Eva virgine conflictum; hinc veluti victrici applaudentes, quasi debellatrici aggratulantes comparebant, deprecaturi vultum, qui non erubuit ad nuditatem, sed arrisit bonorum omnium Largitori ob originalis innocentiae communicatam sanctitatem; quam enim nisi amicam sponsi deprecarentur amici? quam nisi gra-

tiam respicerent, nisi dilectam colerent, nisi amatam adamarent?

Est congrua vertentis Chaldæi periphrasis *habitatores arcis munitissimæ cum muneribus venturi sunt, faciem vero tuam deprecabuntur in domo sanctuarij tui divites populorum*; incolunt enim verò inexpugnabile hoc fortalitium cælestes præsidarij, qui profligarunt ab Omnipotentis regia infamem patriæ suæ proditorem, dum moliretur montem testamenti conscendere, & Angelorum nativam metropolim abinde impugnare; hi celebrantes festiviori lætitiâ secundam assilientis tyranni hujus, sed corruentis, sed succumbentis, non prævalentis, non illudentis exitiosam stragem, undantaxat, sed glorioso, sed portentoso pede grandis infantulæ, fortis virgunculæ confectam & consummatam; accellerabant exultantes genij ad offerendum munera reginæ suæ; sed populorum divites (quid enim terrenus est Adæ posthumus, si comparetur angelo, quid est tota terrigenarum congeries, si cum cælesti illarum beatarum mentium conferantur militia, quàm plebs respectu imperialis aulæ principum, quàm vulgus terræ, illustri dynastiarum ordini comparandum?) divites proinde populorum, celebriores inter mortalium exuvias deprecabuntur virgineam faciem in domo sanctuarij sui, quando reclusum meditabuntur cæli terræque Dominum in utero virginali; nec enim miselli homines discere poterunt victoriosæ infantis gloriam, invictæ luctatricis potentiam, nisi hanc celebrari audiant ab eo, qui DEI fortitudo dicitur, à nobis autem communiori nomine Gabriel invocatur, tunc audierunt, tunc magnum illud prælium à gratiosa generantis gratiæ filia celebratum à sanctificata per gratiam, non emundantem, non reparantem, sed protegentem nè inquinetur originali macula, sed prævalentem nè procumbat ad hostis impetum soror DEI parvula, tunc inquam irreparabilem jacturam prostratæ potestatis tenebrarum didicerunt terrestres incolæ, campestris accolæ, viles ruricolæ, qui in sudore vultus sui vescuntur pane suo; quando salutatam perceperant ore angelico, & plenam gratiâ jam tunc cognominari intelligebant, tunc enim ex hoc salutantis paranymphe triverbio, *ave gratiâ plena*, sa-

Angeli Virginem munera reverebantur, se homines faciem deprecabantur.

(2) Ps: 44. v. 13.

gaciter colligebant, prudenter inferebant, quod alijs ad mensuram distribuantur gratiæ, huic tota plenitudo infundatur; tot enim præcesserunt illustres filiae, quas commendabat castitas, & sanctitas extollebat, nulla repleti meruit; est ergo, aut peregrinae originis, aut inter Adæ filias alterius conditionis. Hoc agitati dilemmate, dum præelectam DEI parentem ab hoc fortissimo arrhabone exercituum Domini percipiunt, illum quippe nunciare veniebat, qui ad debellandas aëreas potestates humilis apparere dignatus est, notat subtiliter magnus maximos inter Pontifices Gregorius, (a) dum ante adventum Domini jam secum fuisse Dominum auscultant, subodorantur præcessisse victoriam, victricem assistente hoc exercituum Domino Virginem exstitisse. Audi ex hoc annuntiantis Angeli indicio sic concludentem quendam ex populorum divitibus, ex clarioribus Adæ filijs sic discurrentem Thomam Vilanovanum Antistitem, *antequam conceperet Filium DEI, jam idonea erat, ut Mater esset DEI*, examinat præteriti temporis

conditionem, librat mirabilem maternitatis Divinae idoneitatem, se ipsum discutit ac inquit, *sed qualis est hæc Divinitas?* à gradu ad gradum conatur ascendere, quasi jam vellet singula prodigiosa hujus viatricis vestigia investigare, concludit post præmissa tot diversorum graduum scrutinia, *utque habet quandam infinitudinem esse Matrem infiniti, & Omnipotentis*, (b) & quia conformis maternitati correspondebat gratia, faciliori discussione, ad semper habitam sanctificantis gratiæ præsentiam poterat devenire; exinde demum viator providus hanc gratiosam deprecari faciem auspicatur, & suæ supplicandus eminentiæ, super abominandos originalis culpæ abortus lamentatur. Hæc paucula immaculatæ conceptionis elogia concutienti victoriosæ sororis nostræ calcaneo, indignus fraterni nominis hæres subjicio, & deprecantibus populorum divitibus vultum suum ego deosculor sacerrima beatissimorum pedum vestigia, primum præ cæteris, quo in orbis processit orbitam viatrix immaculata.

(b) Serm. 3. de nativ. B.V.

(a) hom. 34. in Evang.

Ex salutatione angelica colligitur primordialis gratia Virginis absque macula conceptæ.

HE.

Versus V.

Factus est Dominus velut inimicus, præcipitavit Israël, præcipitavit omnia moenia ejus, dissipavit munitiones ejus, & replevit in filia Juda humiliatum & humiliatam.

Expositio Literalis.

Quos DEUS intensius amat plerumque etiam severius castigat.

Non desinit ultrix justitia oppressos in culpa perfidiæ severis adversitatum ictibus flagellare, & quia præcedenti lamentantis Prophetæ periodo, ad instar inimici tetendisse arcum suum describitur, nunc renovatâ calamitatum scenâ, quasi inimicus suum præcipitans adversarium declaratur; utque hostili procedat methodo à præcipitandis mœnibus hostilitatis suæ auspicatur exordium, dissipaturus postmodum munitionum aggeres cum muniminibus castrorum. Utrumque sexum assultu furoris sui aggreditur, humiliatum & humiliatam pariter aspernatur, ut se infensum omnibus exhibeat à singulis offensus. Ecquisnam

crederet tantam in esse malitiam prævaricationi; eam posse incidere severitatem vindicis immensæ bonitati? qui nuper incomparabili clementiâ, promiserat dubitanti Judææ, & Israël non nihil diffidenti, *in funiculis Adam traham eos*, non ulciscendo, sed inquitendo, non destruendo sed corrigendo, non devastando, sed adamando, non feriendo, sed miserendo, *eandem bonitate, quâ Adam creavi, & ad poenitentiam attraxi*, commentatur Hugo Cardinalis; adjungit insuper quasi peregrinum suæ voluntatis interpretem averfatus, *in vinculis charitatis*, (a) nunc lachrymabili vicissitudine, adaptat compedes, ut catenentur profugi, quorum progenitores in voluptatis arboreto circum-

(a) Osee. ii. v. 4.

*Israël filius
primogenitus
amoris Divi-
ni, dum reda-
mare negli-
git aman-
tem DEUM,
quasi inimi-
cum reperit.*

(b) Exodi 4.
v. 22.

(c) Job: 4.
v. 8.

(d) lib: 5. mor:
c. 15.

*Sicut ad A-
quilonis fla-
tum pulvis a-
bigitur, sic
flante DEO
peccator à
sua facie e-
longatur.*

cum vagos tam ad accurrendum dulci-
ter revocavit, tam fortiter ad com-
parendum animavit, idemmet ille
(quis cogitasset hostem? quis timui-
set vindicem? quis credidisset futu-
rum aliquando innumera post sæculo-
rum lustra amati Israël inimicum?)
idemmet ille, qui semper stabilis mo-
bilitatem nescit, qui in se immutabilis,
eandem cordis requiem fœrociente quo-
vis turbine conservat, idemmet ille, a-
pud quem non est mutatio, nec vicis-
situdinis obumbratio, qui induratum
coronati prædoni tyrannidem elimina-
turus, & impium draconis caput in
exundante confluentium plagarum vo-
ragine velut in aquis validis contribu-
laturus, superbo intimavit Pharaoni,
filius primogenitus meus Israël, (quænam
nobilitas illustrior? quæ parentelæ su-
blimitas excelsior? quid Primogenito
dilectius? quid filiali vinculo potest ob-
strictius excogitari?) *dixi tibi, dimitte
filium meum.* (b) Valenè præceptum a-
liud injungi fortiùs, commendari ex-
pressius, severius intimari? & iste Pater
filij, amantissimus amantissimi, non am-
plius cogitationes pacis cogitat, sed i-
nimici stratagemata ostentat; adeò si
fas est dicere atrociter, ut qui viderat
Satanam quasi fulgur de cœlo caden-
tem, consimili exitio hunc filium eli-
minare flagitet, præcipitando Israël! Hoc
forsan insinuare voluit Eliphaz The-
manites dum molliter loqui inchoans,
nè in locutionis vestibulo exasperaret
audientem, asperrimam severius pro-
sequendo subintulit enuntiationem, *vi-
di eos, qui operantur iniquitatem, & semi-
nant dolores, & metunt eos, flante DEO
perijisse, & spiritu iræ ejus esse consumptos.*
(c) Et quia fructus doloris, Gregorio in-
terprete, est retributio damnationis, (d)
perversa peccatoris actio dolorum se-
men est, & simul messis ærurnarum;
est simul tamen terribilis allegoriæ se-
veritas, quæ in Divino flamine intelli-
genda perhibetur; quid enim tollitur
citiùs, quàm quod ab Aquilonis turbi-
ne exsufflatur? quid præcipitatur cele-
riùs, quàm quod furente Austro à suæ
sublimitatis culmine transportatur? ad-
jici potest & alia moralitas, ut alle-
gorica flatûs significatio profundius ex-
plicetur; flans quippe homo consue-
vit aërem ab exterioribus introrsus tra-
here, & sic attractum extrorsum dissi-
pare, sic pariter nostro exulceratus fla-

gitio divinus arbiter à causis exteriori-
bus (ut solitâ expendit subtilitate Gre-
gorius) judicij consilium introrsus con-
jicit, & indè ferientem sententiam fo-
rinsæcuss emittit. Væ folio, quod quo-
vis vento rapitur, si hoc severo flami-
ne ad tribunalis sui solium abripiatur!
peribit certò flatu furoris sui, & velut
inimicum sentiet, cujus vindictam tot
intimatam comminationibus avertere,
aut distulit, aut quod est amplius dete-
stabile, suum sibi reconciliare vindicem
contempsit. Quamdiu dilectus Judæo-
rum populus in legis observantia per-
manserat, vel eam negligens prævari-
cationis veniam supplicabundus implo-
raverat; paternam experiri meruit pro-
videntiam, aut indulgentis clementi-
am levi suspirio deprecari; at ubi ef-
fræni petulantis insolentiæ arrogantia
monentem cœpit spernere, & commi-
nantem licentiosâ prævaricationum li-
bidine exasperare, flatu furoris exagi-
tatus perijt, & velut inimicum sustine-
re debuit, quem patris fruentem mu-
nere filiali obedientiâ vereri supersedit.

Est tamen non exiguum paternæ
pietatis argumentum, quòd quasi ini-
micus describitur furere, & hostis in-
star protervum prævaricatricis Synago-
gæ territorium hostili gladio devastare,
ut audienti pateat & legenti, quàm mi-
ræ pietatis dispensatione sententiam per-
ditionis temperet, dum quasi, & non
totaliter inimici vultum exhibet, &
pietatis providentiâ timentem animam,
quam reddere amantem non potuit, ad
se verberibus inclinet; sic verus pater
adversus delinquentem filium solet pro-
cedere, sic mater filiam punire, ut pu-
niendo recedentem attrahat, & fugien-
tem ad reditum compellat. Ausim di-
cere & de misericordiarum Patre in
bonitate finis nescia sentire, repugnat
veluti verum transgredientis Adæ filij
inimicum fieri, qui in limoso Dama-
sci pulvere suam delineare voluit effi-
giem, ut semetipsum faceret naturalem
suæ imaginis amicum, hinc semper ci-
tra condignum verberat, quem violento
velut suæ pietati verbere castigat. Præ-
bet præclarum & simul solidissimum
sic optanti fundamentum vir sapiens
dum suo Conditori colloquens effatur,
*parcis omnibus, quoniam tua sunt Domi-
ne, qui amas animas;* (e) an non paren-
tem comprobas, quem vides tempus ad

*Quasi inimi-
cum se DEUS
exhibet, quia
tantum cura
condignum
punit.*

(e) Sap: 11.
v. 27.

pœ-

pœnitendum tribuere, & peccatorem ut veniat misericorditer expectare? an non amantem reprobas, qui semper à saluari correptione inchoat, ut in desiderata pœnitentium salute conquiescat; flagella velut coactus incutit, nî enim pœnis prævaricatorem attereret, nî plagis transgressorem caderet, quis DEUM facta hominum curare cogitaret? observa plectentis ordinem, ut punientis agnoscas benignitatem, qui nuper omne, quod visu pulchrum erat, in tabernaculo filij Sion occiderat, is hodie præcipitat Israël; qui nuper arcum tetenderat, hodie munitiones dissipat; ut colligas longanimum dissimulantis tolerantiam, simulque metuas vindictam qui sæpius prævalere iniquos patitur, eosdem repentino interitu insecratur, ut delusam suæ benignitatis patientiam ulciscatur; quos citius plerumque plecteret nisi ad perennaturas damnatorum pœnas eosdem reservaret. Hæc omnia dum quasi iratus ultor perficit, nè cogites; quod ullam in natura sua mutabilitatis vicissitudinem suscipiat, qui semper idem est, sed quando vindictam peccatoris exequitur, quam justus sit in pereuntibus demonstratur; præcipitando Israël mœnia videbatur quidem præcipitatae turbulentus, sed fuerat tranquillus in semetipso, illam conturbans immisso plagarum turbine, sed se nullatenus perturbans; quid enim turbaret præscientem omnia, quid

Repletur humilitatione superbiens anima, ut deprimatur à pœnis, non ut opprimatur à plagis.

disponentem singula inquietaret; replevit autem humiliatum pariter & humiliatam, quia uterque sexus elatione ludicrâ sese sursum versus erexerat, dum ad honorum culmina sustolli ambiebat; dum aspernatus cæteros se præferebat paribus, & impares exhibilante arrogantia despiciebat; replevit ambos, elatum & elatam, adversitatum multitudine, pœnarum varietate, ut pressos saltèm ad se humiliandum deprimeret, non ut opprimeret castigatos; *utpote inimicitias gerens non adversus homines, sed adversus superbiam*, exponit Rupertus Abbas; & quia cordis superbia etiam exterius ad corpus usque extenditur, utque fastum inflati tumoris expleat, plerumque externâ vanitate sensuum pascitur, & voluptatum delicijs oblectatur; indè tantò celerius ruina sequitur, quantò quis vanius terrestri bonorum abundantia extollitur, quantò immoderatiùs voluptatum illecebris usque ad obrutæ mentis delirium inebriatur; quod tamen quandoque in pharmacum salutis vertitur, si expergefactus terrore animus conspecto castrametantium contra se adversitatum agmine sub manu Omnipotentis DEI humiliatur, ut amodò castra militantis superbiæ deferens, salubriter pavidus flagellari timeat, & salutaris timor vanitatis stimulum excutiat, ac voluptatis illecebram exceptis flagellorum ictibus compescat.

DEUS militat adversus superbiam ut superbus resipiscat.

Factus est Dominus velut inimicus, præcipitavit Israël.

Sermo Decimus Tertius.

Anima vanitati dedita præcipitatur in vitia,
& de vitijs in damnationis interitum.

Suo gemens salubriter in ærumnarum thalamo attenuatus Job, dum corridente domo in sterquilinum corruit, & luto lutum tergens, fragmento ex vase futili residuo, vas futile sauciati corporis post paulo infrigendum radit, se ipsum in deflua sanie considerat, & ante mentis oculos fragilitatem humanæ conditionis collocans, quam vanum sit, quidquid in carne diligitur, quidquid in

corpore concupiscitur acerbis in lachrymas maturius repensat. Reddens proinde gratias flagellanti, Patrem adorat in verbere, nec hostis rabiem inflictio manifestatam vulnere accusat; in alto quippe mentem fixerat, cujus dilacerata caro sese in luto prostatam volutabat, nè tamen in flagellorum doloribus tristis nonnihil spiritus, à primæ conformitatis culmine remotus decidat, dulci colloquio dissimulantem Conditorum

Anima inixa vanitati suæ per ventum pascitur, ut exsuffletur.

(a) Job: 30.
v. 22.

*Transitoria
mundi felici-
tas in alto in-
star venti re-
sudet, sed faci-
le dejicitur,
& dissipatur.*

(b) lib: 20. mo-
ral: c. 24.

*Ventosa vani-
tas in altum
erigit, sed bre-
vi deprimit
ad imum.*

rem alloquens æquanimem confortat; *elevasti me, & quasi super ventum ponens, elisisti me valide,* (a) elevatum se aman- ter conqueritur, qui semetipsum eleva- re etiam in sublimi prosperitatis fasti- gio positus detestabatur; erat fecun- dus in hæredibus, nec tamen cor pa- tris ad avaritiam prolis fecunditas in- clinaverat, nec providum à largo egeno- rum subsidio abstraherat; erat potens inter prædivites, nec tamen abundans opulentia probitatem imminuit, nec re- rum copia mentis inopiam procuravit; alioquin quomodo absque cordolio di- mitteret, si terrenarum divitiarum sub- stantiam cum avido amore possideret; non igitur caduca divitiarum possessio spiritum possidentis extulit, qui suis re- pentè exutus opibus in pristina tran- quillitatis temperie intrepidus perman- sit; qui locum humilitatis non dese- ruit, quandò in alto terrenæ prospe- ritatis fastigio conspicuus resedit. Præ- noverat verisonam magni Gregorij sen- tentiam, docentis insigni virtutum ex- exercitio, quod iste scripturus erat pro salutari mortalium documento: *præsen- tis vitæ gloria in alto cernitur, sed nullâ stabilitate solidatur,* (b) quisquis pro- inde felicitate transitoria in sublimi erigeris, necesse est, ut lapsam fugias, nè mente stolidâ tanquam in auge bea- titatis inaniter exalteris; quem enim hodie fugitiva prosperitas ad solium terrenæ sublimitatis elevat, quis scit num non eundem ante crastinum, ad imum calamitatis infimæ prosternat? verum vir patiens quam sit inanis mun- danæ vanitatis aura noverat, hinc licet omne malum à tempestuosa turbidi A- quilonis panderetur intemperie, non mente corrui, quem nunquam blan- diens mundi vanitas ad extollentiam spiritus attollebat; elisum se tamen humiliatus queritur, quia videns ad hunc offensionis lapidem tot viatores allisos dejici, nè forte pari, ut tituba- verit infortunio, aut lapsus sit exitio rimens & tremens suspicatur; nè transitorijs successibus aliquando subli- matus evanuerit, anxius apprehendit; sed sapientem lucis filium nullâ pro- speritas ante corruerat, quem postea tanta adversitas ad motum impatientiæ nullatenus impellebat; qui enim veri- tati firmus adhæserat, qui nunquam vanitatis assultibus in prædam cesserat, magnanimo invictæ mentis fastidio, ro-

tum intus despexerat, quod blandis de- liciarum illicitis ad sui amplexum affo- ris alliciebat. Hoc & vix alio præci- pitatur stratagemate ventosa vanitas, quam nisi è mentis specula deturbatam ejeceris, nisi ab arce spiritus generosi contemptus impetu eliminaveris, cor à semetipso defluens, & blandientis hu- jus seductricis adhærens illecebris, jungetur vitijs, quodvè antea tantum ad transitoria collimare videbatur, nunc minus hoc contentum limine, ad ini- quitatis confinium extendetur. Sunt etenim sororio conjunctæ vinculo il- lecebrosa vanitas & impia voluptas, unam si adamaveris non alteram odisse poteris, nî vanitatem deseras, quasi necesse est, ut ad illicita procedas. Fe- ralem Jezabelis interitum discute, & cujus deficientis impetu è fenestra in terram ruerit attentius recogitans ex- pende. Hæc maledicta sidonij regis Methabal filia cujusvis vitij pedisequa, omnis justitiæ inimica, eò usque ag- gregare suorum peccatorum congeriem præsumpserat, ut nec prophetarum præ- sagijs ab iniquitatibus compesci, nec manifestis exulcerati judicis prodigijs, à flagitiorum præcipitio voluerit reti- neri; & quia longanimem dissimulan- tis cœli tolerantiam audaciorem di- vertit ad culpam, exacerbatus tandem tot sui contemptibus vindex, impen- sa hætenus longanimis misericordiæ di- vertimenta convertit ad pœnam, & quia cor impœnitentis belluæ thesaurizare i- ram indemniter continuaverat, ipsa protracti temporis longinquitas vindi- ctam accelerari prætendebat. Ecce e- nim dum furibunda tygris cruenta al- ternat odia, & variat commenta imma- ne vanitatis profluvium, dum adornatâ cæsarie intuentium oculos irretire sa- tagit, & è fenestra stibiata facie, ere- ctis in altum supercilijs, vestita cocci- no, ornata monili aureo audenter & amenter prospicit, ut videat ingreden- tem per portam Jehu, ad hujus præcipi- entis nutum invaditur, & à duobus eu- nuchis de turri præcipitatur, *asperfus- que est sanguine paries, & equorum ungu- læ conculcaverant eam,* (c) sic quippe impietas superbiorum conteritur, ut quam diverso exitu justorum coronetur terminus, dum illi se ambitionis fastu erigunt, & isti se ipsos in voluntaria humilitate deprimunt, evulgetur; non enim mentitus est, qui suis non pec- cans

*Genuina va-
nitatis ima-
go erat regi-
na Jezabel.*

(c) 4. Reg: 9.
v. 33.

(d) Job: 24.
v. 24.

cans labijs de vanitatum ſeſtatoribus reſtabatur, ſicut ſummitates ſpicarum con-
terentur, (d) legit Arabs, & veluti ſum-
mitates ariſtarum areſcent, atque frica-
buntur, ut enim ſeligenda eiſciantur
grana ſpicarum calami à triturante con-
tunduntur, deindè granis vacuæ, ju-
mentorum pedibus ſubſternuntur, &
ungulis conculcantur. Sic vanitatis af-
ſeclæ ad tranſitoriam ludentis mundi glo-
riam aſſurgunt, ariſtarum more, de
quibus moralis Papa ſubtiliter adſtruit;
nunc igitur ariſtæ ad alta proſiliunt, &
grana latent, quia & reproborum potentia
eminet, & electorum gloria non apparet,

(e) lib: 17. mo-
ral: c. 6.

Reprobi ari-
ſtis & electi
grano fru-
menti com-
parantur.

(e) ſed veniet præſcriptum maturitati
tempus quo in tritura concutietur ſu-
blimis ſpicæ calamus, & granum reſer-
vandum in horreo ſeligetur, ille con-
quaſſatus jumentis tartari calcandus ſub-
ſternetur, ſed iſtud, ut regiæ cœleſtis
ſponſi menſæ deſerviat, apponetur, il-
le inter fumantis clibani flammicidia
abſcondetur, iſtud, quod coram oculis
hominum antea latuit cum Evangelico
frumenti grano, defixis ſanctorum ocu-
lis paſſim objicietur,

Ecce infamem orci victimam, quæ
prophetarum gloriam, zelotypum de-
ſpectæ Majestatis vindicem Eliam Thau-
maturgum deſpexerat, quæ facibus ig-
neſcens invidiæ ac avaritiæ innocuum
pauperis Naboth ſanguinem ob deglu-
tiendam inopis viri vineam ſitiebat,
duorum eunuchorum miniſterio de fe-
neſtra reſpiciens ejicitur, & efferatus
canibus lambendus ſanguis propinatur.
Conſiderat moroſius ferales funeſti exi-
tûs ſatelites, hos geminos ſupremi in-
teritûs miniſtros Carenſis Hugo, qui
diuturno aſſiſtentium functi officio vi-
ciniores cæteris, regio arrogantis regi-
næ lateri, familiariûs aulicis omnibus
famulabantur, examinat myſterioſam
impiæ Jezabelis nomenclaturam, ſaga-
cioriûque ſolertiâ etymologiam diſcuti-
ens grande myſterium in explicato
nomine adducit; Jezabel, quæ interpre-
tatur fluxus ſterquilini, eſt anima fluens poſt
temporalia per amorem; in hanc abo-
minationem diffluit pulcherrima ima-
go delineatæ Divinitatis, huic ſuo aſſi-
mulatur crimini ſimilitudo DEI, quæ
dum à lege Domini ſe ſubtrahens ſeſe
committit luxui, immergitur libidini,
mancipatur laſciviæ; donec ſepulta in
volutabro luxuriæ id ipſum fit, quod

Anima terre-
nis inhians
Jezabelem,
quæ fluxum
ſterquilini
ſonat.

diligit, ſtercus immerſum ſtercori, tæ-
det ſcribentem ſcribere, pudet profer-
re proferentem! quânto prudentior,
quânto illuſtrior, quânto ſublimior,
quânto beatior, qui genuinus Docto-
ris gentium diſcipulus arbitratur omnia
veluti ſtercora, ut Chriſtum lucrificat,
& illibatam prototypo imaginem in ſi-
ne ſui temporis, dum mors per fene-
ſtram ingreditur, & è fenestra corpo-
ris immunis ſpiritus egreditur, reſti-
tuit ac præſentat! hic ſedeat, ut haſce
ſordes deprimat fidelis anima cum
patiente Jobo; hic eriguntur ſolia ter-
ræ conſulum, qui, quid ſit terra, diju-
dicant, quid ſint terrena, profundius
conſiderant, & inſidentes illis ſub-
ſterni renuunt, ſubſternere contendunt;
ponatur corpus in ſterquilinio, ſed non
ſub illo, ut quæ ſit carnis ſubſtantia, in-
ſons perpendat & trutinat affectus;
in ſtercore corpus reſideat, nè mens ab
exculto corpore inquinamentum trahat,
deſerviat in ſedem corpori deforme ſter-
quilinium, ut ipſo loci fœtore perci-
piat, quàm brevi exanimatum corpus
feſtinet ad fœtorem; extergat ſterco-
re carnalis ſtimuli contagium illuſtris
ſpiritus, diſcens in hac palæſtra ſordi-
um, quàm ſit conſultiûs, quàm ſit ſe-
curiûs in imo requieſcere, quàm in fo-
ro inter iudices, ubi lex perſtrepit ju-
dicanda non obſervanda reſidere, quàm
ſit jucundiûs, quàm optabiliûs in ſordi-
do ſuæ cognitionis tumulto viventem
ſepeliri, quàm in ſuperbis regum pa-
latijs, in ſumptuoſis divitum ædibus, quæ
ſuo ſe ſupercilio ad altitudinem nubi-
um efferre moliantur, ſub inceſſante
timore fulminis commorari. Sed re-
vertamur ad vivaciſſimum idæatæ pro-
ſperitatis cadaver, & quàm caduca ſit
exſtruentis ſuperbiæ inſtans fabrica
noſtro in ſterquilinio meditemur, hanc
præcipitant duo eunuchi (proſequitur ca-
lamitoſum delineatæ Jezabelis, terre-
ſtris animæ, exitium purpuratus Pater)
ſcilicet vanitas & voluptas mundi, (u) eu-
nuchi quippe ſunt non propter regnum
cœlorum, ſed propter præſens ſæculum,
quorum cæca præſumptio beatitatem vi-
tæ, non ad æternitatis perennitatem, ſed
ad præſentis fluxum temporis aſſerit per-
tinere; eunuchi ſunt non illi quidem,
quos voluntaria inordinatorum affectu-
um caſtratio ſanctos ſpadones efficit,
ſed illi planè, qui omni bonorum fru-
ctu deſtituti, virtutum ſobolem procrea-

Felix anima,
quæ cum Jo-
bo in Jobi ſe-
det ſterquili-
nio.

Duo eunuchi
præcipitantes
è fenestra
ſunt vanitas,
& voluptas.

(e) in 2. c. Th:
v. 5.

(f) Of: c. 9.
v. 14.

Ambæ sunt
matres steri-
les mortifica-
to semine tur-
gentes.

(g) Of: 8.
v. 7.

Seminatur
ventus vani-
tatis. ut me-
tatur turbo
tribulationis.

Homo licet i-
mago DEI sit,
subditur ni-
hilominus va-
nitati.

re, præclaram fœcundæ pietatis pro-
lem generare non possunt; quarum ste-
rilitatem vaticinus Oseas insigniter o-
ptando præfiguratur, *da eis vulvam sine
liberis, & ubera arentia*: legit Augusti-
nus, *da illis ventrem vacuum, & ubera
arida; mortifica semen ventris ipsorum,*
nè pariant, (f) quæ enim meretrix ste-
rilior quàm vanitas, quæ infœcun-
dior quàm voluptas? earum neutra
habere potest quidpiam de rore gra-
tiæ, sit utraque licet repleta fœdo sper-
mate iniquitatis; quid enim boni ge-
nerare poterit malitia, quem æquitatis
partum effundere iniquitas prævalebit?
insinuaverat jam nuper hanc sterilem vo-
luptuosæ vanitatis & vanæ voluptatis
inediam commemoratus Vates, *culmus
stans non est in eò, germen non faciet fari-
nam*, (g) quidvè fertilitatis aridæ messorum
collecturi sint, ut spem inanem auferat,
providus præmittit, *ventum seminabunt,
& turbinem metent*, quid enim, qui in car-
ne seminat, præter corruptionem me-
tet? *ventum seminabunt*, id est, Carthusiano
commentatore, *opera vana, & instabilia e-
xercebunt*, & turbinem metent, id est, *pæ-
nam & tribulationem pro præmio sortientur*.
Inanis vacuæ vanitatis culmus caret ger-
mine, quia deditæ vanitati & consecratæ
voluptati animæ destituntur omni bo-
norum probitate; nec potest farinam fa-
cere, qui enim in præsentis decursu
temporis evanescit in sæculi delicijs,
nequit desideratum pietatis fructum red-
dere, nisi fortè consuetudo hypocritarum
more, assumptâ fictæ perfectionis lar-
vâ bonorum quorundam operum spe-
ciem mentiatur, quibus malignorum
spirituum esuries lautius saginetur. Sed
consulamur sermoni nostro, utque cla-
rius procedamus, ambas ab invicem se-
gregeamus, & primum eliminandæ va-
nitati subsellium assignemus, ut aptius
profligandæ dein voluptati exilium elo-
cemus. Eunuchus itaque & culmo ste-
rili assimilatur vanitas, quæ nullum con-
tinere fructum rectè dicitur; quia infru-
ctuosæ radicis similitudinem sortitur;
quis enim fructuosum esse dixerit, quod
intuentium oculis vix inspiciendum ob-
jicitur, quando jam flatu citius evanuis-
se comprobatur? nec enim illud vanum
est, quod firmiter permanet, sed illud,
hoc compellatur nomine, quod vix ad
spectatorum oblectamentum comparere
dicitur, quando jam fugiens aspicien-
tium quasi aspernaretur oculos incipit

disparere, nec ideo in hujus vagabun-
dæ viatricis patrocinium durationis bre-
vitas famulatur, ut enim exiguus into-
xicantis reguli sibilus eò enecat violenti-
us, quò citius evaporat, sic momen-
tanæ vanitatis intuitus, quò velocius
ab intuentis acie se subtrahit, eò peri-
culosius infascinatam sui amoris animam
inficit, & corrodit; quid prodest, quòd
velox jaculum ab arcu sagittarij citius
evolet, quòd regionem aëris celerius pe-
netret, si eò sauciet gravius, lædit pro-
fundius, quò volat impetuosius, quò
violentius se animalis visceribus infigit?

Vis primum caducæ vanitatis exi-
tium discutiamus, illud ab ore Psaltis
regij licet brevi circinatum compendio
percipiamus; *verumtamen in imagine per-
transit homo, sed & frustra conturbatur*,
(h) legit Gregorius cum Ambrosio, *quan-
quam in imagine DEI ambulet homo, tamen
vanè conturbatur*; quid plorabilius, quàm
idæatam Deitatis imaginem evanescere,
quàm immutabilis DEI effigiem vanè
à vanitate conturbari? explanat hanc
deplorandam turbulentæ vanitatis per-
niciem moralis Papa, *quamvis Trinita-
tis imaginem in natura servemus, vanis
tamen delectationis motibus perturbati in
conversatione nostra delinquimus*; (i) mi-
ra fragilitas? impressa in filiorum A-
dæ mentibus eçtypon Creatoris, idæa-
tam DEI pulchritudinem conservare
non sufficit, si se à vanitatis impulsibus
non custodit: pertranseuntem homi-
nem in imagine respiciens Mediolensis
Ambrosius, imaginem profundius intue-
tur; nec aliam quàm illam reperit, ad
cujus factus similitudinem evasit proto-
typi eçtypon; & quia imago DEI Chri-
stus est, in hac imagine vult hominem
ambulare, hic enim est splendor glo-
riæ & imago substantiæ ejus, ut qua-
lis est cœlestis, tales evadant Adæ filij
cœlestes; enimverò imago hæc ad ter-
ras voluit descendere, ut non in um-
bra, sed in imagine ambulantes solem
Justitiæ intueremur præfulgentem. Ve-
runtamen universa vanitas omnis homo
vivens, assuetus se abscondere à Con-
ditoris facie, non quidem cum proto-
parente suo in paradisi medio, sed in
angulo vallis lachrymarum; declinat
ad umbram à meridiana lucis plenitu-
dine, fugit ut abscondatur ab oculo i-
maginis, quam suo expressam gestat in
corpore, sua portat in anima effigiatam,
occultat se à veritate, quo transitu-
rus

(h) Ps: 33. v. 7.

(i) lib: 10. mo-
ral: c. 6.

Prima Adæ
vanitas fuit
fuga ejusdem
à facie DEI.

(1) 2. Alleg.

DEUS inter-
rogans Ada-
mum, ubi sit,
non de loco,
sed de statu
inquirebat.

(m) Genes. 3.
v. 9.

(n) lib. de pa-
rad. c. 14.

rus ut pertranseat ab hac imagine, ni-
si ad vanitatem? *quàm triste, quàm va-
num, quàm nullum hoc profugium*, excla-
mat illuminatus Philo, *id quidem est à
vita in mortem à cælo in gehennam pro-
cedere potius, quàm profugere*, (1) à DEO
fugiens confugit ad se ipsum, quid in-
directius? quasi suæ foret fugæ refugium,
qui fuit fugiendi turpiter incita-
mentum, in se quærit subsistere, qui
est mutabilis, in illo stare renuit, qui
est immobilis. Exponit præclaram va-
ni hominis metaphoram sua in solitu-
dine Carthusiæ meditabundus Dionysius
non vanâ quidem periphrasi, sed verâ
elucubratione, *quamvis homo sit ita va-
nus, ut dici possit universa vanitas, tamen
in imagine pertransit, id est in imagine
sanctæ Trinitatis in anima insignitus tempora-
liter vivit & ad finem currit*; sed tanti pa-
tris veniâ hunc ego nullatenus vanum
dixerim, qui currens ad sui cursûs ter-
minum viator providus, signum suæ si-
gnationis respicit, utque ad significa-
tum perveniat, ut cum corrente Paulo
bravium apprehendat, non in itinere
sistit improvidus, sed signi centrum
festinans investigat; attamen quia &
huius cursoris vita præpropere fluit &
defluit dispendio, ut cursus potius quàm
status videatur, imaginem in speculo
repræsentare cogitur, quæ dum vix cer-
nitur, mox evanescens insipientis o-
culo subtrahitur, vanitati & ipse com-
parandus est, nè forsan errâsse vide-
retur veritatis spiritûs, dum universa-
liter asseruit, *universa vanitas omnis ho-
mo vivens*; hanc primæ vanitatis pœ-
nam, quia non est, qui subterfugiat,
quocunque fugiat, non condemnamus,
nisi in platearum capite in nostræ mor-
talitatis principe, qui putans Iudici,
quem timuit, effugere, & vocem au-
diens, vocantis sententiam declinare,
audire debuit, *Adam ubi es*, (m) adeo-
ne clausos habebat oculos, qui finxit
oculum, ut occultatum non cerneret,
latentem non videret? viderat sub fi-
cu latitantem, non locum quærit, qui
noverat arcanum; alloquitur veluti
nescius metuentem ut consoletur, in-
terrogans sub folijs cum folio trepi-
dantem, nam timor confitebatur cul-
pam, & latebra prodebat prævaricatio-
nem; *ubi ergo es*, quærit Ambrosius;
*hoc est, non in quo loco quæro, sed in quo
statu!* (n) pertransijt hic primum pri-
mus homo, quò eum suum perduxit
fœdisfragium, pertransijt in imagine,

per peccatum ivit trans paradysum, in
ærumnarum solitudinem; in vastitatem
calamitarum.

Abinde capit transire
motus sinè requie ad omnes protopa-
rentum filios (unam sed DEI filiam
semper excipio Mariam, quæ sola in
omni terra stetit) ut ingemiscant sin-
guli, *ecce enim in iniquitatibus conceptus
sum*, (o) legit Hebræus, *in vertigine*,
quid mirum, si de vanitate commo-
veatur ad iniquitatem! universa deni-
que vanitas, & quidem omnis homo vi-
vens, amplissimam & antiquissimam ex-
hibet omnigenæ vanitatis universitatem,
omnis homo currens & saliens, egre-
diens & ingrediens, progrediens & con-
grediens, hærens & ambulans, loquens
& cogitans, agens & negligens: quam-
diu vita humana est super terram ten-
tatio, sunt omnia vanitas, & quidem sa-
pientissimo vanissimi regis (sed post tran-
sactam vanitatem) testimonio sunt, *om-
nia vanitas vanitatum!* quamdiu eo in hoc
sæculo, seu sis filius sæculi, seu æternitatis
genius, quamdiu mortali carne cingeris,
quamdiu sacco hoc circumdaris, quamdiu
nescis mala tua, & sunt tibi incerta bona
tua, seu puerasceas, ut adolesceas, seu juve-
nesceas, ut senesceas, seu canesceas, ut calve-
sceas, donec beata fors te habitare faciat in
excelsis, & quidem permanentes, non so-
lùm transeunter, experieris semper quàm
verum & non vanum sit eloquium, *univer-
sa vanitas omnis homo vivens!* est nihilomi-
nus sua vanitatum disparitas, est vanitas,
quam sequitur inanitas, & hanc subire
cogimur, qui dum exorimur, aborimur, &
orimur, ut moriamur; hancque suffer-
re debuit, quem sua sanctitas ad cælum
tertium abripuit, cur alioquin geme-
bundus intonuit, *vanitati enim creaturæ
subjecta est non volens.* (p)

Quis primò inter mortuos vitæ di-
gnior Abele, qui nihil sibi arrogans,
totum, dum viveret, tribuit Conditori?
sed nec innocuo nocuit acerba mors &
licet illata parricidio evaserit crudelior
fraternis manibus impacta; cantatur
non triste epicedium tumulando cada-
veri cani solitum, sed svave epinicion,
quo triumphales victoriæ velut gratu-
labundo carmine celebrantur; Abelis si-
quidem innocentia toto terrarum orbe
applauditur, qui que sinè erudientis ex-
empli beneficio post dedicatas selecta-
rum ovium suarum hostias, se ipsum
consecravit in victimam, antesignanus
princeps martyrum, primâ promeruit

(o) Ps. 50. v. 7.

Homo concipi-
tur in ver-
tigine ideo
tam mobilis
reperitur.

(p) Rom. 8. v. 20.

Abelis nomen
translatum
significat va-
nitatem.

(q) in 4. c.
Gen: v. 2.

Vitæ vix ori-
entis brevitæ
fuit symbolum
vanitatis.

(r) Ps: 23. v. 4.

coronari laureâ, peculiari aureolâ decorari; & tamen æquis crederet, innocens soboles noxio nomine insignitur, & licet virtutum splendor non obfuscetur significatione vocabulorum, est tamen peculiare præfiguratæ veritatis mysterium & singulare absconditæ veritatis arcanum, hunc gloriosum Divinitatis testium primicerium, hunc primum mortalis vitæ triumphatorem primordiale hoc victoriosæ mortis spoliolum, Abelem nuncupari, quo nomine, *innanis vanitas*, significatur, quid enim falsiloquæ vanitati cum veritatis assecla, quid momentaneæ illius fugacitati cum hujus virtutum soliditate, conjunctionis reciprocae est commune? arbitrarer ego eandem ambarum esse conventionem, quæ inter noctis versatur caliginem & lucidissimæ diei serenitatem; revelat velatam figurati nominis significationem, aliorum licet commentatorum nomine Lyræus, *alij dicunt, quod hoc fuit, quia natura humana vanitati mortalitatis jam erat subjecta*, (q) ferox puerpera, quæ tam præpropere calamitatum puerperio caput ærumnas parturire; vix in lucifugo humanæ progeniei diluculo matutinus oritur phosphorus clarissimo radiantis innocentiae fulgore conspicuus, simplicitate candidus, sinceritate lucidus, religionis integritate primicerius, sacerdotali gloriâ præ cunctis Adæ filijs coronatus, vix oritur, quando in ipso tenerioris adolescentiæ primordio cum Hespero aboritur, vix nascitur in matris gremio, & jam denascitur in fratris odio; quem illa in dolore peperit, hunc iste occidit cum livore; subiciebatur vanitati huic non volens, quia nec crimen parricidæ subsecuturum timuit, nec se primitivalem paternæ prævaricationis fore victimam prævidit; eadem hæc indivisa vanitas, quæ primogenito diaboli existit voluntaria, DEI secundo genito fuit non volita, licet non fuerit invita; libenter mortem sibi penalem sustinuit, quam tamen culpabilem non effecit. Didicerat ab eodem erudiente spiritu primas increatæ Veritatis discipulus suorum Magister genitorum, quod postea sapientissimus Rex in cathedra regalis solij docuit, eodem edoctus professore, non alium ascendere in montem Domini, ut staret immobilis in loco sancto ejus, quam *qui non accepit in vano animam suam*, (r) in vano quippe animam suam accipit, qui

ejus vitam negligens, curam mortalitatis anteponebat; in vano animam suam accipit, qui ut salvandæ carni prospiciat, lethifero succumbens crimini viventem spiritum trucidat; in vano animam suam accipit, qui sola præsentis temporis momenta trutinans venturæ perpetuitatis perennitatem non attendit, qui dum præsentia sequendo diligit, futura quæ in præsentia curare noluit, præteritis præsentibus amittit. His dementatis vanitatum amasijs svadet gentilis ille sapiens, qui dum possessiones habitas innocenter perdiderat, quasi inanis fuerit vanitas, quidquid possederat, omnium Dominum, qui totum abstulit, benedicebat; *considerate semitas themæ, itinera Saba, & expectate paulisper*, (s) (s) Job: 6. v. 19. prætereuntibus loquitur itinerantibus præproperis comminatur; considerare præcipit, nè irruentes corruant, jubet subsistere, nè se præcipites in præcipitium detrudant. Eandem legit & vertit periodum Vatablus, *viderunt, qui proficiscuntur in regionem Thema, & qui adeunt Sabæos, spem habent de eis*, concordat in mysterio Pagninus, licet discordest vocabulorum sono, *respiciite semitas Themanitarum & Sabæorum, & expectate aquas*. Thema Austrum significat Saba transfertur rete, quid flante Austro svavius, quid hoc rorante mollius quid hoc amœnius spirante? sed qui per Austri graditur semitas, itinerari pariter cogitur per Saba; qui vanis terræ gaudijs oblectatur, qui svavi humanæ prosperitatis flamine ad hauriendum transitoriae consolationis auram nititur aspirare, sua reti committit vestigia, & pedes liberos duris compedibus involvit; perit qui suis pergit affectibus ad blandas blandientium vanitatum semitas, dumque licentiosam libertatem diligens, restringi renuit à levi legis onere, intolerabili flagitiorum succumbens ponderi irretitur criminibus, illaqueatur sceleribus, ligatur delicijs, inodatur oblectamentis, quæ omnia dum non considerat, effrœni dissolutione ebrius se captivatum nescit, non sentit se vincularum, dum interim incomparabilem filiorum DEI libertatem perdidit, & se ad mancipatum tartari obligavit! & sicut ebrius, quod bibit abundantius, eò fitit molestius, sic indefinente desiderio suis immerfus concupiscentijs sectator prodigus vanitatis; haurire ambit amplius, quod copio-

Homo postpo-
nens carni
spiritum ac-
cipit animam
suam in vano.

Qui Austro
dulciter flante
se committit
pedes suos ad
irretiendum
disponit.

piofius abundat; hoc enim Themani-
tarum & Sabæorum torrenti est pro-
prium (commentatoris Menochij testi-
monio) ad opulentiam decidui imbris
vehementiam celeriter intumescere,
sed Paulò post, ob fabulosi fitis cir-
cumstantiam exarescere, & sitibundum
viatorem spe sublevandæ sitis frustra-
tum defraudare.

*Vanitas mun-
di effigiatur
in torrenti-
bus Sabæorum
qui dum a-
bit abund-
ant post pau-
lò exarescunt.*

En genuinum ludicræ vanitatis sym-
bolum, quæ plenâ amystide suis pro-
pinat amatoribus torrentes gaudiorum,
at ubi post modicum elapsi temporis
decursum, sub brevis vitæ terminum,
ardentius incaluerint, ferventius ex-
stiterint, molestius sitiverint (non
enim potata decrescit, sed crescit con-
cupiscentia) siccam reperient arenari-
am, elusi & delusi. Vide non fide-
nè in vano accipias animam tuam, in
vacuum ambulans ad nonistentes,
sed transeuntes aquas torrentium, ad
non manentes, sed præterfluentes flu-
vios vanitatum; fugientem quippè tor-
rentis aquam sequeris, quam si non
consequaris, ruinam non assequeris,
quàm si frustraneo insequeris conami-
ne jacturam quæris tuæ perditionis;
in vanum illius accipitur anima, qui
fruit secularia, ædificat caduca; æter-
na destruit, superna derelinquit; quo-
tidie quæritur lucrum nec tamen cupi-
ditati modus imponitur, quantumvis ac-
quiratur; quotidie ad epulandum splen-
didè acceditur, nec tamen dispendiosa
ventris ingluvies saturatur; divitiarum
congeries diligitur, & ipsa tandem ea-
rundem possessio fastiditur; nullus la-
bori finis imponitur, nec tamen fru-
ctus abundantia recolitur, sed mentis
indigentia indies adaugetur; horatim
exploratur novitas, & curiosæ investi-
gationis terminus momentis singulis va-
stius dilatatur. Vis nosse virum, qui suis
adè est mundus in cogitationibus, sic in
operibus suis innocuus, ut non accipiat
in vano animam, sed eam suo reddendam
Domino cum fœnore fidelis servus &
providus conservat? ausculta loquen-
tem Augustinum, qui non in rebus non
permanentibus deputavit animam suam, sed
eam immortalem sentiens eternitatem sta-
bilem atque incommutabilem desideravit,
(1) quid enim vanius, quàm corpus in
vanum non accipere, quod perituum
est sedulitate flebili excolere, gravi so-
licitudine acrescere, anxietate conti-

(1) in Ps. 23.

nuâ delinire, & venustissimam Omni-
potentis prototypi imaginem, incul-
tam spernere, egentem negligere, je-
junam non reficere, miseram derelin-
quere, nudam deserere, plorantem
non curare? deplorat infortunatam
hanc improvidi sollicitatoris hujus in-
curiam, condemnat præposterum inor-
dinati affectus ordinem, gemebundus
Job, pavit sterilem, quæ non parit, & vi-
duæ benè non fecit, (u) quam sterilita-
tem noxiam, veræ fecunditatis adver-
sariam, sanctæ fertilitatis inimicam ex-
pendens, sic explicat Lyranus, pavit ste-
rilem, id est, bona sua consumpsit in o-
peribus vanis & infructuosis; in flaccido
exosæ sterilitatis schemate carnem in-
telligit moralis Papa, quæ dum transi-
toria solum desiderat, dum sola præ-
sentia appetit, dum non nisi caducis
inhiet, gignere bonas cogitationes ne-
scit; in vidua, quæ suo viduata sponso
sibi surreptum luget conjugem, consi-
derat capacem beatitudinis animam, quæ
rectè vidua dicitur, quia vir ejus, qui
mortem pro sua salute pertulit, à suis
complexibus abstractus in longè distita
cælorum regione vivit; pascit proin-
dè sterilem infaustus terrenæ vanitatis
genius, dum suæ intentus concupiscen-
tiæ quidquid effrœnis caro desiderat,
eidem subministrare nititur, sed vidu-
am solari benefaciendo negligit, quia
langventi animæ in egestatè sua vigore
spiritus succurere crudeliter intermit-
tit. Hoc est in vanum animam acci-
pere, illi quò possit refici cibum sub-
trahere, sanctarum cogitationum edu-
lia non præbere; inani honorum solici-
tudine mentem opprimere, acquirenda-
rum virtutum studio enervem spiritum
defraudare; usum laboris infarciendo
corpori impendere implendis thesaurorum
arcis toto conamine defudare; quæ
instruendis moribus deserviunt explode-
re, quæ vitam ad legum normam institu-
unt à cogitatu elongare. Et quamvis non
quævis vanitas dici sustineat iniquitas,
mens tamen vanitati dedita, dum varijs
inanium objectorum illicitis attrahitur,
dum sensibus licentiosius evagari conce-
ditur, dum transitorijs exhilarandus a-
nimus immergitur, à levibus ad gra-
viora sensim deflectitur, à vanitatè ad
iniquitatem levi vestigio proceditur, &
usu facilitante in graviorum reatum
voraginem incuriâ levitate, infelix ani-
ma præcipitatur. Incuria lippæ matris,
3. D

(u) 24. v. 21.

*Qui vanitati
studet steri-
lem carnem
pascit, & ani-
mæ tanquam
viduæ non be-
nè facit.*

(x) lib: 1. de
antiq: Jud:
c. 37.

Tota Dina
culpa consiste-
bat in vana
curiositate.

(y) Epist: ad
Lec:

(z) Hom: 3. de
ver: Isa:

Sicut flamma
invadit sti-
pulam, &
illico ascen-
dit, sic con-
cupiscentia
instammat
animum.

sed oculata nimium deformis Lia filia infelix Dina, dum in remoto gentium territorio peregrinatur cum exulante Jacob, egreditur in urbis salem compita, ignotas sibi illius regionis mulieres visura; assignat motivum curiosi exitus Josephus Hebraeorum historicus, egressam scilicet ob imminuentem festivitatis publicae solemnitatem, ut mundum muliebrem compararet, quo adornata in aliorum cœtu spectabilis compareret, (x) quis crederet sub hac tam umbra tenui ingens periculum delitescere, quis præsagiret à vano hoc evagantis puellæ vestigio crudele urbis eliminanda excidium, nefasque enormis homicidij otiturum; examinat severiori scrutinio egredientis culpam Abulensis, & totum delicti corpus ad exitum incuriae ambulatricis, in hoc ergo notatur culpa Dinae, quia dicitur egressa est, non excedebat incuriae curiositatis vanitatem hæc vagabunda levitas; paternum tentorium egreditur, curiosè adducta ad contemplandum habitum, & mores mulierum regionis illius, adstipulatur Lippomanus, quid est consuetius peregrinanti, quid usitatius itineranti? quam curioso oculorum ambitu evagari, illos suspicere, istos despicere, illos discernere, istos explodere, & licet pro mobilitate oculorum levigetur animus, non tamen ullum subesse discriminis periculum timetur, & tamen hæc vana levitas nullatenus otiosa curiositas, sed perniciofa nimium immanitas evasit.

Adeo vera est ingemiscens Hieronymi querimonia: *venena non dantur nisi melle circumlita, & vitia non decipiunt nisi sub specie umbræque virtutum*; (y) ignis fœnum arripiens non moratur, & flamma siccam invadens stipulam non otatur, eadem celeritate, quâ obviantem tangit materiam, ut invadat, accendit flammam, ut comburat, & ignis concupiscentiæ, addit Chrysostomus, (z) simul atque per oculorum intuitum elegantem attigit formam, protinus exurit animum, vidit sed in propriam perniciem deambulanti per fora virginem, incautus principis filius, extiali intuebatur oculo juvenem juvenis incurius incuriam, illecebrofus Sichem pubescentem Dinam; vidit pulchriorem mulieribus terræ suæ Tostato commentante, quam septentrionalis Mesopotamia speciosorem edidit, ob regio-

nis frigida qualitatē. Ludebat oculis, ut alluderet, sed verecundata gravis puellæ facies colludere lascivis nutibus renuebat; at violentus amor assiluit recusantem, voluptuosus abripit renitentem, verba in vires transeunt, & nolens virgo cogitur succumbere, cujusque sit discriminis vanitati in prædam cedere, infructuosus licet lachrymis deplorare. Verum qui suæ actionis finem statuerat voluptatem crudelis deflorator, immanem furibundæ libidinis barbatiam expertus, esuriit comedendo, absque saturitate famis, ardebat violentius, quod vehementius amabat, dumque absorptam mœnore experiretur singultientis Dinae animam, quæ sibi illatam deflens ignominiam, amare hostem noluit, non voluit fraudulenter dissimulare, quod amplius non valuit emendare. Et utinam postremus calamitatis terminus hæc violenta lascivi furoris rabies exstitisset, verum uno plerumque exitio non contentatur tenebrarum principis insolentia; fratres illaqueare studuerat, qui prostituam irretiverat sororem. Accensæ dum flagrat pyræ, non solam, quam primo invaserat flammicidio incinerasse domum sufficit, nî pariter viciniam exurat; hic exæstans lascivi adolescentis furor, non ante sævire desijt, donec patrem cum filio interemit, urbem cum civibus, terram cum incolis devastavit; suæ sit patriæ prodicionis author, qui sui auctoritate muneris, qui dignitate principis esse debuerat conservator. Interea præproperi Adversitate nuntij percussus Jacobi animus dolenter infremuit prudenter tamen furoris retundens impetum, non cœlo terram miscuit, sed cœli Dominum, ut moderaretur infortunium supplicabundus imploravit; peregrinus erat, scribit Lippomanus, *sustinebat, Domino commendabat*; parem monstrabat faciem exulcerata fratrum communitas, sed disparem affectum occultabat; unisona anxiantur amaritudine, & consono suffragiorum calculo vindictam machinabantur; quam ut exequerentur securius, ferocientem contegebant rabiem connubiali volumine, jungi ad invicem assentiuntur, connugia confederari stipulantur, si modò ad pleniorē subsequenti fœderis conformitatem omnis circumcidatur masculus, ut amor suffultus similitudine constringat amantes fortius, constan-

Jacob audiens violationem filiae prudenter dissimulavit, quod immutare non potuit.

riori perseverantiâ neſtat aſſimilatos. Innitebatur tenui prætextæ religionis arundini mentiens falſæ iniquitatis perverſitas, nè ſcilicet maritorum effœminarentur animi, uxorumque alleſti illicio, ad idololatram ſuperſtitioſæ gentilitatis malitiam traherentur; placet oblatio, libet conditio, ſuâ inebriatus libidine juvenilis animus, affectat potiùs lethifero dolori ſuccumbere, quàm præguſtati amoris diſpendium tolerare; eſt ſcilicet indeclinabilis amantium neceſſitas, quod aliud vel exoptare, vel expectare, vel cogitare, vel deſiderare neſciant, niſi illud, cujus amore ferveſcunt; pondus amoris ſiquidem dum animam in id, quod diligit, potenter inclinaverit, omne conſilium cum tota ſic attrahit memoria, ut vel alterius meminiffe pigeat, vel pulchro pulchriùs tædeat acceptare. Sequuntur præcipiti delirio principem ſubditi, ne horret miſerandus Hemor, nè libidinoſo præjudicet filio dementari, non abnuit venerandam canitiem cotaminari, regalem eminentiam Hebræorum potentiæ mancipari, dum enim graviffimus dolor inſiſti vulneris enervat vires corporum, *arreptis duo filij Jacob Simeon & Levi fratres Dinæ gladijs ingreſſi ſunt urbem confidenter*, quis enim ſuſpicaretur hoſtes in affinibus, expectaret interitum ab amico maritandorum fœdere, quem ſponſum credidit, quis crederet tyrannum? *interfectisque omnibus masculis Hemor & Sichem pariter necaverunt.* (a)

(a) Gen: 34.
v. 26.

Duo fratres, attende numerum, expende fraternitatis nexum! iſtum conſiderans execrare cum Hieronymo, unum genus, una conſperſio una maſſa eſt impiorum imitatione connexorum; (b) illum commemorans non admireris, ſed mediteris cum Chryſoſtomo enervatam vulneratorum debilitatem, proſtratam intolerabili cruciatu ſauciatorum corporum valetudinem audaces effeciſſe, hoc illos ſecuros reddidit, & duos fortiores multis effecit, (c) dira immanitas, nec venerabilem parentis ſenectutem reſpicit nec generis propinquitatem eximit, ſocri canities ad tumultum detruditur! afſinis confidentia crudeliter trucidatur! Hemor innoxius ob crimen filij occiditur, reconciliatus tam duro fœdere Sichem enormi fœdiſfragio exanimatur. Vide quid operetur unius Dinæ vanitas, quid vana egredientis puellæ curioſitas

(b) in c. 23.
Matth:

(c) Hom: 29.
in Gen:

machinetur! *paternum territorium egreditur*, quid eſt communiùs? quid eſt familiarius filiabus Evæ, ſi cauſam exitûs diſcutias, erat congenita incurio huic ſexui curioſitas; vana temeritas, atrocem hanc infert perniciem, puellam obruit, raptorem perimit, vitâ & ſolio parentem exuit, ſupremam civibus perniciem inſligit, deprædatur urbem inſatiata barbaries, depopulatur regnum immoderata ſanguinis ingluvies, rapiuntur innocuæ mulieres, & innocentes parvuli captivantur! Hoc una efficit vanitas, & fors innoxia, ecquis crederet, hoc una cauſavit curioſitas ab omni gravioris noxæ reatu omnino abſolvenda. Perpenderat numeroſam ærumnarum congeriem anxius vaticinantis Iſaiæ ſpiritus, quando ferali proſus augurio imminentem Judæorum principibus interitum comminabatur, *væ! qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis*, (d) & *quasi vinculum* (d) *Iſa: 5. v. 18.* *plauſtri peccatum*, non ſolida furium vincula, ſed levia funiculorum commemorat ligamina, nam prima vanitas ſuo faciliter in primordio rumpi & diſſipari poteſt, at ubi diſſimulata progreditur, neglecta roboratur, ubi multiplicata quaſi ſilum filo conjungitur, in funem funiculus ſolidatur, quæque vix ligno tenui nuper elevando ſuffecerat, nunc peccatorum plauſtris famulari conſpicitur, quin quovis preſſa pondere discrepatur; ut jam neceſſe habeat captiva Sionis filia cum Pſalte regio hanc gemebundam articulare vocem, *funes peccatorum circumplexi ſunt me*, (e) im- (e) *Pſ: 18. v. 61.* *plicabantur ſcilicet detenta plorabundæ viatricis veſtigia*, nè poſſet perſequentium inimicorum evitare vulnera, quæ nuper levi duntaxat filo irretienda videbantur; ut jam iniquitates ſuæ capiant impiam, quæ ſuis conſenſit in vanitatibus ſericeis velut nexibus delectari. Legit comminatoriam Evangelici Vatis ſententiam Mediolanenſis Ambroſius, occultius ad myſterium, ſeverius ad lamentum, *væ qui trahitis peccata, ut fune longo, & ut loro jugi vitula iniquitates*; infelix vitula prolixiori fune ducitur, nè ſe trahi ad victimam opinetur: funis protenditur, ut ſibi de longiori morâ blandiatur; verum trahentis manum ſentiens, ſequæ non liberam advertens, renuit ductoris ſui nutui cedere, cumque loro ad conſtringentis libitum trahitur, reſiliens exaſpe-

Funiculus vanitatis trahit post se plaustrum iniquitatis.

Vitula, quæ longo fune ducitur, ſe liberam ſuſpicatur, quamdiu non conſtringitur.

speratur ; nec tamen ideo nexu exuitur, quantumvis acquiescere trahentis imperio refragetur ; sic Ephraim quasi lasciviens vitula, sic miserranda prævixæ vanitatis pedissequa, quæ nuper tennes suis extendi gressibus patiebatûr funiculos, dum sensim sine sensu abstraheretur à levi sancti Legislatoris onere, attraheretur leviter ad onerosos Pharaonis currus, dum suæ libertatis incuria observatrix occultatis innodari nexibus, aureis catenari annulis non tam dissimulat, quàm arrogat, lenocinanti mancipatur, tyrannidi & loro jugi trahitur, quantumvis se non teneri suspicetur ; ferreis delictorum compedibus constringitur, licet se adhuc liberam arbitretur.

*Sic anima
vanitati de-
dita immu-
nem se à pec-
catis judicat
quibus tamen
multipliciter
abundat.*

Quid juvat lascivientem vitulam non stringi funibus in proximo, si tamen annexa jam detinetur in longinquo ? quid prodest peccatum longiori fune à peccatore trahi, si ei jungatur equidem, quantumvis non nihil remotius conjungatur ? illuxæ barbaræ vanitatis pedissequa, quid indè colligis solatij, quod te profitearis liberam, cum tua quibus bajularis vincula prodant clamore valido, te furibundo peccatorum Domino esse miserabiliter subjectam ? quid gloriaris te jugo flagitiorum non esse adhuc subditam, quam acervata indomitæ passionum congeries suis trahit catenis oneratam ; præit, ah præit, non inficior, infestum agmen exitiosa vanitas, quâ duce flagitiorum evasisti pedissequa, verum non solum te sola comitatur amplius, sed integram ambitioso pede præcedit cohortem viatorum ! non amplius est sola vanitas, nec solum vana es, sed obsideris saliens vitula associante turmâ taurorum pingvium ingentium delictorum. Est aliud tuæ calamitatis incrementum, quod caligantis mentis oculi minus considerant indefinienti lachrymarum profluvio acerbè deplorandum. Præceperat diem supremus Conditor solemnem annis singulis die septembris decimo, qui trino insigniebatur nomine, ob triplex privilegium, concessum pariter & concedendum ; nuncupabatur siquidem propitiæ dies, quo per Moysen Divinæ mentis interpretem intimabatur propitiati Numinis clementia indulgens veniam idololatriæ addictæ populo ob sceleratam conflatis vituli latriam, nominabatur præterea af-

*In lege veteri
vitula DEO
in sacrificium
offerenda duo
exigebat, ca-
rentiam ma-
culæ, & liber-
tatem à jugo.*

flictionis dies ob defunctorum memoriam, in quorum peculiare subsidium jumenta cum hominibus jejunabant, appellabatur insuper expiationis dies, cremabatur quippe rufa hac die vitula, cujus disperso cinere à rotius anni reatibus expiabantur filij Israël, & tabernaculum cum altaribus asperum sanguine à contractis ministrorum contagijs depurabatur ; hac igitur anniversariâ festivitate offerebatur in sacrificium vacca rufa ætatis integræ, nullis contaminata maculis, nec unquam sub jugo constituta, *præcipe filiis Israël* (sonat succincta æterni Legislatoris periodus) *ut adducant ad te vaccam rufam ætatis integræ, in qua nulla sit macula, nec portaverit jugum,* (f) nec erat alia, Hieronymo interprete, immolanda & offerenda ad altare Domini, *nisi quæ terrena opera non fecerit, jugumque non traxerit, nec vinculis jugi Nabuchodonosor fuerit alligata,* (g) lege, & legens nota subtilem Divini Legislatoris differentiam peccatum inter & vanitatem ; excludit duo, quæ suis displicuisset oculis, si holocausti insita fuissent, jugum & maculam, in jugo adumbratam vanitatem intellige, in macula iniquitatem ; ut digna cremaris victima in exurente ignivomæ charitatis pyra, immaculata pariter & exonerata sit anima, est necesse ; super nubem non tantum candidam, sed levem insuper ascendit Dominus, qui non solum candorem exigit innocentiae, sed vanitatis etiam eliminationem. Talem se offerebat victimam se immolabat hostiam, qui adgeniculatus Divinæ Majestatis folio supplicabat, *averte oculos meos, ne videant vanitatem, in via tua vivifica me,* (h) legit subtilis Cajetanus, *fac transire oculos meos à videndo vanitatem,* vel Chaldaeo explicante, *à videnda falsitate verbis tuis sana me :* sunt enim oculi, Lyrano definiente, sunt specula ad malum luxuriæ inducentia, hæc avertenda, hæc transferenda, hæc divertenda, cautus supplicabat speculator, ne vanitatem videant, id est Menochio elucubrante, *ne fluxis hisce rebus, & brevi tempore duraturis rapiar, illasque magnū aliquid esse credam ;* quasi fallax opinio, quæ transitoriam mundanæ suppellectilis inanitatem putat, diutius subsistere, credit constantius persistere, exitiosa foret supponenti, dispendiosa fieret arbitanti ; quasi terrena vanitas in-

(f) Num. 19.
v. 2.

(g) in c. 5.
Isa.

In macula
peccatum in
jugo vanitas

(h) Ps. 118.
v. 37.

Oculi sunt lu-
xuriæ specu-
la.

fascinantem amularetur regulum, qui intuentem perimit, intoxicat aspicientem; incautus sufficit oculus, ut vitam rapiat, ut cor interimat, non plus requiritur, quam semel aspexisse! dic aliud si tuo forsan occurrat intellectui, si incidat memoriæ tam execrabile, tam formidabile, tam intractabile obiectum, quod solâ quam oculo immitit specie, viventem exanimat, & vitæ spiritum exsufflat? est utique imago vanitatis, quæ visa intellectum fuliginat, ut agnitam hucusque intemeratæ Veritatis faciem non ampliùs recognoscat; voluntatem infascinat, ut adamatam hætenus Divinæ bonitatis pulchritudinem rejiciat; memoriam expoliat, ut quam longævo tempore suo gestabat in gremio sinceræ pietatis effigiem non ampliùs retineat, quasi non habitam dimittat.

Infelix vitula, non ampliùs ad aram Altissimi, ut victimetur in propitiationis hostiam educenda, sed potius ut eliminetur de grege dominico, de bobus, quorum curæ est Domino, segreganda! infamis anima scelestæ iniquitatis victima, innumeris contaminata flagitiorum maculis, & barbaro furentis tyranni mancipata dominio, iugo Nabuchodonosoris miserabiliter alligata! trahit indomitæ moribus iniquitates suas, quæ antea quadrigam Altissimi devehens oculata computabatur inter animalia, perenni odio cæcutienti tenebrarum principi implacabiliter exosa, ô quis salvator solvet funes erroris tui, ex iteratarum vanitatum filis coadunatos, quibus innexa circumdatis, alligata involveris, ignara stringeris, delusa captivaris. Clama, nè cesses, si fortè transiens ante carcerem, vel te dum conspiciens ad macellum, clamet Salvator tuus ut verbi vocem audiens à vanitate avertaris, ad veritatem convertaris! clama cum psalte regio, *averte oculos meos, nè videant vanitatem*, quære viator viam, sed illam, quæ angusta est, hæc enim simul vita est, per hanc currens non currit in incertum, sed iter directum conficit, quæ retrò sunt despiciens, ad eaque anteriora sunt se extendens. Quid theatralia ambis spectacula contueri? quid delectaris Circensium ludorum vanitatibus, cur Pantomimum aspicias, & Christum despicias, an fortè, quia novissimus virorum, quia despectus est?

Videre ludos
& spectacula
species vani-
tatis est.

te respice cujus languores nisi sufferre voluisset, tuos nisi dolores portare decrevisset, speciosus præ filiis hominum permanisset, nunquam quasi leprosus comparuisset, nunquam propter iniquitates nostras vulneratus ingemuisset, nunquam propter scelera nostra attritus corruisset. Averte oculos à luctatorum arenarijs ad vastum calvariæ collem, ad Golgothæum verticem non rufam ad altare virulam, sed suo intinctum sanguini agnum ad crucis aram conspecturus; exi ad eum extra castra, & nisi velis tuam tibi perennaturo exprobet opprobrio vanitatem, improperium ejus supporta, & portes amodò veritatem; huc tuos ad tragædiam converte oculos, & vide disciplinatum in DEO vanitatem, ut iudex exulceratus videat, deletam Divino sanguine in levi folio evanescentis animæ tuæ falsitatem. Pater enim tenuit folio suo capitulum in cruce, inquit moralis Hugo, & disciplinavit eum propter peccata nostra, (i) nunquid est visu dignum ludentis DEI hoc interludium? peccante catulo leo percutitur, prævaricante discipulo magister dorsum præparat ad flagella? delinquit filius & pater plectitur, insonti Domino verber incutitur, & transgressori servulo culpa dimittitur, omnis reatus condonatur. Hæc non est vanitas, sed est correctio, sed est confusio, sed est proscriptio, est elongatio vanitatis. Hinc avertantur oculi, & illic convertantur? à vanitate abstrahatur animus ad Christum attrahatur, qui in Christo est, quomodo potest vanitates aspicere? interrogat Ambrosius subjungens illicò æquissimam suæ interrogationis rationem, cum Christus in carne sua omnes mundi hujus crucifixerit vanitates; (l) sed vide, nè solos carnis avertas oculos, & mente adhuc respicias, adhuc adhæreas affectibus vanitati; non solos per tui corporis oculos mors ingreditur, sunt plures fenestræ domus tuæ, unam si aperis, hæc sufficit accedenti, intranti arridet, quicumque sensus si modò pateat, si te quæque sensibilis delectat oblectatio, involat per cavernas aurium, nî eas spinis sepias, nî vani sermonis illecebras maturius excludas. Audi clamantem suo non tam oris eloquio, quam personalis ludibrij exemplo, clamat Davidis filius, cui in regum gloria non alius æqualitate similis successit; fuit Rex in Jerusalem, quem nullus in

Christus subiit capitulum, & disciplinam Patris in cruce.

(i) in c. 13. Isa.

(l) in Ps. 118. v. 37.

Vanitates mundi crucifixit Christus in carne sua.

*Vanum est,
quod non pro-
dest ad salu-
tem.*

(m) Eccli: 1,
P. 3.

*Homo sub sole
debet ascen-
dere ad eum,
qui est super
solem, nè e-
vanescat.*

majestate solij, nullus in prosperitate domini anteivit, crede sapientissimo præ singulis Adæ posteris, ut tandem cum sapiente sapias, & à docente discas, quid sit mundi facilitas, quæ sit deliciarum jucunditas, quid prosit mortalium societas, quò tendat corporum formositas, quò vergat divitiarum immensitas, quem finem habeat voluptatum obscæritas, quò devolvatur annositas ætatis, brevi compendio coarctat omnia, quæ tellus nostra parturit, unâ trisyllabo totum constringit indicem caducæ beatitatis, *vanitas vanitatum*, vanitas collecta ex vanitatibus non minus ac universalis propositio ex singularibus, & *omnia vanitas*, quæ nec plenitudinem subministrat continenti, nec præbet fulcimentum innitenti, nec fructum confert laboranti! si temporalium bonorum inquiras opulentiam, terram reperies inanem & vacuum, & hanc nè prædominante subigas calcaneo, videbis iniquitatem & contradictionem in civitate; si innitaris & complectaris vitæ continuantis longitudinem, dies, qui sicut umbra prætereunt, insequeris, donec arundineum confringi baculum, quandoque etiam ad solum asperioris auræ impetum intuearis; si pro laboris tui denario; horum titulos & dignitatum ambitus expectes, improperabit denuò fastidiorum tibi decantatæ vanitatis ludibrium *vanitas vanitatum*, hoc est, vanissima sunt omnia, *quid habet amplius homo de universo labore suo, quo laborat sub sole?* (m) seu sit labor inquisitionis ad cognoscendum, quasi non omnis sapientia à Domino DEO sit; seu sit labor acquisitionis ad possidendum, quo filij hominum gravi corde diligunt inanitatem; seu sit labor superioris excellentiæ ad præsidendum, quo vani & eminentes viri in superbiam eriguntur, triplex trini laboris hujus, si investigas præmium, est vapor curiositatis, aura cupiditatis, & fumus ambitiosæ potestatis.

Orat salubrius, instat prudentius, qui videns laboris sub sole præstiti cavam inanitatem, concavam vanitatem, rogat & supplicat plorans, singultit, sperat & impetrat, nè vita sua sit amplius sub sole, ubi, quidquid vivit, est vanitas, sed sit in illo, qui solus est substantialis veritas, in quo solummodo flagitat vivificari, ascendit iste, &

comitari ambit ille, non super solem tantum, sed super omnes cælos adimpletur omnia, nè vana sint, nè sint inania, sed plena spiritu Veritatis; quisquis vis ibi vivus degere, ubi est veritas, & commorari sub sole renuis, ubi emphaticè est vanitatum vanitas, audi Doctorem gentium, *quæ sursum sunt, quærite, ubi Christus est in dextera DEI sedens: quæ sursum sunt, sapite, non quæ super terram*, (n) & quia nondum hanc sapientiam in re sed tantum possidemus in spe; speremus nos indefinente coadunandos perennaturæ charitatis vinculo, speremus nos olim adhæsurus contemplandæ veritati, dum interim hic in angusto ambigæ mortalitatis stadio subjecti sumus etiam non volentes vanitati! suos hoc exhortatur axioma, hoc consolatur apophtegmate Augustinus; *quamdiu his secundum carnem sumus, cujus adoptionem & redemptionem per patientiam spei adhuc expectamus, tamdiu secundum id per quod sub sole sumus vanitati subjecti sumus*. Sed forsan hoc ipsum captam redintegrat quæstionem; si Adæ filius suo peccans in capite inimicus factus est veritati, utque condigno castigaretur verberare, citra condignum licet, subjectus est nolens vanitati, cur suos à vanitate oculos avertere jubetur? an forsan sublimiores à facie vanitatis averti suadet oculos, ad illum fortassis conversus tunc erat oculus, quem lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum designabat & commonstrabat, loquens & inquiens, *si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit*. (o) Allegoriam discute, scrutare præfiguratam ocularis symboli veritatem, sicut enim oculus membra ad operandum dirigit, sic regit operationum tam intimarum quam externarum congeriem intentio negotiosa cordis; nec deest binarius, si petis, numerus, adijunge sinistram dextero, nec quid sinistrè videat, conjunge lucem fidei, & geminis videbis oculis, quare, quod facis, facias, non solum spectare poteris, quid faciendum expediat, sed etiam præterea discernere, an bonum sit, propter quod impelleris ad agendum, moveris ad faciendum. Hos binos unius vultus oculos, hæc gemina unius cæli luminaria, has duas unius mentis lampades & lucernas averti flagitat puer Domini, nè videant vani-

(n) ad Coloss.
3. v. 1.

*Avertendi
oculi mentis
à vanitate
per puram in-
tentionem.*

(o) Matth: 6.
v. 22.

*Duo cordis
oculi sunt re-
cta intentio
& lumen fi-
dei.*

tatem, nè hanc respiciant, dum aspi-
citur, quò debeat cor oculatum col-
limare; non hanc aspiciat, nè prop-
ter illam faciat, cum bonum facere
cogitat, si benè facere intendat; si
ambis cernere, si vis discernere, men-
tem erige, cor dirige sed sursum non
deorsum; cur enim ad imaginem DEI
factus es, si vis superna despicere, a-
spicere terrena? nè sic insipienter vi-
deas, amenter suspicias, tuos averti
facias oculos, quòd si eos es impotens
avertere conversus nimium, potentio-
rem manum invoca cum psalte regio,
eumque qui valeat avertere solerter in-
vestiga, implora fiducialiter, sed &
humiliter, exalta vocem tuam, *aver-
te oculos meos*, dum obijciuntur à
transfigurato lucis angelo vanitatum
spectacula, dum voluntatis moliuntur
perniciem voluptatum incentiva, dum
implicata allicientis mundi blandimen-
ta meæ salutis negotiantur interitum,
averte oculos cordis & corporis;
enimverò, à quonam alio beatitudo
emanare poterit, nisi à te qui prima,
qui una bonorum omnium scaturigo
es; quòd si tuo dictante spiritu cano-
nizatur à psalte regio, *beatus vir, cujus
est noverit Domini spes ejus, & non respexit
in vanitates & insanias falsas*, (p) à so-
lo te beatitudo hæc originari poterit,
Beatitudo vi-
tae hujus est
spes posita, &
res quaesita in
solo DEO. tua duntaxat erit clementiæ avertere
oculos meos, nè respiciens insanus
ac furibundus sim, sed resipiscam, si
hactenus non sapui à furore demen-
tantium vanitatum, quæ mentem adeò
exulcerant, sed spiritum conturbant,
ut sui compos esse non possit; beatus
vir, qui quidquid sperat, DEUS est,
quia non sperat, quod alienum à DEO
est; quid sperem melius, an non, qui
fecit omnia, est omnibus melior repu-
tandus? qui fecit omne, quod pulchrum
est, est omni pulchro pulchrior, qui
fecit omne, quod pretiosum est, omni
pretio est pretiosior, qui fecit omnia,
quæ magna sunt, est major maximis;
in omnibus hunc ama Factorem omni-
um, huc tuos verte oculos, nè con-
vertantur ad illud, quod ab illo factum
est, & avertantur ab eo, à quo omnia
facta sunt, si creaturam aut cogeris a-
spicere, aut conaris, in ea Creatorem
inspice; cernatur illa non inferior, sed
discernatur ille; non respice vanitates,
quæ falsæ sunt insanis, nè inquirendo
speciem veritatis, incurras laqueum fal-

sitatis; quisquis inter fragiles limosa
carnis parietes coangustatus habitus,
hospes adhuc & advena nondum DEI
domesticus & civis Solymæ, pulsa &
& vigila, pete & invoca, si fortè pul-
santi aperiatur angusta veritatis janua,
si fors petenti sustollatur oculorum in-
curia, si advertatur eorundem lascivia,
si auferantur omnia inanum fragilita-
tum schemata, non tam à facie, quam
à corde.

Exploraturus olim submersi orbis
Architalassus Noë, num ultrix justitia
sacrilegam mortalium libidinem cessa-
verit vindicare, & cœli cataractas cœ-
perit obserare, subsilientis arcæ ape-
ruit fenestram, & ex pennigero alitum
agmine corvum in arrhabonis bajul-
um, in exoptati fœderis elegit nuntium,
conclusæ pacis indicem relaturum; e-
greditur non regressurus, illos genui-
no præfiguratos schemate, qui pro suis
offensis ab Ecclesia separati ad eam ulteri-
us redire despiciunt, (q) ut adstruit sua
in solitudine contemplabundus Bruno,
quos condigno signaturus anathemate
Divini scribæ calamus carnivoræ volu-
cris ingratitudinem redarguit sic re-
censendo, *dimisit corvum, qui egrediebatur,
& non revertebatur, donec sicarentur
aquæ super terram*, (r) gulosæ in glu-
viei moram tardantis adscribit redi-
tum Chrysostomus, *fortassis avis illa,
uti est immunda cum desissent aquæ inci-
dit in cadavera hominum & brutorum,
quibus invento sibi congruo cibo insedit*. (s)
Non redeunte corvo, providus huma-
næ posteritatis portitor columbam pa-
riter emittit, ut malitiam resolveret
simplicitas, ut culpa dilueretur virtu-
te; legi præclaram interpretantis Am-
brosij anagogiam, qui salutarem bapti-
smatis fontem in aqua cataclismi con-
siderat, *qua caro mergitur, ut omne a-
bluatur peccatum*; in columbino inno-
cui candoris symbolo volitantem super
sanctificandi Jordanis litora missum spi-
ritum à parte reveretur, *qui tibi pacem
animæ tranquillitatemque inspirat*, in te-
tra nigrescentis corvi atredine peccatum
abominatur, *quod exit, & non revertitur,
si in te quoque justis custodia & forma ser-
vetur*, (t) & tandem nè omittatur ad-
umbratæ salutis arca, *lignum est, in quo
suffixus est Dominus JESUS, cum patere-
tur pro nobis*; revereor præclaram san-
ctissimi Præsulis allegoriam; sed est
&

Corvus à Noë
dimissus non
regreditur,
quia cadave-
re inescatur.

(q) de Laud:
Eccl: c.2.

(r) Gen:8.v.7.

(s) Hom:26.
in Gen:

(t) lib:1. de i-
nitiam:

(u) de Noe & arca c. 18.

Extendit Noe manum, ut advolanti columbæ subveniat, non corvo, licet vicinior arca appropinquarit.

In corvo præfigurabatur vanitas Synagogæ pascens se calaverè perustis.

& alia ejusdem Ecclesiæ Doctoris non minus subtilis & sublimis interpretatio, dum celerem ad arcæ nidum revertentis columbæ volatum investigat, *tardè inter astutias istius mundi, & sæcularium fluctus cupiditatum portum solet invenire simplicitas*; (u) quid aptius astutiarum nomine, quam vanitates fraudantis & defraudantis sæculi designantur? corvina exosi cœlitibus peccatoris malitia, quæ pascitur in sordibus libidinum, delectatur in vitiorum putredine, & in suarum cupiditatum quilibet detinetur, angustam suæ iniquitati arcam tardat ingredi, ad innocens justorum consortium procrastinat reverti; præeligens submergi potius in peccatorum diluvio, quam in coarctato lugentis poenitentiae assylo redimi & salvari. Ecce enim extendit Noë manum auxiliari flagitans volitanti sollicitus, commissi sibi pignoris salutem conservare, & apprehensam intulit in arcam; veruntamen quid illud est peculiaris mysterij, quod prudens custos animantium, qui discretionis studio lustrabat omnia, columbæ auxiliatricem porrigat dexteram, ut salvet periclitantem, nec ramen circumvolanti corvo subveniat, ut eruat naufragantem? num fortè naturas expenderit, & illam quidem ob candidæ sinceritatis privilegium eximendam ab interitu, hunc verò ob incuriam reddendæ gratitudinis negligentiam suo committendum exitio judicavit? vel ipsa fortasse vicinitatis circumstantia proximior arca situaverat columbam, & dissitum non nihil corvum ab arca elongarat? verum eminentissimus reclamat Cajetanus corvo vicinior situm attribuens quam columbæ, *columba non ad ipsam fenestram, sed ad locum propè eam venerat, corvus autem ad fenestram ipsam regrediebatur*, cur ergo sapiens arcæ janitor columbam avidis stringit manibus, ut apprehensam suam ad nidulum remittat, corvo econtra nec valvam referat, nec manum porrigit, ut introducat. Legi insignem Tuitiensis Ruperti æquiparationem, quâ jactabundam gloriantis Synagogæ arrogantiam perstringens eandem inconcinne crocitantis corvi assimilat vociferationi, *corvus emissus est, & jam non revertitur, quia infidelis Judæorum populus de Ecclesia Prophetarum & Patriarcharum ejectus foris vagatur, & veterum sacrificiorum cadaveribus inhians de anti-*

quorum Patrum carnali profapia, vanâ loquacitate gloriatur; innititur hæc adaptata Israëliticæ ambitionis assimulatio, cum inani corvorum crocitantium clamore, solidissimo Papæ moralis fundamento, *potest corvi nomine nigra per infidelitatis meritum plebs Judaica designari*, (x) corvum disceris nigrescentem ad sæculorum vesperam in Golgothæo calvariarum vertice synagogam, quæ, dum spiritus oris nostri Christus Dominus inclinato capite expirat, pariter exspirare cogitur, quæ vitam suam in crucifixo vivificatore suo perimens, se ipsam interemit.

Verum singularizat aptius, peculiariter hanc individuans figuram purpuratus Hugo, dum animam mundanis vanitatibus infascinatam, prælatione tumidam, in effigiata Noëmitici corvi imagine præfiguratam arbitratur, *corvus id est malus prælatus, illectus vanitatibus, & voluptatibus hujus mundi ad arcam Ecclesiæ non revertitur*; quid avolantem non revolare, sed retardare causat? quid circumvolitantem, & in dies procrastinantem regredi præpedit, quid impedit reverti? sola vanitas, vana solum inanitas! audi inanem evanescentis vocem, *venite & fruamur bonis, quæ sunt tanquam in juventute celeriter, & utamur ceratura vino pretioso, & unguentis nos impleamus, & non prætereant nos flos temporis*, (y) benè optimè, malitia enim non finit esse senem; quæ major vanitas quam fruitione perfidâ in ijs finem suum inquirere ac collocare, quæ quia essentialiter transeunt, pereant pariter est necesse? unguenta flagitant palæstinorum more, ut calor extenuetur exterius per unctionis refrigerium: vino ingurgitari desiderant, ut ardor succendatur interior, ad fomentandum tabificæ libidinis incrementum; non præteriri volunt florem temporis, qui manè oritur ad diluculum, ut ad crepusculum abjiciendus in tumultum moriatur; consimili loquuntur vanitatis idiomate compatiens Isaïæ lachrymis exarato, *ecce gaudium & lætitia occidere vitulos, & jugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinum*. Misericors & miserator Dominus ablegaverat vatem suum, intimaturum coronato Israël principi, a castrametante Nabuchodonosoris exercitu, Solymæ regiam obsidione validissimâ circinandam fore, pro-

(x) lib. 30. mor. c. 8.

Anima mundi vanitatibus illecta difficulter ad arcam salutis revertitur.

(y) Sap. 2. v. 6.

provocaverat obsidendos ad fletum plorantium oculorum, quibus sanctissimæ Majestatis faciem lascivis tot aspectibus averterunt; incitaverat ad complodendas in planctu manus, quibus iniquitatis opera peregerant; suadebat humiliati capitis calvitium quod toties contempserant; offerebat sacci cingulum, quo pleni illusionibus lumbi restringerentur, eorum toties libidine repleti; sed insolens Sedecias cum suis vilipendentibus & desperantibus aula principibus, opposcentes luctui gaudium, obstruentes os singultienti tristitiæ, exultante lascivi corporis lætitiâ ad ollas carniū respexerunt, ad vini ebrietatem confugerunt; utque nolentes inducerent, compellerent dissentientes, ut segregatis objicerent, & dissociatis persvaderent, vociferatione consonâ sacrilegum hoc epicinium quasi triumphantes intonabant, *comedamus & bibamus, cras enim moriemur*, (2) en crastinantes corvi, finem circumscribentes interminum, sine præterituro; inexplabilem cupiditatem somniant, ad quotidianos comessantium tumultus convolant, inter inconcinnos strepantium clamores jubitant, inter continuos remulentorum ructus replent non tam fragrante vino, quam profliente vomitu crateres; confusione replentur omnia, nihil naturæ ordine regulatur. Hæc est fucatae vanitatis facies, delectans oculos, sed irretitos, demulcens aures, sed enervatas; quod offert, præterlabitur, elabitur, quod præsentat; nitet ferali luxu splendida, dives amictu fulgido, & purpurâ pro firmate gloriatur; exosa siquidem nudum candorem innocentiae, pudicam abominatam tunicam virginis modestiæ, adulterinam affectatæ pulchritudinis mentitur speciem, ut intuentem attrahat, infascinet aspicientem. Amplum quo cingitur, si admiraris comitatum, scrutare dissolutionem in moribus, libertatem in gestibus, insolentiam in sensibus, lasciviam in nutibus, in gressibus feritatem; & nosces illico infamem vitiorum chorum, qui præviam viatricem insequitur, ut ducem faciant abominationum. Averte oculos tuos, nè suos videas, qui videnti insidiantur nè videat, sed excæcatus ductrici huic manum præbeat, à cæco duce in foveam perditionis deducendus; si duce indiges non seductore, veritatem ample-

(2) Is 42, 13.

Facies vanitatis fallax est, quia fucata & adornata est.

tere, quæ non quærenti etiam commiserans occurrit, dimitte vanitatem, quæ ut declinantes justos alliciat, ut fugientes attrahat, virulentos odores dissipat, nè Christi bonus odor in omni loco fiant. Est genuinus fucatae vanitatis vultus, est adequatus suæ prosperitatis typus, quem olim Sathites ille inter amicos Jobi medius Baldad nomine, *quod sola verustas vertitur*, vivis licet vetustis coloribus delineavit; sicut *Vanitatis tela araneam fiducia ejus*, fide, sed cui vide, si tuum flagitas hæc fasciâ circumligare fascem gloriæ, si ambis hisce funibus tuorum meritotum colligare facinam, si tuam intendis lauream hoc forti nexu stringere, consolidante hoc vinculo alligare; legit Pagninus, *spes ejus domus araneæ est*, & subtiliori calamo describit structuram domus hujus, vel potius ejusdem incolatum sublimis Augustinus, *araneis implebitur tabernaculum ejus*; grande palatium insignis hujus machinæ, regali luxu ludicrum, cæclatis instructum parietibus, totque perspicuis laquearijs adornatum; totum, quod continet, simul & quo consistit, textentium aranearum est fabrica, ut duraturæ ejus perseverantiæ insinuetur diuturnitas, & momentanea terrenæ prosperitatis stabilitas verificetur; exsudet texens aranea continuo labore, & semetipsam eviscerans sui incolatus domum fabricat, primo mollioris Austri spiramine diruendam; quo non sudoris impendio, quo ardui conaminis obsequio, sublimem ambitionis turrim erigunt amentes terrigenæ, quod non impendunt studium, expendunt otium, quot implent lampades, quot volvunt codices, quot scribunt indices, quot rati- *Etiā stupidi in mundo sapiunt ad perditionem.* dunt cortices, ut sedeant superius, ut habeant inferius, ut aurum congregent, ut munus comparent, ut tandem ad gradum penetrant, ut concedatur ascendere, ut detur assistere! quod si & profudisse oleum, & perdidisse se operam recognoscant, prudentiores se exhibent in ipso desperatæ felicitatis vestibulo lucis filijs, quam suis non possunt à meritis extorquere gloriam, nancisci conantur ac exprimere ab alienis, suas exstingui fatentur lampades, nè ergo coram lippis mundi oculis sedere videantur in tenebris, confugiunt ad prudentes, nec emendare erubescunt, quod sibi deficere pulsando recognoscunt; & quia, Gregorio attestante,

oleum à proximis petere, est gloriam boni o-
 (a) lib: 8. mor: peris, à testimonio alieni oris implorare. (a)
 c. 27.

Oleum men-
dicat, qui lau-
des hominum
affectat.

Alienis procurant vocibus commen-
 dari, mentes vacuæ, quæ nihil habent
 de proprio, quod mereatur laudabiliter
 propalari; inanis vanitas! aranearum
 inane domicilium, quod quidem labo-
 riosè textitur, sed mirâ facilitate lace-
 ratur; quod enim industriosa vanitas
 inter ardua superandarum difficultatum
 conamina, inter exasperantia adversan-
 tium æmulorum litigia, inter inquieta
 anxiantium curarum fastidia vix cœpit
 struere, hoc inimica corrivalium con-
 silia, hoc prævalens subornantis invi-
 diæ astutia, hoc vanior eludentis for-
 tunæ potentia jam meditatur ruinare.
 Quod si futura successuræ perennitatis
 recogitetur immutatio, si præterituri
 temporis commemoretur indispensabi-
 lis futuritio, si Christianum pulset a-
 nimum, inevitabilis venturi iudicis di-
 scussio, si reflectenti occurrat memo-
 riæ severi iudicis ultio, evanescit pro-
 fectò, sicut tela aranearum fiducia ejus,
 (b) dum depravata mens suis intenta
 concupiscentijs mortem inevitabilem
 considerat; & se indispensabili lege
 morituram ex aliorum funere deplo-
 rat. Hinc psaltes regius evanescentes
 in transitorijs mundi delicijs Adæ filios
 cohortatur, *vanum est vobis ante lucem*
surgere surgite postquam sederitis, qui man-
ducatis panem doloris, (c) legit Arabs,
vana eriturrectio vestra matutina, sur-
gite post sessionem, qui lucem surgendo
prævenit, in tenebris ambulans offen-
dit, si surga is antequam surgat lux (in-
terpretatur Augustinus) necesse est, ut
in vanitate remaneatis, quid enim præ-
cedit veritatem nisi vanitas, quæ tegi-
tur errorum caligine, & peccatorum
umbris obfuscatur? surgis exsurgens

(b) Job: 8. v. 14.

Ante lucem
surgit, qui in
hac vita
mortali de-
lectari qua-
rit.

(c) Ps: 126. v. 2.

Anima justæ
est civitas
Christi, ani-
ma peccatrix
est civitas
diaboli.

ante illuminatricem mundi lucem, quia
 quæris in terris exaltari, ubi lumen,
 quod venit ad illuminationem genti-
 um elegit humiliari; qui surgunt ante
 Christum? qui sunt, qui se volunt præ-
 ponere Christo? inquit illuminatus Pa-
 ter, & ocyus suam resolvit quæstionem,
 qui volunt hic excelsi esse, ubi humilis ille
 fuit; hæc enim sua est ordinatio, sua
 est distributio, sua est resolutio, ubi
 sum ego, illic & minister meus erit. (a) (d) Joan: 12.
 Est alia sed non contraria, quæ adver- v. 26.
 setur magni Gregorij elucubratio, est
 consona non dissona non primam de-
 struens, sed confirmans, ante lucem sur-
 gere, est prius, quàm claritas æternæ re-
 tributionis appareat, in præsentis vitæ no-
 tæ gaudere, (e) sedendum non assur- (e) lib: 8. mor:
 gendum est in valle lachrymarum, ibi c. 29.
 quippe sederunt non Babylonis filiae,
 quas vanitas parturiit, sed sponsæ Vir-
 gines, quas mater sapientia generavit,
 illic sedimus & flevimus, dum recordare-
 mur Sion, sedebant depresso corpore su-
 per flumina Babylonis non applauden- (f) Ps: 136.
 tes, sed complorantes, non erigentes, v. 1.
 sed opprimentes, non concinentes, sed
 suspirantes; habet terrena Babylon suas
 habet amasias & amatores, habet suos
 cantores & cantatrices, qui rotum ju-
 cunditatis suæ gaudium figunt & fini-
 unt in fluidis fluxarum deliciarum aquis,
 flumina Babylonis sunt omnia, quæ hic a-
 mantur, & transeunt, explanat Augusti-
 nus, sed gaudiorum est fluvijs, sola-
 tiorum torrens fluit & labitur, nec suo
 contentus lapsu, quem trahit labi facit.
 Sed recordare incuriæ vanitatis pedif-
 sequæ te viatorem non navigatorem ef-
 se, recordare inter labentia & fluen-
 tia tuarum vanitatum flumina, recor-
 dare Sionis almæ, ubi totum subsistit
 in æternitate, ut persistat, & nihil fluit
 cum tempore, ut transeat, & evanescat.

Animæ san-
ctæ sedent su-
per flumina
Babylonis non
in flumine, &
recordantur
stabilitatis,
quæ in sancta
Sion est.

Præcipitavit omnia mœnia ejus, dissipavit
 munitiones ejus.

Sermo Decimus Quartus.

Vanitas vestium est ingens pernicies animarum.

EXitiosa vanitas non suo conten-
 tatur discrimine, non strage
 propriâ, nî societur alteri,
 satiatur; & quia pœna reso-

nans sanantis culpæ echo est, quia per-
 cutientis noxæ flagellans plaga est re-
 percussio, exacerbato vindici non sufficit
 præcipitare mœnia, sed arietare citius
 non

non desinit, donec contingat pariter munitiones dissipare; ad urbis ornamentum famulatur mœniorum ampla sublimitas, defensionem verò contra affilientem hostium ferociam, ut præbeant, struuntur munimenta. Est urbs perfecti decoris, est DEI civitas, quam sibi fabricavit Altissimus, rationalis anima est urbs in quadro posita, quam delineat Prudentia, ædificat Justitia, adornat temperantia, prudentia sustentat. Si fundamentum quæritur, non alteri innititur, quàm angulari lapidi Christo JESU; hujus si Gubernatorem investigas, est magnus Dominus, & laudabilis nimis, sed est & alia calamitatum patria, miseriarum regia, cujus ferale deplorens exitium compatiens conqueritur Isaias, *Sion deserta facta est, Jerusalem desolata est*, (a) quam contemplationis sublimitas extulit ad sanctæ Sionis supercilium, quam pacis abundantia terrestrem effecit Solymam, hanc suus rector & incola deseruit, hanc tuus hostis & advena devastavit; egrediebatur siquidem confortans gratia sui profligati Conditoris pedissequa, & ingrediebatur ferociens concupiscentia caligans tenebrarum principis consobrina; fœdifraga & infidelis anima, quam dum Creator deserit, nullus inhabitator colit; non enim ut inhabitet affliens inimicus, eam ingreditur, sed ut inhabitatam destruat, ut cultam conculcet ac devastet; enimverò, quâ ratione inhabitari eam dixeris, quæ datur in exustionem ignis, quando terrifico conflagrantium vitiorum flammicidii in orci victimam exurit, in potestatis tenebrarum tœdam succenditur, ut nunquam illuminanda postmodum incineretur. Hoc flammicidium, quod ventus à regione deserti veniens suo dilatat flamine (quando afflans concupiscentia totam præcordiorum regionem occupat, ut cor carnalibus exustum desiderijs contabescat) præfagiebat Psalmista regius, dum canebat, *sicut cera, quæ fluit, auferentur, supercecidit ignis, & non viderunt solem*. (b) Sol siquidem igne cadente non cernitur, qui illos, quos flamma libidinis ustulat, simul nè solem Justitiæ videant, excæcat; ut & corpus dolor combustionis cruciet, & mentem pœnosa cæcitas obscuret. Rebellis civitas repleta fœdifragijs, in qua & fumigat flamma libidinis, & rutilat favilla vanitatis; ascendit ignis super-

biæ, & vastat totam virtutum suppellectilem incendium vindictæ, ut jam justitiæ lumen non possit illucescere, & sol prohibeatur in hujus infortunatæ urbis gremio apparere. Hujus præcipitantur incœnia & dissipantur munimenta, ut nihil nisi fumigantia conspiciantur rudera, nil nisi scintillans pyra advertatur suam vir illi patiens pro lemmate affigat parcemiam, terra, de qua oriebatur panis in loco suo igne subversa est, (c) præbet expressiorem causam querimoniam, intensiorem exprimit doloris acerbissimi originem, ita singultiens periphrasis chaldæa, terra de qua egrediebatur cibus, & sub ea est gehenna cujus nix frigida convertitur in similitudinem ignis; quemadmodum namque sub terra habitabili, sub amplo vastissimæ civitatis territorio, sulphureæ reperiuntur glebæ, in quibus ignis ad instar impetuosus vaporis accenditur, qui antea inter abditos succumbentis terræ sinus includebatur, fitque communi Philosophorum asserto vehemens terræ motus subvertens urbem illam, eam inhabilem reddendo; sic pariter, licet plus infelicitate, rebellis Conditori anima, dum inter subterraneas præcordiorum latebras abscondit urentem flammam invidiæ, ardentem rogam concupiscentiæ, ferventem æstum avaritiæ, massam sulphuream lasciviæ, erumpentem favillam eluctantis superbiæ, dum non sopire, sed enutrire, non perire vanitatis cineribus, non salutaribus lachrymarum profluvijis exstingvere molitur gliscentem vitiorum voraginem, erumpit illic violenta condensatarum passionum congeries hiatuque terribili totam superimpositam molem dejicit, ædificatæ pietatis domum concutit, & unde olim doctrinæ panis dari assueverat, quæ anima legis verba ad aliorum conservationem proferre consueverat, igne subvertitur, ut ab exæstuante omnigenorum scelerum voragine miserabiliter clade incomparabili absorbeatur. Exinde deserti formam accipit, & fugiente DEO incolâ non ampliùs in civitatem refugij, sed in desolationis exilium intrante satanâ commutatur. Hujus pernicipiæ originem jam nuper vanitati attribuendam remonstravimus, quæ in consumpto cinere suo velut in originali schemate figuratur, ut enim cinis flammam contegit, & contegendo ignem nutrit, sic & inanis vanitas fovet

(a) Is: 64. v. 10.

Concupiscentia impediens ignis est, nè videatur sol justitiæ.

(b) Ps: 57. v. 9.

(c) Job: 28. v. 5.

Terra motus ex subterraneo igne oriundus subvertit urbes.

Et inflammans concupiscentia animam perire facit.

vet concupiscentiam, & hanc fovendo primam vitiorum obvallat scaturiginem, totam flagitiorum seriem quasi sub occultante latibulo conservat.

Origo interitus animarum est pleurumque vanitas.

Sed quia de hujus abortivæ matris perniciæ jam plura cumulatim diximus, ad ejus perversiores filias, quas procreare solet, plurimum necesse est ut reflectamus. Ego certè vix aliam perniciosiorem reperio, quæ aut succendat periculosius, aut debachetur execrabilius, aut ustulet irremediabilius, aut minitetur severius, aut æstuet nocivius, aut fortius reluctetur, quàm sit exitialis ille luxus vestium, quem vesano lascivæ mortalitatis idemate nitorem nuncupant, aut nè loquantur verius, decorum nominant vestimentorum cultum. Est velut minimum quo speciosa hæc condemnatur soboles improperium, illud videlicet, quo nuda veritas suo ut solet mansuetissimo redarguit eloquio & perstringit, dum enim hispidis camelorum pilis vestitum describeret præcursorem, adjecit illicò, *ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt*, (d) quasi ad DEI domum non pertineant, qui molliter vestiti, terreno se tantum militare principi, non exercituum domino demonstrant; quam dulcem effæminati corporis illecebram damnans Ambrosius molli palliatos syrmate, indignabundus hac brevi, sed gravi simul invehitur objurgatione, *quanquam plerisque mollioris cura vestis effæminet, qui quasi lanæ onus ferre non possint, sericias vestes rectis per terram vestigijs usque faciunt, ut amictus oneri sit*, (e) cui sericum in chlamyde displicuit, aurea aut deargentata vanitas, quâ ratione placuisset? qui ad indumentorum molliem fluida delicijs membra dissolvi suspicabatur, quodnam augurium ex textis auro vestibus omninaretur? si tenera corporis curâ, luxuque & lasciviarum cupiditate mollicos, eodem judicante cœlestis aula nequaquam suscipit, eos fortassè blandius recipiet, qui ambitione prodigâ thesauros in vestes effundunt, utque corrivales suos suorum aut pedisequorum splendidiori amictu excedant, majorem divitiarum partem expendunt, ingentes pecuniarum sumptus profundunt, quibus calamitosam frigescentium egenorum nuditatem tegere, vel algescentem inopiam valerent fovere

(d) Matth. II. v. 8.

(e) lib. 5. in Luc.

Vestitus mollis est Christiano perniciosus.

ac sublevare: nemo existimet in fluxu atque studio pretiosarum vestium peccatum deesse, scribit magnus Gregorius, quia si hoc non esset nullo modo Joannem Dominus de vestimenti sui asperitate laudasset, (f) nec ideo aut aurea regum palludamenta sugillantur; aut magistratus purpuræ condemnantur, sed illa solum redarguitur indumentorum superbia, quam sola svadet vanitas, una tantum voluptas consuit, non quæ dignitatis præscribit autoritas, aut exigit muneris majestas. Illa reprehenduntur merito ab homine superflui amictus ornamenta, quæ ad inanem superbientis pompæ gloriam assumuntur, vel ad seductricem animarum illecebram adhibentur, vel denique ad exornandam venustatem formæ licentiosius impenduntur; ornatus indecens arguitur, decens suo licet fulgore splendeat, non prohibetur; est distinguendus à plebe nobilis, & differt Dominus à servo; potest & vestis aurea si hanc personæ requirit dignitas, salvâ Christianæ professionis observantiâ, interdum viros principes cooperire; aliâ merito Susanna contegebatur chlamyde, alio Anna habitu vestiebatur, intemerata Judith in sui conclavis oratorio rhenone hispido contentabatur, thorace cilicino ad carnem cingebatur, quæ tamen accessura ad Holofernus tabernaculum, sinuosam induit sarabaram, assumpsit dextrariola cum lilijs, condecoravit se in auribus & annulis, discriminavit cæsariem, & mitrâ verticem coronavit; quam vestem jucunditatis, ac gloriæ non jussit vanitas induere, sed svavit religionis sanctitas adhibere; haud enim induebatur ad luxum lascivâ molliæ, sed urgebatur ad suo infestum animo splendorem durâ necessitate. Cor humile sub superbo conservari syrmate, & mentem DEO subditam palliari posse regali chlamyde, augusta Esther docuit regi alienigenæ maritata (qui verum nesciens DEUM colere, veram Deicolam non potuit à pietatis cultu segregare) coëgit indispensabile eliminandi Israël periculum, regio adgeniculari solio, ut suo jam præparatum populo universale exitium avertere moliretur; quo agitata stimulo deposuit vestimenta humilitatis suæ, circumdabatur gloriâ suâ, regali habitu fulgida, & defluente in humum syrmate tunicata, perfundebatur vultus colore roseo, nitentibus

(f) hom. 6. in Evang.

Principum vestimenta decens est, esse interdum pretiosa.

Judith captivatura Holofernus animi prudenti induimenta sua commutavit.

Esther contra animi sui inclinationem prosequenda populi salute pretiose induebatur.

busque oculis tristem celabat animum timore nimio contractum; gravabatur mundo muliebri, non mundi pronuba, sed cœli filia, non vanitatis subdita, sed pietatis hostia, non victima libidinis, sed holocaustum charitatis. Audi, qui dubitas loquentem scrutatori cordium, cum oraret coram DEO, ubi (contestante Augustino) mentiri non posset, (g) sic laudis sacrificium Altissimo offerentem, attende sinceritate candida, sic creaturam conditori suo humiliter confitentem; tu scis necessitatem meam, quod abominer signum superbiæ & gloriæ meæ, quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ, & detester illud quasi pannum menstruata, (h) subjungit commemoratus Pater suæ persuadens Eccliciæ, ad votum conjugis, nigellis ut ait vestibus non repugnare, & ita orantem confestim exaudivit, qui cordis inspector eam verum dicere scivit, (i) non igitur conveniens ornatus spernitur, sed indecens prohibetur, non decor vestium interdicitur, sed luxus lasciviens vestimentorum improbatur, illo potest vestiri sanctitas, condecorari castitas; ornari pietas, sed isto abutitur iniquitas, ut scandalizet parvulos, gloriatur impuritas, ut adolescentum illaqueet animos, vestitur obscœnitas, ut intuentium captivet oculos.

Delectabatur aliquando sponsus sanguinum in sacra cœlestis sponsæ pulchritudine, deprædicabat liberaliori elogio totam deliciosæ venustatis symmetriam, nec veritus nè tantis intumesceret laudibus, cum incurio humilitatis discrimine, propensiori enchiridio, singulorum membrorum elegantiam commendabat, & quasi satiari nequiret intuenso, quasi contentari renueret ejus formosam pulcherrimæ proportionis staturam admirando, compendiavit in abbreviato prolixæ panegyris epilogo totam adunatarum perfectionum amplitudinem, dum æquiparatione mirabili speciosissimæ orbis metropoli ejusdem elegantiam assimilavit; pulchra es amica mea, sylvæ & decora sicut jerusalem, (l) examinat præclaram increatæ sapientiæ allegoriam illustris Damianus, utque investiget aptius, indaget profundius, curiosam hanc excitat quæstionem, quare sicut jerusalem, & non sicut Babylon? sit comis illa, est fortis ista, sit grandis illa, est gravis ista, sit mitis illa, est

dulcis ista; coronetur illa, laureatur ista, sublimetur illa, exaltatur ista, prædicetur illa, commendatur ista, decoretur illa, adornatur ista; cur potius imaginem depingit Solymæ, dum speciosam virginalis sponsæ describit faciem, quàm quod delineet effigiem Babylonis? an non hæc pulchra, quàm mundi principes ambitione mutuâ procantur? an non potens, & dives in Majestate sua, de cujus deliciarum abundantia negotiatores terræ divites evanescunt? subjungit genuinam discriminis rationem purpuratus Pater, quia re, Christus Babylonem diabolus, jerusalem inhabitat autem indu-Christus, sed cur amabò, illam repudiat, mento humili- & in hac habitat Divinus terræ incolæ, sanctissimus Viator? cur illam incolit perduellis apostata, & istam refugit transfiguratus lucis angelus, infamis princeps tenebrarum; quod si virtutem Solymæ aut ejus recenscas innocentiam, & Babylonis damnes vitia, accuses insolentiam, redarguas luxuriam, continuare non desinet quæstio, cur illo in territorio inferebantur virtutum germina, & hic vitiorum seminabantur incentiva? respondet adæquatam eliquans interrogationem, quia diabolus luxuriantis amictus varietate reficitur, Christus verò asperis & humilibus, (m) oblectatur ambitiosus proditor versicolori velamine, deliciatur sumptuoso ambitiosæ vanitatis palludamento; gaudet caudato syrmati insidere, & molli trahâ sericæ chalmydis circumvehi, crinitisque comibus sublimi velut in solio gaudenter exaltatur; dum interim magni consilij Angelo fortitudo & decor pro indumento præplacet, suosque oblectat oculos amictus luminis & vestis bonorum operum, qui priorem deformitatem ornatu suo operit, ac venustatis confert elegantiam; non illa byssus & purpura, quæ divitem aggravabant potius, quàm tegebant; illa placet pellicea supplantantis Jacobi tunica, cujus odor sicut odor agri pleni, agrestem redolet innocentiam, quam dulcem innocui odoris fragrantiam elucubrans Ambrosius describit, ego ramen & odorem ipsum terræ simplicem atque sincerum pro gratia benedictionis accipiam, quem frusta nulla composuit, sed veritas indulgentiæ cœlestis infudit. (n) Cave lascivientem comptæ ambitionis togam, fuge versicolorem dolosæ thoracem vanitatis, cujus nitore splendido, cujus fulgore aureo

(g) in enarr.
Es: 51.

(h) Esdræ: 14.
v. 16.

(i) Epist. 199.

Pulchritudo
sponsæ com-
paratur non
Babyloni, quæ
in vestibus
suis vana
fuit sed jeru-
salem.

(l) Cant. 6.
v. 3.

Diabolus de-
lectatur ami-
ctu luxuriant-
is, Christus
autem indu-

(m) Hom. 10.

(n) Lib. 3. he-
xam: c. 17.

Sponsa cœlestis inquirens sponsum à Solymæ custodibus invaditur & pallio spoliatur.

(n) Cant: 3.
v. 3.

(o) Cant: 5.
v. 7.

Anima DEO dedicata per prædicatores exuitur pompâ seculari.

reo interiores animi obtutus plerumque hebetantur, & puri cordis aspectus conturbatur. Occurrat animo in-tempestiva ejusdem plorantis sponsæ querimonia, quæ suum inquisitura sponsum sed deliciantem, sanctis exæstuat odoribus, castis colliquefcebat amoribus, nimioque deficiens affectu, quærebat non inveniens, vocabat neminem audiens, anhelabat in votis, flagrabat in fibris, subductum viæ suæ ducem & comitem indagatura; prorupit in plateas non minus casta, nec magis cauta, proinde à sanctæ civitatis custodibus inventa & detenta, requisita & inquisita, requirens potius & inquirens, num, quem diligit anima mea, vidisti? (n) dulcedine suæ præsentiae satiari, suæ faciei pulchritudine desiderans delectari? dumque ad votum, quem invocaverat, non occurrit, repente ab obvijs invasa speculatoribus sine respectu percutitur, absque rubore excutitur, sine compassione vulneratur; sagittatur quippe indagans Christum anima à circumvagis pacificæ Jerusalem custodibus, dum amans ad amandum intensius, dum plorans ad plorandum copiosius, dum clamans ad clamandum instantius, dum quærens ad quærendum urgentius, dum orans ad orandum ferventius, sanctorum prædicatorum verbo, sacrarum exhortationum tono stimulatur, incitatur, roboratur, confirmatur, provocatur, animatur; & quia tenerior affectus acutiori telo profundius terebratur, intimius sagittatur, vivaciora existere vulnera, quibus compuncta amantis anima transfigebatur; illud est admirandum magis, quod quasi incuria vulneratorum artuum, id videatur sentire acerbius, id recensere affectuosius, tulerunt pallium meum, (o) illudne forsân, quo Adam pater suus splendore originalis innocentiae turpiter exutus, ut nuditatem suam verecundatus tegeret, excusationis prætexuit palludamento suam palliare voluerat prævaricationem? illudne forsân hæreditarium, & ideo venustum ac exosum defixis sponsi oculis, quo adhuc matrizzans Evæ filia contexto ex hispidis ficûs folijs suam interrogata obvelavit turpitudinem, suam examinata involvit & obvolvit transgressionem? ut amodò incederet inter exspoliatos Adæ posthumos nuda veritas, nullo operimento tecta confessio, sed revelata, non re-

aliter velata; displicet siquidem simplici Scrutatoris cordium oculo operimentum lippitudinis, velamentum malitiæ, frivola excusationis pallium, obductionis peplum, quod si removeris, convertetur ad te erudiens sapientia, ut discas in principio sermonis accusatorem tui agere coram Altissimo, & ille consuetâ reciprocantis misericordiæ vicissitudine se tuum exhibeat benignum excusatorem, pijsimum creditorem. Ablato hoc velamine, quod hæreditariæ successionis indumentum est, restare videtur aliud tuismet sumptibus comparatum, tuâ non aliorum industriâ præparatum, quod illi animæ amanti, nisi custodes Solymæ abripuissent, tam pede celeri sponso non occurrisset, tam facili indagine dilectum non reperisset; imò hoc non sublato, hoc non ablato amoris langvor quærentem non invasisset, nec amor vehemens dilectum, nè ultra inquirendus procederet, declinantem sistere coëgisset; hoc enim si sic exonerata syrmate, & liberius iter ad sponsum peragitur, & expeditius in amplexum occurritur, & securius absque retardante impedimento festinatur.

Enimverò custodes murorum pallium tollunt, moralisante Gregorio, quia si quid pompæ secularis residuum erat in corde, exhortationibus suis ab animo auferunt, (p) pomposus siquidem indumentorum luxus, est natu minor filia parturientis superbiæ, & licet non sit primogenita ambiens scilicet arrogantia, quæ irreconciliabilis cœlestis porphyrogenitæ est adversaria, incompossibilis Divinæ gratiæ inimica, nâ tamen in ipsis supprimatur incunabulis, crescit ad ipsam suæ sororis invidiam, nec minus sororio juncta fœdere, sanctificantem gratiam molitur profligare; examinat non dispari solertiâ, Mediolanensis Ambrosius custodum violentiam, ablatae chlamydis rapinam investigat; & postquam insinuatam spoliatae subtilius articulat querimonia, excusat accusantem, quàm ideo palliatam incessisse suspicatur, ut occurrente sponso obnuberet caput suum, imitatura providam Bathuelis filiam penè incomparabilem Rebeccam, quæ obviantis sponsi præsentiens præsentiam operiens vultum pallio, descendit de camelo; gestaverat nuptialem, & ideo splendidius nuptura indumentum, quod Damiano forsân insinuante prudenter voluit tegere, nè vanitatem sponsus in-

(p) in c. 5.
Cant:

ruens

(9) Apol. 15.

Rebecca vela-
mine tegebat
faciem, ne va-
nitate vesti-
um Isaac
displiceret.

(1) Cant. 8.
v. 11.

(3) Artic. 25.
in Cant.

(x) lib. de I-
saac: 6. an.
c. 6.

Sponse aufer-
tur pallium,
ut sublato
vanitatis fu-
co possit in-
trare cælum.

tuens se vanæ desponsatum virgini ter-
reretur; quæ enim sit mens ex veste col-
ligitur, & juxta exteriorem cultum, quæ
sit interior species indicatur, (9) confi-
mili velut inductus argumento infula-
tus Doctor ambarum parificat intentio-
nem, suæ subjungens hanc sententiam
allegoriæ, ita & hæc anima nuptialis ve-
stis præmittebat insignia, ne forte rejice-
retur, quasi vestem non habens nuptialem;
insinuat & aliam diluendæ vanitatis
causâ opinionem, quam excurrenti ca-
lamo non nihil ampliare liceat, ut am-
plius innotescat; audiverat in quopi-
am familiari erudientis sponsi sodalicio,
amici auscultant: fac me audire vocem
tuam, (1) & amicorum nomine bea-
tos advertens nuncupari spiritus, non
æmulos derogare paratos (ut sua in
carthusia contemplabundus Dionysius
commentatur, amici auscultante te, id
est Angeli sancti custodes tui, de tuo gratu-
lantes profectu, diligenter considerant tua
eloquia: (3) idcirco caput velare vo-
luit propter angelos. Verumtamen
subtiliori continuans scrutinio, sublata
chlamydis adæquatam eruere rationem,
præclarâ maturæ discussionis censurâ,
spoliantium approbat assultum, vio-
lentamque vestimenti illius commendat
sublationem quod magis superfluo fa-
mulari videtur ornatui, quam deservi-
re necessitati, tulerunt ei pallium, quæ-
rentes, si verum decorem nudæ virtutis af-
ferret, vel quia sine integumento quis in
illam cælestem civitatem debeat introire nul-
la deferens secum operimenta fucorum, (x)
age professor veritatis, si fucata terre-
ni splendoris tunica, ab illa cælestis So-
lymæ arcetur janua, si vigilantes illius bea-
tæ metropolis, nec sponsæ indulgent
pallium, quid arbitraris, respicientur-
ne fucata venerum facies, quas intue-
ri nec ipsi fas est innocentia, nî ve-
lit periclitari? putas, quod poterit il-
lius angustæ portæ vestibulum transili-
re erecta in Babylonis turrim sublima-
ta in confusionis machinam cæsaries,
pretioso quantumvis pulvere cerussata,
mendaci candoris fallaciâ, quasi can-
deret dealbata? speras suos agnoscet
Conditor oculorum orbis suo forma-
tos digito, quos stibium adulterans o-
stendit alienos? ardentibus hisce tene-
brarum principis sagittis, si non saucian-
tur, si non enecantur adolescentum o-
culi, certè mens eorundem intoxicatur,
& gemens anima lancinatur, nisi pec-

catrix evangelica suos suis in lachrymis
oculos baptizasset, nî pedes irritati vin-
dicis iisdem illaqueasset crinibus, qui-
bus irretire consueverunt incurios ocu-
lorum amafios, & blandos formæ spe-
ctabilis venatores, periisset profecto pe-
renne hiantis inferi spoliū, & suo didi-
cisset interitu, quanto innitatur discrimi-
mini scandalizantem non eruere, of-
fensionis lapidem non remove. Sed
forsan obtrudes nobilitatem generis, &
stemmatis necessitatem? adjicies fortas-
se intemeratam sub pretiosæ vestis re-
gmine latere posse pudicitiam, abscon-
di innocentiam, salvam manere virgi-
nitatem? lingua videlicet castitatem
personat, sed tota totius persona cor-
poris monstrat prostibulum vanitatis!
quid facit in vultu virginis cerussa me-
retriciis? quid detestanda nitentis colli
nuditas, quam juvenum intuitus præ-
tendit? cur purpurisso genæ rubent,
quibus natura subministravit verecun-
diam, ut ad aspectum viri erubescant?
fomenta hæc sunt libidinum, sunt exe-
cranda adolescentum incentiva; quâ-
nam fiduciâ in cælum hanc faciem eri-
gere præsumis, quam nullus cœlitum
unquam respiciet, imò respiciens de cœ-
lo in terram Dominus non agnoscet.

Vigor animæ non cultus corporis
illum oblectat oculum, qui super justo-
rum animas defigitur non impiorum
corporibus affigitur, nisi dum suæ ira-
cundiæ spicula reprobis infiguntur. Est
tamen alia carnalis sapientiæ interjectio,
quæ polymitam innocentis Josephi tu-
nicam objicit pretioso amictui in tute-
lam, hæc enim si Oleastro interpre-
tanti credimus, varietate colorum a-
bundaverat, magisque ad ornatum,
quàm ad tegendi corporis amictum con-
fecta videbatur; eludet tamen alluden-
tis lusum sagax Lippomanus, non mul-
ticolorem ferre vestem peccatum est, sed su-
perfluo cultu lasciviam; & nunquid sat
caro exsolvit pretio leve variegatæ ve-
stis solatium, quando hac ipsâ talari de-
nudatus tunicâ furibundam fratrum ex-
pertus rabiem, qui nec tenella nudati
fratris respiciebant membra, præcipi-
tabatur in cisternam? nunquid acerbis
nimium cordolio inambratus Jacob re-
compensare debuit, si quam in vesti-
mento filij minutæ vanitatis maculam
contraxisset, quando intinctum calu-
mioso sanguine recipiens, peremptum cre-

Joseph inau-
sus tunicâ po-
lymitâ ob ve-
stem hanc ve-
ste exuitur,
nudusque in
puteum præ-
cipitatur.

Jacob qui po-
lymitâ veste
Josephum in-
duit hac re-
missâ & cru-
entatâ affli-
gitur & cru-
ciatur.

Hæc vestis
symbolum e-
rat consum-
mata virtu-
tis.

(u) hom: 25.
in Matth:

(x) lib: de Jo-
se: c. 2.

Gloriosam Jo-
sephi victori-
am effecit pu-
gna tentami-
nis.

credidit filium, & devoratum insuper
sinè tumulati cadaveris beneficio à fera
pessima, quàm tamen ferocior frater-
næ crudelitatis invidia barbaris manci-
pavit. Luxit, ut lueret, dum scissis
vestibus induebatur cilicio, docens O-
leastro interprete, *quàm deplorandus sit
sanctorum obitus*, nec brevi contentus e-
picedio, contorquebatur, *lucens filium
longò tempore*, quod breve gaudium ex
vestitæ prolis intuitu oriundum, tam
dolorosâ absorbuit prolixitate. Quod
si tam validum licentiosioris vestimen-
ti præsidium à polymita innocentis Jo-
sephi veste nundinari, fucata vanitas
videatur, scrutemur non nihil sacra-
tiora Patrum volumina, & erudiemur
à Gregorio adumbratum in hoc pecu-
liari syrmate mysterium latuisse, *Joseph
inter reliquos fratres talarem tunicam ha-
buisse describitur, tunica quippe usque ad
talum, est opus bonum usque ad consumma-
tionem*, (u) neque inferiori jure excu-
sands occurrit genitor, quod præcla-
riori munificentia eum vestiverit, in
quo majora virtutum vestigia prævide-
rat, *meritoque variam tunicam fecit ei*
(notat prælagium Ambrosius) *quo si-
gnificaret eum diversarum virtutum ami-
ctu fratribus præferendum*, (x) suâ Tui-
tensis Abbas censurâ utriusque immu-
nitati suffragatur, *fecit tanquam perfe-
cto jamque pleno dierum, id est, virtutum,
tunicam polymitam, id est, varietate distin-
ctam usque ad talos pertingentem, videlicet
ob virtutum multiplicitem*; nihil pere-
grinum præterea, quod inæqualis pa-
ternæ affectionis gratia disjungat, mo-
rum imparitate differentes, quos æ-
qualis conjunxerat natura; quis nam-
que tollet parentibus libertatem, amo-
rem meritis commensurandi, quis vo-
let auferre filij studium obediendi pro-
nius, & amplius placendi? Progredia-
mur interim ad prosequendum juveni-
lis scrutinium innocentia, nam fortè
immaturâ suo vestitui intemeratus Jo-
seph adhæserit affectione, num aliquod
amicta vanitas ab hujus patriarchæ
sumptuoso syrmate suffragium nundi-
netur. Decora speciosi adolescentis fa-
cies, incurios Ægyptiacæ mulieris oculo-
los irretivit, quæ procaces cum viris
solita miscere sermones, ut attestatur
Ambrosius, laceßere cœpit juvenem
indole gracilem, naturâ verecundum;
urget erubescens ad molliores ille-
cebras, perfidiam cumulans perfidia,

refugientem insruita cupiditate inse-
quitur, se sperans de carni fragili vi-
ctoriæ lauream iteratis assultibus con-
secuturam; lasciviori semper oculo re-
spicere continuat innocentem, qui nisi
castè aspici non volebat; quo minùs
adamari voluit adamabatur amplius,
dumque amanti amoris victimam se
subtrahit invitè adamatus, cogitur ce-
dere in hostiam furoris; procax luxu-
ria iterato certamine repudiata, nè ad
illustrem magnanimi adolescentis vi-
ctoriam cogatur succumbere quæ co-
gebatur ad innocuam castissimi luctato-
ris verecundiam jam sæpius erubescere
alioquin ruboris nescia, plus conscia
palloris, à lingua ad manus profilit,
quod verbis non potuit exprimere pan-
sis in auram brachijse evictura; proser-
pit petulans sermonis audacia, ad præ-
sumptuosam contactus intemperiem,
arripitur à lupæ ferocientis rabie, &
apprehenso palludamenti syrmate vici-
num corpus impetitur, periclitaturum
in furentis leonæ manibus; nî fuga
ulteriore aditum præcidisset; enim
verò prudens arbiter magis appretians
integritatem castimonie, quàm vesti-
mentum corporis, *relictò in manu ejus
palliò fugit, & egressus est foras*. (y)
Fuge dilecte mi hortatur victrix inno-
centia profugum exulem, sed non af-
similare capreæ, quæ suum elusura ve-
natorem ejusdem defixis obtutibus se
offert sæpius intuendam, donec im-
provise sanciat vulnere experiatur,
quàm arduè illusum perspicacis sagitta-
rij spiculum evadatur; denudat Zeno-
ne Veronensi fidem dante intrepidum
colluctatorem, confliens bellua, nec
tamen esse reperit impudicum, nam
non incurius athleta nè habeat undè
vestitus teneatur, vestem abjicit forsan
abindè non amplius suam reputans,
quod adulterinis teneretur manibus,
quæ innocentem pudici corporis rege-
bat castitatem; vestimenta præliaturus
abjicit nè succumbat, jam aliena jndi-
cans, quæ tactu lascivæ tygridis fue-
runt profanata; retinebatur vestis non
quidem in victricis malitiæ spoliū,
sed in illustre testimonium virginei vi-
ctoris, cui suo applaudat enchiridio Me-
diolanensis eloquentia, nam laureanda
sanctitas insulatum meretur panegyri-
stam: applaudat innocuus innocuo,
Ægypti præposito, Æmiliæ præpositus,
Josepho Ambrosius, episcopus Proregi,

Josephus pal-
lium suum
tanquam
prudens lu-
cator dimi-
sit.

(y) Gen: 39.
v. 12.

vestem exiit crimen excussit, & relictis quibus tenebatur exuvijs spoliatus quidem sed non nudus aufugit, qui erat tectior indumento pudoris. (z)

(z) lib. de Jof:

c. 5.

Vestem dimittit, ut se à mundi pompâ exoneret.

(a) Serm. 45. in Cont:

Aggratularer copiosius, egrederer spatiofius, revererer prolixius, non tam renuentis pugnam, quàm fugientis victoriam, nî exoneratam ablatione pallij adolescentis animam insequi, nî fugientem assequi Heroem exilis lingvæ panegyri diffiderem, nè dicam veriùs, desperarem; & quia intentionis finem obtinui, dum contemptorem vestimentorum exhibui, in hujus gloriosi certaminis elogium, vel potiùs in abbreviandi elogij epilogum, præclaram Gilberti Abbatis paremiam pro coronandi agonothetæ illustri coronide subjungam, *mundi ornamenta velut magna onera fugit Joseph sentiens fomitem*, (a) insequare fugientem, si tuæ fragilitatis conscius non fidis æmulari confligentem, imitare dimittentem, si dubitas enervare detinentem, nè corruens succumbas aggravanti, onus cede, & concede apprehendenti; est fera vanitas Ægyptiacæ hujus Veneris effigies, aut idæa, est velut imago speculi, hanc vide, ut illam videas, illius si respexisti faciem, istius vultum conspexisti; non primo si sternit vulnere, sagittam acuit pro secundo; si assilientem cogis recedere, experieris postliminio insilientem; non aptius est evadendi consilium, non efficacius declinandæ vanitatis remedium, quàm vestimentorum pompam rejicere, apprehendenti syrmaris laciniam totum palludamenti fastum dimittere, quo spoliatus non denudaberis, sed solum veterem hominem cum suis actibus exuens, cooperieris lumine sicut vestimento. Est onerosum ambitiosæ vanitatis pallium, nullo utilitatis commodo insignitum, quid enim pendulæ humerorum philyræ, quid fimbriatæ mitrarum fascicolæ, aut obsunt frigori, aut sunt proficuæ calori? nè scit hæc tegumenta capitis pellitorum orientalis turba populorum, & tamen novit melius arcere rigorem hyemis, æstusque intemperiem moderari, quantò inculrior, tantò salubrior necessitati novit succurrere, non fomitem libidinis ardentiolem indulgere. Quid juvat ornatus balthei ad curam corporis, & omniforme cingulum tanto fulgentis auri onustum pondere, conducit forsan

renibus ad refrigerium, aut frigescenti stomacho ad salutem? cur graves pretio uniones alleviando pectori affiguntur, gemmæ in ipsis ardent auribus, ut augefcant fumum capitis, collum molibus cingitur, ut mentis insinuetur captivitas, & compedita in catenato pectore, quod torque ligatur aureâ, rationalis anima crudelius constringatur. Commodius profectò viliori operietur vestimento algens vel calens corpus, & ampliori præsidio periclitanti, tot inter vanitatis illicia spiritui subveniretur. Considerabat aliquando aureis ornatam lascivijs genuinam venereæ vanitatis filiam Chrysostomus, flavâ decoram cæsarie lucentibus lapillis intertextâ, totâ fucatam facie, totoque corpore dedecoratam dixerim an decoratam, sic obviam quasi comitaturus ad templi limina interrogabat, *an saltatura ad Ecclesiam pergis, nunquid hic nuptias & lasciviæ oblectamenta conquiris? num ut tui spectaculum præbeas, advenisti? neque enim auro debet incedere, quæ lachrymas pro peccatis profundere intendit.* (b) Optarem ego illas æmulerentur Amazones infortunata nostrorum temporum gynecæa, quæ sinistra periclitantis patriæ audientes discrimina Sabellico fidem dante anxiam solitudine ad Idolorum fana numeroso agmine convolarunt, dissolutisque crinibus exili coopertæ tunicâ, templorum verrebant pavimenta; hac vilitate humili, amissam pacem urbibus reddituræ, omnemque plagam exacerbatorum numinum averfuræ. (c) Audiant non jam inanes fabulas, aut dulcisona vanitatum ludibria, sed terrificam armigeri vindicis vocem, quâ primum Israël ducem ac principem consternabat, dum superbienti suis in vestibus populo, exulcerati cordis sui amaritudinem intimabat, *depone ornatum tuum, ut sciam, quid faciam tibi.* (d) (seu dein ornatûs nomine splendidior vestimentorum cultus, seu ut volunt alij coronæ, quibus sponforum more adorabantur magnatum capita, subaudiuntur) nec alio quàm duræ cervicis titulo, hunc toties rebellem populum os Domini nominabat, seque deleturum scedifragam Hebrææ gentis progeniem edicebat, jamque moliebantur incinerationem fulgura, & cælum horrisono fulmine idololatrarum machinabatur exitium; aptabat tumultum profundus hiantis terræ uterus, omne

Indecens est ad Ecclesiam precatum accedere cum vano vestitu.

(b) hom. 8. in 1. Epist. ad Thim. c. 1.

(c) lib. 2. c. 4.

(d) Exod. 33. v. 5.

Dominus DEUS quasi suspenditur à miserando peccato vestitu vano.

quod viveret absorbturus; tumultuabat fremens oceanus suum referans gremium, deglutiendæ Judæorum ingrati tudini fluctivomæ instar voraginis servitutum. Illud arcanis repletum est mysterijs, loquentis DEI verbum majus præ cæteris est paradoxum, ut sciam quid faciam tibi: omnis scius non scit quid faciat, quid facere oporteat à tempore expectat? quod decretaverat omnipotens Trinitas in immutabili æternitatis consistorio, hoc vertitur in dubium, & num futurum sit, num justitiæ prævalitura sit clementia, an ista reportatura sit pacis oleam, vel illa evaginatura ferientem acinacem ignoratur! adhuc nè jacet in statuendæ resolutionis æquilibrio hæret adhuc in æqua deliberationis trutina, ulcisci & misereri, ut quamnam amborum prælectura sit sapientia non sciatur? nescirem ego, suâ nisi Rupertus Abbas elucidatione illuminaret ambigentem, nisi ambulet peccator demisso capite nondum se scire fatetur DEUS, quid ei faciat, nullam enim habet materiam struendæ misericordiæ nisi habitus pœnitentiæ præcedat, (e) & dementata insipientis Evæ filia assumit absque dierum discrimine indumenta jucunditatis suæ, horret pullatâ veste contegi, cristallino affixo speculo miscet sua cum hoc familiariori comite consilia, huic vano auguri plurium horarum impendit spatia, & quamvis consultor pessimus voce careat, quid tamen illaqueandæ adolescentum innocentiae deserviat efficacius, quod rete vestium piscandæ curiosorum cordium multitudinè sit aptius, suâ demonstrat facie non alienâ, ut prodatur eandem esse faciem fragilitatis vitreæ, ac mulieris à vanitatis filtro incurabiliter dementatæ.

Vis sapere cum illa forti muliere, cujus indumenta decor & fortitudo est, erudientem Fulgentium Ruspensem Episcopum ausculta, habitus tuus talis sit, qui non ad lasciviam excitet, sed ad continentiam provocet, qui non illicitat ad libidinem sed comprimat ad timorem, (f) enimverò ambitiosus ille vestimento rum luxus, licentiosus ille ornatarum fœminarum fastus, huic inexstingvibili cupidinis igni materiam semper apponit, & virium robur adaugere, quo etiam pudicos Angelorum commilitones enervent. Delineavit vivis coloribus

non tam Davidis calamus, quàm DEI digitus, in cujus oculis fulgentes hæ monilibus & aureis coruscæ radijs Helenæ, comparent infames velut hæcubæ, ut loquitur Nazianzenus, hæc enim inclita Trojæ regina; & coronata conjux Priami in canem transformata pingitur, & suis lasciviens in vestibus anima coram Altissimo non amplius pulcherrimam idæatæ Divinitatis imaginem, sed execrandam caninæ libidinis effigiem representat. Mentitam hujusmodi venustatem extortam ab animalium visceribus pulchritudinem, quæ inanes hæ fatuarum virginum æmulæ gloriuntur, delineavit DEI digitus, dum iter vaticinæ coronati Psaltis volumina compendiatam calamistratæ vanitatis dementiam exarat, filia eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi; (g) legit Hieronymus, filia nostræ quasi anguli ornati ad similitudinem templi, adjungit Apollonius, filiabus tantus in flore ornatus oculis, diceret deauratum videre templum; in commemoratæ templi similitudine interpretatur Menochius, illius sacri numinis simulachrum, cui sublimis templi fabrica appropriatur dedicata? quid eloquentius ad commendationem, quid valeat excogitari pulcrius ad venustatem; & quia commentatore Augustino illarum filiarum felicitatem intendit puer Domini compendiare; quid enim ergo non est ista felicitas? interrogat subtilis Afer, & suam resolvens ipsemet questionem emphaticè respondet, sit licet sed sinistra! quàm quidem non jubemur fugere, sed prohibemur tamen in dextera collocare; illà utendum est pro tempore, non tamen abutendum, istà aperiendum est æternitatis præmium, æternaturæ felicitatis complementum; non arguit bonorum temporalium abundantiam, non damnat creatæ formositatis elegantiam, nec idèò condemnandos judicat terrenæ prosperitatis pedisequos, quia adornabantur, sed quia hoc in dextera posuerunt, quod in sinistra habere debuerunt; & instar aureæ fulgebant statuæ, ut intuentium oculi raperentur, sinistra prorsus transformatio; affluentibus divitijs ac thesauris, exornabant omnem limosi corporis machinam, ut corda respicientium pro anathemate huic sumptuoso animatæ carnis simulachro apponantur & affigantur; sic exprobrat probrosam deliræ temeritatis præsumptionem idolis hisce dæmonum

Deplo rat Psal mista ornatarum mulierum instar simulachrorum excessum.

(g) Ps: 143. v. 12.

(e) in Exod: ibi:

(f) lib: 2. Epist: 2.

Bona terrena debent à sinistris poni, celestia solùm à dextris.

Clemens ab Alexandria, cœqua similitudine has comparans sacrilegas idæarum vanitatis imagines sumptuosis Ægyptiorum fanis, quorum magnificentia excedit superbiores regnorum fabricas, quorum quandoque pretium si posset appretiarî, gazophilacia principum deglutiret; quod si per amphitheatralia ingrediaris ostia, si interiora discutiantur ararum prodigia, non invenietur DEUS, qui quærebatur & expectebatur sub tanto apparatu,

(b) lib. 3. Parad. 2.

Sponsus sub capite sponse ponit sinistram, supra caput patet dexteram.

(4) Cant. 2. 7. 6.

Mulier investitu vano est idolum.

(1) Serm. 1. de avar.

(b) sic pariformiter in pretioso gemmiferorum corporum conclavi, non reperitur mentita Deitas, sed caduca mortalitas, coinquinata cadaverisantis animæ obscœnitas; sinistra abundat omnibus, sed dextera est destituta universis; non hic reperies providam cœlestis sponsæ prudentiam, quàm amplectentis sponsi cingens & stringens dextera complectitur, læva suffulciendo capiti subjicitur, ut sustentetur; sinistra est sub capite, nè decadat, sed dextera eminet capiti, nam amplectentis brachium est desuper supra caput; læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me; (i) in sinistra illius jam dudum viderat proverbialis Salomon divitias & gloriam, verum in dextera perennatura vitæ diuturnitas continetur. Quasi dicat Virgo prudentissima sponsata in fide sponso suo, prosequitur Augustinus, sinistra sub capite non enim me deseret, & in temporalibus necessarijs & desiderijs, sed tamen ipsa sinistra sub capite erit, ut dextera ejus amplectatur me, pollicens vitam æternam; & speras amplexum dexterae, credis, quod sordescentis animæ spurcum corpus quantumvis inauratum, licet execrabili metallo fulgidum immaculatus virginum sponsus Divinis manibus sit complexurus, ut à circumjacente dextera sustentetur? ad aras demonum illud abjiciet in orci victimam, si enim Veronensi credis Præsuli, si magno fidis Zenoni, quid sit illustri iste truncus corporis, jam dudum totam ejus essentiam orator eloquentissimus definivit, ad Ecclesiam DEI opere vario totum inaurata corpus execrabili metallo procedis onusta, ubique delicata sub mollibus fortis? mihi crede idolum es, nam idola gentium argentum & aurum, (l) & hoc supremus Conditor suis attrectaturus manibus sperabitur, hanc jam signatam tenebrarum principis famulam, hanc suis mancipatam concupiscentijs servulam complectetur Omnipotentis

dextera? hunc titionem tartari amplexabitur speciosus formâ præ filijs hominum?

Audi gentilem idololatram, & erubescere infame vanitatis prostibulum, audi Augustum inter cæsares sic referente Svetonio differentem, vestitus insignis ac mollis superbiæ vexillum est, nidusque luxuriæ, (m) audi sublimiorem aliam excellioris animæ paræmiam superiori consimilem veritate, illustriorem Christianæ religionis sanctitate, semper pulchritudinem vestium duo pericula comitantur, superbia & lascivia, testatur Antonius, (n) & expectabis filium virginis, filia veneris, ut constringaris castissimo cingentis dexterae amplexu? quæ est conventio DEI ad Belial, ad infernalem furiam, ad superbientem rebellis angeli pronubam humillimi Redemptoris? non hæc deliranti persvadeat præsumptuosa temeritas, quando oratis Christus abscondit faciem suam à vobis, suo tonat in pulpito contra collegas hæce satanæ Vincentius Ferrerius, & si averfionis causa quæritur eam subjungit voce flebili gembundus Ecclesiastes, quia habetis faciem diaboli, (o) festina gressu præcipiti ad intimum tui vultus consiliarium inspicere speculum, non vitreum, sed solidum æternæ veritatis; illum, si sapias, consule, qui est candor lucis æternæ, & speculum sinè macula, tuos illic retorque oculos, visura nunc saltem in ænigmate absconditam hujus mysterij veritatem; lege suæ mentis interpretem, ut colligas datæ similitudinis paritatem, lege doctorem gentium, sic suos ad hortantem Corinthios, ut discant faciem Dæmonis à vultu angeli discernere, ut sciant à duce seductorem dignoscere, illum rejicere, & huic obtemperare; monet incurios, nè suis credant oculis, nè primis fidant obtutibus, ipse enim satanas transfigurat se in angelum lucis. (p) Cum bona pollicendo, optima promittendo, humanis aspectibus mendaci serenitate clarissimus affulget, ut mentem leviter credentis errorum caligine obscuret; quid ergo mirum, subjungit moralis papa, si ministri ejus transfigurantur velut ministri justitiæ, (q) tuâ adjungam veniâ Pater sanctissime, quid admirandum, quod insensatæ defraudatorum progenitorum posthumæ sub honestatis prætextu, lascivo superbiæ vana-

(m) in vitæ Cæsar.

(n) 3. p. Tit. 18. 11. 18. c. 4.

Facies vanarum mulierum est facies diaboli.

(o) Serm. de S. Simon.

(p) 2. Cor. 11. 14.

(q) lib. 3. moral. c. 22.

*Sicut demon
ut hominem
decipiat, in
angelum lucis
se transfor-
mat, sic vana
mulier turpi-
tudinem suam
ornatu sum-
ptuoso vestit,
ut corda ho-
minum sedu-
cat.*

nitatis pallio se contegant, & fœdas facies stibiatâ dolosæ formositatis larvâ contegant & adornent, ut mala, quæ publicè adolescentum animis, ut virulentam libidinosæ iniquitatis tabem, quam palam incurijs juvenum oculis non valent instillare, tectâ festivæ solemnitatis, vel bonæ intentionis velamine prævaleant afflare; de quibus continuans Gregorius verissimum effatur improperium, unde & membra ejus sæpe cum aperta nequitia nocere non possunt bonæ actionis habitum sumunt, & prava quidem se opere exhibent, sed sanctâ specie mentiuntur. En tectam intoxicantis colubri faciem, en patrisantes filias, quas tunc mendaciorum pater progenit, quando aureis vestimentorum laqueis rubentibus genarum purpurissis, fictis labiorum gratijs, stibiatâ oculorum mendacijs in suam commutavit faciem, suo decipienti genio conformem, suæ irretienti malitiæ non difforem; cave quisquis ornatum hoc intueris simulachrum, non est decorum, sed decoratum, humanam vides præclarâ specie simetriad, transfiguratam infernalis umbræ videres similitudinem, nî aureo tegetetur velamine, nî pretioso obvelaretur indumento; fuge serpente in paradyso, avelle incautum mentis & carnis oculum, nè hanc latentem in templo colubrum intuearis, tuæ insidiantem innocentia, tuæ prædonem castimoniam, fidum imitorem exterminatoris angeli, prævalidum coadjutorem principis tenebrarum: æmulare providum castrametantis Israël's principem, si imitari flagitas invictum tot inter prælia triumphatorem Josue. Conspexerat præclarus iste Heroum primicerius, illustrem formâ, insignem stollâ, evaginato ense terrificum, excelsâ totius corporis proceritate conspicuum, voce bellicrepum, & fulgurante oculorum acie comminabundum; erat confessione propriâ princeps exercitus Israël's, non quidem in terra militans, sed cœlestis militiæ præpositus, de cœlo terrigenas propugnans; erat Lyrano commentatore supremus Michaël, de quo vox illa, quæ resonabat ut vox multitudinis, dicebat Danieli desideriorum viro, *nemo est adjutor meus in omnibus his, nisi Michaël princeps vester*, (r) hic solus captivum redempturus populum de captivitate Persidis; persarum angelo resistenti eripuit Israël'em; sed

cautus Josue, quem nondum ambiguus cognoverat, quis esset prudenter inquirebat, *noster es an adversariorum?* (s) (s) Jos: 5. v. 13. quantumvis enim virum viderit, cui nam tamen suas sit impensurus vires ignorabat, *vidit virum*, interpretatur Cardinalis Hugo, *id est angelum in specie viri, qui ided in specie viri apparebat, quia ad viriles actus admonebat*; ô si prudentiores tenebrarum filijs lucis filij illuminatum hunc æmulerentur principem, transfiguratamque in Idoli speciem Evæ filiam intuentes, maturiori examinarent indagine, seduliori investigarent sagacitate, nostra es an adversariorum; viderent profectò & agnoscerent non sumptam viraginem de viro, sed inter crinita gemmiferi capitis monstra, inter deargentantis cerussæ pigmenta, inter fucata rutilantis faciei machinamenta, inter fraudulenta fallentis formæ velamenta, inter centuplicata lascivientium vestimentorum complementa, inter variegata lenocinantis lasciviæ supplementa, effœminatam fœmineæ mollitiei symmetriad, virilis pudicitia feralem adversariam, adolescentis innocentia frendentem lamiâ, periculosam juvenilis castimonie inimicam; quæ ided fœmineâ dissolvitur teneritudine ut ad fœmineos actus alliciat, ad effœminatos amores impellat, ad mollis vitij complexus heroam mentem inducat, virilem animum frangat.

Quàm vellem hic non centies, sed millies interrogantis Jobi movere questionem, ut incurios virorum oculos peplo modestiæ obvelarem, ut præproperos filiorum Adæ animos ad maturam morosam licet moram inclinarem, *quis revelabit faciem indumenti ejus, & in medium vis ejus quis intrabit?* (t) (t) Job: 41. v. 4. revela oculos mentis tuæ, vela corporis, & nè præpropero irretiaris laqueo, nè momentaneo præcipiteris exitio, revela velatam faciem indumenti sui, dum fixis adeò sed periculosus nimium obtutibus hanc comptam vanæ inanitatis statuum specularis; nota cum Bernardo si non mellifluo, sylvestri saltè, utroque probatissimo utroque clarissimo intemeratæ veritatis professore, nota quod *vestis sumptuosa probatio est pauci sensus*, (u) inquire & require, excute & discute faciem indumenti, & coopertam nobilitatis exigentiâ, statûs intolerantiâ

Sanctus Michael præcipuus fuit adjutor & protector Synagoga.

Angelum vidit Josue sub viri specie, quia ad actus viriles eum exhortabatur.

(u) Epist: ad Raymund:

(r) Dan: 10. v. 21.

riâ, indispensabili rectam necessitate re-
 peries vanitatem; *quis revelabit faciem*
indumenti ejus, & in rugam pectoris ejus
quis utique ingrederetur, legunt septuaginta
 interpretes, quasi apertius diceret, quis
 spoliavit tam immanem belluam pelle
 suâ? elucidat obscuram hanc stibiata,
 ac cerussata insidiatricis faciem insignis
 Menochius, *indumentum appellatur pellis,*
quâ caput & facies obvolvitur, quo enim
 differt discrimine purpurissum à pur-
 pura, quod genarum pelli tingendæ
 providetur, ut niteat, dum oculorum
 orbes radiante stibio, ut fulgeant inun-
 guntur; corrumpitur videlicet sua cum
 suppellectile genitrix omnium natura,
 ut corrumpatur gratia, & innocentia à
 spectatorum cordibus profligetur; re-
 vela indumenti faciem, quo saccus ver-
 minum obtegatur, nè sordes pateant ut
 lateant horrores; & terrebuntur ocu-
 li, qui modo ob pulchritudinem vela-
 minis oblectantur; spondent delicias
 vestimentorum naniæ, velant misérias,
 ostendunt phaleras, abscondunt nausæ-
 as, expandunt fimbrias, latentes ob-
 volvunt abominationes, sed est severi-
 us, est & periculosius, quod subjun-
 gitur; dum corrugatum cordis ostium
 memoratur, est siquidem oris janua
 per quam cor respicit, illam oportet
 ingredi, cui lubet, quid sit in cordia-
 li latibulo, rimari; *in medium oris ejus*
intrare (commentatur moralis Gregori-
 us) *est calliditatis ejus verba penetrare,*
ut nequaquam pensetur, quid resonant, sed
quo intendant, (x) ô si incurius suæ,
 suorumque salutis proditor, si semisom-
 nus Adam in medium oris lustrante de-
 scendisset animo, si persuadentis colu-
 bri intentionem studuisset discutere,
 si præcipitatæ mulieris porrigentem
 dexteram examinare, svadentem facun-
 diam articulare, blandiloquam invitan-
 tis illecebram elucubrare voluisset, nec
 oblatam serpentis Divinitatem acceptâs-
 set, nec hærentem in arridente pomo
 mortalitatem devorâsset! nunc tandem
 desine mirari, dum audis fucatum la-
 scivæ mulieris vultum à serpentinâ trans-
 figurati spiritûs facie, gemmatam ac
 inauratam evanescentis fœminæ venu-
 statem, ab effœminata mentientis hu-
 jus angeli pulchritudine delineari; iste
 est stygius tartaræ regionis tenebrio, &
 lucis angelum proficitur, illa est execran-
 da omnigenarum sordium sentina, & cor-
 rivalem Cleopatæ regalis æmulam sum-

(*) lib. 33. mo-
 rali. 22.

ptuoso firmate extantâ incatenati colli
 rectitudine, ac adornato, vel suborna-
 to potius vertice vasserrimè mentitur;
 vis nôsse, quàm acriter hæc blanda me-
 retricis facies exasperat sponsum virgi-
 num, quàm penè irreconciliabile sit odi-
 um, quo eam detestetur? non palpa-
 tivâ dissimulatione reticendum arbitror,
 si alia flagitiorum genera adversantur
 cordi mitissimo, hæc spuria fallacis le-
 nocinij incantatio pupillam oculi auda-
 cter nimium offendit. Præscripserat
 Divinus Legifer electo Hebræorum po-
 pulo, amplissimum ciborum, quibus ad
 victum uti indemniter licebat, nonnul-
 læ tamen prohibebantur animantium
 species, quibus vesci erat mortiferum
 lege indispensabiliter interdictum. Exa-
 minat investigatione sedulâ discriminis
 originem Augustinus, & regulari inni-
 xus fundamento universaliter concludit:
*omnia animalia, quæ prohibita sunt Ju-
 daeis manducare, signa sunt rerum, & sicut*
dictum est umbræ futurorum; nè verò ni-
 miæ generalitatis redarguendus videre-
 tur, restringit significationis indifferen-
 tiam, & quidnam hæc umbratica futu-
 rorum indicia significant, succinctius
 exponit, *in his animalibus homines qui-
 dam significantur non pertinentes ad socie-
 tatem sanctorum*; (y) quantumvis enim
 adveniente in regionem umbræ mortis
 mundi luce benignius indulserit lex gra-
 tiæ, ut sui manducarent subditi, quod
 liberet cum gratiarum actione & mo-
 deratione, leguntur tamen laudabiles
 olim Synagogæ observationes non qui-
 dem ut observentur, sed ut præfigura-
 ta veritas intelligatur. Excluebatur
 inter reliqua ab Hebræorum convivij,
 ex pennato alitum agmine regalis Aquila,
 ut habitans in altissimæ contem-
 plationis nidulo sugillaretur anima, quæ
 detestandâ ingluvie ad transitoria terre-
 næ inanitatis cadavera inclinatur; ar-
 cebatur insidiosa milvi rapacitas, ut frau-
 dulenta divitum avaritia de hominum
 confortio eliminanda intimaretur; a-
 movebatur struthio, qui alis præditus
 non volat, ut dolosus condemnar-
 retur hypocrita, qui plenus vitijs virtu-
 tem simulat & ostentat; tota proscri-
 bebatur ab Isarëlis triclinio corvini ge-
 neris congeries, ut suam procrastinatio-
 nem conversionem discrimen innuatur,
 amandabantur noctuæ, quæ diem abo-
 minari solitæ, nocturnæ caliginis colle-
 giales amicæ reputantur, ut prudentia

Ab Isarëli-
 rum victu, le-
 ge exclude-
 bantur quæ-
 dam anima-
 lia propter id,
 quod præfigu-
 rabant.

(y) serm. 19. in
 app: de visio-
 ne Petri: &
 Cornelij.

mundi hujus redarguatur, quæ pleno oculorum lumine consuevit videre temporalia, sed cæcutire penitus ad æterna.

Cygnus Judæi vesci non poterant non propter candorem, sed propter nigredinem carnis, quæ candore tegitur.

(2) Hexam: 1.
s. 6, 22.

Illud mirandum restat cur inter exclusas volucrum species eodem feriat anathemate immaculatus olor in cujus illibati candoris symbolo intemerata virginitas gloriatur, in cujus suavifono morientis carmine, triumphalis lætitudinum martyrum confessio adumbratur, de cujus dulcicrepæ vocis delicio Ambrosius effatur, *suavior & magis canorus per procera moduli colla distinguitur, & longiore exercitatione purior longè resultat*, (2) quo igitur invidentis naturæ facto, vel potius, quo disponentis providentiæ mysterio, hæc ales candida ab Hebræorum esu excluditur, quodque est peregrinum magis inter immunda animantia sanctissimo æterni legislatoris calculo, reputatur? profundam, sed abditam assignat rationem commentatrix Glossa, videlicet hanc volucrem ob colli longitudinem cibum de terræ profundo attrahere, ut nutriatur, dedecet autem nos rationales Adæ filios esse sollicitos, quid manducemus, non quidem sollicitudine providentiæ, quæ laudabiliter adhibetur, sed anxii curiositatis indagine, quæ sola prohibetur; nam licet prima quidem inquietare soleat contemplandam mentem, juvat & prodest tamen pluribus, dum interim secunda defectu moderaminis animum suffocat, & nè supernis innitatur, præpedit & retardat; adjungit superius motivum aliud, quo commonemur ad panem illum nostrorum animorum oculos esse cum omni spiritûs acie dirigendos, non qui de terra oritur, & prodest pascendo corpori, sed qui de cœlo descendens panis Angelorum est, quo immortalis anima, ut possit beatæ æternitatis vitam vivere, pascitur, & nutritur. Verum dat aliam disparitatem cygni, ob quam mundis non sociatur avibus, sed aggregatur ventris & immundis purpuratus Hugo, *cygnus est avis candida extenti colli, magna corpore, nigra in carne, & significat illos, qui splendore vestitus plus æquo gloriantur, nigri intus nigredine peccatorum*; non candor officit munditiæ, nec longitudo colli, aut magnitudo corporis olorem immundum efficit, aut inter cibos electo DEI populo lege prohibitos, concludit; sed quæ argenteo nitore tegi-

In cygno præsignabantur illi, qui vestium splendore naturalem conantur tegere corporis defectum.

tur nigredo carnis, nigro cygnum notavit calculo, & inter exosa Conditoris oculo altitia designat; adeo verum est oraculum Augustini, signatum condemnari, non signum se ipso repudiari; cur namque sua displiceat creatura illi, qui fecit eam, cur opus hoc plumarium pulcherrimo candore fulgidum rejiciendum foret, quod aliam alterius factoris manum respuit, quam solam solius dexteram Omnipotentis? non DEO cygnus displicet, sed fallax anima, tot animarum deprædatrix, quæ ut naturam egestatis redarguat supplere nititur vestium pretio; indumentorum velamento, quod illam subministrasse parcius calumniatur, vel sibi subtraxisse mendaciter protestatur. Cui suo in corpore ambitiosus splendor deficit, & quidem salutari consulentis ac disponentis prudentiæ beneficio, suam cerusâ deargentare nigredinem conatur! olor improvidè! nè fuliginosus evadas inferni titio, nigredine conspergeris, nè fias rete tenebrarum principis, è deformiori limo conderis, nè scelerorum ignium infamis evadas victima, infunditur gibboso vel tartuoso, caliginoso vel maculoso, æruginoso vel defectuoso corpori illustris anima, & ecce in virus vertitur pharmacum, eleborum in venenum; coguntur medicorum consilia, examinantur consulentium placita, applicantur violenta chirurgorum cataplasmata, quæ omnia si non proficiant, condecoratur turpitudine decore vestium, absconditur congenita in vultu sceditas artis conamine, tegitur humerorum sublimitas pretioso fulgurantis auri velamine, tota impenduntur vestiaria, aggregantur monilia, radiat coruscantium adamantum copia, rutilat in deargentati colli circumferentia coralli purpura, ut colorentur genæ, exenterantur conchylia, nec tyrio parcitur murici, ut pretiosa spuma sanguinis pallentia non nihil labia cruentet; sic sic erecto in altum vertice, extentâ colli pyramide, deargentatâ & purpuratâ facie, inaurato corpore procedit cygnus iste, cujus blandiloquam si sagittantis lingvæ vis comparare fallaciam Siren est, in funere pereuntis innocentie vocem exerit; & funeratæ adolescentum pudicitie, tumultu virorum castimonie, extinctæ insipientium oculorum verecundie, insana mulier applaudit; sed olau-

Divina Providentia fecit interdum corpori pulchram insidit animam

Ornamenta
nobilium fæ-
minarum non
sunt pigmen-
ta, sed morum
innocentia.

plausum canit, transfigurato in lucis angelum tenebrarum genio, huic enim cantatrix cedit in spoliū, & superata defraudatarum animarum agmina in triumphum. Sed cave infelix anima, quæ cygnū æmulata, tuā splendore vestium detectuosi corporis conaris obtegere deformitatem, a mensa Domini prohiberis, ab agni nuptijs excluderis, nigredo carnis ad gehennæ fuliginem codemnatur, & temporalis vanitas æternis ignibus punietur, delira furibundæ vanitatis hæc est dementia indumentorum pretio appretiari, decore sumptuosarum vestium condecorari; non enim decori adscribit sapiens Veritas, sed dedecori, pulcherrimam Conditoris imaginem, incomparabilem rationalis animæ pulchritudinem flaccis involvere, lacinijs obvelare; non deturpatur, sed illustratur modesto tegendi corporis habitu præclari stemmatis nobilitas, quid enim est nobilius, quidnam illustrius, quam nobili prosapiæ adjicere lustram prudentiæ & sapientiæ ornamentum; nobilibus fæminis ab auro & purpura, a pigmentis & sibijs nullum afferri ornamentum, testatur sapiens Nazianzenus, *sed earum ornatus est morum probitas & elegantia, domi ut plurimum manere! colloqui cum Divinis oraculis, fuso ac lanæ operam dare, ancillis opera mandare.* Nec piam dixeris zelosi nimium calami hyperbolim, quæ luxum vestium in nobili muliere ad rogam tartari condemnat, quasi non fatis foret ultrici nostrarum prævaricationum justitiæ, si piacularibus flammis hæc expurgeretur macula curiosæ inaviratis, aut etiam fucatæ vanitatis.

Huic & inutili, & ignoranti fragilitatis humanæ protectori, dicat & simul inspiciendam exhibeat superni vindicis sententiam, funestamque damnatæ Babylonis tragædiam aliger angelus, qui prædilectum JESU discipulum in Apocalypticâ sublimium mysteriorum scenâ, ut abdita Divini tribunalis arcana intelligeret, solerter erudit, quando eundem ad eandem simul intuendam evocavit, *veni ostendam tibi damnationem meretricis magnæ, (a) causam damnationis scilicet, propter quam infortunata hæc mundi metropolis vilis facta sit nimis, iterans vias suas; & licet in Babylone Romanam representati barbariem opinentur varij, ob im-*

manissimam tyrannidem, quâ candida Civitas meretricis interemptorum martyrum agmina tot retri-
ma deficiens
a DEO sponso
suo per mul-
tiplicitatem
peccatorum,
ulcerabantur vulneribus, tot torqueban-
tur doloribus, tot cruciatibus consu-
mebantur, probabiliori tamen elucubratione commentatoris Ambrosij civitas diaboli, id est, omne reproborum
corpus in præfigurante hoc symbolo demonstratur; consentit eidem sensui moralis Hugo, *meretrix dicitur anima peccatrix, quæ relicto verò sponso adulteratur per peccatum cum diabolo; improperabat frædisfragam hanc turpitudinem ore prophetico vaticinantis Isaïæ speciosus formâ præ filijs hominum, nondum quidem nostræ mortalitatis indutus sirmate, sed proximè accingendus, exprobrabat justissimo comminabundæ indignationis improperio, sponsatæ sibi in fide synagogæ, quomodo facta est meretrix civitas fidelis, (b) plena judicij?*
(b) Isa: 1. v. 2
justitia habitavit in ea nunc autem homicidæ! non solum fornicabatur corpore, sed abominabili flagitio a Conditore sui amplexibus segregabatur mente; si enim commentatrici glossæ ad stipulamur, hæc referenda veniunt non tam ad Isaïæ sæculum, quam ad postremum patientis Jesu terminum, quando judæi penitus recesserunt a DEO Barabba, meligendo, & DEI filium occidendo. Glo-
riabatur olim coronata hæc urbium regina, terrestris Solyma veris judicibus, qui sedentes in porta æquissima referebant arbitria, salubria subrogabant consilia, innocua pronuntiabant judicia, despiciebant munera, solam amabilis innocentiae faciem respiciebant; at posteaquam juxta luctisonam gemebundi Ezechielis vocem, versa est omnis domus Israël in scoriā per avaritiam, effecta quasi ærea per reclamantem patientiam, evasit stannea per simulationis fallaciam, conversa est in plumbeam gravedinem per execrabile inquinamentum contaminantis justitiæ, devenit ferrea per flecti nesciam barbariem, quæ & premebat indignas, & penitus alienigenas opprimebat. Sed revertamur ad suspensum non nihil ecclesiastici speculatoris spectaculum, poenale patientis animæ exitium intuituri; videbat igitur spectator trepidus in deserto (quod enim aptiori nomine insignienda foret peccatorum congeries, ob quam & DEUS a peccatore deseritur, & desertentem desertus deserit peccatorem) spectabat mulierem sedentem

Hæc civitas
adiumbrat Sy-
nagogam, quæ
Christum in-
teremit.

(a) Apoc: 17.
v. 1.

Anima peccatrix quiescit in diabolo instar sedentis.

Babylon propter vestimentorum luxum cogitur dæmoni insidere.

tem super bestiam coccineam, *super diabolum*, subjungit Doctor angelicus, *quia sedet, & fundatur in diabolo*; recogita hunc angularem lapidem, & si architecturæ gnarus scis mensurare fabricam à fundamento, sublimem hujus ædificij celsitudinem usque ad Aquilonis latera erigendam poteris dimetiri; in coccineo colore sanguinis, mortem designari docet Ambrosius, *diabolus sanguineus est, quia auctor est mortis & omnis perditionis*; sed cur amabo huic mortifero insidet solio, quam exoptabilem experietur requiem in hoc vertiginis spiritu, qui terram indefinenter circumvagus obambulat, & leoninâ rabie, quem devoret inquit? quod crimen hac tam terrificâ punitur inquietudine ob quodnam flagitium huic phalerato quadrupedi cogitur insidere? revelat illud attonito spectatori equitatus hujus, subsequens visio, incisâ hac periodo, *mulier circumdata purpurâ, & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso, & margaritis*, suam in adornato corpore portare cogebatur perniciem, suum in vestimentorum pretio exitium bajulare; per purpuram, ut explicat Carenensis, intimabatur decorata mundi gloria, *quâ vestiuntur omnes mali, in fœda hac muliere adumbrati propter mollitiem & deceptionem*, quâ dum inducunt alias ad infernum deprehenduntur in astutia sua, fallentes semetipsos, quasi eorum perniciēs, quos suis seducunt illecebris, quos suis attrahunt illicitis, quos suis illaqueant blanditijs, quos ludicrâ vestimentorum pompâ velut irretiente sagenâ capiunt, non magis irretienti imputaretur, non amplius in illaqueante puniretur. Non enim tantum idèo ambitiosa vestium gloria vestito perniciofa dicitur, quia est sumptuosa nimium, aut nimis delicata, sed quia intuentium oculos involans, desideriorum carnalium flammâ in corde succendit, ineptas cogitationum turbas ad mentem inducit, & circummagitatam quiescentis animæ tranquillitatem perturbat; abindè instabilis levitas fluctuantem animum gyrat mentiens svavitas, cogitantem memoriam lactat, illecebrosa obscœnitas expendentem intellectum enervat, & iste suo enervatus vigore, præcipitem cæcæ voluntatis affectum inclinat. Sic impugnatur violento primam assultu, sed expugnatur tandem voluntario consentientis assensu ratio-

nalis imò spiritualis etiam anima, estque prima, quæ adversariam obsidet turma, vestita vanitas ornatae Babylonis. En genuinum hujus exitij symbolum, in sauciato Israël principis, in coronato Achab subtiliter effigiatum. Confœderabantur aliquando gener cum socero, Achab pater Athaliæ cum Josaphat marito; lustrabant numerosum militem, lunabant exercitum in aciem, recuperaturi Ramoth urbem sacerdotalem refugij à rege Syriæ occupatam, dumque adaptarentur omnia Rex Israël crudeli usus stratagemate adversus innocentem generum dixit ad Josaphat, *ingredere prælium, & induere vestibus tuis*, dum ille interim securiori luctamine conflicturus, *mutavit habitum suum, & ingressus est bellum*, (c) explanat ferale hoc consilium, sed consultori pessimum insignis Lyranus, *inducere vestimenta tua, id est, insignia regalia, quæ soles portare ad prælia*, quæ tamen suæ salutis invigilans Achab accipere recusavit. Sed quonam latente mysterio svadet dolus proditor, Regi Judæ augustâ chlamyde ut adornetur, regali syrmate ut vestiatur? *fecit eum indui regali veste*, testatur purpuratus Hugo, *& ipse indutus erat habitu militari*, an rursus se nequiter humiliat, ut ultionis plagam comminabundi judicis, à suo sacrilego capite sagaciter avertat? verum conglomerata scelerati prævaricatoris flagitia completa, barbarie tyrannidis malitia, exigebat suæ vindictam perfidiæ, profusus tot innocentum sanguis, suspensam hætenus vindictam accellerari impetrabat; *hoc fecit* (prosequitur Carenensis commentari) *ne cognosceretur à Syris*: enimverò inveterata regis Syriæ ulciscendi cupiditas, vel verius æquissima directricis Justitiæ severitas præcipiebat principibus curruum, nec contra minorem configere, nec quempiam majorum impugnare: solius tantum Achab sanguinem quærere illius solum exitium investigare. Cum igitur animatæ ad pugnam acies educuntur, dum undique hostiles ad prælium machinæ eriguntur, dum miles jungitur militi, & suum quilibet ferire satagit colluctatorem, miscentur enses gladijs, & conturbatur sereni aëris amœnitas circumvolantibus sagittis; fulget interea regalis galea, & fulgurat gemmarum copia ad solis radorum invidiam, prodit innocuum Judæ principem, & regem Israël men-

Luxus vestium non tantum propter superbiam exitiosus est, sed maxime propter scandalum innocentium.

(c) 3. Reg. 22. v. 30.

Achab svadet regi Josaphat induere vestes regias, ut haberetur pro Achab Syriæ exose.

Periclitatur de vita Josaphat ob amicitiam suam splendorem.

titur; hac velut militari tesserâ totus frendentis syriæ exercitus invadit Josaphat thorace aureo coopertum, & vestitum fulgore regio coruscantem.

Divina Justitia requirit ef-
fugere huma-
nam malitia.

Quid ageret angustiatu princeps, futurus jam jam feralis hostium victima non volita non concupita? approximabat perrumpente exulcerati furoris impetu hostilis cuneus, regem Israël suspicatus, cui effugere minus possibile, quem summi erat discriminis superare. *Exclamavit Josaphat invocando divinum auxilium, & elevando suum vexillum,* subjungit Nicolaus de lyra, qua voce resonante, quo signo promicante, intelligebat insistent adversarius non esse regem Israël, & pedem retrahens, nè casso vulnere immunem sauciaret, à feriendo destitit, & aliò acinacem direxit; dum interim ad gubernatricis Providentiæ inevitabile imperium, arcus gregarij cujusdam militis extenditur, sagitta in altum jacitur, & præter evibrantis collimationem præviam, insensus Achab pulmonem inter & stomachum fataliter trajicitur; legit Hebræus, *inter squamas, & loritam*; induebatur siquidem Lyranus enarrante lorica de ferreis confecta laminis squamarum instar concinnatis, quarum dum una suo elocabatur ordine sagittæ locus patuit, & vulneris accessus; adeò verum est insequenti justitiæ præcludi non posse januam, sed omne ostium patere! nostræ sit documentum ignorantiae, sit nostræ experimentum incuriae, supremum periclitantis Josaphat discrimen. Quid aliud est super terram vita hominis, quàm militia? non sola colluctatio adversus carnem & sanguinem ad bellum provocat Adæ filios, dum caro corrupta ex se contra se gignit molestias, sed insuper castrametari cogimur adversus mundi rectores tenebrarum harum, quorum insidias ille duntaxat illæsus superat, qui suæ salutis vigilantè prospiciens, noctu diuque in arenaria mortalitatis magnanimus defudat. Ambitosus hostis assuetus supremis solum incumbere, solos subvertere gigantes, omnes tendit insidias ut regem Israël interimat, ut præelectam à DEO animam, quæ defixo tam fidei, quàm sanctæ contemplationis oculo præ cæteris attentius DEUM videt, ferali stratagemmate seducat. Quidnam auxilij ad præpotentem illum

Homo in
mundo re-
præsentat
personam
militis.

Archistrategum originalis innocentiae, aut declinandum, aut quod est optabilius, enervandum? qui Jobi testimonio, *factus est, ut nullum timeret, (d) quem (d) Job: vii. nec fugabit vir sagittarium,* sit licet expertissimus prædicator, qui per sanctæ intentionis arcum suorum auditorum cordibus rectæ intentionis verbum infigit; quem enim sua crudelitas apprehendit, ille exhortantis sermonem auscultare contemnit; *deridet vibrantem hastam loricated,* hostis iste, apostata quippe spiritus Gregorio edocente *Diabolus nec thorem vitæ etiam cum sua morte despicit, nec ha-* sagittis nec ha-
sta fugatur. dens explodit; & licet tenebrarum fuliginosus princeps sit, *sub ipso tamen radijs solis sunt,* dum etiam cœlestis pyromantiæ illustriores incolæ Matris Ecclesiæ sublimiores aquilæ, radiosa viatorum lumina, dum illi qui videbantur Christianæ lucis radios spargere, & per auctoritatem rectitudinis desuper rutilare superbientis Luciferi potentiae, perversitate suorum operum, & blandimentis illecebrarum substernuntur; *toties quippe radij solis sub ipso sunt,* inquit moralis Papa, *quoties docti quique, & intelligentiæ luce pollentes, vel despectis cæteris in elatione se erigunt, vel summa quæ sapiunt postponentes, sordidis carnis desiderijs (e) lib: 34. mor- inquinantur. (e) Quid igitur consilij* tal: 612. ad erudiendum, quid superest adjutorij ad succurrendum? non novit opportunius, non expeditius præscribit maximus Doctor & Pontifex, quàm illud quod præscripturus colluctaturo agonothetæ, eundem, quo inimicus iste confingat artificio, quo vincat exercitio, subtiliter informat; nudus luctatur spiritus, ut callido colluctatorem incurium prosternat stratagemate, vestitum apprehendit; dum enim habet indè teneat, facilitate subitâ prosternit succumbentem, lancinat corruentem, qui ergo *contra diabolum ad certamen properat, vestimenta abjiciat ne succumbat, (f) non (f) Rom: 32. in Evang:* quidem illa quibus vestitur verecundia, & nuditas operitur (ab illo siquidem tempore, quo excæcati protoparentes nostri apertis oculis se cognoverunt *Qui nudum* nudos esse, in carne peccati nascimur, *demonem* nec amplius tanquam terrestres angeli *vult vincere* vestitus nescij non carnis turpitudine *venitatis in-* oblectamur, prurigine lacessimur, leno- *dumenta de-* cinantisque concupiscentiæ stimulis sagittamur; hinc ipse innocentis naturæ conditor, & simul prævaricatoris ul-
tor,

tor, ut erubescendum pudorem reget, Adamum & Evam induit) sed illa abjicienda vestimenta consulit, quæ vanitas solet consuere, superbia confuevit induere, luxuria nititur adornare. Audi os aureum non aurea, sed contegenda nuditati necessaria persuadens indumenta ? *audiant opulenti, & qui luxuriant in vermium operibus, & vestiuntur sericis, discantque, quomodo ab initio humanam naturam Dominus docuerit*; non aureâ caput Evæ operiebatur mitra, non deargentatâ palliabatur chlamyde, non intertextâ gemmis adornabatur cæsarië, non coloratis orbibus stibiavit oculos, non inquinabat purpurisso labia, nec genas pretioso murice contaminabat,

his impudicæ mentis indicijs virago profanari debuit, quæ lachrymis cutem abluere, & sulcos in vultu ducere pœnitens flagitabat, non pedes stridentibus compressit calceolis, nec caudato ambientis luxuriæ palludamento mortale corpus aggravavit, *pelliceas fecit vestes*, prosequitur Chrysostomus, *quo docuit nos, ut mollem, & dissolutam vitam fugiamus*, (g) dum itaque vestiendo provides corpori, suspirans recole, lachrymans memorare, hoc te vestiri tegmine in primæ prævaricationis supplicium, quâ non fœdisfragè perpetratâ, beata immunis innocentiaë nuditas, in vestem gloriæ servivisset.

vestes sum
pœna peccati

(g) Hom: 12.
in Gen.

Replevit in filia Juda humiliatam & humiliatum.

Sermo Decimus Quintus.

Curiosa investigatio latentium secretorum & judiciorum DEI, summè exosa est Divinæ Majestati, moderata tamen recogitatio est meditati animæ fructuosa.

Curiositas est
partus vani-
tatis.

Quam periculosâ fuligine oculatæ adversetur hominum prudentiæ fumigans vanitas sermone superiori discussimus, quàm graviore discrimine spuria hujus adulteræ genitricis filia divinos involet oculos, ut visa rigidiùs feriatur, severiùs rejiciatur, quàm implacabili ultricis Justitiæ furori vana subdatur curiositas, præsentis restat examinandum; fumus evanescentis concupiscentiæ vel ideò deterrimus, quòd obvoluta orbis orbita in ipsa superioris Solymæ prorumpat penetraria, quasi nescius terræ parcere, auderet cœlo insultare; fumat spissæ instar caliginis, nec contentatur mediæ regionis aëre, si non ad abdita latentis sapientiæ conclavia scrutatrix impia consiliorum Altissimi pertingat; infamis tæda tartari, non solos lustrat exulantis mundi angulos, ipsa supremæ Majestatis discutit judicia, quid importuniùs? secreta eternitatis expendit consilia, quid arrogantius? ut competenti exprobet improperio, humilis puer Domini, ambiciosus hisce scrutatoribus præsumptuo-

sis parturientis hujus puerperæ filijs, ab ominandam præsumptuosæ temeritatis amentiam, sic ultionum Dominum, ut læsam sanctissimæ Majestatis suæ vindicet eminentiam, ad sibi soli debitam scrutatoris cordium præcellentiam tuendam singultuans implorat, *superbia psalm cœli eorum, qui te oderunt, ascendit semper*. (a) Legit Hieronymus, *fontus adversariorum tuorum ascendit jugiter*, addit Menochius, *crescit semper, ideòque comprimenda, & malis inscriptis contundenda*, quod aliud formidabiliùs hoc anathemate, quid tonat terribiliùs hoc fulmine? ascendentem vult dejici superbiam, quasi in principalem illam Angelicorum Principum & patriam & regiam, enorme monstrum illud redire valeat, quod tam ferali prælio invasum, tam gloriosâ cœlestis militiæ victoriâ à sede DEI & agni, nè simile evadat Altissimo fuerat deturbatum? quis crederet omnis expertem verecundiæ, repudiantem pudoris adversarium, humiliari nescium rebellem angelum, illam beatæ pacis Solymam hodieum impugnari, dumque diffidit fractis cervicibus remeare,

Superbia
mortalium
curiositas i-
psam cœli
giam invadi-
(a) Ps: 73. v.

ad

ad desperatam audet victoriam Adæ filios incitare, ut illi audeant assultum eundem attentare, quem ipse renuit recrudescente stulti furoris insolentiâ iterare. Ascendunt siquidem delirantes filij hominum ad affiliendam sanctæ Sionis arcem, dum curiositate perfidâ, vanitate sacrilegâ, Divino ambiunt assistere consistorio, dijudicare supremi Præsidis judicia, motiva decretorum discutere, præsentem æternitati futurationem temporis indagare. Sequuntur scilicet ambulantes in circuitu impij viatores prævium antecessorem suum, qui præsumptione solitâ associavit se DEI filijs affilientibus coram Domino, qui velut nescius invisum hospitem interrogans requisivit: unde venis? qui novit omnia, inquit, unde veniat, quem tamen nuper suâ exigente superbiâ ad tartari ergastulum condemnabat. Compararet inter Angelos perduellis spiritus, & undè veniat quæritur, nec tamen undè veniant cœlestes genij, indagatur? videlicet Divina Veritas patris mendaciorum vias reprobât, & idè undenam veniat, ignorat, at verò cœlestis militiae itinera DEO non absconduntur unquam, quia semper eo jubente ac deducente peraguntur; interroganti igitur Creatori respondet prævaricatrix licet creatura, *circuivi terram, & perambulavi.* (b) Qui enim in cœlo quiescere non voluit, qui laborem quieti præferens ascendere flagitavit, perambulans terram circuit, ut continuante circuitu coactus id recogitet, quod ambitione voluntariâ deformiter amisit. Examinat subtiliter, latentem respondentis astutiam doctus Origines, contentumque sub externo verborum sono absconditæ significationis sensum, interpretativâ periphrasi declarat, *circuivi terram circuitibus iniquitatis, & speculari transitu subito quid tractatur in animis* (c); quasi compendiosa circumvagi exploratoris malitia in animorum curiosa discussione consisteret, quasi totum maligni spiritûs commercium, non aliud sui muneris obsequium, quàm investigare secreta cordium, & quidnam humana pensent ingenia, quas cogitationum machinas mortalium exstruat animus penetrare, circuit & perambulat per loca inaquosa impœnitentium peccatorum, ut suæ iniquitatis vestigia eò profundius imprimat, quò sibi subditos validiori dominio conculcat. Hunc

imitatur humana curiositas, imò si licet dicere, terrigenarum superbia ascendit altius, dum ipsa divini finis mysteria ambit dignoscere, abyssum multam suorum judiciorum contendit enavigare.

Vesana evanescentis superbiæ dementia hæreditario deliros Adæ posthumos incitat stimulo, materna premere jubet vestigia, disquirere divini legislatoris imperia, finem præcipientis inquirere, præcepti motivum dicere, difficultatem explendi opponere, violandi occasionem invenire. — Præceperat supremus legifer primum creaturæ rationalis excepturus homagium, protoparenti condito *ex omni ligno paradysi comedite: de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas.* (d) Legit Anastasius Synaita, à ligno cognoscendi bonum à malo, ne ex eo vescamini; ad cæteras relaxans arbores famentem aut volentem deliciari creaturam, ab una hac, quæ cæteris videbatur utilior humano genio, cui scientiarum famem natura rationalis indidit, conformior restringitur & vesci prohibetur, num forsitan hæc singularis arbor perniciofa fuerat, quam homo ne contingeret, Creator ipsemet prohibebat? assignat præclaram magnus Gregorius rationem, dum asserit, ad incrementum hominis per meritum obedientiæ pertinuisse, ut legislator non tantum mala interdiceret, sed bona etiam prohiberet, *quatenus tantò verius hoc, quod ageret virtus esset, quantò & à bono cessans actori suo se subditum humiliter exhiberet.* (e) Assignat aliam non tam ejusdem assignatæ rationis substantiam ac circumstantiam Augustinus, obedientiæ videlicet excellentiam recommendasse, proterviam inobedientiæ eodem indivisibili præcepto divinum præceptorem condemnasse, quando transgressorem idè indispensabili mortis pœnâ multavit, non quia rem malam tetigit, sed quia jussus non tangere, jubentis præceptum non adimplevit: à peccante nihil aliud appetitum est, quàm non esse sub Dominatione DEI, quando illud admissum est, in quonè admitteretur, sola deberet jussio dominantis attendi, (f) quid enim æquius quàm servitutem subditi heri dominio mancipari? quid est iniquius quàm velle voluntatem hominis divinæ, hanc non implendo, prævalere? subjungit illic præclarum vitandæ curiositatis documentum, ut svadeat causam jussionis diu-

DEUS prohibet esum ex fructu arboris scientiæ, ut se Dominum demonstret.

(d) Gen: 2.

(e) lib. 35. moral: c. 10.

Propter virtutem obedientiæ acquirendam vetabatur esus ille.

(f) lib. 8. de Genesi: ad lit. c. 13.

Diabolus perambulat terram, ut recognoscat arcana cordium humanorum.

(b) Job: 1. 7.

(c) lib. 1. in Job:

diutius non discutere, hoc enim ipso quod DEUS jubeat, utile efficit, quid quid jubere decreverit, qui quod est inutile, jubere nunquam potest, Dominus quidem cur jussit, viderit, faciendum est à serviente, quod jussit. Scrutatur tamen, sed providè, ac prudenter Galutensis antistes Severianus, cur boni malique scientiam, unà eademque prohibitione interdicat, & illi quidem, qui bonorum plurima prænoscerebat, cujus mentem originalis gratia illuminaverat ad cognoscendum? resolvit protinus latens conjunctionis mysterium infularus Pater, non cognitionem boni prohibet DEUS, sed cognitionem mali unà cum cognitione boni haud quaquam esse vult, (g) exosa enim est adeò societas amborum, ut quasi expedire videatur utriusque potius notitiâ defraudari, quam genuinâ amborum erudiri; quod altius considerans Oleaster, novâ subtilitate advertit, non suffecisse legislatori DEO, qui quod malum est ex quocunque defectu rejicit & condemnat, committendum prohibere, mali commissionem execrari, nî etiam fructum, quo degustato cognosceretur malitia, vetuisset, adverte mali conditionem, ut non solum factum sed cognitum noceat. Dat tamen aliud prohibere illius arboris motivum, ob quod in sacrosancto decretantis sapientiæ conclavi à dictatrice providentia præscribebatur, non jam lignorum omnium in illo amplissimo à vastitate spatij deliciarum arboreto situatorum usus, indiscriminatusque quorumvis fructuum esus, insinuat diversam licet non ita dissitam rationem, ob quam proscribebatur scientifera arboris fructus, Joannes Damascenus, nolebat, qui creavit nos DEUS esse curiosos, (h) fuit curiosa mater viventium, dum voluit conspicere, quod concupiscere non licebat; vidit, sed caligante jam mentis oculo, quod bonum esset lignum, intuita est curiosus, subjungit Rupertus nec minus tamen perniciosus, & pomi species per oculos mentem invasit; ab his tanquam geminis raptoribus ad culpam attracta, ad arborem manum extendit, quam nunquam contigisset, nisi curiosiori intuitu respexisset, concupiscendo quippe visibile lignum, invisibilem animæ vitam nobis eripuit, sibi amisit; dumque oblectabilem fructum inescato prius affectu præproperante manu decerpit, oculata curiositas mentis incu-

lit prædam cordis, ut posset jam plangens & gemens singultuare cum lachrymante Jeremia, *oculus meus deprædatus est animam meam*; (i) sic totus totius perditionis processus à curiositate oculi principium sumpsit, cum temeritate incuriæ discussionis progressum promovit, in curiositate delirantis judicij terminum nostræ felicitatis absolvit; quod brevi coarctus periodo concludit Tui-tiensis Abbas, *judex eorum, quæ ipsa audierat, esse voluit*, en curiosi appetitus effrænem illecebram, quæ appetentem impellebat, audierat, quod dixisset DEUS *morte moriemini*, successit impulsui ambigentis animi dubius ardor & amor sciendi, inter hoc anceps naturam ligni proprijs sensibus dijudicare voluit: jam maturefcit ad consummatum iniquitatis partum infamis puerperæ curiositatis fructus, ut sciret, cui palmam veritatis concederet, DEO videlicet an serpenti; prorupit ab utero ingens malitia, quæ fidem subvertit, perfidiam generavit, superbiam parturivit, DEUM cum creatura iniquâ æquitatis lance libravit, dum cui palmam tribueret, an Creatori, an Craturæ, an angelo, an angelorum Conditori, an DEO an diabolo dubitavit; quid stultius etiam deliranti posset occurrere menti.

Nuncupet jam Chrysologus humani corporis oculum prævaricationis auctorem, mortis januam invidiæ faciem, livoris caminum, (l) dicam ego; suâ si licet veniâ, filiam descripsisse, non matrem effigiâsse, partum delineâsse, sed ventrem non idæâsse, nec enim incurius respicientis oculi motus sinè curiositatis impetu ruit, sinè hujus impulsu excedit, sinè hujus motu delinquit, sinè hujus nutu occurrit, sinè hujus ausu deflectit, sinè hujus ambitu cernit; quod Thomas angelicus accuratiori calamo notat, dum curiosum filiorum Adæ examinans interitum, eosdem ad hujus vitij eliminationem ad hortaturus hanc brevem paræmiâ exarat, *summe cavendum est, quid homo in corde revolvat*, (m) quia omne malum intrat per sensus & cogitationes, has ut recludas, nè tuum ad exitium, quâ datâ portâ ruant, curiositatis clavem reconde, hæc enim & sensibus januam pandit, & cogitationibus viam ad exitum sternit; & vide quàm adæquata æquissimæ talionis pœnâ, justissimus no-

(i) Thren: 3.
v 51.

Dubitabat Eva, num DEO credere deberet, num serpenti.

(g) in Cat:
Lippom:

Nè bono malum conjungatur, esus de arbore scientiæ mali & boni prohibebatur.

(h) ap: Lippom: in Cat.

Arboris scientiæ fructus prohibetur ob arcendam curiositatem.

(l) Serm: 35.

(m) in Gen:

stræ calamitatis ultor, nostram in mori nescio spiritu, in primæ curiositatis authore rebeli angelo vindicaverit mortalitatem. Callidior seu ut legunt alij sapientior serpens, & monet Ambrosius sic legentem, intelligis quem loquatur? id est illum adversarium nostrum, qui tamen habet hujus sapientiam mundi, (n) hic ergo unus, & verus humani generis inimicus, considerans se de cælo in terras prolapsus, prævidit pariter figuratum è limo protoparentem de terris in cælum, ut suo infideat folio, fore transmigraturum; eidem ut suâ conditione eluctaretur sublimiùs, novam insinuavit eminentiam, Divinitatis scilicet paritatem, quam ubi inductus homo quid esset discuteret, à curiosa indagine, suæ perditionis præliminarem exorsus est calamitatem; nec tamen primo divinis confectum manibus statuit adoriri virum, sed curiosiorem præsentens conjugem, fragiliori sexui cœpit familiaritè blandiri; experiendos spondet oculos, bina videlicet circumvagæ curiositatis ostia promittit referenda, quo stratagemate perfruat, ut sub DEO esse nolent, sed similes ei essent, non indigentes illius interno lumine, sed viventes propriâ evidentia, notat Lugdunensis Præsul Eucherius; profundiori tamen dilucidatione Doctor angelicus velatæ curiositatis latibulum revelat, ut in transgressionem præcepti faciliùs inclinaret diabolus illa promissit, quæ homo naturaliter appetit, scilicet vitationem ignorantia, & perfectionem scientia, (o) earum quælibet est scaturigo quæstionum, origo curiositatum, quod enim nescimus, quærimus, utque subtiliori requiramus indagine, curiosiori aviditate indagamus; videre & scire ambivit genitrix fœminarum, dumque jam vacillantem advertit animum, apponit pro clausula Deitatis æqualitatem. Cerne astutiam serpentis, effatur subtilis Cajetanus, affectui mulieris excitato ad libertatem promittit, quod succedet ei libertas ad videntum, & libertas sciendi promittitur; sunt scilicet hæ geminæ unius curiositatis filia, sunt sublevantes alæ, quæ nunquam pennatum hoc alarum remigio viatoris animum sinunt quiescere, continuo investigationum strepitu cogunt circumvolare. Hanc igitur prævaricationem pessimam severo castigaturus fulmine, acerbo flagellaturus verberare, authorem apprehendit, accusatum ser-

pentem redarguit, & admirabili hac sententiâ primæ curiositatis instigatorem noxium hoc anathemate condemnavit, *super pectus tuum gradieris, & terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ*, legit gloriosus Athleta & Carthaginensis Antistes Cyprianus, *pectore tuo & ventre repes & erit tibi terra cibus in omnibus diebus vitæ tuæ*. (p) Legi subtilem effectum peccaminosi operis, isti secretam attribuit contaminationem mentis, *serpens ventre repit, quando hostis lubricus per humana membra sibimet subdita usque ad expletionem operis luxuriam exercet; repit pectore, quando eos, quos in opere luxuriæ non valet, polluit in cogitatione*, (q) prius pectore, postmodum ventre, pravitatem quippe maligni operis præcedit malitia cogitationis; declarari vitiatem peccatricis animæ insinuat hæ explicatione Cajetanus, *super ventrem ire, & proprium ventrem eundo opprimere, officium diaboli est, cibum suum, id est, animas peccatorum opprimere*. consonam culpæ poenam meditatur Moses Barcephas; insignis ille Syriæ Antistes, & sacrosanctam Divini Vindictis adorans æquitatem, sapientissimè commentatur, *super ventrem tuum gradieris, quasi diceret, amissurus es pedes tuos, quibus ad pravitatem incurristi, ambulabis & repes super ventrem, quia ventrem priorum parentum inescasti*. (r) adjungit purpuratus Hugo aliam eminentissimi sui intellectus elucubrationem; ideò asserens superbum principem mundi hujus super pectus suum ut incederet, fuisse condemnatum, quia in pectore impetus animi dominatur; ut dominaretur Evæ, suam suæ accommodavit inclinationi perversitatem, quam quia curiositatis impetum esse præreligis noverat, hanc ad subvertendam originalis innocentia machinam applicabat; optato quidem desideratæ stragis exitu, haud tamen absque conformi Divina ultionis eventu.

Adstipulatur huic arbitrio gemina duarum celeberrimarum Ecclesiæ lampadum irradiatio, dum Lugdunensis Eucherius cum Isidoro Hispalensi consonâ interpretatione, inflictam supernæ Nemesis sententiam, sic commentantur, *tertium temptationis genus in hoc figuratur, quod est curiositas, qui enim terram manducat, profunda & tenebrosa penetrat*, (s)

(p) Gen: 3. v. 14.

(q) lib: 21. moral: c. 2.

(r) lib: de parad: p. 1. c. 28.

Super ventrem ambulare jubetur serpens in poenam curiositatis hominibus persuasæ.

(s) in Cat: Lip-pam:

(n) lib: de parad: c. 12.

Diabolus non Adamum sed Evam tentavit. quam experiebatur curiosiorem ideo facilius prævidit succubituram.

Daemon ea promissit, ad quæ hominem magis inclinatum novit.

Majora crimi-
na sunt
tardius cre-
denda, sed
maturius pu-
nienda.

(s) lib. 19. mo-
ral. c. 14.

(t) Genes. 19.
v. 17.

Fugienti Lot
prohibetur a-
spectus Sodo-
mæ conflag-
rantis.

serpens proinde qui curiosiori scruti-
nio foeminam ambigentem tentave-
rat, tentatam seduxerat, & à seducta
virum pariter induci procuraverat, in
terra jubetur repere, ut quam terre-
num sit hoc vitium effœminatis ani-
mabus velut congenitum, ex culpæ par-
ricidio, & unâ simul ex pœnæ testi-
monio convincatur. Et putas, qui per-
versum universæ curiositatis coriphæum
hoc singulari ludibrio castigavit, curio-
sos ejusdem præambuli seductoris pe-
dissequos desinet plectere, dissimulabit
flagellare? intueamur si libet improvi-
dam Evæ filiam dum curiosiori oculo
præcipientis angeli transcendit impe-
rium, acerbiori dispendio castigatam,
abominabiliori ludibrio expositam, hor-
ribiliori spectaculo condemnatam. Ad
multiplicatum furentis Sodomæ clamo-
rem, idemmet supremus Princeps ju-
dicum, & Judex intemeratus principum,
quasi sibi de notissima iniquitate dubius,
noluit belluantium hominum facinus
quasi antea credere, priusquam explora-
trice sapientiâ, ea contingeret explora-
re; descendit igitur ad cognoscendum
per Angelos, ut veritatem dignoscendo
reperiant, & agnitam facinorosorum
malitiam indispensabili ultione consu-
mant: terræ iudicibus ad exemplum
arbitrio moralis papæ, quod *majora cri-
mina, & tardè credenda sunt, cum audi-
untur, & citius punienda sunt, cum vera-
citer agnoscuntur*; (s) ut igitur in ipsa
pœnæ qualitate evulgetur criminis quan-
titas, clementissimus arbiter, qui cum
tranquilirate judicat, & sinè pietate ne-
minem condemnat, ulteriorem proro-
gandi temporis moram expectare no-
luit, sed eos igne judicij quantocyus
exurere decrevit. Nè tamen pari in-
volveretur flammicidio immnis iusto-
rum innocentia, ab imminente pericu-
lo, continens Lot tutelarum genij be-
neficio eripitur, eique nè retrò re-
spiciat feriâ monitione intimatur; *no-
li respicere post tergum*, (t) quasi præci-
piens angelus succinctiori periodo di-
ceret, est retrò Sodoma flagitijs refer-
ta, vide nè videns impliceris, & re-
trò Gomorrha scatens libidine, fuge
celeriter, nec sistas fugiens, nè scelestæ
urbis incola fuisse dignoscaris. Exspe-
ctassem ego opositam à veritatis inter-
nuntio, à serenissimo lucis filio adhor-
tationem; expedijse credidijsem, ut
sistat ad detestandi criminis abomina-

tionem, ad commendandam justissimâ
Judicis æquitatem; dicam amplius ad
promeritam attoniti spectatoris conso-
lationem, ut videat grandem duorum
oculorum differentiam, & recognoscat,
quid sit discriminis inter contenebra-
tum oculum corporis, & aciem illu-
minatam cordis, inter refrigerium mor-
tificatæ castitatis, & inter incendium
lascivæ fœditatis, inter retributionem
meritoria pietatis, & ultionem casti-
gandæ perversitatis? ut inferat cœlestis
Philosophiæ candidatus cum Psalte re-
gio, *si utique est fructus iusto: atque est
DEUS judicans eos in terra.* (u) Verè est (u) Ps. 57. v. 1.
fructus germinans, verè est DEUS judi-
cans & condemnans, non tantum cum
refulserit in nubibus cœli, sed etiam
cum vindicat in medio terræ; sic dives
ille adhuc induebatur purpurâ, & re-
gebatur bysso, adhuc epulebatur splen-
didè, & ulcerosæ obliviscebatur miseria,
quâ Lazarus affligebatur, nondum
crueiabatur in flamma, nec pauper glo-
riabatur in stola, neque sua refriger-
batur in sphaera, & tamen jam oculus
mentis illius erat extinctus & istius a-
pertus, jam ille angariabatur, & iste læ-
tificabatur in corde. Hoc igitur per-
suasus argumento, verecundâ humilita-
te optarem erudiri, non temerariâ va-
nitate expiscari, cur fugientis iusti be-
nignissimus comes, cur properi viatoris
præviis dux euntem urgeat, ut ampli-
us festinet, nè vertat faciem, ut vindi-
cantis DEI videat æquissimam retribu-
tionem? utque formidolosum severiori
terrore ad præcedendum compellat, u-
num vult, ac solum suæ salutis reme-
dium inculcat, *salva animam tuam*, mon-
strans periculum testante Cajetano pro-
pria vitæ imminere, nî pareat impe-
ranti; quàm injungentis angeli urgen-
tem sollicitudinem considerans Tostatus
eandem eò autumat collimasse, nè con-
dolerent eis, quos in civitate aliquando di-
lexerunt, quod DEUS notabat; est quip-
pe arduum percussis familiaribus do-
lenter compati, & contra percussio-
nem non irasci, vel saltè gemen-
tem animum non modicum alterari;
contrariam diametrali oppositione am-
plectitur rationem Gazensis, dum idè
præproperam festinationem urssisse cœ-
lestem genium arbitratur, nè immode-
rato suæ prosperitati applaudentes sola-
mine, vel crudeliori gaudio concivium
excipientes interitum, vidente oculo
fe-

Justi gaude-
videntes pu-
niri reos in
terra.

DEUS nota-
ut Lot cum
suis retrò
spiceret, n-
ardentibus
pentapolita-
nis compati-
retur.

ferale spectantes exitium, se impios demonstrarent, *noverat angelus, illos fortassis gavissimos, cernentes calamitatem Sodomitarum*; sugillat dein expertem compassionis animam, quæ suam à pœna exemptionem videns, lætanter aspicit interitum perversorum, *letari autem de calamitatibus, & miserijs injustorum, esto interdum judicetur justum, non tamen humanum reor.*

Et erit humanitati consonum, nolle justorum arumnis compati, sed eas velle amplius exasperari? non miseri confratrum amaritudinibus, sed illis acerbius adversari? afflicti miseriam non consolari, sed æstuante desiderio, ut desoletur amplius, cooperari? flagello ulciscientis cœli contritum respicere, & tamen ut conteratur amplius non quidem ad salutem, sed ob vindictam procurare? sed DEUS charitas plerumque sic congaudentes non condolentes, ut terribilius vindicet, hic jam indurato, si licet dicere, corde cruciat, & ibi perennaturo interitu enormiter castigat. Explanat incitantis Angelii præproperam sollicitudinem scholarum Angelus, Præceptor angelicus, cum Philone Carpathiorum præfule eandem ambo diversis licet periodis adducunt interpretationem, ille quidem dum adstruit de aligero Divinæ mentis interprete, *præcepit ei in reverentiam Divini judicij, ut sic doceret, quod DEI judicia non sunt curiosè perscrutanda, sed fugienda*; quid congruit justius Adæ filio, quam suum judicem cum viro simplici deprecari, & occulta directricis prudentiæ judicia humiliter revereri, non autem arroganti examine sublimiter scrutari? succedit alterum insulati Philonis arbitrium sic statuentis, *non est ratio rerum divinarum ad mores hominum revocanda, satis est novisse, DEUM scelerum pœnas exigere, quæ vero illæ sint, aut quomodo infligantur, temeritatis est inquirere*, (x) nam cujus opera non æmulanda sed imitanda esse novimus, cujus judicia ob æquitatem sanctissima, ob sui celsitudinem inscrutabilia, necesse est, ut succumbente obscuri intellectus nostri capacitate gementes adoremus, non perlustrantes investigemus. Investigabat, sed suo sui interitus periculo, non adoravit extremo castigatæ omissionis præjudicio absconditum Divini legislatoris decretum, quo universæ fugientis Loth fa-

milie tanquam membris in capite, nè post tergum prospicerent injungebatur, non adoravit inquam, sed violavit imperium, quasi contemneret imperantem, licentiosa conjunx retrò respicit, & illicò repudiantis prævaricatio plectitur, in salis statuam obstinata mulier convertitur, humano generi præservativum cataplasma præscribitur, nè ultra supernis divinæ ordinationis nutibus refragetur, *in salem conversa, si declaranti Augustino fidimus, hominibus fidelibus quoddam præstitit condimentum, quo sapiant aliquid, unde illud caveatur exemplum*, (y) ubi enim obedire renuens respexerat, ibi coacta subsistere remanserat, ut quæ obtemperare volens noluerat, cogere-tur ad obediendum invita; *uxor Loth eorum tenuit typum*, invehitur adversus incurios curiositatis pedisequos, adversus irreverentes divinarum legum transgressus, Isidorus, *qui per gratiam DEI vocati postmodum retrò respiciunt*, (z) nec enim incarnata Patris sapientia nos frustra exhortari voluit, quando memores esse uxoris Loth commendavit, ut scilicet hæc insensata mulier sibi quidem inutilis reddita illis saltè reddatur proficua, qui computruerunt ut jumenta in stercore suo, vel quippè lingentibus animalibus palatum sapidum reddit, & edendi tribuit aviditatem; *petra talis brutis animalibus ponitur* (scribit Gregorius) *ut eandem petram salis lambere debeant, & meliorari*, (a) fuit petra salis curiosa mulier, ut peccatoribus veluti brutis animalibus proferat, quæ sibi prodesse recusavit; ex cujus attractu, æternæ vitæ sapore condiantur, & à peccati corruptione liberentur. Est quippè instar tangentis manus, concipiens intellectus, qui dum terrificam implacabilis justitiæ plagam recogitat, à curioso divinorum judiciorum scrutinio se retrahens, ad captivandum se in obsequium fidei, humiliter æquè ac celeriter sese præparat, ad hanc lingendam salis statuam se se meditatione salvificâ inclinat; proponit incurijs curiosorum inspectorum oculis immobilem hanc salis statuam, ut ab ineptis quæstionibus temerarios removeat scholares, celeberrimus Aquitanie Doctor, Prosper Episcopus Regiensis, qui vix scholasticum pulverem egressi, jam divinorum oculorum interpretes, supernæ voluntatis augures, judiciorum suorum voca-

(y) lib. 6. de Civit. c. 30.

(z) lib. allegor. vii.

Petra salis proponitur jumentis lambenda.

(a) hom. 17. in Evang.

Uxor Lot objicitur peccatoribus consideranda.

Sed ut sua judicia reventur,

(x) in Cat. Gra.

Inquirere curiosè modum panum DEI temeritas est.

ri & videri ambiunt scrutatores, uxor Lot statua salis effecta suo exemplo fatuos condivit in proposito sancto, quo tendunt *proficientes*, *noxia curiositate retrò non debere respicere.* (b) Disparem amborum conjugum sortem expendens Origines delineatum in marito obediente & non respiciente fuisse autumat sensum rationabilem, & animum virilem, carnis verò imaginem in temeraria uxore, *caro est enim, quæ semper respicit ad vitia, quia cum animus tendit ad salutem; illa retrorsum resilit, & voluptates respicit,* (c) insigne dixeris symbolum, præclare adumbratam effigiem utriusque; sed est & aliud, quod oculus carnalis aspicit, dum Sodomam respiciens, cur tam severo incineretur exitio inquit; ad repentinam ferientis DEI ultionem toto concussus corpore salubriter inhorrescit, sed causam tam rigide punitionis nesciens, cur sic præproperè puniverit, fataliter inquit: quasi figmentum operantis dexteræ, figentem dexteram prudenter redargueret, si cur sic illud fecerit amenter exprobraret; plerumque siquidem dum irascentis DEI motivum discutitur, dum causa rigidioris pœnæ inquiritur, ad puniendum atrocius, ad feriendum intensius, ad flagellandum rigidius provocatur. Audiat opprimendus postliminio à gloria scrutator majestatis, audiat Paulum Romanis exprobrantem, & curiosis omnibus secretorum DEI exploratoribus suum sui interitus discrimen intimantem, *ô homo! tu quis es; qui respondeas DEO? nunquid dicit figmentum ei, qui se finxit, quid me fecisti sic?* (d) quasi alloqueretur, & commoneret figulus informem deformis limi substantiam, memorare quò pertineas, & exhorresce meis insidere manibus, quæ possunt vel vas honoris ex te fingere, vel vas contumeliæ efformare; *ad massam luti pertines* (commentatur desuper Augustinus) *nondum perductus ad spiritualia, ut sis spiritualis, omnia judicans, & à nemine judiceris; cohibeas te oportet ab hujusmodi inquisitione, & non respondeas DEO,* (e) si enim non destiteris à vana hac, & temeraria indagine, nec ille desister, qui reges in virga ferrea tanquam vas figuli confringit, conterat te in pulverem, à quovis adversæ tribulationis flamine dissipandum, à furente tentationis Euro in auram dispergendum.

(b) lib: 10. de prædict:

(c) Orig: hom: 8.

In Lot spiritus justus, in uxore ejus carnalis sensus peccatoris præfigurabatur.

(d) Rom: 9. v. 20.

(e) lib: ex Epist: Rom: expasit: quest:

Memorare, quisquis es credenda ac timenda, tremenda ac laudanda Divinitatis indagator, quæ tua sit substantia? recordare limosæ scaturiginis, à qua emanas, de humo sumptus es, & cælum penetrare flagitas, quidnam stolidius? rationem sui consilij protervo quæris delirio, cujus facta lunato poplite sunt adoranda, non superbiente ingenio discutienda; si permissorum, aut productorum causam non vales deprehendere, caput cum Apocalypticis senioribus in terram projice, & coram oblato Seraphinorum alis rege gloriæ, tui coronam verticis, omnem videlicet scientiam vel sapientiam depone; vis rationem cernere, cur nequeas inter abdita illorum judiciorum mysteria cur nihil valeas discernere, te ipsum aspice, & cur non valeas mysteriorum DEI altitudinem apprehendere, adæquatam in tua infirmitate comprehendisti rationem; *homo quippe per hoc quod de humo sumptus est! judicia divina discutere dignus non est,* inquit Gregorius, (f) *ô homo! quis es, qui respondeas DEO? seu quid quærat intelligendo, sua enim judicia cum sint abyssus multa, absorbent se immergentem; seu interroganti contradicendo, non enim diu sustinebis, vel ad horam, quando vaticus Isajas formidolosum tibi præsagium intonabit, va, qui contradicis fitori suo; (g) seu demum rationem præsumptione stolidâ recensendo de his quæ fieri, qui fecit omnia, injunxit aut permisit. Felix inter infortunatos Adæ filios, quem duris percussionebus interrogat interrogatus silentibus labijs percussiones approbans acceptat! tacens namque tunc tollerantis animus ad semetipsum redire nititur, quodque non valet comprehendere, revereri taciturnâ humilitate secum ipso paciscitur, nè præmaturè interloquens severius feriat; hoc novit, & egit, scivit, & fecit puer Domini qui sui auctoris facta nolens discutere, etiam à bonis siluit, & eum qui omnia facit optimè, etiam dum innocentem videbatur plectere, in suo verberare percussus commendavit; tunc planè quando inter fœdisfraga proditoris filij consilia, inter humano decretata ingenio discrimina, inter protracta dissimulantis cœli solamina, inter acervata insolentis terræ ludibria, exultabundus intonuit, *vivet anima mea, & laudabit te, & judicia tua adjuvabunt me,* (h)*

Homo ab humo sumptus DEO respondere non potest.

(f) lib: 9. mor: 6. 8.

(g) Isa: 45. v. 9:

Homo à Divinis judicijs adjuvatur, hæc non curiose scrutari sed adorare.

(b) Ps. 118.
v. 175.

(b) legit Arabicus, *judicium tuum ipsum ferat mihi opem*, vivet non corpus corruptibile, quod aggravat spiritum multa cogitantem, sed immortalis anima, *vivet vitam gratiae in praesenti, & vita gloriae in futuro*, commentatur Menochius cum Lyrano, & laudabit te, hic inchoativè & imperfectè ubi in umbra vivitur, in terrâ aliena, ubi pane tribulationis sustentamur; ibi perfectè consummativè, ac sempiternè, ubi anima velut mortalitatem exuens, amicta comparebit lumine sicut vestimento; quando deposito corpore infirmitatis suae, relictâ regione umbræ mortis, placebit domino in regione vivorum, configurata gloriæ corporis Christi. Veruntamen quod sequitur est prorsus peregrinum, *& judicia tua adjuvabunt me?* & quamvis judiciorum nomine flagella numcupari opinetur Carenfis, quibus in praesenti calamitatum via à servis filij discernuntur, dum flagellantur, ut in futuro judicari mereantur; beneficioque judicij ab impiorum consortio segregentur, nam *impij in judicium non resurgunt*; judicijs igitur adjuvatur resurgens anima, quando ad judicandum resurgens, sedebit inter sedentes super sedes duodecim, ut judicet duodecim tribus Israël. Insinuat tamen aliud, & forsitan validius adjutorium Dionysius Carthusianus, dum memoratum confidentis Psalmistæ suspirium explanat, *judicia tua, id est, considerationes judiciorum tuorum, & mandata, ac verba Divina, quod tu iusta judicas, seu flagella, quibus in praesenti tuos electos castigas, adjuvabunt me*; consideraveram, dum meditarer in mandatis tuis, quomodo bonos adversa feriant, ut ab aeterno interitu eosdem corrigendo defendat, quomodo mali suorum operum remunerationem in terra obtineant, ut à præmio beatæ æternitatis exclusi, ad perennaturæ damnationis tormenta in demeritorum poenam pertingant. Exenderam terrificum tui tribunalis rigorem, in quo frequenter ut culpa ejicitur, quod hominum judicio inter insignia meritorum facinora computabatur, pro quo expectabatur stipendium operis, illud apud te supplicium consequitur severæ ultionis.

Adorabam & ore tremulo, & corde formidoloso recogitabam, quam mirabiliter incomparabilis tua justitia ad tormentorum futuritionem deserat, il-

los ad participationem tuæ hæreditatis assumat, quam terribiliter in conspectu tuorum oculorum projecti jaceant, qui hominum judicio non tantum stare, sed indies assurgere videbantur; quam misericorditer coram te suis delapsibus assurgant, & altius scandant, qui humani judicij suffragio æternis cruciatibus deputati, jacere nunquam resurrecturi credebantur. Deprædicabam judicia Domini vera, super filios hominum, quantumvis iniquus, qui vixit in vita, moriatur quandoque morte justorum, & qui justam credebatur ducere vitam, funestam currere te permittente aliquando sinatur ad mortem; videram multos justitiæ fulgoribus coruscantes, sed obfuscatos in fine, & alios peccatorum circumfusus caligine, sub vitæ terminum clarissimis poenitentiae splendoribus irradiatos; illi recesserant ad mortem, isti processerunt ad vitam? hæc tui tribunalis æquissimi sanctissimo cum timore reverebar, cum tremore venerabar judicia, sciens, quod quantâ obscuritate cooperta, humanis obtutibus nequeant conspici, tantâ pariter à nostris mentibus debeant humilitate adorari. Et ideò judicia tua perpensa & approbata adjuvabunt me, *quia eorum auxilio gratiam adipiscar*, concludit in meditatione carthusiæ suæ commemoratus Pater, *per quam ad vitam æternam perducatur*. Hoc est auxilium salutare, hoc est præsidium terminale, quod exhibent DEI judicia non curiosè investigata, sed studiosè considerata, meticulosè memorata; dum igitur horrendâ vicissitudine alios reprobari post longam bonorum operum seriem conspiciamus, alios à lapsu revocari post multiplicata toties facinora legimus, dum repulsam electi Israël synagogam à DEO Judice perpendimus, & coronatam sponsi amplexibus gentilitatem cogitamus, hæc tanta judiciorum discrimina nullatenus judicemus, sed superjecto ignorantiae nostræ velamine investigabiles esse vias ejus, cujus hæc inscrutabilia sunt judicia, confiteamur: Suspiremus cum gemebundo calamitatum viro, & concludamus firmiter, *manum meam ponam super os meum. (i)*

Subjungit Lyrano, *ut non aperiatur amplius ad sic loquendum*, & quia commune operationis symbolum manus est,

quid erit ori manum superimponere, impositione quam incuriæ aut curiosæ locutionis cul-

judicia DEI recogitata & adorata juvant animam ad salutem & trahunt ad regnum.

(i) Job: 39.
v. 34.

Curiosi egent manibus.

pam, virtute boni operis velare? Re-
compensetur igitur immunitate sancto-
rum operum curiosa investigatio divi-
norum judiciorum, sit vitæ meritum
pro pallio, quo charitas operiens pec-
catorum multitudinem, contegat pari-
ter vanæ curiositatis scrutinium, sitque
præsumptuosæ temeritatis operimen-
tum. Manum ori imposuit, celebris
ille ex amicorum Jobi triade Eliphaz
Themanites, qui nocturnâ visione ter-
ritus, quendam ignoti vultûs virum con-
spexerat, & vocem quasi auræ lenis au-
scultabat; stabat immobilis ante pal-
pitantes pavidî spectatoris oculos, cum
spiritus se præsentem pertransiret; enim-
verò quia unigenitus ingeniti Patris Fi-
lius est immutabilis, idcirco stare di-
citur, sed quoniam agnitus cogitatio-
ne creatâ non valet comprehendere, tran-
sire perhibetur; stabat quidam, ille vi-
delicet, apud quem non est transmu-
tatio, nec vicissitudinis obumbratio,
sed unâ simul hoc stante spiritus per-
transibat, qui enim ex Divinitate in
eodem statu permanet, transire in hu-
manitate assumpta describitur, quia
creaturarum more transire comproba-
tur. Quod si urgentius requiratur, quid
voce tenui non vehemens sed sùavis spi-
ritus expresserit, subjungit totam lo-
quentis parcemiam commemoratus Eli-
phaz; *nunquid homo DEI comparatione
justificabitur?* (l) quemadmodum nam-
que illuminata lampas in tenebris lu-
cere cernitur, pariter ac fulgere, ad solis
verò radios exposita, nec lucem exhibet,
nec fulgorem, tota splendore obregi-
tur, dum claritas solaris videnda exhi-
betur; sic & humana justitia, si eam
Divinæ compares, est injustitia, quan-
tumvis totum habeat, quod creaturæ
operatio ad creatam justitiam requirit.
Sed cur nam vox Divini Spiritûs, quæ
leviter intonare voluit, ut se auditoris sui
fragilitati attemperaret, terrorem tan-
tùm incusserat? cur facies non agnita
veluti Creatoris pavorem contuenti in-
flixit & tremorem? respondet Grego-
rius conterriti spectatoris suspirio, &
quàm longo distent discrimine morta-
lium judicia à judicantis DEI sententia,
declarat, *subtilitatis intimæ arcana per-
cipiens, unde me apud me fortem credidi,
ante conspectum judicis rēbavi,* (m) ad-
jungit immaturam trepidæ consterna-
tionis rationem, enimverò cum altiora
secretorum cœlestium sublevata mens conspi-

cit, cuncta humanarum virium soliditas *Tota fortitu-*
contremiscit. Hoc audiant effrænester- *do humana*
renorum eventuum judices, qui quia *contremiscit*
distinctionem Divinæ Justitiæ non me- *& corrui ad*
tuunt, sanctissima ejus consilia discute- *intuitum DEI*
re, occulta latentis providentiæ judi-
cia, stupenda non quærenda, timenda
non censuranda, ordinatricis Sapientiæ
prodigia, si suis adversantur commodis,
redarguunt, si alienis faveant, conte-
mnunt, & quasi ream ad suum citarens
judicium Omnipotentis Justitiam, cur
hoc admiserit, illud permiserit, illum
vocaverit, istum repudiaverit, Judam
damnaverit, Dismam salvaverit, cir-
cumstantialiter interrogant, subtiliter
examinant, & quasi quid melius dispo-
ni aut potuisset, aut debuisset, terribi-
li delirio, quod factum est, censurant.

Hucusque audent repere vilis vermi-
culus, ad hunc accedere audent limitem
Adæ filius, huc sua proserpere tentat
vanitas, huc sua præsumit curiositas per-
venire. Sed quò tentantis ludibriò,
quo inquirentis exitiò, quo indagantis
discrimine, quâ investigantis pernicië,
suo jam præsagiebat tempore coronatus
Vates, quando comminabundus into-
nuit, *DEUS confringet capita inimicorum
suorum*, ipsorum nomine, quinam in-
telligendi sint suorum adversariorum
principes explanat Carthusius, *capita*,
id est principales, & capitaneos ini-
micos suorum, quos licet singularitate
peculiari non individuet, eosdem tamen
sub capillorum umbratili schemate præ-
figurat, dum ocyus conjungit, *verticem
capilli perambulantium in delictis suis*, (n) (n) Ps 67.7.2
sub qua eliminanda cæsarie Menochius
elucidans intelligit verticem comantem. *Capita inimi-*
& capillatum superbiorum quasi exacer- *corum DEI*
batus terrenæ vanitatis ultor illis mi- *sunt curiosi*
naretur atrocius evanescentibus Adæ *scrutatores*
posteris, seu sint filij, quod est dere- *suorum secre-*
tius, seu sint filia, quod est periculo- *torum.*
sius, qui DEUM suo capite persequun-
tur, dum vano comptorum, ac inter-
textorum gemmatorum, & annullato-
rum crinium ornatu, ad propriam li-
bidinem abutuntur; nec suo contenti
exitio, aliorum scandalizare innocentia-
m, effrænare pudicitiam, profanare ca-
stimoniam moliuntur. Verùm tamen
ad aliam subtilioris allegoriæ veritatem
transeamus; capillus nascitur ex capi-
te, cui velut inseparabili connexus vin-
culo, à capite non segregatur, sic co-
gi-

Eliphaz audit
vocem DEI
condemnan-
tis curiosum
scrutinium
suorum judi-
ciorum.

(l) Job. 4.
v. 17.

(m) lib. 5. mo-
ral. c. 33.

*Vertex capilli
est cogitatio
excelsa, &
quaestio subti-
lis.*

gitatio, quæ consonò commentatorum calculo in capillo adumbrari dicitur, ex eodem oritur, cordi inferitur, in cordis scrinio conservatur. Confringet igitur DEUS verticem capilli; id est extollentium cogitationum, prosequitur in suæ Carthusiæ contemplatione Dionysius commentari. Legit memoratam fulminantis Prophetæ sententiam, & explicat, ut affolet subtiliter purpuratus Hugo, confringet DEUS, *cervicositatem*, & quia capillus est superfluitas, quæ facili labore rumpitur, & sinè damno perditur, subtiles quaestiones indicat, quæ licet sint plerumque superfluae, parum proficuae, sinè dispendio amittuntur, sinè magno ardui conaminis impendiò dissolvuntur, hanc tamen quasi inseparabilem nanciscuntur proprietatem, quòd propter inanes, & subtiles quaestiones fiant homines cervicosi, & pertinaces, & hunc capilli verticem, hæc eminentium quaestionum scrutinia, hæc temeraria de latentibus divinorum decretorum mysterijs consilia confringet Dominus, ut sibi principaliter adversarios, ut maximè præceteris injurios in comprehensibilis sapientiæ persecutores, ut summè suæ exosos justitiæ scrutatores. *Conquassabit caput*, legente Paulino, & Augustino, subjungit Symmachus, *verticem capillatum volutantem se in delictis*, quasi expressius innueretur similibus repletum cogitationibus, quæ jam in affectum cordis transierunt, dissimulante supremi judicis vindicta, subtractâ insuper præpedientis gratiæ resistentiâ, de scelere in scelus ruere, ut quæ præsumpsit ausu temerariò, in abyssum multam divinorum judiciorum descendere, se defleat, quamvis plerumque in efficacibus lachrymis submersum in abyssò excentrica peccatorum! ô vana vanitas! humana mens metiri finis nescium tentat oceanum, cujus si totam corradas, & conquiras scientiam, est gutta situlæ, quæ se semper attenuans sic diffluit, ut nescias, quò evanuerit, quonam defluerit, non videas, quâ ratione ad momentum evanuerit obstupescas; dum interim humiliata in terris anima, quò altius instar volantis paleæ à DEI Spiritu erigitur, eò profundius suo fundari nescio immersa nihilo absconditur, dumque ab illo lumine, quod suprâ se intermicat, circumcingitur, continuo terrore pavida, in

*Hunc verticem DEUS
confringit,
quando hu-
jusmodi ar-
rogantem fi-
nit de scelere
in scelus rue-
re.*

infimis caliginosæ humilitatis tenebris sepelitur; cùm enim, quos antea caligans defectuosos credebat atomos, ad sacro-Sancti hujus luminis claritatem examinat, præsumptionum colles conspicit, & montes vanitatum, sicque fit, ut illuminata plus metuat, exarante magno Pontifice, morali Gregorio, quia magis aspicit à veritatis regula per quanta discordat. (o)

(o) lib. 5. mor:
6. 21:

Expedi igitur manum ori effrænato injicere, nè nostrâ curiositate Altissimi commoveatur dextera, & capillum confringat verticem, suo non amplius capiti adunandum. Confriget Dominus, Carenfi commentatore, verticem capilli, id est curiositatem cogitationum, quæ vertunt & versant cor hominis sicut rotam, quid vanius hoc redivivo Ixione, vel veriùs, quid est inter inania vanitatum simulacra inanius, illo, cujus delineabat olim genuinam effigiem illuminata inter Adæ filios copiosius, sapiens Abigail fortis mulier: quæ exulceratum furibundi Davidis animum exarmabat, & interituro conjugii vitam in mortis jam faucibus tumultandam conservabat, dum stricto ruiturum acinace in temulenti Nabal jugulum alloquebatur: *inimicorum tuorum anima rotabitur, quasi in impetu & circulo*, vel velut legunt alij in vinculo, *fundæ*, (p) expendit moralitatem similitudinis Lyranus, *volvetur per vitia diversa & mala, quousque adjiciatur ad pœnam gehennæ*, ut ibi vertex capilli exuratur, nec tamen comburatur, à flammis consumatur, non tamen consummetur; crudeliores sed simul dementiores Christi hostes, veri Davidis inimici, sunt suorum judiciorum judices, sunt suorum consiliorum augures, sunt suæ gloriæ corivales, sunt Majestatis suæ scrutatores; volvuntur ad instar circulantis rotæ, quæ dum à parte anteriori decidit, à posteriori sublimius assurgit, sic non difformiter eorum arrogans superbia, quo magis obruta inscrutabilium mysteriorum pondere deorsum mergitur, eò præsumptuosius ad inquirendum sublimatur, quòd si per fundæ circulum, ejusdem meditullium quod recipiendo lapidi subternitur, intelligendum censeatur, ideoque Hebræa foret versio, *in palmla fundæ* sunt hæc amentes animæ ob cervicosam propriæ capitositatis pertinaci-

(p) 1. Reg: 25.
v. 29.

*Scrutator cu-
riosus myste-
riorum DEI
est velut rota,
& lapis fun-
dæ.*

am durissimi instar lapidis, qui à funda circumdatus instabili agitur vertigine, rotatur motu continuo continuantis inconstantia, donec ejectus vivae mortalitatis finibus, ad regiam regnantis superbiae, ad centrum tartari abjiciatur. Iste nec alius lascivientium ingeniorum est exitus, qui ambitioso inquietae curiositatis spiritu animati, discernendis altissimae Sapientiae sacramentis incumbere praesumunt, quasi aut ceteris familiariores, aut sanctiores, quibus si dispensante misericordia verbum absconditum dicitur, si aliquid latentium futuritionum dictante Providentia revelatur, si Verbum Patris, si invisibilis filius, quaedam abscondita suorum judiciorum mysteria manifestat, non buccis crepantibus imprudenter publicant, sed humilis silentij velamine occultant; eò cautiùs ab exterioribus se subtrahunt, quò largiùs eloquia locutionis intimae agnoscunt, dumque venas superni susurri humili obedientia suscipiunt, ex suae indignitatis, & vilitatis cognitae notitia vehementiùs consternati, meticolosiùs tremefacti ad contemplandos internae solis radios cautiùs expavescunt; cumque per contemplationem rapti, superna quasi violenter inspiciunt, trepidante pavida mentis obtutu, quasi spurios evocantis Aquilae pullos palpitantibus oculis se recognoscunt; non sic impij, non sic, sed suae aut cognitionis eminentia, aut vitae sanctimonia, ad communicata sublimium cognitionum mysteria se pertigisse simulant, ut auscultantium mentibus desideratam suae elevationis reverentiam imprimant, & aestimationem suae singularitatis inducant; communi scientia pollere erubescunt, nè sibi aequales habeant, occulta se penetrare simulant, ut apud imperitorum concilia super aliorum existimationem singularitatis praconio ascendant. Clament si sapiunt, sed ore tremulo, & corde pavido cum Psalte regio, *omnia ossa mea dicent Domino, quis similis tibi?* (q) quo idiomate ossea loquitur machina, ut possint creatori applaudere, & cum affectuoso dramate super universam creaturarum congeriem in sui cordis trutina exaltare, pariter & aestimare? *quis similis tibi?* qui fecisti oculum ad videndum, finxisti aurem ad audiendum, si terrena mihi ostenduntur, si coelestia exhibentur, tu terrarum faber & coeli Creator es, qui

& solem irradiasti, & lunam deargentasti: quidnam sub ossium schemate praefiguratum lateat, expendit Augustinus, *ossa dicuntur in corpore Domini omnes justi, firmi, corde fortes*, hi clamant in dies, seu mendicent supplicando, seu adorent collaudando, seu lateant se humiliando, seu pateant se revelando, *Domine quis similis tibi?* da, si vis dare, nam ego nec scio petere, nec satis didici implorare, da in hac vita inquirenti, quod quaerit, si autem renuis, tu esto vita mea quam semper quaero, hoc est quod eloquuntur, dum eloqui aut colloqui coguntur ossa Domini, non carnis filij, quos nisi laetet curiositas, non nutrit pietas, qui quidquid faciunt summi momenti aestimant, quidquid à miserationis dextera recipiunt, quasi daretur ad vanitatis illicium, inaniter divulgant. Non tamen ideo intermittenda est devota judiciorum DEI consideratio, quae faciem rubore purpurat, & oculos salutari lachrymarum stillicidio inundat.

Curiosum damnavimus haecenus divinorum secretorum scrutinium, inordinatum successurorum eventuum angurium sugillabimus, non commendandam futuri examinis memoriam, terrificam districti judicis praesentiam incusavimus, quae poenitentiae amaritudinem generat, & consternati cordis salvificam compunctionem causat; si enim culparum nostrarum gravedinem trutinare satagimus, si ad exactam offensi Judicis investigationem reflectimus, si per oculatum illuminantis fidei contemplationem praesentialiter tremendo judicaturae Majestatis solio affistimus, anxie sollicitam responsionem discutimus, & quomodo accusatrici conscientiae respondendo obviari debeat, soleriter perpendimus, frequenter recogitamus; quis enim non vereatur agere, si sciat, quod debeat pro actione qualibet, an, quid, & quam ratione egerit, respondere? Ecquis non vanitatem deseret, qui se absque ambiguitate perituum credit, si exacerbata superni Judicis justitia ad pronuntiandam condemnandarum vanitatum sententiam procedit? si enim nec astra in conspectu ejus munda sunt, quo poterunt tenebrarum ditiones se convertere, quo ignes fatui recurrere, ubi fuliginosi peccatoris anima latere? si Patriarcharum filij,

Ossa corporis praefigunt solidiores animas justorum.

Justi si quid mysteriorum penetrant cum timore, & tremore revelationum acceptant.

(q) Ps. 34. v. 10.

Meditatio seria judiciorum DEI summe proficua est.

filijs, si Prophetarum posthumi, qui per splendorem sanctitatis radiant, adhuc ob maculas terrenæ contaminationis adventum judicis reformidant, quid faciam caliginosus tenebrio, qui adhuc in umbra mortis sedeo, & ob præsumptuosam stultæ securitatis negligentiam, judicium non considero, vindictam non expecto! cui alteri præ cæteris remordens indies exprobrat conscientia, mihi præ reliquis resonat solymæi principis decachordum, *inquinatae sunt viæ illius in omni tempore*, utque ad sempiternum promeritæ damnationis opprobrium, feralem tot malorum recenscat scaturiginem, conversus ad scrutatorem humanorum cordium subjungit, *auferruntur judicia tua à facie ejus*, (r) legit Arias, *judicia tua è regione ejus*, & explicat inquinamentum viæ Lyranus, *semper occupabitur in peccatorum pollutione*, adjungit insuper Menochius, *immunda profana sceleratae sunt actiones & cogitationes ejus*: dum enim impius elongata DEI judicia arbitratur, dum intra cœli regiam ea concludi judicat & limitari, dum sibi minimè vicina, sed velut distita renuit meditari, propulsat obvios sancti timoris stimulos, effrenique licentia suis innititur concupiscentijs, tumultatur in vitijs, & à sceleribus absorbetur, *inquantur viæ ejus* procedentis & deviantis animæ operationes, *in omni tempore*, præsentis dum nil, nisi quæ temporis sunt, cogitat, præterita quasi non facta reputat, futura velut nunquam eventura non declinat; quid enim metuat, qui non veretur judicem, quem suas vindictarum injurias dissimulat, dum omnem judiciorum memoriam ab animo profligat; *animus enim malè sibi conscius, dum sibi videtur nullam pœnam pati, credit, quod non judicet DEUS, & sic auferuntur judicia DEI à facie ejus, cum hæc ipsa sit magna damnatio*, interpretatur Augustinus. *Condemnat vivum*, voluptuosius declarat ingeniosus Afer, se ipsum in vita condemnare, se ipsum à regno segregare, quisquis est, qui judicantis adventum negligit considerare; qui imminens suæ perditionis periculum renuit, dum adhuc extra æternitatem tempus est recitare. Et forsan illud ipsum, quod Augustini calamus expressiori character exaravit, velato non nihil sub schemate illuminatus Eliphaz insinuavit, qui firmâ radice infixum terræ descri-

bens delirum Adæ filium stultum nominat, dum totis affectibus & desiderijs in terreno præcipitatum spectat; nec enim spei suæ fundamentum in terra poneret, nisi à regione cœlestis patriæ, à domo Sapientiæ alienus foret. Hinc ejus pulchritudini se statim maledixisse asserit, momentaneam, cujus gloriam ex superventura damnatione judicavit; transitoriam præproperi viatoris examinabat potentiam, & quàm infelix sua prosperitas, quàm brevis sit futura hæc felicitas recognoscebat; idcirco maledixit ejusdem coloratæ pulchritudini, & quidem, quod attentius discutiendum est, non post elapsum suorum gaudiorum diem, non advesperante primùm suæ calamitatis crepusculo, sed statim: eodem quippe oculo, quo floridæ ætatis vanitatem aspexerat, simul deflorituram respiciebat; de cujus patrisantibus filijs quidnam præfagiat, quantocyus subjungit, *conterentur in porta, & non erit, qui eruat*, (s) legunt alij, (s) *Job: 5. v. 4. tanquam porci versentur in portis inferiorum*, nec enim porcorum oculi intuentur cœlestia, sed inhiantes sordibus, suam saturitatem quærunt in stercore, quod humanus hominis oculus solet abominari; in portis inferiorum latitant, ad portas inferi post modicum elapsi temporis detrudendi. *Humiliabuntur in porta conterentur*, legit Arabs & non habebunt redemptorem, & manifestius explanat Menochius, *injudicijs, quæ in portis civitatis exercentur, damnabuntur more sceleratorum*.

Erat quippe usitatus Israëlitarum mos, erat & consuetudo gentium, ad portas urbium judices collocari, ut quasi injuriatis occurrerent, & quidnam proponendum habeant, pronis, & promptis auribus auscultarent; hinc proverbialis Salomon superni luminis beneficio, de venturo ad judicium DEI filio præfagiebat, *nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum senatoribus terræ*, (t) nec alium in viri schemate præfiguratum novimus ab eò, quem doctor gentium factus Virgineæ integritatis custos, & paranympheus, ipsidem se desponsasse gloriatur, *despondi enim vos uni viro Virginem castam exhibere Christo*, (u) non alium ab eò, quem futurum præfcius præfagiebat Jeremias, *creavit Dominus novum super terram: femina circumdabit virum*, (x) non alium ab

(r) Ps. 9. v. 27.

Homo à cujus facie auferuntur judicia DEI omnibus vitijs sensim immergitur.

(s) Job: 5. v. 4.

Peccatores, qui in via meditari judicia DEI negligunt, in porta conterentur.

(t) Prov. 3. v. 23.

(u) 2. Cor. 11. v. 2.

(x) Jerem. 31. v. 22.

(y) *Isa: 4. v. 1.*(z) *lib. 6. mor: 6. 5.*(a) *Isa: 3. v. 14.*(b) *Matth: 35. v. 35.*

*Porta est dies
judicii, per
quem boni in-
trant ad re-
gnum, mali
exiunt ad pœ-
nam.*

eo, cui suum subscribit vaticinium Isa-
jas, *apprehendent septem mulieres virum
unum*, (y) *in illa die*, denique sponsus
Ecclesiæ, & quidem sponsus sanguinum,
& vir dolorum, ac ideo humani ge-
neris redemptor, ille in portis se no-
bilem ostendet, quando in solio judi-
caturus duodecim tribus Israël terribi-
lis apparebit, in porta confidebit, nam
sicut urbis aditus porta dicitur, ita est
dies judicii, *porta regni*, interpretatur
moralis Papa Gregorius, (z) quemad-
modum enim per portam urbem in-
grediuntur advenæ, ita per illius diei
supremæ judicium, velut per januam
electi cives Solymæ in sanctam civita-
tem intrare permittentur; sedebit cum
terræ senatoribus, augustâ apostolici se-
natûs curia coronatus, *Dominus enim, Isaia*
fidem dante, ad judicium veniet cum se-
nibus populi sui, (a) tunc laudabuntur
in portis augusta opera, quando blan-
dâ suis arridens amicis facie, eosdem
publico commendabit elogio nunquam
interituro, *hospes eram, & collegistis me,*
nudus, & cooperuistis me, (b) dum in-
terim oïes portæ hujus qui nec illius
meminisse dignabantur, qui judicis
semper exosi adversarij suum judicium
nec formidantes reverebantur, nec ex-
pectantes venerabantur, sed exploden-
tes cachinabantur, sed iridentes de-
testabantur, dum inquam infortunati
viatores in hujus portæ limine conte-
rentur, & quos ante portam sua præ-
sumptuosos effecit superbia, sua teme-
rarios exaltavit jactantia, rejicientur ab
accessu, excludentur ab ingressu, & il-
los à sua repudiabit facie vir nobilis
tanquam ignobiles, qui sua coram facie
versari noluerunt judicia, sed toto
ad laborabant conamine, ut auferantur
à facie eorum, amatores namque mun-
di hujus, qui vanitatem tota die cogi-
tantes, tremendam, & unam tantum
cœlestis patriæ portam recogitare abnu-
unt, eundem non nisi clausam inveni-
unt, quàm si in vita sæculi voluissent
inquirere, reperissent infallibiliter post
vitæ mortalis sæculum, in gaudiosa bea-
titudinis æternitate sibi patentem, & fa-
ventem. Quantumvis autem omnes
hæc porta approximantes excipiet (nec
enim ab ejus aditu, à judicis sententia,
ab æquitate judicii ullus excipietur) hoc
tamen electi à reprobis separabun-
tur discrimine, quod isti per idem os-
tium judicii intrabunt ad vitam,

& illi perennaturam extrudentur ad
mortem; illi quia de luce vigilaverunt
ad illam, invenient in foribus assiden-
tem justitiam ut introducat eos, isti
contraria vicissitudine, quibus gravis
erat etiam ad intuendum, reperient in
porta ejusdem justitiæ præsentiam, ut
excludat eos. O si considerarent men-
tes stupidæ peccatorum, futuram &
resurrectionem ad vitam, & resuscitatio-
nem ad pœnam, ô si in molli delicia-
rum strato inter familiaria cogitatio-
num suarum otia redirent prævarica-
tores ad cor, & velut lectulum cubile
mentis peterent, si terribilia super fi-
lios hominum altissimi expenderent con-
silia, si revocari nescia exulcerati vin-
dicis discuterent judicia, si intolerabi-
lem meditarentur verecundiam coram
innumera Angelorum militia, coram
attonita arch-Angelorum præsentia, co-
ram astantibus seraphinorum principi-
bus, coram defixis justorum, ac inju-
storum oculis infligendam, si confusio-
nem perpenderent incomparabilem,
qua inter hædos ad sinistram voce hor-
ribili perpetuæ maledictionis detruden-
tur, quos mors depascet in inferno; ô
si effœminati voluptatum sectatores
subsecuturos non jam solius animæ,
sed readunati corporis cruciatus medi-
ocri saltem meditatione prælibarent,
si vivi eò cogitatione assidua descende-
rent, ubi suum statuunt figere taberna-
culum, ubi suam inter momentaneas
torquendæ carnis delicias præeligunt
mansionem, quam celeri saltu à vijs i-
niquitatum resilirent, quàm terribiliter
exigua Divinæ districtiōis meditatio,
non dicam proluxa imminentium tormen-
torum contemplatio, lascivientem ani-
mum consternaret, effrænem animam
à vitijs refrænaret! novi virum, cujus
hoc unum Samuelis elogium, ab omni-
potentis sapientia concinnatum, vir se-
cundum cor DEI, continet laudum vo-
lumina, complet tomos encômiorum;
novi virum qui valida sanctæ orationis
manu, qui forti meditationis dextera,
omnes tumultuantium cogitationum tur-
bas, à cordis suo receptaculo propul-
sabat.

Novi virum, qui mundi bonis ab-
undare pertimuit, videri minor inter
homines non erubuit, cum sceptro exui
purpura, ad primum ordinatricis Pro-
videntiæ nutum non refugit; qui so-
li-

*Futura da-
mnationis
meditatio
saluberrima
animæ pecca-
trici.*

*Davidis vi-
ria elogia.*

litudini solum postposuit, utque ad eam citius pertingeret, alari columbæ pennis flagitavit, novi virum, qui uno cœlestis patriæ desiderio præ cunctis regnorum regijs conflagravit, & solum in domo Domini omnibus diebus vitæ suæ inhabitare concupivit, ubi nihil, nisi quod Conditoris gloriæ famulatur, conspiceret, & omne, quod huic opponitur, extraneum despiciens repudiaret; novi virum, qui adeò malum pro bono retribuerat, ut si retribuendis sibi mala pro bonis malum rederet, meritò ab inimicis suis victus decidere postularer; novi virum, cui adhærere DEO adeò bonum erat, ut portionem aliam non requireret, si modò sancti amoris legem intemerato corde custodiret; novi virum, qui solos solum odio perfectò oderat, qui DEUM oderant, & super inimicos ejus tabescebat; Novi virum, quem nutrix Providentia de utero matris suæ susceperat & conservatrix gratia ipsius renes possidebat; novi virum, quem tribulationum tenebræ conculcaverant, & ærumnarum

Conturbatam Davidis animam memoria judiciorum DEI consolabatur.

(c) Ps: 41. v. 7. *ad me ipsum anima mea conturbata est.* (c) quis quæreretur turbas in specu solitudinis, quis conturbantem suspicaretur latere in speculo contemplationis? utque se desolatum cœligeno solaretur solamine ad judiciorum Divinorum memoriam, ut ad asylum recurreret, *memor fui judiciorum tuorum à sæculo Domine, & consolatus sum*, utque solatij adæquata innotesceret scaturigo, legit Syrus, *solamen accepi, ac fuerunt mihi consolatio mi.* Recogitabat ecstasticus speculator protoparentem suum propter fœdifragam levis mandati prævaricationem à deliciarum viridario proscriptum, ejusdem ferocientem primogenitum pro parricidali scelere ad continuantem fluctuabundæ mentis vertiginem condemnatum; intemeratum Enoch à calamitatum voragine ad originalis innocentiae patriam evolasse, ejusdem indi-

viduum sanctitatis comitem in curru igneo ad regionem pacis transmigrasse; considerabat celeberrimum submergentis mundi portitorem propter integritatem justitiæ fatalis diluvij victorem evasisse, fidelem Abraham in præmium lethalis obedientiæ posteritatis suæ semen stellarum innumera multitudini coæquasse, Jacobum ob persecutionum tolerantiam, ob persecutorum ferociam in Israël, qui DEUM cerne-neret, evasisse, suspiciebat corde pavido antecessorem suum, electum ad primam regalis throni eminentiam, ob violatæ fidei perfidiam decidisse, suummet suis è lumbis egressum filium ob perduellem profligati patris tyrannidem tribus transfixum lanceis, in mortis victimam corruisse; hæc recolens judicia, refocillabatur solatio, dum & præteritam primæ vetustatis seriem retexens, & præsentem sui temporis cursum observans, videbat quod neque peccator pœnam suæ prævaricationis evadat, nec justus suorum meritorum mercedem amittat. *Memor fui judiciorum tuorum à sæculo*, subjungit Carthusianus, *considerando, quomodo à principio mundi rebelles & animosos reprobasti, mites verò obedientes & humiles liberaisti*, quantumvis illi gloriantur in malis elati, delectentur in peccatis erecti, & isti contemnantur prostrati, despiciantur velut rejecti: illi delinquant & dulciter vivunt, isti nè peccent, si ipsos affligunt; sceleribus prævalent illi, & simul, si quæras optime valent, suis virtutibus enitent isti, & si inquiras, omnibus egent.

Recogitabat David, quomodo à principio mundi peccatores fuerint puniti, & justi à DEO salvati.

Hanc coronati Psaltis consolationem expendens copiosius sic repræsentat interpretem Augustinus, *à sæculo, ex quo genus humanum sumpsit exordium, discite priora revolvere sæcula, ut spernas sæculum, quisquis es, quem aut sæcularis voluptas titillat, aut dignitatum sublime culmen ad ascensum invitat, aut deliciarum fructus ad appetendum oblectat, aut desideriorum eventus ad felicitatis terrenæ fructum alle-*

DEUS vasa iræ confringit, vasa misericordie conservat.

per-

perfecta sunt in perditionem, nunc jacent
(& igne cremantur, quæ nuper radia-
bant ab auro, corruscabant à throno,
ardent in flammis, qui volvebantur in
rosis, lugent in pœnis, qui deliciaban-
tur in culpis, latent in umbris, qui
fufcipientur in astris, excruciantur
in plagis, qui luxuriabantur in thoris)
Et consolatus sum, quia per hoc quoque o-
stendisti divitias gloriæ tuæ in vasa miseri-
cordiæ tuæ; (e) hæc est vicissitudo in-
ter beato felicitis patriæ incolatu, qui
ad varietatem consequitur prolongatæ
calamitatis in loco peregrinationis no-
stræ; jacet ad vestibulum portæ exul-
ceratum scatentis Lazari corpus, & à ca-
nibus ulcerum pedes linguuntur, sedet
ad opiparam divitis opulentiam mensam
temulentus epulo, & infarciti ventris
assultus reboantes in triclinio ructus e-
vomuntur; sed post completos con-
summati itineris dies uterque viator
comparat ille ad bipatentem januam
cœli, ut refocilletur in Abrahamæ sinu,
iste ad poras inferi, ut sepeliendus in
inferno, indefinenter torqueatur ab æstu,
ille ascendit, ut torrente voluptatis po-
retur ad gustum, iste descendit, ut ca-
lice furoris inebrietur ad tormentum;
humiliata heri in abjecto mortalitatis
angulo virtus, super coruscantem syderum
domum in empyreæ metropolis curiam
hodie exaltatur, elatus ambitiosi divi-
tis splendor, qui quotidianâ ingluvie he-
ri superbiebat in discis & vitris, fini-
to terminati luxûs die, hac nocte præ-
cipitatus ad tartara tumulatur. Sic ve-
niente Domino illuminantur abscondita
tenebrarum, ut filij lucis ab ærumna-
rum nocte expergiscantur ad diem bea-
tæ claritatis, & filij tenebrarum à die
prosperitatis suæ eliminantur in æter-
naturæ caliginis noctem, & ad strido-
rem dentium inter exteriores tenebras
condemnentur; hæc si memor comme-
moras æquissima & ferientis, & lenientis,
& vincientis, & absolventis, & puni-
entis, & complectentis, & lancinantis,
& basiantis, & cruciantis, & coronan-
tis, & simulantis, & condemnantis, &
expectantis, & flagellantis DEI judicia,
consolabitur recogitantem distributrix
Providentia, quæ facit justè justos ge-
mere, justa finit impios ridere, conso-
labitur meditantem ordinatrix Sapien-
tia, quæ suum à voluptatibus segregat
discipulum, ut inter virgas & ferulas,
inter plagas & lachrymas virtutum con-

structione studeat, & absque errore vi-
tij ærumnas cum miserijs, non autem
illecebras cum delicijs in hoc præsentì
tempore conjungat; sustinet unâ simul
eos non sanctitatis, sed vanitatis pro-
fessores, illos mendaces filios hominum,
qui computrescentes, ut jumenta in
stercore suo, aberrant à via veritatis,
nil minus quàm ad prudentum virgi-
num lampadem studentes, quia extin-
cto Divini vultus lumine, lumen justi-
tiæ non amplius illucescit, nec sol in-
telligentiæ oritur eis. Hæc inquam,
si tua revolvis in memoria, si hæc e-
lucubras in cogitatione sancta, singul-
tuabis utique cum supplicante Jobo,
*hæc mihi sit consolatio, ut affligens me do-
lore non parcat;* (d) non vult à puero
disciplinam subtrahi, optat suo in cor-
pore continuari verbera, sua in anima
plagas & vulnera multiplicari! legit
Arabs, *consolidescam in ægritudine.* Sic
enim infirmari est simul conformari,
sic pœnis cruciari est roborari, sic pla-
gis agitari est vacillantem solidari. Hæc
sunt abscondita, sed solis à cæcutien-
tium oculis, qui nisi, quod carnis est,
videre non desiderant, nisi carnalibus
delicijs non invident, flagellum spiritûs
consumptionem reputant, nec quantum
languentem excitet animam, quoniam
lucis beneficio obscuratam mentem af-
ficiat, non explanant. Audiant hæc sa-
crilegi Divinorum judiciorum sugillato-
res, audiant phrænetici exacerbati Nu-
minis irrisores, audiant injuriosi mi-
serentis Clementiæ detractores, audi-
ant scelesti indulgentis Misericordiæ ca-
lumniatores, qui per festinam correctio-
nem ad pœnitentiam maturius emen-
dari renuunt, quia de abundantia in-
finitæ bonitatis irreparabiliter præsu-
munt.

Audiant decretoriam à magno Grego-
rio sententiam, continuo sinistrorum
eventuum experimento, iterato toties
tot pereuntium animarum exitiò lucu-
lentissime comprobata, omnipotentis
DEI misericordia oblivisci ejus dicitur,
qui omnipotentis DEI justitiæ fuerit oblitus,
quia quisquis eum nunc justum non timer,
postea invenire non valet misericordem, (e)
hoc dilectus inter discipulos Joannes,
qui à purissima divini pectoris scaturi-
gine intemeratam hauserat veritatem,
suo insinuabat oraculo, quando terri-
biliter, sed simul infallibiliter suis scrip-
sit

(d) Job: 6.
v. 40.

Qui oblivisci
tur justiti-
DEI, hujus
Divina obli-
viscitur Mi-
sericordia.
(n) lib. 16. mo
ralic. 38.

(e) S. August.
in Ps: 118.
v. 52.

DEUS summe
parcit, dum
peccatori in
hac vita non
parcis.

(f) 1. Joan: 5.
v. 16.

sit discipulis, est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis. (f) Legit interlinearis, est peccatum usque ad finem vitæ, finalis videlicet impœnitentia, quod quia in mortali vita non corrigitur, frustra ejusdem venia petitur, frustra ejus remissio postulat. Audiant latentem exacerbati judicis vindictam, qui se tunc fortunatos reputant, quando sua indemniter multiplicantes crimina in dissimulantis DEI conniventia exultant, despexerat continuante ignominia legislatorem suum, contempserat condonantem toties misericordiam, vilipenderat minitantem justitiam incorrigibilis synagoga, tam detestabili superbæ præsumptionis audaciâ, ut quasi jam terminatam in supplicijs, superbi judicis animadversionem crederet, sua finire crimina renuerit, sua validius prosequi flagitia decretârit. Nullis jam inquietabatur angustijs post iteratam sæpius prævaricationum multitudinem voluntarijs involuta tenebris, non amplius amissa æternitatis bona lachrymante oculo intueri, sed execranda terrenarum voluptatum oblectamenta geminis complecti brachijs ambiebat; & quia modicum, quod in se habuit humanæ rationis lumen, ludicrâ vanitate perdidit, palpabiles suæ cæcitatæ tenebras non recognovit, conversam ex homine in struthionem dixeris, quæ alas legis habuit, nec tamen à terra terrenis solum inhians sublevavit; legem in dorso sustulit, sed antè oculos collocare, ut legem legens intelligeret, recusavit. Quid ageret post saluberrima svadentis sapientiæ suæ consilia, quæ contrariante arrogantia explodebantur, post iterata corripientis justitiæ flagella, quæ obmurmurante perfidia spernebantur, post fulminantia cominantis cœli anathemata, quæ fronte intrepida expectabantur, post svavissima blandientis clementiæ eloquia, quæ aure obtusa auscultabantur, quid ageret contemptus conditor, quidnam eligeret neglectus legislator? abjectus à superbi gente populo nullius momenti reputabatur apud Pontifices, rejiciebatur à sacerdotibus, & primi, quorum provocabatur facinore, erant altaris, & tabernaculi Ministri, supremam igitur, si severitatis rigorem discutias, postremam si implacabilis justitiæ præcipitantem consideras vindictam, supremam, & postremam latoris sententi-

Synagoga velut Struthio
alas legis habuit,
& tamen
cælum versus
non volavit.

am, quam si timere negligeret, non alia sed sola executionis subsequeretur observantia, nulla expectaretur indulgentia, nullius dissimulationis tollerantia speraretur; ablegatur vaticinaturus Ezechiel, & post exprobatam abominabilis proterviæ contumaciam, post longam flagitiorum indicem, hanc ultimam implacabilis justitiæ jubetur promulgare resolutionem: *requiescet indignatio mea in te, & auferetur zelus meus à te, & quiescam, nec irascar amplius.* (g) Assumit requiem justitiæ, ut requiescat pariter misericordia, non ultra volens misereri, ut requiescat clementia desinens indulgere.

Sed nunquid securè dormiet rea tot criminum iniquitatis filia, si indignabunda sanctissimi Vindictis ultio requiescat? quid metuendum habet rejectus licet Israël, si ultrix Justitia ferire renuens, sabbatizat? futurum hujus periculose quietis eventum, coronatus inter Prophetas tanquam præsentem in futuritionis nescia æternitatis mensura prælagivit, *excitatus est tanquam dormiens Dominus, tanquam potens crapulatus à vino, & percussit inimicos suos in posteriora.*

(h) Legit Hieronymus, *evigilavit quasi fortis post crapulam vini*; vertit Syrus, *experrectus est, & quasi vir, quem exoussit vinum suum*, considera vino madidum cum explanante Menochio, quod omnia plagis & clamoribus miscet; videtur quippe caligantibus cæcutientium impiorum oculis, quod instar ebrii diu dormiat, quando suspensio diutius furoris impetu, prævaricantes non flagellat. Sed repente expergefactus impetu, vel propter gemitum pauperum, vel propter miseriam inopum, vel ob injurias innocentum, fit Jeremia fidem dante, quasi vir ebrius, & quasi homo madidus à vino, nec preces intercessorum audiens, nec mediatorum vadimonium attendens, sed feriente gladio percutit inimicos in posteriora, id est, in fine, in novissimis eorum, quos in anterioribus, in hoc præfenti sæculo noluit flagellare, ut qui honorari & exultari arroganter præelegerunt, anteriora concupiscentes illa conservari, deficientes sicut fumus deficiunt, ut posteriora per totam æternitatis perennitatem concremata contabescant. Percussit inimicos suos in posteriora, hoc est, explanat Carthu-

(g) Ezech: 25.
v. 42.

(h) Ps: 77.
v. 65.

DEUS dormiens, id est, dissimulans peccata repente evigilat, sicut crapulatus à vino.

(i) Job: 20.
v. 6.

Hypocrita a-
scendens eti-
usque ad nu-
bes in fine de-
cidet.

Summa ira
DEI est non i-
rasci in tem-
pore peccato-
ri.

lianus, *extremā atque finali pœnā* eos da-
mnavit; illi conformiter apud patientem
Jobum Sophar Naamathitidis effato,
quo perituum hypocritam vaticinatur,
si ascenderit usque ad cœlum superbia ejus,
& caput ejus nubes tetigerit, quasi sterqui-
linium in fine perdetur. (i) Superbia hy-
pocritæ usque ad cœlum ascendere di-
citur, quando comminantis cœli mo-
nita spernere, objurgantis impropria
contemnere, futura præfagientis exitia
vilipendere comprobatur; attingit quo-
que elato capite nubium superficiem,
quando sanctorum gloriam invadere,
ipsiusque Regis gloriæ legem infringere
videtur; sed instar sterquilini sub fi-
nem perditur, quando post prolixam
dissimulantis justitiæ protelationem fina-
liter atteritur, à morte in tumultum
corpus prostermitur, infelix anima æ-
viternis cruciatibus immergitur, & ob-
ruta vitiorum sordibus, à tota tenebra-
rum potestate conculcatur. Ab his
nimirum ira DEI in tempore surripitur,
ut in suprema extremi temporis clau-
sula irreconciliabiliter offensus irasca-
tur, est quippe omnium punitionum
severissima, peccatoris impunitas, præ-
varicatoris indemnitas, transgressoris
continuata immunitas, quam lamentabi-
li exarat calamo gemebundus Dalmata,
scribens Castrutio Pannonico, *quantos*
cernimus volutari in cœno libidinum, ma-
dere sanguine, feritate lupos, rapacitate

milvos vincere, & nihilominus flagellum
non approquinquare tabernaculis eorum, nec
eos cum hominibus verberari, & ideo super-
bire contra DEUM, & transire usque ad cœ-
lum os suum; (l) nec tamen ideo ve-
ros evadere veræ felicitatis possessores,
sed potius infelicissimo miserrimæ cala-
mitatis excidio sentinæ damnationis re-
servari, novimus, qui genuina fide se-
creta quidem, timenda tamen expe-
ctantis DEI judicia, humiliter adora-
mus. Concludit Hieronymus dum ex-
clamat, magna ira est, quando peccan-
tibus non irascitur DEUS? quem enim
filium Pater diligit, peccantem percu-
tit, quem discipulum magister attentius
corripit, de eo aliquid sperandum su-
spicit, quem medicus ægrotantem à fa-
me liberat, adversis nullis onerat, non
fauciatum ferro terrebrat, nec igne
cruciat, non macerat, nec maciat, hunc
mortis faucibus eripere desperat; *hoc*
est terribile, hoc est extremum, singultuat
gembundus Origenes, *cum jam non cor-*
ripimur pro peccatis, cum jam non corri-
gimur delinquentes; (m) hoc cogitare,
hoc mente attonitâ frequenter evisce-
rare, non est incuria jactura temporis,
non curiosa investigatio Divini Numi-
nis, sed deprecatio irati judicis, cauta
evasio offensis Vindicis, quem hic pla-
care convenit ac flectere, qui sincero
flagitat desiderio æternum non perire.

(l) Epist: 33.

(m) Hom: 8
in Exod:

V A U.

Versus
VI.

Et dissipavit quasi hortum tentorium suum, de-
molitus est tabernaculum suum; oblivioni tradidit Dominus
in Sion festivitatem, & Sabbathum, & in op-
probrium, & in indignationem fu-
roris sui, regem & sacerdotem.

Sensus Literæ.

VRbibus ancillantur mœnia,
nè suis irruat assultibus ho-
stis obsidens, munitiones
famulantur civibus, nè for-
san magnanimos murorum defensores,
quos hætenus hostiles machinæ ener-
vare non poterant, panis inopia, &
vinci nescia famis ferocia, vel certe
armamentariorum indigentia ad inspe-
ratam deditionem cogant, castrame-
tabatur exercituum, Dominus contra

rebellem ambitiosi Israëlitis metropolim;
jamque prostratis mœnibus, sublati
munitionibus; aggrediebatur incolam
succumbentis Solymæ synagogam; que-
madmodum enim ultor inimici exerci-
tus adversantia post expugnationem ur-
bium assilit agmina, ut opulentum ce-
dant victori in spoliis devictæ aciei
tentoria, hostili rabie eliminanda, sic
perduellem castigaturus populum con-
temptus à creaturis Conditor, tentori-

Post destruc-
tione mœnia, &
munitiones
præcipitata
invaduntur
tentoria.

um suum dissipasse, & tabernaculum eradicasse scribitur, ut sub utroque schemate gens perfida, suo legislatori foedifraga intelligatur. Tentorio quippe itinerantes utimur, & tabernaculis in campis positi operimur, erat DEI tentorium justus Abraham, circumcisorum porphyrogenitus, in cujus corde itinerans Dominus elegit requiescere, quando expectans in meridie, sperabat indefessus senecio advenas reperire. Erat DEI tentorium sanctissimus Carmeli incolae, magnus carmelitanæ familiæ protoparens Elias (quem sola naturæ mortalitate ab Angelis differentem os aureum attestatur) (a) quando ad revocandum ab Idolorum fanis Israëllem, non timuit, quando confederatos sacerdotes Baal à finibus fidelium eliminavit; vehebat certe reclusam Divinitatem in corde, portabat invisibilem in virginali anima veritatem, quæ reclamante, qua exprobrante, qua remonstrante itinerabatur ad corda credentium, reſerato jam aditu per salutarem penitentiam, per publicam intemperatæ fidei confessionem; proscribatur

(a) Chrys. de
Virg: 79.

Elias non differebat ab Angelis, nisi sola mortalitate.

ocys Pseudo-Prophetarum perfidia, concremabantur interemptorum sacrificulorum cadavera in victimam triumphatricis innocentiae, in testimonium intemeratæ religionis; trepidabat regali coronatus diademate, sua ambitiosus in purpura formidolosus Achab, exhorrescebat Prophetam vili melote circumdatum, ac velut supremum suarum prævaricationum Judicem exhorrescebat. Erat non minus campestre tabernaculum sanctissima magnanimi Moysis anima, quem nullus urbanorum negotiorum æstus inflammabat, nullus sæcularium curarum tumultus inquietabat, cujus secretum mentis scrinium invisibilis sapientia cum productrice portentorum Omnipotentia inhabitabat, qui dum Israëlítico præficiendus populo in ducem à distributrice coronarum mithrarumque Providentia eligitur, dum sacro primi Divinarum legum Promulgatoris munere fungitur, Altissimo in tabernaculum substernitur, quo ad Israëlitarum corde debellator & victor cordium provehatur. Quid plura, quot sibi sanctificatas fidelium numerat animas earum Conditor, tot incolit in hoc mortalitatis territorio tentoria, quibus velut in via requiescendo tegitur, dum agit in eorum cor-

dibus suæ pietatis prodigia, & tamen non videtur. Erant tentoria sanctificatæ Israël animæ, sed iteratò toties perfidæ impietatis foedifragio exulceratus incolae conquerebatur compatiienti Jeremia, non est, qui extendat ultra tentorium meum, & erigat pelles meas. (b) Erigebantur siquidem ob turbulenti æris intemperiem tentoria ac tabernacula Palestinorum de pellibus, cujus infamis negligentiae abominationem solis pastoribus, non populorum turbis attribuit, quia stultè egerunt pastores, reges videlicet, Carenſi commentatore, & sacerdotes, idololatriæ cultu adorando, & plebem nesciam seducendo; hoc igitur exagitatus scelere dissipavit Dominus quasi hortum tentorium suum, contaminato prælatorum malitiâ populo universo, quam dissipationis metaphoram, & dissipati tentorii allegoriam explanaturus moralis Papa subnexuit, quia enim in unius populi cultu tunc Dominus inter homines latuit, eundem sibi populum tentorium vocavit. (c)

(b) Jerem: 10.
v. 20.

(c) lib: 27. moral: c. 6.

Considerat subtili, quæ solet eminentiâ purpuratus Hugo, hæc gemina castrametantium domicilia, & segregat ex diversitate suorum munerum utrumque, est tabernaculi mysterium defendere incolentem ab imbris, protegere à ferventium radiorum ardoribus, Evro assilienti resistere, amœna involantis Austri flamina conservare, illi conformiter describentis Isaia præfatio, tabernaculum erit in umbraculo diei ab æstu, & in securitatem, & absconsionem à turbine & à pluvia, (d) in ustulantis æstus schemate adumbratur communi Patrum placito inardescens avaritia, in violentia turbinis fremens superbia, quæ pacis conturbatrix est, idæatur, in penetrante terram pluvia carnalis delineatur concupiscentia, quæ spiritus emollit fortitudinem, enervat animæ vigorem; vel si quorundam interpretum magis arridet elucubratio, in flatu turbinis suggestionem dæmonis intellige in imbre fortiter deciduo, tentationem carnis accipe, in æstus flammicidio, insidiantis mundi persecutionem. Hunc imbrem dissipat, & æstum hunc refrigerat, hunc turbinem profligat, ætiva sanctorum prædicatorum vita, quæ eliminandis criminibus attendit, in moderandis passionibus desudat, in discernendis transfigurati mendaciorum patris

(d) Isa: 4. v. 6.

Synagoga fuit olim tentorium DEI, sed postea dissipatum.

Justi in veteri lege fuerunt tentoria DEI.

tris fraudibus se defatigat. Quiescunt in tentorio praeliaturi milites, ut ibi contra spirituales nequitias lustrentur & armentur; quid enim aliud quam militia est vita hominis super terram? ut autem hostilia declines stratagemata, ut armaturam assumas fidei, & induaris iustitiæ loricâ, ut galea salutis caput contegat, & verbi DEI gladius ab inimici lancea te defendat, meditari die ac nocte in lege domini competit militem, nè sagaciori prævius astutia cadat in spoliū insidiosi principis tenebrarum. Hoc est tentorium, quod dissipavit exercituum Dominus, hoc demolitus est tabernaculum, dum incredula tot vaticinijs Judæa, & actionem virtuosam deseruit, & contemplationis studium intermisit; intonuit siquidem de cælo cælorum Dominus terrificam eliminandi Israël sententiam; *evellatur de tabernaculo suo fiducia ejus, & calcet super eum, quasi rex, interitus;* (e) alium ab eo interitum non suspicari, qui primi interitus motor, & author exstitit, qui dominante calcareo instar regis super sibi substractum hominem calcat, quando extremo desinentis vitæ tempore ad tenebrarum regiam abripit, quem antea blandis persuasionibus decepit, imò in ipso currentis vitæ spatio, mentem impij sibi adstrictam possidet, possessum pede regio conculcat, dum quoties imbellem animam perversis delectationibus recreat, quasi toties eandem sub tyrannicæ dominationis suæ pedibus incurvat; cujus abominabilis mancipij fiducia de tabernaculo suo evellitur, quando perversus quisque, qui DEUM Creatorem suum in hac vita recognoscere noluit, qui leve hujus legatoris onus tollere, & sive dulcissimæ charitatis jugum bajulare renuit, repentino vitalis spiritus exterminio ad suum tribunal rapitur, ut cui vivus adhærere reluctatur, etiam mortuus à suæ mansionis consortio avellatur. Avulsa fuit ab amorosis sponsi sui complexibus post iterata toties cum peregrinis amatoribus adulteria, post frequentata sæpius juratæ fidei sœdistragia prævaricatrix Synagoga, quæ hodie dum Salvatorem venturum expectare non desinit, cujus salutare oculatior Ecclesia gentium, jam dudum videre meruit & experiri. Jam Salvato-

rem suum mundus excepit, jam salutare suum omnis caro vidit, & adhuc Judæus pertinaciter expectat, venturum autumat, quem suæ captivitatis Redemptorem Christianus jam tum advenisse jubilat & adorat.

Ecce principes sacerdotum cum senioribus populi conabantur in carnatæ sapientiæ consilium infringere, moliebantur illius nomen penitus extinguere, sed contra auctorem omnium omni impensæ persecutionis molimine non poterant prævalere, videbat suum, quem expectaverat synagoga sponsum, stupebat visis tot irrefragabilibus prodigiorum signis, palpabat manibus mortuos, quos suscitabat, impingebat pedibus in turmas claudorum, & cæcorum, quos curabat, profitebatur patulo suorum filiorum ore, *quomodo potest homo peccator hæc signa facere?* (f) sed quoniam (f) *Joan: 9. 7. 16.* videbat eum, & agere, quæ Divina sunt, & pati, quæ humana, & suscitare mortuos, & simul vivere mortalem, eligit stolidam emicantem ipsius Deitatem velut è nube solem admirari, sed contra humanitatem ejus, quidquid dictabat ambitiosa crudelitas, quidquid svaðebat ferox impietas, statuit machinari & quem venturum præfagiendo, & prophetando avida expectaverat præsentem & se illius oculis præsentantem oculos habens videntium, & non videns execrabiliter repudiabat; utque se cæcutientem electione libera comprobaret, non dira necessitate excusaret, currebant per urbes, & oppida Judææ, Apostoli prementes magistri vestigia, non solum doctrinæ conformitate, non sola verborum consona paritate, sed portentorum pari secnritate, & vitæ imitatricis sanctitate, verum obstinata frendentium hebræorum ferocitas & propulsabant, flagellando, & expellebant transmissos DEI nuntios proscribendo, gaudebant perfidi extincto veritatis lumine lucernam pariter disparuisse; donec arrogans synagoga à superbo Principe infestata, à Romanorum exercitu subjugata, in cunctas nationes gentium dispergeretur, evulsaque de Solymæ liminibus, de ultimis Judææ finibus, Christianorum imperio se nolens subdidit, quæ se auctori suo subicere recusavit.

(e) Job: 18.
v. 14.

Diabolus author humani interitus, conculcat peccatorem.

Synagoga expectabat venturum Redemptorem, sed venientem nolens agnoscere, repudiabat.

Diffipavit quasi hortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum.

Sermo Decimus Sextus.

Diffipatâ fœdifragæ Synagogæ ambitione cœlestis sponsus sanctam Ecclesiam in hortum voluptatis suæ assumpsit.

Synagoga erat
olim quasi pa-
radisus DEL.

AQnissimam florentis & frondentis, sed minus fructificantis synagogæ dissipatorem, sub deliciosa amplissimi viridarij umbra adumbrat paraphrastes Chaldaeus, *eradicavit quasi hortum domum suanctuarij sui*, ut si hortenses deliciae auditoris mentem recreant, earundem radicalis eliminatio dolentem animum compungant; ad cuius horti similitudinem, inquit Paschasius, *dissipat Dominus*, non ipsam quidem ecclesiam, quæ super fixam ædificata petram non scit desinere, sed non minus de Ecclesia lascivientes, & ad ægyptiorum desideria prava reflectentes, quàm & de synagoga aberrantes; suspirabat infelix Synagoga super ollas carniū quas reliquerat, & nauseabat panem Angelorum, quem indies ad vorum manducaverat, sumebat cum ceppis allia, anhelabat ad præguſtatas peponum cumerumque delicias, non recordari dignabatur laboriosorum laterum, quos cogeatur conficere, nec constringentium meminisse voluit compedum, quibus atrociter coſtrungebatur; dissipata proinde ad instar horti defloruit, postquam gentilis Romanorum barbaries residuam populi congeriem, per ultimos orbis angulos dissipavit. Jucundiora tamen spectare lubet in transplantato ad urbes gentium arboreto. Singultuabat equidem in ipso sui ortus primordio Ecclesia gentium ad fructuosa Christianæ perfectionis germina, ut jam desineret inter tenebrosos errorum luccos caligare, inter numerosos idolorum stipites lignis, & truncis victimare, inter opacos nemorum horrores habitare, florere cupiens non amplius sylvescere, quando svavisonam verbi vocem audire meruit, non suis, sed sponsi meritis, *hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus*, (a) attende pro-

fundam peregrini nominis proprietatem, hæc enim tenella adhuc filia per fidem de synagoga ortum habuit, de qua suus hic sponsus sanguinem carnem & sanguinem assumere non dubitavit, quæ tamen hac prole fertilis puerpera, dum fructum justitiæ annoſa anus non ultra protulit, eam cœlestis Providentia ut hortum sterilem dissipavit. Quam utriusque Ecclesiæ conditionem Hugo Victorinus considerans, utrumque insigni hac differentia combinat, *Mater Christi, hoc est, Synagoga hortus est dissipatus, soror Christi, id est, Ecclesia, hortus conclusus*. Nec illud prætereundum reor, quod non contentus laudasse semel laudem iteret, & veluti suæ gratulabundus fertilitati, congeminet decoris præconia, & duplici recollere elogio non dedigneretur; uberior jam protuberasse videtur florum abundantia, cui flos campi tam liberaliter applaudit ex agro pleno, cui antea benedixit Dominus, ad horti hujus petrale transmigraturus. Subesse tamen speciale videtur mysterium, quod conclusum esse bis asserat, quasi minus sufficeret circumjacentem hujus viridarij clausuram semel commemorasse; bina fortasse charitas, quæ DEUS propter se diligitur, & propter DEUM proximus adamatur, hoc præfigurabatur schemate, hoc bis commemorato florentis horti clastro designabatur? sic suspicari licet ex magni commentatoris Gregorij interpretatione, *hortus sancta Ecclesia existit, qui hortus conclusus bene esse dicitur, quia charitatis vallo circumquaque munitur, ne intra numerum electorum reprobis aliquis reperiat; est igitur bipartita dilectio, qua paradus iste cæligenæ voluptatis cingitur, & non a mantis, sed charitatis adversario accessus præpeditur; huc non proſerpit amplius circumſcriptus*, (b) ex-

Ecclesia Ca-
tholica est si-
lia Synagogæ
& soror Chri-
sti.

Ecclesia est
hortus bis
conclusus,
quia duplici
præcepto
charitatis
circumſcriptus.

exitialis coluber suis blanditijs, quantumlibet venena suarum persecutionum vomere, & fraudulentis æstibus inferpere conetur; est circumseptus duplo munimine, quod ille, qui homicida existit, ab initio assilire attentat sæpius, sed semper cogitur allisus resilire, nec valet contrito nuper capite calcaneum fortis mulieris depravare, suis licet insidijs, illud laboret contaminare.

Terretur invidus invisâ sibi florum pulchritudine, abigitur fragrante aromatum odore, hîc cubat in meridie, & se refrigerat in nocte, nam æstuans persecutorum barbaries, & cumulata contribulantium adversitatum congeries, quæ cælo depluente quandoque copiosius effunditur, & sæpius deforis hæreticorum furente pertinaciâ immittitur, ejus delectat oculum, & animum confortat: sylvæ recessus in hoc florifero est territorio, quo ambit sponsus requiescere, quando repletum rore caput, & gravidum à guttis nocturnum molliorem exigit requiem, & sylvæ thalamum requirit; nec est, quod ostium claudatur quatienti, est enim ipse, qui plantavit omnia istius horti germina, ne alia plantatio, quam suus cælestis Pater non plantavit, in eum adinittatur. Reflecte ad umbram hujus præfiguratæ imaginis, illius & situ amænissimi, & ortu nobilissimi deliciarum arboreti recordare, ubi omne lignum pulchrum visu recreabat spectantis oculos, & ad vescendum sylvæ gustantis palatum oblectabat; nihil in illa esto vastissima jucunditatis regione, nihil occurebat, quod timorem incuteret, nihil, quod generaret tædium, aut quod moveret ad horrorem, nil inferebat circumvaganti molestiam, nihil fastidium provocabat, nec mirare, plantaverat quippe Dominus DEUS paradisum voluptatis à principio. (b) Adjungunt deliciosam loci circumstantiam septuaginta interpretes, in Eden ad orientem, legit Chaldaus, plantavit hortum in loco voluptatis, notat subtiliter Ansbertus hoc venustissimum Divini Conditoris artificium, non conditum post hominem, sed die creationis tertio fuisse cum florum & arborum germinibus productum, cur ergo exactus illuminati Moysis calamus consuetum transcendit ordinem, & ejus post protoparentis formationem meminit, quem

longè antea Altissimus futuro homini ad delictum plantavit? resolvit quæstionem illustris commentator, jam paradisus constitutus erat, ubi primum autem homo creatus est, DEI paradisus nominatur; sed cur amabo DEO non paradisus sit, etiam absque hominis interventu, qui suam ab homine nec habuit pulchritudinem, sed ante hominem erat pulcherrimus, nec ei voluptatem homo contulit, qui ante triduum voluptuosus fuit; lege, qui dubitas, Severianum interpretem, & sua ex lectione colliges, in prima suæ conditionis origine suas à Conditore suo delicias obtinuisse. Sic enim legit Galutensis præsul, plantaverat paradisum deliciarum, ergo mox conditus in ipso suæ plantationis primordio, non animato adhuc rubescens Damasci limo erat deliciosus; erat utique, sibi; non DEO, cujus, si quæras oblectantes delicias, ostendet ille, non alios, quàm Adæ filios, inquirenti; illius enim qui dixit, & facta sunt, illius, qui mandavit, & creata sunt, illius oris hoc dictum est, *delicia mea esse cum filiis hominum.* (c) Seu dein per inhabitantis gratiæ alliciens illicium, seu propter assumptæ humanitatis participium, quia desiderat in amore nostro quiescere, subjungit purpuratus Hugo, & nos bonis meritis ad se videndum perducere; adeò beneplacitum est Domino in populo suo; & licet hac voce loqueretur Verbum, dum adhuc paterno collocaretur in gremio unigenitus patris, priusquam inter lactiflua penderet ubera primogenitus matris, collimabat tamen jam tunc ad illam sibi desiderabilem sæculorum vespem, in qua humano erat vestiendus sirmate sponsus futurus sanguinem, & speciosus forma præ filiis hominum; anhelabat increata ingenti genitoris sapientia, non tam ad nuptialem synagogæ thalamum, cui dandum jam præparaverat libellum repudiij, quàm ad floridum militantis sub cruentato crucis labaro Ecclesiæ lectulum, non mea, sed devotissima ecclesiastici Doctoris sua contemplantis in chartusia, hæc est opinio, magnâ exceptione major, videtur increata sapientia istud dixisse, inquit Dionysius, propter incarnationis mysterium, quo assumptura erat naturam humanam, & inter homines conversatura, ex nimia sua charitate ad genus humanum, (d) ex qua expressa futuritionis for-

Delicia DEI non dicuntur sine homine completa.

(c) Prov: 8. 7. 31.

Hoc dicto alius Sapiens Patris ad incarnationem.

Paradisus ante conditum hominem non erat paradisus DEI.

(b) Gen: 2. 7. 8.

(d) art: 8. 1. ma- Prov:

malitate, futuræ id dictum Ecclesiæ colligitur, quantumvis contracta velut sponsalia his verbi Verbis de præsentis exprimerentur, æternitatis siquidem (in cuius solo sinu tunc recubuit) hæc est conditio, quod nesciens præteritum excludat pariter futurum.

Quod si Judææ fautor in hujus obficiat favorem, ex synagogæ vestiario hanc nuptialem vestem desumpsisse, ab inclyti Davidis progenie assumptam humanitatem processisse, totum totius cursûs sui itinerarium in Nazaretano Judææ Virginis tugurio inchoasse, in golgothæo vertice ad pedem Solymæi suburbij Divinum viatorem consummasse, agnosco matrem, non inficior, sunt Synagogæ incunabula, in quibus à suis non receptus, suam ordiebatur infanriam, est synagogæ tumulus, in quo ejusdem crudeli interfectus DEI cidio mortuus requievit, sed sponsæ titulus debetur filiæ non genitrici, cum sponsa deliciatur sponsus, huic imprimuntur oscula, huic connubialis subarrhatur dilectio, huic teneriora, debentur basia, huic omnia amoris stratagemata ad redamandum impenduntur, quod si sua, quæ solet pertinacia, instet urgentius, reclamet validius Mater Sion? respondebitur ei succincta, sed efficaci periodo Hugonis Victorini, *hortus sterilis, & non faciens fructum, id est Synagoga Judæorum, dissipatur, & hortus fructum faciens, id est Ecclesia gentium, munitur atque concluditur*; (e) displicet forsitan junior autoritas authoris, infallibilior veritatem flagitas, antiquiorem testem desideras, dabo filium, nè diffidas testimonio, dabo Israël principem & Regem Solymæ, nè quid antiquitati deficiat, dabo puerum Domini suo psallentem in decachordo, *benedictus Dominus, quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita*. (f) Legit subtilis Cajetanus, *separavit mihi gratiam suam in civitate munitionis; in civitate circumstantiæ*, vertit cum septuaginta Interpretibus subtilior Augustinus, & quidem si sensum literæ, non spiritum attendas, persequeretur truculentus Saul eam ferocientis barbarici tyrannide, ut nec opaca sylvarum densitas præberet exuli securitatis angulum, nec ampla camporum vastitas evadendi discriminis viam panderet, nec secretissima consulentium a-

micorum conclavia famularentur in asylum, profugit igitur angustiatum undique, in abditam horrentis deserti vastitatem, Ceilam ab inimico Phylistæorum exercitu circumfessam, quo solita magnanimitate ab ultimis Judææ finibus profligato, urbem seris & ostijs clausam ingreditur, sed durius à superveniente socero: à Saule perfido circumvallatur. Agitabatur in lædifragis perduellium incolarum cordibus ferale tradendi hospitis consilium, sed quod non potuit prævalere contra Dominum, erupit præda insidiatoribus, mansitque in monte solitudinis, & licet providus persecutor in ipsis scrutaretur latibulis, cunctis diebus quærens eum, attamen *non tradidit eum DEUS in manus ejus*. (g) deprædicaturus ergo continuam invigilantis Providentiæ misericordiam hanc sibi mirabiliter in hac munita, & circumducta muris civitate fuisse communicatam attestatur. Quod si propheticum alludentis Psalmistæ oculum contempleris cum Augustino, futuræ securitatis præsagium intinuisse, futurum munitæ civitatis vaticinium præcuisse, ad invincibile castrum respexisse, ad successuram Synagogæ Ecclesiam reperies collimasse; *attendit propheta iste, comentatur memoratus Afer, & vidit futuram Ecclesiam DEI in omnibus gentibus*, reveremur magni Doctoris oraculum, sed ignoramus genuinum allegoricæ similitudinis fundamentum; quid enim obest differentie, ob quam cognominetur Christi Ecclesia civitas circumstantiæ, & non consimili appelletur cognomine Synagoga; collocabatur in Judæa electus Israël velut in mundi meditullio, ubi immolabantur thymiamata, decantabantur præconia, erigebantur altaria, prælegebantur Prophetarum vaticinia, auscultabantur oracula, implenda ad sæculorum vesperam, non tunc in eorundem meridie adimplenda, & quia omnes gentes circum undique erant, quæ in medio ponebant unam gentem Judæorum, hanc undique circumstantes gentes appellavit civitatem circumstantiæ; (h) concludit anagogicus commentator.

Hac igitur in urbe circumstantiæ, in hac illustri renatarum gentium patria, mirabilem effecit misericordiam suam, largitor honorum omnium, ut si notus in Judæa DEUS erat, si magnum

David ab hominibus traditur à DEO custoditur.

(g) 1. Reg. 23. v. 14.

Judæam circumdabant gentes, in quarum meditullio sita fuit.

(h) in Ps: 30.

Sponsa Christi non fuit Synagoga, sed Ecclesia Catholica.

(e) in cap. 3. Thren. v. 6.

(f) Ps: 30. v. 22.

Ecclesia est civitas circumstantiæ.

nomen ejus in Israël resonabat, erat prodigiosa inter gentes misericordia, erat cum hisce alienigenis portentosa miseratio, non tantum condemnanda, sed amplius obstupescenda. Mirificavit non inficior misericordiam suam in Sanctæ Sionis regia, mirificavit in Solymæ tabernaculo, cujus plateas, & semitas suis sanctificavit passibus, & sparso sanguine irrigavit, sed mirabilis tenerrimi amoris argumentum est, hanc declinasse miserentis DEI clementiam ad civitatem circumstantiæ, nè solis Judææ limitaretur finibus, nè palæstino coarctaretur margine, sed instar exundantis oceanî, in horrida idololatrantium populorum antra diffunderetur & deserta. Nunquid est portentosius confractione pijsimæ benignitatis alabastro, unguentum ad extera nauseantis mundi limina largiter emanasse, quam si in sola solyma; velut in clausa pixide fuisset asservatum, cur alioquin præfaga illuminati Salomonis sapientia suo jam sæculo vaticinari sineretur, *oleum effusum*

(i) Cant. 1, v. 2. nomen tuum, (i) nî communicatione tam prodiga, quam provida Ecclesiæ ex gentibus fuisset hoc suave balsamum misericorditer communicandum? ideo enim adolescentulæ non anescentes & canescentes filiæ dilexerunt eum, quid enim per adolescentulas nisi sanctæ animæ designantur, quæ baptismatis aquâ per spiritum sanctum regenerantur, & in novam vitam per novum testamentum transformantur, explanat Gregoris, (l) emolliuntur liquidem velut oleo dulcissimæ charitatis liquore, ob cujus infusionem sponsum diligunt, in quo suavissimam Christianæ perfectionis fragrantiam inveniunt, quâ ad intra in penetrabile cordis abripiuntur, ut hujus suavitatis scaturiginem reperiant, & quidquid ad extra mundanam redolet dulcedinem, perenni repudio contemnant. Hic sua figit tentoria exercituum Dominus, hic sua erigit tabernacula dum exulare cogitur à vanis cordibus, dum peregrinari jubetur à peccatorum pectoribus, in regiones mundo longinquas quidem sed suo inhabitanti spiritui continuas, suæ contignas Divinitati. Nec est, quod arguamur, aut levis inconstantia, aut magnæ confusionis, dum urbi horum jungimus, & tabernaculis hanc civitatem circumstantiæ incorporamus; sua reperitur solitudo in urbibus, & civitatum illustriores fabricæ, nonnun-

quam viridarijs æquiparantur. Denique munita urbs, cum concluso florentis horti claustro non parum habet convenientiæ, & in utroque sponsus deliciatur. Qui sua cum amatrice sponsa in hortis habitat, arces, & fortalitia non declinat.

Quo enim alio incarnata Patris sapientia studiosæ dilectionis consilio, cum appropinquasset Hierosolymis, duos misisset discipulos, *dicens eis, ite ad castellum, quod contra vos est, (m) nil enim*

(n) Erat profectò convulsus gentium populus à conditore suo, quem adorare renuens, adgeniculabatur tenebrarum principi in truncis & saxis efformato, erat dilaceratus vitijs, & diversorum numinum multiplici varietate, erat terribilis vastato toties & captivato Israëlî, quem in Ægypto cum latis afflixerat laboribus, & vinculantibus mancipatum compedibus abduxit in Babylonem; post hunc non erat alius, ob execrandas blasphemiarum sortes, ut enim docet Doctor maximus, insignis dalmata, omne peccatum comparatum blasphemiae levius est, (o) ad hunc ferocientem feræ gentilitatis populum, hi duo ablegabantur Angeli, ut solvant asinam, tu carnem pigram & stolidam, sed tamen oneriferam cum Carensi intellige, in pullo hujus asinæ affectiones carnales recogita fuisse adumbratas; uterque irretitus voluptatum illecebris, libidinum lascivijs alligabatur, ad ligneum præsepe, ad Deos scilicet ligneos insipientis idololatriæ, rumpebantur sollicitâ Evangelizantium apostolorum industria funes isti; imponebantur vestimenta fidei, cum cæteris virtutum indumentis, prosternebantur in via turbarum vestes, exempla mar-

(m) Matth. 21. v. 2.

Ecclesia est castellum, quod Apostoli mittuntur.

(n) Is. 2. v.

In asina figurabatur caro in peccatis affectus carnales.

(o)

DEI nomen effudit oleum, dum inter gentes dispergeretur.

(i) Cant. 1, v. 2.

(i) in Cant. hic.

Christiani vocantur adolescentulæ respectu Synagoga.

tyrum, ut mollius jumenta hæc procederent, & citius ad agnitionem redemptoris sui pervenirent. Qui agnitus incedit illicò, in cœlestem non terrestrem Solymam suis cum bajulis profecturus. Inexpugnabilem hujus castelli fortitudinem ignorat ille, qui nescit murorum angularem lapidem, qui Christus est, sublimem protectionem turrium, quæ sunt Apostolorum principes, illi conformiter notissimo proprii oris eloquio, quantumvis Divino dictante spiritu jam fuerit prophético amorosi Salomonis cantico exaratum; *ego murus, & ubera mea sicut turris*, (p) quàm solidissimam supra firmam petram intuens structuram, Ambrosius subscribit, *bonus murus, quem pinxit Christus*, alludens ad illud evangelici Vatis oraculum, *in manibus meis descripsi te, muri tui coram oculis meis semper*. (q) Tunc planè, quando stylo rudi, & ferro inscribentium clavorum delineabatur in palmis manuum Salvatoris sui, ut cum eodem vaticinante Isaia gratulabunda valeat exultare: *civitas munita desolata erit*. (r) Legit Mediolanensis Antistes, *ego civitas munita, ego civitas obsessa*, & suam subjungens elucubrationem, sic commentatur, *munita per Christum, obsessa per diabolum*, terrerer quidem ad improbum validissimi hostis assaultum, nî solaretur metuentem commemoratus Pater, *non debet obsidionem vereri, cui Christus adiutor est*, (s) verè applausum promeretur, si obsideretur semper impugnata, nunquam expugnata; denique ut invictam, imò & invincibilem recognoscas murorum fortitudinem, ex fundamento muri, & ex fundato muro unum identificari considera, indispensabili connexionem, incidat dein considerantis memoriæ inalterabilis Magistri gentium sententiæ, *fundamentum aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est*; cujus ut admireris excentricam profunditatem, ut reverearis finis nesciam immensitatem, revelat fundamenti qualitatem, ut scias non posse mensurari quantitatem, *quod est Christus JESUS*, (t) suò huic augustæ metropoli applaudat dogmate, suo continuaturam ejus indemnitate spondeat prælagio coronatus Plaltes, *gloriosa dicta sunt de te civi- DEI*. (u) Dicta dicit, non amplius dicenda; sed quænam sint, quæ dicta sunt, scrutandum est ac expendendum.

Fortassis patriarcharum axiomata, vel prophetarum oracula? forsan hæc summa ejus est gloria, quòd triumphanti Solymæ hæc militans Ecclesia fororiorio sit vinculo coadunata? an fortè, quòd indissolubilis suorum civium unitas perfectæ sit charitatis glutino compaginata? forsan sumptuosum commendatur ostium, quòd nemo potest ingredi, quin prius in potentias Domini introeat, videns circumvallatum prodigijs, circumdatum portentis? an adeò ejus alliciebatur pulchritudine regalis animus, prævidens tranquillitatem pacis inter crudeliora inimicorum prælia, cernens felicitatis arrham inter gravissima insidiarum discrimina, ut sicut lætantium omnium sit habitatio in ea; sed est supremum aliud gloriosum elogiorum compendium, est abbreviatus prærogativarum index, quem huic præmiserat periodo, & ideò gloriosa jam dicta esse præcinebat; illud videlicet prælationis privilegium, quo matri filia præfertur, quo Esther Vasthi præponitur, & Rachel junior Liâ, tenerius constringitur, majori longè appetiatur pretio, affectuosius amatur. *diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob*, diligitur civium unitas, diligitur civitatis universitas, diligitur universa civitas, cujus participatio in idipsum. Diligit Pater, quot incolas, tot suæ adoptionis filios idcirco introductos, ut capiant hæreditatem salutis; diligit filius, ut primogenitus in multis fratribus; diligit sanctus Spiritus, qui super aquas salvifici baptismatis ferri voluit, quando eosdem in regni dilectionis suæ hæredes adoptavit; diligit personarum quælibet hanc civitatem suam super tabernacula Israël; quem admirabilem Divinæ dilectionis excessum declarat Carthusianus, *diligit Dominus Sion, id est, acceptat & approbat Sacramenta, virtutes & exorcismum, catechismum atque baptismum Ecclesiæ magis, quàm cultum veteris testamenti, qui in diversis tabernaculis exhibebatur*. Sed fastidivit misericordiarum Patris raurorum & hircorum sanguinem, quando immaculati Agni sanguis immolari cœperat, & suus sibi Unigenitus in victimam sacrificari. Hinc Synagoga toties de idololatriæ adulterio convicta mittens per Malachiam libellum repudiij, eidem intimabat, *non est mihi voluntas in vobis, & munus non suscipiam*

Gloriosum est Ecclesiæ præmium, quod portæ plus diligantur à DEO, quàm tabernacula Synagoga.

Pf. 87. v. 2.

Tota sanctissima Trinitas diligit incolæ civitatis hujus.

(p) Cant. 3.
v. 10.

(q) Is. 49. v. 16.

(r) Is. 27. v. 30.

(s) lib. 6. Herm.
cap. 6.

(t) 1. Cor. 3.
v. 11.

(u) Pf. 86. v. 3.

(x) Malach: 1.
v. 10.

Sponsus Eccle-
siae misit libel-
lum repudij
adulteranti
Synagogæ.

(y) Ps: 71. v. 11.

(z) Is: 60. v. 12.

Ecclesia offert
Altissimo in o-
mni loco o-
blationem
mundam.

de manu vestra; (x) ubi autem volun-
tatis potentia subtrahitur, amoris pa-
riter affectio elongatur, à DEI facie Ju-
dæorum perfidia expellitur, ut solius
fides Ecclesiæ, repulsis Synagogæ mu-
neribus deprædicetur; quem enim pro-
scripto Hebræorum populo, diligere
desideret, quantocyus subjungit, *ab or-
tu solis usque ad occasum magnum est no-
men meum in gentibus, & in omni loco of-
fertur nomini meo oblatio munda*, quâ e-
nim puritate intemerati cordis, quâ san-
ctitate immaculatæ mentis, non sua, sed
semetipsam dedicatura sit, velut suo
sponsam sponso, Mater Ecclesia, præ-
viderat clarissimus Synagogæ filius, sic
prorum secururæ gentilitatis ministe-
rium describens, *adorabunt eum omnes
reges terræ, omnes gentes servient ei.* (y)
Quod vaticinium in conversione ma-
gni Constantini Lyranus autumat
adimpletum, cui tanquam supremo
monarcharum Principi obediebant re-
gna terræ, & sceptræ regum se suum
ante solium incurvabant; hoc igitur im-
perante ubique terrarum victori Chri-
sto erigebantur Basilicæ, sublimabantur
statuæ, & pristina crucifixi Redempto-
ris ignominia, in gloriæ trophæum ex-
altabatur, ut uberrimum illud vatici-
nantis Isaïæ prælagium, tunc plenè &
ad literam fuerit impletum, *gens & re-
gnum, quod non servierit tibi, peribit.* (z)
Non tantum superni Judicis feriente
sententiâ post mortem, sed etiam ter-
reni Vindicis in vita, utique præclara
adorantium regnorum nomina ad peren-
naturam suorum regum gloriam à post-
humis debitâ colantur reflexione, com-
memorat solemniore quatuor recen-
sendo, *reges Tharsis & insulæ munera offe-
rent, reges Arabum & Sabæ dona ad-
ducent*, quasi quadripartiri voluerit
in quatuor mundi plagas totius orbem
terræ ad Christi fidem convertendum.

Quod si sublimiori anagogiâ hanc
adorationem libuerit explanari, Thar-
sis dissipans speculum vertitur, & con-
templativorum ordinem repræsentat,
qui continuis deficientes in desiderijs
fragilitatem vitream nostræ mortalita-
tis dissipant, nè ampliùs per speculum
in ænigmate, sed facie ad faciem cum
Jacobbo viatore videant ad quem in
umbra mortalis vitæ adhuc positi tam
anxij anhelant. Ut insulæ assultu im-
petuosorum fluctuum alliduntur, non

tamen colliduntur, sic & activæ vitæ Quatuor re-
sectatores, de virtute in virtutem pro- ges singulare
ficiunt, & adversantes tumultuantis mysterio of-
mundi impetus, dissimulante patientia ferre munera
confringunt; Arabum nomen si trans- describuntur.
feras; occidentales aut etiam insidia
tores significat, inchoantesque viam
mandatorum DEI decurrere præfigurat,
qui lugente animo, plangente oculo
ad suum occasum solliciti respiciunt, &
vigiles insidias empyreæ vivorum regio-
ni tendunt. Saba captivam, vel con-
versionem exprimit, & pœnitentem
indicat, qui lachrymas pro munere, &
sanguinem pro reconciliationis victimâ
Altissimo præsentat. His in regum mune-
ribus deliciatur utique rex regum, &
Dominus dominatum, ut novam hanc à
novitate spiritus connubialis sponsam le-
ctuli, hoc peregrino, sed amatorio, sed
sponsalicio revereatur nomine, quo nu-
per suo in capite ad sanctificatas Jorda-
nis undas abluta, fuerat in crystallino
purificativi baptismatis fonte insignita,
*quàm pulchra es, & quàm decora, charis-
sima in delicijs.* (a) Legunt alij cum
Ambrosio, *charitas in delicijs tuis*, in
pulchritudinis excellentia, & in deco-
ris elegantia geminos insinuat populos
in hujus fecundæ conjugis virginali
utero comprehensos, quasi diceret Ca-
rensi commentatore, *pulchra in Græcis,
decora in latinis*, utque in Trinitate per-
fecta augustissimæ Triadi completum ex-
hibeat deliciarum spectaculum, *charis-
sima in delicijs* nuncupatur, id est in
conversis de conversis Synagogæ filijs ad
occiduum desinentis mundi crepuscu-
lum, quando Doctoris gentium testi-
monio, *si fuerit numerus filiorum Israël tan-
quam arena maris, reliquiæ salvæ fient.*
(b) Est ergo pulchra Mater Ecclesia for-
mositate gratiæ, decora remissione pec-
catorum, *ipsa jam charitas*, exclamat
voce emphaticâ Mediolanensis Præsul,
*quæ diligendo DEUM ipsius & nomen ac-
ceperit, quia DEUS charitas est*, (c) adeò
scilicet amor prævaluit in sacratissimis
increatæ Sapienriæ præcordijs, ut ter-
renigenarum more non alio, quàm ipso
sponsi nomine, sponsam decreverit nun-
cupari, nec minùs fidelis sponsa tanti
favoris munere delectata, conformi ut
corresponderet idiomate, replicuit cha-
rissimo charissima, participata charitas,
essentiali charitati, ut qui ad interiora
sancti amoris mysteria perveniret, & o-
mnes sensus suos suo dilecto consecra-
ret,

(a) Cant. 7
v. 6.

(b) Rom. 9
v. 27.

Ecclesia quæ
sponsa DEI
est, vocatur
sponsa chari-
tas.

ret, singultiens ingemuit & suspirans: *apprehendam te, & introducam in domum matris meae*, apprehendit per cognitionem, complectebatur per volitionem; tunc quidem cognoscendo apprehenderat initiativè sponsum suum, quando prædicante Petro Apostolorum principe tria millia convertebantur, sed apprehenderet intimiùs, tenebit fortiùs, constringet pleniùs in fine sæculorum; ducet in domum matris suæ, non illam cogitat, quàm factus ex sponso frater deseruit DEI Filius, quando repudiavit amplexus, id est ritus cum ceremonijs, cultum cum sacrificijs Synagogæ, *sed in cubiculum genitricis*, ubi cubat gratia sua, quæ nuper immundam abluit, & decoravit indecoram, quæ eam genuit in DEI filiam, ut post evaderet in DEI filij sororem, verumtamen interrogare liceat, quonam introducentis emolumento tam avidè, tam anxie, inductionem urgeat, utque in ejus, quæ se genuit conclave, sponsus veniat, tardantem interpellat? fatetur sinceritate candidâ, speratam & suspiratam toties ab invitato advena brevis hospitij retributionem, *ibi me docebis*, (c) quæ veritatis dogmata, quæ sapientiæ mysteria, quæ rudimenta fidei, quæ sanctitatis documenta? *pati propter te*, respondet purpuratus Hugo: sunt quippe prima, quæ ingeniosus amor præscribit elementa, silentis patientiæ instrumenta; primam in signo crucis incipit lectionem, quam sæpè sapius suos jubet discipulos repetere, ut sciant longum adversitatum paragraphum sinè errore, non quidem solâ oris pronunciatione, sed magis assiduâ operis exercitatione recitare, *abundantiùs illustrabis me*, interpretatur Carthusianus, *de tuis mysterijs, & ad contemplandum sublimia tuæ Divinitatis*. (d) Grandis sagacitas! sagax solertia! solers astutia! noverat sponsatam nuper in fide Synagogam, pro præliminari sponsalium donorum arrha, osculum sponsi fors amorosius, quàm cautiùs requisivisse osculetur me osculo oris sui, (e) quasi diceret Bernardo commentatore, *quo mihi ora hæc semiverbia prophetarum, ipse me potiùs speciosus forma præ filiis hominum osculetur osculo oris sui*. (f)

respiciunt angeli, videre ardentius flagitaret, respondebatur, *non videbit me homo, & vivet*. (g) Carnali siquidem populo, cui carnalia injungebantur sacrificia, DEUS, qui spiritus est, invisibilis per visibilibus prophetarum ora loquebatur, hunc tamen Moyses, qui carnaliter inter carnales non vivebat, spiritualiter videbat; hinc asserit Gregorius, *quisquis sapientiam, quæ DEUS est videt, huic vitæ funditus moritur, ne jam ejus amore teneatur*. (h) Hanc voluit ab ore proprio percipere suis sollicita pro filiis synagoga, noverat quippe gratiam diffusam in labijs suis, propterea ad oris osculum admitti supplicabat, verum substituebantur figuræ, & ænigmata, indulgebantur apparitiones, & somnia, angelicæ ablegabantur species, sed ipse quem pater unxit oleo præconfortibus suis, Ecclesiæ reservabatur, ut eam professor veritatis in cubiculo genitricis suæ in lege gratiæ discentem erudiret, ibi doceret ignorantem; ne vè prolixiori protelata conversationis eloquio fatigaretur nimium, poculum ex vino condito præsentabit, quod purpurati Hugonis arbitrio rubicundum est, oblationem videlicet Martyrum diversis conditam virtutibus, & glorioso eorum sanguine rubricatam. Loquebatur siquidem in lege veteri per os sanctorum, qui à sæculo fuerant prophetarum ejus, mittebat Elisæus iste, non ille terrestris incola, sed cœli conditor, mittebat puerum suum, seu Moysen, impeditiori lingvâ præditum, seu Isaiam virum confessione propria pol-lutum labijs, seu Jeremiam a a a balbutientem, de augustissimo unius Trinitatis mysterio loqui nescientem, quia puer est, sed non surrexit resuscitandus ad vitam, donec veniret ipse evangelium prophetarum Dominus, & oscularetur osculo oris sui. Sed rudes synagogæ filij, dum veniret in propria, non receperunt eum, testor magistrum gentium sic illis attestantem, *si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent*, (i) conservabatur equidem cum Sacramentorum gratia, prærogativa hujus osculi, huic novæ sponsæ post traditum repudij libellum reservati; en præcellentiam Matris nostræ, nec mirare, ut enim magnus ille Areopagita Dionysius ratiocinatur, *Synagoga erat figura Ecclesiæ, & cultus Synagogæ typus esset cultus Ecclesiæ*, quis au-

(g) Exod. 33.
v. 20.

(h) lib. 18. moral.
c. 28.

Synagoga perijt osculum oris sponsi, sed hoc Ecclesiæ reservabatur.

(i) 1. Cor. 2.
v. 8.

Cubiculum genitricis Ecclesiæ est cubile gratiæ, per quam regenerata fuit.

(c) Cant. 1.
v. 2.

(d) art. 35. in
Cant.

(e) Cant. 1. v. 1.

(f) serm. 2.
in Cant.

Sed reservabatur filiæ prærogativa hæc, quæ matri negabatur, cujus legislatori primo, dum faciem, in quam

Abraham obligat servum, ut mittat manum super femur ejus, quia ex hoc Christi caro.

autem nesciat figuræ præponi figuratum? sed prosequamur apostolicò instructi consilio spiritualibus spiritualia comparare, nam animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus DEI, lac potum dari parvulis, & non escam svadet Apostolus, sed quia sapientiam incarnatam inter perfectos loquimur solidiori figurarum cibo vescamur ac epulemur. Frangamus panem, si aliquando duriusculum ignoscite, antiquius est, quem comedebant in figuris patres nostri, nec tamen filiorum dentes exinde obstupescunt. Paternâ anxietas solitudine pater fidei nostræ Abraham, maritando de sponsa provisurus filio, nè alteri, quàm oriundæ de terra cognationis suæ connubiali jungeretur vinculo intemeratus Isaac, Elizerum domui suæ præpositum advocat, cui præcipit manum suam subter senile femur ponere, & adjuratus horreat, mandatum præcipientis transilire, latens mysterium revelat Augustinus, id factum idèd asseverans, quod ipse Dominus cæli & Dominus terræ in ea carne venturus esset, quæ de illo semore propagata est, (l) acceptat commissionem procuratoris mandatarius, & mandans adjurat servum, nè accerferet de Chananæorum semine uxorem filio suo, quorum generis auctor notante Ambrosio patrem non honoraverat, & idèd maledictionis hæreditatem in posteros trans mittebat. Provisus igitur omnigena munerum copia proficiscitur in Mesopotamiam ad urbem Nachor cum decem camelis ex grege, quia ex decem DEI præceptis, quæ in tabulis scripta sunt, continetur omnis vera justitia, quam solam servari oportet in Evangelio Christi, subjungit Rupertus; cumque camelos accumbere fecisset ad vesperum, quando egrediuntur aquatrices juxta puteum aquæ, auspicabatur, Lippomano advertente, matrimonium ab oratione insignis paranympus, Domine DEUS Domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie; legit Pagninus, occurrere fac, obsecro. (m) Sagaci stratagemate illum invocat Dominum Domini sui, quem noverat hoc gloriari titulo, ego sum DEUS Abrahæ, vixque in completum ab ore verbum processerant, quando ad votum prævia nostrorum motrix cordium Providentia Rebeccam habentem hydriam in scapula sua immisit, & quia quotidie vacabat ad puteos aquam hauriens, idcirco me-

ruit connubiali vinculo tanto sponsari patriarchæ, dumque pauxillum aquæ ignotus advena ab hac pulcherrima aspectu virgine desiderat, illa, ut notat subtiliter divus Ephrem, hominem peregrinum appellat Dominum, & vile licet ancillæ haurientis ministerium in se recipiens, deservit viatori, imitabatur nescia, impulsu cælestis sapientiæ futuri in hospitalitatem soceri, qui suos mox invitare non prius examinare solebat hospites, vel unde venerient, vel quo vadant; præsentat sitienti, sed non contenta potasse hominem, evacuata in canali hydria (ut addiscamus elucubante Carensi, humanum corpus prius per disciplinæ susceptionem esse in concham efformandum, antequam per instruendis doctrinæ effusionem evadat in canalem) aquam camelis pariter porrexit.

Considerabat interim providus minister, procedentis puellæ vestigia, suspicientis indicia, respondentis eloquia, obsequentis officia, compertum habere flagitans num illa foret præ alijs, quæ disponente cælo præparabatur sponsa filio Domini sui, si enim Josepho recensenti fidimus, si referenti Carthusiano adstipulamur, plures intererant ex urbe Virgines, quæ adaquatum exierant, verumtamen rogata à supplicabundo advena eidem ancillari recusabant. Extraxit tandem duas in aures aureas, & totidem armillas, hoc tamen cum discrimine, quod ornamenta aurium, siclos duos haberent in pondere sed armillarum decem, sunt quippe binæ coadunatæ charitatis præcepta, primo præcipitur DEUM diligere, secundo proximum amare, à quibus, quia universa lex pendet & prophetæ in auribus, sed aureis comparantur, at quia ad regulam decalogi nostras produci, & mensurari operationes competit, armillæ manuum decem siclorum pondo in pondere continebant. Præcurrit illico recipiendum hospitem prudens Virgo, Matri (qua cum familiaribus negotiantur filia) quidnam sibi evenerat, indicatura, dum Laban obsequiosus frater inducit advenam in hospitium, lotisque pedibus, ad epulum invitat, sed renuit comedere, priusquam suum sinatur officium administrare, non voluit commentatrice Interlineari metere carnalia, nisi prius spiri-

Fidelis minister reflexus suæ emolumentum Domini apponit.

(l) quæst: 67. in Genes:

Fortunatum matrimonij est principium, quod inchoat ab oratione.

(m) Genes: 24. v. 12.

Rebecca peregrino Abrahæ servo potum præbens Domini hospitalitatem imitabatur.

tualia feminaret; præmittit petitioni mittentis excellentiam, se servum Abrahamæ promulgans, & ministerij mysterium revelans, Rebeccam patruelis filiam Isaaco Abrahamæ filio postulat desponsandam. Et quia scrutatrix cordium, ac voluntatum humanarum dominatrix Providentia regebat alloquentem, & inclinabat auscultantes, ideo finè adversæ difficultatis intercapedine hominis nutui annuerunt, & imperanti DEO parentes consenserunt. Hæc erat simplex sed candida canæ antiquitatis sinceritas in procedendo, non opum inquirebant abundantiam in stipulatione conjugij, sed magis magnanimam desponsandorum generositatem, non limitabantur fœdera, non restringebantur sponsalia, non conditionabantur instrumenta, sed securissimæ erant literæ, mores conjugum desponsandorum. Offerebantur illicò sponsatæ Virgini vasa tum aurea, tum argentea cum pretiosis vestibus, & nè peregrinaretur in peregrino gratitudo, parentibus præsentabantur munera, & cognatis, nè suo frustraretur præmio acceleratus annuentium consensus. Et quia vix alia reperuntur negotia, quæ magis accelerari indigent, præsertim ob corvialium pericula, quàm de futuro inita sponsalia, ut fiant de præsentibus, mox luce postera dimitti supplicat festinans paranymphus, nè vel si moraretur diutius, aut anxietur Abraham, aut angeretur Isaac; consultitur puella de peremptorio profectionis termino, quæ Divino stimolata impetu se discessuram profitebatur, nec imeritò, ut enim Mediolanensis Præsul adstruit, *vocata non fecit moram, & ideo acceptior Domino, quia congregatio gentium, simul ut accersiri videtur, occurrit.* (n) Dimittitur inter affluens completentium parentum oscula, inter resonantia gratulabundorum consanguineorum auguria, nève sola nutricis destitueretur solatio, junxerunt Debboram in viæ comitem. Ascendunt geminæ viatrices camelos, quorum gibbum premerent corpore, quæ dudum subjectam eminentiori animæ arrogantiam mente magnanimâ suppresserunt. Non phalerato mulorum fertur obsequio, nec famulorum confuso stipatur satellitio, solido procedit nobilis sponsa corpore, absque deliciarum molliæ, itineris molestiam, spe consequendi termini supportans.

Expleto heri obsequio celeriter servo redeundum est.

(n) Ambrosii lib. 20. de Abr. c. 20.

Nos interim, quibus necesse fuerat, *Primus in sacris literis* non nihil à desponsata cœlesti sponso Virgine peregrinari, regrediamur ad appellatur Abraham senex eam, & quanto jam præfigurata fuerit ob maturitatem virtutis, ad sæculorum vesperam maritanda regi gloriæ, investigare conitumur. Solicita providi genitoris dilectio, provectæ ætatis servulum in Charan miserat, ut adolescenti filio copulandam virginem inquirat Abraham, pater multarum gentium, velut primus sacra inter volumina senex dicitur, non quasi gravatus annorum numero ætatem prædecessorum excederet, sed propterea dicitur senex, inquit Hieronymus, quoniam senectus ipsius injuncta fuit oleo uberi, hoc est bonis charitatis, & misericordiæ operibus circumfusa, (o) & ideo antiquum dierum repræsentat, illum videlicet patrem ingenuum, qui Augustino commentatore, propheticum verbum tanquam circumvagum inquisitorem miserat, per universam regionem terræ, à cœli regia sat longe distitam, ut quæreret Ecclesiam catholicam sponsam unigenito suo, (p) proficiscitur servulus in Melopotamiam, ibi desideratam conjugem Isaaco reperturus, quæ regio inter Euphratem ac tygridem media, genuinum nubilis Ecclesiæ mysterium præluserat, hæc enim non alibi securus inventiunda quæritur, non aptius, quàm inter duo flumina reperitur, inter sacrum baptismatis alveum, & lachrymantis pœnitentiæ torrentem, quod si eandem jam speciosam extitisse obicias, ut specioso præ filiis hominum maritetur, assentior ingerenti, nec tamen finè commemorato bino flumine eandem asseram extitisse, muniebatur enim tygride, quæ Mediolanensi Ambrosio est symbolum prudentiæ, & integritate justitiæ, quæ præfigurabatur in Euphrate. Occurrit Rebecca investiganti nuntio ad puteum, in scapula gestans hydriam. Nisi enim Ecclesia ad fontem baptismi accessisset, Christo in sponsam associata non fuisset, deposita super ulnam hydria, non tantum sitibundo advenæ potum porrigit; sed insuper insigni morum comitate potandos in se suscipit camelos, plus sponte postulanti exhibens, quàm fuerat rogata. Occurrit meditati animo ingenuam urbanitatem virginis, illa jam maritata septies Samaritana mulier haurire aquam veniens, quæ tamen non descendit ad puteum, quem nimis altum esse

(o) in Ps. 91.

(p) Serm. 75.

Sponsa Christi debet oriri ex Mesopotamia inter Ephratem baptismi & tygridem pœnitentiæ situata.

Rebecca offert Eliezero aquam non præferat, sed hydriam dimittit.

esse querebatur, rogabat non puer Domini, sed dominantium Dominus, potum aquæ sibi porrigi, illa post longam cum Redemptore dialogum dimisit hydriam, quasi non foret amplius usui sed oneri, potari avidior, quam potare, & tamen conformi Patrum placito, hæc hora diei sexta adveniens alienigena, sexta videlicet ætate sæculi, Ecclesiam de gentibus à Judæorum populo alienigenam designabat; cur ergo haurit aquam, & haustam propinat Elizero Rebecca, nec tamen suum replet aquarium mulier de Samaria, ut præsentaret Christo; anhelabat ille ad benignitatem sponsandæ conjugis, ut experiri valeat pro sponsæ tessera officium urbanitatis, quærebat iste bibere, & fidem mulieris sitiens, obsequium reciprocandæ pietatis expectabat. Assignat subtilem differentiam Ambrosius, primam recognovisse fontem aquæ salientis in vitam æternam, quam altera utpote fidei destituta beneficio non recognovit. Illa habuit, quod daret sitientibus, quia credidit, *nam quæ non credebat, ait fonti huic volenti sibi potum dare, unde mihi habes dare aquam vivam?*

(q) Cap: ult: in
1. Lib: de Abr:

(q) Revereor sublimem Mediolanensis Archimandritæ allegoriam, meæ tamen conformius similitudini commentatur Augustinus, dum hanc suspiciens adulteram, approximantem puteo, hoc enim elogio commendat, *forma Ecclesiæ jam non justificatæ, sed jam justificandæ;* (r) non sic Rebeckæ facies depingitur, non sic morigerata ejus benignitas delineatur, puella decora nimis velociter scribentis scribæ calamo describitur, virgoque pulcherrima, viro incognito exaratur; hoc genuino cœlestis sponsæ symbolo perfecta utique sanctæ Ecclesiæ formositas figurabatur, hinc etiam promeruit inauribus aureis adornari, & pretiosis dextrariolis muniri, non enim verba sancta suis in auribus habere pendula, neque armillas sanctorum operum habere potuisset in manibus, nî meritum sponsi præmia sponsus ipse eadem per missos in universum orbem Apostolos, qui nescientes erudierant, consignasset.

Rebecca re-
præsentabat
Ecclesiam ju-
stificatam, Sa-
maritana ve-
rò justifican-
dam.

Hi sponsæ aures ad obediendum fidei inclinârunt, & manus per operationem exornarunt; doctrina quippe apostolica in eruditione legis angelicæ & morum instructione consistebat, ut hac ope-

ratione malum subtraheretur, & illa instructrice bonum ingereretur; in aures sunt aurem non aggravantes, sed potius suaviloquo loquentis verbi sono dulciter demulcentes, armillæ sunt non auri pondere brachia onerantes, sed spiritali solamine alleviantes. Accelerabat reditum fidelis servus & prudens, qui volens ab infidelibus velociter separari, se genuinum successorem filiorum Israël comprobavit, cum festinatione properantium ex Ægypto; retardat carnalis amicorum dilectio, & inter mutua altercantium verborum lutamina, sponsæ nutus requiritur, ipsa quid consulat, auscultatur; nè tamen procacioris appetentiæ redarguatur, non desponsanda delectatione conjugis consulitur, sed jam sponsata de præfigendo discessus tempore interrogatur, quæ prudenti providæ mentis calculo ad properantis servuli votum, suffragabatur præclaro præludentis cœli mysterio, enimverò Rebecca interrogata, *an parata esset ad capeßendum iter, haud graviter innuit, sic quoque Ecclesia ex gentibus conflata, promptissime ad Christum confluit,* commentatore Procopio Gazeo. Adverte aliam novi discriminis circumstantiam, quæ hanc secundam Verbi, sed prælectam Christi sponsam peculiariter commendat, invitabatur siquidem ad nuptialem cœnam, quam Rex omnipotens filio suo exquisitissimam instruxit, ad quam vocatus Judæorum populus (teste Ambrosio) venire dignus non fuit, sed pronior & humilior Ecclesia gentium adesse festinavit. Et jam desideratis sponsi finibus approximare cernitur viatrix sponsa, quando contemplabundus Isaac in solitudine per viam, quæ ducit ad puteum viventis & videntis procedebat, non quidem licentiosæ curiositatis inductus levitate, sed ob loci religionem, nam ibi Agar exulans, iterato corroborantis angeli solamine meruit refocillari; *exierat Isaac in agrum præssequitur commentari Augustinus, quia Christus venturus erat in mundum, ille quidem ad solis occasum, iste ad vesperam mundi; quem conspiciens Rebecca, descendit de camelo, legit Pat- Isaac a camelo descendit, & gentilitas cognita Christo suaverentia viri, quem sibi obviantem addit, & peccata dimittit, ut Lippomanus insinuat, quæ misit.*

Rebecca lu-
bens iter ve-
sus Isaaci
patriam, ap-
prehendit
gentilitas
gaudens ad
Christum festinat.

individua veræ virginittis comes eandem comitatur ut protegat, eidem associatur, ut defendat; assignat anagogicam hujus descensûs moralitatem magnus Gregorius, dum & cameli allegoriam discutit, & præfiguratam in copulanda Isaaco conjugæ, Christi sponsam, subtili similitudine proponit; Rebecca viso Isaac descendit, quia Domino cognita, vitia sua gentilitas deseruit, & ab elatione celsitudinis ima humilitatis petivit, (s) in solo collocata, theristrum provelamine iniecit vultui, pudorem utique palliare flagitans non decorem, nec minus provida Mater Ecclesia, verecundata pallio velatur, quia coram illo ex ante acta vita confunditur, anagogizat moralis Papa. Quam vellem ego moderna nostrarum virginum gynecæa hoc uterentur firmate ad suos velandum oculos, dum obvijs virorum aspectibus excurrunt! ô si electæ ad conjugalem thalamum Rebecca conjugis æmularentur pudicitiam, imitarentur prudentiam, tardigradam insequerentur maturitatem; lego, & relego hoc nuptiale epithalamium, quod suo dictabat historiographo, Sanctissimus veritatis spiritus, nec mentionem reperio de collutatione manuum, nulla reciprocantium labiorum oscula invenio, imò nec ullam exarata salutationis communicationem; illum in meditatione sancta ad agrum egredi, istam, ut primò intuebatur oculo, quem nondum noverat, velum arripere conspicio, ut ambos contegat, sponsum conspiciat, quo viso quasi hostis obsidionem metueret, circumducit vallum verecundiæ, murum viro aspicienti objicit, qui nec suis egredi oculis indulget, nec alienos, ut ingrediantur admittit; hanc nisi cautelam admisisset, si incurio peregrinantium oculorum jactu circumvola occurrisset, fortasse cautus, & prudens sponsus, num cernat virginem dubitasset, ut enim loquitur Ambrosius, dum chorum virginum alloquitur, virginem gravitas sua nuntiat, pudore obvio, gradu sobrio, vultu modesto, & prænuntia integritatis antecunt signa virtutis, (t) index nimirum interioris speciei, exterior est cultus, & situs, & quæ sit mens in corpore, ex gestu corporis colligitur.

Audi qui dubitas Ecclesiasticum prædicantem, fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agno-

scetur; (u) hoc tamen irrefragabili Si-
racidis oraculo non obstante, honesta
castitas prætexitur, quando manifesta lascivientis luxuriæ indicia in sagittantibus oculis præmonstrantur; verba prætendunt castitatem, & oculorum lingvæ illecebrarum stimulos profitentur? si tua in domo vinum non venditur, cur tabernale signum transeunti populo in prævocante hedera monstratur? si renuis adulterum in ædes tuas recipere, claude januas, ut credatur, non patulum repera ostium, ut diffidatur, si corpus odit viri concubitus, cur per fenestras illius prospicis, cur scintillantibus oculis, quasi bipatientibus valvis viatorem excipis transeuntem? audi Tertulianum rogantem, sed unâ simul assiduis te precibus commonentem: *oro te, sive mater, sive soror, sive filia virgo, secundum annorum nomina dixerim, vela caput, si mater es, propter filios, si soror, propter fratres, si filia, propter patrem, omnes in te ætates periclitantur*; (x) sed nos ad propria revertamur, sponsati conjuges ad sibi occurrendum invicem movent vestigia, sed procul dubio sponsus validior præcessit, dum forsan interim ut sponsa nitidior compareat vestium expandebat fimbrias, & ornamentorum dependentias in ordinem redigebat; nec suò hic præfigurans indumentorum cultus, præfigurato caret mysterio, edocta quippe Rebecca qualiter Christus venit per agrum hujus mundi, in sa sua pansis occisum suis electis, ut eos constringeret in cruce brachijs charitatis in patibulo crucis, ul-
nas suas extendens in eorum amplexus, or-
navit se intus per virtutem, & dona Spiritus sancti, explanat Doctor Ecclesiasticus illustris Carhusianus, his suam oscutur sponsam basijs, his venientem complectitur affectibus, his attrahit illicijs, his obligat & ligat vinculis sponsus sanguinum; hoc si ligamine non traheris, hoc si dilectionis philtro non vinceris, Rebecca in ancillam agis, & dominam mentiris. Inamoratus Isaac, ut cauta sub custodia thesaurum ab insidiatorum ar-
ceat assultibus, introduxit eum in ta-
bernaculum matris suæ, ut uxor socrus Ecclesiam in suæ licet jam mortuæ modestam probi-
tatem audiens illius pudicos mores gogæ.
assumat, illius annosam maturitatem prudentiæ sibi in suarum actionum decempedam præfigat. Vobis aut maritandis virginibus, aut uxorandis conjugibus vobis considerandum offert Chryso-

(u) Eccli. 26.
v. 12.

Nulla ætas in
fæmina est se-
cura.

(x) lid: de ve-
lam: Virg:

chij ad am-
plexum oc-
currit.

Induxit Isaac
matris suæ,
& Christus
locum Syna-
gogæ.

(s) lib: 1. mor:
c. 6.

Modestia in
excipiendis
sponsis, quam
antiquitas
observavit,
condemnat li-
bidinem no-
storum sæcu-
lorum.

(t) lib: 3. de
virginitat:

(y) hom: 48.

(z) Gen: 24.
v. 67.

(a) lib: 1. c. 5.

Christum dolentem de interitu Synagogæ consolabatur Ecclesia.

(b) lib: 6. in
Gen: 6. 4.

softomus, quomodo nusquam diabolica pompa, & squam cymbala & tibiae, choreæ & satanica illa convivia, & scommata omni obsemitate plena, sed omnis honestas, omnis sapientia, omnis modestia, (y) in hoc sanctorum tabernaculo reperiatur. Accipit Isaac Rebecam, expendit Augustinus, & intromisit eam in tabernaculum matris suæ, accepit Christus Ecclesiam, & eam in loco constituit Synagogæ, ille sibi casto amore conjunctam eo amoris fervore dilexit, qui lugubres filialis affectus siccavit lachrymas, quibus defunctæ matris mortem deflebat, in tantum dilexit eam, ut dolorem, qui ex morte matris ejus acciderat, temperaret. (z) Legi profundam Robani Mauri explanationem, qui militantem in terris Solymam, matrem Ecclesiam recogitans cœlestis gaudij contemplatione suspensam, inter suavissima blandientis sponsi oscula lætabundam, inter fecunda filiorum germina exultabundam, sed tamen in flebili mortalitatis stadio Rebecam Isaaco conjunctam, risum dolore patienti permixtum, quia sit in sancta Ecclesia hoc quod scriptum est, spe autem gaudentes in tribulatione patientes, hanc & prospera de contemplatione lætificent, & adhuc adversa, de tribulatione percurrunt. Clemens ab Alexandria ex Isaac nomine risum colligens in Rebecæ etymologia tolerantiam inveniens, concludit ex utroque, risus à tollerantia adjuvatur, (a) profundius rimatur mysterium Tuitien- sis Abbas, dum adolescentulam diligenti conjugem à juvene marito nil novum reputat, quantumvis dilectionis tenerimæ incrementum, doloris ex matre mortua oriundi parvuli, dum fuerit temperamentum, unde medullam spiritus ex carne literæ prudenter eruens quid spiritus Domini profundæ mortalitatis insinuet, sublimiter declarat, Christus Dominus secundum humanum affectum, doluit super matrem suam Synagoga, quippe qui & civitatem videns, flevit super eam, sed adeptus novam reginam, de qua sibi nonagenaria nascitura esset, rectè dolorem temperavit, & delectabiliter consolatus est, (b) jactura Judææ intereuntis, eliminandi Israëlitis calamitas lachrymantis JESU ora complebat, singultus suavissimam gementis Verbi vocem intercidebat, hærentemque comminantis linguam ad plura immodicus præcordiorum dolor reddebat incapacem, hoc

solum indulgens deplorare, si cognovisses & tu! langvebat amor dum prævalebat dolor, lugens mox morituram, quæ tamen non nata fuerat, ut maneat æterna.

Veruntamen exequialis plangentis Christi luctus, non longas expressit lachrymas, sed funeris præparatum monstrabat ornatum. Mover ingeniosus Dalmata sat arduam subtilis dubij questionem, quid sibi velit, quod Moyse mortuus plangitur, & JESUS Nave sepultus sine lachrymis referatur? (c) præfigurabat videlicet primus fatale intereuntis synagogæ exitium, & comitantes lachrymæ descendentes illius infortunatæ filios ad tenebrosam caliginosi limbi tumultum deducebant, dum interim secundus, qui legem evangelicam adumbrabat, per quam paradisi janua suis pedissequis referatur; hinc mortem genitricis nostræ, & siccis intuemur oculis, & nos non natos ejusdem amplius profiteamur, sed renatos esse nobismet gratulamur. Hoc ipsum primogenitus in multis fratribus observavit, ejusdem uteri filius, sui verus salvator populi, in sacro Josue nomine adumbratus, JESUS noster, tam vehementi dilectionis abundantia regeneratam justificantis gratiæ filiam completens, ut receptum exulcerati pectoris vulnus ex obitu tumultu matris suæ synagogæ, neophytæ conjugis amor non tam leniverit, quam quemlibet residuum extinxerit dolorem, sponsam dixeris cœviam sponso, si nuptialis thalami dies computentur, fecundam ipsa virginitate, non minus ac virginem infertili fecunditate; cujus trinam sobolem, & cœlum videre lætatur, & mundus videre miratur, & tartarus superesse indignatur; virginitas innupta, innumera pene Parthenopum cum laureis lilia metit; viduitas sancta laboriosam afflictæ solitudinis aream terit, connubialis castitas immaculatam maritalis thalami fidem observat. Quid plura? hæc virginalis sponsa, & conjugalitatis Rebecca, Saræ absentiam per inflictam dolorosæ mortis privationem sua præsentia recompensavit, & quia Hypponenſis Archi præsulis effatò, mors Saræ infidelitatem significat Synagogæ sponsa in fide Ecclesia universam morientis Judææ jacturam, abundantiori sanctarum prolium segete redintegravit, Synagogæ infide-

Moyse mortuus plangitur, non JESUS Nave. (c) Epist. ad Pat.

Mortua Synagoga dolentem de interitu Ecclesiam autem consolabatur.

Perente Sy-
nagoga unam
gentem Chri-
stus perdidit,
sed cum spon-
sa Ecclesia to-
tum orbem
acquirit.

fideltas authorem fidei nostræ JESUM suâ perfidia contristavit, fides Ecclesiæ in petra immobili, ne dicam incommutabili fundata eundem abundantius lætificavit; per hanc perfidiam Synagoga, unam gentem, Rex gentium, nec illam integrè prditam, deploravit, per fidem sponsæ suæ tot rivis sanguinum exaratam, tot vivacissimis martyrum testimonijs comprobata, quatuor quâ late patentis mundi cardines cum suis accolis, cum suis incolis, cum suis advenis, cum suis alienigenis acquisivit; & adhuc aderit, qui dubitet, adhuc se sistet, qui ambiget Isaac Rebecam in tantum dilexisse, ut tristitiam, quæ de matris morte acciderat, temperaret? excutit omne ambigens dubium commemoratus Pater, dum suam concludens asymbolam paritatem pro clausula subjungit, accepit Christus Ecclesiam, & in tantum dilexit, ut dolorem, qui de morte matris Synagoga acciderat, amore Ecclesiæ mitigaret. Prævidet quippe præsciis futurorum omnium, apud quem nil futurum, sed totum quidquid præsens est, prævidit, nil fore in hac tota pulchra proinde immaculata sponsa sua (quam licet non primam executionis ordine, priorem tamen prælegit intentionis serie) quia nobiliorem, quia illustriorem, quia perfectiorem, quia sublimiorem, quia constantiorem, prævidit inquam nil per luxuriam sordidum, nil per superbiam tumidum, nil per acediam flaccidum, nil per avaritiam noxium, nil per intemperantiam lividum esse, nil per iracundiam turbidum esse contracturam, quod oculis sponsi displiceat, vel intuentis faciem avertat. Quid igitur mirandum amplius, quod avidiori desiderio descendat cœlestis Isaac; in hunc cœligenæ voluptatis paradysum ad areolas aromatum, quàm ad opacum tumulatae Saræ pomarium? quid peregrinum videatur, quod suæ consolationis recessum quærat in corde florigero virginalis sponsæ, ipse virginum sponsus, ubi nulla amaritudinum radix germinat, nullum iniquitatis gramen protuberat, non nisi deliciarum flores pullulant, soli pretiosiorum virtutum fructus colligentem recreant, comedentem sic satiant, ut renascente rursus desideriorum illicio appetat successuros.

Non huc admittitur funestus prædo, qui lubrico proserpens ingressu,

à venustate pulcherrimum, à fertilitate fecundissimum, à jucunditate amœnissimum, dulcissimum à suavitate originalis justitiæ fructum decerpit, utque decerpi sineret, incurium custodem oblato inani pomo contentavit, verificabitur videlicet in ipso sæculorum primordio, quod suo postmodum sæculo longa edoctus experientiâ, sapientissimus Ecclesiastes comprobavit, *qui dissipat sepem, mordebit eum coluber*, (d) & quam, vis non de terrestri, & primo, sed de secundo, & cœlesti Adamo elucidat hanc sententiosam pacifici principis periodum purpuratus Hugo, ille enim antiquæ legis sepem adventu suo pijsimo dissipare inæperat, & consummaverat moriens in cruce, & ideo stygius coluber lethali morsu mortis suæ momordit eum, videtur tamen congruentius intelligi de genitore mortalitatis nostræ, qui malè paradisi sepem custodiens admisit colubrum, atque utinam in materialem illum corporearum arborum paradysum intrò misisset, & saltem à venustissimo exultæ animæ viridario exclusisset, non obfuisset rapina posteris, nec profuisset irrepentis aditus inimicis; sed serpens callidior, bipotentem curiosæ matris oculum suis insiliit blanditijs, & totam universæ sanctitatis sepem dissipari faciens, morsu immedicabili totam progeniem vulneravit, quantumvis enim reciproca vicissitudine secundus Adam de cœlo veniens, morti mortem intulerit, & ipsum tenebrarum principem cum sua infernali regia irreparabiliter momorderit, non tamen nostri cicatrix vulneris (vos mortem corporis intelligite) obducta fuit penitus, nec miseranda prævaricantium protoparentum progenies originalis gratiæ privilegio donata. Hortus conclusus militantis Ecclesiæ sæpe indissolubili, colubro infernali adeò indispensabiliter intercluditur, ut exhorrescat ingredi confinium fines, nè dicam ipsum adire limen arboreti. Quod si accuratiori acie respicias, quam læta virtutum omnium reddantur intus genimina, quantum exhilarent purpurascens rosæ Martyrum, candentia lilia virginum, arridentes violæ confessorum, quantum exhiberet cedrorum sublimitas in sanctæ contemplationis exercitio, Cupressorum impubilitas in assidua mortis meditatione, laureorum perennis viriditas in Doctorum voluminum conscriptione,

(d) Eccl: 10. v. 8.

Christus in cruce moriens dissipavit sepem antiquæ legis.

Ecclesia habet sepem, quâ cingitur contra introitum serpentis.

(e) Eccl: 2.
v.5.

applauderis ei, qui plus quam Salomon est, & verius isti attribues, quam sibi appropriaverit; Davidis filius Rex Salomon illud laudis encomium, *feci hortos & pomaria, & conserui ea cuncti generis arboribus.* (e) Varietas enim est delectabilis, delitijs horti deserviunt, & redolentes spiritualibus affectibus animæ Divinitatis oblectant præcordia, pomaria fertilitatem præferunt, nec minus tamen & foliorum purpurea, & ubertate fructuum inspicientis sponsi oculos recreant ac delectant. Hinc alibi fructifera commendans arboreta in sponsæ territorio, sponsus asserit *emissiones tuæ paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus.* (f) Non novit spinas edere iste deliciarum hortus, nec tribulos germinare, remisit sponsus, emisit sponsa, erant nonnulla obligationum ligamina, quæ nisi ille remitteret, illa tam copiosè emittere non potuisset, sed nisi sponsus, quod sponsa emitteret, non immisisset, nunquam hæc fructuum aliquid emisisset; nesciret hortus iste, quid veræ sint deliciæ, nisi delectationes, quæ sunt in dextera eò, te dante confluxissent; quâ enim ratione lætificasset anima sponsæ tuæ, nisi tu lætitiâ in corde suo collocasset? quid admirandum restat in frugum abundantia, si tu, qui imples omne animal benedictione, hanc arcam sanctorum animalium replere, & terram tuam benedicere decrevisti? quod iste paradisus exprimit, tu totum imprimis, tu inseris seminum copias, tu irrigas deciduis stillantium gratiarum imbribus, fecundas illuminationum tuarum radijs, & oritur deliciarum amænitas, & spargitur areolarum jucunditas, & nascitur lignorum viriditas, fructuum fertilitas maturatur.

Quidquid emittit boni Ecclesia, provenit ab immitte sponso.

Quis fecit abjectum patientis viri sterquilinum tam floridum ab innocentia, fructiferum à sanctimonia, tam solidum à tolerantia, tam pretiosum ab omnigena virtutum omnium perfectione? quis fecit Susannæ pomarium tam viride à castimonia, tam fertile à patientia, tam in concussum à constantia, tam portentosum à continentia, tam admirandum à magnanimitate? in aquis fuit solida! in balneo immaculata! quis irrigavit victtricem Josephi lauream in horridis effervescentis luxuriæ fervoribus non exsiccari? in violenta lascivientis fœminæ intemperie non ex-

stirpari, in detestandis blandientium abominationum sordibus non maculari, in terribilibus immanis belluæ assultibus à terra tua nunquam eliminari? tua hæc est potentia, quâ conservantur hæc enervanda alioquin germina ab Aquilonis turbine invasa, ab orci flamine concussa, à mille adversitatum congerie agitata! & tamen tua benignitas emissiones sponsæ nuncupat, quæ tuæ immisiones sunt, suum suorum fructuum paradysum reputat, quem tua plantavit dextera, & læva sustentavit, à te procedit, quod intus est, à te accedit, quod foris est, & totum quidquid est, tuum est; tu omnia immittis suaviter, ut illa emittat liberaliter, sed quæ sunt mala punica, cui primus in arboreto hoc, situs tribuitur, & principalis locus assignatur? an forsan erubescens pudicæ virginitatis verecundia, sed hanc inter tenuia candentium liliorum folia rejicimus, nec enim virtus, sed virtutis indicium, vel si aridet ampliùs virginæ integritatis indicium reputatur; an fortè coronata regalis patientiæ purpura hujus est fructus arboris? quæ se pro dignitate sua inter adversantia ærumnarum luctamina & moderatè temperat, ut iram supprimat, & alienam sententiæ in temperiei tempestatem tolerat, ut vincens in bono malum, se gloriosam exhibeat, dum tanta injuriarum pondera supportat? hujus si purpuræ valorem vis cognoscere, si flagitas appreciare pretium, materiam ex qua contextitur attende; *fortitudo & decor indumentum ejus,* (g) *& ridebit in die novissimo,* & quia matris Ecclesiæ indumentum byssus, & purpura assignatur, in fortitudine commentatur purpuram Ambrosius, byssum in decore; & quia utrumque competit sanguis martyrum innocentia, hos pariter in malis punicis convenit revereri, hi suam in carne positi instar lorice assumunt fortitudinem, quando in victoriosa heroum arenaria pro fide decertantes, ingentes tormentorum machinas magnanima alacritate dispiciunt; & inter mixtos tenebrarum principis assultus, insuperabili constantia retundunt. In malo punico sub rubricante cortice granorum multitudo conjungitur, & à martyribus, dum ærumnarum varietate pressi, pro sponso Ecclesiæ suum profundunt sanguinem, multiplex fructus victoriæ in uno licet luctamine congregatur. Sunt alij,

Patientia
malis punicis
adumbrata

(g) Prov:
v.25.

Martyres
sunt malis
punicis Ecclesia

alij, quos hîc emittens paradisus par-
turit, & assimilandos pomorum fructi-
bus felix puerpera enutrit, illos videli-
cet, quos in meditatione diurna ac no-
cturna occupatos sanctorum operum de-
ditos exercitio, mortificando corpori
assiduo vacantes studio, proximis velut
exemplum perfectionis objicit intuen-
dum non minùs quàm immitandum, ut
enim pomorum fructus in se refectionis
dulcedinem continent, quâ comedentes
ad appetendum ampliùs incitantur,
sic sancti, quique sinè exteriori prælio
in pace conversantes, fructus pomorum
gerunt, dum proximis consequen-
dæ perfectionis exempla tribuunt, & i-
si mirâ dulcedine sanctitatis inescati,
se liberaliùs reficiunt, ut ambo pro-
gredientes in spiritu proficiant, donec
in mensuram ætatis & plenitudinis
Christi sublimiter excrescant; his ger-
minantibus cypri cum nardo, crocus
& fistula, cum universis lignis Libani,
velut ex surculis protuberant, salutife-
ro quorum subsidio, sanctorum operum
exercitio, & bonus odor famæ optimæ
in paradiso hoc dispergitur, & proxi-
morum debilitati succurritur, & infir-
morum fratrum ægritudini subvenitur;
en abundantiam fragrantia, & sapidif-
simos fructus sancti Spiritûs, qui ex con-
cluso hoc deliciarum horto emittuntur,
dum ipsis occurrunt adversarijs arden-
tes charitate filij, obviant teneriores
filia candentes innocuâ virginitate;
dum confunduntur inimici nostri ad hor-
rida aspectu vulnera luctantium athle-
tarum, & erubescunt ad purpurato-
rum martyrum insignia, cruore pro-
prio, non alieno sanguine rubricata.

Hortus Eccle-
siae coronatur,
& vallatur
montibus
pardorum.

Est aliud adhuc dicamne ornamentum,
an magis munimentum, quod hunc de-
liciarum hortum efficit, & mundo in-
vincibilem, & carni impenetrabilem,
& potestati tenebrarum inexpugnabi-
lem, videlicet quod arboretum illud
circumvalletur montium altitudine, &
adoretur præminentium culminum
sublimitate. Hoc meruit ex sponsi me-
ritis, mater Ecclesia, qui voluit in Gol-
gothæ vertice exaltari, ut ista prome-
reretur montibus coronari.

Erat præsagium, inamorati Salomo-
nis elogium, quo coronandum reginæ
caput capitibus montium prognostica-
vit; *veni de Libano sponsa mea, coronabe-
ris de montibus pardorum*, (b) sunt pla-

nè sunt peregrini idiomatis paradoxa,
quid enim candidæ immaculati agni
agnæ cum variegatis pardorum maculis
est comune? horret, & timet, tremit,
& gemit hodie dum, dum colubrum
ad paradisi aream venisse, ad arboreti
meditullium proserpsisse meditatur, quid
faciet, si pardum suo in capite gestare
imperabitur, si à pardorum montibus
suam contexere coronam præcipietur?
quod si magno Gregorio moralisante *Pardus ma-
pardus hypocritæ symbolum repræsen- culis varie-
tat, dum suis miscent vitijs virtutum gatus est sym-
speciem, & sanctitatem innocentia ex bolum hypo-
terius mentiuntur, quam tamen fera critæ.*
intentione interius persequuntur, quid
addet decoris ad pulchritudinem, quid
fortitudinis ad protectionem pardus, si
sponsæ hujus augusto diademati inse-
ratur? non est exile jugum capitis ge-
stare montium machinas, est onus in-
supportabile, hoc feritatis monstrum
sustentare. Timerem teneritudini,
compaterer tenello vertici, nâ scirem
caput mulieris virum esse, & hunc non
aliud, quàm à muliere circumdatum
novissimum virorum; illius incumbunt
robori hæc montium fastigia sinè por-
tantis fastidio, cum applaudentis spon-
sæ delicio, quæ gaudet jam hoc diade-
mate muniri, hæc coronarum coroni-
de insigniri, & quia Doctoris gentium
oraculo non coronabitur, nisi qui le-
gittimè certaverit, invicta victrix post
tot cruoris sua suporum martyrum certa-
mina, post tot periculosa confligentium
virginum tentamina, post tot con-
scripta Doctorum volumina, post supe-
rata toties sanctorum confessorum lu-
ctamina, coronam ambit tam multi-
plex victoria, nec humilem, sed ex-
cellam, insolitam non consuetam;
quæ conculcavit istorum montium ca-
pita, iisdem ut reportatis de hoste spo-
lijs coronetur; pardus qui fuerat om-
nigena errorum varietate contaminatus,
innumeris flagitiorum maculis inqui-
natus deponat varietates suas, coinqui-
nata hæresis abjiciatur, nam *velut par-
dus quidam videtur homo hæretici dogma-
tis varietate conspersus*, inquit Gilbertus
Abbas; (i) obstupescendum dixeris
coronantis & coronatæ nexum, dum
heterodoxa incredulitas orthodoxam
Matrem fidelium coronat, ingens per-
versitatum moles, quâ caput providæ
hujus sponsæ opprimitur, non adorna-
tur, nisi fortè fides suos supponat hu-
me-

(i) *serm. 29.
in Cant.*

*Hereticorum
Idea est va-
rietatis macu-
larum in par-
do.*

(b) *Cant. 4:*

Heretici coronant caput Ecclesiae, quando ad fidem convertuntur.

meros flecti insolitos, nescios incurvari; hæc una omni calamitatum oneri resistit; non cedit tribulationum multitudini, persecutionum pressâ barbarie, nunquam sub hæresum tyrannide succumbit. Extollit se fremens acatholicorum dementia, buccis crepantibus contra humilem docentis Christi scientiam inflatur, consurgit in collem, intumescit in montem, & quasi fluctuantem inter ventos, & nimbos Petri naviculam vellet obruere, quasi in mare transferre se intenderet, comminatur naviganti, pardus est, varijs superbit in coloribus, brevi evanescet in cogitationibus suis, sed brevi afflante sibilo auræ tenuis, aspirante spiramine sancti Spiritûs ventosus ille mons vano inflatus aëre detumescet, pardus perdet multicolorem errorum controversiam, & veniens ad unitatem fidei convertitur ad Dominum, revertetur ad gremium matris suæ, deponet varietatem, dimittet insuper feritatem, circumvallabit paradysum immaculatæ voluptatis, sterilitate perditâ fertilitatem induet,

coronabit sponsam gloriâ & honore, & ista gloriabitur de pardi immutatione, de hac montana protectione. Ecce, quem antea carnalis sensus ad superbiam inflabat, quem jactabunda vanitas vanis eloquijs delectabat, quem tumor arrogantiae cumulatis erroribus exaltabat, quem ferox pertinacia, nullâ fruientem requie, afflictione inseparabili conturbabat, nunc svari dormit in lectulo devotæ meditationis, quâ varietatem discutit, perfunditur consolatoria rorantis cœli dulcedine, & somniat assumptæ securitatem fidei, maculosæ varietatis velum abstrahit, & sanctam revereri inchoat ignotæ hætenus intermeratæ veritatis nuditatem; his coronatur montibus, sed insuper vellatur, quos enim antea feros experiebatur invasores, nunc stupet magnanimos agnitæ sanctitatis suæ professores, suorum dogmatum validos propugnatores, ut jam gravissima plaudenti sponsæ horum montium sit vicinia, quorum antea detestabatur approximationem.

Oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem & sabbathum.

Sermo Decimus Septimus.

Synagoga prior maternitate, posterior tamen in amore sponsi, cedit Ecclesiae succedenti.

Synagoga volutatur in delicijs mundi, non occupatur voluptatibus cœli.

AD dissipationem tentorij oblivio festivitatis consequitur, contemptus Sabbathi ad tabernaculi demolitionem; festivitas celebritatem gaudij annuntiat, & sabbathum ad mentis requiem invitat; quæ enim interioris gaudij sit dulcis svari, ille non meminit, qui suæ consolationis illicium in transitorijs carnalium deliciarum sordibus inquit, nec veram in corde suo pacem stabilit, qui cogitationes suas curis, & pompis sæculi affigit. Utrumque complectebatur adulterinis affectibus synagoga, dum inter immundas terrestrium delectationum illecebras maluit volutari, inter opulentas mundi divitias inquietari, quàm Divini solaminis consortio delectari, quàm cœligenarum oblectationum eduliô saturari. Tota sollicitantis cura fuerat, humanis oculis men-

titæ pietatis umbram exponere; ad largitionem eleemosynæ tubâ canere, ut ostentationis nundinæ propalentur, quasi sincera charitas seditionis foret vernula, & non alumna pietatis, priusquam suas efferret victimas conditori, jam hominum se objiciebat aspectibus, intuendam admirantis pompam ambiens, laudantis præmium expectans. Sed simulata sanctitas non potuit latere scrutatorem hominum, qui fraudulentam simulationem fastidiens, repudiavit jactabundam Judææ arrogantiam, abjectam exosæ gentilitatis miseriam respexit. Universorum conditorum, & reparator omnium filiorum Adæ, antequam superbum principis Archi synagogi ingrederetur palatium, exanimatam suscitaturus filiam, prius afflictam decrevit servulam consolari. Ut orbi pateat, si tamen habet oculos videndi,

Christus ingreditur palatium, exanimatam suscitaturus filiam, prius afflictam decrevit servulam consolari.

quæ

quæ sunt Spiritûs DEI, quisnam ad sumptuosas magnatum ædes, ad lauta conviviorum triclinia invitaverit redemptorem, annè discumbendi cupiditas, prandendi necessitas, annè voluptas epulandi, num verius jacentis calamitas, decumbentis infirmitas, morientis fatalitas, & quod urgebat instantius, quod persvadebat validius, quod attrahebat violentius, animarum salubritas, occasio salutis, non fundebantur vina in domo Jairi, sed lachrimæ mœrentium propinabantur, has sinit JESU charitas, quas si supplicabundus attuleris, si gembundus infuderis, bibere in salutem tuam minimè recusabit. Accelerat instante lachrymabundi genitoris gemitu suam vivificaturus creator creaturam, sed ecce priusquam ad suæ Divinitatis opus omnipotentem dexteram extenderet, priusquam exanimem pallidi cadaveris manum apprehenderet, & exultantem spiritum ad derelictum corporis hospitium revocaret, premitur à circumvallante turba, & quisnam præproperâ importunitate sese tetigerit, expressius inquit: *quis est qui me tetigit?* (a) non quærens de tactu corporis, sed gaudens de fidei contactu; respondit interroganti cæteris expeditior ob impetum fervoris Apostolorum primicerius, *turbæ te comprimunt, & affligunt*, à quatuor mundi angulis velut à ventis quatuor DEI verbum indies premitur, & si affligi posset; dicerem cruciatur, comprimitur; ut notat Carenfis Hugo in svari suæ terrestris sponsæ gremio, in sinu matris Ecclesiæ ab infidiantibus hæreticorum sicarijs, ab obstinatis schismaticorum jurgijs, à perverforum Christianorum turbulentijs, quandoque etiam à coronatis verticibus, à suis protectoribus, à simulatis defensoribus, ab hostibus larvatis; premitur in sanctuarijs, in consistorijs, in capitulis, ab iniquorum advocatorum avaritia, à relaxatorum Theologorum perfidia, quandoque ab ipsa stipendiatorum negligentia, ab intimorum membrorum malitia, dicam amplius ab infulata præsulum perversitate, reprimatur in ipsis claustrorum angulis, ubi nec mundus finitur suo cum strepitu accedere, ubi caro non vult famentem culinam olfacere, ubi diabolus timore verberum, & metu vulnerum intrare exhorrescit; in abditis religiosæ soli-

tudinis antris, JESUS anxie premitur, Emmerroissa à dissidentium turbis, à murmurantium mulier despecturmis, ab obloquentium lingvis, ab rabat de hominibus interpretantium glossis, denique in corde hujus qui hoc nunc scribit, deprimi- bat in DEUM, tur ab oculorum extollentia à judicio- & ideo sanitarum insolentia, à tentationum vehementem obtinentia, à cogitationum affluentia, à desideriorum insipientia, à malitiæ, & iniquitatis violentia.

Erat interea, quæ vestimenti fimbriam tetigerat, Emmerroissa mulier; erogaverat omnem substantiam in medicos, nec curabatur. Unde desperans prudenter de humanis, spe plena inniti voluit Divinis. Accedit pede tremulo ad vitæ pedes, ut corde candido tangat fideliter extremam sacræ chlamydis fimbriam, nec ante inspicientis oculos audens se sistere, duxit consultius ad tergum recedere; sicque humiliter collocata accessit retro (narrat Evangelista Lucas) & tetigit fimbriam vestimenti ejus, non est inanis hæc circumscriptio determinatæ situationis, retrorsum siquidem se collocat qui dies præteritos in tenebrarum operibus consumptos recogitat, & salutari erubescens verecundiâ, à peccatis resiliens, ad cordis solitudinem à publico declinat, approximatura sospitatoris sui tergo, prudenter retrò convertitur, illud adimpletura consilium, vel præceptum, *timeas Dominum DEUM tuum, & ambules in vijs ejus*, (b) legit Ambrosius, post *Dominum DEUM tuum ambulabis*. (c) Proponit in evangelico hoc schemate præfiguratam gentium Ecclesiam Augustinus, *filia illa Archi-Synagogi significat populum Judæorum, propter quem venerat Christus, hoc impugnare est increatæ veritatis oraculum, est verbi Verbum in dubium revocare, ipsius dictum est, qui dixit, & facta sunt, non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt domus Israël*, (d) missus est, non quidem alieno coactus imperio, nè plus mittenti inventus debeat, quàm reperiendi, sed proprio sui amoris arbitratu; exultat tamen frater senior, & solito insolentis arrogantiæ fastu obtrudit primogenituram quam tamen turpiter vendidit, ad salutem & stultè prodigus dissipavit; jactat Judæorum, nobilitatem præelecti generis, quasi verò hanc respexisset Dominus, qui veterem receperunt omnes redempturus, quod hac periodo exhibere voluit, sed clementissimus est ad gentes.

(a) Luc. 8.
7.45.

Quatuor modis Christus premitur in Ecclesia, in capitulis, in claustris & cordibus hominum.

Filia Jairi præfigurabat Synagoga.

(b) Deuter. 10.
v. 12.

(c) in c. 9. Luc.

(d) Matth. 15.
v. 24.

Christus venit per se primò ad salutem sed quia non receperunt eum, convertit ad gentes.

mmum suæ benignitatis propositum, commentatore Ambrosio, quod eos, quos primo elegerat nequaquam refutare cupiebat, (e) in Ps: 43. (e) hoc uberes contestabantur lachrymæ, quibus subsecuturum Solymæ exitium deplorabat, hoc loquebantur continuata exhortantis impropria, quibus cæcos cæcorum duces, & sacerdotum principes admonebat, hoc manifesta præfagientis vaticinia indicabant, quibus funestum Hebrææ gentis interitum prædicebat, hoc intimabant tot dolorosi gemitus, tot iterati aditus, tot frequentati transitus, quibus expulsus toties, ad mortem indies requisitus, Judæam deserens rursus repetijt, ut devios ad viam reduceret, aversos ad se converteret, errantes à præcipitio revocâret. Sed ubi contumaci malitiâ Auctorem suum nec in prodigijs respicere, nec in miraculis agnoscere vulerunt, paulatim vertebatur ad gentes; prius despectam suorum gressuum sanans pedissequam à fluxu sanguinis, à patulis erroribus, à manifestis sceleribus, quàm Judæi principis filiam ad vitam pristinam reducens, misit Dominus nec enim diffiteor verissimum vaticinantis Isaïæ oraculum, *verbum misit Dominus in Jacob*, sed quia in propria venientem sui non receperunt, quia missum novissimè non reverebantur filium, sed apprehensum ejecerunt extra vineam, & occiderunt, idcirco cecidit in Israël. (f) quia gentes eum receperunt, adjungit commentatrix glossa; denique cæptam continuans allegoriam concludit Augustinus, *illa verò mulier, quæ fluxum sanguinis, patiebatur, Ecclesiæ figurabat ex gentibus, ad quam Christus per præsentiam corporis non erat missus*, (g) ad primam ibat, cujus salutem intendebat, sed intercurrit ista, contingit oram vestimenti tanquam non cognoscentis, quia interrogantis, *quis me tetigit?* non novit illam, qui movit illam, quo non movente non accessisset, quo nesciente sana non recessisset. An fortè illud verificabatur præfagium, quod inter prophetica coronati Vatis legitur volumina, *populus quem non novi, servivit mihi, in auditu auris obedivit mihi*. (h) Chaldæa sonat periphrasis, *populi qui non noverunt me, servierunt mihi*: reprobabat siquidem stolidæ gentilitatis idololatriam, & ideo notitia approbationis suæ non novit eam, sed servivit tamen felici ancillatu, quando gentes bar-

Emerroissa mulier fuit figura Ecclesiæ ex gentibus.

(f) Is: 9. v. 8.

(g) Serm: 74. c. 5.

(h) Ps: 19. v. 45.

baræ spirituali regno suo, commentatore Menochio, subdiderunt se.

Hæc vestimenti fimbriam tetigit, quando ad solum nominati redemptoris sui rumorem accessit retro, non videns sed visa, quantumvis suis diffusa demeritis ante videntis faciem non compareret, quantumvis enim oculis non cerneret in carne verbum, recipiens tamen prædicatores verbi, in obauditu auris obedivit ei, dum interim filij alieni mentiti sunt, & claudicaverunt à semitis suis; illos alienorum nomine objurgat, quibus in carne positus exprobrabat, *vos ex patre diabolo estis*, (i) non quidem ex ejus quasi progenie nascendo, sed opera illius iniquitate simili imitando, quibus humanata deitas novum gratiæ testamentum attulit, sed remanserunt prævaricatrix veteris Adæ soboles, & tanquam uno pede debiles claudicaverunt à semitis suis; filij alieni inveterati sunt, legit Chaldæus, *filij populorum consumentur, & migrabunt de prætorijs suis*, quando excutientur in tempore à sanctæ Syonis pastaphorijs, expellentur filij regni à possessis Judææ finibus, & ejicientur in æternitatis vestibulo comparentes, in tenebras exteriores. Claudicaverunt fœdifragi, quia vetus tenentes, novum testamentum respuerunt, explanat Augustinus nolentes in novitate vitæ ambulare, à veteri gloria ceciderunt, & claudicantes in utroque, neutrum impleverunt; in testamento veteri non minus ac in lege renovantis gratiæ duo pedes sunt, in ambobus ambules, nè claudus sis est necesse, non sufficit si pede literæ litterali immersus sensui incedas, oportet ut pedem spiritûs adhibeas, alioquin à DEO, qui spiritus & Domini est spirituum recedens alienaris; uni duntaxat, & quidem debiliori innitebantur Judæorum gressus, hinc claudicaverunt in semitis suis non incedentes nec viam mandatorum; utroque pede sua hodiedum fugit vestigia Mater Ecclesia, dum solam declinat literam, nè occidatur, sed jungit spiritum, ut vivificetur. Et quia solam servare & observare literam obstinato conamine, pertinaci malitia contendebant, claudicantem Jacobum æmulari satagebant, eorum quippe claudicatio in claudicante Israël adumbrabatur, qui protelato certamine, dum colluctari continuat cum angelo, non vult

Gentilitas fimbriam vestimenti Christi. Ite tetigit, quando prædicatoribus credens, in eum credit.

(i) Joan: 8. v. 44.

Ejiciebantur Judæi de prædorijs suis, quia novum testamentum respuerunt.

vult recedere, nè cedere videatur, à colluctante antagonista suo tangitur in nervo fœmoris, & statim claudicare exorditur; luctabatur siquidem cum magni consilij angelo ferox insultantium Judæorum perfidia, quando ad descendendum de crucis folio Regem gloriæ incitârunt, sed claudi facti sunt, nescientes nec dicere volentes DEUM quantumvis impassibilem in carne pati, & immortalem in assumptæ nostræ humanitatis mortalitate mori, & potuisse, & voluisse; illud mirandum magis, quod vulnerato pede ortus, statim recenseatur sol, non tantum Jacobo luctatori, sed Israëlitarum populo & orbi universo, alioquin quo peregrinæ lucis beneficio illuminatus Centurio exclamâset viso ter-

(l) *Matth. 27.* remotu, *verè Filius DEI erat iste.* (l) vidit
7-54. oculus, & exclamavit lingua glorificans DEUM, quia mysteria dominicæ passionis videntibus timorem incutiunt, & ad glorificandum DEUM inducunt illi vaticinantis Isaïæ conformiter præfagio, *erit terra Juda Ægypto in pavorem;* (m) sed non Judææ non morienti cum morte Redemptoris Synagogæ; in terra Judææ corpus dominicum præfigurari docet Carenfis Hugo, (o) quam fortè Divinus Legislator præsignaverat, dum suas immolaturæ victimas Israël præcipiebat, *altare de terra facietis mihi:* (p) altare enim de terra domino facere, est Deitatem in assumpto corpore adorare; tunc quippe ab illo munus oblatum amanter suscipitur, quando in hoc altari sacrificandum collocatur, in altari *Terra Juda est de terra immolanda* altissimo hostiam *corpus Salva-* ponimus, si actus nostros cum passione *toris nostri.* vulnerati ac crucifixi hujus corporis adunamus.

Nec minus in adumbrata expavescentis Ægypti imagine effigiata gentilitas describitur; si enim hæc Idolorum regia, tenebrarum regio, vi versi nominis appellatur, quis amplius in vasta errorum caligine delituit, quam natio gentium, quæ mures cum gliribus, & ligna cum lapidibus adoravit. Huic tamen licet adhuc incredula terra Judææ in pavorem exstitit, cum Judæorum Regem toto sauciatum, ac cruentatum corpore suorum subditorum manibus patibulari vidit; nec obstiterunt obscuratæ diei tenebræ, quin illuminato attonitæ mentis oculo levaret caput suum, agnoscens, quod appropia-

quet redemptio sua ex mancipatu demonum, ex servitute idolorum, clamabat homo in ultima agonizantis vitæ periodo, Divinitatis sepa ratione moriturus (nec enim mors accessum habuisset, nisi prius vita recessisset, cum vita Divinitas sit) cujus discessum suis, sed ebfuscatis declaraturus radijs, occidit sol in meridie, ut suo rectus velamine declararet occasum imminere præsentium, & ortum futurorum. Verumtamen dum offunduntur tenebræ perfidis mentibus Judæorum, refulsit lumen fidei in sanctificanda gentilis viri anima, ut matutinum natalis diei diluculum præfagiretur, quod gentibus oriri inchoabat; discindebantur petreæ, ut hoc innueretur prodigio, induratum hætenus idololatrarum malitiam, rebellem lumini gentilium perfidiam, oblivione perpetuâ tumulandam, & saxea eorumdem corda, immaculato hoc victimati agni sanguine emollienda. Accessit bipartita dilaceratio, quæ templi velum scindebatur, ut Ecclesia nova fidei suæ vela suspendat, commentatur Ambrosius, (q) ut revelarentur sacrorum voluminum condensa, *velum templi scissum est in morte Christi*, interpretatur Carenfis, quia per mortem ejus aperta est nobis intelligentia scripturæ, quæ prius erat clausa Judæis; (r) erat hoc velamentum inter sancta sanctorum, & templi faciem contegebat, dirumpebatur tamen, ut Apostolo explanante velamentum poneretur super cor Judæorum; suum grata gentilitas dirupit pariter velum in duas partes, approprians DEO totum quod post conversionem habuit bonitatis, sibi attribuens, quidquid remanserat, vel denuò contractum fuerat impietatis. Separabatur tunc mater gentilitatis à filia, dividebatur Synagoga ab Ecclesia, illa nondum mortifera, jam tamen mortua ista de privatione vivificantis spiritûs, ad vitam gratiæ transitura, ut meliori titulo, & jure optimo extinctus vir dolorum cum patiente Jobo potuerit suspirare, *pellis meæ consumptis carnibus adhæsit os meum;* (s) jam enim universa caro extabuerat in solam pellem redacta, hinc legunt septuaginta Interpretes, *in cute meâ computruerunt carnes meæ*, quàm singultuantis Jobi quærimoniam, patienti applicandam auctorizat Redemptori moralis Papa, quasi hac lamentabili voce præviùs expresse- rit, quod erat deploratura, olim incar-

Judæi nec signis morientis Christi, nec prodigijs tunc patris crediderunt.

(q) *in 25. c. Luc.*

(r) *in c. 27. Martini.*

(s) *Jobi 19. v. 20.*

*Christus est os
in corpore
mystico, Syna-
goga est caro,
& pellis est
Ecclesia.*

nata Patris Sapiencia, à sacro Aposto-
lici senatus collegio deserta, à fugienti-
bus discipulis derelicta, & solo plangen-
tium foeminarum stipata Gynecæo, mi-
hi aridet amplius, geminas tam Hebræo-
rum, quàm gentilium Ecclesias fuisse
adumbratas, per os, quod totum cor-
pus sustinet, Christus communi Pa-
trum calculo designatur, est caro ossi
propinquior, cui intimiùs conjungitur
ab eo quoque fortiùs sustentatur, quid
aptiùs sub carnali imagine, quàm Syna-
gogæ populum, tot enutritum prodigijs,
totque suffultum misericordijs, tot in-
timis adamatum affectibus, tot gratia-
rum subsidijs roboratum & eruditum
intelligemus; quid repræsentari valeat
vivaciùs, quàm enervata gentium socie-
tas in pelle, quæ remotior carne, ossi
tamen post hanc mediantem connecti-
tur, & velut deforis in corpore conti-
netur; sed caro, quæ ossi suo fortiùs
adhærere debuerat, ab osse recedebat,
& pelli à qua se pariter segregaverat,
ut carnem supplens os contegeret, im-
mediatam cum osse conjunctionem in-
dulgebat; sic & Judæa in passione Chri-
stum deseruit, dum patientem, ac mo-
rientem DEUM agnoscere recusavit,
quem gentium Ecclesia gentilis centu-
rionis ore DEI Filium confessa adora-
bat.

*Christus Do-
minus fuit
colonus dese-
rens agrum
Synagogæ ut
Ecclesiæ cam-
pum coleret.*

Hinc longè factos à se amicos suos
idem conqueritur, & notos quasi alie-
nos recessisse lamentatur; & licet ver-
ba legis incarnandum prædixerint, &
prophetiæ venturum prælagiverint,
hunc tamen incarnatum Judæi non re-
ceperant, & quia se DEI Filium dixe-
rat, non fecerat, morti adjudicabant;
in domo sua velut peregrinus coge-
batur existere, & quasi os suis exutum os-
sibus solus absque suo, quem condidit,
& conservavit conditum, populo rema-
nere. Hinc servus suum allocuturus
Dominum, & suo propheta compassu-
rus DEO, supplicabundus petijt infor-
mari, *quare quasi colonus futurus es in
terra, & quasi viator declinans ad manen-*
dum? (x) de agro exulto ad exco-
lendum alium transmigrare coloni est
ministerium, qui enim agrum possidet,
quantumvis eum, cum excoluerit ab
eo non recedit; explanat proinde hanc
indagantis Jeremiæ quæstionem purpu-
ratus Hugo, *quare vis deserere Judæos,
de quibus quasi genitus, cum quibus quasi*

(x) Jerem: 14.
v. 8.

DEUS non
nisi desertus à
Judæa, dese-
ruit Judæam.

*semper fuisti, per illorum salvationem, &
legislationem?* sed quorum aliâ, quàm
judæorum accidit perfidia, quod filius
hominis non haberet, ubi reclinaret
caput suum? caro lasciviens ab osse
solido se avulsit, non os carnem dese-
ruit, quam semper hætenus suffulcie-
bat, nè decideret, ut adhæreret susti-
nebat; collatis tot favoribus velut e-
missis vocibus ferocientes & absceden-
tes animos revocabat, nève morosam
dilationem prætexerent, prævenit eos
muneribus, quos noverat à se apostata-
turos viam salutis per prophetarum di-
ctamina velut per resonantia dissiti pa-
storis tintinnabula collis ovium appen-
sa præmonstrabat, nec hoc contentus
amoris pignore, incarnatus per occur-
rentes cœlestis militiæ genios ad sui vi-
sitationem, pastores invitabat, legem,
non quidem antea per internuntium in-
ter fumantia montis Sinai incendia tra-
ditam, sed evangelicæ perfectionis me-
thodum sævitate non visa, hætenus
refertam ore proprio edocuit, ac evul-
gavit, sed infidelis populus carnem as-
sumptam carnaliter aspiciens, quem in-
tuebatur carnali oculo hominis filium,
hunc credere DEI Filium detestabatur;
audivit quidem prædicantis verba cor-
poraliter, nec tamen arcanis suæ Di-
vinitatis voluit fidem adhibere; agno-
scere incarnationis mysterium renuit;
hunc suum regem esse, qui coronatus
spinoso diademate, affigi voluit patibu-
lari solio, ut populum suum crudeli man-
cipatum regnantis peccati surriperet ty-
rannidi, execrabiliter denegavit; de-
spiciebant legisperiti legislatorem suum
& sacerdotum principes magnum pon-
tificem extra castra suæ barbariei in sa-
crificium suæ ambitioni in victimam,
sibi & omni populo in ruinam. Pri-
usquam tamen supremam hanc horri-
bilis si licet dicere Deicidij immanita-
tem exercerent, misericors, & misera-
tor Dominus, sollicitabat corda fide-
lium Israël, non ad perniciem, sed tan-
quam via, & veritas ad salutem; alli-
ciebat miraculis, ut confessionem agni-
tæ Divinitatis exprimeret, quæ sola re-
suscitare mortuos virtutē propria, mul-
tiplicare panes ex nihilo valebat, dum-
que nec sic proficeret, ad aliud mira-
bile consilium, teste Magistro gentium,
se convertit, *quia in DEI Sapiencia non
cognovit mundus per sapientiam DEUM, pla-
cuit DEO per stultitiam prædicationis sal-*

*Christus Do-
minus solici-
tabat in te-
ris corda
liorum Isra-*

(u) 1. Cor. 1. p. 21. *vos facere credentes ; (u) nec alium quam ipsum intelligit filium in sapientia adumbratum moralis Hugo, cui noluerunt sapientes mundi credere, nec tanquam DEUM adorare: apparuit per opera, in quibus ut factor operum voluit agnoscere, eâ cognitione, qua quidam sapiens eundem recognovit, dum sapienter intonuit, videbo celos tuos, opera digitorum tuorum, (x) domum benignam syderum, in quo superna coruscant luminaria, & insuper beatam beatarum mentium patriam, empyream cœligenarum deliciarum regiam, quæ omnia Verbo Domini firmata credidit, & Conditorum in creaturis commendavit; sed quia hac sapientiâ noluit sapere in sæculorum vespera mundus insipiens, nec Israël Authorem omnium recognoscere, placuit per stultitiam salvare, sed credentes; per stultitiam, inquit Chrysostomus, non quæ est, sed quæ esse videtur, (y) hoc enim transfigurato velamine se contexerat sapiens omnium architectus, hoc suæ Majestatis Omnipotentiam occultaverat stratagemate, nolens agnoscere per signa potentiae, sed per indicia infirmitatis, nè nequam angelus hanc suspicatus Divinitatis præsentiam, invadere declinaret, configere recusaret.*

Examinat hoc apostolicum vaticinantis Pauli oraculum Gregorius, in Verbo Sapientiæ adorat unigenitum Patris Verbum, quod ante sæcula ab ore Altissimi prodijt, & sub declivem sæculorum vesperam, ab eructante corde virginis profilivit, Verbum DEI Sapientia est, sed horret mens perpendere, erubescit calamus exarare, quod huic semiverbiæ periodo adjungit, *stultitia hujus Sapientiæ dicta est caro Verbi ; (z) quis non concutitur timore valido ad hanc terrificam magni Pontificis sententiam, ecquis non verecundetur in facie, ac animo consterneretur, audiens sororem Sapientiæ hoc dissidente prorsus epitheto compellari? sed suam explicat parcemiam moralis Doctor, dum tantæ humiliationis motivam allegat rationem, ut quia carnales quique per carnis suæ prudentiam pertingere non volebant ad Sapientiam DEI, stultitiâ prædicationis, id est, per incarnationem Verbi sanarentur. Reverebatur Judæa redemptorem, dum pasciebatur inter arida sterilis deserti arboreta grandi prodigio, suspicabatur latentem Deitatis umbram, dum sic-*

cis pedibus fluctivaga transfretantem intrueretur maria, nec inter tumultuosos spumantis freti vertices vacillantem opinabatur Messiae prodromum, aut forsitan similis consortem potestatis, dum vociferantes de sepulchralibus antris auscultat orci genios, & hætenus incognito clamantes idiomate, *quid nobis & tibi JESU Fili DEI?* (a) agnoscunt Judicem, quem plebs Judaica audire noluit prædicantem, horrent judicium superni Principis, quem illa suo præsumpsit iudicio inter prævaricatores legis condemnare toties innocentem; Filium DEI prænuntiant infortunati exules, quem execrando calumniabatur cognomine, furens à phrænesi suæ libidinis Synagoga, turbarum seductorem. Investigabat dubia in uno suæ religionis conciliabulo, & velut ambigens consulebat, *quid facimus, quia hic homo multa signa facit?* (b) quem nuper tam fortiter astrinxerant, tam vehementer impulerant, tam peremptoriè sollicitaverant, *Magister volumus à te signum videre,* (b) qui paupertatis prodigia, & humilitatis spectabant indies miracula in supplicante Domino & DEO homine indigente, signis hisce renuunt credere, proinde nec ijs volunt cedere, semper præcedere cupientes, hinc signum sublimitatis ambiunt intreri; sed qui tam curiosâ sollicitudine signum de cælo videre flagitant, in signatorum numero se minimè consignatos manifestant. Expectabat Redemptor piissimus ferventiori desiderio, teneriori suspirio signum à Synagoga, quod suam non excedebat potentiam, si modò non excessisset voluntatem, anhelabat ad grande prodigium, quod quidem cooperatricem motricis gratiæ exigebat assistentiam, postulat efficaciam, quam offerebat toties munificus Largitor, sed acceptare Hebræorum superbia recusabat; illud mille urgebat suspirijs, exundantibus lachrymis exprimere satagebat, quod olim sua intolerantia prodigiosus Job, videlicet *ut lapis solutus calore in aërem verteretur;* (d) rudem metalli massam à terræ scoria purgari, & ignis beneficio asserit liquari, pariter & mundari; absconditam in sordido, purificandi æris latibulo veritatem elucubrat admirabiliter moralis Papa, *tunc lapis calore solvitur, cum cor durum; atque à Divini amoris igne frigidum, eodem Divini amoris igne tangitur, & in fervore spiritus*

(a) Matth. 2. v. 29.

Quod diaboli confitebantur de Christo, hoc Judæi negabant.

(b) Joan. 4. v. 47.

(c) Matth. 12. v. 38.

Judæorum corda ære & lapide duriora, nec frangi nec eliquari sustinebant.

(d) Job. 23. v. 2.

(e) lib: 18. mor:
c. 17.

liquatur, (e) & quia hæc mutatio non opificium terrenæ manus est, quæ lapidis ictu confringitur, & pressâ æris gravedine conteritur, sed dexteræ excelsi magisterium reputatur, DEUS Pater misit dexteram suam in orbem terræ, ut complecteretur sponsam suam, adhuc sponsatam in fide, nondum repudiatam, nondum à regis thalamo segregatam, quæ gloriabatur in spe gloriæ filiorum DEI, amplexum expectans sponsalitium, & cantans exultabunda, sancti amoris epithalamium intonuit, *dextera illius amplexabitur me.* (f) Hæc loquebatur de sponso sponsa, de DEO Synagoga, concupiscens ut collocaret dexteram suam in complexum, ut Pater mitteret Filium ad carnis suæ assumptionem; tunc sperans immutari, & juventutem suam exoptans dierum longitudinæ, æternitatis beatitudine renovari.

(f) Cant: 2.
v. 6.

Ad tactum hujus dexteræ dissolvi flagitabat, ut qui nuper interdiu in columna nubis præcedebat viatricem, & in obscura noctis caligine viam ostendebat in columna ignis, nunc eam deducat dextera sua, & non abjiciat vacillantem, non rejiciat titubantem, non projiciat succumbentem, non dejiciat recedentem in tempore senectutis suæ; sic anhelabat, sic aspirabat, mater pro filiis ad uteri sui filium, sed illi errantes ab utero, à dextera ad lævam deflexerunt, & suis carnalibus immensi voluptatibus amplexum spiritûs contempserant, ipsam æterni patris dexteram volentem cadentes à lapsu detinere, corruentes, nè collidantur sustinere, retruserunt; dumque amplecti renuentes, complecti recusantes conniteretur, reclamarunt, *venient romani, & tollent nostrum locum, & gentem,* (g) sinistram dexteræ præposuerunt, istam dimittere, illam arripere contenderunt, *temporalia perdere timuerunt*, deplorat deliram humanæ sapientiæ amentiam, insanam phræneticorum Judæorum ferociam Augustinus, *& vitam æternam non cogitaverunt*, quò stultæ electionis scœnore? qua eliminandæ gentis pernicio? quo subsecutæ prosperitatis omine? quo commutati fœderis discrimine? *ac sic utrumque amiserunt*, (h) læva ejus quàm vanâ timuerunt formidine, si eam excuterent, ad internecionem percussit eos, quàm sibi speraverunt propitiam fore protectricem eos eliminavit, &

Judæi maluerunt sinistram DEI, quàm dextram experiri, quia magis bona terrena, quàm cœlestia amabant.

(g) Joan: 11.
v. 48.

(h) Tract: 49.
in Joan:

dextera, quàm sacrilegâ contemnentes audacia refutarunt, dimisit eos in adinventionibus suis, quâ duci noluerunt ad veritatis semitam, & ad salutis viam, dereliquit eos in manibus inimicorum suorum. Quò irent cæcutientes absque comite, quò sinè duce properarent? illuc planè, quò abituros prævidit, & claudicantibus prædixit Verbum Patris, & sua Veritas, *filiis regni ejicientur in tenebras exteriores*, (i) dum interim venientes ab Oriente & Occidente alienigenæ cum Abraham recumbent in regno DEI. Illi videlicet, qui transitoriam mortalis vitæ felicitatem, tanquam sinistram benedictis DEI manum capiti supposuerunt, ut purè mentis intentione quodammodo premeretur, nè ampliùs quàm Conditori foret placitum inde acceptaretur, sunt enim Salomonis proverbio, *longitudo dierum in dextera ejus, & in sinistra illius divitiæ & gloria.* (l) Super sinistram est bonum requiescere, est meliùs dormire, nè divitiarum anxietas inquietet spiritum, aut temporalis gloriæ arrogantia optandam meditandæ mentis requiem perturbet. Ad dexteram suis aspirat cum matrisanibus filiis Ecclesia, est enim in latere dextero illius casti amoris sedes, qui nunquam excidit, nec tamen sinistram refugit, quæ gloriosas stringit divitias, quibus cœlorum regnum emitur, beata æternitas comparatur. Hoc offert viatoribus non tamen sinè pretio Augustinus, inquit, *venale habeo, quid? regnum cœlorum.* Quis non hoc comparare flagitat, solus suas expendere pro his mercibus abnuit divitias, cæcutiens tenebrarum assecla, nam bina expandit brachia lucis filius, ut apprehendat, *sed quibus emitur*, responder subtilis Afer inquirenti, *paupertate regnum*, quid hac acquisitione faciliùs, quid hoc monetæ genere communiùs, pauper ubique jacens in dorso plenam his loculis bajulat sarcinam; *labore requies*, hæc est congenita nostræ calamitati opulentia, quâ nullus Adæ filius se destitutum quæritur, sæpe tamen conqueritur, plus volo oneratum, nam *homo nascitur ad laborem*, (m) non minùs, quàm *avis ad volandum*, legit Chaldæus interpres, & explicat laboris qualitatem, *filius hominis ad laborandum in lege creatus est, & filius dæmonum in altum volat*, hæc hujus partus gemini est differentia, cernes, cujus sis filius, num dex-

Ut regnum conservarent terrenum, Christum perdere quæsi-runt, sed utrumque amiserunt.

(i) Matth: 23.
v. 13.

(l) Prov: 3.
v. 16.

Christus vendit regnum suum pro paupertate & requiem pro labore.

(m) Job: 31.

Homo natus
est ad labo-
randum in
via, diabolus
autem semper
volat in al-
tum cum filijs
suis.

teræ, num sinistra, si opus manuum
tuarum scias discernere, an ames legis
calamum, an vanitatis præligas cala-
mistrum, an humum humilitatis dili-
gas, spinas & tribulos amaritudinum,
& ærumnarum germinantem, an potius
alas & pennas ambias in vanitatis au-
ram, in Aquilonis regiam extollentes,
nec tamen ideò volatus spernitur, nec
sanctæ elevationis studium condemna-
tur, beata mens, quæ sursum pernici
affectuum remigio, eò velocius evolat,
quò durius afflictum & oneratum cor-
pus in infimis laborat, dum enim ca-
ro nostra in lachrymarum valle ad tole-
randum constringitur, ad supportandum
alligatur, alleviatus à suo nativo pon-
dere spiritus, ad usque empyream su-
premæ regionis orbitam sublimatur.

Non levis labor est transitoria vo-
luptatis paleas excutere, deliciosas præ-
sentis vitæ illecebras contere, ingen-
tes sæcularium desideriorum machinas
diruere, in ipsis pressurarum langvo-
ribus se semper amplius fatigare, ad
hunc laborem nasceris æternæ hæres
gloriæ, fili Ecclesiæ, quæ temporali de-
nario sua suorum laborum impendia
non vult recompensari, quæ nec reple-
ta granis horrea, nec fructifera oliva-
rum viridaria, nec præsentium adver-
sitatum effugia, cum Synagogæ proli-
bus exquirat, lævam non diligit, ter-
ræ opes non concupiscit, sed vitæ lon-
gitudinem semper perennaturæ, sed
dexteræ amplexum toto conamine nè
subtrahatur, apprehendit; Adamum
patrem suum de terra rubra sumptum,
æmulabatur synagoga, auri laudabat
opulentiam, quæ Carevallenensis Bernardi
testimonio terra rubra est, (n) en a-
mabat natale solum, veterem homi-
nem se comprobans, non curans reno-
vari, quos enim habuit præclaros pa-
triarcharum cuneos, & choros Prophe-
tarum, quos gloriosos parturientis gra-
tiæ numeravit filios, quos obstupescens
protulit insignes terreni hominis con-
temptores, eorum spiritui perhibuit
spiritus testimonium, quod essent DEI
filij, non Adæ terrestri posthumi, sed
prodromi cœlestis. Sponsum non ge-
nitorem imitatur Ecclesia mater nostra,
cujus gloria est suæ testimonium con-
scientiæ, hinc non desiderat divitias,
& gloriam sinistra, nè pulsans nocte
mediâ ad nuptialis aulae ostium, audi-

Synagoga i-
mitatur A-
damum ter-
restrem Ec-
clesia cœle-
stem.
(n) Serm. 4. in
Advent.

re cogatur exprobrantis sponsi impro-
perium cum fatuis virginibus, aut hy-
pocritarum pedissequis, *receperunt mer-
cedem suam.* Hæc virgo sapiens novit
terrenum hominem, cum interierit nil
secum sumere, quod terræ est, nec qui-
dem modicum olei, quò lampas extin-
ctionem minitans foveatur; hinc ejus
filia, prudens maternæ providentiæ di-
scipula, adhuc in via hac deambulans,
& desudans, cautè dilectum blandien-
tem sustinet, & filios Jerusalem eru-
diens, ut non præsentia, sed ambient
futura, easdem sagaciter alloquitur, *dex-
tera illius amplexabitur me*, venturum e-
nim annuntiat, non jactat jam præ-
sentem, amplexaturum indicat, non lau-
dat amplectentem; expectat venturi so-
dalitium, quem patitur absentem; sen-
tit distantis indigentiam, cujus præsen-
tiam tam inhiante appetit, tam dulci-
ter exposcit, sed quia elegit dierum lon-
gitudinem non brevitatem, ad vespe-
ram fletum protrahit; ut demeretur, in
matutinum differt lætitiā, quæ expe-
ctantem plenius consoletur. Juditham
cogita, si vis præfiguratam in hujus il-
lustris viduæ tolerantia Ecclesiam intue-
ri, præproperos in obsidione Bethulie
filios Israël attende, si Synagogam flagi-
tas experiri. Clamabant illi, pacemque
cum Assyrijs inire flagitabant, ut mo-
dicum corruptibilis vitæ interstitium
prorogarent, & annuit supremus Sa-
cerdotum Princeps Ozias, hæc lege Le-
gislatori DEO deformiter præscripta,
*quinque dies expectemus à Domino miseri-
cordiam*, peremptorium indicit termi-
num interminabili nostrorum vindici
delictorum, quid imprudentius? desi-
gnat limitem illimitato Numini, & qua-
si spuria suarum prævaricationum filia
infami miseriæ deberetur miserans mi-
sericordia, turpissimam deditionis oppo-
nit conditionem, *si autem transactis
quinque diebus non venerit adjutorium, fa-
ciemus hæc verba, quæ locuti estis.* (o) Sic
cogitur omnipotentis clementia, si per-
duellis creaturæ defectionem commi-
ratur! Hæc genuina Synagogæ facies,
hæc sunt Judaicæ impietatis lineamenta;
ut enim exitioso Ammonitarum consilio
concludebantur circumflua fontium sca-
turigines habitatoribus circumvallatæ
urbis aquarum collectiones defecerunt,
sic ubi Divini sermonis ros intra Judæam
cæpit arescere, scædifragus Judæorum
populus æstu perfidiæ suæ inflammatus
in-

Ecclesia spe-
rat futura,
non desiderat
præsentia.

(o) Judith. 7.
v. 25.

Synagoga
tantum exigua
adjutorium
DEI per quin-
que dies, hoc
est tempore
vitæ mortua-
lis.

incoepit pariter ausu nefario ad vitiorum fluvios anhelare, torrentes scelerum flagitare; exili quinque dierum spatium cœli solatium egentes præsidiarii implorant, ad quarum vesp̄eram, se suis DEI-que hostibus mancipare decretarunt, iniquitate simili anescens Synagoga, pro modico tempore, pro paucis caducæ mortalitatis diebus, cœleste adjutorium invocavit, dum quasi æternorum bonorum foret nescia, vel non desideraret æternum vivere, perituris duntaxat bonis inhians, cœlum pro terra perdere, sinistram pro dextera accipere determinavit.

Sed sapientior Mater Ecclesia, & temporis contemptu fortior, oblectamenta sæculi in suæ conversionis exordio cœpit contemnere, dum Apostolici hystoriographi testimonio agrorum possessores, venditæ possessionis pretium ponebant ad pedes Apostolorum, & quia meum, ac tuum frigidum illud verbum, ab hoc justorum cœtu proscriptum exulabat, idcirco, *multitudinis credentium erat cor unum, & anima una*, (p) non enim se alijs præferebant qui ea quæ mundi sunt perfectè dimittebant, sed *tanquam unius Matris Ecclesiæ visceribus editi fraternitatis amore gaudebant*; subjungit Carenſis Hugo; hinc unius cordis concordia quasi ex singulorum coalescens cordibus oriebatur, quæ per purificatæ mentis intentionem unum, & solum omnium conditorem intuebantur, & quia per intimæ affectionis oculum solam illius faciem videre cupiebant, unam duntaxat animam habebant, unam unius animæ voluntatem exhibebant. Objurgabat præsumptuosam præscripti termini temeritatem; exprobrabat præfixum quinque dierum spatium interturbata Judith, quia Ecclesia de gentibus collecta, non sola, quæ indulgetur conservando corpori misericordia contentatur, non solis quinque sensuum indicijs delectatur, sed dona spiritûs æstuantiori procatur desiderio, & cunctis terræ divitijs unius animæ unum præponit emolumentum. Hæc igitur sponsanda cœlesti sponso vidua, hortatur hodie dum residuam dispersionem Israël in legis antiquæ litera gloriantem; solius sustentationi corporis vacantem, in lava DEI, in bonis temporalibus quiescentem, pro quinque diebus tantum mi-

serentis DEI clementiam ferventer implorantem, ad avertenda temporalis injuriæ detrimenta, animas suas in jejuniis humiliantem, non dehortatur ab opere, sed detestatur carnalem nimis operantium intentionem, *non est iste sermo, qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet, & furorem accendat*. Adæquatissimum dixeris militantis Ecclesiæ sub cruoris fluo salvificæ crucis labaro simulacrum; luxerat illa suum viduata virum, & ista flevit sæculum, non quasi plangens, quod libero dereliquit repudio, sed quia protractam nimium plorare non cessaverat caducæ vanitatis adoratæque falsitatis dilectionem; hinc salutare evaserunt lachrymæ non mundo sibi mortuo impensæ, sed sponsæ lachrymanti, tum tardè agnitam conqueritur veritatem profuturæ. Velociorem siquidem hic oculorum fletus promeruit clementiam, cui omnimodam diluere iniquitatis pristina turpitudinem indulgebatur. Consolabatur se interim diebus omibus viduitatis suæ, usque ad funebrem tumultuæ Synagogæ solemnitatem postquam ad sponsi thalamum erat introducenda, consolabatur se in lachrymis, sciens ijs inesse pietatis officia, charitatis stipendia & præmia Divinæ bonitatis, suos contestor primicerios, primos conversæ genitricis filios, qui sub ultimis horarum periodis in exspirante morientis Synagogæ termino, videntes supremam Judaicæ impietatis barbariem, in crucifixi Redemptoris efferatâ tyrannide consummatam, cum gemebundo centurione percutiebant pectora sua, suum hoc figurato verbere cordolium indicantes, vel potius adhuc servuli & nondum filij timoris sui vehementia evulgantes, ut quem amare tanquam Patrem nondum didicerant, saltè timentes Dominum glorificarent. Vides quàm aptè homo sensatus (nam impius computrescit ut jumentum in stercore suo) nascatur ad laborem pœnitentiæ, est enim impossibile, ut ardua suæ peregrinationis primordia, si tamen ad patriam cupit pertingere, auspicetur à carnis delicijs, non laborando, sed oriando, quod doctor gentium suis scribens Thessalonicensibus absque blanditiarum ambagibus, sat breviter exponit, *nemo moveatur in tribulationibus istis, ipsi enim scitis, quod in hoc positi sumus*, (q) in publico

(p) Añ: 4.
v. 32.

Ecclesia ex
gentibus non
temporalia,
sed æterna
DEI dona
præstolatur.

Justi nasci
tur ad labo-
rem pœnitentiæ.

(q) i. Thessal.
ad-
v. 3.

adversitatum studio, de quibus informat nescios, sed simul solatur meticulosos; destinamur enim à duce milites, à rege nobiles, à Christo contribules ad ferendas ærumnarum myriades, ad lustrandos adversitatum cuneos, ad supportandos calamitatum faces.

Nec defuit laboriosa afflictionum congeries viventi synagogæ, dum enim carnalis homo prætereuntia bonorum temporalium commoda, immoderatâ aviditate concupiscit, suarum cupiditatum immani pondere obruitur, & æstu desideriorum cruciatur. Putas exigui est conaminis, præsentis vitæ oblectamenta quærere, nec enim facili reperiuntur negotio, quæsitam apprehendere, nè fugiat, quàm tanto solitudinum impendio, requirebat, apprehensam nè inter manus elapsa evanescat, solerter conservare, est singularis à gravedine, peculiaris ab intemperie mœror iste, qui metuentem angit animum, nè bonum quod possidetur evolet, quod noscens diu stare non posse, quia caducum est, novit pariter se morientem non comitari, sed separatione perpetua à possessoris manibus alienari. His & similibus exulcerabatur doloribus, consumebatur calamitatibus Judæa, quæ propter terrena plerumque laboraverat, æternitati modicum impendebat: sed quàm exiguo laborantis lucro quàm modico tolerantis solatio, Jonæ cucurbita denotabat. Qui enim apud electas Ninivitarum gentes prædicationis muneri vacare noluit, qui Judæam deserere recusavit, exortâ tempestate forti submittitur, & deprehensus in culpa mari immergitur, ceto deglutiente in ventre absorbentis belluæ tumulatur, dein à deportante monstro ad commonendæ gentilitatis salutem evomitur, quam exhortari ad pœnitentiam detestabatur. Et ecce quem agitavit oceanus in sinu fluctuum, quem sepelivit cœtus in tumultu suorum viscerum, quem sædo captivum carcere ad gentis barbaræ ejecit limina, qui tantis exercebatur periculis, tot admirandis instruebatur cladibus, illum exilis conturbat hædera, levis cucurbita magnanimam tanti herois animam consternat. Afflictus siquidem ob subintrantem gentium plenitudinem desperabat, commentatore Hieronymo, de salute Israël, luget se solum de tanto

Prophetarum numero destinatum, qui annunciando alienigenarum prosperitatem, intimare debuit populo suo interitum & ruinam; nec idcirco contemnendus, nè dicam, fuerat condemnandus, nec tamen contristabatur ideò, quòd multitudo gentium converteretur, sed quia perversus Israël desereretur. Sic suas humanatus Conditor effudit lachrymas, ut pereunti compateretur Solymæ, non quia præviderat successionem Ecclesiæ sibi charissimæ, sed quia prænuñtiaverat Synagogæ exitium à se ardentè adamatæ. Jonas igitur, qui *dolens* ex suo vertitur nomine, plangit se dimisisse domum suam, dereliquisse hereditatem suam, & metuens, nè conversâ multitudine gentium æterno deperdatur interitu prævaricatus Israël egreditur de civitate, & contra orientem suum commorationis suæ defigens tabernaculum, labentia contemplatur tempora, expectans quid pœnitenti eventurum sit civitati. Dum interim omnipotens Conditor præcepit hæderæ, vel si arridet magis septuaginta commentatorum versio, cucurbitæ, ut caput conquerentis Prophetæ tegeret, & contra urentes meridiani solis radios obumbraret. Novi communem tenuis hæderæ allegoriam, quæ pari celeritate perijt, ac exsurrexit; adumbrat siquidem in obumbrante sui umbraculi refrigerio, inanem terrenæ solaminis vanitatem, caducam mundanæ prosperitatis stabilitatem, *cucurbitæ umbra*, inquit Theophylactus, *gloria est hujus mundi, quæ quasi flos fœni nos refrigerat in afflictionum æstu*. Enimverò providus author cucurbitæ providit pariter de corrode vermine, qui obumbrantis frondosam percutiens virescens sustulit refrigerium, & exultabundi Vatis præhabitam abstulit consolationem. Inducit subtilem illustris Dalmata anagogiam, dum ante ortum solis Justitiæ, considerat virens fuisse umbraculum Israël, quo consurgente, quo promicante, quo fervesciente, quo radiante discutiebatur caligo Ninive, & exulcatæ hætenus gentilitatis tenebræ angustæ hujus Majestate luminis evanescebant, partusque vermis, nec alius ab eo, qui finè virili semine de terra virginis ascendit, percussit latentis & gloriantis simul umbraculum Judææ, quod destitutum cœlesti adminiculo, viroris sui perdidit pulchritudinem & refrigerij suavitatem.

Terrena vanitas in Jonæ hædera representatur.

Cucurbita Jonæ imago est Synagoga.

Jonas gravissimis ærumnis affligitur, & probatur.

Qui tanta inter discrimina fortis existit, hunc levis cucurbita affligit.

Tunc immutato rerum ordine incaluit exagitatus vates, *æstare cepit*, *Jonas*, inquit Hieronymus, & iterum velle mori in baptismo cum Israele, ut in lavacro recipiat humorem quem in negatione perdidit, est igitur virentis, & arescentis hæderæ præfigurata veritas, florens, & exarescens synagoga. *Cucurbita synagoga*, explanat latentis symboli mysterium purpuratus Hugo, *quæ in æstu idololatriæ floruit per cultum DEI, sed in conversione gentium exsiccata est, & sine gratiæ humore*; contristabatur querulus propheta, qui alios salvare noluit, ut alij perirent, nec alienos lucri facere, & suos perdere argueretur; en quomodo invidet frater senior, dum symphoniam audit in reditu junioris, non vult quod post substantiam cum Jove & cupidine, cum Venere, & proserpina consumptam, recipiat beatitudinis annulum, nec induatur stolâ jucunditatis, Judæa siquidem suis cum incolis ferocitate velut congenita adversabatur gentibus, cujus livorem invidiæ prælagus Jeremias adumbrabat, dum arrogantes judæorum animas jumentis insipientibus, & quidem stolidioribus æquiparabat, inquiens, *Onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum quasi dracones, defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.* (r) Considerat, præfigurantem metaphoram moralis Papa, & quoniam hac tendat similitudine propheticus DEI spiritus declarat; *quo dicto superba ac nequissima judæorum est persecutio prophetata*; arduam diximus allegoriam, si enim onager in solitudine commorari solitus os vento referat, ut suæ sitis intemperiem humiditate aëris extinguat, videtur potius in hoc sylvestri symbolo vir solitarius designari, qui sæcularium curarum turbam fugiens, inter amœna deserti arboreta eligit solus cum solo, homo cum DEO conversari; verumtamen profundior penetrans absconditæ Veritatis sensum commemoratus Pater, suam prosequitur paritatem, & quânam convenient similitudine, subtiliter demonstrat; *ipsi quippe onagri pro mentis elatione, ipsi dracones pro virulenta cogitatione vocati sunt*, monstrat elationem mentis primarum cathedrarum ambitio, probat eandem dilatatio phylæteriorum, virulentæ cogitationis malitiam illius anni Pontifex denudavit, quando congregatos tenebrarum principis ministros redarguit ignoran-

tia in cognoscendo, negligentia in providendo, imperitia in consulendo, injustitia in differendo, *vos nescitis quidquam, nec cogitatis, quia expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo.* (s) Venenatam truculenti cogitatus rabiem confirmat, intemeratum Evangelistæ testimonium, quo fidem dante voce consonâ decretarunt, credulitate compari executuri profluvium Divini sanguinis, & immanissimam filij DEI internecionem, *ab illo enim die cogitaverunt, ut interficerent eum*; (t) quid virulentiùs, quid arrogantius valeat à furibunda barbarie excogitari, si enim Chrysostomo comparante, sicut divitiæ collum erigere faciunt, ita & principatus, sed illæ quidem in avaritiam, hi verò in amentiam, ecquid enim insanius valeat incipi, quid stultius eo consilio decretari? *cogitaverunt autem principes, ut & Lazarum interficerent*; (u) quasi qui suscitavit mortuum, non posset resuscitare interemptum, *ô stulta cogitatio, cæca sævitia! quando Lazaro inferebatis necem, nunquid auferebatis domino potestatem?* (x) stolidum prorsus hebetis onagri consilium, sed venenatum simul flammivomi draconis machinamentum; *steterunt in rupibus*, concludit genuinæ similitudinis periphrasim magnus Gregorius, *quia non in DEO, sed in summis potestatibus hujus mundi confusi sunt*, (y) tunc planè, quando superbâ constrepentium vocum confusione, frementes conclamabant, *non habemus regem nisi cæsarem*, (z) quando gentilis præses post comprobata interrogati Redemptoris innocentiam, judicat dimittendum, furens Judæus, qui eum crucifigendum tradidit, reclamans cogit quodammodo ad crucifigendum, utque inducat efficacius formidolosum principem, læsam mentitur cæsaris Majestatem; verumtamen in rupe diu stare non potuit instabilis Synagogæ crudelitas, quàm crucifixi Regis humilitas è suæ elationis culmine præcipitavit, defecerunt siquidem caliginosi anūs oculi, quando præsumptuosa sperantis temeritas à sua intentione decidit, à sua collimatione aberravit, dum enim sinistram sponsi eligens dexteram rejicit, dum temporalia diligens præstolari æternitatis beatitudinem negligit, terrena pariter, quæ stultâ electione cœlestibus præposuit, miserabiliter amisit, regnum Judæi rege suo non interempto perdere timuerunt, &

(r) Jerem: 14.
v. 6.

Judæi fuerunt onagri in deserto stantes in rupe, ob superbiam & peritiam.

(s) Joan: 11.
v. 50.

(t) Joan: 11.
v. 54.

(u) Joan: 11.
v. 10.

(x) tract: 5
in Joan

(y) lib: 33.
v. 15.

(z) Joan: 11.
v. 15.

Confideb
Judæi in p
estate se
lari sicut o
ger in rup

& illud ipsum in pœnam parricidij infames Deicidæ peracto horribili sacrilégio unâ cum vita & sanguine amiserunt.

Quod si horum discriminum primam originem si placet fontalem tantorum malorum scaturiginem investigare, non novit aliam vaticus propheta perscrutari, non infeliciorem explorare, ab illa quam significat, *quia non erat herba*, grandis sterilitas ! quam tunc accidere docet Hieronymus in Ecclesijs, quando cervi & onagri reperiuntur, & magistrorum penuriâ contabescunt, quando inveniuntur qui volunt & valent discere, sed non habentur, qui velint, & valeant docere, in quo fatali periculo tangitur Carenſi commentatore angustia tribulationis judæorum, datque tanti interitus cœquam rationem moralis papa, herba non fuerat,

Synagoga herbam non habuit, quia tantum cor porcorum, non spirituum motum indagabat.

quia eorum cordibus defuit æternitatis scientia, quod ambiebant cognoscere, fuit corporeum, quod prætendebant discere, fuit grandisonum, quod consueverunt eloqui, erat vaniloquum, quod cupiebant assequi, erat incongruum, quod flagitabant transitorium, quod inquirebant momentaneum, dum interim deserta gentilitatis terra irrigabatur interioris scientiæ stillicidio, compluebatur fructifero sancti Spiritus profluvio, ut fœcundatus virginalis Ecclesiæ uterus, virentes herbas produceret. & fructuum omnigenorum delicias, introeunti sponſo hortum suum præsentaret, quam primum quippe prædicatæ veritatis imber salvificus asperſit mentes fidelium, protuberabant vitæ opera, & verba fidei super desiderabunda sitientium pectora se se ubertim diffundebant. Applaudit huic terræ Domini; huic renascenti parturientis gratiæ soboli, propheta Evangelicus Isaias, *in cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami, & junci*, (a) legunt septuaginta interpretes, *erit ibi latitavit avium, & caula gregum*; ut virescente calamo scribatur volumen evangelicum pij lectoris fide stabili complectendum; quot pectora gentilium, tot cum Hugone carenſi numerata cubilia draconum, in quibus prius habitabant dæmones volantes per superbiam, venenati per invidiam, orientur humilitatis calami, non calamistra vanitatum & junci charitatis, quò amplius nodosi eò intimi-

us charitatis nexibus colligati; attende deliciosam lectu, & cogitatu suavem anthitesim, inter profundæ humilitatis calamum, & inter virentis calami humilitatem; est iste vacuus ab omni onere, exoneratus ab omni jugi pondere, & humilis est destitutus in proprijs respicientis conscientiæ suæ oculis omni bono, aut opere, aut cogitatione; erigitur in altum calamus, & quisquis se humiliat, evangelicæ veritatis testimonio exaltabitur, ut ante faciem Altissimi compareat immaculatus. Est pariter & genuinum sancti amoris symbolum, florens juncus, ut enim ardet iste ad aram Numinis in lampadibus, sic flagrat in baptizatorum mentibus innocens charitas, tanquam in sapientum virginum lucernæ; unde genuini matris Ecclesiæ filij ac viatores, non ambulant nisi per lucidas consiliorum semitas, & fulgidas præceptorum vias, de quibus jam pridem proverbialis Salomon prædixerat, *via ejus, via pulchræ, & omnes semitæ illius pacificæ*, (b) nec pulchras mirabitur appellari, qui veram Divini imaginis pulchritudinem noverit scrutari, *via ejus*, id est, præcepta generalia, explanat subtiliter purpuratus Hugo, sunt *via pulchræ*, quia honesta jubent, & ad pulchra ducunt, & pulchros faciunt ambulantes in eis, & omnes semitæ illius, id est, consilia sunt pacem facientia inter pacifici Regis filios ac hæredes. Erat profectò caliginosa gentilitas, deserta regio, quæ hominem inhabitantem non habuit, quia fera idololatrantis populi congeries, rationis sensum nesciens, soli concupiscentiæ ferarum instar obediuit; in pravis horum advenarum cordibus, quandoque videbatur signatum lumen divini vultus illucescere, sed vix oriri cœptum, inter violentos tumescens superbiæ ventos, inter adversos colluctantium vitiorum assultus, non sinebatur splendorem veritatis diffundere, nec caligantes animos illuminare. Sed cum misericors & miserator Dominus, luci suæ splendorem novi luminis conjungere, & voci suæ vocem virtutis statuit coadunare, ut audiens terra invia, & inaquosa erudiretur & impleretur, tunc cœpit herbas virentes producere, & errabundis ovibus salutis pascua præbere.

Vide quàm sint profunda hæc disponens Providentiæ judicia, quod ante

(b) Prov: 3.
v. 17.

In virore calami figuratur humilitas

Gentilium corda sunt draconum cubilia.

*Filia Ierusalem renue-
runt consen-
tire, ut Eccle-
sia assumatur
tam citò ad
sponsi nuptias.*

(c) Cant: 8.
v. 8.

(d) in Ps: 118.
Ostom: 22.

*Ecclesia fuit
sub arbore
mala susci-
tata, dum
Christus pe-
pendit in cru-
ce.*

(e) Cant: 27. 3.

rè vixit, post modicum exaruit, & quod infructuosum deplorabatur, fertilitate prorsus mirabili in lignum vitæ commutatur. Præcesserat solo antiquitatis ordine, non serie dignitatis repulsio- nem gentium vocatio Judæorum; suc- cessit longè prosperior gentilitatis con- gregatio, & tota penè Hebræorum na- tio extirpabatur. Conquerebatur non nihil de tardigrada illius exilitate, de protelata sterilitate, Sponsus Ecclesiæ, *soror nostra parva & ubera non habet.* (c) vel potius, si Mediolanensi Ambrosio credimus, est filiorum Solymæ hæc quæ- rimonia, quæ conturbatæ, quod studio dilectionis secundas urgeat nuptias spon- sus, quid faciendum sorori suæ sit; in die allocutionis consulunt, quando mu- tuo reciprocorum affectuum colloquio celebranda erit solemnitas sponsalium, & concludenda festivitas nuptiarum. Urgebatur spiritualis conjunctio, & quoniam à tantis nuptijs sponsa nec excusari, nec præpediri poterat, *ideò differre desiderant, ut illà dilatione Ecclesia possit esse perfectior;* (d) verumtamen & sponsam diligens Christus ad desidera- tum anhelabat ferventiùs, impellebat ur- gentiùs ad spiritualis copulæ nexum, & Ecclesia decore speciosi præ filiis homi- num verbi capta, ad nuptias festina non minùs ac festiva processit. repu- diatum est ocyùs connubiale vinculum veteris culpæ, quæ fructum afferre ne- quibat, & plantata congregatio popu- lorum, vitis æternæ innixa radici, sub svave jugum evangelicæ sanctitatis fide- lia colla subjecit. Nec subsecuturam ambigas sororis parvulæ fecunditatem, quæ sub arbore malo fuerat suscitata, enimverò quòd lignum aliud in præsi- gnato hujus salutiferæ arboris symbo- lo figurabatur, quàm crux dominica il- lius mali ac fructûs bajula, quem spon- sa convenienti præconio celebratura, vi- vacissimis coloribus idæatura, filias Je- rusalem asscurabat, *sicut malus inter li- gna sylvarum, sic dilectus meus inter filios,* (e) tunc autem vel pater filium, vel a- morosius sponsus suam sub mali arbo- re resuscitavit sponsam, quando in cru- ce positus, desponsatam sibi Ecclesiam de gentibus ad vitam revocavit, ut mor- tua, sed non in Christo à somno le- thiferæ mortis resurgeret, & huic spon- so sanguinem confixa cruci, vitam suam in sibi dilecto conjugè absconderet, ac postliminio ad novâ resurrectionem cum

consurgente Christo properans, solùm, quæ sursum sunt, saperet, non, quæ su- per terram sunt, ampliùs quærere co- gitaret. Putas, consimili maritabatur privilegio, hoc pari fruebatur thalamo Synagoga? non credam, qui Verbi vo- cem sat acriter tonantem audio, *ibi corrupta est mater tua,* tunc planè, quan- do & Conditorem & Salvatorem suum, infami acclavans stipiti, horribili se fla- gitio contaminavit. Abinde cœpit à sua scilicet resurrectione suam ordini ge- nealogiam, tunc quippe plenitudo genti- um intravit, quando patibulatum Numen eliminandum Israëlẽ dereliquit, nec enim prior sterilitas Ecclesiæ ad glo- riam famulatur, nec oriundi stematis antiquitas ad commendationem ancil- latur; juvat tamen originariæ calami- tatis, & quidem sæpius meminisse, ut stimulemur ad gratitudinem sospitatori exhibendam, ad humilem natalitiæ vi- litatis nostræ commemorationem assiduè renovandam; amanter siquidem sponsus exprobrat nè sponsa ex eo, quod abundè acceperat, velut in proprio fal- laciter intumescat. Legit mysteriosam verbi paræmiam, Ambrosius, *sub ar- bore mali elevavi te,* jacebas antea, sed ego erigebam, affixus fuerat in terra venter tuus, sed ego sublimabam, con- temnebaris tanquam abjecta Agarena so- boles, sed ego te exaltabam, sub malo mala jacuisti, sed ego qui videns Na- thanaëlem sub ficulnea, absque dolo ve- rum Israëlitam pronuntiavi, quem talem prius feceram, te meis manibus sub crucis malo positam non tantùm vide- re volui, sed visam elevavi, illum sub ficu te sub malo, quia te sponsam præ- elegi, *nam & si Nathanaël videbatur sub arbore, tamen anima ejus sponsa non erat, qui dubius veniebat ad Christum,* (f) no- tat subtiliter insignem differentiam in- ter synagogæ filium, & inter Ecclesiam de gentibus assumptam commemoratus Pater; illa elevabatur ut, foret pulchra ut Luna, ut fieret electa ut sol, rubens in die per publicam sponsi manifesta- tionem, sed iste adhuc hærebat in um- bra quando ambiguus interrogabat, *à Nazareth potest aliquid boni esse,* (g) non amplius in nocte caligabat, quem veri- tatis testimonium commendabat, *in quo dolus non est,* jam concors divino cor- di erat, qui duo corda non gerebat, in quorum uno videret veritatem, in altero conciperet falsitatem, non ex

*Sponsa non
ipsam susci-
tavit, sed
psa suscita-
tur à spon-
sò sibi qui
quam boni
tribuat.*

(f) lib: de
& an: c
Ecclesia ele-
vatur à Ch-
sto sub ma-
lo sub mal-
lo Nathanaël
ficu, hinc il-
le vadit spon-
sa, non iste.
(g) Ioan: 1.
v. 46.

eorum erat numero, quos detestatur vir secundum cor DEI, habentes labia dolosa, in corde & corde locuti sunt. (b)

tali thalamo associanda clamat & amat inquit, ascendam in palmam, & apprehendam fructus ejus; (n) non contentabor frondibus, inani tolliorum strepitu non delectabor; ille prius hoc dixit, & prior ascendens hoc fecit, qui enim, ut me à somno suscitaret, ante sæcula mori disposuit, hoc est dormire, & soporari voluit, ille ad sæculorum versperam totum, quod per prophetas suos suæ voluntatis interpretes prædixerat, fideliter adimplevit, apprehendit cœlestis Adam suspensus in cruce fructum vitæ, eumque sponsæ suæ matri viventium gustandum obtulit, edendum præsentavit, nam orto de terra terreno Adæ Eva mortalium genitrix pomum porrexit vetitum, & adunatâ voluntate mortem progerminarunt. Palma inferior aspera, & in superioribus pulchra, sylvæ ac fructuosa figura est crucis, scribit Carthusianus, in quam propter salutem Ecclesiæ Christus ascendit, (o) in hac militia mortalis vitæ conscendit palmam fidelis Ecclesiæ matris filia ut omnia inferiora deserat, & ad superiora contendat. Attribuit hoc sacri carminis hemistichium non tam cantanti sponso, quam cantatrici sponsæ, Mediolanensis Archi præsul, quæ plenitudinem victoriæ, ut fructum prolixi certaminis decerpere, charitatis apprehendit cacumina, trophæum victricis gloriæ constructura, ecce quod suscitata tendat, quod non ascendat elevata? verum tamen nè alienis manibus sublimata, nè peregrinis meritis exaltata, sibi aut acquisitam appropriet eminentiam, quasi humani foret effectus desiderij, aut excedentem suis imputer pedibus ascensum, quasi opus terrenæ potestatis, sollicitus propheta scandentem admonet, excelsos mentis oculos à cunis non avertere, primam originem non sic despicere; ut raro libeat illud, quod fuerat, recogitare; retortis vult obtutibus sanctificatos Ecclesiæ partus ad sui ortus scaturiginem respicere, nè magna de semetipsis sentiant, dum attendentes parturientis gratiæ gremium unde redempti exiverunt, dulciter innovant, sylviter approbant, sed ante sacri hujus regenerationem uteri; quid fuerint, non nisi agrè discutiunt, quod violatæ genitricis filij, quod corruptæ matris existerint posthumi, rarissimè expendunt. Hortatur igitur Vates providus incurios viatores, nè, dum sublimem Christia-

(n) Cant: 7.
v. 8.

(o) Art: 22. in
Cant:

Ecclesia fuit
à crucifixo Re-
demptore in-
vitata ad a-
scendendum
in palmam
crucis.

In corde & corde, quidnam est aliud quàm duplici corde? denique, quando aliquis aliquid in corde tegit, & aliud loquitur, dolus est, & tanquam duo corda habet, explicat bicordem Augustinus, (i) talis ille esse non poterat, in quo dolus non erat; sed adhuc sub ficu hærebat, in synagogæ gremio jacebat; hic meminisse juvat hanc arborem à prætereunte domino fuisse maledictam, quia virentibus decora folijs, fructu caruit, quem sedulus redemptor inquisivit, sed illum sedentem sub umbra mortis vidit ille, de quo prævidit, & præfagivit Isaias, habitantibus in regione umbræ mortis lux orta est eis, (l) vidit vocatum à Philippo, quem enim per Apostolum vocaverat, ad suam pertinere amodo Ecclesiam prævidebat; necesse siquidem fuerat, ut prius eum cerneret oculata providi redemptoris misericordia, antequam egrederetur ab umbra. Reflecte nunc ad decoratam folijs ficulneam, ad mali fructiferam respice arborem, ut ambas cernens, discernas sponsam à vidua, Ecclesiam à synagoga, sub ista collocatus advocatur ad veniendum, & videndum, sub illa, qui constituitur à somno, excitatur dormiens, ut illuminetur à Christo, & elevatur ab eò, qui sponsæ sponderat se attracturum omnia, cum exaltatus fuerit à terra. Vis primam resuscitatione matris tuæ exercitare vocem, vis primum evigilantis nosse proloquium, vis æmulari maternum idioma, est flentis, non ridentis, non exultantis, sed plorantis, est ingemiscens confessio, quæ Carenfi Commentatore, est prima vox in nativitate spiritali, (m) sed quia ad primam necessitate ordinis sequitur secunda, emisit & illam, non tamen lachrymans, sed exultans, illa videlicet est dolosæ lamentationis, quæ absoluto peccati somno ab expergiscente articulabatur inter singultuantis gemitus, sed ista lætabundæ jubilationis inter sponsalitos amplexus, denique dum excitatur à somno suo cœlestis sponsa, deplorat sponsi absentiam, quem quærens in molli lectulo, nocturnâ sub caligine reperire non poterat, verum dum suscitata elevatur, vicina sponso canit epithalamium jam desponsata, mox mari-

(b) Es: 11. 7. 3.

(i) tract: 7. in
Ioan;

(l) 1/4: 9. 7. 2.

Synagoga figuratur inficulnea frondosa, sed infertilis, Ecclesia in malo, ubi & suscitatur, & simul elevatur.

(m) in 7. c. Sap:

nae perfectionis apicem conscendere prætendunt, elationis petant fastigium, dumque affixum stipiti Salvatorem æmulari se simulant, aut etiam seducti putant, illum celeriori vestigio insequantur, qui dum se ipsum super astra DEI arrogans extulit, se ipsum pariter ad imam tenebrarum regiam præcipitavit.

(p) Is: 51. v. 1.

(q) Ps: 62. v. 6.

Synagoga est
petra, ex qua
excisa fuit
gentilitas.

Christus in
cruce fuit pe-
tra excisa, &
transfossa
clavis ac lan-
cea.

Exaltans ergo vocem suam, de celsa propheticae contemplationis specula clamat grandiloquus Isaias, *attendite ad petram, unde excisi estis, & ad cavernam laci, de qua præcisi estis*, (p) sed non ad illam, quæ patienti Jobo ad solatium fundebat rivos olei, quibus quicunque tingitur, quisquis ijsdem inungitur, interius impingvatur; ad quorum sacerdotum fontium scaturiginem aspirabat, qui anxius in arida ac invia desolationis terra singultuans suspirabat, *sicut adipe & pingvedine repleatur anima mea*, (q) & *labijs exultationis laudabit os meum*, legit Chaldaeus, quasi adipe satiabis animam meam in lege, & sonat Tygurina, *unde orabunt labia mea*, optat expertus Psaltes supremæ unctionis pingvedinem, implorat sancti Spiritus oleum, qui semper impingvari caput suum exhorruit oleo peccatoris; sunt adeps & pingvedo apud Menochium clarissima divinarum consolationum symbola; quibus non minus anima ad incrementum gratiæ reficitur, quam corpus pingvi alimonia ad confortationem roboratur. Verum non hæc sublimis petra illi confinis est, sed distat remotissime ab ea, ad quam nobis attendere præcipitur, ut nostri stemmatis principium meditemur. Totum chorum credentium ad audiendum provocari, ad attendendum excitari Hieronymus opinatur, qui septuaginta interpretum lectionem æmulatur, *attendite in robustam petram, quam excidistis, & in foveam laci, quam fodistis*, quando regale solium rex Judæorum consecraturus, ad ultimum gentis non posthac suæ complexum bina expandit brachia, & terebrantibus clavis manus cum pedibus crudelitate rabidâ sangvisuo stipiti affigebantur, quando emortui Salvatoris pectus transverberante lanceâ referabatur, ut aquæ pariter ac sanguinis discinderetur vena, & utraque pleno emanans impetu latronis corpus asperfit, ut commentatore Chrysostomo aspersum latronem

baptizaret; addit illustris Dalmata, *possumus excisam petram sepulchrum dicere salvatoris, in quo conditus est, & resurgens à mortuis in numerabiles filios genuit*. (r) Est tamen alia, & durior, & antiquior, ad quam nostros defigere jubemur oculos, ut nostræ calamitatis ortum intueamur, ut nostræ progeniei initialem marginem speculemur. Petra nimirum existit Synagoga, si Judæorum duritiem meditemur, tum quia ex detestando lapidum complexu fuit progenita, suam à gentibus nundinata originem, quæ saxea reverebatur numina, dijsque lapideis litabat, tum quia progenitores proximos futurum patrem multarum gentium Abrahamum cum Sara sterili est consecuta, quorum infecundorum conjugum cana annositas, absque cooperatricis providentiæ portento germinare non poterat, heredem nequibat procurare. Hæc genuina Matris Ecclesia mater est, priusquam suscitaretur sub arbore mali, ubi matrisans ijsdem indormiebat vitijs, imo majoribus stertebat obnoxia peccatis, caligabat senex puerpera ad ipsam mundi lucem, ad veritatis præsentiam, nec minus cæcutiebat filia, in meridie quasi in tenebris ad petram scandali impingens, caligans Synagoga in die obfuscabatur tenebris, quando humani generis redemptorem in carne manifestum penes se habuit, & tamen hunc suæ perfidiæ tecto velamine, non recognovit; cæcutiens gentilitas, & sculptis, & ligneis victimans simulachris, in clarescente cælo stellam novam inspexerat, & quamvis sacram Magorum triadem ad explorandum miserat, at tamen solem justitiæ corruentibus licet per totum idololatrantis Ægypti territorium propudiosis numinibus, adorare recusabat; radiantissima miraculorum lux protervos Judæorum oculos involabat, nec tamen prodigia cernentes, eorum productorem reverebantur impij, sed gladiatorum lingvis, quasi & seductorem populi, & traditorem regni falsa præbentes testimonia peremerunt, id ipsum autem enorme crucifixi Salvatoris flagitium, quod ore sacrilego Hebræi perpetrarunt, suis gentiles manibus consummarunt. Vides consimilem matris & filiae iniquitatem, cernis coæquam ambarum immanitatem, imò gloriari potest nobilitata genitrix, & à se genitæ gentilitati exprobrare, quod

DEI

Non minus
gentiles,
quàm Judæi
cæcutiebant
& obdure-
bant in cordi-
bus suis.

DEI Filius per assumptam nostræ humanitatis carnem, de carne Hebræ Virginis nasci voluerit, nec nisi ex solo fidelis Deiparæ utero non ex infideli gentilitatis gremio, non ex visceribus contaminatis fœdifragæ idololatriæ malitia formam suscipere humanitatis.

Has geminas unius viri conjuges, unius sponsi sponfas, considerans Gregorius, primam Phenennæ comparat, Annæ assimilat secundam, illa marito Elcanæ filios genuit, sed ista sterilis diutius permansit, dum enim Divinus amor hominum carne amictus prodijt, dum incarnatus itemeratæ Deiparentis Primogenitus in orbis orbita comparuit, per legem, quam dederat, per Prophetarum voces, quos miserat, progenitam in fide sat numerosam parturientis Synagogæ sobolem adinvenit, non tamen Ecclesiæ ex gentibus ulli tunc erant filij, *quia novitia tunc cœlesti sponso nuper conjuncta sancta Ecclesia, predicando adhuc nequaquam pariebat*; (s) illud est advertendum solertiùs, Phenennam quæ priùs Annâ genuit, non primam appellavi conjugem, sed secundam, *habuit duas uxores*, de viro Elcana, sacra testatur pagina, *nomen uni Anna, & nomen secundæ Phenenna*. (r) Præfigurabat vir Elcana (quod nomen DEI possessio vertitur) illum, cui vir oriens nomen est, quem DEUS Pater possedit in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio, erat Jeroboam, qui explicatur *misericors Filius*, Patris misericordiarum Unigenitus, binis maritabatur uxoribus, de quarum altera (quæ licet fertilitate prior, secunda nuncupabatur) purpuratus Hugo attestatur, Phenenna erat secunda in amore viri; quam immutationem ordinis expendens moralis Papa subtiliter commentatur: priùs

quippe Synagoga in fide filios edidit, sed tamen dignitate sanctæ Ecclesiæ minor fuit, cuius prærogativam, si sagaciùs scrutari volumus, ad suæ resuscitationis originem, ad renascentis patriam necesse est, ut reflectamus, sub eadem quippe mali arbore meruit surgere, sub quæ corrupta mater sua suo elegit sacrilegio interire. Quæ enim antea ob suæ exilitatis demeritum, soror parvula filiarum Solymæ non habuit fœcunditatis ubera, nec se, nec alios candidâ lactifluæ prædicationis dulcedine nutriens, aut conservans, quando post gloriosam sponsi anastasin, inter angustos unius oclusæ domûs angulos se recondebat, nec ausa inter persecutores suos comparere, nè dicam supremum jam mortuæ Synagogæ exitium intimare, vel inchoatum legis gratiæ auspiciûm prædicare; ubi in præcellam exaltatæ crucis palmam elevata, hanc crucifluam sponsi cathedram conscendit, facti sunt ubera sua sicut botri vineæ, gemino siquidem turgidæ charitatis præcepto, & exercendo vacans, & edocendo studens suorum filiorum quantumvis adhuc pusillorum sugentes inebriavit animas, ut obliti posteriorum ignorantiarum ac errorum, ad anteriora Christianæ veritatis dogmata & addiscenda, & exequenda, & adamanda, & complectenda extenderentur. Utque fideles pedissequi matris insequerentur vestigia materna pariter assequerentur merita, palmam victoriæ jubebantur apprehendere, crucis cacumina passis in crucem brachijs constringere, ut adhuc penduli viatores nondum peregrinationis studium, in ipso æumnarum exilio, in summo adversitatum fastigio, cœlesti pabulo mentem nutriant, robustis tribulationum edulijs confortent animam & impingvent.

Ecclesia respectu filiarum Synagogæ soror parvula crescit in cruce, & geminis uberibus charitatis dotatur.

Et in opprobrium, & in indignationem sui,
Regem & Sacerdotem.

Sermo Decimus Octavus.

Ejectâ Synagogâ recepta est Ecclesia de gentibus congregata, ista incepit vitam à cruce; illa invenit mortem, & tumultum sub cruce.

Quam lata sunt hæc auguria, quam fortunata nostræ felicitatis primordia,

quam sunt illustria adeptæ nobilitatis insignia, quam grata Divinæ dilectionis argumenta! suo gratulabatur

ute-

Phenenna uxor Elcanæ Synagogam insinuat, Anna Ecclesiam designat.

(i) in 1. c. 1. lib. Reg. lib. 1. c. 1.

(r) lib. 1. Reg. c. 1. v. 2.

Phenenna in pariendo prima Annæ sterili postponitur in amore.

Ecclesia est amica ob fidem, columba ob innocentiam, formosa ob abundantiam meritum.

(a) Cant: 3.
v. 10.

Ecclesia dicitur veni, sed Synagoga insinuatur vade.

(b) Prov: 8.
v. 17.

(c) Job: 10.
v. 20.

utero, suo blandiebatur puerperio, sacrificans altisonæ laudis hostiam Judæa, quando vocem dilecti sui percipiens eundem viderat salientem in montibus transilientem colles, & quasi vocem auræ lenis furtivè suscepit auris sua venas susurri ejus; acceperat quippe prophetiam Divini Spiritus notitiam, qui se auscultantis infirmitati attemperans, adventum Filij tenuiter intonuit, surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni; (a) cūque non aliam à se suspicaretur sponsam, gaudebat placatum vindicem, quem toties multiplicato suorum filiorum crimine noverat offensum, & quasi non mereretur factor operum suis operibus anteponi, rejiciebatur ab aris, profanabatur in templis, postponebatur in simulacris; frequentabantur antra, ut saxa & lapides adorarentur, ascendebantur excelsa, ut lignis & metallis ferales hostiæ victimarentur; plaudebat in illustribus epithetorum titulis immaculatam suæ simplicitatis sinceritatem, credens in columbini candoris pulchritudine effigiari, integritatem fidei amicæ fidelis elogio insigniri, antiquæ turpitudinis ablutionem, errorum omnium benignam abolitionem, assiduam sanctorum operum exercitationem, quibus peccata redimi dudum jam noverat, formositatis nomine putabat appellari. Sed erat alia quam ad surgendum vox sponsi clamantis excitaverat, ad properandum nè moraretur tardigrada incitabat. Felix profectò præ cunctis extitisset, si vocem hanc ad se directam audire meruisset; non illa ad festinandum urgebatur, quæ & annorum senio gravata, & amplius torpore socordi præpedita, ad mortis suæ vesperam properabat, solis enim in sui Conditoris obsequio excubantibus proverbialis prælagit Salomon, vel potius citata apud eundem Sapientia sed incarnanda, qui manè vigilant ad me, invenient me. (b) Non illi dicit, veni, quæ viri patientis singultuans suspirio ingemiscit, dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum, antequam vadam & non revertar ad terram tenebrosam; (c) non quidem ad terra infernalis tartari claustra, quæ funestâ æternæ mortis caligine operiuntur, unde non ultrâ misericordia parentis liberat, quos semel ultrix Justitia ad flammivomentis illius lacu incendia condemnat, sed destitutam irradiantis gloriæ amœno lumine provinciam insi-

nuat, quam peregrinantes à corpore sanctorum patrum animæ incolebant, quæ ante adventum mediatoris DEI, & hominum, limosa terræ tabernacula deserebant, ubi à pœnis damnatorum liberæ in beatorum civium cœlestem patriam ille eos reduceret, qui cœlos inclinabat, ut descendens in vallem lachrymarum empyreæ beatitatis regiam ejusdem, & nobis omnibus aperiret. Ut enim magnus maximos inter pontifices Gregorius declarat, esse superiora inferni loca, esse alia inferiora credenda sunt, ut & in superioribus justique requiescerent, & inferioribus injusti cruciarentur. (d) Quæ igitur cum sanctis patriarcharum cuneis, cum prophetarum choris, ad sublimiorem limbi sinum, ad morosæ quietis gremium se abituram dixerat, vocari tunc uturgeret, non rectè poterat, quando à montibus æternis cœlestis sponsus properante descensu veniens, transiliebat colles nostros, & ad æternæ regis basia, ad amplexus sponsalitos dilectam sibi Ecclesiam venire imperabat, convincit luculentius, illa causalis ratio, quam illicò subjungit, jam enim hyems transijt, imber abiit, & recessit, idcirco ad exsurgendum incitat, ad veniendum excitat, & concitat ad festinandum, quasi tempus vacationis abrumperet, horam quietis interdicere, laboris necessitatem intimaret; hinc hyemis, quâ nullus operari poterat, transitum insinuat, evanuisse imbrem, qui exundatione suâ coli, vel seri impediabat terram, vernalem jam approximare commemorat temperiem, commoditatem operandi appropinquare.

Verum tamen sub literalis cortice, sub hoc hystorico obvolatæ narrationis schemate latet velatus quasi spiritus ad incrementa frugum justitiæ suam invitans amatricem; quem abditum sancti amoris sensum elucubrans commemoratus pater, prosequitur commentari, quid per hyemem, nisi legis austeritas intelligenda est? quæ dum in carnalibus sacrificijs populum antiquum detinuit, ad appetenda spiritualia & cœlestia observatores suos non adjuvit, (e) elucet proinde cuiusnam hoc sacro dramate incarnatus DEI filius innuerit, quamnam sponsarum ad properandum extimulaverit, cujus candorem commendaverit, cujus deprædicaverit venustatem. Sed quam pe-

(d) lib: 12. m. c. 6.

Hyems transijt, quando legis Mosaicæ obligatio perijt.

(e) in 3. c. Cant:

pede præpropere accelerare flagitat, quàm festinare desiderat, eandem unde venturam evocet maturiori indagine discutiamus; & quidem investigare locum non ardui est conaminis, cum ore patulo eundem sponsus indicet, indiget, determinet ac designet, *veni de libano sponsa mea, veni de libano, veni*, ter procedentem ad properandum incitat, ut neque fidei certitudinem deserat, nec spei securitatem negligat, nec sinè charitatis consortio accedat; per Libanum, qui nive suo quemvis candorem superat, baptismus Gregorio moralisante intelligitur, in quo sancta Ecclesia aquâ saliente in vitam æternam abluitur, & à suorum peccatorum nigredine per sancti Spiritus præsentiam, & justificantem Christi gratiam super nivem dealbatur; ut enim liquor aqueus lavare solet corpora à squaloribus sordium, ita sed mundius, & purius, sed mirabilius, & sublimius sui amoris influxu sanctus Spiritus contaminatas purgat animas à sordibus delictorum; quemadmodum undosi fluminis beneficio quævis immerforum corporum abluuntur maculæ, sic pariter in baptismali sanctificati fontis flumine natantes animæ ab abluente gratia emundantur; & nè licentiosam excedentis eloquij opineris libertatem, dum super nivem dealbanda asseritur anima, quæ salutari huic balneo immergitur, crede id asserenti Magistro Veritatis, *justi fulgebunt sicut sol in regno patris eorum.* (f) Et numquid fulgor solis candorem nivis suâ excedit pulchritudine, sua præcedit claritate, adde quod candor nivis urente solis radio statim eliquatus prætereat, dum interrim decor baptismalis gratiæ, nâ illum violenter destruas, sinè restrictione temporis eò semper intensior, quò radicalior perdurat. Est adhuc alia nec dignitate inferior, nec subtilitate posterior, interpretantis Tertuliani elucubratio, qui tenuem hanc sponsi vocem articulans, præclarâ hac periphrasi circumscribit: eleganter Libani montis mentio est injecta, qui thuris vocabulum est penes græcos: de idololatria enim sibi desponsabat Ecclesiam, (g) vocavit impiam à fumigante idolorum fano, ut piam faceret in templo sancto suo, dilexit venientem, mundavit festinantem, instruxit nescientem, absolvit pœnitentem, mundavit confidentem, sponsavit flagitantem, amavit

supplicantem effecit redamantem, & quia notissimo magni Areopagitæ conformiter adagio, *amor DEI est circulus bonitatis*, qui ut debitas amato pœnas ex solvat, vel ipsemet dolet, vel ipsemet luit. Verte ut libet, rota ut placeat, tam rotæ orbitam, quàm orbis circulum, non potens unde incipiat advertere, nec ubi desinat combinare, amor DEI non est æternitate junior, non est immensitate brevior, non est infinitate curtior, nec Deitate minor, nunquam periclitatur de termino, qui nunquam satis scit diligere, nec habet, quod metuat à limite, qui nullos suæ dilectionis margines admittit. Volebat aliquando sollicitus Doctor gentium, associata connubiali nexu nec corda conjugum vincire arctius & sanctius colligare, nec alio confidens validiori se persuasurum argumento, sacerrium incarnati Redemptoris conjugium cum sibi dilectæ turturæ, proposuit in exemplar, *viri diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam*; hæc genuina casti amoris est decempeda, hæc est arundo aurea, quâ magni consilij angelus, vastum militantis Solymæ amplitudinem dimittitur.

Difficilis æquiparatio, invia similitudo, commendaturus viris providentiam, commendat mulieribus subjectionem, illis præscribitur dilectionis quantitas, istis mensura subjectionis, quæ charitatis exigatur sublimitas, quæ morum suavitas, quæ tolerantia soliditas, quæ animorum uniformitas, recenset Chrysostomus, dum contractam matrimonio marito insinuat obligationem, *etiamsi animam pro ipsa dare oporteat, etiamsi millies conscindi, etiamsi quodvis sustinere & pati non recusabis: & si hæc passus fueris nihil adhuc tale fecisti, quale Christus*; (i) nam posteaquam unus amantis DEI amor æternitatem conjunxisset temporis, DEUM coadunasset homini, hunc ipsum DEUM hominem dolorum esse virum voluit, priusquam vir Ecclesiæ diceretur; illud prodigiosius videretur in amore, quod immensum creaturarum Conditorem, argillatæ Damasceni pulveris imagini commenduravit, quando immortalis DEUS formam servi accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo, (l) inter homines, comparuit spectandus & amandus, rejectus & despectus!

Amor Christi erga Ecclesiam est mensura amoris conjugum.

(h) Ephes: 5. v. 25.

(i) hom: 30. in Epist: ad Ephes:

(l) Philipp: 2. v. 7.

Ecclesia vocatur de Libano, de baptismo ad sponsi conjugium.

(f) Matth: 13. v. 43.

Justorum fulgor excedit candorem nivis.

(g) lib. 4. cont: Marc: 1. 11.

Avocatur Ecclesia de Libano, id est, ab idololatria.

Cui non prodest baculus correctionis, projicitur in ollam damnationis.

(m) Jerem: 1.
v. 13.

(n) in Ps: 38.

(o) Ezech: 4.

Comparatur cor hominis ollæ succensæ ob carnis desideria, ad quæ anhelat.

(p) lib: 33. moral: 6. 27.

(q) Sam: 12. ad frat: in re.

marito appropriavit principatum, quo maritalitatem conjugem gubernaret, sibi attribuit servitatem, quâ indigentis Ecclesiæ necessitatibus subveniret; & licet discutiamus sagaciori ingenio, quâ voluit humanam æmulari calamitatem, dilectione, ut ipsa similitudine alliceret sponsæ oculos, attraheret affectus. Exhibebatur aliquando à circumvaga per cœli gyrum sapientia, mirabile spectaculum attonitis Jeremiæ obtutibus, virga vigilans cum scintillante olla, de cujus ultimæ mysterio eruditurus vatem conterritum interrogabat, quid videat? cui ille recensens fideliter respondebat, *ollam succensam ego video, & faciem ejus à facie Aquilonis*, (m) combinat cum olla baculum, istius præcedentiam, illius expendit successionem Mediolensis Ambrosius, & approbat tam successionis ordinem, quàm necessariam amborum conjunctionem; *quoniam qui baculo non corrigitur, in ollam mittitur. ut ardeat & tabescat*; (n) & hic quidem non leve amoris est incendium, sed admirabile amantis DEI argumentum, quemadmodum quippe in visa intenti Ezechielis sartagine consummabantur, & consumeabantur simul iniquitates domus Israël, ut liquefieret caro, & minueretur jus, (o) ad deponendam scilicet eodem commentatore crassitudinis carnalis humorem, quæ obduxerat, animæ mentisque vigorem, & quasi jus infundebantur illecebræ cupiditatum; sic pariformiter ut culpa segregaretur, aut etiam propulsaretur à filiis Ecclesiæ, baculus propheticus objicitur oculis, ut quæ accessus detur gratiæ, olla succenditur, flammivomente cujus habitu immunda quævis scoria aut profligetur, aut exuratur. Sed forsan accomodatius amoris, commentatur Gregorius, *olla succensa est cor humanum, secularium curarum ardoribus, desideriorumque anxietatibus fervens*. (p) quod tunc ad exæstuantem bullientium cupiditatum fervorem accenditur ab Aquilonis facie, quando humana mens maligni spiritus iniquis svasionibus inflammatur. Et credam ollæ huic assimilatum Filium DEI, in qua, Augustino declamante, *decoquuntur omnes Principes & pastores tenebrarum, sectatores bonorum temporalium, veneratores divitiarum*? (q) hoc vas flammis circumdatum, incinerandam præfigurasse Solymam autumat purpuratus Hugo, *hæc olla est Jerusalem, in qua erant ju-*

dæi congregati, quæ vallabatur succedentibus Chaldæorum flammis, & sicut flammeo olla circumdatur vallo, ut decoquantur ex omni parte carnes, sic Hebræorum congeries fame ac peste in obsidione Romani exercitus decoquebatur. Et huic agnus innocens, qui venerat occidi, non occidere, decoqui non decoquere, poterit absque æquiparantis blasphemia comparari? est quidem, non diffiteor probatissimo Patrum suffragio, Christus producens filios Ecclesiæ, baculus nuceus, qui ante bullientis ollæ præsentiam comparuit prophetico spectatori, amarum efficit corticem in statu pœnitentium, quos convertit, testam superimponit solidam in statu proficientium, quos deducit, sed nucleum edit dulcissimum in statu perfectorum, quos suaviter delinit. Verumtamen ollæ succensæ proprietates, nec Deitati competere, nec deificatæ humanitati congruere videntur. Est tamen celeberrimi Antistitis elucubratio, Nolani præsulis, Paulini interpretantis opinio, *caro Christi est illa secundum Jeremiam olla urens peccata*, (r) hæc condensatas carnes gentium continuit, dum universam humanorum flagitiorum congeriem in se suscepit abolendam; concoquebatur in hoc sacri amoris clibano Matris Ecclesiæ idololatrantis olim perversitas, suarumque prolium carnalis iniquitas.

Deseruit pro amplianda memoratæ comparisonis anagogia, paraphrasis Chaldæa, *regem ferventem quasi ollam ego video*, an non fervebat, qui ignem venit in terram mittere, nil volens aliud, quàm ut accendatur? qui suum præoccupans adventum in terram mortis caligine opertam, exarsit adeò, ut empyrea adhuc in regia, electrino infidens solio, senas adstantium Seraphinorum alas expandi voluit, ad repræsentandam desideratæ crucis imaginem, quo viso repræsentationis schemate, *incendium amoris contemperaret*, ut loquitur Germanus patriarcha, regis effervescentis induebatur purpurâ, quando peregrinanti obvians viatori, quando indormientis Jacobi animum involans, supremo illius cœlestis scalæ gradui innitebatur, ut secururam patibulandi corporis sui (quod assumendum olim nondum induerat) præluderet tragediam, quasi lætitiæ comœdiam lusus, quid

Caro Christi est olla, in qua peccata hominum comburuntur.

(r) Epist: 3. Sever.

Scala Jacobi fuit figura crucis, in summitate præmo gradus fuit Christi.

quid enim est scalis incumbere, nisi in cruce pendere, hoc adumbratum, hoc autumat fuisse præfiguratum Augustinus, *scala usque ad cælum attingens, crucis figuram habuit*, en theatralem scenam, cujus actorem, sed patientem magis quam agentem, ut recognoscas, subjungit illico, *Dominus innixus scalæ Christus crucifixus ostenditur*, (s) vidit proinde eò ecstaticus absorpti vatis oculus, regem ad instar bullientis ollæ ferventem, qui iniquitates nostras in olla carnis suæ erat consumpturus, quando peccata nostra ipse pertulit, id est perfectè tulit, quia abstulit super lignum, sed super illud, de quo illuminatus Philo præfagiebat, *exiguo ligno credunt homines animas suas, & transeuntes mare, per ratem liberati sunt*. (t) Hæc vehebatur cymbâ de natali furentis Ægypti solo, de furibunda suorum vitiornum barbarie, de potestate tenebrarum in regnum filij dilectionis Mater Ecclesia, quando frendens invidiâ, in ejusdem ligni ratem invehebatur ferociens Synagoga, consono sacerdotum, & principum decretans suffragio, *mittamus lignum in panem ejus, & eradamus eum de terra viventium*, (u) existimâssem ego hypallage figuram exerceri, legendumque, *mittamus panem in ligno*, nec aliûm ab eo, de quo testatur veritas in carnata, *ego sum panis vivus*, (x) id credidissem ego, nisi solidiori instructus documento, à Carenfi commentatore didicissem, hæc terminorum conversione legentibus innui, quod majorem habuerit ille potestatem panis super lignum, quam istud super panem, crux quoque super redemptorem posita legitur, ut fructus crucis ex terra hac benedicta progerminet, ut enim arbor fructificet, in terra ponitur, non terra super arborem collocatur. Hæc mediante scala Mater Ecclesia suos transmittit filios in pacifici regis Solymam, hæc mediante navi eosdem trajicit in patriam, dum novercans genitrix Synagoga in illo, quem crudelissimâ tyrannide profuderat divini sanguinis cataclysmo naufragium perpeffa, tota quantumvis non totaliter interiit, sed adhuc in ipso mox desituri mundi fine, post plenitudinem gentium omnis Israël salvus fiet. Prælusit superna gubernatrix omnium sapientia fatalem hunc parturientis Synagogæ obitum, & genethliacum nascentis Ecclesiæ auspiciu,

in prima maritali Davidis conjuge, ac coronati Saulis secundo genita inter filias, quæ Jethratam in primo paralipomenon volumine genuisse dicitur, sed una simul parturientem puerperam occubuisse in sacris regum annalibus insinuatur, (y) quam vectigalem fœcundæ genitricis mortem considerans Hieronymus parientem præfigurâsse docet Synagogam, quæ in ipso suæ fœcunditatis partu, sibi evasit sterilis, vitam dans soboli & sibi mortem, vix enim ex Hebræa Virgine circumcissus Synagogæ prodijt filius, quando ipso vivente incipiens ægrotare, scandalizata in morte ejus sibi mortem æternam adscivit; genuit siquidem, & primogenitam & unigenitam suæ fertilitatis filiam, matrem tot gentium Ecclesiam, sed esse desijt, dum parturivit, vivente filiâ non volens vivere, licet non mox mortifera, evasit tamen quantocyus mortua, post Paulò solemnitatem celebri tumultuanda. Subodorasse videtur hanc suæ prosperitatis cladem, hoc perimentis filiæ matricidium mater provida, hinc ordiebatur illam dissensionum telam, quæ crescens ad incrementum temporis, totum terrarum orbem operuit, & tot hystoriarum tomos, imo tot bibliothecas voluminum complevit.

Hæc secutura binorum populorum jurgia prægnantem singultuantis Rebecæ uterum gravi luctamine exulcerarunt, hæc duratura duellantis Judææ cum Ecclesia dissidentium animorum certamina in fumigante monte sinai, & radiante Sionis culmine præsignabantur, in illo quippe & fulgurante & fulminante præscribebatur Hebræorum servituti severa lex timoris, sed postmodum in isto flammivomente & jubilante præfigebatur conversæ gentilitati suavissima lex amoris, augens dominium, non tollens dominandi imperium humanæ voluntati. Vix sub primordiale diluculum exorientis auroræ, vix ad antelucanos scintillantibus justitiæ solis radios, audiebatur vox lalantis, & balbutientis Ecclesiæ, de qua prophetico contestabatur oraculo præsciis futurorum David, psallens venturo principi, & applaudens sponsæ suæ, *ecce audivimus eam in Ephrata, invenimus eam in campis sylvæ*, (z) invenimus tabernaculum Domini in campis saluum, ubi erat adhuc vepres idololatriæ explanat Augu-

(y) Reg. 6. v. 23.
& 1. Paral.
3. v. 3.

Jacob & Esau
in utero ma-
tris dissiden-
tes præfigunt
litigium
inter Synago-
gam & Eccle-
siam.

(z) Ps. 131. v. 6.

(s) Serm. 79.
de temp.

(t) Sap. 14.
v. 5.

(u) Jerem. 11.
v. 19.

(x) Joann. 6.
v. 51.

Lignum mit-
titur in pa-
nem, dum
Christus assi-
gitur ad cru-
cem.

Ecclesia gentium erat sylva ferarum.

stinus, quando jam sub barbaro phœnetici Herodis regimine, leonis instar rugiens Synagoga turbabatur in solymæa metropoli, & inde in saltum hunc aligerâ rabie prorumpens, devorasset habitantem cum lupis agnum DEI, nisi superna creaturarum omnium gubernatrix providentia sic refrænasset, & pardum cum hœdo, & ursum cum leone, ut puer parvulus vaticinante Isaia minaret eos. Videor mihi illam gemebundi redemptoris flebilem audire querimoniam, *facta est mihi hæreditas mea quasi leo in sylva*, hæreditas enim Domini domus Israël, sed transijt in leoninam rabiem, quando ipsum eliminare hæredem testatorem attentavit, hinc explicans hanc ipsam Judæorum hæreditatem Ambrosius concludit, *habent nomen hæredis, usum non habent*, (a) hinc ille qui testamentum condidit, priusquam morte interveniente, legato cederet, se declaravit, *reliqui domum meam dimisi, hæreditatem meam*, (b) explanat hanc testatoris supremam voluntatem purpuratus Hugo, reliquit domum suam, quando templum destruendum Chaldæis tradidit, & auxilium suum à Judæis, qui antea erat hæreditas sua, subtraxit, utque se totum ad Ecclesiam pertinere demonstraret, apposuit ultimam testamento clausulam, *dedi dilectam animam meam in manu inimicorum ejus*, id est plebem meam, quam præ nimia dilectione vocat animam suam, adjungit Hieronymus, *facta est autem hæreditas quondam Domini populus judæorum quasi leo in sylva*, quem tunc irrugijisse insinuat, quando blasphemis vocibus contra patibulati salvatoris vitam conclamabat, quando innocuum DEI agnum ad immanissimam mortis turpissimæ victimam postulabat, tunc enim reliquebatur domus eorum deserta, quando suos viæ suæ pedissequos, suæ peregrinationis comites incommutabilis veritas alloquebatur, non amplius ad illam reditura, *surgite, eamus hinc*. (c) Tunc congregata cœlestis militiæ multitudo juniori filio cœlesti applausit Symphoniâ, tunc vagus profugæ gentilitaris populus longe lateque per omnes exulantis mundi angulos dispersus suo inquirebatur à pastore ad dulcem sibi lumina miserentis, ac congregantis gratiæ, & errabundæ oves, inter sylvarum feras, inter scelestos idolorum lucos, non

nisi mortis prædam, non nisi carnis cibum, non nisi potum fraterni sanguinis, non nisi vitiorum rabiem sitientes, ad escam graminis, ad stillam uberis, ad saginati vituli convivium, ad agni immaculati cœnaculum, ad nuptialem magni regis cœnam congregabatur, & sicut militem martialis tubæ clangor ad bellum provocat, sic vox suavissima pastorum principis, frœnandam dulciter, gentium Ecclesiam invitabat, utque completam vigilantissimi pastoris personam exhiberet, animam suam pro ovibus posuit, quando eandem in manus inimicorum tradidit, dans Synagogæ non redimendam, sed captivandam, non demulcendam, sed cruciandam, non conservandam sed profligandam.

Videor mihi optatissimam Patris misericordiarum vocem percipere vocantem intelligere, *meæ sunt omnes feræ sylvarum*, (d) nec alias intellexisse aumat purpuratus Dalmata, quam irrationabiles, & diversis motibus vacantes homines, quos oportet vocatione Filij DEI salvos fieri; adstipulatur Hieronymo illustris Cassiodorus, *feræ sylvarum gentes significant, quæ in sæculi istius nemoribus superstitione ferocissima versabantur*. Has edomare voluit, earum pastorem agere non recusans, priusquam regio coronaretur titulo in crucis folio, præsumptos regni filios ejecturus, & nationes gentium exaltatus in Adæ vinculis in charitatis funiculis attracturus, nam pastoralis ars, Philonis doctissimo arbitrio, ad regnum est præludium. (e) Præludens pastorem, dat animam pro efferatis ovibus, ut regem agat postliminio, in manus Patris pro satisfactione scelerum gentis suæ spiritum in manibus interimentis Synagogæ manibus extrusum commendaturus, confirmet vocem Verbi balans ovis, non leo rugiens, dicat cum Psalte regio, *Dominus regit me*, sed non omitat dicere cum legente Hieronymo, *Dominus pascit me*, (f) *super aquam refectiois educavit me*, néve sibi usurpet hoc eloquium mater pro filia, declarat Augustinus, *Ecclesia loquitur Christo, Dominus JESUS Christus Pastor meus est*, non enim aquam hanc sitire proficitur, sed sanguinem Synagoga. Ad recensiti hujus tripudij augmentum, famulabitur festivum aliud jucundæ solemnitatis canticum, quod

*Dimisit DE
hæreditatem
& dedit ani
mam suam,
quando dev
liquit Synag
gam fundam
Ecclesiam.*

(a) Epist. 43.
ad Clemen-
tior:

(b) Jerem: 12.
v. 7.

*Leo in sylva
est Synagoga
persequens
Christum, &
fugans eum
in Egyptum.*

(c) Jan: 14.
v. 31.

(d) Ps: 49.
v. 10.

(e) lib: 1. de
ta Moysi

(f) Ps: 22. v. 1

*Christus Do-
minus con-
vertit feras
in oves, quan-
do vocavit
gentilitatem
ad ovile suum.*

quod idem Psalter musicus suo associa-
tus decachordo inter jubilantes DEI
filios, post sat terrificam ultricis Justi-
tiæ vindictam exultabundus decantabat.
Castrametabatur in valle Raphaim nu-
merosus Philistinorum exercitus, su-
premi electo DEI populo interitum
machinaturus, corruisset sub lunata ho-
stilis barbariei acie formidolosus Israël,
si auxiliatrix protectricis Omnipoten-
tiæ dextera, virum juxta cor suum po-
tuisset deserere, vel suæ hostes gloriæ
adjuvare; huic irrefragabili innixus ar-
gumento Divinarum antagonistarum vi-
ctoriosus totus Archistrategus, iterato
invadit luctamine, frementem confœ-
deratæ iniquitatis exercitum, involat
subsistentem, retrudit occurrentem,
fauciat confligentem, profligat vacillan-
tem, evallat hæsitantem, expugnat
concertantem, propulsat fugientem,
enervat revertentem, conculcat suc-
cumbentem. Pro qua donata cœlitus
victoria gratum exhibiturus animum
puer Domini, exultantem ab orbis ur-
be arcam in sancti montis verticem re-
ducere, in tabernaculo Sionis statuit re-
ducere ac collocare. Comitabatur i-
gitur inter frementes aggratulantium
populorum plausus inter superbos ju-
bilantis Solymæ apparatus, inter con-
cinentes comitantium Sacerdotum cho-
ros, hanc lætabundam celeberrimæ fe-
stivitatis pompam, suo insignitus dia-
demate comitabatur rex, saltans ad so-
num cytharæ, & organi fragorem; gau-
denter adeo, ut Majestatis immemor obli-
visceretur se præferendum omnibus, vul-
gari immixtus populo rotaret se ante
arcam; volens ut opinari licet, & ex-
pedit suspicari, vilescere eorum Altissi-
mo, ut quæ invictus victor gloriosa nu-
per bella confecerat, humilitate soli-
daret. Sed quia virtus ista non coro-
nato cuiusvis insidet capiti, regalis Mi-
chol regia conjux & filia, ex tumore
hæreditati stemmatis insaniens & inso-
lens despexit principem coram domi-
nantium Domino, & regum Principe
humiliatum; sapientiori calculo huic
magnanimæ actioni suffragatur Grego-
rius, *ego David plus saltantem stupeo, quam
pugnantem*, nève prævalidus devotionis
animi censeatur affectus, validissimum
opinionis suæ subjungit argumentum,
*pugnando quippe hostes subdidit, saltando
autem coram Domino semetipsum vicit*; (g)
sed non contentus victorum heros non

David post vi-
ctorias dedu-
cit arcam ad
civitatem Je-
rusalem, &
saltat coram
ea majorem
se exhibens in
saltu, quam
in bello.

minus ac heroum victor, hoc victima-
tæ Majestatis holocausto, ad im-
molandum non solos terræ incolas, non
solas jubilantis Judææ regnicolas con-
tentabatur evocare, sed exultantes adve-
nas, sed longè diffitas alienigenarum
provincias statuit ad complaudendum
invitare, hos enim adscivit socios, hos
suæ solemnitatis aggregare contende-
rat adjuutores, dum suaviter simul & for-
titer intonabat, *afferte Domino filij DEI,
afferte Domino filios arietum*, (h) non ho-
minem sed DEI filios ad concertandum
provocat, ad concinendum evocat, ad
immolandum convocat, cœlestes ge-
nios de triumphantis Solymæ longin-
quis finibus ad vallis lachrymarum con-
finia existimat devehendos.

(h) Ps. 28. v. 2.

Sancti Angeli
sunt speciali
titulo filij
DEI.

Verumtamen, quid est beatis men-
tibus cum arietibus, quid sanctis illis
spiritibus cum victimandis ovibus con-
ventionis mutuae est comune? si so-
lum laudis sacrificium præscripsisset,
quod spirituum Domino à quovis spi-
ritu est impendendum, de quo testa-
tur ipse spiritus, dans testimonium spi-
ritui nostro, *sacrificium laudis honorifica-
bit me*, (i) comparuissent invisibili sal-
tem sub velamine hæ mentes incorpo-
ræ, si solum submissæ adorationis ho-
magium intimasset, venissent & proces-
sissent ante Dominum Dominatorem
cœli cœlestes genij, reddentes quæ sunt
DEI DEO. Sed quia amplissimo filio-
rum DEI numero etiam aggregantur
terrigenæ, quos Mater gratiæ quantum-
vis exules adoptat, terrenam carnem
cœlestem quodammodo sublevans ad na-
turam, illos fortasse nuncupat Adæ post-
humos, quibus aggratulabatur alibi de
immutata calamitatis pristinæ conditio-
ne, quando dixit, *ego dixi, Dij estis, &
filij excelsi omnes*, (l) legit Chaldaeus, (l) Ps. 81. v. 6.
*ecce veluti angeli reputati estis vos, & tan-
quam Angeli excelsi vos omnes*, quasi non
satis foret lutulentas putrescentis li-
mi statuas ad infimam illarum beata-
rum mentium seriem destinare, sed sit
necesse, aut saltè amplius expediat
eosdem ad sublimiora excelsorum ali-
gerorum subsellia elevare. Ad illum
usque limitem Divina se erigit Poten-
tia, dum hominem sublimat! & adhuc
sublimabit altius, illi conformiter di-
lecti Joannis oraculo, *charissimi nunc fi-
lij DEI sumus, & nondum apparuit, quid
erimus*; (m) præsens conspicimus, tu-

(i) Ps. 49. v. 22.

Homines justi
sunt inter ex-
celsos Angelos
computandi.

(m) 1. Joann.
3. v. 2.

turum, quasi quid majus foret, expectamus, quoniam similes ei erimus, ei qui non proficit, quia perfectus est, & non deficit, quia æternus est, semper manens, mutari nesciens vel ad horam. Sed revertamur ad festum tabernaculi, quam diu sumus in hoc tabernaculo mortalis vitæ, eoque deposito ad sanctæ civitatis regiam transmigremus. *David est evidens figura Christi*, commentatur Carthusianus, & *arca est typus Ecclesiæ*, quæ quia adhuc est militaris, comoratur sub tentorijs, sub tabernaculis castrametatur; adjungit pro firmanda arcae similitudinis veritate sublimis Hieronymus, *sicut David reduxit arcam de captivitate, sic & Christus sanctam Ecclesiam de captivitate, id est, de potestate diaboli*; non vereor captivam promulgari, sed lætor reductam ad libertatem filiorum DEI commemorari, habitabat non tantum inter hostium castra, sed insuper in antris belluarum sylvescere, videbatur sæva gentilitas, in suis adeo insolescens simulacris, ut deprecabundus Propheta Domini, acerbos singultuans inter gemitus supplicaverit, *increpa feras arundinis*, (n) ut enim momentaneo flamine ventus jactat arundinem, sic flatus inanis gloriæ gentilem populum ad audendum fortia, ad intimandum prælia, ad congregandum agmina, ad inferendum supplicia commovebat. Harum sublevaturus miseria, harum angustias consolaturus David, hortatur DEI filios, afferre filios arietum in holocaustum, in arietibus Apostolorum adumbrari collegium commentatur Hieronymus, quos geminis armatos adstruit cornibus, utroque scilicet testamento, quo fidei inimicos arierant, & Pseudoprophetarum erroneos assultus rejiciunt ac infringunt. Apostolorum igitur discipulis, quales Magister gentium in Christo JESU per Evangelium se genuisse gloriatur, illis injungitur afferre fœtus ovium, stratos per viam partus adducere, quasi dicat, commentatore Chrysologo, *afferte Domino baptisandos, afferte, quos fides concipiat non caro*, afferte, quos DEI gratia generet non mundana natura, (o) agnos arietum exigit, quos sermo Evangelicus ereptos furibundæ matris filios, sævientes ejicientis idololatriæ catulos, ad ovile dominicum deducat; adduci volentes præcipit, nolentes attrahi insinuat, ut quibus præsentem vitam pec-

catricis uterus contulit, ad moriendum DEI Filius, aries apostolicus futuram conferat ad æternaliter vivendum.

Est igitur fremens in sylvis, thurificans in antris, adorans in lucis, sacrificans in excelsis gentilitas, cui de ingressu ad caulas supremi pastoris applaudit gratulabundus vates, si enim conformi patrum placito, unisono commendatur elogio, illius DEI filiæ sacrificium, si Anna parens illustri filij ab ore aureo æquiparatur, imò si ausim dicere, præfertur immolanti Abraham, quod ministerio altissimi suum dedicaverit primogenitum, certè æquali commendandas judicamus præconio, quotquot ab idololatra progenitas genitricis soboles, quotquot victimatos Idolis ac idolorum, simulque tenebrarum principibus à sacrilega patris tyrannide filios, efficiunt agnos arietum, ad sacra Divini pastoris pascua deducendos, *imitata est Anna patriarcham Abraham*, inquit Chrysostomus, *cumque illo certamen suscepit*, non furoris sed amoris, ad quod frementia inhorruerunt tartara, & biparentibus cœli valvis flammigeri seraphini plenis affectibus quasi erubescens ad impactam naturæ violentiam, ad obstupescendum operatricis gratiæ prodigium attoniti assistere testes ac spectatores. *Sed ille quidem filium susceptum reduxit de monte, hæc verò reliquit in templo, ut ibi perpetuo maneret*, (p) fallor aut majus heroinæ hujus reputatur à celeberrimo encomiaste amoris monumentum, nî fortè dixeris illud intentius, sed istud diuturnius, unius amoris sacrificium extitisse. Est ergo Ecclesia de gentibus cui aggratulatur rex Solymæ, filiam vocans arietum, discipulum Apostolorum. Jacebat illa inter abditos horrentis Egypti specus, infelix perduellis angeli pronuba, inferni advena, fidei adversaria suimet conditoris infensor inimica, jacebat drachma perditum ditis ærario deputatum, clamabat amatus Israël; Judæa tunc fidelis filia cum suo vociferabatur principe, *dissipa gentes*, quæ polluerunt templum sanctum tuum, se ipsos profanantes, & delubrorum statuis damabili homagio consecrantes. Jacebat prostituta gentilitas, dum regna terræ, sed benedictæ, suo psallebant Domino, & sacrum vociferantis canticum suo canebant conditori; obmutuit ad hym-

Sicut David reduxit arcam, sic Christus Ecclesiam ex captivitate demonis.

(n) Ps: 67. v. 31.

(o) Serm: 10. de Catechum:

Filij arietum quos afferre debet gentes baptizanda.

(p) hom: 1. Anna.

Anna videtur majus Dei sacrificium obulisse relinquendo mulem in templo. q. Abraham ducendo Isaac cum à mo-

(q) Cant. 1.
v. 3.

num laudis hujus mater nostra, tanquam equus, & mulus, quibus non est intellectus, donec ille, qui quondam sicut ovis coram tondente se obmutescens, non aperuit os suum, dedit voci suæ vocem virtutis, ut cum vociferante sponsa, hoc saltem semisonum posset articulare votum, *trahere me post te*, (q) nemo enim potest venire ad te, nisi pater qui misit, traxerit eum mediante te; non surgit ad eundem, non vadit ad currendum, non currit in odorem tuum, quem tua non levat dextera, ut assurgat, quem tua non urget misericordia, ut procedat, quem tua non impellit gratia, ut festinet, quem moves surgit, quem ducis pergit, quem trahis currit, ut derelinquat terram terrenus homo, necesse est solidari bases ejus, ut assurgat de terra dimit-

Gentilitas peti-
tit à Christo
trahi ad Pa-
trem.

tenstemporalia, & fiat cœlestis homo, quærens cœlestia & æterna, *trahere me post te*, balbutiebat ad Præceptoris Verbi instructionem fera gentilitas, quæ nisi rugire non noverat, & mugire; sed qui intelligit super egenum & pauperem, misericors & miserator Dominus traxit nondum planè volentem, sed jam non resistentem, trahebatur equidem, sed necdum attrahebatur, nec libens, nec invita, sed adhuc debilis & infirma, nî enim sequi, licet tardigrada cogitasset, trahi non supplicasset. Viderat illuminato non nihil oculo, quem antea suis sat acriter compungebat delirijs, viderat eum, qui jam placuerat, quem tamen necdum amaverat, viderat non ultra suos avertens oculos, viderat ascendentem, ut omnia exaltatus traheret ad se ipsum, sed sequi trepidabat; quid mirum si futurus Apostolorum Princeps perpetuus præviæ lucis pedissequus, ad primam interrogantis ostiariæ quæstionē corruens recessit, qui tamen eum sequi sponderat, quocunque iret, etiam ad mortis ostium? quid mirum inquam, quod adhuc obscuro detenta carcere, dissolvi non nihil metuat, & esse cum Christo? huic etiam provida æterni Patris Sapientia quantumvis proserpentem traheret, licet reptantem attraheret, non introduxit statim ad cubiculum genitricis suæ, tanquam futuram amodo sociam lectuli & sponsam thalami, sed prius ad cellam vinariam, ut ordinaret in amatrice debili, in peregrinante adhuc filia charitatem; nam antequam eandem ad se

traheret, necesse habuit post se trahi, prius videlicet sequi debuit prævium ducem pedissequa, priusquam comitaretur sponsum sponso coadunata, se ipsam prius non ignorare debuit, & unde veniret investigare, priusquam ad superiora domus ascenderet, oportuit nonnihil in portæ subsistere vestibulo, ut sciret, quò devenerit, vel quò vadat, ut labor præcedit requiem, sic est ante cubiculum cellare, ibi suaviter requiescitur, hîc finè otio laboratur, denique sponsus, dum suo est in accubitu, regem agit, qui rariùs suo amplectitur in folio, sed magis dominatur, & reos puniens, & rudes dirigens, & lapsos erigens, & læsos audiens, & suum jus cuique tribuens, talem prius oportuit experiri, antequam concederetur secretum ingredi cubiculum, & in jucunda requie otari.

Sic itaque advenientis ab orientis plaga, ex occidentis sylva viatricis Ecclesiæ tam suaviter, quàm fortiter dirigebantur vestigia, ut disceret à Viæ socijs jam gnaris, & instructis de devio ad viam se convertere, ut Apostolis erudientibus ad viam mandatorum festinaret pervenire, his comitantibus, imò & deducantibus introducebatur ad cellam vinariam, ut effuso sancto Spiritu super omnem carnem, sui jam filij, & filiæ prophetarent, illustrarentur juvenes sui cœligenis visionibus, & senes somnia somniarent; ut potata torrente voluptatis, ut inebriata ab uberrate domus DEI, eorum quæ retrò se dimiserat, oblivisci inciperet, ad ea quæ ante se sunt, se extendens. Tunc complebatur præfagi Ezechielis vaticinium, vel potius invariabile spondentis DEI oraculum, *dabo vobis cor novum, & spiritum novum ponam in medio vestri*, (r) hoc aspirante mille suspirijs ad sponsum aspirabat sola dilecto soli cupiens vivere, & spirare, cujus Divini flaminis, ut frueretur plenitudine & semel eum sponsus Ecclesiæ insufflando in terris contulit (ut suum non solius patris hunc esse spiritum innueret) & iterum, quemadmodum jam sæpe sapius promiserat in lingvis igneis de cœlo misit, non alio vel fine, vel mysterio, quam ut in cordis meditullio ordinaretur charitas, & doceremur unius matris filij, qua ratione ab amore proximi deveniendum sit ad amorem DEI; non mea,

(r) Ezech: 36.
v. 36.

Priusquam
deducat spon-
sus Eccle-
siam ad cubi-
culum, intro-
ducit prius ad
cellam vinar-
iam, ut ordi-
net in ea cha-
ritatem.

sed

sed magni hæc est Gregorij anagogia, qui suâ, ut assolet subtilitate profundam hanc genuinæ missionis quæstionem discutens, eandem subtiliter resolvit in terra dari spiritum, ut diligatur proximus, eundem iisdem de cælo donari manibus, ut diligatur DEUS, *sicut ergo una est charitas, & duo præcepta, ita* (s) *hom: 36. in unus spiritus, & duo data, (s) quæ qui-*
 Evang: *dem & Synagoga tenuiter habuit, sed dum neutrum conservare studuit, utrumque penitus amisit. Fovebatur hoc inflammante charitatis habitu, jacebat in sinu gratiæ, in sancti amoris gremio quiescebat, quando acceptæ legi obediens, mandatorum observantiæ invigilans, sacrificij ministeria custodiens, prophetiæ mysteria considerans, vacabat Domino, sibi quæ de benedictione sua salubriter providebat; sed postquam constrieta frigore perfidiæ, fervorem fidei dimiserat, legem non nisi juxta literam intellexerunt, nec sordes suorum operum callente lachrymarum stillicidio abluerebat, mandata Legislatoris sui solum in sacrificijs carnalibus consistere credebatur, tunc suam in orbem veniens Redemptor, & in crucem ascendens testator hæreditatem induratis Hebræorum cordibus cœpit subtrahere, & ex hæreditata per legem gratiæ Synagoga, in novam quam sibi jam ante tempora præelegerat, sui amoris sponsam contulit, & transfudit, quæ autem melior, quæ pinguior & ditior, quæ dulcior & amplior hujus hæreditatis portio, quàm vera cœli Sapientia, quàm nescia erroris intelligentia, suam non ab instante scientia trahens originem, sed à distante DEI Spiritu oriunda? Hanc quidem Judæa nonnunquam habuit, sed nolens in carnatæ sapientiæ sequi dictamina, recusans humanati verbi acceptare dogmata, despiciens fidei primordia eandem perdidit, quàm fecundata gentium multitudine Mater Ecclesia suscepit humiliter, feliciter acquisivit. Hoc expressurus ejusdem ore rex Solymæ, quàm avidè adventum Verbi desideret, quàm sedulè ejusdem prædicantis rudimenta percipiat, quo renovati cordis jubilo, & verbum vocis, & vocem verbi audiat, sic tamen ut hunc dicentem, & præcursores suum solummodo referentem respiciat, quàm fideliter pœnitentis Joannis lachrymas approbet, sed aquam JESU, ut præsuppositum cujusvis ani-*

mæ lavacrum, ac salutare balneum præferat, insigniter describit, *lætabor ego super eloquia tua, sicut qui invenit spolia multa, (t) legunt alij, sicut inveniens* (t) *Ps: 118. v. 162. prædam, vel thesaurum, legi præclaram expendentis Augustini conditionem, spolia multa inventa sunt, quando patientiam mirati martyrum etiam qui persecuti sunt, crediderunt, quando secretâ sancti amoris violentia ex cruciati doloris sæviente martyrio martyrium charitatis prorumperebat, & per heroicam patientis tolerantiam immutata compuncti carnificis sævitiâ vulnerari voluit, qui prius vulnera inflixit, ut enim victis detrahuntur spolia, sic tenebrarum princeps volens mediante suorum satellitum dextera vinci nescium amorem vincere, amisit victoriam, & copiosas spectatorum animas in prædam victricis fidei cedere debuit, ipsemet factus spoliū Christianæ religionis, cui triumphatrici famulabatur sæpius in trophæum.*

Quam vidit cana antiquitas celebriorem victoriam ab ea, quam reportabat adolescens staturâ parvulus, suorum fratrum minimus, imbellis pastor ovium, qui nec lorica novit induere, nec galeam gestare, & tamen ad Philistæorum propudium, ad Israëlitarum tripudium, ad conditoris gloriam, ad patriæ salutem, abstulit armigeri gigantis gladium inermis Nanulus, & caput Golias David naturæ ludibrium amputavit, prostrati hostis exuvie optima fuerunt spolia, quæ sceptrum Sauli eripuerant, & illi quem ambitiosus princeps ineptum reputabat puerum belligerare nescientem augusto Israël diademate coronavit; sic verus David plaudente Ambrosio humilis atque mansuetus Dominus JESUS caput luciferi non alijs quàm armis proprijs decollavit, ut solus ille foret caput sponsæ, *arma Christi a diaboli gentes erant, fide autem gentium putavit di-*
vulneratus, caput quod habebat, amisit, bolum à co-
pore Eccle-
ut ipse foret caput ejus.
 alligavit fortem, & nè absque præda recederet, diripuit vasa ejus, an aliud, quàm vas diaboli lascivum corpus est peccatoris? caro luxurians idololatricæ peccatricis, in idolorum prostibulis abominabili libidine collabescens, vis aliud & quidem majus his omnibus videre spoliū? non minùs quàm regnum cœlorum est, quod sponsus sanguinem dato repudij libello repudiata abstulit Synagoga, & dedit genti facienti fructum

synagoga facta est spoliū ecclesiæ. *(x) lib. 8. moral. c. 11.* *Christus illuminatus cæcum ducit eum extra vicum, id est, extra Synagogam ad Ecclesiam.* *(y) Marc. 2. v. 22.*

Stum ejus, Judæis abstulit, ut donet Christicolis, abstraxit legis spiritum, quam Judæus audire renuit, qui nisi corporaliter non audit, spoliatam thesauro Hebræorum progeniem declarat moralis papa, sic explicans lætitiā ex adeptis DEI eloquijs largiter scaturientem; spolia idcirco vocata sunt, quia ad fidem Domini gentilitate transeunte, Judæi sacris eloquijs, quibus induti fuerant, exantur; (x) nam licet hodie dum hæc sacra retineant volumina his ipsis gloriantur paginis, earum tamen sensum nesciunt; quem sibi intimatum discere renuerunt, legunt promissa suorum Prophetarum oracula, & tamen eum venisse nesciunt, quem isti venturum prælagierunt; venit in propria, sed venientem non receperunt, quia non crediderunt. Denique tota Judææ prosperitas, omnis Synagogæ fecunditas, universa Israël felicitas instar floris exaruit, & instar fluminis erupit, nam veniente humani generis Redemptore renovata est gratia, inveteravit litera, cæcutire cœpit Synagogæ typus, jam oculus illuminari visus Ecclesiæ, ut iste non visum videat, quem illa visum videre, cernens discernere recusabat; intraverat aliquando sanctissimus viator Bethsaidæ oppidum, quæ domus venatorum dicitur, caducas scilicet animas ad libertatem filiorum DEI attracturus; adducitur quantocyus cæcutiens incola ad lumen fidei accepto corporis lumine deducendus. Non solus quiescentis Tobie oculus hirundinum stercore cæcatur plures interdum animæ amore temporalium (quæ apostolicus vivæ fidei oculus non reputat nisi ut stercore) exoculantur; cæcutiebat igitur, quem pietas fidelium velut ægrum ad medicum adduxit, sed iste, cujus prodigia solebant aliud in opere ostendere, & aliud latentis mysterio intimare, apprehensâ manu cæci eduxit eum extra vicum, (y) quasi locus obstarat Omnipotentia, vel alligata foret ad certum limitem immensa virtus DEI; in vico malorum vicinitatem insinuari autumat Hieronymus, quam declinare voluit docens in terra Sapientia, ut tandem saperet Evæ filius, cujus intentum mala serpentis vicinitas induxit, hunc cæcum vici inquilinum considerans Petrus Chrysologus, Judæum sibi videtur cernere in Synagoga caligantem, eduxit eum foras, scribit au-

riflui Ravennatis calamus, ut in Ecclesiæ lucem fidei videat per libertatem gratiæ, qui sub legis velamine, nihil videbat, nec tamen educti oculus statim efficiebatur perspicax, sed velut arbores videbat homines ambulantes, ut Sacerdotes, Scribas, Phariseos, & figuram totam Judaicæ observantiæ videns arbores præterire. (z) Arbor plerumque juxta terram vastior crescendo, quò superius eò tenerius angustatur, sic Judæorum corda ad inferiora terræ hujus ad temporalium bonorum incrementa extendebantur vastius, sed in superioribus constrieta coarctabantur, pro sæculari temporis gloria adversum quodlibet sufferre poterant, sed pro cœli denario, vel verbum contumeliæ audire recusabant.

Terrenæ arbores ad fructum seminantur, ad germen excoluntur, virent in frondibus, in floribus arescunt, fructificant in tempore, sed ubi fructifer autumnus desinit, fructificare desinunt, & denudatæ foliorum vestibus inanem spectanti oculo exhibent nuditatem; hoc genuinum florentis & frondentis primum; sed dein annescentis ac demum evanescentis est symbolum Synagogæ, olim fructiferæ, priusquam vitæ fructum perdiderat, & sicca instar stipulæ arescebat. Suspiciebatur florida, & tamen in ipsa florum metropoli florem perdidit, dum enim flos campi in Nazareth oriri cœperat, decor Judææ deperijt, & ad incultum sylvescentis adhuc Ecclesiæ campum transmigravit; prodeunte fructu flos decidit, adstipulatur Doctor mellifluus, quia veritate apparente in carne figura pertransijt. (o) Hoc floridum protuberantis Synagogæ primordium compendians Psalmographus, brevi triverbio absolvit, *inane floreat, & transeat*, nec florem sinè transitu, nec sinè flore transitum hanc floridam compellat transmigrationem, utque brevissimum imponent floridæ huic panegyri epilogum concludit cum diluculo crepusculum, conjungens quasi Hesperum Phosphoro, *vesperè decidat, induret & arescat*, (b) in vespera, commentatur Clarevallensis Præsul, plenitudinem temporis, in quo misit DEUS unigenitum suum, quo nova faciente omnia, disparuerunt vetera, aruerunt legalia, dum enim fœnum, quod jumentorum est pabulum, exaruit, dum jumentis insipientibus

(z) Serm. 176.

Cæcus videns homines ambulantes sicut arbores vidit incedentem Synagogam.

(a) S. Bernardus hom. 1. sup. Missus.

Gloria Synagogæ est flos matutinus.

(b) Ps. 89. v. 6.

assimilans se Synagogæ posteritas noluit, nec jumentorum more agnoscere, præsepe Domini sui, dum abnuat recipere possessorem suum, fœnum aruit, & omnis gloria ejus tanquam flos fœni decidit, nec mirare, si enim *omnis caro fœnum* ab Isaia vaticinante describitur,

(c) Is: 40. v. 6.

Ecclesia à flore Christo exiens egreditur florens.

(c) carnalis illa mater suâ cum carnali progenie fœni æmulabatur qualitatem, dum omni spiritûs medullâ carens, siccæ adhæsit literæ, quâ pereunte perire debuit & illa. Legit Chaldaus commemoratam Hebrææ gloriæ periodum, *similes sunt operationes eorum herbæ, quæ de mane floret, & augetur*, subjungit Arabs, *debilitatur ad vespervas*, utque hic collimasse Psalterem noveris, titulum perlege sic inscriptum, *oratio Moysi hominis DEI*, qui veteris testamenti exstitit minister, ut Augustino teste novi fuerit Propheta; putasque eadem ordiebatur sub aurora lex gratiæ, eandem nanciscetur vespervam, quæque simili inchoabatur exordio pari epilogo concludetur? floridum à Nazareno flore fuit militantis Ecclesiæ primordium, non tamen instar herbæ, quæ fructum nescit, sed velut arbor palmæ multiplicabit dies suos. Huic agraturatur ortui præfagus futurorum Jeremias, non ore proprio sed Divino, *dare florem Moab, quia florens egreditur*, (d) non quidem instar virentis herbæ, sed cum florescente palma;

(d) Jerem: 48. v. 9.

florere cœpit gentilitas, verumtamen nullatenus cum flore lectuli ut mollis Synagoga, sed effloruit cum flore campi, ingens florum diversitas; grande mysterium in utroque; effœminata terrenis bonorum temporalium delicijs mater filiorum Sion, lectulum adveniēti sponso obtulit floridum, clamans & jubilans, *lectulus noster floridus*; (e) sed ille declinans diversorium, elegit reclinari ad præsepium, respondens invitanti, *ego flos campi*, discordes hæ sunt voces conjugum brevi longam discordiam parituræ; refugit sponsus thalamum, quid subsequetur nisi repudium,

(e) Cant: 1. v. 15.

Sponsus declinat floridum lectulum, quia marcidus flores continet, & nuncupat se florem campi, hoc est, Ecclesiæ.

dum jam præcedit thori maritalis separatio, & nova insinuatur dispensatio, campi cum sylva, floris cum fronde, frondis cum fructu; non sua in lectulo est requies durans in sæculum sæculi, qui quærit obvium parentis campi receptaculum, *quid per lectulum sponsæ nisi ortum quietis intelligimus*, resolvit moralis Pappa, hanc vitat descendens à Patris gremio in Matris uterum, ut fiat DEUS ho-

mo, qui nascitur ad laborem, denique delectabatur in quiete præsentis temporis Synagoga, ad ardua accingi recusabat certamina, pacem suspirans, sed immaturam, ad præproperam anhelans requiem, dum interim ego flos campi sum illis fragrans deliciosus, redolens plenius, aridens suavius, vernans jucundius, qui pro me configunt animosius, decertant fortius, vincunt audacius, & qui mihi laborant fructuosius, *flos lectuli marcidus est*, notat subtiliter purpuratus Hugo, *quia à radice separatus*, en genuinum desertæ Judææ divortium, quasi instabilem redargueret, & sugillaret infidelem, *ego flos campi*, mææ semper radici connexus, nunquam à parte divisus, ad instar floris, qui odorem suum etiam succisus conservat, accumulatur contritus, patibulatus nec in cruce emarcui sauciatus, nec evanui exulceratus, quin imò ferientis lanceæ ferro transfossus, speciosior à fuso cruore vernavi.

Aridet tamen abundantius profundi Carenis explanatio, *ego sum flos non solius montis Judææ*, ut enim coronatus montium vertex primos orientis auroræ fulgores assumit, primis matutini solis radijs splendet, sic prior Israël fidei fulgorem excepit, primos veræ lucis splendores suscepit, ut autem ab illuminatis montibus irradians sol post modicum tempus abscedit, & meridiano fervens ardore ad profundos convallium campos descendit, ut copiosius præstet, & ut diutius insit, sic æstuosus solis justitiæ fervor, sic fructuosus meridiani caloris director, sic fervidus amor, virgineâ humilitate detractus, ab ambiosis superbi Israël alpibus ad humilem excolendæ gentilitatis agrum devenit, illos scandenti Aquilonis inquilino ad deprædandum dimittens, ad conculcandum relinquens, hunc vero sat arduo suo tamen labore colendum assumpsit, suis irrigandum lachrymis acceptavit, suis fecundandum sudoribus deputavit, suo adornandum sanguine prædestinavit. Vis hujus campi fructum colligere, vis agri hujus pleni, cui benedixit Dominus segetem metere, vis arborem ab hujus floris campi originatum semine intueri, vis fructuosam Matris Ecclesiæ ubertatem experiri, audi amantem, audi clamantem, & si amoris vis minus fidere, si hunc susp-

*Ex flore C
sto oriund
Ecclesia ex
crescit in p
mam.*

ctum

Etum habens, plus adhibendum fidei existimas dolori, colonum consule terentem & ferentem, curvantem, & calcantem, prementem, & regentem, & dicet iste, quod dixit ille, qui prædixit, quod prævidit, secuturæ futuri-
 tionis cognitor, venturorum eventuum clarissimus inspector, *statura tua assimi-*

(f) Cant: 7. v. 7 *lata est palma*, (f) seu quantitatem suspicias, seu inspicias qualitatem, seu sublimitatem consideres, seu mensures profunditatem, seu summitatem examines, seu explores imitatem. *Pal-*
mam crescentem insinuat, dum succes-
sum sponse suæ commendat incre-
mentum, palma quippe (commentatore
Gregorio) dum crescit deorsum stringitur,
& sursum dilatatur. Sic militantis Ec-
 clesie perfectio non mox eminuit, sed
 adolevit infantula, juvenescere cœpit
 adulescentula, evasit ex juvencula for-
 tis mulier, quando fœmina circum-
 dedit virum, nec tantum (licet ad li-
 teram & clariùs, & immediatius) suum
 immaculata Virgo Filium Divina DEUM
 puerpera, sed etiam suum Mater Eccle-
 sia Redemptorem, & sponsa sponsum;
 sic quippe septuaginta interpretes le-
 gunt apud Hieronymum, *in salute tua cir-*
cumbunt homines, (g) adeò feliciter, imò
 & indispensabiliter, ut extra hujus fœ-
 cundæ genitricis uterum non detur DEI
 Filius per gratiam non regni hæres, ne-
 que cohæres Christi per participationis
 misericordiam, qui hunc excedis circ-
 lum, à vitæ semita recedis, qui intra
 hunc concludi recusas ambitum, quò
 elongaris ampliùs, eò viciniùs approxi-
 mare ad interitum conaris. Advertit
 subtilem sensûs mystici significationem

Ecclesia cir-
cumdat Chri-
stum tan-
quam tem-
plum ejus.
Templum DEI
sanctum est
Ecclesia ex
gentibus.

cardinalis Hugo, articulatur sagacius quid-
 nam annuntiet circumdare, & resolvit,
tantum circumdabit quia tantum erit tem-
plum, sive habitaculum ejus, jam capio
sponsi eloquium, jam sapio, quid spiri-
tus dicat Ecclesie, jam verbi verbum
intelligo, dixi, ascendam in palmam, ado-
ro florentis palmæ fructum exinde pen-
dulum, licet non oriundum, Dominus in
templo sancto suo, Dominus in cælo. (h)
 Fructus in palma! flos in campo, spon-
 sus in sponsa! vir in circumdante fœ-
 mina est Christus in militante, in pe-
 regrinante, in concertante, in super-
 ante Ecclesia. *In palma ergo, id est in*
Ecclesia Christus ascendit, dum per amorem,
per gratiam, per naturæ ultionem se caput
ejus fecit, (i) ut & corpus suo confor-

(h) Ps: 10. v. 5.

(i) in Cant. c. 7.

mandum capiti omnia inferiora relin-
 quat, ac solum ad superiora contendat, *Christus a-*
carpens, & gustans fructus ejus, fu-
turos dulces gutturi suo. Legit alle-
gatam Dominicæ mansionis prærogati-
vam paraphrastes Chaldaeus; Verbum DEI
in templo sanctuarij sui, avolavit à pa-
staphorijs, evasit à tabernaculis, reces-
sit à Synagogæ domicilijs, in solo unius
Ecclesie habitaculo remansurus, quæ
quia toto orbe terrarum diffusa, nullo
arctatur limine, nec ullo circumscri-
bitur margine, ubique Altissimus in spon-
sæ suæ thalamo, in sui regni solio, com-
moratur.

Christus a-
scendit in pal-
mam, ut eva-
dat caput Ec-
clesie.

Ab India usque ad Britanniam, ab
 æstu maris Atlantici usque ad rigidam
 gelidi septentrionis plagam cunctarum
 gentium, & voces, & literæ Eccle-
 siæ sinum norunt, angustos reptan-
 tis hinc inde Synagogæ angulos igno-
 rant. Gloriabatur illa suorum sæ-
 culorum tempore, de templi sui uni-
 tate, quando peculiare decantaturus
 elogium regi gloriæ, rex Solymæ into-
 nuit, *edificavit sicut unicornium sanctifi-*
cium suum in terra, (l) vertit Hierony-
 mus, *edificavit in similitudine monocero-*
tis sanctuarium suum; quemadmodum
 namque unicornis non permittit aliud
 animal accedere ad latibulum suum, sic
 & Divinus legifer interdixit omnibus
 alienigenis ministerium suum, *externus*
qui administrandum accesserit, morietur.

(l) Ps: 77. v. 69.

(m) Existimat Menochius parabolam
 exhiberi, vel potius in tabernaculo Ju-
 dææ Ecclesiam præsignari, neque enim
 veteris testamenti sanctuarium firmum
 existit, ut cornu Monocerotis, nisi qua-
 tenus sanctuarij illius figura existit, quod
 in angulari lapide, qui Christus est pro
 lege gratiæ fuerat construendum. As-
 signat aliam commemoratæ similitudi-
 nis analogiam Theodoretus, *unicum tem-*
plum uni DEO consecratum, unicornio com-
paravit, hinc & prosequitur citatus
Dalmata commentari, quasi terram sun-
davit illud in sæculum, terræ videlicet
templum comparat, non tantum prop-
ter structuræ soliditatem, propter situs
stabilitatem, sed etiam propter identi-
tatis unitatem. Circumscribatur
loco Divinus cultus in Synagogæ territo-
rio, extra quam nec victimare licuit,
nec immolare. Unde & Salomoni di-
citur, elegi locum istum mihi in domum
sacrificij, (n) hinc & captivus Daniel
ad-

(m) Num: 3.
v. 10.

Unicornu est
Synagoga, quæ
non nisi unum
templum ha-
buit.

(n) 3. Paral: 7.
v. 13.

Uxori suspectæ præcluditur exitus, & recluditur in cubili, secus uxor morigerata, primæ comparatur Synagoga, secundæ Ecclesiæ.

adgeniculabatur bipatientibus cœnaculi valvis versùs Jerusalem, & regio affixus lectulo ægotans Ezechias, ad parietem, qui templi foribus correspondebat, lachrymabundâ facie convertebatur. Examinat hanc unitatis originem Chrysostomus, & post maturius prolixæ discussionis iudicium, in unam vacillantem Synagogam inconstantiam, præcepti resolvit severitatem, adductâ subtili paritate, quâ oris aurei eloquentiam declarat; binas duorum maritorum conjuges repræsentat, quorum una ob violatæ fidei suspicionem recluditur in abditis penetralibus, nè accessus pateat adultero, maritus invigilantes adhibet præsidarios, & omnem impendit providentiam, ut connubialis thalami arceat injuriam, & suæ incuriam pudicitiae conjugem, his artibus compescat; sed alter alteram, illustrem moribus, & pudicam à nulla progressione prohibet, à conversatione nullatenus præpedit, virorum non interdicat consortium, habens pro pignore probatam integritatem animi, mentis prudentiam, & sincerissimum amorem; Procedit abinde Præsul sanctissimus ad comprobendam allegati discriminis paritatem; quoniam igitur Synagoga suspecta erat, quod ubique charitatem DEO debitam proderet idolis, conscientiam habens eorum cultu pollutam, meritò illam locò circumscribit, temploque veluti thalamo cuidam includit, quo enim validiori munietur præsidio, quo fortiori circumducatur vallo, quàm unicornis hujus munimine, quàm sanctificij hujus promontorio, quàm unitate templi? At verò fuerit aliquando profana gentilitas, simulacrorum pronuba; ingemuit non diffiteor sub barbara flagitiorum tyrannide tremens mancipium, sed revocata ad Conditoris sui obsequium, invitata ad fœdus sponsalitium, assumpta ad regale conjugium, admissa ad connubialem thalamum, introducta ad secretum mysteriorum cubiculum, à primæva non deviauit ampliùs innocentia, à promissa non declinavit castimonia, ab adepta non recessit sanctitatis excellentia, non alijs quàm sancti amoris vacat complexibus, non alijs, quàm cœlo defluis oblectatur delicijs, non alijs, quàm humanati DEI occupatur mysterijs, non aliam, quàm sponsi zelat gloriam, non aliam, quàm Christianæ perfectionis affectat eminentiam, non aliam, quàm

beatitudinis inquirat regiam, hinc mundus ab illa spernitur, quod temporale est, contemnitur, terra frequentius conteritur affectibus, quàm pedibus calcetur.

Quare concludat os aureum cœptam matris Ecclesiæ panegyrim, fidelis sponsæ præconium, intemeratæ conjugis assignet privilegium, at Ecclesiæ, quæ ubique Christum in se circumfert, innumerisque martyres immolavit, ob charitatem, quam gerit erga virum, à nullo prohibetur loco, sed in omni loco sunt altaria, in omni loco doctrina. (o) Corripuit zelotes Dominus hanc turpem insolentiam lascivientis Synagogæ (quæ maritata legi, in omni penè angulo, egit prostibulum, adeò ut exprobrari audiverit suæ libidini illud terrificum supremi legislatoris improprium, inter propheticos plangentis Jeremiæ codices registratum, *mæchata est cum lapide, & ligno!* (p) Corripuit inquam severo verborum verberare effrontem impudentiam utque saltem verecundaretur ad laudem æmulæ, futuram Matris Ecclesiæ præfagivit fidelitatem, approbavit integritatem, confirmavit perseverantis constantiæ indemnitate. Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum; (q) (Judam alloquitur, in Israël invehitur, adversus utrumque populum suis cum tribubus perfidum lamentatur) & munus non suspiciam de manu vestrà, contaminatâ immunditiâ, de inquinatis operibus, quæ instar manuum, atrectabant illicita, comprehendebant vetita, redolebant inanis fumum gloriæ, squaliebant à sordibus impuditiæ, erant sanguineæ ab injustitia, à furtis tumidæ ac coarctatæ à rapinis; hinc hinc sacrosanctam faciem ab execrabili vertens spectaculo, convertitur ad delineatam suæ bonitatis imaginem, ad exquisitam sui amoris effigiem, ad auream suæ benignitatis arundinem, ad suis exosam hostibus universæ iniquitatis adversariam, ad suæ sanctitatis pedissequam, ad suæ veritatis discipulam, ad suæ charitatis amasiam, ad sui sponsam thalami, ad sui solij consortem, ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus. Putas repeteret, si non diligeret, certè non iteraret, si non pla-

Ecclesiæ plerumque ubique Christum in se circumfert, innumerisque martyres immolavit, ob charitatem, quam gerit erga virum, à nullo prohibetur loco, sed in omni loco sunt altaria, in omni loco doctrina.

(o) hominibus in synagoga.

(p) Jeremias v. 9.

(q) Malachias v. 10.

Aversam faciem suam à Synagoga convertit ad Ecclesiam, in qua magnum nomen ejus.

*Ecclesia offert
DEO sine
comparatione
pretiosiores
victimas,
quam Syna-
goga.*

placeret; non amplius placabitur hircorum sanguine, ad visum innocentis filij cruorem; non saturabitur vitulorum carnibus, cui corpus conceptum, & confectum digitò DEI ex immaculatis Virgineæ DEI parentis sanguinibus in holocaustum præsentatur; horrent ad hujus intuitum victimæ brutales hostiæ, & minùs svaveolentia myrrhæ, ac thuris oblectant sacrificia, generant tœdium incensa stactis & galbani thymiamata, ad effumantia sacerdotalis innocentiae suspiria, ad inflammata supplicantium Levitarum cantica, ad preces populi lachrymantis, ad vota matris Ecclesiæ pro sua sobole singultiantis; assumebantur odores illi à vaporosis terræ radicibus, sed exhalantur isti à mundis mentibus, à cordibus contritis. Abijt aliquando à suæ Majestatis regia, ab urbe Solyma, sed triumphante suo egressus folio recesserat in regionem longinquam, homo quidam nobilis accipere sibi regnum, regio longinqua, commentatore Augustino, est Ecclesia gentium usque ad fines terræ fidei dominio protelata, ingreditur hujus confinia vir nobilis, exilium in regnum commutaturus fortunatâ vicissitudine, suo quippe jam sæculo factus ecclesiastes Rex Jerusalem sapientissimam pronuntiavit sententiam, *beata terra, cuius rex nobilis est.* (r) Faciens regnum nobile, non factus nobilis à regno, sed ecce, dum nocte mediâ pudicus hospes terris illabitur, quietæ mansionis solatium experturus, improvida mater Sion, quem dudum expectaverat, præsentem non agnovit, sed vilem advenam existimans exclusit à loco diversorij, ad stabuli angustias reclusit; nec hoc exili limite contenta, illustrem hospitem in belluarum præsepio concentravit, cuiusquæ latitudo immensurabilis, quæ altitudo incomprehensibilis, quæ longitudo sit interminabilis, sat clarè divulgavit apud secretum sui cordis interpretem Jeremiam, *cælum & terram ego impleo;* (s) qui enim in circumscriptione Majestatis suæ transcendit omnia, hujus celsitudinem electi spiritus non possunt penetrare, nec coadunata mortalium ingenia hanc eminentiam satis investigare.

Noverat hoc illuminata cœlitus natio gentium, & missâ legatione, quem Synagoga super se regnare noluit, ubi

fit, qui natus est rex judæorum, in ipsa Judææ regia, in Solymæo coronati Herodis palatio, requirit, ac inquit, inventum licet parvulum adorat, quem tamen minimè adorasset, si tantum esse parvulum credidisset. Erubuit ad vilitatem stabuli, & recognoscens immensitatem inquilini, ut declinaret aliò, alienigena invitat, jam enim legerat, jam intellexerat consulente Isaiâ dilatanda esse tentoria, & pelles tabernaculorum suorum longius extendendos, *veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis,* (t) legit Ambrosius, requiescamus in castellis, nec alia sub illis intelligi castella opinatur, ad quæ exulaturus Adam pater noster fuerat de paradiso relegatus. (u) Ibi Pastori optimo gregem suarum ovium intendebat provida Mater Ecclesia recomendare, & agnos suos ob parvitatæ tenebritudinem enutriendos lacte cœlestis gratiæ, huic agno DEI committere, ad agrum suæ pascentis misericordiæ deducendos. Cum sponsa sponsum siquidem *in villis,* teste Gregorio, *commoratur, quando gentes per fidem visitat, quam recipientibus largitur;* hinc lassos allevat, errantes revocat, fementes saturat, balantes recreat, cadentes sublevat, enerves roborat, afflictos refocillat. Erat hic ager antea (nam confiteri expedit, quantumvis pudeat egisse confitenda) & spinis delictorum horridus, idololatriæ sentibus nimium squalidus, non habens colonum hominem, nec DEUM sentiens, quem penitus ignorabat. Vix suam inibi plantavit vineam, idem qui pastor est, & paterfamilias eruderat, quæ terrestris glebæ aggeribus, inanis mundi eradicatis vanitatibus, muro æternæ vitæ circumsepsit; nè vulpes parvulæ, sæculares illecebræ demolirentur flores ejus; quando brevissimo exigui temporis intervallo extendebantur palmites ejus usque ad mare, & ager iste antea sterilis ac jejunos, factus est vitis æternæ plantatione fertilis ac fecundus. Dum interim hœc destituta colono Synagoga, quæ gloriabatur olim se sponso poma nova & vetera conservasse, mandata veteris testamenti deruit, nec novi leges observavit. Exaruit moriens ficulnea, durities judaicorum cordium fodiebatur ligonibus affluarum reprehensionum, sed dura cervix flecti noluit, & incrassatum cor abnuit stercoreari, *merito ergo nullus in Syna-*

(t) Cant. 7.
v. 11.

(u) lib. de Isa:
6.8.

Ager Ecclesia
est, in quo
Christus
plantavit vineam
circumdatam.

Synagoga
symbolum est,
ficulnea in-
fructuosa, &
ideò excisa.

(x) in 13. c.

Lnc:

(y) Gen: 39.

v. 8.

Mors Debora
plangitur non
Rebecca, quia
hæc præfigu-
ravit Ecclesi-
am non mo-
rientem, illa
verò mortu-
am Synago-
gam.

synagoga fructus inventus est, testatur Am-
brosius, & ideo jubetur excidi; (x) per-
fidia quippe obstinatarum mentium, &
idololatrantium Judæorum Synagogam
inutilem fecit. Legeram aliquando se-
nescentem Rebecca nutricem Deboram,
post longam annorum canitiem, morti
in spoliū cecidisse, cujus honoraturus
obitum chronologista Moyses, & vitæ
terminum, & mortis tumulum, sat cir-
cumstantialiter exarat, eodem tempore
mortua est Debora nutrix Rebecca, & se-
pulta est ad radices Bethel subter quercum.

(y) Subtilem profunda commentato-
rum ingenia suscitant quæstionem, cum
tumultuæ conjugii provida Isaaci pietas
nullum erexerit, vel erigi præceperit à
filijs, funerata colossū gloriæ, aut pe-
rennantis monumentum memoriæ, aut
commendandæ probitatis mausolæum;
Debora nutrix, ubi sepulta sit legitur,
sed suæ ubi sit tumulus dominæ, non
reperitur; promeruit nobilitas natali-
um, & morum intemeratorum integri-
tas, laudem cadaveris exigebat in Re-
becca, & tamen quasi nutrici insigne
deberetur epitaphium, non alumnae, sub
quercu ad radices Bethel sepulta scribi-
tur Debora, sed quoniam recepta loculo
sit Bathuelis filia, nurus Abraham, Isa-
aci uxor, Idumæorum & Israëlitarum
uterus, duarum nationum genitrix Re-
becca, non memoratur.

Adjungit luctum funeris, & pom-
pam lachrymarum Carthusianus, dum
enim originem peregrini nominis exa-
rimat, cur quercus fletus, vel septua-
ginta interpretum nomine, glans fletus,
fuerit sepulchrum Debora nuncupatum,
sibi met respondet inquirenti, propter
magnitudinem tristitiæ, ac ploratus, quos
Jacob, & domestici ejus habuerunt de mor-
te Debora, quæ fuit matrona devota. Non
defuit Rebecca devotio, quæ ardua ge-
minorum collisione, in anxianti uteri
arenaria, dum opprimitur, non ad a-
riolorum augurium, non ad obstetri-
cū subsidium, sed consultura ad Do-
minum perrexit, ac ideo ab ore aureo
ejus laudatur religio, & pietas com-

mendatur. Examinat quæstionis my-
sterium Tuitiensis Abbas, & morientem
in obeunte Debora Synagogam Ecclesiæ
nutricem, in super vivente Rebecca Ec-
clesiam considerans, præclare commen-
tatur, Debora sepelitur sub quercu, quia
videlicet in initio surgentis Ecclesiæ, in pri-
mordijs religionis Christianæ quæ tota spi-
ritualis est, carnalis sensus legis, & cun-
ctæ carnales ceremoniæ sub ligno crucis ob-
ruuntur, nevé litera insignis epitaphij
amorem hujus literæ in Judæo dimmi-
nuat, continuat commemorati loci li-
teram exarare Rupertus, quod quia ha-
tenuis à Judæis sine sacerdote, & sine tem-
plo sedentibus deploratur, rectè vocatum est
nomen loci quercus fletus. Sinatur sub
hac salutis arbore mortua sepelire mor-
tuos suos, non potuit solemniorem tu-
mulum reperire, quàm ubi vita mori-
ens suum de morte devicta erexerat tro-
phæum, hic verus Adam cum suæ no-
bilitatis crepundijs sepultus conticescit,
& hōc eodem tumulo demortuæ Syna-
gogæ caput ad pedem crucis jacet ex-
animatum, caput Synagogæ Mediola-
nensis Ambrosij asserto, lex est hæc mor-
tua, tunc occubuit, quando evacuata
legis litera ejusdem spiritus ad corpus
gentium transivit, (z) ut Christum a-
moverent à mundo, moverunt Judæi
capita sua sub cruce, sed quia Phari-
sæi erant, id est, à veritate divisi, non
crediderunt capiti, quod erat veritas,
quam occiderunt; hinc experiri debue-
runt, coronati Regis & Vatis sui inalte-
rabile præsagium: posuisti nos in simili-
tudinem gentibus, commotionem capitis in
populis. (a) Legunt alij, posuisti nos op-
probrium, exposuisti nos ludibrio, fecisti nos
fabulam subsannationem, & derisum; com-
motio facta est à lege in Evangelium,
cū moto capite moverint Synagogæ
filij legem, quæ ipsis videbatur immo-
bilis non posse commutari, moverunt
tamen, & finis legis Christus, Ecclesiæ
Sponsus sua cum sponsa subintravit, ut
Synagogam deploret mortuam sub cru-
ce Judæus, & vivificatam semperque
victuram à cruce, & in cruce gaudeat
Ecclesiam Christianus.

Judæus mo-
vit caput sub
cruce super
Christum,
modò move-
tur caput Ec-
clesiæ super
ipsum.

(z) in Ps: 137.
ortentur

(a) Ps: 43.

ZAIN.

Versus
VII.

Repulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ: tradidit in manu inimici muros turrium ejus, vocem dederunt in domo Domini, sicut in die solemni.

Sensus Literæ.

AD incrementum malitiæ, vindicta excrevit justitiæ, dum post eliminata tentoria, dilaceratis jam tabernaculis, decutiuntur sanctuaria, & quod palmarum est exitium, repellitur altare. Legalis profanabatur observantia, quid mirum, quod ara holocaustorum diruatur? ad violationem Sabbathi non aliud super erat, quam maledictio sanctificationis; quid enim prodest solium, si rex abigitur? contaminatio sacerdotis non placat sacrificium, nec placet hostia quam manus impia præsentat iniqui sacerdotis. Ferale hoc excidium comminabatur ultor malorum Dominus, quando vociferante Isaiâ suo continuanti in scelere præfagiebat Synagogæ, *cum multiplicaveritis orationem non exaudiam, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.* (a) Ab illo videlicet terribili homicidio, quo ejectum ex vinea sua coloni perduelles hæredem, quem illis pater misit, ut revererentur filium, interfecerunt. Interfecerunt prophetas & prophetarum Dominus distulit vindicare, donec jugulatio patris familias unigenito non ultra potuit dissimulare, sed quia ulcisceretur justus, qui simul est misericors, lavari svasit manus sacrilegas in sanguine innocentis, quando lavacrum baptismi offerens, regenerari eos voluit, ut forent amodò hæredes regni, in gremium Matris Ecclesiæ assumpti.

Sed maluerunt impij implere mensuram patrum suorum, præelegerunt lassari in via iniquitatis, quam viam sequi, quam viatorem DEUM comitari; & ided prærogativam patrum cum meritum promissione in via perdididerunt, pejores gentilibus effecti; quos prius, quia sine DEO erant, meritò rejecerunt. Considera gentilitatis typum in asino

ad molem asinariam alligato, qui suæ ignorantie detentus errore, ipsis naturæ vinculis adstringitur, ut verbum colat, & DEUM naturæ, quam participat, conditorem quærat, sed caligo velatæ mentis præpedit, ut vultum animæ sursum erigere, Divinitatemque sciat agnoscere, & clausi cordis oculos aperire, est tamen spes benignior consummandi operis, & superventuri finis in arduo labore, nunc verò Judæum respice non alligatum molæ, sed molam suo appensam collo, portat suæ duritiæ lapidem, legem lapideam, qui leve onus perfectionis evangelicæ noluit recipere, nec sive Christi jugum supportare. Ad molam igitur condemnatur asinus, dum gentilis saxo thurificat, & lapidem adorat, in quo DEUS, qui spiritus est, non agnoscitur, non honoratur. Peribit non diffeor infelix idololatra, alienatus à Creatore suo, sæculi fluctibus obruetur; verum infortunatior refectæ Synagogæ filius per legem eruditus, per Prophetarum vaticinia informatus, per Patriarcharum suorum exempla convictus, alligata ad collum molâ evangelico conformiter oraculo præcipitabitur in mare amaritudinum, tumulabitur in abyssu perennium ærumnarum. Hujus non damnat nesciam Divinitatis ignorantiam Altissimus, sed exprobrat sacrilegam insolentis malitiæ abominationem, dum & altare rejicit, & ipsi sanctificationi maledicit. Respicit hostias quantumvis legi conformiter immolatas, diripiendas hostibus mensas, & aras tribuit, ut profanent, suæ quantumvis gloriæ dedicatas. Insinuat profundiorē aliam repulsi altaris anagogiam Victorinus Hugo, dum Christum altare nostrum nunciat, in quo propitiationis nostræ sacrificium collocatur, dum humano generi offensus pater per hunc me-

Gentilis idololatra est asinus trahens molam, sed Synagogæ post mortem Christi est jugum collo molæ asinaria imponitur.

Judeis habentibus manus à Christi sanguine contaminatas offertur lavacrum baptismatis.

*Christus est
altare à Pa-
tre repulsum
ad interitum
Judæorum.*

mediatorem DEI & hominum ad pro-
nam nostrorum delictorum veniam in-
clinatur. Hanc autem placationis a-
ram repulit, quando hunc patientem,
& morientem filium, in sanguinarijs in-
terimentum (lingvâ non dexterâ) Judæ-
orum manibus, eorum crudelitati subje-
ctum dereliquit; sanctificationi pari-
ter idemmet Divinus arbiter maledixit,
quando eum, quem Pater sanctificavit
redargui de blasphemia à sacrilegis blas-
phemantium faucibus dissimulavit; sub-
limes muros turrium in manus inimico-
rum tradidit, quando corruentem A-
postolorum principem ad levem flatum
insultantis ancillæ corruere permisit,
nec fugientes à Magistri consortio di-
scipulos, ut sequerentur prævium non
detinuit, sed sinens pastorem percuti,

dispersionem ovium non impedivit.
Exinde oriebatur infame exultantis Sy-
nagogæ tripudium, post paulò in lachry-
mabile lamentum sanguifluas inter la-
chrymas convertendum, intonnit vox
exultantium in domo Domini, quando
templo huic nunc resolvendo, sed de-
nuò post triduum reedificando, domi-
nico inquam corpori, immanitate plus-
quam barbarâ acervos vulnerum exani-
mando ferociter insultabant, si Filius
DEI es, descende de cruce. (b) Hæce-
rat ultima agonizantis Synagogæ solem-
nitas, hæ erant præliminares eliminan-
di pœnè Israël exequiæ, hoc secutu-
ræ tragœdiæ fuit præludium, tantâ plu-
dentium Sacerdotum Pontificumque vo-
ciferatione consummatum.

*Judæi in
morte Christi
celebrarunt
exequia mor-
ientis Syna-
gogæ.
(b) Matth. 27.
v. 49.*

Repulit Dominus altare suum, maledixit
sanctificationi suæ.

Sermo Decimus Nonus.

Magna superiorum dignitas, sed periculosa,
& idèd à Davidis gubernio dimetienda.

*Ingens de-
mentia præ-
sumere vul-
neribus me-
deri, quæ quis
non intelligit.*

TErribilem exulcerati judicis
sententiam contra se latam
audiant, sibi iminentem ti-
meant, sibi sustinendam in-
telligant, quotquot suis affecti com-
modis, suis allekti commercijs, suis de-
territi dispendijs, suis inducti solatijs,
ad prætorij subsellia indignos promo-
vent, ad infulas rejiciendos erigunt,
ineptos ad ministeriorum solia intru-
dunt. Fatale hoc rerum publicarum
est exitium, enorme senatûs Christia-
ni præjudicium, quando stolatus latro
ad tribunal, aut præsidet, aut confidet,
qui suis consulturus illecebris castigan-
dæ insidiatur innocentia, ut condem-
nandam salvet iniquitatem, ars artium
est regimen, ab imperito capite omni-
no removendum; excedunt ægritudi-
nes mentium grandi decempedâ quem-
vis langvorem corporum, & tamen ad
animarum curam sæpius assumitur, qui
nec passionum animi qualitatem intel-
ligit, nec qualiter nociva intemperies
curari debeat, recognoscit, dum inte-
rim incurius curandæ carnis medicus ab
ægro quantocyûs repellitur, & anxiam

solicitudine expertior investigatur. Il-
lud est impudentius, quod secretissi-
mas animarum plagas præsumant discu-
tere, spondeant reparare, qui vix aper-
ta norunt flagitia dignoscere, aut quo-
modo consveto medendum sit infirmi
spiritûs symptomati penetrare; verecun-
datur gestare nomen archiatri, qui non
ocultam quorumvis pigmentorum vim
didicit perscrutari, nec tamen erubescit
dici præsul Ecclesiæ, qui nescit (subdito
sibi populo) medelam spirituali morbo
congruam applicare. Et hæc singultu-
antis est Jeremiæ præsens quærimonia,
quod cæcus cæco ducatum præbeat, &
pastor commissum suo gregem regimini
in foveam aut prior introducat, aut e-
tiam prosterior detrudat; sic quippe
altare domini repellitur, dum ille qui
victimandas conditori suo subditorum
animas sustinet, se ipsum ab interitu
non præservat; Dominus altare suum re-
pellit, commentatur doctor seraphicus,
quando homines indignos in Ecclesia præfici
permittit, qui curam regiminis sub spe-
cie salutis proximorum ambiunt, nec
tamen lucrum aliud, quàm dignitatis

*Difficilius
penetratur
morbis ani-
mi, quàm
corporis.*

*Tunc DEUS
altare suum
repellit. quæ-
do indignos
Ecclesia præ-
fici sinis.
glo-*

gloriam, & praelaturæ opulentiam concupiscunt; qui curæ pastoralis implere ministerium ideò nesciunt, quia non humilitatis gradibus ascenderunt, intrantes per probitatis ostium, sed extra per patulam faventis patrociniæ fenestram, vel aliunde turpius inscenderunt. Est ingens machina, est monstrum gigantei ponderis cujusvis reipublicæ seu sæcularis seu spiritualis præsidium, & toties confertur nanulis, est superciliale fastigium, quod vix humanæ mentis acies valet suspicere, & sæpe sæpius stramineo incumbit capiti dirigendum, cujus si quæras rationis oculos; inhærent pedibus, quantumvis nec ad hoc quandoque sufficiant, ut lapsum corporis evitent. Quisquis abjectum aliquid consuevit cogitare, quisquis caducis solet delicijs vacare, prætorium non adeat, ubi quisquis locari flagitat, æmulari supernos cœlestis curiæ consules flagitat, rectores orbium statuit imitari. Ibi si loqui expedit, hoc totum fas est dicere, quod audientes etiam æmuli cogantur commendare. Illa duntaxat ibi pandi debent consilia, quæ audivisse nullum pœniteat, quilibet gaudeat auscultasse. Infelix prorsus pœnitentia, quæ soli pedo innititur, aut solùm aureæ arundini suffulcitur, si impar est cum potestate prudentia imprudens esse eandem acceptando, delirus appetendo, quid enim juvat vastissimâ provinciarum mole gravare succumbentes humeros, si non sufficias sustentare, quò es sublimior, plurium objiceris obtutibus, cave, nè ullo fœdus à crimine compareas, qui quotquot intuentium vides oculos, tot conspicias centoculos tuorum operum censores. Rex pacificus, qui plus quàm Salomon utpote Conditor terrigenæ Salomonis, erexit aliquando suæ quietis ferculum, postquam jam requieverat super doloris lectulum, quod pretiosum ut evaderet à materia, contraxit illud de lignis Libani, verùm nè concuteretur ab Evris, nè commoveretur ab austris, nè eliquaretur à stillicis, nè succenderetur à flammis, nè impeteretur à nimbis, nè ruineretur ab undis, *columnas ejus fecit argenteas*, (a) quibus magnifica sublimis fabricæ machina suffulceretur, nè cedat, sustentaretur, nè cadat, protegeretur à motu, asscuraretur à lapsu.

Deliciosus cœlestis sponsi thalamus

est militans Ecclesia, quam sexaginta fortes ambiunt, dum per senarium denarius multiplicatur numerus, & fidei zelatores Divinarum legum per sex currentis vitæ dies inviolabili constantiâ decalogum observant. Construitur hic sponsalitus sacri amoris thalamus ex lignis Libani, de aridis à gratia gentium populis, quæ si à gentilitio suæ originis considerentur stemmate, infructuosæ sunt ficulneæ, si verò contentas in prædestinatione operatricis sapientiæ suspicias, sunt Cedri immarcescibiles, Cypressi imputrescibiles, sunt lauri semper virides, sunt palmæ triumphatrices, sunt ligna commentatricis glossæ elogio, sunt fortia per patientiam, excelsa per sapientiam, pretiosa per temperantiam, per famam odorifera, imputribilia quoad perseverantiam, & quoad innocentiam candida, ac dealbata. Huic ligneo requiescentis DEI lectulo columnæ substernuntur argenteæ, Doctores scilicet ac Prælati, prædicatores & protectores fidei, præfecti urbium, & defensores cathedrarum, provinciarum præsides, sacrorum tribunalium directores; si enim de coronatis requiratur capitibus, sunt reclinatorium aureum, & summus sponsi in terris vicarius est tri-regalis thalami corona, hanc procidentes reveremur, & illa adgeniculati veneramur, suspicimus gratulabundi Cedros Libani, sed solis hodie innitimur columnis? Non leve pondus est, quod sustinent, non orbem solùm sed orbis portant Dominum, & si non tribus digitis, certè suis & calamis, & paginis, suis consilijs, & regulis appendunt fundamenta terræ, nec mirare, participatū supremi Gubernatoris directorium eorum muneri, eorum attribui labori, sunt aliquid ipsius Numinis, si non sunt Creatoris auxiliatrices dexteræ, sunt manus mysticæ Conservatoris; non ego sed ille dixit illis, *Dij estis, & filij excelsi omnes*, (b) seu dein excelsos, seu excelsi dixeris filios, utrumque verum est, in neutro errabis, sed quisnam dixerit revolvere, dicet interroganti regius Divinæ mentis Interpres, cordatim spera responsum à viro secundum cor DEI, dixit DEUS, *qui stetit in Synagoga Deorum: in medio autem Deos dijudicat*; (c) in medio Deos discernet, legunt septuaginta interpretes, & vertit Pagninus, *in medio judices judicabit*, sunt ergo con-

*Superiores
tam sæcula-
res, quàm Ec-
clesiastici su-
stinent rem-
publicam.*

(b) Ps: 81. v. 6.

(c) Ps: 81. v. 1.

*Columnæ in
lectulo Salo-
monis erant
argenteæ, quæ
fabricam ful-
ciebant.*

(a) Cant: 3.
v. 10.

Sunt alij, sed
à DEO Deo-
rum judican-
di.

(d) Ps: 142, v. 2.

(e) Joan: 1.
v. 26.

In medio eo-
rum stat DE-
US, ut de ipso
tanquam
exemplari
participent.

(f) 2. Corint:
8. v. 9.

sistoriorum præsidēs, territoriorum gubernatores, religionum præsules, Ecclesiarum principes, tribunalium proceres, curiarum consules, argenteæ columnæ sunt ad sustentandum, nō hi labantur, labi non potest fabrica, sunt Excelsi omnipotentis filij, secuta est hæreditas, nisi per ipsos prodigatur, sunt DEI iudices sic iudicantes tamen, ut astante in eorundem medio remaneant iudicandi. *DEUS Divinitatem suam posuit in congregatione iustorum, qui potentes sunt in lege*, concludit Paraphrastes Chaldæus, *in medio iudicum veritatem iudicabit*, recede à cætu virorum horum sublimium, qui metuis à DEO iudicari, time, si huic assides concilio, time, si præsidēs, quisquis es, qui cum formidoloso rege supplicabundus singultuas, *non intres in iudicium cum servo tuo.* (d) Stat ille immotus in iudicum medio, ut Lyrano commentatore, eorum operationes contempletur, & de eorum iudicijs & sententijs censuram ferat, stat intemeratus Iudex ille in meditullio, & si Menochio interpretanti fidimus, quid dicant, aut faciant, examinat & attendit. Væ circumstantibus & recedentibus à medio, extrema dignitatum aut divitiarum sectantibus, & eum, qui stat, tanquam aliorum occupatus obsequijs non attendentibus, quos suo præcursor Veritatis redarguit improprio ijsdem exprobrans, *medius vestrum stetit, quem vos nescitis*; (e) ignorans siquidem medium stantem in medio non agnoscit, stat hodie in principum & prælatorum medio mitis & humilis corde, talis vult æstimari, pro tali reputari; ut talem videas, in medio talem exhibeas, est necesse, nec enim qui se contra inferiorem arroganter erigit, qui sublimium præminentiarum insulas indefinenter appetit, qui supplicabundum subditum pede ambizioso reprimat, qui exaltari depressione cæterorum cogitat, qui aliorum colla conculcare flagitat, servilem DEI faciem non respicit; stantem in medio tanquam, qui ministrat, non attendit; in medio Deorum stat, qui apostolico egregij Doctoris conformiter oraculo, *propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopiā vos divites essetis.* (f) qui enim nasci in hoc mundo à divitibus noluit, mundi divitias contemptu magnanimo condemnavit, cuius mater nec agnum pro se offerendum habuit, hanc paupertate volunta-

ria tumentis sæculi opulentiam sugillavit.

In medio Deorum stat, qui vellentibus genas obtulit, percutientibus maxillam præbuit, terebrantibus manus extendit, dilaniantibus carnem detexit, flagellantibus corpus nudavit, perimentibus veniam imploravit, extrema necesse est à medio participare, qui ergo avaritiæ lucra venatur, supremos honorum gradus sectatur, ægrè per supplicabundos mediatores placatur, ad splendidam epulonis mensam quotidianas inter delicias oblectatur, inter lascivientes venerum blanditias effœminatur, à Deitatis hæreditate expulsus è medio deorum eliminatus, à stante regum iudice dijudicatus, ab implacabili suarum offensarum vindice condemnatus, quasi homo morietur, & quasi unus ex principibus cadet; nec alium intelligit Augustinus, quàm principem tenebrarum, quasi infatuatos hosce participatæ Deitatis profanatores, vilissimos tantorum munerum pessumdatores, hanc fulgurante periodo discerneret ab electis, hanc fulminante sententiā reprobis aggregaret, *cum tam pauci sint dies vitæ vestræ, ut citò sicut homines moriamini, non vobis prodest ad correctionem, sed tanquam diabolus, cuius dies in hoc sæculo multi sunt, quia carne non moritur extollimini ut cadatis.* (g) Hanc audiant parœmiam, hanc meditentur clausulam, expendant hanc similitudinem, dimetiantur suam à medio distantiam, mitrati præsules, purpurati principes, stolati præsidēs, ensigeri gubernatores, & recolant iteratā sæpius sollicitudine, aures præbeant iudices finium terræ, intelligant regnorum ministri, qui continent multitudines, & placent sibi in turbis nationum, excipiunt contremiscente animò, irrevocabilem sapientis sententiam, *iudicium durissimum his, qui præsumunt fieri*, (h) & quis stabit ad videndum iudicem, quem scit se vindicem experturum? infert exinde purpuratus Hugo, *idè valde timendum est & horrendum, prælationem accipere, sed detestabilissimum est ambire.* Fugit Magister veritatis in montem solus, dum rapiendum se ad regnum prævidet, declinat in terris solium recipere, qui beatarum mentium transcendens solia, ijsdem imperat, præsidet, ac gubernat, fugit oblatam gloriam terreni culminis, qui residet Rex gloriæ ad dexteram coævi Genitoris,

Impij super
res mori
tur ut ho
nes, & pe
unt sicut
boli.

(g) S. Aug.
in Ps.

(h) Sap: 6

Christus
git, ne
rex, ad
ditionem
stram.

ris, declinat alijs præsidere in throno, qui eligebat omnibus præluere in ligno, rex fieri fugiens renuit, & contumeliosæ crucis patibulum ascendere anhelavit. Intenderat hac suos erudire in cathedra discipulos, quâ debeunt solertiâ terræ favores fugere, in humo humilitatem colere, honorum ascensus deferere, prosperitatem mundi (ut sano semper suspectam intellectui) declinare. Pendet è trabe contumeliosa universi orbis tunc Conditor, nunc simul Reparator, qui sibi, quod jure suum est, attribuens per Samuelem loquitur, *Domini sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem*; (i) ibi fortassis, de quibus Isaias contestatur, appendi tribus digitis molem terræ, & librari in pondere montes, & colles in statera. (l) Sed cardo terræ terrenum quid esse creditur, quod ipsum Omnipotente digito suffulcitur. Geminos effigiari polos mundi existimabant alijs, antarcticum & arcticum, quæ gemini videntur humeri cœlestem orbitam sustentantes, sed quia hisce colossis geminis hæc orbis machina non incumbit, ad terræ cardines spectare non videntur, de centro mundi intelligendum videbatur alijs, quod terram sibi adhaerentem firmiter reddit immobilem, jam tunc huic suo innixam centro, dum terram appenderet libratrix Sapientia super nihilum, (m) quem patientis Jobi versum explicans subjungit Paraphrastes Chaldaeus, *sublevat terram super aquas nullo eam sustinente*; sed quia agrè cognoscitur, quâ ratione fluido suffulciatur elemento, solidum magis moralitas, quàm literalis veritas declaratur, dum enim fundatam super maria terram adstruit coronatus Vates, & super flumina præparatam, resolvit Hugo Cardinalis, difficultatem implicitæ quæstionis, loquitur hic Propheta vulgariter, *sicut dicitur castrum fundari super aquam, quæ ei adjacet*, proinde nec supplet munus cardinis, qui intime illi conjungitur, cui pro fulcro ancillatur. Quid igitur insigniatur cardinum nomine, subtilius restat investigandum. Pro cardinum vocabulo supponit aliud Isidorus, *domini sunt columnæ terræ*, & Cajetanus, *vires terræ*, quibus sublimior elementorum quaternio sustentatur, sunt denique sunt ipsa fixæ telluris pondera, adversus quamcunque irruentis naturæ vehementiam, vel violentiam creaturæ, hanc terræ

regionem circumvallantia, quæ instar solidioris propugnaculi quemcunque assilientis adversarij ferocem impetum repellunt, & confringunt, hi terræ cardines sunt genuina illorum heroum symbola, quorum est muneris, inermem protegere innocentiam, nè convellatur, immunem conservare justitiam, nè collidatur, armigeram præcipitare superbiam, nè domino dominetur, servilem coercere insolentiam, ut hero famuletur. *Quid enim orbis nomine* (interrogat magnus inter pontifices maximos Gregorius) *nisi sanctæ Ecclesiæ subiecta designatur plenitudo fidelium*? proinde illis cardinibus orbis à conditore imponitur, cui cura supportandorum filiorum Matris Ecclesiæ commendatur. Columnæ quippe sunt, quæ suis debent exemplis sustentare, omnimoda intermeratæ justitiæ rectitudine roborare, immaculatâ inculpabilis vitæ integritate succolare, ut mereatur postmodum, in exantlati muneris præmium, ad triumphantis Solymæ condecorandam orbitam sublimari, illi conformiter antiquissimo æterni remuneratoris pacto, *qui vicerit, faciam illum columnam in templo DEI mei*, (n) vincens victori præsentat non jam virentem semper laurum beatæ perennitatis, sed totam suo imponere vult vertici, tanquam colosso plusquam Rhodio, cœlestis templi machinam in coronam, ut qui in terris præses mortalium, aut princeps consulum, aut rector judicum, intentione rectâ erectus firmiter existit, & se colossus mundi moveri nescium, curvari insolitum exhibuit, qui nec inclinari blanditijs, nec moliri delicijs, nec flecti sponsonibus, nec enervari sustinuit muneribus, transferatur in regiam Regis gloriæ, ut ibi positus refulgeat ad splendorem, reniteat ad Majestatem.

Quantum honoris culmen, quis vertex gloriæ eos expectat advenas, qui talem ad eminentiam deducuntur, ad tanti muneris fastigium exaltantur, ut sicuti in valle lachrymarum constituti, protegendis Justitiæ juribus destinabantur, conservandis Christianæ perfectionis limitibus præficiabantur, dilatandis religiosæ sanctitatis marginibus designabantur, & ideo audire merebantur, *Domini sunt cardines terræ*, nunc potiori privilegio, celebriori præconio, in monte sancto ejus assurgant in colu-

Orbis est symbolum filiorum Ecclesiæ.

(n) Apoc. 3. v. 12.

Ex cardinibus terra fiunt cardines cœli.

(i) 1. Reg. 2. v. 8.

(l) Is. 40. v. 12.

(m) Job. 26. v. 7.

Principes & judices terræ sunt DEI cardines, quibus mundus imponitur.

(o) Jobi 22.
v. 14.

(p) quæst: He-
braic: in 1.
lib; Reg: c: 2.

Cardines ter-
ra sunt homi-
nes afflictī, &
humiles cor-
de.

lumina empyreæ regionis, de quibus DEI Spiritus incorporato spiritui inspi-
ravit, dum adhuc in carne deciduos ro-
nantis cœli impetus sustineret, dum fu-
ribundos torrentes ærumnarum suppor-
taret, dum confœderatam conspirantis
tartari violentiam frustra exundantem,
solus (si humanum inquiras adiutorium)
sinè comite detinuit, si Divinum sub-
audias auxilium, hœc nunquam desti-
tus, prodigia edidit conticescentis pa-
tientia, portenta victoriosæ sanctitatis,
circa cardines cœli perambulat, (o) legit
Vatablus, *in Sphæra cœlesti versatur*, qui
enim in terris positi, aut illustrarunt i-
gnorantes, aut correxerunt prævarican-
tes, aut reduxerunt deviantes, aut con-
strinxerunt relaxantes, empyreæ regio-
nis sphæræ sunt, & cœli cardines, qui-
bus ipse pulcherrimus pacifici Salomo-
nis innititur lectulus, quasi columnis
argenteis sustinuerunt pacem in terris,
quid mirum, quod triumphantem So-
lymam suffulciant in cœlis? verumta-
men priusquàm in cœli cardines trans-
ponantur, terræ cardinibus comparan-
tur, de quibus dicitur, *Domini sunt car-
dines terræ*, vertit insigniter ex Hebræo
Hieronymus, *Domini enim sunt afflictī
terræ*, subditque genuinam memoratæ
versionis rationem præclarus Dalmata,
*afflictos terræ Hebræi pauperes spiritu, &
humiles corde intelligunt*, (p) hi non con-
fidunt in multitudine divitiarum sua-
rum, sed ponunt DEUM Adjutorem
suum, quis audeat hoc adiutorium im-
pugnare, quis nisi superbiens angelus
id speret enervare? quis corde humi-
lem ex tota damnatorum spirituum acie
potuit enervare? confœderentur licet
in hortum unum, erit humilitas, quæ
scelerata perduellium capita in uno ca-
pite propriâ virtute calcabit; hinc
illis impositam orbis orbitam commen-
tantur, *quia eorum meritis terram stare
autumant*, si sola virginæ Deiparentis
humilitas, Bernardo teste, de cœlo cœ-
li Dominum in uterum detraxit, si hæc,
cujus virginitas placuit sponso virginum,
humilitate concepit, in terris DEUM,
inclinari cœlos faciens, quid dubitan-
dum restat, an non Divini cardines,
mundum spiritûs paupertate suffulciant,
& nè immenso prævaricationum obru-
tus pondere corruat in abyssum nihili,
eundem sustineant immotum? quod si
electos à gubernatrice providentia hos
DEI cardines contigerit divitiarum sar-

cinis aggravari, si viscera repleti adipe,
si saginari delectationum terrena-
rum illecebris concupiverint, quæ for-
titude mentis ad sustentandum, quod
robur animi restabit ad plenum ærum-
nis orbem fideliter suffulciendum, si
insulatum congregationis præsidem ina-
niter de opulentia exultantem, subditi
auscultaverint, si suum viderint præ-
sulem non jam suorum invigilantem
custodiæ in celsa sancta contemplationis
specula, sed dormientem deprehenderint
in vanitatis pulvere, & inter pulverulenta
desideriorum flamina cœcutientem, si
curis carnalibus invenerint occupatum,
quem suis sublevandis mancipatum ca-
lamitatibus supponebant, si cum anxie-
tate anhelantem ad non habita penetra-
verint, qui omnem sollicitudinis ango-
rem in sibi commissorum emolumen-
tum sponderat impensurum, quæ
spes afflictos consolabitur, quodnam re-
focillationis pharmacum medebitur de-
solatis; Tonabit de cœlo Dominus, ut
hosce cardines disrumpat, dabit vocem
Altissimus ad altisonos gementium sub-
ditorum ullulatus, & dissipabit colum-
nas hæc, & quos in suæ Majestatis
regiam transtulisset, si labor muneri,
si humerus correspondisset oneri, eos-
dem contritos in adamatæ vanitatis pul-
verem, Aquilonis tradet imperio, ut
pulvis societur pulveri, & pertransiens
in vanitatis imagine vanus homo in ur-
nam flammivomentis tartari compinga-
tur, sed hæc plerumque delira super-
bientium rectorum arrogantia non con-
siderat, stupida insipientium judicium
præsumptio non cogitat, qui in præ-
sentis sæculi delicijs sua velut luto infi-
gunt vestigia, quæ ad disponendum in
corde suo dirigere deberent, dum enim
ad beatæ æternitatis metropolim, ad san-
ctam civitatem, desideriorum gressibus
peregrinari renuunt, omnes affectuum
progressus, quosvis discutientis animi
cogitatus, universos caducæ voluptatis
impetus, in limo vanæ prosperitatis fi-
guræ. Et quia longanimis, & miseri-
cors Dominus (quantumvis jam ad præ-
scitum condemnaverit interitum, las-
fatos in via iniquitatis bajulos, qui quas
sursum ad patriam portare debebant a-
nimas, secum præcipitant deorsum ad
lacum inferi) patienter tolerat, sed
terribiliter dissimulat, ut horribilius
condemnat, illi deterioribus vacare con-
tinuant, & pluribus onerati muneribus,
ut

Superiores
niqui subd-
summe sui
perniciosi.

ut cumulentur reditus se ipsos indies gravius onerant, ut prævalente obligationum iugo, insupportabili onustos pondere, officiorum dignitas eosdem repentino præcipitados interitu, eò profundius, quò stabant altius, eò imius, quò exaltabantur sublimius, in æternaturam voraginem immergat, & submer-

(9) Jeremi: 25. gat. *Ullulate pastores & clamate*, (9) (exhortabatur olim infultatos Judæ præfides ejulans Jeremias) & *aspergite vos cinere optimates gregis*, non gemitum, sed intonat indignis præsulibus ululatum, ut voce propriâ se non fuisse homines evulgent, sed exstitisse lupos, non providisse ovibus, sed ijs obfuisse, non conservasse, sed lacerasse fateantur in vestimentis ovium se lupinam exercuisse ferocitatem.

Pastores malè
in lupos con-
vertuntur.

Prodat voce occultatam cordis malitiam, utque exaudiatur deprecatio supplicantis, voce suâ clamat ad Dominum non alienâ, suâ non fictâ, ut qui lupum assumere non erubuit, ululare pariter lupinis faucibus non detrectet; prodat reprehensibilem insolita vociferatio, & inter acerba dolorosæ pœnititudinis lamenta favillæ ac cineri caput immergite, ut vos non nisi favillam esse & cinerem profitentes, promeritæ mortis symbolum irato Vindici objiciatis inspicendum; prosequitur comminari exulcerati Judicis sententiam lachrymabundus Vates, *quia completi sunt dies vestri, ut interficiamini & dissipationes vestre, & cadatis quasi vasa pretiosa*. Illis ferale hoc supplicium indicitur, qui ut insidientur gregi dominico custodiam ovium suscipiunt, & ferâ vicissitudine, ex constitutis pastoribus lupi fiunt; abominabilem quorum ferociam Sophonias insinuat, dum supersedentis Judææ injuriam sugillat, *judices ejus*, legunt alij, *pastores*, *lupi vespere non relinquebant in mane*. (1) Addunt septuaginta Interpretes, *lupi Arabiæ*, ut distinguantur à lupis Benjamin, qui manè prædam dividunt, dum adeò temporalibus inhiant, ut depredantes vesperi rapacitatis suæ appetitu indomabili, esurienti pauperi pro matutino tempore nil relinquunt. Superfuit vespere, commentatore Gregorio, quia tenebrescente atque decrecente in fine ipso sæculo, rapere subditorum bona non metuunt, in albescentique adventu futuri judicii danda sibi præmia non reservant, (1) comple-

(1) Sophon: 3.
v. 3.

tos horum dies adstruit, quos impij dimidiare solent, & instar pretiosi vasis concident in ruinam; admiror pretium in peccatoris anima contentum; annè quæ tota, toto cum corpore immergitur libidini, coinquinatur sordibus avaritiæ, contaminatur horroribus luxuriæ, inflatur tumoribus superbiæ, pretiosæ comparanda est phialæ, odorem thymiamatis aut balsami liquorem continenti? latet in luto gemma, subtili tegitur velamine præclara veritas, subtiliori mentis oculo inspicienda; illustre vas à materia? non satis æstimabile à forma, taxatur altius, venditur carius, solvitur liberalius, avidius requiritur, & pretiosius comparatur? at ubi frangitur, damnum irreparabile, detrimentum incomparabile reputatur; prælati subfellium, præsidis solium, tribunal judicis, cathedra præsulis, superioris ministerium, gubernatoris præsidium, officium pastoris, est æstimandum à Divini vicariatus privilegio, ab eligentis providentiæ suffragio, à sacratissimo cœligeni locum tenentis titulo, ab infinito pœnè Deifici sanguinis pretio, quò commissarum ovium animæ comparabantur, *empti estis pretio magna*, (1) suis scribit Corinthijs Doctor gentium, & labore magno, quod non æstimatur ære, sed sanguine morientis DEI, & tantorum salutis pretium prælato dum committitur, ex pretiosi liquoris contento libamine vas continens æstimatur, quod dum irremediabili lapsu frangitur, non tam crysalli periculum, quàm perditum disrupti vasis balsamum deploratur. Consimilem ruinam præviderat, prævisam hóc lamentabili expresserat præfagiò singultuans Isaias, *in illa die acerba dies amaritudinum, & desolata ærumnarum*! & si periret dies illa, nè pereat, qui vixerat in illa! *in illa die auferetur paxillus, qui fixus fuerat in loco fideli, & frangetur & cadet*; (u) quis locus est fidelior, quis ampliore fidelitatem exigit, quàm terra sancta non nisi sanctorum pedibus calcanda? quis alius hóc loco sanctior, in quo DEUS in medio Deorum stat, & stantes adjuvet, sedentes judicet, jacentes penitus condemnet; ut assistat defensor vigilantibus, impropere fatale otium negligentibus, supremum dormientibus exitium infligat; paxilli nomine summum appellat sacerdotem, si irreparabiliconformi patrum placito, in sustentan-

Malus pastor
consumit omnia,
ut ovis
manè nihil
inveniat.

(1) Corinthiis.
v. 20.

(u) Is. 22. v. 25.

Pastores sunt
vasa pretiosa,
ideo eorum
fractura quam
si irreparabilis est.

(1) lib: 1. in 1.
c. Reg:

re baculo, præfiguratum quo fracto, quo lapso, irreparabile damnum subsequitur æternis etiam lachrymis recuperandum, & peribit, quod penderat ex eo, ululate pastores, plorate iudices, plangite præfules, ejulate principes, si subditos diligitis, si gregem pastoris instar (non velut mercenarij) pascitis & amatis, subjungit enim purpuratus Hugo, quid pendeat ex pedo, quid hæreat in baculo, quid sustentetur sceptro, *id est animæ subditorum, quæ dependent ex prælato.*

(x) in 25. c.
Jerem:

(x) Adoro æquissimum supremi Judicis decretum, revereor occultum sanctissimi illius Consistorij Sacramentum: quod bullientem angit animum, & delirantem stimulat intellectum, est unicum trilaterale, cur? sed erubescere lingua, & si non potes urgentem dissimulare impetum, tace, quid caro sentiat, effare, sed humiliter, quid spiritus inquirat. Dum fragmen concidentis baculi recolitur, cum lapsus dissilientis vasculi recensetur, cor pendulum exinde pariter confringitur, & liquor infusus ad vas fragile dissipatur? sunt reprobanda incurij pastoris opera, sunt castiganda superbientis flagitia, est compescenda præsumptis audacia, est confringenda impœnitentis pertinacia, est conculcanda perseverantis contumacia; frangatur baculus, sed dependentibus succurratur? rumpatur lampas, sed oleo consulatur! ignosce pulveri, si sublimatur, nè plectas cinerem, quod erigatur! totum impendam hominem, ut tuæ Sapientiæ laudabilis dispositio recognoscatur, & quod carnalis anima non penetrat, subtiliori scientiâ elucidetur, sublimiori calamo exaretur.

Unò sed fundatissimo obturat ora obloquentium filiorum Adæ, unò sed probatissimo contentat Christianorum animos argumentò magnus Gegorius, *per justitiam olei pastores reprobi ad regimen sanctæ Ecclesiæ ascendere permittuntur.*

(y) lib: 4. in
lib: Reg: c. 3.

(y) Sed qui mali sunt per iniquitatem, boni sunt Divinâ dispositione. Indignabundos scilicet ob subditorum prævaricationes, ob legum transgressionem, ob civium flagitia, ob scelera populorum DEUS iniquum judicem tribunalibus præficit, perversum præfulem substituit, pro principe tyrannum extrahit, gubernatoris locò prædonem cæteris præponit; nostris id imputandum vitijs, præteritis id adscribendum demeritis, vin-

dictam exigit Justitia, quam læssimus, hunc Vindicem pro judice ordinativa substituit Providentia, ut jus suum cuique tribuat, licet injustus sit, DEO surreptam reddat gloriam, pœnam infligat prævaricanti populo, huic ad veniam, illi ad gloriam, sed sibi, dum potestate abutitur, ad ruinam. Infortunati, sanctissimo tamen judicio intemeratæ æquitatis, infortunati præfides, seu sint infulati præfules, seu mitrati iudices, seu sint principes cornati! sunt sæpè ad gubernandum idonei, sed animo elati, populo congrui, suæ salutis incurij, subditis optimi, sibi met pessimi, stant alijs, sibi cadunt, acquirunt alios, se ipsos perdunt. Virtutem præmiando, vitium puniendo, publicæ incolumitati consulendo, stant subditis, sed hæc humanæ laudis aviditate exercendo, motivo vanitatis administrando, ambitionis stimulo bona agendo, & in his omnibus superbiendo sibi cadunt; illos ad portam salutis devehunt, sed cum Jobi gigantibus, oppressi personalibus flagitijs, sub aquis gemunt. Tunc in supremo dirigentis Sapientiæ consilio, rex aptus donatur subditorum prosperitati, quantumvis suæ sceptrum & solium contrarietur felicitati, conservans justitiam inter subditos, & populorum consulens saluti, quantumvis injustus ipse supremum Judicem iniquitate propriâ exulceret, & cogat ut pium alijs, sed sibi impium condemnet. Sunt tamen longè infeliciores alijs, qui sic præfunt obedientibus sibi subditis, ut pari sorte præses ac populus æternæ perditionis supplicio plectantur: quando videlicet impius perfidis præficitur, & malo corpori, caput pessimum imponitur, ut pariter pari interitu ad tartara detrudantur. Hanc suò jam comprobata sæculo veritatem sententiosus Eliu, quantumvis ab æquitatis ac veritatis tramite exorbitaverit, attribuendo innocenti iniquitatem nocentium, & dictum optimum pessimè applicando, ut redarguatur bonitas, & sanctitas subfannetur. Quid enim veriùs, quid sanctius hòc effato, quò DEI omnisciam commendat providentiam, & integerrimam deprædicat æquitatem. Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. (z) nil enim est periculosius, nil nocet gravius, nihil sævit crudelius, quam facies larvata principis, dum alium à semetipso spectandum ex-

Injustitia
dorum p
stantur s
malo recto

Ob peccat
populi m
tur prælat
hypocrita

(z) Job: 3
7. 30.

hibet, dum pietatem simulat, ut pios ad impietatem trahat, quod tamen disponentis altissimi justitiæ non præjudicat, sed sustinentis populi perversitatem damnat. Hoc ipsum egregius prædicator Thessalonicensibus intimat, dum obstinatum Judæorum perfidiam objurgat; *ed quod charitatem veritatis non receperint, ut salvi fierent, ideo mittet illis DEUS operationem erroris ut credant mendacio, ut judicentur omnes, qui non crediderunt veritati.* (a) Quid infelicius quam contaminatæ animæ hanc directricem manum immittere; quæ eam in sentinam scelerum profundius immergat, ut Apocalyptrico conformiter anathemati, *qui in sordibus est, sordescat adhuc*, (b) dum enim misericors pater reis prævaricatoribus ad pœnitentiam tempus indulget, quod prævaricatorum iniquitate ad amplius peccandum intorquet, augeri culpa per negligentis prælati incuriam finitur, ut numerosius ad vindicandum cumuletur; dum longanimis retributor insolentem flagellare populum dissimulat, huic dissimulantem admittendo præsidem, vercordem subministrando judicem, eum severiori judicio condemnat. Nullus proinde prævaricantium subditorum, qui similem præpositum consequitur, aut DEO permittenti culpam imputet, aut ipsum rectorem populi accuset, cum suus sit sui effectus demeriti, perverso principi in pœnam præcedentium scelerum mancipari. sic Israël perversum Saulem diu pertulit, quia premi angustijs, & plagis confici, ob mansuetissimi, ob æquissimi judicis repudium, ob excussum innocui Samuelis jugum, hœc infelici rege dignus fuit.

Felicio deinde exstitit, cum æquorem suæ temeritatis vindicem, suæ perversitatis severiorem obtinuit judicem in successore; cujus licet summa foret benignitas in miserendo, non tamen ei defuit justitiæ discretio in puniendo. Vis nôsse Lemma regium, suo præfixum solio, suo infixum gladio, suo affixum sceptro? lege confessionis propriæ chyrographum, *in matutino interficiebam omnes peccatores terræ*, (c) *ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem*, legit Chaldaus, *ut disperderem de Jerusalem omnes operarios falsitatis!* & explicat expressionem orientis diluculi, expendit circumstan-

tiam matutini temporis Lyranus, *in matutino, id est celeriter, ne interveniret impedimentum.* Legi subtilem commentatoris Ambrosij elucubrationem, qui spiritualibus spiritualia proponens, illud absconditum sagaciùs examinat mysterium, hœc brevi biverbio circumscriptum *peccatores terræ*; quasiverò darentur etiam prævaricatores cœli; dabantur aliquando, sed empyreâ proscripti regiâ, è patria profligati, ad æviternum beatitatis exilium profligabantur, inde omnis peccati umbra ab illa perfecti luminis urbe (cujus lucerna est agnus) evanuit, in terram tenebrosam & mortis caligine coopertam perenniter propulsatur; quò non obstante cœli peccatores, non quidem in cœlesti orbita, sed in terrenæ mutabilitatis rota designat commemoratus Pater, *peccat in cœlum, qui cœlestis civitatis jura contaminat, & immaculati corporis violat sanctitatem, suorum colluvione vitiorum*, (d) talem se agnoscebat ille qui acclavatis oculis, gemebundis singultuans suspirijs, exanimi voce leviter intonuit, *pater peccavi in cœlum & coram te.* (e) nam licet peregrè recederet, procul aufugeret, in regionem longissimam discederet, accusatores & testes suos non potuit declinare, quamdiu æterni patris oculis effugere non valebat; nec coronatus Solymæ Dynasta scivit, quò fugeret à facie sua ut evaderet spiritui suo; si civis factus es cœli, cave nè sis ultra accola vel advena terræ, si enim cœli destinatus incola, terram repetas; ad terram repedas, in cœlum peccas, sed restat infutato præsuli quod resolverat; quâ fortitudine mentis aut corporis unus prævaluit omnes prævaricatores terræ interficere, omnibus vitam demere una manus? poteris difficilem hanc quæstionem enodare, si apud te sicut præcessit nox erroris ac peccati, sic appropinquavit pariter dies mortificantis pœnitentiæ, & justitiæ injusta vindicantis; si enim hanc beatæ lucis supervixisti diem, vidisti ad hanc lampadem, quomodo ad exorientem tibi solem justitiæ, suis & illuminatus ad cognoscendum, & inflamatus radijs ad perimendum, interficias fomenta singulorum scelerum, evellas radices singulas quorumvis vitiorum. O ter felicem præsulem, fortunatissimum judicem, victoriosum vindicem centimanum principem, qui verbò DEI (quod est

(a) 2. Thessal.
2. v. 10.

(b) Apoc. 22.
v. 11.

(d) in Ps. 118.
Ostom: 15.

(e) Luc. 15.
v. 21.

Qui civis cœli
factus, redit
ad civitatem
terræ, in cœ-
lum peccat.

(c) Ps. 100. v. 8.

David manẽ
interimit o-
mnes pecca-
tores terræ.

David Idæa
principum &
judicum ex-
stitit specu-
lum.

(f) Ps: 88. v. 39.

Judex & Præ-
latus venentur
eliminare vi-
tia gladii vel
baculo.

est spiritualis gladius apud Paulum) ab Ecclesia, vel à Provincia, à regno vel territorio universa evellere zizania, omnium prævaricationum amputare capita, valeret, ille profecto præ mille alijs, unus ex omnibus de civitate DEI omnem expelleret operarium iniquitatis. Affectuosam revereor magni Doctoris anagogiam, ut tamen elucescat amplius indispensabilis terræ principum obligatio eliminandi vitia, & impios profligandi, vel saltem impietates vindicandi, ad literam revertor. Inspicite vivacissimis expressam lineis regum & principum effigiem, rectorum atque judicum genuinum prototypum, infulatorum præsulum sanctissimum exemplar. Vivebat David, non sibi sed suis, & idè vel maximè tam sibi quàm suis; cujus si vitam penitus inspicias, solertius inquiras, eam reperiens absconditam in Christo, non existente ad mensuram temporis, sed jam præviso in præsentialitate æternitatis; beati oculi qui præviderunt, quod tot elata regum supercilia, tot illustrata prophetarum lumina, videre flagitarunt, & non viderent. Alioquin si non prævidisset, quomodo dolens ingemisset, suspirans aspirasset, *distulisti Christum tuum!* (f) Hic ergò immaculatus rex, intemeratus princeps, inviolatus judex, obsequiosus rector, officiosus præsul, prodigiosus vindex, obambulabat vallem lachrymarum in cordis innocentia, jam tunc non faciens insidiatori focero, quod sibi declinanti genero nollet fieri, imò jam tunc ante primum Evangelicæ legis apicem hoc faciens in abdita spelunca Engaddi, hoc exhibens Sauli perfido, quod sibi fieri innocuo exoptasset; quando abscissâ regiæ chlamydis ora, regnum cum vita hostis dimisit liberum, potens & illud sibi tollere, & illam in suæ vitæ securitatem exanimare. Hic portentosus David, qui conjuratum suæ prosperitatis hostem, qui manifestum sui cruoris inimicum privare vitâ noluit, prolixius regnare voluit, non voluit vivere usque ad vesperam DEI adversarium, sed manè à terræ facie eliminare. *Debent n'ique principes seculares gladio materiali, prælati autem gladio spirituali, iniquos occidere, seu intus mortuos declarare, ut mundent Ecclesiam à commixtione pravorum,* subjungit Carthusianus; æmulabatur videlicet unctum, imitabatur, si licet di-

cere Christus Christum, præsens futurum, illum revolvat animò magni consilij Angelum, Angelus Domini, servulus Dominum, Princeps & Judex, Principem judicum non minùs Judicem principum, qui adveniente vigiliâ matutinâ *respiciebat Dominus super castra Ægyptiorum, per columnam ignis & nubis, interfecit exercitum eorum.* (g) Quando equum & ascensorem projecit in mare, corporibus enim fluctivomò maris utero absorptis, veluti præcipitatis equis, ascensores animæ severiori exitio perierunt, fallax equus ad salutem non profuit, sed obfuit ad ruinam.

Respiciebat ultrix Justitia quando divisum in duodecim semitas aquarum sinus, cuilibet justorum tribui, per turmas suas pandebat effugium ad evitandi discriminis asylum, tunc respiciebat exulcerata Nemesis, per columnam ignis vibrando inter intollerabiles imbrium nimbos tonitrua, commiscens fulgura, lancinans fragores fulminum, quibus exterrita Ægyptiorum agmina, Israëllem fugere statuerunt, sed DEO Vindici non aufugerunt. Furore similicet non pari prodigio magnanimus Dynasta Israëllem, ad primam evigilantis auroræ horam interfeciebat omnes peccatores terræ. Adjungit non inaniter ferale hoc interfectorum prævaricatorum exitium, in matutinis contigisse, ut enim experienciâ doctrice discitur, & sacris Prophetarum prælagijs donatur, fuliginosus tenebrarum princeps, validiorem ad primos matutini solis radios tentat assaultum, numerosam frementium assecclarum aciem lustrat, infamem funerandæ sanctitati tumulum parat, robustiores tentationum phalanges accingit, selectiores suæ iniquitatis machinas struit. Hinc operantibus malum in cubilibus suis comminabundus exprobrat Michæas, *in luce matutina faciunt illud, quoniam contra DEUM est manus eorum.* (h) dum enim in lectis eburneis suæ indormiunt libidini, & somniant lascivias in stratis suis, dum lux solis emicare vix incipit, festinant præproperante aligeri affectûs vestigio ad illud implendum opere, quod inter funestas obscuræ noctis tenebras excuderunt in mente; quidquid iniquitatis nocturno & græte tractatis, elucidat Hieronymus, *quasi differre non liceat, statim ut dies claruerit, festinatis implere.* Hòc matutini tem-

(g) Exod: 14. v. 24.

A DEO didicit David interficere ne peccatores

(h) Mich: 2. v. 1.

poris stratagemate truculentus, rex Hai festinavit manē, egressus est cum omni exercitu civitatis, direxitque aciem contra desertum. (i) Hai siquidem chaos vertitur & mundo, ubi confusa sunt omnia, in symbolum deputatur. Rex Evirus, cuius mancipatur dominio, cuius subjungatur imperio, est ille, de quo salvator loquitur, venit princeps mundi hujus, & in me non habet quidquam. (l) Non quasi principatum orbis habeat, nec enim mundus per eum factus est, qui suo subditur Creatori, non desertori, suo dedicatur Redemptori non peremptori, sed mundi amatoribus præsides, ut decipiat, eosdem dirigit ut seducat. Hic & sic mundi princeps mane egreditur non tantum ut impios commoveat ad perfidiam, non tantum ut reprobos instiget ad malitiam, sed magis ut illos suā rursus involvat caligine, suā defraudet calliditate, quibus applaudens, gratulatur insignis magister gentium, *eratis enim aliquando tenebrae, nunc autem lux in domino.* (m) Sit ergo munus principum, sit cura judicum, sit praxis præsulum, in matutino vindictam sumere, delicta nē vel excrescant ad meridiem, vel radicientur profundius ad vesperam, in ipso sui ortus diluculo eliminare. Advolat diem apprecaturus boni nuntij, revertenti à cæde Amalec, Davidi infortunatus alienigena, enarrat fatalem profligati Israël interitum, suis interemptum fatetur manibus Saullem, & quasi gratissimam successoris victimam immolasset, cum regio diademate armillam brachij præsenterat. Insigne præstolatur præmium, & recipit promeritam mercedem proditoris; convictus confessione propriā, audit mortis sententiā ab integerrimo intemeratæ æquitatis propugnatore; sine dilatione temporis, quem retributorem expectaverat, vindicem experitur; ad nutum fulgurantis oculi, satelles in perduellem irrunt, interimens corruentem. Nec hoc doloris intimi contentus Indice, mox Gelboë maledicere montibus exorditur, quasi innocua hæc terræ culmina in mortem trucidati Saulis conspiraverint, aut in funesta nece sui perempti principis se commiscuerint, aut quia profusum receperunt sanguinem, vel etiam concidenti, in tumultum deservierunt? omne viriditatis germen judicialis sententiæ exsiccat anathemate, omnis

imbri defluxus interdicatur, & toris stillicidium prohibetur! cur mox inaugurandus monarcha Israël, qui retribuentibus sibi mala non reddidit, aggraulanti nuntio, coronæ bajulo mortem intimat, & mutis ac cæcis montibus, quasi de hoc ferali funere condemnatis perennaturæ sterilitatis plagam insinuat, inevitabili supplicio tolerandam? Præliminare scilicet hoc existit vestibulum ascensus sui ad regis sui solium, prius se exhibere voluit æquum delicti vindicem, antequam se ostenderet clementem suorum subditorum patrem; infestum sibi Saullem noverat, Amalecitam adolescentem sibi benevolum agnoverat, qui coronando principi, regni coronam adferebat; & tamen iste furoris regij sanguisua fit hostia, pro diadematis custodia, & ille deciduis lachrymarum imbribus deploratur! sed nunquam evidentiū se suo conformiter nomini mane fortem exhibuit, quā hōc facinore, quō se ad propria cæcutientem commoda, ad pristina caligantem incommoda judicem comprobavit, dum ursum interficeret, leonem suffocaret pro conservatione gregis sui, dum visu horridam, terrificam aspectu turratæ carnis machinam unius ictu lapidis terræ affigeret, ut trepidantem DEI populum à potestate vicinæ jam tyrannidis liberaret, ostendit robur virium magnanimumque mentis intrepidæ exhibuit valorem. Verumtamen est longè gloriosius ad æmulationem, est longè difficilius ad imitationem, est longè portentosius ad admirationem, est longè laudabilius ad commendationem, quod semetipsum contra se erigens, persecutori suo justitiam administraverit, & ad favendum illi, amatorem suum ad promeritum mortis supplicium condemnarit. Non expectavit approximantem diei vesperam, sed illicò convictum suæ iniquitatis nuntium, nē ultra commissi parricidij superstes foret indemnitas, exanimari imperavit; primum æquissimi regis imperium in administranda inimico justitia, in statuendo reatus supplicio fundebatur.

Priusquam regali indutus purpurā, commissum sibi cœlitus ascendere solium, coronatus princeps, zeli succensus rectitudine in tribunal subiit, apprehensurus disciplinam justitiæ, ut possit dicere cum patiente Jobo: *justitiā*

Grande prodigium inimico læso justitiam administrare.

(i) Jos: 2. v. 14.

(l) Joam: 14. v. 30.

David reorum supplicium differri noluit.

(m) Ephes: 5. v. 8.

Infestum sibi Saullem deplorat, & Saulis interfectorem statim morte plectit.

(n) Jobi 29.
v. 14.

David coronabatur justitiæ coronâ ut diademate.

DEUS sicarios ob hostis sui internecionem mox interfecit.

indutus sum, & vestivi me sicut vestimento & diademate, judiciô meo. (n) Non enim corona retributionis conceditur, nisi illi, qui suum cuique tribuens, DEO gloriam, & æquitatem homini impertitur. Priusquam gubernaturus princeps regiminis assumat directorium, expedit antea eam appendere libram judiciariæ potestatis, ut juxta supremi Legislatoris tabulas utilitati serviat administrando causam viduæ, & pupillorum innocentiam defendendo, regularis observantiæ intemeratam conservando custodiam, & incrementum promovendo, provinciarum stabiliendo concordiam, & protegendo religionis indemnem sanctitatem. Sed lubet aliam eliminati sceleris vindictam meditari, celerem profligatæ iniquitatis ultionem intueri. Ingrediebantur ad meridiani æstûs intemperiem crudeles sicarii Rehab & Banaa domum Isboseth, quando incuria purgando tritico vacare debuerat ostiaria, sed dulci ad otium provocatâ requie indormijt, obdormiente pariter hero suo super stratum suum; assumunt illicò spicas tritici, & innocuo contaminati sanguine, remulenti latronum principes, abscessum detruncati adolescentis caput, tripudiantes in Hebron deferunt, & expectantes à munifica magnanimi Regis dexterâ, inopinatæ interemptionis præmium, ausum fatentur temerarium, deque dolosa fraudulentæ crudelitatis barbarie, quasi de militari stratagemate gloriantur. Inhorruit ad detestabile flagitium princeps pijsimus, expalluit ad exangve amputari capitis spectaculum stillantibus oculis, & vulneratam in regij effusione sanguinis innocentiam vindicaturus, absque ulla sperandæ remissionis umbra, morti amborum vitam victimat, nullosque supplicabundorum attendens gemitus, omnes præcipitis supplicij inducias abruptit. Non indiscussa temerè judicabat, qui scelus inexcusabile post publicam reorum confessionem, morte quantumvis celeri pledebatur; non alienò eguit testimonio, quando in decollato capite vidit enormitatem criminis, & ex latronum ore audivit occisionem innocentis; proinde truculento involutos flagitio, prolixitatem temporis ad ulciscendum adhibere prudenter noluit, sed consternato coram populo, abruptâ quavis morositate mox ad subitam facinorosorum eliminationem convolvit. Non excusa-

bat ficta rectæ intentionis simplicitas, non commovebat subsecutura regnicolarum tranquillitas, non advocabat eradicanda inimici Saulis posteritas, non leniebat proficua regalis solij securitas, non una horum consideratio argumentorum, torquere rectitudinem, aut flectere infontem zelum justitiæ prævalebat. Non sustinebat solem occidere, quin ultionem cerneret; non terram diutius sustinere, quin profundendum, quem sitiebat sanguinem velociter hauriret. Interficiebat manè detrectans etiam ad horam iniquitati parcere, *injustitiæ cupiens domare famulos internecione*, legit Apollinaris. Gloriabatur siquidem sed in Domino, applaudeus defensor justitiæ, ultor perfidiæ, protector innocentiae, gloriabatur, quasi diceret, explanat Estius, *in regno meo maturè incunctanter interfeci & sustuli impios*, quos auferendo auferebatur impietas, propulsabatur iniquitas, proscribatur crudelitas, ejiciebatur dolositas, ut introduceretur pietas, ut hospitaretur probitas, ut reciperetur fidelitas, ut præsideret æquitas, regnaret tranquillitas, prosperitas gubernaret; *ut in civitate & regno, in quo DEUS colitur pietas & justitia vigerent*, interpretatur Menochius; hoc salutari applicato stratagemate, non potest vitium invalescere, nequit iniquitas delitescere, coguntur exulare crimina, regno consulitur, regi applauditur, servitur numini, & subditis providetur. Nunquam justitia præjudicat clementiæ nisi immoderatæ, quæ tunc amittit misericordiæ speciem, naturam induens crudelitatis. Justitia dat paci osculum, pax reddit basium, nam sine illius gladio istius non floret olea; quis unquam exstitit benignior, quis dulcior, quis indulgentior, quàm Pater misericordiarum, & tamen, si adæquatum sui regiminis inquiratur elogium, est illud à sancto dictatum Spiritu, inter sanctiora facerrimum, inter excelsa sublimissimum inter solemnia celeberrimum, exortum est in tenebris lumen rectis corde, *misericors & miserator, & justus.* (o) Nec peregrinam, aut segregatam inquire lampadem, hoc ipsum lumen, quod viventes inter caliginosos tenebrarum filios, justorum animas illustrat, est misericors, quantum ad habitum, sed indistinctum, & miserator per actum realiter indivisum, & justus in utroque; illuminat videlicet rectores gentium, &

Summum
est elogium
esse misericordem,
&
multum justum

(o) Ps. 137.

& præsides populorum, irradiat prælatorum infulas, & ducum mitras condecorat, omnes erudit principes, ad moderati regiminis gubernium, quod sit in gemino fundatum columine in basi gemina erectum; fundetur in miserante misericordia, nec minus in iustitia firmetur, vino commisceatur oleum, ut vulnerato viatori medeatur; per illud mordeantur vulnera, nè locus pateat cancrenæ, per istud exasperata foveantur viscera, nè caro corrodatur, dejectum metuentis rei animum sublevet misericordia, nè mortem inferat desperatio, erectum pie sæviens suo suffulciat vertere iustitia, nè consistentem plus æquo erigat præsumptio; non prodest lenitas, si omnem subtrahas severitatem, obest severitas, si nullam misceas lenitatem; consolabantur puerum Domini *virga & baculus*, illa percussit aberrantem, iste sustentavit vacillantem; illa rigorem continuit, sed non exulcerantem, iste amorem sollicitum exhibuit, sed emollientem; quidnam auxilij virga percutiens contulisset titubanti, si fulcrum baculi defuisset? quid baculus sustentans præstitisset, si se arrogans animus in altum extulisset? huc ut pertingat exilis hominum conditio, hanc penetret ut sapientiam limitata nimium terreni principis experientia, exoriat in tenebris lumen rectis corde, non tamen aliud ab illo, quod est misericors, & miserator & iustus Dominus, quodlibet alterum ad prælucendum est insufficiens, est nimis tenuè ad illustrandum.

Dominus dulcis & rectus est. Symbolum integri Prælati, & iudicis.

Hoc tamen nisi rectis corde non solet illucescere, illos duntaxat, qui dirigunt cor suum ad dulcem, & rectum Dominum, consuevit illuminare. Solaris mundi oculus suâ suorum radiorum præluet lampade cuivis flagitanti, quod si te velo contegas, vel veles tenebrosò tegmine, non servit caliganti; augustus sol iustitiæ diffundit suæ majestatem luminis cuivis oculo intuenti, quod si vel renuas accedere, vel te caliginosò velare velis crimine, non lucet cæcutienti. Accedite igitur supremi orbis principes, gubernatores urbium, regnorum moderatores, accedite cœnobiorum præsides, religionum præfules, & clericalis gloriæ custodes, accedite, & illuminamini à misericordia, non minus quàm à iustitia, ambas

docet exercitium, *dulcis, & rectus Dominus*, nè quis prætereat dulcedinem dum rectitudini appropinquat, vel se elonget nimium à rectitudine, nimia dulcedini approximans, eandem jucundiores probat. Si probum delectat animum misericors, & miserator, nè terreat, minus deterreat iustissimus retributor. Si times iudicium sinè misericordia illi infallibiliter obventurum qui non fecerit misericordiam, audacter misere, non tamen sinè iustitia, nè injusta sit misericordia; quod si excludi timens à sancto iustorum agmine hoc recolis illustre canticum, sed trepidante animo ob nimia commiserationis abundantiam, *in memoria æterna erit iustus ab auditione mala non timebit*, iustè judica, non gratis gestas gladium iudicis, & baculum pastoris, non tamen percute absque misericordia, nè sit immisericors iustitia, in sævientem injustitiam commutata. Sunt duo unus vultus oculi, claudendus neuter, uterque referendus, illi, qui credit sperans, & sperat credens videre bona Domini in terra viventium. Sed prosequamur idæam iudicum intueri, speculum principum contemplari. Prodigiosus David, ætate tenerâ pastor ovium adstruentis Augustini testimonio vix adolescentulus, non miles, sed frater, & minister militum, militantium fratrum bajulus, inaudijt abominabilem provocantis allophyli arrogantiam, quâ formidantem DEI populum ambitiosâ despectione contemnens, lunata in aciem consternati Israël agmina ad ineundum peculiaris monomachiae pactum evocavit, ut scilicet singulari duorum antagonistarum certamine, decideretur lis victoriæ, quæ huic attribueretur exercitui, cujus athleta prævaleret. Intremuit meticulosus Israël ad turris carnea horrorem, sed animabatur generosius bipalmus pumilio, exultabat gracilis pusio, & quasi jam provocaretur ad sonum tympani, incitabatur ad luctam gracilis pusio, stimulabatur ad pugnam tripedalis masculus, dumque non foret alius proceritate corporis, aut animositate provocatignis, erumpit ex sibilantium fratrum manibus ad regis tentorium puer parvulus, monstrat exilem tenelli corporis arundinem, solo efflantis Goliae habitum si non penitus prosterndum, ad

David pastor ovium associatus se militibus.

In Davide postulante cum Golia consiliere praevidebat, quid Dimissum Saul.

minus agitandum ; Refleſcit illumina-
tus Saul non ad audaciam pueritiæ, quæ
exploſurum hoſtem animâſſet validius,
ſed ad fiduciam innocuæ pietatis ; ob-
latum ſuſcipit obſequium, non rejicit
fundatum in adjutorio altiffimi, nobi-
lis agonotheæ animum, ſecuræ humi-
litate tranquillitate capitur, & quaſi
accepto ſubſecutura victoriæ illuſtri pi-
gnore, expedit ad locum certaminis
duellaturum agonotheam ; intellexit e-
nim, ſi Auguſtino credimus, cum videat
audentem puerum, aliquid Divinitatis in eo
eſſe, nec illam teneram ætatem, ſine Di-
vino inſtinctu talia poſſe præſumere. Egre-
ditur exitialis heros, ut inſultantem
ad belli ſedem, ad tumulandi alieni-
genæ ſepulchrum, gigantem provoca-
ret, dumque elato ingentis ſtatue oc-
curreret ſupercilio, viſus in riſum ver-
titur, & primum ineundi conflictus
præludium à delirantis ſuperbiæ ludi-
brio inchoatur. Hæret utrinque atto-
nita obſtupeſcentium populorum acies,
ſuo applaudunt funeri, ad gemini mon-
ſtri ſpectaculum, præproperâ exultant
certitudine, de proſtigato Iſraël, præ-
cipites Philiftæi, tota ſecuritas carnali
machinæ innititur, quaſi jam cælum
nulla ſuo in armamentario haberet ful-
mina, quibus hanc molem ſpuriam ſa-
gittaret. Habuit, ſed non adhibuit,
proportionatiorem volens victoriam o-
riri à lapidibus, quibus emolliri neſcia
gentium durities concuteretur. Sed
ludibunda imbecillis naturæ ſoboles, ad-
optabatur jam tunc in genuinum inermis
Providentiæ filium, quæ novit ſine ha-
ſtis & lanceis gigantes ſternere, ſine te-
lis & gladijs Aſſyriorum agmina exani-
mare.

David lapides
miſit in vas
lactis, ante-
quam eos ja-
ceret in gi-
gantem.

Ridet ad iridentis portenti viſum,
plaudit ad vanum cachinnantium ido-
lolarum plauſum cœleſtis exercitu-
um Domini militia, videns caducum
præſumptæ victoriæ firmamentum ; in
uno confidunt homine, veſani milites,
quaſi non foret vanitas omnis homo
vivens, cujus dies, quia inſtar umbræ
prætereunt in levis umbræ inani pro-
pugnaculo conſiſtit omnis fiducia ſtul-
tæ temeritatis. Dum interim oblatiſ
veteranorum militum armis, novus lu-
ſtator armorum abjicit vetuſtatem, quaſi
veterem exuturus hominem, & amo-
do induiturus novum, quid enim hac
novitate noviùs, quam adhuc nulla con-

ſpexit antiquitas, pro imminente luſta-
mine baculum ſumere, dum cataphra-
ctus hoſtis ingentem geſtat lanceam,
cujus haſtile quaſi liceatorium textenti-
um expandebatur, tota totius armamen-
tarij proviſio ſunt quinque lapides, quos
poſuit, ut loquitur Hypponenſis præſul,
(p) *in vaſe paſtoris, quo lac mulgeri ſolet,* (p) *Serm. 20 de div.*
& ita præceſſit armatos. Adſtipulatur
clariffimi doctōis teſtimonio comen-
tatrix Gloſſa, illam regalis Chronolo-
giſtæ periodum, *elegit ſibi quinque limpi-
diſſimos lapides, & miſit eos in peram paſto-
ralem;* (q) ſic elucubrans miſit in mul- (q) *L. Regi. 7. 40.*
ctram explicatque peram purpuratus
Hugo, *vas in quo mulgebat lac,* quina-
rio aſſignatorum lapidum numero fuiſ-
effigiata Moſaici pentateuchi quinque
volumina, quibus tota antiquæ legis u-
niverſitas continebatur, autumat inge-
nuoſus Aſer, reponerentur autem in
vaſe paſtorio, quando adveniente hu-
manæ redemptionis Authore, præfigu-
rato per Davidem, lex tranſijt ad gra-
tiam, quæ aptius, quam adumbrante la-
ctiſluæ ſcavitatis copia vix poterat præ-
figurari ; ſuſtulit lapides magnanimus
Athleta de flumine, quid enim Judæo-
rum populus amans hæc tranſeuntia bo-
na temporis, repræſentabat veriùs, quam
præterlabentem fluvium, qui velociſſi-
mo immoderatæ cupiditatis impetu, in
mare ſæculi deproperat, ac decurrit.
Tranſtulit igitur ſupremus Legislator
rigorem legis ad ſcavitatem gratiæ,
tulit de fluvio in lacteo paſtoris vaſe re-
poſitam dulcoravit. Hæc tropologica
judiciariæ poteſtatis delineatio, hæc eſt
ſecreta obſervandæ benignitatis inſtru-
ctio, hæc eſt profunda exercendæ ſe-
veritatis eruditio, hæc ſit correptionis
regula, hæc increpantis, hæc caſtigantis,
hæc objurgantis Prælati ſit meſura, ut
quoties rigidiori dextera ſunt ferienda
proximorum latera, quoties ſeveriori fer-
voris vehementia exaggeranda eſt præva-
ricatorum negligentia, quoties diſtinctioni
ſerie adverſus reorum temeritatem pro-
cedendum eſt, ſic jaciatur lapis, ut tamen
vaſi lacteo prius totaliter immergatur,
ſic impendatur verborum aſperitas, ut
prius ſcavitati commiſceatur, in lacte
jaceant, antequam feriant, cogens ne-
ceſſitas invitum monſtret animum, con-
demnantis dulcis compaſſio attempe-
ret amaritudinem paſſionis, ſic auſcul-
tantis mentem cruciet, ut meruiſſe pœ-
niteat, non doleat audiviſſe, ſic ma-

Chriſtus
verus D.
accepit l.
des ex fl.
ne, & mi-
vas lacte
quando
duritiem
tranſtul-
ſtatum
tie.

num non nihil prementem sentiat, ut tamen sentiens patienter ferat. Videat erubescens subditus, suam idcirco revelari turpitudinem, quia occultari non potuit, cogatur animadvertere, quod ideo iudex reatum puniat, non quia voluit, sed quia debuit, non pro ut potuit aggravare, sed sicut licuit ictum paterni verberis alleviare. Hinc idem rex mitissimus, suorum pater optimus subditorum, geminas inter cohortes, suo associatas semper lateri procedebat, quarum prior ad feriendum juxta sui nominis etymologiam destinabatur, posterior ad liberandum. Profligabatur parricidalibus armis afflictus genitor, egressus regno, ut fugeret ab execranda sacrilegi Absolonis facie, qui livore feralis invidiæ agitatur, vel forsan violentius tyrannide exulcerantis superbiæ dementatus, ad illum prorupit barbaræ crudelitatis excessum, ut se ipso iura violaret, & violentaret naturæ, nec mirare, pacem patris explicatò Absolonis nomine significari, non quia degener filius patri pacificus convixerat, sed quia quantus conservandæ pacis amator David fuerit, quas ærumnarum myriades ad huic favendum patiens toleraverit, in declinata ferocientis filij barbarie spectandum exhibeat.

Egreditur hœc profligante singultu- bundus Pater, à Solymæ plangentis regia, & legiones Cerethi & Phelethi suum comitabantur principem, æqualem cum hero sortem fideles servuli ab hoste experturi. Quorum recensens nomina latens designat mysterium Caren- sis Hugo, legiones Cerethi & Phelethi, id est, *interficiētes & vivificantes, tales enim ambulabant juxta David.* (r) Proce- bat victoriosus princeps ad sopiendam rebellium perduellionem, exhibat ad com- pescendam effrontis filij temeritatem, sed inter has duas legiones aut medius, aut vicinus, quarum unam oportebat hostes perimere, sed alteram reversos ad homagium subditos vivificare. Sit lateralis socia, sit comes individua of- fessi principis, neglecti præsidis, exacer- bati judicis, ultrix justitia, sit pari- ter collateralis æmula, inseparabilis pe- dissequa, indulgens misericordia, illa Cerethi phalangem instruat, ista Phe- lethi dirigat legionem. Coërceatur ho- stilis impetus, plectatur rebellis popu- lus, tollatur malorum corripheus, sed

præservedur innocuus, respiciatur ob- noxius, consideretur reus; plectatur à justitia, sed audiat clementia, illa fe- rat sententiam, sed ista mitiget prola- tam; illa terrorem incutiat, sed ista spem veniæ ostendat, illa prævarica- tionem discutiatur, sed ista excusationem percipiat; illa prævaricationem feriat, sed ista ictum gladii divertat; Ille in- fligat vulnus corpori, sed ista succurrat examinando cordi; & si ferali utraque conflagat luctamine certatrix, plerum- que expedit, ut victa sinè ferali tamen vulnere recedat Cerethi legis, quàm quod Phelethi phalanx trucidetur, ex- pediat amplius, ut cadat gladius oleæ, & victrix misericordia succedat Justi- tiæ discedenti. Hoc forsan constringe- bat mysterium supremi Legislatoris lex, dilecto sibi populo per Moysen intima- ta; si quis abierit cum proximo suo, simpliciter in sylvam ad ligna cadenda & in succisione lignorum securis fugerit manu, ferrumque lapsum de manubrio amicum ejus percusserit, & occiderit; hic ad unam su- pradictarum urbium confugiet, & vivet. (s) Ad sylvam ingreditur (moralisente Gre- gorio) amicus cum proximo, princeps cum subdito, quando ad delictorum e- xamen proceditur, & quidnam reus commiserit, investigatur; lignum sim- pliciter caditur, cum prævaricatoris vi- tium judiciariæ obligationis intuitu re- secatur, securis autem manu velut ef- fugiens elabatur, dum increpatio ultra necessitatem extenditur, nec debitò re- reticentis cautelæ margine limitatur; exinde ferrum de manubrio ejicitur, cum sermo durior in reum asperius de- vehitur, quò casus vulnere proximus oc- ciditur, cum ab immoderato fraternæ dilectionis spiritu elancinatum verbum contumeliæ sancti amoris animam in subdito exanimat, & velut ferien- te ferri acie perimit auscultantem; mens siquidem auditoris exulcerata in aversionem proruit, conceptòque in fau- ciato corde adversus punientem odio, amor, qui vita est viventis animæ, velu- ti trucidatur. Quid agit reus nonni- hil iudex, qui quia incautè lignum cæ- ciderat, quia præcipiti, vel magis aspe- rà correptione reum fauciverat, extin- xit vitam animæ, & mortem introdu- xit? ad unam è tribus refugij urbibus confugiat, nè fortè proximus ejus (sic lex præcipere prosequitur) cujus effectus est sanguis, doloris stimulo prosequatur, & ap- tatis.

Judex seve- rius proce- dens cum reo confugere de- bet ad urbem refugij, si moriatur reus.

(s) Deuter: 19. v. 5.

Urbs refugij ad quam ju- dex prævari- catus debet confugere est urbs chari- tatis.

Judices prin- cipem fulmi- nent senten- tias immer- gant eas in vas lactiflu- um.

(r) in 2. libi Reg: 6. 15.

prehendat eum, & percutiat animam ejus; non est proximior injunctis sanguine, quàm qui suum pro redimenda hominis anima sanguinem victimavit, istius instat ultio, nam primogeniti ex multis fratribus fratrem interemisti. Quid restat adjutorij ad evitandam manum vindicis? quid superest consilij ad declinandum ultoris gladium, nè pœnam subeas talionis? non est refugium extra urbes refugij, ad unam trium denominatarum urbium necesse est, confugas, ut subterfugas exterminatoris angeli jam fulgurantem gladium, & tuo jugulo minitantem. Hæc triurbs regia salvandorum est triplex, quò reus quilibet debet respicere promontorium, sunt tres universarum urbium coronatæ metropoles, est viva fides, cui increata Veritas in angularem lapidem famulatur; est firma spes, cui sol summa bonitas in firmamentum subiectatur, est charitas perfecta, quæ, Joannis testimonio, ipse DEUS est, & qui manet in charitate, in DEO manet, hoc multum est! verum est longè amplius, quod mansio hanc subsequitur, & DEUS in eo, (t) nè portæ inferi exterius adversus hunc profugum prævaleant, in charitate DEI manet, & nè interiùs peccatum regnet in suo mortali corpore, manet in eo DEUS, qui est charitas.

Cœpisti diligere, cœpit in te DEUS habitare; ama eum, qui in te cœpit habitare, ut perfectiùs inhabitando faciat te perfectum, (u) consulit Augustinus, & quia perfectum est communi Philosophorum axiomate, consonò medicorum apophtegmate, concordì legistarum lege, & conclamante Theologorum oraculo, perfectum est, cui nihil deest, ama judex, dum judicas; ama princeps, dum imperas; ama præsul, dum visitas, ama pastor, dum verberas; ama superior, dum

gubernas; ut sis cauti in judicando, cauti in imperando, grati in visitando, boni in verberando, perfecti in gubernando, sicut Pater vester cœlestis perfectus est. Sedet in solio regni sui Rex & director populi, quia sublimis est, sed nisi fiat parvulus in subditorum medio, tanquam nutrix fovens filios suos, non adhuc novit regere, quia non manet in charitate, sedet pro tribunali præses ut reum judicet, ut condemnatum vindicet. Sed si vel manus sua concinnat injustitiam, vel si oriatur in diebus ejus justitia absque charitativa fraternæ pacis abundantia, contristat, sed non judicat, nec est tribunal suum domus DEI, & idè nec DEUS est domus sua, non manet in DEO nec charitas DEI in illo, & quia qui non in DEO manet, à DEO cadit, quia in charitate, quæ nunquam excidit, veraciter non stetit. Sedet quandoque ad mensam divitis inter quotidie epulantes splendidè, inauguratus præsul, dum fament subditi ad instar singultuantis Lazari, putas in DEO manet? in illo planè illorum DEO, de quibus amarè nimium conqueritur magister gentium, quorum finis interitus, quorum DEUS venter est. (x) Sed quia hujusmodi infames tenebrarum filij, eòdem compellente Apostolo, inimici crucis Christi sunt, à mansionem à throno, & sede DEI, abiguntur hòc anathemate, in domo mea non est panis, (y) audient aliquando circumcumbentes civitatem DEI cum impijs, in circuitu audient vocem Filij DEI: foris canes, (z) quorum famentes olim subditi tunc nuptiali immaculati agni affidebunt convivio, & miseri præsules, infortunati principes, incassati judices, qui recalcitrarunt, qui charitatis domum non inhabitabunt, famem patiuntur ut canes. (a)

Charitas facit DEUM in homine, & hominem in DEO commorari.

(x) ad Phil. 3. v. 19.

(y) Isai. 3. v. 15.

(z) Apoc. 22. v. 15.

(a) Ps. 58. v. 1.

Tradidit in manu inimici muros turrium ejus.

Sermo Vigésimus.

Dignus superior à DEO destinandus est, non humanâ tantum sagacitate eligendus.

Inaugurandum populorum præsidem, insulandum animarum præfulem, sedulâ investigatione requirere, iteratò sapiùs examine

sagaciùs discutere, eligentis Sapientiæ argumentum est, inaugurando magis proficuum, regendæ reipublicæ exquisitissimum subsequaturæ felicitatis firmamentum.

mentum, est quidem utile unum de reliquis eligere, cujus imperio debeant cæteri parere, nè dum voluntas diversorum circumvagari finitur, confusio quæ delictorum fecunda mater est, generetur, at verò illum præferre cæteris qui potens exequi ut libet, omnia, sibi sola licere autumet meliora, non est communis consilij, est beneficij singularis. Non semper prosperitatis est præfagium, fortunæ ludò ad dignitatum apicem repentinis favoribus evolare, securius quippe celsa conscendit, qui gradatim successivis gressibus procedit. Infatuatus Israël arduis intemerati judicis laboribus ingratus, svavissimo illuminati prophetæ gubernio infensus, sanctissimum innocui Samuelis judicium pertæsus, sub coronato vertice deinceps vivere, sub sæculari principe flagitat militare, & quia qui adhæret DEO unus spiritus est, displicuit primum vesana furentis populi postulatio prophetæ, quam postmodum à se concessam quidem, sed reprobam supremus prophetarum Dominus declaravit. Eventus veritatem docuit, dum reprobandus rex ad solium evehebatur, & stolidis capitibus agazo (perditos quærens alios) præficiendus coronabatur. Nec mirare, quod præscitus primò regis majestatis diademate honoretur, in vindictam enim perversæ voluntatis rejiciendus rex ab ordinante providentia conceditur, ut malæ petitionis temeritas, pessimi regis plagâ æquissimè puniatur. Quæ sacrosancta Divinæ ultionis dum legimus, illud Doctoris gentium irrefragabile oraculum recolamus, *hæc autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupiscentes malorum, sicut & illi concupierunt.* (a) Verùm qui ante regalis fastigij ascensum, adeò bonus fuerat, ut non esset de filiis Israël melior illo, adeptò supremæ dignitatis culmine, elapsò biennalis continentis tempore non amplius inveniendis asinis in vigilare, nec posthac inventos studuit reducere, non subditorum animos computrescentes ut jumenta in vitiorum stercore lucrari laborabat, sed eorundem rapinis intentus, præsentia ardentè concupiscere, oblata avidius recipere, non data violentissimè eripere satagebat; jura pervertere, sui erat conaminis ac laboris, unde & abjici à facie DEI meruit, qui Domini sermonem superbò corde à suis auribus re-

jecit, ac idèò regnum suum non ultra consurrecturum audire debuit, quod cum ruente corruit, & ipsò pereunte in suis filiis non permansit. Utque livoris plaga superbiens ipsius animus feriat acerbior, non solum sui regiminis interitum, sed ultra sui successoris præfagium compellebatur auscultare, *quæsit Dominus sibi virum juxta cor suum: & præcepit ei Dominus ut esset dux super populum suum.* (b) Quia enim ex-

(b) 1. Reg. 13.
v. 14.

Declarat humanum hunc loquendi morem moralis Papa; nos enim illa solum quærimus, quæ licet sint præsentia, non tamen recognoscimus, vel quia nostris sunt oculis absentia, non videmus, cum verò DEUM nihil occultum lateat, nihil non ei pateat ignotum, qua ratione quæsisse Davidem dicitur, qui sibi & præsens aderat, & suam subterfugere nequens faciem, latere nullibi potuit, ubique debuit patere? explanat latens nobis mysterium Gregorius, & admirabilem inquirentis DEI clementiam, ut pijsimam erudientis misericordiam revereamur. *Quæsisse virum DEUS dicitur, ut eligendorum antistitem forma hominibus præbeatur,* (d) volebat increata Patris Sapientia sponsam suam sponsæque filios erudire, quemadmodum eligendos ad prælaturas Ecclesiæ, vel etiam assumendos ad præfecturas Reipublicæ, oporteat solerter quærere, sagaciter inquirere, an viri sint secundum cor DEI, qui non tantum Divi-

(c) lib. 17. de
civ. c. 6.

(d) lib. 3. c. 3.
in lib. Reg.

Israheliticus
populus etiam
à sancto gu-
bernari recu-
sabat.

(a) 1. Cor. 10.
v. 6.

Saul ejecto ex
corde DEI, e-
legit DEUS
virum sibi
concordem.

DEUS dicitur
quævisse re-
gem, ut dili-
genter ab ho-
minibus in-
quiratur An-
tistes.

nae voluntatis jura intelligant, leges percipiant, sed etiam ipsorum suorum operum industriam concordent; ut esset dux, David non inquisierat, non flagitaverat, non arrogaverat, non concupiverat, non esse prætendebat, sed illa præcepit ei, per quam reges regnant, illa præcepit ei, ut domum patris deferat, ut castra fratrum adeat, ut insultantem Goliath perimat, ut persequentem Saulem sustineat, ut interemptum lugeat, ut Israël regnum adeat, ut populi gubernium assumat, latentem igitur oportet indagare, se abscondentem propalare, nolentem invitare, non ambientem acceptare, non supplicentem auscultare, non præcurrenti obviare, non prætendenti consignare. Vir sit, qui quaeritur, per supportantem fortitudinem, juxta cor DEI per sufferentem omnia, per patientem adversitatum tadia, per tolerantem arumnarum onera charitatem; amor, sed apostolicus cor suum Divino cordi uniat, quatenus excelsæ dignitatis subsellium conscendere arroganter non ambiat, sed subiens humiliter ad muneris sublimitatem prudenter contremiscat. Meminerit se fragilem levis argillæ statuam, suffultam ossibus, & carnibus vestitam, recogitet quâ majestatis pompa in mundum hunc proserpserit, qui fuit in matris utero deformis spuma sanguinis, horrorem non tumorem excitans cogitanti; hic humor sordidus in ossibus successu temporis induruit, in nervis solidus evasit; extendebatur in cutem, incrassabatur in carnem, & quidnam adesse hominis tunc contulerit, meditabundus discutiat, quodque in suum reversurus sit pulverem, virili prudentia reflectat. Talem ex viris visum, qui semetipsum horreat, quem suæ vilitatis pudeat, qui soli Conditoris sui providentiæ confidat, quærant solliciti electores, nè si quarentem eligant, illum inveniant terrenæ sectatorem gloriæ, prædonem insulæ, qui fastu scientiæ turgidus, ambitionis vitio inflatus, qui suam non DEI laudem, suum non subditorum lucrum, carnis non spiritus emolumentum quærat; qui tenuem quâ præditi sunt aut esse se existimant, capacitatem, quasi à semetipsis oriundam suspiciant, vel saltem si hanc se accepisse desuper convincuntur, pro suis sibi repensam meritis propugnant. Hinc ad intuitum proceri, & formæ elegantis

Homo super-
bae mentis re-
jiciendus est
à gubernio.

Eliab spiritus ambiguo Samueli suggerit, nè vultum ejus respiciat, nec etiam stature altitudinem attendat, in vultu siquidem (Gregorij testimonio) exterior conversatio, in corporis proceritate sublimitas scientiæ adumbratur, sed merito ab Israël gubernio repellitur, quia superba mens quantumvis primis assumptæ savoritatis coloribus conspicientium oculos alliciat, conversantiumque animos attrahat, successu tamen temporis elatior, subditorum colla deprimere, & libertate debitâ commissum sibi populum nititur spoliare. Non igitur aviditate præproperâ in assumendo præcipitent se electores, sed anxiam sollicitudinem pergant quærere, continuent investigare, nam instar formidolosi divitis, qui timet thesauros suos perdere, bonorum omnium Largitor DEUS, eosdem in electorum suorum cordibus abundanter collocat, sed collocatos, ut lateant à spectatorum oculis secretius abscondit. Quærendi sunt, ut pateant, nam qui patenter obviant, plerumque de inanitate suspecti sunt, nihilque habere præsumuntur, quod abscondant. Discant ab indagante angelo, quânam sagacitate animi dux populi inquirendus, quânam solertiâ frequentius discutiendus, quâ tamen morosa maturitate si cæteris præeligendus.

Confederabatur in fatale anxiatum Israël perniciem exitiosus Amalec cum furibundo Madian, cujus ut declinaret barbariem providus Gedeon, purgabat frumenta in torculari, viaticum exinde comparaturus, quando inopinatus advena suis objicitur oculis, aliger spiritus fortassis pari charitatis obsequio, quò nuper peregrinantem Tobiam magni Ananiæ filius cœligenus Azarias profugum comitatur; salutem consuetudinem beatissimis mentibus idiome, attentum commilitonem, (e) Dominus tecum viroverum fortissime, obstupuit ad peregrinum suæ humilitati elogium providus adolescens, & quasi tot inter adversitatum cuneos latere DEUM exercituum diffideret, replicuit alloquenti, si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos hæc omnia? calamitatem populi sapienter insinuat, & quasi Divinam deploraret absentiam, subtractam auxiliatricem Protectoris dexteram, afflictum inter victoriosa allophyllorum agmina, nec non inter prævalentia alie-

Humilitas
titulorum
pompe et
bescit.

(e) Jud:6.
7. 12.

Respicit DEUM
humilem & se
timentem.

(e) Judic. 6.
7. 14.

nigenanum castra objicit Israëllem. Audit loquentem, qui loqui fecerat conquerentem, & velut internâ emollitus teneritudine patienti decrevisset compati, & subvenire succumbenti, respexitque ad eum Dominus & ait, priusquam virum alloquitur, inspicit alloquendum, antequam electum denuntiet, considerat eligendum; linguam præcedit oculus, nè cæco faciem tribuat, aut imperet obsequium inepto; respexitque ad eum Dominus & ait, connexionem intuitus & affectus, suò distinctum ordine discutias, ut quânam Providentiâ, injungere filiis hominum officia oculati spiritus, prudentes Angeli addiscas; mox subjicit post prævium angelici intuitus examen, vade in hac fortitudine tua, & liberabis Israël de manu Madian. (e) Non ante locutus describitur, priusquam respiciens narretur; & quidem ipsum magni consilij fuisse angelum, autumat Hebræus, dum vertit hanc periodum vertit Jehova ad eum, qui corda, & renes scrutatur, præcordiorum supremus inquisitor DEUS, Gedeonem respicit utque inspiciat vivacius, lustret intimius, se vertit ad inspiciendum? ut quem ad archistrategi sublimitatem e- vecturus, cui præsidium periclitantis Judææ fuerat commissum, eum penitus intueretur, morosius contemplaretur, nostram sugillans levitatem, qui exaltandos ad præsulum infulas, sublimandos ad judicum cathedras, promovendos ad tribunalium subsellia, applicandos ad animarum gubernia, eligendos ad reipublicæ solia, vix obiter inspicimus, ad primæ recommendationis suffragium commendamus, & utinam non sæpè sæpius acuratio adhibeatur inquisitio, copiosior desideretur informatio, pro assumendo didascalie professore, quàm pro præficiendo magistratus dictatore. Explorat circumgyrâ sedulitate subtilis spiritus, indagat undique cœlestis genius, totis conversus oculis denuò vertitur ad cognoscendum hominem DEI Angelus, nè quidquam in designando Israëlitarum agminum direttore desit ad sui complementum muneris, & miser Adæ filius, quem jumentorum nec non affectiones carnis, plerumque commovent, ad primum præsentati clientis intuitum, ad unum svadentis amici nutum, intrudunt toties pascentis Christi gregibus ineptum præsulem, cui expediret magis, præjudi-

caret minus, jumenta pascere, aut bel-luis præesse. Notat subtiliter illustris Cajetanus, tardigradum electionis angelicæ processum, dum ex Hebræa versione situm mutasse colligit, ac concludit, insinuat, quod sedens Angelus non secundum rectæ lineæ prospectum ante faciem suam habebat Gedeonem, sed vel ad dexteram, vel ad sinistram, & præterea scribitur, quod vertit procul dubio faciem versus Gedeonem inticendo ipsum. Agnovit hanc necessariam in eligendo circumspeditionem Athalaricus rex, vel exaravit verius Cassiodori calamus, dum inter urbana aulicæ administrationis obsequia, & inter sacratiora patritiorum munia discernens, admonet Aratorem: alij sunt honores, qui se ordinariâ provisione componunt, de generali autem securitate sollicitudo talis associandus fuit, qui parem in suis studiis non haberet. (f) Præ-tendunt hodiedum legiones ducere, qui nondum didicerunt militem induere; ambiunt consiliariorum fungi munere, qui adhuc nesciunt consilium acceptum intelligere, quærunt suprema reipublicæ Christianæ subsellia, qui non merentur sedere ad scabella. Vix togam adolescentis docebantur induere, quando jam meditantur infulas, & utinam (extortò vel lucrato suffragatorum perditorum calculò) non assequantur. O detestandam hodiernæ calamitatis abominationem! sedent inter supremos judiciorum assessores, qui nullum adhuc judicium immaturo absque judicio proferre potuerunt! sedisset ad tribunalis januam velociter ostiarius, si eum superiora genuissent sæcula, qui modò claret ac fulget inter consiliariorum primicerios, si tamen solam (quâ vacuum aggravatur caput) cæsariem respicias, si togam duntaxat senatoriam, quâ rudis stipes involvitur, quâ phaleratus adornatur asinus, attendas.

Angelus re-
spicit attentius
Gedeonem prius,
quàm eum
ducentem populum
declaret.

(f) ap. Cassio-
dori lib. 8. E-
pist. 12.

Surgens ante
lucem manet
in tenebris,

sic, qui non
habens supe-
rioris quali-
tates, ambit
rectoratum,
perit.

Quàm exoptandum foret talibus, ut juvenili persvaderetur animo, vel etiam ignaro canescentis idiotæ consuleretur ingenio, frequenter hunc aphorismum modicum sapientissimi inter terrigenas animarum protomedici reperere, læpius animo revolvere, quia Divinus est, ab increato DEI Spiritu coronati Vatis volumini insertus, vanum est vobis ante lucem surgere, surgite, postquam federitis, qui manducatis panem doloris. (g) Legit Syrus, vani sunt ij, qui maturi sunt ad sur-
gen-

(g) Ps. 126.
v. 2.

gendum, & seri ad sedendum, & applicat Gregorius præproperis illorum desiderijs, qui præcipientes doctores æmulantur, hi quippe in vanum evigilant, quia inutiliter verbum proferunt, quod qualiter proferre debeant, nondum discere aut potuerunt, aut voluerunt; hi avidâ inordinatæ famis ingluvie manducant panem ærumnarum, ut legit Symmachus, *panem miserorum, qui laboraverunt in illis*, elucidat Paraphrastes Chaldaeus, & juxta sextam editionem hæc esca vertitur, *qui manducatis panem erroris*, præripiunt siquidem, & dignioribus laborum stipendia, quodque illi in sudore vultus sui vesci voluerant, isti instolati prædones, isti abominandi helluones, splendidi epulones, in otio, ad deplorandum militantis Ecclesiæ ludibrium, ad publicum Christianæ Reipublicæ propudium cum universali discrimine, inter convivia, & voluptatum commercia dissipant, prodigunt, & distillant, panem mœroris dixerim, quem tot egenis subtrahunt, si tot intueor ad nocturnas virginalis sapientiæ lampades, legentes, & scribentes, sudantes, & studentes, dum illi tenebrarum filij stertunt in olorinis pellibus, in lectulis jacent eburneis, animati stipites, donec dormientes somnum suum, nihil in manibus, nihil inveniant in operibus suis, quantumvis cumulati redditibus, onerati stipendijs, evadant viri divitiarum, qui à præmio sinè merito, à pretio sinè debito, ab alieno non suo potentes sæculi evadunt. Quod si quid sit eorum proprium, quid ijs debitum, investiges, vix tri-obolare reperiēs edulium, quod vesci promerentur, totus quem pinsunt suas flamman-tes inter concupiscentias & omnis, panis erroris est, hōc impinguntur, hōc incrassantur. Quibus non sanius aliud præscribitur consilium à magno inter Doctores Ecclesiæ Gregorio, quam ut surgant, postquam sederint, ut videlicet per quietem meditando verbum colligant, quod per laborem locutionis non in vanum, sed audientium lucrum spargunt, (b) verbum evangelicæ prædicationis, ut decet præsulem, verbum paternæ exhortationis ut agat præsidem, verbum comminabundæ admonitionis si repræsentat judicem, verbum amicæ consolationis, si exhibet principem, verbum eruditæ instructionis, si administrat in munere Doctorem. Ut autem auscul-

tanti verbum proficiat, præviâ attentâ intellectus consultatione coordinet, solerti studio (quidnam loqui expediat) maturius discutiatur, sedendo ruminet, quid assurgendo salubriter proponet. Vanum est sinè luce alijs prælucere, *Christus est lux, ante-* sinè radijs alios irradiare, sinè lampade in nocte media, in obscura errorum *quam illuce-* caligine, coram illuminandorum oculis comparere; ante diluculum ad præ- *scat ille, non* lucendum consurgere, non habitō favore luminis, in tenebris sedentes illuminare, præsumptuosum est; ad domum syderum ut luceas inter Ecclesiæ *est surgendum* sydera se intrudere, & caligare, Doctorum conscendere subsellia, & ignorare, ambire prædicatorum cathedras, & obmutescere, favore peregrinō, aut turpi æris proprij adminiculo in speculam pastorum involare, & cæcutire, est nimium crudelis vanitas, vana crudelitas! nam sic intrusus suis non contentatur interioribus tenebris, sed ad exteriores properat, ut vanis fleat lachrymis, & strideat dentibus, quibus panem immeritō subtractum alijs corrosit.

Est lux de luce illuminans omnem hominem, cave nè ante illam surgentem surgas, qui enim priusquam in eum veniat sapientia, vult alijs plus sapere, vult sapientem pulpita præoccupare, ut sapientem agat, ille (commentatore Augustino) ante lucem surgit, & cogitur lege indispensabili in tenebris ambulare. Surge qui dormis non tamen ante lucem, & illuminabit te Christus, noli assurgere ante ipsum, noli te præponere Patris luminum Unigenito, & qui sunt, qui se volunt præponere Christo, inquit præproperos hosce ambulones illuminatus Afer, & eos caligantes deprehendens nostris proponit oculis, nè sequamur vestigia eorum, quia duces cæcorum sunt, *qui volunt hic excelsi esse, ubi humilis ille fuit, (i) a-* (i) in Ps: 139 *gnoscis ambientes? discernis arrogantes? ibi volunt excellere, ubi se ille voluit humiliare, nimirum ut ibi humiliatos se plangent, & lugeant; ubi ille cum suis excelsus est pedissequis, de quibus jam fœdus iniit cum patre luminum, ut luceant in perpetuas æternitates, quando insinuabat apostolico discipulorum collegio, & declarabat se coram angelico beatarum mentium capitolio, ubi sum ego, illic & minister meus erit,*

Oportet prius sedere & dein surgere, prius alijs subjici, ut possit quis præesse.

(b) in 1. lib:
Reg: lib: 3.
c. 1.

(l) Joann: 12.
v. 26.

erit, (l) grande stipendium exilis ministerij esse cum DEO, *ubi enim bene erit sine illo, aut quando male esse poterit cum illo*!, exclamat alibi Hipponensis Præsul, (m) quid valeat optabilius, aut sibi apprecari, aut de quo copiosius fratri suo congratulari, quàm adoptatum ibi esse, ubi est Unigenitus ingeni Patris, non quidem per æqualitatem Divinitatis, sed per societatem æternitatis. Huc reor collimârunt, huic vicinitate proximâ consociari flagitarunt, huc inquietis affectibus evolârunt, sed malè ministerium præstandum intellexerunt, qui dixerunt, non suis nè erubescerent, sed subrogatæ matris labijs, ut securius obtinerent, *dic, ut sedeant hi duo filij mei unus ad dexteram tuam & unus ad sinistram*

(m) tract: 51.
in Joann:

*Hic oportet
esse humilem
cum Christo,
ut ibi simus
excellsi.*

(n) Matth: 20.
v. 1.

in regno tuo. (n) Volebant ante lucem surgere, dum non pedissequos viatoris DEI, sed agere præelegerunt ejusdem possessores, illos quærebat ille, dum dicebat, *si quis mihi ministrat, me sequatur*, sequentem habere voluit non confidentem, quasi secretiùs indicaret, qui me non sequitur, non ministrat, servus non suas, sed vias Domini debet premere, nec nisi sedente Domino considerare; erit, cum sedem offeret duodecim ad judicandum, sed erit post noctem mortalitatis hujus non ante lucem; non nisi à via defatigatis sedes porrigitur, ut requies capiat, non nisi post prævias inferiorum administrationum functiones, ad altiora subsellia sequitur ascensus, nam etiam Redemptor hominum, fatigatus ab itinere, esuriens & sitiens resedit ad puteum horâ sextâ; vis nôsse, cur fatigetur ille, per quem fatigati recreantur ac solidantur? propter infirmitatem nostram, ut ego infirmari desinam, vel etiam præveniam nè infirmer; infirmitas JESU apud Augustinum humilitas est, venit ad puteum humiliando, ut pariter tu ad gratiarum fontem venias, & ibi humiliationis profunditatem discas; fatigatus venit, quia infirmam carnem, quæ gravat spiritum portavit, ut fatigandum priùs supponeremus, qui ad sedendum vadit; ante laborem requiescere, ante incessum procedere excessus est præsumptuosæ voluntatis, ito molestis laborum passibus antequam de sede cogites, sedeas postmodum in tantilla sanctarum meditationum, assiduorumque studiorum recollectione, ut resurgas, postquam sederis, non ante lucem, non ante illum,

*Christi sessio
fuit ejus hu-
miliatio, &
resurrectio, &
glorificatio.*

qui Patrem ore & voce alloquens propheticâ suspirat, *tu cognovisti sessionem meam, & resurrectionem meam*, (o) legit Tuccius, *tu cognovisti captivitatem meam*, erat sedere JESU ipsius captivari, ni enim captus amore Samaritanam capere voluisset, ad puteum non resedisset, subiungit purpuratus Hugo, *tu cognovisti, id est, probasti, humilitatem in passione, & glorificationem in resurrectione*, qui ad hoc natus fuerat, ut esset æqualis illi, à quo exivit genitus, in mundum veniens, ut humiliaretur ab Adæ filijs, humiliavit semetipsum, ambulavit, non properavit, minùs præproperans se exaltavit, sed exaltatus traxit omnia, ut te exaltandum attraheret, nè peiùs exaltari ambias ad sedes & cathedras, ad mitras & tiaras, donec ab exaltato exalteris ad crucem, ibi erudiendus; nec tamen exaltari sufficit, sed crucifixi Redemptoris manibus requiritur, ut exalteris; hæ solæ, quem erigunt, suffulciunt, sustentant, quem exaltant.

*In passione
Christus se-
dit humiliter,
sed postea sur-
rexit glorio-
se.*

Leventur alij centimanis promotorum brachijs, erigantur amicorum obsequijs, aureis trahantur funibus, innumeris ligentur vinculis, tibi una sufficiat, hæc sola te commoveat illius Adjutoris, illius Protectoris, illius Conditoris, quem invocat, quem prædicat supplicabundus Job: *manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me*. (p) Dum dices, & facta sunt, mandares & creata sunt, illæ manus opus suum non deferrent, nî forsan aliæ ad succurrendum involent, ad exaltandum prævolent, ad inaugurandum convolent; sed quia manus tuæ, non aliæ, fecerunt me, justus suum auctorem convenit, suum implorat Conditorem, aliena non quærit præsidia, peregrinis refici manibus non concupiscit; qui accinctus exstitit ad creandum; præcinctus invocanti aderit ad exaltandum; nisi despexeris factorem tuum, nisi respexeris ad inimicum suum, nisi surrexeris ante opera manuum suarum non despiciet, à tenebris lucem dividet, qui suis manibus te in protoparente tuo fingere, ad paradisi arboretum introducere, in vice-dominum bel-luarum omnium voluit sublimare; non illas fecerunt manus suæ, sed aquis ut producant reptile animæ viventis, terræ ut producat jumenta & reptilia, dicendo imperavit; solum duntaxat hominem suismet manibus voluit condere

(p) Job: 10.
v. 8.

*Sapientia in-
terfuit celo-
rum creatio-
ni.*

ac figurare, & quidem ultra conditio-
nem terræ, de qua plasmavit, condi-
tum sublimavit, utque non ultra ter-
ram saperet, sed cælo affixus inhiaret,
limosam Damascenæ glebæ statuam in
suam insufflando commutavit ima-
ginem, sed animatam, & ideò eum
cælis comparavit; hos constructu-
rus, quò egerit compendio, quòve
modo processerit, testatur individua
creatrix omnipotentia socia, in-
dissolubilis comes sapientia, quando
(q) Prov: 8. v. 27. præparabat cælos, aderam, (q) exstru-
xit igitur illustres orbes illos, præpa-
rando, quod attestatur filius proverbialis
Salomon de admirabili empyrealis
regiæ structura, hoc coronatus pater,
hoc David puer Domini, de Adæ filijs
contestatur, de illis siquidem (Ambro-
sio commentatore) loquitur, dum Verbo
per quod facta sunt omnia, peculiari-
ter applaudit, vox Domini præparantis cer-
(r) Ps: 28. v. 9. vos, (r) tu aliam ab illa non suspica-
beris, faciamus hominem, nec enim
alios cervorum compellatos nomine il-
lustris præsul autumat, quam facti ho-
minis posthumos, qui sunt isti cervi,
nisi inimici serpentibus (resolvit senten-
tiosus Pater) qui super aspides ambulant,
& venena non sentiunt, nosce te ipsum ho-
(s) in Ps: 118. v. 10. mo. (s) Sed qui paratos à conditoris
creatrice dextera cælos diximus, que-
madmodum eosdem adornaverit subti-
liori oculo inspiciamus, visuri procul
dubio non levitatem præcipitem, sed
potius morosam gravitatem, est pri-
mum, & præcipuum sublimis hujus fa-
brica decus ac artificium, deliciosa lux,
sinè qua nec lampas in umbra promicat,
nec stella in nocte radiat, nec Luna in
nube rutilat, nec flamma in igne sy-
derat, nec sol in domo syderum coru-
scat; quæ ut profiliat ex fuliginosa hi-
antis nihili voragine, dixitque DEUS fi-
(t) Gen: 1. v. 3. at lux, (t) & facta est lux; novi præ-
claram commentatoris Eucherij elucida-
tionem, qui allegoricam eruens veri-
tatem, subtilem causam adstruit, cur
lux quasi creaturarum princeps primum
Divini creatoris diem occuparit, fiat
lux, id est, illuminatio credulitatis, (u)
(u) lib: 1. in Gen: cujus necessitatem ordinis recenset insi-
gniter Hugo Victorinus, prius in ratio-
nali illo mundo cordis humani creatur lux,
& illuminatur confusio, ut in ordinem re-
(x) lib: 1. de sacr: fid: p. digatur, (x) cumque ex probatissimo
1. 6. 12. Philosophorum axioma ordinare sa-
pientis sit, celestis sapientia accendit

lucernam fidei, ut erronea confusionis
principia discentiat, & everrat; adsti-
pulator Paschasius, quia sicut oculis istis
carnalibus, omnia corporis membra ordina-
te ad operationem diriguntur, ita intentio-
ne mentis, & luce fidei, cuncta virtutum
genera, ut lucidum corpus perficiant, illu-
strantur. (y) Advertit moralitatem (y) S. Pas-
alias, dum ad illustre lucis opificium, Abb: lib:
facta est lux, post paululum quasi præ- in Matth:
missæ conclusio subjungitur, factum est
vespere, advertit, inquam, subtilem al-
legoriam magnus Gregorius, dum as- Sicut paral-
serit Creatorem creaturarum omnium tur cælum
humanæ culpæ præscium, tunc expres- manus DE-
sisse velut in symbolo, innocuam ele- sic & homo
ctorum lucem tentationem flantibus E-
vris augeri potius quàm diminui, irrara-
diari amplius, non exstingvi, electi post
somnum surrectionem appetunt, post vespere
præstolantur, quia & de peccato ad justitiæ
lumen evigilant, & in ipso justitiæ lumine
positi semper se contra illecebras tentationum
parant. (z)

Nostro tamen proposito accommo-
datius considerandum est post lucem
conditam, attentum illud investigatio-
nis divinæ scrutinium, quò qualitatem
luminis, Pater luminum perlustrabat,
vidit DEUS lucem, quod esset bona, &
divisit lucem à tenebris, & quamvis hunc
lustrantis oculi initium non tam ab in-
tellectuali cognitionis principio, quàm à
complacentis sibi in puritate operis, su-
pernae voluntatis illicio oriundum au-
tumat Albertus magnus, illi innixus
commentatrix Glossæ argumento, vi-
dit DEUS, id est, placuit ei in sua essen-
tia, quod placuerat ei prius in sua sapientia.
Videtur tamen affectuosior inspecti lumi-
nis elucidatio ab Oleastro recenseri, dum
solertiori velut indagine examinari lu-
men insinuat, quasi supremus arbiter,
non alieno fidere voluisset suffragio, sed
proprio opus suum quod condidit, in-
spiciendo, considera diligenter quæso Chri-
stiane lector locum hunc, qualiter non sat
fuerat DEO lucem pulcherrimam creare,
nisi eam postquam condita, examinaret.
Svadet inquisitionis originem inquirere,
absconditam latentis mysterij penetra-
re veritatem. Missurus in orbem uni-
versum primos Christiani orbis præsu-
les episcopali gloria infulandos, non
aliò quàm lucis nomine eosdem com-
pellavit, vos estis lux mundi, (a) non (a) Matth: 5
illa quidem per quam facta sunt om- v. 14,
nia,

(z) lib: 8. m.
c: 6.

DEUS luce
licet pulch-
rimum exa-
minat.

nia, de hujus quippe plenitudine, omnes accipiant suam participatam luminis, tam claritatem, quam charitatem. Sed illa lucernæ lux, quam non sub modio positam latere voluit, sed super candelabrum, ut luceat omnibus, collocari. Subsequebantur magistros suos Apostolorum discipuli, à luce apostolica ad instar syderum irradiati, ut & illi apparerent in caliginosa noctescentis mundi fuligine luminaria à verbo vitæ coruscantia, & noctem nostrarum calamitatum illuminantia, priusquam ista exaltentur in episcopali solio, priusquam evehantur ad prælaturarum subsellia, investigari debet severiori examine, nec aliò quam perspicacissimò inspicientis, ac approbantis DEI oculò lustrari; est ille non consanguineus, non errabundus Adæ posthumus, non promovens terrigena, non recommendans incola, non favor evehens, sed qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat, qui enim indignus est, non numeratur, multiplicatur super numerum, non nominatur ab eò, qui suorum electorum inscribit nomina ad album beatæ eternitatis. Congregent sua in suis terris nomina, voces multiplicent, & suffragia, si una unius verbi vox non impeteret, non proferat, non conferat, non nominet, non numeret, non jubeat, fiat lux, exorientur in locum lucis tenebræ, non nisi fulgurabit ignis fatuus, qui caligantes carnis oculos potest eludere, potest terrenis obtutibus ad instar transformati tenebrionis in lucis angelum illudere, sed illum æternæ mentis oculum non valet defraudare; ille videat lucem, ut bona sit, necesse est, qui facit, quod dicit. Sunt velut cœlestes Sphæræ, aut regię, sedes judicium, throni principum, Episcoporum solia, Prælatorum fastigia, canonicorum subsellia, qui insident, quid nisi astra cœli sunt, quorum gesta & lingua simul, quorum sapiens pietas, & pia sapientia inter plebejos & subditos quasi inter illuminandas tenebras refulgent, cave, nè in hoc cœlum violenter ascendere prætendas ante lucis exordium, & exprobre tur decidenti, quomodo cecidisti Lucifer, qui manè oriebaris? cave, nè super astra cœli præsumptione temerariâ tuum nitaris solium exaltare, vanum tibi sit surgere, qui nondum satis super Babylonis flumina, super amara con-

tritionis exercitia, super requisita sanctitatis limina confedisti, humiliari prius competit in servilibus ministerijs, in fratrum obsequijs, in subditorum communioribus negotijs, priusquam culmen ecclesiasticæ celsitudinis, priusquam supremos Reipublicæ apices ascendamus. Videat distributrix munerum Sapientia, inspiciat lucem istam, num bona sit, ut eam segreget à tenebris, illa sanctò dictante Spiritu revelet electorum aurículas, non aureas, sed æreas ad aurum flecti nescias, nec ad humanæ considerationis vanitatem; descendit Rector syderum, & beatarum mentium intemeratus Censor, de suæ Majestatis solio, de Patris gremio, ut descensus DEI humanæ mortalitati famularetur in ascensum, & mortalis humanitas volet illum præcedere in ascensu, ante lucem hanc surgere, dumque ille abjecta funestæ crucis apprehendit cornua, homo pulvis & cinis ambiet sursùm versus ad temporalis gloriæ insulas eluctari, suffragatorum votis pro pastoralis pedo insidiari, judicialibus cathedris involare, consulares fasces affectare, dignitatum insignia præripere, quodque non potest electorum calculis adipisci aureis consequi loculis non exhorrescet? grandis honor judiciariæ potestatis, excellens eminentia gubernij pastoralis, sublime culmen dignitas præsidialis; quid autem prodest & illò condecorari, & istà elevari, & usque ad apicem sublimitatis pedibus manibusque reptare, affectibus collimare, muneribus penetrare, si locum teneas, & meritum non habeas, si mitra fulgeat, & caput squaleat, si sedes fulgeat, & bos insideat, si judex adstruat, quod codex reprobatur, si præses derogat, quod lex perpetuat, si denique populorum gubernio illum peregrinus favor præficit, quem sua rejicit qualitas, sua redarguit incapacitas, sua prostituit imbecillitas, sua accusat pravitas, sua condemnat iniquitas, sua incorrigibilis perversitas, excludit; hinc absolvendi alligantur, & alligandi absolvuntur; hinc removendi promoventur, & promovendi remonentur.

DEI est dicere fiat ille superior, sicut ejus fuit dicere, fiat lux.

Est summa laus Reipublicæ, dignos præficiat rectores.

Suo gratulabatur sæculo illustris Castiodorus, ut æquo applauderet principi, condignis tantum digna Reipublicæ munera conferenti; inter cetera verustatis inventa, & ordinatarum rerum obstupen-

Superiores
antequam in-
arguantur
oculo inspi-
ciantur.

da præconia, hoc cunctis laudibus meretur
 efferri, quod diversarum civitatum decora
 facies aptis administrationibus videtur orna-
 ri; (b) ingens venustas provinciarum,
 illum præficere urbium præsidio, qui no-
 vit illum sibi appropriare populum, cui
 cogitur præsidere, ut si calamitate pre-
 mantur subditi, eam non tam illorum,
 quam suum esse infortunium director
 recognoscat, qui sciat momenta præ-
 miorum, sic distribuere, ut nisi pro-
 merenti non cadant in spolium latroni;
 procul à gemmati solij vestibulo, infam-
 is illa abominandæ affectionis insol-
 lentia, quæ erigit deprimendum, quia
 volenti præfidi, quidquid vult, annuit,
 qui nihil eidem denegare didicit, quod
 bono Reipublicæ ad præjudicium indu-
 cit. Quis illò æquior iudice, aut par
 in æquitate, quis illò perfectior prin-
 cipe, aut similis in perfectione, qui re-
 gnans decorem induit, utque sibi sub-
 jectos protegeret, indutus est fortitu-
 dinem administraturus gubernium, &
 insuper virtute se præcinxit? vis admi-
 rabilem sui regiminis methodum expe-
 riri? attende situm corporis, ut col-
 ligas integritatem mentis. Comparet
 exulanti discipulo, in amplissimo pro-
 digiosæ Apocalypseos theatro, Primo-
 genitus mortuorum, & Princeps regum
 terræ, non quidem residens in throno
 Rex gloriæ, non in electrino Majesta-
 tis solio virtutum Dominus, sub alige-
 rorum velamine, sed stans in medio se-
 ptem candelabrorum aureorum. (c) Stat
 Angelus cum stando recogitandum ex-
 hibens, per quem non transeuntem cun-
 cta transeunt, apud quem solum non
 transmutatio, nec obumbratio vicissitu-
 dinis reperitur. Stat, militantem Ec-
 clesiam, ut in arduo severi certaminis
 labore positam protegat ac defendat,
 stare quippe adjuvanti competit, sede-
 re judicanti, aureis cingitur candelabris,
 qui & fulgorem Sapientiæ appretiat, &
 rutilantem fervidæ charitatis flammam
 præ cæteris sanctarum animarum doti-
 bus, & æstimat, & amat. Totus ver-
 titur cardo mysterij in stationis centro;
 ab auro fulgida, quæ coronabant DEI
 Filium, candelabra septem erant Eccle-
 siæ, quæ virum unum (& illæ illius fi-
 dei beneficio in unam coadunatæ) ap-
 prehenderunt; & quia cor est tanquam
 corporis medium, suæ cor JESUS Ec-
 clesiæ in medio comparet; quidquid o-
 mnibus commune est, adstipulatur Augu-

stinus, in medio est, & si hujus circum-
 scriptionis inquiras fundamentum, illud
 assignat ille, si quæris rationem, quare
 commune omnibus dicatur esse, & sit
 in medio, respondet interroganti, ut
 tantum distet ab omnibus, & tantum pro-
 pinquet omnibus. (d) Est unigenitus in-
 geniti Patris Filius, & conspirans san-
 cti Spiritus principium, persona inter
 utrumque media, & hoc ante omne
 principium ab æterno, & hæc dum me-
 dium silentium tenerent omnia, dum
 nox in cursu suo medium iter perage-
 ret (sacrò Philonis testimonio) tanquam
 durus debellator in mediam exterminij ter-
 ram profilivit; (e) & quidem nocte me-
 diæ ex medio virginalis uteri, illumina-
 turus caliginosam mundi noctem natus
 est; collocabatur illicò ad suum coro-
 nandæ egestatis solium, ad desponsatæ
 paupertatis thalamum, & rursus in me-
 dio duorum animalium, operaturus sa-
 lutem in medio terræ, & nè gloriaretur
 sapiens in sapientia sua, stipatur a-
 sino incarnata virgineæ Matris sapien-
 tiæ, Sapientia, nè gloriaretur potens in
 potentia sua, infirmatur Omnipotentia
 in infanti corpore; nè gloriaretur dives
 in divitijs suis, jacet in paupertatis gre-
 mio ille, in quo sunt omnes thesauri
 divitiarum cœlestium absconditi, & ve-
 lut suo in centro adunati; est terræ me-
 dium, definiente Hypponensi Aurelio,
 quam circumferimus, & in extremo de-
 finientis vitæ termino communi terræ
 commendamus recipiendum, ac resur-
 rectionis horâ restituendum est corpus
 hoc mortale; dum igitur Verbum caro
 factum terreno habitavit in corpore, sa-
 lutem nostram in terræ medio opera-
 batur, & quidem in medio duorum
 credentium populorum, nec minùs in
 mundi meditullio mori voluit, in ur-
 bium metropoli, in Jerusalem, ut se
 pro omnibus in cruorisfluam placatio-
 nis hostiam profiteretur immolari. Nec
 tamen in extremo morientis vitæ con-
 finio, egredi voluit extra medium, sed
 inter duos patibulari medius, inter re-
 os innocuus, inter quos agens iudicem,
 damnavit persistentem; absolvit pœni-
 tentem, ut se solem Justitiæ in ultimo
 sui occasus declivio, in postremo sui in-
 fluxûs spatio oriri super bonos & malos
 contestaretur, occumbens tandem in-
 ter cœlum & terram medius, in ele-
 menti medio, in mediante aëre præfi-
 guravit velut in symbolo, se & terrico-
 las

(d) in Ps. 75.

(e) Sap. 18.

v. 15.

Christus
 quamprimus
 homo factus
 semper in
 medio se
 locavit.

Christus ap-
 paret in me-
 dio candelab-
 rorum aure-
 orum, ut do-
 ceat superio-
 rem, quem su-
 m debet
 occupare.

las salvaturum, & vacuas cœlicolarum sedes prædestinatō electorum numero repleturum.

*Stet superior
semper in me-
dio, quia stans
in medio nulli
magis vel mi-
nus appropin-
quat.*

Denique ubi duo vel tres in salva-
toris nomine congregantur, ille pari-
ter in eorundem medio salutem ope-
raturus collocatur. Hæc allegorica
principum, & judicum est instructio,
hæc anagogica prælatorum, & præsu-
lum est eruditio, nec alium quam me-
diū pro sui favoris centro, pro sua-
rum electionum loco, pro suarum de-
terminationum puncto situm eligi, non
alibi resideant, hic semper in pronam
suorum subditorum custodiam ac tute-
lam immobiles consistent. Sunt au-
rea coram altissimo candelabra, suo-
rum subditorum animæ, & luce sapi-
entiæ decorandæ, & charitatis igne in-
flammandæ, & Christianæ perfectionis
pretio inaurandæ; pari decempedâ
distet ab omnibus, ut simili benevo-
lentiâ omnibus appropinquet; non
consanguineo vicinior ex jure sangvi-
nis, non diviti propinquior ex obliga-
tione muneris, non alibi utilior intui-
tu solius stemmatis, non pauperi rigi-
dior defectu sœnoris, sed inter circum-
stantes medius, ut prosit omnibus, jux-
ta proportionem meriti, sinè confide-
ratione lucri. Et quamvis verum sit
Divini esse consilij quidquid devolvi cer-
nitur ad terminum, permittitur nihil-
ominus, & quidem sæpè sœpius ab in-
dulgente providentia, à dissimulante
sapiencia, & quidem prudentissimè in
pœnam humani criminis, quod præca-
visset supremus arbiter, nî præcaveri
mortalium malitia præpedivisset. Sic
Nero Tiberius evehebatur ad solium,
ut coronarentur martyres, ut proten-
derentur nascentis Ecclesiæ limites, ut
plecteretur ferocientis Juliæ Agrippinæ
insolentia impietate filij, & ambitiosa
romanæ urbis crudelitas incenderetur,
sic gubernare permittebatur insana fe-
rocientis Maxentij ferocitas, ut suô tu-
mularetur funere coronata tyrannorum
barbaries, ut erigeretur sepulta victo-
riosæ crucis gloria, titubansque adhuc
Constantini Cæsaris religio firmaretur.
Non tamen par terrigenarum est con-
ditio, quos secutura latet futuritio, nec
ea, quæ solum Divinis patent obruti-
bus olim eventura præmonstrantur.
Hinc nisi oculata in statuendis regno-
rum directoribus adhibeatur electio,

corpus langvet sub ægro capite, &
membra (influxu destituta congruô) e-
nervantur. Felix Respublica, quorum *Magna DEI*
consulibus suffragatur DEI electio, aut *Clementia e-*
Divina, oprandi principes, quos vel *ligere & præ-*
suô eligit omnipotens oraculo, vel suô *ficere populo*
prædestinat calculo inspirans spiritus, *judicem.*
humanô licet calamo exaretur, aut ore
humani electoris pronuncietur. Ter
fortunatum illud sæculum, quô prælia-
bundus Israël castrametabatur sub præ-
sidiali Judicum labaro, quorum descri-
bens gubernium sacer historicus, illustre
hoc elogium adjungit, *cumque Dominus*
judices suscitaret, in diebus eorum fleteba-
tur misericordiâ, & audiebat afflictorum
gemitus, & liberabat eos de cæde vastanti-
um. (f) Vix suffragante cœlestis (f) *Jud: 2,*
coristorij calculo eligebatur judex illi-
us felicitis populi, quando jam hosti
præparabatur exitium, ordinabatur im-
minentis victoriæ trophæum, afflige-
bantur antea conglomeratis ærumna-
rum fascibus, coacervatis inimicorum
assulcibus lassabantur, furebat Madian,
premebat Amalec; adversabantur Assi-
rij, & quasi Babylon irreconciliabili fre-
meret odio adversus Solymam, prose-
quebantur & pyraterijs, & latrocinijs
Judæam affligere Chaldæi; Quid age-
ret desolatus Israël, ad eum forsân ge-
mebundus confugeret, qui suscitât à
terra inopem, causam sui exercitûs illi
confiderent, exercituum domino, in
cujus insigne dedecus (si fas est elo-
qui) adgeniculatô poplite, corde ne-
fariô, enormi sacrilegio Baalam, & A-
staroth victimabant? *sed quocunque per-*
gerent, manus domini super eos erat, non
protegens, sed feriens, non elevans,
sed verberans, non roborans sed aggra-
vans, non eruens, sed opprimens, non
blandiens sed conterens, non obsequens,
sed insequens, non adjuvans sed flagel-
lans.

Accumulabatur videlicet ad eam *Manus DEI*
usque superficiale iniquitatis lineam *erat super*
phrænetica scedifragorum perfidia, ut *Israëlem,*
neque supplicijs cohiberi, nec plagis *quando præ-*
validissimis coërceri, nec mortis spicu- *varicabatur.*
lo ad pœnitentiam converti, nec pœ-
nis accrescentibus voluerit emendari:
severiori vulnere indagaturus medelam
exulcerati corporis, securim acutissimam
immittebat, si forsân vel hâc desavien-
te diffinderetur obstinata lapideorum
cordium durities, lustravit truculentis
Sen-

Sennacherib exercitum, qui (purpurati Hugonis assertō) erat securis domini, quia secundo Judæos serviebat DEO, licet pessimus esset, (g) hâc concidente, hac feriente, hac sæviēte, heu quanta malignatus est inimicus in sancto! quasi in sylva lignorum securibus exciderunt januas, in securi, & ascia dejecerunt eam.

(g) in 2. c. Jud.

(h) Ps. 73. v. 6.

Prælati sunt januæ, per quas ingrediuntur subditi ad templum DEI.

(i) in Ps. 73.

(h) Quantumvis Lyranō fidem dante, Chaldæi hoc facientes non cognoverint, peccata Israël hujus victoriæ unicū esse fundamentum, sed suæ potestati attribuerint excidium Solymæ metropolis, & devastationem templi (legit Hieronymus) sculpturas ejus pariter bipenne, & dolatorijs deraferunt, vertit Chaldæus, rami ejus excidentur simul bipenni, truncus autem, qui in medio est largiens vitam, in frustra comminuetur. Quod januæ vocatur nomine hoc idem sculpturæ ac trunci vivificantis significatur appellatione; truncus ramos vivificans, est præses populum gubernans, sculptura adornans fabricæ faciem, est præsul subditorum animas sanctissimis legibus condecorans, januæ templi sunt prælati, commentatur moralis Hugo, (i) per quos alij debent intrare, & debent esse de lignis Libani, id est, incorruptibiles, non aliō illis fungendum est munere, non aliō sunt occupandi ministerio, quàm januæ, quæ referatur omnibus pulsantibus eam, & patet singulis intrantibus per eam. Cujusnam ligni sint, odor edoceat, ut fama religiosæ pietatis attrahat, & Christiana pietas redoleat indaganti. Cujusnam montis sit, candor ostendat innocentia, ut quisquis conservantem videat, docentem audiat, percipiat loquentem, se nivem Libani videre suspicetur. Et quamvis rugiat leo circumvagus, aperi Libane portas tuas, & comedat ignis cedros tuas.

(l) Zach. II. v. 1.

(l) Prælati, ut præbeant aditum hostibus, consulit blandiendo, præcipit comminando, ut conscendat altitudinem summitatis ejus rebellis angelus, qui semper superiora petit invadere, conculcans ac despiciens ferociente arrogantia, quidquid abjectum est; insidiatur in terra montibus, in cælo Aquilonis lateribus, Cedris, quia excelsi sunt, suō insidiatur flammicidio, supremis judicum subsellijs, principum solijs, Præsulū cathedris, suis minatur ignibus, ut exurantur ab avaritiæ incendio, incinerentur libidinis exitio, ignivomō flagrantium cupiditatum ministerio cor-

rumpantur. Exustis januarum tabulis hostilis ingreditur exercitus pede liberō, & templum deprædantium tyrannidi in spoliū ancillatur, sic pariformiter dejectâ gubernatorum fortitudine, repulsâ invigilantium superiorum custodia, elusō ducum & judicum præsidio succumbit populus, corrui subditus, cedit miles gregarius, & profanatur templi sanctitas, & Reipublicæ incolumitas funeratur. Hôc imminente periculo, his concidentibus ascij, hâc penetrante securi Babylonis, quid ageret nostrorum Moderator operum, & Ultor prævaricationum? quid ageret dissimulans peccata hominum misericordia, invidens rigorem pleæntis justitiæ, cujus extenta in ictum dextera, furentibus diripientium adversariorum manibus, propudiosum tradidit Israël? nil aprioris supererat consilij, quàm suscitare judices, qui suæ subditos providentiæ sic regerent, ut simul reos cederent, & justos præmiarent, eadem dextera in perfidos vibrarent gladium, & pro emeritis lauream circinarent; imitaturi manum Domini, quæ erat super prævaricatores legis ad flagellandum, & super ejus zelatores ad adjuvandum. Hanc eligentis & suscitantis DEI Providentiæ ut singulare miserationis beneficium considerat Lyranus, filij Israël in afflictione positi recurrerant ad Dominum, quia vexatio dat intellectum, quō destituti antea, thurificabant lapides, & truncos arborum adorabant, subjungit illicō proficiuæ afflictionis meritum, nec non supplicabundæ tribulationis emolumentum, & tunc DEUS per judices, quos suscitabat, præbebat eis remedium. (m)

Diabolus & ptat januas Libani, id est, superiorum animas corrumpi.

DEUS per superiores consolat subditos.

(m) in 2. c. Judic.

Per illos medebatur Archiatros, quos sua providebat Sapiētia, non quos humana inquirebat industria, per illos subveniebat præsules, quos sua præficiebat Providentiæ, non quos humana recommendabat facundia; per illos eruebat duces & principes, quos sua eligebat Justitiæ, non quos caduca mortalium offerebat astutiæ, ut erudiretur posteritas, illius sancto committendam Spiritui electionem præsidium, qui largum præmijs rejicit, & dignum meritis assumit, cui soli, quod placet, est inquirendum, quod displicet reprobandum; qui solus alienō non indiget adiutoriō ad mundi machinam regendam, quemadmodum non eguit ad construendam; & quia quod

quod piè condidit, impiè non disponit, suæ committendum est dispositioni populorum regimen, & assignatio rectoris; suus est iste vicarius, suum proinde ipse constituat, & quem vult eligi, mediò sui spiritûs spiramine designet; ille se semper præsentem exhibebit protectorem regiminis, si auctor exstitit electionis. Angustiatus Israël ut dilatetur cor suum ad Scrutatorem cordium, pro principe recurrit, qui cor contritum respiciens, humiliatis adstitit, & iudices effrœni populo præfecit, quò regendorum adminiculo? quò se subjicientium emolumentò? *liberabat eos de cæde vastantium; quid vitâ chariùs, quid morte duriùs viventi? removit istam, ut illam conservaret, examinat subtiliter commemoratæ liberationis methodum* Tostatus Abulensis, *liberabat eos, scilicet per manum iudicis suscitati noviter, nam iste faciebat bella contra hostes Israël.* (n) Vix scintillabat præfudialis dignitas electi à DEO iudicis, quando jam fulgurabant victricia succedentium præliorum insignia, germinabant in castris Israël illustriores victoriæ, deflorebant præcedentium calamitatum reliquiæ, quia electus non suæ, sed electoris sui castrametabatur gloriæ, non suæ sed sibi fidentis & obtemperantis populi inhiabat prosperitati. Suæ non alienæ vacabant utilitati; suam non subjectorum sibi quærebant felicitatem, quos ore redarguit propheticò exacerbatus Conditor, obtrudens fœdisfragium, quò suam augere supellectilem, non indigentis populi collaborabant levare indigentiam, minuire calamitatem, *devorant plebem meam sicut escam panis.* (o) legit Nebiensis, *comedentes populum comederunt panem,* quasi non citiùs jejuna refecissent corpora, priùsquam bona populi deglutivissent, lætabantur jam dudum, cum malè facerent, ingurgitando carnem delicijs, areas divitijs replendo, & exultabant in rebus pessimis, bibentes velut aquam iniquitates; gloriabantur in malitia, epulabantur in superbia, non discernentes tempora timoris & jubilationis; dissolvebantur illecebris, saginabantur cupedijs, securitatem prosperitatis fundantes, in barbarie, aviditate compari subditorum esuriebant divitias, quâ consumendus jam-jam inediâ porrectis panibus consuevit dente properò involare. Plebem devorant, dum ferociente latrocinio sub-

jectorum sibi substantiam eripiunt, quia indeclinabili Siracidis improprio reatum homicidij contrahunt, qui egenorum rapinâ ditari concupiscunt, *panis egentium vita pauperum est, qui defraudat illum, homo sanguinis est.* (p) Non hos elegit Dominus parcere populum suum, dum enim oppressæ plebis substantiam ad instar panis devorant, panem Sapientiæ non desiderant, quò solò nisi conceditum suæ sollicitudini populum nutriant, eundem ad interitum spiritûs condemnant; ditantur quidem infames hujuscemodi carniovoræ exterius divitias multiplicando, sed evacuantur interiùs ad usque mortiferam mentis inediam, deficientes quotidie donec consumpti penitus exarescant. Eligitur non suffragante mundo, sed calculante cælo, pastor ovium, qui dum minâset gregem suum ad interiora deserti, vidit tremente palpebrâ grande prodigium, sedentem regem gloriæ non sub electrino Ezechielis solio, non coopertum aureò aligerorû sipario, sed collocatum in medio ardentis rubi flammicidio, ardebat sinè corruptione jam tunc (Carenfis placitò) futuram Judæorum malitiam præfigurans, à nascituro DEO homine increpandam, detegendam, sed non consumendam, non corrigendam aliquando, quantumvis indefinenter corripendam. Internò stimulatus impetu accedere decernit, ut eò discernat viciniùs, quò cerneret proximius grande mysterium nostræ redemptionis.

Sed intuenti attentius, Spectanti oculatius, rubus objicitur manifestius, uritur plenâ flammarum libidine, non tamen unquam exurit, ut disceret à primo rectorum omnium principe, à pædagogo principum, terram non nisi sentes germinantem & tribulos, steriles scilicet prævaricatorum animas, urendas quidem esse per disciplinam continentiae, non tamen per asperitatis nimiae rigorem consumendas. Appropinquanti meta præscribitur, limen acceleranti præficitur, ut sistat sinè præcipiti vestigio à prospectante Domino imperatur; paret imperio morigeratus Patriarcha, auscultat prohibentem, & postquam prono sistens homagio adesse se respondet acclamanti, quid omitendum sit injungitur, quid faciendum intimatur, *nè appropries huc*, quâ resonante interdicens verbi voce, stat humi-

(o) Eccli: 34.
v. 25.

Moyse ex similitudine ad rubum accedit, id est, ex vita contemplativa ad activam procedit.

Superiores debent bellare contra hostes suorum subditorum.

(n) quæst: 14.

(o) Es: 13. v. 4.

Cruelis superior, qui in-
stat panis de-
vorat subdi-
tos, tollendo
e substantiam suam.

(q) Exod: 3.
v. 5.

(r) lib: de fug:
fac: c. 5.

(s) Rom: 10.
v. 15.

Superior
debet
exuere cal-
ceamenta, o-
mnem videli-
cet carnalem
affectum.

lis viator, sciens quàm diu nil mune-
ris imponitur, sacro vacandum otio,
& veritatis scrutinio inhærendum, si
verò munus aut præsidis, aut judicis in-
jungitur, ad gubernaculi vestibulum ob
charitatem proximi procedendum.
Prosequebatur interea vox præcipere,
solve calceamentum de pedibus tuis, (q)
in resolvendo pedum calceamento, non
tantum omne iniquitatis vinculum in-
nuitur dimittendum, sed insuper, quid-
quid sæcularem redolet concupiscenti-
am, quidquid terrenæ vanitatis est in-
dicium, esse omnino ab animarum præ-
sule deserendum, *ideò enim* (Ambrosio
enunciante) *JESUS, sine calceamento, au-
ro, & argento, Apostolos destinavit, nè se-
cum terrena portarent*, (r) non enim à
decora sandaliorum pulchritudine, non
à rutilante calceamentorum venustate,
sed à velocitate gressuum, ab expedi-
ta vestigiorum celeritate commendan-
tur beati pacis nuntij, dum sacro ter
fortunatis viatoribus applauditur ab Isa-
ia, *quam speciosi pedes evangelizantium
pacem, evangelizantium bona*, (s) non qui-
dem sibi commodo, sed auditoribus
præficia, non propriæ accommoda-
ta voluptati, sed alienæ conductu-
ra utilitati. Destinabatur à prædesti-
nante DEO, non à mittente mundo,
Divinò signatus caractere Moyſes, ut
deviantem populum ad regnum hære-
ditatis æternæ deduceret, ad sacras a-
ligeri spiritûs conduceret delicias, avel-
leret à voluptatum caducarum illicitijs,
abstraheret à vanitatum oblectamentis,
proinde salutari prorsus consilio carnis
exuvias oportebat abjicere, & expedi-
tò rudæ mentis vestigio, quidquid ter-
renum erat obvium, conculcarè. Ec-
ce dum oves foci in vastam horren-
tis deserti solitudinem spectatur duce-
re, procedit calceatus, priusquam Isra-
ëli præficiatur in principem, jubetur
calceos deponere, seque supremæ ma-
jestatis obtutibus sistere discalceatum;
pastori ovium conceditur amplius, ho-
minum præsidi minus permittitur suo-
rum calceorum possessio subtrahitur,
nudis duntaxat pedibus præscribitur ob-
ambulare, non pretiosæ spondentur su-
pellectiles, cui necessaria pedum teg-
mina prohibentur; mittebatur videli-
cet ad liberandum ex Ægypti compe-
dibus Israël, & quia calceamentum
de mortui animalis corio solet confici,
hòc prohibetur involucro viator pro-

perus implicari, nè forsan à suscepto
seduli pastoris officio, à commisso pro-
digiosi liberatoris obsequio, à barbaro
indurati Pharaonis commercio, mortis
periculo retardaretur. Est pura nudi-
tas, intemerati præsulis conditio, est
genuina Divinæ electionis tessera, præ-
clarum judicariæ integritatis testimo-
nium, irresolubile perfectionis evange-
licæ argumentum, Hòc, nudi incessus
pastor provisus incidio, securò incedit
vestigio, in medio coronatæ tyrannidis
territoria, intra se regnum DEI gerens,
quo ærumnosam vinculatorum fratrum
inopiam tolleret, & Ægyptiacam do-
minandi libidinem domaret. Sic im-
pedimento quolibet à suis affectibus e-
xuto, hoc ipsum pastori cuilibet præci-
pitur, quod olim ad suæ processuræ pa-
scua cœlesti sponsæ injungebatur, *egre-
dere & abi post vestigia gregum, & pasce
hædos tuos juxta tabernacula pastorum*. (t) (t) Cant: 1
v. 7.
Legit Ambrosius, *exi tu in calcaneis gre-
gum*, ut scilicet sui præsul & præses a-
gminis simili currat calcaneo, & nu-
dum nudus insequatur; per greges re-
gnum, vel quodvis intelligitur guberni-
um, eò quòd species sit dominij, & in-
dex potestatis gregibus præsidere; est
autem (Mediolanensis Antistitis docu-
mento) à præsidiali suimet corporis &
animi imperio cuius præsidi incipien-
dum, cuilibet pastori inchoandum, ut
omnem carnis luxum in corpore suo
coërceat, & servituti spiritûs carnem
subjiciens, expertum se regiminis osten-
dat.

Hinc & jubetur egredi, non ingre-
di monetur, non processuræ introitus,
sed exitus assignatur, quasi vox verbi
hòc sonò intonaret, huic alloquio con-
sonaret, egredere à barbaro immode-
rati appetitûs imperio, non ultra tuæ
animalitatis mancipium, egredere non
in carnis servitio, sed in dominio spi-
ritûs ad regimen potestatis, coërce levi-
tatem motuum, compesce inanes impe-
tus vanitatis, refræna lascivientem pe-
tulantiam, & morum levitatem aggra-
va, dispone pedes ad properanter in-
cedendum per planam mandatorum vi-
am, & nè angustam præpediant semi-
tam calceatorum affectuum exuviæ, sol-
ve de pedibus, rescinde ab affectibus,
quidquid carnalem sapit progeniem;
pasce amores & dolores, favores & la-
bores, angores & sudores, non in cor-
po-

Superior de-
bet incedere
in calcaneis
subditorum

*Præsides à
DEO electi
evadunt ple-
rumque libe-
ratores po-
puli.*

poreis inordinatarum affectionum campis, sed in tabernaculis pascentium pastorum, qui norunt gregem regere, & prævij ad ovium custodiam armenta gubernare. Per hos liberat ordinatrix Providentia de cæde vastantium singultuantem populum, per hos à se suo electos in consistorio, sub præsidentis misericordiæ præsidio, qui tanquam veloces Angeli ad abdita furentis Ægypti præproperant ergastula, ut inde compeditæ eripiantur animæ, ac pristina filiorum DEI restituantur libertati; quorum ducum & præsulum, gubernatorum & principum, seu mitratorum, seu infulatorum labor, quærit in sui mercedem conaminis, in sui victoriam certaminis, salutem subditorum. Jubetur sponsa egredi, quidnî & jubeantur amici sponsæ, præcipitur egressus militanti in terris Ecclesiæ insigni Synagogæ, quidnî & suis præcipiatur centurionibus, decurionibus, pentacontarchis, quidnî & suis injungatur pastoribus, præsidibus, gubernatoribus, rectoribus, archimandritis, egredere exuta pedum vinculis, nudò exerta vestigio, ut præeuntem imitentur, ut præcedenti subsequantur, non solum oves nitidæ cum suaviter balantibus agnis, sed etiam fœda fœtentium hædorum agmina cum petulcientibus hircis, suam jactabat sponsa decori vultus speciem, se nigram quasi lamentabatur querula, formosam tamen se simul profitebatur jactabunda, *nigra sum*, à commissarum prævaricationum fuligine, peccavi etenim, sed formosa magis à congenita pulchritudine, quia de genere illustris Abrahæ progerminor, de stemmate patris multarum gentium protubero, quasi nunquam Abrahæ filiam alligasset satanas, nec frustraneò supplicabundus invocasset gemitu patrem Abraham sepultus in inferno filius dives epulo, vel quasi non sit potens Altissimus, filios Abrahæ de lapidibus suscitare, hic data patribus repromissio, nè nobilis Abrahæ filiam deciperet, jubetur hædos non agnos pascere, nec inter jucunda amici Israelis tabernacula, quæ sicut nemora adumbrantia super flumen prospiciunt, finitur circumvagari, sed juxta pastorum tabernacula cum hædis commorari. Quisquis igitur cœlestis Providentiæ suffragiò, quisquis præcipientis Ecclesiæ imperio, quisquis præeligen-
ti DEI pa-

trociniò, quisquis ordinantis Reipublicæ desiderio, regendis præficitur populorum turmis, collegiorum incolis, urbium civibus, regnorum dicasterijs (tabernacula enim pastorum regna terræ sunt, quibus à Psalte regio præcinitur, *regna terræ cantate DEO*) pastorem non tantum solarum se profiteatur ovium, sed pariter hædorum, nec suis se alijs præpositum opinetur meritis, nè dominari non famulari in grege concupiscat, sed misereantis DEI clementiâ, solâ pastorum Principis pietate; alioquin si præfecturæ dignitatem, si celsitudinem præsidij, si principatûs sortem, si prælaturæ infulam, aut pedum pastoralis obsequij, suis appropriet natalibus, suis attribuat suorum prædecessorum servitijs, suis suorum conatuum impuret laboribus, non se Divinò electricis Providentiæ calculò, non votò suffragantis Sapientiæ, non dispositione cœlica cœlestis gratiæ assumptum insinuat.

*Tabernacula
pastorum sunt
regna mundi.*

Hæc enim primogenita Divini genitoris filia, regalis hæc porphyrogenita, ad normam, & morem patris sui, non suscipit personam hominis, non respicit prærogativam generis, nisi congrua generi correspondeat morum nobilitas, ut fiat justî generis electio. Oportet siquidem præ omnibus ascendentem cum Moyse versus sanctificati montis confinium, discalceatò pede humiliter proserpere, oportet eligendum Pharaonis judicem, & Israëlîs liberatorem, de se abjectè potius sentire, quàm temerariæ præsumptioni (quasi sua se sublevassent merita) subjacere; humiliari convenit cordati principis contritum cor, nè si ante exaltationem sublimis obsequij in suis cogitationibus evanescat, ruinetur feraliter, & ab æquissimo postorum cordium scrutatore, Divino cordi discors reperiatur, & ab hac viventium aquarum scaturigine, ab hoc vitali omnis gratiæ principio rejectum excordetur. Est alia non tantum utilis cautela, sed simul necessaria, nè scilicet soli agnorum agmini invigilet conservando, sed totò applicetur conamine, inordinato hædorum gregi ad vitæ pascua reducendo, nam solum illos regere, quæ soli pastoris sibilo cedunt obtemperantes, non grandis est negotij, nec dignum pastoralis baculò demonstrat principem, nî sciat
eti-

*Principes ac
terræ consules
non solum bo-
nos, sed etiam
perfidios rege-
re & pascere
tenentur.*

*DEUS in ele-
ctione supe-
riorum non
respicit car-
nem vel san-
guinem.*

etiam recalcitrantes hœdos compescere, oberrantes adducere, fugientes reducere, conducere renitentes. Hoc amplius præclarum inter pastores præsidem, pastorum regem, recommendabat elogium, quàm regni administratio, & gubernatio Israël. Explodebat insonantem profugum, invadebat fugitivum exulem, irridebat pedestrem tot subditorum Dominum, rebellis Semei, & furibundâ dementatus rabie, verberantibus aërem verbis, quæ ore effutiebant sacrilegò, jungebat robur manuum, arreptis lapidibus sacram coronatâ majestatis personam attentans lædere ac lapidare. Insultabat hœc perduelli flagitio lustrato in aciem exercitui, exulcerabat stipantium legionum animos, & collaterales regis duces ad tantâ debitam temeritati vindictam stimulabat; jamque subssecuturus concludebatur interitus vilissimi homuncionis, jamque stringendo ensi manus Abisai principis adaptabatur, quando prodigiosus David retinuit ad luctum processurum, ad ultionem profecturum, nolens ut præpediatur convicians, sed impunis dimittatur, volens, ut permittatur calumniator maledicere, & amplius indemnitis prosequatur, hoc unum sufficiebat viro secundum cor DEI, Dominus præcepit ei, ut malediceret David, & quis est qui audeat dicere, quare sic fecerit? (u) præcepit scilicet volendo, quo ad substantiam, nolendo, quo ad modum; balabant oves, lugebant fideles subditi, ipsò acerbius principe, suo amarius, & copiosus pastore, arietabat hœdus insolens, & acrius invehebatur in defensores suos imperturbatus rex, errantem hœdum malens reducere, quàm in maledicentem furere, elegit namque sibi Dominus hunc virum secundum cor suum, ut pasceret & regeret Israël; jubetur præcipiente Providentiâ à regia recedere, à Solyma peregrinari, jubetur desolatus exul egredi, ut perduellis filij declinet faciem, & exprobrantis Semei opprobrium auscultaret. Hœc stratagemate feroces circurantur subditorum animi, & aberrantes hœdi ad caulam ovium reducuntur, nec est, quòd rationem quæras, quando suprema ratio sic docet fieri, sic jubet perditarum animas lucrari. Nec tamen ideò impunis evasit Semei, quem evolutò dissimulationis tempore puniri disposuit ultrix Justitia, & ordinavit justus David per regni sac-

cessorem castigari; illud videlicet erat tempus misericordiæ, quò indulgere oportuit delinquenti, sed venit hora judicij, quò plectere expediebat transgressorem, sic administrant judiciale ministerium, hanc pastorem observant regulam, illuminati præsules, exculti judices, coronati principes, cœligeni pastores, non abutuntur collati muneris beneficiò, non dissolvuntur principatus officio, sed stimulantur ad invigilandum cautius alijs, qui hætenus unum suæ salutis curam anxietate sollicità gerebant; acceptam à Domino pecuniam verentur ligare in sudario, nè de neglecto fœnore judicentur; hinc prosperitatem sæculi nec amant, nec affectant, adversitatum congeriem quantumvis in complexum irruat, nec metuunt, nec retrudunt, elargiuntur propria in subditorum stipem, nec aliena, ut offerantur, ambiunt, minùs, ut rapiantur, volunt; flectuntur ad ignoscendum transgressoribus, dum svadet charitas, nè tamen plus quàm expediat, ignoscatur, moventur ad plectendum noxios, dum æquitas commendat.

Norunt invariabilem suprema Legislatoris ordinem, quò à sacerdotali ministerio cæcus & claudus excluditur, nè ab ingratis manibus panes Altissimo præsententur. (x) Quisquis præsentis vitæ tenebris adeò premitur, ut lucem, quæ omnem hominem aut intueri renuat, aut contemplari pertimescat; quisquis ex infirmitate mentis enervatur, ut Christianæ perfectionis vitam gerere; intemeratam legum viam diffidat carpere, ab ara Domini, à summi Sacerdotis folio, ab animarum cura se subtrahat, nè commissum gregem se sequi faciat, & claudicans in via mandatorum, aut etiam cæcutiens in angusta salutis semita pedissequos seducat. Hoc tamen infortunium, electus à DEO (non habet formidandum, nisi aut electori dissentiat, aut directori) nè dirigatur in viam pacis, se ipsum subtrahens obstitat; qui enim onus supportandum imposuit, est omniscius, quem nulla latet fragilitas bajulantis, & simul est omnipotens, cujus sustentatricem dexteram nulla inclinat gravitas, nulla incurvat (quantumvis carnali oculo videatur) in supportabilis difficultas. Accede dubius, ut præclarissimo in speculo hanc irrefragabilem aspicias veritatem, de qua quoties ambigis, Divinæ potestatis brachio

(u) 2. Reg: 16.
v. 10.

David ignoscendo maledicenti Semei, se regem monstravit, ac pastorem hœdorum.

Cæcus & claudus arctantur lege Divina ab altari ministerio.

(x) Levit: 21.
v. 18.

Gigantibus sub aquis gemmentibus comparantur superbi rectores.

chio non confidis. Redarguebat aliquando superbam filiorum Adæ temeritatem magnus Job orientales inter Principes, seu suis conspicias moderatum in divitijs, seu moderatorem abradentis testæ in cruciatibus & ærumnis; suos itaque suspirans inter gemitus gemens intonuit, *ecce gigantes gemunt sub aquis*, (y) legit Arabs, *gigantes interficientur, & ex aquis extrahentur*, severius vertit Augustinus, *numquid gigantes rediguntur in nihilum, & proximi ejus?* Gigantum nomine non minus intelliguntur regnorum ac urbium præsides, cum insulato prælatorum cœtu, ac in aquarum symbolo subjecti subditorum populi præfigurantur, Apocalypsicò elucidante ac decidente angelo, *aquæ populi sunt*.

(2) Sed cur amabo, sub hoc crystallino undarum pondere fluctuant gementes superiorum animæ, si numerosa viatorum agmina, ad unum prævij Moy sis ductum, ad rutilantem extentæ manûs virgam, ad primum ducalis baculi aspectum, & exulabant venti, & asurgebant muri, solidabantur aquæ, compescebantur undæ, & filij Israël ambulaverunt per siccum in medio ejus, (a) Qui duxit populum, non ducet principem? qui salvat subditum, non eruet superiorem? cur ille transeat, & iste

pereat? transibit pariter, nec peribit, si adjubentis DEI nutum furentis Oceani fluctus ingreditur, & non ambitione propriâ immergatur; si Providentia præfecit principem, elegit judicem, securus adeas, tutus introeas, non submergeris à tumultuantibus tempestuosi moris vorticibus, quod illas tantum absorbet insulas, illos deglutit præsules, quos sua elevat ambitio, quos mundi erigit superbia, quos caro promovet, quos sanguis recommendat, non illos, quos DEI decidentis dextera, & cœli sapientia invitos ad solia invitat. Hi trahunt secum subditos ad perniciem, ut simul pereant, dum interim electi Israël duces ac principes securò gradiuntur vestigio, quia de pedibus solverunt calceamenta sua, ab omni, quod animalis est hominis, excalceati; non istos inter gementes computat, dum commentatur Gregorius, *elati omnes dum in hac vita assequi honorum celsitudinem cupiunt, sub ponderibus populorum gemunt*, (b) nec hos gemebundus vares intelligit, dum muros in manus inimici traditos deplorat, hos enim conservat Dominus, qui angularis eorum lapis est, quò fulciante nesciunt ruere, non norunt gemere, non timent cum sibi commisso agmine feraliter interire.

Humiles superiores siccò pede transeunt Oceanum.

(b) lib. 17. c. 12.

Vocem dederunt in domo Domini sicut in die solemni.

Sermo Vigésimus Primus.

Ad superiorum electionem summa requiritur consideratio, & maximè prævia oratio, nè indignus præficiatur.

Post expugnatos hostili violentiâ, vel potius disponente providentiâ, & ulciscente justitia, muros turrium, vociferans intonuit vox exultationis in profanata domo sanctuarij, quasi festivus foret jubilus, quem lætabundus Israël solebat edere, in annua pachalis gaudij celebritate. Quæ irrisoria subsannantium alienigenarum explosio, omnium molestorum fuisse molestissimum autumat Theodoretus, quando locò psalmodiæ concurrentes in litæ resonabat ululatus hastium. Enimvero, posteaquam exulceratò per adulteran-

tis Synagogæ fœdistragium corde, offensus misericordiarum Pater, altare suum (quod victorini Hugonis testimonio Christus est) repulisset, super quod nostræ propitiationis sacrificium, ut placeat ac placet, collocatur, posteaquam suummet Unigenitum, infamiter non minus ac inmaniter patibulatum, in Judæorum manibus dereliquisset, cui expiandam nostræ maledictionis culpam imponens sanctificationi suæ maledixit, posteaquam sublimiores muri turrium hostili tradebantur ferociæ, dum apostolici senatûs cardines, mortuò extra-

Apostoli fuerunt primi muri Ecclesiæ

Super indignis
præsulibus &
præfectis ex-
ultat mali-
gnus spiritus.

(a) de dignit.
Sacerdot. c. 2.

castra Pontifice per infidelitatem quodammodo corruerunt, tandem fatali jubilo vociferabantur exultantia victorum agmina, quando universa complodentium vitiorum portenta in Ecclesia militante perstrepere inchoarunt, eò quòd violatâ sancti Spiritûs residentiâ, potestas tenebrarum eam incolere continuârit. Compendiat brevi periodo longam prolixæ calamitatis tragædiam Seraphicus Bonaventura, *muri turrium Prælati sunt, de quibus gubernatrix Providentia gloriatur se super muros Jerusalem custodes constituisse; sed inimicorum vox auditur, quando iniquè & perversè dignitatem gerunt, cur enim non exulter rebellis angelus, quando sic dominatur præpositorum cordibus, ut nihil in iisdem reperiat, quod suæ voluntati contradicat! cur non vociferanter jubilent, ejusdem perversi principis confœderati commilitones, dum non amplius ad januam coguntur foris violenter pulsare fores, ac resistere, ut molestò tentamine consensum in malitiam velut extorqueant, sed intra gubernatorum antistitum ac præsidum præcordia jam intromissi consensum plûs imperant, quàm expectant. Quòd si primordiam hujus abominabilis sententiæ scaturiginem rimari lubeat, non aliam reperiemus, quàm pessimam malorum gubernatorum electionem. Excedit singulos principum ordines, eminet universis judicum subsellijs, præcellit gubernatorum omnium mitras & baculos sacerdotalis infula, episcopale pedum; hi enim non tantum stirpis leviticæ successores, non solum sanctificata sacerdotalis gloriæ propago sunt, sed duces Christiani agmini, & gregis Christi rectores sunt. Si regum fulgori compares & principum diademati, sanctissimis suis scribit confratribus Mediolanensis Ambrosius, Episcopis Coëpiscopus, Episcoporum illustre speculum, *longè erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem compares; (a)* alioquin cur coronata horum capita Sacerdotum adgenicularentur pedibus provoluta? cur sacras lunatò poplite exoscularentur dexteræ, eorum supplicarent precibus communiri? nec mirare Deifica siquidem eorundem professio, sublimitas Divino confinis solio, terrorem incutis heroibus, & sæpiùs tremebundam tyrannorum barbariem exarmavit. Clamat Magister gentium ad non exiguum consecratorum præsulum*

angorem, ad non præcipitandam consecrandorum electionem, *oportet Episcopum irreprehensibilem esse, (b)* perceperat magnus regendi artifex suorum aliquos ad præfulares infulas aspirare, periculosum salvandarum animarum regimen affectare, & nolens damnare desiderium à sancta pastoralis zeli intentione oriundum, bonum opus desiderari asseruit, nè tamen ad usum ambitiosæ libidinis assumeretur encomium terrificæ dignitatis, indispensabilem inaugurandi præsulis conditionem annexuit, esse irreprehensibilem in moribus, quisquis desiderat ascendere supremum verticem Episcopatus.

Præterea considerandum penitus occurrit, quònam annorum tempore, cujusnam constitutione sæculi, anhelantem ad pastorale præsidium Apostolus recommendavit, quandonam dixerit, *si quis episcopatum desiderat bonum opus desiderat, tunc planè quando securior toleranti Episcopo erat martyrij aureola, quàm sit impavido duci militum victrix laurea, ut enim dux præ milite avidius ab hoste quæritur, ferocius invaditur, crudelius sauciatur, sic pariformiter sangvis fluo viventis Pauli sæculo, qui gregi Christianorum agminum præerat, ad immolandum cum carne sanguinem, sub immanissima tyrannorum barbarie prior præ cæteris accedebat; tunc laudabile fuit episcopatum quærere, inquit Gregorius, quando per hunc quemque dubium non erat, ad supplicia graviora pervenire. (c)* Non tunc inani cæterorum subjectione religiosissimi impellebantur Christianorum animi, non largâ affluentium bonorum abundantia Heroa alliciebantur pectora, calce abjiciebant omnem mundanæ prosperitatis congeriem, & inflammati fervore validò, congesta blandientis sæculi lucra (integritate apostolicâ) ut stercorea arbitrabantur. Sedebant hoc in sterquilinio, ut deprimant omnem umbram libidinis, ut opprimant hanc larvam dæmonis, & velut magni inter orientales viros, inter angelicos beatæ civitatis incolas, tanquam sanctorum cives, radebant cum patiente Jobo testâ sanien, quæ animale corpus infecerat, inferiorem hominem pænè corruerat, sed in expugnabilem victoriosæ mentis arcem inscendere non prævalebat. Dum enim tran-

(b) 1. Timoth.
3. v. 2.

Tempore A
stoli rapie-
bantur An
stites prim
ad martyri
& ided ev
bonum app
tere episco

(c) 1. p. cor.
post. c. 8.

Testô sanien
radit, qui
nit atem mu
di à corde
jicit sanctâ
meditatione

storia Episcopalis eminentiæ sublimitas, ambitiosâ tentatione mentem tentabat influere, abstergebatur hæc virulenta sanies, radente humanæ fragilitatis testâ, quàm meditatione congruâ applicabant, considerantibus siquidem, quàm festinatione præproperâ caro ad pulverem redeat, quàm celeritate præcipiti tota terrenæ prosperitatis gloria evanescat, non erat grave, fœdam caducæ cujusvis delectationis saniem abjicere, non erat minus delectabile, totam mundanæ corruptionis massam à meditabundo spiritu segregare, ac est ægroto corpori à circumsepto vulnere circumfluam putredinem elongare. Putas hoc hodie dum purgatô aspicitur oculo mundana vanitas, credis hæc pari generositate abstergitur ab animo quævis oblectæna fœditas, speras ardore simili concupiscitur facultas spargendi sanguinis? nē dubites reperiri posthumos sanctissimæ progeniei hujus, nec enim fœcunda charitas successu temporis evasit sterilis, eundem adhuc gestat uterum parturiens gratia, eodem Divini spiritûs fœcundatur semine campus Ecclesiæ, novi & ego, hœc decurrente vitæ meo sæculo, supremos pastorum principes, novi zelosos præfules, qui mille flagrantés desiderijs occasionem nancisci exoptârunt, quâ suum Archiepiscopale pallium in tinctam suô cruore purpuram commutârunt. Vivunt infulati antistites, quorum vita in Christo abscondita, quasi angustô mortificatæ carnis septa carcere, anhelabat inter enses, & lanceas, inter flagrorum vulnera, membra dignissima suo, quô gloriantur capiti feliciter configurari. Verûmtamen etiam memorati Tarsensis tempore zizania immiscebantur tritico, erat, qui primam charitatem reliquerat, erant, qui se dicebant Apostolos, & non erant; erant de Synagoga Satanæ, qui se in gremium Ecclesiæ intrudere satagebant. Hos deploramus in successoribus reperiri, qui non coacti ad animarum gubernium properant, virtutibusque vacui, repleti vitijs, corvorum more ad sanctuarium involant, & sponsalitium unius columbæ thalamum adulterinis moribus profanant. Iteratur ab irritato vindice inflicta severissimæ ultionis sententia, quam contra prævaricatam Israëlitis genitricem sat terribiliter exulceratus arbiter fulminabat, *dabo pueros principes eorum, & effamina-*

ti dominabuntur eis; (d) quô subditorum periculô! quô animarum exitiô! quô patriarum discrimine! quantâ perniciæ provinciarum, nam licet acerbius consimili rectore flagellentur Ecclesiæ, quando cunæ miscentur cum subsellijs, & sacrosancta Archimandritarum negotia cum ludicris imbellis pueritiæ crepundijs alternantur, est tamen etiam lethale vulnus cujusvis Reipublicæ à puerili debilitate protegi, à manu tenera defendi. Fuit sapientissimus regnorum Moderator, fuit prodigiosus à Sapientia Davidis Filius, fuit rex Solymæ proverbialis Salomon, qui hoc oraculum enuntiavit, regnantibus impijs ruina hominum. (e) Quasi ad antecedens illud hoc infallibile subsequeretur consequens, quô tota patriarum felicitas, regnorum incolumitas, Ecclesiarum sanctitas, presbyterorum immunitas, Christianorum pietas, miserabiliter infaccaretur.

His præfidentibus ruit Jerusalem in acervum ruderum, & concidit in Chaldæorum victimam Judæa. Quid infelicius, quàm quando vir apprehendit fratrem suum, & in electionis trutina sanguis præponderat spiritui, nobilitas æquitati. Florebat inter pugnas, frondebat inter victorias, fructificabat inter prædas hostium, domus inclyta clarissimi Gedeonis, qui eâ inter reges & principes præeminebat ducatus excellentiâ, singularitatis privilegiô, ducalis gloriæ prærogativâ, ut gratulationes regi pacifico præfagus Israel, non alteri hunc cœlestis militiæ principem, qui potestatis tenebrarum malitiam per arma lucis suæ, incomparabili prostravit fortitudine, assimilare duci sciverit, non alteri victori comparare, quàm invictissimo Gedeoni, *jugum oneris ejus, & virgam humeri ejus, & sceptrum exactoris ejus superasti, sicut in die Madian.* (f) Tunc scilicet, quando adventu suo pijsimo mancipatam, idolis dæmonum, gentilitatem ab hujus sacrilegi mancipatus eripuit servitute; *sicut in die Madian*, quando magnanimus Madianitarum archistrategus Gedeon, robustiora Israëlitarum agmina lustraturus in aciem, accessit ad ripam fluminis, ubi iungens singulis ut biberent, è quibus videbat aliquos: curvatæ manûs palmâ quasi in scrobem aquam sumere, sumptamque ut solent canes lambere

Jam Pauli tempore intrudebant se indigni ad prælaturas.

Gravissima DEI pœna est permissio electionis indigni præfulis.

(c) Prov: 28. 7. 12.

Divinô suffragiô eliguntur ad consequendam victoriam, qui calum more aquam lambunt.

(f) Is: 9. v. 4.

bere, erecto corpore deglutire; cernebat eorum alios flexis genibus haurire & intus erudiente spiritu, quosnam assumere, quosnam deberet dimittere discernebat, & illos quidem flexo bidentes poplite, ab imminente conflictu rorum victoria removebat, trecentos verò, qui stantes manibus aquas haurerant, ad secuturam inimicorum cladem animabat, spondetur ter fortunatæ centuriæ, trecentis alacritate animi validioribus athletis, triumphus sine pugna, & quidem à raritate clarior, insignior à numeri exilitate, promittitur sine cruore laurea eò floridior, quò violentior offertur sine labore palma, nec irriganda victorum sanguine, nec cæde populorum, dum interim numerosus oriens, ambitiosè castrametabatur exercitu, locustarum spectandam exhibens multitudinem, suis circumvallatæ præfidijs, provisos armamentarijs, adeò copiosus in agminibus, ut sacer historiographus arenæ maris adstrueret cœquandum. Sed *quia regem locusta non habet*, Sapientis proverbio, & egreditur universa per turmas suas; (f) erat consuetudo impiorum more, quos nec sincera stringit unitas, nec charitas adunat, corpus acephalum acervus militum, aggeries confusionum. Dum interim victoriosus princeps suum in ordines lustratum militem, non gravat lanceis, nec cingit gladijs, non munit ensibus, nec vestit pharetris, sed tubis animat, lagenis ornat, lampadibus illustrat; prodigiosam sortem prælii nuncupaveris, ubi configitur lampadibus, & hostis ceditur lagenis! quis ab hoc fragili armorum genere speret victoriam, & tamen fugatur Amalec, & Madian tormentis vitreis profligatur, prorumpit latens in hydrijs flammicidium, flamma invigilans obdormienti adversario comminatur interitum, splendor in tenebris accendit mortis funalia, & dementatus ad spectaculum fœderatorum exercitus, furori barbaro inani tragœdiâ illuditur, & numerari nescius conglomeratarum cohortum numerus, fugam arripit, dum animosus Israël ad feralem fugientium inimicorum interitum tubâ clangit, vidisti gratulabandus illustrem illustris prosapiæ originem, sublimem clarissimi auctorem stemmatis, nobilissimæ progenitorem prosapiæ, propagandæ progeniei severissimum principem, & Au-

thorem. Nunc videas plorante oculo, compatiante animo, ferale mobilitatis excidium, serenissimæ domus ferale exitium, fatalem tumulum hereditariæ celsitudinis, à mala electione degenerantis successoris oriundum.

Prodigiosa Gedeonis victoria Israëlitiæ prosperitatis puerperæ tranquillam incolumitatem peperit, nec enim depressam hostilis arrogantia cervicem elevare potuit exinanitus Madian, qui antea messem præveniens, fecundos Hebræorum campos involans, miserabili devastatione eisdem annis singulis affligebat. Offert interea gratus Israel liberatori suo supremum Judææ imperium, ad capeffendum invitat homagium, utque insculptum successorum animis remaneat beneficium, fore hereditariam in domo Jeroboal successionem consonò populorum suffragiò declaratur, sed moderatus magnanimi principis animus, reveretur munificam oblatae dignitatis gratitudinem, repudiatur majori recusantis animi victoria sublimis solium, laudabili domesticæ solitudinis otio post expeditum ardui laboris ministerium vacaturus; ibi post terminatum longioris vitæ cursum, *mortuus est Gedeon in senectute bona*, & tumulata cum sepulto auctore suo felicitate populi, pessimus optimi parentis filius, Abimelech Gedeonis, stimulatur feræ ambitionis arrogantia ad occupandum viduati Israelis solium, quod cantus genitor tot invitatus supplicabundæ gentis precibus providè declinavit; improvidus paternarum opum, sed non virtutum hæres, violentè conamine tentat exprimere, quod toties oblatum consonis populorum votis herous parentis animus non voluit acceptare. Studet ambiguos ancipitum sichimitarum animos determinare, utque urgeret vehementius, alliceret validius, premeret gravius, moveret fortius, matrem subrogat, quæ congenita anhelans teneritudine ad sublimandam dignitatem filij, mediò consanguineorum stratagemate perrumpere conatur. Totus prætensionis titulus fundabatur in sanguine, & omnis meritorum congeries innitabatur carni, dicam clarius ut loquar verius, tota regalis solij prætensio, universa allegati juris ratio, describebatur in pulvere, firmabatur in putredine, contestor prolatam oris proprii

Gedeon e
ctus in re
reluctatur
ideo felici
gubernat.

Abimelech
ligi desider
quia os &
ro eligenti
erat.

(f) Prov. 30.
v. 27.

Numerosus
Madianita-
rum exercitus
locustis com-
paratur, &
ideo ruina-
tur.

(g) Judic. 9.
v. 2.

parœmiam, præcipuum systēma prætendentis, *considerate quod os vestrum, & caro vestra sum*, (g) digna videlicet sunt carnis merita, quæ regiō coronari diademate promerentur! & quia Testamento commentatore, adolescentis patrui summā pollebant authoritate, in congregati senatūs curia, expugnabantur facitē nutantium assessorum animi, quorum alliciebat alios ad annuendum spes præmij, & alios formido sæcularis potentiae à contradictione congrua deterrebat; illorum inclinabantur corda deciduè prementis auri pondere, istorum animi timore ferreò compediti ad repugnantem justitiæ consensum raptabantur. Hòc gemino tutus munimine, his cereis pennatus alis, non fabulosus involat Icarus in regni solium, utque sperandam ex violento regimine neoelecti principis, aut potius intrusæ tyrannidis felicitatem augurarentur infelices subditi, primum mancipati principatūs auspiciū à parricidali barbarie auspiciatur, dum involans domum patris sui ejusdem septuaginta filios fraternò junctos, sibi que copulatos sanguine, super lapidem unum crudeliter trucidat. Erat infamis hæc ancillantis concubinae soboles, inter cæteras regali thalamo procreatas vilissima, considerationis infimæ indignus ex contaminato sanguine, sed quò ineptior, eò audacior, quod lege codicis evincere non potuit, hoc attentavit favore judicis extorquere. Utque ex ipso propudiosa inaugurationis locò præfiguraretur intrusi regis secutura calamitas, & luctuosus præcineretur gemitus conculcandi ac opprimendi Israël, deducebatur à furente populo inter fanaticos gaudiorum fremitus inthronifandus rex juxta quercum, legit Hebræus, *juxta ultimum statuae, quæ erat in Sichem*, fatali prorsus omine præludentis Providentiæ, nam, adstruente Lyrano, *ibi erat quedam statua pro idololatria, & ibi constitutus est iste rex, cujus promotio fuit iniquissima*; hic est abortus, qui tale consequitur ad puerperium, non enim alia, quam superstitiosa crudelitas est primogenita perversæ electionis! quod namque de suo principe ferat judicium prudens subditus, quem videt immorigerum, & tamen sibi præfici imitandum? utique non veneratur eundem in secreto abditiæ mentis conclavi, ut electum, sed detestatur intrusum; exin-

Electus iniquiter inauguratur juxta idolum perfidus idololatra.

dè Majestas regia clam intus despicitur, quæ violentâ oppressionē regere comprobatur, & quia mortalium corda tenui mediante venâ suis sunt lingvis alligata, loquendo sapius incautè solet prorumpere, quod diu pensando nititur latere; profilit siquidem irrevocabile Verbum, quò latitans in cordis angulo contemptus principis in publicum proserpit, ut jam percipiatur perniciosè à pluribus, quòd securè absconditum occultabatur; exindè exulceratus regis animus contemnit contemnentem, & quia regali prævalet potentia, mox ulciscitur injuriā adversus contemptorem, abindè oritur rebellionum immunitas, tyrannorum ferocitas, ineptorum promotio, dignorum eliminatio, heroum internecio, exulum multitudo.

Erat imago præfigurans eos, qui favore consanguineorum eliguntur ad Republicæ gubernia.

Quæ clades si ad indignam sæcularis eminentiæ electionem subsequitur, est longè efferatior insolentia, & multò ulcerosior controversia, est scandalosior perturbatio, est plorabilior amaritudo Ecclesiasticorum præsulum assumptio, cui sanguis suò adstipulatur patrociniò, cui caro suò propitiatur suffragiò, nè dicam, cujus futura sunt suffulcientium stipendia, cujus subsellij columnæ sunt argenteæ, cujus pontificatūs aurea sunt tintinnabula, deauratorum judicum suffragia, quantumvis tantum chartacea, quæ omni vento circumferuntur. Destruitur antiquissima sanctissimæ religionis ara, diruitur altare sanctuarij, & mensa nummulariorum erigitur, epulorum ac belluonum congregatio in domum DEI inducitur, ut religiosæ observantiæ sanctitas, & suaviter & dulciter profligetur, & comiter & molliter abigatur. O quoties in Prælatorum cathedris, in Canonicorum sedibus, in Doctorum subsellijs, in Episcoporum solijs, ubi antiquitus canescebat veneranda sanctitas, ubi condescebat paterna gravitas, puerilis infulatur levitas, ubi residebat matura soliditas, adolescens variabilitas aptatur. Sic olim in apologica consultantium arborum diæta, (h) rejectâ vite prælegebatur rhamnus, propter cognationem ligni; abundabat turgentium uvarum multitudine fecunda vitis, præsentabat iteratos suæ dulcedinis fructus, opacis subsellijs accumulata ficus. Oliva fertilis, & fructum porrigebat ad esum, & succum subministrabat expri-

(h) Judic. 9.
v. 14.

*Dejecta vite
præeligitur
rhamnus, ob
privilegium
conjunctionis.*

mendum ad luminis usum, sed quia cognationis destituta titulo reputabatur peregrina, aut forsitan etiam, quia dumosus frutex ille nationis ejusdem privilegio fruebatur, & jure gloriabatur patriotæ, idcirco illæ arcentur ab imperio, ut ineptæ; iste eligitur ad solium, ut cæteris anteponendus, ut exteris præferendus, sanguis præponderat, caro prævalet, jus patriæ reportat lauream, canit affinitas triumphum. Nul- lum suffragium habet dignitas, omnis prærogativa ab iniquis iudicibus adjudicatur consanguineo, Abimelech ancillæ filius & partus concubinæ cæteris anteponitur, quia frater est, cognatio compatitur infamem vilis generationis imaginem, non enim virtutis jura respicit elector, aut rudis, aut iniquus, sed legem sanguinis & carnis regulam observandam existimat carnalis homo. Sed quò vel regularis vel sæcularis Reipublicæ præjudiciò, quò damno boni publici, quò congregationis scandalò, quò eligentium exitiò, quò exprobrantis cæli imperiò, quò ulciscantis Justitiæ dispendiò, docemur centuplicatis eventibus, sed funestis, quotidianis ferme successibus, sed luctuosis. Felix electio, ad quam compellunt candidati merita, non quam electorum persvader utilitas, instituit commoditas, concludit arbitrium, conculcat conjuran- tium peculiare emolumentum. Eò- dem momentò temporis, quò congre- gandum in sancto Spiritu adunatur ca- pitulum, in empyrea intemeratorum judicum curia celebratur suffragantis Providentiæ, præponentis Sapientiæ & assistentis Justitiæ consistorium, ut si deliberantes terrigenæ unò communis boni stimulantur desiderio, solò Divi- næ gloriæ, quæ semper salutare com- modum compatitur, tam regularis, quàm sæcularis Reipublicæ impellitur moti- vo, electo cœlestia subministrentur præsidia, communicentur gratiarum charismata, conferantur validissi- ma protegentis Omnipotentis admini- cula, tutelaria sanctorum Angelorum agmina in gubernantis adjutorium, ad præsidentis consilium, pro judican- tis æquilibrio, pro gubernantis mini- nisterio expediantur. Hæc electorum æquitas requisita, hæc sæpè sapius eo- rundem iniquitas commixta Divinis a- deò placet ac displicet obtutibus, ut licet eligant idoneum, denominent præ-

meritum, si tamen aut electione præ- cipiti eligatur, vel levitate præpropera alijs præfigatur, vel etiam carnali ocu- lò respiciatur, in tribunali decidentis justitiæ reprobetur, ut oblata & sub- tracta sapius benedictione severius pu- niatur.

Defatigatæ à triduanæ jejuniæ inedia Judæorum turbæ, nec tamen ab audi- endis Verbi verbis lassæ, ad repentinum, sed opportunum distributricis Omni- potentis convivium invitantur, pro ferculis apportantur miracula, pro pa- nibus prodigia convivis proponuntur; modicis panibus pascuntur plura fame- licorum millia, & paucis piscibus o- mnis triduanæ egestatis inedia largiter saturatur. Attonitus ad portentosum prodigiosæ Divinitatis epulum obstu- piscit populus, & inescati tam liberali Principis benignissimi Providentiæ, ex- optant sub simile gubernium mancipa- ri; purificata panum quantitas laudem excitat, laus ad gratificandum excitat, & quanta subditorum sit felicitas con- simili militare sub dominio, trahitur in colloquium, procedit ad avidum com- paris gubernij desiderium, unanimi con- clamantium acclamatione statuitur, unò currentium votorum decernitur calcu- lò, benefactorem hunc in Israël re- gem, sinè morosa maturioris examinis dilatione esse inaugurandum; nec im- maturam dixerim quantumvis repenti- nam suffragantium electionem, qui no- vi blasphemam cavillantis Porphyrij calumniam, quæ præproperam vocato- rum Apostolorum obedientiam vocanti domino obtemperantium, vocat stulti- tiam, à refellente Hieronymo insigniter confundi, præterquam enim quod tan- tæ veritates, & tanta redemptoris si- gna innotuerint, certè fulgor ipse & Ma- jestas Divinitatis occulta, quæ etiam in humana facie relucebat, exprimo ad se videntes trahere poterat aspectu, ratioci- natur sublimis Dalmata. (i) Hòc sa- gittati coruscantis faciei illiciò, hòc incitati prodigiorum stimulò, urgeban- tur interius beati commensales, ad exe- quendam tanti mecenatis inauguratio- nem, vix enim reperitur alia ex toto virtutum agmine, quæ occupare possit aptius regale solium, quàm liberalis benignitas egenos sublevans, afflictos recreans, fidos remunerans & præmi- ans promerentes. Jam thronus fabri- ca-

*Turba bene
pasta vult
filium in re-
gem eligere.*

*Christus in
terris attra-
xit corda
intuentium.*

(i) lib: i. co-
ment:
Matth:

cari {cœperat, coacervata populorum congeries fremente gaudio futurum regem salutaverant, affectu tenero, amore valido, quando scrutator cordium erupit manibus, evasit ex obtutibus, eludens suffragatorum concordiam, & æstuantium præcordiorum desideria suo frustrans solamine, suâ privans præsentia, suâ declinans celeritate. Et quia jam nuper hanc dignitatis fugam jam memoravimus, motivum cur electus coronari repudiaverit, superest ut expendamus. Illud præ cæteris condignum repellendæ electiones videtur argumentum, quod adhuc super fœnum discumbebant, dum eum eligendum proponebant, adhuc in ore suo panem cum piscibus gestabant, dum huic futuro principi applaudebant; præceps erat consilium, quod odit sapientia, alliciebat electores refectionis corporis beneficium; adstipulatur, & quasi non ipsâ interrogatione difficultatem resolveret, interrogat Augustinus, *an forte hoc erat rapere eum, prævenire velle tempus regni ejus*; præproperum confluentis concilij decretum propulsat electum, & profligat, maturiori indigebat examine regni negotium, gubernij mysterium, quod nisi prolixius antecedit scrutinium, præcipitatur non tantum electi prosperitas, sed regni cui præponitur, reipublicæ cui præficitur, communitati cui regendæ designatur, tranquillitas, felicitas, integritas & ubertas: non sic electionem suorum electorum præcipitaverat (cui applaudunt deputati empyreæ regionis incolæ, *fecisti nos DEO nostro regnum & sacerdotes*, (m) quando conjunctos summo Sacerdoti, & Regi sæculorum immortalis, ut membra coronato capiti adunasti) qui suos invitans cohæredes ad capeffendum regni titulum, iisdem acclamabat, *poscidete paratum vobis regnum à constitutione mundi*, (n) legit Augustinus, *ab initio mundi*, præcognovit siquidem eligendos ante constitutionem mundi Apostolorum principis testimonio, (o) non ante perfectam eligendi notitiam elegit ad regnandum, sed prius perfectè cognitos, ut nostram pariter nostræ electionis seriem, plena præcederet notitia, nè tardè incipiamus noscere, quem calculo nimis præcipiti præficiendum elegimus, præfectum seris nimium lachrymis frequenter deploramus. Discamus à Sapientia falli nescia, quæ

nullum potest fallere, fallacem semper execrans similiter ac mendacem, discamus salutarem instituendæ electionis *Electi à DEO* methodum, erat dignissimus, qui eliguntur *an-* gatur, erat aptissimus, qui dominetur, *re constitutio-* sed quia movebantur saturati electores *nem mundi,* mirabili escarum abundantia, nè scan- *nè habeat in* dalizaretur pusillorum fragilitas, nè *electione* calumniaretur pharisæorum iniquitas, nè *mundus per-* criminetur adversariorum perversitas, *tem.* vitare regnum voluit, quod licet electi regis sanctitas promeruit, eligentis tamen utilitas obtulit, ac destinavit.

Eligant proinde principem non eligentium commoda, non collata ab eligendo beneficia, sed ejus merita, evulgata illius beneficentia, alioquin pœnitebit seriùs intrusisse larvatam bovis faciem ob gravitatem gressus, & exclusisse Aquilam ob raptus velocitatem, pudebit revereri in throno præsidem, in sede præfulem, qui nisi aurito & oculato capite, implumi erectoque repræsenteret corpore hominem, jumentum ex voluptatum libidine, ex ventris intemperie, ex consiliorum inedia, ex regnandi ignorantia, ex operationum dementia primo intuitu apprehenderes, ulteriori doctus experientia judicares. Erigamur altius, suspiciamus excelsius, comitemur ascendentem sublimius ad sacri montis verticem, sequamur regum regem, reginæ sponsæ suæ de regni præsidibus provisurum. *Exijt in montem orare, & erat pernoctans in oratione DEI*, (p) orat ibi ut non pro se obsecret, sed pro Ecclesia, suo mox irriganda sanguine, condignos impetret ministros, nam & si jam posuisset pater omnia in potestate filij, hic tamen advocati personam agens, & ministerium, adorat supremum rerum omnium gubernatorem; non rogat quæminus potens, sed velut magister instruit discipulos, non tam eloquio quàm exemplo; disce, quid te oporteat pro tuæ salutis negotio conari, & moliri, quando pernoctat conditor, redemptor supplicat, & DEUS homo obsecrat pro alieno. Electurus Apostolos inquit solitudinem, orationem adhibet, & noctem precibus impendit. Et tu Adæ labentis ac delirantis posthume, juberis præsidem urbis eligere, præfulem religiosi cœtus præficere, curiæ consulem præponere, rectorem animarum constituere, & deprecari negligis, fa-

(p) Luc: 6.
v. 12.

Christus de-
clinat re-
gnum, cujus
electio præ-
ceps est & im-
matura.

(l) Matth: 25.
in Joan:

(m) Apoc: 1.
v. 16.

(n) Matth: 25.
v. 34.

(o) 1. Pet: 1.
v. 20.

Electurus Apostolos Christus tota nocte orat, ut nos doceat, quid ante electionem superiorum facere debeamus.

stidis meditati? statuit factor temporum, & saeculorum arbiter, ad fortunatum militantis Ecclesiae regimen duodecim denominare consules, determinare iudices, enumerare praefules, commemorare principes deligere suos in terris vicarios, ac ministros, quos propagando humanae salutis negotio praeficeret, & fidei satores in campo adhuc sterili in fructuosae gentilitatis designaret; & quasi providus metueret ne in gravissimo decretandi apostolatus munere repentinus finis surripiat, & adversum praecipis denominatio sortiat eventum, sat longum deliberationi tempus impendit, dum in oratione quasi cum patre luctaturus pernoctat; *non tanquam impotens sibi prestare, quod orabat, sed instruit te, quia non nisi praemissa oratione, facienda est electio in Ecclesia*, revelat Carenus Hugo finem orantis, sublimia tractaturus, excelsa postulaturus montem ascendit, ut credas negotiorum verticem, summum in salutis apicem pro regno quolibet, pro quavis curia esse cuius principi cautam electionem ministrorum, quam occultanda sint consilia, docet singulos curiarum consules, dum patrem consulturus, noctem eligit, quae consultationi aptior, quia secretior, nisi subtiliorem Philonis Hebrae praeligas explanationem; profundam ille diem inter & noctem assignat versari disparitatem, nox siquidem obvolvitur tenebrarum velamine terrae faciem, sed caeli regiam, ut nobis appareat serenior, revelat; dies contraria vicissitudine terram illuminat, & nostris oculis caelum velat, non alia aptatur melius sanis eventibus, non alia est hora magis congrua, consiliorum tempori designando, magnorum executioni operum deputandae, quam illa, quae terra clauditur, ut lateat, & caelum ut pateat, referatur. Verum, ut eligendorum consiliariorum noscamus, aut numerum, aut elenchum cum quonam conferat; cuinam suae dispositionis ordinem notificet, quem consulentem adhibeat, inquiramus. Numerabat suos inter discipulos alios conjuncto sanguine vicinos, sed hos praeterijt; nec enim Joannem suo adjunxit consortio, nec Jacobum, quantumvis eisdem assumere dignatus sit in consobrinis; habebat alios affectu devinctissimos, in carcerem pari vestigio, ac in mortem celeriter Divinum viatorem co-

mitaturos, ut eligendi discerent, quae Providentiae consulere, quae Sapientiae confidere, quae circumspectione debeant ad eligendum procedere futuri ceterorum praesulum electores, ne forte in causa vitae a lethiferis mortis fautoribus consilium impleretur, nec sufficit praesumpta amicorum fidelitas, nam licet cum amicis, quaecunque dubia discutienda, quavis consilia sint maturanda, est tamen ante omnia de ipsis inquirendum. In causa igitur salutis, causarum omnium gravissima filius sapiens Patrem, & quidem solum consulit, cujus amorem ante tempora expertus est, & quando paternò collocatum in gremio complectens ad amabat, & quando devolutum in Matris uterum severò peccatorum verberare castigabat.

Et quia in die mandavit Dominus opera misericordiae humano generi largiter impertienda, & nocte canticum orationis suae paternae benedictionis abundantiam misellis Adae filijs impetrandò, in montem subijt, non ideo ut electurus primarios Matris Ecclesiae consiliarios (qui suis auditoribus perfectionis evangelicae vitam consulant) illorum amuletur consilium, qui se praeter ceteris sapientes mundi nuncupant, & ante aeternae veritatis oculos insipientes sunt, quorum vetusto apophtegmate consulitur coronatis regnorum principibus, ut electuri intimiores suorum secretorum arbitros, olympi summum conscendant verticem, velut idoneam regendi orbis speculam, exinde singulos provinciarum sinus ac territoriorum status discutiant, lustrent confinia, explorent solia, quoniam praevalcat, quoniam deficiat, solertiùs advertant. Hoc enim tentationis genus est, non consultationis series, non ordo electionis, illud nec jam tunc profitebatur inter mendacia proditor angelus, quando magni consilij angelum delusurus, assumpsit regem gloriae in montis excelsi supercilium, ostendens ei regna terrae in momento temporis (non tantum spirituali acie penetranda, sed etiam corporeis, ut adstruit cum Theophylacto Doctor angelicus, oculis lustrandae) quae sua esse factus in Aquilonis mendaciorum pater assererat, ausus regnorum omnium conditori, haec omnia promittere, si cadens adoraverit se, (q)

Cum solo Patre tractat electionem, non admittens consanguineos, vel familiares.

(q) Matth. 4. v. 9.

qui

qui tentaturus primo luctamine redemptorem, nec panem habuit, quem præsenteret esurienti, sed panes fieri ex oblati lapidibus poposcit, nunc omnia spondet imperia, & mundi regna creatoris homagio præsenterat subjuganda; quò offerentis pacto expendit insigniter Origenes, factus interpret occulta malignitatis, *unum est, quod precor, proci-dens adora me, & accipe regnum tuum quod teneo*, (r) ad montium proinde eluctari fastigia, & ab excelso culmine scrutari terræ orbitam, regnorum investigare potentiam, coronarum examinare gloriam, deservit potius adorando regi superbiæ, quàm quòd proficiat electioni congruæ illorum ministrorum, qui mundi regnantem destruant vanitatem, & destruendam invadant tenebrarum potestatem, *sed Dominus, ac salvator vult regnare justitiâ, ut nihil faciat indecorum, & non vult absque labore subjectos diabolo coronari*, concludit Adamanticus. Discant mundanæ sapientiæ (quæ coram DEO est stultitia) professores, discant à primo politicorum principe, quemadmodum ambitio ante servire debeat, priusquam alijs dominetur, offert supremus Pseudo politicus, totam mundi regnantis congeriem, sed procedenti, sed adoranti, & infelices posthumi pro cœli regia non volunt cadere, renunt adorare? Pudeat Christi discipulos à primis diaboli tyronibus separari, ad suam intueantur erubescantiam, quò non curventur obsequio, ut honorentur illo, quod prætendunt officiò, licet sit sapius exiguum; ut eleventur ad gradum concupiti muneris, adgeniculati Mœcenatum suorum pedibus prosternuntur, eò facti demissiores, quò optant fieri sublimiores; *humiliantur, ut postmodum impune superbiunt*, adstipulatur Damianus, *pedissequos exhibent, ut præcedant*; (s) sed quisquis hujcemodi servitute scenerari ambit Dominum, quisquis hanc adoratione anhelat consequi subsellium, cadat, necesse est à DEI gloria, & incidat inglorius in adorati dæmonis mancipatum, verè procedit & cadit (suffragater Turonensis maximus) qui non largiente DEO, sed ad nutum diaboli, acquirit sæculi dignitates, (t) Exit in montem JESUS, non indè montem inspecturus, qui noctis tegitur velamine, nè videatur, sed cœlo vicinior, oculos affixurus, quòd tenebrescente telluris

regiâ obscuras inter tenebras lucidius apparet; pernoctans orat, ut homo, sed nullò egens lumine, eligendorum scrutatur conditionem, ut DEUS. Et eo non supplicat, quia cœlestis erat electio, ab eligente cat, sicut romano fuit totaliter aliena; hic enim gar ille, quem eligendus supplicat principi, ut eligatur, at ibi princeps supplicat, & candidatus cliens non orat, nec exorat.

Cœlum non tellus eligit, quando minister à supplicabando principe postulatur; istius est, ut dignos aquirat ministerio, electrici Sapientiæ, ordinatrici Providentiæ humiliter supplicare, nunquam humanus potest animus electionem condignam facere, si DEUS præeligens non singulari lumine illustret eligentem; aut enim homo hominem eligendum amore, ut sibi charum prosequitur, aut odio persequitur ut exosum, quâcunque harum feratur passione, caca evadit electio, nam semper eligens cæcutit, non minùs enim cæcutiens est odium ac cæcus amor. Lux igitur, quæ illuminat omnem hominem, electionem dirigat; ut incolumitati subditorum utilis, & reipublicæ plausibilis evadat. Gemina in apostolico vacabant collegio duorum assessorum subsellia, & bini fratres utrumque prætendebant hoc ordine, ut unus collocaretur ad dextram, & alter ad sinistram. Instabant apud Virginis Filium, sibi maternò sanguine conjunctum, sed excusabat se ut homo DEUS homo, non suæ id esse potestatis asserens, *sed quibus paratum est à patre*, quasi nesciret eligere condignos hujus supremi senatûs principes, nante pater luminum illuminaret cœlitûs in terris eligentem. Præscriptum tamen securam bonæ electionis regulam, quàm si in eligendo perpederent electores, perpensam observarent, semper succederet electio regulata, & quia, quod suæ conformatur regulæ, perfectum est, nunquam deploraretur imperfecta; *cum dies factus esset, vocavit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis*, (u) nescios cur vocentur, ad dignitatem præsulum evocavit, ut disceret posteritas non vocatos rejicere, retrudere se intrudentes, non hos vocavit, ambitio, non invitavit carnalis affectio, non munerum sublimavit largitio, non lividum invidiæ suffragium, nè includantur alij, adjuvit. O utinam non verificaretur in plurimis hodiæ electio-

Quem DEUS eligit ad ministerium, pro eo non supplicat, sicut romano gar ille, quem mundus eligi-

Discipuli vocantur ad Apostolatam, ignorant, quò vocentur.

(u) Luc. 6. v. 13.

(r) hom. 30. in Luc.

Diabolus offert omnia regna regnorum omnium Conditori, ut se adoret.

(s) Epist. 3. lib. 2.

(t) hom. 4.

Grandis requiritur circumspectio in electionibus, & ideo expectat, ut totus homo ei intendat.

(x) Jobi 39.
v. 8.

(y) Cant. 5.
v. 10.

nibus facerrimum incarnatæ veritatis eloquium, ubicunque fuerit corpus defuncti præsidis, iudicis, præsulis aut principis, ibi congregabuntur & electorum aquilæ, ut sibi, vel suis adherentibus, seu sanguinis privilegio, seu familiaritatis officio, seu reddendæ vicissitudinis impendiō confœderatis, rapiant dignitates. Quisquis proinde desiderat aptos præficere dignitatibus ministros, incarnatæ sapientiæ seriem æmuletur, ascendat purgatæ affectionis vestigio Christianæ perfectionis apicem, oculos ad singula circumferat candidatorum individua, respiciat Cherubinorum more, converso vultu ad propitiatorium, id est in Christum, explanat moralis Papa, circumspiciat solerti oculō cum Jobi onagro (nec pudeat jumento insidentis Christi equiparari) montes pascuæ suæ, & virentia quæq; perquirat; (x) est onagri domicilium florida solitudo, hanc debet sapiens consiliarius accedere, ut hic à turbis sæcularibus se (illō saltē tempore) segreget, quō de promovendis ministerij successoribus discutiendum est; exindē viros justitiæ affectiores, prudentiā sublimiores, regimini aptiores inspiciat, eumque qui virtute vivit jucundius, qui probitate viget insignius, qui benignitate abundat locupletius, qui sagacitate præeminet sublimius, qui æquitate pollet indifferentius, ab alijs segreget eligendum; eligere enim, si Damasceno credimus, est extra alios aliquem legere; æmuletur providam Divini Spiritūs æmulam, quæ suum deprædicatura sponsum, non laudat ab opulentia divitiarum, non jactat à cognatione amicorum, non buccinat natalium splendorem, non computat antiquitatem stemmatis, nec celsitudinem prosapiæ decantat, unum illud præ omnibus citat præconium, unum laudat encomiorum summarium, unum compendiat elogiorum omnium elenchum, *dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus,* (y) ex candido videlicet eorum assumebatur numero, qui laverunt stolas suas in agni sanguine, ut innocentiam insigni conjunctam tollerantiæ in eligendo noveris debere reperiri. Hinc etiam nostræ jucunditatis nuntius, nostræ felicitatis præco, & simul dominicæ resurrectionis intemeratus testis apparet vestitus stola candida, vultuque fulgoreo purpuratus.

Adverte subtilitatem in prudenti virgine, in sponsa Sapientiæ, quæ miscet suavissimum dilecti titulum cum nomine electi, ut delectabilitati utilitatem jungat, sic diligens dilectum, ut tamen simul adstruat eum ante amoris exercitium fuisse prius ex millibus electum; quō duorum extremorum salutari nexu se nec præcipitem extitisse comprobat in amando, nec segnem in eligendo, quem enim ex millibus elegerat, præproperè non adamabat; priusquam unum præponeret omnibus, examinabat singulos; attende diligentiam in seligendo, solertiam in ponderando, pertransit succinctè centurias procorum, distinctè investigat quorumvis formam & figuram, ex magno ambitu exambit unum, inquirens in uno omnia, & unum ex omnibus anhelans. Duas præ cæteris unius sponsi prærogativas desiderat coadunari, candorem innocentie mixtum justitiæ rubori, inquit rubrum in sponso candido vestimentum, ut ipse compareat, priusquam profusō abluat sanguine culpas & maculas reorum. Præligit candorem fulgori aureo, & gemmis scintillantibus ruborem, sciens quōd alius superiori ac rectori non potiori jure color competat, quàm candens veritas, & charitas rubescens. Hunc sponsum sanguinem considerat Gregorius, & subjungit eundem esse, qui *nulum omnino peccatum faciens, justitiæ pulchritudinem ex integro tenuit*, (z) hæc omnium sit principum idæa, cujusvis excellentiæ decempeda, cujusvis præpositi electum ex millibus exemplar, refulgeat in ejus facie justitiæ pulchritudo, priusquam eam alijs imprimere, antequam in subditorum cordibus eandem idæare incipiat ac exarare; candore morum præfulgeat, & æquitatis purpurâ tanquam regali firmate, judicalem statuam contegat, operiat, decoret, ac exornet. Nè verò inimicum electionis liberæ obstaculum aut volentes repudiet, aut invitos alliget, aut reluctetur consulentibus, aut designantibus adversetur, ad patula montium culmina est procedendum, non ad secretos confœderatorum voluntatum angulos, non ad intimiores conjuratarum mentium recessus, sed illuc conscendendum, ubi libertas aëris nulli præstat ullum subjectionis homagium, ubi nulla præpedientis objecti vincinitas visum limitat, ubi vehemens nimium sensu-

Sponsa sponsum ab hoc summe commendat, quod sit electus ex millibus.

(z) in Cant. 5.

Electus ad regimen debet assimilari Felio DEI candido, & rubicundo.

sibile sensum non sauciat, nec sensua-
lem animam fulvò coruscantis metalli
ludibrio deludat. Primum Judææ re-
gem electurus, vel potius inaugurati
Saulis innovaturus regnum, populus Ju-
dæorum, non inter occlusos determi-
natæ domûs parietes commoratur, non
in abscondito cujuscumque loci latibulo
congregatur, sed perrexerit omnis populus
in Galgala, & fecere ibi regem Saul coram
Domino. (a) Galgala siquidem apud
Gregorium rotam significat, quæ nullo
humani respectûs angulo est limitanda,
nullo privatæ utilitatis margine termi-
nanda; ecce qui primo omnium viden-
tis Prophetæ oculis à revelante DEO
ostensus innotuit Samueli, qui postmo-
dum quasi incognitus ac peregrinus ab
indagante populo inquisitus, domique
latens, denuò à Rege regum manifesta-
tus patuit, qui desuper consonò complo-
dentium subditorum voto ad solium re-
gale sublimatus est, adhuc in Galgala
deducitur, ut ibi regnum innovetur; a-
deò subtili investigatione discutitur, i-
teratoque toties consensu reeligitur, ut
quanti ponderis sit mitra præsidum,
quanti sit oneris præsulum infula, quan-
tæ gravedinis potestas judiciaria, quan-
tæ indaginis superiorum assumptio, quan-
ta hæc sint negotia, quanta tot anima-
rum discrimina, clariùs insinuetur, a-
pertius demonstretur, quæ si infirmi,
aut imperiti recipiunt, vel suspiciunt,
ingenti rerum volumine deprimuntur,
terrificâ laborum gravedine prosternun-
tur.

Jam hostis cæsus fugerat, jam vi-
ctor Saul evaserat, jam eminentia pro-
ceri corporis magnanimum futuri prin-
cipis celsitudinem præfiguraverat, jam
strenuum in regni protectione se pro-
baverat, quando adhuc inaugurati re-
gis electio discutitur, in Galgala pro-
ceditur, ut coram Domino confirme-
tur. Priùs à populo electus recense-
tur, sed postmodum in rota severioris
examinis ipsa electio agitur, ut ante
faciem Altissimi comprobetur, quia li-
cèt multâ consilij gravitate in sancta Eccle-
sia pastor eligatur, utrùm sit merito, quod
est ordine, non cognoscitur, nisi cum operum
fortitudine declaratur, subjungit moralis

(a) 1. Reg. iii.
v. 15.

Saul electus
& inaugura-
tus adhuc in
Galgala duci-
tur, ut coram
Domino con-
firmetur.

(b) in lib. Reg.
lib. 5. c. 1.

Papa. (b) Ad auram itaque publicam
tota concurrentis multitudo populi de-
volvitur, ubi nulla compedita liberta-
tis violentia, nullus restringendæ liber-

tatis metus oriri poterat, nè dicam
prædominari. Sed præmissarum o-
mnium, quæ veriùs & fortiùs con-
vincit & concludit, quæ vix non so-
la felicem electionem terminat, si
præmittatur, & comminatur quasi in-
fallabiliter, quasi indeclinabiliter fini-
strum in electo regimen, & grande
infortunium in regenda subditorum u-
niversitate, est, anxia, est sedula, est
cordialis oratio, est supplex invoca-
tio, est frequens imploratio si omit-
tatur. Ecce qui sibi nil impetrandum
habuit, qui Deitatis irradiatus lumine,
quis eligendus, quisnam rejiciendus sit
à dignitatis Apostolicæ sublimi celsitu-
dine clarissimè conspexit, insomnis no-
ctem transigit, & longam tot horarum
seriem, intentis precibus impendit!
non quasi quid faciendum nesciat, sed
nobis ut ignorantibus, quæ facienda
sint eadem faciens præscribat. Non
collidebatur cum adversarijs, nè eli-
gendos præpediant, non colligabatur
cum sibi junctis fœdere, ut renitentes
cogant, sed quamvis foret electio in
manu sua, oravit tamen, ut quam sit
necessarium sanctæ orationis exercitium
ad rectè collimandùm, ad recta impe-
trandum ex ejus oratione colligeremus,
si enim ille, qui novit reprobare ma-
lum, & eligere bonum, electioni pro-
lixam præmisit orationem, nos qui di-
leximus maledictionem, & venit nobis,
noluimus benedictionem, & elongata
est nobis, poterimus nè bonum eligere,
& malum reprobare, sinè prævio, in-
tensæ orationis adminiculo, sinè illu-
minatione patris luminum, quæ medi-
tando attrahitur, orando impetratur.
Ingrediendum est, festinis quidem, su-
spensis tamen sanctarum affectionum
pedibus in locum tabernaculi admira-
bilis usque ad domum DEI, ubi cum or-
dinatrice sapientia, & directrice provi-
dentia consilia agitantur super filios ho-
minum, examinatur severiori scrutinio,
si sit inter degeneres Adæ filios intel-
ligens, aut requirens DEUM, oportet
proindè priusquam discernamus inter
aptiores & meliores, antequam decer-
namus aptissimum & optimum intra-
re cœlestem curiam, in qua Rex regum
stellato insidens solio præest, & inter-
est consilij hominum, circumdante in-
numerâ famulantium spirituum multi-
tudine coronatus. Verùm tamen quis
ascendet in montem Domini, aut quis

Maximè re-
quiratur ora-
tio prævia pro
felici electio-
ne.

Oratio nubes
penetrans fa-
cit ascendere
montem DEI.
sta-

stabit in loco sancto ejus? putas, sufficet manuum innocentia cum intermerati cordis munditie? ad assistendum ut arbitror, sufficit, si tamen prius oratione validâ nubes penetraverit, si ante sicut incensum dirigatur oratio in conspectu DEI, nescit incensi vis evaporare, ut rursus eluctetur, nisi prius succendentis flammæ beneficio ustuletur; nequit similiter directio ad DEUM progredi itinere supplicantis oratio, nisi exardescente meditationis igne succendatur. Non est exiguum, quod pertractatur negotium, dum præficiendo præfui vocatur, ut quasi unicum optati successus remedium, ut digniorem ex dignis recognoscas, ex bonis meliorem, non sufficit vultum inspicere, loquenti attendere, intendere conversanti; enimverò, quod olim supremo Israël Principi ab optimo præscribatur consiliario, hoc hodie dum exigit ab eligentibus æternus, & incommutabilis legislator, *provide de omni plebe viros potentes, & timentes DEUM, in quibus sit Veritas, & qui oderint avaritiam.*

(c) Exod: 18.
v. 21.

Quatuor conditiones pro
apto & æquo
judice præ-
scribuntur.

(d) Eccli: 7.
v. 1.

(c) ex omni plebe seligendus indicitur, ut personarum acceptio excludatur, pro prima qualitate judicis exigitur Sapientia, nec enim nisi fidelem & prudentem servum super familiam Domini constituendum esse, Sapientia incarnata in terris docuit & ordinavit; adjungitur magnanimitas fugans meticulosam formidinem, illi conformiter illuminati Siracidis oraculo, *noli querere fieri judex, nisi valeas virtute irrumperè iniquitates.* (d)

Sed quia nec Sapiens esse poterit, nec magnanimum esse sufficit, si desit æquitas, idcirco Veritas Justitiæ annectitur, nè forsan veritatem in plateis corruisse, & æquitatem ad tribunalia non potuisse ingredi, denuò deploret Isaias; pro complemento hujus desideratæ triadis odium avaritiæ recommendatur, ad hoc siquidem constitutis decretante Altissimo in singulis Judææ urbibus, in omnibus portis urbium Magistris cum judicibus, qui administrarent Justitiam intrantibus, districto prohibebatur diplomate accipere personam vel munera, *quia munera excæcant oculos sapientum, & mutant verba justorum.* (e) Hæc quis intelliget, hæc quis discutiet, nisi cordium secreta noverit, nisi ad vicinam cordis januam accesserit, so-

(e) Deut: 16.
v. 19.

lus cui omne cor patet, & omnis voluntas loquitur, hucusque valet pertingere, ad hanc secretam regionem latentis microcosmi pervenire; *contingit enim sæpe* (ut loquitur tot eruditus experientijs, tot informatus eventibus Carenfis Hugo) *quod ille qui austerus & fatuus apparet exterius in facie, benignus, & sapiens sit interius in corde,* (f) videt carnalis oculus, videt pupilla mentis, ea quæ patent, Dominus autem intuetur cor, ad hoc subtile & abditum cogitationum sacrarium, ad plenam humani cordis intelligentiam nec ipse cordatus homo penetrat, nisi scrutantis Jerusalem in lucernis lux specialis affulgeat, quæ cordis humani profunditatem exhibeat, ut patefiat manifestata, non manifesta. Quærat proinde in ipsa caligine, quærat in tenebris, nec quærere fatigatus desinat, donec latentes valeat reperire. Non tamen inquirat sine irradiante orationis lampade, hoc credens ut infallibile, quod nisi DEUS oculos reseraverit, nisi in fulgore hujus lampadis absconditum prodiderit, frustraneò labore annorum lustra insument, nunquam reperturus, donec ferventer supplicaturus, nunquam exploraturus, donec feliciter exoraturus. Sic enim puero Domini quærendus & reperiendus promittitur, sic Samueli circumvago promittitur, *unges quem cunque monstravero tibi.* (g) Non statim occurrebat obvius vir secundum cor DEI, sed eum assiduò laboriosæ indaginis scrutinio propheta investigat, septem fœcundus Isai adduxit filios, & tamen ex septenario hoc numero, nullus à Domino electus dicitur, quantumvis sua cuilibet non contemnenda qualitas attribuitur. Quod magno discutiente Gregorio convenienter asseritur, *quia pluribus gratia Spiritus sancti ad bene vivendum datur, ad docendum non datur,* (h) qui enim Heroum operantur facinora, sanctitatis conscendunt culmina, validissima vincunt certamina, sed tamen subtilia non intelligunt, placare offensos animos nesciunt, solari desolatos nequeunt, prævidere sinistros eventus non consueverunt ab arcta salutis semita non prohibentur, ab augusta cœli janua non excluduntur, & nihil ominis à gubernatione ut minus habiles repelluntur, ab animarum cura excusantur, providentissimâ dispensatione supernæ providentiæ clementer elongan-

(f) in 6.
Luc:

Oratio in
lectionibus
famulatur
pro illumi-
nante lam-
pade.

(g) 1. Reg: 16.
v. 3.

(h) in lib. Reg:
1. 6. c. 3.

Oratio electi-
onem dirigens
excusat eli-
gentes, si ma-
lus præter o-
pinionem eli-
gatur.

gantur. Nec est quod expaveſcant ad huiusmodi regulam, nec enim ſubitò ad vitam beatitatis aſſumitur, qui animarum regimini, qui miniſteriorum præſidio deputantur, nec ideo ab hæreditate filiorum DEI ſubditus excluditur, qui alijs regendis non præſicitur, vel ad excelsa eccleſiaſticarum, ſæculariumve dignitatum celſitudinem non exaltatur. Imminet planè matutina ſerenitas Reipublicæ, ſi tota nocte orans, ſi præorantem concomitans Redemptorem, pernoctat pariter in oratione, ſuo non timeat regimini, quantumvis occultâ permittentis Providentiæ diſpenſatione, ignorans per cæcitatem, vel mentiens ſanctitatem, vel indignus propter occultatam malignitatem eligatur, providebit Dominus populo ſuo, ut vel paſtorem ad meliora reductum, contemplationis ſcientiâ imbuat, & fervore charitatis deſtitutum accendat, vel ſic regentem dirigat, ut ſinè ſubditorum præiudicio in ſua pravitate proſtratus jaceat, ſic tamen ut ſibi ſubjectorum animas ad ſui imitationem non trahat; ſapiùs ſiquidem gubernatores animarum plus debito curis immerſi ſæcularibus, vel quod hòc malò pejus eſt, ineptis abſorpti vanitatibus, curam ſuorum negligunt, rectoris officium dimittunt, dumque grex ipſis ſubditus prorumpit in querimonias, clamor ad paſtorum Principis thronum penetrat, utque errabundarum ovium ſingultuantes gemitus clementer exaudiat, eorum innocentia procurat.

Ecce qui æquâ perfectione ac lumine futura noverat, quò intuebatur præſentia, ſuum quandoque alloquebatur collegium, hòc admirabili paradoxo, nonne ego vos duodecim elegi? & ex vobis unus diabolus eſt. (i) Durus eſt hic ſermo, ſi enim diabolus eſt, quomodo electus eſt; ſi electus eſt, quomodo diabolus eſt? quòd ſi electum neges, non elegiſſe duodecim aſſeris, & veritati contradicis; an fortè ſacratus ille numerus, ob ſingulare myſterium præcipuus electorum eſt, quem licèt unus eorum deſeruerit, honorem numero non abſtulit, dum tenentem alium ſubſtituit, ut magente huius numeri quantitate duodenaria eſſent duodecim, qui per quatuor mundi cardines annuntiarent Trinitatem; unde exterminatus exterminator vitæ Judas duode-

narij numeri perfectionem non violavit, nec ſanctitatem determinatam electorum profanavit, ſed dum deſeruit nequam diſcipulus optimum Præcepto-rem, ſubſtituit manus provida directricis ſapientiæ fidelem perfido ſucceſſorem. Inquit tamen conſvetâ immaculatæ ſimplicitatis ſuæ confidentiâ Clavallensis Abbas, Domine JESU! quare elegiſti diabolum episcopum? an fortè eligere bonum non poterat, qui Petrum eligebat? an fortè inter ſingulos neſciebat diſcernere qui ſingulari privilegio Joannem virginem diligebat? contradicebat forte adverſarius, & eligentis ſuffragiò reclamabat? reſpondet poſt interjectos parentheses mellifluus pater, ſic facit JESUS hodie, eligens ſibi multos diabolos episcopos, væ gregi ovium huius paſtoris baculo traditarum, huius ſpeculatoris cuſtodie commiſſarum, huius rectoris gubernio ſubjectarum! ubi proh dolor! (ſuam proſequitur continuare querimoniam gemebundus Abbas) ubi proh dolor! reperiemus episcopos, qui poſt adeptam dignitatem in humilitate ſe continant? & adæquatam huius ruinæ combinans rationem lamentabiliter ſubjungit, nempe ſuperbia eis occaſio eſt, ut ad tantam dignitatem aſpirent, ut in ovile Chriſti impudenter irrumpant. (l) Quòd ſi inter duodecim, quos Patris Sapiencia cum Patre & ſancto Spiritu elegerat, unus proditor, unus diabolus erat; in totidem electis à ſolo homine abſque DEO, quot putas Judæ ſocios interventuros, timendum iudico, nè numerum undecimum inter duodecim excedant. Erat elector optimus, qui novit corda omnium, electus erat peſſimus non quidem eligentis malitiâ, quæ repugnabat DEO homini, ſed propria quâ ſcaturit iniquitate; de quo nolente, & neſciente magnum erupit bonum, non ſuâ probitate, quâ deſtitutus caruit, ſed bonitate electoris ſui, quâ virulentam veneni mortem in vitæ pharmacum ægrotis pluribus convertit profuturum, ſicut enim iniqui malè utuntur bonis operibus DEI, exponit prodigioſam electionis huius approbationem ſubtilis Auguſtinus, ſed contra DEUS benè utitur malis operibus hominum iniquorum; (m) eſt opus admirabile miri Artificis videns & vivens oculus, quò perlustrantur omnia, quæ ſpeciem ſui viſibilem emittunt, & tamen quantam cauſet aſpicienti perniciem, ſi malè dirigatur, æternis tor-

Christus inter
duodecim A-
postolos ele-
ctos deputavit
Judam.

Judæ compa-
rantur præ-
sules intruſi.

(l) Serm: ad
cler: in Concil:
Rheunen:

(m) Tract: 27.
in Joann:

(i) Joan: 6.
v. 70.

damnatorum lachrymis deploratur! non mala est justorum lingua, quâ suum prædicant Conditorem, sed impiorum est pessima, quâ malefani in Creatoris injuriam turpiter abutuntur, iisdem pedibus, sed diversimodè directis, ad opera virtutis proceditur, & ad flagitiorum præcipitia festinatur; denique quid luce purius, quid illâ clariùs, quid Conditore dignius? & nunquid perversi tenebrarum filij ejusdem puchritudinem, ejusdem immaculatum lumen, quod vident, & quò vident, ad suæ obscœnitatis turpitudinem applicant, ad ministeria suorum criminum usurpant. Electus Judas in Apostolum, Electorem suum sequitur, ut Magistrum discipulus, persequitur ut inimicus, calumniatur ut proditor profusum unguenti pretium, vendit suummet Redemptorem ut traditor, sed hæc venditio in emptionem nostrarum animarum vertitur, & malum Judæ, nostræ salutis pretio cooperatur; elegit igitur electrix Providentia supremi senatûs principem electione optima, quantumvis pessimum, quem nunquam elegisset, imò nec esse permisisset, si illo ad bonum uti non potuisset. Sic terminavit electionem suam, unius noctis spatiò eminentissimorum magistrorum totius orbis constituens duodenam; si te suspensum reddit impensi temporis brevitatis, reflecte ad brevem consolationis methodum, solum & unum Patrem consulit, cum solo DEO totam electionis seriem absolvit, & concludit; ubi humanus hominum respectus affatim excluditur, ubi sola solius DEI gloria in motivum assumitur, omnis electio quantocyùs expeditur; ubi una unius DEI expenditur consideratio, non multum temporis impenditur, quia unum duntaxat perpenditur, non multitudo considerationum commiscetur.

Creaturis bonis abutitur peccator ad malum.

Electio Christi fuit brevi tempore absoluta, quia cum solo Patre consulebat.

Absque considerationibus sit electio, ut terminetur feliciter, ab una Divini honoris intentione suum auspiciū sortiatur. Non disceptetur de multiplicatis antecessorum meritis, non largò examinetur scrutinio annosæ nobilitatis antiquitas, quid enim prodest ad incrementum Reipublicæ, quòd Abavus irradiarit orbem ad instar syderis, si abnepos prædecessorum illustrem gloriam instar obscuræ fuliginis deturpavit? quid obest, quòd vitiosus progenitor vi-

tam contaminaverit flagitijs, & lustrum clarissimi stemmatis facinorosò scelestorum propudio obfuscârit, si generosus hæres virtutum splendore fulgeat, & claritate magnanimorum operum illucescat? contra hoc frequens electionis disturbium lamentantur mysteriosò idiomate querulus Isaias, dum futurorum præscius hoc vaticinium exaravit, *occurent dæmonia onocentauris, & pilosus clamabit alter ad alterum, ibi cubavit lamia, & invenit sibi requiem, (n) ibi habuit foveam hericius.* Est genuina non tam consultantium conciliorum descriptio, quàm ambitiosorum prætendentium (qui ad vacantia totis affectibus aspirant subfelia) delineatio; Vix enim alibi magis assidua est malignorum spirituum conventio, quàm ad secreta consulentium electorum conclavia, ad publica consultantium senatorum colloquia, ad clandestina circumcellionum conciliabula; illuc totò pennarum remigio convolant perduelles angeli, pacem perturbaturi, præsentem innocentiam profligaturi, armigerum religiosæ pietatis, aut Christianæ integritatis zelum exarmaturi, continuante altercationum disturbio indignum intrusuri, centuplicatis detractionum funibus condiguum retracturi; sunt primi occurrentes, sunt primi plerumque prætendentes, confœderati arrogantium dæmoniorum pedissequi, sunt ferocientes belluæ, humanâ licet larventur specie, onocentauros dixeris, qui suo asinum gerunt in capite, sed tauri cornua in fronte, occurrent dæmonia *superbis*, explanat moralis Hugo, *qui in oculis Domini asini, & viles, sed in oculis proprijs tauri, & potentes, occurrent ad cognoscendum, ad torquendum, ad impellendum*; infelix ignorantia suam ignorat faciem, utque se videat, explorat semper aliam, & inspicit alienam; quod habet alius sibi appropriat, cum nihil proprium habeat, inquit undique quid peregrinum; hæc ferox monstrorum puerpura, hæc focors asina plerumque taurum parturit, nam ferè indies ambire experimur stupidos, ineptos aptissimorum cathedras prætere, & superbire ignorantes, si enim didicissent aliquid, se ipsos minimè nescirent, nam prima veræ scientiæ elementa, & rudimenta sunt, suam scire miseriam, cognoscere indigentiam, discernere utilitatem, hac finè primordiali notitia rudis es, quantum-

(n) Is: 34. v. 1.

In electionibus perversi diabolis occurrunt superbi.

Plerumque ignorantia volunt in electionibus alijs præferri.

vis doctorali sis coronatus laureâ, & magistrorum epomide coopertus, etiam mulus gestat phaleras, & vilis asinus suis gravatur ornamentis. Clamat in hoc gravissimo & præsidum, & præsulum, in decretorio ducum, & judicum contubernio, clamat injuriata veritas, clamat lædenda æquitas, *tauri pingves*

(o) Ps: 21. v. 13.

obsederunt me. (o) Expulsâ siquidem erubescens ignorantia verecundiâ, divitiarum pingvedine gloriatur, prævalente potentiâ comminantur, & sæpè sapius dominante argenti, & auri copiâ aurei suffragiorum bajuli, liberis tenuiorum suffragatorum calculis prædominantur. Clamat non minus alter ad alterum ex pilosis, quorum infami nomine incubos appellari, magnus docet Gregorius, à Græcis Panas nuncupari, horum formæ principium humanam exhibet similitudinem, sed fœda eorundem extremitas in belluam terminatur; *pilosi ergo nomine* (scribit moralis Papa) *cujuslibet peccati asperitas designatur, quod etsi quando quasi ab obtentu rationis incipit, semper tamen ad irrationales motus tendit,* (p) clamant pilosi in consilijs, vociferantur in capitulis, insolescunt in confessibus, insultant in electionibus, certant pro infulis, litigant pro subsellijs, configunt pro præfidijs, & unô captô vel da fraudato suffragatoris calculô, ad alterum respiciunt, ut aquirant; sperat pilosus cum asino, instat alter cum altero, ut phaleras obtineat, ut alijs præsideat, cujus foret prosperitas, si effrœnis ab altero frenaretur, si nescius ab altero erudiretur, si sui impotens ab altero dirigetur.

*Hypocrita as-
similatur la-
miæ, quæ ho-
minis mon-
strat faciem,
& manet bel-
lua.*

Mirari tamen desine, quod loco stabuli belluinis affectibus debiti affectent solia, nam ibi cubavit lamia, cur non taurus cum asino suæ obdormiat libidini, ibi suam hericius reperit foveam, cur non pilosus ibidem requiescat? humana facie intentos spectatorum oculos eludit lamia, mentitur hominem infamis bellua, sic pariformiter fallacis hypocritæ blanda facies, exteriorque symmetria imaginem sanctitatis exhibet, sed externæ, est tamen corpus bestię totum quod sequitur, interiora ejus plena dolo sunt, mera latet iniquitas, quæ tenui religiositatis sippario obvelatur, Hericius dum apprehenditur, toto corpore pendulus totaliter vi-

detur; sed mox se ipsum in sphæram circinat, in globum totius corporis massam conglomerat, ex rotunditate celeri, ut intra manum videri desinat, qui totus antea comparebat; sic prorsus iniqui prætendentes, indigni concurrentes ad dignitatum cathedras, ad mitras præsulum, ad sedes judicum, ad cœtus electorum; quorum licet sit nota omnibus iniquitas, perspecta palam ruditas, meridiana indignitas, clarissima exilitas, patentem tamen malitiam specie pietatis contegunt, prodigalitem publicam magnanimæ generositatis involvunt tegmine, obstupescentem ignorantiam humili velant silentio; quod si sit manifesta nimium, ut occultari nequeat, si nimis pateat, ut licet cœcutienti oculo evadat invisibilis, sit tamen attrectanti dexteræ palpabilis, adductis quantocys centuplicatisque excusationibus, prolatis fautorum testimonijs malitiosa mens, cuncta suæ perversitatis vestigia, quasi caput, corpus, ac pedes, hericius introrsus colligit & abscondit. Cubant & dormiunt in hisce foveis lamia cum Hericijs, quia in electionum congressibus frequenter nimium adulatores prævalent, hypocritarum procuratores vota surripiunt, dum enim non nisi illa proferunt, quæ electorum animos ad rependenda elogia obstringunt, eosdemque ipsos, quos primi venerabantur laudibus, fictis affectibus devinciunt, & sibi ob spem subsequendi, aut muneris, aut orituræ obligationis, affectiores reddunt; quem enim sola boni communis aviditas, quem una Conditoris major gloria ad suffragandum non stimulat, hunc sinè magni laboris dispendio, inanis propriæ utilitatis commoditas, nè dicam promissa ab indirectis communicata nutibus obventuræ retributionis dexteritas attrahit, ac incurvat. Verum quô eligentis commodo, quô suffragantis emolumento? eodem prorsus quod nuper illusum ab ultrice Justitia tenebrarum princeps experiri cogebatur. Serpens callidior, quam conservare non poterat, acceptam regni hereditatem invidit homini, qui figuratus è limo ut foret post paradisi incolatum angelicæ felicitatis locumtenens, eligebatur in successorem. Hunc videbat fallax angelus terræ filium corruptibilibus involutum ipsius animam corporis carcere circumseptam, ut igitur fa-

*Hericius in
electionibus
ambitiosi æ-
mulantur, ab-
scondentes
turpitudinem
suam.*

*Diabolus
aggredi-
tur Evam vo-
lens hanc me-
diante virum
precipitare.*

facilius prosterneret, securius enervaret, mulierem adoritur per hanc inamortum conjugem circumscripturus; conficta suae promissionis mentitur blandimenta, quibus ut svadeat efficacius, Divini oris verba de corde mollicur evellere, simul in illis ipsis totam suae persuasionis violentiam radicare, utque concludat, efficacius vaferrimum prae-mittit antecedens, *scit DEUS, quod in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri*, propriò, quid agendum sit, lumine scrutaturi, non ultra internum Providentiae stimulum observaturi. Infert quantocyus indeclinabilem sequelam anguineus Sophista, *eritis sicut Dij*; (q) lux quippe sed increata, & Pater luminum cum Deitate convertitur, cæci videnti omnia, & singula scrutanti, non malè oculus associatur, conditione suâ dictat majora concipere, ut faciat desiderare; verum quam falsa primi sophismatis sit connexio, eventus docuit, nam licet post vetiti fructus commestionem aperirentur amborum oculi, non aliud quam nuditatem suam conspexerunt, cujus aspectu in Deos non evaserunt, non enim facti sunt, quod non erant, sed esse desierunt, quod antequam deificari vellent, feliciter fuerunt; an enim non velut Dij erant, qui originalis justitiæ beneficiò hoc adipiscebantur Divinitatis participium, de quo Conditor apud Psalmographum loquitur, *ego dixi, Dij estis*. (r)

Sophista pessimus fallaciter infert ex falso falsum.

(r) Ps: 81. v. 6.

(s) Gen: 3. v. 15.

Hanc fraudulentam mendaciorum patris imposturam vindicaturus ultionum Dominus, transfiguratum in lucis Angelum hunc tenebrarum principem, eidem, cui insidiabatur calcaneo substravit conterendum, *ipsa conseret caput tuum*; (s) sed numquid aptius hoc conterentis calcanei dominium tribueretur viro, qui caput est mulieris? quam foeminae, quæ fuerat decepta? erat præterea vir longe fortior ad debellandum, magis idoneus ad confingendum; *at oportebat de infirmiori dici, ut fraudi, & dolo, non daretur locus*, commentatur Procopius; notat subtiliter Tuitiensis Abbas, peculiari flagellantis justitiæ mysterio, hanc anathematizantis DEI sententiam non defraudatam mulieri, sed defraudanti colubro, quia nec illa hoc merebatur solatium, & ipsi hoc debebatur improprium ad acrius tormentum, quia propter peccatum

hoc mulier non merebatur, rectè igitur non ad mulierem male meritam facta est auxiliatricis gratiæ promissio, sed potius ad serpentem, hostilis & bellica comminatio. (t) Obtulerat vipereus in cantator auscultanti nec aures obturanti foeminae repugnantem Divinitatis eminentiam, suffragabatur deificando homini humanis viribus, & ecce, quam huic ineptam subsellio, huic imparem fastigio, hoc indignissimam Deitatis folio, suo spondebat se calculo evecturam, illius pedibus subjicitur conculcandus. Hoc sæpè sapius iniquis solet electoribus obvenire, ut dum serpentem humi Adæ filium in altum erigunt, dum vilem limosæ carnis statutam, carne duntaxat suffultam, & sanguine, in DEI eligunt Vicarium in populorum constituunt præsidem, in præfulum attollunt solium, eorum dein pedibus conculcentur, ab ipsis quos tantò curarum impendio, tanto laborum obsequio indignâ præparatione extulerant, electione impiâ dignissimis verticibus prætulerant, exulcerandi, rejiciendi, torquendi, ac cruciandi. Quæ nuper ad ungendum sibi regem egrediebantur ligna, ac indignissimo, quia vilissimo imperium rhamno detulerunt, audire cogebantur ab electo, à coronato, ab elevato, *si verè me regem vobis constitutis, sub umbra mea requiescere*, tam siuè merito prælatus cæteris eludi formidabat, saltum tam celerem super Cypressos in monte Sion ac super cedrorum Libani summitatem suspectum nominabat, sed tamen ambitionis delusus umbrâ, umbram vastissimis arboribus offerebat; frutex exigue, stipes vilissime, quid umbram jactitas, quæ tam tenuia germinas folia, quæ prorsus nequeunt obumbrare, sic sic abjectum terræ pulverem in auram ventus erigit, sic foedæ fumum fuliginis propulsans, ignis soli objicit, sic phaleratus asinus cornigero tauro ab arrogantia conjungitur, sic & indignus quandoque præpositorum nomine, vanò favoris calculo, vel purpuratò votantis sanguinis suffragio, vel peregrinò nescientium obsequio denominatur electus in præpositum, cui omnes cæteri merentur anteponi. Attende post candidati electionem, post electi assumptionem, post assumpti promulgationem, post promulgati inthronisationem, reciprocam gratificantis vicissitudinem, præclaro hoc

(t) L. 2. de ur: c. 10

Serpens mulierem ad Deitatis sortium elevare spondet ab ea conculcatur. Sic doctores ini ab indigno lecto sapi conculcunt

Hoc inaugurati principis eloquio commendatum, si autem non vultis, egrediatur ignis de Rhamno, & devoret cedros Libani, (u) post repentinam vilissimi fruticis elevationem, post insperatam supremæ dignitatis collationem, post voluntariam nobiliorum arborum submissionem, neo-electus ignem evomit, & Cedri pulchritudinem incinerare statuit, absumere decernit; factus est rex super omnia ligna sylvarum, qui combussit omnia etiam Cedros Libani, expendit degenerem infamis trunci ingratitude purpuratus Hugo, quem sola ambitionis audacia, una fructiferi arboreti electio ad regium evexit solium, suis nunc comminatur exercitijs ferale flamicidium, nec enim alios noverat fructus gignere, quàm flammam, solò dignus incendiò, vult suæ promotores celsitu-

dinis incendere, suæ authores eminentiæ exurere, suæ felicitatis baculos exterminare. Per rhamnum significantur homines, indigni promotione, explanat commentatrix Glossa, & graviter pungunt, & ignem dissensionis emittunt, quò promotores sui destruuntur, æquissimam scilicet talionis pœnam subeunt, qui periclitantis reipublicæ salutem, gementis patriæ prosperitatem, patientis Ecclesiæ incolumitatem, postponunt carni & sanguini, ut consanguineum, scabello assessoris insufficientem elevent ad subsellium præsidis, ut contegendum caput stramine, adornent infulâ, ut ineptam (gestando subulci baculo) dexteram, pastoralis pedo suffulciant, ut qui non novit porcos pascere, illi committatur grex ovium, inæstimabili patientis ac morientis DEI sanguine comparatum.

Rhamnus à Cedro in regem electus, electori suo interitum comminatur.

HETH.

Versus
VIII.

Cogitavit Dominus dissipare murum filiæ Sion:

tetendit funiculum suum, & non avertit manum suam à perditione, luxitque ante murale, & murus pariter dissipatus est.

Sensus Literæ.

Pæproperam, nè dixeris præcipitati vindicis executionem, legunt septuaginta Interpretes, convertit se ad dissipandum, quasi post longam prolixæ consultationis deliberationem, se resolvissè insinuat, & post suspensam prolixæ indeterminationis resolutionem, se tandem innuitur convertisse. Patiens siquidem redditor diu iniquos vivere, & prævalere patitur, ut electorum suorum patientia eò coronetur gloriosius, quò exercetur prolixius, eò eorum justitia mundetur purius, quò longius malorum impietate tribulatur, non quasi inulta mala reprobos defereret, nè puniantur, sed differens citius plectere dissimulat, ut eò gravius, quò tardius feriantur. Hoc est quod cogitasse dissipationem dicitur, non tamen dissipasse recensetur, quia longanimis benignitas ad pœnitentiam perfidæ urbis incolas jam diu expectaverat, nec nisi morosò verberare morosos contere statuebat. Quid mirum, quod post tardigradum sustentis DEI processum,

post iterata admonentium prophetarum oracula, sed contempta, post visa terrentis omnipotentis prodigia, sed neglecta, post frequentata irruentium alienigenarum exitia, sed reparata, post manifesta imminentis vindictæ præambula, sed non penitus considerata, percutientem manum à perditione renuerit avertere, qui tam clementer impios tollerans, eosdem ut saltem tardè saperent, non intermisit admonere. Et quia iisdem plerumque medijs, sed neglectis, mors vitam perimit, quibus & conservari poterat, & debebat, iisdem sæpe manibus ac instrumentis, quibus domus erigitur, pariter desolatur, idcirco funiculus ad destruendum muros tenditur, qui alias ad construenda urbium mœnia extentus adhibetur; idem funiculus, quò mensurantur merita, ut unicuique mercenario merces secundum opera reddatur, protrahitur ad mensurandam pœnosæ calamitatis plagam, quâ prævaricatores fœdissimi ob demeritorum copiam alligantur, æquissimus quippe nostrorum præ-

Ad exemplum metropolis reliquæ civitates conformentur.

Non dissipasse, sed cogitasse dicitur propter longanimitatem, quâ expectat peccatores.

varicationum vindex non relinquit infontem à pœna, quem in districto sui tribunalis examine non reperit immunem à culpa. Intelligit Olympiodorus in muro Solymæ legis integritatem, dum enim Sionis filiam commemorat, Synagogam pariter hujus primogenitæ prolis puerperam designat, quæ angularem subtrahendo lapidem hunc murum effecit dissipari, ablatô siquidem legislatore, lex periit, quemadmodum fundamentalem colossus si ammoveas, innixa eidem fabrica non subsistit, & quia totum à luctuoso vertice capitis exorditur, quidquid lugendum membris imponitur, dum Synagogæ interitus cessante lege plangitur, Sionis pariter exitium ad illum consequens deploratur. Hinc perituram Divinis deflens lachrymis Solymam, dicebat Dominus, *si cognovisses & tu*, (a) quasi hæc cognoscente metropoli suos aperuissent oculos totius territorij confinia, & urbes reliquæ pedissequarum inter fuissent hanc dominam pari vestigio imitata.

(a) *Luc: 19.*
v. 42.

(b) *Is: 26. v. 1.*
v. 1.

Triplicibus lachrymis flevit Christus, nos quadruplicibus.

(c) *Joan: 11.*
II. v. 35.

Luxit tunc antemurale suum, de quo præfagientis Isaïæ vaticinium audivimus, *urbs fortitudinis nostræ Sion, Salvator ponetur in ea murus & antemurale*; (b) quis enim alius ab eo, qui salvat sperantes in se, Salvatoris nomine significatur? qui suam in terris protecturus Ecclesiam, & murum posuit dum sumptuosam novi testamenti machinam in lege gratiæ fundatam fabricavit, & ruituram veteris testamenti fabricam, in dura duarum legum litera fundavit; luxit antemurale, subsecuturam postliminio muri istius dissipationem, quando appropinquavit JESUS civitati, non tam properante corporis gressu, quam compassivæ mentis affectu, quantumvis non subsecutô desideratæ correctionis effectû, quo enim vicinior approximabat ipse, remotior elongabatur illa; fleverat nuper, & misericorditer, dum revocare ab inferis ad mundi limina immaculatam requiescentis Lazari animam rogabatur, (c) & erant turgentes lachrymæ tenerimæ compunctionis, pro incolatu hujus miseriæ ab illuminatis duntaxat oculis (qui semper sunt ad Dominum) effundendæ; fleverat denuo, insinuante Magistro gentium, & quidem cum clamore valido, ac lachrymis offerens, in diebus carnis suæ preces sup-

plicationesque ad eum qui possit illum salvum facere à morte, (d) & erant lachrymæ affectuosæ devotionis, quæ ob dilationem patriæ fundebantur; fleverat tandem prævidens hanc ambitiosam mundi dominam, orbis metropolim, cœlestis Solymæ adumbratam imaginem, in sui sacro-sancti sanguinis justissimam ultionem funditus evertendam, & erant exundantes lachrymæ sincerissimæ compassionis, quas solet afflicta charitas exprimere, dum videt proximum afflictione quâpiam obrutum lugere, Nobis super sunt aliæ, quibus propheta regius suum rigare stratum non desijt, & panis loco, esurientem animam saginare, & hæ sunt distillantes lachrymæ, quas nescit innocentia, sed sola seminare consuevit pœnitentia, ut metat in exultatione delictorum suorum veniam, sunt lachrymæ acerbæ contritionis. His expectabat suis correspondere lachrymis JESUS singultuans, sed quia obduratum sterilis Synagogæ cor, ad instar furibundæ tygridis non proprias sitivit lachrymas, sed ad lambendum intemerati agni sanguinem, ardente invidiâ, flagrante superbiâ, ustulante malitiâ anhelavit, non avertit ultrix Justitia manum suam à perditione; dum enim duceret in bonis dies suos, eorum immemor, quæ erant ante se, tot commissorum criminum, nec superventura recogitans cœlestis vindictæ agmina, quæ trino circumvallantes aggere serò plangentem Solymam, diripuerunt ejus maceriem, ut fieret in conculcationem. Et quamvis redeunte à desolatæ urbis ruderibus ferocientium Romanorum exercitu, nonnulli Judæorum proserpsent ex latibulis, prodierint ex speluncis, reædificaturi monumenta, quâpiam palatiorum, & domuum vestigia, refarcituri, nec prodigiosum illud illius templi sanctuarium umbratili saltem in schemate constructuri. Verum ad primum intentionis hujus judicium, Romani denuò hostilem lustrant exercitum, sub Ælij Adriani labaro congregatum, quod velut ferociente ferâ, quasi furente furia ipsa conquassabantur rudera, ut nec lapis super lapidem manserit, evanescente quâvis pristinæ sublimitatis umbrâ, utque asscuraretur de perpetuitate exterminij, coagmentatus iste lapidum acervus, severô sauciabatur diplo-

(d) *Hebr:*

v. 7.

Extermina fuit Jerusalelem ab Ælio Hadriano.

plomate, nè Hebræorum ullus intra marinas partes exinceps figeret domicili-

um, sed fierent perennes exules nunquam in urbem patriam redituri.

Cogitavit Dominus dissipare murum filiae Sion.

Sermo Vigessimus Secundus.

Misericordia præcedit peccatorem, sed confitentem.

Sunt gemini unius vultus oculi in DEI facie, sunt bina ejusdem cœli sydera, quæ mutuò se consequuntur ordine, sunt velut oriens Phosphorus ad occidentem Hesperum, denique duæ unius trutinæ lancee sunt, misericordia & justitia, uni succedit altera, & quoniam primum in Adæ filiis, quod earundem afficit, imò plus inficit animas, peccati est miseria, præcedit miserans misericordia, & quia ad culpam pœna sequitur, succedit feriens justitia, nî intercedente pœnitentia suam peccator cædat suismet manibus injustitiam, ut ante adventum ferientis justitiæ recedat. Est hujus mutuae vicissitudinis alternatio adeò indispensabilis, ut primam experiri, & non secundam postulari, illius sperare benignitatem, & non istius expectare æquitatem, sit nota criminis, sit argumentum infidelitatis, testor Gregorium de hac utraque perfectione DEI sic discurrentem, *Omnipotentis DEI misericordia oblivisci ejus dicitur, qui Omnipotentis DEI justitiæ fuerit oblitus.* (a) Hæc ipsa alternans commutatio est justo utilissima, est necessaria peccatori, ut esse desinat, quod absque refrœnante hoc æquipondio continuat, si sibi approximantem vindicem non observat. Quandonam gloriabatur in suo dolorum lectulo patiens vir dolorum, quandonam immobilabat altissimo hoc laudis sacrificium, cantans, & tolerans, psallens, & sustinens, clamans, & jubilans, *vitam, & misericordiam tribuisti mihi*, (b) & *visitatio tua custodivit spiritum meum.* Legit Cajetanus, *tua ordinatio*, Vatablus, *providentia tua.* Si magni hujus inter orientales viri originem investiges, de Idumæo semine est oriundus, si generationis seriem indagas, est (adstruente Ambrosio) quintus ab Abraham nepos Esau, (c) si suæ mortalitatis ordinem examinas, contexebatur hæc po-

lymita innocentiae tunica ex misericordiae solatijs, & ex justitiæ flagellis; hæc tradidit corpus excrucians adversario, sed illa servandum sibi animam reservavit; misericordia vitam præbuit; justitia spiritum custodivit. Divinis plasmatur manibus, cunctis præficatur terræ viventibus, deliciatur in voluptatibus, lactantis misericordiae impingvatur uberibus, cœligenis incrassatur favoribus, dilectus Adam, & ecce ad primum initialis pugnae conflictum prostermitur, imò non pugnavit, sed primam virulenti serpentis suggestionem excipiens, & hæc deterius venenum, à blandè sœva, à sœvè blanda conjuge sumens, præmium beatæ immortalitatis amisit. Luctatur ille cum colluctante angelo, dumque corpus in sterquilinum projicitur, victrici animæ trophæum gloriæ fabricatur, non certat iste cum blandiente spiritu, & succumbit, dumque aperiuntur carnis oculi, ab excœcato nuper splendore Deitatis tenebrarum principe, in foveam perditionis infelix genitor sua cum posthuma sobole, cum secutura progenie præcipitatur. Grandis diversitas! ingens varietas! *cautior fuit iste in doloribus, quàm ille in nemoribus*, exclamat Augustinus, *ille victus est in delicijs, iste vicit in pœnis*, (d) sed quæ tanti discriminis scaturigo? ut iste cruciatibus exulceratus non cederet, ille delinitus blanditijs consentiret? nec minus dixeris Jobi vincentis prælium, quàm Adæ succumbentis, utriusque uxor tentatrix aderat, nocendi siquidem peritus hostis, quantum suo prodesset luctamini ex intermentis Evæ didicerat eventu, sed Adæ pedissequum, quem per mulierem falleret non adinvenit; nam sustinens in corde amaritudines, in corpore dolores, errores non suos, sed alienos in spiritu, in carne proprios cruciatus, fortis agonothesa, detestaba-

Misericordia
DEI non da-
tur absque
Justitia.

(a) lib: 16. mo-
ral. c. 23.

(b) Jobi: 10.
v. 12.

(c) in cap. 9.
Epist: ad Rom:
v. 10.

Adam in pa-
radiso inter
delicias vin-
citur, Job in
sineyto inter
ærumnas non
superatur.

(d) lib: de pa-
tenti: c. 12.

ba-

batur blasphemæ conjugis stultitiam, profitebatur coram subfannante sugillantium amicorum triade insignem sapientiam, inter scatentes turmas verminum, inter defluas sanies vulnerum perfectionem victricis patientiæ assequabatur. Dissimilem consimilis luctæ terminum ab ipsa juvat origine dimitiri. Utrique vitam tribuit misericordia, sed visitans justitia alterutrum solummodo spiritum custodivit, dum enim ista deambulanti post meridiem in paradiso comitaretur DEUM, originali jam privatum justitiâ, jam destitutum vitæ gratiæ protoparentem reperit, jam mortuum invenit.

Adamum Justitia jam mortuum reperit, Jobum viventem amplius vivificavit.

Bona temporalia, quæ Jobo misericordia dedit, justitia abstulit.

(e) Jobi 1. v. 21.

Sed vixit Job, quando egressus à facie Domini accusator fratrum suorum, boves aratro alligatos Sabæorum manibus abstulit, & oves cum pueris dejecto desuper flammicidiâ incineravit, quando trina irruentium Chaldæorum turma Camelos sustulit, & fugitivos custodes insequens trucidavit; quando ventus vehemens à regione deserti triclinium convivarum assiliit, concussisque quatuor domûs angulis vescentes liberos oppressit. Viventem in his claudibus conspexit dissimulans, & sauciari animitus connivens justitia quando, prostratus in terram scissis vestibibus, elapsa olim tempora in mentem sagaciter reduxerat, quibus his omnibus, quæ simul nunc ablata inaudijt, carebat, proinde sapiens Philosophus, se nudum in terræ uterum non illudenti animo reversurum concluderat, quem nuper nudum matris uterus effudebat. Vixit victor clarissimus, quando sic præcedentem venerabatur Conditoris misericordiam, ut subsequenter justitiam non dispari obsequio, nec impari mentis impendio revereretur. Dominus dedit, misericors procul dubio, & miserator, Dominus abstulit, verax & justus, cognovit quippe veraciter, quid competat spiritui, quem visitavit, & justè, nè sui refragaretur Authoris providentia ærumnis & miserijs, velut frænantibus compedibus eundem custodivit; denique sicut Domino placuit, ita factum est; (e) vixit & vicit vivus victor, cui & vitam tribuit misericordia & mortem, nè viventem occideret, justitia præpedivit. Adeo verum est, prudentiorem extitisse Jobum in tormentorum lectulo, quàm Adamum in voluptatum pa-

radiso, ille vermibus fluescens extrinsecus, immortalitatem intrinsecus parturivit, iste circumseptus undique delicijs, nullis vallatus miserijs, immortalitatem perdidit, mortalitatem conquistavit. Prævit miserum misericordia, sed homo, cum esset in honore, suam non intellexit miseriam, & idè incurius in voluptatis arboreto perdidit, quod alter in pœnarum ergastulo afflictus conservavit. O si sensisset tentatus protoplastes, quid profit ictus verberantis Justitiæ, quàm cautè suò præpediat verbere jacturam innocentiae, stetit fortiter in assultu delinientis superbiae, nec auscultasset, sed respuisset illecebras mulieris illusæ. Sustinisset mendacem angelum sed percutientem, non admisisset claudientem, laudasset DEUM judicem se flagellari permittentem. Unxit Altissimus non peccatorum pingvedine, sed oleo justitiæ athletam confligentem, ut inter ardua sauciati corporis vulnera laurearet, ac coronaret pugilem triumphantem; suis spoliabatur divitijs à Providentia, nè aggravatus succumberet, aut saltè vacillaret; obrutus est dilectis nimium liberis, nè fortè injusta inamorati patris pietas certantis robur emolliret; probatura justum suum justus Dominus, injusti hostis manibus tradidit amplius justificandum, ut clariora patientis merita uberius Justitia coronaret. Vis justiore adhuc, & tamen à sacratissima æquissimi Judicis dextera severius percussus, à vulnerante Justitia longè acerbius exulceratum intueri? sanctissimum æterni Patris Unigenitum intueri, dum factus intemeratæ Virginis Primogenitus, esto pro semetipso castigari non potuerit, pro aliorum scelere gravissimè flagellatus fuit, quæ quidem flagella non exciperet, si formam peccatoris non monstraret. Hanc videns fulgurante oculo peccatorum ultrix Justitia, assumptam prævaricatoris carnem arripuit, & innocentem virginalis agni victimam, in humanæ reconciliationis hostiam, injuriato Patri immolavit. Nec adversabatur vim patiens, qui voluntarie sacrificari præelegit, insinuavit tamen per informatum sui cordis interpretem, sic dulciter suspirantem, amanter conquærentem, ac suaviter psallentem, quæ non rapui tunc exsolvebam, (f) legit Aquila, quæ non extorsi tunc reddebam, adjungit Paraphra-

Christum licet non venisset, Justitia flagellavit.

(f) Ps. 68. v.

stes

res Chaldaeus, *quæ non rapui ob testimoni-
um eorum tunc restitui*, clamabant cum re-
clamante vulgò scelerati præfules, præ-
dones infulati, *omnis, qui se regem facit,
contradicit Cæsari.* (g) Prævenit Veritas
futurorum conscia, & examinanti re-
spondit præfidi: *regnum meum non est de
hoc mundo.* (h) Quantumvis enim con-
stitueretur rex à Patre regnorum om-
nium Domino super Sion montem san-
ctum ejus, quia tamen nec mons ille,
nec Sion illa de hoc mundo fuerat, ne-
gavit mundi regnum, suum esse, & qua-
si alliceret viatores ad patriam, insinua-
bat (commentatore Augustino) *venite
ad regnum, quod non est de hoc mundo, ve-
nite credendo, & nolite scire metuendo;*
(i) ecce non rapientem, & tamen ex-
solventem, cujus ut integram solutio-
nem videas, patibulatum Judæorum Re-
gem respice, & obligationis titulum
intuere.

Exsolvit adeò abundanter, quod ho-
mo rapuit impudenter, ut veniens prin-
ceps mundi hujus in illo, nec quidquam
reperiret, imò hòc ipsò etiam se exuit,
& evacuavit, quod de rapina non ha-
buit, nec acquisivit, nam *non rapinam
arbitratus est esse se æqualem DEO, sed se-
metipsum exinanivit formam servi accipi-
ens*, (l) occultavit dominium, exhi-
buit servitium, quid Adam primus in-
stigante primò raptore rapuit, hoc iste
secundus Adam raptoris instar exsolvit.
Ascendens enim ad Aquilonis latera ar-
rogans angelus, similitudinem Altissimi
rapere voluit, sed quia eam apprehen-
dere non potuit, quod non obtinuit u-
surpavit, sua deceptus à superbia, dece-
pit promissâ Divinitate hominem, qui
dum Deitatem arreptò pomò exambiit
arripere, ereptam sibi Divinitatis parti-
cipationem perdidit, & qui sicut DEUS
fuerat imago DEI, factus est ut jumen-
tum computrescens in stercore suo.
Hoc debitum à protoparente fœdifra-
go contractum, non potuit debitor sol-
vere, quòd tamen quia compatiens mi-
sericordia aboleri voluit, & inflexibilis
justitia dimitti sinè solutione noluit,
hinc raptum arrogantis superbiæ ille ex-
solvere decrevit, qui nullum ullius cul-
pæ contagium contraxit, nec perpetra-
vit. Adeò verum est, quod quidam
sapiens misericordiarum Patrem allo-
quens præfagivit, *cùm sis justus, justè o-
mnia disponis, eum quoque, qui non de-*

bet puniri, condemnas, ut legit moralis
Papa; (m) sed si Justitia suum cuique (m) Sap: 12.
tribuit, quâ ratione illum poterit pro v. 15.
peccato plectere, qui cùm persona sit
essentialiter impeccabilis, non potuit
etiam in assumpta natura peccatoris, non
potuit peccare? resolvit dubium, ut re-
ctum Patris judicium ab omni æquita-
tis dubio absolvat, præclarus Divinæ
Justitiæ advocatus, magnus Ecclesiæ, &
Pontifex, & Doctor Gregorius, Pater,
*cùm justus sit, justum puniens, omnia justè
disponit, quia per hoc cuncta justificat, quòd
eum, qui sinè peccato est, pro peccatoribus
damnat.* (n) Volebat justus iste præva-
ricatori misericordiam sibi judicium ap-
propriari. Et quia indissolubili nequitur
vinculo misericordiæ Justitia, quia so-
rorio conjungitur ligamine Justitiæ mi-
sericordia, utrique satisfacturus, & i-
sti commisit hominem clementer absol-
vendum, & illi se ipsum submisit DEUM
hominem, acerbè pro furto hominis
flagellandum. Nolim tamen absque o-
mni discrimine inter DEUM & homi-
nem, inter gentilem & Regem genti-
um, inter Adæ Conditorem, & post-
humum, inter Christum & Jobum pro-
cedamus. Præcessit istum Misericor-
dia, ut misero miseretur, subsequen-
batur Justitia, ut reum à reatu liberans
justificaret, ut enim asserit Augustinus,
*beatus Job quatumlibet esset justus, non ta-
men fuit sinè peccatis*, (o) à quibus nec
dilectissimus Apostolorum eximebatur,
qui suæ fragilitatis deplorans conditio-
nem, singultuat, *si diximus, quoniam
peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.*
(p) Scrutemur profundam agnothetæ
hujus allegoriam, quâ Christum DEI (p) 1. Joann.
virtutem, & DEI Sapientiam, quam v. 8.
incarnandam in fine sæculorum prævi-
derat, humiliter adorat, dum eum in-
comparabilem cum creaturis adstruit,
& commendat, legamus anagogicam
creaturarum cum Creatore analogiam
hâc figurante sententiâ declaratam, *non
dabitur aurum obrizum pro ea*, (q) ver-
tunt septuaginta Interpretes, *non dabit
conclusuram pro ea*, est quippe aurum de-
fœcatissimum ac purgatissimum, quod
in saxorum gremio velut in nucleo tam
arctè recluditur, ut sinè ardue coope-
rantis industriæ artificio non eruatur;
huic comparatur angelica beatarum
mentium puritas, nullò ullius labis sper-
sa pulverè, nè dicam peccati contagiò
inquinata, *aurum obrizum illi nuncupan-*

Christus justè
exsolvit, dum
pro injustis
solvit.

(n) lib: 3. mor:
c. 11.

Nobis impen-
dit misericor-
diam sibi ju-
stitiam,

(o) Serm: 222.
de temp:

(p) 1. Joann.
v. 8.

(q) Job: 28.
v. 15.

(g) Joan: 19.
v. 12.

(h) Joan: 18.
v. 36.

(i) Tract: 11.
in Joan:

Ut nostra de-
bita Christus
solveret, quæ
non rapuit,
exsolvit.

(l) Philip: 2.
v. 6.

Angeli sunt
aurum obri-
zum, quia ca-
rent omni
maculâ, ho-
mines vero,
quia coinqui-
nati sunt, o-
brizum non
sunt, licet au-
rum sint.

(r) lib: 18. mo-
ral: c. 26.

Sanctus David
per tribulati-
onis ictus e-
vasit tuba du-
ctilis.

tur (commentatore Gregorio) qui in ea,
quâ conditi sunt innocentia perdurantes, &
fulgent claritate justitiæ, & nullis vel mi-
nimis maculantur sordibus culpæ, præro-
gativam hanc haberent Adæ filij, si Pa-
ter providus habitam conservasset; hinc
etiam homines justi, quàm diu in hac car-
ne corruptibili mortaliter vivunt (prose-
quitur moralis Papa) aurum quidem esse
possunt, obrizum omnino non possunt, lu-
cent in medio nationis pravæ sicut lu-
luminaria in mundo, & ideo lychnum
conservant, hæreditarium scilicet pec-
cati fomitem, cujus favillam in fulgen-
tissimis etiam facibus interdum emun-
gere oportet, nam *quamvis in hac vita
ex magna justitiæ claritate resplendeant,
nequaquam tamen ad purum peccatorum
sordibus carent*, concludit subtilis inter-
pres. (r)

Splendorem sortiuntur à misericor-
dia, emunctionis beneficium à Justitia,
& quia est proprium luminis prius ac-
cendi, quàm infici, & purgari, pri-
us lucere, quàm emunctionis admini-
culo indigere, hinc prævenit omnem
hominem commiserans misericordia,
& sequitur justitia flagellans, vulnerans,
lancinans, & emundans; ut emunda-
retur ad purum à quavis scoria hoc ra-
diantissimum lumen, scatentes vermi-
um globi adhibebantur, caro in pote-
statem satanæ tradebatur, quæ dum
cœpit putrescere, exigui favillarum ci-
neres, ab hac illustri lampade, manus
tangentiæ Justitiæ, ut semper coruscaret
sereniùs continuabat segregare. Præ-
venienti hanc misericordiæ cum subse-
quente justitia (quam voce unisona in
testacea exulcerati corporis cathedra
deprædicabat animosus Job, dum ad Di-
vinæ manûs tactum licet gravissimum,
hoc laudis cantico consonabat, *sit no-
men Domini benedictum*) alludit & ap-
plausit in tubis ductilibus coronatus Psal-
tes, ex cujus insigni anima suis juncta
potentijs tubam excudit ductilem idem-
met artifex, eamque frequentato per-
cutientis mallei verberare produxit, si e-
nim Aurelij Africani documento, tunc
tuba hæc producitur, quando excruciatæ
justorum mentes, malorum persecutio-
nè flagellantur. Annè Davidi deerat,
aut manus feriens, aut malleus con-
rundens? quando à regis propulsa-
batur solio? à proprio profligabatur fi-
lio? à perfido blasphemabatur subdito?

à profugo deserebatur populo? exerce-
batur à verberante DEO? hæc tribu-
latio nunquid non erat tunisio, quem-
admodum profectus tolerantis animæ
erat productio? Audiamus igitur an
non tuba ista, quam ærumnarum con-
tusio fecit ductilem, benè sonuerit,
quando intonuit, *DEUS meus! misericor-
dia ejus præveniet me*, (s) legit Malve-
da, *Elohim benignitatis meæ anteriora-*
bit me, explanat Menochius, pennige-
ram subvenientis clementiæ celeritatem,
quæ nondum implorata ad subvenien-
dum festinat, nec adhuc invocata, se ad
succurrendum accingit; sed tribuit aliam
Pagninus huic versui versionem in rhe-
sauri sui verba, *Kodam DEUS meus mi-*
sericordia mea præveniet me, quasi con-
siderans Altissimum malorum nostro-
rum fieri baculum eadem supportando,
noluerit misericordem tantum dicere,
sed ipsam insuper decreverit misericor-
diam appellare, quæ nostras prævari-
cationes tolerat, nosque per salutarem
pœnitentiam ad beatæ æternitatis præ-
mium reservat. Hæc non prævenien-
te miser remaneo, ex me enim nec
vires habeo, nec luce polleo, sed te-
nebrarum filius, labi continuo, indefi-
nenter cado; quidquid cognitionis in
mente oritur, quidquid in anima for-
mosæ pulchritudinis reperitur, à te, qui
mea es misericordia, præveniente egre-
ditur, progreditur à conservante; hæc
recedente recido, nec mihi sapio insi-
pidus, nec mihi valeo invalidus, nec
mihi luceo tenebrosus. Est quædam
apud Augustinum incommutabilis regio
veritatis, à qua recedens anima obfu-
scatur, accedens illustratur, est prima
radix sapientiæ virtutum omnium sca-
turigo, de qua commemoratur alibi,
accedite ad eum, & illuminamini, à quo
recedendo obtenebramini, ut vestræ fa-
cies non confundantur; sed quid de-
ducet nos ad hunc viventium aquarum
fontem, devios viatores, & oves er-
rabundas? præveniens misericordia ab
hoc peregrinantium, sed mota jam vo-
luntate ad hunc tendentium secunda ma-
nu ductrix est, quæ tamen nisi manum
tuam arripiens præripiat, non poteris
porrigere, non poteris manu manum
conferere, nec te in ducis hujus pe-
dissequum præsentare, pater tuus, &
mater tua dereliquerunt te, priusquam
genuerunt te, in hostis tui manibus,

(s) Ps: 58. v. 1.

Absque præ-
veniente mi-
sericordia
non datur
luminatio
justificatio
filiorum Ad-

compeditum, cinctum, & catenatum, peccati servum ediderunt te, priusquam scires vocare patrem tuum, & invocare matrem tuam, sed nutrix misericordia suò favore præveniens assumpsit te, priusquam aliquid boni faceres, vim patiens ab originali tyrannide, miserator tui suscepit te, neve exterminator angelus te commorantem inter tenebras exstingveret, illa immaculati agni sanguine signavit te, quando justificavit te, nam antea eras iustitiæ victima non immolanda in sacrificium, sed trucidanda in hostiam furoris, quidquid in te aspexerat, unam si demas naturam à se conditam, erat iniquitas eliminanda, nulla prorsus tua fuerat bonitas eligenda.

Condemnat prævenientem misericordiam Pelagius, male intelligens præparationem cordis ab homine faciendam.

Antequam igitur tu malus aliquid boni faceres, misericordia prævenit te, alioquin nunquam vas iræ videri & vocari, esse & judicari desijsses, nunquam vas misericordiæ evasisses, deservijsses in contumeliam tenebrarum principi, non Patri luminum obsequi potuisses in honorem. Vis nosse ingentis beneficii prodigium, cognoscere miraculum pietatis? ad illos respice, quos miserans misericordia non prævenit! non enim citius clementia recognoscitur, donec iustitia suo in vulnere, quàm sit terribilis, videatur; nisi fur in furis præsentia suspendatur, minùs se obligatum sentit, cui furtum commissum relaxatur. Obganniat licet Pelagius, & male intelligens, pejus errori suo adducat in patrocinium, insigne Salomonis proverbium, *hominis est præparare cor, & à Domino responsio lingvæ*; (t) non enim prævenit, sed jam præventa sequitur misericordia, quæ reperit, dum venit, cor præparatum; est cordis præparatio non levis boni inchoatio, quæ dum ab homine egredi dicitur, eam non homini præveniens misericordia largitur; sed fallax commentarium, mendacem arguit commentatorem. Nec enim sinè illo cor suum præparare potest Adæ posthumus, qui cum sit Verbum Patris, hanc eloquebatur veritatem, *sinè me nihil potestis facere*, (u) cor præparans Domino bonum cogitet, aut potius jam cogitaverit, est necesse, & intellectus bonum cogitans effecit bonam operationem mentis, quæ, cum sit aliquid, contrariatur nihilo; si ergo sinè auxiliante DEO nihil homo potest facere,

(t) Prov. 16. 7. d.

(u) Joan. 15. 7. d.

non potest bonâ cogitatione cor suum præparare. Hoc suos eruditurus Corinthios egregius Doctor gentium clamat & intonat, *non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex DEO est*; (x) cumque minùs sit bonum cogitare, quàm cor præparare, quod est bonum jam cogitatum in ordine ad opus inchoare, non pertinet ad hominem, tanquam ad primum præparationis principium, sed tanquam ad secundum; quod primum indispensable, à quo dependens est, supponit. Quod si insistas urgentius, cogitationem bonam esse intransitive præparationem cordis, non adversabor, si modò illam à præveniente misericordia consentias oriundam; responsionem lingvæ à cordis præparatione distinctam, & soli DEO non jam ut priori, sed ut uni & soli Motori, sic explicat Augustinus, *in responsione autem lingvæ, id est, in eo, quod præparato cordi lingua Divina respondit, nihil operis habet homo, sed totum est à Domino DEO*. (y) Illi confor- miter coronati Davidis oraculo, quod os Domini locutum est, quando contestabatur populum suum, *dilata os tuum, & implebo illud*, (z) legit Paraphrastes Chaldaeus, *aperite os vestrum ad verba legis, & implebo illud omni bono*, aperire quippe hoc adjuvante (qui ora condidit) os possumus cooperatione nostrâ, adimplet tamen illud Dominus sinè humano opere suâ solius operatione. Verum post brevem hanc humanæ dependentiæ digressionem, ad commemoranda prævenientis misericordiæ præconia revertamur; anxiatum quippe ac suæ infirmitatis inopiâ oppressum desolati hominis animum, nil potest svaviùs consolari, nil valet efficacius adhortari, quàm spes misericordiæ, ut quamvis se virtutibus denudari videat, licet se vitijs cumulari sentiat, esto tentationum assultibus succumbat, nullatenus pusillanimitate se sinat dejici, sed studeat concussam fragilitatis suæ periculo mentem, ad misereris DEI potentiam convertere, & Omnipotentis fortitudinem in suæ debilitatis adjutorium invocare. Consolaturus aliquando nostrarum animarum paracletus periclitantem sua inter flagitia Israël, cui flagrans Iustitia toties acerbæ tribulationis admove- rat pœnam, & tamen lascivæ libidinis non excoxerat culpam, adhortabatur abnuentem, & dulciori sanaturus cata- pla-

Misericordia prius disponit hominem ad præparandum cor.

(x) 2. Cor. 3. 5. d.

(y) ad Bonifac: contra Epist: Pelagianor: lib: 2. c. 9.

(z) Ps. 80. 7. 11.

(a) Is: 55. v. 7.

DEUS essenti-
aliter unus
multiplicatur
ad ignoscen-
dum.

plasmate inveteratum ulcus, svaviloquis
Prophetæ labijs vocabat renitentem,
*derelinquat impius viam suam, & reverta-
tur ad Dominum*, utque alliceret ad fe-
stinandum, subtilem, quâ retardantem
urgeat, subnectit rationem, *quoniam*
eodem dictante spiritu, incommutabi-
lem à matre mea ab erudiente Ecclesia
hanc didici veritatem, *unus est DEUS*,
unus est Dominus, quâ ratione multus ef-
fe, quoniam mysteriò multiplicari va-
leat, non apprehendo.

Justitia &
magnificen-
tia DEI in
creaturis suis
quasi plurifi-
catur.

(b) Ps: 70. v. 21.

An fortè nostram hac allegoricâ lo-
quendi methodo vivificare voluit exa-
nimatam penè fiduciam, ut si mortali-
um amentia ad illud usque insanaret deli-
rium, ut indulgentiæ suorum peccatorum
venia, ut annullandæ commissarum præ-
varicationum malitiæ unum sufficere DE-
UM ambigeret, sciret commiseratricem
misericordiam id sibi munus attribuere
in ignoscendo, eam sibi potentiam ven-
dicare in remittendo, ut plus possit
ac velit peccatori perdonare, ac ille va-
leat perpetrare, perinde ac si centu-
plex DEUS foret? Legi commentato-
rum placita, qui hanc interpretantes mul-
titudinem, ad peccatorum referunt nu-
merum, quasi idcirco multus nuncupa-
retur, non quia in se multiplicatur,
sed quia peccata multa dimittit, verum
tamen cum adjectivum illud DEO ut
suo substantivo conjungitur, suspensa
mens hâc applicata periphrasi non adæ-
quatè contentatur. Accedit consimilis
anagogia inter sacra psalmographi vo-
lumina similiter expressa, *multiplicasti
magnificentiam tuam, & conversus conso-
latus es me*, (b) legunt septuaginta in-
terpretes, *multiplicasti justitiam tuam*,
protegendo videlicet innocentiam suam
malignis adversariorum insultibus im-
pugnata, *& de abyssis terræ*, ubi late-
bat quasi jam exanimatus, velut jam
tumulus, *iterum reduxisti me*. Cum-
que DEI justitia à Deitate realiter non
differat, quâ ratione eandem multipli-
catam adstruit, ut injustum justè con-
terat invasorem, invasum protegat mi-
sericorditer innocentem? premit hanc
iterationem Augustinus, & quasi solve-
re laborans primam versûs paræmiam,
diffidit resolvere geminatam, an fortè
quia multæ tribulationes justorum, id-
circo iteratur justitia vindicis, ut pari-

ter sint multa flagella peccatorum?
Expendit Chartusianus, multiplicasti
magnificentiam tuam, id est, *magnam
tuam potentiam multipliciter ostendisti in
me*. (c) Quasi ad magnificandam mi-
serentis DEI munificentiam insinuare
intenderet spiritus, quod dum miseri-
cordiarum pater languentem filiam, ge-
mentem animam consolatur, id eâ con-
ficiat amoris abundantia, ea affectûs
vehementia, ut quasi plurificatus, su-
am, nî foret impossibile, multiplicasse
misericordiam videatur. Educabatur
in regio ambitiosi Pharaonis palatio
prodigiosus Moyse, ad mensam sedebat
sybariticam deliciarum epulis saginan-
dus, sed contemptu spernens magna-
nimò blandam barbariem, ad lutulen-
tam laterum officinam se contulit, &
vili servorum numero se rex, & regis
filius (ut adstruit Chrysostomus) ag-
gregavit. Illustri regiæ voluntarium
prælegit exilium, sustinuit inflictam
apud focerum calumniam, ærumnosas
deglutivit adversitatum amaritudines,
donec in regis principem destinairetur
cœlitus, & promulgante sapientia, cu-
jus est regna dividere, & reges coro-
nare Divinum audiret imperium, ecce
constitui te DEUM Pharaonis, (d) quid
ageret inermis servulus, volente do-
minantium domino, tyranno inter bar-
baros dominaturus? qui enim domi-
nante mentis imperio victor suarum
passionum, sæculi conculcaverat illece-
bras, mentem regens, carnem regiâ au-
thoritate castigans, regi in DEUM præ-
ficitur, DEI nomine compellatur, ad
cujus similitudinem se perfectâ virtu-
tum modificatione formavit; adjungit
Ambrosius, ideò de ipso non legi, de-
ficientem obiisse, sed per verbum DEI,
per quod facta sunt omnia exspirasse,
*mortuusq; est tibi Moyse servus Domini in ter-
ra Moab jubente Domino*; (e) non enim
defectionem, nequè diminutionem pa-
ti, aliquid Divinitatis est. Ad hunc
præcipuum Heroëm Israël, libeat at-
tollere mentis oculos, & extra quidem
oppressum adversariorum ferociâ, ag-
gravatum ingenti negotiorum copiâ, ag-
quam intus in expugnabili tranquilita-
tis arci præsideat intueri. Inauguratus
igitur Omnipotentis DEI locumtenens,
& constitutus Pharaonis DEUS, hunc ra-
bidum Egypti regem ex auctoritate
aggreditur, dum ad intimatum supre-
premi Legislatoris decretum, attolli am-
bi-

(c) in Ps: 70.

Plurificatio
quodammodo
DEUS, dum
constituitur
sem Deum
Pharaonis.

(d) Exod: 7. 1.

(e) Deut: 34. 5.

DEUS indu-
xit Phara-
nem cor ejus
durum non
molliendo.

ditionem, principem per elationem conspicit, ausu magnanimò se ipsum per spiritus celsitudinem transcendit, & inhorrescentem putridæ carnis gloriam, per flagellorum acerbiter premit; quâ verberatus simul quoque humiliatus, mentitur se obtemperaturum, ac populi captivitatem relaxaturum, verum sublatò evanescentis plagæ metu, audacius reluctatur, & subsecuturam atrocius crudelitatem comminatur.

Indurabatur siquidem non indurante, sed permittente cœlo immanis Pharaon, haud enim dulcis & rectus Dominus duritiem ferocitatis contulit, sed exigente suorum criminum malitia cor impium nullâ desuper infusi timoris sensibilitate mollivit; stipulabatur decem vicibus amaricatus princeps captivi populi libertatem, sed quoties spondit exitum de Ægypto, Domus Jacob de populo barbaro, insigni toties fœdifrago; sublatâ ferientis virgæ plaga suspendit promissionis executionem. Quid expectasses aliud, quàm terminale ulticis justitiæ supplicium, quam ultimum post tot prodigia exanimatæ tyrannidis portentum? Hoc terminasset exitio ante feralem deglutientis oceani vindictam, infamis vitæ cursum, si fraudulentus rex in Moyse hominem reperisset, verum multiplicabatur in humano pectore communicata per gratiam Divinitas, quæ essentialiter est incommunicabilis per naturam, hæc sola quippe iteratam toties barbaræ vicissitudinis sufferre in constantiam, una hæc multiplicata per participationem deitas, hanc voluit insolentiam tolerare. Immutabatur in corde mansuetissimo humanæ conditionis fragilitas, & compassivus Moysis animus transfiliens humanos limites, quasi Divinâ imbueretur misericordiâ evasit in Divinum. *Quis homo ferre posset inimicum suum tam servum, habens præcipue DEI potentiam? ideo Dominus dedit Moysi longanimitatem, ut patientiâ quasi DEI, Pharaonem sustineret.*

(f) Ut multiplicato per tot flagitiorum genera, per tot fœdifragiorum perjuriam peccatori, indulgeatur tempus veniæ, protrahatur commiserans intuitus conniventis misericordiæ, multiplicatur misereris DEI magnificentia, ut barbaram contumacis tyranni animam promeritæ ultionis suspensione console-

tur. Multus ad ignoscendum evadit DEUS, efficiens ex homine per eminentis gratiæ participationem, humanum DEUM Pharaonis; quæ major siquidem humanitas, quàm belluinam transformati hominis sufferre feritatem, decies perduellem? patitur reprobam Divinæ illudentem Majestati; DEUS per naturam in cœlis, audit sacrilegam evomentis idololatræ blasphemiam, & conterendam fulmine & fulgure incinerandam; *nescio Dominum, & Israël non dimittam*, (g) audit inanis luti figulus, & retinet armatam ad ultionem creaturam, nè conterat, & incineret rebellantem, ut homo compatitur transfigurato in ferocientem belluam homini Moyses vigilantissimus Divinæ gloriæ zelotes constituitur in terris DEUS impij ac perfidi Pharaonis. Unam reperio, sed eminentem differentiam hunc inter servum & Dominum, quod iste misericordiæ justitiam, justitiæ semper ut individuum comitem associet misericordiam, ille ad miserendum constituitur DEUS, non autem ad ulciscendum, nam licet virgam elevans funestis cladibus Ægyptum flagellaverit, quantumvis ad mutum assurgentis hujus virgæ indicium divisæ rubri maris undæ in fatalem confluerent Ægyptiorum tumulum, quò inundatus hostium exercitus operiretur, non tamen nisi acceptâ præipientis DEI tesserâ, extendit manum suam, quasi invitus lustrata in Israël perniciem Ægyptiorum agmina fluctibus obruta examinaret. Denique soli applaudit Altissimo coronatus Vates, *misericiordiam, & judicium cantabo tibi Domine.* (h) Legit Apollinaris, *misericiordiam & pœnam*, illa clementissimæ benignitatis ubertatem declarat, ista æquissimam exulcerati vindicis ultionem demonstrat, illa blanditur, ista minatur; illa cunctatur, ista grassatur; illa solatur, ista scrutatur, ista ferit, illa nutrit; ista lævit, illa lenit, ista cædit, illa parcit, illa lædit, ista cedit.

Deserviat in genuinum utriusque muneris testimonium, & ultrix justitia stringens acinacem, & tutrix misericordia reponens gladium in vaginam; exhibeat spectandam amborum faciem, vel si aridet magis dissimiles ejusdem faciei oculos spectate, quorum unus, quem respicit respiciendo salvat, alter, quem conspicit, conspiciendo damnat.

Nisi Moyses per eminentem gradum gratiæ DEUS fuisset constitutus Pharaonis, non potuisset ejus insultus frangere, & sufferre.

(g) Exod: 5: v. 2.

DEUS est solus misericors, sed simul justus; hinc ei misericordia & judicium cantatur.

(h) Ps: 100. v. 1.

(f) in 4. Exod.

Suis in vitijs inveteratus Hebræorum populus, post innumera Divinæ pietatis miracula, post manifesta tenerrimæ dilectionis argumenta, *sedit populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere.*

(i) Exodi 32.
v. 6.

(i) quibus nuper jejunantibus de cælo manna descendit, nunc epulantibus ludendi aviditas in cogitatum mentis ascendit, ut hęc scelesto lusu & animas prodigalitate fœdissimâ perdant, & corporis vitam inter fraternos enses amittant. Adeo familiari junguntur vinculo convivia & sacrilegia, *nam sicut mater fidei continentia, ita perfidiæ mater ebrietas est,* (l) scribit Ambrosius, & una simul subtiliter advertit alibi, (m) quod licet inconstans Israël, ac lubricus ad culpam frequenter exstiterit, quamdiu tamen in monte Sinai lex dabatur, adhuc sacrilegum non extitisse, donec conticescente oraculo, Aaronem temulenti invaserunt, utque præambulos sibi Deos faceret, furente insolentiâ postulabant. Sacerdos tantus, quem neque condemnare fas est, nec licitum totaliter excusare, virorum annulos, & aureas inanes expetijt à mulieribus, nam qui moliebantur horribilis idololatriæ sacrilegium, illis hæc fidei signacula non posthac amplius debebantur. Traduntur igni infames victimæ, & conflantur in caput vituli, ut occurrat intentis mentibus (commentatore Augustino) tanquam diaboli corpus in vitulo exstiteret, id est, *homines in omnibus gentibus, quibus ad hæc sacrilegia caput, hoc est, author est diabolus.* (n) Provocabatur hac stolidâ tumultuantis populi temulentiâ, ad interminabilem perennaturi interitus pœnam, absque ullo tardigradæ dilationis moderamine infligendam; & quasi nullus daretur locus veniæ, solius hora foret justitiæ, ad celerem recessum urgebat Mediatorem idololatrantis populi Moysen, hęc rigidissimò adversi vultus eloquiò, *descende, peccavit populus tuus, ut hoc severò doceatur idiomate, commissæ subditorum scelera, prælatorum corripere negligentiam, aut prævidere, omissionem redundare; horrifonum terrifici anathematis improprium! ac si ei Divina vox diceret* (interpretatur Gregorius) *qui in tali peccato lapsus est, jam meus non est,* (o) utque annosam exprobraret severius ingratitude, adjunxit comminari, *dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos; procumbens*

(l) de Elia & Jerem: c. 2.
Post epulas Israël ludit lusu, quò omnia perdidit.

(m) Romulo in Exod:

(n) lib: 22.
Cant: Fanst:
6. 92.

(o) lib: 20. moral: c. 8.

illicò velut hęc ferientis toni fulmine prostratus ingemuit servulus, & esto nòsset se promovendum in gentem magnam, si obicem non objiciens, penigerum offensi Numinis furorem elancinari sineret in vertices reorum, supplicabundus tamen singultuavit, *aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facies, dele me de libro, quem scripsisti,* quodnam vehementissimi amoris impetu in hunc præcipitabatur populum, pro cuius vita non exhorruit suæ salutis exterminium, pro morte licet promerita propriam præsentat vitam in alienæ salutis pretium, & licet zelo vindicandi Conditoris accensus, occidi à fratre fratrem præciperet, ut tamen succurreretur omnibus, paucorum sanguine præpedire statuit statutam omnibus ruinam. Multiplicabatur scilicet DEUS misericors in suo fideli famulo, sed adæquatæ rigorem justitiæ illi communicare noluit, ut prævaleret in præcipui Gubernatoris animo præveniens misericordia, sed subsequens districtæ rigor Justitiæ penes offensum Judicem remaneret; hæc tamen immensæ pietatis lege, ut si periclitantis populi causam Mediator ageret, si supplicando Divini furoris impetum detineret, misericordia prævalens succurreret, Justitia recedens pedetentim elongaret.

Quam condescendentis DEI clementiam decantaturus aliquando, concinens Eliu intonuit, *ubi est DEUS, qui fecit me, qui dedit carmina in nocte?* (p) qui enim, quod non erat, fecit, ut fieret, factum sinè miseratione destrui non permittit, *carmen in nocte,* inquit moralis Papa, *est lætitia in tribulatione,* quando ulciscens ultionum Dominus prævaricatorem reum districtè in hac vita percutit, se tamen in medio adversitatis misentem exhibet, utque urgeatur efficacius, ad intercedendum pro periclitante corda justorum movet, ut sic multiplicato miserationum numero DEUS, qui unus est per essentiam, multiplicetur per misericordiam ad copiosius perdonandum, fiatque multus ad ignoscendum, qui unus est ad judicandum, & condemnandum. Ecce in DEUM Pharaonis à DEO per essentiam Moyses sufficitur, ut longanimitate mediatoris hujus deproperans ad reum regalis pertinaciæ justitia retardetur, dumque determinati eliminatione periclitatur popu-

Peccator n
amplius a
DEUM pe
net ut suis

(p) Job: 35
v. 10.

Multiplica
tur quoda
modo DE
in Moyse
misericors
Pater, sed
ut Judex
stus.

pulus, armata ad impiorum plagam omnipotentis dextera, à denominato perfidi regis DEO misericorditer restringitur, & ab interitu præpeditur. Sed revereri liceat ingentem differentiam inter DEUM misericordem per essentiam, & per participationem; tota infinitas mediat inter extremos hosce limites, est illa sine limite, & ista licet videatur amplissima, est tamen suo margine limitata. Moyses augustum prophetarum caput, viator maris, aëris agitator, cujus compendiarum elogi-orum orator aureus, hōc elegantissimo theoremate, eundem reveretur, in Ægypto nutritur, in cœlis conversatur,

(q) Homil: de
Avant:

(q) associat eidem idem Chrysostomus Aaronem, fratri fratrem, & sancto sanctum, & geminas sed mollissimas Divinæ misericordiæ pennas nuncupat, quibus raptum de rapacissimis ungibus sangvinantis accipitris pullum, ereptum scilicet Pharaonis tyrannide Israëllem transtulit in Ægyptum, (r) Moyses! visibilem dixeris linguam invisibilis DEI, qui incorruptibilem gloriam corruptibilibus oculis vidit, & testimonium Deitatis impressam faciei suscipiens ad populum deportavit; cujus ignotam illi sæculo sanctitatem beatæ mentes admirabantur in cœlis, dum toties dilapidatus à Judæis, invasus calumnijs, rejectus contumelijs, affectus injurijs, cavillis cumulatus, alienam in commoditatem, suorum æmulo- rum condemnationem suæ salutis præponit in terris, eorum tribulationis socius fieri anhelat, quos toties expertus est suæ innocentie vindices, suæ sanctitatis persecutores; de albo electorum deleri flagitat, si superstitiosus Israël, idololatriæ remissionem non acquirat. Et tamen ecquis crederet, nutritus in prodigijs, ablaetatus in miraculis, as- suetus Divinarum misericordiarum portentis, omnium immemor, quasi plura interfluxissent sæcula, post acceptum cœlitus oraculum, post spondentis omnipotentie eloquium, tremebundus eandem virgam petrae applicat, quâ nuper tempestuosos fremebundi maris vortices erexit in promontorium Israël- lis, præcipitavit in tumultum Pharaonis; audit loquentem DEUM, quem credidit, vel verius tot iteratis eventibus didicit, non posse fallere, & tamen dubitat de fortunato promissæ emanationis successu! Hâc admirabili, hac vix

Moyses post tot
prodigia du-
bitat de DEI
misericordia,
& ejus prodigioso eventu.

credibili diffidentia exasperatus corde adversus familiarem amicum suum altissimus, nec sua ultrix justitia redargutione contenta, inflictam sibi injuriam vindicavit. Evacuat spem habitam terræ promissionis, illumque minime futurum, qui introducat exultantem populum, declarat; jubet præterea vitæ Dominus montem ascendere, ut ibi moriatur. Legi desuper subtilem excusantis Augustini sententiam, *evidenter charissimè constringit nos ipse DEUS non passim reprehendere, sed intelligere dubitationem Moysis*, accedente siquidem mirifica ad petram virga Moyses dubitat, illos præfigurans ambigentes discipulos, de resurrexuri redemptoris anastasi, quando Magistrum suum viderunt crucifixum; ter negaturum præsignabat Petrum, qui de petra, quæ Christus erat, tunc dubitavit, quando extentæ crucis lignum, velut virga petrae appropinquavit; alioquin nî dubitasset subsecuturam commemoranti mortem, Mediatori nostro non respondisset, *absit à te Domine, non erit tibi hoc.* (s)

(s) Matth: 16.
v. 22.

Perdiderunt spem suam, quando viderunt crucifixum, & nondum crediderunt à verbo corpus resuscitatum, quando planxerunt mortuum adhuc non nihil diffidentes resurrexurum in quo speraverunt, à quo redemptionem Israël expectaverunt; *dubitavit Moyses quando lignum accessit ad petram, dubitaverunt discipuli, quando viderunt Dominum crucifixum*, concludit ingeniosus Afer, (t) verumtamen non ideò totaliter à contracta peccati labe eximitur, qui voce Divina redarguitur, quod ejus fides ad aquas contradictionis non nihil vacillarit; Illud mihi præ reliquis inquirendum restat, cur tam severâ feriatur sententiâ, in lege veteri, ob dubitantem animum, quod tamen ei, testante Augustino, cum peccato Petri potest esse commune, qui in medijs fluctibus simili fidei defectu dubitavit, (u) non miror ego severitatem reprehendentis, nec poenam infligentis rigorem, qui novi misericordiam fuisse injuriatam, quasi fatiscientem præ sitis intemperie erat derelictura populum, quâ repentino erumpentium aquarum prodigio afflictum consolatura; dubitabatur de miserationis clementia, post iterata toties miracula pietatis. De magnitudine Omnipotentis ambigitur, dum de misericordia

Moyses dubi-
tans præfigu-
rabat disci-
pulos Christi
dubitatu-
ros.

(u) lib: 16.
Cant: Faust:
6. 17.

dia dubitatur. Priusquam deprecantis sui precibus acquiesceret, priusquam de secutura emanantis petrae scaturigine oraculum perciperet supplicabat gembundus Mediator pro populo, *Domine DEUS audi clamorem huius populi, & aperi eis thesaurum, tuum fontem aquae vivae!*

(x) Numeri:
20, v. 6.

Propter dubitationem
Moysi ad primum virga
ictum non prorumpunt
aquae.

(x) quam petitionem fuisse discretam, & rationabilem, probat Lyranus ex necessitate periclitantis populi ob aquae penuriam, & sitis validae afflictionem; & ideo absque interiori mora comparuit gloriosa nubes, consuetum Divini Conditoris vehiculum, quod terris appropinquans, cum Moysi colloqui solebat; jubetur virgam tollere, & filicem flagellare; sed petra ad percussantis ictum aquas retinuit, quas tamen ad secundae percussione impetum largissime profudit; retinebantur undae ad primi nutus signum, quasi obedire reuerent diffidenti, *primo ictu non exiverunt aquae propter dubitationem Moysi, in secundo tamen ictu exiverunt propter impletionem Divini promissi*, commentatur Nicolaus; petebat in pleno concurrentis populi affluxu thesaurum misericordiae miseris referari, & tamen quasi ob malignantium perfidiam foret exhaustus, de aquarum profluvio thaumaturgus opifex ambigebat. Oblitus videbatur sublimissimi characteris sui, quod nuper insignitus, in DEUM Pharaonis denominabatur, quodammodo DEI per essentiam vices suppleturus, non puniendo, sed miserendo, non irreparabili exitio protervum principem eliminando, sed longanimi sufferentia tolerando, immemor huius superni muneris, neglexit misereri, & quasi diffideret Divinae per essentiam misericordiae, tergiversabatur afflictorum subditorum miseriae subvenire. Quem unicum laesae clementiae defectum, concessae dignitatis privatio, Divini vicariatus amissio, severa indignabundi Numinis correptio, desiderati Ducatus surreptio, ternae promissionis denegatio, finalis a coetu viventium terrigenarum exclusio subsequabatur. Sic plectitur reus de misericordia, sic miserentis tuetur inseparabile epythetum altissimus, ut de hoc uno praeter ceteris omnibus gloriaretur zelosius attributo. Nec peregrinum videatur, quod non obscure ex ipsa coelestis sententiae periodo eruitur, clarissime sanctissimo Divini vindicis eloquio comprobatur; *quia non credidistis*

In poenam dubij de misericordia non intermittitur
ad terram
promissionis.

mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram, quam dabo illis; non secuturam credidisse misericordiam, fuit non sanctificasse Altissimum, quasi sua misericordia sit sanctitas sua, veluti ejusdem sit vitij, ejusdem injuriae diffidere in misericordia, ac sanctitatem ipsam subtrahere Divinae Majestati.

Immensum ulliusque finis nescium thesaurum miserationum Domini referari flagitabat, pro suo grege sollicitus Propheta, annuit supplicanti opulentus bonorum omnium largitor quid gratiosius? eruendam aquarum scaturiginem promisit, quid evidentius? & nihilominus, ille quo vix alius in petendo liberior, in exorando efficacior, in obtinendo securior, in impetrando felicior, dubitat ob humanorum criminum enormitatem, de jam promissa miraculi munificentia, de erupturo fontis prodigio, de miserentis DEI clementia! Et quidem erat ingratus Israel continuo in suis vitijs refractarius, in suis perversis moribus inflexibilis, quod non exiguum prudentis dubij subministrasse materiam videbatur, non tamen favebat reo apud severum Judicem, non suae famulabatur excusationi, sed omni spe videnti terram promissionis spoliatus, praeproperae morti, ob laesam misericordiam adjudicatus, obiit annosus exul in deserto, cui pro cenotaphio hoc emensi cursus compendium, Chrysostomo exaravit, *a prima statim aetate ita dolere, ac mœrere incepit, ut nunquam desisteret, vitamque cum mœstitia finiret.* (y) (y) lib. 3. Provid

Infer Theologe, quamnam immensi amoris violentia Divini cordis regionem occurret misericordia, cujus momentaneam vilipensionem, vel potius non debitam suae magnitudinis aestimationem tam severe in viro alioquin rectissimo ulciscabatur Justitia, sufficiebat quippe ad incurrendam inexorabilis DEI vindictam, de hac vel semel minus liberaliter cogitasse, de ejus miseratione ancipitem habuisse, sat erat ad perdendam felicitis illius patriae tot votis desideratae, tot salutatae suspicijs visionem. Non enim DEI ea est misericordia, quae modo efficit beneficijs, & postmodum recedit, quae propitiari incipit, & postliminio desinit misereri, nunquam haec cessat benefacere, nunquam non indulgere. Creavit hominem Omnipotentia,

(y) lib. 3.
Provid

Gravissim
puniantur
diffidentes
de miseri
dia DEI.

cia, sed effluxit creatoris imaginem in vase fragili misericordia, cumque ingratulus homo miserentis dexteræ paulò minus oblivisceretur, & ideo plus adhereret coniugi, quàm conjugis factori, non est oblitus facturæ suæ misericordia, sed corruentem sustinens, nè accincta ad ulciscendum Iustitia pari pleteret excidio patrem cum filiis, ac exterminabat nuperrimè tenebrarum principem cum rebellibus angelis, suspendit iudicium, obtulit sacrificium, subrogavit optatiorem victimam, & plenius redemptionis pretium pro compedito peccati mancipio præstavit. Examinare libet quid sit misericordia? respondet Doctor angelicus, *est sublevare miseriam.* (2) Sublevabat ipsa nostræ conditionis origine hæc fortis dextera Adæ posthumos cum patre filios, dum naturam rationalis animæ & intellectu præditam, & voluntate dominam, & adornatam memoria, uni assimilavit Trinitati, nec his naturæ limitibus constringi patiens suæ benignitatis margines, eandem dilectam sibi filiam Mater pijsima lactans, & nutriens misericordia, creati, & ideati hominis animam, supra supremum naturæ verticem extollere, omnem illius eminentiam transcendere, & mediante gratiâ id quod in Altissimo est sublimissimum, participare, atque super creaturarum ordinem eam constituit elevare. Et quia amor amanti novus est stimulus, ad ampliùs amandum, his non contenta beneficijs, tot exornatam donis, totque ditatam bonis, pretiosissimum sui amoris pignus obtulit, æternæ beatitudinis gloriam dilectis sibi prolibus, electis partibus conferendo. Quæ cum in beatissimo Divinæ faciei intuitu, & in tennerrimo infinitæ bonitatis complexu intellectum clarissimè cognoscentem illustraret, & voluntatem æstuantissimè adamantem delectet, videbatur ulterioris miserationis incapacem fore posthumam Adæ mortalitatem. Quis enim intimiorem creatæ animæ conjunctionem, quis abundantiorē excogitasset participandæ Deitatis communicationem? & certè creatæ menti suas inter naturæ vires concentratæ nil altiùs occurrere, nil naturali suo cogitari poterat eminentiùs obviare. Quod enim angelicis fuit spiritibus ignotum, hoc demptò supernæ revelationis beneficio pannoso homini non esse poterat ma-

nifestum. Manifestandum tamen in tempore præconcepibat grande mysterium humanam prævidens miseriam, miseratione misericordia, quæque finitis hætenus favoribus finitæ activitatis hominem cumulabat, suis sublimior miserijs, decrevit infinitatem dilectionis suæ in miseræ humanitatis gremium effundere, immensum suæ Divinitatis mare in scrobe modica (si licet dicere) quodammodo absorbere.

Et quia, docente scholarum angelò, *misericos dicitur aliquis, quasi habens miserum cor*, utque hujus miseriæ originariam deducat scaturiginem subjungit genuinam sui axiomatis rationem, *quia scilicet afficitur ex miseria alterius per transitiā, ac si esset ejus propria miseria.* (a) Hæc repugnabat hætenus miserentis DEI misericordiæ, quæ cum essentialiter sit summa bonitas, quemcunque excludens defectum perfectæ bonitatis, non potuit miserijs, quæ felicitatis privationes sunt, vel carentiæ bono oppositæ, implicari. Nè repugnarent omni tempore ad sæculorum vesperam bipotentibus inclinatorum cœlorum valvis, præcipiti rapiditate pennipotens misericordia, evolavit, magnarum alarum Aquila cogitasset intollerabili deprimentium affectuum pondere non jam de terra in supremum aëris regionem ad solis oculum elevatam, sed de cœlo in cœnum præcipitatam, nec mirare in Deitate pondus recenseri, quem ambulanti super pennas ventorum viderat coronatus psaltes, non enim sola peccati gravitas repugnans sanctitati reperitur, suum inest pondus consilio, suam habet incommutabilis constantia gravitatem; hæc immutabili decreti gravedine devolvebatur gravis misericordia è gaudiorum patria ad vallem lachrymarum, & licet instar Aquilæ in arduis poneret nidum suum, attamen prælegit formam vulturis perniciosissimi volatûs aviditate mortalibus exhibere, quando sublimem beatarum mentium patriam, incolæ Divinitatis regiam quasi defereret, ad vivum morbidi corporis cadaver evolavit, quando manens in altitudine Divinitatis suæ, velut sublimi circumgyrans volatu, nostram in miseriæ convallibus conspexit mortalitatem; & sicut plerumque deciduus vultur in ipsa morte capitur, quando ad mortuum animal ex alto delabitur, ut

Misericordia non potuit in cœlis gestare cor miserum.

(a) 1. p. q. 21. art. 3.

Misericordia egit in incarnationis mysterio vulturem.

(2) 1. p. 121. a. 4.

Misericordia dedit homini bonam naturam & gratiam.

Venit inter-ram, ut quæ hætenus dedit finitæ bonæ, conferat donum infinitum.

(b) Lib: mor:
18. c. 19.

(c) Serm: 1. in
Epiph:

Misericordia
DEI, ut plene
nobis misera-
tar, nostram
assumpsit mi-
seriam.

(d) Marc: 8.
v. 2.

(e) ad Tit: 3.
v. 4.

Assimilavit se
per omnia ho-
mini misero.

desideratō suæ nutritionis pabulo frua-
tur, sic commentatore Gregorio, Re-
demptor noster, dum mortuum animal pe-
tijt, mortem apud nos, qui apud se erat im-
mortalis, invenit. (b) Quod si à Re-
demptoris nomine misericordiam repli-
ces differre, respondebitur objicienti,
hanc esse nominalem differentiam so-
lis distinctam literis, diversis expres-
sam characteribus, non sensu disparem,
nec munere differentem, nec enim nisi
misericors captivum poterat redimere,
nec nisi miserator assumere formam pec-
catoris. Quod si convinci ambias evi-
dentiùs, clarissimam Clarevallis Theo-
logi clarissimi Bernardi sententiam au-
sculta, quid tantopere declaret ejus mise-
ricordiam, quam quod ipsam suscepit mi-
seriam. (c) utque illius factum arbi-
trio, effectum scias consiliò, qui Patris
misericordiarum titulò gloriatur, adjun-
git commemoratus antistes, ecce quasi
saccum plenum misericordiæ suæ DEUS Pa-
ter misit in terram, quem quidem pusil-
li corporis parvum necesse est nuncupa-
re, sed plenum oportet considerare,
nam licet parvulus datus sit nobis, est
tamen ille, in quo Divinitatis plenu-
do habitat, & omnes thesauri sapien-
tiæ ac scientiæ DEI reconditi reperiun-
tur. Ecce non ampliùs absconditam,
sed visibilem in carne misericordiam,
habens cor miserum nostris miserijs re-
pletum; alioquin quomodo aliquando
ingemisset singultuans: *misereor super
turbam*, (d) nisi contristaretur amodò
cum tristibus misericordia, non fuisset
miserentis JESU anima usque ad mor-
tem contristata. Denique in lamenta-
bili nostrarum miseriarum exilio, in a-
rido nostrarum desolationum territorio,
benignitas, & humanitas apparuit Salva-
toris nostri DEI, testatur Magister gen-
tium, benignitas est prima misericor-
diæ proprietas, quod si sinè proprietate
prima non reperitur essentia & est
separabilis ab illa, ad conspicuæ beni-
gnitatis apparentiam, necesse est mise-
ricordiam apparuisse, sed nostris sola
non sistitur obtutibus, humanitati jun-
gitur, nostræ calamitati sociatur; bo-
na conjunctio ut fiat unius moris in do-
mo DEI misericordia inter homines
humanata; hic intuetur viciniùs, cui
subveniat, ubi molestam sentit mise-
riam, humanis auribus audit injuriam,
humano corpore humanam tolerat an-
gustiam, humanis artubus supportet ho-

minum inopiam, sustineat inediam,
probet calamitatem, ut amodo totis
conatibus intenta sit compassioni, quæ
tota fuit dedita patientium mortalium
amori; tota sit in dolendo, ut nostram
experiatur miseriam, quæ tota fuit in
amando, ut suam clementiam imper-
tiatur.

Nunc individua cum humanitate,
lugeat cum lugente, doleat cum dolen-
te, egeat cum egente, jaceat cum ja-
cente, uno solum ab Adæ Filijs differat
calamitatum omnium fundamento, pec-
care nequeat cum peccante. Huc col-
limavit, hoc intimavit, egregij prædi-
catoris parœmia, quæ descendente e
regis folio e patris gremio, ad matris
uterum ad mundi Stabulum reveretur
Divinum hospitem, ibi unigenitum in
æternitate hic primogenitum in tem-
poris molesta diuturnitate, debuit per
omnia fratribus similari, ut misericors sie-
ret, (d) ostendens in actu, quod fuerat
in natura, est siquidem antiquissima ju-
ris regula, eum possessionis frui censi-
bus, qui suscipit possessionem, est au-
tem humanitatis nostræ census, carnis
infirmetas cum morte corporis, qui er-
go carnis induitur tunicâ circumdetur
infirmetas, qui corpore mortali cingi-
tur, stringatur pariter mortalitate.
Sed quæ assimilabitur similitudine splen-
dor gloriæ, cum inglorio Adæ filio,
character substantiæ cum elemento fra-
gili, author sæculi cum lusu temporis?
assimilatus est per omnia inquit Chryso-
stomus, quando fuit partus editus & nu-
tritrus, & crevit & passus est omnia, quæ o-
portuit, & tandem est mortuus. (e) Hoc
est per omnia assimilatum esse fratribus,
hæc omnia subire voluit unò inductus
illicio, hoc unò excitatus stimulo, hoc
solo persuasus argumento, ut fieret mi-
sericors. Repudiaverat ultrix Justitia hir-
corum sanguinem, exasperabatur po-
tiùs taurorum victimis, quam placaba-
tur, fastidiebat fumum holocaustoma-
tum, odorem ustulatarum carniū nau-
seabat; quid ageret misericordia, sciens
intrandum esse in sancta per sanguinem,
intrare statuit per proprium, quem quia
expers cruenti corporis non habuit, quia
nec Angelus præbere potuit, angelicæ
puritatis amasia ad virginem confugit,
ut proprium e suis conferret præcordijs,
non ministraret alienum, inusitato qui-
dem generandi modo, sed munere usi-
ta-

(d) Hebr:
v. 17.

(e) hom:
c. 2. ad
bræos.

Acceptit
nem à Vi-
ne, quam
poterat præ-
bere Angel

rato. Similis evasit illicò fratribus Divina misericordia factus homo misericors in miserijs, quæ toties, & sinè intercalari mora operata est effectus misericordiæ, non tamen adhuc miseræ, quia non adhuc humanatæ: evasit DEI filius assimilatus hominis filio, non secundum Divinitatis plenitudinem, sed quoad nostri corporis veritatem. Idcirco non Angelos, sed semen Abrahæ apprehendit, eodem Apostolicæ Veritatis oraculo personante, ut perditum suâmet ambitione non apprehendendo recuperaret; hoc quippe, quod miserendo redempturus venerat, Redemptor veniens misericorditer assumebat. Notat subtilem amantis Pauli anagogiam Chrysostomus, illum discutiens peregrinæ propositionis terminum, quò apprehendisse semen Abrahæ describitur, fuisset forsân captu facilius, & explicatu clarius, si suscepisse potuisset; verum peculiaris declarandi modus amoris emphasim explanat, ac singularem indicat allegoriam, à metaphora eorum (inquit Orator aureus) qui persequuntur aversos, & omnia faciunt, ut fugientes comprehendant; (f) fugerat ab offensi Patris facie, nè dicam à vultu irritati judicis profugi Genitoris patrizans humanitas, non jam sub umbram vicinæ arboris in arboreto voluptatis, sed amplius sylvestrem æmulata feram, urbanis tot beneficijs renuit cicurari, nè cogeretur in atrijs domûs Domini urbana commorari, horruit inter insolitas allicientis cœli delicias domesticari, plus ambiens obscuros inter specum angulos latere, quàm inter illustres lucis filios patere.

Adeò vetusta est peccatorum proprietas, fuga videlicet luminis, ut longè verificaretur citius, in opere, quàm incarnata veritas consuetum hunc malevolorum morem suo proderet in sermone, qui malè agit, odit lucem, (g) & ideò dilexerunt homines (antequam lux veniret illuminans omnem hominem) plus tenebras, quàm lucem. Commisereri jam decreverat misericordia defraudatis, & mancipatis à tenebrarum principe lucifugis Adæ Filijs, mortis pedissequis, à via alienis; accendit lucernam prudens mulier, ut drachmam perditam reperiat, de qua Mediolanensis Ambrosius sic commentatur, dum peccatori perduto compatiens eundem

ad inquirendum exhortatur, quære drachmam, redemptionem animæ tuæ, quam qui amiserit turbatur, qui invenerit exultat, (h) nec aliam inquire lampadem (h) annot: in ab ea, quæ sol justitiæ in cœli regia, Exod: dat lucem domui syderum, ut fulgeant beati spiritus, in terras autem decedens facta est lumen justitiæ, accendit nimarnm no-lucernam, interpretatur rursus Ambrostratū, quam sius, hoc est Christum, (i) ad cujus radii nostra manifestarentur opera, nobis miserian sint conformia lumini, an non discordia, conformia veritati. Considera illuminato (i) Fer:4. post autem oculo prudentem Virginem & 1. Dom: Quadrag: radiosam lampadem, illius attende faciem, istius splendorem fulgidum, & lucem candidam penitus intueri, annon sint gemina irradiati Davidis simulachra, eodem in spectaculo repræsentata, Misericordia, & veritas obviaverunt sibi, (l) (l) Ps: 84. v. 11. explanat occursum hunc insignis Menochius, quasi propheticum coronati Vatis præsagium, misericordia, & justitia, quæ sibi quodammodo videbantur adversari, jungentur, & in unum conspirabunt veniente Christo, profundius latens rimatur mysterium Lyranus, misericordia, & veritas simul convenerunt in persona Christi, & nè minus fundata videatur voluntarij Doctoris elucidatio, subtiliter explanat, quia ex DEI misericordia Verbum assumpsit carnem, ad complendum veritatem promissionis factæ. Quodque conventionis gaudium, conjunctionis auget tripudium, est animadvertentis Augustini mysterium, qui veritatem ex Hebræorum territorio, sed misericordiam ex terra gentium autumat advenisse; ibi siquidem Divini Verbi eloquia morabantur, veritatis oracula pandebantur, hic nec agnoscebantur, nec DEUM loqui mortalibus credebatur; sed incolebat veritatis exilium ad instar inquilini, longanimis misericordia, sed illa præplacet veritas, quæ licet ante terram fuerit, de terra orta est, quantumvis cœlum, & terra per ipsam facta sit. Hanc introduxit in terram misericordia, quando amor spiritûs obumbravit Virgini, ut procederet sponsus Virginum de thalamo virginali. Discerne lucem ab investigante drachmam perditam misericordia, & crede firmiter omnem jacturam recuperari, omne quod erat perditum reperiri, si modò contingat veritati misericordiam succurrere, ut succurrat, veritatem misericordiæ obviare, ut drachmam ubi sit perdi-

(f) Item: 5.
ut sup:

(g) Joan: 3.
v. 20.

Misericordia
DEI apprehendit fugitivam humanitatem.

data manifestet. Est drachma, sed amissa, devij peccatoris anima, à sola luce luminum reperienda. Quærit anxia mulier, qua sinè & egens singultuat, & æger ingemiscit; apportat lucem, accendit lucernam, de qua Apocalypticus testatur Angelus, lucerna ejus est agnus, hoc mediante peccator perditus reperitur, si tamen venit ad lucem, si facit veritatem, si non magis tenebras, quàm lucem diligit, si peccatorum suorum turpitudinem non abscondit; oportet, ut oderis in te opus tuum, effatur Augustinus, & ames in te opus DEI, (m) illud est tenebrosum, hoc luminosum, à tua id oritur caligine, à sua id progreditur bonitate, sed tu nec illud potes fugere, nec istud adamare, neque istud inquirere, & illud declinare, nisi misericordia præveniat, nisi investigandæ drachmæ præluceat, nisi veritas, ubi jacuerit, ostendat. Ad lucem venias, ut lucem videas, ut opus Patris luminum agnoscere incipias, & tuam odisse ignorantiam, horrere ignorantiam, fugare imprudentiam, declinare caliginem, vitare hesperuginem ad labores; in hoc lumine, ut lumen videas, umbram amoveas delictorum, sic tamen, ut peccatum tuum factum non faciendum contra te, seu ut legit Chaldaeus, coram te sit semper, sit coram te, quod coram DEO non esse flagitas, si enim post tergum tuum fuerit, retorquebit illud ante oculos tuos tuorum occultorum, & occultatorum criminum ultrix justitia, & illo quidem in auspiciato tempore, quò non licebit amplius per poenitentiam remove.

Quandiu misericordia lucernam porrigit, euntem adhuc peccatorem prævenit, justitia de cælo prospicit, an veritas, quæ de terra oritur, prælucenti obviet, occurrat prævenienti. Non illam amplius terram intelligo, cui benedixit Dominus, à qua avertit captivitatem sol, sed eam potius, si non maledictam certè ob zizaniorum copiam, ob tritici inopiam, ob operum malorum abundantiam, ob continuam sterilitatem gratiæ maledicendam, illam intelligo terram inanem & vacuam, cui à deambulante post auram ad meridiem humanæ prævaricationis vindice dictum est, *pulvis es, & in pulverem reverteris*, legunt septuaginta Interpretes, *terra es, & in terram ibis*; (n) oriatur

ab hac terra Veritas, quæ obviet misericordiæ; sed quomodo oriatur à te veritas? inquit Augustinus, cum tu peccator sis, cum tu iniquus sis? his enim exprobrat in veritate puer Domini, *vani filij hominum, mendaces filij hominum* in stateris, (o) legit Hieronymus, *vanitates filij Adam*; qua igitur ratione hoc veritatis pretium exsurgat à campo vanitatis, ab utero mendacij hæc proles candida, hæc soboles salvifica egreditur? explicat latens mysterium discipulus ille, *qui scit, quia vera dicit*, ille illos enumerat, illos determinat, qui inter mendaces filios hominum computantur, *si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*, (p) non oritur de hoc tellure sterili fructuosa fecunditas veritatis, infer Philosophe, sed Christiane ab opposito, ergo si dixeris, peccatis te obrui ac gravari, est in te veritas; accendit jam lucernam præveniens misericordia, *ipsa veritas lux est*, interpretatur Joannem Augustinus, *nondum perfecte splenduit vita, quia insunt peccata, sed tamen jam illuminari cœpisti, qua inest confessio peccatorum*, (q) jam prospicit de cælo reddens uni cuique suum Justitia, non ut feriat ob prævaricationem, sed ut absolvat ob confessionem; jam veritas de terra orta est, ut prævenienti occurrens misericordiæ homo miser, & miserabilis accipiat pacis osculum, & in osculo remissio tribuatur omnium peccatorum. Gloriaris non amplius in tua malitia, sed in misereris misericordiæ magnificentia super te multiplicata, lætaris te lucis filium, cui svasit toties, donec persvasit tandem psalmista regius, *accedite ad eum, & illuminamini*, accede misericordiam, quæ lucem præfert, in qua nullæ sunt tenebræ, & *facies vestra non confundentur*. (r) Sicut enim lumen à tenebris confundi renuit, sic pariter illuminatus hōc lumine non erubuit à peccatis. Vis cernere confusam faciem, erubescens vultum intueri, ad nuptiale magnifici regis epulum accede. Ingreditur triclinium præsumptuosus hospes, qui nuptiali destitutus chlamyde, in veste sordida non horruit regali mensæ intrepidus assidere; infortunatus conviva, qui solus absque paludamento gloriæ, absque velamine justificantis gratiæ, sinè amictu charitatis, ad agni nuptias invitatus ausu comparet temerariò, infallibiliter à splendidi-

(m) Tract: 12.
in Joan:

(o) Ps: 61. v. 1.

(p) 2. Joan: v. 8.

(q) Tract: 1. Epist: Joan:

(r) Ps: 33. v. 1.

(n) Gen: 3. v.

didō amicorum sponſi conſortio expellendus. Intrat ſub ipſum epularum auſpiciū rex pater regis, ſuos ſuā praeſentia honoraturus hoſpites, ſuos convivās luſtraturus, dumque gyrans in orbem ſpeculatur ſingulos, videt lace-
ra ſordelcentem in tunica, inter aurea epulantium ſymmata, inter verſicolores omnigenarum virtutum pompas, quem fulgurante intuens oculo, modum quō-
nam intraverit, acri alloquio inquit? clama, nè ceſſes inter ſingultuantes gemitus, nam & oculato Davidis Teſtimoniō ſuo jam ſaeculo, *pauper clamavit, & Dominus exaudivit eum, & de omnibus tribulationibus ejus ſalvavit eum*, humiliare ad ſalutarem erubeſcentiam, exhibere indigentem! fatere praeſumentem! praeſenta poenitentem, ſi prodegiſti ſubſtantiam! nec habes, unde contegas nuditatem, Patrem invoca, peccaſſete in cœlum clama, jam jacet, ut afferatur ſtola nova, ſed ſupplicanti, ſed deprecanti, ſed ſuſpiranti! ſed iſte tacendo peior, quā peccando, nec novit articulare gemitum, nec ullam gembundae conſeſſionis vocem eviſcerare, *at ille obmutuit.* (s) Ut canis mutus ejicitur foras, quae ſi ſua allatrare noviſſet ſcelera, ſaltē ad oſtij cuſtodiam remanſiſſet. Feſtivam nuptialis gloriæ celebritatem profanavit, qui veterem indutus hominem in nigris veſtibus, in tenebroſis operibus comparuit ad epithalamij jucunditatem, praeceps abſque conſilio, nec veſtem conformem loco induit, nec locum veſti conſentaneum adivit; geſtabat veſtem commaculatam

ſanguine peccatorum contra ſapientiſſimi Eccleſiaſtis conſilium, *omni tempore ſint veſtimenta tua candida*, (s) non finivit comminabundam praeſagientis Iſaiæ ſententiam, quā veſtimentum mixtum ſanguine in combustionem & cibum ignis designatum aſſeveratur; nec tamen ligatis pedibus, quos habuit ad effundendum ſanguinem veloces, nec manibus, quas non extendit ad pauperem, ad tenebrarum carcerem fuiſſet condemnatus, ſi veritas miſericordiæ obviaſſet, ſi ſuas illa affectuoſo gemitu miſerias recensuiſſet, erat peccaſſe malum, obmutuiſſe fuit peſſimum, primum obtinuiſſet veniam, niſi ſecundum acceſſiſſet, eſt quippe irrevocabile ſplendentis DEI miſericordiæ, & promittentis Juſtitiae oraculum, ore prophetico à Divinae voluntatis interprete pronunciatum, *ſi fuerint peccata veſtra ut coccinum, quaſi nix dealbabuntur*, ſi fuerit imundum & inflammatum cor ad omnis vitij libidinem, candelcet & frigeſcet cum candido nivis frigore, cum frigido candore; & *ſi fuerint rubra ſicut vermiculus, velut lana alba erunt*; (u) de qua, Hugonis purpurati teſtimoniō, ſit veſtis omni colore tingibilis, in hoc antiquus gloriabatur ſedens, cujus capilla velut lana candida, eſt enim grex fidelium, qui ſacroſanctum DEI verticem adornat: hanc in caſariam, de qua capillus perire non permittitur, hæc excidens flammarum victima fuiſſet reaſumpta, ſi modo veritas ex terra cordis ſui exorta miſericordiæ obviaſſet.

(s) Eccl. 9. v. 8.

(u) Iſ. 1. v. 18.

Tetendit funiculum ſuum, & non avertit manum ſuam à perditione.

Sermo Vigésimus Tertius.

Juſtitia ſubſequitur peccatorem, ut nolentem ſequi, praeſciam DEI miſericordiam apprehendat.

Paterna manſimus inter brachia, inter lactiflua ſolicitæ matris hæſimus ubera, dum inter dulciſſona miſericordiæ praeconia verſabamur, humanam ſuſpeximus in affectu compaſſivæ teneritudinis, benignam in effectū prodigæ pietatis; conſciſſus eſt indulgentis Clementiæ ſaccus, ut cir-

cundaremur lætitiâ, quando nos oriens ex alto viſitabat altiſſimus, nec longâ egebamus argumentorum ſerie ad comprobandam miſerentis miſericordiæ bonitatem, quando humano inſaccata corpore immenſa Deitas apparuit, ſtans poſt parietem noſtrum, reſpiciens per feneltras, ſi fortè morti adjudicatum

Quilibet via-
tor incedit
per viam mi-
sericordiæ &
justitiæ.

intueretur servulum, suâ quàm spontè
assumpserat consolaturus mortalitate,
mori expavescentem. Nunc graviori
stylô procedendum, severiori metho-
do utendum, accuratiori scrutiniô in-
vestigandum, circumspectiori acie in-
tuendum. Seu enim immensum judi-
ciorum pelagus ingrediamur, seu ad
terrificum præsentis justitiæ solium e-
rigamur, ibi periclitamur de infallibi-
li naufragio in aquis validis perituri, &
hic exponimur inevitabili scrutinio nul-
latenus substituri. Apparuit eidem
Moyfi idem Dominus in nube placida,
in nube lucida, & lassum roborabat, af-
flictum confortabat, comparuit in flam-
mivomente incendio, & stantem pro-
sternebat, contritum conterebat, ibi
protectionem miserationis expectans sa-
lutabat, hic tremorem judicij suppli-
cabundus adorabat; utrumque ad cau-
ti viatoris emolumentum conducebat,
ut quem stantem prostraverat terro-
re comminationum, rursus jacentem
erigeret favore consolationum. Veri-
ficabatur in hoc præclaro principe, &
hodie dum verificatur in quolibet via-
tore, compendiosa coronati Psaltis sen-
tia, de totius peregrinatione temporis,
universæ viæ Domini misericordia & veri-
tas, (a) has præterire non possumus,
has declinare non valemus, si per an-
gustam arctæ salutis semitam inceda-
mus, seu in spatiosa perditionis via cor-
ruamus; hinc legit magnus Dalmata,
omnes semitæ, nè forsan viarum latitudo,
ansam discriminis subministret, nè
commune veritatis vocabulum à sensûs
propriate faciat deviare, vertit Lyra-
nus, *misericordia & justitia*, nam licet
in aliquibus divinorum operum effecti-
bus magis resplendeat misericordiarum
sublevatio, quid enim aliud exprimit
copiosius justorum præmiatio, nec in-
dè tamen elongatur individua comes
Justitia, qui enim protegente miseri-
cordiâ bonum certamen certavit, bra-
vium consumato cursu apprehendit, fi-
dem ad ultimum terminatæ peregrina-
tionis usque marginem conservavit; illi
reposuit æquissimus retributor non pal-
mam militiæ, non lauream victoriæ,
sed coronam justitiæ in illo die, quan-
do completô & expletô ad vesperam
fletu, & oriente ad matutinum lætitia
exultabunt sancti, in jure gloriæ red-
dendum. Et quamvis versâ vicissitudi-
ne reluceat clariùs in formidabili tor-

mentoribus ergastulo, in flammivomen-
te damnatorum territorio, ulticis ju-
stitiæ intemerata integritas non distat
tamen ab ejus latere (vel latum unguem)
misericordiæ, ut enim ista ultrâ condi-
gnum electos præmiat, sic illa infrâ de-
bitum reprobos flagellat. Tota amba-
rum diversitas, tota utriusque distantia
diversitas versans inter hos limites, si
licet dicere, dum applicamus decempe-
dam infinito, in illo concentratur, in
illo radiatur, quod miserans miseri-
cordia præveniat promerentem, &
vindicans justitia sequatur demeren-
tem. Priusquam enim operemur, præ-
veniente præit auxilio, antecedente mo-
vet principio præcedens misericordia,
& postquam à via mandatorum in cras-
satus recalcitrat, dilectus sæpè dissimu-
lans, sæpiùs admonens, sæpius pro-
longans, Justitia flagellat. *Misericor-*
dia est, inquit Gregorius, *quâ sinè ullis*
præcedentibus meritis penitentibus veniam
tribuit; veritas, quâ post gratiam vocatio-
nis & veniæ peccata impœnitentium punit,
& illa venerare placabilem prodigo eti-
am filio patrem, in ista incorruptum Ju-
dicem etiam in sibi familiarium causa
reverere, & ideo duo adventus filij DEI,
unus miserantis, alter judicantis, subne-
dit Augustinus, & quia priorem jam
lætitudinis suspeximus in Redemptore,
suspiciamus, superest, in Judice æquissi-
mum rigorem. Hinc indicaturus præ-
varicanti populo, quid sit bonum, &
quid Dominus requirat à se, brevi com-
pendio ingentem præceptorum seriem
coarctavit, *utique facere judicium, & di-*
ligere misericordiam, & sollicitè ambulare
cum DEO tuo; (c) laudat misericordi-
am Abelis innocentia, & Noë sanctimo-
nia, justitiam commendat Caini dam-
natio, nec non submersa crudelis
Pharaonis iniquitas. Effigiaverat ali-
quando vivis coloribus pulcherrimam
cœlestis sponsi symetriadem, formosa sed
una ex innumero adolescentularum nu-
mero electa Solymæ regina Mater Ec-
clesia, utque pictorum more effigiaret
acuratiùs genuinam dilecti imaginem
sub desiderata illius umbra residens, in-
tenta delineandæ imagini incumberebat.
Primas perindè acutiori penicillô line-
as protractura, ut DEUM pingeret in-
visibilem, depinxit hominem, istius ve-
nustissimam idæam simulans, ut illius
saltè umbratilem similitudinem con-
texeret, & quia ex probatissimis Me-
di-

Tota distan-
tiarum via
rum est, quæ
via miseri-
cordia præ-
dat miseri-
cordia præ-
do, via justiti-
æ sequatur
seriendæ

(b) in Ps.

(c) Mich.
7.8.

Christus
candidus
Divinitas
rubicundus
in humani-
te.

(a) Ps. 24. v. 10.

dicorum aphorismis salubriorem cæteris illius corporis esse temperiem; quam candor lactens prodit commixtus rubori sanguinis, hos pariter pingendo vultui adhibuit colores, quibus speciosum forma præ cæteris filiis hominum effigiaret sponsum sanguinum, *dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus*; (e) sic pia Mater & Virgo sapiens suos informans filios ad sui dilecti amorem ac venerationem. Quem non delectet consimilis mixtura colorum, nè solus candor lucis æternæ sit vehemens nimium sensibile mortalium oculis, ipse, qui Unigenitus Patris, nasci voluit non quidem ex sanguinibus, aut voluntate carnis, sed ex immaculato sanguine virginæ Genitricis Primogenitus, quando comparuit visibilis in forma peccatoris.

Deliciarer ego præ cæteris confratribus, sperans lavare stolam meam, non tantum aspersam vermiculi rubore, sed nonnihil carnalis concupiscentiæ decoloratam purpurisso, sed nimium aspectu horridam à multitudine turpissimorum peccatorum, in hujus agni sanguine, nisi terreret lætabundum ob justificationem per fidem in JESU sanguine, nisi comminaretur periculosiorem interitum commentatoris Vatabli electio, *dilectus meus est vexillatus in decem millibus*, ruborem planè, sed effundendi sanguinis prognosticat vexillum, quasi ad nostram descensurus lachrymarum vallem non alio, quam duræ chalybis prætendat viam sternere pavimento, quasi non aliam ab ore linguam, quam gladium ex utraque parte acutum evaginaret, quasi non alia percepturi simus ab eloquente verbo verba, quam terebrantes viduandæ pharetræ sagittas, quibus suos transfodiat in circuitu inimicos. Accedit ad validissimum confirmandæ veritatis robur, subsequens conceptæ panegyris periodus, connexa præcedenti, *coma capitis ejus sicut elatæ palmarum, nigra quasi corvus*. Legi præclaram magni Pontificis Gregorij moralitatem, *palma in altum valde crescendo proficit, & victoriam significatione suâ præten- dit*, & statim subjicit hanc capillorum prolixitate palmis coadunatâ, longos victoriarum tractus designari, ferales succumbentium peccatorum clades annuntiari, concatenatos cœlestis gladii processus

intimari, ac meæ diffidens prævaricationi, severiora vulnera formidabam; in meum stringi jugulum, tuum minitantem gladium verebar, est enim ascendens rectitudo palmæ judicariæ potestatis symbolum, cui decidua ab aureo sponsi capite cæsaries comparatur, quæ nigrâ corvorum attredine tincta dicitur, quibus ea inesse vigoris severitas memoratur, quod pullos in nidulo egentes deserant, & tanquam non sui forent partus, gementes derelinquant. In quo corvino schemate, beligerantis DEI adversus insensatos Adæ filios, suò licet creatos opere, suo redemptos sanguine, fatale prælium designatur, quo indutus, non tam decorem, quam fortitudinem præcinxit se virtute, foedifragum insecuturus peccatorem, quem si contigerit appellare ad valvas prospicientis clementiæ respondebitur reprobando, ex authenticò patientis viri diplomate, *obliviscetur illius misericordia; dulcedo illius vermes: non sit in recordatione*, (d) *sed conteratur quasi lignum infructuosum*. Tremat ad singulas terrifici anathematis syllabas, vacillans in corde animus, & totò provolutus corpore attollere tremulus in cælum palpebras non præsumo. Respicio ad speculum sinè macula, reverberatis à sole justitiæ radijs coruscum, & video denigratam super carbones faciem meam, horreo memetipsum, dum meam informis animæ intueor deformitatem! consternat intimius Pagnini lectio, *obliviscetur ejus amicus*, quid dulcius hòc nomine, quid suo blandius amore? hunc oblivisci, quid dici potest acerbius, quid infelicius cogitari? *dulcedinem sentiet ex ed vermis*, & ille qui rodit ad intra conscientiam, & ille, qui suo ad extra cadavere saginatur. Quod si commentatore Gregorio, hæc judicialis sententia non tantum illi intenditur, qui expers veræ fidei ad amicorum gremium non refertur (de istis enim sponsæ dicitur, amici auscultabant, (e) qui vocem sponsi audiunt, & sponsæ dum loquitur, Ecclesiæ videlicet, obediunt, & attendunt) sed etiam qui recta imbutus fide carnaliter vivit, quis ultioni æternæ animadversionis me peccatorem subtrahet, qui licet spem habeam in fide me non diffidere, innumeris tamen vicibus in opere delinquo! si insuper quandoque divinâ disponente Providentiâ amicorum offensus vel semel amicus obliviscitur, quæ

(d) Job: 24.
v. 20.

Misericordia
adversatur
damnatis.

(e) Cant: 8.
v. 13.

(c) Cant: 5.
v. 10.

In adventu suo
prælia ma-
chinari vide-
batur.

Palma est
symbolum ve-
ritudinis ju-
stitiæ.

quæ absolutionis suppetit facultas huic peccatrici animæ, quæ jam dudum septuagies septies obtentâ remissæ offensionis veniâ ab offendendo non desistit! quis vermis non corrodet excorporatam animam, quæ more vermium indè delectabiliter pascitur, undè per continuantem vanarum cogitationum inquietudinem indefinenter agitur; est enim commune vermium aut indoli, aut naturæ, momentis singulis incessanter commoveri. Ecce amicum oblivione elongatum, quin ipso ipsam misere DEI misericordiam vindicandi immemorem peccatoris! præcessit siquidem infortunati viatoris gressus, eos in viam pacis ac prosperitatis volens redigere, sed quia recessit ille, nec ducem suorum passuum habere voluit, nec antesignanam suorum operum recognovit, hæc abscedente, succedere justitiam oportebat, ut cujus obliviscebatur adveniam, illius ista recordaretur ad vindictam. Quod si DEUM nec oblivisci, nec recordari posse, rigidior Theologus objiciat, assentior objicienti, illud tamen indubitanter assevero, quod sicut homo hominem, cujus recordatur, quodammodo amplectitur, sed cujus obliviscitur, ab eo elongatur, sic Divina (proportionabilem interponendo tamen analogiam) misericordia illius recordari creditur, quem donis suæ gratiæ constringentibus veluti brachijs conservat in amicitia, nè inimico condemnantis justitiæ spiculo feriat; illius autem oblivisci dicitur, quem sinens in suis sceleribus vivere, ab eò finaliter alienatur, quantumvis postmodum incessanter damnationis verbera feriens eundem semper intueatur. Hoc quippe rejectus à misericordia, invasus à justitia, suis demeritis promeretur, ut funditus ab auctoris sui (si sic compareretur essentialium possibilitas, aut qualitas circumstantiarum) mente ut penitus à mediatoris sui corde proscriberetur: sed quia oculi Domini contemplantur bonos, & malos, dum illos respiciendo diligit, istos aspiciendo ferit; considerat, ut puniat, dum illos ultrix justitia per condemnationis sententiam ineffabiliter cruciat, & una simul misericordia, quæ solet sublevare miseros, hosce miserrimos, instar immemoris ignorat; & ideo impius quasi infructuosus stipes conteritur, quia in hujus benignissimæ matris gremio,

in recordantis memoria ad miserendum non retinetur.

Corvinam in persequente suorum delictorum vindice nutricem experitur, quæ pullos à se genitos in nido derelictos deserit, dum à creatrice omnipotentia conditas reproborum animas, Divinò redemptas sanguine, cœlesti toties recreatas solamine, sanctificantis gratiæ justificatas germine, Divini spiritus inunctas chrismate, sanctissimo mediatoris insignitas nomine, procreatas inter amplexus Ecclesiæ, amicò confederatos pignore, deificò pastos corpore ultrix Justitia, finaliter desertos derelinquit, non jam in molli nidulo, ubi sit exoptata requies, sed in abominabili acervatarum calamitatum voragine, in comprimentium tormentorum congerie, in antro flebili damnatorum; ubi non nisi stridor dentium percipitur, sola vox maledictionum horrendos inter gemitus auditur. Vides nigram corvorum cæsariem in aureo cœlestis spon-

*Exscindit
fructuosas
arbores,
locum occu-
pent fructi-
farum.*

*Justitia Divi-
na corvum se
exhibet da-
mnatis.*

Justitia ul-
trix vehitur
Ezechielis
curru per cœ-
li & terræ or-
bitam.

men properat, ut præproperos per pro-
pera flagitiorum præcipitia transgresso-
res apprehendat. Ezechielem consu-
le oculatum sui processûs testem, qui
triumphalem ultricis Justitiæ currum
propheticò delineat calamò, dum si-
militudinem quatuor animalium illu-
stri quadrigâ famulantium exarat; ve-
hebatur sub pretioso terrificæ Majesta-
tis solio gloria Domini, vos directri-
cem mundi, conservatricem universi,
præmiatricem boni, eliminatricem
mali, DEI Justitiam cogitate; ut-
que nobiliora fuisse animalia dignosce-
remus, quorum prævalidò traheba-
tur obsequio hoc triumphale solium,
specificat eorum quodlibet, exprimens
peculiarem dissimilis vultûs similitudi-
nem, *facies hominis, & facies leonis à dex-
teris ipsorum quatuor, facies autem bovis
à sinistris ipsorum quatuor, & facies aui-*
læ desuper ipsorum quatuor, (f) intelli-
git in humana facie prudentem animam
Gregorius, rationabiliter in singulis a-
ctionibus procedentem; suspicit in leo-
ne mentem intrepidam, ærumnosa ad-
versantis mundi impetus non timentem;
considerat in bove assiduum sanctæ mor-
tificationis professorem, per abstin-
tiam se ipsum instar vitalis hostiæ vi-
ctimantem; condemnat in eluctante a-
quila sublimem spiritum altissimæ con-
templationis impendiò se ipsum in al-
ta rapientem. (g) Quatuor Christianæ
mortalitatis cardines, in quaterno sche-
mate contemplatur Ambrosius, pruden-
tia humanæ rationis est privilegium,
fortitudo ferocientem magnanimi leonis
exhibet faciem, temperantia sacratæ cha-
ritatis vinculo, cœlestiumque delicia-
rum intuitu contemnit voluptates cor-
poris, justitia è sui tribunalis specula,
non tam suas utilitates lustrans, quàm
emolumenta publica explorans, instar
rapacis aquilæ beatæ sperennitatis glo-
riam, justissimò æquitatis pretiò nun-
dinatur. (i) Humana facies apud Hie-
ronymum significat Matthæum, sacer-
rimum Evangelij sui volumen, à genea-
logia DEI hominis auspicantem; vox
clamantis in deserto Marcum leoni com-
parat; à Zachariæ sacerdotio Lucas in-
choans bovem exhibet; Joannes assum-
ptò volantis aquilæ remigio ad altio-
ra prævolat, dum sublimissimam æterni
Verbi generationem pensat. (l) Inducit
præclaram pariter moralitatem Caren-
sis Hugo, dum quatuor unius Prælati facies

respicit, humanam quidem per mentis
mansuetudinem & ideò benevolam; leo-
nis faciem per severitatis audaciam, id-
circo minitantem; bovinam per labo-
rem assiduæ prædicationis, tanquam per
sedulam exarationem, & tandem vul-
tum aquilæ per sublimitatem arduæ con-
templationis.

Obtentâ tamen tantorum patrum
veniâ, cum (attestante Hieronymo) in
consolationem populi transmigrantis &
revelationem sententiæ DEI hanc visio-
nem propheta descripserit, cumque a-
liorum commentatorum placito hâc
quadriga exercituum Dominus ad ini-
micorum suorum ultionem obarmari
videatur, nos leone impavido super-
bientem Angelum, in hominis elata fa-
cie prostratum pari ambitione proto-
parentem hominum, in bove lasso to-
tam sensatæ vitæ congeriem, in altipo-
tente Aquila mediatorem hominum me-
ditemur. Hic animalium quaternio
Justitiæ vehit gloriam, quadrigæ infi-
dentem; leo rex animalium cunctis
ferocior, ac omnibus arrogantior il-
lum convenienter præfigurat, de quo
per primum pastorem incurijs ovibus
indicitur, *vigilate, quia adversarius ve-*
ster diabolus tanquam leo rugiens circuit,
quærens quem devoret, (m) qui dum in
empyreæ regionis culmine quietus sta-
re contemneret, ad turbida excelsi A-
quilonis latera progredi flagitabat; quod
quia integritatem offendeat justitiæ,
tribuentis creaturæ, quod sibi est con-
veniens, defendentisque Divinitatis ju-
ra, ab eminenti spiritualis potentie cel-
situdine dejectus in terram decidit, ut
terram perambulans circumbeat, qui hor-
ridò suæ iniquitatis pressus pondere, in-
ter superna beatarum mentium agmina
subsistere recusabat. Tunc de fastigi-
oso tenebrarum principe, suorumque
commilitonum scelesto agmine verifica-
batur illustre applaudentis Jobi præco-
nium, quò triumphatrici Justitiæ, seu
DEO vindici, gratulabundus occine-
bat, *rugitus leonis, & vox leonæ, & den-*
tes catulorum leonum contriti sunt. (n)
Leonæ nomine Evam matrem viventium,
vel potius mortalium genitricem
intellige, quæ hosti huic, & adunato
perduellium angelorum corpori, quasi
sevivissimo leoni sociata, ejus iniquæ per-
svasionis concepit semina, & contami-
natos originali labe filios, ad ejus simi-

(f) Ezech. 1.
7. 10.

Quatuor vir-
tutes cardî-
nales in qua-
tuor anima-
libus desig-
nantur.

(g) lib. 29. mo-
646.

(i) lib. 3. de
Virg.

Quatuor ani-
malia signifi-
cant quatuor
Evangelistas.

(l) in præm:
ad Matth.

(m) 1. Petr. 5.
v. 8.

Diabolus in
cælo leonis
rabiem as-
sumpsit.

(n) Job. 4.
v. 10.

litudinem reprobandos, quasi crudeles catulos produxit. Contritus est autem leo iste cum damnatorum spirituum exercitu, quando exulcerata hujus superbi principis libidine Justitia, belligerum perduellē uno sed ictu potentissimo de cœli regia in regionē umbræ mortis præcipitavit; hinc gloriatur illa de subjugata seditiosæ tyrannidis ferocia apud vaticum Isaiam, *inebriatus est in cœlo gladius meus*, (o) ac si (moralisante Gregorio) miseros Adæ posthumos alloqueretur, *quâ irâ feriam superbos terræ perpendite, si ipsos etiam, quos in cœlo juxta me condidi, pro elationis vitio percutere non peperci*. (p) Sed temulentus homo non alieno evasit cauterior periculō, dum enim tortuosus coluber, meridiano tempore proserperet ad mulierem, ut jam famelicam aggrediretur, dum concupiscendæ Deitatis appetitum inserit, adipiscendæ facilitatem objicit, dum ad aspiciendum lignum, quod pulchrum erat oculis, oculum allicit, *vidit mulier, quod bonum esset lignum ad vescendum, tulit de fructu illius, & comedit*, (q) in visione curiositatem, in ablatione vanitatem, in commestione voluptatem velut triplicem funiculum considera, quō dum cingitur, concupiscentia carnis constringitur, concupiscentia oculorum nectitur, superbia vitæ crudeliter ad servitutem peccati mancipatur; verū quia vinculum duorum nexus est, dedit viro suo paribus vinculis innodando, pari scelere contaminando, pari supplicio pariter condemnando. Ecce humanam faciem leonis vultui conformitate compari adunatam! quam intuens severior si supplicio ultrix Justitia, & æquo condemnatura judiciō, fœmineam aviditatem scientiæ, totam peremptæ mortalitatis progeniem in profundissimam abyssum ignorantiae quantocyus præcipitavit, à qua omnis error assurgit, quō non imbuatur, sed illo affectu nascitur omnis homo; hinc illa veritatis nescientia, quā triennis etiam infantia prodit; hinc illa vanæ cupiditatis abundantia, quam tenuis pueritia monstrat; nil sinē labore discitur, sinē sudore acquiritur, & proclivis in vitiorum turpitudinem natura, sinē fræno non compescitur, sinē violentia non coercetur; quæ non calamitas ab orbitate nascitur, ab impietate parturitur? quæ non adversa in mentem irruunt, quæ non discrimina lugentem animam affli-

gunt? denique quousquē tempus corporeæ corruptionis labitur, internâ externâque afflictione quatinus, culpis pœnaliter subijcitur, consentiendo vitijs crudelius impetitur, novis tentationum irruptionibus invaditur, vigilantes omnigenis nostrorum hostium insidijs atterimur, dormientes crudis illusionibus cruciamur; inaniter præstolamur prospera, & quæ non expectamus discrimina, ijs repenti circumcingimur, ut in malorum voraginem improvidi præcipitemur.

Oneramur denique hoc gravi nimium miseriarum pondere, quod nulli filiorum Adæ subtrahitur, nemo ab ejus gravedine eximitur, *ab eò, qui utitur hyacintho, & portat coronam, usque ad eum, qui operitur lino crudo*: (r) à (r) Eccli: maximo usque ad minimum, à potente usque ad debilem, à prælato usque ad subditum, à Domino usque ad famulum, à rege usque ad mancipium, à magistro usque ad discipulum, ab angelo sed perduelli, usque ad hominem, à Lucifero volente sedere, & præsidere cœlesti militiæ, usque ad Adamum redigendum in terram & cinerem; torquemur, & percutimur, angustiamur, & flagellamur, sauciamur & vulneramur à vindicante Justitia ob effrœnem superbiam, à condita ex nihilo creatura exercitam adversus Creatorem. subjugat exequiali quadrigæ collum cum cornibus irrationalis bos, uno cujus unius schemate, tota illorum viventium series, quæ sensuum fruuntur ministerio, adumbratur. Sed putas innocua hæc animalitas quæ sentiendo nunquam suo dissentit conditori, non operatur aliud, quàm quod à creatore præcipitur, nullos excedit limites, in nullo evadit culpabilis, impunis non evadet? quo flagellabitur verberare, quæ suæ semper obediens naturæ, nullo crimine inquinatur? punitur homo, quia transgressor est ob voluntariam prævaricationem, damnatur angelus, quia peccator est, propter spontaneam iniquitatem, sed rudis bellua, quæ inter dexteram, & sinistram nescit distinguere, quæ nisi jussa nullum novit lædere, quæ neminem volens potest offendere, cur morte plectitur, cur pari sorte cum reis reatūs pœnam cogitur sustinere? Merguntur ferali cataclismo integra individuum agmina propter sacrilegam libidinem, quâ Filij DEI filiabus hominum

(o) Is. 34. v. 5.

(p) lib. 32. moral. c. 18.

(q) Gen. 3. v. 6.

Homo lapsus omnigenâ torquetur afflictione.

Nemo excipitur ex tota propagine aberrumnis.

(r) Eccli: v. 4.

Tota animalitas in bono mystico exbetur.

Bellua non propter suam simplicitatem, sed propter hominis duntaxat miseriæ aggravatur.

num commiscebantur. Putridissimus sodomiticæ libidinis ardor sulphureo flammarum ardore punitur, & longè abominabilius crimen, non amplius immergitur aquis, sed acrioris elementi ultione vindicatur, ut sicut post diluvium tellus abluta reffloruit, sic flammis crematum pulcherrimum pentapolis territorium, æternâ ariditate sterilefcatur; non miror eos, qui conspurcatæ carnis fœtorem in cœlum miserant, fœtorem igneum è cœlo recepisse, sed illud stupeo, cur immunia incinerentur animalia, & luant infantes belluæ, quod feri homines commiserunt? sed hæc dispensatricis Providentiæ est sapientissima ordinatio, piissima miserationis misericordiæ hæc est clementia, ut quæ ad utilitatem solius hominis fuerunt condita, suo interitu doceant hominem, quâ puniendus sit severitate, quovè rigore condemnandus, super quem Divini vultus lumen signatur, ut mali videatur turpitudinem, & boni pulchritudinem agnoscat, si abutitur incomparabili rationis beneficiò, si reclamantis conscientiae resistat stimulo, si Conditorum suum injuriat peccato; colligat, inquam, ex irrationalium creaturarum exitio, quæ sine suo crimine cum peccatorum flagitijs castigantur, quò ille eliminandus sit exterminio, quò sua immortalis anima sit excrucienda suppli-
 (s) Gen. 1. 7. *cælum & terram*, (s) legit cum Chal-
 dæo eminens Cajetanus, *creavit Elohim*,
 quò nomine significari docet *Vindicem*
Oleaster, vel velut interpretantur alij
judicem his literis appellari. Nec absq;
 grandi mysterio geminæ hujus orbitæ
 creatio Judici attribuitur, vindici ap-
 propriatur; revelat illud subtilis He-
 bræorum lectio adjungens cœlo & ter-
 ræ conditis hoc admirabile epithetum,
creavit judices. (t) Verùm quodnam e-
 rit iudicium absque iudicio, qualesnam,
 vel quorum iudices, si ratione careant,
 & intellectu, cujus solius iudicare est,
 sint destituti? legi præclarum immobi-
 lis terræ elogium, quò sapientissimus
 regis Jerusalem filius eidem attribuit, *ter-
 ra in æternum stat*, (u) legi sublimem
 magni Gregorij moralitatem, qui te-

nebrofa damnatorum claustra hœc nun-
 cupari nomine commentatur, *quia quos*
puniendos accipiunt, nequaquam pœnâ tran-
sitoria cruciant, sed ultione solidâ perpetuæ
damnationi servant. (x) Legi subtilem
 purpurati Hugonis elucidationem, qui
 in amplissimo terræ territorio diffusam
 per quatuor mundi angulos Ecclesiam
 contemplatur, quæ in æternum stat nun-
 quam interitura, quantumvis de mili-
 tante ad triumphantem transitura. Sed
 faveat amplius, & allegatam declarat lu-
 culentiùs veritatem, ejusdem stantis ter-
 ræ permanentia in sensu literalis; quòd
 si objicias hanc æternaliter stare non
 posse, clamante gentium Doctore, præ-
 terit figura hujus mundi. (y)

(x) lib. 9. mor:
c. 38.

Terræ compa-
 ratur Eccle-
 sia militans
 transitura ad
 triumphan-
 tem.

(y) 1. Cor. 7.
v. 31.

Quo namque fundamento stet, de
 qua Divino illuminatus spiritu firacides
 testatur, *ecce cælum & cœli cœlorum, abys-*
sus, & universa terra, & quæ in eis sunt,
in conspectu illius commovebuntur, (z)
 quâ ratione stet immobilis immobili-
 ter perennatura, de qua Apocalypticus
 ille angelus profitetur, *vidi cælum no-*
vum, & terram novam, (a) & si te-
 stimonio creaturæ diffidere præsumimus,
 testimonium DEI majus est, *cælum &*
terra transibunt. (b) Ultramque tamen
 combinat veritatem eminenti concordia
 moralis Papa, dum cœli terræque pe-
 rennitatem subtiliter propugnat, *utra-*
que namque hæc per eam, quam nunc ha-
bent, imaginem transeunt, sed tamen per
essentiam sine fine subsistunt. (c) Terra
 igitur in æternum stat; dixit hoc non
 philosophus, sua enim excedit axioma-
 ta, dixit hoc non propheta, sed sapien-
 tes inter sapientissimus Ecclesiastes, qui
 causis, & rationibus singulorum dili-
 genter inspectis, verissimum de omni-
 bus iudicium tulit, irrefragabilem sen-
 tentiam pronunciavit. Sed cur amabo
 stare, & stando permanere terra fini-
 tur? cui emolumento extinctâ crea-
 turarum progenie famulabitur, quem
 sustentabit viatorem, post statum viæ,
 quemnam recipiet incolam, dum nul-
 lus erit, qui inhabitet eam? officium
 implebit iudicis, & coram universali
 iudice administrabit munus validissimæ
 accusatricis; hoc primum in ipso crea-
 tionis primordio ei subeundum injun-
 gitur, ut sit non tantum supremi Judi-
 cis subsellium, non tantum scabellum
 pedum ejus, sed ut muto condemnæ-
 silentio iniquos Adæ filios, quorum in-
 uti-

(z) Eccl. 16.
v. 18.

(a) Apoc. 21.
v. 1.

(b) Matth. 24
v. 35.

(c) lib. 17. mor:
c. 5.

Terra est ac-
 cusatrix ho-
 minum, qui
 in ea tot ma-
 la perpetrâ-
 runt.

Cælum & ter-
 ra sunt judi-
 ces peccato-
 rum.

(s) Gen. 1. 7.

(t) apud de la
 Haye hic in
 variis ver-
 sionibus

(u) Eccles. 1.
v. 4.

utili opprimebatur pondere, quorum sceleratis conculcabatur pedibus, sacrilegis quorum vestigijs profanabatur. Non mea, sed probatissima illustris Olympiodori hæc est sententia, quot literis, tot minis salutaribus referta, *terra quidem in perpetuum stat, accusatrix vestra effecta, in qua nefaria opera perpetratis.* (d) Quæ veritas, ut roboretur amplius, conformetur fortius, illum respice infamem villicum, qui apud Dominum suum (Evangelico ipsius JESU, qui Dominus dominantium est eloquio quantumvis parabolicò) *diffamatus est,* (e) quòd si in ore duorum, vel trium testium omne verbum stat, cuinam innixa fuerit hæc diffamatio fundamini, à Revennate Chrysologo *ausculta, clamabat terra, clamabat cælum, dolebant angeli, quando jam tota sæculi fama loquebatur.* (f) Sed nos abruptò ulteriori bovis vehentis obsequio, ad principalem quadrigæ hujus victorem, ad super eminentem aquilam accedamus; nec aliam ab illa cœligena grandium alarum Aquila vos velim suspicari, cujus volantis vestigia se ignorare sapientissimus præ Adæ Filijs Davidis filius, illustris Salomon profitetur; quod animalis genus non nutritur, nisi prius integritas matris comprobetur; proinde immaculatæ Virginis unigenitum ad umbrat, qui solus super omnes, absque latentis dubij palpitatione, totum Divinitatis solem aspexit, quando creatus sanctissimæ animæ intellectus suâ, quâ elevabatur scientiâ, id ipsum totum viderat, quod DEUS ipse scitur cognoscere per scientiam visionis. Sublimis aquila dum prædam intendit rapere, non terram vestigijs inambulat; sed petrae culmen eligit, ut inde desideratæ invigilans prædæ eandem indemner apprehendat; *sicut Christus altâ cruce suspensus* (commentatore Ambrosio) *tonante strepitu, & terribili volatu impetum ab inferis fecit, sanctaque rapiens, ad superna removit,* (g) Regalis Aquila in aëris medullio, piò pullum ungve suspendit, qui solari percussus lumine, si oculorum suorum lumina torquens inflectit, quasi degener tanto parente dimittitur, æstimaturque suâ educatione indignus, qui dignus susceptione non fuit; quod semper duorum fœtum uni evenire consuevit; sic planè redemptor hominum DEUS homo, suos novit electos, & nescit præscitos, illos approbando di-

gnoscit, istos reprobando tanquam non suos retrudit, illi conformiter Evangelico incarnatæ veritatis oraculo, *duo erunt in agro, unus assumetur, & unus relinquetur.* (h) Ad hujus morem aquila nos renovandos insinuans coronatus vates, sanctæ cuidam animæ vaticinatur, *renovabitur ut aquila juvenus tua,* (i) legit Chaldæus, *renovabit sicut aquila, quæ senuit, juventutem tuam,* ut si inveteravimus inter inimicos nostros, carne mortali, & scœneâ (ut solet aquila quæ senectute corporis dum opprimitur, & immoderatione accrescentis nostri cibum sumere prohibetur, collidere consuevit superius labium ad petram, sicque excussò prioris rostri onere, quò crescente edendi claudabatur aditus, denudò alitur, ut alimentum in substantiam aliti, ad inchoandam veluti novæ vitæ juventutem convertatur, sic pariter si percussò carnis scœno cor à libidinis flammicidio exaruit, ita ut oblitus sis comedere panem tuum, atteraris in petra, quæ Christus est, ut pascaris pane illò, quem qui manducat, non morietur in æternum; *denique per omnia aquilæ comparatio convenit Salvatori,* concludit Mediolanensis Antistes. (l) (l) Serm. fer. 2. p.

Hic hominum mediator fuit intrinsicè impeccabilis ab æterno, & constitutus in tempore, non sua, sed peccata nostra, suo tulit in corpore, quando crucem suam toto in corpore vulneratus, sustinuit, & ad Calvariæ montem bajulans, nostra flagitia portavit. Sic enim effatur misericordiarum pater, *propter scelus populi mei percussi eum,* (m) ut enim redimeret, quos amabat, sustinere crudelia impiorum tentamina, sufferre immania torquentium Judæorum facinora, sustinere tormenta, nullatenus recusabat, qui enim in se unde pateretur non habuit, langvores nostros suscipiens, quod toleraret, quod supportaret, quod plangeret ac deflaret, abundanti prorsus prodigalitate, invenit, mirabilem dixeris innocentia censuram, stupendam prorsus pœnæ cum culpa commutationem; peccat iniquus, & justus flagellatur, pertrat servus, & Dominus cruciatur; homo peccat, & dimittitur, DEUM peccare implicat, & quasi reus foret omnium criminum ab ultrice Justitia, li-

(d) in 1. c. Eccl. 10.

(e) Luc. 16. v. 1.

(f) Serm. 125.

Christus Dominus est quartum animal in curru Justitiæ Divinae.

(g) lib. de Salom. c. 5. fragmen. ex art.

Aquila ex duobus prolibus unam utpotè spuriam, dimittit alteram nutriendam as-

(l) Serm. fer. 2. p.

(m) Is. 53.

dium, & tollit animosus Genitor affectuosus decurrentem passibus Unigenitum, ut morem gerat Domino, mortem filio illaturus, jamque vibratum rotat acinacem, insignem victimam immolaturus, nisi delapsus cœlo spiritus, præcipiti agilitate senilem dexteram præpedivisset; prodit quantocyus ex arboro villosus aries, qui binis alligatus ad dumentum cornibus, in hostiam juguletur. Præcipitur, & quidem inferitur in capite libri paternæ voluntatis imperium, de jugulando ingeniti Patris Unigenito, & iste legem amoris in medio cordis sui insculptam gerens, ascendit non montem Moria, sed conturbatus ab alienæ iniquitatis torrentibus, eorum scilicet, qui hauriunt iniquitatem sicut aquam, egreditur trans torrentem JESUS, ut inter silentes sacræ solitudinis honores fleat sanguinem, non amplius uno pro Lazaro ad vitam resuscitando, qui pro se non habuit, quod defleret, sed pro tota filiorum Adæ mortalitate; transferri rogat calicem, quasi homo mortem recusaret, vel juxta subtilem Ambrosij anagogiam, non quia DEI Filius mortem timebat, sed quia nec malos perire volebat. (m) Ecce servus à morte filij præpeditur, & filius transferri rogans amaræ mortis calicem, non exauditur, quin imò illam urgentis justitiæ audire vocem mihi videor, à severo exulcerati Patris pectore eructatam, non parcam, & non concedam, neque miserebor; (n) adeò horrendum est etiam filio sed incarnato, incidere in manus DEI viventis! spectasti, sed palpitante oculo, & corde tremulo quadrigam insidentis, ac præsidentis Justitiæ, quò implacabili furore, peccata angelorum & hominum insequatur, nec ipsi DEO, dum humanitatis amictus syrmate comparet, misericorditer ignoscens; ut possit ingenito Genitori, vel suæ adæquatiùs Justitiæ, innocens Unigenitus hanc viri patientis querimoniam occinere, sto, & non respicias, mutatus es mihi in crudelem; (o) sto, ut opituler lapso à pondere peccatori, qui prostratus in infimis jacet, nec se ad summa erigere valet; sto, qui nullâ mutatione varior, nec ullâ alteratione immutor, dum interim tu quasi nec Deitate stantem consideres, nec humanitate prostratum respicias, Verbum quidem in carne clamans exaudire dissimulas, vocem clamantis autem, humanitatem scilicet querulam a-

cerbius affligis, & quasi crudelitatem tua saperet pietas, gementi non subvenis, dolenti non succurris; mutatus es, sed Humanitas mihi ut hominem exhibeo, non prout Verbi eò se-DEUM repræsentò, mihi sudanti sanguinem, mihi amaras intet lachrymas gatur, quò pro singultuanti, ut sciat homo crudelitate pluribus peccatoribus immolatur, sed in dolente animo patientis. Exhibet quippe Mediator hominum illud de homine, quod assumpsit, quod quia est humanitas, eò acerbius plectitur, quò plura filiorum Adæ scelera, quò graviora eorundem sunt debita, pro quibus in placationis hostiam victimatur.

Ecce mediator DEI & hominum servire veluti cogitur justitiæ, ejusque onus intollerabile suo in virginali corpore bajulare, suo affixus currui victricem hanc in triumphali quadriga furoris Domini celeriter deproperantem debet vehere, & munus bajulantis Aquilæ subire. Speras peccator homo, hujus percutientis dexteræ verber effugere, speras centoculam hanc scrutatricem cordium te prævaricantem in tenebris, peccantem in abditis latibulorum angulis non videre? speras sinè justificante hac per seriam plagarum plurium vindictam, justificare te coram Judicis facie? coram severo examine ultoris? non spero ego, quantumvis sperem veniam tantorum scelerum obtinere. Hoc firmâ fide me profiteri confiteor, nulum nec ipsum ab immaculata Virgine oriundum, intemeratæ Matris filium, sinè reatu castigari, sinè peccato flagellari, sinè prævio scelere condemnari; ubique regnat æquitas in DEI regno, ubique sanctos præmiat, ac impios profligat; & quia primum in unoquoque genere mensura esse adstruitur cæterorum, primum intueamur hominem, qui dum primum præceptum transgreditur, secundus Adam, qui primi explendum suscepit vadimonium, immaniter conciditur, crudeliùs trucidatur. Nec tamen ideò feriens excedit limitem æquitatis, aut propius accedit margini levissimæ iniquitatis, non enim injustè patitur, qui alieni reatûs debitum exsolvere adstringitur, quòd spontaneò voluntariæ confederationis pacto, in se transfundi deprecatur. Nullo sed proprio afficiebatur debitò, qui nunquam debuit pro se ipso, qui tamen alterius debita in se decrevit susci-

Humanitas
Verbi eò se-
verius casti-
gatur, quò pro
pluribus pec-
catoribus im-
molatur.

Christus ex
quo factus fi-
dei iussor pro
peccatis no-
stris justissimè
fuit à Patre
castigatus.

Abraham vo-
lens filium
juxta DEI
mandatum
immolare, di-
vinitus præ-
peditur.

(m) inc. 22.
Luc.

(n) Jerem. 13.
7. 14.

(o) Job. 30.
7. 21.

scipere, pro alijs tenetur respondere. Illustre mediatoris nostri symbolum in Angeli colluctatore cernitur, dum configentis Jacobi duellum profundius investigatur. Configunt sorte dispari duo Agonothetæ, cum carne spiritus, cum homine immortalis Angelus, aut aliorum suffragante iudicio, ipsa Divinitas cum Jacobo; quæ quidem, licet certamen fortè dederit ei, ut vinceret, victorem nihilominus in fœmore sauciavit. O

quàm salubrius ad tactum Angeli nervus fœmoris Jacob emarcuit, quàm angeli superbientis intumuit! exclamat Clarevallensis Bernardus, (p) invaluit itaque ad angelum, & in fortitudine sua directus est, Oseâ enarrante; (q) haud tamen absque vulnere, quod dum infligitur ab adversario, athleta cogitur claudicare. Inquit adæquatam pœnæ culpam Theodoretus, cur fortior à recedente antagonista sauciatus fuerit, quoniam mysteriò innocuus luctator à duellante spiritu, ab æquitatis amatore Angelo fuerit sauciatus? Revereor subtilem magni Gregorij moralitatem, omnis quippe, qui uno pede claudicat, soli illi pedi innititur, quem sanum habet, quia etsi cui desiderium terrenum jam aresactum fuerit, in solo pede amoris DEI totâ virtute se sustinet.

(r) ut igitur viatrix anima, cui in decursu viæ Angelus obviat, cum configente configat fortius, vincat securius, triumphet gloriosius, vulnerari sustineat, claudicare incipiat, & pedem amoris sui, quem hactenus innixum solo habuerat, in aërem sustollat. Subtilem Theodoretus inflicti vulneris assignat rationem, ne superbiret, quod sibi DEUM superasse videretur, tactu fœmoris se volentem, victum indicavit, tactu enim torporem induxit, (s) ut scilicet illi attribuat, quod in luctamine fortiter steterit, & tantò post securius valorem suæ fortitudinis retineat, quanto hanc laxato fœmore, quasi elapsam, & enervatam advertebat. Est devotissima simul, & profundissima Hispalensis Isidori anagogia, hæc brevi periodo exarata, vir ille typum Christi evidentissime gesserat, cui tamen ideò prævaluit Jacob, utique volenti, ut mysterium figuraret passionis Christi. (t) Ubi visus est Jacob in

Judeorum typo, hoc est in corporis sui sobole prævaluisse Christo, (u) præludebatur jam tunc in illa patentis campi arenaria, funesta sacri amoris tragœdia, succumbebat sub configente Hebræo-

rum tyrannide magni consilij angelus, qui tamen omnium spectatorum oculis exponi noluit, sed illucescente diluculo ad pacifica cœlestis Solymæ atria remeavit. Est tamen aliud latens mysterium, cur glorioso triumphatori à victo agonotheta acerbum vulnus infigatur, videlicet, ut qui se spontaneo impetu commisit, & immisit luctamini, qui corrivalem suum ad configendum evocavit, pœnam luat certaminis, & sine cicatrice Vulneris non abscedat. Jacob vianti conviator occurrit, & ita se humano collegio socium præbet, scribit auri, filius Petri Chrysologi calamus, ut provocanti homini DEUS totus in luctam inferatur. (u) Hoc est mysterium, hoc

Noverat optimè vadem consimilem ab ultrice Justitia ad satisfactionem, pro ingentibus humanæ progeniei debitis indagari, spontè se obtulit, priusquam ab Adæ filijs rogaretur, ultroneè se ingessit, licet extremam obduratorum cordium ingratitudinem prævidisset; ut nostrarum animarum contagia extergeret, sanctissimæ carnis suæ innocentiam flagris, ac loris subjecit, sicque utilitati hominis, crudelitas dæmonum, qui ineffabili rabie in DEI agnum desæviebant, famularetur. O utinam supremus patientis JESU terminus severè ferientis, imò & perimentis Justitiæ ultio exstitisset, si non cogere-tur etiam nunc hodie mala tam grandia sufferre, dum sedens ad patris dexteram contra se tam pravis configi moribus, tam terribilibus se impeti criminibus, ab ipso suæ beatitatis solio contemplatur. Affligebatur aliquando, dum à muliere ob fluxum sanguinis si-

DEUS ab h
mine prove
catus, luct
se torum
pendit.

(u) Sermon

Ab aliquo
Christus
gitur ad
tem, ab a
primitur
perditionem

(p) Tract: de
13. grad:

(q) Ose: 12. v. 3.

Felix Jacobi
pedissequus,
qui tantum
uni pedi inni-
titur.

(r) Hom: 14. in
Ezech:

(s) q: 91. in
Genes:

Jacob nè ex
victoria su-
perbiret, in
fœmore lan-
cinatur.

(t) Cap: 27. in
Gen:

stendum tangebatur, conquerebatur de tangenti insolentia, quantumvis ab insistentis molestia, ab accedentis præsencia, à supplicantis fiducia cruciaretur minimè, sed maximè recrearetur; sed conquerenti responderunt discipuli, mysterium ignorantes, *turbæ te compriment, & affligunt*, (x) premebat turba, angustiabant multi, sed una præsumptione sanctâ tetigit, (x) ægra medicum ut sanaret, peccatrix salvatorem ut salvaret. Quid autem aliud turbæ nomine, quam multitudo peccatorum figurabatur, quæ suis premit sceleribus, sed tangere intermittit, molesta per præsentiam, per vitam absens, ac elongata; sequuntur confusâ tumultuantium affectuum pravitate, dumque ad scelerum consortium fœdis sermonibus, vel pravis actibus alios congregant, vulgus conficiunt, quod redemptorem cruciat, dum circumdat. Insidiatur iniquo huic agmini vindex Justitia, ut aliquando celeriter puniendi flante DEO pereant, concitè corruant, dum nihil simili sibi futurum expectabant; ut innocentium corda justò prævaricatorum exitiò roborentur, eorumque opera à formidante conscientia solertiùs discutiantur, quandoque verò, & quod plerumque evenire solet, diu iniquos superesse tolerat, & seriùs condemnat, ut sæpè monitis insinuet, ad quam ultionem suorum criminum eosdem tot vitijs obnoxios conservet. Tunc provocanti ad pugnam homini Judex ac Vindex simul totus in luctam inferetur, & velut alio non occuparetur munere, flagellis ac tormentis damnatum hominem insequetur; tunc omnis laudum adulatio auferretur, & universa similitudinis varietas exstingvetur, quando occlusis vitæ januis non ultrâ patebit aditus ad limen gratiæ, præcisò quòvis accessu ad portam misericordiæ; quando deficiente lucernarum oleò exstinctis lampadibus, nihil pro meritorum pretio ampliùs vendetur, & fatuis virginibus tardò tentamine pulsantibus, serâ nimiùm instantiâ pulsantibus, horrendum illud, *nescio vos*, respondebitur, quò semel pronuntiò se amodo pro semper repulsas lamentabili, sed inexorabili gemitu conquerentur; quando iniquitatum operarij ad complementû suæ malitiæ inter horribonos ullulatus, inter terrificos ejulatus, se aberrâsse à veritatis via stridore dentium ingemiscunt, & intuentes se

omni aquirendæ salutis medio destitutos, dolebunt non ampliùs peccâsse, & eum graviùs offendisse, quem nunc coguntur terribilem in consilijs super filios hominum experiri, quia detrectaverunt benignum in misericordia multa nimis revereri. Flagellabuntur tunc crudeli verbere nunquam ad horam desituro, qui temporarij nunc flagello se subtrahentes, spreverunt singultuantis publicani gemitus, exposuerunt adgeniculatæ peccatricis lachrymas, crucifixi latronis expectârunt indulgentiam, amaram negantis Petri pœnitentiam æmulari recusârunt. Dolebunt, & deflebunt, consumptos in epulis dies, impensas lascivijs noctes, expensas lusibus horas, plangent (infructuosis licet lachrymis) non sapiùs recoluisse diem istam ploratûs, & ululatûs magni, in qua videbunt lucem cum tenebris colluctari, misericordiam cum justitia cooperari, recedere pietatem, ingentia librorum volumina ad nutum Judicis aperiri, à sinistra dexteram segregari, signatos signò redemptionis nostræ, à conjuratis crucis hospitibus separari.

Quando virginitas suos confundet violatores, & pietas impios accusabit defraudatores. O quam tremendo videbitur aspectu depictus antea infernalis carcer, in quo quidquid pœnarum excogitari valet, quidquid concipi ærumnarum, nunquam abest, imò quidquid afflictæ menti potest incidere tormentorum, & omne, quod penetrari non valet, omne quod enunciari non potest, omne, quod ideari nequit, semper adest. Ille exitiosus vermis, qui nunquam moritur, sed immortalis immortalia rodit præcordia, si explicari posset, corroderet solâ sui memoriâ, unâ sui reminiscentiâ mortalium viscera, sed quia nunc ab insensatis Adæ filijs non sentitur, fore non creditur acerbus adeò, ut consonis sanctorum prædicatorum vocibus declamatur! in exstingvibilis flammivomentis abyssi rogius novit magnanimas virorum animas exanimare, à quibus creditur, sed quia cruciatu suo mens impij, non premitur, existimatur terriculamentum monasticæ pietatis, respicitur quasi figmentum religiosæ severitatis, nec ità crudelis judicatur, ac tremebundis patrum calamis exaratur. Hoc ipsum est unum inter maxima, ulticis Justitiæ

Horrenda
perditio da-
mnatorum,
dum recolunt
se potuisse sal-
vari.

Terribilis lu-
cia Judicis
cum respec-
tatore post
mortem.

Maxima pla-
ga damnando-
rum, non cre-
dere futuras
post vitam
pœnas dam-
natorum.

tia

riæ supplicium, quò reproborum animæ in hoc mortalitatis studio, insensibiliter, sed ausim dicere immaniter feriuntur, hæc est inter horribiles Divini furoris plagas suprema, & fugienda magis, futuram damnatorum calamitatem non recognoscere, eam non recoli, & ideò non timeri, idcirco non declinari. Quid gravius, quid terribilius, quàm nunquam inæstimabilem in pulchritudine, inexplicabilem in deliciosissima suavitate Divinæ Majestatis faciem videre, à conditore creaturarum omnium pro semper exulare, exacerbatum vindicem absque vel minima reconciliationis fiducia respicere, indefinenter furentis dexteræ, nunquam suis in ictibus lassandæ, flagella sustinere, nunquam vel uno saltem intercalari spatio, nullo momento cessaturæ. Clamatur hæc vera veritas in templorum pulpitis, docetur in scholarum cathedris, ingeritur in sacri tribunalis subsellijs, nec tamen menti inseritur, quod verbis auram duntaxat verberantibus profertur. Quid dices garrule rabula, quid ages cœli alienigena, dum videris justorum animas receptis jam corporibus angelicis beatarum mentium agminibus aggregatas, & te tenebrionem perpetuum ferocitati immanissimæ sub crudelissima tenebrarum potestate adjudicatum? quò intueberis ferociente oculo, quò mediteris lividò invidi furoris animò, excelsos beatæ æternitatis principes, quos despexisti nuper ad tuæ domûs vestibulum prostratos, quos immisericordi contempsisti intuitu obvios platearum incolas, tuæ adgeniculatos excellentiæ, tuæ supplicabundos opulentiæ, quibus si nuditatem operuisses, si egestatem sublevasses, nunc secum te deducerent in tabernacula beatæ æternitatis; clausisti januam, quæ tibi nunc justè clauditur, nunquam aperienda, illi discedunt ad regis regum curiam illustres aulici, dum rictu execrabilis abiectus cruciatuum, quò jam jam absorbeberis, perennis victima perennaturæ damnationis! Gloriabatur ambitiosus Pharaon in medio suorum fluminum residens, & quasi eorundem foret Conditor, exultabundus suam jactabat potentiam, *plaudens* (commentatore Hieronymo) *ausus es dicere, meus est Nilus fluvius, & ego ipse feci flumen, quò omnis Ægyptus irrigatur*; grandis dementia, ingens superbia baculi arundinei,

cui quisquis innititur de manifesto interitu periclitatur; quam insolentis arrogantiae blasphemiam ut castigaret ultrix Justitia, eundem effecit fluvium primam prioris plagæ scaturiginem, aquas hujus undosi fluminis in sanguinem convertens; ut undè promanavit culpæ iniquitas, indè pariter pœnæ acerbitas scaturiret.

Assignat aliam cum Augustino Theodoretus primævæ Ægyptiorum plagæ originem, illi attribuens barbari Regis tyrannidi primam crudelis regni calamitatem, horrendo illi infanticidio Ægyptiorum submersionem adscribens, *justò DEI judiciò factum est*, expendit subtilis Afer, *ut de illo fluvio sanguinem biberent, in quo infantium Hebræorum sanguinem fuderant*, (2) subjungit alter consonam magni Antistitis sententiæ parcemiam, *fluvius ille mutatus in sanguinem velut querebatur de cæde puerorum per Ægyptios commissa*. (a) Est siquidem inalterabilis Divinæ stylus Justitiæ, peccatorem suò peccatò plectere, quodque causabat delictum, quod ancillabatur ad illicium, idipsum commutare in reatûs supplicium, convertere in tormentum. Immunis Adonibezec, fecit septuaginta reges amputatis manuum ac pedum summitatibus sub mensa ciborum reliquias colligere, ut dum gulosus helluo inebriabatur delicijs, isti affligerentur cruciatibus, exulcerarentur in vulncribus, exercerentur in tormentis. Vindex Justitia decrevit palinodiam barbaro Israël adversario cantandam intinere, quando quarentem furibundæ fortitudinis plausum, ex detestando sceleratissimæ crudelitatis delictò, hostibus captivum tradidit, ut pari multatus supplicio mortem turpissimam subiret; idem demeritum eodem judicio condemnari, oblectabatur ille eâ alienigenarum principum calamitate, quam sibi postmodum cœlum decreverat infligendam. Abjicitur à decretante Justitia ex hominum consortio insanus Morio, delirus Nabuchodonosor, qui suis confectam sumptibus auri statuam erigens, eandem suis proposuit regnicolis adorandam, ut dum sanctissimæ Deitatis unitatem pluralitate Numinum ausu sacrilegò voluit profanare, amittat externam saltè humanitatis speciem, & pro effrœni bellua à suis subditis reputetur; *sænum ut bos comedit, & rorè cœli*

Despecti pauperes à sæculi potentibus fulgebunt in aula DEI, ut summi principes.

(1) in c. 29. Ezech. 3.

(2) quæst. Exod.

(a) in Ex. q. 29.

justitid
vina ijsd
pænis pla
peccator
quos illi
injuste i
æerunt

li corpus ejus infectum est, donec capilli ejus in similitudinem aquilarum crescerent, & ungues ejus quasi avium; (b) non perduellione rebellium à folio detruditur, sed symmetriâ bellæ conformatur; non lanceis inimicorum transfoditur, sed feris discerpentium volucrum ungibus obarmatur, dat adæquatam tantæ metempsychosis rationem, clarissimus Cyri Episcopus, insignis Theodoretus, in sibi subjectos ferinâ mente, & animô fuerat, meritò etiam ferinâ & agresti vitâ justissimè damnatus fuit, qui feras in subditis inquirebat, ferarum aggregetur consortio, ferinis pascatur delicijs, laniet ungibus, qui iniquissimis tot lacerabat animos decretis, doceat homines hâc belluinâ facie, sic & non aliter æquissimam procedere Justitiam, sic illos pari pœnâ plectere, qui dominantur alijs ferinâ crudelitate. Condemnat præsumptuosus Asa, missum à se Prophetam ad nervi cruciatus, ad plagam compedum, eò, quòd exprobraret offensam erga exercituum Dominum diffidentiam & confidentiam in regis Syriæ agminibus, quæ sibi in adjutorium implorabat; iniquum Judicem sanctissima Omnipotentis Justitia damnat, ad acerbissimos pedum ac genuum cruciatus, *egrotavit Asa annò trigésimò nonò regni sui, dolore pedum vehementissimò, legit Arabs, doloribus occupatus egrotavit, ceciditq; in domo sua;* (c) pedes salutis principis impenderat cœlestis nuntius, & pedibus mulctatur, quid iniquius? dolore pedum exstingvitur rex perfidus, quid potest æquius excogitari? *ut sic puniretur, in quo peccaverat, ponendo Prophetam in Cippo per pedes, commentatur Lyranus.* Verùm nè à proposita damnatorum pœna longius recessisse videamur, quam habeant commemorata vindicis Justitiæ schemata connexionem cum ultione damnatorum, brevi compendiò remonstremus. Illam profectò, quæ comprobatur exigì, ut à minori peculiaritate ad majorem transeat universalitatem, Si enim adhuc in pervia viatorum viâ, in nostræ peregrinationis tempore, tam rigidè à supremo Divini tribunalis consistoriò, inserta Sapientis volumini observatur sententia, *per quæ peccat quis, per hæc & torquetur,* (d) adedò indispensabiliter, ut solo etiam contactu gladij, mors inferenda gladiò comparetur, sanciente (hanc infallibilem interitus regulam) increatâ, & in-

carnatâ Veritate, omnes, qui acceperint gladium, gladiò peribunt, (e) nevé acceptionem gladij pro sola apprehensione vel ferri gestatione accipias, definit Augustinus, ille utitur gladiò, *qui nullâ superiori ac legitima potestate, vel jubente, vel concedente, in sanguinem alicujus armatur.* (f) Qui enim ferrum discipulis ferre jusserat, qui vendi pro ense tunicam præceperat, non jusserat discipulos ferire; si igitur vigore tantò districtus Judex adhuc in tempore flagellat reprobos, imò & sapiùs electos, ut æqualitatem pœnæ cœquet sceleri, quid fiet in illo elapsi temporis termino, ubi sola jus dicet æquitas, solùm justitia districti Judicis, causarum præsidebit decisioni?

Victoriosus Saul percusserat ultrice plagâ gladij Amalecitarum agmina suo cum coronatò principe, rege Agag, quem tamen post interfectum vulgus vivum retinuit, & idedò præceptum Domini implere per superbiam despexit. Inhorruit ad inobedientiam accurrens Samuel, & intimans placari nescium Divini judicis furem, abjectum à Domino declarat Israël principem, quem nuper tantâ inaugurabat gloriâ, tot adornabat laureis, quot exercebat prælijs, tot pariter triumphis coronabat, utq; importunam damnet clementiam magnanimus Propheta, Agag pingvissimo subeundam mortem intimat, & causam acerbi funeris annuntians, quàm æquò cœli ferientis Justitia iniquos perimat judiciò, hòc imperiò declarat, *sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua.* (g) Sicq; in frustra concisum cadaver illius victimat, quem effœminata Saulis mollities contra præceptum Altissimi in vita conservabat; sic enim æquissimus Judex voluit, illius puerperam hòc suo orbari Filio, qui tot suis orbavit filijs genitrices. In hoc umbratili schemate consuetum districti Judicis ordinem conspiciamus, quæ namque reproborum est puerpera quàm peccatum? à quo nascendo prodeunt, quia ab illo peccatores esse incipiunt, nec enim peccati uterus aliam concipit sobolem, quàm peccatorem; præterea quoque ab hac radice damnationis suæ trahunt originem, ab hujus imprægnatæ Matris ventre infames generantur filij, dum peccato peccatum succedere

(e) Matth: 26.
v. 52.

(f) Lib: 22.
cont: Faust:
c. 70.

Agag justò
DEI judiciò
ad orbitatem
matris occi-
ditur, ut or-
bitas, quam
in suo tot ma-
tribus intulit
gladio recom-
pensetur.

(g) 1. Reg: 5.
v. 33.

(b) Dan: 4.
v. 30.

Nabuchodo-
sor ob ferita-
tem, quâ sibi
subditos pro-
sequatur,
in feram con-
versus est.

(c) 2. Paralip:
16. 7, 22.

(d) Sap: 11.
v. 17.

Peccatum est
mater repro-
bi, quo gene-
ratur ad
mortem.

continuat, & virtus pœnitentiæ pro-
gressum primi truncare non laborat.
Primum igitur lethiferum reprobi pec-
catoris delictum sine liberis matrem re-
linquit, quando ut assolet nonnunquam
ultrix Justitia, filum mortalis vitæ re-
secat, quâ desinente non ultra repro-
bus peccata cumulat, quia defectu sta-
tûs viator esse desinit, & absque ulte-
riori facinore, quod voluisset in via
multiplicare sæpius, in primo veluti suf-
focatus perit. Sunt apud commenta-
torem Gregorium mentes fidelium, sunt
veluti mulieres, quarum si quæris fi-
lios, sanctarum mentium inquire cogi-
tationes, virtutes quoque earum discu-
te, & operum bonorum merita, quæ
cumulantur in dies, attende. In cruo-
rifluo immanis Agag gladio, qui fa-
cit matres sine liberis telum cupidini-
nis, sagittam Veneris, delectationem
luxuriæ intelligit idæari, quæ si evagi-
nari instar gladij sinitur, ab ea quæ-
cunque salubris cogitatio, rescinditur,
ab illa quævis virtutum opera trucidan-
tur, ab illa universa meritorum ger-
mina eliminantur. Sed sæva parens
suô privatur filio, quando Agag in fru-
stra cæditur, id est carnalis concupiscen-
tia, post disruptam à corpore animam,
in æviternam flammaram voraginem,
præcipitatur. Ibi juxta voluptatum in
mundo amatarum mensuram, infunde-
tur cruciatuum abundantia, ut quan-
tum hic deliciarum ebibit, tantum ibi
absorbeat ærurnarum. Ibi in frustra
cadaver discerpitur, quando à DEO a-
nima segregatur, quæ tunc in mille par-
tes dilaniari dicitur, dum eam infer-
nalia spirituum crudelitati excrucian-
dam Justitia impertitur. Locus quo
orbata matris filius projicitur, apud
Jobum hoc indigitatur cognomine, *ter-
ra miseriæ, & tenebrarum*, (h) ut men-
tis simul, & carnis calamitas indicetur,
nam dolor index est miseriæ, & tene-
bræ sunt nuntius cæcitatatis; quos enim
funestos tartari incolas, foris dolor ex-
cruciat, hos ipsos à verò avulsos lu-
mine ab intus extrema cæcitas obscurat;
est siquidem invariabile sacri Ecclesia-
stis oraculum, *nec ratio nec sapientia,
nec scientia, erunt apud inferos*, (i) nil
restat, quod ultra coram Judice allege-
tur in tutelam, nulla spes laboriosi co-
naminis ad coronam, nulla cognitio
beatæ visionis, nulla notitia cœligenæ
consolationis; nulla defensio justissi-

mæ condemnationis, nec excusatio com-
missæ prævaricationis; non miror ego,
qui novi eorum incomparabilem felici-
tatem, quibus beatis mortuis, quia in
Domino moriuntur, tanquam victori-
bus occinitur, *in his secunda mors non
habet potestatem.* (l)

(l) Apoc.
v. 6.

Supponitur prima, ubi secunda assi-
gnatur; est illa communis, in omnes
Adæ filios indispensabilem exhibens po-
testatem, est illa singularis & propria
damnandorum; quorum expressurus
infructuosam sortem Judas Apostolus,
peculiari eos anathemate à cæteris de-
stingvit, *arbores autumnales, infructuosæ,
bis mortuæ, eradicatæ*, (m) à tarditate
fructuum nomenclaturam sortiuntur,
cùm enim non nisi post autumnii tem-
periem in hybernali frigore maturen-
tur, evadunt hyemales; sic (comme-
moratore Carenfi) quisquis in æstate
præsentis vitæ frugiferas non æmulatur
arbores, fructum non faciens, ad ge-
hennalis pœnæ hyemem reservantur,
bis morituræ, sed nullâ justorum mor-
te, hic enim moriuntur in culpa, ut
ibi moriantur in pœna, mors prima e-
os interimit filios iræ, secunda priva-
tos vitæ gratiæ efficit filios gehennæ.
Hoc prælagivit impijs exitium, invi-
tans ad pœnitentiam, omnes ab impijs
segregandos, comminabundus Job, va-
ticipatur fatalem obitum infortunatis
viatoribus, qui in pulvere dormiunt, id
est in pravis concupiscentiæ desiderijs
oculos mentis claudunt, quorum car-
nem vermes operiunt, dum carnales
eorundem animos curæ sæcularium de-
sideriorum premunt, Terribilem his-
ce terrigenis cultoribus hanc intonat
sententiam, *in diem perditionis servatur
malus, & ad diem furoris ducetur*; (n)
ad diem geminum deducitur, ut mor-
te duplici moriatur; bovem dixeris, qui
ad saturitatem saginatur, ut impingva-
tus occidatur; sic ista orci victima tran-
sire sinitur in delicijs, ut viæ termi-
num reperiatur in pœnis; non verbera-
tur, sed reservatur, ut postquam in
bonis sæculi consummaverit dies suos,
ad diem interitûs perveniat, ad diem
victimæ impingvati instar arietis per-
tingat. Est non exigua ferientis Justi-
tiæ plaga, est inter cæteras severior,
præ reliquis acerbior, inter coacerva-
tas mundanæ prosperitatis delicias ca-
nescere, obliviosum secuturæ calami-

(m) Epist.
v. 12.

Reprobu
arbor b
mortuæ,
ternum
riens in
te secun

(n) Job
v. 30.

Justitia
vina di
lat puni
temporal
quos vult
ternaliter
castigare

(h) Job: 10.
v. 22.

(i) Eccles: 10.
v. 10.

ratis vivere, Divinæ manûs gravedinem ignorare; nec enim manifestius perditionis est indicium, quàm non requiri, non requirentem, quàm non punire delinquentem, quàm suis voluptatibus indormientem, in lascivis oblectationibus stertentem dimittere, ut totam obscuræ tribulationis noctem nesciat, sed repentinò vicinæ mortis terrore expergefactus diem videat, sed furoris, lucem conspiciat, sed ardoris; illi conformiter ejusdem patientis viri præfagio, *dives cum dormiverit, nihil secum auferet, aperiet oculos suos, & nihil inveniet*; (o) non illos tantùm, divitum nomine complectitur, quos affluentes divitiæ opulentos efficiunt, sed eos maximè, qui opulentiam esto non habitam ambiunt, qui ære pauperes, affectu præpotentes, paupertatem despiciunt, ac sortem divitum concupiscunt; pari siquidem merentur verberare flagellari, qui in divitijs, quas possident, inaniter jubulant, & qui desideratis quibus destituti, defectum abundantiae deplorant; quantumvis enim grandi bonorum temporalium possessione differant, affectu tamen, & ditescendi desiderio simul exæstuant & conflagrant. Unde sanctissima æquissimi Vindicis ultio utrumque iisdem curarum vermibus corrodi dissimulat, dum ille, ut desiderata obtineat sollicitus invigilat, & iste indefinenter anxio timore metuat, nè habitata amittat. Ambo pari laborant ignorantia, uterque consimili eluditur illusionem, uterque somniat, dum nullus amborum vigilat, dives existimat suarum divitiarum opulentiam opus esse largientis misericordiae, & est plerumque fatalis ictus dissimulantis Justitiæ; pauper deplorat se flagellatum ultione vindicantis Justitiæ, & est suavissimum complectentis misericordiae basium, quod quia despicit, despicitur, & vindice Justitiæ, ob crimen ingratitude suas inter concupiscentias finitur contabescere, donec apertis videat oculis, se veram rejecisse prosperitatem, dum levem sufferre noluit inopiam, & gravem opulentiam elegit bajulare.

Justum sanctissimi judicis est iudicium, quo ille finitur intollerabili iugo succumbere, qui noluit levissimo pauperis Christi onere sublevare. Legit commemoratam patientis Jobi paræmiam Mediolanensis Ambrosius, no-

stræ accommodatius allegoriæ, quâ obdormientes reprobos, sinè adversitatis sensu, absque contritionis fletu, in placidissimo vanitatis gustu, in sumptuoso divitiarum luxu, ad instar mentis ebriae usque ad claram solis justitiæ diem, usque ad supremam ultimæ noctis horam, usque ad consummatam prolixioris viæ moram, usque ad contiguam terminandi cursûs metam, requiescunt; quâ imminente, quâ illucescente, quâ refulgente, exanimatum corpus victimatur putredini, & excors anima sistitur judici, illud à vermibus corroendum, ista ad regionem umbræ mortis quantocys ableganda. Legit inquam insulatus Doctor Ecclesiæ, quem meruit vir simplex, & rectus simul, nancisci commentatorem; *dormiens dives nihil adjiciet, aperit oculos suos, & jam non est*, (p) quod enim sua adjicit solitudine aurum est, quod suo apponit ærario argentum est, quod laboriosò auget conamine prosperitas, ac hæreditas mundi est, & ideo nihil adjicit, apponit nihil, & tota vani laboris merces inane nihilum; & aura vanitatis est, si tamen appendatur in statera justitiæ, & æquo sanctuarij pondere libretur; *nihil enim sunt omnia, quæ in hoc mundo sunt*, inquit Ambrosius; aurum in metallis argentum consistit pariter in metallis: ad locum suum revertitur, dum ab avaro divite intimè adamatum ad arcam recluditur, in cistis obseratur; idem, si solam varias voluptuosi gurgitis materiam, dicendum occurrit de deliciarum illecebris, de singulis & omnibus illicitis vanitatum; hinc coronatus Vates suò expertus discrimine, quid sit videre carnis pulchritudinem, vel mente incuriâ numerosi exercitûs jactare potentiam, veram humanæ mentis definivit beatitudinem, & unâ simul fallacem vanæ inanitatis exclusit prosperitatem, *beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates, & insanias falsas*, (q) legit Hieronymus, *qui posuit Dominum confidentiam suam, & non est adversus ad superbias pompasque mendacij*; quid respicit ad vanitatem oculus, ut sensum mentis avertat? vanitas luxûs in vestibus est, cum nihil profit, & sæpè plurimùm obsit; vanitas phaleratorum equorum cursus & saltus quadripedum est, quia mendax ad salutem non ducit, sed multoties ad perditionem ab-

(o) Job: 27.
v. 19.

Insuper
peccator ju-
dicat esse o-
sculum mise-
ricordie,
quod sæpe est
flagellum ju-
stitiæ.

(p) Lib: 2. de
interpel: Job:
c. 5.

(q) Ps: 39. v. 5.

Peccator di-
ves, & pecca-
tor pauper, æ-
quivalentur
in pena, quia
assimilantur
in culpa.

abducit ; vanitas theatrorum ludus est, ubi spectatorum oculis illuditur, dum innocentia eluditur, & perditur honestas. Vanitas immoderatus epularum splendor est, illum convivam testor, qui epulabatur splendide, indutus purpurâ, & byssô dealbatus, ac ideò recepit in vita totam suorum bonorum congeriem, qui vixerat in triclinio operas inter delicias, in sumptuoso est mortuus palatio mortales inter angustias, tandemque inter horribilas tenebrarum exequias, inter flammivomas tormentorum vindicias sepultus est in inferno. Præcessit hunc multiplicatis favoribus misericordia, utque suis insisteret vestigijs, ad domus suæ vestibulum animatam collocavit miseriam, suis divitijs sublevandam, jacebat famelicus ad ostium, non præsumebat accedere ad convivium, deciduas duntaxat micæ esuriebat in refrigerium, poscebat ad solatium, sed renuit infelix transfuga offensam salutis semitam premere, maluit ulcerosum pauperem, & pedibus, & oculis transilire.

Epulonem præcessit misericordia, sed quia hanc insequi noluit, persecuta est eum Justitia.

Cucurrit non per mandatorum viam, quæ nimis arcta incrassato, & impingvato ventri fuerat, per ampla lascivientis luxuriæ prata passu præproperò recalcitravit, insequeretur fugitivum pede tardigradò gravis Justitia, morosa ad indigentis Lazari subsidium, dissimulans famere innocentiam, singultuare sanctimoniam, electum gemere, & reprobum ridere ; protelabatur ærumnosa inopis vita, donec consumeretur longæva divitis hora ; clamabat æger, nec tamen justorum medicus electum auscultabat, nam sæpè, ut adstruit Gregorius, *reatus opprimentium audire voces prohibet oppressorum*, (r) donec tandem completo lætabundi helluonis die, ac terminatâ patientis Lazari nocte, evigilare uterque cogebatur adnutum evocantis Justitiæ, ille quidem à somnio vanitatis ad mortem, iste vero à brevi cruciatuum somno ad vitam, & quem in suæ calamitatis decursu,

cæcutientibus mundi oculis deferuisse videbatur misericordia, & flagellasse justitia, hunc deducebat miseram ad angelicæ beatitudinis thalamum, præcedens concitis passibus misericordia, ac coronabat victorem, tot inter adversitatum vulnera, remuneratrix optimè functi muneris Justitia. Cui econtra vicina videbatur misericordia excludens approximantem miseriam, solum, & desolatum soli dimisit Justitiæ non posthac insequendum, sed æternali supplicio implacabiliter persequendum. Avertere a vanitatis facie, nec terreare macie paupertatis, quisquis viator es, respiciens præsentis vitæ habitaculum, ut viæ tabernaculum, non quasi patriæ domicilium ; præterlabens sæculum præterire, non ejus ergastulum adire satagas, nè compeditus detinearis, nè concupiscas in transeuntibus subsistere, sed festina grandem, quæ tibi restat, viam accelerare ; æmulare expertum Israël ducem, sitque pro tuo læmate, ejus proverbiale, sed salutare proloquium, dum cerneret absconditum in prodigioso ardentis rubi flammicidio, in genuino sustinentis patientiæ symbolo, suo velut in solo in terris solio conditorem, *vadam, & videbo visionem hanc magnam*, (s) legit Gregorius, *transiens videbo visionem*, nisi enim gressum cordis à delizioso allicientis mundi spectaculo aversum ad horrida deserti senticeta converteris, nisi de ejus vanitate ad veritatis sanctitatem progressus fueris, beatæ visionis patriam non permanens ingredieris. Quod si tamen in longo tuæ mortalitatis itinere, non nunquam ad diverforium necesse sit declinare, sapientissimo Divini Spiritûs consilio attende, & prævio Salomoni associare ad mensam invitanti, *melius est ire ad domum luctûs, quam in domum convivij*. (t) Ibi reperies convivantem misericordiam cum assidente Justitia, ut suos panem doloris reficiant, & vinò compunctionis inebrient commensales.

Moyse tra-
sijt, ut vide-
visionem D.

(s) Exod:
v. 3.

(t) Eccle:
v. 3.

(r) Lib: 36. moral: c. 14.
Lazarum præcessit Justitia, sic tamen, ut semper assisteret ei misericordia.

Luxitque antemurale, & murus pariter dissipatus est.

Sermo Vigessimus Quartus.

Lætitia spiritualis conservari debet antemuralis instar, nè murus corruat patientiæ.

Quam necessaria antemuralis, ad muri conservationem sit integritas, quæ indispensabilis amborum sit connectio, præfens declarat querimonia, dum antemuralis luctum, muri subsequitur dissipatio, quasi murus non ultra valeat indemner subistere, si ab hostili expugnatur violentia urbis antemurale. Considerat subtili mentis oculo in luctuosi antemuralis imagine delineatam sanctorum patrum amaritudinem Hugo Victorinus, quæ exulcerata eorundem corda confederatò lugebant cordolio, venientem in propria humani generis salvatorem, ab ijs quorum prosperitati missus fuerat, turpissimè repudiatum; effigiat in corruentis muri vicissitudine incarnatum æterni patris unigenitum, ut ædificaretur gentibus à Judæis dissipatum, per hoc enim fides non habitata ad gentes transijt; quòd perfida Judææ regio eandem reprobravit. In antemurali reveretur Doctor Seraphicus potentiores sæculi principes sub militantis Ecclesiæ labaro congregatos, à quibus arcetur hostium ferocia; in muro, prælatorum veneratur præcellentiam, qui lugent ambo, quando par dispares, & una ambos pecuniarum ingluvies, ad temporale lucrum excitat, vel planè, quod multò est execrabilius ad Simoniam parat. Mihi arridet amplius, placet deliciosius subtilis eminentissimi Carenis explanatio, qui coronatam excelsæ Sionis perpendens pulchritudinem, in venustissima effigiata DEI similitudine, in quavis fidei anima intuetur, cujus prævalidum antemurale est fortis patientia, & murus pax interior, quæ nullâ exterorum turbinum intemperie exulceratur, antemurale luget, quando patientia tristis est in adversis. & idè murus, id est, pax pe-

(a) Hugo Card: æoris dissipatur. (a) Torpet universa in 2. c. thren: humanitas, tolerantia destituta vigobis.

re, si lugubris tristitia cor patientis occupat, & cruciatum spiritum inquietat. Hortatur nec inaniter magnus Magister gentium Romanos, quorum insignia hòc coronabantur lemate, *agere & pati fortia romanum est*, hortatur inquam ad magnanimam serenitatem animi, inter tempestuosos assultus insilientium adversitatum, dum eos esse jubet *spe gaudentes, in tribulatione patientes*. (b) Animabat illustrem Agonothetam ad exercendū robur corporis in labore, & exhibendam insignis animi fortitudinem in dolore, hinc spei inunxit oleò athletam, *nihil enim mentem hominis aded virilem facit* (inquit Chrysostomus) & *ad omnia audentem, ut spes bona*, (c) hæc allevat gravantia pressurarum pondera, ut subsequens afflictio idoneum reperiatur, oneri supportando, & aptum discrimini superando. Si conglomerata invadentium ærumnarum agmina hostilem in aciem lustrentur, spe gaudens, sustine ferientem; si virulenta latentium susurronum dicteria, amici candorem inficiant, ut sinistram exhibeat diffidentiam, spe gaudens, expecta immutationem; si invida tuæ prosperitati lingua; tuam dissidijs immergat tranquillitatem, ut ab irritatis concivium tuorum cordibus feram oriri videas tempestatem, spe gaudens ventorum comprime ferocitatem; si tuo minùs propitietur corpori humorum convulsio, aut aëris infectio, aut fibrarum compressio, aut proprii cruoris alteratio, spe gaudens moderare vicinam turbandæ mentis intemperiem, nè hanc morborum violentiâ pariter succumbente, tota totius hominis machina prosternatur. Animaturus aliquando formidolosum Gedeonem cœlestis Genius, in torculari triturantem, ut excussi frumenti pretio sollicitus viator fugæ consuleret ac salutem, comparuit opportunus consolator, ipsâque loci, quem

(b) Rom: 12: 7. 12.

(c) hom: 2. p. in Epist: ad Rom:

Spem gaudentem pro omni calamitate opportunam exigit Apostolus ab imitatoribus Christi.

(d) Judic: 6.
v. 11.

Sedet Angelus
sub quercu,
tanquam sub
symbolo cru-
cis, indicans
victorias I.
Israëlis.

occupabat, circumstantiâ, adventûs sui mysterium insinuabat: fungebatur siquidem legatione exercituum Domini, ut diffidenti post iteritas crudelis Madian victorias, toleratas insultantium alienigenarum clades, populo fœdifragam exprobraret infidelitatem: *Venit Angelus Domini, & sedit sub quercu, quæ erat in Ephra, & pertinebat ad Joas, patrem familiæ Ezri*; (d) putas sacer historiographus tam singulariter notâset arborem, & situm arboris, & nomen possessoris, si sua singulis defuissent nominibus mysteria, nî quovis nomine peculiare intimari debuisset significatum? nè attributum patris nomen confundat lectoris animum, qui novit Ezri familiam à Joas non genitam fuisse, notat Lyranus, idcirco patrem nuncupari, quia potentior ac principalior præ cæteris hujus familiæ existerat consanguineus; dividebantur siquidem usitatô Hebræorum more, tribus in familias, familiæ in domus, & hæ in capita virorum.

Consedit igitur non fatigatus ab itinere, non delassatus ab aëris intemperie, sed sua motus à pietate beatus advena, *sub quercu*: cujus in symbolo sibi veluti proprio, invictæ crucis effigiatur fortitudo; sub cujus umbra resedit pariter sponsa desiderans, sed defatigata à longitudine, & latitudine viarum, lassâ ex variorum successuum vicissitudine, quietis indiga, quam nondum possidens, sat arduis laboribus volebat comparare. Hæc arbor inclyta non reperitur in paradisi medio, sed secus decursus aquarum; plantata ad lachrymarum rivulos, ad aquas contradictionum; in Ephra frondet, & floret simul, ut suo copiosius fructificet cultori, hoc enim Ephra nomen si vertitur, *fructificans*, nuncupatur; quis namque ingentem deliciosorum fructuum enarret numerum, suis à frondibus deciduum, suis à floribus oriundum? tacebo cæteros, ad crucifugarum erubescientiam, ad salutarem mundicolarum verecundiam, non nisi geminos recensebo, sit primus, sed executionis ordine, redemptio humani generis, sit angelorum reparatio secundus; hoc fecit Matrem Ecclesiam suis pro filiis sollicitam, in palmam conscendere, & fructus apprehendere, quibus petentes panem parvuli vescerentur. Ad Joas autem hoc salutare lignum pertinuit,

quod nomen, *sperans*, vertitur, quia purpurati Hugonis testimonio, *fructum non capiunt nisi sperantes in crucem.* (e) (e) inc. Ju v. 11. mor. Et quamvis Gedeon dictus, *circumiens in utero*, illum pro principali significato explicet, qui (Isidoro commentatore) in utero Virginis incarnatus, intra uterum fuit per substantiam infirmitatis, extra mundum per potentiam Divinitatis, designat tamen fidelem quemlibet Christi pedissequum, qui corde & animo uni affixus cruci, spe gaudens, patitur in tribulatione. Resedit sub umbra hujus fœcundi stipitis, non tristi vultu turbidus, sed lætabundâ facie exultabundus, annuntians subsecuturam stragem hostium, & gloriam victoriæ amicorum, volens ad spem erigere gaudentes animos, quos viderat exulcerante meticulosæ pusillanimitatis diffidentiâ oppressos & afflictos. Tribulatio etiam absque suæ crudelitatis aspectu prolatô nomine terret, horrendum suo vocabulo complectitur supplicium, si absque consolationis pedissequio, si absque comitatu exhilarantis spei afflictis obviat animis, vel lachrymantes involat oculos mœrentium spectatorum, at verò si vel beatæ æternitatis expectationem, aut coronandæ virtutis gloriam adjicias, gaudet ad sonum gemitûs, non minùs, quàm miles ad tonum tympani, exultat ad vocem patientiæ multò festiviùs quàm heroinus jubilat animus ad nomen victoriæ, quemque conglomeratarum adversitatum objecta congeries, suâ confudit multitudine, suô vel terruit horrore, hunc obtinendæ futuræ hæreditatis possessio, si nondum altiori sublimatur spiritu, ad sustinendum universos plagarum ictus confortat, hunc generosus magnanimæ charitatis impetus (si jam universum hæc humanarum moderatrix afflictionum foras misit timorem) ad exultandum inter dolores impellit, ad applaudendum inter adversariorum furores compellit. *Sperans* gaudeat, gaudens sustineat, quisquis brevi methodo immensa difficultatum itinera compendiare, quisquis pœnosam calamitatum viam laborat abbreviare. Invitaturus aliquando Rex Solymæ gementem populum, exhilaraturus universam langventis terræ faciem, hoc gaudiosô dramate omnes terrigenas invitabat, *jubilare DEO omnis terra, servite Domino in letitia*, utque ad ad magni Regis solium accessuros instrue-

Spes crucis
dat in se
fidentibus
fructuum
bundantiam

Tribulatio
cognita leti-
ficat animi
patientis.

Quæ inter be-
mines est se-
ritus, exclu-
sit jubilo.

strueret, præstandi modum homagi præscribat, *introite in conspectu ejus in exultatione*, (f) non unum latentis mundi angulum alloquitur, sed totam orbis machinam cum universa congregatione mortalium ad jubilandum exhortatur; qui enim ubique suam seminavit benedictionem, undiquè suorum exigit jubilationem; præcipit jubulum, qui non verborum sono promitur, sed interiori lætitiâ consummatur, quantumvis gaudens in exultatione animus, erumpat sapius in voces exultationis; est, non diffiteor, dissonus in DEI auribus multorum jubilus, est exultatio reprobanda, sed nos ad jubilandum in servitio Creatoris vox ista provocat, ad exultandum in confessione, sinentes confusionis filios jucundari cum reprobando jubilo in confessione. Conjungit Propheta providus, obsequium cum jubilo, dum jubulare præcipit, & in lætitia Domino servire. *Omnis servitus amaritudine plena est* (testante Augustino) hinc vides lugentes eorum oculos, mœrentes illorum animos, quotquot servili conditione compeditam ad suum autum Domini profitentur libertatem: omne dominium suâ proprietate jucundum est, ut enim hilaris animus in altum semper erigatur, semper deprimatur afflictus, sic celsitudo domini superna nunquam non incolit, & mancipatus imitas in infimis commoratur.

Quâ ratione igitur ad jubilandum eadem voce incitatur, quâ convocatur ad serviendum si servitus doloris est materia, quid est quod habeat cum jubilo commune? hærentem in ancipiti mentem suâ solatur paræmiâ illustris inter martyres Boëtius, *servire DEO regnare est*, Divinum famulari, est dominari; non enim hæc servitute deprimeris, sed qui tuis hætenus studens affectibus, sortem mancipij subivisti; excutens inane superbientis animi dominium, erigens ad inclytam honorum celsitudinem, dum conditoris tui obsequio manciparis. Felix mancipium, quantumvis sit præscriptis legibus compeditum, intrat enim in conspectu suo, suorum gemitus compeditorum, qui saluberrimo sapientissimi Syracidis acquiescentes consilio injiciunt pedem suum in compedes sapientiæ, & in torques illius collum suum, (g) quando progredientes ani-

mæ operantis affectus constringunt præceptis ejus, & collum suum, quò quodvis efformatur colloquium, ad ejus regulas intorquent; possunt præterea (commentatore Augustino) illi intelligi compediti; qui in semetipsis ingemiscunt gravati, habitaculum quod de cælo est superindui cupientes, quia & mors horrore est, & mæori vita mortalis. (h) Est tamen unum amborum officium, utriusque est eadem circumstantia servitutis, solerter advertenda, ut in jucunditate serviant, nam sola quæ gaudens servit, aridet charitas, non placet dura necessitas, quæ lachrymans ministrat; quem enim fecit liberum incarnata veritas, hunc servum facit amoris unitas, & syavitas charitatis, hujus perfecta erit jucunditas cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem; de cujus futuræ jubilationis spe hic jubulare solet amor adhuc sollicitus, nè scandalizet parvulos; hic aliquantulum prægustans, quo ibi satiabitur totaliter, quando non amplius vita nostra morti associata erit frumentum inter zizania, aut culmus inter lolia, non erit amplius granum inter paleas, nec lilium inter spinas. Veruntamen quâ ratione servire nobis præcipitur in lætitia, qui inter pericula in mari, inter pericula in terris gemimus, nec penitus à falsis separati fratribus, sustinemus invicem cum Ephesijs in dilectione, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis? nec enim semper expedit ab illis segregari, qui nobis prosunt, scopando spiritum nostrum; vis separari? crudelis est nolens prodesse alijs, nolendo cæteris auxiliari. Vis declinare turbas, consortium effugere vel fugare? in ipsa etiam solitudine sollicitudo periculorum obviat; quamdiu navigas, ipso in portu etiam periclitaris; etiam tentationum ventus portum involat, & quas non lædunt, na- ves scopuli, hæ invaduntur fluctibus, & agitatae ad invicem se ipsas collidunt & confringunt. Quid ultra peragendum, quid decretandum, quid eligendum superest, quid restat assumendum? si nec in potu cymbæ parcitur, nec pelagi tumultuantem rabiem inambulare consulitur, si suò non destituitur discrimine deserti solitudo, nec sancta fratrum socitas suò careat penitus offendiculò, & petram scandali cogatur sustinere? quid admiraris? cur la-

Felix captivus, qui legis compedibus vincitur.

In hoc mundo nullus locus sine periculo, nec ipsa solitudo,

Cor huma-
num est so-
lum à pluri-
mis passio-
num turmis
infectatur.

mentaris ? quid magis aut esse potest
solum, aut à consortio segregatum,
quàm tuum cor suo soli, quod patet
Conditori, & inspectorem alium te re-
cusante non admittit ? quò non obstan-
te pulsat ad ostium cohors libidinum,
& ingens turma cupiditatum ; ingre-
ditur clausam repagulis januam, super-
bia cum avaritia, lascivia cum concu-
piscencia, ut si non possunt petram rum-
pere, emolliant repudiantem, incli-
nent recusantem, nè unus numerò in-
numeris cum hostibus in tam exili are-
naria colluctaris, & experiris, quàm sit
difficile, tot telis impeti, tot sagittari
spiculis, & nunquam vulnerari.

Solam invenio regis pacifici immu-
nem Solymam, quæ foris canes cogit
subsistere, quæ sola potest latratus in-
feri à suo suarum portarum vestibulo
arcere ; *in mundo pressuram habebitis*,

(i) Joan: 16.
v. 33.

(l) Eccli: 2.
v. 16.

(i) prælagit, quæ falli nescit, nec po-
test fallere omnia Patris Veritas non
reprobis sed discipulis, non hostibus,
sed amicis, & comminabatur præviis
veritatis præco omnibus Adæ filiis, *ve-
his, qui perdiderunt sustinentiam*, (l) il-
lum videlicet centesimum afferentis
patientiae fructum, ad quem egregius
prædicator capeffendum, & conservan-
dum simul Hebræos adhortatur, *omnis
disciplina in præsentis quidem videtur non
esse gaudij, sed mæroris, postea autem fru-
ctum pacatissimum exercitatis per eam red-
det justitiæ.* (m) Hic eripiet ab in-
teritu, dum facit fidelem charitatis ser-
vum, servire in jucunditate dilectionis,
non in amara inquietudine murmura-
tionis ; Vos hic psalmus jubet servien-
do psallere, psallendo inservire Domi-
no, ut explicat Hypponenfis præsul,
*vos alloquitur, quicumque in charitate om-
nia toleratis, & spe gaudetis*, (n) qui-
cunque ante altissimi conspectum læ-
tantes comparetis ; dum lingua cla-
mat, exultet intus anima, dum os ap-
plaudit, jubilet conscientia, ut audiens
clamantem exaudiat, & amet exultan-
tem, sui non immemor promissi, quòd
magnus Doctor gentium suis transcrip-
serat Corinthijs, amplius ad alacrem
lætitiâ animandis, *hilarem datorem di-
ligit DEUS.* (o) Quid enim aliud in-
remerata candidæ frontis serenitas an-
nuntiat, inter obscuros nimborum tur-
bines, inter tempestuosos mundanarum
calamitatum impetus, inter coacerva-

(m) Hebr: 12.
v. 11.

(n) in Ps: 99.

Hilaritas in
bono opere
summè placi-
ta est DEO.

(o) 2. Cor: 9.
v. 7.

tas fluctuantium amicorum intemperi-
es, inter minaces condensatarum ad-
versitatum clades, quam invincibilem
latantis conscientiae tranquillitatem, quæ
quidem aliquando deforis sustinet ob-
fuscari, sed intus nunquam patitur te-
nebrosâ noctis caligine obscurari, ex-
stinctâ luce justitiæ, illustrem animam
obfuscari. Turbulenta collidentium
Evrorum agmina procellam excitant in
ruinosis cordibus peccatorum, sed au-
gent tranquillæ pacis malaciam in læ-
tabundis mentibus electorum. Mitis-
simus in condonando, sed unâ simul æ-
quissimus in castigando, benignissimus
in consolando, sed etiam justissimus
in vindicando, dux Israël Moyses, hor-
rendo idololatrante flagitio populum
deprehendens, irremediabili rectitudinis
zelo correptus, nec fratri parcendum,
nec proximo ignoscendum, nec amico
decrevit esse indulgendum, sed facinus
immane statuit in numerosa parte po-
puli suffocandum ; quare sanctissimo
præcipit imperio Levitis ad vindicandam
læsæ majestatis noxam præelectis, vigin-
ti tria virorum millia exanimare, ut
hâc severæ cædis exercitatione, exul-
ceratam insolito facinore Justitiâ pla-
caret pariter, ac exarmaret. Putas a-
manti populum hæc strages populi non
fuit dolorosa ? credis benignum Judi-
cem, credis patrem mitissimum, hos
rivos sanguinis, imò hunc sanguinem
illius corporis, cui ut caput præerat,
spectasse sinè lachrymis è fratrum suo-
rum vulneribus scaturientem ? nec ta-
men feralem revocavit sententiam, sed
alacri hilaritate sustinuit, feriente ul-
trici Justitiæ gladiò, invasam Creato-
ris gloriam vindicari. Timuerat vide-
licet providus Israël Princeps Divini-
tùs feriendos, quos longè melius ex-
pediebat temporali mortalium judiciò
castigari. Complacuit sibi Majestas
vindicata, & quidem adeò, ut mortem
paucorum intuens, à cæde omnium ab-
stineret ; & quia fidelis Ultor amoris
suo salutare odium perpetrati criminis
junxerat, quia misementi Clementiæ
castigantem gladium prætulerat, id-
circo misericors & miserator Dominus,
subtraxit ensẽ justitiæ, nè ultrò fau-
ciet afflictum manu hominis populum,
& vulneratum. Compassivi Moysis a-
nimam hilariter pro causa offensi nu-
minis sævientem, indultâ horridæ præ-
varicationis veniâ exhilaravit. Accen-
dens

Moyses
inclinat
suâ pro-
onem h
ter per
præva-
res.

dens igitur ad thronum gratiæ anxius mediator, causam nocentis populi transfactus, ad eò vehementer Divino furori supplicando obstitit, ad eò feliciter peroravit, ut quasi abolitam culpæ memoriam reperisset, loquebatur Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum: (p) nec mirare, in Bethel quippe sui legatus populi ascenderat, quæ (commentatore Gregorio) domus DEI nuncupatur; quòd si filij sponsi adhuc in lachrymarum valle commorantes lugere non poterant, propter sponsi præsentiam, quâ putas cœligenâ exultatione replebatur suspensus fortunati viatoris animus, dum domum sponsi cœpit incolere, factus in via cœlestis Solymæ inquilinorum æmulus, & quasi contiguus sanctorum civium sodalis.

Vides quàm abundanti remunerationis præmio, hilaris prævaricatorum eliminatio recompensetur, dum dator hilaris cæsarum victimarum, ex Adæ filio fit lucis filius, enim verò domus DEI, quæ est? (inquit moralis Papa) nisi domus illa, quam inhabitat lux inaccessibilis? (q) hâc ineffabili delectatione inescatus, hâc intimæ suavitatis dulcedine allectus Divinæ domus incola, ad lucem, quam DEUS inhabitat se pervenisse lætabatur, nec tamen ideò uberrimâ consolationis abundantia contentabatur, sed lucem, quæ omnem illuminat hominem videre satagens, suspirabat, ostende mihi faciem tuam! ecce qui facie ad faciem Domino loquitur, videre faciem Domini deprecatur? num illa lux, quâ sua facies à DEI facie perfunditur, majori eget lumine, ut DEI faciem intueretur? num forsitan exhibebatur solum videnda per speculum in ænigmate, quæ in se ipsa ab oculo mortali nequiverat videri? contemplabatur quidem creatum increatæ lucis speculum, speculabatur speciosissimam Divinitatis imaginem, pertransiens homo in imagine, & ideò ad ipsam veritatem lucis, quæ solis beatorum oculis absque speciei velamine est conspicua, admitti flagitabat, quàm quia homo videre & simul vivere non finitur, audire cogebatur, ecce est locus apud me, & stabis supra petram, cùmque transibit gloria mea, ponam te in foramine petre, legit Ambrosius, ponam te in cavernam petre, (r) & locum, qui apud DEUM est considerans, non alium, quàm

firmitatem fidei autumat intimari, quam nisi quis tenuerit, nisi huic uni innixus steterit, DEI præsentiam non cognoscet. Quòd si non nihil durum recogitanti videatur, ad cavernam petreæ amicum ablegari, non aridam incultæ specus sterilitatem inspiciat, non horridum humanæ delectationis exilium recogitet, sed illud patientis viri oraculum meditetur, petra fundebat mihi rivos olei, (s) nec potuit aut liberalius emanare, aut copiosius scaturire ex alia, quàm ab ea, de qua commentator & Prædicator egregius attestatur, petra autem erat Christus: (r) rivo competit fluere, & oleò inungvere appropriatur; rivi vocantur olei, explanat magnos inter maximus Papa Gregorius, de veteris testamenti voluminibus Christum prænuuntiantibus, quia decurrunt & ungunt, in quibus quisquis tingitur, quisquis ungitur, interius impingvatur, (u) impingvatur sanctissima magni Prophetæ, innocua Moysis anima, suavissimè simul & saluberrimo Divinæ consolationis oleò, dum sacratissimi oris eloquium in suæ petitionis responsum auscultabat, videbis posteriora mea, faciem autem meam videre non poteris, incommutabilis DEI claritas est (commentatore Bernardo) stantis facies, quam solus ille valet aspicere immortalis oculo, cui concessum est non jam in petra fidei subsistere, sed ad sancta sanctorum introire; nec tamen ideò est contemnenda posteriorum contemplatio, assumpta videlicet pro salute mortalium humanitas, de qua sic more suo in abundantia spiritus dulci eloquiò mellifluus effatur, contemnat Herodes, ego tantò magis contemno, quantò magis contempnibile se ostendit Herodi; (x) hæc sunt posteriora dorsi, quæ in pallore auri comparuerunt, quando immortalis Divinitas mortali amicta corpore expalluit in morte. Aurum purissimum est Verbi Deitas, quæ semetipsam, si licet dicere, decoloravit, quando abscondens formam DEI, & monstrans formam servi, velavit faciem, & dorsi nuda exhibuit intuenta. Hæc igitur deificata humanitas spondetur Moysi, non quidem in sacro Bethel culmine in obscuro foramine præmonstranda, sed in sacratori Thaboris supercilio, sub sæculorum vespere revelanda; hic locus est penes Verbum, nostrâ fragilitate circumdatum, ubi vidit posteriora ejus, id est, corpus ejus, exponit Augustinus,

(s) Job: 29. v. 6.

(r) 1. Cor: 10. v. 4.

(u) lib: 19. moral: c. 11.

Facies DEI est Divinitas, posteriora humanitas.

(x) Serm: 61. in Cant:

Moyses dum alacriter DEI gloriam vindicat ad Thaboris gloriam videndam præservatur.

(p) Exod: 33. v. 11.

Moyses videre DEI faciem desiderat.

(q) lib: 4. m. 1. lib: Reg: 6. 5.

(r) in Ps: 44.

(y) lib: 2. de
Trinit: c. 17.

nus, (y) & sicuti transeunte gloriâ Domini solidabatur Moyses in petra, sic, *statim ut transijt Majestas Domini in glorificatione Domini, quâ resurgens ascendit ad petram, solidati sumus in petra.* En rivum olei in petra defluum, à cujus olei facie computruit iniquitatis jugum; tunc enim remissi sceleris inungebatur solatiô, recreabatur nuntio, quando liberatum à peccatorum onere idololatrantem populum recognovit.

Sic consolante DEO exhilarari meruit, qui se datorum hilarem in adamatæ gentis suæ commemorabili exitio, qui se æquissimum Divini vindicis vicarium, in justissimo interimentis gladij excidio, monstravit; non recusavit, qui ducem hætenus sequentis populi exhibuit, se pariter pro vindicanda offensi creatoris causa exhibere carnificem, ejusdem jugulandi; ut meritò hæc possit coronati vatis parcemiâ commendari; hac aptè valeat suorum victor affectuum inscriptione coronari,

(z) Ps. 136. v. 9.

beatus, qui tenebit, & allidet parvulos suos ad petram, (z) regnabat in corde paterno tenerrimus amor, quò suum adeò adamabat Israël prodigiosus Moyses, ut irascenti ad usque exulceratum furorem DEO, se se plectendum obiciens, admirabiliter hòc exclamârit paradoxo, *aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti,* (a) nec tamen idèò obtentâ licet veniâ, persequi immane facinus dissimulavit, sed qui tam æstuanter ardebat ab amore suorum Israëlitarum in corde, ut pro eis eligeret promeritâ morte mulctari, idemmet Divinæ intemeratus zelotes gloriæ, hunc ipsum amorem teneritudine parvulum, sed maximum intensione, hilariter allisit ad petram, quando eosdem, quos salvare voluit, & velut inveniabiliter offenso conditori anhelabat reconciliari, vindice gladio invasos, excussò quovis fraternæ conjunctionis vinculo, eluso quovis propinquæ affinitatis privilegio, alacriter interim præcepit. Hoc genuinum sanctæ hilaritatis simulacrum,

(a) Exod: 32.
v. 32.

Allisit parvulos ad petram, dum amorem populi sui commutavit in furorem.

ijs ob oculos versetur, in animo representatum commoretur, qui virulentos aspides in sinu nutriunt, quos quia parvulos ad petram, quæ Christus est, allidere gravantur, ab ijs ubi creverint, miserabiliter eliduntur; quid enim aliud nascentes malæ cupiditates

sunt, quàm venenata genimina viperarum? collum arripe, dum adhuc agitur tenerum, caput abripe, dum necdum evasit solidum, ad petræ soliditatem projice, sed absque compassionis tristitia, cum invincibili invariabilis animi resolutione, impinge hilariter, ut impingantur fortiter, allide alacriter, ut absque mora celeriter elidantur. Petra vincat, ut vincas in vincente hostia, dum major est, ad petram allidatur, dum brevis & minor est, gaudenter sinè vel minimo luctuosæ compassionis indicio ad petram elidatur. Felix si semper in petra steteris, sed jucundus, & quia stare ministrantis est, beatus si serviveris Domino in lætitia, ut ejus nunc posteriora videns cum hilari meditatione, introeas in conspectu faciei ejus cum exultatione. Hæc est hilaritas quam nescit recognoscere sybaritarum familia in suis licet quotidianis epulis suorum epulonum; hæc est alacritas quam suis in choreis temulenta voluptas nequit addiscere, ad delictum suarum saltatricum. Producitur ferale ferculum ad fatale Herodis convivium, quod regia instruxerat luxuria, dum de materno educitur cubiculo infamis Herodias, in tot lascivientium oculorum consortio saltatura, ut suum à pedibus lapsus exordiat, nunquam redintegrandum; rotantur oculi, cometes geminos exhibitori, cervix erigitur, coronam Christo capiti decussura; cæsaries dispergitur, incautum principem æternis nexibus compeditura. Regni dimidium proli dimidiæ, infami adulteræ genitricis filia in saltus præmium præsentatur; adeò viliter ab ipsis sæculi regibus, regale sæculum quandoque æstimatur! non tamen à sitiente sangvisuga oblatum acceptatur; nè discumbentibus displiceat perjurium, decernitur homicidium, dum desideranti puellæ ingens magni Baptistæ caput decutendum autoritate regiâ declaratur; horret ad horridum rugientis catuli pruritum, contristatur ad terrificum urgentis Leænæ furorem, effœminatus princeps, & suâ temulentus libidine, nè DEUM offenderet perjurando (ut loquitur Augustinus) DEUM offendit seviendo, (b) curritur pede præproperò ad præcursorum, truncandam verbi vocem (nè suum ultrà intonet, non licet tibi) insinuat, quâ putas audientis alteratio-

*Lascivio
perditu
stissimu
pista.*

(b) serm

tione, imò quâ jubilantis exultatione? suam tandem complendam auscultat prophetiam, quam toties pronuntiante ore, & expectante corde prælagivit, *illum oportet crescere, qui erit post liminio in crucis trunco exakandus, me autem minui, qui eram præcurrens viator, sum modò capite detruncandus.*

Audiens mortis nuntium, non minus quam olim in matris utero exultabat,

O si spectâsses hilaritatem in vultu, magnanimitatem in nutu, alacritatem in gestu, jucunditatem in saltu! saltat lasciviens puella, ut saltet virgineus illibatae virginitatis paranympheus, cujus intemerato capiti, nè spurcis infiliat pedibus, suum Joannes à capite saltum auspicatur, & qui ad salutationem Virginis exultavit in utero, desijt proflire vox claimantis in deserto, quæ maluit injustam tolerare incisionem, quàm justitiæ integritatem non propugnare. Habet sanctorum mors, seu ob vitæ præsentis tedium, seu ob desiderium futuræ, habet conjunctam luctui jucunditatem, quos enim Mater Ecclesia è terris deplorat discessuros, hos ipsos empyreæ regionis Solyma suæ gaudet felicitati accessuros. Attende hilarem datorem, ut collum protendit spiculatori ad votum, ut curvat caput ad nutum, ut aptat corpus ad ictum! exsilit animus, festinat spiritus, mens jubilat, & viatricem exuens illustris anima, ad comprehensorum vestibulum aspirat. Præcurrebat hilariter, sciens se subsequenter sui cursûs habere successorem; & qui venturum in orbem DEUM per saltum orbi exultans præsignavit, is pariter subsecuturum sanctæ captivitatis Redemptorem, præcurrens ad limbum, limbo prænuntiavit; hilaris nuntius, ferientis gladii aciem transiliens, saltavit à luctamine ad triumphum, à carcere ad trophæum, ut quæ ipsa adhilaretur crudelitas ad communem plaudentis Ecclesiæ exultationem, dum anima ad pastophorium beatæ felicitatis saliens & festinans pertingit, exinde ad sacras Angelorum choreas, ut amica sponsi processura. Portatur, Ambrosio fidem dante, decussatum caput, post ultimum exsiliantis vitæ saltum, ad Herodiadem, nè universale tripudium solo unius luctu intercideretur, hæc pariter *latatur, exultat, quasi crimen evaserit, quia judicem trucidavit.* (c) Gaudet uterque, ille de saltatricis proëimò, quod erat Prophetæ internecio, ista

de prædicatoris silentio, ad quod sublatò capite obligatur: hæc una utriusque gaudij existit differentia, quod præproperanti militantis Ecclesiæ triumphatori, tanquam antelucano syderi tot Martyrum succederent agmina immaculati agni pedissequa universalem gloriosæ matris jubulum, æmulantia Joannæ exultationis tripudium, dum insolentem tripudiantis puellæ barbariem, non nisi perennatura infernalis ergastuli lamenta sequerentur. Habet nimirum vera sanctorum lætitia hoc sibi proprium, quod fugiens omne illecebrarum illicitum, inducat hominem, ut rationalis naturæ vigorem conservans, profliget caducam irrationalis concupiscentiæ voluptatem; habet carnale gaudium hoc suæ congenitum dissolutioni, quod blandis trahens insidijs incurias terrigenarum animas, suos lacestat amatores, ut castas Divini Spiritûs fastidiant delectationes. Est siquidem occultus quidam exhilarantis gaudij magnetismus, quod consolationum, vel indigi, vel avidi Adæ filij, ad paradysum suo ereptum flagitiò respiciant, propensioneque insitâ ad gaudium inclinent, hinc si cœleste concipiant supernis tantum occupantur illicitijs, æternis duntaxat inhiant solatijs, futuram inquirentes mansionem, non præsens exilium protelari cupientes; quod si infortunatâ prævalentis vitij vicissitudine, terrenis irretiantur quisquilijs, momentaneis abripiantur insidijs, mundanis illaqueentur nanijs, adulterinis vanitatum constringantur amplexibus, nullum est pratum, quod non eorum pertranseat luxuria, nullum est templum, quod non eorum profanet lascivia, nullum est forum, quod non eorum virulentet malitia, nullò non tempore gaudere cupiunt delinquendo, nunquam lugere cupiunt poenitendo. Calamitosam horum mundicolarum conditionem effrœnem deliciarum inglaviem quâ cruciantur dum stimulantur, non satiantur dum inebriantur, non saturantur dum saginantur, accuratò censurat compendio moralis papa, *semper desiderant in suis pravitatibus relaxari, incorrecti vivere, & de culpa gaudium habere,* (d) quid enim est (d) *lib. 15. moral: c. 25.* perversus, quàm in facinore latari, quid est malorum omnium execrabilis, quàm de peccato gaudenter gloria-ri? in tenebris quasi ad meridiani solis radios per circuitum ambulare, pa-

Gaudet Baptista mortuus, gaudet Herodias de mortuo, sed gaudio dissimili.

Gaudium peccatoris fundatur in peccato.

ri latitiâ in peccatorum nocte exultare, ac si eos contingeret in fulgentissimo sanctitatis lumine securis gressibus obambulare.

Non hanc svadebat latitiam providus magister gentium, dum suis Philippensibus quasi præcipiens scribebat, *gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete*, (e) non illo fugaci gaudio, quod suo evanescit in fumo, quod primo efflatur ab Austro, cujus & longitudinem in durando & latitudinem in perseverando, suâ metiebatur indefectibili genuinæ veritatis decempedâ Sophar Naamathites dum dicebat, *hoc scio à principio, ex quo positus est homo super terram quod laus impiorum brevis sit, & gaudium hypocritæ ad instar puncti*, (f) quisquis hoc contra impios loquitur, verum dicit, quantumvis quia calumniator adversarius contra Jobum insontem id ipsum dixerat, falsè quod verum fuerat, applicabat; præclare insuper ad primæ originis exordium acutæ mentis retorquet oculum, ut à primo orbis conditi auspicio recolamus, quàm brevem habuerit abbreviatæ durationis diem mundana prosperitas, quàm raro horam transilierit; quæ solo unius puncti spatio durabat; in fine siquidem desinentis gloriæ ostenditur, quàm breve fuerit, quod longam perennitatis feriem mentiebatur. Gaudet exultabundus mundicola, exultat lætabundus vanitatum assecla, in primo subselliorum accubitu, ridet ad primam obviantium salutationem, inflatur ad vocem magisterij, tumet plenus superbiâ in famulorum numero, exhilaratur in continuo crescentium reddituum augmento, hæc tamen inanis existimatæ felicitatis vanitas apparet ad momentum, ut in perpetuum dispareat, sicque sit instar puncti, in quo animadvertente Gregorio, stylus quàm primum ponitur, levatur, nec mora ulterior conceditur, ut longius hōc clausa termino linea protrahatur; sic & umbratile præsentis vitæ gaudium, dum à suo inhiante proco constringitur, mox sistitur, statim amittitur, quando teneri falsò dicitur, dum possideri existimatur. Non hoc est gaudium invitantis Apostoli, quod nisi indefinente spatio semper continuet non Apostolicum, non est tripudium sanctorum; hoc enim nec minuit ærumnarum congeries, nec ad-

versariorum declinat colluvies, subsistit inter hostilia persecutorum agmina, nec fugit congesta exquisitorum cruciatuum tormenta. Quod justos recreat, quod pressos sublevar, quod mundi exules delectat gaudium, semper gaudere facit, non retractatur à tribulationis contubernio, nec angustatur à jacturarum infortunio, non minoratur in sanctitatis asceterio, non inundatur ab ærumnarum cataclismo; si verbera causant præ cæteris molestiarum instrumentis acerbior carnem amaritudinem, si vincula pretiosiores quibusvis humanæ conditionis qualitatibus constringunt libertatem, gaudere jubetur flagellatus, sicut & compeditus, si tamen fidelem se illorum antecessorum profiteretur pedisequum, de quibus sacer Apostolorum narrat Historiographus, *ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine JESU contumeliam pati*; (g) legit Chrysostomus, *digni habiti sunt verberibus cædi*; arctò recludebatur carcere, quem adeò invisibiliter reſerabat manus Angeli, ut suis munitus seris, ac circumfusus suis custodibus videretur, sed sinè inquilino, qui eum inhabitaverat, reperiretur. Adducit Paterius apud Gregorium, intrepidum eorum principem, gaudentem inter flagellorum vulnera Apostolici senatûs consulem, cui nè de JESU nomine ulterius differeret, dum feris etiam verberibus interdicitur, evangelizantis lingua non compescitur, nec lugubri publicæ confusionis injuriâ deterretur; *contemnit flagella cædentium, qui paulò antè requirentium verba timebat, & qui vires ancillæ requisitus expavit, vires principum casus premit*, (h) annon gaudebat, qui voce alacri, vultuque hilari, & pharisæorum increpabat hypocrisim, & refutabat sacerdotum insolentiam, & infidelitatem pontificum redarguebat? Annon gaudebat, illustris Pauli anima, quando propter victricem propugnata veritatis innocentiam, percussus feriente ferocientis ministri dexterâ, non anathemate maledictionis percutientem repercutit, sed sustinens inflatam scelestæ manûs alampam, distante sancto Spiritu liberrimè prophetavit, *percutiet te DEUS paries dealbate*, (i) jusserat quippe judex impius contra legem Apostolici prædicatoris maxillam percuti, qui propugnator æquissimus veritatis volebat judicari.

(e) ad Philipp.
4. v. 4.

(f) Jobi: 20.
v. 4.

Terrigenarum
gaudium
mensuratur
puncto.

Ut stylus factus puncto sustollitur, sic omne gaudium sæculi momento clauditur, & terminatur.

(g) Act: 4.

(h) lib: 2. Act: 2.

Apostoli
dentes
tempore
omnes
plagas.

(i) Act: 2.

An non gaudebat, qui jam jam crepitantium saxorum nubifragiò tumultuandus, auctoritate vocis rebelles lùmini confudit, durâ cervice præditos prodidit, ac incircumcisos cordibus condemnavit, hoc terrisonò tonantis eloquij fragore, *vos semper spiritui sancto resistitis, sicut patres vestri, ita & vos,*

(l) Act. 7. v. 51.

(l) an non gaudebat inquam, qui pro eisdem, quos jam jam redarguerat, furentibus, seque immaniter lapidantibus, flexò ad DEUM poplite deprecabatur? stetit magnanimus, peroravit imperterritus, sustinuit indubius, fiducialiter in morte, pro mortem inferentibus advocans, supplicans, ac implorans; nec stantem admirare in terris, sed stantem, ut stanti ad subsistendum adstet cum intuente intueri, vidit enim bipatientibus cœli valvis, JESUM stantem à dextris virtutis DEI, & quia communi Patrum proverbio, aut singulari (si lubet Divini) amoris mysteriò, stare pugnantis, aut adjuvantis est, Stephanus in certaminis labore stetit gaudens in Domino propugnante, quantumvis corpus caderet à lapide obruente, licet caro corrueret à saxo deprimente. Ibant beati viatores, ibant Apostoli gaudentes in Domino, & quia gemino ad eundum & prodeundum ex angulis & lateribus stimulabantur gaudiò, gaudebant non de tempore licet in tempore, non de sæculo licet in sæculo constituti, sed in illo, de quo testatur summorum unus suâ licet confessione Apostolorum minimus, *in ipso vivimus, & movemur, & sumus,* (m) & ideò eorum jubulum nec minæ tyrannorum poterant compescere, nec ipsa mors ipsorum exultationem prohibere; gaudebat Paulus inter fluctivomas abyssos marium natans & fluctuans, inter insidiantium latronum laqueos, hærens, & titubans, inter æumnas frigoris ac pœnas eviscerantis inedia, tremens & sustinens, inter terribiles colaphizantis satanæ plagas & alapas timens & supplicans; postquâ in cœlo jam DEI faciem conspexerat, & secreta loquentis Sapientiæ verba, quæ nec licet homini loqui, mente quantumvis tremulâ auscultaverat. Gaudebat Paulus, & iterum gaudebat, dum foris pugnae invictum agonothesam invaderent, & intus timores validi flagellarent; ligabant foris vincula, stringebant funes, sauciabant carnem vulnera, nec tamen

Stephanus
in prelio ha-
bet DEUM
adstantem.

(m) Act. 17.
v. 28.

mitiori severitate, amica vexabat pauperies; immaniter sitis concomitans cruciabat; sic ulceratus in corpore despiciebat sæpè, quod patiebatur ipse, sed tolerare vix poterat in alijs pericula & vulnera, quæ minabantur cordis interitum, vel ruinandam integritatem religiosæ sanctitatis: gaudebat ad egestatis propriæ intuitum, horrebat ad periclitantis proximi aspectum; donec tandem abbreviante prolixi certaminis horam, vel expectante veriùs protelata diuturnorum discriminum moram, præpararetur supremum non jam doloris, sed amoris castrum, prodigiosum portentosi principis in suburbano mundi metropolis amphitheatro mausolæum; ut qui jam dudum admirabundorum hominum factus spectaculum, mundanis cordibus medelam procuraverat, solò suarum intuitu ærurnarum, qui spectatoribus Angelis invisæ curiositatis præluserat interludium, quadruplici adversantium elementorum victoriâ gloriosum, qui demùm completum vase electionis evaserat Altissimo, non unâ duntaxat pretiosâ repletum margaritâ, innumeris recuperatarum animarum cymmelijs repletum, supremum suæ imponat epilogum actioni.

Adstabat ad barbarum immanissimè Neronis solium, *clarissimo fulgore radians,* ut loquitur os aureum (solò cujus elogio portentum istud sanctitatis Apostolicæ & potuit, & debuit commendari) *tantaq; amictus, ac tam insigni hilaritate,* ut Angelis ipsis atque Archangelis in nulla inferior sit, (n) sed condemnatus imperatoriâ tyrannide, ut gaudens in Domino gauderet iterum, ad ultimum consummati amoris basium militanti Ecclesiæ imprimendum, eâ accessit ardentium desideriorum intemperie, quâ sponsus suæ occurrens sponsæ, ad nuptiale solet osculum accelerare; comparuit in martiali arenaria post tot millena, quæ superavit luctamina, ab ultimo certamine ad triumphantis Solymæ, quam ipse tot coronavit laureis, tot præmissorum martyrum adornavit victorijs, *Paulus ut se gremium evolaturus; spectabatur spe-* *semper gau-*
clatrix Roma in podijs, & urbs regina dere mon-
urbium, unò velut suburbio circum- *stret, non tam*
vallata videbatur. Et quia Christi cha- *tum bis, sed*
ritas ad sui profusionem sanguinis ur- *tertio capite*
gebat Christianæ militiæ Archistrategum, truncati ex-
protendit collum niveò coronatum ca- *pit.*

(n) Chrysost:
lib. advers:
vitup. Mo-
nast:

pite, à tremulo satellite rescindendum sexaginta octo annorum senio, momentaneò transverberantis gladij agitarum impetu caput sacerrimum, triplici saltu exilijt, ad reportatam triplicis aureolæ coronam; ut qui gaudere semper in Domino, & iterum gaudere verbò ac calamo præceperat, duplex justorum gaudium gaudens tertio, peculiari excederet singularitate. Quod singulare prodigium, dum lætabundus considero, dum salientis obstupescendam sæculis exultationem perpendo; date veniam licentiosiori lætitiæ, nonnihil in tripudio excedere, & solitos sacre gravitatis limites salienti Paulo, si non, quod opto in ampliorem gloriam, saltem in meæ manifestationem teneritudinis transilire. Spectastis stantem in triumphante gloriosi martyris conflictu, stantem pro adjutore exercituum Dominum, interrogare liceat curiosiori momo, cur non videritis equitantem? nec enim suis caret ad insidendum equis cœlestis regia, nec suis destituitur equitibus empyreæ regionis provincia; suis egrediebatur finibus tenuis Machabæorum acies, quam ferox crudelis Lyfiæ arrogantia mox exstingvere, cum ingenti militum copia supponebat, quando ordinatrix Providentia aligerum cœlestis militiæ instruxit commilitonem, apparuit præcedens eos eques in veste candida armis aureis hastam vibrans, (o) ablegabatur iste à dissita æternorum collum provinciâ ad vallis lachrymarum declivium, unò cujus præsentia spectaculò hostilis enervabatur exercitus, ut Israël fieret in spoliū, cui in suæ ambitionis ludibrium feralem in campo tumulum erigere prætendebat. Comparuit in empyreæ mysteriorum orbita ecstasico Joannis oculò, equus albus, & qui sedebat super illum habebat arcum, & data est illi corona, & exivit vincens, ut vinceret, (p) quò portentoso schemate candidum primorum electorum præfigurari collegium autumat Carenfis Hugo, qui ad crySTALLINAS sacri baptismatis aquas dealbati, omnem originalis peccati maculam, & actualium nigredinem dimiserunt; si hujus infessorem consideres, est Mediator DEI & hominum DEUS homo, qui sacra utriusque testamenti volumina sacerrimâ tenebat dexterâ, hæc enim arcum exhibent, qui veritatis suæ periodis, tanquam sagittantibus jaculis fi-

deles suos protegit, perimit infideles. Exivit eques iste à reprobatis synagogæ finibus, vincens in modica primorum credentium acie, quos sibi tanquam coadjutores suos elegerat de Judæis, ut vinceret in gentibus, convertendo eas per prædicationem Apostolorum, explanat purpuratus Pater. In equo hoc Apocalytico considerans albedinem Mediolanensis Ambrosius, justos, qui ante diluvium fuerunt candore impunis innocentia conspicui, fuisse designatos autumat, lessor verò equi Dominus est, qui in sanctis suis æternaliter præsidet; (q) in arcu, qui ptoCUL sagittas ejicit, vindictam exacerbati Judicis meditare, quâ proto-parentes ob inobedientiæ culpam damnavit, & eorundem primogenitum ob atrocitatem fratricidij septuplum punivit.

Exivit vincens, ut vinceret, quando irrevocabili statuit decretò, exundante diluvio, omnem delere multitudinem reproborum. Huic igitur innixus argumento, idcirco agonizanti Stephano JESUM apparuisse stantem arbitror, quia coinquinatam infidelis Pauli animam averſatus, adhuc ex candida novi testamenti serie, ex numero candidatorum legis gratiæ equum non habuit, cui insideret. Hinc ubi ferociente dejecit è sonipede furibundum, ad proxima Damasci mœnia, cicurari cœpit immanis bellua, & mirâ operatrici gratiæ metempsychosi rapax lupus ex Benjamin tribu, in equum DEI, & hominis bajulum commutavit. Ille nec alius vestris occurrat mentibus, vestris subveniat affectibus, de quo, viro patienti loquebatur Altissimus, contestans equum hunc armatis in accursum pergere audacter exultare, fulguranti gladio non cedere, contemnere pavorem: est tamen præ assignatis ejus laudibus, est illud specialius elogium, hac admirabili periodo circumscriptum, ubi audierit buccinam dicit Vah, (r) legunt septuaginta interpretes, cum autem tuba cecinerit, dicit euge! & consonat Pagninus, inter buccinas dicit euge; brutumne animal hoc valet dicere, quod quidem potest sonum edere, & exultationis vocem pandere, sed verbum rationis indicem eloqui, non valet; hinc literam attendens Lyranus commentatur, dicit vah, ubi audierit buccinam ad bellum exhortantem, id est

(o) 2. Machab:
II. v. 8.

(p) Apoc. 6.
v. 2.

In Equite Apocalytico præfiguratur Verbum Patri, in quo candido Chorus justorum ante diluvium.

(q) in cap:
Apoc.

Christus st.
assistit Steph.
no, quia m.
dum apta
rat Pauli
nima, ut
insideret.

(r) Job: 39
v. 25.

Anima Pauli
comparatur
equo exultan-
ti.

est, faciet signum exultationis; & quia
vab sermo exultationis est, subjungit
moralis Hugo, *appropinquante certamine
passionis exultat*, qui nec adversis fran-
gitur ad perniciem, nec exaltatur pro-
speris ad ruinam, ad primum prodest
vis suæ fortitudinis, & insidentis pon-
dus removet secundum, Egregius inter
prædicatores prædicatorum princeps,
desiderium habebat dissolvi, & esse
cum Christo, cui vivere Christus erat,
& mori lucrum, an non auditâ buc-
cinâ vocem jubilationis edidit, quan-
do de ventura passionis suæ tribulatio-
ne exultans, discrimen mortis optatum
toties ac toties apprehensum, subire
tandem ardentiori desiderio flagitabat;
quô imminente refectô etiam gutture
Vah intonuit, dum sacrosanctum caput
in suæ dilectionis testimonium, saltu
triplici exultavit. Ab hoc continuante
voto nullô amore vitæ retineri, nullo
timore mortis potest cohiberi. Gau-
debat jubilans inter acerbos gemitus
compatientium discipulorum, & quam-
vis continuata insidiantium adversario-
rum persecutione premeretur gravius,
adeo ut nullam requiem haberet caro
sua, jucundabatur tamen ex accrescen-
te laborum pœnarumque copia opulen-
tius, lætabatur abundantius, & corpus
arduis premi laboribus in Domino gau-
dens, iterumque ob abditas lugentis ani-
mæ persecutiones accumulari exultans.
Putas huic non insedisset equo Divinus
eques, ad suo obviandum militi, qui ste-
tit protegendo, si suis ille non caruisset
phaleris, si non spirasset minas, si non
ad cædes fidelium effrænis animus an-
helasset? sed ubi ferocitatem viri exu-
ens, parato ad insidendum Domino suc-
cubuit, ubi anhelas inter lachrymas,
percutienti inquirens supplicabat, *Do-
mine quid me vis facere?* tunc decreto-
rio instituebatur imperiô, ut Saulus
Paulus fieret, & sui Creatoris bajulus,
nomen Domini coram gentibus porta-
ret; esto impeteretur ab hostibus, in-
vaderetur à latronibus, flagellaretur à
satellitibus, impeteretur lapidibus, re-
cluderetur carceribus, non poterat su-
perari, quia poterat occidi, exui gau-
dio non sustinuit, qui supervestiri mor-
tis chlamyde flagitavit. Continua gau-
dentis animi tranquillitas, ad illam mor-
talitatis nesciam beatæ pacis patriam in-
vitabat festinum viatorem, ut ex mor-
tali exule civis evaderet immortalis.

Paulus ex
Saul factus,
famulatur
Christo in e-
quum portan-
tem nomen
suum.

Hoc est gaudere in Domino, & iterum
gaudere, qui licet peccator fieri ne-
quiverit, mortalem tamen se facere non
dubitavit, qui universam damnabilis tri-
stitiæ originem eliminaturus, pœnam
mœroris non culpam doloris suscepit,
ut deleat, tam turpitudine culpæ, quam
amaritudine pœnæ tristitiam deleteret,
lætitiā procrearet; nec tamen illam,
quæ jubilantis sæculi est insolentia, &
apud Augustinum sic breviter definitur,
sæculi lætitiā est impunita nequitia, nuga-
ri in spectaculis, luxuriari in convivijs,
vociferari in litigijs, insidiari in blan-
ditijs, corrumpi in delicijs, est mundi
jubilus, nam castigari, jure non conde-
mnari, labore non fatigari, morbo non
cruciari, nunquam adversitate premi,
omni prosperitate frui, nullâ infirmi-
tate lædi, nec ullâ anxietate tangi, est
gaudium sed in sæculo, non in Domi-
no, non in DEO; alia est Creatoris
cogitatio, alia creaturæ, alia justorum
est exultatio, est alia dissolutio repro-
borum; humanæ prævaricationis rea-
tum impunem non relinqui, suæ trans-
gressionis noxam dignanter in vita ca-
stigare, est justorum gaudium, est omnis
gaudij complementum; novit ille,
quàm gravis pœna sit nulla pœna, quàm
dulcis plaga sit temporalis plaga, pro-
indè jubilat in ærumnis, exultat in mi-
serijs, gaudet in verberibus, lætatur in cor-
rectione; novit quàm implacabiliter
ultrix Justitia damnandum feriat, quem
hic terrenis opibus, magnis honoribus,
omni deliciarum abundantia, remotâ
quâvis sinistri eventus tristitiâ castigat.

Præclarum utriusque gaudij sym-
bolum, geminô adumbrabatur oleo,
illo videlicet, quô suas fatuæ Virgines
instruere lampades volebant, & altero,
quô viduæ funamitidis sua in credito-
rum suorum jure solatium impleban-
tur vasa. Invitabatur ad agni imma-
culati nuptias binus geminarum Virgi-
num chorus, uterque virginitate splen-
didus, alter ipsâ splendoris gloriâ infa-
tuatus; prudentes filia, nè nocte me-
diâ absque fulgore lampadis compare-
rent, nè ab angusta deviant viâ pro-
vidæ viatrices, *acceperunt oleum in vasis
suis*, (1) dum delirantes aliæ post som-
num sperabant olei copiam comparare:
huic innixæ turpi incuriæ, dum ad e-
mendum properant, extinctis lampa-
dibus tardigradæ, clausâ jam januâ,
ad

(1) Serm. 34.
de Verb.
Dom.

Grandis di-
versitas inter
lætitiā
mundanorum
& justorum.

(1) Matth. 25.
v. 4.

Fatue virgines neglexerunt olei cōparationem.

(u) hom: 12. in Evang:

Oleum peccatoris est laus adulatoris.

Christus habet oleum suum sicut & mundus.

(x) Ps: 22. v. 5.

ad domum sponsi frustrâ conantur procedere, frustrâ ad ostium pulsare. Sunt venditores olei (si magno credimus Gregorio) adulescentes mundi, quô caput suum coronatus David noluit impingvari, *impingvat caput oleum peccatoris, cum demulcet mentem favor adulatoris*, (u) infelix hydria, quæ caruit liquore salutiferô, quando in ministerium luminis necesse fuerat abundare. Feliciorem dixeris lecythum Sarephthanæ mulieris, quæ superabundavit oleo tam largiter, ut solvendis Abdiæ sufficeret debitis, totaliter exsolvendis, ob prophetarum alimoniam, quos barbaræ Jezebelis tempore paverat, delitescerent in speluncis, à provida hac hospite pijsimè, simul & prudentissime contractis. Magnus magni Eliæ primogenitus, qui opulentiam geminati spiritûs hæreditatem novit suppliciter petere, & efficaciter meruit obtinere; illustris Elisæus, qui unâ magni protoparentis nostri donatus melotide, ut loquitur Ambrosius, Jordanem revocavit in fontem, pavit regum exercitus in deserto, ad cuius arbitrium cælum manavit imbribus, in terris mortui resurgebant. Prodigious cœligenorum munerum dispensator, vociferantis viduæ consolatur inopiam, præcepit supplicanti, vasa non pauca, ut à vicinis peteret, & clauso domûs ostiô, eorum singulis non nihil olei, quod suæ residuum erat indigentiae instillaret, cumque augmentante Providentiâ impleisset omnia, à ministrante filio, vas adhuc petijt, sed illô deficiente, cessavit pariter oleum multiplicari. Hanc diversimodam disparis olei conditionem, dum sua meditatur in solitudine Hugo Victorinus, quantum à cœlo mundus differat, in suæ consolationis illiciô, in suæ jubilationis impendio, in suæ lætitiæ tripudio, in gaudiorum suorum profluvio contemplatur. Utrique suum inesse liquorem olei, & veritati, & vanitati animadvertens, quid de amborum quolibet adstruendum, erudiente calamô describit, *habet oleum DEUS, habet oleum & mundus*, inungit eorum quilibet & quodlibet impingvat; de primo quidem exultabundus plaudebat Psalter, *impingvasti in oleo caput meum*, (x) & *calix meus*, legit cum septuaginta interpretibus martyr Cyprianus, *calix tuus inebrians, quàm præclarus est*; explanat salubritatem olei, & calicis vigorem Au-

gustinus, *lætificasti lætitiâ spiritali mentem meam, & poculum tuum oblivionem scrimen affipræstans priorum vanarum delectationum*, gnat David, *quàm præclarum est!* Quid autem senserit idem propheta regius, de secundo, quid nobis de mundi oleo sentiendum sit, luculenter insinuat, dum velut anxiam pressus sollicitudine Altrissimum interpellat, *oleum peccatoris*, legit Hieronymus, *oleum amaritudinis non impingvet caput meum*, (y) quid namque iniquitatis pessimæ hanc comitetur, aut subsequatur pingvedinem, expertus suo est in exitio ambitiosus ille mundi pullus, fatalem cuius interitum enarrat Eliphaz Themanites, *cucurrit adversus eum erecto collô, & pingvi cervice armatus est*, (z) ad modicum scilicet lætificatus exultabat, ad modicum impingvatus jubilabat, ad modicum sublimatus tripudiabat, ut eò copiosius gerneret, atrocius excrucians, eò singultuaret acerbius, perenniter desolandus. Et quia exhilarans ungentis, ac blandientis mundi oleum, alleviare solet, aut suffocare potius angentis conscientiae gravedinem, absque interno remorsûs obstaculo, cucurrit superbiente collo adversus conditorem suum, inane nihilum, inanis vanitas, infamis creatura, audacter perpetrans, quod adversari suæ noverat sanctitati, utque ad plenam deformis monstri statuam, & staturam nil desiderari valeret amplius, pingvi cervice totum malitiæ corpus operuit, quando desideratam bonorum omnium abundantiam, tanquam præsentis vitæ exoptatam pingvedinem acquisivit.

En duplex oleum, unô reficiuntur tenebrarum æmuli, & alterô illustres lucis filij, ut de claritate in charitatem proficiant, illuminantur. Suam prosequitur allegoriam commemoratus Hugo à S. Victore, & quanam hæc bina olei species diversificetur proprietate, subtiliter adjungit; ad oleum DEI vasa deficiunt, oleum mundi in vasis deficit; *oleum DEI dulcedo æternorum, oleum mundi delectatio præsentium*: illa sufficit, ista deficit, (a) suppose cordis tui amittidem, subijce hanc parvam licet phialam stillanti mundo, & si omnes, quibus se plenum fingit, infundat flagitanti, effundat ambienti, delicias cum divitijs, honorum munia cum dignitatum infulis, cum consularibus urbium

Utriusque di-
scrimen assi-
gnat David.

(y) Ps: 140. v. 5.

(z) Jobi: 15. v. 26.

Acquisitâ mû-
di opulentia
præcipitatur
anima in
ruinam.

(a) lib: 1. Misc: 6. 52.

bium, præsidia provinciarum, cum splendidis quotidiani epulonis epulis, insolita convivantium voluptatum oblectamenta, nullatenus replere poterit anhelantem, nec satiare affectantem, repleta pluribus plura desiderabit, plus appetet quam recepit. At verò si excentrica Divinæ bonitatis maria velis recipere, immensa humanorum cordium vasa ad hauriendum non sufficiunt, si vastam tuæ mentis concavitate porrigas, si dilatans humanæ voluntatis amplitudinem expandas, scrobe oceanum includere, & tripalmari arundine vis orbis orbitam emensurare. In gemino, sed dispari propinantis mundi, ac offerentis DEI, subministrantis terræ, & depluentis cæli oleo geminum adumbratur gaudium, in gemino duorum conjugum risu insigniter præfiguratum. Par nobile concubialis thori, cum senescente sara erat grandævus Abraham; nec iste pater filij, nec illa mater, nam licet ille foret genitor, quando desperans de sterili uxoris utero partum acquirere, quæsitam hæreditatem obtinuit ex ancilla, sed pater filij non erat (teste Ambrosio) quia non erat ei filius legitimò susceptus conjugio, (b) hinc amans hominem Providentia adjecit literam nomini, ut qui primævo nomine appellabatur Abram, id est, ejusdem magni Præfulis testimoniò, *pater vanus*, nuncuparetur amodò Abraham, *pater sublimis*, *pater excelsus*, cui conformiter adstruit commentator Procopius, *nomen perficienti mutatur*, quod quidem non temerè sit, sed ut sit indicium ad meliora progressus; est enim comprobatissima Divinæ benignitatis proprietas continuo sublimiùs evehere, quem semel incipit exaltare. Conjungit novo nomini innovationem beneficii, & cui paternitatem multarum gentium attribuit, huic pariter promittit Primogenitum, dum suam prostrato Abrahæ impertitur benedictionem; tum quia Divina supremæ Majestatis munera non nisi super humilem requiescunt, tum forsan, quia ex sua oriundam præviderat Altissimus ancillam Domini, quæ Bernardo perorante, *ex Virginitate placuit, ex humilitate concepit*: (c) ut fœcundanda conciperet sterilitas provoluti in terram conjugis promeruit humilitas; quantumvis non desit assignatæ comparatio-

nis disparitas, analogicaque duntaxat adsit paritas, utroque in eventu. Hoc secuturum audiens miraculum annosus Abraham, risit dicens in corde suo, *putasne centenariò nascetur filius, & Sara nonagenaria pariet?* (d) nec rideas ridentem, nisi risu consimili eidem intendas corridere; enim verò, quod promisso ex ea filio risit Abraham, non incredulitatis, sed exultationis indicium fuit, explanat sanctissimus Antistes; combinat cum provolutione corporis diffusionem oris doctissimus Oleaster, ita cecidit in faciem ut rideret, & ita risit, ut in faciem caderet, illius admirans omnipotentiam, cujus in promissione audierat singularem providentiam. Et quia amoris bonitas communicativa est, amator Dominus, suo peregrinæ viatoris facie apparens servulo, dum mensæ subsacratium virorum specie hospes assidet, latenti Saræ in tabernaculi angulo idem fœcunditatis prodigium promittitur, quod nuper consorti spondebatur, quæ risit occultè, ridentem maritum æmulata, si executionem operis consideres, non si attendas intentionem operantis; hinc qui dissimulavit risum Abrahæ, risum Saræ corripuit, quamvis ridentem severius non irritarit; omniscius inquit ridentis causam conjugis ex marito, ut se humanum exhibens, rubori parceret, & sexûs fragilitati. sed prodidit se ipsam mentientis Evæ filiam, non nisi, quod audiens increata veritas, quantocytus negantem reprehendit, non est ita, sed risisti.

Est celebris commentatorum quaestio, est multifaria sanctorum Patrum investigatio, est diversimoda elucubratio, cur Abrahæ ridenti non imputetur risus, nec à profundo scrutatore cordium cur rideat indagetur? ridente tamen Sara conjugis cur riserit, inquitur, & quasi risus fuisset culpabilis, caput pro membro, vir pro muliere, cur uxor rideat, maritus interrogatur? legi subtilem morales Gregorij allegoriam, qui stantem post ostium Saram considerans, dum Abraham cum tribus angelis loquitur, carnem præfiguratam judicat, vel potius scientiam carnalem, quæ debet exiens fugere, & vel videri recusare, dum intellectus, qui in spiritali domo est vir, & Dominus, cognitione Trinitatis, aut meditatione Deitatis occupatur, (e) sed quia de dupli-

(d) Gen. 17.
v. 17.

Risit, dum generandum in senectute filium audivit.

Abrahæ risus non reprehenditur, quia ex letitia oriebatur.

Sara ridens reprehenditur ut incredula.

(e) lib. 9. mor.
c. 40.

Abraham erat pater, sed non erat ante Isaacum pater filij.

(b) lib. 1. de Abr. c. 4.

Ut fiat ex patre vano pater excelsus mutatur ei nomen.

(c) hom. 3. sup. Missus.

ci risu, & gaudio loqui cœpimus, disparitatem risûs ab Augustino sic expendente, auscultemus; *illius risus admirationis & letitiæ fuit, Saræ autem dubitationis*, (f) quod si adstruentem, cui innixus adstruat fundamento instantius examines, respondebit Doctor sapientissimus, *ex angelica exprobratione apparet, quod risus ille plenæ fidei non fuerit.* (g) Ridet uterque conjunx, sed commendatur ridens Abraham, & risus Saræ reprobat. Movit videlicet patrem multarum gentium Divinæ spon- sionis veritas, cœligenæ promissionis infallibilitas ad ridendum, vel potius ad applaudendum; induxit matrisan- tem primævæ Matris filiam, fallax dubie- tas ad irridendum, & veluti ad explo- dendum. Ille plenus sinceritate risus, innitebatur veritati, iste destitutus sine- ritatis integritate, commiscebatur falsi- tati, & ideò ille innocuam fidelis ani- mæ jucunditatem, suavissimam immu- nis conscientie tranquillitatem, præam- bulam futuræ beatitudinis amœnitatem designabat, iste incuriam præpropetæ vanitatis levitatem, blandiloquam car- nalis sapientiæ calliditatem, luctiferam illudentis mundi repræsentabat hilari- tatem; fuerat risus ridentis Abrahæ risus cordis, quod indicat vetusta quo- rundam commentatorum versio, *risit in corde suo*, sed risum Saræ, si penitus discutias, si oculatius inspicias, risum oris dixeris, qui sinè corridente corde mendax est, letitiam contra mentem exhibens, & contristati cordis amari- tudinem abscondens. Quod accurati- ori perpendens indagine, illuminatus Siracides concludit, & ex innume- ris terrenorum gaudiorum tragœdijs, ex infallibilibus mundanarum conso- lationum præmissis, hanc intulit se- quelam, hanc velut universalem sta- tuit conclusionem, *non est oblectamen- tum super cordis gaudium*, (h) subjun- git Carenfis Hugo, *fortiter laborantis in præceptis DEI*; quid obest carneam ter- reni corporis machinam, sub ærumna- rum pondere nonnihil fatigari, labo- rioso intenti spiritûs conamine atte- nuari, si felix anima prægustato roran- tis cœli solamine reficiatur, si mens cœlestem anhelans ad alimoniam, sal- vificâ jucundissimæ charitatis pingvedi- ne saginetur, si novus homo extenua-

tò veteri, suavissimo supernorum cha- rismatum oleo inungatur. Est proba- tissimum veridici Salomonis proverbium, *anima quæ benedicit, impingvabi- tur*, (i) si tamen benedicat immacula- to corde, per orationem, ore senten- tioso per ignorantium sanctam instru- ctionem, & liberali opere per largam egenæ paupertatis sublevationem; hic impingvabitur deliciosò beatæ exulta- tionis oleo, utque vivavacior sit un- ctio, cordi non corpori, menti non carni hic succus gratiæ, hic liquor glo- riæ infundetur. Ad sacrum usque de- lirium inebriabatur ab ubertate domus DEI, qui saltans ante arcam vilior fie- ri ambiebat, quem salientem videns delira mundi filia, despiciebat conju- gem, & regem insana Michol eludebat; non sentiebat illa, vel ignorabat po- tius, sancti fervoris impetum, quò vio- lentabatur ad saltum, non illum qui- dem, quò vertiginosa hodiedum la- scivia agitur in rotam, & salientium salus plerumque rotatur in ruinam, sed salientem in montibus comitabatur cœ- lestium meditatione gaudiorum fidelis sponsi pedissequus, ut transiliret colles terrestrium deliciarum, denique signa- tum est super nos lumen vultûs tui Domine: *dedisti letitiam in corde meo*, (l) alienâ quip- pe à Divino censendam judicat animam connubio, Mediolanensis Præsul, si al- terius cujusquam decorem in speculo sui corporis ostendat, si alijs seu gratia- rum, seu gaudiorum monilibus sustinet adornari, (m) nisi illis, quæ de thesau- ris sponsi per sancti Spiritûs pignus ac- cepit; per sui roris intimam aspersio- nem suscepit: hic exoriri facit scatu- riginem sanctarum deliciarum: in cor- de advertit præcisum spiritualis letitiæ receptaculum, & referat apertius cœ- lestis gaudij triclinium Augustinus, sic legens oraculum Psalmistæ, *dedisti læ- titiam in cor meum*; *non ergo foris que- renda est letitia, ab his, qui adhuc graves corde diligunt vanitatem, & quærunt men- dacium, sed intus ubi signatum est lumen vul- tûs DEI*, (n) est siquidem omnis glo- ria filiæ regis ab intus, & sanctæ justo- rum animæ, ut delectentur in Domino, intrant ad cubile cordis sui, & clausò internæ contemplationis ostiò adorant patrem misericordiarum, & DEUM to- tius consolationis.

(i) Prov: 10.
v. 25.

Solum cor ve-
re letatur.

(l) Ps. 14. v. 7.

(m) Epist: 35.
ad Demetria.

(n) in Ps. 4.

TETH.

Versus
IX.

Defixæ sunt in terra portæ ejus, perdidit, &

contrivit vectes ejus, regem ejus, & principes ejus inveftibus : non est lex, & Prophetæ ejus non invenerunt visionem à Domino.

Expositio Literæ.

Portæ Ifrælis
corrueunt,
quando Chri-
ftum, qui vita
oftium eft, de-
jecerunt.(a) Joann: 10.
v. 7.

DEciduâ in terram januâ patet introitus intrare cupienti, non est, qui pulsans ingrediendi petat veniam, quando dejicitur domûs ostium, nè ullum sit obstaculum, cuivis accedenti. Exanimandus Ifraël, non ultrâ valuit hosti aditum interdicare, quando eliminare illum voluit de terra viventium, quem audierunt Judæi prædicantem, & de semetipso contestantem, *ego sum ostium (a) ovium*, sed quia in tempore peregrinationis suæ fuerat humile & demissum, intrare nequiverant dilatantes phylacteria sua; nolentes humiliare animas suas, volebant per maceriem ascendere, sed cogebantur cedere, dumque nolebant per portam adeò dimissam intrare, contigit eos feraliter deviare, ut remaneant perdendi, qui per hoc ostium intrare recusârunt salvandi ac recipiendi. Et quia, qui non intrant per ostium, fures sunt, & latrones, quoniam infelix deflexerit Synagoga, exindè colligitur, quod nec per illud ingredi nitebatur, nec egredi conabatur, cujus exitiales filij, rebelles lumini; quia hoc vitæ ostium aspernabantur, juxta terrificum vaticinantis Eliphaz præfagium, *conterentur in porta, & non erit, qui eruat*, (b) legit Arabicus, *humiliabuntur in porta, & non habebunt Redemptorem*, qui enim regi à rege gloriæ repudiârunt, qui nisi Cæsarem, ut regem suum, non agnoverunt, suæ perfidiæ condemnati demeritis, à Cæsare perimi meruerunt, à Redemptore redemptionem servitutis suæ consequi non potuerunt, & nè terrenâ tantum exigui temporis calamitate premendos suspiceris, audi sic commentantem Chaldæum Paraphrastem, *conterentur in portis gehennæ, in die judicij magni!* quia ergo maligna pravæ genitricis progenies, quia iniqua Judæorum soboles ante adventum hujus patentis o-

stij, in legis observantia in orbe floruit, sed in ipsa assumptæ mortalitatis suæ præsentia, Divinitatis obsequium deserens, ab hac vitali janna recedens, ingressum humilis hujus ostij declinavit, in ipso ad vitam introitu opprimebatur, in ipso salutis introitu conterebatur. Nec est qui contritos hosce miseriarum tributarios eriperet, dum enim ipsum humani generis redemptorem persecutione sacrilegâ eliminare collaborârunt, ab eò, qui solus eruere poterat, miserabiliter recesserunt. Abinde defigebantur in terram universæ Sionis portæ, dum enim intrantem in propria nec cognoverunt, nec receperunt, ejecti à gentibus in terram alienigenarum gentium transire cogebantur. Adduxerant aliquando insidiatores pessimi ad sacratissimum tribunal Redemptoris, mulierem in adulterio deprehensam, quidnam decisurus esset, avidius expectantes, si enim absolveret, legem solveret, si condemnaret, se ipsum humanæ salutis adversarium, non salvatorem demonstraret; explosit scrutator cordium inane consilium, quod mendaces filij hominum contra Dominum machinabantur, inclinâtô capite scribebat in terra, & quia non habebat ubi reclinet caput suum, erexit se, dans copiam defixis impiorum oculis, quid scripserit legendi; inclinabat se, ut jacentem è terra sordium erigeret peccatricem, scribebat Pharisaicam confusus præsumptionem, ut sua magis peccata defleant (quorum catalogum inscripsisse pulveri Salvatorem non pauci suspicantur) qui alieni sceleris accusatores se jactabant, & zelatores. Inscripta autumat Ambrosius accusatorum nomina, illi conformiter vaticinantis Jeremiæ oraculo, *omnes qui te derelinquunt, confundentur, recedentes à te, in terra scribentur*, (c) ut qui vo-

volentes filiâ
DEI capere in
sermone judi-
cium ejus su-
per adultera
exposcunt.(c) Jerem: 22.
v. 13.

ca-

Cæsarem so-
lùm pro Re-
demptore suo
repperunt,
dum se non a-
lium habere
regem conclu-
matunt.

ille scripsit in
terra nomina
Judæorum, &
in cælo genti-
lium electorū.

(d) Epist. 52.
ad studium.

caverunt nomina sua in terris suis, ter-
ræ pariter non sola tumulatione cor-
poris, sed ipsa etiam immersione men-
tis ac animæ inscribantur. Sicut enim
boni inscribuntur in cælo, commentatur
Carenſis Hugo, ut hereditatem cæli ha-
beant, sic isti dicuntur scripti in terra,
quia nihil habent nisi in terra, & nihil in
cælo. Sublimius eviscerat hos caracte-
res pulveris Ambrosius, cum Judæi in-
terpellant, in terra scribuntur nomina Ju-
dæorum, cum adeunt Christiani, non scri-
buntur in terra fidelium nomina, sed in cæ-
lo, (d) defixas luge in terra portas,
dum legis legisperitorum ac sacerdo-
tum nomina in terra, quasi eadem
increata veritas, quod olim intonuit
judicium, ore prophetico, nunc exa-

raret DEI digito, terra, terra, terra, scribe,
(e) virum istum sterilem, scribe destitu-
endam amodo ulteriori propagine filio-
rum DEI Synagogam, non enim erit de
semine ejus vir, qui sedeat super solium
David, & potestatem habeat ultra in Ju-
da; non enim ultra lex vetus & pro-
phetæ, non amplius est hæres vitæ fili-
us Synagogæ, quâ enim fronte testa-
mentum adeat, qui mortem testatoris
negat? quâ ratione se vocat filium,
qui perdidit libertatem? qui enim non
habet spiritum Domini (Apostolo fidem
dante) non habet libertatem, nam ubi
Spiritus Domini, ibi libertas; quid li-
bertatis habeat, qui negat sanguinem,
quod nisi liberati fuisset, servi pec-
cati mansisset.

(e) Jerem. 22.
v. 30.

Defixæ sunt in terra portæ ejus, perdidit, &
contrivit vectes ejus.

Sermo Vigésimus Quintus.

Prædicatores portæ sunt, per quas audi-
tores introeunt ad salutem, hæ defiguntur in terra,
defectu veriloquij, & literarum.

UT domus accedas penetralia,
adis januam, ut ingrediaris
conclavium abdita, pulsas ad
ostium, hujus salutari debet
vestibulum, priusquam regali adgenicu-
leris soliò, priusquam sponsæ sinaris ap-
proximare thalamo, priusquam templi
avicinare sacrario permittaris. Reco-
gitat Hieronymus sua in solitudine ter-
rificum profligati Israël interitum à
desolatione portarum oriundum, quid-
nam earum intelligatur nomine, subti-
liter declarat, describit sermo propheti-
cus, quod destructâ Synagogâ Judæorum
doctores ejus & defensores, quos portarum
& vectium nomina denotant, contriti sunt,
atque dissipati. (a) Ad stipulatur illu-
stri Dalmatæ insignis Hugo Victorinus,
quid sunt portæ erectæ, nisi Doctores, cæle-
stia prædicantes? quæ benè in vectibus pen-
dent, quia de consilio cordis firmatur Ver-
bum prædicationis. Infortunati Israël
pædagogi, dementes scribæ, & insen-
sati Sionis prædicatores, dum mentem
desiderijs carnalibus affigunt, dum cor
terrenis voluptatibus immergunt, agglu-
tinantur ad eò, & inseparabili alligan-

tur vinculo, ut Salvatorem malint per-
dere, quàm terræ suæ jacturam sustinere!
quare cum terra sis, adamata defige-
bantur in terram, quando translato spiri-
tu devolutâ spirituali intelligentiâ ad
gentes, ipsi in carnalibus observantijs
cultores literæ sinè spiritu remanserunt.
Infelix Synagoga! cujus ministri prin-
cipales, dum auditorum suorum ani-
mas promissis cœlestibus, à mundialibus
illecebris avellere, & ad sanctæ com-
punctionis limites deducere, debuissent,
sanctitatis mentiti speciem, assumptò
virtutis habitu, veram malitiæ faciem,
pietatis velamine contegebant, quod-
que fastuoso verborum ambitu prædi-
cabant imitandum, iniquis operibus
monstrabant esse omnino declinandum;
& depravatas quidem discipulorum
mentes apertis vanitatum dogmatibus,
attrahebant, observantiores autem pro-
borum animos sub sanctitatis specie,
externâ legum observantiâ eludebant,
dumque sub intemeratæ prædicationis
velamine ventris studio, & volupta-
rum impendio famularentur, illum
procul dubio æmulabantur fallaciarum
prin-

(a) in lib. 1.
lament. c. 2.

Portæ Judæo-
rum destru-
ctæ, fuerunt
iniqui docto-
res & prædi-
catores.

Josue videns
Angelum in-
terrogat, num
amicus, num
adversarius
sit, ut sciret
viretur.

principem, qui cum sit Satanas (Doctoris gentium testimonio) in lucis angelum se transfigurat. O quam necesse foret sæpius à blandidicis hujusmodi sermocinatoribus, à velatis illusoribus, ab insidiantibus animarum sicarijs, cum provido Josue, vidente cœligenum incolam, conspiciente coruscantem angelum, solerter indagare, prudenter investigare, audenter interrogare, *noster es an adversariorum?* (b) si enim adversæ fuisset potestatis, si tenebrarum exstitisset genius, hoc ipso quod se suspectum religioso Israël præsidi cognovisset, ab illusione, confusione metu resiliisset. Est deploranda populorum clades, est detestanda animarum strages, quam prædicator impius potest infligere, si se amicum pietatis simulans, dissimulare nititur inimicum; quis enim sinè oculatissima subtilissimæ discretionis gratia, pastorem à mercenario potest seligere, quando eodem sono utriusque lingua resonat, eundem tonum intonat, hanc solum differentiâ, quod prior verbis jungat opera, posterior opere reprobet, quod ore approbabat; ille, quod suis prosit ovibus, inquit pabulum, iste quod suis deserviat commodis, præsentat, ille suam utilitatem negligens, solam salvandi gregis incolumitatem desiderat, iste se ipsum ambiens pasce-re, quod svadet concupiscentia, quod dictat arrogantia, non quod auscultantium exigit indigentia, perorat. Denique uterque portam exhibet, sed unus orientalem, per quam ad orientem ex alto acceditur, alter Aquilonarem, per quam ad Aquilonis latera ascenditur, ut in tenebrarum voraginem ascendens anima præcipitetur. De hisce pulpitorum profanatoribus, cathedrarum everforibus, ministris satanæ, qui suam, non conditoris sui gloriam enarrant, qui plausum vociferantis populi pro sui laboris præmio, pro sui sudoris refrigerio expectant, loquebatur os Domini, dum membra horribilis illius belluæ, infandi Leviathan adumbraret, *portas vultus ejus quis aperiet?* (c) novi apud Lyranum commentatorem per portas geminas ceti mendibulas in litera intelligi, quæ januarum instar aperiuntur, & clauduntur, in sensu allegorico violentiam, & astutiam maligni spiritus declarari, quibus quasi quibusdam portis

absorbet peccatores, reconditam diaboli hyppocrisim, portarum more, in patibulati redemptoris crucifixione manifestatam recenseri, declarat Hieronymus, quando cum principibus suis, & potestatibus traductus à filio DEI parum fiducialiter triumphabat; particularius individuat Carenfis Hugo, dum magistros errorum sub specie sanctitatis, absconditas portas dæmonum nuncupat, per quas perditionis viam multi viatores à via veritatis devij ingrediuntur, quam luculentam elucidationem subministrasse videtur moralis Papa, qui sanctorum Doctorum eloquentiam, & seductricem perfidorum blandiloquentiam æquiparans, quibuslibet portæ attribuit ministerium, in primis sublimis sanctæ Sionis portas veneratur, *Sion quippe speculatio interpretatur, & non immeritò prædicatores sanctos Sionis decorari nomine contestatur, per quorum vitam pariter & doctrinam, tanquam per bipatentes regalis palatii januas ad abdita supernæ contemplationis penetralia eorum sectatores inducuntur; at in secundis portas inferi detestatur, quorum dum prædicatio perversa recipitur, miseris auditoribus via perditionis aperitur;* (d) est singularis horum posteriorum iniquitas, quod omnibus non pateant, nè latens earundem malitia patefiat; quos enim sagax spiritus introducendos prævidet, illis ut reserentur, nec lateant, recenset aditum, accessum judicat, introitum persvadet; quos autem exploratores respicit, quos Veritatis investigatores reperit, illis occultat laqueum, obumbrat oculum, struit introitus impedimentum, exteriori simulatione siquidem muniuntur, nè, quid interiùs in corde perfidorum lateat, deprehendatur.

Et quia consimilium est amplior confraternitas, quia malorum magistrorum numerus est auctior, quia decipientium prædicatorum series est longè numerosior, ingentia quæ inferunt militanti Ecclesiæ discrimina, quàm copiosa triumphanti subtrahant salvandorum agmina, sermone lugubri lubet tantisper declamare, vel aptius stridente calamo exarare. Ingemuit aliquando inter acerbis tumultuantis animi querimonias anxius Jeremias, & quasi absorptum plangeret in meridie solem, investigabat undique, singultuans, & exclamans, *ubi*

(b) Job: 41.

Difficile est
prædicatorem
falsum à vero
discernere.

Prædicatores
boni sunt por-
tae Sion, malis
autem sunt
portae inferi.

(d) lib: 33. mo-
ral: 6. 23.

(c) Job: 41.
v. 5.

(e) Jerem: 17.
v. 15.
Prædicatores
vani abscon-
dunt magis,
quàm prædi-
cant DEI Ver-
bum.

est Verbum Domini? (e) circumcursitan-
tem credidisses Diogenem in populosis
urbibus, ubinam homo sit indagantem
in foris & compitis accensâ lampade
homines inquirentem. Sonabat in ca-
thedris, tonabat in pulpitis, prædica-
batur in Ecclesijs, divulgabatur in pa-
staphorijs, & tamen quasi absens quæ-
rebatur, quasi amissum à sollicita san-
ctissimi Vatis anima, ut redeat, implo-
rabatur, non enim ille, sed adversarij
redarguentes prædicatorem, exprobra-
bant pro imperio, videntes & sugillan-
tes, *ubi est Verbum Domini, veniat*; erant
de veritate dubij; erant increduli de
successu; avertere intendebant hœc sub-
dolæ interrogationis impedimento pe-
dissequas illorum animas, qui veritatem
auscultantes in viam mandatorum de-
properabant. Advertit subtiliter Am-
brosius circumstantiam temporis, quò
mendaces filij hominum, hanc ludicram
effutire præsumpserant quæstionem, di-
cebatur hoc Prophetæ cum mitteretur in
carcerem, cum demergeretur in voraginem
luti. (f) Hoc ipsum Evangelicæ Ve-

(f) Epist: 21.
ad Syric:

ritatis est improprium, quod suis ab
adversarijs objicitur in ludibrium, ob-
truditur in contemptum. *Ubi est Ver-
bum Domini?* quod olim supremos Ce-
dros Libani prosternebat, nunc vix hyf-
sopum commovet, vix conterit labru-
scam, quod primis Christianorum sæ-
culis coronatos terrebat vertices, vix
hodiedum abjectæ plebis consternat ho-
munciones. Certè si maturiori discu-
tiatur indagine, si acuratori investiga-
tur examine, non vana vicissitudo tem-
porum, non auditorum varietas, non
influentis cœli parcitas, sed una præ-
dicatorum reperietur esse infirmitas, so-
la docentium perversitas, sola persva-
dentium imbecillitas, deprehendetur;
vitiis penè omnium occasio, licen-
tiosæ libidinis promotio, superbæ am-
bitionis elatio, exultantis proscriptio
pietatis! lustrate prædicatorum volumi-
na, trutinate periodorum pondera, in-
stituente doctrinarum scrutinia, & facili
reperietis negotio, prædicatoris nomen
à prædicante procurari, doctoris glo-
riam à docente sollicitari, non anima-
rum lucra æstimari, non convertendo-
rum præmia expectari. Inquire, sed
sagaciter, dum suo innixum pulpito,
volventem folia, disjicientem volumina,
sudantem inter ardua studiorum cona-
mina intueris, solerter discute, quò sua

colliment impendia, quò tendant tam
assidua cogitationum dissidia, quònam
respiciant tam sedula eruendorum con-
ceptuum scrutinia, & ubi modicum
hanc terram fœderis invenies arridum
vanitatis pulverem, arenam modicam
humanæ existimationis; applausus po-
puli, qui favet æmulo, extimulat cor-
rivalem, spes aquirendi nominis excitat
arrogantem, inanis fumus gloriæ sva-
det noctem in diem vertere, subtiles
luxuriantium ingeniorum patres edere,
verborum apices articulare, exenterare
sybillas, & literas in sonum placidum
concinnare. Lascivientes hosce evan-
gelicæ Veritatis profanatores interroga-
re lubet, *ubi est Verbum Domini?* quod
quasi incarcerandum sinè libertate sva-
viter prædicant, effœminato cultu in-
famiter adulterant, & quasi favore au-
ditorum egeat, quidquid ad delectan-
dum confert, molliter proferunt, quid-
quid peccatorum iures exasperat, reti-
nent & omittunt. Est utilissima, non
diffiteor Nazianzeni Prædicatoris instru-
ctio, non omnibus eundem sermonem
congruere, & sæpè alijs officere, quod
istis poterat prodesse; novi eodem ro-
busti panis edulio virorum fortium vi-
res confortari, sed pavulorum teneri-
tudinem enervari, novi eodem phar-
maco istius ægritudinem imminui, al-
terius adaugeri, legi subtilem magni
Gregorij allegoriam, diversas auditorum
mentes, diversis ejusdem cytharæ chor-
dis æquiparari, quas dissimiliter tangi
ac premi congruit, ut consonò modu-
lamine ad disparem tactum digiti, so-
num desideratum edant; sunt gravio-
ra istis, sunt leviora illis medicamina
ad incrementum ægritudinis à sapien-
te Anchiatro præscribenda, sunt illi ad-
monendi, ut abstineant, sunt illi com-
mendandi, ut procedant.

Hoc tamen exhibendum est singu-
lis, est semper observandum, quod e-
gregius prædicator suis præfigit disci-
pulis in oraculum, nullibi immutan-
dum, nec unquam alterandum; *sermo
meus & prædicatio mea non in persvasibi-
libus humanæ sapientiæ verbis, sed in osten-
sione spiritûs & virtutis, (g) ut fides vestra
non sit in sapientia hominum, sed in vir-
tute DEI, svadebat clarissimus prædica-
torum princeps Divinis rationibus, ut
persvaderet, non demulcebat humanis
persvasionibus, ut placeret, qui enim*

Auditorum
mentes com-
parantur
choris cytha-
ræ, quæ di-
versimodè
tangi debent

Plurès inten-
dunt prædi-
catores no-
men acquire-
re, non DEI
gloriam au-
gere.

(g) 1. Cor. 2.
v. 4.

nihil nisi Christum noverat, nil nisi Patris Sapientiam prædicabat. Hæc apostolica justorum est prædicatio, quorum eloquia, quia ex ima humilitatis radice proveniunt, fructum ferunt centesimum in copiosa conversione auditorum; dum arrogantes alij cum præsumente fastu hoc solum peculiari voce proferrunt, quod singulari elatæ mentis studio se solos elaborasse credunt. Christianæ doctrinæ se professores pronuntiant, & tamen quàm parùm Christum prædicent, evanescente stylò, superbi-ente gestu, imperiosâ voce, clarissimè demonstrant. Qui Christum, & quidem crucifixum prædicaverat, palam quorum famuletur obsequio, indicabat, *sapientibus & insipientibus debitor sum*, (b) at qui se ipsos, ut commendentur, prædicant, aures tantummodò sapientium expectant; nec enim idèd prædicant, ut omnes æqualiter sapientes efficiant, sed consueverunt sapientium præsentiam idcirco quærere, ut valeant (quod curiosò labore corraferant) ostentare, non avidâ sollicitudine ignorantes erudire prætendunt, sed quantum sua sit eruditio, doctorum auribus ambiunt exhibere. Non illos urget zelosa charitas ad loquendum, sed est inanis vanitas, quæ stimulat exanimes lingvas ad perorandum. Appropriat hujuscemodi inanibus propriæ laudis venatoribus, peculiarem tinieatis cymbali qualitatem, nec hæc garrulas præproperantium rabularum lingvas clangentibus pontificalis tunicæ tintinabulis de auro mundissimo confectis æquiparat, quod proprium prædicatorum gloriæ symbolum consuevit adhiberi, sed æs sonans, quod hispidam edit raucedinem, appellat. Elingves lingvæ loquelæ sonum effutunt, sed spiritûs virtutem non emittunt; sunt æris fistulæ, quibus ossa diaboli non voce hominis, sed Divino assimilentur eloquio, dum Jobum alloquens Conditor de Behemoth contestatur, *ossa ejus velut fistulæ æris*; (i) est os in corpore, est carnis fulcimentum, quò sinè ista defluit, nec nisi suffulta hòc sustentante fulcro erigitur, ut membra in carne conserventur; sic pariformiter in mystico rebellis angeli corpore, sunt iniquorum aliqui, iniquis vacantes operibus, quæ non corriguntur, quia non erudiuntur, quia non deterrentur, quia non admonentur; ad instar fluxæ car-

nis sunt absque spiritu, corrumpuntur amplius, quò vivunt diutius; nec tamen in pravis moribus perseverarent, nî forent nequiores alij, qui eorum aut indulgendo malitiam, aut dissimulando luxuriam, aut non dissuadendo divitias, aut non destando illecebras, ad instar ossium sustentarent. Vestrum hoc est prototypon, quotquot amaris deplorat hodiedum lachrymis Mater Ecclesia, prædicatores impij, concionatores ludicri, profani hystriones! maligni moriones! metallum estis insensibile, sonum loquendi proditis, sed benè vivendi sensum non sonatis. Sunt vestræ cathedræ ossarium diaboli, dum enim malos, non increpando multiplicatis, in suo corpore carnes portatis, quas ut carnales permaneant, vestris illicitis sustentatis. Quid prodest auditorum animis fucata verborum eloquentia, dum centuplicatò fulmine detonanda eorundem foret malitia? etiam spinæ flores proferunt, in quibus licet, quod olet, palam prospiciat, latet ut abditum, quod pungit. Contra hos adulatores cordium, & animarum seductores, qui salutiferò sanctæ prædicationis pharmaco, commiscent virulentam dulcedinem, qui solidissimo evangelicæ Veritatis spiritui, jungunt effæminatam blandiloquæ svavitatis molli-riem, qui commissi auctoritate muneris videri volunt cœlestes orbitæ syderibus repletæ, sed sordido hominibus placendi stûdio, sunt inquinata terræ viscera, in infimis degentia, limo & luto pariter vicina; contra hos clamat Tarsensis præco, *si lingvis hominum loquar, & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens*, (l) Infames æris fistulæ! ossa Luciferi! si aliam sed similem, moralis Papæ, audire flagitatis elucidationem, respondebit Gregorius, *bona quippe loquens, sed per amorem eadem bona non sequens, velut æs aut cymbalum sonitum reddit, quia ipse non sentit verba, quæ ipse facit*; (m) sed quia lingvæ & cordis concordiam, quia verbi cum facto consonantiam aliâ libet pænegyri commendare præsentem sermonem expedit ad illa solùm discrimina protelare, quæ à vaniloquis sermocinatoribus, à suæ laudis mercenarijs, à Verbi Divini sacrilegis profanatoribus, velut in virulenta scaturigine oriuntur.

In

(b) Rom: 1.

v. 14.

Prædicatores
vani sunt ossa
demonum su-
stantes
carnem in
corpore suo,

(i) Job: 40.

v. 23.

Sunt fistulæ
æris; solum
auditum de-
lectantes.

(l) 1. Cor: 13.

v. 1.

Sunt cymbala
tinnientia,
non aurea
tintinabula.

(m) lib: 32.

mor: c. 14.

In lingvis hominum, quæ ore apostolicò denuntiabantur Corinthijs, omnium gentium idiomata intelligit Chrysostomus, quæ sunt ubique terrarum.

(n) Hom: 32.
in Epist: 1.
ad Cor:

(n) Expendit mirabilem loquendi methodum Ambrosius, illudque Apostolum suâ intendere æquiparatione opinatur, esto cujusdam diversissimi oratoris eloquentia, non solum ad omnem humanæ facundiæ artem, sed etiam ad angelici eloquij pervenerit facultatem, si charitate careat, si aliud à convertendarum animarum salute concupiscat, si suam tantum nundinari gloriam prætendat, cum inutilis æris sono & vano tinnientis cymbali strepitu consimilis prædicator sit comparandus. Quâ porro lingvâ vero prædicatori sit loquendum, quoniam eloquio ad animarum lucra sit auditorium ab ipso alloquendum, incarnata Patris Sapientia Apostolorum collegio præscripsit, non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. (o) Tu loqueris, aut certè tua in te caro loquitur, si te loquaris, sed loquitur in te Patris Spiritus, si Patrem loqui, si ejus promulgare gloriam, si solam sui honoris panegyrim conaris perorare. Se loquebatur infidelis Balaam, suo prophetisabat commodo, quando Moabitarum regi placere cupiens, ferire voluit anathemate Israël, sed portans impium innocens asina, humano docuit eloquiò, divinam vereri & revereri Majestatem.

(o) Matth: 10.
v. 20.

Imitantur a-
riolum Ba-
laam, non o-
bedientem vo-
ci DEI, ab a-
sina corre-
ctum.

Ariolum hunc imitaris, quisquis ad sacratissimum prædicationis officium assumptus, tuam mercari laudem fatagis, tuo cum fœnore sacris navare operam laboribus præsumis. Loquitur DEI Spiritus in suis prædicatoribus velut in organis, commentatrice interlineari, subjungit moralis Hugo, sicut organa emittunt modulationes ad nutum temporantis, ita homo loquitur ad voluntatem Patris inspirantis; ne mirare hunc prædicandi modum JESU discipulis appropriari, cum ipsum æternitatis Verbum mortali carne circumdatum, quod loquens in parabolis sciebat omnia, de semetipso loquebatur, qui me misit, verax est, & ego, quæ audiavi ab eo, hæc loquor in mundo; (p) qui nuper de semetipso dixerat: Ego sum Via, Veritas & Vita, se missum nunc asserit ab eo, qui verax est; Filius Veritas, Pater verax! cave, nè præcipiti subrepat ingenio,

(p) Joan: 8.
v. 26.

profunda sed magis licentiosa quæstio, quidnam duorum majus sit, an Veritas, an verax? quid plus sit, quærebat Augustinus, sed quia non reperiebat nisi æqualitatem, explicuit veritatem; verax Pater, non ab ea Veritate, cujus Patrem cepit, quem totam genuit. (q) Hæc Veritas, quam Pater genuit, quæ audiit à Patre, loqui voluit, non sicut homo, quod ignoravit audiens ab homine, & suæ commendans memoriæ, ut loquatur, sic DEUS à DEO didicit proferenda; est enim idem Filio esse ac nosse, ab illo habet, ut noverit, à quo habet, ut sit. Sed quia altiora me scrutari prohibeor, Sapientis consiliò, ad formam servi, in qua nobis dignatus est loqui Filius, postquam Verbum caro factum est, revertamur, in carne enim dixerat, dum suis dicebat discipulis, quæ audiavi ab eo, hæc loquor in mundo, ut & audientes salutis verba, à Verbo in carne, hæc loquerentur mundo. Articulat loquelam Divini prædicatoris purpuratus Hugo, sicque prædicatores suos inducit alloquentem, quæ commisit Pater mihi homini verba salutis, non condemnationis, hæc loquor in mundo, hæc loquere mundo, si sapis à Sapientia incarnata; putas Patrem luminum commisisse humillimæ Virginis filio verborum phaleras, figurarum nœnias, collusionem in periodis, prosopopejam in literis? (quantumvis non contemnendam adstruam) aut styli elegantiam in componendo, aut gravitatem motuum in perorando, laudabilis est eloquentia labore arduò comparata; inanem duntaxat redarguo; superfluum pro Christianæ professionis pulpito, nè evanescat nimium Divini verbi eloquium, inculpo (nè putes, attende sublimem cathedraticum, incomparabilem prædicatorum principem in crucis cathedra prædicantem; accede quisquis te veritatis discipulum profiteris, his enim, & non mendacibus filijs hominum, dicebat Virginis primogenitus, unus est magister vester, (r) ut videretur luculentius, ascendit supremæ humilitatis gradum in patibulo, superiori cujus apici quia affixa erat inscriptio, Nazarenus (quod idem est ac floridus) removit, & inclinavit caput sanctissimum, ab hoc epigraphe, ab hoc lemate, ab hoc titulo, ab hoc epitheto, qui enim viam vitæ in hac æternæ veritatis cathedra

(q) Tract: 39

Verbum in
carne non lo-
quebatur, nisi
quod audi-
bat à Patre

(r) Matth: 23.
v. 8.

dra docere venerat, rejecit transitoriam
florum eloquentiam, floridam profite-
ri noluit elegantiam, quæ plus deser-
vit ad mortem, & rarò conducit ad
vitam.

Aderant geminæ pro coronando, aut
laureando prædicatoris vertice coronæ,
spirabat velut rosea, fulgebat velut au-
rea, in regis titulo; premebat sacro-
sancta sauciatissimi redemptoris tempo-
ra, & vulnerabat amplius spinosis hor-
rendum radijs dumetum, aspectu hor-
ridum, sed desideratissimo: ab illo ta-
men deliciarum ferto, recessit inclina-
to capite; hoc terebrante coronatus
diademate, clamans clamore valido vo-
luit exspirare; si causam venerari de-
sideras hujus sapientissimæ electionis,
cur rosas abigat, spinas retineat, illas
rejiciat, istas suscipiat, vix aptior, vix
verior occurret, quàm ipsa rosarum
pulchritudo, quæ ad momentum dele-
ctare novit oculos, sed momentaneè
delectans quàm momentanea sit mundi
vanitas ostendit; at hispidus spinarum
horror, non carnem recreat, sed spi-
ritum compungit. Avulsum caput à
regio diademate, rosas ac floribus ador-
nato, à regni titulo Judææ regiâ deco-
rato, ad prodigiosum scaturientis aquæ,
ac sanguinis fontem, ad reſeratam la-
chrymantis pœnitentiæ venam, ad u-
berrimam emanantium sacramentorum
scaturiginem inclinavit, quasi recondi-
tum indicaturus thesaurum, unde præ-
dicaturi Divini Verbi præcones, suæ di-
vitiæ eloquentiæ suam desumerent ma-
teriam prædicationis. Nec vacuum su-
spicare septuaginta duarum spinarum
numerum, quo coronati regis nostri con-
struebatur regium diadema, complecte-
batur amplissimum ejusdem numeri di-
scipulorum seminarium, è quo sacerri-
mus prædicatorum evangelicorum or-
do fuerat egressurus; ut scirent singu-
li Christum crucifixum cum gentium
Doctore prædicaturi, spinis suorum au-
ditorum corda potius esse configenda,
quàm aures gratiosis floribus recrean-
das. Non est suggestum prædicando
erectum Evangelio, dissolutæ locus læ-
titiae, ludorum circus, facetiarum sce-
na: circuit leo, quærens, quem de-
voret, rugit, ut terreat, furit, ut fe-
riat, insidiatur ut absorbeat, negotia-
tur ut apprehendat; & svaſifonus ad-
ulator, facetus fabulator, eloquens hy-

strio, celestus morio, jocatur inter sa-
cerrimas Christi parabolas, delectatur
inter prophanas rumusculorum satyras,
ad risum provocat, dum de salute no-
stra sollicitus animarum sponsus expe-
ctat auditorum lachrymas, & gemitus
compeditorum. Audi egregium præ-
dicatorem, qui te indignum exhibens
hoc grandi nomine, audiri non mere-
ris, *per triennium nocte & die non cessa-
vi cum lachrymis monens unumquemque ve-
strum.* (s) Sic suis concionabatur Mi-
lesijs, sic Paulus suos adhortabatur au-
ditores! fecit quod debuit, nec tamen
dixit amplius quàm suffecit; sibi pe-
percit, dum nolens suis parcere, in-
desinenter delinquentes corripuit, sinè
cessatione instruxit nescios, & ignoran-
tes erudit, annunciaturus omnibus
DEI consilium, non subterfugit sudare
inter assidua curarum fastidia, inter
continua animorum examina, inter
proficua studiorum incommoda, hoc
uno contentus stipendio, non alio re-
munerandus præmio, quàm solo hoc
tremoris animæ solatio, hoc uno asse-
curantis conscientiae testimonio, *mundus
sum à sanguine omnium.* Noverat ter-
rificam supremi Judicis sententiam, nec
ullo unquam abolendam tempore, nul-
lâ benignitate relaxandam, *si dicente me
ad impium: morte morieris, si non annun-
ciaveris ei, neque locutus fueris, ut aver-
tatur à via sua impia, & vivat, ipse im-
pius in iniquitate sua morietur, sanguinem
autem ejus de manu tua requiram.* (t) quasi hunc ipse prædicator occiderit,
quem admonendo, compescendo, de-
terrendo, supplicando, flendo, & la-
chrymando, gemendo, & singultuando
ab imminente mortis discrimine non re-
vocavit: auditor refractarius, tacente
prædicatoris lingua in sua iniquitate mori-
tur! plangite oculi salvificò Redem-
toris sanguine redemptam ovem periis-
se; justè moritur, ex suo perit deme-
rito, cujus iniquitatis fuit meritum, ut
dignus esset sermone prædicatoris
non commoneri, nec Verbo Domini
(licet indebitè prolato, ineffaciter in-
timato, negligenter insinuato) non com-
moveri, ipsius tamen sanguis, ipsius ne-
glecta salus à manu prædicatoris exige-
tur, quia lethale vulnus exili cataplas-
mate amplius exulceravit, quia hanc
interemit, quando inveteratum pecca-
torem non acriter corripuit, non for-
titer deterruit, sed blandis risibus, dis-

(s) Act. 20.
v. 31.

Prædicatores
facetijs dedi-
ti, alienantur
à Paulo cum
lachrymis
prædicante.

(t) Ezech. 3.
v. 8.

Inclinatum
caput retra-
hit à floribus,
spinoso diade-
mate conten-
tum prædica-
tor discat cõ-
pungere, non
demulcere
auditores.

Inclinato ca-
pite versus a-
pertum latus,
monstrat ma-
teriam præ-
dicandi.

simulans periculum, in sui contemptu vulneris solidavit.

Gravissimo
periculo ex-
ponuntur nu-
gaces prædi-
catores.

(u) 2. Timoth:
v. 2.

Vox concio-
natoris sit
vox tubæ ter-
rentis, & ad
conflictum
provocantis.

(x) Isa: 58. v. i.

Spiritus S. in
igne super A-
postolorum
vertices sedit,
ut igneos effi-
ciat prædica-
tores.

O quot incuriæ auditorum animæ in tantam vitiorum libidinem non defluerent, si reclamantes severius, & obistentes serius prædicatores è cathedris audirent! qui sibi & suis parcerent, si naniarum locò, terrorem mortis incuterent, & inferni pericula remonstrarent; redarguit servulum Dominus, si inutilibus colloquijs in foro distrahatur, & parcat forsan præconi suo Altissimus. si vanis & inanibus, si ludicris ludibrijs in cathedra occupetur? novi non omnibus rigidæ increpationis verbum proficere, legi sanctissimam egregij prædicatoris regulam, quâ sermo noster, ut semper sit in gratia, sale præcipitur condiri, nam verba, quæ peccatorem ad salutem revocant, interdum justum, nè fiat justior, retardant; & idem Magister gentium, qui Titum jubet arguere cum omni imperio præscribit diversam Thimotheo prædicationis methodum: *argue, obsecra, increpa in omni patientia.* (u) Sed primò, ob lenitatem animi severitas injungitur, secundò ob fervorem spiritus temperamentum patientiæ commendatur; hæc non diffiteor, sunt pariter observanda, & si tantis Pauli discipulis hoc opus erat moderamine, nè Verbum DEI, quod solum in ore gesserant, solum in corde portaverant, infructuosum evaderet, nè si plus justo intemeratus offensæ Divinitatis zelus effervesceret, non ad salutem moderetur vulnere, sed id, quod sanum est, vulneraret? quid tibi agendum restat, quid superest svadendum, qui verba DEI negligens, cachinnos excitas in strepitante populo, mimum substituis prædicatori? præscripserat aliquando spirituum Dominus, Divinus ipse Spiritus assumpto prædicatori suo, breve prolixi muneris compendium, quò nemo melius, vel nullus potest brevius compendiare, *clama, nè cesses, quasi tuba exalta vocem tuam,* (x) & annuntia populo meo scelera eorum, præconis scilicet officium prædicator suscipit, dum pulpitum intimaturus populo conscendit, ut ante adventum judicis, qui non ridente vultu, sed terrificam ostendens faciem sequitur, clamando gradiatur; hinc super primorum prædicatorum vertices igneâ urentium lingvarum specie Spiritus sanctus residet, ut, quàm ardentem

exurere debeant peccatorum scoriam, quàm æstuanter incendere frigescentem animam, quàm implacabiliter omnem incinerare malitiam; eorum posteris designet. Hinc ingrediens sanctuarium sacerdos, & egrediens, moriturus prædicatur, nî sonus tintinnabuli audiat, ut videlicet (commentatore Gregorio) *voces prædicationis habeat, nè superni spectatoris judicium ex silentio offendat,* (y) nec segni contentus eloquio, ad instar martialis tubæ vocem exaltare præcipitur, & sinè cessatione continuare commonetur; & quia usus tubæ plerumque in festis ad epulas, & in castris ad pugnas adhibetur, prædicatoris est ad bellum in præsentem tempore viatorum turmas provocare, & ad festum beatæ æternitatis futuros comprehensores invitare; exigit tuba non lenem halitum, sed vehementem præcordiorum spiritum, ut infletur; & prædicatio soliditatem requirit veritatis, non blandam fragilitatem affectatæ svavitatis, non levem halitum effœminatæ dicacitatis, ut sicut canente novissima tuba mortui resurgent incorrupti, sic ad resonantem prædicatoris sonum, qui in monumentis vitiorum sunt sepulti peccatores, *audiant vocem Filij DEI*, præconis sui ore prolatam, ut qui audierint vivant; sed hodiedum multorum vox non percipitur à dormientibus, quia absque vigore spiritus, humanis auribus blanditur, non enim vox Filiorum DEI est, sed comicorum sonus, mimorum strepitus, & theatrorum ludus; quid mirum si non resurgant mortui spiritu, nec impij convertantur? advertit, & instruit, notat, & monet Augustinus, *quòd tuba non tam oblectationis esse soleat, quàm terroris,* (z) non solum aures penetret, sed ipsa etiam præcordia commoveat, ac angulares quasque cordis latebras consternat: non est prædicatoris, sed præcentoris munus cantu delicias excitare, sed mentes reprobas auditu castigare; dum sonat in prælij luctamine militaris tuba, formidolosi militis mens dejicitur, sed cor magnanimi amplius animatur, sic pariformiter prædicatoris vox, quæ tubam æmulator, peccatorem auscultantem humiliat, & audientem justum roborat, ac confortat; idem ejusdem tubæ sonus, hosti timorem incutit, & metum excutit amico militanti, sonora præclari Concionatoris vox licet sit eadem, terrore

(y) 2. p. c.
Past: c.

Concionato-
ris vox in
tubæ debet
spiritu mor-
tuos excita-

(z) Serm: de Temp

rore afficit impium, ut tardior sit amodo ad peccandum, & iustum animat ut semper evadens fortior sit invincibilis ad vincendum.

Ad vocem tubæ debet expugnari anima peccatrix, sicut Jericho.

An non superba Jerichuntina urbis mœnia, quæ hostibus restiterunt, arietantes contempserunt, solâ tubarum voce corruerunt; clangit buccina, & cadit murorum machina; expugnantur forinsecus solô iustorum sono intrinseca peccatorum domicilia, & ad fidelium clangorem diruuntur habitacula perfidorum. Exalta sicut tuba vocem tuam, indica voce terribili horribilem exulcerati Judicis adventum, intolerabilem gehennalium voraginem tormentorum; irrevocabilem interitum peccatorum, æternaturam calamitatem reproborum, clange clangore resonantis tubæ, non voce garrientis psitaci, & prædicatione tuâ non minus efficaciter, destructis prævaricationum machinis Victor DEO in spoliis succumbet, cadet nec lentius urbs turpitudinis in victimam flammivomæ charitatis, ac fortis Jericho ad tubæ sonitum mancipatur diruta, Israël. Felix tuba exultans vocem suam, id est (Carenfi interprete) de arduis prædicans, & supernis, cur enim alias rectorix, & gubernatrix omnium Providentia sublime supercilium pro pulpito apud eundem vatem Evangelicum assignasset, ut licet ad vallem Josaphat è valle lachrymarum gementes Adæ Filios debeat evocare, quantumvis sæpè sæpius, appropinquantem ad illud ferale territorium vicini Judicis præsentiam debeat intimare, ascendere tamen jubeatur sublimius, & ab excelso culmine intonare, *super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, qui evangelizas Jerusalem*: (a) jubet prædicatorem ascendere, sed non sedere, non solum, sed vocem exaltare; qui celsi necessitate muneris cogitur summa dicere, jubetur pariter ad alta scandere, ut omnibus, qui prædicantem respiciunt, qui intonantem audiunt valeat præeminere; qui enim cœlestia terrigenis svadere flagitat, terrena prior deferat, est necesse; qui inhiantes terræ peccatorum animas à terra vult avellere, ad alta intendit attrahere, de supernis ut respiciat, de culmine, ut sursum pertrahat, oportet. Nec time-

Prædicator debet transcendere omnia terrena.

(a) Is. 45. v. 9.

at altiora petere, sublimiora scandere, qui non ambitioso proprii affectus illicio, non arrogante suamet electionis suffragio, sed destinante præcipientis DEI calculo, præciso supernæ vocis imperio ascendere jubetur. Ad excelsa proinde transeat, ut omnia terrenæ vanitatis confinia transcendat, & nihil abjectum sermo sapiat, nil imum lingua proferat, quod ad ascensum animæ, vel ad profectum spiritûs non conducat; non conticescat ad vitia, sed exaltatâ voce commendet, quod probitatem denotat, quod Christiano pectore indignum est, condemnet, ac retrudat. Illud est advertendum subtilius, est cautius observandum; quod qui inflare tubam ad congregandos auditorum animos Isaia præcipit, idemmet supremus rerum arbiter vaticinatus Ezechieli committat speculatoris officium, & jubeat diversos ejusdem populi gentes explorare, illum ut evangelizaturus *prædicator a-* vocem elevet, affatur, istum, ut speculaturus mentes discutiat cohortatur; *gere specul-* utrumque ad ascensum evocat; est *torem in si-* quidem speculatoris in altum ascendere, *lentio, quàm* ut quidquid peregrinum advenerit, ei *concionari in* dem innotescat; & prius quidem speculanti convenit, prius speculatoris munus congruit, antequam vox in clamorem proruat, antequam prædicatoris officium assumat; prius quippe inter assidua musæi studia, inter discussa sacrorum codicum volumina, inter devota affectuosæ mentis exercitia, inter matura investigatæ veritatis examina tacendum est, & postea loquendum. Præpropera præsumptis ignorantia hæc est dementia, quod nescis eloqui, quod nondum fari didiceras, profari. Priusquam sacerrimum incarnatæ sapientiæ collegium, priusquam Apostolica cœlestis doctrinæ universitas, ad edocendum ordinaretur, ad eloquendum mitteretur, ad convertendum destinaretur, ad prædicandum ablegaretur, hoc erudiuntur oraculo ad speculandum, hoc instruuntur imperio ad meditandum, *vos autem sedete in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto.* (b) (b) Luc. 24. v. 49. Prius videlicet eorum animæ in sancti Spiritûs habitaculum præparari debuerant, & adaptari, antequam aliorum errabundas possent animas Divini verbi eloquio scrutari, & solari, lucrari, & prædari.

Hanc

Ante prædicationem præcedat quietum studium cum labore.

Hanc sessionem præviam futuro prædicatori pernecessariam, magnus explanat Gregorius, dum declarat, *in civitate quippe confidemus, si intra mentium nostrarum nos claustra constringimus, nè loquendo exterius evagemur*; ibi speculatoris munere fungi expedit, ut dum sedenti, & vacanti ordinatrix Sapientia alienam curam injunxerit, erudendarum animarum impendium commiserit, eò felicius Verbum salutis proferat, quò sedulius, quâ ratione proferendum, quâ sanctitate exprimendum, quâ utilitate sit dispensandum, solerti speculatione recogitavit, suam prosequitur moralitatem doctor sanctissimus, *ut cum virtute Divina perfectè induimur, tunc quasi à nobismet ipsis foras, etiam alios instructes exeamus.* (c) Respice præceps ad

(c) 3. p. Curæ Past: c. 26.

redarguenda aliorum crimina, censor præpropere, inexperience juvenis, hos enim plerumque suggesti titillat gloria, & humilis auscultatorum submissio præcipitat ad gradus cathedrales; respice constitutum à Patre luminum nostræ perditionis Reparatorem, humanæ calamitatis Consolatorem, unum nostræ captivitatis Redemptorem, solum succumbentis causæ nostræ DEUM inter & hominem Mediatorem. Ecce qui Patris est Sapientia, licet in terris incarnata, qui Angelorum Doctor in cœlis sedet super Cherubin, ut doceat scientiæ perfectionem, ille errabundarum ovium, & ignorantium filiorum Adæ in terris Magister esse citius noluit, prædicare distulit, nec ante tricennale tempus evangelizare inchoavit, quod factum illo pietatis consilio novimus, ut præproperis mentibus suo mederetur exemplo, nè præcipitanter appetant alijs prædicare, dum DEI Sapientia carnis licet velamine obtecta gravissimum prædicandi munus, non nisi perfectæ ætatis principio assumere dignaretur; & quamvis duodenis puer in clarissimo confidentium Doctorum meditullio, à desolata matre, & inquirente nutritio reperiretur, non tamen docens docentibus commiscebatur; sed interrogans quærentibus discipulis aggregabatur; quòd si ille erudiri inquirendo voluit, docere respondendo noluit, qui Verbum Patris exstitit, quis audeat inter adolescentes ascensum præsumere, & ante prolixum speculatoris ministerium, prædicatoris officium affectare? hinc Salomon,

ut se sapientem ostenderet, cuius ordinare est, sapientissimè ad ordinem attendit, quando suum erudiens scholarem, eum hoc axioma informavit, *tempus tacendi, & tempus loquendi*, (d) præmittit tempus temporis, postponit loquelam taciturnitati; nec enim loquendo taciturnitas discitur, sed tacendo, quidnam loquendum sit, edocemur; *est tempus tacendi ante acquisitionem scientiæ per doctrinam*, docet Carenfis Hugo, completò postmodum salutaris silentij exercitio tempus loquendi sequitur, ut post impensum disciplinæ studium, post studiosum examinati sermonis scrutinium, velut ex judicio rationis prodeat verbum oris. Cujus concinnandi ordinis ingens mysterium, necessitate sua exactissimum, utilitate securissimum, dispositione sapientissimum, iteratò commendaturus proverbio suas inter parabolas indispensabili serie recommendat; *bibe aquam de cisterna tua*, propinat primum salutiferæ eruditionis poculum cisternæ Domino, ut se sui exhibeant profluvij possessorem, priusquam alios suarum efficiat participes aquarum, repleatur ipse, priusquam in auditorum multitudinem dilatentur exundantia eruditionis verba, bibat architriclinus ipse, nè forsan siti pereat, qui abundanter alijs propinat; hoc irrigato, hoc saturato, *deriventur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas divide.* (e) Quid enim aliud forinsecâ derivatione fontium innuitur, quam externa communicatæ prædicationis effusio; in plateis autem aquas dividere, est confluenti ad auscultandum populo amplissimam divinorum eloquiorum ubertatem largiter dispensare; aquam proinde de cisterna sua cautus prædicator hauriat, priusquam in publicum effundat, ut in secreto cordis penetranti reclusus prædicator, intus dictante DEO audiat, post diligentis studij impendium, in abdito suarum cogitationum conclavi percipiat, quod postmodum bibendum alijs offerat, & effundat. Illud est admirabile, est velut impenetrabile, quod ad præceptam aquarum divisionem immediate sequitur sagaciter observandum, *habeto eas solus, nec sint alieni participes tui*; easdem quas in plateas jubetur aquas dividere, eosdem fontes, quos ad monetur foras derivare, solus ut habeat, præcipitur, nè ali-

(d) Eccl: 3. v. 7.

Taciturnitas præcedat loquelam, ut bona sit prædicatio loquentis.

(e) Prov: 5. v. 16.

Sapientia incarnata diu requievit, priusquam publice prædicaret.

alienis quidquam distribuat, prohibetur ! quid adversantiùs, quàm aquas in alios profundere, easdem tamen sibimet soli conservare ? sed si loquentis terminus penitiùs inspicitur, quàm salutare sit consilium, quàm prudens sapientissimi Regis oraculum, reperitur, non alijs, sed alienis vetamur dispensare ; est alius ab homine amicus hominis, est alienus homo pariter, sed inimicus.

Plangit anxiorum quispiam, & genuinam sui planctùs designans scaturiginem exclamat, *alieni insurrexerunt adversum me, & sortes quæsierunt animam meam*, legit Chaldæus, *superbi insurrexerunt*, quibus jure antonomastico, ut primæ ambitionis soboli superbia omnium vitiorum puerpera approprietur, *alienos malignos spiritus vocat* (moralisante Gregorio) qui rabido furore infestum suis insidijs prædicatorem affiliunt, dumque convertendis aut ampliùs sanctificandis suorum auditorum animabus zelotypo corde inhiat, dum raucis pænè faucibus verbum salutis optimum eructat, illis subtilibus inanis gloriæ sagittis confodere omni conamine contendunt, ut proinde sagaci erudientis gratiæ stratagemate utendum sit, quo sic aquas sermonum DEI in plateas prædicator dividat, in alios dispergat, ut tamen alienis hisce deprædatoribus nihil cedat in refrigerium, nil penitus in sitis suæ solatium effundat ; quid enim nisi prædicatoris exitium sitiunt, qui prædicatione evangelicæ Veritatis, velut violenti torrentis merfi effluvio corrunt, quasi coadunatis tumultuosi maris fluctibus obruti succumbunt ; *ac si apertiùs dicat*, prosequitur moralis Papa, *sic necesse est, ut prædicationi exteriùs servias, quatenus per elationem te immundis spiritibus non conjungas.* (g) Bibat ergo ad affluentiam, priusquam imbrem Divini Spiritùs alijs ad ubertatem effundat, dumque emanantem à cordis plenitudine, & oris scaturigine expresserit abundantiam, excludantur alieni omnes à quovis effluvijs participio, nè aquæ salientes in vitam æternam desiliant, aut defluant ad præjudicium dispensantis. Illa meditabundo solliciti prædicatoris animo Rebecca occurrat, puella speciosa valdè, specioso præ filijs hominum desponsata sponso sanguinum, virgo Ecclesia, cujus peculiare est præconium, quòd indies descendens ad

puteum quotidie hauriebat aquam ; accedit siquidem diebus singulis purissimos scripturarum puteos, ut aquas sancti Spiritùs suo gregi sumat, ac haureat ad salutem ; & quia (moralisante Gregorio) prædicator omnis animam auditoris sui sitire dicitur, hæc provida parturientis Sapientiæ filia præsentat Abrahæ famulo, prædicatori assiduo, cujus prudentiæ committitur Patris multarum gentium Unigenito, conformem filiam, fidelem animam desponsare, desideratæ aquæ hydriam invitans svaviter ad bibendum, *bibe, quin & camelis tuis dabo potum.* (h) Stabat Eliezer juxta fontem aquæ, futuram à Domino impetraturus sponsam, Alredo siquidem interprete, *DEUS scripturarum fontem nobis ministravit,* (i) vel si arridet magis commentatoris Procopij elucidatio, fons ille fons signatus est, *lex ipsa*, scilicet, *per se verborum obscuritate ad exercendas ingenij vires, veluti sigillata & obfignata.* (l) Denique, interprete Carenfi, puteus est sacra scriptura, juxta quam sedent prædicatores, ut indè hauriant aquam Sapientiæ salutaris, de qua non suam solùm, sed etiam suorum sitim reficiant auditorum ; illam non aliam, quàm se missurum vaticinantis Amos eloquiò sponponderat Altissimus, *non sitim aquæ, sed audiendi Verbum Domini.* (m) Hic sistat desiderabundus Divini Verbi præco ; ut plenà bibens amysside in suorum auditorum salutem, eisdem pariter, quod biberat, propinet. Delineaverat aliquando amore langvens sponsa pulcherrimam cœlestis sponsi imaginem, totam membrorum omnium effigiaverat symmetriam, dumque in pudicos tenerrimæ svavitatis diffunderetur affectus, illos respiciens oculos, quibus suam respexerat humilitatem, plaudens intonuit, *oculi ejus sicut columbæ super rivulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, & resident juxta fluentia plenissima.* (n) Intuebatur scilicet sponsum in spiritu, quia spiritus ante faciem suam Christus Dominus, alioquin spirituales non discrevisset oculos, non agnovisset oculos columbarum. Columbis comparat oculos, an illos forsan, quos aliquando ecstaticus Zacharias prophetici luminis beneficio vidit, septem in numero, uni duntaxat lapidi insculptos ; respicit siquidem hodiernam terram, & facit eam tremere, dum suis nutantes oculis vanitatis filias sacri timoris oculo

Aqua prædicationis prius bibendæ postmodum distribuidendæ, & effundendæ sunt in plateas.

(f) Ps. 53.
v. 5.

Nihil alieno id est diabolo à prædicatore datur, quando vana gloria evitatur.

(g) Admonit.
25.

(h) Gen. 24.
v. 14.

(i) Serm. de op.
per. Babyl.

(l) in c. 7. Isa.

(m) Amos. 8.
v. 11.

Rebecca prius ad bibendum obtulit puero, postmodum camelis.

(n) Cant. 5.
v. 12.

respicit ad terrorem ; respexerat in orbe condito oculò scientiæ Scrutator cordium ad primi fratris innocentiam, & munerum integritatem ; intuebatur vacillantem discipulum benignò pietatis oculo ad stylicidium lachymarum ; respexit oculo fortitudinis ad invasum profugum Israël, Ægyptiorum castra, marinis fluctibus involvenda ; respexit oculo consilij frivolum tentatorem, interrogantem Legisperitum, quisnam suus sit proximus, confundens lividam animam Samaritani charitate ; respexit sublimi intellectus oculò, cum eleva oculis in discipulos, compendiatum verarum beatitudinum indicem manifestavit ; respexit denique lucidissimò ac serenissimò Sipientiæ oculo humilitatem ancillæ suæ, ut omnes gentes beata dicerent viscera, quæ DEI Filium portaverunt.

Oculi prædicatoris debent esse sicut columba resedens super fluenta scripturarum.

Illustres oculi ! sua incommunicabilitate simplices, in imitabiles, quorum gloria non datur alteri, nec increata eorundem sublimitas conceditur creaturæ ; & quamvis participari possint in aliquali effectuum similitudine, non in origine communicari, denique non sedent super fluidam crystallinæ regionis regiam, sed veluti suo immobiles à territorio, in angulari lapide commorantur ; & licet sint dona sancti Spiritus, proinde columbæ munera, fel ignorantia, omnis amaritudinis ignara, quæ dari solent hominibus, non tamen videntur sponsi esse oculi, licet sint oculi amoris. Est aptior proinde, est forsitan simplicior, est & candidior moralisantis Gregorij explanatio, qui reputans eosdem sponsi, ac sponsæ oculos, ob unitatem mystici unius corporis, & quia sponsus cum sponsa, duo in una carne, unum in uno sunt spiritu, prædicatores Christi columbinis comparat oculis, quibus mater Ecclesia, immaculata conjux sponsi sanguinum, suos respicit filios, ut matrisare discant, qui super rivulos aquarum esse perhibentur, quia semper in refectioe Divinarum scripturarum conversantur. Lavantur lacte lactantis sapientiæ, quam colunt ut nutricem ; sedent juxta fluenta plenissima, dum profundissima sacrorum codicum mylteria immersâ difixæ mentis acie inspiciunt penetranda. Quod si communi erudientis naturæ magisterio, idcirco hæc ales provida rivos, & am-

nes adamat, quia supervolantis milvi umbram in hoc crystallino intuens speculo, rapaces unguves declinat ; rimatur profectò clariori acie columbinus studiosi prædicatoris oculus in veteris testamenti rivulis, non minus, ac in novi fluentis plenissimis, fallaces mendacis angeli insidias, felici effugio declinandas, quibus se ipsum sagaciter eripiat, & periclitantes suorum auditorum animas, arripientibus tartarei accipitris ungvibus evellat ; utque illudat fortunatius insidiatrici adversariorum tyrannidi, se totum in plenitudinem aquarum viventium excentrici hujus fluminis immergat. Hanc indefessam sacrorum voluminum lectionem, suos edocturus discipulos Magister veritatis, post detruncatam claustrantis in deserto vocem, in Galilæam redux ad floridum suæ incarnationis thalamum convertitur, Nazareorum Synagogam ingreditur Sabbatho, non uni, sed multitudini profuturus, quippe non ministrari, sed ministrare venerat ; surrexit legere, quod est inferius inter minora Levitarum munera, acceptoque à manu tradentis sacro codice, *revolvit librum* ; (o) non ut addisceret, qui sciavit omnia, sed ut prædicatorum prius dicenda legere, legenda discere, libros revolvere doceret : attende docentis actionem, quæ suus creaturæ Conditor salutarem præscribit instructionem. Quæcunque polleat scientiâ sacer Ecclesiastes, licet longævâ emineat præeminentiâ, annosâ clareat experienciâ, semper prædicaturus in Nazareth revertatur, hoc est (Carenfi explanante) *semper se æstimet esse in flore, hoc est enim venire Nazareth*, illi conformiter clarissimi Syracidis documento, *cum consummaverit homo, tunc incipiet*. (p) Cum consummatus longâ annorum serie, & perfectus fuerit amplâ scientiarum voragine, tunc se incipientem reputabit, & quasi nondum coeperit, agenda inchoabit ; nâ enim ex vespera consummationis, & manè inchoationis unus conficiatur dies, nec Conditoris oculò bonum opus videbitur, nec operanti ad laborem operis benedicetur. Ascendat pariter dispositis in corde ascensionibus ad eminentem disposituræ contemplationis speculum, ibi in multitudine prudentium presbyterorum stans, lectoris officium humiliter suscipiat, sacra scripturarum volumina reverenter aperiat, solerter discutiatur, ut agnum, qui di-

Sicut columba resedens super fluenta scripturarum, ut agnum, qui di-

(o) Luc: 4 v. 17.

(p) Ecclesiastes 7. 6.

dignus est accipere librum æmulatus, ad Prophetarum munus progrediatur, ad evangelizandum sermonem Domini accingatur.

Adeò verum est irrefragabile magni Gregorij hortamentum, *neceſſe eſt, ut qui ad officium prædicationis excubant, à ſacræ lectionis ſtudio non recedant*, (q) eà quidem lege indiſpenſabili, ut nec ipſa morum probitas ſufficiat, ſi literarum uſus deſiciat, nec pietatis oleum abundans ſuppleat, ſi ſcientiæ claritas, ſi ſcripturæ profunditas non accedat, Gemina revereamur ſubſellia, ſi fas eſt dicere, bina ſuggeſtorum ſymbola, in quibus ſacraſſima Divinitatis elogia feſtibus beatorum ſpirituum vocibus, mirò tamen diſcrimine declamabantur. Vidit attonitus Iſaias excelſum, & elevatum ſolum, cui altiffimus inſidebat; circumfundeſatur luminofis ſplendoribus ampliffima coruſcantis templi vaſtitas, & ſuper pavementum ſolij, ſtabant ſupremi principes, duo flamman-tes Seraphin, quaſi collaterales ſanctiſſimo Numini, ſeno pennarum numero alati, quaſi continuâ alarum agitatione, in illum, cujus amore conflagrare videbantur, tentarent involare; & velut zelotypo duellantium vocum certamine luſtabantur; clamabat alter ad alterum, ineffabile pollutis hominum labijs, triſagium decantantes, eà quidem conſonæ vociferationis vehementiâ, ut ipſa cardinum ſuperliminaria commoveri viderentur; quâ non obſtante Seraphici clamoris conſonantiâ, ſic contonante, ſic declamante, ſic reſonante, unus nequit ſubſiſtere, in terram corruens Iſaias. Apparuit in Apocalypſica myſteriorum ſcena ſedes, regia, viginti quatuor circumgyrata ſedilibus, iſta viginti quatuor ſubſternebantur ſenioribus, ſed illam occupabat auguſtæ faciei princeps terrificus, & qui ſedebat, ſimilis erat aſpectui lapidis jaſpidis, & ſardinis, (r) narrat dilectus Jeſu diſcipulus: neſcirem ego hanc radioſi vultûs imaginem dignoſcere, niſi ſubtraçto figurarum velamine, figuratam revelaret veritatem Ambroſius *per vividitatem jaſpidis divinitas noſtri Salvatoris, per ruborem autem ſardinis ejus humanitas designatur*, corona coronatorum ſenium, clariffimum ſanctorum patrum nuper è limbi carcere eductorum adumbrabat numerum, in quorum viginti quatuor ſedilibus to-

tidem ſacra veteris teſtamenti volumina (eodem Mediolanenſi interprete) deſignabantur; & quia quando ſedemus, à labore quieſcimus, hi conſidentes primicerij à laboribus, & curis hujus ſæculi in lectione, & divinorum voluminum meditatione quaſi quieſcerent, ſedentes comparebant. At ubi rotatus in ſedis circuitu ſanctorum animalium quaternio, ubi quatuor Cherubinorum principes, ſeno pariter alarum remigio pennati, Seraphicum intonare auſpicabantur triſagium, proſternebatur illuſtre circumſedentium patrum collegium, velut ad violentum inopinati fulminis içtum, & mittentes ſuorum caputum coronas ante thronum adoraverunt viventem in ſæcula ſæculorum. Reſſeſcite ſubtiliori ſcrutinio ad diſparem geminæ vocis efficaciam, nam ad clamorem Seraphicorum archiducum, unus ſuâ nondum exutus mortalitate propheta concidit, dum ad eandem Cherubinorum vocem in quatuor animalium facies transformatorum, tota innumerorum veteris teſtamenti patrum univerſitas proſternitur, & ab eorum ſingulis dethroniſatis veluti, & throno adgeniculatis, homagium auguſtæ præſtatur majeſtati. Reſpicite tremente palpebrâ, & gemino præditos oculo attendite Seraphinos, ſed toto oculatos corpore ſuſpicite Cherubinos; ſignificant Cherubini uniſono Patrum calculo, & commentatorum placito plenitudinem ſcientiæ, & morali Papâ interpretante, idcirco Cherubin vocatæ ſunt, quia tantò perfectiori ſcientiâ plenæ ſunt, quantò claritatem DEI viciniùs contemplantur. Econtra incedentes vocantur Seraphini; quorum proſectò flamma amor eſt proſequitur Pater ſanctiſſimus, Pontifex maximus magnus Gregorius) quia quò ſubtiliùs Divinitatis claritatem aſpiciunt, eò validiùs in ejus amore flammefcunt; (s) non ubi amoris eminet ſanctitas, ſed ubi ſcientiæ prævalet claritas, non explicatur charitatis ſublimitas, ſed ubi cogitationis exprimitur profunditas, non ubi flammarum pluralitas, ſed ubi oculorum multiplicatur numeroſitas, plures ad adorandum proſternuntur, plures ad ſe humiliandum in terram prolabantur, plures ad concinendum ſtimulantur; dicam ego, ſi ſola ſinè doctrina ſanctitas perorat, perpauci convertuntur, ſi aſſociata pietati ſcientia declamat, ſinguli penè audientium con-

Ad vocem
clamantium
Seraphino-
rum ſolus pro-
ſternitur Iſai-
as, ad clamo-
rem autem
Cherubino-
rum viginti
quatuor ſe-
niores.

(s) lib: 2. in
Evang:
hom: 34.

(q) Paſt. Cur:
p. 2. c. 11.

Sine literis
nō ſufficit ſola
probitas ad
prædicand-
um.

(r) Apoc: 4.
v. 3.

Quando sola
pietas prædi-
cat, longè non
tantum effi-
cit, quantum
si conjunga-
tur scientiæ
ac doctrinæ.

convincuntur, licet non singuli emen-
dentur, licet non singuli immutentur.

Supplet nonnunquam præclara mo-
rum innocencia, & sæpè fructuosius sim-
plex humilitas prædicat, quàm per e-
lationis typhum subtilis scientia decla-
mat. Sed tunc benignus Conditor au-
ditorum corda commovet, & quod do-
ctrina demonstrare debuerat, superna
Sapientia persuadet; nec tamen scien-
tia tunc deficit, quantumvis ille suos
auditores non doceat, qui sinè magno
ardui amoris studio, quid dicter san-
ctus Spiritus, simpliciter edicit. Sed
hæc cœlestis Providentiæ usitata sunt
prodigia, quæ præstolari est temeritas,
cùm nulla eorundem in potestate no-
stra sit facultas. Exultet sed in Do-
mino, quisquis sinè fastidioso infumen-
di temporis dispendio hæc singularita-
te fruitur, ut sinè literarum medio ab
ipso Magistro Veritatis erudiatur, sed
diffidenter prius discutiat, & nè trans-
figuratus in lucis angelum tartareuste-
nebri præsumptionem generet, matu-
riori examine perpendat. Novi humil-
limum, & ideò Seraphicum Franci-
scum, absque scholarum adminiculo
inter prædicatorum principes recensend-
um; notentur plures erudientis Sa-
pientiæ discipuli, ipsum præ cunctis
mundi Athenæis celeberrimum Aposto-
lici senatûs collegium, igneò informa-
batur lingvæ beneficio, non conscriben-
tis calami tyrocinio imbuebatur; hi
poterant cum viro simplici in Domi-
no gloriari, *sagittæ Domini in me sunt.* (t)
Nam sagittarum nomine (ut explicat
moralis Papa) quandoque prædicatio-
nis verba, quandoque animadversionis
sententia designantur; his peritorum
venatorum more tot prædas sauciant,
quot animabus prædicant, hæ sunt sa-
gittæ non vulnerantis calami, sed sauciantis DEI, de quibus salienti à mon-
tibus æternis in virginalem uterum gra-
tulabunda plaudit Ecclesia, se suis cum
prolibus in victimam præsentans, ut in
luce sagittarum suarum ambulans, fun-
nestam tenebrarum principis caliginem
evadat, *sagittæ tuæ acutæ, populi sub te*
cadent. (u) *in corda inimicorum regis.*
legit Aquila cum Symmacho, *super cor-
da*, & adjicit Paraphrastes Chaldaus,
*filijs arcuum transmittentur in corda odien-
tium regem*, eorum scilicet, qui venien-
tem in propria regem pacificum reci-

pere, insigni stoliditatis argumento de-
tractarunt; *prædicationis namque elogia*
sagittis exprimuntur, inquit Gregorius,
quia in eò, quod vitia feriunt, malè vi-
ventium corda transfigunt. (x) Præ- (x) lib: 7. m.
claro sagittarum symbolo, quæ hostes c. 3.
à longè sauciant, missos in omnem ter-
ram Apostolos, ad gentium conversio-
nem Lyranus reveretur; sed aptius præ-
dicatorem in sagittario intuetur Hugo
Cardinalis, in ipsis sagittarum spiculis, *Has debet*
verba scripturæ sacræ contemplatur, entia dirige
quæ quia sunt sagittæ Domini, sagittæ re, ut sub
sunt salutis transfigentia, sunt mentem DEO populi
compungentia, sunt excitantia amoris *prosteruant*
querimoniam, & violentiam doloris; pœnitentes.
illam si dubitas interroga, quæ sponso
sponsa queritur, se vulneratam chari-
tate, dat rationem vulneris Augusti-
nus brevissimâ periodò sed acutâ, *ac-*
cepit sagittam Verbi. Tu quisquis es, cui
loquendum datur in illa hora cœlitus,
si in tui cordis pharetra, seu in scriben-
te velociter scribentis scribæ calamo, seu
dictante Veritatis spiritu hujusmodi ja-
culorum præhabetes suppellectilem, in-
tende prosperè, nè progredi desistas;
procede velociter, nil cursum stadij re-
tardet; regna feliciter, ut populi sub
te cadant. Cæterum quibus non dicit
spiritus, ut requiescant à laboribus suis,
sagittas comparent est necesse, sacra
volvunt volumina, & revolvant, lu-
strent sanctorum Patrum codices, nec
itâ de fucato lascivientis eloquentiæ ni-
tore superbiant, ut arrogantium hære-
ticorum more, sanctorum scripturarum
oracula, aut aliorum doctorum autho-
ritatem spernant. Est infallibilis ma-
gni Gregorij regula, quorumvis prædica-
torum frontibus præscribenda, sed magis
eorundem cordibus insculpenda, *qui ad*
veræ prædicationis verba se præparant (en
genuinum acuratum sagittarum spon-
si armamentarium) *necesse est ut causa-*
rum origines à sacris paginis sumat, (y) hæc (y) lib: 18. m.
sola Divini Verbi verba, sola eloquia Do- c. 14.
mini igne examinata, sunt penetrantia
sagittariæ charitatis tela, sunt proster-
nentia sancti amoris spicula, quibus à
psalte regio applauditur, *populi sub te*
cadent.

Dicebat, & dicabat opera sua regi
rex Solymæ, Davidi David, præfigurans
præfigurato, specioso forma præ filijs
hominum angustius homo, Christus
Domini Christo Domino gratulabatur po-

(t) Job: 6. v. 4.

Verba prædi-
catoris sunt
sagittæ.

(u) Ps: 44. v. 9.

populos sub se casuros, sagittis suis vulneraturo ad vitam, non sauciaturo ad mortem; sed quinam percussi sint cadentes, inquit Augustinus, *populos videmus, subditos Christo, cadentes non videmus!* sed latens recensentis Psalmistæ mysterium attende, subjungit enim verò in corda inimicorum, legit cum familiari Dalmata, Hypponenſis Præſul, in corde, sicque vertens subtiliter concludit, *ubi se erigebant adversus Christum, ibi cadunt ante Christum!* Jacit acutam hujusmodi sagittam, jacit tricuspidalem in cor inimici amicabile Verbum, dum huc triverbiò clamat JESUS, *quid me persequeris?* & corde sauciatus clamat ex corde ad sauciantem Saulus, *quid me vis facere?* (2) jam cor prosternebatur, dum hæc sagittâ Verbi transfigebatur; prosternebatur corpus in faciem, sed sauciabatur corruens in corde; ibi cadebat, qui Christianos, ut caderent, persecuturus, ante ictum sagittæ Damascum properabat; inimicus erat, qui spirans minarum & cædis in discipulos Domini, epistolas à Sacerdotum Principe ad Synagogas postulabat, sed sagittatus, ut mutaretur in amicum, cadebat sub sagittante, ut Paulusurgeret, qui Saulus corruebat. Expertus salutiferum hujusmodi sagittarum vulnus, quid valeant sagittæ Domini in peccatorum cordibus, quid suo scribat Timotheo, solerter auscultemus; O Timothee! depositum custodi, devitans profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ. (a) Seu dein depositi nomine propriâ, seu potius alienam subditorum auditorumvè intellexerit salutem; quod quidem custodire sufficienter renuit, qui prophanis vocum novitatibus incumbit; incauta incurij prædicatoris redarguuntur vaniloquia, quæ sagittarum more animam auscultantis lancinant, dum delectant; sed cave lancinantium plagam, est enim vulnus ad mortem, non est amoris ictus ad vitam; quam autem falsi nominis censurâ scientiam reprehendat, aureus Pauli commentator luculentissimè declarat, *quando aliquid proprijs cogitationibus gignitur, scientia non est;* infer Theologe, ut ergo prædicator scientificus sit, ex alienis fontibus hauriat, quod sua sibi tenuitas non subministrat, prosequitur commentari Chrysostomus; *ita enim quidam se ipsos tunc fortè gnosticos, id est, scientes appellabant, quasi qui plus aliquid*

cæteris nossent. (b) Vera proinde prædicatorum scientia, non sua studet adstruere, si fundamento probatæ veritatis careant, sed ad Divinæ auctoritatis fundamentum revocant, & ad sacra Patrum volumina convolant, subtilia probatorum interpretum commentaria enucleant, ut ædificium locutionis suæ non in arena construant, sed in sanctis sacrarum paginarum montibus, in solidis doctorum fundamentis, velut in petra erigant & attollant. Fatigabatur aliquando à comprimente populorum turba, qui suâ inquietudine recreabantur, suis laboribus reficiebantur, suis deliquijs roborabantur, suis jejunijs refocillabantur, suò eloquio saturabantur, fatigabatur adèò incarnata Virtus DEI, anxiebatur, coronabatur, vallabatur & angariabatur prædicans Verbum Patris, ut nec corpus assumptum reficere, nec panem posset manducare. Et ecce vesana carnalis ignorantia compassio! sui namque seu propinquitate sanguinis, seu consortio societatis, ignorantes cibum ejus has ipsas esse animas veritatis edulio pascendas, invadunt violentiùs re-nuentem, compellunt insolentiùs prædicantem, jamque funes & compedes ad colligandum meditantes, conantur loquentem prohibere, docentem deterere, *cùm audissent sui, exierunt tenere eum, dicebant enim; quoniam in furorem versus est.* (c) Quid stultiùs poterat à delirante mundo excogitari, quàm Patris Sapientiam, licet carnis rectam velamine, stultitiæ redarguere, insanum reputare? Illud est admirandum magis, suorum nomine discipulos (commentatore Hieronymo) reputari, excusat tamen subtilis Cajetanus errorem ignorantia, vel saltè alleviare nititur calumniantium furorem, quem enim nunquam legentem viderant, nunquam studentem deprehenderant, hunc pulpitem conscendere, vel numeroso circumvallatum auditorio concionari velle, & munus prædicatoris assumere, intuentes, putabant delirare, ut igitur famæ familiæ consulerent, eundem à prædicandi munere volebant præpedire. Sed DEI sapientia humanò non indigebat studio addocendum; quod quia mortalium latebat animos, qui purum hominem quantumvis magno majorem homine intuebantur, amentem judicabant; nec enim humanæ prudentiæ est indicium, non est providæ mentis argumentum,

(b) Hom: 18. in Epist. ad Timoth:

Christus Dominus volens prædicare, videtur hominibus insanire, ex eo, quòd non didicerit literas.

(c) Marc: 3. v. 21.

Saulus sagittatus à Christo in corde, cadit ante eum.

(2) Act: 1. v. 6.

(g) 1. Tim: 6. v. 20.

Scientia prædicatoris debet oriri à scriptura, & sanctis Patribus.

absque librorum studio prædicationis officio vacare.

Prædicatione, & doctrina triplici funiculum rumpi nesciunt.

(d) 1. Thimoth. 4. v. 13.

(l) 1. Reg: 13. v. 22.

Est inter occultiora maligni spiritus stratagemata forsan vaferrimum, prædicatori libros surripere, & quasi eorum non foret indigus, assidue lectionis studium dissuadere, quo nè clarissimus Ephesinæ Ecclesiæ Archimandrita falleretur, sollicitus magister gentium eundem adhortatur, *dum venio, attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ*, (d) triplex funiculus, ut auditorum devinciat animos, nexu inseparabili jungendus. Perversa Philisthæorum progenies, ut suæ infestum fortitudini exanimaret Israël, quemvis fabrum eliminare, aut elongare conabantur, quorum deficiente ministerio, defecit pariter usus lanceæ, & gladij tutela. (e) Quod si (commentatore Gregorio) humanæ scientiæ volumina fabrilem dexteram, quæ excuduntur enses, & lanceæ,

repræsentant, his sinè enervatur prædicatoris potentia, & nè transfiguratum lucis angelum possit invadere, invasum sternere, prostratum conculcare, retardatur. *Apertè quidem demones sciunt, testatur moralis Papa, quia dum secularibus litteris instruimur, in spiritualibus adjuvamus*; hinc Moyses, qui prima sacrarum paginarum principia ignorantibus edidit, non ante Divina didicit, sed ut capax fieret, sanctissima omnipotentis DEI eloquia describere, opus habuit, prius omni Ægyptiorum scientiâ ignorantem animum imbueret, ut postmodum posset cœlestibus informari; non minus prædicatorum porphyrogenitus prædicator egregius, ad Gamalielis pedes provolutus instruitur, antequam ad arcanam divinorum verborum sapientiam assumendus, in tertij cœli pastaphorium, ad beatarum mentium musæum sublevaretur.

Sicut Philisthæi fabros Israelitis abstulerunt, nè gladios haberent, sic tollere litteras nititur diabolus à mente prædicatoris.

Regem ejus, & principes ejus in vectibus.

Sermo Vigessimus Sextus.

Laus & proprietas verorum prædicatorum.

Indocti prædicatores contritis vectibus comparantur.

Heli caligans jacet, sic & indoctus prædicator.

Defixas militantis ac peregrinantis Ecclesiæ portas luximus, quod quidem plorante olympiodoro tunc accidisse legimus, quando illustres cathedrarum principes, quibus docendi munus creditum est, in res terrenas immerguntur, quando lachrymante Paschasio, hi qui instar vectium Divinæ legis januas credentibus aperire, vel non credentibus obserare debuerant, hæreticorum conteruntur viribus, vel suis perditis moribus miserabiliter & mirabiliter depravantur! illos severioribus periodis perstrinximus, prædicatores ludicros, quos Hugo Victorinus ob negligentiam teporem dejectis templi januis æquiparat; qui dum terrenis, quæ agant immerguntur, supernis, quæ doceant, destituuntur, unde in terram corruentes ad vitæ introitum auditoribus non deserviunt, sed potiùs insigni affectos scandalo, à via veritatis avertunt. Genuinos absque omnis calumniæ reatu caligantis Heli nuncupaveris, aut æmulos, aut successores, dum enim sermonem

Domini, rarum culpabili omissione faciunt, summo egentis populi discrimine in diebus suis efficiunt pretiosum. Caligantibus oculis jacent in loco, ut se vicinos filijs tenebrarum exhibeant, qui dum videntis oculi munus administrare debuerant, ob voluntariam scientiæ privationem inter errorum tenebras caligant; cujus abominandæ caliginis originem spiritus Veritatis annuntiat, dum contra otiosi sacerdotis socordiam flebiliter declamat, *jacebat in loco suo*, (a) situs siquidem prædicatoris stationem exigit, nam stare laborem operis intimat, non dormientis requiem designat. Suum exhibebat officium incarnata Veritas, dum stando prædicabat, & de se ipso formam prædicatoribus præbens, ut explicat Gregorius, Apostolorum collegium ad standum erudiens inquiebat, *ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat*, (b) ministrabat (Carenti commentatore) fercula gratiæ in præsentem, ministraturus fercula gloriæ in futuro, utrumque stando, nam & eccstaticus Apocalyplici Joannis oculus vidit, *in medio throni agnunt*

Prædicator semper debet stare in studio & labore.

(b) Luc: 22. v. 27.

(d) Apoc: 5. v. 6. *gnum stantem tanquam occisum*, (c) stare seu in seniorum gremio, seu in fratrum medio, vel ad laborem operis pertinet, vel ad luctaminis necessitatem; ambo hæc munia prædicatoris muneri, indispensabili junguntur obligatione, ut auditores suos ad conflegendum contra circumvagum Leonem erudiat, & confligentes ab hostium insidijs continua exhortatione protegat, invigilanti studio defendat. Alioquin severo exprobrantis verbi improprio subjacebit, quo iudex implacabilis exclusos cum reprobata fatuarum Virginum cohorte à porta gloriæ retrudebat, *foris canes*, (d) & *venefici*; præclara sociorum connexio, insignis sodalitas geminorum. Sed quæ societas incantatoris cum molosso? quæ culpæ paritas, hanc pœnæ inducit paritatem? an fortè canina rabies cum virulenta tabe commiscetur? Est veneficii spiritualis qualitas viventis animæ integritatem corrumpere, seu exempli malitiâ, seu doctrinæ perversitate, illi conformiter damnatæ Babylonis anathemati, quo sui causa interitus ab intonante angelo evulgabatur, *quia in veneficijs suis erraverunt omnes gentes*. (e) quod propinatum lethiferæ tabis poculum elucidans Ambrosius subjungit, *Veneficia Babylonis sunt diversi errores, per quos genus humanum deceptum est*; quod si idcirco excluduntur à vitæ ostio venefici incantatores, condignum est pariter, ut proscribantur, & canes. Non illi quidem, qui periclitantem fidelium gregem contra circumvagum leonem suo latratu protegunt, dum diurnis dediti studiorum laboribus, & nocturnis intenti vigilijs pro Domini sui gloria, & sui gregis incolumitate, prædicando clamant, sed sunt & alij, qui panem pascendi gregis devorant, nec tamen insidiatorem ovium clamore salutifero profligant; ex quorum contumacis silentio, non minus sæpè periculum oritur, quàm ex fraudulentis seductorum erroribus consequatur, imò dum otiosi malunt stertere, quàm sacrarum literarum studio vacare, ergores varios solent depromere, quibus frequenter eò magis officiunt, quò sinè suspicionis metu ignorantium animos securius seducunt. Quorum fatale silentium voce querulâ vaticus propheta redarguit, dum canes mutos nuncupat, *non valentes latrare*, (f)

(d) Apoc: 22. v. 15. *Canes venefici juncti, in calum non recipiantur*.

(e) Apoc: 18. v. 23. *Sicut venefici propter errores à calo exulare coguntur sic & muti canes, otiosi ac indocti prædicatores*.

(f) Isai: 56. v. 10.

videntes vana, dormientes, & amantes somnia: examinat subtiliter damnabilem eorum impotentiam magnus Gregorius, non enim volentes increpat, sed non valentes clamorem edere condemnat, *quia dum mundi gloriam ex toto corde diligunt, vellent populo sublimia dicere, ut etiam de sublimitate verbi possent gloriam habere*, (g) sed voluntarius acquirendæ scientiæ neglectus præpedit, & timor ardui conaminis languentem animam avertit. Verùm prolixiori horum fastidio, nè molestemur amplius, aut inquietius innitamur, ad suos convertamur æmulos, pares officio, sed dispares emolumento.

(g) in 1. lib: Reg: 6. 4.

Adeamus domum splendidi divitis, & si epulonis nauseamus triclinium, in limine subsistamus, ut si delicatior cuiusdam oculus horreat ulcerosum pauperem aspicere, impingens affectuosæ commiserationis pes in desolatum Lazarum offendat. Non quærit opitulatrices sublevantium viatorum manus, famens & scatens æger, ad solas canum lingvas, ut sua sibi lingantur vulnera, suspirat. In cujus calamitoso schemate, si lubet respiciamus, convertendum peccatorem, in cane prædicatorem eloquentis lingvæ beneficiò convertentem recogitemus, *canum etenim lingua, vulnus dum lingit, curat*, (h) te iste morali Papa, dum enim præclarus Divini Verbi præco peccatorum livorem explicat, ejusque turpitudinem objurgat, quasi purulentum sauciatae mentis ulcus lingua contingere videtur, dumque & declamando, & remonstrando, & detestando, & exhortando, prurientes consternatorum auditorum animos à commissorum criminum continuatione retrahit, quasi premendo putorem vulnorum, abstergit lethiferæ delectationis saniem, & nauseantem animam ad salutiferam contriti cordis pœnitentiam conducit. Hinc gratulabundus puer Domini mirabile conversi peccatoris prodigiū, & communicatam coelitus studiosis prædicatoribus potentiam commendat, *ut intingat pes tuus in sanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso*, (i) legit Symmachus, *lambat lingua canum tuorum, ex unoquoque inimicorum tuorum*, combinat subtiliter Augustinus, pedem deambuli redemptoris nostri, qui venit ut vitam peccatores habeant, eorum sanguini pro sua fundendo gloria incin-

(h) Hom: 40. in Evang.

Prædicatores boni lingendo curant vulnera, dum reprehendunt peccatores.

(i) Ps: 67. v. 24.

*Peccator con-
versus fit pes
Christi intin-
ctus sanguine.*

tingendum ; quasi applaudens prophe-
ta victorioso huic humanorum cordium
triumphatori diceret , alloquens eun-
dem , *ut fiat pes tuus inter membra tua* ,
qui olim adversabantur corpori suo ,
persequentes indivisibilem orthodoxæ
Ecclesiæ unitatem ; & quamvis in pro-
fundo maris , iniquitatis suæ onere de-
pressi fuerint , proficiant nihilominus
tuâ , & convertente , & operante gratiâ ,
ut eidem inserti tuis associantur mem-
bris , & instar pedum suffulciant , quam
nuper dirutam dejicere præsumebant ,
fiant pes tuus , prosequitur sanctissimus
Hypponensis Præsul , *ad annuntiandum
Evangelium tuum , & pro nomine tuo diu-
ducentes martyrium , usque ad sanguinem
certent !* sed quia fides ex auditu , quo-
modo credent ei , quem non audierunt ,
quomodo audient sinè prædicante ? per
lingvam canum tuorum , qui edunt de
micis , quæ cadunt de mensa Domini sui ;
hoc ubi infidelis antea fatetur mulier
Chananæa , sed à finibus illis jam egres-
sa , audire meruit , *ô mulier , magna est
fides tua !* (l) lingit lingua , & vulnere
medetur , sed lingua canum suorum ,
qui contra invasores latrant pro domo
domini sui ; canes amabiles , non exe-
crabiles , canes laudabiles non detesta-
biles ! confide quisquis æger es his lin-
guis vulnera , denuda lingentibus ulce-
ra , experieris te Lazarum post mortem
exanimati corporis , in sinum Abrahæ
ab Angelis transportandum , si enim
lazarus (commentatorum placito) adjutus
dicitur , miraberis DEUM in adjutori-
um tuum per canum suorum linguam
intendere , cum eos videris per saluta-
rem prædicantis lingvæ correptionem
tuorum peccatorum vulnera sanare. Ve-
rùm tamen hoc genuino sanctorum præ-
dicatorum elogio , nonnullis à scopo la-
mentationis Propheticæ videbimur ab-
errasse , quid enim canibus cum vecti-
bus est commune ? an forsan quia am-
borum est officium , tueri januas , &
portas custodire , utriusque proprietas
prædicatori competet , cujus est inune-
ris , latrando fures abigere , & custo-
dire depositum à latronibus obferando ?
qui enim prædonem clamando insinuat ,
eundem idem , nè hostium diripiatur
manibus , recludit , & conservat. Quos
ergo canes Domini latrando fieri audi-
vimus , quomodo sui sint vectes ostij ,
auscultemus. Delineaturus pulcherri-
mam sponsæ suæ imaginem speciosus

formâ præ filiis hominum , priusquam
fieret sponsus sanguinum , arcam in asy-
lum fidelis populi sui , ut genuinum
Matris Ecclesiæ prototypum , præscripsit
erigendam , cujus ut securitati consu-
leret , quatuor illius angulos aureis to-
tidem circulis præcepit circinari ; ad-
jecit insuper vectes de lignis sethim
confici , qui auro operiente fulgidi in-
ducerentur per laterales arcæ circulos ,
*ut portetur in eis , qui semper erunt in cir-
culis , nec unquam extrahentur ab eis.* (m) (m) Exod. 25.
In arca Matrem Ecclesiam figurari , u-
nivoca commentatorum est allegoria ,
quæ quatuor in mundi partibus dilata-
ta , quadruplici quatuor Evangelistarum
volumine , quasi aureis totidem circulis
in quatuor hisce angulis communitur.
Sed nè confectis de lignis Sethim de-
stituatur vectibus , intemeratæ sancto-
rum prædicatorum desiderantur animæ ,
qui magno parabolisante Gregorio , in-
structioni sacrorum voluminum semper inhæ-
rentes , sanctæ Ecclesiæ unitatem denuncient ,
& quasi intromissis circulis arcam portent ,
(n) qui namque aptius arcam bajulant , (n) 3. p. cur
Past: c. 11.
quàm seminatores Evangelij , Divini
prædicatores Verbi , dum ipsam velut
Ecclesiam cum sua fide ac legibus ad per-
fidorum & infidelium animas , suis ver-
borum suorum proloquijs deportant.
Qui semper aureis coarctantur circulis ,
quia nec deterrente barbarorum tyran-
nide , nec distrahente occupationum in-
quietudine , nec blandiente voluptatum
colluvie , nec retinente adversitatum
multitudine ; ab Evangelij veritate , aut
separantur negotijs , aut retardantur il-
licijs , aut divertuntur opprobrijs , aut
avelluntur calumnijs , aut disvadentur
blanditijs , aut hostium insidis detur-
bantur.

Alloquebatur aliquando severus Scr-
tator cordium de turbine , gementem
in dolorifero ærumnarum lectulo & su-
spirantem Jobum , & qui per flagello-
rum intemperiem exulceratum corpus
cæciderat , per terrificum sancti timo-
ris turbinem , illustrem animam erudie-
bat. Dumque se solum Gubernato-
rem & Conditorem elementorum o-
mnium demonstraret , ad rabidam
furentis oceani vehementiam conver-
titur , quærens ex auscultante , quis o-
stij mare concluderet , & turbulentâ
caligine , velut pannis infantia vestirêt ?
subjungit ocyus , *circumdedit illud termi-
nis*

*Mari vectis
imponitur ,
quando pec-
cator ad pœ-
nitentiam
persuadetur.*

*Lazari vulne-
ra canis lam-
bit , quando
prædicator
peccatorem
convertit.*

*Boni prædica-
tores sunt ve-
ctes Ecclesiæ.*

Job: 38. *nis meis, & posui vectem, (o) quo re-*
 r. 10. *sistente collideret tumentes fluctus su-*
os; expendit objectæ vectis munia
moralis Papa, & ea incarnato Redem-
ptori approprians ejusdem validâ oppo-
sitione, consolidatas fuisse sublimium
Doctorum animas, quasi injecta mari
ostia præclare commentatur. Sed li-
ceat benignâ tanti Patris veniâ, in te-
mulenti maris vectibus sanctorum præ-
dicatorum gloriam revereri, nec enim
nefas est, fidelibus Christi pedissequis
id ipsum analogicæ similitudinis bene-
ficio attribuere, quod incarnato eorun-
dem Domino & propriè, & principa-
liter noscitur convenire; nam licet
ad sui perfectionem capitis, pes nequeat
procedere, potest tamen ut membrum
illi subditum à capite influxum capitis
recipere, & ejus excellentiam demptâ
perfectionis eminentiâ, participare.
Tumultuabundi maris nomine quietis
nescia peccatorum malitia plerumque
designatur, contra quos Luctifonus Isa-
ias insonat, impij quasi mare fervens,
 (p) Ps: 57. v. 28. *quod quiescere non potest, (p) donec su-*
ismet opprimantur fluctibus, suis ini-
quitatibus conculcentur, & sicut pi-
sces, ac aves mare generat, sic mali-
gnorum perversitas motus avaritiæ pro-
creat, fluctus superbiæ exaltat, & ad-
instar bullientis ollæ fervescens, æstum
omnigenæ iniquitatis exhalat. Cujus
furentis freti insolentiam compescere
solum illius est omnipotentia, quæ va-
let in maris fluctibus ambulare, illi
conformiter coronati Vatis eloquio, con-
 (q) Ps: 32. v. 7. *gregans sicut in utre aquas maris, (q)*
dum tumores humanæ vesaniæ benigno
pietatis suæ nutu suaviter mitigat, aut
sævientes resistentis arrogantia fluctus
severiori pede deprimentis justitiæ con-
culcat. Placidioram tamen miserationis
clementiæ indulgentiam, quâ procel-
losum hoc humani cordis fretum solet
providus Conditor tranquillare sic ex-
plicit Gregorius, aquas maris quasi in
utrem congregat Dominus, cum miro mo-
deramine cuncta disponens, in suis clausas
cordibus carnalium minas frænat, (r)
 (r) lib: 9. mor: *quod si frænantis potentiam admiraris,*
 c. 5. *si fræni qualitatem nesciens, illud in-*
vestigare contendis, prædicatorum lin-
gvam discute, & vecte hoc frænari tu-
multuosam horum fluctuum sævitiam
recognosces. Videbis consuetum su-
perbarum mentium furorem, humili-
tatis commendatione præcipitari, im-

moderatam epulorum ingluviem, jeju-
 nij enchiridio emacerari, lascivam re-
 bellis concupiscentiæ ferociam, præco-
 nio pudicæ castitatis sedari; stupebis
 denique hoc furibundum mare, malitiæ
 fraudibus obscurum, invidiæ livoribus
 spumofum, superbiæ prætensionibus e-
 latum, sacro prædicatorum idiomate
 mitigari, hoc refrænante repagulo in
 utrem coarctari, prodigiosa paucarum
 periodorum Majestate Divinis velut pe-
 dibus conculcari, infringi nescijs vecti-
 bus recludi. Ecquidnam gloriosius, *Prædicatores*
 quam tenebrarum principi bellum in- *imitantur*
 dicere, & militanti Ecclesiæ triumphos *creatricem*
 comparare? quid dignius rationali ani- *Omnipoten-*
 mâ, quam conjuratos rationis hostes con- *tiam.*
 terere, quam transformatos horrendâ
 metamorphosi in homines belluas re-
 formare, & belluinos homines in an-
 gelos commutare? quod si angelici
 Præceptoris documento conversio pec-
 catoris excedit prodigium humanæ re-
 suscitationis, si majus est miraculum,
 quam portentosa creati orbis fabrica,
 quod putas celebrandum elogio æmulum
 (si licet dicere) aut veriùs imitatore
 creatricis Omnipotentia prædicatorem?
 non paradoxum dixeris, quisquis con-
 sortem participatæ Deitatis nuncuparit.
 Suam creatrix Omnipotentia ostendit
 potentiam, quando brevissima impera-
 tæ productionis periodò: *producant a-*
quæ (legunt septuaginta Proceres) re-
ptilia animarum viventium, & volatilia
volantia, vel prout vertunt alij, scatu-
riant aquæ scaturitionem animæ viventis;
 (s) *ebulliebant pisces, & evolabant a-*
 ves, exiles profiliebant cochleæ eodem
 temporis momento, quod menstruosa na-
 tare cœperant balenæ.

(s) Gen: 1.
v. 20.

Brevis sermo (exclamat Mediolanen-
 sis Doctorum gloria) sed vehemens, &
 latè patens, communem maximis, & mi-
 nimis naturam infundit. (t) Illam ad-
 miror ego aquarum præ terræ territo-
 rio eminentiam, cui licet vivificare con-
 cedebatur, spirantem tamen animam
 producere non ante aquas sinebatur; præcellit ele-
 dicam admirabiliùs, nec aureæ cælo-
 rum regiæ, nec augustæ domui siderum, *rando ani-*
 indulgebatur aliâ, quam inanimatorum *mantia.*
 syderum condecorari Majestate, dum in-
 terim aquarum uterus in portus fundi-
 tur, torrentes generant, rivi parturi-
 unt, nec gurgites exigui, nec paludes
 cœnosæ (ut memoratus loquitur Am-
 bro-

(t) Amb: lib: 5.
hexam: c. 3.

Aqua cæteris
 præcellit ele-
 mentis gene-
 rando ani-
 mantia.

(u) lib: 5. hu:
c. 1.

In baptismo
aqua regene-
rat animam.

(x) lib: 1. c. 6.
in Gen:

(y) lib: de Ba-
ptism:

(z) Ps: 125. v. 5.

(a) Ps: 68. v. 2.

brosius) vacare sustinebant, *quin omnia datam sibi creandi assumerent potestatem*; (u) pisces exiliunt in amnibus, ludunt delphines in fluctibus, ostreae hærent in lacubus, serpunt testudines in paludibus. Et quæ nunc profusam aëris regionem circumvolitat gens pennigera, parturiebatur coæqua soror piscium in marium abyssis. Tanta exstiterat aquarum gratia, quæ forsan ideò generat murices, ut purpuratam sese regionem exhibeat elementorum. Præluserrat ludens in orbe terrarum Sapientia jam tunc subsecuturum orthodoxæ Ecclesiæ principatum, ut enim præclare interpretatur Eucherius, *quintâ die facta sunt in aquis reptilia animarum vivarum, homines scilicet renovati in vitam per baptismi sacramentum facta sunt & volatilia, id est, sanctæ animæ ad superna volantes*. (x) Delectabatur adeò futurâ sanctificandi hominis pulchritudine Creator oculus, ut crystallinum aquarum speculum peculiari adornare decreverit prærogativâ, in quo sanctificandum Adæ filium speculabatur. Alluserat videlicet in parturientibus undis ad gratiæ puerperium, *nam primus liquor, quod viveret, edidit*, moralisante Tertulliano, *nè mirum sit, si in baptismo aquæ animare noverunt*. (y) Consimili polle-re videntur efficaciam sacra prædicatorum e oquia, quæ salutaribus aquis communi Patrum præconio æquiparantur, quas dum à depluente cælo supplici corde hauriunt, & suis postmodum auditoribus ore benevolò effundunt, immundas peccatorum animas à sordibus iniquitatis abluunt, & novò velut sanctificatos baptisinate, ad pristinum perditæ statum gratiæ feliciter reducant. Quibus coronatus rex Solymæ suò psallens applaudit vaticiniò, *qui seminant in lachrymis, in exultatione metent*. (z) Est terra fertilis ager Ecclesiæ, in quem dum prædicationis verba defluunt, constrictam induratum cordium glaciem dissolvere, & in amaros distillantium lachrymarum imbres gembundi prævaricatoris anima singultuare compellatur, *intraverunt aquæ usque ad animam meam*; (a) quibus vel amodò per noctes singulas lavetur lectulus meus, & proprijs deficientibus, alienis saltè lacrymis stratum hoc meum irrigetur. Nec diu emansurum sancti amoris spiritum suspicare, si enim in originali conditarum aquarum primordio, quan-

do ferebatur super illas (Ruperto adstruente) inquietus erat, quousque vidit hominem creatum super quem requiescere posset; (b) quâ non aviditate super eundem revivificante sacri prædicatoris eloquiò, veluti denuò recreatum, advolare flagitabit, qui pœnitentium lachrymarum amore captivatus, in gementis columbæ speciem se totum transfigurat. Quid enim aliud severum paternæ correctionis verbum, quid aliud compassivæ charitatis est eloquium, quàm semen fertile, quod dum in aurem attenti peccatoris spargitur, dolorosa compunctio in mente gignitur, & plorans lachryma in sauciato corde parturitur. Talis erat egregius prædicator, quem audientes, sed non intelligentes Atheniensis Philosophiæ stoici, quem auscultantes, sed reprobantes reprobi epicureæ voluptatis assertores, commendabant, dum calumniantes explodebant, *quid vult semivertibus hic dicere?* (c) quod ipsi irridendo dicunt, nos eum (edicente Augustino) non respuimus, *quia Verbi seminator erat, & messor morum, quod & nos facimus*, in lachrymis seminabat, ut solus plurium lachrymas mereret peccatorum. Prædicatores enim sancti, scribit Gregorius, *nunc in lachrymis seminant, ut segetem postmodum gaudiorum metant*. (d) Verùm quam segetem germinabit lachryma? quam tenuis aquæ guttula, multipliciter licet in rivos, & fluvios fertilitatem proferet, quam affert fecunditatem? producet aqua reptile, parturiet volatile, & felix anima fiat aligera, & evolet de laqueo venantium, ut quia simile est regnum cælorum saginæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti, irretiaris & tu, siquæ malus existens ejiciendus eras, nunc verbò virtutis immutatus, & in bonum regeneratus, eligaris à sedentibus ad litus, & merearis ex piscibus esse, quos manus Apostolicæ prendiderunt, & ad mensam ad instar piscis assi, quem ardens charitas inflammavit, cum favo mellis (quod ex dulcibus DEI eloquijs? prædicatoris studio confectum, super mel quondam ori regio sapiebat) prandenti Domino famuleris.

Nec indignetur peccator resipiscens, non irritetur pœnitens anima, sacro prædicatoris eloquio conversa, se asso pisci æquiparari, si enim advoluta cum gembunda civitatis peccatrice JESU pe-

Prædicatores
seminant in
lachrymis,
ad lachrymas
auditorum
corda com-
pungunt.

(r) Act: 17.
v. 18.

(d) lib: 30. m.
ral: 6. 10.

pedibus, suis implorat lachrymis, suis petit suspirijs, in suam transformari pedissequam ex viatrice iniquitatis, repat quantocyus inter reptilia, aquas non deserat, nisi ut assando ustuletur, & mixtâ favi dulcedine comedatur. Si enim figuratum in asso pisce investigare flagitas, moralis Papa mediatorem DEI, & hominum intimabit. Ipse enim latere dignatus est, in aquis generis humani, moralisat subtiliter, ut assolet Gregorius, capi voluit laqueo mortis nostræ, & quasi tribulatione affatus est, tempore passionis suæ; quod si melleâ inescatus suavitate hoc pariter delibare concupiscis, & illud ministrabitur manducanti, & qui in pisce asso (prosequitur Pater sanctissimus anagogiam amoris sui) figurari voluit tribulatione passionis suæ, in favo mellis utramque naturam exprimere voluit personæ suæ, (e) si namque favus cum melle ceram continet, in illo adora Deitatem, in ista reverere humanitatem; Verecundare nunc ad piscis symbolum, quisquis te lachrymarum sobolem, aquæ progeniem profiteris, gratum te aquis exhibe, quibus immergeris, sed gratiorem aquarū Productori eloquiorum Domini sacro prædicatori, quò salutare evangelicæ veritatis aquas effundente, immergebaris: amulare natantem in pelago piscem, & inter adversitatū fluctus, inter calamitatum undas, inter procellas æumnarum, & inter persecutionum turbines obmutescere, nec enim officit, quod pisces maris taceant, quando canes Domini invigilando clamant, Aquas incole, quamdiu amara sulcas maria tempestuosi temporis, donec colligaris ab exeuntibus angelis in littore tranquillo beatæ æternitatis. Hoc tamen obmutescenti consulo, ut in confessione cordis, velut in rictu oris staterem habeas Verbi DEI, quem pro tributo conclusæ feliciter navigationis tuæ, porrigas exactori. Vis nosse quis primus piscis erat, quem jacto in aquas hamo, hamare Apostolorum princeps, primus prædicatorum primicerus jubebatur? non quidem, dum ei præciperet terræ principibus censum tribuere, sed dum ei injungeret homines capere, animas irrerire? Non Proto-martyre Stephano priorem invenies, qui primus post ductam limbi captivitatem, de mari cœlum ascendit, os inspice, si cupis staterem reperire, ibi confessionis testi-

monium, quod martyr edidit latebat. Hunc piscem Petrus cepit, ejecto prædicationis hamo, quo levante, suimet sanguinis prædicante profluvio elevabatur ad JESUM, quem stantem, ut sibi adstaret corruenti vidit, ac adoravit, conspexit, & invocavit. Pro hoc pisce stabat Dominus JESUS, inquit Ambrosius, sciebat enim esse in ore ejus pretium sui censûs. (f) Hunc hamum evangelicæ prædicationis, sagenam hanc apostolicæ piscationis, nè declinaveris, si fluctuantem turbulenti maris ingluviem, si periculosam labentis sæculi intemperiem feliciter ambis enavigare! noli metuere laxata ducentis in altum Petri retia, non enim fidelis Magistri discipulus projicit ad sinistram, sed præcipientis JESU paret imperio: mitte in dexteram. (g) Noli te vilem existimare, quia piscis es, sed ampliùs latere, quia Petri es. Reverere piscatoris hujusce socios, quibus & ille hodiedum annuit, tanquam in navi alia remigantibus, ut veniant adjuvantes, nè rete plenum magnis piscibus disrumpatur. Quo in mysterio, si consideranda collaborantium prædicatorum solertia, si commendanda fructuosæ prædicationis abundantia vestris occurrit mentibus, illud recolite gratulabundi Vatis elogium, qui strenuum prædicatorij muneris deprædicaturus impendium, assumptâ personati prædicatoris voce intonabat: annuntiavi, & locutus sum, multiplicati sunt super numerum. (h) Nonnunquam enim hi ad conversionem per aliquod temporis spatium commoventur, ad pias quandoque lachrymas compunguntur, qui tamen sub finem deficientes in electorum numero non recensentur; quod Jeremiæ à gubernatrice Providentia videtur hâc periodo insinuatam: ædificabitur civitas Domini à turre Hananeel usque ad portam anguli. (i) Hananeel DEI gratia apud Gregorium, vel obedientia apud Carensem vertitur. nam illa urbium Metropolis Ecclesia ab imminetia gratiæ, vel ab obedientiæ inchoatur celsitudine, & usque ad portam illius anguli protrahitur, in quo duplex paries jungitur, & duplex linea terminatur, videlicet patiens æumnarum mundi hujus tolerantia, & legum observantia perseverans; contemptus bonorum temporalium, & constans inquisitio futurorum; sed quia ad civitatem hanc Sacra Apostolici præconis vehementiâ etiam

Stephanus
protomartyr
fuit primus
piscis ascen-
dens de aqua,
& hamo ca-
ptus à Petro.

(f) lib: 5. He-
xam: c. 6.

(g) Joan: 21.
v. 6.

Prædicatores
sunt socij S.
Patri in pi-
scando.

(h) Ps: 39. v. 6.

(i) Jerem: 31.
v. 38.

Ecclesia est ci-
vitas ab obe-
dientia, &
DEI gratia,
usque ad con-
summatam
sanctitatem
pertingens.

Christus ut
DEUS homo
patiens, mo-
riens & re-
surgens est pi-
scis assus cum
melle.

(e) Hom: 24.
in Evang:

Homo piscis
gignitur per
prædicatio-
nem.

tiam reprobi quandoque convocantur, dum etiam usque ad eos è gentibus conversos infideles extenditur, qui tamen successu temporis fœdifragi iustitiæ transgressores, intra cœlestis mensuræ numerum non continentur.

Nec ideo aut labor prædicatoris reputatur inutilis, aut merito subtrahitur præmium beatæ retributionis, sed multiplicato converforum numero, accrescit gloria convertentis. Nos interim, qui præclaram prædicatorum gloriam ad aquæ fœcunditatem reduximus, illi conformiter sapientissimi Salomonis proverbio: *aqua profunda verba ex ore viri, & torrens redundans fons sapientiæ*: (l) digressionem placidam ad nubes transeamus; quod enim est proli uterus, hoc aquæ nubes esse comprobatur, ille in se contentam sobolem constringit ut producat, ista aquam suo velut in gremio complectitur, ut effundat. Sic occultam in Prophetis scientiam propheta coronatus prodidit, dum tenebrosam aquam in nubibus aëris pronuntiavit. Aptissimò quippe prædicatores sancti condecorantur symbolo, dum circumvagis per firmamenti gyrum nubibus comparantur, hi namque per regionum territoria circumquaque diffusi & verbis sciunt pluere, & scintillantibus doctrinæ radijs coruscare. Quos aliquando dum propheticus vaticinantis Isaïæ oculus contemplaretur, exultabundam vocem gratulabundus Matri Ecclesiæ de sui fœcunditate soli edidit, *qui sunt isti, qui ut nubes volant?*

(m) Is: 60. v. 8.

Prædicatores
sunt nubes in
cælo, & columbæ ad fenestras,

(m) quasi apertè diceret, nos lentiori vestigio in terra gradimur, dum progredimur, nostræ salutis solliciti zelatores dum isti in terra repere repudiant, non tardi in suæ salutis negotio obambulant, sed aliorum allicientes, & attrahentes animas, irrigantes & fœcundantes terram Ecclesiæ, ut nubes per cœlum volant; cœlestia duntaxat appetunt, cœli militiam multiplicare fatagunt, concives Solymæ coacervare cupiunt, de terræ voluptatibus nihil tangunt; nève sinistro quovis omine volatus nubium in sensum detorqueatur non intentum, subjungit ocyùs similitudine, laudando prædicatorum ministerio conformem, & quasi columbæ ad fenestras suas, quid enim fenestris assimilatur propinquius, quàm oculi nostrorum corporum, per quos prospiciens

anima conspicit, quidquid ad extra concupiscit. Columbæ pariter appropriatur simplicitas, quæ felle carens malitiam excludit; sunt igitur imbriferi prædicatores nubes ob abundantiam aquarum, sunt intra cœli ambitum sola tantum cœlestia meditantes, sunt quoque, sunt columbarum instar ad fenestras suas, nam licet terram simplici intuitu respiciant, ad nihil terrenum tamen rapinæ desiderio anhelant; vident terrena, ut despiciant, respiciunt temporalia, ut cotemnant. De hisce nubibus & imbrum gurgites fluunt, & fulgurantia fulmina cadunt, dum bonis suaviter continuationem boni persuadent, & malos horrore ignis æterni à prosecutione deterrent; quamvis & aliter mugientia istarum nubium tonitrua valeant explicari; succensa siquidem eorum desideria, quibus & cœlum fœcundare, & terram appetunt irrigare, omnes malignorum spirituum infidias sono terribili, tono mirabili arripiunt, concutiunt, dejiciunt, & exurunt. Egressurus ab Ægyptiacæ barbariei ergastulo, post diuturnam indurati Pharaonis toleratam tyrannidem gloria-bundus Israël, vix portam carceris deseruit, quando tremante palpebrâ insequentem alienigenarum exercitum, in eliminandæ innocentie lustratum perniciem conspexit. Insequebantur pede proprio fœdifragi adversarij, totam Hebræorum congeriem, vel ad continuandam servitutem reducturi, vel in terrificam sui furoris hostiam concrematuri. Intuebatur ferale hoc spectaculum creator oculus, respiciensque Dominus super castra Ægyptiorum, *per columnam ignis, & nubes interfecit exercitus eorum*; ex uno unius ejusdemque nubis propugnaculo, evibrabantur jacula ad perimendum, ejiciebantur fulgura ad succendendum, effundebantur flumina ad submergendum. Quod intuentem erigit oculum, & meditantem animum suspendit, est sumptuosa, sed peregrina simul exstructæ nubis fabrica, sic à præsentis universæ tragædiæ spectatore delineata, & exarata, erat *nubes tenebrosa, & illuminans noctem.* (n) Quid tenebris cum lumine, quid ignibus cum nubibus conventionis mutua est commune? Num forsitan injuriato numini non abundabant nubifragia, ut ægyptiaca obruatur ferocia, ut extingvatur succensi furoris intemperies, cur ad-

Percussit Ægyptios DEUS
respiiciens per
tenebrosam
& simul illuminatricem
nubem.

(n) Exod 14.
v. 20.

*Prædicator
est nubes lu-
cida suo au-
ditori ad ca-
liginosa prin-
cipis tenebra-
rum.*

adhuc lucem adhibet, ut tenebrarum filios hac plagâ infesti luminis excruciet ac enervet? nescirem ego luminoso nubis ministerium in profligandis hostium agminibus impensum, nisi castrametantes respicerem Hebræos, quorum continuando itinere, dum inflammata nubes ad instar radiantis Hesperii, ad instar præviæ lampadis in turbulento itinere, nocturnas inter tenebras præluet, lucem Ægyptijs caliginosâ obscuritate interdicat; agebat ultricem pariter & protectricem prodigiosa nubes, dum in vindictam infamis fœdfragij spissâ velut atredine obscuram exhibebat faciem Pharaoni, & in solatium peregrinantis innocentiae clarissimis splendoribus affulgebat Israël; *hanc nubem totus exercitus tuus sequitur Domine Rex Sabaoth* (suspirat dulciter in anagogico Dominicæ passionis volumine Hugo Cardinalis) *qui autem non sequitur eam, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit, quò eat, relucet enim de hac semita, quæ ducit ad vitam, semita humilitatis & patientiæ, semita mansuetudinis & misericordiæ.* (o) Ducit & inducit Israëlitas per virtutum semitas, Ægyptios ad præcipitium internecionis; docet illuminando suos, terret exæstuando alienos; amicos erudit illuminando, hostes conturbat obscurando; illustrat illos, obfuscat istos, confortat illos, consternat istos, colludit illis, eludit istos, conducit illos, repellit illos, arridet illis, insultat istis. Hoc est compendium, hoc est elogium, hoc symbolum, hoc est indicium evangelicæ prædicationis, amicos amplexari, hostibus adversari; illis patrocinari, sed istos averfari; irradiare veritatem, eliminare falsitatem; Hebræis affulgere, Ægyptios obscurare.

(o) de sacr.
Dom. Passi.

*Imitatur DE-
UM in nubibus, & simili-
lis ei in filiis
DEI.*

Interrogabat aliquando universam creaturarum congeriem, sciscitabatur ab Angelis, & ab hominibus inquirebat Propheta regius, *quis in nubibus aequabitur Domino?* non enim solis conceditur beatissimis mentibus nubium Dominum in nubis munere imitari, quantumlibet creaturarum nemini indulgeatur adæquare; dicimur nubes propter carnem, (explanat Augustinus) & sumus prædicator Veritatis propter imbrem nubium; quæ quidem suum æquare Conditorem nequeunt, sed imitari possunt; idcirco providâ subjungit restrictione, non in-

quirendo ampliùs, sed adstruendo, *similis erit DEO in filiis DEI?* (p) Sunt (p) Ps: 88. v. 7. nubes in carne, incarnati Verbi prædicatores, quod pariter, ut prædicaret veritatem, voluit incarnari; est ille ab æterno Unigenitus per naturam, sunt isti secundogeniti in tempore per gratiam adoptati; est ille unus, sunt isti licet multi, in illo unum, est sine peccato ille peccatorum Redemptor & Mediator, sunt isti per illum liberati à peccato, liberatores captivarum in peccatis animarum, denique iusti & sancti sunt Deificantis gratiæ beneficio Dij & filij, quibus Divinitas participata infunditur, & adoptio filiorum DEI hæc mediante pariter communicatur. Est nubes ille, sunt nubes isti, per illum isti, sed non per istos ille, isti non rorant, ni priùs irrorentur, non stillant, nisi quod illis instillatur, denique nubes illius sunt, qui sterili comminabatur vineæ, *nubibus mandabo, ne pluant super eam imbrem,* (q) *neve de qua,* vel (q) Isa: 5. v. 6. de cuius loquatur vinea, interrogetur, adjecit, *vinea facta est dilecto meo in cornu filio olei,* nec aliam suspiceris aut fructu uberiores, aut situ jucundiores, quam animas filiorum Adæ, dum siti-enti præsentant vinum compunctionis; nans. verum si sapiùs irrigatæ, nec volunt gemere, nec gemmare, nec pœnitere de criminibus, nec operam virtutibus navare, suis prohibet nubibus rorare & rigare, ut ascendant vepres super eas, & suis oppressæ voluptatibus, succumbant ponderi peccatorum. Non adæquantur igitur prædicatores in nubibus Altissimo, assimilantur tamen; notat subtiliter Lyranus, *istæ nubes fuerunt illa nubes, quæ precedebat populum de Ægypto exeuntem;* lucebat ut illustraret Hebræorum tenebras, tanquam luminosa continuantis diei puerpera, & velut tenebrosa noctis filia obscurabat Ægypti tenebriones; proindè in fulgentissimam famulabatur lampadem, ut cœli præfulgeret clientibus, iisdemque quibus illuminabat radijs, excacabat peccatores; denique *suis nubes, & tenebræ Ægyptijs* (interpretatur doctissimus Oleaster) *filijs vero Israël noctem illuminavit,* utque eosdem ex luce ac caligine compaginatam noveris columnam exstitisse, vertit Chaldaeus, *erat nubes & obscuritas Ægyptijs, Israël erat autem lux totâ nocte,* eadem quippe virtus (Ruperto commentatore) quæ pijs lucet, impios

*Prædicator est
nubes tene-
brosa, & si-
mul illumi-
nans.*

excæcat, & idem crucis Verbum, quod gentibus est stultitia, salvandis sapientia evadit; sic idem ejusdem prædicatoris sermo, qui pium auditorem illuminat, obumbrat impium, & obscurat; dum enim in contrito gemebundi peccatoris corde, velut in segregato Israël territorio, aut fidei lucernam illustrat, aut fervidæ charitatis lampadem inflamat, tunc unâ simul tartarei persecutoris viam obumbrat, & stygij insidiatoris accessum obfuscat, ut fugitivus ab Ægyptiaca servitute viator, inchoatum iter celerius prosequatur, procedenti sollicitus prædicator affulget, ut viam illustret, dumque truculentus Pharaonis suis ereptum compedibus rursus captivare præterdit, eum condensatâ caligine premit, dum insequentem verborum suorum tono retrudit, & fusis suorum auditorum lachrymis ferit, & infestis rebelli angelo humiliatarum mentium suspirijs sternit. Erat inermis Israël ægyptiaci præda furoris, jamjam furibundorum unguibus diripienda, ferocientium dentibus lanianda; sunt peccatores secunda circumvagi leonis præda, ni alienis eripiantur manibus, ni ore apostolico stygijs faucibus eruantur; una illuminans, & simul obtenebrans columna Ægyptium deterruit, salvavit Israël; sola sufficit prædicatio, ut rugientis præparati ad escam molas conterat, & salutari communicatæ lucis beneficio avulsam ab orco victimam convertat; ut possit evangelicus præco cum parabolisante Jobo congratulari Ecclesiæ Matri suæ, de periclitantium tot filiorum liberatione: *conterebam molas iniqui. & de dentibus ejus aufereram prædam.* (r) Toties siquidem ex iniqui dentibus præda tollitur (Gregorio fidentem dante) quoties ab erroris morsu anima prædicando liberatur; nec enim iniquior diabolo, in tota creaturarum serie reperitur, *cujus molas conterimus*, inquit moralis Papa, *quoties differendo contra ejus insidias, occulta illius machinamenta monstramus*; (s) molæ transilientem latent oculum, ni os sagacius inspiciatur, dentes econtra primis patent obtutibus, nec facile absconduntur: per molas igitur occultæ fraudulentæ hostis insidiæ adumbrantur, in dentibus aperta jam decepti peccatoris fraudulentia designatur; oportet igitur prius molas confringere, qui vult de dentibus prædam eripere, prius necesse est, ut

sedulus prædicator contendat abscondita consiliorum suorum stratagemata auditoribus suis prodere, priusquam aprehensas eorum animas à lapsu conetur revocare.

Illuminet antea caligantem sui clientis oculum tanquam nubes irradians, & illustrans, deinde tenebrosâ caligine infestantem tenebrarum principem affiliat, & perstringat, hoc est revelatâ insidiarum suarum fallaciâ, monstratâ malignæ suggestionis malitiâ, ejusdem abditam turpitudinem exhibeat, ac confundat. Est singularis alia cœligenarum nubium prærogativa, quarum si explorare velis patriam, si earundem originem investigare, ostendet coronatus psalter, non esse superbas regum curias, unde jubetur plerumque veritas exulare, non esse imperiosas mundi metropoles, quæ solent homines vestitos mollibus generare, non esse voluptuosas domos principum, quas cogitur flens pœnitentia declinare, non esse ludicra deliciarum viridaria, à quibus jubetur religiosa pietas exulare, *educens nubes ab extremo terræ*, (t) ubi urbana non commoratur fallacia, nec sumptuosa conversatur vanitas, ubi non cauponatur læta prosperitas, nec simulata dolositas vulpinatur. Legit versum eundem Hieronymus, *levans de humilitatibus*: fastidit quippe excelsa nubium regio terræ convallia, ambit cœli confinia, illorum profunditatem fugiens, quia vicina sunt inanitati, istorum anhelans ad celsitudinem, quia propinqua sunt veræ beatitati: extremitatis nomine mare oceanum intelligit Lyranus, unde ut plurimum eleantur vapores humidi, ex quibus nubes generantur, ut scias sanctorum prædicatorum utrum esse non siccitatem sterilem, sed fluidam fertilitatem, esse non vanitatum arenariam, sed lachrymarum ubertatem. Per nubes intelliguntur prædicatores, interpretatur moralis Hugo, quia pluunt doctrinis, tonant minis, nubes cœlivagæ, quarum dum illucescunt coruscationes orbi terræ, fugantur errorum tenebræ, & hæresum caligines profligantur; nubes imbriferæ, quæ desolatis mentibus affundunt consolationem, & conturbatis cordibus depoluunt immutationem. Quod si per extrema terræ detestabiliora peccatorum crimina intelligas, quæ tali insigniuntur nomine vel ob erubescentiam, vel

(r) Job: 29.
v. 17.

(s) lib: 19. mor:
c. 15.

Prius molæ
leonis sunt
confringendæ,
hoc est, insidiæ
diaboli dete-

(t) Ps: 134. v. 7.

Prædicator
debet de ex-
tremis terræ,
id est de san-
ctæ solitudine
advenire.

*Est nubes a-
scendens de
mari, quasi
vestigium ho-
minis.*

(u) in Ps: 134.

*3. Reg: 18.
7.44.*

*DEUS in pec-
catoris corde
producit gra-
tiam, ad
quam recipi-
endam coope-
ratur per
predicatoris.*

*In concionibus
tonare ma-
gis expedit ad
terrorem,
quam blan-
di ad obedi-
entiam.*

vel propter ingnominiā, quā brutis rationales comparantur animæ, & computrescunt in stercore cum jumentis. Est prædicatio illa Elianæ instar nubesculæ, quæ quasi vestigium hominis ascendit de mari, quia ad salutarem fervidi prædicatoris vocem, in moto, & commoto territi peccatoris corde caligo confusionis præcedit, sed ab extremitate terræ marina nubes hæc educitur, quando ob exaggeratam delictorum turpitudinem peccatrix anima confunditur, & DEI illucescentis gratia quasi de longinquo quopiam oriunda confinio, in hoc confuso pectore excitatur. De mari nubes ascendit (commentatur eminentissimus Pater) quando de amaritudine peccatorum confusionis caligo procedit; (u) & licet si primam discutiās originem, in solum authorem gratiæ prodigialis hæc conversio sit refundenda, est tamen quasi vestigium hominis. (x) nè media prædicatoris cooperatio excludatur, sed cum Divino partu prolis Deificæ, opus hominis jungatur. Est denique vociferans evangelicæ Veritatis præco, est nubes mugiens, non blandiens, est fulgurans, verum ipso in fulgure irradians, ac corruscans. Illuminat cor erroneum, sed simul confternans concutit iniquum; torquet ad detorquendum, terret ad absterrendum, non mulcet ad exhilarandum, non fovet ad dissimulandum, sed sternit ad humiliandum, cogit ad lachrymandum. Quid enim orientis limitem occidentis margini unā unius adorandæ Divinitatis confessione associavit; quid frigido Septentrioni meridiem in una unius fidei professione coadunavit? quid frementes Indiarum regias, frendentis Japoniæ provincias apostolico exigui quondam piscatoris annulo subarrhavit? quis Petri pedibus plenum infidelitate oceanum substravit? num lenocinia humanæ eloquentiæ, num effœminata mollieties phaleratæ panegyris? an potius nuda veritas vociferatione terribili declamata? an veriùs tonans & resonans fulgurantium nubium severitas, sinè inutili delinientium periodorum illecebra, quæ delectare, non immutare, recreare, non fructificare, placere non placare, condecorare solet, non contribulare capita draconum in aquis, flagitiorum monstra in animis populorum.

Respice contemplativò attentæ con-

siderationis oculo, tot regna gentium, tot sceptrā insularum, quæ nec domari arte poterant, nec Marte coërceri; nunc resonant Divinis laudibus, qui antea; nescio quid barbarum! ad sanguinarias simulachrorum aras declamabant, quos terreni principes edomare ferro nequiverant, hos pro Divina formidine Sacerdotum ora simplicibus verbis ligant, exclamat contra barbaros idololatrantis Britannia, velut adversus furibundos tempestuantis Oceani motus, magnus Gregorius, & qui catervos pugnantium infidelis nequaquam metuerat, jam nunc fidelis humilium lingvas timet. (y) Suum his fulgurantibus militantis Ecclesiæ nubibus assignat lemma præsagus eventuum futurorum Psaltes: fulgura corruscationem, & dissipabis eos. (z) Dum enim Pater luminum per nubes hæc desuper fulgurat, confœderatam tenebrarum principis militiam involat, & socialem malitiam enervat; dum per prædicatores suos subsecuturam exulcerati Judicis plagam insinuat, inevitabilem peccatorum impœnitentium ruinam annuntiat, interminabilem pœnosæ æternitatis calamitatem explicat, mox territi prævaricatores, connexam indissolubili vinculo commissis pravitatibus vindictam metuunt, à tumultuoso cœnosæ voluptatis foro, ad secretum conclave cordis redeunt, & quomodo procedens pedetentim comminabundæ ultionis procella evitari, aut præveniri valeat, sollicitè discutiunt, à quibus se anxii sentiunt, æternaturæ damnationis discrimina pertimescunt. Dumque jam tremula ad tonum cervula, inopinata sancti amoris enititur primordia, spiritus adversus carnem incipit concupiscere, quam suā, quā dominabatur hætenus tyrannide exutam ad ancillandum spiritui, mirā, sed generosā magnanimæ resolutionis violentiā, victrix jam anima compellit; dumque caro spiritui subjicitur, spiritus pariter desiderabili homagio spirituum Domino subjugatur. Hæc est victoria ærei certaminis; hæc coruscantium nubium sunt fulgura, hæc penetrantia cœlestis pharetræ sunt jacula, quibus terrebrantur præcordia, & sauciantur corda. His ferientibus vulnerantur malesani, jam amplius suā vesaniā non resistente, ut sanentur benè vulnerati, omni ferociā jam succumbente; vulneretur, saucietur, nè amplius audiat in cœlo incineranda

(y) lib: 27. moral: c. 6.

(z) Ps: 143. v. 6.

Dum DEUS fulgurat ore prædicatoris, dissipatur malitia peccatoris.

Sancti prædicatores sunt similes pellibus mortuorum.

dæ Pentapolis clamor, sed consonet ante thronum DEI clamans amor amantibus, non amentis animæ, *vulnerata charitate ego sum.* Incomparabilem Conditoris sui magnificentiam benedictura magni Davidis anima, postquam hunc Regem gloriæ amictum profitebatur lumine sicut vestimento, eundem vastissimam cœlestis orbitæ regionem adinstar pellis extendisse profitetur, quam ecstasticus Isaïas ad instar libri plicatam contemplabatur, nam postquam per coruscantem Apostolorum prædicationem conversa gentilitas agnito Numini, non vitulorum carnes, sed laudis sacrificium, & veræ confessionis victimam immolarunt, postquam irradiatæ populorum animæ, à fidei lumine coruscarunt, induebatur hâc luminosâ fidelium adoratione Divinus conditor, tanquam regali chlamyde, & sequebatur ocyus extensio cœlorum, quando amplissima sacrarum paginarum volumina per omnem terram diffundebantur sicut pellis, id est explanat subtilis Hugo, *sicut sancti prædicatores extensi sunt*, ut enim pellis à mortui animalis cadavere exuitur, sic prædicator exuens veterem hominem, & novum induens, mortificatione continuâ in carnis suæ odium exercetur.

(a) Ps. 103. v. 4.

Illud est singulare præconium, quod sic se induenti, sic cœlos extendenti omnipotentia appropriatur, *qui facis angelos tuos spiritus: (a) & ministros tuos ignem urentem*, qui enim naturâ suâ semper sunt spiritus, non nisi inuncto legationis munere angeli, id est cœlestes nuntij deputantur; veruntamen non illos hic recenseri tantum existimo, quos in empyrea beatitatis patria creatrix condidit omnipotentia, ante limosos Adæ Filios; sed eos etiam, qui licet sint suâ progenie pannosi homines, angelicâ tamen funguntur legatione; quid obest eum in angelorum ordine collocari, de quo falli nescius, nec sciens fallere veritatis spiritus, ore prophetico attestatur, *labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore ejus, quia angelus Domini exercituum est*, (b) utque de hominis filio, non de creatoris primogenito intelligendum opinemur, solique inter homines prædicatori hanc muneris angelici functionem attribuiamus, subjungit Hieronymus, *qui si ignorantiam in cæteris dili-*

(c) Malach. 2. v. 7.

Prædicator vi muneris sui angelus est.

gentem, in scripturis sanctis ostenderit negligentem, frustra jactat dignitatem, cujus non exhibet operationem, illud discutendum accuratius, illud opinor profundius examinandum, non nuncupari creatoris, aut conditoris, non regis pacifici, aut speciosi præ filiis hominum, sed appellari angelum Domini exercituum, ense, & gladio, ense armatum telis & jaculis communitum, sagittis, & pharetrâ oneratum; exhibet angelum, sed in exercitu luctantem, & certantem, & vulnera, & funera minitantem, non ad amica otiosæ pacis basia, sed ad luctamina provocantem, ad ardua bellorum discrimina festinantem. Et nè præclarum militem, militantis Ecclesiæ principem caro congenita emolliat, nè bellatricem animam effœminatus retardet animus, ex angelo fit spiritus, enim verò, *omnipotens DEUS*, (commentatore Gregorio) *angelos suos, spiritus facit, quia prædicatores suos spirituales efficit.* (c) Hæc est diversitas inter cœlestes angelos, & terrestres, quod illi, dum sunt spiritus, non sunt angeli, sed isti, ut æmulentur angelos fiunt spiritus, sed in utroque angelorum ordine est angelus nomen officij, non naturæ; illius naturæ nomen est spiritus, officium est mitti angelum; istius natura caro, & ossa sunt cum rationis capace anima, quam circumvallant; nomen naturæ hujus homo est, qui si sacro prædicatoris fungatur munere, angelus nominatur, ut ablegatus nunciaturæ ministerium adimpleat, ignis urens est, quo scintillante, quo inflammante sicca incinerentur stipulæ, & fœnum nè cras mittatur in clibanum, maturè comburatur; carnalia incinerentur desideria, & animalis concupiscentia exuratur. Ardebat, & urebat, consumere & ambiens exurere, qui scribebat: *os nostrum patet ad vos ô Corinthij, cor nostrum dilatatum est!* (d) exastuabat hæc grandis flammaram machina, conflagrabat hic ignis urens, devolvebantur per linguam prædicantis tanquam ministri incendientis sacra rutilantium verborum flammicidia, in fœnum peccatorum, in siccas stipulas carnalium animorum, & accensus est ignis magnus excelsæ charitatis. Vis alium priorem tempore, & seniore angelum legatione? intueri in sacro Judicum volumine ascendentem de Galgalis Angelum Domini ad locum fluentium,

(c) lib. II. mo. c. 3.

Angeli naturæ sunt spiritus legatione fiunt angeli.

(d) 2. Cor. 10. v. 11.

tium, seu deī incorporei luminis splendorem suspiceris, cum veriori adstruentium catholicorum sententia, seu zelosum Phinees exstitisse autumes cum commentatoribus Hebræis, illud utrifque certum est, fuisse DEI nuntium ad corripiendam prævaricantis populi transgressionem cœlitus ablegatum. Attende prædicatoris ministerium, non delictiosis blandientium periodorum illi-
 (e) Jud: 2. c. 4.
 cius dissimulat, sed severò idiomate ad usque luctisonam compunctionem cordium, ad usque gemebundam lachrymantium vociferationem peccatorum tonat; cum loqueretur Angelus Domini hæc verba ad omnes filios Israël: elevaverunt ipsi vocem suam & fleverunt. (e) Prædicans Angelus movet ad lachrymas, in penitentium cordibus fletum excitat, tonat comminabundus, terret exprobrabundus, perorat in persuasione spiritus, & resonant suspiria, non in persuasione humanæ sapientiæ declamat, & conclamantium gemitus eloquentiam commendant oratoris; prædicatio Christiana non indiget pompâ & cultu sermonis; inquit Orator aureus, (f) hinc ordinatrix Providentia vel mittit Angelos, qui suo simplices eloquio nolunt fucatis verborum splendoribus crispatas periodos componere, aut piscatores ad prædicandum eligit, qui nisi nudam Christianæ doctrinæ veritatem non norunt annuntiare.

Expendit Mediolanensis Præsul, subtilem differentiam inter angelicæ dignitatis præminentiam, & inter ministerij prærogativam; inquit quandonam beati spiritus angelico intitulentur nomine, & quando ministri nuncupentur; utrumque siquidem officij cognomen est, & neutrum naturæ; cumque omnis, qui nuntiat, sit angelus, non tamen idèò minister excedere videtur ministerium, & functioni angelicæ prævalere; insinuat argutæ quæstionis resolutionem
 Quando Angelus mittitur ad vindicandam Dei gloriam, so-
 lenter no-
 men ministrum.
 Doctor suavissimus, potest dici, quando levia nuntiare mittuntur, angelos esse, quando ad vindictam mittuntur ministros esse; aligerum esse nuntium magnæ felicitatis est, Divinæ voluntatis fieri interpretem excelsum est, sed comparatum ministerio est isto lævius, nam vindicare læsam offensi Numinis gloriam, est gravius & eminentius: utque ab angelorum ordine ad hominum descendat seriem, continuat utrumque in homi-

ne combinare, prædicatores sancti, quando spiritualia prædicant, & gaudia regni DEI annuntiant, angeli dicuntur, non enim carnem sapiunt, sed spiritum ostendunt; non terræ dominium vile annuntiant, sed beatorum principum nobilitatem monstrant; non quæ caligans noster videt oculus, commendant, sed quæ subtilis intuetur spiritus, irradiatus superno lumine exaltant, qui securam possessionem gloriæ insinuat, est DEI nuntius, est prædicator angelicus; nec tamen idèò inter ministros Altissimi computatur; quando verò terrorem gehennæ ignis prædicant, ministri sunt, ut terreant peccatoers; (g) solari justos spe securæ remunerationis, est Angeli officium, & nuntij indicium, est privilegium spiritus ablegati; sed perduelles peccatorum mentes terrore salutari concutere, incusso metu convertere, est incrementum ministerij, est privilegiata dignitas ministri: nam perfidorum conversio triumphus est, luctamen connotans & certamen, quò nisi superetur malevolorum perfidia, nisi insignis de conculcata perversorum malitia reportetur victoria, nequit egregius prædicator triumphi gloriam jactare, de victi hostis laureâ coronari. Inquiris amphitheatrum victricis gloriæ, quæris scenam victoriæ? non ad amœna florum, & figurarum viridaria convertere, nam ibi plerumque jacet angvis in herba, qui forsan paradysum declinasset, si voluptatis arboretum non exstisset; non ad superba palatiorum atria procede, ubi nuda veritas velut fraudulentam parasitorum fallaciam assilire, cogitur illicò à quovis curiæ regalis angulo exulare; non ad infames lascivientis luxuriæ thalamos proficiscere, ubi infascinantur Salomones ad delirium, enervantur Samsones ad deliquium, David ipse in adulterium prosternuntur. Ad locum flentium revertamur, ubi perorant Angeli, & consecrati Altissimo ministri prædicant ad terrorem. Indoluit aliquando inter funesta novercantis fortunæ positus discrimina, aut verius inter tempestuosa ministrantis cœlimachinamenta, celeberrimus Solymæ Rex, & quasi futurorum periculorum præsciis, hostilibus anxaretur insidijs, singultuante quærimoniâ ad thronum misericordiæ à lacu miseriæ appellans, suspirabat, humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuisti nos umbra mortis. (h) (h) Ps: 43. v. 20

(g) in Epist: ad Hebr: c. 1.

David se conqueritur humiliatum in loco afflictionis, hoc est, inter blanditias Sirenium.

(h) Ps: 43. v. 20
 pe-

periclitantis hæc est anxietas, est propositio satagentis; est humilis sed pressa vociferatio sollicitantis auxilium, est velox supplicatio subsidium implorantis! insinuat propinquam noctem interitus, qui se obumbrari conqueritur vicinitate mortis; & quamvis conformi Patrum placito mors carnis in umbra mortis adumbrari soleat (ut enim vera mors à DEO avellit animam, sic & in umbra mortis caro à spiritu, corpus ab anima separatur) hic tamen spirituales intimare videtur æternæ mortis umbram, quâ se suo cum fugiente populo conqueritur obumbrari; svadet sic commentari, fatale lapsi protoparentis exitium, qui post feralem prostratæ posteritatis lapsum, frondosas inter arbores meridiari videbatur, qui enim meridianum Divinæ charitatis ardorem perdiderat, sub hispida horrentis peccati umbra, quasi sub frigesciente aura miserabiliter torpebat. Legit & vertit præfatam Davidici versus periodum Hieronymus, *delevisti nos in loco draconum*, quasi coactus fuerit infortunatam patientis Jobi sortem experiri, & frater fieri draconum, quorum nomine vani conversatores designantur, quorum inanitatem Jeremias insinuat, & damnat ab affectu, *traxerunt ventum, quasi dracones*, (i) an non vaniloqui prædicatores, qui suis pro laboribus humanæ laudis exigunt stipendium, qui cerrussatâ verborum facie à suis amari flagitant auditoribus, hoc improprio condemnantur? dum enim stabilem momentanei applausus auram hauriunt, dum prætervolantia congratulantium linguarum verba, quæ auram verberant, & aurem recreant, sed mentem lancinant, & spiritum enervant, anhelis cordibus appetunt, quid aliud, quàm sibilantem verbosæ vanitatis ventum trahunt. Est aliud illorum Pseudo-prædicatorum improprium, hoc in versu prophetico compendiatum, qui auditores suos terere timent, mulcere student, assidui in blanditijs, pigri & desides in minis; qui non fideles incarnatæ Veritatis pedissequi, minùs angustiant cœli semitam, quæ suo conformiter etymo est semis via, sed sternunt bivium, & velut amplitudinem equis & curribus perviam dilatant.

Legit ex transferente Aquila Mediolanensis Ambrosius, *quomodo humiliasti*

nos in loco sirenum, est obstupescens interrogatio, est exclamantis admiratio! gentilem si consulas historiam, sirenum ficta progenies, formosas idæabat crystallini maris filias, quæ suavitate vocis ingentes etiam onerarias, suis cum nautis ac advenis attrahere consueverunt, qui dum canoris temulenti illecebris prævias incantatrices ad littus prosequi contendebant, in scopulos feralis mortis victimæ incidebant. *Earum autem interpretatio hæc est.* Prosequitur Pater sanctissimus commentari, *voluptas vocis, & quædam adulatio*, (l) si voluissent navigantibus fideliter consulere, si periclitantium animas ab imminente naufragio statuissent eripere, non svavi modulamine fuerant sopiendi, sed comminatione verisonâ ad declinandum incitandi. Voluptuosa vox, est funebre mortis epicedium, non vitæ genethliacum, exitialis est incantatio, nâ surdam æmuleris aspidem, nâ evangelici serpentis imiteris prudentiam, agitaberis in fatale scyllarum gremium, præcipitaberis in feretrum, famulaberis in ludibrium, citaberis in exemplum, svaviloquus prædicator, qui solis favet auribus, illudit mentibus, oblectat animos, condemnat animas, saginat concupiscentiam, sed innocentiam emedullat. Cave deliciosos harum Sirenum modulos, quas individuas infernalis Proserpinæ comites, antiquitas promulgavit; est tamen inconcussa veritas, blandisonos cathedrarum profanatores, theatrales comicos, dum ad cachinnum excitant, dum populorum risum pro plausu reputant, dum se, non Christum prædicant, ad portum salutis non deducere, sed viam celerioris interitus docere. Prædicatoris est illos ex suis auditoribus, per arctam mandatorum semitam restringere, quos novit ab Evangelicæ Veritatis tramite deflectentes, per lata effrœnatæ mentis desideria ad portas inferi festinare. Prædicatoris est, exosam terrenis cordibus paupertatem commendare, salutarem mundialium eminentiarum fugam deprædicare, sic vitam viventibus in mundo præscribere, ut de mundi concupiscentia nil ambiant possidere. Et quia primum in uno genere mensura cæterorum dicitur, Prædicatoris est, primum mundi concionatorem consonâ imitatione venerari, ab illo quid docendum sit dicere, quâ arte prædicandum sit, ab illo prædicatorum archi-princepe

Sicut Sirenes blando cantu naves demergunt, sic prædicatores qui suis adulantur auditoribus, animas eorum perdunt.

(l) in Ps: 43.

(i) Jerem: 14. v. 6.

Prædicator quærens laudem propriam, draconi comparatur.

Plus decet prædicatorem seria severitas, quàm blanda benignitas.

pe auscultare. Antiquior concionatore quolibet, & inter omnes senior cœlum est; cujus si prædicationis investigas materiam, si formam requiris prædicandi, audi, ut imiteris, attende, ut æmuleris, *cœli enarrant gloriam DEI, (m) opera manuum ejus annuntiat firmamentum,* seu dein irradiando luceant, seu fulgeant fulgurando, seu agitando fulmine percutiant, seu mugiendo terreant, seu depluendo placeant, seu displiceant exsiccando; *quid per cœlos, nisi prædicatores sanctos accipimus,* definit Gregorius, (n) sed quânam similitudinis paritate, quânam proprietatum identitate? irrigat cœlum circumvagæ telluris territorium, nè ad æstivos flammivomi solis ardores exarescat, Divini Verbi prædicatores salutarium proloquiorum imbribus, exaréscentia fervore ustulantis concupiscentiæ corda inebriant, & ad fructificandum vitæ fructum largiter fecundant. Fulminat istud ad incutendum perfidis mentibus terrorem, ut tonantem in altis Altissimum timeant peccatores, illi subjectis fidelium populis perpetuæ calamitatis subsecuturum intonant contubernium, ut à perditionis via devios avertant peccatores. Est tamen utrorumque munus gloriam DEI enarrare, non suas, seu naturæ, seu gratiæ prærogativas commemorare. Clarissimi posteriorum antecessores, primi prædicatorum principes, in quorum

mentibus suo cœlesti velut in folio habitabat spiritus sapientiæ, enarrabant in ultimis terræ finibus gloriam, quæ suum glorificavit pater filium super terram; qui ante metu terrificò terra fuerant, facti sunt virtute sancti Spiritus in terris cœlum, annon cœli sublimitatem attigit, continuit firmitatem, qui inter terræ, marisque pericula, inter famæ, vitæque periclitantis discrimina gloriabundus in JESU nomine exultabat, *nostra autem conversatio in cœlis est.* (o) Cœlum erant, quos ille, qui cœlos fecit filios tonitruui appellavit, tonantes ad terrorem, micantes ad fulgorem, ut gemino hœc fulmine & fulgure, rebelles animæ à malo deterrentur, ad bonum excitarentur. Hos æmulatur hodiedum illuminatrix prædicatorum gloria, in quibus Apostolica cœlorum rutilat facies, dispensatores cordium, seminatores misericordiarum; qui dum Divinæ Majestatis cognitionem depluunt, in tempore suo electæ doctrinæ triticum dispergunt; cœli subtiles per intelligentiæ profunditatem, illustres per bonæ opinionis claritatem, sublimes per singularis vitæ sanctitatem, rotundi per uniformem simplicitatem, non admittentes duplicitatis angulos, & rugas fraudium ignorantibus, denique volubiles per discursum ad communicandæ prædicationis emolumentum.

(o) Philipp: 3. v. 20.

Cœlorum qualitates appropriantur sanctis prædicatoribus.

Non est lex.

Sermo Vigessimus Septimus.

Verbum prædicationis fuit prima lex à Christo intimata, quàm prædicator in labijs, & femore gestare debet.

Suprema sanctorum munerum sublimitas, Divina servitus, est evangelicum salvificæ prædicationis ministerium, quod homo ille nobilis, dum formam servi in regione longinqua susceperet, elegit inter cætera, præ cæteris obsequiosius administrare; non alio eget enatans calamus testimoniò, quàm Verbi verbò, quod sollicitantibus Apostolis, ut satisfaceret, ut prosequenter Simonem cum Adrea, Jacobum cum Joanne, suo con-

solaretur eloquiò, clamantes ac urgentes, *omnes quærunt te*, (a) respondit (a) Marc: 1. v. 37. *erudiendo, ut erudiret respondendo, eamus in proximos vicus & civitates, ut & ibi prædicem, ad hoc enim veni.* Ad hoc ergo ingrediebatur ad Virginem festinus incarnandæ Deitatis interpres, ad hoc in sacrosancta electæ Genitricis viscera novo nascendi illabatur sacramento primogenitus ex multis fratribus, ad hoc ergo spiritus implet virginem, virtus Altissimi facit Deiparam, cœlum prædicationis.

cat

Christus minister esse
luit prædicationis evangelice.

Ad hoc, ut prædicet, venisse testatur, quasi proprius sui adventus finis fuisset prædicationis.

cat, sydus annunciat, magorum trias exaltat, pastorum cohors jubilat, plasmator hominum humana lactat ubera, qui massam hominis ad instar lactis mullerat, & velut caseum, totam Adæ progeniem coagulârat. Ad hoc cruciatis desiderio, continuante lassatis suspirio Evæ prolibus sese exhibuit visibilem, quem nemo antea vidit unquam, DEI Filius, ideonè guloso homini jejunavit, DEUS homo ideonè mihi famenti esurijt, qui sibi sicut nescit edere, sic nequit esurire; ideonè sustinuit æqualis Patri cum verme coæquari, totius sanctitatis scaturigo cum iniquis reputari, inter latrones mediare, inter undantes fluctuantium ærumnarum vortices naufragare, maxillam judicis Israël crudeli rabie verberari? ad hoc elegit spiritus oris nostri Christus Dominus in peccatis nostris capi, propter scelera nostra accusari, non dulcibus Adæ funiculis irretiri, sed ponderosis catenarum vinculis anxari, ad impia frementium judicum subsellia raptari, à rege perfido ad instar fatui albo velamine vestiri, à dementato præside condemnari, ad columnam nudato corpore alligari? ad hoc decrevit transfiguratus Rex gloriæ horrendâ irruentium flagellorum colluvie in sponsum sanguinem purpurari, spinoso diademate redimiri, patibulari trabe onerari, ad hoc denique dissimulavit crucifixus agonothesa de terræ finibus eliminari, ad hoc inquam venit via & veritas, ut prædicet, & prædicando erroneos reducat viatores? Non quasi excluderet Patris gloriam, quæ impulit venientem, non quasi despiceret salvandum hominem, cujus infirmitas fecit descendere de cœlis medicum, ut saluberrimo Divini sanguinis pharmaco, nostræ mortalitati subveniret; non quasi abolenda peccati servitus, non incitaverit dominantium Dominum, ut in similitudinem hominum fieret, & habitu inveniretur ut homo. Hæc singula inescati redemptoris erant illicia, eorum trahebat quodlibet ad præcedendum, exstimulabat quodlibet ad veniendum; Ad hoc venit manifestans (explanante Chrysostomo) exanitionis suæ ministerium, suæ incarnationis mysterium, dumque se spontè in mundum venisse adstruit, suæ Divinitatis dominium ostendit; at ubi ad prædicandum, gressum instruit, paternæ voluntatis dispensationem adstruit, quâ

ordinante ad dirigendos pedes nostros in viam pacis, prædicationis beneficium instituit, & salutare hoc ministerium se duce inchoavit. Sed prædicantem Simon prosequitur, quia obediens ad insequenda Dominicæ pietatis vestigia disponitur, ad assequendam incarnatæ Veritatis viam eruditur; à vicis autem suæ catechesis exorditur, auspiciis, quibus quovis murorum destituti munimine, cuivis patent assultui, in prædam hostium mox ut irruerint cessuri; ut prædicatio à peccatoribus incipiat, quos ultrix Justitia velut proscriptos à misereunte Clementia insequitur, & leo rugiens nullò vallatos Divinæ Protectionis adminiculo, aggreditur devorandos. Egre diatur igitur sollicitus Ecclesiastes à carne per contemptum deliciarum, carnales animas aggressurus, egrediatur à mundo per abjectionem divitiarum, sepeliendos postliminio in inferno mundi divites retracturus; egrediatur à diabolo per odium inanum dignitatum, vanos honorum venatores, ab imminenti præcipitio retenturus; egrediatur promeriturus in arduo sui laboris impendio, sic speciosos evangelizantium pedes ad obtinendum supernæ vocationis bravium ordinare, ut applaudentis Isaïæ vaticinium, suo verificatum in ministerio experiatur, *in latitia egrediemini, & in pace deducemini*; (b) processuri cum prælagiente Jeremia, velut hædi ante gregem, de virtute in virtutem sacri eloquij beneficio proficientem. Huc collimabat pleno ardentium desiderio- rum remigio pulcherrima inter mulieres, post vestigia gregum suorum abiens, suosque hædos pascens juxta pastorum tabernacula, huc anhelabat dum suspirabat amans & clamans ad pastorum principem: *veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis*. (c) Minus quippe sufficiebat anxietatis marum protectrici, festinus in campum exitus, nî etiam prolixior invigilantis sponsi adjungeretur incolatus; debent namque prædicatores seduli & egrediamur & commorari, non post inceptum sui muneris laborem, ad primum adversi eventus fastidium regredi, ac reverti; inanè surgentibus ad vineam, si floruit, est videndum, quia quisnam profectus sui conaminis, quisnam defectus sit sui muneris, districto est examine perpendendum; inspiciant solerti oculo, si flores fructus parturiant, ut severiori com-

Primus Christi
sti prædica-
toris pedisse-
quis erat Si-
mon, id est,
obedientia.

(b) Is: 55. v. 12.

(c) Cant: 7.
v. 11.
Non sufficit
ad munus
prædicationis
egredi, sed
est necesse per-
severanter
cum sponsa
commorari.

comprehendant indagine, ad quam sublimitatem dignorum fructuum poenitentiae, teneriores ac imperfectiores animae excreſcant.

Hoc unum ſemper reſonet increati verbi proloquium, in prædicatorum cordibus tinniat, *ut prædicem, ad hoc veni.* Ac ſi dicat, diſrumpi cœlos deſideraveram, aut inclinari, ut exſpectatus à cunctis gentibus, eorum annuerem ſuſpirijs, qui hiantis mentis oculo deſixi in ſalutare meum, ad audiendam verbi vocem anhelabant; nec enim fruſtraneo examinabatur calculo in decretario auguſtiſſimæ Triadis conſiſtorio, *quid faciemus ſorori noſtræ, in die quando alloquenda eſt?* (d) tu aliam à quinquageſima Jubilæi non ſuſpicare diem, quâ magno elucidante Gregorio, *allocutus eſt Chriſtus ſororem ſuam* (in fide parvulam, prædicationis lacte nutrire neſciam, Matrem Eccleſiam, nondum habentem ubera, recluſam inter anguſtos obſcuræ domûs angulos, cujus timorem necdum fortis ut mors dilectio pellere foras docuerat) *quando Spiritum ſanctum ſuper Apoſtolos miſit, & eis in interioribus loquens, illos omnes mundi loquelas multiplici diſtributione docuit, ut ſic eorum quilibet fides Magiſtri diſcipulus diſceret dicere, ut prædicem, ad hoc veni,* ſicque facti præcones fidei laudem prædicantes, multitudinem gentium in cor unum compingerent, in unam velut animam hæc veritatis unitate coadunarent. Abindè proſiliit copioſa diverſitas, non voluntatum varietate multiplex, ſed variâ locuples ſanctitate; dum ille audiens paupertatis beatitudinem, ſe ſuis ſpoliare voluit divitijs, ut indigentium neceſſitati ſubveniat; dum iſte prædicari intelligens peculiare virginitatis privilegium, quo agnum ſine macula ſequuntur illibatæ virgines, carnalis concupiſcentiæ abjiciens ſarcinam, legitimò etiam connubiò libellum obtulit repudiij; dum alius in Apoſtolicam aſurgens celſitudinem, eâ ſeſe exercuit exæſtuantis zeli plenitudine, ut aliorum etiam mereretur fieri prædicator, non tantùm per aſſiduum ſuper-næ contemplationis ſtadium eruditus, non ſolùm per ſanctorum operum exercitationem roboratus, non tantùm per col-luctantis ſpiritus victorias confortatus, ſed inſuper donò cœleſtis Sapientiæ illuminatus, ut illuminare ſciat hos, qui in tenebris, & in umbra mortis ſedent, dirigereque pedes Eccleſiæ, quorum

ſchemate plebs, velut pars ultima corporis myſtici designatur, in viam pacis. Hoc evangelicæ eſt prædicationis eminentia, hæc individua prædicatorum dignitas, plus forſan invidenda, quàm arroganter inquirenda. Quid namque eſt cogitatu ſublimius, quidnam excelsius conceptu? ingenuus Pater eructat Verbum, dum generat Unigenitum, & evangelicus prædicator dum in humanis pectoribus verba ſerit, filios DEI gignit; quod ſingulare Eccleſiaſtis inclyti miniſterium conſiderans Petrus Bleſenſis, eundem apoſtolici ſemini verbo epitheto, ut dicentem Verbi æterni progenitorem patriæ cultu revereatur, condecorat; *erudiat, quia ſemini verbius; deſiniat, quia prælatus; intercedat, quia advocatus;* (e) præclara clariffimi præſulis nomenclatura, peculiarem ſacri oratoris exaltat prærogativam, nec enim adæquata ſuæ functionis materia, eſt circumtondere períodos, ſed animarum circumcidere affectus; cum vitijs conſligere, non flores eloquentiæ in auditorum mentibus diſpergere; ſvadere libertatem ſpiritus, non diſſolutionem fucatæ eloquentiæ indagare; faceſſat ab ore eccleſiaſtico verborum ſpuma, fororò gutture effuſa, eſt, quippe magni Areopagitæ aſſerto, *irrationale dictionibus inhæreſcere, hoc eſt, ſonos duntaxat nudos aucupantium, eoſque tantùm ad aures obſervantium,* (f) exanime ſimulacrum obtruditur, dum terreſtris eloquentia ſine vivificante evangelicæ Veritatis anima proferitur; ut limus animetur in hominem, ut impius aſſurgat in novam reſpicientis juſti ſtatuam, vitæ ſpiraculum juſtorum opifex inſpiret, integeratum DEI Verbum inferat peccatori; hoc unum ſolus eſt vitalis halitus, quem ſi prædicando afflaveris, cœnoſus terræ limus, terrena prævavicatoris anima fiet, velut efficiente ſecundo fiat in ſpiritum viventem; hoc planè à ſuo exigit diſcipulo, ſapientiſſimus mortaliſm, proverbialis Salomon, dum exhortaturum oratorem adhortatur, *diſcurre, feſtina, ſuscita amicum tuum;* (g) præmiſerat ſolenter obligatorium ſacri Eccleſiaſtis miniſterium, *illaqueatus eſ verbis oris tui, & captus proprijs ſermonibus.* Legit ſubtilis Cajetanus, *impegiſti in dicta oris tui,* vertunt ſeptuaginta interpretes, *laqueus enim fortis viro propria labia,* nec enim mulieri prædicare permittitur, nè forſan enervetur Di-

Prædicator Verbi Divini eſt ſemini verbius ſeminans Verbum DEI.

(e) Serm: 43.

(f) lib: de div: Nom:

Emulatur prædicator Omnipotentiam Creatoris, aminando vitæ ſpiraculo limum.

(g) Prov: 6. v. 3.

(d) Cant: 8.
v. 1.

In die Pentecostes allocutus eſt Chriſtus Eccleſiam non tantùm habentem ubera, quibus profundere lac prædicationis.

vini Verbi robur, profanetur illecebris, exponatur ludibrijs, facetijs contaminetur. Illaqueatur garrula lascivientis concionatoris lingua, dum sermo floridus, non solidus, velut inauris aurea ab aure pendula, aures duntaxat ferit & verberat, captivat insuper, quandoque nugax indomiti histrionis gesticulatio defixos spectatorum oculos, & quam resuscitare debuit filiorum DEI libertatem, alligat, ut nesciat assurgere, irretit ne valeat peccati jugum excutere peccator, audiens predicatoris loco vaniloquum peccatorem.

Illaqueatus dicitur quisquis suo mentitur munere mediatorem peccatorum, verbis oris sui enimvero, non solum obligatus est ad dandum exemplum operis, purpurati Hugonis asserto, sed etiam ad dandum verbum predicationis, non adulationis, non captivationis, non commendationis, non simulationis, non commendationis, sufficit auditori sobriè & piè vivere in hoc sæculo, sibi sobriè, sed justè alteri, ac DEO piè; sed predicator superabundet est necesse, ne solum curet vivere, sed dicere viventibus quid vera vita sit, conetur; huic opus est discurre discutiendo singulas suorum auditorum animas, nec enim solum verberat aërem grave verbum Divini Spiritus, eodem sapientis ore pronuntiatum, diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera. (h) neve solius carnis faciem tuis obtutibus objici suspiceris legit Arabs, cognosce animas gregis tui cognitione perfectâ, terreare ab emphasi, quâ perfectionem cognitionis præcipit, omnemque mediocritatis umbram à cognoscente predicatoris oculo excludit. Predicatoribus prædicat magister gentium, dum suo scribens Timotheo hanc hortatoriam periodum exarat, qui benè præsumt presbyteri, duplici honore digni habeantur: maxime qui laborant in verbo & doctrina, (i) qui scilicet sic prosunt in docendo, ne tamen subsint in agendo, qui Saule formam ac normam dante, universum excedunt populum ab humero & sursum, his primogenitorum instar dentur duplicia, obedientia scilicet spiritualis, & providentia temporalis; hinc mensa Domini de lignis setin facta, purissimoque auro inaurata, gemino velut coronabatur diademate, dum ejus labium aureum gestabat coronam inter-

rasilem, & imminebat isti corona, quam aureolam nuncupabant, (l) coronantur siquidem aurea predicatoris labia fulgore charitatis inaurata, coronâ duplici, prior circinatur in circulum, tanquam insigne præmium beatæ æternitatis, sed minor altera aureolæ vocabulo diminuitur, ut temporalis retributio innuatur; quod si hâc duplici honorentur præminentia predicanter presbyteri, qui sunt erudiente verbo proflui, ac meritorum sanctimoniâ proficui, infer Theolge ab opposito, ergo qui malè præfident in cathedris, qui nec doctrinâ præminent in pulpitis, nec innocentia prælucent magisterio in palæstris, suam sibi duplicari promerebuntur confusionem, illi conformiter comminabundi Jeremiæ præfagior induc supes eos diem afflictionis, & duplici contritione conterere eos, (m) ut in carne torqueantur & in spiritu crucientur. Quapropter quisquis es, quem pastoralis cura ad declamandum evangelicæ Veritatis Verbum obligat, vel assumptæ administrationis munus ad dispensandi sermonis impendium coarctat, discurre anxius inter DEUM ac populum, illi pro isto supplicans, illi de illo prædicans, illi victimas pœnitentium lachrymas, isti annuncians hostis insidias, & metuendi Judicis non eludendas, sed observandas inducias commendans; festina pede celeri, & commoveantur viscera tua super calamitate Benjamin fratris tui, ne fortè pereat doloris filius, priusquam in filium dexteræ evadat; suscita demùm potenti verbo amicum tuum, datus es siquidem in fœdus populi, ut suscitares terram, terrestres animas in vitiorum tumultu salubriter erigendo, quatrduanos manes fœtentia inveteratorum prævaricatorum cadavera à vanitatum somno ad Veritatis vitam excitando; seu dein id crebris exhortationibus consequaris, seu duris etiam increpationibus assequaris. Concionabatur aliquando disputans Doctor gentium, & protrahens usque ad noctis meditullium exhortationis suæ seriem, ut post fractionem panis Eucharistici, apostolicò pariter cœlestis doctrinæ pabulo convolantes discipuli nutrentur; sedebat eorum unus adolescens annorum ordine, Eutychus nomine, profundiorque somnomersus, de tertio domus cœnaculo præcipitatus decidit, invidiâ maligni spiritus, ut autumat Chry-

(l) Exod: 25.

v. 24.

(m) Jeremi:

v. 18.

Malus prædicator duplici contritione plectitur, si bonus duplici honore decoratur.

Prædicatoris est discernere inter peccatores, sicut discernerit pastor inter pecus & pecus.

(h) Prov: 27.
v. 23.

(i) 1. Timoth: 5.
v. 17.

Duplici diademate coronatur predicator, coronâ scilicet æternâ & aureolâ Temporalis.

softhomus, qui finem prædicationis Pauli præpedire, & auditorum animas fatali lapsu inturbare intuebatur. *Sublatus est mortuus*, narrante Luca, (n) ut prodigiosus Ecclesiæ nutritius axanmem suæ prædicationis filium iterum parturiret, donec Christus, qui jam effigiari cœperat, efformaretur in ipso; accurrit ad funestum somnolenti auditoris casum tota singultuantis populi congeries, quem animi confusum ut Christo lucrifaceret providus Ecclesiastes, ad portentosæ anastasis spectaculum animabat, *nolite turbari, anima enim ipsius in ipso est*; peregrinum dixeris dicentis paradoxum; ecce enim quem mortuum alienis bajulorum humeris sublatum dictabat Veritatis Spiritus scribenti actuum historiographo, hunc ipsum Veritatis discipulus serenâ facie, plenâ periodo viventem adstruit, dum afferit animatum; *non dixit, resurget, excitabo enim illum*, interpretatur os aureum hoc idioma apostolicum, *sed quid? ne turbemini, promptè consolatur*, ad abscondendum resuscitandi juvenis miraculum, urgebat familiaris humilitas, ad sublevandum consternatorum spectatorum animos individua charitas urgebat validè, urgentes stimulabat; verumtamen an contra sinceritatis integritatem, animam inesse mortuo contestetur, penitus occurrit discutiendum.

Erat ahuc residuum evangelicæ prædicationis verbum à Paulo declamatum, quod virtuali efficaciâ vitam quodammodo subministrabat exanimato corpori; audiverat affectu avido adolescentis animus Verbum DEI, adeò ut apendentis Chrysostomi testimonio, *in fenestra sedebat, & intempestâ nocte, hoc est, mediâ nocte tantum erat audiendi desiderium!* susceperat in Verbo DEI Spiritum vitæ, quò animatus orbari vitâ non potuit, qui veram suxit animam à Paulo prædicante, cujus sermo & prædicationis non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis constitit, sed in ostensione spiritûs & virtutis; intonuit ex ore Apostolico, *vox Domini confringentis cedros*, non quidem ligna Libani, quorum sublimitas, eminent cæteris, *sed contritione cordis humilians superbos*, interpretatur Augustinus; ceciderat de tertio cœnaculo, quæ altior totius fabricæ fuerat contignatio, suis adhuc indormiens præsumptuosis cogitationibus in aliquem errorem Trini-

tatis ut autumat moralis Hugo, vel si in trino ejusdem domûs tabulato fidem ac spem cum charitate intelliges, quæ harum major est, decidit ex hujus vitali gremio in mortis tumultum, & discedente hac virtutum animâ, cum frigido cadavere examinis obriguisset salus animæ, nî verba Verbi, quæ attestante verbo, *spiritus & vita sunt*, (o) ore prolata Apostolico, vivificassent indormientis adolescentis animam, nè videretur exanimis, quem hæc vivificavit vita, hic spiritus à morte præservavit. O si in palato cordis tui sapere possit quantæ dulcedinis vivificantium verborum, sit suavitas, quanti solaminis securitas, quanti moliminis felicitas; ô si spernentium prævaricatorum viscena, ferali replerentur amaritudine, quam neglecta prædicationum verba tunc excitant, cum jam non amplius mederi ægris prævalent, nec mortuis auxiliari; dissolverentur profectò renes eorum formidine, qui modo vocem Domini sonantem & tonantem despiciunt, & in carnalium illecebrarum cœno suis indormiunt voluptatibus, ut somnient vanitates! Contremiscent ad terrificum clangentis tubæ sonum, qui modò ad comminandum salutaris verbi tonum, timere futura renuunt, ambire præsentia concupiscunt. Audient tunc dissolventis terræ impetum, qui nunc corde ac oculis, ventre & manibus, mente cum opere, agglutinati terrenis inanium deliciarum quisquilijs, verba salutis audire recusabant; percipient horisonam vocantis vocem Angeli, qui salutiferum exhortabundi hominis alloquium excipere contempserunt. Horrebunt ad verbum sponsi sed condemnantis, qui modò ad sponsæ suæ rogantis & invitantis, minitantis & evangelizantis eloquium inclinare aurem suam tam impudenter, quàm imprudenter, amenter & arroganter distulerunt. Proloquitur hæc mater anxia pro filiorum vita, effatur ita dulciter, sed simul sapienter ut ei sponsus sanguinem voluerit applaudere, *sicut vitta coccinea labia tua: & eloquium tuum dulce*. (p) An forsitan ideò, quia mel & lingua sub labijs ejus, sic tamen, ut aculeum quandoque exerat, quo vel ad salutiferæ confusionis verecundiam sauciat, vel usque ad castigatorem erubescens malitiæ vindictam feliciter cruentat; per vittam coccineam prædicatorum ordo signatur,

(o) Joann: 6.
v. 64.

Qui modò
verba prædicationis
fuerunt, ad verbum
venturi
judicii
contremiscent.

(p) Cant: 4.
v. 3.

Prædicatores
vixit Divina
sibi commissa
necatâ de
tunc peccatores.

In vitta coccinea adumbratur sacer Ecclesiastes.

(q) serm: 19. de S. Anchyro Mart:

(r) Luc: 10. v. 1.

(s) hom: 17. in Evang:

(t) lib: 6. in Matth:

(u) Eccli: 27. v. 12.

Rahab appendit funiculum coccineum in fenestra, sic prædicator Christum crucifixum

explanat illustrem hanc Divini Spiritus allegoriam Petrus Damianus, cujus si paritatis conformitatem investiges, respondet inquirenti, *vitta siquidem capillos ligat, in unumq; constringit, & sancti Doctores in unitatem fidei prædicatione sua fidelium colligunt multitudinem, atque in unum redigunt; sub mutue charitatis compage decorem.* (q) Providus æquè ac magnanimus Israëlitarum archistrategus Josue, miserat aliquando duos exploratores in civitatem Jericho, ad perdendas sacrilegarum gentium nationes, ut abditos locorum situs sollicita curiositate perlustrent, & supervenienti militiæ ingressum ad evertendam urbem disponant; benè optimè, præfiguratus quippe in Josue JESUS, qui propriæ confessionis effato ad expugnandas æreas potestates è cælo in terram descendit, & ideò (narrante Luca) designavit septuaginta duos sui adventus prodromos, & misit illos binos ante faciem suam, in omnem civitatem, & locum, quod erat ipse venturus. (r) seu quia bina sunt missa animalia in arcam (ut explicat Ambrosius) seu, cum minùs quàm inter duos charitas haberi non possit, docemur ab innuente Magistro Veritatis, quia qui charitatem erga alterum non habet, prædicationis officium suscipere nullatenus debet (ut commentatur Gregorius) (s) denique bini ac bini quàm benè junguntur, concludit subtiliter Pachasius, ut botrum, quò gentes inebriantur, duo ac duo suis deferunt humeris, (t) mittuntur ut adventuro exercituum Domino, ac simul pacis principi, in animorum regiam, in Romanorum cordium metropolim, in Jerechuntinam peccatorum patriam, de quibus prædicabat suo jam sæculo illuminatus Siracides, *stultus sicut luna mutatur*, (u) desideratus, aditus referretur. Excepit geminos Israëlitis genios Rahab famosa meretrix, admisit binos fundandæ pacis muntios gentilis populus, vel potius cæcutiens congregatio gentium, quæ cum idolis fornicata, virum non habuit, sed desponsanda in fide, sponso qui perditam requireret, agebat desponsari.

Illa in suæ sinceritatis indicium, fenestram domus suæ funiculo coccineo signavit, & sancta Ecclesia de gentibus congregata in suæ domus fenestra coccineum appendit, purpureo eam ligamine vincit, ruborem sanguinis exponit,

dum & passionem Christi publicè confitetur prædicans, in voce, & signum crucis palam portat in appendit em fronte: absolvit præclaram suæ paritatis rationem purpuratus pater; dum in corde peccatoris.

ergo clarissimi sanctæ Charitatis discipuli, dum de salute peccatorum ac infidelium anxij prædicatores, fluxas cogitationes prævaricatorum animis restringunt, & quasi dispersos in capite crines, nè turpiter diffluant, suis tam verbis quàm minis in unum unius nostri capitis decorem conjungunt; dum pœnosam patientis JESU passionem declamant sangvisluamque innocui cruoris exundationem evulgant, dum Redemptorem hominum, DEUM hominem, nimio succensum amore, pro humani generis vita patibulatum expandunt; coccineum Matris Ecclesiæ labium evadunt, seu propter igneum flammivomæ charitatis ardorem, quò flagent, seu propter inexstingvibilem cruoriflui salvatoris nostri amorem, quem auditorum attonitis obtutibus demonstrant; ligabant & flagrabant hæc sponsæ labia, dum inflammatus Tarsensis clamabat & ovabat, *nos autem prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam.* (x)

quid namque prædicaret aliud qui nihil se scire arbitrabatur, nisi JESUM & hunc crucifixum; bina dixeris brachia cum Bernardo, aut manus geminas; est læva JESUS, sed crucifixus, est idem JESUS dextera, sed gloriosus, si crucem quæris, qui crucifixum audis, & te clamore valido vocantem exaudis, te ipsum respice, tua extende teneriori affectu brachia, & genuinam extensi JESU imaginem idæasti; expende affixum cruci, ausculta clamantis vocem, à psalte regio registratam, *infixus sum in limo profundi!* (y) descende ad domum figuli, ut tui stemmatis originem, unde incæperit recognoscas; de limo protoparentem tuum plasmatum recordare, ut te non nisi limum esse hoc cum discrimine profitearis, quod ille limus Damasci fuerit in paradysum deportatus, tu verò limus profundi es, in scrobe fordium collocatus, in peccatorum fovea reclinatus. Huic infigi figulus dignatur, non transiturus nî compellatur, non recessurus nî retrudatur; nam qui sponderat; ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi, (z) à nobis avelli renuit, nobiscum noster esse Emanuel quo-

(x) 1. Cor: 1. v. 23.

Christus infigitur à prædicatore in limo profundi, dum peccatori Crucifixus prædicatur.

(y) Is: 58. v. 3.

(z) Matth: 28. v. 20.

quovis loco ac tempore prætendit. En quomodo concepta in prædicatorum cordibus charitas, eorundem labia coccineò colore purpurat, & evangelico calore præcordia inflamat; sermo DEI vivus & efficax priusquam audientis succendat animam, loquentis linguam liquore igneò reddit purpuream, ut quasi regio signata symbolo, libertatem filiorum DEI in pulpito velut regali solio profiteatur; felicia prædicatorum talium labia, quæ nullam suo in proloquio servitutem præferunt, nec stipendiatam personarum acceptationem molibus insinuant blanditijs, sed quævis occurrentium auditorum pectora coccineo seriæ adhortationis funiculo illaqueare consueverunt; quæ Verbum Patris etiam dissolutis cordibus noverunt alligare; hoc nisi dulce eloquium non proferunt, sola amoris verba pro suo idiomate annectunt. Non indigent hæc rutilantia flammivomentium præconum labia, angelicò mundari ministerio, non sumptis de altari carbonibus succendi, quæ calor de excelso missus & coloravit, ut evadant coccinea, & inflammavit, ut suo fervore illuminent radiosa; & tuba sunt, dumque & fulgendo lucent, ut sedentes in tenebris illuminent erudiendo, & frigescientes succendant animos exhortando, quasi vitta sunt, non jam salutarem duntaxat sermonem coadunando, sed insuper indissolubilem fidei connectionem, cum sacra cœlestium mysteriorum scientia colligando. Sed ecce quæ colliganti vittæ labia comparantur in sacro cœligeni amoris epithalamio, hæc increato Divini Spiritûs ore, ad instar martialis tubæ inflare classicum præcipiuntur; *in gutture tuo sit tuba*, quasi diceret, *ex corde clare & aperte exalta vocem tuam*, explorat purpuratus Hugo: inaudijt aliquando attonitus Oseas; (a) dum prævaricantium Israëlitarum genti jubebatur prædicare pœnitentiam, non tamen comminatoriâ oris voce, sed intonantis buccinæ clangore; quid sacro prædicatorum pulpito, cum martiali militum instrumento? consimili jubetur insonare strepitu sententiosus Isaïas, hœc decretorio exercituum Domini oraculo provocatus ad luctam, *clama, nè cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum*; (b) Præliaris vociferatio iungitur, dum tubæ feralis sonitus commendatur.

Legi clarissimam commentatoris

Gregorij elucidationem, quæ quidnam loquens DEUS auscultanti prophetæ intimare voluerit, sublimiter expendit; præconis quippe officium suscipit, quisquis ad sacerdotium accedit, ut ante adventum judicis qui terribiliter sequitur, ipse scilicet clamando gradiatur, (c) alludit subtilis Pater ad illum auditu terrificum, & horridum cogitatu, clangentis tubæ strepitum, solâ cujus rememoratione Apostolicum pectus Doctoris gentium consternabatur, singultuantis potius quàm vociferantis, *in novissima tuba: canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti*, (d) feralis tuba, fatali tono viventes pariter feriens in abditis domorum angulis, ac suis mortuos in sepulchris; Quis tubæ hujus instantis impetus, quis tenor reboantis? exanimes animat pulveres, & aridorum ossium agmina terrificum in exercitum vivificat, lustrat in aciem animatam! nūm forsitan istius tubæ umbroso schemate, illius verbi verba quæ spiritus & vita sunt, adumbrantur? de quorum clangente classico os Domini locutum est, *venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem filij DEI*. (e) Nec mirare futuram venturi Judicis horam nunc esse adstrui præsentem, hoc enim Theophylacto expendente dixit pro his, quos se à mortuis suscitaturum scivit, Archi-synagogæ filiam à lectulo, viduæ filium à feretro, quatruiduanum Lazarum à sepulchro; nè eundem & Redemptoris, & judicaturi Vindicis horam significari ambigas, subjungit Doctorum Angelus Doctor angelicus, *adhuc agitur hora ista, & usque ad finem sæculi ipsa hora una agitur, ut Joannes dicit, novissima hora est*; (f) in hujus horæ spatio eadem tuba, quæ vitam huic mortuorum intonuit ternario, universas tumulorum cadaverum animas, sua jam inhabitantes corpora, ad thronum Judicis provocabit; nec enim Pater tantummodò dedit filio, ut vivificet, sed etiam, ut mundum judicet, electos præmiet, ac reprobos condemnet. Quæ est ista tuba, quæ intonat mortuis, resurgentibus in lucem perpetuam dat triumphum? interrogat Chrysologus, & ocyùs respondet, illa quam superius Dominus dixit, *mortui audient vocem Filij DEI*. (g) Hæc tuba sacer Ecclesiastes intonare jubetur classicum, si vult victoriam reportare, si ambit tenebrarum principi prælium intimare, si vitam mortuis, si destitutis

(c) p. 2. cur: Past. c. 4.

(d) 1. Cor. 15. v. 52.

(e) Joam. 5. v. 25.

Os prædicatoris tubam Angelicis citantibus ad judicium emuletur.

(f) in Cat. hic.

(g) Serm. 103.

Christus limo velut insigitur, dum in peccatoris animam inclinat.

Labia sacerdotis & vitta, & tuba sunt, ut colligare sciat pœnitentium vitia, & peccatoribus incurrere terrorem.

(a) Ose. 8. v. 1.

(b) Isa. 58. v. 1.

Felix prædicator, si sic tubâ canit, ut mortui audiant vocem Filij DEI.

(g) Tract: 19. in Joan:

Prædicatio Eliciens gemitum longe melior, quam ea, quæ concitat applausum.

vitâ gratiæ, vult vitæ spiritum inspirare: qui dubitas de genuino hujus allegoriæ sensu, ad instrumenti hujus arte factum respice, & qualiter non vocem emit-tendo, sed per concavum æris cornu spirando sonum exprimat attentius ob-serva; spira Divinô JESU spiritu su-per interfectos hosce, quos hostilis gla-dius exanimavit, si vis hos DEO mor-tuos vivificare; sit tuba Verbum DEI, & infallibiliter resurgent è peccatorum tumulto mortales Adæ filij, quos mors secunda occiderat, quos ille, per quem in mundum mors intraverat, virulento sui nequam nequaquam afflatu intoxica-vit; nec enim falli potuit, & minùs voluit fallere incarnata Patris Veritas, dum suis sui Verbi prædicatoribus pro-mittebat, *mortui audient vocem Filij DEI*, utque de prævaricatoribus dictum intelligas, non de justorum morte, te-statur Augustinus, *non dixit omnes mor-tui, mortuos enim iniquos voluit intelligi.* (g) Exere igitur vocem tuam, quisquis glorioso prædicatorum agmini aggrega-ris, sona & tona, sed mediante tubâ, ut quæ in principio mundum vocavit ex ni-hilo, nunc denuò clangens & intonans perversos mundi asseclas, immundos in mundo peccatores evocet ex scelerum abyssu. Id unum ecclesiasticum clan-gens classicum animadvertat, est neces-se, quòd nisi tubam manus tenuerit, retentam elevaverit, levatam ori appli-cuerit, nullatenus poterit inflari; & quia manus est operis hieroglyphicum pecca-tori innuitur, incassum tubam labijs ap-plicari, nisi sua prædicationem conco-mitenter opera, frustaneo conamine in auditorum corda Verbum DEI disse-minari, si verbo opus subtrahat, & quod docere nititur labijs, exemplò operis promovere renuat, aut adjuvare inter-mittat. Est quoque multiplex instantis tubæ clangor, pro epulis invitat alius dulciter ad tripudium, in bellis provo-cat alius fortiter ad conflictum; in cu-rijs congregat alius suaviter ad concili-um, in scenis citat alius celeriter ad theatrum; sic prædicationis tuba ad Eu-charisticum allicit convivium condignè celebrandum, & quia militia est vita hominis super terram, ad pugnam il-licit in hujus mortalitatis stadio vix si-nè iterato sæpius vulnere absolvendam; nam docet in præsentis vitæ resistere, & post victricem cum hoste devicto lu-ctam ad gaudium æternæ beatitudinis

progredi, ut valeat impavidus Athleta, victorum laureâ coronari. Et quia (Cla-revallensis Bernardi testimoniò) super-nis cœli civibus, imò electis etiam ter-rigenis illa videtur prædicatio ampliùs placere, quæ magis luctum excitat, quàm moveat ad risum, quæ violentiùs ama-ras contritorum cordium extorquet la-chrymas, quàm reconciliet acclaman-tium populorum plausus, mœrenter præstat clangere, & compungendos plan-gentium auditorum animos ad saluta-rem pœnitentiam commovere. Quia imò non sola terræ facies sub lugubri velamine latere sæpiùs flagitat, non so-lis in terrigenarum cordibus lugentis tu-bæ depressior sonus ad patienti condo-lendum, compassionem suscitatur, sed ip-si cœlites moventur svaviùs, trahun-tur fortiùs à tono lugubri, si resonet in valle lachrymarum. Dicam ampliùs, sanctissimum implorati Vindicis cor, threnis placatur & suspirijs, & lachry-mis succensus furor exstingvitur, ac lu-ctuosæ vocis dramate, nè feriat, retine-tur, ut fileat, sedatur.

Prædicaturus Jonas lascivienti Nini-ve, quò tono prædicationem articulet, apprimè fuerat instruendus; ut benè discat clangere, & bellum vitijs intona-re, fluctivomi maris injicitur vortici-bus, & furente ceto deglutitur; sed quia absorbens bellua præparabatur à Domino, alvus pro latebra construitur, pro portu, feræ viscera famulantur; hoc in scholari ludo discipulus instrui-tur, & quonam moderamine hoc inso-nandum sit classicum, eruditur; *vigilat in ceto, qui stertebat in navi*, describit peregrinum angustiantis hospitij inqui-linum, prodigiosus Zeno, mirabili quâ solet eloquentiâ perorare; *mira res, (exclamat Veronensis gloria) post naufragium, post natatilis sepulchrum incolumis, tertio post die Ninivitas illustrat, terribili-bus oraculis, salutem civitati credulæ præstaturus.* (h) Ecce præcipitatus in osci-tantis balenæ rictum propheta, typum prælusit tumultandi in ventre terræ Sal-vatoris, qui ut humanam faciem præ-ferret ac formam, quodammodo à forma propriæ Deitatis aufugit, quemadmodum Jonas fugit à facie DEI. Cùm enim in forma DEI esset, non rapinam arbi-tratus est, esse se æqualem DEO, sed se-metipsum exinanivit formam servi acci-piens; descendit Jonas in Joppen, ut-que

Jonas nolen prædicare mari ejicitur in victimam & ceto in ven-tris sui canem.

(h) Serm: de Jona.

Jonas imagi-nem repræ-sentavit Chri-sti Redempto-ris.

que securius fugeret, ascendit in navem, ut fugiat Verbum è cœlo, inclinavit cœlos, & descendit in terras, adamatæ Matris Ecclesiæ conscensurus triremem; sed truculenta orci bellua, peccati originalis primogenita ejectum à nautis assumpsit, dum captiosa mors avidis faucibus condemnatum geminò, tam gentium, quàm Judæorum calculò Redemptorem invasit. Sed redeamus ad vocem, ut eò viciniùs accedamus ad tubam. Elevabat intra sepulchralem immanis ceti specum, quasi tubam vocem suam, calamitosus hospes, quæ periclitanti conservavit spiritum vitæ, & condemnatos ad mortem sentientis cœli calculo Ninivitas resuscitavit ad vitam; *clamavi*, de suæ captivitatis ergastulo reus loquitur, *clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me, de ventre inferi clamavi & exaudivisti vocem meam.* (i) Infernali ærumnarum voragini suum æquiparat carcerem, nec tamen loci profunditas, nec belluini ventris vastitas, voci exitum, gemitui ad cœlos transitum poterat retardare, nè acceleret, prohibere, nè penetret; detinere, nè coram augusto Divinæ Majestatis solio quàm validissimè declamet; *quomodo oratio Jonæ de ventre ceti suus duxit ad per tantæ bestię viscera, per tantam æquorū molem ad cælum potuit evadere*, inquit Carthaginensis Præbeyer, (l) sed ambigentis vel explodentis potius resolvitur dubium, ex celebri eloquio castitatis, *spiritus ducit orationem ad DEUM*, (m) & quia spiritus ubi vult spirat, aspirans ad cælum orantis spiritus, vocem orationis attrahit, & coram Domino Spiritum advocatorum sistit. Ecce prædicatorem! quem ut possit obmutescere, fugitivum tempestas mutum involuit, dissolutum fors ligavit, ejectum mare suscepit, balena fluctuantem absorpsit; hunc sola clamantis vox salvat absorptum, utque ad populum cui prædicare recusaverat, securus suo vehatur carcere, feliciter exorat; deprecabundæ vocis suffragio Ecclesiastes pœnitens ad civitatem grandem vehente maris machinâ deproperat, quò ire ad DEI vocem, ut voce sua Nivitas converteret, fortiter recusabat. Eliminauit castigandæ taciturnitatis culpam, facundæ vocis clamor, quæ dum pro reo perorat apud placatum Judicem, os referat conticescenti, nè suo pereat silentio, plectenda universitas Ninivita-

rum; adeò verum est Mediolanensis Ambrosij apophtegma, *missus servus à Domino facit etiam invitus, quod sibi præceptum est, si quo minus adstringatur plagis necesse est*, (m) cogitur prædicare, qui ut impositum ministerium valeat declinare, maluit navigare, invenit suæ salutis portum, ubi naufragio timuit obviare; ab alvo bestię homo in littus jacitur, quique salvificum gentibus sermonem administrare noluit, hunc ceti uterus evomit, ut nolens etiam cogatur prædicare, qui volens noluit jubenti DEO obedienter parentare. Nec tamen sola vox vociferans belluini compeditum visceribus eruiſſet, nã simul Christum crucifixum (cujus communi Patrum placito typus fuerat) effigiando in ventre deglutientis feræ prædicasset. Innititur hæc, nè vaga & vana sit cogitatio, innititur solidissimo Andreæ Cretensis sic perorantis fundamento. Elevavit aliquando Jonas vocem, *manibus in crucis formam sublati, & statim virtutem ex alto attraxit, sine noxa ex bellua ejectus*, (n) cognoverat (Lyrano fidem dante) aquaticus incola, adhuc existens in ventre piscis, se exiturum, effigiare tamen crucifigendum in sæculorum vespera JESUM voluit, qui ex profundo delictorum tumultu voce suâ sepultos Ninivitas evocare debuit; ut suos erudiret posteros, ut cunctos sui ministerij successores edoceret, quòd nisi Christum crucifixum prædicaverint, vitam clamore vocis suæ nequaquam poterunt impertiri.

Ad Dominum clament prædicatorum corda cum labijs, sed brachia patibulatum numen exprimaunt, ut opera crucifixo sospiratori nostro conformata, deviantes à via crucis Christianos retrahant, & infideles animas extantâ hac crucis lampade ad vitæ viam devias convertant. Collocatur enim orator sacer in crucis symbolo, dum stat in cathedra, ut auditorum animos de se eâ facilitate trahat, quâ exaltatus redemptor omnium, omnia traxit ad semetipsum. Electus fuerat vas electionis ut portet nomen electoris sui coram gentibus Tarsensis Saulus, cujus si nominis etymologiam investiges, monstrabit illam dilectus JESU discipulus in apocalyptico mysteriorum volumine, *vocatur nomen ejus Verbum DEI*, (o) quod aptius ut portaret, ut onus hoc sacer-

(m) in c. 8. Epist. 1. ad Cor.

Jonas in ventre ceti expansis manibus formabas crucifixum.

(n) Orat: in exaltat: sancte Cruc:

Concionator in cathedra representat Christum in cruce.

(r) Apoc: 19. v. 13.

Orationem

Jonæ spiritus suus duxit ad DEUM.

(l) de orat: c. 13.

(m) in exhort: ad aslit.

Quò ire mif-
sus voluit. Per
bellum ve-
lus fuit.

suas Divinis coæquavit manibus; extensus manus suas, sed crucifixus totâ die ad populum contradicentem sibi; quid enim aliud quàm hoc tunc innuit, cùm renitentes conversurus & convicturus Galatas, hanc irrefragabilem exaravit periodum, *Christo confixus sum cruci.* (p) Hoc vase electos colligat Ecclesiastes sacer, ut vas electionis Christo sit; ut autem Nomen JESU portet coram gentibus illustribajulus, Doctoris gentium socius, Apostolorum nobilis pedissequus sciat, *vas suum possidere in sanctificatione & honore.*

(p) Gal:2.
v.19.

(q) Thessal: 4.
v. 4.

(q) vide quid portes dum Verbum DEI gestas, illum qui vasculum corporis tui fecit ex limo figulum portas, hunc bajulans confide oneri, non deprimet, sed eriget portantem, ut & tu ad instar figuli ex vasis contumeliæ efficias vasa gloriæ, ex massa lutea informis animæ, efformes DEI imaginem reformatam. Hoc potest vox evangelica, si instar tubæ resonet, si priusquam declamet populo, inclamet ad cælum pro auxilio, quò succurrente non audietur amplius vox hominis, *sed vox Domini conculcantis desertum,* (r) id est, *hominem infructuosum,* subjungit Carenlis; desertum planè Augustino commentatore, *ubi nullus*

(r) Ps:28. v.8.

Prædicator est figulus, potens facere ex vase contumeliæ vas gloriæ.

Propheta, nullus Verbi DEI prædicator, vultu nullus homo habitaverat. Hic prolongetur solliciti Ecclesiastes incolatus, donec lætetur deserta & invia, & exulter solitudo florens quasi lilium; nunquid desertam dixeris regionem, quam habitari renuentem, Dominus dereliquit, in qua nec via fidei, nec spei transitus nec fructus reperiri poterat charitatis? lætabitur sterilis hæcenus, fecundâ multitudine sanctorum operum, quando de hispida solitudine, cœligenæ fient deliciæ, & hortus Domini unâ incolentis coloni solitudine, iteratis fecundantium verborum imbribus erigetur. Suspexerat aliquando tremente palpebrâ attonitus Ezechiel terrificum bipatentis cœli spectaculum, quando gloria DEI Israël, prodigiosus scilicet quatuor Cherubinatorum currus, ingrediebatur per orientalem viam, à quorum strepitu universa contremiscentis terræ facies personabat, à quorum lumine irradiata ejusdem superficies rutilabat. Redditur sublimius Prophetiæ visitationis mysterium, ex peregrina beatarum mentium melodia, cum fluctuoso sonori fluminis susurro æqui-

parata; *vox erat ei quasi vox aquarum multarum,* (s) quò blandiente sono, (s) *Ezech:42. v.2.* quo strepitante tono (commentatoris Lyrani eloquio) Divinæ virtutis magnitudo signabatur. Nec mirare vehentia currum gloriæ Cherubino, aquisonam vocem attribui, quando Aquilinus Apocalyplici exulis oculus loquentem audiens magni consilij angelum, non resonantem aliter inaudit, non aliter intonantem, sic enim sanctissimi oris proloquium dictante DEI Spiritu describit, *vox illius tanquam vox aquarum multarum.* (t) An forte illam sapientiæ salutaris aquam insinuat, quæ meo applaudente Cyrillo ab Alexandria, *noxiam hujus mundi sitim, & vitiorum ardorem prorsus exstinguit,* (u) *cujus profluvium aquarum vivarum nomine egredientium de Jerusalem à Zacharia compellatur, in quibus sacra scripturæ fecunda claritas, & mundans puritas adumbratur? an forte scaturientia gratiarum subaudit flumina, quæ de ventre fidelium emanatura præfagivit Veritas incarnata, invitans inopes & anhelantes, flagrantes, & sitientes, si quis sitit, veniat ad me, (x) & bibat;* hoc loquitur, apud quem est fons vitæ; nam licet multa sint flumina, vena fontis non nisi una est, à qua abundans undarum varietas derivatur; adeò ut etiam splendidus vitalis aquæ fluvius ab agni sede procedat. Denique sacra prædicatorum eloquentia multarum aquarum vocem æmulatur, quorum vox (Richardo commentatore) *ad modum aquarum per orbem currentium, & eum irrigantium sonat;* illud est accuratius advertendum, eandem incarnati Verbi vocem, quod humanâ contextum carne velut talari togatum symmate, defixis dilecti discipuli objiciebatur oculis, & aquæ sonum edidisse, quo auditorum aures demulcentur, & simul raucam strepitantis gladij acredinem insinuasse, quâ spectatorum animi consternantur, enimverò *de ore ejus gladius ex utraque parte acutus exibat, & resonabat instar fluminis, & fulgurabat instar ensis;* sit igitur sacri Ecclesiastis eloquium, instar crystallini aquarum rivuli, in quo suam deformitatem clarè videat etiam turbidus defixi peccatoris animus, nam (explanante Glossâ) *prædicatio obtinet vim aquæ, quia mundat:* sit evaginata Ecclesiastici oris lingua, scindentis instar gladij, ut faciat vindictam in nationibus, & increpationes

(t) Apoc:2. v.15.

(u) lib:3. in Joan: 6.10.

(x) Joan: 7. v.37.

Prædicator debet animas auditorum suorum irrigare.

In labijs Prædicatoris diffundatur gratia sicut aqua.

Vox concionatoris debet esse vox multarum aquarum.

nes in populis; descriperat aliquando beatis prævisum oculis prædicatorum principem coronatus Psalter, quando non suò, sed DEI digito proprietates geminas sacri Ecclesiastis in aqua adumbratas & gladio, recenserebat; *diffusa est gratia in labijs tuis*, suavissimam commendans aquarum claritatem, & quasi minus sufficeret, adjecit necessariam benignitati severitatem: *accingere gladio tuo super femur tuum*, (1) exponit Hugo, *diffusa est gratia in prædicatione tua*, subjungens adæquatam suæ interpretationis rationem, *quia eo prædicante*, specioso scilicet præ filiis hominum, Virginis Primogenito, *conversi sunt homines, & mundus DEO reconciliatus*.

Mundantem abluentemque aquam suis in labijs diffusam, tunc testatur ipsa ingenti Patris Veritas, dum suos solaturus discipulos inquiebat, *jam vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis*, (2) ut scias contaminatos post salutaris baptismi lotionem etiam sine aqua prædicatoris verbo, virtute Verbi sed increati, lavari ac emundari. Sed quia labijs figuntur oscula, ad desideratum oris sui osculum à sponsa amante & expectante colligans fortasse Augustinus sic memoratam diffusionem gratiæ commentatur, *venit nobis cum verbo gratiæ, cum osculo gratiæ*, quo diffundebatur tunc in labijs suis, quando sanctissimo proprii oris eloquio eos pronunciare beatos voluit, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata; quando, ut sciant homines quòd filius hominis potestatem habeat remittendi peccata, absolvit à peccatis; quod suum prænuntiaturus per Prophetam, venturæ sæculorum vespere bonum imò & diem optimum hoc nuntiantis oseæ vaticinio prælagivit, *quasi diluculum præparatus est egressus ejus, & veniet quasi imber nobis temporaneus & secuturus terræ*, (3) ô! quanta exundantis gratiæ diffusio scaturiens à paternorum labiorum verbo, ut possit jam cum sapiente de hoc prædicantis sapientiæ adventu, sibi Ecclesia de gentibus suo eloquio convertenda gratulari, *venierunt mihi omnia bona pariter cum illa*,

(4) Sap: 7. v. 11. (b) sed quid diffusum in labijs gratiarum effluvium cum feriente gladio, cum cruoris fluo acinace habet conjunctionis mutue commune? lingua lincgit, ensis ferit, illa mulcet, iste cœdit,

illa lenit, iste sævit, illa rubet, iste fulget, illa svadet, iste cogit, illa parcit, iste furit, illa laudat iste pugnat, illa gratia fuit clamat iste necat. Hæc planè hæc utraque unius prædicatoris sunt munia, ambo sunt unum indissolubile officium sacri Ecclesiastis; si tantum sauciatos lingere, mulcere sedulos, lenire providos, fulgere nescijs, svadere subditis, parcere criticis, laudare sobrios, clamare ebrijs didicisti, quod primum scire debueras apprehendisti, sed linguam infantium disertam quodammodo representasti, accingere nunc femur gladio oportet, ut discas ferire discolos, ut pedem retrahant à præcipitio, ut scias perfidos cedere, nè inter cædes & vulnera, cedant armigero tentatori; ut discas sævire in ludicros, nè amplius lasciviant, fulgere in tenebris ut tenebrarum filij lumen videant, cogere dissonos ut consonent veritati, furere in malevolos ut velint succumbere pietati, pugnare pro innocuis nè mancipentur iniquitati, necare in matutino omnes peccatores terræ ut desinentes peccatis vivere, morte justorum moriantur, ad vitam gratiæ resurgentes. Quòd si (commentatore Chrysostomo) gladius est crux, quo accinctus Christus diabolo lethale vulnus inflixit, prædicator hac framea accingitur, hòc pugione circumdatur, dum Christum crucifixum loquitur, id est, dum ad amaritudinem poenitentiae ut fiat propter Christum, explanat moralis Hugo, exhortatur. Accingere quisquis zelosi vindicis assumis ministerium, quisquis administras Divini præconis officium, *accingere per modum pugnaturi gladio tuo*, animat vociferando magnanimus Aygvanus, *sed gladio spirituali qui est Verbum DEI*; diffundatur ad instar limpidissimi gurgitis tuorum labiorum gratia, ut delectentur, refocillentur & inebrientur ab ubertate Domini DEI, properi per viam pacis ad patriam, viatores, sed dividatur à carne spiritus, disseccetur virtus à vitio, separetur pater à filia, vetus Adam à novo homine, nurus à socio, à sensualitate ratio, à matre filia, fidelis anima à luctante concupiscentia. Illud monendum restat, ut accingatur more pugilum, qui penetrabilius omni gladio Verbum DEI vibrare flagitat, ac evaginare, cingatur supra femur suum potentissimè, ut universa libidinosa carnis lascivia rescindatur.

Cruz est gladius, quò Christus sauciavit demonem.

Hoc gladio accingatur prædicator prædicando Christum crucifixum.

(c) Ps: 40. v. 17. Non imitetur rusticum, qui retro post humerum enssem gestat, nè fortè ab exercituum Domino eidem exprobratur, *projecisti sermones meos retrorsum*, (c) legit Augustinus, *post te projecisti*, quasi velit incurius declamator declinare, nè videantur à se, non valens impedire quin onerent se; *sermones etenim DEI post se prædicator projicit* (moralizante Gregorio) *cum hoc, quod dicit, facere contemnit*; (d) non æmuletur fatuam verbosi histrionis astutiam, qui os velut bipennem acuit, ut cujus nobilitatem prædicat, laudis mercedem ab ejus marsupio rescindat; illi conformiter ejusdem psaltis oraculo, *loquentur in ore suo, & gladius in labijs eorum*, (e) in ore suo, non ore sancti Spiritus, carnalia effutientes; non spiritualia proferentes; & licèt assumant gladium spiritus, quod est Verbum DEI, solis hæret in labijs, non penetrat præcordia, quia ex intimis non procedit; hinc alia sonat litera, *mors in labijs eorum*, dum enim auditorum perimere parant vitia, se ipsos interimunt, dicentes, quod non faciunt, renuentesque facere, quod dicunt. Non repræsentet Ecclesiasticus præco cupidum mercatorem, aut gladij opificem, qui suis provisurus mercibus involvit gladios conservans involutos, nè suam perdant aciem, aut pulchritudinem amittant; custodit reclusos non pugnaturus, sed eos venditurus. Sunt enim presbyterorum aliqui, occultantes salutis Verbum in cistis & quinternis, non proferentes in lucem, sed sacerdotis Abimelec infortunatam sortem subeuntes, qui gloriosum à detruncati Philisthæi sanguine gladium, palliò involutum, post ephod collocavit, qui (Nicolao commentatore) propter victoriam, in qua amputatum Goliæ caput fuerat, Domino fuerat consecratus; hunc enim quia Davidi incurius sacerdos tradidit, morte suâ & sacerdotum

Prædicatoris gladius non debet ad dorsum pendere, nec in labijs hære, nec involvi, sed ad femur accingi.

omnium, qui urbem Nobe incoluerant, incuriæ levem quantumvis maculam expiavit. Accingatur gladiò ancipiti belliger antagonista, transfigurati tenebrarum principis, ut tam splendore intuentium auditorum suorum oculos ad discernendum à lucis Angelo irradiet, quàm pusillanimes ad luctam contra malignos spiritus cum spe victoriosi exitus confirmet. Sic denique Ecclesiastes facer emittat eloquium suum terræ, terrenis non solo incolatu, sed terrigenis in affectu, ut velociter currat sermo ejus, securus jam de comitatu cœlestis militiæ, cujus princeps antesignanus & exercituum Dominus, luctatores suos ad imminensem conflictum sic animat, ut unâ simul militarem felicitis pugnæ aureolam promittat. Nec est, quòd impugnantes timeat, aut quòd respiciat contradicentes, potens est enim opere & sermone, qui tenentibus doctrinam Balaam comminatur, *pugnabo cum illis in gladio oris mei*. (f) Si perfidi incantatoris nomen, si præstigiantis arioli e-tymologiam in nomine discutias, expendit illud præclarus Haymon. Balaam interpretatur *populus vanus*, & significat hæreticos, qui pondus virtutum & fidei in se non habent, ideoque vari sunt; extendit Gregorius nomenclaturam hanc ad illos peccatores, qui commissa plangunt, nec tamen deserunt; nam etiam prævaricatus Balaam, dum tabernacula justorum respiceret, singultuans exclamabat: *moriatur anima mea morte justorum*; (g) utrosque igitur intrepidus Divini Verbi præco, evangelico affiliat idiomate, ac diffundat gratiam in labijs, quam si contempserint, accingat latus gladiò, quò consulente, si non allecti, quò feriente, si non compuncti fuerint, citò veniet bellator potens, cum quo belligerare solet tota creaturarum universitas contra insensatos.

Christus præcepit prædicare Verbi suum

(f) Apoc: 2. v. 16.

Balaam venit interpretatur populus vanus & significat hæreticos ac reprobos peccatores.

(g) Num: 23. v. 10.

Et Prophetæ ejus non invenerunt visionem à Domino.

Sermo Vigessimus Octavus.

Definitio verorum prædicatorum est, faciunt, & dicunt.

Culpa semper præcedit penam.

PRæproperus lachrymantis Jeremiæ calamus causam effectui postposuit, dum post præcipitatas expugnatae Solymæ por-

tas, post disruptas hostili barbarie veteres, post expugnatas inermium gubernatorum mentes, post dissipatas regij muminis vires, profligatae legis exilium

lium conqueritur, & deſtitutos videntium oculos ſupernâ viſione lamentatur, lex ſiquidem deſolata, & luminis prophetici claritas eliminata, & portas dejecerunt, & vectes contriverunt, & principes exanimarunt, ut quemadmodum culpa ſupponit pœnam, nec iſta ſuſtinenti infligitur, nî prius illa à delinquente committatur, ſic prævaricatio Synagogæ ſuam præceſſit ſuæ devaſtationis humiliationem. Nunquam Chaldæa rabies ad ſanctæ Sionis propugnacula, ſua cum luſtrata in aciem tyrannide acceſſiſſet, nunquam Judææ regio ſuæ deprædatorem gloriæ conſpexiſſet; niſi prævaricatus Iſraël innocuam Creatoris ſui majeſtatem invaſiſſet, niſi adverſus cœlites in viſo certamine Hebræa temeritas luctari præſumpſiſſet. Sanctiſſimus ſuperni tribunalis arbiter ſcit quidem læſus parcere, ſed nescit plectere non offeſſus, Novi quidem profundam Divini vindicis ſententiam, legi irrevocabilem pronunciantis DEI confeſſionem, quâ implacabilem fratrem accuſatorum corripuit, & mendacem angelum ob injuſtitiam condemnavit; *tu autem commoviſti me adverſus eum, ut affligerem eum fruſtrâ.* (a) Verùm hæc affligentis percuſſio non fuit telum judicis, ſed baſium parentis, non enim hæc flagellante manu crimen puniebatur commiſſum, ſed meritum cumulabatur augmentum; manus Domini ſervum tetigit, quem tamen in furore innocuum non redarguit, ut ex dolore inſlicti verberis adaugeretur gloria Divinæ remunerationis; non plectebatur vitium, ſed coronabatur meritum. At nunquam exulcerati Judicis dextera hominem percutit, quem prius tranſgreſſorem non invenit, quamvis non ſtatim feriat, ſed ſapius benignè differat, ut peccatorem ipſo flagello, quò ſauciat, miſericorditer convertat. Hinc tota ſubverſarum portarum ratio, & contritorum vectium origo, pœnæ proprietatem habuit, quam violatæ legis abſentia, quaſi non eſſet ubi ineſſe debuerat, anteceſſit. Cumque in oſtijs & vectibus, præfigurata ſancti prædicatoris munera ſat largiter exhibuerimus, totam ſiniſtri eventûs congeriem cur prædicatio ſuo effectu toties careat, in illud neceſſe eſt, ut refundamus, *quia non eſt lex*; non tantum quia prævaricator eam negligit, ſed etiam quia prædicator illius obſervantiam, in ſuæ vi-

tæ moribus non oſtendit: Prophetæ pariter viſionem à Domino non recipiunt, prædicatores incurij illuminare cœcutientes auditorum animos nequeunt, quia cœleſte lumen, ſolerti ſanctimoniâ non inquirunt. Ex quibus veluti præmiſſis infallibiliter concluditur, quòd prædicatio ſuam quoad eſſentiæ perfectionem magis conſiſtat in vitæ innocentia, quàm in ſubtili eloquentia, nec unquam ſcient benè dicere, ni bona benè facere præmittant. Tempeſtuoſus ille naufragæ humanitatis portitor, illuſtris prædicatorum omnium primicerius, intemeratus à morum innocentia, ſublimis à vitæ ſanctimonia, juſtus Noë, dum portentofam ſalutaris arcæ onerariam in fluctuantibus undis direxit, ſanctam prædicatorum ſeriem repræſentavit, quorum anxiam mens non antea incipit quieſcere, donec periclitantes ſuorum auditorum animas in montibus Armeniæ, id eſt, in Chriſtianæ perfectionis culmine viderint collocatos commorari; illud ſagaciori inveſtigandum ſcrutiniò videtur, quònam occulti paradigmatis myſterio, concionatorum inferatur ordini, quem tamen nec arguiſſe legimus, nec obſecraſſe didicimus, nec increpaſſe ſcimus? ſed prædicantem probat, & monſtrat declamantem Auguſtinus, *et ſitacebat voce, opere loquebatur, ſilebat lingua, fabricatione clamabat.* (b) Hoc ipſum tamen elingvis fabricæ proloquium ſuper eſt comprobandum; an fortè, quia imminenti periculo ſublimè aſylum conſtruxerat, ad illud declinandum, ad iſtud adeundum, ipſomet opere evocabat? Verùm ſunt alia ſublimis architecti hujus elogia, prædicationis muneri conformia, quibus dum lingua obmuteſceret, operum ſanctitas prædicabat; vix enim ultricis Juſtitie innotuit decretum, de ſubmergenda orbis orbita, de emundanda fatalibus undis Adæ poſteritate, quando impendentis periculi quærens præſidium, confugit ad lignum, ut doceat mediatorem populi, cum ſibi concredito animarum grege, pro evitanda offeſſi Numinis vindicta celeriter feſtinare ad crucem; ſuſtinuit in arcto gementis pœnitentiæ ergaſtulo mugientis cœli fremitum, toleravit violentum nimborum impetum, diſſimulavit fluctuantium aquarum ſonitum, ut diſcant ſui muneris ſucceſſores, detractorum mugitus amanter ſuſtinere, adverſario-

Primus concionator Noë.

(b) Serm. 69. de temp:

Ipfius lingua loquens, erat fabrica myſterijs abundans.

rum assultus patienter tolerare, inconstantes deludentium animorum nutus prudenter dissimulare.

*Omniigenas in
arca sustine-
bat patienter
ærumnas.*

Cogebatur afflicta incola cum feris degere, & cum serpentibus habitare, ut sciant posthumi, inter effera-
tos concives vivere, inter humanas bel-
luas ad instar hominis permanere. A-
gnoscebat ibi hoc Divinæ voluntatis in-
terprete ordinem suum inordinata feri-
tas, quia se cognovit humanitas, dum-
que irrationales oculi intuentur rationis
compotem DEO subdi, non dedignantur homini velut DEI vicario mancipari; ut fidat amodo creatura Creatori suo, & credat firmiter Divini Verbi præco, se ferocientes peccatorum animas ineluctabili dominio domaturum, si saluari formæ conformetur laboriosa manus, & irreprehensibilis Verbi vehementiam, intemeratorum operum efficacia comitetur. Quisquis es, quem vox ordinatricis Providentiæ ad pulpitu-
tum provocavit, ad animarum curam destinavit, tygridibus præposuit cicu-
randis, leonibus præfecit compescen-
dis, imitare ducem prodicatorij agmi-
nis, æmulare principem tuæ origi-
nis, relinque mundum, ut mundi vi-
tia valeas eliminare, præcellas insidia-
rum despice, & ærumnarum turbi-
nes invicto spiritu contemna; si præ-
valere dubitas adversum confœderatas
inimicorum acies, confuge ad crucis li-
gnum, portaberis illo, salvaberis cum
illo, ex illo propugnaberis, ab illo con-
servaberis, qui voluit inter adversita-
tum undas te collocare; novit fluctu-
antem naviculam gubernare, valet &
ventis imperare, & mare turbidum cal-
cante vestigio, ad suis debitam nutibus
obedientiam inclinare. Serenâ tandem
elucidati aëris regione, sedatâ turbu-
lentorum imbrium tempestate, ubi hor-
risonum terrificis fluctibus mare in ab-
sorptæ mortalitatis tumulum deserviens,
universam pœnè Adæ progeniem deglu-
tivit, ubi tota propè posteritas cadave-
rizatæ humanitatis, in uno confluentium
aquarum sepulchro condebatur, lachry-
mabundus superstitis mundi portitor,
de mundis animalibus piacularem re-
conciliationis victimam immolabat; nam licet salvificâ ejusdem ligni onera-
riâ deveherentur munda cum immundis
animalibus, posteriora tamen ad DEI
sacrificium non pervenerunt, ut scili-

*Obtulit sacri-
fium mun-
dum, ut do-
ceat prædica-
torem sacri-
ficare.*

cet secutura doceretur posteritas, ut di-
sceret sollicitus animarum pastor, ut
sciret providus prædicator, & conser-
vare bonos, & tolerare malos, nec de-
clinare feras, quia immundæ sunt, sed
si eidem arcæ, ejusdem Matris Eccle-
siæ reclusos utero reperiatur, prava do-
centes, & falsa sentientes, sciat discer-
nere inter intemeratas suorum audito-
rum animas, quasnam Altissimo in victi-
mam offerre debeat, ab alijs segregandas,
quasnam convertere oporteat studiosius,
ab alijs non pervertendas. Diverso quip-
pe mentis oculo respiciendi sunt, alio
longè prædicationis eloquio erudiendi
sunt, pii, & impii, justii, & perfidi,
illi suavissimo sancti amoris incendio
dulciter concremandi; isti commina-
bundo fulgure ab impiorum consortio
avellendi, iterato sæpius terrisonæ in-
crepationis fulmine in cineres, & fa-
villam pœnitentiæ redigendi, illi con-
formiter præfagientis Prophetæ oraculo,
*si converteris, convertam te, & ante fa-
ciem meam stabis*, explanat eminenter
purpuratus Hugo, *si converteris populum
à peccatis, convertam te de tribulatione in
letitiam*, quò forsan alludere intende-
bat proverbialis Salomon, quando de
vino germinante virgines, de suavifluis
sanctæ prædicationis effluvio paroboli-
zans inquiebat, *anima quæ benedicit, im-
pingvabitur*, non temulentâ epulorum
ingluvie, non taurorum adipe, sed nu-
trientis gratiæ edulio, Divinæ uberta-
tis nutrimento, & *qui inebriat ipse quo-
que inebriabitur*. (c) Quod os Domi-
ni per suæ voluntatis interpretem sic
eloquentem locutum est, *inebriabo ani-
mam sacerdotum pingvedine, & populus
meus bonis* (d) *meis adimplebitur*, ait
Dominus; subjungit convivio pingvium,
& vino consolationum, sublimem præ-
dicatoriæ dignitatis gloriam, intellige,
Deificæ Majestatis participationem, *si
separaveris pretiosum à vili, quasi os me-
um eris*. (e) Vilescat universa terre-
narum præeminentiarum congeries, e-
vanescat tandem in purificando non ni-
hil Divini præconis corde mundana ti-
tulum colluvies, tota honorum series,
dum audit stupendam oris sui Divini-
zationem; si disjunxeris animam tam
pretioso sanguine comparatam à cadu-
cis terrenæ vilitatis affectionibus, si tuo
mundatam eloquio, si verbis meis à
te prolatis sanctificatam victimaveris a-
nimam, non tu loqueris, sed spiritus,

*Prædicator
pascentem
DEUS pasci
& inebriat
inebriantem
doctrina sa-
lutari.*

(c) Prov. II.
v. 25.

(d) Jerem. 3.
v. 14.

(e) Joann. 6.
v. 19.

sancti prædi-
catores sunt
DEI,

Patris mei loquetur in te, quid mun-
do præsentī vilius in DEI oculis? quid
cariūs, & charius unius iusti animā in
iisdem? qui hanc suā prædicatione ad
femitam iustitiæ deducit, vel jam de-
ductam continet, nè recedat ab ea, qua-
si os Domini nuncupatur, subiungit ad-
æquatam fortunatæ appellationis ratio-
nem Gregorius, *quia per eum DEUS ver-
ba sua exerit, qui ab amore præsentis sæ-
culi loquendo quæ potest, humanam animam
evellit.* (f) Nè suspiceris tamen illum
eorum numero aggregandum, qui suæ
confusus eloquentiæ, suæ innixus indu-
striæ declamat, quod non amat, laudat,
quod vitat, commendat, quod declinat.

Est singulare militantis Ecclesiæ præ-
conium, est delectabile cœlestis sponsi
symbolum, quò sibi desponsandam præ-
figurabat sponsam, repudiatis Synago-
gæ amplexibus, ex gentibus assumendam,
dum enim articulatim decoram totius
corporis delinearet symmetriam, pul-
cherrimam effigiaturus faciem inquie-
bat, *nasus tuus, sicut turris Libani.* (g)
Legi mellifluam Clarevallensis Bernardi
elucubrationem, qui binò ejusdem nasi
foramine, per quæ à capite emittitur
spiritus geminam maternæ Virginitatis,
virginæque humilitatis in gētrice vir-
ginea fuisse autumat adumbratam, ex-
cellentiam, quā spiritum oris nostri,
qui propheticò adstruente oraculo Chri-
stus Dominus est, de cœli vertice à
sanctæ Sionis culmine attraxit, attractum
mundo communicavit; quò aspirante
spiritu refrigerens multorum charitas
cœpit reæstare, cupiditas nostra non
adeò ferventer inflammari, cœpit vo-
luntas nostra ad bonum incitari, cœpi-
mus perfidi prævaricatoris Adæ filij fi-
de justificari. (h) Assimilatur autem pe-
culiari privilegio ob individuum præ-
cellæ conversationis sanctimoniam, ob
singularem immaculatæ originis præro-
gativam monti Libanò, qui candidus ut
nix Libani nuncupatur, & cœteris cir-
cumvallantibus supercilijs domiatur;
*Libanus mons, qui dicitur dealbatio, altam
præ omnibus signat innocentiam tuam.* Lu-
bens assentior sensui, quantumvis mysti-
co & metaphorico insigniter appropria-
to, sed famulatur alia ejusdem latentis
mysterij elucidatio, spiritui consona ad
vivificandum, nec dissona literæ ad con-
cordandum. Edificaverat siquidem pro-
vidus rex Solymæ turrim quandam su-

blimitate conspicuam, robustam à for-
titudine, ab eminentia excelsam, ut
Damascenam exinde insidiantium adver-
sarium insolentiam compesceret, au-
daciā terreret, Suam proinde adjun-
gat moralitatem magnus Gregorius,
qui genuinum odorantis nasi conside-
rans officium, atque debitam odorum
discretionem subtiliter exponit, *per na-
sum discretio prædicatorum designatur, quia
per eos nobis virtutum odores, vitiorum
factores demonstrantur.* (i) Hæc provi-
dè discernens Sapiētia, sollicitè ab alto
circumquaque respiciat, ut hostium in-
sidias, priusquam incurias suorum au-
ditorum mentes assiliat, latentes de-
prehendat, quorum insidiosa crudeli-
tas eò facilius vincitur, quò vigilantius
prævidetur. Sibi, non alteri illam in-
timari conflictūs tesseram arbitretur,
quæ distribuentis Habacuc consiliò ani-
marum custodibus assignatur, *super cu-
stodiam meam stabo,* (l) & *figam gradum
super munitionem* (legunt septuaginta In-
terpretes) *super petram,* nec aliam ab
ea, quā prædicator egregius Christum
nuncupat, de qua, procul vidente spi-
ritu prævidens, suo in sterquilinio vic-
dolorum singultuabat; *petra fundebat mi-
hi rivus olei,* (m) an non pingves pro-
siliebant rivi, quadripartiti instar flu-
minis, sæcundam paradisi jucunditatem
irrigantis, quando ex sacro Apostolo-
rum ore, quatuor Evangelistarum vo-
lumina in totidem sterilescentis mundi
plagas diffundebantur, cujus si olei pin-
gvedine tingeris, & ungeris ad salutem,
& sanctitatis ad plenitudinem inpin-
gvaris. Nève præclaros hosce saluber-
rimi liquoris fontes interea exaruisse
suspicer, adjungit moralis Papa, *toties
adhuc de petra hac olei rivus funditur, quo-
ties à sancto Spiritu ungentis mentibus au-
ditorum, ea, quæ in libris veteribus de Chri-
sto dicta sunt, explanantur.* (n) sed nasus
iste ventura vitiorum certamina ex alta
meditatione prænosens, candore Liba-
num æmuletur, sublimitate montem;
conscendat bonæ actionis altitudinem,
transcendat suorum auditorum innocen-
tiam, excedat communem cæterorum
sanctimoniam, ut eorundem vitam tan-
tò excelsius suspiciat, quantò terrenis
rebus, quas nobili contemptu rejicit,
sublimius se exaltat. Prædicatorum
quippe conversatio & vitæ celsitudo, sic
debet in eminentia sanctitatis consiste-
re, ut nunquam reperiatur in valle ab-

(i) in 4. c.
Cant:

(l) 2. r. 1.

(m) Job. 29.
v. 6.

Sancta qua-
tuor Evange-
lia quatuor
rivi olei
comparantur.

(n) lib. 19. mor
c. 11.

Prædicator
invigilans sa-
luti audito-
rum, debet
esse turris Li-
bani, prote-
gens verbo,
candidus e-
xemplò.

(f) lib. 18. mo-
ral. c. 20.

(g) Cant. 7.
v. 4.

Beatissima
Virgo est na-
sus Ecclesiæ
attrahens spi-
ritum oris
nostri.

(h) serm. 4.
sup. Salv:
Reg:

Assimilatur Li-
bano, ob im-
maculatam
conceptionem
& vitæ san-
ctitatem.

jecti operis jacere. Intemeratus quoque candor prædicantem admoneat, quo opus sit, ut candore morum fulgeat, qui (commentatore Carenfi) propter fortem protectionem, & cumulum puritatis, Libani propugnaculum repræsentat, Hinc etiam marium terminus, quod se extendant, præscribitur, quodque hoc promontorium dirigi debeat, insinuat, quæ respicit contra Damascum, si enim Damascus sanguineus vertitur, cui impugnando, cui expugnando hoc promontorium sit erigendum, abundè insinuat; cui enim, nisi confederato peccatorum agmini à Propheta exprobrante objicitur: *manus vestra sanguine plenæ sunt*; (o) à quorum infami commercio puer Domini eximi desiderabat, dum liberari à sanguinibus DEO salutis suæ supplicabat. *Turris contra Damascum respicit* (prosequitur Gregorius commentari) *quia peccatoribus semper sanctus quilibet prædicator contradicit*; seu dein malitiosus homo, seu malignus in peccatorum nomine subaudiatur spiritus, qui corrodinge fremens invidiâ, humano sanguine satiari non sustinet, nec animarum interitu saturari; proinde invigilans sua ex cathedra prædicator, incursum perduellium angelorum à longè videat, commissumque sibi invigilanti populum, per providam sollicitudinem, per semitam justitiæ deducat. Utque, quod cautiùs, eò securiùs, malignorum spirituum insidias declinet, ac evitet, aurem cordis erudienti DEO aperiat, & eruditus, os sui corporis referet auribus populi auscultantis.

Cur enim aliàs tam accuratè Lucas Evangelista conjunctionem magnæ vocis cum Verbo maximo exprimeret dicendo, *factum est Verbum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto*. (p)

Prius quippe ab instruente Verbo debuit edoceri, antequam assumptam à Verbi Divinitate nostram humanitatem, effari posset cæteris, & attestari; *factum est Verbum, vox secuta est*, scribit Ambrosius, *Verbum enim prius intus operatur, sequitur vocis officium*, (q) &

ante præcursores vates regius suo id ipsum psallebat in decachordo, *credidi, propter quod locutus sum*: (r) priusquam crederet; loqui non poterat, hinc credidit, ut loqui posset; antequam crederet, loqui non poterat, hinc credidit, ut loqui posset; antequam alios

prædicando fideles efficeret, & in observanda lege illuminaret, fidem à Patre luminum perfectam obtinuit, quam inter tot diversos gemitus, tot inter nocturnas lachrymas, orator diuturnus instanter postulavit; quomodo namque loquentem attenderent, nisi credentem auscultarent? formata fides prædicatoris linguam dirigit, si tamen perfectè credens, Divinæ prædicationis verba eloquatur; perfecta fides debet vivere, ut loquatur, nec enim mortuo loqui competit, sed congruit tacere; & quia Apostolico declamante oraculo, *fides sine operibus mortua est*, (l) expedit magis conticescere, quam absque bonorum operum consortio prædicare; quid prodest veritatem fidei discere, vel docere, si digna fidei opera, fidelis nomine, aut negligat impendere, aut renuat exercere? est sterilis ficulnea, de qua colono Matris Ecclesiæ præcipitur, eam succidere, nè videatur inutiliter terram in aliorum præjudicium occupare. Quid proderit aliquando, de conditore sublimia intellexisse, intellecta oris vociferatione promulgasse, si opera, quæ alijs exercenda proposuit, ipse laudator exercere contemnit; quid proderit, credulitatis speciem exhibuisse, speciosum fidelitatis titulum obtinuisse, si id, quod verbis se ostendit credere, vivendo discrepat, & factis se elongat; non famulabitur prædicationis officium in adiutorium muneris, si transactæ vitæ tempor, & negligentia, torpor, & insolentia, si mentis arrogantia, si cordis inconstantia, si appetitus avaritia, si carnis petulantia deserviant ad incrementum damnationis. Est indispensabiliter requisita in prædicatore qualitas, fidei firmitudo, sed hæc nequit subsistere in vitiorum commercio, in multitudine peccatorum. Non sola in servo vigilante commendatur fidelitas, sed bonitati conjungitur, ut sui gaudium Domini intrare permittatur; imò nec ideò fidelis quia quinque talenta acceperat, quia subtilis evaserat in conceptibus, sublimis in explicandis mysteriorum sensibus, versatus in sacrorum codicum voluminibus, sed quia quod largiter acceperat, fideliter impenderat, & duplicatum exinde lucrum obtinuerat, illuminando suorum auditorum intellectum ad credendum, & agnoscendum, in flammandoque eorum voluntatem ad san-

(o) Isa: 1. v. 15.

Est turris contra Damascum, id est, contra peccatores respiciens.

(p) Luc: 3. v. 2.

(q) in 3. c. Luc:

(r) Ps: 115. v. 1.

Antequam Baptista vocis officium ex-

(s) Jac: 2. v. 26.

In Evangelio non solum fidei, sed etiam boni operis laudatur, ut fidei cum bonis operibus commendetur.

sancti amoris exercitium, & diligendi proximi incitamentum. Legi præscriptam doctrinam pulpito, hâc brevi paradigmate ab Augustino compendiatam, *non perfectè credunt, qui, quod credunt, loqui nolunt*, (t) & idè psaltem providum priusquam loqueretur alijs, credidisse; sed legi pariter (eodem authore fidem dante) multas tribulationes credentem tolerasse, adversitates plurimas loquentem sustinuisse, propter verbum, quod fideliter tenebat, largiter impendebat, veraciter declamabat, non curans quòd humiliaretur nimium, & jam à rebellante filio investigaretur ad necem, jam ab exprobrante servulo blasphemaretur ad mortem, à Saule perfido indagaretur ad cædem. Legi præclaram magni Gregorij moralitatem, qui definiturus consummatam rectæ fidei quidditatem inquiebat, *ille verè credit, qui exercendo operatur, quod credit*, (u) ille magnifico sacri baptismatis beneficio fideli populo est aggregatus, ille est in hæredem hæreditatis æternæ declaratus, qui quod sponndit, fideliter adimplevit, qui fastuosis superbientis mundi pompis non solum verbo, sed postmodum facto renunciavit; humani generis hostem non solum repudiavit, sed insuper ab aliorum cordibus, quibus immani dominabatur tyrannide, eundem profligavit. Elevabatur aliquando attonitus magni Ezechielis oculus, ad videndum per speculum in ænigmate, non DEI gloriam (quàm nulla mens in carne posita ex omnibus Adæ Filijs est potens intueri) sed gloriæ similitudinem, quàm impotens sufferre, in faciem suam pronus cecidit, quasi à sua erubescens fragilitate, defleat, suam prostratus accusans miseriam, quod Creatoris sui pulchritudinem ferre non valeat, ad quam videndam suus se conditor creabat. Sic provoluto injunxit illico vox omnipotens, *fili hominis sta super pedes tuos*. (x) Adèdò verum est, quod quisquis in se concidit, à DEO erigi mereatur; legit Carenfis Hugo, vel potius subtilem paraphrasim concinnat, *erigere à terrenis vel à carnalibus, & dominare tuis affectionibus*, sed cur jacenti id ipsum præcipitur, cur ultrà in pavimenti pulvere morari prohibetur? quinimò dum caro fragilis moratur assurgere, dum enervatum corpus in se diffidit consistere, Divinus Spiritus hunc Israël cur-

rum directurus denuò ingreditur, & statuens super pedes suos debilem, terræ molis machinam, erexit labilem, & tremulam nè rursus rueret sustentavit.

Ecce quem visa in similitudine Omnipotentis DEI gloria stantem prostraverat, nunc elevat prostratum, ut eleve, alloquitur, utque subsistat, elevatur, ab involante ejusdem conditoris spiritu suffulcitur. Sic subsistenti gressus injungitur, & viatori ex munere, quò procedendum itineraturo sit, breviter demonstratur, *mitto ego te ad filios Israël, ad gentes apostatrices, quæ recesserunt à me*. Prædicaturo breviter, quid prædicatori competat, præscribitur, ut secutura prædicatorum congregatio, quid imitari debeat, informetur; quisquis movente spiritu ad pulpitem erigitur, necesse est, ut à pulverulentis vanitatibus, à mundanis caducæ voluptatis delectationibus erigatur; ut autem superiori elevetur dexterâ, in corde spiritum concipiat, est necesse, non enim carnalis homo ea percipit, quæ DEUS spirituum Dominus homini loquitur, ut exequatur; qui nisi avulsos ab uberibus, & à lacte ab lactatos, nec docere consuevit scientiam, nec facit intelligere auditum. Averte regulatissimum Divinæ combinationis ordinem, in hoc prophetico exercendæ prædicationis schemate delineatum. Stat territus spectator, & attenuantur oculi suspicientes in excelsum, ad primum comparentis spectaculi intuitum corpus corrui, ut corruens cadentis anima, ad tantæ Majestatis præsentiam concidat, in suæ vilitatis nihilum provoluta. Huic innixa cogitationi, sicque per pronam jacens humiliationem, meretur scientiarum Dominum nancisci instructorem, cujus levante manu, & solidante spiritu, ad prædicationem mittitur, ut doceat elatos in solum suæ nativitatis cadere, ortus sui vilitatem agnoscere; ut valeat prostratos in suæ imbecillitatis confessione ad stationem erigere, ad assurgendum commovere. Jacenti dicitur, ut surgat (commentatur Gregorius) *stanti autem præcipitur, ut ad prædicationem proficisci debeat, adhuc enim in infirmitatis confusione jacentibus præberi non debet auctoritas prædicationis*, dat solidam sublimissimæ interpretationis & eruditionis hujus rationem Doctor sanctissimus, *nè infirmus quisque hoc, quod verbò edificare*

Surgens à ca-
su suo, & stans
ad prædican-
dū mittitur,
nè infirmus
prædicator
audeat prædi-
care.

(t) in Ps: 115.

(u) hom: 26.
in Evang:

Fides recta, est
causa perfe-
ctæ prædica-
tionis.

(x) Ezech: 2.
v. 1.

Ezechiel pro-
stratur in
terram, ut
prædicator
cadat in sui
cognitionem.

(y) lib: 1. in Ezech: hom: 9.

poteſt, opere deſtruat. (y) Hinc perfecutor fidei Chriſtianæ, dum Damafcum furibundâ impuſus rabie proficiſcitur, fulminante vociferantis Verbi tono ex equo in terram tremebundus projicitur, ut qui ſuperbus equitaverat, proſtratus humiliter jaceret; jacens à terra, nec tamen illicò ad prædicandum ablegatur, ſed ei ad civitatem ingreſſus præcipitur, ut, quid ſibi deinceps agendum ſit, ab Anania intimetur. Hanc procedendi methodum ordinatricis ſapientiæ diligenter conſiderent, qui nondum adoleſcentiæ teneritudinem egreſſi, vix primis Chriſtianæ perfectionis imbuti rudimentis, jam arroganter ad cathedras anhelant, docturi quòd nondum didicerunt; ad pulpita ſuſpirant, ſuam adhuc in teneræ perfectionis primordio balbutiem prædicaturi. Diſcutiant moroſiori indagine, quodque ex ſe ignorant reſolvere myſterium, inter commentatorum volumina inveſtigent; cur ſcilicet (præcipuo gubernandi Iſraëlis duci ac principi) à ſummo Legislatore inhibeatur, *non operaberis in primogenito bovis*; (z) quid enim includit repugnantia ad operandum, aut primogenitura ſobolis, aut vituli alligatura? an fortè (ut autumat Carenſis Hugo) idcirco ad arandum adhiberi non debuit, quia armentorum primogenita ſibi offerri in victimam Altiffimus poſtulavit, ſit literalis illa præcepti hujus explana- tio, ab expendente Lyrano pariter adducta, nè ſcilicet aratri indigentia ab immolatione bovis, primogenitum liberaret. Eſt tamen ſubtilior occultæ moralitatis elucubrati- o, quàm inſignis inſinuat Heſychius (a) & magni Gregorij ſublimitas declarat, dum germinantia in primi temporis ætate, tenera virtutum opera contemplatur, quam imbecillem lanuginofæ juventutis teneritudinem bovis primogenito comparat, plerumque ſiquidem hæc immatura ætatis ætas laſcivientem vitulum demonſtrat; tenella ſiquidem piæ converſationis primordia populo aut intuenta exhibere, aut imitanda proponere, eſt veluti in primogenito bovis arare, quòd magis expedit in holocauſtum Altiffimo ſacrificare; ſic pariſormiter longè conſulitur ſecurius, & prædicatur tutius juveneſcentia donorum operum exordia in ſpectatorum oculis apertè non oſtendere, ſed potiùs ad interioris oculi delictum, ad intimi Judicis ſervitium

(z) Deut: 15. v. 19.

Primogenitus bovis non ſinitur arare, nè juvenis permittatur prædicare.

(a) in 27. c. Levit:

in ara cordis ſacrificare. Applicat maturo prædicatorum muneri expreſſius, hæc commentatrice periodo moralis Papa, cum prima ſunt adoleſcentia, vel juventutis noſtræ tempora, nobis adhuc à prædicatione ceſſandum eſt, ut vomer lingvæ noſtræ præſcindere non audeat terram cordis alieni; (b) ſic quoque providus cultor arborum, arbuſta, quæ necdum in terra firmam radicem fixerant, manu contingere detrectat, nè citius areſcant; at ubi nonnihil inoleverint, nec ventus dejicit, nec auræ intemperies collidit; ſic & prædicatoris animus, priuſquam à juvenilibus conſuetæ levitatis humoribus fuerit exſiccatus, auditorum manibus tangi, aliorum dubijs ſolicitari, aliorum curâ angari non debet, nè vernantis & floſcentis arbuſti periculo plectatur, ac nondum radicans, nec adhuc ſolidatus, dum plurimum ſalute angitur, dum plurimum palpatione dubiorum contingitur, dum ampliùs quàm tolerare valet, premitur, ac oneratur; quòd totum tamen non officeret; mî concionatorij muneris exercitium; præter verborum affluentiam, præter inſignis eloquentiæ abundantiam, præter illuminationem ſcientiæ, clariffimâ probatæ vitæ ſanctimoniâ indigeret; priora ſiquidem in præcoci adoleſcentia videntur ſæpiùs, ſed hoc poſteriùs in juventutis flore rariùs reperitur.

(b) lib: 1. in zech: 1. 2.

Ante radicem non tangitur arbuſtum, ſic ante debitam ætatem homo non prædicare

Exhibuit ſe electa ex millibus ſponſa, matrem benevolam, & Virginem prudentem, quando ignorantibus adhuc filiabus Sion, pulcherrimam cœleſtis ſponſi delineavit membrorum omnium ſymmetriam, & tota ſuis incumbens amoribus in enarrandis ipſius laudibus ſe occupavit; & quia magnum præconiorum ambitum magnus laudantis amor brevi epylogo circinare non poterat, laudum termino interminabili, hòc elogio ſuam panegyrim concluſit, totus deſiderabilis talis eſt dilectus meus; ut audientes filiæ ampliùs inardeſcant, & illum, in quem deſiderant angeli proſpicere, ferventius concupiſcant; nos interim qui brevitate temporis ad ſuccinctum tranſitum allegamur, ſingulos ampli hujus enchyridij articulos ſummatim licet ſtringere non valemus, ſed unâ duorum membrorum paritate delectati, manibus caput jungere, hujusque in illas influxum peculiarem obſervare contendemus. Dum enim ſacroſan-

Caput & manus ſponſi arborum ſunt, quia opera debent eſſe in prædicatione ne aurea ſit lingua.

sanctum verticem auro, & quidem optimo assimilasset, *caput ejus aurum optimum*, ad manus ordinatâ descendens serie, easdem à simili metallo fulgidas, attestatur, *manus illius tornatiles, aureæ plenæ hyacinthis.* (c) Quæ singularis aut in essendo dependentia, aut correspondentia in operando, conjunxit manus capiti, & hæc duntaxat totius corporis membra effecit aurea, fecit tam pretiosa? assignat congruam reciproci nexûs rationem, indispensabilem mutuæ vicissitudinis necessitatem Mediolanensis Archimandrita, dum lugubrem Valentiniani obitum funebri eloquentiâ deplorat; *manus ejus tornatæ aureæ plenæ tharsis, eò quod in verbis ejus justitia refulgeret, & operibus reniteret gratia,* (d) caput fulgebat ab auro, quod sapientiæ est hieroglyphicum, in quo aurea velut in officina, aureum efformabat eloquium, assiduus verborum opifex intellectus, cui quia pari similitudine correspondebant opera, aureis pariter manibus relucebat. Hæc est sublimis prædicatorum statua, cujus nisi sint manus aureæ, esto sit caput aureum, deformes sunt & deformis est, non idæata ad Christi similitudinem, sed aureo serviens capite ad vanitatem; quid namque vanius, quam pulchra ratio, & turpis actio, excelsa intellectio, & operatio abjecta? quid est informius, quam lingua, quæ in loquendo est aurea, & manus plumbea in operando? quid prodest in verbo sanctitas, si est iniquitas in operatione? Erubescere ad Cordubensis Philosophi proloquium, quisquis aurifluo lucidaris ab eloquio, sed ab indignis actibus proderis, quam testa fragilis, quam & lutea sis imago; *hoc exigit Philosophia; ut ad legem suam quisquis vivat, nec orationi vita dissentiat, ut ipsa inter se vita, unius sinè actionis dissensione coloris sit,* (e) ut prædicantem Dominum imiteris, magistrum veritatis æmuleris, necesse est, ut potens sis opere, & sermone; alterutrum si deficit, ineptus es prædicatoris muneri, plus obfuturus, quam profuturus auditori; & tuum deserviet in tuæ confusionis improprium, quod Isaac providus, sed oculis caligans, de transvestito in fratrem filio asseribat, *vox quidem, vox Jacob est, sed manus, manus sunt Esau.* (f) Habes nimirum, quisquis talis es, habes in sermone scientiam, sed non in moribus honestatem; habes in ore suavitatem dulce-

dinis, sed hœdinas pelles gestas in manibus, à matre concupiscentia oriundas, fallaces cujus blanditias expendens Clemens ab Alexandria, hoc ei elogium concinnat: *plûsqum Protheus marinus nunc hanc, nunc aliam figuram suscipit; omnia cupiditas effingit, & vel fucum facit, ut occultet hominem,* (g) denique consimiles non Christi pedissequos, sed vaniloquos popularis auræ sectatores redarguit sat acriter Bernardus, *tales potentes videntur in sermone, sed non in opere,* quos nec intentionis puritas coram purissimo scrutatoris cordi-um oculo approbat, nec coram auscul- tantis vulgi obtutibus utilitas operis commendat. Respiciant hujuscemodi inanis psytaci coronatum concionatorum primicerium, & longâ annorum serie venerabilem, & incomparabilis sapientiæ sublimitate inimitabilem, & præclarâ gementis pœnitentiæ voce, damnatæque vanitatis gemitu singularem audiant prædicantem Ecclesiastem, vel si sui severiorem correptionem vaniloquij metuentes auscultare renuant, meditentur saltem in corde suo, inaugurationem factam cœlitûs illuminati Salomonis; præligeat iste ad clementissimam, quam sibi apparens Conditor detulit optionem cor docile, dierum longitudine neglectâ, suorum strage hostium contemptâ, postpositâ victoriarum gloriâ, & opulentâ divitiarum, in cujus prudentissimæ electionis præmium, *dedit DEUS sapientiam Salomoni, & prudentiam multam nimis, & latitudinem cordis, quasi arenam, quæ est in litore maris.* (h) Dedit petenti, quod providè petijt, adjecit insuper, quod futurorum nesciens non postulavit; effecit sapientem absque alterius similitudine, illum si solùm excipias (de quo testatur Veritas increata) *ecce plus quam Salomon hic.* (i) Constituit prudentem absque alterius æmulatione (quantumvis quam inter caliginosæ noctis tenebras somnians acceperat, utramque perdidit in tenebris peccatorum, seductus in noctibus errorum, in adulterinis concubinarum thalamis dementatus) adjecit insuper Largitor bonorum omnium thesaurorum abundantiam, & quod his omnibus est pretiosius inter pretia, est munificentius inter munera, conjunxit cordis latitudinem, ut enim adstruit commemoratus Clarevallis Abbas, *nihil est sapientia, nihil divitiæ, si in corde non re-*

(g) lib: 1. Prædag: c. 11.

Prædicator sinceritate, habet vocem Jacobi, & manus Esau.

(h) 3. Reg. 4. v. 29.

(i) Luc. 11. v. 31.

Præter scientiam debet in prædicatori reperiri latitudo charitatis.

(c) Cant: 5. v. 14.

(d) in Obit: Valent:

(e) Epist: 2.

(f) Gen: 27. v. 22.

dundaverit (qui transvadari non potest)
fluvius charitatis. Huic immergaris,
quisquis Ecclesiastem agere, & sapien-
tem imitari, non desipientem flagitas
æmulari, à cordis latitudine procedat
eloquium dulce, quo inescata tuorum
auditorum animæ hamentur in prædam
sanctæ dilectionis, in spoliū amoris.

Contemplare, si nondum in emi-
nenti collocatus specula, in crystallino
fluctuantis oceani speculo, Ecclesiastici
speculatoris officium, ut quò obstrictus
sis convertendarum animarum munere,
quo obligatus famulari obsequio, in-
tuearis. Nondum suò distinguebantur
margine sinus marium, sed universa i-
nani terræ facies profundo inundaba-
tur gurgite, nullis referta florum de-
licijs, nec lætis segetibus fructuosa;
non erat aquarum congregatio, ubi to-
ta telluris vastitas exundabat; nulla
spectabilis apparuit viroris jucunditas,
nec nemorum umbrositas, nulla pra-
torum amœnitas, nec ulla frugum u-
bertas cernebatur, deficiente enim ra-
diosi luminis fulgore, expandebantur
tenebræ super abyssi faciem, & tene-
broso aqua in nubibus aëris, omni spe-
ctaculo interdixerat, omnem cujusvis
formæ visibilis pulchritudinem obvela-
bat. Donec suo agitatus amoris fla-
mine, Spiritus DEI ferebatur super aquas,

(l) Gen: 1. v. 2.

(l) legit Basilius, fovebat, & vivificabat
aquas. Et quamvis commentatorum a-
liqui sub hoc augusto vivifici spiritus no-
mine, flantem intelligant aërem, eorum
alij ventosi spiraminis subaudiant vehe-
mentiam, est tamen communior, sic
congruentior Patrum opinio, Divini
Spiritus operativam virtutem intimari,
præmissâ siquidem creatione Patris cœ-
li & terræ, in principio, hoc est, in
filio, videbatur plenitudo operationis in
spiritu, ut totius sacratissimæ Triadis
productio in mundi creatione reluceret;
& quidnam aptius germinaturo telluris
utero superfertur, quàm ipse spirans
Conditor, quò sinè novorum partuum

Spiritus S. su-
per vacuum
abyssum fer-
tur, ut prædi-
catoris studio
inani anima
convertatur.

(m) Job: 33.
v. 4.

semine non poterat parturire. Nec e-
nim novum est huic tertiæ in Trinita-
te personæ creationis beneficium attri-
bui, de quo jam suo audiebat tempo-
re vir simplex & rectus corde, sua sin-
gultuans inter luctamina victoriosus Job,
amicum Eliu pronunciantem: Spiritus
DEI fecit me, & spiraculum Omnipotentis
vivificavit me. (m) Sic non difformi-

ter in mundi inchoantis origine vivifi-
cavit fovendo, fovebat vivificando a-
quas, ut in novas cogeret creaturas, &
fœtu suo animaret ad vitam, subjungit
Mediolanensis Antistes. (n) Quid au-
tem incumbit officiosius, quid appro-
priandum restat intimius prædicatori,
quàm incultam animatæ terræ regionem,
quàm rudem peccatoris animam vacu-
am inæstimabilis gratiæ necessitate, ina-
nem in sua cui immergitur vanitate, fo-
vere ad vitæ halitum, quò nisi sacro
potentis eloquij aspietur flamine, non
respirabit, imò ad illum nisi vehemen-
ti motus externæ compunctionis im-
pulsu, vix suspirabit? quid operari va-
let utiliùs, quid operari feliciùs, quàm
aquas hasce mortuas suâ disponi commi-
natione, ut moveantur, sua commove-
ri comminatione, ut vivificentur? quòd
si inanem terram humana repræsentat a-
nima, quæ ruditate sua, quidnam agen-
dum, quid relinquendum obviet, igno-
rat, terra cordis nostri inanis erat & va-
cua, priusquam acciperet doctrinæ formam,
docet Eucherius; (o) cujusnam mune-
ri convenit veriùs docere, quàm qui se
incarnatæ Veritatis interpretem in pul-
pito profitetur? Est subtilissimum oris
aurei proloquium, quò genuinam ter-
renæ vanitatis effatur rationem, nè ho-
mines ob usûs necessitatem plus quàm di-
gnum est, terram venerarentur, ostendit pri-
mum rudem & absque forma, & inexpli-
tam. (p) Cujusnam est officium à ter-
ra terrestrem animum avellere, terre-
num hominem elongare? quàm ejus,
qui Apostolicò insignitus munere, in-
formes alloquitur peccatores, ut pacem
ad cor loquens, filios pacis efficiat, qui
erant antea filij dissensionis? sunt tene-
bræ super abyssum humanarum menti-
um, densâ caligine obtenebrantur aquæ
defectu luminis, dum fluctuantia po-
pulorum corda in tenebris ambulant,
& veræ lucis radios sibi licet propitios,
à suis oculis elongant, pronuntientur
tantummodò verba illius Verbi, quò di-
xit Pater, fiat lux, & facta est lux, ori-
etur quantocyùs lux in tenebris, & quæ
illuminat omnem hominem, illuminare
dignabitur etiam peccatorem, qui for-
mâ hominis abjectâ, & Deitatis imagi-
ne immutatâ, jumentis insipientibus se
ipsum suo informi opere comparabat;
recedet falsitas, dum illucescet veritas,
evanescet cæcitas ad primum exortæ lu-
cis radium, & si ob sui fulgoris ex-
cel-

(n) Amb: lib: 1.
Hegam: c. 8.

Prædicator
exequitur of-
ficium sancti
Spiritus.

(o) lib: 1. in
Gen: c. 1.

(p) hom: 2. in
Gen:

Peccator in
statu peccati
est plenus te-
nebris absque
luce.

cellentiam videri non poterit lux illuminans, quid sit, saltem clarè videbitur, quidquid nil hujus est luminis, quidquid suis splendoribus adversatur. Denique ante lucem erant tenebræ impietatis, tenebræ libidinis, & intemperantiæ, tenebræ idololatriæ, & omnium aliorum peccatorum, ante præsentiam inquam, & adventum veræ lucis, nempe Christi; subscribit Anastasius Synaita. (q) Et quia hæc eadem caligo tenebrarum etiam post clarissimam dominici adventus diem, affolet etiamnum hodie, ab humanorum cordium regione salvificam hanc lucem profligare, prædicatoriæ functionis est, his umbris obviare; hanc noctem propulsare, & obtenebratas mortalium animas, reaccensâ prudentissimæ Virginis lampade, lucernâ gratiæ, denuò illuminare.

Est tamen dignissimum observatu Chartaginensis Tertulliani mysterium, qui supervectatum aquis sanctissimum DEI spirituum considerans, quâ successivi ordinis institutione, sanctificaturas olim aquas, tunc sanctificare cœperit, insigniter declarat; qui enim igneò schemate delectatur, nec alio quàm igneo lingvarum flammicidio super sacrata Apostolorum capita descendere eligebat, idemmet ille poterat suum in elemento ignis solium collocare; qui in columna nubis exulanti præluce voluit Israëlī, poterat utique tenebrosam in nubibus aquam irradiando, aëris regiæ insidere; qui renovaturus prænoscebatur faciem terræ; cur non in medio telluris territorio incubabat? annè præ reliqua elementorum triade sola sanctificatione eguit congeries aquarum? cui soli communicanda prævidebatur virtus sanctificare baptizandos, ab eò, quod superferebatur, id quod ferebat, sanctitatem mutuabatur, ita de sancto sanctificata natura aquarum, & ipsa sanctificare concepit; grande innuitur absconditæ veritatis documentum, non nisi sanctificata sanctificat irrationalis creatura, ut rationalis homo, non ante alios sanctificare præsumat, priusquam sanctificaturus, prior sanctificetur; justificare flagitans, justificetur ante; si enim dare præhabentis est, & nemo possit largiri alijs, quod non habet, non poterit salutifera prædicatoris vox munda re alios à peccatis, si prædicans mundari indigus, immundus sit in se ipso.

Quâ namque præsumptuosæ temeritatis audaciâ salutem illius os eloqui audeat, salutifera æquis præscribere pharmaca præsumat, cujus ægrotans anima doloris lectulo affixa, inter graves remordentis conscientiæ cruciatus singultuat, ac suspirat? Aquis superest Spiritus sanctus sanctificans eas, & ita sanctificatæ vim sanctificandi combibunt. (r) Quod si subtilis censor, sed accuratus nimium, Creatorem spiritum superferri super aquas admirabundus auscultas, si materiæ de se puræ non innatantem, sed supervolitantem stupes, si curiosus investigator, cur non immersum undis Chronologista sacer describat, sedulius inquiris, respondebit Eucherius Lugdunensis Præsul, indigus atque egenus amor subjicitur rebus, quas diligit, & idè dictum est, superferri creaturæ Spiritum sanctum.

(s) Subjice exulem licet tui cordis aream, effunde lugubres lachrymas, ut sanctus Spiritus eas sanctificet, cujus imbibitam sanctitatem possis in alios securus effundere, & tuis auditoribus propinare. Vide, nè defectuosus indigeas, cujus incumbit eminentiæ, indigis elargiri; vide præter vivificantem spiritum, mortalitatis diligens exuvias, iisdem nè subjiçiaris, qui ad sublimem evocaris speculam, dum ad prædicatoris pulpitem eveheris, dum alios Divinis ditare charismatibus, supernis fovere consolationibus obligaris. Respice in faciem Christi tui, cujus te profiteris pedissequum, & si licet audenter dicere, in munere collegam Apostolorum. Consummabatur sextum viventis in carne lustrum, inter occulta profundæ humilitatis sacramenta, quando in sanctificandi Jordanis flumine baptizabatur, JESUS plenus spiritu sancto regressus est à Jordane, & agebatur à spiritu in desertum. (l) De paradiso primus Adam terrenus homo ejicitur, ejectus ad desertum projicitur vallis lachrymarum; cœlestis Adam, secundus temporis ordine, non Majestatis dignitate, suum in deserto quærit proscriptum antecessorem, quem errore resolutò ad paradysum revocaret; verum qui sinè duce in paradiso à via in avium declinavit, non potuit absque ducatu ducis prævij, ab avio ad viam salutis regredi, optatumque ad vitam reditum auspicari; ut deduceretur, non rursum seduceretur; præscriperat Hebræis, quibus in figuris contingebant omnia, Divinus Legifer, post Dominum

DEUM

Concionator debet prius esse in se justus, antequam alios justificet, adhortando.

(r) lib: de Bapt: 6. 21.

(s) in Gen: hic.

Antequam Christus prædicationem inchoat, prius à spiritu s. repletur, & à patre approbatur.

(l) Luc: 4. v. 1.

(q) lib: 1. Hebræam;

Antequam aqua sanctificaret in baptismo, debuit prius sanctificari à spiritu s.

(u) Deut. 10.
v. 12.

Christus elu-
dit fallacem
demonem
fallendo.

DEUM tuum ambulabis, & ipsi soli (ut legit Ambrosius) adhærebis ; cui qui adhæret unus spiritus est ; adhæreat in deserto , qui vult hunc introductorem experiri in paradiso ; hic degit quadraginta dierum spatiò jejunans , tot enim diebus abyssi effundebantur aquæ , sanctificatoque tot dierum jejunio refusa cœli serenitas afflictam arcæ captivitatem solabatur. Lactatus famis specie rebellis angelus , enervatum aggreditur agonothetam , eodem affilit prælio , eodem præliatur armorum genere , quò primum invasit hominem , eandem sperans victoriam à secundo , quem primi esse filium non dubitabat.

A gula orditur assultum , utque suum nequam nequaquam repetat , conditionalem objicit versutiam , nescius absolutam proferre veritatem , si filius DEI es , venturum siquidem DEI Filium noverat , non tamen adventum ejus in simili infirmitate corporis expectabat ; fraudulentus insidiator tentat , ut exploret , explorat ut tentet , sed incarnata Patris Sapientia in mundi hujus principe mundanam elusus sapientiam , quæ apud DEUM est stultitia fallacem fallit , ut vincat , vincit ut fallat ; ut mihi profit amplius , dissimulat potentiam Deitatis , sed quam assumpserat simulans mortalitatis fragilitatem , vitam non solò pane , sed Verbo DEI conservandam declarat ; qui enim Divinæ lectionis pabulo reficitur , facili labore corporis panem negligit , dum alimento cœlestis doctrinæ se reficit , & confortat. Sed quorsum his intendimus , quònam secreto eruendæ veritatis argumento hæc compilamus. Quid concionis auditorio cum solitudinis deserto ? quid prædicatori publico cum exule occulto ? idipsum quod prædicaturo humani generis redemptori , cum columbino sancti Spiritus umbraculo , & Baptistæ , cum administrato Baptismate , quod conversuro homines DEI Filio , cum sancta deserti solitudine , & cum luctamine adversus principem tenebrarum. Ad indicandum nobis lavatur immaculatus , à candidissimo spiritu quasi ab umbra protegitur , quadraginta diebus esurit , non tantum cibum corporis , quàm convertendi hominis salutem , cui erudiendo desertum egreditur , ut contra ferocem adversarium difficili certamine colluctetur ; discite , qui alios docere prædicando inten-

dis , tuas prius lavare maculas , ut ab illuminante sancto Spiritu irradieris , his radijs dein alios illustraturus ; confuge ad intimum secreti cordis eremitorium , ut mediteris in lege Domini , legem dominicam promulgaturus ; quod si te ejiciat spiritus in locum ab aliorum consortio segregatum , non te revocet carnis illecebra , nec hominum avellat amicitia , ut plenus spiritu ea , quæ carnis sunt , scias ab auditorum cordibus avellere , & ea , quæ sunt Spiritus DEI , spiritualibus mentibus inserere , inserta , ut fructificent in segetem , conservare ; jejuna , si vis vincere , nec opus est , ut transfiguratus lucis angelus te personalliter affiliat , tuæ sufficiat Providentiæ , nè te vincat in homine hominem præcavere. Hanc infallibilem tuo præfige regulam judicio , sit una tuæ intentionis norma , prædicatorem sic veterem exuere debere Adæ filium , sic novum , qui secundum DEUM creatus est induere , ut ipsum DEI Filium , & templum sancti Spiritus repræsentet. Audi si spernis hominem , audi doctrinam angeli Doctoris angelici sententiam tuis præcordijs insculpe. Nullus debet prædicationis officium assumere , nisi prius fuerit purgatus , & in virtute perfectus. Qui nullum asserit , neminem excipit , quemlibet prædicatorem obligat , cuilibet familiare virtutum exercitium injungit , & commendat. Et forsan idcirco primum ac principale Episcoporum reputatur ministerium prædicare , quia perfectionis culmen tanquam supremam militantis Ecclesiæ speculam jam conscendisse æstimantur. Subjungit scholarum Angelus , & ideo Christus statim post Baptismum austeritatem vitæ assumpsit , ut doceret post carnem edomitam oportere alios ad officium prædicationis transire. (x)

Adducit in suæ resolutionis firmamentum egregij prædicatoris eruditionem , qui castigare corpus suum , & in præclaram servorum DEI servitutem redigere decrevit , hoc solo inductus argumento , nè fortè cum alijs prædicaverit , ipse reprobus efficiatur. Indispensabilis hujus conditionis necessitas præfigurabatur à præludente sapientia innocui Samuelis sæculo , quando sub infortunato judicantis Heli sacerdotio , prævaricatus Israël iteratâ Phylistæorum victoriâ feraliter cadebatur. In quorum regione , dum arca Domini septem detineretur mensibus , ad plagâ quidē non ad sa-

Redemptor
noster præ-
cationis jeju-
nium, & se-
lutinem præ-
mittit.

Prædicator
debet esse
mundus à
peccatis, & in
virtute perfe-
ctus.

(x) S. Thom.
p. 4. q. 4.
ad 1.

salutem gentis alienigenæ, quæ manum omnipotentis sentiens lugubriter ingemuit, dum interfectio magna nimis civitates singulas suis concivibus viduavit; donec inanimi suffragantium satraparum calculo, & consono Divinorum prælagio, arcæ ad populum suum reducendæ novum conficeretur plaustrum, & geminò junctarum vaccarum obsequio nondum sub jugum coactarum, clausis earundem domi vitulis, ad sui territorij confinia deveheretur. Plaustri figuram exhibet fidelis anima, duabus rotis agitata, quæ dum per sacra utriusque testamenti volumina instruitur, quasi elevantium rotarum beneficio in altum sublimatur; nec plaustri novitas suo caret mysterio, qui enim ad perfectionis celsitudinem allicitur, necesse est, ut veterem exuens hominem per veram dilectionem proximi, quantumvis minus grati in altum erigitur; quod si rotarum arrideat quaternio, binariò utriusque testamenti numerò, adjiciemus præsentium voluptatum salubre odium, & salutare desiderium futurorum. *Vaccæ autem* (magni Gregorij testimoniò) *sunt sancti prædicatores*, ab omni jugo liberæ, nullo siquidem flagitiorum onere, tenebrarum subjiciuntur potestati.

Nec mireris vaccis non bobus comparari, quantumvis Tarsensis præco mulieres in Ecclesia loqui non permittat; non enim sexum corporis, sed mentis virtutem commendamus: sanctorum quippe prædicatorum est, suorum auditorum animas gignere, & infideles gentium ad fidem generare, quorum fecunditati nè materna desint ubera, gemino evangelicæ charitatis exercitio, lactare consueverunt pariter, & enutrire. Sed illud desideratur urgentius, illud requiritur exactius, ut dum progredientes vaccæ plaustrum provehant arcæ fœderis, dum peccatricem animam, ut DEUM suum in se recipiat, in corde suo ad instar supportantis plaustri sustineat, efficaciter adhortentur, dum ad terendam sanctitatis viam, per arduam evangelicæ perfectionis semitam conversis jam auditoribus ducatum præstant, in domo vitulos recludant; si enim (moralizante Gregorio) suffragamur, *vituli sunt desideria terrena*, (y) quibus tunc clausis exitus prohibetur, quando declinare à bono consulunt, dum malum amplectendum suggerunt,

non audiuntur, non admittuntur, sed deferuntur, sed dimittuntur; clauduntur lascivientes vituli; dum effervescentes carnis illecebræ comprimuntur, cum jam ingressæ transfigurati in lucis angelum tentatoris insidiæ ad primum sui assultus impetum retunduntur, in præliminari vestibulo, nè ultrà ad cordis conclave prodeant, vinciuntur. Sic procedentibus, sic animarum plaustra in via pacis Domini deducuntibus, supernæ eruditionis gratia & copiosior infunditur, & fructuosior conservatur; non enim alius cœlestis hujus ministerij fructus aut expectari debet, aut sperari, quantò ab excolentis & peregrinantis merito copiosior, tantò pariter in retributione redundantior. Ad duo igitur electus prædicator respiciat, ut scilicet progressum plaustri promoveat, & blandientes vitulos, nè progredi, aut comitari valeant, recludat; affectiones impias deferat, ut à peccatis abstineat, terrenas lascivientis sæculi voluptates fugiat, nè in paratos evangelizantium pedibus laqueos incidat; caduca defleat, quod relinquantur, æterna svadeat, ut appetantur. Apostolicum imitorem exhibens, relinquat domum suam, si quando inter remotos terræ limites oportuerit errabundas ab ovili investigare oves; dimittit hæreditatem suam, ut venditos ad interitum recuperet peccatores, quos vel egestas ad malum venundedit, vel scelerata cupiditas pascendis porcorum gregibus destinavit; det tandem dilectam animam suam in manibus quærentium eam, ut drachma perditum sui jacturâ corporis reperiat, ut dum veterinosus serpens avidis faucibus in prædam irruit, interiora sua adunco penetrantis hami dente confodiatur. Lancinata fauciati prædicatoris charitas, trucidet insidiantem adversarium, nè cadant in retiaculo ejus peccatores. Sic lingua evangelicæ Veritatis integritatem prædicet, ut mores lingvæ vicem suppleant, & hæc conticescente, mutò labiorum silentiò, perorent; ut dum tonantem ex cathedra prævaricatores ad compunctionem audiunt, & velut suæ salutis advocatum venerantur, conversantem in eorundem consortio, ad correctionem suspiciant, & quasi continuum Divinæ Zelorem gloriæ reverantur. Immolet DEO lachrymas, hominibus doctrinas; jejunia pro lassitudine,

Sicut vaccæ portantes plaustrum arcæ, vitulis domi clausis procedebant in via, sic prædicator sine passionibus inordinatis procedat.

Prædicatores comparantur duabus vaccis portantibus plaustrum arcæ.

*Præcipuus
concionato-
rum liber sit
Christus cru-
cifixus.*

& corporis viribus attemperet, ut neque nimia prædicationis fatigationi præjudicent, nec rariora ad roboratæ carnis petulantiam conducant, assiduæ lectioni meditationem ingerat, ut cor suum Christi bibliothecam efficiens, insipientes erudiat, & quidnam agendum sit Christianæ professionis sectatoribus, in semetipso exhibeat legendum. Sit omnium voluminum, sit perfectissimum, abbreviatum DEI Verbum, è trabeatæ crucis stipite pendulum, quem librum toties compassivæ mentis collachrymante palpebrâ inspiciat, quoties anhelat; huic totis affigatur oculis, totis affectibus immergatur, hunc indefessis terat manibus, stringat amplexibus, immergat sinibus, præfigat sensibus, ex illo discet discere, ut sciat ea, quæ didicit docere; in illo leget quænam congruat dicere, nè nimis leniter insolens contumacia dissimuletur, aut nimium acriter redarguenda fragilitas confutetur; ibi erudietur, ut noverit sic suâ coactus obligatione magistrum exhibere instruentem, ut ex ingenuo pudore, auditor videat, promeritam suæ eruditionis gloriam sagaciter declinantem.

Hæc documenta sunt illius tantum sapientiæ, quæ cœli gyrum sola circuit, non ejus præsumptis insipientiæ, quæ suis à discipulis, à gratulantibus terrigeni applausus, pretium in sui laboris præmium requirit. Volvantur per ora lachrymæ, ut filiorum Adæ hæreditaria defleatur vanitas, qui æstuante concupiscentia, phrœneticâ veluti ustulantium febrium violentiâ dementati, ab hominibus quarunt gloriam, & sæpè eandem ab inglorijs peccatoribus, suis nundinari eloquijs concupiscunt. O si se ipsos hujuscemodi præcones audiant, dum contra vanam terrenæ satisfactionis inanitatem clamant! dum qualiter honorum ambitus declinari debeat, insigniter discutiunt, quàm sit lethale delirium à mundo laudem capere; nè dicam emendicare; & tamen toties eadem exhortatione laudari ambiunt, quàm ab infami, quam detestantur adeò ventosi aëris esurie, contentione validâ dehortantur: alijs messem seminant, ut famelica Dominici verbi corda reficiant, dum ipsi se ipsos defraudantes, à cœligini panis participatione abstinent. Suum desponsaturus

filium providus Abraham, seniore in ter servulos Eliezerum, in suæ voluntatis designavit interpretem, futurum illustri connubij procuratorem; quod dum aure benevolâ, intento excipis animo, ad primæ paternitatis principem, cui Patrem esse essentialiter competit, reflecte; qui suo copulaturus filio, quem ante Luciferum genuit, ad optatam à se filiam, amati hominis animam, prædicatorem eligit, in auspicem, cujus providæ sollicitudini tanquam prudenti pronubo, totius conjugij negotium committit; ut animaret servulum pater multarum gentium, sponndit itineraturo jam jam viatori, Dominus DEUS cœli mittet Angelum suum coram te (2). Est quippe antiquissimum longævæ continuationis experimentum, in arduo negotiorum periculo suis periclitantibus servis DEUM per Angelos associari, ut illos (Laurentio Justiniano fidem dante) in præsentiarum eripiat. & glorificet in futuro, comitatur ipsos in negotijs, nè delinquant, in periculis nè cadant, in dubijs nè errent (a), specificat angelicum hunc genium commentatrix Glossa, nec alium quàm magni consilij Angelum, huic præfixum conjugio non leviter opinatur, sinè qua motrice intelligentia, seu humana svadeat eloquentia, seu dissvadeat, non sponsæ consensus persvadebitur, nec inclinabitur voluntas, in sponsi licèt pulcherrimi præfilijs hominum, amorem; est quippe probatissimum magni Gregorij effatum frustra laborare extrinsecus linguam prædicatoris, clamando & hamando, movendo & urgendo, rogando & tonando, terrendo & mulcendo, nisi adsit interiùs gratia Redemptoris, quæ sola novit naves Tharsis in spiritu vehementi conterere, & petras scandali, nè suâ diutiùs duritie resistent, svaviter, ac simul fortiter emollire. Insinuat oculatam procul videntis arrhabonis providentiam sacer Historiographus, ut oculam in figurali schemate prædicatoris evangelici declaret obligationem; ut desponsandæ Virginis alliciat, aut exprimat consensum, decem camelos de grege Domini sui secum conducere statuit; ut maritandi conjugis insinuet opulentiam; utque nutantem adhuc animum svavi convincat violentiâ, elenchum universæ hæreditatis suæ coacervans, abijt de omnibus bonis ejus portans secum. Camelus quippe præ reliquis qua-

*Eliezer servus
Abrahæ quæ
rens uxorem
pro filio, fuit
figura sancti
prædicatoris.*

(2) Gen: 24
v. 7.

(a) de triump
Christi
agone.

Periculosè
procedit præ
dicator, quem
magni consilij
Angelus non
præcedit.

qua-

*hæc camelis
ut prædica-
tur, ut pati-
enter toleret
adverſa, & fi-
deliter imple-
at decalogi
 præcepta.*

*(b) hortus in
Ezech:*

quadrupedibus eſt animal onoriferum, quod ſpinis ac tribulis pro ſuæ nutritio- nis pabulo contentatur; in cujus labo- rioſo conamine tolerans adumbratur pa- tientia, quæ dum opprimente adverſi- tatum pondere ſurſum verſus erigitur, præ cunctis viatorum virtutibus, labo- rum onere aggravatur; nec tamen aliò, quàm pane tribulationis veſcitur, ſolò indigeſtibilium ærumnarum edulio fa- ginatur; quòd ſi expreſſio camelorum numero abſconditæ veritatis myſterium latere ſuſpiceris, manifeſtabit illud eà, quàm ſolet ſublimitatis eminentiâ mora- lis Papa, *denarius numerus pro perfectio- ne ſemper accipitur, quia in decem præce- ptis legis cuſtodia continetur.* (b) Tota nam- quæ moralium perfectio in vitæ dupli- cis, activæ ſcilicet, ac contemplativæ exercitio concluditur, dum prior pro- pter DEUM, propter ſe jubet poſte- rior adamare. Decem proinde came- lorum obſequiò in quovis ſuæ prædica- tionis itinere, utatur prædicans viator; ut patienter adverſantium mala ſuſti- neat, & ſtrenuus mandatorum observa- tor, quod alijs observandum prædicat, primus præ omnibus intemeratæ exem- plò obedientiæ cuſtodiat, ac defendat; Sicquæ congeminante ſancti amoris fa- ſcino DEUM diligat, ut ſolò hujus a- mati tactus illicio, motus imperiò, im- pulſus merito, ſolutus pretio, proximi jugum ſufferat, onus ſuſtineat, lucrum promoveat, damnum prohibeat, illius dolore doleat, langvore langveat, timo- re timeat, ſingulas ejuſdem neceſſitates, quæ mentem à Conditore retrahunt, aut elongant, in ſe ſuſcipiat, aut abi- gendas, aut ſupportandas; ac tandem in patientem ſui auditoris animam com- patiente ſpiritu ſe transformet.

Sic ſuis in operibus procedens, & a- lijs perfectæ æmulationis exercitio præ- cedens, renitentem licet perfidi pecca- toris animam inducet ad amandum, movebit ad volendum, urgebit ad ſe amanti ſponſo conjungendum: hos namquæ fructus uberes egregius prædi- cator colligit: qui abundantia merito- rum ſemina in ſuæ operationis exerci- tio per vitæ ſeriem præmittit. Hoc exſpectabat ardui laboris præmium, hoc unum ſuæ ſagacitatis præſtolabatur e- molumentum, ſolers Eliezer, dum quid- quid pretioſum, ac magnificum domi habebat herus, unum in cumulum co-

adunavit; ſic enarrante Chaldaeo abiit, *omnia optima Domini ſui portans in manu ſua*, & luculentius declarat Arias, *ivit, & omne bonum Domini ſui in manu ejus.* Hæret animus ſtupore attonitus, & qua- liter immenſam pœnè divitiarum ſup- pellectilem, quàm præpotens locupletaba- tur Abraham, aſportare potuerit de- cem camelorum obſequio, cogitabun- dus diſcutit, induſtrius requirit. Illud adauget difficultatem controverſiæ, quod totum in manu portaffe recenſeatur; an forte brevi circumſcribebantur chy- rographo in arrham ſponſæ famulaturus? ſed nec exilis ſyngrapha tot delineandis profuiſſet territorijs, tot computandis gregibus, tot exprimendis theſaurorum vaſibus ſuffeciſſet, cujus & Loth ne- potis ſui multam nimis ſubſtantiam nec terra capere valebat. Eſt celeberrimum quorundam commentatorum placitum, exiguam geſtaſſe manu ſche- dulam, cui Pater fidei noſtræ hoc unicum inſcripſerat biverbium, *ſpes Meſſiæ*; qui enim celare non poterat fidei ſervulo exulcerati vindicis ſacraſſimam æqui- tatem, quin imminentem exurendæ Pen- tapolis revelaret tragœdiam, putas ce- laverit ſuæ clementiæ benignitatem, ſuæ miſericordiæ infinitatem, & ſuæ ſa- pientiæ imperſcrutabilem profunditatē, putas celaverit oriundam ex ſua pro- genie univerſæ mortalitatis felicitatem, alioquin quàm ratione exultaſſet Abraham, ut videret diem incarnati redemptoris? non timuit quaſi gemens, ac tremens ſeverum iudicem, charitas enim perfe- cta, foras mittit timorem, ſed exultavit, non quia vidit, ſed ut videret; reve- lat latentem velatæ veritatis ſenſum Au- guſtinus, *credens, utique exultavit ſpe- rando, ut videret intelligendo*, (c) vidit lucem, ſed ineffabilem, jacentem in ſinu patris unigenitum, vidit levatò irradiati cordis oculo venturum ad ſæ- culorum veſperam in virginalem ſteri- lis puerperæ uterum, & puriſſimo ſa- cerrimi ſanguinis vinculo incarnatum, in mundum egreſſurum, nec tamen ideò de patris gremio reſeſſurum; *vi- dit, & gaviſus eſt*, (d) ſi prævidiſſe ad- huc ambigis hunc ipſum arrhabonem, reſpice mittentem manum ſub fœmur Domini ſui, ut adjuratus juratam fi- dem per DEUM cœli exhiberet. Quid DEO cœli ad fœmur Abrahæ, multum per omnem modum nam per jurationem illam inquit ſublimis doctorum Aquila, ſi-

*Abraham
prævidit fu-
turam Verbi
incarnatio-
nem.*

*(c) tract. 43.
in Joann.*

*(d) Joann. 8.
v. 56.*

*Abraham
tradidit ſer-
vo Chyrogra-
phum, cui in-
ſcriptum erat
ſpes Meſſiæ,
hæc quippe
totus theſau-
rus fuerat
magni Patri-
archæ.*

significabatur, de genere Abrahamæ venturum in carne DEUM: hæc spes Messiaë universorum est thesaurorum gazophylacium, divitiarum cœlestium complementum. Hanc attestantis DEI syngropham denario adjunctam numero Camelorum, si prædicator adferat, ignotas quasque animas, levi negotio cœlorum principi dispensat. Suam meæ adjungat clausulæ parœmiam Tuitiensis Abbas, qui allegati numeri considerans rectitudinem, sic commentatur, *rectè sunt decem cameli, quia ex decem DEI præceptis, quæ in tabulis scripta sunt digito DEI, continetur omnis vera justitia, quam solam scrutari oportet in Evangelico Christi*; apponat sapiens dispensator, providus prædicator, ex omnibus bonis Domini sui, seu dein ignota mundo humilitas, exola carni pauperies, ærumnosa adver-

sitatum tolerantia, fidelis Verbo DEI obedientia, suis cum arctæ viæ comitibus intelligantur, seu sint JESU stigma-mata, quæ prædicator egregius ad suorum successorum regulam suo in corpore portavit, seu dein sit sacro-sancta mediatoris nostri incarnatio, continuæ associata passioni, gloriosa triumphatoris resurrectio, ascensionis solemnissimæ trophæo adornata; seu sit Divini Spiritûs illustre flammicidium in igneum lingvarum stillicidium admirabiliter dispersum, quæ debet prædicator, quasi institutor DEI explicare in nundinis Ecclesiæ, concludit purpuratus Hugo; suâ accludam veniâ has veritatum nundinas à mercatore Evangelico fuisse mutuatas, ut sponsa sponso comparet, suis exponat auditoribus non vanitatum nœnias, nè fiat nugarum nundinator.

*Mysteria
sti sunt me
ces exponen
dæ, à præ
catore in
nundinis E
clesiæ expl
canda.*

JOD.

Versus X. Sederunt in terra, conticuerunt fenes filiæ
Sion, consperferunt cinere capita sua, accincti sunt cili-
cijs: abjecerunt in terram capita sua virgi-
nes Jerusalem.

Explicatio Literæ.

ORdo præposterus, & ideò propheticis deploratur lachrymis, quia inordinatus; non enim sedem suam in terra collocare presbyterorum est; qui senum nomine nuncupantur, non est sacerdotalis gloriæ inter terrenas inanium vanitatum quisquillas suam investigare requiem, terram non tantum supremis pedum articulis contingere, sed toto corpore inhiare, sedebant eorum aliqui in terra sua, in propriæ telluris territorio, quærentes, quæ sua sunt, sublimem sacerdotalis officij eminentiam ad terrenæ prosperitatis emolumentum convertentes; respiciebant alij, sed pariter sedentes in terra aliena, hæreditate terram possidentes, agrorum stadio camporum jugeribus connectentes, villas cum prædijs accumulantes, argentum auro circumvallantes, opes divitijs aggregantes, non quidem, ut earundem fruantur commodo, utantur obsequio, delectentur auspicio, atrahantur illicio, recreentur solatio, sed quod longè stolidius, est multò detestabilius, ut erigatur prosapia, ut sub-

*Sacerdos se-
det in terra
propria, quan-
do voluptates
mundi secta-
tur in aliena
autem, quan-
do nepotes &
consanguineos
ditat.*

blimitur familia, ut exaltentur consanguinei, nepotes impingventur. In terra sedent, vel jacent potius, dum erigendæ laicorum superbiæ presbyteralis industria, in basim subternitur, cujus infami opulentiâ, ad dignitatum culmina evehitur, ad ministeriorum apices elevatur; in fundamentum sæcularis arrogantia, quid est execrabilibus! ancillatur corona clericalis! Hic incipit ruina Solymæ à profanatione sanctuarij, quando evangelicæ perfectionis professores, non quidem portant sacculum, nè cadat furibus in rapinam, sed saccos auri repletos copiâ in arcis vigilantè custodiunt, quotidianis sacerdotalis ministerij stipendijs infarciunt, non quidem ut suam carnem lautius nutriant, ut corpus putridum pretiosius vestiant, sed ut vicina sibi latera foveant, ut junctos sanguine, splendore aureo ad luxum induant, & circumstipantia blandientium amicorum agmina pauperum sanguine ingurgitent, ineptosque abjecto subulcorum muneri ad pastorales mitras promoveant, & ad episcoporum infu-

las,

las, vel certè ad curiarum cathedras, ad dicafteriorum subsellia, ad præsidiorum solia intrudant. Externâ sacri amictûs specie, discriminante tonsurâ capitis, Christiferos mentiuntur, dum interim hâc defraudante pietatis specie suam velantes turpitudinem, promovendis fratrum honoribus, sumptuosis consobrinorum ædibus, instruendis propinquorum palatijs, nobilitandorum patruelium arcis velut jumentum, quæ sua non sunt bajulans, onerantur, nè dicam veriùs opprimuntur. Hanc securam sedentium in terra præsulum calamitatem insinuat lachrymabundus Vates, adjiciens ferale eorundem silentium, quò canes mutos æmulentur, latrare recusantes, nè mordeantur, peccatores adhortari renuentes, nè de peccatis suis redarguantur. Præclaram expressæ significationis emphasim manifestat, dum non tacentes, sed conticentes nuncupat, non tacuisse, sed conticuisse notat: quid enim aliud est conticescere, quàm geminò muti oris silentio tacere; est duplex loquendi obligatio, quâ sacerdotes populi (suò si plenè velint fungi munere) obstringuntur; docere scientificò concionantis lingvæ ministeriò, & simul insignis vitæ sanctimoniâ prædicare, ut magni sacerdotis ministros se exhibeant, cujus vulgare erat præconium, *capit JESUS facere, & docere*, (a) verbò erudiens, sanctitate morum instituens, eruditione fideles imbuens, morigerò efficiens exemplo. Ex hoc insigni senum improprio oriebatur conspersio cinerum in capitibus virginum; sunt cineres ignis reliquiæ, idque significant, quod ex ardente insensibus concupiscentia, tanquam superstes relinquitur in depravata imaginatione; tunc ergo capita virginum consperguntur cinere, quando cogitationes animæ imaginationum turpitudine con-

taminantur. Nec mirare obscenas depravatorum Ecclesiasticorum cogitationes virginitatis titulo insigniri, quantumvis enim corruptæ voluntatis adulterina sint germina, quia tamen non sequitur effectus operis, illis æquiparantur, quæ virgines sunt corpore, sed non mente. Accinguntur quoque cilicijs, quando anxia de nepotum prosperitate corda, punctiõibus curarum sæcularium terebrantur; sed sapiant, & audiant, quid ore prophetico Prophetarum Dominus præcipiat sic aggravatis, sic oneratis, sic cruciatis, sic exulceratis, sic mentibus punctis & inquietatis, *solve saccum de lumbis tuis, (b) & calceamenta tua tolle de pedibus tuis*, nec aliam assignari flagites rationem ab ea, quæ discalceando Israël principi allegabatur, *locus enim, in quo stas, terra sancta est.* (c) Denique abjecerunt capita sua virgines Juda, in quarum schemate repræsentatas autumat Carenis Hugo castas, mundasque laudes, quæ decantantur Altissimo, intuitu terrenæ retributionis; tunc enim eorum caput, principalis videlicet intentio, in terram projicitur, in pulvere inanis præmij collocatur, *quod faciunt illi* (concludit purpuratus Pater) *qui non frequentant Ecclesiam, nisi propter quæstum*; concludam ego brevem Paraphrasim, & nè confinium limina transilijisse redarguar, annectam explanantis Paschasij opinionem, qui eos senes Ecclesiæ hic autumat defleri, quos Græci presbyteros appellant, qui nullo senectutis opere decorantur, sed quasi fatui torpentes in terra sedent, dum terrenis operibus occupantur, & carnis solitudine inquietantur, unde decernit Olympiodorus: *federunt in terra terrena sapientes, magisterij dignitatem amiserunt, muti facti sunt, ad res terrenas Synagogas deduxerunt.* Sed nos recentiora nostrorum temporum discrimina depletemus.

Cineres ignis reliquiæ sunt, prava imaginationes, virgines autem vocantur ini- que cogitationes ad opus non redactæ.

(b) Is: 20. v. 2.

(c) Exod: 3. v. 5.

Caput abjicitur in terram, dum DEUS adoratur ob quæstum temporalem.

Sederunt in terra, conticuerunt senes filiæ Sion.

Sermo Vigésimus Nonus.

Inordinatus nepotum, & consangvineorum amor, sæpiùs Prælatos Ecclesiasticos terræ affigit, ut faciat terrenos.

Prolixior ætas, quæ non annorum numero, sed morum maturitate canescit, geminas sibi vendicat prærogativas, utramque debitam annosæ gravitati; primam

sedem in confesso, & primum Verbum in discursu; primum canæ Venerationis privilegium expertum se profitetur, Verbum debetur senibus. Hus, si voluisssem ire ad eos, sedebam primus.

(a) Job: 29.
v. 25.

(b) Eccli: 32.
v. 4.

mus. (a) Quem explicans primatum subjungit purpuratus Hugo, *id est in primo, & nobiliori loco, quasi major*; secundam grandævæ senectutis proprietatem insinuat sacer Syracides, hac commendabili apostrophe, *loquere major natu, decet enim te primum Verbum diligenti scientiam, & non impedias musicam.*

(b) nam licet omnes penè virtutes corporis mutantur in senibus, decrecentibus tamen cæteris, sola crescit sapientia, cui præ reliquis primæ eloquium debetur; nam licet solidior morigeræ juventutis ætas tenerioribus bafijs, validioribus amplexibus, quandoque sapientiam complectatur, quæ in quibusdam dissolutis senibus lasciva cum ætate marcescit, quia tamen fervens adolescentia, multos vitiosæ carnis assultus experitur, inter robustiora libidinum incentiva commoratur, gravioribus titillantibus lasciviæ bellis vexatur; hinc aureus radiantis sapientiæ fulgor nequit in turbulentis adversantium motuum pugnis, confligentium affectionum prælijs, suæ conformiter claritati hisce in tenebris resplendere; ignem dixeris viridibus lignis instructum, cui nec sua diaphaneitas deest ad lucem, nec abest æstus ad ardorem, nil obstat nisi nimius vigor, & viror, quem si sustuleris, aut exsiccaveris, fulgebit splendidus, & exardescet inflammatus. Nec tamen solis adjungimus prudentiam annis, nec sapientiam ad solos canitie langviores damnamus, sed annosæ virtuti maritamus, provectæ morum integritati sociamus. Nec enim absque latente mysterio majorem natu appellat, quem scientiarum amasium vocat, nam si definienti credimus Hugoni, major natu est, *provectus ætate maturus scientiâ, senex vitâ*; cur alioquin loquentis DEI Spiritus, tam sagaciter, ac solerter, nè musicam impediat, ad monuisset? ut enim per vocum dissonantiam concentus musicus corrumpitur, & melodiæ suavitas exasperatur, sic vita senis discordans annosæ vocis gravitati, symphoniam præpedit, & gravem in DEI auribus sonum, ac tonum reddit. Gemit proinde lachrymabundus Jeremias disruptam desiderabilis musicæ consonantiam, deplorat inversam ordinati processûs seriem, dum senes in terram provolutos considerat, & juvenes in senum collocatos subsellijs objurgat; illos tacentes re-

perit, & istos præsumptuosâ temeritate erudientes audit; discretionis maturitas, cui debetur doctorum pulpitem in solo conticescit, & petulans morum levitas, in seniorum cathedra, mille insanias effurit; nec tamen illuminatus Vates præcipitem ad docendum adolescentiam corripit, sed segnem ad instruendum, senum vecordiam reprehendit. Sedebant in terra carnis suæ (ut commentatur magnus inter doctores Dalmata) in terra carnis suæ, lascivientibus desiderijs, quasi cinere polluti, & vitiorum setis circumamicti, donec caro in pulverem, unde sumpta est, reverteretur, & finis eorum fieret intitus sempiternus. Compendiat succinctius sedentium ignaviam, & conticescentium vesaniam purpuratus Hugo, *sedebant in terra per avaritiam, conticuerunt per ignorantiam*, & quia plerumque sub terræ symbolo carnis, & sanguinis compaginata insinatur conjunctio, avaros senes non sibi, aut carni suæ, non individuali commodo, sed carnis cognitione proximis, sed junctis sanguine, seu filijs, seu nepotibus sedisse arbitror, terræ incubuisse; est siquidem sessio requiei indicium, non ardui conaminis argumentum, sedere quiescentis est, ac otiantis; quæ autem requies avaro patrocinator animo, quem momentanea sollicitudo cruciat, quem metus ad vigilandum excitat, furum suspicio ad inquirendum sollicitat, jacturæ possibilitas etiam somniantem anxiat, lucri cupiditas omne fastidium in fatigato elongat spiritu, à lasso corpore propulsat; sedet tamen non suo sublevandæ mentis delicio, sed successuræ hæredum voluptati in adamata illorum sedet magnificentia, dum illis exaltandis tot noctes consecrat, imò se totum deasissimis errorum, criminumque tenebris implicat & obumbrat. Et quia feralis ardor avaritiæ accipiendis inflammari flagitat muneribus, his immolatis, his cumulatis pervertuntur judicia, profanantur tribunalia, excusantur divitum flagitia, condemnatur pauperum innocentia, dissimulatur rea rapacitatis opulencia, & accusata litigantis inopiæ justitia, si non rejicitur ob manifestam nimium causæ integritatem, differtur postliminio iterum audienda, nunquam exaudienda.

Hæc est cupiditas, quam omnium malorum radicem nuncupat Doctor gentium,

Senex
& non i
ribus, tu
musicam
discordan

Avarus se
bat in ter
nec tamen
hæc sedes
sed suis pr
cit hæredi

Ut quis verè
senex sit, seni-
um vitæ mo-
rum senio
conjugi de-
bet.

tium, quæ cæcat oculos, nè mens oculata videat oculum videntem omnia; obsurdæ aures, nè verbum DEI cordium aures audiant; manus aggravat ut nulla posthac Christianæ pietatis opera exhibeat; linguam fauciat, nè quid sit veritas, proferat, sed primo istius quæstionis prolato nomine foras cum Pilato præside gentili exeat, nec informare volentem percipiat, nec etiam sustineat respondentem; pedes vincular, nè libero gressu incedere, nè per viam mandatorum DEI, levi quamvis calcaneo procedere, ambiat vel præsumat. Illius abominandam, ut delinearet symmetriam egregius prædicator, hanc feram ferarum pessimam esse scribit Ephesius, ut ejus describat elogium, *avarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in regno Christi.* (c) Nève præproprio elapsus calamo hoc improprium, fallax sibi iniquitas mentiatur, verbum non sensum variat, dum suis Colossensibus abominandam illius turpitudinem exarat, dum enim eliminationem infandorum præscribens scelerum avaritiam nominat, hoc singulari anathemate eam præ omnibus condemnat, *quæ est simulachrorum servitus*, (d) verum quæ mutua geminata hujus malitiæ est conventio, quæ paritas duorum scelerum, quorum si quæris connexionis vinculum, vix aliud reperiēs, quàm quò bos aurò jungitur, aut victimarum sanguis sanguineis avaræ mentis desiderijs vincular. Novi asceticam interpretantis Cassiani elucidationem, *quisquis pecuniæ suæ, quam infideli tenacitate servat, Christi mandata postponit, idololatriæ crimen incurrit*, & mox idoneam paritatis rationem adjungit, *amorem materiæ mundialis, Divinæ præposuit charitati*; & quia DEUS charitas est, dum infasciatus divitiarum amore, cultum amoris supremæ debitum Majestati, aureis nummis impendit, idolum pro DEO colens adorat. Assignat aliam, vel forsan expressius ampliat eandem similitudinis convenientiam magnus Mediolanensium Præsul, qui dum subtiliter examinat, cur sub eodem & uno nomine hæc duo flagitiorum pessima sinè alterutrius subordinatione compilentur genera, eandem utriusque operationem combinat, *sicut idololatria uni DEO auferre nititur gloriam, nè quod peculiare est, solus habeat nomen Divinitatis, sibi soli condignum, at-*

tende præclaram definientis Ambrosij proprietatem, ut penetrare valeas profundam genuinæ æquiparationis subtilitatem, sic enim parificando concludit, *Avarus creaturam DEI se res extendit, ut si potest fieri, unus & solus creaturam ejus usurpet, quam DEUS communem omnibus fecit*, (e) erras, qui laudas, injurias, si explanes, deliras, dum censuras. Effatur aliam vix aliter, quàm solò differentem numero, magis (si licet dicere) individuum horum duorum criminum paritatem os aureum, sic inquit: *habent nonnulli pecuniam, & his uti non audent, sed nepotibus dedicant, & intactas ad alios transmittunt, tunc & tanquam dona DEO dedicata tangere minimè audent*, infert exindè Pater sanctissimus idololatriæ malitiam dum concludit, *præterea tanquam quis idolum lapideum, aurum & claustris, & vectibus cohibent, pro templo arcam præparantes, & argenteis vasis recondentes, nonne ita aurum adoras, ut ille argentum?* (f) Sedet in terra avarus senex, ut nepos juvenis solium gloriæ teneat; jacet affixus humo non humilis, sed abjectus morio, ut junctus carne, ac sanguine adolescens cumuletur honoribus, fruatur sollicitantis patru laboribus, irrigetur senilis animi sudoribus, incrassetur anilis abstinentiæ jejunijs, impingvetur neglectis avari morionis delicijs, alienis erigatur brachijs; ut enim surgat ille, jacet iste, ut scandat ille, sedet iste, ut plaudat ille, ditat iste, ut saltet ille, sonat iste, ut laudat ille, plangit iste, ut regnet ille, servit iste, ut mandet ille, paret iste; vides, qui legis, nec satis irrideri judicas, quem delirantem adeò auscultas; sed plangit cum gemebundo vate ingemiscens Mater Ecclesia, dum suo commorantem in utero, suo præfidentem in subsellio, suo illustrem in collegio, dum inquam sedentem in templo DEI conspicit, iniquum suarum præbendarum possessorem, avarum peregrinarum opum coacervatorem, qui electus de mille unius suæ curiæ consiliarius, nec illi, nec sibi, sed suis consulit consanguineis, suis distribuit cognatis, suis præscribit posteris, suis nepotibus transcribit. Excusat apud Chrysostomum suæ iniquitatis amentiam nefarius idololatra, idolum se adorare negans, sed dæmonem idolum inhabitantem, sic neque avarus adorat auri massam, nummorum congeriem, sed suæ

Avarus creaturam DEI sibi appropriat.

(e) in Epist. ad Coloss. 3. v. 6,

Avarus presbyter non sibi, sed nepoti congregans idololatratur.

(f) hom. 4. in c. 12. Joan:

(c) Ephes. 5. v. 5.

(d) Coloss. 3. v. 5.

Avaritiæ, & Idololatriæ æquiparatio est in eo sita, quòd idololatra DEI cultum tribuat creaturæ.

*Idololatra ad-
orat dæmo-
nem in idolo
& eundem co-
lit avarus in
auro.*

suæ jam insidentem animæ, principem tenebrarum; hōc hospite est gravior pecuniarum cupiditas, illi enim in multis non parent, huic verò in omnibus obediunt, ut quidquid agendum suggerit, celeri pronitate obsequantur. Ad hanc miseriarum congeriem devolvuntur immodici amatores sanguinis, & nimij suæ cultores parentelæ.

*Solat mentio
captivæ ar-
cæ Heli sacer-
dotem intere-
mit.*

Confidera quisquis es, fractis cervicibus morientem Heli, qui dum inter extorta Phylistæorum spolia, arcam Domini recenseri audivisset, de sella corruit, cadensque retrorsum juxta ostium expiravit; retulerat inquirenti feralis nuntius, profligati Israël exitium, adjunxerat magnam sub barbara tyrannide succumbentis populi ruinam, expresserat infortunatam amborum filiorum mortem, nec tamen de sella cecidit, sed velut adhuc impavidus, & Judæorum perniciem, & propriæ calamitatem pro sapia patiens toleravit, at ubi prima periclitantis arcæ mentio, ubi illius captivitatis insinuatur expoliatio, in terram sternitur, de pontificali solio ejicitur, cervix frangitur, & grandævus diuturno nonaginta octo annorum tempore incurvatur. Quæ admiranda repentinæ mortis ratio, quis violentus terrifici lapsus fuit impetus? non amor patriæ, quam æstimabat, non cura populi, quem diligebat, non filiorum interitus, quos adamabat, sed sancto dictante Spiritu, *erat enim cor ejus pavens pro arca DEI.* (g) Ad imminentem pereuntis familiæ occasum, ad depopulandi Israël calamitatem, ad sinistram interemptorum filiorum orbitam, non legitur inhorruisse, non scitur concidisse, non scribitur expavisse; pro arca cor pavebat, hæc enim curæ pastoralis inseparabilis est proprietas, instantiâ quotidianâ angariari, sollicitudine omnium Ecclesiarum cruciari; felix pastor, qui in sui gregis vulnere vulneratur, cum plangentibus plangens, cum dolentibus dolens, cum ægotantibus ægotans; haud dubiè tamen felicior illo est reputandus, cujus cor pavens pro sanctuarij conversatione, pro arcæ recuperatione, pro tuenda Divinæ Majestatis gloria, disrumpitur amaritudine, opprimitur afflictione. Observasti in corde pavido ficti pastoris vigilantiam, quem solus erga arcæ incolumitatem affectus prostravit, & simul

exanimavit, quam in egregij prædicatoris repertam præcordijs commentatur ore aureo Chrysostomus, compellat apostolicum characterem. Hoc non obstante tamen tam vigilem commissæ sibi Ecclesiæ custodem, quem mors ad templi januam invenit, qui patienti animò indecoram superstitem Hebræorum fugam audivit, qui siccis insuper oculis immedicabilem cadentium stragem auscultavit, qui magnanimo corde inexpectatam geminorum filiorum mortem excepit, sed ubi gravissimam omnium adversitatem, videlicet inexpectatam arcæ sanctissimæ captivitatem æquanimi non potuit tolerare indifferentiâ, corruit in terram, sed retrorsum, sic enim Saulis lapsum in faciem suam, notat Gregorius; *in faciem cadere, est in hac vita suas unumquemque culpas agnoscere, easque pœnitendo deslere, ô si sic labar ego!* qui ad horrores meorum scelestorum eò deterius cœcutio; quò copiosius iterò perpetratos! *retro verò, quò non videtur cadere, est ex hac vita repente decedere, & ad quæ supplicia deducatur, ignorare,* (i) de sede didicit, *ut palam faceret, quòd neque sedile, neque coronam auream mereretur habere, inter judices alios,* explanat Rupertus Abbas. (l) Hinc miserè & infeliciter eundem perijsse credit Chrysostomus, (m) eandem autumat illius retrorsum decidentis Lot conjugis sortem Hieronymus, (n) reprobandum nominat Gregorius, (o) nomen ejus de libro vitæ deletum adstruit Aclatensis Cæsarius, (p) sed cur amabo hic judex hominum expertus est severum adeò DEUM judicem, quem Chrysostomus sacerdotem admirabilem, ejusque vitam irreprehensibilem appellat, (q) de quo moralis Papa contestatur sacram scripturam aperte monstrare, & pro dissolutione percussam, & pro præterita conversatione respectum, (r) nec rigidus Bethlemitici Doctoris calamus, eundem sacerdotem sanctum exarare dubitavit, (s) *Heli sacerdos sanctus fuit;* Cur ergo tam severè plectitur, qui inter sanctos computatur? cur ab altaris, presbyterali ministerio cum tota posteritate rejicitur, cujus innocua alioquin conversatio ab ipso sacro-sancto numine respici merebatur? cur adeò irritatum experitur vindicem in patre misericordiarum.

Non lego flagitiosum aliquid ore sacrilegò protulisse, non vitiosum aliquid

*Probabili
est Heli su
salvatum.*

*(i) lib: 31. m
c: 01*

*(l) lib: 4.
vit: V. c*

*(m) lib: 3. A
vitup: v
monast:*

*(n) lib: 3. i
6. Epist:
Ephes:*

*(o) lib: 2. i
Rge: c. 4*

*(p) hom: 13
2. tom:*

blith:

*(q) hom: 17
Matth:*

*(r) in Reg: 1
5. c. 14*

*(s) Epist: 41
ad Sab:*

*(g) 1. Reg: 4.
v. 13.*

*Heli solum-
modo pro ar-
ca pavens cor
habet, non pro
populo, nec
pro binis fi-
lijs, & ideo
egregij sacer-
dotis munus
administrat.*

quid approbasse, non sanctuarij ministerium neglexisse, non aram prohibitis victimis profanasse, unam solummodo totius suæ infelicitatis originem reperio, solam gravissimarum calamitatum audio scaturiginem, ab ipso Iudice declarari, *honorasti filios tuos magis, quam me*, explicat ocyus implicitam huius malitiæ iniquitatem, *ut comederetis primitias omnis sacrificij Israël populi mei*, (r) irrevocabili ferientis DEI sententiâ flagellatur Heli, non quia quodam ambitiosô errore deceptus, iniqua sacrilegæ falsitatis dogmata evomuerit, non quia lascivis moribus deturparus, indomitæ libidini fræna laxaverit, non quia curiosis artibus, aratâ rugis fronte, puellares concupiverit amplexus, non quia convivalibus epulis effrœni immensus ingluvie, commissum sibi subditorum gregem pascere recusaverit, non quia sumptuosam Judæorum basilicæ supellectilem ex auro mundissimo conflata, aut fabrefactam sibi appropriaverit, non quia sacerdotales manus aliô, quàm immolando pecudum sanguine contaminaverit; sed quia filios magis, quàm Dominum honoravit, dum auditis eorundem prævaricationibus non nisi leniter maternâ teneritudine commonuit, non paternâ autoritate castigavit; idcirco severâ ultricis iustitiæ sententiâ à celsitudine dignitatis deponitur, qui pro primitiarum esu impios filios honorasse condemnatur, quod scelus expendens Gregorius subjungit, *idcirco filij honorati referuntur, ut sacrificij primitias ederent, quia carnales prælati, spiritualis honoris culmina carnalibus propinquis ideò tribuunt, ut Ecclesiasticis facultatibus ditentur, & in altitudine ordinis cumulentur abundantia ubertatis.* (u) Timeant hœc anathemate feriri, quotquot incurij promotores, honorare prætendunt consanguineos mitris, & infulis, sed scelestos; audiant feralem comminabundi Iudicis sententiam, quâ non glorificandi, sed inter ingloriosam putandi annuntiantur, quotquot coacervatas stipendiorum portiones saginandis accumulanti nepotibus, ut fulgeant inter illustriora militantis Ecclesiæ sydera, qui tumulari in tenebris inter obscuros tenebrarum filios promerentur; ecce quos enutriverat incurius pater, futuros suæ pontificalis gloriæ successores, hos perduellis angeli hæredes, DEI Spiritus declarat, *filij Heli, filij Belial*,

quid ad horrorem potest concipi terribilius, quid aptius ad timorem? sperant interdum morigeri Ecclesiarum præfules, condigna mitris & infulis se aptare capita, quæ tamen, aut quia ob ruditatem ingenij sunt straminea, aut propter lascivientem indomitæ carnis petulantiam, fœno quod floret, ac viret hodie, ut cras in clibanum mittatur, æquiparanda sunt, incinerari potius, vel saltè in suæ vilitatis pulvere humiliari oporteret; credunt se Heli filios, se sacerdotes Altissimi ad aram Domini promovere, & detestabili incuriâ exaltant filios Belial, qui voluntariâ malevolæ iniquitatis ignorantia dominum nesciunt, & sacerdotis officium ad populum non recognoscunt, quorum puer tridentem fuscinulam gestat in manu sua, ut mittens in lebetem, vel caldarium, tollat sacerdotibus, quidquid apprehensum contigerit expiscari, quis enim alius abjectô servientis pueri nomine, quàm juvenilis concupiscentia designatur, hæc quippe, dum ea solum, quæ carnis sunt optat, ac flagitat in virtutum perfectum juxta mensuram plenitudinis Christi, quæ genuina staturæ sacerdotalis est decempeda, crescere detractat; hæc raptibus aptissima, cibum fideli populo tentat eripere, dum incarnati Redemptoris amorem è sacerdotum cordibus contendit eliminare; cibus electæ animæ (commentatore Gregorio) est persona Redemptoris, qui non nisi in sacris vasis coquitur, dum flamina sancti Spiritûs, in suavissimum amantis animæ edulium præparatur, ex quo nil crudum, nil aqua coctum juxta legis præscriptum licet edere, quia in DEO homine nec solum fas est humanitatem asserere, nec solam Deitatem. Exponit consonantiùs hanc ablatarum victimarum violentiam purpuratus Hugo, qui figuratam Episcoporum familiam in rapiente Sacerdotum puero fuisse autumans, sic commentatur, qui tridente autoritatis patruï, vel domini munitur, quâ ad se attrahit omnia, tria præsertim trahere videtur de caldario videlicet alimenta, pecuniâ & indumenta; atque utinam his contenti spolijs, Ecclesiam non Ipoliarent, ejusdem bona suæ ambitioni non arrogarent, suis suarum voluptatum excessibus non vindicarent. Sunt consecrati Matris Ecclesiæ Pontifices, sunt infulati Præsules, sunt Ecclesia-

Concupiscentia bonorum temporalium eripit Christum cibum animæ.

Puer filiorum Heli rapiens carnes Holocaustorum est familia Episcopi.

(r) 1. Reg. 2.
v. 29.

Heli in se bonus, propter filiorum crimina, non debite punita, severissime punitur.

(u) in Reg. lib.
2. c. 3.

Similem peccatam expectandum habent, qui consanguineos ad dignitates ecclesiasticas promovent.

rum cæterarum custodes Episcopi, sunt professione sui muneris, sunt Christi successores, Christum proinde exhibeant, nî magis velint Heli vestigia suæ imitatores perfidiæ æmulari, quo nomine extraneus (Ralano commentatore) designatur, ut colligatur à DEO alienum existere, & extra DEUM esse, qui suos satagit consanguineos de opibus Ecclesiæ ditare, qui de altaris redditibus suos studet nepotes sublimare.

Immolaturus extra castra pontifex noster, supremam sui amoris victimam, completurus boni pastoris munus, pastor optimus, pastorum princeps, ut desolatos solaretur, ut impugnandos tueretur, ut exulceratus ultricis Justitiæ furor aut placaretur, aut sedaretur, pro crucifixoribus suis veniam postulabat; latroni comparatum Divini sanguinis pretio paradysum donabat, viduandæ matri de filio sui vicario providebat, virgineum Joannem Virgini plenæ gratiâ commendabat, universam terrenæ voluptatis ingluviem felle, & aceto submergebat, totam Adæ proditoris progeniem, tantis tantorum cruciatuum plagis redimebat. Quid ultra poterat facere, & non fecit? dumque jam moriturus sciret nil faciendum amplius superesse, approbans omnia incarnata Patris sapientia, supremam adjunxit Verbi clausulam, *consummatum est*. (x) Dumque sigilli locò inclinasset coronatum spinis caput, *tradidit spiritum*. Latebat tamen absconditus in latere thesaurus sacramentorum, militanti Ecclesiæ ab uno militum referendus, qui dum reclusum vitæ ostium aperit terebrante lanceâ, id idem præstiturus, quod olim in præludio mundi portitor Archithalassus Noe præfigurabat, quando dictante providentiâ, mandante sapientiâ in arcæ latere ostium facere jubebatur, ut animalibus ferali in diluvio non perituris pateret aditus, ac ingressus. Erupit illico ex hoc vulnerati lateris ostio puteus aquarum viventium, associatò sanguine purpuratus, profiliit aqua ad abluendum, emanavit sanguis ad redimendum, nec aliâ quam penetrati lateris designabatur janua, quia unde culpa, inde gratia, illa per primam non natam, sed de virili lateris costâ ædificatam profiliivit, ista per immaculatæ Virginis Filium emanavit. In hoc vi-

ciniori cordis tabernaculo, in figurante sponsi Ecclesiæ sanctissimi redemptoris latere, insulatos Præsules, Ecclesiarum principes, liceat venerari, qui Dominici sanguinis supremam adepti dispensationem eundem veluti continent, & dimanantia ex Divino incarnati Verbi corpore sacramenta majori velut auctoritate cæteris distribuunt, & administrant. Hæ sunt divitiarum opes, quæ debent ab hoc pontificali latere scaturire, hoc referato, Divina sunt charismata, quæ debent emanare ab hoc aquarum viventium puteo, non contradictionis aquæ, non putridæ terrestris opulentiae fluentia, non aurea fulgentis terræ massa, in consanguineorum sinum profilire, in vera nepotum commoda deberent emanare. Sed heu! quoties Divino prævalet sanguini humanus sanguis, & aquæ Salvatoris, nè sua in puritate profluant, impuris amicorum lachrymis detinentur! ut sublimetur ad mundi gloriam ambitiosus nepos, ut exaltetur ad dignitatum subsellia, ut suis claudicans pedibus progrediatur alienis, & suis destitutus meritis præcedat benè meritos, manus avunculi extenduntur in adjutorium, & Christi latus non in emolumentum Matris Ecclesiæ, manat Divino sanguine? non hujus curatur pretium, non limpida puræ intentionis aqua profilit, sed turpis respectus amicitiae, suæ cura prosapiæ, nobilitandi arbor stemmatis, dilatandæ affinitatis concupiscentia, amplianda illustrioris parentelæ gloria, in quovis scintillat opere, in quavis rutilat præensione. Hæc una conservandæ dignitatis spes, hic non perdendæ familiaritatis metus, præcipitavit Judææ præsidem ad condemnandam incarnati sospitatoris nostri innocentiam, nec enim ad extorquendam iniquissimæ mortis sententiam, argenti auriqûe copiam Sacerdotum, ac Pontificum avaritia offerebat, fraudulentò inductus stratagemate clamantium vociferationi annuit, una coronatæ familiaritatis arrogantia, sola imperialis amicitiae jactura commovit renuentem, devicit resistantem, prostravit renitentem, hæc sola comminabundæ vocis periodus eliminavit justitiam, *si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris*. (y) Obganniebant hæctenus integritatem legis suæ, se legem habere protestabantur, secundum quam deberet vita, & Author vitæ mori, quia

Prælati ecclesiastici su-
latus Christi
in quo nihil
sanguis est
qua recludi
debet.

(x) Joan: 19.
v. 30.

(y) Joan:
v. 12.

pectus, quæ Filium DEI se fecit; quasi arrogaret, quod non erat, qui Unigenitus Patris semper erat; non exaudivit vocem incantantium, sed exindè quærebat dimittere eum Pilatus, qui legem eorum (commentatore Augustino) non timuit, ut occideret; sed magis timuit DEI Filium, nè occideret; sed quia non licuit eadem felicitate contemnere Cæsarem auctorem potestatis suæ, ut legem gentis alienæ victus formidine, nè principis favorem perderet, ut Cæsaris amicus permaneret, se ipsum perdidit, dum innocentem Regem gloriæ perdendum tradidit, suique favorem judicis hâc injustitiâ amisit.

Adeò privatus amicitiae favor clausus Judicum oculis in deceptione blanditur, adeò carnalis amicorum amor illudit amanti, ut nec innocuum metuat condemnare, ad serviendum amico, nec DEUM ipsum horreat judicare, ad arridendum amato. Verùm quod detestaris in gentili præside, illud non execraberis in Ecclesiastico præfule, in præsulum antistite, si videas carnali propinquitatis vinculo irretitum, nepotum commodo indiscretâ solitudine deservientem, & qui cuncta, quæ in mundo possederat, magnanimo insuper excusserat vituperio, qui semetipsum despiciens omnem spem temporalis gloriæ recisâ cæsarie absciderat, qui primum affulgentis mundi diluculum, qui omne prosperitatis humanæ auspiciū in abditæ solitudinis umbra, in tenebrosa Ecclesiasticæ professionis caligine tumulaverat, ad ea per congenitum desertæ cognationis affectum quandoque spectabis recalcitrantem, & in nepotis auxilium, in affinis obsequium, in consobrini solatium, experieris dimittere electam sacræ recollectionis solitudinem, irrumpere ad judicium prætoriam, discurrere per causidicorum dicasteria, confugere ad principum tribunalia, adgeniculari ad regum solia, vacare litibus, supplicare præsidibus, libertatem sanctæ quietis profanare, & ea, quæ mundus exercet studia, non tam relicta deferere, quàm deferenda re assumere, licet se ab intimæ conversationis tranquillitate præpediri videant, videre idipsum dissimulant, quasi propinquis obsequium negare non audeant, qui dudum assumptâ decapillati capitis coronâ, se nullam nisi coronam perennis gloriæ, ambire simulabant. Re-

darguendum judica de turpi sœdis fragio, quem vides carnali illaqueatum illicio sic consanguineos indirectâ affectione diligere, ut nesciant svadentes noxia, petentes illicita, salubriter odisse. Hoc evangelicum incarnatæ veritatis documentum est, illius, qui unus suorum discipulorum Magister, roganti Neophyto, *permittite me primum ire, & sepelire patrem meum*, respondit acriter, nec quidem unius horæ momentum indulgens, *sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* (2) Quod seriæ ac severæ simul prohibitionis arcanum expendens Ambrosius insigniter effatur, *ided prohibet, ut discipulus suus sepeliat patrem, quia æterno Patri sinè cessatione esse debet intentus*, (a) declarat aliud absconditæ Veritatis mysterium moralis Papa, dum incarnatam Patris Sapientiam hâc prohibitione seriâ, hâc stricto sepeliendi Genitoris interdicto manifestasse autumat, opus quantumvis suâ conditione foret optimum, si amicitiae carnalis exerceatur intuitu, à bonitatis regula aberrare, & indiscretâ malæ intentionis deformitate inquinari; notandum est, *quia electus discipulus, dum à parentis sepultura compescitur, hoc devotum quemque exhibere patri mortuo ex affectu carnali propter Dominum non licet, quod propter Dominum, & exteris debet.* (b) Sit charitatis obsequium exanimato cadaveri de tumulo providere, sit pietatis officium parentem mortuum filiali teneritudine propter Dominum sepelire. Si tamen sola carnis propinquitatis movet ad tumulandum, si unus duntaxat cognationis intuitus impellat ad sepeliendum; adde si viatorem in via mandatorum DEI præpediat à sequendo, retardet à procedendo, jugum excute, nè succumbas, mortuo tumulandum cõmitte mortuum, nè mortuorum sequens vestigia à vitæ semita recedas. Hanc æmulentur cœlestis magistri regulam, quotquot Ecclesiasticâ professione discipulos, mitratâ dignitate præfules, episcopali solitudine Apostolos profitentur; qui ad evangelicæ perfectionis fastigium vocati, dum ea, quæ sunt carnis perfectâ cordatæ mentis abdicatione non deserunt, semetipsos gradiendo impediunt, nè de virtute in virtutem euntes progrediantur; nam licet aliena sibi non videantur appetere, sublimiora Ecclesiasticarum dignitatum sub-

(2) Matth. 8.
v. 21.

(a) in Ps. 48.

(b) lib. 7. mor.
c. 14.

Periculosus
laqueus pedi-
bus Prælato-
rum est amor
naturalis con-
sanguineorum
indiscretus.

Clericis pro-
hibetur à
Christo sepeli-
re patrem ex
affectu car-
nali.

subsellia non concupiscere, à mundi jurgijs, degustatâ intimæ quietis dulcedine omnino deflectere, totam residui temporis moram supernis contemplationibus impendere videantur, quia tamen necdum perfectâ avolantis animi libertate suæ profapiæ celsitudinem suspicere negliunt, quia adhuc promovendorum amicorum titillantur libidine, dum vanum propinquitatis amorem evellere indies differunt, dum suam ditare prpsapiam suis sudoribus præsumunt, obortum in suis mentibus Divini Verbi semen, sollicitæ anxietates spinarum instar opprimunt, & soli victimandam, ac consecrandam DEO memoriam ad pristinae vanitatis imagines, quas tanto efficacis gratiæ beneficio ab obferati cordis arca proscripserant, infelicissime reducunt.

Summus Sacerdos Samuel interimit manu suâ regem Agag, qui occidendus erat à Saul.

(c) 1. Reg. 19. v. 32.

Ecclesiastici debent omnem affectionem carnalem ad consanguineos frustratim concidere, ne ullus ejus motus superstit.

O si vel tandem magnanimâ resolutione Samuelis posthumi, antesignanum hunc pontificem imitarentur, qui coronatum Regem Amalech Agag nomine, quem effœminati Saulis mollicies apprehensum renuit interimere, in frustra concidit, gementem, & clamentem, *siccine separat amara mors?* (c) præfiguratum carnis, ac sensualitatis vigorem in hoc superbo, ac infideli principe docet Gregorius, quem Saul fœdifragus vinculat; sed vinculatum Divinò conformiter imperiò perimere recusat; sunt namque uncti Ecclesiarum principes, sunt purpurati rectores animarum, qui inordinatum carnis & sanguinis affectum coguntur quidem captivatum restringere, sed abnuunt totaliter trucidare. Sunt alij, qui vitam insuper auferunt, dum omnem purificati cordis inclinationem ad indiscretam consanguineorum promotionem, ac exaltationem in suis mentibus opprimunt, & exstingvunt, nec tamen frustatim dilacerant, sed integrum occisi hostis cadaver servant; quamdiu quippe carnalis affectionis motus remanet, licet consensus vita absens sit, cadaveris integritas perseverat. Dilanietur proinde captus jam adversarius, & interfectus, & in frustra non amplius coadunanda dissocietur; carnalis siquidem affectio ad instar gliscentis flammæ, si negligenter exstingvitur, vicina eidem stipula quantocyus inflammatur. Sunt plures non diffiteor perfectionis evangelicæ sectatores, qui Ama-

lech infestum sauciant, molestum vulnerant, licentiosum frœnant; dum affectionem congenitam, & ideò inimicum hominis domesticum, restringunt, nè mediocritatis limites excedat; sed quia eandem totaliter eradicare dissimulant, dum consanguineorum pauperiem à terra elevant non sublevant, distant non tantum satiant, ut provolutam erigant suismet manibus, quàm etiam operibus exaltant. Saulis fragilem æmulantes teneritudinem non Samuelis pontificalem sectantes integritatem. Imbelles animæ, effœminatæ Babylonis filiæ, indies hunc suis in manibus versantem adversarium proponunt interimere, spondent Divinis conformiter legibus, nepotes suos bonis Ecclesiæ non impingvare; sed quia carnalis dilectæ propinquitatis amor, amoris sponsæ prævalet, semper gravidæ nunquam parturiunt, semper cum ventre sterili infructuosæ instar ficulnæ ad ignem remanent comburendi. His parere nolentibus, his immortificatam affectionem carnis & sanguinis non trucidantibus, non concidentibus, minatur incarnata Veritas: *væ prœgnantibus, & nutrientibus in illis diebus.* (d) Quam sono terrificam, præfagientis DEI comminationem discutens os aureum exclamat, *pecunias contemnere, facile est facere, sed quæ sunt à natura, quis effugiet? qualiter prœgnans fiat levis? qualiter despiciat nutrix, quem lactat?* virum exhibeat, quem prodit pedum, & infula, virorum esse Præsulem, & rectorem? careat lactifluo prodigalitatis ubere, quò lactisuga dependentium nepotum labia aurea sugant divitiarum stillicidia, quibus impingventur ad arrogantiam, & ad lasciviam incrassentur, causam interitûs, eòdem declarante Chrysostomo, attentius meditare, *affectûs infantium vinculo retinentur, cumque nequeunt simul & se, & lactentes conservare, unâ depereunt,* (e) immodicò siquidem inordinati amoris pondere aggravati ab irâ ventura nequeunt fugere, qui noluerunt à suis præcordijs pravam teneritudinem fugare; quos enim in cordis gremio velut materno gestant in utero, eorum præmuntur molestâ gravidine, inquietantur providâ sollicitudine, incurvantur coacervatò pecuniarum pondere, ab effœminata amoris nimij mollietate enervantur. Adeam usque devolvitur perniciem ad eam exinaniti spi-

(d) Matth. v. 19.

Væ Prælat Ecclesiasticis lactanti, nutrienti potes suos lasciviam.

(e) hom. 77. Matth.

spiritus præcipitatur miseriam, qui pri-
dem in virum perfectum ad Christi ple-
nitudinem emerisset, si tenuisset, & al-
lisset parvulos suos ad petram, suos
sua, quos genuit concupiscentia, non
quos fecunda mater gratia parturivit;
suos non Israël filios, sed spurios Ba-
bylonis; *qui sunt parvuli Babylonis?* in-
quirit Augustinus, & ocyus respondet,
nascentes malæ cupiditates; sacris reddi-
tibus ingurgitare fauces sæcularis super-
biæ mala cupiditas est; sacra altaris ho-
locautomata, præbere consanguineis
ad luxuriantia sybariticarum mensa-
rum convivia, est mala cupiditas; pro-
curare absorpto aurifluentis beneficii
profluvio illustrium amitarum nuptias,
sumptuosas instruere fastuosis nepoti-
bus stipantium famularum aulas, mala
cupiditas: gloriari in sublimata, sacri
altaris sumptibus parentum celsitudine,
aut fratrum elatione mala cupiditas! nè
robur in tui exitium capiat, nè invin-
cibilis evadat, apprehende teneram in-
ferni filiam, allide adhuc parvulam,
utque elisa moriatur, allide ad petram,
quæ Christus est, ut pereat confracta.
Beatum prædicat, omnium scilicet bo-
norum aggregatione perfectum, qui sic
suos alliserit parvulos, nè illis excre-
scentibus elidatur.

Prævenit hoc coronati Psaltis con-
siliium supremâ paternæ pietatis bene-
dictione moriturus Moyses, qui suæ san-
ctitatis hæredem instituturus, ad con-
secratum Levitarum ordinem converte-
batur, sequenti præconio huic sublimis-
simo Presbyteralis gloriæ agmini aggra-
tulans & applaudens, *qui dixit patri suo,*
& matri suæ: nescio vos; & fratribus suis:
ignoro vos, & nescierunt filios suos; hi cu-
stodierunt eloquium tuum, & pactum tuum
servaverunt. (f) Hi alliserunt parvu-
los suos ad angularem lapidem, nè si fi-
nantur crescere, prævalerent. Expla-
nat hanc salutarem ignorantiam purpu-
ratus Hugo, qui non pepercit familiari-
tati, vel sanguini; alludit namque ad
gloriosam magni Zelotis tragœdiam,
quando idololatrantem castigaturus po-
pulum, congregatis omnibus leviticæ tri-
bus affectis, transijt de porta ad portam,
per castrorum media, occidens fratrem,
amicum & proximum suum, ut qui a-
bominatione sacrilegâ aureum adorave-
runt vitulum, enecarentur. O si con-
simili vindicandæ Divinitatis zelo exar-

descerent hodie dum consecrati Altissi-
mo levitarum principes, si quilibet eo-
rum vir ponens gladium super fœmur
suum omnem idololatrantem abscin-
dens, & resecans affectionem! soli cui
debetur DEO, daretur omnis gloria, nec
quereretur pro cognatione mortalium,
quæ solum immortalis sæculorum Regi
est reservanda. Extra cognatos debet
fieri, extra propinquos affectu libero
versari, quisquis parenti omnium de-
siderat conjungi; æquissimam adjungit
rationem moralis Papa, quatenus eof-
dem, quos propter DEUM viriliter ne-
gligimus, tantò solidius diligamus, quan-
tùm in eis affectum solubilem conjun-
ctionis carnalis ignoramus. Non officit
his, quibus carnali propinquitate vici-
niùs jungimur, solertiùs & libera-
liùs, quàm cæteris prodesse, nec lex na-
turæ prohibet, nec vetat gratiæ inte-
gritas, terrenæ cogitationis ordinem re-
cognoscere, propinquum præ extraneo,
si aliud motivum non dissuadeat adju-
vare; sed si carnis propinquitas cursum
præpediat spiritus, eam oportet aut i-
gnorare penitus, aut saltèm à mentis a-
ditu, nè noceat, elongare. Sic igi-
tur spiritualis homo, sic debet suorum
consanguineorum ærumnis compati, sic
propinquorum necessitatibus auxiliari,
ut tamen commovens compassio, men-
tem à spirituali proposito non distrahat,
nec æquitatis integritatem lædat. Im-
ponebatur aliquando arca Domini Phi-
stæorum confinibus, asportanda plau-
stro, ut binò duarum vaccarum obse-
quio per viam, quæ ducit Bethsames,
avehatur; quarum lactantes vituli reclu-
debantur domi; pergebant sacri pon-
deris bajulæ uno itinere in directum,
pergentes & mugientes, sic tamen pro-
grediente vestigio, ut neque declina-
rent ad dexteram, nec etiam deflecte-
rent ad sinistram; gemebant quidem re-
clusis domi partibus, & mugiebant,
quasi de fœtûs incolumitate sollicitæ, sed
finè ulteriori obstaculo pergebant cele-
res, & recto tramite procedebant, (g) *ut*
sic sic necesse est (commentatore Grego-
rio) *ut incedere debeant, qui sacræ legis*
jugo suppositi, jam per internam scientiam
DEI arcam portant, modus progredien-
di præscribitur, mugitus non prohibe-
tur; solitudini limes præficitur, do-
nationi terminus imponitur, charita-
tiva largitas non removetur; propin-
quitatis cura permittitur, excessus cu-
ran-

Non prohibe-
mur plus bene-
facere con-
sanguineis,
quàm extra-
neis, quamdiu
ab illis non
præpeditur
mens à DEI
servitio.

(g) 1. Reg. 6.
v. 18.

Vaccæ por-
tantes arcam
DEI, sunt viri
Ecclesiastici.

(h) lib: 7. mor:
6. 14.

Non debent
propter vitu-
los declinare
via rectitudi-
nem.

rantis redarguitur ; subvenire consan-
gvineis non interdicitur , immodica
duntaxat in dando prodigalitas, immo-
derata in promovendo anxietas conde-
mnatur ; suam concludit allegoriam Pa-
ter & Pontifex maximus , *quatenus per
hoc , quod propinquorum necessitatibus con-
dolent , à cœpto rectitudinis itinere non de-
clinant.* (h) Est consonò Interpretum
suffragio, est Bethsamis domus solis, &
quoniam aliò consecrati Divinæ Majesta-
ti præsules suis gressibus debent proce-
dere, suis obrutibus debent intendere,
suis debent affectibus collimare, quàm
ad solem Justitiæ, à quo si quos contin-
git deflectere, non alibi valent divertere,
quàm in obscura regione umbræ mortis,
vel in confini territorio principis tene-
brarum, ut igitur hanc domum syderum,
hanc solis regiam, cœlestis arcæ baju-
lus, directo pedum vestigio, immaculato
intemeratorum affectuum incessu valeat
contingere, nec se ad prosperitatis dex-
teram erigat, nec ad sinistram adver-
sitatis corruat, affectu pignorum, im-
pulsu amicorum matris affectus mugeat,
paternus amor nepotis sortem sapiùs
consideret, non tamen ideò in Condi-
toris obsequio segniùs procedat. Fa-
miliarium necessitas, egestas propin-
quorum, mentem commoveat, sed ta-
men à via rectitudinis non deflectat.

Solicitus sit, quæ Domini sunt, quis-
quis in domo DEI Dominus est,, nè
dissipator sit, caveat, nè fortè ejicia-
tur de templo cum nummularijs ; non
enim patitur Altissimus in templo san-
cto suo pecuniarum vernaculas, qui
vendant cathedras cum columbis ; *quid
sunt cathedræ nisi honores* (elucidat my-
sterium Ambrosius) *quid sunt columbæ
nisi simplices mentes, vel animæ, fidem can-
didam, & puram sequentes ?* (i) ven-
duntur illi, dum Ecclesiasticorum mu-
nerum gloria inglorijs hæredibus, solo
propinqui sanguinis gloriantibus privi-
legio, à præsule patruo, ab intistite a-
vunculo conferuntur ; istæ pari ven-
duntur pretio, quando vanæ promo-
tionis scandalo, nec non immodico su-
blimatæ propinquitatis illicio pusilli of-
fenduntur. Desponderat jam dudum
egregius prædicator, uni viro virginem
castam, virginitate cordis, quæ (glossâ
commentatrice) fides incorrupta est,
Nec solùm duntaxat viri nomine intel-
ligamus illum, cujus Mater Virgo est,

cujus pater fœminam nescit, qui vir-
ginali utero corporaliter genitus, vir-
ginalique connubio spiritualiter con-
jugatus, virginum sponsus antonomas-
ticâ nominatur singularitate, sed etiam
si incarnatæ sapientiæ audivimus ora-
culum, *qui habet sponsam sponsus est.* (l)
Illius amicus sponsi, qui peregrè pro-
fectus accipere regnum suum (interpre-
te Augustino) *commendavit amico suo
sponsam suam.* (m) Est siquidem Epi-
scopus, apud Ambrosium, Christi Vicari-
us, & tamen genuinus sponsæ sponsus,
de quo nè dubites, ad illam, quæ ty-
pus est Ecclesiæ immaculatam sed nup-
tam, matrem sed tamen simul virgi-
nem respiciamus ; concepit illa non
de mortali corpore, sed de immortalis
spiritu, peperit sinè gemitu, alij nup-
ta, ab alio fœcundata, vera Josephi
sponsa, connubiali castæ dilectionis vin-
culo desponsata, non tamen ab alio,
quàm à Divino Spiritû repleta, & fœ-
cunda ; sic pariter, *singulæ Ecclesiæ Spi-
ritu quidem replentur, & gratia, jungun-
tur tamen temporali ad speciem sacerdoti.*
(n) Infulatum subaudi præsulem, sa-
cerdotali dignitate fulgidum, & instar
sponsi, sponsali annulo insignitum, epi-
scopali in folio sublimatum ; qui tamen
sacerdos dicitur, quia in illo omnium
ordinationum dignitas tanquam in sum-
mo membrorum capite adunatur ; quan-
tumvis enim sit eadem episcopi, &
presbyteri ordinatio, suæ tamen de-
bentur Episcopo primitiæ, qui primus
inter presbyteros, reputatur. Quem-
admodum namque supremus in mi-
trato Episcoporum ordine, triregno in-
fulatur, & solus visibile in terris my-
stici corporis caput agnoscitur, sic pa-
riter episcopus illuminantis oculi mu-
nere fungitur, per quem tota augusti
hujus corporis machina ducatum lucis
nanciscitur, nè in errorum caliginem
à cœco duce detrudatur. Hoc ob-
servandum insinuavit Veritas, hoc
inferendum prælagivit increata Pa-
tris Sapientia, primos Episcoporum
principes illuminans, *si oculus tuus
fuerit simplex : totum corpus tuum luci-
dum erit.* (o) Legistis sapiùs, sapi-
simè audivistis, prævolam operi in-
tentionem cordis in oculo adumbrari,
si enim per simplicitatem cogitationis
cor cœperit rectè rectum intendere,
bonitas non subtrahetur operi, sed o-
pus bonum efficietur, quantumvis hu-
ma-

(l) Joan:
v. 29

(m) Tract
in Joan

(n) in cap:
Luc;

Episcopus
sponsus Ecc
siæ suæ, dic
tur autem
cerdos tan
quam prin
ceps Sacer
dotum.

(o) Matth: 6.
v. 22.

(i) Conc: 1.
Cant: Au-
xent:

Episcopi ven-
dunt cathe-
dras, & co-
lumbas quan-
do honoribus
indignos affi-
ciunt consan-
gvineos, &
simplices a-
nimas scan-
dalizant.

oculus sim-
ex, si est in-
uens, & im-
ellutus, à quo
num Eccle-
siae corpus
radiatur.

manis coram oculis, existimetur & æsti-
metur expers optatae bonitatis; quod
si perversa cogitatione quidpiam agitur,
si rectum quodlibet iniqua intentione
perficitur, etsi hominum coram obtu-
tibus fulgere videatur, in DEI tamen
oculis, qui soli non possunt fallere, ut
tenebrosum rejicitur, indignum lumi-
ne obscuratur; subtiliori tamen acie
scrutatur hanc spiritualis oculi anatomi-
am illuminatus Mediolanensis Ecclesiae
oculus, oculando attribuens episcopo
hanc luminosae simplicitatis puritatem,
*si episcopus, qui lumen promeruit praesse
in corpore, simplicitate est sancta, & in-
nocentia condecoratus, omnis Ecclesia splen-
dore luminis radiatur:* applaudit illi gra-
tulabunda filiarum Solymae corona, sa-
cro amoris dramate, & oculatum re-
spiciens aggratulatur sagaciter: *oculi
ejus sicut columbae super rivulos aquarum,
quae lacte sunt lotae.* (p) Qui enim in
viam pacis properae viatricis pedes di-
rigunt, in nesciente impiorum circui-
tum simplicitate vivunt, utque Spiritum
Domini super aquas volitantem reperi-
ant; in crystallino Divinarum scri-
pturarum alveo indefinenter natant;
lactifluaque regeneratricis sapientiae
gratia, quos iterum in Christo Filios
parturiunt, super candorem nivium
dealbant; ne amplius in carne am-
bulantes, sed jam in spiritu progre-
dientes videantur, ante quorum faciem
non alia videtur effigies, quam Chri-
stus Dominus, quem hi spirituales o-
culi, haec directoriae nostrorum gressuum
lucernae, hi suis vigiles in custodijs spe-
culatores contemplantur.

Sed audiamus alteram Ambrosianae
parœmiæ periodum, ut, quantum ab
insidiatoris milvi obtutibus columbi-
nus distet oculus, intueamur; praemi-
tamus præclaro commentatori commi-
natoriam Divini judicis sententiam, *si
autem oculus tuus nequam fuerit, totum
corpus tuum tenebrosum erit;* infelix ocu-
lus monoculo quovis nocivior, exocu-
lato infortunatior, qui enim novit vo-
luntatem Domini sui servus nequam,
eamque facere, aut negligit, aut con-
temnit, vapulabit multis, dum uno
tantum flagellabitur verberare nesciens
ignorantia, quae solò cœcutiens delin-
quit intellectu. Disparitatis adæqua-
tam subjungit rationem Ambrosius, &
concludit, *si episcopus, qui videbatur*

*corpori subdito lucem præbere, obnubile-
tur nequitiae cœcitate, quid cætera facient
membra, quibus lux adempta est oculorum?*
(q) Est siquidem conformiter genuinae
sui nominis etymologiae, *super inspector*,
qui de suprema sanctae Sionis specula
cunctos suis subjectos nutibus respiciat,
& quem erecti subjectorum oculi in-
spiciant universi; istorum quilibet se
se inculpabiliter id agere cogitat, quod
suum, ut agat episcopum, indemnite
delectat; quod enim Pontifex agere
non dubitat, cur subditus pontificis o-
perari, quasi meticulosus intermittat?
ut igitur episcopalis actio suo corre-
spondere videatur agnomini, & nomen
coadunari actioni, id unum à singulari
sponsa sponsi sanguinem, ut discat, au-
diat, quod illa dictante sibi sancto Spi-
ritu edocta didicit, ut cæteros Eccle-
siarum omnium rectores instrueret,
ac doceret, *Ego dormio, & cor meum
vigilat.* (r) Post haustam cœligena-
rum consolationum varietatem, velut
soporata à vino indormire continuat,
quae nuper cœperat dormituri; Im-
patiens siquidem amoris, in ipso spon-
salium primordio ad oris osculum an-
helavit, & meruit praesentem experiri;
introducenda dein ad regium conclave,
dum esset rex in accubitu suo, inter
suavissima amantium colloquia sub um-
bra illius, quem desideraverat, sedit.
Ast quia abbreviatum in terris verbum
prolixiori se subtrahens alloquio à suis
evaserat manibus, velut fugitivus in au-
ras, illa nimio acerbæ separationis do-
lore lassata, nonnihil à suis requiesce-
re singultibus desiderabat, quos tamen
ipsa inter quietae noctis somnia quietare
non valens, singultuans ejulabat, *ego
dormio, & cor meum vigilat,* examinat
solicita indagine inamorati cordis hu-
jus vigilantiam, magnus Gregorius, &
quinam hoc sacro praefigurentur symbo-
lo investigat, nec alias, quam heroas
illarum athletarum animas autumat de-
signari, qui totam terrenorum negotio-
rum congeriem despiciunt, tumultus
mundi quietis nescios fugiunt, in via
DEI suavissimum quietae contemplatio-
nis otium assumunt, non ad hunc fi-
nem, ut otiosi torpeant, mente indor-
miunt, sed ut liberius vacare cœlesti-
bus valeant, à transitorijs voluptatibus,
à curis mundialibus, à propinquorum
negotijs requiescunt. *Hujusmodi electi
cor sponsi bene vocari possunt, qui quo am-
plius*

(q) de dignit.
Sacerd:

Dicitur su-
perinspector
propter
celsitudinem
officij sui.

(r) Cant: 5.
v. 2.

Episcopus
Sponsae suae
sedulam curam
gerens, est
cor Christi.

Episcopus de-
bet esse colum-
ba oculus, la-
cte innocen-
tiae lotus.

(p) Cant: 5.
v. 12.

(s) in Cant:
c. s.

Sopor iusto-
rum est omni-
no diversus à
somno pecca-
torum.

plius exteriora, quæ sunt in mundo fugi-
unt ed, secretius ea, quæ sunt interiora
sponsi cognoscunt. (s) Miratur tamen
corpore dormientem, & corde vigi-
lantem Gilbertus Abbas, & amicorum
sponsi, quos sponsus ipse charissimos
ad charitatis convivium invitaverat,
hanc vocem esse reputat, dum aliena-
tos à peregrinis sponso negotijs, suisque
tantum intentos præconijs, suis occupa-
tos mysterijs commendat, *bonus sopor mentis
excessus, & alienatio ab affectibus carnis*,
quando nec importunæ propinquorum
lachrymæ molestant meditantem, nec
excelsæ sublimandorum amicorum ma-
chinæ perturbant quiescentem, nec li-
tigiosa ditandorum familiarium nego-
tia anxiant somniantem; enimverò
dormiunt somnum suum viri divitia-
rum, sed dum aggregatas congestarum
divitiarum arcas somniant, nihil in-
veniunt in manibus suis; dormiunt
sicut vulnerati in sepulchro, sed dum
memoria eorum perit cum sonitu, Do-
minus non est memor amplius eorum,
ut resuscitentur ad immortalitatem,
quia vermis eorum non moritur; dor-
miunt in sepulchris, sed dealbatis, quæ
de foris parent hominibus speciosa, in-
tus autem plena sunt ossibus mortuo-
rum; exterius nitent, interius sordent,
dormiunt & hi somnum suum non
Christi, cum quo quia requiescere ab
operibus mortuis recusant, cum Chri-
sto resurgere desperant; dormitant
alii ab increpatione, quos dignos repu-
tat, vivorum & mortuorum Iudex in-
crepatione cœlesti, qui ascenderunt e-
quos, quos refrœnare non possunt, si
enim Ambrosio commentatori fidimus,
est currus anima, est equus caro, est
fallax equus ad salutem, ascendit hunc
recalcitrantem vigor mentis, non qui-
dem, ut tantum sedeat, sed ut regat;
desidiosus quippe equus iste, piger in
arcta salutis semita, & somnolentus ad
viam difficilem, perferre renuit refrœ-
nantis spiritus incessum; sed nisi præ-
ceps retineatur, nisi indomitus refrœ-
netur, nisi hinniens compescatur, ni-
si resiliens compescatur, nisi ab incre-
patione DEI retineatur, equum & ascen-
sorem projiciet, ultor frementis lasci-
viæ in mare, qui equiti non refrœnan-
ti hunc equum suum, ore prophetico
comminatur: *percutiam omnem equum in
stuporem, & ascensorem ejus in amentiam.*

(t) Zach: 12.

P. 4.

Non sic obdormit, cujus cor vigi-
lat, cujus non tantum vigilantis, sed
simul dormientis vigilem somnum Psal-
mista regius describit, *ego dormivi, &
soporatus sum: & exurrexi, quia Domi-
nus suscepit me:* (u) legit Hieronymus,
*ego dormivi, & vigilavi, quia Dominus
sustentavit me;* æmulabatur siquidem
sponsum suum, qui perfunctus somno
mortis in cruce, ut interpretatur Ori-
genes cum Dydimio, surrexit die ter-
tio illæsus, & ausim dicere meliora-
tus secundum humanitatem, quia glo-
rificatus; consimilem expectans som-
ni exitum exultat, post breve transe-
untis somni interludium, post modi-
cum momentaneæ tribulationis lulum
evigilatura, ut nunquam dormiens sem-
per vigilet, quam sponsus virginum,
dum nocte mediâ scrutaretur Jerusalem
in lucernis, virgam vigilantem, pro-
pheticis Jeremiæ visam oculis, invenit.
Legunt septuaginta Interpretes, *bacu-
lum nuceum* huic innitebatur beata via-
trix, cœlestis sponsa, mater Ecclesia,
nè dormiens obdormiret, sed vigilaret;
in baculo hoc nuceo, velut in sui amo-
ris symbolo, sponsum Ecclesiæ intelligit
purpuratus Hugo, huic fecundæ Vir-
gini, huic Matri virgineæ, filios ad
instar nucum producentem; expende
nucis amarum corticem, & statum re-
cole pœnitentium, in lachrymarum a-
maritudine versantem; considera soli-
dam obtegentis testæ duritiem, & pro-
ficientium incommutabilem perseveran-
tiam atteude, collauda nuclei dulcedi-
nem in perfectorum sanctitate; habet
amaritudinem in cortice, est enim dif-
ficile principium incipientium inter spi-
nas & tribulos peccatorum; gestat so-
lilitatem in oprimenti duritie, dum pœ-
nitentia progredientibus fit supportabi-
lis, & tandem dulcis est nucleus per-
venientibus. Hoc sustentaculum suf-
fulcientis baculi, & vigilantis virgæ,
est genuina episcopalis eminentiæ effi-
gies & idæa, cujus nisi cor vigilet,
sponsa obdormiens in prædam nocti-
vagi leonis cadit. Dormiat securita-
te liberâ, est enim inter vocatos ad
agni nuptiale convivium, dormiat
non increpatus somnum suum, sed cra-
pulatus sponsi somnum, dormiat si ta-
men illos ambit inter charissimos com-
putari, si cupit illos inter amicos con-
vivari, quibus delectationes æternæ of-
feruntur adhuc in tempore prægustan-
da,

(u) Ps: 3.

Episcopus
virga vigi-
lans, & ba-
cus nucum
cui innitit
sponsa

Episcopi
sunt servi
amici Christi

da, comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi; (x) nec enim alijs, quàm Episcopis, non alijs, quàm Petri fratribus, dixit Pontifex noster, priusquam egrederetur extra castra, immaculatum sanguinem immolaturus; jam non dicam vos servos, vos autem dixi amicos. (y) Sed quia duplex est servitus, unam duntaxat exclusam voluit ab amicorum numero, quæ spiritum servitutis deserit, non illam, quæ adimplendo præcepta Domini indefinenter servit, fidelis servus erat, cui dixerat spiritus, euge serve bone, intra in gaudium Domini tui. (z) Sed infidelis sit est necesse, de quo restatur Veritas peccati servum redarguens; servus non manet in domo in æternum. (a) Denique sicut sunt duo timorum genera, sic totidem servorum; est timor, quem perfecta charitas non compatitur, sed fores mittit ab amicorum cordibus profligandum, est timor in charitate permanens, qui est initium sapientiæ, & terminus perfectæ sanctitatis; hunc conservabat in corde suo nullatenus dimittendum Magister sapiens, dum erudiendo discipulo præscribebat, fili accedens ad servitutem DEI, sta in justitia, & timore. (b) Illum manere voluit in Romanorum cordibus Doctor gentium, dum formidantes animabat, non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore. (c) Si flagitas amicus nuncupari, recuses servus nominari, adveniente amici charactere, servilis nota expungatur, ut servus in amicum convertatur: Et nos, relictò servorum ministeriò, ad mensam amicorum revertamur, qui solò solius amicitiae minus contenti titulo, evadere in charissimos desiderant, & collimant, amici titulus justorum est prærogativa, sed non sufficiens perfectorum; amicum esse facit sanctificans gratia, quantumvis non intensa, perfectum sola efficit charitas perfecta, & quia perfectum esse inseparabilis est proprietas episcopalis sanctimoniae, ipsidem incumbit non charos, sed charissimos sponsi Ecclesiae commensales intitulari; non es Episcopus, nî sis charissimus, nec es charissimus, nî charitate sis plenissimus, non es plenissimus, nî ossa cum medullis, interiora omnia, ipsa præ cæteris præcordia charitativi liquoris abundantia irrigentur adeò, ut natet in charitate.

Ut sic mergaris, sic inmergaris, sic sub-

*mergaris, inebriare, quod charissimum est; quid enim aliud ebrietatis nomen indicat, quàm potus superabundantiam, quæ introductis ad cellam vinariam absque mensura effunditur, ut charitas in illis ordinetur; ubique supereminere prætendit charitatis sublimitas, etiam dum proditoris provoluta pedibus adgeniculatur, ut sis charissimus, potare non sufficit, nec potari, sed opus est inebriari, potans non omnium obliviscitur, sed ebrius solius vini recordatur; sic & charissimus nullius ampliùs terrenæ affectionis meminit, quemvis inordinatum amorem sæculi impetuosus rejicit, relictam mundialis parentelæ gloriam obliviosus nescit; quod sapit, vinum est germinans virgines, ut castam Virginem Christo exhibeat, cujus integritatis officium, cujus pietatis ministerium, cujus dilectionis compendium, cujus immunitatis privilegium, cujus pulchritudinis elogium, cujus essentiae prognosticum, cujus definitionis hoc unum, sed adæquatum est argumentum, virgo cogitat, quæ domini sunt. (d) Et ideo sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias; sicut sol inter sidera, sic sola inter amoris oscula, idcirco inter columbas una, inter filias electa, charissima in delicijs; inebriata non jam filiarum Solymæ absynthio, sed suavissimo cum lacte vinò, quod soli sponsæ à sponso propinatur, quid mirum, si sic in crapulata dormiat, nec ad sobrietatem redeat, præteritorum immemor, non nisi ad futura se extendat. Vis nosse immodicam hujus vini potentiam, vis definiri hujus crapulæ efficaciam, Gilbertum consule, qui conticescentis sponsæ, nec præ ebrietate plus loqui prævalentis, fidum interpretem sic personatus æmulatur, sponsum communi loquentis sponsæ idiomate sic alloquens, & obtestans: *crapula ebrietatis tuæ mundo me tollit, & tibi tradit, soporat, & excitat, sæcularium oblivisci me facit, & tui non finit;* (e) Digrediamur à sponsa ad sponsum, ut declinantes non nihil charissimam in sopore suo, ad vigilem charissimum, ad desponsatum ecclesiæ præfulem, ad vigilantem episcopum transeamus. Dormiat, & ille cum dilecta, ut fortunatum præfagi Ecclesiastis augurium experiat, si dormierunt duo, fovebuntur mutuò, (f) unus quomodo calefiet? nec sponsus sine sponsa, nec sponsa sine sponso, ex præ-*

Sicut virgo cogitat, quæ domini sunt, sic Episcopus curare debet quæ domus Domini sunt.

(d) 1. Cor. 7. 4. 34.

Ebrietas charissimorum DEI induit oblivionem terrenæ vanitatis.

(o) Serm: 43. in Cant:

(f) Eccli: 4. 7. 11.

Episcopus non sufficit esse a-
micum, sed charissimum, id est, perfectum, charitate plenum.

fulis amore amare discit ecclesia, cujus cor vigilat, si amor Episcopi in ea ardentius fervet, ferventius ardet, dormiat iste ob sponsæ requiem, invigilet ob raptûs periculum; dulcis somnus, si aliud non somniet, quàm suæ Ecclesiæ incrementum! utilis crapula nescire alios, nisi amicos sponsæ! dormiat hunc Christi somnum, ut alios fratres nesciat, alias sorores ignoret, nisi qui faciunt voluntatem Patris sui; sorbeat obli-viosâ sanguinis ebrietate, madeat ubertate dilectionis, non quâ mortalem carnem caro mortalis diligat, sed quâ nescium mori spiritum spiritualis anima ardentem admet, ferventer concupiscat; Custodiat de nocte custos, vigilet pastor Evangelicus, observans vigilias super gregum suum, ut qui cum psalte regio in die desponsationis suæ gaudio gaudens propter vocem sponsi, cœcinit amicus sponsi: *introibo in potentias Domini*, quando unctus Christi sui æmulator, ac imitator, infulatâ vertice solium gloriæ conscendit, quasi galeato capite, *ut possim portare jugum Domini*, subjungit purpuratus Hugo, nec enim levi jugo, hoc indissolubile conjugium sponsum aggravat, dum ad continuam conservandâ, protegendâque sponsæ incolumitatem vigilare obligat, pastorem gregis suæ, introire spopondit inaugurandus Antistes in potentias Domini, non suas, non sibi, sed domino serviturus, non suis, sed Domini amicis famulaturus.

Legunt notanter alij, *fidens in templum ingrediar immortalis*, non quod mortale est exinceps curaturus, solum quod mortem nescit, observaturus, *in potentiam Domini, non meam*, replicat Augustinus, & ideò inter holocaustata sacrificabo, quæ mea sunt, ut nè sacrificem, nil mei, abjecto quod meum erat, reservaturus; & ideò, *Domine memorabor justitiæ tuæ solius.* (g) Non litigantis mundi, non judicantis fori, non contendentis terræ, non ambientis auræ, non transeuntis pompæ, non applaudentis arcæ, non mundialis scenæ, non acclamantis turbæ, sed approbantis cœli, non reprobantis soli! non corruptivæ carnis, sed regulatæ mentis! Tuæ solius memorabor justitiæ, qui nullam, quæ mea sit, habeo, ut propriæ recorder; à te quippe accepi, quod bonum habeo, à me ma-

lum habui, super quod anxius suspiro; tibi proinde reddendum est, quidquid meum est, quia à te non est. *Memorabor justitiæ tuæ solius!* hæc enim clamat contra injustitiam meam, si non reddo sponsæ, quod sponsæ est, si do nepotibus, quod non nepotum est; hæc condemnat providam adamatæ carnis prudentiam, hæc castigat sollicitam æstimati sanguinis dementiam, hæc incusat laboriosam ditandæ propinquitatis solertiam, hæc confutat sagacem sublimandi generis astutiam, hæc immerfam sæcularibus curis mentem allegat, hæc elongatum à pastoris solitudine spiritum arctat; memorabor tremante memoriâ illius inspicientis oculi, qui allegata excusationum momenta non curat, sed denudati cordis irretortam veritatem explorat, *memorabor justitiæ tuæ solius*, quæ dum judicatura in judiciali solio sedet, delirum luxuriantis eloquentiæ fucum proscribit, supplicabundas plorantis rei lachrymas spernit, non aliam corruentis causæ appellationem admittit, quamlibet spem desideratæ prolixitatis rescindit; memorabor non momentaneam terrenæ prosperitatis inanitatem jactando, non defraudantem illudentis mundi vanitatem sectando, non proditoriam carnalium oblectamentorum voluptatem amando, non periculosam nobilitandi stemmatis exaltationem curando; sed dementatam filiorum Adæ cupiditatem deplorando, fallacem blandientium amicorum iniquitatem accusando, importunam urgentium propinquorum calliditatem detestando, consuetam dolosæ carnis improbitatem declinando, molestam consanguineæ aviditatis impietatem reprobando; memorabor denique justitiæ tuæ solius, intrans in solium potentiæ tuæ, sacerdotali gloriâ fulgidus, episcopalis sanctimoniam obligatione conspicuus, adeptæ perfectionis professione clarus; nè vanus præsumptuosæ propinquitatis splendor obumbret caput meum, *memorabor justitiæ solius*, ad metuentis animi terrorem, ad incautæ teneritudinis horrorem; non recordabor humanorum) quæ ducunt in delirium) judiciorum, sed tuæ solius justitiæ, quæ ascendentem ad sedendum in Divinitatis subsellio Luciferum de cœlo præcipitavit, quæ divinizari cupientem superbientis Adæ profapiam de paradyso profligavit, quæ momentane-

Memoria
 stitiæ DEI
 cludit à co
 Episcopi, in
 nia negati
 consangu
 neorum,

Peccatum
 maximum
 superbia,
 quam vita
 qui carne
 & sanguin
 non curan

(e) Ps: 70, v. 17.

am lascivæ voluptatis delectationem æternis ignibus incineravit, quæ splendidum epulonem in ventre inferi tumulavit, quæ quinque fratribus fraternæ commonitionis adminiculum denegavit. Solius justitiæ, severi hujus judicis memorabatur puer Domini, qui terribilem considerans in consilijs super filios hominum humanæ fragilitatis vindicem, suspirans exclamabat, *si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero*,
 b) Ps:18. v.14. (b) & emundabor à delicto maximo; quis putas est fidelis servus, & prudens, qui hoc evitet Dominium, ut fugiat delictum maximum? legit accuratus, *si non regnaverint in me, tunc ero sine macula coram te*, regnat in corde ex cordis presbyteri inordinatus sui sanguinis amor, dum flagitat humilem propinquum sacris redditibus exaltare, regnat in mente elati præsulis, sui ipsius perniciosus amor, dum pudet coronatum insulâ, circumvagum nepotem intueri tribulari galero pileatum, utque vicinam sibi propinquitatis regat maculam, auro deaurat pauperiem, & aggregatâ coacervatarum pecuniarum copiâ ditat inopem, ut cum principibus solum gloriæ teneat, qui nuper civicæ conditionis nescius, erubuit nobilium

consortio appropinquare. Sed quænam affectuosæ hujus teneritudinis difformitas, delicti maximi meretur anathemate cauterizari? si sola irregularæ carnalitatis est perversitas, mediocritatem criminum in serie non excedit, ad monstruosum summorum flagitiornum verticem non accedit. Resolvit ambiguum dubiæ investigationis quæstionem Augustinus, *delictum magnum arbitror esse superbiam*, néve dandæ sit debitor rationis, hac adæquatâ, sui arbitrij confirmat veritatem; *ex angelo fecit diabolum, eique in æternum interclusit regnum cœlorum*, (i) quid majus illo, (i) in Ps:18. quod maximum cœlestis militiæ principem, effecit minimum, ignis corporei mancipium? quod sublimissimo huic spiritui sævâ velut tyrannide dominatur? quid fœdus à turpitudine, quidnam infamius à scaturigine, quid dignius fuligine, quâ involvatur, quid indigentius perizomate quô contegatur, quàm propinquorum arrogantia ex præsulum divitijs oriunda? quàm consanguineorum superbia prodigis Ecclesiasticorum redditibus enutrita? fuge crudele hoc dominium nè servus sis peccati, quisquis terræ affigi renuis, quisquis cœlorum inferi regiæ concupiscis.

Consperferunt cinere capita sua, accincti sunt cilicijs.

Sermo Trigesimus.

Beatus, qui consperfit caput cinere, qui mentem reficit mortis memoriâ.

INtuebatur aliquando Sapientissimus Ecclesiastes (seu fuerit, priusquam illuminatæ mentis oculus obfuscaretur libidine, seu postquam salutaris pœnitentiæ collyrio serenabatur) intuebatur ferale mundanæ antiperistasis interludium, invariabili orbis amphitheatro repræsentatum; *vidi servos in equis*, crederem prævios subsequen-
 tium Dominorum veredarios exstitisse, nî ocyus subjungeret, inordinatum ordinem, raram vicissitudinem, & principes ambulantes super terram quasi servos, (a) quasi mancipijs congrueret dominari principibus, & decens foret servis Dominos famulari; risissem explodens

fatuitatem delirantis arrogantia, risissem positos stultos in dignitate sublimi, nisi suspensum hac ludicrâ alternantis mundi tragœdiâ, suâ erudiret parœmia purpuratis Hugo, *videtur extendere intellectum suum salomon ad prælatos nostri temporis*; sed cur amabo in lachrymabili hoc schemate Ecclesiasticorum principum sublimitas præfigurata creditur, an fortè quia eorum aliqui in fastuosorum curruum turbine, in turbulentâ phaleratorum equorum colluvie ambulant super terram, præsumptuosam quorum intemperiem sacris deplorat lachrymis Clarevallisensis Bernardus, *erubescant prælati nostri temporis in*
 cur-

Sæpe ad succurrendum propinquis urget nos ambitio, & arrogantia.

admiranda mundi vitio, ex-
 ans servos,
 deprimens
 minos.

Eccl:10.
 v.7.

Christus nun-
quam legitur
equitasse.

curribus, & in equis, cum rex cælorum
nunquam equitasse, sed semel ut ita di-
cam asinasse legatur, quibus optarem ego,
ut sapientem Abigail imitarentur, quæ
exulceratam irritati Davidis animam
placatura, occurrit exasperato vindici
singultuans, & exclamans, *famula tua
sit in ancillam, ut lavet pedes servorum*

(b) 1. Reg: 25.
v. 41.

Domini mei. (b) O si cum mediatri-
ce provida ascenderent super asinam,
subdentes sibi carnem suam, & sequen-
tes festinanter nuntios regis æterni!
Verumtamen prætereamus equitantes
servos, quorum infortunatam sortem
deplorans coronatus Vates, præfagiebat
subsecuturum equitantis superbiæ exiti-
um, dum psallebat, *dormitaverunt, qui*

(c) Ps: 75. v. 7.
v. 7.

ascenderunt equos. (c) Explanat sub-
tiliter non minus, quàm terribiliter
periculosam dormitionem equitantium
moralizans Gregorius, *id est in morte a-
nimæ, mentis oculos à veritatis luce clau-
serunt, qui in præsentis vitæ honore con-
fusi sunt.* (d) Convertamur ad ser-
vorum Dominos, ad mitratos præsu-
les, ad insulatos Ecclesiarum princi-
pes, è quibus alios terræ innixos ser-
mone præcedenti descripsimus, inten-
tione optimâ denudatos, ut nudum
Christum nudi, & illi æmulentur, in-
vitè ad prælaturæ subsellium elevatos,

(d) lib: 31. mor:
c. 10.

qui tamen post breve spatium ad altio-
rem dignitatum Ecclesiasticarum gradum
collimant, jam non prodesse sed præ-
esse solliciti, diligunt munera, quæ bi-
nis manibus Mammonæ deditis appre-
hendunt, *nonnunquam etiam pecunias con-
gregare dicuntur, non ut spiritualibus fi-
lijs necessaria, sed ut carnalibus nepotulis,
& amicis, superflue aliquid largiantur, te-
statur Bernardus.* (e) Affiguntur terræ

Sollicitudo
Prælatorum
erga nepotes
damnatur.

(e) de Passion:
Dom: c. 21.

cives cœligeni, quos ministerij sacer-
dotalis dignitas supra ætheream domum
syderum exaltat, ut nolint, velint, co-
gantur fateri tamen gementer ejulan-
do, *conglutinator est in terra venter no-
ster.* (f) Vel si Chaldæa præplacet

(f) Ps: 43.
v. 25.

periphrasis, *copulatus est terræ curvus
venter*, dum dejecti in abjectum propin-
quæ carnis pulverem, suorum consan-
gvineorum pedibus conculcantur, suo-
rum nepotum affectibus pessumdantur.
Conglutinantur exæstuante violenti
amoris violentiâ in nobilis parentelæ
limo, in illustris prosapiæ luto, ut am-
pliori reluceat fulgore, sublimiori ef-
fulgeat posteritate nomen terreni stem-
matis in terra; conglutinatur effœmi-

nata sensualitas, enervis teneritudo,
quæ ventrem suâ molliæ mollem, &
tenerum æmulatur, plena sollicitis co-
gitationibus, repleta anxijis industria-
rum curis, oppletur aggregandarum
divitiarum desiderijs, ex quibus ori-
untur contorsiones remordentis consci-
entiæ, alterationes deficientis animæ,
& pene incurabilis superbiæ tympani-
ris! Quid aliud ex hoc infami car-
nalia affectuum connubio, quam pe-
rennis Israëliti nominis Ecclesiasticæ
dignitatis oritur contumelia, & scan-
dalosum alienigenarum exitium, cavil-
lantium scilicet acatholicorum excidi-
um, quando conglutinatur anima Sichem,
cum Dina, (g) quando sic maritatur
cum terrena propinquorum prosperita-
te, sacerdotalis præsulum Ecclesiastico-
rum cupiditas, ut innocens virginitas,
quæ nuper ea duntaxat cogitare, & si-
bi proposuerat, & sponso Ecclesiæ pro-
miserat, quæ Domini sunt, nunc vio-
latâ fide, insigni fœdifragio opprima-
tur! ut religiosa consecratorum Anti-
stitum integritas ab indominabili exsu-
gentium consanguineorum rabie profa-
netur. Sed hanc affixionem spiritûs
ad terram carnis sit deplorasse satis,
à dementatis senibus ad lugubres Sionis
filias transeamus, quas ego dum sua ci-
nere conspergentes capita contemplor,
prudentes revereor Virgines, à fatuis
hoc uno providæ sagacitatis indicio a-
lienas, nec enim ideò, quia mediam
ante noctem obdormierunt, repudiatæ
sunt, nam dormierunt, & dormitave-
runt omnes; quemadmodum enim dor-
mierunt, repudiatæ sunt, nam dor-
mire evangelicum mori est, sic dor-
mitare ante somnum, est ante mortem
langvescere à salute, quia (Gregorio
commentatore) per pondus ægritudinis
pervenitur ad somnum mortis. Tota
proinde illarum & istarum disparitas
non erat illibata virginitas, quâ præ-
fulgebant ambæ, sed sola futuræ noctis,
sed circumspecta venturæ mortis pro-
videntia effecit prudentem numerum,
& improvida subsecuturæ mortis o-
blivio neglecta hujus sortis confide-
ratio, effecit fatuas, infatuavit impru-
dentes.

(g) Gen:
v. 3.

Prælati a-
ctus ad co-
sanguineos
est amor I-
næ ad Siche-

Prudentia
virginum sa-
pientia confi-
sit in prævia
consideratio-
ne mortis.

Quæ hæc nocturnas præviderunt
tenebras, non solis contentæ lampadi-
bus, oleum paraverunt, quæ hanc le-
thiferam non apprehenderunt caligi-
nem

nem, fidentes testæ fragili oleo caruerunt. Una prævisæ mortis solertia, securis auribus mediæ noctis clamorem percepit, venientem sponsum excepit, ante clausam cœlestis regni januam intravit, & agnita sapientis sponsi oculis ad nuptialem agni cœnam accessit; dum interim improvida considerandæ mortis omissio, & oleum neglexit, & venientem sponsum declinavit, & clausum ostium invenit, & reserari januam, clamans licet ac supplicans, non impetravit. Illustres non tenebrarum, sed lucis filia, beatæ adhuc in lacrymarum valle Sionis filia capita sua conspergunt cinere, ut flammam lampadis sub recogitatæ mortis cineribus foveant, & conservent. Hinc electorum mentes, quò amplius mortalitatis termino appropinquare se sentiunt, eò ad discutiendum se severius accingunt, & quos malarum concupiscentiarum nævos in corde suo reperiunt, eos implacabilius ardore urgentis pœnitentiæ consumunt; quoque districtum judicem propinquare suspicantur viciniùs, se accusare frequentiùs, condemnare rigidiùs, supplicare ferventiùs conantur, quòve timidiùs vivunt, eò feliciùs ad immortalitatis vitæ gratiam assurgunt. Prudentem proinde hanc dixeris virginem, providam illam animam, quæ suum vivens adhuc in corpore aspergit caput cinere, quæ genuina militantis Ecclesiæ filia se profitetur pulverem in pulverem reversuram, quod est ita evidens, ut illud velle credere foret fatuitas, non enim velut obscurum creditur, quod oculis videntium cernitur, quod geminis palpatur manibus, & pedibus cœcutientium calcatur. Quid enim calcas, nisi pulverem, dum sepulchralem impingis in lapidem, dum terræ cumulum nuper erectum humano cadaveri in tumulum transire cogeris, vel invitus? dum vivis, *pulvis es*, si minùs credis homini, quia omnis mendax est, crede DEO, qui nisi foret Veritas, nec esset Deitas, *pulvis es, & in pulverem reverteris.* (g) Hæreditaria est sententia nullum præteriens Adæ filium, vel filiam, quantumvis culpæ nesciam, & criminis paterni non hæredem, dixit dictum irrevocabile offendenti filio pius pater, non sævus ultor, ut saltem hæc amara nimium vexatio det intellectum auditui, & discat sublimatus pulvis se brevi fore pulverem præcipitatum. Vis experiri paternam pietatem, os Domi-

ni, quod locutum est, attende, etsi non didicisti hætenus cum sapientiæ filijs astutiam; disce parve puer, qui adhuc virum non exhibes sanctorum gravitate morum, disce ex voce cognoscere matrem, vox enim indulgentis est misericordiæ, non est comminabundus rumor justitiæ ferientis, si mox post instantaneam completæ prævaricationis moram, fatale prævaricatorum genus in pulverem convertisset, si absque mora peccans humanitas more rebellium angelorum in orci cineres præcipitata corruisset, vox irritati judicis exstitisset, *sed pepercisti Domine creaturæ tuæ, pepercisti gloriæ nominis tui* (applaudit indulgenti Clementiæ, sustinenti Sapientiæ, miseri Omnipotentia, dissimulanti Justitiæ, in sua Clarevallenfi solitudine apud argumentosa, Doctor mellifluus) *non damnans hominem in loco perditionis, sed in loco afflictionis humilians.* (h) Nec enim tanquam fulgur de cœlo cum Satana in suum suorum demeritorum tumultum evibratur, non suo in matutini ortus diluculo dejicitur cum Luciferò, sed expectatur meridies, donec judicium proferatur, & tunc prolixum tempus veniæ reconciliando præscribitur transgressori, *donec revertaris in terram.* Reflecte oculum viator ad luminosam arcem syderum, sydeream stellati exercitus provinciam scrutare; intueri radiosa rutilantis cœli lumina, ut veniunt ab oriente, emensò tamen præfixo suis cursibus stadio declinant ad occidentem, suis ibi volvuntur circulis, & dispari temporis spatio, hæc citius & illa serius nostris obtutibus subtrahuntur; sic pariformiter sit (licet fulgentissima) in horizonte gratiæ, sint gloriantis cœli sidera, quorum lux lucet coram hominibus, ut si perveniant ad perfectum Christianæ claritatis diem; si tamen in mundum veniunt, per orbis orbitam à suæ nativitatis ortu circumfluunt, donec occumbant temporì, radiatura rursus beatæ æternitati; ubi quod nascitur, nunquam denascitur, ubi quod oritur, nunquam aboritur, sed absque desitionis periculo perenniter conservatur.

Interea pulvis reverti debet in pulverem, cinis in cinerem incinerari. Est tamen salutaris ad eò pulverulentæ hujus vicissitudinis recogitatio, ut probatissima vocari ambiat alchymia, quæ

(h) *Sermo de S. Mart:*

Benignitas DEI non statim redegit hominem in pulverem, sed redigendum prædixit.

Per mortis pulverem mortalis homo fit immortalis.

Quod homo in pulverem reverteretur, non creditur, sed videtur, quod autem pulvis sit, credi debet immortalis.

Gen. 3.
v. 19.

reverso hominis in pulverem effectus divina misericordiæ.

(i) Epist. 2. ad
frat.

Cælestis Pa-
ter familias
convocari
vult illos ad
nuptias, qui
sunt in exitu
viarum, hoc
est, qui occu-
pantur medi-
tatione mor-
tis.

(l) Matth. 22.
v. 9.

plumbum prodigiosô naturæ beneficio convertitur in aurum, si modò transformativo conspergatur pulvere, vel pulveri immergatur; quid gravius, mortalitate plumbeâ, quæ mentem cogitantis dejicit, si cogitetur, mœrorem ingerit, si consideretur, lachrymas elicit si memoretur, animum opprimit si ponderetur, & tamen tam vilis uterus oppositam suæ progeniei gignit sobolem, & ipsam parturit immortalitatem; non mea, sed magni Antonij hæc est parœmia inter sacros horrores Nitriæ, & abditos Ægypti latebras evulgate, *quicumque cognoverit propriam mortem, iste iterum cognoscet etiam suam æternam vitam*, (i) qui enim sedulâ meditatione, quidnam in morte futurum sit (cogitabundus considerat) in quavis suarum operationum, utrum intuentis districti judicis oculo digna sit, examinat, & si indignam repererit eam efficere detrectat, nihil quod transitorium est, desiderat, & jam se inter mortuos considerat, quia se inter morituros existitutum pensat; omnem terrenæ voluptatis concupiscentiam abjicit, ad ea solum, quæ immortalitati proficiunt, totis conatibus contendit. Incuriæ verò reproborum mentes, dum nunquam vicinum sibi exitum suspicantur, dum brevitatem vitæ timere dedignantur, elationis suæ phantasmata continuant, & salutiferam venturæ mortis memoriam à suis cordibus elongant. Instituit aliquando Rex evangelicus, dilecto sibi filio solemnes nuptias, insigni conviviarum numero illustrandas; occidebantur tauri, altitia præparabantur. Verùm vocati commensales ad convivium hoc pingvium medullatorum venire recusarunt, eorum aliqui implicati iniquitate negotiationis suæ, villam, & boves inspiciendos prætexerunt; dum alij voluptatum illicitis irretiti carnis blanditias protulerunt, & tandem crudeliores cæteris, ablegatos principis nuntios invaserunt, invasos contumelijs affecerunt. Exulceratus Rex, nè conviviarum paucitas nuptialibus gaudijs præjudicaret, remittens nuntios, iisdem locum inquisitionis determinat, nève confunderentur numero, obvios quosque sinè personarum discrimine præcipit invitari, *ite ergo ad exitus viarum, & quoscunque inveneritis, vocate ad nuptias*. (l) Mirarer ego in semitarum finibus inquiri viatores, quid

opus erat scrutari viarum exitus, ut repleatur domus advenis, si poterat in foris urbium, in regni curijs, innumera conscribi inquilinorum multitudo? nec aliud, alijs licet exprimatur periodis, Lucas insinuat, dum ipsam decreti methodum allegat, *exi in vias, & sepes, & compelle intrare*. (m) Nec enim nisi viarum termini circumvallantur sepibus, nè proterantur. Per viam (commentatore Hilario) *tempus sæculi intelligendum est*, (y) dum igitur ad exitus viarum invitaturi exploratores ablegantur ad finem temporis, tanquam ad viæ exitum abire destinantur, ibi reperiunt, quos invitent. Qui enim cogitatione assiduâ perlustrant viæ terminum, supremum suæ peregrinationis exitum, ad cœnam agni, ad suæ uxoris nuptias invitantur; illos nec villa distrahit, nec uxor abigit, nec boves detrahunt, nec curæ sæculares præpediunt; accincti siquidem æternitatis itineri vendunt omnia, quæ terrena sunt; vadunt pede præpropere, ut præambulum sequentes directorem, qui & viarum index, & ipsa essentialis via est, assequantur; ducant uxorem alij, ut cogitent, quæ mundi sunt, in exitu viarum non amplius de vinculo connubiali discurretur, sed de instanti separatione cogitatur; non emit boves in suæ viæ ac vitæ termino, sed potius prophetica æmulator integritatem, & Elisaum occisis bobus pascentem populos imitatur, nève in periculoso itineris bivio, aut perdant dexteram, aut deflectant ad sinistram, disrumpunt vincula, jugum grave, quod colla filiorum Adæ toties obruit, excutunt, abjiciunt, & omnem mundanæ delectationis sarcinam deponunt. *Mittit ad vias, & circa sepes* (scribit Ambrosius) *quod hi videlicet apti sunt regno cælorum, qui nullis præsentium cupiditatibus occupati ad futura festinent, mittit ad exitus viarum, prudentia enim in exitu canitur*. (o) Prudentem in exeundo ipse probavit Abrahamum, quem ambitiosô luxuriantis eloquentiæ fastu majorem simplex veritatis fides invenit, quem creatrix ipsa & gubernatrix omnium Sapiencia tentavit ut fortem, incitavit ut fidelem, provocavit ut justum, quando effectura patrem fidei nostræ, præcepit obtemperaturo, imperavit genituro, *egredere de terra tua, & de cogitatione tua*, (p) legit Pagninus, *vade tibi à terra tua, & à cogitatione tua*, suspenditur à ter-

(m) Luc. 14.
v. 23.

(n) in Cat.
Thom. 1.
pra 22.
Matth.

(o) lib. 7. in
Luc. 14.

(p) Gen. 12.
v. 1.

re-

renis, ut inhiat æternis, felix transfuga, evocatur de facultatibus mundi, operibusque terrenis, de moribus vitijsque præteritis infortunato Adæ filio cum nativitate coævis; utque impavidus viator generosæ mentis perseverantiam probet, præcipiens DEUS peregrini itineris terminum celat, & ideò magnanimum Athletam nuncupat Basilus Selevciensis, quem ad tantam Divini hujus amoris exercitationem provocabat DEUS, in medium terrarum orbis stadium conjecit, multis antea virtutum experimentis, velut in palæstra eruditum. (q)

(q) Orat. 7. in
Abrah.

Expendit sublimiori examine latentem hujus egressus mysteriosi figuram Ambrosius, & suæ consuetam sublimioris spiritus eminentiæ, præclaram elicit moralitatem; dum egresso de patrijs Chaldææ finibus, undènam debeat exire, præcipitur, sed quonam progredi reticetur; consideremus nè forte hoc sit exire de terra sua de hujus terræ, hoc est de corporis nostri quadam commoratione egredi. (r) Non quidem transmigrante animâ, sedevolante spiritu, non exanimatione carnis, sed contemplatione mentis; egrediebatur de hujus orbis orbita in sepulchralem mortuorum regiam meditabundus Patriarcha, quando factus incinerandæ pentapolis advocatus, eam ab imminente flammivomentis cæli excidio defendere satagebat. Priusquam tamen æquissimum adversus judicem contenderet supplicare, hanc efficacem in ipso validissimæ perorationis exordio præmittere statuit protestantis animi præfationem, loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis & cinis? (s) legunt septuaginta interpretes, ego autem sum terra, & cinis, non sufficit præclaro confessori vilitas contriti pulveris, qui sic non profuit, ut nil officiat, sed superaddit nomenclaturam cineris, ex immoderata æstuantis concupiscentiæ favilla oriundi, ut si cinis non tantum est inutilis, sed cuivis nocivus germini, nè valeat protuberare, suam ille gliscentem peccati prodat fomitem, seque non tantum non profuisse, sed obfuisse, sed germen spiritus se sæpius accuset obfuisse. Est alia terram inter, & cinerem conjunctio, quam expressurus, primæ secundum apposuit, & se terrigenam cineri comparavit, non dixit terram & tacuit, ne-

rat Cyrillus Hierosolymitanus Antistes in suis catechesibus, nè se ipsum magnum elementum terram appellare videretur, sed addidit cinerem se esse, ut vilitatem, & imbecillitatem suam ostenderet. (t) Elucidat cœligenam terrestris Philosophiæ sapientiam Gregorius in hoc eximio illuminati Abrahæ axioma, & patri jungens filium, ei Davidem sociat, quantumvis regali chlamyde fulgidum, & Solymæo diademate coronatum, tunc tamen in favillarum cinerem reversum, dum gemebundus psalleret, recordatus est quoniam pulvis sumus; (u) consimili utriusque sapientis hujus epiphonemati, suam subjungit elucubrationem moralis Papa, & si viventem carnem, necdum in terra mors solverat, hoc tamen apud se erant, quod se futuros absque dubitatione prævidebant, (x) beati videntium oculi, qui aufferentes à suis mentibus elationis spiritum, in suum pulverem revertebantur, dum enim quid sint futuri, respicerent, infirmam præsentis vitæ conditionem, paludamento licet connectam regio, quamvis opulentò divitiarum implicatam velamine inspiciunt, & quàm futura calamitas præsentis correspondeat miseriæ, sagaciter colligunt, infallibiliter concludunt. Nec leve dixeris hoc discernentis oculi emolumentum, à luculento pulvere, ab infructuoso alioquin cinere oriundum, quò solo circumvagus superbiæ spiritus repellitur, & exterminator angelus nè contemplabundæ verorum Israëlitarum noceat profapiæ, à pulverulento compunctæ mentis vestibulo profligatur. Est singulare hujus attenuati pulveris, hujus contriti cineris magisterium, quo sinè violenta castrorum acie subjungantur imperia, absque auxiliari lustratorum agminum dispendio, & conservantur solia, & territoria dilatantur. Adumbrat sapiens hanc sapientiæ victoriam justis non peccatoribus appropriandam, (z) fulgebant justi, & tanquam scintillæ in arundinetis discurrent, ut fulgeas, lux mundi sis oportet, ut luceat lux tua coram hominibus, verberis inter homines ut inter tenebras, est necesse; enimverò ut splendens, ac ardens scintilla comburendo arundinetum à fine ad finem discurret, sic sancti (parificante Carenfi commentatore) increpando vitia in congregatione peccatorum hinc inde se veluti discurrendo diffundunt. Expende qualitates scintil-

(t) Catech. 6.

(u) Ps: 102.
v. 14.

(x) lib: 24.
mor: c. 11.

Sancti viri
scintillæ sunt
incinerantes
per penitentiam
corda
peccatorum.

(z) Sap: 3.
v. 7.

(s) Gen: 18.
v. 27.

David & Abraham
considerationi
mortis vacantes
æquiperant se cineribus.

Habent pro-
prietates
scintillarum.

(a) Deut: 4.
v. 24.

Peccatores
habent quali-
tates arundi-
nis.

(b) Luc: 8.
v. 13.

(x) Jerem: 4.
v. 23.

(d) Job: 40.
v. 16.

tillarum, revolve proprietates justorum, & quâ proportionem assimilentur, concludere; scintillæ sunt à teneritate sublimes grandis incendij proles, ad magna incendendum proclives; Et quidnam justis sublimius, si DEI agnitionem intendas? quid eorundem exilitate est minus, si propriam sui valoris æstimationem attendas? si mundi regulationem expendas? cui in purgamenta serviunt omnium peripsæma! quid levius illis, quos nulla vitiorum pondera gravant? nec ab alio minori igne procedunt, seu creationem seu recreationem observes, quàm qui peccatorum delicta exurens, *DEUS noster ignis consumens est.* (a) Nec levi esca saturantur, qui dum arundinetum succendunt, nec coronatis capitibus parant, nec immorigeros principum mores obvolvunt; quidquid comburendum offendunt, quidquid incinerandum agnoscunt, sine blanditijs pandunt. Arundinetum siquidem malorum est habitaculum, est receptaculum impiorum.

Est uterus arundinis lutum; jacet peccator, quasi tumulatus in luto profundum computrescens instar jumenti in stercore suo, ad quemvis venti flatum agitur à flante in quamlibet partem arundo, cujus levitatem, quis impijs æmulatur amplius, qui Verbo veritatis testante, *ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.* (b) Sola est aura, quæ vacuitatem arundinis implet, nec aliud nisi inanis vanitas peccatorum animos replet, super quorum inani vacuitate, ingemuit suo jam sæculo lachrymans Jeremias, *aspexi terram, & ecce vacua erat, & nihili,* (c) est denique arundini proprium, continuò velut rumore esse sonoram, & est inseparabilis malorum consuetudo, adversus bonorum innocentiam, contra justorum perseverantiam, contra sanctorum eminentiam, continuò murmure luctari; denique de perduelli angelo malorum omnium principio, intemeratus Job contestatur, *sub umbra dormit in secreto calami, & in locis humentibus.* (d) In arundineis cordibus impiorum; fulgent illustres justorum animæ ad instar scintillarum discurrentium, in hoc arundineto, dum enim alienæ salutis avidi versantur inter perfidos, morantur inter reprobos, eos ardenti suæ pietatis fervore, velut flagrantem scintillam

succendunt, sic tamen, ut totus nitor fulgoris, ut omnis decor splendoris, in cinerem convertatur; subjungit adæquatam stupendæ transformationis rationem moralis Papa, *quia pietatis flammam consumpti, dum infirmitatem conditionis conspiciunt, nihil aliud quàm favillam se esse cognoscunt,* quò tantæ humilitatis exemplo ambitiosa peccatorum protervia, nonnunquam à sua superbientis arrogantiae duritia resolvitur, ut secuturam suæ immortalitatis sortem in cinere hoc splendido meditentur, contritoque per poenitentiam corde cum poenitente David cinerem tanquam panem manducare, & potum suum cum fletu miscere [concupiscant]; hoc inconsueto refecti edulio, ad exitus viarum properant, indeclinabilem venturæ mortis præsentiam recogitant, reclamitantem conscientiam exaudiunt, medullam fauciat cordis discutiunt, & in supremo tribunali mentis suæ, ad multitudinem delictorum conturbantur, ad tantam facinorum diversitatem consternantur, utramque ore tremulo confitentur, & ad abyssum Clementiæ convertuntur; horrent effrœnem peccandi licentiam, sed sperant simul vocantis misericordiæ indulgentiam, quæ transgressores dulciter corrigit, & suaviter confundit, dum desperationem præpedit, & veniam promittit. Manducabat cinerem Divinus David, qui pariter ignem veniens in terram mittere fulgurante cum scintilla arundinetum illud incinerabat, quando Carenfi interprete cum publicanis, & peccatoribus manducans, peccatores qui se cinerem, & terram esse confitebantur, velut delectabilem cibum sibi incorporabat, & in corpus Ecclesiæ trajiciebat; miscebat poculum lachrymis quando propinans flentibus, eorum lachrymas sitiebat, plus æstimans à lachrymante fœmina defluis oculorum distillantium rivulis rigari, quàm ad suspicabundi Simonis mensam convivari. Quod si affectu non dissimili, imò si pari aviditate, DEUM convivam vis accedere, & hujus ter fortunatæ pedissequæ beatum flagitas pedissequum æmulari, ad revertendam tui corporis molem in massam pulveris, in cineris acervum reflecte, & de memoria fragilitatis tuæ opiparè reficietur, elapso forsitan brevi tempore segregandam; tunc videri cujusnam sit substantiæ putredo carnis, quam diligit, si ad sepulchra

Christi
manducabat
cinerem,
quando cum
peccatoribus
edebat.

Memoria
mortis salu-
berrimum est
antidotum
peccati.

re-

respicit, ubi abominandis vermibus sca-
turientem cernit; dum enim corrup-
tio carnalis inspicitur, dum caro exa-
nimis absque vivificante spiritu lustra-
tur, dum cinis iste revolvitur, dum
dissolutus pulvis discutitur, horrorem
incutit, quod hactenus amabatur; tunc
illico arundinetum dissolvitur, arundo
fragilis profternitur, & universa cadu-
ci peccatoris vanitas incineratur; enim-
verò si expertissimo Dalmatæ, fidimus,
*facile contemnit omnia, qui se semper co-
gitat moriturum*, (e) suum adjungat
magnus Gregorius oraculum, *nil quippe
sic ad edomandum desideriorum carnalium
appetitum valet, quàm ut unusquisque hoc,
quod vivum diligit, quale sit, mortuum
penses*. (f)

(e) Hier. in
prob. Bibl:
6. 1.

(f) lib. 6. mor:
4. 29.

Accede ad tumultuæ venustatis sar-
cophagum, quisquis in desiderio car-
nalis corruptionis exæstuas, & geminis
intuere oculis horrorem putredinis, ad
quem anhelas, lege in hoc fœdo, sed
vero tamen volumine, quamnam ta-
bem desideras, dum corrumpendam
carnem intemperanter amas! mandu-
ca hunc salutarem cibum cineris, ut
in labore assiduæ meditationis vescaris
pane tuò, quò cor tuum sic confirma-
bitur, ut caro adversus spiritum con-
tinuâ cogitationum inquietudine assur-
gens oppressa spiritui subjugetur; ete-
nim, *quod mortalis est homo ad disciplinam
illi debet valere*, hortatur fratres suos Au-
gustinus, (g) *utatur ergo homo pœnâ, & sua
benè utatur malo suo, ut proficiat bono suo*.
Est dura, non diffiteor, sed est annun-
tiantis misericordiæ non exulceratæ se-
veritatis & justitiæ sententia, *pulvis es,
& in pulverem reverteris*, ut si nec mors
laudat Altissimum, nec infernus confi-
teatur ei, deprædicet moriturus homo,
priusquam fiat exanimatus pulvis pri-
mam indulgentis Clementiæ pietatem,
quæ morte carnis nostrum percellit spi-
ritum, ut saltè hoc metuens pericu-
lum evigilet, qui usque ad supremum
orientis judicii diluculum suis indormi-
ret delicijs, suis in voluptatibus somnia-
ret. Sed licet irresolubile sit svadendæ
pœnitentiæ argumentum, animati pul-
veris in exanimandum cinerem futura
resolutio, non minùs efficax humilian-
di hominis rudimentum est, quod actu
pulvis sit, solò dissociatus tempore,
hoc uno differens discrimine à sepul-
chrali pulvere, quod qui tunc præci-

(g) serm. 21. in
Matth:

Homini non
minùs prodest
meditari,
quod sit pul-
vis, ac quod
erit pulvis.

pitatus pulvis erit, nunc pulverem ex-
hibeat sublimatum. Hæc decorata fa-
cies, in qua duo scintillant sydera; ge-
nas adornat purpura, & inest labijs co-
rallus; ab illa execrabili larva cadave-
ris, quàm bina concavitas exoculatam
objicit, & pallor squalidus cum tetra
deformat albedine, non alio differt di-
scrimine, quàm quod uterque, licet pul-
vis sit, est tamen decoloratus iste, &
coloratus ille; iste immotus corrui-
t, ille ut adhuc mobilis circumvolat, &
discurrit; utque prostratus pulvis ple-
rumque est viatori charior, quia quie-
tior, sic sæpè sæpiùs exanimati urna
pulveris, suâ in requie vicinis præbet re-
quiem, quàm animatus pulvis, aut re-
nuit, aut nequit alijs favere; fiat ver-
no tempore, vel autumnali sub intem-
perie tempestuosus Aquilo, innixum
terræ sublevans pulverem, qui subitò
agitatus impetu in auram eluctatur,
hinc indè volitans, & viatorum invo-
lans oculos, ascendens humeros, nunc
volans altiùs, nunc decidens profun-
diùs, nunc velox transilit, nunc celer
resilit; illum vitalem repræsentans pul-
verem, de quo vir patiens effatur,
nunquam in eodem statu permanet, (h) *Jobi: 14.*
infantia proserpit ad pueritiam, pueri-
tia festinat ad adolescentiam, adole-
scentia ad juventutem oscitat, juven-
tus ad senectutem properat, senectus ad
mortis gremium se inclinat, qui enim
viatores in mundum venimus, fixi in
statu eodem persistere non valemus;
unde quem fugientem levato per ven-
tum pulveri æquiparavimus, illius fu-
gam illuminatus Job umbræ instabili
assimilat, & *fugit velut umbra*, peculia-
ri prorsus mysterio, seu ut dierum no-
strorum, qui quasi umbra super terram
prætereunt, explicetur in brevitate va-
nitas, seu ut prævalens in Adæ filijs fri-
giditas designetur; currentem solis ra-
dium concurrens umbra sequitur, & ta-
men nostræ mortalitatis cursus in um-
bra potiùs, quàm in solari symbolo ad-
umbratur, cur dies hominis, quantum-
vis breves sint, cum umbræ fuga po-
tiùs, quàm cum decursu solis compa-
rantur? resolvit subtili, ut assolet mo-
ralitate injectam hanc parenthesis su-
blimis Pontifex Gregorius, brevi perio-
do, sed non levi; quia videlicet præ-
paratus primi inter mortales prævari-
catoris posthumus, *amisso amore Condi-
toris calorem cordis perdidit, & in solo ini-*
quo.

Homini vita
comparatur
pulveri à
venti flamine
agitato.

(h) Jobi: 14.
v. 2.

Non assimi-
latur soli, sed
umbræ solis,
propter dese-
ctum amoris
DEI.

(i) lib:11.mor: *quiritatis suæ frigore remansit*, (i) quod ipsa in carne degens Veritas quasi futurum insinuat, quod tamen ab ipso regnantis peccati exordio vigere inchoabat, *quoniam abundavit iniquitas, refri-*

(l) Matth:24. *gescet charitas multorum.* (l) Engenuinam turbulenti pulveris, cum fugiente umbra convenientiam, dum vivum adhuc hominem, sed ad mortis properantem confinium, utrumque symbolum eventu consono, quantumvis qualitate dissona præfiguratur. Agitur itaque residuus Damascenæ progeniei pulvis, erigitur, deprimitur, adducitur, reducitur, projicitur, abjicitur à vento, nec alio, quàm eò, cujus instabilem expertus varietatem commemoratus Job ingemuit ! suo supplicabundus Creatori, *memento, quia ventus est vita mea.*

(m) Job: 7. *(m) Quasi deprecabundus clementiæ* motivum, non à suorum meritorum pretio, sed à congenitæ instabilitatis periculo nudatur, & ideo benignius à misericordis DEI oculo aspici desiderat, quia celerem præsentis vitæ transitum lachrymabundus pensat; haud enim pulverulentæ carnis peregrinationem diutius permanere optaverat, qui, quanta sit secuturæ beatitatis æternitas, quasi continuò recogitabat; sed ut intelligibilius humanæ conversationis durationem exprimeret, in momentaneo furentis venti flamine mortalis vitæ stabilitatem repræsentat.

Sicut ventus pulverē hinc inde agit at, sic vita hominem.

Hominem fecit extolli instar elati pulveris, halitus serpentis.

Volat proinde, & avolat animatus pulvis, à turbulento sufflantis vitæ spiritu agitato, donec formatus homo de terræ pulvere, in id, quod fuerat, præcipitatus deciderat, & subtrahito informantis animæ miraculo exanimati massa pulveris in urna jaceat, quid actu jam sit exprimens, quid fuerit ostendens. Nunquam præcipitatus pulvis homo, ab humo sumptus evasisset, si non aliud, quam inspirantis in faciem suam spiraculum authoris sui admisisset, sed ubi serpentis pariter recepit halitum, à prima virulentæ conditionis suæ origine turbulentum, adeò infascinat pulvis iste erigebatur in altum, ut inverso susque deque rerum ordine, ex creatura conditor, DEUS ex homine fieri affectarit. Abinde rota successorum hæreditas evasit acervus congesti pulveris, quem ventus vitæ non nihil quidem elevat, sed sublimatum per modica aligeri temporis momenta, in

tumbam mors violenter dejecit, & invida vitæ mortalitas præcipitatum calcit. Suspice quisquis ambigens, oculatum ambis prolata veritatis testimonium intueri; affige oculos etiam centum, si es centoculus: excelsio pulveri, quò portentosa regalis somni machina constabat, quam dormiens Nabuchodonosor contra se stantem attonitus aspiciebat; statura erat terribilis, quæ barbaram superbientis tyranni ferociam solo intuitu cicurabat: caput aurò constabat optimo, pectus cum brachijs argenti soliditas construebat; venter & fœmora fuerunt ærea, ferro muniebantur tibiæ, & pedum pars ferrea, pars quædam fictilis apparebat. Ingens hoc humanæ ambitionis simulacrum, ab exili lapide sinè manibus agitato conterebatur, *quasi in favillam æstivæ aræ*, (n) id est, *in tenuissimum pulverem* (explanat Carenis Hugo) *qualis solet esse in æstate in aræis.* Grande mysterium, à lapide ferrum conteritur, quò mediante comminuuntur lapides, & conteruntur! absconditæ Veritatis sensum ut intelligas, ad illam revolve mentis aciem, superbientis insolentiæ molem, ad genuinam imaginem spuria vanitatis; profilit insolens contemptor Omnipotentia, suo innixus robori, infamis Goliath, eludit immanem belluam puer gracilis, nullò armatus clypeò, nec tectus galeâ, nec lanceâ provisus; limpidum jactat lapidem, non manu propria, sed dirigentis providentiæ alienâ: primò infixi lapidis ictu corruit hæc grandis statua, ut fabricatus manu figuli è terreno pulvere in suum pulverem elatus pulvis revertatur; combinat utriusque fictæ imaginis ruinam Ostiensis Drogo, & pari comminutum ejusdem authoris prævalente potentiâ, ejusdem luctatoris feriente dexterâ, quantumvis invisibili, utrumque terrenæ idolum inanitatis eminentissime declarat; *lapis est abscissus de monte sinè manibus, & jactus est lapis, & percussit Goliath in fronte, & statuum in pedibus, iste est jactus tuus longè à nobis*, applaudit creaturarum Domino, vitæ & mortis invicto principi purpuratus Pater, & licet plus absque manibus jactatus lapis effecerit, quàm fundâ rotatus perpetravit, uterque tamen fuerat jactus Domini, & ille, quò insolens armati gigantis statura in terrâ corruit, suomet quò cingebatur gladiò decollanda; iste, quò tot solidissimis con-

(n) Dan: 7.35.

Due statua fuerunt in pulverem redactæ, imago somniantis Nabuchodonosoris, & Goliath; at utrumque pulverisavit manus DEI.

(o) de Sacram. Dom. Pa. signi.

fecta metallis ambitiosa pyramis in minutissimi pulveris acervum concidit, & instar evanescentis favillæ in cinerem degeneravit. Ambæ erant effigies, unum humani pulveris monumentum; quantumvis inanimatum illud prodigiosius à raritate operis, & sumptuosius à pretio valoris; quod enim caro in lapidis cedat victimam, suæ fragilitatis nocumentum est, quod autem saxo ferri succumbat durities, insoliti eventus argumentum est; utrumque tamen incinerandæ mortalitatis nostræ præludium, utrumque exanimandi pulveris indicium, victoriosæ mortis signaculum, humanæ calamitatis firmamentum. Quod Cardinalis Hugo brevi periodo sic de omnipotente dextera ad instar lapidis percutientis discurrens insigniter declarat, *statuam percutit in pedibus, quando majores aliquos in sæculo, qui mundum videntur sustinere, & portare, dejicit in mortem.* ad unum illius manûs ictum, ad primum decidui lapidis impulsus, & aurum decedit mundialis potentia, & argentum concidit terrestris opulentia, & æs humani roboris, & ferrum infractæ fortitudinis pulverisatur in tumulum sepultæ mortalitatis.

terram prosteruntur. Ad sepulchrale saxum respice, & lecto prodigiosi lapidis epitaphio, illius violentiam cedentem nemini, nullique succumbentem *Sola mors indeclinabilis, & implacabilis est, quavis creaturarum potentia validior.* Metire ingentis staturae magnitudinem in grandi statua, intueri unitam confederati roboris fortitudinem in adunata tot metallorum serie; & invincibilem unius lapidis potentiam, adumbratam inexorabilis mortis duritiem, indeclinabilem collimantis sagittarij peritiam, certissimum perimentis agonotheatæ interitum, securum invadentis prognosticon centemplare. Flammam, si urit, excutis, si inflammata nimium flammam evomit, ab inflammante fugis; & quam si exundantem prævides, celeritatem indomitam anticipato cursu prævenis, & suis fluctibus longè diffusus emergis. Hostili invadendus agmine, si tuò prævalet exercitu, affilientem excipis, & enervatum cædis; comminabundam exacerbati principis iracundiam si notas implacabilem, committis sortem tempori, quod solet plerumque beneficio immutari; declinas exulcerati vindicis præsentiam, & ipsa interdum absentia favorem indulgentiæ promereri; ast DEUS charitas insuperabilem sancti amoris potentiam, non majestati regiæ, non ulli elementorum ferociæ, non vulnerantis adversarij vehementiæ, non ulli creaturarum violentiæ, sed soli solius mortis fortitudini comparavit; *fortis est ut mors dilectio.* (p) Ad eundem utraque limitem tendit, dum utraque cordis vulnus intendit; quemadmodum illa externos corporis sensus, ad omnem usum reddit ineptos, sic ista amantis mentem, quidquid terrenum est, non amare compellit, ut dum mens in æterna toto desideriorum conamine tendit, ad id, quod caduci est temporis penitus insensibilis fiat; enimverò, *quod mors agit in sensibus corporis, hoc dilectio in cupiditatibus mentis,* moralizat Gregorius, (q) assignat aliam amborum, paritatem Ambrosius, dum ad utriusque adventum, quævis iniquitas ruit, omnis malitia finit, nulla prævaricatio durat; quælibet transgressio cessat, *sicut mors finis peccatorum est, ita & charitas, quoniam qui diligit Dominum, peccare desinit,* (r) quid enim mali agat, cui magister gentium hanc singularem appropriat prærogativam, *charitas non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet*

(p) Cant: 8.
v.6.

Mors & charitas in fortitudine conveniunt.

(q) in cap: 8.
Cant:

(r) lib: de Isa:
4.8.

des

Tam caput aureum, quâ pellus argenteum, & crura area cum ferreis tibijs, non in aureis, vel argenteis, sed in terrenum pulverem conterebantur. Miraris momentaneum sublimis fabricæ interitum, incineratam giganteæ celsitudinis machinam? præfigurabat hominem, satis est, mirari desine, nî velis, hominem humanæ rationis compotem dissimulare; pulvis est, quisquis homo est, exhibet pulverem, qui hominis præsentat conditionem: illud mireris amplius, quod aurum cum argento, & æs cum ferro, uno unius lapilli lapsu vertatur in favillam, in pulverem minuatur; cur venter æreus, & crura ferrea, in favillam æstivæ areæ; in minutissimum terræ pulverem commutatur? In terræ pulverem convertemini celsissima principum stemmata, plusquam fulgore aureo radiosa! in terræ pulverem deliri divitis argentea conteretur opulentia, & plena thesauris granaria, terræ coæquabuntur! in terræ pulverem, & ærea & ænea triumphatricis militiæ gloria comminuetur, & ferrea heroum armamentaria, invicta athletarum constantia in pulvere tumulabitur, quando in pulverem revertetur. Vis contemplari lapidem, quo portentosi decutiuntur obelisci, & Gigantea mundi monstra in

(s) 1. Cor: 13.
v. 5.
Mors & cha-
ritas impo-
nunt finem
peccatis.

(t) in Ps: 121.

Sicut mors
causat transi-
tum deesse ad
non esse, sic
charitas tri-
buit aliud, &
destruit præ-
cedens esse
peccatoris.

det autem veritati. (s) Est fortis cha-
ritas, sua in fortitudine morti consi-
milis, imò magnificentius valor dile-
ctionis non potuit exprimi, quam ejus
fortitudinem æquiparando morti, ob
paritatem effectûs; earum quæ libet su-
um immutat clientem, ut desinat esse,
qui fuit, confrontat insuperabilem u-
triusque valorem, magnus amoris fau-
tor Augustinus, quia, & ipsa charitas
occidit, quod fuimus, ut simus, quod non
eramus, facit in nobis quādam mortem
dilectio. (t) Est mortis victoria ne-
mini parcere, neminem præterire, se
se infensam licet, communicare omni-
bus super terram; sic æquiparante Ca-
rensi victoriosa charitas, nec proprio in
patre pepercit filio, sed eum pro omni-
bus in mortis victimam immolavit, ut
iste sibi inflicto mortis morsum repli-
cans, morderet mortem, factus mors
mortis, interimens sui corporis per-
emptorem.

Confligit igitur pari luctamine cum
morte charitas, sic tamen ut altera non
cedat alteri, & sicut nil quod creatum
est, amoris violentiam potest compe-
scere, sic mortis fortitudinem creatu-
rarum nulla potuit hætenus superare.
Totum quod orbi nascitur, omne quod
cælo gignitur, adversus mortem mili-
tat, nec tamen ullus hætenus inter vi-
ventes exstitit, qui sui vulnus spiculi
evitavit. Eriguntur in urbibus palatia,
cum domicilijs tuguria cum nosocomijs,
construuntur in campo tentoria, in ca-
stris papilionum munimina, nè frigus
carne alteret, aut calor æstus exci-
tet, desudant consulentes Archiatri,
laborant seduliores æsculapij, ut mor-
tem arceant, vitamque protegant, nè
fera pessima devoret innocentes; fun-
dantur urbes, firmantur turres, mu-
rorum cinguntur ambitu, indefinente
vigiliarum providetur civibus custodiâ,
& asscurantur promontoria, terrore
reboantium tormentorum, conspirant
omnia in conservandæ vitæ perenni-
tatem adversus solam nudæ mortis ho-
stilitatem. Sed sunt frustranea contra-
nitentis mundi conamina, sunt imbe-
cillia humanæ temeritatis stratagemata,
delira sunt vesanæ imaginationis somnia,
velle, aut venientem fugere, aut obvium
fugare. Spiritualis anima non horret
coagulatam massam pulveris in pulve-
rem reverti, si modò indulgeatur cœ-

litus ex urna pulveris è matris gremio
Divini folis beneficiò renasci ad immor-
talitatem. Spirabat & sperabat inter
lethifera apostematifati corporis ulcera,
invictus heros inter vulnera, victorio-
sus inter tentamina, magnanimus, in-
ter gravissima utriusque vitæ discrimi-
na, combustis gregibus, cæsis pastori-
bus, obrutis prolibus, percussâ salute
corporis, plenus ulceribus, expositus
ludibriò subsannantis adversarij, inva-
sus opprobriò maledicæ conjugis, tra-
ditus Satanae, in toto corpore, qui ut
lancinarent animam liægvam uxoris in
sanciantem lanceam exacuit, quatenus
sancti viri forte ac solidum pectus, & per
damna rerum dolore sterneret, & per verba
conjugis maledictione perforaret, commen-
tatur magnus inter Pontifices Grego-
rius. (u) Sic tormentatus, sic crucia-
tus Job, supremum initurus conflictum,
non quidem cum hoste perfido, sed cum
mortalis vitæ inimico, ad vitæ Domi-
num appellans, quid exoptaret, insi-
nuat humiliter, quid postularet, sup-
plicabundus intimat confidenter: in ni-
dulo meo moriar, & sicut palma multipli-
bo dies. (x) Legunt alij cum Pagnino,
sicut Phœnix, quantumvis spectante solo,
& disponente cælo in sterquilinio pro-
stratus jaceam, qui nuper in seniorum
medio, quasi princeps consilij præside-
bam; & ex testaceo fragmine, quo ul-
cerosi corporis rado sanem satis pati-
enter colligam, quòd fracto corpore
ad vitæ terminum accedam, intrep-
idus viator ad meæ mortalitatis confini-
um lætus depropero, & morti prope-
ræ mihi nullatenus præproperæ ærum-
nis obrutus occurro; quòd fatigatæ à
circumvolando volucris suus est nidulus,
mihi est tumulus, in quo tranquillus
requiescet spiritus, suos multiplicatu-
rus dies; sicut palma (exponit purpu-
ratus Hugo) & licet cum difficultate, &
multo tempore, tamen perveniam ad pacis &
lucis patriam, ubi diu, id est, in æternum ma-
nebo; multiplicabo dies meos sicut phœ-
nix, in resolutæ carnis cinere, tanquam
in nidi gremio ad tempus moriar, sed
inde rursus oriar incinerati phœnicis
more, ad fortunatam beatæ æternitatis
diem. Sum pulvis non diffiteor, & ex
purulentæ carnis putredine bisis intu-
eor oculis coagulatum pulverem, quò
splendor rationalis animæ obtegatur,
nè obvio quovis intuitu videatur, nec
nisi acutâ subtilioris spiritus acie discer-
nan-

(u) lib: 23
ral: 6

(x) Job: 29
v. 18.

Sicut ex
re revivi
phœnix,
anima ad
tum imm
talitatis
transit pe
mortem.

nantur; in pulverem revertar nihil ambigo, sed urnam corradendi pulveris indubius contemplor; id unum spirantem recreat, & suspirantem animat, id unum sperantem roborat, & expectantem recreat, quod de contrito pulvere, quod de exusto cinere egredietur regeneratus phoenix, & qui in pulverulento hiantis tumuli nidulo requiescebam, volare desinens, ad perennataram beatæ pacis requiem evolabo, non amplius pulverulentus cinis, non posthac incineratus pulvis, sed redanimatus Phoenix. Ecquisnam Heroum gloriâ poterit similiter gloriari tibi, qui mortem vivam in vivo adhuc corpore gestari, & velut viva mortis victima in mortis spoliū victor mortalitatis cedere expectasti, sic mortuus, ut mors exspoliata tibi cesserit in trophæum, & universa ejusdem vitalis antagonistæ fortitudo, in tuæ fortitudinis triumphum.

Ille solus tuorum militum adscribi potest numero, unus ille meretur tuo militiæ albo inseri, tuis victorijs coronari, qui agonotheram indefessum exhibens, indefinenter cum suo colluctatur adversario, suam semper idæam insequens in mentis arenaria, mortem suæ repræsentans memoriæ omni peregrinationis suæ tempore, nè vel ignorantem affiliat, vel inermem reperiatur, vel improvisò vulnere prosternatur. Ille gloriabundam sternit, ferocientem vincit, necantem necat, jugulat jugulantem; occupetur pavore corpus tremulum, opprimantur lachrymis carnales oculi, præpediatur singultibus articulanda pallidi oris vox, saucietur ad claudicandum nonnihil fœmur corporis, si modò in Israëllem transeat claudicantis Jacobi spiritus videns DEUM; prævideatur jaculum indeclinabili aptatum vulnere, & minus feriet; cedit ictui non succumbit, qui suum longæ probationis exercitio, præmeditatus adversarium, noscit advenientem, distinguit irrudentem, secernit collimantem, sauciat sauciantem. Hoc suò didicit emolumento, & nos erudit utilissimò veræ scientiæ rudimentò, doctissimus idiota, assidua memoria mortis prodest, Domine JESU Christe, ad deprimenda carnalia desideria, & ad abigendas tentationes varias & diversas, quæ sepeviant animam à te. (y) Hanc si memoriam ex-

cluseris, stabis in ipso periculosi interitus præcipitio, summo expositus discrimini, nè à viventium numero excludaris; hæc est comminabunda oris aurei sententia, *hoc est, quod humanum genus perdit, quia non vult naturæ suæ mensuram agnoscere*, (z) Illusus à vanitatis fulgore splendido, terrenus homo, erubescit declivem jam ad carnis terminum, vicinum coacervando pulveri statum mortalitatis suæ præmeditari, impingit proinde ambo- bus pedibus, plenis affectibus, in non prævisam inopinatæ mortis foveam, & cæcus corruit in illam; dum providus sapientis Jobi posthumus quotidianam æternæ Veritatis lectionem repetit, & se agnoscens esse pulverem, reverti in pulverem non fastidit; damque inanis voluptatum pronubus, incurius seducentis mundi pedissequus, suæ progeniei jactat originem, illustris prosapia compilat seriem, exaltat gloriosi stemmatis ingloriam progeniem, sollicitus veritatis investigator, dicit putredini *pater meus est, mater mea, & soror mea vermibus*; cogit carnem assvescere futuro præclaræ societatis consortio, nè novum videatur contubernium, dum terræ inhians, terrenis fœtibus commiscetur. Felix qui reperit, quod expectavit, cui nihil novi est, quod præcogitavit, cui visa toties prævisæ mortis facies non amplius invisæ est, cui peregrinari extra finiti temporis confinium nil peregrinum est, nil suis pedibus infestum, suis affectibus nihil inusitatum est; cadet, ut surgat, qui prævio durantis vitæ spatio descendere didicit ad inferos sine casu; cadet in pulverem, ut reassurgat in hominem, cadet in cinerem, ut suscitetur in phoenixem. Gloriabatur aliquando in vitæ Domino coronatus David, applaudens Vivificatori suo hōc latabundo dramate, *exaltas me de portis mortis, ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion*. (z) Legit Nebiensis, *exaltator de portis*; cogitâsem ego præscium futurorum vatem ad Joannem è ferventis olei dolio ante portam latinam absque adustionis vestigio egredientem alluisse, ut (Lyrano commentatore) erutus de mortis gremio annuntiaret prædicationes Christi in Græcia, & sacratissima Apocalypseos mysteria infulatis Asiæ Episcopis, Ecclesiarum illarum Angelis intimaret, sunt enim portæ mortis extre-

(z) lib: 5. de mor:

Meditanti sæpe mortem mors accidit jucunda.

(z) Ps: 9. v. 15.

ui mortem
sæpe recogni-
at, mortem
superat.

Mortis me-
moria est de
morte victo-
ria.

(y) lib: 5. de
mor:

Sanctus Joannes ante portam latinam in fervens oleum missus, exaltabatur de portis mortis.

In exitu vitæ occurrunt duæ portæ, ferrea ducens ad portas inferi, & aurea tendens ad patriam.

ma periclitantis vitæ discrimina, quibus morti, si non conjungimur, saltē approximamur. Examinat tamen subtilius hæc mortis ostia sublimis Augustinus, & geminos humani vultus oculos in hisce portis considerat, *qui aperti sunt homini, cum de ligno vetito gustasset*, in quibus, si prudenter renuis, in mortis victimam recidere, ad sacras Sionis portas citis gressibus, elatis pedibus, desiderabundis affectibus, penigeris amoribus confuge, non quærens ea, quæ videntur, sed investigans illa, quæ non videntur, illas effugies, ingredieris istas, si modò mortem discas dignoscere, ejus insidias præcavere. Exaltaberis à januis funestæ mortalitatis, si mortem cautè prævideris, si magnanimiter exceperis, quam ut modicum patienter sustineas, diuturnò intuitu eam prævideas, est necesse. Sunt geminæ hæc mortis januæ, prima illarum patet egressui, ingressui secunda; est porta vitrea, quando vitrescunt oculi, & anima egreditur, ut universæ carnis viam ingrediatur; ingredienti angustiores semitam, quæ ducit ad vitam, patet porta aurea in patriam deducens, patet non minùs ferrea ad portas inferi ingredientem advenam remittens.

Has inter januas viator trepidus respexit, dum animam à corpore discerpens mors, ab exanimato cadavere recedit; angustiat, attenuatus jam spiritus, dum carni aliud non superest, quàm sepulchrum; angustiat, hæc bina inter ostia, redire impotens, quò debeat procedere ambigens, & ignorans, an retrudendus sit ad portam ferream, quæ tendit ad interitum, an verò conducendus per auream, quæ soli justorum agmini reſeratur. Hoc certum est, illum qui vivus mortem benè recolit, ad vivos in morte spectaturum; Hoc pariter indubitatum est, assiduam venturæ mortis meditationem esse præviam, quæ suos amatores ad auream felicitatis æternæ januam directò tramite conducit. Huic pro lemmate suam affigat paræmiam coronatus Psaltes: *hæc porta Domini, justī intrabunt in eam.* (a) Ut illam videas, istam frequentius inspicias, ut auream invenias, per vitream frequenter videas, est è diametro, non potest non videri; si modò sæpè sapius respiciatur vitrea, per

quam egrediendum est viatori, & facili negotio reperietur aurea, non declinabitur hæc posterior, nī prius illa anterior declinetur. In illa te mortalem exhibe, quænam mortalitati sint propria, perpende, & ista te immortalem excipiet, mortalitatis tuæ semper memorem æternaturæ immortalitatis lauro coronatura. Hæc porta sit licet vitrea, est porta sanctuarij, Caldæam si observes periphrasim. Hic quotquot sedent, sunt mundi consules, sunt terræ senatores, non enim faciunt nisi justitiam & judicium, non nisi sanctitatem operantur, & quidem stabilem, sedere quippe non transeuntis est, sed subsistentis; hæc porta Domini, per quam ascenditur, si via, per quam tenditur, observetur. Est porta aurea, est porta Solymæ, per quam incircumcissus ad sanctam civitatem non ingreditur, injustus transire non permittitur, nī prius ante ingressum circumcidatur, nī ante egressum à porta vitrea justificetur; quisquis novissimum langventis vitæ exitum, caducæ fragilitatis terminum, indeclinabilem venturæ mortis aditum devotâ meditatione recogitat, à justī semita, quæ lux & splendor est, non deviat, quantumvis cum tabernaculis Cedar inhabitet diuturnus incola, est enim irrefragabile Divini Spiritus oraculum, non vanæ promissionis commentum, ore veridici Siracidis expressum, *in omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.* (b) Sed ridebis in die novissimo, nec confunderis, cum loqueris inimicis tuis in porta. Vide tamen, nè tua cesset visio, & memorari cesses novissima ante diem novissimum, nè perdas in ictu oculi ante oculos tuos portam vitream, quâ perditâ videre nequeas auream, sed exoculatus felici oculo, in ferream impingas; in cœlis excluditur peccatum à visione, in terris pariter per visionem, ibi beati oculi, qui vitam vident, hic pariter beatos dixeris oculos, qui mortem vident; utraque visio includit beatitudinem, illa æternam proinde instantaneam, nam ibi tempus amplius non est, nec partes temporis, sed mera semper, & indeficiens præsentiae perennitas; hæc verò futuram spondet, ac connotat præteritam, ambas peccati exclusivas; quamdiu suos viator aperit oculos, ut mortem videat, non ambulat in tenebris, sed illum sequitur, qui de se-

Mors est porta vitrea, quàm quæ nē inspicit, det viam portam ferream.

Qui sedent meditantur, porta vitæ, justī sunt.

(b) Ecclesiasticus 7.40.

(a) Ps. 119. v. 20.

se verum dat testimonium: *Ego sum lux mundi.* (c) Quidquid ad hujus lucis vides radios, est beatificans; beatus ille, qui in hoc lumine lumen videt sui futuri funeris, non exstingvetur lucerna ejus in nocte media, sed transiens per portam vitream contractam, & disruptam, prævisæ mortis impetu, ad portam sanctuarij, ad portam auream illas pertinet vestigio, prudentum virginum felix pedissequus. Patebat ista nocturnas inter tenebras oculato cuidam viatori, quantumvis dormienti; profigatus à supplantati fratris rabie, fugit in Mesopotamiam Syriæ, Isaaci nutu, de filiabus Laban uxorem accepturus, quia DEUS Pater missurus erat Unigenitum suum (commentatur Hypponen- sis Præsul) in mundum, qui repudiata Synagoga de gentibus sibi Ecclesiam sociaret.

(d) Aug: serm: 79. de temp: Adeo verum est Doctoris gentium documentum, quod omnia in figura contingebant eis.

Cumque ad locum quendam, forte ad pedem montis Moria pervenisset, vicina jam subobscuræ noctis caligine, strato in terram corpore, lapidi incumbens capite, suæ indormijt felicitati. Felix somnus, beatæ mortis prodromus! quid enim est felicius hac visione, licet nocturna sit, nam esto adhuc debilibus meditandæ mentis oculis incommutabile lumen nondum in meridianò splendore affulgeat, non tamen parvæ felicitatis est, inter profundas nostræ mortalitatis tenebras sub assiduæ contemplationis exercitio etiam caligare; innixum scalæ DEUM cernere, etsi nondum mortalis indulgeat fragilitas clarò intuitu discernere Divinitatem; intueri ascendentes, & descendentes angelos, ut viæ comites, quamvis nondum eosdem revereri liceat ut concives; in itinere dormire, est in hoc præsentis vitæ transitu à rerum temporalium amore quiescere, inquit Gregorius, (e) quid est beatius, quam spretò tempore, æternitatis confinio approximare; quid est felicius, quam neglecto labentium dierum cursu, ad vanitatem visibilem oculos claudere, quos clausit innocentia ad animæ illuminationem, sed reseravit concupiscentia ad mentis cæcitatem? ecce prodigiosum in dormiente spectaculum, quasi cum Eliphaz themanite obdormivisset in horrore visionis nocturnæ, quando solet sopor occupare ho-

mines, inhorruerunt pili carnis suæ, dumque super se sublimiora attonitus Jacob conspicit, in semetipso contremiscens ingemiscit, *quàm terribilis est locus iste!* quid trepidat erecto capite, cujus cervical humanandus DEUS est, nam lapis, quem supposuit capiti suo, Christum Dominum figurabat, prosequitur Augustinus; benè oprimè, caput, quippe, *vi- ri Christus est*, hinc providus Patriarcha hunc unxit lapidem, nec enim nisi ab unctione chrismatis Christus denominatur; sed tanto innixus fundamento præter quod nemo potest ponere, quid obviare poterat terribile, quidnam terrificum jacentem consternare, quid locus iste terroris habuit, quò quiescentem spiritum tam terribiliter concussit? respondet voce tremulâ; *non est hic aliud, nisi Domus DEI, & porta cæli.*

(f) Timet viator exulans ad limen patriæ, ecquis non metuat profugus ter- rigena ad paradisi ostium! ecquis non horreat; tremit ad portam cæli vicinus advena! ecquis non obstupescat? an forte, quia de cælo cecidit angelus, sub ipsa Deitatis præsentia, idcirco homo providus ad descendentes angelos contremiscit? timuit Lyrano interprete, id est, *admirabatur de DEI benignitate*, tantorum beneficiorum conscius, quæ receperat, & reddere non valebat. Timuit propter magnam misericordiam, explanat Chrysostomus, (g) *timuit Jacob considerando se ipsum relative ad præsentiam angelorum, nè imputarentur sibi defectus sui*, autumat Cajetanus; sed aliam non audio à spectatore terrore rationem, quàm Domum DEI, & portam cæli. Videntem, & timentem, paventem, & gementem considerans hunc viatorem Tuitiensis Abbas, eos in formidante Jacobo beatos intuetur viatores, qui depositis sæculi oneribus, nudi, & expediti ad bravium festinare contendunt, non habentes cum Tarsensi gentium magistro hic civitatem permanentem, sed futuram inquirentes, quibus dignus non erat mundus, quos olim in Clarevalle sua Doctor mellifluus adhortabatur, *laetos vos volo, sed nondum securos, gaudentes in spiritu sancto, sed tamen paventes adhuc, & caventes à recidivo.* (h) His caput suum in angulari lapide Christo reclinantibus, spectabilis exhibetur, cœlestis porta per scalam cum angelis conscendenda; *scala verò ipsa erecta, nostra est vita in hoc sæculo*, elucidat

Jacob dormiens in itinere super lapidem Christum videt portam cæli.

(f) Gen: 28. v. 17.

(g) hom: 54.

Pavet hanc visâ porta, ob varia timoris sancti motiva.

(h) in Ps: 90. serm: 3.

gran-

Joan. 8. v. 12.

ne prævia undi luce ad tam aulam, in nocte media non anisur.

(d) lib: 5. mor: 6. 21.

(i) lib:7. in
Gen:6.21.

Mors est por-
ta vitrea, ad
quam sequi-
tur ad cælum
aurea, ferrea
ad infernum.

grande mysterium Rupertus, (i) quis
scalæ confinis alius limes existit, quam
porta cæli quis alius mortalis vitæ cen-
setur terminus, quam porta vitrea, ad
cæli portam prævia, quam mortis osti-
um? Expavit (subtiliter expendente
Cajetano) providus advena ad visam cæli
portam, quia, *timuit Divinum judicium*,
hoc inter vitream, & portam auream
est medium, quod inter mortalitatis
exitum, & immortalis æternitatis in-
troitum mediat, bina istius medij ex-
trema; duæ duntaxat portæ sunt, hinc
aurea, & inde ferrea, alterutram opor-
tet ingredi, nec posthac licet egredi
ab utraque. Hoc portæ mortis vesti-
bulum horrorem incusserat meditabun-
do juveni, certo de exitu per portam
vitream, incerto tamen, quanam por-
tarum altera patebit intraturo.

Mirari proinde define, qui treme-
bundum conspicias, & gemebundum au-
dis; terribilis est porta cæli, sit licet
aurea, quamvis pulcherrima, angusta
tamen, attenuatum exigit spiritum,
gracilem solum animam admittit; clau-
ditur fatuis, sint licet virgines, væ mun-
do, in cujus ambitu stultorum plena sunt
omnia! solis prudentibus referatur.
Illarum una per scalam hanc ascenderat,
& quidem ad suum sponsa sponsum,
quàm descendentes, & ascendentes, dum
admirarentur angeli, quasi suis ignota
foret concivibus, interrogationem mu-
tuam, velut attoniti reciprocabant,
quæ est ista, quæ ascendit per desertum,

(i) Cant: 3.
v.6.

Anima sancta
directè ascen-
dit, ut virgu-
la fumi.

sicut virgula fumi. (l) Stupent exi-
lem fumi virgulam, dum vident ascen-
dentem; non circuit civitatem, ut quæ-
rens reperiat dilectum, non post gre-
ges sodalium abiens hædos pascit, sed
rectò tramite, directo prorsus itinere,
ad agnum tendit; quodque est mira-
bilius, de arduo & sterili deserto dumosi
& spiniferi sæculi hujus; quod suâ con-
siderans in solitudine Gillbertus Abbas,
singultuante suspirio illud à suis finibus
terrificò anathemate profligat, *quantos*
trahit ad se deserti hujus odor, & tenet,
nè possint evelli, odor iste, odor mortis ad
mortem, (m) de hoc ascendentem fumi

(m) Serm:16.
in Cant:

virgulam admirari angelos, non admi-
ror, ascendit siquidem, nec violentò
furibundi Aquilonis flamine retardata,
nec procelloso curarum turbine diverbe-
rata, nullâ onerantis peccati gravedine
lassata, nullò circumflue tentationis im-
petu præpedita; denique sicut attenua-
ta evaporantis fumi virgula per rimam
quamlibet transitura, ad portam aure-
am perveniens, invenit biparentibus val-
vis eam plenissimè reſeratam. Ve- *Peccato*
rum tamen ascensus iste inflato spiritui *dies defi*
pavorem incutit, & suis turgenti vitijs *sicut fun*
animæ timorem; nè suis aggravata pon- *ex narib*
deribus per portam ferream ad portas *Leviatha*
inferi decidat citius, quàm ascendat!
deficiunt quidem, heu non diffiteri pos-
sum, sicut fumus dies mei, & ideò de-
fecerunt cum impijs oculi mei, quos
hactenus statui declinare in terram,
ideò moratur in amaritudine oculus me-
us, tremente timens palpebrâ, nâ for-
tè obdormiam in morte, & dicat inimi-
cus, prævalui adversus eum! descen-
dere metuo oppressus à memetipso, ac
fumo de Leviathan naribus procedente
involvi, quò sauciata oculorum acies,
radiosam ab aureo splendore cæli por-
tam non videat, sed inhiantem æter-
næ mortis januam impingat! Attenua-
tur spiritus meus, dum breviantur dies
mei, & solum mihi superest sepul-
chrum! deficiat anima mea non cum
cadente angelo in tenebrarum ergastu-
lo, sed cum resurgente Solymæo prin-
cipe in atria Domini, evadam illius
beneficiò, qui venit ignem in terram
mittere, sicut virgula fumi ex aroma-
tibus, *dirigatur oratio mea, sicut incensum*
in conspectu tuo. (n) Ut licet de frigi- *(n) Ps:14*
do pectore exprimatur, tuo tamen su- *v.2.*
pervenientis flammæ succensa ardore,
evaporare incipiat odorem suavitatis.
Ad nihilum redigar igne tuo, Domine
JESU, ut dum pulvis in pulverem re-
vertitur, evolans anima quasi Virgula
fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris,
& universi pulveris pigmentarij, ante
altare tuum immoletur, factaque flam-
mivomi amoris hostia, per portam au-
ream ad templum Domini intromitta-
tur.

Abjecerunt in terram capita sua virgines

Jerusalem.

Sermo Trigesimus Primus.

Mors est justorum somnus.

A Deo verum est, plerumque subditorum corda efficacius exemplis attrahi, quam verbis commoveri, ut etiam Divinus conditor, qui sol justitiæ & est, & dicitur, idcirco à montibus æternis illuminare mirabiliter ore propheticò perhibeatur, *illuminans tu mirabiliter à montibus æternis*, (a) ut qui exorti solis vehemens sensibile intueri nequeunt, irradiatos montes respiciant, à quibus ortum jam solem esse recognoscant; *ex æternis montibus nos DEUS illuminat* (commentatur Papa Gregorius) *quia per admiratam vitam patrum præcedentium, radio nos suæ charitatis illustrat*, (b) & quoniam oppositorum eadem esse ratio noscitur, in malis pariter, exemplò validius rapimur, quam verbo incitemur; nec enim nisi deteriores socios improbi respiciunt, qui mentis oculos semper ad infima demergunt, quod si eorum vitam perpendere, qui spretis terræ sordibus, se ad cœlestia totis affectibus erigunt, ad meliora continuò proficerent, nec vitiatorum pedissequi, in luto iniquitatis defixi, remanerent. Ecce vix senes filiæ Sion suum pulverulentò cinere conspergunt verticem, quando virgines Solymæ allecæ hóc illicio, incinerari ambiunt, & pulvere cooperiri; *abjecerunt in terram capita sua* (legit paraphrastes Chaldaus) *demiserunt in pulverem terræ capita sua virgines Jerusalem*. Enumerat Doctor angelicus tres virginum species, quas Synagoga mater suo in gremio educabat; earum siquidem aliæ illustres à sacerdotali stemmate, Sionis filiæ nuncupabantur, quarum incolatus, vel juxta templum, vel saltem in Sionæ arcis ambitu designabatur; erant, & aliæ per totum regni territorium dispersæ, quæ filiarum Judæ vocabulo ab alijs segregabantur; sed tertiæ gloriabantur virginum Jerusalem titulo, quæ in districtu civitatis Solymæ commoraban-

tur. Hæ ultimæ seniorum æmulæ, jactabant in terræ pulverem capita sua, ut prostrato forsan capiti adhærent. Erexerat aliquando Rex pacificus, & futurorum præscius, insignis Salomon, regale ferculum de lignis Libani impu-tribilibus, quæ sua in essentia corruptionem non recipiunt, & sua ex substantia odorem suavissimum emittunt, quò figurante schemate carnis incorruptio, & nitissimus, candor innocentiae præsignaretur; columnas pro fulcris supposuit argenteas, ut virginalis mens à puritate candens, eloquio resonet argenteo igne exanimato, hoc est, ut ex abundantia intemerati cordis loquatur os argenteum, quod enim sanctam conversationem subruit os, est ferreum, cui immissa est massa plumbea, hinc totum loquentis idioma proditur ex colloquio, quod vel est imum, & abjectum de terrenis, vel planè impium de iniquis; non mirare auditor, est quippe antiquissimum Prophetæ vaticinium, in talento plumbi residere impietatem. Reclinatorium fulgebat aureum columnis hisce argenteis innixum, ut pretiosum devotæ contemplationis idæaretur exercitium, in quo Divina Sapientia suorum radiorum consuevit diffundere Majestatem. Néve regale hujus sublimis solij desideraretur indicium, ascensum fecit purpureum, ut hoc illicio alliciaris; nè verò fastuosam superbientis sæculi sublimitatem suspiceris, declarat inæstimabile pretium rubentis purpuræ Gillbertus Abbas, *purpuram hanc non conchylij, sed Christi sanguis intinxit*. (c) Tolle, quidquid de mortuis animalium pellibus tuis adhæret pedibus; aufer, quidquid carnalem mortalitatem olet, de tuis affectibus, locus enim in quo stas, terra sancta est, sanguiflua sauciati Redemptoris caro est, terra sancta est, non nisi sanctissimis gressibus obeunda. Illud absconditum à caligantibus oculis meis est mysterium, *media*

Pavimentum in Salomonis ferculo fuit charitas.

(c) Serm: 18
in Cant:

(d) Cant: 3.
v. 10.

Charitas fecit filias Jerusalem in pulvere degerere, & in cinere aspergi.

(e) in 2. cap:
Thren: v. 10.

charitate constravit propter filias Jerusalem, (d) Jacet in imo suprema charitas, quid mirabilius? & quæ excelsa inaurare debebat laquearia, decorat pavimentum, quid portentosius? an forte quia filius hominis non habet, ubi reclinet caput suum, substernitur pulvillus tenerrimæ charitatis? vel forsan quia bonorum omnium radix est charitas, terræ affigitur, in terra radicatur? sed hoc, propter Jerusalem filias, non propter incolas Sionis; num quia Divinus prævidit spiritus, demittenda illarum capita in terræ pulverem, substravit deciduis verticibus charitatem? quæ enim alia vicinior, quæ virtus est propinquior, quàm provoluta humilitas, humilianti se charitati? priusquam habitet hæc regis filia in altissimis, ab infimis ascendit. Urgebat amantes Solymæ filias, regis pacifici amicas, urgebat charitas, ad sua capita non olorinos in lectulos projicienda, sed in aggestum terræ pulverem prosternenda; verum quoniam deprimebantur pondere in profundum? observat genuinum hujus humiliationis impetum, assignat præclarum prostrati capitis motivum Victorinus Hugo, non aliud fuisse autumans, quàm voluntariam mortis accelerationem; & licet sinistro interpretetur omine asperionem cineris, ac capitis provolutionem, licebit tamen exulceratam præpropero charitatis impetu mortem illustri epitaphio revereri, eosque, qui morosam tardigradæ mortis horam, voluntariâ morte præveniunt, in filiarum Solymæ symbolo, in pulverizati cineris tumulo venerari. Cinere caput aspergitur, explanat Carenis Hugo, quando præteritorum peccatorum, ut inde doleat, homo recordatur, (e) sordida quorum coluvies ut abluatur, caput in terram jactur, duro affixum pavimento, quod mediâ charitate sternitur, ut sancti amoris igne, tota delictorum congeries in salutarem cinerem exuratur; sed nos voluntariam præproperæ mortis accelerationem, impensiori scrutinio discutiamus; quam aliunde oriri non arbitror, nisi à violentia charitatis; quam primum namque in hujus gremium caput quasi in tumultum mittitur, inflammata mens incinerari flagitat, & mori concupiscit, majorem siquidem charitatem nemo habet, nullus ardentiori amoris æstu conflagrat, quàm qui animam suam mor-

ti subicit pro amico, pro amato suo; in terræ pulverem caput projicit, qui suis seram nimium desiderijs mortem prævenit, & nondum mortali fauciatu spiculo, jam mortuus succumbit.

Hoc pignus sincerissimæ fidelitatis est, hoc est irresolubile amantis animæ argumentum, nec opulentus amor habet validius amicitiae indicium, quàm voluntariam mortis accelerationem. Amabat illa, nec segniter, nec leviter, amabat illa non Adæ posthuma, qui vocem auditoris audiens, se abscondit, à conspectu Domini, ne mireris dilecte, inquit Chrysostomus, talis enim peccantium consuetudo est, ut tamen occulti non possint, occulti tamen velint, & studeant, (f) amabat intermerata parturientis gratiæ filia, insequabatur fugitivum, nec ascendentem in cælum declinata, nec descendentem ad infernum desertura; ubique scrutabatur, num lateret; circuibat civitatem non peregrina evagatrix, sed anxia investigatrix, illum, quem diligit anima sua, scrutantem in lucernis, sollicita scrutatrix satagens reperire; currebat per vicos, ut refrigerium caperet, sed nisi fastidium non acquirebat; aligeris volabat desiderijs per plateas, semper assiduo conamini intenta, sed nullibi frustraneo ex conamine contenta. Legerat forsan inter Apocalyptica mysteriorum Sacramenta, ad quarti sigilli refectionem profiliisse equum pallidum, ecce equus pallidus. (g) Legit cum Syro Tertullianus, ecce equus viridis, (h) hæret oculus ad variam diversi adeo coloris scenam, sed magis stupet animus ad oppositam moralitatis dissonæ varietatem; quæ namque viroris est conventio cum pallore? pallor vel ex timore oritur, vel à dolore gignitur, vel ex langvore nascitur, vel tandem à morte pallida parturitur; dum color viridis jucunditatis est prodromus, amœnitatis nuntius, collyrium langventis oculi, & ægrotantis animi lenimentum; quidnam præterea est visu rariùs, notatu digniùs, quàm infessorem ejus exsò mortis nomine compellari, in quo quidquid videndum prominet, quidquid spectandum exhibet; timor est, quidquid coloris explicat, pallor est, & tamen equo viridi putatur insedisse! sed reor ego geminos unius equos equitis

Voluntaria acceleratio mortis præstantissimum pignus charitatis

(f) hom: Gen:

Sponsa qui vit sponsus sed frustra quia lateb in montib

(g) Apoc: v. 8. (h) lib: de c. 20.

Mors peccatoribus est equus pallidus, sed justis equus viridis

tis recenſeri, eſt ſiquidem, ſi domum peccatoris obequitat, ob metum pallida, mœſti palloris cauſa; at quando juſtorum ædibus approximat, ſpem liberandæ calamitatis annuntiat, ſubſecuturæ felicitatis veſperam inſinuat, beatæ perennitatis vigiliam præoccupat, ac ærumnarum terminum designat. Nec tantam equorum diverſitatem admirare, ad inſeſſorem reſpice, & curnam juſtis tam gratus vicini hoſpitis adventus accidat, cur impijs tam ingratus, cur illis viſceſcat ad jucunditatem, iſtis palleſcat ad acerbicatem, abſque moroſiori indagine recognoſces. *Seſſor hujus equi Dominus eſt*, docet Ambroſius; ſed expaveſcis reor, quod vitæ Dominus infami mortis nomine compellatur? qui ſuum nobis intimaturus nomen profitebatur palam: *ego ſum reſurrectio, & vita.* (i) Ideò reſurrectio, quia vita, cui omnia vivunt, non DEUS mortuorum, ſed vivorum, in quem qui credit, etiamſi mortuus fuerit, vivet, & ſi moriatur ad tempus propter mortem carnis (explanat Auguſtinus) non morietur in æternum propter vitam ſpiritus, & immortalitatem reſurrectionis, (l) quid ergo viventi cum mortuis reciproca viciffitudinis eſt comune? cur morti inſidet, qui vitam affert, vel quomodo verificari poterit dilecti testimoni-um diſcipuli, *nomen illi mors*; ſi mortem coram vivente nominas, horret vita, ſi vitam in mortis commemoretur præſentia, mortalis pallor ſi non rubore erubeſcens ſuffunditur, verecundatur tamen, & confunditur, velut ſi coram venuſta pulchritudine turpiſ deformitas cogatur comparere; ruetur interim præclaram Mediolanenſis Præſul elucubrationem, *nam ſicut vita eſt omnium electorum, quibus quotidie vitam æternam largitur, ita & mors dici poteſt reproborum quos pro ſceleribus ſuis quotidie morti tradit perpetuæ*, (m) & quisnam alius habere poteſtatem creditur, animam & corpus perdere in gehennam, quam judex iſte vivorum, & mortuorum; qui recusanti vitam peccatori, quantumvis Iſraëlita foret, terribili eloquio comminabatur; *ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ardebit uſque ad inferni noviffima, devorabitque terram cum germine ſuo.* (n) Verumtamen meticuloſus pallor iſte, quò reproborum decolorantur facies, jucunditatem viroris juſtorum vultibus affundit, amœnitatem

in eorundem excitat cordibus, & quaſi revireſcentes ad vitam, produnt in hujus hoſpitoris præſentia, in accelerato iſtius deſiderati equitis adventu, lætitiâ ſingularem. Grandis varietas, ingens diverſitas, inſeſſor idem, qui morituro peccatori, equo inſidens pallido, occurrit ad terrorem, obviat ad mœrorem, accelerat ad horrorem, amantem viſitat animam per equum viridem, ſperantem recreans, delectans expectantem; nec enim juſtus moritur, dum ſuæ mortalitati aboritur, ut in beatæ æternitatis hemiſphærio, in domo ſanctorum ſyderum oriatur; beata ſors, non dira mors, eſt obitus electorum, horrenda mors, tremenda ſors, eſt obitus reproborum. Gaudebant iſti ad ſonum organi, ad iſtus tympani, quando ducebant in bonis dies ſuos, ſed erant peccati dies, involvendi amaritudine, ut pravæ delectationis gaudium aſperis fletibus cingeretur; hinc quia voluptatis ſuæ laſciviam coronantes ſe roſis, ſalutaribus lamentis tergere neglexerunt, in puncto ad abyſſum tartari æternum pœnitentes deſcenderunt, ut ibi ſub acerbo æternæ mortis pabulo infarciantur cruciatibus, tormentis ſaginentur.

Gemebant illi, ac turbulento lugentis animi mœrore ſerenitatem mentis obnubilabant, præteritas culparum maculas continuantibus lachrymis inundantes diſcutiebant, quâ ultione earum quælibet digna ſit, ſi indulgentis deſit benignitas, ſi abſit pietas miſerentis. Singultuabant cum Pſalte regio, *humiliaſti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis.* (o) Non ipſâ involvebantur morte, ſed ſolâ operiebantur umbrâ mortui, ſed viſcentis ſpei ſolatio vivificati, quorum vita abſcondita eſt in Chriſto; diſcrimen diverſæ mortis hujus recenſet moralis Papa, *ſicut vera mors eſt, qua anima ſeparatur à DEO, ita umbra mortis eſt, qua caro ſeparatur ab anima*; (p) dum enim prævaricatores illi non ſola carne pereunt, ſed moriuntur ſpiritu, mori ſimpliciter referuntur; dum verò juſtorum animæ à circumfluo carnis carcere liberantur, non mori, ſed quieſcere commemorantur; quos namque exulantes ſolùm corpus deſerit, ſed ſpiritus ad patriam deducit, hos umbra mortis operit, non vera mors occidit. Hinc ſponſa ſponſum

Peccator
comprehen-
ditur à mor-
te, juſtus au-
tem cooperi-
tur umbrâ
mortis.

(o) Pſ: 43. v. 20.

(p) lib: 4. mor: c. 17.

(i) Joan: II.
v. 25.

(l) Tract: 49.
in Joan:

Chriſtus
equitat in
equo mor-
tis, eſt enim
mors repro-
borum, ſicut
ſi vita ele-
ctorum.

(m) ſup: c. 6.
Apoc:

(n) Dent: 32.
v. 22.

*Mors corporis
est umbra
mortis, mors
animæ est ve-
ra mors.*

sum reperire cupiens, postquam circum-
gyrabat urbem cum oppidis, & cum
plateis viarum compita perlustrabat, suò
frustrata voto, & destituta sodalities,
confugit ad cubile suum, discutit lecti-
sternium, si fortè equus viridis suo ap-
paruisset in domicilio, & pharetratus
eques, dilectam suam in requie requisivisset.
Noverat quippe ex Psalte regio, quod
in pace factus sit locus ejus, & habita-
tio ejus in Sion; hinc suspicata hunc
celerem suo cum equo equitem à lumi-
nolis montibus advolasse, ut secum se
abriperet in domum patris sui, quam
conquerentem toties de prolongati in-
colatus inquietudine audiebat. *In lectu-*

(q) Cant:8.
v.1.

*Sponsa quæsi-
vit in lectulo
mortis spon-
sum suum, vo-
lens obdormi-
re somno
mortis.*

*lo meo per noctes quæsi-vi, quem diligit
anima mea.* (q) Nec tuæ velim memo-
riæ occurrat stratum concupiscentiæ, nec
enim delectatur sollicita, sed reluctatur
magis liberari cupiens à corporis er-
gastulo, & evolare ad desideratum sæ-
pius nidulum, ut multiplicet dies suos,
præterire nescios, ac terminari impo-
tentes. Recurrit ad lectulum fatigata,
obdormire flagitans suavissimò casti a-
moris somno, quem nec Sionis æmu-
læ noverunt intertumpere, nec adjura-
tæ filiæ Jerusalem valent indormien-
tem amplius excitare. Vis compro-
bari, vis approbari, quòd sponsus, dum
quæritur in lectulo, quærat in sepul-
chro? dum investigatur in tumulo, in
lecto requiratur? recogita inquietam il-
lam amatricem ad monumentum stan-
tem; tunc etiam quiescere nescientem,
cùm Rex pacificus in pace in ipsum in-
dormijt & requievit; sed quia viven-
tem cum mortuis in suo quærebat le-
ctulo, non amplius obdormientem repe-
riat. Non mea, sed Clarevallenfis
Bernardi hæc est elucidatio, quâ inqui-
rentis sponsæ querimoniam commen-
dat. *Maria fuit, quæ Dominum quæsi-vit
in lectulo, quæsi-vit in tumulo, nec invenit;*

(r) Serm: de
Verb: orig:

(r) quid enim aliud hæc amans anima,
quàm Dominum, quem suis ex oculis
mortuum perdidit, vivum videre con-
cupivit? sic pariformiter circumvaga
viatrix, sollicita amatrix, sponsum in mor-
tis lectulo complecti flagitat, ad eum
vel amodo exire desiderans, jam præ-
terire prolixæ noctis caliginem ambi-
ens, carere præsentis vitæ terminis an-
helans. Quantumvis autem tanto amo-
ris impetu decurrat, tam anxio solici-
tæ dilectionis scrutinio discutiat, non
tamen suis adhuc indulgebatur affecti-

bus, necdum suis concedebatur amo-
ribus, in hujus lectuli lactante feretro,
in concupito optatæ mortis tumulo eum
complecti hospitem, quem sponsum ad-
amabat. Felices animæ, quibus fera-
lis tumulus est dulcis lectulus, & mor-
tis feretrum supremi est certaminis tro-
phæum! quibus id unum auguror, hoc
uno eos solor consilio, opitutor solatio,
ut licet inveniri, quod quæritur, non
ocys contingat, non idèò insistere de-
sistant, pallentem equum non metuant,
sed viridem sustineant, & licet inqui-
sita requies diutius emanet, in lectu-
lo num eques mortem advehens appro-
ximaverit, meditatione continuâ exami-
net solertiori indagine investiget;
& quia ad agni nuptias invitatum, de
nuptiali veste esse sollicitum oportet, ta-
larem Josephi tunicam provideat, qui
sponsi oculis hæc polymitâ pulchritudi-
ne placere adlaborat. *Tunica quippe us-
que ad talum, est opus bonum usque ad con-
summationem,* (s) inquit Gregorius; non
enim nisi qui perseveraverit usque in
finem, salvus erit.

*Tumulus m-
tis est lectu-
animabus
sanctis.*

(s) hom:2
Evangelij

Continuet per noctes quærere, no-
ctem quærendo iterare, & esto adhuc
caliget oculus, mens tamen eò cautiùs
invigilet, quò non distare sponsi præ-
sentiam securiùs relucet. Eadem die
sæpius, eadem nocte frequentius, præ-
properâ cogitatione ad mortis lectulum
confugiat, & utrum ignotum dormi-
tionis tempus adventarit, solerter inve-
stiget. Sit tumulus suæ quietis lectu-
lus, in quo quiescat, donec optata ve-
niat sicut mercenarij dies ejus, hoc cre-
dens firmiter, amantes DEUM animas
priusquam exanimanda in feretrum ja-
ctentur corpora, mori in lectulo, &
inter sancti amoris oscula, inter beata
complectentis sponsi brachia, obdor-
mire: cur alioquin docuisset magister
gentium, *DEUS eos, qui dormierunt per
JESUM, adducet cum eo.* (t) Expendit
subtiliter latentem Apostoli providen-
tiam magnus Gregorius, quâ dormien-
tes per JESUM à mortuorum tumulis
segregat, & inter soporatos in lectulo
allegat, quasi non inter mortis victi-
mas, sed inter somni assecclas forent ad
numerandi? an forte non alios com-
putari voluit inter mortuos, quàm à
vita justitiæ (quæ inter vitas prima,
& velut sola vera est) extinctos? sic planè suam opinionem explicat mo-
ra-

*Consumm-
in bona e-
nica tal-*

(t) 1. The-
p. 13.

ralis Papa : eos , qui necdum resurrexerant, ut spem resurrectionis insinuet, non mortuos, sed dormientes vocat ; (u) quemadmodum namque prostratus somno , ad excitantis nutum quantocyus evigilat , ita concite , ad primam præcipientis DEI vocem , à morte corporis se levat. Hunc dormientem præfagô coronati Psaltis ore, Divinus commendat Spiritus, sic vitâ functum exhibens, sic perhibens loquentem, ego dormivi & soporatus sum, & exurrexi, quia Dominus suscepit me. (x) Legit Isidorus cum Caldeo, ego quievi, & svavius exprimit dormitionem hanc soporiferam Augustinus, ego dormivi, & somnum capi, quænam laboris merces, vel gratior, vel optabilior est quiete ? sed vera quies solum est sabbathum, quod absolutò sextæ diei opere sanctificavit æternus Conditor, & quia seno dierum circulo confecta est mundi machina, excluditur à sabbathina requie mundus veræ quietis nescius, nec nisi solis DEI filijs in regno Patris indulgetur ; est lectus, non diffiteor, quò justi solent recumbere etiam intra mundum, non tamen quiescentium, sed lectus est doloris, hunc tollere, ut surgat, evangelicus jubetur Paralyticus, & ire in domum suam, nec enim cum exuto mox humano corpore, procedit vivens anima, ad domum patriæ, ad mansiones æternitatis ; hæc enim sola, hæc vera, sed una filiorum Adæ domus est, quæ prima primum suscepit hominem ; quam si fuisse paradysum voluptatis objicias, dicam ego, primum primi in orbe advenæ fuisse receptaculum, non habitaculum hæredis : assignabatur in viæ diversorium, non erat patriæ, aut domus Patris, in qua mansiones multæ sunt ; hanc fraude serpentis amisimus, qui introducens mortem, exstruit prosecutura mortalium residentia, feralem tumultum, indeclinabile sepulchrum. Verumtamen, dum mortem suâ interemisset morte, victor mortis ex tumulo confecit thalamum, & lectum ex sepulchro ; miseratione etenim Domini (declamat Mediolanensis Ambrosius) capit quies esse, quòd mors erat, qui nobis soporem mortis vertit in gratiam voluptatis ; (y) mortem esse terribilem est opinio, quam peccatoris conscientia, sibi suorum delictorum conscia perhorrescit ; est non diffiteor, est justis etiam grave sub metu mortis vivere, sed ipsa

mors ab illis non timetur ; nec enim portum timet navigans, sed metuit naufragium, priusquam portum adeat, cujus securitatem amat ; per mortem corpus in cinerem resolvitur, sed justi anima absolvitur à metu mortis, ista se absolutam gaudet, illud jam nihil sentit, & quia sentire cognoscentis est, nihil cognoscit amplius, nullo dolore premitur, nullo mœrore cruciatur ; tota mortis acerbitas non mortis est crudelitas, sed culpæ est immanitas, hinc pretiosa mors justorum dicitur, & peccatorum mors pessima nuncupatur ; denique istis lectus doloris, illis est thalamus quietis, Langvet in castello Bethaniæ quindecim stadijs à Solyma orbis Metropoli, illustris Lazarus, sorores geminæ periculoso ægrotantis fratris symptomate percussæ, ablegant nuntium, insinuant periculum, admonent medicum, nec aliam præcipientis morbi præbent notitiam, solam amati explicant qualitatem, ecce ! quem amas, infirmatur, auscultat JESUS brevem discreti amoris querimoniam, utque subsequitur præfagiret eventum, non esse infirmitatem ad mortem, sed ad gloriam DEI, respondet ; moritur tamen, & oritur statim insigne Divinæ gloriæ incrementum, dum diro fraternæ mortis vulnere cordetenus sauciata, non tamen ob contrarium renunciata sponsionis successum offensæ, amare Dominum non destiterunt, id admiratione dignum est (ut adstruit Augustinus) quòd audientes sorores infirmitatem illam non esse ad mortem, inde mortuum videntes, non sunt scandalizatae, cum contrà accidisset, quàm dixerit. (z) Sed quem dissimulat sanare ægrotantem, statuit resuscitare jam foetentem ; expectat biduò, nolens mortis accessum adventu vitæ antevertere, aut præpedire, sui amoris vehementiam illustriori operantis Omnipotentiae prodigio comprobaturus, & ipso resurrectionis miraculo declaraturus amorem suum, Divinum esse non humanum ; dumque exanimè cadaver suo jam tumulo includitur, & pulvis pulvere operitur, dum spes salutis gemebundo lachrymantium sororum dispendio amissa credebatur, & profligata deplorabatur, Apostolico senatui praeproperus in Judæam reditus intimatur, unde, ut lapidantes Judæos declinaret, Dominus paucis abhinc diebus recedebat.

lib. 12. mor:
6.5.

(x) Ps. 3. v. 6.

Mors justis
soporus est,
& exoptata
quies.

Corpus homi-
nis ut lectus
doloris, quem
jubet Christus
tollere, ut sur-
gentes vadamus
ad domum Patris
sui.

in 5. c. Luc:

(z) hom. 61. in
Joan:

*Christus est
dies, habens
pro duodecim
horis duo-
denum colle-
gium Aposto-
lorum.*

*(a) Tract: 49.
in Joan:*

*Judas hujus
diei hora non
fuit, sed S.
Mathias.*

*(b) Joan: 11.
v. 11.*

*Lazarus mo-
riebatur foro-
ribus suis,
sed Christo
dormiebat.*

Morantur territi, consulturiq̃ue vi-
tæ nè moriatur, tam suum, quam il-
lius indeclinabile periculum exponunt;
Verùm qui mori venerat, nè moreren-
tur ipsi, mysterioso idiomate, quam
sæpe consilium sit consultori pessimum,
ostendit, *nonne duodecim horæ sunt diei,
si quis ambulaverit in die, non offendit*, hæc
enim, & pellit tenebras, & abigit la-
trones; latens loquentis verbi parado-
xum revelat sublimiter Augustinus, dum
sub diei nomine se ipsum, qui lux mun-
di fuerat, & sol Justitiæ docet compre-
hendisse, *si ego sum inquit dies, & vos
horæ, horæ diem sequuntur, non dies ho-
ras.* (a) Hæc dies, quam fecit Do-
minus, in qua si quis desinat tempori
vivere, æternitati vivat! exultemus,
& lætemur morientes in ea, beati siqui-
dem mortui, qui in Domino moriun-
tur! quis mihi det fieri hujus diei ar-
ticulum, hujus momentum horæ, lu-
centis tamen, nam novi unam ex duo-
deno horarum numero ecclypsi obscu-
ratam, in sempiternæ noctis tenebras
declinasse! dum enim diem ad mor-
tem hæc nimium infelix hora cœpit tra-
dere, dum tenebrarum potestati hunc
solem præsumpsit subjugare, à luce
devians, lucem perdidit, esse diei hora
desijt, & in æternæ confusionis bara-
thrum præcipitatus, ad regionem um-
bræ mortis declinavit. Verumtamen
incarnata Patris sapientia, quæ succes-
sorem Judæ præviderat, horas duode-
cim, illustres singulas à die hac illu-
stratas veraciter assignabat; sequuntur
igitur horæ diem, euntes ut morian-
tur cum eò, qui vitam redditurus mor-
tuo, ad mortem adhuc non procede-
bat. Consuetæ tamen pijsimi Redem-
ptoris benignitas conterritos consola-
turus viatores, causam inopinati itine-
ris manifestat, *Lazarus amicus noster dor-
mit: sed vado, ut à somno excitem eum.*
(b) Grande assertum Veritatis, indicat
dormientem, quem noluit sanare ægro-
tantem, quem noluit non adjuvare mo-
rientem! est singulare interpretantis
Nonni præconium, *amicissimus noster
hospes dormit*, quis advenas recipiet?
quis fatigatos viatores reficiet? quis pro-
videbit peregrinis? Hic sistit calamus?
prolixiorẽ hyistoriam non ultra exa-
raturus. Fuerit ante adventum essen-
tialis vitæ recessus animæ ab exanima-
to corpore funesta mors, nunc existen-
te nobis cum vivificante vita, & no-

men perdidit, & quam hucusq̃ue con-
servaverat, amisit feritatem; Id tamen
attende cautiùs, observa diligentius,
quod solum amicus JESU dormiat, nam
inimicus, si moritur, non posthac ad
vitam suscitatur. Frater moriebatur
sororibus, sed sospitatori suo amicus,
velut amico dormiebat; non illæ dor-
mientem excitare poterant, solus iste
supererat, qui soporatum suscitaret. Ea-
rum proinde moriebatur impotentia,
sed Omnipotentis amici potentia ob-
dormiebat tantum, ad primum innu-
entis nutum paratus excitari. Reco-
gita corpus diurnis laboribus fessum, a-
micâ vi desiderati soporis elisum, blan-
dâ opportuna quietis necessitate proten-
sum, immobile sita, consimile gressu,
exanime gestu, unanime vultu, mira-
bile visu; & non dissimilem meditare
statuam cadaveris exanimati, move, non
commoves, preme, non reprimis, fo-
ve, non refoves, rape, non eripis, silet,
si reprobas, tacet, si lanias, hæret, si
fugias, manet, si deseras, stertit, si mu-
tas, dormit, si inquietas. Communis
amicorum mœror singultuante luctu
transfigitur, nec tamen ille, quem lu-
gent singuli, vel nimium reciproci lu-
ctus præbet indicium, ut delirantem
crederes, si cerneres viventem. O si sic
dormientem discernere divitiarum vi-
ri, constrictis manibus nihil, donetur
licet recipientem, oblata fulgentis auri
munera clausis ad spectrum velut ocu-
lis despicientem, non posthac dormi-
rent somnum suum, sed evacuatis ma-
nibus, quid à curis inutilibus fastidio-
sum est, mente excuterent, quidquid
itineraturo spiritui onerosum est, in ma-
nus pauperum abjicerent, soli justorum
somnia meditabundâ cogitatione incum-
berent, hoc uno absque inanibus vani-
tatum somnijs in pace in id ipsum re-
quiescere totis conatibus procurarent.
Sed quia (deplorante infortunatam mor-
taliū dementiam Eucherio) *nihil ita
quotidie homines ut mortem vident, nihil
ita obliviscuntur ut mortem;* (c) incurij
mortales timere nesciunt, quod nisi ti-
meatur, horrendum est; prævidere no-
lunt, quod nisi prævideatur infortuna-
tum est; præcogitare renuunt, quod
nisi cogitetur anxie, periculosum est.

Videor mihi (si mentis oculum
attollo: non jam ad quinque porticus
piscinæ probaticæ magnam langventium
mul-

*Nil videt
& cogita
rarius, q̃
mors.*

*(c) Epiph.
cog.*

Sed et hodie-
dum tot lan-
guidi ad pisci-
nam probati-
tam, & ta-
men nemo se
cogitat mori-
tuum.

multitudinem intueri, sed adumbratam ægrotantium animorum copiam juxta ducalis, regalis, aut imperialis aulae vestibulum, contemplari, anhelant singuli, desiderant universi, totam eorum aliqui prolixioris vitæ seriem consumunt expectando, partem insumunt alij procurando, expectant singuli dominatorem angelum, aquarum aut commotorem, aut aspirantium promotorem; adducunt merita, promittunt præmia, & quamvis utraque sint grandiora magnis, vix unus ex omnibus eruitur, qui jubeatur surgere, ac concupitam desideratæ promotionis sedem possidere; & ecce vix se incipiunt attollere, priusquam in statu adepti muneris statuunt consistere, infidiosa mors, sedentes dejicit, & qui sublimius prætendebant ascendere, eos profundius ad excavatam terræ foveam prosternit; quo improvisus hospes iste aspiciatur oculo, recipiatur osculo, suscipiatur gaudijs, excipiatur animo, qui nunquam cogitabatur adfuturus, non nisi post longam lustrorum seriem credebatur adventurus, expende lector, & momentaneam tantæ mutationis vicissitudinem perpende. Toto alij provolvuntur corpore ad Judicum subsellia, defectum conqueruntur æquitatis, jacent non tantum molesto triginta octo annorum spatio, sed longiori canescentis vitæ impendio, pro sua litigantes justitia, hæreditatem primo naturæ suffragio sibi debitam acquirere desperantes, emere flagitantes, æquissimam proavorum primogenituram sibi jam pronepotibus jure cognati sanguinis transcriptam, sed hætenus votantium deargentatis manibus, intortis decidentium calculis, aureis adversariorum parenthesibus retardatam; langvent inter suspiria, sperant inter ludibria, expectant inter consilia, & ante supremum annosæ spei terminum, abripiuntur ad altioris causæ dicasterium, fiuntur ante judicem, finalem exactæ vitæ causam propugnaturi, vix inter protractos longævi temporis annos, vel de reddenda villicationis suæ ratione cogitarunt, & respondere compelluntur, vix ad aliquem sanctorum conversi, periculosi processûs advocatum suo in corde destinarunt, & nullum forsan hætenus determinarunt, nec ita celerem robusti corporis interitum attenderunt; obdormierunt, an somnum electorum,

an verò existimatæ felicitatis somnium, *Querimonie varia, sed vana filiorum Adæ, quas non effunderent, si mortis vicinitatem crederent.* ille unus; & solus novit, qui eorundem vitam appendit in statera, post mortem exactè ad pondus sanctuarij trutinandam. Singultuat ambitiosus suæ quietis proditor, & invidus alienæ promotionis censor, jacet inter postremos regalis curiæ cancellos, consumptos arduis laboribus annos indefinenter computat, refusas in muneribus opes amplificat, conscriptos arduis characteribus tomos expandit, rigatas sudoribus chartas obtrudit, propugnatas tot pupillorum causas attexit, evictas tot viduarum lites revolvit, & post immensos obsequiorum rigores, post distillatos opulentæ hæreditatis liquores, post comprobatos longævæ sedulitatis fervores conqueri cogitur, se nunquam, tot votis invocatam, tot vocibus inclamatum, percepisse suspiratam benignæ gratitudinis vocem, aut invitantis justitiæ fervorem, *amice ascende superius,* sed canescentem in primis inchoantis adolescentiæ claustris senectutem producens, alienis tandem bajulantium humeris, sub expanso ossæ mortis labaro ad tumulum deportatus, non aliam in sepulchrali lapide meruit inscriptionem, post integra annosorum volumina, quàm *hic requies.* Gemit, & fremit opulentus ditantis fortunæ alumnus inter arrogatos honores elatus, in dignitatibus primus, quamvis fortasse in meritis imus, in opibus summus, in urbibus herus, in oppidis princeps, sed in delicijs mæstus, in divitijs mancus, in voluptatibus lugens, in dignitatibus plangens, unus sinè altero, conjux sinè filio, arbor sinè germine, dives sinè sobole; volvuntur anni cum lustris, funduntur preces cum votis, & unica suffragiorum meta, una desideriorum vita, est hæres; qui ut condigno succedat jure, in patris opulentiam celebrantur consilia, consuluntur judicia, promittuntur stipeudia, offeruntur munera; dum interim oculatior providentia subtrahit suæ dispositionis calculo, morti committit victimam, absque paterno nomine immolandum. Sic suum somnum dormiunt inter omnigena supremæ felicitatis somnia, dumque peractò vitæ tripudio evigilare inchoant, se somniasse, non vigilasse, se dormiisse, non possedisse, se dissipasse, non congregasse, se prodegisse, non transegisse, se vellisse, non villicasse, se perdisse, non pro-

*Omnis status,
& dignitas
quævis à
morte inva-
ditur, & e-
nervatur.*

fecisse deprehendit ; quique inter suprema se radiasse lumina, adinstar syderum, autumabant, extinctâ vitreæ mortalitatis luce, se habitasse cum habitantibus Cedar in sui cursûs termino, in suæ mortis articulo infructuosus gemitibus deplorant. Sic advocati advocantur à foro, sic maritati separantur a thoro, si Archistrategi avelluntur à campo, sic coloni raptantur ab agro, sic senatores elongantur à circo, sic reges tolluntur à sceptro, sic monarchæ propulsantur à throno, sic sacerdotes subtrahuntur à templo, sic omnis posteritas succedentium sæculorum lege viatorum regionem decurrit.

Contemplare insatiabilem regnorum Helluonem, cujus famem nec satis provinciæ cibant, nec sitim insulæ sedant, cujus avidam regnandi ingluviem vix ultima desinentis mundi confinia exsatiare valent ; ut novo provinciarum ambitu sua regna coronet, vicinos principes ad homagium cogit, renuentibus crudele bellum indicit, cruentos innocui sanguinis rivos ex subditorum venis diffundit, populosas urbes evertit, inexpugnabiles arces transcendit ; ut regium nomen dilaret, prædonis personam assumit, professioni latronis incumbit, & quos non fraudulentò stratagemate fallit, quos non irretientibus blanditijs vincit, crudeliori tyrannide sternit ; sternentur hujuscemodi ; & eludentur, quando inexorabilem præproperæ mortis experientur furorem, suò spoliabuntur exercitu, in quo eorum barbaries gloriabatur ; suâ exuentur purpurâ, quam alienò sanguine immaniter tingere non verecundabantur ; suo deicientur è solio, ad quod subactis coronatorum principum, pileatorum ducum, subactarumque iniquis prælijs gentium cervicibus, infamiter ascenderunt ; præcipitabuntur in exteriores tenebras, qui ad interiorem illuminantis conscientiæ lucem videre noluerunt ; condemnabuntur ad stridorem dentium, qui detestandâ indomiti furoris rabie, tot innocentes æmulos contriverunt, tot impugnantorum dynastiarum fortalitia comminuerunt. Comminuentur illi non jam ad breve paucorum annorum intervallum, sed ad interminabilem æternæ mortis perennitatem. Hoc si discuteret incuria curiosæ Evæ posteritas,

*Abraham stat
in ostio taber-
naculi, Elias
in ostio spe-
luncæ, Domi-
num cum
morte ventu-
rum expe-
ctantes.*

Abraham stat in ostio tabernaculi, Elias in ostio speluncæ, Dominum cum morte venturum expectantes.

dormiret corde vigili, nec dormientem, mors indormire nescia, adventu improvîso præpropere affiliret. Disce à patre fidei nostræ fili perfide, quem ipsa docet vanitas, suspectis hostibus esse invigilandum ; disce à vivo hodie dum Prophetarum principe, à glorioso veritatis teste, qui suò hanc defensorus est sanguine futurus Martyr ; disce ab intemerato progenitore multarum gentium, qui tripes licet senio, consedit tamen in januæ vestibulo, in limine tabernaculi, (d) neque meridianis pulsus ardoribus, nec ullò periclitantis senij discrimine avulsus. Illustrem Patriarcham insignis è prophetarum agmine magnus protoparens Elias æmulabatur, qui colloquentis DEI vocem audiens, in abditæ speluncæ ostio substituisse describitur, & involvente pallio, pallidam terrore faciem velasse, (e) uterque vicinæ mortis expectantes præsentiam adventanti obviare, & protelanti occurrere satagebant, hinc est, quòd Abraham in ostio tabernaculi sui sedebat, hinc est, quòd Elias in speluncæ suæ ostio stabat. Uterque ad progressum paratus, uterque in Domini adventum semper suspensus ; concludit Hugo Victorinus, (f) stabant in ostijs, quia impavido pennigeri amoris affectu, pænosa limosæ carnis tabernacula deferere flagitabant, & ad suprema incolæ immortalitatis habitacula progredi contendebant. Non audiebant adhuc evangelicum incarnatæ Veritatis consilium ; (g) & tamen jam assimilare se collaborabant hominibus expectantibus Dominum suum à nuptijs reversurum, ut si rediret tanquam potens crapulatus à vino, suarum miserationum immemor, & humanarum prævaricationum memor, vigilantes invaderet, & reperiret deprecantes. Quod si fortassis commune dementatæ juventutis ludibrium objicias in argumentum, si centenariam canitiem in Patriarcha, & declinari nesciam furibundæ Jezabelis ferociam obgannias in Propheta, ad Abraham nepotem respice, quem & alyli securitas à mortis exemisse videbatur periculo, & florecentium annorum indemnitas à metu vicinitatis suæ non nihil elongasse. Flagrabat ferali flammicidio exurenda Pentapolis, ustulabatur depluo sulphure infamis Sodoma, & igne concremantis Justitiæ incinerabatur venustissima fumantis Gomorrhæ pulchritudo ; subvertebantur universi habi-

(d) Gen. vii.

(e) 3. Reg. v. 13.

(f) de Be. c. 10.

(g) Luc. v. 36.

Sancti Pro-
ta ante
gelium
gelico
paruerunt.

Loth vidit
sceler a
vitatis se-
gor, nec
gelo credi-

tatores urbium, & cuncta terræ vivencia, suam licet ipsō viroris flore manifestarent innocentiam, ferali ariditate plectebantur. Curiosa incuriæ uxoris petulantia convertit in sterilem salis statuam, licentiosam spectatricem, tot circumseptus periculis, tot territus prodigijs, dilectâ insuper conjuge viduatus Loth, de urbe segor egreditur, quantumvis angelico affecuratus pignore, timens (ut autumat Lippomanus) quia & illius civitatis vitia non disparia à sodomorum vitijs invenit, parem cum cæteris ultionem, & *mansit in spelunca ipse, & duæ filiæ ejus cum eò*, (b) in gemino filiarum numero, quas tam propinqua conjunxit unitas, quas sororiō coadunavit vinculo ejusdem participati sanguinis identitas, unam ejusdem hominis carnem, & animam considerat purpuratus Hugo, (i) spelunca (commentatore Gregorio) est humanæ corruptionis infirmitas, quam debet habere pœnitens per jugem venturæ mortis considerationem; quid enim aliud speluncæ coæquatur similis, proportionatur aptius, quàm sepulchrum; hinc viduatus Abraham sibi, suæque de monumento provisorius conjugii, speluncam duplicem comparavit.

Hinc anxius David dum suo ad exitium conquireretur ab adversario, dum regio coronati prædonis imperio postularetur ad necem, feralem elusus sententiam, fugit à facie Saulis, habitaturus in locis tutissimis Engaddi, sed investigatus, *inter abruptissimas petras, quæ solis ibicibus perviæ sunt*. (l) Asylum periclitantis vitæ inter tria insidiantium virorum millia reperturus, abscondit se in spelunca. In abdito illius gremio textit se velut velamine, quò facies obtegatur, nè agnoscat. *Quare autem se textit*, scrutatur Augustinus, & suæ respondet quæstioni, *ut occultaretur, & non inveniretur*. Sed quia peculiare aliquod in hujus antri schemate præfigurabatur mysterium, continuat subtilis doctor interrogare, *quid est contegi speluncâ?* suumque concludit dubium, adjungens, *contegi terrâ, qui enim fugit in spelunca, terrâ contegitur nè videatur*. (m) Insidiatur à primo sui adventus auspicio, ab innituali suæ persecutionis primordio, vitæ mortalium exitiosa mors, cujus si declinare barbariem, si vis effugere crudelitatem,

abscondere in ostio speluncæ, terrâ conterege, assiduâ tuæ limosæ originis consideratione totus involvere, ut contra nuâ subsecuturæ corruptionis meditatione occuperis; memento, quia terræ, *pulvis es, & iterum in terræ pulverem reverteris*, legunt septuaginta interpretes, *terra es, & in terram ibis*, (n) hōc peplo, pulverulento licet, vultus absconditur, nè feram exosæ simul mortis videas faciem, nec ab hoc arguto investigatore deprehendaris. Speluncam hanc ingredi, in hujus cavernæ promontorio cum binis filiabus tuis securus commorare, hic tuum vivus sepeli mortuum, post mortem in sinu Abrahæ tumulandus. Proficuum salutiferæ eruditionis regulam suo præscripturus Lucillo Cordubensis Philosophus, hunc grandem compendiatæ veritatis codicem degenti inter siculos, ex imperiali urbis curia transmisit, *considera, quàm pulchra res sit consummare vitam ante mortem, deinde expectare securum, reliquam temporis sui partem*, (o) amicum svadentem simulat, ut consuetudine sapientis animi moderatione erudentem dissimulet magistrum. Hoc ipsum magni Davidis est consilium, ante adventum Saulis vultum terrâ contegere, nè latens agnoscat; mortem agnoscere, & quæsituram prævenire, est ante vitæ terminum mortalitatem terminare; hanc meditari, mori est, nec enim meditabunda mens valet recogitare mortem, nî prius per fabricatam conceptæ mortis speciem se sinat immutari, in mortem transit, qui mortem ambit intelligere, quæ nunquam potest concipi, nisi intellectus concipiens incipiat simul mori. Christum non noverat, qui hanc speluncam sua cum carne, & spiritu, cum corpore, & anima vivus intraverat, ut mortuus exiret, Christum non sciverat, qui hanc & didicit, & docuit veritatem, ut disceremus nos, non esse Christianæ religionis privilegium, sed humanæ conditionis debitum, meditabundæ rationalis hominis officium, morti mortem præmittere, ante corruptionis pulverem, se terræ pulvere cooperire, mortem (priusquam veniat in ostio speluncæ) approximantem prænoscere, venturam præcogitare; quæ, quod ventura sit, indubitatum est, quando præsens futura sit, est incertissimum, ubi nos invasura sit, est ignotissimum, hoc monstrat experientia

David fugiens à facie Saul, confugit ad speluncam.

(n) Gen. 3. v. 19.

(o) Epist. 23.

Mortis necessitatem meditari non tantum Christiani, sed cujusvis rationalis hominis cura est.

tia infallibilis, hoc dicit Providentia immemorabilis, hoc docet Scientia inviolabilis, quod senibus adstet in januis, ut insiliat, insidietur juvenibus in vijs, & compitis, ut incurios affiliat viatores. Time quotidie, quod suspicaris indies; non illos imitare, qui turpi stultiloquio suam providerant turpitudinem, inter sacratas gementis Isaiaë paginas in capite stultorum exaratam, comedamus, & bibamus: *cras enim moriemur.*

(p) Is: 22. v. 13. mur. (p) quid risibilius hanc præmissarum stultitiâ, quid est detestabilius hanc consequentiâ iniquâ fastitate; ideone bibendum inter convivia, ideone manducandum inter epulas, quia cras moriemur? qui sapit, infert oppositum, ut bene concludatur, ut verè inferatur: jejunemus hodie, oremus & ploremus, ut mors cras veniens, reperiatur nocte mediâ non epulantes, sed abstinentes, non in cubilibus stertentes, sed in speluncæ ostio vigilantes; inveniat Divinæ Ultor Justitiæ, ultricis sententiæ severus Executor, non vivam epulonis concupiscentiam, sed carnem putrescentis Lazari mortuam, vermium victimam, non ultrâ perimendam. Deflet hanc execrabilem phræneticarum mentium ferociam Guericus Abbas, supremam agonizantium Christianorum dementiam completam desinentis vitæ, nec tamen cessantis adhuc malitiæ iniquitatem, *in plurimis semimortuis, videre adhuc est viventem concupiscentiam mundi.*

(q) Serm: 3. de Adventu. (q) Frigent subtractio vitalium spirituum calore membra efformandi cadaveris, & fervet etiamnum inordinatus amor propinqui sanguinis; balbutit lingua longum observatura silentium, & clamat in moribundi corporis auribus ambitionis arrogantia, cor mori incipit, & moribundus suos adhuc superstites cogitat exaltare, exoptat sublimare.

Non sic Rex Solymæ suo adhuc sedens in solio, sed cinere emaciatum corpus reficiens, & potans lachrymis sitientem animam, septies in die laudem dicebat Altissimo, sed nocte meditabatur cum corde suo, exercitabatur, & scopabat spiritum suum, singultuans, & ejulans, *numquid in æternum projiciet DEUS, (r) aut non apponet, ut complacitior sit adhuc!* legit copiosius ad terrorem, aptiusque ad horrorem commentatur Pagninus; *numquid in secula elongabit me Dominus?* sic loquitur cum

corde suo, sic occupatur cum mente sua, qui suis in oculis adolescentulus, & contemptus, justificationes Domini non fuerat oblitus; elongari timuit vir secundum cor DEI, à corde DEI! & ego, qui excutior ad instar pulveris pedum suorum, nil de futuro pulvere commemoro, præsentem solum transitoria voluptatis pulverem non ignoro! non scrutabatur terram ille, ut venas auri reperiret, sed spiritus lustrabat, abdita scopabat mentis latibula, ut tenuem culparum pulverem eliminaret. Et quia scopandum semper invenerat, in protelato totius mortalitatis suæ cursu, non nisi vitæ tædium conservabat; nusquam fidelem, nullibi securam deprehenderat consolationem; anxius in hac vita, ad aliam anhelavit, angustiat in tempore, optabat vivere in æternitate. Sed quia districtum noverat Judicem in porta præsidere, hunc præventurus blandiendo, hunc lucraturus expendendo, hunc placaturus se accusando, hunc exoraturus deprecando; interrogabat, an se vas fictile, figulus operis æternum à suis oculis projecturus, à suis esset obtutibus oblongaturus? æmulare regalem animum, vile tuorum vitiorum mancipium, & si emancipari flagitas, nè tui dominetur omnis iniquitas, scopa spiritum tuum, excute inanem terrenæ vanitatis pulverem, illius memor pulveris, in quem fors expectatione citius contereris; jejuna, & ora hodie, ut crastina mors te expeditum inveniat ad ineundum iter longæ æternitatis. Quod si Davidis licet sanctissimi, tibi minùs sufficiunt vestigia, imitare Regem gloriæ, qui morte suâ mortem omnium interemit, lege, & lectum perlege, ut sapienter discutias relectum, *ante diem festum Paschæ, sciens JESUS, quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem.* (s) (s) Joan: 1. v. 1.

Transiturus mare rubrum, ut submergatur ambitiosus Pharaon, transiturus de mundo ad Patrem, non cum mundo, & transeunte concupiscentia sua, dilectos, quos usque in finem diligit, ad parem transitum invitat; transi, non permane, ad DEEM permanentem, nè transeas cum sæculo instabili, sed eruaris de potestate tenebrarum, & transferaris in regnum dilectionis Filij sui. Præscivit horam ille beati transitus, & cœnam agni instituens, suomet saginatus corpore, & roboratus sanguine, prof-

David magis timet ac elongatur a corde DEI. Per memorem mortis scopatur virtus.

Per memorem mortis scopatur virtus.

Christus transit de mundo ad Patrem, impius transit cum mundo ad hostem.

processit ad agonem illustris agonothe-
ta. Tu qui hanc nescis horam, scies
autem postea, intende cuivis horæ, nè
forſan velis morari uſque ad illam ho-
ram, quando tempus non erit ampliùs,
& viæ neſcius, aut forſan verius, viæ
incurius, ad hoſtem hoſtis tranſeas,
non filius ad Patrem. Felicem ille nan-
ciſci ſperet tranſitum, qui ſemper abi-
re didicit, qui diem tranſitùs præve-
nit, indies tranſeundo; tranſit hoſpes,
nec ubi manſerit ſolicitus recogitat, ſed
ubinam remanſurus ſit, indefinenter
penſat; ubi non datur viatori reditus,
ſagaciori ſtudio abitus exploretur, &
ubi ſemel duntaxat moriendum eſt, di-
ſcatur mori ſapiùs, nè error evadat ir-
reparabilis, eſt neceſſe. Currebat pe-
de properò, non ſegni ſerpebat veſti-
gio, qui dicebat: *ſic curro, non quaſi in
incertum.* (t) Redarguit ſagax Magiſter
gentium nonnullos concurrentes, qui
licèt præfixum tenderent ad terminum,
incerti tamen an ad bravium pertinge-
rent, decurrebant. Sic currebant illi,
ſed in incertum; currebat iſte, &
certam certi cursoris metam attingebat;
quàm lubens agerem Pauli currentis
pediſſequum, ut conſtitutum currenti-
bus præmium obtinerem! Eſt noſtri
curſus fatalis terminus prædefinita mors,
ad quam nolentes currimus, dum nun-
quam ſiſtimus; ſemper progredimur,
donec ingrediamur ad tumulum, do-
nec labamur in ſepulchrum. Incer-
tus eorum curſus eſt, qui metam non
præcurrunt, qui mortem non præve-
niunt, plerumque tardi veniunt, præ-
venti, ad incorruptam ſtadij coronam
non pertingunt. Currendo luctabatur
fortis agonotheſta, utque certaret ſecu-
rius, luctari ante luctam, ante conſli-
ctum conſligere, & pugnam ante pu-
gnam ſtatuit adoriri. Suum ſui lucta-
minis principium, imò finitum ſui ago-
nis terminum, ſui curſus epilogum ab
ore proprio audiamus, *bonum certamen
certavi*, ſcribit Ephęſiorum angelo, di-
lectiori Timotheo, *curſum conſummavi*,
fidem ſervavi, quàm fidei integritate ſer-
viverit, quàm curſus felicitate conſum-
maverit, quàm certaminis victoriâ trium-
phaverit, adjuncta comprobatur periodus,
in reliquo reſpoſita eſt mihi corona juſtitie.
(u) Hæc niſi vincenti non imponitur,
niſi fideli non conceditur, niſi præcur-
renti non attribuitur, niſi ſuperanti non
affertur; certabat egregius prædicator

pugnans gladio Verbi DEI, currebat per
viam mandatorum, plus cœteris operan-
do, fidem ſervabat, dum gentes incre-
dulas infatigabili conamine ad creden-
dum inducebat.

Nec admirare magnanimum Athle-
tam, de infallibili coronæ certitudine
non dubitantem, qui enim contra ma-
la tranſeuntia caducæ vanitatis, ſinè al-
ternantium ærumnarum interſtitio ſu-
pra modum certaverat, de perennatu-
ro laborum præmio absque ambigui-
tate præſumebat; tantò videlicet ſecu-
rior fiducia mentem apoſtolicam con-
firmaverat, quantò interior afflicti-
o, quantò vehementior tribulatio, quantò
prolixior perſecutio pro conditoris ſui
gloria eundem fatigabat. Sed liceat
inveſtigare diligentius myſterioſam il-
lius temporis Circumſtantiam, quo ge-
nerofus heros laborum ſuorum conſci-
us, & memor terminati certaminis, ſe
bonum certamen certâſſe profitebatur,
curſum conſummâſſe atteſtabatur; &
quamvis inviolabile magni Gregorij re-
verear teſtimonium, *intuendum ſummo-
pere eſt, quia illud eo tempore intulit, quò
jam ex corpore ſe eſſe diſceſſurum cognovit*,
(x) id ipſum tamen præcognitæ mor-
tis tempus, libet examinare accuratius,
Eccleſiaſtica quippe tradit hystoria, ex
præclaris Baronis annalibus contexta,
ſecundam hanc quam conſcripſit, ſibi-
que familiari ad modum præſuli tranſ-
miſit epiſtolam, anno Tiberij Neronis
quinto fuiſſe à Paulo exarata, proin-
de octo annorum ſpatio, priuſquam trun-
catò capite à calamitoſo decapitati cor-
poris ergaſtulo exſiliſſet, priuſquam fu-
neſtæ mortis ſupremo exanimaretur vul-
nere, jam mortem anteverterat; an-
tequam ad diſſitâ elongatæ mortis
metam acceſſerat, jam curſum conſum-
maverat; priuſquam aggravatam cor-
pore animam martyrij palmâ decorave-
rat, jam juſtus judex coronam repoſue-
rat, quid rariùs hœc paradoxo? quid ſa-
lutariùs hœc documento? quid mira-
biliùs hœc prodigio? quid peregriniùs
hœc præludio? quid glorioſiùs hoc tri-
umpho? ſed revelate velamentum my-
ſterij, & conſummantem ante conſum-
mationem, ante terminum terminan-
tem, ante mortem morientem, non
Pauli corpus, ſed Pauli animam ſpe-
ctate. Cucurrit non quaſi in incertum,
ut currunt, qui in adventu mortis mo-

Paulus octo
annis ante
mortem con-
ſummavit
curſum vitæ
ſuæ, quia mo-
riebatur ante
mortem.

(x) lib: 22.
mor: 6, 5.

In incertum
currit, qui
ante mortem
in meditatio-
ne moritur.

riun-

1. Cor: 9.
v. 26.

Paulus mor-
tens, non
vit in in-
certum.

Timor: 4.
v. 7.

Paulus præ-
meditatus cō-
fictum mor-
tis, vicit mor-
tem.

riuntur, quid enim hanc morte potest incertiùs evenire? non consummavit, dum consummaretur, nec enim tunc consummans, sed consummatus nuncupatur; non in postrema sauciantis Libitinæ lucta luctari cœpit, nè tunc foret non vulnerans, sed vulneratus, quia non præveniens, sed præventus. Ecce octennio ad mortem prævisâ morte læsus, in mortis victimam devictus moritur. Moriebatur in mente, priusquam moreretur in carne, ut reſerato dein hōc carcere, victor ac triumphator spiritus, ad capeſſendam juſtitiae coronam evolare. Deludebat apoſtolicō ſtratagemate, fraudulentam doſoſi inſidiatoris aſtutiam, colluctabundus Chriſti miles, genuinam effigiatae mortis ſtatuam in ſuae mentis arenaria collocavit, quàm quotidiano fatigabat luctamine, eò fortunati eventûs emolumento, ut præviſam magnanimo invadens fremitu, improviſo collidens impetu, proſtraverit proſternentem, ut ingemiſcens illa, hoc exultante, ſuccumbens illa, hoc exſiliente, coacta ſit fateri, ſe licet naturæ agilis conditione præproperam, ab hoc curſore nobili fuiſſe retardatam. Sitivit infamis ſangviſuga, ex inſlicto vulnere profluvium purpurei ſanguinis, ſed lacte paſta pro ſanguine, fugere debuit, quam jam exanimatus pugil triplici lactiſtui capitis ſaltu eliminavit, inſequens ab arena. Bonum certamen certavit ante octennium, quando continuante ſtudioſi luctaminis exercitio didicit mortem vincere, imò & docuit agonotheſtam hunc ferociſſimum ſuperare; curſum consummavit, quando, nè currat in incertum, & viam metiebatur decurrendam, & metam ſpeculabatur attingendam, ut poſt octenium formidoloſa facies ſpectantem non attereret, nec expectantem detereret, accelerata pedum velocitas non præpediret præcurrentem, in comparabilis ferocitas nec bravium præriperet, nec lauream auferret. Complevit opere viator præmaturus, non tamen immaturus, ſapientiſſimum illuminati Salomonis conſilium: *quodcunque facere poteſt manus tua, inſtanter operare.* (y) Cum enim indeclinabilem inſidioſae mortis horam ignoremus, & hujus finitō curſu nec progredi, nec operari, nec promeri valeamus, ſuperest, ut mortem prævenientes, ſalubriter moriamur, & vitam noſtram in Chriſto abſconden-

tes, totō noſtræ peregrinationis tempore, adverſus mortem meditabundi egrediamur; illius occuſuri in faciem, ſolicitâ anxietate progrediamur, quæ licet nunc abſcondita ſit ab oculis noſtris, in noſtram eſt oculata nimiùm perniciem, & ruinam.

Ingemuit aliquando anxius puer Domini, & ſuae conſulturus ſollicitudini, ſupplicabundus directori temporum exclamabat in lingua ſua, *notum fac mihi Domine finem meum*, (z) loquebatur eloquens propheta non quidem auditori inſtruendo, ſed exauditori inſtrendus, intus audire cupiens ab illo, à quo, quidquid bonum perceperat, ſi quod verum audierat, audiebat; finem notificari flagitat ante finem; metam demonſtrari deſiderat ante curſum, nolens & ille in incertum currere, *notum fac mihi Domine finem meum, qui mihi deeſt*, (explanat Auguſtinus) *non curſum, qui mihi adeſt*, utque petitionem ſuam exponat clariùs, depromat indubitantius, ſubjungit illicò, & *numerus dierum meorum*; anhelat ad dies ſuos, aſpirat ad finem ſuum, & quia mortalis erat, non niſi ſuos ſuae videlicet mortalitatis dies, ſuum, id eſt, ſuae vitalitatis finem ſibi notificari deprecatur; *notam fac mihi mortem, ut eam in memoria habeam*, commentatur purpuratus Hugo, quâ non memoratâ moriens moritur, quâ ſæpiùs recogitatâ, moriens ſoporatur. Avolare cupiebat alatus columbæ pennis viator regius, ut requieſceret, jam tranſilierat mortalitatis limites immortalis ſpiritus, imò conſpexerat, terrena conculcaverat, attamen in numero dierum nonnihil fluctuare cœperat, deſiderans finem ſuum, ut hōc mediante fine ad finem illum, cujus non eſt finis, feliciter perveniret; & quia omnia, quæ ſub ſole ſunt, ſunt univerſa vanitas, finem, qui cum deficiente ſole deficit, præſcire voluit, ut finem, qui ultra ſolem, ſed finē fine eſt, poſt curſum ſuum aſſequatur. Hoc deſiderium notificandi finis exceſſit ſolis altitudinem, nec potuit niſi ex illo corde exoriri, cujus converſatio ultra ſolem in cœlis erat. Moriebatur iſte mortalis Adæ filius circa occaſum ſolis, hinc fatebatur alibi, *dies mei ſicut umbra declinaverunt*, (a) & *ego ſicut fœnum arui*! (a) fatalis alteratio, funeſta prorsùs immutatio, vi cujus lux caligine obducitur, &

(y) Eccl: 9.
v. 10.

Prævenienda
eſt mors, nè
præventi ab
illa, moriamur
inviti.

(z) Pf:

Pſalmiſt
tit ſibi
cari m
ut eam
memori
portet.

(a) Pf:

& in ariditatem viror transformatur ! an forsan se conqueritur mortalem Adam factus an forsan se conqueritur mortalem Adam peccatum dæ filium¹, qui inter opaca condensata-
 ralis, sta- tarum arborum latere cupiens, quæsi-
 umbram vit umbram corporis, qui prius stans
 quæsi- vit umbram corporis, qui prius stans
 ad truncum vetitæ arboris, ab inter-
 positione pomi obumbrari sustinuit lu-
 cem mentis ; inclinabatur illius tunc
 dies sua, & sol Justitiæ suos subtrahens
 radios, in ejus animo meridiari desiit,
 hinc post meridiem DEUM esse loca-
 lem credidit, etsi se à suis abscondi pos-
 se oculis fugiens existimarit ; *quasi me-
 ridies in Adam pectore inerat* (scribit Gre-
 gorius) *dum lumine Divina contemplatio-
 nis illustratus amoris summi facibus ardebat,*
 dum verò à serpente proditus, præce-
 prum Conditoris transiit, hunc sere-
 nissimum meridiem sua cum claritate
 perdidit, & in hæreditariam delapsus
 ignorantiam, perfectionem originalis
 intelligentiæ amisit. Videtur tamen ex
 ariditate declinanti umbræ addita, mor-
 talitatis pœnam innuere, & immaturum
 innocentis vitæ declivium deplorare ;
 dies enumerat, si tamen dies sunt, quos
 obumbratos lux deseruit, & solis ra-
 dius dereliquit ; hæc umbra obtexit
 claritatem luminis, & abbreviavit diem
 nostræ vitalitatis, *in hac umbra agno-
 scendus est dies* (commentatur mortali-
 tatis umbram sumblimis Augustinus)
*in hac umbra videnda est lux, nè postea
 mortem ante sera, & infructuosa pœnitentia videatur ;*
*quod schema mortis clariùs, quodnam
 emblema verius quàm umbra ? in qua
 lux veritatis cernitur, dum prudentis
 instar Virginis sagax anima, quomodo
 restantis vitæ spatio, suam aptare ve-
 lit lampadem pro mortis hora, ut sem-
 per ardeat, meditatur ; considerat in-
 vestigatione vigili, quomodo dies sui ad
 hanc declinent umbram, quâ celeri vi-
 cissitudine abbrevientur dies temporis
 sui, & noctis mediæ hora immineat,
 quâ clamor validus dormientes excitat,
 & ad aptandum lampades pro sponsi nu-
 ptijs invitat. Quòd si umbrâ favorem
 exprimi objicias, non horrorem, sub-
 jungam ego, nec morte terrorem justis
 incuti, sed injustis. Justus erat, qui
 sapientem DEI stultitiam diligens, stul-
 tam mundi prudentiam contemnebat,
 justus erat, qui carnalem despiciens sa-
 pientiam, ad libertatem spiritûs anhe-
 labat ; justus erat, in cujus oculis quid-
 quid temporali eminebat celsitudine, ut
 vilis lusus temporis, ut cumulus elati*

pulveris apparebat. Justus erat, qui *Job justus in-
 bonus inter malos existit, & magnus ter impios.*
 vir inter orientales fuit, qui fratrem se
 draconum fuisse adstruit, & struthio-
 num socium recensere non erubescit ;
 justus erat, qui (sancto dictante Spiritu)
 simplex & rectus describitur, qui ti-
 mens DEUM nulla (quæ oporteat face-
 re) bona præterijt, nec ulla, quæ verè
 mala sunt, in DEI oculis commisit.

Hic justus describens vitam homi-
 nis, qui rationis exercitio verus homo
 est, dum cunctabundum suæ peregrina-
 tionis tempus exprimit, hoc admira-
 bili elogio compendiatum claudit, *sicut
 dies mercenarij dies ejus*, (b) enimverò, (b) *lib: 8. mor: c. 9.*
 præproperantis vitæ cursus proponitur,
 cum mercenarij similitudo subinfertur ;
 hic namque aliud quam finem operis
 non præstolatur, qui propter obtinen-
 dæ mercedis certitudinem operatur. Di-
 es suos (commentatore Gregorio) *mer-
 cenarius evolvi citius exoptat, ut ad laboris
 sui præmium sine tarditate perveniat*, (c) *justi exspe-
 sic pariformiter molesto circumseptæ stant mortem
 ergastulo justorum animæ, dum vitæ sicut merce-
 præsentis ministerium viam reputant, navij merce-
 ad patriam anhelant, dum regnum re- dem.*
 gis sui, non esse de hoc mundo, consi-
 derant, à mundi finibus recedere, con-
 tinuis singultibus exoptant ; quod, quia
 sine interveniente mortis obsequio fie-
 ri non posse, præsciunt, ad umbræ hu-
 jus declivium velut ad cursûs sui ter-
 minum, ad obtinendi bravij exordium,
 ad capiendæ mercedis spatium, ad ab-
 solvendi laboris vesperum, totis affe-
 ctibus contendunt. Quid enim inter
 jucunda est amœnius, quid inter amœ-
 niora desiderabilius, quàm post con-
 tinuum longævæ tentationis æstum, sub
 umbra mortis in quietem ruere, post
 inquietam diuturni laboris molestiam
 æterni refrigerij requiem experiri ? Quid
 delectabilius fideli animæ posset accidere,
 quàm deplorata toties infirmitatis ca-
 lamitate exui, nec amplius miserâ cor-
 poreæ corruptionis conditione premi
 si enim tam immundum est, levatos con-
 templandæ mentis oculos ad beatæ æ-
 ternitatis patriam extendere, si tam a-
 cerbum est, prolixiorum terrestrium æ-
 rumnarum continuationem perpendere, *ut post labo-
 res vitæ re-
 quiescant, sub
 umbra mortis
 sedere non re-
 formidant.*
 quid erit, vicinum jam Filiorum DEI re-
 gnum conspicerè, & desinentis exilij
 primordiale anteludium suavissimæ spei
 obtutibus prævidere ? Gemant insen-
 sa-

fati caducæ voluptatis sectatores, qui coronari rosis in terra ad spinas & tribulos condemnata prætenderunt. Fleant, qui nunquam se siccas esse stipulas acutâ mortis falce succidendas confitebantur, sed immarcescibiles cedros Libani se æstimari gloriabantur! mortem timeant, qui, nè timore sui sua concuterentur præcordia, ejus præsentiam perenni anathemate è corde proscripserunt, ejus memoriam à quavis cogitandæ mentis latebra profligarunt. Non fleat ille, qui ad aspectum comminandæ mortis semper apertos mundi oculos direxit, ut, qualis aut quanta sit, cerneret, quàm sæva, quàmque crudelis sit, discerneret, num persequenda, num prosequenda, num fugienda, num com-

plectenda, prudenter dijudicaret. Videant illi lachrymantibus oculis, in quem transfixerunt, qui inter caducas indomitæ concupiscentiæ voluptates absorpti, futurum DEI regnum ambire neglexerunt, perenne beatarum mentium consortium despexerunt, æternaturam requiem fallacibus illudentium vanitatum somnijs proponere renuerunt; metuant mortem, quâ rapiente, reprobi in supplicium demerguntur; sed rideant in die novissimo justi, & accelerantem vicinæ mortis horam aviditate congruâ protelari doleant, qua tranfrectante, ad beatam triumphantis Solymæ regiam conducuntur, quâ sublimante, ad æviternam supremæ claritatis gloriam exaltantur.

CAPH.

Versus
XI.

Defecerunt præ lachrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea: effusum est in terra jecur meum, super contritione filiæ populi mei: cum deficeret parvulus & lactens in plateis oppidi.

Explicatio Literæ.

Post destructa Judææ regionis emporia, post eversa castrorum propugnacula, post depopulata viridarium germina, post desolata agrorum semina, post decusata palatiorum laquearia, post diruta civitatum mænia, redacta est in solitudinem princeps urbium Solyma, nec intra muros conspiciebatur incola, nec in plateis spectabatur advena, nullus in campis ruricola, advertebatur. Hanc ædificiorum stragem, plangebatur hæc, hoc curiarum excidium deplorabat, constrictas singultuantis populi reliquias, post tot ferales circumvagæ mortis victimas nunc recensere incipit, quas velut omni eliminandas solo, mari terraque; profligandas ultrix justitia non destitit ab orbis orbita proscribere, & in aggesto calamitatum cumulo tumulare. Non desistebant flagella cœlestis justitiæ, quia non desinebant protervæ hereditatis culpæ. Jam conturbantur viscera, ut cor vicinius crucietur, in terram jecur effunditur, ut dolor sævius debachetur. Distillabant antea in imbres oculi lachrymis abundantes, nunc langvent præ inopia, severiorem

jacturam deflere non valentes, quique nuper suo desiderabat aquam capiti, & fontes lachrymarum, ambobus oculis, nunc conturbatis visceribus profundit medullarum adipem, dum post comminutionem lapidum Solymæ contritionem filiæ populi sui, intimius rimatur. Filiam nuncupat, non filios designat, ut purpurati Hugonis asserto, major infirmitas mentis notetur. Effæminata siquidem Synagoga conturbabatur in visceribus suis, quorum considerans conditionem Paschasius, sic commentatur; Hoc sunt viscera quod venter, eò quod intra ipsum sunt, quasi receptacula colluvionis; adumbrabatur videlicet in viscerum figura tota Judæorum congeries, quæ toties supernis infra illius Ecclesiæ uterum replebantur prodigijs, tanquam cœlestibus alimentis pascebantur carnibus, saginabantur coturnicibus, & nè quidquam desideraretur ad delicias, manna suavissimo cœlis deciduo delectabantur. Dulcissimi scaturiebant aquarum rivuli de venis rupium, & quos natura durissimos effecit silices in limpidissimos undarum alveos prodigiosa mater gratia distillavit. Stillabant

Perfectionem
malitiæ sequi-
tur prosecu-
tio pænæ.

Synagoga
plurima be-
neficia ex-
piti DEO in-
grata.

mon-

montes dulcedinem, nec tamen dulcorare poterant effrænes animas Hebræorum. Ad primum vicinæ tentationis assultum, ad levem adversæ tribulationis pressionem, à Domino recedere, legem pessumdare, minas evomere, ad alienigenarum gentium mores respicere, idola colere, ligno & lapidi immolare victimas, cremare thura, ut vero Numini consveverunt. Opprimebantur gravissimorum peccatorum sarcinis, nec curabant, constringebantur sanctissimis mitissimi Legislatoris legibus, & ocyus murmurabant. Exaudiebantur tamen etiam obloquentes, etiam murmurantes, etiam reclamantes in abscondito tempestatis, consolabatur missitantes apud aquas contradictionis, sed indurato corde, ut patres eorum, sic patrizantes filij loquenti restiterunt, spondenti diffiderunt. Effusum est jecur gementis Synagogæ in terram; in jecore est voluptatis sedes, in qua lasciviens concupiscentia natale solum erigit, & solum conservat; effundebatur illud, cum locupletiores de populo deserviebant libidini, & voluptatibus largiter vacabant. Exinde parvulorum sequebatur interitus, cum compari lactantium ruina; non illos suspicere parvulos, quibus aut ætas deficit, aut quorum molem corporis, naturæ parcitas depressit; sed quibus fidei magnitudo deficit, aut quos doctrinæ sublimitas non attollit. Intelligit præterea Hugo Victorinus in filia carnalem animam, quæ destituta magnanimi spi-

ritus robore, quovis hostili enervatur impetu, effrænem carnis sensum considerat in parvulo, virtutem mentis explicat in lactante. *Sensus enim carnis quantum in se est, puerilia quadam, & leviter semper appetit, nisi quantum mentis constantia eum per disciplinam restringit.* Hunc parvulum, nisi pascatur lacte, nunquam videbis crescere, nec ad mensuram virorum fortium pervenire, nisi per animi virtutem nutritus adolescat, & in staturam hominis ratione præditi assurgat. Talem egit Corinthiorum nutritum, Magister gentium, qui suis scribens Corinthijs, eosdem svaviter objurgat, *lac vobis potum dedi, non escam, (a) néve in nutrientem culpam refundent, adjungit illicò debiliore nutrimenti rationem, nondum enim poteratis. Quid panis nomine, nisi perfectionis doctrina insignitur, quam si nondum perfectis comedendam porrigis, cibo indigestibili stomachum parvulorum premis. Quod magnus discutiens Gregorius, sic Pauli explicat paradigma, lac parvulorum est, panis non est, nisi perfectorum, (b) Nec vanè locus defectionis lactentium adjicitur, dum in plateis oppidi eosdem defecisse memoratur. Quid enim plateæ latitudo insinuat, nisi latam temeræ vanitatis viam, ambitiosam mundi amplitudinem, quæ à via veritatis deviat, & ab angusta cœli semita declinat; quia (commentatore Carenfi) plures sunt hodie, qui pravâ exhortatione, & pernicioso exemplo destruunt, quam qui doctrinâ & exemplo bono informant. (c)*

Servus in parvulorum schemate adumbratur.

(a) 1. Cor. 3. v. 1.

(b) in Reg. lib. 6. c. 3.

(c) in c. 2. Jerem.

Defecerunt præ lachymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea.

Sermo Trigesimus Secundus.

Incomparabile pretium, est pretium lachrymarum.

Portorium periculosæ navigationis exsolvimus, cum humanæ conditionis debitum in morte persolvendum, sermone geminò expendimus, in pulvere nostro prostrati jacuimus, illud in vita morientis Jobi suspirium anxiam discutientes sollicitudine, ecce nunc in pulvere dormiam, & si manè me quaesieris, non substi-

stam! (a) manifestatio siquidem humanorum cordium in adventu districti judicis, quasi post noctis tenebras diluculat, quando in apertis conscientiarum libris, quibus vestigijs viator qualitatem peregrinationis suæ tempore processerit, clarissimè demonstrat. Tunc vindex scelerum exanimatum Adæ Filium quærere dicitur, quia eundem subtili interroga-

(a) Job: 7. v. 21.

In profuso ad terram jecore potentiorum libido figuratur.

Filius DEI in
carne veniens
damnauit
serpente areo
serpentem
Erebi.

(f) Rom: 8.
v. 3.

(g) *Serm: 14.*
de Verb: Apost:

(b) *in Symb:*
Apost:
(i) *in Ps: 37.*

Diabolus fuit
damnatas in
carne Salva-
toris, quam
procuravit
pati & cruci-
figi.

Fons peccato-
rum est sca-
turigo la-
chrymarum.

præmittens peccati similitudinem cum serpente, damnavit de peccato peccatum, de serpente serpentem; & quia in Christo sola similitudo peccati, ideo exaltatus est serpens sed æreus, exaltata est similitudo carnis peccati, ut sanaretur origo peccati. (g) Suam adjungat Mediolanensis Ambrosius moralitatem, damnavit peccatum in carne, docendo quemadmodum in carne positi, non secundum carnem ambulemus, (b) & alibi (carnis authorem jugulans exponit) damnavit Satanam in carne Salvatoris, (i) huic si innitamur fundamento cum Carenfi Hugone, clarissimè licebit commentari de peccato, quod commisit diabolus, faciens eum crucifigi, in quem nîl juris habuerat; condemnavit incarnata Patris Sapientia hunc arrogantem tenebrarum principem, primum primi mendacij progenitorem, ut in promeritam justissimæ talionis pœnam, jus habitum in Adæ filios amiserit, qui jus novum contra secundum Adam acquirere ausu præsumptuosissimò attentavit. Quæ sublimissima tantorum Patrum paradigmata metriculosis quidem præbent adversus pusillanimitatem insigne præsidium, afflictis adversus anxietatis sollicitudinem illustre consilium, ignaris adversus errabundam hæreticorum audaciam solemne fidei argumentum. Liceat mihi tamen in assumptæ demonstrationis suffragium, in lachrymarum pretij præconium, in lachrymantium oculorum elogium, subtilem simul & devotissimam Petri cellensis adducere meditationem; qui toties condemnatoriam damnati de peccato in carne peccati sententiam, à Divino Judice autumat iterari, quoties quicumque prævaricatoris Adæ posthumus, suorum memor scelerum, eadem pijs immergit lachrymis, à gemebundi cordis vena oriundis. Inquirat enim contemplabundus Pater originalem aquæ ductum, à quo in binos stillantium oculorum tubos, stillantes pœnitentium lachrymæ derivantur; nec aliam; quàm ipsam flagitiorum scaturiginem admirabiliter assignat; de fonte peccatorum vena exilivit omnium lachrymarum: stupet, vel horret potius legentis oculus, & expendentis animus, id pertimescens, credere contremiscit; quod namque duorum tam longè diffitorum finium æquale confinium, quæ est interminabilium conjunctio extremorum? si vitæ mortem

conferas, dedisti aliquam istorum cor rivalium paritatem, quas enim virulenta delictorum tabes interficit animas, has è contrito cordis centro erumpens lachryma, consuevit resuscitare. Si Lucii affines fingis tenebras, consortium lachrymantis oculi cum voluntate impij confinxisti, ut enim tenebrosus peccati turbo suâ involvit caligine peccatorem, sic conturbatos perversæ mentis oculos feremat hoc collyrium lachrymarum; si separari nesciam crocitantantis corvi nigredinem cum nivea savorisoni cygni albedine adunatam quandoque conspexisti, abominandam teterimi criminis atredinem, dealbanti super nivem lachrymæ associatam reperisti. Si forsan ex pervetustis Philosophorum voluminibus esse cum non esse, eidem inesse subiecto didicisti, non miror, si pariformiter in una peccatoris anima, destructricem vitalis gratiæ iniquitatem, cum restauratrice perditæ charitatis lachryma combinasti. Quæ tamen impossibilis oppositorum connexio, cum consono humanæ rationis calculo repugnet, admiror, non miror ego, lachrymas à peccatorum scaturigine emanare, ab hac sentina sordium pulcherrimam hanc lucis filiam parturiri. Quid illâ infestius in DEI oculis, & quidnam hac occurrit gratius ipsi? An fortè peculiaris cujusdam plagæ in orbis orbita hoc singulare est prodigium creatricis Omnipotentiae, quod ignis aquam generet, aut flamma rorem evomat, aut carbo stillicidiò abundet. Fortassis Æthna imbrem aquarum ejicit, aut aquæ, quæ super cœlos sunt, ab ignis regione suam originem nanciscuntur? prosequitur nihilominus memoratus Præsul suam continuans allegoriam, mirum tamen in hoc artificis DEI ingenium, ut lachryma de venis erumpens peccatorum, humiliter profusa absorberet omne peccatum: ingens miraculum, quod ignis aquam generet, & suam illustris lachryma ab infamis peccati stemmate deducat parentelam; grande prodigium, etiam iniquitas famulatur iniquitatis Vindici, & horrida peccati fœditas salutare mundando peccatori lixivium subministrat; planè sic de peccato damnatur peccatum, concludit Anagogicus Commentator. (l)

Antithesis, inter peccatum & lachrymas.

Peccatum de peccato damnatur, quando peccator lachrymatur.

(l) lib. de par: c. 12.

Usque adeò Divina Bonitas omnia nobis in bonum cooperari voluit, ut
6. E
eti-

Diabolus tor-
quetur la-
chrymis pec-
catorum.

(m) Ps: 67. v. 1.

etiam foedifragus pravaricator, ex re-
memorato scelere evadat in sui con-
temptu pronior, in sui cogitatione pro-
fundior, in sui humiliatione firmior,
in periculis cautior, in illecebris timo-
rator, in lachrymis fecundior, steri-
lior in peccatis! Quod si idcirco jux-
ta insinuata Patrum placita, peccatum
de peccato damnari dicitur, quia pec-
cati author peccato cruciatur, id certè
tunc evenire solet manifestius, & eviden-
tius apparere, quando contribulantur
capita draconum in aquis, quando su-
perbus tenebrarum princeps suo man-
cipatur mancipio, à suo compeditur sub-
dito, quando rebellis angelus à capti-
vati peccatoris gemitibus conteritur, à
suis singultibus confunditur, suis suspi-
rijs opprimitur, in suis lachrymis tor-
quetur. Quam admirabilem inexpectatæ
vicissitudinis immutationem sus-
piciens coronatus David, gratulabatur
omnipotentiae tantorum prodigiorum
effectrici, applaudebat misericordiae hu-
jusmodi effectuum procuratrici, occi-
nebat gubernatrici Providentiae sic sva-
viter disponenti, attribuebat laudem
operis rectorici sapientiae tam fortiter
operanti. *Sicut deficit fumus deficiant;*
sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant
peccatores à facie DEI. (m) Feralem
luctum insinuat, cui ut ipse exercitu-
um Dominus praesideat, sollicitus invitat.
Evocat siquidè supplicabundus sanctissi-
mi Numinis adjutorium praemissa hac in-
vocatione, *exurgat DEUS, & dissipentur ini-*
mici ejus, novi vocem hanc, vocem Jaco-
bi esse, praeripere satagentis benedictio-
nem, qui pilosis amictus vestibus, anima-
lè repraesentat hominem, praelusit perso-
nam peccatoris; ad exurgendum anxius
psalmista evocat altissimum, quasi de-
nuò temulentus Lucifer super astra cœli
exaltare suum machinaretur solium, dum
electorum animas aggreditur, & pecca-
torum corda in execrandum obstinatae
incorrigibilitatis statum praecipitare
comminatur. Quasi diceret, te exur-
gente dissipentur conjurata foederato-
rum inimicorum agmina, profligetur
perduellium Angelorum militia, quod
(purpurati Hugonis assertò) tunc eveni-
re solet, quando eorundem stratagemata
revelantur, & latens in insidijs fal-
lacia per confessionem aperitur. Quem-
admodum namque sublatò lapide ab-
scondita subtus reptilia, in omnem par-
tem latebrae disperguntur, sic si revol-

veris obvolutum indurati cordis lapi-
dem, malignorum spirituum dilacerabis
foedera per humilem tuæ iniquitatis ac-
cusationem, dissipabis consilia per ge-
mebundam dolentis animi contritio-
nem, dirumpes injecta tuæ libertati
vincula per emancipantem tuorum sce-
lerum absolutionem. Allusit ad hanc
prodigiosam tenebrarum potestatis dis-
sipationem vaticinus Michæas, *velut rep-*
tilia terræ perturbabuntur in ædibus suis.
(n) Non quas fabricaverunt manibus
suis allectores angeli, sed quas spolia-
verunt fraudibus suis, non quas suis
comparaverunt opibus, sed quas suæ
tyrannidi, suis suggestionibus subjugâ-
runt; ejicientur denuò de hisce domi-
bus, *id est de cordibus peccatorum*, ex-
planat moralis Hugo, *consistentium pec-*
cata sua. Cujus exitij, si genuinam i-
maginem desideras intueri, ad fugitivi
Davidis tentorium accede, ubi dum
imponendum magnanimo Chusi offici-
um agitur, dum seduliori indagine,
ubinam proficeret amplius, serviret u-
tilius, investigatur, sapientissimus Rex
suffragantium litem dirimens, hœc pro-
vidi exploratoris munere quàm optimè
famulaturum praesagivit, *dissipabis consi-*
lium Architophel, (o) in elucubrato Chu-
si nomine, quod suâ versione, *secretum*
sonat & silentium, confessionem secre-
tam praefigurari cogita, nam ubi supre-
mo revelatur judici, quod abdito latet
in scrinio interioris conscientiae, Achi-
tophelis confunditur consilium, *qui rui-*
na fratris mei, vertitur, quò solo so-
lùm munere accusator fratrum, men-
dax angelus occupatur. Sed dum dis-
sipabatur infortunati consultoris consili-
um, desperabundus Achitophel interiit
suspendio, & infernalis traditor accla-
vatur crucis stipiti, dum in eadem no-
stræ salutis arbore vita nostra morien-
do mortem destruxit, & futile consilium,
ut fieret consultori pessimum, dissipavit.

Exsurrexerat tunc suo velut in ju-
diciali solio, nostrorum Scrutator cor-
dium, nostrarum arbiter cogitationum,
ut instar ceræ ad flammivomi ignis fa-
ciem distillantis, pereant peccatores,
deficiantque cum deficiente fumo, *ut*
scilicet jam non sint peccatores, sed pœniten-
tes. Subjungit purpuratus Hugo? de-
ficiat cum Psalte regio in salutare DEI,
distillans lachrymis eorum anima, in-
troeant in speluncas petrarum sub Isaia
du-

Sicut fluit ce-
ra, sic perit
peccatum per
confessionem.

(n) Mich: 7.
v. 17.

Lapide indu-
rati cordis
revoluto fu-
git dæmon.

(o) 2. Reg: 15.
v. 34.

Achitophelis,
id est diaboli
consilium,
dissipatur per
pœnitentiam.

duce, & in voragine terræ à facie formidinis Domini, ut eam præoccupantes in confessione, non metuant à gloria Majestatis ejus. Denique ad instar fluentis ceræ eorum stillent lachrymæ, huc enim collimasse puerum Domini, dum suo psalleret in decachordo, existimat Augustinus, *quanquam fortasse eos hoc loco significaverit, quorum duritia in pœnitentiæ lachrymas solvitur*, (p) felix defluxio! ter fortunata eliquatio à DEI facie; non persequentis sed amplectentis, non fugientis sed accedentis, non elongantis sed vicinantis, non profligantis, sed approximantis; à facie non indurante sed eliquante, non abigente sed innuente, non conterrente sed blandiente; sic blandientur lachrymæ, ut etiam offensam immutent faciem læsi nominis, violati judicis, contempti vindicis, offensi Creatoris. Hanc cupit victimam præ sanguine arietum, nec minus ejus acredine, quam vini germinantis Virgines dulcedine inebriatur. Hoc fugit stillicidium, cadens cum fulgure à cœlo angelus, quò tota suorum ignium extinguitur pyromantia, unica cujus guttula contribulat draconum capita in mari amaritudinum, in aquis pœnitentiæ, in contritorum cordium fluctibus, in sacra intemperie lugentium animarum. Hoc aureum Petri Cellensis adagium, hoc est clarissimum Damiani adstruentis apophtegma; *Satan acrius contriti cordis lachrymâ* (testatur ille) *quàm flammâ infernalis incendij torquetur*, (q) quid hœc robustius robore, quid stillæ hujus fortius fortitudine, quid hœc validius valore? *Lachrymantes oculi*, effatur iste, *diabolum terrent*, (r) quid levius, quàm territum hostem aggredi, timentem vincere, formidolosum enervare? Duos sacris in literis reperio viatores, assiduos in compitis, circumvagos in oppidis, continuos in semitis, amplivagos in vijs; ille ut attrahat, iste ut separet, ille ut protegat, iste ut sauciet, ille ut seligat, iste ut segreget, ille ut consulat, iste ut defraudet. Illius iter Mathæus suo velut metitur calamo, dum attestatur: *circuibat JESUS totam Galilæam, docens in Synagogis eorum*. (s) Adstipulatur Evangelista Marcus: *circuibat castella, in circuitu docens*. (t) Quæ enim, priusquam esset in tempore, gyrum cœli circuiuit sola, quid mirum, si incarnata postmodum Sapientia viam continuat,

ut viatores devios ad vitæ semitam reducat? Istius circumvagi prædonis infatigabilis circuitus cum impijs ore proprio proditur, dum suo interrogatus à judice, *unde venis?* respondere compellitur, *circuivi terram, & perambulavi eam*, (u) sollicitus per gyrum circuitus (commentatore Gregorio) laboris anxietatem designat: qui enim ab innocuo beatarum mentium consortio ejectus cœlo decidit, ubi stare quietus noluit, in terris rectam declinans semitam, inquirat avia, ut nescios angustæ ad cœlum semitæ seducat viatores. Quod suâ, ut assolet, discutiens subtilitate, sic explicat moralis Papa, *perambulans ergo terram circuit, quia ab illo spiritualis potentie volatu corruens, malitiæ suæ pressus gravedine, foras ad gyrum laboris venit*. (x)

Horum duorum quilibet errabundas quærit oves, & quidem illa pastor bonus, ut adducat audientes vocem suam ad unum ovile suum, at iste, ut in inferno ponat eas, ubi *mors depascat eas*, (y) vel si Augustini arridet versio, *mors pastor est eis*. Utque utriusque pastoris hujus sibilum recognoscas, *vita Christus, mors est diabolus, quia per illum mors*, explanat subtilis Afer; sed nunquid amborum moriuntur oves? imò illæ oriuntur, quarum vita cum Christo abscondita est in DEO. Est singularis utriusque viatoris terminus, peculiaris amborum via; nam primus quidem, plerumque in diebus peregrinationis suæ aquarum rivos dilexerat, fontes amaverat, torrentes diligebat. Primus evangelizaturi præconis exitus, postquam triginta annis, ac tredecim diebus latuerat, à Gallilæa dirigitur ad Jordanem, significaturus enim erat aquas mysteriosi illius fluminis, Divini corporis contactu; ut oves suæ deciduum mundi florem deferentes, ad aquas salutaris pœnitentiæ festinent. Exinde benedicturus maritale connubium, ad nuptiales epulas festinabat, ut à Magistro veritatis fidelis discipulus addisceret, à lachrymis ad tripudia securò tramite procedi, si gaudium antecedit tristitia, chorum exultantis lætitiæ moderatura; ibi mandat lapideas repleti aquâ hydrias in vinum commutandâ, quarum singulæ, Evangelista teste, metretas binas, vel ternas comprehendebant; duo quippe deflenda veniunt ab in-

(u) Job: 6. v. 7.

Duo solliciti viatores Christus & Lucifer.

(x) lib: 2. mor: 6. 3.

(y) Ps: 48. v. 15.

Christus Pastor bonus quærit oves perditas, diabolus suas pascit in inferno.

Christus deletur juxta aquas.

(p) in Ps: 67. v. 2.

Lachrymæ immutant faciem DEI.

(q) lib: de pan: 6. 12.

(r) Opusc: 13. 6. 12.

(s) Matth: 4. v. 23.

(t) Marc: 6. v. 6.

indurato corde, commissionis malitia, & negligentia omissionis; & triplex debet stimulus lugentem animam ad poenitendum impellere, plorantem oculum ad lachrymandum excitare. Sit primus, sit cæterorum levior, quod peccando incurratur reatus pœnæ, sit longè motivum gravius, multò acerbius secundum, jactura gratiæ, quæ facit DEI Filios, & regis gloriæ hæredes; sit tertium incomparabile ob mali turpitudinem, sed adepti, inæstimabile ob omnem boni plenitudinem, sed amissi; sit DEUS, sed offensus, intumeat à fletu facies, & palpebræ caligent, deducant oculi aquarum exitus, & lectulus per noctes singulas lavetur! sed prosequamur itinerantem JESUM ad dulciores aquas, amaras postliminio bibituri. Relinquens aliquando Judææ regionem, in Galilæam redijt sollicitus nostrarum animarum quæstor, & quia inter utrumque hoc Hebrææ gentis territorium, samaritanorum mediabat dominium, per illud transiens, ad civitatem Sichar declinabat, infamem à violata peregrinantis Jacobi filia, sed infamatam turpius à barbara interemptorum civium violentia, ab efferrata fraternæ immanitatis ultione.

Sichar civitas Samariæ custodia dicitur, captivam à diabolo animam representans.

In hac vetusta samaritarum urbe, inveteratam obdurati peccatoris malitiam meditare, & si Samariæ nomine custodiam significari legeris, huic inclusam carceri prævaricatoris animam considera, obsessam à tenebrarum principe, & possessam. Si hujus authorem urbis investigas, ad primum fratricidam respice, qui cognita uxore suâ, filium Enoch peperit, qui (versò nomine) dedicationem indicat, peccator enim ex cognita conjuge, quæ est concupiscentia, parturit filium, parit iniquitatem, quam dedicat iniquitatem præsidii, & primicerio omnium peccatorum; peccator igitur hanc civitatem erigit non finè magni laboris impendio, nam *Sichar humerus* vertitur, ut operantium iniquitatem impius labor exprimat, de quo eorum aliqui in Sapientis volumine conqueruntur: *ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoramus.* (2) Hanc civitatem Salvator transiens (non enim permanere finitur, subsistere prohibetur!) sedebat fatigatò corpore, non supra mollem lectulam requiescens, non in regali folio obdormiscens, sed in-

cumbens oræ fontis (ut autumat Chrysostomus) ad æstus refrigerium, & lassitudinis levamen. Fatigabatur siquidem infirma humanitas ex itinere, immensa enim Deitas, quæ ubique præsens adest, & deest nullibi, nequit itinerari. Dumque peccatrix fœmina ad hauriendam fontis aquam accederet, aquarum Conditor salutis indigam alloquitur, nullius licet indigus, *da mihi bibere*, (a) daturus aquarum abundantiam, aquam postulat, ut collaturus gratiam, prævium exprimat stillicidium lachrymarum; ut postulanti annuat aquam visibilem hauriendo, promittit invisibilem, cujus ut alliciatur dulcedine ad sitiendum, fontem aquæ salientis in vitam æternam promittit se redditurum. Adeò diligit stillantes oculorum guttulas hic peregrinus hospes, adeò aquas æstimat, ut nec morari recusaverit ad aquas contradictionis! sed vice versâ, contraria omnino vicissitudo! fugit à fontibus rebellis alienigena, jam tunc aquosa detestatus convallia, quando ad Aquilonis latera, qui omne fluidum siccare nititur, contenderat evolare. Sua expresserat vestigia, ut ea suos devitare doceret pedissequos Magister Veritatis, quando in DEI digito ejiciebat dæmonia, ut perveniret in Adæ filios regnum DEI. Illi conformiter incarnatæ Sapientiæ asserto, *regnum DEI intra vos est*; (b) huic adversaturus regno ejectus, nuper è regni filijs, exhæreditatus Creatricis Omnipotentis Primogenitus, invadit illud, non quidem in æthereis empyreæ regionis confinibus, quò amplius non finitur ascendere, sed in humanis cordibus, quæ suis indefinenter circumvallare fallacijs, suis conatur fraudibus assilire. Hunc abulantem in circuitu cum impijs supremum impiorum principem describit velociter scribentis scribæ calamus in evangelico Lucæ volumine, hanc dignoscendi hostis regulam exarans, *cum immundus spiritus exierit de homine, ambulat per loca inaquosa, quærens requiem.* (c) Hoc sui in terris circuitus est territorium, cujus finitimos limites non suæ fudit potentis transcendere, non audet hos margines transilire. Legi eximiam commentatoris Ambrosij elucidationem, *Christus in peccatoribus gentilium, quæ antè arida erant, postea per baptismum rore Spiritus sancti humescebant, jacula adversarij ignita exstinxerat.* (d) Fatali hoc armorum ludibrio

Petit JESUS à Samaritana aquam, ut lachrymas eliciat.

(a) Joan: 4. v. 7.

Christus secundum humanitatem fatigatus ad fontem pro refrigerio recurrit.

(b) Luc: 17. v. 21.

(c) Luc: 11. v. 24.

Dæmon amat terram aridam & inaquosam.

(d) in 11. cap: Luc:

Peccator hanc urbem laborioso erigit conamine.

(2) Sap: 5. v. 7.

*facula hostis
nostri in aquis
extingvuntur.*

*(e) Orat: in
Baptis:*

*(f) Luc: 3.
v. 29.*

*In aquis suffo-
catur diabo-
lus, sicut le-
gio intrans
in porcos.*

brio exulceratus fugit aquarum venas, omnem undarum scaturiginem, velut suis infestam ignibus declinat. In aquis nempe, sponsata sibi Venus submergitur, & flammiger Cupido in fluctibus extingvitur, & tota vitiorum vulcania in lachrymis exanimatur. Perpendit sublimem absconditæ Veritatis parabolam Nazianzenus, & quare aquarum umbram malignus hostis fugiat, quare immergi undis vacat, subtiliter exponit: *Quærens requiem non invenit, aquis non minus ac legio, aequoreis fluctibus suffocatur.* (e) Astutus Zabulon non remeat ad scrobem sui interitus, secundâ clade feriri renuens, nè prima iteretur calamitas, & suæ confusionis unitas in numerum multiplicetur. Adstrinxerat aliquando infestum homini spiritum, spirituum Dominus, ad sui nominis evulgationem, sed mendax rabula vim inquirentis dissimulans, respondit *Legio*, non enim unò tantum inquietabatur advenâ infelix Adæ filius, sed totius legionis cruciabatur impulsu; infortunati hospitis exitium describens Evangelista, notanter designat pœnalis loci circumstantiam, ut invitorum spirituum sagax malitia innotescat, *ruptis vinculis agebatur a Dæmonio in deserta*, (f) quam singularem dæmoniacæ crudelitatis ferociam Mediolanensis Ambrosius hōc velut epiphonemate perstringit: *agebatur ergo in loca deserta, spiritualium scilicet in sacunda virtutum, profugus à lege, discretus à prophetis, remotus à gratia.* Vindicaturus iniquam superbi satellitis tyrannidem ultionum Dominus, nomen exigit ab arrogante spiritu, qui interrogantem Patris sapientiam volens perstringere, respondit *Legio*, id est, multi sumus, & multitudinis non est quærendum nomen, cōmentatur purpuratus Hugo, fortasse jam tunc præviderat summè exosam sibi solertem examinatorum confessorum inquisitionem, qui non contenti criminum specie, numericam multitudinem explorabunt.

Premebat interim suæ iniquitatis conscios metus supplici ab irritato DEI filio infligendi, & cupientes effugere splendorem lucis æternæ lucifugi tenebrionis, supplicandi rogant, nè se ad stygiæ regionis abyssos detrudat, sed in vicinum porcorum gregem transeundi, benignam facultatem concedat. Quâ misericorditer indultâ, grex impetuoso

invasus assultu, per præceps agitabatur in stagnum, & suffocatus est; non poterant aquarum munditiem immundi spiritus tolerare, prædivinantes, quæ futura sunt, & eorum, quæ evenisse hætenus lugentes experiebantur, recordantes. Præfigurabantur siquidem in hoc inauspicato porcorum grege, libidinosi peccatores, qui lutulentis vitæ suæ actibus licentioso impetu feruntur in præceps, qui, nisi porcorum more viverent, non subderentur tenebrarum potestati, sic etiam viventibus in sordium voragine, & Satanam iniqui proditoris more in corde gestantibus, non aptius prodest consilium, non efficacius medetur pharmacum, quàm ut in lachrymarum stagnum devolvantur, suis in fletibus non quidem perituri, sed totam vitiorum legionem, cum universo fœdisfragi Pharaonis exercitu in aquis hisce validis submersuri. Persequatur, suò licet dimissum imperio Israël, ambitiosus hic Ægypti princeps, sed veriori epitheto coronatus Prædo, utque fugientem insequeretur populum, nec numerosis repelleretur agminibus Judæorum, tulit sexcentos currus electos, & quidquid in Ægypto curruum fuit, & duces totius exercitus. (g) Armatur alienigenarum populus regali conformiter edito, lunantur in acies, lustrantur in series, trahuntur in lineas, rotantur in orbitas, utque sub numerosa fundentis inimici confluvie obrutus Israël succumbat, superbus morio, junxit currum, & omnem populum suum assumpsit secum, ut vel ipso in maris littore contumeliosis Oceani fluctibus tumuletur. Attonitus ad hoc ferale spectaculum formidolosus Israël, articulosis cœpit singultuare vocibus, horrifonis ejulare gemitibus, dum imperterritus castrametantium dux, à strepitu verborum abstinens, taciturnâ devotione in conspectu Divinæ pietatis, effudit prodigè supplicabundi affectum cordis, & ecce! vox Domini intercidentis flammam ignis & concutientis desertum, conticescentem ore, sed ingemiscientem mente, quasi vociferantem nimum aggreditur: *quid clamas ad me?* intus enim in desiderante animo erat secretus clamor, qui quidem humanas aures non ferijt, sed Conditoris sui auditum, quasi clamore valido replevit, qui non tantum se supplicantem adivisse, sed simul exaudivisse, secuto operis effectu demonstravit. Ecce enim!

In grege porcorum præfigurantur peccatores.

Ut se peccator à dominio dæmonis liberet, ad stagnum lachrymarum festinet.

(g) Exod: 14. v. 6.

Vox cordis plus apud DEUM penetrat, quàm vox oris.

Interitus Ægyptiorum infido elemento confidentium exaratur.

enim ! dum fugitivus Israël insequentem tyrannum conspicit, in patulam rubri maris gremium sancto ducente spiritu, festinus irruit ; nec tamen prodigioso transitu, aut territus, aut retardatus Pharaon, transeuntes per assurgentis freti arridam rapidam celeritate insequitur, ut affectos in suæ tyrannidis ditionem revocaret ; quibus protectrix Omnipotentia asylum inturbulentis fluctibus fabricavit ; devolvitur præcipitante audaciâ in hæsitantis Oceani vitum furentis Ægypti insania, & par obsequium à dissimulante expectans emolumento, in maritimos fluctus desperatâ irruit insolentiâ, dumque pulverulenta præteritorum Israëlitarum vestigia eventu simili æmulari suspicantur, erectæ in altitudinem montium undæ, in suam decedentes naturam, universam succumbentis populi inundant colluviem, & ejecta interemptorum cadavera, bestiarum partibus ad litus ejiciunt, ut suo receptaculo indigna ; punitur aquâ vindice illotus Pharaon, qui nuper nefariâ crudelitate præceperat universos eliminandi Israëlitis masculos in amnem projici, solas duntaxat fœminas ad vitam reservari, quosque prohibere non poterat nasci, natos inaudita jussit barbarie trucidari. In coronato Ægypti Rege præfiguratum fuisse ambitiosum tenebrarum principem, unisona commentatorum comprobatur allegoria ; cujus intolerabile jugum, illi duntaxat se evasisse gloriantur, quorum membra non sunt arma iniquitatis peccato ; sed nunquid hos tantum salvabit Dominus, & tota tot peccatorum congeries longè suo separans numero arenam, quæ est in littore maris, sub hujus peribit barbarie, non jam aquosis fluctibus immersa, sed æternaturis ignibus destituta ? Jacet captiva in Ægypto filiorum Adæ numerosa progenies, ibique mancipata servit in vanitatum lateribus, & vitiorum luto, venundata sub peccato ! appendatur in statera flagitiorum gravitas, ob quæ compediri meruit, & pretium Divini sanguinis, invenietur procul dubio tota perpetrata iniquitatis colluvies, levioris longè ponderis, & truculentus inferni Pharaon minus habens. Emancipetur itaque perorante misericordiâ pro miserabili peccatorum miseria, nec adversante justitiâ, tanto Deifici cruoris profluvio contentata. Dimittatur ad desideratam promissio-

nis terram, utque insequentem deludat inimicum, ut conglomeratam tenebrarum evitet potestatem, ad salutes amari maris undas confugiat, non enim secundus iste Pharaon primi prædecessoris jacturâ territus immersos insequetur, nè parem denuò inter crystallinas purissimi elementi oras interitum assequatur.

Novit rebellis genius, non esse abbreviatam manum Domini, nè iteret prodigia, si modo afflictus Israël sua dolentis animi suspiria, suos supplicabundi cordis gemitus continuet iterare. Considerat Doctor mellifluus, aqueæ illius victoriæ, absque navigijs & pontibus transeuntis populi miraculum, & obstupescit, sic tamen, ut admiretur copiosius, illam, quæ accidit frequentius, tumulari in aquis superbientis angeli, tentantis diaboli jacturam. Quid namque aliud sponsus insinuat, dum militantem Ecclesiam equitatu suo in Pharaonis curribus assimilat, quam quod eruti peccatoris commendet misericordiam, & merfi in lachrymarum profluvium adversarij rememoret confusione ? enimverò inter lugentem & poenitentem animam, ac equitatum Domini, licet analogia, vera tamen est comparatio, & inter Ægyptiaci Pharaonis barbariem, ac infrunitam maligni spiritus tyrannidem, omnimoda similitudo. Discute nunc, quisquis de paritate ambigis, & singula & omnia, quæ inter frementes rubri maris vortices miraris admirabiliter perpetrata, & confer cum fortunata infortunati peccatoris conversione, quæ si attentiori meditando mentis studio contuleris, quodnam prodigium excedat alterum, quamnam amborum emineat victoria, aut magnitudine substantiæ, aut circumstantiarum raritate, levi suffragio decides. Ibi pugnatum est adversus carnem & sanguinem, quæ vasa sunt testacea, & pulvis coagulatus, hic verò adversus perduelles angelos, qui naturâ sunt incorporei spiritus, adversus mundi rectores tenebrarum harum, qui nec lassati corruunt, nec dormituriunt fatigati, denique, ibi prosternitur Pharaon, hic Diabolus, ibi subvertuntur currens Pharaonis, hic carnalia & secularia desideria, quæ militant adversus animam, subruuntur. Sed quam violentiâ debellatam indurata superbiorum principum potentia, qua-

Equitatu in curribus Pharaonis assimilatur militans Ecclesia.

Pharaon representabat Luciferum jugo gravi peccatores mancipientem.

Currus Pharaonis, sunt prava desideria mentis.

quânam cœlestis Bellonæ machina præcipitatur effrœnis arrogantia? quonam sublimis ingenij stratagemate tota confunditur tot angelorum astutia, tot vafferimorum spirituum malitia? concludat Abbas sanctissimus, tumulatur confœderata Ægyptiorum ferocia in tumefcente aquarum utero, sepelitur coadunata persequentis inferni sævitia in undosi maris amaritudine, *illi in fluctibus, isti in fletibus.* (h) Videor mihi confusis vocibus, horrifonis commixtum ululatibus audire grunitum, velut frementium belluarum, velut præcipitandi in lachrymarum stagna porcorum gregis, *fugiamus Israël; Dominus enim pugnat pro ois.* (i) Est Israël, videns DEUM, qui nemini apparet avidius, se exhibet libentius, occurrit citius, obviat sapius, quàm lachrymanti oculo, quàm animæ pœnitenti. Enarrat mirabilem lachrymarum efficaciam, quam sua in horrentis Syriæ solitudine expertus est illustris Dalmata, elevabatur siquidem eartum adminiculo, super amplissimam terreni orbis orbitam, & triumphanti vicinus Solymæ, in ipsam æthereorum civium curiam eluctabatur, *post multas lachrymas, suæ scribit Eustochio, post cœlo inhærentes oculos nonnunquam videbar mihi interesse agminibus angelorum, & lætus gaudensque cantabam, post te in odorem unguentorum tuorum curremus.* (l) Hærebat inter concava vallium, & rupium prærupta, hirsuti corporis machina, dum interim adgeniculata JESU pedibus anima, suis abstrahabatur lachrymis à terræ territorio, inter superna beatarum mentium consortia versabatur, Nec elongatum ab hoc commercio magni consilij angelum suspicere, qui (Psalte regio fidem dante) suis objicit oculis spectaculum lachrymabundi oratoris; *Domine ante te omne desiderium meum: & gemitus meus à te non est absconditus.* (m) Qui enim mundi gloriam contemnentes, se ipsos ad intimæ solitudinis carcerem detrudentes, supernæ claritatis lumine suas illuminari tenebras concupiscunt, Divinæ Majestatis conspectui indefinenter inter beatos spiritus assistunt, dum enim solum despiciunt, & sola cœli solia videre cupiunt, usque ad contemplandam DEI Faciem, licet sub fidei latitantem velamine, per mentis desiderium ascendunt. Sed quia conatos desiderij in pœnam doloris vertitur, si morosius protrahi-

tur, quod avidè desideratur, hinc desiderio succedit gemitus, qui à discretore spirituum abscondi non potuit, existimatam cujus absentiam singultuans ac investigans anima deploravit, legit subtiliter Malveda, *Adonai præsentia mea omnis concupiscentia mea*, idcirco latentem doluit, & veluti absentem patente gemitu deflevit. Nec deflevisset, nisi desiderasset, nec nisi amasset, amatum desiderare potuisset; nam amans, dum amat, semper clamat, clamans semper desiderat, desiderans, dum desiderato non fruitur, corde vel oculis lachrymatur.

Et quia DEUS Charitas has probat lachrymas, idèò gemitum quem lachrymans consuevit edere, ante se collocatum novit, quod enim omniscius approbat, nullatenus ignorat! gemitus meus à te non est absconditus, *quia usque ad te penetrat*, subjungit purpuratus Hugo, *& tibi acceptus est*, nec enim placaret, si non placeret, non exaudiret, si non videret; ut videat avidius, respiciat frequentius, posuit lachrymas nostras in conspectu suo, ejusdem psalteris testimoniò, alioquin non annuntiari præcepisset agrotanti, ac vitam acerbos inter gemitus imploranti Ezechiae: *audivi orationem tuam, & vidi lachrymas tuas.* (n) Illam audiens exaudivit, sed istas videns approbavit, ut enim adstruit purpuratus Hugo, *in conspectu Domini ponuntur lachrymæ, sicut vinum unde bibat*, (o) habes unde DEUM reficias sitiientem, quid peregriniùs? nutris tuis in oculis, quo fontem Sapientiæ repleas, quid portentosiùs? tibi amaræ sunt propinanti, sed ipsi dulces sunt haurienti! ecce! quod Adæ posthumo in lacrymarum valle cibus est, hoc ipsum DEI Filio potus est, an non hoc cibabatur, hoc pascebatur cibo puer Domini dum psalleret: *fuere mihi lachrymæ panes die ac nocte.* (p) Cur obsecro uti panem suas manducat lachrymas esuriens, nec tamen bibit sitiens easdem? an non conformiùs bibuntur lachrymæ, quàm manducentur? resolvit subtiliter hanc subobscuram quæstionem Hypponenfis Antistes, *non dixit, factæ sunt mihi lachrymæ meæ potus, nè ipsas desiderasse videretur, sicut fontes aquarum.* (q) Con-

Gemitus pœnitentium est semper ante DEI oculos.

Lachrymæ sunt vinum, quod bibis

(n) Ps: 38. v. 5.

(o) in Ps: 55.

Pœnitens non est usque pasceatur lachrymis.

(p) Ps: 41. v. 4.

(q) in Ps: 41.

dus

sicut Ægyptij sunt in fluctibus, sic damones in lachrymis nostris.

(h) Serm: 39. in Laud;

(i) Exod: 14. v. 25.

Hieronymus post lachrymas invitavit ad consilium Angelorum. (l) Hier: Epist: 22.

(m) Ps: 37. v. 7.

dus quisque ad fontes aquarum anhelat,
 ede ut cibum lacrymas tuas tristis ter-
 rigena, dum vides, quod à desideran-
 te DEO ut vinum sitiantur; ede ut pa-
 nem cor hominis confortantem, hoc
 tamen cum salutari discrimine, quod pa-
 nis ille sit licet opiparis deliciarum epu-
 lis associatus de die manducetur, nox
 autem somno deputetur, sed lachryma-
 rum panem sic die prosperitatis fas est
 comedere, ut non consultum viedatur,
 ab illo etiam nocte mediâ immoderatæ
 adversitatis abstinere; in die illa est
 magis necessarius sine mensura come-
 dendus, in nocte ista est oportunior mœ-
 renti animo, facilior stillanti oculo, di-
 gestibilior exulcerato cordi, sapidior
 fastidiosæ menti; denique tam dulcis e-
 vadit hic lachrymarum panis, ac dul-
 cis est ipsa charitas, quæ illas expri-
 mit, ut semetipsam nostris imprimat
 cordibus, infames stillas suppressens,
 quæ pro terrenis decidunt, nè deplore-
 mus immundi, quæ mundi sunt, sup-
 peditans imbres & rivulos, ut pro cœ-
 lestibus lamentum assumamus. Co-
 gnominaverat se aliquando cœlestis ani-
 marum Sponsus panem vivum de cœ-
 lo descendente, ex quo, qui mandu-
 caverit, æternum sit victurus; non vitæ
 gentium, sed beatarum mentium, non
 moriturus peccatoris morte, quia panis
 hic remissio peccatorum est. (r) Adjungit
 causalitatis rationem Ambrosius. Panē
 tegitur Verbi Divini satietas, internæ
 quietis jucunditas, æternæ lucis claritas,
 convivantis Sapientiæ frugalitas, Ange-
 lorum familiaritas, contemplationis sva-
 vitas, mentis securitas, cordis vitali-
 tas, beatitudinis æternitas. Sed terret am-
 bigui viatoris animum, an semper li-
 ceat, quantumvis libeat hoc refici edulio,
 hoc inescari convivio, qui enim mandu-
 cat, & bibit indigne, judicium sibi mandu-
 cat & bibit. (s) Non dijudicans corpus
 Domini, qui in comestione salutaris Ho-
 stiæ fructum salutis non recipit, quia
 fœdifragus proditoris pedissequus, va-
 rietatem criminum in mente nutrit.
 Quid agat suarum sibi prævaricationum
 conscius, tot reus criminum, quæ
 internam cordis saturitatem prohibent,
 dum dissoluto corpori externam volup-
 tatum abundantiam indefinenter præ-
 bet, Legeram aliquando inter sacra subli-
 mis Augustini volumina peculiare lachry-
 marum elogium; particulare epithetum,
 inviolabile præconium, nunquam satis

deprædicatum, attribuit penè innume-
 ros felicitatis titulos, appropriat effe-
 ctus admirandos, mentem purgare,
 intentionem fecundare, animam san-
 ctificare; felicem appellat tabulam,
 vitalem naviculam, cœleste nitrum la-
 vans luxuriam, sine qua infructuosa est
 omnis confessio; inanis omnis satisfa-
 ctio, sine quo ad judicium Domini cor-
 pus recipitur; adjungens dein abbrevi-
 atum prodigiorum omnium compen-
 dium, summarum prærogativarum in-
 dicem, exclamat, *ô lachryma tu contra
 ruinas hominum sive solatium, quæ pas-
 sionis Christi es vicaria*; (t) sistat hic
 calamus in scribendo, subsistat animus
 in meditando, vicariatum hunc discuti-
 at, & quonam suâ protendatur eminen-
 tia, attonitus inquirat.

*Sanguis redemptionis qui sumitur, cla-
 mor nostri Redemptoris est*, inquit Grego-
 rius, (u) qui ut eloquentior compro-
 baretur Abelis sanguine, dum ille mor-
 tem fratricidæ ab ultrice Justitia expe-
 tit, ille vitam crucifixoribus implora-
 vit; nec minorem vociferantis lachry-
 mæ efficaciam præstolare, dum enim
 loquelam gemitus effundunt, ad auscul-
 tandum exacerbati judicis aurem infle-
 ctunt, ad propitiandum auscultantem
 resolvunt: lachrymæ, nempe cum in con-
 spectu pii judicis supplicant, nihil hæsitant,
 scribit eminentissimus Cardinalis Damia-
 nus, sed sic misericordiam tanquam rem
 quamlibet proprii juris sibi met vendicant,
 & impetrasse se, quod petierant, confiden-
 ter exultant, (x) est immaculatus in-
 nocentis Agni sanguis regalis purpura
 apud Ambrosium, tingens sanctorum a-
 nimas, colore splendidas efficiens, &
 potestate regias inaugurans, quia reges
 facit & meliores reges, quibus regnum do-
 net æternum, (y) non minor est lachry-
 marum gloria, non est inferior pul-
 chritudo, respicientis JESU oculis, nul-
 la jejuniij placet asperitas, nî laves prius
 faciem, nec alia quàm lachrymarum
 aquâ ut adstruit Augustinus; felices la-
 chrymæ, in quibus non solum ablutio
 peccatorum continetur, sed ipsa regis
 gloriæ vestigia hâc pedilavio irrigantur,
 quarum transformante potentia abjecta
 servitus à peccatrice anima tollitur, &
 in regalem regiæ sponsæ magnificenti-
 am commutatur. Denique, lachrymæ
 penitentium pro baptisate reputantur apud
 DEUM, definit Doctor mellissimus: (z)

*Lachryma est
 vicaria pas-
 sionis Domi-
 nicæ, hinc
 summè neces-
 saria ad Eu-
 charistiam.*

(r) *serm: 2. ad
 frat: in e-
 rem:*

(u) *lib: 13.
 mor: c. 8.*

*Sicut sanguis
 Christi ita &
 lachryma
 peccatoris
 implorat ve-
 niam.*

(x) *lib: 3. de
 perf: men:
 c. 12.*

(y) *in Ps: 118.
 Oton: 18.*

(z) *de mod:
 ben: viv:
 c. 10.*

*Panis lachry-
 marum debet
 & in die pro-
 speritatis &
 in nocte ad-
 versitatis edi.*

(r) *de bened:
 Patr: c. 9.*

*Lachrymæ
 sunt remissio
 peccatorum.*

(s) *1. Cor: 11.
 v. 29.*

Baptisma pec-
catorum sunt
lachrymæ.

(a) Matth: 18.
v. 3.

Peccator de-
bet redire ad
infantiam
pueri, qui na-
tus est nobis.

(b) in c. 18.
Luc:

(c) Is: 9. v. 6.

(d) in Matth:
cap: 18.

Peccator per
lachrymas
charitatis re-
nascitur ex
aqua & Spi-
ritu sancto.

(e) Joan: 3.
v. 5.

emancipatur proinde vile peccati man-
cipium, & in hæredum regni seriem
adscribitur, in Filiorum DEI libertatem
asseritur, & regiõ cœligenorum regum
diademate inauguratur. Dispensaturus
ante fluctivagam Divini sanguinis exun-
dationem hæreditatem suam, sat adhuc
tenui discipulorum numero, indeclina-
bilem apposuit conditionem, sinè qua
spes omnis foret præsumptio reproban-
da, non filialis fiducia à Patre miseri-
cordiarum præmianda; nisi conversi fue-
ritis, & efficiamini sicut parvuli, non in-
trabitis in regnum cœlorum, (a) mira
sublimitas ætatis infirmæ pedibus, in
validæ viribus, immaturæ ad consilium,
ineptæ ad auxilium, & ecce! hæc viri-
li prudentiæ proponitur, in decempe-
dam, quâ ejus perfectio mensuretur,
in regulam, quâ ejus peregrinatio diri-
gatur, in normam, quâ totius vitæ ra-
tio instituatur; quasi obesset adolesce-
re, & puerilem prætextam exuere, fo-
ret absque vestitu sponsalizio in nuptijs
comparere. Quid prodest ævi maturi-
tas, si mihi hujus intuitu regni hæredi-
tas auferatur? non pueritia (resolvit ob-
gannientis Momi calumniam Mediola-
nensis Ambrosius) sed æmula puerilis sim-
plicitatis bonitas designatur; (b) nec al-
ium agnoscit puerum, quem imitari
virilis debeat maturitas ab eo, quem
propheticò vaticinans Isaias demonstra-
bat digitò: *Parvulus natus est nobis.* (c)
Qui suis imitatoribus crucem tollere,
& prævium se ducem insequi ordinavit;
qui instar elingvis parvuli, cum ma-
lediceretur, non maledicebat, cum pa-
teretur, non comminabatur, parvulo-
rum more, qui (Hilario fidem dante)
proximo velle malum, nesciunt, non insole-
scunt, non oderunt, non mentiuntur. (d)
Ut sit proinde venerabilis morum se-
nectus in pueritia, & puerilis innocen-
tia in senectute, redire eum in natu-
ram puerorum Veritas præcipit, qui re-
gnum DEI hæreditare concupiscit. Ve-
neror perfectissimam electorum sancti-
monia cum parvulorum integritate pa-
ritatem, quâ ad crystallinum immacu-
tæ originis fontem revocati, ad infan-
tiam redire compelluntur, ut qui ener-
vatò corpore imbecilles senuerant, san-
ctæ simplicitatis moribus renascantur,
illi conformiter incarnatæ Sapientiæ ir-
revocabili effato, nisi quis renatus fuerit
ex aqua & Spiritu sancto, non potest intro-
ire in regnum DEI. (e) Et quamvis Do-

minicæ commentatores sententiæ, com-
muni consonæ expositionis suffragiò de
ea nativitate intelligendam autumant,
quâ quisque nascitur matris Ecclesiæ fi-
lius, in Spiritu, Verbo, & Sacramento,
enimverò (interpretante Augustino)
*generat per uxorem filium pater moriturus
successurum, generat DEUS de Ecclesia fi-
lios non successuros, sed secum mansuros.* (f) Hæc literalis infallibilitas suâ non odit
moralitate adornari; nec sensui literæ
repugnat ad anagogicam significationem
transportari. Quis est, qui nascitur de
spiritu, & qui efficitur spiritus? inquit
Præceptor Augustini, ut enim spiritua-
lis nativitatis est multifaria varietas mo-
daliter diversa, sic & ejusdem senten-
tiæ est varia moralitas, licet anagogiâ
dispari dissimilis & conformis; sibi re-
spondet ocyûs Mediolanensis Præsul,
qui renovatur spiritu mentis suæ. (g) Fe-
lix progenies, non primùm genita, sed
iterum, & aquæ abluentis beneficiò, &
sacro sancti Spiritûs flammicidie rege-
neratur! Si te peccatorem deplorave-
ris, lavaberis tuarum lachrymarum bal-
neo, & accedente charitatis officio su-
pervolitante sancto Spiritu, quidquid im-
mundum fuerit, eradetur, quidquid
impurum remanserit, diluetur.

(f) Tract: 12.
in Joan:

(g) lib: 3. de
Spirit:

Si te defleveris, non fleberis à bea-
tis recuperatæ pacis nuntijs, nec enim
ab aliò defleri indiget, qui se deflet.
Si prævaricatus Saul deflevisset iniquita-
tatem suam, Samuel non luxisset, si suis
tumultum in flagitijs repræsentans pec-
catorem quatruiduanus luxisset Lazarus,
lugentem JESUS non flevisset, non de-
est fletûs materia in valle lachrymarum,
habet, quicunque est Adæ filius, ha-
bet, quod fleat mortuos suos; ablue,
priusquam sepelias mortuum tuum, tuis
natet in oculis, priusquam ex mentis
tuæ oculo, ex recolentis memoriæ lo-
culo evanescat. Confuge contamina-
tus, accurre maculatus ad lavacrum
pœnitentiæ, & jam te præventum re-
peries à vivificante spiritu, tuas incu-
bante super aquas lavacro cœlestis gra-
tiæ, ut renatus ex aqua & sancto Spi-
ritu hæreditatem adeas filiorum, quam
perdidisti, dum adhæsis perversus per-
versorum commilito, contubernio, pec-
catorum. Sic renascentem adhuc su-
perest transire ad infantiam parvulo-
rum; nisi fortè ipsa regeneratio ex la-
chrymarum scaturigine, & igneæ cha-
ri-

Deflere se ipsū
debet pecca-
tor, ne ab a-
lio defeatur.

Affimilari debemus infantibus, qui indefinenter plorant.

ritatis temperie, plangentis infantiae statum exhibeat, mysterium declaret; quid magis proprium, quod est continuum hujus ætatis teneræ exercitium quàm plorare? desiderare adhuc nesciunt, nec postulare norunt, & tamen omnia solis impetrant lachrymis, plus quàm desiderant, tenellis obtinent lamentis; da patrem, qui prolem genuit, quam suis sustinens brachijs, affectuosis amplexibus constringit; da ferum moribus, tenacem manibus, crudum affectibus, amare nescium, tonare solitum, si binis gestat manibus enervem filium, si conspicit lugentem, advertit patientem, si videt lachrymantem, si audit suspirantem, discit amare conquerentem, stringit amore constringentem, deplorat complorantem, plangit, ut faciat conticescere plangentem; cedit amor furor, crudelitati lachryma dominatur, & qui ad visam cruoris purpuram sæviùs effervescebat, more tygridum, idemmet mansvescit ad ipsas usque blanditias, ut viderit innocuum stillantis lachrymæ candorem; *neque enim tantum vultus & sudor fortium, quantum possunt lachrymæ parvulorum* (perorat ad lachrymarum laudem Petrus

(h) *Serm: 128.*

Chrysologus, *quia ibi corpora, hic corda franguntur.* (h) Affimilare igitur plangenti indefinenter parvulo, æquiparare assveto lachrymis infantulo, si vis cælorum expugnare regnum, & regiam, miles magnanime militantis Ecclesiæ; quàm aptè regnum cælorum ploranti conjungitur infantiae, adeò indispensabiliter, ut nisi efficiaris sicut parvulus, flens & vagiens, plangens & diluens, stillans & replicans, plorans & iterans, nec citiùs cessans à gemitu, donec quod postulat obtineat, donec dare, quod petitur, recusantem cogat, non introire valeas ad regnum DEI. Protulerat Rex iste, cujus regnum non est de hoc mundo (qui lachrymari renuit, sed semper deliciari concupiscit) protulerat ore sanctissimo incarnata Veritas, assultum, quò possit impugnari robore, quàm obsideri fortitudine, quò assiliri stratagemate, quò Marte expugnari cælestis Solyima, néve spem ullam illius occupandæ effœminati voluptatum genij conciperent, subjecit arduam, & quidem unicam, illius constringendæ regulam, *regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* (i) Legit Ambrosius, *regnum cælorum cogitur, & cogentes diripiunt*

illud. Horret animus rigidioris vocabuli novitate percussus, violentari DEUM audiens, & regnum suum diripi, non obtineri, rapi non largiter donari. Ergone violentior exercituum Domino quis reperiri poterit, nec ille vindicare illatam sibi violentiam valebit? prævalebitne Majestati vermiculus, & folium, quod ventò rapitur, constinget Omnipotentem? Vis coactiva contra DEUM admittitur, & de injuria nec Judex æquissimus conqueritur, nec Vindex potentissimus causatur; imò infrænis violentia vim patienti elicit clementiam, & ampliorem, pristinò favore, gratiam tribuit cogenti; regnum cælorum à violento rapitur, nec tamen raptor plectitur, sed ipsa, quam diripuit, rapinâ præmiatur. Liceat dicere *Ecclesia de gentibus rapuit Christum* absque dilectæ matris, quæ me genuit quavis injuria, rapuit Mater Ecclesia Synagogæ, Regem gloriæ, eripuit neglectum dissimulanti Synagogæ, qui enim non nisi *postquam cum in uno oculo vulneravit,* ad oves perditas domus Israël se misissum protestabatur, vulneratus in uno oculorum istius plorantis alienigenæ, cessit in prædam, tunc planè, quando surgens, quæ dormiebat, exurgens à mortuis, quæ in suorum errorum tumultu exanimis jacebat, illuminabatur à Christo, qui missus sub lege, natus in lege, circumcissus juxta legem, ad consecratos sanctificati Jordanis latices, nostris nos ablucens à delictis, feliciùs longè, quàm in natatoria Siloe, nostros eluens oculos, nostram absterfit cæcitatem.

In uno oculorum vulneratus corde succubuit, quàm diro vulnere! quod vehementiam amoris & doloris pariter insinuat, dum cordis vulnus existisse amans clamat, acutus nimium oculus, & nimis violentus, quo, velut jaculo cor transfigitur, & usque ad intimam Divini amoris latebram penetratur. *Quid mirum, si regnum cælorum vim patitur,* (singultuat sua in solitudine Gillbertus Abbas) *ipse Dominus violenti amoris vulnus sustinet.* (l) Et, nisi fallor, utrâque violentiâ & cælum rapientis, & DEUM vulnerantis, eodem à telo nascitur, eadem sagittâ configitur, unò sed lachrymante oculo, utraqûe prævalidæ dilectionis victoria consummatur. Cogimus *regnum cælorum* (adstipulatur Mediolanensis Ambrosius, & *vim facimus Domino, non compellendo, sed flendo, non provocando injurijs, sed lachrymis exorando,* (m) quò frequentius, eò feliciùs, eò

Plorando expugnantur feroces animi, qui hæcenus immobiles videbantur.

(i) *Matth: 11. v. 12.*

(l) *Serm: 30. in Cant:*

(m) *Serm: 1. Dom: 3. Advent.*

acceptius, quò copiosius, eò utiliùs, quò intimiùs, eò oportuniùs, quò violentiùs. Hinc amans anima, & soror intima, non unò contenta vulnere, secundum addidit, post paulò adjectum tertium, donec totum cor concidat vulnere, super vulnus saucians, perferens, penetrans & triumphans. Vices reddat militans Ecclesia, illud collimantis oculi vulnus resarciat, suæ inflicti pectus, quando respiciens Sponsus sanguinem suspicientem Petrum compunxit ad amarissimum lachrymarum profluvium, & suis sauciet lachrymis suorum flentium peccatorum. Binò se tactum vulnere conqueratur Amator nostrorum cordium, *vulnerasti cor meum*, vulnerasti propter vulnus passionis, & propter vulnus compassionis, illud elicuit sanguinem patienti DEO homini, istud exprimit hodie dum lachrymas ex oculis animæ compatiens, quæ nova sancti amoris tela sunt, sic ferientia, ut virtus à vulnerato corde egrediatur. Si enim ad tactum simbriæ virtutem à se exiisse animadverterat, mulieris fiducia lancinatus DEI Filius, quæ non emanans corresponderet gratia profusis oculorum lachrymis, quibus cor JESU quantumvis impassibile, adhuc tamen penetrabile configitur, ac refferatur. Et forsitan huc suò collimabat elogiò, speciosus formâ præ filiis hominum, dum adamatam Adæ filiam à vultus specie commendaturus, se specialiter genarum delectari pulchritudine testabatur; *pulchræ sunt genæ tuæ, sicut turturis*. (n) An fortè ad deprædicantis sponsi vocem verecundata erubuit, & ideò pulchrior sponsi oculis occurrit? dicat hoc, qui coloratam carnis putredinem extolli suspicatur, ignorat decor animæ fucum purpuræ, non curat sanguinis ruborem; spiritus Sapientiæ sublimiori utitur idiomate, qui non corporeos habet oculos, quibus coloratam humorum purulentiam respiciat, aut conditam dealbatæ cutis superficiem discernat. Aliam inquire, subtiliorem longè excelsæ mentis allegoriam, sublimiorem columbinæ paritatis originem scrutare. Fortasse subministrabit congruam æquiparatæ turturis anagogiam, si hujus affectuosæ alitis naturam indagaveris, si singulares discussis proprietates; Turtur, (Gregorio commentatore) postquam parem suum perdiderit semel, nunquam alteri se jungit, sed semper soli-

tariè habitans, in gemitu perseverat; Perdiderat aliquando pœnitens anima electum ex millibus, quem diligeret unicè, & inter continua exæstuans, sancti amoris desideria amare non cessaret; perdiderat tamen, suorum gregum sequens vestigia, illorum imitata gressus, quos sua iniquitas brutis animantibus fecit assimilari; agnum forsan perdiderat, dum suos juxta pastorum tabernacula hædos pascit, per quos immundas præfigurari cogitationes autumat commemoratus Pater; quid ageret inquieta? quonam confugeret continuis torquentis conscientia inquietata stimulis, ubinam amissum quæreretur, quæ gravitate criminum præcipitata, apud inferos degebat. Non occurrebat aptius ægrotanti pharmacum, dolenti canticum, hærenti medium, pensanti monitum, quærenti placitum, quam genas turturis assumere, ac prodigo diffluentium oculorum effluvio maxillas irrigare; absens à castis sponsi amplexibus, quos nec mente recolere præsumebat, ab ejus amore non voluit recedere, licet ni foret impossibile constringeretur non redamantem adamare; ad ejus desiderium dirigebantur suspiria, quæ aliud non admittebant intervallum temporis, quam quod mortale corpus exigit, ut possit respirare; confundebatur amissum quærere, nè forsan præsumptuosâ indagine commissæ prævaricationis reatum duplicaret, aut saltè transgressionis culpam hæc novæ temeritatis specie aggravaret; interea quamcunque alieni affectus umbram profligans ab obserati cordis pastaphorio, non nisi cœpit gemere, non nisi continuavit prolixos inter gemitus singultuare; dumque in depluo madetium genarum stillicidio, quasi in flente verecundia profundam intimæ amaritudinis ostenderet scaturiginem, audire meruit ab amplius amante, à diligente tenerius, à compatiens intimiùs, ab indulgente suavius, ab absolvente plenius Sponso, *pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis*, subjungens illico ad plenitudinem solatij, ad reflorescentis elogij non complementum, sed incrementum, *collum tuum sicut monilia*, quasi offerret denuo excusum non nihil antea jugum suum, quod suave est, & onus amoris sui, quod leve est, ut, quæ peccati jugo se subjugari dissimulaverat, dum servam egerat iniquitatis, nunc dequo cervicem eri-

Vim cælo inferunt lachrymæ.

Vulnerent, si amoris sunt guttulæ Redemptorem.

(n) Cant: 1. v. 9.

Anima post lapsum pœnitens, assumit genas turturis.

Obtinuit à sponso monilia pro collo, ut suam redimat libertatem.

erigat, non amplius sustinens vincula, sed gestans regum monilia, in restitutione libertatis testimonium Filiorum DEI.

Hos gignunt lachrymæ, & iterum regenerant, si fortè peccatis mortui obierunt.

Conturbata sunt viscera mea, effusum est in terra jecur meum, super contritionem filiae populi mei.

Sermo Trigesimus Tertius.

Hominis lachryma, nisi ex respicientis JESU scaturiat oculo, infructuosa est.

Christi intuitus illuminat Petri oculos, faciens eos plangere.

(a) Serm: 47.

Petrus lachrymis obtexit coram oculis hominum.

Quid profint lachrymæ apud offensum Judicem, ut placeant vindicem, descripsimus, quidnam lachrymans oculus in lachrymantis animo efficiat, restat ut describamus. Petrum suorum oculorum prodigum considera, qui nescis plangere, super quem, dum oculus respicientis JESU jacitur, illius error apertis oculis tollitur, & culpæ universitas ad primum primæ lachrymæ stillicidium profligatur. Illud magni Ambrosij mirabile scrutari libeat effectum, ut pateat, suum ipsasmet lachrymas exigere complementum, quod si plangenti deficiat, planxisse minus sufficit; nam licet plantam irriges nî tamen rigatam circumvalles stercore, spes secutorum fructuum evanescit; granum frumenti inundetur imbribus, nî tamen cadens in terram moriatur, infructuosum remanet, nec expectantis ruricolæ desiderio correspondet. *Lachrymas lego, satisfactionem non lego. (a)* Colligi poterat ex ipso lachrymosorum imbrium profluvio, non tamen legi poterat, nullis expressa vocibus in suspirante animo reclusa, dum enim oculus prorumperet ad lachrymas omnium oculis manifestas, suam oculuit pœnitentiam prægnans animus, severiori postmodum vindictâ manifestandam. Ut sit facundior gemituum eloquentia, gementis lingua prudenter conticescit, nè forsan præpropere veniæ supplicatio per imprudentiam magis offenderet, minusque impetraret. Flens igitur, votum subtrahit pœnitentiæ; in sinu suo humanis obtutibus absconditum, solidantur scrutatori cordium ad suæ lucernam providentiæ revelatum. Hæc est justorum prudentia tunc etiam cum

imprudenter viam deserunt, & infeliter ad avium deflectunt. In quavis culpa siquidem quantocius plorandum est, & postea pœnitendum; Priusquam Petrus plangeret lapsus est, sed dum lapsum respiceret Dominus, de lapsu erectus est, ac demum post salutare lachrymas, pœnosum pastoris assumit baculum, totum se se exponens periculis, impendens se laboribus, expendens se in ærumnis; ut discas celeriter delicta plangere, nec tamen in planctu sistere, sed pœnitentiæ sarculum eradicandis vitiorum furculis adhibere. Sunt quippe nec pauci admodum, qui per gemituum lamenta assidue se cruciant, sic tamen ut inanibus hisce lachrymis, non quæ commisserant peccata defleant, non quos contraxerant reatus diluant, sed ut bonorum opulentiam recipiant, felicem litis exitum obtineant, de adversariis victoriam acquirant; compunguntur in gemitibus, affliguntur in fletibus, non quia illatam Conditori injuriam abolere satagunt non quia hæreditatem beatitatis perditam respiciunt, non quia filiorum panem esuriunt, non quia portionem substantiæ se perdidisse sentiunt, sed quia bonorum temporalium superbiam inquirunt. O quoties sunt digni lachrymis lachrymantes, & deplorandi deplorantes, vides, cui vera fides præscribit lachrymas, rides Heraclitum indefinenter lachrymantem, quod evitare non poterat, nostræ humanitatis congenitam calamitatem; plorat steriliter, qui secuturam deplorat mortalitatem, justorum lachrymæ sunt fertiles non steriles, veraces non mendaces. Euntes ibant & flebant, nè stemus, sed ut eamus, viatores nascimur, ipsa quæ ad-

Lachrymæ absque pœnitentia non sufficiunt.

adhuc ambulare non discit quadrupes infantia, reptando iter prosequitur suæ peregrinationis, quam primum autem tenebris materni egreditur uteri, ad lucem prodians, incipit plangere, ut sterilibus hisce comprobet lachrymis, maledictam esse terram in opere nostro, nisi Dominus apponat manum suam; quod si tuis molestum auribus vis planctum pusionis tollere, pomum porrigis, cujus intuitu arrident oculi, qui antea plorabant, tota mutatur facies, à vultu luctus exulat, quem nova objecti raritas delectat; sed fructum delectanti surripi, & recrudescit dolor, jacturâ cor percutitur, exundant geminæ stillantium pupillarum scaturigines, genæ madent à lachrymis, transit risus in gemitum, & plausus vertitur in singultum. Hæc scena mundialis est tragædiæ, sic plangit mundi sapientia, quæ est stulticia apud DEUM. Plorat defraudatus suis in mercibus, suis spoliatus opibus conqueritur mercator, suò exutus folio, suò contemptus in consilio, plangit Dynasta cum plangente consiliario, sinistra adversantis fortunæ calculo depauperatus epulo, calumniatur invidentis cœli esse injuriam, sinistro affingit tempori, nec ipsi temporum parcat Moderator: Plorant denique Adæ filij, quod ab illuminatis DEI filiis ut parvulorum nœnia irridetur; subtracta sanitas, abrepta dignitas, finita vitæ brevitæ, amissa divitiarum vanitas, inopinata bonorum orbitas, depressa honorum summitas, inane pomum sunt, quò delectantur matrisantes Evæ filij, colore delectati, sapore incantati: Lugent sinè solatio, plorandi quia plorant, digni sanctorum lachrymis, non quare lachrymantur, sed quia lachrymantur. O si saltè lachrymari discerent per tot annorum lustra illustres vanitatis filij, quibus morantur in valle lachrymarum. Amplius non dissiteor, & plorant copiosius madentes semper justorum oculi, deplorant vos plorantes, & deflent vos ridentes, dum perditam defletis vanitatem, & acquisitam ridetis ad inanitatem, illi utrosque deplorantes ubique plorant, plus ergo vobis plorant.

Malè lachrymantes digni sunt lachrymis.

Plangenti parvulo pomum apponitur, ut cesset lachrymari, & vano Adæ filio terrena voluptas obijcitur, quâ lachrymæ siccantur.

Justorum lachrymæ desinunt in ictu oculi, sed impiorum continuant in æternum.

Hoc solo se solantur discrimine, quòd tristis suorum oculorum luctus, cum oculis in ictu oculi transibit, sed vester gemitus, nî citius cessetis gemere, aut cautiùs incipiat

flere, durabit in æternum. Illis pro gemebundi cordis solamine psallit in decachordo, illis pro compassivæ mentis levamine, suo applaudit præfagio, puer Domini: *qui seminant in lachrymis, in exultatione metent.* (b) En lachrymas, sed bonorum! en gemitus, sed proborum; plorant, ut benè operentur, quævis lachryma fecundum semen est, plorando bonum opus exferunt, & in hoc semine centuplicatum fructum metere concupiscunt. Dum deplorandi justorum famuli plorant plorationes suas, sed fructu vacuas, quem enim fructum colligent, qui solas curarum temporalium spinas, non nisi marcescentes cupiditatum tribulos seminarunt; *illi venientes venient cum exultatione*, & nè compareant vacui ante conspectum Domini DEI sui, *venient portantes manipulos suos*, isti euntes venient, ut compeditis pedibus, ligatisque manibus projiciantur in tenebras exteriores, *justi lachrymando seminant, sed reproborum lachrymæ steriles evanescent.* (t) Ps: 125. v. 5. ibi erit fletus mixtus stridore dentium, & temporales lachrymæ æternaturo planctui conjungentur. Grandis diversitas duorum flentium, ingens varietas lachrymarum! plorant justi, sed seminant plorando, ut afferant manipulos exultando; plangunt iniqui, sed quia flent inaniter, est vanitas in plangendo, ille longo annorum spatio adipiscendis honoribus incumbens, exploditur ab æmulo, retruditur à corrivali, iste promerendis intentus favoribus noctem in diem vertit, ut principi arrideat, sed supplantante adversario suspicione premitur, & diffidentiam experitur, plangit ille, plangit iste, gemit ille, gemit iste, furit ille, furit iste, perit ille, perit iste, uterque spargit lachrymas, sed neuter eorum seminat, dumque amborum quilibet plangens & gemens moritur, uterque suas in vanum sparsisse lachrymas lachrymabitur, dum nullus suos portans manipulos coram districto nostri ploratus Judice gradietur. Ut igitur fructuosus sit lachrymarum usus, à pia tribulatione seminentur, non à nutante terreni respectus oculo dispergantur. Euntes vadunt beati viatores, fortunatissimi messorum, mittentes, id est, præmittentes in terram viventium, (explanat purpuratus Hugo) semina sua inflata, non à superbiente arrogantia, sed ab irrigante lachryma, ut messis sit eò fertilior quò planctus abundantior, ut non tantum de fructu

operum suorum satiatur terra proferentis, sed insuper de rore oculorum abundantius fecundetur; tunc videbit & affluet, & mirabitur & dilatabitur cor suum, quando conversa ad ipsum fuerit multitudo maris, copiosa toleratarum amaritudinum colluvies, ad coronandam victricis perseverantiae fidelitatem; ad laureandam triumphatricis constantiae prolixitatem, ad abluendam conglomeratae calamitatis deformitatem, ad dulcorandam perpeſſae adversitatis acerbiteratem. Quando jam veniens cum exultatione ad inessis amœnitatem cantabit applaudens Sponsus Virginum prudenti animæ, *surge Aquilo, & veni Auster, perfla hortum meum, & fluent aromata illius.* (c) Frigidus Aquilo constringit sæpius fluentes rivulos, & efficit stagnantes; durus Aquilo fugit liquoris raritatem, amat rigoris densitatem, cor durum indurat amplius, & molle præpedit, nè distillet; ô quoties hæc gemens aut volens gemere sanctæ Sionis filia ingemuit, succensam ollam à turbulenta, impetuosæ Aquilonis facie; ô quoties supplicabunda petit, ut Austrum suum emitteret misericordiarum pater, qui faciens medium fornacis huius, quasi ventum roris flantem, suam denuò caperet requiem super aquas! non super turgida Babylonis flumina, ubi tantum ijs flere conceditur, qui recordantur Sionæ felicitatis. Felices lachrymæ, sed quæ ab eliquante Austro defluunt, non quæ à blandiente zephyro distillant; non quas mundana exigit vanitas, sed quas devota pietas, quas compassiva charitas, quas læsa DEI Bonitas elicit, exprimit, producit, educit, ac deducit.

Anima sancta
rogat fugari
aquilonem, nè
exsiccet la-
chrymas suas.

Salutares la-
chrymæ, quæ
propter dila-
tionem pa-
triae spargun-
tur.

Hæc sunt suavissima rorisflui cordis aromata, *surge Aquilo*, nè exsiccentur, *veni Auster*, ut eliquentur! Non illum mundanæ felicitatis polum intelligo, qui inconstantem terrenæ securitatis auram afflat, quâ recedente, quâ desinente, fluunt pariter, sed longè impares lachrymæ, incinerandæ ambitionis victimæ, non incendendæ hostiæ charitatis! Ibant & flebant, euntes flendo, eundo flentes, quasi deflerent cursum viæ properi viatores, ad peregrinationis terminum anhelantes, ad statum stabilem commorantium in urbe civium anhelantes; non stabant, sed flentes ibant (notat Fulgentius Ruspensis Ecclesiæ Præsul cla-

rissimus) & ad æternam patriam tendebant; an non beatas dixeris lachrymas, quantumvis in convallibus miseriæ profusas, quarum tendentia ad terminum beatitudinis extenditur, à qua suam essentiam, suamque speciem nundinantur! *Civitas prolongabat, ut pervenirent, quò tendebant.* (d) Nec tamen sufficit salutare profluvio bonitas termini, nè correspondeat paritas principij, unde scaturiunt inanantes lachrymæ, nam, nisi à pura deriventur scaturigine, immunda sunt quæcunque flumina, quantumvis in idem maris gremium cum limpidissimis rivulis devolvantur. A charitatis fonte, ab hoc crystallino viventium aquarum puteo viventes aquæ profiliunt, quæ aliam nanciscuntur originem ad mare mortuum (à quo egreditur; quidquid à charitatis alveo non profilit, revertuntur. Dicam ampliùs (ut discas à vitro fragili margaritas distinguere, nè istas velis ante porcos projicere) ab ipsis JESU oculis, ut puræ sint, ab hoc crystallo fontium debent protuberare. Puras fuisse, quis negaverit, lachrymas, quantumvis amaras, à contriti cordis falsugine, quas Petrus lachymans ad galli cantum effundebat; nec tamen gallus cantans eas elicit, sed solus respicientis JESU oculus eas ex Petri oculis expressit: *coverſus Dominus respexit Petrum.* (e) Negavit negatione prima, dum proderetur ab ancilla, nec mirare supremum Ecclesiæ Principem induci ad negandum à muliere, sed recordate genitricis tuæ, quæ primum inter homines protoparentem hominum seduxit, & induxit ad primam prævaricationem; non mirare, erat ostiaria in domo pontificia, tu cum Hugone Cardinali cupiditatem intellige, absque cujus nutu vix datur aditus ad domos principum, illi conformiter præſagientis Isaïæ vaticinio: *corrui in platea veritas, & æquitas non potuit ingredi.* (f) Si causam huius exclusi inquiras hospitis, portam aspice, quam ut ingrediaris porta & apporta, nam sinè donis & muneribus porta clauditur, aureis tantum clavibus aperitur. Utinam hæc ostiaria ancillaretur tantum, quæ tamen plerumque in oculis & curijs excluso justitiæ Domino viliter dominatur; ab hac dum percutitur petra Ecclesiæ, non eliquatur, sed induratur, includitur à vili famula in domo Principis Apostolorum Princeps, ut fides Redemptoris

(d) *serm. 10.
ad Maſt.*

(e) *Luc. 22.
v. 16.*

*Oſtiaria ſedu-
xit Petrum in
domo Pontifi-
cis.*

(f) *Pſ. 59.
v. 14.*

*In domibus
Principum
plerumq; cu-
piditas hoc
munus ad-
ministrat.*

ris excludatur. Periculosa insidiatrix innocentiae, infelix ostiaria, ab eo, qui est ostium, repellit discipulum, & introductum inducit ad mendacium, abductum à veritate viventem excludit à vita, includit ad mortem.

Succedit ministrorum alius ad prunas stantium, & frigescentem Petrum, qui jam à charitatis ardore torpuerat, qui ignem consumentem jam negaverat, qui (moralisante Gregorio) ad amorem praesentis vitae quasi persecutorum prunas infirmitate aestuante incalebat, (g) invasit acrius: & tu de illis es, (h) Sed negat iterum se ipsum negans, ò homo non sum. Negantis alleviat timorem subtilis Ambrosius, maluit se negare quam Christum, negavit tamen, quem enim nec Dominus excusavit, illum quis poterit excusare? Post intervallum horae unius accedit testis tertius, utque convincat resistantem, eundem Galilaeum nuncupat, volens innuere solos duntaxat Galilaeos, id est transmigrantes de vitijs ad virtutes cum JESU commorari. Sed qui renovato assultu validius invaditur, profundius in perfidia barathrum praecipitatur, confirmat negationem perjurio, & perseverans in crimine, augeret mendacii malitiam juramento; Illud est singulare mysterium, cur illico post tertiam magistri negationem, quasi à gravi somno excitatus, ad tertium Galli cantum in se reversus, egredi festinus acceleraverit, qui tamen eundem Gallum iteratò canentem audiens, non exaudivit? poenitens lachryma ut culpam diluat, debet à JESU oculis scaturire; nec enim merentur veniam manantes lachrymae, si alia de scaturigine oriantur; negavit primò Petrus, & non flevit. Commentatur Ambrosius, quia non respexerat Dominus, negavit secundò & non flevit, quia adhuc non respexerat Dominus, negavit & tertio, respexit JESUS, & ille amarissime flevit, (i) inutilis est lachryma, tuo licet copiosius fluat ex oculo, nò JESU oculus accedat; non ergo Petri lachrymas cantanti Gallo imputa, sed magis explanantem subtiliter Origenem ausculta, postquam Angelus DEI clamavit ei, tunc recordatus est; nec homo, nec minus minor homine indurata negantis viscera commovisset, nò magni consilij Angelus severiori oculo, velut percutiente virgà, hanc petram ferisset; adstipulatur os aureum

Chrysostomi, quamvis gallus cantasset, casum suum à se ipso non sensit, sed Magistri admonitione indiguit. (l) Jacebat non jam duabus, sed tria trinæ negationis catenà constrictus, in profundissima tenebrose oblivionis caligine, nec nisi à lucis mundi radio illuminari poterat ac eliquari; respexit Dominus Petrum, & inter calumnias sacerdotum, inter falsitates testium, inter cadentium & conspicientium injurias constitutus, illis turbatum discipulum convenit oculis, quibus eum viderat esse turbandum, (m) tempestuosum namque pluentis caeli profluvium, turbatus aer praevenit, & turbida furentis auræ intemperies, foecundum imbrem antecedit.

Ecce! qui nuper inter tumultuantes intumescens oceanus procellas vacillans non labitur, sed inter undosos vortices DEI Filium confitetur, nunc inter securae ministrorum consortia, ad negandum in terris perducitur, & sine Violento discrimine de funestissimo interitu miserrimè periclitatur, sed cui undosa minitantium aquarum regio manichabatur exitium confitenti, huic salutare aquae à flentibus oculis defluat patrocinantur deneganti; felix (si licet dicere) vicissitudo peccatoris, quem enim in ferociente Salo titubantem tenuit Omnipotentis dextera, nè corruat aquarum victima, hunc in consolidante solo respicientis misericordiae salvat oculus, nè pereat in peccatorum fovea, sed irrigante lachrymarum stillicidio in sacram evadat hostiam Divinae Charitatis. Infer cum Doctore sanctissimo, cum colludente Maximo, faciliorem exstitisse Petri negationem, quam Adæ praevaricationem, dum ille tanquam deprehensus festinat ad latebras, hic tanquam emendatus prorumpit ad lachrymas: clamat Divinus Conditor, quasi latentem inquireret, velut vocaret renitentem. Adam ubi es? sed obviò duntaxat nutu respicientis oculi, lapsus discipulus ab igne resilit, & muto oculati Praeceptoris parens imperio, ad dolorosum exundantis animae nubifragium confugit. Alliditur quantocyus tenerum adhuc effeminati timoris flagitium, velut tenellus Babylonis parvulus ad petram, aquis immergitur ferale foedifragium, & conticescente lingua suam effundit fluens pupilla eloquentiam, ut enim Eligius Novionensis adstruit, utiliores sunt preces oculi-

(l) in Cat:
Græc:

(m) serm: 3.
de Pass:

Lachryma Petri non aliam habuerunt originem, quam oculum JESU.

(n) hom: de
neg: Petr:

Minor fuit Petri culpa, quam Adæ, & citius remissa.

(g) lib: 2. mor:
6.2.
(h) Luc: 22:
7.58.

In tertia negatione incipit lachrymari, quia tunc cum JESUS respiciebat.

(i) in c. 22.
Luc.

Gallum fuisse Angelum, auctoritat Origenes.

(o) hom: 16.

(p) Ps: 118.
v. 82.

Petrus rebaptizatur à lachrymis suis.

(q) serm: 9. de pass:

(r) in 22. cap: Luc:

Esau ploravit ob surreptam benedictionem in temporalibus.

(s) Gen: 27.
v. 34.

oculorum, quàm imploratio sermonum; (o) peroravit tamen adeò efficaciter, ut exaudiverit Dominus vocem fletûs sui, dum deficerent oculi sui in eloquium Verbi, (p) legit Hieronymus, *consumpti sunt oculi mei*; recordabatur siquidem Verbi JESU, *ter me negabis*, hoc Verbi verbum consumpsit Petri oculos, quos ante intuens benigni Salvatoris oculus, binos effecerat torrentes lachrymarum.

Deflet amarè, qui iterum inchoat amare, redit ad aquas, suarum lachrymarum profluvio demergendus, suorum gemituum falsugine saluari velut lixivio eluendus; videor mihi Patris misericordiarum paternam auscultare vocem, quâ his immersum undis dilectum appellat filium, quem ad prunas confidentem intueri debuit sui dilecti Filij violatorem, videor mihi super columbæ filium in columbæ specie volitantem amoris spiritum, non ut Jordanis aquas sanctificet, sed ut in Petri lachrymis volitans requiescat. Nec condemnaveris insinuatam analogæ similitudinis allegoriam, inter lachrymantem discipulum, & baptizatum Redemptorem, qui enim imitari neglexit innocentiam, implere voluit amaro gemituum nubifragio omnem justitiam; favet parabolyzanti magnus Leo, suum prædecessorem dignissimus successor, hoc commendabili præconio commendans: *felices sancte Apostole lachrymæ tuæ, quæ ad diluendam culpam negationis, virtutem sacri habuere baptismatis*; (q) adeò verum est, lachrymas non postulare veniam, sed mereri, delictum abluere, peccata mergere; imponat prolixiori Apostolicæ confessionis panegyri terminalem epilogum, Mediolanensis Ambrosij insignis apostrophe, & tu, si veniam vis mereri, dilue culpam lachrymis tuam, eodem momento, eodem tempore respiciet te Christus. (r) Illud lubet, quod monui, commemorare denuò, ad scaturiginem, undè profiliunt, vigilantius attende; nam nisi in respicientis JESU oculo fontalem venam habeant, suspensas suspicere. Ploravit ejulatu magno prævaricator Esau, cujus plangentis amaritudinem, plorantis intemperiem, ut sancti Spiritus exprimeret calamus, sic flentem exaravit: *irruijt clamore magno*; (s) nec tamen profuit gemitus, sed solum frementis animum exasperavit ad furorem, ut enim præclare adstruit

Lippomanus, fuit hic dolor privato commodo procedens, & cupiditatis affectu; ferox rodentis invidia livor, quò sibi præferendum fratrem timuit, infames lachrymas ex minitantibus oculis expressit. Qui dum agricolam exhibuit, anxios bonorum temporalium sectatores præfiguravit, quia amatores hujus sæculi tantò magis exteriora colunt, quantò interiora sua inculta derelinquunt. (t) Plangunt, dum abundantiam frugum, dum terrenæ fertilitatis benedictionem videntur perdidisse, nec tamen vel unam spargere noverunt guttulam, dum nòrunt se Patris misericordiarum gratiam amisisse.

Ploravit fallax Dalila, insidiarum fœdisraga fabricatrix, dum enim illud toties suis amoribus conqueritur, indignam se haberi dolens, cui absconditæ fortitudinis, tandem importunantibus concederetur arcanum lachrymis, Samsonis fidem coëgit, & delinientibus lenocinijs fessum in soporem induxit, septem mysterioris crinibus abscissis, allophylis venditum tradidit, & perditis oculis ad molam deputari procuravit; plerumque enim (differente Gregorio) prius oculus contemplationis amittitur, & post per carnis desideria hujus mundi laboribus animus subjugatur, (u) infames lachrymæ, & sanctificatam Nazaræi animam sauciarunt, & vinci nesciam fortitudinem enervarunt, & invincibilem Spiritus sancti gratiam ab incurio amatore abegerunt! Ploravit inter prærupta montium Engaddi; in abdita humentis deserti spelunca exitiosus Saul, quando abscissam regie chlamydis oram egredienti obtrudens innocuus puer Domini, gemebundâ voce intonuit: *quem persequeris Rex Israël? canem mortuum, & pulicem unum*. Hunc lamentabilem threnum inaudiens suoque exterritus periculo, vel etiam pijsimo condonantis generi commotus prodigio, levavit Saul vocem suam, & flevit, (x) nec tamen suam in hisce lachrymis lavit barbariem, nec suam rabiem submersit. Dum enim justiore se Davidem pronunciat, sibi adhuc justitiam imprudenter arrogat, cujus castigaturus injustitiam supremus Arbiter jam jam Philistæorum agmina in aciem hustrari disponebat. Ploravit ambitiosus Ammon, dum lugens aperto capite, narraret conjugii & congregatæ amicorum turmæ, inopinatam infesti hostis sui exaltationem, infortunatam sibi obequitantis

(t) lib: 4. mor: c. 8.

Ploravit Dalila ob latentem perfidiam cordis iniquitatem.

(u) lib: 7. mor: c. 13.

Ploravit Saul infructuosè ob carnis tenebritudinem.

(x) 1. Reg. 24. v. 15.

Ploravit Thamar ob perditam virginitatis gloriam.

ris Mardochai inaugurationem, abjectam injuncti famulitij vilitatem, violentam inauspicati præconis administrationem. Sed his non contentabatur lachrymis ultrix Justitia, donec se exaltantem adversus innocui Israël Vindictam, adversus Hebræorum DEUM, quem gentes adhuc cognoscere noluerunt, aut forsan planè negaverunt in ligni cuspidem erexit, quod opprimendo erexit æmulo, in exstirpandæ gentis suæ illustrem tumulum, in eliminandorum Judæorum mausolæum. Ploravit infelicitate Thamar, aspergens capiti cinerem, scissâ talari veste, quâ solum manicatô velut collobio (ut loquitur Josephus) adornabatur sola virginitas, quæ tamen nisi fuisset speciosissima, inviolata remansisset, violentata non fuisset; luxit invitæ viduitatis statum, quæ enim sublimis virgo steterat, humiliatam se, innocuâ licet corruptione, deplorabat, nec tamen idcirco desolata ingemuit, quia incestuosus Amon in scelus corruit, non idè quia supremo Numini offensam intulit, sed fraternæ oblita necessitudinis, ad illum dolens & mœrens fugit, qui læsam prostitutæ sororis judicaturus injuriam, vindicaturus incestuosi fratris sanguine, se ipsum infamiori fratricidio contaminavit.

Ploraverunt in exulceratorum cordium amaritudine negotiatores terræ, quando damnatam præcipitatæ Babylonis gloriam, secundum abominationem multiplicati criminis sequebatur retributio ultionis, plangebant ab orbe profligatam, nec tamen deplorabant ad pœnas condemnatam, plorabant ulteriori commercio subtractam, non flebant igne exstingvibili concrematam; denique adæquatam plorantium causam Apocalypcticus deplorat Angelus, quoniam merces eorum nemo emet amplius. (y) Descent ambitiosi luxûs interitum, quidnam indignius est lachrymis? descent jacturam bonorum temporalium, nec tamen ullam mentionem faciunt æternitatis perditæ, beatitudinis amissæ. Plorârunt suas associantes lachrymas effœminati principes, lascivi reges terræ, illis plangebant oculis visam in subterraneo circumvallantis erebi flammicidîo, quibus spectabant in regali superbæ prævaricationis folio exaltatam, in florido omnigenarum voluptatum thalamo prostratam; lugent super interitum magnæ Metropolis, non quidem u-

niversi orbis principes, non elongati urbium gubernatores, sed qui cum illa fornicati sunt, & in delicijs vixerunt, explanat dolentium conditionem Richardus Victorinus, néve causa doloris lateat, subjungit mœroris stimulum, & fletus rationem, *ed quòd id, in quo solum jucundabantur, amiserunt.* Deplora hos effœminati cordis gemitus, desce has cæcutientium oculorum lachrymas, quæ solæ abundanter sufficiunt ad novam scaturiginem compatiendum lachrymarum, indignæ sunt hœc præconio, quòd suo solum nomine aliquid inter sacra sacratius repræsentat; vos profanatis internos mentis oculos, qui dum egent collyrio, ad lachrymas respiciunt, quibus clarificantur & illustrantur, simul ut DEUM speculentur.

Stabat amatrix Evangelica ad monumentum plorans, dumque retrorsum flens convertitur, adstantem JESUM, quæ perditum ploraverat, intuetur, Felices lachrymæ sed justorum, infames lachrymæ reproborum. illæ peccatum nesciunt, quia quantocyus diluunt ac expurgant, nec peccatorem norunt, quem flere inchoantem justificant, ac dealbant; istæ annosam peccatorum canitiem nutriunt, & lachrymanti reo novi reatus supplicium adjungunt. Illæ cœlestis patriæ civem constituunt, licet adhuc in hoc exilio commoretur; istæ proscriptum à civitate sancta exulem indicant, & post mœrorem temporis condemnant ad lamenta æternitatis. Est Trix descendæ triplex ordo flentium, quorum fertiles sunt, peccata lachrymæ, subsequatur beatitudinis sunt propria, alienuntia, hæreditariæ mortalitatis exena, & prolongatio incolatûs nostri in terra, Divini cordis delicia, intemperate charitatis filia, terrenæ paupertatis suppetiæ, pretiosiores divitiæ gentium peccatorum. Sunt deplorandæ prævaricationes fragilitatis nostræ, & iste fletus sit panis noster, quem quotidie comedere debemus, lugenda non minus sunt universa delinquentium populorum crimina, quasi nostra vulnera, & tandem oportet plangere cum Psalte regio prolixam terreni incolatûs prolongationem, elongatam æterni regni possessionem; horum fletuum imbribus debemus irrigare terram mentis nostræ. concludit Hypponenſis Antistes. (z) Redarguit deinde prodigos suarum lachrymarum dissipatores; qui vel deplorant mortem corporis quam impedire

Ploravit A-
mau ob exal-
tationem æ-
muli.

Plorabant re-
ges & merca-
tores super
Babylon, ob
proprij jactu-
ram commo-
di.

(A) Apoc. 18.
7. 12.

(z) serm: n.
ad frat: in
erem:

renuunt, vel plangunt jacturam possessionum, quas consultius prodigunt, in manus pauperum effundendo, vel deflent infirmitatem corporis, quod indies corrumpatur, quò gemens anima in dies singulos aggravatur; sugillat hoste gemitus, censurat hasce lachrymas, qui tantò tot annorum tempore didicit gemere, & docuit plorare. Dumque naturalis objiceretur infirmitas, quæ morientis amici tempore superstitem amicum invitat ad planctum, respondet sat acriter opponenti, non suum esse mortuos flere, sed sæculi reponens. Revereor sublimem religiosæ perfectionis sanctitatem, veneror saluberrimam tanti Pontificis instructionem, & illud unum, quod meæ occurrit exilitati, ad profligandos inepti mœroris gemitus, ad eliminandos ab oculis justorum indignos terrenæ vanitatis planctus subji- cio argumentum. Viderat Apocalypti- cus spectator post varias mysteriorum scenas, *sanctam civitatem Jerusalem novam*, in civitate repræsentabatur civi- um unitas, perennatura beatorum cha- ritas, in sanctitate comprobabatur in- concussa securitas, in Solyma, quæ vi- sio pacis dicitur, suavissimæ pacis ju- cundissima tranquillitas, & tandem ra- ra dotalium charismatum singularitas in novitate. Adornabatur, licet pul- cherrima, sicut sponsa ornata viro suo, non quidem margaritarum cymmelijs, non sumptuosis gemmarum radijs, qui- bus scelestæ Babylon oneratur, ut ad li- bidinem alliciat reges terræ; *ornatur* (inquit Petrus Chrysologus) *auro fidei, argentò sapientiæ, virtutum gemmis, san- ctitatis nitore, verecundiæ rosis, lilijs casti- tatis*; (a) utque condigno insignire- tur nomine, appellabatur voce cœlicæ à throno Regis gloriæ oriundâ, *taber- naculum DEI cum hominibus*. O si tran- sire, si evolare liceat cum Vate regio in locum tabernaculi admirabilis, qui enim intra est, quantumvis adolescen- tioris filij exstiterit pedissequus, juncun- datur, qui extra est, ut frater senior in agro affligitur, & cruciatur, est ta- bernaculum DEI cum hominibus, sur- ge, qui dormis illuminandus à Christo, qui hujus tabernaculi lucerna est, & si computruisti hætenus ut jumentum in stercore tuo, vade ad Patrem tuum, confitere peccatum, quò in cælum & terram peccasti, sparge lachrymas, ut tibi panis die ac nocte sint, dimitte

mensam peregrinationis tuæ, dimitte villam, si quam emisisti, da libellum re- pudij maritali vanitati, defere juga bo- um, & lachrymans accede ad ostium tabernaculi, est enim prima in execu- tionis ordine, sed summa simul felici- tas, lachrymantium oculorum, *abster- get DEUS omnem lachrymam ab oculis eo- rum*. (b) Est plenior vertentis Ter- tulliani consolatio, *delebit DEUS*, & su- perexcedit istam suâ lectione Arabicus, *evanescet omnis lachryma*! absterge la- chrymam, manebit tamen aliquod sal- tèm indicium, quàm si deleveris, nihil ejusdem remanebit; si evanescit, ac si fuisset nunquam, inspicienti apparebit.

Illud adverte solertiùs, profundius- que mediteris, supponi lachrymam, ut lachryma abstergatur, nec solùm ab- stergenda commemoratur lachryma, sed notanter adjicitur, *& mors ultra non e- rit, neque luctus*, quasi lugere aliud ex- primeret quàm lachrymari, non aliud, sed aliter exprimitur, quod dicitur lu- gere; *luctus namq; est fletus dierum mul- torum*, notat Ambrosius, (c) lugentes igitur consolaturus DEUS totius conso- lationis abstergit omnem lachrymam, & qui custodiendum viatorem suis com- misit Angelis, nunc factis comprehen- soribus lachrymam suis abstergit mani- bus, matris exhibiturus ancillatum, quæ flentis parvuli fletum non susti- nens, oculos abluit, & palpitante dex- terâ faciem detergit, illud adimplens DEUS in pa- præfagientis Isaïæ vaticinium: *quomo- do si cui mater blandiatur, ita ego conso- labor vos, & in Jerusalem consolabimini*. (d) Consolabor vos explanat purpu- ratus Hugo, *lac prosperitatis copiosè fun- dendo, lachrymas miseriæ & calamitatis abstergendo*; non tamen in ærumnosa lachrymarum valle, non in tentorijs Ec- clesiæ militantis, sed in Jerusalem, ubi est pacis visio, & regio gaudiorum; ibi ex illis oculis, qui Babylonis arro- gantiam videre noluerunt, qui luxum superbæ vanitatis amaros gemitibus lu- xerunt, qui speciosam mundi inanita- tem defleverunt, delere non gravabor. *Felices lachrymæ* (declamat & singultuat sua in Clarevallensi solitudine contem- plabundus Abbas Bernardus) *quas beni- gna manus Conditoris absterget, & beati o- culi, qui in talibus liquefieri fletibus ele- gerunt* (e) *in talibus fletibus*! putas pecu- liari sinè mysterio non omnes appro- bat,

Ex Beatorum oculis à manu DEI delentur lachrymæ sinè omni luctus vestigio.

(b) Apoc: 21. v. 4.

(c) in 21. cap: Apoc:

DEUS in pa- tria admini- strat nutricis officium.

(d) Is: 66. v. 13.

(e) in declam:

Ornatus su- perna Jeru- salem virtu- tes sanctorum sunt.

(a) serm: 22.

bat, sed tales nuncupando, segregat singulares! nec enim omnis lachryma Divinis arridet oculis, nec fletus quilibet, quos lachrymantes Adæ filij solent prodigere, Divinæ abstersionis solatium promerentur; cur alioquin propheta providus, qui totus versabatur in lachrymis, totus consumebatur in threnis, suum adhortatur populum, *docete filias vestras lamentum, & unaquæque proximam suam planctum.* (f) Quasi doceri possit, quod natus exercet parvulus, quasi necesse sit discere, quod cogit quemlibet natura mater, in primo mundi aditu exercere! & ipse sapiens fateri non erubescit, *primam vocem similem omnibus emisit plorans.* (g) Priusquam saperet, antequam intelligeret, priusquam novissima provideret; cur igitur doceri lamentum præcipitur, & planctum disci posse perhibetur? sed explicat docendi planctus speciem Car-

rensis Hugo, docete lamentum pro peccatis, & miserijs, & calamitatibus, hæc siquidem lachrymarum sunt materia, synopsis lamentationum. Introducebatur aliquando à duce spiritu, attonitus Ezechiel in Jerusalem, visurus non consecrata Sionis pastaphoria, non aurea interioris templi tabernacula, non consecrata fulgentis sanctuarij ostia, sed abditas horro- rum latebras, antra abominationum; introducebatur per ostium portæ domus Domini respicientis ad Aquilonem, ubi spectanda expectasset repræsentatæ Deitatis mysteria, præsaga sanctissimæ Majestatis symbola, cœlestia empyreæ felicitatis simulachra, sed trepidante palpebrâ, cogebatur aspicere, jubebatur inspicere, & ecce! ibi mulieres sedebant plangentes Adonidem. (h) Infames lachrymæ! eradicandæ suis cum oculis ab eruente ungve tygridis, non DEI dexterâ abstergendæ!

Erat Adonis, vel saltem fuisse fingitur lascivæ Veneris amasius, quem mense Julio interemptum plangebant olim gentilitas, sic tamen, ut redivivo applauderet gratulabunda, quem syrus cum Hebræo *Thamuz* nuncupant. Applaudit hodie dum non tantum idololatra posteritas, sed Christianorum, & jam fortasse non paucorum depravata impietas, est enim propudiosa facies effæminati hujus juvenis apud Hugonem Cardinalem, mundi prosperitas, conjuncta bonorum temporalium abundantia; quid hoc amœnius ad videndum

carnali oculo, quid optabilius ad amplectendum illecebroso affectui, quid desiderabilius ad possidendum lascivienti concupiscentiæ? amat plenis visceribus, ambit feris ardoribus, stringit totis amplexibus exitiosam Venerem, à qua reciprocis affectibus diligitur, omni conamine inquiritur, nullo non tempore desideratur; quid enim luxuriæ associatur familiaris, quid adunatur intimius quam prospera divitiarum abundantia, ambitiosa dignitatum arrogancia, gulosa ingluvies & copia deliciarum? Est altera interpretantis Dalmatæ, est non difformis Doctoris maximi explanatio, qui, ut contemptâ carne, carnis illicia superaret, suas impendit lachrymastumulando, non suscitando, eliminando non vivificando Adonidi, huic obtinendo, huic consequendo fini, quotidie fundebat lachrymas, quotidie edebat gemitus, & si quando repugnantem, somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebat; hic inquam magnus inter orientales advenas, scorpionum tantum socius & ferarum, sic lugubrem enarrantis Prophetæ hystoriam commentatur, *nos eos, qui ad sæculi mala & bona, vel contristantur, vel exultant, mulieres dicimus, molli & effæminato animo, & plangere Thamuz, id est, quæ in mundo putantur pulcherrima.* Has aliquando lachrymas, quibus mundana fatuitas suæ felicitatis deplorat periculum, suæ prosperitatis plangit interitum, suæ voluptatis luget exitium; abominatur, ut genuinum inferni pabulum, cœlestis Soly- mæ confinium, nè dicam DEI tabernaculum; exstingvet illas igne inextingvibili, infamis spiritus, rebellis angelus; nam quas dulcissima Patris misericordiarum clementia suis abstergit manibus, cœlestis sunt à scaturigine, è JESU oculis oriundæ. Ad illud, illius infortunati temporis, opprobrium attende, quando omne humanum genus scelerata iniquitas occupabat, & irritatus Vindex, qui mundum ex bonitate sua condidit, diluvium nostrorum delictorum meritò immisit; cui ut humanis diverteretur lachrymis, ut pijs placaretur gemitibus, ut serijs retineretur suspirijs, comminabundam hanc præmittere statuit sententiam, si forsitan homo territus recurreret ad asylum pœnitentiæ, vel ipsum misericordiæ peteret promontorium, ab indignabundo

Plangit Adonidem, qui ob temporalium bonorum abundantiam sibi deficientem plorat.

Dum DEI justitia delet humanam profapiam, Misericordia eam facit à sola terræ facie deleri.

non omnis
lacet & pla-
at DEUM.

(f) Jerem: 9.
v. 20.

(g) Sap: 7. v. 3.

Infames sunt
lachrymæ, qui-
bus deplora-
tur absentia
voluptatum
terrenarum
velut Adonis.

(h) Ezech: 8.
v. 14.

(i) Gen: 6. v. 7.

Sola corruptio deletur, ut succedat incorruptio.

(l) lib: de Noë & arca. c. 13.

(m) Gen: 7. v. 11.

Ut portæ oculorum salubriter fletum emittant, debent prius referari cataractæ cæli.

do vultu armigeri judicis, aut abscondendus, aut protegendus: *delebo hominem, quem creavi, à facie terræ.* (i) Expende maturius, scrutare profundius singula pronuntiantis verba, verborum apices considera, & qualiter misericordia obviaverit justitiæ, nè hominem delendo, humanam posteritatem deleat, cum enucleante Ambrosio subtilius perpende! audi supplicium, sed moderatum; severitatem discute, sed limitatam, à terræ facie non à terra se deleturum comminatur: delet quandoque mendosos literarum apices scribe providus, nec tamen tabulas imminuit, nec libri integritatem tollit; *deleantur elementa, ut scribantur plerumque meliora, delebo (inquit) corruptelam carnis, ut scribam incorruptionem;* (l) dum igitur verno fletis terræ tempore, mense secundo scilicet, fecundior telluris uterus progeminaret omnia, commovebatur obducta nubibus cæli facies, & undique exundantia inundabant maria, ut undique influentibus confluentium aquarum molibus, natanti mundo fatalis tumultus erigeretur, ut cum eodem pari interitu perirent omnia, propter quem omnia Creatrix Omnipotentia de sinu nihili evocavit. Ferale cataclysmi hujus principium sacer hystoricus hōc ordine exponit, *cataractæ cæli (legit Pagninus cum Caldæo, fenestræ cæli) apertæ sunt: & facta est pluvia super terram.* (m) Priusquam imber in terram decidat, suas cœlestis regio referat cataractas; & licet de violento puniti peccatoris, eliminati ab orbis orbita prævaricatoris excidio, sonet littera, hystorialisque sensus, non aliter intelligendus sit, sua tamen moralitas ad voluntariam poenitentiam lachrymarum imbre extenditur, & quomodo peccati deleatur iniquitas, raptis abyssi fontibus, resolutis plangentium oculorum januis, bipatentibus distillantium pupillarum ostijs declaratur.

Ut itaque salutare lachrymæ abominations præteritorum criminum felici submergant diluvio, ante precandum est, ut suas cœlum referet januas, priusquam rumpantur abyssi fontes gemini, priusquam bini gementium oculorum alvei erumpant in torrentes; dicam apertius, quis enim sacerrimos illius oculos, totidem cæli ostijs equiparare prohibebit, illius inquam, qui

dum in carne cum hominibus conversaretur æterna Veritas, sibi hoc dignabatur appropriare ministerium, & de se ipso attestari: *ego sum ostium,* (n) per quod, qui ingreditur & egreditur, pascua invenit, illa videlicet, quibus impingvabatur & pascebatur ovis illa, quæ balans & plorans profitebatur, *fuere mihi lachrymæ meæ panes,* (o) quibus debilitatum refici spiritum flagitabat; si enim (Richardo commentatori) adstipulamur, tunc panem quandoque homo interior solus comedit, quando contritum cor super iniquitate pristina in meditatione sua lugubriter ingemiscit, quandoque suæ domus inquilinum pro commensali advocat, utque secum assideat, multâ fatigatione desudat. Tunc enim panem doloris, & vinum compunctionis pariter consumunt, cum interior homo ingemiscit, & exterior ubertim lachrymas fundit; (p) ostium tamen illud oportet ingredi, ab illo rursus egredi, ut hæc inveniens pascua, hōc pabulo reficiatur; denique *quos DEUS respicit, plorant delictum,* (q) affirmat Ambrosius, & quia exceptio firmat regulam in contrarium, infer Philosophe, ergo absque referatarum harum cataractarum profluvio, non manat tellus imbribus, non fundit rationalis anima salubres lachrymas, quibus peccatum, si desles, deles, si tuam mentem irrigas, eandem à quovis inquinamento lavas. Si arida terræ facies sterilitatem præfagit, si obstinati cordis durities charitatem panis Davidici prædicat, sequere supplicantem, ut assequaris manducantem; clama nè cesses: *respice in me & miserere mei, quia unicus & pauper sum ego.* (r) Non supplico ut aspicias, nec enim sum ante te, sed retro te, ut trahas me post te; novi qui sim, & scio, ubi sim; novi genuinam meæ calamitatis faciem, his vivacissimis coloribus ab expertissimo Siracide effigiatam: *est homo marcidus e-gens recuperatione, plus deficiens virtute, & oculus DEI respexit illum in bono.* (s) Illum compellari hōc nomine opinatur purpuratus Hugo, illum qui instar floris marcidi viriditatem amittit, quam si meridians igniti solis oculus suis aspicit radijs, exsiccat amplius arescen-tem, si verò vel occiduus, vel matutinus respexerit, si suam obscuris nubibus contexerit faciem, vel rore diluculari, recreabitur ad florescendum amplius, vel imbre serotinò fecundabitur,

(n) Joan: 10. v. 5.

(o) Ps: 41. v. 4.

Panem lachrymarum quandoque solus homo interior per cordis compunctionem manducat.

(p) sup: hunc vers:

(q) in cap: 22. Luc:

Sed si JESUS respicit, videtur etiam homo exterior Angelorum Pane.

(r) Ps: 24. v. 16.

(s) Eccl: 11.

Homo tanquam flos marcidus per lachrymas reviviscit.

ad intensius virescendum. Respexit aliquando effervescens Sol Justitiæ per columnam ignis super Ægyptiorum castra, & interfecit acies, exercitum examinavit, ferebanturque furentium allophyllorum agmina in profundum; erat gens florida nullius indiga, sibi sufficiens, cujus superbia nullius adminiculo se indigere profitebatur; insequabatur florem marcidum, afflictum ab obsequijs, enervem à laboribus, gravatum à compedibus, & contrivisset col-labescentem populum, attenuatum exulem, eliminatum penè hostili stratagemate Israëlem, nisi oculi Domini, qui super justos sunt, monstrassent fugientibus viam, parassent accelerantibus fugam, irruentibus undam, condensassent exarescentibus umbram, fecundassent sitientibus petram, ostendissent subsequentibus plagam, dimississent delinquentibus noxam. Oculi Domini & suos protexerunt, & hostes invaserunt, & illos respexerunt, & istos despexerunt; utrisque geminæ fuerunt scaturigines aquarum; dum enim contra castrametantium Ægyptiorum tentoria defigerentur, *operuit eos mare, submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus.* (t) Dum interim iidem non fulgurantes, sed corruscantes, non ferientes, sed deducentes, non subsequentes, sed præcedentes oculi conducerent peregrinantem Israëlem ad duodecim fontes in Elim, ut castrametaretur juxta aquas. Quibus destituti exules in deserto Sin, pristinarum recordati commoditatum, novæque horridæ ariditatis difficultate territi, consuetam articulabant querimoniam, & gemebundò murmure, sui duces itineris invadebant, & providæ pietatis genus esse existimantes, si conglomeratis vocibus tumultuantibus seditionem augeant, Ægypti exitum, velut instantis exitij originem sacrilegâ ingratitudinæ obtruserunt.

Inaudijt dignam, ut inter undosæ rubri maris vortices tumuletur blasphemiam, verè pius, verè misericors Dominus, & suspenso rigidi ultoris munere, exulcerato Moyfi præcipit, petram virgâ percutiat, quâ nuper, dum in vestibulo regalis solij eam extenderet, aquas vertit in sanguinem, omnesque Ægyptij affligebantur siti, dum interim affluebant incontaminati aquarum rivuli pro sitibundo Israële. Obtemperabat quidem, sed

corde pavidò, dubitabundus Moyfes, nec nisi iteratò verbere in pœnam diffidentia, prodigium operabatur; percussò siquidem bis filice, *egressæ sunt aquæ largissimæ*, (u) quibus supplebatur exsiccatorum fluminum inopia, & impia murmurantium, obrectatorum ora occludebantur. Aquæ mirabiles, à ventre sterili parturientis petrae pleno, velut viventium undarum impetu profilientes! quarum obstupescendam scaturiginem indagans Augustinus, in petra, quæ Synagogam abundanter potaverat, lapidem angularem considerat, qui se in fundamentum Ecclesiæ subjecerat, lapidem angularem considerat, qui se in membris concutere, & comminuere satagebat, qui enim isti personaliter venerat, idem & illi figuraliter nonnunquam apparebat; ut illa venturum crederet, quem ista venientem ab oriente veniens inquirebat. Dum ergo subtilis Anagogista mysterium quærendo investigat, cûrnâ, ad hauriendas fatiscienti viatorum multitudini aquas, percussa fuerit rigescens petra, solâ tenuis ligni indagine, non terrebrantis ferri cuspide? *quare lignò, non ferrò?* inquit Tagastensis Afer; ut suam nobis resolvens quæstionem, mox subjungit, *nisi quia crux ad Christum accessit, ut nobis gratiam propinaret.* (x) Enimverò petra tunc in figuris percussa, post verò in veritate percutienda, Christus erat, illa percussio umbra erat subsequeturæ veritatis. Si in deserto sterili arescentis animæ tuæ non nisi vanitatum pulvis dispergitur, si nulla contriti cordis guttula stillare advertatur, contribatò corde in altum respice, ut tribulatio spiritûs linguam commoveat, & si meatum emanantis gratiæ, aut lutum iniquitatis, aut arena vanitatis cujuspiam obstruxerat, reatum pravi operis supplex confessio removeat, & acer intimi mœroris stimulus, quidquid obstat aquarum effluvio, subtiliter perumpat. Infestam suppremo Numini suarum culparum turpitudinem, quas vocibus sinceræ confessionis explicuit, distinctâ acerborum gemituum animadversione feriat, & si fortassis exarescentes oculi non valeant lachrymas spargere, ut gemini ad respiciendam indurati cordis miseriam aperiuntur JESU oculi, iteratis exposcatur singulibus, indefinenti clamorosæ mentis ejulatu imploretur; irrugiat cum Psal-

(u) Num: 20.
v. 11.

Petra percussa
fuit figura
Christi, am-
plectentis
crucem.
(x) hom: 27.

Judei bibe-
bant de petra
consequente,
nos bibimus
de præceden-
te.

Oculus Domi-
ni & hostes
submergit, &
justos ada-
quat.

(t) Exod: 15.
v. 10.

Percussus bis
flex virgâ
Moyfis, largif-
simæ aquas
effundit.

te regio vociferans spiritus, ut interrumpatur petra in eremo, & adaquet aridam solitudinem, quemadmodum calamitoso Judaicæ peregrinationis sæculo, inter arentes sterilis deserti arenarias, fatiscens Israël potabatur; quod magnus Magister gentium exarans prodigium, nostræ felicitatis prodromum, sic suis scribit Corinthijs, *bibebant de spirituali, consequente eos petra: petra autem erat Christus.* (y) Illi de consequente, nos verò de præcedente, ut quantâ celsitudine filij Ecclesiæ sub lege positæ præmineant, ex ipsa diversitate temporis colligatur; illi de petra figurante saturabantur, dum nos de figuratæ scaturiginis ubertate inebriamur; de illis itaque literaliter, de nobis spiritualiter, edixit, & prædixit illuminatus David: *interrumpit petram in Ere- mo, & adaquavit eos, velut in abyssu multa.* (z) Legit Chaldaus, *rupit petras virga Moysis præceptoris eorum, quasi ibi essent abyssi magnæ, nec enim tenues suffecissent rivuli, sexcentis virorum milibus, non numerato mulierum agmine, nec parvulorum congerie, nec animalium commeatu.* Sed quia hæc in figura contingebant illis, nostram insinuabant felicitatem.

(y) 1. Cor. 18.
v. 4.

(z) Ps. 77. v. 15.

Duritia cordis humani in petra & peccator figurabatur in deserto.

(a) Eccli. 3.
v. 27.

(b) Hugo Card.
sup. Ps. 77.

(c) 2. Timoth.
4. v. 2.

(d) Act. 20.
v. 31.

Hinc indurata petra soliditas cor præsignabat obdurati suo in scelere peccatoris, ereini verò infructuosa sterilitas, in qua, non nisi ferarum commoratur feritas, efferata delineatur anima tot plena belluis, quot obruta peccatis; hæc ut rumpatur durities, virgam correctionis admove, ut enim sapiens consulit Siracides: *cor durum habebit male in novissimo.* (a) Legunt alij, *cor durum baculo percutit.* (b) Sermonem asperum percutientis instar baculi exere, nec primâ contentus reprehensione, Apostolicum imple oraculum Doctōris gentium, quò suis præesse tam hædis, quàm ovibus Timotheum adhortatur: *instā oportune, importune, argue, increpa, obsecra,* (c) suam videlicet præscribit methodum, quā obrigescentes Ephesios ad conservandam prædicatæ fidei veritatem exhortabatur, priusquam ad navem à natu majoribus Mileti deduceretur, *per triennium nocte & die non cessavi, cum lachrymis monens unum quemque vestrum.* (d) Hæc scissæ rupis & portentosi gurgitis explanatio, varijs arrisisse videtur commentatoribus, sed no-

stro conformius aquarum symbolo, ad aliam eminentissimi Carensis elucidationem digrediamur. Quò expendente interrupt petram Dominus in eremo mundi hujus, ubi quid transeunti occurrit sæpius, quàm feræ tygrides, si cogites immoderatam sitim humani sanguinis, & rabidi leones, si idæatam in leonina barbarie mediteris superbiam, quidquid superius est assilientem, quidquid inferius conterentem; aspidum virulenta colluvies ubique insidiatur prætereunti innocentia, & implacabilis viperarum progenies intoxicatos dentes acuit, adversus innoxiam pietatem. In hujus eremi meditullio interrumpatur petra, quando conscidit saccum virginei corporis, dissimulans tot lancinari vulneribus, tot laniari verberibus, tot terebrari clavis. Sed adaquatur sitibundus Israël, velut abyssu multâ, quia dum illius mortis & interruptionis memorantur fideles, ab ijs debeat exire abyssus lachrymarum, & toti deberent defluere in lachrymas, concludit purpuratus Pater; fluunt profecto ex biparentibus Israëlitarum oculis, ex ijs, qui DEUM patientem & morientem vident, qui petra scissorem spectant, torrentes lachrymarum, & quia norunt, hujus profusi sanguinis, hujus effusæ amaritudinis primam originem fuisse aspicientem oculum, sumunt æquissimam ab oculis vindictam. Præcellit oculus cæteris sensibus, non tantum dignitate originis, non solâ participatione cognitionis, sed operationis varietate. Audit auditus, & totam suæ sensationis latitudinem terminat audiendo; gustus nil nisi gustare novit, olfactus odorando restringitur, & tactus tangendo limitatur. solus hoc habet oculus, quod simul videat & plangat; quodque videtur prodigiosius videndo illustratur, plangendo obscuratur; plerumque dum videt gaudet, dum plangit dolet; associatur vel concomitatur potius ploratus visionem, & velut inseparabilis pedissequus ad primum præcedentis aspectus vestigium, suo succedit pedissequo ploratus, quantumvis ille inducat gaudium, & iste gemitum adducat. Si prima non vidisset mulier virentis ligni pulchritudinem, sua nesciret hodieum posteritas quid sit plangere; imò nisi videntes DEI Filij vidissent filias hominum, nec cælum suis exundasset lachrymis, nec mundialis machina nataisset inter la-

Christus vneratus est petra interrupta, edens aquas, dum compassivas elicit lachrymas ex oculis hominum.

Solus oculus præ cæteris sensibus duas habet operationes videre & flere.

lachrymas, nec animata Adæ progenies inter lachrymarum naufragia gemens & lachrymans perijsset.

O si videntem oculum lugentes lachrymæ antecederent, quàm salutaris foret oculorum intuitus, quàm moderatus intuentium aspectus, sed quia prævolans referatur palpebra, ferox pupilla evolat, & suo destituta domus ostio relinquit lachrymam pro ostiaria, quæ tardior in accessu, nescit retrudere, aut nequit præpedire mortis aditum, qui spernens januam, ascendit per fenestram; dum vagabundus interim oculus, nil nisi videre satagit non videntem, inde amaricatus dein cogitur plangere deploranda. Et utinam facilitate compari, quæ visiones oculi elicientur, exprimerentur pariter gemmantes lachrymæ, ut census æquaret debitum, & morbo pharmacum corresponderet; sed illud interest discriminis, quò visio, quò est velocior, quò est facilior, quò est jucundior, eò plerumque sit perniciosior, cum lachryma eò sit difficilius, quò oportunior, eò tenuior, quò salubrior, eò morosior, quò necessarior. Denique ut tuam videas ad perniciem, ut tuum cernas ad interitum, sola sine labore sufficit delectatio non interdicta, una affectantis concupiscentiæ insinuatio non refrænata, una variæ curiositatis exercitatio non restricta, sola lascivientis potentiæ evagatio, non impedita. Deambulabat in salario domus regiae licentiosior Rex Solymæ, & videns mulierem se lavantem, suam in aquis sordium submersit animam, immergit congenitam fœdissimæ conjugis verecundiam, nè tamen hoc infame mortis balneum suâ careret purpurâ, absorpsit cum vitâ sanguinem, mariti postliminio trucidandi. Non sic faciliter erumpunt ex oculorum fontibus diluentes lachrymæ, quibus tam fœda feritas, tam fera fœditas abluatur; eadem namque illarum aquirendarum difficultas est, ac perennaturæ beatitudinis assecutio & consecutio salutis; *beati qui lugent*, (o) sonat irrevocabile superni Judicis decretum, quo spondet pro luctu beatitudinem non transitoriam, quæ non meretur hoc compellari nomine, sed æternam; & quia lugens ac mærens æquivalent significatione, quidquid mærori adscribitur, etiam luctui appropriatur, *mære-*

re autem non quomodolibet, sed affectuosissime flere est, explanat mæroris essentiam moralis Papa, (f) ut gaudiorum plagam beatitudinis patriam, cœlorum Regiam, & ipsum DEI regnum, sciamus esse denarium lugentium, mercedem lachrymarum. Verumtamen illud animadvertendum est cum Augustino hanc lachrymarum gratiam, hoc sacri luctus exercitium, hoc donum intimæ compunctionis, sine dono Divini Largitoris haberi non posse, *sed per Spiritum sanctum, qui dura corda peccatorum mollit, & ad fletum compungit*. (g) Interrogabat aliquando in suæ sapientiæ reclinator cathedra, professor patientiæ ac veritatis, quærebat à Conditore suo humilis creatura: *quis potest facere mundum de immundo conceptum semine?* (h) Non alius profecto, quàm qui per se ipsum mundus est, immunda mundare prævalebit. Hinc aliud responsum non exspectans, subjungit illicò, *nonne tu, qui solus es?* nam nostrum nemo nascitur, quin pœnæ merito aggravetur; adeò immundi omnes, quò etiam tunc immunda in mente munda patiamur, quando ex judicio cuius immunditiæ, reluctamur.

Verum quò abluuntur balneò mortalium immunditiæ, post primam salutiferi baptismatis lavacrum insontem animam maculantes? non aliò, quàm salutari lixivio lachrymarum; hæ velut participantem virtutem soli Authori gratiæ propriam, immundum mundant, diluunt sordidum, abluunt peccatorem; nec mirare, priusquam enim à tuis stillant oculis, ex misipientis DEI gremio, ex respicientis JESU oculo rorare incipiunt & emanare, ille solus mundat, quò immundum est, dum aquam porrigit lachrymanti, dum luctum ingerit ingemiscienti; alioquin quæ veritate ingemisset Psalter regius, infami adulterio coinquinatus, *lavabis me, & super nivem dealabor?* (i) lavabis me contritione cordis (explanat purpuratus Hugo) & incomparabiliter albus ero sine macula nigredinis peccati; insignis lachryma! si tamen ab Omnipotentis dextera effunderis, si à respicientis JESU oculo scaturis; lavas Æthiopem, & dealbas, aspergis adulterum, & diluis peccatum! alioquin cur amplius lavari flagitasset ab alio, si abulentes habuisset lachrymas à se ipso? lege quis

(f) in Reg: lib: 5. v. 5.

(g) lib: Medit: c. 36.

(h) Job: 14. v. 4.

Immundum mundat lachryma, à Deo, qui solus mundus est oriunda.

(i) Ps: 50. v. 9.

Ut mundet lachryma, debet effundi à manu DEI.

Oculus prius videns, quàm lugens, plerumque male videt. & tarde laget.

David male vidit, sed postea bene flevit.

(e) lib: Medit: c. 36.

(l) Ezech: 36.
v. 26.

Axa asinans
petit duplex
irriguum, sic
sancta anima
duplicee la-
chrymas.

asserat, lege quis spondeat contamina-
tæ cuidam animæ; vel potius toti de-
fœdatæ mortalitatis profapiæ: *effundam
super vos aquam mundam, & mundabimi-
ni ab omnibus inquinamentis vestris.* (l) In
fluido hujus elementi symbolo lachry-
marum imbrem ab effectu mundissimum
intellige cum Carenfi; expandit ma-
num, extendit dexteram Legatrix Mi-
sericordia, ut misero subveniat, mise-
riam abluendo: distillat aquam, sub-
mitte pelvim, cor rori subjice, ut ir-
rigetur terra tua, quæ alio, quàm su-
periori lachrymarum irriguo non po-
test fœcundari, non potest emundari.
Sedens in asino provida Othonielis con-
jux, & Caleb filia, Axa nomine, quod
adornatam sonat, acerbis velut tacta cor-
dolio suspirabat; quæ enim irrationa-
libus carnis suæ præsidet motibus, sa-
piens anima contra corpus, quod eam

aggravat, sæpius ingemiscit; ingemi-
scentem Pater audiens, & suspiranti
compatiens, quidnam afflicta deplora-
ret spiritus, inquisivit; quæ arentem
se recepisse terram dolens, irriguam po-
stulavit; *quia à Creatore nostro* (nt
magnus commentatur Gregorius) *cum
magno desiderio querenda est lachrymarum
gratia.* (m) Consolaturus Genitor plo-
rantem filium, *dedit ei Caleb irriguum
superius & inferius.* (n) Ut adornaret
sponsam sponso abindè ampliùs placi-
turam. Irriguum inferius nostras ad-
umbrat lachrymas, à nostris oculis sca-
turientes, quæ tamen à superiori irri-
guo sint deciduæ, ut arentem ani-
mam ad optatam sanctorum operum fer-
tilitatem irrigent, & sua defœdatam tur-
pitudine adornent, Regi gloriæ & Spon-
so virginum hac dote placituram.

(m) Epist. 2.
ad 4.
(n) Jos: 15.
v. 19.

Cùm deficeret parvulus & lactens in pla-
teis oppidi.

Sermo Trigesimus Quartus.

Nè pecces, fuge, & fuga occasionem
peccandi.

Platea oppidi
est lata via
mundi.

LAchrymabunda Sionis filia
deficientem deplorat parvu-
lum, & deflet lactentem
gembunda nutrix suorum
uberum pusionem; utrumque plangit,
utraque, corruentem in plateis oppidi,
*id est, in lata via mundi, quæ ducit ad mor-
tem,* explanat purpuratus Hugo. Defletur
(Rabano commentatore) illarum interitus
animarum, quæ immolatō morientis
Agni sanguine redemptæ, & diluente
sacri Baptismatis unda suis à sordibus
lavatæ devolvuntur in pristinam præ-
torum scelerum sententiam, quæque in-
nocuam parvulorum simplicitatem æmu-
lari videbantur, in patulis mundi vijs,
in late patentibus sæcularium desiderio-
rum plateis, exsiccatis jam plangentium
oculorum rivulis, miserabiliter vitæ gra-
tiæ spoliuntur, infeliciissimè ab exter-
minatore angelo trucidantur. Adeò nec
ipsæ sufficiunt lachrymæ, sint licet pœ-
nitentes, nî ipsa succedat pœnitentia,
non flens & lugens, non evolutō pau-
corum dierum circulo absoluta, sed
toto residui temporis spatio contigua-

ta. Quid juvat viscera sanctō amore
languida conturbari, quid prodest de-
ficientem oculum à turbido depluenti-
um lachrymarum effluvio spissius ob
nubilari, quid juvat effusum in terra
jecur dissipari, omnem Paschasio inter-
prete concupiscentiarum luxum, præ
desolatæ mentis amaritudine inaquari,
quid prodest exteriorem sensum virore
quidem gratiæ parvulum, mentemque
interius latentem, per hujus sæculi
compita dilabi, ad lachrymarum fin-
dendos alveos converti? si terminato
sat modico præfixi planctus tempore,
sublatâ oculorum gravedine, pristinis
levitatum ineptijs nunquam omnino re-
vocandis, semel pro semper submer-
gendis, denuò non resipiscences quidem,
sed magis desipientes occupemur? Il-
lum oportet imitari petrae instar immo-
bilem, primum magni Pontificis no-
stri extra castra pro nobis omnibus vi-
ctimati vicarium, qui post violatum in-
temeratae fidei fœdisfragium, ibi cadens,
quò nostram nullus ascendit, ibi nu-
rans,

Pœnitentia,
in suis la-
chrymis sit
fœcunda, de-
bet conti-
nuari.

tans, ubi nemo alius ambulavit, non tantum errorem hominis deflevit, non modò delictum timidi terroris lachrymarum imbribus lavit, non tantum ter denegatum in nocte, trinâ confessionis vicissitudine profitebatur in die, sed insuper foras est egressus, liberiores auram emancipatus ab innuente pijsissimi Redemptoris oculo investigans; egreditur Petrus foras (interprete Victorino) ut ab impiorum concilio seclusus, pavidæ negationis sordes, liberis fletibus ablueret. Sed quonam voluntarius exul festinat, quodnam suæ salutis asyllum indagat, ad quale promontorium spei desolatus advena inter rupes ac petras anhelat? num fortè sanctificati Thaboris ascensum repetit, suæ ut solitudini inter abdita sylvarum receptacula aptè consulat, & vivum superstici vitæ tumultum inquirat? sed qui in terris tabernaculum figere voluit, veritatis claritate cognitâ, & sapientiâ erudiente instructus, soli exinceps cœlorum regiæ mentem ac spiritum adjecit continuo meditandæ. Egressus est foras ad locum flentium à loco ridentium & explodentium, irradientium & subsannantium, à loco applaudentium & aggratulantium, exitio Salvatoris? Egressus est ad plorandum, qui ingrediebatur ad spectandum, nec enim incuriosior intuentis ostiariæ oculus, cœli ostiarium intensius respexisset, ignotum agnovisset, non agnitum minimè sollicitasset, à non sollicitato responsum non obtinisset, à non respondente perjurium non extorsisset. Exgressus (si Theophylacto asserenti fidimus) obvelato capite à lachrymis sumpsit exordium, ab oculis vindictam exigens, quorum diffusus præproperæ celeritati texit initiales hos suæ fidei proditores, orâ velantis pallij, nolens imposterum aliud iisdem, quàm planctum indulgere, visum aut claudere, aut continuante lachrymarum nubifragio obvelare.

Præclaram fugientis Petri providentiam, occultam caventis intentionem examinat, simulque deprædicat Laurentius Laudunensis, dum ideò præproperò agitaturn impetu ad solitudinem asserit declinasse, *ut haberet liberum flendi locum, quo se magis colligeret, & flere posset liberiùs.* (a) Adeò scilicet alieni præsentium spectatorum oculi reserari præpediunt bipatentes lachrymarum

scaturigines, ut suam intimatæ mortis calamitatem deploraturus Ezechias, converterit faciem suam ad parietem, (b) *(b) 4. Reg: 20. v. 2.* flens fletu magno, ad plorandum liberius, ut non viderentur lachrymæ, expendit purpuratus Hugo. Profugit felix profugus (narrante Adrichomio, Nicephoroque attestante) in abditam & subterraneam hiantis cavernæ maceriem, inter Solymææ urbis mœnia, & Sionæi montis liminia situatam, ubi adusque intimatam gloriosi Redemptoris anastasis, inter amarissima diffluentium oculorum profluvia, inter acerbissimos singultuantium præcordiorum ejulatus, Fugit ad inconsolabilis advena morabatur. Li-
quandam spectet præ cæteris urgentiorem solliciti egressus investigare rationem (adducit peccatum, suum deslevit. congruam Venerabilis Beda) ut ab impiorum concilio sequestratus, providæ negationis sordes liberis fletibus abluat. Suam adjungit Divus Paschasius explanationem, in atrio Pontificis sedens, non poterat, non dico stare in fide, verum nec post lapsum agere pœnitentiam, (c) *(c) lib: 12.* no-
verat ineptum esse fletibus locum aulae palatium, in quo sola jucunditas in delicijs celebratur, sola voluptatum societas ad epulas invitatur. Hinc maluit magnus Israëlitarum Dux & Legifer cum populo DEI affligi, quàm inter sumptuosas regalis aulae nœnias commorari. Præplacet tamen succincta magni Leonis sententia, egreditur foras, fugiens cadendi periculum; (d) *(d) de Passione: serm: 9.* sed nunquid obvia respicientis JESU facies, cuius abigendo discrimini sufficiebat? num obvijs misereantis oculi non exstiterant validi compedes, quibus accelerata firmabantur vestigia, & sostebatur solidissimi magnetis hujus violentiâ, cor licet ferreum ab induratione? an fortè elongari maluit ab unico sui solaminis scopo, à solo votorum omnium centro, quàm non vitare iterandi criminis periculum, quàm suspectam renovandi lapsus non declinare occasionem? confugit ad portum, dum fugit ad spelæum, ut qui paratum se obtulerat ad moriendum cum Christo, se nunc in hujus speluncæ crypta offerat morienti sepeliendum, in quo obscuræ solitudinis antro, deficiente luminis claritate, dum caligantes oculi prohibentur videntes cernere, coguntur feralem vitiosæ curiositatis intuitum indensientibus lachrymis plangentes deplorare. Eligit post funestam adulterantium oculorum culpam, quibus

6. L

bus vidit mulierem incurius Propheta nocturni temporis quietem, quo suam experirentur plagam oculi sensuales, quò turbulentâ cruciarentur falsugine indefinentium lachrymarum; *lavabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum rigabo.* (e) Legit Hieronymus, *natare faciam lectum meum*: conformem præfixi temporis rationem assignat Lyranus, *quia de nocte in secreto cubiculi magis erumpebat insignis pœnitentiæ profuvium lachrymarum propter peccatum commissum*; natet in lachrymis ille infamis thalamus, qui meam mergere fecit innocentiam, dum concupiscentem animam lethalibus in diluvijs submersit! unius abominandæ noctis crimen singulis plectatur noctibus, donec in confluentium lachrymarum amarissima voragine submergatur. Sed quònam cum hoc gemituum fœnore? quò tanta cum acerbitalis utilitate? non aliam exprimit, quàm seriam mortificati unius oculi vindictam; *turbatus est à furore oculus meus* (legit subtiliter Cajetanus) *tineavit ab ira oculus meus*, illam videlicet præventurus maturiori consilio Divini Vindicis sententiam, vaticinatio comminantis Isaïæ ore pronuntiata, *quasi vestimentum conterentur*, clarissimam allegat elucidationem similitudinis purpuratus Hugo, *in inferno enim caro malorum, quæ vestimentum animæ est, tormentis æternis cruciabitur exterius* (subjungit illicò comminabundus Vates;) *tinea comedet eos.* (f) Vermis videlicet mordentis conscientia illos interiùs corrodet.

Ut præveniret tineas corporis, tineavit oculo mentis.

David luctum alternat, Petrus continuat.

Rodatur à lachrymarum acrimonia gemebundi Davidis oculus, tineat & ab acerbissimi fletûs amaritudine, nè tunc corrodat infelix anima, quando subter corruptam molem fidei cadaveris sterneretur tinea, & operimentum ejus erunt vermes. Plangat de nocte, qui si planxisset de die circumvagos in salario ac vagabundos oculos, non vidisset, quod vidisse interiùs fuit, sed Putas hac contentabitur caligine, hoc solo lachrymabitur obscuræ noctis tempore, in suæ solitudinis spelunca plorans Apostolorum Princeps? quæsit ipse continuantem in tenebris noctem, nullis meridianæ diei radijs illustrandam; invenit absconditum solis oculo latibulum, in quo ipsa dies noctescere consuevit, ubi absque interrumpente lucis

parenthesi, dum semper plangeret, nocte ac die pariter suam deflebat calamitatem; David alternat cum die noctem, cum visu planctum, diem videndo applicans, noctem consumens lachrymando; dum Petri lachrymantis oculi nec clarâ die cernerent, nec diem discernere à nocte, ut possit cum gemebundo Jeremia veraciter ingemiscere, *quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum? & plorabo die ac nocte.* (g) Per aquam capitis interiori afflicte mentis mœrorem intellige, per oculorum fontem, qui nunquam manare desinit, exteriori profilientium lachrymarum ubertatem. Ad eruendam ex emollito obdurati cordis silice hanc diurnarum nocturnarumque lachrymarum scaturiginem, fugit insignis Lucifuga, ut lucidam ad prunas effugiat videndi occasionem; nec enim seducto viatori suffecissent gementes oculi, nî pedes conjunxisset; ut, si quis cadentem Petrum imitatus, suam deplorat imbecillitatem, suam plangit fragilitatem, egredientem pariter imitetur, & fugientem ab occasione iterandi lapsus, insequatur, donec cavernam in asylum assequatur, donec elapsus tentationis periculo, securum suæ navigationis portum nanciscatur; elongetur fugiens cum Psalte Regio, & maneat in solitudine nulli insidiantis delicti associatus discrimini, nullo concomitante pravæ occasionis periculo stipatus. Vix acquirebat desideratas gementis columbæ pennas, luctifonus David, ut evolaret, non velut rapax accipiter ad prædam, sed quasi ad requiem columba à prolixo volatu fatigata, non ad honorum celsitudinem, vel ad cadavera voluptatum, sed Noëmiticam imitatus optatæ pacis nuntiam, in arcæ nidulum revertebatur. Egrediebatur à proditorio insidiosi Saulis contubernio, anxius ab hostibus, & à suorum pluribus flebiliter desertus, commorabatur inter peregrina Moabitarum confinia, elongatus ab adversariorum facie, degensque in vasta solitudine eò securior, quò remotior à coronati persecutoris regione. Et quia periclitans innocentia nunquam compassivo destituitur sodalities, seu deus sint soli cœlites, qui profligatam tueantur, seu sint etiam terrigenæ, qui consolantur desolatam: *convenerunt ad eum omnes, qui erant in angustia constituti, & fa-*

(g) Jerem. v. 1.

David fugit ad monimenta saxorum, ut sæculi effugiat.

1. Reg. 22. *factus est eorum princeps.* (h) Quadrin-
 genitorum igitur virorum agmine com-
 munitus quidem, non tamen à nume-
 roso regis exercitu tutus; in Odollam,
 cavernis circumvallatam & rupibus, se
 abdedit, sereniorē placati principis
 exspectans animum, aut aptius tutandæ
 innocentiae munimentum.

Nec tamen longiori tempore gau-
 dere volens validissimo securæ tranquil-
 litatis asylo, ad unum suadentis pro-
 phetæ nutum, consulentis Gad opinio-
 ne persuasus, deserit insigne fortalitium,
 declinat amicum sibi Moabitarum ter-
 ritorium, & spreto manifestæ perditio-
 nis discrimine, ad inimici confinium
 revertitur, in ipsum hostile gremium,
 velut præcipiti agitatus turbine, cum
 exili præsidio peregrinatur. Quis non
 miretur sapientissimum belli Ducem,
 inexpugnabile protegentis naturæ ca-
 strum unico unius Gad inductum arbi-
 trio, præproperâ velocitate deferere,
 & ad infensam suæ progeniei patriam
 celeriter declinare? Ecquisnam id sinè
 maturiori consilio factum autumat, quis
 absque latenti mysterio hanc providi
 militis evenisse fugam cogitet, quis au-
 deat instabilitatis arguere intrepidum
 tanti Herois animum, quem nec Leo-
 nis ferocitas profligare, nec invisa fu-
 rentis ursi rabies superare, nec horri-
 da solo aspectu machina, aut spuria
 superbientis Goliæ arrogantia poterat
 consternare? Revelat secretum castra-
 metantis impulsus, præclaram transe-
 untis rationem Lyrans commentator;
 non suum sui corporis erat periculum,
 non superandi agminis discrimen im-
 minebat, sed quia intemerata Israëli-
 cæ religionis periclitabatur fidelitas, ad
 evitandam offendendi Numinis occasio-
 nem, mutat tentoria, deserit tutissima
 suæ securitatis propugnacula, puer Do-
 mini, præligens manifestum suæ in-
 demnitatis incurrere præjudicium, quàm
 violandæ fidei periculò, suos exponere
 commilitones; quòd factum fuit, testa-
 tur commemoratus interpretes, nè viri,
 qui erant cum David, quorum aliqui non
 erant multum stabiles in fide, propter de-
 bita & tribulationes in quibus erant, de-
 clinarent ad idololatriam, si diu mane-
 rent in terra idololatriæ subdita. (i)
 lib. 1. Reg: Non præpeditur ab infideli fœdisfragi
 Saulis malitia, non retinetur à fide-
 liori Moabitarum regis amicitia, non

retardatur ab inexpugnabili vallantium
 petrarum præsidio, non deterretur ab
 imminente barbari hostis supplicio, so-
 lam peccandi occasionem evadere, unam
 Divini cultûs amovere injuriam moli-
 tur; quem enim virum secundum cor
 suum elegerat, postquam effecerat Al-
 tissimus, illum direxit in eligendo, in-
 struxit in judicando, præmovit in decre-
 tando, confirmavit in determinando.
 Arguat mundus suis in judicijs toties
 errabundus, crudelitatis nimie impro-
 videntiam, redarguat præcipitem juve-
 nilis animi adolescentiam, condemnet
 militaris prudentiæ temulentiam, in-
 culpet imperitam præsumptuosæ teme-
 ritatis insolentiam, suum tuebitur cœ-
 lestis militia propugnatores, suum ex-
 ercituus Dominus consolabitur defen-
 sores, suo gubernatrix Omnipotentia
 omnem desideratæ prosperitatis exitum
 ominabitur adoratori. Tu interim, qui
 hostes ambis vincere, & inimicam ty-
 rannidem declinare, fuge occasionem
 criminis, & plusquam ferocem exul-
 cerati Saulis barbariem enervasti, fuge
 imminentis peccati, quod prævides pe-
 riculum, & totam tenebrarum princi-
 pis fortitudinem elusisti. Utque con-
 similem periculosa occasionis fugam
 esse victoris elogium, non victi vitu-
 perium recognoscas, Gedeonem inter
 Heroes principem considera, qui nè e-
 vaderet ridiculus hostilis exercitûs mul-
 titudini, conflictum distulit, in area
 paleas excutere maluit, in torculari fru-
 mentum purgare præelegit; hujus as-
 sumpti laboris motivum sacræ assignant
 paginae, ut fugeret Madian, (l) cujus
 copiosum præsciens numerum, nè te-
 nuem Israëliitarum aciem exponeret lu-
 dibrio, cohibuit magnanimam conge-
 nitæ generositatis fortitudinem, exspe-
 ctans auxiliares è cœlo copias, debili
 populo astituras; enimvero, quod ho-
 mini proficit, DEO servit, (m) testan-
 te Tertulliano; approbabat illico super-
 num angelici exercitûs dicafterium, hanc
 providam moderatæ mentis temperiem,
 quando ablegatò de montibus æternis
 aligero, qui latentem in torculari, &
 meditantem ad aliquod fortalitium con-
 fugere, blandò salutans alloquio, hœc
 glorioso agnomine deprædicabat, Do-
 minus tecum virorum fortissime; quasi com-
 pendiatò innueret præconio, rideant in-
 sipientes corde, te inter prementes con-
 stitutum angustias, asylum non ab ar-
 ma-

Fuga periculi
 est victoria
 fugientis.

(l) Judic: 6.
 v. 11.

(m) lib: de
 pœnit: c. 2.

(i) in 1. Reg: 22. c. 1. Non præpeditur ab infideli fœdisfragi
 Saulis malitia, non retinetur à fide-
 liori Moabitarum regis amicitia, non

matis manibus, sed ab alatis pedibus mendicare.

Ne populū exponat ludibrio Gedeon, fugit Madianitarum confli-ctum.

Objiciant effœmitatum pavidæ mentis esse indicium, à lunata castramentantium inimicorum acie, velut ab intoxicantis colubri facie profligari, adstruant obscurum militantis gloriæ nævum esse terreri à prævalente Madianitarum potentia, quando Omnipotens exercituum Dominus devinctum sibi populum, jure dominij cogitur propugnare, tua cœlitibus præplacet fuga discriminis, nè tuâ concreditâ prudentiâ Israëlitarum agmina per temerariam superbientis arrogantia periant præsumptionem, sed per insignem expectantis providentiæ salventur moderationem. Fortem te tuus fecit Conditor alienigenarum gentium archistrategum, sed nunc propter longanimum sustinentis fiduciæ perseverantiam fortissimum te comprobasti, dum periculosam Israëliti interitûs occasionem humiliter declinasti, prudenter evitasti, virorum es fortissimus, non quidem propter præterita, vel intentatam sagacis fugæ accelerationem, sed propter futura, in quibus habiturus erat ex DEI Providentiâ victoriam, interpretatur Lyranus. Qui enim in dilato magnanimi conflictûs luctamine, se providum exhibuit cunctando, post modicum exigui temporis intervallum sese gementium allophyllorum lachrymantibus oculis invictum objecit agonotheam præliando; quando rejecto gladiatorum ministerio, contempto telorum ac lancearum subsidio, cum lagenis & lampadibus universam gloriabundi tenebrarum Principis coluviem, totam concervatorum idololatrarum perniciem profligavit, ridiculum profecto prælium, sed explodendæ intumescientium adversariorum superbiam aptissimum. Fortissimus consternatæ evadit tyrannidi inermis Gedeon, ut illos pari laureâ coronatos Christi milites præfigurer, qui, nè occurrenti peccatorum periculo exponantur, occasionem cujuslibet vitij, & cautiùs, & solertiùs, quàm intoxicantes aspicientis crocodylli oculos detestantur. Legi & ego quidem dignissimam ore aureo perorantis Chrysostomi sententiam, *currentis gressus non retrahat inimicus festinantis animum, spes ipsa perdat ad DEUM*; novi vocem magnanimam impavidi ducis ad confligendum

provocantis, ad aggrediendum animantis, ad insiliendum adhortantis, ad irruendum excitantis, ad colluctandum stimulantis, *tu alios provoca, te provocent alij.* (n) Sed scio pariter intrepidum hunc militantis Ecclesiæ principem ad sperandum allicere, non vanæ temeritatis delirium persuadere, *Patientiæ radix spes est*, docet Ambrosius, (o) non quæ præcipiti ruit impetu in præcipitium, non quæ in omne periclitantis animæ prorumpit exterminium, sed quæ longanimi ærumnarum tolerantia expectat cœlitus auxilium; & suis diffusa manibus, auxiliatricem supremi Numinis dexteram præstolatur. Ecce cœlestis genius, illustris angelus, civis empyreus, inermem nuncupat hominem inter viros fortissimum, dum nolens sortem periclitantis populi exponere discrimini, ut occasionem evitaret imminentis excidij, fugit Madianitarum ferociam, & ad torcularis latibulum confugit. Invitat hodiedum fraudulentâ arridens facie, nutante applaudens oculo, fallaci alliciens illicio fera & fœda pariter delicti oportunitas, quosque importunâ diffidit attrahere insolentia; doloso satagit stratagemate irretire. Vires fingit in enervabiles, luctam offerre dissimulans, securam simulat victoriam confligentis.

(n) de fide, spe, & chari.

(o) in Ps. 117.

Fugam Gedeonis laudat Angelus, eamq. fortissimum virorum appellat.

Spondet victrici laureâ triumphantem coronare pugilem, ut vulneret agredientem, ut tumulet deceptum luctatorem. Velat irridiatis nubibus absconditum, quod celant, nubifragium, ut curiosum repentinis imbribus obruat viatorem; mentitur periculosam furibundi maris malaciam, ut incurio cum portitore, gravatam accumulatis mercibus onerariam, infeliciori naufragio demergat in abyssum. Miraris deciduam in ardens flammicidium stuppam à circumvallante prunarum cumulo non aduri, naturæ illatam testaris violentiam, dum aspicias illasam, sed magis admirare expositum non levitate propria, sed sorte necessariâ, Adæ posthumum occisioni peccatorum immunem recidere, indemnem ad propria redire. Audes venenum bibere, qui cupis vivere? præsumis ad ferocientem lypparum accedere, qui non vis æstuarè? prædonum manibus thesaurum tradis custodiendum, & speras cum fœnore eundem recipere, illasum recuperare?

In-

Oportunitatem expectans sine armis victoriam nanciscitur.

Intemeratus Joseph, quem gubernatrix Providentia Aegypto conservandum destinaverat, quem illibata virginitas plus quam castum effecerat, quem filialis obedientiae integritas fratrum tyrannidi in victimam objecerat, quem probatissima invincibilis tolerantiae longanimitas, Patriarcharum gloriae inseruerat, iste Joseph post iterata peregrinae sanctitatis prodigia, portentum exhibiturus in semetipso protegentis Omnipotentiae, ordinantis Sapientiae, ac providae Divinitatis, indeclinabili adactus ministerio, domum lascivientis adulterae, vel veriùs illecebrosae tygridis ingreditur catabulum, nullo visibili associatus comiti, sed invisibili concomitantium Angelorum stipatus agmine, ab ipso exercituum Domino suam munitus gratiam, suis favoribus communitus. Insilit illicò flammantibus pupillis in adolescentem obvium rapax bellua, totis ruit affectibus in obvelatam sacro rubore faciem, quemque tot inquietis noctibus affectabat, ad quem longo dierum circulo, in circuitu suae iniquitatis ambulans ferocitate vesaniatque anhelabat, nunc ruptis anxij timoris nexibus, dilaceratis verecundi pudoris vinculis, rugit ut leona, dum suis ereptum amplexibus plangit catulum, gemit ut columba, dum suo viduara conjugē, irrecuperabile deplorat spoliū; furit ut fremebunda tygris, quae concupitam tandem adepta praedam exsugit sanguinem. Excusaturus indispensabilem necessitati directoris introitum doctissimus Oleaster, hoc singulare cauti adolescentis elogium concinnat. *Vitabat quantum poterat esse in loco, in quo illa erat, ut illi auferret peccandi occasionem*, didicerat erudiente Divini Spiritus magisterio sagax discipulus, quarumnam virium indomabili polleat fortitudine occasio peccati, tota suppellex confortatricis gratiae velut requiritur ad hujus hostis rabiem sedandam; hinc ne incurium suspicemur ingressum incircumspecto pugili attribuendum esse, notat Mediolanensis Ambrosius, *excusatur Joseph scripturae testimonio, quia commissum à Domino nequibat deferere obsequium*. (p) Sperans interea optatae securitatem victoriae assequi contagiosa pestis, aggreditur renuentem, & sciens transfiguratus lucis angelus, effraenis belluae incendiarius, in solo fugientis motu, salutem consistere victricis innocentiae, intentis ob-

jicit oculis pendulam chlamydem, cuius dum oram arripit, dum declinantem attrahit, illustris agonothesa hoc in agone mortalem exuit, abiecit cum perizomate Adae filium, & incorporeo assimilandus angelo, dimisit apprehensam vestimenti simbriam, ne crimen induat, vestem exuit, sciens se cum rebeli angelo, cum perduelli spiritu plus configere, quam cum furente foemina luctari; & quoniam Gregorio moralisante, *si vestitus quisque cum nudo luctatur, citius ad terram dejicitur, quia habet unde teneatur*, (q) vestimentum rejiciens ne succumbat, relicto in manu ejus pallio, fugit. (r) Advertit peculiarē silentis agonothesae praesidium clarissimus Abulensis, à quo non levem suae salutis partem, non exile suae victoriae desumpserat incrementum, *non curavit hic Joseph respondere sicut alijs vicibus consueverat*; timens fallacem remoram excurrenti ad portum navigio occursum, morari noluit, renuit colloqui, ne moram faciens, apprehendente flammā incenderetur, aut excrecente scintillā non nihil ureretur.

Reverere insolitam cani adolescentis sapientiam, nullo annorum numero computatam sed à benigno patre luminum largiter communicatam; occasionem fugit &, fugat vitium, declinat instans peccati periculum, & superat confederatam totius Erebi tyrannidem, coadunatam potestatem tenebrarum. Speculatur hanc admirabilem luctam, ex suae contemplationis specula, incomparabilem pene meditatatur victoriam, attonitus ad frendentis belluae assultum, sed magis abstupescens resilientis fugam Chrysostomus, atque profugum victorem aureā condecorat eloquentiā, dum voluntariā providae mentis jacturā denudatum chlamyde, & unā simul indutum loricali configentis castimoniae firmate intuetur, dum ab ignivomente vulcania illa sum effugere, nec solum non adustum, sed multo fulgidiorē & clarum factum meditatatur, eventum hunc tanquam inter suprema operatricis gratiae portenta non postremum re-

(q) hom: 32. in

Evang:

(r) Gen: 39.

v. 12.

In flammicidio illaesus, excedit prodigium trium puerorum in fornace.

Joseph non nisi necessitate coactus, ingrediebatur domum dominae suae.

Vitabat ejus praesentiam, ut peccati occasionem derivaret.

(p) lib: de Joseph: c. 5.

nesicij obsequium contulit, injuriam non intulit, sed inter antelucani roris intemperate hæc illibata virginitatis lilia aspersit fecundando, non contaminavit ustulando, quia merito fidei perdidit suam pœna naturam, subjungit Ambrosius.

(s) lib: 1. de fid: c. 2.

(s) Examinans inde, succensum exastuantis incendij focum in lasciviente, adulteræ mulieris corde, & tamen inter circumvolans furentis concupiscentiæ flammam intactum adolescentem, quid sentiat, hæc censurante eloquentia orator aureus describit; non tam admirabile ut mihi videtur, in fornace Babylonis esse tres pueros & illæsos permanere, & nihil ab igne pati, ut admirabile hoc & rarum, quod admirabilis ille juvenis retinetur vestimentis à polluta illa & lasciva, nec tamen illi cedit, sed & vestibis relictis in manibus illius resilit, (t) sic se Omnipotentia cognosci voluit in vase fictili, in creatura fragili, in circumvallante ustulantium cupiditatum incendio, nam licet circumvolans flammicidium sentiret sicca stipula, non tamen in desideratos sibilantis hyænæ complexus, post furibundos assultus, ad instar petrae insensibilis consensit. Aderat Beatæ triadi in illo flammivomente rogo, in specie Angeli, cœlestis militiæ princeps, & muniebat eos (Ambrosio discutiente) ut in numero Trinitatis unius esset laudatio potestatis; sed quamvis colluctabundus Joseph omnem beatarum mentium aciem attraxerit, nullus eorum tamen, sub specie visibili comparuit, nec ad continuandam prosequendi luctaminis victoriam animavit. Quem igitur voluptas lubrica suò aggreditur tentamine, avertat oculos pro primo sui congressus auspicio, nâ enim incuria mulier suos in pulchram erubescens servuli faciem conjecisset oculos, nâ decorum aspectu, curiosiori prosecuta fuisset intuitu, nunquam id extorquere præsumpsisset, quod imperare non poterat, non postulasset obsequium, quod omne dominium transcendit. Quem suis aut stimulanis luxuria, aut excitans lascivia invadit stimulis, in fugam pedes dirigat, nulli affectuum, ante lenocinantis viperæ faciem subsistere concedat.

In tentationibus maxime lubricis fuga est consulenda.

Dorsum non vultum exhibe, nè fortè, qui carnis illecebras generoso spiritu nuper excusseras, nunc denuò eidem humerum submittas; elongare ab

oculorum telis, nam licet pretiosum Divinitatis donum sint, ad cognitionem cœlestium à directrice Providentia ordinatum, ut videant opera digitorum DEI, lunam & stellas, quæ fundavit, est tamen innixa veritati illuminati Siracidis quæstio: *nequius oculò quid creatum est?* (u) respondet purpuratus Hugo, nihil; si tamen nequam est, non quidem suæ conditionis ortu, sed voluntario surintuitus abusu; verborum jaculis approximare, nè feriari lethali vulnere prævaricationis: est enim lingua, Apostolico definientis Jacobi conformiter apophtegmati, *universitas iniquitatis.* (x) Est quippe omnis malitia in una ex tribus viribus animæ, quibus lingvæ ministerio deservitur, nam parti vegetabili ancillatur masticando; parti sensibili ciborum saporem discernendo; & tandem rationali animæ famulatur, quod ista sentit intus, ad extra verborum indice proferendo; unde qui nondum itretientibus oculorum illecebris illaqueatus gloriariis, attende, nè verborum illicitis turpius seducaris. Primò invasit telo aduter oculus, Josephi oculis in victimam se præsentando, excussit tamen cuspidem providus speculator, utramque ambarum fenestrarum valvam, utraq; palpebrâ obserando, dumque illa blandiloquentis lingvæ associaret jaculum, culpæ contagium, nè innocuam proserperet in animam, immuni silentio abegit; cumque solidiorem evibratura lanceam, manus extenderet in periclitantis pudicitiae captivitatem, impavidus pugil fugam arripuit, morari desijt, & relictis, quibus tenebatur exuvijs, nè vinceretur, sed ut vinceret, celeriter auffugit, timens, ut opinatur Ambrosius, nè per manus adulteræ, libidinis incentiva transfirent. (y) Patrisan-tem mihi videre videor Jacobi filium, dum suam à pedibus sortiri meditor salutem. Postquam appposito providæ matris consilio persuasus Jacob paternam primogenito præripuisset benedictionem, minitabatur illicò exulceratus Esau, & forsan machinabatur simul enorme fratricidium, à quo nec fraterna germanitas, nec paterna solliciti Genitoris autoritas furentem deterrebat, jam enim in corde suo irrevocabile statuerat decretum, *venient dies luctus patris mei, & occidam Jacob fratrem meum.* (z) Exoptat mori patrem, ut

(u) Eccl: 7. v. 15.

(x) Jac: 3. v.

Oculus insidiator est animæ.

(y) lib: de Jos: c. 5.

(z) Gen: 27. v. 41.

ut valeat examinare fratrem; *non solum fratricidam eum iracundia facit, sed etiam parricidam*, advertit Divinus Ephrem, nam semper malitia occultata scelus adauget. (a) Inaudijt horrendum nefariæ intentionis facinus anxiosa genitrix, quod sæpè secum volutans insidiator pessimus mentem prodidit, ansamque præbuit prudentis conjecturæ; nisi fortè (ut autumat Augustinus) *divinitus ei revelabantur omnia*; (b) quæ non tam filium filio, quam justum præferens injusto hortatur cautum fratris supplantatorem, ut salutarem fugam arripiat, furori locum præbeat, & in Mesopotamiam ad Laban fratrem suum exul innocuus divertat; svaserat antea prudentem dolum, ut irreprehensibilem assequeretur rapinam paternæ benedictionis, nunc orto fratrum dissidio plus collatura quam læsit, exilium perfvadet, ut cum immuam servaret à periculo, & alterum innoxium salvaret à delicto. Quid ageret, cogitabundus Jacob, expositamne offensi fratris tyrannidi dimitteret Genitricem, aut caligantem jam præ senio suâ desolaret absentiam Genitorem? ut cederet recedens, svadebat invitantis Rebeccæ consilium, quæ circa juniorem hunc filium teneriori benignitate propendebat, nè verò consulenti obtemperans procederet, nota fratris malitia dissuadebat, utrumque exequi non poterat, quodnam amborum eligeret, anxius abigebat.

Arripit tandem periculosum iter, fraterno discrimini consulturus, & periculosam immanissimi sceleris occasionem præpediturus; *nec exilium reformidat, sed impigre suscipit, non tam ut periculum salutis, quam ut incentivum sceleris declinetur*, concludit Ambrosius; (c) quod si veræ beatitudinis argumentum reputatur, proprii sceleris periculum declinare, illum non minùs beatum cognominare oportebit, qui alieni sceleris occasionem suo licet cum præjudicio, cum temporalium bonorum impendio conatur profligare; hoc genuinum consummatæ virtutis est artificium, hoc est indicium, probatæ in DEUM pietatis, perfectæ in proximum charitatis. Dilectiorem sibi filium pijsima mater tolerat, maternis avelli ab amplexibus illustris filius dissimulat, uterque hostis salutis prospicit, dum ambo, ut præmeditati criminis eventum præpediant,

occasionem tollunt. Noverant siquidem hanc esse peccaminosi discriminis pravitatem, si nequit incinerare, conatur saltè inflammare, dum nequit ustulare, tentat ad minimum æstare; nocet infirmo corpori aura crudior, & licet febrem non inferat, debilitatem auget. Nullus occasionem amplectitur, qui ambit securitatem, nam rarò eadem redit integritas innocentiae, quæ circumvallari dissimulavit peccati oportunitate; natura inter flammivomos ignium æstus semper adurit, nî singulari præpedientis gratiæ privilegio muniatur; & virtus inter occasionum ambitus reclusa pari infalibilitate labitur, nî prodigiosa munitis cœli potentiâ præservetur. Comparuit aliquando, legem suo daturus populo æternus Legifer, descendens veluti de montibus æternis ad collem Sinai, in clarescente diei tertiæ diluculo, inter micantia inflammatarum nubium fulgura ad Majestatem, inter reboantia mugientis poli tonitrua ad horrorem; educebatur de castris meticulosus Israël ad radicem montis, qui totò velut ignivomus vertice, succensæ fornacis instar effumabat; *eratque omnis mons terribilis*; (d) dumque intonaret vox Altissimi, percipiebatur quidam præcipientis imperium, non tamen ulla ullius repræsentatæ imaginis facies videbatur; consternebat terrificus alloquentis sonus auscultantes, nec tamen quidpiam delectabat visibile suspicientes, *vocem verborum ejus audistis, & formam penitus non vidistis*, (e) commemorat grande loquentis DEI mysterium, nec tamen apparentis, sacer hystoriographus; cur obsecro audire indulgetur auribus, nec tamen anhelantibus oculis conceditur videre? Ostenditur supernæ potestatis magnificentia, sed fumosa conterrentium nubium caligine involuta; exhibentur manifesta præsentissimi numinis indicia, sed horridæ nigredinis velamine contecta; auditur sonus buccinæ, sed buccinantis nulla figura cernitur, nulla effigies videtur. Fumabat ignivomi montis supercilium, eò quòd Dominus descendisset, & tamen cujus terribilis Omnipotentia in flamma patuit, idemet in fumo latuit, adesse creditus, non visus. Examinat in igne fumoquæ descendens DEI mysterium moralis Papa, idque idcirco evenisse judicat, ut & humiles per claritatem suæ offensionis

Occasio peccati si non exurit, saltem inflamat.

(d) Exod: 19. v. 18.

(e) Deut: 4. v. 12.

DEUS daturus legem populo Judæorum tonat in nubibus.

nis illuminari, & superborum oculos per erroris caliginem ostendat obscurari. Sed communicatæ legis tempore, à monte elongatum populum adstruit, ut qui infirmis adhuc mentibus terrena desiderant, considerare sublimia non præsumant.

(f) lib: 6. mor: c. 17.

(f) Revereor sublimem sanctissimi Doctoris moralitatem, illam si absque temeritatis nota investigare licet peccaminoso Adæ filio, inquiri rationem, cur nullam carnalis illius populi defixis obtutibus objiciat, aut comminabundi judicis faciem, quæ strictam observandæ legis intimet severitatem, aut consolatoriam benevoli parentis imaginem, quæ præmiandos legum vindices; in-temeratos præceptorum polliceatur zelatores? Sedebat in meridie ad sui ostium tabernaculi Pater credentium, & alijs aut quiescentibus, aut se reficientibus peregrinantium præstolabatur adventum; quando ad quercum Mambre, ut suæ hospitalitatis fructum colligeret, obviam habuit in trium virorum schemate unius Divinitatis triadem, nam, cui DEUS resulget, Trinitatem videt, nec sine filio patrem suspicit; nec sine Spiritu sancto filium confitetur, (g) ait Ambrosius.

Non tamen visibili specie comparet ob-
periculum i-
dololatriæ.

(g) lib: 1. de Abr: c. 5.

Stupebat admirabunda beatarum mentium regio, ad impingendam naturæ violentiam, totis intuebatur obtutibus attonita confluentium angelorum universitas, dum adgeniculatam aræ contemplarentur victimam, pater-
nis manibus immolandum intuerentur filium, dumque impavidam victimaturi Sacerdotis admirantur constantiam, ecce Angelus Domini de cælo clamavit dicens Abraham, Abraham. (h) Vocans vocare continuat, nec unâ contentus vice, vocem geminat, tanquam veritus, ne præveniretur studio devotionis, & una vox impetum ferientis revocare non posset, commentatur Ambrosius, (i) quem veluti cælo deciduum considerans aligerum. Dionysius ab Alexandria, non creaturam, sed Creatorem videlicet, ingenti Patris unigenitum adstruit adstitisse: Filius Angelus Patris est, qui est ipse Dominus, & DEUS, scriptum est enim magni consilij Angelus, sicut & alias in Abraham, & vocavit eum Angelus Domini de cælo. (l) Saxeo incumbens lectulo lassus viator Jacob, vidit excelsam prodigiorum scalam angelicò descensu, ascensuque mirabilem, ut vigilantis Providentiæ infatigabilem reveretur oculum, qui (Olea-

stro commentatore) mittit, & remittit administratorios illos spiritus, qui nos custodiant in omnibus vijs nostris; nec hoc duntaxat honoratus spectaculo, spectabat pariter Angelorum Dominum innixum scalæ dicentem sibi: ego sum Dominus DEUS Abraham, Patris tui, & DEUS Isaac, quem obrutum sopore advenam penitus considerans subjungit Petrus Cellensis, Jacobi oculus sursum palpebras evexit, & vidit Dominum innixum scalæ, vocantem & expectantem male soporatum, (n) non præpedit importunus sopor corporeis etiam oculis humanâ vestitam chlamyde intueri Majestatem, quam succumbentis Isaaci obedientia, & hospitalis Abrahamæ fiducialis charitas meruit pariter intueri; nec tamen idemmet dominantium Dominus, spectabilem se expectanti, supplicanti, trepidanti Israëlitarum populo dignatur exhibere? Dat brevem, sed adæquatam simul grandis hujus mysterij rationem commentatrix Glossa, sic quasi conquerentem alloquens Israël, ne scilicet volens imitari sculptendo faceres idolum tibi, (o) adeò miseranda mortalium est calamitas, ut etiam effigiata coram hominum oculis Divinitas, dum in assumpto comparet corpore, eorundem possit fidei præjudicare; erat præceps ad Idololatriæ facinus sensualis Israël, cui, nè præberetur idololatræ occasio, corporeo in schemate noluit providus Legifer comparere; suâ ad stipulatur pariter eruditione Lyranus, qui eam Hebræorum esse docet sententiam, idcirco hanc apparitionem in nube & igne (quæ non habent stabilem figuram) exhibitam fuisse, ne populus ad idololatriam pronus haberet occasionem faciendi sibi imagines, (p) ecce! quâ cælum vigilantia, peccati remotam quamlibet occasionem præpedit, nè ipsa præfigurati DEI facies detorqueatur à voluntate perfida in ruinam; est adeò oculatus ad avertendam humanæ fragilitatis perniciem commiserantis DEI amor, ut quamlibet cujusvis umbram periculi removeat, nè forsan humanò corpore vestita Deitas, ob pronitatem humanæ proclivitatis ad malitiam, in lapidem offensionis evadat: dum interim homo incurius nil minus, quam fugam peccaminosæ occasionis fugit, illicitum peccati declinare, aut imprudenter dissimulat, aut negligenter præteriens non declinat; novit expertus sæpè sæpius quam sibi sit periculosa petra scandali, fu-

Sanctis Pa-
triarchis
comparuit
DEUS in for-
ma visibili,
(m) Gen: 28.
v. 13.

(n) lib: 7. E-
pist: Ep: 17.

(o) ap: Hugon:
Card: c. 4.
Dent:

Non autem
populo Israël-
itico, ne de-
tur idolola-
trandi occa-
sio.

(p) in c. 19.
Exod.

(e) Gen: 22, v. 11.

(i) lib: 1. de Abr: c. 8.

(l) Epist: cont: Paul: Samo-
sate:

ficata Venerum facies, & tamen respicit; novit periculosa illaqueandi cordis retia suo pandi exitio, nec tamen elongari nititur, sed suos in pedibus gestans oculos, cæcutit ad periculum, suis raptatur affectibus, ad voluntariam spontanei interitus monumentum. Hinc rursum Pater multarum gentium dum in Ægyptum à famis violentia peregrinari compellitur, sponsatam sibi conjugem sororis nomine nuncupabat: uxorem esse reticuit, non negavit; quam commendaturus prudentis Abraham providentiam Hypponenſis Præſul, mendacium à diſſimulante marito remonet, omnemque concubitûs ſuſpicionem à rapta conjuge, quantumvis alienæ poteſtati mancipata inſigniter detorquet; conjugis tuendam pudicitiam DEO commiſſiſſe, humanasque inſidias ut hominem caville teſtatur, quoniam ſi periculum quantum caveri poterat non caveret, magis tentaret DEUM, quam ſperaret in DEO. (q) Sed nunquid exigebat fides Patris fidei noſtræ, eâ conſidere Creatori ſuo longanimitati conſidentiam, quæ glorioſo imminentis periculi contemptu, & ſuam ſub umbra protegentis Altiffimi collocaret ſecuritatem, & protegendam humano abſque præſidio pulcherrimæ licet conjugis ſupponeret integritatem? an fortè non poterat mortem repellere vitæ Dominus, vel DEUS exercituum temeri regis potentiam debellare? Quis eò uſque inſaniam, ut dubitet de altero, nè dicam, ut deneget utrumque.

Chriſtus fugit Herodem, & Judæam, ut nos doceat declinare periculum.

Aſt nunquid humanâ in datus calamitate DEUS Omnipotens, habebat poteſtatem ponendi animam ſuam, & iterum aſſumendi eam, qui tamen ad Ægypti exilium, innixus bajulantis Joſephi humeris, concomitanteque tenerriam virgine confugit, ut barbaram furibundi Herodis tyrannidem deludat? nunquid & idem DEUS homo, Creator hominum & omnium Redemptor, ad diem feſtum aſcendit in Jeruſalem latenter, non patenter? an fortè, quia inſidiatores timuit, qui quævis ſecreta cordium penetravit? an potiùs, quia adverſariorum metuebat potentiam, agnoſci noluit à populo, in publico videri detrectavit? rides, qui vides humanæ ambitionis cenſuram, imò luge, qui audis præſumptuoſam mortalium arrogantiae temeritatem, quâ agitati, vel

verius, præcipitati ſe ipſos in medias periculorum turmas petulanter immitunt, filialem in DEUM confidentiam prætexentes, quibus tamen, ſinceritate ſeriâ paterno comminatur conſilio illuminatus Siracides, qui amat periculum, in illo peribit. (r) Legunt notanter alij, qui amat periculum, quaſi amor periculi initium ſit peccati. Qui ergo palam docendo & arguendo, & tamen inimicorum rabiem valere in ſe aliquid non ſinendo DEI demonſtrabat poteſtatem, concludit Auguſtinus de declinante ad eruditionem noſtram, idem tamen fugiendo & latendo hominis ſuſtinebat infirmitatem, nè DEUM tentare audeat, quando habet, quòd faciat, ut, quòd cavere oportet, evadat. (s) Evaſit Doctor gentium, qui vivaciſſimâ in Conditoris ſui auxilium animatus fide, vixerat lætus inter pericula, inter diſcrimina conſiſus; Aquilinâ reſpicientis oculi acie ſuum indeſinenter contemplabatur ſolem, ſub cujus radiante providentiâ caſtrametabatur militans in campo mortalitatis, nec tamen ideò demitti per murum in ſperta renuit, ſed mediante hõc miniſterio inimicorum manibus effugit. Præclari nunc inter cœlites, tunc inter terriſtenas conſpici bellatores, ſuis ſic diſfidebant viribus, ſic pariter Divino conſidebant auxilio, ut tamen ad inopinatam invadentis peccati occaſionem tremarent, eiſque propinquiùs accedere formidarent; ad evitanda urbanorum ſclerum contubernia, ad declinanda pravarum ſocietatum commercia, ad propulſanda inutilium colloquiorum otia, ad fugienda inſidiantium laſciviarum pericula, horrendas ſpecus longè ſub terra trahentes incolere, præ aulis principum, præ procerum palatijs elegerunt; inter horrendas deſinentis Ægypti latebras, ſuæ ſecuritatis promontorium ex juncis, & frondibus conſtruxerunt; vivo exciſas ſaxo cellulas impositis firmatas oſtijs coluerunt; ibi ſua ferocientibus pugnis percutientes pectora quaſi cædentibus vellent manibus interna cogitationum illicia excutere, utque ſolida voluptatum incendia à regione mentis eliminarent, fame & ſiti conficiebant penè corpora, æſtu, & frigore barbareſcentis ſoli adaugebant incommoda, ut cibum potiùs quàm libidinem deſideraret cogitatio, revolveret cogitabunda ſollicitudo. Non ita quotidiana inſeſtantium Damonum horrebant

Non vitare periculum, cum poſſit, eſt tentare DEUM.

(r) Eccli: 3. 27.

(s) lib: 22. c. 36

Paulus licet ſummè in DEO conſiſſus, vitæ fugâ periculum mortis.

Felices, qui prudenter declinant occaſionem peccati.

bant ludibria, quàm obviantibus terre-
bantur periculis peccatorum. Magna-
nimam quorum prudentiam, illustrem
præcaventis Providentiæ industriam, suò
gratulabundus Ezechiel præfagiebat va-
ticio, vaticante præfagiò delineabat;
*salvabuntur, qui sugerint ex eis, & erunt
in montibus. quasi columbæ convallium om-
nes trepidi.* (t) Est columbini cando-
ris usitata velut proprietas in eminen-
ti non timere, in montium apicibus
confidere, in regione aëris non formi-
dare, quòd si devolvantur ad conval-
lia, vel inter angusta circumvallantur
limina, ad omnem sonum trepidant,
ad umbram quamlibet exhorrescunt.

(t) Ezech: 7.
v. 16.

Comparantur
columbis, quæ
timent in
vallibus con-
stitutæ, secus
in montibus.

Sic candidæ sanctorum animæ, à la-
chrymarum valle avolæ, omne confor-
tium iniquitatis fugiunt, omne pericu-
lum commotionis sibimet adimunt, ad
dilecta exulantis Jacobi tabernacula con-
fugiunt, ad nemorosa ferarum instar,
sed frænatarum, sed domitarum domi-
cilia se recipiunt, & si quandoque à mon-
tibus compelluntur descendere, si vitæ
eminentiam brevi quâdam parenthesi
coguntur interciderè, ad valles illas con-
volant, quas auditor sermonum DEI
non factor Balaam, dum benediceret
Israëli, nemorosas nuncupat, *quàm pul-
chra tabernacula tua Jacob, & tentoria
tua Israël, ut valles nemorosa.* (u) Ad il-
lud (commentatorum placito) alludens
illuminati Moyſis tabernaculum, quò
figurabantur sublimes justorum animæ,
in quibus Christus militat peregrinatio-
nis eorum tempore ad victoriam & co-
ronam; *nemus altum est* (Carenſi com-
mentatore) *& abundans lignis, vallis au-
tem humilis, quia altitudo & multitudo o-
perum debet esse cum humilitate,* (x) &
quia timoris aut filia, aut pronuba est
pavens semper humilitas, ideò omnes
hujusmodi convallium nemorosarum
incolæ gemunt & canunt cum Jobo
principe, qui suo sublimior in sterqui-
linio, quàm Adæ spiritus in paradiso
plangebatur singultuans: *verebar omnia o-
pera mea, sciens, quòd non parceres delin-
quenti.* (y) Pœnitenti delictum benignè
ignoscitur, peccanti verò absque vin-
dicta peccatum non relaxatur. Ad val-
les igitur, sed nemorosas, iniquitatum
nostrarum maculas studeamus lachry-
marum rivulis eluere, plangentem ani-
mam lamentis intensius affligere, super-
næ regionis patriam indefinentibus su-

(u) Num: 24.
v. 6.

(x) in 7. cap:
Ezech:

(y) Job: 9.
v. 28.

spirijs inquirere, caducas blandientis
mundi delicias fastidire. Æmulemur
solertem columbarum simplicitatem, *Columbæ ex-
plorant acci-
pitris um-
bram in a-
bram in a-
quis.*
quæ dum ad fluentia confident, an re-
lucentem altivoli accipitris effigiem in
crystallino repræsentantium aquarum
intueantur speculo, sagaciter attendunt,
cumque vel tenuem approximantis um-
bram conspiciunt, plenò comploden-
tium alarum remigio in suæ securitatis
nidulum se recipiunt, & laboriosò
conamine interitûs periculum aver-
tunt. Svadet hanc salutarem pericu-
lorum fugam, proverbialis Salomon,
dum suo svadet filio omne discriminis
declivium evitare, *qui cavet laqueos se-
curus erit;* (z) Seu dein ipsa culparum (z) Prover: 1.
pericula per pœnitentiam rumpenda, v. 15.
seu perplexitates sæculi per mundi fu-
gam declinandæ, seu voluptatum ille-
cebræ per castigationem carnis elon-
gandæ subaudiantur. Terret interea
volentem animum, sed vix non despon-
dentem, terret severa nimium Guido-
nis Carthusiani sententia, *laqueos co-
medis & bibis, in laqueis quiescis & dor-
mis;* Ecquisnam illaqueatum sentiat,
si cibus in rete panditur, ut anima ab
aggravante corporis pondere irretiat;
si somnus ipse, sinè quo non possum
vivere, laqueos subministrat, & indi-
spensabilis requies periculi perniciem
operatur? vix alius ab eo, qui cum
Magistro gentium veraciter in Domino
gloriatur, *propter quem omnia detrimen-
tum feci, & arbitror ut stercora, ut Chri-
stum lucrifaciam.* (a) Quærat in cibo (a) ad Philip.
ingluviem, in potu ebrietatem, ut la- 3. v. 8.
queum inveniat quotidianus epulo; o-
mnem deliciarum ambiat requiem, nec
aliâ quietius inhabitare mansionem
studeat, quàm domum terrenæ oble-
tationis, veniet tempus, & quando no-
scit adventum ejus, quò separabitur à
grano palea, quò segregabitur ab auro
scoria, quando contempti claustrorum
incolæ, spreti urbium advenæ, illusi in
orbe mundi transfugæ (quorum cor in
terra quidem positum, sed à terrenis
omnibus extraneum, à mundi regno
peregrinum in cœlis conversatur) plau-
dent, & suo, cum apostolici agminis prin-
cipe, Regi gloriæ occurrent adstruen-
tes, *ecce! nos reliquimus omnia, & secuti
sumus te.* (b) Veniet hora, & quidem (b) Matth: 2.
noctis mediæ, ad clangorem buccinæ v. 27.
& angeli clamorem, quando suis de-
pressi divitijs potentes sæculi, quando
ex-

Ut securus sis
à longè la-
queos evita.

Impij ad oc-
casionem im-
pietatum at-
helant,

excelsæ honorum statuæ, nocturni velut lemures, quando honorum aucupes, & dignitatum venatores, gementes ejulabunt, decidentes sinè honore, suis traducti iniquitatibus, *hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improprij.* (c)

(c) Sap: 5. v. 3.

Justorum innocentia commendatur à mundi divitiis.

Deridetur siquidem in regum curijs, in aulis principum, in magnatum palatijs, in comessationum triclinijs, in deliciarum contubernijs, in convivarum epulis, justorum simplicitas, in tempore transitorio, instar contemptæ lampadis apud cogitationes divitum, quæ suo tamen tempore in fine temporis, fulgebit à charitatis incendio, clarebit à sapientiæ radio, rutilabit à justitiæ ornamento; sic declinantur retia & præmiantur declinantes, sic in sanctis beatæ æternitatis montibus salvantur candida columbarum agmina, & se salvantia sublimantur; sic profligantur pericula, sic evitantur discrimina peccatorum! Asscurat propheta regius itinerantes Adæ filios, continuos per sat prolixum exilij desertum viatores, de protectorio concomitantium aligerorum præsidio, *angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus vijs tuis.* (d) Et licet de incarnato Patris Unigenito, de matris primogenito hoc vaticinium sit principaliter explicandum, sitque illi præ tota humanæ mortalitatis congerie peculiari privilegio applicandum, quia tamen egregij prædicatoris effato, *omnes sunt administratorij spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis.* (e) Commune omnibus est beneficium, qui gaudent filiorum auspicio ac titulo hæredum; nam sicut ascendunt per contemplationem DEI usque ad solium Majestatis, sic & descendunt per compassionem nostri, usque ad vallis lachrymarum calamitatem; sed ubi protegendum comitantur clientem suum superni principes? in vijs, non tamen in præcipitijs, quæ vel incuria conscendit levitas, vel arrogans præsumptio ascendit. In vijs, & quidem tuis, quas te inambulare convenit, per quas te tua cogit necessitas incedere, ut semper anxius advena vicinior accedas patriæ; nam quando in circuitu cum impijs ambulas, quando prærupta montium, insigni petulantia, vel temeraria transcendis insolentia, quando relictâ planitie mandatorum,

Angeli assignantur hominibus, ut eos custodiant in vijs, non in præcipitijs, in vijs suis, non in alienis.

quæris pericula in ascensu, ambis discrimina in progressu, non præit beatus aliger, sed ille, qui terram circumire & perambulare satagit, quærens, quem devoret, tuorum director gressum præcedit. Quod si illis involve- ris invitus, si disponente Providentiâ injiceris coactus, timoris cessat ratio, nam tunc in angelorum manibus portaris. Attende geminas viatrices, quarum præcedit altera intemperatô pede ad gloriam, sed ruit altera effræni vestigio in ruinam. Egreditur periclitante Bethuliâ ad hostium tentoria fortis mulier intemerata Judith, circumvallatur illico alienigenarum præsidio, lasciviente militaris audaciæ spectatur oculo, luxuriante amatur animo, mancipatur indomitæ barbari helluonis tyrannidi, inducitur, ut famuletur furenti concupiscentiæ ad thalamum, ut ancilletur Veneris victima in pudicitiae opprobrium, nec tamen vincitur, sed viratrix militari laureâ coronatur, proster- nit principem, quæ prosterienda credebatur, inviolata hostem enecat, patriam liberat, aciem dissipat, & ipsam confundit regiam, dumque in castris Holofernem decapitat, omnem à domo Nabuchodonosoris tot coacervatarum victoriarum gloriam profligat. Egreditur ab ostio tentorij, progreditur vix pedum geminorum spatio, amaris deploranda lachrymis Dina Jacobi filia, vixque suo avolans nidulo, involat rapaces feri accipitris oculos, amore capitur, furore rapitur, quæque illibato egressa corpore se præsentavit incuria, curioso Sichem, incurio principi virginem, violata remittitur ad parentem. Quanta diversitas diversi exitus, quanta disparitas disparis reditus, tam Dinæ, quàm Judithæ! non miror ego, qui confitentem audio incomparabilem Bethuliæ Heroïnâ: *custodivit me angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde hinc revertentem.* (f) Hôc custodita præsidio in exitu, associata in reditu, non potuit conficiens non vincere, nequiverat saucians sauciari. Hôc destituta Dina comite, hôc orba præside, in hostes irruit infortunata barbaræ crudelitatis victima, infelix advena, ovis absque sui pastoris præsidio errabunda. Denique sub protectorio exercituum Domini umbraculo, Judith hostilibus dominatur in castris, in ipsa periculorum voragine evadit gloriosa, dum

Dispar egres-
sus Judithæ
ac Dinæ.

(f) Jud: 13.
v. 20.

Judith invio-
lata reverti-
tur è castris,
Dina verò re-
greditur in
urbe violata.

ve-

vestigalis Dina in ipso inchoantis viæ primordio invaditur abripienda, rapitur defloranda, remittitur ad viduati genitoris tentorium, & deploranda, & vindicanda. Discutite utriusque egredientis impulsus, qui disparem adeo reverentis investigatis rationem. Aggreditur illa illustre facinus mille periculis obnoxium, insolitæ magnanimitatis prodigium, heroicorum operum portentum, *non ex libidine* (sacra testatur pagina) *sed ex virtute*, (g) induta vestimentis jucunditatis suæ, omnibus ornamentis suis ornavit se, & ideo sandalia ejus rapuerunt oculos Holofernis. Egreditur curiosa Liæ filia non jussa, sed lubens, electione propriâ, non motione providentiæ, sed curiositatis depravatæ. *Egressa est Dina, ut videret mulieres regionis illius*, ista procedit à domus paternæ vestibulo; ut videat, illa ut videatur, & tamen illa associatur angelo, protegitur à cœlo, ista suæ committitur incuriæ, cessura in prædam libidini alienæ: usque adeo differunt su-

scepta pro DEI gloria, pro Patriæ tutela quæcunque sint discrimina, à voluntarijs mortalium periculis, quibus vel immerguntur à levitate petulantis insolentiæ, vel immituntur à præsumptuosa superbientis animi temeritate. Advertit aliam Clemens ab Alexandria violatæ virginitatis scaturiginem, dum in Jacobi tabernaculo augustum altare fuisse ædificatum Altissimo contestatur, quem cum incauta deserit filia, ab ejus deserta præsidio, ac suo destituta patrocinio, insuetâ vi ad contumeliam perennem violatur; *caveat quicumque peccandi occasionem declinare velit, ne ex ædibus sui patris, id est, longius à DEO, evagetur, neque cum alienigenis, quibus alia mens est, versetur*, (i) concludit author catenæ; quò comitante, quò deducente nec pes ad lapidem offensionis impellitur; nec à sagitta volante in die prosperitatis viatrix anima læditur, nec à negotio perambulante in adversitatum tenebris obscuratur.

Diversus exitus Judithæ Divino impulsu binæ humana curiositate diversificant eventum.

(g) Judith: 10.
v. 4.

(h) Gen: 34.
v. 1.

(i) in 34. cap.
Gen.

LAMECH.

Versus
XII.

Matribus suis dixerunt, ubi est triticum & vinum? cum deficerent quasi vulnerati, in plateis civitatis, cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.

Explicatio Literæ.

Parvuli Israël-
lis à lacte ad
vinum tran-
seunt.

LAudentes Israëlitis parvuli, velut fastidiosi, lactis rejiciunt dulcedinem, & uberum immemores, ad vinum, in quo est luxuria, parvis anhelant labijs, totis affectibus aspirant; Utque acquirant citius, obtineant facilius, ad patulum maternæ teneritudinis sinum confugiunt, quæ vocem parvuli, non tantum exaudit præstolantis, sed prævenit affectum postulantis. Vocantur parvuli, non quasi auctoritatis paucitas nomen adolescentiæ invidisset, sed quia morum infirmitas, affectionum pravitas, comprobant immaturos. Affectant incongruo defectuosæ famis tempore triticum, quid insolentius? & dum deciduis oculorum lachrymis exulcerantur pupillæ desolatorum civium, illi vino inebriari desiderant, ut abundantius insolescant. Effunditur in

terram jecur Solymæ præ nimia suæ contritionis amaritudine, & quibus plena maternæ pietatis præbet ubera, hoc non contenti refrigerio, vino potari cupiunt, quasi nescierint aquâ oportuniùs sitim extinguere, & hordeo non possent aptius contorta viscera pasci & dilatari. Degeneris hujus prosapiæ genethliacam expressurus progeniem deplorabundus Job, ab ortu totius stemmatis auspicatur: *filijs stultorum, & ignobilium, & in terra penitus non parentes*. (a) Legit illustris Cajetanus, *filijs vilitatis nunc contusi sunt à terra*; quid enim vilius, quam solâ replendi ventris sollicitudine anxii? quid est indignius, quam mentem suæ præmæ Lucis compotem, angelicæ æfinem eminentiæ, dicam ampliùs, Divinæ consortem gloriæ, suis cum cogitationibus epulari in convivij, circum-

(a) Job. 30.
v. 8.

Vocantur filij stultorum, qui æternis terrenæ præparationunt.

vagari in triclinijs, oblectari comestationibus, & feris ebrietatibus infatuari? vertit Arabs, *desinentur filij perversi cum filijs impiorum, ibi humiliabuntur*: abominanda perversitas in delirante filio, in impio adolescente, qui, quid corpus glutiat, semper recogitat, quò animus indigeat edulio, nec novit, nec indagat, pereat iste, si modò incrassetur illud, fameat iste, si modò impingvetur illud, ut discat spiritui resistere, & ad rationis imperium recalcitrare. Quos alios generare potest filios mendaciorum Pater, cujus se gloriantur asseclas, suæ pedissequos ruinæ; qui ambos protoparentes gulosò victos tentamine superavit, similiq̃ue sperans assultu secundum de cœlo cœlestem Adamum vincere, famelico Redemptori obtulit lapides, in panes totidem convertendos. An non amentes dixeris filios, qui modica corruptibilis vitæ lustra, æternitati renunt impendere, sed malunt quotidie epulari splendide, ut ventri suo, qui & eorum DEUS est, totum pretiosum temporis spatium valeant immolare. An non ignobiles absque nota calumniæ hos compellaveris, licet ex nobilissimo illustrium avorum sanguine sint propagati, qui scdâ ingluvie à sponso militantis Ecclesiæ degenerant, cui sapientissimus filiorum Adæ suis applaudit in proverbij, *nobilis in portis vir ejus*, (b) *quando sederit cum senatoribus terræ*. Cum Magistratu apostolico, circumdatus stipantium Angelorum ministerio, judicij sententiam decernet; & qui despectus

nuper ante tribunal judicis sisti & accusari, interrogari & examinari, judicari sustinuit & condemnari, tunc stabit nobilis in porta; quemadmodum quippe per portam ad urbem exitur & intratur, ita per hoc indeclinabile judicium exhibunt hi ad ignem æternum, isti verò intrabunt in vitam æternam. Illorum si demeritum, & si istorum inquiratur meritum. respondet discretor ipse spirituum & meritorum, *væ vobis, qui saturati estis, quia esurietis*. (c) Qui scilicet (Hugone commentatore) *crapula & ebrietati vacatis*; implendum enim vaticinantis Isaia est prælagium, quod os Domini locutum est, *servi mei comedent, & vos esurietis*. (d) Incrassabantur siquidem, suorum desideriorum adimpletione, impingvabantur continuâ iteratorum scelerum delectatione, saginabantur draconum carnibus, omnigenis vitiorum horroribus repleti. Quid mirum, si hōc infascinati toxico, exhalarent animas suas in sinu matrum suarum? quid mirum, quòd toties repetitis allecti epulis, ad exteriora carnis exeant, & in oblectationum carnalium plateas se projiciant, qui nec panem cor hominis confirmantem esuriunt, nec vinum germinans virgines, nec spiritualis doctrinæ nutrimentum, nec sancti Spiritus latificantem gratiam percipere merentur. *Exhalant abinde animas* (interprete Paschasio) sicut in sinu gehennæ ad mortem, quæ illas genuit, dum caro, quam quasi matrem crediderunt, in terram redijt.

(c) Luc: 6.
v. 25.

(d) Is: 65. v. 13

Matribus suis dixerunt, ubi est triticum
& vinum?

Sermo Trigesimus Quintus.

Gulæ ingluvies, est scaturigo omnium vitiorum.

Gula, absconditus in humani corporis urbe hostis, ac traditor est.

IN cassum contra obsidentem exercitum in campo bellum geritur, si intra obsessæ urbis mœnia insidiarum constructor commoretur; quid juvat à civitatis limine hostilem militiam arcere, si in ipsius curiæ palaphorio, si in metropolis interiori atrio proditor continetur. Sic pariformiter ad palmam spiritualis victoriæ totis conatibus anhelare, in campum

infestos animarum hostes ad luctam evocare, solertiori studio virtutum fœdera congregare, annonas doctrinæ spiritualis accumulare, assiduis flagrorum ictibus rebelle corpus castigare, inanis labor est, improvida sollicitudo est, vana anxietas est; nā prius hostis intra nos positus, ferocientis gulæ ingluvies compescatur; quia si non ea, quæ nobis sunt viciniora prosteramus, de ijs, quæ

(a) 1. Cor. 9.
v. 26.

Qui carnem
suam absti-
nendo verbe-
rat, malignos
spiritus fla-
gellat.

Muros Ierusa-
lem, quos Na-
buchodonosor
ruinare non
poterat, prin-
ceps coquo-
rum vastat.

(b) in 52. cap:
Jerem:

(c) lib: 30. mo-
ral: c. 13.

quæ distant longius, eliminandis inani-
ter cogitamus. Hanc suos commili-
tones regulam edocturus doctor gentium,
inquirebat: sic pugno, non quasi aërem
verberans, sed castigo corpus meum; (a) &
in servitutem redigo; ut certò stratage-
mate assecuret victoriam, à carne pu-
gnam inchoat, sciens victorem fore spi-
ritum, si compeditum corpus suis affe-
ctibus subternat; dum enim carni,
sue fomentum libidinis subtrahimus,
dum lautas quandoque inter epulas
esurgentem famere cogimus, validissi-
mis abstinentiæ verberibus non aërem
percutimus, sed carnalem hostem atte-
rimus, & hisce infestis ictibus immun-
dos simul spiritus atrociter flagellamus.
Qui indefessò improbi laboris conami-
ne, dum mentis arcem assilit, majus à
proditoria gulosi ventris concupiscen-
tia subsidium præstolatur; vix enim
mensuram moderatæ refectionis exce-
dimus, quin simul in alia mentis vitia,
hòc duce prævio corruamus. Erigite
non nihil subtiliorem mentis oculum,
ut venustissimam terrestris Solymæ fa-
ciem, ut inæquiparabilem mundanæ
metropolis aspiciatis venustatem; cir-
cumvallabatur solidissimis mœniorum
machinis, quæ inexpugnabili celsarum
turrium robore muniabantur; videbat
comminabunda invadentium adversa-
riorum agmina, & approximantium mi-
litum heroes licet animos ab attentato
expugnationis animo deterrebat. Et
tamen, quod immanis Nabuchodono-
sor, aut diffidebat efficere, aut attempta-
re recusabat, manens in Reblatha, hoc
aggressus est, tyrannò sævior, rege po-
tentior, Nabuzardan princeps coquo-
rum; quod enim quandoque suæ am-
bitioni subternere nequit superbia, suo
subdit imperio exitialis gula; qui eti-
am idcirco Propheta alieni judicij nun-
cupatur, significans ventris ingluviem,
cujus infamis est ministerij (ut purpu-
ratus Hugo adstruit) prophetare fercu-
lorum abundantiam, de quibus epulo-
num consiliarij judicare consueverunt.
(b) Eversit temulentâ barbarie fortissi-
mas murorum machinas, nec hòc con-
tentus excidio; incendit domum Do-
mini, plerumque siquidem splendidus
epulo jungitur veneri, & quod dimiserat
gulæ ferocitas, luxuriæ crudelitas in
anima exurit; muros Ierusalem princeps
coquorum destruit, quia virtutes animæ,
dum non restringitur venter, perdit, (c)

commentatur Gregorius. Non habet Gula præ ca-
validiorem suæ militiæ archistrategum teris vitijs oc-
carnalis concupiscentia, nescit astutio- cultiùs infi-
rem totus vitiorum exercitus insidiato- diatur spiri-
rem, quàm gastrimargia sit, quæ, ut tui.
obtineat de invaso virtutum agmine vi-
ctoriam, aliud solet spectanti oculo
futurum ostendere, ut aliud valeat o-
cultò stratagemate ab adversario obti-
nere. Præferunt cætera suam in fron-
te malitiam, quâ dignoscuntur; quis
enim non detestetur ambientem super-
biam, si magistri humilitatis est disci-
pulus? quis non furentis iræ abomine-
tur impetum, si mansuetissimi Redem-
ptoris est pedissequus? quis non à tur-
pi libidine avertit faciem, si castus est?
quis non excutiat desidiam acediæ, si
cautus est? terret solius nominis au-
ditâ turpitudine furti rapacitas, & ap-
petitus vanæ gloriæ ruborem incutit ap-
petenti; sola gulæ fallacitas tantò est Gula compa-
fraudentior, quantò oculcior, dum- ratur serpen-
que sub mentita fictæ necessitatis spe- ti in paradiso
cie cibum corpori suggerit, plerum- protoparentes
que lautiùs carnem reficiens, & abun- interimenti.
dantiùs eandem aggravans, ingluviæ
vulnus dissimulanti animæ infigit; pri-
mogenitam transfigurati serpentis illius
dixeris filiam, qui dum deliciosam fru-
ctûs prohibiti dulcedinem incurijs ob-
jecit objecit oculis, effrænem concupi-
scentiam invexit animis, dum ad car-
pendum pomum veritæ arboris manum
allicit, os ad mordendum aperit, æ-
ternæ mortis morsum edentibus infigit;
serpens iste gulæ designat aviditatem (scri-
bit moralis Papa) quia & respectu justæ
necessitatis repit, & virus impiæ delecta-
tionis spargit. Intoxicavit angvis ille ge-
minas duorum monstrorum animas,
quando infortunatos Heli filios ad eam
redegit insaniam, ut censore Prospero
Aquilino, indebitè præsumentes primitus
sibi, postea DEO debere offerri, (e) amen-
ter judicabant; priusquam enim Altis-
simo immolaretur victima, priusquam
incenderetur adeps, expstolaturus sa-
crilegorum Sacerdotum puer, carnes
crudas ab immolante petijt, dumque
Divinæ zelotes gloriæ sacras holocau-
storum primitias immolare prætende-
ret supremo Numini, nefarius exactor
violentam caldariæ immittens dexteram,
omne quod levabat fuscinulâ, tollebat sa-
cerdos sibi; (f) cujus rapinæ genuinum
illud fuisse adstruit illicium Lyranus,
propter hoc volebant adducere carnem crudâ,
ut

(d) lib: 5. in
Reg: c. 1.

(e) lib: de pro-
mis: p. 2.
c. 24.

(f) 1. Reg: 2.
v. 14.

ut coqueretur, & pararetur ad eorum voluntatem contra DEI legem, qui enim præbere carnem crudam noluit, qui postulanti coctam obtulit, importuniorem coactus experiri violentiam, vi tolli, quod dare distulit, attonitâ confusione perterritus aspexit.

Filijs Heli præripiunt sacrificium DEO debitum, ut lautius epuletur.

Hanc execrandam belluini appetitûs ingluviem brevi compendiat periodo purpuratus Hugo, isti sacerdotes (non ablegatis appropriat ministris facinoris immanitatem, sed filijs Belial, sublimi sacerdotio insulatis, quia, quod auferrebant illi, auferri jubebant isti, quod rapiebant illi, capiebant isti, nec enim magis rapere manus dicitur, sed rapit mediante manu rapax homo) antequam adoleretur adeps Domino, auferiebant partes suas crudas ab offerentibus, & lautius faciebant parari; æmulabantur fratres impij primi fratricidæ commercium, & ideo (à Chrysostomo censurante) eâdem serie, eodem ordine collocantur, ut enim ille primitias frugum terræ præripere, non Conditori omnium præsumpsit sacrificare, sic isti, despiciabant honorem DEI, primum sibi sacrificiorum primitias eligentes ex omnibus donis, quæ DEO offerebantur; (g) unde non multum dispari feriebantur anathemate, ut enim æquissimus nostrorum Vindex scelerum barbaro fratricidæ in faciem signum impresit (Lyrano fidem dante) quò cognoscebatur fratrem suum innocentem occidisse, sicque omnium oculis abominabilis reddebatur, ita pariter (sancto dictante Spiritu) in principio Chronologiæ regum, velut in fronte, legitur execrabilis perversitas filiorum Heli, erat peccatum puerorum grande nimis coram Domino: sacris inscriptum paginis, nullâ varietate temporum abolendum, nullâ eventuum vicissitudine delendum; solidiori exaratum charactere, quàm sit peccatum Judæ, quod scriptum legerat Jeremias stylo ferreò in ungve adamantino. Peccatum grande nimis, vel quia non debebatur pœnitentium lachrymis (ut autumat Gregorius) vel quia se ipsos DEO, cujus honor in sacrificijs attenditur, præferiebant (ut opinatur Augustinus) erat peccatum grande nimis, ob scaturiginem plurium, quæ sequebantur, flagitiorum; dum enim satietate carniū lautius conditarum venter extenderetur, vastius excitabantur aculie libidinis,

quibus excitati dormiebant cum mulieribus, quæ excubabant ad ostium tabernaculi; nec tam scelestâ satiati libidine, eas etiam, quæ ad purificandum accedebant, intrepidè (commentatore Carenfi fidem dante) polluebant; non enim frustra seductor angelus, dum primi hominis oculos in vetiti edulij concupiscentia aperuit, ac in peccati laqueo totam humanitatem strinxit, à sui sceleris sanctissimo Ultore audit, super pectus tuum gradieris, (h) & terram commedes, legit Cyprianus illustris Afer, pectore tuo & ventre repes, explicatque subtiliter moralis Papa, cogitatione & ingluvie super humana corda dominaberis.

(i) Huic serpentino manciantur dominio cum perditis Heli filijs (quos morum levitas, non verò ætatis immaturitas pueros nuncupavit) gulosi epulones, vera viperarum genimina, quæ (legente & explanante Ambrosio, super pectus suum, & in utero suo ambulant, qui ventri & gulæ inserviunt, quorum Deus venter est, & gloria in pudendis eorum, terrena sapiunt, & cibo onerati, ad terrena curvantur. (l) Devij ambulones! avij viatores! à via vitæ ad mortis viam deviant; nec ad interitum respiciunt, quò pede properò collimant. Audiant infensi jejuniorum adversarij, viles saginandi ventris tributarij, splendidi epulones, quotidiani commensales, audiant terrificam Clementis Alexandrini pædagogiam, his qui ad luxum mensarum propensi sunt, præest dæmon Helluo maximus, quem ego non vereor appellare ventris dæmonem, & cohabitantem dæmonem. (m) O præclarum domûs incolam, brevi septem alios nequiores se assumpturum, septenam capitalium vitiorum rempublicam introducturum! ut denuò infortunatus Adæ posthumus hæreditario singultuare valeat suspiriò: serpens decepit me, & comedi. (u) Notat Chrysostomus æquissimam talionis pœnam ab æquissimo serpentinæ prævaricationis Vindice inflictam, cum enim reliquis animantibus in pabulum germinaret terra herbam virentem, ac novos sese effundens in partus, viriditatis amictum induens, diversò compta germine, gratiam fœcunditatis assumeret, quâ enutritiret viventia, & pasceret armenta uni serpentium generi, non aliud quàm glebæ terrestris massam in pabulum designavit, hœc feriens maledictionis anathemate condemnatum, terram comedes

Serpens repit in terra, dum hominum cordibus per ingluviem dominatur.

(h) Gen: 3. v.14.

(i) cnr: past: sp: 3. admon: 20.

(l) lib: de parad: c. 15.

(m) lib: 2. pædagog:

(n) Gen: 3. v.13.

Dæmon ventris assumit septem secum, dum per gulam septem vitia capit: talia inducit.

(g) hom: 15. in decol: S. Jo: an: Bapt:

Comparatur Cain, primitiales fructus subtrahenti.

(o) hom: 17. in
Gen:

cunctis diebus vitæ tuæ, ut quia anathematizantis maledictio humanis videri non poterat obtutibus, continuo suis videat oculis seductus Adæ filius inflictum perennaturi supplicij monumentum; *quia & staturâ tuâ, & formatione abusus es* (effatur os aureum) *super terram repas, eaque alaris, & solus ex animalibus terra pascaris*, (o) gravis indignatio! sed cur amabo irrationali bestię tam atrox pœna infligitur, quæ transfiguranti se angelo resistere non potuit, nec præpedire per se, illatam maligni spiritus imposturam? Novi pijsimam sanctissimi Antistitis paritatem, quā, velut tactum dolore intrinsecus Creatorem, ob hominis exitium æquiparat conterrito parenti, qui non contentus perfidum homicidam interiisse, enssem etiam, quô suum interemit filium, exulceratus destruit, comminuit ac constingit; sic Pater optimus serpentem, qui quasi gladius primo huic servivit homicidæ, perenni pœnâ multavit; & sicut operatus per illum mendax spiritus, dum plûs quàm dignitati suæ competeret, sapere ambiebat, de cœlo in terram dejectus, irreparabili lapsu corruit, nunquam ab inde beatam creatoris sui regiam repetiturus, ita & aliam huic obseſſo animali formationis figuram injunxit, ut terram comedens, non amplius affixos terræ oculos in cœlum valeat elevare.

(p) in Ps: 101.
v. 15.

Dæmon terram comedit,
dum animos
hominum deglutit.

Assignat insignem prorsus allegoriam moralis Gregorius, in hoc transfigurati hujus serpentis edulio considerandam, dum prævaricatricem animam esurientis angeli pabulum meditatur, quô ambitiosus ille spiritus congruô velut cibo pascitur, ac sapidissimo suæ superbix convivio saginatur; *Antiquus hostis terram comedit, quia peccatores quosque in ventrem suæ malitiæ abscondit*, (p) adstipulatur magno Pontifici Tuitiensis Abbas, terram non cœlum ab hoc famelico epulone comedi, ingemiscens, nec enim illis, quorum conversatio in cœlis est, palatum reficit, sed istis, qui terrena sapiunt, & famem suam saturat, & justum deglutiens oblectat. Prima indagabundi tentatoris fallacia, hæc exploratrix erat quæstio, quā aptiorem aliam suæ malitiæ non adinvenit, *cur præcepit vobis DEUS, ut non comederetis?* seductor pessimus non auspicatur à capite, non exorditur à vertice, sed à ventre; sciens se angelum cum angelo

non colluctari, sed cum muliere tergiversari. Advertit subtiliter pijsimum ordinatricis providentiæ consilium author catenæ græcæ, dum occultari voluit nequam spiritui, liberam in tanta deliciarum abundantia esuriem primorum hominum: apostata siquidem vaferrimus, credidit omnino non ex molestia naturali, eos abstinere à cibo, sed quod ita jussisset DEUS, illos non solvisse jejuni-um, quocirca cunctatus est Evam, quamobrem vos DEUS solos esse jejunos in tantis opibus jussit? Quasi metueret jejunos aggredi, cum abstemijs diffideret præliari; esurientem siquidem fastidit venter suus, horret famente refici, gulosum esurit, & avidissimâ voluptate deglutit epulonem; quasi hunc reliquis præferret peccatoribus deliciosiorem escam ventris sui, præ alijs prævaricatorum ferculis sibi sapidiorem; nec mirare, sicut enim coactus & oculatus auceps apum, ut totam astutô stratagemate captivet aciem, per varia aëreæ regionis spatia dissipatam, uni insidiatur regi, quem, si suo alliciat aucupio, de subsequente ducem agmine assecratur, sic (commentatore Gregorio) *unum quidem gulæ vitium est, sed aculei libidinis innumeri sunt, qui præcedentem illum, quasi regem sequuntur*. (q) Hôc subjugato ingens vitiorum exercitus mancipatur, hôc profligato numerosæ flagitiorum cohortes eliminantur. Dicam amplius, ut adverseris fortiùs uni huic flagitio, quisquis nuncupari verecundaris cibis dæmonum, quisquis terram agere, quæ nutriendo serpenti in alimentum serviat, exhorrescis; si hæreditariam maledictionem, quam os Domini locutum est, vis solvere, *terra es, & in terram ibis*, ventrem attenua, nè repat desuper inimicus homo, gulam à tuæ mentis territorio proscribe, & exulabit adversarius, timens se salutari hâc temperie in porcos rursus dimitendum, intollerabili jejuniio atrociùs, quàm gehennali flammicidio cruciandum. Admirabiliter immutaberis, quippe inter opiperas saginandi ventris epulas terra fueras infelix gulosi epulonis anima, præteritam dam-nans ingluviem, declinans immoderatam conviviorum libidinem, profligans coacervatam ciborum colluviem, in terræ salem, è terra converteris, hôc insigniri dignus Apostolorum elogiô: *vos estis sal terræ*: (r) ingens operatrici

(q) in Reg: lib.
5. c. 11.

Rege apum
capto capitur
totum agmen,
sic gulæ vitio
eliminato di-
versa vitio-
rum agmina
profligantur.

(r) Matth: 5.
v. 13.

Homo per gulam fit cibus demonum.

Fit terra, de qua infernalis serpens nascitur.

(s) Eccli: 12.
v. 13.

Sed gulam eliminans terram in salem vertit, quo immortalitas comparatur.

cis gratiæ prodigium, & admiranda prorsus mutatio, sed dexteræ excelsi, venter, qui gulosâ intemperie ipsam licet incorruptibilem corrumpere præsumpsit animam, ut fieret virulenti serpentis nutrimentum, nunc famulatur stupendâ vicissitudine non tantum epulanti spiritui, sed carni corruptibili in condimentum; dum enim ejecto à cordis solio & corporis confinio, Gastrimargiæ dominio, vel potius tyrannide, moderatâ restringitur ciborum parsimonia, siccat illico præteritorum defluxio peccatorum, & unâ simul abiguntur vermes vitiorum. Hoc absque medicamine, *quis miserebitur* (legit Carenfis Hugo) *quis medebitur incantatori à serpente percussio, & omnibus, qui appropriant bestiis?* interrogat & ejulat plangens Siracides; (s) *quis medebitur Prælato, explanat Isidorus, vel prædicatori, qui à cordibus hominum debet extrahere diabolum, sicut incantator de cavernis extrahit serpentes verbis incantationis? quis medebitur eorum uni, si alteruter à guloso serpente hâc virulentâ tabe fuerit intoxicatus? quasi dicat, nullus respondet, purpuratus Pater, & suæ responsionis hanc adjicit & appropriat æternæ Veritatis rationem, quia si sal insatiatum fuerit, in quo salietur? Pensamus ergo, qui per ingluviem terra facti, evasimus terreni, ut amodò in salem convertamur; qui tenebrarum principi in cibum hætenus per gulæ vitium convertebamur, nunc condimentum cibi, cibum DEI, dicatas DEI animas condimus.*

Evasimus esurienti angelo, sed reprobo, amœnissimum suorum desideriorum edulium per obsequiosum (quò saginando ventri famulabamur ministerium, dum universam nostrarum voluptatum colluviem in officina ventris conclusimus viventes, ut manducemus, non manducantes, ut vivamus; nunc corruptibilem miseriarum sarcinam despicientes, efficiamur desiderantis DEI epulones, eidem corpus cum anima consecrantes, ut condiaur hoc ferculum Altissimo ad saporem; quod enim sal conservandis à corruptione præstat ferculis, ut sapiant, hoc præbet anima, suo quod animat corpori, nè corrumpatur, *nam sicut anima causa est incorruptionis corporum, sic sal quàm diutissime*

tuetur, reddit, quodammodo immortalia. (t) (t) *lib: de vitim: offerent:*
Hoc sale, quidquid terrenum est asperge, quidquid gulosum est, condire non prætermite, ut terræ spinosa vitiorum suffocentur germina, & tribulorum fructes cognatò salis beneficio exsiccantur. Felix transitus de terræ spissitudine ad salis claritatem! non est, quod timeas serpentem, aliorum caput inclinantem, & super ventrem, ut te infecturus accedat repentem, noli metuere intoxicantem, noli horrere tuum calcaneum fallaciter observantem, si enim gulæ abrenunciasti, non ipsi posthac sapias, dum terra esse desisti, & salis saporem assumpsisti, si ventris illicio resignasti, & mentis obsequiò te dedicasti; dum tibi venter Deus erat, quid nisi terræ lutum eras, quem nisi virulentum angvem pascebas ac obletabas, & nutriens in sinu tuo conservabas? at ubi immolabaris Domino, & eliminato ventris dominio spiritui carnem subjecisti, in salem commutatus es, *sal* (asserente Chrysostomo) *ex aqua fit & vento.* (u) Plorabas salutaribus nuper lachrymis, & tuæ ingluviei plangens vesaniam, tuæ salutis periculum deplorabas, dum illicò Spiritus sancti gratia adinstat spirantis & flantis Austri super aquas has ferebatur, ut tua in salem converteretur anima, saporem salis possidens, quò insipientium aspergerentur corda, nè computrescant ultrò, ut jumenta in stercore suo. Naturam igitur adeptus es per charitatem, non amplius terra, sub terra jaces, non in abstrusis concupiscentiæ carnalis speciebus detineris; tuæ est levitatis, sed oriundæ ab incendio charitatis, quæ corporis, quod corrumpitur, alleviat gravedinem, nè posthac aggravet animam, tuæ, inquam, est agilitatis, adinstat exonerati spiritus nubes transcendere, & elevatò sursùm corde ad Dominum spirituum familiari conversatione evolare. Vides, quibus malis exueris, dum ab unius gulæ vitio emanciparis! Transgrediamur, si lubet à virulenti serpentis astutia, ad primum ejus pedissequum, ad barbaram primi fratricidæ tyrannidem detestandam, qui oris aurei eloquio, *fermè eadem egit, quæ serpens, & quasi organum servivit diaboli sententiæ.* (x) Ut enim primus ille apostatarum princeps, fraudulentâ mortalitatem induxit crudelitate, sic i-

Sal fit ex aqua & vento; homo gulam in se persequens ex lachrymis & gratia S. Spiritus in salem commutatur. (n) in Ps: 92.

Cain pedissequus serpentis pari ferme maledictione plectitur.

(x) hom: 19. in Gen:

*Vox sanguinis
effusi fratri-
cidam men-
dacij redar-
guit.*

Iste homicidarum primicerius deceptum fratrem in campum eduxit, ac ibi armatâ manu peremptum, primam innocuæ mortis victimam tumulavit. Accusatus terrificâ profusi sanguinis voce, ab omniscio Iudice de fratre requiritur, quasi ignarum reputaret Scrutatorum cordium (qui tamen confessionem criminis, ut parceret, confitenti audire ambiebat) nescire se, mendaciter respondebat, sed aligera fraterni cruoris vox usque in cœlum jam evolaverat, & supergrediens superiores cœlo virtutes, ascendens super sacerrimos Seraphinorum cuneos, & ante Majestatis thronum stiterat, deplorans ferale fratricidium, accusans reum coram augusto Iudice, vindictam postulans ab æquo Vindice, pro furibundo scelere infligendam. Convictus ergo, extorqueute confessionem conscientia, de perpetrati criminis enormitate, pari serpentis maledictione plectitur, dum maledictus super terram declaratur; maledictus serpens inter animantia, & maledictus Cain humana inter individua pronuntiatur, uterque super terram, ille serpere, iste jubetur ambulare. Quid ageret prima infructuosæ telluris spina, primævus terræ tribulus? suum intempestivô interitu antevolans exitium, opponit Creatori inevitabilem ruinam: *à facie tua abscondar, omnis igitur, qui invenerit me, occidet me.* (y) Legit Arias, *abscondam me à facie tua, & erit, ut omnis inveniens me, occidet me*, contorquebatur reus delicti animus per legem naturalem, id justo ordine exigentem, ut per quæ quis peccat, etiam torqueatur; minatur impius se DEI faciem declinaturum, quâ sinè nobis se ostendente, salvi esse non possumus, quid mirum, si timeat salutis inimicum? deest percussor, & tamen ipsa prævaricatoris vita se ipsam trucidat, dum se trucidandam prædicit; quænam acerbior mors viventis impij, quàm interemptorem timere, quem nunquam vitare non possit.

*Benignitas su-
premi Judi-
cis terrenos
judices beni-
gnitatem do-
cet.*

Verùm tamen longanimis ultor, consolaturus desolatum, nequaquam id eveniturum spopondit, subsecuturos erudiens iudices, nè præproperô vindictæ studio abripiantur ad ultionem, *sed omnis, qui occiderit Cain septuplum punietur.* Adeò severæ ultionis deterrentur comminatione subsequentes posterum, nè, aut

innocentis compassione stimulatî, aut vindicandi parricidij ultione commoti, perimant crudelem fratricidam; sed cur oculata in favorem innocentiae providentia, consimili rigore innocni Abelis exitium non prævenit; nè nocens occidatur, septupla promulgatur ultio, ut morti innocens eripiatur, nullâ cavetur præventionem! an fortè sufficienter in tempore castigatus censebatur, dum à Divina facie repellebatur, & à parentibus abdicatus, separatæ commorationis exilio plectebatur, ut innueretur posteritati, infamem fratricidam à mansuetæ humanitatis consortio, ad beluarum ferocitatem transivisse. Cæterum hæc Iudici æquissimo prohibitiva debebatur sententia, *nè quis passim* (explanante Ambrosio) *reum esse ferendum putaret.* (z) Examinat consonam septemPLICIS culpæ pœnam Chrysostomus, ut providam ordinaturus sapientiæ deprædicet æquitatem; septennarium siquidem unius peccati numerum septena indicat vindicta; invidebat ambitiosus proditor Divinæ gratiæ favorem; & quia frater exstirrit, malitiam malitiæ adjecit; quem, dum ad campum fraudulenter attrahit, novo reatui se mancipare non expavit: ipsa cædes quam perpetraverat, quartam peccati speciem effecit, sed occidisse ejusdem uteri inquilinum, singularis erat crudelitas, peculiariter punienda; nec illud suâ malignitate caruit, quod primus humanæ cædis specimen introduxit, & tandem, quod à supremo Principe de fratre inquisitus, prætexens ignorantiam Divinæ mentitus sit Veritati; harum pœnarum se reum constituet, quisquis hunc fratricidam occidere præsumet; punietur septuplum, qui septemPLICEM peremerit peccatorem. (a) Considerat in hac peculiari serie septemPLICIS numeri grande mysterium, absconditam sub hystoricali velamine revelat moralitatem Cyrillus ab Alexandria; legit ille memoratam judicariæ comminationis sententiam, *omnis, qui occiderit Cain septem vindicata dissolvit*, (b) potestne ante vindictam criminis dissolvi vindicatum? auxit flagitium dum negavit, acerbavit insolentiam, dum misereantis DEI se se insinuantem Clementiam allegatâ iniquitatis magnitudine à suis finibus elongavit, nec tamen idè exulceratus arbiter, crudele facinus vindicavit, sed potius nè hu-

(z) lib: de Al
& Cain c. 16

Peccatum
Cain habuit
annexas se-
ptem mali-
tias.

(a) hom: 19.
in Gen: c. 1.

(b) in collecti-
va cap: 1.

humana vindicetur violentiâ statuto septuplæ talionis supplicio præpediuit, quâ ratione igitur Antistes celeberrimus, dissolvenda septem adstruit vindicata? supremus præfixæ vindictæ terminus, mortem non potuit præcedere, nec ante finem temporis inchoare, quis ergo vindicatum asserat occisione occisoris, quod primum post dissolutionem exanimati corporis restabat vindicandum? prima deputabatur victima è terrigenis, quæ fuerat æternis ignibus incendenda, hoc ante flammicidium non dici poterat enorme fratricidium fuisse vindicatum. Reducit tamen ex ipsa nefandi nominis etymologia subtilem commemoratus Pater allegoriam, Cain quippe gulæ cogitationem meritò significat, qui enim (sacro narrante hystoriographo) post muros dies de terræ fructibus munera DEO obtulerat, gulosâ ventris ingluvie prius eisdem suæ concupiscentiæ immolabat; sibi primitias vendicans, & subsequentes frugum reliquias eorum deputans Creatori; ut proinde Cain gulæ cogitationem veraciter exhibeat, insigniter repræsentet; in septem vindicatis totidem capitalia adumbrari flagitia opinatur, quæ cæterorum scelerum scaturigines præ cæteris omnibus merentur, severius æquè ac tempestivius vindicari; aptè proinde peremptò Cain septem vindicata censentur exsoluta, nam quisquis effrænem gulam vicerit, totam confœderatorum criminum malitiam enervabit. *Cain quidem est cogitatio gulæ, scribit Doctor sanctissimus, septem autem vindicata, id est digna, quæ puniantur, sunt cogitatio fornicationis, & avaritiæ, & tristitiæ, & iræ, & pigritiæ, & vanæ gloriæ, & superbiæ, septem apocalyplici Draconis capita, blasphemiarum nominibus insignita, qui ergo occidit gulam per abstinentionem, simul etiam occidit cum ea, quæ consequuntur.*

Et quia communi Philosophorum axioma oppositorum eadem est ratio, quod gulæ appropriatur in vituperium, hoc temperantiæ in elogium famulatur; est illa vitiorum puerpera, flagitiorum uterus, sentina prævaricationum, est ista virtutum genitrix, est nutrix innocentia, est mater sanctitatis; *temperantiæ tanquam fundamento in anima jacto*, testatur illustris Philo, *virtutes cæteras superstruunt*, (c) sed quia istius præconia prolixam exigunt panegyrim, ad prosequendam crudelis

gulæ calamitatem revertamur. Nemo lattutus suæ subtrahitur tyrannidi, ne- *Sine oculata* mo immunis suo eximitur à stratagemate, nî oculatâ invigilet providentia, *prudencia non* nè suus defraudetur genius, nî rutelaxitas coarctaris auxilietur Angelus, nè illibata sui *sur.* clientis innocentia contaminetur. Præclarius ille errantis populi rector, quem Israël's aurigam in terra cælum proposuit, ut vagas lascivientium Hebræorum animas revocaret, loris adstringeret, frænis compesceret, plagis ac pœnis ab idololatriæ vesania deterreret. Cui, è mundo ut avehatur, opifex Omnipotentia currum confecit, angelicis manibus in nubium volumine flagrantibus rotas circumegit, Temonem protendit, jugum aptavit, flammivomosque subministravit equos, quos si nuncupaveris animalia, ignis reclamatione, si igneas credideris machinas, forma animalis repugnat. Prodigiosus ille Divinæ zelotes gloriæ, idcirco sublatus à peccatorum patria, quia peccatores ob prædominantis zeli vehementiam non poterat tollerare, adeò quidem, ut Unigenitus Patris, cum eodem commutâsse regionem Chrysostomo videretur, hanc quasi reciprocam vicissitudinem stipulatus, *inter Angelorum Choros habitare te faciam, ego autem cum peccatoribus peregrinabor, qui in humeris ovem erraticam bajulare possum.* (d) Thaumaturgus ille miraculorum faber, discrepantium moderator voluntatum, dum profanas idolorum aras evertere, sacrilega simulacrorum fana diruere, Prophetas Baal eliminare continuat, dum coronatum prædonem Achab de sua objurgat tyrannide, & secururæ famis sententiam in faciem declamat, à stolato carnifice ad necem quæritur, ad fugam, jubente cælo, cogitur, contra orientem recedere compellitur, & in torrente Carith, præcipiente Providentiâ, latere absconditus riculum pec- *Uc fugiat pe-* molitur; hac in horrentis deserti so- *cat, declinat* litudine, quod esuriebat necessitas, de- *ad desertum.* esse reperit, & quasi punienda foret innocentia, cum prævaricatrice malitia famem patitur, in arido siccæ sterilitatis solo, sed Ordinatrix Providentia corvis Prophetæ ministerium præcipit, ut eam (Augustino commentatore) avis ista Eliæ fidelitatem exhiberet, quàm portitori orbis in diluvio præstare negligebat. (e) Horum solitudine alumnorum, alebatur pane, ac carnibus, *nam, corvi deferebant ei panem, & carnes*

Cain significat
cogitationem
gulæ, quæ si
frangitur, se-
ptem vitia
capitalia
compeſcuntur.

Elias ab An-
gelis terræ
surripitur.

(d) hom: de
Eliæ.

(c) de Vit: con-
tempt:

(e) lib: 2. de
mirab: S.
Script: c. 15

(f) 3. Reg: 17.
v. 6.

(g) 3. Reg: 19.
v. 2.

Achab minabatur vitæ corporis, Jezabel autem Eliæ animam persequabatur.

Pascitur in prima persecutione carnibus, in secunda pane subcinericio, ob periculum peccati.

manè, similiter panem, & carnes vesperi. (f) Exulceratus interim furibundæ Jezabelis animus dum inter fectorum pseudoprophetarum cladem percipit, sanctissimi zelotis animæ insidiatur, utque concepti furoris rabiem insinuet, annuatiari præcipit periclitanti, *hæc mihi faciant Dij, & hæc addant, nisi hæc horâ cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis.* (g) Adeò vera est commentatricis glossæ parcemia, quòd licet sanctorum animæ sublevante spiritu adsumma rapiantur, quamdiu tamen in regione mortis commorantur, tentationibus, nè superbiant, reprimantur. Ecce qui nuper cælum clauserat, & providente cælo corvorum epulo vivebat, timere incipit mulierem, in vastam deserti solitudinem confugit, ubi sedens subter juniperum, mori flagitat, ad tumultum anhelat! sed reverere fugientem; qui venerari hætenus consueveras prodigia patrantem; scrutare nomen impium Jezabelis & carnis concupiscentiam significari comperies, vel si clariorem indagas etymologiam, idem ac sterquilinum reperiens indicare, denique fluens sanguine à commentatoribus vertitur, quo vili schemate lasciviens libido adumbratur. Hanc fugit victoriosus exul, cujus ut cælum fugam approbet, ablegat angelum, qui pane subcinericio famentem reficit, & suæ rursus indormientem tristitiæ denuò excitat, ac ad prolixi itineris laborem stimulans, ut comedat cunctantem adhortatur. Sed cur amabò fatiscentem præ inedia Prophetam corvus deserit, & qui nuper supernæ patrocinebatur Providentiæ, carnes adferre negligit, quibus fessus viator confortetur ad resistendum impijs, vel certè ad prosequendas calamitates itineris robustius disponatur.

An fortè beatus aliger, qui carneâ gravari horret sarcina carnem adferre renuit, indignum pondus judicans, quod tam sublimis spiritus cogatur bajulare? num verò scire minùs viro valeat fœmina, & major comminabundi Achab erat indignatio ira Jezabelis. Funestius indixit bellum fœmina, dum invadendam suo furore animam prædixit. Vitam persequabatur Achab, non animam procabatur; scelestæ Jezabel insidiabatur animæ, illius vitam si liceat peremptura. Præliabatur ista inferni fu-

ria armis lasciviæ, ut glossa contestatur, stringebat pro ense libidinem, quâ mens opprimitur, sed caro non trucidatur; carnis assultus erat, quo exitiosa meretrix fortissimas animarum arces tentabat expugnare, caro non carne vincitur, non svavi epulo retunditur, non cibi delicatioris usu superatur, panis qui mortem arceat, qui famem abigat, est cibus fortium, quo ventris acquiritur dominium, & confligentis concupiscentiæ crudele prælium sopitur. Attende oculatam prudentis transfugæ sagacitatem, non abhorrebat exitium mortale corporis, qui ipsi vitæ Domino pro morte supplicabat, petens, ut tollatur anima sua, & idèd timuit Verbum mulieris, qui non timuerat offensam regis; sed superbi regis dementiam præclarâ intrepidæ mentis erectus celsitudine abjurationis magnanimâ libertate protrivit, & tamen, qui De manu DEI mortem flagitabundus petit, nec obtinet postulatam, mortem de manu comminabundæ mulieris oriundam fugiendo vitat; mors flagitata calamitatum nexibus implicatum absolvit mors minitata, ipsam lascivâ libidine si liceret animam perimere prætendit; quam ut avertat cælum, præsidarium mittit angelum in tutelam, qui fatigatum refocillaturus viatorem, non carnes porrigit, sed subcinericio panem ad abigendam esuriem proponit; per hoc, quòd Elias fugit à facie Jezabel significatur, quòd bonus discipulus fugere debet concupiscentiam carnis, quæ significatur per Jezabel, concludit moralis Glossa: concluderem & ego panem carnibus ad animæ medelam prævalere, nî comprobata sanctitas thaumaturgi Thesbitis, omnem omnis periculi umbram longissimè removeret. Quid enim? virumne, qui verbo virtutis ignem de cælo trahere, duosque quinquagenarios cum gemina cohorte valuit incinerare, qui solâ petitione ad imbres cælum referre, ab imbribus id ipsum potuit cohibere, ventura prævidere, & mortuos scivit ad vitam revocare, virumne miræ virtutis, ut eum nuncupat Gregorius, delicatior cibus prosterneret, aut esca carniū enervaret? sed sancti DEI homines Sapientissimo Papæ moralis oraculo, & multum valent per Omnipotentis potentiam, & rursus velut mensurâ quâpiam se ipsos mensurantur per infirmitatem suam; in illis

Fidelis DEI servus fugiat semper cum Elia Jezabel, id est, concupiscentiam carnis.

Elias fugit ob cogitationem infirmitatis suæ.

lis virtutibus Eliam, quid à benigna largientis DEI dextera acceperat, sed in suis infirmitatibus, in suis tentationum adversitatibus, in suarum persecutionum calamitatibus, quid de se esse poterat, agnoscebat. *Ille potentia virtus fuit, ista infirmitas custos virtutis, (h) in miraculis monstrabatur Elias, in infirmitatibus servabatur.* Novi feralem electi licet Israëlitis eventum, quem edacitas usque ad luxuriam pertaxerat, quando sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. (i) est individua epularum comensalis, nefaria voluptas, dum enim corpus in refectionis delectatione dissolvitur, cor ad inane gaudium dilatatur, si enim conviviorum ingluvies non providè compescitur, à libidine mens minùs provida quantocyùs deglutitur. Corruit, dum ambulat regali in solario præcipitatus David, rantorum mysteriorum DEI Eccstaticus contemplator, immanissimæ subactus turpitudini, lavantem fœminam, dum aspicit, concupiscit, vix concupitam adulterinò sibi jungit affectu; utque amborum consulatur famæ, conjux adulteræ è castris ad regiam, mandato lapsi principis revocatur, quem à militiæ laboribus fatigatum blandè alloquitur, in domum suam, ut redeat, licitis forsan conjugij voluptatibus vacaturum, adhortatur, utque confœderata gulæ luxuria inflammaret ardentius esurentem advenam, egressus est

Urias de domo regis, secutusque est eum cibus regius. (l) Svadet præterea providus Supplantator, ut pedilavio ad fessum corporis refrigerium uteretur, & quidem regalibus invitabatur epulis ad maritalem thalamum, sed adulterinà turpitudine contaminatum, ut sic per balneum, & cibum delicatum provocaretur ad coitum, explanat Lyranus latentem fucati stratagematis veritatem; ad stipulatur commentatrix Glossa, ut refectus deliciosè, provocatus in libidinem, dormiret cum uxore, ut sic adulterium lateret, ne forsan Bersabee (sancienti conformiter legi) tanquam adultera lapidaretur. Adeò verum est magni Gregorij apophtegma de ventris ingluvie ineptam lætitiā, scurrilitatem, ac immunditiam propagari, quæ licet conjugali cohoneſtentur privilegio, id tamen infallibiliter sequitur confœderari Bacho Venerem, & gulæ deditos luxuriæ confinibus approximare; enimverò, dum ven-

ter ingluvie extenditur, virtutes animæ per luxuriam destruantur. (m)

(m) 3. p. cure
Past: adm:
20.

Est metuendum, licet severum videatur magni Basilij effatum, qui delictorum scaturiginem ex detestabili ingluvie arguit oriundam; præclaram assimilantis similitudinem attende; ut fons aquæ vicina loca herbarum viriditate convertit, sic vitium gulæ, si per cordis tui venas se effuderit, sensusque tuos omnes irrigavit, ubi libidinum multarum in te sylvam conſeſerit, animum tuum ferarum habitaculum efficiet. (n) Sunt illustrissima, quæ totum humanæ machinæ illuminant microcosmum, sunt radiantissima luminaria intellectus cum voluntate, alterutrum si deficiat, nocturnum chaos invehitur, dies immaculorum, quam novit Dominus, diluculare retardatur; quam si tenebrarum scruteris originem, obnoxios vapores gulæ reperiēs, ex quibus tota obscuræ caliginis congeries ad obfusandum conglomeratur. Fulget à radioſo lumine intellectus, cui claritatem confert scientia, meridianis prudentiæ splendoribus adornata; hanc grandia ciborum corpora, nigra velut velamina obfuscant, & lautiores epulæ spissarum instar nubium obumbrant. Irrefragabilem istius veritatis testem exhibet Hieronymus, hæc brevi, sed probatissimâ periodo allegatam confirmans veritatem, sapientiæ quoque operam dare non possumus, si mensæ abundantiam cogitemus. (o) Nec minus sumptuosum intemeratæ voluntatis templum primum duntaxat libero, ac soli voluntatum Domino consecratum, ciborum profanat intemperies, diruuntur sanctarum inclinationum pastaphoria, virtutum abripiuntur ornamenta, cum enim varijs nidoribus fumant patinæ, & temperantia repellitur, & pietas abigitur, & tota vitæ sanctitas quodammodò profligatur. Denique ventris ingluviem pedissequa à natura addita comitatur libido. (p) Philonis Hebræi testimoniò, adeò indispensabiliter, ut alteram sine altera reperiri insolitum, hac sine, illam humano dominari corpori monstruosum esse censetur, ut monstrum haberetur libido strum est. sine gula, inquit Tertullianus, quod nè peregrinum attonito videatur auditori, subjungit individuum concatenatæ societatis rationem, saginæ substructa lascivia est, per edacitatem salacitas transit,

(n) Serm: de
abdicat:
rerum.

Gula obscurat intellectum, & seducit voluntatem.

(o) lib: 2. Adv: Jovin: c. 8.

(p) lib: de Agricolt:

Libido sine gula monstrum est.

(h) lib: 15. moral: c. 5.

(i) Exod: 32. v. 6.

(l) 2. Reg: 11. v. 8.

David Uriæ cibum regium subministrat, ut accendatur libidine ad adulterium conjugalem.

(q) lib: de je-
jun: b. 1.

Pompejus in
eodem templo
adorat Ba-
chum & Vene-
rem.

(r) lib: de Abr:

Abraham con-
vertit plures
animas in
Haran.

(s) Gen: 12.
v. 7.

(q) quemadmodum namque superna u-
nius fabricæ laquearia cum circumfluis
parietibus eandem conficiunt structu-
ram, sic immoderatus ciborum luxus,
& lenocinium luxuriæ, unum confici-
unt iniquitatis diversorium, unum de-
serviunt in lectisternium omnigenæ
perversitatis. Unum erexerat sumptuo-
sa insanientis Pompei lascivia superbi-
entis templi monumentum, sed bino
consecraverat Numini, præ cæteris sibi
charo, Bacho & Veneri, utrique nefa-
rio exurendorum cordium incendiario,
nec enim suam finè istius ignibus ille
succendit Vulcaniam, nec ista finè illius
auxilio suam inflammat pyram: vix Ve-
neri immolatur victima, quæ prius Ba-
chi edulijs non impingvatur, vix Bacho
dedicatur hostia, quæ antè Veneris i-
gnibus non ustulatur; *theatrum Veneris
liberi quoque domus est*, concludit Pres-
byter Africanus. Egreditur jubente DEO
de terra cognationis suæ, paternæ domûs
deserens limina peregrinaturus Abra-
ham, haud secus Philonis testimoniô,
quàm si è peregrinatione domum redi-
re juberetur, *rem factam se habere putans,
si mandatum exequeretur celeriter*, (r) pro-
greditur protegente cælo quinquagena-
rius viator, utque acceptas Altissimo con-
secraret victimas, eas sibi associari vo-
luit animas, quas fecerat in Haran,
id est homines, quos ad veri DEI cul-
tum converterat in Haran, commenta-
tore Abulensi.

Fidelis quoque Sarai non tam pro-
speritatis, quàm periculorum exhibi-
tura comitem, marito exulanti se se
associavit, quàm nec propinquorum af-
fabilitas retinuit, nec filialis desertorum
parentum amor retardavit. Perambu-
lant veloces peregrini pulcherrimam
Chananææ regionis terram, attingunt
felices advenæ illustrem quercuum con-
vallem, perveniunt ad urbis Sichem li-
mina, non nisi decem Levcis distita ab
urbium Metropoli, à civitate Solyma,
quam regionem (Lyrano fidem dante) in-
justè tunc occupaverat Chananæus. Ex-
cipit interim adventantem hospitem non
terræ princeps, sed cæli Dominus, &
quasi aligeræ congratulaturus obedien-
tiæ, offert illustre præmium pro duræ
peregrinationis merito, enimverò, *ap-
paruit Dominus Abraham, & dixit ei: se-
mini tuo dabo terram hanc.* (s) Quam

visionem DEI, fides meruit patris cre-
dentium? Procedit interim fidus alie-
nigena eventum peregrinationis suæ il-
lius committens placito, qui, ut itine-
raretur ultrà, præceperat itineranti, nec
tamen diu commoratur in urbibus, sed
impios illius territorij declinans inco-
las, proficiscitur in desertum. Sed
invalescens fames, vel potius victorio-
sa viri obedientis perseverantia, pro-
pulsat anxium exulem ad barbaram Æ-
gypti plagam: maluit siquidem in ter-
ra Cham, quæ Ægyptus est, peregrinan-
do aliena solatia quærere (Ruperto in-
terprete) quàm ad natale solum, quod
ordinante Providentiâ dimiserat, remea-
re. Approximans Ægyptiorum finibus,
mox anxiam premitur solitudine, ob
periclitaturam formosæ conjugis inno-
centiam, sciens quàm arduum sit præ-
servare, quod plures ambiunt adamare;
dumque thesaurus in vase fictili abscon-
ditur, quamvis robustam fortitudinem
expugnari, quamvis prudentem vigiliam
defraudari; noverat insolitam suæ uxo-
ris pulchritudinem oculos omnium in-
fascinatorum, inter adustas ardore so-
lis facies, quæ simis plerumque nari-
bus, recalvâ fronte, pilosis humeris,
intuentium oculos deformitate fugant,
nullâ alliciunt formositate noverat, ve-
nustam idæatæ mulieris imaginem edo-
mitæ etiam carnis resuscitare ignicu-
lum, pudicæque mentis nitorem conta-
minare; & licet (Toftato referente) ad-
ulterium apud Ægyptios nefas foret
morte plectendum, minusque reputa-
retur flagitium hominem interrimere,
quàm ad uxorem viventis viri accede-
re, metuebat tamen vir providus, nè
abutentes castâ conjugis, marito mor-
tem machinarentur. Legi subtilem de-
super explanantis Chrysostomi reflexio-
nem, terrificam illâ ætate mortis faci-
em exstitisse, quàm justi etiam cogita-
bundo tremulæ mentis oculo speculari
expavescebant, *erat ad hoc terribilis fa-
cies mortis, nondum erant areæ portæ con-
fractæ, nondum erat aculeus ejus hebeta-
tus*, (t) sed cur periclitari suspicatur
uxoris pulchritudinem in Ægypto,
quàm tamen finè ullius umbra discrimi-
nis securam credidit in Chanaan, plus
fidens Chananæis, minus in Ægyptiorum
barbarie confidens, an non delicijs abun-
dat tellus illa, & ista horrentes inter
solitudines sterilefcit? an non Chana-
næa

Abrahæ DE
apparens pr
mittit ei ter
ram promif-
sionis in obe-
dientia mæ-
cedem.

(l) hom: 32.
Abraham in
Ægypto timet
de conjugis
castitate, non
autem in ter-
ra Chananæi.

naa fertilitas aridet amplius voluptuosa Veneri, quam arida sterilitas Aegypti? est illa lacte ac melle fluens deliciarum patria, est ista spinis & dumis confita ferarum inhabitantium spelunca. Sed oculato Abrahæ metum constantis viri incusserat Aegypti sufficiens annona, quâ destitutam videns terram Chanaam, nil ab hac sibi timendum judicavit; fames vexabat Palæstinam, dum recreabat saturitas Aegyptum, illa securum reddidit de non lædenda conjugis immunitate, ista fecit ancipitem instans periculum formidare.

Exercetur athleta DEI, inquit Ambrosius, & *duratur adversis*; quid enim durius, quam maritalem thorum ab efferata barbarie violare? quam necem, ob connubialis pudicitiae integritatem præstolari? *compererat in Aegypto lasciviam esse juvenum luxuriam, petulantem cupiditatem, voluptatum intemperantiam*, (u) esuriit in Chananæorum territorio, cui tunc dominabatur inedia, nec seduliori studio invigilabat tuendæ uxoris integritati, ac in Chaldæorum meditullio, sciens Venerem famere nesciam, terram sterilem abominari, at ubi Aegyptum nullo inedia periculo laborantem adire debuit, quasi jam jam periclitans uxoris nomen reticuit, sororem indicavit. Sed qui cœlesti obtemperare volens oraculo, uxorem quoque in periculum deduxit pudoris, meruit conjugij castimoniam prodigiosâ Omnipotentis dexterâ protegi & defendi: nam ipse Aegyptiorum Rex, quem Aegypti lascivia ad maritalis thori violationem fortassis inclinasset, uxorem inviolatam reddidit, & licet barbaris alioquin vacaret moribus, inviolatam conjugem, quam ignorantia sororem persvaserat, restituit marito. Vides in abundante patria, in terra fertili periclitari castimoniam, in sterili eandem commorari. Videt fecundam Cererem amicam esse Veneris, sinè cujus abundantia friget ignis cupidinis, fumat data libidinis, extinctioni proxima, exitio vicina, stratum non thorum amat famelicus, non lasciviat, sed ut indormiat, in lecto requiescit; flamma incontinentiæ ex lautiori pabulo succenditur, non oleo prudentum virginum, sed epularum pingvedine nutritur. Examina maturiori indagine lascivi furoris originem in castis sæpe cordibus exorti, inquire,

cur ille pudicus aliàs, & censor impudiciæ, inopinatâ vicissitudine impudicis amoribus conflagravit; & sæpè sapius reperies, non nisi post buccellam in eum Satanam introivisse, post lautius convivium temulentæ libidini succubuisse. Non existit dementior luxuria quam sodomorum, qui ipsos in domum Loth ingredientes angelos invadere satagebant; multiplicatus clamor quasi sopitam in gremio misericordiæ, excitavit justiciam, expetens ultionem, clamabat horror scelerum, nam effrænis petulantia excusserat repagulum verecundiæ, ita ut nec ad exercendam turpitudinem quærentur velantes tenebræ, sed ipso in meridie tot coram testibus, quot coram spectatorum oculis enorme flagitium exerceretur. Divinus arbiter peculiari mysterio clamorem arguit, quasi hunc cogeret severius plerere, quam ipsam noxam sceleris punire; enim verò, *peccatum cum clamore, est culpa cum libertate*, (x) inquit Gregorius; sed à quâ scaturigine hæc purulenta pestis erupit? non aliam Divinus spiritus Ezechieli vaticinatus revelavit, quam luxum epularum, ciborum multitudinem, gulæ ingluviem, ac intemperiem escarum. Hanc enim ut abominandam Idololatranti Solymæ castus zelotes exprobraret ingratitudinem, adulteram damnaret libidinem, temerariam objiceret arrogantiam, hoc salutare improprium adjecit: *ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis & abundantia*. (y) Superbiæ malitia, transcendentalis est iniquitas, in omni imbibitur flagitio, cuiusvis peccati uterus reputatur; ut proinde sodoma idcirco perierit, quia cum elationis vitio mensuram refectionis excessit; quam explicans literalis Hugo, dum saturitatem panis considerat, subjungit, id est, *nimia ingurgitatio omnium ciborum, qui nomine panis solent intelligi*; ab uno hoc incenso fomite, tota conflagravit Pentapolis, ab hac vaporis spissitudine imber sulphureus conglomerabatur flammivomum in nubifragium, & putissimus libidinis ardor, qui simili exurebatur ardore, ab immoderata ingluvie profilivit. Nec levem opineris gulæ malitiam, nec nimiam gravari calumniâ, si Sodomitici interitus origo nuncupetur, si mater pessimi germinis, si uterus esse, parturiens luxuriam incusetur. Quæ furibunda tygris primordiale innocentia.

Scaturigo peccatorum Sodomæ fuit gula.

(x) in Ps: 31.

(g) Ezech: 16. v. 49.

Totam Pentapolim succendit gula.

(i) lib: 4. de Abr: c. 2.

Quia in Chananæorum terra erat fames, in Aegypto saturitas panis.

Gulosus oblectatur ciborum varietate.

(2) Is: 22. v. 13.

Gula insidiatur viris perfectis.

(a) in Reg: lib: 5. c. 1.

(b) Philip: 4. v. 12.

tiae vestem ex Adæ anima abstraxit, abstractam dilaceravit? quæ vulpes alia delusum Isacci primogenitum primogenituræ privilegiò spoliavit? quænam ferocior bellua induxit temulentum Israël, ut totam suæ mentis læticiam, ut universum suorum filiorum gaudium ferox puerpera, hōc concentraret pro-verbio, hōc limitaret adagio, *occidere vitulos, & jugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinum*, dum actu ab invitante misericordia per ablegatum Prophetam Domini avocaretur ad luctum, commoneretur ad planctum; evomuit hæc execranda vitiorum puerpera, sacrilegi hoc oris propudium, hoc detestandum blasphemantis lingvæ eloquium, suis ut famuletur convivantibus filijs in proverbium: *comedamus, & bibamus, cras enim moriemur.* (2) Præclarum insanientis Epicuri deliciarum fundamentum; huic innititur oraculo temulentorum commensalium tumultus. lascivus comessantium cachinnus, carentium & applaudentium concentus, hesternæ crapula, hodierna ebrietas, & crastinæ continuationis gloria, cum tota gulosi germinis officina.

Nec hōc suorum pedissequorum lugubri interitu contenta, in ipso cœnobiorum paradyso virus impiæ delectationis spargere, & sub necessitatis herba latere angvis perfidus contendit, ipsa, quæ indies exculcerantur verberibus, cruciantur doloribus, attenuantur jejunijs, exercentur abstinentijs, athletarum Christi corpora ad ciborum concupiscentiam satagit trahere, ad deliciarum selectum præcipitare; *sed perfectos viros*, teste Gregorio, *gulæ appetitus tentare potest, superare non potest*, (a) dum enim conservando corpori necessaria alimenta exhibent, manducando esuriunt, esuriendo manducant; præclari Doctoris gentium discipuli, qui suos eruditurus Philippenses in novo Christi spiritu novellos roboraturos milites inquiebat, *scio & satiari, & esurire.* (b) legit moralis Papa, *scio manducare & esurire*; quis verò vestrum, ut grande æstimabit artificium, comedere, quod edocet natura, aut discere esuriem quod inediae necessitas cogit addiscere etiam renuentem? Est certè captu difficile paradoxum, illustre magisterium, quod, qui didicerit, magistri veritatis discipulum dignum promotione proximâ se

comprobabit. Ille solùm scit manducare, ille addiscit satiari (commentatore Gregorio) qui alimento non ad ingurgitationem ventris utitur, sed ad virtutis reparationem, ille duntaxat esurire novit, qui sublatō corpori alimento, nec contra subtractionem murmurat, nec acquirendi victūs amore aliquid perpetrat, quod animam peccati laqueo constringat; *manducare & esurire novit, qui & corpus moderatè reficit, & ad immoderatam ciborum perceptionem suggerenti gulæ vitio consentit.* Non novit ille, qui dum omnigenâ salsamentorum specie palatum delinit, libidinem in corde accendit, & cum jam stomachus se aggravatum crebris nutibus conqueritur, adhuc fercula ferculis adjiciuntur, & fauces dapibus constringuntur; satietas appetitum non minuit, quem acuit coquorum acuratio, & variatio ciborum. Miratur sua in Clarevallenſi solitudine Bernardus Abbas voluptatem gutturis, quæ tantō laboris impendio comparatur, tanti moliminis à gulosis commensalibus hodiedum æstimatur, vix duorum obtinere latitudinem digitorum, quâ non obstante exilitate molis, eviscerantur maria, ut copiosa piscium varietas irretiatur, evacuantur flumina, ut venter delectetur ostreis, néve distantes à freto populi hōc destituantur edulio, jumentorum dorsa copiosis onerantur sarcinis, ut hæc palati illecebra longè latèque dispergatur. Sed quia humanam ingluviem nec ipsa possunt maria satiare, aer invaditur, & vasta volatili-um regio, ut mensas epulonum repleat, obsidetur; phasides aves laboriosō illaqueantur artificio, lentis vaporibus coquendi; phrygius investigatur attragen, si fortè à remotioribus Ægypti oris transvola valeat irretiri; non reputatur epulum, cui cervus aut aper deficit, cui exterorum animantium varietas non applaudit, grandia quadrupedum invehuntur corpora, ut ventre saturatō varietas ciborum fastidium avellat. Dic obsecro an esurire novetur commensalis has inter epulas, cui ipsa satietas appetitum non minuit, sed manducandi desiderium accendit? an satiari didicerat, qui adulterinis provocatus saporibus, omnem necessitatis metam transiit, solam esuriens delectationis voluptatem? Exitiosus Sennacherib circumvallatam hostili agmine invadens Solymam, dum obsidione va-

Magna scientia erat Patris scientis satiari & esurire

lidâ anxiatum premit principem, generosum experitur militem, non suæ, sed cœlesti militiæ confisum; victorioso usus stratagemate, amicum simulat, & meticulosis civibus perniciosum svadens consilium, quod fore noverat consultori optimum, eosdem ad epulas alliciens invitabat: *comedite unusquisque vineam suam, & unusquisque ficum suam.*

(b) Is: 26. v. 16.

Jejunium Ezechia solvit obsidionem subivit.

(c) lib: adv: psychicos 6. 7.

Ineremopulus nullò morbo laborabat.

(d) hom: de laud: jejunij.

Dum ad carnes anhelat, mox egrotat.

(e) Ps: 77. v. 30.

(b) bene optimè, & non præposterè, nam ad ingurgitationem terrenæ jucunditatis in florecente vinea idæatam, immediatâ serie subsequitur, delectatio lasciviæ voluptatis frugiferæ ficus dulcedine adumbrata; periissent, si annuissent; hostilem impetum eluserunt, quia oblatas epularum delicias respuerunt; nîl enim aliud obsidionem solvit (Tertulliano teste) nîl aliud Angelum de cœlo in hostium vindictam evocavit, quàm Ezechia regis humiliatio utique jejunio preces prosequente, (c) progrediebatur peregrinus Israël per vastam deserti solitudinem, nutritus pane cœlicò omnigeni saporis, & quia totus quasi morborum torrens, communi medicorum aphorismò, à delicatioribus & copiosioribus cibis, sua velut à fontali vena, consuevit scaturire, hoc solò pastii delicio, nec gravabantur onere, quò carebat, nec increffabantur pingvedine, quâ destitutum manna, manducantium vires augebat, ut panis fortium nuncuparetur. Iter faciebat, testatur de castrametante populo magnus Basilius, neque ullus eorum in castris, aliqua valetudine conflictabatur, (d) tota morborum colluvies à numeroso exercitu elongabatur.

At ubi perversa ingluvies ad ollas carnum anhelabat, ad Ægyptiorum cepe & allia suspirabat, ubi exardescens concupiscentia nauseabat panis svavissimi levitatem, tribuebatur quidem gulosis ventribus, quod petebatur, sed una simul repentina ferientis DEI ultio sequebatur: *adhuc esca eorum erant in ore ipsorum, & ira DEI ascendit super eos*, (e) obtinuerunt quidem, quod in contemptum offensi numinis concupiverant, non sunt fraudati à desiderio suo, nam posteaquam ventum flantem ad aquilonem, flare ad occidentem compulisset, & postquam Africum collateralem Zephyro, præter consulti flaminis tranquillitatem afflare impetuosius præcepisset, in imbrem effundeban-

tur nubes, pluitque super eos sicut pulverem carnes, dùmque aviditate indomitâ, Immoderata invaderent deplua cœlis spolia, dum aviditas infarcirentur carnibus, & volatilibus terimit pludelectarentur, ultrix justitia evaginavit rimos ex-Israel. ciente suffocabantur manducantium guttura, quodque anhelis faucibus ingesserunt, glutire non valentes, miserabiliter perierunt. Prima sacri furoris vittima pingues eorum existerant; illi videlicet, de quibus apud eundem Psaltem conqueritur veritatis spiritus: *prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum.* (f) (f) Ps: 7. v. 7. Est quippe dupla malorum species, eorum aliqui spectandam exhibent aciem (commentatore Augustino) exiguitate quadam necessitatis affecti, sed quia præeligenda est, & sufferenda magis omnis necessitas, quam perpetranda aliqua iniquitas, non effugit malitiam, qui ad compassionem ejus minis impellitur, ærumnis varijs quodammodo, si licet dicere, necessitatur, est tamen macra præ reliquis omnibus, & ex ferali macie procedit, dum interim iniquitas, quæ nullâ difficultate exprimitur, nullâ adversitate impellitur, nullo cogente committitur, nullo extimulante perpetratur, prodit ex adipe, id est (explanat moralis Hugo) ex abundantia. Pereunt itaque præ reliquis primi in ordine, antevoli in serie, præproperi in numero, pingves à gulosa ingluvie, quos deliciosæ voluptates infarciunt, & altitium illecebræ occidunt. Pereunt priusquam deglutiant, intereunt, antequam oblectabundi sese ad suæ concupiscentiæ sufficientiam sat saturare possunt. Experiuntur scilicet, suo sed cum discrimine, severum nimium cominantis Jobi præsagium: *nec est satiatus venter ejus, & cum habuerit, quæ concupiverat, possidere non poterit.* (g) Anhelat prius per ingluviem ad concupitas ciborum epulas, & plura recipere desiderabit; nulla sarietas ad satiandum sufficit, cum enim mens, non corpus fameat, cum inexplicabilis concupiscentia esuriat, ipsa ciborum abundantia oppressus exastuat, dolens, quod infarcitus venter plura cibaria recipere non valeat, & dilatatus ad recondendum ampliora non sufficiat, quantumvis insatiabiles oculi, dum voluptuosam opiparorum ferculorum abundantiam considerant, in ventrem eâ projici voracitate delectabili exoptant. Gulosus siquidem degluti-

(g) Job: 20. v. 20.

Anhelus epula semper esurit, nec escam possidet, dum manducat.

entium epulorum furor, desideratis non satiatur convivij, nec expletur, sed potius inflammatur avidius, & augetur; quemadmodum namque immoderatus ignis, dum ligna, quæ ambierat exurenda, receperit, validior assurgit, ac vastior excrescit, & licet videatur non nihil à strue lignorum opprimi, exemplo tamen incipit ferocius dilatari, sic postquam contigerit guloso ventri ad votum cibos congerere, grandem eorum numerum acie avidâ respicere, appetet omnia, anhelabit ad singula, & ubi multorum aliquos ob stomachi ructantis renitentiam devorare non licuerit, quasi de jactura dolenter ingemiscet. Hinc epulones reprobos objurgaturus proverbialis Salomon, opiperam eorundem libidinem abbreviatâ hâc parœmiâ perstringit; *justus comedit, & replet animam suam*, quidquid apponitur, benignè recipit, seu condimento careat, seu defectuosa quantitas esurienti deficiat, seu exigua vilitatis qualitas palato non arri-deat, seu panis durities dentes exasperet, seu lapis cujusdam improperij loco deliciofi ferculi accedat, illud pro

dirigente regula magisteriale observat Ecclesiastici professoris consilium: *omne quod tibi applicitum fuerit, accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe.* (h) Si obvient recipientis hospitis contumeliæ, sunt cibus suæ mansuetudinis; si impropere commensalium injuriæ, sunt esca patientiæ; nec ignem tribulationis refugit, sed inde cum salamandra vivit; nutritur etiam de carduis ad instar asini, factus ut jumentum coram Altissimo, resectus flagris, & tam aptè hoc durum digerit ferculum, ut inde ad instar ursi impingvetur. Non sic gulosus epulo, non sic, *sed venter impiorum insaturabilis.* (i) Sinè saturitate comedit, sinè cessatione quidnam palatum voluptuosius delinuat, sollicitudine anxîa discutit, & inquit; nec antè à suis cupiditatibus desinit, donec carnalem reddens animam, inducat ac decernat non menti, sed ventri vivere; & spretò superno contemplationis edulio, quò enutritur spiritus, & oblectatur DEUS, cibum, qui perit turpiter operari.

(h) Eccli. 2.
v. 4.

(i) Prov. 15.
v. 25.

Venter impiorum
nunquam
saturari potest
quia quo plus
comedit, amplius
esurit.

*Justus, quod
ei offertur,
cum gratia-
rum actione
sumit, & ideo
nunquam fa-
met.*

Cùm deficerent quasi vulnerati in pla-
teis civitatis,

Sermo Trigesimus Sextus.

Ebrietas secundogenita diaboli, innumero-
rum malorum uterus est.

Primus universæ iniquitatis author, profundâ Sapientissimi Salamonis parabolâ, suis æquiparatur in proverbij crudeli sangvisugæ, quem biliosa fitis multiplicandorum criminum indefinenter anxiat, & inflamat, *sangvisugæ duæ sunt filiæ, dicentes: affer, affer.* (a) Præclara incestuosi parentis germina, qui à pacifica beatarum mentium profligatus patria, ad lachrymarum vallem sua raptatus ab invidia, in fertilissimo deliciarum viridario, funestus advena, suum elegit diversorium, si forte hæc geminas, vel saltè earum primogenitam maritare posset filiam protoparenti Adæ. Est ista gulosa ciborum ingluvies, est illa infamis ebrietas, est utraq; abominanda proles, confœderata inno-

centiæ adversaria, jurata castitatis inimica, est utraq; gliscens fames libidinis, quò ustulante interna succenduntur viscera, ignescit animus, & nisi maturâ præveniat temperie, anima concrematur. Aspirat utraq; ad primum antelucani ortum phosphori, illa afferri cibum flagitat, ista ad vini poculum anhelat; fervent ardentius in meridie, sed temulentæ ad vespem ferocius insaniunt, nocturnas inter epulas, eò crudelius suos excruciant pedissequos, quò abundantius ingurgitant dementatos jam epulones, nullum discrimen est temporis, à somno dormientes excitant requiescentes inquietant. Quæ erat, dulcior requies, quàm maritorum in statu innocentie conjugum, quorum perennis fuisset felicitas, nisi men-

(a) Prov. 30.
v. 15.

*Duæ filiæ di-
aboli, inglu-
vies ciborum,
& ebrietas
sunt.*

si muta fuis-
set Eva in pa-
radiso, Adam
non perisset.

daciorum pater primæ obijciens filiæ fu-
catam faciem, obnubilatos serpentinò
halitu intoxicasset oculos, dum enim
mulier vidit bonum esse lignum ad ve-
scendum, aspectu delectabile, & pul-
chrum oculis, sed absurdis, & exar-
descens in concupiscentia, triplici ir-
retiebatur funiculò, rejectu difficili,
curiositatis stimulo, voluptatis illicitò,
vanitatisque blandimento, in concupi-
scentiam carnis erupit, licentiam ocu-
lorum assumpsit, vitæ superbiam, ut Dea
fieret, exambivit; tulit tandem de fru-
ctu mortifero, & comedit, atque uti-
nam hòc præpedita bolo, muta conti-
cuisset, vel Adam loquentem surdus
non audivisset, *utinam aut Adam fuisset
surdus, aut Eva obmutnisset* (singultuat
Mediolanensis Ambrosius) *ille nè vocem
uxoris suæ audiret, ista nè loqueretur ma-
rito, & lubricæ vocis ministerio serpentis
in virum venena transfunderet.* (b) Ut-
que mœsti gemitus redderet rationem,
concludit gemebundus Pater, *vicissemus,
si Eva tacuisset*, sed primus incalescentis
gulæ est impetus, ac effectus, quod in
lubricum titubantis eloquij labia motu
proproperò festina prorumpant; nam
intumescens ab immoderato escarum
vapore lingua, dum fervet palatum à ci-
borum sapore, incauti sermonis erro-
re fluctuat, & vanò concertantium ver-
borum strepitu, secretum circumspe-
ctæ munitionis silentium profanat, Al-
loquitur conjugali libertate malesuada
uxor maritum; *nam dedit viro suo* (ut
autumat Augustinus) *fortasse cum verbo
svasorio, quod scriptura tacens, intelligen-
dum reliquit;* (c) alloquitur, ut sui ob-
tineret mendacij consortem, ut faceret
suæ participem calamitatis, & blandò
alliciens eloquio, cum fructu sterilem
porrigit miseriam, quia perdiderat cum
innocentia misericordiam, quæque sibi
in se crudelis non pepercerat, nec fi-
lijs, nec posthumis, nec conjugi am-
plius parcere sciebat, sed omnes cru-
deli anathemate involutos morti sub-
egit in tempore, morituros pariter (nî
ipsa pro mortuis moreretur vita) in
æternitate. Disce, quid prima mulier
dedit viro suo, ut scias, quidnam spe-
randum habeas à muliere, dum blandi-
tur. Virilem fortassis animum hujus
spectatrix tragediæ, humanitatis soror
angelica expectaverat beatarum menti-
um caterva, sed effæminatum experta

luxit conjugem ejusdem mortalitatis ju-
go, amore conjugis succumbentem;
*uxorem, quæ jam seducta manducaverat,
noluit Adam contristare*, testatur Hyppo-
nensis Præsul, *quàm videbat à se alienam
tabescere, & sine solatio interire non, qui-
dem carnis concupiscentiâ, sed amicabili
benevolentia, quâ sæpe DEUS offenditur.
nè offendatur amicus;* (d) sed acius e-
molitum reprehendit prævaricatorem,
interrogans os aureum, *quare tam le-
ve mandatum neque voluisti ipse servare:
sed forte audivisti à muliere perniciosi con-
siliij promissionem, & spe etiam ipse instan-
tis cibi statim particeps factus es, & id-
circo uterque supplicium luetis,* (e) pri-
mam feralis exitij originem, imò totam
dispendiosi interitus scaturiginem ab
una vetiti edulij participio promanasse,
autumat Chrysostomus, quod rabiosa
ingluvies deglutivit. Infer sagacior

(d) lib: 11. in
Gen: ad lit:

(e) hom: 16. in
Gen:
Adam, nè
mulierẽ con-
tristet, DEUM
offendit.

Sed quia hujus scelesti partus in-
famiam, luculentâ penegyri descrip-
simus (quæ originalem innocuæ huma-
nitatis vitam perimens, infelix puerpe-
ra universam parturivit mortalitatem,
ante cujus adulterini germinis abortum,
delictum non innotuit, nemo prævari-
cationem scivit, nam culpa per cibum
irrepsit, latebra post cibum hiavit)
idcirco ad secundæ censuram procedi-
mus, & execrandum diri furoris po-
culum, quò voluntaria propinatur amen-
tia, spontanea hauritur insania, dulce
delirium bibitur, ac ipsâ morte sævius
venenum epotatur, præsentì sermone
discutimus, & quònam feriri debeat a-
nathemate scelus illud, quod sensus tol-
lit, mentem dementat, hominem negat,
belluam probat, corpus excruciat, animû
enervat, caput tormentat, animam in-
festat, investigamus. Vix insolentes
Israëlis parvuli suis dixisse matribus re-

Israëlis filij à
matribus vi-
num exigunt,
quod ante ob-
latum bibere
consvenerunt.
stes

(b) in Ps: 38.
7. 4.

(c) in Cat: Lip-
pon.

Eva offerendo
Adæ pomum
junxit verba
officiosæ ad
persuaden-
dum.

stes Chaldaeus. Sunt quippe in plateis Jerusalem nonnulli viatores, qui non deficiunt, nam licet vanitatibus nonnihil dediti, haud tamen penitus succumbunt; sunt alij deficientes, & deficientiando corruentes, qui vagi & instabiles in voluptatibus se ingurgitant, & inebriati delicijs, à lapsu, quò ceciderant, non resurgunt. Matres affiliunt effrænes parvuli, nec enim majorum promeretur eloquiò quadrupes vanitas insigniri: suas infestant puerperas insolentes filij, licet affectuosa earum teneritudo renuat prolixis precibus exorari, soleat aligerâ Providentiâ prævenire; maternam pietatem ex ipso natorum desiderio recollige, nec enim servilia exposcunt alimenta, non ambiunt avenali pane refici, vel aquæ beneficio refrigerari, sed mensam divitum volunt accedere; panem triticeum esurire, & vinum nobile se se insinuant sitire. Usus quippe, quid postulare debeant, consuetos edocet, nec enim petere præsumerent, si id, quod postulant, non antea habuissent; imò, non petunt, adjungit Victorinus Hugo, sed, *admirantes interrogant quia nec petere solebant, sed habere*; & idè ob nimiam habendi consuetudinem deficiunt vulneratorum instar; non inter domesticos parietes in angulis, sed inter ædes publicas in plateis; duplex malum ad boni duplicis abusum sequitur, egestas & ignominia; illa luit pro tritico, ad esuriem, ista confundit ad ruborem verecundiæ pro vino; fuisset magis tolerabile, domi occulta inter conclavia deficere, quàm coram attonitis transeuntium spectatorum oculis in publico confundi; sed sui impos ebrietas nunquam latere didicit, ubique, quamvis nullibi possit subsistere, prostrata etiam patere concupiscit. Novi & ego quidem prodigos solum filios, post dissipatam paternæ hæreditatis substantiam, replere ventrem siliquis, & aquâ turgentem stomachum ab inedia ingurgitare; norunt nobiliores filij, degenerantium fratrum supplantatores, norunt nobilioris Jacobi nobiliores æmuli, præclaro stratagemate paternam illam exprimere benedictionem: *frumento & vino stabilivi eum.* (e) Ut pane cor confirmetur ad fortitudinem, & rore sancti Spiritus velut lætificante vino tristis interdum animus exhilaretur ad jucunditatem. Novit justorum esuries illud

frumenti granum, quod ubi in terram moriturum cecidit, panem de cælo famelicus Adæ filius manducavit. Novit & sponsa sponsi sanguinum sitire vinum germinans virgines, sed illud solum, quod illa de vite vera vindemiatur, cujus palmites sunt Apostoli, qui (commentatore Augustino) *vitis est per similitudinem, non per proprietatem.* Vitis est, aquam in vinum mutans, dum tribulationis aquæ hòc solo consolante in suavitate lætitiæ transformantur; vitis est, quæ, quidquid palmes habet, donat palmiti, nihil recipiens à palmitè, nec enim nostrorum bonorum indiget, nec illi proficis, si justus, vel justior existis. Verùm quia nec vitis ista, nec granum istud in plateis obviat, vel occurrit à vulneratis in foris urbium, non bibitur, non comeditur, quia nec esuritur, nec sititur. Non sitiebant juvenes Israël hoc salutiferæ vitis vinum, quam recognoscere pullulantem, quam suam recipere ad vineam fructificantem toties detrectarunt, & idè potati vino vanitatis, deficientes corruerunt in plateis, dum viam veritatis declinantes, ad voluptatis avium deviarunt. Huc illos induxit juvenilis levitas, quò suos hodie dum inducit asseclas, temulenta ebrietas, quibus plaudentibus ac jubulantibus exitiosum væ, suo jam intonuerat sæculo compatiens Propheta: *væ, qui consurgitis manè ad ebrietatem sectandam, & potandum usque ad vesperum, ut vino aestuetis.* (f) Legit Ambrosius, *væ ijs, qui consurgunt manè, & sectantur siceram, qui ebrij sunt vespertina, vinum eos comburet*; ad vesperum se se inebriantibus comminandum væ vaticidicus prælagit Isaias, quid erit expectandum matutinis helluonibus, quid ijs vaticinandum restat, qui vix à strato se devolventes, jam vino madere ambiunt, nec ipsum sustinent meridiem approximare? dumque mens sobria diluculari mero pervertitur, tota totius diei series in belluinis tumultibus sopitur, sic ad auream orientis auroræ horam occurrunt soli justitiæ, infames tenebrarum filij, vertiginosi Cain illustres æmuli, pares pedissequi clarissimi prædecessoris, qui egressus à facie Domini habitavit in terra Naïd contra orientem, quæ (commentatore Ambrosio) commotionem significat, cum enim continuâ vagabundus exul agigaretur morione, indefinenter capitis concuteretur a-

Vinum, quod de Christo vite exprimitur, in plateis non propinatur.

(f) Is. s. v. u.

Vinum sancti Spiritus est ros suæ gratiæ.

(e) Gen: 27. v. 37.

Potatores vini sunt pedissequi Cain.

gitatione, aptissimè locus mansionis describitur, ut, quam conformis ordinatrice Providentiâ suo evaserit incolæ, ipsò cognomine innuatur.

Hujus exilij semper instabilis, adæquatam insinuat rationem commemoratus Pater, *ed quod ab humana mansuetudine, transisset ad semitam bestiarum* (g). Ecquisnam furit crudeliùs, sævit ferociùs, quàm ingurgitatus helluo! quis plenius, quis proprius mentitur hominem, quis repræsentat veriùs effrænem belluam, quàm temulentus à vino? quem si vel leviùs tetigeris, velut à sitibunda tigride affilieris. *Calix aureus Babylon in manu Domini inebrians omnem terram*, exclamat acerbos inter gemitus illachrymans Jeremias; est instar aurei calicis tota mundanæ prosperitatis congeries, continens vinum carnalis voluptatis, quæ, quia & abundantius & impudentius inter epulas absorbetur, præ cæteris caducæ libidinis alumnis, anhelis epulorum faucibus familiaris propinatur; est tamen in manu Domini hæc flavescens à vino delicti liquoris phiala, qui suo pro beneplacito largitur diviti abundantiam, & Lazaro in ediam partitur; subjungit illicò inebriantis vini efficaciam, consimilem enuntians intemperatis amatoribus sui amoris exitum, suæque terminum ebrietatis: *de vino ejus biberant gentes, & idè commoti sunt.* (h) Causalitatem discute, effectum percipe, sequelam attentius perpende; hoc plenâ hauritur amystide ad mensam tenebrarum principis, vinum in quo luxuria reperitur, cujus horrorem suis incussurus Corinthijs providus Magister gentium, iisdem duos præsentat calices, è quorum uno Christus conviva suæ salutis propinat certitudinem, ex altero mendax angelus dulcoratam præsentat amaritudinem, occlusis oculis expotandam, *non potestis calicem Domini bibere, & calicem demoniorum*, (i) ex quo bibant omnes peccatores terræ: propterea commoven-
 tur, non tantum ab uno ad scelus aliud, sed etiam à vino ebrietatis transeunt ad fæces libidinis hauriendas, quas, qui biberit, non commovetur tantum, sed jam commotus corrui, sepeliendus postiliminio, nî citius ac cautiùs resurgat, cum tumultu divite in inferno; movet ac comovet virulenta ebrie-

tas corda cum corpore, corpus cum capite, ut vacillantem ac trepidantem videns obtemulentiam, eorum iudices imitorem, qui patibulato Redemptori insolentiùs insultantes, in transitu suo movebant capita sua, vel movebantur potiùs à primo omnium motore malorum, *exagitabat enim eos spiritus nequam, qui repleta à se corpora movere consuevit*, testatur Ambrosius, (l) exagitantur pariter à vini spiritu, qui spiritus furoris est, ingurgitata iniquitatum vasa, op-
 pleta helluonum corpora, dum & naturali bullientum humorum calore succensi, & contra naturæ rationalis libitum vini ardore inflammati, & vocem perdunt, & mentem produnt, & oculis flagrant, & naribus spumant, & pedibus tremunt, & genibus ruunt; si abnuat frater, ut hostem invadunt, si hostis accedit, amicum supponunt, & viam aberrant & gressu vacillant, denique hæreditariâ commotione Cain nutare secum universam terræ orbitam arbitantes, sitibundâ vertigine in solum prosternuntur; nec deest impressum faciei signum, dum suum vultus mutans colorem, ab æstuante inflammatorum viscerum calore rubet ac ardet, quò charactere quidem, non DEI manus discernit, ut olim fratricidam signavit, nè interficeretur, quod (Gazensi Procopio explanante) erat indicium poenitentiae, quam si peccator & cordi imprimat, & in madentibus genis exprimat, non facile perimitur, sed ab interitu præservatur) sed hunc una luxuriantis iniquitas tingit, & abominabilis intuentium oculis reddit; utque suo conformentur prototypo, ut perduelli assimilentur angelo, imago creatoris expungitur, signatum super nos Divini vultus lumen exstinguitur, rationalis anima brutorum gregibus, demptò rationis discrimine, commiscetur! caligantes ad meridiani solis radios oculi, dum umbram vident, gigantem reputant, dum canes audiunt ejulantes, jurant audire leones rugientes, hinc bellua & cædes somniant, ac dormientes litigant, quorum infelix vita continuum est somnium, aut verius indefinens delirium, in solo mortis somno terminandum.

Brevi parcemiâ, sed brevitate terrificâ; exarat totam hujusmodi epulorum scenam, describit infamem helluonis

6. S

(l) lib: de Eleee: & Jejun: c: 17.

Calix demoniorum est poculū ebriorū.

A potu ad ebrietatem ab ebrietate, ad vomitum, à vomitu ad lapsum, à lapsu devenitur ad gladium.

-M-

-M-

mensam, velociter scribentis scribæ calamus in memorati, sapius Jeremiæ vatis volumine, dum temulentos, quasi præfagiens, describit commensales: *bibite, & inebriamini, & vomite: & cadite, neque surgatis à facie gladij, quem ego mittam inter vos.* (m) Bibit siquidem sitibundus helluo quasi aquam, bibit iniquitatem, dum perpetrat in delectatione peccatum; inebriatur dum iterarum multiplicat, vomit dum sinè rubore turpitudinis inverecondus & jactabundus abominandam suorum flagitiorum seriem manifestat; cadit post continuatorum criminum inextricabilem usum & consuetudinem in desperationis barathrum, nolens consurgere, sed semper profundius decidere per collectaneam præsumptionem. Clamat, sed non auditur, plorat, sed non respicitur, svadet, sed non attenditur, urget, sed non recipitur lachrymabundus Joël: *expergiscimini ebrij, & flete, & ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine.* (n) Somnum vestræ insensibilitatis tandem excutite, & quomodo mens vestra, tot sibi succedentibus dementetur flagitijs, vigilantibus lachrymis deplorate? flete ob temporalium plagarum abundantiam, quam temulentò pede incurritis, ullulate propter perennaturam infortunatæ æternitatis pœnam, quam quotidianis commensationibus aggravatis se ipsâ intollerabilem, & splendidis mensarum epulis finire nesciam audaugetis; sed quid deplendum magis imminet, quid deplorandum amplius incumbat, latente hac parabolâ præmittit, *residuum erucæ comedit locusta, & residuum locustæ comedit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo;* concatenata infelicitas, abominanda series confederatæ perversitatis? & licet videatur ordo præposterus, in quo mater præcedit filias, & venter subsequitur ad partum, patebit tamen, ebritatem sentinam criminum, & esse prægnantem uterum innumerabilium vitiorum; dum enim Divina prophetici oris vox ebrios suscitatur, dum temulentos ad expergiscendum stimulat, quòd vitium præ cæteris extirpare solertius satagat, sat clarè manifestat. Eruca nutritur ole-ribus, quæ, quia toto in terra serpit corpore, apud Gregorium lascivientem designat luxuriam, quæ carnis virore pascitur, carnalibus solùm spurcitij oblectatur, quæ cor suâ libidine infascinat,

ut sursum non valens erigi, se totum terrenis sordibus affigat; locusta in altum saltando evolat, & evolantem ad Aquilonis latera inanem gloriam, superbientis puerperæ filiam designat; bruchus locustæ fetus totali velut mole corporis ventrem effigiat, quâ monstruosâ imagine ingluviem repræsentat; rubigo agit frugum feralem incendiarium, quâ si tanguntur, incenduntur; quò incendente rubiginis symbolo flammivomentis iræ rabies demonstratur; residuum ergo erucæ à locusta editur, dum in absurdis suarum lasciviarum voluptatibus temulentus helluo gloria-tur, residuum locustæ à brucho comeditur, dum inter amica cibus pocula inebriatus epulo, absque omni ullius parsimonie moderamine epulatur; denique residuum bruchi à rubigine consumitur, dum post immoderatam ventris ingluviem fervor viscerum imtemperatus succenditur, & iracundus furor in rixarum excandescens liti-gia, guloso helluoni dominatur; hinc toties à cella vinaria ad tumulum proceditur, & corpus immersum evaporantis vini fœcibus, suo sorbetur à cruore; plurimos gula sua occidit nullum frugalitas (inquit Ambrosius) innumeris vina nocuerunt, nulli parsimonia, plerique inter epulas fudère animas, & mensas proprio replevere sanguine (o) Præparabatur sumptuosa regalis convivij mensa, & simul extendebatur exitialis laqueus, quò potulentus Balthasar irretiretur; Adgeniculabatur augusto victoriosi regis solio, Cyrus & Darius coronati regnorum principes, fæderata pacis solem-nitas, inter frementes jubilantium populorum plausus, inter magnificis aggratulantium provinciarum apparatus, inter suavisonos resonantium Sympho-niarum choros, inter insolitos epularum luxus, celebrabatur. Assidebant confæderati reges, & millenario comensalium numero regale convivium coronabatur.

Afferiebantur ad temulenti principis nutum cui virulentus effumantis meri vapor memoriam obfuscaverat, nè feralis recordaretur tragediæ, nè memor eorum, quæ Nabuchodonosoro prædecessori suo evererunt, absterretur) afferiebantur illico pretiosa ab auro & argento diversorum vasorum genera, quæ deprædatrix violentia in spoliis à sum-

(o) lib: 2. de Abel: c. 5.

Balthasar dū temulentus sacra vasa bibendo profanat, regnò & vitâ privatur

Omnia vitia ab ebrio deglutuntur.

Joel: c. 1. v. 4.

ptuosa Solymæ metropolis basilica asportabat; bibebat ausu sacrilegò præsumptuosus rex cum optimatibus, & quercinas, & cedrinas suorum Idolorum statuas callaudantes; *quanta stultitia* (exclamat Hieronymus) *in aureis vasis bibentes, deos ligneos laudabant & lapideos!* quando humanæ temeritatis ultor, sacrilegam vindicaturus insolentiam, terribile spectaculum regiis præsentavit obtutibus, apparuerant namque, scribes digiti in superficie aulæ regię, sententiam subsequuturi interitûs, quam exarantem manum solus conspiciens Balthasar, collisis dentibus, totòque tremebundus corpore, à Daniele clarissimo Divinæ voluntatis interprete, contentum feralis scripturæ exitium auscultans excipiebat. Eadem nocte trucidabatur monarcha Babylonis, dum enim audirent pariter reges gemini, invariabilem decidentis altissimi sententiam, cœlesti inscriptam dexterâ, & ore prophetico evulgatam, dum circumquaque attonitos respicerent spectatores, & inter convivas ebrios eneruatum intuerentur regem, in proscriptum à regali imperio armatis insurrexerunt manibus Hebræorum testimonio, & plenum temetò, quod vini generosioris erat species, crudeliter jugularunt. (p) Nec mirare jacturam regni, quam ebrius incurrit, discrimen vitæ, quod ferox temulentia incussit; pro vino effundi sanguinem, nec rarum est, nec novum, experta est antiquitas, experietur posteritas, nec nostris desunt sæculis quotidiana pene hujus funestæ veritatis documenta, de phialis frequentius ad gladios consurgitur, & arma calicibus succedere, videtur ferme toties in conviviis, quoties immoderata ingluvies ventrem saginare finitur, & vini immoderata profusio animum obcæcare. Quid admiraris privari libertate regiâ temulentum Balthasarem, si primæ servitutis genitrix ebrietas existit, quæ primum ab orbe condito mancipium effecit? emissus de paradisi finibus primus in vallem lacrymarum advena, pelliceâ indutus tunicâ primigenus mortalitatis Adam, ut operaretur terram, de qua sumptus est, colonum agere, tellusque, priusquam stabiliter incoleret, in sudore vultûs sui colere cogebatur; quietem surripit providentia, laborem præcipit, ut otium evitet. Fidelis dein protoparen-

tis posthumus, & naufragantis mundi portitor, egressus ex arca, non solum terram colere, sed cæpit pariter vineam plantare. Notat Chrysostomus, mirabilem ordinatricis sapientiæ seriem in succedanea mundi progenie introductam, agriculturam primævis institutor prima animati limi statua inchoavit; illius primogenitus fructus terræ colligere continuavit, secundo genitus, pastorale gubernium apprehendit, exinde fabrilem alius, alius autem musicam adinvenit, *hic autem justus vineaticam naturali solertiâ excogitavit.* (q) (q) *hom: 29. in Gen: Noë primus plantator vineæ, à vino prosternitur.* Sed ecce qui salvare periclitantem in aquis mundum meruit, qui diluviali exitio humanam progeniem subtraxit, qui inter crescentium aquarum abyssos ad gloriam excrevit; dum de fructu manuum suarum libaturus non vinum, sed de vino bibit, degustans, non absorbens, inebriatus corrui, ac excæcatus sensibus, submersâ mente, insolubili vinculus compede, hominem ad instar vestis exuit, post expletam feræ ebrietatis tyrannidem depositam rationalis creaturæ tunicam recepturus. Nudatur pariter corpore, quantumvis id mereatur laudis prudentia, quod denudetur in domo sua, ubi operimentum adesse possit vitii ebrietatis tegumen, ac abscondendæ turpitudinis velamentum; incautior patre filius, cujus ut exprimatur malitia copiosius, ut redarguatur severius, hoc nomine sacris in paginis nuncupatur, *cum vidisset Cham pater Chanaan;* nondum in orbem Chanaan fuit genitus, nec adhuc Cham erat genitor (teste Ambrosio) quando paternæ infirmitatis excessum ingrata soboles fratribus denudavit, & tamen nepos cum filio recensetur; *nomen addidit Filii,* respondet inquirenti sanctissimus Antistes, *ut & vitio auctoris deformaretur hæreditas, & auctor Filii nequitia gravaretur.* (r) (r) *lib: de Noë c. 30.* cujus effrænem petulantiam animadvertens genitor, ut iridentem se condignò plecteret anathemate, degenerem à ventre filium, qui neque collatum generationis beneficium recoluit, neque præsentem patri optimo reverentiam exhibuit, neque futuram paternæ indignationis ultionem timuit, nec patrem est veritus, quem irriserat, nec genitorem intuitus, quem deluserat, in hanc peregrinæ maledictionis periodum erupit: *maledictus Ch-*

(p) *Dan: 5. v. 30.*

Prima servitus sumpsit originem ab ebrietate.

(s) Gen:9.
v. 25.

Maledicit ne-
poti ob crimen
patris.

naan, servus servorum erit fratribus suis. (s) nec levem dixeris gravis injuriæ vindictam, quæ transiit ad posthumorum sæcula, diu quippe (Lippomano commentatore) in Chanaanæis hæc maledictio impleta est manifestata patris ebrietas longævæ servituti mancipat filium, ut quænam hoc malum inducat discrimina, quænam causet, aut generet infortunia, ex innocenti temulentia intemerati Noë colligatur; si enim inopinata degustati vini ferocitas, & denudavit genitorem, & naturali genitum dominio spoliavit, quid expectandum habeat quotidianus epulo, recogita, si cogitas quantis vitæ periculis succumbat ebrius, quæ incurruntur sæpius, sed rarius evitantur.

Et rariùs insolitum maledicentis stylum admiraberis, cur tantam iniquitatem furentis filij, non aliò feriat anathemate, quàm solò caractere servitutis? Compellat siquidem effrontem hanc impudentiam Victorinus Hugo magnam nequitiam, quid enim nequius quàm non moveri filium, tam dolorifero inebriati patris eventu ad compassivam condolentis animi pietatem? quid durum adeò suis servire fratribus, quando tota prævaricatoris Adæ posteritas, ad agriculturæ servitium in sudore vultûs exercendum condemnatur? imò nec tanti authorem criminis, sed criminosi filij filium, & quidem nondum genitum, condemnat; ut enim animadvertit Chrysostomus, quia benedixerat DEUS Noë, & filiis suis post diluvium, benedicto inferre maledictionem filio verebatur! nè videatur maledicere, quem semel DEUS benedixerat, præterito illo, qui se contumeliâ affecerat, filio maledictum intulit, (t) tota tamen totius maledictionis severitas inter fraternæ servitutis limites constingebatur; id insuper adjungit Lippomanus ad alleviandum inflicti anathematis rigorem, Chanaan filij maledictio malum quoddam temporalis pænæ fuit, videlicet corporalis servitus. Hanc tamen prælegit alijs, illuminatus Genitor, expertus ipse ante filium, quæ sit calamitas servitutis; dum enim mente sobriâ dominabatur æquori, dum universis præsidebat animantibus libertate regiâ, dum gubernatrice temperantiâ tumultuantium elementorum evitabat dissidia, nescivit, quid sit servitus; at ubi improvisâ mo-

dici quantumvis vini intemperie, totò agitabatur corpore, dum immemor præcedentis sapientiæ, omnis obliviscebatur prudentiæ, dum nudaretur non quidem intemperantiæ vitiò, sed ignorantia infortuniò, vini (quod suo nescivit auctori parcere, ac fundatori) expertus violentiam, se postmodum tyrannico subiectum dominio, se mancipatum ingemuit, se compeditum doluit, nec esse sæviorem criminis vindictam, non esse acerbiores culpæ pœnam conclusit, quàm servitutem. Hinc Doctor Priusquam gentium docens docere Titum, quid singulis Ecclesiæ præscribendum sit filiis, Noe injungit, quid filiabus committendum, paternâ præfigit autoritate; & quia suis se nectus scatet fragilitatibus, quibus juvenis caret, sobrietatem injungit senibus, nève anus prætereat, nè multo vino serviant, sagaciter decernit; *similiter non multo vino servientes*; (u) noverat insignis medicus senectutis morbo, medendum vino esse, sed modico; noverat frigescentes sub canitie Adæ filias immoderato sæpiùs potationis studiò ancillari, ut incalescant, volens proindè ebrietatis vitium amputare, admittit modicam servitutem, excludit nimiam subjectionem. ac dum facilius in simili corpore vapores ex infimis ad superiora feruntur, cerebrum occupetur, & caput infatuetur; concludit ex apostolico hoc idiomate subtilis Dalmata; infamem vinipotarum mancipatum, qui absque moderatricis prudentiæ gubernio, sinè rationis temperie se se ingurgitantes, in vino hauriunt luxuriam, in luxuria voluptatem deglutunt, in voluptate impudicitiam absorbent, velut aquam, hoc signanter expressit, non vino multo servientes, servitus enim quædam est & effæminata conditio, vino sensus hominis occupari, & non suum esse.

Hoc forsan sugillare voluit accuratus Ecclesiastes, dum lamentabili querimoniâ univèrsam titubantis mundi ordinem deplorabat, vidi servos in equis, & principes ambulantes super terram quasi servos. (x) In illis miserabiles vitiorum subditos, in istis illustres suarum affectionum Dominos recogita, sed ambulantes in vijs mandatorum, dum illa suæ sensualitatis mancipia ad dignitatum fellas, ad equitatus aspirant dignitates, omnis, qui peccat, servus est peccati, & servi in equis sunt, cùm peccato-

Priusquam
servitutem
Noe injungit,
ret, servus
fuit ob ebri-
tatem,

(u) 1. ad Tit.
v. 3.

Ebrietas est
turpis ser-
vitus.

(x) Eccl: 10.
v. 7.

(t) hom:9.in
Gen:
Servitus fuit
maledictio
temporalis.

res præsens vitæ dignitatibus efferuntur, explanat moralis Papa conjunctam equitatu servitutem; (y) sed hosce inter servos servi servorum sunt, qui violento sternentis vini dominio mancipantur; si enim propter unumquodque tale, & illud magis tale, asseritur communi Philosophorum placito, an non hæc quavis servitute abjectior, major, & vilior est servitus, quæ omnis servitutis est principium, prima servorum omnium puerpera, totius mancipatus scaturigo? nequit negari hæc inconcussa veritas, si prima probetur servitus ebrietatis primogenita existisse. Hoc irrefragabili ut innitatur argumento, Mediolanensis Ambrosij favet & sanctitatis auctoritas, & doctoralis sublimitas, & pastoralis gloriæ Majestas: *manebat (antequam vinum inveniretur) omnibus inconcussa libertas, nemo sciebat à consorte naturæ suæ obsequia servitutis exigere, non esset hodie servitus, si ebrietas non fuisset.* (z) Servis inserviat, serva servorum sit, quæ primam ab ortu detestabili progenit servitutem; & tamen temulentum hoc vini mancipium, obvijs prætereuntium viatorum pedibus substratum, equum præsumit ascendere; verum vinosis aggravati vaporibus, exhalato calore viscerum sopiti, experiuntur verisonam coronati Psaltis paramiam: *dormitaverunt, qui ascenderunt equos.*

(a) Ps: 75. v7.

Ebrii ascendunt carnem suam ut equum, quem nesciunt dirigere.

(a) Legit Chaldaeus, *subnervati sunt.* Equus, & hinniens & saliens, voluptuosa caro est, quam, quia suæ indormiens ingluviei ebrius epulo, nullò gubernat moderamine, nullâ refrænât temperie, servum exhibet se equitantem, non Dominum domantem, nî enim agitator equi hujus rigor mentis sit, infessorem servum recipit, sed directorem Dominum non admittit. *Verumtamen usquequò peccatores Domine, usquequò peccatores gloriabuntur? donec dormierint somnum suum, & nocte mediâ clamore valido excitati, nihil invenerint in manibus suis; tunc irridebitur eorum nuditas, quos voluptuosa ebrietas, & nuptiali spoliavit chlamyde candentis innocentiae, & palludamento gloriæ privavit.* Quiescunt modò, & quidem dulciter laborum nescij, fautores otij, hilaritatis æmuli, mœroris adversarij, colunt ferale Sabbathum, sed viatori obnoxium, nec enim vanum est incarnatæ sapientiæ consilium. *orate autem, ut non fiat fuga vestra in hyeme, vel Sabba-*

to. (b) Explanatque latens hujus diei mysterium Gregorius, dum ambulare longius in Sabbato fuisse asserit interdictum, *videte, nè tunc quærat peccata vestra fugere, quando jam non licet ambulare,* (c) & quia præveniendum fugienti est, illud anticipetur tempus, quò licitum est adhuc fugere ab ira ventura, nè nos anticipet aliud, quo fugere non amplius indulgetur; erat quippe inviolabili sancitum lege, ut ultra mille passus nemo in Sabbato procederet viatorum. Commemorat sublimis Ambrosius, alludeas ad diem septimam, quæ est Sabbathum, prolixam septuaginta annorum captivitatem, quâ ingemiscens Israël affligebatur, tunc quippe violabatur religio, libertas pessumdabatur, vulnerabatur pudicitia, & effrenis licentia legum integritati donabatur; nè igitur suo egressurus exilio peregrinus Adæ filius in Sabbato cogatur fugere, est orandum, *est ergo tunc tibi emigrandum,* infert intemeratus Præsul, ex hac vita, *quando virtutes vigent, vitia captiva sunt, non quando captiva est anima, & vigor ejus, & virtus vacat, & corporis peccata dominantur,* (d) quòd namque retributionis pretium à rigido mutuatorum creditore expectabis, si te à sanctis otiantem laboribus deprehenderit, si lucrum fœnoris exegerit, si feriari te in die furoris contigerit, si denique Sabbatificantem repererit in epulis, si viderit in convivij temulentum.

Christus Dominus dissuadet fugam in Sabbatho, quò non licebat

(d) in c. 21. Luc.

Examinat hanc infelicem auffugientis fugam, in hyeme ac Sabbatho prohibitam, Augustinus, quæ namque frigida hyemis cum quiescente Sabbatho mutuae vicissitudinis confæderatio, quanam reciprocae conventionis relatio in utraque? an forte æstivi caloris tempore non reperitur Sabbathum, aut in durantis Sabbathi spatio prædominatur hyemalis intemperies, aut denique ut fugere est importunum in hyeme, sic pariter in Sabbatho est incommodum peregrinari? *ad hyemem pertinent curæ hujus vitæ* declarat præclarissimè illustrissimum sydus Ecclesiæ latentem æquiparantis parabola veritatem, *ad Sabbathum crapula & ebrietas.*

(e) quid namque hyemali intempérie ex tota quaternione temporum est tristius, quid anxiantium curarum solitudine accidit mæstius? quid illa importunius? quid ista turbulentius?

(e) de consen: Evangelist: lib: 2. quæst: 77.

*Ebrietas fuit
præfigurata
in Sabbatho,
quod Hebræi
in epulis con-
sumunt.*

arridet paritas, proprietatum conformitas discutientem delectat intellectum. Sed quid amabo univocæ habet similitudinis ebrietas cum Sabbatho, sanctificatus dies altissimo, cum monstro delirantis crapulæ, cum dementantis vini propudio, cum vitiorum omnium inquinamento? an quia immoderatâ libidine cor obruitur, & mentis ratio ab intemperati potûs copia, velut à nubifragio submergitur, idcirco Sabbatho comparatur? *hæc erat, sicuti & nunc est, Iudæorum pessima consuetudo, illo die deliciis affluere, dum spirituale Sabbathum ignorant*, concludit Hypponenſis Præſul; quid fovet amplius lascivam inflammati corporis insolentiam, quàm abundantior ingurgitatio, quàm liberalior vini libatio? fuge hoc Sabbathum, ne fugiens in Sabbatho, fugias à die Dominico, non DEO victimans placationis hostiam, sed tenebrarum principi sacrificans in victimam te ipsum; fugiens fugit velociter, ne reus vel exploretur à Iudice, vel à satellite comprehendatur; tu tantorum tibi conscius reatum, ad fugam paras vestigia, qui nescis pedibus subsistere? quam polliceris securitatem effugii, qui stare nesciens, lapsum minaris continuum, continuâ agitaris vertigine, in orbem verteris, in gyrum circinaris; ut quis salutari fugâ indemnitati suæ consulat, mundum velocitate celeri deprædetur, velut Hebræus Ægyptum; tu verò inane libidinis spoliū, mundi ludibrium, quid deprædaberis, qui tibi onerosus nimium sordidis evaporantis vini fæcibus eges exonerari? Si vis à via ad terminum, à lachrymarum valle ad finem Solymæ, ab ærurnarum exilio ad præmissorum civium patriam confugere, vide, ne fugias ferians in Sabbatho, sed operans in arduo comparandæ salutis negotio; Est quoniam fugies, qui aggravatus vinolentō onere, & violentō pressus pondere, nescis tollere grabatum tuum ut ambules in viam pacis? Hæc fuga, quâ vis hostilem subterfugere insidiantium inimicorum rabiem, timorem servitutis excutit, alata pennigero charitatis remigio, nescit tremorem mortis frigida sanctæ dilectionis ignibus succensa, quid ages, qui membris omnibus indefinenter trepidas, quò fugies vile iniquitatis mancipium, tot compeditum nexibus, quot

vitij innexum. Non ergo fugiens spera te substitutum in Sabbatho, qui nullâ, vel vix ullâ die sobrius, indies corruis, dum indies ingurgitaris! fuge, ah! fuge tandem effaminatam Jezabel, quæ dicitur *effusio vanitatis*, quid enim vinô vanius, quid crapulâ inanius, quæ nisi fumo nescit reple-re capita, & dolere; si ducem quæris periculosi itineris peritum, & expertum, aurigam Israël sequare, nè pudeat esse magni pedissequum Eliæ, aufugit ille ad montem DEI Horeb, quo verso nomine significatur, *excusatio*, quâ summè indiges, ut exsiccet tandem in tuo corde & corpore profluvium immoderatæ voluptatis, fædæ ebrietatis? nec est, quod tuæ fragilitatis conscius perire siti metuas, residet Propheta sanctissimus juxta fluentia plenissima suavissimi torrentis Carith, ut ibi de torrente bibas, & exaltes caput tuum, ab oneroso deprimentis vini pondere semper oppressum hactenus, ac incurvatum: & quia Charith, seu si alia commentatorum placet lectio, Chorrâd *cognitio* vertitur, te novum renasci hominem tibi aggratulor, nam veteris, quem hîc oportet exuere, nulla erat cognitio, quàm animalis, hîc plenius bibitur divinæ cognitionis profluvium, nec sinè ebrietate congrua, inebriantur enim hic amici cum Charissimis ab ubertate Domûs DEI.

Bibebat alacriter & abundanter, in salutem, qui eructans id ipsum, quod biberat, hilariter psallebat: *impingvasti in oleo caput meum, & calix meus inebrians quàm præclarus est.* (f) Legit cum Cypriano Augustinus *calix tuus* (adjungit Symmachus) *poculum inebrians maxime bonum*; nvee de qualitate potûs ambigatur, subnectit Syrus, *calix meus inebriat ut merum*; nec varietatem pronominis mirare, nam suus erat, dum corde ac ore regio bibebatur, & DEI erat, dum à Divina ordinatricis sapientiæ dextera propinabatur, quæ vinum miscuit, & mensam posuit; quasi refocillandus in siti desideriorum suorum diceret puer Domini, est calix meus, dum est in manu recipientis; ille præsentat, ut acceptem, & adhuc suus est, ego accepto, quod præsentatur, & meus factus est. Glorientur fæderata Lascivientium Adonidum agmina, *vinô pretiosô & unguentis*

*Fugienda est
Jezabel, quæ
fuit figura
ebrietatis.*

(f) Ps: 22. v. 5

*Calix DEI in
ebrians pro-
pinatur à sa-
pientia.*

(g) Sap: 2. v. 7. *nos impleamus.* (g) Ad superabundantiam, ut vinum interiùs ardorem augeat ad libidinem, & unguentum exteriùs calorem extenuet ad refrigerium, explanat mixtæ conjunctionis efficaciam purpuratus Hugo. Jucundabitur impinguari caput cum oleo lætitiæ, lætabitur ab inebriante poculo JESU pedissequa fidelis anima; ungunt se illi, ut corpori odoris gratiam aquirant, ungit se ista in capite, ut hõc lætificante irriguo, propulsetur omnis Pharisæorum simulata justitia, ne dum jejunat, videatur ab hominibus jejunare; impinguatur ab oleo caput suum, ubi oculi sapientis sunt, nec obest, quod unguentum hoc ad pedes defluat, si modò caput ungat; est caput viri Christus, Apostolicò sic insignitus oraculo, mitte cum adgeniculata peccatrice unguentum in caput, & revereberis Deitatem, mitte in pedes pariter, & veneraberis humanitatem, sed priusquam ungas uncta, ungaris est necesse, impingueturque ab eo in oleo caput tuum, ac si apertè diceretur, elucidat Gregorius, impingualti oleo caput meum, *arentem in cogitationibus suis mentem meam charitatis unctione rigasti*, (h) sic unctus sic inunctus, expande brachium, manum exere, & calicem lætanter apprehende, est vinum ordinarium sed electorum, est ordinatum simul, expressum de illo Cypri botro, qui transplantatus de vineis Engaddi, pro salute omnium pependit in ligno, quem instar myrrhæ fasciculi inebriata, (i) quædam anima sua gestabat inter ubera, & clamabat: *introduxit me in cellam vinariam*: ad arcanam beatæ æternitatis contemplationem (commentatur Gregorius) ubi mentes angelicæ vino inebriantur sapientiæ, dum DEI faciem videntes facie ad faciem, omni voluptatum spiritualium abundantia satiantur; vox hæc, est vox Ecclesiæ primitivæ (Carenfi teste) est rauca vox consenescentis Synagogæ, quæ solum assveta aquam bibere, cellam aquariam incoluit, hinc neminem inebriare potuit, donec in nuptijs sponsi sanguinem cum Ecclesia celebratis transivit in vinariam, quò introducta vino incaluit, ut omni temporalium divitiarum exuta vestimentò velut ebria se nudaverit, testor narrantem Lucam: *quotquot possessores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, ante pe-*

des Apostolorum, (l) quò incitante? quò stimulante? quò postulante? quò commendante? quò persuadente? quò coercente? quò promovente? quò confiscante? quò compellente? quò ordinante? urgebat vinum, sed nondum præcipiebat, jam quidam aures mentis ebriæ perficiebat, sed nondum illa, quam vocem auscultaverat, dignoscebat; donec inebriatam Sancti amoris poculo, effecit suæ dilectionis filiam jubilantem & exultantem, jam decantantem & conclamantem *ordinavit in me charitatem*! biberat avida vinum quadruplex, quo unum alterò & erat fortius, & generosius, dum sacrorum voluminum sensu hystorico, & tropologico, & allegorico, & anagogico, velut diversi vasis vinò delectabatur; biberat clarissima castæ generationis filia, cum casto lugentis Iacobi filio, de bonorum spiritualium affluentia, illius propria decujus plenitudine omnes accepimus, & relicto in constringentis mundi brachiis, velut in Ægyptiacæ meretricis manibus, palliò (omnis proprietatis opertorio) profugit ebria, nudum insecutura sponsum in Golgotheo vertice patibulatum.

Hic ordo charitatis est, venditis omnibus, dare pauperibus pretium, & sequi venditum Redemptorem, ut possit cum coronato vate canticum novum concinens canere: *adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua*, (m) me vacillantem, me titubantem; adhæsit post te, non adhæsura posthac amplius pavimento; adhæsit, quia conjunxit charitas antea segregatam, inebriavit cohærere recusantem, ut velut impos sui clamare cogeretur, *Domine quid me vis facere?* adhæsit anima, nam caro jam crucifixa suo adhæret stipiti, adhæsit, *post te*, nè nimirum præproperè volenti antecedere injungatur acerbum illud, *vade post me Satana*, nam sequi magis expedit pastorem, ut lassam ovem imponat humeris suis; jacuit quidem dilectus JESU discipulus in sinu recumbens supra pectus, id tamen tunc contigisse meminervis, cum sedens requievit Dominus: dum enim ambulavit, sequi oportuit præeuntem; hunc ordinata charitas exigit ordinem, præcedit namque magister veritatis, ut subsequatur discipulus amans, quia amatus, non enim quasi nos dilexerimus DEUM, currimus in odorem suavitatis, sed quoniam ipse prior dilexit nos, ideò attraxit nos

Vinum quadruplex justorum, sunt quatuor sensus scripturæ sacræ.

Charitas ordinata facit animam adherere Christo.

Justorum caput oleo lætitiæ inungitur & impinguatur.

(h) lib. 35. moral. c. 9.

(i) Cant. 2. v. 4.

Vinum inebrians justos facit eos denudari à terrenis.

*Iustorum ebrietas tollit
notitiam carnis & sanguinis.*

nos miserans nostri; inebriavit eam in cellario, vinum compunctionis lugenti præsentando, ut jugibus deploret lachrymis præteritam conversationem; vinum devotionis propinando, ut recolat longanimis misericordiae commiserationem; vinum exultationis superius fundendo, ut gaudeat ob securæ beatitudinis promissionem; vinum aromaticum commiscendo, ut repleatur absynthio post amarissimæ passionis contemplationem; adjunxit tandem vinum rosatum, ut sustineat in medio spinarum collocari, in senticeto adversitatum situari, cupiens dissolvi, & esse cum Christo; sed quia finis præcepti est charitas, nè temulenta ordinem confunderet, ordinavit in ea charitatem, ut propter illam aut excitandam, aut incitandam, augendam, aut conservandam, roborandam, aut confirmandam facienda fiant omnia, omittenda dimittantur universa. Ordinatam igitur obtinuit charitatem charissima in delicijs. ut residens in corde, & præsidens in mente viatricis, in via sit igniculus, in patria caminus. Ad hunc collimat terminum cæligena ebrietas poculi salutaris, quod replet ordinata charitas per sancti Spiritus infusionem, hinc fortunati commensales sapientiæ, dum linguis loquebantur variis, musto maderere reputabantur; nec tamen nisi gratiarum redundantia implebantur, solò torrente voluptatis potabantur, quò humanæ cupiditatis immoderata sitis exstinguitur, & ignis concupiscentiæ, nè ultra valeat proserpere, sedatur. Bona mensæ spiritualis ebrietas! à fonte vitæ oriunda, quæ salutarem mentis excessum efficit, ut immemor curarum sæculi exiliat jucundata. Quæ temulentior ebrietatis species, quam sic à præclaro convivantis sapientiæ poculo inebriari, ut nec lachrymantem ridentes oculi conjugem videant, nec singultuantes amicos audiant, nec adgeniculatam filiorum coronidem attendant? & quot heroum animi ad cellam hanc vinariam introducti, nec suum amplius sanguinem agnoverunt, nec vocem reclamantium familiarium discreverunt? non mirare inopinatam animorum mutationem, dum, qui mundanis heri & voluptatibus circumvallati, & vanitatibus illaqueati, intolerabili aviditate bibebant aquam turbidam Babylonis, hodie velut po-

tentes crapulati à vino, eorum quæ retrò sunt obliti, & ad anteriora extenti; non nisi conditorem mundi sapiant, non nisi continuos decidentium lachrymarum rivos exstinguant, non nisi ærumnas sitiant, potati sint torrente voluptatis, inebritati ab ubertate domus Dei; *torrens dicitur* (explanante Augustino) *aqua veniens cum impetu*, impetus irruentis misericordiae absorpsit stagnantes carnalium oblectationum rivulos, mundavit stillantes terrenæ prosperitatis guttulas, venit fluens cum impetu de libano, ut arescentes irrigaret fauces, hiantia repleret ora, ut desiderantes lutulentam dissipatarum cisternarum aquam, vinò suavissimi saporis inebriet, Satiatura haurientem, quæ in prima sui scaturigine irrigat sitientem. Nec aliud ab illo, qui potatur, expectandum suspicare, quàm mentis alienationem; quâ terram deseret, & cælum appetet, carnem despiciet, & spiritum reficiet. Hæc est Sanctorum ebrietas, hæc temulentia iustorum. Bibant nunc, ex aureo Apocalipticæ meretricis calice, de Babylonis facibus, omnes peccatores terræ, ad insaniam usque inter saltantium ruinas, & spectantium adolescentulorum lapsus, gloriatur applaudens malignorum spiritum chorus, scelestis tripudiantium pedibus profanata tellus apertis hiet rictibus in vindictam, & impuris contaminatum obtutibus cælum incendat fulgura ad inflammandum, adaptet fulmina ad exstinguendum.

Pascantur convivij, commensalem luxuriam reperturi, nutriantur delicijs vitiorum ingluviem absorbaturi, infarciantur epulis carnem incrassaturi, inebrientur poculis libidinem evomituri; corrui spiritus, dum mens vacillat, & titubante animò, plerumque sub trepidis temulenti corporis pedibus omnis justitia succumbit. O dolorosa ebrietas, exclamat singultuans Augustinus, *omnium malorum mater, omnis luxuriæ soror, omnis superbiæ pater*, (n) deplorat, si non insolitam tragico orbi tragœdiam, certè sanguineis plangendam lachrymis catastrophem, cujus honore expallescat, est necesse, inverecunda ingluvies, quæ nescit erubescere ad sanguinis profluvium, nec ad illatam naturæ violentiam verecundari. Erat civis clarissimus Hyp-

Vinum, quod propinatum iustis à Deo alienat mentem à terra in cælum.

Scaturigo ingentium malorum ebrietas est.

(n) ad Frat: in cremo serm: 33.

ponensis coloniae Cyrillus nomine, potens non minus opere, quam sermone; attigisset superficiale consummatae felicitatis lineam, si odisse didicisset, imò si veræ dilectionis scientiam caluisset. Amabat unigenitum effœminatus genitor mortiferò amore, quò excacatus, dum educandum conducit filium, ambo in foveam horribilis exitij corruerunt; evasit infrænis adolescens gulosus epulo, dum concupitis omnibus abundabat, excrevit helluo, in belluam consuetam furere, donec definiret in monstruosam tygridem paternò sanguine ingurgitandam, in viperam materni ventris viscera dilacerantem; ecce enim dum die quapiam, dierum suorum funestissimâ, haurire continuat insolentius, gehennali succensus flammicidio, incestuosò fremitu sororem affilit, prægnantem matrem nequiter opprimit, lethali vulnere binas sorores fauciat, nève desiderandum aliud phræneticæ crudelitatis superfit monumentum, incautum sui aggreditur amatorem, malè amantem trucidat genitorem; adeò verum est, quod fera ebrietas blandiens dæmon sit, quem semel acquisitum possidet, vix amplius suis ab ungvibus dimittit. Dulce venenum est, vix ori svaviter illabatur, quando jam cordis perniciem machinatur; svave peccatum est, dum titillare creditur, perimit, dum irrigare fingitur, obruit, dum leviusculâ rimari creditur cuspide, acinacem impingit. Ebrius helluo destituitur rectitudine iudicij, & repræsentat hominem, sanò caret consilio, & agit consulem, quid mirum, si infatuentur consilia, & subvertantur judicia, si violentur tribunalia, & consistoria profanentur. Limosa filiorum Adæ corpora terrena sunt, terræ sortiuntur & commoda, & vitia nanciscuntur, si imber nimius solo infunditur, nunquid in lutum resolvitur, nunquid ineptum culturæ redditur, & sinè fructu prætereuntium viatorum pedibus conculcatur? sic pariter parificante Aurelio, si massam corporis abundantiori potu ingurgitaveris, nec spiritus culturam recipere, nec fructus animæ necessarios poterit parturire. Sufficientem sollicitus agricola exigit pluviam, quâ suum irrigetur territorium, sed metuit abundantem, si enim præcipitante nubifragio, aut contiuvante nimium decidentium aquarum profluvio

exundans tellus in paludem convertitur, ubertas fructuum aut suffocatur in semine, aut in mollificato germine præpeditur, omnes ebriosi tales sunt, quales paludes esse videntur, definiente Augustino, (o) in quarum utero quidquid concipitur, in quarum gremio quidquid nascitur, infructuosum est, solis in pabulum deserviens serpentibus, & vermibus in nutrimentum; hoc idem progerminant, hoc ipsum generant, steriles epulorum animæ, opipara quorum prandia videre cogitur Hesperus, & matutinûs Lucifer diluculantes cænas detestari; quidquid pro fructu afferunt virulentum est, & si quam veræ virtutis speciem in suis præbent operibus, hæc ipsa vermiculosa sunt, nec oculum inspicientis recreant, nec gustum discernentis exhilarant, solam carnem reficiunt, & vanitatem pascunt. Clama, ne desinas, quisquis hunc times gurgitem, quisquis huius flagitij invaderis tentamine, alliceris libamine, aspergeris fuligine, impugnaris discrimine, clama cum psalte regio, non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum. (p) Legit Mouretus, non deglutiat me vorago; in aqua, vitiorum fluxus describitur, nam ipsa etiam iniquitas à peccatore ad instar aquæ bibitur, quorum quia ebrietas scaturigo est, ebrietatis malitia in præterfluentium aquarum symbolo aptissimè designatur; hæc absorberi voragine timebat princeps ille, qui regiis circumdatus deliciis, non prout voluit sic æque potuit, regalem aulam Solymæ in voluptatis exilium commutare. Erat Dynasta sobrius, & princeps inter sobrios, intemeratus David, sed formidabat aliorum periculum, & peregrino discrimini condolebat; proinde factus vinipotarum advocatus, ne deglutiantur immoderati potûs voragine, nè demergantur Scyphorum intemperie, nè puteò velut carcere circumvallentur supplicat, ut detestandam familiaris huius flagitii avertat consuetudinem, tollat immanitatem.

Non mea, sed Commentatoris Augustini sublimis hæc est reflexio, ebrietas quasi inferni puteus quoscunque susceperit, nisi digna subvenierit poenitentia, & emendatio fuerit subsequuta, ita fortiter sibi vendicat, ut eosdem ipsos de inferni tene-

(o) Serm. de temp. 23.

Anima Ebrij paludi æquiparatur.

(p) Ps. 68. v. 16.

Ebrietas est puteus concludens ebrium.

Terribilis effectus ebrietatis.

Terra nimium irrigata sterilis redditur, sic anima fit ebrietate infœcunda.

broso puteo ad charitatis vel sobrietatis lucem redire, sine pœnitentia non permittat, (q) amentem nuncupas, quem se in foveam, aut puteum præcipitare spectas, & reputabis sanæ mentis hominem, quem vides in poculis se submergentem, & vini copiâ corpus cum anima obruentem? sed velim ordinatam Divini Spiritûs advertas seriem, hac unâ sed bimembri periodô exaratam, prius dimensionem commemorat, post hanc conclusionem putei sagaciter assignat. Jam enim in puteum cecidit, qui nondum assvefactus se vini copiâ ingurgitavit, sed quia nondum abusus lapsus deprimit, nequaquam os suum puteus conclusit. Unde eò facilius egreditur, quando minori consuetudine coarctatur. Quod idem lachrymabundus Jeremias insinuat, dum, velut longâ inebriatum consuetudine, deplorat Israël, *lapsa est in lacum vita mea, & posuerunt lapidem super me.* (r) Non solo corpore in terram ebrius decedit, sed ipsa etiam anima ob intolerabilem peccati gravedinem, quasi depressa in lacum iniquitatis ruit, facilius tamen eruitur, si nondum superpositô pravæ frequentationis lapide exitus obstruatur; audi moralisantem desuper Gregorium, *in lacum quippe vita labitur, cum labè iniquitatis inquinatur; lapis verò superponitur, cum etiam durâ consuetudine mens in peccato devoratur,* (s) sit igitur gemebunda vox pœnitentis ebrij, quem iterata sæpius immoderati potûs frequentia præcipitat, *neque urgeat super me puteus os suum,* legit Syrus, *neque absorbeat me præcipitium,* & eleganter admodum amplificat paraphrastes Chaldæus, *non prævaleat ut cooperiat me potentatus arduus, & non aperiatur adversum me gehenna os suum,* quasi ejusdem sit periculi, inter pocula vini immersum cum carne spiritum absorberi, ac gehennali ore infortunatam immoderati helluonit animam deglutiri. Utque funestam sui interitûs vigiliam observet, ubi in usum mittit, suæ salutis incurius gurges, diebus singulis Scyphorum numerum augere, ita succensum corpus ardor ebrietatis occupat, ut eum indefinenter sitire compellat, nec tamen id eò de hoc ardore nimio liberari flagitant funesti helluones, sed crucianti incendio, nè ustulare desinat, indefectibilem novi potûs materiam subministrant? Jacent prostrati ad naturæ

quam profitentur erubescuntiam, dumque hesternæ immergi crapulæ hodie emergentes eriguntur, jam anxîa premuntur sollicitudine, ubi? vel quomodo post meridiem in sordium cloacam, in ebrietatis sentinam denuò devolvantur? Et tamen usque adeo huic applaudit commercio dementata insipientis mundi colluvies, infamis helluonum congeries, ut victorem ebrietatis tanquam ignavum vituperent, victum ebrietate, tanquam magnanimum collaudent. Irridetur à confæderato hoc tenebrarum ludibrio, irridetur sobrius, qui semetipsum novit regere, qui reos corrigere, docere inscios, ducere devios, qui scit ignaros erudire. Extollitur immensis laudibus, deprædicatur herois instar ebrius, qui nec se ultrâ valetò recognoscere, nec familiares notissimos videre? sunt inter illos adeo dementati, demersi taliter in limo profundi, ut dum consuetâ destituuntur siti, sitire flagitent, utque sitim, quam cupiunt, requirant, falsis vescuntur cibariis, spe freti, se validiori excruciatos siti, abundantius solito bibituros. Ignorant nescij sacrorum axiomatum illud terrificum magni legislatoris apophtegma, qui crassatum plangens dilectum DEO populum recalci-trasse, impinguatum & dilatatum recessisse à DEO Salutari suo, postquam absque consilio, & sinè prudentia nec intelligentem, nec providentem novissima compellasset, subjunxit: *uva eorum, uva fellis, & botri amaris-simi.* (t) Felle amarior est ebrietas, mentem non carnem exasperans; fel caligantem oculum illuminat, sed hoc furoris poculum, illustrem animam, quæ ad videndum revelandi conditoris faciem est condita, deplorabiliter excæcat; Est tota hujusmodi potatorum oblectatio uva fellis, quæ dum virulentâ dulcedine velut dulci amaritudine corpus ingurgitat, nefandis flagitiorum concupiscentijs mentem necat; est uva fellis, præclaram reverere allegoriam magni Gregorii, *uva quippe in visu est fel in sapore* (u) colore recreat oculum, sed gustum amaritudine castigat; virorem pupillis objicit, palatum acerbitate stringit; ab uva igitur exhilaratur visus, à felle amaricatur gustus, quia nimirum reproba menti valde placet, quod concupiscit, sed in æterna pœna, quod sibi modò est dulce, amarescit, concludit

Consuetudo comparatur ori fontis & lapidi super lacum.

(r) Thren: 3, v. 53.

(s) lib: 26. moral: c. 24.

Ejusdem videtur esse periculi inebriari, ac à gehenna absorberi.

Ebrietas est uva fellis, colore decipiens, & amaritudine inficiens.

(t) Deut. 32, v. 32.

(x) lib: 4. in Reg: 6. 4.

dit moralis Papa ; nam si non arrideret oculo colorata uvæ jucunditas , ni defraudaret intuentis obtutum visa auriflui vini amænitas , non suum proverbialis Salomon dehortaretur filium , ab aspectu , *ne intuearis vinum , quando flavescit , cum splenduerit in vitro color ejus.* (x) Verùm ! quid nocumenti color afferet , quidnam præpediet emolumentum ? nec enim inebriatur oculus , nec vini pulchritudine illius acies hebetatur.

Adjungit illicò sapientissimus Moderator providam sui consilij rationem , *ingreditur blandè* , non tantum per canalem gutturis fallaci virulentæ dulcedinis stillicidio , sed etiam sub palpebram celeri specie , quam intuenti oculo immittit , *sed in novissimo mordebit ut coluber* , vel hic per pœnitentiam in viæ stadio , vel ibi per flammam inextinguibilem in viatorum termino , in ebriosorum ergastulo , *& sicut regulus venena diffundet* : grandè mysterium , vel potius superioris mysterij insigne complementum ? est reguli visus virus immedicabile , *qui solò visu interficit aves volantes* , moralizat subtiliter Hugo Carensis , *sic etiam vinum solo intuitu inficit animas , quæ debent pennis virtutum ad cælum volare* : in uva fellis fel absconditur , ne latens amaritudo declinetur , sed uvæ color ostenditur , ut videns oculus incautam visu animam deprædetur , Meridiabatur ante ostium tabernaculi suæ invigilans charitati anxius Abraham , si forte fessus calore solis advena , ad suæ hospitalitatis domicilium declinaret ; nam oculata charitas quærit , non quæritur ab indigis , cogit , non cogitur ab egenis . Dumque sollicitus senio expectat hospites , Deum ad quercum Mambre respicit , ut , qualem fructum sua sollicitudo collegerit , orbis posthumus recognoscat . *Apparuerunt ei tres viri stantes propè eum.* (y) Mira periodorum varietas , mysteriosa sacri hystoriographi veritas ! Deus apparuit , & tres vidit ? Isaaci nativitatem prælagire venerunt , hinc tota Trinitas se præsentat , in hoc nimirum filio , Mariæ Filius præludebatur nasciturus ; Rupertus Tuitiensis hæc est subtilitas , sic commentantis , *ubi Christus nascitur ex semine Abraham , ejusdem Christi Filii DEI Incarnationem , præsentia suæ Majestatis tota Trinitas , in hospitio Virginei ventris operatur.* (z)

Accensus hospitalitatis amore , pro gratia adventum suscipit , sed nè prætereant fidelem servum Domini , exorat ; præsentat prandium post pedilavium , dumque desideratum annuentium audire meruit consensum , festinat tripes senis ad festivantem præ gaudio conjugem , placentas expediri præcipit , pretiosa præparari ordinat fercula , imo encæniam (Carthusiano teste) dum interim ad armentum currit , *ô senis juventutem* (exclamat os aureum ? tenerimum & optimum arripit vitulum , dans Ismaëli filio coquendum , *ut eum assvesceret hospitalitati* : subjungit Lyranus , utque consuleret refrigerio , butyrum cum lacte , apposito junxit vitulo , *quia nec corpus Domini (quod est vitulus) sine lacte legis , nec sine butyro , hoc est , Evangelii testimonio , esse potest* ; interpretatur juche convivium Eucherius Lugdunensis ; ipse verò ad complendum obsequiosæ charitatis ministerium ; stans confidentibus sub arbore famulabatur , ubi (Abulensi interprete) gratissimus umbræ locus prudentibus aspirabat , & aër jucundior , quàm in tabernaculo ventilabat ; miratur indefessum beati senis obsequium Augustinus , contemplabatur commorantis incolæ lucum arboris , sub qua exigebat qualecunque suffugium , angustum terreno homini , augustum altissimæ Deitati , *dignum tamen DEO palatium fides devota pingebat , in quo fuisset Divina Majestas pransura* , (a) unum , quod posset argui , ni latens mysterium excusaret , occurrit , cur explicatis tot hospitalitatis hujus circumstantijs , potius tam qualitas , quàm quantitas reticeatur , expenditur hora meridionalis hospitum in ipso fervore diei , qui æstivam anni exstitisse designat tempestatem ;

Exprimitur sedens in ostio futurus mox pater multarum gentium , quasi gravem jacturam faceret , si se aut negligente , aut nesciente , vel oscitante , hæc tanquam vel dissimulante , viator aliquis transivisset ; describitur apparens Dominus , *terra colonus* , quasi viator declinans ad manendum , veluti colonus futurus in terra , quem & egestas ad divertendum compelleret , & viæ prolixioris arduitas ad subsistendum inclinaret ; proponitur adorans , ac se incurvans super terram illuminatus Abraham , tres videns , qui tunc diem Domini vidisse , à magno Gregorio judi-

(a) Serm: 60.
de Temp:

Apparet DEI
Filius Abra-
hæ tanquam
futurus in
terra colonus.

(x) Prov: 23.
v. 31.

Vinum ad in-
fer reguli e-
tiam sublimis
animos solo a-
spectu, quan-
doq; interfici-
t.

(y) Gen: 18.
v. 2.

(z) lib: 5. c. 37.

(b) hom: 18. in
Evang:

In tenero vi-
tulo jugulan-
dus agnus
DEI præfigu-
rabatur.

dicatur; cum in figura summæ Trinitatis tres angelos hospitio recepit. (b) Quid plura? ipsæ oblatæ aquæ tenuitas commemoratur, quæ discutiendo pedum pulveri offerebatur, nè fortè pulvis remaneat in sacris peregrinorum pedibus, qui posset in negligentioris hospitis forsan excuti redargutionem. Denique recensetur vitulus teneritudine optimus, cum tribus satis similæ, ut saginatus ille vitulus, quem pro redeunte, & pœnitente filio jugulavit pater (Origenis opinione) præfiguraretur; specificatur insuper adjecta lactis suavitas, & refrigerium butyri, ut scribens velociter celerem centenarij senis animum, sinè decem & octo vernacularum adminiculo, totam describeret seriem laudandæ pietatis. Et tamen nulla fragrantis vini fit mentio, à Patriarcha prædite tantis hospitibus præsentati? An forte prodigiosæ illius immemor existit victoria, quando fidei merito (ut loquitur Ambrosius) non populofo vincens exercitu, strenuus militum princeps, trecentos decem & octo duxit ad bellum, & ex innumeris trophæa reportavit hostibus. (c) Occurrerat tunc illico reduci à cæde Elamitorum regis, confœderatus Sodomorum Rex, de fortunato periculosi conflictûs exitu, victori Abrahæ gratulaturus, sic disponente misereris DEI Providentiâ, ut peccatricem Sodomam ad veri Numinis induceret religionem, vidisti per omnia justum clariorem fieri (excipiamus aureum oris aurei paradoxum) & quotidie magis declarari DEI erga eum Providentiâ, vide consequenter quomodo studet, ut Sodomitis Divini cultûs doctor fiat, (d) quasi assiduum Divinæ Sapientiæ foret studium conversio peccatorum. Interea Rex Solymæ inter Chananæos sacerdos fulgens justitiâ, pijsimus inter impios Melchisedech, attributurus fonti venam, & mari fluvium, exerci-

tumque Domino victoriæ gloriam redditurus, panem & vinum protulit, quæ instar munerum, rejectis prius Sodomorum Dynastæ muneribus, Abraham acceptavit. Ecce! qui vinum à sacerdote Altissimi oblatum cum gratiarum actione recipit, ille eidem apud se comoranti DEO offerre vinum in convivio recusavit; nec ignorantiam ad excusandum assignaveris, ut enim asserit Augustinus, multò est credibilius quod Abraham in tribus viris Dominum agnoscebat, (e) accedit interlinearis Glossæ commentatorium, DEUM in angelis sentiens, mavult homini loqui, quàm angelis; nec tamen opiparò, quod studiosâ instruxerat sollicitudine convivio, vinum legitur Divinis hospitibus apposuisse. Sed referat absconditum latentis mysterij arcanum, sublimis Ambrosius, non Abraham vina in suo convivio ministrabat, an fortè hospitibus angelis timuit, nè inexperti dolosam hujus liquoris violentiam, periculum subirent? prosequitur vehementius sublimis Doctor Ecclesiæ, celi dominum, mundi agnoscebat auctorem, vinum tamen exhibere non poterat; quis præpedivisset propinantem? quis impotentem reddidisset? quis volentem tenuisset? concludit nihilominus illuminatus Pater, sed rectè illic deerat materia peccati; ubi erat remissio peccatorum (b) Exhorresce, vel amodò ad solum nominandi liquoris hujus vocabulum, quem audis esse materiam peccatorum! & forsan ideo annuntiare meruit verbum, vox verbi clamantis in deserto, non in triclinio, quia Joannes neque erat manducans panem, ut explicat commemoratus Præsul, neque bibens vinum; quod, quia incentivum vitiorum dicitur, ab immaculato DEI hominis præcone peregrinari debuit, ac elongari. Sed nos ad ulteriora nefandæ ebrietatis discrimina procedamus.

(e) lib: 16.
Civ: c.

Abraham
DEO hospiti
vinum non
præsentaba
quia est ma
teria pecca
torum.

(f) lib: de Eli
c. 5.

(d) hom: 35. in
Gen:
Divina Sa-
pientia stude-
re dicitur
conversioni
peccatorum.

Cùm exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.

Sermo Trigesimus Septimus.

Ebrietas fœcunda mater, quot filios concipit, tot parturit diabolos, & peccatores.

Ebrij in sinu
matrum ex-
halant ani-
mas suas, in
gremio volu-
ptatum.

QUos deficientes in amplis Solymæ plateis, quasi vulneratos planximus, dum

suas exhalant animas in sinu matrum suarum, quibusnam lachrymis sufficienter deploremus? Terruit inflic-
tum bar-

barbare ebrietatis vulnus compatientem Christiani auditoris animum, nunc subsecuta mors perennaturi interitus, validiorem longè meticoloso spiritui incutiet terrorem. In sinu matrum exhalare suam dicuntur animam, qui blandâ vitiorum illecti adulatione, tam diu carnalibus oblectamentis vacant, quamdiu superstitem adhuc halitum in suo mortali corpore observant, quasi moriens filius in matris gremio sustentatur, quando soporatum virulentâ inebriantis vini dulcedine quotidianum heluonem, mens desolata deserit, & caro sola continuantibus illecebris suum sitienti exitium ingurgitando patrocina-
 tur. Infortunatus Isboseth trucidati Saulis filius, fatigato indulgens corpori, in sui doloris lectulo recumbebat, quando suo perduelles principi, duo latronum principes Rechab & Banaa clarò ingreditur meridie domum regiam, sub transformante mercatorum specie, quasi frumenta comparaturi, feram tyrannidem dissimulantes. Indormijt ad dormientis heri exitium ostiaria, purgans triticum, quando prætereuntes ficcarij in patulum conclave irruunt, suaque prostratum inter somnia, assumptis spicis tritici, in ingvine percussum sauciant, ac trucidant. Exoculata crudelitas, nec lucem metuit, quam omnis solet iniquitas formidare; meridianum tempus horrendo deputat facinori, nec tenebrarum patrocinium expectat; spes præmij ab æmulo largiter obtinendi, armabat audaciam, audacia excitabat insaniam, insania omnem ab animo proscriptit verecundiam, quâ excedente omni malitiâ concedebatur aditus, omnis ulli ratiocinio accessus vetabatur. Novi (commentatrice Glossâ) in hisce barbaris exploratoribus, in hisce efferatis prædonibus, in hisce perduellibus aulicis, rebelles angelos idæari, qui etiam dæmonij meridiani nomine à Psalte regio insigniuntur, & duo à commentatore Euthymio recensentur, videlicet dæmon acediæ confœderatus spiritui luxuriæ; quorum uterque, in ventre à cibus aggravato ferocius insurgit, & celeriorē victoriam temulentiae adjutorio suis assultibus promittit. Arridet tamen præclara purpurati Hugonis elucidatio, quò celebri commentatore, latrones gemini latenter ingredienti conclave principis, ut domus Dominum interimant, sunt potius superfluitas, & ci-

Rechab & Banaa sub specie mercatorum comparent in domo Isboseth ad occidendam dormientem.

bi saturitas, (a) qui, cum necessitatem indigi corporis mentiuntur, sub hoc dolo velamine se fraudulenter ingerunt, & dormituriētem spiritum, tepentem animum, in ingvine percutiunt, dum animam suæ salutis incuriam, ac ventri deditam, in execrandam luxuriæ perniciē petrudunt; & licet, cum ostiaria purgante triticum, discreta mens à vitio virtutem segregare noverit, si tamen & illam carnis obruat ingluvies, quasi vinolentis pressa vaporibus obdormit; nec dormiens ingressum hostibus interdicit, sed in mortem dormientis pariter Domini hosce ficcarios admittit. Cum enim sobrietas invigilare mentis incolumitati cessaverit, ad interneccionem animæ immoderato potui, ciborumque affluxui accessum pandit, qui latitantes advenæ spicas auferunt, dum sancta bonarum cogitationum sustollunt germina, & fœdâ provolutum ingluvie spiritum in ingvine feriunt, quia enervatam mentis innocentiam, carnali oblectatione læsam vulnerant, ac trucidant, in ingvine quippe ferire (moralizat Gregorius) est vitam mentis delectatione carnis perforare; (b) sic pereunti animæ, sic succumbenti sub ebrietatis tyrannide spiritui nomen Isboseth quàm optimè imponitur, quò versò nomine vir confusionis insignitur; est quippe confusionis vir, qui epularum gravedine sternitur, & vini exitioso robore enervatur, cui gulosa ingluvies insidiatur ad interitum, & ebriosa perniciēs ad tumultandæ virtutis exitium famulatur, quam tantò nequius interimit, quantò occultius suæ calliditatis laqueum expandit; nec enim maligni spiritus se in convivas associant, sed amicorum turmæ ad ineundum abominandæ familiaritatis fœdus, scyphis & phialis invitant; quasi verò amicum profiteatur, qui DEO inimicum facit, & non sit melius, hunc inimicum fugere, cujus infelix amicitia à tua vult DEUM anima segregare. Ut proindè ad excusandas tantum excusationes in peccatis adducta commensalium importunitas deserviat, quæ nunquam, aut rarò admodum coram oculato districti judicis solio ebrium excusat; frustraneum est effugium, quod prætendimus, dum vel propinantis potentiam, vel etiam urgentis insolentiam accusamus, nequit quippe furor extraneus humanæ libertati inferre violentiam, quamdiu in nostris mani-

(a) in c. 4. lib. 2. Reg;

In ingvine concutitur Isboseth, quādo ebrius precipitatur in luxuriam.

(b) lib. 1. mor. c. 19.

Ebriosus est vir confusio- nis.

Non excusat ebrium importunitas commensalium aut sociorum.

bus nostram gestamus voluntatem. Et videatur licet tibi non nihil indignari, quem velles tuæ potius indigentiaē patrocinari, committe causam supremo humanæ voluntatis Domino, qui videns te, nè pecces contra se, inebriari nolle, offensos eorum reconciliabit animos, ut tibi amplius faveant, teque validius protegant, quàm si rogantibus consensisses, & innuentibus annuisses. Hoc unum ex axiomatibus Augustini frequenter recale documentum, satius esse, ut caro sobria occidatur, quàm ut ob detestandam ebrietatem anima moriatur, (c) moritur anima illius peccati vulnere, quò sauciata hæreditate filiorum DEI exutitur, & ab eorum consortio separatur; utròque feritur anathemate ebrietatis cultor, qui, quia cum Rege gloriæ regnare nullatenus permittitur, cum tenebrarum principe in perennantium tormentorum regia morari sinè dubio cogetur, non enim mentitus est egregius prædicator, Divinæque voluntatis interpret, dum sinè ullius exceptionis restrictione, suis scribens Corinthiis, intimavit: *neque ebriosi regnum DEI possidebunt.* (d) Quid enim tumultuantibus cum pacis Solyma, quid litigantibus cum quietis patria est commune? ubinam plures aut ordiuntur, aut revolvantur, aut excitantur, aut revocantur concertationes; ubinam contumeliosiores vel inchoantur, vel continuantur lites; ubinam crudeliores infliguntur cædes, quàm inter fragantes convivarum scyphos; *non meminerunt, cum biberent amicitia, nec fraternæ necessitudinis* (deplorantur eventus tragici effrænis temulentia apud gemebundum Esdram) *sed non multum post sumunt gladios, & cum à viro merfi fuerint, & surrexerint, non meminerunt, quæ gesserunt*, ut legit Ambrosius. (e) Nec mirare, dum enim mens ebriosi pervertitur, umbra ut gigas invaditur, canis ut leo atteritur, musca ut regulus timetur; terra nutat cum facie, & se arietari conqueritur, solùm manibus traditur, & conjurasse cum adversariis in violentæ mentis tribunali accusatur.

Denique non dormiunt & somniant, nec vigilant infortunati moriones! ipsis immundis spiritibus cachionum excitant (liceat addere, & mentibus angelicis horrorem) plangit insignis Seneca non tam funestum regalis consiliarij

exitium, quàm Alexandrum innocui funeris authorem, qui obscurante evaporantis vini fuligine serenissimam aliquin regis prudentiam, *Clitum clarissimum sibi ac fidelissimum inter epulas transfodit, & intellectò facinore mori voluit, certè debuit*, serò quippe, diuque poenituit, qui morte propria præproperum exanimati Achatis sui interitum expiare decrevit, sed esto ingemiscens sæpius dilectum sibi è tumulo evocare studuerit, non potuit avocatum ad regionem mortis, in vitæ regiam revocare; subjungit ocyus feralem tanti discriminis originem, *omne vitium ebrietas & incendit, & detegit.* (f) Hòc gubernante, evadunt mundi principes in tyrannos, hòc præsidente, pervertuntur consilia, profanantur iudicum solia, violantur ipsa incolæ sanctitatis altaria, eluduntur imperia, ipsum non tutum est sacerdotale privilegium, universus ordo confunditur, signatum super nos Divini vultus lumen exstingvitur, nec cælo parcitur, nec terræ indulgetur. Contraxerat temulentus Israël invenibilem culpam, quando esus, potusque immoderatè sumptus ad lusum stimula-vit, lusus tripudium excitavit, tripudij insolens dissolutio ad idololatriam induxit; si enim immoderati potus ingluvies non cautè compescitur, ab iniquitate qualibet etiam pessima mens ebrij devoratur; vini siquidem evaporans austeritas mentem obnubilat, & velut injectò velamine incautam rationem cæcat. Interea misericors, & miserator Dominus, hòc execrandò vilipensus flagitio, rectorem populi, sed absentem, severius alloquitur, cum quo ante exiguum paucorum momentorum spatium ore ad os suavissimè colloquebatur, *descende, peccavit populus tuus*; quasi severiori excommunicationis anathemate eum à suo præscripsisset ser-vitio, à suæ gubernatricis Providentiæ segregasset consilio, à suæ pietatis territorio eliminasset; *populus tuus*, nunc tuus, qui ante meus, non enim meum nominare possum, qui Deos aureos requirens, à me alienari voluit, & elongari. Quid ageret præcipuus Divinæ zelotes Majestatis, quoniam se verteret pijsimus errantis populi amator? hinc rigor zeli filius vindictam inspirabat, & inde amor emolliens ad procurandam veniam adurgebat. Associaturus igitur iustitiæ misericordiam, amorì jun-

A vino de-
nitur Sape
sanguinem.

(f) Epist: 3

Ob ebrietatē
in idololatri-
am labitur
populus DEI,
nec amplius
DEO pro su-
populo repu-
tatur.

(c) serm: 132.
de temp:

(d) 1. Cor: 6.
v. 10.

(e) lib: 3. Esdræ
6. 3. v. 22.

Eturus severitatem, à DEI facie avellitur, à morte festinus regreditur, dumque vicinior castris approximat, stipantem habens Josue fidelem viæ comitem, & socium doloris, qui tripudiantium percipiens sonoros applausus, nec applaudentium vociferationes discernens admirabundus ingemuit, *ululatus pugnae auditur in castris*, sed vegetiori sensu præditus Moyses (ut adstruit Lyranus) nequaquam pugnantium rumorem, sed vocem cantantium se auscultasse protestabatur. Mira auditorum diversitas, ille ululantes percipit, hic concinentes; an fortè canebant, factumque est ex delirantibus Idololatriis, chorus castrorum? Cantabant quidem exultantium ora, sed pocula conflagabant, certabant conflictu mutuò incalescentis vini phialæ adeò ferociter, ut plurimos solo affixerint, & terræ acclaverint: ululabant fauciatorum instar, aggravata in crapula prosternebantur corpora, & sitientes linguæ, ut affundatur liberalius, inclamabant; cras ejulaturi, ululabant hodie, illud verificantes vaticum Isaia prælagium: *comedamus, & bibamus, cras enim moriemur.* (g) dum enim humidum natat pavimentum in vino, dum cominessantium strepitat tumultus, & concertantium clamor invalescit, dum canentium concentus, & saltantium reboat impulsus, dum edentium ructus, & haurientium jubilus festivat, dum suò superbus apparatu ab auro vitulus coruscat, repentinus læsæ Deitatis ultor feralem judicialis sententiæ clangorem commiscens, terribilem exulcerati cordis tonum exerit, *ponat vir gladium super femur suum*, ut intuitu Divinæ reverentiæ, nec consanguineo parcatur sanguini, & pro ultione cœlestis injuriæ ab immaculatis manibus decertetur; *occidat unusquisque fratrem suum*, ut consecratus Altissimo Levitarum ordo, præferendam monstret religionem necessitudini, propinquitati integritatem fidei, humano fœderi pietatem? *cecideruntque in die illa quasi viginti tria millia hominum.* (h) Non plange numerum, qui recognoscis flagitium, sed plora ebrietatis periculum, ingurgitationis terminum, ingluviei complementum? *melius est paucorum supplicio universos exui*, (i) aggratulatur zeloso vindici Mediolanensis Præsul. Hæc fuit fatalis clausula gulosæ ebrietatis, à qua Idololatra profilijt solemnitas, hœc fine

terminanda; commiscebantur sanguine stagnantis vini pocula, & fœtentes à purulento vomitu phialæ, cruore detruncatorum capitum eluebantur. Intuere, si potes, absque madente oculo exanimata jugulatorum corporum agmina, contemplare erectâ defixæ mentis acie ingentem cruentatorum cadaverum exercitum, vaticinare fili hominis, vaticinare de ossibus istis, sunt unum barbaræ ebrietatis spoliū, sunt sumptuosum interimentis crapulæ mausolæum! Alternabantur ebriorum ructus cum moribundorum gemitibus, ore vomente vinum, effundebant vulnera sanguinem, è dissecti ventris voragine prospiciebat indigesta ciborum ingluviēs, quodque naturæ magnanimam impigisse videbatur violentiam, fraternò acinace rimabantur viscera, & qui familiaris copulabantur amicitia contubernio, feriente dispertiebantur gladio, abrupto affinitatis jure, violatâ germanitatis lege amicus amicum perimebat, & proximo evaginatum pugionem proximus impingebat. Utque nescirent DEI hostibus parcere, sacerrimus Levitarum ordo ad ulciscendum armabatur, quorum & tota portio, & omnis optio, & sola pensio, & universa possessio DEUS erat. Quò putas animo dimicabatur ab his heroibus? quâ credis rabie præliabatur ab his ultoribus? quò zeli desiderio, vindicabatur ebrietas ab his aquipotis? quò atterebatur robore idololatriæ perversitas ab his Deicolis? Eja præclara prædicatorum cohors, optima Levitarum portio, ultorem exhibe hujus scelesti criminis, quod hodie dum crudelior Christianorum clades est, ebrietatis age vindicem, quæ vitiorum omnium infame est seminarium, lupanar voluptatum; stringe, si geris in ore tuo machæram Apostolicam, læde & vulnera, cæde & saucia, carnem interime: ut serves spiritum, spiritualement Divini Verbi gladium in auditorum corda conseris evibrare, ut valeas prævalentem eliminandæ ebrietatis affectum confodere & trucidare. Promeruit funestâ succumbentis populi internecione prodigiosus Moyses typhum Ægyptium dissipare, idololatrantem Israëlisciviam abrogare, exulcerati Numinis furorem mitigare, enormis delicti veniam impetrare, amissam turpiter gratiam recuperare.

Horret animus ad hoc ferale spectaculum.

Levitæ ad interimendos fratres & amicos eliguntur, quia nil pro suo, nisi DEUM estimabant.

(g) Is: 22. v. 23.

Occiduntur viginti tria millia.

(h) Exod: 32. v. 28.

(i) Ambr: in Exod: ad Romul:

Staculum, à prædominantis gulæ tyrannide, à largioris vini pernicië oriundum; nec tamen hac lugubri tragædiâ (quâ funebre ludentis ac illusæ gentis repræsentabatur ludibrium) tota ebrietatis malitia compendiatur, sunt grandia humanæ incuriæ dispendia, quæ vidimus, visuri ampliora. Quid enim magis tragicum valeret exhiberi, quam factum DEI Filium participatione gratuitâ, seu dein ad crySTALLINUM vitalis aquæ fontem in lege gratiæ, seu ad dolorosum magis sangvisuæ circumcissionis rivum, in tenebrarum principis progeniem commutari? quæ vastior oppositio extremorum nunquam coadunanda? quæ-nâ execrabilior alternatio, quæ infelicio-
 (l) 1. Reg: 2. v. 12.
 (m) hom: 4. in Judæ.
 Nesciunt DE-UM, qui non timent DE-UM.

or vicissitudo? & tamen clarissimi à munere, sanctissimi à functione sacerdotalis gloriæ professores! quid dictu abominabilius? quid cogitatu difficilius? primarij sacrificiorum dispensatores, & ambobus summi sacerdotis filij, alieni ab utero à ventre etrabundi, hoc feriuntur anathematè, hoc inuruntur stigmate, hoc infinguntur agnomine, hoc deturpantur fuligine, hoc arguuntur de crimine, à DEI Spiritu, qui cum sit ipsa veritas, eminentissimè verax est; filij Heli filij Belial, nescientes Dominum; (l) Quis crederet DEI dominium ab illis ignorari sacerdotibus, quorum labia scientiam dicuntur custodire, sed ambigenti doctus Origenes respondet, filij Heli erant filij pestilentiæ, nescientes Dominum, non quod ignorarent Dominum, qui utique & doctores erant cæterorum, sed quia sic agebant, ut agunt illi, qui nesciunt Dominum. (m) Adstipulatur Adamantio præclara paraphrastis Chaldæi versio, non fuerunt cognoscentes ad timendum ante Dominum; sed quisnam malefanus turbo Divinæ districtiōis formidinem excussit? quisnam ambitiosus furor pavorem subsecuturæ ultionis abegit? quæ temulenta incuriæ mentis segnities indeclinabile illius judicium, qui terribilis est in consilijs super filios hominum, ex cordis scrinio expunxit? quæ scelerata iniquitas severi vindicis oblivionem induxit? quodque vix suspicari licet, quæ sacrilegiorum iniquitas, quæ flagitiorum perversitas, ex ijs, quos omnes puer Domini filios excelsi nominat; & Deos appellare non formidat, effecit tenebrarum principis genios; quæ portentosa rabies angelorum terrestrium primogenitos in filios Belial horrendâ vicissitudine commutavit? sola, ecquis-

nam crederet, sola ingluvies confederata ebrietatis socia, hæ germinæ ac geminæ simul infernalis uteri filiæ, hos filios Belial genuerunt, hos suæ dignitatis immemores, suæ professionis nescios, presbyteralis eminentiæ proditores, legalis sanctimoniæ profanatores, in animi impœnitentis voraginem præcipitaverunt, ut nec paternâ respiscerent dehortatione, nec imminenti comminantis oraculi deterrerentur ultione: compendiat flagitiosam eorundem conversationem Hieronymus, in vestibulo templi cum mulieribus dormiebant, & religionem prædam putantes, quidquid optimum in hostijs erat, in suas delicias convertebant. (n) Nec mirare adulterantes in ipso templi vestibulo, in vino enim (si Apostolico non diffidimus oraculo) luxuria est, & ventris vinò exæstuans, sine prolixiori repugnantia in libidines despumat. Intemeratus Noë ad unius horæ crapulam denudat femora sua, quæ per sex sæcula contexuit verecundia, erubescencia occultavit. Inebriatus Loth incestus, quamvis nescius, horrorem incurrit, ut Genito suas cognosceret filias, & geminis sororibus commixtus, idololatrias Moabitas gigneret & Ammonitas; quemque Pentapolitanum non læserat flammicidium, hunc vini æstuans incendium exustulavit. Hæc igitur contaminati ebrietatis crimine gemini sacerdotes, quid mirum, quod violatò maritali thoro adulterentur in ipso limine sanctuarij, sacrilega iniquitatis monstra! quod si magno Gregorio commentatore, mulieres meretrices concupiscentiæ sæculares sunt, quæ recensentur ad tabernaculi ostium observare, quia tendentibus ad angustam cœlestis regni januam struunt insidias, sunt certe primæ juxta ordinis seriem, & principales ob malitiæ intemperiem, libidinosa ingluvies, & vinolenta perniciës illorum sacerdotum Domini, qui crapulâ & ebrietate aggravantes corda & corpora, insigni allophylo-
 (n) Epist: 83. ad Oceanum.

rum scandalo, & ineffabili fidelium detrimento, in voluptatem temulenti corruunt, ab hoc ad impudiciæ sentinam se immergentes volvunt; quasi verò alius foret tumulus sepeliendi helluonis, ad quem ante inferni sinum incidit, quam stratum Veneris, quam conspurcantis luxuriæ lacuna. Prohibebantur olim sacerdotes vinum, & siceram bibere, ne ministrantes in templo Altissimi al-

Concupiscentia secularis in meretrice adumbratur

Nadab & Abia ob temulentiam igne affiuntur & comburuntur.

altare Domini profanarent, & permit-
tuntur hodie consecrati Dominici cor-
poris ministri, adeò se se ingurgitare
vino, ut solò halitûs fœtore & crepi-
tante ructuum horrore, adstantes fu-
gare valeant, vel saltè cogant se elon-
gare. Ululate odæorum latera, eju-
late templorum altaria, ingemiscite
ararum sanctuaria, Nadab & Abia cla-
rissimi Aronis filij, immoderato inca-
lescentis vini poculo præventi, dum vi-
dent caligante non nihil forsan oculo,
prodigiosâ celeritate ab igne cœlitûs de-
ciduo sacrarum victimarum congeriem
devorari, neglectò altaris igne arrepta
thuribula profanis carbonibus replent,
& adolere flagitantes thymiamata co-
ram Domino residente in propitiatorij
folio, ignivomis velut immerfi flucti-
bus in funebres temulentæ præsumptio-
nis victimas exuruntur; novi benignam
eminentissimi Carenis excusationem,
qui novitate prodigij perculsos, altari
approximari formidâsse, & viciniore
loco ignem alienum subministrante, ar-
reptas prunas in thuribulum injecisse.
Sed legi pariter verosimilem Rabbino-
rum hystoriam adstipulante Lyrano re-
censitam, hos binos ejusdem genitoris
filios plus delibâsse vini, eoquæ temu-
lentos impetuoso velut certamine thu-
ribulum rapuisse, legalisque immemo-
res statuti, alienum ignem evaporan-
do, thymiamati adhibuisse.

Huic innixus fundamento aurifluus
Ravennas declarat Chrysologus, *vini
odor, odorem fugat incensi, & ebrietatis
ignis flammam provocat altaris, inde quia
alienati vino alienum portaverant ignem,
mox Divinò igne referuntur exstincti, (o)*
nec ideò ad omnes sacerdotalis gloriæ
hæredes dirigitur æquiparatio, non enim
singuli gulosos Heli filios æmulantur,
sed ubi vulnus reperitur, ibi & pharma-
cum applicetur; interea suam clarissi-
mus Dalmata ebriosis omnibus dat sen-
tentiam, nullum excipiens, quisquis
huic succumbit vitio, quod in natura
non situm est, sed est fundatum in ar-
bitrio & voluntate, *omnes, qui ebrieta-
tem sectantur, filij Belial vocantur. (p)* Af-
fixerat dispensante cœlo, ut approba-
tam commendaret Annæ innocentiam
infœcunditas sterilitatis, quam abun-
dantius fœcundior æmula exulceraverat,
dum exprobrando sterilitatem uteri,
velut abjectæ cœlitûs insultabat; an-

gebat vehementer lugubre impropéri-
um plangentem filiam, quæ transeun-
tem lætitiâ despiciens, cœligenam
expectabat. Sterilitatis opprobrium
deglutiens, cibum respuit, continuan-
teque gemitu suæ incolumitatis reme-
dium ab ordinatrice Providentia postu-
labat. Dumque se ipsam in longani-
mis patientiæ victimam Altissimo de-
dicaret, multiplicaretque singultus co-
ram Domino in templi foribus, suspi-
cabundus Pontifex trepidi oris motum
observans, ebriam judicabat, inde si-
lentium tentans indicere, asperiori ca-
lumniâ orantem increpabat, *usquequò
ebria eris, digere paulisper vinum*, sed
quæ injurias jam dudum noverat susti-
nere, ancillam se calumniantis asseruit,
nec nisi mœroris loqui idiomate, quod
semper inter singultuantia tremit, su-
spira, humiliter asseveravit; nè tamen
finè sensu abominandi sceleris præte-
rijsse improprium videretur, arguentis
insolentiam hæc humili justificatione an-
nullavit: *nè reputes ancillam tuam quasi
unam de filiabus Belial. (q)* Quæ ad ob-
jecta insultantis Phenennæ impropria
mœrens & gemens siluit, cur ad impa-
ctum vinolentæ fragilitatis opprobrium
non pariter conticescit arrogans? æmula
sterilitatis maledictionem suggerit, &
Anna, quasi annueret, non reclamat; in-
curius Heli ebrietatis ream pronun-
tiat, & ocyûs, quasi non didicisset ha-
ctenus tolerare calumniam, se excusat;
an fortè graviolem censuit injuriam,
madentem vino judicari, quàm infœcun-
dam conjugem nuncupari? illo præ-
sertim sæculo, quò fœcunditas Di-
vinæ benedictionis indicium, & marita-
lis thori sterilitas maledictionis repu-
tabatur argumentum? Sedebat ante por-
tas Sacerdos maximus, qui post Sam-
sonem octo lustrorum spatio, vel qua-
tuor, si septuaginta Interpretum præpla-
cet opinio, præsidebat, ut egreden-
tibus, ac ingredientibus Verbum sa-
lutis prædicaret, accessit Anna amaro
orans animo & ore, tremulo vacillans,
est enim (Gregorio definiente) veraci-
ter orare, amaros in compunctione ge-
mitus effundere, non verba composi-
ta resonare; sic orans ac implorans suæ
tribulationis auxilium, suæ desolationis
solatium, sugillatur ut ebria, corripi-
tur ut vinolenta; hæc mundi divitum
& sapientum est vesania, fluctuantem
à flante adversitatis vento lampadem

(i) 1. Reg. 1.
v. 16.

Anna ad æ-
mula calum-
nias silens, ad
redargutio-
nem ebrieta-
tis non tacet.

(o) Serm: 26.

(p) in Reg: mo-
nast: de abstin:

*Hora tertia
matutina in
die gratiæ, est
confessio pec-
catorum.*

contemnere, contritos corde peccatores dum natant inter lachrymas, madentes vinò credere, & cucullatam religiosi statûs pauperiem, sit licet voluntaria, dementiam æstimare. Sic in regali superbientis Judææ metropoli horâ diei tertiâ matutinus Apostolorum fervor, quem suscitabat ardor sancti Spiritûs, judicabatur alienatarum mentium ebrietas à sæculi principibus, nescientibus diem gratiæ, cujus hora diluculi tertia, quæ Hugoni est humilis peccatorum confessio, quàm persvasuri, quàm excepturi varijs langvis Apostolici Neo-mystæ loquebantur; & qui se DEI filios accepta charitatis plenitudine exhibebant, hos generantes Luciferi posthumos, rejecti Sacerdotum principes, reputabant; multò repletos autumant, qui verba Verbi, qui DEI Sapientiam ab orbe & urbe nuper immaniter profligatam prædicabant. Non potuit, nec voluit sapiens mulier impactam ebrietatis calumniam silendo præterire, tacendo confirmare, sed humili eloquio respondens, supplicabunda deprecabatur censorem errabundum, nè suam famulam, esse filiam Belial, suspicetur, subjungit interpretatrix Glossa, & admonet notandum, *quòd ebrii filij Belial vocantur*; insignem adverte titulum, sed indignum; quantumvis, ut excusetur sacerdotalis dignitas, in dubium vertatur, an ipse Sacerdos, an verò Sacerdotis pedissequus ebriam pronuntiaverit precatricem; sic enim septuaginta Interpretes opinantur legentes, *dixit ei puer Heli*, concludit tamen os aureum, *Heli Annam derisit dicens, digere vinum tuum*, (r) nec renuit audiens objurgari, sed timuit inter Belial filias reputari; vide prudentem inter fœminas ad verecundiam virorum, quæ ante Doctoris gentium oracula hanc Apostolicam adimplevit legem, *providens bona non solum coram DEO, sed etiam coram hominibus*. (t) Dissimulat calumniam, dum nec domesticam calumnitatem exaggerat, nec æmulæ malitiam evulgat; reveretur calumniantis sacerdotalem eminentiam, dum se ancillam nuncupat, nè in talem vereatur recipere, filiam Belial se negat; ebrietatis censuram odit, censorem nec ullâ acerbiori syllabâ offendit. Suspicionem falsam nititur tollere, non contra eum, qui contumeliosè locutus fue-

rat, ferocire. Examinat Chrysostomus singulas orantis Annæ actiones, verba articulat, syllabas trutinat, componit motus, attendit gestus, dumque nec reperit ridentem, minùs vertigine titubantem, nec gressu vacillantem, nec ullo aut ludicro, aut illiberaliori verbo loquentem audit, causam suspitionis investigat, quò demùm fundamento existimârit ebriam, aut judicârit temulentam? nec tamen temeritatis pontificem accusat, sed in meridiani temporis circumstantiam refundit captæ opinionis scaturiginem, *surrexit* quippe, ut sacra loquuntur paginae, *postquam comederat, & biberat in Silo*, oravitque ad Dominum flens largiter; quò alij consueverunt relaxari tempore, prudens mulier deprecabatur bonorum omnium largitorem; oravit mente sobria post epulas, vigilantique animo, potenter adeò! ut supernaturali potentiâ sterilitatis nodum disrumperet, naturæ corrigeret imbecillitatem.

*Anna orans
docet nos ora-
re ut exau-
diamur.*

Disce à convivante fœmina, quæ novit pro vino modico copiosas fundere lachrymas, ut scias orare post convivium, & defluis plangentium oculorum stillicidijs, DEUM convivam tuum splendidè refocillare. O si quotidiani & quidem splendidi helluones, ô si assveti mensarum delicijs Annam respicerent post meridionale epulum plangentem ac orantem, dum illi crapulâ potuque gravati, lectum inquirunt aut ad requiem, aut ad lasciviam; filiorum Heli æmulatores impij, de mensa ad thorum libidinis, à sua præcipitantur turpitudine infamis dæmonum progenies, tenebrarum regiæ nondum incolæ, sed jure meritissimo præsumpti jam hæredes. Quidni, nam si filij Belial, etiam hæredes; quidni patrem hunc hæreditent post completos suæ peregrinationis dies, qui, ut opera patrarent patris sui, vivi diabolum in vivo corpore non advenam, sed commorantem incolam coluerunt. Non meæ dictionis levitas, sed Petri Chrysologi auri-fluente id exarantis calamo, hæc est autoritas, dum compendiosâ periodo definiturus ebrietatis vitium decernit, *ebrietas dæmon blandus, venenum dulce*, (a) ab illo sedes animæ, quæ intellectus est possidetur, ut vinolentis vaporibus obfuscatur carcer caliginis, congruo

*(a) Serm. 26.
Dulce vene-
num est ebrie-
tas, & blan-
dus dæmon.*

*(r) hom: 62. ad
pop: Antioch:*

*(t) 2. Cor: 8.
v. 21.*

*Anna excusat
se ob evitan-
dum scanda-
lum aliorum.*

gruo rectoris tenebrarum harum incolatui destinatus, ab isto vita corporis sensum sine timbris sensu contabescens abbreviatur. Insinuat Divinus ipse spiritus sacris in paginis subtilem & genuinam simul filiorum Belial etymologiam, dum horrendum describit Gabonitarum scelus imbre sulphureo (non minus ac crimen Sodomæ) incinerandum, quod ulciscente cœlo, exustis plestebatur urbibus, & sexaginta quinque millium sanguine, quos mutuus bellatorum gladius peremerat, diluebatur, dum inquam scelestos hujus flagitij authores nuncupat, eos hoc nomine perstringit: *venerunt viri civitatis illius filij Belial, id est, absque jugo.* (b) Vertit & legit aut verius explanat Commentator Ambrosius, *ubi satietas epulandi facta est, & mensæ remotæ irruentes pestilentes viri circumierunt Domum:* (c) cum enim vir Levita suâ associatus conjuge, nolens ad Jebusæorum urbem deflectere, sed usque Gabaa, quam incolebat tribus Benjamin pervenire intranti advenæ, officiosus senex quispiam obtulit viatori domicilium, paravit peregrinanti hospitium, esurienti convivium adornavit; quando convivis epulantibus, & post laborem itineris cibo & potu reficientibus corpora, infames urbis incolæ affilientes domum, vivum hospitem abominandâ expostulârunt insolentiâ ad abutendum; ac tandem prævalente violentiâ cessit levita conjugem, totâ illam nocte, quæ impotens sufferre atrocitatem criminis, præ nimio injuriæ dolere ante hospitij ostium immunem spiritum innocua phrenetici furoris victima exhalavit. Hæc epularum fuit clausula quantumvis tam honestarum! hoc terminabatur exitio familiare convivium, licet instructum beneficiô amicæ charitatis! sed nos ad geminum commemorati nominis Belial etymon revertamur, quàm aptè sine jugo cognominentur ebrij, quàm verè dicantur pestilentes filij, expendamus. Quis enim à jugo legis magis liber est, quàm ebrius, quod ipsa contestabatur antiquitas, dum Bacchum epulonum præsidem, & helionum DEUM, liberum appellabat. Quod scelus aliud non solum ob perturbati capitis vertiginem, sed magis ob vacillantem animæ inquietudinem, excutit animosius servitutem DEI, quàm genitrix luxuriæ, puerpera iracundiæ, soror desidiæ, uterus concupiscentiæ,

temulenta ebrietas? hinc etiam implacabili prosequitur odio filium Virginis factum sub lege, exlex ebrius, virgineæ puritatis violator, templi dominici, quod sanctus sanctorum in humanis exstruit cordibus sacrilegus profanator; huic perfidum rebellis creaturæ exprobrat fœdus fragium Divinus Legifer, tanquam præcipuo violatarum legum coriphæo, dum ore propheticô ejus præsumptionem damnat, à sæculo confregisti jugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti: non serviam. (d) Peccati diuturnitas auget malitiam, non enim Christianorum hæc tantum est perfidia, sed fuit inveterata jam iniquitas Hebræorum; cur enim exulceratus Moyses acceptas cœlitus confregit legum tabulas, nolens eas Divinis gaudere privilegijs, qui vino ingurgitati nolebant Conditoris sui obsequijs vacare? nisi quia percepto conviviarum strepitu, inebriatum fuisse populum, & sacrilegium ebrietati conjunctum intellexit; in illud facinus hæc præcipitavit Israël, quemadmodum namque fidelitatis genitrix, nutrix & conservatrix est continens sobrietas, sic impugnatrix fidei, mater perfidiæ, ebrietas comprobatur; cedens nemini in rixas proruit, læsura charitatem; invadens quemlibet, ferrum arripit, amicæ confederationis nexum dissolutura; mens obfusca titubat, & lingua balbutiendo disputat, plus omnibus insipiens vult intellectus sapere, dum nil scit sapere ad sobrietatem; nec servus cedit domino, qui se servum nescit, nec pauper æstimat divitem, quia pauperiem non agnoscit; en quomodo fera ebrietas etiam ferri jugum excutit, nam licet ebrium stringas compedibus, vincules nexibus, non coarctatur insolens spiritus seratô licet corpore & obferrato; rumpuntur vincula non manibus, sed verbis, negatur servilis obsequij debitum, sola auditur vox dominij, suomet volens domino dominari.

Quid aliud, quàm ferox rabies audiatur, quod simulachrum aliud, quàm furens amentia videatur, quid nisi luctuosa funestissimorum eventuum ludatur tragœdia, ubi vinolenta ingluvies theatrum exstruit, & temulenta ebrietas comædum agit. *mutare cor, mentem alienare consuevit ebrietas,* (e) inquit Gregorius, *mutatur cor, ut quod hu-*

Ebrius se constituit liberum à jugo legis.

(d) Jerem: 2. v. 20.

Ebrietas est impugnatrix fidei, mater perfidiæ.

(e) in Reg: lib: 1. c. 1.

(b) Judic: 19. v. 22.

(c) de Offic: lit: 3. c. 14.

Calamitarum congeries sequitur post convivium.

*Immania sunt
spectacula in
DEI oculis e-
pulonum con-
vivia.*

humanum fuerat, evadat belluinum, & mens transiit in aliam, dum alterata dementiam profitetur; amentem oneras, & onus abjicit, jugum suis impone humeris, & illud excutit, manda obsequium, obsequi renuit, mandanti præcipit, fervilem conditionem abnegans, se credit dominantem; est par fatuitas ebrietatis, non cedit bibens poculo, bibentem quemvis evocat, sine personarum discrimine cum quolibet concertat; nec ullum sensati hominis indicium ab ebrio præstolare, dum sensus bibendo hebetatur, memoria potu obruitur, ingenium vino immergitur, & intellectus in prælusorijs epularum poculis suffocatur. Lunantur in aciem Scyphi cum phialis, ut expugnetur ab arce mentis ratio, quæ si adhuc prævaleat, crateres pro tormentis applicantur, nolenti deditionem incussura. Abominabile spectaculum insipientis DEI oculis, feralis formatarum belluarum lusus, quò Deitas illuditur, humanitas eluditur, salus æternitatis perditur, calamitas futuri temporis acquiritur, morborum varietas incurritur, dum enim vino sudant temulentorum corpora, dum exæstuantia bulliunt viscera, obrutus venter trepidat, cor palpitat, quæ expectetur sanitas ab Archiatro, quæ non morborum timeatur congeries, quæ non colluvies humorum? Adeò verum est, filios Belial, & Cereris, & liberi alumnos, jugum excutere non tantum mentis, sed etiam ipsius corporis, & sine jugo esse in gemino duarum legum ordine, tam gratiæ quàm naturæ; utriusque bellum movet ebrietas, neutrum patitur, nec præliari desinit, usquedum utraque à suis proscribatur finibus, à suis limitibus eliminetur. Quid admirandum restat, quis peregrinum judicet, si peste hæc infecti heluones, filij dicantur Belial, id est filij pestilentes. Est celeberrimum Mediolanensis oraculi proloquium, est irrefragabile pronunciantis Ambrosij proverbium, *ebrietas fomentum libidinis, ebrietas incentivum insanie, ebrietas venenum sapientiæ.* (f) Sit principalis veneni prævalentis violentia, tremor intoxicato in corpore & membris omnibus effectus, qui tamen quandoque leniter remittit, *ebrietas autem, concludit commemoratus pater, perpetuum dat tremorem*; est sæva pestis, totius corporis infectio, humo-

rum omnium infascinatio; est sævior Ebrietas, extrema morum corruptio, quiparatur & singularum depravatio potentiarum; pestis, quos nim effectum illa in corpore, hos in mente. est illa indiscriminata infectio vicinorum, est ista inevitabilis contagio ap- proximantium animorum; illa rescindit longum prolixi temporis interval- lum, præproperò enecans impetu ægro- tantem; ista post frequentatos aliquot prostratæ rationis paroxysmos, plerum- que repentino symptomate enecat inno- centiam, perimit pudicitiam, avellit gratiam, sepelit pietatem. Hinc ubi supplicabunda conjunx Elcanæ his ver- bis deprecari recensetur, *nè reputes ancillam tuam, quasi unam de filiabus Belial*, dum eam incurius Pontifex existimasset temulentam, vertentes legunt septua- ginta Interpretes, *nè des ancillam tuam in filiam pestilentem*, quibus adstipulatur os aureum, dum versum hunc pro- nuntiat *filiam pestis*; (g) horretur adeò hæc pestis temulentiae, ut solam com- memorationem ejus velut flammam ex- cutiat, nè ustuletur, ut velut virus e- jiciat, nè intoxicetur, velut lanceam timeat, nè feriat. Acerbâ inquieta- batur solitudine, ignominiosâ pre- mebatur sterilitate, amarò cruciabatur animò, fœcunda hinc adversabatur æ- mula, & inde calumniabatur gemebun- dam sacerdotalis lingua, posita in æ- rumnarum medio, quònam calamitati suæ mederetur remedio, quod verè fo- ret medium, nec fieret extremum? prudenti statuit decreto, seminare in lachrymis, ut meteret in exultatione; noverat illius benignitatem cujus solius est Omnipotentiae creaturas condere, conditas conservare; illi suas in hostiam placationis victimaturæ lachrymas, fle- vit singultuans inter gemitus, dumque hunc solum consolatorem adiit, quid- quid voluerat, impetravit. O! si hoc uterentur pharmaco mœrentes Adæ filij, quando furentibus Austris, & conspi- rantibus Evris, exoritur tempestas va- lida, ut agitatam fluctuantis animi cym- bam, meticulosus timor invadat, aut immoderatus dolor evertat. Habent assveti voluptatibus usitatum profligan- dæ afflictionis antidotum, adhibent con- tra exulcerantem tristitiam fatale phar- macum, à nequam spiritu insigni præ- varicatorum proto-medico præscri- ptum; omni vinorum genere se in- gurgitant, ut somnum capiant, vel cer- tè gravatum curis, pressum ærumnis a- ni-

(f) lib. de Eli:
c. 15.

(g) Hom: 79.
ad pop:

nimum, in liberaliori poculo submergant. Est vinum hilaritatis vehiculum, non diffiteor, est nobile pro stomachi doloribus alexipharmacum, non inficior, sed apostolicò sumptum moderamine, quod consulebat, & injungebat pariter ægrotanti Timotheo excellentissimus Archiater, celeberrimus magister gentium, dum eum ab aquæ potu ad medelam vini jubet confugere: *noli adhuc aquam bibere, sed modicò vinò utere propter stomachum tuum, & frequentes infirmitates.* (b) Non ægrotabat leviter, qui multis oppressis infirmitatibus multigenò medicamine indigebat, nec tamen aliò refocillabatur sublevamine, quàm potu sobrio refrigerantis aquæ, sciens longè majoris esse discriminis, non refrænare corpus, quod corrumpitur, quàm morbos elongare, cursum progredientis animæ ad cœli patriam retardare, quàm exanimandam carnem à sui doloris lectulo sublevare. Sed quia tanto præfuli plurium Ecclesiarum cura erat concredita, quia suo fulciebatur regimine populorum salus, quia suò egebant ministerio urbes & oppida, præcipit ægrotanti Tarsensis proto-medicus, aquam cum vino modico commutare. Adverte temporis circumstantiam quo hoc eleborum indulgetur, non quidem ab inchoantis morbi exordio, non à primæ indispositionis principio, sed post iteratas repedantium febrium vices, post frequentatos invalescentis morbi assultus, tunc demum aquæ cruditas interdicatur, & modica vini delibatio indulgetur.

Denique animadvertas velim cum Clarevallensi Præsule, quia, cui vini modicum præcipitur, Timotheus hic erat, *da mihi alterum Timotheum, & ego cibo eum, si vis auro, & poto balsamo.* Quod si alliciaris tantoperè hòc aphorismo Pauli, non prætermittes, quòd illi prætermittere prohibetur, & quoties ad amovendam ægritudinem vino uteris, vide nè modici mensuram transilias, qui enim indulget modicum, plus modico interdixit; morbi asperitas compatiens Pauli animam induxit, nã enim acerbior imbecillitas vexasset languentem stomachum discipuli, nec modicum admittere compulisset. Nec mirare severitatem Doctoris gentium, quâ vini intemperiem præcavebat, omnisciam atten-

de Providentiam, quam rigidò (munitum ab incunabilis DEI Spiritu Nazaræum, Divino prædestinatum oraculo Samsonem) decretò tueatur, nè levi vicinæ ebrietatis umbrâ conspergatur, *quidquid ex vinea nascitur, non comedat, vinum & ficeram non bibat,* (i) num fortè Nazaræorum innocentia adversabatur temulentia, vel futura Israëuitarum judici vini asperitas imputabatur ad reatum? non obest oriunda ex vitæ lætitia, sed *Samsoni non tristi animo consulitur, si modò cum solùm vinum, provido ebrietatis moderamine sumatur.* Innumera incuriæ ebrietatis sunt *netum porrigi prohibetur.* discrimina, non tamen vini temperato usui, sed immoderato abusui imputanda; cur alioquin incarnata Patris Sapientia lætificandis commensalium animis defectum vini vivificatis aquarum hydrijs supplevisset, easque ad nuptiales epulas in vinum convertisset? Quò igitur metuentis cœli periculo non tantum vini abstinencia futuro virorum fortissimo injungitur, sed quidquid ab ipso vineæ oritur territorio, etiam manducari prohibetur? an fortè atterenda palæstinorum ferocitas ignarum vini exigebat domitorem? sed obstat præclarum Clementis Alegandini documentum, qui gentes vino deditas, ebrietatisque amatrices esse adstruit pariter bellicosas, dum enim inebriantis vini exæstuant fervore, humanæ obliviscuntur mansuetudinis, & in feroces belluas belluinâ vicissitudine efferantur. Hoc ipsum provida terrenorum eventuum directrix Sapientia præpedire voluit, ut præpediret aptius, statuit prævenire; præpedientem & prævenientem pariter describit Gazzensis Procopius, *cum Spiritus sanctus feritatem Samsonis prius haberet cognitam; à vino ac vinetis ipsum jussit abstinere; impropriad vix non dixerim vini cum feritate conjunctionem; quid illo dulcius, quòd, eodem dictante veritatis spiritu blandè ingreditur? quid ista est acerbior, quàm congenita humanitati ratio abominatur? vinum exhilarat cor hominis, quid exoptatius? feritas solam delectat belluam, quid reluctantiùs? quòd si excessum timeas, ebrietatem metuas, furoris uterum, crudelitatis puerperam, contentiosorum luctaminum genitricem, nec ista dissidium semper parturit, sed sæpè sapius inveterato dissidentes animos felici fœdore reconciliat, amicò sinceræ virtutis vinculo conjungit.* Applaudit siti-

(i) Judic: 13 v. 14.

Spiritus S. noverat feritatem ejus, idè nè ferocior evaderet, jubetur à quovis fructu vineæ abstinere.

(b) 1. ad Timoth: 5.

v. 23.

Apostolus sva-
det vinum, sed
modicum, &
quidem Timo-
theo Episcopo
ægrotanti.

bundus David victrici gratiæ, quæ sæpè immensam terræ fœcibus obdurati peccatoris animam potando, torrente voluptatis suæ inebriat, inebriatam alienat, *calix meus inebrians, quàm præclarus est.* (l) Legit & explicat Augustinus, *poculum tuum oblivionem præstans priorum vanarum delectationum, quàm præclarum est*, non soli appropriatus calici clarissimorum effectuum sequela, sed inebrianti, quasi nutantem animum convincere non sufficeret vini poculum absque ebrietate. Bibe, dum resides ad ipsum vitæ fontem, bibe alacriter, nî tamen bibendo inebrieris, affectus inclinabitur, non mens mutabitur, non variabitur voluntas; incipiet non nihil amata displicere vanitas, nec tamen à cordis territorio proscripta eliminabitur voluptas. Hinc alibi inter convivas ad mensam sapientiæ confidentibus idem Propheta regius vaticinatur: *inebriabuntur ab ubertate domûs tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.* (m) Laudat subtilem similitudinis allegoriam Hypponenfis Præsul, ab homine, qui vinò ingurgitatus dementatur, desumptam approbat paritatem, dum enim provolutæ beatorum animæ torrenti cœligenarum immerguntur delectationum, *perit quodammodo humana mens, & fit Divina*, inebriatur! ecce ebrietatem furoris nesciam, sed amoris; quòd si hanc singularem esse replices cœlestis Solymæ proprietatem, peculiaremque suorum civium indemnitate, id ipsum inter terrigenas contingere, magnus restabitur Gregorius, justorum namque ad turbida Babylonis flumina, suspensis tamen organis, residentium est consuetudo, tantâ Omnipotentis DEI (si licet dicere) ingurgitari dilectionis vehementia, ut immutatò prorsus judiciò, sibi met ipsis extranei evadant, ut post dilectum in svavitatis odorem valeant currere, semet ipsos Evangelico conformiter consilio indubitanter abnegantes, nam *semetipsum abnegat, qui mutatur ad meliora, & incipit esse, quod non erat, & desinit esse quod erat,* (n) cur ergo feritatem formidat Angelus in Samsonè, cur ideò abstinendum præcipit à vino, & vinetis? respondet præcitatus commentator, *ne ad naturalem furorem vino-lento adscito, contra propinquos quosq; & cognatos indigna patraret: verùm exulcerantis tristitiæ, non exultantis lætitiæ hæc sunt facinora, quid enim hi-*

lariùs in colloquendo, quid liberaliùs in offerendo, quid promptiùs in dissimulando, quid mitiùs in respondendo, quid svaviùs in blandiendo, quid denique lætiùs ebrio? imò *quid insaniùs ebrio?* respondet Augustinus, *quid plerumque iracundiùs?* (o) est vinum, non diffiteor, quod non novit aliud, nisi lætificare cor, sed hoc in terra illa, quæ maledicta est in opere nostro, non plantatur! est vinum hoc, sed illius dun-taxat vitis, quæ fructificavit svavitatem odoris, cujus flores fructus honoris sunt & honestatis; novistis illum, qui dixit: *ego sum vitis vera.* (p) Cujus agricola est Pater luminum, non stultus Rex filiorum superbiæ, uterque suos inebriat amatores; suos alienat potatores, ille propinat calicem salutaris, quem dum acceperat Puer Domini, dum deliberaverat; à suis alienatus delitijs, à regalibus horrens epulis, nomen Domini invocabat; nè te conqueraris inebriatum vinò compunctionis, invitat, sed invitos, potat, sed sitibundos, illam præmittens quæstionem: *potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* (q) Iste craterem offert aureum Babylonis, in quo vinum libidinis terrenis omnibus prodigâ liberalitate porrigitur, ut obruta deceptæ mentis ratio obfuscetur; adjungit calicem vinò furoris plenum, quò irascibilis regio in humano corpore succenditur, ut gladij cum frameis evagentur, ut vulnera cum cædibus evomantur; denique, ut suæ indormiant concupiscentiæ terrestres animæ, præbet soporis fascinum, dum cumulat divitijs, ingurgitat delicijs, carnalibus immergit desiderijs, terrenis affectibus dementat; his inebriata concupiscibilis portio, de scelere in scelus volvitur, à turpitudine in turpitudinem præcipitatur. Hoc vinum Nazaræis interdicitur, nè zeli spiritus in spiritum furoris convertatur, quò agitante, quò irritante, ignominiosa succenduntur litigia, rabida alternantur luctamina, in quibus victo cum morte infliguntur vulnera, cum contumelijs incutiuntur verbera, vincenti deterior est victoria, est ignominia pro laurea, & torquens conscientiam pro corona.

Felix principium humani generis, in quo ignorabatur vini ebrietas, quam si nostra nescirent sæcula, quot parceretur criminibus, quot consuleretur fu-

Ab initio mundi nesciebatur usus vini.

(l) Ps: 22. v. 5.

Calix DEI alienat mentem à terra in cœlum.

(m) Ps: 35. v. 9.

Inebriatur sancta anima vinò compunctionis, ut se abnegans fiat Divina.

(n) lib: 4. hom: 10. in Ezech:

(o) in Ps: 104.

Vinum de te, quæ Christus est, Apostolis propinatur.

(p) Joan: 15. v. 1.

(q) Matth: 20. v. 22.

neribus, quot provideretur tumultibus, quot obviaretur cœdibus, quot præviretur funeribus, quotve langvoribus succurreretur. Non vanum illius, qui omnia vanitatem nuncupaverat, fuit consilium, non vanum in essendo, quia derivatum ab omnis essentiae principio est oraculum, nec in transeundo, quia in sua veritate est perpetuum, *noli regibus à Lamuel, noli regibus dare vinum*, non vanum hoc est regis, qui aliquando vanus erat, proverbium, non vanum est, dat enim plenitudinem continenti, & reddit fructum laboranti; quod si (attentò vanitatis etymo) id vanum dicitur, quod vel declinat in nihilum, vel quod à nihilo resultat, hoc sapientissimi Salomonis apophtegma, à prima veritate suum derivat principium, & in aeternitatem suam extendit terminum, docens turpem amentiam declinare, & circumvagæ per cœli gyrum sapientiae stabilitatem participare; vix enim aliud sic mentem commovet, sic gyrat spiritum, ac vini prædominantis potentia, vix aliud, tam violentò præcipitio à cœlo in terram dejicit, à sublimissimo excelsæ sanctitatis folio ad fundum tartari demergit, ac aggravans cor ebrietas & crapula, aligeram sublimis animæ mentem onerans & addensans, circulans & conturbans, efferans & obfuscans; noli igitur vina præbere regibus, nam si eorum vacillent capita, coronæ titubant, de suis periclitantur regnorum territorijs, si eorundem consilij remulenta præsideat ebrietas, quæ sola sinè socia, quæ una sinè alia abundè sufficit, ut adoptati æterni regis filij à terra viventium eliminentur, hæreditate cœlestis Solymæ in pœnam hujus sceleris exuantur. Si enim nihil aliud intelligentiam dementat violentius, si nihil aliud deprimit spiritum vehementius, quàm immoderata incalescentis vini ingurgitatio, profectò non æquum est beatis mentibus, angelicis spiritibus, quæ sunt eminentiores intelligentiæ, associari ebrios, misceri remulentos. Néve suò proverbialem hanc parcemiam destitutam calumnietur quis adversarius fundamentò, adjungit illud illuminatus Rex, *ne forte bibant, & obliviscantur judiciorum, & mutant causam filiorum pauperis.* (r) Quid justum judicet, cujus judicium rudis ebrietas invertit, infatuantis vini perversitas dementavit? quid valeat temu-

lentus judex discernere, qui circumgyrantibus oculis non potest cernere, absque lapsûs discrimine, sinè periculo ruinæ? quid firmum statuat, qui agitato vertigine in lectum prostratur, ubi circumcurritare sibi videntur regalis cubiculi laquearia, & domus culmina à summo ad imum inclinari? donec sepultus somno, post sat prolixum penè meridianæ lucis spatium suos ad vivos redeat è sepulchro! immoderatus vini heluo definitur apud Basilium, *crapulae mancipium*, (s) quid autem regiae opponitur diametralius libertati, quid coronatæ adversatur validius majestati, quàm compedita servitus, quàm vilis mancipatus? Ambitiosus Benadab potenti fulcro numerosi exercitus plus nimium indixus, augustò triginta duorum Regum fœdere stipatus, obsessam circumvallabat Samariam, humanò destitutam adjutorio, non tamen à misere rentis Providentiæ præsidio derelictam. Obruebatur agminum numerò formidolosus Achab, & peregrina moderatis Regibus insolentia tementem animum validius concutiebat; dum enim gloriabundus obsidentium Syrorum exercitus coacervanda Israëlispolia meditatur, dum circumfessa civitas obversans ante oculos approximantis exitij spectaculum contemplatur, mittit præproperus victor ad expugnandum postliminio Israëlitarum Regem, arrogans nuncium, quò post junctam tam auri, quàm argenti extraditionem, uxores cum prolibus à Patre exegit & marito. Adstipulatur prodigus traditor, nec inexplibili avaritiæ, nec lascivienti concupiscentiæ præsumens refragari. Ast ubi ulteriori arrogantia expilationem urbis postulat, iniqua solvendæ obsessio nis conditio rejicitur, non minùs fortiter ac prudenter. Exulceratur ad re-nuentis ausum fremens superbientis tyranni animus, & velut securus de victoria, supremam Judæorum perniciem, quasi jam suis à nutibus pendulam, altisonò intimat decreto. Extruxerat sollicitudo civium sublime velut propugnaculum ex terra, quam comportaverant erectum, quò fortiùs suburbana solidarentur mœnia ad arietanti hostilium machinarum violentiæ aptiùs resistendum, insinuari proinde obsessis præcipit imperiosus hostis, (commentatore Venerabili Beda) tantam sibi restare militaris populi copiam,

Ebrius est vile mancipium crapulae.

(s) hom: 14. de Ebriet:

Benadab superbia tumens exotica fœderis in- undi puncta præscribit.

Regibus vini nimietas interdicitur, ne judicia in tribunalibus pervertantur.

Vino deditus nescit justitiam administrare.

(r) Prov: 31. v. 5.

(1) 3. Reg: 20.
v. 16.

*Temulentus
in convivio
ab Israëlitis
invaditur, &
omnis exerci-
tus dissipatur.*

ut si militum singuli unum duntaxat vel lapidem vel cespitem apportarent, construendo adversus urbem aggeri deserturum; tantus exurgeret, ut superficiem interni aggeris, quò murorum sustentatur ambitus, coæquaret. Utque suum præcipitaret lapsum præsumptuosus morio, adjecit deliranti superbæ ruinantis gulæ ingluviem, & instituto in castris convivio, *bibebat temulentus in umbraculo suo, & reges triginta duo cum eo.* (1) ministrabant stipatores bellici, Babylonici lumbos suffulti baltheis, aureis inclusi thecis evaginabantur cultri; ad dimicandum cum dividendis ferculis epularum; diversi scyphorum ac phialarum ordines, ordinatam repræsentabant aciem, quâ intonante classicum, accendebantur ad vitream poculorum pugnam velitaturi commensales, irritabatur sitis vinorum varietate, quæ nè restringeretur, avidus subministrabatur cibus, & imminuta celeriter vasa celeriori affudentium velocitate replebantur; certabant pocula cum lancibus, quisque bibendo præcelleret, acerrimò luctamine explorabatur. Dumque indefinente concertantium alternatione ingurgitantur ventres, dum ad mensuræ nesciam intemperiem hebetantur mentes, dum furibundi agonotheæ & gloriantur vincere, & vinci verecundantur, inopinatus rumor involat castris, obsessam aciem à sui carceris angustijs egredi, militares annuntiant excubiæ, quam vocem audiens temulentus heluo, superbiori dementiâ vivos capi præci-

pit aggressores; hoc martiali ludibrio interruptæ jucunditatis dispendium vindicaturus; sed imperterriti tripudiantis superbæ ultores, temulentos profligaturi principes, hostilem victrici dexterâ eliminant exercitum, ascendunt equos præclari milites, sed titubantes, sed dormitantes, tumultanda suo in sanguine dimittunt agmina, cedunt in Israël gloriam regum tentoria, & qui securam ebrietati suæ spondebant victoriam, victi à temulentia, feralem experiuntur tragædiam, facti pompa ludibrij inimicis.

Rident, qui ridebantur antea, insultantium victorum opprobria, sinè pugna profligatorum, sinè certamine superatorum. Suam pro clausula proverbialis Salomon subnectat parcœniâ, aptissimè temulentis hisce Regibus applicandam? *cui væ? cui patri væ? cui rixæ? cui foveæ? cui sinè causa vulnera? cui suffusio oculorum?* inquit Sapientissimus filiorum Adæ disputando, quibus sceleribus maxima pœna servatur? explanat purpuratus Hugo, cui æternum væ præsentis associatum maneat? cui discordiarum seges floreat? quem victorum fovea deglutiat? cui cicatrices vulnerum arideant? cui tam spiritus interior, quam corporis exterior suffundatur oculus? & brevi prolixiorum questionum seriem periodò resolvit, *nonne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis.* (u)

*Malorum o-
mnium elen-
chus est ebi-
tas.*

(u) Prov: 23.
v. 30.

M E M.

Versus
XIII.

**Cui comparabote? vel cui assimilabote filia
Jerusalem? cui exæquabo te, & consolabor te virgo filia
Sion? magna est enim velut mare contritio
tua: quis medebitur tui?**

Sensus Literæ.

*Alloquitur
Propheta So-
lymam sibi
præsentem, ut
sapiat.*

Qui loquebatur hætenus de turbulenta aggregatarum calamitatum colluvie, quâ foret regalis Solyma, vel potius decora canescentis Synagogæ prosperitas deformanda, nunc velut dissimulare nequiens ipsam tristi eloquio alloquitur præsentem; utque tam quan-

titatem criminum, quàm qualitatem exprobrat auscultanti, cui comparare adæquando valeat ob magnitudinem afflictionis, cui æquiparatam assimilare debeat ob nimij doloris acerbicatem, attonitus sciscitatur. Exaggerat amaritudinis vehementiam negatio comparationis, quasi diceret Hugonis Victori-

ni asserto, quia tam magna est contritio tua, cui comparabo te? & quia tam gravis est, cui assimilabo te? sint alia, non diffiteor, periculorum damna, sint etiam, sint varia multigenarum ærumnarum mala, nec enim fuit exigua Nini-vitarum malitia, nec levis Sidoniorum plaga, sed primam prædicantis Jonæ persuasa sustulit pœnitentia, & secundorum ignorantia, alleviavit iniquitatis gravitatem; illi egerunt pœnitentiam, quam voce prædicatoris sui auditam didicerunt, isti pœnituisse in cinere & cilicio, si meruissent discere, quidnam sit pœnitere. Et quia communi Patrum suffragio, ille prævaricator impius, qui agnitam veritatem persequitur, suorum falsitate criminum eliminandam, incomparabiliter eò peior est peccatore, qui legem violat, quam non agnoverat, qui eam præterit, quam non discernit, quid mirum iniquitatem Solymæ destitui similitudine, quid mirum nullâ æquiparari comparatione; nam sicut prius, dum se fidelem sponsata in fide exhibuit, nulli in gloria comparabatur, excedens singulas Sionis filias incomparabilis, sic postea quando per mores reprobos à fide cecidit, nulli æquiparatur in ignominia, rudior singulis, vilior universis. Hinc quoque gravius conteritur, acerbius affligitur, & sicut fluctuabundus maris uterus excedit quosvis sinus fluviorum, tam mole, quàm amaritudine, ita plangenti & lugenti Solymæ nulla coæquari finitur calamitas plangenda, nulla quarumvis ærumnarum species commensuranda. Sed magna est velut mare contritio tua; est turbulentum mare mundanæ prosperitatis symbolum, in qua sola est stabilis instabilitas, sola duntaxat inconstantia constanter perseverat, mota agitur continuo à gaudiorum fremitu ad luctus gemitum, à voluptatum meridie in adversitatum vesperam, us-

que ad noctem mediam obscuræ mortalitatis; nunquam sinè timore fluctuat, semper adversitas exundat; hinc *Secularis anima* in quamcunque partem deflectat, seu *nima vanitatis* adversitatem fugiat, seu prosperitatem ambiat, suam spirat falsedinem, suam *ta. mari in-* amaritudinem conservat; hinc mari im- *quieto assi-* mersa secularis anima, curarum anxie- *milatur.* tate volvitur, concupiscentiarum furore caditur, insidiarum pyrateriò colliditur, prædonum onerarijs infamatur: quasi enim fluctus quidam fluctibus obvijs ab invicem invaduntur, ab invicem colliduntur, quando infelix anima, mundanæ sortis æmula, terrenæ voluptatis pedissequa, præteritorum scelerum memoriâ concutitur, & delectatione præsentium allicitur, ut peiori perniciæ excentricæ flagitiorum voragine lamentabiliter immergatur. Quærat proinde ex deplorante, *quis medebitur tui?* quæ per humanam filiorum Adæ industriam non potest operari, & per Divinam prodigiosâ manûs clementiam indigna es curari? denique *impij quasi mare fervens, quod quiescere non potest.* (a) Quod speciali propretate Judæis applicat Hugo Cardinalis, qui rabie crudelitatis fervidi, ambitionis elatione tumidi, invidiæ livore turgidi, Christo increduli fluctuabant, quando adversus innocentem voce unanimi funestum illud sui furoris votum detonabant: *crucifige, crucifige eum.* (b) Sed redundabant fluctus eorum (propheticò continuante oraculo) in conculcationem & lutum, quando à suis iniquitatibus conculcati, & Romanorum potentia velut dilapsis pedibus submissi vilificabantur ut lutum, pessumdabantur ut cœnum; atterabantur ulciscantium populorum fervore, proscribebantur cumularum plagarum rigore, & facta est urbs urbium, domina gentium, orbis ludibrium, Romanæ crudelitatis monumentum.

(a) Is: 57. v. 20.

(b) Lhc: 23. v. 21.

Judæis præsertim convenit impetuosi maris similitudo.

Cui comparabo te? vel cui assimilabo te filia Jerusalem? cui exæquabo te, & consolabor te virgo filia Sion?

Sermo Trigesimus Octavus.

Felix conjugium, quod in amore mutuo fundatur.

NObilitatis si decus est antiquitas, quæ urbium est Solymâ illustrior? si decor

pulchritudinis sponсарum pretiosus monile est, quæ radiabat illustrius, coruscabat clarius, candeat venustius, arri-

Gravior est incomparabiliter peccator agnoscens veritatem, quâ nesciens eam.

Synagoga nobilitas quasi consurgens aurora rutilat.

(a) Job: 19.
v. 17.

(b) lib: 14. moral: c. 21.

Exhorruit halitum sponsi sui, quando negans Christi Deitatem, solam credebat ei inesse humanitatem.

debat amplius sponso sanguinum, quam desponsata in fide Sionis filia? priusquam facta scedifragæ Babylonis pedissequa, sub omni ligno aut violata, aut violanda meretrix corruisset. Si genethliacum fortunatissimæ hujus filia inspicatur exordium, in primo suorum gressuum vestibulo progrediebatur, quasi aurora consurgens, quæ praviratis gentium tenebras deferens, serenissimis novorum radiorum fulgoribus, velut amicta vestimentò luminis corruscavit; nec tamen à luminoso clarescens principio ad perfectum meridiem pervenit, sed involuta fastuosis superbæ temeritatis tenebris, solem Justitiæ deseruit, & quasi sinè illius communicata claritate posset clarescere, suis confisa meritis turpissimâ sub caliginè caligavit. Hinc est, quòd lux illuminans omnem hominem, obrectâ susceptæ mortalitatis nube, inter plorantis Jobi gemitus conqueratur: *halitum meum exhorruit uxor mea*; (a) ex carne siquidem halitum trahimus, qui suam exinde originem adipiscitur, à carne oritur, ex carne exhalatur; dum ergo incarnatum æterni Patris Filium Judæorum perfidia DEUM non credidit, sed purum esse hominem intellexit, audita ex ore Verbi verba despiciens, arcana Deitatis percipere recusavit; *halitum ejus uxor exhorruit* (commentatore Gregorio) quia Synagoga eum, quem videbat hominem, DEUM credere expavit, (b) carnalibus quippe sensibus dedita, non nisi carnem sapuit, proinde incarnationis Divinæ mysterium ob adunatæ Deitatis eminentiam non recognovit. Exaggerat tantò indignam conjugem perfidiam Paraphraſtes Chaldaus, sic memoratum incarnatæ Veritatis improprium, quò infidelem connubialis thori sociam objurgat, legendo ac vertendo, *fuit spiritus meus alienus uxori meæ*, quid maritali consortio est alienius, quàm aliena diversitas spiritus inter conjuges? quæ namque periculosior, quàm mentium discordia, quàm detestabilis dissensio animorum? DEUS spiritus est, si huic tuò adversaris spiritu, intollerabilem provocas adversarium, sub quo necesse est, ut succumbas. Irritabatur ab hac alienis amoribus jam irritata amatrice ad æmulationis amaritudinem, quando idololatricæ se commiscens sacrilegijs, pro viro suo, qui caput mulieris, infame caput vituli ut DEUM adoravit, anxiam ur-

gens solitudine, indefinenter clamans inquietudine: *fac nobis Deos, qui nos præcedant.* (c) Hinc sui transeuntes filij ex infidelitatis adulterio concepti, transeuntes viam, qui stare amplius in via noluerunt, narrante Marco: *prætereuntes blasphemabant eum, moventes capita sua.* (d) Non posthac stare prævidebatur in atrijs Jerusalem scedifragus Hebræorum populus cum lege sua, quæ solùm umbra fuerat, jam præterire inchoabat, dum enim adumbrata venit veritas; & quia caput Synagogæ vir ejus ille fuerat, quem virum orientem Propheta nuncupat, caput movit adultera, quando contemptò legis spiritu legislatorem nostrum suorum filiorum lingvis & vocibus eliminavit; *moverunt caput suum Christum* (inquit Ambrosius) *dicentes: tolle, tolle, crucifige eum.* (e) Tunc concludebatur finaliter divortium, quando ille, qui finis legis erat, inclinatò capite emisit spiritum, ut perfidis prævaricatoribus non nisi litera, quæ occidit, relinqueretur, & spiritus, qui vivificat, auferetur. Obtulerat jam tunc libellum repudij suo Judæa sponso, quando in sua venientem sui non receperunt, sed quia evacuata nondum fuerat complendæ legis litera, sustinuit, sponsus injuriam, donec mortificatò ritu Judaico, Ecclesiæ ex gentibus jam desponsatus ad sanctificatas Jordanis undas copularetur; Hoc audiens mirari desine incomparabilem repudiatæ Synagogæ amaritudinem, quam nos repudiantes pariter consolari, ad connubiale solatium adunatorum conjugum sermonem exordimur. Prodigious ille Patriarcharum princeps, quem inter undas fluctuantem Pharaonis filia ut filium assumpsit, ut genitrix enutrivit, regalibusque subsidijs fultum, omnigenâ sæcularis scientiæ intelligentiâ informari, ac erudiri procuravit. Sed puer sapiens doctus in voluptatum thalamis non collocari sapientiam, quam adamavit, regalis delicijs aulae, quas naturalis gravitas declinabat, se se surripens, ad voluntarium præligens exilium, secreto latuit in angulo desinentis Æthiopie, ubi (Ambrosio sanctissimo fidentem dante) à cæteris negotijs remotus, totum Divinæ cognitioni animum intendit; ubi & meruit non per interpretem inter somnia, nec per mediatorem angelum inter sacrarum visionum mysteria, sed os ad os colloqui cum condidi-

(c) Exod: 32.
v. 1.

(d) Marc: 1.
v. 29.

(e) in Ps: 118.
Oclon: 15.

Separata per divortium à sponso, miserè interijt.

Moses educatus in aula regis, fugit ad voluntarium exilium, ubi adeò fuit eruditus.

tore suo, illudque effari didicit, quod postmodum posteritati suæ (eodem distante DEI Spiritu) exaravit. Exorsus igitur à primo principiatorum omnium principio, à singulorum incipientium exordio, post delineatam cœlorum regiam, & circinatam terræ orbitam, post memoratam effusionem marium, & recensitos greges animantium, ad finem omnium, cui Divinus conditor prodesse ac subesse voluit cætera, velociter scribentis scribæ calamo deproperavit.

Cujus commemoraturus fabricam, intimaturus opificem, expressurus fabricem dexteram, pictorem proposuit ad imaginem & similitudinem Deitatis suæ delineantem, vel potius fingentem figulum de limo terræ statuam, Divinò flante spiritu animandam. Profilijt igitur de manu omnipotente prima effigies idæatæ majestatis, ut sicut absentis in urbibus Regis imago à regnicolis colitur, sic homo conditus repræsentaret conditorem, quem creaturarum universitas, velut opificem in opere veneraretur. Quam similem altissimo expressurus imaginem adjungit sacer hystoriographus, *ad imaginem DEI creavit illam*, non ad suam dixit, quasi alia imago DEI foret à creatrice Triade quodamodò diversa, ad cujus similitudinem effigies hominis depingeretur, est utique (subtili Origine discutiente) *Salvator noster, qui est primogenitus omnis creaturæ, de quo scriptum est, quia sit splendor æterni luminis, & figura expressa substantiæ DEI, ad hujus ergo imaginis similitudinem factus est*; (f) illa verborum diversitas nonnihil attonitum lectorem reddere videtur, vix namque hoc trivium de uno duntaxat homine præmiserat, *creavit DEUS hominem*: vix idem iterans, adjunxerat, *ad imaginem DEI creavit illum*, quando individuum varians singularitatem, adjicit ac concludit, *masculum & fœminam creavit eos*, (g) *fecit hominem*, sic suam inchoat periodum, *creavit eos*, sic terminat eandem. Legi insigne Hebræorum delirium, in primi hominis exordio, utrumque sexum à conditore DEI eidem humanitati fuisse communicatum, hâc singulari coordinatione, ut bina mulieris ac viri corpora suis disjungerentur membris, sic tamen conjungerentur in lateribus, ut unum quasi continuum appareret; sed patet manifesta falsitas

ex individua creati protoparentis solitudine, cui non inveniebatur adjutor similis, quando inspiratò vitæ spiraculo factus est in animam viventem, creasse tamen eos dicitur Divinus conditor, dum solus Adam conderetur, ut primus conjunx disceret, priusquam jungeretur conjugi, tam strictò intimi amoris vinculo uniendos esse conjuges, ut quod de uno dicitur, intelligatur de altero, quasi intelligendum sit de utroque. *Masculum & fœminam creavit eos*, inquit os aureum, *non masculum & multas fœminas, neque masculos & fœminam, ut una fœmina nullum masculum putet factum esse in mundo præter unum, & unus masculus, nullam putet fœminam esse factam in mundo nisi unam.* (h) Fundare voluit conjugium in unitate, ut licet duo sint individua per ejusdem naturæ numericam multiplicationem, unum coadunaretur per nesciam divisionis charitatem; digrediamur ad aliud maritalis dilectionis argumentum. Orditur contextam creaturarum seriem Genealogista sacer, quam librum generationis Adæ nuncupat, à connubiali primorum sponsum consortio peculiari hâc periodo auspicari, *masculum & fœminam creavit eos*, repetit denuò jam recensitum creatoris opificium, iterat beneficium creationis, *ut sciat cui subsistentiam suam, & vivere acceptum, referre debeat homo*, inquit Lyppomanus; & *benedixit eis*, utrique enim sexui debebatur eadem benedictio, nè virum sperneret fœmina præ viro benedicta, aut nè maritus uxorem contemneret, non æquè benedictam. Adjungit mirabiliter: & *vocavit nomen eorum Adam, in diè quâ creati sunt.* (i) Non soli marito Adæ nomen imponitur sed etiam uxori, unò uterque nomine non sinè grandi mysterio cognominatur, non ambigitur sic appellatam fuisse fœminam Evam propriò nomine, ut tamen Adam, quod interpretatur homo, nomen esset amborum; commentatur eminenter Augustinus, (l) in nomine uniformitas ambobus tribuitur, ut voluntatum conformitas exinde augeatur, eandem nominantis fuisse intentionem suspicari videtur purpuratus Hugo, dum Evam Adæ vocabulo considerat intitulatam, *ided quia de viro sumpta est mulier, unde quasi unum nomen imponitur viro & fœminæ*; quemadmodum namque creatrix & ordinatrix omnium sapientia, non ex eo, quod

Autor descri-
ptam mundi ge-
nesios, ab ho-
mine genea-
logiam ortus
est.

(f) hom: 2. in
Gen:

(g) Gen: 1.
v. 28.

Homo creatus
dicitur ma-
sculus & fœ-
mina, ut di-
scat conjugem
amare.

(h) hom: 32. in
Marth:

Eva vocatur
Adam, nè dif-
ferat ab eo.

(i) Gen: 5. v. 2.

(l) de Civit:
lib: 15. c. 17.

Idem nomen
utrique con-
jugi imponi-
tur, ut conju-
galis amor in
ijs radicetur.

quod extra corpus viri fuerat, ædifica-
vit mulierem, nè sponsa suo foret alie-
na sponso (ut ratiocinatur Chrysostomus)
sic nec diversò, diversum licet indivi-
duatione corporis, insignivit nomine,
nè minima occasionis umbra disjungen-
dorum præberetur animorum. Ædi-
ficavit mulierem, dum ossea ex viri ma-
china viraginem construxit; ædificari
domus dicitur, & hæc construitur, dum
conjunx conjugii maritatur; omnis cu-
biculorum diversitas, uniuersa concla-
uium varietas (sit licet multiplex) unam
domum efficiunt, sic licet mariti mo-
res & opera ab uxoris operibus ac mo-
ribus diversa videantur, unam tamen
domum constituunt, unam deserviunt
ad structuram unius charitatis ac indi-
visæ unitatis, quacunque parte rimari
inchoet, ruinam hæc domus mystica
comminatur. Est tamen aliud magis
præcipuum plantandæ dilectionis semi-
narium, solidius amoris erigendi fun-
damentum.

(m) Prov: 19.
v. 14.

Adam fit ex
limo inani-
mato, Eva
ex animato.

(n) lib: 1. de o-
per: Spir: S.
c. 14.

Illud insinuaverat proverbialis Salo-
mon, dum ædificatæ domûs archite-
ctum commemorat, à Domino proprie
uxor prudens. (m) Excludit quamcun-
que cooperatricem dexteram purpura-
tus Hugo, adjungens, non ab alio, hæc
enim est uxor charitate, est prudens
integritate, finè hac ad fatuarum fœ-
minarum spectat colluviem, quantum-
vis uxor sit, absque illa, conjugali ne-
xû, qui solidissimum sancti amoris re-
putatur vinculum, indigna est, quan-
tumvis prudens sibi & imprudentibus
videatur. Uxorum primiceriam exhi-
biturus pro exemplari, pro norma pri-
mam uxoris uxorem præfixurus, æ-
dificavit costam, quam tulerat de Adamo,
in mulierem, quæ ut suam agnosceret
originem à viro emanasse, adduxit eam
ad Adam: ex limo, qui primum finxit
hominem, ex costa erigit secundum;
an fortè, ut primus de terra terreus
Adam subsequatur formationem præ-
luderet secundi de cælo cælestis? non
meæ exilitatis hæc est subtilitas, sed & su-
blimitas Ruperti, sic ambos combinantis;
ambos istos homines formavit Dominus DE-
US de limo terræ, sed illum quidem Dominus
de limo terræ insensibilis, & inanimatæ, istam
autem spiritus de limo terræ animatæ, (n)
id est, de humore carnis virginæ, suâ ad-
jungam veniâ, uterque de terra rubra
profiliit, ille ex Damasceno aggere, iste

ex sanguine purissimo conceptæ absque
labe Virginis Mariæ. De limo terræ
oreris, de sordidiori gleba sumeris, nec
tamen superbire verecundaris, putredo
colorata! putas oculatissimam tui plas-
mantis figuli providentiam, postpositò
aquarum æquore, relictò ignis lumine,
dimissâ aëris regione limosi massam pul-
veris absque mysterio Adæ formando
corpori præelegisse? ausculta eloquen-
tissimum Dalmatam assumptæ terræ suf-
fragium assignantem, ut intuens homo
metallum corporis sui, inveniat nihil eò es-
se vilius, nihil omni injuriæ subjectius, &
sic homo de sua origine gloriari nequeat,
erubescere autem possit; (o) expende
prævidentis providentiæ sapientiam in
ordinando, reverere commiserantis mi-
sericordiæ clementiam in præcavendo,
venerare ædificantis omnipotentia mag-
nificentiam in exequendo, nè decla-
randus rebellis angeli successor ab em-
pyreæ regionis possessione, ab hæredi-
tandæ beatitudinis acquisitione, consimili
præpediatur crimine, parique obice ex-
cludatur, avertit omne illicium præsu-
mentis superbiæ, opponit luteam tur-
pitudinem vilis materiæ, sola cujus ma-
teria omnis temeritatis foret antitodum,
solus cujus intuitus famularetur in vi-
rulentæ ambitionis amuletum; Effor-
mabatur primum humanæ progeniei
principium è terra (Basilio explanan-
te) ut è vicino habeat, quod suæ se com-
monefaceat humilitatis, (o) benigniorem
conditoris manum in erigendo mulie-
ris simulachro contemplatur Dionysius
Carthusianus, tantæque benignitatis
originem veræ matri viventium, non
primæ genitrici mortalium adscribit,
DEUS in hoc honoravit sexum fœmineum,
suâ liceat indulgentiâ subnectere, sed
virginalem, non enim alia in paradiso
voluptatis exstitit mulier quam virgo;
adjungit postea motivum honorantis,
quia ipse creator omnipotens prævidit se ex
sexu illo incarnandum. Sed cur amabo,
ex osse osseam, ex costa conjugis con-
sortem eviscerat? cur non ex pede via-
tricem conficit, ut præeuntem maritum
insequatur? cur non ex frusto calvariæ
ejus desumit substantiam, ut foret ejus-
dem capitis, ejusdem futura pariter
judicii ac voluntatis? nec de capite nec
de pedibus viri, sumptum est id, unde
fieret mulier, existimat Victorinus Hugo,
nè putaretur domina, si Adæ capiti in-
niteretur, vel ab opposito ad incilla-
tus

(o) hom: ii, in
hex:

tus condemnaretur munia, si de pedibus vilis instar pedissequæ suam originem nancisceretur. Nullatenus protecto de viri pedibus expediebat viri sociam efformari, vix enim condita, virum deseruit, & primò pedum usu velut abusa, ad diffitam spatiosi illius arboreti areolam se recepit; sic enim, dum ad virum adductam à DEO considerat Anastasius Synaita, præviam illius fugam interpretatur, *illud enim (adduxit eam) significat, quòd postquam ipsa facta est, aliquòd aufugit, & procul separata fuit à suo viro, deinde DEUS eam conversam reduxit ad Adamum,* (p) haud enim propinqua nobis adducimus, sed elongata ducentes associamus; adeò fragilis est matrisantium filiarum conditio, ut vix ad modicum sustineant subsistere, vix dolerent paulisper se detineri. Sed meo patrocinator oportuniùs argumento Divus Ælredus Anglus, si nationis finum, Cisterciensis angelus, si religiosæ professionis uterum investigas; qui necessariam animorum conjunctionem inter conjuges discutiens, idcirco de costâ sumptam opinatur mulierem, ut velut latus lateri indefinenter marito uniretur; *pulchrè de latere primi hominis secundus assumitur, ut natura doceret omnes æquales quasi collaterales, nec esset in rebus humanis superior vel inferior,* (q) nec reor ego ad singula humanæ speciei individua negationem præcellentiæ, exclusionem præcedentiæ extendi, alioquin subesse prohibuisset, quæ tamen præesse jusserat creatrix sapientia, per quam reges regnant, & legum conditores iusta decernunt; sed ad æqualitatem conjugalis jugi, ad puritatem amoris inter connubiales socios suâ illuminatus Pater magis alludere videtur allegoria; hinc & Selevciensis Basiliius evigilantem ab ecclasi Adamum novò velut attonitam spectaculo; sic secum ipso inducit colloquentem, *à membro abjunctus philtro vincior, loco sejunctum est desiderio conjunctum.* (r) Illud est deplorandum hodie, mysteriosam quondam commentatorum lectionem vix non verificari toties, connubiali quoties vinculo contingit irretiri conjuges, vel irretitas paulisper ad invicem commorari, dicebat siquidem, & forsan prædicebat expergefactus Adam, *hoc nunc os ex ossibus meis,* quid enim adjunctum nunc vocabulum profuisset, si non futuram dissentientium calamitatem conjugum cœ-

lum augurans innuisset? legit Pagninus *hac vice*, & attestante Chrysostomo Symmachus, quem alij interpretis nomine occultant, *vertit semel, nec immerito, declarans, quòd semel hoc tantum factum est, neque ultra erit talis formatio mulieris,* inquit os aureum; (s) mentior, si non ausim dicere de plerisque, nec talis erit conformatio voluntatis.

(s) hom: 15. in Gen:

In conjugatis debet esse una mens, sicut est una caro.

Sunt hodiedum duo in carne una, sed mente geminâ disjunctâ, unita, adversâ, non amicâ, vir virum agit sæpè sæpiùs, sed sua sinè muliere, & mulier præbet mulierem suo frequenter absque viro; ô! quoties dum placere conjunx renuit conjugi, dum uxor marito adversatur, maritus uxori contrariatur, uterque suo non leviter displicet Conditori! *qui habent uxores, tanquam non habentes sint,* ait egregius Prædicator? (t) ut patienter onus fufferat, quod suis voluntariè injecit humeris, non violenter. *Uxorem quasi non habendo habet* (magnus commentatur Gregorius) *qui transitoria esse cuncta conspiciens, curam carnis ex necessitate tolerat, sed æterna gaudia spiritus ex desiderio expectat,* (u) constanter invicem oportet diligere, quos sola mors valet à reciproco mutua obligationis onere liberare; nam quibus incumbit studiosiùs hoc paradigma apostolicum, quàm maritalis observare: *alter alterius onera porate, & sic adimplebitis legem Christi.* (x) Lex Christiana nisi Christum sequendo impleri renuit, qui nobis sua dona largiter contulit, ac mala cum damnis nostris amanter supportavit; sic suam sponsus sanguinem adamavit Ecclesiam, sic suam quisque conjugum tenetur adamare conjugem, ni se à Legislatore & Salvatore suo velit alienare; uxor dum fortè nonnihil arduum sufferre cogitur, quid sufferendum marito præbeat, seduliori indagine reflectat, dum quid sinistrum moerentis mariti animum extolerat, à sua oriundum conjugem, quid sua illi conditio tolerandum offerat, suamet mentem consulat, & dignam veniâ reperiet, si unâ simul fragilitatem congenitam advertat. Sunt multa connubialis vitæ onera, quæ evitari nequeant, quia inseparabiliter cum statu inito concurrunt; & licet sit sinè culpa conjugium, non tamen absque pœna transigitur, non sinè curarum amaritudine consummatur. Est, non diffiteor, est matrimonij sacramentum

(t) 1. Cor: 7. v. 29.

(u) 3. p. past: adm: 28.

(f) Galat: 6. v. 2.

Uxor dum aliquid à marito sufferendum occurrat, ad id, quod maritus sufferre debet, reflectat, & e contra.

Eva ex osse viri facta à DEO reducit ad virum suum. (p) lib: 9. hexa:

(q) lib: 7. de amicis:

Distans loco uxor debet esse desiderio juncta marito.

(r) Orat: 2.

sacrum vitandæ libidinis asylum, quod tamen sine anxietate non incolitur, sine adversitatum turbine hic portus non occupatur. Intemeratus Loth flammivomentis cœli declinaturus supplicium, suis concivibus non sibi destinatum, dimisit Sodomam, fugit Pentapolim, montana, ut effugiat, conscensurus, quæ tamen priusquam fugiens attingeret, recedere ad parvam civitatem Segor statuit, ibi commodiorem ascensus moram expectaturus; ardentis quippe Sodomæ exitium fugere, est (commentatore gregorio) illicitum carnis incendium evitare, ad alta montium culmina conscendere, est cœlibatûs continentiam observare; exit vir justus ab urbe Sodoma, dum sceleratam carnis concupiscentiam deserit, nec ad illicitam corporis voluptatem se convertit, in Segor tamen civitatem ad se salvandum properat, dum conjugalem castimoniam relictâ virginalis continentia eminentia observat, *quasi parvam quippe civitatem conjuges inveniunt, in qua ab ignibus defendantur, quia conjugalis hæc vita, non quidem in virtutibus mira est, sed tamen à supplicijs secura*, concludit moralis Papa. Ut autem periclitantibus evadat urbs refugij, sit civitas oportet; quid enim civitas, nisi civium est unitas, hanc quando colunt conjuges, damnationis supplicium effugiunt, asylum salvationis inveniunt, si tamen æternis beatæ felicitatis desiderijs terrenas inter sollicitudines animum affigunt. Quid enim commendat connubiale commercium, quod ipsa collaudavit approbans Veritas, quando suamet præsentia in nuptiali epulo comparuit, & quando uxorem demptâ solius fornicationis causâ dimitti interdixit, ut nec dimissæ à viro uxori indulgeatur alteri marito nubere, quamdiu vir ejus vixerit, nec concedatur dimisso ab uxore viro aliam ducere, nisi prius obierit, quæ dimisit; quid inquam bonum reddit conjugium, quid laude dignum efficit, quod malos etiam sæpissimè conjungit? an sola filiorum procreatio, mortalitatis nostræ deserviens propagini, an potius confederatio mentium, & solvi nescia conjunctio animorum? si prima laudabile redderet connubium, in senibus non foret, qui sæpè non genuerunt filios, vel genitos amiserunt; quantumvis autem annosum sit conjugium, quantumvis fecundus ætatis ardor emarcuerit, si ta-

men charitati ardor vigeat, nec esse desinit conjugium, nec cessat Sacramentum. Quod igitur sacrum hujus conjunctionis est vinculum, est nexus charitatis, hæc est præcipuum sanctorum conjugum elogium, hæc matrimonij præconium, hæc maritatæ est compendium felicitatis. Ordiebatur ab hæreditarijs Adæ lachrimis vitæ auspiciam prodigiosus Isaac, nec tamen Pater providus ullò exultantis lætitiæ indicio risum parturienti puerperæ applaudit, sed ubi materno ablactatur ubere, fecit grande convivium in die ablactationis ejus? collachrymandum scilicet lachrymanti parvulo in die nativitatis censuit, quâ sibi, velut non vanus augur, lugubrem lachrymarum vallis introitum voce flebili prælagivit, *mentior* (inquit Carthagenensis Presbyter sagax Tertullianus) *si non statim infans, ut vitam vagitu salutavit, hoc ipsum se testatur sensisse, atque intellexisse, quod natus est,* (y) prudenter igitur celebrandam portentosi partûs solemnitatem ad ablactationem usque distulit amore dilectæ conjugis, quam (Hebræorum testimonio) vicinæ matres convitiari præsumperunt, quasi anus decrepita à viro centum annorum vetulo concipere nequireret, proinde calumniabantur non suam, sed alterius uteri esse sobolem, quam ablactasse simulasset.

Hanc eliminaturus calumniam providus Abraham illustre instituit epulum, cui dum suis cum prolibus diversæ assiderent genitrices, Sara lactantem adhuc parvulum suò potavit ubere, in suæ innocentia argumentum. (z) Dumque sollicita suorum receptrix hospitum hinc inde anxio pede cursitat in Ismaëlem ancillæ prolem, cum suo ludentem unigenito inopinatè involat, id est (Lyrano explicante) non nihil turpiter lascivientem, quem ludum consuetâ redarguturus modestiâ Doctor gentium appellat persecutionem, *sed quomodo tunc is, qui secundum carnem natus fuerat, persequebatur eum, qui secundum spiritum, ita & nunc.* (a) Nec enim ludus cum persecutione convenit, nam ista cruciat, & ille recreat, ista mortificat, ille vivificat, ista vexat, ille placat, ista torquet, ille mulcet, ista dolet ille placet, ista fremit ille lenit; sed impudicus lusus pudicum lædit animum, & lusor fœdè lasciviens, innocuum

Præcipuum
elogium ma-
trimonij est
maritatus
charitas.

(y) lib: de ant:
c. 29.

Abraham
præbet con-
vivium in
ablactatione,
non in nativi-
tate filij, quia
hæc lachry-
mis non va-
cat.
(z) apud Lyrano
hic.

(a) ad Galat:
4. v. 29.
Lusus Ismae-
lis cum Isaaco
erat persecu-
tio Isaaco in-
tentata.

cum fauciat collusorem ; *hunc ludum vocat Apostolus persecutionem*, subjungit Cardinalis Hugo. Terretur illicò ad lugubre spectaculum verecundatâ mater, & innocenti consultura filio, explorans malignum lubrici Ismaëlis animum, qui attestante Sedulio, *scurrilem eum & levem, sicut ipse erat, facere cupiebat*, (b) mansuetum dissimulantis mariti animum validiori aggreditur assultu, præproperumque consensum expressura, voce zelotypâ tardigradum affatur, *ejice ancillam hanc & filium ejus*, adeò vera est docti Origenis paræmia, *omnia quæ filij deliquerunt, de parentibus requirantur, qui non audierint, nec eos corripuerint*. (c) Inaudijt non nihil durius prolatam gemebundæ conjugis querimoniam, inamoratus in primogenitum, afflictus genitor, & munus judicis detrectans, suam tam arduò sævæ proscriptionis exilio mulctare sobolem recusavit. Senferat præpotentem affectuosæ teneritudinis propensionem, noverat unâ simul indispensablem paternæ sollicitudinis obligationem, quâ legitimum suorum viscerum partum sustentare, non propulsare, conservare, non elongare, educare, non profligare tenebatur. Uxor erat maritalis thori consortio, quantumvis ex præstito domûs obsequio ancillari munere fungeretur, eundem ejusdem conjugis occupabat thalamum, licet simul habuerit pro patria Ægyptum; quid oberat parcioris naturæ dispendio hæreditasse servitutem, quàm liberalior fecunditas effecerat legitimam Abrahæ filij gènitricem? Verebatur præterea anxius genitor, nè forsan exulans filius, furenti cuipiam belluæ, cedat in spoli-um, vel inimici furoris agens victimam, sinistra pereat calamitate. Dijudicabat interim humanarum diremptrix litium justitia lugenti Saræ causam, dum in paterno corde teneritudo carnis cum æquitate mentis colluctaretur. Decretabat terrenorum coordinatrix eventuum Sapientia, excludendum ab hæreditatis consortio, quem à genuinæ originis privilegio natura elongabat. Utque suspensus erudiretur Abraham, intonuit de cælo Dominus, præcipiens ambigenti: *omnia, quæ dixerit tibi Sara, audi vocem ejus*. (d) Grande dominium quò corpus dominatur capiti, & vir mulieri subiectatur; subtrahitur connubiale consortium Ægyptiæ vero conjugio

maritatæ, Saræ imperio parere jubetur maritus Agar conjugis, & verus Ismaëlis genitor, cogitur cum matre filium deserere, utque à domo patria ferale propulsentur in exilium, sustinere. Assignat subtilem magnus Ambrosius rationem, in qua imperitantis Saræ dominium fundari arbitratur; *quæ servitio delictorum se exuit, principatum habet, non servitium*, (e) promerebatur siquidem annosa virtus illustris vetulæ viri obedientiam, quæ iteratò discrimine, ut periclitantem eriperet à comminabundæ mortis exitio, se ipsam pro sua salute exposuit, dum inamoratis Ægypti & Geraræ regibus uxorem se dissimulans, esse asseruit sororem; promerebatur æquissimum arduæ petitionis assensum, quæ ab Ægypto rediens, quam regioni barbaræ intulerat pudicæ mentis innocentiam, eandem retulit intemeratam; nec enim decoloravit eam nigredo lascivientis impudiciæ, non reddidit alienigenam cultûs disparitas, non deformavit conspicuam flagitiorum barbaries, non spoliata castitatis symmate, nec sui incolatûs tempore exuta est pudoris vestimento. Sed nunquid originarij reatûs plagam hæc exquisita pietas poterat tollere, aut etiam adjudicatam in augustissimo Divinæ Triadis dicafterio præcellentiam viro ut Dimino, merebitur obsequiosa charitas mulieris dominio mancipari? Deceverat universæ futuritionis præscius moderator, irrevocabili diplomate, sanciverat irrefragabilem inviolabilis naturæ legem, Evæ protoparenti primæ impositam, & ore proprio in plena creaturarum facie intimatam: *sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui*. (f) Legunt cum Chaldæo septuaginta interpretes, *ad virum tuum conversio tua*, & Moyses Barcephas, *ad virum tuum respicies*. abusam honoris dignitate, viro subjicit, sic tamen, ut sit ille refugium confugienti, antidotum ægrotanti, illucium respicienti, obsequium indigenti, auxilium se convertenti; nè durius videatur conditoris imperium, amor timori jungitur, subiectio conversioni adunatur, ut discat regi & dirigi, quæ regere & imperare ignoravit; ad virum dominantem convertere se jubetur, nam & *e quo utilius est freno regi, & compositè ingredi, quàm sinè illo per præcipitia ferri*, (g) alludit sagaciter Chrysostomus.

(e) lib. 2. de Abr. c. 5.

Sara pro vitæ mariti vitam suam periclitari dissimulavit.

(f) Gen. 3. v. 16.

Subiectio uxoris in eo consistit, ut convertatur ad virum.

Mandat Dēus Abrahæ, ut Saræ petitionem audiat, ac adimpleat.

(d) Gen. 21. v. 12.

Cur ergo, quod matri pro tota posteritate injungitur, à filia removetur? cur Abrahæ dominium eripitur, & Saræ conjugii appropriatur? Originem subjectionis discute, scrutare adæquatam fœmineæ subjectionis culpam, & mox justissimam variatæ conditionis intelliges rationem; *duabus de causis jubetur mulier esse subjecta, quia ex viro est*, inquit Anselmus (sed hæc cum personalis sit proprietas, non est hæreditas originalis) & *per ipsam intravit peccatum*,

(b) in 14. cap subditur dominio alterius, concludit illi Epist. 1. ad cō universalem terrigenæ subjectionis

Corinth. veritatem, *peccatum ergo, liberum, servum Uxor subijci-* efficit; (b) advertitis, opinor, quònam *tur viro, quia* collimet commendatæ Sarai elogium, *ex viro est,* & ex qua dimanet scaturigine sui domini, *quia per ip-* privilegium, suæ petitionis emolumentum? *sam intravit* ordo propter virtutem conversus est, *peccatum.* subdit Procopius; quod si ulteriori explores indagine virtutis qualitatem, si ultrò investigare flagites, an provida injunxerit Sapientia, an miseratrix ordina-verit Clementia, an suum cuique tribuens Justitia præceperit difficultanti Abrahæ, Saræ, vocem percipere præcipienti obedire, quantocyùs virtutum Imperatricem id imperâsse respondebo, charitatem imperâsse comprobabo, quæ nisi inter conjuges adipiscatur imperium, conjugii solatium fit omnis gaudij exilium, evadit aggregatarum congeries calamitatum; nec velut leve opinantis augurium hoc probatissimum censuraveris effatum, quotidianâ suffultum experienciâ, indefinenti eventuum serie confirmatum. Adstipulatur clarissimè Mediolanensis Antistes, *nusquam alibi dixit, audi vocem uxoris tuæ, nisi hic* (præliminaris hæc singularitas attentionem exigit singularem, id est, *fecisti injuriam uxori tuæ, & non mitigasti affectum ejus*; mediatoris obsequium administrat universorum Dominus, & quânam sollicitudine, quâ studiosæ mentis solettiâ reconciliandi offensorum conjugum sint animi, omniscius Conditor suas erudit hac interpositione creaturas, *quasi diceret* (prosequitur Ambrosius commentari) *nunc igitur illi obediens, & quod postulat concedens, præbe illius dolori remedium*; (i) cedat svavi amoris gubernaculo, qui totum naturalis orbitæ, transcendit ordinem, naturæ ejus præsit fœmina, & vir obediat præsidenti, ut conjugalis charitas intemerata permaneat, & castæ unionis nexus inte-

gritate consonâ irruptus perseveret. Sua Evam subjecerit superbia, Saram sua exaltet dilectio, quæ viro vitam inter barbaros idololatrantis Ægypti principes conservavit; cedat primatum vir in demonstratæ dilectionis præmium, ut hæc familiari vicissitudine connubiale sacri amoris vinculum immune perseveret. Lex ab annorum sæculis veterana, à laudibus materiæ portentosa, à durationis perennitate sempiterna, à dilectionis compendio gloriosa, quæ præcipit marito uxorem adamare, & obligat uxorem maritum redamare, lex illius legislatoris est, de quo dilectus attestatur discipulus, *DEUS charitas est*, (l) hæc sola, conjugii amorem convertit in naturam, ut, qui fiunt una caro, unum similiter in spiritum evadant. Hoc animata evadit fortis mulier, in qua confidat cor viri sui, seu dein dissimulante cœlo coacerventur adversariorum agmina, seu adversentur susurronum mendacia, seu condensata commiuentur infortuniorum discrimina, sufficit superandis omnibus una conjugalis charitas in præsidium, abundat connubialis sinceritas in munimentum. Victoriosus David, postquam in detruncato Golia gigantum eliminavit progenietu, exulceravit perfidum suspicabundi Saulis animum, & quem iste debuerat triumphatorem hostium præmiare, suæ salutis conservatorem exaltare, paravit teli jaculû interimere, quem etiam collimante lanceâ confixisset, ni sagax juvenis, irruentis feralem impetum, inflexione corporis declinasset. Elusa coronati latronis ferocia, callidiori stratagemate enervem innocentiam delusura, securiorem solertis æmuli interitum meditabatur, dum enim quotidianò protegentis Providentiæ incremento proficientem cerneret, suam in conjugem præsentare decernit filiam, quam offerens lenocinante suorum satraparum obsequio, non aliam pro sponsa dotem exigit, quàm centum Philistinorum præputia, victoriosò luctamine reportanda. Regalia interim aptantur convivium, præparantur condigna sponsis ptæludia, condecorantur novorum hospitem conclavia, omnis amœnitatum conscribitur jucunditas, & designatâ connubialis lætitiæ feriâ, redux à cæde hostium athleta expectatur; qui sub potentissimo expandentis providentiæ umbraculo non sola centum, quæ se daturum spo-

(l) 1. Joan: 4
v. 16.

David pro do
te uxoris vi
periculum
subit.

(i) lib: 1. de
Abr: c. 7.
Præcipitur
Abrahæ à
DEO lenire
dolorem Saræ.

spoponderat, sed adhuc centum alia præsentavit.

Nec tamen prodigiis hoc cartamine convicta ferocis tyranni barbaries placatur, sed nuptialem thalamum in lugubrem commutaturus tumultum, & connubiale maritali amoris vinculum disrupturus, quem incautis vacantem amoribus supponebat, in domo propria circumvallatum, aut etiam in maritali thoro collocatum præcepit trucidari. Misit itaque crudelis focer apparitores cum satellitibus in domum David, ut intercluso quovis effugio, ad primum orientis phæbi diluculum enecaretur; adeo scilicet prævaluerat Spiritus Domini malus, in barbara scædis Saulis anima, ut, quam acceperat justam regalis potentiae auctoritatem super generum, in nequissimam injustissimi hostis rabiem commutarit; sed esto cruentus hostis sæviat, qui appetit ferire, nil tamen contra justum efficiet, quem statuit omnipotentis clementia sub umbra alarum suarum recipere & conservare. Fidelis conjux, se plus marito innocenti, quam patri perfido recogitans obstrictam, admonitam se ingruente periculo, dum arctâ obsidione domus cingitur, & velut oppansis retibus illaqueatur, apprehensum luctuosis amplexibus maritum, ad fugam incitat, quantumvis in sua recisurum brachia desperabat; utque celerius æquè ac tutius invigilantibus effugeret excubijs deposuit eum per fenestram, (m) hoc expectabat ministerium à conjuge connubialis amor, hoc exigebat obsequium exanimandi Davidis suprema necessitas, hoc maritalis fidelitas proprijs manibus exhibebat; & licet ulterius solatium non expectaret desolata, hoc tamen ultimum periclitanti præbuisse dilectionis argumentum, afflictam solabatur pariter & afflictum. Videor mihi illum illius amantis animæ gemitum auscultare, quæ suo consultura sponso urgebat differentem, pellebat retardantem, rogabat commorantem: *fuge dilecte mi, & assimulare caprea, hinnuloq; cervorum.* (n) Quam peregrinam dilecti transfigurationem considerans Ambrosius, latentem sub mysterioso velamine revelat veritatem: *dicit, ut similis sit Damulæ, quæ evadit de retibus,* (o) infesta coronatæ Saulis tyrannidi irretiebatur Davidis innocentia, tot suæ commorationis antrum circumdatur laqueis, quot

domus suæ vastitas excubijs cingebatur, perdita suæ felicitatis fors, invadebatur undique, & jam affiliens licentiosa mors sui furoris prædam venerari videbatur; eludebantur amicorum consilia non amplius opportuna, gloriabantur adversariorum colloquia jam succumbentem æmulum ab orbe proscriptum; una mulier, confudit victorum insolentiam, contrivit insidiatorum violentiam, exinanivit regis ferociam, eliminavit Genitoris malitiam, salvavit mariti animam, suam posteritati conjugalem transcripsit fidelitatem. Quid enim hæc conjuge fidenti, quæ relinquens patrem suum, cujus machinabatur ludibrium, plus sponso, quam sibi timuit, nec se paternæ indignationi eripere, sed anxietate sollicita injustæ neci justum surripere studuit maritum? nec subministratō satisfacta consilio, aut præstitō contenta subsidio, ut prolixiori morâ fugitivo felicius consuleret, fugam occulit, & quasi suo requiesceret in thalamo, quasi præsentem suo custodiret in domicilio, elapsam dissimulavit. Utque centoculam exocularer crudelitatem, tulit ingeniosa Michol exanime simulacrum ad representandum profugi Davidis corpus, caprinâ pelle caput contegens, ut mentiretur cæsariem; & supponit jecur capræ calidum (narrat Carenensis Hugo) & adhuc spirans, per hoc exprimens hominem quasi anhelantem; salvata mariti vita amanti conjugii non suffecit, vindictam zelosus amor machinari voluit, ut insigni propudio præsumpta inimicorum victoria plecteretur, iniquam sollicitæ ambitionis solertiam, effæratam furentis invidiæ insolentiam, violentam maligni spiritus malitiam, gloriandam armigeræ cohortis impudentiam, unus ac solus amor amantis & amatae conjugis enervavit, conquassavit, depalmavit, expugnavit; prodigiosum amoris dixerim interludium, nō potiori jure sinceræ dilectionis prodigium ambiret compellari. Fingit in lecto agrotantem, quem dudum è fenestra dimiserat evolantem. Talem lusit thosti tragædiam, viro comædiam, amans non amens mulier, quæ tot amentes reddidit, quot hujus spectatores ludibrij spes victimæ fefellit. Irruebat furibundum agmen satellitum, Davidem oppressum somno existimans, qui tamen nocturnâ tectus caligine erupit, anxius festinabat passibus in Ramatha, sub Samuelis præsidio

Fida conjux maritum morti eripit, nec Genitori proprio adversus conjugem assistit.

Mirabile stratagemâ suggerit connubialis amor sollicitæ uxori.

(m) 1. Reg: 19.
v. 12.

(n) Cant: 8.
v. 14.

(o) lib: de bono
mort: c. 5.

asylum reperturus ; sperabat interim confœderata æmulorum iniquitas, quæ regijs nobilitata nuptijs sublimitatem conjugij, affinitatem regalis solij invadebat, exstingvendam cum morte generis, pastoriciæ consanguinitatis ignominiam, tumulandam in sepulchri principis mausolæo iteratarum toties victoriarum memoriam, abolendam cum exanimato cadavere detruncati Philistæi gloriam, quando delusi insipientium apparitorum oculi suam in exanimi statua videbant contumeliam, elusam ingemiscebant ferociam, infructuosam lugebant insidiarum vigilantiam, inita coronati latronis conamina, suô frustrata exitu iniquæ crudelitatis consilia, lugubri querimoniâ lamentabantur. Ingeniosus amor fidæ conjugis acceleravit securum dimisso exuli profugium, dum fremebundus furor, oblatam perimendi Davidis occasionem protelavit.

Vallabatur quidem ab oculato insidiatorum agmine captivanda irremediabili crudelitate præda, sed præprope- ra providæ amatricis solertia suæ indormientem securitati barbariem prævenit ; fefellit satellites, repræsentatæ imaginis fictione, exacerbavit illusi genitoris animum, nuptialem fidelis connubij thalamum, regali solio anteponens ; renuit prudens mulier innocuum conjugem prodere, & improbo parenti, iniquo fœdere patrocinari ; auxiliari paterno prælegit æmulo, ut auxiliatricem se præbeat marito. Jam tunc æternæ Veritatis fidelitate suâ oraculum adimplens sic quidem sponso appropriatum, ut sponsæ non minus subaudiat-ur attribuendam : *relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhærebit uxorem suam*, (p) nam licet de paterno oriatur germine, & de materno egrediatur utero nascens filia, fortior tamen Divina Creatoris est constitutio, quàm virtus sit naturæ ; quod datur à parentibus sunt domus & divitiæ ut inquit proverbialis Salomon, quod autem à Domino conceditur, est uxor prudens. Prudentem se exhibuit ingeniosa Michol, eligens potius coadjutricem, & vitæ conjugalis conservatricem agere, quam hostis paterni insidiatricem ; improbo parentis furore virum à jugulatione ereptum fugâ dimittit, ita devictâ parentis invidiâ, suam in maritum charitatem contestata est, (q) applaudit triumphatrici Basilus Selevciensis : unum duorum vinculum,

una binorum unitas est matrimonium, Ut fundet a-
unum binis duorum humeris jugum morem in u-
imponitur, dum inter conjuges conju- nitate, Divi-
gium instituitur, sic indivisam exigens nus Conditor
unitatem, ut tamen unitorum requirat à masculo fa-
dualitatem. Primi connubij author & minam ma-
procurator DEUS, extraxit de dormi- tuatur,
entis Adæ latere futuram conjugem, sed
unus coadunavit, quando duos in una
carne futuros prælagivit, fœminam de
masculo mutuatur, scribit Tertullianus,
duo corpora ejusdem materiæ consortio sump-
ta, rursus in se matrimonij compactione compe-
git, (r) insultet factus ex divisione nu- (r) lib. 1. de
merus indivisæ unitati, resultabit rur- uxori. c. 3.
sum ex numero optata unitas, si modò
non sola uniantur corpora, sed unus
amborum animus copuletur. Hæc bi-
na conjugatorum corporum coaduna-
vit corda, dum copulatrix Providentia
Isai filio Saulis filiam maritavit, novit
hanc indispensabilis nexûs necessitatem
intemeratus David, dum stultum eru- Dimittit Da-
diturus Nabal, eidem cœcutienti ocula- vid Nabal in-
tam supplicabundæ Abigail prudentiam juriam, ob A-
exprobrabat, eamque providam pericu- bigail uxore-
ri alioquin mariti tutricem commenda- rem.
bat : *vivit Dominus DEUS Israël, qui pro-*
hibuit me, ne malum facerem tibi : nisi
citò venisses in occursum mihi, non reman-
fisset Nabal usque ad lucem matutinam. (s) (s) 1. Reg. 25.
Exulcerabatur æquissimi principis man- 7. 34.
suetudo, qui pressus necessitate auxilia-
ris subsidij, ablegatos instruxit decem
juvenes, qui curiali petitione Davi-
dis desiderium opulento Nabal insinua-
rent, utque validiori alliceretur obse-
quio ; irrefragabili convinceretur argu-
mento, inundatus jam Israël Rex, se
familiari fiduciâ filium nuncupans, pa-
tri supplicabat. Sed temulentus mo-
rio comiter salutatus, exacerbabatur i-
gnorâ sibi humanitatis idiomate, & a-
grestis opilio exul ab urbibus, quid sit
urbanitas, ignorabat. Invadit regales
nuntios accumulatis verborum impro-
perijs, innocuum objurgat principem,
utque inveheretur acerbius, Davidici
stemmatis originem vilipendere, & ca-
strametantis fugam ausu phrænetico,
perduellionis maculâ præsumpsit turpi-
ter contaminare ; utque legatione fun-
ctos exasperaret pariter, eosdem per-
fidæ servitutis notatos stigmate, maligni-
tatis redarguit, propter quam fugitivi
legalem Dominum declinarent. Suarum
quippe divitiarum abundantia excæcatus,
quis est filius Isai ? arrogantiori elatæ vo-
cis

Contemnit
furorem pa-
tris salvando
hostem ejus.

(p) Marc. 10.
v. 7.

(q) Orat. 16.

Stultus Nabal
exprobrat vi-
litatem ori-
ginis Regi suo.

cis tono inquirebat, quasi solus illum non nosceret, Saulis generum, Judæ vindicem, quem tot victoriæ invictum decantabant, utque totam intoxicati cordis evomeret congeriem, adjecit stollidæ quæstioni intollerabile opprobrium: *hodie increverunt servi, qui fugiunt Dominos suos.* Interrogat, quis sit David, nec responsum aliud præstolatur, quasi sibimet stultorum more responsurus insinuare vellet, commentatore Lyrano, *nullius valoris, quia descendit alienigena muliere, scilicet de Ruth Moabitæ.* Corruisset sub gloriosi ducis Acinace inglorius Rabula, jam enim sanguisquam regalis animus decretaverat stragem, nî præproperanti adgeniculata fortis vindici mulier, connubiali obligata ministerio, ensen è manibus extorsisset, furorem ab expugnando pectore abegisset, cûjus præconium hâc brevi sed illustri compendiat periodo, interlinearis Glossa, *hanc David post mortem viri sui, qui demens in stultitia sua perijt, sibi copulavit sponsam, non habentem maculam, neque rugam.*

Sed aliud lustrantem animum, legentem oculum, non nihil ad indagandum excitat, cur suis providus in eloquijs, suis profundus in sententijs, suis fœcundus in mysterijs coronatus Vates, sic se placantem alloquatur, *vivit Dominus DEUS Israël, qui prohibuit me, nè malum facerem tibi,* nec enim, nisi convitioso irascebatur æmulo, soli solius mariti adversabatur dementiæ, cur ergo ab uxoris capite aversum malum commemorat, quam tamen innocuam molestare noluit, nec lædere infontem cogitavit? Evadit vir pessimus tam opere quàm cogitatione (censore Abulensi) feralis supplicij exitium, ob prudentissimæ mulieris eloquium, & tamen huic, nè mali speciem infligat prævaliturus ultor, cœlitus prohibetur. Illa periculum profligavit, injuriam recompensavit, calumnias excusavit, & præliantem prælia Domini, ab internecone deliri conjugis retardavit; cur ergo malum meruit, quod prohibente DEO Israël non incurrit? elucidavit absconditam insignis mysterij veritatem purpuratus Hugo sic explicans paræmiam Davidis, *nè malum facerem tibi, id est, viro tuo,* quasi unum conficeret duorum compaginatorum conjugum individuum connubialis amor, usam illuminatus princeps perso-

nam reputat, maritali vinculo coadunatum par (hoc parificante proloquio præscribens legem conjugij) quod unitas in adversitatibus protegit, in persecutionibus defendit, eripiens à periculis, absolvens à delictis. *Malum, quod volebat facere David Nabal, redundabat in Abigail,* nam ubi duo in una adunantur carne, uno dolente alter doleat, uno gemente, alter inflicto carni vulnere ingemiscat pariter, est necesse. Prævidit inseparabile à sui conjugis discrimine, sibi periculum imminere, hinc unum ab ambobus eliminatura infortunium, supplicabunda irritato vindici suammet animam in victimandam placationis hostiam, hanc singulari apostrophe præsentavit, *in me sit Domine hæc iniquitas:* non quidem offensi culpam sibi inesse ambiens, sed debitam iniquitatis pœnam affectans sustinere; quasi (Lyrano commentatore) dicere voluisset, *parata sum recipere quamcunq; vindictam pro mariti mei iniquitate;* concordat consimili explanatione Carenis Hugo, *de me sume vindictam, quam vis sumere de viro meo;* discant quid debeant profari effrænes illæ filiarum lingvæ, quæ matrisantes Evæ soboles totam suorum delictorum molem in maritorum humeros devolvunt; delinquit Nabal improbus, & aggravatæ Davidis dextera, lunatæ vindicatori regis acinaci, uxor innocua se ipsam subjicit, ut ictum suo recipiens in corpore! avertat interitum à marito? acceptat auxiliaris Abigail commissi criminis reatum, ut pœnam subeat, quæ proprium delictum nesciens, suò parata est sanguine abluere alienum, exinaniri voluit; ut justam injusti conjugis exinaniret ultionem. Hic fructus est fidelis matrimonij, quod castus amor confœderat, & vera connubialis charitas conformat; quodnam jucundius est contubernium, quàm quod sollicità dilectione regitur, alternâ amicæ vicitudinis reciprocatione transfigitur, continuâ protectionis mutua defensione propugnatur; premat illiberalis inopia, non opprimit quatuor scapulas in unum unius mysterij corporis humerum compaginas, exulceret longanimis infirmitas cadaverosam carnem, non enervabit fortem ad instar robustæ mortis dilectionem, quæ novit excruciato mederi corpori, dum gemebundum adunatorum cordium spiritum nititur consolari; careat uxor sterilis desiderato fi-

Abigail pœnam delicto sui conjugis debitam in se refundi cupit.

David maritum dissimulat perimere, nè malum inferat uxori.

(t) 1. Reg: 1.

v. 8.

Melior est
Christus Ec-
clesiæ sponsæ
sue, quam si-
lij, quos
generat.

Anna signifi-
cat gratiam,
Elcana posses-
sionem DEI,
qui enim u-
nitur gratiæ,
DEUM possi-
det.

filiorum germine, hoc audiet ab aman-
te marito verbum solatij, quò divexatus
plorantis Annæ animus sublevabatur,
dum desolata & cruciantis æmulæ im-
properijs nimium afflicta blandiebatur
prudens Elcana, *Anna cur fles? & quam-
obrem affligitur cor tuum? nunquid non e-
go melior tibi sum quam decem filij?* (t) le-
gi sublimem tropologisantis Nicolai al-
legoriam, *melior est Ecclesiæ vir suus,
id est, Christus, quam decem filij, quos de
Synagoga edebat*, novi consono Patrum
suffragio Elcanæ nomine, *possessionem DEI*
nuncupari, & *gratiam* in Anna compa-
ri versione significari, ut innuatur ma-
ritum gratiæ, hâc mediante DEUM pos-
sidere. Verumtamen ad literalem sen-
sum consultius revertamur; negotia-
batur conjunx anxius afflicta consortis
refrigerium, & non invisam sibi si-
mulans orbitatem, solatur sterilem, se i-
psam tolerandæ infœcunditatis bajulum
offerens, ac designans. Amor amarus
sæpè sapius, nè odiosam reddat amari-
tudinem, dulcorat lenocinijs plagæ a-
cerbitatem; non illam hîc subaudio
stultam dilectionem, quæ alienò ut con-
sulat emolumento, non tantum suamet
animæ utilitatem respuit, quod etiam
conforme interdum est consilium cœ-
lestis Sapientiæ, sed insuper illius ad-
mittit detrimentum, quod delirantis
amentię incitamentum est; ut ames di-
lectione legitimâ, sponsatam in chari-
tate conjugem, legis imperio obedien-
ter pareas. inordinatam affectûs nimij
teneritudinem consideratione Creato-
ris tui restringe, aut rescinde; nè in-
culpanda affectio invertat amoris ordi-
nem, & ex amante efficiat te amentem,

Sit amor Divinus humani amoris
præmium, sit iste evidens testimonium
Divini; ad hujus sublimitatis eminen-
tiam ascendant conjuges casto amoris
mutui impendio, & fiant eò magis u-
niti illi tertio, ut tam securius, quam
sanctius uniantur inter se, & quia sui
diffusivus amor suum effunditur in ama-
rum, continuantur amantium benefi-
cia, quorum si evanescat occasiq,flan-
te aut paupertatis Austro, aut Aquilo-
ne adversitatis, suppleat defectum bene-
volentia, ut si fovere charitatis ignem
sponsa sponsusve prohibeatur muneribus,
affectus excitet flammicidium, quò pu-
rius, eò acceptius. Inamorus Jacob
ad primum occurrentis sponsæ intuitum

elevat lapidem, quò puteus claudeba-
tur, quodque pastores gregum efficere
non poterant, ipse supernò roboratus
auxilio (ut loquitur os aureum) facere
prævaluit, *præveniens beneficijs Laban*, ut
in avunculo socerum adipiscatur; nec
obstet explanantis Tostati sententia, *hoc
fecit amore consobrinæ suæ, cui compla-
cere volebat*, nec enim sinè medio finis
acquiritur, nec sinè consentientis ge-
nitoris nutu, filia desponsatur; quàm
cùm vidisset oculatus Jacobi amor, ger-
mana pietate ivit in basium, quod ex-
cusabat osculi sanctitas, quod pium sit
in cognatione, & sanctum est in san-
ctis; audi, qui nubitas, catenæ Patrum
suffragium, his inter Lippomani volu-
mina apicibus exaratum, *lapidis revolu-
tio multorum opus erat, quod nunc unus Ja-
cob solus exequitur, auxilio Divino suffultus,
& robore naturali ob castitatis rigorem do-
natus*: hâc confortante vires obtinet,
hâc roborante virum exhibet, non la-
scivientem adolescentulum, aut juvenem
petulcientem; multorum jam annorum
erat, si lustra suæ ætatis computes, dum
adhuc cælebs fuerat, nec nisi revelan-
te cœlitus Providentiâ, & injungente
in terris auctoritate patriâ conjugem in-
quirebat. Est tamen illud singularius
mysterium, est admirandum peculiaris
sponsalitij argumentum; quod inter o-
scula fuderit lachrymas, *osculatus est e-
am, & elevatâ voce flevit*, quid basian-
tibus labijs cum oculis plorantibus est
commune? illa exosculando produnt
gaudium, isti flendo luctum insinuant,
& explicant mœrorem! nec parvum
suspiceris lapidem, qui mysticam hanc
obvolvitur, saltè vel claudit penitus ve-
ritatem; quem nisi suâ removeat illu-
minante, gratiâ Divinus Jacob, nec pa-
stor aperire poterit os putei, nec aquâ
sapientiæ greges Matris Ecclesiæ potari;
in venustissima pulcherrimæ Rachelis i-
magine, adumbratam autumat cœlestem
Solymam Carenis Hugo, cujus intuitu
salutares distillantium lachrymarum ri-
vuli, à contemplativo anhelantis ani-
mæ oculo eliciuntur. *Consideratio æter-
norum in nobis cumulat fluvium lachry-
marum, tum pro dilatione gloriæ, tum
pro incolatu miseriæ*, glossatur purpura-
tus Pater. Est tamen insignis alia com-
mentatoris Ambrosij elucubratio, qui
sponsam sponso collachrymatam autu-
mat, nec alterum absque altera planxis-
se inter gemitus declarat; ut sciant con-

Amor suus
sponsæ da-
res Jacob
ad suppo-
dam inte-
bile pondus

et Jacob o-
lando Ra-
lem, quia
n habet
nera, quæ
presenter.
(1) lib. 3. de
Virg:

conjuges, non aptè uxorem dissolvi in tri-
pudia, dum coarctatur maritus lachry-
mans inter lugubria mœrentis animi la-
menta; Rachel (inquit Doctor sanctif-
simus) extorto osculo fleuit, & gemit?
nec flere desisset, nisi proximum cognovif-
set; (x) excavat aliam plorantis spon-
si scaturiginem, Lyranus, subscribens
Hebræorum opinioni asserentium, à pri-
mogenito Esau filio Eliphas nuncupato,
spoliatum in itinere Jacobum, quid ad-
amatae subarrharet sponsæ, non habuif-
se, cum igitur vidit consobrinam suam (sub-
nectit Nicolaus) & non habuit aurum
& argentum, seu jocalia ad dandum sibi,
sicut servus Abraham dederat Rebecca, ut su-
pra dictum est, memor hujus rei, cœpit
lachrymari.

Indoluit connubialis sponsus impen-
sè sponsam diligens, se manifesto sui
amoris pignore destitutum, eundem non
aliò, quàm nudo verborum testimonio
comprobare, deficienti auro substituit
rorantes lachrymas, suæ dilectionis in-
dices, suæ vicarios fidelitatis; ut do-
ceat hòc salutari compendio, sponsum
blandiri sponsæ, & quam non licet de-
sideratis muneribus ditare, affectuosis
saltèm illicitis maritus studeat quietare;
& sæpè insatiabile desiderium, menti-
tò etiam verborum lenocinio, penitus
tollitur, vel certè mitigatur; commen-
dat siquidem benignæ anxietatis obse-
quium, amicam voluntatem, & obru-
tam sinistri eventus discrimine uxorem,
solatur exhibitum sollicitioris mariti stu-
dium, ac fatigatum ærumpnis animum
oblectat; in oblectando conjugem si-
bimet consulit, dum sui corporis par-
tem alteram solatur desolatam; sunt u-
na caro conjuges, quidnam majorem
unitatem exigit, quàm carnis unitas?
hanc si diviseris, quod DEUS ipse suâ
conjunct lege, disjuncti facit DEUS,
ut sit homo unus duo (inquit Chrysolo-
gus) unus alter ipse homo in copula con-
jugalis, nè sit aut singularitas destituta, aut
confusa conjunctio. (y) Quodnam à se
diviso speret auxilium, quodnam à se
disjuncto expectet solatium, disjunctus
homo? & quale præstoletur solatium,
quodnam suspicetur exitium à sua disso-
ciatus conjugē, semi homo? fratrem,
quem frater adjuvat, firmam prover-
bialis Salomon reputat civitatem, (sub-
jungit similitudinis rationem Nicolaus)
quia benè defenditur, si ab aliis impug-

natur; plusquàm fraternò stringuntur
vinculo conjugatorum animi, unus
Adam conjunctus Evæ, una illius uxor,
maritati corporis una costa; non ob-
ruitur Tertullianus (licet pari consen-
su & continentiae amore à conjugē se-
paratus) conjunctionem viri ac feminae be-
nedictam à Domino, ut sciremus generi hu-
mano, & replendo orbi, & instruendo
saeculo excogitatam. (z) Si benedicta
asseritur conjunctio, timendum restat
asserenti, ne maledictionis periculo fri-
vola disjunctio explodatur. Et forsan
ideo ludens in orbe terrarum sapientia
jam tamen incarnata, jam desponsata
in fide sponsæ Ecclesiæ, nuptiali præ-
sens convivio, in Cana Galilæa pri-
mum patravit miraculum, ut sit pri-
marium maritandis conjugibus docu-
mentum, quando de suæ solitudinis
thalamo velut sponsus processerat ad
nuptias, ut conjugalis castitas firmare-
tur, & ostenderetur sacramentum nuptia-
rum, testatur Augustinus, (a) aquam
maritaturus vino, ut quæ diversa for-
tiebantur nomina ante connubium gemi-
næ vini & aquæ substantiæ uno exinceps
appellarentur vocabulo, & substantia-
rum varietate exclusâ, aqua in vinum
converteretur. Erat illud initium sig-
norum JESU, & iteratur toties hoc
prodigium, hoc toties restauratur mi-
raculum, quoties fidi conjuges in sola
amoris unitate conjunguntur, veræ u-
nò dilectionis fœdere copulantur, in
uno spiritu jugales animæ adunantur,
non solo tantum corpore maritan-
tur. Non est conjugium, sed gremium
binæ calamitatis jugum, quod disuni-
tur affectibus, dilaceratur litibus, dis-
membratur opprobriis, & impropriis
laniatur. Assiduus viator commilito-
nem meruit nancisci Angelum, Tobia
castus, castissimum Raphaëlem, nec
tamen ductoris tanti associatus præsi-
dio, declinare prævaluit immanis assul-
tum belluæ, dum tygris insidentem
littori grandis à vastitate corporis piscis,
insontem deglutire moliebatur adoles-
centem; exanimen à pavore suò exani-
masset ricta ferox fluvialis monstri in-
gluvies, ni prævalente Angelo enerva-
tum, tenellis Tobiaë manibus succu-
bisset; considerat præfiguratum Jobi
Leviathan, rebellem scilicet spiritum
in fera hujus efferati piscis effigie vene-
rabilis Beda, nec aptiorem aliam præ-
bet significationis materiam appropria-

(z) lib. 1. ad
Uxor. c. 2.

(a) Tract. 9. in
Joan.

Connubialis
unitas figura-
tur in aqua,
quæ conversa
est in nuptijs
in vinum.

Ex duobus
hominibus
DEUS in con-
jugio unum
facit, nè inter
conjuges sit
confusa divi-
sio.
(1) serm. 199.

ta immanitas, quā nostrae ad tygrem fluvium insidiari non cessat humilitati, dum celerem humanae mortalitatis decursum indefinente studio observat; sed quid latentis subest mysterij, quod perduellis iste nostrae prosperitatis adversarius, in maritali Tobiae connubio, nec sponsum affilit, nec sponsam atterit, nec illum perimit, nec istam viduans affligit, sed illico potenti Raphaëlis compeditus dexterā, ad abditos Aegypti angulos proscribitur, ad ultima desinentis deserti confinia relegatur? an forte dum solum audaciū praeumpsit invadere, quem cœlibem ad ripam fluminis invenit, nunc verò intemeratae maritalium conjugum, more sanctorum conjugum casto coadunatum foedere aggredi timuit, invadere non praeumpsit? An forte exenterati piscis jecur, à casto conjugē vivis impositum carbonibus, hostilem elongavit ferociam, & inimicam nostri generis profligavit? enimverò, *recordatus Tobias sermonum Angeli, protulit de cassidili suo, partem jecoris, posuit eam super carbonēs vivos.* (b) In quorum flammivomo schemate spiritum sanctum Glossa interlinearis fuisse praefiguratum auctoritat, de cujus carbonum flammicidio adstruitur, *habens carbonēs ignis sedebis super eos*, in edic huius sancto flammarum agmini connubiale par castarum turturum, nec milvum timuit, quem lucis Angelus à regione aëris ad horridas desertae Aegypti tenebras eliminavit, tunc Raphaël accepit dæmonium, & relegavit eum, nec

(b) Tob: 8. v. 2.

Tobias celebs invaditur à tentatore diabolo non tamen conjugatus.

aliò vinculabatur ligamine, quā connubiali pudicæ dilectionis vinculo, quod cor amantis sponsi amanti sponsae, à DEO, qui est charitas, alligabatur; alligavit deciduus cœlo genius infamem tenebrarum principem Asinodæum, ne Tobiae posset inferre nocumentum, adjungit Lyranus, mariti pietas sponsata pudicæ virginalis Saræ innocentiae, elongavit insidiatricem belluam, sed contra desponsatum, nec ausa est oscitare.

Hæc sunt robusta innocuæ conjunctionis præsidia, hæc sunt sublimia subarrhatae charitatis pignora, hæc sunt optata maritalis pacis insignia, sic suos cœli dotat conjuges, sed sibi conjugatos, à cœli Domino coadunatos, à sancto Spiritu copulatos; quas enim nisi empyreorum fructuum proferat primitias, soli viventium Domino immolandas, illud connubium, in quo floret concordia, & frondet sanctimonia, huius puerperam agit fecunda charitas, & lactans innocentia, nutricis instar lactandæ præbet soboli ubera pietatis; par conjugum invicem diligentium simul consentientium non timeat domui suæ à ruina, est enim quadris lapidibus ædificata, integritate justitiæ, immunitate temperantiæ, robusta fortitudine, prudentiā directrice, non dissipari sustinet adversitatum fluctibus, quæ supra firmam fundata petram, quoscunque frangit impetus, & charitatis cæmento colligata, quoscunque sustinet assultus.

Magna est velut mare contritio tua.

Sermo Trigesimus Nonus.

Ut minùs infortunatum sit conjugium, uxor debet nubere tantum in Domino.

Omnis miseria Solymæ à suomet delicto sumpsit exordium.

Diffidit oculatus Propheta, solari miseram pœnæ consimilis æqualitate, sciens, solatium esse sustinentis miseriæ societatem plagæ; nam sicut nulla aquarum copia marino vortici æquipari sinitur, sic nunquam ulli doloris violentiæ, ad viduatæ Solymæ cordolium excrecere indulgetur. Premittit profundius acerbitatis vehementiam, le-

gentis Syri versio, *amplissima est velut mare labes tua*, ut constet omnibus immensitatem vulneris, non alienā inflictum dexterā, immanitatem ulceris non peregrina scaturientem à rabie, sed à delicti proprii crudelitate oriundam; non enim est clades fremebundior, nec strages savior, quā personalis vitij, & quia vitiorum truculentissimum, est illud unum præ cæteris, quod charitati ad-

adversatur, conjugatorum miseriam ex-
propria scaturientem malitia lugere or-
diemur. Desponsaturus aliquando im-
patientem exosæ solitudinis viduam,
solitariae viduitatis æmulam Magister
gentium, hœc salutari oraculo quem
virum eligat, quânam conditione con-
nubiale jugum reassumat, erudit igno-
rantem, instruit anhelantem, monet
inquietantem, rogat præproperantem;
*mulier alligata est legi, quantô tempore
vir ejus vivit*, lege maritali constringi-
tur, mundanis necessitatibus subicitur,
dominiciis studere operibus rarò con-
ceditur, accumulatis ærumnarum ob-
ruitur acervis; subjungit illicò, nè nu-
ptiarum fomitem extinguere cen-
seatur, est enim melius, ut indulgen-
te Legislatoris indulgentiâ iterum nu-
bat, quàm non nupta turpiter agat,
*quod si dormierit vir ejus, liberata est; & cui
vult nubat, tantum in Domino.* (a) Sa-
gax fortunatæ conditionis clausula, quæ
si apponitur, omnem supernorum cha-
rismatum affert congeriem, sed si sepo-
nitur, miseriarum omnium infortuna-
tis conjugibus subarrhatur inquinamen-
tum; jubet & svadet nubere, sed *tan-
tum in Domino*, hortatur, & præcipit mari-
tari, verumtamen *tantum in Domino* est de-
cretata cœlitus sententia, dissyllaba bre-
vitate, non sterilibus sed fecunda; *quô sono
& modo enunciaveris, dictum istud onerosum
est*, (b) concludit Carthaginensis Presby-
ter; sit matrimonium, sit nexus cor-
porum, non inficior, ut tamen sit tan-
tum in Domino, exigitur, ut sit omni-
genarum virtutum vinculum, castissi-
mum commercium maritatorum. Adæ
adduxit Evam solus amborum conditor,
primus sponzorū desponsator, nec e-
nim homini bonum erat (prævidente
superni Gubernatoris Providentiâ) solum
vivere, sed fuerat necessitatis arduæ hu-
manitatem propagare; & tamen infe-
lix pronubus, in socia hostem reperit,
in conjugē amavit adversariam, non
quia dilexit conjugem, sed quia vagan-
tem extra Dominum, tantum in Domi-
no non adamavit; quæ enim mulier
tantum in Domino diligitur, non quæ-
rit voluptatum illecebrâ maritum suâ
quâ pollet pudicitia defraudare, suâ quam
colit sanctimoniâ spoliare, sed parens
imperantis nutui, antesignanum agit
justitiæ, sciens idcirco præcedentiæ pri-
vilegium concedi suo sexui, ut sua ho-
noretur verecundia, & suæ integritatis

innocentia commendetur. Sic nube,
ut Dominus in nube hac appareat, sic
maneat, *tantum in Domino*, ut ille solus
maneat Dominus in domo. Vis nosse
clarissimam hujuscemodi nuptiarum
tantum in Domino elucubrationem? Joannem paranympum respice, & quid-
nam sponsandis innuat, quidnam nup-
turiis præfagiat, quânam conjugibus
præscribat vivendi regulam, normamque
conversandi, attentius expende; *DEUS
charitas est, & qui manet in charitate, in DEO
manet, & DEUS in eo.* (c) Hoc est tan-
tum in Domino maritali; quàm dulce
verbum Charitas, & tamen illud toties
adulterantur impij mentientes, quod sit
carnalitas; grandis amborum disparitas
hæc enim laudandum prædicat, quod
foris cernitur floridum, sed illa id so-
lum, ut laude dignum approbat, quod
intus radicatum evadit in abscondito
fructuosum. Est quidem radicata intus
carnalitas, non dissimiliter humanis ob-
tutibus, ac radicata charitas, sed fru-
ctus à radice protuberantes respice, &
cernes, quod carnalitas proferat speci-
em bonorum operum, & sola charitas
progerminet essentiam meritorum.

Quid faciemus sorori nostræ adhuc
in amando parvulæ, in die quo allo-
quenda est, in die desponsationis, in die
lætitiæ cordis sui? non aliud arridet ex-
quisitius eloquium, quàm alloquentis
Augustini, ut nubat tantum in Domi-
no, cor suum incolente, *cœpisti dilige-
re, cœpit in te DEUS habitare*; (d) beati,
qui habitant in tali habitaculo, in pro-
tectione DEI cœli commorabuntur;
felix connubium duorum unius moris
in domo, quorum, ut triplex sit funi-
culus; accedit ille, qui nuper con-
fecto de funiculis flagello, profligavit de
Domo DEI, non publicanos, non hel-
luones, sed (Augustino teste) *ejecit inde
Dominus omnes, qui sua quærebant.* (e) Ut sola charitas, non quærens quæ sua
sunt, agat & præsidem, & incolam,
solos admittens conjugēs absque jugo,
non gestatores mercium, non eos, qui
juga boum emere, suo conjugio præ-
tendunt. Terret constantem etiam
sponsandī viri animum, verissima, licet
durissima, Nazianzeni sententia, *nullam
probā uxore meliorem rem cuiquam ob-
venire posse, nec rursus improbā pejorem.* (f) hanc si effugere tibi insidiantem flagi-
tas, si illam, cujus de ultimis finibus
est

(c) 1. Joan: 4.
v. 16.

(d) Tract: 8.
in Epist: 1.
Joan:

(e) in Joan. E-
vang: tract:
10.

(f) Orat: 19.
ad Nomam.

(a) 1. Cor: 7.

v. 39.

Felix matri-
monium, si
nubat sponsa
sponso suo,
tantum in
Domino.

(n) lib: 2. ad
uxor: c. 2.

Adam non
tantum in Do-
mino Evam
amans, inve-
nit adversa-
riam in spon-
sa.

Ut quis tantum in Domino matrimonio contrahat, ad domum Domini accedat.

est pretium, affectas reperire, accede domum DEI, duc inquilinam ejus, volentem nubere tantum in Domino, & quia Domus DEI Domus orationis est, huc, ut effugias, confuge, hic ut invenias require. Unus viri, mulierisque creator est consulendus, est implorandus, est audiendus, qui unum utriusque pulverem condidit, unum in utraque imaginem ideavit. Corpus amborum conjugum est pari honore præditum, nec est, quod objiciatur mulieri, primæ mulieris peccatum, nam & peccavit Adam, & de interitu utriusque gloriabatur serpens, qui utrumque deceperat, ambos effecerat mortales. Jactet maritus se prævalere ideò, quia vir, cujus nomen oriens, ex semine David dicitur oriundus, replicare poterit mulier virum hunc à muliere circumdatum, natum fuisse ex virgine, quod dignitatem mulierum non leviter commendat; denique, *erunt duo in carne una*, infer Philophe! ergo caro, quæ una est, æquali digna est honore. Hæc dicta sunt, nè virum revereri renuat mulier, nec vir mulierem audeat aspernari; favit conjugio proverbialis Salomon, dum primam connubialis vitæ investigans originem, concludebat: *domus & divitiæ dantur à parentibus, à Domino autem proprie uxor prudens*. (g) Legit Ambrosius, à DEO præparatur viro uxor; delectat profunda eminentissimi Hugonis allegoria, dum in domo spem incarnationis dominicæ adumbrari autumat, in divitijs incomparabile gaudium abinde sedentibus in tenebris Adæ filijs oriundum, hæc quasi prævia ad ineffabile commercium, ad maritandæ Deitatis connubium donaria sublimi mentis acie contemplatur, quæ gemina cœlestis sponsi munera desponsandæ humanitati à suis, quasi domus magnifica cum opulenta divitiarum congerie præsentabantur parentibus, quando sanctorum Patriarcharum mysteria, & vaticinantium Prophetarum eloquia, subsecuturam copulandæ duplicis naturæ hyppostasim præsaiebant, sed uxor prudens, ipsa videlicet divinitas, à solo domino humanitati data est, quando eidem, Divinò obumbrante spiritu in originalis uteri thalamo, jungebatur. Hoc sit solatium inter coagmentata adversitatum agmina, hoc pariter exemplar sit junctorum conjugum, ad quod respiciant, dum inimicus homo in florido casti

amoris lectulo, suæ iniquitatis zizania, fœda dissensionum lolia attentat seminare. Transgrediamur tamen à spiritu ad carnem; ad litteram à mysterio, non occisuram, sed potius, ad contrahendum cautius animaturam. Deduxit commemoratus Mediolanensis Antistes ex Græcæ versionis periphrasi à DEO præparari harmoniam, (b) quam esse aptam rerum omnium connexionem, ab organo discimus, cujus fistulæ, nî sint per ordinem concinnatæ, non tenent gratiam legitimi concentus; tolle à chordis concordiam, sonorum edent strepitum, non tamen suaviter ad auscultantis delictum consonabunt; subjungit dein Pater sanctissimus, *ubi nuptiæ, harmonia, ubi harmonia DEUS jungit, ubi harmonia non est, pugna atque dissensio est, quæ non est à DEO, quia DEUS charitas est*; (b) scrutare, quisquis ambigis, an hōc authore maritatus sis, an hoc jungente conjugatus sis, an hoc præparante copulatus sis; scrutare tui amoris normam, expende motivi stimulum, nè forsan aut mentiaris DEUM tuæ intentionis Motorem, si prava existit, aut maritalis copulæ diffitearis authorem, quæ bona fuit, sed malam, aut mala facta confecerunt, aut malè dicta effecerunt; nec sufficit, si immorigeræ conjugis difformitatem obtrudas, si enim alienos cogeris tolerare defectus, quid magnum sit dissimulare immorigeros defectuosæ uxoris errores? si deformatam, aut morbi langvore, aut solis ardore denigratam accuses, pudeat odisse deformem, quam antea licuit formosam adamare; si annosam conquereris, te ipsum fœdis fragæ impietatis reum condemnas, quid enim perfidum magis, quàm detestari illius senectutem, cujus aviditate tantâ ambiebas deflorare juventutem? nec miles dimittitur inglorius, quia vulneribus cummulatus est, nec justè servus inhonorate expellitur, quia veteranus est; ejicere sic subditos à Domini favoribus iniquum est, & æquum judicabitur consortem amore connubiali destituere; quia senex est, repudiare comparem ab amplexibus, quia per ægritudinem deturpata est. Vide, quisquis tam cæcus es, nè sacrum hætenus conjugium, quod castam pudicæ, dilectionis progerminavit sobolem, degeneret in adulterium cordis, & tibi non viro jam, sed potius adultero peregrina contemptæ conjugis li-

A DEO præparatur uxor ut sit harmonia in matrimonio.

(b) lib: 8. in c. Luc.

Dissensio in conjugio non est à DEO, quia est Charitas.

Conjux nec propter corporis turpitudinem, nec propter morbum, aut senium despicienda est.

(g) Prov: 19. v. 14.

libido imputetur. Tuammet carnem scindis, tuummet corpus dividis, dum tuam contemnis conjugem, dum suam spernis fidelitatem.

Mulierem fortem inquisivit Sapientissimus filiorum Adæ, dum adhuc saperet, non inveniri petijt formosam, cujus compendiatum hoc est præconium: *confidit in ea cor viri sui, (i) & spolijs non indigebit*? virum strenuitatis Malveda nuncupat, *pretiosorem lapidibus pretiosis*, septuaginta Interpretes æstimant, *mulierem prudentem*. Arabs cognominat; sed horum nominum, quæ scaturigo, quod meritum talia mereatur elogia, quæ morum suavitas, quæ vultus comitas, quæ mentis gravitas, his insigniri flagitat epithetis, his laudibus cumulari; non aliud refunditur in principium, quàm in solam mariti confidentiam, *confidit in ea cor viri sui*, sed quònam allectus illicio, quònam inductus testimonio, quònam convictus confidit argumento? quod exhibet obsequium his titulis remunerandum, quod administrat officium, hisce nominibus decorandum? assignat providæ conjugis ministerium cœlestis spiritus, *quæsit lanam & linum, & operata est consiliò manuum suarum*, hic mollis magnetismus omnem asperioris naturæ conditionem attrahit, sinistram quamlibet malignæ suspicionis suggestionem expellit, prudentem suo in opere mulierem super infatuatas vanitatis filias sustollit, & cor viri castis affectibus illaqueat, ac irretit; non expectavit obtrudi à marito lini inopiam, aut vociferantium prolium gemitu lanæ insinuari egestatem. In lana, quæ habitus est ovium, piæ simplicitatis opera, quæ impenduntur proximis (cum commentatore Lyrano) intelliguntur, in lino, quod virens de terræ utero egreditur, amissò tamen humore nativo, candore novo dealbatur, carnis mortificatio adumbratur; quæsit utraque, *consultè & discretè, nè quid nimis, nè quid parùm*, adjungit Carensis, ut rationale foret obsequium suum. Hanc quærat vir mulierem in domo Domini, dum anxij singultibus inquirat conjugem, quando supplex adgeniculatur distributrici Providentiæ, quæ sola, dum cœli gyrum circuit, procul & de ultimis finibus hanc pretiosam sui amoris filiam adducit. Nubat tantùm in Domino, nubat virgo,

tunc enim non ideò à spiritu disjungetur, quia carni copulatur, nec quia sibi virum imponet loco capitis, à viri capite, quod (designante Apostolo) Christus est, recedet. Felix connubium, sed illud solum, quod est, *tantùm in Domino*, nec aliud nescit dominium, quàm Domini virtutum. Ille sit nuptiarum pronubus, ille auspex, nec enim, quia sublimior, quia indemnior, quia securior, quia integrior, quia perfectior est virginitas, idcirco ignominiosum matrimonium; illa laudatur, sed istud non vituperatur, illa svadetur, sed hoc non semper dissvadetur, illa præbet gloriam castitatis, hoc exhibet remedium infirmitatis; habet connubiale consortium, habet murum suum adversus tumultuantis mundi turbines, ut licet assiduus sæculi flbris affiliatur, haud tamen concutiat. Est septum patientiæ durum & confragosum, ut alluentes adversitatum fluctus recipiat, quibus abluatur, non quibus confringatur. Est trina viatorum *Triplex est via* semita, est trium dierum via, quâ de *ad cœlum,* Ægypto egredimur, qui hic manentem *virginum, vi-* civitatem habere nolumus, quia futuram *duarum, &* inquirentes ad patriam festinamus; est *conjugum,* admiranda virginatis via, sed quia sub *hæc ultima* limis est & ardua, robustos pedes exigit, *est planior,* fortissimis affectibus incedit; facilior *& tardior.* rem premit, qui viduitatis statum præelegit, sed quia suis non caret anfractibus, periculosis non destituitur asperitatibus, cautis duntaxat consulitur, providis solùm utquæ sollicitis svadetur; est via plana, est & directa conjugij, ut adstruit Ambrosius, (i) quantumvis longiori circuitu ad sanctitatis castra plerumque tardius perveniatur, ut si virginitati sua sint lilia, si viduitati sua sit laurea, sit nihilominus sua conjugali pudicitiae corona; si modò consors consortis sortem sufferat, & qui, vel quæ rerum secundarum elegit esse socius, aut socia, non abnuat esse particeps adversarum. Lustrat exeroitum Mitridates Ponti Rex adversus Romanorum agminum violentiam, utquæ se Issicratea exhibeat conjugem, collateralem militantis mariti Achatem profitetur. Chilonia Regis Spartiatarum filia maluit exultantis mariti comitem agere, quàm ad absentis præsentiam inter aulæ delicias in domo patria suspirare. Laudomiam Ifeli conjugem luxit antiquitas, Trojano in excidio in exanimato mariti cadave-

(i) Prov: 31.
v. 11.

Felix mulier,
in qua confi-
dit cor viri
sui.

(i) lib: 3. Epist:
25.

Uxoris habi-
tus debet esse
habitus ovium,
ut simplex sit
& laboriosa.

re, velut in sui tumba corporis collocatam, singultuosos inter gemitus commorientem. Clarissima Cordubensis Philosophi conjux & socia, uxor illustris Senecæ Paulina, videns innocuam Neronianæ crudelitatis victimam perreferatas extenuati corporis venas extracto sanguine undique cruentari, nè inoruenta sanguifluo degeneraret à marito, suas sibi met dilanians aperuit, ut forte simili funestam dilecti consortis sortem æmularetur. Hæc vidit bipatientibus utrinque oculis attonita gentilitas spectacula, & fidelitatis illicio allecta invictam virilis animæ in fœminis laudavit magnanimitatem, quam tamen immoderatam sublimior Christianorum prudentia censuravit. Illam & probat utraque, & commendat, quæ vitam mavult perdere, quam corpus (cujus potestatem Apostolico conformiter oraculo, si viri est, habet mulier, si est mulieris, habet vir) fœdissimis amoribus, adulterinis complexibus inquinare. Sortem consortis fieri, felix reddit connubium, quod sine reciproca tolerantis patientiæ vicissitudine vix potest transigi, haud valet consumari. Et ideo debet contrahi tantum in Domino, ut amor DEI sit ærumnarum humerus, sit mille calamitatum bajulus, sine quo, quidquid tollis & toleras, portantem opprimit, sine quo, si nubis conjugii, jugum evadet insupportabile, quò obrueris ad interitum, præcipitaberis ad cruciatum in tempore, ut asvescias ad tormentum in æternitate.

Est grande, sed absconditum Magistri gentium mysterium, est deplorabile sponsum documentum; si nupsit virgo, non peccavit, non enim peccat, qui, quod concessum est, facit, & licet alleviata virginitas pede utroque sequatur agnum quocunque ierit, integritate corporis & puritate mentis, insequitur eundem tamen claudicans status conjugum, sic apprehendens sponsum virginum, ut sibi à Conditore traditum non deferat maritum; suam prosequitur Doctor egregius parcemiam: tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi, ego autem vobis parco. (m) Mira loquendi methodus! quasi culpam ignosceret delinquenti, se parcere nupturis profiteretur; an fortè parcit, quisquis comparitur, quemadmodum supremus misericordiarum Pater proprio non peper-

cit filio, dum patienti compati dissimulavit; compatiebatur passuris tribulationem carnis, ut enim commentatur Ambrosius, parcit, quando ad hæc magis provocat, quæ tribulationes carnis & sollicitudines memoratas excludunt; nec tamen tribulationum species enumerat, nec quid futuro in conjugio tolerandum præfagiat, ullatenus manifestat, parcit videlicet lingvæ, nè proferat, impotens prolatas amaritudinum varietates loquendo continuare, parcit & calamo, minus valenti adversitatum multitudinem scribendo exarare. Lege prolixum afflictionum indicem, quem sciverat contexere, dum amplas suarum adversitatum myriades studuit recensere; in laboribus occupabatur pluribus, à mane usque ad quintam diei horam, strenuis laborans manibus, ut victum compararet; exinde disputans usque ad decimam, quemadmodum loquitur commemoratus Præsul, ut contradicentes svadendo erudiret; in carceribus hærebat abundantius, ut se ministrum Christi comprobaret; in plagis verberabatur supra modum; in mortibus agonisabat adeò frequenter, ut quotidie se mori testaretur propter discipulorum gloriam, & semper vivens in mortem traderetur; cœdebatur sacrilegis furentium Judæorum manibus quinquies, triginta novem plagas Mosaicæ legis decreto singulis vicibus excipiens; ter virgis pariter à gentibus flagellatus; lapidatus in Lycaonia, ter naufragus, dum ad Romani Cæsaris appellat solium; diu noctuque inter procellas fluctuans, comminabundi maris abyssu sorberi expectabat. Itinerabatur in periculis tam exundantium fluminum quam assilientium latronum, periclitabatur in solitudine, invadebatur in civitate, cum in civitate diabolus eum occidere non possit, latrones illi extabat in via, persequitur Mediolanensis Antistes, persequiebatur Judæus, insidiabatur Gentilis, nec falsis fatribus destitutus, dum JESUM crucifixum prædicans Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam, extremos provinciarum angulos cogebatur inquirere, pro suæ innocentie refugio, pro suæ sanctitatis Apostolicæ asylo. Hòc tamen miseriarum catalogo non obstante, tribulationem conjugum nequit exprimere, diffidit maritorum ærumnas pari eloquio adæquare,

Matrimonium est in Domino tantum, quando consortes eadem sorte contentantur.

Magnæ tribulationes divi Pauli recensentur.

(m) 1. Cor. 7.

v. 28.

Apostolus innuat se tribulationes matrimonij non recensere, nè nimis reddatur exosum.

re, non mea, sed interpretantis Augustini hæc est sententia, ut tanti auctoritate Præsulis suffulta irrefragabilem conficiat veritatem; *quasi timeret Apostolus, ne si tribulationes conjugij patefaceret, nullus esset, qui ad conjugium accederet.* (n) Nec tamen alteri attribuen-

(n) lib: de Virg: c. 16.

conjuges à DEO cruce signantur.

(o) lib: de Monogam: c. 9.

da est maritalis conjunctio, quam primo primi matrimonij (si licet dicere) ministro, si tamen illius instar, tantum in Domino contrahitur, si hujus administratoris gloriam, pro norma subsequentis conjugij sortiatur; *matrimonium est, cum DEUS jungit duos in unam carnem, aut junctos deprehendens in eadem carne, conjunctionem signavit,* (o) testatur Tertullianus: haud autem alium signantis characterem præstolare, non aliud Divinæ signationis indicium commentare, quam signum redemptionis nostræ, notam dilectionis suæ, vexillum humanæ militiæ, peregrinationis nostræ baculum, quod à terrigenis plerumque in terra fugitur, sed à cœlicolis in cœlo adoratur, signat jungendos aut conjunctos signo crucis; nec velim præcocem lascivientis ingenij licentiam suspiceris, aut immaturum Carthaginensis Presbyteri commentatorem calumnieris, lege prosequentis metaphoram, & colliges legitimam commemoratæ signationis elucubrationem. Nupturæ siquidem sponsæ, ut nubat in Domino secundum legem & Apostolum, providè consulit, ab Episcopo, Presbyteris & Diaconis matrimonium postulare, subjungit illicitò futuræ prælagiens conjugij, quid acceptura sit, & illi planè sic dabunt viros & uxores quomodo buccellas, & conjungent vos in Ecclesia virgine, unius Christi unica sponsa. (p) Stupenda paritas, mira æqualitas! buccellæ cum marito, aut micæ cum uxore; an fortè ad illum castrensium alludit panem, qui buccellatum dicitur, & (Spatiano teste) militibus præbetur in annonam? Est siquidem, est vita hominis militia (Jobo explanatore) & prædicator egregius suo præcipit Thimothæo: *labora sicut bonus miles Christi;* (q) quem militarem explicans laborem, inquit os aureum ore Pauli, *mala patere, si mala pati regalis est militis, non mala pati non est militis;* hujus ut provideatur animando robori, ut sustentandæ indulgeatur fortitudini, ut consulatur nutriendo spiritui, confortandum ac confirmandum est cor ejus pane sortium, frumento electorum.

Sicut buccella Eucharistica porrigitur, sic danda est marito uxor.

(p) cap: 11.

(q) 2. Thimot: 2. v. 3.

Buccella Eucharistica est simul manna, & passionis Dominicæ commemoratio.

Huc collimare subtilem Afrum sui commentatores autumant Pamelius cum Rhenano, sic scilicet distribuenda sacerdotibus præscribi matrimonia, sicut eorum sacris consuevit manibus Omnipotentis dextera suis fidelibus hunc panem Eucharisticum impertiri; est istud deliciarum omnium sive compendium, dulcissimum castarum mentium illicium, perenne terminari nesciæ charitatis contubernium, desponsandorum Christo cordium maritalis vinculum, memoria suorum mirabilium (teste Scholarum Angelo) *omnium miraculorum ab ipso factorum maximum;* (r) est Angelorum esca, quam vaticinaturus & præfiguraturus Sapiens panem de cœlo præstitum nuncupavit, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis savoritatem; (s) sed legi pariter ab Aquilina excelsi Joannis acie, eundem transubstantiatum amoris principem visum in seniorum, & quatuor animalium medio, *agnum stantem tanquam occisum.* (t) Est siquidem in medio Ecclesiarum suo nomini per orbem erectarum mansurus usque ad consummationem sæculi, est stans, qui resurgens ex mortuis jam non moritur, tanquam occisus cernitur, nec enim secundum carnem perimitur, sed quoad effectum & representationem, dum indies in sacra altaris mensa non cruenta, sed incruenta victima immolatur, *quia per oblationem Eucharistiæ communicatur nobis effectus suæ passionis,* concludit subtilis Lyranus; non sunt cruentæ victimæ maritali conjuges sed incruentæ, sunt victimanda agni stantis tanquam occisi agmina, si tamen nubunt, tantum in Domino; velut buccellam sument Eucharisticam, dum connubiale sacramentum participare flagitant, de quo suo applaudit sponso sponsata in fide militans Ecclesia, in eoque recoli memoriam passionis suæ contestatur. Sumat maritus uxorem suam, sumat & uxor maritum suum sicut buccellam, dum enim manna savorissimum se degustaturos arbitrantur, memoriam passionis Dominicæ se sæpius recolere experientur. Suam adjungat anagogiam illustris ille inter eminentissimos Petrus Damianus, qui sublimi præconio Ecclesiam in terris reveriturus, duodenum mysteriorum numerum in ea veneratur, quæ fidei pietas contegit, circa quorum instantiam reflecti Christianæ religionis auctoritatem pro-

(r) Opusc: 57.

(s) Sap: 16. v. 20.

(t) Apoc: 5. v. 6.

Maxima cru-
cum in dedi-
catione Eccle-
siæ parietis af-
fixarum, est
matrimonium.

(u) Serm. i. in
dedicat:
Eccl:

proficitur. Hæc sunt duodecim Sacramen-
ta, quæ, nisi fallor, duodecim illæ cruces si-
gnificant, quas in circuitu Ecclesiæ videmus
impressas, postque memoratam cœte-
rarum crucum seriem subjungit, duo-
decimum est nuptiarum Sacramentum, hoc
magnum est, ait Apostolus, (u) sed magnæ
crucis signatum stigmate, quam ante
mortis dissolutionem non licet bajulan-
ti abjicere, nec bajulatum immutare.
Legi præclarum connubialis consortis
elogium à Mediolanensi eloquentia fa-
cundissimè concinnatum, qui prima o-
rientis mundi examinans incunabula, il-
lud scrutatur acuratus, cur post ani-
matam exanimis limi statuam Divinus
Conditor non adjecerit suæ approbatio-
nis suffragium, non bonum esse, A-
damum factum esse pronuntiavit? &
quamvis totam cœterarum creaturarum
congeriem bonitatis præconio commen-
daverit, solum tamen, propter quem
cœtera condidit, laudare prætermisit,
imò ut non laudandum innueret, ejus-
dem solius essentiam quodammodò repro-
bavit: *non est bonum, esse hominem solum.*

(x) Gen: 2.
v. 18.

(x) Amatori unitatis non placet uni-
tas, sed ut utraque unum possit face-
re, Adæ consulit sociam, associando;
utque non servam, sed adjutricem a-
gnosceret, eodem prorsus idiomate,
quò virum creare statuit, mulierem con-
dere decrevit, *faciamus ei adjutorium si-
mile sibi*; quantumvis, quæ adjuvare
virum debuit, eundem suam cum filio-
rum progenie ruinavit. Hoc latens
absconditæ veritatis mysterium, dum
considerat, nesciam mensuræ amantis
DEI dilectionem Ambrosius sublimi hóc
epiphonemate adorat, *pronunciavit Do-
minus, non esse bonum, solum esse hominem,*
(quantumvis illustre Divinitatis repræ-
sentaret simulacrum, licet supremum
Omnipotentis dexteræ in terris foret
opificium, esto innocua ejusdem anima
incolæ Deitatis solium exhiberet) *ma-
luit enim DEUS plures esse, quos salvos fa-
cere posset, & quibus donaret peccatum,*
quàm unum solum Adam, qui liber esset à
culpa; (y) vix enim hanc in decreto-
rio æternitatis speculo eventuram præ-
viderat, quando venturum se in mun-
dum, ut peccatores salvos faceret, de-
cretabat; hæret animus potentosi amo-
ris admiratione perplexus, & quem con-
gruò magnificare proloquio diffidit,
elingui silentiò, ac meditatione tacitè
securius reveretur; nostro tamen pro-

posito aptiorem ejusdem svavissimi com-
mentatoris reperio subtractæ, vel su-
spensæ potiùs laudis rationem, cur, an-
te conjugem sponsandum hominem, bo-
num non dixerit, imò non bonum esse,
declararit; *sinè muliere igitur homo non ha-
bet laudem, in muliere prædicatur; nam*
cùm dixit, non est bonum solum esse hominem,
*confirmavit utique bonum esse genus, si vi-
rili sexui fœmineus sexus accedat*; (t) so-
lius Adæ compaginatio laudari inter-
mittitur, vel veriùs differtur, huic u-
bi conjunx adjungitur, ad instar consu-
mati operis integrum artificium de-
prædicatur; vidit enim supernus Opi-
fex omnia, quæ fecerat, & erant val-
dè bona; facta muliere ex viro omnia
bona esse ab ipso bonitatis Fonte à pri-
mo bonorum omnium Largitore com-
prehenditur, qua sinè homo solus non
bonus esse reperitur; ut successura post-
humorum erudiretur posteritas, æstima-
re Sacramentum conjugij, horrere con-
nubialis consortij dissolutionem.

Hæc tamen bonitate conjugum non
obstante, spinas & tribulos terra mari-
to germinat, dum procreare victum pro-
libus in sudore vultus sui sollicitò con-
amine laborat; & multiplicatis conce-
ptibus uxoris ærumnæ multiplicantur,
ut cum qua persuadente vir peccaverat,
cum viro flagelletur; dumque ille ex-
ternò velut castigatur verberare, ad ma-
ledictionem terræ in suo infligendam
opere, sustinendam cogitur, illa, quæ
seducta maritum induxerat, interiori
vulnere saucietur, dum ad internas æ-
rumnarum plagas condemnatur. De-
nique, ut suum cuique jugum pari con-
jugio imponatur, connubialis vita, sit
licet *tantum in Domino*, multiplici adver-
sitatum varietate fœcundatur. Non est
uxor mariti pedissequa, nec suis quid-
quam pedibus reddere obligatur, de qui-
bus ortum non habuit; nè verò se ejus-
dem dominam temeritate ludicrè con-
stitueret, non suo nascebatur ex capite,
sed de eo, quod suo in corpore est me-
dium, de costa egrediebatur mulier.
ut se in tribulatione sociam ostenderet,
ut in mariti discrimine studeret agere
mediatricem. Associari renuit, quæ in-
dispensabiles in conjugio refugit adver-
sitates, quòd si prosperitatis tempore,
ipsò supremæ mentis arbitrio, ipsò au-
gustæ Trinitatis calculo non bonum fuit
hominem esse solum, quid esse repu-
ta-

Maluit DEUS
plures esse
peccatores
salvandos,
quàm unum
hominem sal-
vatum.

(e) lib: de Pa-
rad: c. 10.

(q) lib: de
sit: Virg
c. 3.
Ut Adam
nus esset, d
buit Evæ d
sponsari,

Conjuges di-
scordes sunt
carnales.

tabitur, eundem inter tumultuosas calamitatum turbines deseri, in procellosa fluctuantium adversitatum intemperie dissociari? Confimili, quoniam imò in majori versatur discrimine, misella Evæ filia, quæ tantò ærumnosior quantò fecundior, post singulos conceptus cruciatur acerbius, à proprio etiam sanguine per partes singulas fatigatur; periclitabatur gravius, exulceratur flebilis, torquetur dolorosius, inquietatur lamentabilis, si suo se derelictam à conjugē constringitur plangere, eumque, quem consolatorem fore speraverat, cogitur experiri persecutorem. Hæc persecutio immensis ferarum est crudelitas, non hominum benignitas, non geminorum unitas, non una conjugum voluntas.

Recogita, quisquis es, qui conjugis domestica exosus obsequia, qui modica declinans fastidia, odisti sociam, amare inchoans alienam, quisquis dissimulante abuteris patientiâ, confundens unitatem, quam primus fundavit ille, qui solus conjungit conjuges præsul conjugij, qui se nuptiarum effecit DEUM, DEUS pacis; annè invasam non poterit defendere, & se læsum in læsa sentiens conjugē allidere ad petram scandali, ad lapidem adjutorij lædentem invasorem? Quod si uterque reciproca vicissitudine furit & litigat, fremit & verberat, cudit & morficat, fallit & claudicat, carpit & replicat, pronuntianda postliminio instat sententia supremi Vindicis, imò jam lata creditur: *non permanebit spiritus meus in hominibus his in æternum, quia carnes sunt*; ut legunt septuaginta interpretes; (a) dum charitatis non animantur spiritu, sunt monstra carniū, non autem humanitatis germina; compaginatam ex carne & anima substantiam, coordinatam ex limo & spiraculo spirantis figuli statham, dilacerant, dum separant. evellunt, dum avellunt; *vidisti, quod ob malitiam carnem eos vocat, & non hominem!* (clamat os aureum, quasi tacens innuere) *ego substantiam ex carne & anima illis dedi, ipsi autem quasi solâ carne circumdati, ita virtutes animi negligunt, & solam carnem sectantur*; & quia caro jam tunc adversus Divinum concupiscebat spiritum, hęc evolante, hęc avolante, caro adversus carnem militat, dum uxor improba maritum impium impugnat, & iste perfidus illam fœdisfragam

infamat, profligat, & pessumdat. Quam vellem ego! hæc carnis machinæ, quæ secundum solam carnem ambulant, quæ mutuâ barbarie humanitatem exuunt, transformarentur saltē in cete grandia, dumque exanimantur sancti amoris Spiritu, assumerent animam viventem, atque motabilem, quam aquæ illæ, super quas idemmet ferebatur DEI Spiritus, in orbis orbitæ præludio produxerant in species suas; Ingentia hæc corpora Atlantico immersa mari, si quando fluctibus supernatant, natate insulas, fluctuans attoniti spectatoris oculus suspicatur, & tamen violento frementis freti impetu agitata, tempestuoso vortice inquietata, non indignantur, sed patienter tolerant, non exasperantur, sed singulas obmutescentes ad tempestatum injurias silenter dissimulant, quod immutare non valent. Hęc insensibili, licet congenito conticescentis belluæ silentio, nostram hortatur impatientiam, vestram non animales amplius, sed efferati conjuges feris ferociore fugillat rabiem Cassiodorus, *fortitudo sit dies quintus, per quam in hoc mari magno & spatioso, quasi pisces spirituales procellosa fluctuum molimina toleremus, & cohibeamus linguæ lubricum, sub censura silentij*; (b) nec est, quod animali homini, à quo suum DEUS aufert spiritum, animalis displiceat æquiparatio; Piscium ob ex aqua piscis gignitur & quilibet Christianicola ex sacro undarum gurgite, ex aqua & spiritu regeneratur; ludunt in furibundi maris superficie, inter mugientia collisarum nubium tonitrua, inter coruscantia fulminantis cœli fulmina, ludunt tot adversitatum tempestatumque illudentes universitati, eludunt conglomeratas cœli terræque machinas, insultant firmamenti insultibus, & ipsis spumantium fluctuum assultibus immoto corpore, frustraneam improperant violentiam, vanamque exprobrant immanitatem; ô si colluderet effigiata Deitatis index cœlestis militiæ commilito, & Angelorum consors, si verba, quæ solum aërem verberant, verberare fineret, si fragilem maternæ garrulitatis hæredem loqui fineret, vel Jobum æmulari studens, quasi unam de stultis mulieribus auscultaret, quam ad momentum amœnissima Divinæ pacis revertetur serenitas! & profligata fugeret in orci regiam, undē emerferat tartarea tempestas. Plange, quisquis te sentis

Deserta à
marito uxor
belluū
subire cogitur
conjugium.

Spiritus DEI
non reperitur
in matrimo-
nio litigioso.
(a) Gen. 6. v. 3.

(b) lib: de a-
micis:
Piscium ob-
mutescerunt
inter tempe-
states tole-
rantiam imi-
tatur uxor.

flebilem, geme, quisquis te jactas rationalem! servat natura in piscibus, quod ratio in hominibus non observat! & si hanc piscium tolerantiam humanus æmularetur affectus! imitare motabilem animam rationalis anima, proba te filium Matris Ecclesiæ, nam sponsus suus super maria fundavit eam, & super flumina præparavit eam; non te opprimat fluctus domesticarum sollicitudinum, exili super undas instabilis fortunæ, conculca fluctus fluctivagæ prosperitatis, si tempestatem concitat desideria mulier, altum pete, tentantis cæli ordinem suspicare; si fulgeat benignioris auræ felicitas, lude, non fide, elude, nè eludaris; si egestatis turbo impellat, si calamitatis procella invadat, latentes cave scopulos, nè te, aut pati recusantem, aut verba præcipitantem, aut motibus succumbentem, furens æstus in rupem impingat.

Mulier nubens tantum in Domino etiam asperum moribus maritum diligit.

Evadet connubialis oneraria, & persecutionum scyllas, & quasvis discriminum charybdes, si eodem benedictionis jugo amborum colla socientur, & geminas duorum corporum animas, conjugatæ dilectionis jura constringant; alter alterius supportet onera, ut se nupsisse tantum in Domino uterque suffulciente, ac succolante, comprobet charitate; supportas carnem, quia tua est, licet sit fracida, sit licet saucia, sit licet marcida, sit licet enervata; supporta conjugem, qui aliquid tui est, imò totum, quod suo est in corpore, tuum est, sit licet asper in eloquio, sit licet fallax in consilio, sit licet inconditus in moribus, sit licet lubricus in affectibus, sit licet frequenter inter epulas temulentus; cur horres horridum, qui semel placuit? cur fugis dissonum, quem tibi gubernatorem præfixisti, dum in maritum elegisti, ut amodo sit conversio tua ad virum tuum; sub cujus potestate degens, superiorem reverere, & domus tuæ Dominum intueri. Vide carnali etiam oculo, si rationis palpebram abnuis referare, vide, quæ expectante tolerantia bos suum requirat comparem, & equus diligat adiutorem, si isti subtrahis, vel illi mutas jugalem pristinum, iste recalcitare incipit, nec ille desinit mugire; Tu conjugem in corde tuo iteratis etiam vicibus repudias, & si quandoque alienam domum subierit, rivalem opinaris; disce, à te

docente vipera, disce illius Matris filia, quæ prima edoceri voluit à serpente; vipera absentem requirit (docet Ambrosius) *absentem vocat, & blandò proclamat sibilo, atque ubi adventare comparem senserit, venenum evomit, reverentiam marito deferens, verecundata nuptialem gratiam*, (c) non sic exasperata mulier, sed sæpe sæpius de longe adventantem conjugem objurgat convitijs, excipit contumelijs, injurijs repellit; movet venenum litigijs, non illud evomit, & connubialis amplexus tempore dirum virus exæstuat, conglomeratis subsanationibus afflictum hospitem fatigat. Redde, vel saltè blandienti vicem, redde affabili amorem, excusa naturæ severitatem, suffer verborum serietatem, quandoque prudentiæ, id est, maturitas, quod tibi tumoris severitas videtur. Age, quod faceres, si alium orbe virum à marito non cerneres, si præter illum, ad quem confugeris, non haberes, qui primos creavit conjuges, non plures condidit, sed masculum & fœminam creavit; non masculum, & multas fœminas (observat subtiliter Chrysostomus) *neque masculos & fœminam, ut unâ fœmina nullum masculum putet factum esse in mundo, præter unum, & unus masculus nullam putet fœminam esse factam in mundo, nisi unam*; (d) illam videlicet, cui jungitur, illam, cui perennaturo semper vinculo maritatur! nec minùs illam, quàm illum ad suam fecit imaginem, non ampliori participatione Deitatis virum accumulans, quàm viraginem, non minùs ante prævaricationis disordinem sponsam adornans dominio, quàm sponsum; cur alioquin creatrix Sapientia dixisset: *dominamini*, si Evam exclusisset? solum quippe peccatum servam fecit ex libera, ut jam abindè (Ambrosio fidem dante) meliòri conditione comparentur mancipia, quàm conjugia, dum nubens mulier ad servitutem suamet pecuniâ venditur, & ubi in mancipio meritum servitutis emitur, in uxore pretium additur ad servitutem, *nupta venalis auro gravatur, auro æstimatur*, (e) hanc servitutem parturit prævaricatio in desponsata virgine, priusquam efficeretur mortalitatis puerpera, idcirco viro subdita, quia ante virum prævaricata, *maritum habere Dominum, meruit mulieris non natura, sed culpa*, concludit Augustinus. (f) Illud humanæ fragilitatis vitium, con-

(c) lib: 3. h. xam:

Vipera suæ conjugii blatur, eque præsentem venenum mittit.

(d) hom: 32. Match:

(e) in exhortat: ad Virg:

(f) lib: 11. d. Gen: ad lit:

culpa pro-
mit, quod
maritus sit
dominus uxo-
ris.

contractæ temeritatis ludibrium, præsumptuosæ ambitionis est argumentum, quod indiscretus Adæ posthumus, ab illo, quod pater suus fruebatur, dominio, ut præsit piscibus maris, volatilibus cæli, & bestiis terræ, belluinam sibi appropriet feritatem, ferox in conjugem velut in bestiam, imò, quod sæpius dissimulat in bellua, connivere in conjugem refragatur. Misella miseræ matris filia, infelix superbientis Evæ posthumæ, quantumvis non matrises in moribus, patrisantem cogeris in excessibus maritum experiri. Stillantes oculos, quæ tam indefinentibus lachrymis plangas calamitatem, stillantes, inquam, oculos, converte ad sumptuosam præfagi Ezechielis quadrigam, ambitioso disparium animalium obsequio per fulgurantem æris regiam decurrentem; insigniebatur portentosus quaternio diversâ prorsus facie, contrariâ sociabatur specie, dum, *facies leonis à dextris ipsorum quatuor, facies autem bovis à sinistris ipsorum quatuor*, spectabilis comparebat; (g) Leo conjungebatur bovi, quid peregrinarius? ferox domestico, rabidus placido, humili tumidus, mansueto lividus, frigido fervidus, tardigrado furibundus. En genuinum difformis conjugij simulachrum, quando jugum cogitur ducere modesta mulier cum fero conjugem, confors pacifica cum truci bellua, cum fauno damula, connubialis cervula cum leone; bovem sed triturantem exhibet, ut fructum advehat, defudat in laboribus, supportat jugum insupportabile in ærumnis. Sed tamen super est futurum tolerandi subsidium, superventurum patienti solatium, subsecuturum remedium sustinenti. Hoc ipsum animal, quod eccstaticus aspicientis Prophetæ oculus viderat juxta flumen Chobar sub vitulina facie, evasit stupendâ prorsus Metempsychosi, commutantis Omnipotentis artificiò in cherubinum; monstrabat antea laboriosam prolixæ mortificationis faciem (ut explicat Carenensis) sed immutabatur in vultum gloriæ, aspectus contumeliæ, & malè associati pecoris effigies evasit in exultantis Angeli symmetriam.

Quod si consonò commentatorum placito, Cherub plenitudo scientiæ vertitur, non solum consimilis viri dissimilis socia, laboris diligentiam cum bove in quotidianis domesticæ necessi-

tatis sollicitudinibus impendit, sed insuper cœligenam in tolleranda associati leonis barbarie Sapientiam ostendit; hæc enim (sapientissimi Ecclesiastis asserto) (est differentia inter infinitum stultorum numerum, & segregatum sapientium manipulum, quod *cor sapientium ubi tristitia, & cor stultorum, ubi letitia*, commoratur; (h) quod si (commentatore Carenfi) carnem macerare, & mortificare, summa est sapientia, prudentem & sapientem dixeris fœminam, à DEO consorti indigno quidem, sed indigo concessam, quæ novit suum frænare spiritum, & animam cohibere? hòc cohibente, caro ad succumbendum rationi deprimitur, & tota membrorum respublica gubernante spiritu regitur & ordinatur. Nuplit profectò hæc uxor provida, tantum in Domino, quod dispensante, quod providente, fero ferocientis belluæ subdebatur dominio, ut foret conversio ad virum suum, ut & ille reversus ab aversione, hòc convertente angelo, hoc attrahente Cherubino, angelicæ conjugis angelicus conjux, uxoris optimæ maritus melior evadat. Suum præfagientis Augustini parœmia in hac morum vicissitudine nanciscitur eventum, *omnis malus aut idèd vivit, ut corrigatur, aut idèd vivit, ut per illum bonus exerceatur*. (i) Quis satis explicet solaribus licet exaret radijs illius felicitatem conjugis, quæ sortè distributricis prudentiæ Leonem nanciscitur, & suâ efficit Providentiâ, suâ procurat patientiâ, ut in consortem comparem, in agnæ socium convertatur! gloriatur hoc super prodigio, applaudente vaticinio, vir sapiens, dum secuturam duorum conjugum prælagire videtur prosperitatem: *fulgebunt justi, & tanquam scintillæ in arundineto discurrent* (l) in stipula, legunt septuaginta Interpretes, & vertit Syrus. *Discurrunt justi inter impios* (explanat celerem velocissimi discursus motum Lyranus) *quia corpus obediens ad nutum animæ*: erat carnalis illæ pacificæ uxoris conjux, ad instar exanimati corporis, quod aliò, quàm barbaræ feritatis impetu non regebatur, gerebat sublimis maritæ consortis prudentia dominatricem hujus corporis animam, non quidem potestatis dominio, sed dominante prævalidæ probitatis exemplo, nec enim movere desinit, nec suis ir-

(b) Eccles. 7.
v. 5.

Hæc immit-
tatio convenit
fœminæ, quæ
nubens in Do-
mino conjugem
ferum cecur-
rat.

(i) in Ps. 54.

(l) Sap. 3: v. 7.

Uxor pacifica
instar scintil-
læ frigidum,
ac rigidum
mariti cor
incendit ac
lenit.

(g) Ezech. 1.
v. 10.

Bos associatus
Leoni, cum il-
lo jugum tra-
hit.

Per toleran-
tiam bos con-
vertitur in
Cherubinum.

radiare cœcutientem fulgoribus desistit hæc fortis mulier, donec virtute captum vinciat, & svavitate delinitum in parem sibi conjugem transformet; insignis forma, illustris anima! plus præbens deformi & difformi huic belluæ eandem transformando, quàm præbeat embrioni vivificatrix anima informem informando. Discurrit scintillans flamma, flammivoma sancti amoris puerpera, in arundineto, ut siccam stipulam accendat, quâ conflagrante incineratus vetus homo, qui leonem ferocientem contegebat, & novus, quem secundum DEUM delineavit creatrix sapientia, prodit abditis velut ex latebris, in quibus absconditè latebat. En fulgidam in sanctorum radiantem splendoribus justitiam, quæ suum cuique tribuens, marito debitam, quâ hætenus carebat indigus, communicat justitiam, non producendo, sed impetrando, non infundendo sed procurando, non justam faciendo sed sibi dissimulando exemplari sanctimoniâ, quâ sibi velut imagini conformetur; à se velut effigie delineetur. Adhuc extra stationem empyream, nondum in regione cœlesti situata, sinè gloriosis dotibus æthereæ agilitatis & subtilitatis, per arundineta discurrens, præfulgido pietatis charitatisque jubare agitatam vanitatis vento, arundinem urit, dum ferum moribus, durum affectibus cor furentis mariti emollit, utque suo placidissimo cordi, non ultra discors concordet, ad benignam lenitatem disponit. Et quamvis melleum exhibeat laqueum, blandiloquum allicientis fœminæ idioma, quod per aures immittitur, ut auscultantis animus stranguletur, est tamen sapè sapius svavifona providæ uxoris eloquentia conubialis discordiæ antidotum, quò accescens furentis mariti genius blandè fallitur, ut salubriter dulcoretur? nec obest parcam severioris naturæ manum, quarundam filiarum genis decoram majestatis purpuram subtraxisse, præstat interdum modesta facies, quæ patientis animi ostentofus index est, si modò pudica comitas latentem prodat benevolentiam in maritum. Sic opportuna importuni leonis socia, in domesticos lares exulantem pacis vigorem inducet, & succedaneum vicinæ charitatis auspicium, præclara crudelitatis barbaræ triumphatrix adjungit. Vis nosse triumphæ magnitudinem, victoriæ momen-

tum? ab ore aureo quanti sit ponderis ausculta. Describit ille solò quempiam nomine, sed belluam in omine, furore tygridem, livore aspidem, aspectu solo hominem, affatu barbarum, occursum rabidum, convictu phræneticum, rugitibus leonem; cujus extremam recensens contumeliam, in verberata conjugē decernit situatam, si enim viro servæ inferre manus probrum est, si verberare ancillulam indignum suo esse adstruitur dominio, multò magis ferire liberam est detestabile delictum; & posteaquam nullum ejusmodi peccatum esse statuit, quod verberandæ uxoris necessitatem viro adferat, eloquentissimè concludit, *quamobrem ejusmodi virum, si vir est appellandus, & non bestia, instar parricidæ, & matricidæ ego dixerim;* (m) si enim uxoris causâ dimittendos supremus Legifer insinuat progenitores, extremæ utique erit insanix, dedecoris ac ignominix, eam afficere convitijs, affligere contumelis, dedecorare ludibrijs, exasperare injurijs, propter quam etiam parentes deferere marito præcipitur, & sibi maritata adhærere.

Non tamen ideo svadetur conjugii secreta fidere, occulta pandere, cordis consilia revelare; est quippe saluberrimum consulentis Michææ oraculum, sancto dictante Spiritu exaratum: *ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.* (n) Ab uxore (subjungit purpuratus Hugo) nè vinciaris compedibus, dum blandienti Dalilæ veritatem aperiens, te ipsum prodīs hostibus in ruinam; quod enim sacrò taciturnitatis velamine contectum esse flagitas, mulieri nè expandas. Insidiosus Esau totâ die meditabatur dolum, ut supplantatus aut defraudaret, aut interimeret fratrem supplantatorem; *dixitq; in corde suo: venient dies luctûs patris mei, occidam Jacob.* (o) Legunt septuaginta Commentatores, *dixit autem Esau in mente sua;* molitur patricidium, exoptat Genitoris interitum, delectatur expectans fratricidium, & quia universa iniquitas in mente volvitur, in corde concentratur, futurum certò creditur, & declinandum non speratur; fingit interea invisam sibi mansuetudinem, exosam mentitur benevolentiam, calliditatem dissimulans, simulat sufficientis patientiæ probitatem; nève præproperum excandescens iræ suspiceris im-

Maritus v
berans uxo
rem bellu
& parrida
est.

(m) hom: 26.
in Epist:
Cor;

Secrèta mar
tus uxori ne
confidat.

(n) Mich: 7.
v. 5.

(o) Gen: 27.
v. 41.

Mulier amans
maritum ri-
gidum blan-
ditijs fallit,
ad sui indem-
nitatem.

*Esau secre-
tum de occi-
dendo Jacobo
uxoribus re-
velans, illud
vulgar.*

impetum exstitisse, subjungit Diodorus, quod autem scriptum est, dixit Esau in corde suo, significat, Esau mortem fratris non subitâ irâ, sed perfectò mentis consensu exoptasse; haud tamen vivente Isaac innocuum perimere audebat, qui hæreditatem cum benedictione adipiscendam non desperabat; ex quo deducit Oleaster, quantum intersit filios patrem superstitem habere, dum Esau patrem ab annis canescentem, vitali spiritu deficientem, sua super caligine ingemiscen-tem metuerit, & fratrem interimere retardârit. Dum igitur exulceratus furibundi parricidæ animus & cædem machinatur, & fraudem meditatur, *nunciata sunt hæc Rebecca*; stupet sagacitatem fœminæ in Rebecca investigante, vel potius sugillare videtur garrulam loquacis viri imprudentiam in Esau se prodente subtilis Augustinus, suspensio-que condemnationis judicio circumspexit inquit Arbiter, *quomodo annuntiata vel renunciata, cum scriptum dicat, hoc eum in sua cognitione dixisse?* & examinata maligni insidiatoris astutiâ, non hunc sui facinoris proditorem exstitisse, sed dispensatione supernâ matrem sollicitam rescivisse opinatur, *hinc nobis datur intelligere, quod divinitus ei revelabantur omnia.* (p) Verumtamen replicat, & forsan verosimilius cum commentatrice Glossa Cajetanus, ille quidem sic elucubrans discussam questionem, *Esau prædictam machinationem non sic celavit in corde suo, quin appareret exterius in signis & verbis* (adjungit iste) *hinc clarè apparet, quod non tantum in corde suo, sed etiam in ore, Esau necem machinatus sit Jacob*; adeò videlicet excandescentis iræ rabies suis ener- vis, & elumbis est in viribus, ut suâ prodicione pereat, sui manifestatione evanescat; legi profundam animadvertentis Ruperti sagacitatem, qui eum in corde suo quidpiam tunc dicere commentatur, cum illud, quod dicit, non vult audiri in publico; dixit earum uni, quæ dormierunt in sinu suo, proindè in occulto, cui, dum claustra oris sui reſerat, matrem à sui jactura filij liberat, & fratrem domo patria elongans salvat; se verò optatâ exosi fratris perditione privat. Hoc suæ mentis arcanum in suarum uxorum sinum effuderat; illisq; ut rimosæ mulieres sunt, hac illacq; effluentibus, ad Rebecca aures delatum est, nar-

rat Ferrandus, & quamvis Gazzenſis Procopius (quænam detulerit) personam non assignet, consentit tamen insinuata divulgationi, *hoc consilium occidendi fratrem quibusdam aperuit, & ab aliquo nuntiatum est Rebecca*; mira consulentiſtoliditas, tacitum voluit, quod uni ex uxoribus revelavit; in famam spargitur, quidquid mulieri revelatur; quàm si secretum filere flagitas, nè, quid silendum sit, resciat, attende. Nec ideò querula Evæ filia se minùs adamari reputet, sed gaudens se provido junctum conjugii, ejus prudentiam commendet. Sapuit Abraham præ septem Græciæ sapientibus, quando jubente cælo, præcipiente DEO, arduò parens imperio, parentem se negans filij, ut servum se probet Domini, in montem Moria statuit unigenitum deducere, & quem ad consolationem vetulus acceperat, bonorum omnium largitori victimare. Utque immolaret securiùs, decollaret cautiùs, exanimaret liberiùs, *de nocte consurgens stravit asinum.* (q) Et exultabundus lætatur, hoc esse imperatum, quò aliud duriùs imperari non posset, sinè deliberatione prævia firmissimè determinatus, *non communicat cum ullo homine consilium,* inquit Origenes; sed credidissimè ego annuntiâsse præcisum jubentis cæli ordinem desolanda conjugii, & obituum patris gladio unigenitum, saltè innoxia insinuâsse genitrici; verùm, qui causam præcepti non inquisierat, sed propriâ submissione præcipientis nutui applaudere flagitabat, contrariam interdicentis naturæ legem præterit, secretum volens tacere, nè sit, qui retardantem præpediat; senilem stimulante animo gradum accelerat, nè quisquam obviuſmoram injiciat anhelanti, *quid enim mater flendo, dolendo, instando non efficeret?* adſtipulatur Chrysostomus. Audierat heros magnanimus offerendam in holocaustum sobolem, ut nihil ad solatium patris remaneret, nihil ad materni doloris lenimen superesset, *nisi cineres* (adjungit Nicolaus) *qui statim per flatum venti dispergerentur*; hæc enim ab alijs, holocausta discriminabantur sacrificijs integritate, quod holocausti nihil residuum flammis subtraheretur, sed totum ac totaliter Altissimo incenderetur. Sit nostrum omnium, religiosum piissimæ Sacerdotis animum de-

(q) Gen:22.
v.3.

Sara si scivisset, Abraham immolanti filium, resistisset.

Abraham se probat sapientem, dum filij immolationem uxori non revelat.

*Ingens fiducia
Abrahæ in
DEUM.*

mirari, inexpugnabile suarum cogitationum robur venerari? sit maritorum procul videntem prudentissimi conjugis Providentiam æmulari, nec facile magnorum negotiorum communicatione, reticendorum secretorum revelatione, uxoribus gratificari, nâ velint de fortunato successu periclitari, aut decretato in concilio ab executione retardari. Laudandus Abraham, sed admirandus quàm æmulandus magis, in filicidio jam attentato est commendandus, nec minus imitandus in occultato uxori nesciæ Sacramento; si enim revelasset, quis amovisset involantem? quis compescuisset reclamantem? quis divertisset lachrymantem? *Non refert Saræ, non tardat, sed contra spem in spem credit, sperans ex eo semen benedictionis, etiam ex resuscitando à mortuis.* Adverte prudentiam optimi conjugis, nè aut illecebra mulieris decipiat, aut gemebundi doloris vehementia retineat, aut debita puerperæ reverentia commoveat, fileat absque uxoris injuria, tacet sine infidelitatis querimonia, abducit filium absque culpabili violentia, obtemperat legum principi cum perfectissima, absque discussione, obedientia.

*Uxor fidelis
est portus
mariti.*

Tu, quisquis es, quem nimia teneritudinis vitiositas, ad revelandum secretiora cordis consilia dulcisonæ uxori, extimulat ac perſuadet, tuo amoris consule, nè inconsultè proditus pereas, aut inexpectato discrimini succumbas. Fidelis & prudentis conjugij hoc est indicium, pacificorum conjugum hoc est elogium, si neque curiosa consors indaget, quod revelari ratio non sustinet, neque incurius maritus uxori referat, quod contegi silentio requirit. Sunt alia, & plura numerò, & fructuosiora impendiò solatia, quæ nec marito detrimentum afferunt, nec conjugem, quin illis securè gaudeant, absque periculo restringunt; est (oris aurei eloquio) uxor portus, in quem mariti tranquillitas se recipit, ut tutior subsistat, illius proinde, qui fruitur asyli hujus beneficiò, illius est officium, ab ærumnarum fluctibus invasum liberare, adversitatum undis evacuare; si enim calamitatum Euris, si inquieto anxietatum turbine eundem opprimi dissimulaverit, sibi naufragium suæque prosperitati exterminium, deliciosæ pacis in-

teritum, omnis concordia exitium promovebit; quid enim est molestius? quid importunius, quàm benè materialam domum respicere, bonorum omnium habere abundantiam, & gemebundum illius intueri civem ac incolam, uxorem indefinenter plangere, nec unde suo mœrori noxio proveniat remedium, suo languenti animo eveniat solatium reperire? Audisti forsan, & deprædicasti respondentis Philosophi apophtegma, qui respondere jussus, cur immorigeram conjugem, convitiolam pacis adversariam, armigeram virtutum inimicam, suo conservet in domicilio, quam propria iniquitas à flebilis mariti vestibulo proscribit & profligat? reposuit oraculum pro responso, *ut domi haberem gymnasium patientiæ & Philosophiæ*, in quo, si erudiretur sapius, si exercitaretur frequentius, si instrueretur validius, collegis omnibus efformaretur mansuetior; clarissimus tandem evaderet professor benignitatis. Legi vetustum cujusdam sapientis Græciæ adagium, & rejecissem velut convitium, nâ reclamantium maritorum consors quasi sententia prohibuisset, *mulier est viri naufragium, domus tempestas, quietis impedimentum*; sed provida prudentis Naucleri experientia, scit declinare naufragia, vel ea prævenire; sapiens in domo dominus novit tranquillitatem inducere, & intemperiem præcavere, novit inquietudinem à suæ domus vestibulo eliminare, & pacem aut inquilinam colere, aut incolam conservare. Quod si fatali vicissitudine benigna conjux in remulento conjugæ prædonem nanciscatur, si prudens uxor infatuatum cogatur maritum experiri, si agnum tygridi, Leoni vitulam contigit sociari, fortem exhibeat mulierem, seque nuptam, *tantum in Domino*, suâ favente gratiâ, suâ fovente misericordiâ, suò protegente præsidio, suò sublevantem solatio contestetur, quid prodest furere cum furia? quid juvat configere cum furore? seditiosa obsunt, non profunt jurgia, ex quibus fastidiosa oriuntur discrimina, infructuosa protuberant litigia, feralia consurgunt detrimenta; levia inter conjuges nâ sopiantur dissidiorum exordia, impatiens utriusque ambitio præcedit ad funesta mutæ aversionis odia, & exasperato duellantium verborum luctamini succedunt plerum-

*Mulier inquit
eta est doctri-
patientia.*

*Uxor, quæ nu-
psit in Domi-
no, facile sus-
fert mariti
insolentiam.*

rumque inexstingvibilia confligentium animorum incitamenta ; ut jam contra uxorem maritus requirat præsidium, cujus esse debuerat munimentum ; ut jam exulcerata conjux duriores præ adversario experiatur conjugem, quem sibi in consortem assumpserat, ut suæ fortis haberet defensorem. Quanam atrocior calamitas, quam ejus est conjugij, cujus pars altera lugere cogitur, ob amorem alienigenæ se contemni, ob pulchriorem aliam se despici, & torvâ semper facie cruciari ? allicitur ad fraudem fœderis, aut verius compellitur, cujus comprobata fidelitas peregrinæ postponitur illecebræ, dum quasi serva despicitur, & servæ sæpius servire servili pedissequio deputatur.

Quid mirum ! fragilem suspicabundæ uxoris animum zelotipiæ spiritu occupari, furentis vindictæ flammicidio concremari, si videat venustam juvenem munusculis deliniri, obsequijs inclinari, ut adigatur ad correspondendum, cogatur ad redamandum ? O quoties nil aliud ad consummatam felicitis connubij prosperitatem potest desiderari amplius, quam competens mariti civilitas in conjugem, & prudens affectuum moderatio in alienam ! fulgent honoribus, fruuntur licitis voluptatibus, si modò incestuosus amor proscriberetur à præcordijs, & ardor fœda libidinis à domûs limine exularet. O quanta connubialis commercii conglomerantur pericula, quam accuratæ conservari exigat prudentiâ, quam occulta providentiâ gubernari ! Erat illius eminentiæ, sanctissimum Divina inter nomina Tetagramaton, quod (Abulensis asserto) magni duntaxat sacerdotis ore exigebat pronuntiari, nec quavis obviâ in tribulatione invocari ; proferebatur tamen ejusdem commentatoris testimonio in benedictionibus nubentium, ut quibus conjugalitatis societas exponatur insidiis, quibus indigeat auxilijs, quibus vexetur tædiis, quibus ploretur lachrymis, quô crucietur supplicio, quô protegatur præsidio, maritandis declaretur, conjugandis insinuetur ; quod non fastidium obtrudit defixis mariti oculis, tædiosa fœdæ uxo-

ris deformitas, quam non extremam requirit sollicitudinem eximia venustas ? quod si ambitiosa mulier inani vanitate superbiat, adamari intuentium oculis non exhorrescat, est ineffabile anxii conjugis tormentum ; ingentis est artificij hoc conservare ut proprium, quod optat quilibet fieri alienum. Jam antiquissimo nascentis mundi sæculo, videntes filii DEI filias hominum, quod essent pulchræ ! acceperunt sibi uxores ex omnibus, quas elegerant. (r) Legit Chaldæus, cum vidissent filii principum, & vertit Symmachus, videntes filii potentum : à sexu fœmineo rursum malum exoritur (animadvertente Eucherio) & DEI Filii, objecto earundem fascino, intoxicantur ; Dum audis DEI filios, nequaquam angelicos spiritus, expertes corporis, suspicare, innoxiam magni illius deicolæ Seth ac Enos progeniem meditare, erga quam divinus conditor quia singularem paterni cordis affectum exhibebat, DEI filios divinus nuncupat spiritus, ut proinde hæc divinæ filiationis prærogativa, nomen extiterit non originis, sed studii ac affectionis. Hi adamantes venustam primi fratricidæ prosapiam, decoras corpore illius filias, maritali conjugio sibi associantes, earum pariter commiscebantur perfidiæ, quos potentiorum dynastarum, dum commenatrix Glossa exstisse posteros recenset, subjungit illicò, prævalebant igitur filii DEI in alios homines, omniaque luctibus ac bellis perturbabant : corruptis autem principibus, facile reliqui depravati sunt. (s) Adeò prosternebatur ad exitium, sauciabatur ad interitum, infasciatur ad ludibrium, sancta justorum hæreditas, à pulchritudine filiarum Cain progenitoris pessimi, ut effœminata vitiorum monstra evaderent, ex filiis excelsi, quibus à se illuminatis, & suo lumine ab impiorum cœtu segregatis exprobrari poterat illud propheticum recensentis Isaïæ improprium. Filios enutrivì, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me. (t) Hoc legat sponsus quilibet, aut desponsandus, ut indè colligat, non alteri, quam quæ nubat tantum in Domino, desponsari.

(r) Gen: 6. v. 2.

Mulieres depravant etiam corda filiorum DEI.

(s) Api: Auct: Catem:

(t) Is: 1. v. 2.

Nomen DEI invocabatur à summo sacerdote super nubentes,

Quis

Quis medebitur tui?

Sermo Quadragesimus.

Conjugium semper grave est, sed si absque maturiori consilio ex passionis impetu contrahitur, gravissimum evadit supportatu.

*Calamitas
Solymæ exce-
debat omnes
præcedentes
Judææ cala-
mitates.*

Languor profligans omne phar-
macum lethalis est, nam ossea
humani corporis adversaria,
insidiosa mors, ad cordi vulnus
infligendum accelerat, nisi prudens Ar-
chiater suâ præveniat medelâ. Enerve-
batur indies almæ Sionis robur, dum-
que mortalis incolarum malitia ad mo-
mentorum numeros accresceret su-
premius langventi regiæ exitium immi-
nebat; hinc eam supremo agonizantem
in luctamine, suâ alloquitur periphrasi
Chaldæus Interpres, *quis est medicus, qui
sanet te ab infirmitate tua?* Superabat quip-
pe clade suâ prodigiosam mergentis Æ-
gypti stragem, quâ ultrix Omnipoten-
ti reluctantem indomiti Pharaonis su-
perbiam, in rubri maris fluctibus tu-
mulavit; prævalebat Solymæa calamitas,
crurifluo Jerichuntinæ depopulationis
interitui; excedebat succumbentis Ju-
dææ excidium, suo tumultatam in sangvi-
ne Assyriorum colluviem, percutien-
tis Angeli violentiâ, sub blasphemante
Sennacherib interemptam; amissâ fi-
quidem gente, projicebantur de san-
ctuario, & dispergebantur in urbes
gentium confractique virgâ ferreâ regis
gloriæ quem pater constituit iniquita-
tis judicem, suæque offensionis vindi-
cem, reputabantur ut vasa testea, nec
dignoscebantur ultra ut semen Abrahæ,
sed velut posthuma Sodomorum hære-
ditas proscribebantur ab urbibus, à na-
tionibus propulsabantur. Non ausim
ego tumente calamo calamitatum tha-
lamum, quietis tumulum connubiale
matrimonium, huic ærumnarum vora-
gini æquiparare, ni scirem amplam ma-
ritatorum differentiam, quorum pars
optima plaudente beatarum mentium
metropoli, aggratulante Seraphinorum
agmine, stipulante Providentiâ, dirigen-
te sanctissimi Numinis Sapiencia, bene-
dicente Patris misericordiarum dexterâ
maritatur, cujus conjugium inter aman-

tes contrahitur; dum versâ in luctum
cytharâ, fatali vicissitudine pars pessi-
ma, solô limosæ venustatis fascinata
illicio, vel certè opulento subarrhandæ
conjugis decepta patrimonio, aut am-
bitioso expectatæ dignitatis persuasa
argumento conjungitur, aggratulante
tenebrarum principis superbiâ, indu-
cente voluptuosæ carnis fallaciâ, con-
vincente indomitæ ambitionis arrogan-
tiâ. Quibus sic desponsandis, vaticini-
cus Isaïæ spiritus futurarum præagit con-
geriem calamitatum; *quis medebitur tui?*
qui Venere ad detestandam Sacramenti
injuriam impelleris, funesto vulnere sau-
ciaberis, dum ipsa voluptatis tyrannide
perimèris; quem avaritia ad fictæ di-
lectionis nexum incitat, continuò illu-
dentis fortunæ ventilabitur Aquilone,
donec ad syrtem miserandæ perditio-
nis allidatur. Mentiris tranquillitatem
animi, dum offers decipiendæ confor-
ti annulum, fingis sinceram inamorati
cordis faciem, nec tamen amas conju-
gem, sed opes conjugis affectas; spon-
sam complecteris sed sponsæ sormata,
auri armaria constringis; & quia oppo-
sitorum eadem est ratio, par infortu-
nium incuriam expectat fœminam, si
viro conjungi quærit ob improbam li-
bidinem, si in jungendo conjugē con-
jungendam exambit opulentiam, aut co-
pulandam honorum vanitatem. Sint
ista sint accessoria, sed sit condigni sta-
tûs electio, pacifica reciproci commer-
cij conversatio, promovenda salutis co-
gitatio motivum principale. Si placi-
dâ quiete frui desideras, si litigiosis
torqueri quæstionibus reformidas, si se-
renissimâ sinceræ familiaritatis requie
beari flagitas Isaacum æmulare, qui ad-
ventanti Rebeccæ maritandus egredie-
batur in agrum, non turbulento præ-
properantis concupiscentiæ imperu sti-
mulatus, non temulentâ exagitata car-
nis tyrannide profligatus, sed, *egressus*

*Conjugium,
ob libidinem
contractum
sinè medela
miserum est.*

*Judæi post
mortem Chri-
sti undique
profligabatur.*

*Isaac despon-
dendus ad
meditandum
in agro egre-
ditur.*

fue-

Gen: 24.
v. 63.

fuerat ad meditandum in agro. (a) Et hoc egressu progrediebatur prosperè, procedebat felicissimè ad puteum viventis & videntis. Mirabilem inducit subtilis Dalmata orantium paritatem, dum innocentem Patris fidei nostræ Unigenitum, cum Patris æterni comparat unigenito, quasi meditabundus Isaac in agro æmularetur JESUM orantem in monte, uterque siquidem amicam confugit ad solitudinem, uterque futuram contemplabundâ supplicatione prævenit felicitatem? *significat autem secundum illud, quod Dominus solus orabat in monte, etiam Isaac, qui in typo Domini fuit, ad orationem quasi virum justum domo egressum*, commentatur Hieronymus; pernoctabat iste in oratione præscripturus nobis orandi formam, quam æmulemur, suppeditantes mundum & carnem, quod montis altitudine designatum existimat Carenfis Hugo; inclinabatur jam dies, quando sponsandus Isaac ad meditandum in testamento DEI Abraham patris sui, & ob hoc, amantis solitudinem (ut commentatur Rupertus) egredi festinabat; portaturus videlicet connubiale jugum, sedere voluit solitarius & tacere, ut levaretur super se, alienò plus indigens auxilio ad supportandum, Divinò copiosius indigens adjutorio ad novi statûs ingentem machinam fortiter sustentandam, amanter tolerandam. Sponsis ac desponsandis hoc imitandum exemplar proponitur, ut antequam connubiali nexu vinciantur, ad puteum aquarum viventium accedere, in sanctæ recollectionis solitudinem recedere conentur. Est peregrina, sed mysteriosa simul commentatricis Glossæ allegoria, quæ sacram recensentis Hystoriographi periodum recensens, *eo tempore Isaac deambulabat per viam, ad præfigurata incarnati Redemptoris extendens tempora, sic svaviter, nec minus fortiter commentatur, deambulabat Christus de sputis ad colaphos, de colaphis ad flagella, tandem ad crucem*, (b) adstipulatur Gregorius, in agro mundum considerans, ad quem egressus in salutem populi sui, longanimitatis, passionis, & patientiæ exempla monstravit.

Meditandus
confugiat
prius ad cor-
dis solitudi-
nem, vacans
nationi.

(b) ap: Hugo:
hic.

DEI Filius in
desponsato I-
saaco præfi-
guratus, pro-
cedit de sputis
ad colaphos,
dum despon-
satur huma-
nitati.

Verumtamen quid colaphis cum nuptijs? quid alapis cum basijs? quid sputis cum osculis, quid connubialibus vinculis cum verberantibus flagellis, mutæ conventionis, est commune?

illa lubent, ista dolent, illa stringunt, ista cadunt, ista pellunt, illa trahunt, ista fugant, illa vocant, ista terrent, illa mulcent, & tamen Divinus Isaac, priusquam in desideratos sponsandæ humanitatis rueret amplexus, egressus, id est, *incarnatus est*, ad meditandum consilium passionis suæ, & recolendum remedium redemptionis nostræ; sponsandus Virgini in Matrem fecundandæ, sponsus Ecclesiæ, egressum suum à via crucis inchoat, ut aliam, quâ suis occurratur amplexibus, quâ suis obvietur amoribus, non esse semitam ostendat; & quia filiarum Chanaan nomine (Carenfi commentatore) significantur omnes molliter in sæculo viventes, negotijs sæcularibus indefinenter conamine vacantes, à sponсарum numero Chanaanitidis filia excluditur, nè crucigeri Redemptoris matrimonio jungatur; ecce de cruce agitur, ubi conjugium agitur; ut sciat se ærumnis nubere, quæ ambit matrimonium inire, ut norit asperrima gravissimi jugi pondera irruere conjugum humeris, ita ut intra universitatem conjugatorum reperiatur nulla, quæ non in aliquam adversitatum incidat portionem. Est vitæ maritalis principium, crucigeræ sortis exordium, subsecuturæ mortificationis præsagium, quæ accrescentibus annis non minuitur, & in canitie, nî mors mediando præveniat, validius augetur. Proinde adveniente deliberationis tempore, quò decretato jam connubio, sponsa ex millibus eligitur, vel quanam eligenda sit, discussione Sedulâ indagatur, misericordiarum Patri adgeniculatò corde supplicandum judico, ut ministratorios inter spiritus futurum seligat arrhabonem, qui providum ingentis negotij acturus moderatorem, exclusis filiabus Chanaam, quarum generis auctor paternam maledictionem incurrerat, eam sponsando inveniat, eam inventam adferat, & cæteris proximam anteponat, nec enim nisi svadente Providentiâ Pater fidei nostræ, propinquam filio suo destinaverat in uxorem; quòd si proximiorē investigare contendis, si reperire satagis, à Verbo Veritatis inquire, & aliam vix esse audies, quàm eam, quæ fecit misericordiam; ut filius Abraham comproberis, proximam sui feminis require, sed quanam sit, à Mediolanensi Præsule, ab erudiente Ambrosio addisce, *femen Abraham Christus,*

Ut sponsi dis-
cant, quod
cruci despon-
sentur, dum
connubiali
vinculo con-
nectuntur.

(c) lib. de Abr:
c. 10.

Sponsa ut fe-
liciter nubat,
proximum
pro conjuge
exoptet.

Pessimum ma-
trimonium,
quod præci-
pitatur absq;
maturiori
consilio.

(d) in 7. cap:
Epist. 1. ad
Corinth.

(e) Eccles. 4.
v. 6.

ipse est proximus omnium, qui super omnes fecit misericordiam, (c) tollens peccatum mundi, ecquodnam illud? quò mundus specialiter solet delinquere, quònam consuevit frequenrius peccare? vobis si aliud non occurrat, illud esse opinor ego, quò infatuantur curiæ, quò corumpuntur regiæ, quò subvertuntur respublicæ, quò eliminantur familiæ, quò profanantur Ecclesiæ, quò enervatur iustitia, quò dementatur prudentia, quò omnis pudicitia profligatur; præceps consilium malorum omnium facile pessimum, quod dictatrice concupiscentiâ effunditur, quod protectrice superbiâ defenditur, quod conservatrice proterviâ communitur; nè hòc inficiaris malo, nè suò afficiaris probro, nè tuo experiaris damno; ad miserentem, hunc proximum accede, & tibi pro desponsanda conjuge, eam, quæ illi est proxima præ reliquis, procare; nè forte, dum consulentem attendis illecebram, dum innuentem sequeris fallacem insidiatricis formæ faciem, dum revelantem approbas cum carne sanguinem, malum experiaris necessarium, videlicet comminabundi Doctoris gentium vaticinatum carnis tribulationem (Anselmo siquidem commentatore) *maiores tribulationes hi ex carne frequenter suscipiunt, qui carnis voluptatibus delectantur*; (d) ut debeant præproperi deliciarum carnaliū venatores, cum Hypponaste Philosopho ingemiscere, non nisi binos maritæ vitæ dies cum conjuge jucundas transigis, alter quo ducitur, alter quo mortua effertur. Quid est amentius, quam oculatū caligare, & meliora cernere, & tamen præeligere deteriora? caligavit oculatissimus Salomon, Divinò licet admonitus oraculo, cœlesti quamvis lumine illustratus; præposuit effœminatus Salomon suomet, quod Sapientissimus dedit, consilio amentiam amoris, prævaluit in defraudato corde vesania furoris; descivit siquidem ingratiſſimus magistro discipulus, rebellis lumini à Patre luminum, quò suggerente, quò illustrante hos veri solis radios exarabat, quos quidem, si legas; litteraliter stultorum prolatos idiomate reperies, sed si sensum investiges allegoricum, respondebit interroganti commentatrix Glossa, hoc definitivè dici ex persona sapientis, *melior est pugillus cum requie, quàm plena utraque manus, cum labore & afflictione animi.* (e)

Legi concordem Patrum interpretationem, præstare repleti pugillum cum tranquillitate animi, quàm manus geminas mundi divitijs repleti cum affligente animæ amaritudine, sinè qua nec acquiruntur, nec acquisitæ conservantur, nec conservatæ disperguntur; quod providus Sionis cytharædus, qui nec divitias habere voluit, nec sibi paupertatem dari exquisivit, hòc sacro epiphonemate confirmat: *melius est modicum iusto, super divitias peccatorum multas.* (f) Nève egenorum inopiæ blandiri videatur, subjungit illicò validissimam sui dictaminis rationem: *quoniam brachia peccatorum conterentur*: in brachijs sæcularem potentiam, cum tota terrenarum opum suppellectile præfiguratam considera, quam insatiabilis sitibundi illius divitis cupiditas contritam ingemuit, dum aquæ guttulam à stillante exultantis Lazari digito defluam concupivit; ecce qui apud terræ filios, splendide inter convivas epulabatur; idemmet apud inferos malignos inter spiritus acerbè torquebatur; dum interim objectus lingentibus canibus in illicium mendicus confortabatur in corde suo; ut sustineret Dominum flagellantem, brevi laborans molestiâ in tempore, ut perennaturæ beatitudinis requie delectaretur in æternitate. Insinuat absconditam cœligeni solaminis veritatem, interpretantium Glossa, præmittens hanc infallibilem, pro angulari suæ subtilitatis lapide, paræmiam, *singularis numerus accipitur in bono, duplex in malo*, (g) innititur profundo parabolici Salomonis proverbio: *melius est parum cum timore Domini, quàm thesauri magni, & insatiabiles.* (h) ubi pluralitas rejicitur & singularitas commendatur; legit Pagninus, *quàm thesaurus & contritio in ipso, & idèd unus pugillus habet requiem*, continuat glossari ac concludit, *& duæ manus laborem.* Verumtamen nostrò conformiter assumpto vertit & explicat sublimiter Olympiodorus Abbas, *bona est plenitudo pugilli cum requie, super plenitudinem pugillorum duorum cum labore*, in primo quia uno sinè altero, quia solo sinè socio, beatitudinem cœlitum contemplatur, in secundo autem schemate, connubialem meditatatur socialis conjugij afflictionem; Primus universæ humanitatis protoparens, priusquam desponsaretur conjugi, pugillus existit in manu conditoris, qui sump-

(f) Pf. 36. v.

Cælibes & conjugari pugillo & pugillis comparantur.

(g) ap. Hugo: in 4. c. Eccl.

(h) Prov. 15. v. 16.

Melior est pugillus caligatus duobus pugillis vitæ conjugalis.

tō de terra pulvere, eumque veluti concludens volā Omnipotentis dexteræ plas-
mavit hominum universorum præsidem
ac primicerium, dumque ejusdem man-
nūs ministerio ab Adæ latere costam
erueret, Eva pugillus exstitit singularis;
sed geminabatur in conjugio, nec ma-
ritatā multitudine adæquasse videtur pu-
gilli cælibis felicitatem; quā namque
hodie dum oblectatur requie, quā non
exoneratur molestiarum multitudine
singularitas in cælibatu, quā non op-
primitur solitudinum gravedine, quā
non prosternitur adversitatum mole du-
alitas in conjugio, quā non affligitur
anxietate mariti spiritus à conjugis sin-
gultu, quā non torquentur amaritudi-
ne puerperarum animæ in prolium va-
gitu? *melior est ergo cælibatus pugillis duo-
bus, hoc est, dualitate & copulā conjugali,*
(i) concludit celebris commentator.
Sed replicabit forsā sagax astutia, non
omnibus hanc sortem, quæ sui confor-
tis nescia, suā lætatur plenitudine de-
stinatam; adstipulor asserenti, & Apo-
stolicō corroborans solamine non alli-
gatos legi sollicitos esse, quæ Domini
sunt, quomodo placeant DEO, judicans
& ego beatiores esse, si sic permanse-
rint, si enim, qui non jungit matrimo-
nio Virginem suam, melius facit, cer-
tè, qui non jungitur, nè conjugale ju-
gum subeat, optimè facit; & quamvis
conjugatorum ordinem tanquam minùs
ad nos pertinentem discalceatis celeri-
ter pedibus transcurrere oporteret, quia
tamen omnibus debitor sum, minùs
succinctè eundem describere prætereun-
ti calamo non indulgetur; laboriosum
enim & simul nec paucis, nec exiguis
subjectum periculis iter, aligerō etiam
pede transiliri non potest, quippe quòd
nulla viarum compendia, dispendia
quam plurima admittat; *nam quòd peri-
culorum sit iter, in eo patet* (Clarevallen-
si Bernardo fidem dante) *quòd tam mul-
tos in eo perire dolemus, tam paucos vi-
demus, sicut necesse est, pertransire.* (i)
Quis enim gravi onustus sarcinā, &
graviori pondere depressus magis, quàm
inclinatus inter procellosas fluctivomen-
tis mundi undas vitiorum evadere vo-
raginem, & peccatorum foveas decli-
nare, nè dicam transmeare poterit, quan-
do præsertim nec pœna corporis car-
nem sustinet, nec voluntaria mundialis
substantiæ paupertas spiritum sublevat,

nec humilitas obedientiæ ambulantium
vestigia securiori ordine concertat.

Dum interim longè securior, ma-
gisque tranquillior solutorum ordo, per
angustam viæ & vitæ semitam sigilla-
tim progreditur, à quovis onere liber,
insequens prævium sui agminis ducem,
qui exultans ut Gigas, ad currendam viam
suorum pedissequorum gressus dirigit
in viam pacis, donec quinario pruden-
tum virginum associati choro, per por-
tam ad interius regalis Solymæ atrium
pertingant. Non tamen idèò connu-
biale maritatorum agmen fatuas inter
virgines collocamus, si modò miseri-
cordiæ oleo provisi, aliundè non egeant
emere, sed suas possint lampades liquo-
re propriò irradiare; si modò vitæ su-
perbiam rejiciant, si carnis concupi-
scentiam, etsi totaliter non neglexerint,
inter præscriptos limites coarctant; il-
lis enim sufficiet ad salutem, tribula-
tionem carnis sufferre patienter, &
grandes molestias sinè querela amanter
tolerare. Sed putas sublimem adèò
aut reperiri onerariam aut Argo-navim
fabricari, quæ ab immanibus tentatio-
num fluctibus absorberi non metuat,
aut pyratarum assultibus non timeat ex-
pugnari? Reperietur sanè, si modò for-
tis ut mors dilectio præsit navigio, quā
dirigente, nec aquæ multæ poterunt præ-
valere, nec transfiguratus in lucis An-
gelum Archypirata tartareus dissipare.
Verumtamen non quævis charitas flu-
ctuantem in mediò mari navim dedu-
cere, insidiatricem tenebrarum princi-
pis classem repellere, scyllarum disci-
mina potens est evitare, sed illa solùm,
quæ maris Domino desponsata, hōc sa-
cro Tridente gloriatur, quæ scilicet
suam trahit originem de corde puro,
& conscientia bona, & fide non ficta.
Puritatem cordis ostendit connubialis
amor, ut inter carnales delicias finis
conjugij intendatur, adjungit bonita-
tem conscientiæ, si in diebus istis, qui-
bus iniquitas avaritiæ nimis invaluit,
non volunt divites fieri, nè decidunt
in laqueum diaboli, aut etiam si affluant
divitiæ renuunt cor apponere, non am-
plectuntur transitoria, sed expectantes
Dominum pro mercede sua, usque ad
vesperam laborant & desudant; deni-
que non fictam fidem exhibent; dum
duo non tantum in carne una, sed uno
in.

*Cælibes faci-
lius præsentis
vitæ disci-
mina decli-
nant.*

*Patientia est
optima ma-
nuduatrix
conjugum ad
salutem.*

*Periculorum
iter est via-
torum con-
jugatorum.*

(i) Serm. de
trib. Ordin.
Ecclesi.

*Uxor pudica
& patiens, est
sapiens mu-
lier, quæ ædi-
ficat domum
suam.*

(m) Serm. 35.
in Cant:

(n) Prov. 14.
v. 1.

(o) Jac. 3.
v. 25.

(p) Prov. 31.
v. 25.

*Decor pudici-
tiæ & forti-
tudo patien-
tiæ, est vestis
debita uxori.*

in spiritu conjunguntur, ut spirituum Domino in unam perfectæ dilectionis victimam immolentur. Quod si magnanimam in conversatione sua exhibeant tolerantiam, si præsumptuosam indomiti consortis insolentiam, quam refranare nequeunt, æquanimiter supportent, si hoc inexpugnabili scuto impetuosos alienari conjugis assultus infringant, si propter justitiæ tutelam persecutionem patientur, ut fructum afferant in patientia, coronabuntur diademate ut victores, decorabuntur laureâ, ut victoriosi bellatores; & istud quidem peculiari conamine pudicæ conjugii videtur singulariùs observandum ut enim Gillbertus Abbas solerter adstruit, *bona pudicitia comes est patientia*; (m) quæ tamen in illa solùm conjunguntur conjugæ, cui proverbialis Salomon, hoc tam caro quam raro inter Evæ filias elogiò applaudit: *sapiens mulier ædificat domum suam.* (n) Nève congenitam singulis proprietatem, aut acquisitam ab omnibus dotem inaniter suspiceris, legit Chaldaus, *quæ sapiens est in mulieribus, ædificat*; procedit quippe hæc primogenita æterni regis filia, velut coronata Assveri sponsa, velut immaculata Esther, comminabundam irati regis faciem placatura, duabus velut pedissequis associata; ut enim omnis gloria hujus filiæ regis Apostolicò describitur oraculò: *quæ de sursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica.* (o) Quæ autem mater alia pacificam generare novit sobolem, quam patientia? quod si in pudicitia decorem animi reverearis, ego in patientia fortitudinem venerabor, ut desponsandæ conjugii de nuptiali syrmate provideatur, nunquam imposterum exuendo, de qua sapientissimus Dynasta Solymæ pronuntiare valeat, ac prælagire: *fortitudo, & decor indumentum ejus, & ridebit in die novissimo.* (p) Quem nè ignotum conqueratur, assignat eundem interpretatrix Glossa, *gaudebit in retributione regni cælestis, quæ dolebat in certamine vitæ præsentis*, singularisat amplius, magisque hunc diem boni nuntij individuarè videtur Lyranus, *in die novissimo, quando audient vocem Domini dicentis: venite benedicti patris mei, percipite regnum*; quod finè decore mentis nemo ingreditur, quod finè animi fortitudine non expugnatur.

Hæc est reginæ regalis stola, quam suis Rex gloriæ hæredibus consuevit impertiri, nam ipse cum regnum suum intra nos statueret collocare, regnaturus in cordibus nostris, per inhabitantem Spiritum sanctum, *decorem indutus est* (Psalmographi testimoniò) *indutus est Dominus fortitudinem, & præcinxit se,* (q) sit igitur amictus, quò fortis mulier ad ædificandam domum suam circumvoluitur, sit fortitudo ad tolerandum connubialis vitæ discrimina, sit decor ad furibundi consortis animum suaviter deliniendum, dulciter persuadendum, molliter restringendum. Unum tamen advertat cautius, ad illud reflectat sedulius, non nisi in die novissimo sponsatæ conjugii, si velit sapere, ridendum, ut sua inter periculorum dispendia, inter contumeliarum ludibria, inter bilingvium opprobria, inter calumniatorum mendacia, inter suspiriorum commercia, inter singultuum fastidia, inter gemituum spiracula, inter impropiorum lixiviam, inter lachrymarum stillicidia, nens & fleas, orans & plorans, cum viro sapiente & patiente aspiret & suspiret, cum Ecclesiaste dans cor suum, ut sciat prudentiam ac doctrinam, non ad docendum, in quo est curiosa vanitas, sed ad vivendum, ut novit discere provida sanctitas, canat & gemat, ut veritatem dicat, non falsitatem promat: *risum reputavi errorem, & gaudiò dixi, quid frustra deciperis?* (r) Arridet Chaldaica periphrasis, expressius mentem elucubrans Sapientis, *de risu dixi, in tempore angustia meæ, derisio est ipse* (subjungunt alij) *& dixi voluptati quid frustra deciperis?* alliciendo me in ludicros complexus, ornando me ad lubricos aspectus, movendo me ad avidos affectus, ducendo me ad subdolos occursum, urgendo me ad teneros affatus, jactando me ad floridos egressus; decipitur fallaciter dementata terrenæ vanitatis filia, dum sitiendam in delicijs prosperitatem, prostratam in mundialibus illicijs jacere autumat felicitatem. Indulgeatur nonnihil innuptis filiabus Sion adornare cæsariem, ut sponso placeant acquirendo, lavare faciem, ut Matrisantes defraudatæ genitricis posthumæ depictam pulchritudinem mentiantur, sed eam, quæ una est dilecta suo, quæ sola est marito suo, quæ una est ami-

(q) Ps. 92.

Non sperare
xor risum
hac vita,
eum appeti
sed contem-
nat.

(t) Eccl. 2. v.

Felix scientia
quæ in risu
derisionem
agnovit.

Risus dedecet
femina veterem
cundiam.

amica sponso suo sponsata in fide, ascitia venustas dedecet, oblectans vanitas redarguit, & risus insolens aut demeritatam innuit, aut delirantem prodit. Quid risus sit, ut scias nesciens, Carensem audi definientem, *risus est latitiae interius præconceptæ, ruptis claustris modestiæ forinseca quædam proditio*; ride nunc, si potes sine verecundia, nâ impudica sis, dissolve claustra modestæ pudicitiae, si casta es, prode exterius latens venenum interius, ad intoxicandos spectantium oculos, & te adulteram prodidisti, quæ forsan hætenus latuisti; quò hõc erroneo duce abduceris infatuata mulier? regredere, & ad virum tuum non ad tripudiantes filios, non ad lascivos juvenes sit conversio tua, risum errorem reputa seducentem, *quia cum mens ineptè gaudium suum foras fundit, quasi ad sinistram pergens, rectum iter, quò in DEUM gaudendo pergere debuerat, derelinquit*, interpretatur Hugo Victorinus; dic gaudio, si ambis sapere, quid frustra deciperis, in brevitate delectationis, quid falleris in vanitate terrigenæ consolationis, revolve si voluisti, rarissimam & saluberrimam magni Gregorij sententiam, *deliciæ corporales cum non habentur, grave in se desiderium accendunt, cum vero habitæ eduntur, comedentem protinus in fastidium per satietatem vertunt*. (s) Umbra affingitur perpetuitas, dum transitorio mortalis vitæ stadio stabilitas appropriatur. Quòd si in statu quolibet, in sorte qualibet, hoc gaudium arguitur, hic risus reprobat, quis compos sui laudabit dissolutam conjugem, quæ oblectatur facetijs, immergitur tripudijs, inquietatur cupedijs, & nunquam explodentis mundi gaudijs saturatur. Certè si vidua, *quæ in delitijs est* (censurante Magistrò gentium) *vivens mortua est*, (t) dum se idcirco secundas contempsisse nuptias profitetur, ut adgeniculata JESU pedibus, ei noctu dieque serviat, nec desolata aliud solatium, quam suæ rorem gratiæ inquirat; undè caducò deliciarum ambitu infascinata vivum cadaver est, à vita devium, dum eum, qui Via & Vita est, mortalibus oblectamentis postponere non veretur; tunc, *vivens mortua habenda est* (inquit Ambrosius) *quia imposturæ genus est, aliud agere, & aliud profiteri*. (u) Huic anathemati si subjacet soluta, quò ferienda erit fulmine liga-

ta? si in conjugio procetur voluptuosa peregrinorum oblectamentorum commercia, si uxorata vacare flagitat a laboribus, ut vacet vanitatibus, & insidietur caducis delectationibus in domo solitudinum, in statu ærumnarum.

Putas absque mysterio in Cana Galilææ nuptijs vinum convivis defuisse? credis nostrorum scrutatricem cordium vini solitudinem à maritandorum animis profligasse, sine præfagio futuræ Veritatis? aderant hydriæ, sed vacuæ, quid peregriniùs? erat dies lætitiæ, & vinum, quod lætificat cor hominis aberat convivis propinandum; quid mirabilius; vix tantam crediderim intervenisse pauperiem, ut, qui duodecimum Apostolorum collegium suo cum principe invitaverunt, qui matrem Domini adesse impetraverant, hõc, unde vinum solverent, non haberent. Expendit anxiam sollicitæ DEI Parentis querimoniam purpuratus Hugo, discutit trivernalem illam periodum: *vinum non habent*, (x) (nec ausus adstruere ex opinione ignorantis filij eandem processisse, sed ut ostenderet suæ compassionis teneritudinem, & potestatem filij occultatam adhuc ac absconditam ab hominum oculis illustri procuraret prodigio manifestari) præclare commentatur: *paupertas conjugum, & brevis temporis, quò non potuit congruè mitti tunc ad vinum, movit virginem, ut defectum vini indicaret filio suo, quem sciebat posse supplere omnem defectum*; noverat siquidem Virgo Sapientissima proverbiale Divini Spiritus consilium, probatum Salomonis ore: *date siceram morientibus, & vinum his, qui amarò sunt animò, bibant, & obliviscantur egestatis suæ*; (y) & doloris sui non recorndetur amplius. Legit Chaldaeus: *detritarum vestium*, quas nuda solet pauperies consuere suis clientibus in tegumentum; vertit Syrus, *calamitatum suarum*, in nuptiali auspicio inchoatarum, & toto maritalis confortij tempore duraturam; quod si Lyrano adstruente, occasione proverbialis Verbi hujus sapientes Judæorum statuerunt, ut personis ad mortem condemnatis daretur potio vini fortis, ut sic faciliùs tolerarent dolorem mortis imminenti, urgebat profectò vini deficientis indigentiam inchoata geminarum consortium fors & mors, connubiale, quorum vivere erat mori deli-

Vidua delicijs vacans imposturæ redarguenda est.

(x) Joan: 2. v. 3.

(y) Prov: 31. v. 6.

Beatissima Virgo indicavit Filio defectum vini, ut morbos conjugum solaretur.

*Manis risus
via DEI ri-
dentem de-
nit facit.*

(s) hom: 22.

(t) Timoth: 5. v. 6.

(u) in cap. 5. l. ad Tim:

Defuit vinum
in nuptijs,
quia erudie-
bantur conju-
ges, quod suo
statui desit
lætitia.

(z) hom: in Dō:
2. post Epiph:

(a) S. Pet: Bry-
sol: serm: 157.

(b) in Ps: 68.

(c) serm: 160.

Christus con-
vertendo a-
quam in vi-
num propina-
vit calicem
passionis.]

cijs, obire gaudijs, tumulari in angu-
stijs, & sepeliri in ærumnis. Et pror-
sus ideò, non quidem in cœnæ termi-
no, sed forsan in ipsa convivij medi-
etate vinum deesse fecit ordinatrix
Providentia, ut incarnata Patris Sa-
pientia veniens ad nuptias, quem
nuptiæ non procrearent, nuptiantes e-
rudiret, amodò vinum jucunditatis,
quod lætificat cor hominis, eosque,
qui mœstò & amarò sunt animo, revo-
cat ad hilaritatem, suo assumpto statui,
continuando in ævum usque matrimo-
nio defuturum. Præbet Divus Gau-
dentius non leve fundamentum comme-
moratæ Veritati, considerans in nuptia-
li hoc tripudio vini exhilarantis ino-
piam, *ibi vinum, id est, virtus lætitiæ de-*
fecerat; (z) insinuat subtiliter id ipsum
acrisflua Petri Ravennatis eloquentia,
in nuptijs aquas saporavit in vinum, ut
Christum nuptijs interfuisse virtutis fuerit,
non voluptatis; (a) quod enim vel exi-
guum voluptuosæ delectationis vestigi-
um apparebat, ubi capaces trium me-
tretarum hydriæ implebantur aquâ usque
ad summum, ut si elucubrans incogni-
to, *per aquas adversitas vitæ præsentis fi-*
guratur, (b) quâ inebriandi forent ama-
ritudine exultabundi conjuges, nuptia-
les inter epulas recogitarent. Nec le-
nit vim doloris, si objicias immuta-
tam aquæ naturam, primoque nutu sui
innuentis authoris quasi verecunda suam
erubesceret ad inanitatem, coram to-
tius naturæ Domino rubuisse, respon-
debit siquidem objicienti sagax Chry-
sologus, *aqua in sanguinis erat conver-*
tenda mysterium, ut mera pocula de vase
corporis sui Christus bibentibus propinaret.
(c) Quid nisi vulnera profuso sangui-
ne indicantur? quid aliud propinan-
dum dum ponitur de corpore passibili,
quàm passio non jam guttatim deliban-
da, sed poculatim haurienda? subjun-
git efficaciorum adumbratæ similitudi-
nis allegoriam Præsul sanctissimus, *ut*
impleret illud Prophetæ: & calix tuus ine-
brians, quàm præclarus est! quò tam præ-
claro calice, juxta unisonam Patrum
sententiam, porrectus à Patre Filio ca-
lix passionis amarissimæ adumbratur;
& ideò Evangelista notanter recensente,
hoc fecit initium signorum JESUS, & cre-
diderunt in eum discipuli ejus; ecquis non
crederet, ubi aquarum Conditor aqua-
rum prodigiosâ mutatione revelatur?
quis infidelis transire abnuerit in fide-

lem, ubi aqua transivit in vinum? ubi
clara Divinitatis affulgent insignia, hu-
mana vix potest fragilitas caligare. Cur
ergo dilectus JESU discipulus solos
duntaxat discipulos credidisse asserit,
& reliquorum seriem à serie creden-
tium excludit; nec solum cum Redem-
ptore Apostolorum collegium interve-
nisse dixerim, qui legens colligo plu-
res fuisse nuptialis epuli assessores, alio-
qui an Divinus Joannis ore sic loque-
retur Spiritus, *vocatus est autem & JE-*
SUS, & discipuli ejus; infer ex copula
Philosophe, eosdem cum alijs fuisse in-
vitatos, eosdem reliquis fuisse sociatos,

Elucidat absconditæ Veritatis myste-
rium eminentissimus Carenis, dum
discipulorum nomine illos omnes, & so-
los asserit compellari, qui sunt de scho-
la JESU, genuini suæ doctrinæ pro-
fessores, *qui scilicet patientiam atque læ-*
titiam habent in tribulatione. Felix con-
jugium, felices nuptiæ, beati conjuges,
quorum tribulationi futuræ consulens,
vadit ad nuptias (ut loquitur Taurinen-
sis Maximus) *non sumpturus pocula, sed*
daturus; (d) nondum enim hora vene-
rat, quâ sitiri sitiens, amaræ passionis
calicem in salutem mortalium funditus
exhauriret. Beati conjuges! qui lu-
gere incipitis, & aquâ satiari; nam
licet omnis homo illorum hominum,
quibus prædicator egregius exprobrat:
Nonne carnales estis, & secundum hominem
ambulatis? (e) Primum bonum vinum
ponat, præsentis scilicet vitæ delicias,
caduci temporis nœnias, & transito-
rias carnalis concupiscentiæ voluptates,
cùmque inebriati fuerint terrenis dele-
ctationibus, præteritis inanitatibus
temulentæ vanitatis, haurire coguntur
id, quod est deterius, tormenta tartari,
remorsum radentis conscientiæ, & in-
terminabilem voraginem æternaturæ
calamitatis; dum vos non alium, quàm
quem suavissima propinantis JESU de-
xtera præsentat calicem, acceptatis;
vinum quod suis miscuit parvulis pro-
vida mater sapientia gaudentes & exul-
tantes in die tribulationis, ut merces
vestra copiosa sit in cœlis, ubi gaudi-
um vestrum nemo tollet à vobis, ubi
inebriabimini cum charissimis; jucunda
cujus epuli commemoratio, amœna
cujus vini recordatio, liquefcere facit
animam, dum dolor cogit stillare o-
culum, tunc planè, quando mente ali-
ge-

Discipuli
Christi
qui lætan-
in tribula-
tione.

(d) serm: 1.
Epiph:

(d) 1. Cor: 3.
v. 3.

gerâ pennatæ instar turturis in locum tabernaculi admirabilis evolamus, usquè ad domum DEI. Solis quippe charissimis vinum abundans effunditur, ut inebrientur, cur alioquin prudentum virginum prudens sponsus & providus, hòc evocâset ordine, amicos & charissimos, ut primos quidem cibò reficeret, secundos vinò inebriaret, *comedite amici*, istos ad epulandum, velut esurientes allicit, sed illos invitat ad dibendum, quasi non ultra famelicos, biborum minùs indigos, avidiores ad potandum, & *bibite, & inebriamini charissimi*. (f) Dicebat olim spiritus blasphemiae: in quacunque die comederitis, eritis sicut Dij, sic mentitus est serpens in collum suum, qui, quia de suo nihil dare poterat, persuasit esurientes rapere de alieno; sed spiritus Veritatis dicit esurientibus, non adhuc epulantibus, *comedite, & eritis vos gratiâ, quod sum ego naturâ, scilicet filij DEI*; explanat Tuitiensis Archimandrita; quò non obstante, ampliùs aliquid gratiæ præfert nomen charissimi, quàm titulus amici, istis adhuc esurientibus offertur pabulum, ut bonis repleantur, sed illis in potationem cedit ebrietas, quæ super abundantem mensuram significat perfectæ charitatis; charissimus est, qui charitate plenissimus est, conclude cum Gilleberto punctum discriminis, *amici sunt, quibus nota fecit, quæ audivit à Patre, charissimi, quibus plenam ipsius patris-infudit notitiam*; (g) assignat aliam amicorum differentiam vobis devoti conjuges, & magis consonam, & ampliùs consuetam, moralis Hugo, *comedite hic præceptorum & tribulationum duritias, cum sapore masticando, ut in futuro bibatis vinum omnium consolationum*. Sed nunquid hos tantùm salvabis Domine, hos tantùm pauperes edere, & saturari voles, ac sustentari pane tribulationis? hòsve solùm in cellam introduces vinariam, ut ordines in ipsis charitatem? num forsan soli sunt, qui inebriari indigent, ut abalienetur eorundem animus ab ærumnarum continuatione! ita planè videtur congruere, nam licet sint præter conjugatos alij, quas multiplex vexat adversitas, & gemimata sæpiùs affligit tribulatio, respirant tamen hi ipsi sæpiùs, & longè minùs tolerant, quantumvis absque socio calamitatum pondera sustentent; de singulis quidem & Adæ filijs, & filiabus

Evæ loquebatur Vir patiens, dum gemens intonabat, *militia est vita hominis super terram*; (h) quæ tamen fuerat à Creatore condita, ut foret visio pacis æternæ, nec enim creabatur Adam, ut foret mercenarius, sed filius, non peregrinus collocabatur in voluptatis territorio, sed civis designabatur, ut incola, non cæterarum creaturarum vernaculus, sed præficiēbatur reliquis factus ad instar præsidis, ut dominetur; nunc verò communis omnium hæc est calamitas, quòd repleantur singuli doloribus usque ad tenebras, servimus in æstu afflictionis universi, desiderantes umbram illius, scilicet quietis refrigerium, cujus amœnam plenitudinem primus Genitor, sed non genitus, sub umbra illius perdidit arboris, sub qua jucundo torpens otio corrui, vir à seducta viragine prostratus; erant tunc duo in carne una, sed quia adveniente tertio diversæ conditionis æmulo multiplicabatur numerus, diversificabatur & status pariter, dum à pacifico cœlestis Solymæ pastophorio felices incolæ proscribebantur, ejecti, ad vallem lachrymarum advenæ, futuri amodò lachrymabundi exules, non ultrà concives angelorum.

Abinde cumulabantur conjugales miseriæ, quando & dicebatur mulieri ab ultrice Justitia dicamne an potiùs à vindice misericordia, *multiplicabo, ærumnas tuas, (i) & conceptus tuos*, quæ quidem multiplicatio non benedictionis est argumentum, non pignus gratiæ, sed complementum iræ, non lenocinium clementiæ, sed exercitium vindictæ; nam uxor quantò est mater fecundior, tantò & mulier ærumnosior, post singulos conceptus misellam dolor immodicus excruciat, post partus quolibet suus eam sanguis fatigat & cruentat. Cujus ut filias pater sollicitus enutriet ac sustentet, maledictam in opere suo cogitur terram colere, & omni tempore cum lugubri tristitia spinas inter & tribulos singultuare; quantumvis enim agriculturam exercuisset homo in statu innocentiae (ut asserit Cajetanus) non tamen dolorem incurrisset solitudinis, nec suâ scivisset experientiâ quid mæror sit anxietatis. Erubescere quisquis es! contaminatus & flagellatus pariter ferali hâc sententiâ protoparentum posthumus, erubescere ad

Ærumnæ mulierum multiplicantur cum conceptibus.

(i) Gen: 3. v. 16.

(f) Cant: 5. v. 1.

Charissimi sunt in patria, amici in via.

(g) serm: 41. in Cant.

In via comeditur, quando tribulatio masticatur, in patria bibitur, ut beati inebrientur.

Anima sine bono opere est arbor infructuosa.

In statu innocentiae fuisset agricultura sine dolore laboris.

Miraculum, si conjuges non litigent, reputatur.

nuditatē tuam, nam *per infructuosas arbores*, (ut differit Rabanus) *insultatur hominibus, ut intelligant, quam sit erubescendum, sine fructu bonorum operum esse in agro DEI.* Pœnosa quæ calamitas, sit licet universalis pœna, plerumque tamen plus cæteris afficit conjuges, qui enim cum uxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi, subiectus temporali providentiæ, quæ filios enutriat, à quibus toties contemnitur, ut alat sociam, à qua frequenter in laborioso conamine deferitur, ut consulat communi amborum indigentia, nè proles famem defleant, & mater commiserans convitijs & calumnijs affligat Genitorem; cogitur insuper non paucas horas temporis impendere solerti studio, intendens & recogitans quomodo placeat uxori, & ideo diversus est varietate muneris, quò fungitur, dum & maritum agere, & patrem gerere, & herum, sed servum sæpius cogitur exhibere; non huic veritati subiacet, non hujus divisionis plagam sustinet, qui sine uxore est, est charitatis sponsus, dum enim ista non quærit, quæ sua sunt, ille sollicitus est, quæ Domini sunt. quòd si fecunditatis bonum objicias, quod viget in conjugio, & malum sterilitatis redarguas, quod est indispensabilis proprietas in cœlibatu, respondebitur tibi consonò Patrum suffragio, fecunditatem bonorum conjugum non malam sed bonam esse, sic tamen, ut sit melior ipsa sterilitas bonarum virginum, quæ sterilitatem corporeæ sobolis fecunditate bonorum operum, quæ proles spirituales sunt, abundè recompensant. Est inter bona bonum melius, & forsan optimum, pax mater spiritualis gaudij, cujus fertilitas excedit, quidquid in terra fecundum cernitur, hoc ab utero egrediatur; hæc verò quam prætiosa sit in conjugio, quam rara in matrimonio, expertissimus humanæ conditionis censor, illustris Dalmata, & commendantis Ecclesiæ testimoniò Doctor maximus, attestatur, dum se hoc epitaphium duorum conjugum eodem sub lapide humatorum legisse proficitur, *hospes miraculum! hic vir & uxor non litigant.* Quasi non alia pacificæ conventionis foret regio pro conjugibus, quam sepulchrum, imò nec sepulchrum, imò nec sepulchrali à tumulo litigium sine prodigio abesse. Insignem suspicor hyperbolem, nî forsan opinentur alij, rarum pacificæ conversationis eventum, quæ maritalis vita gaudeat, hoc idiomate explicari; quis

Christianæ religionis affecta suis valeat oculis rememoratam hanc conjugalis dissidij tragœdiam intueri? quando & vitæ prolixitatem fastidiunt, & ad mortem, quæ sola intolerabilem suis affectibus nexum novit dissolvere, continuis sigultibus anhelant; quibus non votis ac desiderijs, quibus non querimonijs & lamentis, quibus non threnis & suspirijs dissociari flagitant, non unò, sed annis integris resolvi ambiunt in favillam & cinerem, ut tandem mediante feretrò dissolvantur, qui unò ejusdem sub domus tecto commorantur; quòd si, aut misere aut feriente DEO, alteruter gravi langvore obrutus, prolongatum suæ peregrinationis incolatum terminaturus videatur, quid non solaminis in corde superstitis volvitur, quid expectantis spei de successura tranquillitate animi non fovetur? hoc narro, non ut ignotam recenscam veritatem, sed ut quotidianam penè inveteratæ consuetudinis deplorem calamitatem; ut gaudeat, qui momentaneum conjugalis illecebræ gaudium pro Salvatore despexerit, & ut cum fidei servo in gaudium Domini sui intrare permittatur. Pœnali carceris squalori te subtraxisti, fluctuantem continuo in turbine onerariam deseruisti, Evxini maris fragoribus te subtraxisti, quisquīs neglectò matrimonialis illecebræ contubernio, ambitione laudabili sacri cœlibatûs solitudinem, lugente mundo, sed applaudente cœlo festinus involâsti; quid enim angustiarum habeant tranquilla etiam connubia, conjuges consule, qui plerumque velut coturnicum carnibus cum murmurante populo usque ad nauseam saturati, beatos prædicant cœlibes, qui carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs suis. O! si conspiceres absconditus explorator, suspicientibus oculis frementem præ gemitu maritum in cubili suo; ô! si inspiceres adgeniculatam crucifixi sospitatoris imagini uxorem in conclavi suo evolutis per ora lachrymis, prolixum quærimoniarum catalogum recensentem, quid si audires recensentem tolerata turbulenti consortis ludibria, enumerantem conglomerata convitiarum epitheta, recommendantem imminetia periclitantis domus discrimina, exponentem gravissima novercantis fortunæ dispendia, continuantia altercantis familiæ proponentem

*Ingentes a
rummæ conj
gatorum e
narrantur*

fidia, pullulantia invidentium filiorum jurgia, horreret animus, doleret audivisse, quod maluisset, ut antea ignorasse. Et tamen hæc sunt communia illius vitæ præjudicia, quæ singularibus non flagellantur infortunijs, sed singulari privilegio eripientis providentiæ à gravioribus periculis eripiuntur.

Hic est aureus Babylonis calix venenò plenus, sed melleâ dulcedine circumlitus? non quòd fugillem nuptias hæc recenseo, sed ut puella cautius consideret, quid manu utrâque eripiat, dum jugo matrimonij ambit colla subjicere, fidelis consiliarius exhortor. Est matrimonium (ut Paulus loquitur) Sacramentum magnum, ut inter sacerrima reputari disceremus; de quo Theophilactus asserit, *maximæ curæ fuisse DEO conjugij bonum*; (l) illud est solum indefinente lachrymarum stillicidio deplorandum, quod ejus bonitas iniquitate conjugum toties corrumpatur, fragilitatis humanæ malitiâ in ærumnarum voraginem convertatur; quid enim mirum, si arduum reddatur, quod bonum nuncupatur? quid peregrinum, si calamitatum sepibus valletur, quòd magni Sacramenti nomine ab ore Apostolico honoratur? quid admirandum, quod jugum trahant conjuges, si ideò junguntur, ut geminò lumborum beneficio amplissima mundi machina provehatur? non diffiteor curarû agmina con nubiales bajulas, reciproco quorum ministerio orbis, nè suam orbitatem cogatur plangere, conservatur. Licet proinde sic oneratis compati, quemadmodum non mancipatis hòc vinculo æquum est de suæ solutionis privilegio gratulari. Quorum peculiare exemptionis beneficium, subtili hâc insinuat paræmia coronatus Psaltes, dum compeditam mancipati Israël enarrat libertatem; dum enim sacerdotalis ordo emolumentis sæculi caret cumulandis, dum scribarum Judicumque insolens opulentia, in monte Samariæ consideret, in mundi gloria suæ expectationis fiduciam collocaret, dum scelerata plebs, omnigenæ vitiorum libidini agglutinatis cordibus adhæreret, accensus est, velut ignis, zelus Altissimi, & Chaldæorum incendiarijs tradens hæreditatem suam, tradidit in captivitatem Babylonis sacrificulos Baalim & Astaroth, qui vitam cum sanguine, domos cum opibus, ambitioni & concupiscentiæ vi-

timârant. Hæc inter severa ulticis Justitiæ exterminia, de solis filiabus hoc singulare commemorat eloquium Propheta regius, *virgines eorum non sunt lamentatæ*. (m) Presbyterum vertices sangvisuò decussantur acinace ob arrogantiam, decutiuntur scintillantes mitræ Pontificum propter superbiam, conculantur exanimata judicum corpora ob avaritiam, sinè consuetis compatientium lachrymis tumulabantur viduarum cadavera propter lasciviam, sterilecebant amaro inter gemitus dissolutorum conjugum matrimonia, fusque deque invertebantur omnia, confundebatur universa singultuantis Judææ series, quando vindex placari nescius, *tradidit in captivitatem virtutem eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici*; sola non novit plangere virginitas, hæc una requit innupta lamentari. Legit & vertit Arias montanus, *& virgines non epithalamio celebratæ sunt* (elucubrantque luculentius Rabbini) *non sunt nuptui traditæ & elocatæ*. Quasi synonyma forent vocabula nubere & lamentari, lugere & conjugari; Respiciamus nonnihil caligante quantumvis oculò ad illam supremæ beatitudinis regiam, ubi ullus est locus tristitiæ, sicut nonnullus angulus est culpæ. In cujus meditullio est augusta DEI civitas, quam imperus fluminis lætificat, & voluptatis torrens circumvallat; si nomen hujus latentis patriæ investigas, cælum dicitur, in quo illud cælatur nescio, quid eximium? quod in cor hominis non ascendit; cujus externam pulchritudinem, in terris indulgetur cernere, sed non conceditur adire; adoramus illius sanctæ metropolis delicias, quas experiri terrigenis non permittitur, quantumvis ad illas aspirare salutaris suspirio sva deatur. Est denique sedes beatitudinis, quam sublimis Boëtius abbreviatâ hâc periodo commendat, *est status omnium bonorum aggregatione perfectus*, finge pellem pulcherrimam, quæ Vasthi instar tentorij universam operit terræ faciem, & solis aureâ radiorum Majestate orbem illuminat, candor micantis lunæ noctem clarificat, & fulgentissimâ syderum acie tetram noctis caliginem profligat. Sed singularem illius venustatem peculiarem cœlestis Solymæ decorem, illius assignet opifex, qui extendit cælum sicut pellem, illius artifex designet; eam præ cæteris incarna-

(m) Ps: 77. v. 63.

Lamentum
abest plerumque
ab innu-
ptis.

Ab æternorum
gaudio-
rum loco car-
nales nuptiæ
excluduntur.

(l) in cap: 19.
Matth: 7. 1.

Conjuges no-
minantur à
jugo, quia
trahunt or-
bem.

Dum gemunt
conjuges, non
lamentantur
virgines.

ta Patris Sapiencia declarabat aliquando coram limosa mortalium progenie prærogativam: *qui digni habebuntur sæculò illo, & resurrectione ex mortuis, neque nubent, neque ducent uxores.* (o) Dat adæquatam os aureum rationem, ideò siquidem in hoc mortalium exilio, ideò Divinus Conditor instituit conjugia, ut quod moriendo minuitur, nascendo suppleatur; cur moritur Adæ filius? quia nascitur; cur nascitur? quia gignitur; nam gignitur, ut nascatur, nascitur, ut moriatur; tolle moriendi fatalitatem, tolle nascendi utilitatem, & sustulisti nubendi necessitatem; quemadmodum igitur in illa viventium regione, in beatorum patria nemo denascitur, sic pariter non est, qui nascatur, & quia genitus indissolubili vinculo connectitur cum generante, uterque ab Angelorum regula excluditur, & carnis nuptiæ ab ejus limine profligantur. Ut enim in amara lachrymarum vâlle illustris anima cogitur, peregrinam agere, & carni in suis passionibus dolenter subjacere, sic in superno sancti Sionis culmine, caro se profiteri constringitur extraneam, & animæ dominio subjectam; in resurrectione siquidem carnis natura mutabitur! ut præter formam nil carnea corruptionis præferat, aut ostendat; illi conformiter egregij Prædicatoris oraculo: *seminatur corpus animale, surget corpus spirituale.* (p) Nec mirare, ut enim loquitur Chrysostomus, *iste mundus carnis est, ille animarum.*

Hinc etiam immaculati illius incolæ, æquiparante Angelorum Domino, *neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli DEI in cælo.* (q) Elucubrat similitudinis energiam Carenis Hugo, id est incorruptibiles & ingenerabiles; nec multis indiget elucidari periodis, aut confirmari argumentis; ipsa naturæ ratio innixa tamen fidei confutat refutantes, conjugia sunt propter filios, ut procreentur, sunt filij successionis causa, ut moriens Adæ posteritas usque ad finem temporis propagetur; hinc est successio, ut vivi substituantur mortuis, sicque viva mortalitas usque ad temporalis vitæ terminum, in quo tempus non erit amplius conservetur; infer Theologe, ergo ubi mors suum non habet tumultum, nec hymen suum construit thalamum, nec cunas exigir infantia, ubi tota electorum progenies assurgit in

virum perfectum, ad mensuram ætatis ac plenitudinis Christi. Sed nunquid conjuncti à DEO conjuges, quorum amorem dirigit charitas, quorum affectum ordinat pietas, quorum progeniem educat sanctitas, quorum familiam gubernat veritas, sunt angelis dissimiles, aut ab aligera beatarum mentium conditione differentes; an non velocitas obedientiæ ad primum Divinæ legis nutum alatas efficit, qui ipsis quandoque cum administratorijs spiritibus in ministerium missis videntur concertare? an non vitæ integritas angelicam æmuletur innocentiam? & licet adhuc peregrinantes à Domino non videant faciem Patris, qui in cælis est, cœligenâ tamen intemeratæ intentionis rectitudine, & irretortò fidei respicientis oculo credentes, quod non viderunt, beatorum albo, ab antiquissimo peregrinantis Verbi tempore inscribantur, beatos quippe jam tunc pronunciaverat, *qui non viderunt, & crediderunt.* Verumtamen illorum (si licet) venia, confines dicam Angelis, sed tamen differentes, credam vicinos beatis mentibus, haud tamen cœquales; sensus libidinis solius carnis est proprius à spiritu omnino alienus; voluptas corporis ignota est in corporeo creatricis Omnipotentia primogenito, aut penitus exosa. Erunt inaurandi cœlites, sed non sunt, erunt immaculati conjuges, pares imparibus nunc genijs, quando tunc esse desinent, quod nunc sunt; nam licet spiritualis virtus illibatum in carne spiritum angelica faciat premere vestigia, non tamen facit assequi, nisi expers connubij continentia jugum abjiciat conjugij, quò finè ad Angelorum tentoria in via non pertingitur, ad cœlestis militiæ castra in tempore non pervenitur. Non mea, sed Constantinopolitani Præfulis hæc est sententia, qui solus, quia aurum loquitur, auream immaculati cœlibatus conditionem aurisonâ panegyri æmulatur; *qui unius masculi, vel unius feminae lege contentus est; mediam tenet viam; nec angelus est, quia penitus non est separatus, nec animal est, quia unâ contentus, sed est homo.* (r) Gemit sub jugi pondere, portans & tolerans, gestans nec murmurans, plorans sed patiens, iens, sed bajulans; dum interim non lamentantur virgines, calamitatum nesciæ, quia voluptatum carnalium inimicæ; suspirat Mater anxia, egen-

Connubi
cessant in
tria, qui
mors loci
non habet

Conjugati
sunt puri ho
mines, sed
virgines affi
milantur An
gelis.

(r) hom: 42.
in Matth:

Innupti com
parantur An
gelis DEI.

(q) Matth: 22.
v. 30.

(p) 1. Cor: 15.
v. 44.

gentem videns sobolem, laborat Pater sedulus, ut indigum adjuvet Filium, sola Virgo & solus coelebs, aspirat ad Filiorum DEI consortium, illis quanto-cyus flagitans sociari, anhelat ad Angelorum commercium illis prætendens non quidem assimilari, sed similis ob carnis integritatem, & spiritus libertatem iisdem aggregari. Haud tamen ideò severò maritatorum anathemate me condemnandum reor inter prohibentes nubere, & dicentes, quod malæ essent nuptiæ, qui novi censuram Epiphaniij, eos, qui venerandas nuptias contraxerunt, DEUM elegisse attestantis, unumquemque in suo ordine salvare solet, sapiens Abigail, sed stulto conjugii maritata Davidi obvians mariti dementiâ exulcerato, utque frementem leniat, vindicatarum demulceat, animam suam optat prælagiens quasi in viventium fasciculo custodiri, dum homo persecutor suus assurgere molietur; Hebræi quippe (Tostato recensente) hominis nomine Saulem insinuari cōmentantur, quem regiò indignum titulo, & jam à Rege regum, nè regnaret super Israël, repudiatum, prudens mulier nuncupavit, sed sagaciori prudentiâ, providentiori Providentiâ sanctorum assimilat collegio viventium fasciculum, fasciculus enim constringitur, ut conserveatur (elucidatur latens adumbratæ Veritatis mysterium interpretatrix Glossa) sic etiam electi pressuris tribulationum constringuntur, ut his admoniti arctius ad invicem mutuâ charitate nectantur, & adunati per manus Redemptoris in perpetuum conserventur; & erit sui compos, nec mente captus, qui ab hoc celeberrimo, sed onerato crucigerorum collegio erit, qui ab hoc fragrantissimo, sed ærumnarum feracissimo tribulatorum fasciculo justos probosque conjuges segregabit, qui tribulationem carnis præ alijs patiuntur, nec à gravissimis spiritus angustijs exonerantur? absit ambigere, non dicam, denegare.

Venerabiles esse nuptias, ac DEI aspirante gratiâ cœleste regnum obtinere, quis vel ex eò non agnoscat, quod ad nuptias invitatus Salvator ipse fuerit, ut ijs benediceret; prosequitur vanissimam delirantis Hierachiae confundere dementi-

(i) ant: Hæref:

67.

am Salaminus Antistes, (s) salvifica cœlestis Noë oneraria, salutifera Divini partitoris arca, aurea piscatoris cymba vecto-

rum genus omne, prædonibus exceptis, admittit; nec enim fugitivos recipit à Matris gremio, neque pyratas recipit ad portum gloriæ devehendos, ad fortunatas cœlestis Solymæ insulas deducendos. Non una duntaxat palma, non una solum est corona, quâ cœlum suos milites adornat, plures Largitori bonorum omnium abundant tituli præmiorum. Est uxor bona insigni laude digna, sit licet jugalibus vinculis colligata; Denique bonum conjugium (inquit Ambrosius, per quod est inventa posteritas successionis humana, sed melior virginitas, per quam regni cœlestis hereditas acquisita, & cœlestium meritorum reperta successio; (r) quod si viduitatis discutiantur elogia, contextentur præconia, illud est alteris eminentius, quod distributione Apostolicâ virginitati sit proxima, ut enim Doctor gentium suos erudit Corinthios, mulier inupta, & virgo, cogitat, quæ Domini sunt; (u) & forsitan vix longa est virtutis distantia, ab eò abstinere connubio, quod aliquando conjugatam oblectaverat, quam conjugij oblectamentum ignorare. Denique Angelus ad Virginem mittitur. Propheeta ab eodem mittente domino ad viduam ablegatur; Gabriel ad Mariam, Elias ad Sarephthanam mulierem destinatur, subjungit Mediolanensis Præsul, ut ex Angelorum & Prophetarum numero præstantissimi Principes videantur electi; (x) sua cuiusvis ordini debetur series, & licet Tarsensi approbante, qui jungit virginem suam bene faciat, hoc ipso tamen decernente, qui non jungit, melius facit; ille enim sub lege obedientiam implet, ista sub gratia charitatis perfectionem exercet, hæc enim absque anxietatis dolore cogitat, quæ Domini sunt, dum illa, quæ mundi sunt, laboriosâ solitudine pensat. Conjugium, non diffiteor, humanæ fragilitatis est salutare remedium, sed cœlibatus est singulare virginæ Trinitatis participium, est enim commune Augustissimæ Triadis præconium, prima Trias Virgo est. Nec tamen omnibus hoc expedit consilium, sed præstat pluribus, nè forsitan illicitis subjaceant, licitis non frustentur, qui nescit immarcescibilem florem lilij conservare, illius sit studium spinarum aculeos in patientia tolerare; sustineat ventris gemitus puerpera; quæ cœlibatûs non potuit angustias sufferre; dissimulet impertinentem filiorum num-

Oneraria Ec-
clesiæ omnes
recipit, solos
pyratas reji-
cit & prædo-
nes.

(r) Epist. 7. ad
Syriciû Pap.

(u) 1. Cor. 7.
v. 34.

(x) lib. de Vid.

Ad viduam
mittitur Elias
Propheeta, ad
virginum pri-
miceriam
Archangelus
Gabriel ab-
legatur.

me-

merum, quæ solitariae virginitatis unitatem diligere nequivit; suscipiat dominus solitudinem, quæ sine curis vivere non praelegit; sit alligata ærumnis & doloribus, quæ noluit esse libera à tædijs & laboribus, quos copulata viro conjux cogitur experiri. Unum si mihi fas sit consulere, maritando pariter ac uxorandæ proscribere, futurorum gravaminum allevamentum, non meo innixus genio illud profuturum vaticinor, sed stipulanti DEO. Præscripserat facerrimus Author conjugio, amator conjugum, sed amantium, connubialis thalami Protector, præscripserat sponsando Levitarum ordini electionem sponsæ, ut fortem obtineat Mulierem, quæ non mollia lanæ fila contrectet, sed solida virtutum conamina impen- dat; quæ morum suorum pondus libra- re didicerit, & gestorum mensuram in omnibus servare contendat; verumta- men procul hæc & de ultimis finibus pretium ejus, & ideo præ cæteris pre- riosa, præ reliquis eligenda. Audi spon- sande, non sponsate, *nam quis medebi- tur tui, nexu inseparabili, perenni vin- culò compedit?* *Virginem ducet uxorem, viduam autem & repudiatam & sordidam atq; meretricem non accipiet, sed puellam de populo suo.* (y) Deploranda vidui- tatis fors, quam plures proci plange- rent, si solum sonum litteræ observa- rent; an fortè viduitas despicitur, cu- jus consortium prohibetur; Novi spon- sandam summo Pontifici & Sacerdoti magno conjugem idæari (ut commen- tatur Adamantius) quam sibi jungat, & unum spiritum efficiat; non quærit sponsus sanguinem viduam, quæ pristi- nis voluptatibus irretitur, non ambit suò repudiatam crimine, non sordidam meretricem, quæ cadit post amatores suos, qui pulchram ab origine, videli- cet ad imaginem DEI factam, sint licet incorporei spiritus, sint licet infames angeli, deflorare ac adulterari concupiscunt. Legi præclaram moralizan- tis Lyran allegoriam, qui maritandam in Virgine sapientiam, quæ de sursum est, contemplatur, adeò incorruptam, ut quidam sapiens quæsierit eam in spon- sam sibi assumere, factus amator for- mæ illius, quæ candor est lucis æter- næ, utque fortunatum iniret citius con- jugium, despexit viduam, legalem sci- licet sapientiam, quæ defunctò primo in cruce viro suo remansit hætenus vi-

duata, repudiavit scientiam mundi, quæ soli studet corpori oblectando.

Sponsam consimilem procare juve- nis, qui desponsari flagitas, nil enim stultâ conjuge detestabilius reperit sa- piens Salomon, declina viduam, sed il- lam, quæ, licet non agat conjugem, a- git dominam absque domino, & corpus absque capite, *nam caput mulieris est vir*; fuge dominium mulieris, nè in manci- pium redigaris; noli repudiatam du- cere, quam enim alius non potest re- gere, periculum est domare, devita in peccatorum sordibus sordescentem, nè forsan, dum una caro cum sua car- ne sit, unus efficiatur spiritus utriusque. Unum illud adhuc requiritur, ad conju- gandæ prosperitatis tuo in conjugio ferti- litatem forsan plus cæteris observandum, ut sit puella de populo tuo, nè com- misceatur stirps generis tui; quid aliud, quam desponsandorum paritas, à ma-

Maximè f-
gienda est
conjugand
rum impar-
tas.

(z) ajebat olim sapiens Evripides; pi- scatione medicamentis facta, si fidimus Plutarcho, piscis celeriter capitur, sed pravus & ingustabilis redditur capien- ti, insolita amoris præstigia infascinan- tia, violenti affectus illicia, hamant a- nimum, consensum exprimunt, irre- tiunt voluntatem, at ubi illaqueati appe- titus fervor remiserit, ubi incendiariæ voluptatis æstus evanuerit, præprope- rus condemnatur impetus, insurgunt discordiarum agmina, confligunt discre- pantium animorum dissidia, & illud connubiale vinculum, quò gemina ma- ritorum corda debuerant ad perennem trahi concordiam, dissociari facit ani- mos, dilacerari voluntates, dum enim error exculati intellectus cognoscitur coadunata societas, exosâ detestatione dimembratur. Qui opulentæ copula- ris filia, inops & pauper sponsus do- minam ducis famulus, non dominus uxorem; conjugium inter dissimiles contractum, facundus est campus liti- um, quò jurgiorum semina dispergun- tur, ex quo dissensionum manipuli col- liguntur, perrennatura semper odia de- metuntur. Rebecca prudens mulier & mater provida, Isaac illuminatus Pater licet cæcutiens, & fidus genitor, Jaco- bum ad domum ablegant avunculi, imbu-

(z) ap: Sto
9.70.

Jacob à pa-
rentibus mi-
titur ad con-
trahendas
nuptias cum
consobrina.

(y) Levit: 21.
v. 14.

Virgo in spon-
sam sumatur
non vidua, in
sensu tamen
moralis sum-
pta.

butum hoc salutari consilio ; *proficiscere in Mesopotamiam Syriae ad domum Bathuel Patris Matris tuae , & accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban.* (a) Subjicit illico paternis nutibus corpus & animam sapiens filius , nec miror imperio celerime parentem , priusquam enim grave conjugis praeceptum Pater imponeret filio , antequam determinaret filiam in conjugem , prius benedixit , ut videns providam solliciti parentis teneritudinem , sagax filius ; non plangeret acturam libertatis , non perditam electionis sortem deploraret. Agreditur octiduanum iter , tripes exul , in baculo suo Jordanum transiens , & in Mesopotamiam affectu aligero , pede licet tardigrado proficiscens ; post superatae ardui itineris discrimina , ubi orientalem plagam attigit , ad puteum obvoluto signatum lapide pervenit , ubi obviam vix consobrinam fulgurante inuens oculò , & proruit & corruit in amplexum , dumque inter reciproca lachrymarum stillicidia castus amborum exastuaret amor , fugit praepropera suae prosperitatis nuntia , nepotis praesentiam Patri nescio indicatura , qui peregrinum pronam teneritudine largus hospes excipiens , cucurrit obviam , impetiosa pariter mens in oscula & audiens filere nescium amatorem , causas itineris declaranti , respondit ad solatium , *os meum & caro mea es* , latentem laboris sensum elucubrat Lippomanus , sic explicans loquentem , *cum sororis filius sis , & mihi proximus , nefas est negare tibi quidquam.* Menssem interea trasegerat advena inamoratus , quando stimulante ordinatricis Providentiae spiritu , fidele nepotis ministerium in pacendis gregibus considerans avunculus , postquam & morum innocentiam agnoverat , & exploraverat vigilantiae sedulitatem , mercedis eligendae praesentat optionem , volebat Laban (Testati testimoniò) complacere Jacob , ut diligens esset circa rerum suarum custodiam & meliorationem , ideo dedit ei electionem in mercede ; acceptabat illico electionis liberae beneficium , vix liber amplius in eligendo , quem & parentum nutus , & praevalens amoris vehementia ad unam suorum votorum metam , ad unum suorum desideriorum centrum , ad unam Rachelis animam agglutinavit , annorum offert septennium ad obsequium , solam

Rachelem , non aliam mercedem exigit , non aliud emolumentum. Promittit pater filiam , ne se mercenarium exhibeat , & suum potius , quam prolis suae commodum procari se ostendat , subjungit praeclarum conclusae resolutionis impulsus , *melius est , ut tibi eam* *Prælegit Laban Jacobum* *quàm alteri viro ;* sed quæ melioris connubij ratio , cur cæteris diviti- *cuius viro* *alteri , quia e-* *jusdem stirpis* *ac conditionis* *fuerat cum* *Rachele.* *tu es de genere meo , melius est , quod de-* *tur tibi filia mea uxor , quàm alteri ;* paritas generis erat illicium , conditionis æqualitas erat præcipuum ineundi fœderis argumentum ; eadem ambo manabant ab origine , eodem stemmate gloriabantur ; non timuit sagax avunculus nepotis cum filia connubium , in acerbæ dissensionis jurgium transiturum ; sic stipulabantur fortunata maturæ antiquitatis conjugia , nam , *extraneis non libenter filias suas dabant* (commentatur Abulensis) *quia non erat tantus amor vicissim ;* si enim similitudo animorum amoris Mater est , quæ mutuum generat amorem , certè conditionum paritas progenitæ dilectionis nutrix est , ut altius excreseat.

Piscare , quisquis es , pater incurius , divitiarum copiam , nobilitatis gloriam , prærogativam dignitatis , utque expiscaris felicius ; excultam insignis filiae pulchritudinem in escam objice , extradis planè non adamandam , sed elevandam , non jungis conjugem futuro conjugii , sed Domino mancipas famulam , qui satiatâ libidine , expletâ lascivæ carnis cupidine , sedatâ tempestuosorum affectuum intemperie , non reverebitur ut sociam , sed eam intuebitur ut ancillam , quam charitatis concordiam ab illis præstolaberis cordibus , in quibus chordarum imparitas discordat ? non nisi rationalis amor , qui regitur prudentiâ , & providentiâ gubernatur , æquales efficit , quos reperit inæquales ; nè dissonet conjux à conjugē , mores & status consonent , alioquin fastidiosa reddentur nuptiæ , & tota connubialis vita erit duellantium athletarum arena , non sœvis concinentium affectuum harmonia ! Consimili duorum conjugum consortio , non aliud , gratulatu-

rus hymen, præfagiat vaticinium, non aliud sponsandis occinat Epithalamium,

quàm lugubre intereuntis Solymæ lamentum, *quis medebitur tui?*

N u n.

Versus
XIV.

Prophetæ tui viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad poenitentiam provocarent, viderunt autem tibi assumptiones falsas & ejectiones.

Explicatio Literæ.

Nulla civitas in ruina affimilatur Solymæ, ut ei serviat in exemplar.

EXclusâ spe medicaminis, quò sanerentur contritiones Solymæ, exulceratus singultuantis Prophetæ animus, ad medicos ægrotantis convertitur, ut in fœdifragos langventis vitæ sicarios acerbis invehatur. Præmiserat futurorum conscius, lethiferique vulneris lachrymans nuntius, irresolubilem absque superni Luminis suffragio quæstionem, *quis medebitur tui?* legit Chaldaus, *quis est medicus, qui sanet te ab infirmitate tua?* vertunt expressius septuaginta Commentatores, *quis salvabit & consolabitur?* circumvolante scrutabatur oculò, propheticò mirabatur lumine, extremos etiam desinentis mundi angulos, lustrat provinciarum Metropoles, inspiciebat squalidiores corruentium penè civitatum facies, si fortè agonizanti Solymæ similem cerneret, si in ruderibus urbium compar exitium reperiret; sed non invenit (Lyrano teste) (a) aliquam civitatem ità afflictam, quam sibi posset in exemplum proponere pro aliquali sua consolatione; tot obsidebatur excubijs ab extrâ, tot cingebatur insidijs ad intrâ, tot premebatur angustijs ob hostium terrorem; tot cruciabatur miserijs ob civium furorem; vix tot procellis & fluctibus mare confringitur, quot ærumnarum assultibus hæc sola olim adamata DEI filia, nunc peccatorum subdita conterebatur. Pro-rumpit igitur, velut desperabundus Archiater, de vita fatiscentis ægri sui, & cumulatis in dies enervati corporis evulsionibus, inops consilij ægram insinuat deserendam, dum ipsam supremò pressam symptomate interrogat, *quis medebitur tui?* quasi diceret (subjungete Nicolao) *nullus posset, nisi DEUS; infe-*

lix periclitantis rei conditio, cujus salutis suffragium à solo offensi Vindicis calculo dependet! Et quia ex intrepido vultu, & respirante levius corde, Vates providus temerariam moribundi clientis fiduciam collegerat, quàm in suorum Prophetarum peritia, in horum medicorum arrogantia fundabat; quàm stultè credulam adverterat, de eorundem seducente fallacia, de mendaci promittentium decipula, sperantem informabat; Prophetæ tui viderunt tibi falsa & stulta. Legit Malveda, *præviderunt tibi præcipitantiam*, quâ rueres impetuosius, nè sæviùs confringereris, decideres profundius, ut graviùs collidaris; *Non est substantia prophetiæ eorum* (exclamat suâ periphrasi Chaldaus) *nec manifestaverunt ultionem, quæ ventura erat tibi, prophetiam vanam & verba erroris.* Induxerant enimverò seductores pessimi, cum Rege populum ad rebellandum tyranno Babylonis, quò feriente, quò vindicante stringebantur nexibus, attrahantur in catenis; utque captivum turpiùs eluderent, atrociùs irretirent, falsas assumptiones prostrati Israëlitis præfagierunt, stultas ejectiones hostium confinxerunt, dumque infames mendaciorum figuli vana compaginarent solatia, augebant periculorum incrementa; renuit quippe hisce inanibus suffulta vaticinijs Judæa, ad unicum sui mediatorem infortunij, sui authorem patrocinijs, sui propugnatorem populi, sese convertere, distulit supplicantibus lachrymis, ab irritato Judice, à toties offenso Numine veniam postulare, sperabat præsumptione temerariâ, credebatur temeritate stultâ, sinè mortificante poenitentia victoriosum hostem vincere, & post continuantia sacrilegæ perversitatis

Maximè Judæa m-lum fuit quòd nulli ei malum um annu-tiaret.

(a) *sup: Vers. 13. cap. 2. Lament;*

Solus DEUS poterat ejus exitiò mederi.

ris crimina, eundem fortasse reversurum expectabant Angelum, qui nuper ablegante cœlo, ad amarissimas plangentis Ezechiae lachrymas, superbientem blasphemi Sennacherib exercitum, unius noctis spatio exterminavit. (b) Egit præ cæteris maledicos inter hosce ariolas; coriphæum Pseudopropheta Ananias, dum quarto regnantis sedeciae anno (qui propter perfidam impij regis malitiam principium regni sui reputabatur) Prophetam Domini mentiebatur, fallaciter præfagiens: *hæc dicit Dominus exercituum, DEUS Israël: contrivi jugum Regis Babylonis.* (c) Et quia naturæ corruptæ familiare est vitium in vanis delectari, oblectabat auditorum a-

(b) 4. Reg. 19.
v. 35.

(c) Jerem. 28.
v. 2.

nimos, sed qui mendaciorum patris genuinum æmulabatur Flum, trahens à corde suo iniquitatis halitum, non spiritum veritatis, illusit credulis perversorum Israëlitarum animis, qui dum phanatico fidem adhibent, funestiorum interitum extorquent; dum enim falsidicus defraudator cum palma lauream promittit, cum pace victoriam prædicat, viadictam exercituum Domini, nè à caligante populo videatur, nè visa declinetur, crudeliter abscondit. Deplo- rat hodie dum plorantis Jeremiae verax æmula, deplorat militans Ecclesia consimilem multorum Pseudoprophetarum fallaciam, & oriundam exinde suorum filiorum plangit calamitatem.

Prophetæ tui videtunt tibi falsa, & stulta.

Sermo Quadragesimus Primus.

Director animarum pœnitentes prudenter dirigat, peccatores acriter moneat, & fœditatem criminis, cum spe subsecuturæ ad pœnitentiam veniæ proponat.

Non sola corporeæ calamitatis discrimina inferebantur, recenserentur licet ex commentitia præfagientium Pseudoprophetarum prosperitate, urgentiora præfigurabantur periclitantium animarum dispendia, quæ comparatione sui excedunt singula temporalium elementorum præjudicia, non breviori decempedâ, quàm mare rivulum, quàm scapham oneraria, quàm pluviæ diluvium, & quàm vulcania scintillam, sunt universa novercantis fortunæ ludibria indigna mali nomine, si cui comparentur malitiæ iniquitatis; ut carnem spiritus, ut molem corporis, excedit sublimis anima, sic omnia illius infortunia ludentis in orbe terrarum sapientiæ jocus sunt, si unam unius animæ jucturam mediteris. Ponderas atomum cum ingenti ponderum machina, qui coacervata corporum onera cum uno immensi ponderis monstro, quod inest levioris malitiæ peccato. Si est mortiferum, quod dum gravatur anima, è cœli supremo culmine in immum tartari centrum detruditur, in excentrico tormentorum pelago tumu-

latur. Hinc humanorum onus scelerum non poterat supportare alius, quàm Agnus DEI, nec iste, nisi DEUS esset, eorum tollere malitiam prævaleret. Et quia mensura declarat magnitudinem, perpende infinitam unius sceleris iniquitatem, quâ infinitum Numen offenditur; si enim eam cuilibet offensæ, quæ gravis est, inesse deneges, cur non suffecit Angelus nostræ redemptioni? cur ingens supremi Seraphin potentia, sufficiens non fuit humerus, qui pondus hoc sustineat, & exigenti Justitiæ pro injuriantis offensæ debito adæquatam satisfactionem retribuatur, ac DEO totum, quod abstulit, omnimodâ solutione reddat? hinc nunquam combinare potui, seu ob hebetis ingenij exilitatem, seu forsan ob ponderosæ rationis soliditatem, pro lethalis noxæ incuria, quæ creatori impingitur, non posse integritate omnimodâ satisfacere creaturam, & tamen unâ simul offensam labis lethiferæ non esse infinitam. Sed revertamur ad memoratam pressæ peccatoris gravedinem, quam deplorari acerbius hœc threno lugubri videtur, quàm universa gemeundi Israëlitis

Quia pro peccati offensa nulla creatura adæquatè satisfacere potuit, ideo DEUS satisfecit.

Nullum onus adæquat gravedinem peccati.

captivitas amaris Jeremiæ lachrymis exarata. Si enim relata lamentationum verba, solos Solymæ exules respicerent, si solam terrenæ Babylonis tyrannidem indicarent, si sola illudentium Pseudo-Vatum deliria redarguerent, nequaquam hodie in choro militantis Ecclesiæ resonarent; canuntur tamen voce lugubri, ut quælibet peccatrix anima hoc tono, dum excitatur ad veniam, resuscitetur ad vitam. Erant collata cœlitus proto-Matri Synagogæ præfagia, intimata Prophetarum vaticinia, erant secuturæ Veritatis indicia, præoccupantis gratiæ anteludia, quibus, velut meridies in diluculo, quasi oriturus sol in præcurrente Phosphoro signabatur. Corripitur falsidicorum Prophetarum iniquitas, qui dum errantem populum ad veritatis limina reducere debuerant, alleviando commissorum criminum gravedinem turpius errantes defraudabant; ut secutura gentium Ecclesia suis apertiori oculo invigilaret pastoribus, nè dum rectores animarum exteriori habitu profitentur, interiori animo earundem mortiferos exhibeant prædones, gloriantur tot hodie dum Apostolicò sacerdotalis gloriæ collegio immatriculati proceres, exultant in potestate clavium, ligatos jactant se posse solvere, solutos alligare, quorum si morum explores indicem, si vitæ investiges inordinatum ordinem, in ipso scrupulini exordio reperies eos, nec in operibus sacerdotem exprimere, nec quidquam sacerdotalis sapientiæ in suo idiomate quò loquitur, demonstrare. Adornant præbyterali chlamyde pectus cum humeris, stringunt fulgente stolâ collum cum capite, recensent impressi characteris insignia, Ministros se nuncupant altissimi, quantumvis absque erubescencia vitæ licentioris periodo se prodant subditos peccati. Ipsorum est muneris, lubens confiteor, eruere de potestate tenebrarum caligantes animas, ipsorum potestatis est transferre iniquitatum bajulos in regnum filij dilectionis, ipsorum autoritatis est abstergere informes peccatorum maculas divini sanguinis lavacro, sed nisi intemerato candore innocentiae præ cæteris refulgeant, nisi vivifici sanguinis stigmata in suis exprimant manibus, in suis circumferant pedibus, in suis patefaciant operibus, in suis manifestent passibus

proditores, non dispensatores comprobant cœlestium gratiarum. Conqueratur de confimilibus ore prophetico nostrarum animarum conditor, dum incuriam suæ salutis Solymam hortabatur, *Propheta tui viderunt tibi falsa & stulta*, subjungit carensis Hugo; quibus decepta es, ut enim Syri versio translatione suâ insinuat. *Viderunt tibi seductionem*; quid hâc prodicione ferocius, dum protectoris obstrictus munere, suo clienti se exhibet traditorem? ut jam medicus ægrum interimat, & qui peccantem absolvere à singulis debuerat, se detestabilius alienis criminibus innectat.

Quid stultius, quàm ducem fingere, si cæcus es, ut ducens corruas, non alio cum fœnore, non alio cum solamine, quàm quod dejicias deducendum? quid horribilius, quàm sacrosanctum supremi tribunalis subsellium occupare, omnigenam reatum voraginem auscultare, vivorum & mortuorum judicem repræsentare, & tamen inter obscuras rudis ignorantiae tenebras caligare, & tamen, quid judicandū sit, ignorare, interroganda negligere, examinanda præterire! Quidnam amentius, quid arrogantius, quàm inter prærogativas Matris Ecclesiæ ambire paterni nominis præminentiam, nec tamen virilis sexus soboles producere, sed effœminatas tantum filias, enerves animas generare? an non probrosa sterilitas paternum redundat in opprobrium, & error ovium Pastoris negligentiae imputatur? fecundus exitit Salphaad, qui quinque filias procreavit, sed quia solos duntaxat filios Altissimus numerari præceperat, ex illis, qui ab Ægypto egressi in sacram Divinæ promissionis terram progredi contendebant, idcirco inter steriles reputatus, in peccato suo mortuus est, (a) in quinario genitarum filiarum numero, quinque senium considerat ministerium doctus Origenes, quibus opus omne in corpore completur, ut meritò fatuas sugillaveris, quæ solâ sensus notitiâ imbuuntur, vertitur Sapthaad (cōmuni Patrum placito) *umbra in ore ejus*, subjungit subtiliter Lyranus. *Hic est intellectus operum Patris*, (b) suâ adnectam veniā, hâc idæatur ab imagine, hoc repræsentatur in schemate, ignavus director animarum, qui quasi solis innixus sensibus, non alios, quàm

Ignavus
director ani-
marum sedu-
ris officiu
administ

Hujusmodi
rectores Sa-
phaad gene-
rans, filia-
non filios re-
præsentat.

(a) Num. 26
7-30

(b) in c. 27.
Num.

gnavi & stu-
di animi-
um rectores
ne umbra
cipiens.
(1) Reg. 25.
p. 27.

fatuas novit virgines parturire, destitu-
tus illuminatæ mentis beneficiò, debi-
les tantum animas consuevit procreare;
cui infanientis Nabal approprietur E-
pitaphium: *emortuum est cor ejus intrin-*
secus; (c) quid nisi vecordes fœtus pa-
rias vecors pater? concludit hunc fle-
bilem abortum insignis Nicolaus, *qui*
umbram legis in ore habet, & non ipsam i-
maginem rerum, nihil spirituale, nihil pro-
fundi intellectus sentire potest; submemo-
rata rerum imagine notitiæ perfectio-
nem intellige, quâ destitutus Judex con-
demnat sæpè sæpius absolvendos, absol-
vit condemnandos. Fugiat, quisquis est,
sacerrimum Divini Vicarij subsellium,
declinet sublimem sacre exomologesis
cathedram, quem distributrix Provi-
dentia discipulorum aggregavit catalo-
go, non Magistrorum albo inseruit, ut
discat discere, docere non præsumat.
Sue vacat negotio salutis, non se de-
menter implicet dispendiò alienæ, quan-
tumvis enim ad spiritus intelligentiam
parum aut nihil sapiat, si modò genuerit
filias, si mandatorum DEI fidelis
custos, produxerit pietatis justitiæque
opera, hæreditatem terræ cum plebe
DEI consequetur. Deplorabat steri-
lem hujuscemodi progenitorem illustris
inter eminentissimos Damianus, qui tunc
muliebrem, non autem virilem sobo-
lem, & quidem sub quinario numero
gigni existimat, quando insequentes e-
jusmodi Genitoris pedissequi, non ad
robur spiritualis audaciæ, sed ad igno-
bilis vitæ otium educantur, *quos utique*
dum non curat industriâ pugne spiritualis
imbueret, cogit exterioribus negotijs, quasi
quinque corporeis sensibus deservire. Eluci-
dat latens profundæ Veritatis mysterium,
Pater sanctissimus. (d) O! quoties ge-
nerosi evaderent Christi milites, con-
tra spirituales nequitias invicti pugiles,
& contra tenebrarum principem im-
pariles Athletæ; si lustrarentur à duce
magnanimo in aciem, si ad interiora
urgerentur luctamina, & non in solis
hærentes pastaphorijs, externis dunta-
xat coercendis sensibus vacarent; ô!
quot multigenò sauciati vulnere mor-
tem effugerent, aut mortui à funesto
tumulatæ licet animæ interitu gloriosi
resurgerent, si eorum periclitantis spi-
ritus director, non solum externas in-
vestigaret cicatrices, sed magis interio-
res morborum scaturigines scrutaretur?
Vitæ præceptis imbueret, qui profite-

ris medicum, respice primum & no-
vissimum, qui gloriari ducis nomine
præstendis & nuncupari. Inaudijt, quod *Christus in*
jam sciverat, fœtale nuntium vita no-*manibus ge-*
stra, in qua vivimus, si vivi ad Vitam re-*staverat ani-*
spiramus, in quo movemur & sumus. *mam Lazari*
Inaudijt pijsissimus Redemptor fatalem *quatruiduan-*
tabellarium, cui suffecerat, quod nove-
rit, nec enim amat & deserit. Re-
mansit tamen per biduum; dans locum
morti, ut perimat, indulgens sepulchro
veniam, ut mortuum suo in gremio re-
condat. Quatruiduanum interim cada-
ver cœpit putrescere, dum interim di-
lecta diligendi anima in JESU manibus
latebat; nec paradoxum suspicari, sic
enim adstruit Augustinus, dum mor-
tem innotuisse DEI Filio sinè notifican-
tis creaturæ adminiculo meditatur, *sed*
quid lateret eum, qui creaverat, & ad cu-
jus manus anima morientis exierat. (e) (e) Tract. 49.
Progreditur in Judæam, à qua exierat *in Joan:*
lapidandus, nec reclamantes discipulos
exaudit, timentes ex hostium insidijs
moriturum, qui mori venerat, nè ipsi
morerentur. Viam gaudens prosequitur
propter eos, quibus, dum nuper ascen-
dens Jerosolymam prædiceret filium ho-
minis, tradendum principibus sacerdo-
tum, ut morte condemnatur, & gen-
tibus ut illus ac flagellatus crucifiga-
tur, consternebantur compatientes ani-
mi, quasi jam tunc futuram illius no-
tis amarissimæ prælagirent calamita-
tem, quâ penitus oppressi, & lucem a-
missuri, & fidem perdituri, & vitam
deserturi, quasi exanimes perituri præ-
sciebantur.

Et ideò (opinionem Chrysologi) mors
Lazari per dies quatuor protendebatur,
ac cadavericò fœtore affici sinebatur,
ut discipuli dubium non haberent, posse Do-
minum post triduum surgere, cum servum
vidissent post quatruiduum surgere jam fœ-
tentem. (f) Accedit tandem, & appro-
ximanti sollicita occurrit Martha, in ho-
spite vivificatorem receptura: expo-
nit doloris sui solatium adesse in Re-
demptoris præsentia, quæ si fratri ad-
fuiisset, mortuus non fuisset; festinat ce-
leriori vestigio lachrymans Magdalena,
quâ existimans Judæorum turba ad indul-
gendum planctui procedere insequabatur
præcurrentem, quam cum plorantem JE-
SUS conspicit, dum complorantes Judæ-
os respicit, incipit fremere pacis Ange-
lus, angitur spiritu spirituum Dominus,

(f) Serm. 63.
Resuscitatur
Lazarus, ut
in Apostolis
resurrectionis
Dominicæ ro-
boretur fides.

Beatissima
Virginis reso-
nans nomen
ad Lazari re-
suscitationem
concurrit.

(g) Gen: 24.
v. 60.

(h) Gen: 12.
v. 13.

turbat se ipsum ab alio turbari nescius ; occurrit fortè in seris nimium gemebundarum Mulierum lachrymis , illius illusa species , illius funesta facies , quæ si in paradiso non extitisset , JESUS nunquam ad tumulum venisset , illa primas causavit lachrymas , & subsequentes filiorum gemitus excitavit , quando vilissimò delirantis gulæ pretio coëmit mortem ac dolorem , & quid si idcirco prolixioribus periodis se occupasset cum sorore , qui glorificari DEUM voluit in fratre , ut illa prius vacillante sanaretur in fide , antequam iste suscitaretur in carne ? considerat Hypponen- sis Præsul mortuum sub lapide corpus Lazari , & repræsentare docet reum sub lege , hæc enim inter peccatorem ac justum est differentia , quòd ille vivat sub lege , iste cum lege , nec enim justo lex posita est , sed peccatori. Sed rursùm fremit JESUS , quasi non primò fremitu satisfactus , dum te nondum frementem videt , qui tanta peccati mole premeris , fremeres certè , si Christum per fidem in corde tuo haberes habitantem , qui enim in hunc incolam nostrorum cordium credit , etiamsi mortuus fuerit , vivet , in quem nū credas , etiamsi sanissimò corpore vivas , mortuus es. Ut resusciteris ad vitam , vide in vita sororem , ut habeas Mariam , cui possis gratulabundus , plus tamen tibi , quàm ipsi , applaudere cum jubulantibus Rebecca fratribus : *soror nostra es , crescas in mille millia.* (g) Huic blandire , ut fratrem te recognoscat , mori vix poteris , si vitæ Mater pro vita fratris sui interpellaverit , quòd si eam invocans seriùs , subtractâ vitæ gratiâ etiam mortuus animâ , sed vivens corpore ingemueris , *dic , obsecro te , quòd soror mea sis , ut benè mihi sit propter te.* (h) Et spondeo tibi ac juro , vivet anima tua propter ipsam , ac licèt quatrduanus jam fœteas , ubi abundabit delictum , superabundabit & gratia , removebitur ingens peccati moles , surges post vocem magnam , adhuc ligatus , adhuc involutus , procedes foras (est enim procedere , velut ab occultante angulo egredi , & manifestari) procedes confitendo , adhuc ligatus tamen , nec enim , qui lingvâ vocaverat , idemmet manu solverat , sed circumstantibus dicebat , ministris utique ad absolvendum deputatis , *solvite eum , & finite abire ,*

ut solutus suis à vinculis in terra , solvatur pariter in cœlo , futurus amodò non servus peccati , qui libertatem filiorum DEI est consecutus per Matrem DEI ; denique *veniat Maria , veniat materni nominis bajula* (clamat lugubri threno , sed filiali amore pleno aurifluus Ravennas) *ut videat homo Christam virginis uteri habitasse secretum.* Verumtamen quid operabitur adventus ejus ? ad quidnam proderunt illius lachrymæ quatrduano cadaveri , inveterato peccatori parentantes ? declarat maternæ intercessionis effectum devotissimus Pater , *quatenus prodeant ab inferis mortui , mortui exeant de sepulchris ;* (i) sed nos , qui finè Maria nec fugari mortem credimus , nec vitam reparari , nec revocari mortuum , minùs sepultum suscitari , ad JESUM revertamur , qui gemebundam dissimulans consolari Martham , qui differens singultuantem exaudire Magdalenam , mirabili , lugubrem ambarum quærimoniam , divertit quæstione , *ubi posuistis eum ?* (l) qui novit mortuum , priusquam audiret moriturum , qui scivit se quatrduanum à tumulo revocaturum , ignorat locum tumuli ? inquit speluncæ situm , & viam ad sepulchrum ? novisse scilicet idemmet noluit speluncam Lazari quatrduani , qui fatuarum virginum quinarium non novit numerum , in arte sua incognitum , ab electorum numero reprobandum ; *ista significatio est , quia sic perditum hominem , quasi nescit DEUS , effatur Augustinus.* qui novit omnia , non novit peccati nihilum approbando , quantumvis noverit & reprobando , & judicando , & condemnando ; non novit tenebras , nec tenebrarum filios , lux , quæ illuminat omnem hominem , in sua justitia non novit injustitiam , non novit pietas impietatem. Inquirat velut nescius , *ubi posuistis eum ?* sinè quo nec poterant ponere , nequibant sepelire , sed status , non situs inquirerebatur ab omnia sciente DEO , ut suos erudiret discipulos , ut futuros doceret gubernatores ac duces animarum , quod primam investigationem in peccatore ordiri debeant , à quæstione statûs.

Non ubi cecidit , sed ubi jaceat , est inquirendum de prostrato , non quidnam , dum laberetur , fuerit , sed qualis sit , qui sacri judicis adgeniculatur pedibus , est inquirendum. Egit supremus arbiter benignum satis Judicem ,

Ue mortui
peccatis re-
surgant , ut
vocanda
Maria.

(i) Serm: 64

(l) Joan: 11
v. 34.

Omniscius
DEI Filius
terrogat , ut
positus sit
Lazarus , qui
peccatorem
præfigurabat
quem DEUS
nescit , qui
malitiam ejus
non appro-
bat.

nè sicut nupera in Angelorum strage, severum cogeretur Vindicem humanæ prævaricationis exhibere; Formabatur ab Omnipotente figulo de rubro terræ pulvere primus Progenitor omnium genitorum, ut disceret ab humo humiliter vivere, & à rubedine, nunquam tepescere à rubescente purpura regiae charitatis; utramque tamen doctrinam maluit deferere, quam Divinam boni malique scientia carere; sed testa fragilis extolli ambiens, in imum decidit, integritatemque innocentiae, non suo tantum pro individuo, sed pro communi totius naturæ dispendio confregit. Vae misero! quem oportebat amanter canere, si nondum licuit dolenter gemere, cum Patre multarum gentium: *loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis & cinis.* (m) In pulvere humilitatem exhibuit, in cinere, qui gliscentem scintillarum ignem coeperit, fervorem recondidit charitatis. Hòc gemino exutus firmate repentinà conversione se nudum verecundatus ingemuit, in cuius anima nil erat, quod offenderet, nihil in spiritu, ad quod erubesceret, nihil in corpore, quod puderet. Aperiebantur illicò cæcutiente spiritu, ob extinctam lampadem illuminatricis gratiæ, carnales oculi, ut posset cernere, sciret discernere confusionem suam, quam intuens, exhorruit adeò ad primum exosi spectaculi obtutum, ut ocyùs confugerit ad ficulneam illius sperans folijs, suam si non contegere turpitudinem, saltèm eandem obumbrare, & quæ amictum fraudis natura nescivit, velari nunc necesse habuit & vestiri; fugit fugandus exul deambulante post auram ad meridiem Creatore, ut serò saltèm recognosceret culpam, qui jam ejusdem præproperam senserat pœnam; sed avertente intrinsecus faciem DEO, converti non bene poterat, qui malè voluit ab hoc, in quem desiderant Angeli prospicere, averti. Hæc scilicet primus parturientis peccati partus exstitit abominandus error, quò se à præsencia illius subtrahere nitebantur. Infortunati conjuges, quem sua facit immensitas ubique præsentialiter adesse; nisi forte idcirco latuisse arbitreris cum Rabano, quia indignos se Divinis aspectibus peccando reddiderunt, non quasi amborum conscientiam scrutator cordium non viderit, sed quia gloriam

vultus sui eorum caligans mentis oculus videre non valebat, sed cujus benignam videre faciem non poterant cæcutientes animæ, illius audire vocem valuerunt; ipsum fortasse avertens ac elongans latibulum fuit remedium latentibus ad salutem, cur enim se absconderant, nisi quia erubescabant, est primum recuperandæ salutis medium, si erubescas salubriter, erubescencia confusionis est puerpera, confusio dolorem parturit, & dolor dolentem animam convertit; hinc convertendis hostibus suis, mitissimus puer Domini apprecatur: *convertantur, & erubescant valde velociter.* (n) Ut efficacius erubescerent, & acriùs dolerent, intonuit vox Domini confringentis non Cedros Lybani sed paradisi, *Adam ubi es?* (o) latentem viderat, nec locum indagabat; arcanum noverat, nec testibus egebat; vox increpantis fuerat & simul dulciter consolantis, non erat ignorantis quæstio, sed simul acriter sauciantis. Terrenus iudex reum voce suâ non advocat, cœlestis arbiter evocat propriâ, non utitur alienâ, denique per hoc, quod vocat, misericorditer insinuat, ut prævaricator pœniteat, interrogando autem indicat, quòd peccatores nesciat, nec velut suæ commissos Providentiæ recognoscat. *Adam ubi es?* hoc est dicere (explanat interrogantis scientiam Eufesius) *Adam quò recidisti?* (p) expendit inquirentis mysticum idioma interlinealis, *quasi in quanta miseria, verbo increpantis sunt, & ad confessionem cogentis.* *Adam ubi es?* assignat investigatæ ubicationis rationem Tuitiensis Abbas, *quia videlicet movit pedem suum, & in loco suo non est;* fuerat, estque hodie protoparentis & filiorum locus, quàm diu in iustitia ambulat, est solus DEUS, extra quem nunquam bonus est, de quo locutum arbitror justorum quempiam, dum descendentem ad inferos, non ascensurum ampliùs assererat, *neque cognoscet eum ampliùs locus ejus.* (q) *Adam ubi es?* attumularis morti, qui fueras immortalis, qui eras hætenus tibi vivus in paradiso, nunc jaces mortuus mihi in sepulchro, *ubi ergo es?* (vociferatur Ambrosius) *hoc est, non in quo loco quaero, sed in quo statu;* (r) discat Divini Judicis locumtenens, discat Apostolicæ particeps factus potentiæ, discat interioris fori arbiter, quid primum hujus sacri hujus idiomatis, Sacramen-

(m) Gen: 18.

v. 27.

Innocens Adam post peccatum ad nuditatem suam erubescit.

(n) Ps: 6. v. 11.

(o) Gen: 3. v. 9.

DEUS inquit, ubi sit Adam, quia non erat in loco suo.

(p) in qq. sup: Gen:

(q) Job: 7. v. 10.

(r) lib: de parad: c. 14.

ta-

Confugiant ad latebras primi parentes, quia se indignos Divino aspectu agnoverunt.

DEUS non
quærit locum
hominis, sed
statum.

talis proloquij sit elementum, quærat prævaricatorem in latebris, nè suos lateat oculos, absconditur in umbra mortis, statum non locum oportet indagare, sed statum animæ, non dignitatis temporaneæ, non eminentiam veritatis; acuratori discutiatur indagine, quò perduxerunt Clientem suum affectiones suæ, quò deduxerunt peccata sua, quò induxerunt iniquitates suæ? dumque fugitivum à DEI facie reperit, conetur omni impendiò errabundam ovem cum omni vitiorum gravedine pastoris humero, imò ambobus pastorum Principis scapulis imponere, nè reassumptam ultra contingat deviare.

Director ani-
marum ante
omnia statum
earum inve-
stigare debet.

(s) Gen: 4.
v. 9.

(t) de Abel:
lib: 2. c. 9.

Caini maliti-
am æmula-
tur, qui custo-
diam anima-
rum sibi cre-
ditarum ge-
nere refraga-
tur.

Trahat serpentem à latebris, ut latens evisceretur malitia, increpet velut interrogans, & velut suaviter interrogare latitantem, rogare retardantem, urgere dissimulantem non omit-
tat. Horreat in arduis prævaricatorum confessionibus, in anxijis dubiorum ambagibus, in defluis laborum sudoribus, in conglomeratis difficultatum nexibus, in iteratis facinorum horribus, illam vociferans verbò vel opere maledicti fratricidæ blasphemiam, *num custos fratris mei sum ego?* (s) quod impium sacrilegi peccatoris responsum enucleans Ambrosius, reum belluinæ ferocitatis redarguit respondentem, *recusat fraternæ munus custodiæ, quasi exors naturæ*; (t) sed nimium nè admire-
ris, nec enim potuit naturæ debitam deferre obedientiam, qui Conditori suo nullam exhibuit interroganti reverentiam, sed ausus est interiorem animarum arbitrum turpi mendacio (quasi nesciret cordium abdita) dementer infamare; scienti respondit, nescio, quid insolentiùs? negavit inquisitori omniscio, quid pertinaciùs? impegit requirenti notam incuriæ, ob impositam fratris custodiam, quid est detestabiliùs? pro ignorante Creatorem reputat, cui, quod fecerat facinus, audacter denegat, dum suò nequam nescio interroganti Domino insultat. Eorum scilicet peccatorum præfigurabat statum deplorabilem, qui licet iniquitatem suam prodentibus labiis eloquantur, ad DEUM tamen totum pondus commissi criminis referunt, dum se necessitate prævalidâ, vel certè fragilitate congenitâ blasphemant deliquisse; authorem innocentiae, primum principium rotius

sanctimoniae, incusant velut corripheum malitiæ, reos se sistunt ad iudicis subse-
lium, nec tamen suæ volunt perfidiæ re-
atum imputare, æmulatores infamis fratricidæ, cui forsan sæviùs nocuit pec-
catum sacrilegii, primæ veritatis con-
tempnit testimonium, eidem mentien-
do, quàm facinus parricidii, quod con-
tra hominem perpetravit. Veniabilis o-
pinor ego, culpa prævaricatoris evasis-
set, si genuina commissi criminis con-
fessio in DEI auribus resonuisset; si e-
nim de hujus infortunati partûs puer-
pera audet sanctissimè Mediolanensis
Præsul asserere, desperatam non fuisse
mulierem, quæ non reticuit DEO, sed
magis confessa est culpam; quam non
fatalis, sed potius medicinalis senten-
tia excepit; an non Fatenti rogatus fi-
lio veniam indulgisset, qui Matrem aus-
cultare dignatus est confitentem, absol-
vere à perennaturis peccati vinculis do-
lentem? Quid negas luci radium, quò
finè sui læsione lutum penetrat, qui DEO,
vel suo subtrahis vicario tuorum flagitio-
rum, aut speciem, aut numerum, qui
tamen omnium delicta cognoscit, excu-
santem se redarguturus, negantem tor-
toribus traditurus, ut cum mendacio-
rum patre, cum perduellibus angelis
flagelletur, qui cum hominibus pœni-
tentibus flagellari noluerunt. Peccavit
Eva, & quàm funestò, quàm execrando
criminè, luget hodie dum, lugebitque
fera posteritas, nec tamen ideo ab albo
superiorum civium exclusa, non ideo
ad tenebrarum carcerem detrusa, quia
auetrix erroris exstitit, & viri sedu-
ctricem egit, sed mitior pœna plagæ curavit
magnitudinem, prævenit sævioris cul-
pæ sceditatem beata pœnitens, dum ore
propriò delictum confiteri non erubuit,
errorem detestari non ultra distulit, tunc
veniam obtinuit, & præparatum æternæ
mortis exitium in mortem temporis
commutavit, denique confessio volun-
tatis, breve compendium plagarum est;
quem enim exacerbatum Judicem non
tangit confitentis miseratio, non sup-
plex deprecatio emollit? non declinare
culpam, est subsequenter misericordiæ
Felix prodromus, eandem recognosce-
re commissam, est irrefragabile subsequen-
tis indulgentiæ argumentum. Hanc igitur
divinus in terris arbiter humanæ
confessionis palinodiam, eliciat circum-
specta auscultantis confessarii benevo-
lentiæ, extorqueat comminabunda exul-
cerati

Eva confite-
tur DEO pec-
catum suum
& ideo ab-
solvitur, non
damnatur.

ELIS præ-
ntat pecca-
ri veniam,
eum exci-
t ad confi-
ntiam.

cerati vindicis memoria, ut reus sic vereatur Judicem suorum criminum, nè tamen diffidat de misere venia delatorum, faciat anxium offensæ Majestatis dignitas, sed consoletur timidum benignitas imploratæ; ut enim ad poenitentiam peccatorem commoveat, sperandam dolenti veniam præsentat, sequens non esse Authorem malitiæ, vult demonstrari singultuantis rei confessione; cujus erubescens pudor offensum Numen mitigat, & manifestata iniquitas exacerbatum placat. Ad hanc lugentis animæ confusionem voluntariam confessor egregius nititur concurrere, ac quatrduanam inferni victimam, è voluptatum cæno, è delictorum luto fœrentem evocare; an non lascivus adolescens, an non inveteratus dierum morio, qui auro defosso incubat, qui nova indies hæreditatum tendit aucupia, an non gulosus Helluo est execrabilis sentina fardium, à quo vinum non bibitur, sed præcipitanter infunditur, non libatur meri poculum, ut sitis compescatur, sed exinanitus ad fundum, ut amplius augeatur.

Peccatorum
animæ viden-
tur vivere,
sed mor-
tue sunt.

An non Judææ superbientis arrogantes filiæ, oculorum micantes nutibus, ut incuriam illaqueent innocentiam, lascivis allicientes vestibibus, ut ad offensionis lapidem oculatam juventutem allidant, terrenis assimilantur retibus, quibus, dum innectuntur oculi, pariter animi in prædam tartari captivantur; jacet inflatò corde, elatâ mente, qui terram despiciunt, non quidem excitati vanitatis oraculo, omnis, qui se exaltat, humiliabitur, è summo ad imum decidunt, è cœli regia in abyssi voraginem suomet suorum delictorum pondere, quò aggravantur, ruunt. Hos omnes carnali si intuearis oculò, viuentes appellabis, imò felicem vitam vivere, si absque contemplantis fidei lampade eorum fraudulentam prosperitatem aspicias, fallaciter existimabis, qui tamen sepulta exanimati spiritus sunt veriùs cadavera, quæ inter terræ gremium suò velut genuino in tumulto plenis affectibus commorantur, inclusi intra vel aurea vel ferrea, vel mollia, sed lutea hiantis humi viscera, ut flantis Austri sibilum, Divini flamen Spiritus, cœlestis gratiæ auram respirare non possint, quibus suum affigat lemma, effigiatò priùs caducæ vanitatis

emblemate, explodens impios sectatores sapientia, *spes impij tanquam lanugo est, quæ à vento tollitur, & tanquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur.* (u) Dum surgit, decidit, dum scandit, corruit, mors siquidem affert peccati terminum, vita Divinò destituta gubernaculo, ut aura præterit, ut bulla subfidit, quemadmodum namque irruentis venti flatus inflatam dissipat lanuginem, sic ægritudo modica, sic primus sinistrae adversitatis impetus, totam congeriem terrigenarum abjicit voluptatum; & sicut spumam gracilem collisio aquarum generat, ita concursus gratiarum, seu dein sit decor pulchritudinis, seu præ eminentia sagacitatis, seu sublimitas sit stemmatis, seu nobilitas affinitatis, seu divitiarum abundantia, seu excellentia meritorum, ad temporalis gloriæ levat fastigium possidentem, sed sicut spuma tempestate dispergitur, sic & inanem gloriam tentationis turbo discutit, quamque sit brevis illius duratio, intentis mentibus ostendit. En interfectos istos, qui totam vitæ seriem his transitorijs impendunt nenijs, quorum sepulta in divitijs, funerata in delicijs, demortua in vitijs anima, instar cadaveris à carne regitur, à sensu jacitur, à vanitate volvitur, à voluptate flectitur, à DEI Spiritu non commovetur, ô quisquis Propheticum habes spiritum sancti Spiritus, spirantis ubi vult, vivificantis quando vult, resuscitantis quot quot vult, propitiantis cui vult, illuminantis sicut vult, ô quisquis regendas & corrigendas peccatorum animas inter tuos humeros suscepisti, vaticinare de ossibus istis, aridis sinè vigore sanctificantis gratiæ, nudis sinè affectionis carnibus, & sinè honestæ conversationis pellibus, ac sinè nervis concordie disunitis; priùsqum vaticineris tamen, priusquam impetres ut resurgant, priusquam profagias, quòd resurgant, clama plenis affectibus, vociferare anxijis singultibus: *à quatuor ventis veni spiritus, & insuffla super interfectos istos.* (x) Tunc enim applaudentis Isaia conformiter vaticinio, vivent mortui tui, & resurgent interfecti tui, vaticinare igitur ad spiritum fili hominis (hòc enim quilibet nomine, director animarum tanquam substitutus in terris Christi vicarius mesetur insigniri) vaticinare ad spiritum, id est, vaticinando voca spiritum ad ossa, elucida-

(u) Sap: 5. v. 15.

*spes impij
quia in ter-
renis funda-
tur, subitò
evanescit.*

*Rector ani-
marum con-
vertendarum
assiduè invo-
cet Spiritus
sancti gra-
tiam.*

(x) Ezech: 37.
v. 9.

Animæ peccatorum sunt ossa arida & disjuncta, quæ solus DEUS charitas potest coadunare.

dat vaticini Ezechielis vocationem carentis Hugo; vaticinare de illis, qui significantur per ossa illa, de aridis peccatorum animabus, qui suis diffidentes viribus, nec miserentis clementiæ fidentes benignitati, ariditatem irrigandorum ossium, cum irrigantis gratiæ patrocínio ineptè conferunt, sic quasi rationis expertes ratiocinari flagitantes, quemadmodum de ossibus arefactis justè diffiditur, quòd reviviscant, ita præsumptuosè confiditur, quòd vivificatrix gratia supernaturalis vitæ spiritu exanimas nostras velit animas redanimare. Sed qui mediatrice supplicantis Elisæi dexterâ, in gemebundorum civium Jericho adminiculum, sanavit aquas scarentes lethiferâ amaritudine, nè foret in illis ultra mors, aut sterilitas, idem Omnipotens, mortiferam interimentium iniquitatum amaritudinem, non salis beneficiò, sed illuminatricis Sapientiæ alexipharmacò, convertere valet, ac solet in dulcedinem optatæ remissionis peccatorum; sic quippe captivos Babylonis consolabatur, sic reos vinculorum & compedum hortabatur, sic viatores devios, ut ad salutis viam redeant, alloquebatur, *ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris populus meus*: qui enim nuper emiserat spiritum suum, ut ab excentrica hiantis nihili voragine prodiret tumultata in abdito possibilitatis antro creaturarum universitas, idem Divinus opifex, validiori licèt ejusdem spiritûs spiramine sepulta suæ indormientium libidini prævaricatorum corda, de funebri æternæ mortis fovea novit educere, & corrosâ putrescentium affectionum ingluvie consuevit vivificare. Clamet proinde in sui clientis patrocínium director aut morientis, aut jam in peccaminosæ consuetudinis tumulo fœtens animæ, ut à quatuor ventis veniat sanctificantis spiritûs vivificatrix gratia, quæ (eminentissimi Carentis testimonio) suam ex quadruplici meditatione nanciscitur originem, dum directoriò exhortantis Magistri studio, mortuus & sepultus in peccatis suis prævaricator, considerat suæ nativitaris beneficium, quod illius absque meritis prodigus (si licèt dicere) largiebatur Dominus per generantis aquæ privilegium, tunc enim ab oriente spirat auster misericordiæ, ut destitutus vita gratiæ, quam hætenus nondum habuit, respiret ad salu-

A quadruplici meditatione tanquam à quatuor plagis insufflat Spiritus S.

tem; dum infallibilem ex antecedentis vitæ ortu infert subsecuturæ mortis consequentiam, ut si non filiali, saltem timore servili, à continuatione suorum scelerum coërceatur, & comminante Evro instans exitium ab occidente, ad suspirantis animæ singultus lamentabilis convertatur? quando induratum cadaver emollitura Omnipotentis Sapientia, cœligenis blanditur, totque collatorum beneficiorum amoribus lapideam duritiem molitur, dumque resistit cor saxo durius, bis virga cædit filicem, id est, geminatò sangvifluæ crucis stipite putrescentem percutit animam, rememorando verbera, obijciendo vulnera, impropèrando stigmata patibulati Redemptoris; fiat illico Auster suavissimus à meridie, dissolvens congelatam obduratæ mentis glaciem, eandemque in dulcia rorantium lachrymarum stillicidia resolvens.

Denique ut gratiosius compleatur quaternio, immittitur à designante Providentia à frigido septentrione tempestuosus Aquilo, curarum anxijis ningens asperitatibus, gelidis infrigidans adversitatibus æstum libidinis, & turbulentis minarum terroribus effœminatæ carnis mollitiem indurans. Hòc sacro flamine evanescit inanis vanitas, ut pulvis ante faciem venti, hòc sancto flante spiritu afflatur spiritualis vitæ spiritus, ut mors peccatorum pessima à peccatoribus effletur. Quà recedente occurrit hospes dulcissimus pœnitenti, in amorfos amplexus corruiat diligenti, insuetam adhuc graviori ærumnarum ponderi roborat debilitatem, nè succumbat, confortat vacillantem titubantis animæ fragilitatem, nè recidiva in terram denuò procumbat, non enim nisi consurgentem egregius Prædicator vult ea, quæ sursum sunt, quærere, quasi resurrexisse nondum sufficiat, ut neophyta parturientis gratiæ filia in cœlum mentem erigat ad gaudia, priusquam adhærens pavimento uberius lugeat inter acerba plangentis pœnitentiæ lamenta; consurgentes cum Christo superna jubentur sapere, quæ quadrupedantes adhuc parvuli incipiunt sperare, nam licèt hi à lapsibus surrexerint, sunt adhuc nimium debiles, sunt nimis fragiles; ut suis innixi pedibus consurgant, non licet ea, quæ sursum sunt

A S. Spiritu afflante, mortuus ab anima sufflatur.

sunt, sapere, nisi sciamus quærere, quod inchoantium rudimenta plerumque solet excedere, quibus pro prima lectione præscribitur quærenda cognoscere, quam si didicerint, cognitione habitâ, licebit cœlestis Solymæ beatam requiem intrare, sed hæc omnia docendo operatur idem spiritus, qui operando instruit, & perficit instruendo, nec enim fatagentis est servuli, imò nec affectantis filij, sed amatrix sponsæ, cui jam sponsus eodem cohabitat in domicilio imò quàm indormire facit dulciter, in suo suæ crucis lectulo, illius inquam unius sinè alia, solius sinè socia hoc generosum est eloquium magnanimæ viatricis, *furgam, & circuibo civitatem*, (y) nec timens excubiarum solertiam, nec assilientium latronum insolentiam, nec viarum latè patentium ignorantiam, nam fortis ut mors dilectio, non metuit adversarijs occurrere, nec hostibus obviare; dum interim discipulis à Magistro Veritatis præcipitur, à Jerosolymis non discedere, sed promissionem Patris expectare, quam ore suò iste protulerat, & illi auscultantes audierant, donec induantur virtute ex alto, baptizandi à sancto Spiritu; *non post multos hos dies*; (z) en! prout ignem præcedit aqua, & charitatis flamicidium antevolat imber lachrymarum; ex pœnitente amans nascitur, vix pœnitens ex amante, ut enim homo pœniteat, Divinus amor influat, est necesse, licet conterens pœnitentia disponat pœnitentem animam ad amandum. Non multos humanæ calamitatis dies cogit præmittere DEUS Charitas, qui lenta nesciens molimina, non solet prolixius tardare. Hæc dicta sunt, nè effervescens indiscretio ab inchoante gemitum exigat, perfectioris cordolij magisterium requirat, nè fortè, dum langvescentem animam ad cursum allicit, quæ nondum novit progredi, hæc solidioribus adhuc privata viribus, in via concidat enervis. Hoc primum deserviat in documentum, quod suis Corinthijs insignis Doctor gentium præscripsit: *sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem Cœlestis*. (a) Dixerat hætenus primi prævaricatoris filius, vel jactabundus adhuc, vel gemebundus tandem, *Adam exemplum meum ab adolescentia mea*, (b) In ambitione vanitatis, in abjectione veritatis, in electione cœcitatatis, in dilectione pravitatis, in transgressionem

mandatorum, in omissione consiliorum, in consensu delictorum, in assensu pravorum sociorum. Sic pariter rejectò infami pondere, abjectò immani onere dilectorum, portemus imaginem illius Adæ cœlestis per suorum vestigiorum imitationem, per suorum præceptorum adimpletionem, per suarum inspirationum approbationem, per prætorum seductorum derelictionem, & sicut vetus Adam toto in peccatoris corpore diffundebatur, nec non coherenti animæ imprimebatur, sic amodò secundus Adam repræsentetur in mortificatæ carnis schemate, & in subjectione spiritus mundo spectandus præsentetur. Dominabatur olim effœminatæ menti, legem ponebat exlegi posthumo, lascivens concupiscentia, ori, cordi, & operi, ab ore effutiebat superbiens jactantiam, & evomebat invidens detractionem; in cordis area feminabat carnalium desideriorum lolia, & temporalis gloriæ zizania inspergebatur; in opere continuabat facinorum exercitia, & indies multiplicabat flagitiorum incrementa. Nunc ergo mutetur facies, vetustas transeat, & huic intemerata novitas succedat; eliminet quamlibet sortem facinoris immunis innocentia, impunis dextera, propulset cuiusvis flagitij vestigium legalis continentia, ut perimatur peccatum in corpore, & cogitationum iniquitas in mente; lingua salutarī frænetur silentiò, nè prorumpat in verba malitiæ, confessione voluntariâ profliget arrogantiam, compescatur providè, si quandoque loqui expedit eloquio, quæcunque calumniarum insolentia, & lividum impiæ detractionis verbum, verbo ædificationis supprimatur; præsit cordis scrutinio scrutatrix in lucernis virgo prudens, præsit universo deliberantium cogitationum concilio immaculata castitas, quæ suis à confinibus proscribit quamvis cogitationum libidinem, omnem carnalium affectuum vicinitatem, & temporalis gloriæ sua gloriosior in contumelia, quam semper appetit, quam nullo unquam tempore sufferre renuit, humilitas in adversariam præfixa opponatur; sic renovatâ primi hominis imagine, quam vetus homo non quidem veterem corruerat, sed recentem, non ultrà erit spiritus debitor carni & sanguini, sed ubi abundaverat delictum, sua injustè jura exigens, superabundabit

Homo peccator imitatur Adamum peccatorem, quē pro suo exemplari sibi proponit.

Gratia DEI propinat peccatori vinum & lac, ut se tam senibus, quàm juvenibus favere indicet.

Ab his, qui converti incipiunt, ea, quæ perfectiorum sunt, non exigantur.

(1) Cam: 3. 7.2.

(2) Act: 1. 7.5.

Circuire civitatem ad indagandum sponsum, animæ perfectæ manus est.

(a) 1. Cor: 15. 7.49.

(b) Zach: 13. 7.5.

bit reformatrix gratia, non luteam dissipatarum cisternarum aquam egentibus propinans, sed flagitantibus absque argento & ulla commutatione vinum & lac juvenibus & senibus, tripedibus & quadrupedibus, infantia & senio praesentans.

Quod si lactis dulcedo displicet, & vini deterret fortitudo, si aquae refrigerium desiderat fervens concupiscentia, ut si exstingui penitus abnuat, sedetur saltē, & temperetur; invitat varidicus Isaïas, clamans & advocans: *omnes sitientes venite ad aquas.* (c) Sitit videlicet converti cupiens peccator, qui

(c) Is: 75. v. 1.

hactenus defectum gratiae lubens pertulerat ac indigentiam doctrinae, sitit, quisquis justitiam desiderat, quā quia justificari hucusque noluit, quā dulcis sit justitia, non agnovit; hinc sitibundum aquā Sapientiae salutaris se potaturum promittit ore Prophetico aeterni Patris Sapientia, ut laetabundus hauriat in gaudio de fontibus Salvatoris, id est,

(d) in c. 55. Is:

gratias de vulneribus Christi, explanat moralis Hugo. (d) Jumentum post laboriosa, quae subiit, impendia, exoneratur à vecto pondere, & ducitur ad aquas. Computruerunt peccatores ut

(l) serm: in
Adv: Bom:
de oner:

jumenta in stercore suo, gravissimum Babylonis onus sustinentes, mundum videlicet, *cujus amor* (Bernardo teste) *cupiditas est*; (e) onus insupportabile durō labore premens humeros, sāvō timore exulcerans animas, dolore flebili mentem cum corpore affligens, nec enim arduis absque laboribus ad hoc amator saeculi securus pervenit, quod ferari nesciā cupidine concupivit, nec absque anxietate meticulosa possidet, quod concupitum non levi quietis dispendio requisivit, & tandem non absque doloris violentia dimittitur, quod longa difficultatum serie obtentum brevi duntaxat tempore immoderatis complexibus possidetur; suspirant sub calamitoso Philistaeorum onere, quorum si etymologiam discutias in nomine, vertuntur: *cadentes potione*, in horum infortunato schemate rebelles angeli repraesentantur, qui temulenti à superbia, inebriati ambitionis arrogantia, dum quærunt ad testamenti montem scandere, & Regi gloriae confidere, turbantes de empyrea regione, in tenebrarum regiam reciderunt; nec leve onus dixeris, quod hodieum tot gigantes gravat humeros, tot miseros

suorum flagitiorum bajulos ad usque centrum tartari detrudit; hi flagellabant plagis Aegyptios, & opprimebant omnigenā vitiorum tyrannide, sustentantes; onerabatur eorum manibus cor Judae avaritia, Pharisaorum corda aggravabant intollerabili adversus DEI Filium invidia, Pilati animum insupportabili stultitiā phanatici timoris; gemunt sub ponderoso prementis Damasci onere, *qui fundens sanguinem*, transfertur; gemunt gementis Evae posterii, sudant sudantis Adae filij sub congenita infecti seminis corruptione, dum lex, quae est in membris nostris, repugnans legi mentis nostrae, captivos in legem peccati abducere contendit; quot sunt, qui naturales peccati motus, qui illecebrosas delectationes carnis sentiunt, & non consentiunt? quot sunt, qui onus Damasci non tantum tolerant, violentum suae immanitatis assultum non tantum sustinent, sed insuper Damascus se esse suis fatentur manibus, suis operibus profitentur; quid enim agunt aliud, qui impugnati & expugnati, onerati & prostrati, aggravati & superati, praebent iniquitatis arma peccato, quid agunt aliud, quā quod proprium effundant sanguinem, se ipsos morte immortaliter interimentes. Sub hoc crudeli pondere, sub hac trina diversorum onerum gravedine, computrescunt ad instar jumentorum infortunati viatores, perfidi transgressores, sceleresti praevaricatores in stercore suorum peccatorum; quis miseros misereatur alius, quam Pater misericordiarum, qui suis manibus, mediantibus scilicet animarum directoribus, adquare computrescentia haec jumenta satagit triplici trium aquarum refrigerio, videlicet vinō contritionis, undā compassionis, & fluvio devotionis; exundant siquidem lachrymabundi peccatoris oculi aquas Marath, (f) ut enim commentatur clarissimus Origenes, *post transitum maris rubri, & magnifici secreta mysterij venit ad Marath*, post salutare Dominici sanguinis cordilavium, post demersivum hoc iniquitatum omnium lavacrum, cogitabunda meditatur anima sacerrima patientis JESU mysteria, & amaritudinem suorum criminum, quae velut aquam biberat, innocuo Redemptori toties propinatam immodicō deplorat stillicidio, dumque amara nimium desipere videtur acerbæ contri-

Triples e
qua, qua
bet ab au
marum
ribus sva
pœniten
nima.

Prima est a
qua contri
tionis, qua
similis est a
quis in Mo
rath:

(f) Exod: 17

Onera peccatorum sunt in triplici differentia onus Babylonis, onus Philistij, & onus Damasci.

tionis aqua, salutiferæ crucis lignum adhibet, quod dum hæc in aquas mittitur, tota amaræ pœnitentiæ acerbitas suavissimè dulcoratur. Non terreatur director peccatricis animæ, si solas hujus vini guttas ad delibandum colligat, nec more Heroum Josue de flumine anhelis hauriant faucibus doloris abundantiam, amaræ multitudinem contritionis; etiam electus Israël ad degustatas amaræ scaturiginis aquas, murmuravit contra ducem suum, objiciens & requirens, sugillans & interrogans, *quid bibemus?* sequatur Moysen quisquis obmurmurantem experiri cogitur pœnitentem, *misit Moyses lignum in aquam, & amaritudinem suam aquarum natura deposuit, quam infusa subito gratia temperavit*, effatur Ambrosius; (g) obloquente & exprobrante populò, dux providus clamavit ad Dominum, sic pariformiter videns, quod sui clientis caro insurgens attentet contra spiritum, ad orationem confugiat, non suis fidat viribus, neque Divinis diffidere præsumat; & qui Ægyptum contrivit in ira sua, quando rebellem angelum cum tota suorum pedissequorum congerie; ad perennaturi squaloris pœnam, ad tormentorum inalterabile ergastulum condemnavit, ille plangentem animam consolabitur in misericordia sua, & ligni vitalis beneficio exosam amaritudinem reddet suavissimam sitienti.

Progrediamur jam ad suavissimum fraternæ compassionis alveum, prophetico thaumaturgi Elisæi alveo non dissimilem, ex quo contabescerent populi, exarescentes familiæ, ob imbrum penuriam potabantur jumenta quoque cum hominibus, abundanti aquarum irriguò replebantur; accipient namque insipientes cum sapientibus, ingeniosi cum simplicibus, eruditi cum rudibus doctrinam à directore suo; *Propheta populo sibi fatigato per miraculum consuluit, (commentatricis glossæ testimonio) & prophetiæ dicta consilium præbent fidelibus, qualiter spirituali doctrinâ animum reficiant;* (h) compatiens quippe Elisæus, pereuntium discrimini deciduam cœlò pluviam exoravit, quæ arescentem sterilis terræ faciem irrigaret, ut hœc docente filij Prophetarum discerent, sitibunda non tam justorum, quam impiorum corda, fertili instruentis aut commoventis doctrinæ nubifragio ad fructum pœnitentiæ refocillare ac fœ-

cundare; non enim sufficit servis DEI, *abditæ mysteria scire, quin etiam debeant ea alijs prædicare, & contradicentes redarguere*, concludit elucidans Rabanus. Est tertium suavissimæ devotionis profluvium in delectabili cysterne Bethalem amplissimè præfiguratum, cujus cristallinum liquorem avidiori sitiens desiderio castrametatus David ingemuit: *ô! si quis mihi daret potum aquæ de cisterna, quæ est in Bethlehem juxta portam.* (i) Seu dein appetentem duntaxat animum voluerit indicare, quò inter ferventiores exæstantis Julij ardores ad illud refrigerium anhelabat (ut commentatur Cajetanus) seu dixerit hoc, *non propter concupiscentiam aquæ, sed quia volebat audaciam suorum experiri*, ut opinatur Nicolaus. Dixit tamen, & quia in regum curijs plus indagantur Principum placita, quam jura cordium investigentur, magnanimus militum tertio, blandiri cupientium sitibundi Davidis animo, velut amanti, aut potius amenti furore præcipitatus, non territatus manifestò secuturi interitus periculo, non numerosâ Philistæorum acie detentus, irrupunt in castra hostium, quid insolentius? profiliunt in oculos armigerorum pugilum, quid generosius? eludunt sagittariorum tela, velut arnearum vela, quid desperatius? concupitam cisternæ aquam hauriunt impavidi, quid mirabilius? per oculata exploratorum agmina repedare non ambigunt, quid magnanimius? adeone cæcutit ratio filiorum Adæ, imò contegitur ambitione favoris regij, ut nec salutis animadvertat periculum, nec vitæ metuat dispendium, nec conscientia remordentis audiat lamentum, si modo principis gratiam nanciscuntur, si modò auram inanis gloriæ aucupentur? exhorruit ad dignum horrore sacrò spectaculum princeps piissimus, & presentatum trementis manibus scyphum arripiens, non sibi victimandum suorum subditorum sanguinem censuit, sed nolens nec delibare labijs, Altissimo magnanimæ mortificationis hostiam immolavit. Legi subtilem magni Pontificis moralitatem, qui æquitatis ordinatam David abstinentiæ seriem, suadet pœnitere volentibus, & satisfacere ambientibus, pro vitæ præteritæ delictis, ut, qui commisit prohibita, abscindat sibi etiam licite expiare concessa, seque, cognoscens deliquisse in maximis, in minimis reperi-

(i) 2. Reg. 23.
v. 15.

Tertie contritionum cordium aqua est devotionis, præfigurata in aqua cisternæ Bethlehem.

David abstinentiæ ab alente potu, vomit expiare crimen adulterij.

(g) de iniat:
c. 9.
Crux Christi
recogitata,
est lignum o-
mnes amari-
tudines dul-
corans.

Secunda con-
tritionis aqua est
alveus Elisæi.

(h) ap: Lyr: in
4. Reg. 6. 3.

Director spi-
ritualis debet
potare pecca-
torem aquâ
compassionis.

hendat ; adducit in exemplum æmulandam æquissimi Davidis justitiam, qui memor commissi quondam adulterij, dum desideratum refrigerantis aquæ poculum ex hostium cisterna extremò hauritam discrimine obtinuit, se rursus cum periculo militum illud desiderasse reprehendit, ut culpam concupiscentiæ medelâ pœnitentiæ aboleret, libavit igitur hoc aquæ sacrificium Altissimo, non quidem effundens in exæstuantia aridi corporis viscera, sed in terram ejiciens à pulvere absorbendam ; qui ergo concupiscere alienam conjugem non timuit, post etiam, quia aquam concupivisset, expavit ; moralizat Gregorius. Verùm qui aquis designari lachrymas jam antea memoravimus, nunc latens in hoc symbolo sanctæ devotionis mysterium scrutemur : præclaram reconditæ veritatis hujus interpretatrix Glossa, hæc elucidante periodo anagogiam, mysticè verò aquam non sitiebat, sed nascitarum in Bethlehem de Virgine Christum prævidebat, cujus lavacrum & sanguinem sitiebat, quid excitandæ devotioni aptius, quid provocandæ contemplationi accommodatius, quid incitandæ pietati convenientius adstruatur ? Beati procul videntis Prophetæ oculi, aquam illam in Bethlemitici fontis scaturigine præfiguratam revereri voluit, quam quisquis biberit, non sitiet in æternum ; sitiebat enim fontem æternum, qui non periculis quæritur alienis, sed aliena pericula abluat. Prosequitur commentatrix.

David effudit aquam Bethlehemiticæ cisternæ, quia sitivit sanguinem Christi venturi.

(k) Joan. 4. v. 7.

Ad horum fontium latices suos adducat jumentorum greges, Pastor sollicitus & simul providus, pastorem imitaturus Principem, qui erudierat samaritanam peccatricem, usu libidinem non sedari, sed novò velut flammicidio luxuriantem animam cruciari, quando ad fontem sedens præstolabatur adventuram, ut aquam hauriat, dum ille divinius advena fidem alienigenæ hujus mulieris avidius sitiebat ; & quasi postularer indigus, qui dat omnibus affluenter, da mihi bibere, (k) nolenti supplicabat, & mox aquam vivam offerens recusanti, sed invisibilem, illa non nisi ad visibilè aspirabat ; quia, quid esset spiritus, carnalia adhuc sapiens, ignorabat, cujus, ut gustum tolleret prudens medicus, obtrusit incertabilem reversuræ sitis necessitatem, si fortè quotidiana stimularetur indigentia, laboriosumque pro-

fundi fontis aditum exosa, ad salubriorem aquam suspiraret, convincit igitur brevi dialogo resistentem : omnis, qui biberit ex aqua hac, sitiet iterum, (l) quid enim aliud aqua in puteo repræsentat clarius, quam voluptatem sæculi in profunditate tenebrosa, inquit Augustinus, in hydria (hòc ipso commentatore) cupiditatù concavitas designatur, nã qui non præmiserit cupiditatem, pervenire non potest ad voluptatem, quid autem aliud esse dignoscitur voluptas sæculi, quam cibi affluentia, quam potùs abundantia, lacuum & spectaculum, libido & lascivia, hæc hauriens putas, non posthac sitiet ? non amplius esuriet ? non ultrà concupiscet ? infer sequelam æternæ Veritatis, qui ex hac biberit, inebrietur licet usque ad temulentiam, usque ad luxuriantis lasciviæ thalamum, bibat ac hauriat usque ad mortis tumulum, non satiabitur, sed sitibundus in suæ febris phrænesi morietur, ut mortuus excentricâ ustulantium flammaram voragine tumuletur ; dum interim bibens ex aqua, quæ suam à Salvatoris fontibus nanciscitur scaturiginem, inebriabitur ab ubertate domûs suæ, non ultrà sitiens in æternum. Concludit Pater sanctissimus conclusione validissimâ, quâ quilibet peccatricis animæ Gubernator universam debet refellere, & potest convincere terrenæ vanitatis falsitatem, pone ergo hydriam, cupiditatem, & aquam de profundo voluptatem, (m) confirmat amplius solidissimæ propositionis infallibilitatem Hieronymus, voluptas insatiabilis est, & habita famem, non saturitatem parit, dùmque sitim sedare cupit, sitis altera crescit. (n) Quid evidentiùs proposuit, quid exaravit luculentius, quidve conclusit irresolubilius, ore & calamo vaticini Prophetæ loquens & scribens DEI spiritus, ut molles effœminantis sæculi proscriberet delicias ; quibus ut svaviori toxicò est insitum urgentioris sitis irritamentum ; & licet famis assumat similitudinem, eandem tandem avidis epulonibus terrestribus gloriæ ac lascivis helluonibus infascinantis luxuriæ medelam consulit, & idem utrique ægri præscribit pharmacum, dum irremediabilem interitum ambobus comminatur : comedent, & non saturabuntur, fornicati sunt, & non cessaverunt, quoniam Dominam dereliquerunt. (o) Ab eo, apud quem Fons vitæ & sæculi ci-

Christus per aquam à Samaritana, quia sitivit ejus fidem. (l) Joan. 4. v. 13.

Aqua oblationum mulieris non sedare sed magis excitat sitim nimæ peccatricis.

(m) tract. 15. in Joan.

(n) in c. 4. Ose:

(o) Ose: 4. v. 10.

sternas declinaverunt, quæ aquas sordium possunt quidem recipere, sed nequeunt receptas continere; exæstuantem morbidis fervoribus expertus archiater non facile sinit aquam plenâ amyftide potare, sed Tertulliano comprobante, *calores caloribus amplius onerando compescit, & ardores siti potius macerando restringit.* (p) Doceat, quisquis est, qui animarum aggravatus onere, à sui muneris debito sese desiderat exonerare, doceat suæ doctrinæ discipulos, renunciare quandoque licitis, qui olim illicitis fruebantur, clamet cum voce clamantis in deserto, *facite fructum dignum pœnitentiæ*, (q) nec enim iustorum agmini, sed viperarum genimini tunc prædicabat; volebant dementes fugere iram venturi iudicis, id est, explanat purpuratus Hugo, à vindicta sinè confessione, quæ tamen sinè hac removente non declinatur, sinè hoc pœnitente non elongatur, quàm ut effugias, necesse est, cum fugiente Jacob Labanum declinare, mundi divitias aspernari, thesauros sæculi non venari, fuge cum fugiente Joseph, ut manibus adulteræ subtraharis, ut carnis complexibus elabaris, fuge cum fugiente JESU, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contemptâ, nè vanis honorum titulis illaqueeris, ut ambitiosis gloriæ mundialis plausibus irretiaris. Non fugit futuram exulcerati Iudicis vindictam, qui renuit præsentem sustinere, qui ferientis dexteram conatur evitare, difformiter ab eo, sed fortunato peccatore, qui suorum sibi conscius delictorum, subsistit inter adversitatum verbera, tolerans flagellantem, sustinet periculorum tœdia, excipiens ferientem, filer inter fatalia immitentis Providentiæ discrimina, commendans disponentem, approbat sinistra novercantis fortunæ suffragia non renuens lacescentem, cujus familiare hoc est proloquium, quasi nesciret aliò idiomate profari: *iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec causam meam iudicet, & faciat iudicium meum.* (r) Sperabat quippe post tenebrosam ærumnarum caliginem, subsecuturum fulgorem miserentis Clementiæ, post turbulentam persequentium adversitatum intemperiem serenitatem amœnioris lætitiæ, docebat acriter peccando cecidisse, sperabat alacriter resurgere pœnitendo. Hæc lugens anima, hæc sancti amoris æmula, hæc in-

creatæ Veritatis discipula, hæc facit fructum dignum pœnitentiæ, fugens ad instar lactis suavissimi maris falsuginem, amaritudinem pœnitentiæ, & exundantem perseverantis cordolij mœrorem. *Hæc veræ pœnitentiæ indicia*) inquit Basilii Seleuciensis) *lugens anima, plorantes oculi, improbitatis correctio, impietatis fuga, carnis contritio.* (s) Hoc ultimum sinceri doloris indicium si deficiat, suspectam habet suam pœnitens anima pœnitentiam, plerumque inanem ac vacuam, & si adsit illecebra, refertam vanitate; intensus namque mœror non faciat delictis, sed conservatur suspirijs, & lachrymis nutritur; voluptas non est compunctionis filia, non est puerpera contritionis; somnus prolixior, & lectus mollior innoxio promittitur, conceditur innocenti, at cujus remordens conscientia commissi criminis acerbâ flagellabatur memoriâ, urgetur sollicitudine inter otia, terretur enormitate sceleris inter somnia, & licet fallaces illecebræ securitatem spondeant, haud tamen quietatur animus delicti conscius, sed magis anxietate continuâ exagitatur; nam cujus clausos à culpa oculos non aperit remorsus conscientiæ, vicinus est perditionis foveæ, in quam cæcutiens præcipitetur.

Incurius rex Solymæ terrenæ ambitionis illiciò correptus, vel veriùs sancto dictante Spiritu: *consurrexit Satan contra Israël, & concitavit David, ut numeraret Israël,* (t) subjungit purpuratus Hugo speciem sceleris, & *indè extolleretur*: ex peccato siquidem populi suam (teste Gregorio) nanciscebatur originem, quod DEUS ita permiserit tentari principem, nec enim rarò, sed sæpè sæpiùs, secundum merita plebis disponitur cor rectoris; quod tamen misericorditer commovente cordium scrutatore, indoluit de duplici reatu, & quia populum superbè numerari iusserat, & quia de numerato censum non exsolvebat, illi conformiter superni Legislatoris statuto, *quando tuleris summam filiorum Israël juxta numerum, dabunt singuli pretium pro animabus suis Domino.* (u) Ac rilaniabatur cordoliò, excruciabatur acerbiori stimulo, nam percusserat cor Davidis Dominus (subnectit Lyranus) *per contritionem*, quæ tamen, quia confessionem oportunitate,

(s) Orat: 12.

Vera pœnitentia nescit terræ delicias, nec stertit in molli lectulo quietæ.

(t) 1. Paral: 21. v. 1.

(u) Exod: 30. v. 12.

p) Adversus Gnost: c. 5. Director animarum suadet peccatori fructum dignum pœnitentiæ.

(q) Matth: 3. v. 8.

Triplex fuga cum Jacobo Josepho & JESU pœnitenti arripienda est.

r) Mich: 7. v. 9.

te habitâ exigat, eam adjecit princeps providus, dum ingemiscens ejulabat, *peccavi valdè in hoc facto*, ut doceat peccata in confessione esse particulariter recensenda; nec ullam regali licet affixus lectulo habens requiem; *surrexit itaq; David manè*, (x) comminabunda quippe imminentis supplicij cogitatio afflictum exulcerabat animum, *affligebat se ipsum, ut DEUS remitteret ei culpam* (interpretatur profundus Abulensis) *unde non vacabat delicijs manens in thoro, sed surrexit diluculo, ut invocaret Dominum*; (y) inter regalis thalami delicias torquetur desolati regis anima, solitudineque anxiam, antelucanus deprecator invigilantem offensi Numinis furorem sopire conabatur. Obtinuit, quod exoptavit, & post immisam electæ pestis plagam ferienti præcipit Angelo manum retrahere, nec amplius ferire; quod si durationem vulneris investiges, non fuit triduum ab irritato vindice propositum, & consonum regiae electionis suffragio humiliter acceptatum, sed de manè usque ad constitutum tempus protrahabatur, seu dein id fuerit ejusdem diei meridies, ut asserit Josephus, seu hora sacrificij vespertini, ut alij propugnant, utrumque mi-

nus erat demerito & decreto, ut proprio comprobaret experimento, quod dein cantaturus erat indulgentis misericordiae præconium, *calix in manu Domini vini meri plenus misto*. (z) Quod comminatur diro furoris calice instans exitium, & plagæ plenitudinem in peccatorum vertices effundendam, subjungitur autem illico: *verumtamen fœx ejus non est exinanita*, explanat insigniter Ambrosius benignam non integræ exinanitionis pietatem, ad terrendum plenus est calix, ad feriendum non est exinanitus, *plenus erat calix, cum mors per triduum mandaretur, sed occurrit misericordia DEI, tenuit manum Angeli, priusquam calicem justum exinaniret*. (a) Disce peccator, ut confundaris, confusus conteraris, contritus confitearis, confessus absolvaris; disce, quemadmodum misericors & Miserator Dominus, offensus poenam differat, sed miserturus acceleret, quomodo poenitentem leniter corrigat, peccantem acriter terreat, tardantem instantur urgeat, ut plagam sceleris minuat, aut si effrœnes contriti cordis lachrymæ id exigant, si incrementum poenitentiae reatui prævaleat, totaliter dimittat.

Nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad poenitentiam provocarent.

Sermo Quadragesimus Secundus.

Animarum directori summè necessaria est cautela severitas cum suavi benignitate.

Christus instituit convivium, ad quod directores animarum, tanquam speciales amicos invitat.

Sponsus Ecclesiae collaturus promissum propheticò vaticinantis Isaiae prælagio convivium pingvium medullatorum, id est, interiorum gaudiorum (ut explicat moralis Hugo) convivium vindemiæ dafœcatæ jucunditatis videlicet purissimæ, sinè fœce tristitiæ, proposuit mensam suam, non quidem in vestibulo nemoris regali manu confiti, sed in horto suo, aut si Chaldæi placet periphrasis, in domo sanctuarij sui, utque solemniùs evadat epulum, convocat optimates regni sui, dum eos invitans alloquitur, & quasi non confidentes cerneret commensales; adhortatur non minùs suaviter, quàm

potenter; *comedite amici, & bibite*. Sunt quidem blanditiarum hæc nomina, non diffiteor, non tamen adulationem sapiunt, *sed officij & dilectionis sunt plena*; ut interpretatur Gillbertus; insinuat officium, quod sinè dilectione impleri renuit, administrari nequit; vult enim iisdem eorum animos demulcere, quos in convivas recipit; & nuncupat amicos; utque alliciat validiùs, escam denominat, & potum, quem propinare ad inebriandum paraverat, in antecessum hospitibus declarat, ebrietatem gratiæ, non temulentiae insinuat, gustaturis & visuris, quoniam suavis est Dominus; *comedi favum cum melle meo bi-*

(a) Cant: 5.

v. 1.

DEUS bibit

suis mel

cum lacte.

bivinum cum lacte meo. (a) Ecce! quos fructus & cibos epuletur DEUS, quibusve delicijs jucundetur. Comedit siquidem, quando spirituali amore sibi uniens in corpus suum mysticum transfert, favum, *cœtum scilicet confessorum pabulum luminis, vasa dulcedinis*, elucida hanc cœnam magnam purpuratus Hugo, miscet cum melle suo, spirituales intellige dulcedinem, quâ eos replens adeo sœvares efficit, ut audiens loquentem pœnitens pœnitentiarium cogatur cum psalte regio exclamare, *quàm dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo?* bibit vinum, quando sibi incorporat spiritu ferventes, bibit illud cum lacte suo, dum infimis auditoribus cum simplicibus & minoribus, adhuc lacte pasci egentibus de congruo providet nutrimento.

Denique si sapientis proverbio favi mellis, sermones boni sunt, his pasci flagitat in membris suis, his indiget potari DEUS homo, qui ante conceptum Matris Virgineæ mel sinè favo fuit, evasit postea mel in favo DEUS in homine, & tandem favus in melle, homo vestitus Deitate. Sic it, licet non amplius viator, sed suis sitit pro creaturis, sitit pro arescentibus peccatorum labijs vinum cum lacte, hi tuis adgeniculantur pedibus quisquis suarum director es animarum, in vino exigunt porrigi acridinem, dulcedinem in lacte; est enim Ambrosio commentatore, est sermo vinosus satis, qui culpam coerceat, est alius, qui iniquitatem corripiat, est alius, qui dulcis ut mel instar lactis est candidus, qui tamen peccatoris conscientiam in ipsa sœvitate compungat; hac dulcium utiliumque sermonum epulas amicis suis, suis inquam vicarijs præsensat comedendos homo, qui dum faciens cœnam magnam, ut & ipsi hœc cibo ac potu norint pascere oves suas. Est siquidem ipsorum muneris emere de potestate tenebrarum caligantes animas, velut cæcutientes parvulos, ipsorum potestatis est transferre iniquitatum bajulos in regnum filij dilectionis, ipsorum auctoritatis est abstergere informes peccatorum maculas, Divini sanguinis lavacro, sed insuper necesse est, mel lacte mixtum adjungere, in verbis sœvitatē, in minis ipsis dulcedinem severitati commiscere. Quin imò nisi se DEI, com-

mentales intemeratis moribus comprobent, nisi candore innocentiae præfulgeant, nisi Divini sanguinis stigmata in suis exprimant immaculata, insolitum nē adeo est blandientis confessarij exemplum, qui velatam fideliter confidentium iniquitatem, & serio & rigido indigam medicamine, sœvavi applicato lenimine exasperat, non tantum ut impunis continuet, sed insuper immunis ut excrescat? Proponit dives epulo quotidianum opipari convivij splendorem, nec reprehenditur, inamoratus leno de familiaritate nimia suspecti nonnihil consortij aliquid mussitat, nec amplius inquiritur, omittit numerum lethiferorum scelerum incautus pœnitens, & absque ulteriori quæstione dimittitur, nē inter accuratos nimium ut scrupulosus investigator computetur. Luger accentu flebili ad hujus impiæ crudelitatis odium Divinus Conditor deceptum Israëlēm, redarguit mendaces iniquitatis filios, quantumvis sacerdotali veste fulgidos, dicentes: *pax, & non est pax: & ipse ædificabat parietem, ille autem liniebat eum luto absque paleis.* (b) Non datur dupla pax in una unius orbis orbita, qui enim nanciscitur pacem præsens temporis, nequit beari pace futuræ æternitatis; extruebat (commentatore Hieronymo) Creator omnium parietem construendo severam per irrefragabilia intemeratæ legis mandata comminationem, adjiciebat in munimentum validius, eloquia sanctorum Prophetarum, sed illi falsi videlicet ac impij Pseudo Prophetæ comminationes Domini enervabant, ac emolliebant, prospera promittendo, & populo adulando. Sed nostris applicat sæculis fœrale hoc exprobrantis DEI improprium Cardinalis Hugo, *mali sacerdotes subditis promittunt & prædicant pacem duplicem in præsenti, scilicet pacem temporis & prosperitatis, in futuro pacem æternitatis, dissimulant cor gaudere lenocinantis mundi beatitudine, nec prohibent frui ludibrijs caducæ vanitatis, & unâ simul inaniter sperare, indulgent se regnatores cum Christo, quasi eodem valeant servitutis tempore, & famulari Mammonæ, & ancillari DEO; ædificat parietem operator spiritus, dum Evangelica incarnatæ Veritatis dogmata devij viatoris recalcitranti animæ inspirat, dum ejus incurius, aut impius director eundem luto linat, non tamen miscet pa-*

(b) Ezech: 13.
v. 10.

Nimiam lenitas confessarij nutrit malitiam pœnitentis.

Non datur pax duplex prosperitatis in tempore, & beatitatis in æternitate.

Confessarius debet cibare melle & potare lacte sermonem animas sibi creditas.

leam, sinè qua non roboratur maceris, ut in parietem consurgat, quid luti similitudinem exprimit evidentius, quàm nostræ carnis fragilitas, quàm nostræ mortalitatis facies, ex urna cineris & massa pulveris consurgens? quid paleæ æquiparatur aptius, quàm infructuosus reproborum fascis, innanitate vacuâ stramineus, gravis bonorum operum destitutus, qui igitur celerem mortalis vitæ transitum affirmat, nec tamen subsequens Divini Judicis furorē prædicat, qui instantaneum penigeri temporis lapsum edocet, sed perennaturam infernalium flammarum plagam reticet, linit parietem absque paleis, sic svadens voluptatem, ut spondeat impuritatem; hanc enim à suis elicit discipulis illationem: *non prætereant nos flos temporis, coronemus nos rosis, antequam marcescant*; (c) quarum rubor splendorem faciei conferat, & odor demulceat olfactum, ille amœnitatē augeat, sed iste voluptatem addat. Omne tempus ad delectationem decurrat, in hyeme foveat ignis, nè frigus carnem affligat, in vere jucunditas florum oblectet, nè ullus sensus mæroris amœnitatem cordis defloreat, æstas ubertate fructuum anhelantem gustum allecet, ut dulcius semper illicitum affectet, autumnus abundantem vini svavitatem effundat, ut temulenta ebrietas ad omnigenæ libidinis petulantiam repugnantem pudicitiam raptet; *denique linire parietem, est peccata aliorum palpando excusare, & extenuare*, interpretatur Carenensis, est siquidem lutum nostræ fragilitas carnis, & palea terrestris concupiscentiæ inanis vanitas, & rei concupitæ vana brevitatis, caduca diuturnitas; est paries delictorum congeries, quam sibi peccatrix anima ad fabricandam æternæ perditionis struem coacervat; linitur iste luto, sed palea subtrahitur, dum inordinata effœminati directoris compassio alleviat recensitorum criminum gravēdinem, reponens sensum & cogitationem humanorum cordium (divini oris attestante oraculo) in malum prona esse ab adolescentia sua, dumque meticulosi peccatoris animum hoc malè applicato solamine prostratum erigit, quid aliud quàm facilitatem iterandorum scelerum inducit; sed paleam à luto segregat, dum vanitatem transitoriam, dum delectationem momentaneam con-

cupitarum voluptatum non exaggerat, aut penitus occultat.

Aliter instruebat supremus opifex ædilem quempiam animarum, quo seriæ adhortationis compendio, ex prævariatricum animarum pyraterijs ædificare, & valeant, & debeant Templum DEI? Deducebatur aliquando attonitus Ezechiel per vastam aëris regionem in Jerusalem orbis metropolim, non quidem corpore sed spiritu (ut autumat interlinearis) dumque juxta ostium interioris atrij sisteretur, spectabat trepidante palpebrâ idolum zeli, ad zelum ipsam provocans misericordiam, nè ultrâ supperaddat idololatranti populo misereri; visisque sacrilegi Israël abominationibus, ad intuendum, deplorandumque majores, invitabatur; utque intueretur copiosius, suspicienti præcipiebat conductor angelus. *fili hominis fode parietem*, (d) ut patefacto latius foramine appareret ostium, quod ingressus, iniquitatum omnium congeriem, abominationum pessimarum immensam penè voraginem tremante animo, ac lachrymante cordis oculo contemplabatur. Expende si lubet, præipientis imperium, quo impellente, jubetur intuens Propheta parietem fodere, non linire. Legi præclaram commentatoris Rabani elucubrationem, autumnantis in ampliato transossi parietis foramine humanæ fragilitatis calamitatem fuisse præfiguratam, *in singulis nobis per parva vitia majora monstrari, & quasi per quædam foramina ad abominationes maximas perveniri*; premit tamen subtiliter verborum apices eminentissimus Carenensis, & quidnam insinuetur severius, quid intimetur rigidius, brevi periodo perscrutatur, *non palpa, vel lini, sed fode, hoc est, investiga, & considera*, dumque fragilis Adæ filius carnalitatis suæ dispendia ostensurus, suorum delictorum abominationes revelaturns, tuis adgeniculatur pedibus, fossorio disciplinæ, vel penetrante Divini Verbi stimulo, vel terebrante congruæ exhortationis instrumento; fode parietem, punge, ut confodias universam peccatorum progeniem, carnalem animum ut compungas, quò enim aptiori schemate, quàm luteo in pariete effigietur caro nostra, ut enim limosus paries ab affluentis aquæ colluvie dissolvitur, sed ustulante ignis

Caro nostra
lutum est,
in palea va-
nitas idola-
tur.

(d) Ezechiel
v. 8.

Nimiùm be-
nigni anima-
rum rectores
liniunt parie-
tem absque
paleis.

Propheta dicit
ut præcipit
fodere parie-
tem, non li-
re.

aut solis flammicidîo, eò solidiùs, quò duriùs condensatur, sic caro nostra delicijs resolvitur, ærumnis solidatur. Hinc & sollicita nostræ salutis conservatrix Providentia, hortatur suæ indormienti libidini habitatorem terræ, *ne innitatur manu suâ super parietem, & mordeat eum coluber.* (e) Qui enim confidit in carnis fabrica, præcipitatus corruit, & serpens antiquus suo nequam nequaquam, decipit, ut stantem dejiciat jacentem profundius immergat. Ad hunc parietem si convertaris, curam carnis in desiderijs perficiendo, sis licet Tobias innocentia, deciduo à stercore excacaris; quòd si cum flente Ezechia vertatur vultus tuus, & huic parieti affigatur, considerando vilitatem corruptionis suæ, tua curabitur infirmitas, & protelabitur tuæ mortalitatis brevitās, tui incolatûs morositas protrahetur. Fodiatur proindè hujus parietis profunditas, sed non palpetur, terebretur suæ obscuritatis fœditas, non liniatur, *sed nota* (hortatur incurios rectores animarum gemebundus Pater, qui curam baculi profitentur, sed pressi nimietate ponderis, afflictî laboriosæ investigationis tædiò, solâ contenti superficie, interiora rimari aspernantur, sci-scitari immutativas peccatorum circumstantias prolixiori scrutiniò dedignantur) *sed nota, quòd multi sunt palpatores parietis, & linitores, id est, multi sunt adulatores, pauci sunt fossores, id est, correctores.* Funestus blandientis hujusmodi conniventia, quisnam sit exitus, non alienò erudiri necesse est periculò, dum eorundem propriâ confessione perennaturi discriminis edocemur; singultuant quippe ipsorum aliqui inter sacrata recensentis Isaia volumina hòc lamentabili fremitu, hòc inconsolabili ejulatu, lugent, sed propter injustitiam, idcirco expertes beatitudinis, suum suæ perditionis exitum hòc tristi elegio, infructuosò gemitu deplorantes: *palpavimus sicut cæci parietem, & quasi absque oculis attrectavimus,* (f) innixi super externæ confessionis superficiem cæcorum more, tractantes leniter severè redarguendum, lactantes svaviter spe consequendæ veniæ, cui comminabundâ acredine terror offensi judicis, timor iterati jam toties criminis erat incutendus, expectabamus quippe lucem suborituræ prosperitatis à cliente magnifico, & ecce! caligo æternaturæ tri-

bulationis obruit spiritum nostrum, sperabamus radiosum honorificæ promotionis splendorem, & inopinatò præcipitata mortis fulmine corruimus in terram confusionis; eheu! quare misero data est lux scientiæ, & fulgor intelligentiæ communicatus futuro filio tenebrarum! Hæc flebilis est elegia illorum blandientium palponum, qui dum omnia sua cum viro simplici vereri deberent òpera, reverentur limosam faciem terreni principis, dum elevati ad sacramentalis Judicii subsellium ligare deberent rapientes, & corradentes stolatorum prædonum manus, absolvent largiter, resolvunt liberaliter, dimittentes peccatum, esto non restituitur ablatum; dum dissolutæ detractorum lingvæ forent terrificâ suspensæ absolutionis pœnâ restringendæ, inepti judices, perfidi præfides, easdem relaxant incurabiliùs, prætextu anilium naniarum; dum ambitiosam superbi tumoris premere arrogantiam expediret in fastuoso præfule, qui ad sublimiorem semper altivolæ elationis dignitatem aspirat, qui in ovile christi impudenter, & minis, & donis irrumpit, ut pastorale pedum extorqueat veriùs, quàm acquirat, auscultant svaviter, se reclamante conscientia accusantem excusant subtiliter, bonum opus desideratò episcopatu desiderantem, quantumvis probè noverint, vel certè nosse debuerint indeclinabilem anathematizantis Altissimi protestationem, ore propheticò tot abhinc sæculis evulgatam: *non habitabit in medio domûs meæ, qui facit superbiam.* (g) Utamque non alterutram domum intellige, inferiorem æquè Ecclesiæ militantis, ac superiorem triumphantis. Quid non dicendum restat

Respectus humanus corrumpit sæpè confessarios.

(g) Ps. 100. v. 7.

Superbus excluditur à domo DEI.

Dicat, si tamen dicere compati-
res sinunt lachrymæ plangentem Isaiam,
dicat suarum sui temporis calamitatum
testis, dicat nostrorum præfagus peri-
culorum Vates: *tenebræ & palpatio factæ*
(h) *Is: 32. v. 14. sunt super speluncas usque in æternum.* (h)

Homo carna-
lis est venter
conglutina-
tus terræ.

Explanat palpationem tenebrarum com-
mentatrix Glossa, *tenebræ palpabiles*, quibus
habitationes subterraneæ obumbrantur?
quid enim convenientius in subterra-
neis specubus, quàm inhiantia terrenis
pectora designantur? quorum lascivi-
am ingluviem, quorum deliram solici-
tudinem, quorum immoderatam pruri-
ginem, quorum infortunatam pernici-
em Mater Ecclesia (interprete Augusti-
no) hâc lugubri quærimoniâ execratur,

(i) *Pf: 43. v. 25. conglutinator est in terra venter noster.* (i)

Per ventrem, qui est & mollior, & in-
firmior pars corporis, signatur apud mel-
lissimum Clarevallensem, qui destituti
sapientiâ, & firmitate carentes perseve-
rantia, terrenis consentiunt consilijs,
(l) *de Pass: Dō: fol: 4. v. 12. & ludicris terrigenarum vanitatum*
actionibus implicantur; conglutinatur
namque per amorem in terrenis lasci-
va sensualitas, quæ ventris mollitiem,
ac immunditiem, effeminatis immun-
disque, quibus scatet ad plenitudinem
cogitationibus æmulatur; hinc oriun-
tur torsiones remordentis conscientia,
ut toties cogatur afflicta genitrix suspi-
rare. *Ventrem meum, ventrem meum do-*

(m) *Jerem: 4. v. 19.*

Homo spiri-
tualis perti-
net ad os Ec-
clesiæ, sensua-
lis verò ad
ventrem.

(n) *Pf: 118. v. 5. (n) (legit Hieronymus) adhæsit pulve-*
ri; & vertit Malveda, *agglutinata est*;
per pavementum, quod teritur & va-
rio, aut lapidum, aut laterum decore
adornatur, significantur temporalia (Ca-
rensi explanante) quæ intuenti oculo
se speciosa objiciunt, sed perimunt ad-
hærentem, alioquin non subjunxisset
illicò memoratus Psalter, *vivifica me*
secundum Verbum tuum, id est (Lyrano
expendente) *fortifica in me vitam gratiæ*;
nisi enim se mortuum ex crimine sen-
sisset, vivificari non supplicasset. Sub-

tiliter primò inter mortales peccatori
prævaricatorum omnium protoparenti
appropriat hoc lugubre suspirium Am-
brosius, qui *antè Beatissimus auram car-*
pserat ætheream, curas vitæ hujus & tæ-
dia nesciebat, is nunc solitudine mundi
hujus, luxuriæ studiò, pecuniæq; cupiditate
curvatus, ut vulpes foveis se inserit, latibu-
lisq; terrestribus. (o) En tenebrosas spe- (o) *Octon.*
luncas suorum posterorum, super quas
palpatio extenditur, quando adgenicu-
lato ante facerrimi tribunalis judicem
peccatori sua, quam confitetur, iniqui-
tas blandiloquâ consolatione, velut im-
portunâ adulatione obtegitur, & latens
caligo turpitudinis salutari verbo exhor-
tationis non revelatur! non declama-
tur? *non adhæret pavimento, cui dicit JE-*
SUS, sequere me, prosequitur Mediola-
nensis præsul; dicam ego, sed præviâ
sanctissimi Doctoris veniâ, terræ se sur-
ripit, plerumque à pulvere vanitatis re-
silit, qui consulentem medicum, qui
invitantem JESU vicarium, qui deter-
rentem confessarium, qui comminabun-
dum judicem auscultat. O! quantum
solicitudinis incutit pariter ac timoris,
illius in terris vicem gerere, qui indi-
cat justitias, & scrutatur Hierusalem in
lucernis, & ideò, qui metuunt incide-
re in manus DEI viventis, quod hor-
rendum est, præsentent se prudentio-
res Adæ filij suo in terris vicario judi-
candos, ut se districto exacerbati vin-
dicis subducentes judicio, compareant
jam judicati. Nec enim, esto seve-
rus sit, bis judicat in idipsum; si ta-
men primum approbet judicium, si non
reiciat ut illegitimum, si justam substi-
tutus locumtenens tulit sententiam, si
non reus cum impio, aut nescio judi-
ce, pari exitio condemnentur. Nam
licet delictorum confessio sit justæ glo-
ria, & peccatoris vita, si debitâ nita-
tur rectitudine, quæ tamen oris dunta-
xat confessio dolori cordis non conjun-
gitur, & seriò emendandæ perversitatis
proposito destituitur, vergit in sacrile-
gium longè acerbiori plaga vindican-
dum. Putas illius confessionis meritò
prostrata in domo Matris à vivificatri-
ce gratia eruetur anima, quæ vel timo-
re servili exprimitur, vel fictione sce-
leratâ palliatur? quæ partem reatum
detegit & revelat? & cujus est vela-
men, prudenti scrutiniò detegere, ab-
sconditumque virus langventis animæ
revelare? cujus est muneris integra-
tem

Adam po-
peccatum u-
vulpes latib-
lum requis-
vit.

Confessarius
debet pruden-
tem disponen-
tem ad confessio-
nem validam
ac integram

tem confessionis providâ suavitate à faucibus elicere, utque recensere velit, quod nolit potenter persuadere, cuiusnam enim solertiâ occulta viscerum curantur ulcera, & abdita sanantur vulnera, quàm medici explorantis sagacitate? Felix animus, quantumvis æger langueat, ad quem tam efficacia adhortationis verba perveniunt, quantumvis carnis gustui insipida, licet quandoque aspera, si tamen salutifera, nil quippe est validius, nil efficacius ad excitandum, qui dejectus est, ad coercendum, qui dissolutus est, quàm verbum providæ increpationis, quod à paterno corde agnoscitur proflire. Tenendum tamen ei est medium, qui non vult discretionis modum perdere, aut medicinalis pharmaci rigorem exasperare. Quò namque peculiari mysterio evenisse arbitramur, ut priusquam Pontifex noster ingrederetur amplius & perfectius tabernaculum non hujus creationis, deferendos ad tempus orphanos, consolaturus, transiliensque glorificato corpore per corpus non glorificatum (haud enim molli corporis, ubi Divinitas erat, clausum obstare potuit ostium) insufflaverit, dicens discipulis: *accipite spiritum sanctum.* (o)

(o) Joann: 20.

Legi inter sublimia erudientis Augustini dogmata, flatum illum corporeum nequaquam sancti Spiritus substantiam exstitisse, sed eò Magistrum Veritatis innuere prætendisse, non minùs à se, quàm à Patre Divinum utriusque Spiritum processisse. Sed cur amabò, quem nuper ante sui ascensionem non descensurum dixerat: *si non abiero, Paracletus non veniet ad vos*, nunc adhuc in discipulorum medio, in Solymæ territorio, adhuc sponsus cum sponsæ filijs, eundem spiritum sufflando elargitur? an fortè delirus quispiam diversum suspicabitur spiritum, quem sufflans contulit, ab eo, quem post ascensionem misit? revereor Gregorium asserentem ob duo præcepta charitatis, in terra dari spiritum, ut diligatur proximus, è cælo dari spiritum, ut diligatur DEUS, idcirco datum prius à consistente Domino in terra, ac postmodum è cælo ablegatum, quia in proximi amore discitur, qualiter perveniri debeat ad amorem DEI; (q) illud unum adnecti liceat, idcirco ante collatam solvendi & ligandi potestatem, donum

(p) Joann: 16.
v. 7.

(q) Rom: 26.
in Evang:

Divini Spiritus præcessisse, ut absque illius interveniente præsentia, sinè ejus efficiente gratia, sinè ejus misericordie clementia, sinè ejus dirigente sapientia, impossibile judicarem esse debitum regimen animarum, non dirigi, sed destrui, qui sinè hoc superno lumine, supremam sanctissimi Tribunalis conscendit cathedram, qui sinè hoc Doctore mentium poenitentiarij occupat subsellium, suummet metuat exitium cum poenitentium interitu, vel saltem absque profectu animarum. Incarnata patris luminum sapientia priusquam Divinitatis conferat participium, antequam dimittendorum criminum conferat potestatem, præmittit communicationem sancti Spiritus, hòc dato, hòc insufflato principatum superni Judicis fortiuntur, hòc promisso quantumvis nondum misso, solvendi ac ligandi auctoritas tribuitur, ut quò indigeat adminiculo, director animarum colligat, ex prævia increati hujus, & luminis, & flaminis participatione; ecce enim, *qui prius Spiritum sanctum habuerunt, ut ipsi innocenter viverent, & in prædicatione quibusdam prodesse, idcirco hunc post resurrectionem Domini potenter acceperunt, ut prodesse non paucis, sed pluribus possent;* continuat moralis Papa commentari, hòc prius collato munere, hòc duce ad arduum ascensum prævio; ille, cui dedit omnia in manus Pater, priusquam rediret ad eum, à quo exivit, hanc suos inaugurare voluit vicarios emminentiam dignitatis; solvendi ac ligandi approprians auctoritatem, *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt;* ingens potestas, sed grave pondus istius est potestatis, quid enim aut gravius potest humeris hominum, quid onerosius supportari, quàm iudicem alienæ vitæ constitui, rectorem peregrinæ deputari animæ, illum, qui nescit propriæ saluari guberniò prodesse? eminentissimus est apex gloriæ ab ipsis beatis mentibus appetendus, sed est intollerabile jugum super filios hominum angelicis humeris metuendum. Verùm ad pristina regrediamur, & quodnam primum, non solâ executionis serie, sed forsan etiam primarium intentionis ordine sit advenientis in mundum vel insufflati Apostolorum cordibus Divinissimi Spiritus officium subtilius rimemur, inde quodnam præcipuum sui vicarij sit mi-

Spiritus sanctus ante ascensionem insufflatur Apostolorum cordibus pro exercendo munere confessarij.

Spiritus S. est nutritius, & charitas mater justorum.

(r) hom: infr. Oct: Epiph:

nisterium illaturi. Advenientis hujus Divinissimi hospitis utilitatem declaraturus, mediator DEI & hominum homo DEUS, non suorum affluentiam charismatum, quam dives in omnes est dispersurus, recensuit, non pretiosum septemplex gratiæ fluvium ab hac largissima bonorum omnium scaturigine emanaturum præfagivit, non indissolubilem unifici glutinis complexum, quo flammivoma dividendorum Apostolorum corda, in uno fidei charitatisque nexu, adunaturus erat, expressit, non qualiter confociatum Sionæi montis collegium torrente voluptatis suæ ad lætabundam cœligenæ exultationis ebrietatem potaturus erat, insinuavit, sed solum illud quasi magis præ cæteris, aut necessarium, aut inter reliqua plus reliquis proficuum intimavit, *cum venerit ille, arguet mundum de peccato.* Considerat in sua Clarevallenſi specu contemplabundus ille Magister ascetarum Bernardus, suavissimum DEI Spiritum, humanæ velut infantie nutritium, eidemque pro Matre sollicitam designat charitatem; *pono nutritium nostrum, nihil liberiùs dixerim, quàm Spiritum sanctum, Matrem verò nihil rectiùs, quàm charitatem.* (r) Si nutrimenti qualitatem inquiras, geminæ affectionis, DEI videlicet ac proximi lex ab his uberibus propinari contestatur; quid dulciùs hoc alimento, quidvè salubriùs hōc hujus nutritionis incremento? nihil de improprio redarguentis, nihil hic suspicari licet de verberare ferientis, nisi dicas, illos de mundo non esse, quos DEUS Charitas gignit ut filios puerpera, lactat ut sui partus uteri, suæ hæreditatis futuros possessores. Mundum redarguturus venit, non eos, quos elegit filius de mundo, hæredes regni sunt, quod non est de hoc mundo, qui in spiritu adoptionis Filiorum DEI non judicem nuncupant, non vindici supplicant, sed clamant Abba Pater! Denique redarguet mundana carnalium peccatorum corda, agens fortiter, non enim suaviter disponi exigunt, ut evulso corde carneo, cor mundum creet, & incurvatam antea, ad DEUM rectificet voluntatem. Et forsan idè spiritus vehemens, resonuit in cœnaculo, ubi erant Apostoli sedentes, ut meticulosos hætenus, vel amodò impavidos efficiat adversus rectores mundi hujus, reprehendendos, erudiendos, objurgandos & coercendos.

Sed numquid, qui DEI Charitatem diffundere venerat in Apostolicis cordibus, Spiritus S. ut intimis animorum medullis dulcissima amoris suavitas imbiberetur, durum redarguere quid ipsi spirare poterit, aut acerbum? *mundum de peccato.* rigore frigido congelare pectora, turbi di Aquilonis est inclementia, stillare mollibus castarum affectionum periodis, est flantis Austri suavitas, hunc anxia & provida pro suis prolibus Mater Ecclesia in valle lachrymarum orat, & postulat continuis gemitibus: *surge Aquilo, & veni Auster, persla hortum meum, & fluant aromata illius.* (s) Cur Austrum advocat & Aquilonem fugat? an quia frigidus est ventus Aquilo, ad cujus intemperiem aromata congelantur, & blandus Auster fecunditatem spirat, amœnitate suâ aquilonis malignitatem sedat? Hujus adventum invocatur, & flantis copiam implorat, ut defluant salubrium unquenta verborum, & diversorum fragrent longè lateque redolentia spiramina gratiarum, commentatur Ambrosius: (t) sed etiam funestus Aquilo dexter dicitur, ut quomodo severæ reprehensionis verbum ad instar turbulenti flaminis, à sinistra ad dexteram deviantem inclinet animam innuatur, est quippe non rarò necessarius afflictionis Aquilo, ut ipsa vexans & crucians afflictio, det intellectum auditui, ad obediendum Legi DEI, sunt inter fructus aliqui, quos nisi presseris, nisi coegeris, liquorem non effundunt, sunt animarum aliquæ, quas nisi comminabundo alloquaris idiomate, nisi terifico concusseris timore, nesciunt distillare lachrymas, afflantur, nisi spiritu vehementi renuant conteri, nisi carbonis obtrudas nigredinem, peccati turpitudinem non recognoscunt.

In hos si Aquilo prævaleat, charitativæ pietatis argumentum est, non est indicium furoris; non requiescat, sed continuis arguat flatibus Director animarum, donec ambulantes in circuitu quiescunt impij à peccatis. Evæ Divinus insufflatur spiritus Rectotum omnium directoribus, congregatis in unum incarnatæ Sapientiæ discipulis, priusquam ligandi & solvendi potestas tradita pronuntiatur, & quidem spiritus, qui mundum redarguet de peccato, quasi diceret, *ille diffundet in cordibus vestris charitatem, sic enim timore depulso, arguendi habebitis libertatem;* (u) interpre-

Prima missa Spiritus S. peratio fuit mundum de peccato.

(o) Cent: 4 v. 16.

(t) lib: de boni mort: c. 5

Aquilo dicitur dexter quia trahit peccatores à sinistra ad dexteram.

(u) tract: 95 in joan:

pre-

pretatur Verbi verba illustris Augustinus; est redargutio effectus charitatis, est objurgatio affectus Divini Spiritus, est oscitatio flammivomi amoris? ab hoc sacerrimo anxie sollicitudinis igne, fumus ater egreditur molestæ objurgationis, qui mordet auscultantis oculos, ut accedente concordantis conscientie remorsu, stillent in lachrymas amaræ sed fructiferæ contritionis. De hoc fortassis vaticinari intenderat præfagus Isaias, dum dixerat: *ab Aquilone fumus* (x) *veniet*, (x) clarificans non obumbrans, proficiens non corrumpens. Habet scintillans & exæstuans, habet ardens & urens flamma cum igne fumum, habeat pariter flammigera charitas cum suavitate zelum, illa delectet audientem, iste coërceat delinquentem, iste terreat peccantem, illa recreet pœnitentem, illa commendet Verbum salutis recipientem, iste terrore compleat se emendare renuentem; sit rigor inremerati Judicis semper fervidus sic tamen, ut nunquam judicet præproperus, aut indiscretus. Dicat, si sapit, pœnitens anima, aut blandientibus, aut exprobrantibus dicat sodalibus: *nolite me considerare, quod susca sim*, à fumo impetuosi Aquilonis, *quia decoloravit me sol*, (y) *nolite me quasi deformem considerare*, quam salutaris objurgatio studuit emendare, non exprobrate nigredinem, quam fervor paternæ dilectionis inspexit, legit Pagninus, *nè aspi- ciatis me, quod paululum denigrata sum*, jungitque nigredinis ortum Tygu- rina, *ed, quod sol me radijs feriendo in- tuitus est*. Solis Justitiæ Vicarius, suis in terris præter judicii solem agit, & il- lustrantem & ferientem, & mollientem, si cor est cereum, si saxeum est indu- rantem; adjungit genuinam denigrantis & ferientis solis rationem Lyranus, *ardor tribulationis Ægyptiacæ fecit me ni- gram & turpem apparere*. Quæ autem alia est tribulatio Ægyptiaca, quàm ido- lolatra iniquitas peccatoris, quæ Crea- torem creaturæ cogit cedere, ambitque idolum voluptatis, aut prætereuntem caducæ vanitatis imaginem adorare, unde electo Israëlitarum agmini applau- ditur: *vos autem tulit Dominus, & edu- xit de fornace ferro Ægypti*, (z) *ut habe- ret populum hæreditarium*, ab hac deni- gratur nigredine pœnitens anima, quan- do asperiori exprobrantis confessarij ra- dio percutitur, ut postliminio clariùs

illustretur, sic enim allatam conquere- rentis sponsæ periodum interpretatur Doctor mellifluus, *solem dicit zelum ju- stitiæ, quò accenditur, & accingitur ad- versus malignantes*. (a) *Æquissimus rei* (a) *serm. 28.* Judex, ut absolvendum priùs arguat, & ei, cujus vices cogitur gerere, con- fiteatur voce laudis: *defectio tenuit me pro peccatoribus delinquentibus legem tuam*. (b) Deficiebat condolens Pro- pheta præ dolore, si enim mortuus in corpore plangitur, mors animæ viva- cioribus lachrymis condignum est, ut plangatur, si enim corpus, à quo re- cessit anima jugibus lachrymis deplora- tur, amarioribus meretur lachrymis in- felix anima, à qua Divinus recessit spi- ritus, ut defleatur; nec lugubres ad decumbentis animæ medelam lachrymæ sufficiant, vox lachrymantis tristitiæ ad peccatricem severiori tono dirigatur; novi hanc esse nostræ mortalitatis vio- lentiam, ut producat in nobis lachry- mas vir mœroris, & mortuum quoties quis viderit, toties singultuat se pariter moriturum, verum quid plorans pro- fuit mortuo, quid clausos juvat exani- mati corporis oculos, quod resolan- tur in uberes lachrymas oculi viventis? Flevit JESUS, non quia Lazarum re- tinere non potuit, non quia loquenti non citiùs occurrit, in illius enim potestate erat, præservare priùs mo- riturum, qui potuit postea mortu- um resuscitare, flevit tamen, fremuit spiritu, & turbavit semetipsum, ut si- gnificet peccatori, quomodo lacryma- ri & turbari debeat in semetipso, qui tantâ peccatorum mole premitur & ag- gravatur, quando tam lamentabili que- rimonio defletur & plangitur à DEO; lachrymatus JESUS, nec tamen Divi- nis etiam, quas fundit, lachrymis, amif- sum vitæ spiritum refundit; jubet au- ferri lapidem, ut dura duræ mortis ja- nua referetur, & nondum patefactis licet sepulchri claustris jacens erigitur, nondum sepultus, suo è tumulo resusci- tatur, donec accedat vox magna cla- mantis DEI, *Lazare veni foras!* Tunc resurrexit, quem verbi vox erexit, & quod non fecit plorantis JESU mœ- ror, effecit vocantis clamor, ut resusci- tatur mortuam peccatoris animam Christi Vicario, non sua lachrymantis animi sufficiat compassio, sicut enim de morte corporis non potest dole- re mortalis, sic funeratam in spiritu ani-

Nec JESU lachrymæ, nec revolutio la- pidis fecit La- zarum resur- gere, sed sola vox, & qui- dem vehe- mens.

(x) *Isai. 14. v. 31.*

Spiritus S. eli- minavit ti- morem à cor- dibus Aposto- lorum, ut li- bere redar- guerent pec- catores.

(y) *Cant. 1. v. 5.*

Sponsa corre- pta & objur- gata dicit se à sole decolo- ratam.

(z) *Deuter. 4. v. 20.*

animam per peccatum, debet spiritualis anima deplorare; nec satis est devolvere saxum perfidiæ, tollere cordis duritiem, hoc enim munus est sanctificantis gratiæ, auferre cor lapideum, & dare carneum, sed insuper requiritur vocem magnam adjungere, & penetrantium verborum jaculo fodere parietem, compunctum sauciare animum, sicque ad vitam mortuum salubri exhortationis verbo, velut clamore valido suscitare.

Opus est confessorio ad suscitandum penitentem verbo erudito.

(c) Isa: 50. v. 4.

Et quorsum aliò collimabat Vates Evangelicus, dum superventura præfagiens, futuros in orbe Christiano Christi iudices, supremi Judicis vicarios præfiguraret? quid, inquam, mysterij annuntiare voluit, dum increato dictante Spiritu, hanc admirabilem parcemiam exaravit: *Domini dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lapsus est, verbo.* (c) En! portentosam prodigiosæ vocis energiam lapsos unius Verbi suffulcit adminiculo, unius lingvæ sed eruditæ fulcimento prostratum ad statum elevat, & stantem, nè cadat, denuò sustentat. Exponit clariùs latentem veritatem interlinealis Commentator, dedit mihi scientiam & sapientiam, qui in peccatum, in mortem lapsus est; nè ore verbo leni, sermone molli, id semper effici suspiceris, præmittit conditionem idiomatis, & seriæ rigorem exhortationis, *ecce! in increpatione mea desertum faciam mare, ponam flumina in siccum.* Cor impij est velut mare fervens, eodem hoc Propheta contestante, quod quiescere non potest, rabie crudelitatis fervidum, libidinis furore lividum, superbâ ambitione tumidum, luxuriosâ impuritate spumidum, omnigenâ iniquitate turbulentum; hõc mare desertum redditur, hæc exsiccantur flumina, inter quæ deliciatur draco ludens, & plaudens, *meus est fluvius, siccantur, inquam, exæstuante cohortationis verbò quantumvis interdum asperò, qui enim Psalmographo jubilante & gratulante: increpavit mare rubrum, & exsiccatum est.* (d) Ille terrificâ suorum substitutorum voce, ille salvificâ suorum præconum Verbo, dum peccatorum corda increpat, humorem suarum libidinum exsiccatur, ut non obstante recensitorum delictorum numerosâ enormitate ad Terram promissionis transeat, si modò marinos hosce vor-

(d) Ps: 105. v. 9. Ad increpationem carnarum animarum sequitur exsiccatio delictorum.

tices declinans deferat, & se à suis turbulentis fluctibus avulsos, ad sanctificati Jordanis latices, vel ad acerbos lachrymarum alveos convertant. Hoc potest Christianorum objurgatio, si tamen à Verbo vitæ verba defluant, & ad salutem respicientis animæ recuperandam tendant. Quid enim aliud suo insinuare voluit discipulo sacer Syracides, quæ sui fuerat substantiâ consilij, quod latet reconditæ salutis mysterium in hoc exquisitissimo cœlestis Archiatri aphorismo, *filie tibi sunt?* (non sola in carne genitæ, non solum affectu patrio adoptatæ, non solum propinquitatem sanguinis hõc privilegiali nomine præ cæteris insignitæ, sed etiam, & forsitan veriùs, fortassis ampliùs illas intelligit, quas casta sancti amoris genuit fecunditas, quas virginalis Mater charitas parturivit, lactavit & enutrivit) *non ostendas hilarem faciem tuam ad illas.* (e) Quid peregriniùs? patri consulitur non assidere Filiæ, blandiri suomet partui dissuadetur? complectitur materna ubera sugentem catulum tigris caspia, demulcet enervem leunculum exulceratus leo, & suum hilaritate paterni vultûs oblectare filium humano Genitori prohibetur; sonat severiùs, vix non dixissem crudeliùs, Syri versio, *nè præbeas illis serenum vultum,* infert Philosophus ab opposito? ergo severum semper & turbidum, aversum, & offensum. Et cur non plagâ simili plectuntur filij? cur eximuntur fratres præ sororibus; de illis dicitur, *erudi illos,* id est, extra ruditatem pone, per instructionem fidei, morumque disciplinam, cur solis filiabus amœna blandiloqui patris facies interdicitur, & rigida exasperati vultûs severitas commendatur? *nè ex tali blandimento insolescant,* respondet Nicolaus; sed nunquid insolentior est mascula filiorum audacia, quàm esse soleat congenita virginitati verecundia filiarum! an non debiliores viribus, delicatiores moribus sunt filiæ, in quibus nihil est fortitudinis, nihil virilis animi reperitur? hoc ipsum absconditæ Veritatis est velamentum, istud remove, & magni prædicatoris insignem providentiam in consulendo, subtilem sapientiam in decernendo attonitus reverere; quid enim rectiùs, quid genuiniùs repræsentante enervium filiarum symbolo adumbratur, quàm peccatrices animæ, quas Pater soli-

(e) Eccl: 7. 26.

Filiabus debet à p monstrat vultus s nus, nè i lescant.

licitus, Director anxius, Instructor providus, prudens in Christo Genitor iterum parturire cogitur: ut renovato in spiritu renascantur? istius est hoc spiritus expertes filios, de sensu carnis ad intellectum mentis trahere, de spatiofis vitiorum ambagibus ad arctam salutis semitam deducere; de terra, cui agglutinantur exuere, de cognitione sceleratae propaginis, cui tota adharent carne ac sanguine, quam animo & corpore complectuntur eripere, à domo Patris Adæ, ubi solum iniquitatis est diversorium eliminatos, in domum Patris luminum, ubi mansiones multæ sunt inducere à peccatoribus jam segregatos; ut conceptæ in iniquitatibus de servitute carnalis concupiscentiæ ad libertatem transeant filiorum DEI; non meæ ruditatis hæc est subtilitas, sed est sublimitas Bernardi, commemoratum magni concionatoris oraculum sic explanantis, *filie tibi sunt noli ostendere lætum vultum*. Sic legit Clarevalensis Præsul, & illico quid exigat, Ecclesiasticus declarat, *ut scilicet remissis, & mollibus, & fugitantibus disciplinam, non candorem serenitatis, sed obscuram severitatis exhibeat*; (f) adstipulatur Doctore mellifluo eminentissimus non solâ dignitatis gloriâ purpuratus; sed ampliùs scientiarum sublimitate laureatus Hugo, elucubrans severæ hujus increpationis motivam rationem, *quia inde sumunt fiduciam, sive audaciam peccandi*: importuna Benignitas est efferrata crudelitas, jocando fauciat, ridendo vulnerat, dissimulando negligit, conticescendo destruit, lenocinando perimit, patrocinando sævit; ignoscat paternâ charitate compatiens pœnitentiarij animus non inficior, fleat cum flentibus, ut compungantur intimiùs, non adversor (infirmetur fidelis Magistri gentium discipulus) revereor magni Principis felicem pedissequum, sed unâ simul ut æmuletur inter optima Pauli charismata, zelosam magnanimæ potestatis charitatem, ut sancto amore exestuans, uratur & ustuletur ad scandala singulorum, deprecot & adhortor.

An non ardebat ille orientales inter principes in comparabilis Antesignanus, qui omnem colorem præsentis gloriæ fastidivit, & universam sæcularis fortunæ supellectilem, quâ fruebatur abundantius præ sæculi divitibus, affectu humanò excedente, secum suo

in sterquilinio tumulavit? *Renuit consolari anima sua* (priusquam foret in orbis orbita, qui suo hanc veritatem psalleret in decachordo) præsentium bonorum inani aut desiderio, aut complacentiâ delectari, quem sola conditoris, sui quantumvis acerbè ferientis, licet severè flagellantis, esto tam diuturnò tempore, alternantium adversitatum varietate continuâ exercitantis memoria refocillabat. Hic igitur vir patiens in suo ærumnarum thalamo velut occubiturus olor, ad celerem, sed fortem percutientis tactum manûs Domini suaviter consonans, dulciter intonans quandoque cecinit, de suis auditoribus, qui suam expectantes sententiam intenti ad suum tacebant consilium, de illis, inquam, super quos stillabat eloquiû suum, qui os suum aperiebant, quasi ad imbrem serotinum, *si quando ridebam ad eos non credebant, & lux vultûs mei non cadebat in terram*, (g) elucidat posteriorem periodi clausulam Lyrantis, lætitiâ faciei suæ in terram non corruisse, id est confusam non fuisse propter lætitiæ ineptitudinem, ostendenti vultûs lætitiâ credere renuebant propter præcedentem morum maturitatem, quâ redarguere consueverat inaniter tripudiantes; hæc sit in spirituali iudice externi intuitûs temperies, ut arridens à suis pœnitentibus timeatur, & inopinatâ excandescens severitate adametur; nè forsan nimia ridentis familiaritas vilem efficiat, vel immoderatus rigor reddat timentibus odiosum; non cadat in terram lux vultûs sui, sed amœnior tranquillæ mentis hilaritas, quam demonstrare interdum reis, ob metuendam desperabundæ pusillanimitatis perniciem expedit, non sit ob appetitum terrenorum, sed ob Divinæ causæ integritatem indemner conservandam, & periclitantem peccatricis animæ incolumitatem, prima, quæ aptum reddit præ cæteris hujus gravissimi tribunalis præsidem, quæ intemperatum efficit Judicem, quæ expeditum constituit consiliarium, quæ salvificum comprobatur medicum, prima præ reliquis qualitas est sapientia, & quia sapientis, *oculi sunt in capite ejus*, (h) ut loquitur mortalium Sapientissimus, sit intuens illius oculus in Christo, qui caput viri est, ut suis in obtutibus, non aliam, quam JESU faciem, cujus se novit vicem agere, respiciat, felici am-

(g) Job: 29.
v. 24.

Job declinat
risum ob evi-
tandum ni-
miam familia-
ritatis con-
temptum.

Sapiens con-
fessarius desi-
git omnes ob-
tusos suos in
Christum.

(h) Eccl: 2.
v. 14.

(i) Prov: 19.
v. 12.

Duplex ad-
ventus Christi
in ira & hi-
laritate re-
gis præfigu-
ratur apud
Jobum.

(1) Cant: 3.
v. 10.

latione imitandam. Præscripserat suo jam sæculo proverbialis Salomon hanc observandam exterioris faciei regulam, dum suo consuleret erudiendo filio, quamnam externi vultus objiceret imaginem, defixis spectatoribus in regali solio collocatus. *Sicut fremitus Leonis, ita & regis ira, & sicut ros super herbam, ita hilaritas ejus.* (i) Legunt septuaginta interpretes, *regis comminatio similis fremitui; & sicut ros super herbam beneplacitum Regis*, adjungit Malveda; legi litteralem commentatorum sensum sic exarari, sicut ad Leonis rugitum animalia gradum sistere consueverunt, ita irato principe omnibus timor incutitur & terror comminatur, quid si moralitate spiritus vivificari cupias, præbebit ansam regalis ira conjuncta hilaritati suæ, geminum regis gloriæ adventum recogitandi; illum quidem hilaritatis maximæ ac miserationis magnæ nimis, qui venit quærere & salvum facere, quod perierat, qui jam præterijt, sed nihilominus & alium, quod reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ, si tamen prius reperiret cor nostrum reformatum & conformatum cordi humilitatis suæ; quem eventurum credimus, nobisque fore propitium speramus. Est tamen alia hilaritatis serenitatisque regis elucubratio, nam sicut ros terram fecundat, herbam progerminat & incrementum causat, sic sacri Judices hilarem vultum non exhibeant, ridentem faciem non ostendant, ubi non urget terreni hominis secutura fertilitas, aut eruenda utilitas ex corde peccatoris. Sed nunquid ideo sugillamus svaviloquam Apostolicæ charitatis dulcedinem, quia rigorem severitatis commendamus? quasi verò benigna charitas non foret primum inter insignia discipulatus Christi? quæ nihil pœnale continet, nil asperum suis uberibus propinat? an non hæc operit peccatorum multitudinem, & si foret innumera, de qua inamorata quædam anima in sacro sponsum Epithalamio proficitur: *media charitate constravit propter filias Jerusalem.* (l) Non propter filios, qui lectulum Salomonis ambiunt, ad bella doctissimi, non propter robustas justorum animas, quorum unicuique est ensis super femur suum, id est Paraphraste Chaldæo interpretante, *universi apprehendunt verba legis, quæ com-*

*parantur gladio, & ponderant & agitant, ea sicut fortes docti in bello, non propter istos, qui non timent à timoribus & dæmonibus nocivis qui ambulant in nocte, sed propter enerves filias, propter imbecilles animas, propter robore spiritus destitutos peccatores; medium sternebatur, vel (prout legunt alij) obducebatur charitate; ut per illud incederent, hæc molle stratum illis substernitur, nè ab ascensu per angustam vitæ viam deterreantur, adde, quod amoris proximi compassionem habeat, quod novit condolere peccantibus, & confitentibus svavi lenique pharmaco mederi. Verumtamen nihil impugnationi huic, qui novi non alium sacerdotis visceribus inesse debere spiritum, quam charitatis; ut enim ægro tanti proficiat conscientia, succurrat animæ, ut jam fœtentem in pravarum consuetudinum tumultu resuscitet & revocet, non alia vox sufficit, quam clamor vehemens intensæ charitatis; nî enim fortis ut mors dilectio corroboraret anxiam sæpè sæpius ferventis penitentiarum animam, putas fœtorem quadriduani cadaveris valeret sustinere? putas teneriores compuncti cordis lachrymas, posset gemebundi peccatoris singultibus commiscere? nî concalesceret cor suum intra se, & in meditatione sua ignis exardesceret, possètnè siccam stipulam inflammare, destitutam rore cœlestis gratiæ exsiccati peccatoris animam consolatoriæ admonitionis eloquio irrigare? novi quod insupportabilis evadet absque discretione zelus, & hunc vitupero; non enim caret stultitiâ, hunc reprobis, quia vicinus est furori; *ordinatione tuâ perseverat dies;* (m) dixerat aliquando ad Dominum puer Domini, in die hac forsan exorientis animæ salutem intelligens, quæ dies, nisi ordinetur ad radios solis justitiæ, dies perditionis est, non salutis; sit charitas, quæ sacri tribunalis judicem in judicando dirigat, in decidendo instruat, in proferendo doceat, sed charitas ordinata; & quia Bernardo nomenclatore, discretio auriga virtutum dicitur, & ordinatrix affectuum nuncupatur; præsideat in animarum præside, in peccatorum directore charitas discreta.*

Satis increpuit, quia peccatorum turpitudinem explicuit, qui opera tenebrarum, quam sint indigna lucis filio

Solò clamor
intensæ cha-
ritatis susci-
tantur anim
peccatorum.

(m) Ps: 118.
v. 91.

Discretio
summè ne-
cessaria est
Directori a-
nimarum.

lio remonstravit, si iniquitatis odium ingessit, si imminentem irritati vindicis ultionem insinuavit, si Apostolico vigore, si Ecclesiasticâ libertate lapsos commonuit, relapsos tenuit, si denique pœnitentem ad corde contrito confitendum induxit, si confitentem fideliter ad sperandum de venia, ad non diffitendum de indulgentia commovit, si devotam mœrentis animi compunctionem elicit, si cordis amaritudinem adversus adversarium sustulit, si tranquillitatem turbidæ menti reddidit, si lascivæ carnis insolentiam discretâ mortificatione refrænavit, & esto sit longè sanius vitare vitium, quàm illud emendare, est tamen eò tota prudentis confessarij sollicitudo dirigenda, ut inveterata flagitiorum consuetudo, per fructuosum seriæ emendationis propositum à Christianorum cordibus eliminetur. Nolim tamen ex sacro salvifici Tribunalis subsellio, domum exasperantem facias, aut linguam Apostolici judicis ob ruditatem eloquij converti in gladium acutum; absit verborum asperitas à sacerdotalibus labijs, quibus aut exprimantur contumeliæ, aut impudentes calumniæ pœnitentium reorum auribus impingantur; adhibeantur pharmaca, ut convalescat æger, quod si ad amputandam vulnerum putredinem acerbiori egeat medicamine, affectuosâ verborum benignitate leniatur; si cæteris est insolentior, si est inveteratior cum canescente illo triginta & octo annorum ægro, ad aquas salutiferas, ad fontem siloe perducatur, ad defluas contriti cordis lachrymas inducatur, sed aqua, necesse est, ut moveatur, bonus aquarum motus à DEI Angelo, à delegato magni Sacerdotis nuntio oriundus, bonus piscinæ motus, matura morbi discussio, quæ suam à quæstione Dominica nanciscatur originem, *vis sanus fieri?* (n) ut noverit in suæ voluntatis esse arbitrio sanari velle, quantumvis in illius, qui magni consilij est angelus, sit beneplacito, sanare; est horridum auditu, est dignum compassione tenerrimâ responsum, si verè valeat asserere, se hominem non habere, qui, cum turbata fuerit aqua, demittat sanandum in piscinam; ô quoties movetur & conturbatur aqua moventis Angeli beneficio, quando excitans gratia stillanter manare urget lachrymas, & peccatoris cor

conteritur ac conturbatur, ut possit cum Psalte regio in Domino gloriari: *sicut aqua effusus sum, factum est cor meum tanquam cera liquefscens in medio ventris mei*; (o) vel si Chaldaei præplacet versio, *palpitans in medio viscerum meorum*, à salutari terrore tremulum, à divinorum judiciorum timore pavidum, aquæ effusio sit utiliter, largiter, & patenter, sic verè pœnitens anima plorat humiliter, confundi ac vilipendi cupiens ut peccatrix, cumque deformitatis suæ accrescit recognitio, plangit indefinenter, nec horret propalari, dum quolibet spectatorum oculo intuentem adgeniculata pedibus sacri Judicis, se ream publicè confitetur. Liquefcit cor ad ignem incendiariæ charitatis, in medio ventris sui, inter molliores voluptatum delicias, quibus frustra allicitur inter lascivæ carnis illecebras, quos velut parvulos sibi hucusque dilectissimos ad petram, quæ Christus est, allidere conatur. Unum duntaxat lege indispensablem superest, habere hominem, discretum scilicet directorem, mansuetum exhortatorem, quò promovente, quò commovente descendat in piscinam pœnitentiæ, & convalescat ab infirmitate culpæ. Felix homo, veriùs humano sub carnis firmate custos Angelus, qui convertendo intentus homini, non resanando corpori, sed reintegrandæ mentis valetudini se totum dedicat, cujus officiosa charitas sibi deservit plurimum, dum alienæ carnali oculo videtur servire necessitati; nè timeat, quòd pars impensi temporis huic amoris operi sit perdita, non repetetur à judicante justitias, sed cum tempus judex acceperit & præmiandi & castigandi, & coronandi & condemnandi, refundetur, & centupliciter retribuetur. Hæc bona sunt reposita in annos plurimos, quando exultans servus in bonis Domini sui dicere poterit, *annus redemptionis meæ venit*, quando requies in sæculum sæculi laboriosa paucorum annorum gravamina recompensabit; quando jam dicet spiritus, ut requiescant à laboribus suis, collatâ utique beatæ visionis requie, à laboribus hos quippe præsupponit, haud enim abscondenti servo talentum Domini sui, intrare gaudium Domini præcipitur, sed ad stridorem dentium condemnatur. Verùm ut labor Evangelicus sit laboranti fructifugus, sit simul etiam pro-

(o) Ps: 21. v. 15.

Prudens animæ director est ejus Angelus custos.

Sit instar nutricis respectu peccatoris.

Meliora sunt ubera misericordiae, quam vinum severæ correctionis.

pro-

Peccator interrogandus & examinandus est, an velit verè resipiscere.

(n) Joan: 5. V. 6.

proficius peccatori, sequatur Authorem vocationis suæ, non minùs sibi, quàm olim præposito Israël duci ac præfidi, hanc procedendi legem solerter præscribentem : *porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantulum*, (p) quæ flenti parvulo nudata torquet ubera, ut lac extorqueat, porrigat gemina scientiæ ac pietatis ubera ploranti peccatoris animæ, sustentent indigam lactifluo paternæ eruditionis, aut potiùs maternæ exhortationis nutrimentò; expendat ubera lacteis irrorata liquoribus, fundentia misericordiam, & redolentia dilectionem, ut possit parvulus in Christo genitus ex sancto benignæ charitatis risu Matrem cognoscere, nutrici gaudens applaudere : *meliora sunt ubera tua vino*, (q) legit Montanus; *boni amores tui præ vino*; & sequitur Doctus Origenes versionem illam, *bonæ loquelæ tuæ super vinum*; sunt siquidem arrogantes Phariseorum discipuli vel pedissequi, qui renuunt potari ab uberibus propter superbiam, efferatis quorum cordibus nullus inesse finitur compassionis affectus, parati semper percutere, nolentes vel ad modum misereri; de botris amarissimis exprimunt acidum immoderatæ severitatis vinum, nolentes vinum cum lacte bibere, sed durò solùm compunctionis vino, invetas duris animas potare; in quorum acerbo pectore nulla exuberat suavitas, nulla patet in facie, quæ torva est, nulla acclatet in corde, quod ferrò constat ac chalybe, dulcedo pietatis; exprobrethor horum cuilibet, his obtrudatur Apostolicum nutriri nescientis Ecclesiæ, Doctoris inquam gentium insigne improperium; *an divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnitis*; (r) idcirco enim Divina bonitas dici peccantem patitur, ut tandem miserante victus clementiâ convertatur, idcirco patientia relabentem patitur, non quasi res humanas curare desinat, sed quia suò confusum scelere, sua erubescen-tem ad crimina, reverti vel saltèm ferius expectat; idcirco protervum impœnitentis animæ vultum sustinet, non quasi in fortitudine brachij sui atterere prævaricatorem nesciat, sed quia pro sua imperturbabili tranquillitate disponit omnia suaviter, & universa gubernat sapienter. Hoc audiant, & suæ crudelitati timeant, suæ præsumptionis pœnam provideant, qui nescientes

pietatis viscera induere! ignorantes Mansuetudinis spiritum assumere, mirantur differri fulmina in peccatorum vertices exoneranda, quasi non aliâ, quàm imminentium plagarum violentiâ humana valeat fragilitas à vitijs revocari.

Audiant hujuscemodi præcipites, sed immaturi vindices, quid sponsus Ecclesiæ sibi dilectionibus respondeat discipulis, dum defluis cœlò ignibus Samaritanorum incinerari ambiunt civitatem, qui viatorem DEUM suscipere recusarunt, *nescitis, cujus spiritus estis*.

(s) Invehebantur namque in cives perfidos, non quidem fraternæ correctionis adaecti spiritu, sed quòdam livore vindictæ agitati; ut autumat Caren- sis, hinc reprehendit in eis adstipulante Be- da ignorantiam vindicandi, quæ adhuc erat in rudibus. Sed nec mirare ignem de cœlo ab hisce discipulis, aut expectari aut invocari, qui Boanerges erant, id est, filij tonitrui. Illam revereor longanimem patientis JESU misericordiam, illud incarnatæ sapientiæ oraculum adoro, illud auscultent illius, qui unus omnium sapientum Magister est, apophtegma, filij iræ filij vindictæ, *Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare*, non semper in transgressores vindicandum, non statim in peccatores est feriendum, *nonnunquam ampliùs prodest clementia, tibi ad patientiam, lapso ad correctionem*, inquit Ambrosius, est imperfecta virtus, quæ ultionis spiritu commovetur, non est amoris filia, quam urget iracundia, quantumvis involuta zeli pallio, ad vindictam. Audiamus ex ore Pauli, quod patet ad nos, qui non jam vultum uarivitatis nostræ consideramus in speculo, in quo non res, sed solùm umbra rei umbraticè & imperfectè cernitur, sed quibus Doctor mellifluus pellucidum subministrat inquiens, *speculum vestrum sanctum est Evangelium*, (t) in quo statum humanæ conversationis cernere, in quo diversos conscientiarum vultus discernere debemus; ad nos, quorum grande officium supremos beatarum mentium principes reddit attonitos, si tantum non simus magistri prurientes auribus, à veritate se avertentes, & ad inanès mundi fabulas se convertentes. Ad nos convertitur ingens electionis ta-vas, cœlestibus repletum ferculis, de

(s) Luc: 9.

v. 55.

Spiritus con-
fessarij sit
ritus Christi
mitis & leni

(p) Num: 11.
v. 12.

(q) Cant: 1.
v. 1.

(r) hom: 2. v. 4.

Inordinatus
rigor Phari-
sæis proprius
est.

(t) Sermon: a
past: in Sym-
do.

In Evange-
tium in-
speculo lu-
stranda est
anima
peccatrix.

qui-

quibus pascantur famelici? sanentur & infirmi; quis non accedat, ut reficiatur, si sanus est, quis non anhelat, ut curetur, si æger est, quis metuat hunc medicum, qui nimia paternæ pietatis abundans dulcedine, deplorat jugibus lachrymis eorum periculosam sortem, qui peccaverunt, & non egerunt pœnitentiam, ad vos igitur ore patulo, quasi supplicabundus exhortaturus, duo præscribit ubera commissis nostræ solitudinis gregibus præsentanda, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus,

(a) ad hom. 12.
F. 16.

(u) quæ enim his geminis caret affectionibus sterilis anima, est soror adhuc parvula non habens ubera, dum nec se promptam invenit ad congaudendum, nec proam ad condolendum; de qua Doctor mellifluus insigniter vaticinatur, talis si forte ad regimen animarum, seu ad officium prædicationis assumitur, alijs quidem non prodest, sibi verò obest plurimum,

(x) Serm. 10. in Cant.

(x) hisce binis uberibus, lactare parvulos, solari miseros, perfectos conservare, ut amplius proficiant, & imperfectos nè deficiant, oportet animare. Vides tuis adgeniculari pedibus zelosum justitiæ defensorem, intemeratum legis observatorem, præclarum religionis protectorem, magnanimum innocentiae sectatorem, exulta cum exultante cœlo, urge proficientem, pelle procedentem, & salutaribus monitis dirige progredientem; hunc alius quidam sequitur non sanctitatis pedissequus, sed plenò demersus vestigio in lutum iniquitatis; non rejice accedentem, sed pansis in complexum brachijs recipe titubantem, obsequiosis manibus sustine corruentem, jacenti condole, patienti compatere, lachrymis misce lachrymas, suis tuas; audi, qui dubitas inter pastores præsidem, inter pœnitentiarios principem, inter Episcopos Ambrosium, cum quis fidei solatio est in necessitate, erigit animum ejus, & apud DEUM sibi collocat meritum, quia membrum diligit corporis Christi, & si cum infideli condoleat, provocat magis illum ad effectum disciplinæ

Confessarius ut sit membrum Christi, debet compatiri peccatoribus pœnitentibus.

(y) in Epist. ad hom. 6. 12.

dominicæ, (y) alludit Doctor sanctissimus ad illud matrisantis Pauli oraculum, quò velut mater suavissima sugentibus Corinthiorum labijs, instillat apostolicam dulcedinem lactifluæ pietatis, si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra, utque parabolizantem citius intelligerent, subjungit parabola paritatem: vos autem estis

corpus Christi, & membra de membro. (z) (z) 1. Cor. 12.

Nève consuli, non autem præcipi suspiceris, declarat vim obligationis Commentator interlinearis, compati debent, quasi suum sit malum, nemo scandalizabatur, & Paulus non urebatur, nullus infirmabatur, & Pauli cor non sauciabatur; flebam quondam super eo, qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi.

v. 27.

(a) Singultuat in sui mœroris letulo vir patiens, legit Malvenda, uita

(a) Job: 30.
v. 25.

fuit anima mea, uritur ante tot Apostolorum sæcula ad proximi discrimina ante vocationem gentium, ad unitatem corporis Christi gentilis Job; hoc egit quondam, non quidem præcipitatus in sterquilinum, non adhuc percussus ulcere pessimo, non quando manus Domini tetigit eum, non quando fratres sui præterierunt eum tanquam torrens, qui raptim transit in convallibus, sed quando receperat bona de manu Domini, quando lavabat pedes suos butyro, & petra fundebat ei rivos olei, hoc egit prosperitatis tempore, non in tempesta intemperie adversitatis, hoc egit in die jucunditatis suæ, non autem sub vespera calamitatis; utque erudiremur compassionem condolentis animi non sufficere, sed insuper subsidium requiri, postquam afflictus fuerat condolendo, compatiebatur pauperi tribuendo, sed nè perfectiorem calumnie ris legem naturæ, quam gratiæ, adgeniculatam JESU pedibus Magdalenam respice, quæ primò pedibus rigat lachrymis, ecce compassio, exclamat moralis Hugo; (b) postmodum absterfit

Job urebatur in corde suo, quando vidit afflictum proximum suum.

(b) sup: Job hic.

rigatos capillorum cæsarie, in quo notatur conversio; flebat super afflicto abundans prosperitate temporis compatiendo ei, ut eum à passione liberaret, tunc enim plena est compassio, cum malum Magdalene inopiæ pro proximo suscipere non metuimus, prius rigat ut eum à passione sic liberemus, commentatur Gregorius, complevit ille, quem ut doceat ille visurum in carne sua speraverat salvatorem suum, complevit nostrarum postea abster- Redemptor animarum, quod iste faciens git per subpræfiguraverat, qui licet homini per- ditionem. ditione vitæ dispendio subvenire potuerit non moriendo, mortem tamen subire voluit, minus enim nos adamasset, si nostra vulnera non suscepisset. Denique Ecclesiæ servi & filij matrizare discant, priusquam errantes doceant, & audiant reatus peccatorum concludit commentatrix Glossa, Ecclesia dum affli-

(c) Serm: 101. *ctos per lamenta pœnitentiæ conspicit, suos
eis oratione continuâ fletus jungit. Vade,
& tu fac similiter, Pauli vestigijs infi-
dens, qui vapulando docuit, non cœdendo, (c)*

testatur Chrysologus ut eximius Ma-
gister, quot sunt homini mores, tot
ferret & exciperet passiones.

Viderunt autem tibi assumptiones falsas,
& ejectiones.

Sermo Quadragesimus Tertius.

Nil perniciosius regnis & territorijs, quàm
consiliarij adultores.

*Summa indi-
gentia ma-
gnorum prin-
cipum est ino-
pia fidelium
consultorum.*

Vix major in populosis etiam
urbibus est indigentia, quàm
providi principum consul-
toris, qui verum svadet, &
falsum detegat, qui ægro statui confor-
me præscribat Pharmacum, & provin-
ciarum satagat promovere incremen-
tum, ægrotabat phreneticò invasus de-
lirio Assyriorum Rex Nabuchodonosor
Monarcha Babylonis, quando decreve-
rat in ambitiosq; superbientium cogi-
tationum confistorio, mundi Dominum
suo in folio concentrare; néve præcipi-
tatus se suo exueret imperio, dum su-
pervestiri flagitat alieno, supremum se-
natûs regij consuluit dicasterium, quid
intimi senatores suggererent perceptu-
rus. Comparuit ad nutum principis
veneranda senum canities, à qua o-
racula sapientiæ expectâsses, solertia
Ministrorum se præsentabant ingenia,
quibus annosa boni publici experientia
sagacitatem ingerebat; sed nemo exu-
ltam veritatem nativâ nuditate prædi-
tam inducebat, quisque latentem ani-
mi sensum decoro velamine palliabat,
& quasi unum foret omnibus obsequi-
um, commune singulis inesset ministeri-
um, blandiendo Principem fallere, svade-
bant prælium, nemo supererat, qui
armistitium commendaret; quisque
protelandum approbat imperium, &
veluti supremo imbuti vaticinio injici-
endos hostibus scirent compedes, qui-
bus universus latepatentis mundi cir-
culus Assyriorum foret mancipandus vi-
ctorijs, militari Regis genio lenocinan-
tes subditi applaudebant. Ambiciosus
Prædo tyrannum exhibiturus, dixit, co-
gitationem suam in eo esse, ut omnem ter-
ram suo subjugaret imperio. (a) Mise-
rum dixeris cæcæ ambitionis mancipi-

um, se ipsum ignorat regere, & to-
tam terrestrijs mundi machinam præsu-
mit gubernare; anhelat cogitabundus, sed suo subjugandam regimini gemini
orbis orbitam, qui suam rationis do-
minio subicere arrogantiam nesciebat. Incrementare cupit, quod possidet, au-
gere, quod non habet. Nondum vi-
ciniora suæ tyrannidi subegerat terri-
toria, & jam longè disitis præsidere
provincijs, jam occidentis restringere
amplitudinem, septentrionis coërcere
ferociam, dementi cogitatu decerne-
bat. Ingens delirium, cui sola vani-
tas substernebatur in fundamentum. Et
tamen inter numerosos regalis aulæ pro-
ceres, inter fidentiores errabundi regis
consiliarios, inter collaterales consan-
gvineorum primicerios nullus discrimen periclitaturi exercitûs proponere,
nullus subsecuturam deficientis ærarij
inopiam adstruere, nullus remotiarum
gentium barbariem adducere, nullus
confœderandas regnorum coronas asse-
rere, nullus impugnandarum provincia-
rum distantiam ausus est allegare; unò
parique calculo suffragantur singuli, in
nutum belliciosi Principis conspirant u-
niversi; quò dictum, cùm placuisset om-
nibus, vocat Nabuchodonosor Rex Holofernem,
quò consulentium eventu? quò con-
clamantium successu? consonò adula-
torum voto lustrandæ sancuntur acies,
numerosi coacervantur milites, subor-
dinantur castrorum Principes, statuitur
conformi suffragatorum calculo totius
mundi subjugatio, ludens in orbe ter-
rarum sapientia, insipientium elusit de-
liria, orbem reliquit regibus per eum
regnantibus, Assyriorum decollavit po-
tentiam in detruncato effœminati Ho-
lofernis stipite, & quàm crudelis insi-
dia-

(o) Judith: 2.
v. 13.

diator in aulis sit conjurata fœderatorum adulatorum Barbaries, insano principi, in suæ eliminatione gloriæ spectandum repræsentavit. O quanta fidelium Ministrorum inopia laborant inclyta regnorum dominia! dumque adulantur singuli in deplorabilem incauti regis exitium, conspirant universi: *potentibus siquidem omnes adulantur; invident*

(b) *serm: 4. de Ascens:*

omnes, (b) incipit Bernardus; hinc & benefici vocantur reges gentium, non quia semper oculatâ fulgeant Providentiâ, non quia peculiari emineant æquitatis indifferentiâ, non quia Benignitate munificâ subditorum attrahant animos, sed quia potestatem habent super eos. Et quoties grandi elogiorum volumine coronatus prædo extollitur, nec tamen à regiminis integritate commendatur, sed verius laudatur peccator in desiderijs animæ suæ, & iniquus benedicatur; quo perimenter toxico tot Principum animos in fascinari deplorat Augustinus, *adulantium lingvæ alligant animas in peccatis, deletat enim ea facere, in quibus non solum non metuitur reprehensor, sed etiam laudatur auditor;* (c) eliminabatur hæc

(c) *in Ps: 9.*

fœx hominum, proscribatur ab aula Solymæ, Sapientissimi Salomonis tempore, qui suum eruditurus discipulum, sibi charissimum instructurus filium, hoc suæ Sapientiæ proverbium præscribit: *fili mi, si te lætaverint peccatores, nè acquiescas eis.* (d) Legit Pagninus,

(d) *Prov: 1. v. 10.*

si te seducere voluerint, dolosis svasibus, blandis affectibus, velatis laudibus, nè te seducant viri impij; vertunt septuaginta commentatores. Filium nuncupant omnem hominem venientem in hunc mundum, quem paternè erudire satagit, non quidem correptione verberum, sed verborum; lactari prohibet à peccatoribus, qui mala præterita extollendo, confirmare in malo malignantes cupiunt, bona præsentia laudando, caducis voluptatibus inescare non desinunt, futura prætereundo æternitatis cogitatum excludere, mortis timorem abjicere, fraudulentam blandientis mundi dementiam contegere, momentaneam temporalium deliciarum durationem prolongare concupiscunt. Illorum irretientes laqueos ut effugas, ut composita eloquia declines, pennatorum oculos assume, ante quos frustra hoc rete jacitur, à quorum cautis pedibus, à quorum illibatis affectibus

Assentatores lætando seducunt.

Soli, qui oculos scientiæ & pennas habent virtutum, declinant dolos adulantium.

hic laqueus conteritur, & ipsi à lata spatiosæ perditionis viâ liberantur, inculatos scientiâ justorum, & pennatos virtutum alis, incassum casses instruunt, quorum pedibus lucerna Verbi prælucens dirigit semitam, nè devient, & quorum spiritum aligera virtus sursum erigit, ut quidquid spectat transitorium, quidquid videt terrigenum, supervolet, nè offendat; evolitet, nè impingat, associare tamen oportet alas oculis, non minùs ac carni animam, ut animatum corpus sit, amborum si unum segreges, totum dispergitur, non enim sufficit alterutrum, requiritur utrumque.

Erige illuminatum mentis oculum, ut videas pennatos sinè oculis, & oculatos sinè pennis; primos etsi altivolos expectat præcipitium, ni dirigantur pedes eorum in viam mandatorum, secundos periculosior manet interitus, scientes & non facientes impij Balaam ferales æmulos, qui se auditorem sermonum DEI jactanter nuncupabat, (e) sed agere factorem recusabat, & ideò conformiter confessioni propriæ apertis oculis cadebat. *Per Balaam, qui veram prophetiæ doctrinam habuit, & tamen malæ vitæ fuit, significatur Doctor quicumq;, vel prædicator, habens bonam & veram doctrinam, sed malam vitam,* commentatur Lyranus; est oculatus, sed non alatus, sibi cæcutit, alijs videt, & ideò ad petram scandalii faciliter impingit, hos oculatus nominat Salomon stultorum oculos in terræ finibus collocatos, sunt enim (commentatrice glossâ) sensus carnis, (f) qui tunc in progenito parentibus nostris juxta vaticini serpentis præsagium aperiebantur, quando infortunati patris mendaciorum auditores suo induti consilio, fructu prohibito vescebantur. *Sic iniqui aliud scientiâ, aliud moribus agunt; aliud ore, aliud opere ostendunt,* concludit purpuratus Hugo. (g) Hæc genuina blandientium adulatorum est facies, sed larvata, dum enim amare principem notant lasciviam, commendant Benignitatem in sexum fragilem, urbanitatem nominant, quod vident esse libidinem, dum avaritiæ editum conspiciunt regis animum, dum fatiscentes subditos sub barbaro immanium exactionum pondere conspiciunt, dum suam exhalantes animam aspiciunt,

(e) *Num: 24. v. 4.*

(f) *in c. 24. Num:*

(g) *hic sup: Num:*

Qui habet veram doctrinam & malam vitam, de domo Balaam esse perhibetur.

*Sæpe regna
& reges peri-
clitantur de
interitu, quia
nimis fidunt
adulatoribus.*

occultant oppressorum funera, recon-
dunt famelicorum cadavera, exaltant
reſtoris Providentiam, augmentant re-
gnorum indigentiam, evulgant millena
periclitantis Reipublicæ discrimina, fin-
gunt excentrica impendendarum pecu-
niarum barathra, sed quibus absorben-
tur mancipiorum substantiæ, non quibus
corrasæ furum manibus pecuniæ deglu-
tiuntur. Si suâ in amorum excellentiâ
Monarcham suspiciunt, si elevatum cor
ad dilatandum confinia, ad subjugan-
dum dominia, ad aggregandum terri-
toria, exploratores regalis animi adver-
tunt, magnanimum deprædicant, am-
bitiosæ menti, non qualis sit, sed qua-
lis esse possit, objiciunt, vana non sa-
na hianti animo obtrudunt, & in fe-
rali corpore elatum cor enutriunt, quod
ob duritiam est expers pietatis, ob in-
solentiam ignarum teneritudinis com-
pungi nescium ad propriæ perversitatis
intuitum, emolliri insolitum ad alienæ
calamitatis spectaculum, siccum ab om-
ni rore cœlestis gratiæ, universâ omni-
genæ iniquitatis varietate circumfusus,
si coronatam in throno coguntur reve-
reri sanguisugam, quæ sæviante cruo-
ris flui furoris concupiscentiâ, incendunt
suburbia, devastant oppida, nec suæ
parcunt patriæ, nec favent optatæ pa-
cis beneficium alienæ, extollunt bar-
baræ mentis extollentiam, evulgant for-
tunatam vincentis tyranni ferociam,
Heroem nominant, & sui defensorem
populi in fuso innocentum sanguine
baptizant. Umbra gloriæ venan-
tur in flagitijs flagitiosi adulescentes, pa-
scunt magnatûm scelera scelestis laudi-
bus, ut eorundem reciproca pascantur
beneficentiâ, & sæpe sæpius iniquis de-
nigratorum innocentum spolijs impin-
guentur. O! quoties si revelassent ve-
lati criminis abominandam turpitudi-
nem, exoculatus Princeps aperuisset o-
culos quantumvis caligantes, & afful-
gente veritatis radio aspicere, aspectam
prævaricationis injustitiam discernere,
discernens regali indignam purpurâ ma-
litiam declinasset! & quoties periclita-
tur nutantis regni salus de interitu,
& reticeretur periculum, suspenditur con-
siliium, invertitur suffragium exoritur
à scintillante flamma, quæ modico ro-
rantis beneficentiæ exstingui poterat stil-
licidio, ingens incendium, vix copioso
torrente humani sanguinis sedandum!
Noverat intimus exulcerati Absolonis

consiliarius, noverat ducalis animi di-
rector, & sui reſtor genij, tumultuo-
sus Jonadab, absconditum in corde prin-
cipis funestæ amaritudinis toxicum, la-
tentem noverat in dissimulante furi-
bundi adolescentis pectore feralis vin-
dictæ spiritum, ob violatæ sororis in-
juriam frementer irritatum; provide-
rat quod lippus etiam vidisset oculus,
periclitantem incestuosi Ammonis vi-
tam, unus utrique suffecisset nutus o-
culi, quo bullientem fremebundi fra-
tris animam coërcuisset, & adamatum
exacerbandi parentis filium conservâs-
set, & effundendum sacrilegis fratri-
cidæ manibus sanguinem retinuiisset.
Hoc reticente, hoc simulante, Amnon
occiditur, David affligitur, Absolon ex-
pletâ vesani furoris libidine proscribi-
tur, & totus Israël tanti spectator cri-
minis conturbatur. Accurrit præpro-
perus nè aliorum præveniatur accusa-
tione nuntius, exclamat velut innocu-
us, recenset tanquam non præsciens, ex-
animato penè Genitori infandum faci-
nus, exponit interempti Ammonis in-
teritum, & quia iniqui consultores si-
bimet ipsis plerumque nesciunt consu-
lere, effutit, quod tacere debuisset,
revelat, quod mille velaminibus ab-
scondere oportuisset, explanat primæ-
vam fatali odij scaturiginem, quam sibi
notandum asserit, se reum profusi san-
guinis suæ salutis incurius proditor de-
tegit, dum conscius exasperati cordis,
imò foederatum se prodit: *Amnon solus
mortuus, quoniam in ore Absolon erat po-
tus ex die, quò oppressit Thamar sororem
ejus, (h)* Est auditu horridum, effatu
terrificum, quod Carenſis insinuat, &
plurium Expositorum calamus exarat;
qui enim Absoloni fuerat à consilijs, qui
erat incauto principi in dubijs, idem
violatæ sororis extitit traditor, dum
inamorado fratri explendæ libidinis fue-
rat consultor; idem qui Absolonis iram
dissimulavit compescere, & incurij Am-
monis necem præpedire, præscripsit ex-
plendæ iniquitatis methodum, & op-
primendæ sororis occasionem indicavit;
*Jonadab ille, qui dederat Amnon consili-
um de Thamar, declarat gemini criminis
complicem purpuratus Pater, edocuit
lascivum principem, quo stratagemate
recusaturam Thamar induceret, quibus
illicijs renuentem alliceret, quibus il-
lecebris recusantem convinceret, qui-
bus insidijs eludenti illuderet, & idem*

*Jonadab p-
simus adu-
tor, poterat
interitum
mmonis præ-
pedire, &
fecit.*

*(h) 2. Reg.
v. 32.*

ille barbari sceleris moralis author, qui concupiscenti motor adfuit & adiutor, periclitanti defuit proditor & celator. Incensum ad libidinem depravati adolescentis animum, pervasa possibilitate facinoris ardentius inflammavit, nec tamen imminens sciens interitum, periclitanti periculum intimavit. Sciverat Ammonem in Absolonis ore positum de vita periclitari, nec tamen ut nescius presentaneo crederet discrimini, incurium voluit ad evitandam fratris rabiem exhortari. Infamem dixeris proditorem, crudeliorem tamen adulatorem? Hæc sunt communia blandientium assentatorum stratagemata, facinori facinus jungere, & scelus scelere cumulare; foveant odia dum mentiuntur fœdera, machinantur vulnera dum ordiuntur oscula, meditantur exitium dum irrunt in amplexum.

Abominanda gens, quæ decurrens adhuc mortale stadium pro duce perduellem Angelum reveretur, contagiosus grex ovium sed dispersarum, quas post funestum feralis vitæ cursum mors depascet in inferno, viventes autem quovis ferociore lupo Leo circumiens. Sibi fidos associat in sodales, ut committentur insidiantem, sibi aggregat in commensales, ut invenire juvent, quos simul devorent, simul deglutiant agnos Ecclesiæ à Matris gremio errabundos, quod primum exstitit magisterium, quod aliud introducendæ in orbem extitit mortis vehiculum, quàm adulatoris Luciferi consilium, quàm primum callidi insidiatoris mendacium; interrogata à Scrutatore cordium Mater viventium, vel prima potius humanæ mortalitatis puerpera, quidnam inquirenti respondeat Judici, auscultate: *serpens decepit me*, (i) & comedi; nuda sinceræ confessionis veritas, à prima approbatur veritate, utque futuram illius abinde raritatem inter subsequendos Evæ filios novaveris, Ambrosium auscultate, qui sinè ascitio excusationis fuco intemeratam confitentis accusationem, adscribere statui innocentiae videtur & imputare; alia ratio mulieris discernit Matrem à filio, Protoparentem à suo primogenito, qui eidem interroganti Judici turpiter exprobrare præsumpsit: *num custos fratris mei sum ego?* (l) reum se sciens, reatum accusare noluit, & ideo accusationem diabolo reservatam comme-

moratus Pater sapientissimè concludit, aliam proinde rationem prævaricationis Evæ demonstrat extitisse, quæ de paradisi lignis habebat adhuc virtutis escam, & ideo dixit peccatum suum, & reputatum est ei ad veniam. (m) Decepit serpens consulendo, allicuit blandiendo, evicit adulando. Quid ageret æquissimus prævaricationum Ultor, quem nuper à pacifica triumphantis jam Solymæ præcipitavit regia pacis angelicæ perturbatorem, nunc primum in orbe adulatorem, totius terrigeni orbis seductorem, quâ pœnâ plecteretur, quâ peregrinū ignotæ hæctenus assentationis crimen ultione vindicaret? non accusati excusationem petijt Judex sanctissimus, sciens nequissimæ defensionis scutum contra justissimæ correptionis sententiam obtrudendum; an forte hæc procedendi methodo insinuare voluerit, nullum prorsus excusandi sceleris locum adulatoribus favendum, si semel de hoc infami scelere convincantur. Protulerat inquit mulier ad excusandam excusationem in peccato hanc querimoniam, *serpens decepit me*; quasi verò decipiendo induxerit, & non magis quare hoc fecerit, fuisset requisita; vertit Augustinus ex Chaldæo, *seduxit me*, & legit Hebræus, *elevavit*, aut *sublevavit me*; seduxit spondendo Divinitatem per essentiam, quæ creaturæ repugnabat, ut participatam deificantis gratiæ beneficio ei surriperet, quam ille nuper amiserat, & ista defactò possidebat, sublevavit & elevavit, dum aperiendos promisit oculos, nè posthac signatò super eos lumine vultus Dominici indigerent, sed propriâ viventes Providentiâ, & bonum scirent se ipsis facere, & malum declinare; Hanc igitur intolerabilem maligni Adulatoris sævitiam, & consultiore pessimi immanitatem castigaturus conditor, percussum igitur perennaturæ maledictionis anathemate, nè ultrò pestilens illud audiat consilium, neque locus concedatur dolosis ipsius insidijs (inquit Chrysostomus, super pectus suum rrepere præcipit) ut calliditatem & versutias cogitationum ejus aperiret, quod omnes gressus ejus nequitie essent & fraudes, ait Hieronymus; perpetuæ declarantur inimicitie, pax enim, quam offert, semper est noxia, & bellum vitæ nostræ, quæ est militia, magis congruit, quàm armistitium, non posthac fraudulenta pacifici sermonis admittra-

(m) lib: de Paradis: c. 14.

Serpens ut Evam deciperet blandiendo, elevavit eam, Deitatem proponendo.

passit Ammonem
oppressionem
hamar, nec
um postea à
eade libera-
vit.

Eva fatetur
peccatum su-
um, & ideo
meretur ve-
niam.

(i) Gen: 3.
v. 13.

Cain crimen
suum agno-
scere tenuit.

(l) Gen: 4. v. 9.

*Plectitur ser-
pens à DEO
contritione
capitis ob cri-
men adula-
tionis.*

*Mulier vin-
citur blandi-
tiji, sed in a-
perto lucta-
mine victo-
rem superat.*

*Esuriente
Christo dia-
bolus pariter
esurivit.*

tur ab Adæ filijs superficies, sed manifesta nunquam conciliandæ contrarietatis intentio declaretur, & qui fidum mentiens consiliarium, velut peculiaris amicus incuriæ Matris lateri se se associavit, non tanquam armatus hostis occurrit, vincatur fœmineâ, sed simul virgineâ virgineâ Deiparentis fortitudine, quam solam non poterat suis fraudibus vincere vel vincere; *ipsa conteret caput tuum*, decedit litigium, definit serpentis interitum, perpetuus adulatorum inimicus, & ultor irreconciliabilis fraudulentarum assentationum, Reconcilianda offenso Numini mulier, conterendum à suo audit semine caput insidiantis colubri, & quæ serpenti seducta paruit, sua in filia, sed illibata devicti serpentis coronatur laurea, contritiq̃ue capitis sanguine purpuratur; quæ sub dolosi illusoris stratagemate cecidit, quæ blandientem consultorem amanter auscultavit, & seducendo adulatori amenter obedivit, nunc confligentem proterit, & colluctantem adversarium suis substratum pedibus devincit; applaudit occultus assentator exculatæ viragini, & morti immortalem subjicit, invadit violentus jam adversarius omni conamine, durissimo luctamine, & succumbit, ut sui discant posthumi adulatoribus diffidere dum pugnant plausibus, dum fictis laudibus se obarmant, ut sciant supremum perdendæ felicitatis periculum imminere, dum inchoant latentes adversarij, dum impij assentatores, cor incipiunt vociferantibus elogijs, approbantibus calculis, suffragantibus epithetorum titulis commendare. Exulceratus hostis judiciali hoc anathemate, ipsum assilire delirò ausu præsumit Judicem, omniscium Scrutatorem cordium intendit fallere, quique primum transfigurata blandientis amici facie Adamum per deceptam conjugem decepit, eodem mentiente vultu aggreditur secundum; quasi verò de cœlo cœlestis veniens in terras, in terrestrem de terra factum fuisset commutatus. Præsentat se egrediendi de deserto ut amicus, adoritur conditione subdolâ esurientem eremicolam ut inimicus; sed jejunante DEO esuriit Leo rugiens percussus metu, nè fortè hæc exemplaris abstinencia pro norma deserviret, ad quam respiciens homo abstinere disceret, esurire inciperet, crapulari desineret, cessaret e-

pulari, nam jejunantibus nobis diabolus esurit, qui nostris semper saturatur ex culpis, (n) scribit Chrysologus; procedit igitur veteranus homicida ad campum, si fortè ambitionis suæ arrogantiam evaderet in Deicidam; assumit arma perennis armiger, non quidem voluptatum illicia, quæ carnem virginis alligere nequibant, non abundantiam avaritiæ, quæ eum, in quo omnes thesauri erant absconditi, non poterat illaqueare; non flammicidia ustulantis invidiæ, quæ DEUM, qui est essentialis charitas, succendere non valebant, assumit igitur laudum insignia præconiorum symbola, prodigiorum impendia, Divinæ filiationis incomparabilem denudat eminentiam, quique non reverendi studio, sed lædendi venerat animo, in templi pinnaaculum ad alta indefinenter assuetus eluctari; nec minus ab altis consuetus præcipitari, tollerantem DEUM hominem sustollit; indulget tenebrarum Principi lux, quæ illuminans omnem hominem, hunc seductorem hominum suæ excæcat fulgore claritatis; elatum dolo tentaminis non venerationis obsequio, ambitiosò fastu alloquitur: *si Filius DEI es, mitte te deorsum.* (o) Ecce hominum tentator evadens sæpè sapius crudelis victor, DEUM tentare nondum didicit, hic enim sua ex origine casum nescit; qui ad ascensum difficilis, & reperitur facilis ad lapsum, homo, non DEUS est, aut angelus rebellis; suò proinde se prodit hostis consilio, dum lapsum præcipit, & præcipitium proponit; DEI Filius in cœlum nititur ascendere, non ruere deorsum, jam semel indè descenderat; illuc præfixò tempore reascensurus; invitat interim urgentius, haud tamen cogit, svadet, non trudit, se ipsum ut mittat, proponit, quia vox diaboli, quâ lapsum hominis semper desiderat, persuadere potest, præcipitare non potest.

Expecta diabole, sat lividò spectabis oculo, non de excelso templi pinnaaculo se dimittentem in terram, sed è crucis patibulo se se ad inferos usque jactantem, non tamen, ut cadentium forma evadat, verum ut mortuorum resurrectio fiat. Frustrà svades jactantiæ vanitatem Veritati, apud quem inane reputatur prodigium, quod salutis humanæ non prodesse comprobatur:

Non

(n) serm.

Dæmon a
latur Chri
nominande
um Filium
DEI, ut de
piat.

(o) Matth.
v. 6.

Non tentabis Dominum DEUM tuum. Fal-
laces tenebrarum Principis sagittas Ve-
ritatis clypeo confringit, DEUM, si sapi-
intuere, quem, quia rebellis creato-
ri creatura sapere noluit, de cœlo-
rum regia in regionem umbræ mortis
decidisti; Dominum reverere, quem,
quia servus nequam venerari noluit,
ex electorum servorum numero repu-
diatus, cum perduellibus Ministris ad
fletum & stridorem dentium condemna-
tus, in reproborum carcerem corruisti.
Nec tamen ideò DEUM tentare desinit,
nam licet DEUM non esse tentandum
audierit, hunc tamen, quem tentat,
esse DEUM hominem, non recognovit.
Luxerat siquidem lux in tenebris, sed
tenebræ eam non comprehenderunt.
Assumptum itaque in monte excelso val-
dè statuit, quem scilicet Diabolus cir-
cuiens omnem terram sublimiorem cæ-
teris (ut autumat Chrysostomus) co-
gnoscebat, ostendensque omnia mundi
regna, voce sacrilegâ latrariâ abomi-
nabilissimæ creaturarum omnium exhi-
bendam svadere nititur Creatori; *hæc
omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me,*
non amplius DEI Filium nuncupat, ca-
lumniatorem agere incipiens, qui blan-
dientem hætenus egerat adulatorem;
sublimis tituli blandimentò illaqueare
DEUM voluit, quem ubi resistentem
experiri debuit, ad injuriam ab adu-
latione processit; eum, per quem stant
omnia, vult cadere, nil aliud, quam
casum persvadere solitus, dum svadet;
seductor pessimus, quam blandâ laudis
decipulâ elicere non poterat Deitatis
confessionem, eam subtractò Deitatis
nomine conatur extorquere, si fortè in
justo suæ temeritatis vindice experia-
tur DEI Filium, quem iteratò adulatori-
æ laudis titulo explorare hætenus
non valebat. Verùm terribili repulsâ
plectitur Divinitatis impudens usurpa-
tor, in ignem æternum (commenta-
tore Hieronymo) qui paratus est an-
gelis ejus, ire compellitur, dum à Ver-
bo verbum asperum intonatur, *vade Sa-
tana* (legunt alij cum Altisiodorensi
Remigio, & Maximo Taurinensi) *vade
retro Satana*, quasi diceret prioris Te-
stimonio, *recordare; in quanta gloria
conditus fuisti, & in quantam miseriam
cecidisti*; est præclarissima posterioris
elucidatio, *justissime retrorsum abire præ-
cipitur, qui tentando ad hoc usque perve-
nit, ut se ab adorando DEI Filio posceret*

*adorari, æstimans, quod Christus, qui de-
cipi laudis suæ subreptione non potuit, in-
dignatione ingestæ contumeliæ, se proderet
exploranti.* (p) Hæc scilicet terminantur (p) hom: 4.
clausulâ, blandientium adulatorum stra-
tagemata, quos molli adulatione nesciunt
frangere, tentant contumeliarum injurijs
persecutionumque duritie suum ad nu-
tum commovere. Ecce! qui de supernis
ad infima incautos Adæ filios blandien-
do solet dejicere, vult DEI Filio, ut
spontè per præceptum deorsum velit rue-
re, velatæ adulationis tentamine sub-
dolos persvadere, qui tamen lapsum
non intenderat, sed Deitatem experiri
dolosâ tentatione concupivit. Hoc e-
nim primum perfidæ plebis hujus est ru-
dimentum, *cor machinationibus tege-
re, ut asserit moralis Papa, sensum ver-
bis celare, quæ falsa sunt, vera ostendere,
quæ vera sunt, falsa demonstrare.* (q) Mel-
leum dixeris insidiosæ adulationis la-
queum, per aures svaviter immittitur,
sed penetrante fascino cor virulentâ dul-
cedine feraliter intoxicatur. Qui cu-
pis sapere, adulationis fastum discute,
quò assentatorum princeps & primice-
rius ipsam infascinare sapientiam atten-
tavit; Filium DEI nominat, quem ta-
lem esse metuebat, ut dubius exploret
certitudinè, Divinæ filiationis nomen-
claturam ingerit, si forsan hòc oble-
ctatus mentitæ subjectionis homagiò se
talem, qualis fuerat, ad extra revela-
ret, at dum benevolâ assentatione ne-
quit confessionem Divinitatis elicere,
ad contumeliâ quantocyùs progredi-
tur, sperans hòc violento novæ frau-
dis assultu, quod blandiendo non po-
tuit, calumniando feliciùs obtinere;
omittit Deitatis nomen, si fortè læsio-
nem sentiat, qui consentire honoranti
non volebat. Adeò sunt confinia adu-
lationi convitia, ut fraudulentus adu-
lator facilitate pari calumniatoris per-
sonam exhibeat, quâ luserat laudatorem.
Sequuntur Patrem filij, æmulantur Ma-
gistrum discipuli, & Principem subditi
æmulantur. Imminebat post atrocissi-
mum Divini luctatoris prælium, post
sangvineum fauciati pugilis conflictum,
triumphus crucifixi Redemptoris expo-
liandi jamjam erant principatus & po-
testates, ejiciendus mundi princeps,
subvertendum suæ dominationis impe-
rium providebat, fremebunda mors
præsentiens mortem suam inhorruit ad
suæ tyrannidis exterminium, armaba-
tur

(q) lib: 10. mo-
ral: c. 16.

Judæi adula-
tionibus de
cruce Chri-
stum avellere
tentant.

Reiectus à
Christo (p)iri-
tus malignus
non amplius
eum nominat
Filium DEI
adulatorum
more.

tur ad ulciscendum sui Creatoris decedum creatura, cœperunt montium pondera vacillare, universa titubantis terræ vastitas trepidare, quando eximiores assentatorum principes, interituum principis tenebrarum imperium vindicaturi, quasi regnatura à ligno præpedire attentarent, horrifonò vociferabantur ululatu, *si Filius DEI es*, *descende de cruce.* (r) Fatentur DEI Filium, cui ideò moriendum calumniabantur, quia Filium DEI se fecit; Divinæ filiationis præconio ad descendendum allicitur, nè inimicus homo, iniquitatis primogenitus, suò exui dominio, hoc crucifigi in patibulo cogatur; sentiebatur jam virtus morituri, adorabant victricem potentiam perseveraturi, sollicitant idcirco subsanante lingvâ descensum è cruce, nè mors mori cogeretur, & nè infernus, quæ est regia adulatorum, præsidis morderetur. Non hoc Judæorum erat commentum, sed perduellis Angeli hortamentum, qui insidiatoriâ Divinæ filiationis nuncupatione detrahere tentaverat in ipso imminentis trophæi vestibulo victoriosum luctatorem. Evacuandum præfagiverat rebellis angelus nostræ perditionis chyrographum, quod suis mendax proditor blanditijs ab extenta in arborem fœdifragæ mulieris manu extorsit, nè igitur mediatorem DEI & hominum, suæ traditionis vindicem, suæ adulationis perfidæ pateretur ultorem, è judiciali solio svadet consono suorum asseclarum calculo descendere, Filium DEI cognominat, cui nihil cum prævaricatoribus DEI filijs commune; sed clavi, quibus manus Domini pedesque transfixerat, dum suorum ministrorum manibus eisdem terebrabat, ostendunt, num sauciatus in corpore, num vulneratus in carne non sit hominis Filius homo DEUS. Reddiderunt his stultis adulatorum vocibus omnia elementa responsum, quasi in perfidorum capita, quæ transeuntes percussi hæreditariâ primi fratricidæ vertigine moverunt, capitalem sententiam latura, qui dum fixuræ clavorum ferociora, blasphemantium lingvarum tela consociant, dum blasphemiarum horribus sacrilegas adulationum voces commiscent, se verè ex patre diabolo esse, suis dictis & factis, attestantur; *considera autem nunc vocem filiorum diaboli, quomodo imitantur vocem paternam*, exclamat os aureum incipiens *crucis trophæ-*

um prædicare, *diabolus enim dicebat, mitte te deorsum, si Filius DEI es, & Judæi dicunt, si Filius DEI es, descende de cruce.* (s) Sunt consona amborum alloquia, conformia utrorumque præconia, eadem utuntur decipulâ, iisdem tendiculis insidiantur; sed qui crucifigendus venerat, eum de cruce descendendum nullatenus oportebat, obscuri tenebrarum principis illustres filij, infamis angeli fideles pedissequi, victori adulantur, ut cesset vincere, blandiuntur Salvatori, ut desinat salvare.

O quoties! quem regenerans, aut recreans gratia ex servo diaboli Filium DEI efficit, quoties huic scelerata adulantium lingua insultat, ut vocem incantatoris audiens descendat de cruce! O! quoties seductrix collaudantium assentatorum malitia, inimicorum aculeis voluntarium mundi exulem invadunt, illecebrosis gemitibus moriturum carni supplodunt, compassivis affectibus velut perditum gemunt, quasi periturum avellant, nè se crucifigi permittant fallaciter rogant, nè adolescentem vitam voluntariam claustralis vitæ perimat morre, reclamant, qualis confusio vultum à terrenis avulsum spectaculis operuerit, quærunt, quæ animum pœna invaserit petunt, ut à præpropera confixione membrorum, ab acclavante ferocitate votorum liberam excutiat mentem proponunt, nè vivus lethifero tumultetur in antro, religiosa sepeliatur in specu, fallacibus verbis obtrudunt, sed JESUS sciens adulatorum insidias, mansit patibulatus in cruce, ut acrius rebellis orci genius suo torqueatur à ligno, & suam post prævium ducem bajulantes fideliter crucem, JESU pedissequi nunquam à cruce recedunt, minùs de cruce descendunt, cum eodem post modicam paucarum horarum tollerantiam regnatura à ligno, si enim tam velox momentaneæ crucifixionis fuit effectus, ut de latronibus alter, qui Christo configi in cruce gaudebat, in paradysum intravit, quis secuturam illius explicet beatitatem, qui suos dies & annos in cruce traduxit, qui nec illecebris motus! nec blanditijs captus, unquam à cruce recessit? quis admirandam varietatem subsequaturæ immutationis enarret? si enim miserationis & morientis JESU clementia exiguo temporis puncto desideratam illi dedit coronam, cui non voluntaria vir-

(s) Serm. Pass. trop.

Adulatores
impij laudi-
bus miscent
blasphemias.

JESUS nul-
lis adula-
rum vocibus
amovetur
a cruce.

tus, non suæ electionis impulsus intulit pœnam, quâ coronabitur lauro, quâ decorabitur palmâ, longævus luctator, assiduus debellator? sed nos ad ludicra blandientium seductorum consilia, ad fucata iniquorum consiliorum mendacia, ad perversa confœderatorum assentatorum agmina revertamur. Respiciamus ad manè orientem Luciferum, qui dum in monte testamenti vix ortus sedere voluit, dum super altitudinem nubium eluctari anhelavit, in veritate stare ultra non potuit, cum enim extolli super omne, quod dicitur aut colitur DEUS, amenter concupiscit, fervore solis Justitiæ è frigidi Aquilonis regione dejicitur, & sui splendoris invasus lumine, ad tenebrarum regiam præcipitatur; sunt Aquilonis latera ventosi Principum aulici, qui Aquilonari velut turbine, ventoso velut strepitu in Monarcharum auribus suis resonant consilijs, suis involant dictaminibus, suis sufflant & afflant, conflant & inflant blanditijs, donec & ipsos suis insidentes lateribus, his confidentes blateronibus, aut propellantur à sede regia, aut saltè concutiantur; quid profunt latera, si inquieti Aquilonis sunt? quid juvant incurium principem circumflui stipatores, svaviloqui adultores, iniqui blaterones, si turbulentò flamine, si sceleratò dictamine eliminant sedem justitiæ, invertunt solium pietatis? Ecce! qui aulam regni sui fundare voluit in aura Aquilonis, quam diu subsistit incolumis? quamdiu imaginaria sedens in gloria permansit! qui sibi afflanter seligit aulicos, qui blandientes auscultat consiliarios, qui consulentes adamat assentatores, quam diu lapsum effugiet? quam diu integritatem regni conservabit? proscribetur in primum exulem ab aula pietas, & aræ protectione impietas præsidebit? profligabitur in exulantis comitem directrix conciliorum justitia, & aurea iniquitas erigetur ad solium, ut sit coordinatrix consiliorum. Pax propulsabitur à throni latere, ut Mars succedat in gubernatorem domus regiae, inchoatur furere à subditorum ædibus, ut deprædetur incolas, brevi ad regale proserpturus ærarium iniquis prædonum domesticorum manibus evacuandum! suscitabuntur litigia, multiplicabuntur prælia, erigentur tentoria, ut concu-

centur territoria, coacervabuntur latronum agmina, ut violentur confinantis amicitiae fœdera, susque deque vertentur omnia! non admirare: *nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant* (interrogat non suis abstractus in chymæris speculabundus quispiam Philosophus. sed veræ Professor Sapientiæ, & illibatae Magister Philosophiæ, Sapiientissimus regum Salomon) *aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantæ ejus?* (t) Ignis in gremio absconditur, dum blandiens proditor, dum svadens assentator, in amore errabundi Principis conservatur, prunis inambulat incautus gubernator urbium, seductus populorum dux, dum adulatoribus innititur, eorumque consilijs in sui regiminis gubernio suffulcitur; non mea sed commentatoris Ambrosij hæc est hujus proverbij elucidatio, qui, voce licet Ambrosiâ, terribiliter intonat, & regia ad tribunalia, ut tinnientes aures principum feriat, efflagitanter clamat; *cave ab impiorum consilijs, non penetrent hujusmodi consilia mentem tuam, nè dicatur de te, alligavit quis ignem in sinu, vestimenta autem non comburet?* (u) non nisi delirus flammæ confidit purpuram, & foco vestimentum! solum infatuatus adulatori tradit gubernium, dum se suis gubernandum consilijs, suis dementandum blanditijs fœdifrago concredit consultori, committit perfido traditori; sunt vestimenta Regum suo subjecti dominio provinciarum populi, non enim aliò, quam horum adminiculo, fovetur, dum friget à motu hostium, vestitur, nè denudetur à stolatis prædonibus, ornatur, ut respiciatur à vicinorum aspectibus, induitur, ut protegatur ab injuriis assultibus, gestatur ignis in gremio, dum menti Principis feralis insidet incendiarius, quando regale solium suis invadit apophtegmatibus, suis regit parœmijs, suis incendit sententijs, suis devastat suffragijs, fallax consiliarius, & credes ab hac ferociente flamma, quantumvis scintillante, ab igne hoc circumvorante, quantumvis rutillante parceret vestibibus, uritur regis animus, & populorum incolumitas non aduretur? & subditorum salus non comburetur? noli credere, noli credere! nî velis carboni fidere pulverem, & stipulâ confidere incendio, nè succendantur.

(d) Prov: 6.
v. 27.

Qualitates fidelis consilii
rij à blanditijs longè distant.

(u) Enarr: in
Ps: 1.

Principes amentes adultores, assimilantur Luciferi, volenti sedere in lateribus Aquilonis.

Adulator amatus à principe est ignis in sinu suo.

Vis nōsse infallibilem decempedam, quā venerandam fidelis consiliarij statum meritaris, quā justam dignoscas longitudinem, proportionatam amplitudinem, æquam profunditatem? pro calamo mensorio auream porrigit arundinem, si non apocalypcticus Joannis angelus, certè præsul sanctissimus, Mediolanensis Ambrosius, *talis igitur debet esse consiliarius, qui nihil nebulosum habeat, nihil fallax, nihil fabulosum, nihil simulatum, quod vitam ejus & mores refellat, nihil improbum ac malevolum, quod avertat consulentes*; (x) breve compendium magna laudum includens volumina, ingentes tomos exigens qualitatū, putas, hæc fuerat dimensio, hæc inerat magnitudo illis adolescentibus, qui annosam repudiantes canitiem maturis senum adversantes consilijs infortunato fortunatissimi Regis filio, regali noxæ, tyranno Roboam suggerebant, aggravare jugum paterni oneris, & leviora gravioribus supplicijs commutare. (y) Blandiebantur feroci Principis genio, adulabantur tyrannizanti animo, sed quā funestō consulentium exitu, eventus docuit, quando desertus à populo, invasus à famulo, profligatus à subdito vix modicam ob avi merita duarum tribuum adscisci potuit societatem. Adversabatur adolescentum libidini Banaïas & Ioiada (Glossæ commentatricis testimonio) cum provido Salomonis consistorio, sed prævalebat furibunda sugerentium adolescentum lascivia, insolens subruentium adulatorum protervia, hæc una exasperavit principes, amovit judices, dilaceravit regalem purpuram, viduavit solium Isai, & sublimavit rebellem subditum, & Roboam legitimo coronati prædecessoris filio substituit in Israël dominiū perduellem Geroboam, quem sola exaltavit adulantium palponum crudelitas, sola ad regni non sui gubernaculum evexit. Est adulatio quovis tyranno sævior, abutitur effœminati principis clementiā ad principatū perniciem, conversos fidelium subditorum avertit animos, ut ad fœdifragæ persecutionis convertat studia aversos; hujus ferocis feræ illecebrosæ emolliri blandititis est exanimatæ signum ignaviæ, non est indicium magnanimæ potestatis. Mentitur affectuosi cordis innocentiam, dum suo nutrit sub infami pectore immanem barbaræ hostili-

tatis crudelitatem; aspirat ambitiosa proles superbiæ ad principum conclavia, collimat ad evertenda corivalium comoda, anhelat ad regis amicitiam, cuius ut aligeri evadat regni socia, se jactat custodem Angelum, quæ est exterminatrix principum, administratorium se fingit spiritum, quæ nunquam in salutis ministerium cœlitus mittitur, sed suo à tenebrarum principe submittitur, in subvertendi regis instrumentum. Hæc una si grassari permittitur in dynastarum jugula non parcat coronato vertici, sed per abscondita callidarum suggestionum præcipitia, dejicit principum inuncta licet sint capita, ut suum caput erigat, suis inclinet pedibus, suis incurvet affectibus alienum. Erat ab intimis sacrilegi parricidæ consilijs, vivebat in perfidi Absolonis amoribus sagax & solers Achitophel, quando malignabatur sceleratus in sancto, & generatione filius, sed affectione sicarius Davidem affliebat genitorem; & qui pax patris dicitur, profanatis naturæ juribus profligavit parentem in exilium, pravis corrupit testimonijs fidelem Regi populum sacrilegus susurro; sic planè infestus adulator pacem simulat & agit, filium prædicat & hostem perpetrat, patri derogat, & illi supplicat, nutat oculis, & fremit labijs, affidet fallax obtutibus, & mordet dentibus; ideò verum est, quod sit ferocior crudelitas fictæ amantium, quā impugnantium apertæ. Erupit tandem ignis sub cinere, & numerofo armigerorum exercitu invadens paternæ dictionis metropolim rebellis Absolon, corde durissimo conscendit regale solium, incestat cubile patrium, & quem declinantem nequibat assequi, insequitur fugitivum, dum interim angustiat David *manu fortis*, id est, potens in opere coram exercituum Domino, terribilem virtutum aciem in validissima lustrat agmina, ad calumniantis Semei convitia silens & patiens, ad recedentium amicorum perfidiam plorans & supplicans, ad approximantis parricidæ audaciam orans & lachrymans, præteritarum prævaricationum memor, deflebat violatam adulterio justitiam, læsam ferali homicidio innocentiam, dumque in corde gerneret, & ore psalleret, maturabatur perfidi adolescentis interitus, qui paternum invasurus exercitum, de eliminanda Davidis potentia consilium in-

Adulator
humiliant
nequiter,
exaltentur

Princeps
ad David
exemplum
manu forti

(x) lib: 2. de
Offic: c. 17.

(y) 3. Reg: 12.
v. 12.

Roboam eredi-
dens adula-
toribus regnū
perdit fere
totum.

inivit; æstimabantur tunc in Israël Architophelis consilia, velut inviolabilia dictantis DEI oracula, & quidem si ea maturius discutiantur, quæ patri nuper exhibuit, erant quasi præfagia, quod si posteriora examines; quæ rebellanti suggestit filio, erant & æquitati dissona, & pietatis inimica; svadebat enim ad concubinas patris ingredi, ut omni spe ineundæ reconciliationis succisâ, nullus timor eorum corda constringeret, qui Absolonis labarum sequebantur, nè fortè postliminio patre pacificatò desererentur à filio, & justò exacerbati Davidis odio in victimam imolarentur. Adjunxit aliud, quò forti duodecim millium stipatus agmine contritum fugitivi parentis exercitum statuerat assilire, prætendens ducis ministerium, qui hætenus consono applaudentium populorum suffragio consiliarij subsellium occupabat; perijisset, & ab itinere fatigata, & ob defectionem militis attenuata regis acies nî ordinatrix humanorum eventuum Providentia moram interjecisset, ni meticulosus perfidi adolescentis animus novum robur consilio adjiciendum existimasset; dum enim impio consultori consono senatorum omnium applauditur calculo, dum approbatur pari vociferantium suffragio, fatale Davidis exercitui consilium, suspenditur, frænante cælo præcipitem aliquin animum, considerabundus Absolon, & tandem firmiter statuit, tentare mentem Chusai, qui fugam simulans, Patris justitiam defendere, & filij tyrannidem quærebat abolere. Vocatus ab ambigente consulitur, corrivalis, quam dederat Architophel, opinio exponitur, quid censeat recens transfuga, imprudentissimè exploratur; quod si tanti furoris originem investigates, non aliam à fraudulento subdolæ adulationis stratagemate licebit reperire; assumpserat fugitivi militis personam inclytus Chusai, quasi Davidem neglectus, aut futurorum eventuum præviis inspector desereret, quem hîc solerti concilio salvare flagitabat, dumque diffidens Absolon sese insinuanti advenæ sat acri exprobraret improprio infame fœdusfragium, *quare non ivisti cum amico tuo?* ille quasi ignorans legem fidelis amicitiae, utilitatis propriæ emolumento prævalere, respondit providè: *nequaquam: quia illius ero, quem elegit Dominus.* (2) Non serviebat aptius svadendæ sinceritatis

argumentum, quò violatæ amicitiae objectam dissolveret calumniam, hinc prætentione cautâ impactam fœdusfragij labem dissimulat, & se non posse sequi alium ab illo, per quem reges regnant, electo, sagaciter remonstrat; officioso se, suumque principem salvat mendacio, nam probè noverat non esse ab Altissimo electum Absolonem; qui dulci blandientis lingvæ irretitus laqueo, fugam exploratoris approbat, & quem ut vilem regalis amicitiae contemptorem, ut sui solius commodi amatorem miserat, inter supremos sui senatus proceres levissimum vertumnus assumebat.

Quam celerem præcipitis genij imutationem considerans Tostatus, sic blandientem arguit Chusai, sic vacillantem animo redarguit Absolonem, *conclufit evidenter Absolon contra Chusai*, quid enim sperandum habebit filius, quantumvis nunc adversarius à proditore patris? quid sibi spondeat ab inconstanti transfuga, qui fortunatum officioso comitabatur obsequio, nunc autem diuturnam adeò, quâ fruebatur, amici principis benevolentiam, ob succumbentis infortunium aspernatur? quid ageret iniquè objurgatus, sed adhuc fidelissimus periclitantis monarchæ servulus & Achates? negare non convenerat, nè subodorans Achitophel latentem defraudandi Absolonis interitum, velatam cauti adulatoris faciem revelaret; ipse autem non habens, quid responderet, convertit se ad quasdam frivolas adulationes, concludit Abulensis; his tamen illaqueatur effœminatus improvidi adolescentis animus, qui se ab ipso electum Numine benigniori aure audiens, quantumvis gnare sciverit, quam fraudulentis sponfionibus ad se plebem allexerit, quibûsve fallacijs præsumptam dignitatem extorserit, auscultans tamen fucatam Divinæ electionis panegyrim, mentienti mox credidit, & callidum effictæ Majestatis præconem pro indispensable suorum judiciorum arbitro, proponit circumventus jam dulci fallacia adolescens, periculosum impij Achitophelis consilium, uno sublimati Architydis censurandum placito, solò hujus censoris calculo roborandum, erat illud robustum adeò, ut dejecisset diadema regium ab uncto capite, ni providus antagonista suis rursus blanditijs illius violentiam enervasset? laudat ma-

Chusai fingit se amicum & blanditijs lucratur animum Absolonis.

Imprudenter Absolon objurgat Chusai ad se transfugantem.

(2) 2. Reg. 16. p. 18.

turus arbiter consultam differentis adversarij sapientiam, nè videatur odiò ad sugillandum invitari, commendat profundam militaris scientiæ excellentiam avidis senatorum auribus auscultandam, nunc tamen à centri meditullio nonnihil aberrasse, in scopum celerioris victoriæ morosius collimasse, *non est bonum consilium, quod dedit Achitophel hâc vice*, restringit censuræ virgulam ad præsentis suffragij discussione, hanc solum resolutionem placidè redarguit, qui ex præcedentibus ratificans singulas, deprædicans universas; advertis sive toxicum, ut perdat æmulum, superiora, quæ dederat, reveretur oracula, moderno solum concilio adversatur? utque persvadeat contrariū facilius, notissimo impetuosi Juvenis genio blanditur, dum suggerit violentiorem adversi exercitus assultum, non tamen præcipitanter exequendum, sed oportuniori tempore consummandum; interea universum congregari consulit Israël, instar arenæ maris innumerabilem, in quorum meditullio castrametari oporteat Absolonem, quâ demum lustrata in aciem myriade affiliatur hostilis exercitus, eò securius, quò potentiùs, & omnis urbs refugij, quæ profugis ancillaretur in asylum, circumdatis funibus detraheretur in torrentem. Capiebantur suffragatorum aures sive consonò verborum lenocinio, inclinabantur mentes fucato perorantis Chusai eloquio, rejicitur securum profligandi Israël exitium, Architophelis inveteratâ constructum argutiâ, & plenis collaudantium senatorum amplexibus arctissimè constringitur consilium adversarij sed demulcentis, quantumvis illud votis rebellium foret aptissimum, & istud veluti certum secururæ perniciæ præambulum omnino deferendum. Decipitur melito præconiorum lenocinio ambitiosus Princeps, seducitur virulento curiosæ novitatis illicio rebellis populus, infatuatus disponente Providentiâ, ut locus pateat ultrici Justitiæ, perduellium exercitus in suum moratur exitium, apertè coarctato Davidi effugium, nè sub hostili acinace debilitata exterminentur agmina, & coronata arrogantis tyranni superbia adversus paternam triumphet pietatem. Evadit circumseptus filiali barbarie genitor, transit indemnis Jordanis fluvium, evitatur indeclinabile regalis aciei periculum, ag-

gregabatur continuò indies incremento præliatorum numerus, quo animato ex debito patrocinantis Justitiæ aggreditur furibundus Joab cunctabundum hostem in saltu Ephraim, & quia indissolubili societatis vinculo casus superbiæ jungitur, & perduelli arrogantiae inevitabilis interitus sociatur, copiosus ambitiosi parricidæ exercitus ad primum regiarum copiarum assultum terrore quatitur, remordente conscientia contunditur, experientia veteranorum militum dispergitur, & clade viginti millium à flagellante exercituum Domino castigatur. Adde, quòd multo plures saltus consumpserit, quam furens gladius devoraverit. Suum à mulæ pedibus sui interitus effugium ordiri cogitat infortunatus Absolon, qui computruerat ut jumentum in suæ libidinis stercore, ingressus ad concubinas patris sui, & sicut mulus, cui non est intellectus, suæ authorem vitæ vitali spiritu privare satagebat. Condensæ affigitur quercui suâ innodatus cæsariæ, & factus exulcerati furoris victima, vel verius supremæ Nemesis fatalis hostia trinâ confossus lanceâ, quid luctuosius est, à consobрино, paternæ sororis filio, quid truculentius? multiplicato sauciatus vulnere, quid dolorosius? expiravit, Illud præ cæteris lugendum censeo ulterius, abundantiorique profluvio lachrymarum tenerius deplorandum, quòd ubi caput adhæsit quercui, ibidem perierit salvandus, obierit sub salvificæ Crucis symbolo vivificandus! Examinare libeat abbreviatam hanc totius tragædiæ Synopsis, & explorare solertius, quo superante victa sint profligati Absolonis agmina, ad quam fatalem funesto Juveni victoriam, hæres regius cessit in spoliū crudelitati. Novi demeritorium hujus interitus principium lascivum Juvenem exstitisse, ab infami parricidio exasperatum vindicem humanorum scelerum ad ultionem fuisse provocatum; legi oraculum oris aurei disertissimè perorantis, *Injuriam patris vindicant ligna, arbor ulciscitur, rami defendunt*, exhorruit immane pondus, quasi glandifera quercus veller, quot ramis tot flagellare manibus, ad pœnam sustinet flagitioso pijsimi regis filio infligendam; legi (Lyrano commentatore) ambienti superbiæ ferale hoc exitium imputari; *superbus per Absolon figuratus remanet suspen-*

Achitophelis consilium prudenter ab adulate Chusai eluditur.

Innumera mala sequuntur ex adulatorum blanditijs.

Absolon per in quercu quæ alias symbolum crucis.

spensus in arbore, per quam significatur patibulum gehennæ, mulus cui insidet, sed transiens, pendulum deserit, est fugax mundi gloria, quæ quàm velociter transeat, non est, qui habens oculos non advertat, nec trinæ deficient lanceæ, patibulatos enim in hoc stipite, & ignis cruciat, & rodens conscientiae vermis exulcerat, & visionis beatificæ carentia præ pœnis omnibus cæcutientem animam tormentat. Verumtamen immediatius aliud executione principium, quàm sit parricidale flagitium, reor exitiale blandientis Chusai existisse, qui dum plenis phalangibus invadendum hostem consulit, præcipitem bellicosi adolescentis audaciam detinuit, & celerem gressum promovens Pater, moras trahentem exercitum elusit; in solis hujus unius senatoris manibus princeps incurius totam suæ felicitatis reposuit substantiam, ex sola cujus sententia, dum disponuntur omnia, perduntur universa. O! si consulisset fratri misero fortunatior in consilijs germanus Salomon; ô! si intimasset proverbium inexperto militi, incauto gubernatori, ubi non est gubernator, populus corruet, salus autem ubi multa consilia.

(a) Legit. Pagninus, *salus in multitudine consiliorum*; est enim longè facilius unius dictamen depravari, quàm plurium consilia iniquis affectionibus corrumpi. Chusai dictat consilium, & consulenti applauditur, quantumvis in applaudentium supremam perniciem consulatur. Achitophelis dictamen Davidi erat perniciosissimum, sed utilissimum Absoloni, parabat patri inevitabile exitium, & arrogato diademate rebellem filium redimere prætendebat, innitebatur solidissimo inevitabilis victoriæ fundamento, acutâ mentis perspicaciâ librabat, quidquid suffragaretur ad protelandæ perduellionis emolumentum, sed quia erecto semper supercilio providam effabatur sententiam, noverat irritare, non sciverat delectare; solebat terrore minarum animos auscultantium consternare, rariùs captivare, dum interim sagacior Chusai circumfluam auditorum coronam oblectabat, & juxta vota optantis animi oblectando infatuabat, dulcissimum svadentis eloquentiæ fascinum per aures in procerum animos immittebat, sed incautorum collegarum guttura ad imminentis sibi exitij applausum excitabat;

quorum ut sibi conciliaret gratiam, suis astubus omninò necessariam mansuetiori voce, astutiori mente, blandissimis irretientium verborum illecebris svavissimè fallebat. Laudabat flagitiosum principem, quem alius ab ordinatrice Providentiâ in exauthorizandi Regis solium non erexisset, & quia laus in vanum cor leviter influit, molliter inficit, fortiter allicit, & velut indissolubili compe de resilire volentem solidius constringit, indulcoravit auscultantis aurem, allexit animum, & rude ac contemptibile proferentis votum, super procul videntia providi Achitophelis consilia evexit. Ut vanitatis clientem irretias, ut mundialis gloriæ procum decipias, non aliò quàm adulationum patrociniò aulam ingredi, non aliò quàm epithetorum, logiorumq; suffragiò ad machinandum utere, miraberis successum intentæ persuasionis, arctabis robusta licet præcordia, captivabis regalem etiam animam, insedentemque solio libertatem deduces vincitam & captivatam in triumphum. Periclitans de jam conclusa Hebrææ gentis internecone, de fermè inevitabili exitio Israël, regina Esther; (b) intrat conclave regium, quantumvis non vocata, vitæ subit periculum, quia Assverò non citante regali adgeniculata throno comparuit, jamque exacerbati cordis sat manifesta indicia, infligendam præscriptæ necis pœnam comminabantur, dum fulgurantes oculi velut cometæ gemini feralem severi vindicis sententiam præsignabant, quando ingeniosa princeps, formosâ pallens facie, pulcherrimò tremens animo, & lingvâ titubans, & voce palpitans, suam balbutit innocentiam, suam cespitante alloquiò eloquens felicitatem, prostratam suò affixus solio contemplatur barbarus Æthiops, loquentem meditatur, dumque & placant oculorum illicia, & placent verborum præconia, extendit illicò aureum misentis Clementiæ calamum, explorat supplicantis desideria, offert regni dimidium, avertit mortis metum, fratrem, non tantum conjugem, se declarat; mira severitatis barbaræ benignitas, verum nè admireris nimium immutati furoris vicissitudinem, violentam blandiloquæ Estheris panegyrim à Romanis commentatoribus exaratam solertiùs attende, *vidi te Domine quasi Angelum DEI, & conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ*; (c) quid dici

(b) Esther: 5. v. 2.

Esther laudando Assverum Regem, suæ & suorum vitæ consulit.

(c) Esther: 15. v. 16.

Princeps tantum fidens consiliario multis periculis exponitur.

(a) Prov: 11. v. 14.

Chusai auditores sui consilij oblectando fallebat.

*Assverus agre
tulit prava-
ricationem
legis suae,
blanditijs ta-
men mox de-
linitus fuit.*

ci poterat blandius ad delictum, quid aptius ad illicitum proferri, effectus monstravit efficaciam, ut enim septuaginta Interpretes commentantur, *inmutavit DEUS spiritum regis ad mansuetudinem*; hanc mediante fiducia, hoc velut consono principalis Motoris instrumento exstimulante, hanc eloquentia immutante, & factus in agonia, quid vehementius hoc fascino? quid violentius hoc incantamento? *prosiliet e throno suo, & assumpsit eam super ulnas suas.* Commovit exulceratum incitati principis animum blandiens laudantis reginae illecebra, movit ad frequentandum convivantis epulum, eliminavit decretatum perimendi Israëlitis interitum, evexit superbientem Aman ad patibulum, erexit Mardocheum ambitiosi proceris adversarium ad supremum senatus regij fastigium! hoc fecit & effecit blandisona svaviloquæ lingvæ panegyris, sic vicit, & evicit illuminatæ mulieris sagax astutia, quæ commensalem suæ gentis persecutorem habere voluit, ut reliquorum principum exponeretur invidiæ; facilius è regalis gratiæ gremio extrudendus. Svadam dixeris perorasse, imò terrestrem sapientiam ad Assveri subsellium pro sua, sui que periclitantis populi salute declamasse, nec enim trepidantis animi deliquium in numerosum agmen satellitum refudit, non scintillantibus exacerbati vultus radijs imputavit, non manifesto vitæ discrimini adscripsit, sed angelicæ faciei pulchritudinem deprædicavit, solam regalis gloriæ Majestatem decoris laudibus commendavit. Hòc svavi ac forti simul auris & animi incantamento, exanimavit superbi principis arrogantiam, qui (referente Josepho Gorionide) admodum agre tulerat, reginam ultrò irrepentem absque regali nutu, violasse legem suam; sed quòvis codice validiores sunt blanditiæ, potentiores quòvis legum volumine sunt svavisonarum laudum illecebræ, nam illæ jubent, sed istæ movent, quod illæ vetant, hoc istæ rogant, quod illæ nolunt, hoc istæ agunt, quod hæ impugnant, istæ propugnant, leges succumbunt, dum laudes configunt. Non minùs, sed multò, magis demulcent, & aurem judicis & mentem vindicis facundi adulatores! vidisti hætenus tam fidum in ministerio Principis aulicum, vidisti tam magnanimum in consulendo senatorem, qui

verum, quod regis adversatur genio, quod collegarum contrariatur commodo, quod Reipublicæ famulatur auspicio, quod privatorum opponitur emolumento, svadere audeat, vidisti hominem (si mavis, dicam custodem angelum regalis solij, provinciarum tutelarem) vidisti hominem, qui verum consulat, quando nec mens inclinatur præsidis, nec assessorum favent suffragia, nec censurarum desunt opprobria, nec meritorum præmia, sed potius particularis boni dispendia sese insinuantia exspectantur? beati oculi, qui vident, quod tu vidisti, nam multi Prophetæ ac reges hoc ipsum videre voluerunt, sed nequiverunt; quis enim audeat nudam sinè fucato velamine defixis renuentium magnatum oculis objicere veritatem? verecundarentur profectò ad insolidum invisæ nuditatis spectaculum, & licet sit venustissima totius sui corporis pulchritudo, horrorem ingerit filiis hominum, quia mendaces in statueris, fallaces in judicijs, adultores in consilijs, simulatores sunt in suffragijs, assentatores in præconijs, & turpes rabulæ in verbis. Sapiens mulier non suò quidem, sed illustrante DEI Spiritu Thecuitis, exultantem à Patris facie reconciliatura filium, ad hominem suffultum sceptrò & diademate redimitum se ingredi suspicata, aggreditur regalem Davidis animum blanditijs ut humanum, extollit laudibus ut terrenum, adgeniculata regis pedibus provolvitur, si forte hisce affiliens insidijs exacerbatum cor demulceat, æquissimumque irritati Genitoris animum ad perditam furi-bundi adolescentis animam inclinet, proponit auscultanti parabolam, quam ut liberiùs detegeret, imagini velamen subtractura, hoc lenocinante periodo suspensum attoniti auditoris animum demulcet; *in me Domine mi Rex sit iniquitas, & in domum Patris mei, Rex autem, & thronus ejus sit innocens,* (d) æmulabatur siquidem prudens mulier providam actura mediaticem; æmulabatur illuminatam Abigail, quæ periclitantem stulti conjugis dementiam in se suscipere satagebat. (e) Imitabatur præclaram Rebecce matris providentiam, quæ suum resistenti filio consilium de immutandis vestibibus persvasura, paternam offendendi Isaac maledictionem suis portandam humeris imponebat; (f) Blandiebatur irritato Genitori, con-

*Thecuitis
lier tentat
Davidis a
mum & l
de, & obju
gatione.*

(d) 2. Reg. 14
v. 9.

(e) 1. Reg. 24
v. 24.

(f) Gen. 27
v. 13.

tinuandam regalis throni innocentiam promittens; ast ubi æquanimis princeps nullis se irretiri laudibus demonstravit, ad ejus redarguendam indurati nonnihil cordis severitatem digrediens, eidem audacior exprobrabat, *quare locutus est rex verbum istud, ut peccet, & non reducat ejectum suum?* (g) Legit Pagninus,

(g) 2. Reg: 14.
v. 13.

tanquam delinquens, & vertit expressius, quantumvis rudiùs, interpres Vatablus, tanquam imprudens; quis non calumniantium tæminæ de imminente ultionis periculo timuisset? profectò quilibet, qui laudis assuetam Davidis tolerantiam, qui raram regibus, insolitam magnis principibus, rari regis mansuetudinem ignorasset, sed non excanduit candidus reprehensi principis animus, sustinuit correptionem subditæ, continuari dissimulavit vilis ancillulæ reprehensionem; quæ supremò approbantis cæli irradiata lumine, in regijs moribus condignum erumpens elogium, applausit toleranti, occidit sustinenti, sicut enim Angelus DEI, sic est Dominus meus Rex, ut nec benedictione nec maledictione moveatur. (h) Laudabatur siquidem ad instar benedicti præ cæteris mortalibus ob innocentiam, nec arrisit, redarguebatur de imprudentia à regali solio indispensabiliter abigenda, nec contradixit, conclusit sagax Philosophia, deducens ex proprietatibus essentiam, non esse hominem, quem si laudaveris, in laude sibi complacens, arridet collaudanti, si culpam exprobraveris minatur reprobranti, sed esse angelum, qui expers arrogantiae non flagitat commendari, & incapax contumeliæ non curat improbari, subjungit purpuratus Hugo parabola expendens paritatem, sicut angelus non recedit à veritate, ita Rex nec vituperio, nec laude hominum debet recedere à veritate. Qui Christianus est, filius Regni est, Regis pacifici hæreditatis titulò insignitus, nec enim aut fallere, aut ignorare potuit incarnata Veritas, dum hanc paræmiam pronuntiavit, *regnum DEI intra vos est*; (i) Rex quippe à regno dicitur, nec est cur possidenti regnum, regalis præeminentia subtrahatur, explanat internam Divini regni situationem Cyrillus, *est in vestris affectibus, & in vestra potestate id capere*, (l) (elucidat Nyssenus) *foris in-*

(h) 2. Reg: 14.
v. 17.

Videns David
nec laude, nec
vituperio
commoveri,
sicurè eum
pronuntiat
esse Angelum
DEI.

(i)

(l) in Lat:

Græc:

(m) lib: de

scop: Chri-

sti.

fitum nobis regnum dicit, inditam animabus nostris lætitiā per spiritum sanctum; (m) sublimius non minus ac affectuo-

sius concludit venerabilis Beda, *regnum DEI se ipsum dicit intra illos positum, hoc est, cordibus eorum per fidem regnantem; desideras fidelium non solò nomine, sed rei veritate aggregari, ambis in tui cordis meditullio, regali velut in folio, Regem gloriæ collocari, cor ferreum exhibe laudatori, quod emolliri renuat, & quia laudator inversa litterarum serie adulator est, cave mellifluo delinientium præconiorum dementari fascino, fuge mellitam adulatorum tyrannidem, qui delinificis fallacium blanditiarum jaculis ad suæ tantum utilitatis scopum collimare contendunt, non enim nisi dominationis desiderio serviunt, ut amplioribus affluant divitijs, suas in principis obsequium expendere facultates fingunt: se nequiter humiliant, ut postliminio impune superbiant, sed alios domini præeminentiā, successu temporis præire valeant in omnium pedissequos se viliter præsentant, sicut fanerando servitium ambitiosus Jeroboan Salomonis servus regni imperium arrogavit. Fidelia fucata subjectionis obsequia præstare mentiuntur, ut suis assentatoribus optatam concupitæ dignitatis promotionem aucupentur. Sed si inauguratus Rex, si sublimatus ad clavum præsidij moderator populorum, si purpuratus Princeps suum vult stabilire thronum, sit sicut DEI Angelus, palpones fugiat, non abnuat censores; laudi aurem non præbeat, sanò correctionis verbo, sublimitate dignitatis regiæ non resistat; sit instar incorpori spiritus, qui semper respiciente oculò Divinæ Majestatis assistit solio, quem laudum vanarum benedictio non sic commovet, ut mercenario conferat præmium ob fictæ adulationis ministerium, nec incitatur maledictione, ut adversario injustam vindictæ talionem infligat. Quòd si cæligenum aligeri exercitus principem diffidat æmulari, terrenum terrigeni regis filium imitetur. Magnanimus Jonathas solò stipatus armigero, audet ingentes Philistæorum copias assilire, ad quorum stationem transurus, prius geminas transire petras debuit; (o) quorum bidentium scopulorum unus ad Aquilonem prominens nuncupatur Boses, sed alter se vertens ad meridiem, nominabatur Senne, anterior (si commentatrici Glossæ fidimus) *florens* vertitur, quemadmodum posterior transfertur angustans eum,*

Anima, quæ
adulatione
non immuta-
tur habet in
se regnum
DEI.

Jonathas in-
ter duas pe-
tras transit
securus per
medium, una
vocabatur
florens, altera
angustans.

(o) 1. Reg: 14.
v. 4.

regalis princeps Jonathas Domini donum dicitur, & coronatum aut coronandum principem, à creatrice Sapientia, per quam reges regnant, electum ac creatum conformi velut symbolo ominatur, ut felix victoriarum auspicetur principium, pertranseat immunis & impunis bicornis hoc petrarum præcipitium, nec laudum flores à fallaci adulate aure benignâ excipiat, nec faciem ab angustante minis metuque consiliario avertat; assentatorem reprobante tergo despiciat, objurgatorem absque exasperatæ mentis indicio veluti transiens advertat. In transeunte Jonatha ad bellanda alienigenarum agmina (qui

donum columbæ dicitur) interpretatrix Glossa Christum carentem felle amaritudinis veneratur, conscendentem patibulare solium Regis Judæorum per medios terebrantium clavorum dentes, nam etiam (Pagnino commentatore) bina illarum rupium promontoria dens petra nuncupantur. Ut sciant coronati vertices non hominem, sed DEUM hominem se imitari; quando & floridas adulatorum lingvas intacto pede, affectu intemerato transeunt, & improperiorum angustias prætereunt, nè illis adhærendo, nè istis adversando, nec laudes approbando, nec subditorum improperia confestim vindicando.

Qui nec l
dum flore
nec vitu
angustias
rant, DE
minis im
tores veri
sunt.

SAMECH.

Versus
XV.

Plauferunt super te manibus omnes transeuntes

per viam, sibilaverunt, & moverunt caput suum super filiam
Jerusalem; hæccinè est urbs dicentes perfecti
decoris, gaudium universæ terræ?

Sensus Literæ.

Sic implebatur comminantis justitiæ præsagium, tot ante sæcula, eodem vaticinante Jeremiâ stillantibus lachrymis in sacro suorum oraculorum volumine lugubriter exaratum; quando fastidientis instar fœdisfragam sacrilegi Israël exprobrabat infidelitatem offensus Conditor, & superventuram irritati Vindictis intimabat ultionem: *interficiam eos, & ponam eos in stuporem, & in sibilum, & in solitudinem sempiternam;* (a) nec tamen prævaricari desijt perversus Israël, nam licet haberet principatum Sapientiae, quia tamen, quod Divinis eruditus oraculis manifestare gentibus debuit, servare ipsemet noluit, debet hodie à gentibus discere, ut saltè reliquiae salvæ fiant, quod renuit, aut etiam, non potuit docere. Adducebantur in Ægyptum ad serviendum, nec tamen reduces emundabantur, sed debant fientes super Babylonis flumina, nec tamen ad consolationis reditum corripiebantur, deposita omni lætitiâ suspenderunt inter Assyriorum carceres organa sua, ut suæ calamitatis ærumnam deplorarent. Sed pristinae restitutos libertati, nec præteritarum ad-

versitatum immutavit memoria, nec Angustiat
subsecuturarum præsagia terruerunt, nec Jerusale
liberationis prodigia commoverunt; exercitib
quid ageret osor ingratitudinis, ultor hostium
inveteratæ prævaricationis? plebs perfida fidem non tenuit, quod hodie flagellata promiserat, subtracto verberibus
cras denuo non observabat; vociferabatur exulceratus tot scelerum abominationibus Isaias, *sibilabit Dominus muscæ, quæ est in extremo fluminum, Ægypti, & api, quæ est in terra Assur;* (b) tunc
planè quando alienigenarum populus numeroso accinctus exercitu, qui multitudinem muscarum æmulari videbantur, vocante exercituum Domino in palestina
læstinam irruit, & paradisum orbis cum urbium metropoli affiliens circumvallavit, Judæam, cum Jerusalem insiliens devastavit, quantumvis enim truculenti Sennacherib victoriosam aciem validiores pœnitentis Ezechiae lachrymæ detinuerunt, & terrifica percutientis angeli potentia ferocem barbaræ immanitatis exercitum, clade terribili exterminaverit, infrunita tamen ambitiosi Nabuchodonosoris barbaries, vel verius impœnitens contumacium Hebræorum iniquitas, succumbentis omnem

(a) Jerem: 25.
V. 9.

(b) Is: 7.

es Judæ
deliter à
ylonis re-
us occisi,
excæcati
unt.

nem Judææ regionem inundavit; oc-
cubuit sub victorioso Ægyptiaci Phara-
onis acinace Josias insignis pietate prin-
ceps, & Eliachim ejusdem primogeni-
tus (immutatō in mancipatūs tesseram
nomine) dictus Joakim, à prævalente Ba-
bylonis rege interemptus, superstitem
reliquit Jechoniam filium abductum à
victore barbaro in Babylonem. Vix
existit felicior infortunatō patre filius
Mathathias, quem arrogans Nabucho-
donosor savâ tyrannide, geminis orba-
tum oculis, abduxit pariter in trium-
phum; hæc sunt stridentia aggregata-
rum muscarum agmina, hi apum acu-
leati erant exercitus, quibus ultrix ju-
stitia sæpius ad puniendâ fœdifragorum
Judæorum crimina sibilabat, horum a-
culeis, horum telis & lanceis insolentes
carnalium desideriorum curas eli-
minare satagebat directrix futurorum
Providentia, horum crudeli multitudine
replebantur cavernarum foramina,
& in petrarum scissuris asyla quæreban-
tur. Nec tamen hâc desinente plagâ
incepit sapere inveteratus Israël, donec
accumulatis criminibus, coacervatis
prævaricationibus, supremo interitu fla-
gellati, dispergerentur per ultimos de-
sinentis mundi angulos, eliminati exu-
les, continui viatores, exploduntur
vagabundi, profligantur hodiedum pe-

regrini, plauditur super signatos, super
cauterizatos cauterio latronis, à varijs
eorundem hostibus sibilatur præadmi-
ratione tantæ vicissitudinis, quâ tanta
opulentæ regionis gloria ad eam mise-
riarum deciderit voraginem, & urbs
perfecti decoris in tam horribilem de-
sierit ruinam. Et hodiedum tamen ec-
quis crederet! impia Judæorum gens,
tot verberata ludibrijs, tot coarctata
angustijs, tot obruta miserijs, pro sua
se videt perfidia, tot plagis confici,
tot cruciatibus torqueri, nec cessat à
flagitijs, non desinit à Blasphemijs,
quas indies contra humani generis Re-
demptorem ore sacrilegō evomere con-
suevit. Quod suis in vaticinijs Apoca-
lypticus præsagebat Angelus, & suis
viderat in tragædijs eventurum; *Blas-
phemaverunt DEUM cæli præ doloribus, &
vulneribus suis, & non egerunt pœnitentiam
ex operibus suis.* (e) Sicut enim fi-

Judæi non ob-
stante vindi-
ctâ cæli, DE-
UM blasphem-
are non ces-
sarunt.

(e) Apoc. 2.
vii.

Plauferunt super te manibus omnes trans-
euntes per viam.

Sermo Quadragesimus Quartus.

Diabolus sibi maximè applaudit in lapsu filio-
rum Adæ, specialiter verò in casu justorum, quorum pa-
riter lachrymis acrius torquetur.

GLoriabatur aliquando huma-
næ prosperitatis prædo in-
vidus, nostræ salutis insidia-
tor pessimus, dum à distri-
cto Judice, undenam veniat, inquire-
retur, gloriabatur, inquam, de con-
tinuo iniquæ crudelitatis suæ circuitu,
circuivi terram, & perambulavi eam;
(a) quasi diceret (Lyrano commenta-
tore) homines terrenos, circumvagum
leonem agere, sollicitum exploratorem
ludere, humanam, quam velut escam
esurit, animam quærere, & captam suis

in retibus devorare prædam, est tene-
brarum principis officium, qui, quos
terræ affixos conspicit, suis fraudibus
assilit, suis tentationibus, quasi validis
pedibus atterit, suo dominio subigit,
suâ crudelitate deprimit, suis furoribus
conterit, pessumdat & conculcat. Illud
est deplorandum acerbius Glossæ inter-
linealis suspirium, *pauca sunt, ubi non
habent locum ejus vestigia*, qui enim in
cælo quierus stare noluerat, qui infe-
lices angelos secum ducendo seduxerat,
laborans terram perambulat, dum pa-

Terra, quam
diabolus cir-
cuit, corda
terrenis dedi-
ta sunt.

*Dæmon ap-
plaudit sibi de
interitu ho-
minis.*

riter post procuratum protoparentis
lapsum, singulos Adæ posteros ad am-
bulandum in circuitu excitat, ad rece-
dendum à puncto rectitudinis stimulat,
à via ad deviandum allicit, à stando
ad cadendum attrahit, & inclinat.
Quod ubi consuetis fraudibus, efficit u-
bi ardua salutis semita ad latam per-
ditionis viam errabundum viatorem de-
volvit, cuius præses & custos est, præ-
cipitatem suis substernit pedibus ani-
mam, ut suis conformiter repat affe-
ctibus, substratam vilissimi instar man-
cipij, nè ultra nisi potenti Omnipoten-
tis dexterâ valeat erigi, crudeliter con-
culcat. Plaudunt interea rebelles an-
geli immanibus suarum tentationum
manibus super captivam Sionis filiam,
in Babylonis regia circumseptam, ut à
delicto cadens in flagitium, ex pecca-
trice evadat perduellis offensi Condito-
ris inimica. An non hoc plausu con-
dignum est spectaculum, sanguifluis la-
chrymantium oculorum torrentibus de-
plorandum, videre illius veræ lucis fi-
liam, quæ omnem irradiantis gratiæ
fulgoribus illuminat hominem, qui ter-
ra deserta & invia desiderat egredi,
in tenebrarum principis subditam eva-
sisse, quò substratam calcaneò suæ ty-
rannidi execrabiliter mancipatam. Et
quidnam aliud voce terrificâ exacerbati
Judicis, cuidam exprobratur pedissequæ
maligni spiritûs, dum ore prophetico
de perduellionis crimine redarguitur,
ut redarguta sugilletur, *dixerunt animæ
tuæ, incurvare, ut transeamus, & posuisti,
ut terram corpus tuum, & quasi viam tran-*
(b) Is: 51. v. 23. *seuntibus;* (b) alloquitur pauperulam &
ebriam non à vino, inebriatam scili-
cet absynthiò salvificæ amaritudinis,
non vinò delectationis; hortatur dole-
re inchoantem, à suæ subjectionis tur-
pitudine evigilantem, undè vocatam aptè
explicat paraphrastes Chaldæus, *audi*
nunc transmigrans, quæ inebriata es à tri-
bulatione, repedantem de delectatione
voluptatum, ad cordis compunctionem
advocat, reassumentem jugum Domini,
ut subjugata legi sit, ad reditum invitât,
quem tamen cognominat *pauperulam*,
vel si septuaginta Interpretum præpla-
cet lectio, *afflictam*, quam vestibis ju-
cunditatis, sive nocturnus prædo spolia-
tam exuit, ut nuda multiplicatis crimi-
nibus eò licentiosius, quò impudentius
usque ad verticem constupreris. *Audi*
pauperula, exponit deplorandam misc-

ræ paupertatis inopiam commentator
interlinealis, *non habens spirituales di-*
vitias, & quidnam auscultandum ha-
beat egena mens, & egens spiritus, sub-
jungit, videlicet dixisse rebelles angelos
seductæ peccatoris animæ, id est, suæ
subjectam tyrannidi jussisse, ac velut coë-
gisse, ad vanitatis imitatem à veritatis
summitate incurvari, à naturali dignitate,
quam contulit Divinæ similitudinis præ-
rogativa, ad appetendas terrenarum vo-
luptatum illecebras inclinari, ut transeat
super eam, *sicut super terram*, explanat Ly-
ranus, non tantum inambulandam, sed
calcandam, adjungit interlinealis, &
quasi viam, quæ omnibus dæmonibus
pateat; solent enim à barbaris victo-
ribus devicti hostes conculcari.

Nec mirare hanc arrogantem illi-
us ambitiosi morionis dementiam, est
enim rex super omnes filios superbiæ,
non mirare quia, *anima dum peccat*,
Diabolo subditur captiva; commentatur
Glossa moralis. Elucidat manifestius,
sed horribilius mystici subjectionem cor-
poris purpuratus Hugo, *eis te subjecisti*,
abominandis scilicet tenebrarum affec-
tis *quasi scortatrix demonum*, qui quidem
se transituros promittebant, dum cri-
men levius confessione celeri velociter
expiandum persvaserunt, nullam secu-
rurorum criminum sequelam detexe-
runt, solò duntaxat transitu sanctifica-
tum DEO templum, profanare præte-
xebant, sed habitare intenderunt, non
transitum affectârunt, cur alioquin lap-
sam ad cadendum profundius, ad cor-
ruendum sæpius incitârunt? Hanc exe-
crabilem conculcatæ peccatricis faciem
vividis, sed fœdis expressurus coloribus
vir patiens, ejusdem personam induens
flebili tonò lamentatur, *venerunt latrones*
ejus, & fecerunt sibi viam per me; (c) legit (c) Job: 19.
Pagninus, *exercitus ejus, & elevaverunt su-* v. 12.
per me; quid putas aliud, quàm pedem
dominij? quàm iniquitatis suæ calca-
neum? quò succumbens opprimerer,
quò substratus contererer & conculca-
rer! fecerunt sibi viam, id est (Ru-
perto elucubante) *maligni spiritus au-*
daçter proruperunt ad conculcandum me; quòd homo
condemnabatur transformatus in colu-
brum explorantem iniquitatis filius, ab
exulcerato humanæ calamitatis vindi-
ce, à læsi seductique hominis ultore,
ut super terram comederet cunctis die-
bus

*Anima pecca-
trix subster-
nitur diabolo
sicut terra.*

*Diabolus
contentatur
quòd homo
fiat terra, &
etiam via.*

Gen: 3.
1. 14.

bus vitæ suæ, (d) quam seductori angelo summè ignominiosam, nec tamen minus prævaricatori protoparentum posthumò plagam periculosam, explanat Isidorus cum Eucherio, dum peccatoris nomine mentis superbiam significari insinuat, nec enim fortius, quam in pectore impetus animi dominatur, in ventris autem symbolo propudiosa carnis desideria præfigurari putat, vix namque impetuosius, vix efficaciori assultu insultat humano generi infamis proditor, quam terrenæ cupiditatis libidine, luxurianteque lasciviâ, quâ integræ terrigenarum agmina prostermit, & frementis superbiæ arrogantia, quâ sæpè sæpius decussat Cedros Libani, & cæli Aquilas, sublimes contemplandarum animarum turmas altiùs elevat, ut infeliciùs allidat. Tunc autem (Gregorio moralizante) terram comedit, quando peccatores quosque in ventrem suæ malitiæ abscondit. Si repens in sordidis lascivientium animarum semitis, conculcat funestus latro infortunatam sui furoris victimam, viam sibi per eam faciens, quemadmodum, attentò quippe sensu litteræ, invidus victrici sustinentis Jobi innocentia deprædator, sublatâ rerum omnium opulentiâ, extinctâ filiorum filiarumque vitâ, totum corpus attriverat, ut nec dolori restaret angulus, nec ultrâ locus vulneri pateret, sic pariformiter, quam sibi subiectam semel invadit animam, hic furibundus latro, innumeris tentationum sauciat jaculis, & centuplicatis vitiorum spiculis configit; nec suâ contentus barbarie, quam è cælo terram fecerat, dum ejeçtò, à consecrati cordis vestibulo cælesti incolâ, expulsâ à mentis limine Conditoris memoria, viduatæ peccatricis animam caducis inhiantem immeraserat, & Christo mortuam in luto scelerum sepeliebat; ex terrâ hac viam conficit, per quam, quot viatores transeunt, tot pariter affiliens, & suo incorporans mancipatui; efficit conterraneos, pari malitiâ contaminatos, non enim subiectam suæ immanitati animam, esse patitur sterilem, non finit otari, non ferari tolerat, sed qualiter viæ expleat munera, per quam viator transiens, suæ aggregetur perfidiæ, suo associetur agmini, omnimodò conamine adlaborat; ut fœdissima Conditori suo prævaricatrix infascinetur, ita virulentò hujus serpentis toxico, ut alios sciat intoxicare, ut plu-

res innocentium viatorum animas ei, aut conversatione socias, aut innodatas affectione noverit infascinare, habitura dein, nî respiciant citius, in supplicio participes, quas habuit in via comites, in crimine pedissequas, terrenis in voluptatibus consortes. Nec enim vaserimus insidiator quærens, quem devoret, aliò fine indefessus circuit, nisi ut impios per viam iniquitatis in circuitu flagitiorum, velut in nescio finis, aut exitus circulo ambulare faciat, donec à via recedentes, è vivis decedentes, in præcipitium damnationis devolvat; nam, *ideò socios quærit ad culpam; ut obnoxios prodat ad penam*, inquit Ambrosius; (e) calcare flagitat, dum exaltare simulat, sibi cupit applaudere, dum peccatori videtur arridere; ut conculcetur terrestris anima profundius, ut conteratur plenius, ex illa & per illam ad suæ iniquitatis terminum viam faciunt, quæ transeuntium atteratur calcaneò, & percurrentium pedibus affatim deprimatur.

Hanc secus viam sua spargit zizania, sua seminat lolia inimicus homo, ut enim exiens seminare semen suum seminat in justorum cordibus regnum DEI, DEUS homo, sic in terrenis peccatorum cordibus regnum Diaboli seminatur; sed quæ pullulabunt germina ex hoc semine? quam ubertatem fructuum ab hujus terræ gremio fas erit expectare? sic scilicet deprimitur pulcherrima similitudo DEI, in lutulentum tellus convertitur angelicæ nobilitatis æmula, & DEI Filius ex beneficio regenerantis gratiæ, porcorum principi subditur, vilissimo creaturarum propudiotio, nequam spiritui illustris anima mancipatur! Hoc forsân commemorare voluit sub memorato infamis prostibuli schemate, hoc exaggerare intendat opprobrium illuminatus Siracides, dum effœminatam parabolicò sugillat paradoxo: *omnis mulier, quæ est fornicaria, quasi stercus in via conculcabitur*; (f) quod enim in profanato corpore libido procreat, hoc in lasciviente cuiusvis peccatoris anima, emolliens iniquitas procurat; sic plaudens exhibet hæredem cælestis gloriæ, sicque Divinò purpuratum sanguine secundi Adæ filium, nostræ felicitatis invidens angelus suæ conatur mancipare tyrannidi, suæ subicere servituti; inter atroc-

(e) in 12. c.

Luc:

Diabolus dum se exaltare simulat, hominem eundem calcatur.

(f) Eccl: 9.
v. 10.

Nil accidit jucundius diabolo, quam peccatricis animæ ruina.

cia

Anima fit via
diaboli, quan-
do per eam
aliæ seducun-
tur ad pecca-
tū.

cia damnatorum spirituum tormenta, quibus nulla pœnarum vitæ nostræ æquiparari valet acerbitas, nullum humanæ crudelitatis tormentum assimilari, hoc ejulantibus est solatium, hoc ululantibus est tripudium, videre formosissimam spiritualis animæ innocentiam lethali crimine conspurcari, fœdâ peccati maculâ contaminari; qui enim humanæ conditionis felicitatem, qui suæ, quam æstimare noluit angelicæ beatitudinis successionem ad substitutos Adæ filios devolutam implacabili prosequitur aversione, nil ambit impetuosius, nihil sollicitat urgentius, ac à sede sua, quam profugus nuper proditor deseruit, humanam eliminare animam, sibi quæ seductam aggregare. Non flagitat dilacerare carnem, sed animam dilaniare, non sauciare corpus, sed spiritum vulnerare, non irretire pedes, sed alienos affectus illaqueare, non vinculare manus, sed opus manuum alligare. Perpende adumbratam sub innocentis Josephi tunica hanc Veritatem. Exosa fraterno furori fratris Josephi innocentia, exulceravit adeo immanes fratrum animos; ut parricidali sacrilegiò eundem interimere cogitarent; Est quippe inveteratus livor, quò probum improbus persequitur, & mitem tumidus averfatur; concludunt innocuum è vivis tollere, ut nec ultrâ degeneres à patriarchali majorum suorum sanguine cogantur genuinum hæredis improperium tollerare, adeò fœcunda virtus est, ut mutò etiam silentio impietatem redarguat, suosque adversarios objurget; perijsset sub iterata invidiæ fraternitatis barbariæ charior Patri filius, clamasset denuò sanguis innocuus ad tribunal supremi Judicis, invocasset brachium severi Vindicis, adversum nefarios profligati Cain posthumos transijsset de inchoantis vitæ incunabulis cruoris mortis somnum Magister somniorum, perijsset inter somnia illustris somniator, nisi futurorum in tempore directrix sapientia, hos truculentos innocentiae persecutores effecisset suæ dispensationis executores; favit periclitanti providum sollicitantis Ruben suffragium, quò consulente in cisternam, sed aquâ destitutam mittitur, ut collocandus in monumento pariter vacuo humani generis Redemptor (Severiano commentatore) designetur, vel certè humanæ carnis exspoliatus tunicâ, ut Jo-

seph polymita ad limbum descensurus (interprete Augustino) præfigeretur; cisterna siquidem vacua (Cyrillo explanante) manifestè inferos significat, ut enim aqua, quæ quasi omnium vivificatrix esse noscitur, est vitæ symbolum, sic illâ, quod destituitur, vitâ carere designatur, porro apud inferos vita non est, denique clamat velut à tumulto ab inferorum ergastulo triumphabundus mortalitatis nostræ Vivificator, est enim Verbi vox sonans apud Psalmographum, *posuerunt me in lacu inferiori, in tenebris, & in umbra mortis.* (g) (g) Ps. 87. v. Nè tamen infructuosa condemnetur iusti vita, pro pretio Ismaëlitis venditur, & qui tantâ inamorati Genitoris cura educabatur, paternas inter ulnas ad instar suavissimi ponderis bajulabatur, repentè cogitur crudam alienigenarum barbariem experiri, avulsusque à domo patria præproperus exul inter Ægypti pyateria peregrinari.

Illud peculiare mysterium adverte, illud præludentis cœli consilium reverere, quod illis vendatur innocens fraternæ crudelitatis victima, qui nundinantur aromata, & stercorem emunt cum resina, ut scias (Doctore Ambrosio) *quod, illi emunt Christum, qui boni odoris deferunt Thymiam, quo adolent altaria piæ mentis.* (h) Post venditi fratris immanitatem, deludendus pater concluditur, & polymita vestis hædinò purpurata sanguine expallescenti Jacobo mittitur, numquæ sui sit filij tunica, suis committitur oculis lustrandum, suis affectibus explorandum; agnoscit illicò paternæ dilectionis pignus, videt sanguisquam, nec tamen ullibi lacertam, & illicò ad tam insolitum attonitus spectaculum, exclamat ejulans, *fera pessima comedit eum, bestia devoravit Joseph.* (i) Benè optimè non ad insipientiam tibi, *talis namque servitia cum leone vel urso, feræ aut bestię vocabulo rectissime æquiparari potest*, elucubrat singultuantis gemitum Rupertus. Sed cur amabò, Propheta providus in loquendo, patriarcha, prælagus in enuntiando, vaticinus in declarando, appellat feram pessimam, quasi non potuisset reperiri ferocior, nec pejor inveniri? & qui conformi commentatorum placito, enorme hoc flagitium, à fratribus perpetratum nullatenus credidit. Cur hanc carnivoram, ut supposebat, belluam pessimam fe-

Josephus ad cisternam projectus, præfigurabat Christum in sepulchro, & limbo collocandum.

(h) lib. de Jos. c. Fera pessima fuit, quæ Josephum devoravit, quia in tactis vestibus vestitum trucidavit.

(i) Gen. 34. v. 34.

feræ nomine nuncupabat? legi præclaram interlinealis analogiam, qui venditum Jacobi filium in tradito ingenti Patris Unigenito analogâ paritate conferens, pro fera pessima bestialem populum, & judaicam sævitiam commentatur; novi Tuitiensis Præsulis opinionem, illa fera pessima, illa bestia sævissima, quæ, quantum in se fuerat, devoraverat, qualis esset, non omnino Patrem latere poterat, (l) subjungit illicò filiorum invidiam extitisse, sed cur invida fratrum crudelitas ferarum pessima nuncupatur? an non ferocior superbia? peior idololatrarum malitia? iniqua blasphemia? vobis si aliud non occurrit, idcirco pessimarum numero interemptricem belluam fuisse aggregatam auguror, quia intactis vestibus, non polymitam lacerando tunicam, Josephum devoravit, repræsentabat siquidem hæc feritate pessimâ leonem illum rugientem, tygridem illam sævientem, de qua vaticinans Isaia spiritus, dum sanctas electorum animas considerat, de earundem una prælagiens affirmat, mala bestia non ascendet per eam. (m) Quia enim superbis illius pedibus per lapsum sceleris se non subjecerat, quia conculcanti ejus tyrannidi in viam iniquitatis eidem non serviverat, per eam hæc mala bestia non transibat; quæ propter crudelitatem leo, & propter multicolorem insidiatricis astutiæ varietatem tygridi comparatur; fera pessima, nam quasi semper captivum Ægypti lancinat, plerumque peccatorem devorat, nec tamen vestimenta dilacerat, sed fraudulentò stratagemate integra conservat. Quid enim vestimenti nomine, nisi hoc terrenum corpus exprimitur, commentatur, ut assolet, subtiliter moralis Papa, (n) quò induta anima tegitur, nè in subtilitatis suæ substantia nuda videatur; hanc vestem carne polymitam & sanguine; nervis compactam & ossibus, venis distinctam & arterijs, non lædere; sed nutrire, non enervare sed impingvare nititur, dum animam telis tentationum persequitur, & vitiorum aculeis exanimare vitâ gratiæ conatur. quidquid deservit corpori ad integrum valorem virium, quidquid carnem corroborat ad illicitum, quidquid delectat ad lenocinium, non surripit, sed adjicit, non removet, sed exhibet, si modò indutam perimat animam, si succumbentis Josephi innocentiam truci-

det. Intingit nihilominus cruore tunicam, sciens verissimum comminabundi Isaia vaticinium, *vestimentum mistum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis.* (o) Legit Paraphrastes Chaldaus, *vestimentum, quod involutum est in sanguine; sub vestimenti nomine contextos autumat peccatores commentatrix Glossa, quibus diabolus tanquam veste circumdatur, quorum manus plenæ sunt sanguine; eodem in symbolo adumbrata fuisse corpora exercitus Sennacherib* (opinatur litteralis Hugo) *cruentata sanguine Judæorum, quos occiderunt, sed moralizat sublimiùs commemoratus Papa, sanguine vestimentum miscere, est desiderijs carnalibus corpus inquinare; his cruentatum, his defædatum, non lacerare, sed illecebrarum delicijs oblectare, sed omnium dolorum experts ambit refocillare hoc vestimentum carnis. si modò vestitam occidat animam, hæc fera pessima, ut contra istam illa audaciùs superbiat, & contra fatiscentem spiritum prædominans robusti corporis lascivia, eundem penitus exstinguat.*

Fera pessima Josephum devorans diabolus est, illæso corpore salvans animam.

Hoc suæ feritatis ferale est indicium, quò vestem jactatam lubens restituat, si modò lethali confossam scelere animam devoret & consuat. Est leo tygride fortior, est hæc crudelior leone; desævit primus homicida Satan contra sibi consentientes eò fortius, quò prævalet frequentius, si enim pravâ iniquitatoris suggestionem te ipsum subijcis, evadit succumbenti intolerabilis, ut leo sit invincibilis; sed tygridem, dum æmulatur, sese crudeliorem exhibet, quia blanditur sibi fidentibus, objiciendo voluptatum illecebras, præstando mundi delicias, quas si excusseris, terrore tentat sternere, quem suis non valuit blanditijs superare; fraudulentâ varietate aspergitur, ut modò se perduellem spiritum humanis mentibus objiciat, modò mentitæ lucis angelum sub denso suæ calliditatis velamine se abscondat; denique universa impendit studia, centuplicata iterat tentamina, omnigena explet consilia, ut cœlò dejectus, illam affixam cœlis animam in terram detrahat, & quam immortalem spiravit Conditor, quam condidit incorruptibilem; illam suis efficiat in operibus corruptibilem, suis in cogitationibus mortalem. Amat Josephi necem; indefinenti desi-

(l) Rupertus
lib: 8. in
Gen: c. 25.

(m) Is: 35. v. 9.

(n) lib: 9. mor:
c. 9.

Vestimenti nomine corpus designatur, quò anima involvitur.

(p) Job: 7.
v. 15.

Job elegit suspendium animæ, & mortem ossium, mortificationem scilicet corporis, & mentis in DEUM elevationem.

(q) Luc: 10.
v. 18.

(r) in Cat:
Græc:

deriō sollicitare satagens innocentis animæ peccaminosam internecionem, sed odit voluntariam debilitationem corporis, horret carnis discretam mortificationem. Hoc suō experta heroicarum virtutum exercitiō, elegit suspendium anima Jobi, & mortem ossa sua, (p) suspendi voluit, quem Satan exaltari noluit, sed sibi subjugari, sursum iste efferrī exoptabat, quem iste ad terram deprimi, & in viam suismet pedibus conculcandum, ac alienis transeundum, deorsum desiderabat explanari, votum hujus suspendij elucubrat Tuitiensis Abbas, *cor suspendere sursum ad DEUM eligit anima mea, id est, intentio mea*, quæ dum de imis ad summa mentem elevat, nocivam quamlibet exterioris vitæ fortitudinem, membra, quæ super terram sunt, mortificans, debilitando necat; hâc fortunatâ morte ossium vivificatur spiritus, humiliatur caro, quam iste conculcari non prohibet, prosterne non exhorret, aligerorum æmula sublimis anima, quò plus terrena deserit, se altiùs suspendit, dum sociale corpus, quò plùs in terris atteritur, ad serviendum animæ solidiùs roboratur. Vide oppositam inter justum & inimicum hominem vicissitudinem, ille vestem dilacerat, nè hâc vestitum lædat, iste conservat tunicam, sed involutam tunicâ animam sauciat ac trucidat, ille corpus dilaniari patitur, si modò animæ à peccatorum jaculis parcatur, iste nullam vim infert corpori, sed omni sui furoris violentiâ in mortem animæ collimat. Verumtamen suspensus etiam spiritus à nequam spiritu solerter se præmuniat, sagaciter custodiat, est necesse, non enim Phariseos, sed discipulos, non publicanos, sed Apostolos alloquebatur Magister Veritatis, dum inquiebat: *videbam Satanam sicut fulgor de cælo cadentem*. (q) Miranda duorum oppositorum æquiparatio, investiganda paritatis similitudo, quid corpori cum spiritu, quid fulguri cum angelo corporeæ aut incorporeæ conventionis est commune? legi præclaram subjicientis Cyrilli meditationem: ad instar fulguris claritate velocissimi, *id est, ab ultima virtute in extremam fragilitatem*? (r) subegerat siquidem transfiguratus lucis angelus, antequam lux oriretur in tenebris, & sol Justitiæ fulgurantem tenebrarum principis caliginem dissiparet; subegerat sibi universam penè orbis ma-

chinam, ubique gentium in delubris adoratus, in idolis thurificatus, sed descendente à Patris gremio DEI Verbō, corrui deciduo cum fulgure, *quia conculcatur ab adorantibus Christum*, concludit memoratus Pater. Dat aliam similitudinis rationem Titus Bostrensis, *quia naturâ fulgidus erat ut fulgur, sed factus est tenebrosus propter affectum, quia quod DEUS fecit bonum, hoc ipse in se alteravit in malum*. Quemadmodum fulgur celeriter ruit, potenter cadit, cum fœtore & inflammatione in terram dehiscit, sic (parificante Lyrano) de superna empyreæ regionis patria, lapsu instantaneō rebelles spiritus deciderunt, videntibus Angelis sanctis, *cum fœtore peccati proprii ad inflammandum homines per tentationem parati*; sed quosnam inter Adæ filios tentant immaniùs, invadunt sæviùs, quibus insultant violentiùs, quibus crudeliori luctamine adversantur? fulgur damnificare solet periculosiùs, nocere abundantius illi adverso corpori, quod excipit ictum solidiùs, quod ferienti fortiùs resistit.

Quis forti obluetatur vehementiùs? quis tentatorem suscipit alacriùs? quis colluctatur cum mundo luctatore validiùs? quàm angelorum æmulus, quàm suæ eligens animæ suspendium, quàm ille, cujus ossa, quò mortem appetunt instantiùs, quò mortificantur severiùs, eò ad resistendum solidiùs indurantur; est corivalis antagonista præcipitati hujus spiritûs, directi hujus fulguris sublimis anima, quæ mundum nauseans, terram fastidians, in cælum à solo evolans, suspendit cor à transitorijs, ut in empyreis confinibus suis affectibus commoretur, suis amoribus immoretur; hos quia non potest tanquam leorugiens devorare, quia non potest terram perambulans infestare, invadit præcipitati instar fulguris, ut vel incineret inflammando, vel deprimat obruendo, cecidit ille (Carenfi advertente) *velociter, terribiliter, irrevocabiliter*, hinc affilit præcipitante impetu, ut corruant celeriter, aggreditur horrificò tentamine, ut terreat ferociter, contendit sauciare irremediabili vulnere, ut enecet æternaliter. Sed quia in cordibus eorum per fidem habitat Christus, facit magnanimum pugilem potenter insistenti adversario potentiùs resistere, & quoniam justī anima est sedes Sapientiæ, hac

Diabolus fulgorem turæ angelicæ, & ob fœtorem peccati proprii, guri committitur.

ut fulgur
stans cor-
ferit ve-
nientiū,
demon a-
mam justi-
nitentem
vadit fero-
us.

hæc incarnata Patris Sapientia suum docet discipulum, quò veritatis stratagemate delirum hunc assequendæ Deitatis pedissequum oporteat convincere, aut fugientem à suæ mentis finibus profligare; ut jam evolans liberè spiritus suam in cœlis reperiat conuersionem, aggravet animam hoc corpus, quod corrumpitur, terrena inhabitatio sensum deprimat, si modò spirans ubi vult spiritus, superna cogitet, inferna deferat; non inquinabitur fœtore fulguris, nec suis inflammabitur ardoribus, quem DEUS Charitas sibi in victimam succendit; denique non meum, sed oris aurei hoc est eloquium, *revertentur diaboli sanctorum vestigia sicut leonem vulpes*, (s) inopinata metempsychosis, ingens mutatio, qui fuit leo circumiens, vulpem induit, ut quem ferocitate superare non poterat, calliditate vincat; sed videns fragilem Adæ posthumum leoninis viribus corroboratum, fugâ fugandus prævenit, & ad obtutum victricis animæ meticulosus fugit. Vide prostratum in sterquilinio illustrem inter orientales principem, attende totò exulceratum corpore, sed inter horrenda dilaniatæ carnis vulnera patientem, meditare certantem inter jacula & prævalentem, luctantem inter ulcera, & superantem sub ipsa tangente manu Domini dolentem, sed sustinentem, vincentem & prosternentem; audi, quid suo de colluctatore sentiat, quantivè æstimet roboris suum agonothesam; & licet non Jobi labijs, sed ore Eliphæ hæc metaphorica pronuntietur sententia, est tamen suis prælijs adscribenda, suis victorijs attribuenda, suis triumphis approprianda. *Tygris perijt, eò, quod non haberet prædam; (t) & quænam rabies, cuiusnam sugentis sanguisugæ hœc occultetur feræ tygridis symbolò ferocitas, elucidat paraphrastes Chaldæus, Ismael, qui comparatus est leoni, peribit, eò quod non habeat meritum, & filij ejus sunt prædones, qui separati sunt à vijs rectis*, quis alius è tota creaturarum serie, rationales inter spiritus, est omni destitutus meritò, vel propriò, vel sibi etiam appropriatò, quàm perduellis Lucifer? qui nihil unquam meritis, sed plurima demeritis, ingens ablata Deitatis debitum attentavit contrahere. Qui, unde pro contracto suæ naturæ debito solveret, non habebat; qui alij, aut cujus parentis filij, prædonum nomine sunt nun-

cupandi, quàm præeuntis nequam spiritus infames asseclæ, qui forsitan ideò cum hoc confœderato rebellium geniorum agmine in Aquilonis lateribus sedere affectavit, ut in fauce excelsi montis hujus, quò occultius, eò securius insidiaretur viatoribus, quos novit postliminiò humanæ vitæ stadium decursuros. Est tamen profundior, & unâ simul sublimior septuaginta Interpretum versio, *myrmecoleon perijt, eò, quod non habeat escam*, enucleat abstrusè nominis etymologiam Gregorius, & esse animal, exigui quidem corporis, sed miræ calliditatis, dum enim formica frumenti bajula sui laboris spoliū in terram vult recondere, hic occultatus sub pulveris latibulo formicarum æmulus, onustam assilit: enervem interficit, & interfectam edit; sic fulgur istud cœlò deciduum, sic primitius apostatarum insidiatur justorum laboribus, dum bonorum operum sibi refectorem præparant, in ipso sancti operis itinere progredientes affiliat, & suis superatas fraudibus, formicas veluti frumentiferas opprimat, oppressas perimat, peremptas in ventrem suæ perditionis deglutiat, ac consumat.

Sed sicut terrestre myrmecoleon formicarum leo ex nomine significatur, aut etiam expressius (moralizante ac etymologizante Gregorio) formica & leo simul nuncupatur, quia minutis animalibus formica est, formicis autem leo, has quippe leonis instar devorat, ab illis autem velut formica devoratur, sic & antiquus proditor, formicis leonem exhibet, sed animantibus alijs formicam, dum contra consentientes fit implacabilis, sed debilis & fragilis adversus resistentes; alijs ergo leo est, alijs formica (infert Gregorius) quia crudelitatem ejus carnales mentes vix tolerant, spirituales verò infirmitatem illius pede virtutis calcant; (u) hinc etiam in justis nil deprædandum reperit, quorum sanctis operibus, religiosæque virtutum studiò victus jacet. Hinc mihi liceat effœminatam vilissimi peccatoris animam proverbiali Salomonis improprio insigniter objurgare, vide ad formicam, ô piger! (x) non ut illi-

Dæmon est myrmecoleon, quia animas sanctas fugit ut formica leonem, peccatrices verò devorat ut leo formicam.

(u) lib: 5: mor: c. 17.

(x) Prov: 6. v. 6.

(s) hom: 53. in Act.

(t) Job: 4. v. 11.

Animæ meritis plenæ crudeliùs insidiatur maligni spiritus.

Robustas mentes demon studet subruere astutioribus dolis.

bendo, ut tuam intuearis socordiam in resistendo, ut tuam detesteris vilitatem in peccando. Laudandum aliàs hoc animal à provida prolixioris vitæ provisione, hic fortè vituperandum foret, quòd hostem non provideat, dumque prædatur grana, quibus durante hyemis sterilitate sustentetur, latenti in prædam cadat adversario, cujus insidias incurium non declinavit, sic sæpè sapiùs suâ occiditur inertia incurius peccator, qui dum frumenta bonorum operum incantâ securitate congregat, occulta non explorans discrimina, nec occultata explorare satagens retia, exilis formicæ instar, leoni devorandus obviat, & fraudulentis invadentis assultibus, hiantibus terrentis belluæ faucibus involat, dum imminentis peccati periculum non declinat; dum enim astutus hostis securè per terræ pulverem, per vanitatum marginem reptantem inuolatur animam, dentibus suis incipit fremere, ut resistantem deterreat, gravi tentationum rabie contra repentem irrepere, occultis ex insidijs proserpere, persecutione assiduâ adversantem affligere, ut valeat hiantē rictu inertem devorare, & sicuti callidus myrmecoleon non vacuum, sed frumentiferam prosequitur formicam, sic veterosus justorum adversarius non destitutos meritorum divitijs spoliare, sed operum sanctorum spolijs onustos studet atterere, conatur enecare. Et quamvis innumerabilis eorum multitudo sit, quos vel tentationum insolentiâ, vel voluptatum illecebrâ, suæ tyrannidis adstringit dominio, eorum tamen extollitur arrogantius victoriâ, quos longiori præliò subjugavit, quos duriori studiò irretivit, quos seduliori vigilantia defraudavit; eos quippe sibi subigere, quos quælibet voluptas allicit, quos semper deditos lasciviæ agnoscit, qui nec de emergendo cogitant, nec reclamantem conscientiam auscultant; non magni aestimat impendij, nec se jactat de spolio, quod finè diuturno insidiarum ministerio, finè arduo longævæ solitudinis fastidio acquisivit. Quos verò supervacua suggestionum varietas, absque successu cruciat, quos centuplicata tentationum molimina in vanum provocant, qui contra illecebrarum jacula armatura Divini verbi pectus muniunt, & quosvis assilientium impetus invictò magnanimæ mentis robore retun-

dunt, quos neque vanitatis mentitus decor illaqueat, nec voluptatum caducarum amor supplantat, quos voluntariæ paupertati deditos angustians avaritia non cruciat, nec inter amaras singultuantis pœnitentiæ lachrymas, demulcens concupiscentia inflamat, hos inopinò lapsu in vitiorum cœnum demergere, hos à longævo innocuæ conversionis exercitio avellere, hos vel carnali delectatione inquinare exterius, vel spiritualis vitij sordibus interius contaminare, ineffabiliter aestimat, & velut inflictam militanti Ecclesiæ cladem non facilè recuperabilem exaltat. Illos siquidem se debellasse gloriatur arrogantius, enervasse delectatur dissolutius, qui arcum suum meditatione assiduâ dominicæ Crucis contere, qui arma iniquitatis justitiæ armaturâ confringere, qui scuta libidinis igne charitatis comburere validius consueverunt; illos sese infatuasse delectat, qui justorum imbuti sapientiâ occultas insidiarum machinas explorare, omnigena latentium flagitiorum receptacula revelare, assultus quoslibet maligni spiritus noverunt investigare.

Quò putas universa tenebrarum regia tripudiò insolescebat, quò gaudiorum fremitu cor Judæ princeps mundi hujus possidebat, dum illum, qui speciali jure ad DEI domum pertinebat, avulsum à JESU pedibus sibi pedissequum subjugabat? credis ingentem hanc unius hujus animæ jacturam, innumerarum, quæ ad ovile Dominicum non pertinent, vel certè à suo pastore longius diffusi, luporū morsibus spontaneâ sese exponunt petulantia, perditione ullatenus æquiparare posse? non credo, qui attentius funestum hunc electi inter discipulos, connumerati inter Apostolos, itinerantis viæ pedissequi, commensalis continui, interitum considero, quidnam de hac futurum sit palea, dum aurum corrumpitur, recogitans contremisco. Tunc abiit unus de duodecim, qui dicebatur Judas Iscariotes ad principes sacerdotum, (y) scribit beatus Evangelista Matthæus, acturus adversus unum principem sacerdotum, qui factus est sacerdos in æternum (ut commentatur Origenes) venditurus exili pretiò totius mundi pretium, illum videlicet, qui venit, ut redimeret totam, quam Adam vendidit suæ propaginis posteritatem; &

Unus Judæ interiens pluribus putatur.

(y) Matth. v. 14.

nus de duodecim ac si diceret (interpretante Chrysostomo) *de primo choro eorum, qui sublimiter electi sunt.* (z) Magistro unguenti effusionem exprobrat, ac dissipatum, ut mentiebatur, pretium inestimabili pretio recompensat! adeo concupiscenti avaritiæ vile fit omne pretium, omnis affectio prodigitur, ut amor pecuniarum saturetur; abiit (Rabano exorante) *non coactus non invitatus, sed sponte sceleratum inijt consilium*, quam dulce famenti angelo hoc epulum evasit, quod licet grandi longævæ diuturnitatis impendio comparavit, laborem omnem unâ hæc ingens præda deditio-
 ne sui abunde præmiavit. Abijt stimulante, inquietante, imò jam vinciente, trahente & abducente tenebrarum principe; nocturno siquidem abiit tempore infamis tenebrio, executurus scelus scelerum, opus tenebrosissimæ caliginis peracturus, Prælagiebat suò jam sæculo præsciis futurorum Habacuc, dum circumvagum leonem tartari, solertiori insidiantem astutiâ, accuratiori invigilantem solertiâ, ut agnoscat, quam ut lupos capiat, ut justos sibi associet, quam ut impios aggreget, subtiliter describit; *super hoc lætabitur & exultabit, propterea immolabit saginæ suæ & sacrificabit reti suo, quia in ipsis incrassata est pars ejus, & cibus ejus ejectus,* (a) non solis contentatur siliquis, sit licet ferus aper, non saturatur terreno pulvere, sit licet virulentus orci coluber, non solum terrenis impingvatur cordibus; quid verò retis nomine, quò pisces illaqueari solent, lugens Propheta indicet, Chaldæa paraphrasis apertius exponit; *sacrificat armis suis.* Novi feralem fœdifragi Israëlitis historiam recenseri, nec alium, si solam spectes litteram, quam barbaram invadentium Chaldæorum tragædiam commemorari, immolaturus Nabuchodonosor simulachro Belis prædicitur, sacrilego cujus cultui universa devictarum gentium congeries, pingues sacrificare victimas compelletur. Latet sub litterali cortice illustrior intelligentia, quam enim truculentus Assur spectandam spiritali oculo exhibet faciem, quam vultum angeli perduellis; qui sanctas electorum animas immoderatâ esuriens barbarie, hamis & retibus, armis & laqueis huic optatissimo sui furoris pabulo insidiatur, ita ut rete capiat, quod hamus nequit attrahere, quodque re-

ti solet evadere, latioris saginæ amplitudine circumducatur; misit piscator Erebi hamum fictâ Divinitate fulgidum, & vehementi nimium sensibili excæcatus Adam adhæsit mortis vicima, quem reti suo irretitum extraxit de paradiso voluptatis ad vallem lachrymarum, extemplò immolare cæpit reti suo, *quia in ipso pingves hostias comprehendit* (commentatur subtilis Glossa, datque præclaram interpretationis suæ elucubrationem) *quia per unum hominem peccatores constituti sunt plurimi, & cum Adam etiam sancti de paradyso ejecti sunt*; his cibus est electus, quò infernalis bellua, quantumvis rarius, deliciosus tamen vescitur, & suâ amplius intumescens superbiâ ambitiosius dilatatur, crudeliùs incrassatur, execrabiliùs impingvatur; & quia semel hæc opulenta piscatione inescatus est, hic truculentus draco natans in medio fluminum Babylonicæ iniquitatis, non ordinarijs acquiescit piscibus saturari, nî Jonam, qui columba dicitur, deglutiat, nî ilibatam electorum innocentiam assummat.

Adstipulatur huic securissimæ veritati veridicus Dalmata Doctorque maximus, dum abditas hujus insidiantis Angeli fallacias saginæ & reti comparat, *per quas pinguißimas hostias in ipso comprehendit, & sunt cibi electi ejus, quia etiam Prophetas & Apostolos subvertere nititur*, concludit Hieronymus; per hos quippe lividæ cupiditatis augmentatur insania, furibundæ crudelitatis exasperatur amplius dementia, & regni sui, quod regnum iniquitatis est, arrogans gloria inflatur, ac ampliatur. Discutite cum Clarevallenfi Præsule, articulate cum Bernardo Mysteriorum sui nominis etymon, undeque derivetur Diabolus, investigate; *a duobus utique bolis Diabolus dicitur*; (b) quibus sua saginatur immanitas, sua iniquitas pascitur, suæ elationis ambitio sustentatur; eorum unus est copiosior, sed alter rarior, ille frequentior, sed iste charior, ille abundantior, ipse sapidior; inveteratorum peccatorum animæ sunt ordinaria suæ perversitatis esca, sunt bolus vilior, quia communior, a longis allecta tentationum illicijs, seducta tandem laboriosis prolixitatis expensis, perversa diuturnis & recitatis & hamorum insidijs justorum cor-
 da, sunt lautum suæ ingluviæ pabulum.

Diabolus dicitur a duobus bolis, quorum unus communis, alter rarius & singularis est.

(b) In declaratione.

Satanas non contentatur avenâ vel hordeo, sed esurit triticum, ideo vult cribrare Apostolos uti triticum.

(c) Luc. 22.
v. 31.

Solitarijs specialiter insidiatur diabolus, ut eos à sanctitatis via divertat.

lum, sunt bolus pretiosior, quia ex difficultatum obstaculis carior, ob contritas laqueorum tendiculas pretiosior, ob tentatoris gloriam, ob prædæ excellentiam longè desiderabilior. Consolabatur aliquando Redemptor desolatos, consolabatur afflictos undecim discipulorum animos (jam enim Docentis Bedæ testimoniò egressus erat, qui unus inter illos diabolus erat) manifestabat à Patre factam, à se corroboratam cœlestis regni distributionem, thronorum duodecim coordinatam erectionem, nè tamen illustrem adeò dignitatis Apostolicæ præminentiam, aut suis imputarent meritis, aut suis laboribus appropriarent, à quo perseverantis constantiæ valorem obtinuerint, cujusve auxiliari dexterâ exterminatorem angelum à limine suorum cordium profligaverint, hâc aquâ similitudine declarat, *ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum*, (c) Explanat cribrationis modum Venerabilis Beda, *expetivit vos tentare, & velut, qui triticum purgat, ventilando concutere*; immodicam expetentis esuriem discute, esurientis delicatam ingluviem attende; non appetit avenam, quæ jumentorum pabulo famulatur, non exigit aggreste hordeum, quò fames pauperum saturatur; ad triticum, quod frumentorum species est exquisitior, est in sapore savior, est in candore purior, est in qualitate pretiosior, anhelat; legit Tertullianus, *ut vetus frumentum*, quod suâ annositate prævalet, suâ selectione eminet, hâc ambit perduellis genius cibari, quantumvis cribanti & purganti nunquam indulgeatur, eodem penitus saturari; hoc esurit edulium, quotidianum nauseans pabulum, pane triticeo delectatur, fastidiens siliginem, quò confortantur manus laborantium, & vires desudantium roborantur; quia multum nititur ad subversionem sanctorum, notat alliciens illicium gulosi appetitûs in nequam spiritu Lyranus. Et quia in concussione & commotione cribi transmittitur farina pro mensa principum, & remanet palea igni comburenda, *sic Judas remansit Diabolo ad pœnam æternam, alij verò Apostoli transferunt ad gloriam*; concludit Nicolaus. Metuat proinde secunda nunquam innocentia, quo enim iniqui spiritûs gustui est oblectabilior, eò vicinior est assultui, eò ferociori tentamine invadenda. Timeat degens in solitudine sublimis anima,

quæ nè densis solitudinum tumultibus anxietur, nè copiosis cogitationum turmis comprimatur, à conclavi cordis terrenorum desideriorum multitudinem repellere, frequentiam inquietantium affectionum excludere, solâ cœlestis patriæ investigatione occupari nititur, nihil mundanum conspiceret, nihil caducum cogitat cogitare; felix supernæ regionis incola, quam quidem corpore, longè dissitus, non inhabitat, sed corde indies peragrat, seque tam diuturnum exulem, inter latrones periclitari à triumphante Solyma distantem lachrymari in regione mortis commorari, acerbius conqueritur, frequentius lamentatur; sed quia felix fit mundi advena, idcirco ferocius impetitur, quia circumvagantem per cœli gyrum comitatur Sapientiam, lividiori oculo respicitur, quia adhuc terrigena desertam rebellium transfugarum sedem occupare, futuram suæ mansionis domum conatur toties visitare, idcirco ab invidente spiritu, crudelius invaditur, sedulius inquiritur, vigilantius discutitur, iteratius exploratur.

Et quamvis cum Psalte regio elonget fugiens, ut maneat in solitudine, minùs tamen se experitur solitariam, dum nulli associatus homini, tot cingitur hostibus hominum, tot impugnat malignorum spirituum insultibus, ut nunquam minùs se solum esse experiat, quàm quando cultor beatæ solitudinis cum solo JESU se solum esse suspicatur; quantumvis enim non adsit importunus mundicola, qui pium secessicolam interpellet, licet absit omnis terricola, qui meditantem eremi accolam interturbet, multiplicatur tamen demoniorum genus, & qui in paradisi solitudinem proserpsit virulentus coluber, copiosò stipatus agmine solitarium affilit Adæ filium per desertum ad patriam non tam festino pede properantem, quàm allatorum desideriorum remigiò avolantem. Novit equidem longævò tot sæculorum doctus experimento, quàm arduò sint coarctandi tentamine, quàm indefessò sint delassandi conamine cœligeni cives solitudinum, qui alios ab Angelis cœlestibus, nec cupiunt, nec capiunt concives. Sola quippe sua extiterat in solitudine, quæ sola inter virgines mater fuit, quando cum Angelo colloquebatur, solus erat adoptivorum filiorum virginæ Genitricis

*Solitarij
animæ
Angelis
versantur*

cis primicerius in Pathmos insula, quando abscondita cœlestis Sapientiæ consilia, suprema nostræ redemptionis mysteria ab Angelis cœlestibus didicit, & angelis terrestribus insinuanda exaravit; denique solus erat Adam, quando ad imaginem DEI factus est solus, quando ad paradisi solitudinem introductus in mundi Dominum, & piscibus maris, & volatilibus, universæque terræ præfixus est; sed erat associatus, quando è voluptatis arboreto in vallem lachrymarum ejectus est. Solis igitur, quia de terrena civitate egrediuntur. Beati viatores, quia cœlesti Solymæ viciniùs approximant mundi conculcatores, nudi athletæ cum nudis spiritibus pugnaturi, non nisi crucem pro ense deferunt, quidquid divitiarum est, abjiciunt, & omnem præteritorum scelerum sarcinam deponunt, solis inquam suum sequentibus ducem ad pugnam, obviat cautior, occurrit fortior inimicus, quorum conversatio, quia jam in cœlis est, quorum corpora, quia jam extra castra sacro amoris flammicidiò cremata sunt, subtilioribus fallacijs circumvenendi, occultioribus insidijs sunt impugnandi. Quos illi fraudulentò vulnere fauciverit, ubi inexplicatò impetu ad petram scandali alliserit, explodit plausibus, insultat risibus, exhibilat novis conatibus, ut iterata clade percussus, suâ conculcet tyrannide, sub cuius pedibus conterebatur toties, sanctis cuius affectibus indefinenter calcabatur. Illud est sua inter discrimina periculosius, sua inter conamina illud est cæteris perniciosius, sua inter consilia illud est omnibus seditiosum magis, quòd semper vincere non cupiat, non fauciare quòvis jaculo lethaliter intendat, sed sæpè sapiùs se victum simulans, dissimulat prævalentis aganotætæ victoriam, si modò suis non elabatur manibus, si modò suis commoretur in retibus, si modò suæ sint subditi ditionis. Singultuabant occulta inter suspiria, clausis domuum januis, & obseratis cubiculorum valvis ad terram suis promissam patribus incolendam, & sterilem horrentis Ægypti regionem suo cum arrogante populo deferendam. Nutriebantur siquidem verbosâ spondentium parentum spe sagaciores filij, & fortè sapiùs optati itineris desiderium incuriâ libertate prodiderunt, & inter suspicabundos Ægyptiorum animos ira-

cundam invidiam excitarunt. Accessit interim novus Ægypti Pharao, seu cenchres, seu (ut alij insinuant) Amonaphis nuncupatus, qui præteritorum beneficiorum nescius. (more magnorum principum, quibus si benè feceris, sæpè peiores fiunt) Josephum noscere, nè sua, quæ regno exhibuit obsequia in suis recognoscere cogatur posteris, dissimulabat. Hòc gubernante, hoc imperante subjectus sibi populus ad audiendam vocem principis accersitur, accrescens Israëlitarum numerus auscultanti proponitur, periculum alienæ fortitudinis in regni gremio expenditur, ars cum fallacia vocatur in subsidium, cuduntur compedes, nè fugiant, armatur custos violentia, nè subtrahantur mancipatui, nè libertatem nanciscantur.

Decernitur unanimi suffragatorum calculò, ut sapienter Hebræa natio opprimatur, nè forte multiplicetur, & si ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis nostris, expugnatisq; nobis egrediatur de terra. (d) Ad hunc uniformem consonæ servitutis scopum concordia efferatorum cordium conspiravère vota, quibus hoc unum impediendum statuitur, id solùm præcavendum injungitur, nè mancipatus Israël in fugam elabatur, nè pugnatjs Ægyptiorum agminibus universa Ægyptiorum Israëlitarum progenies dominio subjugetur. Benè ergò rem aperit, (commentatur subtiliter Tuitiensis Abbas) dum præmisso, nè si ingruerit contra nos bellum, non addit expugnatis nobis obtineat terram, sed egrediatur è terra; (e) egressum metuit Ægyptius, victoriam non apprehendit; hinc legit Arabs, astutè agamus contra eos de regione, & vertunt Septuaginta hanc clausulam feralem, expugnantes nos exhibunt de terra; apponit genuinam providi timoris causam Lyranus, quia filij Israël magnum census reddebant regi annuatim, & facit multa opera Ægyptijs, erant subtiliores eis in artificialibus. Adeò eruditorum sagacitas ignorantium vindictam provocat, adeò proborum felicitas odium procreat reproborum! Novus Ægyptiorum Rex (consonò Patrum placitò) est princeps tenebrarum, qui se Josephum scire denegat, nescire publicè declarat, est stultus senexque rex nesciens prævidere imposterum, quò melior puer pauper exstitit, & sapiens, ille videlicet, qui, cum dives esset, propter nos egenus factus est,

(d) Exod: 1.

v. 10.

Eruditio subjacet vindictæ ignorantie.

(e) lib: 1. in

Exod: 6. 4.

gypti Reges
monaphis &
enchres per-
quebantur
aelem.

(f) Eccl:4.
v. 13.

Diabolus est
rex stultus &
senex, Chri-
stus puer pau-
per & sa-
piens.

Rex Ægypti
non voluit
Israëlem oc-
cidere, vel eli-
minare, sed
retinere in
servitute.

est, & proficiens ætate & sapientiâ; est melior rege sene & stulto, (f) qui huic pauperi, cujus regnum non est de hoc mundo, ostendit omnia regna mundi, non prævidens, quod princeps mundi hujus ejicietur foras. Hic ergo furens Ægyptius Josephum nescire voluit, dum dicit in corde suo, hic insipiens non est DEUS. Conclussit cum filiis sæculi ut intimis regni sui consiliarijs, confederatisque rebellium angelorum asselchis: *Venite, sapienter opprimamus eum*; hoc suo intimavit populo consilium, qui ex malignis spiritibus, & ex perversis hominibus coalescit, quâ duplici velut acie electus Israël impugnatur, illi interiori assiliunt tentamine, isti exteriori angustiant persecutione, illi ad interiorum anhelant substantiam, isti prætendunt exteriorum; ut dum foris gladius rescindens interficit, domi mors similis trucidet, sapienter decernit opprimere, in sapientia insidiatricem callidi serpentis astutiam intellige, quâ vel incuriam in præveniando, vel præproperam in operando incauti viatoris animam seducit, ac irretit; in oppressione arrogatam sibi potentiam subaudi, per quam seductum Adæ filium, dolosè irretitum Evæ posthumum opprimit violenter; præmittit autem oppressioni sapientiam, qui enim nullam obtinuit in hominem non lapsus, non suum, potestatem blanditur, ut alliciat, allectum vinciat, devinctum opprimat, oppressum pede gravissimo suæ tyrannidis conculcet. Nè verò latentem hamum videas, nè expandentis laqueum effugias Venatori, non immatura meditatatur funera, neque præprospera infligit vulnera, novit ignita sui furoris jacula repelli scutò fidei, totum, quod collaborat vincere, filiorum DEI mancipatus est, quò sibi subjugentur, totum quod metuit eventurum, totum, quod impedire satagit, providens successurum; est exitus Israëlis ab Ægypto, est fuga Domus Jacob de populo Barbaro, huic duntaxat egressui adversatur, quò succedente confederandos prævidet Adæ filios, inimicis, suis Beatis scilicet mentibus, quibus nuper & numero & robore, & adorationis obsequiò, & fidelitatis impendio prævalentibus verterunt terga, caduci aquilonis advenæ, Regionis umbræ mortis perennes incolæ, æterni tenebriones. Suam sibi prælagiens pernici-

em spiritualis Pharaon, videt (Commentatore Rabano) *quia prævalebimus illi, & eò invito pergimus de terrâ sua*: sed quando ter!fortunatus ille exorietur dies effugij? quando columna nubis ardebit in nocte, & radiabit in die? Respondet inquirenti charissimus Aristes, *eò invito pergimus de terra sua, deponentes veterem hominem cum actibus suis*. Hoc pondus abjice, nè moram proroget, hoc onus rejice, ut celeri vestigiò feliciter evadas, evadens autem de laqueo venantium, exulta Domino cum tremore, abinde serviturnus in timore, evaserat fortunatus viator, continuus luctator post primam sui victoriam perennis triumphator, & tamen, licet ad tertium usque cælum raptus, quantumvis ad paradysum ductus fuerit, esto arcana verba audierit, quæ loqui homini non liceret, singultuabat nihilominus anxia intersuspiria: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo*; (g) ut non jam suam, sed spiritus perficiat voluntatem, sic non in incertum currentibus insidiatur Apostata spiritus vigilantius, insequitur festinantes velocius, aggreditur reluctantes ferventius, sed quia in Adjutorio Altissimi voluntarius mundi exul habitat, non ultra invidentem adversarium reformidat, sed quia inter Beatos cæli advenas jam computari acceperat, quia aligerâ libertate spiritus, terrena jam transcendenterat, sollicitus nunquam omiserat, sic semper hilarem fiduciam in corde suo enutrients, nè tamen salutarem excluderet timorem, semper pavidus, ubique providus, securus nullibi, in omnibus coram Divinâ facie tremebundus, sciens, quod, licet velle sibi adjaceat, tamen perficere non inveniat.

Suam præ cæteris unam cœlestis sponsus coram Alumnis Solymæ commendaturus sponsam, hóc speciali elogio, suam deprædicabat Providentiam, *aquitatui meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea*; & illico subjiciens, continuat præconiij applausum, *pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis*; (h) commemorat prodigiosam currum Pharaonis everisionem inter furentes maris rubri vortices, insinuat geminum cedentis ac cadentis, servantis ac perdentis, salvantis ac mergentis Oceani obsequium, in fugitivi Israëlis solatium portentose præstitum, in truculentæ ambitionis ultionem suo exhibitum Conditioni,

Diabolus v
animas ret
nere in ser
tute sua on
nemq; imp
dit operam
nè libera e
vadant.

(g) 1. Cor:9
v. 21.

(h) Cant:1
v. 8.

Sponsa, dum
comparatur
Divina equi
tati, assimi
latur Angeli

assimilavi te equitatus meo, commentatur Lyranus, id est; Angelis meis, quos valde diligo, subjungit illico Angelicæ paritatis fundamentum, *Angeli enim sancti in multis locis sacræ Scripturæ dicuntur ejus militiæ exercitus*, & eodem modo dicuntur hic equitatus DEI, cui non arideat similitudinis sublimitas, cui nam displiceat subtilis profunditas elucubrationis? illa tamen mox subsequenteris encomij connexio suspensum stimulat animum ad sedulam latentis mysterij investigationem, quid Pharaonis curribus cum genis turturum est commune? an fortè utrisque conveniebat gemere, calamitatemque sui interitus deplorare? an fortè, quia turtur pari perditio nunquã se posthac jungit alteri, sed sui comparis jacturam indefinente doloris indicio gemens, continuat plangere, ac lugere, idcirco hæc figurali metaphora amanti DEUM animæ innuitur, ad desiderium absentis sponsi, qualiter continuò se debeat animare, qualiter venturum, licet ferius, anxietate sollicita oporteat expectare, corrivalem quemcunque amatorem à suorum affectuum territorio profligare, unum duntaxat sponsum sanguinum insociabili singularitate adamare. Verùm præclaram angelici agminis cum virginali genarum purpura comparisonem, ut assequamur facilius, ut subtiliori cogitatione penetrare ordiamur, illam magni Gregorij moralitatem discutiamus, considerat illuminatus Pater fugitivum à Pharaonis curribus Israël equitatum, eosdem in marinis faucibus demersos reliquisse, nec tamen illius optatam promissionis terram adiisse, sed ante tentationes plurimas fastidiosò quadraginta annorum spatio, inter exarescentes deserti solitudines sustinuisse, diversos Reges multis laboribus devicisse, & tandem, quòd cœlitus promissum fuerat, laboriosè acquisitum obtinuisse, sic pariformiter illustris anima, ut sponsi amica fieret, diuturniori certamine, & tenebrarum potestatem expugnare, carnis, mundi que assultus tolerare, innumeras conglomeratarum adversitatum acies debuit superare, submersit quidem originale monstrum, cum alijs ejusdem dependentijs in sacro salvificantis Baptismi latice, abindè vivens inter mundi habitatores, assilientia patitur vitia, quæ velut coronatos Regum vertices necesse est debellare, ac tandem post ci-

catrices vulnerum curatorum, post superatas acies inimicorum in coronantis Solymæ sinum eluctari, ad sancti Sionis apicem exaltari, & adhuc in ore colluctanti, adhuc in valle miseriarum lachrymanti, adhuc in descensu Jerusalem periclitanti, à sponso dicitur. *Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis*, sed suspirantis, sed laborantis, sed volitantis, sed indagantis, estò jam Pharaonem submerferis, estò Madianitas eliminaveris, estò Assyriorum tyrannidi evolaveris, verecundare tamen in genis ut adhuc timida, absentem sponsum plange ut adhuc vidua, præstolare hostem ut adhuc ænula, suspicare insidiatricem circumvoli accipitris præsentiam, ut aquis immersa pœnitentiæ peccatrix abluenda, ut in securo hoc flumine immersa turtur, sed gemebunda, Est lucta tibi contra superbum principem, qui horrens & metuens suis cum Angelis ab Adæ filio, concepto in peccatis, toties perfido, judicari, *observat*, Tertulliano commentatore *oppugnat, obsidet, si quâ possit, aut oculos concupiscentiâ carnali ferire, aut animum illecebris singularibus irretire, aut fidem terrenæ potestatis formidine evertere, aut à via certa perversis traditionibus detorquere.* (r) quantumvis igitur sis æquitatus Altissimi, in cujus affectionibus sit insolubilis ordinatio, in moribus irreprehensibilis moderatio, in meditationis exercitio assidua deprecatio, in zelo Divinæ gloriæ invariabilis æmulatio, sis licet *terribilis ut castrorum acies ordinata.* (l) Sis rediviva Sunamitis, in qua non videatur aliud, quàm chori castrorum, qui dum de semetipsis impenetrabile vallum efficiunt, intrandi aditum (quantumvis numerosa sint hostium agmina) non relinquunt, sit tua in tuarum virtutum acie pax muniens, nè undique affiliens dissensionis filius, aut calliditatis fallacia, aut suæ immanitatis violentia irrumpat, sit sanitas consentiens, quæ quævis hostium despiciantur consilia, & universa patris mendaciorum ludibria eludantur, sit igitur insuperabilis charitas, cujus dilectio adæquet mortis fortitudinem, hoc ipsum, quod mors agit in carnis sensibus enecando, agens in mentis cupiditatibus eos mortificando. Sis denique eadem morte cum Paulo mortua, ut vita tua cum Christo in DEO sit abscondita, nî tamen in hac profunda lachrymarum valle tibi

Conjungi debet in anima fidei victoriæ æquitatus cum genis turturis, quia quomodocumque, victrix, non debet à gemitu cessare.

(i) Cap: 7.
de pœn:

(l) Cant: 6.
v. 3.

*Turtur præter
comparem
non alium in-
quirit, cujus
absentiam
continuo
plangit, sic &
anima solum
DEUM in-
quirit, & su-
per ejus ab-
sentia inde-
finenter plan-
gat.*

sint genæ turturis amanti ac plorantis, non submergetur Pharaon, sed insequetur fugientem, ut assequatur renitentem. Haud enim cœlestis Panegyrista coloratæ carnis contexit elogium, sed spiritualis essentiæ Panegyrum concinnat in consolationum abundantia non obliviscaris singultuum, in cœligenarum dalectationum affluentia gemituum recordare. Dum enim adhuc in spe vivitur, sollicitus timor imprudenter abjicitur, meticulosa anxietas providè conservatur, turtur suò viduata sponso, se solam continuante luctu cruciat, nec alium, post primijacturam comparis, conjugem affectat, si comparere necesse sit, sola videtur sinè socia, si vocem edere oporteat, non nisi gemitus auditur, nec unquam ramo viridi innixa cernitur, nunquam vernis in frondibus videtur.

Hoc planè viatricis animæ sit exercitium, si velit insidiantis colubri aucupia effugere, si laqueum venantium exoptat declinare, fuge virorem voluptatis, quantumvis spem secuturi fructus suis in floribus mentiatur, terrena despice, nè mensuranti terram terrenorum Regi cordium in victimam subjugaris, quidquid mundanum est, cane pejus, & angve fuge, vel fugias, nè hujus mundi principi cœlò, nuper deciduo, tu pariter à conversatione cœlitum deciduus calcandus subjiçiaris: Post assecutam magnanimò luctamine victoriam, nullatenus depone genas turturis, nè fortè visitans te, & oriens ex alto in te Scrutator cordium conquerratur super asperitate cordis tui; recogita omnes annos tuos in amaritudine animæ tuæ, revolve sæpius mellisluam Clarevallenfis Bernardi parœmiam, equum indomitum flagella domant, animam, immitem contritio spiritus, & assiduitas lachrymarum; (m) juvat hæc utraq; proprietates, ut equitatu Divino compareris, & genas turturis assequaris. Innotuit aliquando victorioso Israël Principi à cæde Amalech revertenti infortunatus exanimati Saulis & interempti Jonathæ interitus, quando funestæ cladis nuntiò, velut lethiferò ferientis teli vulnere sauciatus ingemuit, & gemina ex oculorum scaturigine, tam pietatis indices, quàm acerbissimi doloris illices mortilibus cum lachrymis prorupere. Lugebat illius ferale exitium, qui suum

iteratis toties assultibus attentabat; flebat illius obitum, in cujus solium se noverat successurum, fundebat pro hoste lachrymas certè pijsimas, licèt eidem minimè profuturas, & quamvis forsan teneriis, amicissimum planxerit Jonatham, amaras tamen lachrymas exitioso Saulis funeri non destitit victimare, nam licèt mortuò corpore demersam ad flebile ergastulum suspicaretur animam de ventre mortis ob molem criminis non egressuram, utriq; tamen parentare voluit singultuoso fremitu ob illum ablatum patiendò, isti ad imam perditionis foveam præcipitato profundius compatiendò, effectu simili causam dissimilem deplorabat, utq; communem omnibus luctum redderet. *Præcepit, ut docerent filios Juda arcum; (n)* & quamvis (Rabano commentatore) præproperanti Philistæorum victoriæ princeps providus vallum intenderit objicere, quò Israël deservens transfuga sisteretur, cùm enim terebrante sagittâ insignioris cujuspian sagittarij sauciatus Saul interierit à Judæ filiis, hanc artem esse præ reliquis addiscendam, legi commentatricis Glossæ moralitatem, filios Juda filios esse confessionis, quos *verus David vult arcu scripturæ muniri, nè per ignorantiam in conspectu dæmonum succumbant*, novi & aliam commemorati Mauri allegoriam recenseris, quâ coronandum Judæ Regem à singulari commendat pietate, dum eum adstruit præcepisse, ut Reges Judæ erudirentur in fortitudine. *Ut fortes scilicet & intrenti essent in timore Domini, nè perirent sicut Saul.* Quâ non obstante litterali veritate salutarique moralitate; testatur Abulensis, in quibusdam libris nostris habetur, *præcepit, ut erudirent filios Juda planctum.* (o) Quam quidem versionem censurat ut impropriam, suum tamen nanciscitur suffragium ab interpretatione Glossæ moralis sic asserentis, *aliqui libri habent planctum*, nam esto sonans littera arcum ad sagittandi artem dirigendam indicet, planctui tamen non minus convenire videtur latens allegoria, est enim (hoc subtiliter moralizante) *ars sagittandi spiritualis, exercitium devotæ orationis, quò Dæmones, qui per Philistæos intelliguntur, fortiter, debellantur; (p)* huic inixus fundamento non minùs universam tenebrarum potestatem arbitror sagittari lugendo, quàm orando, flendo, quàm depre-

(n) 2. Reg. 1.
v. 18.

*Jussit filios
Juda artem
sagittariam
discere, ut sci-
ant hostibus
resistere.*

(o) in lib. 2.
Reg. cap.
quest. 12.

*Arcus pro la-
ctu quandoq;
apre sumitur*

(p) Apollinaris
hic.

(m) serm. 1. in
fest. Omn.
Sanctor:

David deplora-
rat mortem
Saulis licèt
sibi adversan-
tis, licèt in
successorem
à DEO ele-
ctus.

cando, lachrymantes oculi Diabolum terrent. Loquitur lachrymans Damianus; & sic lachrymarum erumpentium expavet impetum, ac si procellosi nimbis grandinem, vel furentium undiq; ventorum effugiat tem-

1) S. Pet. Bon: pestatem; (q) quid nî rebellem creaturam eliminare valeant, quæ Creatorem stringere, nec vanò quidem conamine contendunt; audi, qui dubitas, Laurentium Justinianum lachrymabiliter exclamantem, ô lachryma! humilis tua est

Monach: potentia; ligas Omnipotentem, (r) denique (præclaro Petri Cellensis testimonio) lachrymæ aut inveniunt, aut faciunt paradisum, (s) à quo tortuosus coluber perennaturò anathemate præscribitur, æternaturâ inhibitione elongatur. Nève oratione fervidâ inimicum hominem, fratrumque accusatorem sagittari acrius, quàm distillante lachrymâ suspiceris, audi pro hac Ambrosium perorantem, utiliores lachrymarum preces sunt, quàm sermonum, lachryma enim interdum, non totum profert negotium, lachryma semper totum prodit affectum. (t) Disce proinde lachrymari, si gaudes Apostatam Angelum sagittari, non desine gementem columbam, aut gembundam turturem æmulari, si optas æquitatus Domini exercituum fieri, quò valeat tota potestas tenebrarum, velut numerosus ambitiosi Pharaonis exercitus in lachrymarum falsugine & inundari, & tumulari.

Tract. de Orat. c. 4. lib. 10. de Pan:

(i) serm. 42.

Mirabilis est potentia lachrymarum, quæ DEUM plus oratione inclinat,

Intonuit inter castissima recumbentis sponsæ somnia, vox dilecti pulsantis, & quia indulta fatigato corpore requie, vigilabat in fide spiritus, audivit illico spiritualis anima vocem sponsi, unam præ omnibus gratissimam, ad quam consveta expergefieri, ad quasvis alias obsurdescit, sed quidnam pulsans postulet, quidnam amica vox insinuet, salubriter discutiamus: aperi mihi soror mea, amica mea, immaculata mea, quò tanta nominum congeries, tam super abundans varietas titulorum? quod primogenitus ex multis fratribus, sororiò delectetur cognomine sponsæ appropriato non inficior, adamat siquidem, assumptæ carnis cognationem, quod autem amatur corde, ore libenter pronuntiatur, quod eam amicam insinuet, vel pro ut legunt alij, proximam nominet, fortassis accedit ideò, quod sumptâ de reserato sponsi sanguinem latere Matre Ecclesiâ, hæc filia fidelis anima

maternò proximitatis privilegiò potitur. Immaculatam asseri revereor, quàm scio immaculati agni sanguine munda-

tam pariter & dealbatam, sed quid mysterij columbæ habet qualitas obdormienti sponsæ approximata? an fortè quia (Guerricâ elucubrans) est simplex anima felle carens, illius sponsam decet, qui mitis & humilis corde, pari abominatur molimine adulatoris fallaciam, ac animi rancorem, an quia in petrarum cavernis nidificat, & alienos nutrire pullos, non detrectat. Amantem cœlestis sponsi animam, in petra, quæ Christus est, latere convenit, & aberrantes animas, nè fame pereant, instructionis verbò sustentare? an quia discernente rostro meliora grana seligit, & juxta fluentia residet, ut visam invisam accipitris umbram, in Crystallino aquarum speculo intuens declinet. (u) Dicatam Altissimo sancti amoris victimam oportet ad Evangelici Numinis ripam indefinenter commorari, ut possit in clarissimo hoc veritatis volumine omnem erroris umbram speculari, à qua-

vis adversa vanitatum, aut voluptatum periodo alienari, sunt congrua intemerati spiritûs hæc symbola, sunt præclarissima immaculatæ pietatis elogia, sunt gemina indicia candoris Christiani, sed restat alia inseparabilis proprietas, quæ omni columbæ competit, præ cæteris animantibus magis congruit, & semper afficit eandem, videlicet pro cantu gemitum reddere suæque viduitatis solitudinem continuantis cordolij amaritudine solari. Careat mansveti agni socia felleâ excandescens iræ rabie, quæ eam peccare faciat, lædentem rostro non sauciet, sed unum percutienti in maxillam mox alteram præsentet, duplicitatem nesciat amatrix simplicissimæ veritatis, ad cavernam petreæ nidificatura confugiat, in fide plagarum sponsi sanguinem suum refugium inquirat, desertos impiæ matris pullos suscipiat, susceptos nutriet, ut filios diaboli in DEI filios Divini Verbi efficaciam convertat, rivorum vicinitatem sic ambiat, ut juxta mortalitatis fluxum contemplabundâ mente residens, umbram accipitris peccata quælibet (sub quibus velut sub umbrosa caligine maligni spiritûs est requies) celeriter fugiat, nè lancinantibus rapacis angeli ungvibus discerpta, in orci hostiam evadat, selectioribus granis inhiet, ut Evangelicis

Demonem fugant & vincunt.

(u) Serm. in fest. Purif.

Gemitus est peculiaris proprietas columbæ.

Pa-

(x) Ps: 67.
v. 22.

Quando cœle-
stis sponsa suo
truncatur ca-
pite, sponsus
se illi locò ca-
pitis super-
imponit.

Pasta consilijs spiritum impingvet, sed vigilantius æmuletur gemitum, ut mereatur cibari pane lachrymarum. Hanc enim similitudinem præ alijs videtur exigere dilectus, qui tanquam myrrhæ fasciculus inter lactiflua plorantis sponsæ ubera desiderat commorari, non mea, sed paraphrastis Chaldæi hæc est opinio, sic Israël Synagogam cœlesti Sponso primitus desponsatam alloquentis, *comparata es columbæ in perfectione operum tuorum, quoniam capilli capitis mei pleni sunt lachrymis tuis*, comminabatur (Psalmographo intimante) Altissimus electo quondam populo, sed toties fœdisfrago, *DEUS confringet capita inimicorum suorum verticem capilli perambulantium in delictis suis.* (x) Scribit Symachus, *verticem capillatum volutantem se in delictis*, sed Syrus colimans sublimius legit, *abscindet caput*, quid agat truncus absque capite, nî aliud supponatur? imposuit se ipsum sponsæ corpori pro capite in die desponsationis suæ, quando filiabus Sion se intnendum præsentabat in diademate, quò coronabat illum mater sua in die lætitiæ cordis ejus, assignat pro hac desponsati sponsi sanguinem die, diem passionis purpuratus Hugo, *quia tunc facta est pacti conjugalis Christi & Ecclesiæ confirmatio*, coronatum diademate à Matre Virgine, à virginali Genitrice, commentatur Gregorius, *quando unigenitus Filius DEI Divinitatem humanitati nostræ copulare voluit*. Quando exultans ut Gigas, ad currendam viam ab æternitatis montibus descendit in vallem lachrymarum, tunc factum est

caput mulieris acephalæ vir, quando Ecclesiæ gentium in die nativitatis Jesu plorans & lachrymans, in caput visibile forma visibili imponebatur, quando futurus Pater futuri sæculi DEUS Homo prostratus humi svaviter cepit plangere, maternis receptus brachijs, continuavit gemere, & duro repositus in præsepio, non destitit plorare, ut vel sic lugenti sponso collugeret, fidelis sponsa ploranti comploraret, suoque dein viduata sponso, suo à capite elongata, plorare non desisteret sublato sibi compare gemebunda turtur, donec eidem reunita, donec sedenti ad Patris dexteram validiori amoris nexu foret coadunata. Hinc interim verticem capillatam necesse est abscindi, aut confringi, ut obtineatur alterutrum, imò eveniat utrumque, capilli capitis debent repleri sponsæ lachrymis, ut incontaminatum animæ peccatricis verticem stillans ac defluens lachrymarum unda refluat, quâ novò, velut baptismo, immunda diluatur illuvies peccatorum, illam gemebundæ turturis vocem tunc æmulabitur peccatrix gemebunda, quæ dominicos pedes lavans, usque ad ipsum caput Ecclesiæ imbrem suarum jactaverat lachrymarum, & *capillis capitis sui tergebat.* (y) Non aliâ alterius eventus spe commota, non alterius intentionis illicio allecta (si aurifluo commentatoris Chrysologi fidimus calamo) quam ut juxta Psalmistam, *verticem capilli, ex quo ambulaverat in dilectis suis, in sanctitatem tali verteret servitute.* (z)

(y) Luc: 7.
v. 38.

(z) serm: 3.

Sibilaverunt, & moverunt caput suum super
filiam Jerusalem.

Sermo Quadragesimus Quintus.

Ad sibilum draconis, & nutum dæmonis,
peccatorum animæ inclinantur, justorum verò ad
instar palmæ non incurvantur.

Anima peccatrix
vocatur
Idumæa, quia
terrenis vacat.

GRandiloquus Propheta, ut svavi teneritudine compungat suorum auditorum animos, ut exprimat ex induratis cordibus stillam desiderati libaminis, ut oculum attenuet, & pœnitentis animæ pruriginem extorqueat, diversâ threno-

rum specie, vociferatione tamen consonâ, voce semper luctisonâ, auditum demulcet auscultantis. Hostilem plausum vix intimaverat, quò peccatoris anima à nequam angelo exploditur, quando planctu terrificò inducit feralem ejusdem sibilum, puellis Solymæ fatalem.

Si-

Sibilat hodie dum scelestis proditor, & mover caput impium perfidus prædator, præ admirabundâ exultatione illi conformiter, ejusdem præfagi vatis, oraculo, quod ore comminabundi Vindicis proferebat, *erit Idumæa deserta, omnis, qui transibit per eam stupebit, sibilabit super omnes plagas ejus.* (a) Si Idumæi nominis significationem discutias, terrenam, verti reperies, si moralitatem investigare satagis, *mundum* in Idumæa invenies præfigurari, hinc coronatus Rex Solymæ, & sanctæ Sionis incolæ, exardesciente in meditatione sua, zelô Divinæ gloriæ, sanctique amoris igne, istam proposuit deserere, ut illam posset Divino Numini subjugare, à Solymæa Metropoli ad tempus statuit recedere, ut Idumæam à suo Creatore alienigenam valeret legitimo ejusdem Domino recuperare. *In Idumæam extendam calceamentum meum.* (b) Legit Chaldaus, *proceres Idumæorum conculcaverunt calcei mei*, tunc planè, quando magnanimus idololatræ gentilitatis victor, infamem mundi principem, transfiguratum lucis angelum ex quovis Judæo angulo, ex universo Israëlitis territorio suis in truncis & delubris, suis in statuis & idolis eliminavit, *Idumæa (ad litteram) terra est, in qua habitavit Esau, quò inde dicitur Edom, & significat mundum*, scribit Carensis Hugo, in quem vir justus cum viro secundum cor DEI calceamentum extendit, quando sublimis anima è valle lachrymarum in excelsam Angelicæ Regionis plagam, ut sua conversatio amodò cum Doctore gentium in cælis sit, festinat avolare, tunc quippe universas vanitatum despiciendo nãnas, & quasvis obvias adversantium voluptatum illecebras calcans, Idumæorum Principes conculcat, quòd si absconditam in calceamento allegoriam elucidari prætendas, ejus originem attende, quòdve de mortui animalis pelle conficiatur, solertiùs reflecte, adverte insuper pro tuto velut munimine, calceamentum pedibus applicari, ut scias affectum animæ vix tutiùs, vix fortiùs adversus omnes mundi obices præmuniri, quàm securitæ mortis assiduâ meditatione, illi conformiter magni Dalmatæ ineluctabili proverbio, *facile contemnit omnia, qui se semper cogitat moriturum*; (c) quod antiquissimum subjugandæ Idumææ dominium ab illo spondentis DEI oraculo suam nanciscebatur originem, quando

exercituum Dominus strenuum belli Archistrategum Josue ad transeundum suam acie Jordanis fluvium animans declaravit, *omnem locum, quem calcaverit vestigium pedis vestri, vobis tradam.* (d) Confirmabatur hæc iteratâ promissione verborum Domini, quod Moyse servo suo hæc ad implendum conditione sponderat, *si custodieritis mandata, quæ ego præcipio vobis, omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester est.* (e)

(d) Jos: 1. v. 3.

(e) Deut: 12. v. 24.

Nec enim alius est mundi Dominus, quàm solus ille, qui illum pede conterit, calce abjicit, calcaneò conculcat, qui animarum coloratæ carnis & sanguinis limum, ad exaripientem exanimandi corporis vigorem in præcipitatum terræ pulverem corruturum considerans, quidquid limosum à carne est, despicit; quidquid à corpore suam trahit originem, contemnit. Vis nôsse victricem præferentis calceamenti hujus violentiam, vis experiri profligatricem quorumvis hostium mortis memoriam, vis intueri præclarum succumbentis mundi mysterium, vis exhiberi calcantis animæ dominium, quid post extensionem calceamenti sui triumphabundus calcata Idumææ Princeps subjiciat, attentius expende, *mihi alienigenæ subditi sunt*; utque subjectionis utilitatem, pariter ac eminentiam intelligas, alienigenarum nomine dæmones nuncupari recogita, quia commemorati Carensis effato, *dum nos infestant, nobis nolentes, coronas fabricant*, quibus & adornati & coronati, signati & inaugurati efficimur mundi, dominatores, dæmonum principes, & terræ possessores. *Sæviant tribulationes, bulliat scandalis mundus*, exclamat Augustinus, *extendam calceamentum meum, usque in Idumæam, usque ad eos ipsos, qui terrenam vitam diligunt*; non aliò alterius lucris desiderio, non peregrini tænoris emolumento, sed ut perditum inter devia seducentis mundi præcipitia, natantem inter sentinas voluptatum, mergentem inter carnalium illecebrarum miseras, ruentem & pereuntem animam Christo lucrifaceret, nè sortem desertæ subeat Idumææ, per quam pertransit mala bestia, incedit leo rugiens, non illam quærens, sed possidens, non jam alliciens, sed sibilans, non ultra possidendam ambiens, sed suo mancipatam dominio conculcans. Infelix a-

Qui mundum spernit, quidquid in mundo calcatur, suo subjicit dominio.

a) Jere: 49. v. 17.

(b) Ps: 59. v. 10.

anima, cujus conversatio in cælis est, extendit calceamentum suum in Idumæam.

c) in Prob: Bibl: c. 3.

Anima terre-
na calcatur
à diabolo.

Morti non da-
tur aditus in
cælo, hinc a-
gnus ibi com-
paret tanquā
occisus.

(g) lib: 4. mo-
ral: c. 7.

nima ! calcaris calceò rebellis angeli, qui primus immortalitatem ab Adæ filijs avulsit, & sanctorum interempris Angelorum socijs in lachrymarum vallem calamitosam superinduxit mortalitatem, quòd si tenaciùs inquirere prosequaris, num solam necem corporis, num etiam incorruptibilis suaptè naturā animæ mortem induxerit, ausim dicendo respondere, utramque hòc duce in orbem irrepsisse, hanc solā mortalium diversitate, quod primam declinare nemo etiam nolens valeat, sed alteram subire debeat solus volens, invidus siquidem forti beatitatis nostræ nequam spiritus, quos vidit futuros illius successores gloriæ, quam petulanter perdidit quærendo ampliorem, eos beatitatis vitā privare voluit, sciens, quod suæ conditionis patria, à qua primordialem traxit originem, sit terra viventium, quæ nullos possidet mortuos, à nullis mortuis possidetur, adeò ut perspicacissimus Apostolici Joannis oculus immolatam pro reobtinenda nostrarum animarum vita intuens hostiam, non mortuam, non interemptam, sed agnum stantem viderit tanquam occisum. Et quia angelicus ille spiritus, priusquam Domino spirituum subjici recusaret, ita immortalis exstitit, ut mori non repugnaret, ita mortalis fuerat, ut mori eundem implicaret, beatæ siquidem vitæ interitum suo incurrit vitio, & infligente DEO Vindice subire debuit pro supplicio, essentialis autem vitæ perennitatem, quam à suæ naturæ Conditor obtinuit, nec demerente vitio perdidit, nec perimente Omnipotentis dexterā amisit, humanam igitur animam, ut pari pœnā plecti faceret, ad parem ambitionis culpam excitavi t, quā ubi seducta mulier commiserat, dum suā svadente persuasus conjuge vir perpetraverat, beatitatis vitā pro toto successorum genere tradidit, & mortem corporis irrevocabili demerito, hæreditatis locò conquistavit, abinde rationalis anima à qualitate vivendi semper prosperè ita defecerat, ut subsistendi interitum etiam moriens non sentiret; denique si definentem reverearis Gregorium, *immortaliter mortalis est*, (g) Quando amisit beatitatis jure, quæ sola solū non vera vita est, peccati morte moritur, quod solū verè mors est. Hæc ipsa mors beatis mentibus luctum intimat, sed causat sibilum malignis, dum enim per Idumæam tran-

sire seductor ille finitur, dum ad terrenas amatorum mundi animas admissus ingreditur, quasi admirabundus sibilat, quia pulcherrimam Deitatis similitudinem sic suò profanatam esse impendit attonitus considerat, sic immortalis gloriæ hæredem, signatum angelicæ beatitatis sociam, armigerum cœlestis militiæ commilitonem, enervatum, eliminatum, & exhæreditatum sibilat, sibi quæ subditum, suæ succubuisse tyrannidi, gloriabundus tripudiat, & exultat.

Infelix Idumæa ! defluxit vallis tua, *Hominis p* nam nihil valet humiliatio tua, quā *catoris an* nequiter te humilias, dum interim in- *ma & es* teriora tua dolò & fraudibus replentur! *mortaliter* arrogantia tua decepit te, superba teneb- *immortal* rarum principis pedissequa, peccatrix ani- *& immort* ma ! Exaltasti quasi aquila nidum tu- *liter morta* um demens hypocrita, est nidus asper *lis.* exterius, verum interius molescit, sic tua detestabilis conversatio, mentitur asperitatem pœnitentiæ in extenuato corpore, ad intrā dissolveris deliciarum molitie, replebis stercore peccatorum, tibi minatur humanarum prævaricationum ultor, ore præfagientis Sophar, *si ascenderit usque ad cælum superbia ejus, & caput ejus nubes tetigerit, quasi sterquilinium perdetur;* (h) dum enim scelestus prævaricator cœlestem vitam sese agere simulat, iniquitatem suam quasi ad cœli altitudinem exultat, sed instar sterquilini in fine perditur, quia coram districto Judice, dum in supremo desinentis vitæ articulo discutitur, ut impius rejicitur, & tanquam sterquilinium ab immundis spiritibus conculcatur. Qui tunc rejectum peccatorem sibi plaudentes exhibitant, dum suæ traditum tyrannidi inexpectatis cruciatibus dilaniant, tormentis intolerabilibus angustant, quemque viventem ad omne genus scelerum consentientem impulerant, nunc semper morientem, semper reviviscentem omnigenā pœnarum multitudine divexant. Præviderat hanc secuturam condensatarum ærumnarum plagam omniscius compatientis Misericordiæ oculus, dum inter accumulatos omnium acervos voluptatum, à sibilantium inimicorum turba, à complodentium dæmonum caterva intueretur animam, terrenam Idumæorum more, sed rubicandam nomine, id est peccatis fordidam, iniquitatibus deturpatam, sed pretiosò sanctissimi Redem-

(h) Job: 22
v. 6.

Christus de-
derat calce-
mentum su-
um exiend-
in Idumæam
ut regnet
am in anim-
bus peccato-
rum.

demptoris sanguine cruentatam, ingenti suorum meritorum pretiō comparatam clamat velut vociferans suorum prædicatorum ore, urget inquietā suarum exhortationum voce, vocat quasi singultuans, rogat quasi exagitans, monet velut increpitans; *quis deducet me in civitatem munitam, quis deducet me usque in Idumæam?* (i) Pro civitate, muris & vallis propugnata, mœnijs & turribus erecta, legit Ambrosius cum Augustino, *civitatem circumstantiæ*. Legi peregrinam Nebiensis versionem, *quis deducet me usque Romam impiam, quis deducet me usque in Constantinam Idumæorum*; sed veriùs est, & æquiùs, commemoratus Hypponenſis Præſul allegorizat, dum peccatricem animam in turbe perfida considerat, & anhelantem DEI Filium, ut suō calceatus ingredia-
 DEUS finit in
 panam va-
 nitatis ani-
 mas mundo
 deditas excā-
 tati.
 tur Evangelio, subtiliter repræſentat, *quis deducet me usque in Idumæam, id est, ut regnem etiam in terrenis, ut me venerentur etiam, qui de me non volunt proficere*; spernentes pretium Divini sanguinis, rejicientes participationem mei corporis, abominantes memoriam Golgothæ verticis, despicientes imaginem cruentati stipitis, pessumdantes teneritudinem meæ inflammatiſſimæ Charitatis; Hanc Judæorum Metropolim, hanc circumvallatam voluptatibus, munitam vanitatibus urbem, tenebrarum Princeps occupat, & derelicta optantis DEI vota, neglecta remordentis conscientie tormenta, retortos exhortantium prædicatorum assultus, despectas angustiantium plagarum turmas, extinctos incendiariæ Charitatis ignes explodens, sibilat veterosus serpens, velut obstinatam fœdifragi hominis admiraretur pertinaciam, quæ Creatori suo mavult resistere, quàm diabolicæ crudelitatis tyrannidem excutere, quàm abjectiſſimam momentaneæ oblectationis inanitatem prætere-
 rire. Videt ambitiosus misereſcentis Clementiæ explorator, videt præſumptuosus judiciorum supremi judicij scrutator, videt attonitus tantorum scelerum spectator, impium vivere, nec vitæ Dominum metuere, quem tamen se jactat credere, quem se agnoscere profitetur! stupet dissimulantis peccata hominum patientiam, sed ridet mirabiliùs illuminatam cœlitùs animam, signatam lumine vultus Domini, caduca sinè cessatione requirere, terrena sinè moderatione diligere, cœlestia arrogantes

rejicere, totum Beatæ aternitatis immensitatem fastidiosò pede conculcare.

Stupet suæ effectum malitiæ, suo applaudit succēssui in pedissequorum numero, in malevolorum continuante incremento. Præſente DEO se illuminandos prævident, absente excæcandos, & tamen phræneticâ rabie præeligunt in regione umbræ mortis commorari, in horrida flagitiorum Abyſſo potiùs inveterari, quàm patulam Beatæ lucis regiam accedere, quàm ad desertam electorum patriam unò duntaxat suspirio respicere, quàm conditori suo, cujus potenti sustentantur dexterâ, nè quolibet momento temporis iptereant, approximare, cum tamen non opus sit laborioso conamine, fastidioso itinere per abditas semitas repere, sed solâ liceat devotæ voluntatis conversione ad derelictum suæ substantiæ principium, ad repudiatum suæ felicitatis terminum remeare, quòd si alumnus quispiam dementati Marionis, aut blasphemantis Manichæi discipulus illam objiciat prædicatoris egregij parœmiam, cuilibet fidelium perenni veneratione observandam. *Deus hujus sæculi excæcavit mentes infidelium, ut non fulgeat illis illuminatio Evangelij*, (l) obganniat ille inesse Creatori Justitiam, quâ suæ illatam gloriæ, aut contumeliam, aut injuriam ulciscatur, deesse misericordiam, quâ cæcis visum restituere, quâ caliganti animæ illuminationem necessariam impertiatur, oblatret iste attentum Omnipotentis Creatoris oculum sola solùm invisibilia requirere, sed visibilibus, quæ non creaverat, minùs invigilare, dum è converso damnatus tenebrarum princeps incumbit visibilibus, quæ condidit, perdendis, aut conservandis. Delirum rabulam utrumque justè dixeris, sanctiſſimæ supremi nominis Majestati enormiter derogantem; sit, non inficior, moderatorem & Creatorem omnium DEUM sæculi, ab ore Apostolico nuncupari, sit pariter Veritatis oraculum ab eo mentes infidelium excæcari, quid obest, si hoc faciat, non inducendo malitiam, quod suæ repugnat sanctitati, sed indebitam demerenti peccatori subtrahendo gratiam, quod suæ consonat æquitati, *quoniam porro modo excæcavit?* interrogat os aureum Chrysostomi Commentatoris; *non sanè, quòd in hoc ulla ipsius actio fuerit, absit, sed quia id passus*

(l) 1. Cor. 4.
 v. 4.

(m) hom: 8.
in Epist: 2.
ad Corin:

sus est, ac permisit. (m) Infortunati prævaricatores suò demeritò tradebantur in reprobum sensum, se ipsos indignos illuminatrice gratiâ reddentes, nec enim invitos trahi semper expedit, ac repugnantes expugnari, quid mirum si despecta lux velantibus se oculis suos subducatur radios, suam occultet charitatem? quid juvat margaritas porcorum aspectibus objicere, ut eorum pedibus conculcentur? explanat sublimiter Ambrosius, & cui exoculatae mentis cæcitas sit imputanda, an menti conditæ, an mentis Conditori, clarissimè decernit, *verum est, quia increduli non vident, præsidia obcæcitate splendorem virtutis DEI*, est tamen alia angelici Præceptoris interpretatio, quantumvis & primam, ut primæ veritati consonam, tueatur. *Deus hujus sæculi, id est, Diabolus, qui dicitur, Deus hujus sæculi, id est seculariter viventium, non creatione, sed imitatione*, suo adstipulatur Magistro fidelis discipulus Carentis Hugo; *Deus hujus sæculi diabolus, qui principatur huic sæculo, & est Deus manifeste*, quem ipsa Veritas nuncupat mundi principem; & ejus principatum declarat Augustinus; *ostendit non creaturatum, sed peccatorum principem diabolum, quos nunc nomine mundi hujus appellat*; (n) hinc colluctatio Doctoris gentium non fuerat adversus carnem, & sanguinem, adversus homines & terræ milites, *sed contra mundi rectores tenebrarum harum*, (o) sub quarum schemate comprehensos existimat amatores mundi hujus, nam mundialis terræ machina illi subjicitur, per quam facta est, Creatori, non desertori, Redemptori non peremptori, Conservatori, non corruptori, Ductori, non seductori, Doctori, non deceptor, istius est excæcare, illius illustrare, istius onerare, illius liberare, istius jugulare, illius vivificare, istius exanimare, istius redanimare:

Regnum diaboli est lignum fumigans & calamus quassatus.

(p) Is: 42. v. 3.

Hic Deus sæculi viventes sibi & sæculo sua novit mancipia, exitialem quorum numerum laborat indies augmentare, si principatum hujus tenebrosi principis investigare flagitas, ad illud abditum prælagientis Isaïæ vaticinium reflecte, qui per naturam suæ tyrannidis immanitatem in subobscurò adumbraturus symbolo inquiebat: *Calamum quassatam non conteret, & lignum fumigans non extinguet. (p)* De aparente

in veritate carnis Domino vaticinatur, qui licet perduellem Angelum suò exuerit dominio, non tamen ejus in peccatores dominium abstulit, nec penitus tentatoris violentiam ab orbe profligavit, quid aliud effigiatur aptius quassati calami imagine, quàm mundi regnum ex immundis mundanæ prosperitatis amatoribus conflatum, quod viret exterius à vanitate, floret à voluptate, interius est vacuum ab omni bonitate, solâ repletur aurâ ventosæ inanitatis, hunc calamum amplissimæ calamitatis thalamum, in mundum veniens mundi Conditor, noluit contere, non voluit vastissimam peccatorum congeriem ad instar fluctuantis calami in fœda palude scelerum situatam, pœnis & jaculis eradicare, plagis & feretris extirpare, nec lignum fumigans extinguere, nec enim abominabile prævaricatorum vulgus, quod nullò igne fidei eluxerat, nec ullâ charitatis flammâ scintillabat, potestate Judicis percutit, sed longaminis ac patiens dissimulando toleravit; En! cujus principis sis subditus, quisquis maligni spiritûs pares imperio, cujus dominijs sis regnicola, qui gloriaris in malitia, & potentem te esse profiteris in iniquitate? ad DEUM tuum, quem colis, respice, qui, nè à suis possit conspici, despiciendus, illicò, si recognosci posset. Suos excæcat amatores, si quæras, quò procurandæ cæcitatæ adminiculo, quònam exoculante instrumento. Respondet purpuratus Hugo, *superbos fumò, avaros pulvere, luxuriosos lutò. (q)* Hæc sunt præclara contegentis tartari siparia, Condigna pro peccatoris facie velamenta! exhalat fumum ambitio, spirituale vitium nequit molem corpoream evomere, sed subtiliori velamine, cujusmodi evaporans fumus est, subtilem mentis oculum obstruere consuevit, conspergit menti pulverem avaritiæ, ut pro terrenis, quæ ardenter possidere flagitant, se mancipare turpi flagitio non pertimescant, quis autem cæcutire potest infelicius, quàm, qui caduca mundi lucra velut collectum pulverem corradit, & animam, quæ satis appretiari nequit, cuivis transitorio pulveri execrabiliter postponit, succedit lutum pulveri, ut, quem magnanimum infamis avaritiæ stigmatizata facies nequit allicere, qui mendicantis instar ter-

Diabolus
catores ex
cat fumò,
vere, & lu

(q) in Repel
Cor: 6.

Superbus
cutit à fum
avarus à p
vere, luxu
sus à luto.

renæ renuit, præligens hæc transitoria melius spernendo conservare, quam possidendo mendicare, hunc lutò fœdæ libidinis virulentus coluber attentat delinire, utque obscurer spissus vigilem cordis oculatum, corpus aggreditur, hoc mediante non minus exoculatura spiritum; quam Dalila Samsonem, ventris offert ingluviem, ut roboretur, persvadet vestium molitiem, ut conservetur, inducit resolutionem otij, ut enervetur, ac tandem blandam inducit cogitatu libidinem, ut inquinetur. Hæc tria sunt cæteris enormiora vitijs, quæ rerum pulverulentæ abundantia, & vili prosperitatis stipulæ innituntur. Porro quanta sit charitas illorum cordium, quæ indies per amplas honorum scalas ad alta contendunt festinare, nec tamen intuentur se pariter celeritate compari, ad sui exitij occasum declinare, quæ sit interni visus privatio, qui anxiam solitudine prædia cumulare prædijs, & domum domui jungere satagunt, ac infinitam penè insatiabilis animi cupiditate, aurum redigere, gratiam prodigere, abominandâ improbæ affectionis ingluvie pecuniam corradere, fidemque simul perdere; quam flebilem jacturæ vicissitudinem deplorans, Ambrosius ingemiscit, *cæca est avaritia, sed diversis fraudum oculata ingenijs, non videt, quæ Divinitatis sunt, sed cogitat, quæ cupiditatis sunt*; (r) quæ demum exoculatio intellectus sit, à gemino hoc vitio oriunda declarat, Damianus priori quidem eam approprians cæcitatem, quâ alios ferire flagitans, se ipsam consuevit fauciare, *nam superbia semper sibi, non alijs facit ruinam*; (s) posteriori verò hanc inseparabilem proprietatem conjungit avaritia, *ad hoc præcipitanter anhelat, ut lethale miseris vulnus infligat, principio tamen, ut obitum non frontis, sed cordis exstinguat*. (t) Quam rationis stragem lascivum virus inducat, suâ docet dementiâ effæminatus Salomon, de quo sic loquitur Compatiens Augustinus; *Salomonis initia desiderio sapientiæ flagraverant, quam cum amore spirituali adeptus esset, amore carnali amisit*; (u) suam addat parcemiam Cyrillus, scio certe, *quod furibunda luxuria oculos non habet, & ob hoc nequeat videre quod ruat*.

En! fumum evanescentis arrogantia associatum pulveri exambientis avaritiæ ab igne flammivomæ libidinis,

à rogo exardescantis concupiscentiæ oriundum! hoc trinò trium criminum ministerio Deus sæculi, idemque mundi princeps suos excæcat pedissequos, ut ambo per viam iniquitatis progredientes in foveam perditionis cadant; ille quidem, ut dudum jam condemnatus, sed acrius denuò excrucians, isti verò, ut condemnandi, & æviternis ignibus exurendi. Ad hunc videlicet colimat terminum, hoc unum intendit præcipientium, hoc expectato cumulandus fœnore, indefinenter nostris invigilat casibus, nostris insidiatur passibus, & quod nam deducturus sit suis vestigijs inhærentes, præludit in symbolis, præsignat in figuris, transfrebatat universi maris Dominus fluctuosum tyberiadis stagnum perduto obviaturus homini, ut errandum ad salutis semitam reduceret, & à tartarea possidentis diaboli tyrannide liberaret; *occurrit illi vir quidam* (compendiat ingens miraculum prolixioris Historiæ Evangelista Lucas) *qui habebat demonium jam temporibus multis, & vestimento non induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis*. (y) Est singulare advertentis Augustini mysterium hunc demoniacum fuisse personæ clarioris ac famosioris; *quem regio illa maxime dolebat, & pro cuius salute plurimum satagebat*; (z) vinciebatur catenarum manipulis, & duris compedibus stringebatur, adolvebatur miserentis JESU pedibus, Divinò agitated imperiò, non propriâ inductus voluntate erat (Matthæo fidem dante) non unus, sed unò stipatus socio, *occurrerunt ei duo habentes demonia*; (a) sed, Lucas & Marcus (Commentatore Chrysostomo) *unum eorum sæviorem elegerunt*. (b) Prima rebellis angeli industria sævire conabatur immaniter, ita ut nemo posset transire, præcludentes viam salutis viatoribus, nè ad Redemptorem accederent, qui suos affecurat pedissequos, *ego sum Via*! nec enim Adæ filios possunt suo domino subjugare, nè prius à suo prævaleant avellere principio, à suo auctore segregare. Sed illud summæ crudelitatis fuerat argumentum, quod vivos homines voluerit sepelire; expendit hanc indignam belluæ, nè dicam angelo, barbariem, aurifluus Ravennas, se sepulchris mandant, ut homines redigant in sepulchra, pascuntur cadaveribus, putredine saginantur, deliciantur fæcore, quibus tota voluptas est homines inserire; (c) non

(y) Luc: 8.
v. 27.

(z) Conf: Evangel: lib: 2. c. 26.

(a) Matth: 8.
v. 28.

(b) humil: 29.
in Matth:

Diabolus præ crudelitatem conatur vivos homines sepelire.

(c) serm: 16.

serm: 13. in
fest: S. Alex:

lib: gratis.
c. 26.

Op: 31. c. 1.

lib: 3. de
doct: Chri-
stian:
+ Apost:
ser: c. 2.

corporis domicilium ferocem incolā oblectabat, sed peccatricis animæ dominiū, horrendam vermium foveam in delictosum converterat arboretum, dolosum in nequam spiritu advertit stratagema Doctor angelicus, dum subtiliori discutit examine; curnam sublimes naturā principes fætidō & sordido circumvolvantur antro, cur non dejectam cælo, exclusam à paradiso tenebrarum potestatem, puduerit in monumentis habitare, eandemq; assignat abominandi incolatūs rationem.

Perniciosum dogma imponere volebant, scilicet, quod animæ morientium demones fiant. (d) Quidquid circumvagus gy-rator insumit temporis, estō angelici, quidquid expendit conaminis, ad eum duntaxat ludit terminum, in illum insidiator pessimus scopum collineat, ut animam decepti peccatoris in delictorū ceno sepeliat, in peccatorum mausolæo tumulet, nè ultra ad cælum sua tendant vestigia, nè suis præfixam affectibus beatæ pacis patriam, suis veluti pedibus adire audeat, accedere præsumat, ubique lapsui adaptat laqueum, nullum non movet duræ tentationis lapidem, in quem veluti in petram scandali, aut fessus, aut incurius viator miserabiliter impingat. Nec credas velim in peccatorum monumento quiescere exilem plagam reputari; audi, si dubitas, Basilium Seleuciensem, eā quā pollet eloquentiā perorantem, eā quā solet comminatione terrificā consternantem, *gravio-rem morte vitam sustentare, velut iudiciō dato jubebatur, nam quos invaserit mors, sensu doloris privat, & ab illis, quæ dolorem creant, sepulchrum mortuos liberat.*

(e) Orat: 20.

*Terribilis pla-
ga animæ est
jacere in mo-
numento pec-
catorum.*

(e) At verò, quos DEO mortuos sibi que vi vos nimium peccati tumultus constringit, anguntur à mordente conscientia, terrentur ab ultrice Justitia, roduntur à concupiscentia, deseruntur à beatis mentibus, à lætabundis dæmonibus exhibilantur.

Lege, quā insolenti audaciā litem moveant supremo Judici, & quasi vinculatos liberando, compeditos eruendo, salvando peccatores, prævaricatores vocando committat injustitiam, exprobrant DEI Filio, iniquitatis filij legitimo creaturarum Domino fœdisfragæ plus omnibus creaturæ, *quid nobis & tibi*, hoc planè, quod reo & Ultori, quod Vindici & transgressori, quod dolo expresserunt, quod furto abstulerunt, à

possessore reddendum exigitur, requiritur restituendum, & impij prædones, iniqui possessores, injusti seductores, & quidnam sibi cum creatura sit à se condita, tam impudenter sciscitantur, quid tibi nequam spiritus cum Adæ filio, quid tibi damnato pridem angelo cum homine salvando? ô si hōc alieno periculo disceres sapere homo insipiens! tui amens exitij amator; horres ab hoc prædone possideri, & obvias leoni, times pyrata huic in manus incidere, & navigas ad aquilonem? formidas dæmonum rabiem, nec tamen vitas superbiam angelicæ ambitionis primogenitam, amas libidinem sui furoris amasiam, diligis cæterum vulgus scelerum, iniquitatis suæ armamentarium, ut illum fugias, istis effugias, est necesse, est geminum in orbis orbita dominium, quod sortem complectitur geminam subditorum, unum legitimum supremi Principis, alterum spurium, videlicet tenebrosæ potestatis, illi ut præstes homagium ad lucis filios convertere, istius ut subjiçiaris tyrannidi, sufficit te profiteri filium tenebrarum, ut lux profligat tenebras, & isti adversantur luminī, sic illi ab istis elongantur, sic isti illis contrariantur, & ideo exercituum Dominus non venit pacem mittere, has inter geminas militum acies & quiescendum inter otia, aut inter somnia dormiendum, sed gladium, quō exercentur pugiles in prælio, quō accinguntur ad bella doctissimi, ut Salomonis lectulum cum sexaginta fortibus ambiant, ut dilectum dilecti, qui sicut filius unicornium in hominis unius gremio recumbit, ut sponsam sponsi, sed unam, sed electam, ut militantem protegant Ecclesiam, aut propriam conservent animam, suō solius Redemptoris sanguine huic sponso sanguinem subarrhatam. Hoc sinè medio, quā gravi laboraverit ægritudine Adæ posteritas, quis est, qui nesciat? quod sinè hoc liberatore captiva fuerit tyrannizantis spiritus, quod mancipata exterminatori Angelo lapsa humanitas, non est, qui ambigat, nam vincula non novisse unius tantum non inter Adæ filios, sed inter Adæ filias prærogativa est; novisse vitia cum vinculo nostræ calamitatis & istis succubuisse nostræ fragilitatis est, ab istis non quidem liberum, sed liberatum evasisse hominem, Divinæ pietatis est, Rex noster potens & nobilis, fortem,

Horret peccator demones, horret peccatum, & tamen ei occurrat.

ensus custo-
iendi sunt,
e in mentem
repat pec-
atum.

tem, nè nostræ nobilitati noceat, alligavit, suam edomuit perfidiam. Ut longè breviori luctamine invictrix evadat fides suorum militum, si modò in suis colluctationibus magnanima carnis transgrediatur angustias, delicta cautè præveniens, in primo callidi tentatoris certamine, nè suis sensus expurgentur fallacijs, & variò passionum genere illecebrosi corporis membra emoliantur. Quod enim stuppæ flamma, & siccæ stipulæ carbo est, hoc nostris sunt corporibus vitia, quæ certior nesciunt securitatem victoriæ, quàm fugam allicientis illecebræ, quàm odium effœminantis concupiscentiæ; hæ binæ confligentis inimici lanceæ vitantur nesciente ignorantia, franguntur contemneute incuria, eluduntur prudenti ludibrio, exploduntur magnanimâ vilipensione.

Occlude cordis aditum, conserva exteriorē portam sensuum velut templi pastaphorium, qui non vis profanari sanctuarium, nam si feralis ille incendiarius, suis telis & ignibus perripit, menti approximaverit, si semel antemurale expugnaverit, castrum periclitabitur, & licet non occupentur interiora tabernaculi, inextingvibile suscitabitur incendium, quod nisi Divinis irroretur & inundetur imbribus, quidquid humanæ est fortitudinis, corruet in favillam, & enervata mens detestabitur quidem flagitia, sed tamen insequetur, abominabitur vitia, sed tamen complectetur, horrebit scelera, & tamen perpetrabit, deslebit perpetrata, & tamen iterabit, hoc suum edocturus populum supremus Legifer, Ierhiferumque exterminatoris Angeli exitium, Israëlitarum vestibulis eliminaturus, præcipit incolis Agni paschalis sanguine utrumque postem tingere, quò visò ulticis Justitiæ satelles cogetur ab ostio recedere, & purpuratum superliminare illius domicilij declinare, transibit enim Dominus percutiens Ægyptios: cumq; viderit sanguinem in superliminari, & in utroque poste, (f) transcendet ostium domus, & non sinet persecutorem ingredi domos vestras, & ladere. Libet structuram domus cum postibus non litearli sensu exponere, sed quidnam moralitatis contineat, interpretatione mysticâ investigare; nec enim nisi historiam recenset litera, sed quidnam spiritus insinuare voluerit, Ec-

clesiæ declarat allegoria; quid enim spiritualiter domos, nisi mentes nostras accipimus, in quibus per cogitationem inhabitamus. (g) Resolvit interrogans Gregorius, & quamvis ipse Dominus suo in transitu Ægyptios percussurus recenseatur, non tamen per seipsum percutit (Rupertus commentatore) sed percussori, scilicet angelo malo, potestatem dat percutiendi; illud hoc in mysterio observat acuratiùs, speculatur profundius subtiliusque Gregorius Nyssenus, non tantum vastatorem angelum ab internecione Hebræi incolæ prohiberi, sed insuper à primo portæ introitu arceri, non solum idèò utrumque postem agni sanguine cruentari, nè præter alienigenas Ægyptios, præter idololatrias Allophylos Judæus perimatur, sed insuper, nè sacrò hóc signatam stigmatē fidelium domorum januam præsumat ingredi, hoc præfigurante nostræ Redemptionis symbolo prohiberi, ut secuturo tempore noverint fideles Christianorum animæ, non expectandam esse plagam vulneris in mentis habitaculo, conniventi ejusdem incolæ infligendum, sed sollicitâ præcavendum esse solertiâ, nè quavis rima januæ, sit licet parvula, nequam spiritui pro introitu referetur. Quid autem aliud exterminatoris angeli significatione repræsentatur vivaciùs, quid in schemate præfigurabatur & veriùs, & evidentiùs, quàm quodlibet scelus mortiferum, solâ licet consentientis animi intentione perpetratum? hoc enim sedentes in errorum tenebris Ægyptios crudeli morte perimit, cujus barbariem ille duntaxat vitare noscitur, qui portæ aditum, qui mentis introitum seris & vestibibus obstruere conatur, qui Agni immaculati sanguine signat postes geminos, quando Sacramentum passionis Dominicæ, uno solo ore sumit ad Redemptionem, sed insuper devotâ mente recogitat ad imitationem, nam, qui intentionem cogitationis suæ ad imitationem Dominicæ passionis dirigit, in superliminari domus agni sanguinem ponit, declarat moralis Papa, sed claudat etiam, necesse est, suæ habitationis ostium, ut omnis spes introitus huic infesto hospiti occludatur: non enim ingressum percussorem ejicere, sed, nè omnino subingrediatur, lex jubet; (h) interpretatur commemoratus Præsul; primus assultus criminis retrudatur, vicinus per sensum aditus prohibeatur, nec enim sagax

(g) hom: 2. in
Evangelio

Præcepit DEUS
omnem
aditum exterminatori
Angelo observari, ut anima
omnem
aditum peccato occludat.

(h) lib: de
Moyse

(f) Exod: 12.
v. 13.
Mens hominis
est domus,
quam per cogitationes
suas inhabitat.

Prima felicitas est non peccare, secunda post peccatum poenitere.

(i)

(l) Cant: 4.
v. 7.

Ut anima sit sponsa Christi, debet esse tota pulchra pulchritudine omnium preceptorum.

gax & providus gubernator approximare finit hostis aciem, sed quanto valet conamine, elongat proserpentem, ut enim eloquenter, ac sapienter simile declarat Chrysologus, *prima est felicitas, in peccatorum turpitudinem non venisse.*

Quantumvis illicò adjiciat, ut lapsum erigat, & animet prostratum, sed felicitas est secunda, peccatorum veniam peccatis latentibus invenisse, (i) ambitiosus apostata, arrogans angelus primæ felicitatis ambit primitias, secundam faciliiori negotio vastaturus, novit eam duntaxat animam specioso præ filiis hominum in sponsam desponsari, de qua verificare possit intemerata veritas, *tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*, (l) legit Venet: *nulum est initium in te*; cujusdam umbræ vel nebulae, cujusdam culpæ vel scoriae, cujusdam noxæ vel pustulae, solo candelæ amoris affectu, uno rubes doloris effectum, amore candida, dolore rubicunda, expendit subtilis commentator infusus Lucas; solemne deprædicantis sponsi Elogium, quo hanc felicem animam à decem prædicamentis, velut à membris rotidem commendatuerat, priusquam totam ejus pulchritudinem nullius rugæ defædatam turpitudine concludebat, incæperat ab oculis, quos columbarum oculos appellabat, ut candidam sed occulatam simul puræ intentionis exprimeret simplicitatem, amicam omniscia Veritatis progrediebatur ad cæsariem, & comparabat cogitationum congeriem caprarum gregi, quibus id esse proprium cognoscitur, ad alta semper tendere, sed tamen retortò semper oculò, quæ infima deseruerant respicere, ac velut explorare, utque invictam suæ magnanimitatis extolleret patientiam, dentes tonsarum gregibus assimilabat, quarum lana tonderi non renuit sed dens, volenti se conterere, resistit, denique sunt dentes ejus arma & sagittæ, quibus assilientes novit pellere, & impetentes consuevit lauciare, dum ipsa interim pro defendenda sponsi gloria interim non renuit, sed flecti, suæque deflecti à rectitudine exhorrescit, à coccino laudabat labia, instar vittæ coccineæ flammivoma ac rutilantia, quæ ignem illum, quem JESUS in terram venit mittere, ut accendatur, inflammandis suspensorum auditorum animis solet facundiâ impertiri, quid

scaturiret aliud ab hisce labijs, quam dulce elogium, nec enim nisi verbis dulcibus, nisi amantis animæ discursibus sponsus illaqueari sustinet ac persuaderi, qui solis solius charitatis vinculis se trahi patitur, ac irriteri, genarum deinde pulchritudinem ad instar fragminis in malo punico repræsentabat, illum videlicet æmulari præviderat filium matris suæ, sed novercantis nimium, Synagogæ, qui genas suas dedit percutientibus, porrexit vellentibus, nec etiam à conspuentibus avertit; sic scilicet oportet portare stigmata Domini JESU in corpore suo, ut quasi confracta videatur, ac adversitatum tolerantium passionibus confractioe optimâ, per quam mors ingredi non finitur, nec serpens intrò proserpere permittitur, sed latitantis spiritûs specimen proditur, & quasi fructus absconditus referatur, utque invictam prævalentis animæ fortitudinem declararet, ad Davidicæ turris fastigium colli sublimitatem extulit, & quia in turri non solum erectio, sed etiam munimenti robor attenditur à facie inimici, collum fidelis sponsa degeneri renuit jugo exponere, sed solis sponsæ dedicatum amplexibus, illud sub sævo peccati pondere renuit incurvare, utque hostem repellat validius, elonget violentius, mille clypei pendent ex ea cum omni armatura fortium, ut si ignito in clypeo sermo Evangelicus adumbratur, hunc sancta anima indefinenter cribrari faciat, quò totam profliget tenebrarum potestatem. Hæc planè est armatura fortium, id est amantium, nam fortis ut mors dilectio per verba vitæ mortem abigit, sciens securam loquentis Verbi parcemiam, si quis diligit me, sermonem meum servabit, (m) (m) Joan: 14. & Pater meus diligit eum, proceditur ad gemina virginæ Maternitatis ubera, quæ binis æquiparantur hinnulis, si tamen parvulis in Christo lac Apostolicum effunditur, & debiles auditorum animas suavi erudientis doctrinæ eloquio largiter simul & dulciter nutriuntur, gemellis verò idcirco assimilantur (commentatore Gregorio) quia concorditer prædicant, & concorditer sapiunt, nè deesse candorem suspiceris, pascuntur in lilijs, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ, ob singularem candidissimæ pietatis nitorem, quam infatigabili studio sectantur, donec ad ortum supremæ ac magnæ illius diei præmientur

tur & coronentur, qui in labore notis inter tædiosa suæ maternitatis tædia fatigabantur, & lassabantur.

Est ultimum deprædicatæ pulchritudinis præconium, quod fortunata viatrix præcedentem viæ ducem, ad montem Myrrhæ insequatur, ad usque collem thuris concomitetur, donec sublimem Christianæ perfectionis eminentiam in mortificatione suorum membrorum super terram assequatur, donec profundam Dominicæ humilitatis excellentiam, oratione mediâ, consequatur, hunc mysticum prærogativarum decalogum præmisit Panegyri cœlestis Sponsus, ex quarum aliquæ ad abluendum serviunt, dum earundem aliæ suo decore conferunt ad ornandum; assignat decem completæ sanctitatis insignia, quibus velut inestimabili margaritarum denariò, ad pulchritudinem omnimodam disponitur, quæ omnem excludat maculam, quæ quamlibet deformitatem abigat, totam pulchram efficiat, declarat intemeratæ venustatis integritatem, hæc est decem membrorum totius corporis mirabilis pulchritudo, quæ in pleno decem præceptorum decalogo nullam in se partem membrorum sædam derelinquit. Ut noverit solers & sagax anima calidum suæ insidiatorem innocentiae, suæ impugnatorem pudicitiae, suæ siccarium sanctimoniae, non omnes impugnare suarum virtutum elegantias, non velle totam uno parique raptu auferre suppellectilem, sed ei sufficit, si tota pulchra totalitatem amittat pulchritudinis, si charitatis dimittat plenitudinem, si accumulata perfectionis exuberantiam negligat, si solis intenta necessarijs supererogatoriam prætereat superexcellentiam, si bonitate contentetur, nec partem optimam eligere meditetur, non satagit licet sollicitus nihil prætereat, non angit, illicò, nec angitur avis. Ut inquilinam animæ dilectionem fuget, ut totam omnigenorum vitiorum colluviem infundat, incurij affectus rimulam indagat, tenuem scissuram investigat, certus successu temporis (ni cautis prævideatur oculis secutura calamitatis exitium) de castri deditione, cujus difficilis aditus hosti facilitatur, cujus antemuralium debilitatum robur non restauratur. Nec enim auceps funibus totam constringit volucrem, quam allicit ut capiat, ceptum irretit, nè amittat, non vinculat

catenis, neque arctat compedibus, sed filo tenui præpedit volatus libertatem, unâduntaxat ardeæ ungula funiculò circumvolvitur, ut sinè jacturæ metu captiva conservetur. Sic pariter, si tenui illaqueatur retiaculo incauta hostiles inter cassides anima, prædoni sufficit, qui sensim sinè sensu prædam, quam veluti suâ adhuc dissimulat, à pristina sanctæ libertatis licentia, ad sui mancipatûs angustias eò inanius, quò conniventius restringit, non illicò ingentibus flagitiorum cadaveribus terret fidelem animam, quantumvis nonnihil irretitam, non manifestat peccati turpitudinem, sed multiplicato velamine occultat; non enim audet movere ad verecundiam, consuetam erubescere, ad quamvis levis etiam maculæ sceditatem; nullam commissæ prævaricationis ingerit memoriam, nè iterare pudeat, nullam minatur ultionem, nè horreat tenera sancti timoris discipula in amatore suo ultorem experiri. Et quia (Nazianzeno fidem dante) *facile imposturam patitur, quidquid delectat*, (n) hoc pessimò tentationum genere affilit cedros Libani, & sæpè sæpius prosternit, repletam spinis ostendit foveam, sed rosas coopertam, portum amplissimum periclitanti suggerit oneraria, sed scyllis latentibus subornatam, propinat voluptatis toxicum in vase adamantino, quovis in bivio latrones collocat, ut agant viatorum comites, pyratis munit maria, ut naufragantibus subveniant; non fugit absconditos specuum angulos, non horret abdita Thebaidis feretra, nec tenebrosa sylvescentis Ægypti antra investigare desinit, insidiatur dormientibus dormire nesciens, associatur solitarijs, nè solus sit, quærit latibula, ut etiam lucidissimo radiosi solis oculo peregrina anachoretarum antra inveniat, latentem invasurus innocentiam, absconditam infestaturus sanctitatem; & quamvis (desiniente Chrysostomo) eremus tranquillitatis mater sit, expultrix omnis perturbationis, hunc tamen affilit prædo circumvagus, & sæpè suis inquietatum fraudibus, suis allectum lenocinijs, suis deceptum mendacijs expellit eremitam. Novit expertus nimium, novit subtilis Angelus, fragiles Adæ filios inter continua casuum ambulare discrimina; hinc suæ sufficit fallaciæ subornare præcipitia, rupes obtrudere, & petras scandali concinnare,

(n) Orat. 2. in Julian

Dæmon peccati turpitudinem antiquam committatur occultat, nè terreat.

*Eutropianus
nimium secu-
rus à Dæmone
ad lapsum im-
pellitur.*

Callidus veterator fragilitatem simulat, ut securitatem ingerat, utque securius incurium agonothesiam sternat, suæ crudelitatis arma vir sub compassivo pietatis velamine, imò sub sanctitatis tegmine occultat. Fingebat aliquando in vasta hiantis eremi solitudine artem & astum sibi deficere, quò Eutropianum inter monachos solitarium eluderet, nè dicam impugnaret. Exhibebat iste angelicis coram obtutibus martyrem pœnitentiæ, in puritate æmulabatur angelum, & quasi vinci nescius, quot numerabat luctamina, tot etiam victoriarum insignia reportabat. Quid ageret confusus toties adversarius, quoties confligebat; mentiebatur tedium, fugati hostis larvam assumens recessit nonnihil ab arenaria, & fortem declinans præsumptis non nihil antagonisti spiritum, ad molliora effœminandæ carnis confugit tentamenta. In unum hæcenus athletam coalescebat cum carne spiritus insignis eremicolæ, hanc ut disrumperet unitatem, ut carnem à spiritu sejungeret omnem impendit operam, expendit sollicitudinem, eâ diuturnæ sollicitationis violentiâ, ut non desisteret, donec avulsam à spiritus dominio, tandem huic suo fecit Domino recalcitrare, tunc illico præliminarem suæ iniquitatis victoriam præsentiens, luctari accelerabat, eò conflictus eventu, ut succumbente spiritu caro prævalens animam aggravavit, ac aggravatam in scelerum enormitatem miserabiliter præcipitaverit, eò compatiens Theodori terrore, ut exclamavit audito lapso compatiens, præcipitatum deflens, *angelum opinor, facilius casurum, quam eum; quis putasset? & tamen cecidit;* (o) putas, non moverit caput impium super hanc infortunatam cœlestis Solymæ filiam, super illustrem animam victtricem indies, hæc tandem die crudeliori victoriâ enervatam? putas non sibilaverit antiquus serpens ob innocuum Adæ filium, tot annis frustraneo gravissimarum tentationum assultu impugnatum, nunc tandem clade beneficâ expugnatum? famulabatur longo insidiarum obsequio, nunc exploratoris supplens officium, nunc supplantatoris servitium administrans, dumque dolosus prædo, viribus magnanimam gloriosi anachoretæ fortitudinem sternere, non valeret, fraude decrevit colluctari, persua-

dens necessitatem corporis, in cuius subsidium obtulit libidinis fomentum; ancillari ambitiosus licet genuius non refugit, si modò minister scelerum evadens hæc faciat in orbe Christiano dominari, obsecundare humanæ voluntati, non detrectat, si modò in lenonem scelerum evadat, servire, non veretur, si modò in præmium servitij turpissimis mentibus turpissimâ sinatur servitute. Cujusvis se se accommodat genio, sed maligno, assuetos otiosæ voluptatis illecebris, ad pacis iniquæ requiem invitat, nullis molestat prælijs, quos novit sine hostibus vulnerari, quos voluntarios iniquitatum videt bajulos, profundius semper deprimit, ut incurvati cum Evangelica muliere non possint sursum respicere, ad terram inclinati; quos abjectis in lutum oculis cernit porcorum more lascivire, immergit imiùs, defœdat turpius, nè immutatâ forsan liberæ voluntatis vicissitudine, ad suum revertantur Authorem; sed prono in sordes vultu, defixis semper obtutibus, sub jugo præmentis angeli inflexo capite perdurent.

Felix, qui suò sapere incipiens periculo, cum Psalte regio ingemiscit, *iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus grave gravatæ sunt super me;* (p) sedet quippe (Zacharia fidem dante) *iniquitas in talento plumbi;* (q) quid mirum! quòd iniquus ad ima collabatur? imò est admirandum, quod infra terram terrestris genius non citius deprimatur; quid mirum! peccatorem intolerabili pravorum operum gravedine prosterni, cuius iniquitas transcendens mentis supercilium, non sinat illud ad ambiendam, imò ad intuendam cœli regiam sustolli? quid mirum! sub tam crudeli barbarie principalem cordis potentiam enervari, cuius illiciti appetitus nullâ virtutis dominatione se sinunt refrænari? Quid mirum! intolerabilem ferocientis angeli tyrannidem tenebrarum filios dolenter experiri, qui voluntariò spontaneæ subjectionis homagio, à conditore suo voluerunt segregari, & insolenti petulantia vitiorum turmæ præelegerunt aggregari? Ah! ingemiscant saltè cum gemebundo Vate super hoc execrando iniquitatum pondere, si fortè cœlestis Medicus, qui incurvatam Abrahæ filiam impositis solidavit manibus, & vo-

*Diabolus
nio peccato
se nititur
comodare.*

(o) Serm: 9.

(p) Ps: 37.
v. 5.
(q) Zach: 3.
v. 7.

ciferante imperio sublevavit, compari pietate hos pares iniquitatis subjugos in altum erigat, nec ultra sub iniquissimi spiritus enormi onere permittat suspirare. Delectabatur adeò defixus amantis sponsi oculus, dum sublimem excelsæ cujusdam animæ contemplaretur rectitudinem, ad nullum sinistri appetitus declivium inclinatam, ut suæ oblectationis expressurus delictum, raram nostræ mortalitatis statu elogium decreverit appropriari, *charissima in delicijs statura tua assimilata est palmæ*, (u)

(1) Cant: v.7.

quæ neque titillantium affectuum flatibus commovetur, nec persecutionum terroribus tegitur, nec violento temptationum impetu ab erectæ mentis celsitudine inclinatur, dumque conglomeratis adversitatum assultibus foris quatitur, sanctis exæstuans magnanimæ charitatis ardoribus, cœligenæ suavitatis dulcedine intus deliciatur. Est singulare palmigenæ rectitudinis præconium, ex clarevallenfi solitudine oriundum, *palmæ arbor victoriam significans, altitudinem crucis optime significat*; cui dictamini causam genuinæ similitudinis Doctor mellifluus subjungit, *hæc arbor habet in se titulum triumphalem scriptum, in quo invenitur fructus crucis*; (s) sola proinde memoria sponsæ decempeda ejus staturæ adæquans celsitudinem, est palma crucis. Quod si magno moralizante Gregorio, *palmæ tardè proficit, sed diu in viriditate subsistit*; (t) ad palmæ staturam prolixi temporis expensis viatrix anima evehitur, non primò statim adolescentiæ diluculo exaltatur, non sinè multis difficultatibus immobilis status iste attingitur, quem omni virium impendiò confœderata potestatis tenebrarum crudelitas impetere molitur. Est palma in sui verticis supercilio, & pulchra fructibus, & spectatorum obtutibus amœna, est in vicino radici stipite, tangentium manibus aspera, aridisque velut corticibus non nihil viliter involuta.

sancta anima comparatur palmæ, quæ nescit incurvari.

(s) de Pass: Dom: c. 47.

(t) lib: 29. moral: c. 16.

palmæ infestis est hirsuta, superius pulchra, cetera anima justitiam terrenis est inculta, in celestibus ratiōsa.

Sic excrecentis animæ, dum ad staturam palmæ erigitur, innocentia inferiùs despicitur, superius comendatur, à terræ incolis contemnitur, ab Angelis laudatur; nec tamen ideò vel laude plus attollitur, vel ex contemptu conturbatur. Habet propterea, quò palma cunctis arboribus palmam eripiat, habet peculiarem à singulis differenti-

am, & peregrinam alijs sibi ut soli vendicat proprietatem. Arborum quælibet hanc unam (si excipias) dilatatur inferiùs juxta terram in amplitudinem, coarctatur superiùs, & quasi angustò circumsepta limite colligatur; palma, oppositâ prorsus methodo, minorari ab imò inchoat & arctari, sed vastior succrescens, in ramorum summitate ampliùs extenditur, vastiùs superne dilatatur. Sic & terrestres animæ, limosæ mundi statum radicanter velut in terræ gremio, dum ampliari toto affectu ambiunt in terrenis, quod si discutiantur cœlestia, attenuantur nimium in supernis, totum radicis robur humo affigitur, solis duntaxat immundi mundi finibus acclavatur; sufficit desertis hujusmodi mentibus gloria, si modò temporalis sit, empyream beatæ æternitatis regiam pro domo lutea pensati temporis commutare non dubitant, nec commutasse absque ingentis lucri scœnore prædivinant; dum interim justorum animæ in manibus Altissimi latere flagrant, nullas terrenis in studijs vires possident, omnes ad regnum cœlorum, quod vim patitur, capeffendum congregant, applicant, ut violenter insiliant, ac post assultus iteratos sapiùs acquirant. Horum elatam sublimis animi proceritatem, quò persequatur prælio, quò insequatur fascino, quâ fraude impetat, quâ casse sepiat, furens & mugiens angelus, qui hodiedum semper super astra DEI suæ iniquitatis solium ambit extollere, tot sunt experti, qui corruerunt, quia suæ vicinitatem tyrannidis non præcaverunt; sufficit namque, si palmæ hujus unum inclinet ramum, nè ad conformem totius machinæ rectitudinem eluctetur; abundat doloso universæ iniquitatis fabro, si tenuem declivis non nihil animæ affectum valeat deorsum inclinare, non statim Diabolo sufficit animam ad unam inordinatam passionem inclinare, ut sensim decadat. Quanam solidior in orbe exstitit pyramis, ac aurea in capite, argentea in pectore, in ventre ærea, in tibijs ferrea, in uno duntaxat pede lutea, & tamen hic solus sufficit aditus deciduo à monte lapidi, ut totam ingentis staturæ machinam solo percutiens

ens in pede futili concuteret, dirueret, & velut in favillam æstivæ arcæ redu-ctam contereret ac enervaret. Quàm vellem ego in hujusmodi sublimis animæ reclinatorio affixam cernere (pri-ùs, quam ruinæ fundamentum malignus hostis jaceret) Moguntini illius Archi-Præfulis effigiem, cui pro symbolo fa-mulabatur rota, pro lemnate, *recordare quoniam sis & quoniam fueris*. si palma fuit hætenus, attendat ramis singulis, quibusvis invigilet affectibus, nè à to-tius arboris detorqueantur rectitudi-ne, nè ullus cælum deserens ad terram incurvetur; non enim alius circumva-gi leonis rugitus est, non insolentius accusatoris fratrum contra justorum ag-mina votum est ac illud, *pone illos, ut rotam, & sicut stipulam ante faciem ven-ti*. (u) adjungit Chaldaeus, *quæ volvi-tur, & non consistit in declivi*, legit Mal-venda, *sicut convolutionem, sicut quisquili-am faciebus spiritus*; quid rotæ cum sti-pula est Commune? an forsan, quia ad quemvis obviæ manûs tactum rota in gyrum volvitur, & quovis ventorum flabro inanis stipula in solum agitur? Palmam converti in stipulam præsumit petere hostis vasserrimus, quasi levis fo-ret distantia istorum extremorum; fi-ant instabiles! ruant volubiles! quò penetrarunt altius, ruent profundius, quo incurvabantur demissius, eò facilius rotabuntur. Ecce, quod in propheta fuit præfagium, in primo mendaciorum patre votum fuit, quodque in Davide, existit vaticinatio, hoc in lucifero est imprecatio. Excelsa princeps arborum, quam hætenus nec emolliivit zephy-rus molliter blandiens, sublimis anima, quam non allicuit carnis illecebra titil-lans dulciter, quam furibundus aquilo nescivit flectere quantumvis fremeret, quam sapiens adversitas non prævale-bat concutere immaniter percutiens, hæc versa est in stipulam ad quemvis venti nutum, ad primum impetuosi flaminis vultum, non tantum inclinanda, sed prorsus conterenda.

Verumtamen quænam est vento fa-cies, cui nulla lineamenta corporis su-stinent adaptari? sed quasi fluctus æë-ris moveri auditur potius, quàm videtur? sed ponitur *pro tentatione*, quæ levità & inania corda rapiuntur, respondet Au-gustinus. Ecce! statura palmæ similis, unò suorum ramo curvabatur à circum-

vago orbis terrarum lustratore, incli-nabatur charissima cœlestibus in deli-cijs, ad vanum inanis terræ oblecta-mentum, caducum non nihil devolve-batur ad mundanæ voluptatis irrita-mentum, & mox agitabatur in rotam nescientem quiescere, subsistere impo-tentem; quæque nuper ridebat con-fœderatos conspirantium spirituum tur-bines, nunc velut inanis stipula quovis certamine vincitur, omni tentamine commovetur! Est aliud rotæ myste-rium, est aliud rotatæ semel animæ lu-dibrium, quò turpius despicitur, quàm nuper illustrem palmam exhibens subli-mabatur. Rotæ, dum circumvolvitur, anterior pars continuè ruit, & decedit, posterior se semper erigit & ascendit, conflatur rota mortalitatis nostræ à no-stri limi figulo, à nostræ substantiæ Con-ditore, ex binis velut partibus, earum una est futuræ beatitudinis promissio, quæ virtus præmiabitur, est altera pe-rennatorum tormentorum commina-tio, quæ ad peccatum sequelâ infalli-bili consequetur; infelix anima, quæ velut inferni rota vertitur miserabili-ter, dum præmij considerata sponso ut pars anterior semper deprimitur, semper dejicitur, semper contemnitur, semper exhibilatur; at pars posterior semper erigitur ac elevatur, semper at-tollitur & sublimatur, à præmio aliena-tur semper longius, dum indeclinabi-le supplicium accumulatur copiosius, ex-altatur sublimius, aggestius coacerva-tur. Heu! labilem humanæ fragilita-tis sortem, dum stas, geminò te stan-tem intuearis oculo, est necesse, unò, ut stare continues, sed semper altius assurgendo, applies alterum ad tot la-psorum declive præcipitium, ut stans videas, nè cadas. Rotam respice, ut te inspicias, nè nimium suspiciens in statu tuo, cæcutientibus extollaris ocu-lis, rotante cogitatu præcipiteris, con-templare gyantem jam se in cælum, ut sublimandam attollit, jam se inver-sa ad orcum detrudit, ut scias, & illud sperare, & istum timere. Occurrat recogitanti animo, si non totus rota-rum Ezechielis quaternio, cujusvis sal-tè una conditio, prophetica hac pe-riodo expressa: *statura erat rotis, & al-titudo & horribilis aspectus*, (x) quæ ob-secro hæc altitudinis eminentia? quæ-nam staturæ constitutio? quæ denique terrifici intuitus turpitudine? staturæ qui-dem

(u) Ps: 82.
v. 14.

Si animam
contigerit de-
flectere, & in
unum dunta-
xat vitium
detorqueri,
rotabitur
successu tem-
poris de pec-
cato in pecca-
tum.

Anima, quæ
palmam adæ-
quabat, con-

Infelix ani-
ma, quæ in-
stat rota à
superis sem-
per decedit,
temporalium
continuo a-
scendit.

(x) Ezech: 7.
v. 14.

dem firmitatem iustitiæ significat, quod egregius Prædicator insinuat, dum stare charissimos in Domino designat, sic state in Domino charissimi, (y) in altitudine æternæ felicitatis adumbratur promissio, ad quam non antea pertingitur, donec universa humanæ conceptionis calamitas transilitur; horribilis demum aspectus in gehennæ terrificæ rememoratione cernitur, quæ (differente Gregorio, sine fine reprobos cruciat, & semper in cruciatum conservat. (z) Assimiletur licet statura viatricis animæ surgenti palmæ in celsitudine, quamdiu supercilialis altitudo è terra in cælum usque non pertigerit, rotæ periculum non evanescit, dum enim mortali auræ adhuc subicitur, incurvari valens, nec commoveri refugit, & potens inclinari, nec dum à commutationis discrimine recessit; in quod nè incidat, horribilem hiantis Erebi aspectum assiduâ contemplatione inspiciat, nè mens securitate perfidâ in baratrum præsumptionis ruat.

Excreseat staturæ sublimitas in sanctitatis incremento, nec antea cesset proficere charissima nutricis gratiæ filia, donec completâ promissione cœlestis præmij, terrestris in situ esse desinat, donec è terra deserta & invia ad terram promissionis transiens, incommutabilis evadat; ubi nullus ullius objecti horror contemplantem oculum cruciat, nec ulla comminabundi terroris facies beatam clarificatæ mentis aciem conturbat; quando dies ultionis Domini durare desinet, & annus retributionis iudicij finitus evanescet; quando nec sol ad illuminandum deserviet, nec splendor lunæ peregrinantibus in lampadem se extendet, sed, *requiem tibi dabit Dominus semper, & implebit splendoribus animam tuam.* (a) Felix statura palmæ, quæ Paulo elevante à terrenis affectibus erigitur, à luteis amoribus ad charitatis perfectionem sublimatur, ut vita diligentis animæ postea, non infixa limbo hæreat, sed potius cum Christo abscondita in DEO requiescat; sit altitudo ejus ad mensuram plenitudinis Christi in virum perfectum, non parvulum fluctuantem; alta quippe est charitas & adeo excelsa, ut non solum proximorum vel etiam amicorum, sed insuper persecutorum atque inimicorum attingat dilectionem. Sic tamen subli-

mis erigatur anima, sic palmam æmuletur robustâ celsitudine, ut nullo tentationum flamine, nullo blanditiarum spiramine, nullo adversitatum discrimine incurvetur, nè incurvata in rotam agitetur, in stipulam coram ventorum facie commutetur. Sibilet funestus draco Erebi, suam suæ iniquitatis evomat fuliginem, moveat scelestum caput arrogans angelus, ut membrum Christi suo subjiciat corpori, afflare poterit, nec nocebit, affilire indulgetur; sed palmam flectere, non sinetur. Quod si Gregorio moralizante per palmam crux Christi sese intelligendam offerat, palma enim in sublime valde crescens, dulcissimos fructus gignit, & crux Christi cœlestem cibum nobis præparavit, (b) expandat in ramos brachia crucifixi sospitatoris sui amasia, ut Christo confixa cruci, suavissimos fructus afferat in patientia, & experietur illico, quam suavis sit Dominus omnibus complectentibus se, audiet postliminio desideratam fidelis sponsi vocem, *ascendam in palmam, & apprehendam fructum ejus*, legit Pagninus, *apprehendam ramos ejus*, aut si præplacet Malvendæ versio, *apprehendam in palmis ejus*, nè incurventur, dum aggravantur, nè inflectantur, dum quatiuntur, nè inclinentur dum invaduntur. Novi ascensum & ascendentis votum sponsæ attribui ab Ambrosio, quæ eminentiam verbi videns, & sperans ad ejus altitudinem posse ascendere dicit, *ascendam in palmam*, omnia inferioris terræ emolumenta dimittens, universa offerentis mundi tegumenta relinquens, ut nuda nudum amatorem exæquet, ad superiora contendens, cœlivaga viatrix, charissima profecto in delicijs, quæ ascendit de deserto delicijs affluens, dumque palmæ ramis involvitur, dum crucis cacuminibus affigitur, nè titubet aut vacillet, innititur super dilectum suum; ascendens per desertum, licet angelicis obrutibus sit admirabilis, nondum innixa elicitur, donec istius palmæ brachijs sustentetur.

Fugit hujus virorem arboris ambrosius serpens, qui paradisi innocentiam defloravit; non audet extenta crucis cornua attrectare, nec innixam super dilectum suum sponsam à sua requie fuscitare. Hos experitur assimilata palmæ belligeratrix anima futura postliminio triumphatrix, quod prudens Abi-

(b) in Canticis
6. 7.

Dulcissimus
fructus repe-
ritur in cru-
ce.

Felix anima,
quæ in Chri-
sto tanquam
in desiderato
myrrhæ fasci-
culo colliga-
tur.

(c) 1. Reg. 25.
v. 28.

(d) Cant. 1.
v. 12.

(e) in Exposit.

Christus est
fasciculus ob
levitatem o-
neris sui.

gail placando stulti Nabalis vindici, præ-
sagiebat, *erit anima Domini mei custodita
quasi in fasciculo viventium apud Dominum
DEUM tuum.* (c) Legit Hebræus, *quasi
in fasciculo vita*, & commentatur Ca-
rensis, *in collegio sanctorum*: Sunt in
fasciculo erectæ justorum animæ, nam
licet etiam colligantur impij cum tritico
in fasciculos, flectuntur tamen & incli-
nantur, alioquin ad comburendum non
abjicerentur; vis nosse conservativum
vitæ fasciculum in quo hæ electorum a-
nimæ colligantur & alligantur, ut con-
serventur & custodiantur? illum in-
terroga sublimem staturâ palmam, quæ
suis, nec folijs nec fructibus contenta,
ascendens suspirabat, gemens singultua-
bat, & quasi quæritans, anxia invoca-
bat, *fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi,
inter ubera mea commorabitur.* (d) Vel
si magis aliorum arideat lectio, *sacculus
& parvulus*; amori parvulo, quidquid
adversitatis in amando obviat, parvum
ad tolerandum est, quidquid doloris ob-
veniat, aut laboris, est leve nimium ad
supportandum, exile ad bajulandum.
Dominus JESUS *tanquam fasciculus, quem
inter ubera nostra contineamus,* (e) defi-
nit Mediolanensis Ambrosius, qui quia
parvulus nobis natus & datus est, men-
suram fasciculi non excedit, nec enim
sunt condignæ passionis hujus temporis
ad futuram gloriam; fascem si nomi-
nas, veritatem injurias, & te menda-
cem filium hominis in statera lippis e-
riam oculis demonstras, hæc enim est,
quæ dixerat, *jugum meum suave est,
& onus meum leve*, si tamen amans
anima in hoc fasciculo colligata, quæ
sic dilectum nominat dilecta est, proin-
de diligens, nam amor DEI amantem
efficit, quem amat, cujus dilectio sicut
mors fortis est, non cessat tolerare,
nâ cesset respirare, mori debet desi-
nere, ut desinat amari & amare. In-
signis anima, quæ aliud suæ nobilitatis
insigne nescit, quæ alium deliciarum
cumulum fastidit, contenta hoc fasci-
culo, ut non alio, quàm illius frua-
tur aspectu, non alio, quàm illius strin-
gatur amplexu, non aliò, quàm illius
satiatur convictu, non alio, quàm il-
lius roboretur contactu. Est tamen,
quod cautius advertat, nè citius amit-
tat, est unum quod providè procurat,
nè tardius deploret, est illud, quod so-
lertius observet, nè inæstius occurrat,
hunc odoriferum myrrhæ fasciculū, non

inter brachia strictis licet amplexibus
coarctandum, sed solum sola inter la-
ctantis, inter fecunda nutrientis amoris
ubera, ut maneat collocandum, nè ex-
cidat conservandum; *benè inter ubera
commorari dicitur, quia in dilectione DEI
& proximi*, ut commentatur magnus
Gregorius, *habitatio Christi sancta adifi-
catur*, (f) quid his turgentius uberi-
bus ad lactandum, quid aptius ad nu-
triendum? nam quoties uni ex mini-
mis meis fecistis mihi fecistis, vox di-
lecti est, nâ enim sic DEUM diligas,
ut ames proximum dilectum tibi simu-
las, quem non amas, nâ ad hanc nor-
mam ames proximum, ut DEUM in
eodem adamare flagites, carnalitatem
exhibes, non charitatem foves; No-
vit sororem parvulam, quæ non habe-
bat ubera, primogenitus ex multis fra-
tribus, sed sponsam non agnovit; si
sponsam experiri desideras, si ad con-
nubiale oris osculum anhelas, hæc ge-
mina tuo in pectore reperiantur ube-
ra, ut dicat tibi in die, quando allo-
quenda es, *esurivi & dedisti mihi man-
ducare, quasi enim uberibus Christus nutri-
tus roboratur, dum hac gemina dilectione,
ut fortius inhereat, delectatur*; conclu-
dit moralis Papa. Ter felix anima in
hoc myrrhæ fasciculo colligata, enim-
verò seu cum consideres myrrha in cru-
cis stipite potatum, seu in mortis tu-
mulo myrrha & aloë perlinitum, est
semper viventium fasciculus, mortem
abigens, non corporum, sed anima-
rum.

Væ Babylonis filia, quæ illum ab-
jicit ob modicum amaritudinis, non
enim conservabitur à corruptione; nun-
quam jungitur sponsarum numero vir-
go fatua, quin excludetur potius à se-
rie amicarum, sonabit quidem vox in-
auribus ejus, sed Judicis reprobantis,
non sponsi invitantis, tinnient ad hor-
rorem ambæ aures ejus, dum sponso
sanguinem id dici auscultabit, quod
memorata mediatrix Davidi dixerat ex-
candescenti, *anima inimicorum tuorum
rotabitur quasi in impetu, & circulo fun-
dæ*, legit Hebræus; *in palmula fundæ*,
ut agitata spiritu vertiginis à funda pal-
mam exigat, in rota stabilitatem quæ-
rat; quod si in circumfluo volventis
rotæ circulo inanis temporalium labor
exprimitur, cui qui vacat, à veteri co-
namine ad novum novi conatus impen-
di-

(f) in Ca-
c. 1.

Ubera, inter
quæ Christu
commoratur
sunt gemina
dilectio DEI
& proximi.

Anima mundo immersa, ad instar lapidis in fundo, subito ad perditionem ejiciuntur.

dium rotatur, sic inimica DEO anima de scelere in scelus labitur, dumque quietem in DEO figere negligit, se ipsam ad gyrum miseriæ præcipitans, de calamitate pristina in novam calamitatem volvit; & quia interiora appetere intra secretum mentis renuit, exteriorum labore præmitur, quem quia absolvere semper satagit, eidem reverenti continuò, tandem miserabiliter succumbit. Sic Samson captivus molam agit; nec morte citius, à fastidiosi laboris molimine respirat. Deni-

que sicut in funda volvitur petra, & citò & subito eripitur, concludit purpuratus Hugo, sic isti volvuntur, circa temporalia sua, & subito moriuntur, (g) quo fine ordinis, quam mercede operis, ille expertus noverat, à quo, dum congregandis intendit fructibus, dum ampliandis consulit horreis, dum instruendis vacat epulis, supremus dispensator temporum in nocte repetit animam, sine hæredis beneficio æternam perituram.

(g) In ps. 11.

Hæccine est urbs, dicentes, perfecti decoris,
gaudium universæ terræ?

Sermo Quadragesimus Sextus.

Nulla totius orbis urbs adæquat in pulchritudine rationalem animam, quæ animata DEI civitas, & Deitatis est imago.

(4) Ps. 86. v. 1.

Jerusalem terris à sanctis montibus fundamentum jactis commendat.

Augustam gentium dominam, sceptrigeram infularum & coronarum regiam, regum pontificumque patriam, universi singularum orbis urbium metropolim, exquisitissimam Jerusalem, suus aliquando delineaturus rex & incola coronatus Psaltes, ab angulari lapide suæ delineationis inchoaturus auspiciam, eidem gratulabundus occinebat, fundamenta ejus in montibus sanctis; (a) legit Hieronymus, in montibus sanctuarij; expende insolitam tenerrimi affectus abundantiam in proferente, vel fortè potius in præfagiente, quasi enim, qui longâ meditatione in secreto contemplabundi cordis tacitâ cogitatione plurima volverat, tandem fervore spiritus in præceptum eloquium agitatus prorumpit, nec civitatem nominat, ac si jam omnibus id ipsum innotuisse supponeret, quod solus ille in secreto suarum cogitationum consistorio prolixius perpendebat. Erumpit itaque exiguo selectorum verborum numero, ingentem emphasim involvens; à fundamentorum sanctitate dimensionem culminis desumit, ut quænam futura sit in domibus & turribus, quam solida in parietibus & laquearijs ex montibus, quorum innixa est supercilijs, colligatur. Utque approximanti advenæ ingressum exhi-

beat spectabilem, exaltat almæ Sionis portas super omnia tabernacula Jacob, quorum insignis elegantia ad primum bipotentis januæ spectaculum, velut umbra ad solis fugiens radium, evanescit. Et demum velut aut impotens, aut consulens, nesciret elogiorum indigus sufficienter eloqui, aut inconsultum duceret insufficienti proloquio de hac incomparabili præeminentis Solymæ excellentia effari, ultiores periodos abrumpit? unò aliorum contentus testimonio, gloriosa dicta sunt de te, civitas DEI; legit Arabs, glorificationes dictæ sunt de te, quarum si quæris indicem, si nescis earundem codicem, lege abbreviatum ingentem tomorum compendium in uno electæ ac præelectæ urbis hujus titulo, civitas DEI; hæc siste conticescens eloquentia, nec ultra, nisi præcipitari ambias, ad prodigam peregrinatum laudum congeriem procede; qui enim eam condidit, qui conditam electo ac dilecto Israël in sui amoris tesseram concedidit, qui insuper eandem homo factus incoluit, viator DEUs, ipse operatus est salutem in medio terræ. (b) subnectit Genebrardus, in Jerusalem, quæ est terra sanctæ veluti medium & umbilicus, ex qua velut ex orbis corde in totam latè patentis mundi orbitam, transfunderet salutem. Quam vellem ego sanctificata Di-

Præcipuus suæ dignitatis est titulus esse civitatem DEI.

(b) Ps. 73. v. 12.

*Jerusalem est
umbilicus
terre.*

(6) Is: 1. v. 21.

Divini viatoris pedibus vestibula, calca-
ta toties sublimis templi pastaphoria,
plateis aurô stratis, in triumphante bea-
torum regia æquiparare, nî scirem sa-
crilegis Deicidarum vestigijs fuisse pro-
fanata: auderem auream mensurantis
Angeli arundinem prætere, ut civi-
tatem patientis DEI à sancta civitate,
Jerusalemque novâ demetiri, ni deplo-
rare cogerer iteratô toties vanæ super-
stitutionis stupro pollutam infami, ina-
nium simulachrorum cultu sapius viola-
tam, stupente ac ingemisciente simul I-
saia, *quomodo facta est meretrix civitas
fidelis plena judicij? justitia habitavit in ea,
nunc autem homicida.* (c) Inhabitabat
profectô, sed profligata exulabat, quan-
do insani judices Barrabam elegerunt,
& JESUM occiderunt; inhabi-
tabat justitia incorruptibilis, nesciens
munera, excludens fraudulenta adul-
torum stratagemata, quando interfici-
ebantur manè omnes peccatores terræ
à provido Davide, quando surreptus
dividi decerebatur infans à sapientissi-
mo Salomone, quando offensum ini-
quitarum vindicem placaturus conver-
tebatur ad parietem, & flebat Ezechias,
sed versa est in speluncam latronum
urbs judicij, quando iniqui principes, fa-
cti & furum socij, & homicidarum æ-
muli, prophetas occiderunt, nec ipsi
prophetarum Domino, qui peccatum
non fecit, pepercerunt, sed velut pec-
catorum principem in geminorum la-
tronum medio è ligno suspenderunt.

*Conversa est
in speluncam
latronum hæc
urbs judicij,
quando Fi-
lium DEI in-
ter latrones
suspendit.*

Isai: 24. v. 7.

(d) Is: 24. v. 10.

Interroget proinde lachrymabun-
dus Vates, gemendo, & deslendo. *Hæc
cine est urbs perfecti decoris? ex gloriosa
tam ingloria? gaudium universæ terræ?
quæ eras domus Salomonis, ad quam
coacervatus Israël ter annis singulis, pe-
de propero, affectu tenerq, ascendens
prævolabat, solemnitatem paschatis ce-
lebraturus, Pentecostis jubulum decan-
taturus, & scenopegiæ memoriam re-
petiturus. Respondeat ad Jeremiæ la-
chrymas suis cum vaticinijs, durus fu-
turæ calamitatis nuntius, collacrymans
Isaias: ingemuerunt omnes, qui letabuntur
corde! propter sterilitatem ad desolatio-
nem terræ (subjungit literalis Hugo)
cujus si gemitus motivum investiges,
unum hoc assignabitur, hoc solùm de-
plorabitur, *attrita est civitas vanitatis!*
(d) verè civitas, in qua conjurata ex-
stitit civium unitas, in scelerum con-*

formitate, in DEI hominis perempti
immanitate; erat omnibus, erat & sin-
gulis idem contagium colluvionis, dum
universis exstitit, unum consortium ini-
quitatis. Denique Ambrosio ingemi-
scente, *propter incolarum perfidiam à Ro-
mano exercitu de triumphata, injecto flagra-
vit incendio;* (e) postquam trino valla-
ta aggere, triduo inimicorum agmi-
num labore adeò cingebatur, ut nul-
lus obsessis aditus pateret. Defici-
entis annonæ inediâ ad eam supre-
mæ calamitatis plagam excesserat,
ut matres vesci filijs, non vererentur;
complanabatur undique, ut intuentium
oculis superstitis ædificij vestigium late-
rent; & quamvis trina superbientium
machinarum moles, triplex videlicet tur-
ris Maramne, Phaselus, ac stipicus cum
parte orientalis muri, in lugubre spe-
ctaculum Romanæ tyrannidis remansis-
se recenseatur, ab alijs tamen princi-
pibus Titi excidium continuantibus, hoc
pariter Solymæ Majestatis monumen-
tum (referente Jansenio) fuit eliminatum.
Sic nocuit, sic obfuit, orbis metropo-
li, urbium principi, provinciarum mi-
raculo, cœlestis Solymæ suburbio, non
cognovisse tempus visitationis, illud vi-
delicet (Tito Bostrensi commentatore)
quò cœlo delapsus Archiater eandem
visitavit, ac inter visitandum continua
salutis præscripsit documenta, nec non
innumera latentis in carne Omnipoten-
tiæ prodigia patravit; non cognovit
(interpretante Euthymio) tempus curæ
suæ, illud videlicet divinæ peregrina-
tionis iuterstitium, quò urbes & viros
obiens, castella & villas transiens, sa-
lutem Israël non destitit curare. Sed
quæ curari noluit, derelinquamus eam,
suo mersam in sanguine, nec adhuc
ablutam, suis natantem in lachrymis,
& adhuc sordescentem. Est alia vetu-
stior & sanctior, sublimior & pulchrior
Hierusalem, quam ædificavit in empy-
rea cœlestium spirituum patria, cujus
cives beatis aggregandi mentibus ele-
ctorum numero concluduntur, sic ta-
men, ut quamdiu adhuc mortales sunt,
ab ista peregrinentur. Via, per quam
ad illam tenditur, adeò angusta & ar-
cta est, ut nisi hujus Rex regię se i-
psam in viam abjecisset, pro via pro-
stravisset, nulli concederetur aditus,
cuius Adæ filio post primum datæ fi-
dei fœdisfragium accessus negaretur: un-
dè non nisi in Christo ambulantes ad-
mit-

*Jerusalem
civitate san-
cta fit civitas
vanitatis.*

(e) in Ps: m.
Ocfon: a

*Perit orbis
metropolis,
dum visitat-
ionem DEI n-
agnoscit.*

*Cœlestis Je-
rusalem non
nisi in Christi
ambulantes
recipit via-
tores.*

mittuntur, futuri sanctorum cives, non posthac inquilini. Hæc sancta civitas propter collustrantis ac collucentis in ea visionis speculationem Sion dicitur, cuius lapides vivi superædificantur super fundamentum Apostolorum & Prophetarum & super angularem lapidem, quem velut petram scandali terrestris Solyma suis cum inquilinis & principibus abiecit. Verumtamen, quid mihi & civitati illi, à qua peccator, velut canis rediens ad vomitum, ejicitur, cui nihil immundum inferitur, à qua quidquid est fatuum amandatur. Felicem me! si ad illius vestibulum sinar repere, qui sum indignus ob scelerum meorum graveolentiam illius finibus appropinquare. Spero & ego quidem cæcos ac claudos inter ad grande illius regiae cenaculum vocari, quod si hæc etiam me spes fefellerit, non erubescam furem agere, & more latronis anxij, per eam, quæ cæli fenestra facta est, inscendere ad domum beatitudinis. Nunc interim eandem Solymam reverenti silentio venerabor, cujus pulchritudinem nec oculus terrigenarum, nec ejus celsitudo in cor terreni hominis ascendit.

Est alia, est animata Divini regis Solyma, quæ alium ab ipso Numine, sui non habet Conditorum. Est DEI civitas, seu primordiale illius consideras exordium, seu inhabitantis domestici examines incolatum, quem paraturus superno incolæ coronatus psalter, nec somnum oculis, nec dormitationem palpebris, nec requiem temporibus daturum se spondit, donec inveniat locum Domino, & tabernaculum DEO Jacob; in somno quo caro requiescit, peccati delectationem intellige, quem suis remoturus ab Ephesijs Magister gentium eorum aliquem adhortatur, *Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.* (f) Non igitur finatur cordis oculus in prava oblectatione quiescere per modum pigrescentis, in cujus anima erigitur Altissimo domus mentis; neganda pariter est palpebris dormitatio, in qua inanis bonorum temporalium concupiscentia designatur, quæ instar fallentis somnij evanescent, ut enim sis lucis, non tenebrarum filius, hæc tenebrosæ noctis fuge somnia, nam qui dormiunt, nocte dormiunt, in nocte iniquitatem recogita, in qua obdormiunt terreni amatores. Sed quia non

omnes penitus indormiunt, & plures sunt, qui dormitant, tu, qui in corde tuo DEUM morari flagitas, fuga tuis à palpebris dormitationem, sunt enim (Augustino commentatore) quidam, qui non dormiunt, sed dormitant, aliquantum retrahunt se ab amore temporalium, & rursus revolvuntur in eum, inclinant caput sæpius, ut oculis respiciant, & manibus denuo reapprehendant; seu tandem evigilans, somnum excute, & mentis oculum, in id, quod amas, erige; numque amandum sit, num detestandum potius, severiori acie intende; Adjecit aliam suæ quietis victimam zelosus Divini tabernaculi architectus, & requiem temporibus meis, sunt tempora, sunt in humano corpore fronti contigua, & oculis vicina, abinde somnus egreditur, ut oculis immergatur, qui vis ab oculo somnum proscribere, & dormitationem propulsare, commove tempora, ut regionem somni moveas, & indormire oculum vetuisti; si tua aggravantur tempora, cave, somnus latet præ foribus, ut occludatur palpebra, & oculi sopiantur; Vis nosse, quando tua tibi gravantur tempora? tunc planè cum temporalis vanitas, dum transitura delectatio, te allicit ad peccatum, invitat ad consensum; noli allicienti fidere, nec invitanti credere, & somnum removisti; excute primum sollicitantium illecebrarum auditum, & dormitationem abegisti; hoc faciens, illique ferali somno, nè prosternaris, invigilans, dilectam DEO animam, in Solymam erexisti, in urbem huic urbanissimo incolæ dedicasti, & licet, quamdiu militiam administras vivens homo, pacificam eidem mansionem non possis consummare, acceptabit interea exercituum Dominus oblatum suæ mansionis tabernaculum, quamdiu moraris in hoc sæculo, imò non aliud exigit habitaculum à castrametante, pugnante, luctante, ac militante.

Locus paratus Domino in anima nostra dicitur tabernaculum, quamdiu sumus in præsentis vitæ militia, obsessi & obsistentes, invasi & invadentes, sed domus erit, cum transeunte belli tempore pax DEI, quæ exuperat omnem sensum, complectetur militem; ut civem faciat, destruet tabernaculum, ut erigat in anima jam victrice, non ampli-

Ut anima iusti erigatur in habitaculum & civitatem DEI, debet fugere dormitationem in peccato, & dormitationem in vanitate.

Anima sancta est DEI tabernaculum, quamdiu militat in hoc sæculo.

Anima fidelis est vera civitas DEI.

(f) Ephes. 5.
7. 14.

plius lustratrice, civitatem DEI; de qua gloriosa dicta sunt, gloriosa, quæ condidit omnipotens, mirabilia, dum limoso corpori hoc inspiravit vitæ spiraculum, gloriosa, quæ indidit artifex gratia, dum eam ad superbientium spirituum invidiam ultra frigidi Aquilonis latera exaltavit, ad arrogantium angelorum perenne ludibrium Deificavit, in aureum residentis DEI solium consecravit; nec miraberis audiens hanc singularem rationalis animæ prærogativam ab efformatrice gratia oriundam, si enim probatissimo Salomonis eloquio, hic (g) candor lucis æternæ, immaculatum Divinæ Majestatis speculum, paternæque bonitatis imago in animas sanctas se transferat, adeo, ut jam anima justi sedes sit sapientiæ, & inferente Gregorio, *dum cælum dicitur sedes DEI, cælum ergo est anima justi*, (h) dum enim nihil terrenum sibi arrogat, nil transitorium sibi appropriat, dum sursum corde superna flagitat, in ea profecto cælorum Dominus sua velut in regia habitat ac exultat. O domus ingens! regalis civitas magni DEI! non alium admittis tuæ structuræ architectum, quam reparatricem gratiam, hinc tam magnifica, hinc tam eximia, quæ in secreto directricis sapientiæ concilio, de una cujusvis justi anima decernuntur, sunt tam enormia, sunt tam immania, quæ in phrænetico tenebrarum principis conciliabulo cuduntur consilia, ut unam hanc ab hac artifice avellant DEI filiam, ut vix non dubitandum videri posset, an importantius negotium ab ordinatrice Providentia in abdito suarum sessionum præsidio agitur, num aliud avidius machinamentum anxiori solitudine à confusionis filio discutiatur, in sempiterni horroris dicasterio decidendum proponatur. Hæc itaque urbs perfecti decoris dicitur, in cujus pulchritudine ipse, qui speciosus est præ filiis hominum, delectatur; est gaudium, vel velut legunt septuaginta procures, *est corona lætitiæ universæ terræ*, si rationem universalis gaudij requiras, illam opinor ego suo desumendam dominio, quo dicata suo conditori anima, universæ terræ, quam suis calcit pedibus, dum eam subjicit suis affectibus, dominatur; si tamen ad illum usque est exaltata, si ei solum est sancti amoris glutine adunata, à quo ex vastitate nihili velut ex abyssali crea-

tionis tumulto fuerat evocata. Quia enim ad DEUM recolendum, ad eum duntaxat appetendum est condita, & quidquid infra hunc huic subjectum appetit, nullatenus petenti sufficit, quidquid non DEUS est, necesse est, abjiciat, si contentari in valle lachrymarum flagitat, si quietari in turbulenta circumflui orbis orbita anhelat. Hæc planè sublimis & regalis coronatæ genitricis est filia, cui præfagiens aggraturatur puer Domini, *concupiscet rex decorem tuum*, (i) decora cujus species ex meritorum perfectione desumitur, ex castæ dilectionis præcellentia appretiatur. (i) Ps: 44. v.

Hanc adamabit speciem, quam formidavit? hanc concupiscet rex, nec aliud, quam Dominus DEUS tuus, qui vult nunc esse sponsus tuus, te concupiscens, non quidem contaminatam Adæ posthumam, non fœdam Babylonis filiam, sed unam illam, de quibus mox subjicitur, *filia Tyri in muneribus deprecabuntur*. E quarum numero illam, si lubet, recole, de Tyri finibus egressam, quæ Chananæa licet, ab Agno DEI inter canes reputabatur, mox ubi tamen decorem ejus concupivit Rex, sponsari in fide meruit, non tantum concupisci; si nōsse flagitas sui decoris speciem, quæ speciosum formā præ filiis hominum alliciens & attrahens, in partes Tyri recedere coëgit, expandet incarnata Veritas trahentis illicium, allicientis ostendet magnetismum, *o mulier! magna est fides tua*. (l) Latebat hætenus in Tyro, qui dicitur angustia, hærebat gentium servula, gentilitatis subdita inter angustias peccatorum; cæcutiebat oculus, ferociebat animus, & adorari tamen Rex regum voluit à peccatrice fœmina, à Tyri filia in muneribus; clamabat in abscondito obserati cordis cubiculo, *ostende mihi faciem tuam*, (n) priusquam sonet vox tua in auribus meis, *quid enim per faciem, nisi fidem, quæ à DEO cognoscitur, accipimus*, interrogat Gregorius, (o) qui dum respiceret, hanc expertem fidei gentium filiam, fidelem illicò reddidit, decorem à gentilitatis fuligine denigratæ contulit, & speciem jam amodò amabilem concupivit. Quid pulchrius hæc facie, quam sponsus virginum concupiscit, quem, licet Regem gloriæ nec tædet inamorari, nec pudet desponsari, animæ verbò virtutis suæ ex abjectissima hiantis nihili voragine poterner e-

(g) Sap: 7.
v. 26.

(h) hom: 28.
in Evang:

Anima justi
DEO cælum
est.

Anima à solo
DEO, ut ei
soli intendat,
condita est.

Christus co-
cupiscit spe-
ciem filia Ty-
ri quando con-
vertit Cha-
nanæam.

(l) Matth: 23.
v. 28.

(n) Cant: 2.
v. 14.

(o) in 2. Cant.
hic.

Primum in il-
la petijt vide-
re faciem su-
am, fidem vi-
tædet inamorari,
nec pudet desponsari,
animæ verbò virtutis suæ ex abjectissi-
ma hiantis nihili voragine poterner e-
facies est.

vocatæ; non est ex te, quod in te concupiscitur, non decor creaturæ, in quo Creator sibi complacet, illius est, qui te decoram condidit, qui te tuâ dedecoratam turpitudine denuò decoravit; & tamen, ecquis crederet, nî manus tangeret, nî oculus videret! tam flocci æstimatur pretiosissimum decus animæ, sed plurimi pompa, statusque corporis; si scelere sauciaris in mente, si cogitatu nefario inquinaris in corde, dilanianti parcis carnifici, qui crimen propriæ voluntatis est, imò blandiris serpenti, quem gestas in sinu; vix ab ungue læsus in pelle, hostem inclamas, ad vindictam exacerbatus anhelas! incurius lascivi Holofernis animus illaqueatur ad verecundam castissimæ Judith præsentiam suisinet oculis, ut cædes animæ non visæ mulieri, sed videnti incauti principis oculo attribuatur; qui deprædatus est animam suam; iniquitas sedit in palpebris ejus, quas ubi primum aperit, insiliit per fenestras domum cordis; sagittabatur illicò inspectâ pulchritudine, ardentiorque immodici cupidinis flamma medullas exurens, superbæ mentis dominium in vilissimum fœdi amoris mancipium commutavit; néve suis luxurians ingluvies deesset in scintillis, sumptuosum instituit convivium, ut felicius decideret in libidinis thorum, qui prius gulæ stragulis incubuisset; jubetur evnuchus Vagao lenonem agere, & invincibilem Heroïnæ animum turpiter emollire; blanditur ille, svadere simulans familiare contubernium cum principe, dissimulans adulterum lascivientis viri thalamum præsentare; non renuit oblatum vini poculum jugulatura helluonem; adjecit dein clavim obsignatoriam cubili, intimior cubicularius, dum interim prostratus suo in lectulo somniaret tyrannus, nimiam ebrietate sopitus; in lecto sepulchrum meditare, & sepulchralem lapidem in corpore provoluto; cui advolvi nescia castitas, stetit in stante ante lectum fœmina, cadentem cæsura inferni victimam, ut quem ultrix Justitia obtulit jugulandum, illa Divino Vindici immolandum victimaret.

Flet coronanda victrix orans cum lachrymis, infortunatam epulonis sortem deplorans, deflet similem sibi in natura contribulem, dissimilem sexu virum, in fœmina carnificem experiri.

gembundus exundantium lachrymarum imber stratum rigat, ut vel prostratam libidinem invadat, vel pudicos defluo velamine oculos tegat, quos à turpi spectaculo libidinosi cadaveris advertere non valebat; flet (Ambrosio contestante) ut & pudoris officium conservet, & compassivæ pietatis affectum non emitat. Egebat spiritu consilij ad exequendum, & fortitudinis spiritu ad ferendum, irriguis distillat imbribus oculorum, ut spiritus Domini has denuò feratur super aquas. Arripit illicò illuminata & confortata pendulum à columna conopei pugionem, exsolvit involutum fibulâ, & apprehensâ stertentis trunci cæsarie, geminatam aciem in cervicem immittit sacra carnifex, ebrietatem geminam tam vini, quàm luxuriæ, ictu gemino suffocatura. Prolixiorem ignoti eventus moram abruptit, tripudiantis Bethuliæ ululatus, hostilis exercitus in suburbanum aggerem effusus, urgebat exanimati ducis præsentiam, ab illecebrarum delicijs, excitandi; musitant cubiculariorum pedes, voci ars subrogatur, ut excitet, quem moderatus clamor vocare non audebat; sed frustraneo interturbatur conamine ad surgendum, quem jam sepultum in inferno vindex sententia damnaverat ad jacendum; ingreditur tandem cæteris animosior leno, & licentiosiori usus privilegio, applaudit manibus, victori Hebrææ pudicitiae adhuc ut opinabatur superstiti applausurus; sed reperit à sentina vitiorum in proprio sanguinis cloacam devolutum sinè capite truncum, & resupinus venter immaculatam insinuat triumphatricem. Expallet ad sanguinis horrorem spectator temulentus, recuperatôque, quem violentus terror præfocasse videbatur halitu, ejulat vociferatione, tremulâ una mulier Hebræa fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor, (p) ecce enim holofernes jacet in terra, plorat super exanimum truncum suo in sanguine natantem, sed animam infamem æternis ignibus immerfam non deplorat! super funestum decollati principis casum attonitus ingemiscit, sed super lascivam effœminati prædonis libidinem, non erubescit; pudet confusam à casta muliere Nabuchodonosoris domum, nec tamen tædet profanatum attentato adulterij crimine regnum! Quod exanimato cadaveri evenerit factum, lachrymabundus minister luctifonos

Quæ flens ad lectum provoluti helluonis stat ex compassivo pietatis affectu.

Bino ictu bini sceleris cervicem amputat.

(p) Judith: 14. v. 16.

anima à plimimis postpositur corpori.

Holofernes amoretus Juditham et lenonem am sollicitat.

*Sceleratus leno
no pereuntem
ducis sui ani-
mam non de-
plorat, sed
decollatum
cadaver
plangit.*

nos inter singultus divulgat, quod excessam de corpore animam flammivorum susceperit stagnum, incredulus præco stultâ taciturnitate occultat. Sceleratus leno, ut casta Israël filia postulantis heri votis succumbat, & lenocinijs svadet, & congruentijs urget, quasi captivam ad consensum indefinenter movere, non esset cogere, quasi transfugam, & verbis mollire, & donis torquere, foret solum appetere, non foret renuentem premere, aut cunctabundum silentis consensum extorquere: dum fortis ac prudens mulier violentam tyrannidem horret, periclitantem patriam servat, iniquissimum hostem enervat, circumvallatam Bethuliam salvat, religionis evasorem profligat, arrogantem superbiam domat, infatuatus Vagao solam Hebrææ mulieris confusionem accusat, non violatorem connubialis thalami damnat, non impudicum helluonem allegat, non iteratum opprimendæ castitatis assultum evulgat. Inverecundus pudor confusam Asyriæ Majestatis indemnitate declamat, nec tamen violatam sanctissimæ Deitatis immunitatem promulgat! Holofernem decapitatum furentibus lachrymis deflet, dementatus minister, sed præcipitatum suorum flagitiorum pondere spiritum ad tenebrarum regionem, sine gemitu tacet, sine fremitu silet, nam qui posteriorem turpitudinem evasit, qui infontem matronam ad prostituendi pudoris lupanar induxit successuram victimis innocentiae vindictam non prævidit,

Grandis insania dementatorum filiorum Adæ, de animæ jactura nec mentionem faciunt, discrimen corporis, examinatæ carnis exitium indefinenter quærimoniâ insipienter plangunt; Illius vacillantis periculum, periclitantis interitum, vix recogitant istius temporale dispendium plenis distillantium oculorum nimbis exhalant. Hæc scilicet paterna est hæreditas, quam patrizantes filij, hûc adhuc sæculo, imò hæc ipsa hujus diei horâ immutabiliter observant; propudiosus Adam post inflatam peremptæ posteritati cladem, promissione mendacis angeli delusus, delectatione blandiloquæ uxoris inductus, incomparabili originalis innocentiae sirmate spoliatus, empyreæ successionis jure privatus, ad umbrosas hiantis ar-

boreti latebras fugit, non quasi omni-
scij Conditoris oculum declinaturus, sed suam intra conscientiam, velut reconditum ad latibulum se recepturus. Horrebat faciem deambulantis DEI ad vesperam, serò quippe præteriti erroris verecundia consternatæ menti occurrat, quæ tamen erroneam violatæ legis prævaricationem præcedere debuisset. Deambulabat supernus Arbiter, quem ubique præsentem sistit sua immensitas, ut ob præcipitem transgressorum culpam se motum ab eorundem cordibus demonstraret. Et quidem ad auram post meridiem æternitatis author circumvagum exhibet ambulonem, non subsistentem adiutorem, ut se ob hostilem adversantis culpæ irruptionem ab humanis cordibus, in quibus stabilitatem non repererat, amotum demonstraret. Increpuit deambulans, amissumque æternitatis statum exprobrans, lapsum protoparentem, *Adam ubi es?* quid enim aut increpatione dignius, aut improprio convenientius, quàm ibi se secreta absconditum in latebra opinari, ubi DEUS non est? respondit perditus viator, volenti reperire Conditori, *timui, eò quòd nudus essem, & abscondi me.* (q) Timor fatetur culpam, quam timor reticet, & latebra prævaricationem indicat, quam erubescens lingua non manifestat; accusat nuditatem, nec tamen denudat iniquitatem, orbatum se tunicâ conqueritur, sed vestem immortalitatis perditam non recenset, exutum, ac spoliatum se talari sirmate originalis & originantis simul innocentiae non ingemiscit! adeò evanuit in cogitationibus suis, qui sicut DEUS esse, ac scire bonum & malum voluit, quò tamen avertente faciem suam, stultus factus est. Innocua nuditas infligit verecundiam, eò quòd sit veste extrinsecus in corpore nudatus, sed turpitudine commissi criminis non incutit ruborem, nec ideo singultuat, quia Divinò offensi Numinis exutus patrocinio, nullibi asylum valet inquirere, nec ullibi latere; timuit ergo, & erubescit super nuditate sua, quasi providus bonorum omnium Largitor, adeò angustos fruendorum bonorum limites præscripsisset, qui omnium, quæ in paradiso voluptatis fuerant, & copiam præbuit, & potestatem dedit. Hæreditaria, sed inepta, in nostras hodiedum animas derivatur verecundia, ut erubescamus ad

(q) Gen. 2.
v. 10.

*Pudet eum
se nudum
ne tunicam
autem per-
disse vestem
innocentiae.*

*Adam quasi
peccator in-
saniens, vult
à DEI intuitu
abscondi.*

tem-

temporalem inopiam, qui inopis animæ spoliū non præpendimus, irrepabilem Divinarum Charismatum inopiam, inæstimabilem jacturam sanctificantis gratiæ non curamus. Quæ comparatio fragilitatis vitri, ad memorabile margaritarum pretium? quod luti lustrum ad aurei fulgoris apparatus? quid solis radio cum lychno luminis? quid lachrymarum valli cum gaudiorum tentorio? hæc eadem inter corpus & animam æquiparatio, inter carnem & spiritum est proportio.

Transtulit misericordiarum pater creatam & reformatam hominis animam in regnum filij charitatis suæ, concedens mentem capacem Sapientiæ, sobolem gratiæ, discipulam justitiæ, Divinitatis similitudinem, creatricis ad extra Omnipotentis filiam, licet secundo genitam, & primogenitæ, naturæ scilicet angelicæ cohæredem. Est rationalis anima animata sui architecti civitas, est inelyta cœlestis Solymæ imago, huic enim & non alteri illud Omnipotentis dexteræ Propheticum appropriatur delineamentum, *in manibus meis descripsi te: muri tui coram oculis meis semper.* (r) Legunt septuaginta interpretes, *super manus meas depinxi muros tuos*, quod enim in manibus depingitur, sedulius inspicitur, & sapius lustratur; hinc interlinearis glossa hujus picturæ fundum examinans, & genuinam examinans idæatæ imaginis rationem, cur manus volam pro mappa effigiei assumpserit, subtiliter adjungit, *ut semper videam, & memorem te*; quasi consolaretur timidam, Lyrano interpretante, quæ se interpretabili querimoniâ lamentabatur derelictam, *itâ te habeo in memoria sicut illud, quod tenetur manu*; hæc enim est oculis vicinior, ut sapius inspiciatur; est capiti proximior, ut mollius admoveatur, illustris anima, quæ manu Altissimi depingitur & in Divinis manibus conservatur! quid pretiosius hac sit imagine, quam idæavit bonitas, delineavit in tempore æternitas, cujus supremus artifex est increata Trinitas; deposuit, non diffiteor, prævaricatus Adam imaginem cœlestis hujus prototypi, ut sumeret effigiem terrestris, sed reassumit primam delineatæ Divinitatis imaginem, ille filius, qui nullam pro anima sua commutationem assumens, ejusdem conditori occinit voce

profundâ quidem, sed penetrante tamen, *pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me, (s) dereliquerunt me, dum justitiā, quam pro me acceperunt, turpiter perdididerunt; evanui abinde in cogitationibus meis, & excidi de lineamentis manuum tuarum, dereliquerunt me, dum me tuæ omnipotentis dexteræ insculptum extraxerunt, & in multarum aquarum voraginem abjicientes formam, quam tu benignus opifex impressisti, peccatis diluerunt, hæreditariâ iniquitate eluerunt.* Sed qui de cœlo prospiciens me lapsum viderat, me singultuantem audierat, *misi de summo, & accepit me, (f) vocando me de gentibus* in hæreditatem, de sinu violatæ genitricis meæ, in gremium electæ sponsæ suæ, non habentis maculam neque rugam, *misi de summo exultantem ad currendam viam cujus de summo egresio ejus, ut exiens à patre, veniret in mundum, sponsaturus sibi in misericordia resuscitandum sub arbore malo humanam mortalitatem; nec hōc contentus munere, etiam assumpsit me de aquis multis, de tribulationum voragine ex qua, qui à trahente omnia post se attrahi merentur, velut de indispensabili gurgite attrahuntur; enimverò per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum; assumpsit me de undosa multitudine aquarum viventium, de fonte baptismatis, quæ fomitem debilitant, nè suo flammicidio incandescant, abluunt peccatorum turpitudinem, ut super nivem denigratam instar carbonis animam dealbent, sanctificantem gratiam conferunt, quâ emancipati connumeremur inter filios, inter hæredes adscribamur, nec enim hæres ancillæ filius, sed liberæ, aut etiam emancipatæ, assumpsit me de Babylonis flumine, de scylla mundanæ cupiditatis, nè aquæ multæ charitatem extinguerent, nam amor æternorum (ut adstruit Gregorius) exsiccat cupiditatem terrenotum.*

Extractâ de peccaminosi maris salugine, madens & lugens anima, ad pristinam recuperatæ pulchritudinis revertitur integritatem, si modò perver sis humoribus exsiccata, ac defluo aquarum stillicidio liberata, abraasæ instar tabulæ, non inundatæ, non deturpatæ, sed adoptatæ, sed reformatæ, pri-

(s) Ps. 26. v. 10.

(f) Ps. 17. v. 7.

Anima fidelis assumpta est à DEO de aquis multis in baptismo.

Anima cor suum offerens in picturam DEO, demum effigiat ab eo.

anima est DEI civitas, quam descripsi in manibus suis, ut sapius eam inspiciat.

Ps. 49. v. 16.

ex peccatum originale, homo derelictus à matre patre suo.

mae primi artificis manui, cor suum offerat in similitudinem picturae; delineabit ille exclusa difformitatis inaequalitate primam effigati Conditoris faciem, exprimet hominem, qui secundum DEUM creatus est, cui inest participatus splendor gloriae, Divinaeque substantiae non par, sed similis imago. Tunc verificatum experiemur coronati Psaltis praesagium, ubi mirabilis spectabitur immutatio adulteratae nuper imaginis, quam ab augustissimo vivificatae Trinitatis prototypo effigiavit directrix Sapientia, ut sicut Trias sanctissima, est, sapit, & vivit, sic delineata formati de limo corporis anima, sit (servata tamen analogae conventionis diversitate) sapiat & vivat; confurgit illa ex Patre ingenito generante, ex Verbo unigenito cum Patre pariter spirante, & sancto spiritu utriusque adaequato spiratorio termino, quemadmodum autem ex patre generatur filius, ex Patre ac Filio sanctus procedit spiritus, sic proportionem debitam ex intellectu voluntas gignitur, & ex ambobus memoria originatur. Non mea, sed magni Mediolanensis Ambrosij haec est sublimitas, ita sublimiter parificantis; sicut DEUS Pater, DEUS Filius, DEUS Spiritus sanctus est, non tamen tres Dij, sed unus DEUS, tres habens personas, ita & anima intellectus, anima voluntas, anima memoria, non tamen tres animae in uno corpore, sed una anima, tres habens dignitates. (u) Verum hanc praestantissimam Idaeatae Divinitatis imaginem, malignus exosam habens spiritus, mendaci promissae Deitatis stibio fucavit aded, ut eandem superbientis angeli idaeam exhiberet potius, quam primam effigati Conditoris similitudinem praesentaret. Hanc super inductam fraudulentis coloribus picturam a suo eliminaturus artificio benigna pijsimi Redemptoris dextera, imagine peccatoris assumpta ad hominem descendit, quando semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo, ut vel sic reciperet formam illam per hypostaticam miserationis DEI clementiam, quae data ei misericorditer fuerat per naturam, utque infernalis spectri larva ab hac Divina facie avelleretur. Huc igitur alluisse videtur Psalter regius praesagiente vaticinio, Domine in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges, (x) quam impresse-

runt defecatae humanae prosperitatis mappae, quam insculperunt mortalitati posteritati Adae; prima hujus appietae effigiei a nequam nequaquam nanciscebantur lineamenta, quando umbratilem Divinitatem, imaginariam omniscentiae felicitatis perfectionem, ante lippos caligantesque oculos velut in umbra repraesentarunt, quam ut a sumptuosa hac, sed expugnata, sed mancipata civitate DEI tolleretur, eamque ad nihilum redigeret, aeterna Patris Sapientia inclinavit caelos, & descendit, non quidem ad domum figuli, limum, quem nuper condidit, reformaturus, sed salutem in terrae medio pro hac recuperanda suae mansionis regia operaturus, & mundi hujus principem ab universi orbis finibus potenter ejecturus, Salvator futurus hominum, & Vindex perduellium angelorum.

Hic liceat praecalam improperantis Augustini assumere quaestionem, nonne digni sunt haec pati, ut DEUS in civitate sua imaginem illorum ad nihilum redigat, quia & ipsi in civitate sua terrena, imaginem DEI ad nihilum redegerunt, (y) aequissima profecto promerita rationis poena, ut, qui in terrenis terrigenam effigiatam maiestatis imaginem annihilarunt, eorum faedifragorum spirituum effigies a civitate DEI eliminetur, & quidem, quam subaudiri velit psallens Propheta imaginem, explorat carensis Hugo, imaginem eorum, id est gloriam temporalem, quae sicut imago apparet; gloriabatur ambitiosus Lucifer, gloriabatur in malitia, qui potens est in iniquitate, vas contumeliae obtrudens figula, & defecdatam primae pulchritudinis simmetriam etiam sacerdotum obtutibus expandens; sed arrogata malignitas ad primum solis iustitiae ortum in virgine evanuit, quando secundus homo de caelo caelestis arreptam terreni hominis imaginem abiecit, ut rursus Apostolico exhortante oraculo, sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem caelestis; illam infelix bajulus sustentat, qui secundum carnem vivens, nefanda carnis opera suis in actibus adimplet, istam magnanimis supportat scapulis invidus Atlas, qui spiritu opera carnis mortificans, a DEI Spiritu vivificatur. Enim vero, si bene egerimus, manet in nobis ista imago caelestis, haec imago, illum usque, qui de-

DEUS in civitate sua imaginem annihilat, quando insculpta anima a demonibus viniturum imaginem eradica-

(y) in Ps: 72.

Imaginis caelestis lineamenta conservat in animae bonitas, delet iniquitas,

Anima hominis comparatur sanctissimae Trinitati, quoad essentiae unitatem & personarum trinitatem.

(u) lib: de dignitate condit: hum:

(x) Ps: 72, v. 20.

In Ps: 72.

scendit de cælo, & est in eo imago terre-
stris, (z) nec enim fulgere in sanctorum
splendoribus sinuntur tenebrarum filij,
sed sicut porphyrogenita protoparentis
imago post primæ prævaricationis ac-
tum, ejiciebatur de paradiso voluptatis,
sic pariter idææ filiorum si arrogantis &
invidentis, si mentientis aut perimen-
tis angeli, per imitationis turpitudi-
nem assumpserit figuram, ab hac pro-
fanata ac violata civitate DEI imago sa-
cerrimi Numinis auferetur, & execran-
da tartaræ abominationis effigies sub-
stituetur; Vide vel saltē civili oculo,
si alio non polles, vide quemadmodum
in foris ac urbibus, in regijs ac pala-
tijs, bonorum principum imagines su-
spendantur, sed tyrannorum à muris
ac laquearijs detrahantur. Confundere
ad tuæ similitudinis eminentiam insignis
à creatione imago creatoris, quod si
confundi renuas ad hujus spiritualis i-
dææ intuitum, erubescere saltem ad re-
cuperatæ pulchritudinis excellentiam
reformata imago Redemptoris, reflecte
ad amplissimam supremi gubernatoris
Providentiam, & imitare solertem o-
culum, ut tuæ, ut veræ provideas in-
demnitati; est mundi gubernator, est
lumen incircumscriptum affulgens om-
nibus, nulli se subtrahens luminis in-
digo viatori, sis pariter director mi-
crocosmi per celerem hostilium insidia-
rum agnitionem, gressus tuos mutua-
to in circumscripti luminis radio illu-
minans, affectus instruens, nè forsan
pede præcipiti prorumpant in opera
tenebrarum; ille rex gloriæ regendo
dirigit, disponit in suum terminum
directa; tu quoque sic rege motus tuæ
directioni subditos, ut regnum DEI,
quod intra te est, noveris conservare;
vide, nè carni propriæ præesse nescias,
nè tuum ignores corpus regere, cui bel-
luarum omnium decretorio omnigeni
creatoris suffragio tradebatur imperi-
um, dum dominari tam volatilibus cæ-
li, quàm piscibus maris, & universis
animantibus, quæ sunt super terram
juebatur; subijce non aviditate appe-
tentis concupiscentiæ, sed libertate im-
perantis animi, quidquid terrenum est,
sine terrestres animos hanc terram ara-
tro vertere, expensis emere, divitijs
comparare, sine insatiabiles sanguisugas,
quod est alterius, armis eripere, profu-
so tot innocentum sanguine magis cu-

pressum mortis, quàm mortis lauream
irrigare.

Infelix anima! erras ab utero, quæ
fortunato angelicæ propinquitatis vin-
culo copulata spiritui, declinas infami
adulterio ad sordidas putridæ carnis vo-
luptates! ut jam comminabunda caro
adversus eundem insolescat, & filius
ancillæ, filium liberæ congenito hære-
ditatis jure attentet exuere & spoliare?
recedis imprudenter à signato super te
Dominici vultus lumine, accedis im-
pudenter ad belluinam abominandarum
deliciarum colluviem post paulò ab ul-
ciscente Nemese feroale improprium Pro-
phetico Jeremiæ calomo exaratum, *frons*
mulieris meretricis facta est tibi, (a) no-
luisti erubescere, ad salutarem plorantis
pœnitentiæ confusionem, ad humilem
singultuantis animi confessionem, attri-
tâ fronte, quod negare nequiveras fa-
teri dissimulabas, & duro corde, quod
commisisset te noveras, ab omni labis
specie excusabas. Degenerans posteritas,
naturâ quidem mitis, sed præter
naturam ferox, quod tibi natura con-
tulit, renuis retinere, recusas conser-
vare! insertam omni ostendis oculo Di-
vinæ bonitatis imaginem, quam toties
violenter eruere satagis, quoties pere-
grinâ pravitate tuorum operum, ratio-
nis Judicio syadenti adversaris! sed age
nobiliora illustris animæ insignia per-
scrutemur. Clarissimam hanc creatu-
rarum terrestrium primiceriam, infatu-
ata gentilitas vocabat olim sanguinem,
sed genuini incarnatæ Veritatis discipu-
li, qui erudientem Sapientiam auscul-
tantes eos timere negligunt, qui cor-
pus possunt occidere, sed animam ne-
queunt vulnerare, deliram stolidæ an-
tiquitatis sententiam explodunt; Prin-
cipium spirandi in Adæ prolibus, intel-
lectiva est anima ab exemplari artificis
tunc idæata, quando *inspiravit in fa-*
ciem ejus, & factus est homo in animam
viventem. (b) Legit Chaldæus, in spi-
ritum loquentem, loquela siquidem vi-
tam indicat, quæ vivificantis animæ
beneficio habetur. Est non impropria
subtilis Cajetani versio, *inspiravit in na-*
res ejus spiraculum vitæ, vitæ nomen
multiplicat, ut scias omnem viventis
vitam, seu vegetativam discutias, seu
sensitivam respicias, seu subaudias in-
tellectivam à rationali anima emanare,
nam

Peccatrix a-
nima deleta
vultu Condi-
toris assumit
frontem me-
reticis.

(a) Jere: 3.
v.3.

(b) Gen: 2.
v.8.

Boni principis
imago ubique
trigatur, &
conservatur,
malis proteri-
tur & decus-
atur.

Anima dici-
tur principi-
um istarum,
quia omnium
actionum vi-
talium origo
est.

Anima terre-
nis dedita, a-
mittit talen-
tum ratioci-
nis, quia eji-
citur in tene-
bras exte-
rioris.

(c) Eccl: 9.
v. 10.

nam licet una duntaxat vita esse viven-
tis sit, ex qua potentiarum operatio-
numque vitalium, ad vegetabile ac sen-
sitivum vivere requisitarum, dimanat
multitudo; in faciem spiratum hoc Di-
vini Spiritus spiraculum recensetur, nam
licet tota in toto, & quavis parte cor-
poris anima corpus animet, quia ta-
men in hoc potissimum sensus externi
vigent fortius, faciei præcipue tribuitur,
quod membris tamen omnibus debetur.
Ut igitur illustris animæ sublimitatem
suspicias, exanimem miselli corporis cum
Chrysostomo truncum respice, & quid-
nam sinè hac directrice valeat, sinè hac
informatrice, quam formam habeat,
meditare. Hæc una facit limosum ter-
ræ incolam cælos obambulare, hæc cor-
pus corruptibile beatis mentibus asso-
ciat, ut earundem angelico aggregetur
confortio, cui si animam subtraxeris,
erit exanimati pulveris portio, à ver-
mibus pro pabulo corrodenda.

Denique soli dicebat carnis machi-
næ plasmator figulus, *terra es, & in ter-
ram ibis*, nec enim nisi terrenum ter-
ra sit; istius est, jumenta viventis a-
nimæ producere, ut scias materiam ju-
mentorum corporis terram esse; Hu-
manæ solum animæ comissum est talen-
tum rationis, quod si laboriosè impen-
derit, cum fœnore receperit, duplici
remunerabitur incremento, si otio ex-
penderit, si, quod est detestabile, cœ-
ligenam hanc filiam, suis ornatam po-
tentijs, ad sanctè operandum, terræ in-
foderit, terrenis mundi nænijs immer-
serit, auferetur eidem talentum tota-
lis rationis, non quasi rationalis esse de-
sinat, sed quia quisquis instanter, quod
cunque manus sua potest agere, dissi-
mulat operari donec dies est, is veni-
ente noctis tempore, quando tempus
non erit amplius, operari ultra non
poterit, sed ejicietur in tenebras, ea-
rum filius, ibi suo comprobaturus exi-
tio, quia, *nec opus, nec ratio, nec Sa-
pientia, nec scientia erunt apud inferos,
quod tu properas.* (c) malè operando,
cum decurrente temporis spatio inani-
ter defluendo, & celerem tuæ morta-
litis cursum in mortuis operibus con-
sumendo. Opus elabitur in illo cala-
mitatum carcere, cum operandi tem-
pore, quod est præteritum desinit ra-
tio, nam illam inflicta vindicis senten-

tiâ urgenter allegare tardum & vani-
loquium, nam ubi manifestari nos con-
tigerit ante tribunal Judicis, ut reci-
piat unus quisque propria corporis pro-
ut gessit, seu bonum seu malum, ibi
evanescet appellationis dilatio, nam
mors & infernus dabunt mortuos suos,
qui in ipsis erant, & judicabitur de
singulis secundum opera eorum. Tunc
conticescet omnis scientia, attestante Sa-
lomonis proverbio, *zelus & furor viri
non parcat in die vindictæ, nec aquiescet
cujusquam precibus.* (d) Tu alium à vi-
ro illo nè suspiceris, quem virginalis
fœmina circumdedit, & sapientia
contemplari desinet in perduto calami-
tatum antro, quæ nisi usum habuit in
tempore, fructum non colliget in æ-
ternitate; felix anima, cui datur de
fructu manuum suarum, ut laudent e-
am in portis opera ejus, cui pro la-
boribus tolerantis patientiæ, & susti-
nentis pœnitentiæ confertur fortunatis-
sima fruitio beatæ visionis; laudabitur
victrix de carne fragili, laudabitur a-
nimalis directrix corporis in aditu cœ-
lestis patriæ, in habitu omnis miseriæ
ab operibus beatam viatricem insequen-
tibus sed proprijs, non alienis. Tunc
surget cadaver putridum ex vili pulvere,
ut animetur incolentis animæ benefi-
ciò ad gloriam, quod paruit præcipien-
ti in tempore ad ignominiam, sed tran-
sitoriam, ad pœnam, sed temporaneam,
ad plagam, sed momentaneam, ad suf-
ferentiam, sed perituram; regnans in
justi corpore præses anima id ipsum
beatificat, nam ejus cœlum est; Can-
tuariensis Stephani hæc est anagogia,
*mens justæ, quæ per bona opera firmamen-
tum est, rectè cœlum dicitur, quia & scul-
pta virtutum floribus, conscientiæ gloriam
cælat.* (e) Et forsan ideò creans Con-
ditor, *vocavit firmamentum cœlum.* (f) Ut sanctæ in terris animæ robustam in-
sinuet fortitudinem nullò hostili robo-
re expugnatam, frequenter quamvis
impugnatam, nullò adversitatum tur-
bine defœdatum, licet obnubilatum,
sydereò bonorum operum diademate
coronatum, quod toties conscendere
desiderat ambitiosus Lucifer, violentò
quoties tentationum assultu, illud fru-
straneò tamen velamine attentat sibi in
sedem solij subjugare. Est genuina cœ-
lestis orbitæ proprietates, ab alio, quàm
a motore Angelo non moveri, est præ-
tio-

(d) Prov:
v. 34.

In inferno
datur ratio-
cinium, ne
opus scientiæ
aut sapientiæ

(f) Gen: 1.8

tiosa immortalis animæ qualitas, move-
re molem corporis, à corpore non mo-
veri, si enim inditum à Creatore ap-
petitum consideres, semper tendit ad
requiem, donec reperiat perennem; quòd ipsum Magister Veritatis insinua-
re voluit, dum svave jugum crucis suæ
cum levi præceptorum onere nostris im-
positurus humeris promittebat, *invenie-*
tis requiem animabus vestris. (g) Legit
illustris martyr Cyprianus, *ego vos re-*
quiescere faciam; illos videlicet, quos
gravi pressos pondere onus deprimit,
& nimia ardui laboris asperitas inquie-
tat; quòd si congenitam laborandi ne-
cessitatem investigare libet, eam de-
scribet Augustinus interrogans, *quare e-*
nim omnes laboramus, & respondens,
quia sumus homines mortales, lutea vasa
portantes; (h) totus laborum cardo in
carnem vertitur, omnis defatigationum
ratio in luteam limosi corporis machi-
nam devolvitur, mortalitati attribuitur,
ut sola requies immortalis solùm attri-
buenda colligatur.

Asperum jugum, & durum servitu-
tis pondus est, exclamat moralis Pa-
pa, *subesse temporalibus*; (i) felix ani-
ma, pernix aligerorum æmula (ni ta-
men ambiat onerari, ni eligat aggra-
vari) cui coævo immortalitatis privile-
gio conceditur æterna sapere, quod fuit
ante sæcula diligere, quidquid est tran-
sitorium declinare, labentia dimittere,
in semper subsistentibus se solidare; dis-
solve immortalis anima, deciduæ vani-
tatis vincula! rumpe ingenua magnæ
Sionis filia, rumpe interna carnalium
desideriorum retinacula, disrumpe com-
pedes lascivi corporis, ut requiescas ab
inanium curarum dispendijs, volans tuo
conformiter genio per viam mandato-
rum DEI, devita devia carnalis vitæ di-
scrimina, fuge spatiosa desidioli corpo-
ris itinera, *nam iter pigrorum*, ut in-
quit proverbialis Salomon, *quasi sepes*
spinarum, (l) scribunt septuaginta Com-
mentatores, *viæ otiosorum strata spinis*,
& amplificat Arabs, *pleræq; viæ eorum,*
qui non operantur, sunt strata generibus
spinarum, in genere clauduntur species;
spinarum proinde genera, omnigenæ
sunt earundem varietates, *iter pigrorum*,
elucidat sublimiter purpuratus Hugo,
est vita præsentis voluptatis; & sicut per
spinarum sepes, sinè transeuntium læ-
sione non curritur, sic nec terrena vo-

luptas nostrorum corporum sinè affe-
ctuum vulnere transitur, sed quia de-
mentati illecebrarum porci, disserente
Jobo, esse sub sentibus delicias compu-
tant, & ubi ob vulneratam peccatis a-
nimam plangere debuerant, quasi sit
dulce spinarum faucibus opprimi, ad
cumulata flagitiorum vulnera jucundius
exultat; econtra cum angustam nonni-
hil viam DEI appetunt, quasi spinæ ob-
stantium sepium gemebundos viatores
lancinant, ob quos continuare cœpti i-
tineris auspicium reformidant; dum in-
terim ejusdem Sapientis oraculo, *via*
justorum est absque offendiculo, quia non
corpus ducatum itineris adipiscitur,
sed prudens anima reptantem carnem
post se trahere nititur; quidquid enim
adversitatis obviat, præcurrens ratio, num
ob asperitatem declinandum sit, exami-
nat, quidquid difficultatis accidat, num
Christi jugum idcirco dimittendum sit,
solerti investigatione pensat; & quia
præferendum carni spiritum semper ju-
dicat, nunquam perituram corporis ob-
lectationem præripit, ubique animæ re-
quiem perenniter duraturam quærit.
Quæ namque exoptabilior est requies,
quam servitutem peccati fugere, con-
scientiæ perturbationem deserere, cor-
dis anxietatem pellere, ardorem exæ-
stuantis concupiscentiæ fugere; hæc
providæ lex Sapientiæ oppressum eri-
git spiritum, alleviat gravatum, in præ-
sentiarum (ait Paschasius) corpora cru-
ciantur, ut animæ à vitijs requiescant; (m)

Denique, *justorum animæ in manu*
DEI sunt, (n) suum subjungit commen-
tarium Carenfis, *id est in protectione, quam-*
vis corpora eorum in manu impiorum sint;
nec mirare, sed ordinatissimam creatri-
cis Sapientiæ methodum meditare, Di-
vino dictante spiritu sic exaratam, in
principio creavit DEUS cælum & terram,
(o) legit Tertulianus, in potentia, ex-
ponit Origenes, in Sapientia, sed cu-
riosius expendit Aquila, in capitulo,

*Via justorum
est sinè offen-
diculo, quia
illius dux est
anima, non
corpus.*

(m) lib: 6. in
Matth:

*Anima justi
est in manu
DEI, sed cor-
pus ejus sæpe
in manu im-*

Pij.
(n) Sap: 3. v. 1.

(o) Gen: 1. v. 1.

*Ante creatio-
nem terra est
creatio cæli,
quia in illa
corpus, in isto
præfiguraba-
tur anima.*

*(p) Hugo Vi-
ctor; in alleg:*

*(q) in Prob: lib:
de Sacram:
cap. 3.*

*In cælo idæ-
antur homi-
nes spiritua-
les, in terra
carnales.*

*(r) Ps: 113.
v. 16.*

attende zelosum religiosi cujusdam ca-
pituli præsidem, quâ rectitudine zelet
singula, quoniam severô examine tru-
tinet omnia, quâ demum attentione
disponat universa; non sinit immutari
ordinem, observat cujusvis membri se-
riem, nè vilior præferatur, aut digni-
or postponatur, sic pariformiter sapi-
ens architectus ingentis fabricæ à cælo
inchoat, in terra primæ diei artefactum
terminat, sic tamen, ut cælo terra de-
beat cedere, illud præcedere, & ista
succedere præcedenti; advertit ordinis
Circumstantiam, & ordinantis latens
mysterium revelat Victorinus, *sicut cæ-
lum terra sublimius & solidius, sic excel-
lentior & dignior corpore spiritus*, (p) cu-
jus, ut fusiori periodo præminentem
primatum comprobet, quâ ordinandus
sit serie processus creati hominis, insi-
gniter exponit, *propter hominem factus
est mundus, spiritus quidem propter DEUM,
corpus propter spiritum, mundus propter cor-
pus humanum, ut Spiritus DEO subiceretur,
spiritui corpus, & corpori mundus.* (q)
Est quippe corpus absque informatrice
anima materia informis per conversio-
nem subsecuturam animi ad creatorem
suum, & reformanda & ei conformanda;
suam adjungat Eucherius anagogiam, ap-
pretiandæ integritati spiritus accommodā,
& commendando inæstimabilis animæ
prætio oportunam; Principium in quo
hæ geminæ omniscij conditoris machinæ
de massa nihili sunt erutæ, apud doctum
Origenem est unum omnium creatura-
rum Principium, Dominus noster &
salvator omnium Christus JESUS primo-
genitus omnis creaturæ, *in hoc igitur
principio*, prosequitur Lugdunensis Anti-
stes, *fecit DEUS cælum & terram, id est
spirituales; qui cælestia meditantur & quæ-
runt*, hoc scilicet solius animæ est mu-
nus ac officium, unius solum spiritus
est centrum, ac privilegium, nec eam
alius ab isto considerat, nec alia ab alia
recogitat, *in ipso fecit & carnales, qui
terrenum hominem necdum deposuerunt;*
sic igitur in filiorum Adæ fabrica, sit a-
nima membrorum domina, directrix
artuum, sit ordinatrix gressuum, & sit
affectuum moderatrix. Sit cælum, cu-
jus influxu terra regitur, cujus syderi-
bus istius opacitas illustratur. Huic
tribunatur soli veridicum coronati Psal-
tis eloquium, *cælum cæli Domino; ter-
ram autem dedit filiis hominum*, (r) novi
cæli cælorum nomine empyream bea-

tarum mentium regiam, quæ cæteris
cælestibus globis & altior est, & dignior
nuncupari, novi inter promiscuos Adæ
filios, & reperiri Dominos, & servos
computari, acquirunt non tantum apud
terrigenas, sed ipsos apud cælites di-
gnitatem domini, qui suis imperant
motibus, ut subsistant, dominantur af-
fectibus, ut obediant, imperant carni,
ut pareant, parent Altissimo, ut se sui
hæredis imperij exhibeant, sui amoris
filios ostendant, his dominantibus cæ-
lum cælorum, omnium sublimitate cel-
lissimum beatitate felicissimum, ut do-
mus propria attribuitur, vel saltém pro-
mittitur approprianda. Sunt alij, non
DEI, sed hominum filij, qui, quoniam
Divinam vitam negligunt, & carnem
spiritui præficiunt, servili sorte conten-
tantur, ut homines morituri, sunt pec-
catores reprobj, irrevocabile namque
æternæ veritatis est testimonium: *om-
nis, qui facit peccatum, servus est peccati,*
(s) *servus autem non manet in domo in*
æternum, nam licet in domo Patris man-
siones multæ sint, ancillæ tamen filij à
DEI regno lege indispensabili excludun-
tur, unde non aliud iisdem restat ter-
ritorium pro domicilio, quàm terra,
sed tenebrosa, & operta mortis caligi-
ne, quam dedit filiis hominum DEI Fi-
lius.

Verumtamen in allegato cæli sche-
mate rationalis animæ similitudinem
prosequamur; *cælum cæli cedit Domino
in partem suam*, explanat Carensis Hugo,
huic enim soli ab intellectu intenden-
dum, huic uni solum à voluntate in-
timandum, huic soli omne rememoran-
tis memoriæ studium est impendendum,
non quippe terreno corpori, sed emi-
nentiori animæ patientis Jobi elogium
attribuitur: *spiritus ejus ornavit cælos*,
(t) *ut reciperent ornamentum sanctita-
tis*, quos nuper contaminavit scditas
originatæ iniquitatis, non alios opina-
tur Gregorius ab ijs, qui DEI gloriam
enarrant, dum in profundum velut ter-
renum ea abjiciunt, quæ contra crea-
toris ordinem, ut se ab imo in altum
erigant, intumescunt. Non testæ fra-
gili, non carni luteæ illustre appro-
priat proverbium mortalium Sapientis-
simus, dum creatricem empyreæ regio-
nis dexteram ab architecti excellentia
deprædicat, ut operis eminentiam com-
mender, stabiliet cælos prudentiâ, (u)

quam

*Cælum cæli
debetur Do-
mino suarum
passionum,
terra autem
servo earum.*

*(s) Joan: 8.
v. 34.*

*Anima est cæ-
lum cæli, quæ
soli DEO de-
betur tan-
quam cælo-
rum Domino.*

*(p) Job: 26.
v. 13.*

*(u) Prov: 3.
v. 19.*

quam contemplatus Hugo stabilitatem, profundè commentatur, *stabilivit, id est, supra statuit, quia horum conversatio in cœlis est*, quò pennigerâ mentis agilitate provolant, ut in protectione DEI cœli suæ mansionis perennitatem figant. Denique non limum exanimem, Verbum Patris alloquitur, dum apud Evangelicum Isaiam de suæ Majestatis throno tanquam Rex gloriæ gloriatur, *cœlum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum*, (x) adjungit interlinearis Glossa, *cœluu sedes mea, ubi voluntas mea sit*, quæ à limoso corpore nec potest percipi, nec nisi directione animæ impleri; *ubique enim sit voluntas ejus*, interpretatur purpuratus Hugo, *ibi est habitaculum domus DEI*. Benè optimè! clamat enim in plateis Sapientia, ad corda, non ad corpora filiorum Adæ de imagine, sed essentiali bonitatis DEI, *in animas sanctas se transfert*. (y) Gratiam in fundendo, non quidem, ut destitutas sanctitate sanctas efficiat, sed ut sanctæ adhuc sanctificentur amplius, & speciosius adornentur, non sic scabello providet, sed sicut in universa totius orbis orbita maximam charissimamque amplitudinem cœlum occupat, terræque minimam & infimam adimplet, in cœlo sedere DEUS dicitur, terræque faciem calcare, sic pariformitor, quia in celeberrima illustris microcosmi machina tam entitate præcellentior, quam operatione sublimior est anima, qua sine corpore in pulverem revertitur, & fœda inanis luti statua in terram, de qua sumpta est, commutatur, ni illa cernitur clarius, advertitur manifestius, monstratur oculatiùs, adoratur profundius illimitata Conditoris bonitas, quæ pereunte carnis putredine conservat incorruptam, relucet radiosius gubernatione omnium Sapientia, quæ suo liberatam mortali carcere, sui intellectus ad extra parturientis profapiam illuminat copiosius, revelat se spectabilius Omnipotentia, sustentans partem sine compartis vinculo, formam sine materiæ consortio, ad noctem temporis in nocte media reuniendam. Ad sedem, si licet dicere, est principalior Omniscientis oculi respectus, non itidem de scabello, hoc enim, si interlinearis fidimus, quia in terræ territorio adumbratur, *terreni sunt, imò apostata angeli, quos propria virtute calcavit*. Quid obest, si DEI pedibus hoc rude suppe-

daneum subtrahatur, & eo dispensante in potestatem damnati spiritus extradatur? erat te rectior, erat simplicior, & ideò Divinitati simplicissimæ vicinior, de quo dixit Dominus ad Satan: *ecce! in manu tua est, verumtamen animam illius serva*. (z) Permittitur percussio in corpore, sed læsio ab anima elongatur, exulcerandæ carnis exitium conceditur, sed invadendi spiritus integritas custoditur, corpus ferocienti belluæ dissimulatur succumbere, ut bellatricem animam de superbiente tumescentis angeli ferocia contingat triumphare, terræ dominium crudeli tenebrarum principipi dimittitur, ut cœlum cœli Domino pro suæ Majestatis folio conservetur. Istud tutrici Providentiæ custodiendum traditur, illa potenti diabolo in sui furoris victimam expeditur; *ut nimirum nihil in mente vacet à gloria, in cujus corpore nihil vacat à pœna*; veneratur providam ordinatricis Sapientiæ pietatem magnus Gregorius. Huc elusisse vir ille patiens creditur, dum circumvago leoni carnem suam cessisse in prædam, non quidem penitus devorandam, sed pessimo ab ulcere immaniter sauciandam lamentatur, *terra data est in manus impij*, (b) nec enim aliud terræ vocabulo, quam caro mortalis exprimitur, nec hostis alius impij nomine, quam truculentus Satan appellatur.

Est & auditu horridum, nec minus terrificum effatu mysterium, quod explanante morali Papa sub hoc talenti schemate occultatur, terra itaque data est in manus impij, *quia antiquus hostis Redemptoris mentem corrumpere per se tentando non valuit, sed suam carnem per suos satellites ad triduum permissus exstinxit*, (c) quid sanctius carne Dominicâ de obumbrante sancto Spiritu in virginali utero concepta? & tamen terra dicitur, à perduelli angelo invaditur, ab infernali satellitio atteritur, à Juda proditore venditur, à Phariseis in mortem traditur, lingvis Pontificum crucifigitur, incassum à gentili Præsidente defenditur, sacrilegis carnificum manibus trucidatur! disce postremam non quidem ore blasphemantium impropria conticescente, è crucis cathedra promulgatam, sed admirabili vestimentorum divisione præfiguratam postponendi corporis & præferendæ ani-

(z) Job: 2. v. 6.

(a) lib: 3. mor: 6. 3.

(b) Job: 9. v. 24.

Corpus Christi est terra data in manus impij.

(c) lib: 9. moral: 6. 15.

(x) Is: 66. v. 1. Anima est DEO cœlum & sedes quia in ea residet & præsidet voluntas sua.

(y) Sap: 7. v. 7. Terra datur quandoque demoni calcanda sicut corpus beati Job.

Anima autem si in manu DEI concluditur & præservatur.

nimæ veritatem; gemina in prædam exuti JESU tunica militibus obvenit, erat earum una & principalior vestis inconfutilis desuper contexta per totum purissimis Mariæ manibus, quæ cum crescente semper creverat, ad cujus acquisitionem quatuor milites conveniant, nam, commentatore Cyrillo, *quatuor orbis partes ad salutem reductæ, indumentum verbi, id est carnem ejus impartibiliter inter se partiti sunt*, (d) eadem enim carne earundem specierum tegmine velatâ, vescitur oriens, nutritur meridies septentrio sustentatur. Est tamen alia alterius maximi Præsulis ratio cur vestimentum exterius, quo inconfutilis subucula cooperiri consueverat, dividenda discindatur, sed hæc interea integra conservetur; in illa quidem structura humani corporis, quod anima velut contegitur, præfigurata intelligitur, in ista verò ipsius animæ essentia velut abscondita præsignabatur, rum-

patur illa, si modò custodiatur ista, scindatur illa, si modo non laceretur ista, illa tradatur hostibus, dilanietur à carnificibus, cædatur à militibus, diripiatur à prædonibus, separata velut ab interiori tunica exanimetur; sola istius integritas defendatur, istius tantum simplicitas non dividatur, *discimus etiam hinc nihil morari, si qui dividant vestimenta ex quadruplici elementorum serie coagmentata: quid enim nocumenti afferre queant, si tunica superis in oris contexta, anima inquam, salva & integra permaneat*, (c) concludit sanctissimus Constantinopolitanus Archimandrita Germanus; gloriatur humani corporis fabrica se conspirante elementari quaternione constructam, hæc devehente quadriga in orbem fuisse provectam, inanem exhibebat gloriantis vanitatem immortalis anima, è Conditoris gremio profiliens, hoc solo fabricante in centro nihili fundata.

(c) Dominus
Quadratus
de cruce
Gretho

P H E.

Versus
XVI.

Aperuerunt super te os suum omnes inimici
tui, sibilaverunt, & fremuerunt dentibus, & dixerunt,
devorabimus: en! ista est dies, quam expectabamus, invenimus, vidimus.

Sensus Literæ.

Ad majus Solymæ infortunium considerantur hostes ejus in unum.

GRande consilium! seu consensu consulentium suffragio decretatum eliminandæ Jerusalem interitum consideres, seu efferatum frementium adversariorum barbariem observes; dissoni Chaldæorum Romanorumque genij, diversi dissitarum nationum animi in unum plectendæ temeritatis sodalitium, in idem ulciscendi criminis calculum, in idem vindicandæ innocentie patrocinium, in unum evertendi Israël desiderium conspirarunt. Uno vociferabantur ore, multiplici quantumvis idiomate, *devorabimus*; legit Arias, *absorbimus*. Chaldæa sonat versio: *consumpsimus*; & Syri habet periphrasis, *deglutivimus* rictibus tygridum, leonum faucibus, luporum dentibus, hiatibus pardorum debentur hi ululatus, & hujuscemodi rugitus appropriantur, & *quia hoc faciebant ex magna voluntate*, sub-

jungit Nicolaus, ideo subditur *en! ista est dies, quam expectabamus, invenimus scilicet cum magno desiderio*, ut ambientes, ut anhelantes, ut inhiantes, ut laniantes, ut collatantes, ut eviscerantes, sibilaverunt insuper ut serpentes, qui motus non est compatiendum gemitus, sed fremitus invitorum, *quasi bestie famelicæ*, inquit Origenes, *aperuerunt super te os suum, pleno rictu devorare te cupientes*; & nec contenti prædâ, quam comprimebant unguibus, dentibus stridendo exacerunt, utque ipsa ex multitudine calamitas augeatur, omnes in aciem lunabantur adversarij, omnes contendeant irruere, volebant singuli prævalere; expectatæ diei oriundum celebrant diluculum, ab impugnandi ordiuntur desiderio, inventum jubilant, visam scintillantibus oculis salutant, illi conformiter coronati Vatis prælagio, qui tribu-

Postquam
DEO recessit
in hostes in
cidit.

lant

12. v. 6. *lani me exultabunt, si motus fuero, (a) legit Syrus, oppressores gestient mihi, sed explanat urgentius paraphrastes Chaldaeus, molestatores mei exultabunt, cum declinaverit a semitis tuis, declinaverat post latam lasciviarum viam, angusta devians a mandatorum semita, pravaricatrix Jerusalem, & ideo captivos ejusdem filios transtulit truculentus Sennacherib in Assyriam, superbus Nabuchodonosor abjecit devictam tribuum triadem in Babyloniam, & Pharaon Joachar in Aegyptum; amiserunt fœdissimi pravaricatores stabilitatem perseverantiæ, sine qua, nec sacrificium est dignum præmio, nec obsequium meretur gratiam, nec fortitudo victoriæ lauream consequitur, nec beneficium nanciscitur remunerationem, & ideo quotidie a conjurato tenebrarum principis agmine nos hodieum impellimur; ut saltem proximiori tædio dejiciamur, hanc enim solam præstolatur nostræ perditionis diem, quâ semel oriente exultant velut captâ prædâ plaudentes & jubilantes, subsannantes ac ululantes, illi conformiter queruli Davidis vaticinio: dilataverunt super me os suum: dixerunt; euge! euge! viderunt oculi nostri, (b) legunt alij, aperuerunt super me vultum suum, devoraturi ovem perditam, absorpturi turturem gemebundam, viderunt confederatorum principum stupentes oculi, contritam superbientis Solymæ arrogantiam, exhaustam indefectibilis ærarij opulentiam, confusam victricis militiæ*

violentiam, rejectam asscurantis sanctuarij fiduciam, delusam larvatæ hypocrisis sanctimoniam, Jerusalem totius contra Christum causavata, in oculato supremæ perditionis discrimine prodigioso succurrentis providentiæ subsidio liberata, submersâ Aegyptiacæ tyrannidis acie a violentæ mortis faucibus ereptâ, nunc tandem, ruit Jerusalem, & Judas concidit, (c) irreparabili excidio, perennaturo ab hinc interitu, si principalem funestæ gladii originem, si primam cruoris flui cataclismatis scaturiginem ignoras, lege propheticum recensentis Isaiaë improprium, quia lingua eorum & ad inventiones eorum contra Dominum, quid enim effutiri poterat impudentius, quidve crudelius blasphemari, quàm ingenui Patris unigenitum, immaculatæ DEI-Parentis primogenitum objurgare: Samaritanus es tu, & demonium habes. (d) Quid postulari poterat iniquius, quidve immanius allegari, quàm vitæ Domino mortem machinari, quàm mortis principi crucis patibulum comminari: crucifige crucifige eum! (e) hæc execranda confederati oris sacrilegia evertunt Solymam, ut nesciat abinde svavisonum amicæ pacis canticum, prostraverunt Judam, a quo universa divinæ laudis confessio tot olim decantata vocibus exulavit; adeo defecit sanctitas in æde sanctuarij, adeo inolevit perfidia in fidei præsidio, in civitate DEI.

(c) Is: 3. v. 8.

(d) Joan: 8. v. 48.

(e) Luc: 22. v. 21.

Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui.

Sermo Quadragesimus Septimus.

Homo homini non benefaciens homo non est, quantò minùs homo est, qui inimicus est.

1. inis ini-
plaga
elut im-
talit.
SÆva ingluvies livorem oculi non alio svaviori edulio velle pascere, quàm lugubri spectaculo miserorum! fera barbaries! anhelis faucibus pressum ærumnis hominem esurire, quem suus si deglutiat adversarius, continuo rodentis conscientiae exulceratur tormine, indefinente ulciscantis justitiæ dilaceratur verberare, ut jam necesse habeat supplices inter

gemitus severo vindici supplicare, si flagellat; occidat semel. (a) Quasi ex morte speraret convalescere, & ex inflicto supremæ desolationis vulnere, dolorem suorum vulnere lenire, sed sola mortalium poena est morte terminabilis, sola hominum plaga hoc cataplasmate est curabilis? sola est amicorum calamitas hoc crudo licet alexi pharmaco sanabilis, inimicorum enim

(a) Jobi: 9. v. 23.

Aggravatur
per se actio-
nis savitia, si
inimici con-
föderentur.

vulnera nō iterato vulnere saucientur amplius, nō livida crudelitas novæ crudelitatis latrocinio exasperetur ferocius, nō succumbentis adversarij adversitas inopinato evadat acerbior infortunio, averfa mens adhuc colliditur, immane cor ultrâ renititur, hostilis animus centuplicato corruentis inimici discrimine vix satiatur. Præsentit scilicet immitis bellua, subsecuturam postliminio antevolæ damnationis umbram, quando de circulo ineffabilium tormentorum ad circulum novorum cruciatuum devolvetur, nunquam ad terminum perventura, nullum desinentis circini angulum expectatura. Quid opus erat langventem Solymam tot hostibus, in spoliū exponere, cui una duntaxat clades unius robusti agminis, in suum poterat exitium abundare? *aperuerunt super te os suum!* avidi ad devorandum, feri ad explodendum; ambitiosi ad subfannandum, rabidi ad dilacerandum, præproperi ad condemnandum, quod si specificari flagitas malevolentium feriem, aut individuari numerum fœderatorum? respondet singultans Propheta, *omnes inimici tui!* quam lamentabilem adunatorum hostium Circumstantiam considerans purpuratus Hugo, de multitudine conqueritur, compatitur ob copiam, colluviem, veluti foret nimia, nonnihil averfatur; ecce gravis pressura, *ubi omnes infestant, omnes irruunt & prævalent*, nullus in urbem urbana monstrat viscera, quisque averfa palpebris tegit lumina, nemo pacificè cogitat fœdera, benigniora quilibet fundandæ reconciliationis consilia averfatur, jacebat in funestissimo vitiorum strato provoluta Jerusalem, virtutum destituta viribus, tota prolabebatur in terram, nec nulla alterutrius oculi nutu à cœlo elongata, in cœlum elevata; nulla spes medicaminis absente medico, in perimendæ langventis judicem jam converso à pondere quantitatis morbi moles invaluit, prævaluit ex ulceris mortifera qualitate, ut jam in exulcerato corpore nihil sit vacuum à pœna, in cuius scelerato corpore nihil vacabat à culpa.

O si aut voluisset, aut forsan adhuc potuisset suo singultuantem in sterquilinio virum dolorum æmulari, qui defluam ab ulcere pessimo saniem rasisse perhibetur, *pensabat quippe vir san-*

ctus, magno interprete Gregorio, unde sumptum fuerat, quod gestabat, & fragmento vasis fictilis confractum vas fictile radeat, (b) ô! si ambitiosus arrogantis Solymæ cogitatus ad suæ calamitatis originem respicere, ad suæ saniei scaturiginem respicere voluisset! ô si se ipsam in suæ fragilitatis speculo intueri, & execrandam præteritorum criminum turpitudinem flebili voce confiteri, jugibus lachrymis deprecari, quæculo carmine cæpisset abominari, allicuisset denuò à montibus æternis inquilinum cordis paterni, ut infirmanti, quam amaverat, mederetur, ut cognoscentem velut optaverat solaretur; sed quæ tot rerum damna tolerare maluerat, quàm malefacta revocare, quæ potius coacervatis pœnarum globis opprimi sustinebat, quàm sublato suæ iniquitatis grabato ab ijs liberari flagitabat, tandem succubuit, non tam offensi numinis severitati, quàm savienti inimicorum omnium ferocitati. Illum pro adumbrandarum ærumnarum symbolo recogitate paralyticum, cum multitudine langventium, ad stagnum salutiferum Bethesda, id è (Syro interprete) ad domum misericordiæ provolutum præstolabatur anxius motorem angelum, administratorium quendam spiritum in hujuscemodi ministerium cœlitus ablegandum, qui carneis oculis visibilem subtrahens speciem virtute invisibili stagnantem aquarum, alveum commovebat ad succurrendum uni; & forsan; idèd puduit angelum humano vestitum syrimate à circumfluis tot spectatorum oculis videri, quia ex tanta ægrorum multitudine non nisi sanabatur unus, qui descendeat prior, ut hōc præliminari schemate subsecuturo Christianorum innueretur, populo, non nisi illum, qui unus est cum Christo, salvari ab interitu, à mortis, sed perpetuæ periculo liberari, erat prolixo triginta & octo annorum spatium, doloris lectulo acclavatus; sic pariformiter ægrotans Solyma annorum nescivit quadragesimam, quæ (Augustino commentatore) consummata perfectionis est symbolum, *in hoc sæculo quasi quadragesimam abstinentiæ cum bene vivimus, cum ab iniquitatibus & illicitis voluptatibus abstinemus*, (c) duo langventi defuerant, quia nec DEI amorem habuit, nec proximi noverat charitatem; interiit priusquàm amoris corresponderet lachrymis illachrymantis JESU, nam consum-

(b) lib: 3mo tal: c. 1.

Si Solyma sui natali principium respexisset contrita & confusa non perisset.

Solyma comparatur paralytico benem ampl non habet

(c) Tract: in Joan

quadragesima summata gementium prævaricatorum
 imos non at- pœnitentia sub quadragesimali numero
 git, sed tan- adumbratur, hinc quadragesima dierum
 um triginta spatio mundus aquis diluvialibus immer-
 gitur, ut à cœnosis flagitiorum sordi-
 bus abluatur; quadragesima annis exu-
 lans Israël in deserto plectitur, ut ter-
 ram optatæ promissionis mundus ingre-
 diatur, & tandem lex prævaricantes
 Synagogæ filios quadragesima pœnarum
 plagis feriebat. Hinc igitur prolixâ fla-
 gellatum paralyti, omniscius scrutator
 cordium, quasi eorum nescius alloqui-
 tur, inquirens, *vis sanus fieri?* (d) ab-
 breviatum verbum periodos abbreviat,
 ea se præsentat medicus, paralytim cu-
 raturus, nec tamen, ut sanari à se fla-
 gitet, urgentius insistit, tumorem inanis
 arrogantia sanaturus, neq; dixit, *vis, ut*
te sanem, advertit Euthymius cum Chry-
 sostomo, *quia erat ab arrogantia alienus*,
 prævenit misericorditer, quem ægrotan-
 tem longanimiter exspectabat, præcla-
 ra Simonis Cassian est advertentia, dum
 benignissimum interrogantis animum
 scrutatur, *querit JESUS, si vult sanus fi-*
 (e) *lib: 5. c. 27: eri, ut ore profiteretur malum*, (e) hoc
 planè confiteri noluit perfictæ frontis
 meretrix, superbiens Jerusalem, cui sua
 arrisit infirmitas, displicuit acquirenda
 sanitas, gloriabatur siquidem in malitia,
 quæ potens fuerat in omnigena iniqui-
 tate. Respondit ocyus investiganti lan-
 gvidus, *Domine! hominem non habeo*, an
 non, quem vocat Dominum, cui defe-
 ctum recenset hominis, eum majorem
 homine suspicatur? adstat veritas, quæ
 te interrogat, & inter numerosa conflu-
 entium hominum agmina, quæ seque-
 bantur prodigiosum sospitatorem, te
 destitutum homine lamentaris? illuxit
 celeberrima jucundantis Israël festivitas,
 seu dein Pentecostale jubilæum existi-
 terit, ut adstruit Doctor Seraphicus cum
 Theophylacto, seu Paschalis fuerit solem-
 nitas in mensæ Nisan, ut cum Irenæo
 & Ruperto asserit Abulensis, utroque
 festivitatis die celeberrimo, ascendebant
 coacervatæ viatorum turmæ ad sacro-
 sanctam almæ domus Basilicam, & u-
 nus ille defectum hominis conqueritur,
 se non habere hominem lamentatur.

Turpem detrahentis lingvæ calum-
 niam judicasset, nisi latentem profun-
 dioris mysterij veritatem recognovis-
 sem, Grandis tot jam annorum in pa-
 tiendo perseverantia levitatem morda-

cis lingvæ suspicari non finit, unde con-
 cludit Augustinus, non quemvis homi-
 nem huic bajulando homini ad oram
 natatoriæ conduxisse; illum duntaxat,
 qui hominem hunc condidit, suffecisse,
necessarius erat illi homo ad sanitatem, sed
homo ille, qui DEUS est, huic enim so-
 li egregius prædicator appropriat esse
 mediatorem DEI & hominum, proin-
 de DEUM hominem Christum JESUM.
 Verumtamen! est alia sub umbra verit-
 tas, confluebat ad portentosi gurgitis
 spectaculum ingens populorum conge-
 ries, quos vana curiositas ad infallibi-
 lem miraculi successum allexerat, erant
 subtiles cathedratici, anniversarium mo-
 ventis angeli ministerium discutientes,
 erant togati Phariseorum cunei, insoli-
 tam abluentis aquæ efficaciam exami-
 nantes, erant infulati Judæorum Ponti-
 fices, totius aquæductûs seriem consi-
 derantes, quos omnes si excluseris à
 congregatione hominum, adhuc dici
 non potest hominem, non adesse. Nec
 hæc præcipua lugentis paralytici est que-
 rimonia, non enim hominem duntaxat
 exigit præsentem, non suæ calamitatis
 videre desiderat spectatorem, sed se ca-
 rentem bajulo, se destitutum singultuat
 ministro; non aderat in tota conglo-
 meratorum viatorum turba, qui ad tur-
 bationem aquæ jacentem, suos assumeret
 in humeros, ac mitteret in piscinam;
 non hominum præsentia, sed eorundem
 incusat assistentiam, *privatum se fateretur*
auxilio humano, elucidat obscurum affli-
 ctæ mentis gemitum Simon de cassia, &
 à valentioribus prævenitur in cura, idcirco,
 non habet hominem, quia non expe-
 ritur adiutorem, non enim consolari
 desolatum, non sublevare ærumnosum,
 non compassivo corde saltèm dum pro-
 hibemur corpore, necessitatem proximi
 tolerare, non hominum, sed belluarum
 est. Ab humo sumptus homo, quæ
 in omnium animantium usus, diversos
 fructus parturit, ut singulis subveniat,
 ut singulos sustentet, *inde appellata hu-*
manitas (etymologizante subtiliter Am-
 brosius) *specialis & domestica virtus homi-*
nis, quæ consortem adjuvet, (f) ne-
 gat proinde conditionem hominis, qui
 indigenti proximo aut arroganter sur-
 ripit aut negligenter subtrahit mini-
 sterium adjutoris; ad humanitatem
 ipsa humanitas adstrinxit hominem, &
 legem rationalis naturæ violat, qui sub-
 venire indigo detrectat; hinc errabun-
 dus

*Ab humo de-
 sumptus est
 homo, ut in-
 star terræ o-
 mnibus sub-
 veniat ac suc-
 currat.*

(f) *lib: 3. offic.
 c. 3.*

(g) Serm: 8.
de Verbo
Apost:

(h) Cant: 7.
v. 5.

Comæ Christi
ligantur ca-
nalibus ob
beneficen-
tiam.

Caput Eccle-
siæ Sponsæ est
Christus.

duſ fratris vitulus reduci à lege præci-
pitur, mercede ſuâ deſtitui prohibetur
ſervulus, & ſur dampnificans proximum,
interimi jubetur. Quod ſi (deſinien-
te Auguſtino) *homo ille dicitur humanus.*
qui ſe exhibet hominem; (g) non miror
ego humanitate quidem indigum, ſed
minimè præventum paralyticum conque-
ri, ſe hominem non habere. Quod ſi
deſectus beneficentiæ in homine huma-
nitatem deſtruit, quid faciet effectus i-
nimitiæ, quæ machinatio documen-
ti eſt, ex odio procedens? ſubvenerat
aliquando quinque famelicorum milli-
bus prodigioſâ panum multiplicatione,
qui clementer venerat omnibus ſubve-
nire; & forſan ideò ſponſæ deprædi-
caturus cæſariem cœleſtis ſponſus eidem
applaudebat, *comæ capitis tui ſicut pur-
pura regis vinctâ canalibus*, (h) vos a-
liud, quàm caput mulieris, quod (Do-
ctore egregio fidem dante) Chriſtus eſt,
non ſuſpicemini, de cujus cæſarie Me-
diolanenſis Ambroſius ſublimiter com-
mentatur, *Sanguis Chriſti purpura eſt, qui
inſicit ſanctorum animas, non ſolùm colore
reſplendens; ſed etiam poteſtate, quia reges
facit;* vincitur autem & ſtingitur ca-
nalibus purpurea hæc cæſaries, quia ca-
nalis inſtar quidquid à Patre acceperat
in noſtræ afflictionis ſolacium, in no-
ſtræ protectionis ſubſidium, in noſtræ
calamitatis auxilium, largiter effunde-
bat, *purpuram dicit vinctam canalibus,*
*quibus decurrens ſuccus ſuſcipitur, iterum
profuturus,* explanat Aponius; decur-
rebat virtus DEI in copioſum confluen-
tium populorum agmen, quando ſuis
aſſumens manibus panes DEUS Homo
distribuit convivis diſcumbentibus, ſic
ſingulis impertiens, ut occultâ opera-
tricis ſuæ virtutis potentiâ excreſceret
in omnium manibus ad abundantiam,
itâ ut major fragmentorum copia ex
quinque panum inopia repullularet.
Agnoscunt illicò mundi procuratorem
ſtupentes diſcipuli, ſed inde vulgus,
copioſa vociferatione Prophetam publi-
cat, quem nondum Prophetarum Do-
minum agnoſcebat. Conſœderata com-
menſalium corda in unum eligendi Re-
gis ſuffragium conſpirant, quemque o-
blatum regni ſolium non conſenſurum
noverant, eundem violentis efferre ma-
nibus decernebant; quis enim aptius
principari poterat creaturis, quas con-
didit, quis tutius præſeſſe ſubditis, quos
redemit? ſed quia idcirco à Patre e-

xijt, ut propter deſtructionem ſervitu-
tis noſtræ formam ſervi ſuſciperet, rex
fieri noluit, qui tamen electione pro-
priâ in Golgothæo vertice patibulari vo-
luit, ad thronum crucis erigi non re-
cuſavit, ut igitur coarctanti populo ſe
ſubtraheret, *fugit iterum in montem ſolus,*
illud adimpletur coronati Pſaltis præ-
ſagium, *Synagoga populorum circumdabit
te, & propter hanc in altum regredere.*
(i) Illam hæc fuga ad fugam terreſtris
gloriæ impulſurus, illi hoc magnanimi
contemptûs exemplô & oportuniùs, &
copioſius, quàm ſceptro & diademate
profuturus; intravit Sacerdos magnus
ſub interiora veli ad ſancta, populo
deſoris remanente, dum interim diſci-
puli ſuo Paſtore viduati, ad ingruentis
heſperi fulgorem, Magiſtro compellen-
te navim Capharnaum verſus dirigunt,
& ſtagnum celeriori remigio transfre-
tare contendunt.

Et ecce tumultuoſum mare! non
ſentiens ejus præſentiam, ſub cujus pe-
dibus tumentia ſubjicere colla conſtrin-
geretur, minacibus undis undantem pha-
ſelum invadit, & furibundo procello-
ſæ tempeſtatis aſſultu, tremulam orien-
tis Eccleſiæ familiam deglutire præſumit.
Adverſabatur remigantibus feralis Aquil-
lo, infinitoque turbine exilem ſuccubæ
navis fabricam conquaſſare machinaba-
tur. Ad quartam noctis vigiliam de-
volvebatur fluctuans navigantium fortu-
na, quando ad extrema prævalentium
procellarum fata, ad inſoleſcentium
ventorum ſtabra, creſcunt fluctus, in-
craſſantur tenebræ, *cum remigâſſent quaſi
ſtadia viginti quinque aut triginta, vident
JESUM ambulanteſ ſupra mare.* (l) Nec
opinare allegatum ab illuminato Evan-
gelifta numerum ſuò deſtitui myſterio,
ſuò carere ſacramento; quinariſ nam-
que numerus, ſubtiliter anagogizante Au-
guſtino, ad legem pertinet, & Moyſis
pentateucum inſinuat, quinque libro-
rum volumine compendiatum, ipſæ ſunt
quinque porticus illæ in langventium
manſionem erectæ; ſunt quinque panes
ad ſublevandam quinque millium famem
largiter diſtributi; & quoniam quin-
quies quinque faciunt viginti quinque,
inſert ſubtilis Afer, *ergo legem ſignificat
numerus viceſimns quintus;* (m) inſignis
numerus, deſectuoſus tamen, & ideo
deſectuoſus, deerat quippe legi Moyſaicæ
perfectio charitatis evangelicæ, deſecit

(i) Iſa: 7. v. 3.

Chriſtus nu-
vult rex fieri
in hoc mun-
do, ſed fugit

Numerus vi-
geſimus qui-
tus ſignifica-
legem, trig-
ſimus grati-
am.

(m) Traſt: 2.
in Joan.

numero quinario senarius, non enim nisi ad sextæ diei vesperam perfectè exsurgenti mundi illuxit facies, *quando perfecti sunt cæli & terra*, & omnis ornatus eorum, (n) illi ab illustrissima domo siderum decorati, ab aligera beatarum mentium republica sanctificati, ista florentissimo voluptatis paradiso coronati, & inquilinis universorum hominum protoparentibus nobilitati. Nec vanam inanis numeri culpæ audeas cabalam, indignam indicans luxuriantis ingenij conjecturam, recogita, quòd sub lege degentibus vicarius Divinitatis Angelus apparere consueverit; reflecte pariter, quòd absoluto tantum triginta stadiorum navigio JESUS cœperit comparere, ut tibi afflicto inter diversitatum turbines, & inter persecutionum tempestates famuletur in solatium, amanti- bus ac conservantibus persecutionem charitatis evangelicæ lege contentam, JESUM subvenire, ut adjuvat, succurrere ut eruat, ut animet apparere; venit JESUS ambulans super mare, ut fluctus deprimat, ut undas comprimant, ut motus supprimat, *ad eos ergo, qui implent legem, venit JESUS*, concludit Aquila Doctorum; in fluctibus ambiciosos tumores mundi conculcare docens, in turbido ventorum flamine transitoriam sæculi dignitates in procellosa undarum temperie voluptuosas carnis illecebras erudiens opprimendas. Illud captu videtur difficile, quod Marcus Evangelista exprimit ac recenset: *at illi, ut viderunt eum ambulantes supra mare, putaverunt phantasma esse, & exclamaverunt.* (o) Magistro suis subjiciente pedibus mundanæ vanitatis turbines, discipuli contremiscunt? ad fortunatum perfectionis Evangelicæ serarium, ad optatissimum vicinæ salutis stadium expavescent Apostoli? timent depressis fluctibus, & vanitate sæculi à sacratissimis inambulantibus JESU pedibus conculcatâ? succurrit incarnata Veritas periclitanti naviculæ, ut qualiter invasam militantis Ecclesiæ argonavim sit protecturus insinuet, quam dissimulante adjutorio post morosas ærumnarum myriades, post iteratas hostium insidias, post prolixam imploratæ consolationis absentiam, post diuturnam insultantium heterodoxorum tolerantiam compariturus sit, ad protegendum, auxiliaturus ad convellendum, profligaturus ad conservandum, afflictorus ad superandum,

& ecce! phantasma creditur, imò (legente Syro) *conturbati sunt, dicentes spectrum ementitum est.* Nescirem certè praproprium consternatorum discipulorum terrorem excusare, nisi seduliori scrutinio sacræ narrationis seriem examinarem; arguerem profectò diffidentium pusillanimitatem, apprehendentium erroneam reprehenderem imaginationem, nisi præcedentem recensentis hystoriographi periodum maturiori discussione trutinarem; *venit ad eos ambulans super mare, & volebat præterire eos*, subjungit quantocyus commentatrix glossa in amplissimam excusandi timoris apologiam, *pro quibus tamen liberandis venit, quo factum fuisse autumat, ut ad horam turbati, sed mox liberati amplius stupeant.*

Quasi non mirum foret eum, qui præterire periclitantem, transire naufragantem, audeat pro spectro reputari eum, qui adjuvare indignum dissimulat, qui consolari afflictum denegat, pro phantasmate recognosci; expendit accuratâ indagine peregrinam horroni timoris violentiam conterritis discipulorum mentibus illatam, eosque conturbatos adstruit Lyrans, *propter irrisum insolitam timentes, ne esset apparitio alicujus spiritus maligni nocere volentis*, dum vident figuram hominis juvare recusantis, malignum arbitrantur spiritum damnificare intendentem! *inter omnia terrena DEI opera*, Pictavensi Hilario definiente, *nihil homine utiliùs*, (p) dum ergo emolumentum afferre indigenti renuit, non esse se hominem ostendit; quod si (Abulensi commentatore) phantasma dicitur, quod solam rei apparentiam non autem ejus habet existentiam, quod videtur, quis audeat defixos Apostolorum oculos incusare, quis meditabundam eorundem mentem temeritatis notâ castigare, dum pro phantasmate prætereuntem intuentur redemptorem, quem in calamitate tanta sibi nolle patrocinare ominentur, quem non extendere auxiliatricem dexteram ad eorundem è mortis faucibus experiuntur. In forma hominis, non agit hominem, qui potens homini necessitate assistere, se subtrahit indigenti, subducit se supplicanti, negat se imploranti. Non credidissent Magistrum esse, quem hominem agnoscere recusarent naufragantes discipuli, nî exhor-

Homo indigo succurrere nolens, phantasma est.

(p) In ps. 123. v. 63.

Christus declinans discipulos, apparet mirabilis in incessu.

tatoriam pijsimæ consolationis vocem percepissent : *ego sum, nolite timere*, dignoscat auris, quem oculus non agnoscit, subtiliter excusat auscultantes os aureum Chrysostomi, à visu non cognoverunt eum propter noctem & hyemem, & miserabilem incessum, sed à voce : nox tenebras insperit oculis, quò obruti velamine, nec lucem viderunt, nec colorem; hyems diluculum retardaverat, ut nec ad quartam occiduae noctis vigiliam antelucanus Lucifer radiaret; sed fortius præ alijs occlusit non oculi carnalis aciem, sed judicantis animi sagacem Providentiam incedentis peregrini raritas, insolita declinantis asperitas, non visa hætenus in succurrendo tarditas, stupenda severitas, in prætereundo, sola vox clamantis verbi consolidavit nutantes animos, & contremiscentia mergentium pectora redanimavit. Recordabantur, ut opinor, vaticini solaminis, quò nuper meticulosus Israël ad capeffendam enavigandi discriminis fiduciam ab Altissimo stimulabatur, *cum transferis per aquas, tecum ero, & flumina*

(q) Is: 43. v. 2.

Humana in Christo benignitas prodit Divinitatem.

non operient te. (q) Futurum assignat pro præterito, quasi suam fidelissimi protectoris assistentiam, paratus toties iterare, quoties periclitantem quamvis animam, Divinum libuerit subsidium implorare, quod si commentatrici Glossæ fidimus, innumera Apostolorum & aliorum prædicatorum tormenta significantur, in quibus omnibus Dominus servat suos. Viderunt fluctuantes oculi hominem velut auxiliari miseris renitentem, sed diffidentes animi DEUM videre non poterant, remigantes adjuvantem, cum laborantibus collaborantem, navigantes prævenientem, nam velox præsidium in periculis, alatum refugium in æumnis, DEI repræsentat præsentiam, Divinam objicit etiam caligantibus lipporum spectatorum oculis pietatem. Hinc justâ indignatione excandescens Arnobius contra gentes, idololatram eisdem improbat cæcitatem, nec nisi stolidæ ingratitude non agnitæ Divinitatis ignorantiam adscribit, *pro multis & tam liberalibus donis, quæ ab eo profecta in nos sunt, DEUS dici appellariq; deberet.* (r) Nec minus providè improvidis Adæ filijs supinam exprobrat negligentiam, desidem objicit incuriam Nazianzenus, qui quasi quavis munificentia Divinitatis non leve participium consequi valentes, dissimulant indigis benefacere, oppressos

erigere, nudos contegere, reis consulere innocuos protegere, afflictos eruere, egentibus subvenire; *nihil tam Divinum habet homo, quàm beneficentiam, ac bene de hominibus merendi studium*, & sæpè sinè ardui conaminis studio, sinè pretioso expensarum impendio, solò voluntarij consensûs adminiculo, hinc adhortatur renuentem, & ambigentem execratur; *licet tibi nullo labore Divinitatem assequi, noli oblatam Divinitatis occasionem adipiscendæ amittere*, dic supplicanti ægro advolans medice, dic gemebundo pauperi dives epulo, dic litiganti orphano solers causidice, dic consulenti animæ sagax Theologe, dic flagitanti subdito mitis Præpositæ, dic desperanti servulo terrestris Domine: *ego sum, noli timere, æmulare Christiane Christi Clementiam*, & si fortassis aut tardè medicando auxisti egritudinem, aut non mendicum auscultando, duplicasti amaritudinem, si causam negligendo causasti processûs lentitudinē, si malè consulendo præpedivisti salutis certitudinem, si durius increpando exasperasti lugentis mansuetudinem, si crudeliter denegando reddidisti mancipio crudelem, age JESU discipulum, ut discas sapere; age JESU pedissequum, ut scias in via mandatorum ambulare, egrediebatur ille cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ut de torrente in viâ biberet calicem passionis, quem quia se posse bibere filij Zebedæi præ reliquis affirmaverunt, relictis cæteris eodem cum Apostolorum Principe in ulterioris viæ comites assumpsit, quò inductus argumento doctus Origenes explanat, *ad hoc autem adduxit eos maxime Petrum, magna de se confidentem, ut videant ubi est posse hominis*, (s) & quia contristari voluit in quo nihil coactum fuit, adeò invaluit mæoris vehementia, non violentia, ut suffectura videretur eliminare animam de sede corporis, nisi Divinitatis virtus, ad perferendam tormentorum multitudinem, quæ ingens amor præparaverat, eandem sustentasset.

Expandebatur amplissimum contemplabundo spiritui dolorum pegma, quod geminis complexus brachijs, tristabatur, Hieronymo adstruente, *Domini propter infelicissimum Judam & scandalum omnium Apostolorum, & rejectionem vel reprobationem populi Judæorum, nec mi-*

Beneficentia erga indigentem in homine participium Divinitatis

Christus assumit secum hortum tristes discipulos, dediscant præsumptionem.

(s) Tract. 2.

(r) lib: de Chr: Servat:

mirare, quod averfetur calicem à Patre præsentatum, factum est enim, magno Leone fidem dante, ut susipientis susceptæque naturæ esset manifesta distinctio, (t) si amorosior in humanæ calamitatis solatium desideras rationem, declarabit eam, licet ad instar ambigentis, Basilius Selevciensis, *an ut ascensum præpediat Christus, passionem subit illubens?* (u) priusquam fieret in similitudinem hominum delicias suas esse cum filiis hominum, incarnanda evulgabat inter Angelos Sapientia, quid mirum! si eas desertura, viatorem prolixius agere contendat? sed ecce! post sanguisuum trinis congressibus exercitium; sed ecce! jam principes consequenter adversus Christum Domini approximaunt, stipati facibus & laternis; nè aut in foveas decident, aut in lapidem offensionis impingant, qui jam ad petram scandali allisi, in abyssi profundum demersi sunt. inquit illicò, qui oblatus est, & quia ipse voluit, furibundæ cohortis antesignanos, *quem queritis?* nec requirerem admirare, *talem quippe persecutionis modum veritas nescit*, ut loquitur Tuitiensis Abbas; (x) quod enim reprobatur, ignoratur; quæ dum se queri percipit, præcipit, mox provolutis in terram hostibus imperando, ut si parere renuant dicenti, obediant prosternti, *finite hos abire*; (y) stupet animus, insolitâ admiratione attonitus, videns ligandum & vincendum; ligare dissolutorum hostium insolentiam, vincere ferociam tyrannorum, *inimicis jubet, & hoc faciunt, quod jubet*, gloriatur in Domino Augustinus, *finiunt eos abire, quos non vult perire*; (t) cur verat commori morituros? cur illum liberat, qui secum paratum in mortem ire spondit & juravit? an fortè, ut innuit Chrysostomus, *usque ad ultimam horam dilectionis conservantiam ad discipulos voluit demonstrare*, pastorum Princeps, Pastor bonus, quia ponens animam suam pro ovibus suis, ut dilecti discipuli prævisam ac prælectam confirmaret narrationem, *cum dilexisset suos, in finem dilexit eos*. Est alia præcaventis JESU ratio, est alia protegentis Magistri sollicitudo, noluit scilicet eos immaturâ morte perimi, quos voluit ad se concomitandum è cœnaculo in hortum Gethsemani educere ac exhortari, injecerunt se hoc duce in periculum, injecerunt hoc antesignano in manus hostium, sui

proindè fuit muneris idcirco periclitantes eruere, circumdatos hostili agmine in perditam asserere libertatem; *semoves à periculo discipulos suos, non ignorans ad se solum certamen illud pertinere*, (a) (a) in 17. c. elucidat hanc veritatem Clemens ab Alexandria; ut discat inhumana humanitas periclitantem defectu humani adjutoris, patientem effectu incurij consultoris, langventem neglectu archiatri differentis, cadentem eventu advocati dormientis, famentem excessu immodici epulonis, gementem impulsu defectuosi protectoris, suo labore liberare, suo favore adjuvare, suo sudore refanare; suo fervore hospitare, suo splendore saturare, suo fautore recuperare, suo langvore vacuare; humano vestitos syrmate recepit Angelos, angelicos suscepit hospites officiosus Lot; à justo Lot indemnite conseruata fuit. & licet eorum tres ad mensam Abrahamæ resederint in meridie, non nisi duo & quidem vespere ad fores Sodoma comparent, ut ipsa tristissima visitationis hora causæ congrueret reorum; eadem enim beatarum mentium præsentia justo refulget ad solatium, & affert impijs tenebras ad tormentum; remansit tertius, qui sacrosancti Numinis personam exhibebat, continuans colloquium cum Patriarcha, *volens nos omnes docere suam excellentem longanimitatem Sodoma non pergit eam vastaturus*, elucidat motivum absentia Chrysostomus, annunciationi bonorum factæ in domo Abrahamæ iudens adfuit, Saræ sterili benedixit, ut se libenter bona impertiri ostenderet, non tamen nisi invitum mala interminari, idcirco absuit à Sodoma flammis ultricibus exurenda. Didicerat ingenuus nepos hospitalitatis ministerium in domo Patris; hinc visos advenas recepturus, surrexit obviam, nondum perfectionem Abrahamæ assecutus, ut notat sagaciter Ambrosius, qui ijs adventantibus obviam cucurrit, invitat accurrentes, urget subauscultantes, compellit resutantes; adhortabantur angeli, ut homo homines humanitatem hospitalitatis amplius edoceret, parat convivis epulum, coquit azyma citò parabile, nè dilata refectio morosos redderet viatores, qui dum sincerâ hospitis alacritate delectantur, ecce rebelles lumini, amicas inter tenebras exercere flagitiosæ crudelitatis manum ordiuntur, circumvallare domum ambiunt, nec justum concivem reve-

rentur, nec quos arbitrabantur hospites immunes dimissuri, accumbunt foribus, & execrando facinore illaqueandos expetunt subsequuturi mox exitij præcursores.

Ut salvet hospites exponit filias non animo prostituendi, sed spe concives impios emolliendi.

(b) Gen. 19. v. 8.

(c) hom. 43. Gen.

Quid ageret pudicus Lot, timens & tremens pro susceptorum ac inductorum hospitem salute; qui domum oblatam declinare, tanto conamine contenderunt! accedit impios, clauso post tergum ostio, utque inviolatam hospitalitatis fidem innocuis servaret advenis solâ, armatus fide, vitam cum prono adictum corpore furentibus opponit, mortem pro indemnitate suorum hospitem salute subiturus; binas ferocientibus belluis præsentat filias, ætate floridas; connubialis commercij inexpertes, ut satiata libidine (si tamen hæc expleri sustinet) insontes dimittant peregrinos, prætulit æquus arbiter honori domus suæ gratiam hospitalem, ut loquitur Ambrosius, etiam apud barbaras gentes inviolabilem; quantumvis subtilis Cajetani calamus excuset à flagitio offerentem; non enim animo recompensandi crimen crimine, filias prostituendas obtulit, sed hyperbolicâ promissione placare tentabat furentem populum, credens rationabiliter, conditionem refutandam, & fremebundam barbariem hoc stratagemate placandam; ut svadeat solidius, ut cogat fortius, adjungit irresolubilem sui conaminis rationem, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei, (b) opponit se magnanimus periclitantis innocentie protector, non virum viro, sed unum universo virorum cætui, armatus pari clementiâ ac fortitudine, adde, quod adstruentis Chrysostomi eloquio diabolus huic efferato agmini præbuerit ducatum, ut contra justum audentius insurgerent, qui tamen sub protectione cæli cum Angelis habitans, effugit sævientem effrænis concupiscentiæ tyrannidem, & perfectissimæ hospitalitatis meritum suo cum correspondente præmio reportavit. Perorat os aureum patriarchali ore, pro indemnitate suorum hospitem, & absolvente ab infidelitatis nota benigni receptoris hospitalitate: tantum in viros illos ne feceritis injustitiam, cujus gratiâ intraverunt sub tecta tignorum meorum. (c) Confluxit fortunato luctamine justus cum impijs, homo cum belluis, illi certantes pro detestabili concupiscentia, iste triumphans pro homini debita hu-

manitate. Quod si abominandi sceleris est species, homini non subvenire ab invidia hominem. potentem indigo, valentem languido, divitem pauperi, hospitem exuli, principem rustico, præfulem subdito, dominum famulo, consulem populo, quemlibet proximo, cujusnam erit facinoris, innocuo adversari, damnificato gratulari, vicino imprecari, insontem calumniari, proximum detestari, amico inimicari? Quid dicam de primi fratricidæ confœderato illorum agmine, quos nisi effusus sanguis non satiat, fraternus nisi interitus non contentat. Deciduo cælis flammicidio inflammavit Dominus (legente Theodotio) super Abel & sacrificium ejus, qui duplici mœrore contabescens, suorum munerum indoluit repudium, & acceptas fratris Victimâs apprehendit, illud execrabatur ferox superbia, istud crudelior invidia persequabatur; nisi enim Cain invidisset acceptam fratris hostiam, minime pervenisset ad exstinguendam vitam, (d) infert Gregorius. In iram igitur exarsit invidia, ira succrevit in odium, & livor sacrificij meditabatur fratricidij machinamentum; dissimulatus furor trabali pondere dejecit faciem, & terræ oculos acclavavit; hinc suos delineans pedissequos mitissimus puer Domini psallebat, oculos suos statuerunt declinare in terram, (e) legit Symmachus, projecit me, nunc circumdederunt me, oculos suos statuerunt detorquere, à solis justitiæ fulgoribus ad tenebras iniquitatum. Statuerunt non misereri, explanat Estius, sed crudelitatem suam ex odio conceptam in me explere, projecit infamis proditor innoxium Abelem, dum ad egrediendum foras evocans, à paternis ulnis avellit, avulsam assilit, horrendamque naturæ impingens violentiam, virgineum sauciati fratris sanguinem effundit; primus homicidarum dux, fratricidarum princeps, fundamentalis petra ad ædificium aptissima in civitate principis tenebrarum, exemplar filiorum mundi, quorum præliminare primordium est, nec DEO, nec DEUM credere, ejus judicia negare, continuâ persecutione corrivales laceßere, proximorum emolumento invidere, & tandem de clementissima pijsimi Redemptoris Clementia desperare. Ex eodem jam tempore inveteratum est, deplorat sua in Clarevallensi solitudine hoc atrox assilientium sicariorum primicerij scand-

Peccatū C
ab invidia
sumpsit
dium.

(d) Ps. 3.

(e) Ps. 1.

A prim
aversione
quam C
habuit ab
Abel, in
gunt im
contra ju

) serm. 27.

DEUS quærit
in Cain, ubi
delit, ut fa-
ciat culpā
suum.

dalum Doctor mellifluus, *ut mali assurgant in bonos, & opprimant eos.* (f) Quid ageret offensus Conditor, qui geminos parentes ob nesciam obtemperare superbiam à voluptatis paradiso eliminavit, quònam ferali plecteret supplicio infamem filium, primum ex ordine mortalium peccatorem, si fœditatem criminis consideres; protoparentes siquidem ante prævaricationem homines fuerant, facti post pomi morsum suis cum prolibus mortales. Benignus arbiter quasi commiserans, reum alloquitur, si erubesceret ad improprium facinoris, & salutari verecundiâ exulceratum vindicem placaret? ansam sperandæ præsentat indulgentiæ, dum quasi nescius inquit, *ubi est Abel frater tuus?* ut humili confessione pœnam ultricis compendicaret justitiæ, & irritatum Judicem misratio tangeret confitentis, nec enim exigua est portio pœnitentiæ prævaricationem recognoscere, & detestando fœditatem criminis, fateri indignam veniâ immanitatem.

) Gen. 4.
1.9.i proximi
in misere-
r, primi
atricidæ
delitatem
culatur.

Hoc exoptasset sollicitus inquisitor audivisse, quando infamis parricida exprobat judicis sanctissimam quæstionem, se fratris sui custodiam non accepisse, fraternæ protectionis munus non acceptasse, *nùm custos fratris mei sum ego?* (g) Scelestè Morio! quem conservare debueras affectuosius, observare impensius, tueri validius, intueri sapius, quam fratrem junctum sanguine, & Conditori tuo gratissimum sacerdotem? ubi congenitam strictissimæ germanitatis est officium? ubi affectuosum fraternæ necessitudinis vinculum? unde oriunda ex mutua participatione sanguinis obedientia naturæ matri exhibenda? Quisquis fraternæ denegat munus custodiæ, exortem humanæ se asserit naturæ; sed non mirare, quòd congenitam nesciat pietatem, qui ejus primævum recusar agnoscere Authorem. En genuinum tuæ deformitatis speculum, quisquis es, qui fratrem renuis agnoscere, qui audes indigum tui auxilij perimere, tunc enim famelicum perimis, dum fame fatiscentem pascere vereris; dum pereunti agro non mederis; dum fratris curam abjicis, dum lachrymantem viduam non solaris, dum succumbenti orphano non auxiliaris, dum indigenti proximo succurrere moraris, dum mendicanti ad domus tuæ vesti-

bulum stipem largiri dedignaris. Verecundare ad tuæ iniquitatis pertinaciam, qui te ad patrocinandum egenti proximo non obligatum opinaris, qui opitulari fratribus ab uno militantis Ecclesiæ utero effusis crudeliter gravaris. Descende ad portas inferi, non procul descensurus, quibus vicinum te, tua te facit inhumanitas, tua barbaries te locat. Gemitabat inter stridores dentium inhumanus epulo, & re-feratis cœli januis, suspexit è tormentorum voragine longè dissitum Patrem credentium, sanguifluos erexit oculos, videns divitiarum consortem Abrahamum, sed inhumanæ crudelitatis penitus exortem, plus compassivæ humanitatis qualitate opulentum, quàm auri quantitate; vanâ fortassis spe (placandi tam præpotentem Patrē multarū gentiū) animatus, stillam cœlestis aquæ ab extremitate pauperis digiti defluam emendicare non erubescit, cui nuper pro pulo ad Laste supplicanti manum integram, nè quidquam elargiri possit, crudeliter contraxit, immaniter occlusit; sed exaudiri non meruit, qui aurem à singultuante Lazaro, nè deprecantis audire cogeretur gemitum, avertit. Desperabundus Helluo de suis suæ refrigerio pro fratrum incolumitate supplicat, quique sibimet fuit impius, in alios mentitur pietatem; mitti Lazarum in domum fratris sui flagitat, ut quinque, fraterno junctos sanguine, admoneat, nè facultatem vivendi in cœlestibus, quam adhuc possident, ad instar fratris sui turpiter amittant. Hæret animus ad vocem impij tutoris ac curatoris fratrum, & quònam urgente stimulo pro admonendis institerit meditatur. Annè perennis tenebrarum filius, individuusque damnatorum socius, quorum voluntas deliberativa, teste angelico, semper est mala, utpote ab ultima rectitudinis fine indefinenter averfa, salutis fratrum timere potuit, aut bonum, quo ille se suis exutum criminibus ingemuit, alteri favere? novi Clavallensem Præsulem, id ideò postulatum opinari, nè ampliori pœnarum torqueretur incremento, *timens procul dubio ex suorum cruciatu augeri suum*, (h) superbiæ motivo impulsus, redarguit subtiliter Cajetanus, fratrum gloriam ipsam, licet inglorius foret, exambivisse, *appetebat suos fratres evadere miseriam, ut, vel sic in suis fratribus*

Damnatu e-
pulo ad La-
zarum, quem
antea despe-
xerat, respi-
cit, ut refra-
geretur.

(h) Epist. in.

Rogat pro
fratribus, ti-
mens, ne illis
damnatis am-
plius excru-
cietur.

(i) Suppl: 3. p.
q. 98. a. 1. in
corpore.

(l) lib: de an-
& resurr:

Ex affectione
naturali ab
authore na-
turae oriun-
da, pro illis
intercedit.

(m) lib: 15. mo-
ral: c. 31.

exaltaretur, est tamen si præclata ange-
lici Doctoris sententia, infortunatas dam-
natorum animas nullum veræ virtutis
actum, seu dein sit naturalis ordinis,
seu totum transcendat ordinem naturæ,
elicere, quamvis voluntas naturalis,
seu inclinatio ab Authore rationali na-
turæ indita iisdem non repugnet, vi-
cujus bonum aliquod, quod solum na-
turale est, suæ prosapie velle possunt,
unde & si aliquod bonum velint (conclu-
dit scholarum Angelus) non tamen be-
ni volunt illud, ut ex hoc voluntas eorum
bona dici possit. (i) Hinc solidissimo in-
nixus fundamento, solliciti epulonis cu-
ram considerans ausim asserere, eun-
dem suorum fratrum salutem naturali
affectione quapiam exoptasse, cum enim
in damnatorum animabus humana na-
tura permaneat, ex ejus ingenito pon-
dere bonum naturæ velle proximis, non
repugnat.

Erubescere! quisquis viator Christia-
no gloriaris nomine, imò verecundare,
qui te exteriori saltè specie humani
humanitatis consortem profiteris, & ta-
men belluina agitatus rabie, nescis,
quod bonum est favere proximo, aut
negligis, potens succurrere indigo vel e-
geno! Dives tanquam visco cuidam, car-
nali vitæ, etiam post mortem adhuc adhæ-
ret, adhuc ei curæ caro & sanguis erat, (l)
testatur dives Nicænus, dum degener
nonnunquam Adæ filius nec carnem
respicit, nec sanguinem attendit, nec
nexum sanguinis æstimat, nec amici-
tiæ obligationem pensat; sed tempus
veniet, quò infrunitus dolor ad ratio-
nem oculos aperit, quos hic effrœnis
vesanæ voluptatis illecebra obseravit.
Dives, qui in inferno sepultus fuerat, de quin-
que fratribus, quos reliquerat, etiam in
supplicio postus curam gerebat, ex quo e-
ventu particulari ad universalem illa-
tionem progreditur, ut singulis ejusdem
pedissequis, sic pariter successurum in-
feratur, omnis namque peccator prudens
erit in pœna, qui stultus fuit in culpa. (m)
Præveni, quisquis es, qui misereri re-
nuis miseris, & exhibere te hominibus
hominem gravaris, nec enim tunc, quod
sapias, ad refrigerium proderit, sed
tuæ perditionis reminiscantiam acerbius
exasperabit, quando dolebis crudeliùs
desipuisse, dum oportebat sapere, &
tempus, quò prævenire insipientiam de-
bueras, amenter perdidisse. Ecce! quem
voluptatum intemperies exoculatum

reddit, quem satiari nescia divitiarum
ingluvies excæcavit, eum pœnarum a-
trocitas providum pro alijs reddidit,
quibus ob vitam similem, consimilem
interitum subsequendum timuit, aut præ-
vidit. Cui quòd oculum superbo deci-
pientis mundi velamine obtectum, da-
mnationis plaga revelaverit, petitio in-
sinuat, quâ speciatim Lazarum, non au-
tem ex mortuis alium ad domum Pa-
tris transmitti postulabat, ut videant eum
coronatum, & gloriâ, & incolumitate, qui
viderant ante infirmum & contemptum, &
qui testes fuerant paupertatis ipsius, ipsi e-
tiam gloriæ fiant spectatores, interpreta-
tur Theophilactus, nec tamen hæc præ-
cavens astutia supplicanti ad levamen
suæ damnationis profuit, sed potius in-
comparabilem excruciatæ mentis ama-
ritudinem adauxit. Abraham perijt (e-
lucidante Gregorio) ut ad eorum eru-
ditionem mitteret, ne illuc eos quandoque
venientes, par pœna cruciaret; sed tamen,
ecquis crederet? exinde torquebatur im-
maniùs, undè si vivens voluisset facere,
poterat copiosius præmiari, sic quippe
concludit alibi Pater sanctissimus, flam-
mis ulticibus traditus non sibi, sed opitula-
ri fratribus concupivit, quia nunquam se i-
gnium carere tormentis, adjuncto despera-
tionis supplicio, agnovit. (n) Considerat
hanc seram licet, anxiam tamen damna-
ti divitis sollicitudinem de quinque fra-
tribus, ne & ipsi veniant in hunc locum
tormentorum. (o) Stephanus Cautuari-
ensis miratur, alienò vexari periculo, qui
nuper improvidè salutis suæ prodigus,
neglexit prospicere suo, stimulari pœ-
narum aculeis, quibus fraternæ dissolu-
tionis impœnitentiam suspicabatur cru-
ciandam. Meditatur unà simul deplo-
rans crudelem viventium barbariem,
quàm experiri cogitur humana calami-
tas, deserta ob vicini divitis tyrannidem,
oppressa ob auxiliatricis dexterræ reni-
tentiam, non habens hominem, sed
tygridem inveniens, non adjuvantem
proximum, sed decorantem circumva-
gi leonis æmulum deprehendens, con-
cludit exinde clarissimus Asceta, illo-
rum severius barbariem redarguens,
qui proximorum animas dum possunt,
salvare negligunt, dum ansa suppetit, è
peccatorum cæno eruere fastidiunt aut
eludunt, qui aliorum contemnit salutem,
non solum Cain, sed & divite, qui sepul-
tus est in inferno, pejor est, nam Abraham
dixit, rogo! ut mittas Lazarum in domum

(n) lib: 8. m.
c. 9.

(o) Loc: 16.
v. 28.

Qui alios
vare neglig
pejor est da
mnato epul
ne.

apud Til-
man:

Patris mei, (p) pudet compassivâ dam-
nati epulonis voce crudelitatis redar-
gui. Pudeat amplius hominem homi-
nis, potentem inopis, opulentum pau-
peris, pudeat egentis divitem non mi-
sereri. Supremus creaturarum opifex,
dum hoc illustribus tot scenis condeco-
ratum erigeret amphitheatrum, lusura
in orbe terrarum sapientiâ, pro suis cum
filijs hominum delicijs famulaturum,
non nisi die septimo, requievissse re-
censetur. Fundabat super nihilum va-
stam terrarum orbitam, dividebat in
quadripartitam mundi plagam terræ
cardines, præparabat cœlos erectâ do-
mo syderum, & empyream beatarum
mentium Patriam consummabat, nec
tamen in constructione tanti operis quie-
scebat, quando conclusit ostijs mare,
quando legem ponebat aquis, nè tran-
sirent fines suos; quando sterilis adhuc
puerpera jubebatur nullo alterius crea-
turæ fecundata adminiculo germem e-
dere, nullius indiga subvenientis mi-
nisterio virentem herbam germinare,
nullam in terra quietem habuit, solum
in se, in nullo prorsus alio augustus con-
ditor requievit.

Vestiebatur inculta telluris facies hoc
amanissimo virore, frondebant ad pri-
mum imperantis nutum vertices mon-
tium, exaltabantur cedri in Libano,
cupressi sublimabantur in Thaboris su-
percilio, coadunabantur in sylvas arbo-
rum agmina, aggravabat fertilitas fru-
ctuum, fragrabat odor vitium, exten-
debantur palmites usque ad mare, &
usque ad flumen protelabantur arbore-
torum propagines, nec tamen sub ce-
dri folijs, nec sub virentis lauri um-
bra creator omnium voluit residere;
committebatur aquis productio spiran-
tium animarum, quæ sensum tuendæ
salutis, ac fugiendi interitûs timorem ex-
hiberent, & illico rana comparuit eo-
dem momento temporis quo balena,
innumera piscium natabant genera, sva-
visono dramate mulcebat æthera, in-
gens confluvies avium, apis cum aquila
per regionem aëris volitabant, & ci-
cadæ cum philomelis, diverso licet sva-
vitatatis sono, concinebant; procedebat
quadrupedô corporis gressu ingens fe-
rarum congeries, formica comitabatur
leænam, & agnus lupum sequebatur;
absolvit senô dierum circulo totam crea-
turarum omnium seriem Omnipotentia
creatrix, sed nullibi suæ quietis sedem,

(unum si tollas hominem) collocavit; ubi
ad sextæ diei devenit terminum, ubi su-
am limo imprimens imaginem, pulcher-
rimum ab anima produxit hominem,
tunc illico quievissse dicitur, tunc ocyus
Divini opificis quies insinuat; *requievit
die septimo ab universo opere, quod patrâ-
rat*; (q) non quasi completa totius
mundi fabrica lassatus fuisset Opifex,
sed postquam omnia, quæcunque vo-
luit, fecerat, eumque, qui cunctis frui-
turus esset, formaverat, substitit & ces-
savit à formandis producendisque ex ni-
hilo rebus, ut esset; quemadmodum
hanc DEI requiem Chrysostomus ex-
planat. Est tamen pijssima Petri Da-
miani reflexio, quâ dignitatem ratio-
nalis animæ discutiens, eam ab eo, quod
sit quiescentis DEI Thalamus, am-
plissimè recommendat, *plasmato ad su-
am imaginem homine sabbatum quietis pro-*
tinus illuxit, & sic universitatis Conditor
quiescit, quasi ante creatum hominem,
velut ante terminalem suorum operum
lineam quiescere aut nequivisset, aut no-
lisset, eò quod opus nondum fecerit,
in quo confecto requiem haberet, pro-
sequitur Eminentissimus ab Ostia Car-
dinalis, & *cum ipse per Prophetam dicat.*
cælum mihi sedes est, terra autem scabel-
lum pedum meorum, quod in illorum con-
ditione non dicitur, in sola hominis condi-
tione quievissse perhibetur; (r) hinc solum
optatæ hujus quietis Sabbathum præ cæ-
teris diebus omnibus sanctificare voluit,
ut consecratum sibi templum in mente
hominis constitueret, quod nullo pro-
fanandum crimine sanctus sanctorum in-
coleret, sicque instar domicilij inhabi-
taret, hoc hominis templum spiritua-
lis DEI paradisus dicitur, cœlestium
charismatum fluvij irriguus, virentibus-
que sanctarum virtutum germinibus ad-
ornatus, sic delineatur hominis artefa-
ctum assiduis sanctorum laudibus, ut
etiam deliciosa DEI requies nuncupetur,
solus homo se ipsum despicit, dum su-
um venerari proximum contemnit, san-
ctificare divinæ quietis Sabbathum re-
nuit, dum dispensante cœlo depauperat-
um à suæ domus vestibulo veluti ho-
stem rejicit, & pressum necessitate inq-
pem, nec imploratô solatur consilio,
nec invocatô tuetur præsidio, nec ex-
optatô dignatur alloquio, sed execra-
tur supplicantem ut adversarium, de-
bacchatur in deprecantem, ut in sicca-
rium, abominatur humiliatum ut dives
epu-

(q) Gen. 2. v. 2.

Creato pri-
mum homine
DEUS obser-
vat Sabba-
thum quietis
suæ.(r) lib. 2. Epist.
Epist. 5.nulla crea-
a irratio-
i DEUS
luit re-
em.

epulo laugventem Lazarum, detestatur amaricatum, ut Levita vulneratum à latronibus viatorem.

Et speras post modicam corruptibilis vitæ hujus inconstantiam, speras perennaturam requiem in sinu Abrahamæ, cum ulceroso nuper paupere, qui DEI requiem requiescentis delictum tam viliter despexisti, tam indignanter ambitiosò pede, non corporis, sed animi, affectu implacabili tam arroganter contrivisti? nescis inalterabile ab incarnata pronunciatum Sapientia oraculum, *quam diu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis;* (s) quod si inquiras cum Chrysostomo, quare Rex gloriæ immortalis, cur dominantium Dominus paternò junctos vinculo appelleret minimos? Respondebit os aureum, *quia sunt humiles, quia pauperes, quia abjecti.* (t) Si JESU fratrem despicias, te ipsum fratrum suorum aggregatum numero aspernaris, fratrem enim Baptisma facit, & eorundem communicatio mysteriorum; de his enim scriptum legitur, quod exarante sapientissimi Regis calamo insipientibus æquè ac sapientibus intimatur, *frater, qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma;* (u) legit insigniter martyr clarissimus illustris Cyprianus, *frater adjuvans fratrem exaltabitur*, quò in fraterno schemate congregationem hominum ad invicem concordantium, & supportantium, Lyranus reveretur; quidni fortissimam adæquent regiam quadris lapidibus fabricatam, quorum justitia unicuique, quod suum est tribuit, & nulli subtrahit, quod vel exigit justitia, vel charitas requirit, quorum commensalis temperantia suæ moderatur hostiles carnis impetus, ut nec externam membrorum indulgeat insolentiam, nec dissolutorum affectuum immoderatam violentiam admittat, quorum virilis fortitudo se ipsam in quovis adversitatum prælio, in omni ærumnarum litigio inchoat vincere, ut liceat felicius exteriores adversarios superare, quorum directrix prudentia & præfidet consilijs, nè dissipentur, & præcipit concilijs, nè disgregentur, sed unò semper optatæ unitatis calculo suffragentur. Nè autem hominis domestici se inimicos exhibeant, & suscitato difformium voluntatum dissidio à fratre fratrem avellere, & muri structuram rumpere nitantur, quadratos hosce lapides ligare ac adornare congruit indissolubili cemento charitatis; nec

est, quod dubites de angulari lapide præcellæ hujus fabricæ, quæ enim in Altissimis habitat fundatrix Sapientia hanc domum supra firmam Petram ædificat, nève imperuosus Aquilo, quò solet inopinato tentationum turbine parietes concutiat, & luctuosam convivantium fratrum in domo primogeniti scenam iteret, tragædiamque duplicet, septeno sustentantium columnarum fulcrò, quemvis sinistram motum præpedit, & furibundam affantis tartari vehementiam comminuit ac dissolvit, & ideò longè est melius, est optabilius, multò securius, & in mortem ideò consultius Ecclesiasticis calculo, *duos simul esse, quàm unum*, est tutior & suavior, jucundior, nec non securior fraternæ communionis societas, associata charitatis unitas, quàm ambitiosæ singularitatis authoritas, quàm avaræ solitudinis tenacitas, nève morosæ discussionis scrutinio detinearis, apponit oculatam suo apophtegmati rationem, *habent enim emolumentum societatis suæ,* (x) cujus, si generis pretium penfas immensum est, si emolumentum fructum consideras, inæstimabilis est, si societatis privilegium examinas, consummatæ felicitatis est, de cujus perennitate, nè dubites, collator, à quo suam orditur scaturiginem, æternus est, nè de valore anxius ambiges, bonorum omnium Dominus ejus largitor est, deniq; irrevocabile incarnatæ Sapientiæ oraculum est, *ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum;* (y) explanat hanc congregatæ societatis unitatem Divini Nominis nexu vinculatam Chrysostomus, addidit in nomine meo, quasi dicat, *si quis me principalem causam amicitiae ad proximum habuerit, cum eo ero;* (t) amat medium mediator DEI & hominum, seu inter Doctores cum desolata Matre, & singultuante Nutritio inquirat auscultantem, seu ad consecratas Jordanis aquas incurvato vertice sub manibus Baptistæ stantem medium in Judæorum medio, quasi unum ex illis consideres baptizatum, seu extra portam in stipantium latronum medio suspicias Crucifixum, seu post gloriosam anastasin in discipulorum medio pacis Principem invenias collocatum, seu demum inter Agnos & hœdos medium expectes arbitrum segregantem, ubique medius extrema singularitatis rejicit, ubivis vel socios, vel fratres recipit, ubi-

Humiles & pauperes sunt JESU fratres in terris.

(s) Matth: 25. v. 40.

(t) in hom: 80.

(u) Prov: 18. v. 19.

Qui proximum ut fratrem adjuvat, munitur & exaltatur.

Duo charitatis nexu conjuncti, meliores sunt uno

(x) Eccl: 4. v. 9.

(y) Matth: 18. v. 20.

(z) hom: 16. super Matth:

Christus amat medium hinc toties comparet in medio.

bique aut comites, aut pedissequos admittit; ingens emolumentum societatis suae! suae dicam, non nostrae, quae sine ipso est, si enim consensus inter mendaces filios hominum, ut qui in stateris suis fallaces sunt, renuit veritas adesse, si est confederatio inter malevolos, quorum omnium unum est marsupium, libidini impendendum, vel in ambitionem expetendum, fugit ille, qui beatos pauperes spiritu praedicavit, si concordii studio ac conamine conspiciant ad insidiandum sanguini, ut deglutiant infontem, sicut infernus viventem, recedit vita vitae sicarios detestata, infelix est haec astutia, quam increata Patris Sapientia declinat ut alienam, contemnit, ut inimicam; Haec adunata impiorum corda tanquam squamae se se prementes sunt, ea tenacitate mutua, ea conjunctione strictissima, ut ne spiraculum quidem incedat per eos, quibus, voce Altissimi Jobum erudiente, corpus immane Behemoth compingitur & munitur, (a) draconis corpus squamis regitur, ne penetrante jaculo feriat, sic coadunata peccatorum colluvies cum de iniquitate sua corripitur, cum adhortantis confessarii severiori verbo, ut compungatur, pungitur, dum intemerati Praedicatoris eloquio velut transverberante sagitta laeditur, carnali duritia verbum salutis repellere nititur, ne spirituale jaculum suis praecordiis infigatur.

Haec confederata reproborum agmina sacro vaticinantis Nahum oraculo, in spinis se complectentibus adumbrantur, quibus supremum comminabundus Propheta interitum, ne dissolvantur, lugubriter praedicat, *consumantur quasi stipula ariditate plena*, (b) quae dum incenditur, rapaci flammicidio exurit, ut pari sorte vicinior succendatur. Non istos congregavit Dominus, qui in cubilibus contabuerunt, in impudicijs perierunt, in augendis divitiarum gazophilacijs conjurarunt, in vanitatum illecebris se sociarunt; ubi duo vel tres pari spiritu ac voluntate collecti sunt (interpretatur sacerrima evangelizantis Verbi verba, Pictavensis Hilarius) ibi se in medio illorum pollicetur futurum, utque de voluntatis innocentia & sanctitate spiritus id dictum noveris, Divinae casualitatem praesentiae inter congregatos media, sublimiter apponit, ipse enim,

qui pax atque charitas est, sedem in bonis ac pacificis voluntatibus collocavit. (c) (c) cap. 18. in Matth: Nec aliam sedis nomine, quam sedem regni intelligas, ut scias non avidiori desiderio regem gloriae in sua Majestatis solio considerare, quam in pacificis justorum cordibus habitare. Examinare libeat ambigenti, quoniam latentis mysterij sensu promiserit incarnata Veritas, degentibus in carne aliquibus suorum comitum, eos felici carnis oculo se comparente in gloria intuituros, *sunt quidam de his stantibus; qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis venientem in regno suo*, (d) legit Syriacus, venientem in regnum suum, & quamvis (commentatore Gregorio) Ecclesiae militantis imperium hoc regni nomine intimetur, licet subtilis Cajetani placito, astantium vocabulo, Apostolicum, ejecto & profligato Juda, intelligere videatur collegium, quod post gloriosam victoriosi triumphatoris anastasim, eundem tanquam in suo regno positum cognosceret, accepta siquidem, quam ei Pater dederat, omni potestate in caelo & in terra, in regno Ecclesiae regnare ceperat, ac gubernare; est tamen probabilitate veri similior, interpretatione Patrum clarior, autorum numerositate in comparabiliter frequentior eorum sententia, qui prodigiosam subsecuturae transfigurationis gloriam, in glorioso augusti regni schemate praefiguratam arbitrantur, quam primi Apostolorum Principes speculatores facti illius magnitudinis, dum essent cum illo in monte sancto, defixis obtutibus contemplabantur; sic differit es aureum cum Epiphania, Hieronymus cum Euthymio; quod hic dicitur impletam esse in tribus discipulis, quibus Dominus transfiguratus in monte, gaudia aeternae promissionis ostendit, quod si replices regnum ejus de hoc mundo non fuisse, respondet ac concludit Remensis Praesul sanctissimus, *viderunt eum in regno suo venientem, id est, in ea claritate fulgentem, in qua peractum judicium videbitur ab omnibus sanctis*, (e) sed licet ulteriori sanctae curiositatis indagine amplius investigare, quae paritatis ratione congregatum cum Christo beatorum collegium, regno beatitudinis aequiparatur, ubi & millia millium ex sola beatarum mentium acie ministrant, & decies centena millia assistunt? dum in radio corusci thaboris culmine non nisi duo Dominantium Domino famulantur, ap-

Tres Apostoli viderunt regnum DEI ante mortem in transfiguratione Christi.

(e) in Lat. D. Th: in c. 18. Matth:

paruerunt illis Moyses & Elias cum eo loquentes. (f) Volebat siquidem discipulos ad normam Moysis instruere, & cum Elia invasam DEI Gloriam zelare, non tamen ideò implere poterant latè parentis regni amplitudinē, nec numerosam incolarum multitudinem supplere, & nihilominus illustris ille Iorientis Patriarcha, Joannes Xiphilinus Constantinopolitanus adstruere non veretur, *Viso JESU transfigurato & Moyse atque Elia, seu satellitibus quibusdam, viderunt Christum in regno,* (g) aptissimum DEI regnum, ubi in ore duorum testium stare dignatur Verbum, illudque incarnatum; hoc est incomparabile societatis hujus emolumentum, quod duos versatur inter homines sancti amoris fœdere colligatos; in medio eorum est Patris Sapientia, qui ambos regit, utrumque gubernat, atque perenniter compositos in pace conservat; stat medius, & quia connectens eos charitas perspicacis fidei pupilla oculatur, videtur à fidelibus oculis, nec illis valet objici, quod cæcutientibus Judæis Divinus Lucifer exprobrabat, *medius vestrum stetit, quem vos nescitis,* (h) beati oculi, qui vident ærurnam fratris indigi, qui vident lachrymas plangentis proximi, ut intumescences à fletu abstergant oculos, linteo fraternæ consolationis; videbunt aliquando cœlos apertos cum glorioso triumphantium Martyrum primicerio, videbunt JESUM stantem à dextris DEI, quasi sollicitum, ut se aspicientem respiciat, quem illi devotione fervidâ hætenus aspicere & magis charitate tam providâ, quàm prodigâ in minimis suis fratribus conspiciere contendebant. Videbunt stantem in periculoso supremi conflictûs luctamine, ut adjuvet decertantes, stetit quasi paratus & accinctus, ut imponat

(f) *Matth: 17. v. 3.*

(g) *Orat: de Cruc:*

Christus inter Eliam & Moysen est Rex in regno.

(h) *Joan: 1. v. 26.*

Qui divitias habens, egenis non subvenit, non homo, sed jumento pejor est.

supremam finito jam fortunati conflictûs tempore Athletis vincentibus coronam. Felix, qui stantem viderit pro suæ causæ terminali auspicio advocatum, videbit advocantem DEUM pro homine, qui se exhibuit hominem homini patrocinantem; est enim, qui humano amictus corpore brutalem habet animam, quem si videre libuerit, illum, qui olim quinque juga boum emit, considera, & quidnam Doctor mellifluus eidem attribuat elogium, ausculta, *an verò comparatum jumentis esse quis dubitet, hominem ipsis jumentis vincitur stolidior, & bestialior bestiis comprobatur, quod juga necessitatis earum, propriâ ipse subeat voluntate.* (i) jugum insupportabile avari divitis sunt divitiæ (Theophilacto interprete) qui sinè hoc turpi crimine adhuc homo est, si tamen jugum belluæ abjiciat, non volens dives fieri, nè incidat in laqueum diaboli, sed suas volens divitias egenti proximo impertiri; jugum deliri Adæ filij honorum dignitas & arrogantia est dominij, ut dementari desinat, & repræsentet hominem, associari cupiat homini, nec alteri, quam Adæ, sed de cœlo cœlesti, qui semetipsum exinanivit, *formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus, ut homo,* quem tunc majorem homine, ipsum abjectum vulgus hominum recognovit, dum suam insigni hoc præconiò humanitatem commendavit, *bene omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui.* (l) Et ipse DEUS homo dum à voce sua verbum requiritur, *tu es, qui venturus es,* (m) in carne carnis conditor, Divinus homo illud solùm reposuit, *cæci vident claudi ambulant,* quasi hoc assumptæ humanitatis præcipuum foret indicium, egentibus succurrere, afflictis subvenire.

(i) *in decl*

Christus agnoscitur mo ex ben factis.

(l) *Marc: v. 36.*

(m) *Matth: c. 5.*

Sibilaverunt, & fremuerunt dentibus, & dixerunt, devorabimus.

Sermo Quadragesimus Octavus.

Diabolus volens devorare hominem, est tam debilis, ut à volente ei resistere, subito fugere compellatur.

QUàm leviter evanescat regale solium, quod falsitas & malignitas erexerunt, superbus Amonitarum Rex, cujus circumvallata metropolis Rab-

bath existit, quæ postmodum Philadelphię cognomen acquisivit. Vix enim suum lunat in aciem exercitum Rex So-

David ablato
regis Amoni-
tarum diade-
mate se coro-
nat, non autē
diademate
aulis.

Solymæ, quem juxta cor suum Altis-
simus virum formaverat, vix seriò inva-
sam urbem affilit, quando tota ambi-
tionis machina sub victrice magnanimi
Davidis potentia succumbit: utque e-
reptis hostium spolijs, illustrior ador-
naretur victoria; tulit diadema regis eo-
rum de capite ejus, digniori imponendum
vertici ut qui urbem expugnaverat di-
micando, eandem suo subjugatam
exhiberet imperio, se coronando;
& impositum est super caput David, (a)
nec aliud ab illa existit corona, quæ in
primo Paralipomenon volumine à capi-
te Melchon ablata recensetur; ut regia
Davidis tempora coronarentur. Mel-
chon non proprium nomen regis dici-
citur, sed illo nomine, ut commenta-
trix Glossa adstruit) Ammonitarum Ido-
lum appellabatur; hoc diademate, non
illo, quod sublatum ab interfecti Saulis
capite Amalecites abstulit, puer Do-
mini voluit coronari, ut subsequaturam
in tempore incarnandi Regis gloriæ vi-
ctoriam, adeptam glorioso luctamine
tenebrarum principis coronam prælu-
deret, ac præsignaret. Proscriptus si-
quidem ab empyrea beandarum menti-
tium patriâ, ignobilis Angelus in re-
gionem longinquam abit, & terrico-
larum proserpsit regiam, regnum no-
stræ felicitatis deprædaturus, dominium
humanæ voluntatis legitimo ejusdem
possessori, solique Conditori nequiter
fraudento suo nequaquam erepturus,
Iuravit fictor, Divinitatem spondens,
evasit victor condens mortalitatem, dum
per peccatum mortem mundo invexit,
utque regali originalis innocentie spo-
liatam syrmate humanitatem depræda-
retur atrocius, angelicæ successionis
hæreditatem abstulit, & se humano
genere adepto velut diademate corona-
vit. Hæc dum cuduntur iniquitatum
consilia in regione umbræ mortis su-
premus Conditor & Angeli & homi-
nis, irrevocabile decretum edidit, quod
sacrosanctus velociter scribentis scribæ
calamus inter abdita vaticinantis Za-
chariæ volumina præsagiendum registra-
vit, *sume à transmigatione, qui venerunt
de Babylone, aurum & argentum, & facies
coronam, & pones in capite JESU filij Jo-
sedech Sacerdotis magni.* (b) Transmi-
grabat quippe captiva protoparentum
posteritas de arboreto voluptatis in la-
chrymarum vallem, propulsabatur ab
amænissimo cœlestis Solymæ suburbio
ad urbem confusionis, sic tamen, ut

dum capiti, seu hostium insidijs, seu verius
suismet vitijs revertuntur in Jerusalem, *Sed hanc in-
tum cum per lachrymosam singultuan- carnata Sa-
tis poenitentia semitam, & fidei argentū pientia rur-
auro charitatis offerunt, ex hisce, alijsve sum eripuit
bonorum operum muneribus, conficiatur hosti nostro.*
corona in domo Josuæ, id est in conscien-
tia humiliata (explanat Hieronymus Do-
ctor maximus) & imponatur JESU Chri-
sto, qui in suis membris revertentibus co-
ronatur. Applausit pariter præiso tri-
umphatori, tam mortis, quam diaboli,
vaticinans Isaias, dum secuturam no-
stræ redemptionis victoriam, infligen-
damque surrepti diadematis jacturam,
ac enervandi penitus hostis nostri hi-
storiam, hæc gratulatoriâ periodo præsa-
givit; *eris corona gloriæ in manu Domi- (c) Isa: 62. v. 3.
ni, & diadema regni DEI tui.* (c) Est
manus Domini (si Glossæ interlineali
fidimus) ingeniti Patris Unigenitus, *Multitudo fi-
quia Christus accingitur & coronatur mul- delium est co-
titudine fidelium, qui sunt quasi corona e- rona Christi.*
jus & diadema, exponit purpuratus Hu-
go; quam in seducto ac captivato A-
dam, suæ subjugavit tyrannidi crudelis
homicida, cujus invidia mors non ran-
tū corporis, sed animæ in mundum
subintravit.

Hinc hodiedum militans Ecclesia
palmarum ramos in pœnosa hebdoma-
dæ Dominica non solum præcipit ge-
stare manibus victori applaudens, sed
cruci etiam solet affigere victoris arma,
quò hostem straverat commendans;
hoc diademate coronandum pacifici Sa-
lomnis verticem præviderat proverbial-
is Salomon, dum assererat, *mulier di-
ligens, corona est viro suo;* (d) legit Pa-
gninus, *mulier fortis, & doctus Malven-
da, vira strenuitatis,* adjungit Arabs, *mu-
lier prudens,* ut si primam viraginem frau-
dulento violavit stratagemate, secun-
dam secundi Adæ conjugem experiatur
in viribus fortem, strenuam in confi-
ctibus viram, in consiliorum confessi-
bus mulierem, sed prudentem; quam
singulariùs individuat eminentissimus
Carensis, *Ecclesia audiens verbum DEI, &
implens ejus præceptum, corona est Christo;*
(e) quæ sacrosancto ejus capiti pro dia-
demate imponitur, simulque in ejus dex-
tera gestatur, dum hæc ipsum honora-
re non desinit, & ipsam ille protectio-
ne continuâ defendit. Nè tamen or-
dine præproprio pugnae victoriam præ-
ponamus, ad singulare certamen illud
accedamus, quò David noster, in nu-
for-

(d) Prov: 12.
v. 4.

(e) Is: 62. v. 3.
Ecclesia coro-
nat Christum
tanquam mu-
lier fortis &
prudens.

(a) Reg: 12.
v. 30.

Diabolus ab-
traxit coro-
nam immor-
talitatis ex
capite Adæ.

(b) Zach: 6.
v. 11.

(f) Job: 40.
v. 20.

(g) lib: 33. mo-
ral: c. 9.

Verbum Patris
hamo extra-
xit Leviathan
è mari gene-
ris humani.

(h) serm: 16.

fortis insidiatori ac prædoni Angelo præ-
valuit, victoriosus Conditore dum suo
provolutum in sterquilinio Jobum inter-
rogat, *an extrahere poteris Leviathan ha-*
mo; (f) quò verso nomine malignus il-
le proditor *additamentum eorum* dicitur,
dum enim Matri viventium Deitatem,
quam essentialiter non habuerat, se ad-
diturum mendaciter perhibuit, etiam
Deitatem, quam participatam per gra-
tiæ communicationem possederant,
veraciter sustulit & avulsi, sed dum
obtentâ tumidus victoriâ in vasto un-
dantium populorum Oceano, ad singu-
lorum inhians exitium vitam penè om-
nium filiorum Adæ devorare satagebat,
effrænem belluam hamo capere miseri-
cordiarum Pater disposuit, quando fi-
lium mittens in carne, hamum in hu-
jus mundi mare immisit; si hami hujus
lineam investigare flagitas, à patre mul-
tarum gentium ordiaris est necesse, qui
genuit Isaacum, ut Isaac Jacobum gigne-
ret, ex quibus cum cæteris successoribus
interposito Joseph nomine (ut loquitur
moralizans Gregorius, (g) *usque ad Ma-*
riam Virginem desponsatam, quasi quæ-
dam protraheretur linea, in cuius ex-
tremo limite, desideratus nostræ salu-
tis hamus (tu incarnatum subaudi Sal-
vatore) alligaretur, quem in abyssu
totius humani generis pendulum, insidi-
ans Leviathan apprehenderet, cujus hoc
feriente hamo affligerentur fauces, in
quo, dum mortalem carnem conspicit,
sed immortalem oculatæ Deitatis poten-
tiam non advertit, dum rictu avido
deciduum in terras hamum arripit, de-
vorans à latitante Divinitatis Majestate
transfigitur, nè ultra in nostræ morta-
litis gurgite indiscriminatim sævire
permittatur. Exinde velut eviscerato
robore, amissâ quasi fortitudine, fræ-
nataque sui furoris rabie, quovis via-
torum pede atteritur, dum quâlibet de-
votæ mentis affectione conculcatur. Ab-
jectis viribus gressum tardat circumiens,
non volans ultra rebellis alliger, gestit fe-
stinus currere, vix valens repere, inermis
adè & enervis, ut nec in cænâ ruere cœ-
lò delapsus valeat, nec in porcorum gre-
gem possit irruere, nî annuentis clemen-
tia hoc vile indulgeat voluntabrum, *ra-*
ditur vile pecus, scribit aurifluus insula-
ti Ravennatis calamus, *ut luceat da-*
monibus, in homines nil licere, quibus in
porcos jussu est, ut liceret, (h) at ho-
minum vitio sit imputanda nocendi po-
testas, quam accipiunt, istorum sit in-

ertiae attribuendum, si debilitatorum
hostium vanam tyrannidem non concul-
cent. Ama munditiem, & tuam decli-
nabit mansionem turpis spiritus, qui
nisi fætida non quærit habitacula, cu-
jus delictum est immundior sentina sor-
dium, cum corde mundo timeret con-
figere, intemeratum cor horret acce-
dere, sciens se sedem suam in illo non
posse collocare.

Jacebat exulceratum patientis Jobi
corpus in vili sterquilinio, fulgebat
illustris anima coram defixis sanctissimæ
Deitatis oculis, non secus, ac radiosus
princeps syderum è nube turbida con-
suevit promicare; radebat defluam te-
stâ saniem à carne putrida contamina-
ta manus, gaudebat inter acerba con-
quassatorum pignorum funera, inter in-
cinerata tignorum recta, inter devasta-
ta immiti rabie dominia, gaudebat plau-
dens spiritus, de iterata pacificæ men-
tis victima tot inter turbulentos fini-
strorum discriminum eventus Altissimo
immolata; confederabantur universa
principis tenebrarum agmina adversus
unam unius Jobi innocentiam, unum in
carne putrida positum invadebant ho-
minem, nullo creaturarum subsidio, nul-
lo vallatum præsidio terrestrium ami-
corum; conflabant universam, quâ pol-
lent, malitiam, ut stantem commoverent,
quem quia mente impavida consisten-
tem viderant, prostrato corpore subsecu-
turam in lapsu animam prælagiebant;
quasi eodem conamine amitteretur ju-
storum innocentia, concuteretur eorum
perseverantia, quo assilitur ab hostili
barbarie, quo adversariorum feroci per-
tinaciâ impugnatur; ecce ambitiosus
ille Angelus extendi paululum condito-
ris manum desiderat, si fortè flagella-
ta succumbentis servuli patientia sub
deprimente sauciabundi verberis pon-
dere fatiscat, quod dum urgenter sol-
licitat, quàm parum sibi relictus contra
nos valeat, invitus manifestat, nec e-
nim sibi vires nocendi nobis, appro-
priat, nec potestatem ferendi ex semet-
ipso se habere insinuat, qui Conditorem
suum, ut contra Jobum velit manum
extendere, petendo inquietat. Qui e-
nim, nec belluinum corpus non annu-
ente Providentiâ potest ingredi, qua
ratione adversum intemerata Justorum
corpora, sinè extensa prius Authoris sui
manu poterit aliquid machinari; nam
quomodo sinè consentiente illo, imò

Aded dial
debilis est
nec valeat
sinè nutu
porcos im-
dere.

finē cooperante illo creatus iste spiritus valeat operari, finē quo condiente non creari, finē quo conservante nequit in esse suo immorari. Cur alioquin Chronologista regius de regum primicerio scriberet, *invasit Spiritus DEI malus Saul, & prophetabat in medio domus suæ.* (i) Unā eademque periodo, diverso tamen mysterio, & DEI spiritum prophetasse adstruit, & malum existisse antepont; spirituum Domino spiritus attributus, nec tamen malum fuisse reticetur; à Domino egrediebatur, ut per licentiam æquissimæ potestatis fœditragum regem invaderet, qui tamen per iniquæ voluntatis malitiam malus exstiterat, & nociturus juxta concessæ facultatis normam, plectendum principem assiliebat. Ad tuum solatium, quisquis es, qui ab hoc tentatore affligeris, quisquis suis assultibus terreris, timeri non meretur, qui datam cœlitus licentiam exequi finitur, sed vel in minimo excedere prohibetur; *formidari non debet*, differente

Gregorio, *qui nihil nisi permissus valet.* (l) Sibilet licet ad instar aspidis, fremat fremitu leonæ rugientis, insultet arroganter, affiliat insolenter, clamet minaciter *devorabimus*, in die prosperitatis insidiari studeat, in nocte adversitatis jugulare contendat, non poterit vulnerare, quem DEUS susceptor noster dignabitur à vulnere præservare, si corpus sauciat, est dispensatio divinæ pieratis, non est ferocitas iniquæ voluntatis, sed nisi animam lancinet, iniquitatis spiritus, nil se fecisse existimat, sed velut victum se à folio, quod vento rapitur, indignabundus spumat.

Et quia nullo vestitur corpore, nec sanguine purpuratur, expers signantis verecundiæ, certamen iterat, nec jam aperto fidit luctamini, sed fraudulento circumiens stratagemate, suam solatur tyrannidem, suam hortatur colluviem, *devorabimus!* instar leonis (Apostolorum Principis testimoniò) rugientis circuit, *querens quem devoret*, (m) non volat instar aquilæ per nubium tentoria, per regionem aëris, ungve arripientis, quod evolat, hinc tua, si est in cœlis conversatio, te conversantem cum Angelis, colloquentem cum superis, potest aspicere, sed non pertingere, potest ad descendendum allicere, sed nequit requentem cogere, non prava-

let allicere, nec, nisi sponte deciduus in rete expansum rueris, te poterit irritare, *dæmon, si viderit ad cælum volare quempiam, ad eum exilire non potest*, inquit Chrysostomus, (n) circuit rugiendo mendaciorum Pater, nè vox veritatis à suis auditoribus percipiatur, nec est, quod gyantem admireris, dum enim inter assistentes beatarum mentium choros stare quietus in cœlo noluit, ad laboriosum in terris circuitum condemnatus in nulla unquam requie subsistit, hinc suæ iniquitatis vestigia inquietis peccatorum cordibus imprimit, quos ab optatæ pacis limitibus devios, sibi ut genuinos dissensionis filios obstrinxit; conducit, ac deducit pedisse quos suæ perversitatis viatores hanc circa viam, sed nunquam viam ingreditur, qui semper devia meditatur; proinde est declinandus, non tamen formidandus ijs, qui cum Propheta regio veraciter eloquuntur, *viam mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor meum*, legit Arabs, *eo quod latificasti me*, (o) non gyrat in circuitu compendiosus cursor, qui dilatato corde lætus iter progreditur, per gyrum quippe circuitus, commentatore Gregorio, laboris anxietas designatur; non autem laboriosâ anxietate premitur, cujus cor à DEO totius consolationis ad lætitiā dilatatur; & quia hæc dilatatio à vita spiritus, quæ est charitas, oritur, ab illa pariter, quodvis præcepti jugum alleviatur, ut jam currens viator, cum dilecto JESU discipulo in via, qua graditur, lætus concinat, *mandata ejus gravia non sunt*, (p) subaudi tamen cum Glossa commentatrice, *amanti*, non enim festinus curreret nisi alata charitas, omnia sufferens dilatasset cor suum, *cordis dilatatio; justitiæ est delectatio*, subjungit Augustinus, nè alleviatus cursor timore pœnæ angustietur, sed delectatione charitatis dilatetur, quâ enim latitudine justorum corda indigeant, ille, in cujus manu eorum sunt animæ, hac firmâ declarat sponfione, *ponam tabernaculum meum in medio vestri*, (q) quod suis scribens Corinthiis egregius prædicator repetit, *inhabitabo in illis, & in ambulabo inter eos*, (r) quemadmodum namque informans anima corpus vivificat illud inhabitando, sic animam solus inhabitat, qui eam per gratiam sanctificat, ut vita spiritus subsistat; atque de virtute ut eat in virtutem, donec ab ea DEUS Deorum

(n) *Serm: 8. in c. 5. ad Rom:*

Circuitus oritur ab anxietate laboris.

(o) *Ps: 118. v. 32.*

(p) *1. Jo: 5. v. 3.*

Amanti lex est facilis observatu.

(q) *Levit: 26. v. 11.*

(r) *2. Cor: 6. v. 16.*

1. Reg: 18. v. 10.
Saul à Spiritu DEI malo cruciatur, qui DEI spiritus dicitur ob dispositionē pueritatis DEI, malus autem ob perversam voluntatem suam.

(l) *lib: 2. c. 6.*

1. Pet: 5. v. 8.
dæmon ut leo circuit, hinc inversantes in cælo attinere nequit.

(s) Deut: 23.
v. 14.

DEUS in cor-
de iusti inha-
bitat, ut il-
lud gratijs
repleat, & in
illo obambu-
lat, ut profi-
ciat in san-
ctitate.

(t) 2. Cor: 6.
v. 11.

DEUS exigit
cor latum la-
titudine cha-
ritatis.

videatur in Sion, obambulat viatricem animam, proficere eandem faciens progrediendo, illi conformiter Divinitatis oraculo, quo castrametantem populum in arduis viarum laboribus, Altissimus solabatur, Dominus DEUS tuus ambulat in medio castrorum, ut eruat te, & tradat tibi inimicos tuos, (s) circumeuntes castra corporum, ut devorent quæsitum laborioso circuitu pabulum animarum; est tamen indispensabilis conditio, ab ambulante DEO ad ambulacri fabricam requisita, quam interpretatione Glossa suggerit, eum DEI pedibus jure inevitabili connexam, deambulabat in nobis præsentia Majestatis Divinæ, quis dignior hoc Advenâ, quis melior hoc incolâ, quisnam accurret citius hoc viatore, aut quis te proteget validius hoc velocissimo ambulone? deambulat non circumit, nec extra vagabundus circumgyrat, sed in secreto obserati cordis cubiculo inambulat, si latitudinem invenerit charitatis, hac finè DEUS charitas ad ostium stare compellitur, nec internæ domûs solarium dignatur perambulare; nec est quod deforis in corruptibili corpore angustietur cor, sic enim ipsis dilatatur angustijs interius, quibus exterius constringitur, si modò per mundi prospera circumvagari non sinatur, quis strictius angustiabatur Apostolis, quos intus timores coarctaverunt, & foris pugne molestabant? quorum corpora flagellabantur verberibus, nec tamen cruciabantur animæ, sed magnâ circumdabantur amplitudine, dum quidquid asperum ad extra sustinebant, ab intra cœligeno dilatata solatio, omnem doloris pœnam in spiritûs lætitiâ, quamvis adversitatum plagam in gaudium converterunt; manifestabantur Pauli vincula in omni prætorio, nec tamen dilatatus vinculabatur animus, sed exclamabat lingua jubilans inter calumnias, exclamans inter contumelias, cor nostrum dilatatum est, (t) urque Magistrum æmulentur discipuli, exultabundus meticulosos non nihil Corinthios adhortatur, dilatamini & vos, non quidem per spatiosa lascivientis luxuriæ prata cum dementatis tenebrarum filijs, sed per arctam securæ salutis semitam, nec enim expedit fidelibus, ut ducant jugum cum infidelibus, sed Apostolicâ spiritûs latitudine, eorum cor dilatatur, elucidat Ambrosius, qui futuri spe præmij in tribulatione non angustan-

tur: prematur exterius sinistris periculis eventibus, stringatur inquinatis hostium assultibus, quid justo adversabitur, si modò interiori in domo conscientie cordis conclavia ad sui hospitis amplius habitaculum dilatentur, si amplientur spatia charitatis.

O quàm latum est, suspirat expendens sanctorum cordium vastissimam amplitudinem Augustinus, ubi deambulat DEUS! hœc inambulante diffunditur charitas in cordibus nostris per inhabitantem spiritum sanctum in nobis, suos facit currere viatores, eò velocius, quò amabilius, cur alioquin, dum duo simul current, Joannes præcurrisset? nam licet (Gregorio hunc cursum explanante) illi præ cæteris cucurrerunt, qui præ cæteris amaverunt, præcurrit tamen Joannes, quia (eodem Patre sanctissimo enunciante) qui amat ardentius, currit velocius, & pervenit citius, nec enim morosa novit molimina pennigeræ charitatis vehementia, non ergo aliud est per viam mandatorum DEI dilatato corde currere, quàm legem Evangelicam cum tota Divinorum præceptorum amplitudine lætanter & velociter adimplere. Hoc persuadere voluit suo in sæculo sapientissimus regum Salomon, dum sua inter proverbia obedientem filium erudiebat, deriventur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas divide; (u) legunt septuaginta Commentatores, in plateas tuas pertranseant aquæ tuæ; & vertit Augustinus, in plateis tuis discurrent aquæ tuæ, (x) quò pariter enucleante, platea de verbo Græco à latitudine desumitur, nec alius aquarum uterus, quàm ille intelligitur, de quo incarnata Patris Sapientia contestatur, qui credit in me, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ; (y) quem aquæ ductum, nè forsan obscuro figurarum velamine connectus videatur, revelat Evangelista subnectens Verbi verbis, hoc autem dicebat de spiritu, quem accepturi erant credentes in eum, illius latitudinem deprædicando, & evangelici spiritûs perfectam amplitudinem in dilatatione cordis explanando. Odit hanc latitudinem inamorata mentis dementatus frater senior, quem quidem congenita felicitas, vel potius immensa Conditoris benignitas, effecit creatricis Omnipotentie Primogenitum, sed propria iniquitas proscriptam ad sempiterni horroris ergastulum ha-

Qui magis amat, celerius currit ad amatum.

(u) Prov: 5.
v. 16.

(x) In Ps: ut.
v. 32.

(y) Jo: 7. v. 38.

Fundantur in plateis aquæ quando spiritus per charitatem dilatatur.

hereditate exiit, & primogenituræ juribus spoliavit; nec enim in via mandatorum novit currere, in qua vel ad modicum stare ambitiosus Lucifer recusavit, volens statim ascendere & sedere. Hinc inquietus Prædo in circuitu viarum nostrarum ambulat, tanquam infestus hostis, qui suburbana obsidet mænia, sed occlusa exploraturus, num pars murorum aliqua sit minùs stabilis ad resistendum, resecato cujus aditu interiora pateant assilienti? ane deditio- nis sit opinio, an ulla spes traditio- nis persuadendæ? hinc oculis, ut pri- mis bipatentibus januis, deliciosas illi- citarum imaginum objicit facies, si fors intuentibus arrideant, vel saltè volu- ptuoso alliciant illicio renuentes; do- losos auribus instillat sibilos, ut lubri- co tentamine vigorem supprimat Chri- stianum, convitij linguam provocat, ut ad reciprocandam commoveat calumni- am injuriatum Auditorem; exinde ma- nus stimulat, ut renuentem cedere, cæ- de compellat adversarium succumbere, qui nisi læsus distulit furorem collu- ctantis agonontheæ prudenter declina- re. Hæc sensuum tentat antemuralia diruere, ut urbem capiat, ut gradien- tem animam à via mandatorum extra- hens, cogat volentem tamen ab arctu justitiæ via resiliire, & impium cum im- pijs in vitiorum circuitu ambulare. De hoc in pace subdolo, in persecutione violento præ cunctis mundi hostibus adversario, athletam quendam exper- tissimum ob multitudinem certaminum, & pœnè invincibilem ob triumphorum multitudinem incurius alloquebatur Bal- dad, quasi cum impio colloqueretur, *abscondita est in terra pedica ejus, & de- cipula illius super semitam*, (2) excedit pedicam decipula irretiens subtiliùs, & latens fraudulentius, sic inimicus ho- mo quosdam invadit, quorum perspe- ctam novit sagacitatem; docente siqui- quidem magno Gregorio, *in terra pe- dica absconditur, cum culpa sub terrenis commodis occultatur*; dum enim hostis vaferrimus propinquitatem vitij, quo in- clinatur familiaris, in Adæ filio agno- scit, illud respicienti oculo in escam objicit, quod fortiùs esurientem attra- here, quod penetravit validiùs nutan- tem animum incurvare, jucundis & blan- dis mentibus lascivam præsentat illece- bram, ut recreet, vanam obtrudit glo- riam, ut delectet, asperiori genio ze-

lantem svadet iracundiam, & excelsiori animo ambitionis arrogantiam præsen- tat; utque gratiæ restitutum aggredia- tur securiùs, sub mentientis boni lar- vata specie regit malitiam, nè hæc si pateat suâ deterreat turpitudine, & illa potentiùs suâ incautum non nihil animû illaqueat falsitate; ostendit adjectis om- nigenæ bonitatis coloribus, quàm sit conveniens concupiscere, quod exhibe- tur possidendum, sic tamen, ut difficul- ter videat, quisnam sit latens laqueus, qui caligantem animam circumdat; en- pedicam sub terrenorum bonorum com- modo absconditam, quâ dum peccator stringitur, infelix peccatoris anima com- peditur; quid sit decipula ex ipsa ar- ticulati nominis etymologia colligitur, suam namque malitiam à decipiendo ex- orditur, *tunc ab antiquo hoste super se- mitam decipula ponitur, quando in actione hujus mundi quam mens appetit, peccati laqueus paratur, quæ videlicet non facile deciperet, si videri potuisset, concludit moralis Papa; (a) eâ quippe cautelâ* decipulam dolosus auceps situat, nè a- vis advolans latentem videat, dum e- scam, quæ obtruditur, avidiùs affectat; esca connexa laqueo, est culpa sub ob- tegente lucro, quod dum ab appeten- te animo ardentius concupiscitur, pes mentis à decipula latente apprehendi- tur, quem inescatus decepti cordis o- culus non intuetur.

Quem ubi nequam spiritus eò in- solentiùs, quò difficiliùs captum dece- perit, si inescatam turpitudinem indu- xerit, fremit & sibilat, plaudit & ju- bilat, quasi devotaturus, quem toties quæsierat, nec tamen hætenus mise- rentis DEI protectione circumdatum deprehendebat. Tunc flebilis viator cursum, quem adeò feliciter continua- verat, non valet proseguere, nec in ar- cta mandatorum via progredi, captivi siquidem pedes affectuum prohibentur liberis gressibus iter salutis continuare, quos propria jam desideria de malo in pejus conantur præcipitare. Luxit hanc deplorabilem humanæ conditionis vi- cissitudinem, vir ille regius, quem jux- ta cor suum Altissimus formaverat, & tamen insidiator Angelus in ictu oculi discordem longè à corde DEI crudeli- ter deformaverat; *absconderunt superbi laqueum mihi, & funes extenderunt in la- queum, juxta iter scandalum posuerunt mi- hi.*

Diabolus æ-
mulatur in
tentationibus
suis hostem
obsidentem
mænia civi-
tatis.

(2) Jobi: 18.
v. 10.

Dæmon im-
perfectioribus
tendit pedi-
cam, perfe-
ctioribus de-
cipulam.

(a) lib. 4. mo-
ral: c. 7.

Sicut auceps
avem illa-
queat, sic dæ-
mon animam
captivat.

(b) Ps: 139. v. 6.

*Dæmon nocet
ijs, qui sunt
juxta viam,
non autem
ijs, qui con-
stanter ma-
nent in via.*

hi. (b) Suspirantis in ardua captivi-
tate, singultuantis super perdita liber-
tate, hæc est vociferatio, qui & pedi-
cam in laqueo, & decipulam in funi-
bus fuerat miserabiliter expertus; le-
git Hieronymus funibus extenderunt re-
te; *juxta semitam offendiculum posuerunt*,
per arctam non spatiosam decurrebat
viam, cujus angustæ circumiens leo se-
mitæ invigilabat; in funibus & laqueis,
in retibus & offendiculis varietatem in-
fidiarum, & simul insidiantium multi-
tudinem meditare, quibus sanctissimam
innocui Davidis animam persequaban-
tur, uno & solo superborum nomine
totum corpus diaboli (interpretante Au-
gustino) explicatur, ut oculati viatoris
pedes illaqueare valeant decipulâ; ju-
stos se simulant, ut justi videantur, ac
obvoluti fictæ religionis velamine sub
illudentis justitiæ pallio, latentem in-
justitiam contegant, & justum irreti-
ente deceptum muscipulâ deludant,
*inde veniunt omnes seductiones & supplan-
tationes*, exclamat Hypponensis antistes;
extendunt funes, dum sua publicare sce-
lera non verentur, quæ tamen coram
sacramentali judice fateri renuunt, sed
palam, ut innocentes animas damna-
bili exemplo ad simile flagitium allici-
ant, jactanter æque ac detestabiliter evul-
gant; ut construatur funis, multiplican-
tur fila, & simul intorquentur, sic &
peccator plerumque delicta delictis cu-
mulat, quamdiu in commisso scelere im-
pœnitens perseverat; detorquet actus
suos, ut funem solitum conficiat, quem
sola Omnipotentis dextera distrahat ac
dissolvat, hi funes sunt ex tortis actio-
num filis coadunati, quibus ligantur
pedes affectuum, & manus operum,
ut projiciantur in tenebras exteriores
infortunati viatores; quod terminale sui
circuitus exitium vaticinus Isaias iisdem
hæc gemebundâ periodo comminatur,
*væ qui trahitis iniquitatem in funiculis va-
nitatis!* (c) & quasi vinculum plaustrî pec-
catum, quidnam est aliud iniquitatem
trahere in funiculis, quàm crimen cri-
mini, velut funiculum funiculo conjoin-
gere, nam prima peccati malitia tenui-
oris instar funiculi, in suo ingressu fa-
ciliter rumpitur, continuante progres-
su difficilius longè dissolvitur, & quæ
inania videbantur à principio aranearum
fila in funes pæne indissolubiles conne-
xione iteratâ consolidantur. In plau-
strî demum vinculo suo velut in ge-

nuino schemate, peccator peccans ex
consuetudine adumbratur, qui respici-
ens necesse habet gemere, *funes pecca-
torum circumplexi sunt me*, (d) gemebat
& salutari, quidem gemitu adgenicula-
ta resolventis & redimentis JESU pedi-
bus Abrahæ filia, quam sathanas decem
& octo annis ligaverat, nè diuturnis
constricta funibus, solvi à vinculis con-
sideret, aut sperans postularet, quibus
sic inclinatur reus homo, ut nec obtu-
tum mentis in cælum valeat erigere,
nec animam à sentina suorum scelerum
in altum elevare, his unum superest re-
medium, ut DEUS homo suo imperio
erectum alloquatur, *dimissus es ab infir-
mitate tua*, (u) periculosi pedes, qui-
bus hi expanduntur funes, ut irretiant
in via ambulantes, hoc tamen timen-
ti sit solatium, hoc formidanti præsi-
dium, periclitanti hoc inter cætera sit
vadimonium, quòd sua expandant re-
tia iniqui venatores, non in itinere, sed
juxta iter, circa viam recondunt laque-
os, nam viam ingredi, circumvagi non
præsumunt; periclitaris, si viam man-
datorum egrederis, quam si constanti de-
curris pedissequio, evades pedicas, quan-
tumvis lateant, non incidet captivus
in decipulas, spreto fraudulentis aucu-
pis stratagemate, ab illis avolans, in
tui terminum itineris per arctam salu-
taris viæ semitam in patriam evolabis.

Vis nosse magnanimo pectori im-
parem tenebrarum principis tyranni-
dem? vis, quàm enervis sit insidiator
callidus, experiri; recogita, quòd volen-
tem tantum possit vincere, nolentem
non possit superare. Est leo rugiens,
nè te affiliat, rugitum sufficit spernere,
nam, dum contemnitur, fugatur. Si
Christum credimus habitare per fidem
in cordibus nostris, huic Leoni magno
de tribu Juda nostræ tutelam animæ
committamus, interiùs nostrarum men-
tium habitaculum consecremus, & non
audebit Divinæ mansionis vestibulum
accedere, horrebit domum Domini af-
filire. *Rugire iste potest, ferire non po-
test; rugiat quantum vult, tantum non fu-
giat ovis Christi*, (f) hortatur Clarval-
lensis Præsul oves suas. Si sanctius o-
raculum desideras, Jacobum excipe stre-
nuo militi, ut vincat consulentem, *re-
sistite diabolo, & fugiet à vobis*. (g) Est
rex, sed super omnes filios superbiæ, non
super humiles corde DEI servulos;

(d) Ps: 118. v. 1.

*Iucurvatus
per consue-
tudinem pec-
candi à solo
DEO præci-
piente erigi
potest.*

(e) Luc: 13.
v. 12.

*Funis fit ex
filis tortis &
multiplicatis,
sic ex peccatis
consuetudo
peccati nasci-
tur.*

(c) Is: 5. v. 18.

(f) serm: 13.
in Ps: 51.(g) Is: 4. v. 7.
*Sola resisten-
tia fugat dæ-
monem.*

est princeps, sed mundi & tenebrarum harum, & quia tenebrae nil nisi lucis sunt privatio, quam potens habeat imperium, ex umbris quibus dominatur, collige, nec vereatur generosus cliens solis iustitiae induens arma lucis hanc tenebrarum congeriem profligare, non metuat crudelem licet ferocientis superbiae tyrannidem, sciens, quod exercituum Dominus salvos faciat filios pauperum, humilietque calumniatorem; novit ille suscitare de pulvere inopem, & erigere de stercore pauperem, ut sedeant cum principibus, qui astant ante Dominum Dominatorem terrae, quos stultus ille deseruit, dum stare nesciens sedere concupivit, ut solum gloriae teneant, quod iste obtinere noluit, dum aquilonis latera conscendere flagitavit; sed cecidit sublimis Angelus casu adeo irreparabili, ut nunquam amplius possit sursum ascendere, qui terram tantum sinitur circuire; alioquin, si praevaleret viribus, ut quid in quovis pæne luctamine uteretur ingenio proditoris? si proprio fideret robori, cur adhiberet vitia, quibus impetimur, cur subornaret superbiam, ut humiles afficiat, cur sibi militaret cupiditas radix iniquitatis? cur machinaretur ambitionis toxicò incautos infascinare Adæ filios, ut patrizent? denique, quam nulla sit ejus potentia, quam sit exigua audacia, quam contemptibilis ejus astutia, sacris in canticis ab adamante sponsa, cujus fortis ut mors erat dilectio, declaratur. Conquerebatur antea à filiis Matris suae se impugnatam, quando ponebatur custos in vineis, & vineam non custodivit, credens fortasse cum vinea Domini Sabaoth domus Israël sit, cum agricultura ejus iustorum catus sit, dans odorem suum ad instar florentis vineae, ipse, qui plantavit, pariter facundabit, irrigabit, purabit & purgabit, ut fructum plus afferens, extendat palmites suos usque ad mare, & usque ad flumen propagines suas. Legi devotam melliflui Doctoris anagogiam, qua in vite fidem, in palmitibus virtutem, opus in botro, in vino devotionem contemplatur, & faciliter colligit in vineis animas fuisse adumbratas. Hanc custodire, nec sponsa suffecerat tenella? quid enim, si puer Domini contestetur frustra custodes urbium invigilare, nisi Dominus custodiat civitatem, custodire satagebat sancta in-

temeritati praesulis anima, sed praepedire non poterat, quin insidiator spiritus sagittaret immaculatum in occulto. Hoc igitur, similiq[ue] edocta discrimine, associatos custodes adhortabatur aliquando instantius, deprecabatur urgentius, *capite nobis vulpes parvulas, (h) quae demoliuntur vineas.* Non hic sterilem hominis stulti vineam intelligas, per quam transiens proverbialis Salomon, apertam spinis superficiem, destructamq[ue] lapidum maceriam aspexit, sed spirituales animas suspicias, cujus interiora exculta spondent vini spiritualis abundantiam, fructificatura cujus germina, confortatura & laetificatura simul corda hominum praevidentur.

His etenim insidiantur astutius demolientes vulpeculae, stimulantur eo fervidius, quo protuberant copiosius, quo germinant abundantius; quod si, quid vulpium significetur nomine, investiges, multigenas inimici hominis tentationes in vulpium insidijs effigiari Bernardus demonstrabit, quae juxta diversitatem temporum ita diversificantur, ut nec novitios fastidiant invadere, nec desinant provectos affilire; quorum sanctioribus studijs licet se opponere palam diffidant, *solent ex occulto insidiari, quasi quaedam fraudulentæ vulpeculae, specie quidem virtutes, re autem vitia.* (n) Considerat Ambrosius in vulpium astutia dolosam haereticorum malitiam, quam sollicita Mater Ecclesia à suo territorio exterminandam praecipit, nè pauculis noceant vineis, adultis siquidem vitibus obesse non possunt, *haereticus enim imperfectum tentare potest, non potest supplantare perfectum,* (l) definit Mediolanensis Antistes; dicuntur parvula, licet enim contra Matris Ecclesiae dogmata tanquam rebelles filij intus superbi-ant, externo tamen proloquio humilitatem simulant ac ostentant. Est tamen callidior his insidiator alius, qui dum se in lucis Angelum transfigurat infamis tenebrio, vulpem induit, ut circumcursitans, florentem à facundante JESU sanguine vineam devastet; huic vindemiandae totam suae potestatis applicat congeriem, quae viam praetergredientes per avia proserpunt, si exteriora considerentur indumenta, veniunt in vestimentis ovium, ad denudandum oves, & jugulandum agnos, ut Christia-

(h) Cant. 2.
v. 15.

Haereticus non
tantum vul-
pes, sed per-
fictam humi-
litate vul-
pecula sunt.

(i) Serm. 64. in
Canta

(l) In ps. 118.
Octon. 12.

A quo è caelo
cecidit Luci-
fer, nescit
amplius in
superna elu-
dari, sed so-
lum circuit
in terra.

Anima homi-
nis iusti est
vineae DEI.

na ab orbe eliminetur innocentia, & patiens humilitas ab invadente superbia profligetur. Maligni spiritus malitiam dissimulant, ut possint amplius malignari; sed cur amabò! dum prudens sponsa immanes orci belluas cum fraudulentis vulpibus æquiparat, non solum suis canibus, sanctis videlicet prædicatoribus capere vulpes præcipit, sed parvulos præ alijs, ut capiant, injungit? *capite nobis vulpes parvulas*, legit Ambrosius, *prendite nobis vulpes pusillas exterminantes vineas, ut vineæ nostræ floreat*; ille nè potens in malitia, cujus sagittæ acutæ, & lancinant, & laniant in obscuro rectos corde, illenè draco magnus, qui aufert terminos gentium, quos ordinatrix constituit Providentia, pro Angelorum numero, qui *stringit caudam suam, quasi cedrum*, (m) ut sicut arbor ista in altum excrescendo cæteros superat, sic sæpius ferocientis belluæ crudelitas se super omnem mortalium tyrannidem exaltat, cujus si rabiem auxiliatrice Omnipotentis DEI dexterâ speras confundere, suam fallaciter abscondit fortitudinem, nè aquisitò cœlitus robore valeas fortiori luctamine, prævalere; rursus, si illuminatrice eruditus Sapientiâ, fraudulentos actus fatagis eludere, associatâ sibi frementium vitiorum fortitudine te improvise certamine contendit assilire; hinc regius propheta astutam ejus barbariem descripturus, & robur junxit fallaciæ, & robori fallaciam sociavit, *oculi ejus in pauperem respiciunt, insidiatur in abscondito, quasi leo in spelunca sua*, (a) *insidiatur, ut rapiat pauperem*, eundem scilicet respicit, ad quem misericors & miserator Dominus suæ commiserationis oculos defigit, spondens inter perennatura præfagientis Isaïæ vaticinia, *ad quem respiciam, nisi ad pauperem & contritum spiritu*, (o) in pauperem intoxicantes ejus oculi respiciunt; quasi sublevaturus miseros, & mæstos solaturus; sed cave à leonis oculo, etiam dum indormire cernitur, aperto; respicit ad prædam vel subigendam violentiâ, vel fraudulentâ rapiendam, & quamvis ad manifestandam suæ crudelitatis potentiam leoni furem hunc Angelum comparari, sed quia validos Christi milites, quos superare publico diffidit certamine, occultis aggreditur versutijs, leo insidians declaratur; sævire siquidem utroque modo permit-

titur, & laniando & adulando, & impugnando & simulando, ut & sanctorum fides potentem arrogantiam deprimat, & justorum illustis prudentia technas insidiatoris callidi confundat. Insinuasse idipsum videtur singultuans Jeremias, dum geminum duplicis belluæ furorem se experiri lamentatur, *ursus insidians factus est mihi, leo in absconditis*. (p) Est ursi caput debile, sed fortiora brachia, lumbi robustiores, sic & tentator impius in suæ suggestionis principio, quasi enervis incipit, quod si consentias, & opere consensum compleas evadit fortior, si perpetrati operis arridet malitia, fit velut invincibilis, fit longè insolentior, quia est difficilior ad expugnandum, de quo viro patienti jam dudum dixerat Altissimus, *fortitudo ejus in lumbis*.

Aggredere tu debilem, ut tuis proteratur pedibus, tuis affectibus conteratur; principium pravæ tentationis reprime, & ursi fraudulentam rabiem compressisti; alioquin fiet leo in absconditis, crudeliter affligens; æmulare Davidem parvulum, qui ursum non minus interfecerat ac leonem, in illo illaqueantem declina maligni hostis astutiam, in isto violentiam, denique ut interpretatrix Glossa concludit, *his duabus bestiis omnis sævitia diaboli monstratur*. Et tamen hoc immane monstrum ex urso defraudante, ac ex leone rugiente conflatum, pusillæ vulpi à sponsa nuncupatur, *hic talis & tantus imperator legionum demonum, quemadmodum à vera & sola potestate nominatur, parva vulpes?* inquit subtiliter Nyssenus, nève solum apostatarum Angelorum principem hōc irrideri ludibrio, hōc insigniri signaculo, hoc compellari titulo suspiceris, adjungit ocyus sublimis Gregorius, *& omnes, qui eum circumstant, & universus, qui est sub ejus potestate exercitus, omnes ex æquo despectui habiti, nominantur vulpeculæ*; (q) non appellantur sylvestres apri, aut singulares feræ, pardorum non dicuntur socij, nec æmuli leonum, quasi diceret infulatus Antistes: *omnes terrestres potestates, adversus quas est colluctatio hominibus, principatus, & potestates, & rectores tenebrarum, mundi hujus & spiritus nequitie, sunt parvæ vulpes, dolosæ & infelices, si cum nostris conferantur viribus, nec tamen intellige, quas vitiata in capi-*

(d) Thren. 3.
v. 10.

Omnis potentia diaboli contra hominem in urso & leone compendiata adumbratur.

(q) hom. 5. in Can:

Diaboli robur est astutia vulpina, & quidem parvularum vulpecularum.

Diabolus respicere se fingit pauperem, ut arroganter æmuletur DEUM.

(m) Job: 40.
v. 12.

Diabolus est ursus per fallaciam, leo per violentiam.

(n) Ps: 9. v. 21.

(o) Is: 66. v. 2.

pite natura possidet, hæ namque non nisi sunt infirmitas ac fragilitas, sed quas supremus Author gratiæ electis suis benignitate liberali impertitur, conterit universos inferni laqueos, dirumpit funestos aggregatorum vitiorum funes, revelat absconditas in abdito terrenorum bonorum territorio decipulas, serpentina Apostolorum prudentia, & eorudem simplicitas columbina; hi piscatores hominum evangelicâ incarnatione sapientiæ sagena irretiunt circumvagis peccatorum animas: hi fortes in bello, & fide, dum adversus antiquum serpentem armigeras lustrant acies; prius ex profanatis prævaricatorum cordibus vulpes parvulas ejiciunt, ut agno DEI locum faciant, ubi caput suum valeat svaviter eliminatâ harum vulpium feritate reclinare. Pro vulpe pusilla ingentem ursum reputat, & velut insidiantem vulpeculam rugientem leonem illum tenellis pedibus subjiciat fidelis Solymæ filia, illustris sponsi sanguinem pronuba, de qua sponso applaudens Psalmographus exclamat, *uxor tua sicut vitis abundans*; (r) hæc inquam suæ prospiciens vineæ, ut ejus consulat floribus, has parvulas capi vulpes præcipit, nè gemmans vinea jamque florere inchoans, vulpino astu à fructu præpediatur. Quasi non metuenda foret amplius, non diligentius avertenda draconis dilatantis os suum cauda terribilis, dum instar Cedri stringitur, quæ nuper tertiam stellarum partem cælo sustulit, & adhærentem sibi de amænissima empyreæ regionis Patria, in terram præcipitavit, quasi ab hoc immani syrmate non præcavendum foret sollicitius, ac à rodentibus vulpecularum denribus, quibus licet demoliantur vineas, vites eradicare nequeunt, licet nonnullò prolixiori certamine socordem animum faucient, haud tamen eandem perimunt aut occidunt. Est contemptibilis vulpecula, si malignantem spiritum adversus fortem pugnare contigerit mulierem, cujus pretium de ultimis terræ finibus non sumitur, sed ex immenso divinarum divitiarum gazophilacio suam originem nundinatur, pusilla vulpes est, sit licet perduellis angelus, sædisfragique agminis primicerius, si cum sanctificante, si cum potenter præliante gratia conferatur.

Interficit hic infestissimus homicida,

quasi caprarum hircus, ut gemam cum futurorum præfago Daniele robustos etiam principes, interimit sanctorum populum secundum voluntatem suam, (s) (s) *Dan. 8.* cum eos, qui robusti à sanctimonia; suæ profligaverunt sæpius militiæ agmina, ad suæ voluntatis nutum trahit libidine, aut vincit ambitione; sed ideò prostrati corruunt, qui ante elatum prostraverunt, quia in suis roborantur viribus, nec in fiducia Gubernatricis gratiæ solidantur; à cujus segregati brachijs quid mirum! si enerves decidunt, & omni verò exuti robore, sub hoc robusto tenebrarum principe succumbant? quem si certantem intueri, si vis luctantem adversus lucis filios experiri, clarissimum in luctamine heroem, in certamine ausculta magnanimum pugilem, quânam facilitate numerosam immundorum spirituum colluviem abigere oporteat; quânam sagacitate inveteratam tenebrose potestatis malitiam propellere conveniat, ausculta edocentem; emaceratus in solitudine, immaculatus in lenocinijs, irreprehensus in moderamine, inviolatus in testimonijs Anachoreta Ephrem, suis compendiosam præscribit artem tyronibus, ab ipsis etiam Magistris adpiscendam. Non ille ad obtinendum prostratis hostibus requiem alas columbæ jubet assumere ad avolandum; non svadet in sancti Sionis apicem lustrantes oculos levare ad inquirendum secreta mansionis latibulum circumvagis leonibus impervium, non præcipit in medio ignitorum lapidum, ut flammiger evadat animus, ambulare, non consulit ab inimici facie ad subterranea petrarum concava declinare, ad obseratum latentis cellæ ostium confuge; apertam consuetæ solitudinis occlude januam, & ambulantes in circuitu malignos spiritus ridendo despice, volentibus omnigenâ irrumperere violentiâ, clausam cubilis januam appone: *sunt dæmones similes lupis rapacibus*, quàm vellem voce flebili, imò optarem terrifico clamore hanc deplorandam vicissitudinem superbientibus angelis exprobrare, eratis signacula Divinæ similitudinis, & superbo vos commutastis flagitio in detestandas imagines belluarum? eratis pleni sapientiâ, & delirastis adeò, ut rugire cum leonibus, sævire cum tygridibus, grunire cum porcorum gregibus non horreatis? eratis perfecti decore genij, veloces Angeli,

Diabolus ad instar lupi obambulat cellas Monachorum.

su-

*cauda. quæ
cifer ter-
am partem
llarū præ-
itavit jam
ervata est.*

Inquirat ja-
nuam cellæ,
quam si aper-
tam invenit,
intrat, sin-
minus recedit
ab ea.

(1) Ps 67. v. 14.

Tristatur dæ-
mon ex soli-
tudine clau-
strali.

superni principes, beandi hospites, fe-
lices nuncij, cœlestes oculi, in omnem
terram ad terrigenarum solatium, ad
creandorum commilitonum delictum a-
bituri; quò dementati fascino, quò
commutati veneficiò, lupos nunc agi-
ris, ovile pastorum Principis invasu-
ros! oves sed errabundas solùm pecca-
ti morsu perempturos! fuistis in para-
disi delicijs, quid vobis cum valle la-
chrymarum? omnis lapis pretiosus fuit
operimentum vestrum, cur terræ pul-
verem inquietatis? cur animatam exi-
lis limi massam perenni conamine eli-
minare laboratis? plorate gementis E-
væ filij, levate planctum amaritudinis,
non super vosmetipsos tantùm, sed su-
per reges Tyri exauthoratos, dethroni-
zatos! sed nè molestior parentthesis suâ
evadat prolixitate contemplando Archi-
mandritæ, audire lubeat prosequentem;
qui obeunt monachorum cellas, jamiam sibi
apertam inquirentes; quid quæritis e-
molumentum in cinere, quid lucri inve-
stigatis in cilicio, quid expectatis glo-
riæ à cucullo? cur solitariam intertur-
batis requiem, cur dormientes inter
medios clericos! cum Psalte Regio, vel po-
tius, fuliginosas inter ollas, cum Vatab-
lo, aut inter medios lebetes, cum Gene-
brardo, (1) non finitis requiescere,
sed velut reparandæ salutis vestræ fo-
ret negotium, placidam conticescentis
eremi interturbare malaciam, intertur-
batis obmutescences æmulos sanctitatis?
audite vocem in sono docilem, in sua
significatione beneficam, sed infallibi-
lem à veritate, ut intro insilientes, ani-
mam ipsis obedientem corrumpant, atque
occidant?

Horret animus à resonante circum-
gyrantium luporum rabie attonitus, &
salutari imbuendus consilio, quò eva-
dendum sit impendio, quò fugiendum
arbitrio, quò declinandum magisterio,
quò se salvandum patrocinio, inquit
anxius, sollicitus ingemiscit; sed ma-
ste animo inanis timor; & quò trepi-
das asceta cogitabunde, nil est facilius,
quàm intra mœnia, quæ expugnari ne-
sciunt, ridere hostem aforis desudan-
tem, nil est jucundius, quàm intra se-
cura vallatæ domûs limina frementem
extrâ lupum cernere, suâ contabescen-
tem rabie, nec tamen vincere, nisi bi-
parentibus valvis insilienti pateat adi-
tus potentem; quid est amœnius vo-

lentem lædere, sed non valentem aspi-
cere, frustraneam anxij furoris laborem
exsibilante animo, despiciente oculo ex-
plorare? sin autem ostium reperiunt occlu-
sum, in faciem suam mœsti concidentes rece-
dunt; (u) suam claudit paræmiam mi-
hi in aphorismum famulaturam clarissi-
mus Asceta. Adeò claustrum beatus in-
cola circumvago terrori est Angelo, &
homo velut suo clausus tumulo fugat
dæmonem, scilicet *curriculi motus, rota-
rumq; versata facies leones redigit in caveam*,
ut scribit Cordubensis Seneca; (x) quòd
si objicias religiosius, si discurras verius,
fortem ad instar mortis dilectionem,
etiamsi quatuor reclusa lateat angulis,
huic perfido rebellium angelorum agmi-
ni sic esse intollerabilem, ut licet leo-
ninâ rugiant rabie, profligentur solo
intuitu flammivovæ charitatis, subjun-
gam ego cum Isidoro sic de leonibus dif-
ferente, *rotarum timent strepitus, sed i-
gnes magis*; an igitur ridere non expe-
diat ambitiosam fugientis Luciferi arro-
gantiam, quàm sicca stipula, si modò
sacrò sacri amoris igne nonnihil succen-
datur, compellit fugere, & folium, quod
vento rapitur, si modò odorem chari-
tatis evaporet, valet hunc perduellem
spirituum Domino spiritum ab orbe in
orcum, à suæ specûs limine in antrum
Erebi præcipitare! subit profectò reco-
gitantem animum voluptas maxima Om-
nipotentem dexteram tremante licet
palpebrâ intueri, quâ Majestatis poten-
tia, sædisfragum opus suarum manuum
non jam de fortunata empyreæ felicitatis
regia in subterraneum hiantis terræ
meditullium possit dejicere, sed insu-
per erectum nuper ultrâ astrorum DEI
regionem nefandum caput, sub pedibus
exulis servuli, sub planta enervati ho-
minis, ut conteratur, valeat incurva-
re. Infinitum foret, si latius exempla
coacervarem, quibus appareat mali-
gnantis in sanctos adversarij debilitas,
qui licet à suæ conditionis primordio
evasis inter creaturas primogenitus, à
primo beatarum mentium luctamine,
inter deciduos cœlo spiritus lapsu sit
primus omnium, sit licet ab introductæ
mortalitatis funesto discrimine semper
antiquus & veteranus hostis, est tamen
ab iterato toties vulnere adeo enerva-
tus, ut solus annorum fulgor, non tan-
tùm prosterndum terreat, sed terri-
tum prosternat. Asportaverat à lapide
adjutorij in azorium triumphans Philis-
tæ-

(u) de ligni
mal:

(x) lib. 2. de
ira.

Dæmon fuga-
tur ab igne
charitatis.

Itæorum cohors, captivam DEI arcam, quam juxta fictilem excelsi Dagonis truncum in profano idolorum templo collocant; sed ecce! dum die altera ad cultum lignei Numinis convolant, primum in terra ante arcam jacens simulacrum Azotij reperiunt, dumque prostratum erigunt, & suo in folio reponunt, sed subsequenti diluculo, anxiam investigatione templum Idoli repetunt, caput avulsus ab inanimato simulacri corpore conspiciunt, abscissas manuum palmas super limen inveniunt, & truncum statuae suæ in loco plangunt collocatum, in amputato capite, crudelis regni; quo idololatria gentium corda malignus spiritus oppresserat, finem considera, in palmis manuum abscissis sacrilegi cultus terminum recogita, & quia à cunctis fidelibus ejus deformitas ubique conspicitur, truncus dagon in loco suo remansisse memoratur, (y) explanat moralis Gregorius.

Sed quoniam violento ferientis cæli fulmine apostata hic Angelus à triumphali suæ colosso gloriæ in solum templi dejicitur, quæ prosternente superioris brachij fortitudine, terræ superba facies affligitur, nè ultra conversis animabus fidelium dolosis suæ simulationis fraudibus illudere videatur? ineluctabile superbientis angeli factum! quem copiosa illorum clientum turba adgeniculato poplite, ut DEUM adorabat, ille ad arcæ vestibulum procumbit, & detruncato capite arrogatæ adorationis pœnas luit; jacebat ante arcam, commentatore Lyrano, quasi faciens ei reverentiam. (z) Quod si feralem corrudentis idoli originem indagare libet, quæ demum suffragante potentiâ, acephala Dagonis Deitas in spectatorum famulatur ludibrium, quæ elevatorum Azotiorum beneficio supremi honoris fastigium immerita occupavit, si causam investigare lubet, cur in ipso templi limine dejectum à stipite caput appareat, & manus abscissæ ineptam ad indigis auxiliandum trunci statuam declarent, assignat genuinam fatalis sententiæ rationem subtilis Tostatus, abscissæ sunt ille partes, quæ ad adorationem pertinent scilicet caput, quia illud non bene curvavit, & manus, quia illas non bene elevavit coram Domino, (a) sed quoniam mediatore, mutilatus in sua velut effigie proditor Angelus terræ affixus atterritur, quo vindice mentitum Numen

plectitur, quæ fortitudine invasus tenebrarum princeps absque ullo ullius resistentiæ vestigio, absque levissimo propriæ defensionis judicio, aut alienæ protectionis auxiliari patrocinio humi prostratus relinquitur, nullius ex innumera damnatorum spirituum congerie opitulatrice dexterâ post lapsum erigitur, aut antequam dejectus concidat, sustentatur? quisnam coëgit titubantem cadere, quisnam prohibuit jacentem elevare? prolapsus Dagon erat ea, quæ cernebatur statua, in faciem verò prolapsus erat ipse daemon, à claritate gloriæ devictus, quæ circa arcam DEI exsplendescibat, commentatur Basilus. Egredius ab arcæ folio figurati Numinis splendor transfiguratum lucis Angelum, velut vehemens nimium intelligibile in terræ faciem præcipitavit, ut veterinosus serpens meminerit, sibi, ut super suum pectus repat, non thronum Deitatis occupet, ut terram comedat, non corda filiorum Adæ esuriat, fuisse à sanctissimo vindice injunctum, ac decretatum, nec absque grandi mysterio Sapientissimi Judicis (notante subtiliter Hieronymo) ut calliditatem & versutias cogitationum ejus aperiret, quod omnes gressus ejus nequitia essent & fraudes. (b) Ecce Angelum invisibilem in hoc visibili enervati Dagonis statua flagellat ultrix justitia, nec alio flagellorum genere, quàm solò coruscantium radiorum splendore, quò tenebrarum principis, & primi mendaciorum patris caligans falsitas verberetur, ac velut condigno suæ humiliationis instrumento castigetur; splendore plectitur, fulgore sternitur, solâ radiantis arcæ claritate enervatur, ut erigatur prostratus meticulosæ humanitatis animus, & discat informem adulteræ lucis genium (quantumvis adscitiâ radiorum Majestate interdum affulgere videatur) ad primum Divini splendoris intuitum exanimari, ad dilucularem cœlestium radiorum umbram è confecto mendacis gloriæ subsellio, in terræ pulverem prosterni non elevandum, sed obviò viatorum calcaneo conterendum. Hinc Doctor gentium, cœlestis illa anima, & mundi lingua, nihil volens omittere, quod discipulorum saluti proficeret, ad colluctandum adversus principatus & potestates, adversus spirituales nequitias in cœlestibus, suos adhortaturus Ephesios, iisdem consulit induere armaturam DEI, assume-

Quia non debile caput inclinavit DEO, manus ad eum elevavit, mulatur capite & manibus.

(b) de Hebræis quæst.

Fulgor egredius ab arcæ allisit interram diabolum in statu Dagonis.

(c) Ephes: 6.
v. 16.

*A benignissi-
mo DEO in-
duimur tali
armatura,
qualis suo
splendore fu-
gat dæmo-
nem.*

(d) hom: 3.
in Gen:

*Dæmon ante
adventum
Christi insul-
tabat generi
humano.*

(e) Ps: 77. v. 65.

re scutum fidei, & spiritus gladii, quod Verbum DEI est, accingi, (c) sic cerâ molliores efficiuntur fortes, & quorum effœminata frons ad quodvis hostile duellum inhorruit, illorum animata mens ad vincentem crudelissimi exercitus tyrannidem non ultrâ expavescit. Considerans hanc apostolicam magnanimos armandi milites consuetudinem Chrysostomus, priusquam illustre classicum Christianorum intinet agmini, insigne hoc armorum Pauli elogium præmittit, *quoniam nobis bellum est, non adversus carnem & sanguinem, sed adversus incorporeas virtutes, ideo neque carnalibus nos armis munivit, sed arma nostra omnia spiritualia sunt, sic radiantia, ut eorum fulgurem dæmon ille malus ferre nequeat.* (g) Quid accidat jucundiùs ad pugnam progressuro, quàm solo vibrati ensis radio antagonistam excæcare, primo scintillantis hastæ fulgore colluctatorem profigare? ut dum ille cum mundo carnem lustrat, immundas cogitationes evibrat, perniciosos affectus in aciem lunnat, ad improvisum coruscantium armorum obtutum se, suamque aciem ad fugam convertat, & velut provolutâ in terram facie, exercituum Dominum in suo armigero milite adoret triumphantem.

Attende in prostrato stupendam angelici roboris immutationem, revolve in profligato armorum gratiæ mirabilem naturam, reverere in radios fulgoribus cœlestis armaturæ, inevitabilem instantis victoriæ securitatem. Insultabat sat longò sæculorum gyro circuiens adversarius, fragilitati nostræ, donec eandem induens Dominus comparuit, veluti excitatus tanquam potens crapulatus à vino; (e) sunt enim ebrij post captam dormitionis requiem, ad ulciscendum proniores, & ad exercen-

dos belligeræ fortitudinis actus validiores; haud tamen velim illam DEO attribui ebrietatem suspiceris, cujus si turpitudinem vis recenseri, est & vocatur dæmon blandus, venenum dulce, voluntaria rabies, illecebra honestatis, quam quisquis habet, se non habet mater cadium, parens litium, magistra petulantiae, virtutis inimica. Hinc arguit Augustinus, *videtur impijs insultantibus, quod velut ebrius diu dormiat, quando non tam citò, quàm putat, hominibus subvenit, nec alius impij nomine ab homine derelicto distinguitur, quàm angelus apostata, qui toties justis obgannire præsumpserat, ubi est DEUS tuus? an non ut forti dilectionis vino inebriatus corruit, sed dum è paterno sinu in marris gremium non violentatus cecidit, sed voluntariè se dejecit, an non experectus est, quasi vir, quem (legente Syro) excussit vinum suum, quando patibulari affixus thalamo, sitire se profitebatur querulus, quasi nec fel, ignem suæ dilectionis exstingvere, nec sui amoris flammam siccâ oblatum acetum acredine sedare prævaleret; donec vertente Tygusina, tanquam aliquis fortis heros jubilans præ vino, vel Pagnino commentatore, clamans propter vinum clamore valido, in bipotentia desideratissimi brachia spiritum emisit; tunc una simul militia DEI hominis cum expirante vita expiravit, quam victus hostis adhuc victricem volens impetere, exanimatum corpus affilijt, si fortè de inanimi saltè cadavere posset victoriam reportare; quanta fragilitas delirantis! ô! quæ debilitas impugnantis! non mea, sed concludentis Athanasij hæc est sententia, sic edocentis, dæmon Dominum adoriens confractus est, & mactatus est, si quæris confligentium arenariam, indigitat sic prosequens eandem, non alibi, quàm in latere, ex quo effluxit sanguis & aqua. (f)*

Sed dum c

fixit cum

St crucif

in ejus late

aquâ & sa

gvine inter

fectus est.

(f) de P

& Cr

En! ista est dies, quam expectabamus, invenimus, vidimus.

Sermo Quadragesimus Nonus.

Diabolus solam hominis desiderat animam, quam quia DEUS etiam exigit, duobus dominis eadem anima servire nequit.

A

Puncto ad lineam proceditur, à partibus ad totum pervenitur; si guttam stillas sæpiùs; petrae durities

atteritur, & saxum emollitur; scintilla flammam sequitur, quæ ignem novit accendere, & spreta, turres cum domibus, palatia cum regijs valet incine-

ra-

fraudulentus
ostis sapē se
arcere ten-
endo diffi-
cultat, ut ed
curius ne-
ligentem
ernat.

rare. Sagax Angelus, insidiator pessimus, non primo teli vulnere, quem ferit perimit, ut vulneret profundius, titillat moderatius, ut mortem inferat, à leviori tentamine luctam inchoat, donec doloso captus illicio Adæ filius amet vulnera, si modo in tempore non doleant, licet dein perenniter prævideat cruciatura. Devoraturus leo pede suspenso circuit, nè advertatur, solertiori indagine quærit, quem devoret, nè suas expandens tendiculas discernatur, sed ubi devoraverit misellam sui furoris victimam, expectatum diem advenisse denunciat, desideratam suæ crudelitatis diem illuxisse commemorat, ad quam tot iteratis desideriorum suspirijs anxius anhelabat. Malignam si discusseris astutiam, quâ solet hostis providus adversus illaqueandas justorum animas procedere, miraberis processûs artificium, fraudulentam stupebis procedentis malitiam, in cuius alioquin regia nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat pro inquilino. A plausu suam ordiebatur nostræ tragædiæ scenam infamis hystrio, abinde ad sempiternum progrediebatur sibilum, post, dentibus fremere, & tandem infortunatam suæ crudelitatis prædam statuit devorare. Non ambit escam corporum, nisi sit hamus animarum; affixos terræ oculos tentat attollere, ut eos faciat objectam adornati corporis pulchritudinem respicere, ut inter voluptuosas fraudulentæ prædonis insidias, illaqueatus à deprædante oculo incurij spectatoris animus, cadat in retiaculum stygij venatoris, qui animarum spolijs, non oculorum exuvijs delectatur. Ablegatur ab ordinatrice Providentiâ vaticinaturus Addo, ut scandalizanti Jeroboam, publicæ idololatriæ nefandum facinus exprobraret, non veretur magnanimus Propheeta principem carpere, quem tota in regione illa, quantumvis in omnium oculis idololatrantem nemo audebat admonere; in perenne magnanimæ fidelitatis præmium, non alio sub nomine eundem sacræ regum Chronologiæ inscripsit DEI digitus, quàm viri DEI, ecce vir DEI venit de Juda, in sermone Domini in Bethel, Jeroboam stante super altare, thus jaciente. (a) Jure Divis adseribitur, Divinos inter ministros computatur, qui ignis urentis instar, sacrilegum principem redarguere non distulit, qui esurire præcipiente DEO ma-

luit, quàm oblati ad jussu regis impij epulis, ventrem famelicum refo-
cillare. Apprehenditur, urgente furi-
bundi principis irâ, ut læsæ Majestatis
reus puniatur, dumque intrepidus ful-
gurantis regis oculo objicitur, ab ob-
stupefcente, intrepidi vatis innocentia
am, ut secum prandeat, invitatur;
promittunturque obsecundaturo mune-
ra, sed vir obediens, & ideo vir DEI,
qui innuente Domino periculosum iter
animosus arripuit, prohibitam sibi cœ-
litus mensam regijs etiam muneribus
stratam religiosissimè declinavit; expla-
nat præclari nominis latens mysterium
interpretatrix Glossa, *vir à Constantia*,
& *DEI à bona vita*; sed ecce! qui præ-
sentaneum titubantis vitæ periculum,
ut fidum Altissimi legatum ageret, tam
fortiter despexit, qui voluptatis illece-
bras regali mensæ proprias gustare in-
signiter neglexit, iter continuans, à fal-
sidico propheta innocuus invaditur, ut-
que secum ad domum suam reficiendus
redeat, stimulatur; renuit vir obedi-
ens, præceptum supremi legislatoris
importuno obtrudens tentatori, qui dum
immutatam præcipientis mentem ad-
struit, credentem in mortis laqueum
inducit; cum seducente à via in de-
vium progreditur, ab invitante pane
pascitur, & aquæ potu recreatur, sed
unâ simul incurio transgressori ab eo-
dem statutæ mortis sententia inducitur,
à quo præproperè credulus ferali epu-
lo plectebatur, ut inde pœnam veraci-
ter sumeret, unde delicti ansam incur-
rius apprehendit. Egreditur viam, quàm
obediens inchoaverat, majori merito
prosecuturus, quem dum invenit in via
leo occidit eum, ut cæde patienter to-
leratâ, levem inobedientiæ culpam glo-
riose sanguinis scaturigine ablutam ex-
piaret; *Divinam sententiam supra se au-*
ditam acceptavit, & voluntati Divinæ se
committens, peccatum inobedientiæ morte
corporali expiavit, compendiat prome-
ritæ laudis cenotaphium obedienti viro
in ipso funere victoriam loquenti, insi-
gnis Nicolaus de lyra; illud præclarum
beatitudinis suæ testimonium, illud illustre
approbantis cœli, non vindicantis, fuit
prodigium, quod exanimato corpore
leo minister justitiæ adstiterit cadaveri,
quasi congenitæ ferocitatis experts, in-
flicto lethali vulnere, ultrâ favire i-
gnoraret; asinus autem stabat juxta illum,
& *leo stabat juxta cadaver, nec asinum*
ad-

Obedientia,
quam Addo
seu Gad Pro-
pheta à DEO
obligatus
præstitit, eum
condignum
efficit nomine
viri DEI.

Decipitur à
mendace Pro-
pheta, sed
hanc incuri-
am morte
diluuit.

adstantem affilit, nec suam exanimato corpore ingluviem pascere praesumit; quid est, quod idem leo, qui viventem permittitur, imò praecipitur occidere, occisum non finitur laniare. Legi sublimem magni Gregorij elucidationem, qui ex frænato leonis ore colligit, peccatum inobedientiae in ipsa morte fuisse, *quia is, qui culpabilis in vita fuerat, punitus inobedientiâ, erat jam justus ex morte.* (b) Adeò quidem, ut qui vivi transgressoris egerat carnificem, justificato in mortui corporis serviverit custodem. Revereor sublimem sanctissimi Pontificis moralitatem; à Rege gloriæ ablegatus cessit authoritati, dum alieno cedens consilio, humano obtemperans imperio, lassum corpus reficere jussus, promptè nimium obediit. Violato adscribit jejunio jacturam mortalis vitae, Carthaginensis Presbyter Tertulianus, dum seni à canis venerabili, à vaticinijs plausibili, in consulendo æquanimi, se leviter submittens, sicca jejunijs ora pane & unda reficit, ut debilitatæ salutis consulat, non ut indulgeret voluptati, *ab alio mox sene merito temerè passus* (temeritatis nota vix confidenti inuri poterat, sed consulenti) *pœnam deserti jejunij luit.* (c) Considerat sua in solitudine contemplabundus Ephrem offensi leviter judicis severum nonnihil supplicium, & sancto terrore faucius, dum humili trepidantis animi silentiò adorat absconditam judiciorum DEI faciem, humanis eorum oculis obvelatam. Leonem attentiori scruticinio stantem, nec manducantem meditatur; occiderat jubente Providentiâ obvium viatorem, rugitu terrifico avidius expectatum, quem ubi inflicto morsus vulnere fecit exanimem, mordere desijt, edere noluit, quin ipsi etiam bajulanti asino, cui suam abripuit sarcinam, vitam indemnem quodammodo condonavit.

In hac lustrata terrigeni leonis umbra adumbratum, non jam fortissimum animalium intuetur, sed exultantium angelorum principem, quem in leone delineatum autumat, speculatur, qui contra innocentium vitam immanitate implacabili crudelitatis effrænatur, qui scelerem libidini tanquam leonæ crudeliori maritatus, reprobos ex ea filios velut crudeles catulos progignit; *catuli leonum sunt quilibet reprobi* (scribit

moralis Papa) *adiniquam vitam malignorum spirituum errore generati.* (d) Hinc igitur primum ab orbe condito homicidam, in hoc effigiato veri leonis schemate delineatum respicit commemoratus Pater, causamque, cur delectari renuat exanimato justii corpore, cur pasci vivente asino non libeat, subtiliter non minus ac veraciter hisce periculis expendit; *leo cruentus, & Veritatis inimicus non cessat eos, qui non valde attendunt decipere, non quidem humanas carnes devorare volens, verum animas secum in gehennam trahere gestiens;* juxta cada-ver stabat immobilis, suis ereptam faucibus Divini viri animam plangens & rugiens, nec asinino delectatus corpore, nec abjecto justii corporis satiatus! & ideò priusquam in terra gyrovagum leonem ageret, in cœlo decidui fulgoris figuram exprimebat, sic ipsi intermerato incarnatæ Sapientiæ oculo representatus, *videbam sathanam sicut fulgur de cœlo cadentem,* (e) congenitum splendorem insinuari existimat situs Bostrensis, *quia naturâ fulgidus erat, ut fulgor, sed factus est tenebrosus propter affectum, velocitatem casus, & calliditatem fraudis objurgari hac fulguris imagine credit venerabilis Beda, quod autem ait sicut fulgur, vel præcipitem de supernis ad ima lapsus significat, vel quia dejectus adhuc se transfigurat in Angelum lucis.* præclare opinatur Cyrillus: *ante salvatoris adventum subegerat sibi orbem, & ab omnibus colebatur, sed cum unigenitum DEI Verbum de cœlo corruit tanquam fulgur, quia conculcatur ab adorantibus Christum,* (f) sed liceat tantorum Patrum veniâ, peculiarem corusci fulgori proprietatem successu pene inscrutabilem eventu admirabilem meditari, an non portentosam dixeris qualitatem, coniectum in vagina ferire gladium, nec tamen intactam cedere vaginam? hæc esto obstupescenda fulguris subtilitas, quod enssem conterat, vaginam penitus non offendat; hoc est malignam dolosi spiritus ingenium, vaginam non contingere, sed intus latenti gladio nocere; quod namque gladius in vagina, hoc anima in corpore, quo circumvolvitur, nè offendatur, quo contegitur, nè contaminetur, quo absconditur, nè videatur, nève licentiosam potius luxuriantis ingenij adinventionem existimes, quam fundatam in patrum placitis, aut sacro in volumine repertum

(b) lib: 4. Dial: 24.

Punitur inobedientia mortis supplicio.

(c) Adv: Psych: 6. 16.

Diabolus in leone, & libido peccandi adumbratur in leone.

(d) lib: 5. mor: 17.

Leo non nocet cadaveri, quia diabolus esurit animas, non corpora.

(e) Luc: 10. 18.

Diabolus comparatur fulguri, quod post adventum Christi à fidelibus conculcatur.

(f) in Cat: 1. Tho: in 1. c. Luc:

Fulgur continet gladium illas in vaginâ

veritatem, anxium illud gemebundi Davidis suspirium recogita, quod spiritu prophetico non tam de se ab hostibus circumdato, quàm de rege pacifico in sæculorum vespera, innumeris per mundi principem suscitandis persecutionibus coronando prælagivit, *eripe animam meam ab impio frameam tuam ab inimicis*

(g) Ps. 16. v. 16.

Gladius est
imago ani-
mæ, vagina
corporis.

Christi ani-
ma fuit fra-
mea æterni
patris.

Ista anima
framea,
quæ vincit
et debet, qui
est fulgu-
re lade-
frameam,
est ani-
ma.

manus tuæ, (g) frameam tuam explanat Lyranus, id est, *me qui sum gladius tuus ad destructionem infidelium*, alloquitur commentatore Augustino invasus à mundo & inferno filius, quem susceperunt inimici sui sicut ille adversarius circumiens, quærens, quem devoret, & sicut catulus ejus, ille nimirum populus cui incarnata Patris Sapientia comprobans exprobravit, *vos ex patre diabolo estis*, suum alloquitur ingentem genitorem unigenitus, quem projicientes extra civitatem circumdederunt in cruce, erue animam meam ab impijs resuscitando oblatum, quia voluit à morte, erue frameam tuam, *anima enim mea framea tua est, quam assumpsit manus tua, id est æterna virtus tua, ut per ipsam regna debellet iniquitatis*, hoc feriente gladio ancipiti (tu DEUM hominem meditare) debellavit aëreas potestates, tunc planè (interprete Carenli) *quando extraxit eam de vagina, quando scilicet anima rediit ad corpus, & resurrexit Christus*, evaginatus ens igitur est anima exanimati corporis, unde non aliam à corpore vaginam necesse est investigare; hinc idem moralizans Hugo à capite ad membra progreditur, & applicationem frameæ redemptis animabus appropriat, quam prius pariter attribuit Redemptori; eripe animam meam, impediendo affectum à diabolo, frameam tuam, id est, animam meam, ab inimicis manus tuæ, à mundi amatoribus, *framea enim est anima iusti, quæ vincit adversarium*, eripi flagitat frameam, quantumvis pereat vagina, eripiat illa, arripiatur ista, excutiat illa, concutiat ista, anteferatur illa, ejiciatur ista, excipiat illa, decipiat ista, perdat corpus, non inficior, si modò colluctans anima salvetur, si illa tantum hosti in spoliū non tradatur.

Huc suis collimat ictibus, huc suis, sed dolosis, collimat splendoribus, exitiale fulgur istud, hanc frameam contendit rumpere, hunc gladium intendit contere, transformatus in lucis Ange-

lum obscurus Lucifer, vaginæ avertere, corpus non ambit perdere, sed animam hōc excæcante, hoc fulgurante sui splendoris radio excæcare. Fulgurabat adversus frameam comparens inter DEI filios infamis fraticida, proserpit serpens antiquus ad thronum gloriæ inglorius homicida, & angelorum fratrem supplantaturus impius fratrum accusator, aut ululabat, aut rugiebat, *pellem pro pelle, & cuncta, quæ habet homo, dabit pro anima sua*; (h) pro carne cutis venditur, caro pro nervis traditur, nervi pro ossibus expenduntur; res minùs chara pro chariori faciliè obtruditur, & adjacentia bona corpori lubenti immolantur animo, si modò corpori parcatur; quasi diceret mendax spiritus (explanante Gregorio) *idcirco Job tot extra se flagella æquanimiter patitur, quia pavet, nè ipse feriat*; (i) annuit ocyùs dispensatrix Providentia, sic tamen ut percussioni verberis sociaretur custodia protectionis; decernit ad calumniatoris votum, sed præcaverit voventis intentum ordinatrix Sapientia, *Jobi corpus ecce! in manu tua est*, quid liberalius petenti indulgeri poterat, quid desideranti optatius concedi? sic tamen ut latens angvis sub herba nocere sinatur corpori, spiritui cogatur patrocinari, *quæ erat gladius, verumtamen animam illius serva*, vagina diu.

(h) Jobi: 2.
v. 4.

(i) lib: 3. mor-
tal: c. 2.

Jobi corpus
instar vaginæ
traditur Sa-
tanæ non au-
tem anima,
quæ erat gla-
dius.

impudenti rabulæ objicitur, sed evaginandus dein gladius sub protectione DEI cœli conservatur. Egreditur spe turgidus post lacerari corporis vaginam, suo se fulgure latentem frameam contritum, sed famulabantur inflicta corpori vulnera aspectu terrifico, hiatus horrida; ad lucidissimum innocentis animæ splendorem, ut nihil sit in anima, quod non immortalis adoræa adornetur, dum nihil est in corpore, quod non ulcere pessimo deturpetur; fulgurat in vaginam crudelis persecutor, dum sublimata ad DEI thronum anima suâ versatur conversatione in cœlestibus, & ictus singulos impacti fulguris despiciens, nil suum intuetur laniari, sed solum sui fulguris involucrum immaniter sauciari; circumvallatur armis magnanimus Athleta, impetitur undique telis ac lanceis, sed ubi singulis opponit scutam patientiæ, infestus hostis vincitur, & lacerata ulcerosi corporis vagina, illustris gladius ingenti strage confusam tenebrarum potestatem abigit, dum victrix anima ingentem ærum-

Ad passionem
Christus so-
lemniori
pompa proce-
dit.

narum congeriem amanter sustinens eludit. Robustum pectus, & amicorū improperijs affilit, & lenocinantibus malesvadæ conjugis affectibus invadit, sed nec confringit calumnijs, nec blandientibus illecebris emollit; cogitur tandem invictæ mentis arcem deferere, quamque infructuosus labor sit, unitam DEO animam ab amatore suo divellere, frustraneò delusus conamine fugiens, constringitur propalare. Interemisset animam, nî suam suspensus Conditor possessionem conservasset, exanimasset saltè ulcerosam sauciati corporis massam, nî adversarij manibus (sic disponente Domino) esset traditum, ut tamen quoad integritatem vitæ in protectoris sui manu fuisset præservatum. Vis nôsse, quâ tyrannide suo sibi subjectus crimine crudelis spiritus opprimat, ut succumbant? sequens mysterium attentius meditare.

Approximabat sollemnis triumphaturi Salvatoris introitus ad urbem Soly-mæ Divinis deplorandæ lachrymis directus; & licet sæpè sapius ambitiosam hanc mundi metropolim peragraverit, nunquam tamen ea supernæ Majestatis gloriâ ingredi voluit (commentatore Theophilacto) cum attestante Chrysostomo, nam, prius quidem delitescerebat propter invidiam illorum, nunc autem, quia passionis tempus aderat, quod ipse sibi præfigniverat, clarior venit, ut si velint, gloriam ejus intelligant, (l) inaugurandus nuper à conclamante populo in Israël Regem, fugiens declinavit, nunc verò non invitatus adesse voluit, ut regio susciperetur apparatu, quin imò lingvas infantium fecit esse disertas, ut Rex Israël proclamaretur, si accedentis, si obequitantis motivum investiges, respondit Doctor mellifluus inquirenti, hæc quidem preparatio ad passionem fuit, (m) quæ, ut celebraretur solemnitus regalem instituit festivitatem, ingressurus, non quidem accurati cursûs ministerio, non fervescentis equi, qui de longè odorat bellum, qui gaudet ad vocem classici, & animante proflui cruoris spectaculo delectatur, sed humili bajulantis asinæ vestigio, non inter fulgurantes gladios, aut hastas fulgurantes, sed inter frondentes ramos, pacificæ tranquillitatis nuncios, & indices amicæ pietatis; denique solus Regum JESUS super pullo asini sedit & solemniter cum

benedictionibus tanquam Rex in Jerusalem ingressus est, testatur Cyrillus. (n) Priusquam tamen regalem ordiretur processum, bini mittuntur discipuli, seu propter gemina præcepta charitatis, seu propter reciprocantis adjutorij necessitatem, in castellum, quod contra illos erat, in quo mundum præfiguratum fuisse autumat Doctor angelicus, & peccatricem animam mellifluus, quæ turrim elationis erigit, ut venienti sibi mansveto Regi suo contrarietur; alligata ibidem retinebatur asina cum pullo, & quia prophetico Sapientissimi Salomonis proverbio impius, funibus peccatorum suorum constringitur, (o) adducere jubentur resolutos, quanta regum disparitas, qui suis dominantur à Rege gloriæ, qui suis famulatur! illi, ut amplius possideant, arctius alligant, iste ut teneat absolvit, sunt enim robustiora, sunt & securiora charitatis vincula, quàm sint ligamina severæ potestatis, sit contumeliæ indicium apud terrenos Principes alligari, est abbreviatum omnis gloriæ compendium Christi dominio vinculis mancipari; alioquin erubisset Paulus coram Philemone gloriari, Paulus senex nunc autem & vinctus JESU Christi, (p) non alio suum coronare ambiens senium diademate, quàm hoc magnifico vinculorum mancipatu; nec mirare, ut enim adstruit Ambrosius, quod sub alijs contumelia est, sub Christo gloria est, (q) illa intentum excitat animum Evangelica recensentis Marci periodus, abeuntes invenerunt pullum ligatum ante januam foris in bivio & solvunt eum, (r) citò reperiunt, quod JESU præcipiente quærunt; redarguit aut incuriam, aut certè rigidam immiris Domini crudelitatem Athanasius, & quia plurimum fuisse didicit dominium à referente Luca in plures pulli & asinæ invehitur possessores, omnes pariter non in aliud occupati sunt, quàm ut asellum in bivio alligent, (s) à via trahunt ad bivium, ut quamnam viam inire debeat, attonitus ignoreret; negatur incolæ diversorium, & suum inquilinus stabulum inhabitare prohibetur; vincula jungunt vinculis, nexusque nexibus constringunt, nec tecto à pluvijs defenditur, nec sub tentorio à nubifragio præservatur; dira crudelitas, quem repræsentat aptius, quàm peccatricem animam, computrescentem ut jumentum in stercore suo, quid enim aliud aut veriùs, aut propriùs de ijs pro-

(n) Catech.

(o) Prov: 5. v. 22.

Felix anima
quæ Christo
vinculis li-
gatur.

(p) Epist: ad
Philem: v.

(q) in Ps: 4.

(r) Marc: 11. v. 4.

(s) Serm: de
Ramis.

Diabolus co-
natur anima
in bivio alli-

(l) ad cap: 11.
Marc:

(m) serm: 3.
in ram:
Palm:

Ante passionē
mittuntur di-
scipuli, ut al-
ligatam asi-
nam solvant.

proferendum est, quos lamentabili pa-
roemia plorans Ezechiel detestatur, quo-
rum carnes sunt, ut carnes asinorum, (t)
ob fæditatem criminum & turpitudinem
cupiditatum; ut jam (Bernardo teste)
jumenta possent dicere, si loqui didi-
cissent.

En! Adæ filius, & ratione prædi-
tus, & lumine Divini vultus insigni-
tus, quasi unus ex nobis tactus est, il-
lustris creatura! sed antequam Crea-
toris subderetur adversario, nunc ve-
rò lascivienti jumentorum gregi aggre-
gata, postquam ab egregio beatarum
mentium collegio, fuit ductore & se-
ductore angelo segregata, coronabatur
gloriâ & honore, supernæ felicitatis
æmulus non adversarius, sed mutavit
gloriam in similitudinem non tantum
petulcientis asini, comedentis fœnum,
seu dein sub fœni schemate latentem a-
rescentem ad vesperam subaudias vani-
tatem, seu humanam luxuriantis ani-
mi intelligas carnalitatem, hinc homine
mutato in jumentum, panis Angelo-
rum elegit fieri fœnum, factus homo pec-
catorum! feralis certè vicissitudo, quâ
jacere prælegit in vitiorum stabulo ferus
homo, quàm conversari cum Paulo in-
cœlorum palatio, vult propter bellui-
nam similitudinem caducæ voluptatis
pasci gramine, & spreto arctæ humi-
litis præsepio, mavult in bivio fla-
gitiorum funibus alligari, ferreisque sce-
leratorum habituum compedibus aggra-
vari; ô! si agnosceret hic asinus præ-
sepe Domini sui, quàm facîle ad arctam
salutis viam traheretur, & periculosum
vitiosæ libertatis bivium detestetur;
alligatur interim nolens servire DEO, al-
ligatur crudeli Domino, dum enim bi-
vius utrumque sequi flagitat, primi a-
mittit præsidium, & experitur tyran-
nidem secundi; duobus enim hisce do-
minis famulari est impossibile, unus
quippe cum sit Altissimus Creator Omni-
potens, Rex metuendus nimis, corri-
valem non patitur, consortem execra-
tur. Hinc suis ponderosis in periodis
Propheta Samuel, dum universalem
domum Israël, ut revertatur in toto
corde suo ad Dominum, seriâ exhor-
tatione commonet, auferre Deos a-
lienos de medio persvadet, nè dæmo-
num imperiò, aut pravis actionibus
subjugatus, aut cultu idololatro man-
cipetur; clamat proinde voce terri-

ficâ comminabundus Præco, *præparate
corda vestra Domino, & servite ei soli*; (u) (u) 1. Reg: 7.
mentem non solum ab immundo scele- v. 3.
ratorum operum impendio penitus se-
parando, sed insuper eandem sanctis
Christianorum virtutum fulgoribus il-
lustrando, ut primo sacri laboris obse-
quio maligni spiritus dominium excu- DEUS homi-
tiatur, secundo verò cœlestium velut nis solus Con-
radiatorum ministerio, à nostris cordi- dator, eum so-
bus potestas tenebrarum abigatur; non lus possidere
autem soli DEO, ut unitus Domino ser- prætendit.
vire dicitur, qui perduelli apostatæ suis
in actibus adhærere convincitur, & ve-
lut servili homagio subesse demonstra-
tur. Soli DEO servire & obedire præ-
cipimur, & unâ simul dominanti illius,
qui homicida fuit ab initio, tyrannidi
colla submittere prohibemur; soli DEO,
quia, qui totum hominem condidisse cre-
ditur, habere eum communem cum adver-
sario, non dignatur, (x) scribit Grego- (x) in Reg: lib:
rius. Hoc ipsum est, quod incarnata 3. c. 5.
veritas, & per se ipsum hâc Evangelica
periodo denunciat, & Paulus Apostoli-
co axioma divisum DEI & dæmonis
imperium condemnat, *quæ societas lucis*
ad tenebras, (y) crudeles Domini è sta- (y) 2. Cor: 6.
buli præsepio ad bivium subjectam si- v. 14.
bi asinam alligarunt, ut geminam ap-
prehendere viam cupiens, à vera, quæ
tantum una est, se subtrahat, & ad spa-
tiosa perditionis prata illecebrarum vo-
lutabro se se collotenus immergat, quo-
rum ferociam Dominorum expendere
continuans Athanasius, subjungit, *unus-*
quisq; eorum vincula vinculis congeminavit, Diabolus ca-
tunc planè, quando ponderosis onustam privatum ho-
delictorum sarcinis, gravioribus flagi- minem mul-
tiorum oneribus tartarei principes ener- tiplicatis vin-
vem animam opprimere statuerunt, ejus- culis aggra-
que affectuum pedes, quibus ad vitam vat.
æquè ac mortem proceditur, obnoxijis
pravarum cupiditatum compedibus di-
rissimè constrinxerunt; infortunata di-
es! quàm exultantes inimici celebrant,
eamque præ reliquis sibi jucundam,
quam prolixiori desiderio expectave-
rant, quamdiu conquistam tandem in-
venerunt, cum plausu, & fremitu, cum
jubilo & sibilo affirmant. Infortunata
commiserandæ submissionis dies! qua
demens & amens anima, dum liberta-
tem suam peccando perdidit, intolle-
rabile vilissimi mancipatus jugum sub-
ire annuens, ad bivium alligatur, ut
perdito Christianæ rectitudinis tramite,
de avio in devium ex bivio collocetur.

Abo-

(t) Ezech: 23.
v. 20.Peccatrix a-
nima hæret
sub bivio, dum
DEUM se-
qui, & à dia-
bolo non re-
cedere moli-
tur.

Diabolus, quam diu non apostatabat à DEO, dies fuit, sed post peccatum conversus est in noctem.

Abominanda dies! quæ ab illecebrarum voluptuosa serenitate incipit, sed in tenebrosa caligine cursum iunctatis finit. Exitiosa dies, cujus diluculum inter deliciosas oblectationum insolentias illucescit, sed inter condensatas calamitatum umbras pariter vesperascit! seu ipsum tentantem, ac inducentem cum Gregorio in die hac intuearis humani generis seductorem, qui per naturam optimè conditus dies existit, sed per obscuram ambitionis culpam in noctem horridam evasit, seu in die illa, ipsam peccati turpitudinem mentitis splendoribus illustratam mediteris, quod caliganti oculo claritatem ut objiciat, innumeras utilitatum nænias, infames delectationum quisquiliæ coacervat, sed dum se diem simulans ex sponione bonorum radiat, transacto scelere, spissam se noctem exhibens, quidquid Divinæ lucis menti affulserat, impenetrabili tenebrarum voragine obscurat. Perniciosa dies, in qua ovis Dominico ovili intemerata surripitur, ut commutata in bajulam iniquitum asinam à via & vitâ abstrahatur ad mortis & inferni bivium alligetur; non sic dulcis & rectus Dominus legem præscribens delinquentibus in via, nè detraherentur ad bivium, nè opprimantur per angelicæ ambitionis dominium, conjungit iste dominantium Dominus dulcedinem misericordiæ & rectitudinem justitiæ in suavi, sed forti oris osculo, quo olim, ut osculetur inamoratam sancti amoris sponsam, sollicita flagitabat, anxia acclamabat, festina properabat, supplicabunda expectabat. Non sic est largitor omnium bonorum Dominus & miserationum DEUS, commendat ille Dominus servulis, præceptor discipulis, Magister Apostolis injungit, *solvite & adducite mihi*, (2) legi commentatoris Hilarij eruditionem, pulum indomitum non assvetum fræno, gentes denotasse, tunc utique peccatrices, & ideo effrænes & insolentes, has sibi adduci præcipit, propter quas, ut sibi easdem acquireret, inclinatis etiam cœlis ad regionem umbræ mortis illuminaturus ambulantes in tenebris descendit. Vix pretiosum leve quantumvis pondus pullus exilis bajulaverat, quando submissâ mansuetudine (si infulati Abulensis testimonio fidimus) ac si semper assvetus esset oneribus ferendis

equitem suum supportabat. Novi enunciatam ab ore aureo veritatem esse, finitâ Solymæ hujus festivitatis pompa, obsequiosum animal à Salvatore proprietario remissum, sed scio pariter assumptam JESU miserationis clementiâ fidelem animam, sed antea tartaræ tyrannidi subjectam non primo remitti possessori, qui violentâ barbarie liberam alliciebat, & dein alienam debitam Domino à legitimo Conditoris dominio nequiter avellebat. Sum proinde retinet, quod condidit & redemit, dum illi alligatum prævaricatorem eripit, ut absolutum vinculis, suisque adgeniculatum pedibus, suis associet gregibus, & suis pascuis sustentet.

Interroga, si dubitas, illum unius David commisso peccato jumentum factus est.

irretientis oculi illaquearum illicio puterum Domini, quem ambulantes in solario seductor pessimus conduxit ad fenestram, ut à via Veritatis, per quam immaculatus beatô hætenus vestigio processerat abstractum, ad bivium alligaret; fatetur ille justorum more fatetur, sed poenitenti ore, infortunatam vicis suæ vicissitudinem, ut jumentum factus sum apud te, & ego semper tecum; (a) legit Chaldaeus, quasi bestia reputatus sum apud te, quo enim alio intitulari promeretur agnomine lasciviens concupiscentia, quam bellua infrænis, quam circumfiliens asina ruptis præcepti vinculis non alligata! præmittit conversioni suæ, & feræ tyrannidis excussione commutatos fuisse renes suos, & se esse ad nihilum redactum; in quorum schemate peccatum carnis significari autumat Gregorius, quod regnat in renibus virorum; abinde, ut redigeretur ad nihilum, stimulabatur amore terrenorum honori proprio morte iniquâ consulens innocui clientis. Haud tamen ideo DEUM factorem suum statuit derelinquere, sed magis offensum flebili reditu placare; noverat multiplicatum adeo misericordiam indulgentis DEI, ut homines & jumenta desideret salvare, noverat sibi adhærere DEO bonum esse, ut desinat jumentum esse, & audiat suavissimam vocantis & urgentis vocem, quâ olim electum Israël ducem alloquebatur, *tu verò hic sta mecum, & loquar tibi*, (b) ut enim animadvertit sublimiter Ambrosius, Circumsusus DEI gratiâ homo incipit esse, qui per imprudentiam prætendebat insensibilitatem, & scientiam be-

Christus alligatos cum asina peccatores solvi præcipit, & sibi ad suos adduci.

(2) Matth. 12. v. 2.

(a) Ps. 72. v.

DEUS ovem perditam pa-
scit, ut erra-
bundam re-
ducatur.

(b) Deut. 5. v. 31.

(c) Ps: 72, v. 23. *bestialem*, (c) nec misereris Clemen-
tia recalcitrans jumentum deserit, sed
fœnum carnalium delectationum esuri-
ens, jucundiori pabulo refocilavit; di-
cat transfiguratus homo postquam in-
supportabili pressus onere, quid sit ju-
mentum esse, recognovit, dicat fameli-
cus, *Dominus regit me, & nihil mihi de-*
(d) Ps: 22, v. 1. *erit, in loco pascuæ ibi me collocavit*, (d)
sic canit repletus amaritudine dolentis
animi, inebriatus absynthio pœnitentium
singultuum & lachrymarum! legit Hie-
ronymus: *Dominus pascit me, in pascuis*
herbarum acclinavit me, arridet accomo-
dator converso jumento Syri paraphra-
sis, *pascet, & quidquam non patietur de-*
esse mihi, & super prata fortitudinis habi-
tare me faciet. En divitem, qui nuper
sustulerat ovem viri pauperis, quando
Uriam Hathæum percussit gladio, &
suam sibi accepit conjugem in uxorem,
nunc pauper factus nimis, sublatâ san-
ctificantis gratiæ possessione, à miseren-
te DEO pascitur, ut amplius impingve-
tur, & quia se ipsum ad viam manda-
torum reducere, se ipsum alligatum
in perditionis bivio nesciverat, benè
attribuit reductionem suam Omnipoten-
ti dexteræ, nè cæcum ultrâ ducem in-
sequens, ipse cæcutiens caderet in fo-
veam interitûs æterni; Dominus regit
me, ad instar ducis prævi, nè ultrâ
præproperus ruens in bivium adulterij
& homicidij, durissimis compedibus co-
arctetur; Dominus regit me ad instar il-
luminantis phosphori, ut suo illustratus
lumine declinem tenebrarum principis
decipulam, quâ irretitus à DEO abstra-
har ac elonger. Dominus regit me,
ut pastor ovem perditam, supponens
recipiendæ humerum, nè rursus deci-
dam in retiaculâ peccatorum; Domi-
nus regit me, ut fræno & calcaris sti-
mulo recalcitrantem asinum, nè ultrâ
stimulus carnis meæ lethali sauciet vul-
nere præcipitem animam, in pœnam
ijsdem tribus lanceis, quibus rebellis
filius corpus configitur acerbè transfigen-
dam, denique Dominus regit me, sub-
jungit purpuratus Hugo, *redeuntem de-*
captivitate Babilonica, id est de peccato, hinc
nihil sibi deerat hoc dirigente Domino;
quid enim ei deesse poterit, quia om-
nia habentem habet, & possidet univer-
sa possidentem? expande igitur gemi-
na affectûs & intellectûs brachia, ut
hunc præ omnibus, charis amplexibus
complectaris Dominum, dimitte discre-

pantem moribus, diversam legibus, fal-
laciem nutibus, ferocem cædibus, qui
persequi non desinit nî detur assequi,
cui nulla pietas neque in impios suæ
iniquitatis pedissequos, neque in con-
fœderatos suæ perversitatis asseclas,
crudelis Dominus hîc planè indignus
nomine, nî peccatorum servitus sui fun-
daret dominij relationem. Duos nè
ambias, qui unus es, te ipsum nè tur-
piter divides, qui solus es, non potes
indivisus in duo divisa tendere, non
vales tui obsequij multiplicare fines,
illum proinde constituas tui itineris
limitem, tui egressûs marginem, tui
laboris præmium, tui conatûs termi-
num, tuæ subjectionis Dominum, qui
malignanti Angelo suum, quod sibi ar-
rogaverat, eripuit dominium, quando
principem mundi hujus ejiciebat foras.
Si disparem amborum ambis investiga-
re genium, primi clementiam descrip-
tam lege apud Psalterium regium, & re-
spondebit tibi: *svavis Dominus universis,*
& miserationes ejus super omnia opera ejus,
(e) solem interroga, an bonis solum o-
riri debeat, & malis aboriri? cœlum
examina, num solis justis jubeatur plue-
re, & impios prohibeatur irrigare? nec
mirare, si puniat severo damnationis ver-
bere reprobum, quem expectavit lon-
ganimiter misericors peccatorem, non
enim sua castigat opera, quæ suo nun-
quam destituuntur præmio, sed pec-
catorum vindicat crimina, quæ con-
demnanda sunt. *Miseratio ejus redditæ*
est operibus ejus (explanat Augustinus, re-
sipiscere nolentem alloquens peccato-
rem) *severitas ejus est non in opera sua,*
in opera tua, nil amplius sua requirit
misericordia, imò nil gravius, nil diffi-
cilius sua exigit ultrix Justitia, quàm,
ut tu tollas opera tua, & non in te re-
tineas, nisi opera sua, tunc enim non
te dimittet svavissima miserasio ejus,
quæ est super omnia opera sua. Quid
hoc optatius gubernio, quid hoc desi-
derabilius dominio, me peccatorem ju-
beor deferere, qui nihil sum peccan-
do, illum assumere, qui totum dat se
dando.

Opera DEI
semper expe-
riuntur mise-
ricordiam,
non tamen o-
pera hominis.

(e) Ps: 144.
6.9.

Scrutare nunc superbi tenebrarum Diabolus ex
principis dominium, & quamam guber-
net barbarie subjectas sibi animas, qui
sola amat corpora, quæ suæ animæ sunt
inimica, prophetam consule, vel veriùs
dictantem Prophetarum Dominum au-
scul-

sculta, qui suo sibi illatam in populo vindicaturus injuriam, injurianti comminabatur: *tradam Egyptum in manu dominorum crudelium, & rex fortis dominabitur eorum, ait Dominus DEUS exercituum,* (f) in Dominis crudelibus rebelles Angeli consonò Patrum suffragiò intelliguntur, nec alius, si moralitatem consideres, Rex fortis dominaturus asseritur, quàm ille Evangelicus fortis armatus, qui cum custodit atrium suum, in pace sunt omnia; *fortem vocat diabolum* (inquit os aureum) *non quia naturaliter hujusmodi sit, sed innuens antiquam ejus tyrannidem, quam pusillanimitas nostra cavavit,* (g) & quia Theophylacto commentatore, arma illius sunt omnes species peccatorum, quibus telis subjicias te ipsum dum peccas Christiane, quibus exponas jaculis in fontem animam attende; ipsius atrium (Venerabilis Bedæ testimonio) mundus est, qui in maligno positus, ingentem confœderatorum agminum aciem complectitur, potiebatur illo, quasi totaliter, usque ad salvatoris adventum, *postquam enim DEI summi Verbum totius fortitudinis dator & Dominus virtutum factus est homo, invasit illum & vasa ejus abstulit,* concludit Cyrillus, (h) Elige nunc cui magis expediat, decerne, cuinam libeat dominio mancipari, nam nemo potest duobus Dominis servire, contraria jubentibus, si enim junguntur identitate præceptorum, unus sunt, concordia siquidem ex pluribus unum facit; si servis cœlorum Domino, sursum traheris, ut tua conversatio in cœlis sit, si perduelli ministras Angelo, usque ad infernum detraheris, ut tuo stridore dentium, quodnam illius sit dominium, contesteris. Et quia amor tuus tuum pondus est, te vehens, quocunque veheris, te tollens quocunque tolleris, cave! nè multiplicato pondere in varios amores distraharis, & ab amante DEO amari desinens; non enim mentitus est, qui dixit proverbiali Salomonis lingua, *pondus & pondus, mensura & mensura: utrumque abominabile est apud DEUM,* (i) legit Pagninus, *duplex pondus & duplex mensura,* assignat congruam Divinæ abominationis rationem interpretes Nicolaus, *quia furtum est colore justitiæ palliatum.* Furaris largitori Thesaurum tuum tibi concreditum, dum cor tuum à corde DEI abstrahis, & callido prædoni cordium concedis aut largiris. Duobus

Dominis vis famulari politicè, ut uni placeas, & alterum non offendas, sed hæc palliata sanctitas apud Hieronymum duplex iniquitas compellatur; adjungit abominantis DEI perpetuum horrorem purpuratus Hugo, *tales homines velut insipidos cibos evomet Dominus,* dum enim, nec calent per charitatem, nec frigent per poenitentiam, dum DEUM se timere fingentes, eundem prætendunt ut Benefactorem suum diligere, & sustinentes diabolum, quem metuant, nolunt offendere, dum illum non penitus volunt abjicere, & istum in domino cordis sui pavent ac horrent retinere, ab illo deferuntur, ab illo rescantur, ab isto vinculantur, ab illo suis à compedibus non liberantur, ab isto ad bivium bipartiti amatores, bivij viatores alligantur. Recipiuntur & deglutiuntur à ventre diaboli, dum evomuntur ab ore DEI, illi conformiter comminantis illius oraculo, qui habet septem Spiritus DEI & septem stellas, ut hominem hypocritam foris lucere flagitantem, intus ardere recusantem, amari cupientem, amare renitentem, & coram Angelis suis, & coram oculata domo syderum, in qua suum laudant suis fulgoribus Conditorem, discutiat, revelet, abjiciat, & condemnet, *incipiam te evomere ex ore meo,* (l) id est de sanctorum collegio, quod os meum dicitur, subjungit moralis Hugo illi prophetico conformiter improprio, *os meum non interrogastis,* (m) quia sacra Prophetarum volumina non consulistis. Veritati adhærere recusatis, & tamen mendaciorum patris discipuli vocari formidastis. Duplici corda vestra pondere aggravatis, ut ignorantes aut scire dissimulantes prohibitam diversitatem ponderis, *non habebis in sacculo diversa pondera,* (n) legi subtilem interlinearis commentarij elucidationem, id est, non doceas agere, quod non vis facere, quia JESUS cepit facere & docere, sed quia (Isidoro explanante) non solum illo corporali, sed etiam spiritali modo stupendum est nobis, ut nec diversa pondera in cordibus nostris, nec in domo conscientiæ nostræ *mensuras duplices habeamus;* (o) nè scilicet diversò respiciamus oculo, nè varij affectus tendamus impendiò, nè duplici amemus animo, DEUM & dæmonem, illi placere flagitantes dum oramus, isti displicere non procurantes, dum operamur, sit par in pondere

(f) Is: 29. v. 4.

(g) hom: 24. in
Matth:(h) in Joan:
lib: 10. c. 11.Infelix anima
volens DEO
& dæmoni
servire.(i) Prov: 20.
v. 10.Homo volens
DEUM colere,
& dæmonem
non offendere
evomitur à
DEO.(l) Apoc: 3.
v. 16.

(m) Is: 30. v. 4.

(n) Deut: 25.
v. 13.Abominabilis
anima, que
utitur duplici
pondere.(o) in Deut:
6. 12.

*A cordibus ju-
rorum exclu-
dendum est
duplex pon-
das, & solius
DEI retinen-
dum.*

re oratio in opere, illa isti consentiat, nè opus orationem fallat. Utrumque eadem in balance appendamus, eodem statere ponderemus, nè dum spondentis lingvæ profertur grave dispendium, exile sit alleviati operis incrementum.

Excludatur à libra cordis nostri terrena vanitas, abjiciatur levis mundi inanitas, quam solet mendax angelus pro sanctuarij pondere fallaciter offerre, sola libretur Christianæ integritatis gravitas, & intémerata legum observantia cuivis spurio ponderi præponderare reperiatur; non alia nostræ sit magnitudinis decempeda, quâ nostros dimetiamur limites, quâ nostras mensuremus animas, quàm mensura ætatis plenitudinis Christi, nè hanc non adæquantem reperiatur parvuli, nec excedentes alta sapiamus, sed humilibus, ad normam ejus, qui semper humilis corde fuit, consentiamus; ut enim suos erudentem Ephesios Doctorem gentium, interpretatur fidelissimus Commentator Ambrosius, *per hoc dictum perfectos nos vult fieri in plenitudine intellectus Divinitatis filij DEI.* Abominemur calamum conquassatum fœdifragi spiritus, qui excedere volens apocalypticam mensuram hominis, *quæ est Angeli,* (p) super astra DEI suum decrevit solium exaltare; sed dum magni consilij Angelum in sæculorum vespera futurum hominem despicit, dum electos Adæ filios substitutos suæ stationis vicarios, qui *erunt sicut Angeli DEI in cælo;* præsumptuosus contemnit, qui tamen asseverante incarnatâ sapientia æquales sunt Angelis, utpote DEI filij, & filij resurrectionis, detrusus ab aquilonari latere, quod mente ambitiosa sessurus conscenderat, in terræ centrum corruit, ubi depositâ pulcherrimorum spirituum symmetriâ, serpentem mentiri non dubitavit, si modò sublatô immortalis gratiæ privilegio terrigenos posset Angelos, cœligenorum æmulos & collegas, mutare in homines mortales; vides! cur adeò sollicitâ indagine te quærat, & requirat, mendax spiritus, ut requisitum inveniat, inventum calliditate sua capiat, captum irretiat, & irretitum perdat. Ingenti telorum multitudinedine, & sagittarum copiâ ad unam collimat animam, eò feriendam immaniùs, quò hæc incautiùs declinare negligit collimantem. Huic sed providæ, sed anxie, huic sed

fatagenti, sed evadenti, sed explodenti, sed resistenti, suus applaudit sponsus sanguinum, quem solum sola concupierat, & unum sinè alio aut corrivali, aut socio adamabat, *quid videbis in Sulamite, nisi choros castrorum?* (r) legit Aquila, *(r) Cant. 7. v. 1.* *quid intuebimini in pacifica pacifici Regis filia in choris castrorum,* intelligit Lyranus societates ad pugnam paratorum, ea enim magnanima inolevit consuetudo fortunato Nehemiæ sæculo, ut in ædificatione augustæ urbis Solymæ ædificantes, unâ manu muros erigerent, sed alterâ gladium tenerent, *unâ manu sua faciebat opus, & alterâ tenebat gladium;* (s) quid hoc labore pulchriùs? quid hoc angore deliciosiùs? quid hoc ardore laudabiliùs, quid visu digniùs, quid est jucundiùs aspectu? armati structores construunt, & laborant, armigeri juvenes militant & triumphant; felix ille triumphus, in quo & contra hostem eriguntur mœnia ad tutelam, & defenduntur erecta urbis propugnacula ad civium medelam ancillatura, ad hostium ruinam profutura; fortis mulier, quæ non tantum accinxit fortitudine lumbos suos, illustris anima, quæ non tantum candido immaculati pudoris baltheo constrinxit renes suos, sed insuper roboravit brachium suum, claudicat namque in via, quâ obviam sponso pergit virginalis continentia, si desit operum fortitudo, insignis exercituum Domini est amasia, quæ vadit vendens omnia accellerantem sponsum comitatura, sic manum unam aperit inopi honoratura Dominum de sua substantia, ut tamen manum alteram mittat ad pauperem, frangens esurienti panem suum, ut tamen digiti ejus apprehendant fufum, id est, *rectitudinem intentionis,* subjungit Carenis Hugo, *per quam omnia quasi fila in orbem eternitatis detorquet,* ut torqueat insidiatorem apostatam operatione fidelium, ac duorum lignorum tramite, à fulsi & coli schemate, à cruce Domini detorquere laborantem. Applaudat igitur hóc amoroso lemmate amanti animæ Creator & Amator animarum, æquiparet auream radiantis sponsæ statuum armorum fulgoribus, & unam secum indissolubili unitatis connectam vinculo castrorum choris compareret, ut innuat Regem pacificum non minùs choris cantantium recreari, quàm DEUM exercituum castris bellantium delectari; in choris siquidem laudes

*Anima volens
hostem vince-
re anima-
rum, debet u-
nâ manu ope-
rari, & alte-
râ gladium
gestare.*

*Mulier fortis
manum suam
extendit ad
pauperem, al-
tera appre-
hendit fufum
rectæ inten-
tionis.*

*Hostis noster
vincitur ar-
mis, & musi-
cis instrumen-
tis.*

(t) Is: 30, v. 32.

*Quando DEUS
dat discipli-
nam iusto, fla-
gellat diabo-
lum,*

(u) Sap: 12.
v. 22.

*Sponsa sponsi
sanguinem
choris & ca-
stris se appli-
cat conjun-
gendis.*

Altissimi recitare, in castris ipsi Domino moris est militare, nam in oculis exsilire incautos consuevit affilire viatores, nostrarum viarum callidus explorator, nec nisi in obscuro re-ctos corde præsunt sagittare, hinc voce chori proditur, & Verbi DEI gladio profligatur; hoc est vetustum vaticinantis Isaia oraculum de securis militantis Ecclesiae victorijs præcantatum, in tympanis & cytharis, & in bellis præcipuis expugnabit eos; (t) non solæ hostem enervant cytharæ, nec reboantia tantum tympana exanimant furorem, nisi ferale accedat prælium, assuetus vulnere adversarius non recedit; clamore leo rugiens terrere noscitur, sed nisi cum igne ferrum ostenderis, non profligatur; à voce Domini truculentus Assur incipit tremere, sed nisi virgam cadentem strinxeris, luctari nunquam desinet, sed pertinaciùs se solet robore; legi per cytharam præfigurari consonam prædicationem, per tympanum assiduam carnis mortificationem, per bella æquanimam adversitatum receptionem, & legenti occurrit animo vox Sapientiae, intonans tenebrarum potestati ferale classicum, & clangens victoriosum cœlesti militiæ applausum, cum das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas; (u) nos cædis, ut Pater filios ad correctionem, sed hostes nostros Judex & Vindex verberans ad condemnationem. Sed revertamur ad pulchra Israël tentoria, in quibus DEUS cernitur, regrediamur ad castra DEI, intuemur pulcherimam inter mulieres filiam principis in gressibus suis non jam tripudiantem, sed castrametantem, non retardantem, sed accellerantem, non quidem velut aligerum beatarum mentium æmulum, rapido volatu ad instar evolantis aquilæ, ad radiorum solis Justitiæ intuitum deproperantem, sed belligerantis Heroïnæ personam assumentem, nec tamen à suavissimo concrepantis sponsæ illicio desinentem. Pacifica præliatrix, quæ tam extraneos hostium cuneos novit invadere, quàm contra lubricas voluptuosæ carnis illecebras solet configere, contra rebellem tenebrarum principem castrorum aciem sic scit dirigere, ut profligatum & fugitivum cogat recedere, sed recedentis erectum caput pulcherrima in calceamentis suis conterere machinatur, frementisque adversarij con-

trito vertice de consumata triumphiplenitudine in DEO exercituum ancilla humilis gloriatur; nè verò sibi victoriam cœlestis militiæ obtentam beneficio arrogare videatur, consono laudum carmine resonant concinentes præliantium chori, dum concordantia jubilantium affectuum agmina, dum collatantia sanctorum cogitationum concilia, victori DEO se ipsas corde ac voce victimant, eumque Authorem tum prælij tum victoriæ evulgant, & collaudant. In una igitur unius animæ secretiori regia laudando chori præliantur, bellando castra modulantur; dum conglomerata stygij tentatoris assultus retunduntur à præliante, & consultoris pessimi fallaces astus eluduntur à jubilante. Utrumque choros cum castris illam oportetnectere, quæ se non mancipatam tyranni servulam, sed liberam principis filiam flagitat exhibere; vidi & ego choros, sed sine castris, ô! utinam non forem unus ex choraulis, qui sibi invicem famulari unanimitate concordant, sed expugnandam vitiorum aciem propugnant potius, quàm devincant; novi castra, sed sine choris, sunt enim, qui adversus flagitiorum agmina fortiter dimicant, sed ignorantes, quid esse sit unius moris in domo, sub uno unius cœmunitatis tecto rixantes inter se dissentiant, & confligente invidia, luctante ambitionis superbia, ad invicem, ut hostem hostis respiciunt, continuisque dissidijs fraternæ pacis concordiam lacerant & dirumpunt. Non hæc castra DEI sunt, quæ periclitantis Jacob, quæ militantis animæ victoriam cogitant, sed invidentis Esau rabiem augmentant. Vir simplex in tabernaculis, sed cautus unà pariter in tentorijs, timore provido fraterni furoris anxius, non inquisivit, non expectavit, sed obviantes, sed inquirentes, sed expectantes invenit angelos, (x) lustratos in protectricem gementis innocentiae aciem aspexit tutelares, quid mirum, si consumilem beatarum mentium habuit occursum, si administratorios rumente palpebrâ intuebatur spiritus in ministerium missos, propter eos, qui hereditatem capiunt salutis, quid mirum, quod mereatur cœli militiam sibi auxiliari, qui Tuitiensis Ruperti Testimonio, sub obedientia peregrè militaverat, in fide certaverat, in spe victoriam perfecerat, in charitate dilatata ejus anima pro-

*Castra Dei
pacifica sunt
& chorus
excludit co-
federationem
vitiatorum.*

*Post perfectum
virtutum
exercituum
occurrunt
angelus
castra Dei
metuenti
Jacob.*

(x) Gen. 32
v. 1.

sun-

fundissimas beneficijs Divinis gratias agebat,

(y) dum exacerbatī fratris animum placare cogitat, dum hostem suum cœlo dictante, & matre imperante supplantatum reconciliare flagitat, in DEI castra incidit, angelico dignus obsequio, cœlestis militiæ consortio associandus; *pulchrè ad fratrem iturus inimicum, angelorum se comitantium excipitur choris*, scribit Hieronymus, (z) alliciebat benignum respicientis Providentiæ iututum, objiciebat defixo Altissimi Conditoris oculo, pulcherrimos virtutum choros, humilitas profundâ voce suavissimum desideratæ pacis canticum intonabat, provida liberalitas emendam frementis Esau veniam offerebat, insignis confidentia ad superos cor sursum erigebat, sed indefessa charitas cœteris altius dulcisono dramate ascendebat, ea optati eventûs felicitate, ut choris terrogeni viatoris conjungerentur illico armigera comprehensorum agmina, suum clientem defensura, pro humili conservo adversus omnem fraternæ ambitionis tyrannidem conflictura. O quisquis illum diffidis aggredi, cum illo metuis congregi, qui tertiam stellarum partem è domo syderum sibi confœderavit, qui numerosam cœli militiam tanto diminuti exercitûs agmine spoliavit, disce illius chori concordiam non clarâ voce, sed recto corde, stude virtutum aciem in chorum adunare, in unum Evangelicæ perfectionis canticum concordare, & omnem tuæ salutis sollicitudinem committe castrametanti Providentiæ, ut illa de castris DEI provideat, ut illa angelicas legiones expediat, ut illa exercitum sanctorum Spirituum huic apostatæ spiritui opponat. Eveniet idipsum tibi cantanti & sonanti, quod Jacobo contigisse legitur precanti & oranti, nè nota præpotentis Esau barbaries, & matres perimat, & hæreditatis gloriam in prolibus extinguat; nec est meticulosum, quod incuses animum, aut exprobres diffidentiam supplicanti, quantumvis enim suâ se ipsum oppignoraverit promissione Divinus Conditor, promissam tamen sponsonem commemorat, non quasi de veritate dubius, de certitudine ambiguus, sed velut, pro gratia ut gratus sit religiosô prorsus animô supplicabundus, hoc enim proprium justorum Idioma est, quo DEUM benefactorem suum alloquantur, petunt id etiam, quod sibi

supponunt indubiè conferendum, rogant pro gratia, quam norunt tribuendam, ut & sperando timorem oderentur, & etiam sperando timorem consolentur. Vis, nè sperantis securitatem experiri, indubiam orantis fiduciam intueri, absconditum recensentis hystoriographi mysterium expende, *cumque dormiisset ibi nocte illa*, ubi timere didicit, ibi timentem animum, nè audeat diffidere, perennem confidentiam docuit, sperare erudit; putas obdormivisset stante adhuc periculo, nisi auxiliares copias à DEO exercituum expectasset? putas non vigilasset cautiùs, si de præsidiali Divinorum castrorum assistentia dubitasset? non perturbatur in pectore, qui spem cœlestis auxiliij portat in mente; vita, quæ inquietudinum continuatione premitur, & perturbationum turbine agitur, non vita justî est, cujus & cor & sensus pax DEI, quæ omnem mentem exuperat, protegit & custodit; *denique petiturus à fratre concordiam, dormivit in castris*, advertit subtiliter Mediolanensis Ambrosius, & placidæ dormitionis miram explorans scaturiginem adjungit, *perfecta virtus habet quietis tranquillitatem & stabilitatem*, (a) notanter virtutis statum exaggerat, dum ejus perfectionem signat; perfecta virtus non sibi, nec soli DEO, sola est, non vox amicæ, sed chorus vocum est, nec enim sinè associante virtutum omnium consortio reperitur; una, si absit, ex innumeris perfecta esse desinit, quæ cœtum omnium in statua perfectionis coadunatum sistit.

*Qui amat
concordiam
charitatis, in
medijs peri-
culis secure
dormit.*

(a) lib: 2. de
Jac: & viz:
Beat: c. 6.

Hôc choro filius dissensionis à la- *Sola virtus*
tere sanctorum pellitur, qui omnem *veræ quietis*
associatæ pietatis concordiam, cane pe- *tranquilita-*
jus & angve detestatur. Virilem hanc *tem habet.*
fortitudinem in pacifica Sunamitide
insigniter deprædicat Alanus Cardinalis;
nam licèt ad chorum dulcisona instru-
mentorum varietas pertineat, quæ Au-
ditores suos delectant suaviter, si for-
titer conspirent, licèt in castris terri-
ficus tormentorum sonus mugiat, qui
animosos etiam milites commovet, & *A choro con-*
pugnæ periculum succenset, utriusque *cordiæ non*
tamen robur conjungitur, quando u- *separatur*
troque molimine hostilis rabies expu- *militia cæle-*
gnatur; in virgine fuerunt chori canenti- *stis, ut pro-*
um, explanat purpuratus Pater, quan- *stigeretur po-*
tùm ad consonantiam virtutum, castra ve- *testas tene-*
rò pugnantium, secundùm quod virgo cir- *brarum.*

Sola virtus
veræ quietis
tranquilita-
tem habet.

*A choro con-
cordiae non
separatur
militia caele-
stis, ut pro-
fligetur po-
testas tene-
brarum.*

*eum septa, & sanctis disciplinis instructa, vi-
riorum & demonum repellebat insultus. Le-
ge, qui tergiversaris credere, cano-
ro chori dramate, aut instrumentali
concordantium chordarum certamine,
violentam apostatis ferociam propulsa-
ri, lege luctisonam infortunati Saulis
tragœdiam, qui sancto recedente spi-
ritu à corde perfido scœdistragi princi-
pis, tartareæ mancipatus tyrannidi,
exagitabatur immaniter à nequam spi-
ritu, quem quidem spiritum melan-
cholicum Cajetanus nuncupat impellen-
tem ad malum, ex cujus motu forma-
bantur in internis sensibus, apparitio-
nes exterrentes Saulem, sed Isidorus Hi-
spalensis ministrum DEI fuisse autumat
ad faciendum in Saule, quod eum pati
decreverit Judex omnium; accedit mo-
ralis Gregorij Authoritas, qui de torto-
re hoc profundius differens, quis fue-
rit insinuat, dum verò malum existi-
tisse iudubitanter asserit, & confirmat,
idem Spiritus DEI appellatur & malus, DEI
per licentiam justæ potestatis, malus per
desiderium injustæ voluntatis, (b) anga-
riabat iste gementem animam in erga-
stulo, excruciat corpus miselli prin-
cipis exitiali ludibrio, cui singultuanti,
simulque ferocienti, ut David ejus ar-
miger succurreret Ivavisonantis cytha-
ræ Psalterio, & illico Selevciensis Ba-
siliij testimonio, *lyra melos veluti telum ja-
ciebatur in demonem*, (c) adeò vehe-
menti potentiâ, ut insolentem quanto-
cyus abegerit, & anxiatum singultua-
bundi principis animum sublevârit.
Non quidem resonanti cytharæ, sed
præfigurato Dominicæ crucis stipiti, vir-
tus fugati dæmonis adscribitur ab Isio-
doro, qui lignum, & chordam in cy-
thara considerat, in ligno crucem, in
chorda extensam crucifixi Redemptoris
carnem insigniter adorat; adstipulatur
Rabanus cum Evcherio, Davidem non
ideò malignum spiritum compescuisse,
quod tanta vis inesset cytharæ, sed in
figura crucis Christi, quæ de ligno &
chordarum extensione gerebatur, quæ
jam tunc tenebrarum potestatem præfi-
gurata poterat profligare. Hoc est tam
leve acquisitu, tam facile obtentu, a-
mabile in amplexu, terribile, sed hosti-
bus, in aspectu, inexpugnabile in assultu,
indeclinabile in occurso, inviolabile in
effectu, signum & lignum crucis Domi-
nicæ, quod tibi tuismet potes manibus*

*fabricare, te hac invincibili loricâ, &
arinatura communire,*

Quis vetat figurare crucem? si ne-
mo prohibet, si nemo præpedit, ad-
jungam ego quæstioni præteritæ conne-
xam jungere quæstionem, quid te re-
tardat crucifugum prædonem propul-
sare; ejectum foras à cruce mundi prin-
cipem profligare? præclare hunc so-
num & tonum, hunc tactum & psal-
mum cytharæ cum cytharizantis Cytha-
rædi gloria, & fugientis apostatæ in-
fami ignominia describit Adamantius,
*sic nimirum David noster, Saul vesaniam tem-
peravit, dum per crucis supplicia in suo
corpore cytharizans, suâ morte diaboli im-
petum temperavit*, (d) ut meritò huic
psallenti, & ludenti possit ac debeat,
& aptius & melius, quam Jubal, qui
Hugonis testimonio non instrumento-
rum Author, sed consonantiarum solum
fuerat inventor, appropriari debeat il-
lud perennaturum semper elogium pa-
ter canentium in cythara, quod cy-
tharizandi, sed consonandi artificium,
nè diluviali absorberetur voragine, scrip-
sit eam in duabus columnis, una lateritia,
contra diluvium ignis, altera marmorea
contra diluvium aquæ; (e) insculpsit
ille compendiosam conficiendæ non
minùs, quàm consonandæ artem cytha-
ræ in Golgothæo vertice, & in oliva-
rum colle Gethsemani, exaravit hic qui-
dem psallere incipiens, ut inchoantes
erudiat, ad mare amaritudinum, ad sa-
cri sanguinis diluvium, ad prodigum
sanguinei sudoris cataclismum, sed ibi
psalmum terminans, ut consummantes
doceat, inter erumpentia ex reserato la-
tere aquæ ac sanguinis fluentia. *Se i-
psum Christus pœnitentibus quasi cytharam
fecit, dum per carnem, peccati tamen in-
noxiam, pro nocentibus in ligno se crucis
extendit*, describit hoc artefactum cy-
tharæ Adamantius; an non in cruce
extendebatur ad instar chordæ, quæ
protenditur, DEUS homo, dum nume-
rari poterant in patibulari stipite omnia
ossa sua? Arripe, quisquis secundum
cor DEI vis evadere hostilem lanceam
victoriosus David, quisquis tartaream
declinare satagis ferociam, cytharizare
nè desinas, lignum panis in auram bra-
chijs complectere, chordam tangente
digito ferire incipe, ad hujus normam o-
peris tui nervum dirige, Christiferam cy-
tharam respice, ut sonum imiteris, ut to-
num

(b) in Gloss:
hic:

(c) Orat. 14.

David tan-
gens cytha-
ram, profliga-
bat dæmonem
à Saule, quia
præfigurata
crucis repræ-
sentabatur
mysterium.

(d) lib: de pe-
sever:

(e) in cap:
Genesi:

Christus in
cruce est cho-
ra super cy-
tharam ex-
tensa.

Hæc resonan-
te cytharâ su-
gatur dæ-
mon.

num tono compari æmuleris, psalle cum Psalte regio, sponde cum intonante cytharædo, *psallam tibi in cythara sanctus Israël*; (f) te imitando, tecum cytharizando, fortiter tolerando, audacter præliando, ardenter adamando, ferventer operando, *nam cythara est laus cum operatione*, definiente Carenfi, hinc manum dexteram applicabo ad chordam, sinistrâ cytharam complectens, ut in austeritate fidelis pœnitentiæ tibi coadunatus per amorem, tuæ concordem chordæ de crucis ligno pendulæ, & in hoc sangvisfluente trunco feraliter extantæ. Quem nuper ursus ferociens, &

leo rugiens affliebat, eundem dum ferit cytharam, Davidem idemmet malignus spiritus invadere non præsumit, sed fugâ suæ idemnitati consulens, posessum Saulem deserit, recedens non accedens, hoc enim triumphali victoriarum signo eminens apparente, nequit subsistere victus ad pedem hujus stipitis tenebrarum princeps! Exurgat igitur & distendatur venter meus, id est, *compatiens cor meum*, explanat Cardinalis Hugo; (g) & sonet quasi cythara ad Moab contra diabolum in rigore salutaris pœnitentiæ, ut fugiat psallendo.

Anima pœnitens & compatiens Christo, est cythara ad Moab.

(g) in Is: c. 16.

A I N.

Versus
XVII.

Fecit Dominus, quæ cogitavit, complevit sermonem suum, quem præceperat à diebus antiquis, destruxit, & non pepercit, & lætificavit super te inimicum, & exaltavit cornu hostium tuorum.

Sensus Literæ.

PRorsus insolitam doctissimus Malvenda insinuat allegoriam, dum modum decretantis DEI, nonnihil severiori exprimens charactere, sic sua lectione discrepat à vulgari, *avarizavit dictum suum*, quasi quod avidè cogitaverat offensus Conditor, id ipsum exequi avarâ contentione statuisset; nec enim citius à suo desistit desiderio avarus thesauri explorator, non cessat antea pecunijs inhare avidus auri insidiator, donec quod mente cupidâ exambiverat, quod æstuante desiderabundi cordis impetu concupiverat, feliciter comprehendat. Sic liceat conformitate analogicâ ultimæ nostrorum scelerum adversariam Vindicem læsæ Divinitatis Justitiam adumbrare, quasi sua eò collimaverint desideria, eò confœderata irritatarum cogitationum collimaverint agmina, ut perduellem Solymam post longas dissimulati furoris ferias post diuturnas comminabundæ Nemesis indicias, tantò implacabilius, quantò longanimitius, feriat, perimat, diruat, ac disperdat. Fecit proindè, quæ cogitavit, non quando Regem pacificum repræsentans cogitavit cogitationes pacis, sed quando obstinatâ exulceratus malitiâ, *cogitavit dis-*

sipare murum filiæ Sion; (a) nè sit, quod (a) *Threm. 2.* opponatur diruenti, nè sit, quod obtrudatur accelleranti; tetendit exindè *Quò diutius pœna differ-* funiculum suum, ad destruendum, quod *tur, eò acrius* construxerat, pœnam, quam per vatidicos suæ mentis interpretes prædixerat, *insligit.* eò protraxit longius, quò severius inflixit; non aversurus ultrâ manum suam à perditione prævaricantium incolarum, & ab excidio æmulantium advenarum. Ut morosam protracti operis tarditatem explicaret luctifonus Propheta, fecisse cogitata notanter adstruit, ut opus à decreto operis nonnihil segregans, expectasse percussurum, sustinuisse flagellaturum, traxisse moras exterminaturum manifestet. Qui enim de vindicaturò locuturus Iudice verum dictante Veritatis spiritu edixit, *Altissimus est patiens redditor*, (b) non mutat, quod mutuatur, quod differt implere, non omittit; sed qui patiens est per misericordiam in præsentem, est redditor per justitiam in tempore sequenti. Lentis processit passibus, priusquam eliminaret orbis metropolim, & prælectum sui amoris populum traderet in gentium ludibrium, & in contemptum sæculorum, sed tarditatem passuum recompensavit gravitas flagellorum. De-

(b) *Eccli. 5. v. 4.*

DEUS avidè
cogitat puni-
re peccato-
rem.

(c) Jobi: 24.
v. 23.

DEUS punien-
do tempora-
liter, parcat
peccatori.

derat eis DEUS locum pœnitentiæ, ut vir patiens peccatori exprobrat, sed abutebantur ea in superbia, (c) tele-
rabantur perfidi, si forsan ad tam lon-
ganimem verecundarentur misericordi-
am, non ignorantes, quia misericordia
DEI ad pœnitentiam eos adducere con-
tendat; protelabatur in longum idolola-
trantium vita, extendebatur pariter con-
tinuans malevolentium culpa, sed neque
annorum multiplicitas ad abstinendum
commonebat, nec dierum longinquitas
ullum correctionis initium expectabat,
enimverò dum considerare vias suas ne-
glexerant, in suis itineribus annosive-
terascebant. Sed quibus nec proroga-
ta pietas ad emendationem profuit, eos
ultrix Iustitia irrevocabili tam civita-
tis, quam civium exitio castigavit in-
tempore, impœnitentem quoque obsti-
natarum animarum pertinaciam punivit,
in expertè temporum æternitate. Sic
enim destruentis, nec ignoscentis vin-
dictam explicat Carenus Hugo, *non
pepercit in pœna æterna, parceret enim,
si puniret temporaliter.* Ut autem op-
pressorum pœna ad opprimentium ex-
ultationem accresceret, latificavit su-
per illam inimicum suum, non plures

inimicos nuncupat exultantes, nam for-
san hœc singulari nomine ille inimicus
homo indicitur, qui seminasse zizania
super triticum à parabolizante Sapien-
tia recensetur? (d) contra quem suò
jam sæculo Omnipotentem implorabat
dexteram, anxius puer Domini, *exur-
ge Domine, non confortetur homo.* (e) Le-
git Malvenda, *non obfirmabitur*; & ad-
jungit Chaldæus, *homo impius*, præ-
clare prorsus non minùs ac subtiliter
evangelicam interpretatur nomenclatu-
ram Hieronymus, *diabolus propterea ini-
micus homo, quia DEUS esse desijt*, quan-
tumvis legendum alijs existiment, *DEI
esse desivit*, (f) & Deitatem partici-
patam perdidit, quando sanctificantem
gratiam amisit, & esse sui Conditoris
desijt, quando ad Aquilonis latera col-
limans, suus esse, non DEI, sed DEO
similis fieri concupivit. Quantumvis
ab homine devicto dici hominem vi-
ctorem hominis, existimet moralis Hu-
go, quemadmodum Africanus Scipio
ab Africa, quam sibi subjugaverat, hoc
nomen gloriæ usurpavit, sed nos à de-
plorato pereuntis Synagogæ exitio ad
plangendam Christianorum stragem a-
maras inter lachrymas procedamus.

(d) Matth. 13.
v. 28.

(e) Ps: 9. v. 20.

(f) in Cat: S.
Th: hic.

Ideo demon-
stratur in-
imicus factus
est, quia esse
Deus per gra-
tiam cessavit.

Fecit Dominus, quæ cogitavit, complevit ser-
monem suum, quem præceperat à diebus antiquis.

Sermo Quinquagesimus.

Inveteratus peccator videt impletas prædican-
tis DEI comminationes, quando multiplices pro de-
lictis experitur poenas in tempore &
in æternitate.

Jerusalem de-
spiciendo di-
cta Prophetarum,
despexit
os Domini.

Fecit ergo Dominus, quæ cogitavit facere contra Jerusa-
lem, complevit sermonem
suum, prævaricantis populi
obstinatò provocatus scelere, quem qui-
dem per vaticinantia declamantium
Prophetarum ora divulgari jusserat, nec
tamen ideo in execrandum supremæ
Majestatis ludibrium, in detestandam
Divini Legislatoris contumeliam, de-
mentata Jerusalem clamantes audire vo-
luit, nè dicam exaudire. Infandum
superbæ ambitionis indicium os Condi-
toris sui (sic enim prophetica mereban-

tur honorari oracula) despiciere, sed
nunquid est scelestius respectu delin-
quentis, nunquid execrabilius respectu-
audientis, nunquid condemnabilius re-
spectu expendentis, Verbi & incarnati
quidem verba rejicere, non Conditoris
tantum, sed Redemptoris simul minas
contemnere, sacrosancta docentium &
invehentium Apostolorum dogmata fa-
ctis contrarijs insolenter explodere,
sanctorum prædicatorum monita ex E-
vangelico incarnatæ Sapientiæ volumi-
ne, velut à vivo Viræ fonte scaturien-
tia multiplicatis criminibus irridere? sed

Sed quem nunc sustinentem despiciamus, quem nunc benignè dissimulantem contemnimus, ferientem nequaquam declinabimus, nec exacerbato Vindici evademus; sunt hodie, sunt quasi sine numero larvales Christiani nominis bajuli, crudeles operantis Christi adversarii, suorum operum fatales inimici, qui obstinatam tergiversantis Solymæ malitiam redarguunt, & condemnant, nec tamen in scelerationibus fœdissimis perseverare renunt, rebelles lumini cæcutiunt, haud tamen ad lucem, quæ illuminat omnem hominem, ut videant, se convertunt. Quam multi sunt hodie, qui Judæorum duritiam detestantur, exclamat flebiliter singultuans Gregorius, quia prædicationem Domini audire noluerunt, & tamen quales illas arguunt fuisse ad fidem, tales ipsi sunt ad operationem. (a) Nōrunt præceptorum decalogum, sciunt Elenchum mandatorum DEI; vident in quem configunt, dum imperanti obedire renunt, dum non sola Evangelicæ perfectionis consilia despiciunt, sed ultra matris Ecclesiæ imperia non recognoscunt. Non deplorabilem illorum perduellium filiorum sortem hic recenseo, non illos tenebrarum filios objurgo, qui errantes ab utero prophanas vocum novitates effutiunt, & quod carnaliter sapiunt, parvulis suis in escam, sed mortiferam apponunt; quos tamen ignorantes, panis iste non satiat, quia dum in sanctarum scripturarum pabulo, plūs ambiunt sentire, quàm cupiunt, non animas reficiunt, sed ab Evangelicæ Veritatis cognitione continuò jejulant. Non inquam præsentī querimonia hæreticos redarguo, qui quidem dilecto JESU discipulo contestante, ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis, (b) legit Augustinus, ex nobis exierunt, quid tristius auditu? quid cogitatu mæstius? imò quid difficilius intellectu? subjungit enim: sed non erat ex nobis? si à nobis exivisse recensentur, eos intus apud nos fuisse pariter asseratur; respondet Hypponeus Præsul, sic sunt in corpore Christi, quomodo humores mali, qui licet egrediantur à corpore, nil tamen corporis reputantur, quando evomuntur tunc relevatur corpus, (c) ut scias ad egressum rebellis filij, Matrem Ecclesiam plūs sublevare sublato lethali pondere, amoto intolerabili onere, quàm anxiosi ob impij sobolis jacturam, Non i-

gitur illos præsentibus deploro lachrymis, qui sacrum genitricis meæ pectus oppresserant, dum adhuc materno in utero degebant. Doctrinæ falsitas comprobatur, quod non ex nobis sint, dum constantur se nosse DEUM (Doctores gentium testimonio) factis autem negant. (d) (d) Tit. 1. 16. Nam ubi opera loquuntur, verba non requiruntur; hinc commentatrix Glossa perfidiam horum agnitæ veritatis impugnantur, quam fidem suam esse iniquis operibus demonstrant, insigniter definit, fides talium morum propriè est fides demoniorum, quia demones credunt & contremiscunt; verumtamen DEUM credere cogit malignos spiritus dura necessitas, hos verò sanctæ Ecclesiæ perduelles subditos, inducit ad credendum voluntaria libertas. Sed transeamus ab illis, hæreticos homines toties, non tam correptos, quàm anathematizatos Paulo præcipiente devitantes, ad illos salubrius convertamur, si forsan convertantur & vivant, qui, quia manent nobiscum, ex nobis sunt, sed tamen turpiter esse negligunt, quod gloriantur nuncupari; quot obsecro! & quantas sub Catholicorum nomine militantes cernimus, quorum, si vitam volumus discernere, paganos cogemur æstimare; non sola vox professionis ad fidei probationem sufficit, nam fide mortuos benigna Mater expansò pijsimæ charitatis pallio contegit, & nè ad ignis ferrique violentiam spes suscitandi Lazari evanescat, patienter dissimulans conticescit. Quid enim? illum, nè inter fideles vivere reputatis, qui de peccatis in flagitia, de his in crimina suæ iniquitatis ponderosâ gravamine devolvitur, ut in profundum corruens, semper adhuc demergatur profundius, sed periculosius præcipitur? qui suo non contentatur exitio, nã alios sibi associatos videat, nã suos suæ iniquitatis æmulos pari prævideas interitu perituros? qui virulento voluptatum illicio lætat innocuos, dum perpetranda scelera blanditijs elicit, & perpetrata, ut perpetrentur liberius, donis ac laudibus remunerat, ac liberaliori favore recompensat.

Christus ante
judicium est
parvus lapis,
sed crescit in
morum inter-
gram.

Cæcus viator dum cæcutienti pedissequo ducatum præbet, in lapidem offensionis labitur, ut in perditionis foveam lapsu irreparabili demergatur. Est modo lapis parvulus, quamdiu im-

Christiani Ju-
daei conte-
munt, & ta-
men Judæis
pegravius
contemnant.

(a) hom. 18.
in Evang.

Hæretici sunt
ex nobis e-
gressi, idèd
non sunt de
nobis.

(b) 1. Joan. 2.
c. 19.

Hæretici evo-
muntur ab
Ecclesia tan-
quam mali
homines.

(c) Tract. in 2.
Epist. 1.

Impius plus
mortuis,
quàm vivis
associandus
est.

(e) Luc: 20.
v. 18.

Ab hoc lapide
peccator læ-
ditur, sed nisi
post mortem
non conterit-
ur.

(f) Ps: 1. v. 4.

pingentem sustinet, sed crescet acore-
scente huiusmodi prævaricatorum mali-
tiâ, ut experiatur conquassata maligni-
tas comminabundæ Veritatis prælagium;
omnis, qui ceciderit super illum lapidem,
conquassabitur: super quem autem ceide-
rit, comminuet illum. (e) Offendens in
lapidem conquassatur, aut obrutus, à
lapide ad ipsam usque contritionem
ruinatur; vis nosse quinam cadat in la-
pidem conquassandus, aut super quem
lapis decadat conterendum? utrumque
exhibet venerabilis Beda, *de his dicit*,
quod cadant super eum, qui illum modò con-
ternunt; audi, qui verba Verbi præ-
sumis spernere, gravaris percipere, fa-
stidis auscultare, terribilem in consi-
lijs super filios hominum provocas, in
ipsum ausu sacrilego impingere festinas,
putasne impunis audebis offendere; in-
demnis tuam lacerare Conditorem? vi-
de quàm fortiter ruas in lapidem tam
ponderosum, ut tribus digitis susten-
tet orbem terræ; sic irruentes, sic de-
cidentes, *nondum penitus intereunt, sed*
conquassantur, ut non recti ambulent, in-
fortunatus decidui peccatoris lapsus sic
pedem lædi facit à lapide, ut semper
à viâ devius aberreret, donec sanato vul-
nere ab iteratis sceleribus resipiscat;
concludit dein, quod contumacem ex-
spectet supplicium, quia renitentem sur-
gere, renuentem à vitio recedere su-
premus perennaturæ damnationis lap-
sus maneat, declarans; *super quos au-*
tem cadit veniet illis desuper in iudicio cum
pœna perditionis idè comminuet eos, le-
git Theophylactus, *ventilabit eum*, nè
grano commisceatur palea æternis igni-
bus comburenda, comminuum dum præ-
lagivit incarnata Patris veritas, ut qui
in mundi arenaria in alta evehi, ad cli-
vos montium ejici, ad supercilia ho-
norum flagitas sublimari, terrearis com-
minatione tenuissimæ comminationis.
Hoc prælagivit peccatori Veritatis præ-
ambulo, dum suo in decachordo psal-
leret coronatus Vates, *non sic impij non*
sic, sed tanquam pulvis, quem projicit ven-
tus à facie terræ, idè non resurgent im-
pij. (f) Cum enim mundi fastu su-
perbiant, quidquid huic adversum di-
citur, percipere protinùs recusant; hinc
sicut pulvis levitate suâ in aurum à flan-
te vento jacitur, sic & peccator quovis
caducæ prosperitatis flamine ad sapien-
dum alta eripitur, & omni sinistra ad-
versitatis spiramine in ultimum pusil-

lanimitatis confinium deportatur: quid
agunt miseri terrenæ vanitatis filij, si
ventus vehemens à regione deserti ir-
ruerit, si violentior tentatio fragilem
ruinosæ mentis domum invaserit, qui
etiam ad levem illecebrosæ fragilitatis
flatum corruunt, ad quemvis hostilem
impetum in victimam tentatoris cedunt?
tanquam gluma (legit Pagninus) *aut*
sicut quisquilia, vertente Genebrardo,
tenuissimum recogita pulvisculum, qui
instar tenerriam lanuginis, unâ cum pa-
leis è frumento excutitur, & dissipante
vento evehitur, ut nullò securus lo-
co hinc indè ut aëris ludibrium disper-
gatur, quæ autem virtus valet subsiste-
re, ubi solum se vitium finitur stabi-
lire; *quid enim pulveris nomine, nisi pec-*
catores accipimus? resolvit magnus Gre-
gorius, *qui nullò rationis pondere solidati,*
cujuslibet tentationis flatu rapiuntur; (g) quos quælibet vanitatis aura à terræ re-
gione elevat, quibus inconstans levitas
nullam agitati cordis requiem designat.
De hoc volatili pulvere quam vilis sit,
illuminatus Isaias adstruit, dum illo re-
bellem angelum, à quo in terra cœpit
reperere, vesce, & saginari dicit, *serpentis*
pulvis panis ejus, (h) subjungit purpu-
ratus Hugo, quasi dicat, *serpentis resle-*
ctio erit terra, ad quod tam sterile ali-
mentum, jam tunc irrevocabili Judicis
condemnabuntur sententiâ, quando in-
tonuit Altissimus, *terram comedes cunctis*
diebus vitæ tuæ. (i) Transfert Hierony-
mus pulverem, & favillam; quod fe-
rale irati Vindicis decretum sic expli-
cat moralis Papa, *antiquus hostis terram*
comedit, quia peccatores quosque in ven-
tre suæ malitiæ abscondit. (l) Ecce! à
quo digereris, cui in escam famularis?
heu! quoniam reciperis infelix anima,
ubinam adhuc in carne posita commo-
moraris? quò cades, quando caduca
cadent omnia, si nunc degluteris ab hac
furente bellua, si hoc in nido abscon-
deris, si à maligno spiritu manducaris!
ut autem, quoniam refici arroget fercu-
lo ambitionis serpens, intelligas, eidem
super pectus gradiri præcipitur, prius-
quam terreno pulvere reficiatur; in
pectore cum elucidante Eucherio men-
tis superbiam præfigurari cogita, in re-
gione siquidem pectoris impetum animi
dominari cognoscimus, quò impellen-
te nosmetipsos excedimus, ut alios no-
stris affectibus subjugemus; sic ince-
denti, sic proserpenti, terra in escam
pro-

Peccator
levi pulve
dispergiunt

(g) lib: 30. m
ral: 6. 6

(h) Is: 65. v. 2

(i) Gen: 3.
v. 14.

(l) in Ps: 106.

Diabolus ve
scitur pecca-
toribus tan-
quam serpens
pulveribus.

promittitur, quasi circumgyro per terram, ut se terrâ reficiat indulgeretur, terram manducabit; id est, explanat Eucherius cum Isidoro, *ad te pertinebunt, quos terrenâ cupiditate deceperis*, quod si unisono medicorum aphorismo alimentum in substantiam transformatur, in angelum peccator convertitur, sed reprobatum, in serpentem digeritur, sed maledictum. Legunt complures alij, *pectore & ventre ropes*; repit profectò immani pectore, ut explicat Rabanus, dum vanis Adæ filijs, quos sibi ut membra incorporare flagitat, iniquas cogitationes suggerit, repit non minùs ventre, quod enim repit corpus, per terram trahit; cum ergò per lascivientes illecebras commensationis ac luxuriæ terribiles hos deprimat, per terram repere dicitur, dum corpus suum, quod ex reprobis membris conficitur, per infimas turpissimarum delectationum sortes trahere oblectatur.

Sic rationalis spiritus rationalem tractat animam, sic angelus, sed perfidus, cum homine, sed improbo, procedit! Est venter ciborum digerendorum officina, non ergo aliud est supra ventrem incedere, quàm officinam cibi opprimere proserpendo, sunt peccatorum animæ ciborum receptacula, quibus serpens tartareus pascitur ac impingvatur, nec aliò infamis iste spiritus vescitur pabulo, quàm hominum peccatis; has igitur horum ciborum officinas, has infelices animas serpendo deprimat, ut de malo in pejus proficiant, de imo profundius descendunt. *Ac si apertius dictum fuisset* (explanat feralem æterni Vindicis sententiam subtilis Cajetanus) *non solum maledictus eris tu, sed etiam maledicti erunt tui, opprimantur siquidem à te?* Quis mihi det, ut cœli terræque Dominus misereatur huic terreno pulveri, qui quovis Austro flante attollitur, & Aquilone quovis tumultuante præcipitatur. Complevit Dominus sermonem suum, quò Adæ prævaricatori suæ transgressionis pœnam indixerat, dum iudicans ad auram post meridiem animatæ Damasci glebæ intimabat, *pulvis es, & in pulverem revertis*; (m) peccanti id dicitur, & simul peccatum excusanti, arroganti & non roganti veniam, hoc obtruditur, ut seias peccati meritò hanc sumptam de rubro pulvere illustrem glebæ statuam in ni-

grum pulverem reverti; ô! si hæc plaga saltèm animati cineris superbiam domare, & redigendos in lutum Adæ filios posset nonnihil ad humum humiliter incurvare! ô! si hoc sederet nunc in pulvere humiliata Sionis filia, sæpè futurum recogitarer pulverem, quantumvis cogitatu horridum, terrificum aspectu! quàm rarò venderetur stibium, quàm parvi æstimeretur purpurisum! Illud est meditati longè acerbius, formidabilius trutinanti, quod impius ad instar pulveris à terræ facie abjiciatur; nec enim illam, quæ pedibus calcatur, Psalmista terram intelligit, quæ immundis etiam videtur oculis, quæ suis fecunda frugibus nutrit omne vivens sensibile, sed illam invisibilem, quam beati mites hæreditatem possident, ad quam tot anhelabat votis, tot suspirabat annis implorabundus David, gemens & lachrymans, occidens & suspirans, *credo videre bona Domini in terra viventium*; (n) legit Chaldaus, *in terra vitæ æternæ*, & inclutus Præsul Paulinus, *in lumine viventium*, ubi Rex gloriæ in decore cernitur, quid visu pulchrius? ubi trinus & unus agnoscitur, quid scitu dignius? ubi Primogenitus ex multis fratribus, qui surxit ubera Matris nostræ, inventus apprehendetur inter oscula, ecquid hoc nexu strictius? ubi in carne videbo DEUM Salvatorem meum, ecquid hoc vultu suavius? ubi angusta domus DEI, & ingens locus possessionis ejus inhabitabitur, quid isto sinu vastius? ubi edemus & bibemus super mensam suam in regno suo; ecquid hoc esu dulcius? hoc potu quid sapidius? ubi omnes domestici vestiuntur duplicibus gaudens animæ beatitudine, & vivi corporis perennatura incorruptione, ecquid hoc habitu est pretiosius? suâ concludat paræmia ingentem præmiorum abundantiam; veridicus Isaias, *tunc videbis & afflues, mirabitur & dilatabitur cor tuum*, (o) videbis impletum in gentibus, quod quia humanus videre non potuit oculus promissum fuerat à Prophetis; affluet delicijs charissima super Omnipotentem, quando ascendens de deserto elevabit ad sponsum faciem suam! mirabitur ad visionem æternæ veritatis, & dilatabitur ad apprehensionem immensæ suavitatis. Hæc datur portio in terra viventium à qua projiciuntur impij, nè mortui ad vitam gloriæ resurgant,

Per ventum vanitatis, aut etiam per demonem pulvis iste de terra viventium dispergitur.

(n) Ps: 26. v. 33.

(o) Is: 60. v. 5.

Pro impijs non est portio in terra viventium.

Diabolus in tentatione repit ac peccat ad suam luxuriam.

(m) Gen: 3. v. 19.

gant, quia quos ventus superbiæ ad Aquilonis latera sublimabat, eosdem postea furibundus desperationis turbo in tormentorum abyſſo collocavit, non resurgent primâ beandarum animarum a-nastasi nunquam imposterum lapsurârû, quantumvis audientes vocem Filij DEI consurgent corpore ad regione in umbræ mortis post paululum præcipitando, sed beati, qui habent partem in resurrectione prima; (p) postquam non amplius à casu surgitur, quia non posthac labitur, semper subsistens stabiliter, non ambulans ut antea titubanter. Hic igitur infortunati peccatoris est exitus, hic dissipati pulveris est avolatus à terra viventium, ut transeat & concidat in mortis mausolæum; denique iter impiorum peribit, quia viâ illorum inquinatâ fuerant in omni tempore.

Via impiorum
tribus ardui-
tibus expo-
sita est.

Vis scire massa putridi pulveris, quam viam nunc obambules? quâve inambulaturus sis postmodum, dum viam carnis deserens esse viator defines, æternum à via, quam vivus semper declinaveras, separandus? Interroga prædecesores tuos, cum quibus pari vestigio progredieris ad terminum consimilem perventurus, qui triangulare tormentum mortis dicitur; quia (Bernardo teste) exoruiat dolor in exitu, terret horror in transitu, confundit confusionis filios pudor in conspectu gloriæ magni DEI; hi respondebunt tibi voce unanimi, sed lachrymabili; *ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus*, (q) quem quia timere recusârunt, suos subtraxit radios, nè viam mandatorum discernere, solis enim timentibus nomen suum (Malachia fidem dante) oritur sol Justitiæ, quò eis aboriente *viam pacis non cognoverunt*, (r) id est, reprobaverunt, ac idè Regem pacificum cœlestis Solymæ non invenerunt, sed reprobantem Vindicem conspexerant; denique contritio & infelicitas in vijs eorum eam reddit difficilem, non mirare, nam (sacri Siracidis testimonio) est *via peccantium complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebræ & pœnæ*. (s) Lassantur gravius, quò amplius gradiuntur, fatigantur copiosius, quò ulterius itinerantur; novi ex Salomonis proverbio, iter pigrorum sepibus comparatur, dum enim viam virtutis statuunt aggredi, solent à

laboriosi conamivis amaritudine velut à sepibus spinarum deterreri, quos enim amor voluptatum ad otij continuationem allicit, quos dignitatum ambitio ab humili descensu erigit, quos timor ab inchoandæ asperioris vitæ detinet, quos continuationis diffidentia à prosequendo removet, meticulosos viatores, illi intolerabilem difficultatum congeriem, sub modica exiguæ adversitatis umbra latere cogitant, qui tamen antea patientis testimonio, *esse sub sensibus delicias computabant*, (r) quando præsentis vitæ amantes miseriâ, adversa non pauca tolerabant, & tamen affectu nimie cupiditatis ebrij, his ipsis cruciari velut deliciosum sui amoris illicium æstimabant; dum enim non sine gravibus curarum molestijs intentum stimulantis concupiscentiæ finem assequi concederetur, desideratis defixum mentis oculum acclavabant, idèque inter currentium ærumnarum amaritudinem volentes ignorabant. Quorum phræneticam intoxicati cordis vesaniam deplorans Propheta Baruch ingemiscebat, *delicati mei ambulaverunt vias asperas, ducti sunt enim, ut grex direptus ab inimicis*, (u) si literam discutias, sunt verba civitatis Jerusalem suorum civium captivitatem Babylonicam deplorantis, quod si examines mysterium, lamenta sunt Matris Ecclesiæ, dolentis ob gregem suum, sed errabundum, qui diripiebatur ab hostibus, quando de peccato in peccatum præcipitatus, æstimabatur à seducente apostata tanquam oves occisionis. Est pessimum, quod instar termini, ut ultimum recensetur, finem illorum ad centrum inferi desinere, pœnosas inter tenebras consummari, quod idem Ecclesiasticus subsecuturum prælagiverat, quando futurum prævaricationis subversionem insinuans agebat, *usque ad inferos non placebit impius*, (x) nec DEO, quem constitutus in terra indefinenter offendit, nec homini, quem vel ambitione sua molestaverat, vel ferâ crudelitate afflixerat, vel scandalosis actibus offenderat, vel aliena concupiscendo suis privabat opibus, suis calumnijs inquietabat. Vel si subtilis purpurati Hugonis arridet distributio, inferos superbis attribue, qui malè sublimitatem arrogârunt; tenebras avaris selige, qui nequiter mundanæ prosperitatis claritatem affectârunt, pœnas luxuriosis di-

(r) Jobi: 30
v. 7.

Via peccatorum etiam inter delicias difficiles sunt

(u) Bar: 4
v. 60.

(x) Eccli: 9
v. 18.

Peccatores in cursu vite & in fine vite DEO non placeant

(p) Apoc: 20.
v. 6.

(q) Sap: 5. v. 7.

(r) Ps: 13. v. 3.

(s) Eccli: 21.
6. 11.

vide, qui turpiter adamâunt illecebrosæ carnis voluptatem. Et quia consimilium ærumnarum myriade cruciabuntur æternaliter, in finem usque lugebunt apud inferos, obtenebrescentes in pœnis, continuantes in tormentis. Infortunati viatores! dum spatiosam perditionis viam decurrere non verentur, quæ, quia non est intra regulam vitæ ac veritatis inclusa, ducit ad mortem, tandem per ostium ingredi coguntur, de quo Chrysostomus scribit, *porta perditionis est diabolus, per quam introitur in gehennam*, (y) quem dum à latitudine sp. tiosum audis nominari, nè suspiceris à vasta amplivagæ potestatis magnitudine extensum commendari, sed opinare ab effrænata superbiæ licentia dilatatum condemnari.

Hunc æmulantur fideles sui hujus antesignani comites, fideles pedissequi hujus prædecessoris, quorum vivendi methodum, & procedendi modum vir patiens insigniter unâ, sed eloquenti periodo, *filij stultorum, & ignobilium, & in terra penitus non parentes*. (z) Quod legi audiens ad illam Altissimi Conditoris reflecte genealogiam, qua patrem cum filijs descripturus, utrorumque prosapiam brevi compendio circumscribit, *ipse est Rex super universos filios superbiæ*, (a) per hanc superbiens ille Angelus succubuit, per hanc sequentem se hominem, obedientem velut patri filium, ad lachrymarum vallem ex voluptatis arboreto præcipitavit; eodem namque perditionis telo nostræ immortalitatis felicitatem perimendam invasit, quod vitam suæ beatitudinis exstinxit, infelix humanæ salutis exterminator, sed infelicior nostræ mortalitatis genitor, non nisi amentes filios parturire potuit, qui, priusquam nos gigneret, sapientiæ rebellis exstirpit, & idè jam stultus fuit; de quo Sapientissimus mortalium, Divino irradiatus lumine factus Ecclesiastes enuntiavit, *melior est puer pauper & sapiens rege sene & stulto, qui nescit providere in posterum*, (b) illum à puritate puerum intellige, qui pauper pro nobis factus, nec nascens diversorium habuit, nec ubi caput suum reclinare posset, ex proprijs invenit, illos præcæteris voluntaria hâc confusus inopiâ, qui terrigena sibi, suisque construunt palatia, & utinam non sæpe sapius de patrimonio Crucifixi! Sapientiam in sa-

pientia non require, *JESUS enim proficiebat sapientiâ ætate, & gratiâ apud DEUM & homines*. (c) Non quasi sapiens proficiendo factus fuerit, ut explicat Theophilactus, sed quod paulatim sapientiam suam detexerit; *proficiebat ætate quidem, corpore in virilem statum promotum, sapientiâ autem, per eos, qui ab eo Divina docebantur, gratiâ verò, quâ cum gaudio promovemur, credentes in fine obtinere, quæ ab eo promissa sunt*, docet Amphibolochius, (d) Rex senex suo se prodit senio, stultus suæ stultitiæ furore innotescit, quis enim eò creaturarum senior, qui proprio sui Creatoris oraculo, *est principium viarum DEI*, (e) vel, si à vicinitate mortis vis derivari senium, apocalypticus declarabit Angelus, *descendit diabolus ad vos, habens iram magnam; sciens, quod modicum tempus habet*, (f) post quod, quia tempus non erit ampliùs, desinet senium, quasi à morte interemptum; de hujus infatuati senis stultitia nullus ab ipso ambigit, qui novit stantem voluisse sublimius ascendere, & ipsi factori suo, qui Angelum fecit ex nihilo, se cogitavit assimilare; tunc suam detexit superbus morio amentiam, quando in montem testamenti cæcutiente velut irruens impetu, dum posset noluit futurum suæ beatitudinis exitium prævidere; prævidisset protectò, nî præceps arrogantia exoculâset intellectum, consentientemque in Deitatis ambitione obfirmâset voluntatem, prævidisset, se, nisi incarnandum ingeni genitoris filium adoraret, à suæ gloriæ sublimi solio deijciendum, & se, qui abundare poterat bonis omnibus, iisdem ob turpem renitentiam, ob perduellem resistantiam miserabiliter exuendum, & æternaturâ imposterum inopiâ opprimendum; prævidisset, nî revelantis Providentiæ imperiò parere detrectâset, & pauperem Omnipotentis DEI puerum, sed paupertate voluntariâ orbum ac indigum de carcere catenisque ad regnum egressurum, id est (explanat Anagogicus Hugo) JESUM cujus regnum non erat de hoc mundo, à vinculis, quibus columnæ alligatus, oblatus est quia voluit, & de sepulchri carcere ad thronum gloriæ se ipsum exaltaturum, ad Patris dexteram nullâ juvante dextera consensurum. Hic stultus Rex filiorum superbiæ sibi jam dudum desponsatæ, gignit & genuit filios ac filias, qui licet de

(c) Luc. 2.
v. 52.

(d) in Cat.
Græc. PP.

(e) Jobi: 40.
v. 14.

(f) Apoc. 12.
v. 12.

Diabolus dicitur senex, quia est princeps creatura.

sua non sint propagine, nec de hujus draconis semine generati, sunt tamen de imitatione sua progeniti, & sicut ille docendo perversa se stultum exhibet, sic isti suam discentes suæ ambitionis arrogantiam, suæ perduellionis amen-
tiam, sui furoris stultitiam infelicissime patrizant.

Peccatores
sunt filij dia-
boli imitatio-
ne.

Sunt stulti, &
ignobiles.

Cœlestis spon-
sa fugit pec-
catores.

Evadit stulti patris progenies stul-
ta per affectatam Divinæ legis ignoran-
tiam, per furibundam deliræ mentis
insolentiam, sed unâ simul sunt igno-
biles per exauthorati Genitoris imita-
tionem. Regali sanguine regum Regis
à primo hæreditariæ captivitatis man-
cipatu amplissime liberati, copiosissime
restituti, honorificentissime redempti,
se Redemptoris sui consanguineos fateri
renuunt, ejusdem amicitiam dementer
respuunt, & potius se subdere notissi-
mæ immanissimi hostis tyrannidi, quam
sub suavissimo Primogeniti in multis
fratribus jugo deliciari. Quid stultius
hâc sobole, quid ignobilius hac prole?
Adeò insano furore perciti angelico bea-
tarum mentium consortio obtrudunt
infamem repudij libellum, vilescit illis
adeò regale sacerdotium, quo universi
cœlites ad magni sacerdotis gloriam in-
signiuntur, ut nec in terra viventium
pareant, nec ad sublimem beatorum pa-
triam ullo suspiriò alludant, ullis desi-
derabundæ mentis passibus accedant.
Hic tantum in terra tenebrosa, & in-
quiline mortis caligine aperta, videri
cupiunt ac æstimari, esto & credant
firmiter, & teneant indubitanter, illos
qui aggregandis terræ divitijs solerter
inhiant, illos qui voluptatum illecebris
se turpiter infordidant; illos qui ad ho-
norum insulas ambitiosis passibus ascen-
dere festinant, plerumque, ut tenebra-
rum filios proscribi à regno luminis,
excludi à domo DEI. Vidit istorum
stultorum aliquos, qui tamen incarna-
tæ sapientiæ se assecras, signatæ fron-
tis indicio fallaciter mentiuntur, patris
mendaciorum potius delirantes filij,
quàm incarnatæ Veritatis pedissequi,
quàm sapientis hujus pueri dociles a-
lumni; vidit circumiens per vicos &
plateas inamorata sancti amoris filia,
cœlestis sponsi sponsa, & velut anxia
inquietata metu, peregrinanti supplica-
vit, nè peregrina fieret, si peregrè à
se procederet, in cujus latere, nè con-
similibus pateat prædonibus, semper la-

tere flagitabat, indica mihi, quem dili-
git anima mea, ubi pascas ubi cubes, nè
vagari incipiam post greges sodalium tuo-
rum, (g) legit posteriorem conqueren- (g) Cant.
tis columbæ gemitum Theodosion, nè c. 6.
sim veluti circumventa (scribit Syrus) nè
sim velut errabunda inter greges arietum
suorum, commentatur hanc lamentabi-
lem immunis animæ quærimoniam Pa-
raphastes Chaldæus, insinuans instante
suæ resolutionis tempore sollicitum Moy-
sem, omnisciæ supremi Numinis Provi-
dentia recomendasse filios Israël, in-
dica mihi, quare erunt transmigrantes
inter greges filiorum Esau & Ismael, qui ap-
plicant tibi Idola sua pro socijs; sed non
soli Synagogæ pro suis protegendis
prolibus hæc erat deprecatio, non fue-
rat unius Moysis hæc cor paternum an-
xians lamentatio, plorat ijsdem lachry-
mis, eodem threno hodie dum conqu-
ritur mater Ecclesia, abire renuens post
vestigia sponsi sodalium, sed perverso-
rum, horret Idumæorum consociari mo-
ribus, fugit Idola non gentium, sed
suorum & filiorum, qui colunt vene-
res, adorant cupidines, adgeniculantur
Mercurio, dum suis luxuriantur in la-
scivijs, dum suis deliciantur in divitijs,
dum suis in concupiscentijs concreman-
tur. Expetijt nuper & sat urgenti de-
siderio una præ omnibus amica sua, una
præ singulis adhuc terrigenis columba
sua, una concertans puritate cum An-
gelis, cum Seraphicis ardoribus gemi-
næ charitatis brachijs, Jacobo validius
colluctans immaculata sua, expetijt à
sponso sponsatæ dilectionis affectum,
obtinuitque ab adamante, nunc postu-
lat instantius optatum toties suæ dire-
ctionis effectum, insistit acrius, vult ve-
hementius, affectat inquietius in suæ
tribulationis meridie sibi annunciari,
ubi pascas fideles suos tanquam gregem
non nisi suæ dilectioni victimandum,
ubi cubet & requiescat per fidem, sed-
vivam, sed formatam, nè incidens in-
perfidos sodales, periclitetur de disci-
mine, aut invadatnr acervatorum sce-
lerum feritate. Legi Rabbi Salomon
commentatore terrenos reges ac prin-
cipes DEI sodales nuncupari, cum quo
in nomine participant, dicuntur enim
Reges & Domini sicut ipse DEUS, propor-
tione analoga nunquam univocâ signi-
ficatione. Novi Lyrano interprete so-
daliū sponsi nomine administratorios
spiritus designari, qui in ministerium
mis-

Mater Ec-
clesia plurim
deplorat
mixtionem
justorum
peccatorum

reges & principes dicuntur sodales DEI.

missi, præsunt gentibus Divinâ fide destitutis, sedebat inter fletus anxios super turbida Babylonis flumina, desiderans panis suorum desideriorum penitus eò levare tandem, ubi sponsus decorem induens, non ultra stringentibus sponsæ brachijs evolare finitur, sed velut cogitur amorosis complexibus immorari; dum interim in loco peregrinationis suæ, inque domo Genitricis suæ constituta, compellitur sustinere, ut suis elabatur manibus, cum vix ad modici temporis moram, si tamen sic appellare liceat, illabitur tot imploratus lachrymis, totque ad veniendum suspirijs provocatus. Pascentem igitur, sed nondum se in loco pascuæ collocantem, ubi pascat interrogat esuriens & sitiens justitiam, ut justa ex fide vivens, ubi cubet sedulius, nâ tamen & curiosius explorat, dum illa propter timores nocturnos vigilat, nè fortè, si pulsanti advenæ vel ad modicum aperire retardet, pessulum ostij gratis aperiat, eò quod jam avolans declinaverit, quod jam transferit dilectus. Hinc rogat denudò, ubi pascat pastorum princeps, ubi cubet in meridie informari, nè fortè vagari incipiat post greges sodalium suorum, an non videtur nonnihil comminari, & amatorio hòc stratagemate zelotum sponsum ad accellerandum percunctari, nè ultà suæ inducens præsentiæ desiderium, subducatur desideratæ consolationis interstitium, & indeaugeat præteriti doloris incrementum.

Meridies est figura peccatoris, quò fervescit re-
quiescit Christus in umbra.

(h) in cap. 1.
Cant:

Considera gregem sodalium, post quem hæc Virgo sapiens vagari timuit, & ideo ubi dilectus cubet in meridie, requisivit. Considerat, inquam, æstivandum meridiem magnus Gregorius, & præfiguratum in illo ardorem vitiorum opinatur, quo fervescit in umbra sponsus requiescere dicitur, quando sponsæ refrigerij spiritum impertitur, ut jam in ea acceptabilem thalamum erigat, in quo delectabiliter quiescat; nè forsan vagabunda sodalibus se sponsi aggreget, & sponsum doloris eorundem seducta insidijs deserat, aut declinet; denique sodalium nomine significari statuit fallaces Christianos; qui aut ob nominis solius, aut etiam sacramentorum communionem fratres Christi vocantur, quia electis, quos ipse fratres vocavit, in Ecclesia cohabitando sociantur; (h) quorum colluvies sub nominata gregum

congerie comprehenditur, quia dum velut lascivientia campi pecora, velut rationis expertes bestiae, in cœnoso suarum voluptatum stercore commorantur, à malignis spiritibus velut irrationabile pabulum devorantur, insequitur hoste greges, & comitatur impios in circuitu ambulantes, quisquis est, in quo sponsus cubare renuit, quam enim mentem svavis & gravis Christi Spiritus implere definit, multarum cogitationum agitata inquietudine molæ ad instar asinariae circumcurrit; aggregatur hisce sodalibus, quisquis prudentum consortia frequentare negligit, ut reproborum contubernio immatriculari valeat, quos stulta veritas brutorum turmis commiscuit, illisque similes effecit. Gaudeat animali horum contubernalium commercio, quisquis ab interiore conversatione commorantis sponsi in cordibus nostris abstractus aut avulsus, reproborum amentiam diligit, & à familiari erudientis Sapientiae colloquio, velut fastidiens recedit. Sequatur hœdos, qui agnos sibi dissimiles persequitur, lascivos in corde motus nutriat, & spritu per facta carnis extinctò penitus, vel enervato saltè, carnem pascit; nec enim DEI Spiritus illo in homine permanere finitur, qui caro esse carnalibus ex affectibus comprobatur. *Ipsi*

sunt (suam adjungit moralitatem Clarevallensis Bernardus) *qui se volunt videri amicos sponsi, & non sunt*, (i) qui juxta pastorum tabernacula resident, ut gregem, quem aviditate suâ devorant, pascere mentiantur; sed ad meridianæ lucis radios cecutiunt, & genuini tenebrarum filij sua noctescentes in caligine meridiari nolunt. Nec enim amplius exæstuantem malitiam in meridianis ardoribus, cum Gregorio moralizante intelligimus, sed cum Nysseno anagogizante in meridianâ requie beatæ quietis thalamum consideramus, ubi in luce, quæ caret umbra requiescit, & sinè ulteriori inquietudinis formidine in pace in idipsum obdormitur; hæc tamen meridiei hujus requies lucis duntaxat filijs conceditur, illis solùm, qui se à matutinis & vespertinis segregant tenebris, hoc est, *ubi incipit malum, & in quod definit*, qui se indè retrahunt, à sole Justitiæ collocantur. Hic requiescere, hic me dormire doceas, affectu saltè prævio, si nondum effectu consecuto, ubi cubare facis in patria, quos

Peccatores volunt videri sodales Christi, sed non sunt.

(i) serm. 32.
in Cant:

in meridie ad-
umbratur
beata requies
in patria.

(l) hom. 2. in
Cant.

dignabaris pascere in via, hunc viæ terminum festinis gressibus ingredi ambio, ubi tu excipis pueros tuos tecum in cubili, hunc mihi affulgere facias meridiem. O Lux! quæ illuminans omnem hominem, nè forte à manûs tuæ deductione delapsa, veritatis ignorantia, simul congreget cum gregibus alienis, à tuis ovibus; concludit sanctissimus Pater, (l) sed nunquid hosce tantum illuminabis Domine, qui tuis meridianur in gaudijs, pacificæ visionis incolæ, cœlestis Solympæ hæredes? Restat triplex meridies pro itinerantibus advenis, à via mandatorum progredientibus ad patriam comprehensorum, quam tamen ignorant stultorum filij, repens & serpens cum præcedente duce suo progenies viperarum, odit namque infame genus hoc fulgentem in meridie splendorem, nè opera eorum ad lucem veniant, odit ardorem pariter in meridiana charitatis, ad umbram semper confugiens, sub vepribus & sentibus nè pateat delitescens.

Triplex meridies est justorum in via, in purgatorio, & in patria.

Est itaque mœrens & merens meridies, si etymologiam nominis investigare flagitas, deducitur meridies siquidem à merito & mœrore, & simul promerens seu merens dies ob meritum incrementa, & merita sanctitatis; sunt alio in meridie, initiativi comprehensores, qui quidem exuto corpore sunt extra viæ terminos confines Angelis, vicini patriæ, sed necdum patriotæ, est hinc meridies ad instar diei mediæ; nam licet sint liberi à timore interitus, non tamen adhuc actu possident, sed solum futuræ possessionis jus obtinuerunt; eorum jam fulget sanctitas, sed nondum plenè patiens adhuc charitas in sanctorum splendoribus meridiatur; fors bona, sed nondum optima, eos exaltat super periclitantes terricolas, non tamen cœligenis associat civibus in sancta civitate; hinc suspirantes aspirant ad tertium meridiem, qui merus dies est, utroque cæterorum clarior, amborum splendoribus illustrior, ubi nec ulla circumvagatur nubes tristitiæ, nulla dominatur obscuritas ignorantia, videt lumen in lumine, sed Divino, ardent non dolorosis aut fumosis ignibus cruciati, sed radiosâ flammivomæ charitatis plenitudine succensi, non gemunt cum primis & interrogantibus, & anhelantibus,

sitavit anima mea ad DEUM fontem vivum, quando veniam & apparebo ante faciem DEI, (m) Legit Genebrardus, ad DEUM fontem meum, dum interim illæ feliciores animæ, illi empyreæ regionis incolæ inebriabuntur ab ubertate domus DEI; nec cum secundis singultuant desideriorum viris, apparebo conspectui tuo, satiabor, cum apparuerit gloria tua; (n) vertit Hieronymus, videbo faciem tuam, implebor, cum evigilavero similitudine tuâ, sed istis applaudit puer Domini, Domino inspirante, terra mota est, etenim cœli distillaverunt à facie DEI Sinai; (o) seu enim altitudinem metiri, seu claritatem intueri, seu fulgorem syderum libeat meditari, sanctorum Gloriam invenustissimo cœlorum schemate reperiemus præfigurari, quorum sublimitas aureâ charitatis arundine mensuratur, quorum clarissima serenitas in tribulationum præteritarum nubibus eluctatur, quorum stellata virtutum varietas in empyrea beatarum mentium regia dominatur; seu enim angelicos spiritus in cœlestibus conditos, seu divorum animos ad triumphantis Ecclesiæ gremium jam assumptos considerare libeat, utrumque coronatorum pugilum turmam in fabricatis patientis Jobi cœlis adumbrari reperiemus, qui solidissimi quasi ære fusi sunt; (p) ut enim æris natura rubigini consuevit resistere, sic & superni spiritus, nec non victrices coronatarum animarum copiae eam pro retributionis munere obtinuerunt prærogativam, ut nullâ jam rubigine corrumpentis culpæ scateant, sed in beata revelatæ faciei visione, in sui Conditoris faciali contemplatione sine felicitatis finire termino gaudeant, & absque ulla mutabilitatis umbra, perenni stabilitate subsistant. Distillant hi æternales cœli, hæ immortales essentiae à facie DEI Sinai, contremiscente terrænæ vanitatis orbitâ, trepidante terrigenorum mundicolarum cuneo, dum flammivomis stillantes imbribus, quem ardentissima charitate diligunt, in eò velut in excentrica deliciarum amplitudine se submergunt. Ad triplicem hunc meridiem fortasse collimabat Psalter regius, quem redeuntem de Amalecitarum cæde, dum interrogasset Achis rex: in quem irruisti hodie? respondit princeps providus non mendaciter (ut notat purpuratus Hugo) sed ambiguè, nè palestinos interemisse notaretur, contra

(m) Ps: 41. v. 3.

(n) Ps: 16. v.

(o) Ps: 67. v. 9.

Melior est secundus primus & tertius praevalet ambobus.

(p) Jobi: 37. v. 18.

Anima sancta sunt cœli ære fusi.

meridiem Judæ, & contra meridiem Jerameel, & contra meridiem Ceni. (q) Judæ vocabulo confessio exprimitur, ut scias contra meridiem Judæ illum irruere, qui suas explorans prævaricationes, non erubescit Christi Vicario adgeniculatus earum notitiam dolenter indicare; sed contra meridiem Jeramael (quod misericordia DEI vertitur) anxius irruit, qui quidem jam factus mundi victor, sed adhuc aliquorum debitor, non habet unde possit solvere, sed sperat, & alios pro se DEI misericordiam implorare; illi conformiter singultuantis Jobi suspirio, *miseremini mei! miseremini mei! saltē vos amici mei!* (r) sciunt nimirum sanctæ severi carceris incolæ, quod ideò flagellari ab adamante DEO permittantur, ut ex suprema dispensatione residui delictorum nævi ad plenam innocuæ integritatis pulchritudinem ignifluis imbribus eluantur. Hinc patienter tolerant, sed eos, quos velut amicos suspiciunt, ut culpas deleant, & plagas mitigent, humiliter exorant.

Irruens denique contra Ceni meridiem, qui nidus meus, vel alijs legentibus *possessio mea* vertitur, eandem feliciter expugnant, beatus advena de terra aliena, non tamen ignotus alienigena, qui mundi tentorium deferens, & terræ territorium dimittens, militare super terram deserit, ut Regi pacifico quietius famulari, & in desiderato toties optatæ beatitudinis nido æternum valeat commorari, cum patiente viro, qui hunc serenissimæ pacis meridiem invocavit, quando post ardua confligentium ærurnarum luctamina cubare flagitabat, *in nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies*, (s) palma cæteris arboribus nonnihil tardius crescendo proficit, sed diu in viriditate subsistit, sic justus priusquam ut palma floreat, necesse est, ut longiores adversitatum moras persolvat, nec enim sinē magnis difficultatibus ad deliciosissimum cœlestis habitaculi nidulum pervenitur, nec sinē arduis multigenarum ærurnarum laboribus ad beatam requiem pertransitur. Ignorant hunc meridiem sodales subdoli, fallaces crucifigere, JESU pedissequi, qui quia distorti vitiorum affectu avido decurrunt, quia arctam salutis viam semper declinant, quia in rectitudinem justitiæ semper offeudentes impingunt, hunc ducem insequi, aut fastidiunt, aut assequi non

possunt; hos diuturnos sublimis palmæ dies, hi tenebrarum asseclæ non exoptant, quantumvis ad illam consummatæ felicitatis requiem se anhelare blaterent, eam totis affectibus, ut fingunt, concupiscant, dum enim palmam, in qua præambulus præsentis vitæ nidus debet construi, conscendere dissimulant, iter sinē via conficere, terminum sinē medio acquirere, futurum sinē præterito apprehendere, finem sed sinē medio affectant obtinere. Non sic viatrix provida, quæ suum indagatura pronubum, suum inquisitura sponsum, se sponso cohabitaturam eodem in patibulari stipite declarabat, *ascendam in palmam, & apprehendam fructus ejus*; (t) vel potius legente Pagnino, *apprehendam ramos ejus*; forsitan non aliā quàm obtinendæ contemplationis celsitudine delectabatur, ut sponso approximaretur vicinius, à mundo elongaretur spatiosius, ab infideli ejusdem sodalizio perenni divortio segregaretur; quòd si, ut volunt aliqui, Sionis filiæ hoc compendioso eloquio internæ devotionis plenitudinem exhalabant, & sponsum instar palmæ, cujus optabant vesci fructibus, nutante oculo respiciebant, justorum hoc non impiorum idioma est, quò non, quæ sua sunt, se quærere, sed verius, quæ Christi sunt, ambire profitentur. Subaudit vocem Matris Ecclesiæ suis pro filiis sollicitantem, Mediolanensis Ambrosius, *ascendam palmam! ut omnia inferiora relinquat, & ad superiora contendat*, (u) sed filij hominum gravi corde non ambientes in DEI filios exaltari, diligunt vanitatem, quæ terram transcendere non sinitur, quærunt mendacium, quod post ejectum à cœli sedibus mendacem angelum non sinitur in cœlestibus commorari; hanc ipsam tamen sancti amoris parcemiam loquenti sponso sanguinum attribuit moralis Papa, *in palmam ascendit, & fructus ejus apprehendit, quia in cruce suspensus, fructum vitæ invenit ac apprehendit, & nobis tribuit*; (x) sed quibus putas ex nobis? suis utique, non alienis, illis planè selectis & electis, quos magnus Doctor gentium charētere ducis sui milites recenset, *qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs*, (y) quòd si mortalis caro exanimanda massa pulveris, & esca vermium futura, hanc usque ad altitudinem proserpsit, quò horum evolabunt animæ, in quonam subli-

(t) Cant: 7.
v. 8.

Et ad palmā
ut terrena de-
ferens solū
cœlestia me-
diretur.

(u) lib: 3. he-
xam: c. 13.

(x) Greg: in 7.
c. Cant:
Christus cru-
cifixus ascen-
dit in pal-
mam, ut no-
bis fructum
vitæ tribuat.

(y) Galat: 5.
v. 24.

(q) Reg: 27.
v. 10.

Triplicem me-
ridiem recen-
sit David, ad-
versus quem
irruit.

Job: 19.
v. 21.

In quo via,
purgatorium
& cœlum de-
signatur.

(s) Job: 29.
v. 18.

Sodales JESU
anhelant ad
nidulum bea-
titudinis.

Amatores
mundi, & va-
nitatum ejus
crucifigunt se,
sed non in
cruce Christi.

(x) Gal:6.
v. 14.

Triplex crux,
Christi, Dis-
ma, & mali
latronis tres
denotat cru-
cifixos.

blimi nidulo requiescer? planteris non inficior, qui mundi non Christi es, quantumvis fallaci habitu sodalem Christi profitearis, & sceleratis moribus Christianum tam nequiter, quam impudenter mentiaris, planteris in delicijs, ut floreas in voluptatum viridario, aut frondeas in collibus honorum, nec tamen nisi crucifixus deliciari poteris, nec nisi crucifixus ad dignitatum apices eluctari; *crucifigit se avarus paupertati, ne sit pauper. alij infamiae*, explanat purpuratus Hugo, nec enim sine laboris crucis culmen honoris ascenditur, nec sine multiplici adversitatum tolerantia emittitur opulentia, nec sine quietae pacis dispendio acquiritur praeminentia, nec sine solertis industriae pretio mundi prosperitas comparatur; sed hi à cruce hac penduli, non ideo sunt Christiferi, sint licet crucifixi, non ideo sunt JESU socij, quia patibulati. Sunt rursus alij; qui affigendas cruci manus porrigunt, crucifigentes se vitijs, sed pedes subtrahunt, crucifigi concupiscentijs renuentes; non istos dixeris fideles Christi pedissequos; non in hac cruce, nec his stipatus æmulis elegit crucifigi fidelis JESU socius, qui dicebat, *mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri JESU Christi*, (x) intueri defixiori oculo erectum in Golgothæo vertice crucis diversae triadem unam latronis dextri, sinistri alteram, sed tertiam solius intemerati Redemptoris; in prima consolationem, in secunda confusionem solum, in tertia invenies gloriationem.

Primam ut eligas, est necesse, qui tuarum praevaricationum tibi conscius, te poenam promereri confiteris; imitare formam profundae humilitatis, quâ semetipsum DEUS exinanivit, expande super excedentem mensuram immensae charitatis, quam usque ad mortem crucis expandit, sic mensuratus, expansus, & extentus Christi sodalis eris, non otiosus, sed operosus, non curiosus, sed fructuosus, non sumptuosus, sed gloriosus, non bellicosus, sed generosus, non voluptuosus, sed laboriosus, non propudiosus; eris Christo confixus cruci, nec valens manus ad mala opera commovere, nec volens pedes pravis affectibus occupare. Huic doloroso stipiti approximare nesciunt dolosi simulatores, qui Christi sodalicio glori-

antur, nec tamen sodales esse appetunt; sed cupiunt videri, non ambiunt ab exaltato attrahi, ut sublimentur in opprobrijs, sed cupiunt sublimari in transitorijs, ut exaltati prae reliquis suspiciantur; quorum aviditatem temporalis gloriae considerans propheta, ipsdem non quod est carni delectabile, sed quod spiritui est utile, subtili improprio apprecatur, *fiant sicut fœnum rectorum, quod, priusquam evellatur, exaruit*, (y) legit Hieronymus, *quod statim, ut vincerit exarescit*, optandam sortem dixeris Christi sodalibus, sed fraudulentis JESU discipulis, sed dolosis, crucifixi socijs, sed iniquis; adveniens terrena prosperitas non permaneat, sed citò à statu peccatoris transeat, intumescen-tem deserat, ne suis in oblectationibus deficiat, ne in fallacijs deceptus evanescat; quemadmodum namque herba tectis oriri solita, ad celeriore ariditatem altius nascitur, sic universa iniquorum felicitas, quò sublimius attollitur, eò celerius exinanitur; in dignitatum altitudine periclitatur evidenti-
tius, lapsura citius, & brevius duratura; sed expedit, ut instar fœni ante vesperum decidat, ne continuata usque ad vitæ senium delirum amatorem suum non deserens, ad exitium perducatur. Salutaris brevitatis vanitatis, quæ vix exoritur, & jam oboritur, ut suæ affixum inanitati oculum avertat, & suo exosum se reddat amatori. Grandis disparitas pios inter & impios, inter justos & peccatores; unus & idem coronatus David, exortos peccatores fœno comparat, *cum exorti fuerint peccatores sicut fœnum: & apparuerint*, (z) legit Augustinus, *cum prospexerint*, ut i-ctu oculi totam mundanæ ambitionis pompam compendiari recognoscas; apparent siquidem ad instar paleæ in area, quod super granum extollitur, ut evolans in altis videatur, sed nisi citius humiliati decendant, si usque dum dejiciantur emineant, dejecti & detrusi, igne inextingvibili comburentur; non sic justus de justo loquitur, sed ejus soliditatem laudans, radicem approbans, durationem prædicans, vaticinatur feliciter, prælagit eminenter, *justus, ut palma florebit*, (a) legit Tertullianus; *ut Phœnix*, utrumque perennitatem indicat, ambo longævam durationem signant; floret prævaricator, sed instar fœni, florentis hodie, ut cras ad cli-

(y) Ps: 128.
v. 6.

Peccatores
sunt fœnum
in tecto, vix
prospiciunt,
& in ictu o-
culi evanes-
cunt.

(z) Ps: 91. v. 1.

(a) Ps: 91. v. 1.

banum mittatur, non minus floret Justus, sed instar palmæ, quæ quò annosior, eò robustior securius ascendit, instar phœnicis, cujus nec cinis sterilitatem novit, sed gignit successorem; subtilem Joannes Cluniacensis assignat genuinæ disparitatis rationem, *quia fœnum facile multiplicatur, multum enim crescunt mali*, abundant in urbibus, purificantur in domibus, coacervantur in curijs, confœderantur in palatijs, augmentantur in tugurijs, congregantur in emporijs, mari, terrave fluctuant, in ipsis eremorum horroribus, ut solitudinem destruant, se consociare non reformidant, denique ad instar fœni, quo quodlibet jumentum pascitur, crescit malitia, quâ quilibet peccator enutritur; *de justis autem scribitur, justus ut palma florebit, quæ vix invenitur, & si inveniatur vix floret, nisi post diuturnum tempus*, (b) disce, qui spernis justorum pretium ab individuatione justî & peccatorum pluritate; cautus Propheta in ipso primordiali exordio peccatores plurificat, sed justum in flore ortûs sui subtiliter singularizat; exoriuntur tenebrarum filij cum fœni cumulis, sed floret justorum innocentia cum palma & phœnice, quorum ultimus immultiplicabilis esse dicitur, & quamvis palmam plurificari non repugnet, non tamen copiosa amplificatur multitudine, nec numerosa discernitur quantitate; hinc JESUS suis in prandijs non caruit mensæ assessoribus, qui, murmurantium pharisæorum testimonio, publicani & peccatores fuerant, egressus autem cruciger ad Golgothæi collis verticem, nisi coactum collegam non habuit, qui voluntate libera juvaret bajulantem, consortem ponderis non invenit.

Illud præterea ambitioso mundanæ prosperitatis æmulo ingeritur, illud plaudenti superbæ vanitatis genio ad sui confusionem obtruditur, palmam vix florem edere, quòd si urgente flammivomi solis radio florescere cogatur, tardius incipit, sed fructum progerminat uberior, flores emittit rariùs, ut valeat fructificare copiosius, prius est peccatori charius, posterius justo jucundius, accidere consuevit. Pudet dixisse, nam ex allato discrimine ingens humanitati oritur improprium, & cunctis Adæ filijs tam piè conditis, tam intimè dilectis, tam mirabiliter redemptis, tam dulciter divino san-

gvine potatis, tam fortiter incarnati DEI carnibus saginatis, sed heu una simul tam perfidis in redamando, tam impijs in confitendo, tam duris in recognoscendo, tamque fœdisfragis in retribuendo enorme est propudium, incomparabile turpissimæ ingratitude argumentum! lachrymabundus David accepto de funesto Saulis interitu, ferali nuntio, ad luctuosa singultuantis cordolij conversus est argumenta, discidit illico decorem sformatis, dilacerataque talari tunicâ, tristi silentiò insolitum lancinati cordis fastidium evulgavit; & post secretum, quod suis iniverat cum cogitationibus, consilium decrevit illicò princeps providus, *nolite annuntiare in Geth, neque annuntietis in compitis Ascalonis*. (c) Quasi denunciata clades, si innotesceret Philisthæis, speciale discrimen afferat, aut graviore mœore dolentem animum consternat? an fortè quia immanis ille gigas, quem iste pulcher aspectu Juvenis, suomet propriò exanimavit gladiò, à Gethæis in prodromum victoriæ deductus fuerat, idcirco exitialem infortunati regis mortem Gethæis annuntiare prohibet, nè truculenta gens furore pristino redanimata, regali applaudat funeri, sibi ad jubulum, sed Israël ad tormentum. Explanat decretantis sensum & animum Tuitiensis Abbas, dum sic suo loquentem populo commentatur, *citiùs resumite arcam vestramque bona spe roborate brachium, ut non vacet hostibus aestimare, quòd plenum de vobis egerint triumphum*. (d) Exultabunda iniquorum progenies, obtentâ regij funeris notitiâ, insultasset lugenti regno, & nuperam gloriosi agonothetæ victoriam, contra spuriam immanis Golæ arrogantiam, elusisset. Consimilem purpuratus Hugo assignat rationem, cur sapiens Dynasta siduato interdicit populo divulgare stragem perempti Regis in urbibus inimicorum, *quia de dolore eorum, augeretur gaudium filiorum Philistij*; Rex Solymæ, sed triumphantis, immaculatus David, in hoc pijsimo principe præfigurari voluit, non abnuit in abavo venturus pronepos adumbrari; Geth (commentatrice Glossa) torcular dicitur, *scilicet Jerusalem, quæ occidit Prophetas, cui mors Domini, & Apostolorum in derisum fuit*, abominabile Philisthæorum gaudium afflictam gemebundi Davidis animum crudelius exulcerabat! ô! si suam effrons peccator agnosceret bar-

(c) 2. Reg: 1.
v. 20.

David prohibet in Geth publicari profanam mortem Saulis, nè insolecant Philisthæi.

(d) in lib: 2.
Reg: 20.

Justi palmæ
ob raritatem
et paritatem
comparantur
sed peccatores
fœno
multiplicantur.

serm: 90.

Justus est tardus
in flore, &
secundus in
fructu.

Christū quodammodo pudet videre peccatorem, qui in criminibus velut in floribus delectatur & gloriatur.

barbariem, quā cor dulcissimum Regis sui crudeliter exacerbatur, quando latatur in criminibus quasi victoriosus, & gloriatur in malitia quasi triumphabundus; quando prostratus in peccatorum sordibus quasi in floribus gloriatur, & inter scelestā impudicarum voluptatum illicia quasi inter trophæa victricis gloriæ delectatur; quando prælegit suis criminibus apostatam spiritum oblectare, quā Conditorem suum supplicabundo gemitu reconciliare; quando mavult cum impijs jugum iniquitatis intolerabile bajulare, quā onus leve excentricæ bonitatis tolerare; quando oblatam miserationis DEI clementiam continent repudiare, & avent potius se truculentæ tenebrarum principis tyrannidi subjugare; hilariter rebellis angeli dominium suscipientes, lætanter inæstimabilem filiorum DEI libertatem excutientes.

Injuriatus & irritatus Samson inculcā Philistæorum barbarie, sustinuit captivitatis incommoda, carceris vincula, dissimulavit cæcutientibus oculis cæli lumen non cernere, nullam discernere semitam, sed duci à duce parvulo veluti impotentem; patienter obediens vili nanulo, dissimulavit injurias satiatus opprobrijs, excepit contumelias, eā tolerantis animi alacritate, quā nuper ingentia eisdem intulerat discrimina, exurens segetes, dirumpens compedes, ridens insidias, omnemque explodens hostium crudelitatem; at! ubi applaudentium audivit insolentiam, ubi tripudiantem victorum percepit petulantiam, ubi vociferantem exprobrantium temulentiam intellexit, ubi gloriabundam super mancipati Samsonis sorte auscultavit arrogantiam, uti cæcutienti suam obtrudere calamitatem, decapillato sibi latentem sub septem crinibus fortitudinem exprobrari intellexit, quando sumptis lætitiā epulis jussus coram insultantibus Allophylis ludere, lusum in luctum conversurus, fulcra ingentis ædificij geminis invadens brachijs, binas renato robore columnas concussit, secutāque ruinā superioris culminis, ludicros spectatores pari secum involvens funere præcipitavit, insuperabilem in morte exhibens animum, qui vitæ finem omnibus Adæ filijs formidolosum ausu magnanimo contemnebat; affigit subtilis

Ambrosij penna condignum stanti Heroum principi cenotaphium, virtutis fuit, quod victoriarum numero diem clausit, nec captivum exitum, sed triumphalem invenit. Præfigurabat imparilis Nazareus iste, seu vincentem seu invictum confideres, floridum inter ipsas spinarum fascies Nazarenorum, *Samson Christum significat*, (f) testatur Pater sanctissimus; præclaram quorum similitudinem ut exprimat magnus Gregorius, de præfigurante subjungit, *paucos quidem, dum viveret, interemit, destructo autem templo hostes innumeros, cum moreretur, occidit*; dum enim inter cumulata insultantium ludibria (Dagonis simulacro applaudent) dum convivantes Creatoris Omnipotentiam, velut in creatura sua expugnatam conclamarent, dum utroque orbatum oculo enervis puer duceret ducem tam strenuum, dum Divinis roboratus superpetijs ad Dominum convertitur, Diviniq̃ honoris zelo inflammatus, in ipsa idolorum regiā, in sumptuoso Deorum fano, tripudiantem Idololatriam aggreditur, triumphaturus in posterorum sæculis, in templum sacrilegarum gentium invehitur, & ad perennaturam veræ religionis gloriam factus sancti furoris victima, sub hostium interemptorum cadaveribus illustri funere tumulatur; ab umbra ad lucem digreditur, ad figuratum à figurante convertitur moralis Papa, *quia nimirum Dominus ab elatione superbiæ paucos quidem, dum viveret, interemit, plures verò, cum templum sui corporis solveretur, exstinxit*; accusabatur à perfidis, & conticescens auscultavit, interrogatus à præside, ut accusatores confunderet, non responder illus ab adultero principe, se vinculis eximere recusavit, dilaniato corpore, sub spinoso diademate, innumeram blasphemiarum congeriem toleravit, cum iniquis deputatus trabale folium conscendit, in tesseram devictorum hostium clamore valido expiravit, nectamen ullus blasphemans percutitur, nullus satellitum torquens & crucians exstingvitur, nullus ex Synagogæ filijs ob execrandum liceat dicere Deicidium à terræ orbita eliminatur; sed audi Pontificem summi Pontificis injurias vindicantem, audi Gregorium concludentem, *electos ex omnibus gentibus, quos vivendo sustinuit, simul omnes moriendo prostravit*. (g) Dicerem redivivum Samsonem in-

(e) Epist. 23.

(e) in cap. Apoc.

Samson fuit figura Christi non potuit sustinere Philistæorum glorificationem in malitia.

Samson patienter toleravit arumnas captivitatis suæ, quamdiu hostes non gloriabantur in victoria sua.

Christus super perbos post mortem suam copiose exstinguit.

injurios sustinere, adversarios tolerare, sed gloriabundos in malitia plerere ac punire, nisi vivificatorem omnium nossem, detruso in Samfone prælusisse, simulque impios admonuisse, ne gloriantur in malitia, potentes in iniquitate, ecce enim ubi occiso Redemptore suo applaudens exitio, sibi exitiosus Israël gratulatur, dum exanimato vitæ principi insultans Israël in abyssalem suorum scelerum voraginem præcipitatus gloriatur, suum in morte Salvatoris sui construit Mausolæum, nunquam è posterorum memoria eliminandum, etiam cum lapis super lapidem stare nequiens, ruinatis ruderibus ruinam Solymæ declamabit. Dum enim impoenitens peccator conteri renuit, singultuare refugit, & lachrymari eru-

bescit, imò dum innocentium oppressionem jactans, violatæ Virginitatis jacturam laudans; sinè vel minimò lassitudinis indicio iniquitatem coacervans, gloriatur piscis in hamo, avis in laqueo, pes in nervo, manus in cippo, peccatum enim (commentatore Augustino) hamus est, quem homo in hac vita cum aviditate devorat, (b) & sic in fine piscante Diabolo extrahitur & torquetur, tunc exurget DEUS, ut dissipetur homo, exultabundus in multitudine iniquitatis suæ; tunc suo experitur excidio infelix reus, quomodo justus & rectus DEUS, quæ cogitavit, faciat, & quem à diebus antiquis fecerat, sermonem comminatorium compleat, & contemptorem Judicis ultor æquissimus consumat.

(b) de agon. Christi.

Destruxit, & non pepercit.

Sermo Quinquagesimus Primus.

Pestifera lues idcirco plerumque à misere

Providentia immittitur, ut novis cœlum incolis honoretur.

NB.
Hic sermo eodem tempore fuit compositus, quò actu sæviente in Urbe Pragensi peste, Author ibidem morabatur.

Paterna Divinæ manûs percussio electis licet gementibus est consolatio, est blandiens nutritij Ephraim sollicitatio, quâ nititur ex filiorum cordibus acceptas sibi lachrymas exprimere, quos sæpè sapiùs, & Prophetarum prælagijs & oris sui eloquijs, se protestatus est firi; sentiunt quidem, quantumvis non resentiant obedientes servuli; flagellantis heri gravedinem, sed dum attentius recogitant, se flagellatos paterno verberare, non opprimi, sed erigi, exosculantes virgam cum ferientis dextera, uberores ictus ferulæ, esto non sinè lachrymis, exoptant. Cur enim fabri malleò aurum percutitur, nisi ut puritati nocens scoria excutitur? cur in urentibus flammivomentis pyræ ignibus phœnix comburitur, nisi ut à residuis cineribus reviviscens soboles renascatur? cur fluvialis alveus deciduis cœlo imbribus agitur, nisi ut novò accrescentium undarum ampliatus subsidio vastius expandatur? sic sanctæ justorum animæ peregrinis ingruentium adversitatum plagis, quæ patienter recipiunt,

ad ampliorem secuturæ felicitatis gloriam solidioribus progredientis spei gressibus celerius procedunt. Audi, qui dubitas, quod est indubium inter sanctorum axiomata, sicut duris & obstinatis reproborum cordibus exacerbati Vindictis jacula sunt gehennalium umbræ velut præambulæ tormentorum, sic pariformiter devotis electorum mentibus offensi Numinis flagella, sunt quasi futurorum pignora præmiorum; audi, qui dubitas, sedentem eorum aliquem in sterquilinio, & prædicantem, silentem præ cruciatuum deliquio & dolentem, condensatâ federatorum hostium rabie percussam & sustinentem, fastidiosò exprobrantium amicorum desolatum solatio, & respondentem, stultifono insulsæ conjugis exacerbatum improperiò; & corrigentem, ab ipso Patre luminum inter obscuras internarum calamitatum tenebras, veluti derelictum & adorantem; audi clarissimum viri dolorum prodromum, inter coacervata fulminantis cœli supplicia, inter compluria exundantis terræ ludibria, inter conjurata castrametantis tartari lucta-

In amotis
Job anhelat
animitus ad
erumnas.

Amor DEI
convertit af-
flictiones in
objecta desi-
deriorum.

mina, supplicansem non pro pœnarum inducijs insistentem, non pro plagarum ferijs exoptantem, non ærumnarum interstitia implorantem, non distillantis cœli solatia, audi singultuantem non ex dolorum violentia, sed ex inquietante, ex anxiante sancti amoris vehementia; *quis det, ut veniat petitio mea, & quod exspecto, tribuat mihi DEUS!* quid expectabis audiens invocantem, quidnam sperabis percipiens clamantem? quô collimabunt verba dolore plena, quæ instar evolantis reli in cœlum avolant, ut ante defixi Conditoris folium, dolentis procuratorem agant? quid perorabunt ferales nuntij illius advocantes idiomate, qui non accipit spiritum severitatis in timore, sed spiritum adoptionis filiorum, in quo clamat: Abba Pater! quid nisi amoris impetum loquetur, fidelis tanti Patris Filius, quem gemina ad ubera dilectionis geminæ nutritivæ hætenus sæcunda charitas, docens & instruens, ut ipsas, quas nuper formidaverat initialis tenellæ sanctitatis infantia, jam pro amore dilecti Conditoris, & præ dilectione prævisi Redemptionis pœnas adversitatum amet; mens siquidem magnanima, quæ totâ intensione in sui Creatoris dilectione figitur, quæ totâ intentione in unum hujus unius Numinis amorem rapitur, inamorado fervore exardescens quidquid amarum obtruditur, quidquid acerbum objicitur, delicias existimat, si modò illi placeat, quem præter omnia, & super omnia in omnibus amat.

(a) Jobi: 6.
v. 10.

Felix anima,
quæ à DEO
castigata co-
piosis flagi-
tat castigari.

Nescirem hanc esse robustæ dilectionis fortitudinem, nisi, quid sibi urgeat tribui, attonitus audirem; *qui cœpit ipse me conterat*, quid intercisâ hac periodo audiri valeat terribilius, quidnam severius proferri? *solvat manum suam, & succidat me*, horret animus in tremebundo corpore, & velut inopinato circumfusus fulgure immobilis subsistit; *& hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat.* (a) Gliscunt in congelato licet pectore nonnullæ sanctorum desideriorum flammulæ, dum caligantes etiam oculi, flammivomam hanc incendiarij amoris machinam suspiciunt, Seraphicis ardoribus (si licet dicere) nonnihil insultantem; ecce enim quantopere DEUM percussorem suum adamat, quem, ut acerbius feriat, totis affectibus implorat, noverat siquidem, quid profit à DEO conteri, expertus jam didicerat non esse aliud,

quàm cumulatīs viribus ad sustinenda hostium certamina noviter roborari; semper quippe electos suos, ut prævaleant, interiùs reficit, quos, nè deficient, interna inter solatia exterius affligit; dumque carnis vigorem mortificando humiliat, prædominantem spiritum, nè ultra periclitetur succumbere, purificando ampliùs exaltat. O! quoties dum miseratix providentia nostri cordis duritiem leviter conterit; incauta mens ex ipso licet exigui profectus initio, se quasi assurgens erigit, invigilantiq̃ nostris gressibus adversario ad inserpendum viam pandit, qui solitâ tyrannide vix peregrinus hospes admittitur, quando jam omnia, quæ nuper misericors & miserator Dominus extruxerat, diruere molitur; & prout plerumque accidit, juxta sacerrimum incarnatæ Sapientiæ oraculum, ad neglectam domum animæ, à qua solus exierat, cum septem nequioribus spiritibus tempestuosus redit; congruè igitur ab eo, qui incæperat conterere, ut prosequatur postulat, nec feriendo consummare desinat, ut posthac ampliùs immundus spiritus, ferientem virgam ad domus Januam propendere suspiciens, accedere nec ad vestibulum præsumat. Illud ad singulare servit solatium afflictis mentibus, quod pro solatio affligi prolixius, succidi severius, conteri vehementius exoptet, *hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat*; explanat hoc celeberrimum perfectæ charitatis spiraculum Tuitiensis Abbas, formidantis animæ hoc esse animadvertens eloquium, non suis in meritis confidentis, non suâ de victrice patientia præsumentis; scrutabatur singulos, secretiora profundioris conscientiæ discutiebat latibula, si fortè prævaricationem quandam reperiât, quæ oculos districti Judicis offendat; meticulosus agitabatur terroribus, suspicabundis inquietabatur cogitationibus, nè fortè scrutatrix in lucernis justitiæ puniendum inveniat, quod reus nesciens, non satis acriter castigabat. Feriri igitur quantocyus consuetâ correptione desiderat, ut in supremo desinentis viæ confinio, in ultimo expirantis vitæ termino nil super esse valeat, quod tremebundum luctatorem angat; *ipse solvat, id est nulla recessione vel aversione ligatam habeat manum, nec dicat zelus meus recessit à te, & succidat me*, succidi anxius desiderat, nè for-

Anima sui
meritis diffi-
dens, anhelans
ad ærumna.

Signum Divi-
ni amoris est
ultio pecca-
toris in hac
vita.

forſan, ſi culmen elationis incurius a-
ſcenderit, inde præcipitatus cadat; &
*hæc mihi ſit conſolatio, id eſt in hoc ſcire
me faciat, quod non ſim dignus odio*, hinc
præcitata conſolari deſiderantis periodus
ſic legitur à Pagnino, *calefaciam me do-
lore*, quaſi hucusque frigidus præ pa-
vore, & congelato fuiſſet animo præ
terrore, ſoveri indigus flagellorum af-
ſecuratione; vertit Arias, *conſolideſcam
in ægitudine*, compatiens ſiquidem fla-
gellantis DEI Clementia flagellatum ro-
borat, ut confortatus ad ſæviora ſuſti-
nendum vulnera invaleſcat; hinc com-
mentatur Arabs, *perficiar quoque virtute
ſine menſura*; ut noverit fidelis anima,
perfici & affligi, cruciari & roborari,
vulnerari & confortari, reciproca vi-
ciſſitudine in Veritatis Divinæ Philoſo-
phia ad convertentiam replicari; hinc
inſtat ſupplicando, & urget deſideran-
do, & rogat lachrymando, ut affligens
me dolore non parcat; *ac ſi aperte di-
ceretur*, explanat gementem Jobum Jo-
bi diſcipulis in morbis & ærumnis,
Gregorius non tantum à pontificali tri-
regno maximus, ſed inter ſanctos men-
ſurâ perfectionis magnus; *quia idè hic
quibundam parcat, ut eos in perpetuum fe-
riat; idè me hic feriat, ut non parcen-
do, in perpetuum pareat*, (b) ſapiebat,
præ mundi ſapientibus ea, quæ DEI ſunt,
vir iſte ſapiens, idcirco plenitudo ſuæ
conſolationis, in diebus peregrinatio-
nis ſuæ, exſtitit continuatio afflictio-
nis. Quem dum ego ulcere peſſimo à
calce pedis uſque ad verticem capitis
percuſſum intueor, dum à mundigena
inſultantium amicorum triade exagita-
tum meditor, dum à confuſa tenebra-
rum acie exulceratum lachrymor, car-
nem proſectò æneam obtinuiſſe ſuſpico,
& ſuam fortitudinem cum fortitudine
lapidum æquiparandam reor; quot e-
nim doloris gemitibus cælum provocat,
tot robuſtiſſimis lapidibus rebellem an-
gelum proſtigat; nè autem ab altiſono
æris metallo diſcrepet, dum impetum
ſupernæ percuſſionis excipit, humilli-
mæ conſeſſionis ſonitum emittit.

DEus quibun-
dam hic par-
cat, ut eos pu-
niat in æter-
nitate.

(b) lib: 7. mor:
6.7.

Abripiuntur
peſtilentiâ e-
corporibus a-
nimæ ſine ſpa-
tio pœnitent-
iæ.

Hujus ut æmulemur patientiam,
ut ſanctimoniam imitemur; nec lamen-
temur, patiendi occaſionem nobis ſub-
trahi, dum experimur undique ſevero
verbere nos flagellari; accumulatis æ-
rumnarum ietibus percutimur, ut qui
venturas offeſſu Judicis plagas metuere

negleximus, præſentes ſaltem affectu fi-
liali timeamus. Humiliationis toleran-
tiam univerſalis pavor doceat, & cor-
dium durities ad horridum exanimato-
rum tot cadaverum intuitum emolle-
ſcat. Hoc inclytum ingemiſcentis re-
gni territorium, univerſali cæde per-
cutitur, ut tandem ſincero corde ad
Dominum DEUM ſuum, à quo peccan-
do ſæpiùs ſeceſſerat, revertatur. Vix ſe
immoderatus langvor ad horam prævi-
us inſinuat, quando præpropera mors
prolixiores moras rumpens, corpus an-
guſtiatum necat; de ſucceſſivo incola-
rum obitu vix aliquid percipitur, quando
jam de tumulto cadavere auditur; co-
guntur ſe ante tribunal Judicis ſeveri liſte-
re, priuſquam valeant ſuperioris vitæ vi-
tia deſlere, evacuantur domus ab incolis,
urbes replentur advenis, deſerunt paren-
tem ægrotum filij, & horret conjux con-
jugi cohabitare; ſpoliatur hærede ſuo hæ-
reditas, & orphanorum cunei velut in
acies luſtrantur; funeratam gemebun-
da mater deplorat filiam, lethali jam
ulcere ſauciata; plauſtrum ſuâ terriſi-
cum atredine inter plateas ſtrepitat, &
ſonò lugubri, ut bajulanda coacervent
corpora, præſignat. Denique evagi-
natus Divinæ ultionis gladius non ultra
ſtringitur, ſed jam ad miſerabile ſpe-
ctaculum percutimur, quoſque ambi-
ticioſa mors adhuc vulnerare diſſimulat,
hos copioſus timor in vivo corpore tru-
cidat; ut jure veriſſimo ac optimo ſin-
gultuare liceat cum lachrymante Jere-
mia, & velut brevi exſpiraturis ſuſpi-
rare, *heu! heu! heu! Domine DEUS! perve-
nit gladius uſque ad animam*; (c) non u-
nam, ſed in pari periclitantium diſcri-
mine unitam, id eſt, *uſque ad intima
cordium populi, & principum*, interpreta-
tur Lyranus; nam licet iſti faciliùs ca-
lamitatem vindicantis DEI effugiant,
quantumvis rarius in manus Ulciſcentis
incidant, non tamen iram vindicem,
quæ novit moras trahere, ut detur ſe-
verius plectere, evitant; pervenit gla-
dius non tantum uſque ad vulnus fe-
riens, ſed mortem inferens & occi-
dens; uſque ad animam, non quidem
ſauciandam, alioquin non temporali cæ-
de percuteret, ſed ſuo exadamato cor-
pore ſegregandam. Ter autem providus
Propheta lugubre amari luētūs ſignum
repetit, ut tria prævaricationum gene-
ra inſinuet, quorum compulſus rabie
ultionum Dominus, færale hoc exitium ſu-

(c) Jere: 4.
v. 10.

Ter ſuſpirat
Propheta ob
tria crimi-
num genera
punienda.

*Gladus DEI
ferit usque ad
animam pestis
tempore.*

*Timor inter-
dum plus cru-
ciat, quàm
malum, quod
timetur.*

super terrigenos inducit. Vindicat quippe occultam lascivientium cogitationum arrogantiam, judicat præcipientem incauti oris licentiam, condemnat præsumptuosam maligni operis iniquitatem; novi quidem tribulationem, quæ temporis duratione mensuratur, ad animam non pertingere, non immortalem afficere, non spiritum perimere, non veram demere felicitatem; quia tamen vitæ principium animare definit, quia morbi acerbitas viventem carnem in terræ pulverem resolvit, quia sublato spiritu corpus spirare deficit, ad animam mucronis acies pertingit; quam licet non confodiat, sed potius ad vitam immortalem provehat, quia tamen ab incolatu veteri expellitur, sauciari sat violento vulnere indicatur; quis enim est, sit licet justorum aggregatus numero, qui non de morte conqueritur, dum tot exanimata spectat cadavera, quæ unò enecta funere, compari tumulo obruuntur; nam licet sanctorum animæ ad exoptatam supernæ felicitatis requiem transire ardentem appetant, ut plenius vitam beatitudinis obtineant, ipsum tamen acerbæ mortis transitum ut specialem ferientis DEI plagam respiciunt, quàm infelices Adæ posthumi nullatenus aut evitare, aut retardare possunt. Pervenit igitur mucro Divini Vindicis usque ad animam, dum absque crescentis morbi mora, de nidulo ad avolandum constringitur, de domo corporis ad egrediendum impellitur, ad tribunalis vestibulum velut ignorans abripitur, in sinum Abrahamæ de terræ gremio trajicitur, vel (quod effatu est formidabile) cum epulone mortuo, in conflagrante perennantium flammarum lyppora infelix orci victima sepelitur. Ad singulorum animas Divini mucronis acies protenditur, quantumvis non omnium corpora exanimentur, non enim severus timor vicinæ mortis lethiferâ terroris amaritudine minùs cruciat, quàm ipsa mors, dum corpus vitalitate privat; manifestum imminentis damni periculum adeò spectantis animum lancinat, ut post adveniens non ultrò habeat, quod terreat, non, amplius inveniat, quòd affligat. Elancinato fulmine ab arcu nubium, seu meticulosum feriat, seu excusso strepitu tremebundum caput transiliat, nil superest, quod formidantis mentem opprimat, jam enim exitialis fragor, om-

nem pavoris plagam in frigidias venas incussit. Imò, ut metus à timido corde recedat, quod eventurum times, tibi jam ut præsens obtrude & confortaberis eveniente malo, ut levius sustineas; ut dulcius supports, adeò verum est, acerbiorum plerumque mortis imaginationem esse, quàm ictum, quemadmodum est validior ad enervandas vires vicini discriminis intuitus, quàm adventus.

Et forsàn ideò Divinus Pugil, horrendo in luctamine inter florentes Gethsemani oleas à se DEO homine fortiter exantlato, flevisse videtur (Bernardo fidem dante) *membris omnibus, ut totum corpus ejus, quod est Ecclesia, totius lachrymis corporis purgaretur.* (d) Forsàn ideò (Irenæo legente) exsudat globos sanguinis, & in conflictus limine pavidus terræ affigitur, cum morte prævia certaturus, qui tamen patibulatus in cruce, clavorum vigore ferreo terrebratus, spinis confossus, à flagris laniatus, nec stillat sanguinem, nec guttam exprimit sudoris; imò *sudat Christus morte vicina, quia ventura in crastinum,* (e) ratiocinatur Simon de Cassia; causalem discute reduplicantem, & cruentum expressi sanguinis profluvium à venturæ mortis intuitu, suâ velut à scaturigine reperies emanasse; venturam mortem horruit, advenientem non amplius expavit; *sudor Christi instar concreti sanguinis defluebat,* præmittit, ut præmissam illustris Philosophus Justinus concludit, illicò conclusionis instar genuinam antecedentis subjungens rationem, quòd *scilicet cor ejus contremisceret, ejusque ossa pari modò,* (f) causalis hæc est argumentatio, quâ sudor concreti sanguinis tremori cordis & ossium imputatur, hinc infert Turonensis Hildebertus, *sanguineus sudor crux fuit ante crucem;* (g) sic timuit recogitata mortis amaritudinem, qui tamen advenientis præsentiam non adeò expavit, venturam cruoris fluxus horruit, advenientem expansis in amplexum brachijs acceptavit; exulcorat videlicet trepidantem animum magis influxus prævisi vulneris horror, quàm cruciet causatus ab inflicto vulnere dolor. Interimit hodie dum prævisæ mortis intuitus consternatos gementium incolarum animos, quàm vident sibi comminabundâ facie insidiantem, contorquet languentem spiritum

(d) Serm: de
Ram:

(e) lib: 12.

Christus sudat sanguinem ob prævisam mortem, non tamen dum mortem patitur in cruce.

(f) Dial: contra Tryphonem.

(g) in verbis: de Missa.

tum incruenta cruenti carnificis imaginatio, & quotidianos interemptorum cadaverum aspectus ipsa viventium adhuc corpora videtur exanimare, Qui dulcis heri amicus existit, & gratus comensalis evadit hodie iisdem oculis; quibus blandiebamur tam suaviter arriendi, enorme spectrū, quod quasi ad latē patentem aridorum ossium campum nos evocans ad consortium, fugimus & declinamus. Occurrit nostris mentibus horrendum attoniti Balthasaris spectaculum, qui dum in laquearia palatij circumvagos levaret oculos, fatales conspexit digitos, *quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis.* (h) Erat ordinatricis Providentiæ hic secretarius, Minister Angelus, (si purpurato Carenfi credimus) non alio peregrinos hosce characteres exarabat mysterio, hoc solo hæc portentosa manus lenocinio præcavendum signabat exitium, *ut sibi illata supplicia propter peccatum, quod tunc faciebat, cognosceret,* & tamen princeps ferus aut barbarus, corde magnanimus, mente aliquin intrepidus scripturam nondum cognitam, adeò tremente suspiciebat palpebrā, ut enervaretur viribus, solutis renum compagibus præ terrore; non monstratur aliud intuenti, non intuebatur aliud princeps incredulus, *quā articulos manūs scribentis,* nos totam ferientis DEI dexteram percutientem excipimus, exceptam pressis deosculamur labijs, & filiali osculo reatum confitemur; ille perfidus idololatra oblitus eorum, quæ Nabuchodonosoro patri suo evererant, inolitum gentis suæ errorem sequebatur, vocans haruspices, & DEI Prophetas consulere fastidians, nos absque ulteriori præfagio claris aspectibus & oculis conspiciamus, scribi contra nos amaritudines, ut sicca stipula, non arbor solida falce messoris improbi decutiatur; ut folium, quod vento rapitur, ultrice exacerbati Judicis potentiā conteratur; de quo sui jam vaticinij saculo, quasi futura indigitans, præfagebat Isaias: *cecidimus quasi folium universi, & iniquitates nostræ quasi ventus abstulerunt nos;* (i) annosam imageris arborem oportet (si nostram absente oculo metiri flagitas calamitatem) inveteratum videre tibi videaris stipitem, qui autumnali tempore à violento turbine concutitur, ut ingens foliorum congeries decutiatur; centuplicata indies

numerantur extinctorum cadavera, spectantur in foris & compitis corruentia exanimandorum corpora, ut licet credamus firmiter, & videamus indubitanter, latam in profanato paradysi sanctuario à DEO vindice sententiam de infallibili mortalitate carnis nostræ, aspectu tamen evadat terribile effatu ineffabile, quem metum indeclinabilem magnanimis etiam cordibus incutiat, acerbis ille concidentium victimarum, quas hæc funesta nunc regni metropolis indies offenso immolat Numini, acerbis inter lachrymas, tam nobiles exuvias à suis sibi avelli amplexibus ingemiscens.

Viduantur innumera regnicolarum domicilia, replentur abundantia agrotantibus xenodochia, evacuantur florentissima religiosæ sanctitatis asceteria, atrantur inaurata templorum altaria, eriguntur copiosa pestiferorum nosocomia, integra defunctorum agmina placando Numini quotidiano velut vectigali offeruntur. Cadimus ad instar avolantis folij, & sicut siccata canescentis rami folia ventus velociter abripit, ita celeriter abripiunt nos peccata nostra de solo nativitatæ nostræ, de terra incolatūs nostri; ejicimur habitaculis, instar immundi de tentorijs, & velut leprosi milites de castris. Cadunt cum aridis virentia, diversa diversarum arborum folia, nam fideles cum infidelibus, justi cum peccatoribus, ejusdem turbulenti aquilonis flatibus abripiuntur; utrorūque perit memoria, sed sine sonitu, cum hoc tamen discrimine, quod isti flante Austro evolent in terram viventium felicius & copiosius germinaturi, dum illi decussantur rapidi Aquilonis rurbine in terram tenebrosam æternæ mortis caliginæ opertam. Nul- lum est vel unius horæ tempus, quod securam durationem ostendat, quod non labilitatem nostræ vitalitatis obtrudat, quod non ad circumvagæ mortalitatis illapsum prætereuntes invitet; *Homines invivacibus naribus foetida sepulchrorum star foliorum exhalatio horrorem inhalat, sanies putida dissolutorum ulcerum pro pigmentorum suffutibus servit, nec solum vis mortui foetent, dum viva putrescentium viscerum sentina suum adstantibus odorem præsentat.* Cadunt non jam cæcutientes, sed aquilinā etiam acie fulgentes in foveam, & velint nolint, à cæca morte pedissequum

*Terribilis lest
timor, quam
mors ante o-
culos versans
incutit.*

*Terræ Balthasar ad vi-
sus digitorum
scribentium
articulos.*

*(h) Dan. 5.
v. 5.*

*Iniquitas est
tempus desper-
gens vitam
hominis.*

(i) Is. 64. v. 6.

*Homines in-
star foliorum
à morte de-
sti sursum e-
volant, impij
deorsum ca-
dunt.*

imperante, ut decidunt se duce detrunduntur. Sit fortis viribus; assuetus sit laboribus, nulli subiectus sit vertigini, dum minus cogitat (quis enim id solum omni momento valeat cogitare, quod cogitatum cogitantem animum consuevit consternare) cogitur lubricare, & subsequente casu ad proximum vicinæ jam æternitatis vestibulum deproperare. Fertilem dixeris uterum sepulchri! quæ tanta denascentium congeries recipitur, quanta in pluribus annorum lustris ad vitam non nascitur, ad lucem non parturit! dicerem benignam non crudelem præscindentis libitinæ falcem, si malorum duntaxat redundantiam defalcaret, ut terra nostra pampinos uberiores producat, sed video eos etiam palmites demetentem, qui dulcissimarum frugum abundantiam suam poterant regalem patriam cumulare. Felices animæ! tot pudicorum corporum incolæ succubuerunt sub evaginato ferientis iustitiæ gladio, vel verius, si liceat effari, sub glorioso separantis Providentiæ præsidio, loquar sincerius sub protectorio eripientis misericordiæ auspicio, quæ ad primum ingressæ mortis vestigium, velut ad initiale subsequitur beatitudinis tripudium psallebant in cordibus suis, gemebundo licet corpore, cuius limosam considerantes propaginem, cum patiente Jobo latantes intonabant: *putredini dixi: Pater meus es, Mater mea, & soror mea vermibus.* (1) Legit Pagninus, *foveam vocavi & dixi matrem meam*, quod si mirabilis genealogiæ arborem inspicere, si morituri hominis parentelam cum vermibus, si patriæ similitudinem cum fovea reperire nequeas, eam parumper libeat explorare paritatem, quam immortalis destitutum spiritu corpus nanciscitur cum vermibus sepulchri, *vermes habent quandam affinitatem & propinquitatem ad hominem mortuum, sicut pueri habent propinquitatem cum parentibus, & è converso & etiam inter se*, commentatur Lyranus; an forsitan ideò, quia pro cognatis & consanguineis, pro fratribus & parentibus, qui tumultum deserunt & mortuum à suo consortio excludunt alij, propinquorum loco ignotum licet advenam excipiunt squalor putredinis & turba vermium, qui se cum membris singulis arctissima societate coniungunt. Adjungit aliam magnus Gregorius æqualitatis moralitatem; dum carnis nostræ substantiam anato-

mizans, hanc esse materiam corruptibilem, & escam vermium deprehendit; *quia & de putredine processimus, & cum putredine venimus, quam portamus.* (m) Quod si materna horrens viscera, te vermium esse sobolem reclames, qui potius ex carne hominis, quam caro nostra ex vermium substantia oriuntur, à nobis non nos ab ipsis, sustentantur, ex nobis non nos ex ipsis, nutriuntur, respondebit purpuratus Hugo, vermes dicuntur mater hominis propter materiam, ex qua sunt, non enim nisi ex putredine gignimur, non nisi ex corrupto sanguine creaturarum animarum corpora generantur. Resolvit insigniter ambiguam corporeæ genealogiæ nostræ seriem Tuitiensis Abbas, *idcirco infernus domus mea est, quia primus homo, peccando putredo factus est*, patrizavimus scilicet, & ludicro consensu immortalitate perditâ mortalitatem, quæ vermium est seminarium, comparavimus; idcirco corpus à vermibus consumitur, & anima, nisi patrizare ac matrizare desinat, nisi peccata deserat, inferno deputatur.

Nos igitur hos genitores carnis nostræ, cum ampla consanguineæ propinquitatis congerie præelegimus, nos pariter pro incolatu nostro, omnis felicitatis exilium, universarum calamitatum domicilium construimus, nos his sororibus convivere, hanc matre concipi, hoc patre decernimus non tantum corporaliter, sed etiam spiritualiter, non solo corpore, sed etiam obediente ac succumbente animâ generari. Matrem nostram in corrupta natura præfigurari docet subtiliter cum Gregorio moralis Hugo, sororem effigiari autumans in consuetudine perversa; à prima nascentes procedimus, & vivimus cum secunda; ambarum utraque, seu maternam consideres proprietatem, seu sororis discutias qualitatem, habent commune id cum vermibus, quod ex natura vitiosè corrupta, & ex consuetudine perversa, progerminantur cogitationes anxietatis ac inquietæ, quæ ream criminis conscientiam acriter lancinant, feraliter corrodunt. Si erubescis sordidæ Matris filium te profiteri, quod in natura est vitiosum corrige, si te Sororij pudet fœderis, inveteratam peccandi consuetudinem excute, & vermium familiam declinabis. Nos interim continuâ mortalis prosapiæ cruciamur.

Vermes habent propinquitatem cum homine sicut pueri cum parentibus.

(1) Jobi: 17.
v. 14.

(m) lib. 17. mor.
tal. c. 13.

Homo vermium filius & frater, quia ex putredine gignitur, & quia primus homo per peccatum corruptus.

Propter corruptam naturam & pravam consuetudinem sumus filij & fratres vermium.

mur præsentia, indeclinabili vermiculosa mortalitatis exulceramur memoria, illud in omni platearum capite, illud in quovis domus limine legentes vaticinium, forsitan post paulò nostro affigendum Sarcophago: *concidit cadaver tuum, subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes.* (n) Non alium, quàm terræ pulverem indulgetur expectare thalamum, cujusdam momentanea reflexione meminisse cogimur, nobis adhuc viventibus, sed quid post modica momenta temporis successurum sit ignorantibus, convertitur in lectulum doloris, atque utinam sic! saltem in pace dormire liceat in idipsum, nec ipsa terrerent somnia post prolixas ærumnosorum laborum vigilias dormituri inchoantes, in ipsa stratus requie terribilem districti Judicis sententiam conspicimus, & nosmet ipsos futuræ severis postliminio calamitatis imaginibus conturbamus; vix namque ad secretum silentiosi cordis angulum à turbidis rumoribus, à recrudescenti vulnere meditaturi recedimus, vix tristitia quæ nunc audivimus extinctorum familiarium nova singultuantes recolimus, quando interna cogitationum nostrarum collocutio in pavorem vertitur, & num, qui præcesserunt consanguinei vel amici, nos advocaturi sint in suæ viæ socios, solliciti à nobis ipsis inquirimus, quamdiu morari vitæ Dominus in dulserit, nos ipsos sollicitè interrogamus. Sic igitur noctu diuque, aut anxii, & vigilantes adversitatibus percutimur, dum tot iteratorum funerum vicissitudines percipimus, & somniantes illusionem terrificam affligimur, dum quæ non licet cernere feralia incolarum discrimina recogitamus; ut non immeritò experiamur in nostræ tribulationis exercitio illud coronati vatis reiterari oraculum, sed imploremus simul cum supplicante, à DEO totius consolationis, nostræ calamitatis adjutorium, nostræ desolationis solatium, nostræ afflictionis terminum, aut saltè interstitium continui mœroris, Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus, universum stratum ejus versasti in infirmitate ejus. (o) Dat spem vicini solaminis vertens Hieronymus, confortabit eum in lecto infirmitatis, & copiosioris spe lætitiæ gementi animæ Arabica lectio blanditur; auxiliabitur ei DEUS, dimittet omnes dolores ejus, dum est super cubile suum, &!

si post copiosos tot decumbentium gemitus, hæc paralytica in suis membris patria, hoc inclytum à tot martyribus, velut à purpuratis regibus augustum hoc ab imperiali diademate, quò tot coronabantur hætenus reges sui, hoc inclytum à zelo fidei incolæ pietatis regnum, illam audire mereatur benefici sospitatoris vocem, illud miseren- tis verbi verbum: *tibi dico, surge, tolle lectum tuum;* (p) nec alium nisi doloris lectulum suspicare, in quo anxiam solitudine agitur enervis anima à gravi remordentis conscientie cruciatu inquietata, convertat hunc Verbum omnipotens uno duntaxat verbulo in thalamum quietis, *miseratione enim Domini cepit quies esse, quod mors erat.* testatur Mediolanensis Archipræsul Ambrosius, qui nobis soporem mortis vertit in gratiam voluptatis, (q) dicat Pragensi regie, dicat langventi Bohemiæ idem enim dicti & pharmaci, idem dicentis & sanantis momentum est; dixit hoc olim sacerdos magnus, dum lepram obstinatæ infidelitatis cerneret in Judæorum cordibus, dicat hoc ipsum hodie, si fortè perfida hæc Hebræorum gens (à quibus inflicta offensi Numinis plaga suum sumpsit exordium, abinde ad Christianorum pariter exitium devoluta) convertatur & vivat, non solum corporis, sed vitæ spiritus, nam licet Evangelicus ille decumbentis paralytici lectus, humani corporis attollendi expresserit figuram, solebat tamen divina pietas conformi differentium Patrum placitò, eorundem ægotantes curare animos, infirma quorum corpora erigebat.

Veni cœlestis Medice! nec enim, qui sani sunt, egent medico, sed qui malè habent, novum alexipharmacum novus Magister advehe, nam licet consono medicorum eloquio malum nostrum à terra pullulet, de cœlo medicamentum petimus, cœlestem protomedicum invocamus, Dominus opem ferat illi, egenti & petenti, dolenti & desolenti, super lectum miseriæ, legente Symmacho, vel Malvenda commentatore, fulciet super stratum doloris, nam istud ægotanti svave redditur, jacenti molle efficitur, si videt, quod videtis DEI oculus egenum dulciter respiciat, & super pauperem intelligens, eundem suis in doloribus refocillet. Novit fidelis anima quemadmodum a-

(p) Luc: 5.
v. 24.

Verbum Domini ægotantibus medicina est.

(q) lib: 5. in
Luc:

Fenestræ & portæ in domibus Orientem respiciant, ut salutare sint.

Infirmitas affligit DEUS, & confortat eum in lectulo doloris sui.

(o) Ps: 48. v. 4.

mator hominum, sibi delectum Adæ filium idcirco feriat, ut castigatus ad ampliorem vitam gratiæ convalescat, idcirco enim afforis plagas admovet, ut intus ægotantem sanet. Legi quandoque salutarem præscribentis Avicennæ aphorismum, ad conservandam sanitatem corporum in urbe qualibet expedire, ut cum fenestris portæ orientem in domibus respiciant, & sol undequaque suis irradiare splendoribus, ac quemvis structuræ angulum suis influxibus valeat permeare; nec non, ut venti orientales recentem auram invehere, amæniori quæ spiramine in quævis abdita finantur penetrare. Non dubito in te clarissima tot urbium metropoli id ipsum de tuis tam ædibus, quam foribus ob integritatem religionis & fidei, de templis & asceterijs ob sanctitatem & vitæ innocentiam, tuis de curijs & palatijs ob indemnitate Justitiæ, tuis de monasterijs, & nosocomijs ob abundantiam misericordiæ verificari posse, quod increata olim sapientia, de sancta excelsæ Sionis arce, nec non de urbe urbium, de mundi totius metropoli, de coronata principe, de grandi Solyma eloquebatur, *in civitate sanctificata similiter requievi.* (r) Fenestræ tuæ tuis cum januis orientem ex alto respiciunt, illique, ut soli aditus pateat; qui est vir oriens, non furibus, nec latronibus, sed optimo pastorum principi, dedicantur. Hoc celeberrimus templorum numerus, hoc copiosus suorum agminum exercitus, hoc varia sacrarum religionum labara, hoc sumptuosa Catholicæ integritatis propugnacula hoc Christiana tuorum civium pectora contestantur. Et quamvis æquissimo irritati Numinis suffragio, tua tuorum incolarum inficiantur corpora, nè dubites, quod contritæ eorundem animæ ab omni piaculorum genere feliciter expurgentur. Hoc sacra Divini vicariatûs experiuntur tribunalia, hoc provoluta in foris & compitis, in cubiculis & triclinijs supplicabundorum corpora, hoc luctifera excelsarum turrium ære funesto velut eloquio profitentur. Dominus opem ferat tibi, fenestram orientalem aperi, ad illum orientem convertere, de quo adhuc in perfidæ Synagogæ solatium virtus exibat, & sanabat omnes. Exurge jacens Bohemia! sta super excelsam fiducialis spei rupem, & consulente Baruch,

circumspice orientem, sic enim respicere confert ad sanitatem, & vide jucunditatem à DEO tibi venientem, ecce enim veniunt filij tui, quos dimisisti dispersos, veniunt collecti in verbo sancti gaudentes, (c) (s) Baruch. v. 37. adiungunt septuaginta interpretes, ad tuam afflictionis ingens solatium, ad plenum in nostra adversitate refrigerium, gaudentes DEI gloriâ, egressi viatores in viam salutis & æternaturæ prosperitatis, redeunt te adjuturi, te solaturi, te protecturi, redeunt in verbo sancti, id est in verbo DEI, explanat Lyranus, qui est sanctus sanctorum, veniunt à loco captivitatis suæ, à carcere mortis hujus, dimissi te patiente, te tolerante, te annuente, te indulgente, egressi ab oriente & Austro veniunt innocentes, explanat moralis Hugo, rapti sunt abripientis Providentiæ dexterâ, nè malitia mutaret intellectum, aut nè fictio deciperet animas eorum, ab Aquilone, & mari veniunt pœnitentes, qui enim alij (si spurium superstitis Synagogæ partum segreges) lethifero percutiuntur ulcere, quam innocentes parvuli, qui velle malum nesciunt, & contritorum cordium insignis cumulus, præclara gementium ac indolentium agmina, in lachrymis leminantia, ut post exiguum quantumvis horridum cum morte avida conflictum, in exultatione metant.

Ascende Mater inclyta! conscende cœli culmina, vel saltè circumvaga occultæ mentis acie ad Orientem respice, ventum orientalem excipe, qui, quia ubi vult, spirat, à quatuor ventis venit spiritus, insufflans super interfectos istos ut reviviscant, sic enim consonat continuabundi Ezechielis tuba; hæc dicit Dominus DEUS: ecce! ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris populus meus, & inducam vos in terram Israël.

(t) Et quia de gloriosa sanctarum animarum anastasi hoc est præsagium, tuis à te diebus singulis in grandi numero recedentibus, & incolis & advenis est jure optimo appropriandum; hi educuntur in spiritu Domini; nam super eos fit manus Domini, flagellans leviter, tangens feliciter, ut per premens mortis periculum ad se corde & animo venire compellat; urgebat ferox Ægyptius; accinctos jam itineri filios Israël ad celerius deproperandum, urget jam festinantes tuos regnicolas mors barbaræ ad iter, quod iudices, imò & hortis

(r) Eccl: 24.
c. 15.
Civitas Pragensis habet fenestras & portas versus Orientem ex alto.

Filij Regni Bohemici per pœnitentiam advocati erant vel innocentes, vel pœnitentes.

(t) Ezech: 37.
v. 12.

Manus Domini est super justum, ut properet ad mortem.

singulis se inituros cogitant accelerandum, sed manus Domini super eos, ut ducat & educat, conducat & adducat, educat & inducat de sepulchris mortalis vitæ hujus in terram visionis. Tibi in terra tot viduata filijs vaticinatur Paraphrastes Chaldæus, hanc fusiori periodo deprecabundi Davidis votum circumscribens, *Verbum DEI adjuvabit eum in vita ejus, & apparebit super lectum meum infirmitatis ejus, super feretrum carnis suæ*; caro enim est lectus; in quo requiescit homo, qui nè nimium emolliatur ad voluptatem, versatur in infirmitate sua, nè dominetur spiritui, sed sed subigatur. Est lectus, in quo dormitur suaviter, sed non salubriter inordinatur amor bonorum temporalium, in quo & indormivit dulciter, & obdormivit infeliciter deliciosus Epulo. cui supplicanti unius guttulæ denegabatur refrigerium, terribili cum improperio, *recepisti bona in vita tua.* (u) heu! si totum istius divitis crimen extitit recepisse bona sua, quid erit criminis aliena sustulisse? qui sua claudit, qui & suis incubat, & aliena pervadit? (x) recubuit non nihil, vel saltèm videtur in hoc molli lectulo resedisse lugens & gemens viatrix illa, quæ suo viduata sponso, plorabat & clamabat, *in lectulo meo per noctes quæsi, quem diligit anima mea, quæsi illum, & non inveni*, (y) *in cubili meo*, sonat Pagnini versio, in lectulo suo quæsierat, videlicet in carnis voluptate, vel in amore mundi quiescens, ut explicat purpuratus Hugo, quærebat, quem amiserat; surrexerat à lectulo, nè ampliùs amittat; *per noctes quærit*, explanante, qui modò in hoc mundo vivit, & perfectè tenebras temporalitatis à se non excutit, (z) in suo, si ominari licet, in suo quærebat lectulo, quia, quæ sua sunt, non, quæ JESU Christi sponsi sui inquirebat; illum in suo quærebat, quem venientem in propria sui non receperunt; à suo in civitatem prorupit, ad forum cucurrit, inter plateas indagavit, quærens ubique suum, & fortasse idèd non invenit, adhuc sugillat frustrà investigantem Ambrosius, *quia in foro quæsit, ubi lites sunt, in plateis, ubi nundinæ rerum venalium, non enim ulla Christus pecuniâ comparatur.* (a) In lectulo bonorum temporalium quærebat, eternitatis principem, in causa investigatrix, hunc lectulum versat Do-

minus infirmitate hominis, quia facit temporalia expendi, interpretatur eminentissimus Carenfis. (b) Est lectus, sæpe inquietus nimium, corrodens conscientia, quem lavit per noctes singulas vir secundum cor DEI, ut purus & mundus foret Altissimo, quietus, nec nimium durus sibi; hunc si pacifici Salomonis obsequio vis dedicare, & dedicatum conservare, sexaginta fortes eundem ambiant, est necesse, tu totam heroicarum virtutum congeriem intellige, ut tutum Regi pacifico hoc tabernaculum defendant.

Hunc lectum versat Dominus in hominis infirmitate, alliciendo ægrotantem ad seriam ac sinceram suorum delictorum confessionem, ut Evangelicam æmuletur mulierem, quæ Drachmam perditam repertura, lucernam accendit, domum everrit, quæ situm reperit, ob repertam exultat, ad suæ congratulandum felicitati vicinas invitat, eventum prosperæ inventionis divulgat, aggratulantium festivos applausus acceptat, est Drachma, commentatore Venerabili Beda, determinata nummi species, regis effigie insignita, & superscriptione regali coronata, hoc gaudet in nummo cælestis Sapiencia, quæ gyrum cæli circumire solita, & conditor oblectat angelos, & periclitantes Adæ filios conservat; utriq̃ue suum replent ærarium hanc sola cum differentia, quòd Angelus solâ impressione imaginis Divinæ insigniatur, sed homo Drachma DEI est, eandem impressam exhibens imaginem, utpote factus ad DEI similitudinem, & insuper inscriptionem exhibens regis sui, à Christo quippe Christianus dicitur, redemptus à Redemptore hanc Drachmam hæc fortis mulier tunc perdidit, & perdit toties hæc provida mater familias, quoties ab illa prodigus Adæ filius peccando segregatur, & sicut in prima perditione totius humani generis lucernam accendit, quando apparuit humanitas, & benignitas Salvatoris nostri, est enim benignitas, si etymologiam nominis scruteris, bona igneitas, illius ignis, quem Clementissimus miseriarum Pater voluit in mundum mittere, ut accendatur, & Drachma decima, quæ sola jacuit perdita, nec enim filij DEI, novem angelici beatarum mentium chori esse volebant filij perditionis. Hæc eadem mater sollicita

(b) in Ps: 40.

Lectulus sponsi cælestis quietus, est bona conscientia justorum.

Drachma est Angelus, sed sine inscriptione, homo est Drachma inscriptum titulo Redemptoris.

accenso Spiritus sancti lumine in peccatorum cordibus, quærit movendo, everrit terrendo numisma perditum, dum fortiter exhortans, & dulciter inspirans periclitantem animam in lectulo ægritudinis, ad confitendum peccata sua urget ac commonet, svadet ac commovet, quod si amissum repererit, si monito persvaserit, si commotum ad pœnitentiam induxerit, dein angelicas comunicato suæ inventionis nuntio potestates lætificat, tanquam amicas convocat, tanquam suo vicinas folio ad gratulandū invitāt. Hortatur hujuscemodi decumbentem sacer Siracides, vel verius solatur eam ore Ecclesiastico sponsus Ecclesiæ, spiritus oris nostri Christus Dominus, *ante langvorem humilia te, & in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam*, (c) priusquam morbus in languorem evadat, humiliter per pœnitentiam, dumque per prævalentem antevo-læ infirmitatis cursorem subdola mors tuum ad ostium pulsāt, ostende conversationem tuam, non quidem ad ostendentis honorem, non ad conversationis tumorem, *sed ostende vitam tuam sacerdoti per confessionem, qui est medicus*

(c) Eccli. 18.
v. 21.

Iusti in morte spiritualis, explanat purpuratus Hugo, eloquere in tribulatione spiritus tui, confabulare in amaritudine animæ tuæ, quod si sic versabitur lectulus tuus, erit in pace locus tuus, dum dormieris & requieveris cum Regibus & consulibus terræ, nec enim supremi superiorum ordinum spiritus immerito regum nomine nuncupantur, qui quo Regi regum & dominantium Domino familiarius assistunt, eò potentiùs inferiora regunt, qui bene etiam, commentato Gregorio, *consules vocantur, quia spirituali reipublicæ consulunt, dum nos sibi ad regnum socios jungunt*, (d)

Sancti Angeli sunt consules Ecclesiæ.

(d) lib: 4. moral: c. 27.

Christus pascit in meridie in anima, quam refrigerat Spiritus sanctus.

Quis mihi det, ut sic versetur lectulus meus, sic invertatur stratum dormitionis meæ, ut tandem convertar, & vivam! quis mihi det, ut non inventum in cubili terrenarum possessionum, quæsitum per noctem affectuum caducorum Patrem luminum, reperiam diligentem animam meam, pascentem inopes in meridie, & cubantem, in meridie siquidem Christus pascit & cubat, interpretatur hanc temporis circumstantiam moralis Papa, *quia in refrigeratione Spiritus sancti sibi, quasi requiem, & pastum parat*. (e) Quis mihi det,

ut lavem per singulas noctes lectulum conscientiae meæ, & rigem stratum lachrymis meis, ut voluptas peccati in lectulo præfigurata submergatur, & peccatorum cumulus in strato adumbratus hoc salutari diluvio diluatur; nec enim ulli mortalium æquè ac mihi ingemiscendum video, qui me præ omnibus & gravius, & sæpiùs deliquisse perpendo, exstiteram quippe hætenus sicut *quercus prophetica, defluentibus folijs, & velut hortus absque aqua*. (f) Cujus fructus porcorum gregibus famulabatur in pabulum, immundis spiritibus ancillabatur in nutrimentum, vel certe, si mitiùs loqui liceat, Evangelicam arefcentis fici arborem æmulabatur, in qua pertransiens Redemptor fructum quæsierat, sed non invenerat, & ideo sterilem arborem æternâ ariditate damnavit. Lavabo igitur vel amodo hunc lectulum doloris mei, hoc remordentis conscientiae stratum, quemadmodum quippe in lecto recumbentes quiescimus, sic explanante Gregorio, in conscientia vel DEI legibus acquiescimus, vel legi peccati consentimus, & sicut laboribus pressus in lecto quiescens reficitur, ita crebris adversitatibus obrutus, in bonæ conscientiae cubili recreatur, *hunc lectum ergo per singulas noctes lavat, qui conscientiam à cogitationibus tenebrosis, lachrymis compunctionis emundat*, (g) felix licet adhuc viatrix anima, quæ hoc calamitoso mortis regimine tacta dolore cordis intrinsecus, cum gemebunda peccatorum confessione conteritur, ut svavi gemitu offensus cor exacerbati vindicis dulcoretur; peccatrix fortunata! quæ avido clementis veniæ allecta desiderio, iniquitatem suam contra se denunciat, ut reconciliatum Judicem mundato jam & adornato lectulo, tollens grabatum suum in domo Domini accedat. Hisce denunciantibus, his pœnitentibus, in urbe hac plorante ac orante replentur sacra templorum tribunalia, abundant ægotantium xenodochia, accumulatur domorum atria, ut possit ad instar psaltis Regij hæc mater Regia suis cum filiis, Altissimo vota sua reddere, & pro continuis operatricis gratiæ prodigijs, pro indulgentis DEI beneficijs, pro tot conversionum miraculis summo benefactori hostiam laudis immolare, psallens & jubilans; *confessio & magnificatio*

(e) in 1. cap. Cant:

(f) Is: 1. v. 30.

Peccator est quercus defluentibus folijs, & infertuosus ficus.

Vera confessio contriti peccatoris est admirabile opus DEI.

(b) *Ps. 110. v. 3.* *ficentia opus ejus, (h) legit Syrus, gloriosa sunt ac magna opera ejus, si enim sanctissimam magnificare Deitatem eminentissimum angelicæ dignitatis est officium, certè adgeniculatum sui vicarij pedibus peccatorem sua fateri crimina inter suprema humanæ servitutis obsequia, excelsum præ cæteris est homagium, quo Rex pacificus, qui plùs est longè, quam Salomon ad fontem Siloe, ad aquas lachrymarum, in regium victimati cordis principem coronatur. Nec minus ac magnificentia, quam tremebundi Seraphini non beatorum spirituum, sed ipsa Conditoris est excellentia, sic humilis confessio humanæ fragilitatis non tam singultuantis rei, quàm conterentis DEI prodigiosa est operatio, excedens si opus operatum consideres, & sumptuosam mundi fabricam, & fabricati orbis creationem.*

Proficiscere itineratrix anima inter obvia Solymæorum civium agmina, non est, quod metuas infestos tenebrarum principis cuneos, egrediatur licèt diabolus ante pedes tuos, procede in luce sagittarum tuarum, quibus & justus contriti cordis dolor gementem te fauciat, & castus succensæ mentis amor amantem te vulneravit; congregare in splendore fulgurantis hastæ tuæ non ferrea, sed lignea, plùs tamen quàmvis ferrea victoriosæ, quàm crucifixus Victor, & mundum vicit, & mundi principem cum morte ejectum profligavit, intende prosperè, procede felicissimè ad regnandum, mox enim *DEUS ab Austro veniet*, (i) à regione calida flammigeræ dilectionis suæ à charitate nimia, quàm dilexit te, ut introducat te in domum Patris sui, quem toties tu adhuc terricola in diebus peregrinationis suæ introduxisti in domum Matris tuæ, & in cubiculum Genitricis tuæ; in tabernaculum Siloe, commentatur literaliter Lyræus, *ibi enim habuit primum tabernaculum Domini stabilem mansionem*; (l) nec alibi moratur svavius, nec immoratur diutius, nec commoratur libentiùs, quàm cum terræ incolis, quàm juxta fontem Siloe, ubi scaturiunt fluentia lachrymarum; huc toties illustris sponsus sanguinum accessit, dicamne, an accurrat, quoties in amaritudine animæ tuæ recogitabas annos tuos tanquam vulnerata dormiens in sepulchro; ibi alligabatur Verbum DEI, tuarum querimo-

niarum, verba non solùm audiens singula, sed & exaudiens universa, ibi aliger sponsus sanguinum agglutinabatur tibi, quasi non recessurus, nisi allevetur, & tunc subito rediturus, si renovato lachrymarum stillicidio alliciatur; proficiscere de hoc mundo anima Christiana, quæ dilecto placitura, non aliud à te holocaustoma immolasti, dum in ægrorum obsequium, in desolatorum solatium aure vel manu corporibus ulceratis serviens, aut ægris inserviens animabus te ipsum victimasti, tibi quæ te redamantem DEUM adeò strictè collaterasti, ut nec ille te velit ultrà deferere, nec indulgere, ut velis tu à suis perennaturis amplexibus te ipsum segregare. Sic egredientem, de putrefacto corpore optarem comitari animam vilis instar pedissequi, nî scirem tam celeri desideriorum remigio eandem evolare, ut nec clamantem, nec iteratam vocem audiat, *revertere, revertere, Sunamitis revertere, revertere, ut intueamur te.* Regrediamur igitur & nos in domum Genitricis nostræ, in lachrymarum vallem in terram miseriæ in angulum calamitatis. Dormiverunt cives nostri, dormiverunt fratres nostri somnum suum, non cum divitibus, novi enim incurio quorundam idiomate hanc plagam amoris Domini, hanc pœnam amantis DEI, infirmitatem pauperum fuisse nuncupatam; felix! qui inter tumultuosos gementium orphanorum & ejulantium pupillorum turbines, inter sonoras gementium viduarum lachrymas sic valet requiescere à lamentis, ut mereatur sic appropriari vaticini Salomonis proverbiale præsagium: *eris sicut dormiens in medio maris.* (m) Legit cum Arabe Chaldæus, *ille sicut nauta, qui dormit in navi, iste in procellarum vehementia multa* (legunt septuaginta Proceres) *jacebis tanquam in corde maris, & tanquam gubernator in multa tempestate*; novi subtile Platoniorum dictum, animam uniri corpori sicut nautam navis, nec improbandum reor, si non respicias, nisi motricem corporis, & non intelligas esse extrinsecam suæ materiæ informatricem, in medio maris, id est, in vita præsentis, subjungit purpuratus Hugo, tempestuosus cujus fluctibus leves carinæ demerguntur, & graves onerariæ deprimuntur; sed flante Divini favoris Austro depressæ eriguntur, submersæ de profundo hiantis abyssi tumultu eruuntur.

Tabernaculum DEI est in Siloe in loco lachrymarum,

Sponsa ad sponsum properans, reverti etiam coacta non consentit.

(m) *Prov. 23. v. 34.*

Flac

*Animam fide-
lem Divinus
Auster mortis
periculo ex-
citât, ut alas
suas ad se ex-
tendat.*

Flat Auster, & perflat urbes & op-
pida, cum campis & territorijs re-
gni hujus, non ut amorem extin-
gvat, sed ut timorem immittat, non
ut prosperitate delectet, sed ut adver-
sitate tripudiantem nimium vanitatem
exsufflet. Ut quando frigidus ventus
Aquilo omne malum expandit, hæc Vir-
go sapiens expandat alas suas ad Au-
strum, ut replumescat, id est, de con-
versatione veteris Adæ commutetur in
novum; qui Apostolico conformiter o-
raculo, renovatur in agnitionem DEI
secundum imaginem ejus, qui creavit
eum; in plumis siquidem virtutes, in
alis adumbrantur cogitationes: quem-
admodum igitur plumescere, est vitam
veterem abjicere, novamque illius lo-
cò assumere, sic pariter alas ad Austrum
extendere nil erit aliud, quam cogita-
tiones suas Spiritui sancto per humilem
exomologesim aperire; fiat ergo in mo-
dernæ calamitatis ærumnoso tempore
Divinus Auster, quando incertos de vi-
tæ suæ termino interiori stimulat allo-
quio, ad sibi providendum, nè in via
ad æternitatis vestibulum deficiant in-
curij viatores, ad sarcinam portatu gra-
vem ac difficilem ante adventum Judi-
cis abjiciendam, nè nocte mediâ sese
detineant, & primum clausâ jam januâ
ad sponsi nuptias procedunt. Plangit
interea pia Mater copiosam sobolem, in
qua moriente commoritur, sibi que ap-
propriare cogitur, jacentis in sterqui-
linio velut in vitæ tumultu patientis vi-
ri præsagium, ab Elipha Themanite ju-
stâ licet proprietate applicatur: *ingre-
dieris in abundantia sepulchrum, sicut infer-
tur acervus tritici in tempore suo.* (n) Le-
git Arabs, cum tranquillitate sed de-
plorandâ, non invidendâ, sed elongan-
dâ, non eligendâ, sed tolerandâ, non am-
biendâ, sed deserendâ non invocandâ, *sicut
acervus areæ in tempore comportatus.* Ver-
tunt Septuaginta, quid cumulatius, quid a-
bundantiùs, acervus tenuis areæ, quid co-
piosiùs, quid numerosius morientium nu-
mero, qui cogit plurium non sinè novo di-
scrimine cadavera absque dilatione, con-
jiciuntur ob multitudinem tumultando-
rum corporum more maturæ segetis,
quæ suo tempore copiosè demeritur,
& in horreum, nè ventis & soli, aut
dissipandum aut exurendum pateat, so-
licitè infertur. Legi Rupertum præ-
clare commentantem, *post congesta bona
vitæ præsentis opera, in secreta requie pa-
triæ cœlestis absconditur.* (o) Post im-

bres & ventos perpeffarum calumnia-
rum & ærumnarum, post æstum sola-
rium radiorum, post meridianes per-
secutionum acerbitates, post violentam
percussionum tritutam, post patientem
cœlestium flagellorum asperitatem, post
palearum separationem, post Hebræo-
rum à Christianis segregationem, præ-
pediendam votis omnibus, quantumvis
ægerrimè impediendam inferetur abun-
dantia tuorum filiorum acervatim ad in-
star tritici in horreum æternitatis. Cum
enim illustres hæce animas fide clarif-
simas, spe firmissimas, charitate emi-
nentissimas, miserans Providentia de
carcere hujus corporis extrahit, in al-
tum ad beatæ pacis visionem misericor-
diter attollit, per luem quippe pesti-
feram, suâ amaritudine terrificam, suâ
conditione horridam patienti animo to-
leratam, æquanimò corde acceptam,
sanctificata mens, ab omni præteritæ de-
lectationis concupiscentia tergitur, ut
sanctis agitata desiderijs, velut regalis
aquila, sublimis anima ad thronum glo-
riæ sublimetur. Sed quid est, quod il-
lata in sepulchrum cadavera feroci glo-
riabundæ mortis barbarie plusquam cen-
tuplicata, acervo tritici comparantur?
an fortè sicut granum in segete ventis
expositum concutitur, postmodumque
in area flagello trituretur, priùsquàm
in horreum relictis paleis reponatur, sic
& justorum animæ hoc hujus morbi a-
bominabilis severo verbere flagellatæ,
celerius ab omni cujusvis reatus paleâ
expurgantur, & faciliori longè subsidio
proscripti, velut exules ab exilio in pa-
triam itinerantur? si enim (commen-
tatrice Glossâ) *sepulchrum est quies æter-
na, quam in abundantia ingreditur, qui
post bona opera congesta in secreto veri lu-
minis occultatur;* eandem profectò in-
gredietur requiem majori opulentiâ a-
bundans meritorum, qui hoc ferientis
justitiæ acerbo verbere percutitur, ut o-
mnis exiguæ quantumvis culpæ immun-
ditia excutiat; si enim bonum agere
est cœlum promereri, est longè præ-
stantioris meriti, ab omni propinquo-
rum societate patienter deferri, à perdi-
lecto conjuge ad instar transfugæ dissi-
mulanter derelinqui; ab universo ho-
minum consortio plus quàm leprosum
ejici, nullo respicientis oculi solatio
perfrui, è domo propria velut nocivum
advenam ad angulum miseriæ conde-
mnari, nec tamen idèò sanctissimum æ-
quis-

*Acervus tri-
tici sunt bon-
opera, quæ
ibi vivens ho-
mo congeffit.*

(n) Jobi: 5.
v. 26.

*Anima justæ
absconditur
mortis tem-
pore in sepul-
chro, sicut a-
cervus triti-
ci.*

quissimi Judicis iudicium aspernari, nec contra ferientem Omnipotentis manum inepto murmure lamentari.

Ecce assurgit spica sublimi nixa calamo, & veluti superbiens in suæ uberatis pompa sustollitur, quando falx decussatam jugulat, rastrium prostratam triturat, excutienteque sarculo granorum cumulus profilit, quem avida Messoris manus in acervum congerit, & accumulatam congeriem ad evacuati granarij gazophilacium reponit, egredere! qui paritatem redarguis, ad suburbana hujus Augustæ metropolis nosocomia procede, ingentem congestorum corporum spectabis copiam, quorum primordiale auspiciū, si seduliori explores indagine, excreverunt ab infantia crepundijs in noenias adolescentiæ, languo adornabat faciem, & vix erexerat ad viri statuam juvenile supercilium, quando abominandus virulenti ulceris vomitus universam deformaverat pulchritudinem, magnanimam enervârunt solidæ juventutis fortitudinem, nunc provoluta jacent in ærumnoso doloris lectulo, supremo configunt luctamine velut in martiali pastaphorio, mors demessura falcem dirigit, ut cadat exanimandus fœni flos Dominus vitæ & mortis præcipit, æquanimis anima ictum lætanter excipit, triturandam usque ad pulverem carnem deserit, infossam prodâ humo prædam circumfluis vermibus distribuit, sed ipsa ut coronanda Victorix ad templum gloriæ, ad triumphantis Solymæ capitolium ascendit. Deplorent matrem Orphani, pupilli patrem invocant, amici plangunt consanguineum, spoliata lugent dicasteria consiliarium, clientes advocatum; ipsa præ reliquis regni Respublica, succisum suæ senectutis baculum, contractum suæ debilitatis columen lamentatur, regalis civitas, plena quæ nuper fuit populo, vix reperit pedisequum, qui famuletur dominæ, vix habet incolas, quæ domum occupent, vix cernit militem, qui sua pro salute vigilet, vix novit medicum, qui ægram sublevet, vix habet præsidem, qui dubiam gubernet. Clamant cœlestes Genij, urgent zelantes Angeli, suum repleti numerum, sua redintegrari agmina, lætanter postulant, arden-
ter incitant, *mittite falces, quoniam maturavit messis.* (p) Succidite corpora, ut liberentur animæ, trucidate carnem,

ut spiritus salvus fiat; virent & vigent laureæ victoribus applausuræ; meridianus hospitum receptor expectat, non jam venturos in meridie, sed advolaturus nocte mediâ, officiosus Abraham sinum paternum aperit, sævo percussos ulcere Lazaros recepturus. Dum interim, *vox in Rhama* (interpretatur Hieronymus (in excelsa) dicam ego in Hircinijs montibus) *audita est*; longè lateque per campos & agros & valles collesque dispersa, nec mirare eandem in auras attolli, in nubes efferri, ad astra reverberari, in empyreæ Regionis suburbano percipi & audiri, nam Syracide fidem dante, *oratio humiliantis se*, in biblijs Tigurinis legitur, *oratio afflicti*; & vertitur communi Commentatorum placito, nec non Doctoris angelici asserto, vox pauperis penetrat nubes, (q) sonat & intonat ploratus, ut explanante Chrysostomo, (r) fletum parvulorum ostendat, & *ululatus mul-* tus, ut matrum significet lamentum; in parvulis fera quantumvis incruenta mors finem ærumnis imponit, in matribus prævisa parvulorum orbitas, cruciatum lancinati cordis intendit. Denique cujus acerba vociferatio acutius percipitur, diutius auscultatur; est Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, quia non sunt. (s) Legi præclaram Eusebij Gallicani animadversionem, qui in suos deplorante filios Rachele, fletem Ecclesiam reveretur, quos licet sciat beatam DEI faciem revelatâ facie intueri, & ideò consolationem absentia non admittat, eò quod suo liberatos ergastulo, in triumphantis sororis suæ gloriam transmigrant, se tamen viduatam plangit, ac nobili tot coadjutorum consortio destitutam, Rachel, id est Ecclesia, plorat usque hodie filios suos, quia quamvis ad requiem eos ire intelligat, dolet tamen quia corporaliter ab ea separantur, (t) sed cur amabo! cur gemebunda Rachel effusum parvulorum sanguinem tantâ plangit amaritudine? cum tamen Herodianâ tyrannide excruciatâ Bethlehem, ad tribum Judæ (qui Lia exstirrit filius) spectâsse, non tribui Beniamin sciatur fuisse appropriata? resolvit subtile dubium doctus Origines, hæc savi anagogiâ, ploravit Rachel filios quasi nihil passos pro adventu Domini, & quasi non esse existimavit ad illos, qui pro Christo mortui sunt, & martyrij tulerunt coronam. (u)

(q) Eccli: 35.
v. 21.

(r) sup: Math: in op: imperf: hom: 1.

(s) Matth: 2.
v. 18.

Rachel non suos, sed Lia filios innocenter occisos deflevit.

Sancta invidia has lachrymas expressit.

effusi ma-
gnum me-
morum oc-
casione nan-
tiscentur.

Celum in pe-
ste falcem
mortis vult
agitari, ut
ut colligatur
messis sancta-
rum anima-
rum.

Felix coadjutorum illorum sors, qui pestis tempore in animarum obsequium se exponunt.

Plange plangentis lachrymas! non redarguo, plange inclyta Sionis filia! plange regalis Bohemia, geminos truculenta mors uteri tui peremit filios, plangendos judico utrosque, sunt alij quos generosa conscripsit & urisit Christi charitas, ut praelegerint in periclitantium animarum subsidio desudare, pro morientium salute sui salutem corporis subarrhane, infectas peccatorum sordibus mentes emundare, esurientibus panem frangere, & immaculato Evcharistici Salvatoris corpore profecturo supremi luctaminis agone corroborare ac animare, hæ gloriores præ cæteris sancti amoris hostiæ, non alio jugulabantur acinace, non alio faucibantur vulnere, quam telo flammigeræ charitatis, hos licet instar martyrum suis concivibus deplorare, non quasi resolutos, sed velut redimitos, non quasi moribundos, sed velut oriundos, non quasi cives perditos, sed velut principes acquisitos, non quasi interfectos pugiles, sed velut heroes coronatos, non quasi amissos regnicolas, sed velut futuros ad thronum Regis gloriæ protectores. Interierunt alij quos distributrix Providentia mundo surripuit, sed pœnitentes, ut cælo eosdem infereret, sed congaudentes, quos timor fatalis contagij terruit ad timorem, commovit ad dolorem, ingessit dubiæ salutis sollicitudinem, expressit salutarem innocentis animi contritionem, & gemebundæ vocis plenam confessionem, & istos non ululatus, quod belluarum est, & est indicium immodici doloris, sed ijs plangere oportet lachrymis, maternis avulsos ab uberibus, paternis ab amplexibus segregatos; suos Virgo Sapientissima Mater Ecclesia deplorat filios, deflet vicens exuvias defunctorum, quia per illos poterat alios acquirere; occidisse luget Christiani orbis columnas, quæ suis poterant humeris enerves supportare, timentes animare debiles roborare, indigos adjuvare; plange tu pariter! nec enim exigui doloris est momentum, tam providos tuæ incolumitatis propugnatores amisisse, tam gloriosos salutis proximi zelatores, è vivis, licet ad superos, excessisse. Fudit & JESUS mortales lachrymas ad tumulum requiescentis La-

Iustis deletur lachrymis iactura mortuorum.

zari, imò fremuit spiritu, quid horribilius in homine, quid mirabilius in DEI Filio, quin imò tota viscerum commotione turbatur, legi aurifluam Ravennatis Chrysologi sententiam, idcirco flevisse arbitrantis vivificatorem mortuorum, *quia adhuc solum Lazarum, & non jam omnes mortuos suscitabat*, (x) (x) *serm: 64.* assignat aliam Divini fletus scaturiginem Alcuinus, *quia fons pietatis erat, flebat pro parte humanitatis eum, quem resuscitare poterat per potentiam Divinitatis*; Verumtamen sublimius evolat Doctorum aquila Augustinus, *quare flevit Christus?* interrogans, sed simul quantocyus resolvens, *nisi quia flere hominem docuit.* (y) Discat docentis IESU fidelis discipula, discat suos orba Mater sic deplorare filios, ut sciat laudare mortuos, & cum Rachele credat, se non tantum amisisse filios, sed etiam in extinctis animarum custodibus, in exanimatis profratrum salute Heroibus, se laureatos pugiles & cælo coronandos Martyres transmississe. Plorabat Rachel (quæ explanato nomine ovis dicitur) lugebat ob agnos innocenter & sine voce jugulatos, deplora tu similiter interfectos tuos, tot voluntarios sui corporis victimatores, quot sacerdotes numeras in proximorum suorum ministerio absque gemente querimoniâ innocentissimè Altissimo immolatos. Illud plorandum restat pro sumptuoso condigni mausoleo, nè illud gloriosum vocis Apocalypticæ cenotaphium subtrahi videatur, *vidi subtus altare animas interfectorum propter Verbum DEI, & propter testimonium, quod habebant.* (z) Legit Tigurina, *vidi animas signatorum*; legi præclaram Mediolanensis Ambrosij rationem, *ille super altare, qui pro omnibus passus est, isti sub altari, qui illius redempti sunt passione.* (a) Suam adjungit Hypponenis Præsul sublimem anagogen, *ut illis occisis tumulus constitutur, ubi occisionis Dominicæ commemoratio celebratur.* (b) Sed deponentur licet nobiles exuviæ ignobili in sarcophago, illustres tamen animæ trophæa sua cælis inferunt; & viri nobiles resident cum senatoribus terræ viventium, sustinentis interea, quod pulvis commisceatur pulveri, & revertens caro in terram suam, terræ ut tumulo commendetur.

(x) *serm: 64.*

(y) *Tract: 49 in Joan:*

Christus flevit ad Lazari sepulchrum, ut nos doceat flere.

Fortunata requies sub altari.

(z) *Apoc: 6. v. 9.*

(a) *Epist: 45.*

(b) *serm: 11. d. Sancti.*

Et lætificavit super te inimicum, & exaltavit
cornu hostium tuorum.

Sermo Quinquagesimus Secundus.

Severò mundus flagello percutitur, dum
bello flagellatur.

Tempore tri-
bulationis est
specialiter
DEI auxili-
um implo-
randum.

MAdentes oculi à lachrymis ad nova inclinantur stillicidia, dum ad crudeliora calamitatum spectacula eriguntur; flevimus copioso sed imminuturo præventos interitu fratres nostros, funestus dolor expressit acerbos gemitus, & diuturnam nostrorum cordium duritiam, conglomerata exanimatorum cadaverum congeries non expectata commoverat, spectata eliquabat; levavimus cum manibus corda, assiduum orationis nostræ exercitium, cum meritum consortio, cum operum bonorum numero coadunare satagentes. Et videbatur timori nostro subministrare fiduciam, tremorem cœlesti solatio roborare; augurabamur nos elapso tot mensium pestiferæ luis imperio, desideratum illud miserationis Clementiæ verbum à DEO totius consolationis percepturos, *invoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.* (a) Legit Hieronymus, *liberabo te, & glorificabis me*; nec enim folium, quod vento rapitur, præsumere debet de viribus suis, quæ ipsa debilitate debiliores sunt, quam ut recognoscamus, jubet gubernatrix omnium Providentia oriri turbidum omnigenæ adversitatis diem, ut consternatus, ut tribulatus, ut damnificatus homo convertat se ad DEUM Adjutorem suum; hæc ipsa singultuantis regni metropolis non cessat adhuc plangere orbitatem suam, quæ nuper vacans delicijs, adundans in divitijs, friguerat à fervore dilectionis mutuae, obriguerat sinè benignæ commiserationis indicio, sinè fraternæ compassionis argumento; sedebant incolæ amantes otium, sedebant advenas fratres suos detrahentes, amplexabantur prævaricationes suos fœdisfragi peccatores, osculabantur dolum suum perfidi deceptores; ponebant scandalum adversus filios Matris suæ, & videns o-

culatus iniquitatum Vindex vindicare distulit, ferire supersedit, pœnitentiam reorum expectavit, tempus plagarum prolongavit, si fortè reus reatum fateatur, si cum irato Iudice reconciliari ordiatur. Donec blandiri videns esse frustraneum, dissimulare importunum, extendit manum suam, ut lethifera pestis exitio flagellaret urbes cum territorijs, non quidem ut percussis percussio evadat secuturæ damnationis initium, sed sit principium salutiferæ conversionis; ut saltèm inter flagella positi, digna flagellis horreamus committere, & ferientis iracundiam non amplius irritare. Didicit sapere cum cive civitas; noluit suam ultrà retardare pœnitentiam ingemiscens regnum cum flentibus regnicolis, vox lachrymabundæ intonuit plangentis patriæ, *tribulationem & dolorem inveni, & nomen Domini invocavi.* (b) Computruerunt effrænes animæ, ut jumenta in stercore suo, repleti tabe peccatorum. jam sinè sensu remanserant, non ultrà percipiebant animales homines, quæ sunt Spiritus DEI, invenerunt (commentatore Augustino) *tribulationem tanquam ustionem & sectionem*, (c) quâ ustulante, qua penetrante, cœpit percutiendus cum percussio, clauso secreti cordis ostio perpendere, quàm grave sit, quod tolerat, & tamen esse gravius, quod tolerandum restat, incœpimus quasi expergiscentes perpendere, quàm leve sit, quod patimur, si trutinamus gravissima, quæ pati merebamur.

(b) Ps: 114.
v. 4.

(c) in Ps: 49.

DEUS punire
differt, ut ho-
mo properet
ad pœniten-
tiam.

Advertebamns horam esse, jam nos de somno surgere, dum obviantem undique sævæ mortis imaginem, ipsis in somnijs intueremur. Exsurgebamus dormientes, & nos demersos in purulentam corruptionis voraginem attoniti reperimus, quò nostras præcipitarent animas & cogitationum fœditas, & ini-

Tribulatio
prodest ani-
mæ peccatri-
ci, sicut sectio
& ustio cor-
pori putrefa-
cto.

qua

Ex tribulatione patienter tolerata, oritur auxilium DEI.

Vigente adhuc pestiferae luis plagâ, accessit furor belli, in penam peccatorum.

qua perversitas nostrarum operationum, indutam putredine carnem aspeximus, carnalem vitam discussimus, & quam parum vegetetur vitæ spiritus, horruimus intueri. Tribulationem in mente nostra invenimus, dolorem in carne sensimus, tremorem in nostris artubus advertimus, timorem in nostris cordibus adhuc percipimus, dum, quid venturum suspicari liceat, recogitamus, continuavimus vociferari corde, non ore tremulo filientes, in cœlis eum esse, qui audit compeditorum gemitum, ut invocationibus succurrat. Clamavimus ad Altissimum, qui solus de corpore mortis hujus nos liberare poterit, singultuavimus cum Psalte regio, *da nobis auxilium de tribulatione, quia vana salus hominis.* (d) Vadant salutis indigi, eamque à nobis & amicis erogent, à gladijs & lanceis postulent, expectent ab armatura fortium, ab opulentorum divitijs, à divitum subsidij expectent; Tu solus Adjutor in tribulatione undè putabaris desolatos deferere, indè auxiliatricem manum porrige, & indigis succurre. Non quærimus opitulatricem carnis dexteram, est enim omnis homo vanitas, sed supplicamus DEO homini, hic solus si nostrum agat Archiatrum, ægris provisum est, si unus iste assistat morituris, de morte factum, de morte conclamatum est; experientia nos docet indies, quam mutabiliter homo pertranseat in imagine, in vano repræsentantur phasmate, quod inveniendi oculo, ni acuratiùs inspiciat, videtur ingens machina, sed dum solertiùs discutitur, ad instar undantis bullæ demergitur, velut aqualis orbita disparsens perditur, & quasi modicum pusilli pulveris exsufflatur. Hæc & similia decantabamus Domino cantica flentes, dum recordaremur tui Sion, quando sedentes & plangentes ferale mortis claviculum exterruit, & approximantem hostilis violentiæ præsentiam intimavit. Sperata salus erupit in novam incoerentis animi ægritudinem, ut cummulata peccatorum scelera, multiplex morbus exurat; ut scilicet de prævaricatorum colluvie ad filiorum sortem accedant, quos multiplicata Divinæ ultionis flagella castigant; anhelabamus post prolixam furoris bellici calamitatem, ad optatissimum pacifici fœderis amplexum, quod quia ex reciproca geminarum voluntatum vicissitudine con-

furgit, quia in duarum partium unanimi consensu subsistit, supplicabatur regi pacifico, ut iterato miserentis Omnipotentis suæ portento, gladij in vomeres conflentur, & lanceæ in falces circinentur; uno parique voto implorabatur accentu flebili, & voce lugubri Dominus exercituum: *dissipa gentes, quæ bella volunt;* (e) quæ amatores pacis quietos esse non sinunt, quæritur undique victoriarum prosperitas, sed quæ bellorum sit malignitas, non perpenditur, quæ civium anxietas non curatur; est quidem, non diffiteor, regnorum utilitas, est & necessitas provinciarum, bellis membra assvescere, & manus juvenum ad gladium aptare; si enim bella desunt (magnus inquit Gregorius) *virtutum experimenta non prodeunt;* plerumque tamen emergentia, ex ipso prægnantis belli utero discrimina vix possunt enumerari, dum amicis ea inferuntur incommoda, quæ hostibus inferri debuerant detrimenta, exercent prædam, à quibus ingemiscens patria præstolabatur custodiam; quid agat prævalens adversarius, qui oblectatur cædibus, nec spolijs saturatur, tot exultantium testatur nuditas, tot matrum inconsolabilis calamitas, tot aversatur orbitas filiorum.

Terrificum offensi numinis flagellum, quò ante diu fulgurat, priusquam feriat, sunt arma hostium, sunt bella militum, sunt facta præliorum; accumulabat scedisfragia DEO rebellis Israël, quæ prævidens Divinus Conditor, bonorum omnium obedientibus sponondit abundantiam, omnigenæ benedictionis compendiatam obtulit plenitudinem, utque terreret impios, triginta maledictionum congeffit seriem, quarum exordium auspicaturus incipit, *maledictus eris in civitate,* earumque conclusurus Epilogum definit in exaltandis Advenis, & incolis eorum dominio subjugandis, reflectit ad numeri mysterium Tuitiensis Abbas, illud subtiliter explanans, *merito triginta maledictionibus obruti sunt, qui triginta argenteis emptum datorem benedictionis Christum, DEI filium occiderunt,* (f) inter acerbiores comminabundi vindicis plagas illa præ cæteris severior reperitur: *sit cælum, quod supra te est æreum, & terra quam calcas, ferrea,* (g) horret ad vocis aspre-

(e) Ps. 67. v. 32.

Populo Hebraico venditur Christum triginta argenteis, intimentur triginta maledictiones.

(f) Rupert. lib. 2. de Trinit. cap. 6.

Maxima pena hominum. est, cælum converti in æs, & terram in ferrum.

ster-

sternatur animus, quàm grave hoc Omnipotentis dexteræ verber & vulnus sit, considerans ac explorans; quod roris stillicidium ab obseratis nubibus, quam imbrium fecundam expectabis abundantiam, quam misentis DEI Clementiam, quàmque sperabis indulgentis misericordiæ veniam, si valvas claudit Justitia, nè orans audiatur, nè plorans videatur? nec tamen mitior est terræ maledictio, imò rigidior est posterior præcedenti, quæ namque colligentur germina à ferreo parturientis terræ utero? expendit hanc maledictæ telluris duritiem Ambrosius, & ab opposito deplui aëris clementiam, cœlique influentis commendat indulgentiam, quando beneficus Conditor ubertate benedictionis suæ visitat populum suum, at ubi spissus aër in rigorem æris solidatus apparet, suosque terra proventus abnuit reddere, suos velut ferrea consuetos partus germinare nescia, in sua furit viscera, quodque est ferro durius, ferit plerumque inopiæ semina, ut metat discordias animorum; sed adjungentem Ambrosium audiamus, *jam si & offensa habitantium hujusmodi sit, ut Divinâ commotione ijs inferantur prælia, verè terra est ferrea, telorum segetibus inhorrens.* (b) quâ graviori plagâ humana valeant corpora flagellari, quò sæviori periculo quævis Respublica castigari? Ambrosius Saul, qui humilitate regnum promeruit, quod arroganti præsumptione inobediens amisit, postquam bonum, quod caperat, continuare renuens, factu obtentæ potestatis intumuit, & Regis regum imperio, quod Samuelis ore intimatum audiverat, recusavit parere; postquam Davidem lancinare studuit, quem fortunatis successibus, ultra se in regni solium excrecere suspicandus vidit; postquam eundem Philistinorum tyrannidi exposuit, dum centum eorundem præputia in arrham regalis sponsalitij requisivit, postquam transgressor publicus per neglectam jubentis DEI voluntatem exstitit, & insinuante Propheta præceptum implere perfidus contempsit; tot irritata ingrati principis excessibus justitia, funesto perduellem creaturam exterminio punire statuit, quem suis beneficijs tam perfidum recognovit. Nec alium præfixæ ultionis ministrum adhibuit, quàm Philistinorum aciem, quâ completo delictorum numero prævaricator impius

cingeretur, circumvallatus invaderetur, invasus profligaretur, profligatus perimeretur, *Philisthim pugnabant adversum Israël, & fugerunt viri Israël ante faciem Philisthim, & ceciderunt interfecti in monte Gelboë;* (i) ubi dum totum pondus prælij in Saulem vertitur, crudelis suimet homicida in gladium eundem irruit, purpurati Hugonis asserto, quò Amalecitis contra præceptum Domini pepercit. Aequissimus prævaricationum Ultor DEUS, dum violatas leges vindicare flagitat, dum morosus exactor, diuturnum supremæ Majestatis contemptorem eliminare properat, ferale castrametantium inimicorum classicum intonat, & mediante bello illatam scelertæ offensionis injuriam castigat. *DEUS movit nunc Philistinos* (Tostati Abulensis arbitriò) *ut moreretur Saul; peccaverat enim Saul nimis.* Nimiam superbæ præsumptionis audaciam extirpaturus ab orbe orbis Conditor, bellum applicat, quò satis acriter princeps plectitur, qui suo ab adversario castris & armis assilatur.

(i) hic quest.

2.

Grave supplicium est patriarum exitium, provinciarum ferale præjudicium, regnorum fatale ludibrium, excidium territoriorum. Otiabantur in delicijs, incrassabantur in divitijs, tripudiabant in epulis, lasciviebant in lenocinijs, terræ filij, quando habitabat lupus cum agno, & pardus cum hœdo accubabat, erat voluptuosa pax inter Israël & Amorrhæum, utrumque confinibus hæc præsidebat gubernatrix cordium, dum adipe frumenti satiabantur incolæ, sed impingvati recalcitrabant, multiplicantes flagitia, prophanantes tribunalia, violantes sacra Ecclesiarum limina, quando vaticus Isaias prævaricanti populo subsecuturum ulticis Justitiæ supplicium minabatur; exprobrabat ingratiissimæ erga benefactorem suum Synagogæ: *Væ! qui consurgitis manè ad ebrietatem sectandam,* non tantum surgere, sed simul redarguit consurgere, id est, corde & corpore ad multiplicanda ebrietatis deliria, absque dierum differentia cum temporis pariter, ac ætatis dispendio ad vinum, in quo est luxuria, dementer anhelare; nève solius temulentie improprium fuisse suspiceris, elucidat commentatrix Glossa, objectæ ebrietatis vitium, inebriantis vini hujus qualitatem; *omnis per-*

DEUS volens peccata Saulis plectere, immisit populo Israëlítico bellum.

(b) in Epist.
ad Rom.

Terra fit ferrea tempore belli, quando prospicis profert lanceas.

(m)Ps: 5.v.25.

Ebrietas ani-
mæ comple-
ctitur omnem
passionum
perturba-
tionem.

(n)Nahum: 3.
v.2.

Quia Israël
DEUM vo-
cantem audi-
re noluit, ar-
morum stre-
pitum debuit
auscultare.

turbatio animi ebrietas est, quæ conficitur de vino furoris draconum, & veneno aspidum; hanc eliminaturus violentiam, hanc flagellaturus æstuantis ac delirantis populi dementiam, justus & rectus Dominus, hostiles comminatur exercitus, non tantum vicinam Babyloniorum barbariem, sed etiam remotam tyrannidem Romanorum, idè iratus est furor Domini in populum suum, & extendit manum suam super eum, & percussit eum. (m) Tunc planè, quando elevabat signum, quò Romam contra Solymam evocabat, ut percuteretur voluptuosus Israël ab hisce ultionum Domini ministris, tunc planè, quando festinabat præpropera adversariorum acies, neque laborans in prolixo itinere ad prodigium, neque deficiens pro tantorum agminum alimonia in annona, ad omnium usque hodie legentium portentum; volabant quasi aquila festinans ad edendum, non dormiebant ardore præliandi, neque dormituriabant præ desiderio confligendi, vis nosse, quò adventantium fervore, quò invadentium rumore, quò ferientium furore? vis nosse quàm Judæorum calamitate, quàm intuentium cecitate, quàm resistentium debilitate, quàm succumbentium vilitate, quàm pereuntium immanitate? rugiebant illi, ut leonum catuli frementes & frendentes, non tantum ad pugnandum, sed simul ad devorandum insilientes, ad replendum prædâ speluncas suas, audi, qui exaggerari peregrinorum militum tyrannidem suspicaris, audi præsagientem Vatem! Vox flagelli, & vox impetûs rotæ, & equi frementis, & quadrigæ ferventis, & equitis ascendentis, & micantis gladij, & fulgurantis hastæ, & multitudinis interfectæ, & gravis ruina: nec est finis cadaverum, & corruent in corporibus suis. (n) Vociferantur flagella supremi Judicis, nec tamen auscultantur, sævitura clamant imperia, nec tamen declinantur, sonat tumultus curruum pro bello adoptatorum, nec percipitur, hinniunt numerosi frementium equorum greges, nec attenduntur, strident adunatarum quadrigarum, rotæ & exploduntur, fulgent micantes gladij, & contemnuntur, fulgurant rutilantes lanceæ, & irridentur, nec tamen à morte culpæ surgitur, nec vita gratiæ recuperatur, donec ingens strages cadaverum, donec ingens congeries exanimatorum corporum, ex viduarum cordibus eliciat suspiria, expu-

pillorum oculis eliciat nubifragia, ex ore omnium lamenta. Hi fructus belli sunt, quod hodieum tam facili negotio, ad instar stuppæ succenditur, ut regna cum provincijs exurantur. Coronata tyrannorum ambitio, vana inanis gloriæ concupiscentia! victoriosi corivalis invidia, inquieta svadentis consiliarij malitia, superba crescentis æmuli præeminentia, sufficiens est artifex, qui bellum instruat, qui pacem dirimat, qui pacta violet, qui hostem excitet, qui urbes occupet, qui regiones vastet.

Exæstuat quandoque offensi prætoris animus, delirat suspiciosus furentis ministri genius, famet insatibilis cujusdam avari consultoris ingluvies, cui pax non proficit ad spolium, sed Mars replet æraria ad votum, & mox conglomantur in phalanges, lustrantur agmina in acies, hostis proscribitur princeps pacificus, prædonum copijs invaditur vicinus optimus, sufficiens est belli ratio spes novi territorij, labore modico eripiendi, abundat pro æquitate causæ alterius abundantia, sit licet amicissimus, cogatur quamvis in violento prælio videri inimicus. Ambitiosus Nabuchodonosor, cujus superbiam, nec terra sat tolerare potuit, nonnisi cælum valuit ab orbis orbita eliminare, infamis tyrannorum primicerius vix suæ crudelitati Arphaxad Medorem regem in vasto Elicorum campo debellatum mancipat, quando infatuatus Helluo elato, corde ad occidentis imperium aspirat. Superbus morio, nè videatur improvidus cogit regni comitia, citat persarum consiliatorum principes, suam proponit dementiam, revelat secretam efferati cordis, cogitationem suam in eo esse, ut omnem terram suo subjugarer imperio, (o) comparuerunt ad nutum Regis omnes majores natu, omnesque duces & bellatores sui, quanta virorum congeries, quis ingens suffragatorum numerus, quæ confidentium, quæ consulentium multitudo! hanc convocabat, ut, commentatore Lyrano, melius fieret prosecutio negotij inchoati de eorum consensu. Ridentum in triclinijs, non proponendum in concilio hoc fuerat delirium, rejiciendum votis omnium, non approbandum erat hoc somnium, de orbis dominatu, quasi solo imperantis superbiam imperio dejicerentur agmina, dilatarentur dominia,

Infatuati Ad-
filijs quando-
que ob levissi-
mas causas
bellum susci-
tant.

(o) Judith: 2.
v.3.

Ingens mini-
strorum &
aulicorum
copia consen-
tit ambitioso
Nabuchodo-
nosori, ut bel-
lò orbem sub-
jiciat suæ ty-
rannidi.

nia, imperia subjugarentur; & tamen, ecquis non rideat? veriùs, ecquis irridendum non defleat tam numerosum tantorum procerum collegium? approbatur omnium voce consona, ratificatur coadunata Authoritate singulorum! *quod dictum enim placuisset omnibus!* intercідatur ulterior quavis mentio ad infatuatum secuturi interitus consilium, abrumpatur universa prosequentis styli conformitas, tantum fronte attonita mirari libeat deliramentum! infortunata fors similium aulae & regni procerum! erat infatuatus Rex, & tota suorum consiliariorum universitas errare aut obtinorem cogitur, aut obtinendi favoris gratia molitur. Compeditos vos dixerō pedissequos ducis impij, totum gravissimae quaestionis negotium versatur in solo proponentis placito, quod dum auscultantium aure percipitur, applausu votantium excipitur, conficitur, concluditur, & determinatur. Lenones miseri, quorum salus à salutifero pendet principe, quod jubet, facitis, quod placet, dicitis, quò cadit, ruitis, quò it, succeditis, ejus vestigium vestrum est pedissequium, illius beneplacitum vestrum diarium, vestrum pondium, vestrum prognosticum, vestrum signaculum, vestrum confinium, vestrum est spiramentum; quò vadit vaditis perdit viatores, dum ille praet ad interitum, nullus hinc emanet, sequelà quidem libera, sed infallibili ad eundem collimatis terminum, eandem viam curritis, sit licet in ignis aeterni barathrum, in praecipitium aeternaturae damnationis. De vobis coronatus Vates Solymae, dictante veritatis spiritu, praesagivit, *sicut oves in inferno positi sunt, mors depascet eos.* (p) Legit Cajetanus, *quasi ovis in fovea*, exarat Symmachus, *pabula inferni constituerunt semetipsos.* Sicut oves, sed ductae ad occisionem, subjungit Lyranus sequela plectitur; dum quia ductae, condemnantur. Investiganda restat aequiparantis Prophetæ puritas, quâ damnatorum rabies ovibus comparatur? circumvagi leonis pabulum in aliti substantiam convertitur, leonum assecclae balare nesciunt, sed rugiunt, illorum proprietas est saeva feritas, dum ovium patiens qualitas est mera lenitas, dolent, si percutis, sed toleranter sufferunt, tremunt si jugulas, sed tamen velut nescij dissimulant, & manum laniantis miti silentio condemnant.

Infelices consiliarij principum saepe nascuntur sub mortis gubernio sicut oves.

(p) Ps: 48. v. 15.

Damnati comparantur ovibus, non in mansuetudine, sed in amenti pedissequo.

Hoc symbolo indignos crederem confederatos tenebrarum principis commilitones, si ovium imitarentur innocentiam, quorum sequuntur stupiditatem. Putas princeps in nutum Assyrij principis cecutientium aulicorum interitus, ab errabundis ovibus aberravit, quarum est genius præviam subsequi, seu defiliat in praecipitium, seu praecedat in foveam seu mergatur in abyssum; non via tritior, nec est ruina facilior, nec semita compendiosa ad regionem inferi, quam sequi praecedentem; *miserabilis servitus*, singultuat Ambrosius; *ut eò tempore quo alij vocantur in gloriam splendoris & luminis, horum gloria veterascat, & consumatur in tenebris inferorum*; cæcos palpones dixeris, qui suum ut palpent principem, cæcum sequuntur ducem, caligant voluntariè, cecutiunt libenter. Notat Chrysostomus in hac allegoria ovium, non mansuetudinem appropriari, sed facilem eorum interitum, *tam facile deveniunt ad inferos, tam breviter, tam expedite, tam nullo negotio, quàm oves, quæ maculentur!* denique Nicolai commemoratam libet periphrasim repetere, *sicut oves ductae ad occisionem*, leviter illuc inceditur, quo vadens ducitur, si praeuntem insequatur; *sicut ovis ignorantes ducitur ad mortem, sic isti ignorantes vitam aeternam ad infernum ducuntur*, concludit stygvannus; hinc mors non vita depascet eos, legit Augustinus, *mors pastor est eis*, qui mortali principi prae immortalis Rege adherere praelegerunt, illi prae isto placere voluerunt, illum non istum insequi statuerunt, & istum propter illum persequi decreverunt, & isti propter illum adversari consueverunt, & istum propter illum deseruerunt, & istum propter illum recesserunt, cum illo propter istum perierunt. Infatuati proceres Assur, ut martiali Nabuchodonosoris animo arriderent, huic Idolo suo applauserunt, à DEO pacis recesserunt, pastorem animarum repudiârunt, huic duci militum adhaeserunt, mortalem gloriam immortalis vitae prætulerunt, & idè aeternae mortis victimae evaserunt. Quem vellem ego! has oves solùm pasceret leo, quarens, quem devoret, si enim commentatori Augustino fidimus, *mors diabolus est, non quia ille mors est, sed quia per illum mors*, (q) qui cum filius dissen-

Mors est pastor reproborum, qui mortali, ut placeant Principi, recedunt ab immortalis.

Diabolus est pastor & mors, quia per illam mors orbem ingressa est.

(q) in Ps: 48. Conc: 2.

fio.

sionis, & primi belli author sit, bel-
ligerare semper flagitat, semper liti-
gare desiderat, ut prædam prædo sce-
lestus obtineat, ut novos in tenebra-
rum potestatem milites conscribat. Dum
interim magni consilij Angelo, omni-
potenti exercituum Domino, suus ap-
plaudat armiger victoriosus Puer Domi-
ni intemeratus David: *Venite, & videte
opera Domini, quæ posuit prodigia super
terram, auferens bella usque ad finem ter-*

(r) Ps: 45. v. 9.

Maximum
DEI opus &
prodigium est,
bella tollere,
& dissidentes
animos paci-
ficare.

ra. (r) Legit Arabs, *videte signa DEI
& miracula*, ut scias, quod electorum
sit indicium, quodve cauterium repro-
borum, ut approbes opus gratiæ, &
vitiata reprobos impetum naturæ; ve-
nire jubet, videre præcipit, & quia mi-
rabilia videntur avidius ob raritatem,
& amabilia inspiciuntur desiderabilius
ob suavitatem, defixis intuentium o-
culis utrumque objicit, miranda in
prodigijs, & in operibus amanda; quod
si prodigium à prodigalitate derivari
existimes, scrutare salutem, quam ope-
ratus est in medio terræ, & admira-
beris DEUM, si licet dicere, prodigum
sui, & ideò sublimiori mentis oculo
suspiciens idem propheta regius, psal-
lebat aliquando, *ibi Benjamin Adolescentu-*
(s) Ps: 67. v. 28. *lus*, (c) explanat sublimiter præfigura-
tum hoc in morientis puerperæ filio
vaticinium, eminentissimus Carenfis,
ibi in cruce, ibi doloris filius Benjamin
inter extenta crucis brachia pendulus,
ubi Synagoga Mater sua in partu obiit,
dum Salvatorem, mediante Judæorum
malitiâ, sibi enecans, nobis veluti ge-
nerans cum exclamante JESU, *Consu-*
matum est, exspiravit, evasit postmo-
dum in filium dexteræ, sedens ad Pa-
tris dexteram, priusquam suspendere-
tur, ibi in mentis excessu, *id est in*
(t) sup: Ps: 45. *prodigalitate Patris.* (t)

Christus in
cruce fuit do-
loris filius, ubi
dum Synagoga
Redemptorem
parturiit, se
ipsam peri-
mens cum ex-
spirante ex-
spiravit.

Compendiantur autem opera cum
prodigijs in una, in sola ablatione bel-
li, qui enim in terram venerat prin-
ceps pacis, pacem annuncians homi-
nibus bonæ voluntatis, quadruplex bel-
lum sustulit, confectumque desuper
æternaturæ pacis instrumentum, clavis
quatuor suo affixit solio patibulatus Me-
diator DEUM inter & hominem DEUS
homo, bellabat inanis limi statua suo
cum Conditore propter præcepti trans-
gressionem, descendit DEI Filius, & fa-
ctus obediens usque ad mortem, offen-
so Patri pro noxio innoxius pro redi-

mendo homine satisfecit. Applausit
offensus Genitor placanti unigenito,
quem pacificaturum se reconciliato, se
prævaricatori ingenuus Pater prædixerat,
dum Isaiam dicere jubebat: *faciet pa-*
cem mihi, pacem faciet mihi. (u) bella-
bat homo cum Angelo propter funestam
primorum hominum, sed jam mortali-
um è paradiso voluptatis ejectionem,
sed pacificabantur ambo, quando ma-
gni consilij Angelus, quando de rece-
ptis in gratiam Adæ filijs ruinam ange-
licorum agminum reparavit, ut ædifi-
carentur muri Jerusalem, enunciante
rursus Vate Evangelico Verbum Domi-
ni ori suo: *creavi fructum labiorum pa-*
cem, pacem ei, qui longè est, & qui propè.
(x) Quis enim approximat viciniùs,
quàm Angeli ministrantes ei, quis e-
longatur remotiùs, quàm homo præ-
varicator, sunt velut duo unius oris la-
bia, naturæ, angelica & humana, sed
DEUS Homo, Divinus Salomon est fru-
ctus, in quem & Angeli desiderant pro-
spicere, & hominum progenies cum
sponsa suspirante anhelat & exclamat,
sub umbra illius, quem desideraveram, sedi,
sub lege obumbrantis gratiæ residet ex-
spectans, sed plenè non quiescens, sub
umbra residens ad securitatem, sub re-
frigerio ad amœnitatem, sub odore um-
braculi ad prosperitatem; & fructus e-
jus dulcis gutturi meo, (y) nec alius, quàm
ipse (qui Apostolicò conformiter ora-
culo) *est pax nostra.* (z) Præliabantur
homines cum hominibus, propter ze-
lotypam diversarum legum æmulatione-
nem, sed mediante hóc pacis Principe
fecit DEUS Pater utraque unum, quan-
do omnes oves suas in ovile unum, in
unam Ecclesiam convocavit. Collu-
tabatur conflictu valido, sed obstina-
to cum carne spiritus, hic illum primo
corruperat, post autem ab illa corrup-
pebatur, quid ageret spirituum Domi-
nus, ut inveteratum horum antago-
nistarum dissidium componeret? assum-
psit concorditer utrumque in semetipso,
ut fieret in pace locus ejus, cui præclaro
stratagemati suo applaudit in Psalterio
Rex Solymæ, *simul in unum dives & pau-*
per; (a) in divite spiritus potentiam in-
tellige, in paupere carnis infirmitatem.
Cum igitur non minùs ad supremos em-
pyreæ regionis incolas, quàm ad misel-
los terrenæ calamitatis exules, opta-
tæ tranquillitatis felicitas extendatur,
au-

(u) Is: 27. v. 5.

(x) Is: 57. v. 1.

Quadruplex
bellum inter
Angelum &
hominem, in
homine in-
ter carnem
spiritum pa-
cificavit.

(y) Cant: 2.

v. 3.

(r) Ephes: 2.

v. 14.

(a) Ps: 48. v. 3.

Regnum Chri-
sti non fuit de
hoc mundo,
quia pax exu-
lat à mundo.

Amputatur
Malcho auris,
quia auditus
Synagogæ e-
rat jam in si-
nistris.

(b) lib: 12. in
Matth:

(c) Matth: 26.
v. 52.

(d) lib: de pa-
tient: c. 3.

auferre bella usque ad fines terræ di-
citur Princeps pacis, qui Angelum cum
homine composuit, qui carnem cum
spiritu, illam subjiciendo, istum præfici-
endo, pacificavit. Sed videor mihi au-
dire quempiam objicientem auscultare,
eundem hunc Regem pacificum (cujus
idecirco regnum non erat de hoc mun-
do, quia est pacis exilium, perpetuum
dissidentium animorum domicilium)
suos quandoque ad luctam discipulos
animasse, utque venditâ etiam tunicâ
comparent gladium præcepisse, novi sub-
tilem commentatrici Glossæ elucidatio-
nem, dum carnem propriam velut a-
nimæ tunicam considerat, & passionem
martyrij in gladio adumbratam autumat;
legi & aliam non ensis ferrei, sed au-
rei allegoriam, quæ gladium ancipi-
tem, quod Verbum DEI intelligendum
exhibet ad, faciendam vindictam in na-
tionibus, & gentium Idola ab orbe Apo-
stolorum lingvis & moribus profligen-
da. Sed admittamus armari gladijs di-
scipulos, Magistrum Veritatis voluisse,
an non cædenti Petro dum fide efferve-
scens, & flagrans charitate servum Pon-
tificis percuteret, desistere præcipitur,
& ultrâ progredi prohibetur, audebat
zelo Apostolorum princeps, nec minùs
promptus in amore, quàm eruditus in
lege, æmulaturus Phineem sanctissimum
sacrilegorum vindicem, *sinistram sacer-*
dotum principis servulo auriculam amputa-
vit, quia ipsi principes sacerdotum jam ser-
vi erant peccati, quorum omnis auditus,
non in dextris, sed in sinistris erat legis,
& ided jure amputatur ab eis quidquid dex-
trum erat, interpretatur sublimiter Pa-
schasius, (b) præscinditur illicò ulte-
rior assultus, & ferienti quantocyus
injungitur, converte gladium tuum in lo-
cum suum, (c) legit Tertulianus, recon-
de gladium in vaginam suam, qui desu-
per profunditate solitâ commentatur,
patientia Domini in Malcho vulnerata est,
itaque & gladij opera maledixit imposte-
rum, (d) & sanitatis restitutione ei, quem
non ipse vexaverat, satisfacit per patien-
tiam misericordiæ matrem. Assistit mi-
nister impius, juvans ut vita capiatur,
& capto vulnere à Justo defensore, per
eum, quem jovit capere, sanatur! vi-
vificatur lupo ab agno, quid benignius?
renuit è crudelitate persecutorum erui,
lasi persecutoris vulnere, qui venit om-
nium vulnera curare; qui nuper à Da-
masceno pulvere primam humanæ fra-

gilitatis statuam veluti Patris dextera ef-
formavit, ille suam nunc denuo exten-
dit dexteram, decussatam sanguifluo ca-
piti applicat auriculam, ut renovans be-
neficium, ad salutarem verecundiam in-
gratum redarguat mortalem. Combi-
nat meditabundus Ambrosius, injunctum
emendorum gladiatorum obsequium, vel
pro venali tunica commutandorum, &
retractantis imperium, quo jubet eva-
ginatum enssem recondere in vaginam;
urget discipulum, ut sibi de gladio pro-
videat, dumque injustum aggressorem
inflicto vulnere nititur velut sicarium
repellere, nutu magistri reclamantis
cogitur furori cedere, & reum invaso-
rem lædere prohibetur; an fortè, quod
ante crnorifluam orantis JESU luctam
injungebatur, nè fieret, post voluntari-
am emissi sanguinis profusionem, nè
fieret, oportuit revocare. Colluctaba-
tur provolutus, in terram orator calicis
transitum imploraturus, sed amor ho-
minum necessitate pressus, benignitate
fultus configentis Jacobi instar, *inva-*
luit ad Angelum, (e) subjungit interpre-
tatrix Glossa, *id est, contra id, quod vide-*
batur Angelus velle, & confortatus flevit, &
rogavit eum, subjungit purpuratus Hugo,
hæc sunt duo brachia, quibus tenetur
Angelus magni Consilij à bono lucta-
tore; ut vidit igitur sanguineo immer-
sus stillicidio magnanimus agonotheta,
prævaluisse amorem hominum ad em-
pyrei tribunalis subsellia contra orantem
perorantem, recondi jubet gladium, ut
discas, nullum Amoris adversarium a-
mori prævalere, nullius armamentarij
violentiam amoris fortitudinem supe-
rare! sed suam sanctissimus Mediola-
nenfis Antistes inducat anagogiam, &
quidem replicantis discipuli eloquio
jubenti gladios emere Magistro svaviter
obluctatur, ô! Domine cur emere me ju-
bes gladium, qui ferire me prohibes?
cur haberi præcipis? quem vetas promi?
nisi fortè, ut sit parata defensio, non ul-
tio necessaria, & videar potuisse vindicari,
sed noluisse, (f) quod si, quem vides
circumfluis militibus invasum, osculo
traditoris proditum, suâmet confessio-
ne filium hominis exstitisse contendas,
non refragabor ego, sed tu tuâmet con-
futaberis ingratitude, quod illum
sequi renuas, illius imitari vestigia de-
trectes, qui cum esset DEI Filius, homi-
nis filius fieri voluit, ut filios hominum
erudiens, eos facilius traheret in sequelâ.

Jubentur e-
mere gladium
discipuli ante
Christi ago-
nem, non post.

(e) Ose: 12.
v. 4.

Amor homi-
num contra
JESUM præ-
valuit.

(f) in 22. c.
Luc:

Fletu & ora-
tione magni
consilij Ange-
lus tanquam
Jacobi bra-
chij tenetur.

Vix insurrexerat ambitiosus Lucifer, astare renuens inter Angelos, sed incommutabilem Creatoris sui Majestatem erectus minorare, quando Divinus signifer cœlestis Archistrategus Michael rebelli belluæ bellum intimat, quæ montem excelsum ascendere, frigidi Aquilonis lateribus insidere, Altissimi quæ similitudinem insigni delirio prætendens, in cœlo concepit dolorem, ut pareret in paradiso iniquitatem. Sed quia stare suo conformiter ministerio contempsit, ut eò quod voluit, non valuit evolare, sustulit quidem naturæ vivacitas arrogantem, sed in suæ præsumptionis perniciem, ut pote, quem Michael cœlestis militiæ princeps, & unus de principibus primis brevi certamine debellavit, & in terram opertam mortis caligine præcipitavit; de cujus præeminentia Laurentius Justinianus insigniter perorat, *sanctis spiritibus Prælatum est Michael sicut Lucifer malis.* (g) Illud optarem principum cordibus insculperetur stratagemata, quo hic clarissimus supremi exercitus Dux rebellem angelum superavit, improvidum tenebrarum principem debellavit. Non ille serenissimus Lucis filius, sed iste lucifugus æternæ noctis primogenitus intonuit Classicum, non ille pacifici principis armiger, sed turbulentus iste filiorum dissensionis arbiter inchoavit prælium, quando expugnaturus in accessibilem Divinæ similitudinis Majestatem, testamenti montem conscendit, sublimitatem nubium ascendit, & suum supra astra DEI exaltare solium præsumpsit. Et cur amabò! empyreæ legiones, dum vident regalem invadi Solymam in ipsa præsentia Deitatis non præveniunt feriendo? si mentes beatissimæ illius vident gloriam impugnari, qui ministros suos facit ignem urentem, cur non incendunt Apostatam Angelum, priusquam voce sacrilegæ ascensum comminatur? de vobis loquitur fideles genij dum adstruit Doctor mellifluus, *est dies Angelus propter beatitudinem*, in illum invehitur nequam spiritum, dum prosequitur, *serpens nox propter malitiam.* (h) Dies seu suo exoriatur in diluculo, seu suo meridiatur in meditullio, seu suo itineretur in crepusculo, nunquam nocturnis indulget tenebris suos antevolare radios, suis splendoribus præire. Grande mysterium, sed à multorum oculis absconditum! illustre pro filijs Adæ documentum, *draco fuit, qui bellum inchoavit, & perturba-*

vit pacem, (i) dum enim truculentus (i) *sup: Apoc: 12.* prædo communicari nesciam sui Conditoris gloriam intendit deprædari, dum tertiam stellarum partem, mendax spiritus fallaci seducens inanis complacentiæ illicio, in perduellem exercitum imperat ordinari, tunc primum, *Michael & angeli ejus præliabantur cum dracone,* (l) Adstipulatur Richardus Vi. (l) *Apoc: 12. v. 7.* Etorinus, religiosâ hac periodo Authorem omnis inquietudinis sugillans, *multitudo angelorum ante casum siluit & quondam voluntati sui Creatoris humiliter obedivit, sed Diabolus silentium rupit, locutus est superbiam,* (m) expectabant humillima beatarum mentium agmina, dum vident desiduas collegarum legiones sublimi supercilio ad pugnam anhelare, præstolabantur ducis ordinem, & dux nutum altissimi observabat, quo innuente, quo imperante, *quis, ut DEUS?* pro tessera inducitur, rebelle conciliabulum invaditur, lis deciditur, turbator svavissimæ pacis cæditur, draco magnus in terram projicitur, & universum infelicis diætæ pedissequium ad portas inferi præcipitatur. Discant à nobilissimis, discant à potentissimis cœlestis Solymæ principibus, terræ principes, discant consiliorum præsides, discant regnorum gubernatores ab Administratorijs spiritibus innocuum non invadere, vicini limites non restringere, collegam debiliorem non invadere, confine regnum absque illata prius injuria non assilire, & licet in præpotentia emineant, quantumvis armis & copijs prævaleant, sint dignitate & opulentia præcipui, non tamen bellando sint præposteri, secundi præliando.

Timeant injustæ invasionis Vindictam, respiciant superbæ præsumptionis complicem, *ipse est princeps sæculi*, inquit Hieronymus, *qui inter stellas cæteras manè oriebatur, & suo vitio de lucifero, vesper effectus est.* Infamis vespertilio! sacrilegus tot seductorum cœli principum vespillo! Audiant præcipientes humani generis sangvisugæ, quid Augustinus dicat Regibus, quid prædicet Dynastis: *pacem debet habere voluntas, bellum necessitas.* (n) Intueantur æquissimam regnorum & regum regulam, reveareantur virum (m) *lib: 4. de Claus: c. 36.* secundum cor DEI, cujus regali solio Mediolanensis Ambrosius hoc immortale præconium, hoc invictissimi Ducis elogium affigit, *nunquam David, nisi laceffit, bellum intulit; utque fortius di-*

(g) *serm: de S. Mich:*

S. Michæl supremus inter Angelos non primus bellum intimat, sed bellantem Luciferum debellat.

(h) *in part: serm: 5.*

(m) *lib: 4. de Claus: c. 36.*

Angelus bonus in die, malus in nocte præfiguratur.

(m) *lib: 4. de Claus: c. 36.*

Voluntas bel-
latorum debet
semper esse
in pace.

Abometes
ad Viennam
venia cædi-
m & profi-
giur.

Concupiscen-
tia mundi
præfiguraba-
tur in mulie-
re Apocalyp-
tica sedente su-
per draco-
nem,

micaret, & vinceretur severius, nunquam, nisi consulto Domino bellum adorsus est, quò consulenti commodo, quò confliantis emolumento? *ideò in omnibus victor prælijs, usque ad summam senectutem manu promptus, bello adversum Titanos suscepto, ferocibus bellator miscebatur gloriæ cupidus, incuriosus salutis.* (o) Quæ subeat discrimina arrogans fortitudo, absque iustitia afficiens territoria expertus est immodico terrore concussus oriens, quando expandens omne malum adversus confinem Austriam, rupto stabiliti armistitij fœdere involavit Otomannicus draco Pannoniam, obsedit numerosis agminibus circumvallatam Archiducalem Metropolim Viennam; in Leopoldo Davidem reperit, si spesces invictam magnanimi Principis fiduciam, quâ semper uni exercituum Domino se suo cum exercitu, suis cum regnis & territorijs in sponsæ suæ obsequium & tutelam, in Matris Ecclesiæ propugnaculum & protectorem fidei consuevit victimare; in hoc oppresso bellis principe insontem sed sperantem offendit Danielelem, qui collaterales inter leones non timuit, inter rugitus barbaros non expavit. Confirmavit Altissimus Athletam suum, ut vinceret, continuatisque annorum plurium victorijs, quem sæpè numero tentatum vidimus, afflictum novimus, ut duplici coronaretur laureâ, ob tolerantiam cœligenâ, ob confidentiam terrenâ cumulavit. Donec regnorum plurium amissione elongatus, à Christianorum finibus profligatus, legationem mittens, rogabat ea, qua pacis sunt, quam tandem conditionibus militanti Ecclesiæ proficuis obtinuit, obtentam hæcenus indemniter observavit. Apparuit aliquando in vasto Apocalyptricæ visionis amphitheatro enorme monstrum, quo sacræ solitudinis profanabatur integritas in deserto. Adumbrabatur in muliere adornata caducæ vanitatis gloria, superbiens in syrmate, lasciviens in caligine, vacillans in discrimine, sedens super bestiam coccineam cujus ambitiosam ut proderet superbiam, septem capitibus, & decem coronis describit redimitam. Terrifico crudelis belluæ symbolo romanum exprimi imperium interpretantur aliqui, angelicus præceptor potestatem tenebrarum principis, Primasius effigiari autumat Anti-Christum. Nostro est forsana aptior proposito sententia Ruperti Com-

mentatoris, qui bajulam terrenæ ambitionis bestiam mundi cupiditatem præfigurasse commentatur, quam quidem coccino colore, scilicet igneo, tinctam fuisse adstruit, quia in voluptatum libidine, & dignitatum ambirione exardescit. Premebatur sublimis truncus corporis septem capitibus, in quibus totidem signabantur regna, quæ puerperium militantis Ecclesiæ crudeliter perimere, Verbum DEI præfocare, & fidem seminis Abrahamæ destruere attentârunt, vel adhuc præsumunt eradicare; primum, ex quo Pater iste multarum gentium credidit, erat ægyptiacum impij Pharaonis; qui post continuatam barbariem filios Israël dimittere coactus, eosdemque peregrinantes insequens, inter marinos vortices est tumultatus. Erat secundum impiæ Jezabelis dominium, quæ dissimulante ejusdem populi rege Achab Prophetas occidit, & cum successoribus suis, innumero flagitiorum scandalo electum DEI populum offendit.

Subsequebatur huic tertium Babylonicum imperium, quod toties ferro & igne, ense ac sanguine Judæam devastavit. Successit Persarum & Medorum ferale gubernium à Medis & Persis regnantibus nominatum; hoc desinente oriebatur Macedonicum, quò tumultato incæperat Romanum nunc adhuc floridum, sed postliminio regnante regno septimo furentis Anti-Christi tempore non leviter deflorandum, quem postquam Dominus JESUS interfecerit spiritu oris sui, Regis sæculorum immortalis ac invisibilis æternaturum sinè termino regnum incipiet, à pacis principe pacis imperium denominandum. Considera in hoc septeno vertice septem, si lubet, status Ecclesiæ, in quibus congesta malorum universitas hanc sponsam sponsi sanguinem sæva cum barbarie non leviter cruciavit; Elabebatur primus ab Adam inchoans, & usq; ad Noë sæculum se extendens, secundus ab hoc Archithalasso suum exordiebatur initium, & usq; ad Abraham protelabatur, abindè tertius, & usq; ad Moysis præsidium continuavit, quartus à Moysè usque ad transmigrationem Babylonis perduravit, quintus ad ipsum incarnati Verbi ortum extendebatur, sextus ad Anti-Christi barbariem protelatur, & septimus sub hujus Archi-tyranni immanitate consumetur. Sed quia ad

In septemplio
draconis ca-
pire sunt se-
ptem regna,
ab origine
mundi usque
ad Anti-Chri-
stum designa-
ta.

Item septem
status Eccle-
siæ militantis.

in-

integram septicipitis hydræ descriptionem, decem adjuncta pertinent diademata seu cornua, expedit, ut illa celebriori oculo transcendamus. Nec alio quàm commentatore angelo indigemus, coronatorum cornuum latens mysterium, consonò Patrum beneplacito, ità explanante, *decem cornua, quæ vidisti, decem reges sunt*, (p) quorum potentia in cornibus exprimitur, & genus regium, quàm cæteris emineat fortitudine demonstratur. Hinc magnus inter Dynastas Orientales pœnitentem descripturus innocentiam suam, inquebat, *operui cinere carnem meam*; (q) legit Hebraeus, *involvi in pulvere cornu meum*, sed scribit Chaldaeus, *gloriam meam*, & vertunt septuaginta Interpretes, *robur meum*; & gemebundus Jeremias deflens enervatam succumbentis Solymæ Majestatem, DEO æquissimo Vindice humiliatam, ait, *confregit in ira furoris sui omne cornu*; (r) explanat interlinearis Commentator, *confregit regum fortitudinem*, & interpretatur Lyranus, *confregit in effectu suæ justitiæ omnem statum dignitatis, & fortitudinem defensionis*; in cornu igitur Rex potens ac fortis idæatur, qui coronato capite tanquam eminens cæteris dominatur. Armatum cornu caput regem belligerum annuntiat, qui suo minimè contentus diademate, ad vicinorum regum laureas anhelat, imò nec sic contentus coronari, nec paucis regnorum insignibus aggravari, ut peregrinis exterorum dynastiarum tiaris fulgeat, dissitos etiam principes infestat; *quis enim nesciat de mundi regibus, quantis semper fuerint odijs inquieti*! suspirat Tuitiensis Abbas; sed distinguendos reos à mundi regibus reges DEI, quos enim iste inungit oleo cœlestis gratiæ, quò sibi consecrat sui vicarios, suavissimo miserationis Clementiæ balsamo, nesciunt furere, ut furto urbes cum regnis auferant, ignorant rapere, sed malunt innocenter perdere, quàm alijs violenter accipere & nocenter. Vis nòsse mundi regem à Rege DEI discrepantem, amborum regna discute, & à regendo, cuiusnam regni reges sint, expende; regnum mundi est vanitatis regio, est peccatorum regia, ubi commixta morantur crimina ut habitantes incolæ, sola duntaxat innocentia cum sibi proprio virtutum choro instar aut pernoctantis, aut hospitantis advenæ reputa-

tur. Accessus quidem conceditur, sed incolatus minimè indulgetur. Hinc mundiali regno rex mundi plerumque præficitur, qui quia inanibus caducæ vanitatis nanijs indefinenter oblectatur, *væ terræ! cujus rex puer est*; (s) à regio Regis Solymæ filio intimatur; de huiusmodi iniquis regibus loquitur Rupertus, *hoc maxime reges terræ fecerunt, quorum cupiditati ad regnandum nulla suffecerunt spatia terrarum, quin imò & pro dilatandis terminis suis cades hominum innumerabiles perpetraverunt.* (t)

(t) lib: 10. in Apoc.

O! quisquis eras, æternæ inquisitor patriæ, cœlestis Angele, illius possessor regni, cujus est unus Rex gloriæ, sed immortalis; ô! si hoc regnum mundi improprium, quò avidam regnandi libidinem redarguisti, quò ambitiosam mundanæ cupiditatis arrogantiam condemnasti, foret præteritum; ô! si hoc vaticinium futura non sugillasset sæcula, ô! si moderni temporis non foret lachrymale præsagium, non ruinarentur tot territoria per furibundum militem, non converterentur tot Christianorum patriæ patriotis in exilia, non irrigarentur prodigo fidelium sanguine vastissima regnorum territoria, non orbaretur orbis adolescentiâ, non exurentur provinciæ incolarum multitudine, non suis civitates spoliarentur civibus, non auferentur damnatorum agmina, non multiplicarentur tenebrarum principis satellitia, non tartari ergastula tot perditarum animarum copijs replerentur. Coronæ acquirendæ insistitur, quæ coronato in perniciem acquiritur, quam ubi fœdis fragus invasor à capite, quod Dominus dominantium per quem reges regnant, regno præfecerat, violenter avellitur, inauguratus prædo non vincit, sed à suæ concupiscentiæ furore vincitur, & duris nexibus ab inimico humani generis, à perduelli Angelo cinctus constringitur, suæque tyrannidi infamiter mancipatur! hinc statim à revelante supremi Regis nuntio subjungitur, post declaratum in decem cornibus totidem regum mysterium, *decem reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tanquam reges una hora accipient post bestiam*; grandis insania! pro hora perennitatem perdere, cum regni umbra regnum æternitatis commutare! clarissima terrenæ vanitatis insignia, coronata miseriarum sym-

(p) Apoc: 17.
v. 16.

(q) Jobi: 16.
v. 16.

(r) Thren. 2.
v. 3.

In coronatis
cornibus Reges
propter
potentiam re-
præsentan-
tur.

Ingens ma-
lum impius
rex.

*Impius rex est
tandem rex,
quia verus
rex debet e-
xercere aequi-
tatem.*

symbola, ploranda ludicra inanitatis ludibria, tanquam reges sunt! non enim sunt, quod esse carnali videntur oculo, non sunt, quod semetipsos esse judicant, non enim regunt subditorum animos, sed ab indomita frementium passionum cupidine reguntur! verum reclamant huic assertæ veritati Julij cæsaris universale dominium, Tyberij Neronis crudele imperium, Alexandri (quem magnum mundus prædicat) triumphale gubernium, quid istis deerat de regni solio, quid eminenti eorum fastui acquirendum supererat, ut terræ domitores nuncuparentur? in carnibus nunquid invictam monstrarunt fortitudinem, nunquid regalem exhibuerunt in coronis potentiam? non reges, sed tanquam reges sunt, regalem induti purpuram, & regiâ specietenus chlamyde circumvallati, qui mente intrepidâ innocentibus populis innumera malorum damna ingerunt, & exultabundo corde se ipsos in omnibus flagitijs submergunt. *Verus Rex debet habere aequitatem Justitiæ, claritatem Sapientiæ, pietatem misericordiæ, sanctitatem Divinæ reverentiæ, compendiat amplissimam dignitatis Regiæ, excellentiam doctissimam Alensis.* Hinc est, quod sancto dictante spiritu per Angelum, post bestiam una duntaxat hora regnandi potestatem tanquam reges habuerint; idem namque est ac si dicat, prosequitur commentari insulatus Præsul, *ad effundendum sanguinem sanctorum, quæ potestas bestię non est verè ad regnum, sed ad insaniam ad effundendum sanguinem, cruorem spargere, corpora lædere, est æquè tigridum ac leonum, regna diripere, urbes incendere, est etiam prædonum ac latronum; etiam Babylonem meretricem magnam matrem abominationum terræ vidit castissimus virginei Joannis oculus ebriam de sanguine sanctorum, quem tamen (asserente Ambrosio) nequaquam biberat, sed ebria erat, quia ultio sanguinis sanctorum, ita eam damnabilem fecerat, & à misericordia DEI alienam, ut non esset digna, quod aliquo modo suæ salutis posset consulere.* (u) Quantus quantorum justorum sanguis mucrone bellico elicitur, quotque fidelium corpora armorum violentiâ exanimantur! felix bellator! cujus bellicosi milites corruunt in victimam Justitiæ, in hostiam aequitatis. Belligerare regum est, nec enim gratis gestant gladium, ab Omnipotentis dex-

*Babylon con-
demnatur ob
prodigam ef-
fusionem san-
guinis,*

(u) in cap. 17.
Apoc:

*Belligerare est
regum mu-
nus, sed æquò
bello.*

terâ, per quem reges regnant, suis accinctum renibus, & sæpè sapius ad vindicandam offensi Conditoris gloriam, ad defendendam militantis Ecclesiæ unius sponsæ suæ immunitatem promptè ac strenuè evaginandū; hic cardo dignitatis regiæ totus vertitur, hoc in sublimi munere condignos sese sponsi sanguinum Vicarios contestantur; stringatur ensis in rei jugulum, armentur castra in civium tutelam. Lustrentur agmina, ut fidei perfidia subjugetur, fœcudentur prodigo Christianorum sanguine regiones quas Christo surripuit tyrannorum barbaries, & perdidit suspicabunda politicorum durities, aut effaminata mollities fidei propugnatorum.

Novi subditos suos à regibus defendendos esse, quod rarò sinè prælio peragitur, vix absque belli medio perversis hisce sæculis obtinetur; novi quod exiguis manibus potentem Adversarium adoriri non expediat, sed sapius terrifico exercitu expectorare hostem oporteat, ut solo aspectu territus, sinè certamine recedens, cum pugna campum cedat. Sed scio pariter ab exercituum Domino, præeuntem è suis cohortibus angelicis Præsidem instanter esse postulandum; magnis licet polleret viribus illustris Abraham, comparandas tamen ab amicorum triade suppetias judicavit, nè suo confines agmini prævalidis catervis in victimam succumbat, *venerunt mecum Aner, Escol, & Mambre.* (x) Nil tamen à Sodomorum Rege oblatum licet voluit admittere, ut discant reges à sanctissima triade subsidium belli petere, sed impiorum fœderi nullatenus se implicare, oblata reproborum auxilia quantum indulget prudens aequitas, aut provida causæ admittit integritas, repudiare. Infelix provinciarum arbiter, qui solis militiæ legibus alligari flagitans, cœli consilia vel despicit, vel aulicorum consilij postponit, Expertus belli Dux fuerat, qui suos eruditurus posthumos inquiebat, *mendaces filij hominum in stateris, ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum,* (y) legit Syrus, *in balance opprimunt, & vani sunt simul,* vertit Cajetanus, *in bilanciis ad ascendendum ipsi plusquam vanitas,* quod si inanem veritatis levitatem explorare lubet, hoc cauterizandos cognomine Lyranus arbitratur, qui non ordinant opera sua

*Oportet hosti
cum grandi
exercitu ob-
viare, ut ter-
ritus recedat.*

(x) Gen. 14.
v. 24.

(y) Psal. 62. v. 10.

justus se in Christo, velut in sua statera suspendit.

(2) Eccli: 12.
v. 13.

(4) Ps: 36, v. 23.

(b) lib: 7. moral. c. 1.

(d) Dan: 5.
v. 28.

Iniqui belli Author suspenditur in statera justitiae, ut regnum suum dividatur.

ad debitum finem, subjungit Rabi Salomon tales nihil valere, sicut nec ipsa vanitas, non homines, sed filios hominum redarguit vanitatis, nam homo solus justè & verè dicitur, qui usu rationis regitur, nec nisi ad hujus regulam operatur, de quo, quid sit, illuminatus Salomon enunciat: *DEUM time, & mandata ejus observa, hoc est enim omnis homo.*

(2) Quem puer Domini fortunatum in vijs suis viatorem fore præfagivit, apud Dominum gressus hominis dirigentur,

(4) & viam ejus volet, hic se suspendit in statera, sed illius, qui ad ponderandum vitæ nostræ merita venturum se spondit, in manu enim Patris quasi statera miri libraminis factus, hinc in se calamitatem nostram, & illic peccata suspendit;

Gregorio Commentatore, (b) donec appensus & ipse in statera, totum nostrorum excessuum pondus suorum meritum pondere, suarum ærumnarum onere levigavit; hac in bilance homines singula suorum operum momenta ponderant, quam tamen filij hominum abjiciunt, & refutant; qui scilicet (Aguano definiente) de bonis parentibus geniti proveniunt, non tamen velut homines, sed sicut bestia absque ratione vivunt, (c) hinc solam exterioris apparentiæ libram respiciunt, cum illis, qui ore probant, quod corde reproban, inter quorum cor & os iniquæ lances sunt appendi flagitant, & librari; mendaces profectò in stateris libram justitiæ rejiciunt, iniquitatis trutinam suis præfigunt consilijs, suis appendunt operibus, suis judicijs proponunt. Quam talibus judex æquissimus sit enunciatur sententiam, qui appenduntur in stateris, sed minùs habentes inveniuntur, illi prænunciatum est, qui potens opibus, & clarus solio, audire debuit,

divisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis, (d) nec multò post Cyrus Persarum Rex, Dario associatur avunculo suo, subvertit imperium Chaldaeorum. Appensus est & ille in statera, sed æquitatis ac justitiæ, *ut ante gladius occidat, quam natura dissolvat,* Commentatur Interlinearis. Quod si regalis libræ hujus qualitas indagetur, respondetur interroganti (Lyrano explanante) stateram Divini Judicij existisse in quo ponderata sunt facta sua. Sedebat in convivio cum mille optimatibus suis, & nemo singulorum articulos unius dexteræ, aut præcidendos, aut

amputandos, invadere præsumebat; bibebant vinum, laudantes Deos suos aureos & argenteos, & quidem (Glossa commentatrice) bibentes in vasis Domini, quæ abstulit stolatus prædonis avus ex templo Solymæ. Insultabant DEO Judæorum; Vides filios hominum mendaces in stateris! convenerunt siquidem omnes Assyriorum principes, imperium contra Medorum & Persarum exercitus propugnaturi, Diem consumentes in delicijs, eadem nocte cum inducto & seducto Rege, appensi ad stateram ultricis Justitiæ temulenti & perempti tenebrarum filij, è tenebris in tenebras deciderunt.

Plange mendaces filios hominum, Inimici pacis qui recusantes esse homines, ad instar belluæ corruerunt, mendaces fuerant in consilijs, mendaces in judicijs, per stateras enim (elucidante subtiliter Euthymio) judicia ipsa intelliguntur, Immoderatus Rex gloriabatur in prædecessorum suorum prælijs, gratificabatur ligno & lapidi pro Assyriorum victorijs, tumultuabatur in ablatis à Domo Domini vasis & spolijs, jucundabatur in splendidis avorum ac proavorum latrocinijs, aggratulabatur genti suæ de licentiosis militum sacrilegijs, quando fulgurante decretantis cæli percussus anathemate, in ferale sæculorum ludibrium, in ludicram violentæ mortis victimam deputabatur. Hoc irrevocabili ferientis DEI flagellantur verbera, qui se ob immania barbaræ ferocitatis facinora DEI flagellum nuncupari gloriantur. Appenduntur à sanctissima lacesitici vindicis manu in statera mendaces filij hominum, qui conjurati pacis inimici, inter pacificos beari recusarunt, inter vocatos DEI Filios annumerari repudiarunt; *corrupta est in eis* (inquit Euthymius) *judicij sedes, instabilia enim eligunt pro stabilibus, & mala pro bonis,* (e) amico foederi iniqua præferunt conciliabula, suavissimam amœnæ pacis oleam ferali ense decutiunt, laureare malunt tyrannidem, quam coronare pietatem. O! si cœlestem in terris Angelum, si regem Angliæ, si æmulari discerent Eduardum, qui regnum, quo sinè nimbo humani sanguinis non posset perfrui, maluit non habere! nec tamen ideò latet me belli bonitas, sed necessarij, cui æquitas in aciem lustrat agmina, & zelus vindicandi Numinis enses cum i-

gne porrigit ad in flammandos in circuitu inimicos DEI. Primum in cœlo celebrabatur prælum, ut perduellis Angelus à sancta civitate Jerusalem profligaretur, ut paci beatarum mentium consuleretur; sed quia nequam spiritus calamitatem belli senserat, ad malæ pacis malignus serpens convertitur, & fidum mentiens consiliarium, incuriæ blanditur fœminæ, plûs sperans assequi iniquo fœdere, quam nuper funesto sibi prælio licuit obtinere; infortunatum fœdus! quod contra cœlum à primis contrahitur terrigenis, cum tenebrarum principe, qui vitam dare nesciens, mortem lethiferâ hac pace in omnem incuriæ matris viventium progeniem inducere machinatur; perijssemus non tam mortales in tempore, quàm mortis & inferni hostiæ in æternitate, nisi inclinans cœlos, & exultans gigas ille accellerâset à montibus æternis iter suum, qui non venit, *pacem mittere, sed gladium*; (e) nec mirare à pacis principe, à veritatis ore oraculum hoc procedere, hanc legem cœlestis militiæ ab exercituum Domino emanare, *nam hic maxime est pax, cum id, quod egrotat inciditur, cum id, quod litem infert, separetur, ita enim possibile erit cœlum terræ copulari*, (f) scribit Chrysostomus; novi non omnem concordiam evadere laude dignam, nam & latrones consonant, & impij suis in paradigmatis concordant. Novi ex magnanimitate bellicosorum civium Reipublicæ sospitatem emergere, ex otiosa eorundem ignavia ejusdem enervem oriri debilitatem; pro capitis discrimine oportet brachium exponere, & vulnerantem gladium, nè decussato capite corpus pereat, sustinere, si absque bello pax comparari nequeat bellandum est, quantumvis concomitantia bellum pericula adeò multa sint, ut omnia prævideri nequeant à procul vidente oculo, nec possint computari. Exagitabat coadunata magnanimi Saulis agmina, persequabatur castrametantem Israëlitis exercitum lustrata in aciem Philistæorum malitia, cui expugnandæ conscribebantur incolæ, quos inter præclarus fratrum Davidis ternio computabatur; annosus genitor sollicitum agens patrem familias, domesticos inter parietes, inter quietam servandæ domûs otia remanebat; neque maturatione domestici præsidis custodia incusaretur de inertia, aut effœminato im-

putaretur lenocinio domestica providi senis vigilantia, dictavit DEI Spiritus scribenti regum hystoriographo, subsequentem periodum in defensionem remanentis extra castra Isai exaratum, *erat vir in diebus Saul, senex & grandævus*, (g) adducit senium, nè lector suspicaretur otium à castris avulsi; & velut minùs sufficeret pronuntiâsse senem, grandævum fuisse commemorat, ut repetita senectutis impedimenta noveris à bello fuisse legitimo annorum senio retardatum.

Advertit sagacem Chronologista descriptionem clarissimus Abulensis, quâ iteratò recenset termino, viri remanentis in domo senium, fortè in gloriam severi aut malevoli censoris notam incurreret, quem abundans annorum gravitas à militari robore exemit; *dicitur, quod hoc fuit, quia erat jam vir senex nimis & grandævus inter viros, id est, valde magnæ ætatis* (h) Ut secuturum canæ posteritatis abstergeret improprium, voluit dictator Veritatis spiritus, annosæ senectutis canitiem exarari, quasi sola gravissimæ senectutis infirmitas, ad abigendam ab Isai viro inter viros præ cæteris conspicuo infamiam, sufficiat, si posteris innotescat. Erat præclarus fortunati progenitoris filius natu minimus paternæ fortitudinis hæres, & testis inclytus, qui adhuc adolescens pastor ovium, ursum scivit discerpere, leonem suffocare. Cujus si sanctitatis explorare flagitas magnitudinem, cor DEI applices pro decempeda, quia secundum cor vir erat, gigantem sciens sternere, regem insidiantem eludere, ac numerosos exercitus profligare; innotuit pastori ovium insignie Israëlitarum ludibrium, quò indies, à spuria progenie, ab exprobrante Golia, perterritus anxij Saulis exercitus provocabatur; inaudijt puer Domini præsumptuasam turris carnez insolentiam, & celeri vestigio festinans ad locum certaminis, immane monstrum respiciens, non velut alij compellebatur ad fugam, sed ampliùs animabatur ad luctam, desiderans cum miserabili hoc Idololatra configere, nil dubitans, quin exercituum Dominus Divinæ propugnatorem gloriæ, humanæ vindicem superbæ dignabitur adjuvare; adducitur ad regale solium gracilis pusio, ridet inermem parvulum mundi ambitio, stupet regalis aula audacem nanulum, adversus terrifici gigantis molem ani-

(g) 1. Reg. 17.
v. 12.

Iteratò recensetur senium Isai, ut excusatus à frequentatione belli comprobetur.

(h) hic questio
12.

Laudabile bellum, quod
ita & firma
et comparatur.

(e) Matth. 10.
v. 34.

(f) Rom. 36. in
Matth.

David magnanimus ingentia superat pericula, & ad confidentiam cum Golia inquietus anhelat.

Ingenti in DEUM animatus confidentiam securam sibi victoriam promittit.

mari, nec credit ingentem statuam ab umbra tenui decussandam, nec ruiturum sperat colossum fortitudinis ad impetum puelli; urget interea meticolosum principem, ut exprimat consensum, intrepidus Athleta, non concidat cor cujusquam in eo, ego servus tuus vadam & pugnabo adversus Philisthæum, non exprobrat justum timorem principi, nec populi redarguit tremorem, non erat terrena vanitas, quæ plus audere persvaserat, quam robur corporis, aut ætas juvenis supportabat; audierat in castris infamem allophylum, supremæ Majestatis gloriam invadere, electo DEI populo probris ac minis insultare, exarserat zelotypi Herois animus ad certamen, nec suis credebat viribus, sed eum, cujus impetebatur Divinitas, sperabat experiri protectorem. Vides ferventem in fibris sanguinem per venas alacriter bullientem, flagrat inermis Antagonista, nec enssem exigit, quo feriat, neque lorica induit, quo denu datum pectus ab ictibus defendat; & velut indubiam præsumeret victoriam contra hanc turrin carneam, ad solam cujus præsentiam contremuit numerosus Israël, suspensum meticulosi Saulis animum hac voce mascula determinat ad annuendam, vadam, & auferam opprobrium populi, conjungit accessum ad pugnam cum victoria, quid confidentius? excludit omne dubium ab eventu fortuito, quid magnanimius? iturus jam, auferendum securus præfagit Israël opprobrium, quid mirabilius? ante conflictus ineundi exordium jam laureatum pugilem quid, gloriosius, nil tamen commixtum habuit vanæ gloriæ bellandi desiderium in Davide, qui (Lyrani commentatoris testimoniò) bellum desiderans à Saule provido negatam suam declarabat fortitudinem & audaciam, non ad jactantiam, sed ad DEI gloriam, cui hoc principaliter attribuebat; nec enim motivum aliud excitasset impetus, hunc sacrum fervorem inflammasset. Ecce enim! post reportatam de provoluto cadavere victoriam, dum ad regales nuptias futurus gener regius invitatur, dum Saulis filia in sponsam præsentatur, abnuat affinitatem domus regię cum regis filia contrahere; & quamvis unisono totius aulæ provocaretur consilio, rogantis & clamantis, esto gener regis, (i) repudiavit tamen, tenuem prætexens paupertatem; mittuntur in-

ternuntij, ut svadeant, sed persvadere non ei poterant, qui de mapalibus ad Regis solium ascendere refutabat. Ecce! qui nuper non invitatus ad luctum ire voluit, rogatus nunc & jussus Auctoritate regiæ regalem thalamum ascendere, non consentit; sponsaliorum legatos mittit (docente Basilio Selevciensi) sed David non avidus in domum involat, quin potius præ animi moderatione reginæ nuptias repudiat. (l)

(l) Orat: 16.

Noverat providus adolescens exitialem pacem esse regni exitium, justumque defensionis bellum ut secuturæ tranquillitatis vadimonium à quovis milite acceptandum reputari. Substernebatur fugitivi Israël pedibus, nunc ad instar solidi salarij calcandum, sed ubi insequentibus Ægyptijs in pristinas eliquebatur undas, ipsum famulabatur dissidium aquarum, ipsa sorbentis pelagi divisio profuit ad salutem electo DEI populo fugienti. Quæ non obstante bellatorum gloria, id belli tempore, tam duci imperanti, quam militi pugnanti ob oculos illa illius armigeri principis versetur effigies, quem albo insedentem equo conspexit in bipatentis cœli arenaria Apocalypticus Joannes, hoc lemmate insignitum, fidelis & verax, & cum justitia judicat & pugnat, (m) legit Syrus, & in justitia præliatur, (m) Apoc: 19. albedo equi non tantum causæ innocentiam, sed etiam subsequituram præsignabat victoriam, eques & justè judicat cum justitia, & justè cum hac pugnat, pugnare enim injustè, vel sinè justitia, non est laudabile, sed vitiosum, interpretatur Alensis. Illud optarem unum, præ cæteris optimum, ut, priusquam reges ad bella procederent, quæ belli sint discrimina, explorarent; consilium atrox, crudele præsidium, ferina certatio, dicebat olim magnus inter ministros Cassiodorus; (n) si militare urbis præsidium crudelitatis incusatur, quam experientur barbariem ab hostium exercitu, urbes cum oppidis, & territoria cum regnis. Describunt Prophetæ gemini, geminam regnorum sortem, dum Isaias à pace commendat Solyman, & luctuosus Joël regnorum quatuor feralem exitum deplorat, ille applaudit sedenti & quiescenti, sedebit populus meus in pulchritudine pacis, legunt septuaginta Interpretes, in civitate pacis; (o) quasi non duæ sed una foret, ci-

Invitatus ad oblatas regalis filię nuptias diu differt consensum, prolixâ de liberatione tandem consentit.

(m) Apoc: 19. v. 11.

Christus assumens militis figuram, fidelis & verax vult nuncupari.

(n) 1. Varior: 30.

(o) Is: 2. v. 18.

(i) 1. Reg: 18. v. 22.

Funesta qua-
tuor imperio-
rum mundi
vicissitudo ex
injustis bellis
oriunda.

(p) Joel: c. 1.
v. 4.

civitas pulchritudinis cum civitate pa-
cis. Sed longè etiam exhibet faciem
funestus ille regnorum quaternio, quò
principales quatuor amplissimi orbis
Monarchiæ designantur, *residuum erucæ
comedit locusta, residuum locustæ comedit
bruchus, & residuum bruchi comedit rubi-
go.* (p) Erucæ nomine signantur cru-
deles Assyrij cum Chaldæis, in locusta
Medæ cum Persis adumbrantur, in bru-
cho Macedones cum universis Alexan-
dri successoribus repræsentantur, in ru-

bigine numerosa Romanorum acies, quæ
omnem Judæam devastaverat, subaudi-
tur; *nec mirum, quod hæc regna sub no-
minibus vermium hujusmodi nominentur,*
*etenim contra hominum imbecillitatem re-
gna illa quasi bestię fortes ac feroces ex-
stiterunt,* commentatur Tuitiensis Ab-
bas. (q) Eligite, quod mavultis, aut
Solymam in pace sedentem & quiescen-
tem, aut quatuor hæc mundi imperia,
mundum dilaniantia & devorantia, nec
tamen saturata, nec unquam contenta.

S A D E.

Versus
XVIII.

Clamavit cor eorum ad Dominum super muros

filiae Sion: deduc quasi torrentem lachrymas, per diem
& noctem non des requiem tibi, neque taceat
pupilla oculi tui.

Sensus Literæ.

Blasphemia in
DEUM Chal-
dæis ruinam
construxit.

VOciferans Chaldæorum ma-
litia contra Altissimum, hoc
threnio lugubri indicatur,
quæ velut impotens ad sui
protectionem populi ab impijs blasphematur;
& forsan ideò non clamor, qui
proprius est hominis, sed mugitus à Sy-
ro ponitur, *mugivit cor eorum*, ut voce
furentis belluæ, belluinus blasphemantium
allophylorum impetus declaretur. Quo reboante,
& voce flebili gementis populi accedente,
illis offenderetur invasus Conditor, sed istis
placaretur, illorum detestaretur abominationem,
istorum inclinaretur ad miserationem, illos
suæ blasphematores Justitiæ persequeretur,
istos suæ imploratores misericordiæ consolaretur.
Hos præsumptuosa Chaldæa ambitionis arrogantia,
captivo dissimulantis DEI populo, qui
præsumptentem redarguens monebat arrogantem:
*nè lateris inimica mea super me, quia cecidi: confurgam, cum sedero
intenebris, Dominus lux mea est.* (a) Quasi
svaderet exprobranti (interlineari exponente)
nè insultet mihi non tuis compedibus mancipatæ,
mihi non tuis incendijs defraudatæ, sed meis
criminibus captivatæ, meis excessibus vinculatæ,
pro illis punior, ut defleam præterita,
pro illis crucior, ut variem præsentia;
pro illis humilior, ut mediter futura;
ut soli DEO & nihil tibi fidum,

(a) Mich: 7.
v. 8.

me illi, tibi nullatenus confidam, qui
ideò pœnarum tenebras immittit, ut
caliganti & lachrymanti, ut agnoscen-
ti & confitenti, ut pœnitenti & corri-
genti clarior illucescat, & ideò iram Do-
mini portabo, succumbam licet sub pon-
dere, nam Dominus erigit elisos, licet
ruam sub onere, supponet ille manum
suam, nè prorsus conterar in pulverem
vanitatis. Sic autem de mortis um-
bra, & peccatorum tenebris educta, vi-
debo exortum mihi salutare DEI, sed
ortum tibi diem furoris sui, & inimi-
ca Babylon, quæ judicabat hætenus Je-
rusalem sua in insania evasisse iucurabi-
lem, videbit curatam post vulnera, vi-
no compunctionis & oleo diurnæ con-
solationis, videbit & pavebit, & mei
à continuante lachrymarum nimbo ad-
huc nonnihil tumentes oculi, videbunt
illius conculcationem, quando meo sub-
jecta Domino suam impatiens abomi-
nabitur captivitatem; quæ antè ridens
non tam calamitatem meam, ac existi-
matam nequiter debilitatem DEI mei
solebat exprobrare, inter manubria su-
spiranti, & inter compedes lachryman-
ti, *ubi est Dominus DEUS tuus?* gloria-
bundam siquidem in idolis si interro-
gem, *ubi est Deus tuus?* extendit digi-
tum ad lapidem, silenter indicans, vel
forfan loqui erubescens, ecce! iste est
DEUS meus; dumque delirantem irri-

Judæa à lapsa
per pœniten-
tiam resurge-
re se gloria-
tur.

Judæi Deum
suum non in
creaturis col-
locant, gentes
autem ad sa-
xa & ligna
manus exten-
dunt.

fero, verecundata in cœlum attollit oculos, solem indigitans, ecce! DEUM meum, à quo illuminor; ecce! DEUM meum, à quo nutrior, *ubi est Deus tuus?* cujus carnali oculo DEUM meum non valeo ostendere, illa mihi carnalibus oculis monstravit Deum suum, ego eidem secundum carnem viventi, & quid spiritus non videnti, adorandum DEUM ostendere prohibeor, *non quasi non habeam, quem ostendam*, ut loquitur Augustinus, (b) quia illa illis est orba o-

culis, quibus videndum intueri valeat, quem credo, non quem video DEUM meum. Inspice infidelis Babylon, & idè totaliter cæcutiens, inspicere universa totius orbis corpora, seu terrestria, seu cœlestia, & non aspicias, nisi reginam, sed non regem, non cernes, nisi ea, quæ manus sua condidit, nam DEUS meus istorum omnium verus & solus Conditor, illi duntaxat, qui locum tabernaculi ingreditur, pater inspicendus.

Clamavit cor meum ad Dominum super muros filiae Syon.

Sermo Quinquagesimus Tertius.

Horribile crimen blasphemiae, nec ipsi Deo parcat, eumque plusquam crucifigit.

Assyrij blasphemabant Dominum DEUM Israël, ut Israelitas perverterent.

IN veterata superbientium Assyriorum malitia, quasi fastidiens intra creaturarum margines suam barbariem limitari, ad Creatorem ascendere, ejusque Majestatem, ut genuina rebellis angeli filia, voluit debellare; dum enim gemebundus Israël ad DEUM Auxiliatorem suum, cor lugubre cum flentibus oculis erigeret, dum se delubris gentium victimas abstulisse, & detestabili simulachrorum cultu contaminasse plangeret, exitiosa Babylon auxiliatricis Omnipotentiae impotentiam omnisciae Divinitatis ignorantiam, dissimulantis Providentiae negligentiam, tolerantis Misericordiae inclementiam ferientis Justitiae favitiam ploranti exprobrabat, quasi non possit eruere, qui compeditos non eruebat, quasi nesciret eripere, qui captivos non eripiebat, quasi culpabili omissione desereret, quos modò deserebat, quasi misereri renueret miserorum, quos in ærumnis nonnihil dimittebat, quasi crudeli nimium flagellaret verberare, quos suis ab hostibus affligi indulgebat. Obiciebat adultera veritatis calumniatrix DEI non adjuvantis absentiam, non succurrentis incuriam, non liberantis ignaviam, non coërcentis inopiam, & quasi abjectos censuit à sui Numinis oculo, quos peregrinari à Domino videbat. Quæsiuit ipse dolens & plangens Israël, se non videre DEUM, & tamen viden-

tem dici singultuabat, quærens hinc inde requirebat, in ipsis carcerum angustiis sollicitus & anxius inquirebat, ut si posset non tantum se sibi afflicto subventurum crederet, sed etiam videret succurrentem. Inspiciebat sectante mentis oculo suum corpus & animam, moxque quam ordine retrogrado se regi consenserit à corpore, quam inordinatâ vicissitudine subesse indulserit carni spiritum, ut illa imperet, & iste serviat, suspirans recognovit. Sugillabant interim feroces Assyrij, & iteratis illudentes vocibus speranti & expectanti, ploranti & supplicanti hanc quæstionem ludicram obiciebant, *ubi est Deus tuus?* quasi sperantem excitaturi dicerent, non liberavit te hactenus de manu nostra. Utque efferentes in cœlum lingvas suas, suas liberiùs vibrarent lanceas adversus audientem, sed sustentem exercituum Principem, *clamavit cor eorum ad Dominum, eum blasphemando tanquam impotentem ad populi sui defensionem*, subjungit elucidans Lyranus, non impijs humanorum operum adoratoribus suffecerat aperuisse os suum, sibilasse & movisse capita sua super filiam Jerusalem, nisi etiam æquissimum humanarum prævaricationum vindicem condemnaret, quapropter exacerbatus Judex, Assyriam non tantum castigare, sed insuper eliminare statuit crudelitatem, nam licet supernæ ultionis truculentus

Dum idololatra blasphemare incipiunt, vincere desinunt.

Senacherib exstiterit minister, quò flagellare contumacem Judææ populum decrevit, quia tamen modum compassivæ humanitatis excessit, quia continuantibus blasphemijs electum Israël scandalizavit, quem virgâ & baculò corrigere, non igne aut ferro expungere, præcipiebat; licet fastuosus Nabuchodonosor ad visitandos Divinarum legum transgressores, ab ipsa ultrice Providentia ablegatus fuerit, ut contra populum furoris castrametantes illius audaciam infringat, illius malitiam sistat, ut decem tribus inter idola gentium & DEUM Patrum suorum claudicantes justè puniat, quia tamen captivatis perduellibus, & gentes circumvicinas evasit, Idumæos cum Moabit, alijsque pluribus gentibus in circumvallata Solymarum urbe obsedit & anxavit; intonuit tandem de cœlo Dominus, & Altissimus dedit vocem suam, *væ Assur, virga furoris mei, & baculus ipse est.* (a) Quemadmodum siquidem exacerbatu genitor flagellò verberat peccantem filium, & post inflictam paternæ castigationis plagam virgam in ignem projicit, sic pariformiter post flagellatam prævaricatorum tribuum decadem evenit flagello severius flagellanti; immoderatus Assur auferre Israël spolia jubebatur, & ille prædam perimere nitabatur; cùmque intueretur se tot inter Myriades peccatorum, immunem & impunem, ipsam facerrimam Majestatem ausus est blasphemare.

Et quia abominandum blasphemantis lingvæ flagitium est primum subsecuturæ calamitatis præsagium, est certum terrifici discriminis exordium, micabant abinde conglomerata ærumnarum agmina, quæ ferox ac effrons blasphemiam in aciem lustrabat, ut blasphemiam Assyriorum malitiam affiliat, opprimat, & proscribat; misit quantocyus Divinus ultor tenuitatem in pingvibus eorum, quando ad eliminandum principes, & extirpandū Chaldæorum tumultuantium, & gloriantium Assyriorum bellatores, in una nocte centū octoginta quinq; millia unius Angeli ministerio interemit, ardebat tunc maledici regis gloria in populorum multitudine consistens, quasi combustio ignis, & profugus terrore Sennacherib vix decem stipatus socijs, ultrici Justitiæ non effugit, sed propriorum mucrone filiorum casus, interiit

dum adoraret DEUM suum in templo, (b) salutem sibi invidebat regni & vitæ suæ, qui execrandis in DEUM blasphemijs, velut ignivomis telorum ictibus suam incineravit felicitatem. Describit sacer Hyistoriographus validum militem, mirabilem a malorum abundantia, ut pote senos habentem digitos, sed una simul inauspicatum pugilem, utpote à DEO vindice, post prolata ore sacrilego blasphemiam Jonathæ gladio interemptum. Illud mirandum inquitur, cur virum excelsum nominet, nec tamen nomen adjiciat, quem tamen Araphæ fuisse filium declarat? *Vir fuit excelsus, qui senos in manibus, pedibusque habebat digitos, id est viginti quatuor, & erat de origine Arapha, & blasphemavit Israël.* (c) Cujus, quæ fuerit in bellando ferocitas, in feriendo magnanimitas, ipsa tot digitorum varietas insinuat, quæ specialiter exprimuntur ad ostendendum, quod sicut erat excessivæ magnitudinis, ita etiam erat terribilis in alijs, ut autumat Lyranus. Sed cur nomenclaturæ proprietas omittitur? cur, quisnam Araphæ filius exstiterit, reticetur? consului desuper expositorum placita, & orphæ, quæ Noemi nurus fuerat, fuisse filium, ex interlineari commentario intellexi, hæc quatuor gigantum mater exstitit, quos gloriosus David bello quadruplici superavit. Sed urget dubitantem, cur gubernatrix omnium providentia, quæ trium præcedentium nomina dictante DEI Spiritu exarari voluit, quartum fraterno licet junctum vinculo noluerit nominari? an fortè indignum se præbuit nomine, quando licentiosa effurientis lingvæ libidine blasphemavit? sed nunquid severam satis prolata blasphemiae pœnam dedit, cui percusso Jonatham filius Samaa fratris David vitam tulit verumtamen utramque pœnam meruit, qui detestabili blasphemiam Israël maledicens, DEUM & hominem offendit. Priusquam terrenus arbiter blasphemum morte plecteret corpus exanimando, sua cœlestis ultor prævenire plagâ voluit, indignum posteritatis notitiâ, nomine privando; ut qui contra Creatoris reverentiam blasphemus electas despexit creaturas, excelsus, quò supereminebat omnibus corpore inglorius succumbat, à nullo unquam terrigenâ nominandus. Abijt in Regionem umbræ mortis innominatus, indignus luce, ad quam compa-

(b) 1s. 37. v. 38.

(c) 2. Reg. 21. v. 20.

Araphæ filius
non insignitur
nomine, tan-
quam indig-
nus notitiâ,
propter blas-
phemiam.

Assyrij erant
virga furoris
Domini, quâ
adebatur
populus Israël.

(a) 1s. 10. v. 5.

Blasphemia
Assyriorum in
una nocte ple-
bitur elimi-
nato exerci-
tu.

reat, & nomine quod innotescat. Ut horreat & videat lector subsecuturus; quem cœlo hoc crimen impium horrorem ingerat, ut omnem blasphemi hominis memoriam eliminet, solam delicti turpitudinem recenseri indulgeat, quâ gravitate execrabili turrem sua blasphemia solo sono concutiat, quæ à suorum filiorum uno hoc onus grave suo erectum in territorio, in tartara detrudi quodammodo exigebat. Nec levitatem luxuriantis ingenij subesse suspiceris, quod hanc gravedinem videtur nimium aggravare; non est exigui oneris machina, cui evertendæ humanæ vires non sufficiunt, sed specialem exigat Divinæ fortitudinis concursum.

Christus mortem nostram morte suâ superans ascendit super occasum.

Iusti sunt orphani, quia diabolus nascens hominis patrem, & concupiscentiâ quasi matrem deserunt.

Optabat aliquando, & velut anxius implorabat DEUM exurgere, *Exurgat DEUS*, ut dissipentur inimici ejus, & fugiant, qui oderunt eum, à radiorum Majestate profligati, quibus proscriptis inclytam justorum aciem invitabat ad epulum cœligenis delectationibus repletum, nè deesset quidpiam ad lætitiâ, cantare inserit & psallere coronatus psalteres applausûs inchoat exordiû ab ascensu, *iter facite ei super occasum*, id est à victoria detriumphatæ mortis, ut enim notissimus Commentator incognitus, *super occasum Christo fuit ascendere ipsam mortem, quam pertulerat resurgendo superasse*; procedit ad prædicatum illustriûs, peculiari laudans elogio patrem orphanorum, & judicem viduarum, ut si duæ præ cæteris (Isidoro recensente) virtutes regum sunt, pietas cum justitia, utramque sublimiorem in rege gloriæ suspicias à terræ regibus delineandam; quis enim magis inter orphanos, quàm justus videtur computandus, si enim solus ille hoc insigniri debet nomine, qui patre, matreque destitutus evasit in pupillum, utrumque amisit, dum dimisit innocens justorum anima, quis enim nascentium hominum Pater est, quàm mundus, vel mundi hujus princeps, & harum tenebrarum rector, non enim nisi filij iræ nascimur, non nisi peccatores parturimur! quæ magis filiorum Adæ mater est, quàm carnis nostræ concupiscentia, cujus ab utero effundimur, à cujus ubere lactamur? & quisnam hunc patrem abnegat, quàm justus? quisnam à se hanc matrem abdicat, quàm justus? qui velut tutoris indigus aut curatoris, singultuoso gemitu clamat

cum parvulis & pupillis ad Patrem misericordiarum, *tibi derelictus est pauper orphanus tu eris adjutor*, (d) legit Paraphrastes Chaldaeus, *in te sperant pauperes tui*. Quod si carens præterito conjugē est vidua, justorum animæ sunt omnes viduæ, nam primus cui maritabantur sponsus peccatum exstitit, cum quo & orimur, à quo heu toties seducimur, quoties ab illo ducimur, cui subjacentes regimur, & ad parturiendum vitia ab ipso impregnatur: quod si clarissima Magistri gentium sententiâ, vidua quæ vivit in delicijs, est DEO mortua, pœnitens justī anima, quæ vitam consumit in lachrymis, & contriti cordis singultibus peccato mortua est, obiit viro suo. Est tamen aliud adhuc præconium inter innumera, quæ numerari nequeunt, inter ea quæ finem nesciunt, nec sui norunt principium infinita, est illud, quod sonoriore tono videtur exaltare, & veluti præ cæteris sublimius videtur decantare, nam postquam cum viduis pupillos misericordem & miseratorem Dominum in domum suam recepisse deprædicasset, futuros unius moris in ea tam propter vocis consonæ unitatem, quàm propter cordium concordiam, subjungit illico, *qui educit vinctos in fortitudine, similiter eos, qui exasperant, qui habitant in sepulchris*. Est opus magnæ fortitudinis iustificare impium, & maximæ potestatis indicium, eruere è vinculis ligatum vitio consuetudinis; oportet prius graves flagitiorum compedes resolvere, quibus præpediebantur pedes viatorum, quibus constringebantur affectus compeditorum, nè ambularent in via præceptorum; sed magis arduum, est amplius implexum, exasperantes è tumultis erigere, occupatos in operibus mortuis vivificare. Sit fortitudo, vinctum à nexibus absolvere, qui forsitan volens ambulare, retinebatur à compedibus suorum peccatorum, clamans & ejulans, de necessitatibus meis eripe me, dumque clamaret in toto corde suo exauditus, suo applaudit Redemptori *diripisti vincula mea!* ut verò, qui malignâ præcipitatus consuetudine adeò in profundum decidit, ut super ejus tumultum plangere oporteat, si radicem, à mortuo, quasi nihil perit confessio, (f) legit Carenis Hugo, à morituro. & intelligit de consuetudinario peccatore moralizans

Blasphemi a simulantur vis cadaveribus habitantibus in sepulchris.

(f) Eccli: 17. v. 26.

Au-

Augustinus, quemadmodum namque dolor & mœror in agrotante, associatus lethalibus angustijs, totam languentis sibi animam vendicat, ut nec libeat de peccatis aut confitendis, aut detestandis cogitare, sic & exasperans, qui tenebrosam peccaminosam calamitatis sepulchrum inhabitat, non sinit cordis durtiæm eliquari, mentis dementiam recognosci, delictorum multitudinem computari, malitiæ gravedinem librari. Sed quoniam sepulchrorum exasperantium character insigniatur, quis delinquentium inter exasperantes, aut (legente Augustino) inter amaricantes reputetur, investigandum restat. Annumerat inter eos sanctissimus Hypponenſis præſul, qui amaricant resistendo Justitiæ, eam non tantum deferendo, sed oppugnando.

Actualem persecutorem fidei, e ductum tamen de infidelitatis voragine adumbrari existimat Lyranus, quem forti brachio! non manu debili extrahere oportet, adjungit tamen validiori robore resuscitari mortuum in infidelitate. Est meo conformior proposito Michaëlis Ayguani insignis elucidatio, *similiter ducit eos, qui exasperant, id est blasphemant in DEUM, hos enim omnes solvit per gratiam*, quæ validissima rumpit obstacula, nè retardetur, enervat universam tenebrarum potestatem, nè confundatur, unâ cujus stillante guttulâ, si universa damnatorum acerbitas irroraretur, flammivomus ille tormentorum fluvius, in voluptatis paradysum immutaretur; sed quia sanctificans hæc gratia, creata est Conditoris filia, porphyrogenita in amore, suummet expandit brachium, suam protendit dexteram, suam impendit Omnipotentiam, & hoc in fortitudine, quam habet ut DEUS. (g) Concludit humilis meus incognitus; reduplicationis formalitatem observa Philosophæ, & quoniam blasphemus indigeat adjutorio, quo convertendus impendio, qui solâ DEI fortitudine, quam habet ut DEUS, liberari potest ab interitu, extrahi à suæ perversitatis tumulo, habitans in sepulchris? sed quidnam reciprocationis mutuæ, quid habet similitudinis reciprocæ blasphemia cum sepulchro? an fortè blasphemantium guttura, idcirco patentia sepulchra nuncupantur, quia blasphemus non uno contentatur flagitio, sed mediante primo devolvitur ad plurima, quemadmo-

dum non uno repletur cadavere sepulchrum, sed patet pluribus, & ambit eorum multitudine repleti, an fortè quemadmodum sepulchra nec vitam habent, nec quam non habent, desiderant, aut affectant, sic blasphemantes dum scandalizante lingvâ ad similem inducunt ruinam Auditores suos, quasi mortuos in se recipiunt, quos exemplo perimente interemptos in se quodammodo convertunt. Unde de hujusmodi maledicentibus lingvis ore prophetico benedicuntur, *sepulchrum patens est guttur eorum, lingvis suis dolose agebant*, (h) legit Chaldaus, *sicut infernum os apertum*, nè solius corporis, sed animarum tumultus exprimatur; est guttur blasphemantis mortiferos sermones proferens instar hiantis antri, quod cadaverizante plenum putredine virulentum foetorem in transeuntium nares anhelat; ut enim mors è sepulchrorum cavernis proserpere videtur, in quibus commorari existimatur, ita ex impijs blasphemorum faucibus lethifera verba prorumpunt, ut auscultantium innocentiam necent. Sepulchrum mortuos abscondit, & tegit apertos, in quo nil verius, quam maledictoris imago relucet, est quippe fatale sepulchrum, in quo extinctæ per scandali virus à vita beatitudinis animæ tanquam in tumulis latent absorptæ; dum enim pestifer sonus eructantis maledici in proximorum depravatis, aut depravandis proximè cordibus aure benevolâ suscipitur, quidquid vitalis restabat gratiæ, aut penitus exstinguitur, aut de exstinctione secutura periclitatur. Quo collimasse Ezechielis videtur vaticinium, dum de crudelis Assyrij barbarie, quâ Israëlitarum perimebat corpora, sic effatur: *ibi Assur & omnis multitudo ejus, in circuitu illius sepulchra ejus: omnes interfecti, & qui ceciderant gladio.* (i)

(h) Ps. 5. v. 11.

Guttur blasphemantis est sepulchrum mortis.

(i) Ezech. 32. v. 22.

Determinat hoc præſagio (ut commentantur Interpretes) quam societatem habiturus sit Pharo Assyriorum Rex in inferno; sub sua siquidem multitudine eorum quos interfecit copia intelligitur, quorum tumuli circumdant tumulum; ad majorem pœnam, subjungit Carensis, & propter consimilem culpam; sic & blasphemii guttur maledicum ad instar sepulchri continuabit in regione umbræ mortis abominandas exhalare blasphemias, circumvallabitur sepulchra-

Blasphemi sepeliuntur in lacu tartari.

blasphemantes DEUM vocantur exasperantes.

(g) in Ps. 67. v. 7.

Quando blasphemus convertitur, DEUS operatur. ut DEUS.

chrali eorum gutture, quos ad consimile vitium, aut scandalizando induxit, aut alliciendo seduxit; utque sepulchri conditionem exprimat; vel purulenti hujus domicilij stationem ostendat, prosequitur vaticinari, *quorum data sunt sepulchra in novissimis lacis*, qui scilicet sepulti sunt in profundo inferni; ut qui fuerunt socij in morte peccati, sint pariter inseparabiles incolæ in pœna gehennæ. Obambulabat humanæ salutis causâ sollicitus Salvator, illorum assumpturus curam, qui nullum sui habebant curatorem; cùm enim venisset JESUS trans fretum in regionem Gerasenorum, *occurrerunt ei duo, habentes dæmonia, de monumentis exeuntes sævi nimis*, (l) non aliud Authori mortis debetur solium, quàm monumentum; atque utinam! qui solus mortem induxit, ejusdem in territorio solus pariter commoraretur; pascebatur nobilis Angelus, sed perduellis, pascebatur sepultis cadaveribus, faginabatur turpi putredine, ut quantus sordium amicus & amator sit, suo probetur incolatu; horum considerat truculentam rabiem Petrus Chrysologus, condemnat insolitum furorem, *contenti non sunt mori homines, sed vivos homines gestiunt sepelire*, (m) latet sub umbra lumen, & in abscondito hiantis monumenti latibulo, ubinam seductor ille spiritus habitet avidius, moretur dulcius, hospitetur libentius, delicietur jucundius, sat claro schemate declaratur; quod sibi gratum adamant, peccatum est, quos velut consortes diligant, velut confœderatos respiciunt, sunt peccatores. Est quasi corpus mysticum universa eorundem congeries, quod hoc sub duce ducitur, quod hoc sub rege regitur, quod hoc iniquo spiritu ad immanissima delictorum opera, movere commovetur, svadente persvaderetur, urgente animatur, quodvis membrorum in hoc infami corpore suo fungitur munere, suo labore occupatur, hos duos præ cæteris invasit crudelius, volens & sepelire vivos, & nondum mortuos tumulare. In quorum infortunata effigie blasphemos tanquam continuos sepulchrorum incolas aut inquilinos representatos fuisse arbitror, qui guttur suum huic tenebrarum principi victimant, ut in hoc fœtido quarumvis sordium receptaculo velut in domo propria se detineat, ibique requiescat; de quibus insigniter ferocibus Paschasius

attestatur, *se ipsos sepulchris mandant, ut homines redigant in sepulchra*, (n) Quia guttur tuum maledice sepulchrum efficis blasphemando, illius familiaris incola, illius possidens accola est diabolus, qui huic sepulchro immergitur, ut plures Adæ filios ad hujus normam tumuli ejusdem efficiat consortes criminis, ejusdem reos flagitij, ut homines & ratione præditos, & fidei illustratos lumine in consimilia sui incolatûs domicilia, in paria redigat sepulchra, de his sepulchrorum ædilibus propheta regius luctifono compatiens animi threno, pro voce supplens gemitu, singultuabat, *sepulchra illorum domus eorum in perpetuum*, (o) legit Hieronymus, *interiora sua domus suæ in sæculo*, cor quippe cum toto corpore, quod regitur à blasphemante anima, tenebrarum potestati in habitaculum locatur; adstipulatur Cæjetanus, *intimum eorum, domus eorum*, quid est intimius in universa humani corporis machina, quàm cordis penetralia, hæc leo circumvagus ad inquirendum, quem devoret, velut sui locum refugij dum aliunde repellitur, inhabitat, & à legitimo alienatum Domino, avulsum à Conditore proprio tabernaculum gloriabundus exprobrat, ac insultat.

Sunt duo humanorum cordium (si licet dicere) corrivales, Creator creaturarum exigit, quam produxit, sed eam malignus sibi vendicare præsumit spiritus, quam seduxit; extruxit ille hanc sumptuosam à se artificè humanæ conditionis fabricam in templum Domini consecrandam, destruxit iste eandem supremi Artificis machinam, sublataque incolæ Deitatis sanctimoniâ turpiter profanavit, ac profanaram in subterraneam sordescens sepulchri specum commutavit, ut indè expelleretur sanctissimus DEUS Sabaoth, qui de se ipso blasphemantibus ac maledicentibus Saducaïs dixerat: *non est DEUS mortuorum, sed viventium*. (p) Cujus si quæris territorium, à beatis mitibus possidendum est terra viventium, illius autem patria est mortis regio, illius si domum ingredi desideras, in domo Patris sui mansiones multæ sunt, istius si intueri flagitas residentiam, sepulchrum est, quod consepeliendis secum blasphematoribus præparat in habitaculum, ut ini-

(n) lib: 5. in Matth:

Dæmon in sepulchris habitat, ut ex nomine sepulchrum construat.

(l) Matth: 8. v. 28.

(m) serm: 16.

Invidia diaboli vivos ambit homines sepelire.

Duo corrivales procantur humanum cor, DEUS & demon.

(p) Matth: 22 v. 32.

Domus blas-
phemantium
est tumulus
infernalis.

iniquorum viventium gutture se velut in vitiorum tumultu sepelivit, iisdem valeat hospitij vices reddere, & de flammivomente tumultu mortuis providere. *Sepulchra eorum* (interpretatur moralis Hugo) id est, *pœnæ inferni sunt domus eorum, in quibus habitabunt in æternum.* Et quamvis sit omnium prævaricatorum commune infortunium, quod viventium DEUM deserant, & mortuorum homicidæ adhæreant, licet una malevolorum sit iniquitas, DEUM ut hostem à sui cordis foribus repellere, & inimicum hominem cum septem alijs se nequioribus, cum tota flagitiorum omnium colluvie, in cordis habitaculo collocare, est tamen atrox præ cæteris blasphemia, quæ Creatorem à creaturæ vestibulo profligat longius; quæ DEUM totius consolationis offendit gravius, quæ Redemptorem humani generis olim afflixerat immaniùs, excruciaverat crudeliùs, sauciaverat crudeliùs, & dolorosius cruciabat. Conqueritur suppresso suaviter malevolorum nomine apud prophetam suum filius Virginis, tunc adhuc ingeni Genitoris Unigenitus, nondum in Martis gremio collocatus, alloquitur profunda inter suspiria Patrem non blandientem dulciter, sed acriter flagellantem, vindictam postulans contra impios persecutores, petit eorum mensam in laqueum converti, quemadmodum esca in illicium feris absconditur, ut laqueo strangulentur; eorum oculos, nè videant, obscurari flagitat, non carnis, sed spiritus, nè videant veritatem, utque deprimantur, doloribus dorsum illorum semper incurvari desiderat, est enim ratio, quæ debet Adæ filium semper erigere velut spina dorsum in corpore, hæc abstrahatur à cælestibus, & incurvetur ad terrena, ut miseri evadant, & incurvati usque in finem; paterni cordis iram non jam stillare super eos, sed flagitat effundi, & à furore iræ suæ eos non apprehendi tantum, sed comprehendere, nè effugiant fugientes, ut sub rigore ulciscens justitiæ oppressi corruant, & à sententia æternaturum supplicij inconsolabiliter afflicti contremiscant, habitationem ipsorum petit desertam fieri, nè restet, ubi valeant exules commorari, velut optaret evidentius, vagabunda eorum anima duos inter angustiatur parietes, duos inter coarctetur muros, murus peccatorum arceat egredientem à

Horribiles
pœnæ blas-
phemantium.

cæli semita, murus infirmitatis retineat eam à suo mortali corpore, & sic angustiatam apprehendant apostatæ spiritus, abripientes eam in voraginem calamitatum ad portas inferi, & regiam tenebrarum.

Quorumnam vero provocabatur scelere ad tam terrificam ultionem? quò detestando excitabatur crimine adversus errabundam ovem Pastor optimus, ut eam à grege suo avelli tam potenter urgeat, à dextera ad sinistram projici, & inter hædos irrevocabili damnandorum sententia exposcat collocari? *quoniam, quem tu percussisti, persecuti sunt, & super dolorem vulnerum meorum addiderunt.* (q) Percussit exulceratus Pater sed meo scelere, percussit offensus Juxta, sed meâ prævaricatione, percussit tamen filium ob præstitum pro reo vadium, proprio filio non pepercit, sed pro omnibus tradidit illum; crudes Chresticidæ percussum ex paterna charitate persecuti sunt abominabili iniquitate, in percutiendo adverte disciplinam superioris, & validè & licitè flagellantis, in persequendo adverte declaratum furorem adversarij nequiter infligentis; illud est compassione tennerrimè deplorandum, dolori vulnerum vulnera addidisse; sed quomodo addiderunt? an fortè sæviebant crudeliùs, quàm permittente Patre sævire sinebantur? super quem dolorem vulnerum? an fortè super vulnera, quæ infligebantur à latronibus viatori de Jerusalem, de visione pacis, de sinu patrio descendentem? sed mea sunt hæc vulnera, tua fuerunt obsequia dulcis JESU, qui vulneratum levasti in jumentum tuum, quando peccata mea ipse pertulisti in corpore tuo super lignum; quis enim sic misertus est mei, nisi Samaritanus ille; cui jam pridem impropere Juxta exprobravit, nunquid benè dicimus, quia Samaritanus es, dicis verissimè, sed pessimè, quod profers, est veritati huic consentaneum, sed quia lividò effutis animo, iniquitatem loqueris non veritatem; custos est, quis autem custos, nisi Salvator Dominus noster JESUS Christus; resolvit quæstionem Augustinus, qui quoniam surrexit mortuus, jam non moriturus, non dormit, neque obdormiet, qui custodit Israël. (r) Explanat hoc incrementum dominici doloris, & multiplicationem additorum vulnerum,

Conqueritur
Christus con-
tra eos, qui
superaddide-
runt plagis
suis.

(q) Ps: 68, v. 27.

Christus cu-
stos post pri-
mam dormi-
tionem non
ultrà dormi-
ens.

(r) sup: Ps: 68.

Addunt vul-
neribus JESU
nova vulnera
persecutores
suorum mem-
brorum.

(s) serm: 4.
de Passi:

(t) Matth: 27.
v. 40.

Blasphemi
lingvarum
telis JESUM
jam vulnera-
tum vulne-
rant.

Lycanus, non solum persecuti sunt ad mor-
tem Christum in persona propria, sed eti-
am membra ejus, flagellabantur in Sy-
nagogis Apostoli, tradebantur in con-
cilijs discipuli, sistebantur praesidibus
JESU pedissequi, lapidabatur Stepha-
nus, accusabatur Magister gentium,
in carcerabatur primus Christi Vicarius,
Jacobus occidebatur gladio, fullonis fu-
ste frater Domini perimebatur. Ad-
diderunt dolori vulnerum, quando eun-
dem flagellis cumulârunt, & contume-
lijs exasperârunt; addiderunt supra ma-
nuum & pedum vulnera vulnus lateris
(Carenli commentatore) quando ha-
benti cor vulneratum mœrore nimio
propter peccata Judæorum satiari ne-
scio persecutorum crudelitas, vulneri
cordis vulnera corporis adjecit. Præ-
clara Patrum commentaria exarante ca-
lamo reveor, sed singulare revelare
mysterium videtur magnus Leo brevi
periodo, sed quæ prolixam à Christia-
nis cordibus meretur meditationem,
principes Sacerdotum, quibus indulgentiam
Salvator petebat, supplicium crucis irrisum
aculeis asperabant, & in quem manibus am-
plius scire non poterant, lingvarum tela ja-
ciebant; (s) tunc utique aliorum Sal-
vatorem fuisse pronunciabant, se tamen
ipsum salvare non potuisse exprobrabant,
tunc planè, quando regem suum ad de-
serendum regis titulum impulerunt, à
regali solio descendere præceperunt;
tunc planè, quando prætereuntes viam,
per quam ambulare recusabant, move-
runt capita sua, qui jam antea move-
runt pedes suos nolentes stare supra
petram, sed cum impijs in circuitu am-
bulare; tunc planè quando temulentâ
vociferatione frendentes & ululantes
lupi percussum pastorem intuentes, &
gregem dispergendum spe vanâ exspe-
ctantes, obganniebant patibulato prin-
cipi pastorum: *Vah! qui destruis tem-
plum DEI, & in triduo illud reedificas.*

(t)

Hæc superaddidit furibunda rabies
vulneribus & flagellis, spinis & clavis,
felli & aceto, quemadmodum namque,
quod superadditur semper in ordine suo
superexcedit, sic & sacrilega blasphemian-
tium opprobria, cæteris eminebant cri-
minibus, præterita aggravavit flagitia,
vel velut coacervatæ molis supercilialis
linea plus omnibus eminebat. Illam
examinat accuratius blasphemantium

atrocitatem, quàm sepulchrale guttur
maledicentis Synagogæ immanius evo-
mebat, dum dementatus stridentium
dentium furor hoc detestabile impro-
perium protrudebat, *descendat de cruce,*
& patienti compatiens animam hæc
animadversione exhortatur, *considera au-
tem nunc vocem filiorum diaboli, quomodo
imitantur vocem paternam, diabolus enim
dicebat, mitte te deorsum, si Filius DEI es,*
(u) uterque Pater cum filio voce una-
nimi, & tono consono ad deferendam
crucem invitat; uterque ad descenden-
dum impugnat, Vos interim vaserri-
mi blasphematores, cujus progeniei sitis,
recolite, cujusnam paternitate nobile-
scatis, reflectite, quânam signati sitis
filiatione ex oris aurei oraculo auscul-
tate, quisnam Magister vestra vobis di-
cet præconia, quis suggerat innumera
blasphemiæ Epitheta, penitus reco-
gitate, de qua sentina sordium vestra di-
manet eloquentia, effrænes rabulæ, spurij
detractores, recogitate. Est crimen ve-
strum, quod superadditur dilaniato cor-
pori, & scelus vestrum, quod adaugendis
JESU doloribus adjicitur, quod bajulanti
crucem super ligni gravedinem, ut ag-
gravet acerbius, collocatur. Vos estis,
qui terebrantium clavorum fixuris asso-
ciatis lingvarum spicula, ut configatur
impingitis linguam ad instar lanceæ, ut
nec mortuo ignoscatur. Vester Ante-
signanus exstitit, qui vitam vivifican-
tem mortuus ad mortem condemnavit,
utque impunis condemnaret, blasphe-
miæ illum redarguit, qui peccatorum
impotens, nec potuit delinquere, nec
veritas mendacium proferre. Excusse-
rat (Hieronymo expendente) de solio sa-
cerdotali Caiphæ immoderatus furor,
ut fidem Pontificatu viduatam invitus
Vates prælagiret, scidit ad exaggeran-
dam incarnatæ Sapientiæ periodum, ad
detestandam confessæ Deitatis Veritatem
delirus Caiphæ scidit vestimenta sua,
ut profanatum pectoris sui rationale,
disruptum continentiae cingulum, per-
ditum super humerale virtutum frenden-
ti suæ mentis vesaniâ profiteretur, ipse
sui executor opprobrij. Cujus phræ-
netici furoris causam assignans, blasphe-
mo pronunciavit ore immanem calum-
niam contra insontem DEI Filium:
blasphemavit, quid adhuc egemus testibus?
(x) mox voce consonâ tauri pingves cum
multis vitulis, canes rabidi cum fre-
mentibus bestiis, authorem vitæ traden-
dum

(x) serm: de
Passi: Dom:

Caiphæ est
blasphemato-
rum antesi-
gnanus.

(x) Matth: 26.
v. 65.

dum morti pronunciant, clamantes, in-
tonantes, concrepantes, blasphemantes,
reus est mortis.

Postquam Chri-
sti blasphemiam
redarguitur,
statim reus
mortis conde-
mnatur.

Impie, perfide, exauthorate Pon-
tifex! de qua invidia lacu, de qua fu-
roris sentina ferale horribilis blasphe-
miae venenum haufisti? ut fontem to-
tius sanctitatis, universaeque regionis sca-
turiginem blasphemiae redargueres, blas-
phemum compellares? quid hac specie
religiosae pietatis injustius, quid hac
praetexta iniquius aequitate? illud blas-
phemis omnibus sit horrori, quod sce-
lerato praesidi quidnam in afflictæ blas-
phemiae vindictam statuendum foret,
imardescens vociferantium furor conso-
no stremitu conclamavit, *reus est mor-
tis*, adducit genuinam defraudatorum
Judicium ignorantiam Rabbanus Mau-
rus, quia eum blasphemum putaverunt, i-
deo morti addixerunt, (y) ea siquidem
flagitij hujus enormitas est, ut DEUM
spernere, Creatorem contemnere, ex-
centricam bonitatem redarguere, san-
ctissimam supremi Judicis aequitatem
praesumat condemnare; *quid est blasphe-
mia?* inquit Richardus Victorinus, & bre-
vi succinctae definitionis compendio im-
mensam horribilis malitiae coarctat ini-
quitatem, *nisi vituperatio Divina*, (z)
hanc evomebat abominabilis illa collu-
vies peccatorum, qui DEUM, quem car-
nis oculo videre vetabantur, & men-
tis acie contemplari refragabantur, tan-
dem non esse suspicabantur, quasi id-
circo renuerent eum credere, quia non
possunt eundem Spirituum Dominum
corporaliter cernere, quia expansis ma-
nibus expertem carnis spiritum non va-
lent contrectare, eorum quippe mens
malè exterius diffusa in ea, quae sunt
corporis, adeò dispergitur, ut neque ad
se ipsam virtus regredi, nec eum, qui
sua in essentia mortali oculo est invi-
sibilis, ambiat contemplari; hinc ore
sacrilego effutiunt, quod corde perfido
recogitare non erubescunt, *quis est om-
nipotens, ut serviamus ei, & quid nobis pro-
dest, si oraverimus illum?* (a) legit Arabs
quis est DEUS, ut ad oremus eum? hac
blasphemantium est impudentia, qui
non verentur ore maledico erueta-
re, quod mente malevolâ concipere, &
in secreto cordis parere consueverunt,
ô! quoties dum vel in prosperis retar-
dantur, vel cruciantur ab adversis, non
tantum dubitant de Providentia, sed ne-

gant palam eam humanorum eventuum
esse ordinatricem. Hoc ipsum dixerat DEUM Om-
nifigantem vester Pharaon, dum jube-
retur Altissimo praecipienti obtemperare, *nesciunt.*
& Israël compedes relaxare: *quis est
Dominus, ut audiam vocem ejus, & dimit-
tam Israël?* (b) insurgit sublimatus pul-
vis adversus figulum, & quia haec tenus
cribrari non meruit, idcirco tenuit
eum superbia, quae calumniari subli-
miorem assolit, & quod non potest vin-
dicare fastidium, in sui peccati vin-
dicem retorquet, sed fide Commenta-
torio Adamantio, *iste qui modo dicit ne-
scio Dominum, postea cum vim senserit ver-
berum, dicturus est, erate pro me Dominum;*
illud minuendae deservit tamen blasphe-
miae, quod Deitatem non crediderit,
qui Domini Dominantium dominium
non formidavit, ut condemnatur dete-
stabilis, qui reputari inter fideles fla-
gitat, & tamen in Conditoris sui faci-
em haec & similia execrandarum con-
tumeliarum impropria spumantis in-
star phraeneticus evibrat ferox Aegypti-
us, dum flagellatur ferientis DEI verbe-
re, fatetur contestantibus licet magis
& ariolis suis, DEI digitum esse in vir-
tute signorum, quando tu Christiane i-
ta ineruditus Divinae disciplinae evadis,
ut nec verberatus scias à blasphemando
desistere, quin imò, quo ille mise-
ricors Pater diutius pergit obmurm-
rantem filium cadere, eò acerbius tu tu-
am audes insolentiam continuare. Il-
le tuo compatiens exitio, poenas & pla-
gas aggregat, ut prolixior vexatio det
intellectum heberi, tu ictum quemli-
bet sanantis dexteræ poenalem reputans
interitum, non cessas maledicere, ut co-
gas illum à salutari pharmaco cessare.
Ille nil aliud flagellando desiderat, quàm
voluntariam plagæ promeritæ confes-
sionem, tu obrutus demeritis, negas
audacter puniendorum criminum agni-
tionem.

Blasphemiam
nipotentem
nesciunt.
(b) Exod: 5.
v. 2.

Pharaon flagel-
latus DEUM
nescit, sed
plagis visita-
tus DEUM
mox recogno-
scit.

Quis est Omnipotens, ut serviamus ei?
est, qui te condidit, ut esses, qui fecit
te, ut fieres, huic, si servis, regnas,
servis diabolo, si non vis famulari DEO;
dic tu insipiens non tam in corde per-
fido, quàm ore sordido, non est DEUS?
tempus veniet, post quod tempus non
erit amplius, quo tuum tuæ blasphemiae
ultorem experieris reus. O! quoties
infamis lingua in eam usque erumpis
insaniam, ut audeas cum impijs gruni-

(y) lib: 7. in
Matth:

Blasphemia
est vituperatio
DEI.

(z) tract: de
spirit. blas-
phem:

(a) Jobi: 21.
v. 15.

(c) Mach: 3.
v. 14.

Blasphemus
servitium DEI
respuit ut va-
num.

re: vanus est, qui servit DEO, & quod e-
molumentum, quia custodivimus præcepta e-
jus? (c) expende vices, ut recognoscas
quoties in cælum elancinasti verba ini-
quitatis, jactabas te tanto jam tempo-
re Altissimo sinè receptione præmij ser-
vissse, legum volumina fideliter custo-
divisse, coram spectante cælo in cor-
dis humilitate ambulasse, nec tamen
cum tot alijs ad concupita honorum
supercilia conscendisse, cum alijs ad
eam bonorum opulentiam non perti-
gisse, cum alijs tantæ prosperitatis for-
tem non tenuisse, cum alijs terrena-
rum voluptatum delectationes non de-
libasse, sic impiorum corda clamant,
sed inconcinnus clamor iste non exal-
tatione vocis attollitur, sed mentis vio-
lentâ intentione debacchatur; clamant
perversi homines, sive nequitie spirituales co-
ram Domino super filios filiae Sion, explanat
Moguntini Archi-Episcopatus gloria. Ra-
banus, cum potestatem, quâ dominantur
plebi, vel animæ peccatrici, suæ adscribant
potentia, non judicio permissionis Divinæ,
suis attribuunt meritis, ut remunera-
tionem debitam, non dispensantis mi-
sericordiæ benignitatem gratuitam, quo-
rum blasphemia, quâ contra Dominum cla-
mant, condigna non evadet tormenta, con-
cludit Inclytus Præsul. (d) Impia ma-
ledicorum ora! desinite vestra jactare ob-
sequia! commendare officia, vestra de-
prædicare laborum opera, & DEO Con-
ditori optimo, remuneratori æquissimo
exprobrare, quasi suos cultores negli-
gat, iniquos verè felices efficiat, quasi
mendacium impingentes increata Veri-
tati, dum illos, qui flagellantur futuræ
remunerationis experientia, consolatur:

(d) lib: 18. in
Jerem:

Blasphemi ex-
tollunt pro-
speritatem
mundi.

e) Luc: 6. v. 21.

beati, qui nunc fletis, quia ridebitis, (e)
sed istos, qui commorantur in delicijs,
oblectantur delicijs, præmiantur opibus,
cumulantur honoribus, commendantur
laudibus, sublimantur dignitaribus, ter-
ribili sententiâ, irrevocabili eloquio
comminabundus reprobatur, vae vobis, qui
ridetis nunc quia lugebitis & flebitis; ubi
notandum est, cum Chrysostomo hoc
comminabundum, vae semper in scriptu-
ris dicitur his, qui non possunt evadere à
futuro supplicio, (f) est multò com-
mendatior miselli pauperis patientia,
quàm larga divitis eleemosyna, sic di-
ves ille, quamdiu vestiebatur fulgidâ
purpurâ, saturabatur Epulans quotidie &
splendidè semper, sed dirum vae susti-
nens experiri cogebatur, quando de di-

gito lazari, quem antea ulcerosum con-
temperat, famelicum rejecerat, sup-
plicabundum despexerat, stillantis a-
quæ guttulam in refrigerium emendi-
cabat, vae vobis igitur! qui præsump-
tione temerariâ quæstionem instituitis,
inquisitionem facitis, quis sit omni-
potens, illorum scilicet fallaces æmuli,
qui moralizante Gregorio, DEUM & es-
se, & in comprehensibilem esse non ambi-
gunt, qui tamen ab eo, non ipsum, sed do-
na exteriora quærunt, (g) quibus, si ha-
bitis exuantur, vel concupitis non fru-
antur, prorumpunt in verba malitiæ, e-
vomunt opprobria blasphemiae, & quia
DEO servientibus, sæculi divitias deef-
se, & vix quandoque necessaria submi-
nistrari conspiciunt, huic Domino ele-
ctos suos præmianti, in regno suo, ser-
vire ulterius renunt ac contemnunt.
Dum interim fideles servi, felices justo-
rum animæ; illustres filij hæredes re-
gij lucrum sui laboris reputant, si hic
terrenis egebant, certi exinde beatos
dici pauperes spiritu, quod in regno
beatitudinis, nullius indigi, & abun-
dantes omnibus in æternum vivant.

O! infelices tot infidelium Chri-
stianorum cuneos, qui ingruente cala-
mitatum tempore, auctori suo quasi i-
niquo vindici non horrent sævo mur-
mure adversari, quasi non luculentum
tenerrimi amoris exhibeat indicium,
dum pater filium verberat, ut prodigum
à suorum desideriorum libidine compe-
scat; compesce effrænis lingvæ perni-
ciem serve nequam; nec enim inter fi-
lios audeam computare, quem audiam
Omnipotentis dexteræ, dum vacillan-
tem tangit, nè corruat, obmurmura-
re; terrenam gloriam inquirere, æter-
nitatis beatitudinem negligere, hoc ma-
nifestum est infidelis cauterium; pere-
untem terrenarum opum potentiam
cum vix evitabili salutis periculo ap-
petere, transitorias mundi delicias cum
æternaturis gemitibus commutare, hoc
planè stultorum est monopolium, quò
ludicras perituræ prosperitatis nœnias
pro perennatura empyreæ beatitudinis
gloriâ nundinantur! quasi non sit in-
comparabili excessu melius ad horam
temporis sub affligente flagello paternæ
manûs gemere, quàm duraturæ semper
severæ ultionis supplicia ab implacabi-
li Vindice infligenda æternum sustinere.
Sed procedamus ultrò ad peccatorum

(g) lib: 15. m.
val: c. 26.

Impij ex sub-
tractione bo-
norum tempo-
ralium ad
blasphemian-
dum incitan-
tur.

proprietates
blasphemo-
rum sunt insi-
pientia &
stultitia.

(b) Ps: 93. v. 8.

laqueos, quibus irretiuntur maledicen-
tes lingvæ, progrediamur amplius ad
procellarum spiritus, quibus sacrilega
blasphematorum ora obturabuntur, tan-
quam superabundanti parte calicis e-
orum, quorum conditionem ut vivis ef-
figiaret coloribus, ut congruis eorum
exasperantem malitiam epithetis descri-
bat, abominandos lingvæ maledicæ pro-
fessores increpatorio hoc idiomate al-
loquitur ultionum Dominus, *intelligite
insipientes in populo, & stulti aliquando
sapite*; (b) legit Cajetanus, *intelligite
bestiales*, insipientia redarguitur in af-
fectu, condemnatur stultitia in intelle-
ctu, sit quantumcunque literatus ho-
mo, in discurrendo Dialecticus, in con-
cludendo Philosophus, in sapiendo sit
Theologus, si non intelligit, quæ DEI
sunt, stultus, si non desideret insipiens,
ab Angelis reputatur, illum (si com-
mentatori Lyrano fidimus) redarguit po-
pulum, quæ sibi in hæreditatem assump-
serat, quem suò electum arbitrio præ-
cunctis gentibus adamabat; hærebat si-
quidem inter blasphemos Idololatrias,
commorabatur cum Ægyptijs seditio-
sus Israël, inficiebatur pluribus allophy-
lorum erroribus, corrumpabatur im-
piorum moribus, hinc adhortatur desi-
pientes ad intelligentiam, quasi diceret
(explanante Nicolao) qui estis de popu-
lo Israël Ægyptiorum errore seducti,
ah! intelligite efficaciam Omnipotentis
Providentiæ ad omnia se extendentis,
an fortè corruptibilis Adæ filius luci-
diori oculo inferiora hæc respiciet, quàm
eorundem Conditor & conservator? an
fortè non habeat, undè cuncta videat,
qui omnibus videntibus dedit, ut vi-
deant, à quo, & undè acceperunt.

Recogitat hanc delirantium amen-
tiam purpuratus Hugo, & quoniam sint
mortalium, desipientes adeò, maturio-
ri examine investigamus, sic agnitos re-
censet; *contra blasphemos invehitur*, præ-
clara quorum facinora, facinorosa quo-
rum dictoria, omni destituuntur sapi-
entiâ, omni stultitiâ replentur; binam
hujus vesaniæ recenset scaturiginem,
duæ autem sunt causæ, insipientia & stultitia,
ambæ infatuant, ut quid agendum est,
deseras, quod omittendum est, assu-
mas; utrâque humanitate hominem spo-
liat, dum rationis privat imperiò, & de-
stitutum prudentiæ gubernaculò efficit
bestialem; sed nè exiguum suspiceris

Duæ scaturi-
gines blasphe-
miarum sunt
stultitia & in-
sipientia.

gradum stultitiæ, ausculta prosequen-
tem, *insipientiâ, quâ malè sentit homo de
DEO & Divinis*, abyssum bonitatis ma-
litia redarguit, *stultitia est, quâ DEUM
postponit homo temporalibus*, hæc gemina
blasphemiarum omnium origo, impel-
lit frementes hæc belluas, ad eam us-
que phrænetici furoris insaniam, ut
plantatorem auris surdum audeant cre-
dere, & oculorum figulum cæcutien-
tem non vereantur promulgare; quasi
errasset illuminatus Siracides, dum o-
culos Domini multò lucidiores super so-
lem, circumspicientes omnes vias homi-
num, pronunciavit; quem nullus un-
quam cogitatus præterit, nec ullus ser-
mo se ab eo abscondit; beatus ille,
quem Omniscius iste erudierit, quem
extra vanæ puerilitatis ruditem posue-
rit, per disciplinam verberum tanquam
discipulum, per flagelli usum velut
puerum suum, ut fiat inter docibiles
DEI; beati scholares Magistri Verita-
tis, quos sua in schola Sapientiæ digna-
tur erudire, ut positi extra rudem tem-
poralis ignorantia socordiam, à stultitia
maledicentium avertantur, ab insipien-
tia blasphemantium elongentur, ut exal-
tetur erudiens sapientia in corde discipu-
li benedictis, qui jacet contemptus in
mente maledictis, in lingua blasphe-
mantis. De qua contemptæ Majestatis in-
juria conquerebatur puer Domini, & u-
stulante Divini honoris zelo sauciatus ac
inflammatus, vindictam exorare non de-
stitit; gementer interrogando, dolen-
ter inquirendo, priusquam insipientis
populi blasphemias referret, *usquequo
peccatores Domine, usquequo peccatores glo-
riabuntur*, plaudentes & explodentes,
videntes & insultantes, orantes & ex-
ultantes? & quia potestas tenebrarum
antonomastico excessu peccatrix est,
hæc gloriatur, dum in cordibus ho-
minum regnans, tanquam amica primum
in animæ triclinio locum occupat; quod
si iterato peccatorum nomine iniquos
Adæ filios cum Chaldæo paraphraste in-
telligas, sic legente, *quousque fortuna-
buntur DEUS, usquequo impij consistent in
tranquillitate?* non quosvis de impiorum
colluvie, sed contaminati oris rabulas
intelligendos esse, sequens versiculus de-
clarabit, *effabuntur & loquentur iniquita-
tem*; quam iniquitatem? non aliam à
blasphemia, quæ est eructatarum ini-
quitarum maxima, sic enim Chaldæa
periphrasis insinuat, *loquentur iniqua*,
di-

Blasphemus
loquitur ini-
quitatem, sē
non ore, sal-
tem corde.

dicentes verba opprobrij, cui adstipulatur lectione suâ doctus Apollinaris, *lingvâ eructantes cordis iniquam contumeliam*, non contra hominem, qui cordis idioma nescit discernere, sed adversus DEUM Dominatorem terræ, qui novit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt; qui forsitan ideò suis præcepit discipulis excutere pulverem de pedibus suis; nolunt videlicet supra se esse Judicem, qui audiat loquentes, nè experiri cogantur Vindicem, qui puniat blasphemantes, quid autem stultius, quid est insipientius, quàm credere, quod scrutatorem in lucernis, aut cogitata iniquitas lateat, aut pronunciata prætereat, cum sol solùm minister luminis ad extremos obferatæ domûs angulos, ad tenuissimas valvarum rimulas suis pertingat radijs, quos si sedulius obstruxeris, caloris violentia absconditas & obturatas figuras penetrabit.

Effari, est conceptum mentis ad extra proferre.

(i) in Ps: 90.
v. 4.

Reflectit ad etymologiam nominis *Aygvavus*, & effari nil aliud, quàm extrâ loqui significari commentatur, ille proinde solus effari dicitur, qui illud, quod corde suo conceperat, ad extrâ verbis loquitur, nè ultrâ ad intûs occultetur. Unde sicut bonum loqui in corde est virtuosum, sed illud ad exemplum aliorum effari est magis virtuosum, sic & per oppositum de malo, magis vitiosum est malum effari, quò alij corrumpantur, quàm solùm illud in corde loqui; (i) concludit humillimus noster incognitus. Loquuntur blasphemi, sed unâ simul propudiosius effantur, dum foras abominabiliter evomunt, quod intûs de virulento tartari draconis tabo detestabiliter hauserunt; os suum in cælum erigunt, & cæli Dominum injurijs lacessere contendunt. Dum enim videntem se non conspiciunt, sua videri crimina non credunt, sicque non curant de offenso Numine, nec anxiantur amplius de commissa prævaricatione, dumque peccata peccatis cumulare non desinunt, venturum Judicem non metuant, nec ad subsequendum Vindicem reflectunt; exinde dubitare de plagis vitæ alterius incipiunt, deque futuris justorum præmijs diffidunt; & quia communi anatomistarum aphorismo statuitur, quod viventium corda tenui mediante venâ suis sint lingvis alligata, illorum abscondita in abdito velut angulo secreta, solò eloquentis lingvæ beneficio reve-

lantur; prorumpunt idcirco malevolorum affectus in verba, effunduntur scelerati infidelium cogitatus in lingvas, ut instar effrænæ belluæ, quem mordeant, non attendant; quòdve jam dudum loquebantur in corde, nunc tandem effantur in voce; quasi excelsus Dominus præsumptuosam arrogantis superbiæ temeritatem nesciat, quam condemnat; quod nisi crederent, à facie comminabundi Judicis majori cum sollicitudine formidarent. Non loqueris certè, quòd adeò audacter loqueris adversus Omnipotentem, si castigatum crederes, si te audiri formidares. Eloqueris scelestæ prædo interminæ Divinitatis, eloqueris detractor impie tumet pijsissimi Conditoris, qui nec DEO novisti parcere, nec times suorum electorum agmini derogare; eloqueris contra DEUM, quod neque contra iniquum mundi principem DEI Vicarius, aut cæli claviger loqui præsumperat, dum staret ante Reges & Præsides, qui tamen audire meruit, se petram Ecclesiæ nuncupari; effutis ore sacrilego adversus cœlites, quod neque Magister gentium contra Neronis tyrannidem proferre attentavit, qui tamen, priusquam mortis debitum solveret, ad tertij cœli regiam elevatus, arcana ibidem inaudijt, quæ loqui hominem non expedit. Ea impropere opprobria, quæ audientem cruciant, exulcerant astantem. Erubescere Sidon, ait mare, & si nescis causam, audi quare. Statuitur in campo Duran non procul à rudibus ruinatæ turris Babel ingentis statuæ monstrum, ab auro fulgidum, à vultu regium, ab omnibus regionum Principibus, & universâ Idololatrantium populorum colluvie provoluto in terram corpore adorandum. Magnanimus Israëlitarum ternio, adhuc adolescentulus, infami monstro adgeniculari renuit, & evocati ad regale solium Heroes Inclyti voce consonâ protestantur, *Deos tuos non colimus*, (l) repletus furore Nabuchodonosor, præcipit ad terrorem, succendi flammivomam horrendæ fornacis machinam septuplum, quàm succendi consueverat, & à viris fortissimis, qui usque ad centrum furentis Vulcaniæ possent incinerandos injicere, arripiuntur magnanimi Confessores victis pedibus, nè effugiant, immittuntur. Circumvallantur ingentibus furentium ignium globis insontes Salamandræ, flagrant in

*Blasphemi
sunt prædones
gloriæ DEI.*

(l) Dan: 3.
v. 18.

*Renuit sacra
adolescentum
Trias colere,
& adorare
statuam Na-
buchodonoso-
ris, & ideò li-
beratur à ca-
mino ignis.*

cor-

cordibus sacræ sancti amoris victimæ cantant suavissimum conservatori DEO præconium, qui à pressura circumdantis flammæ deambulos velut in viridario liberavit viatores.

Accurrit ad insolitum enervis flammicidij spectaculum fuliginosus, Rex miratur fulgentem in igne Providentiam quæ comburebantur vincula, nè præpedirent, conservabantur corpora, nè interirent; quosve arroganter intrudi Jusserat, eos humiliter, ut exeant deprecatur; servos DEI excelsi nuncupat, non mutorum & surdorum stipitem pedissequos, ut deliros idololatrias, sublimis statuæ infatuatos adoratores hac propriâ confessione redarguat, & velut nesciens confundat. Utque offensum suæ ambitionis vindicem humili placatum reddat homagio, subscripsit charactere manûs regię decretum, omnes suarum ditionum obligans subditos ad cultum vero Numini impendendum; adjungit irremissibilem indispensabilis delicti pœnam, *omnis populus, tribus & lingua, quæcunque locuta fuerit blasphemiam contra DEUM Sidrach, Misach, & Abdenago, dispareat, & domus ejus vastetur.* (m) Ple-
 (m) Dan: 3.
 7.96.
 runtur in prævaricatore innocentes posteri, quid severius? dum omnia vastari præcipitur, nè quidquam residuum hæredibus relinquatur. Exclamat voce plus flebili, quàm hilari, ob detestandam tot fidelium consuetudinem, ob quotidianam blasphemiarum exChristianorum ore solitarum evomi frequentationem, incomparabilis Augustinus, *ecce quomodo sedit rex alienigena, Nè blasphemetur DEUS Israël, qui potuit tres pueros de igne liberare, væ remissis in tribunalium solijs præsidibus, væ indulgentibus regnorum moderatoribus, væ coniventibus provinciarum directoribus, qui DEUM blasphemari audiunt, qui Christum exsufflari conspiciunt, per quem totus Christianorum orbis, cum ipsis beatis regibus à tartarea damnatorum lyppara indies liberatur, quasi non sit majoris prodigij erui ab ignibus gehennæ, quàm inter ustulatrices terræ fornacis flammæ immunem adolescentum triadem conservari.* Blasphemant hodie in aulis principum tot palliati Christianæ religionis falso velamine, qui non valentes, dicamne verius non volentes meditari creaturam sub nutu Creatoris sui agentem motus suos, enunciant tam turpiter, quàm

dementer, superiora quidem à Conditor suo in omnibus gubernari, in singulis ordinarî, inferiora verò non ab eodem regi, sed deferri, ut regantur ab alio direttore, despici velut Divinis indigna oculis, non aspici, sed ut alienis respiciantur obtutibus, comitti, non præmoveri, nec commoveri, sed casibus hinc inde disjici, volent quò valent, cadant quò possunt; blasphemant, qui septem Sacramentalium gratiarum fontes, crudeli insolentiâ, furente vesaniâ ad mille millia multiplicant, ut miserentis Providentiæ illustre beneficium, miraculorû à viatore DEO factorum maximum (ut adstruit Doctor angelicus) & de sua contristatis absentia solatium singulare, (o) despiciant, injurient, & vilipendant. Legi terrificam venerabilis Bedæ sententiam iniquis hujuscemodi maledicentium peccatorum cordibus insculpendam, eundem illum, qui olim cæsus est colaphis Judæorum, nunc cædi blasphemijs falsorum Christianorum, & qui corruptus est salivis infidelium, eundem nostræ calamitatis Redemptorem, nostræ perditionis Salvatorem vesanis fidelium opprobrijs ex honorari. Videor mihi illum singultuantis JESU gemitum audire, quem suo acerba inter suspiria in sterquilinio vir patiens eructabat: *factus sum eis in proverbium, abominantur me, & longè fugiunt à me, & faciem meam conspuere non verentur.* (p) Legunt alij fabula illis sum, in fabulam me habent, ad hoc enim induxerat eos Diabolus (Lyrano fidem dante) ut visis plagarum percussionebus reputaretur ab eis homo derelictus à DEO, ideoque ab hominibus instar ludibrij contemnendus; qua in re subjungit Menochius Jobum fuisse Christi egregiam figuram, qui ante tot elapsa sæculorum lustra faciem suam à conspuentibus se non avertit, & hodie dum pari opprobrio à blasphemis faucibus affici non dedignatur. Novi sanctissimum hujus voluminis Commentatorem Gregorium ad illam illius temporis seriem hoc improprium reducere, quo militans in terris Ecclesia à reprobis publicè irridetur, quo transitoriam electorum mortem vident, sed permanentem vitam non intuentes, eos pro sponso suo commorientes rident, & tantò magis deridendo præsentia fugiunt, quantò per fidem oculi ad bona permanentia intrinsecus non pertingunt.

Blasphemi conspuunt Christum.

(o) S. Thomas
57.

(p) Jobi: 30.
v. 9.

Job fuit insignis figura Christi, sputis conspurcatus.

Rex idololatriæ convertitur, & prohibet gravissimè blasphemiam populis suis.

(n) tract. 11. in Joan:

Et ideò infortunati viatores per vias suas devij, à via vitæ avij, à matris suæ gremio non quidem pedum gressibus fugiunt, sed passibus affectuum recedunt; dum sancta suorum fidelium filiorum opera manifestis explosionibus despiciunt, eos vexando contumelijs, afficiendo injurijs, exprobrantibus verbis quasi salivis conspuunt, qui tamen norunt svavi affabilitate opprobria recipere, & scuto patientiæ acutis hisce calumniarum spiculis obviare. Sed qui amicos, & filios Matris pijsimæ ad usque sputorum insolentiam cruciant, non minùs sponsum Ecclesiæ insolentioribus blasphemijs velut fœdissimâ salivarum putredine detestabiliter conspuere attemptant; sputum namque in faciem sui Redemptoris jaciunt, dum verba contumeliosa adversus suæ ordinationis sapientiam, vel contra ferientis Justitiæ integritatem evomunt, quorum malitia toti acervo scelerum imponit supercilium, nec enim ultra cælum se terræ lutum potest erigere, nec altius, quàm contra factorem suum vilissimus vermis repere, nec detestabiliorem audaciam, quàm blasphemando attentare; Hieronymi Doctoris maximi hæc est sententia, qui hoc horrore nil esse horribilius, hæc voce detestabili nil posse percipi execrabilius opinatur, *omne peccatum comparatum blasphemie levius est.* (q) O! Verbum grave, non aurem, sed DEUM verberans, nî velis dicere, quòd dum in cælum blasphemus os suum erigit, se gravius, quàm cæli Dominum, feriat & offendat; non enim mentiri potuit, qui sancto dictante Spiritu hoc infallibile oraculum expressit, & velut sæculorum omnium indeclinabile varicinium prælagivit: *qui in altum mittit lapidem, super caput ejus cadet.* (r) In nubes jace lapidem, ejaculare versus domum syderum, cœlestia non lædes corpora, sed tuo capite plagam à recidente excipies, non lædes, sed læderis, non ranges, sed tangeris: quid juvat pariformiter, si beatissimam sacerrimæ Divinitatis substantiam aut imperas opprobrijs, aut appetas maledictis, est nimis te excelsior, ut contingatur, est nimium sublimior, ut feriat; tibi reciduum minatur spiculum, quod evibrasti, te sciet lapis angularis premere, utinam non opprimere, in quem pede despotico, affectu ludicro imegisti; clama! nè cesses,

quisquis aut pravâ præcipitatis consuetudine, aut furibundâ agitaris iniquitate, ad murmurandum contra justitiam, ad blasphemandam indulgentis misericordiam, ad convitiandam ordinantis Providentiam, ad sugillandam Divinæ Sapientiam Majestatis, clama cum psalte regio supplicabundus, ut liberari valeas à laqueo venantium, & erui à verbo aspero. O! quot in laqueum venantium per verbum asperum ceciderunt! tendit seductor Angelus, tendit laqueos, ut animam venetur, sed qui in Christo JESU ambulant, longè à laqueis recedunt; in via enim, quæ Christus est, non audet laqueum mittere, sed mittit secus viam, aberrans à via, illaqueatur illico infelix præda tartari, & spoliū peccati! ex quovis viæ hujus latere ponit utrinque laqueos, hinc ambulas inter laqueos fidelis JESU pedisequus, sed non in laqueis, non valens illaqueari, quamdiu non contigerit à via declinari, cave, quodvis declivium! seu inclines ad dexteram, seu declinas ad sinistram, si extra viam es, hæres in laqueo, sit ille tibi via, sit tuæ viæ norma, qui pro te, ut tibi viam faceret, in terram cecidit, nè tu terrenus homo à via cæli aberrares; vadit ad Patrem via hæc, situs Pater in cœlis est, preme vestigia primogeniti in multis fratribus, ut per eum, velut per arctam viam gradient, ad angustam vitæ portam pervenias, per quam intratur ad patrem. Sed cave, quamdiu adhuc inambulans viator es, cave à laqueo, fuge à verbo aspero, ut enim Augustinus adstruit, *multos per verbum asperum misit in muscipulam Diaboli,* (s) utque scias, quidnam sit verbum asperum, attende Hypponensem præfulem, sic desuper differentem, Dominus meus audivit, Dæmonium habes, mo-
dò audistis verbum asperum, quod dictum est in Dominum.

Conticesce vel amodò os sacrilegum, recogita, quòd his conformia proferas, dum blasphemias; expendit sacrilegam frementium Judæorum blasphemiam memoratus Pater, trutinat intolerabilem in vociferantis populi opprobrio gravedinem, dum buccis crepantibus clamitat, *dæmonium habes, quis te querit interficere?* (t) & illicò æquissimus arbiter subjungit, *quasi non pejus fuerit dicere, dæmonium habes, quàm eum occidere.* (u) Crudeles, infames, enormes,

Blasphemia est verbum asperum.

(q) in cap: 18.

Isa:

(r) Eccli: 27.
v. 28.

Blasphemus cælum invadendo, non cælum, sed seipsum lædit.

(s) in Ps: 90.
exp. 1. p.

Minus esse videtur Christi mortem inferre, quàm blasphemare

(t) Joam: 7.
v. 20.

(1) Mat. 20. in
Joan:

Verba effuti-
ens aspera
blasphemiae,
apud illud
audium audi-
ti cogitur,
ut maledicti
ignem æ-
ternum.

mes (si licet dicere) Christicidæ ! sed quidnam aliud os impium pronunciare valeat, quem alium foetorem edere cœnum furoris impetu commotum ; demonium habebant hoc agitante, istud effutiebant in verbum aspidum, in laqueum tartarei venatoris decidebant, quia viam, quæ sola est Veritas (nam omnis homo mendax) declinabant. Recogitet meditabunda mens, priusquam in verbum malitiæ prorumpat coinquinatum os, antè discutiat animus excessum blasphemiae super illatam Redemptori suo mortem, si forsan effari audeat, quod intus cogitat, concludat ex-ratiocinantis Augustini præmissis conclusionem falli nesciam, ergò non minus delinquant, non levius imò gravius peccant, qui blasphemant JESUM sedentem ad dexteram Patris in cœlis, quam Judæi, qui eundem crucifixerunt patientem, ac ambulantiem viatorem in terris. Audi, qui Dominatorem spernis, Majestatem autem blasphemias, imminet tibi pro verbo aspero verbum asperum, & quidem verbi non misere-ntis, sed judicantis, non indulgentis, sed condemnantis verbum, *ite maledicti in ignem æternum* ; est verbum asperum, tollatur impius, nè videat gloriam DEI ; est verbum asperum, quod intonant funesti venatores, quando exultant velut captâ prædâ plaudentes & jubilantes, tolle, tolle, affer, affer, per-cute, dilacera, citò interfice, velociter spo-lia detrahe, hoc verbum est asperum, ut censet & recenset Doctor mellifluus ; (x) tibi dicendum, tibi exprobrandum, tibi inculcandum. Nec est, quod tuæ blandiaris conscientiae, de vitæ innocen-tia, de non contaminante luxuria, de larga elemosynarum abundantia, totum ab ore impio deglutitur, totum à sce-leratis faucibus absorbetur ; quid enim prodest mundam vitam habere, & os for-didum (inquit Ambrosius) cum dicat Dominus, quod unusquisque verbis suis aut justificabitur, aut condemnabitur. (y) Ut-que præscindat maledico quodvis ador-natæ iniquitatis effugium, subnectit o-cyus, quasi suppositum præteritæ pe-riodi, aut restringens, nec credibile potest videri, *benè vivere eum, qui ma-lè loquitur*. Nec est, quod adstruas in-tuæ iniquitatis tutelam præproperam præcipientis lingvæ levitatem, vix hæc alleviabit apud æquissimum Judi-cem stateræ integritatem, quis enim

prohibet cogitationi, quæ quodvis di-ctum prævolat, ut verba ponderet, priusquam proferantur. Examinat stu-pendam vicissitudinem splendidi divitis, & malefarti pauperis egentis Lazari, & remulenti Epulonis Petrus Chrysologus pavendam considerat successionem ; re-spicit post modicum corruptibilis vitæ decursum Lazarum superius in sinu Abra-hæ recumbentem, quem pridie despe-xerat in nudæ terræ gremio residentem & succumbentem, videt divitem Abraha-mum opulentia abundantem, sed una simul hospitalitatis beneficentia resul-gentem. Conqueritur crudelis vinipo-ta de deficientis aquæ inopia, qui sitie-ntem ad suæ domus vestibulum ino-pem refrigerare dissimulavit. Sitit re-frigerantis aquæ guttam, qui plaustra vini, nè guttam dare persuaderetur, in subterraneis caveis obseravit. Illud est admirandum absconditæ veritatis myste-rium, quod inter tantas, si gravitatem tormentorum recogites, pœnarum pla-gas inter innumeras, si quantitatem di-scretam numeres cruciatuum ærumnas, lingvæ tormentum annuntiet, hoc so-lum præ cæteris omnibus producat ; mitti supplicat Lazarum, non ut ro-dens conscientiae vermis conteratur, non ut in amaritudinibus, & spectorum & monstrorum morantem oculum specta-culo suæ pulchritudinis consoletur, non ut dolens venter suos inter buffonum, & viperarum epulas ab hac insolita com-mestatione liberetur, non ut in con-tinuante tormentorum vehementia be-nigno nonnunquam interstitio dispense-tur, sed omne optantis votum, totum concupiscentis desiderium, hoc unò li-bellò supplici compendiat, & con-centratur, ut intingat extremum digiti sui, ut refrigeret linguam meam. (z) Quid gutta levius ? quid tali refrigerio ina-nius ? quid mirabilius hoc voto ? sed grandem latentis mysterij sublimitatem declarat subtilis Ravennas, lingua in tormentis prima est, quæ derogando pau-peri, pauperis blasphemavit Authorem. (a) Ad stipulatur iusulato Præsuli os aureum Chrysostomi : ubi peccatum, ibi & pœna, & quia plurimum lingua peccavit, amplius torquetur. (b) Hæc terreant blasphe-mas impiorum lingvas, quæ nondum examinata jam flagellatur, adhuc in tem-pore blasphemorum cruciatur, illi con-formiter Mediolanensis Ambrosij ora-culo, blasphemiam amarum præstat vitam trahens ad mortem. (c)

Lingua blas-
phemia divitis
Epulonis pri-
mas dat pœ-
nas, & ideo
querit gut-
tam aquæ pro
refrigerio.

(2) Serm. 3. in
Ps. 90.

(1) in c. 4. ad
Ephes.

Sum incom-
possibilia, bo-
nam vitam
ducere, &
blasphema-
re.

(2) Luc. 16.
v. 24.

(a) Serm. 66.

(c) in c. 1. ad
Ephes.

Deduc quasi torrentem lachrymas, per
diem & noctem non des requiem tibi.

Sermo Quinquagesimus Quartus.

Pœnitentia miraculosa prodigiorum operatrix
peccatorem in sanctum convertit.

Binis vicibus
Christus Do-
minus verus
Pastor pascit
populum
suum.

(a) in Cat. su-
per 6. cap:
Mar:

(b) Joan: de
pan: c. 1,

(c) lib: 3. c. 13,
in Joan.

Interrogat
Philippum
præ ceteris
minùs saga-
cem, sed di-
scere cupien-
tem.

AD duplex prandium legitur
suos vocasse pedissequos,
ut in refectionibus corporibus
cibaret animas earum Sal-
vator & Redemptor, sed in amborum
nullo hilares convivæ carnalibus refi-
ciuntur escis, saturantur prodigiosis pi-
scibus in utrumque; nè claustra do-
mûs ob vulgi multitudinem perrumpe-
rentur, mons cunctis patulus in sterili
deserto eligitur pro triclinio, nec mi-
rare! nam commensales erant sicut o-
ves non habentes pastorem, rapacibus
lupis expositæ, nam *Pharisæi* (ut no-
tat Doctor angelicus) *non pascebant po-
pulum, sed devorabant*; (a) Interro-
gat Scrutator cordium, tentans Philip-
pum, *ubi ememus panes?* non ut igno-
rata discat, sed ut discipulo adhuc ru-
di propriam tarditatem ostendat, quam
ipse (Alcuino commentatore) in se per-
pendere non valebat; interrogat de pa-
nibus, sciens, quid esset factururus.
O! si liceat cum Petro Cellensi inter-
rogantem alloqui Redemptorem, Do-
mine JESU! non quæras à Philippo, quæ-
re à proditore tuo, hic habet denarios tri-
ginta, undè panes ementur usque ad sa-
tietatem omnis carnis; (b) commendat
inquirentis Sapientiæ clementiam Cyril-
lus ab Alexandria, libenter Philippus di-
scebat, quærebatq; sapius, sed non erat a-
dèd acutus, ut altiora posset intelligere; (c)
qui primum se in audiendo præbuit di-
scipulum, interrogantem audire prome-
ruit Magistrum, sic requisitus à Largi-
tore bonorum omnium Salomon, cor
docile, seu ut Hebræus loquitur, cor au-
diens, & idè legente Græco commen-
tatore, cor sapiens desiderat, & in præ-
mium electionis optimæ sapientissimum
asportat. Auditò humilis discipuli
consilio, jubet Dominus architricli-
um agens, fessos viatores discumbere,
id est (ut adstruit Alcuinus) jacendo co-
medere, super fœnum, quicumque vis

commensalis fieri ad mensam divitis hu-
jus, in quo sunt omnes thesauri Sapi-
entiæ reconditi, sede, sed super fœnum
prius, te fœnum esse, quia caro es, re-
cognosce, jubet recumbere super fœnum
(scribit Paschasius) ut, *supra quam cal-
caverunt carnem, sedeant, & super omnes
flores illius*; (d) est quippe (Isaia vati-
cinante) *omnis caro fœnum, & omnis glo-
ria ejus quasi flos agri*. (e) Transgre-
diamur interim ad sumptuosius à pro-
digio, ad portentosius à confidentium
numero, ad plenius à reliquiarum am-
pliori miraculo convivium, ibi & abun-
dantiùs, & forsan lautiùs de DEI pani-
bus vel piscibus pransuri; comitemur
egredientem de finibus Tyri Redem-
ptorem inter medios finis decapoleos
peregrinantem, præsumptò à decade (ut
etymologizat Antonius Patavinus) no-
mine, quasi sit regio decem urbium, ut
iter totius peregrinationis nostræ inter
decalogi limites instituendum esse addi-
scamus. Ibi misericors & miserator
Dominus se misereri, super turbam as-
serit, quæ dum morborum profligato-
rem sequitur super panis inediam non
lamentatur. Sustinebant jam triduo,
in quo triduum mortis Dominicæ præ-
figuratum licet recolere, ad innuen-
dum, quod illi triduo Dominum susti-
nent, qui morti Redemptoris sui se con-
formant; vel si arridet magis Venera-
bilis Bedæ interpretatio, in triduo fides
Trinitatis innuitur, quâ mediante fide-
les animæ dona cœlestia consequuntur,
adjungit suam Simon de Cassia anagogi-
am, dum tribus hisce diebus virtutum
Theologicarum triadem adumbratam
indicat, hoc quippe triduo ad vitam
beatitudinis reviviscimus, & pascimur
æternis. Numerat quoque cœlestis pa-
ter familias dies, quibus turba eum su-
stinet, qui novit sicut mercenarij esse
dies nostros, ad ultimam occumbentis
vitæ vesperam supernæ retributionis
de-

(d) lib: 6. in
Matth:

(e) Is: 40. v. 6.

In prima pa-
num multi-
plicatione
turba super
fœnum re-
cumbere ju-
bentur, tu
carnem pre-
mant, quæ
fœnum est.

Triduum fa-
mis præfigu-
rabat eriduū
mortis Chri-
sti, postquam
sequebatur re-
surrectio.

(f) lib: 5. mor:
c. 5.

denario exsolvendos ; hinc providus Viator (moralizante Gregorio) interdum grave, quod sustinet, aestimat, sed leve hoc per præmij recompensationem pensat. (f) Reficere igitur statuit defatigatos prævij Salvatoris pedisequos, quem quovis esurientes eorum donorum delicijs delectat refocillare, novit namque omnis scia Patris Sapiencia, quantum illi periclitentur viatores improvidi, qui sine cœlesti pane ad desideratam mansionem pervenire præsumunt; assumuntur non quinque sed septem panes, non duo sed pauci pisciculi, ut noveris in nupero montis epulo ex quinque hordeaceis panibus consistente legem Mosaicam, nunc verò statum Ecclesiæ gentium in deserto in septem panibus frumentarijs fuisse adumbratum, ut opinatur Eusebius Gallicanus cum Haymone, in piscibus, quibus humanum corpus pascitur ac nutritur, significantur dona gratiæ, quæ pauciori numero, & rariori titulo indulgebantur; hæc tamen copiosiora longè & mirabiliora multò in Evangelica lege conferuntur, quam veritatem subtiliter discutiens adjungit Augustinus, hic indefinitus numerus ponitur, quæ sunt dona gratiarum. (g) Compatere tamen discipulis, quos audis pisciculos vocare, necdum enim Divinæ pietatis beneficia sat noverant, cujusnam sint excellentiæ, aestimare. Accelerat avidis commensalibus insigne à prodigijs convivium compatiens sospitator, utque morosa nimium prolixioris insterstitij abrumperetur mora, præcepit turbæ discumbere super terram; (h) legit Syriacus, præcepit turbæ, ut discumberent humi; attende denuò supremum universæ legis principem duas leges duabus hisce in convivijs statuentem, quibus infideli animæ vitale pabulum subministratur, in illo veterem, in isto novam, utramque in illis lactifluis effigiatam fontibus, de quibus fecunditati sponsæ Divinus applaudit spiritus: duo ubera tua sicut hinnuli, (i) ut commentatur Philo Carpathius, illud unum ordinatissimi dictaminis latens mysterium, subtilia Commentariorum ingenia ad inquirendum allicit, proponit quæstionem Rhabanus Moguntinensis; supra in refectioe quinque panum, in deserto turbæ discumbenti fœnum viride substerbitur, recensente hanc quasi circumstantiam peculiarem Evangelistâ, erat

Duo hæc convivium legem
Synagoga &
gratiæ signi-
ficabant.

(g) serm: 105.
de temp:

(h) Marc: 4.
v. 6.

(i) Cant: 4.
v. 5.

In secundo
convivio ju-
bentur humi
recumbere.

autem fœnum multum in loco. (l) Nunc ubi in sublimitate montis septem panibus pascenda est, super terram recumbere jubetur, an fortè quia per scripturam legis carnis desideria calcare jubebatur Israël & comprimere, in fœno siquidem omnis caro à propheta depingitur, & omnis gloria ejus in flore fœni delineatur, at verò in novo testamento; ipsam quoque terram cum facultatibus suis, si non effectū rejiciente, saltè affectu reprimente commo- nemur.

In primo conviviarum collegio activæ vitæ operarios meditatur Anselmus cantuariensis Antistes, contemplativæ perfectionis professores in secundo, illis ut fœnum calcent, ut carnis suppriment desideria injungitur, his insuper terrena quæque contemnere, & facultates mundi hujus dimittere commendatur. Suam connectat subtilis Paschasius elucidationem, tanquam in ipsius mortis Christi soliditate locati, nullo fœno interposito emolliebantur. (m) Ad hæc discumbentium præcipiente Magistro Veritatis, & Evangelicæ perfectionis respice subsellia, quisquis tuæ salutis sollicitus es observator, non super fœni molliem, nec in amœnitate graminis resident imitatores Christi, qui se futuros sperant commensales in regno suo, in domo patris sui super mensam suam, in terra super terram convenit recumbere, durum rigorem flentis ac patientis pœnitentiæ, quibusvis effœminatæ Babylonis delicijs præponere, si volumus ad JESU docentis & pascentis scholam pertinere; qui enim asperitatem sacri rigoris amplectitur, hic solus vitali pane reficitur, ab eo, qui panis vitæ est, eruditur. Quod si tamen delicatiori cujuscumque genio terræ ariditas, ut minùs fructuosa displicet, si tenera tuæ devotionis constitutio à florum venustate pendet, illum amplectere, qui olim ad floridum invitantis sponsæ lectulum provocatus, lectulus noster floridus, (n) diceres genuinam Emautinorum peregrinantium aut socium aut æmulum cordis ardorem sufferre impotentem, ad mentis hospitium concomitantem JESUM non jam subtiliter allicere, quam violenter trahere, utque inter obscuras mortalis vitæ tenebras suo secum pernoctet in lectulo plus cogere, quàm urgere. Nève humillimo demissæ humilitatis præ-

(l) Joan: 4.
v. 10.

In lege veteri
jubebantur
carnis illicita
desideria op-
primere, in
lege gratiæ
jubemur tem-
poralia di-
mittere.

(m) lib: 7. in
Matth:

In nuda hu-
mo recumbe-
re, est pœni-
tentia labori-
bus vacare.

(n) Cant: 1.
v. 15.

Diaboli lectus
est vastus &
amplus, Chri-
sti lectulus est
arctus & stri-
ctus.

Eodem pallio
Christus &
diabolus ope-
riri non pos-
sunt.

(o) Is: 28. v. 20.

Christus ope-
ritur pallio
charitatis,
demon operi-
tur pallio li-
bidinosi amo-
ris.

(p) 1. Cor: 6.
v. 17.

ceptoris displiceat, lectulum ipsa pro-
nuntiatione exiguum præsens, sciens
ex diuturno longævæ cohabitationis usu
patibulum Nazarenum, crucifixum Ju-
dæorum Regem, ambitiosos superbien-
tis luxuriæ thalamos declinare; unde
diabolus habet lectum vastum ab am-
plitudine in spatiosa multitudine re-
proborum (si moralizanti Carenfi fi-
dem damus) JESUS autem parvulum
tenet lectulum in brevi numero electo-
rum; & quisnam lectus dici poterit
sufficiens, & adæquare illius immensi-
tatem, quem cœli cœlorum non pos-
sint capere, nec regio empyrea circum-
vallare; vel fortè ablatum nuper pal-
lium à circumvaga inquisitrice sponsi,
sic decurrarunt, sic lacerarunt, sicque
abbreviarunt vigiles civitatis, ut spolia-
ta necesse habeat super vaticinantis Isaïæ
præfagium reflectere ac experiri prophe-
ticam veritatem, *pallium breve utrumq;*
operire non potest, (o) explanat latentem
absconditæ Veritatis subtilitatem insignis
Lyrano, *quia Diabolus non potest aperiri*
pallio charitatis, nec DEUS pallio amoris
male inflammantis, cum enim non sit
ulla conventio Christi ad Belial, vult
ille totum possidere, aut totum alie-
no dimittere possessori, sufficit interim
illius brevis, si tantum duos non con-
regat, si DEO & Mammonæ simul ser-
vire non prætendat; sufficit sponso cum
sponsa recumbenti, nam licet diversifi-
centur proprietatibus naturæ, siot licet
duo, creatrix Omnipotentia, & crea-
turæ miseria sunt tamen unum unitate
gratiæ, juxta illud: *qui autem adheret*
Domino, unus spiritus est. (p) Hinc pro-
vida in suis sponsa periodis, & cauta
nimium dum sponso scrutatori cordi-
um colloquitur, post exilitatem lectuli,
communitatem aptè insinuat, non suum,
sed nostrum appellando, lectulus no-
ster communis tibi & mihi, est floridus,
seu enim affectiones sanctas in flo-
ribus subaudiam, seu perfectas virtutum
operationes intelligam, quibus constra-
tus est, utroque sensu utroque jure no-
ster est, sunt utraque sunt tua in sua
scaturigine, sunt mea in mea coopera-
tione, non est alterius sed noster, sic
enim coangustatur, sic coarctatur no-
ster lectulus, ut si infiliat, omnino de-
cidat omnis alter, qui tibi amoris vin-
culo non conjungitur, aut nexu gratiæ
non unitur.

His tamen casti amoris blanditijs

non obstantibus inexpectatam repul-
sam pati cogitur, fortassis sollicita de
pluribus, & circa plurima solerter oc-
cupata, declinat sponsus lectulum, ro-
sis licet & lilijs coopertum, nardis li-
cèt & violis adornatum, abbreviatum
in carne Verbum, cui desponsata nuper
nunc ambit connubiali fœdere marita-
ri, brevi respondet repudio, *ego flos*
campi, præclara est floris prosperitas,
odorem spargere dum succiditur, accu-
mulare dum conteritur, nec dum a-
vellitur, amittere, vel immutare; ita
& Dominus JESUS in illo patibulo crucis,
nec contritus emarcuit, nec avulsus eva-
nuit, & illa lanceæ punctione succisus, sa-
cro speciosior fusi cruoris colore vernavit,
anagogizat subtiliter Gregorius, (r) *con-*
genita floribus virtus est, dum eti-
sterilitatem eradicare, humani corpo-
nis illustrem statuam adornare, suavissi-
mâ odoris fragantiâ enerve corpus con-
fortare, sic moralizante Gregorio,
Christus, dum spinas peccatorum extermi-
nat, mentem sponsæ, & palchritudine suæ
justitiæ exornat, ut naribus cordis, dum
cœleste desiderium applicat, interiora animæ,
quasi odore refocillat. Sed cur amabò
urbanas deserens delicias, hortorum a-
reolas declinat, curnam recusat in hor-
tis pasci, & pascere inter lilia Prin-
ceps pastorum? an fortè ut pingvescant
speciosa deserti, & colles exultatione
acoingantur, fugit cum urbibus subur-
bia, quasi temporalium sollicitudinum
angustias minus diligeret, & peregri-
nantes de corpore, volentes vivere in
spiritu, carnisque delicias evitare te-
nerius adamarer; & evaporantem in
deserto fumi virgulam inter asperita-
tes laborum, & arduos gemitus con-
tritionum avidius visitaret. Quasi plus
æstimet in vasto latepatientis campi ter-
ritorio totius mundi emolumento fa-
mulari, quam in domo spiritualium de-
liciarum, seu cedrina ob puritatem,
seu cypressina ob sublimitatem domi-
nari; erat dilectus Israël, erat electa
præ gentibus Synagoga (Lyrano expla-
nante) erat quasi lilium, sed in mon-
te, inter superbientia ambitiosi Phara-
onis dominia, sed color ejus obfuscaba-
ru violento solis ardore, ut veritate
candida potuerit gemebunda conqueri,
decoloravit me sol! seu solari sub em-
blemate ægyptiacam furibundæ tyranni-
dis crudelitatem delineatam condemnes,
seu agglutinatam idololatrantium allo-
phy-

Christus à
sponsa in vi-
tus floridus
lectulum re-
pudiat.

(r) lib: 2. ar
Sp: S. c. 8.

Christus in
cruce est ve-
rus flos.

Israël in Æ-
gypto est lili-
um in monte
sed decolora-
tum.

phylorum inclinationem fugilles; ut igitur desponsatam sibi sponsam ad pristinam venustatem reducat, ad primam integritatem reformet, ad vallem flos campi provocat urbium amatricem, ut recentem ex vallis humore colorem refumat.

Illud nihilominus explanandum superesse videtur, cur sponsa sponsum alliciente ad lectulum, ille illam ad campum urgeat se florem campi nuncupando? illam evocante ad requiem, ille provocat ad certamen; dum illa in amplexum extendit brachia, ille manus docere contendit ad praelium, & digitos ad bellum, illa amantem castissima expectat inter suspiria, ille amatam spectare flagitat in arena, quasi dicat (interprete Bernardo) *qui diligit me, veniat in campum, non refugiat mecum, & pro me inire certamen*; (s) benè optimè præter expectationem revertimur ad dura substratæ telluris subsellia, rejicimus denuò mollia delicioſi graminis strata, fœnum cum carne opprimimus, ita in terra confidemus, ut enim definit Chrysostomus, *mulier dormit non in lecto, sed humi*, (t) invitet delicata Sionis filia ubique requisitum sui amoris præsidem, suæ quietis apicem, confortem lectuli ad quiescendum, incoabit ille teneriorem animam ad campeſtrem pervij æris intemperiem, ut uni desponsata viro exhibeat se virginem, in fortem evadat mulierem, cujus pretium non de vicinis urbium domibus, sed de ultimis finibus, nam fortitudo vinci nescia in prosperis, nec superari in adversis est datum optimum, & donum perfectum de sursum descendens à Patre luminum.

Denique forti, quæ novit æquali robore ærurnarum pondera sustinere, ac voluptatum illecebras contemnere, intimatur pro thalamo arenaria, ut configat, pro florido connubij virginalis lectulo, dura, sed apta, inclinata, sed tœcunda humus præsentatur, si nuper nudum hæc dormientis ignaviæ stratum exesa jejunijs membra procumbere reformidant, respiciat invigilans vivæ fidei oculus, & sponsum secum jacere cupientem reperiet in terra; viatorem non terret itineris asperitas, nec advenam thori durities affligit, pugil non metuit vulnera, nec antagonistæ violentiam timet magnanimus Athleta. *Ego flos campi, amans spiritualis agricul-*

turæ innocentiam, incultam Virginalis In campo hujus vitæ cumgressu elegi, qui me habere desiderat, *JESU com-morandum est, inter amaritudines ac ærurnas.* ab urbana mundani incolatûs confusione fugiat, ut me reperiatur in campo exultantis pœnitentiæ delitescentem, in agrog foraneæ pietatis commorantem; *ego flos campi*, illis cresco sublimius, illis verno amœnius, illos conforto robustius, illos delecto suavius, qui pro me laborant durius, qui pro me æstum supportant libentius, qui mihi intendunt solertiùs, qui me sedulius inquirent. Nunc floreo, nondum fructifico, nunc campi factus rusticola, futurus olim cœlestis Solymæ humanus incola, quem allicit florentis pulchritudo, oblectet pariter laboris promptitudo, in campo suum figat tentorium, qui meum ambit consortium experiri, si modò non nisi florem respicias, expecta me in die tribulationis tuæ, sed tollerata, in fine colluctationis tuæ, sed coronanda, expecta sponsum à campo in domum genitricis tuæ nocte mediâ reversurum, tunc videbis & afflues quando dilatabitur cor tuum, quando, quod credidisti experieris, & quod sperasti consequeris, quam verum sit Siracidis præſagium comprobaturus, quod, *qui edunt me, adhuc esuriunt, & qui bibunt me, adhuc sitient.* (u) Denique flos campi sum, sed militantis, qui meam vult accedere servitutem, præparet animam suam ad tentationem, quæ generosiorem assiluit vehementius, & animosiores invadit fortius; stet igitur in justitia & timore, nec motus corruat, aut non stans firmiter succumbat; stet in Justitia, licita faciendo, nec tamen castum timorem deserat, vel ad horam à malo declinando; si timeret vacillare, imò si cœpit titubare, me florem campi respiciat, si aquilonis turbine premor, si meridiante solis ardore succendor, si matutino rore conspergor, si vespertino frigore stringor, si fulgure tangor, si fulmine cador, si obruor nimbis, si mergor in undis, nec campum relinquero, nec terram dimitto, nec præteritum pedibus cedo, nec conculcationem gressus devito. Denique, ut protelatam Divini floris anagogiam emphatico paradigmate claudem, devotissimam eminentissimi Carenſis elucidationem apponam, *ego qui sum fructus cœli, ut DEUS sum flos campi, id est, mundi, ut homo, qui vult satiari fructu per fructionem*

(u) Eccli: 24. v. 29.

Flos exponitur à is & ventorum injurijs omnigenoq; adversitatum ludibrio.

Qui in JESU
fructum ca-
pere deside-
rat, prius cum
ipso in ærum-
nis floreat.

(x) Gen: 27.
v. 27.

(y) Exod: 23.
v. 19.

(z) de Instit:
Virg: c 16.

Agnum coquit
in lacte ma-
tris suæ, qui
viribus hu-
manæ condi-
tionis æstimat
Divinitatem
Verbi.

(a) Ps: 49. v. 11.

redoleat florem per imitationem. Quod
si curiosius absconditæ nonnihil Ve-
ritatis scrutator inquirat, quò flos i-
ste virginalis campi oleat odore, respon-
debit antiquus dierum cœlestis Isaac:
ecce odor filij mei sicut odor agri pleni,
(x) & quamvis Jacobo homini assimi-
letur DEUS homo, cum flore campi
patiens, cum agri plenitudine redolens,
tu tamen quisquis lectorem minus fa-
tagis agere, & magis censorem affectas
exhibere, dum audis campestrem ho-
minem, orbis incolam, terræ benedi-
ctæ advenam hunc veræ Matris viven-
tium pro te primogenitum ingeniti Pa-
tris unigenitum reverere, memor præ-
cipientis DEI, non coques hædum, legit,
agnum, Ambrosius, in lacte Matris suæ,
(y) cujus subtilis elucubratio non ali-
um pro abditi mysterij revelatione ad-
mittit Commentatorem, non debes agnum
illum, in quo plenitudo Divinitatis corporali-
ter inhabitat, conditionis humanæ viribus æ-
stimare.

Est ergo in odorifera fructificantis
agri plenitudine secundus de terra ter-
renus Adam, non tamen Divinitatis ex-
pers, intelligendus, quid florecentis cam-
pi odore dulcius? quid pleno rure sva-
vius? quid incarnato Patris filio ube-
rius, quidnam Divina virgineæ Genitri-
cis prole est cogitatu deliciosius, effa-
tu gratius, aspectu pulchrius, egressu
mirabilius, quid optabilius sortitu?
non tibi terrenum quendam imaginare
campum, vel agrum torrentibus ple-
num, lapidibus stratum, horridum syl-
vis, plenum labruscis, jejunum fru-
mentis, undosum stagnantibus aquis,
in hoc castæ propaginis campo oliva
fructifera frondet, quæ abundat cœli-
genæ pacis unguento; in hoc exube-
rante omnigenorum fructuum agro, vo-
luptuosus ille promissionis botrus à vi-
te Deitatis dependet, qui ut immun-
dum abluat, mundum suo torculari de-
ciduæ crucis expressus copiosum sangvi-
nem fudit, ut possit merito agresti cam-
po competere agro, huic imò, ut de-
beat appropriari, vaticinium illud præ-
conium à psalte regio præcantatum,
pulchritudo agri mecum est, (a) legit Hie-
ronymus, universitas agri, & novum
novæ proprietatis præbet argumentum
lectio Tyguina, penes me sunt pecudes a-
grestes, hoc mihi est in solatium affli-
cto, hoc spei meæ in suffragium me-

ticuloso. Ecce, nec illos suo excludit Beati, qui pe-
gremio, qui computruerunt ut jumen- nes JESUM
ta in stercore suo, si modo innocue velut pecudes
pecorum more, à jumentorum usu non & jumenta
ambiant eximi, si à laboribus plangen- sunt.
tis & plorantis, pœnitentis & labo-
rantis patientiæ erui ante sabbathum non
prætendant. Quod ipsum gratulabun-
dus annunciat Isaias, dum illuminandæ
applausurus Solymæ ad lumen evocat
caligantem, ad surgendum excitat ja-
centem, eò quod venerit lumen suum,
& gloria Domini orta sit super eum:
omne pecus cedar congregabitur tibi: arie-
tes Nabajoth ministrabunt tibi; utque
instituendæ congregationis motivum
insinuet, offerentur super placabili altari
meo. (b) Legit Theodotion, offerent se: (b) Is: 60. v. 7.
& domum Majestatis meæ glorificabo: hæc
ambo populorum genimina cedar &
Nabajoth (elucidante Lyrano) descende-
runt quidem de Abraham, verumtamen
per Ismaelem, non per Isaacum; hinc
cedar Ismaelis filius communi interpre-
tum versione, mærorem & tenebras
significat, ut adumbratum noverimus
filium tenebrarum, sed mœrentem, sed
gementem & pœnitentem; descendit
quidem, si primum Christiani prævari-
catoris ortum consideres, à patre fidei
nostræ, ad boni pastoris ovile hæc ovis
pertinet, sed errabunda, pastoris plo-
rat absentiam, aspirat ad assumentis
humerum, ut enervata in abditis de-
lictorum sylvis, ubi præter porcorum
filiquas nulla sunt pascua, in locum pa-
scuæ reducat, à Domino jam regi de-
siderat, ut nihil ipsi deesse ultra valeat,
& hymnum laudis intonare valeat cum
psalte Regio: in loco pascuæ ibi me col-
locavit, super aquam refectiois educavit
me, animam meam convertit, (c) pecus (c) Ps: 22. v. 2.
cedar tunc in ovile unius Ecclesiæ mi-
lantis congregatur, quando peccato-
res, qui antea erant in tenebris igno-
rantia, & mœrore peccati convertun-
tur, arietes quoque Nabajoth, qui pa-
riter Ismaelem Genitorem habuit, ma-
jores videlicet in numero peccatorum
velut in grege pecudum subjicient col-
la in servitium hujus pastorum Princi-
pis, sicut devoti filij; & una simul su-
per placabili altari offerentur, exhibi-
turi amodo corda & corpora sua hosti-
am viventem sanctam DEO placentem,
offerent se in aurea amorosi cordis ara,
quæ vivum securæ placationis est alta-
re, si modo æterni legislatoris invio-
la-

Peccatorem
conversum
pascit DEUS
ut ovem re-
ductam.

labile præceptum observetur, *ignis autem in altari semper ardebit*, (d) in quo charitatis flamma indefinenter accendatur nullo sinistrae adversitatis turbine, nullo prosperitatis flamine exstingvenda, in hoc sacerdotali sancti amoris ara, ignis ex mœrore devotæ compunctionis succenditur, ut caro per jugem immolantis pœnitentiæ fervorem consumatur; altare hoc ante faciem templi construitur, quemadmodum in prophetico gemebundi Ezechielis volumine designatur, (e) videlicet *ante frontem templi orientalem*, ut explicat Carenfis, dum pœnitens anima totius Matris Ecclesiæ conspectui objicitur, ut defixi cæterorum fidelium oculi videant, quemadmodum lachrymans nuperi peccatoris anima in lamento compunctionis immoletur.

Hostiam viventem offenso Numini in dies offerunt, dum corpus suum occisum vitij, sed vivens in continuo augmentandarum virtutum exercitio, placando judici, fidi Divinæ gloriæ vindices præsentant, *denique quid est altare DEI?* inquit moralis Papa, & suæ respondens illicò quæstioni, definit vivam sanctissimæ Deitatis aram, *nisi mens bonè viventium, qui peccatorum suorum memores lachrymis se lavant, carnem per abstinentiam macerant, nullis se mundi hujus actionibus miscent, quæ habent, indigentibus tribuunt, & habere, quæ non habent, non concupiscunt.* (f) Novi ab ordinatrice Sapientia injunctam instruendi altaris machinam fuisse designatam, in quo incensum thymiamatis adoleretur, vestiebatur auro ad magnificentiam & decorem, & donabatur ante velum arcæ in sancta sanctorum, inceduntur quippe in conflagrante anima suavissimi Thymiamatis aromata, quando illa in sacræ compunctionis fletibus inardescens, ob offensam læsæ Divinitatis Majestatem flamma dolorosæ compunctionis incenditur, & inter evaporantia gemebundi cordis suspiria, fumantis instar victimæ concrematur. Felix arietum, felix emundatorum pecudum hostia! de quibus puer Domini lætabundus intonuit: *afferte Domino filios DEI, afferte Domino filios arietum.* (g) Victimandos non quidem in hostiam sanguinis, sed amoris; nec enim DEUS ille, qui dilecti discipuli asserto charitas est, aliud exigit sacrificium, quàm

spiritum contribulatum, quàm cor contritum & humiliatum, non enim quæ sunt hominis, sed ipsum hominem quæsit, qui reperturus perditum, deambulans inquirebat: *Adam ubi es?* cor contritum quæsierat, ut ingemisceret se peccasse, & humiliatum, ut fateretur se deliquisse! vis immolatum hujusmodi arietis videre filium, quem duces gregum Apostoli genuerunt, vis tale pecus Cedar super altare thymiamatis redolens intueri, vaticinantis Baruch crematam flammivomi amoris hostiam contemplare, excluderat Prophetæ providus à sacrificio Altissimi oves, quas mors in inferno pascit inediâ irreparabili, quarum spiritus acceptus est à visceribus suis, & ocyùs subjungit, *anima quæ tristis est super magnitudine mali, & incedit curva & infirma, & oculi deficientes, & anima esuriens dat tibi gloriam & justitiam Domino.* (h) Est provida licet tardigrada viatrix, quæ aggravata à corruptibili corpore propter intolerabilem peccatorum gravedinem, tristatur per acerbam intimæ contritionis amaritudinem, curvatus per veram contribulati spiritus humiliationem, ægrotat per agnitæ fragilitatis considerationem; deficiunt illius oculi suis intenti maculis, ad aliorum nævos non oculati, aspiciunt defixi defectus proprios, nunquam respiciunt alienos; esurit cibari ambiens, sed pane lachrymarum justificari flagitans, sitit justitiam, quæ prius iniquitatem hauserat sicut aquam! hanc tremebundam à voce furoris Domini; hanc recedentem ab elevatis filiabus Sion, quæ ambulant extento collo, hanc incurvatam usque in finem, & totâ die contristatam, hanc derelictam à virtute sua, hanc imperfectum suum videntem oculis suis, nescit despicere Creator oculus, sed pro-volutam videns in pulverem contritionis suæ destructam scelestâ iniquitatis manu sui imaginem, extentâ miserationis Omnipotentis dexterâ ad pulchriorem formam redigit, ad formosiora sublimioris sanctimonis reformans venustatem.

Quid valeat in conspectu Altissimi hirsutus enervati corporis saccus, no-verunt ad nostræ ignorantie confusio-nem allophyli Ninivite, qui intimato supernæ ultionis decreto, *vestiti sunt sac-cis à majore usque ad minorem*, ut lu-

Quæsit DE-
US ab Adamo
cor contritū,
sed non inve-
nit.

Anima pœni-
tens sit justi-
tiam, quæ
antea hausit
iniquitatem
sicut aquam.

geant luunt, & qui luxu lascivientes, ambitione superbientes peccaverunt, sacco placare offensum iudicem contendunt; inaudijt cæteris serius Divini Viudicis edictum immoderatus Rex, & illico hominibus præcipit ac jumentis, hispidâ asperitate vestium interni doloris vehementiam exterius profiteri, operiantur saccis homines & jumenta, lugubri mœroris habitu amicti, & sirmate plorantis tristitiæ palliati, ad ostendendum perfectam pœnitentiam non solum indixit Rex afflictionem hominum, sed etiam animalium, approbat regalis Præcepti tenorem Lyranus; sed nunquid boves & pecora, quæ nominatim ad imperialis decreti executionem adstrinxit, natura pilis contextit, pellemque quâ vestiretur accinxit, cur ultra hispidam curam aspero involvunt sacco? num forte villosa lanugo lenitatem præ seferens regalibus oculis hoc displicebat tempore, quo cælo spectatori sui doloris tragædiam omnis expertem solatij levi licet destitutam exigui solaminis specie repræsenteret. Noverat, Hebræorum DEO adeo gratum evadere lugentis pœnitentiæ vestimentum, ut primo ejus intuitu, in ipsis belluis deletetur, adeo inamoratur ultrix Justitia in deformem humanis aspectibus pœnitentium vestem, ut si jam collimanti apponas; arcum retrudas, si jam ferienti obtrudas, ictum restringas, jam ensen rotabat, imò inflexerat immedicabile vulnus, irremediabilem omnibus viventibus mortem, jam ruituram pronunciavit in pulverem, quam Damascena è gleba construxerat mortalis Adæ statuam, quando commiserans misericordia, ut prostitutam nuditatem tegeret, pelliceas consuit tunicas, in nudi corporis operimentum, ut qui per voluntariam Divinæ legis transgressionem Divinam similitudinem retinere noluerunt, mortales facti, susciperent pecudum conditionem in subeundæ mortis obligatione; in tunicis pelliceis mors, quæ post peccatum debebatur naturæ, significata est, concludit interlinearis, novi erroneam quorundam sciolorum sententiam, quos quia puduit auscultare creatricem Omnipotentiam, quæ cælum ad instar pellis extendit, super nihilum terram fundavit, cum sole lunam orbi illuminando accendit, cum planetis stellas cælo affixit, detractas nunc mortuis animantibus pelles cen-

Saccus pœnitentiæ etiam pecudibus impositus movet ad miserendum intuentem misericordiam.

fuisse, dementer concludebant intelligenda in pelliceis tunicis humana corpora, quæ jure optimo animarum tunicæ sustinent appellari, eorum alij, ut indecorum pellicis opificium à Conditore removerent, primum contextæ nuditatis nostræ vestimentum, ex arborum cordicibus confectum arbitrabantur, pellicearum tunicarum nomine insignitis; priorum error post jam Creatas protoparentum animas producta primùm corpora fateri compellitur, quasi non prius formasset DEUS hominem de limo terræ, & inspirasset postmodum in faciem ejus spiraculum vitæ, ut fieret in animam viventem.

Sublimem Divini opificis finem subtiliter advertit Rabanus, novamque noviter superbientium protoparentum confusionem, fecerunt sibi verecundi conjuges defici folijs perizomata, quibus tegenda tegerent, ac perdidit per pravaricationem originalis innocentie gloriæ velamen excusationis sibi conficerent, sui que reatus ignominiam transfunderent in naturæ conditæ Creatorem, sed Dominus illis fecit tunicas pelliceas, quibus totam totius corporis nuditatem contextit, ut intuenti cuivis oculo pateret illis per sententiam æquissimi Judicis ore prolatam, ablato statu immutabilis vitæ inflictam fuisse pœnam mortalitatis; nam pelles, quæ non nisi mortuis pecudibus subtrahuntur, mortis figuram continent, (i) pœnalem ergo reis habitum induit, ut versante semper ante oculos culpâ, imminueretur per continuantem pœnitentiam, plaga. Quod pariter incarnata Veritas insinuaré voluit, dum adolescentioris filij reditum in latabunda genitoris brachia descripsit; dum enim iste consumptis lasciviente luxuriâ, tam opibus quàm vestibis inops & egens revertitur, dum se indignum reputat vocari filium, ab illo, qui se vocavit in gratiam suam, quia vocari ad gratiam, pertinet esse ad naturam, ut adstruit insigniter Chrysologus, (1) occurrit illic, qui in altis habitans humilia respicit, & vidit illum Pater suus, nec enim nisi visus Patrem videre potuit caligans filius, qui comprehensus ab iniquitatibus suis, non potuit videre, occurrit non quidem corporis motu, sed pietatis affectu, utque lapsum erigeret, cecidit super collum ejus, ut levi sed efficaci amo-

DEUS fecit tunicas pelliceas primis parentibus, ut se mortales factos plangerent.

(i) lib: 1. in Gen: 3. 19.

(1) serm: 2.

Sicut filius
prodigus à
patre, sic re-
cipitur pœni-
tens peccator
à DEO sibi
obviante.

(m) Luc: 15.
v. 22.

(o) quest: E-
vang: 33.

amoris onere, onus intolerabile tot peccatorum tolleretur. Sed primus paternæ dilectionis affectus reluxit in tegumento pudoris, priusquam enim supplicabundo responsum redderet filio, dixit Pater ad servos suos, citò proferre stolam primam, & induite illum. (m) An fortè, quia provida compassivi Patris benignitas sustinere non potuit denu- datum servorum obtutibus obviare filium, eundem vestiri prius voluit, quam videri? solam sibi patere voluit nuditatem, nec distulit diu circumvagari revelatam, citò proferri præcipit, non enim dissimulat Pater misericordiarum vel ad momentum pœnitenti & deprecanti filio misereri, primam exquirat stolam, nec aliud à Christo induere vestimento debuit, ut perditum reassumeret amictum, quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induitis; (n) primam exigit, non secundam, stola prima est digitus, quam perdidit Adam, explanat Augustinus, (o) meo tamen conformius proposito interpretatur pater- num idioma de citò proferenda recuperatæ puritatis stola Carenfis Hugo, ac si dicat eis, per pœnitentiam restituite ei innocentiam, (p) injungit quoque denu- datum induere, induite illum idest certificate illum de gloria immortalitatis animæ & corporis perpetuè possidenda, prosequitur purpuratus Pater, qui enim increatione duplici; quodammodo indutus est vestimento, in primo homine omnis homo, pulcherrimâ innocentis animæ venustate & perennaturâ quodammodo decori corporis immortalitate, idem utrâque hac beatæ felicitatis stolâ exutus est per peccatum; & licet redintegratam denuò acquisiverit per baptismum, iterum petulanter perdidit, quando profectus in regionem longinquam oblivionis DEI, adhæsit uni civium regionis illius, aëreum quendam principem de militia & potestate tenebrarum existisse autumat Augustinus; sed indolenti ob illatam derelicto patri injuriam, & revertenti paternæ pietatis clementiam, perdita stola redditur mysticè insinuando (ut commentatur Rabanus) quia electi habitum immortalitatis, quem in Adam in exordio sæculi perdididerunt, in fine sæculi sunt recepturi in Christo, si tamen expectatam gembundæ confessionis vocem depromant, si revertantur in se præcipitanter egressi à se, se ipsum quippe sibi restituit, qui DEUM,

Stola prima
restituenda est
innocentiæ re-
stitutæ per
pœnitentiam.

à quo recesserat, rediens accedit; sic prima, sed lachrymabunda vox redeuntis peccavi! hæc enim est prima confessio apud Authorem naturæ, quam violat prævaricator, dum peccat, est efficax impetratio apud thronum Misericordiæ, quam despicit, dum desipit, & miser fit peccator, est initialis remissio apud arbitrum culpæ, qui ocyus placatur, dum culpæ singultuabundos intergemitus accusatur; excludit condemnationis sententiam, fit reus licet intimandi interitûs, quisquis accusatorem fratrum, aut redarguentem conscientiam prævenit confitendo, & cogit conticescere ingemiscendo, nec enim minus fit ore confessio reatum, quam fidei ad salutem, quid autem est facilius. ecquid felicius, quam illi tuorum reatum horrorem pandere, quem nihil latet? qui ante factum præsciverat futurum; cur dubitas de absolute- one, quid vereris de remissione, offensus advocatus promittit exhibere, & spondet veniam, judex patroni vult officium suscipere, & offert gratiam, Ultor Vindicis munus ambit deponere, & plenam reconciliari Numinis indulgentiam præsentas pœnitenti.

Qui diabolum
accusatorem
fratrum pro-
pria prævenit
confessione,
efficit remissi-
onem apud thro-
num miseri-
cordiæ pero-
rat.

Respice, quisquis es, qui vel flagitiorum nimio horrore perculsus, vel benignissimi Patris recordatione commotus, vel impiæ desertionis abominatione impulsus, vel tandem etiam malorum omnigenâ necessitate constri- ctus, sentis cujusnam fortunæ sit lenocinium, mercenarium fieri, & locò panis suavissimi porcorum filiquis reple- ri, seu immundas cogitationes in corde, ut crescant, nutrire; irrationabi- les prævæ conversationis escas glutire, carnalium delectationum illecebris ves- ci, uni duntaxat civium, unius maligni spiritûs dominio famulari, insatiabilis concupiscentiæ tyrannidem ex- periri, in mundi villam mitti, & per- versorum desideriorum cupiditatibus subjugari. Intuere prodigum, quisquis ad villam accolæ vanitatis festinas, quam nuper à se emptam protestabatur ille, qui se ipsum excludebat à regno, dum se à nuptiali epulo invitatus excusabat; contemplare filium, quisquis te à mi- sericordiarum Patre elongare contendis, exulem patriæ, dissipatorem substantiæ, porcorum luxuriæ, & tandem nobilem subulcum, imò porcorum commensalem!

lem ! intueri non caligante mentis oculo, sed cordis acie illuminatâ; contemplare non præproperâ præcipitis concupiscentiæ levitate, sed providâ attentæ considerationis gravitate, in domo Patris panibus abundantem, in voluntario errabundæ libidinis exilio fame pereuntem, meditare simul veridicum Gregorij Nysseni assertum, *hunc filium prodigum Spiritus sanctus nobis inscripsit, ut instruamur nos, qualiter debeamus cordis deplorare peccamina;* (q) & nè fortassis inani castitatis prærogativâ glorieris, reque lasciviarum adversarium, alijs interim contaminatus vitijs, profitearis, audi commentatorem Augustinum, *luxuriosam verò vel prodigam vitam vocat amantem fundere atque spatiari pompis exterioribus, intus inanem, cum ea quisque sequitur, quæ ad alia procedunt, & relinquit eum, qui sibi est interior,* (r) & vide, num longè non recesseris, non loci translatione, sed mentis à Conditor tuâ alienatione, & quia non in solo pane vivit homo, sed in omni Verbo DEI, recordare famis tuæ, quam pati cogebaris, dum creditam tibi prodigens substantiam cœlestis gratiæ dona ludicris affectibus perdidisti, intellectus rectitudinem perversis cogitationibus detorsisti, Veritatis notitiam jam vanitatem fallacijs commutasti, Conditoris memoriam cum creaturarum nanijs dissipasti, hæreditatem filij caducis terrenarum possessionum quisquilijs postposuisti. Verumtamen mæror amaritudinis, quo verecundam operuisti faciem, nè nuda cœlum respiceret, aspectum miserentis DEI promeruit, & tenuis suspiriorum sibilus, nubes penetrans, cum modulante gemitu ad auscultandam compuncti cordis symphoniam, ipsam exacerbati Judicis inclinavit Majestatem; prosiliit ad usque empyreum incolæ Divinitatis solium deliciosus lachrymarum imber, ut stans in circuitu throni innumerus beatarum mentium exercitus, delectaretur pariter ac miraretur, à copioso Chrysalini fluminis impetu lætificari civitatem DEI; *ô! quanta vis in lachrymis peccatorum, exclamat anrilius Ravennas, rigant cœlum, terram diluunt, exstinguunt gehennam, delent in omne facinus latam Divinam promulgationem sententiam,* (s) Ecce, qui omnibus abundat dives in omnes, qui invocant eum, sitit & famet, nec tamen aliud exigit, stans ad ostium &

pulsans, quàm tortam panis unius, (r) (r) Exod: 29. 7. 23. legi condignam magno Gregorio moralitatem, legi sublimem Patris sanctissimi anagogiam, qui in oblata panis torta, afflictam supplicijs pijssimi Redemptoris nostri carnem reveretur, (u) ad quem (u) lib: 2. in Regum. tortum veluti panem respiciebat collachrymans Isaias, dum coaugmentatam tormentorum congeriem prælagiebat, quibus hic panis vivus nobis descendens de cœlo sustinuit contorqueri: *verè langvres nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.* (x) (x) Is: 53. v. 4.

Hoc pane pœnitens anima ad saturitatem vescitur, dum amarissimam patientis DEI historiam acerbis inter lachrymas meditatur, sed quia intueri lachrymantem non sufficit, nisi etiam collachrymans legentis & lugentis oculus, consimili saltem stillicidio distillet, cui patientem meditari parum est, nisi compatiens animus ad totis compatiendum visceribus stimuletur, videamus, si forsitan ille, qui nobis panis, & quidem tortus fieri voluit, ut qui se Patrem nostrum exhibere voluit, filios quoque adoptivos enutrit, qui se errabundis ovibus pastorem cum prævio crucis baculo præbuit, ut suis pasceret carnibus, vel si has abnuant mandere, fœnum nostræ carnis assumere non veruit, ut gregi suo conforme pabulum porrigeret, quo pascatur, videamus, inquam, si forsitan pauper ille, & in laboribus à juventute sua, cibum à nobis exigit, & tortam panis pariter sibi præcipiat immolari, præcepit in exodi volumine hanc sibi à Synagogæ prolibus in hostiam offerri, sed quia, quæ ipsis proponebantur mysteria, erant umbratiles figuræ, quidnam à filijs Ecclesiæ gentium victimandum præfiguraverit, investigemus. Et ecce! suam rursus ad indagandum subministrat lampadem moralis Papa, sublimi hac profundæ Sapientiæ allegoriâ, *panem peccator conversus torquet, cum præteritam delectationem cruciat per afflictionem pœnitentiæ,* nec enim sufficit peccata nuper commissa deserre. non satis est abjectum Divinæ legis jugum reassumere, sed insuper requiritur residuum gliscentis adhuc flammicidij calorem lachrymis super infusus exstinguere, & fœda carnalium illecebrarum vulnera asperitate vini eluere, deciduo stillantium oculorum nimbo irrigare, & omnem pectoralis cancrefo-

Lachryma
pœnitentis
delet senten-
tiam offensi
Judicis.

(s) S. Petrus
Chrysost:
serm: 93.

Peccator pla-
cando DEO,
quem offen-
dit, offerat
tortam panis
pro hostia pla-
cationis.

Homo pœni-
tens torquet
Panem.

fo.

na fomitem validâ afflictione corporis eliminare. An non peccâsse illi displicuit, qui anxîa coarctatus solitudine rotam plagarum seriem cœlesti medico inspiciendam denudavit, quem licet regali affixum solio, licet augusto stipatum satellitio, licet gemmato coronatum diademate, confiteri non puduit, *putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ*, (y) confitebatur suorum vulnerum turpitudinem, nec sola sibi inesse fateretur vulnera, qui super inductam putredinem testatur, nec hâc contentus suæ confusionis evulgatione, corruptionem cicatricum adjicit, quæ specialem fauciatae mentis malitiam exponit; obducta siquidem super vulnus cicatrix plagam præteritam salutarî curatam cataplasmate contestatur; verum? dum denuò cicatrix corrumpitur, nova necesse est, ut renovati vulneris atrocitas intimetur; qui ergo corruptas cicatrices commemorat, iterata procul dubio commissarum prævaricationum flagitia accusat. Hinc legit Fulgentius, *computruerunt, & deterioraverunt*, ut feri livoris saniem vulnere accessisse, & commisso ex libidinosi furoris impetu delicto, novam iniquitatem accrevisse omnes legentes posteri intelligamus; quia peccatum adulterij, quod commiserat cum Bethsabea, quodammodo redijt, dum fragili inductus levitate amplissimum enumerari populum præcepit; *computruerunt, & putruerunt livores mei*, ingeminat Augustinus, qui sano innocentis animæ odoratu fruitur; sentit, quàm abominabiliter puteant peccata; avertit enim illicò à putrido vulnere olfactum suum, quæ florido adhærens Nazareno, clamans & rogans occurrit: *trahere me: post te curremus in odorem unguentorum tuorum*; (z) odorem namque svavitatis per diffusa erudientis sapientiæ verba, & fragrantia prodigiosa sanctitatis exempla disperferat hic sponsus virginum, quò quemvis vitiorum foetorem abegit, omnem corruptæ carnis putorem elongavit. Dum igitur computruisse cicatrices conqueritur, contra se ipsum obdiuturnam continuationem delicti invehitur, & qualiter bajulans iniquitatum onerare remedium convalescentiæ distulerit, referre non dedignatur.

Ast ecce! quemadmodum defluam suorum ulcerum saniem radenti Jobo

prima est incolumitas restituta, quem admodum ulcerosus ad limen epulonis Lazarus, post horridam, quam canes lingebant, vulnerum putredinem, de putrido corruptarum cicatricum strato in sinum Abrahamæ obsequioso complaudentium Angelorum ministerio est translatus, sic licet non unguentum sed foetorem redoluerint recensita gemebundi Davidis vulnera, quia tamen oculato eorundem intuitu, ad remedium pœnitentiæ confugit, quia non solâ delictorum confessione contentus, eorundem seriam ultionem intendit, quia profundus inspectâ miseriarum colluvie, curvabatur afflictus usque in finem, idcirco convaluit roboratus, novisque viribus, nè ultrò succumberet, confortatus; *David incurmiser factus, & curvatus usque in finem; vatus, repræsentat mentem terrenis regium, eodem obrutus incurvabatur; immersam vel si peculiarius recenseri flagitas delicti speciem, superbiæ gravedinem assignat, unde curvatus es? quia elatus eras, si fueris humilis, erigeris, si fueris elatus, curvaberis; nec enim DEO pondus deerit, quò depositos potentes incurvet. Immersum terrenis animum per incurvatum Solymæ principem repræsentari, autumat Gregorius, qui se suam infelicitatem non agnovisse profiteretur, nec inter suprema periclitantis animæ discrimina nullum lethiferæ infirmitatis assultum sensisse lamentatur, contra quam furibundam phræneticæ mentis alienationem insurgens, sic eâ dementatos redarguit peccatores; usque in finem curvatur, qui iniquæ voluntatis studium, usque ad effectum pravi operis, terrenis inhians protrahit, & ad cœlestia ambienda non solum per gradum operis, sed nec per intentionis volatum assurgit; (a) sed aliò collimantem hoc idiomate puerum Domini, lugentem licet ac pœnitentem, describit subtiliter Ambrosius, dum enim plenioris explanationis gratia, curvatum usque in finem interrogat, usque in quem finem, respondet, in finem scilicet pœnitentiæ, hoc quotidiana panè totius diei tristitia monstrat; hoc lachrymarum panis indies devoratus confirmat, hoc invocata indefinetti gemitu ad miserendum misericordia signat, hoc desiderata elongata solitudinis quies explanat, hoc iterata prævaricationum accusatio probat. Nec tamen in hoc fine sanctissimus medio-*

David curvabatur usque in finem pœnitentiæ.

(1) Ps: 37. v. 6.

Imitens David accusat se tam de præteriti, quàm de præterito malo.

(2) Cant: 1. v. 3.

Christus odore Verbi & exempli foetorem peccatorum eliminavit.

(a) in Ps: 3. pœnit.

(b) in Ps: 37.

David:

Finis incur-
vati Davidis
erat Christus,
qui est finis
legis.

(c) Is: 12. v. 3.

lanensis Præsul subsistit, sed altius mentem exaltans, sublimius calamus vibrans elucubrando procedit, *vel ut amplius & mystice intelligas usque in finem, hoc est, usque ad Christum, qui finis legis est*; (b) sustinuit ille, & vivum corpus sauciari, & mortuum in referato latere vulnerari; & quamvis nullus peccati foetor præambulus ad pœnitentiam à sacro sancto vulnere redoluerit, non tamen renuit eas reconciliando Vindici patientiæ hostias immolare, quas congruit contritis peccatorum cordibus offenso Numini victimare. Affligebatur miseris, ut miseros sublevaret, curvabatur ad flagellorum imperus, ut prostratos erigeret, & flagellandos liberaret, licet de salvifico perforati lateris fonte nulla corruptionis tabes efflueret, sed puteus aquarum viventium scaturierit, illi conformiter aggratulantis Isaïæ oraculo: *haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*. (c) Ut bibant salutem omnes peccatores terræ, huc incurvabat in spiritu bibiturus spiritum suum, velut in finem pœnitentiæ suæ, non solum præviso Redemptori fidem, sed insuper suarum adversitatum tolerantiam, suorum gemituum affluentiam, suarum lachrymarum profluvium, suarum passionum ac persecutionum abundantiam deferendo, constituens ante Dominum omne desiderium suum, incurvabat se in oratione provolutus David (teste Ambrosio) cervicem sicut circulum flectens, humilians se in precibus suis, non superelatus ambulans, ut vinceret maligni spiritus ferocientem superbiam, potestatem habentis in recalcitrantem animam. quam ad tempus accepit.

Qui ergo mente commissa nuper crimina flere negligunt, hi rugientem à gemitu cordis sui electum Israël regem legant, qui non contentus præterita flagitia recensuisse, incessanter ingemuit, nè ab iterata facinorum coluvie inquinaretur amplius, ad fontem misericordiæ totis distillans oculis anhelavit, nec sine ultione delictum sibi dimitti voluit, qui semetipsum puniens, sine vindicta peccatum relaxari non postulavit, idcirco quippe lachrymas sibi panes die ac nocte fuisse gemebundus adstruit, quia continuo peccatum suum contra se positum delere pœnitentiā postulavit, fuerunt sibi lachrymæ suæ panes die ac nocte, quia

Justitiam esuriebat adversum se ferientem, sua delicta punientem, sibi sententiam desideratæ reconciliationis enunciantem; expendit subtilitatem prophetici hujus carminis sublimis Augustinus, & quænam sit lachrymis cum pane propinquitas, profunda investigatione requirit. *Non dixit factæ sunt mihi lachrymæ meæ potus, nec ipsas desiderasse videretur sicut fontes aquarum, servare sitim voluit, extinguere amaram sitim pœnitentiæ non requisivit; noverat sitis illicium à panis esca conservari, qui enim copiosius panem comedit, is quoque abundantius aquam sitit, qui ergo sitire pœnitentiam ardentius optaverat, lachrymas suas sibi in cibum panis converti flagitavit; utique manducando lachrymas suas, sine dubio plus sitit ad fontes*, (f) infert subtiliter Hypponensis; sitivit lachrymas in nocte adversitatis, nec tamen ideò eas sitire desijt in die licet clarissima prosperitatis; non iste ab ore Apostolorum principis salutare illud audierat consilium, prævaricatoribus (ut ad salutem pristinam redeant, ut celerem flagitiorum veniam obtineant, ut DEUM suum, quem perdiderant, brevi compendio inveniant) communicatum: *pœnitentiam agite, & baptizetur unus quisque vestrum*. (g) Ut prius se lavacro contriti cordis immergerent, & postea felicius aquâ baptismatis lavarent, nam licet Doctore gentium instruente, *sine pœnitentia sunt dona & vocatio DEI*, (h) non tamen interior contritio excluditur, licet exterior dispensetur. Prævolavit Divino illuminante spiritu Psalter Regius, & implens hoc documentum Veritatis Evangelicæ, culpas eâ aviditate in lachrymis absorbere statuit, quâ suum famelicus esuriem pane compescere assvevit; amaro gemitu effectum baptismatis obtinere desiderans, nec die dolere desijt, nec nocte lugere intermisit; & quamvis jam dudum peccata deseruerit, planctum, quo perpetrata in animum revocaverat, non intermisit, sed confirmari omni tempore cor suum pane lachrymarum voluit, nè fortè aliquando non lachrymantem ille despiciat, qui nihil in peccatore vehementius, quàm cordis compunctionem amat.

Hinc optimè Ecclesiastes DEUM quærenti animæ, & forsan sua propter peccata prudenter anxie svadebat: *mit-*
te,

Paris lachry-
marum erat
Propheta ci-
bus, ut am-
plius ad sitim
justitiæ alli-
ceretur.(h) Rom: ii.
v. 29.

(f) in Ps: 41.

(g) Act: 2. v. 38.

te panem tuum super transeuntes aquas, legit Venerus, super facies emittentes aquas, (i) & vertunt septuaginta Interpretes, super faciem aquæ. Novi juxta litteralem discutientis Hieronymi sensum, eleemosynarum abundantiam commendari, & liberalius (Lyrano commentatore) ad peregrinantes advenas extendi, qui transeunt ad terram suam sicut aquæ ad mare; vel indifferentius nomine panis omne beneficium exprimitur, quod populis transeuntibus mortalitatis cursu, misericors dextera impertitur; in panis symbolo, quo corpus nostrum reficitur, doctrinam Carenis Hugo intelligit, quâ veritatem discens anima eruditur, hoc pabulo refectus jubetur alios reficere, nè fame pereant, qui eo refici anhelant, sed super transeuntes aquas mitti præcipitur, id est super illos, qui sunt terra irrigua, & ad fructificandum idonea, nè forte filijs subtractus, mittatur canibus ad conculcandum. Præclara tantorum Patrum commentaria, me tamen oblectat copiosius Mediolanensis Ambrosij elucubrario, sic legentis: mitte panem tuum ante faciem aquæ, quia ubi panis cælestis, ibi aqua gratiæ, (l) panem cælestem, qui & delectat famentes Angelos, & esurientes Adæ filios, & panis Davidicus, est panis lachrymarum, tunc maximè cibandæ langventi animæ necessarius, quando incarnandus ad sæculorum vesperam DEI Filius, nec dum corpus suum sponsæ sponsi sanguinem Ecclesiæ misit ad mensam, ut foret vivificans caro manducaturis gentibus ad salutem; hunc largiter ante cælestis aquæ faciem expone, sed illius, quæ sitibundo JESU Discipulo in Pathmos insula propinabatur, ipso testante qui viderat, ostendit mihi fluvium aquæ vitæ, splendidum tanquam crystallum, procedentem de sede DEI & agni. (m) Legit Arabs, fluvium purum, & rutilantem, ut adamantem defluentem; abyssum dixeris ineffabilium divitiarum, dum adamantibus abundantem meditaris, excentricum inæstimabilem deliciarum, dum puritate rutilum, vitali splendore fulgidum aquarum alveum contemplaris; illum fortassis insinuat torrentem voluptatis, quo inebriantur ab ubertate domus DEI, & cujus impetu triumphantium militum civitas, æternatura civium unitas lætificatur, est ille adamantinus amantium animarum fluvius, quem

(i) Eccli. ii. v. 1.
Panis pœnitentiæ debet mitti ante faciem aquæ, id est in conspectu Spiritus sancti.
(l) enarr. in Ps. 41. Dav:
(m) Apoc. 22. v. 1.
Spiritus sanctus est fluvius aquæ vitæ, dimanans à sede DEI & Agni, id est, Patris & Filij.

prælagientis Isaia oraculo Altissimus jam tunc in consolationem lugentis Synagogæ revelavit, ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis, (n) declinaturum se spondet à superbis Judæorum cordibus, ad humiles gentium animas, ad valles siquidem declinat aquarum copia, & gratiarum abundantia descendit ab æternitatis montibus in convallia profundæ subjectionis, elucidat declinantis fluvij, elucubrat transfusæ pacis mysterium purpuratus Hugo, descendere faciam super eam, super dolentem & lugentem, super moerentem & gementem, super singultuantem & pœnitentem animam, plenam & perseverantem pacis affluentiam, id est, Spiritus sancti abundantiam, quo te conciliamus DEO & Angelis. Delecteris & inunderis! submergaris & absorbearis in flumine hoc adamantino, in hoc purissimo luctuosi amoris balneo. Ergo flumen istud Dominus est, infert Tuitiensis Abbas, & verè, quia Spiritus sanctus est, quis mihi det inveterato in ægritudine delictorum! quis mihi det habere hominem! qui ad commotionem aquæ hujus me mittat in piscinam! Spiritus sanctus est hoc flumen pacis, prosequitur Rupertus; hic torrens gloriæ, hoc flumen lætitiæ, hic torrens voluptatis & ubertas domus DEI, (o) hæc aqua vivificando illuminat, & quia in crytallo relucet claritas, & inest firmitas, per illum & in illo lucebunt beatorum corpora, quæ perennatura immortalitas, nè amplius fiant corruptibilia, confirmabit.

Est fluvius de sede DEI & Agni procedens, quem Pater spirat cum Filio Spiritum ab utroque. Super transeuntes aquas has mitte panem tuum, quo die pariter ac nocte ad instar prandij, aut cœnæ vesceris, expone ad ripam dulcissimi hujus fluminis, ut abundanti potu satieris in siti tua, quam causat cordis contritio, & pœnitentiæ dulcedo; quod si calente desiderio flevisi hætenus, & pane tribulationis te cibasti ob incolatum miseriæ, & dilationem patriæ, recordare plorantis Axæ, teniam, æsedentis super asinam, quæ irriguum habens inferius, irriguum superius spirans, à compassivo patre impetravit. Es Axæ, qui es fidelis anima insidens asinæ, si tuus dominatur spiritus læscivo corpori, abundas inferiori irriguo, si tua plangis crimina, si jugibus

Spiritus sanctus est fluvius pacis.
(o) lib. 2. in Apoc.
Anima anhelans ad pœnitentiam, æsedentem super asinam, irriguum inferius à Ca-

defles lachrymis, aut jam præterita, quæ commisisti crimina, si avertenda futurorum imploraturus discrimina, prævenis victimâ stillantium oculorum; non contentare hâc irrigantium aquarum ubertate, irriguum superius desiderâ, ad aquæ vivæ fluvium festina; hic tuas effunde aquas in hostiam Altissimo, de exundante cisterna Bethlehem, de domo lachrymæ panis, de corde contrito oriundas; dabit Pater misericordiarum misello Adæ filio, dabit gementi peccatori irriguum superius, ut fundas abundanter lachrymas, quibus cæmando plangas, & defleas prandendo, distantiam à vitæ flumine, morosam moram cœlestis Solymæ, qui hætenus jugibus stillicidijs planxisti abominationem vitæ præteritæ, lapsus præsentis miseræ, reatum interitus æterni. Ecce! sic plangens solvitur pœnitentia, sic cordis lapidei resolvitur duritia, sic coaugmentata lustrorum plurium absolvitur malitia, sic execranda diluitur iniquitas, sic detestanda illuminatur cæcitas, sic inveterata transformatur perversitas, sic peccatorum infelicitas commutatur. Hoc potest valor pœnitentiæ, hoc valet gemitus flentis miseræ, sic respicit suspicientem pauperem oculus misericordiæ, sic stagnum mortis vivificare novit vitalis aquæ fluvius, sic DEUS, qui est charitas serò, sed tamen serò amantem consuevit animam suo vitali spiritu redanimare. Vix enim ulla aut pulchrior aut jucundior suis occurrit oculis, suis obtutibus aridet facies, quàm quæ à sacco redditur inclyta, & à condenso cinere formosa; nec mirare magni consilij Angelum, & angelorum Regem hac deturpatâ exesæ carnis pulchritudine delectari, quæ facit pœnitenti animæ angelum cedere, qui nescit plangere, nec dolere. Hæret Divinus Joseph, antiqui dierum filius, ab Ægyptiaco Salvatore præfiguratus, hæret acclavatis pedibus & terebratis manibus, velut intus in carcere, inter duos concarceratos medius, dum pendet in crucis patibulo in medio latronum; condemnabatur à reis innocuus, ut reus, nec tamen talis crederetur ab innocuis, assumpsit personam Judicis, in rectorali crucis folio trutinans Justitiæ trutinâ fidem & infidelitatem; illi regnum pro hæreditate tribuitur; isti regio umbræ mortis pro mansione sua deputatur.

Christus inter duos latrones in cruce, præfigurabatur à Josepho in carcere inter duos aulicos Pharaonis.

Blasphema sinistri latronis lingua sinistrum latus lancinat Salvatoris, nam dexterum reservabatur militis lanceâ reſerandum; Blasphemus latro inter mortuos jam deputatus, vitæ juxta se posita adversabatur, post paulò duplici contritione conterendus in cruce, illi conformiter supplicio? quò victoriosus Josue regem Hai suspendit in patibulo usque ad vesperam & solis occasum, (q) favet allegoriæ septuaginta Interpretum lectio, regem Hai suspendit super lignum geminum, ea genuinam crucifixi, sed ad lævam Divini Judicis effigiem latronis, qui post toleratam exanimati corporis pœnam in cruce, crucem mortis perpetuæ subire cogitur ærumnam. Compatiebatur socius suo adhuc socio, utque periclitantem à porta inferi eruat animam præproperi viatoris, increpabat eum, (r) nondum suam cum iudice causam transfegerat, quando (commentatore Chrysostomo) priusquam sibi quidquam petat, curat socium lucrari, quæ insignis est charitas; (s) commendat sollicitam novi discipuli dilectionem, & addit Augustinus, ea, quæ circa se ipsum erant relinquens, de altero curam gerebat in cruce, doctor effectus, & corripuens, & dicens, neque tu times DEUM, (t) quam fraternæ correptionis phrasim elucidans Doctor Seraphicus subjungit: quod dicit detestando alienam culpam, quod est opus verè pœnitentis, cui nè sua deesse videatur confessio, ipse sui ipsius sit accusator, inquit os aureum, qua de causa imposterum omni accusatore caruit. Absolvit illicò Pontifex noster intraturus in sancta, æternâ redemptione inventa, voluntarium suarum iniquitatum divulgatorem, cui nihil à pœna liberum ex membris omnibus nisi cum corde lingua remanebat? utrumque autem in sui reatus victimam obtulit, qui nondum Apostolico imbutus fuerat oraculo, corde credi ad Justitiâ, ore autem confessionem fieri ad salutem. Et ideò verbum salutis à Verbo audire meruit, hodie me, cum eris in paradiso. Exclamat ad prodigiosum Salvatoris eloquium Chrysostomus, expulit Diabolus de paradiso Adam, Christus in paradysum latronem intulit ante totum orbem, & ante Apostolos; putas illum admiserit armiger Cherubin, quem ante paradysum voluptatis habitare fecerat providus Conditor, ad custodiendum illius vestibulum, cujus inexpugnabi-

(q) Josu: 8. v. 29.

(r) Luc: 23. v. 40.

(s) hom: de cruc: & latron:

(t) serm: 130. de temp:

Maxima virtus S. Dismæ crucifixi, erat charitas ad socium sibi in pœnitentiâ associandum.

bilem potentiam hâc brevi periodo compendiat Theodorus, Cherubin vocat, quidquid potens & magnum est. (u) Legi profundam interjectæ difficultatis resolutionem à Gregorio Nysseno considerante flammivomentis romphææ aciem, quam invigilans rotat Angelus exaratam, attende, quod sermo Divinus eam versatilem dicit, ut indignis quidem obviet, dignis verò liberum ad vitam patefaciat aditum; (x) stupet Arnoldus carnotensis svavissimum simul & efficacissimum peccatoris cum Salvatore colloquium, notat sinè absentis Petri clavibus regni cœlorum januam aperiri, & Petri, qui jam initialis esse videbatur Christi vicarius, Christum nunc fieri vicarium admiratur, supplet vicem tuam summus Sacerdos, apertisque feris antiquis, latro, primitiæ delictorum introducitur aperiente Christo in regnum cœlorum, (y) sed pace tua dixerim asceta clarissime, mirandum magis arbitror præferri hunc Adæ filium custodi Angelo, latronem Cherubino, collocatur ad januam aliger Cherubin, inducitur ad voluptatis paradysum latro ligatis licet pedibus, ille foris fores protegit, nec tamen, quin latro insiliat, resistit; fecit latro de cruce impetum, testatur Chrysostomus, & intravit paradysum romphæâ flammeâ circumdatum, (z) validior evasit Angelo pœnitentis confessio, & qui digna factis se recepisse dixerat, sed justum pariter, qui Salomonis effato prior sui accusator est, per justificatorem JESUM comprobabat; ille maledicum increpans socium, se illi confessione voluntariâ associans accusat; est singulare oris aurei mysterium sic declamantis, fungitur vice judicis condemnatus, & incipit de veritate censere, qui coram Pilato post multa tormenta confessus est scelera, post absolutam reatum confessionem, judicarium in cruce occupat subsellium, judicaturus de veritate crucifixa, subjungit quippe Chrysostomus, sed & Christum pronunciat innocentem, cum subdit, hic verò nihil mali fecit; (a) quid mirum! præferri Angelo confitentem, anteponi custodienti Cherubin pœnitentem, qui meruit Angelorum Dominum confessione suâ accusatum defendere, condemnatum absolvere, & innocentem declarare; hæc sunt prodigia, hæc sunt stipendia lugentis pœnitentiæ, DEUM protegere, post tot in terris prædas cœlum rapere, in obseratam paradisi januam petrum-

pere, custodem Angelum præcedere, & Cherubino prævalere.

Intuere ligatum pedibus, affixum cruci manibus, sed pennis pœnosæ pœnitentiæ alatum hominem, & intueberis eundem super Cherubiu ascendentem, versatiliq; gladio prævalentem, quis ascendentem ad evolandum penarum hoc remigio alavit? quis contra potentem spiritum, ut prævaleret, roboravit? quis supra fulgentem Cherubin pauperem tenebrarum principis asseclam sublimavit? non alia, quam virtus pœnitentiæ; enimverò, tunc rapuit paradysum, quando latrocinij sui pœnas, est appensus, ut solveret, inquit Chrysologus (b) serm: 61. (b) appensus in statera crucis, inventus est à trutinante JESU magis habens, solo præponderantis pœnitentiæ pondere aggravatus! tantum elevat confessio delictorum, (c) exclamat Cartaginensis præbyter Tertulianus, Adeo quidem, ut victo victoriam compareret, quam amisit, in Justo reddat Justitiam quam dimisit. Testor ingemiscentem Solymæ regem: dixi, confitebor adversum me in justitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. (d) Non confite- (d) Ps: 32. v. 5. tur, sed confessurum se promittit, quando jam Pater misericors spondenti filio dimittit, nondum confessionis vox ad os ex corde profiliit, quando iniquitas jam evanuit, & peccatum, quod confiteri voluit, jam amplius non fuit. Est paradoxum, quod subsequitur, nâ cautâ discutias indagine, quomodo consequatur, pro hac orabit ad te omnis sanctus; legit Chaldaeus, omnis pius, & urget amplius Arabicus legendo, omnis innocens; qui confiteri flagitat reatum, David confessurus, nec adhuc ore confessus, sanctificatur à DEO. reus est, si reus est, nocens est, si nocens, nec pietatem sapit, nec sanctitatem prodit, nec innocentiam portendit, sanctum Divinus nominat Spiritus, qui confiteri adversum se iniquitiam molitur, si sanctus, quomodo orat pro iniquitate? si iniquitatem habet, quomodo sanctus appellatur? inquit purpurandus Dalmata; grande mysterium, ingens miraculum, thaumaturgæ pœnitentiæ incomparabile Sacramentum, priusquam imago soni in ore, priusquam confessio in voce pronunciat peccatorem, jam auris DEI in corde orantem sanctificat transgressorem; sed ecce! lego confessionem secuturam, non lego pœnitentiam præsentem aut futuram,

(u) in Cat. 3. c. Gen:

(x) in Cat: D. Th: in Luc: 4. 23.

(y) Tract: de 7. Verb:

S. Dismas ingressus est in paradysum ab Angelo munitum, & ob pœnitentiam suam ei fuerat prælatus.

(a) in Cat: S. Th: sup:

Pœnitens debet adversum se confiteri, non adversus DEUM.

& tamen sanctus jam dicitur, qui necdum sua fateri crimina auspicatur. Pœnituit profecto, qui confiteri non tantum statuit, sed adversum se delictum suum decrevit recensere! fatentur pluri, sed nullus pœnitens iniquitatem suam, non quidem adversum se sui accusatores, sed adversus Providentiam, vel Conditoris Sapientiam, vel contra Vindictis Justitiam, vel contra Judicis sententiam, calumniatores DEI! fateatur impius de se, sed sanctus fateri non renuit adversum se, ille excusat se, iste inculcat se, perditur ille cum malè imputata iniquitate sua, sanctificatur iste

cum benè accusata prævaricatione sua; sic se accusans audacter sperans dicat: *ego dixi: Domine miserere mei.* (e) interrogat Augustinus, *quare ergo dixi, sufficeret, dixi,* multiplicantur verba sine necessitate, & si grammaticum consulas sine venustatis proprietate; grandis necessitas! qua sine peccatum non dimittitur, peccator non absolvitur, reatus non sustollitur, sed reus condemnatur, dictum est, *ego dixi, ergo non factum, non fortuna, non diabolus, quia nec ipse cogit, sed ego persuadenti consensi,* (f) adversum me confitebor, & tunc remissa iniquitate sanctificabor. (e) Ps. 40. v. 3. (f) in Ps. 31.

Neque taceat pupilla oculi tui.

Sermo Quinquagesimus Quintus.

Quàm amica debeat esse regibus ac principibus pœnitentia, ostendit Rex regum Christus innocens, & David pœnitens.

Benignitas DEI non indignatur animam peccatricem appellare filiam DEI, ut eam alliciat ad pœnitentiam.

INvitat sollicità paterni affectus tenerritudine gemebundus Vates prævaricatricem Solymam, hortatur anxio gemitu peccatricem animam Creator spiritus, legente Arabico, *ne dormiscat, o filia! oculus tuus; o! mira pietas, filiam nuncupat, quàm propriâ degenerasse malitiâ à filiarum numero recognoscit, filiam nuncupat, quàm princeps tenebrarum exigit pro regione umbræ mortis vernulam, pœnalem protervæ iniquitatis hostiam adulteram peccati sobolem, mancipium gehennæ, ex ipso nomine augetur peccatricis impietas, sed commendatur insuper apellantis benignitas, qui delinquentem animam nominat filiam, ut maturius discutiat, acerbius doleat, amariùs resentiatur, perdidisse se lusu ludicro, ausu nefario, quod sibi gratia donaverat, non dederat natura, majoris siquidem tormenti incitamentum est, non habuisse hæredis titulum, quàm sit, habitum amissione incuriâ turpiter perdidisse. Nuncupat filiam providus Conditor ore prophetico, ut exprobet degeneri negationem generis, & erubescat vocari Abrahæ filia, quæ nunquam Abrahæ opera adimplevit. Si tamen sit virginalis filia, sed nè sit fatua, suæ felicitati invigilare discat, ut nocte mediâ*

occurreret Sponso virginum, vel saltè si ab odore svavitatis suæ trahi flagitat. lampadem instruat, nè fortè caligans in lapidem offensionis impingat, quod si jam oleum perdidit in unctione vanitatis, nè simul perdat operam, lachrymis suppleat, & ex pupilla oculi stillare jugiter non intermittat, dimitte purpuram, ut vestiariis ciliciò, ejice stybium, ut conspergaris cinere, excute lectulum, ut tuo tinea substernatur thalamo, fuge convivia, ut putriaris pane compunctionis; nè des consolationes tuis doloribus, ut cesses ab oratione tua, nec taceat oculus tuus à fletu, svadet Paraphrastes Chaldæus; prohibet requiem, nè requiescens deficiat, ab operibus pœnitentiæ cessando, explanat commentator Lyranus; nullo non tempore fundantur lachrymæ per cordis compunctionem, quantumvis nequeant oculi lachrymas fundere, ob exarescentium pupillarum contradictionem; non nos præpediat desidia in lamentando, non vana retineat securitas deplorando; sic enim omnis adimplebitur justitia, si prævaricatrix anima tantò ampliora bonorum operum lucra congregare nitatur per pœnitentiam, quantò copiosiora sibi intulit detrimenta per culpam. Est pœnitentia (magno Gregorio fidem dante) *unum*

Peccator debet versari in continua pœnitentia.

(a) in 7. Pf:
pœnit:

de perfectis donis descendentes à Patre lumen, (a) quò cœlum emittitur, averſa DEI facies convertitur, ſerpens à cordis viridario avellitur, paratum ab origine mundi regnum comparatur. Spectaverat in ampliffimo prodigiorum amphitheatro, aquilina ſuſpenſi Joannis acies, ſpectaverat beatus Exul in horrida Pathmos Inſula inter Apocalyplicas portentorum ſcenas, ad reſeratum ſexti ſigilli myſterium, motu terriſtico concuſſam nutantis terræ faciem, & ſol factus eſt niger tanquam ſaccus cilicinus, (b) legit Arabicus, factus eſt niger tanquam cilicium ſetorum, quid fulgentiſſima mundi lampade cum exoſa ſacci atredine? quid auguſtæ coruſcantium radiorum Majeſtati cum ſetis cilicij eſt commune? iſtæ pungunt, illi mulcent, iſtæ lædunt, illi placent, iſtæ pleſtunt, illi favent, iſtæ rodunt, illi placent. Interpretatur Ambroſius in hoc glorioſo ſyderum principe ambitioſum arrogantis Synagogæ populum, qui præter communicatam unius DEI cognitionem, velut ſolaris machina in orbe pro cunctis gentibus refulgebat, ſed obſolutus nigredine, exoſam obſoleti ſacci æmulabatur nigredinem, quando æquiffimâ ultricis Juſtitie Providentia poſt iteratam toties rebellis animi perfidiam, poſt invocata ſæpiùs ſcrupea idololatrantium allophyloꝝ delubra, inter cæteras gentes factus eſt omnibus hominibus odioſus propter iniquitates ſuas. (c) Deplorat in hoc terriſtico ſolaris deliquij ſpectaculo exinanitam regalis Solymæ gloriæ Tuitienſis Abbas, quando fremente furentium Romanorum exercitu vallata, continuis inſilientium velut belluarum aſſultibus dilapidabatur adeò, ut nec lapis ſuper lapidem remaneret; quando glorioſa DEI civitas facta eſt in victimam exurentis incendiij, & munitiſſimum Sionæi culminis promontorium in favillarum ſcrobem corruit, facta in fabulam populorum.

Jeruſalem
fuit velut ſol
in orbe, ſed
obſcurabatur
à concilio,
quando va-
ſtabatur à
Romanis.

Erat thronus Davidis inclyti, mundi metropolis Jeruſalem de quo applaudens jubilabat Altiffimus, thronus meus ſicut ſol in conſpectu meo, quo revelato ſibi per pſallentem principem elogio, ſuperbiebat in decore ſuo, ſed fallebatur in præſumptione ſua ſathanæ Synagoga, reputans ſe ſolem mundi, ſolam in orbe urbem, talis ſol, tunc factus eſt niger tanquam ſaccus cilicinus, quando ci-

vitatis illius intolerabilis ſuperbia, duraque rebellio, gentium cunctarum victores Romanos adverſum ſe ipſam concitavit. (d) Commentatur Rupertus. Legi radioſam illuminantis hujus oculi claritatem pro genuino prædicatorum gloriæ ſymbolo à moralizante Gregorio reputari, quæ tunc ſœdo velamine tegitur, quando à caligantibus prævaricatorum oculis eorum doctrina deſpicitur, & morum innocentia, ut contemptibilis cenſuratur; ſol quaſi cilicinus ſaccus oſtenditur, quia fulgens vita prædicantium, ante reproborum oculos, aſpera & deſpecta monſtratur. (e) Adorat ſuo elevatum in ſolio ſolem Juſtitie, ſuo decurrentem in hemiſphærio, ſua in paſſione lividum, in cruce pendulum, in morte ecclipticum purpuratus Hugo, quando ſpecioſus præ filijs hominum homo DEUS, non habuit ſpeciem gloriæ, nec pulchritudinis decorem, obtenebratus calumnijs, obnubilatus blaſphemijs, obſcuratus calumnijs, adeò implicatus coactervatarum ærumnarum tenebris, ut ſolis hujus ſolarem hanc effigiem, quaſi terruerit horrendus ſui Conditoris intuitus, cui nè ſuo ſui luminis cogere-
tur parentare miniſterio, ecceſſum pati maluit, quàm ſacrilegis Deicidarum oculis ſuos favere radios, ad expalleſcentem morientis JESU faciem, furentibus belluarum oculis intuendam; operiebatur tunc cilicino pœnitentie ſacco vas peccatorum, & filiorum Adæ fidejuſſor, ut pœnæ reatum auferat, ut tollat peccata mundi, ſaccum ultrici obtruſit Juſtitie concidendum; operiebatur cilicino hœc velamine ſolaris gloria, quia afflicta in miſerijs, amara in ſuſpirijs, oppreſſa in deliquijs, ſubmerſa in miſerijs humanitas lucem Divinitatis aperuit, ſplendorem Majeſtatis ad inſtar turbulentæ nubis contextit, velut repletus calamitatum ſaccus obſcuravit. Verùm! quò fine ſacco hoc involvitur? quonam noſtræ ſalutis myſterio, hoc velut turpi lacinia Divinæ decor gloriæ dedecoratur; inſinuat latentem, ſub hoc cilicini ſacci tegmine, veritatem Ambroſius, ſacco namque pœnitentes veſtiuntur, ut indicent ſe eſſe peccatores, (f) qui nuper in ſimilitudinem hominum factus eſt, habitu inventus ut homo, nunc velut reus peccatorum veſte induitur, ut fatuus Candido ſyrmate ad ludibrium proſtituitur, regali purpurâ in ſuæ humilitatis opprobri-

(d) lib: 4. in
Apoc:

(e) lib: 9. mo-
ral. c. 3.

Prædicatores
comparantur
ſoli.

(f) in cap: 6.
Apoc:

Veſtitus pœ-
nitentium eſt
ſaccus aut
cilicium.

bri-

(g) in Cor. 15.
v. 3.

Christus sol
justitiæ vesti-
tus fuit sacco
cilicino, ut ad
pœnitendum
alliciat.

(h) serm. 1.
Advent:

(i) in Allegor:

(l) Gen. 6. v. 7.

(m) hom. 8. in
Ezech:

brium, in nostræ ambitionis supplicium castigatur, denique, *Christus mortuus est pro peccatis nostris*, (g) scribit Magister gentium Romanis, suum suorum delictorum Redemptorem manifestans. Reum proinde se statuens coram offensus patris facie, sacco indutus comparuit, in veste pœnitentium, ut suum subsequantur ducem volentes pœnitere peccatores, non aliò, quàm pœnitentiæ amictu vestiantur, non alio, quàm hoc vestitu gloriantur, ut à glorificato jam rege gloriæ, in hoc cilicio recognoscantur, nec metuendum habeant, responsum illud adeò peregrinum, *non novi vos*. Sed liceat vili licet vermiculo submissam Antonij Patavini adversus DEUM & Dominum meum movere querimoniam, *hæc veste non DEUS, sed reus, non Creator, sed peccator merito debet indui: pœnitentis non peccata dimittentis, est vestimentum*, (h) sed ideò vapores terræ cœligenus sol attrahit, ut sibi viciniore lucidius illuminet, ardentius inflammet. Hanc vestem lugubrem operientis sacci (quæ Mauro Rabano Commentatore est pœnitentia) jam tunc se assumpturum prædixerat Unigenitus, qui erat in sinu Patris priusquam ad Matris gremium vestiendus hoc ferali mortalitatis fymate, hoc aspero vestientis pœnitentiæ cilicio descenderet, quando non una, sed cuncta humani cordis cogitatio intenta erat ad malum, non manè vel meridie, non vespere vel noctu, sed omni tempore, tunc enim ingemiscientis instar erupit in lugubrem sententiam vox: *pœnitete me fecisse eos*, (l) subjungit sublimiter magnus Gregorius: *quasi sibi metipsi displicuit in peccatoribus, quos creavit: periisset tota veteris Adæ posteritas in ferali tumultuæ mortalitatis cataclismo, nî novus Adam novò indutus habitu placantis pœnitentiæ placuisset pœnitenti, in solo autem sibi unigenito Redemptore nostro complacuit Pater*, (prosequitur commentari moralis Papa) *quia in solo non invenit culpam, in qua se reprehendat, quasi per pœnitentiam*. (m)

Solatus est (si licet dicere) pœnitens pœnitentem, ostensa hæc talaris tunica furorem irati Patris compescuit & reos fratricidij, ut redeant paternam visuri faciem, primogenitus in multis fratribus, hæc veste paternis obtutibus ex hibita impetravit. Advertit in prima Creatoris pœnititudine (quæ Evcherio Com-

mentatore, est DEO mutandarum rerum immutabilis ratio) felix nostræ recuperationis auspiciis memorata Ulyssiponensis gloria, illustris Antonius, cum enim delinquenti lascivientium filiorum Adæ universitati una præ cæteris virtutibus plus esse necessaria videretur pœnitentia, omnipotens quasi dolore tactus intrinseco adducitur, & sub velamine velantis faciem pœnitentiæ exhibetur, *pœnitete me fecisse hominem*, id est, subjungit præcitatus Pater, *pœna tenet me pro homine*, à qua teneri homo renuit, hæc tenet me pœnitentia, quis ergo pœnitentiam renuat ex coinquata contaminatæ humanitatis massa, quando nec suum tædet aut piget figulum pœnitere; & quamvis illa in DEO tunc tantum fuerit per metaphoram, assumpsit tamen postmodum capacem doloris ac pœnitentiæ naturam, ut posset in veritate delictum meum plangere, meis doloribus cor suum & animam affligere, ac instar rei, non instar DEI, pœnitere. Sol fuerat in domo syderum, si tot cœlestes empyreæ regionis lampades reverearis, quot administratorios nostræ calamitatis spiritus veneraris. Sol fuit, sed impassibilis, idcirco inclinavit cœlos & descendit, ut oriretur in Virgine, & habitantibus in regione umbræ mortis lux consurgeret, reversurus ad locum unde venerat, videlicet ad patris gremium, sed post feralem morientis vitæ vesperam quando cognosceret occasum suum, & dormiens adjiciet, ut resurgat. Sed videamus, est necesse, dilucularem hujus radiantissimi principis adventum, quânam fulgoris Majestate, quâ claritatis sublimitate nostro se se insinuat horisanti. Declarat in volumine psaltis regij incarnanda Patris Sapientia, & expandit vestem suam ad compassivam spectatorum compunctionem vel potius ad obsequiosam æmulantium pedissequorum æmulationem; *posui vestimentum meum cilicium, & factus sum illis in parabolam*, legit paraphrastes Chaldaus, *indutus sum pro vestibus meis saccos*, quasi aut gloriosorem nesciret tunicam, aut gratiorem non portaret; legi interpret profunda explanantis Lyrani commentaria, quod antiquitus flentes mortuum, se operire cilicio solebant, & recolens amaras JESU lachrymas, pro me ac quoque peccatore mortuo in virginali utero largissimè profusas, solem nostrum, quasi saccum cilicinium comparuisse medita-

Pœnitete DEUM, quod hominem fecerit, quia Verbum DEI pœnam pro homine suscepit.

Prima vestis Christi fuit cilicium tantquam pœnitentis propter peccata nostra.

bor; sed altius collimat Augustinus, in sacco assumptam carnem explicans pœnis ac flagris, plagis & ærumnis ab ipso primæ spirationis exordio excruciatam, posui vestimentum meum saccum, *id est, apposui illis, in quam savirent carnem meam, oscultavi Divinitatem meam*, intueri solem absque lædendi visus discrimine, vel timore, nam velut saccus cilicinus terret corporeis oculis aspicientem, allicit erectâ spiritûs acie contemplantem; suum adjungat literalem sensum Nicolaus de Lyra, tunicam Christi, quæ erat inconsutilis desuper contexta per totum, fuisse quoddam cilicium, quo cingebatur, quo torquebatur, qui enim mollitiem vestimentorum ad domos regum præscribebat, asperitatem vestium docendo commendabat, portando approbabat; quod si explanatione mysticâ amplius delectaris, per cilicium, quo caro pungitur & cruentatur, maturas pœnarum punctiones intellige, quibus ab enervi infantia, usque ad ultimum præfixæ crucis limitem continuo elegit sanciri vulnere, vel saltém indefectibili dolore cruciari. Hoc in cilicio sol noster mortalis vitæ cursum emensurus, à lugubri exorsus est infantia lugere & dolere, & quia Hieronymo attestante, cinis & cilicium arma sunt pœnitentium, his obarmatus, vicit mundum, qui videns conspersum caput cinere, insaniam reputat, & communitum pectus cilicio respiciens, fragilitatem nuncupat vicissitudinis humanæ.

Anima Divini
pugilis sunt
vulnera &
plagæ cum
ærumnis.

Eja milites Christi! arma lucis arripite, & instar solis vestri, cilicino pœnitentiæ sacco, omnes terrenæ prosperitatis radios obumbrate, universa illecebrosæ carnis desideria hoc luctuoso velamine contegite, totum humanæ ambitionis splendorem hâc nube turbidâ obumbrate. Quod si sinistro seductæ voluntatis eventu hætenus contigit liberioris vitæ licentiam amâsse, lubrico cœni ducatûs ministerio in foveam interitus declinâsse, clama, nè cesses, quisquis es: *eripe me de luto, ut non infigar*: (o) qui sic clamabat, antea adulter fuerat & homicida, nec tamen tempestas aquæ immersum demergebat, neque luti profunditas natantem absorbebat, & licet sit sapientis proverbio: *fovea profunda meretrix, & puteus angustus aliena*. (p) Erupit tamen avulsus bra-

(o) Ps: 68. v. 15.

(p) Prov: 23.
v. 27.

chijs luxuriæ quibus constringebatur, evasit vinculis ferociæ quibus colligabatur; non alio extrahebatur commodiori adminiculo, quàm fune cilicino trahentis & extrahentis pœnitentiæ, audi! si dubitas! confitentem ego autem, cum mihi molesti essent, induebar cilicio; (q) (q) Ps: 34. v. 13. legit Hieronymus, cum infirmarer ab eis: & Arabicus, dum contenderunt adversus me, adjungit vertere Cajetanus, vestis David tentamea saccus afflicti, quo sibi cilicino enervis umbra voluit conformari, constitutus inter circumvallantium inimicorum cuneos, inter angustiantium tentationum scopulos, inter prementium periculorum impetus, prævaliturâ jam tentatoris astutiâ, triumphatura demeritis robore carnis malitiâ, involvebatur cilicio in signum humiliationis & mortificationis ad impetrandum beneficium Divinæ consolationis; respererunt erecti in cœlum afflictæ mentis oculi, & viderunt salutare suum, *salutare DEI Christus est*, explanat Augustinus, hunc propheticus intuebatur oculus, sed caligans in certamine, plorans & lachrymans in tentamine, sperans & invocans serenitatem auxilij, amœnitatem solatij in tribulatione, respexit planè lucem in testa collocandam, Divinitatem carne amiciendam, solem Justitiæ in sacco cilicino oriundum, ad hunc respiciens, ut paritate placeat, utque arideat similitudinis æmulatione, induebatur cilicio spernens purpuram, regalem chlamydem fastidiens vestiebatur sacco, noverat illuminatus vates nullum aut oportunius, aut efficacius humanæ calamitatis remedium reperiri, seu amaro tribulationis tempore, seu periculoso in certamine tentationis, quàm ab eo, qui foris est strepitu celeriter recedere, & ad interiorius reclusi cordis secretarium repedare, ibique DEUM in carne nostra certantem, & laborantem intueri, gementem & sudantem meditari, flentem & pœnitentem contemplari, se ipsum una simul in confessione suorum peccatorum humiliare, solem hunc licet cilicino palliatum sacco urgeret implorare, corripientem auscultare, consolantem magnificare, adjuvantem expectare, subvenientem adorare; nè tamen disparitate displiceas, aut placabilem tibi justitiæ solem reddere, nè negligas, induere cilicio exasperantis pœnitentiæ, & vestem hanc de pilis caprarum confici recordare,

quæ olim offerrebantur in peccatorum victimam, quod si tuorum flagitiorum meditatio tibi minus evadere videatur proficua ad impellendum, minus accommoda ad stimulandum Divinam carnem sumptam ex Virgine, cogita pro peccatis nostris inter continua plagarum exercitia, inter terrificæ tormentorum symptomata pro peccatis nostris oblatam & laceratam, sauciatam & laniatam, crucifixam, & tumultatam.

In principio tentationis, quamdiu non consentimus, tamdiu luto non inharemus.

Clama igitur, nè cesses, tentatus & afflictus, invasus & agitatus, eripe me de luto, ut non insigam! vel forsan clarius cum legente Augustino, *salvum me fac de luto, ut non inhaream*, quando inflammatur corpus tuum, quando succenditur appetitus tuus, quando apprehendit cor tuum hostis tuus, præveniat ulteriorem impetum clamor tuus, oratio tua ibi sit, nè tenens & stringens carnem tuam constingat pariter spiritum tuum, sit iste liber in vinculis, quantumvis illa captiva sit in catenis, tentetur illa, non contentetur iste, compediatur illa, sed eludatur iste, quamdiu enim iste renuit consentire, nondum cæpisti inharere; aspergi carnem luto dissimulandum est, quis enim muscæ volatum adinat, quis vento flatum præpediat, velit nolit homo, si viator est, aspergitur pulvere in via, sed robustioris equi hoc est indicium, faciliter lacunam trajicere, per lutum celeriori vestigio transire, applaudit hisce Divini infessoris bajulis, qui suæ currum gloriæ per orbis orbitam solent vehere usque ad montem Sion: *viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.* (r) Fit via in procelloso fluctuantis mundi pelago ab oculata Providentis DEI Sapientia, quando cooperando, & hostes dejiciendo, fideles animæ Christum portantes in corporibus suis, luteas tentationum voragines illæso pede transeundo, incontaminato solidæ voluntatis affectu transcendunt; *super induxisti in mari equos tuos*, vertunt septuaginta interpretes, *conturbantes aquas multas*, tunc scilicet, quando immunda populorum corda in suis illecebris inquietantur, in suis delicijs amarificantur, in pessima suarum conscientiarum tranquillitate conturbantur; *super induces angelos tuos*, legit Hieronymus Doctor maximus, *qui conturbent demonia & contrarias potestates*, ut si humana sufficere non pos-

set infirmitas, angelica fragilitatem nostram & suppleat & protegat fortitudo. Verumtamen, ut administratorios experiaris spiritus tui luctaminis paternos, tui certaminis patronos, ut suffulcente dextera conservatricis Omnipotentia figendus in limo profundi præserveris, aut jam infixus potentiori levamine sustollaris, famuletur cilicium pro vestimento, & omnis splendor justitiæ tuæ, quilibet fulgor gloriæ tuæ sacco cilicino operientis pœnitentiæ involvatur; exhibeat pallida facies, cum gravi macie subtile lascivis curiosorum spectatorum oculis specimen exhibeat, & si severo mœsti vultus spectaculo mundana levitas terreri vel deterreri renuat, *plange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis suæ.* (s) Plangere jubetur peccatrix anima & sua deplorare crimina, quorum infortunato discrimine illum perdidit, qui viri orientis nomine insignitur, cui in florida innocentia suæ virginitate priusquam adulteraretur cum carne, mundo & dæmone, fuerat ut conjux conjugii desponsata, & sicut virgo dum Virginalem sponsum perdidit, acerbo luctu consuevit super jactura sua indefinenter plangere, sic ob amissum sponsum Virginum, stupratam peccato animam oportet amaras inter lachrymas pœnitere; hinc legunt septuaginta Commentatores, *plange ad me super sponsam, accinctam cilicio, super virum suum virgineum*; sic lapsam exhortatur virginem Ambrosius, *corpus injuriâ maceretur, cinere aspersum, & opertum cilicio perhorrescat.* (t) Obliviscere, si tenes regni solium, te regem esse, coronam abjice, & purpuram depone, nec pudeat membra cilicio conterere; quæ suo subtracta corpori, suo adversa capiti contaminati non puduit illicitis voluptatibus, & in sentina illecebrarum turpium absorberi. Sit castitatis baltheus accingens lumbos, cilicij asperitas, non enim dedecet provinciarum principem, regnorum præsidem perduellia lascivæ carnis membra rationis præsidio mancipare; oblitterentur devia levitatis vestigia, quæ reliquit malignitas per pulverem pœnitentiæ, & per eandem semitam quâ errabundus avij Adæ filius ab arcta salutis via declinavit lasciviendo; redeat inter singultuosos gemitus pœnitendo; nec enim aliter impressæ expunguntur effigies, quas humida terræ facies contraxit, quam

Anima post peccatum plangat sicut sponsa sponsum amissum.

(s) Joel. 2. v. 8.

(c) Habac. 3. v. 15.

Prædicatores comparantur equis vehementibus currum gloriæ Divinæ.

(t) ad Virg. cap. 5. v. 8.

Regum est post peccatum a-cerbos inter gemitus pœnitere.

quam si averso vestigio pedis inambuli
eundo retundantur.

Rex Ninivæ
placet indu-
mento sacci.

Præ palludata veste cilicinam assumit
tunicam providus Ninivitarum Rex, ut
suæ salutis consulat, periclitantique suo-
rum subditorum prospiciat felicitati, mi-
natur regum Conditor, regnorum di-
stributor præcipitem Ninivæ interitum,
triduana indulgetur vitæ Parenthesis,
quâ terminata urbs tota pestifero fu-
rore desolanda prædicitur à vaticinante
Jona, replenda fora cum compitis ingenti
strage exanimatorum cadaverum in-
timatur; inaudijt indispensabile totius
regionis exitum regalis aula, & immi-
nens jam capiti supplicium averfura,
non pedes ineundo adaptat itinèri, non
fugam arripit, ut insequentem effugiat
Omnipotentiam, non claudit urbis o-
stia, nè detur aditus obequitanti equum
pallidum Divino Vindici, non eriguntur
tumuli interfectorum corporibus op-
plendi, nè carnes disjectorum corpo-
rum in pulverem & saniem dilatæ, re-
fidnam inficiendo conficiant mortalita-
tem, sed saniori consilio armigero sup-
plicabundus vindici Rex *surrexit de so-
lio suo, & abiecit vestimentum suum à se,
& indutus est sacco.* (u) Rejicit univer-
sam vestimentorum suppellectilem à de-
nudato corpore, quasi carnis cutem setis
vellet atterere, & locò pellis cilicium
excoriato corpori adunare; nec hoc tam
raro, tam peregrino in aulis principum
inuitato pane in regum thalamis ami-
ctu satisfactus, à throno in humum cor-
ruit, non stratam marmore, sed cine-
reo pulvere deformatam, & *sedit in ci-
nere*, indutus sacco vili & lugubri, ut
discas lascivens aulice, ut scias vanita-
tum pedisseque, cilicium cinereæ mor-
tis vestem esse, quod nusquam melius,
nullibi aptius, quam in humano corpo-
re appenditur & collocatur. Fuit hoc
strictum lumborum cingulum inspeci-
enti Justitiæ jucundum, visum fuit ful-
guranti oculo Divini Vindici adeò a-
ctu delicabile, ut protinus equissimam
statutæ mortis sententiam suspenderit,
& omnem ab omni pœnitentis dynastæ
territorio abegerit ultionem. Magnum
inter orientis Principis Archiprincipem
intuere, inter gentiles innocuum, in-
ter alienigenas intemeratam Divinæ legis
æmulum, inter perversos optimum, de-
nique in terra Hus fidelem incolam, cu-
jus si investigates, aut amicorum indicem,

aut sanguinis propaginem, se fratrem
draconum exstitisse, & struthionum so-
cium profitetur, si morum probitatem
explorare flagitas, assignat genuinum
sacer Historicus, Divini scilicet Spiri-
tus Ammanuensis, Epithetum, quo to-
tam internæ integritatis complectitur
anatomiam, *erat simplex & rectus.* Le-
git Pagninus, *erat vir ille perfectus*, ver-
tit Vatablus, *probus & religiosus*; utque
concludam cum Cypriano, *homo sine que-
rela*, qui nec veræ simplicitatis inno-
centiam deseruit, nec à virtutum re-
ctitudine levi vestigio declinavit; ad
coronatam Regis seriem pertinuisse se
ipsemet insinuat, dum absque murmu-
re patienter commemorat: *spoliavit me
gloriâ meâ, & abstulit coronam de capite
meo.* (y) Hinc sanctitate conspicuum,
tenebrarum princeps pro colluctatore
obtinuit, dum plenam assilienti cor-
poris veniam, post depradationem bo-
norum omnium ab Altissimo impetra-
vit, ferali igitur vulnere orbitatis in-
vaditur, quò quia percussus non pro-
sternitur, vulnere vulnus adjicitur, ut
tandem usque ad capitis verticem à plan-
ta pedis feriat, in opulentum amplif-
simæ ditionis territorium tres Chaldæo-
rum turma irruunt, camelos rapiunt,
pastores perimunt, flammæ de cælo
decidunt, oves cum pueris absument,
ventus concutiens domus angulos ex-
stingvit liberos, & gemens Genitor
pessimo vulnere percutitur, à saucia-
to corpore sanies testâ radente abradi-
tur, quod vivi instar cadaveris in ster-
quilinio sepelitur.

Ab amicorum afflicta triade sermo-
nibus atteritur, opprobrijs arguitur,
*dum hi qui eum justum ante flagella move-
rant, injustum esse ex ipsa jam sua percus-
sione judicabant.* (z) Scribit Gregorius;
fractus & victus undique videbatur rabi-
dus hostis succumbere, quando antiquæ
memor victoriæ, ad conjugem residuam,
ut Eva Adamum rursus prosterneret, con-
fugit. Sed inter stultas mulieres reji-
citur, ut transfiguratus in lucis Ange-
lum nequam spiritus, in nuper victri-
ce fœmina confundatur. Ecce! invi-
ctum Domini exercituum militem, un-
dique involantibus telis providè obvi-
antem, nè feriat in anima, qui de
receptis plagis in corpore exultabundus
consuevit gloriari, amissam divitiarum
opulentiam taciturnitate despicit, effu-
sum

(x) Job. 1. v. 1.
Job fuit rex
potens, sed si-
mul simplex
ac rectus.

(y) Job. 19.
v. 9.

(z) Heb. 4. mo-
ral. c. 13.

Diabolus ut
victus vincat
Jobum, ad
mulierem
confugit.

(u) Joan. 23.
v. 6.

sum in filijs sanguinem urgeret con-
queri negligit, percussiones suas aman-
ter suscipit, malè suadentem conjugem
prudenter corripit, exasperantem im-
properantium amicorum plagam forti-
ter digerit, & laudis sacrificium dispo-
nenti immolans Providentiæ, totum
Authori suo, ut debuit, non minùs co-
mitter, quàm suaviter adscribit? Illud
in sui prodigo Athleta est commendan-
dum amplius, est mirabiliùs obstupe-
scendum, quod post frequentia tot ad-
versitatum luctamina, post iterata con-
fligentium agonothesiarum certamina,
anhelo adhuc spiritu, quasi quovis suc-
cubisset in discrimine, velut in omni
corruisset tentamine, quasi tot reus fo-
ret scelerum, quot conscius duellorum,
suspiret, singultuet ac exclamet, con-
versus ad Scrutatorem cordium, articu-
lans vocem tremulam simulque ge-
mebundam, *ipse me reprehendo, & ago pœ-
nitentiam in favilla & cinere.* (a) Hæc
est supremi Luminis operatio, hoc est ir-
radiantis gratiæ prodigium, quod quan-
do copiosior lucem communicat, tan-
tò clariùs absconditam quamlibet macu-
lam illuminatus homo recognoscat; ec-
ce! qui servus DEI non aliena, sed vo-
ce propriâ Domini dicitur, qui suis la-
bijs non deliquisse ipsius Conditoris con-
fessione dignoscitur, se ipsum pœniten-
tiæ dedicat, se ipsum ad cinerem con-
demnat, se ipsum reprehendere seve-
riùs incipit, quasi tot flagellatus pla-
garum ictibus, non hætenus eam exer-
cuisset pœnitentiam, quæ ab offenso
Numine benignam indulgentis veniam
mereretur, quasi diceret (subjungit Ru-
pertus Abbas, *quantò magis me vadeo,
tantò magis mihi displiceo*, consonat Ro-
mana septem Commentatorum lectio,
*quamobrem sprevi me ipsum, & extabui,
putabam autem me terram & cinerem*, nec
admireris velim, cur altò premat silen-
tio asperitatem operientis cilicij, quod
illo illorum sæculorum more à lugubri
asperfione cineris vix unquam solebat
separari, cui cutis propria evasit in ci-
licium, non opus habuit vestiri alieno,
non exulcerati corporis livor, exaspe-
rabat carnem à virulenta sanie tabidam,
ab ulcerosa acerrimæ putredinis falsu-
gine instar purulenti cadaveris marce-
scentem.

Et tamen avida ad amplius pœniten-
dum anima ad cinerem aspirabat, ad

pulverem anhelabat, favillari fligitabar,
ut tantum rigidiori vestitis pœnitentiâ
spiritus coram purissimo spirituum Do-
mino compareret. Legit Aquila, *con-
solatus sum me in pulvere*; hoc erat su-
premi Regis inclyti solatium, cujus
luculentæ pœnitentiæ arrisit amplius ferele
sterquilinium, quam augustum regalis
thalami mausolæum, nec enim in isto
se potuit tam subtiliter mortalem co-
gnoscere, & corruptibilem penetrare,
ac illo in doloris lectulo se licuit cir-
cumvallatum vermibus moriturum di-
scernere, & corrumpendum persvade-
re. Agit clarissimum conticescentis Jo-
bi interpretem subtilis Nicolaus, *quia
confessioni oris debet adesse satisfactio operis,
idè in austeritate & humilitate status pœ-
nitentiam agere eorum, quæ peccavi!* Ex-
tollat meditantis mentis oculum, ut
sic tam corporis, quàm animi regem vi-
deat, quisquis licentiosâ blandi adula-
toris libidine, novissimum sanctissimæ
Deitatis præconium. terrenorum regum
palatijs audet affigere, *non accedat ad te
malum & flagellum non appropinquabit ta-
bernaculo tuo.* (b) Horreat, quisquis
est! qui præsumptuoso deliræ temeri-
tatis impetu hoc audet pulverizando ci-
neri ut proprium attribuere, quod soli
Regi sæculorum immortalis ac invisibili
sana mens potest appropriare; nam li-
cèt mystici corporis Divino capiti, nec
umbra culpæ accedere, nè malum pœ-
næ post exantlatum assumptæ mortali-
tatis studium valuit approximare, in to-
tum quippe completo voluntarij itine-
ris curriculo fuit glorificatus cœlestis
Adam noster, membris tamen huic sub-
jectis capiti & culpæ insidiatur malitia,
& pœnæ eorum statum & sortem con-
sequitur ærumna, nam licèt dulcis & re-
ctus Dominus electos suos sic custodi-
at, ut saltem eos finaliter lethali im-
plicari scelere non permittat, adverfi-
tatum verò myriades eò immittit iisdem
copiosius, quo diliguntur fortius, quo
constringuntur teneriùs, quo præferun-
tur sublimiùs, quo altius exaltantur,
quorum namque hæreditas, quæ sit per-
secutionum copia, adversitatum abun-
dantia, desolationum frequentia, mi-
seriarum affluentia, in capite illius li-
bri legitur, in quo signatorum catalo-
gus reperitur, *multæ tribulationes iusto-
rum.* (c) Et nunquid, hoc sacrosan-
ctum tabernaculum, in quo habitabat
plenitudo Divinitatis corporaliter, dila-

Solatium su-
um querit in
pulvere.

(b) Ps: 90. v. 10.

Tabernaculo
seu corpori
Christi, quæ
diu fuit passi-
bile, accesserunt mala.

(c) Ps: 33. v. 20.

(a) Jobi: 42.
Innocens ac
sanctus tamen
ad pœniten-
tiam se con-
vertit, ut ad
asylum.

cerabatur, usque ad noctem crucis, in numero flagellorum turbine, sævissimo spinarum diademate, crudeli calumniantium barbarie, terrifico explodentium & conspuentium horrore, suo implicabatur sacco, non aureo, sed cilicino, sol oriens ex alto, donec per gloriosam laureati victoris anastasin evasit impassibile, comparuit immortale, nam *Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* (d) Qui tamen semel mortuus, & semel fuerat sepultus. Putas non ambiebat regius patientis Jobi animus, prævisum hunc cruciferi agminis principem obsequioso sufferentis animi pedissequiò comitari? credis non ideò gaudebat tam immaniter singula totius membra corporis excruciaci, quia præscivit caput suum majori plagarum acerbitate contorquendum, acerbiori pœnarum myriade cumulandum. Cur alioquin tam anxia inter suspiria illachrymans singultuasset, indubitanter adeò asseruisset. *In carne mea videbo DEUM meum, (u) quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspiciuntur.* (e) Legunt alij plures cum Richardo, *videbo DEUM Salvatorem*, néve de oculorum acie disputetur, subnectit purpuratus Hugo, *videbo DEUM Salvatorem meum venientem ad judicium, in forma Deitatis oculis mentis, in forma humanitatis oculis carnis.* Hinc igitur vivacissimâ intuitus fidei prævidens acie illuminatus Job, post integros conglomeratarum pœnarum acies, amictus vivo exulceratæ pellis cilicio, in cinere & favilla pœnitere statuit, ut factus patientis DEI hominis fidelis æmulus, toleratam pronobis pœnitentiam in carne sua præambulus imitatori fideliter æmuletur. Erat & aliud cordis cilicium, quo præpotens ille Rex regalem animam sauciabat, cum enim solius corporis aliquale dominium, à dispensatrice Conditoris Providentia nequam spiritus obtinisset, servare iustus est illius animam, cujus illustre corpus hoc laniante carnifice in placidissimum pœnitentiæ victimam erat Altissimo immolandum, in ipsa siquidem Divinæ permissionis justitia (Commentatore Gregorio) permiscebatur quædam libera pietas, quatenus in uno eodemque strenui luctatoris certamine, & servus humilis ex carnis oppressione proficeret, & spiritus superbiens obtentâ solum exulcerandi corporis licentia confusus, ex ipsa succumberet permissione.

Eripiebatur itaque crudelissimi persecutoris plagæ immunis anima; sed nè coram severo districti judicis oculo impunita compareat, eandem rigidiori cilicio meticolosus Princeps mori nesciam, se ipsum reprehendendo mortificabat, nam hoc, quod ait beatus Job: commentatur subtiliter magnus inter Pontifices maximos, ipse me reprehendo, quasi quodam cilicio pungitur, dum in mente sua asperis redargutionum stimulis confricatur. (f) Afflicto corpore immunem affligi animam flagitabat, nè pars nobilior comparti viliori cederet, & lauream victoriæ sublimis spiritus depresso corpori dimitteret possidendam. Hunc duces imitentur Archiducem, hunc regum Principem providi reges æmulentur in pœnitentia, cognoscant in punitione cilicij, quidnam per tot prævaricationum species commiserint puniendum, & in favilla cineris læsum timeant vindicem, & irritata alliciant judicem ad ignoscendum. Si soli suorum regnorum soles sint, à solo illo, qui est & solis Conditor, & Author luminis, ipsa lux, discant sacco cilicino coruscis regalis gloriæ radios sacco cilicino involvere, ut videns ipse acceptam suis oculis, præ quavis purpura, præ quavis aureo syrmate, chlamydem, sciat ignoscere confitentibus, & pœnitentibus indulgere, recognoscite vos non esse nisi cinerem & favillam, ut addiscatis ad dignum pœnitentiæ fructum vos reprehendere, quia nulla esset recognitio reprehensionis, nisi sequantur etiam lamenta pœnitentis, (g) concludit Tuitiensis Præsul. Cur alioquin tam seriò adhortaretur vos consilio antesignanus vester, secundus & ordine, & omine in regum serie, coronatus vates, & nunc reges intelligite, alloquitur vox verbi terribiliter intonans, non tamen minus utiliter ad salutem, alloquitur provinciarum præsides, regnorum principes, & terræ judices universos, *apprehendite disciplinam, nè quando irascatur Dominus, & peccatis de via justa.* (h) Non illam tantum, quæ instruendo docet, sed eam etiam, quæ flagellando ferit, non illam solum quæ erudiri ambiens puer Domini supplicabat, *disciplina tua ipsa me docebit.* Assignat eruditionis materiam Lyranus, quia DEUS docuit eum artem præliandi, sed illam potius cujus, & oblectatus usu, & cumulatus fructu psallebat vocem laudis, occinens ferienti, *disciplina tua correvit me in finem,* (i) (i) Ps: 17. v. 36.

(d) Rom: 8.

c. 9.

Christum præ-
vidit passu-
rum Job, &
voluit ei asso-
ciari in spi-
ritu.(e) Job: 19.
v. 26.Ut suam o-
stenderet pru-
dentiam Sa-
tan, DEUS
solius corpo-
ris affligendi
licentiam tri-
buit in Jo-
b.(f) lib: 35. mo-
ral: c. 5.Cilicium Job
fuit proprij
corporis ex-
ulcerata pel-
lis.(h) Ps: 2. v. 12.
Duplex disci-
plina erudi-
tionis & cor-
ruptionis est.

(i) Ps: 17. v. 36.

per tribulationes temporales corrigendo, sinistris eventibus me visitando, vexatio quippe à DEO inflicta dat intellectum, disciplina tua, *idest eruditio per molestias & tentationes*, explanat Carenfis, per eas enim ad Christum convertimur, qui nisi finis sit nostrorum operum, vana sunt, nisi objectum sit nostrorum actuum, inepti sunt, nisi corona sit nostri luctaminis, perdimur succumbendo, nisi sit præmium nostri conaminis perimus, omnia perdendo; hoc mirabatur suaviter, vaticinabatur dulciter sponsus sanguinum sponsatæ sibi fide regali cuidam animæ: *ego sepiam viam tuam spinis*, (l) volebat illa insequi amatores suos, sequi concupiscentias, illecebras complecti, quid faceret amator hominum, sepius adversitatum spinis latam perditionis viam voluit, quæ (Ruperto commentatore) *utiliter compungunt atque lacerant pedes ad mala currentis, & inhiantis delicijs perniciosus*, (m) ut vel sic minis deterrita & ferulis, abstracta timore vulneris, se resolvat ac vadat reversura ad priorem virum, cum quo benè ei fuerat, est enim suavius in hoc mortalitatis stadio portare jugum Domini, quàm fieri mancipium peccati. Ad hanc apprehendendam visitantis in virga filios suos Patris optimi disciplinam, Rex reges evocat, *per disciplinam enim adversa & flagella*, quibus DEUS sibi dilectos corrigit, ne in æternum pereant, intelliguntur, elucidat noster incognitus, quod ipsum svadere nititur commendatrix Glossa, *apprehendite adversa, quasi præsidium*, quo vestra conservantur urbium mœnia, quò vestra custodiuntur propugnacula, quo vestra defenduntur antemuralia, & quasi munimentum, quò vestra proteguntur territoria, quo omnes regum gloriæ, cum regnis ac territorijs propugnantur, est singularis mysterij, est peculiaris gratiæ argumentum, quod lectione Campensis ac Pagnini compendiat, *amplectamini, osculamini filium*, quasi exhortaretur Psalter Regius ad mancipatûs indicium, quo regi gloriæ, quo DEI Filio se subditos protestentur, Palæstinorum more, qui servitutem officioso manuum osculo profitentur. Osculamini Christum explanat Lyranus, *facite Christo debitum homagium*, quò olim obsequioso labio, non osculo præstabatur; inauguratum regalis prospiciæ primicerium, inter augustos Israël reges primævum principem, salu-

turus Saulem, tulit Samuel lenticulum olei, & effudit super caput ejus, & deosculatus est eum. (n)

(n) 1. Reg. 10.
v. 1.

Nî enim reges in unctione sua oleo iungantur, nisi misericordiæ spiritu repleantur, exigua fortunati regiminis spes videtur relucere per osculum, regio capiti Prophetæ labijs impressum, assiduum conservandæ pacis studium, quod pro homagio Regi pacifico reges terræ debent impendere, designatur, osculentur hòc demissionis osculo ingenti Patris Filium, qui suum honoraturus Unigenitum, coronatos vertices hâc persvadente apostrophe alloquitur apud Eugubinum, *osculamini filium Principem, per quem iracundia mea in vos sedata est, osculamini, amplectamini, apprehendite genua Principis, per quem vobis reconciliatio facta est.* (o) Injungitur terræ regibus auspiciæ basium in reconciliationis homagium, trementibus labijs imprimendum, exosculandus proponitur Mediator DEI & hominum ob reconciliati Vindictis beneficium, quod tunc evenisse Magister gentium gratulatur, quando ille, qui est caput omnis principatûs & potestatis, *chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, tulit de medio, affigens illud cruci*; (p) suspensus est namque ambitiosus Aman in patibulo, quod paraverat Mardocheo, quia diabolus, qui subversum alienare voluit hominem, è possessione hæreditatis suæ per patientis JESU ærumnas ac amaritudines foras ejectus est, tunc planè, quando in morte Christi mortuum est peccatum, & in crucifixione Regis Judæorum crucifixum est, hunc osculamini, hoc in patibulari folio, latronem alterum regiæ hæreditatis investiturâ inaugurandum, sed alterum ad regionem umbræ mortis proscribentem; osculamini Coronatum coronâ Genitricis suæ, coronâ calamitatis nostræ; sed osculantes mementote, in osculo fortissimum labiorum vinculum, solidissimam osculantium unionem fundari ac firmari; ut Christo confixo in cruce, chirographum peccatorum, quò vestros obligari forsan contingit subditos, vestris lachrymis lavantes deleatis, flagellantem Divini Ultoris disciplinam apprehendatis, & pœnitentiam pro populi reatibus agatis. Vox Regis est, est oris regij oraculum, *ego sum, qui peccavi, ego iniquè egi, isti, qui oves sunt, quid fecerunt?*

Reges jubentur Christum amplecti, sed patientem, pro nobis pœnitentem.

(o) in Ps. 2.

(p) ad Coloss. 2.
v. 14.

David pro populo innocentem se in victimam Divinæ vindictæ præsentat, per hoc erudiens reges.

(l) Ose. 2. v. 6.

(m) lib. 1. in Ose.

Anima à DEO recedens ærumnis cogitur redire.

Adversitates sunt animarum præsidium & munimentum.

in numeranda affluentis populi multitudine deliquerat David rex, culpam confessione publicâ evulgare statuerat, offenso Numini adgeniculatus, pro venia Clementiæ supplicaverat, & morte corruentium agminum mulctatus, terribili subditorum strage flagellatus, gravio-rem pœnam exigit, severiorem pœnitentiam requirit: *vertatur, obsecro, manus tua contra me, & contra domum Patris mei.* (q) Nec admirâre singultuan-tem, nec abominâre infra regalem Ma- jestatis dignitatem fortassis ejulantem, *nam ira sæviens, quæ corporaliter popu- lum perculit, rectorem quoque populi intimo cordis dolore prostravit;* (r) testatur mo- ralis Papa; regale pectus regina chari- tas direxit, quæ semper subditorum la- bore torquetur, quorum ut pondus & æstus sublevet, propriâ adversitate læ- tatur. Nec satisfactus excruciante sæ- vientis cordolij torturâ, eô contra in- curiæ fragilitatis errorem odio exarsit, ut inflicta septuaginta millium cæde, gravio-rem anhelaret ad pœnam, seve- riorem subire efflagitaret in proprio corpore plagam, in se verti acinacem petit, si modò à moriente populo im- petret mortem averti, præfigurantem di- xeris pastorum Principem; errabun- dam siquidem ovem suos in humeros bajulandam suscepit, quando ferienti An- gelo propriam culpam objecit, hanc plecteretur absque ullo ullius limitatio- nis accentu, si modò non ultrâ inson- tis populi innocentiam flagellaret.

Quo deprecantis affectu? quo in- dolentis eventu? quo sollicitantis suc- cessu? compendiat elogium Ambrosius, quò factò statim dignus sacrificio judi- catus est, qui *absolutione æstimabatur in- dignus;* (s) adeò dilexit multum, qui tantum pœnituit non super dolum ma- litiae, quem ignoravit, sed super lap- sum erroris, quò vacillavit. Confes- sus est delictum, nec declinavit Ultri- cis dexteræ flagellum, nudavit hume- rum flagellanti, ut impetraret veniam populo toleranti, prostratus deploravit subditorum ærumnam, pœnituit præ regibus, qui lapsus cum regibus, ut- que subsequenti reges discerent appre- hendere disciplinam, & irritatam fla- gellantis Filij faciem deosculari, pec- cati sui ignominiam in oculis plauden- tis cœli & erubescantis terræ evulga- vit, ut non lateret homines, & Ange-

lis pateret, nèvera posteritas Davi- dem peccasse ignoraret amplam suarum prævaricationum narrationem æternita- ti (si fas sit dicere) evulgato gemebun- di cordis dolore transcripsit. Denique peccavit David, quod solent reges, sed pœ- nitentiam gessit, flevit, ingemuit, quod non solent reges, (f) suspirat Mediolanen- sis Ecclesiæ Præsul. Sed forsan ambi- tiosa cujuscumque prævaricatoris perversi- tas infame objiciet puerperium, imma- ni homicidio pejoratum, sed stans vi- deat, nè cadat, jam enim titubare in- choat, qui excusandum corruentis justii lapsum, aut lividus aut invidus accu- sat; surrexerat de strato post meridi- em, regalis thalami mollietates incurium nonnihil animum emolliverat, delica- tius epulum relaxati corporis excitave- rat carnis illecebram, hilaris obambula- tio subtraxerat intemeratæ mentis soli- citudinem, vivificatio sensus viguerat amœniùs, aura jucundior ad bipatentes fenestrarum valvas curiosiorem oculum incitaverat, tunc fallax angelus remis- sum liberioris animi nervum advertens, & severum alias passionum moderato- rem lentiùs frœna trahentem recogno- scens, licentiosiori oculo inopinatam pe- regrinæ formam pulchritudinis obtru- sit, calentibus fibris ustulatrices flam- mas admovit, suspensam intensioris pu- pillæ aciem fixit, abreptam illicò men- tem, ut celerius præcipitaret, obtrusâ venusti corporis nuditate obvolvitur, & calligante præproperi intellectus obtutu, voluntatis affectum in criminis consen- sum allexit. Sic victor ferarum succu- buit victus, sic domitor gigantum do- minatricis concupiscentiæ præda evasit, sic vir secundum consilij ad primum bar- bari vultus aspectum effœminatus, in- tenebrarum potestatem devenit, mira- ri defines, quisquis Carthaginensem Pre- sbyterum audiens, quam facili telo nu- da mulier ingentem Heroem prosternat excipies perorantem, mihi una Tertul- liani periodus sufficiat proluxæ panegy- ris loco. *Primos homines diabolus elisit, ipse gestus colubrina vis est, tenax ad occu- pandum, tortuosa ad obligandum, liquida ad elabendum.* (u) Cave! qui columbi- num dissimulantis scœminæ procaris ocu- lum, nè lethiferum ejaculantis colubri sentias venenum. Adulteratæ mulie- ri, jam imber saxeus comminabatur tumulum, & lex indispensabilis turba- tum principis animum crudelius anxia- bar.

(t) Apoc: c. 4.

David ex sen- suum mentis- que incuria graviter la- bitur.

Periculosa mulierum conversatio, plures in rui- nam præcipi- tavit.

(u) cap. 18. de Spectac.

(q) 2. Reg: 24. v. 17.

(r) Epist: ad Muscum:

Regale cor Davidis rege- batur à regi- na charita- te.

(s) 1. Apol: David: c. 7.

Multi ex Re- gibus sequi solent Davi- dem peccan- tem, pauci pœnitentem.

David ex
patre populi
fit tyrannus.

bat. Vocatur è castris ad aulam innocuus Urias, abinde ad proprium conclave mittitur, mensa regali cibo sternitur, ad lautiores cœnam defatigatum corpus lassati militis invitatur, vini varietas, nè desit concupiscentiæ illicium, apponitur, ut validiori roborata libidinis assultu in maritalem thalamum dejiciatur; quid ageret delusa perplexi principis astutia? quidnam dictaret ener-vis jam prudentia, ubi honoris regij ambitio, & concupitæ pulchritudinis libido regali præfident consistorio, feralem sententiam exspecta. Famosus ab insolita mansuetudine, natus à placidissimo humilis animi moderamine, evulgatus à singulari passionum temperie pacifici regis futurus genitor, regnorum Prudentissimus gubernator, vix factus ab heri & nudius tertius ignotæ conjugis amasius, fit pessumdata omni justitia Uriæ Hethæi fidelis servi adversarius, pudici militis inimicus, telo cupidinis in ictu oculi trajectus, tanti Davidis animus à via Veritatis in devium victorum abripitur, ex Patre optimo sæviens tyrannus efficitur, manus prodigi principis in dexteram iniquitatis convertitur, regali calamo, quo tot conscribebantur elogia regi gloriæ, quo tot sanctissima signabantur tum æquitatis tum pietatis chyrographa, innocens servulus, fidelis nunciustrucidatur. O! calame, calame tantæ calamitatis thalame, clarissimi Herois tumule, miseriarum cumule, abyssus es æumnarum.

Hæ binæ clades sunt, quibus innocuam incauti principis animam præcipitasse in exitium gloribatur seductor angelus, sed seduxisse post paulò pœnituit, dum illatam Altissimo injuriam suo vindicaturus in corpore redanimatus Athleta, sua ulturus in anima, sin lachrymis stravit lectulum suum, contribulans capita draconum in aquis, quando opiparam castigaturus ingluviem, pro pane lachrymas non solâ die tantum avidè comedebat, sed totâ nocte easdem sitiebat, sicque toto durantis vitæ cursu plorare non desinebat; nec est, quod annos numerem, cujus pœnitentia illius fuit efficaciam, ut præpotens intimi doloris affectus æquissimum moverit Judicem, ad suis immodicis gemitibus prophetico respondendum oraculo, *Dominus transtulit peccatum tuum;* (x) ex hac tam celeri maturitate celestis indulgentiæ metire profunditatem

pœnitentiæ, quæ tanti erroris offensam *Sinitur peccare ob noticulare incaperat confessionis suæ peccatum, peccavi Domino,* & jam ingens *ctionem.* evanuit iniquitas, absorpta est mors in victoria sua, vix vulnus intulit, & mox retorto suomet spiculo acerbiori confossa vulnere profugit. Evasit non diffiteor regum optimus, evasit consors fragilitas regum, ut dum illius erroneam fragilitatem legerent, præponerent pœnitentem imitandum; nec vilis videatur causa, *ut propter nostram correctionem tantus Propheta,* scribit Ambrosius; *cum propter omnium redemptionem infirmitates nostras Christus suscepit, qui peccatum pro nobis factus est, cum peccatum non cognoverit;* (y) nè supra hominem ob sanctitatis eminentiam crederetur, ostensus est vitio non caruisse humano, quod tamen continuis stillantium lachrymarum imbribus sanctius diluit, adeo ut cinerem tanquam panem manducaret, & potum suum cum fletu misceret. Aspexerat aliquando lapsum Apostolici senatûs principem salutifer miserentis JESU oculus, & cœpit plangere, qui antè prodigiosum hunc intuitum nescivit lachrymari; infer exindè à DEI oculis illum non recessisse, qui nunquam flere desinens singultuabat: *oculi mei semper ad Dominum.* (z) Non scintillantes, sed lachrymantes, non jubilantes, sed distillantes, non applaudentes, sed pœnitentes! deducebant aquarum exitus, ut abolerent immoderatum lascivientis concupiscentiæ ardorem. Sustinuit præterea rebellem filiam; & parricidæ mortem sancitam cœlitus, jugibus lachrymis deploravit; conticuit ad execranda maledicentis Semei impropria tam patienti animo, ut vindicare flagitantem Abisai asperiori objurgaverit alloquio, *dimittite eum, ut maledicat, Dominus enim præcepit ei, ut malediceret David.* (a) Putas consimile pectus reperies, in quo justî furoris flammæ ad tam insolitam exilis subditi insolentiam non exardescat? stipatur dextrâ lævâque valido militum agmine, & audit latrare canem rabidum absque exasperatione? associat verbis lapides, nè solum verberet aërem, sed regem lapidet, & licet ob longiorem distantiam frustraneo ejacularetur conamine saxorum fragmina, ut augeret injuriam, phræneticamque lividi furoris insaniam, hoc licet casto tentamine sagi-

(x) 2. Reg: 12.
v. 13.

(y) Apol: 1.
Provid: 6.3.

(z) Ps: 24. v. 1.
Oculi justorum semper ad Dominum.

(a) 2. Reg: 16.

Mirabilis pœ-
nitentia Da-
vid reluxit
in tolerantia
maledictio-
nis.

Aulici amore
principis fa-
cile aggredi-
untur ingen-
tes difficul-
tates.

ginaret, à DEI permittentis dexterâ, non autem à manu impia jacentis hos ictus princeps providus recepit; quid gravis potuit moliri perduellis subditus adversus regem suum? sed ille consveto eludentis patientiæ obarmatur clypeo, sustinuit immotus convitia, insanientem violentiam vilis mancipij, plusquam heroâ fortitudine toleravit. Sed est & aliud magnanimi cordis sacrificium, quod obtulit, est admirandum magis, quam incomparabile regalis animi holocaustum. Comparuit post ardua victricis hujus animæ luctamina invicta Davidis anima, qui manu fortis dicitur, ut suis victor in congressibus cognoscatur, diligere inimicos Christus docuit, quod ante Christum Christus Domini fideliter adimplevit, & hostem adamavit in rebeli filio, & persecutorem complexus est in subdito perduelli, primo benignam exhibuit charitatem, secundo patientiam, sic perditam nuper animam reacquisivit, & possedit in patientia, dum enim sibi ipsi dominari didicit, hoc ipsum possidere incaperat, quod erat. Noverat quippe illuminatus vates, hoc solum ab Altissimo pro accepto holocausto suscipi, quod charitatis ardore contigerit in ara boni operis concremari, sed referamus alium difficilioris victoriæ triumphum, qui enim hostes vincere à cunis ferme didicit, naturam pariter in violentis assultibus docuit mancipandam. Castrametabatur in valle gigantum lustratus in aciem exercitus Israël, sedebat contra hostium cuneos suorum invigilans saluti fatigatus David, & arido collocatus in territorio, ad Bethleemiticam cisternam jugi suspirio anhelabat, vel saltè suos tentaturus milites, sitire simulabat. Circumvallabat fontis aditum inimica colluvies, nec nisi copiosi sanguinis pretio cessura videbatur aqua in refocillandi principis obsequium haurienda, quando generosa militum trias, ut regio blandiatur desiderio, ingenti discrimine in Philisthinorum castra irrumpit, aditum fontis assultu violento invadunt, & glorioso audentis animi rigore aquam hauriunt, haustum pari periculo, sed ausu simili per hostis tentoria reptant, desideratam Bethleemiticæ scaturiginis aquam præsentant, & quamvis juvenilis magnaminæ triadis hujus audacia, culpabilis à censurante Tostato judicetur, non eam congenita

mitissimi Davidis bonitas sustinisset, si tanto periclitantis vitæ dispendio exponendos prævidisset, apparet, quod non eo animo dixerat, cupere se aquam illam, ut irent aliqui pro illa. Commentatur eminentissimus Cajetanus, ut irent aliqui pro illa, sed ad manifestandum, ut accideret solet, appetitum suum inter calores tempore messis. In aulicorum trutina plerumque amplius ponderat, gratia, quam provida directricis prudentiæ regula, illius nutus sit licet omni synderesis dictamini contrarius, Catonis ante ponitur consilio, & pro Divinitatis oraculo æstimatur.

Horret ad inexpectatum illasi licet reditus spectaculum vir sapiens, & censurato nonnihil ludicro tentamine oblatum scyphum arripuit, ardentiori-que desiderio, quam concupiverat aquam, Altissimo libavit; noluit bibere, sed libavit eam Domino. (b) Ecce! qui nuper truculento ferientis concupiscentiæ telo trajectus, qui cruorifluis perempti Uriæ mucrone transfixus, geminâ diversi sceleris iniquitate percussus, succubuit in prædam libidini, cessit in spoliū furori, nunc gloriosius de succumbente natura trophæum reportat, dum ardentem concupitam Bethleemiticæ scaturiginis quam, in Creatoris obsequium libat, quia enim se illicita perpetrâsse meminerat, contra semetipsum jam rigidus etiam à licitis abstinebat, suffragatur memoratæ veritati Papa moralis. (c) Illud dolendum acrius, illud est copiosius deplorandum, jam paucos regis clarissimi æmulatores numerari in pœnitendo, qui tamen innumerabiles habet pedissequos in cadendo: amarum evadit plurimorum gustui hoc salutare antidotum, quasi idcirco svave sit agro alexipharmacum, quia medetur ægritudini & proficit salutis. Perversus Ezechiae parentis optimi hæres & filius, sacrilego furore abreptus idolis aras erexit, sacra templi altaria lapidum simulachris profanavit subditum sibi populum, ad idololatrandum induxit, dæmonibus fœna construxit, ingentibus flagitijs adeo mentem replevit, ut omnia, quæ religionis Hebræorum vetantur, ultra omnem desperatæ mentis insolentiam liberâ se operaretur iniquitate. Evocata ad æquissimæ ultionis vindictam justitia, hostilia lustravit agmina, invasit judææ regiam assyriorum barbaries, ut qui omnem cœ-

(b) 2. Reg: 23.
v. 17.

(c) hom: 34. in
Evang:
Pœnitens Da-
vid desidera-
tam ex fonte
Bethlehem
aquam offert
Altissimo in
satisfactio-
nem suorum
delictorum.

li militiam adoraverat, ferocem hunc experiretur exercitum, tantæ abominationis vindicem, offensi toties ultorem Creatoris. Nil profuit benigna domus syderum, plus obfuit clienti. Ab hoste DEI hostis capitur, in Babylonem pro signo victricis gloriæ defertur, manubrijs constringitur, catenis cingitur, compedibus coarctatur, & mox velut phrænetico cessante paroxismo in se revertitur, ac voce flebili illius implorare auspicatur præsidium, illius conatur efflagitare indulgentis Clementiam, cuius & legem spreverat, & extra pœnam positus, quasi vellet illudere, despiciebat. Profundè sacer historicus hanc validissimam inflictæ cœlestis plagæ curationem, hanc subitanæ curatæ ægritudinis vicissitudinem subtili calamo exarat: & cognovit Manasses, quod Dominus ipse esset DEUS. (d) Sed quod cultus indicio? quo manifesto tam repentinæ conversionis argumento, ad affirmandam impij regis mutationem inducitur Chronologista regius, non alio opinor, quàm eò, quod recenset de gemebundo peccatore, & mox affligitur quæsiuit Dominum DEUM suum; qui pœnitere noluit, pœnam subire cogitur, ut doleat vel invitus; qui enutritus in delicijs, immersus regum illecebris, vix scivit, quid sit lachryma, dum execrandam suorum peccatorum colluviem considerat, dum rigidam diræ captivitatis plagam à salvifica benigni vindicis manu inflictam approbat, dum insolentem Divinæ Majestatis offensam singultuans deplorat, iniquitatem suam lugubri lachrymarum nimbo involvit, eoque stillante eandem diluit, quam deflevit; dumque infenso judici toto defudat conamine reconciliari, ingentium delictorum veniam exiguâ meruit satisfactione mercari, expertus in semetipso pijsimum misereantis DEI oraculum vaticinis Prophetæ labijs enuntiatum, & Judæorum populo à Jeremia Divinæ mentis interprete annuntiatum. si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum adversus eam, agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei. (e) Horret animus, dum pœnitere spondet Altissimus, quasi, quod statuit omniscia Sapientissimæ Divinitatis Providentia, liceret aut velut illicitum revocare, aut saltèm velut melius immutare; stuporem amplius Pa-

gnini versionem, si convertetur gens illa à malo, pœnitebit me super malo.

Attonitum suspendit animum, tam mali reciprocatio, quàm pœnitentis vicissitudo, sed ambigentem instruit Syri paraphrasis, combinans amborum quasi dissonam extremitatem, avertam ab illo malum, quod illi facere proposueram, legi communem Patrum elucidationem, novi consuetum commentatorum sensum, quod pœnitentiam DEUS agere dicitur, qui nihil agit pœnitendum, ex similitudine siquidem humanorum affectuum immutabile Numen mutari quandoque ad instar pœnitentis describitur, quando id facere, quod solent pœnitentes, recensetur. Ut enim isti opus destruunt, quod fecerunt, vel ducti pœnitentiâ promissi muneris, aut prolatae comminationis, illud postmodum abolent, & istam placati suaviter remittunt, sic & terribilis in consilijs super filios hominum, dum videt lachrymantes, & audit suspirantes, ferientem dexteram retrahit, & mala, quæ cominatus fuerat, nè sic eveniant, velut minarum pœnitens disponit. Illud ingens ac celeberrimum potentis pœnitentiæ restat elogium, ex hac placati Numinis inopinata vicissitudine concludendum, eam iisdem finibus, quibus plangens peccator stringitur, extentam ad ictum offensi Vindicis dexteram, nè feriat, ligari, ut sese retrahat, restringi, telum ulticis Justitiæ, nè arcum evolet, retineri, nè pœnitentem vulneret, præpediri; non est in universis regum armamentarijs tam forte jaculum, quod nubes penetret, quod cœlos transvolet, & exacerbatum flagellaturi judicis animum leniter vulneret, dulciter sauciet, potenter adeò inclinet, ac est suspirium gementis animæ, quæ calamitatis abortum parturit, & felicitatis ortum parit, quæ vasa contumeliæ novit conterere, contrita in vasa gloriæ commutare, hæc mansionem nequam spirituum in DEI domum eluit, nec antè definit, donec in templum consecret incolæ Deitatis. Est pœnitentia illustris amica omnipotentis, aquam in vinum novit convertere, & convivantes angelos, qui nil avidius quàm hominum sitiunt lachrymas, potare vino comptionis; ut jam exultans custos in sui clientis gemitu, amantis sponsi epitha-

Dum hominem sui peccati pœnitentem, DEUM quodammodo pœnitentem facit.

(d) 2. Paralif: 6.33: v. 13.

Manasses, dū affligitur, ad DEUM convertitur.

(e) Jerem: 18. v. 8.

Pœnitens est botrus Cypri qui Christo pendenti in cruce ac sitiienti, locò sellis & aceti præsentatur.

thalamico plaudit dramate; *botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi.*

(f) Cant. 1.
v. 13.

(f) Novi vocem jucunditatis & latitiae tunc à diffusa in sponsae labijs gratia erupisse, cum diu quæula in sponsi inopinosos corruit amplexus, cum gemebunda Mater, quem patientem viderat, quem morientem luxerat, quem tumulatum fleverat, quem surrecturum crediderat, triumphantem adoravit, resurgentem contrectavit, & qui commorienti fasciculus myrrhæ moriens existit in cruce, idemmet JESUS factus est suavissimus Cypri botrus afflictæ martyrum Reginae in resurrectione. Miratur tamen peregrinam locationem, quâ botrus Cypri in Engaddi vineis collocatur, Clarevallensis Abbas, quis enim botros de vineis in vineas consuevit transplantare? nec ubi abundat vini fecunditas vinum invehitur, sed ubi adest inopia, & abest copia, eò vini fertilitas defertur. (g) Resolvit dubium suavissimæ suæ eloquentiæ ambrosiæ Mediolanensis Antistes, dum pretiosas Judææ vineas Engaddi nomine declarat recenseri, in quibus lignum est, quod si compunxeris, elicies appobalsamum, quod hujus ligni fructus est, *si non incidatur lignum, non ita fragrat & redolet, cum autem compunctum fuerit artificis manu, tunc lachrymam distillat, scribit Ambrosius.* (h) Pendebat de crucis stipite suavissimus Cypri botrus, stillabat lachrymis, immò manabat imbribus, quibus nostram submergeret iniquitatem, compunctus dein militis lanceâ, aquam effudit cum sanguine, quovis liquore balsami suaviolem, quod compunctione ligni vitæ per cavernam punctiōis erupit, & quasi balsamum ex arbore, sic virtus exibat de corpore; stillat hodie dum fidelis JESU pedissequus hoc dulci & salutifero vitalis ligni balsamo fecunda suis in fructibus pœnitentia dum exaltatus in cruce, ut omnia ad se traheret, affixam terræ attrahit animam caduci peccatoris, sed distillantem, sed lachrymantem, incisam & compunctam, hæc sitienti DEO homini, quem toties suorum delictorum felle potatum meminit, in botro Cypri se ipsam dedicat eidem vitali crucis ligno affligendam, à floridis Engaddi vineis oriun-

(g) serm. 44.
in Cant.

(h) in caq. 118.
Ostion: 3.

dam. Engaddi consono commentatorum placito, fons hædi, vertitur, & *oculus tentationis*, redolet jam, ut opinor, virtus balsami, si tamen compunctione validâ incidatur; jam lignum vitis Cypriæ incidistis, fuit in lachrymantis oculi stillicidio vinum germinans virgines, & angelis gratissimum, & Angelorum Domino prænuptiali prodigiosa conversionis dulcedine acceptum, ut enim excedit vini liquorem liquor balsami, sic pœnitentes lachrymæ, quæ plenæ sunt prodigijs, prodigiosam aquarum superant vivificationem. Et quamvis à fonte hædi profluant, licet deformem contaminati peccatoris animam abluant, est illud quovis fermè miraculo admirabilius, quod ubi hædus ingreditur, hoc immutante vino transformatus, hac abluente undâ emundatus, hoc vivificante balsamo redanimatus, ex fædo malè olentis hædi gurgite, agnus egrediatur. Nec est, quod timeas pœnitens anima suspectum virulenti serpentis reditum, latet angvis in herba, & quantum voluptatis sedetur viridaria, quam avidè hortorum alliciat deliciosa requie, ostendit in paradiso. Ad fontem hædi horret proserpere, quem odor stillantis oppobalsami consuevit profligare, hoc enim distillante perimitur, dum aspergitur; moritur siquidem inveteratus serpens, quando peccatrix anima suis delictis mortua incipit lachrymari, conteritur caput suum, & universa savientis veneni violentia evanescit, quando peccator corde compungitur super præteritorum scelerum feram inglaviem, & ferri confessione admissum crimen detestatur. Hoc ipsum Romanis gentibus egregius Prædicator exoptat & commendat, *DEUS pacis conterat satanam sub pedibus vestris (i) velociter.* Sed ne-

Anima pœnitens est fons hædi, in quo tota convertitur in agnū ex lupo.

(i) Rom. 16.
v. 20.

CAPH.

Versus
XIX.

Consurge, lauda in nocte, in principio vigiliarum effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini, leva ad eum manus tuas, pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.

Expositio Literæ.

UNius esse videtur surgere, consurgere duorum, non soli præcipitur corpori, ut surgat prostratum è strato suo, sed pariter languenti innuitur animæ, ut lectum deserat, & individuo conjuncta socio, ad implorandam misericordis DEI Clementiam consurgat, in ipso vigiliarum diluculo jubetur noctem deserere, ac in optatam inchoandæ devotionis diem commutare; exigat unâ simul cor devoveri Altissimo ante ejusdem oculos instar fluentis aquæ effundendum, quæ cæteris liquoribus effunditur celerius, non minus ac perfectius, ut vasi nihil adhæreat, sed totum effluat, seque totaliter avellat, ita è vase cordis & singula & omnia emanant desideria, vasi nihil adhæreat, quò præter DEUM aliud concupiscat, & talis effusio idem est, quod intensa devotio, subjungit Nicolaus. Injunxerat namque superiori threno periclitanti Synagogæ, aut ignorantì Solymæ, peccata lachrymis diluere pœnitendo, nunc sùadet deprædicare in tribulatione sua justitiam Divini Vindictis collaudando, & quia suis prostratam in delicijs offendit, quia stertentem in dulci otio reperit, & in desidia torpentem deprehendit, ad exsurgendum animam stimulat, ut juncto corpore, conjunctis affectibus cum sensibus ad laudem Domini consurgat. Laudare jubet in tenebris, in nocte urget, lucem illuminatricem humanorum cordium adorare, & scrutatorem in lucernis, qui densas inter errorum tenebras suæ indormientem ignaviæ scrutatur Jerusalem, in ipso vigiliarum principio magnificare. Diviserat sollicita antiquitas nocturnam requiem in quatuor vigiliis, quas quadruplex fors hominum consueverat celebrare, primam vo-

cabat conticinium, secundam intemptum, subsequebatur tertia ordine gallicinium, & terminabat quartâ serie totam totius noctis custodiam antelucanum, in prima vigilare solebant enervæ adhuc pueri, secundam observabant adolescentes teneri, ad tertiam evocabantur robusti juvenes, & tandem claudabant agmen vigilium attenuati senes. ternæ cuiusvis ordini præscribebantur horæ, quibus comprimebantur arctius affectiones cordis, & monstrabatur Domino, quàm avidè ejusdem desideretur adjutorium, quàm anxie impleretur. Id ipsum, quod providus propheta suo implendum populo præscripserat, quod convertendæ illuminatus Vates à Patre luminum consuluerat Synagogæ, hodie dum supremus Prophetarum Dominus suæ persvadet sponsæ observandum, suæ consulit militanti in terris Ecclesiæ complendum, non solum sùadet surgere, sed adjutrici sociæ consurgere associatam, consurge non absque auxiliari gratia, consurge, interpretatur Hugo, cum gratia ex libero arbitrio operante, nec enim magnus Doctor gentium hac sinè scivit surgere, quâ confortatus, quâ roboratus, quâ elevante, quâ suscitante quâ adjuvante, didicit lapsus lapsos instruere, ut sciant interroganti DEO respondere, respondit etenim dejicientis cœli impetu in terram devolutus, respondit arguenti, respondit reprobandi; Domine! quid me vis facere? (a) hoc verbò futurus nominis JESU bajulus non oblectatur, non adversatur Verbi dominium, quò novit rebelles compescere, quinimò & compellere voluntates. Verbum breve, sed plenum, vivum, & omni acceptatione dignum! exclamat Clarevallensis Abbas; (b) Tradit se Judici puniendum, offert se Vin-

Ut consurgat
anima, debet
surgere cum
gratia ope-
rante.

Sic Saulus ex
equo dejectus
surrexit ad
voluntatem
DEI.

(a) Act. 9. v. 6.

(b) serm. 1. in
convers. S.
Pauli.

Jubetur ani-
ma non sola,
sed cum cor-
pore surgere,
ad se devo-
vendum DEO.

Effusio cordis
coram Domi-
no est vera
devotio men-
tis.

dici feriendum, vitam offert in victimam, quidquid facturus esset figulus de vase isto fragili, corpore & animo, hoc in effectu, sed magis in affectu compari futurus, compendiato idiomate id ipsum tunc effari cæperat, quod pleniori periodo postmodum declamabat: *vivo autem jam non ego, vivit verò in me Christus.* (c) Ecce! quàm promptus ad obediendum evadit, dum cadit, qui prius ad persequendum cucurrit, dum stetit. Sed nunquid tam alto surrexisset, nisi confurrexisset, nisi loquenti dictasset gratia quid loqueretur, nisi lapsum levasset animum, ut erigeretur? declamat egregius Prædicator, clamans

(c) Galat: 2.
7. 20.

& amans veritatem: *non ego autem, sed gratia DEI mecum.* (d) Notat subtiliter Bernardus, poterat dicere per me, sed quia minus erat, maluit dicere mecum, suam manifestius evulgans insufficientiam victricis gratiæ efficacem potentiam copiosius commendans, hanc præmovente, hac commitante; ô! si ja- cens confurrexisset Solyma prædictam sibi veritatem intellectu percipiens & diligens affectu, non eguisset levare manus suas pro animabus parvulorum suorum, qui fame perierunt in capite omnium compitorum, quia nec nutriebantur à sustentatrice gratia, nec erudiebantur intemeratæ fidei doctrinâ.

(d) 1. Cor: 15.
v. 10.

Paulus post
lapsum sit
perfectus obediens DEI
gratia elevatus.

Confurge, lauda in nocte, in principio
vigiliarum.

Sermo Quinquagesimus Sextus.

Laudis hostia DEO à patiente anima immolata,
præ omnibus victimis est accepta, hinc innumera patientiæ sunt encomia.

Qui positus in
tribulatione
ad DEUM
convertitur,
ille confurgit
de nocte.

Consurgit in nocte, quisquis prostrato in tribulatione spiritu mentem erigit, pusillanimitatis torporem excutit, & genuinus jacentis Sauli pedisequus sternentem Dominum, percutientem peccati Vindicem, quidnam desideret à provoluto corpore, interrogat, quidnam à corde tremebundo exigat, humiliter inquirat. Laudat in arduo vigiliarum principio gubernatricem cæli terræque Providentiam, qui conquassante adversitatum turbine in æurnarum voraginem præcipitatus, sinistram novercantis fortunæ intemperiem, non terræ sterili, aut primo mobili, non inimico homini aut subdolo spiritui, sed Domino spirituum, & hominum ad scribit Conditori. Effundit cor suum instar aquæ coram Domino, qui cumlato adversitatum pressus pondere, nec de nimietate conqueritur, nec aggravanti dexteræ excelsi impetuoso murmure reluctatur. Consurgit illius intellectus, vel volat potius ad empyream pacificæ regionis regiam, ad civitatem sanctam Jerusalem, adhuc in hoc limoso corpore beatus, quia in dissidentium filiorum Adæ meditullio pacificus, & in-

ter procellosos fluctuantis mundi vortices immotus & quietus; novit expendere inter fu-nestas suorum negotiorum clausulas, quam parum debeat DEUS homini, quàm DEO multum homo, quod sum, me fecit esse DEUS, hic jussit hominem fieri, non voluit, ut potuit, in lapidem me obdurari, ut vivam dedit vivere, ut sperem concessit credere, ut amem, me docuit sperare, vult terræ incolam in cæli principem erigere, si modo prolongatum in temporalium calamitatum turbine incolatum æquanimis sustineam, nec mundi civem, sed ejus advenam me profitear, si modo quidquid immiserit paterna manus, tulero, quidquid injunxerit, obtemperanter fecero, quidquid contulerit, amanti animo lubens excepero, si me illi reddidero, cui me totum debeo. Hoc suo à servo exigit dominantium Dominus, ut præmiet servientem, coronet sustententem. Vade, qui nescis, quid sit DEI dominium, sævam tyrannidem inspicere, quam cogitur miser ac inops servulus à terrenorum Domiuorum Barbarie non raro tolerare; ad ante lucanam orituræ diei horam cogitur captam quietem

Conformitatem voluntatis creatæ cum Divina exigit DEUS à rationali creatura.

*Servitus DEI
plurimis gau-
det privile-
giis.*

deferere, quam ante noctis medium, non licuit inchoare; post arduos sudores, quos labor prolixior expresse- rat, ad continuanda domus obsequia festinare compellitur, & vix refecto modicum corpore, ad nova præcipientis Domini ministeria evocatur; sic dies agitur, sic mensis labitur, sic annus terminatur, sic robur Adolescentiæ consumitur, sic ætus virilis impenditur, sic & annosa canities consummatur; compone nunc gloriosam Christi servitutem, tot spiritus delicijs intercalatam, tot sacri amoris charismatibus recompen- satam, tot irrorantis cæli solatijs locu- pletatam, & Majestatem Domini consi- derans, cui servire est idem ac regna- re, futuram fidelis obsequij remunera- tionem trutinans, quæ sola interminæ æternitatis decempeda mensuratur, ex- perieris quisquis es, qui sive Christi- colarum jugum & onus leve suscepe- ris, quam sit beata sors hujus angustæ servitutis. Quod si sollicitus de privi- legijs fervorum Christi, quibusnam exi- mantur ab incommodis, aut quibus à curis absolvantur, providâ explores in- quisitione, absunt à servitute DEI la- scivæ carnis vitia, hæc enim redigitur in servitutem, nè dominari valeat spi- ritui, cui instar servulæ mancipatur, eliminantur à domo hujus Domini il- lecebrarum tempestuosi fluctus, nè men- tem obruant omnigenis in vitijs sub- mergendam, sedantur illicò, si quan- do contingat ex incuria oriri pro- cellas scædaram voluptatum, irarum scopuli ad limitem crucis Dominicæ confringuntur, & universa flagitio- rum naufragia à promontorio pœni- tentiæ elongantur.

Nec tamen ideò hæc generosa ser- vitus, aut caret prælijs, aut scater o- tijs, aut destituitur laboribus, aut præ- miorum meritis privatur; egregium prædicatorem consule, quem alio tæ- debat, aut pudebat gloriari titulo, quàm eò, quem suis præfigebat litteris. *Paulus servus JESU Christi*, enumerat ille suc- cincto in catalogo suæ servitutis obse- quia, sic tamen, ut fidelis servus & pru- dens in Domino gloriatur: *usque in hanc, horam esurimus, & si timus, & nudi sumus, & colaphis cædimur.* (a) Ardua servitus, sed non amanti, felix illustris vernulæ mancipatus, sed sapienti, qui novit fu- tura prospicere, & transitoria librare,

quid sit Ægypti onus discernere, & Isra- ëlis obsequium explorare, verum esuri- entem forsan miraberis Apostolum, qui legis præfagi Psalteris vaticinium: *non vidi justum derelictum, nec semen ejus, qua-rens panem.* (b) Nève in memorato se- mine solos justorum filios intelligas, aut hæredes, explanat nomenclaturam Lyranus, *accipitur hic semen pro omni ip- sum imitante in operibus bonis*, hoc tamen oraculo, non obstante mendicantem lego sanctissimum fundatorem ac pro- toparentem meum, ad ostium viduæ sa- rephtanæ, quin imò hic ipse vir secundum cor DEI à stulto Nabal pro se suisque famentibus annonam postulat, panis sub- sidium implorat. Hoc est, quod sibi objicit Hieronymus argumentum, tot inclytos Christi Martyres, alimentorum inediâ petijisse, tot alia justorum agmi- na, tot integra sacrarum religionum asceteria, ostiatim pro pane supplicant, ut victum & amictum emendicantes, DEO & serviant, & vivant. Resolvit illi- cò Doctor clarissimus objectionem du- bij, *ergo de eo dicitur panem, qui de cælo de- scendit, quem qui comederit, nec esurire po- terit, nec sitire,* (c) inducit Augustinus angustiatum adeò panis inopiâ patrem fidei nostræ Abrahamum in regione sua, ut velut profugus in aliam peregrina- retur apud externos nutriendus, æmu- labatur Genitorem filius, quando exper- tus similem alimentorum indigentiam patiens Isaac in regionem aliam trans- migrabat, quis scandalizari pusillos præ- pediat, nè quispiam illorum in corde suo conferat, ut quid panem meum fran- go esurienti, cur necdum vestio, & pe- regrinum duco in domum meam, nè tecto careat, sperans me non derelin- quendum, nec semen meum alimento- rum copiâ affligendum, cum hisce vi- deam oculis, tot optimè viventes, ve- xari panis indigentia, & fame cruciari, respondet sic conquerenti, & Psalterium ob sponsonem istam redarguenti illuminatus Pater, *panis est Verbum DEI, quod nunquam ab ore justii discedit.* (d) Sic enim incarnata Patris Sapientia esu- riens in carne, rebeli replicat spiritui, ut verbo virtutis suæ in panem lapides convertat, suggerenti: *non in solo pane- vivit homo, sed in omni verbo, quod pro- cedit de ore DEI.* (e) Elucidat latens mysterium noster incognitus, justos non panem petere ad avarè congregandum, sed ad se sustentandum, nè inter illos

(b) Ps: 36. v. 25.

*Inter privile-
gia justorum
illud ceteris
prævalet,
quod patien-
ter immissas
sustineant tri-
bulationes.*

(c) in 8. cap:
Amos.

*Justus nun-
quam est sine
Verbo DEI.*

(d) in fin: 26.
Conc: 3.

(e) Matth: 4.
v. 4.

(a) 1. Cor: 4.
v. 11.

om:

omnes adnumerentur, qui, quæ sua sunt, quærunt, non quæ JESU Christi, qui quia in terris paupertatem metuunt, quia deficiente copiâ inopiam apprehendunt, supernæ beatitudinis memoriam sepeliunt, æternæ felicitatis abundantiam abscondunt. In singulare egenorum solatium in jucundissimum famelicorum epulum, apponit illustre ferculum, clarissimæ non minùs ac Sapidissimæ elucidationis purpuratus Hugo, *siquis alicui opiparum præpararet prandium*, & illo intardando, violentam sustineret famem, non diceretur, quod illum faceret mori fame, ex hoc præmisso similitudinis exemplo infert subtilis Pater, *similiter Dominus, præparat sanctis illud magnum prandium, ut melius comedant, & abundantius saturentur.* (f) Sic suos tractat hospites, sic cibatur futuros cænæ magnæ commensales illustris patientia, ut epulentur hinc in desiderio, nutriantur opiparo dispensatricis Providentiæ miraculo, satientur regio prævisæ beatitudinis nutrimento,

Hospites Christi in mundo cibantur pane tribulationis.

(f) serm: 161.

(h) Hebr: 11. v. 37.

Hoc saginantur pabulo cœligenæ justorum animæ, quibus pro Christo pati deliciari est, affligi convivari est, & cumulari tribulationibus, est consolationibus refocillari, considerat allegatum apostolicarum ærumnarum catalogum à gentium Doctore Chrysologus, & quanta servorum Christi sit dignitas, expendit, *hic implebat Paulus, qui servitutis suæ titulos sic scribebat*; (g) circuierunt hinc fortunato metentis cœli sæculo, regnante in terris barbaræ crudelitatis tyrannide, *circuierunt electi empyreæ regionis aulici circuierunt veloces regis gloriæ pedissequi, in melotis, in pellibus caprinis, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus.* (h) Non latitantes in angulis, sed deambulantes in plateis, novi melotam (commentatrice Glossâ) vestem esse de pilis camelorum contextam, vel forsan verius Carenfi Commentatore, *est animal, quod & taxus dicitur, cujus pellis melotam nuncupat valde hispidam.* Hoc suos vestit cruciferos, hoc suos adornat pedissequos amictu crucem bajulans præambulo, vestiuntur hoc taxi aut melis syrmate, cui hæc virtus salutifera adscribitur, quod virulento invidentis oculi fascino adversetur, nè pulchritudo vel corporum, vel occurrentium quorumvis objectorum infascinetur aut corrumpatur.

Erant videlicet Heroes primitivæ Ecclesiæ filij, sic hilares in arduis, sic celebres in meritis, sic fortes in amore, constantes in dolore, decori in jejunijs, amani in ærumnis, magnanimi in prælijs, illustres in triumphis, erant vestiti melote taxea, ut se nunquam infascinandos, nunquam emolliendos, ut hac rudi ac hispidâ vestimenti prophetici asperitate præfigurarent, nè mentis pulchritudinem amitterent, infascinatricis concupiscentiæ toxicò infecti, taxo vestiri præelegerunt, ut venustissima tolerantis patientiæ innocentia, hac stolâ plusquam paludamento regum gloria-retur. Considerat illudum sapius ad confusionem, ter virgis cæsum ad dolorem, Paulum Romanum civem, Chrysostomus, videt fatiscentem in carceribus, gementem in compedibus, confectum vinculis, catenis compeditum, & velut, aut avidus, aut invidus exclamat, *si quis mihi, vel universi cœli, vel hujus catenæ copiam, & optionem largitus esset, catenam ego hanc plane elegissem.* Nè ve cæcutientis oculi electionem hanc fuisse singilletur, dat adæquatam suæ opinionis rationem, *non enim caput ita splendidum reddit imposita corona margaritis conspicua, ut catena ferrea, quæ propter Christum fertur.* (h) Est opus admirabile executricis patientiæ ex contemptibili mortalis Adæ filio, scenam erigere, amphitheatrum exstruere, spectaculum conficere, quod mundo quid ad derisionem deserviat, ab Angelis autem congratulationem eliciat, & ab hominibus exprimat imitationem, hæc Jeremiam lapidatum in Ægypto triumphali laureâ coronavit, Ezechielem allisum saxi ad inclyta sublimis Martyrij subsellia exaltavit, cujus jucundabatur victrix anima in laniato corpore, quod per crepidines petrarum equis distrahebatur, ut docet Epiphanius, hæc Isaiam dissectum ferra ligneâ fecit empyreæ hæredem gloriæ, licet non statim possessorem; hæc Eleazarum veritatis nolentem vesci carnibus, victorioso coronavit diademate, ut inter præcipuos cœlestis regni consules gloriosâ redimitus cavitie, proprioque purpuratus sanguine consideret. Gloriatur in geminis hisce filijs Mater Ecclesia, cujus integritatem in mystico corpore, & pulchritudinem in venustissima membrorum serie descripturus ejusdem sponsus sanguinum, postquam juncturam fœmorum

Circuibant viri Apostolici in pellibus quæ fascino oculorum adversatur, nè innocentia suæ pulchritudinem amittant.

(h) serm: 8. in c. 4. ad Ep:

Patientia alumnos suos ad summum gloriæ gradum evehit.

rum æquiparabat monilibus, ob connexionem duplicis populi in una fide, postquam ventrem assimilaverat acervo tritici vallato lilijs ob plurimarum prolium fecunditatem virginem, quæ singulæ sunt, quasi grana tritici in horreum Dominicum deferendi, & multitudo omnium, est cumulus in unum coacervatus, stringente & uniente vinculo charitatis; postquam duobus hinnulis gemellis capreae gemina comparavit ubera, ob geminam geminae charitatis eminentiam, quæ candidissimis Divinorum mysteriorum pasta lilijs incrementum ad refundendam vicem tum DEO tum proximo propter DEUM.

Tandem suo ad collum procedens enchiridio illud à candida fortitudine commendavit: *collum tuum sicut turris eburnea*; (i) legunt alij, *cervix tua instar arcis elephantinae*, in ebore albedinem, in turri deprædicat rectitudinem, est fides Matris Ecclesiae non minus immaculata cum eboris candore ac cum soliditate turris invicta & inconcussa; alludit non ad aliam excelsæ turris machinam, quam ad sublimem Davidis turrim, quam princeps ille providus ædificaverat in monte Sion, ut circumlustrandis obsidentium inimicorum castris famularetur in speculam & periclitanti Solymæ sub numeroso hostium exercitu ancillaretur in arcem elephantinam, ad mysticum munimen. Hoc applicat elogium sanctis prædicatoribus moralis Papa, ut enim collum extenditur, ut longius videatur. Sic isti *procul venientes hostes sanctæ Ecclesiae speculantur, & liberè terrena despicientes, cœlestia contemplantur*. (l) Illud est præmittendum, priusquam quaestio resolvatur, cum explanetur prius, cur nuper sponsæ collum computabatur inter monilia, nunc verò arduos inter ædificandæ turris lapides abjiciatur, dicebat siquidem idemmet Encomiastes sponsam alloquens: *collum tuum sicut monilia*. (m) Legit Arabs, *collum tuum velut torques gemmarum*, de ornamentis loquitur, non de oneribus lamentatur, laudat monilia, nec vincula minatur, leve est enim jugum Christi, & ideo cervix eò non premitur, sed levatur, (n) scribit Ambrosius, sed nec mirare à teneris ad ardua, ab ornamentis ad onera, à torquibus ad vincula procedentem, nam sponsæ suæ imaginem à semetipso sponsus nonnihil zeloty-

pus delineavit, ut similem vixque differentem numero construeret Idæam, de ipso siquidem testatur Psalter regius: *decorem indutus est, indutus est Dominus fortitudinem*. (o) Priusquam armatus terreat, blanditur decoratus, priusquam feriat in fortitudine, demulcet pulchritudine, & recreat decore, sic pariformiter, priusquam sponsam roboret, adhuc nonnihil debilem monilibus adornat. Priusquam fortiori ærumna-rum ponderi collum subiciat, gemmata pulchritudine, & unionum pretio circumdat; non enim se ipsam hæc turris erigit, non suis ipsa viribus in hostium opprobrium assurgit, sponsus sponsam ædificat, quod primis etiam in sponsalibus Divinus Conditor & observare & servare voluerat, quando ex costa viri mulierem ædificabat. Sed quodnam huic forti collo jugum imminet, an illud forsan, quod super omnes Adæ filios à die nativitatis eorum irruere Siracidis eloquio recensetur? Non leve, sed jugum grave nimis, sub quo gemens Abrahæ filia decem & octo annis incurvabatur, quam alligaverat Satan, nè ultrà terrena valeret deferere, nec posset amplius cœlestia invenire, cujus deciduam curvitatē ubi magnus considerat Gregorius, exclamans ingemiscit *humana natura ad peccatum ex voluntate corruens, quia fructum obedientiæ ferre noluit, statum rectitudinis amisit*. (p) Non sic sponsus vult sponsæ suæ collum atteri, non terram versùs, nè ultrà cœlum aspiret, incurvari cervicem eminentissimæ turris instar erectum prædicat, jam nulla delinquendi fallacitas hanc sanctam inclinat animam, & grave filiorum Adæ jugum; quod à die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulturæ eos aggravat, dilectam DEI filiam non incurvat, jam dudum enim est mortua, & vita ejus abscondita in Christo hinc jam egressa limitem filiarum Adæ, ventrem nativitatem, quam calidis lacrymis deploravit, & prævalidum adversus aëreas potestates collum suum turri eburnæ, & arcæ elephantinæ comparatur universum peccaminosæ servitutis excutit, sed una simul suave amoris jugum, & leve onus doloris transitorij admittit, imò ut sponsus abundanti immitat dexterâ, frequentius ac avidius interpellat. Scit viatricem diebus peregrinationis suæ sarcinâ indigere,

(i) Cant: 7.
v. 4.

Collum Ecclesiae assimilatur turri eburnæ ob candorem innocentiae & rectitudinem fidei.

(l) in cap. 4.
Cant:
Comparatur monilibus ob leve jugum Christi, quod portat.

(m) Cant: 1.
v. 9.

(n) in Ps: 151.
Octav: v. 1.

(p) hom: 31. in
Evangelio

Inobedientia origo humanæ calamitatis.

Sponsa dum
jugo Christi
collum sub-
mittit, can-
dorem ac-
quirit.

(i) in Obi:
Valenz

re, novit sequenti JESUM animæ, cru-
cem suam libentiùs tollendam, ardentè
tolerandam à sponso sanguinem impo-
ni: ô! jugum dulce, sed amanti! &
onus leve, sed diligenti! hic solus a-
mor diligens, templum DEI in turrim
erigit, & super cedrinis pacifici Salo-
monis domus sublimiter exaltat. Cer-
vix ejus candida & pura jugo Christi
sponsi spontè subjecta, commentatur
Ambrosius, (q) sed unde candorem ha-
buit, quæ turrim David è solidissimis
lapidibus constructam adæquavit? re-
sponsum est à nigredine, & jugum meum su-
scipiens, factum est candidum, respondet
genuinus verborum sponsi interpres
Theodoretus; mira hujus jugi proprie-
tas! à jugo siquidem candor colli of-
fenditur, & nitor immaculatæ albedi-
nis deturpatur, verum jugi quod gra-
ve est, ista est qualitas, portantem de-
formare, sed onus patientiæ, quod sva-
ve & leve jugum, pondus Christi est,
quò bajulatur diutiùs, eò candidorem
bajulantis animam, eò robustiorem red-
dit spiritum, in collo, quod sicut tur-
ris est eburnea, præfiguratum.

Suppone collum accumulatis pon-
deribus, non maculabitur, si pulchrum
est, non denigrabitur, si album est, sed
dealbabitur super nivem; nec mirare,
ingressa quippe est thesauros nivis, de
quibus olim clarissimum parturientis pa-
tientia porphyrogenitum interrogabat
Altissimus: nunquid ingressus es thesauros
nivis, aut thesauros grandinis aspexisti? Ut-
que faciliùs, quò increata collimet Sa-
pientia, comprehenderet, subjunxit,
quæ præparavi in tempus hostis, & in
diem pugnae & belli, (r) legit Pagni-
nus, quos retinui ad tempus angustia,
præfigurabantur in glaciali nive, & vio-
lento grandine, congelata induratorum
peccatorum corda, seu dein stultos
provinciarum prædones subaudias, seu
coronatos regnorum tyrannos intelli-
gas, in unum innocentis sanctimonie
jugulum desævientes; nam sicut fer-
vore designatur charitas, sic duro fri-
gore malitiæ immanitas adumbratur.
illi conformiter præfagientis Jeremie
oraculo adversus assyrios afflicti Israël
adversarios evulgato: sicut frigidam fecit
cisterna aquam suam, sic frigidam fecit ma-
litiam suam. (s) Legit Gregorius, sicut
frigidam facit cisterna aquam suam, sic
frigidam facit animam malitia sua; gran-

dini non satis est in se frigescere, sed
etiam ad exitium contendit percutere,
ac ferire, per quam vita pravorum de-
scribitur, quæ per torporem friget, &
per malitiæ duritiem in innocentes per-
cutiendo sævit, illorum feris moribus te-
nebrarum princeps abutitur, dum instar
eorundem crudelitate intolerabili pro-
sternere molitur. Sed casso vulnere
lancea in parietem figitur, dum Saul
Davidem perimere conatur; unde agi-
tur, ut electorum vitæ proficiat etiam per-
dita vita reproborum, (t) inquit Grego-
rius. Hos igitur thesauros nivis &
grandinis, ut patiens ingrediatur ani-
ma, eidem patientia referat, & unde
se perituram crediderat, inde eandem
roborat ac confortet. Has opes tem-
pore hostis & prælij dispensatrix Pro-
videntia præparat, quia dolentes ac to-
lerantes animas inter ærumnarum ten-
tationumque luctamina exinde largiter
locupletat. Interrogabat ille, quem nil
occultum latet, quippe scrutatur Jeru-
salem in lucernis, interrogabat omni-
scius clarissimum patientiæ Professore
in sterquilini cathedra docentem, ac
prælegentem humanæ voluntatis homa-
gium, Divinæ plenum conformitate ex-
hibendum; interrogabat denique infi-
gnem discipulum Sapientia, num ad i-
psos usque thesauros nivium pertigerit,
& grandinis gazophilacium conspexerit,
subaudi sicut ego, qui frigida ac dura
corda pravorum, quæ per thesauros nivis
ac grandinis figurantur, comprehendo, & u-
tilitati electorum deservire facio, dum illos
sævientes cruciant, sed nescientes purgant,
subnectit Rupertus Abbas. Profiliat,
non inficior, exulceratus hostis, com-
pareat tanquam leo rugiens proditor
angelus in die pugnae & belli, id est,
tam occultæ, quàm apertæ tentationis
tempore quærens, quem devoret, expe-
rietur in agonothetis suis truculenta
tartaræ regionis bellua victricem Ba-
najæ fortitudinem Leonum peremptri-
cem; erat illustris stemmate magni Josa-
dæ filius, qui landabili fortis animi præ-
ditus constantiâ, non æstuante superbiâ
elatus, quietem populo procuraturus,
in rugientem irruit leonem, deciderat
iste (Josepho recensente) in profundam
niviùm cisternam brumali tempore ni-
vium aggere coaquatam, hunc septus
angusto carcere, grandi rugitu vicina
inquietabat oppida, se caprum indolens,
& insolenter meticulosus viatoribus in-
sul-

(r) lib: 29. mē-
ral: c. 12.

Malitia im-
piorum dum
pati cogit ju-
stos, iisdem de-
servit ad pro-
fectum ob pa-
tientia au-
gmentum.

Bananas
brumali tem-
pore descen-
dit in cister-
nam, ut rugi-
entem inter-
ficeret leo-
nem.

(i) Jobi: 38.
v. 22.

Theauri nivis
& grandinis
sunt adversi-
tates vitæ
præsentis.

(s) Jerem: 6.
v. 7.

sultans. Accurrit ad spectaculum intrepidus Banaïas, & illicò zeli ardore excandescens, desiliit in foveam nivosa hyeme, quando contracta humani corporis membra minùs aptantur ad contrectanda algentium armorum instrumenta, dum interim leo naturâ velut igneus parùm à frigoris rigore patiebatur impedimenti, niveoque profundioris cisternæ vallo circumdatus, prædam ventris famedici se obtenturum confidebat. Verùm! assvetus jam leonibus cædendis, qui nuper duos leones Moab pari magnanimitate aggressus, utrumque exanimavit, hunc pariter, seu dein virium robore, seu forsan ingenij stratagemate, jugulavit.

En! vivo repræsentatam in schemate crudelitatis triumphatricem patientiam, quæ stygiam superatura belluam ad ipsam residentis cavernam magnanimo ausu procedit, & rugientem, ut terreat paventes, invadit. Banaïæ heroa virtus, non solum à cæde leonis elisi, suæ victoriæ splendorem nanciscitur, sed gloriosior ab ardui temporis circumstantia commendationis suffragium nundinatur: *percussit leonem in media cisterna in diebus nivis*, (u) narrat sacer Historiographus, ubi & manus algent, & pedes tremunt, & miles friget, & corpus riget, ibi fervore spiritus exardescens, homo leonem assiliit, videns videntem, non ex insidijs, sed intuentem oculo terrentem bestiam interfecit. Eandem nix cum grandine in regione aëris fortiuntur originem, ubi ex aqua coagulantur, nec aliò differunt discrimine, quàm duriori frigoris constrictione, quæ solidiorem efficit grandinem, nivemque coagulat leniùs, sed venustate albedinis candidiorem vim tribulationis utraque ambrarum exprimit, adversitatum congeriem tam grandinis durities, quàm gelu nivium describit; in grandine adversitatis intemperiem, paupertatis duritiem, miseriorum congeriem adumbrari commentatur Carenis, hinc suos ulturus inimicos vindex innocui Israël DEUS; *tradidit grandini jumenta eorum*. (x) Quia per tribulationem DEUS auxilia permittit destrui impiorum, & grando vastavit Ægyptum, *id est*, commentatore Rabano, *gravis afflictio cruciat mundum*, (y) in Alleg: V. (y) in nivis frigore adversitatum calamitas designatur, quæ tenera debili-

corda ad pusillanimitatem restringit, clamante Propheta: *ante faciem frigoris ejus, quis sustinebit?* (z) Sola quæ novit leonem vincere in tempore tribulationis, sola victoriarum procuratrix, & coronarum fabricatrix patientia, quæ hos thesauros congregat, quibus desertos mundi calculo; sed beatos cæli suffragio pauperes spiritu dotat & datat, præmiat & coronat; Creatrix Sapientia ut præfiguratam victoris patientiæ præfiguraret fortitudinem in glorioso colluctantis Banaïæ conflictu, non solum elisi leonis cædem recenseri voluit, sed qualitatem temporis adjecit, invictus heros in frigore stationem ob auræ intemperiem non deseruit, sed vallo nivium se immergit, est observatu dignissima commentatricis Glossæ moralitas, *in diebus nivis, id est, tempore frigescentis charitatis*, rugit tunc vehementiùs leo tartareus, ut terreat, sciens, quod solum perfecta charitas foras mittat timorem à generosis cordibus suorum asseclarum; sed efferbuit ardore ustulantis zeli luctator nobilis, & spreto cæterorum frigore, contemptâ reliquorum ignavia, ardens amore trepidantis populi, nivium tempore in profundum hiantis fossæ barathrum desiliit, & rugientem belluam elisis faucibus interfecit. Habet hoc sibi proprium præ cæteris virtutibus illustris patientia, frigescat multorum charitas, obrigescat plurimorum fidelitas, fugiat consternata reliquorum fragilitas irrugiat validiùs leo ut prædam augeat, ut enervatos evisceret animos, audaciori obviat, contribulata insolentiam involat ex aggregatis persecutionum nivibus suæ defensionis vallum præparat, & corporis adversitatibus, quasi totidem munita propugnaculis, insultantis belluæ effrænam insolentiam conculcat.

Nec solo trucidati leonis contenta spolio, quot adversarios insultus numerat, tot pariter victorias reportat, invicta semper, nunquam victa, mori potest, vinci nequit; adeò suis in prælijs gloriosa, ut ipse exercituum Dominus, quos aëri ferientis vindictæ telo non valet sternere, eligat sæpè sapiùs moroso sustinentis patientiæ stratagemate expugnare. Prostravit lividum furibundi Saulis genium ultrice potentiâ, sed nisi prostratum conservasset, nisi rapratum à socijs ad Ananiam ablegasset

Patientia vincit tribulationem tanquam leonem in frigore tribulationis, & adversitatum.

Adversarij patientiæ erigunt triumphum ejus.

(u) 2. Reg: 23.
v. 20.

(x) Ps: 77.
v. 48.

(y) in Alleg: V.
v. 48.

set

fer, quantum immensæ sanctitatis prodigium extinxisset, lactifluum adolescentis Ecclesiæ nutritium perdidisset. Si induratum ejusdem sponsæ suæ Petram promerito repentini interitus exitio percussisset, quis fluctuantem naviculam direxisset, quis piscatoris annulum conservasset, Infamis Synagoga Authorem suum velut hostem invasit; universæ sanctitatis Authorem velut legis violatorem contempsit, tot mortuorum vivificatorem peccatorum commensalem evulgavit, innumerā calumniarum congerie venturum judicem suum afflixit, nec tamen aliam pro filiis suis ultionem extorsit, non severiorem ab irritato vindice sententiam expressit, quā illam, implete mensuram Patrum vestrorum. (a)

Divinus Jux-
ta expectat,
dum implea-
tur mensura
peccatorum.

(a) Matth. 23.
v. 32.

Non velut insurgens, sed sicut prædicens futuram illis manifestat perditionem, non impleverunt, sed excesserunt, non patres hominem peremerunt, sed DEUM filij occiderunt; quia voluntate suā descendit in mortem, non imputabat illis suæ mortis peccatum, inquit os aureum, quod si objicias inquiringi, cur Prophetarum necem exprobraverit, cæterorumque sanctorum interitum adscripserit, respondet objicienti Chrysostomus, ideo dicit implete, & non superimplete, nam benigni & justis iudicis est, injurias contemnere, & aliorum injurias vindicare. (b)

(b) hom. 175.
in Matth.

Aperuit iniquitas Sodomæ os suum, definiente siquidem Gregorio, peccatum cum voce est culpa in actione, dissimulavit, quasi non audiens vindex scelerum, & velut non habens in ore suo redargutiones, non siluit, sed prædicavit, non abscondit, sed publicavit abominationem horribilium flagitiorum suorum inverecunda meretrix, vociferante sono & reboante tono (est enim peccatum cum clamore apud moralem papam, culpa cum libertate & jactantia) & violenter ac vehementer adeo, ut irritatus Conditor conqueri cogeretur, clamor Sodomorum & Gomorraeorum multiplicatus est, (c) & peccatum eorum aggravatum est. Non propter peccata, sed propter peccatorum gravedinem igne & sulphure incineratur lasciva Pentapolis, post validos gravissimorum scelerum rumores, ut proinde cum ingemisciente Ambrosio libeat exclamare, magna Domini patientia ut non statim peccatorem puniat, sed diu differat expectans correctionem, nec commoveatur ad ulciscendum, nisi peccator mensuram exce-

Peccata So-
domæ clamo-
re valido vin-
dictam cæli-
tus implorā-
runt.

(c) Gen. 18.
v. 20.

dat, & quamvis ei quem nihil latet clament omnia, non tamen excitabatur ad ulciscendum, nisi post iteratas toties repetitorum scelerum iniquitates, ut tandem vindiceret, qui tanto tempore patienter dissimulans, toties pepercit, te scilicet legentem instruit, ut scias reis sapius ignoscere, qui te ad vindicandum provocant, & multiplicatas injurias, quæ ad injurias, quæ ad justum furorem concitant, invictâ sufferre patientiâ, ac leniter tolerare. Anne illam præ reliquo virtutum moralium gymnæcio amandam dubitabis, quando seipsum universalium Conditor & largitor imitandum exhibet patientiæ exemplum. Hac præfulgente in tenebris luce, quis non felicem se reputet viatorem, si inter electos præcedentis DEI pedissequos computetur? prosequabatur iter cœligenæ peregrinationis suæ, pater fidei nostræ, thesaurisaverat jam ingentes sanctitatis opes, solo sic corpore inquilinus mundi, ut semper erecto foret animo civis cœli, quando scrutator humanorum cordium thesaurum hanc patere suis voluit filiis, quem pater iste multarum gentium congregavit; quem enim hætenus prolixo afflixerat exilio, adeo ut colonus foret terræ Philistinorum diebus multis, cujus intemperatum cor tam diuturna desideratæ prolis suspensione sat acriter excruciatum erat, illud adhuc ignivomente jaculo sibi in conflagrantem victimam transfigere decrevit, ut Ruperto Commentatore, ex hac fortissima tentatione fides ejus splendidissima rutilaret Apostolo teste, cum dicit: fide obtulit Abraham Isaac, cum tentaretur, & unigenitum offerebat, arbitrans quia & à mortuis suscitare potens est DEUS.

(c) de Abr: lib:
2. c. 5.

DEUS diu ex-
spectat & se-
pe condonat
peccatori, ut
doceat homi-
nem homini
ignoscere, &
hominis mi-
sereri.

(d) Unde eum & in parabolam accepit. Ut & tu in tribulatione positus, aut gravi tentatione pressus filium tuum Isaac, qui risus est, discas mortificare, quamvis lætitiā supremo Numini vitando, nè timeas Isaacum moriturum, vicem supplebit aries, non enim spiritualis lætitiā desinet vivere, sed insolens carnalitas mori incipiet in patienti tuæ carnis maceratione, hæc planè petullus ille est aries, qui hæret inter spinas & dumos peccatorum. Factus est in parabolam patiens, Abraham, id est, cum eum vellet immolare, redditus est ei. Explanat purpuratus Hugo.

(d) ad Hebr. 11.
Sicut Abra-
ham Isaacum
immolare non
detractabat,
sic risum ter-
renarum con-
solationum a-
nima sancta
jugulet, &
DEO victi-
met.

In nova igitur visione, qua visitari me-
ruit

ruit ab Altissimo ingeminato vocatur nomine Abraham Abraham, ut ipsa vocatio-
ne duplici magno affiliendum tentamine
præveniret, mox præcipit auscultanti,
& imperat obedienti unigenitum sibi-
que dilectum Isaac tollere, & in holo-
caustum super unum montium victimare;
unigenitum, quem diligit, jubetur
jugulare, solatium paternæ senectutis
unum, & solum pignus posteritatis ju-
betur Genitor cedere: futurus ex patre
parricida! quid ageret prodigiosus se-
nio, quem tanto percepit gaudio na-
sciturum, ullis non plangit lachrymis
moriturum; & qui non trepidavit crede-
re, quando promittebatur, non trepidavit
(e) *serm: 73. de Tap:* offerre, quando exigebatur, (e) perorat
Augustinus! augeatur gradatim ama-
ritudinis acerbitas, eviscerare satagat
medullas cordis violentus amor unici pi-
gnoris, exuratur magnanima præproperi
patris anima cum conservando corde fi-
lij, non rugat frontis serenitatem plan-
gens tristitia, non exprimit dolor la-
chrymas, de nocte consurgens, nè nox
festinantis desiderio suis præjudicasse te-
nebris videretur, sternit asinum, si-
nè prævio consensu inamoratæ matris,
abducit filium duobus pueris stipatum
paterna triduo itinere cruciatur avi-
ditas, quâ concupiscit victimam sacri-
ficare dum virtus justi, ut animadver-
tit Chrysostomus, ipso distantis loci pro-
batur intervallo, trium dierum spatio su-
um luctator nobilis agonem sustinet,
semper implere properans, quod tam
ardenter conficere ambiebat. Aquilinâ
tandem procatur acie superficiale suæ
fidelitatis lineam, & licet in senio he-
bescant oculi, locum nondum vicinum
quidem, sed longè dissitum scintillante
oculo intuetur. Tertia ergo continua-
ti itineris die, celebraturus Trinitati
sacrificium, dixitque ad pueros suos, non
voce tremulâ, nec lugubri accentu, sed
ore hilari & vultu ardente, *expectate
hic cum asinis, ego & puer illuc usque
properantes, postquam adoraverimus, re-
vertemur ad vos.* (f) Revereor pro-
vidam experti senis Prudentiam, quâ
voluit juvenibus esse occultum, quod
DEO jubente alacritate impavidâ erat
adimpleturus; nè cognito negotio ser-
vulorum importunus affligeret gemitus
lætabundum Genitorem. Illud admi-
rabundus Origenes, combinare nititur,
veridici senis assertum, *revertemur ad
vos*, impugnat asserentem insigni di-

lemmate, *dic mihi Abraham verum dicis ad
pueros, quod adores & redeas cum infante,
an fallis, si veram dicis, ergo non facies eum* Ingens fuit
holocaustum, si fallis, tantum Patriarcham confidentia
non decet fallere. Ecce bicornem ma- Abraham, adeo
gni Philosophi syllogismum, quoquo re ut crederet fi-
verteris impugnaris, quidquid respon- lium victima-
deas expugnaris; solvat nostris inde- tum denuo re-
clinabilem oculis difficultatem, quam suscitandum
sola differentis Adamantij subtilitas no-
vit resolvere ac evitare; verum dico,
respondet personatus Abraham, & ho-
locaustum offero puerum, idcirco enim ligna
mecum porto, & cum ipso redeo ad vos,
credo enim, & fides mea hæc est, quod &
à mortuis eum suscitare potens est DEUS.
Irresolubile responsum à Patre fidei ex-
spectandum; nec forsan aliter locutus
fuisset Abraham, si ore proprio inter-
roganti respondisset, adjungit præcla-
ram ambigui sermonis elucidationem
Pater sanctissimus Mediolanensis Ambro-
sius, prophetavit justus, quod ignorabat, ip-
se enim solus disponebat redire immolato fi-
lio, sed Dominus per os ejus locutus est,
quod parabat, (g) verumtamen velut (g) lib. 1. de
præcivisse supponit Augustinus, sic suæ Abr: c. 18.
applaudens fidelitati; non hæsitavit, quod
sibi reddi poterat immolatus, qui dari po-
terat non speratus. (h) Adstipulatur Al- (h) 16. de Le-
cuinus illustris Commentator, verè in- vit: Dei.
dubitanti animo mactare filium volebat,
laudandus est, & in constantia offerendi, &
in fide resuscitandi.

Illud investigandum restat, quonam
inductus argumento tam firmiter re-
suscitandum crediderit, quonam moti-
vo credulitatis inductus, promissum in
hoc unigenito semen supponere potue-
rit non exstingvendum? jam sacro con-
secratur ministerio innocens hostia, in-
sons lignis gravatur victima, dum ho-
locausti ligna immolandus Isaac jube-
tur bajulare, spectat jam scintillante
oculo imponendum post Paulo aræ li-
gneæ unigenitum, onustum lignis victi-
mam intuetur, jam rotandum gestat aci-
nacem in collum filij lunatâ dexterâ agi-
tandum, jam ignem manus continet, ad
partum suorum viscerum in cinerem
concremandum & tamen sperat vitæ spi-
ritum per gloriosorem anastasin in cor-
poris exanimati pulverem Omnipotentis
prodigio reversurum? quid illud est,
quod ad sperandum excitat? quid ur-
get ad credendum? spondet victoriam,
non alia, quàm victrix patientia, quæ
cui;

Patientia a-
nimat Abra-
hamum ad
tam magna-
nimam spem.

cuius pusillanimitas dubio accessum obstruit, paterni cordis regimen indubitatae spei ac fidei committit, non mea levis opus, sed Seleuciensis Basilij hæc celeberrima est sententia, sic perorantis, *tentatione purgat Abrahamum patientiæ simulachrum, ut mitidior opere ostentato, expectantem rapiat in admirationem*, (i) considerat defixiori oculo novum naturæ oculis spectaculum ac DEO spectatore dignum Zeno Veronensis, Pater intrepidus eripit gladium, & filius impavidus cervicem, percutiendus iste non expallescit ad ensen, percussor ille non erubescit ad ictum, ô! mira Patriarchæ tentatio, *quæ eum, aut sacrilegum fecerat, si contemneret DEUM, aut crudelem si occideret filium, nisi quadam singulari ac Divina patientiâ inter religionem pietatemque negotium temperaret*,

(i) Orat: 7.

(l) de Patient:

Abraham meretur vocari simulachrum patientiæ.

(m) serm: 40. de modo vivendi.

(l) dignissima mediatrix novit magnanimam succumbentis Isaaci innocentiam coronâ victoriæ redimere, & sic victicem animam Martyrij aureola in Patre coronare, quantumvis namque sinè corporis vulnere generosus Genitor recesserit ab arena, dum tamen iussus suum in filio sanguinem decrevit fundere, quid prohibet lethiferam sauciati cordis amaritudinem ad quoddam Martyrij genus reducere, & ipsum immolandi unigeniti ministrum palmigero martyrum collegio tanquam clarissimum æmulatorem martyrij annumerare. Si enim erudiente Bernardo, sinè ferro martyr quis esse poterit, si patientiam in animo veraciter conservaverit, (m) quid præpedit inter purpuratos triumphantis Ecclesiæ athletas hunc computare principem? quis patientiæ simulachrum esse voluit, ut foret futuris martyribus invictæ fortitudinis exemplar? & quonam alio funduntur utero horoes animæ, qui fuso corporum suorum sanguine se DEI testes attestantur quam patientiæ, quæ docet fortiter agere & fortius tolerare? hæc sola inimico persecutorum agmini scutum objicit, & omnia frendentium adversariorum jacula dum excipit, constringit. Est hujus celestis bellonæ lancea, quæ universam profligat tenebrarum potestatem, crux dominica, celebris adeo à victorijs, illustris à præsagijs, ut ipsi aligerorum pennati principes, ideò assumpsisse pennas videntur, dum starent ante solium augustissimæ Deitatis, ut duabus alis volantes, (n) crucem efforment,

Lancea patientiæ est crux Christi.

(n) Is: 6. v. 2.

quâ jacentem in sinu patris unigenitum velut præfigurato sui amoris illicio delectent; non dedignantur sublimes aquilæ volantium pennigerarum alitum cohortem æmulari, aves quippe dum volant ad æthera, formam crucis effigiant, vel potius assumunt. Vix enim aliud (si forent lucri capaces cœlestes genij) mortalitati nostræ zelosius inviderent, quàm gloriosos victricis patientiæ triumphos.

Nec miror ego, qui elevato mentis oculo confligentem cum DEO hominem, cum luto certantem figulum contemplor; dum enim iste rebellem denuò Israëllem, velut confringendum vas contumeliæ vellet consumere & pestilentiam ferire, spondet dilectum Moysen ad principatum fortioris populi evehere, sed ille illuminatus inter prophetas, princeps assumi renuit, sciebat enim, quod gens, quæ promittitur, non per se, sed per JESUM vocanda erat, nec Mosaicus, sed Christianus populus erat appellandus, ut explicat Carenensis; quare adversus se semper ingratum, dum contra factorem suum varijs molitionibus pugnat, dum uni erecta Numini altaria furibundus evertit, multisque dijs victimare contendit; exacerbatus Conditor æquissimam diu promeritæ internecionis sententiam contra perduelles se pronunciaturum Moyse (quem unâ cum Aarone lapidare conabatur) promittit, *feriam eos pestilentiam, atque consumam*, (o) sed providus princeps nimio dementis populi amore succensus placare vindicem, ac jam jam ferientem, dexteram cohibere magnanimâ charitate præsumens replicabat, *magnificetur ergo fortitudo Domini sicut jurasti dicens, Dominus patiens & multæ misericordiæ*, legunt septuaginta, *exaltetur*, non exigit Divinæ Majestatis robur ostendi, aut revelari, sed optat eandem magnificari ac exaltari, desiderat exinde dominium Altissimi commendari atque de prædicari, quia Dominus patiens, ac ideò multæ misericordiæ est, hoc ambit decantari, hoc cupit evulgari, eò benignitatis Divinam devenisse clementiam, ut malit patientiæ spatium extendere, quàm sceleratæ gentis perfidiam severiori exitio refecare, & licet æquissimam sacratissimi Numinis indignationem succendat, quidquid ab æquitate recedens iniquitatem ostentat,

(o) Num: 24. v. 12.

Fortitudo magna DEI exhibetur in patientia & tolerantia peccatorum.

mavult tamen piissimus Pater insigni tolerantiâ tempus imminentis pœnæ misericorditer prorogare, quàm transgressorem præcipiti plagâ, quàm meruerat justissimè castigare, ut hoc allectus benignissimi Conditoris exemplo, præproperus homo vel tandem pati discat adversa, sufferre sciat convitia, & ærumnarum oneri se noverit subjugare, sed impatiens Adæ filius mavult sibi improvidus fieri, quàm contra levem præcipitis linguæ offensam non indignari; sed quantocyùs ut commoveat omnia movet, universa momento disturbare collimat, rapidis commotionibus se ipsum conturbat, sibi met infidelis felicitatem suam ad lubricam agitatae mentis stabilitatem condemnat. Vis nosse quisquis es, quem patientiæ pudet, aut tædet, quibusnam elogijs impatientia sanctorum feriente stylô lancinetur? Veronensem Zenonem ausculta, qui postquam rem sinè substantia, negotium sinè persona eandem compellâset, præclaro variorum epithetorum congerie eandem definire contendit, *mater criminum, curiositatis Magistra, acumen temeritatis*, utque æquissimum horrorem adversus hanc implacabilem humanæ felicitatis deprædatricem in exacerbatis Christianorum cordibus valeat excitare, dignissimam hanc ultricibus lachrymis periodum depromit, *hominum namque salutem ab incunabulis mundi, mors ut jugularet ac jugulet, ab ipsa prorupit.* (p) O! quoties attonita mirantur in domo syderum prospicientis cœli luminaria, dum spectant ad DEI similitudinem Divinis exstructum manibus hominem, ad unum solius impatientiæ motum ab homine crudeliter jugulari; erubescit verecundata tellus effuso tam pretioso sanguine confusa, solus exultat impatiens homicida, quod suum ab orbe immani facinore eliminaverit corrivalem. Dum interim huic opposita virtus vitio invicta victrix patientia, tot metit laureas, quot seminat ærumnas, quot adversantium assultus tolerat, tot pariter victorias reportat.

(p) hom: de patient.

Impatientia origo nostræ perditionis.

Mater justorum est constans patientia, quæ justitiæ in Abel origo fuit.

Illius prima soboles, clarissimus præclaræ Matris Primogenitus fuit in orbe Secundogenitus (à primo quippe humanæ perversitatis infortunio, ordimur vitam à malitia, quàm ab origine contrahimus; unam si tamen excipias DEI filiam, ab Eva quidem genitam, sed

ab auctrice gratia, ab Evæ macula præservatam) innocuus nutricis patientiæ alumæus immunis sed non impunis Abel, qui à dignissimo collega martyre, ab octavo Veronensium Præsule ideo martyr fuisse scribitur, quia justus exstiterat, verum idcirco justum exstitisse convincitur, quia patiens commonstratur, à quò pati martyres, & inter illos Zenon doctissimus in martyrio didicerunt, patiando libenter, quod pati non merentur. Dignus quoque in sacrosancto Divini Judicis consistorio declaratur Noë, ut cataclisni universalis evaderet ultionem, qui commissam sibi cœlitus salvificantis arcæ fabricam patienter erigebat, patienter disponebat, patienter vocaturum Numen expectabat, patienter tot inter tam variorum animantium fastidiosos impetus tolerans rugitus & mugitus, horrores ac terrores, eandem incolebat. Exacerbaverat patrem piissimum degener filius, Davidem Absolon, conjurat impius adolescens, & obtentam heri horribilis fratricidij veniam ingenioso astutæ Thecuitis stratagemate, horribili flagitio attentati parricidij pessumdat, numerosum lustraturus exercitum sollicitat corda virorum Israël, exoptans judex constitui super terram, qui ob impactam naturæ violentiam, ut summi reus sceleris eguit judicari; sed præceptis regalis solij invasor, stolatus regni prædo, dum celerem inaugurationis suæ urget exitum, accelerat interitum, dumque paternum profanare thronum præcipitanter flagitat, ad diu promeritum universæ felicitatis suæ suspendium festinat. Pietatem mentitur impia ferocientis parricidæ ambitio, sub ficta religiosæ sanctitatis larva dolosam concinnare exorditur Judææ invasionem, & forsan ideò secretò ultricis Justitiæ mysterio, exulceratus Joab tres lanceas in penduli latronis cor demersit, ut ibidem sacrilegum religionis proditorem feriret, ubi latens iniquitas sub palliante Divini cultus velamine securior degebat in corde. Dum interim paternâ abusus benedictione infamis proditor militarem ordinavit buccinam resonare, & missis in universas tribus Israël exploratoribus suæ perduellionis flagitium promulgare; & ecce! toto corde universus populus sequebatur Absolonem, mira perversitas, mirissimus princeps penè deseritur, rebellis parricida pro dnce reco-

Disimulavit DEUS peccatum Absolon citius plectere, ut puniretur David.

cognoscitur à dementato Israële! lubens adscriberem lunatico inconstantis vulgi genio inopinatam deficientium subditorum vicissitudinem, nisi profunda investigantis Tostati elucubratione persuaderer, parentis culpam iniquò persequentis filij negotio patrocinatam maturiorem publicæ conjurationis notitiam retardasse, numerosum conscribentis perfidiæ exercitum conflasse, & quem paterno cordi infligere terrorem prætendebat, & mirabiliter auxisse, dicendum, quod *DEUS nimis cooperaretur Absoloni in his; ut puniretur David.* (q) Innotuit vel serò tandem incurio principi, & forsan nimia de emendatione filij innixio securitati concors insurgentium regnicolarum dissidium, increbuit confæderatum iniquæ conjurationis flagitium, dumque in Hebron ordiuntur fortunata ambrosiosæ crudelitatis auspicia, in Solymæa perplexi principis regia præcipitantur ducum suffragia, abrumpuntur consilia, susque deque vertuntur omnia, urgente illuminati regis prudentiâ velocem fugam, nè simul vitam perderet & coronam: *surgite, fugiamus! nec enim erit nobis effugium à facie Absolon.* (r) Immanis feritas peccatoris Belluini, qui genitori decrepito fervire in asylum debuerat, propulsat in exilium fugitivum, fugatur in senio, ut fugam renovet, quam hostili confodiendus lanceâ, à Saulis facie declinans procurabat, vel verius renovato periclitantis vitæ discrimine, exercetur bellatrix patientia mitissimi Davidis, ut qui in socero lividum expertus adversarium vincebat tolerando, nunc denudum insidiantem experitur in filio sicarium, eundem superet patiando.

Nec vano innitebatur augurio voluntarius exul, quem valido stipatum agmine, fortissimò munitum fortalio, fideli provisum consilio, insana ambitiosi juvenis petulantia nondum fugaverat, ultroneè cedentem, non adhuc propulsaverat lubenti animo declinantem, jam habuit pro numeroso exercitu suæ invigilans indemnitati cœlestis militiæ præsidium, quod ordinatrix patientia ducebat in arenam. Hanc alio reveretur titulo, sed suæ sublimitati debito Lyranus, dum meritoriam humiliatiōnem nuncupat ob tolerantis modestiam, ob sustinentis mansuetissimam benignitatem, *per eam DEUS fuit placatus*

erga David, & contra Absolon provocatus, Benigna David patientis compassione dignissimam vidis patientia excitavit furenti filio, quam ulciscantis iræ vin. *Dominum* dictam paterno fovere in gremio, tunc *contra Absolonem.* enervabantur perduellium bellatorum animi, & roborabantur fideles cunei pedissequorum regis; quando fugit confusus à truculenta perfidi Absolonis facie, *capit DEUS favere David,* Abulensi fidem dante, erat hæc gloriosa profligati principis confusio parturientis patientiæ primogenita, cui nè sororio destitueretur consortio, successit magnanima dissimulatio ingentis calumniæ, immobilis tolerantia horribilis contumeliæ, indignabunda prohibitio promeritiæ vindictæ, quando funestâ rabie intoxicatus impropertantis Semei animus evomere, quodve jam dudum in Davidem conceperat odium, sed provido metu compresserat, phreneticâ nunc rabie in desolatum evibrabat, compellabat mitissimum Rectorem populi virum sanguinum, quid dignitati regiæ imputari poterat detestabilius? cognominabat virum Belial, quid viro secundum cor DEI injuriosius, valebat exprobrari? efferbuit justissimo furore impavidus filius Sarviæ, & tam terrificajaculantem convitia, æquissimo decollaturus supplicio, provenia in vaso turpiter principi supplicabat, quis hoc exulcerandum obsequio expectasset, quis patientissimi Davidis animum oblato hoc fidelissimi Ultoris ministerio exacerbandum cogitasset; exhorruit enim ad articulantis Semei vocem, & quasi oblata tanti reatus pœnâ crudelem regio pectori infixisset plagam, excaudit in Ultorem, & absque provido procul videntis judicii moderamine, in seriam offensæ mentis querimoniam sic acriter respondens: *quid mihi & vobis est filij Sarviæ? dimittite eum, ut maledicat.* (s) Percurre (si lubet) universa orbis prætoria, consule regnorum ac provinciarum tribunalia, sacra æquæ ac profana scrutare consistoria, provida curiarum explorare contendas concilia, quisnam amborum æquius processerit in tutelam offensæ justitiæ, num irritatus rebellis lingvæ flagitio minister, dum canem latrantem adversus dominum suum vult perimere, an potius Rex prohibens sanguinem fundere, imò vetans maledicum compescere, & ore consono quodlibet judicium adversus inter-

inter magnanimos filius patientis David renuit vindicari contra Semei, cujus vitam nititur à mortis discrimine liberare.

(s) 2. Reg: 26. v. 10.

(q) quæst: 10. in Gen:

Davidem munit & roborat patientia.

(r) 2. Reg: 15. v. 15.

Ideo meretur
Christum pa-
tientem præ-
figurare.

(t) Matth. 12.
v. 42.

terdicentem conclamabit, & applau-
dente quovis suffragio, ut feriat, ut pe-
rimat, parato Vindici acclamabit; sed
stabat (si licet dicere) adversus jura
Justitiæ, ut staret pro honore toleran-
tis patientiæ animosus David. Elinguis
quippe patientia audire probra didicit,
dicentem non docet reprobrare, præ-
ludit proavus oriturum de suo semine
Regem pacificum, sed illum, de quo
Divina testatura erat Sapiencia: ecce!
plùs quàm Salomon hic. (t) Præfigura-
verat maledicus contra Davidem sub-
ditus blasphematuram olim adversus
Christum Domini Synagogam, quando
tot falsi testes suis nequibant blasphe-
mij judicij formam imponere, & quam-
vis omnia tumultu & perturbatione fre-
mere videbantur, nulla tamen adver-
sus innocentem mendacia prævalebant,
sed non convenientia calumniatorum
testimonia confusos testes fallaciæ accu-
sabant. Stabat tunc ante præsidem e-
xaminandus Judex omnium, interro-
gabatur à præsidente alienigena, & non
respondebat Verbum ei verbum, cujus
si causam conticescentis Verbi investi-
gare satagis, audi elucubrantem Hie-
ronymum, nè crimen dilucens dimitteretur
à Præside, & crucis utilitas differretur,
sic planè interrogatio & responsio casu
consentiunt.

Christus in-
terrogatus à
Præside tacet,
nè se à morte
liberet.

(x) hom. 87.
in Matth.

Nè suæ felicitatis casum universa A-
dæ posteritas renovato noviter perditæ
salutis suæ vulnere augeret servato JE-
SU sanguine deplorare; si enim cau-
sam interrogantis Pilati requiras, à
Chrysostomo respondebit, ideo autem
hoc dicebat (nimirum non audis quan-
ta adversum te dicunt testimonia) quia
volebat eum liberare, dum se excusando re-
sponderet. (x) Hunc igitur præfigura-
turus David elingvi patientiâ calumni-
antem Semei refutabat, nec aliâ male-
dicentem abigi violentiâ indulgebat.
Impetebatur falsioribus longè calum-
nijs Rex gloriæ, nec tamen validiori
eloquio, sed patienti solum taciturni-
tate universam calumniarum congeriem
refellebat, nolens invasam veritatem
eloquenti apologiâ defendere, sed volens
patientiam hâc nobili mansuetissimæ ta-
curnitatis laurea coronare. Sed ve-
reor ulteriori elogio patientem DEI Fi-
lium commemorare, nè forsân contu-
meliosus evadam, dum ausu temerario
servi Dominum deprædicare contendo,

qui nec sufficio servum Domini laude
condignâ commendare, quod David
patientis fuerit, ab illo habuit, cui
ut luci solem, ut fonti aquam, ut
mari rivum, ut ventri partum attri-
buit confitendo, quoniam tu es patien-
tia mea Domine, (y) fuit enim tunc val-
dè patiens (Lyranus Commentatore) quia
injurias Semei sibi maledicentis, & lapides
contra eum mittentis, valde patienter porta-
vit, firmum me faciat tua confortatrix
gratia, ut fiam firmus ex te, ubi e-
nim infirmatus fuero ex me, quò aliò
confugiam nisi ad te? in me adhuc la-
tet Adæ fragilitas, adhuc meis inest præ-
cordijs prima captivitas, adhuc in mem-
bris meis grassatur lex repugnans legi-
mentis meæ, & captivum volens me
ducere in legem peccati? sed tu es pa-
tientia mea, in quo prævideo mercedem
laboris mei, laborem video in prævia
passione tua, mercedis eminentiam in
resurrectione tua, & ideo tu es patien-
tia mea, non quasi tu ipsa fores, sed
quia non ipsa esset, nisi ex te foret? quis
enim tantam à filio injuriam, quis ta-
lem à servulo tolerasset calumniam,
nunquid mortalis homo? licet terrenum
vas in suo gestet corpore, in quo the-
saurus DEI est, de quo, quia est fictile,
est semper formidandum? non tole-
rasset fragilis limi statua, non siluisset
limosus homo, & si conticuisset homo,
nunquam à semetipso sustinisset. Pre-
mebat bellum filij, insidiabatur iniqui-
tas subditi, devicit illum tolerando, con-
fudit istum patiando, sed jam tunc e-
rat Altissimus patientia sua, fugit ad pri-
mum feralis buccinæ sonum meticuloſi
instar cervi, munitam deserens regiam,
quasi non fideret reginæ urbium, in qua
iteratis toties plausibus celebratus, &
triumphis debellatorum hostium illuxe-
rat radiatus; ignominiosâ committit fu-
gæ victoriam, quam expectare poterat
firmissima inter antemuralia, solidissi-
ma inter murorum propugnacula secu-
rius eventuram. Sed fugiat princeps
providus, superiori indutus lumine, ad
petram, ubi & herinaceis refugium &
cervis est asylum, experiebatur se timi-
dum ad instar cervuli, circumseptum
adversitatum spinis ut herinacium,
cognoverat in spiritu petræ symbolum
illi competere de quo dicturus erat e-
gregius Doctor gentium: Petra autem
erat Christus. (z) Hoc igitur pleno a-
larum remigio, toto desideriorum om-

DEUS ipse
fuit Davidis
patientia in
tolerando sub-
ditum sibi
maledicen-
tem.

Monimentum
Davidis im-
petra spiri-
tuali scilicet
in Christo.

(z) 1. Cor. 10.
v. 4.

nium

nium compendio accelerare contendit, eò felicius, quò velocius, eò securius, quò vicinius. *Quoniam tu es patientia mea*, hic locus meæ munitionis est, hic eruar de manu peccatoris, & de manu, contra legem agentis, legit Augustinus *de manu legem prætereuntis & iniqui*. an non iniquus, qui machinatur parricidium, an non legem præteriens, qui prætereuntem regem suum calumnijs obviat, & lapidum ejaculatione obvians occurrit? ab hoc utroque erui supplicat; datque supplicantis motivum Augustinus, *quia non est in me, ut patiens sim, sed in te, qui donas patientiam*, (a) donando pariter patienti spem, imò idcirco Dominus est spes mea, quia fuit patientia mea, audi egregij Doctoris oraculum, sic prædicantis, *tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit*. (b)

Ut speres patere, nec tamen tua sit patientia, quâ pateris, sed illius, propter quem pati non refragaris, deficiat virtus tua, ut in te proficiat virtus sua, ut gloriari valeas cum valido prædicatore dicens: *cum infirmor, tunc potens sum*. (c) Tunc sursum aspice, nè infirmari pudeat, vel pigeat agrotare, inspicere exemplar, quod tibi in monte monstratur, vide *cornua in manibus ejus*, (d) & notans subtilem Hypalage figuram lege, *manus ejus in cornibus crucis*, qui fortem illum armatum custodientem atrium suum (tu mundum in maligno positum intellige) fortior superveniens omnibus Adæ prolibus liberatis, ejecit, hunc intueri pro te infirmatum in cruce, cur alioquin tauri pingues agitassent ante eum maledicentes caput suum, *quid te docuit pendens Dominus tuus infirmatus in cruce*, scrutatur & commentatur Augustinus, nisi patientiam, *inter insultantes, nisi ut fortis sis in D E O tuo*, (e) patiebatur tot inter scandala iniquorum, sed expectabat per patientiam, quod sperabat, ut & tu in dolore tuo expectes requiem tuam, in tribulatione speres glorificationem tuam, in tribulatione speres glorificationem tuam, in tribulatione expecta purgationem, & in purgatione spera transformationem, sciens, quod aurum non luceat in fornace, sed in altari splendeat, fornacem tamen patitur, ut purgatum ad lucendum in altaris mensa disponatur.

Hoc facit patientia, dum operata per tribulationem inducit probationem, & probatio superinducit spem, quâ dum armantur iusti, sinunt consumi corporis purulenti paleam, ut aurum animæ à DEO aurifice expurgetur, qui quidquid vult facere, vel jubet fieri, tu patienter tolera, fortiter sustinens in patientia, quæ te sperare facit in D E O tuo, qui vocavit te, in salutari tuo, qui justificabit te in Susceptore tuo, qui glorificabit te; ab illo sustine tribulationis ignem admoveri, ut valeas ab omni peccatorum rubigine expurgari; hoc tamen ut prævideas præmoneo, quod sub eodem igne & aurum rutilat ad resplendum, & fumet palea ad exurendum, quo motu exagitatum fœtet abominabiliter cœnum, eodem commotum redolet suaviter unguentum; quod flagellum est grano, quod lima est ferro, quod fornax est auro, hoc æquiparante Augusto, est tribulatio, sed iusto amanter patienti libenter in infirmitatibus suis glorianti. Denique *qui operatur terram suam, satiabitur panibus*. (f) Nève solum agrorum cultum, & sustentationis alimoniam subaudias, explanat moralis Hugo proverbiale hoc Salomonis oraculum, *qui carnem edomat disciplinis, vel animam suam spiritualibus studiis exercet*, lassando & tolerando, laborando & supportando, faciendo & patiando, satiabitur panibus non siligineis vel triticeis, sed *panibus virtutum in præsentibus, æternorum præmiorum in futuro*, benè optime! & non adinsipientiam sibi, vescitur enim hoc pane suo in sudore vultus sui præterito vel præsentibus, quo secundus de cœlo cœlestis Adam satiari voluit, quando opprobrijs saturari, ærumnis impingvari, adversitatibus nutrir, doloribus voluit sustentari; volve & revolve prolixam dispensationem totius humanitatis assumptæ, inspicere DEUM hominem in virginali utero conceptum, in vili præsepio reclinatum, primordiali vulnere circumcisum, ab Herodiana tyrannide in exilium Egypti proscriptum, parentibus humillimè subditum, continuâ frementis Synagogæ persecutione vexatum, innumerâ contumeliarum myriade præssum, flagris atrocibus cæsum, spinoso diademate cinctum, immani opprimentis ligni pondere stratum, infamiter in cruce patibulatum, horrendâ morte peremptum, exili sub

Patientia fundat spem, quæ non confundit.

(f) Prov: 12. v. 11.

Terra benè elaborata est caro disciplinata.

Panis, quò in sudore laborantis patientiæ vescimur virtutes in præsentibus, & gloriam continet in futuro.

sarcophago tumulatum, quid in his omnibus, nisi majestas invicta patientiæ claruit, per quam auctor vitæ moriens mortis principem triumphavit? effatur Damianus. (g)

(g) Serm. 3. de S. Anastas: In Noctibus, id est in adversitatibus extendit justus manus. Hanc æmulare, qui ambis superare, hanc imitare, qui capis debellare, non carnis brachium, sed aëreas potestates, si servus es, Dominum sequendo comitare; stant omnes servi Domini in domo Domini, ut firmitus subsistant, svadet iisdem, Rex inter servos & idem inter reges, quia servire DEO regnare est, in noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum: (h) Dirigebantur cum manibus oculi ad propitiatorium in sancta sanctorum, ut & nos respiciamus corde & opere anagogicè ad cælum, allegoricè ad Christum. Sed in noctibus, facile enim est benedicere in diebus, id est in rebus prosperis, explanat Augustinus, nox tristis est, dies est læta. In nocte benedicebat ille, qui pessimo percussus ulcere in purulento liquefscens corpore à defluta vulnerum putredine, roborabatur in mente, solidabatur in corde, canens cum moriente cygno, Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum, (i) in noctibus levabat manus suas ad prælium, quando innocuus Adam nocituram profligaturus Evam, phræneticæ conjugis improprium, adhuc manes in simplicitate tua, benedic DEO & morere, attentat serpens de novo per viam nuperam [à serpentis] gremio, in viri cor proserpere, sed perdit victoriam in humili sterquilinio, quam nuper contra virum obtinuit in voluptatis paradiso, dum enim sublati omnibus mulierem reliquit, quâ adjutrice validius maritum prosternebat, dum ipsa filiorum mors ad motum impatientiæ parentem non commoveret, verum athleta providus thesaurum in vase fictili exterius per scissuras ulcerum confraçto integrum conservare noverat, qui insidiatoris machinas in correpta stultæ mulieris dementia conquassabat. Levavit manus suas in spissis tot concutientium adversitatum noctibus, illum benedicturus in hac obscura ærumnarum caligine, qui suum apud Isaiam manifestans dominium contestatur. Ego Dominus, & non est alter formans lucem, & creans tenebras, (e) Stabat prostrato corpore sublimis Jobi animus in tenebroclipeo patientiæ omnem armaturam

(h) Ps. 133. v. 2.

(i) Job. 1. v. 21.

Job in nocte tribulationis abegit male-svadentem conjugem, quæ Adamum in die prosperitatis serpenti subdidit.

(l) Isa. 45. v. 7.

Patens Job clypeo patientiæ omnem armaturam

certamine, & lunato in aciem stultorum tenebrarum agmine, rebellem profligaturus Ange-principis ex-lum, qui dum elisus sternitur, ad insu-cussu. stendum pertinaciùs stimulat, quod si clarissimi luctatoris nostri armaturam ambis dignoscere, non Ensem Goliae, non Saulis lanceam inquire, ubique Gregorij Commentatoris testimonio, patientiæ suæ clypeum opponit, venientibus undique spiculis obviat. (m) In tenebris contra tenebrarum principem filius lucis confligit, creanti tenebras DEO hostiam laudis immolat; longævo namque didicerat experimento, quod suo exaravit calamo ad nostrorum sæculorum solatium moralis Papa, quod cum per flagella exterius doloris tenebræ creantur, intus per eruditionem lux mentis accendatur. (n) Hic liceat plaudentis Sapientiae panegyrim victrici in tenebris patientiæ appropriare, quâ gloriatur illa, quam promeretur ista: ego feci in cælis, ut oriretur lumen indeficiens, & sicut nebula texi omnem terram. (o) Justorum animæ comuni Patrum suffragio cælestes regiae nuncupantur, hinc cælum cælorum Christus est, de quo Dominus in terram aspicit, dum peccatori per eum spem veniæ indulgit, ut cælum pariter fieret, qui hactenus terra fuit? in hoc cælesti territorio oriri facit patientia lumen nunquam deficiens, quando suæ doctrinæ discipulos, suorum dogmatum professores, docet acerbitatum victimas, adversitatum hostias, inimicorum injurias, calumniatorum insidias & Christus in aurea tranquillæ mentis ara validissimis incendiariæ charitatis ignibus succendere, & consumptrice universi livoris igne, tot radijs, quot sancti amoris Pater proflammis illustrare pariter & immolare. Hæc suis præscribit asseclis, dum densa exosæ calamitatis nebula totum corpus obruitur, dum condensatæ miseriarum nubes tenebræ noctis caliginem æmulantur, ingruentia immittentis Providentiæ mala æquanimiter perpeti, nec contra eum, qui hostilem exhibens faciem adversa irrogat, ullâ vindictæ vicissitudine commoveri; hæc fratrem Draconum à virulenta reciprocationis falce liberat, & struthionum socium ab omni furoris rabie conservat, hæc lilium inter spinas collocat, sed unâ simul ab omni vindicantis animi vulnere elongat, sic quippe in nocte consurgitur, & in vigiliarum principio Altissimus ab adorante anima laudatur.

(m) Ex 3. mor. c. 8.

(n) 3. mor. cap. 7.

(o) Eccli. 24. v. 6.

Justus cælum & Christus cælum cælorum est, de quo DEUS Pater proflammas cit, dum propter Filium peccatores exaudit.

Effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini.

Sermo Quinquagesimus Septimus.

Cor contriti peccatoris debet coram DEO suo effundi, non sicut oleum, non sicut mel, nec sicut lac, sed sicut aqua.

Immaculati vatis innocentiam (qui Anathotites à vicino Solymæ viculo dicitur) Divinus ipse spiritus brevi proluxæ panegyris compendio attestatur, priusquam te formarem in utero, novi te, legit Chaldaeus, antequam creavi te, preparavi te, (a) seu dein notitiam prædestinationis cum Augustino intelligas, qui nondum natum renasci posse dubitat, seu sanctificationem cum pluribus in approbantis DEI notitia recognoscas, utrumque est magnum inter grandia, sunt ambo peculiaria prodigiorum schemata Divinæ pietatis; nondum compactus nervis & ossibus, nec dum vestitus pelle & carnibus, jam destinabatur in genuinum Divinæ mentis interpretem, jam ordinabatur in illius Omnipotentis nuntium, qui vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt, approbatur, per illibatam vitæ sanctimoniam, per scientificæ cognitionis notitiam, per commotricis eloquentiæ prædicationem. Cujus sanctificatus in utero spiritus nil nisi purissima spirare, non nisi immunem ab omni macula immunditiem poterat prædicare. Svasurus igitur hic illibatus vates omnimodam fœdistragæ cuipiam, aut conjugii, aut Virgini conversionem ad sponsum suum, qui eam sibi in fide desponsaverat, sed infidelem deploraverat, svasurus inquam adulteranti Synagogæ implorandam præteritarum prævaricationum veniam, quo possit optatori medio suæ intentionis terminum velociori passu consequi, feliciori pedissequio adipisci, effusionem cordis consulit offensum ante Dominum, ad instar profluentis aquæ. Mira spiritualis eloquij subtilitas, sublimis mysterij profunditas admiranda. Sunt variæ evacuationes pleitudinum, diversæ stagnantium liquorum vel humorum extractions. Quid

oberit, si convertendum cor ad Dominum effundatur per modum olei, cum ipsum ipsius sponsi nomen effundi sicut oleum comprobetur? sed istud est liquor stillantis cujusdam balsami, ex aromaticis Arabiæ arboribus scaturiens, quem si guttatim disperferis in ægroantis pharmacum, aut refrigerium æstuantis, suavissimus odor emittitur, quo enervati vitæ spiritus confortantur; sed quia Lyrano interprete immunis imò & famæ celebris est hieroglyphicum, non competit infamæ animæ aut genti peccatrici, nam Christi bonus odor esse non poterat incredulus Israël, quam diu reclamante Christo, hædos suos adversus Agnum DEI furens, & suas oves persequens pascebat. Non igitur ad instar manantis olei cor effundatur Synagogæ, de cujus effluente substantia non nihil semper remanet de inveterata pingvedine, nec eâ penitus vas continens evacuatur; effundunt ad normam distillantis olei sua coram DEO præcordia, quos quia fateri pudet sua flagitia, integritatem confessionis respuunt, quod est in consuetudine communius, ejiciunt, quod detestandum est amplius, sub infelici silentio abscondunt. His suum suo jam sæculo impropere exprobrabat infortunium proverbialis Salomon hoc monitorio vaticini oris aphorismo, agroto mortem minitans si periculosos accrescentis morbi retinuerit paroxismos, qui abscondit scelera sua non dirigitur; qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur. (b) Utquæ subsequaturum intinetur intendendæ malignitatis incrementum, legit Malveda, inviscerabitur, ut nec urgente alexipharmaco expellatur, nec à nauseante stomacho evomatur, adjungit Arabs, qui promulgat impietatem suam, etiam correptio illius

ram DEO, instar olei, de quo semper aliquid manet in vase.

(a) Isai. v. 5.

Jeremias a-
dæd sanctus
natus est, ut
ante nativi-
tatem fuerit
in divinæ vo-
luntatis in-
terpretem as-
sumptus.

Peccator non
habet odorem
Christi, aut
bonæ famæ.

Cor peccato-
ris non debet
effundi co-

(b) Prov. 28.
v. 13.

Illius malum, qui peccata fideliter recensere statuit invisceratur ad perniciem, ut amplius vix valeat curari.

(c) Job. 31.
v. 33.

Adam peccatum suum non confitendo, in suum rejecit creatorem, & ideo pejoravit.

(d) Ex. 22.
mor: c. 9.

(e) Joan: 11.
v. 43.

tacebitur, derelinquat impius viam suam, & suspendet Altissimam virgam suam, non enim nisi iniquitates dividunt DEUM ab homine, reum à iudice, has si excusseris, si revelaveris, videbis in carne tua DEUM Salvatorem tuum, gemino intueberis oculo salutem tuam, uno eorum quidem poenam futuri vindicis, ad quam initialis timor respicit, altero beatorum gloriam, quam poenitentialis amor considerat, nolens peccare quantumvis nullius foret iudicium, qui posset delinquentem flagellare. Timuit, sed tanquam illustris filius, qui suum in cœlis Patrem alloquens, humiliter dicebat: *Si abscondi quasi homo peccatum meum, & celavi in sinu iniquitatem meam.* (c) Infert exinde insignis Ectus, dum Jobum inter ea, quæ à se removere molitur crimina ponentem confessionis omissionem considerat, unde satis liquet confessionem peccatorum, non tantum tempore novi testamenti, sed & semper fuisse necessariam, legit Tygurina, si abscondi quasi Adam, qui perizomate obvelavit nuditatem suam, & requisitus ab inquirente DEO de reatu suo, excusavit peccatum suum, illud in creatorem suum retorquendo, & cui similis fieri non poterat in Divinitate, eundem sibi similem faceret in iniquitate, qui tamen non aliud hâc tergiversatione effecerat, quam quod culpa ipsius fieret atrocior discussa, quam fuerit perpetrata.

Effundat proinde cor suum peccator poenitens, non sicut oleum, nè quidquam iniquitatis residuum vasi adhæreat, sed sicut aquam, quæ tota sic totaliter effunditur, ut nihil ejus, quod intus fuerat, reservetur; non abscondatur cum errabundo patre sub ficulnea, quasi homo cæcutiens, & ipso in meridie advenientis DEI faciem declinans, sed cæcutienti sibi famuletur in principium luminis, ipsa humilitas suæ confessionis; divinus Job non quasi homo peccatum suum absconderat, hominis quippe esse proprium conspicit, quod ex parentis veteris imitatione descendit, (d) commentatur Gregorius. Hinc quoque Evangelico inveterati peccatoris symbolo quadriano præcipitur Lazaro: *veni foras,* (e) ut videlicet mortuus in peccatis Adæ filius, & per molem iteratorum scelerum jam sepultus, à semetipso foras exeat

per confessionem, & occultationem peccati deferens, ad accusationem voluntariam ore proprio procedat, quando *profiteris* (interpretatur Augustinus) *procedis*, quid enim est procedere, nisi ab occultis velut exeundo manifestari, sed ut confitearis, DEUS facit magnâ voce clamando, id est magnâ gratiâ vocando, (f) tunc cor instar aquæ effunditur, non instar olei distillatur, ut nihil penitus in vase diffluentis conscientiæ remaneat, quod oculos scrutatoris cordium offendar. Sed ras veniens, nunquid nihil oberit, si effundendum cor, quod hactenus in delictorum diuturna exercitatione obrigit, ad instar mellis eliquetur? ut illectus suavissima dulcedine dicat cœlestis sponsus animæ renovato rupti amoris vinculo desponsandæ: *savus distillans labia tua sponsa, mel & lac sub lingua tua.* (g) Cui nuper adulteranti fœdisfragæ ore prophetico Psaltis regij exprobrabat, illud anathema peccatorum, *venenum aspidum sub labijs eorum, quorum os maledictione & amaritudine plenum est.* (h) Aspis siquidem aurem consuevit claudere, nè compellatur incantantis vocem auscultare, & unam quidem terræ applicat, sed caudâ alteram obdurat; sic peccatores terræ intentionem mortiferam continuandæ iniquitatis sub lingua retinent; dum ore justitiæ verba proferunt, sed virus insanabile in mente perfida abscondunt, terrenis voluptatibus demissâ cordis aure inhiant, & subdolas antiqui serpentis blanditias velut infallibilia æternæ Veritatis oracula observant. Fluat proinde & diff luat mellis dulcedine convertendi peccatoris anima, ut sponsum suum, qui in terra peregrinationis nostræ butyrum & mel voluit comedere, ut sciat reprobare malum & eligere bonum, placare dispenscat & saturare tot dulcia evadant faucibus suis eloquia sua; quæ quidem eloquiorum sponsi est dulcedo emanans ex poenitentis animæ labijs, nam licet de suo loquatur, dum sua, quæ commisit delicta confiteretur, non tamen hoc ipsum ex suo habet impetu, sed ex misericordis & commoventis Domini impulsu, ille enim est, qui trahit debilem, ut veniat, allicit fragilem, ut accurrat, solatur pusillanimen, ut confidat, terret audacem, ut timeat, utque pavidus vocantem amare incipiat, amabilem se præsentat; convertit convertendum, ut

(f) Tract: 19
sup: Joan:

Lazarus ad
jussu DEI fo-

tatoris
Sed ras veniens,

designat pec-

catorem.

(g) Cam: 4.
v. 11.

(h) Ps: 13.
v. 3.

Peccator com-

paratur aspi-

di obturanti

utramque

aurem.

Mel, quod est
sub lingua
sponse, scaturit
ab eloquio
JESU sponse
sui.

ut convertatur, dolenti condoler, ut confiteatur, indulget confitenti, ut absolvatur. Vides ingentem suavissimæ dulcedinis abundantiam in sponsi eloquio, qui nec indulgentiæ numerum, nec veniæ præfigit terminum, suisque amplius Angelis magni consilij & ipse Angelus gaudet super peccatore pœnitentiam agente.

Serm. 33. in
Cant.

Emanet igitur cor tuum pœnitens anima! vel fluant saltèm de corde tuo dulcissima mellis flumina, ut ad locum refluant, unde effluere consueverunt. Ipse enim JESUS in anima dilecta roris hujus mel & stillas genuit, (i) effatur dulcis Gilbertus; sic opinabar ego exprimendam de ore peccatoris melleam dulcedinem optatæ confessionis; quando infelix experientia expertum coëgit meminisse commixtam melli proprietatem quandam, quæ totam confitentium labiorum dulcedinem, consuevit acerbius amaricare, detestabilius exacerbare! legeram sæpius inter proverbialia pacifici regis oracula salutarem discernendæ dulcedinis regulam, nè fortè distillantibus virulenta tabes commisceatur; *favus distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur ejus.* (e) Vertit Malveda, *favum gustabunt labia aliena*, & septuaginta interpretes, *mel distillat à labijs mulieris fornicariæ*, utque vitemus cautius blandientem, fugamus aut fugiamus celerius insidiantem, legit comminabundus Arabs, *demulcet palatum tuum brevi tempore*, novi sub idæata blandiloquæ meretricis imagine idololatriam representari (Lyrano commentatore) cujus doctrina concedit delectabilia carnis, & doctrina ejus videtur insipientibus pulchra, heterodoxam effigiari perfidiam autumat Rhabanus, tunc meretricis labia stillare sentiens, cùm in ore hæretico dulcedo Sapientiæ, non ad sufficientiam solummodo, verùm ad superfluitatem resonat, in oleo fidem catholicam à sancto Spiritu consecratam considerat, quo guttur suum nitidius dolosa hæresis ostentat, dum sensa sua Partum fidei anteponenda putat, Lascivientem sensum acuto moderamine destitutum in hoc fallaci symbolo meditatur Ambrosius, cui si nimium indulgendo dissimulas, lædit, cujus effrænis impetus ad vitium trahit, cujus morosa correctio retardantem offendit. Delineatam in hujus personatæ mulieris

vultu fallacis mundi faciem intuetur purpuratus Hugo, arridet ad modum meretricis in flore divitiarum, sed risum hunc opulentissimus monarcharum jam tunc errorem & reputavit, & declaravit, dum dixit: gaudio vano & transitorio, quid frustra deciperis? dum autem gaudium redarguitur, risus omnino ut error reprobatur, dum enim mentis gaudium ineptè per risum foras funditur, quasi ad sinistram pergitur, & rectum iter, quo in DEUM gaudento pergere debuerat, declinatur. Sed effrons bellua non contentatur risibus, nec levitate gaudij saturatur; suis blanditur mundiculis oblatione munerum, exosculatur eorum labia collatione dignitatum; ô! quot, & quoties hoc Judæ osculo traduntur filij hominum, nè ambient in DEI Filios assumi! amplexatur possessionum multitudine, parentum dignitate. Hæc sunt insignia lascivientis illius filiae elogia, cujus venatorios expendens laqueos deceptus quidam mulierum alienigenarum amasius, ingemuit singultans, *inveni amariorem morte mulierem.* (m) Nec obstat in ejusdem effigiato prototypo peccaminosam imaginari voluptatem, quæ ex præteritorum delictorum spuria recordatione gignitur, ut ejus adamatam turpitudinem peccator rursus nutante oculo respiciens, infasciante meretricis hujus intuitu perimatur; infornata præteritorum flagitiorum memoria, quæ recordantis animum ad salutarem gemitum non excitat, sed potius ad iterandum denuò oblectatione complacitâ titillat; sunt hujus virulenti serpentis labia (qui denuò in paradisum remeat, ut recuperatam Sacramentali confessione innocentiam iterato crimine gravius sauciatam, incurabiliter corrodat) est, inquam, improvida præhabitarum voluptatum memoria favus distillans, dum innoxiam suavitatem simulat, & unâ simul discutientem animam blandis peccati delitijs illaqueat, illaqueatam subito urgeter stimulat, vehementesque sentientem stimulos validius assilit, ut consentiat, & tandem expresso consentientis sensu, periculosiori morte, quàm nuper vulneratam occiderat, crudelius trucidat. Hoc est intoxicatum mel, de quo si primum gustes apicem, adeò infascinaris ad interitum, ut enervatus à libidine, oppressus ab ingluvie, desertus à con-

Mundus velut meretrix blanditur suis clientibus amplexibus & osculis.

(m) Eccles. 7: v. 27.

Recordatio voluptuosa præteritorum est meretrix melle delectationis animam occidens.

(i) Prov. 5.
v. 3.
Meretricis
blandities est
mel intoxicatum.

fortatrice gratia, dimissus ab assistente misericordia, suspires serò nimis, & utram ad vitam respirare contigerit, nescius cum exclamante Jonatha: *gustans gustavi in summitate virgæ, quæ erat in manu mea paululum mellis, & ecce! ego morior.* (n)

(n) 2. Reg. 14.

v. 43.

Peccator debet effundere peccata sua sicut aquam, non sicut mel, cujus dulcedo in vase remanet.

In melle est singularis qualitas, si vas illo evacuas, non vales sic totum effundere, ut quædam dulcedo non remaneat, quæ delibantis palatum dulciter delectat, cui illos Hugo Carenfis geminâ æquiparatione comparat, quos post confessionem adhuc commissi sceleris cogitatio delectat; hi totum virus renuunt effundere, quin aliquid lethiferi licet toxici desiderent retinere, hinc singulos commemoratæ periodi articulos Papa moralis discutit, & quàm sit necessaria confessionis integritas, subtiliter ostendit. Excusaturus transgressionem suam paterni prævaricator imperij curiosus Jonathas, vult parvitatæ circumstantiâ minuere prævaricationem *gustans gustavi* inquiens, sic quippe peccatores delicta sua quibusdam restrictionibus minuunt, dum se ea ex toto animo non misisse fingunt; ecce! quod mellis in vase aliquid semper remaneat, nec totum illud à vase retinentis effundat; *quid est dicere*, *gustans gustavi*, inquit profundâ investigatione magnus Gregorius, nisi quod foris peccatum exercui, magno concupiscentiæ ardore complevi? adjungit dein violentam quasi impetuosæ tentationis vehementiam, dum se gustasse asserit tantum *in summitate virgæ, quasi dicat, audacter inflammatum feci.* (o) Quod si peccata sua diminueret peccatorem dedecet, heu! quod erit peccatricis animæ præjudicium, quod præcedentis malitiæ incrementum, si delectatione voluntariâ confessam iniquitatem approbet, & damnabilem præteriti sceleris recordationem delectabiliter removet, ac se in oblectatione abominabili nuperæ turpitudinis execrabiliter delectet? dicat ore prophetico terrificus Ezechiel, aut potius Divinus superni Vindicis spiritus, quàm grave sit flagitium post peccatorum confessionem, sepultam in JESU sanguine delectationem, aut proprijs in lachrymis submersam vivificare, Prophetæ labijs evulget. *Fecisti tibi imagines masculinas, & fornicata es in eis,* (p) quod explicans improprium Carenfis subjungit, *imagines masculinæ sunt cogi-*

tationes de peccatis cum delectatione. (q) Sapius namque peccatum, quod in conspectu Judicis amaro lachrymarum stillicidio deletum, & ab indulgente Clementia est condonatum, ad animum mediâ recordatione redire nititur, & admittentem incuriâ delectatione molitur sauciare, ut dum deliciosam præteriti delicti effigiem conspicit, ejus allectus illecebrâ, eandem complexu pristino amplecti concupiscat, quodve turpiter gessit in corpore, hoc postmodum effrenis concupiscentia, affectuosâ cogitatione versat in mente; hinc veteranus miles deplorat non tam vulnera, quàm vulnorum livores: *putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ.* (r) Legit Gregorius cum Fulgentio, *computruerunt & deterioraverunt* propter insipientiam delicti, quod bene insipiens dicitur, quia (Origenis testimonio) neque pœnæ formidine, nec virtutis amore à sapiente quopiam perpetratur, in cicatricibus sanationes vulnorum moralis Papa elucubrat, præterita proinde, quæ quondam deambulans in salario præproperâ intuentis oculi incuriâ delicta commiserat, ad delectationem recapitulantis memoriæ recordare doluerat, qui cicatricum refrigerationem deplorabat, *cicatrices quippe computrescere, est sanata jam peccatorum vulnera rursus in tentationem serpere, atque ex eorum suggestionibus post superductam cutem pœnitentiæ, fœtorem culpæ iterum doloremque sentire,* (s) explanat commemoratus Pater; hæ sunt infascinantæ intoxicantium imaginum Idææ, in quibus ille fornicari dicitur, qui in præteritis criminibus consensu ludicrò delectatur; quantumvis interdum eveniat, quod similis tentatio etiam remitentem premat, nec animus per desiderium voluntatis tangitur, quantumvis mens non consentiens impulsu illicitæ cogitationis non leviter impugnatur; ut possit servato profundæ humilitatis moderamine adversus misericordiarum Patrem conqueri, & voce flebili, ut immundas cogitationes à gemebundo corde segreget, deprecari, dicat cum patiente Jobo tremulus: *si peccavi, & ad horam pepercasti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris?* (t) quid enim est ad horam Dominum peccanti parcere, quàm post amaras contriti cordis lachrymas peccati veniam protinus indulgere? qui tamen ab iniquitate nostra

(q) in 2. cap. Thren. v. 19.

Hujusmodi imagines fornicariæ sunt cogitationes de peccatis cum delectatione.

(r) Ps. 37. v. 6.

Corruptio cicatricum est renovatio peccatorum per delectabilem recordationem

(s) lib. 9. moral. c. 30.

(t) Jobi. 10. v. 14.

(o) lib. 5. in Reg. c. 3.

Imagines masculinas exprobrat Israël. Ezechiel.

(p) Ezech. 16.

liberi esse non finimur, dum culpæ, quam commisimus, reviviscente memoriâ assilimur; quod quidem si nolentibus accadat, ad severum Judicem re-nuentes non accusat, sed quia frequen-ter recogitantes plus temporis discuti-enda tentationi impendimus, nos ipsos sceleratâ cogitatione contaminamus; ut ipsa longioris incuriæ prolixitas, aut suscitetur periculum, aut excitet penitus ad consensum; dicat proinde in suæ compunctionis fletibus amaricatum cor meticulosi pœnitentis cum Ruperto in-terprete, *si venia culpam abstulit, cur hanc & à memoria non deterfit?*

En! effundentem cor suum, sed nondum instar aquæ, dum enim ma-
sculinæ imagines hinc inde in cordis
area vel atrio adhuc gestat, dum reco-
gitata iniquitas adhuc cubile mentis oc-
cupat, effusi mellis dulcedo nonnulla
remanet, quâ agrotans anima damna-
bili stillicidiô indefinenter scatet. Heu!
tandem indulgens veniam misericordia
parentis DEI liberet, periclitantem a-
nimam, quam inquilinum scelus non
deserit, sed sui occurrente memoriâ ad
inveterati amoris, quo diligebatur an-
tea, complexum miserabiliter disponit.
O! quot insensati delirantium Hebræo-
rum æmuli, ad Ægyptiacæ servitutis ty-
rannidem, ad barbaræ crudelitatis com-
pedes anhelant, dum se damnabili ve-
terum vitiorum recordatione delectant!
castrametabantur illi inter mare rubrum
& desertum Sin, peregrinantur isti jux-
ta salvificum mare Dominici sanguinis,
& horridas tentationum rupes, Sin
quippe (Ruperto commentatore) ten-
tatio vertitur, quâ procedentes ad for-
tunatam promissionis terram animæ fre-
quentius exercentur; ingratus ille po-
pulus, deficiente alimoniâ, quam se-
cum tulerant ex Ægypto, impatienter
ferentes solitudinem, consuevit murmu-
re adversus Dominum insultârunt; sic
& novella oblectantis pœnitentiæ ger-
mina, subtrahit celestis solatij pabulo,
sterilitatem exolam fugiunt, ariditatem
horrent; confederatus Israël Ægyptum
desiderat, quasi non paucos ante dies,
in rubri maris littore extinctos ab ir-
ritato Vindice Ægyptios conspexisset!
exclamant voce detestabili: *utinam mor-
tui essemus per manum Domini in terra Æ-
gypti, quando sedebamus super ollas carnis!*
legunt alij, *juxta ollam carnis.* (u) O!

insensati Adæ filij, per manum Domi-
ni optant se mortuos, quasi dicerent,
(ut explicat Catena Græca) *utinam mor-
tui essemus Domino volente vel occidente
cum Ægyptiorum primogenitis!* quid pote-
rat optari sævius, quid horribilius desi-
derari! alienigenarum ferali morte præ-
eligunt occumbere, quasi malentes æ-
ternum interire, pœnitet eos mandan-
te DEO Ægyptum deseruisse, & rigi-
di mancipatâs jugum hoc largiente,
hoc disponente, tot inter obstupe-
scentis mundi prodigia, tot inter vio-
lentatæ naturæ miracula excussisse! sic
pariformiter prævaricatores impij, quos
benignissima miserationis Omnipotentia
dextera traxit, & suaviter & fortiter ex
delictorum vinculis, ex irresolubilibus
pravarum consuetudinum nexibus, dum
blandam mortiferæ delectationis perni-
ciem recogitant, ad derelictas carnes
voluptatis ollas anhelant de gente illa
ad murmurandum prona, ad insurgen-
dum prompta, admirabundus conquiritur
Origenes, *carnes Ægypti requirit, quæ
Ægyptiorum carnes vidit maris piscibus &
cæli alitibus datas, adversus perfidam il-
lorum prævaricatorum colluviem, si non
licet exandescere, libet profecto ijs-
dem exprobrare, dimissâ infamium vo-
luptatum turpitudine ambiunt denuò ab-
sorberi, quos ore hiantis tartari absor-
bendos extraxit miserens compatientis
DEI Clementia & ordinatrix omnium
Providentia, nè vacillantes ruerent, nè
titubantes inciderent, dulciter præserva-
vit; sed notat, notate impij! ingrati
tremite, horrite toties recidui! notat
subtilis Adamantius, primâ rebellantium
insaniam immunem transisse, successit
pariter secunda, & forsân accessit tertia
benignè pariter dissimulata, elapsis ta-
men iteratæ remissionis vel potius pro-
telatæ suspensionis vicibus murmuran-
tem populum virulentus ignitorum ser-
pentium morsus corripit. Quam vel-
lem ego adveteremus nos, pro quibus
hæc scribebantur, quæ illis velut in fi-
gura evenire permittebantur, qui enim
ad ollam carnis post avocantis DEI Cle-
mentiam reverti flagitat, qui ad dimis-
sum carnalium illecebrarum volutabrum
redire satagit, qui derelictam peccandi
occasionem, quasi dolens evanuisse, re-
cogitat, meticulosus timeat, providus
videat, nè similem æterni interitus per-
niciem in ignivomis præfiguratam ser-
pentibus incurrat! nec illam tantum*

*Summa in-
gratitudo I-
sraëlis erat
murmurare
post liberatio-
nem de Ægy-
pto contra
DEUM, qui
eos exinde e-
vocavit, & à
durissima ser-
vitude libera-
vit.*

*Israëlitæ æ-
mulantur illi,
qui suorum
peccatorum
cum delecta-
bili consensu
recordantur.*

post

*periculum in-
gratus est me-
moriam præte-
ritorum sce-
larum, tentans
ad delectatio-
nem.*

*Israël de-
siderant mor-
tem in Ægy-
pto, postquam
viderunt Æ-
gyptios in lit-
tore maris
rubri inter-
fectos.*

*Exodi: 16.
v. 3.*

post elapsam mortalis vitæ terminum plagam subire metuat, sed nè vivens adhuc anima in suo mortali corpore venenatis tradatur spiritibus expavescat, qui eam morsibus occultis perimant, latentibus suggestionum suarum lingvis immedicabiliter mordeant, atque conclusis intra secreti cordis penetralia perniciosis cogitationibus absumant.

Hoc planè ad instar mellis est cor effundere, sic scilicet virulentas lethiferae carnis delicias, sic quasvis illicitas voluptates dimittere, ut tamen earum aliquid in vase sinatur remanere, mel quidem saporatae dulcedinis dimittitur, sed quia nescit fluere, & tantum consuevit distillare, evacuari penitus vas renuit, & illud totaliter effundi se non permittit. Hinc gembundus Jeremias innocuam seducti Moab adolescentiam deplorans ingemiscit: *requievit in faucibus tuis, nec transfusus est de vase in vas, idcirco permansit gustus ejus in eo.* (x) Legit & clariùs elucidat absconditum nostrae calamitatis exitium Pagninus, *non fuit evacuatus de vase in vas, idcirco stetit sapor ejus in eo*, subjungit Lyræus quidnam relictæ saporis nomine, quidnam superstitis gustus metaphora indicetur; *per quod designatur appetitus ejus & inclinatio ad vitia.* An non vivum tibi videtur illius masculinae imaginis, cum qua fornicatam deplorat Solymam mœrens Ezechiel, expandi simulachrum? in fœcibus carnales deliciae, mundiales illecebrae, voluptatum quisquiliae, divitiarum copiae, communi Interpretum suffragio exprimuntur, in quibus hæret quasi suam capefcens requiem, & removeri renuens quisquis inveteratus est peccator; inhæsit hisce fœcibus adolescentior ille filius, nec ante longinquam regionem deseruit, donec vivendo luxuriosè totam substantiam hæreditatis dissipaverat. Sed hæc infessio in hisce fœcibus, hic fœtor quatruiduanus licèt, evanisset forsan, si modò de vase in vas fuisset integrè transfusus; *de vase culpæ*, explanat insigniter purpuratus Hugo, *in vas poenitentiae*, nec tamen istud solum sufficit, ni gustus cum sapore totaliter à vase cordis eliminetur, quod autem instar mellis effunditur, quid mirum, si gustus svavitate non privetur, nec enim effundi se mel patitur, sed tantum distillari; adhortabatur aliquando ad fortunatum ineunda peregrinatio-

nis auspiciu motor spiritus, Ægypti filium, nè devastandam (Nabuchodonosore ingrediente) regionem in compedibus suum deplorare cogatur mancipatum, priusquam tamen salutarem aggrediatur fugam, priusquam Idololatrantem deferat Patriam (cujus exundantem malitiam, luxuriantemque opulentiam in lasciviente vitula proponit declinandam) ut sibi de vasis provideat, incuriae præcipit peccatrici; *vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia Ægypti, quia Memphis in solitudinem erit.* (y) Quasi comminabundus exprobraret eluciantis Hugonis diserto tua famosissima civitas, ubi solent fieri artes & incantationes magnæ, fuit invia & inhabitabilis, intueri sublimiori erectæ mentis oculo in cive ægyptiaca; inamoratum mundanae voluptatis incolam, qui debet transmigrare de amore mundi in Amorem DEI, ni velit truculenti assur barbariem experiri, ni velit ab infesto tenebrarum principe insolubilibus peccatorum nexibus compedi; migrare jubetur, se ipsum æstimando in vasta excurrentis mundi regia peregrinari, legi præclaram purpurati Commentatoris elucubrationem, dum accinctæ ad itineris progressum viatrici, peram cum baculo attumat præsentari, in baculo, qui ampuantem in lubrico sustentat, designans patientiam, in pera, ubi reconditur providi viatoris alimonia, Sapientiam commendari, illa est viatoribus necessaria ad occurrentes malitiarum incurias tranquillo spiritu excipiendas, ista deservit ad contumelias verborum prudenter dissimulandas.

Sed servit amplius ad prædicandam plenæ confessionis integritatem, vasa transmigrationis discutere, & cur hæc peregrinanti animæ committat procuranda, solerter investigare, sunt vasa poenitentiae præteritis evacuanda liquoribus, residuis à fœcibus totaliter liberanda; non repleantur melle, nè sapor hujus malesanae dulcedinis in tenuissimis vasorum rimulis recondantur, non igitur ad instar mellis cor poenitentis evacuetur, sed inter amaros defluentium lachrymarum rivulos, instar pluentis ac defluentis aquæ emundetur. Nec enim absque grandi mysterio exosam sibi mellis dulcedinem declaravit Altissimus, quando suo legem sacrificandi daturus populo, illius usum indispen-

(y) Jere. 46. v. 19.

Injungitur f
lia Ægypti
vasa peregr
nationis ass
mere cum pe
ra sapientie
& baculo pa
tientie.

Excluditur
mel à sacri
ficio, quia est
symbolum va
næ lætitiæ.

fabili præcepto interdixit, *nec quidquam fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio Domino.* (2) Non odit melleam dulcedinem, qui apum laudat & diligit laborem, sed figuratum displicet quantumvis figuram non horreat, qui eam videns, quod bona esset condidit & produxit; mel siquidem terrenæ delectationis dulcedinem significat, quam puer Domini velut abominabilem rejiciens, delectari desiderat in Verbo DEI, *quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo,* (a) subjungit in pœnitentis animæ solatium, in lachrymantis refrigerium Ambrosius, *benè dulcia quibus promittitur remissio peccatorum,* qui mellis explorans temperiem, quâ commisceatur intemperies sublimiter recenset, *mel apum ad horam delectat, sed citò sapor ejus evanescit, & plerumque viscera vitiosa lœduntur, dulcescit in gutture, sed nocet in pectore, in ore recreat, in corde fauciat, fauces alleviat, sed ventrem aggravat, oblectat labia, torquet præcordia, breve gustantis delictum, longo dolore viscerum recompensat, idcirco Synagogæ præcipitur, nè sacrificio commisceatur, enimverò! sicut fermentum malitiæ & nequitiae DEUS odit, sic & ineptam lætitiā non admittit,* explanat Divini Legislatoris interdictum Tuitiensis Abbas, (b) quæ autem ineptior, quænam execrabilior illâ, quam commissæ iniquitatis reminiscencia parturit, dum colluctantem in graviolem lapsum præcipitans, indigum veniâ, sed omni indignum indulgentiâ, exosum misericordiæ, ulticis justitiæ gladio haud secundâ morte feriendum objicit, & submittit. Contritum non dissolutum cor offensum Numen respicit, amarus lachrymarum imbres, non mellis stillidia requirit. Effundi ut aquam pœnitentium lugentes animas Propheta præcipit, ut nihil inquinamenti remaneat, nihil titillantis illecebræ mærentem animam à contribulati spiritûs retardet. Probat fideles sibi agonothes suos exercituum Dominus, sed apud contradictionum aquas, non juxta lacunas carnalium voluptatum. Verumtamen, nec lacteam innocui candoris innocentiam abominabitur Dominus, nec execrabitur cor lactifluum, qui diligit infontem immunis infantiae puritatem, quia ipse bonorum omnium largitor, per vatidicum pocillatorem suum præsentat sitientibus labris, sinè mercedis

impendio, sinè solutionis pretio, venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac: (c) hæc sunt tenella mollis adolescentiæ illicia, hæc sunt convivantis infantiae ad mensam Sapientiae pocula, hæc sunt lactiflua nutriticis Ephraim solatia, quibus candidiores lacte solent dentes evadere, sunt denique innocuæ puritatis deliciae, quibus dulciter pascitur impunis innocentia, & simul suaviter nutritur; de fauciatis viatoribus loquimur, qui inciderunt in latrones mortiferis vulneribus confecti, solidiori cibo indigi, robustiori potu confortandi; contritis corde colloquor, qui computrescentes in sterquilinio suo, cum viro patientiæ ingemiscunt, *antequam comedam suspiro, & tanquam inundantes aquæ, sic rugitus meus,* (d) legunt septuaginta Interpretes, *ante escas quippe meas gemitus adest, & fleo ego coarctatus timore,* subjungit Arabs, *exundat sicut aquæ clamor meus,* dum comedentem magnus Gregorius respicit, supernæ contemplationis epulâ pastum cernit; suspirat igitur, priusquam comedat, quisquis in amara discussione suarum prævaricationum acerbo gemitu premitur, & post laboriosam dolorosæ considerationis querimoniam cinereo pane contritionis vescitur, nec tamen diffluentium palpebrarum imbribus satiatur, hoc regio pascebatur edulio Rex Solymæ, cui lachrymæ panes fuerunt, quibus & prandebat in die, & cœnabat in nocte, nec enim alijs lugens anima exambit pasci delicijs, quæ offensum suis iniquitatibus Conditorem suum considerat, esto se ille supplicanti pro venia, benignissimè propitium ostendat, nec est, quod rugientem stupeas, si ad prævalidam validissimæ charitatis vehementiam reflectas, quæ dum adamati Creatoris sui lancinatum cor defixo intentæ mentis oculo respicit, dum se Authorem tantæ crudelitatis inspicit, gemit ut columba inconsolabilis, rugit ut læna irreconciliabilis, furit ut tygris sublata prole implacabilis.

Et putas lactea dulcedine ardorem hunc exstingvere, furorem hunc refrigerare, hunc putas poteris impetum lactiflua teneritudine sedare? agnus à lacte matris suæ pascitur, sed hædus in illo coqui prohibetur: *non coques hædum in lacte matris suæ.* (e) Motivum

(c) Is: 55. v. 1.

Peccator verè pœnitens rugit inter lachrymas sicut aquæ exundantes cum impetu.

(d) Jobi: 3. v. 24.

Quàm severe & rigide peccata desleat pœnitens anima.

(e) Exodi: 23. v. 19.

(2) Levit: 2. v. 11.

(a) Ps: 118. v. 103.

Dulce verbum super mel, remittuntur illi peccata sua.

(b) lib: 8. in Exod: 6. 8.

Cor effundendum DEO non sit lactifluum.

binum reperit, tum quia videtur crudelitatem sapere, si lac matris, quod datum est ei pro nutrimento, adhibeatur ad consumptionem carnis ipsius, (f) tum quia gentiliū mos fuerat, taliter carnes hadi decoquere in solemnitatibus idolorum. Adjicit aliam dignam ingenio resolutionem, præfiguratum videlicet fuisse, quod Christus, qui hædum se exhibere dignatus est per similitudinem carnis peccati, non erat à Judæis coquendus in virginali lacte matris suæ, in infantili videlicet teneritudine, sed nostro accomodatio est proposito elucubratio Rhabani, qui hædum sub peccatoris figura introductum hic autumat, quem coqui in lacte matris non convenit, id est tenerioribus Ecclesiæ disciplinis non expedit purgare, sed austerioribus præceptis magna illius crimina extirpare, ut qui se perdidit per lasciviæ blandimenta, idem se à delictis redimat acerbiori disciplina, id ipsum sanctissimus scholarum Angelus, commemorato in articulo mirabili compendio declarat, *hædus, id est, peccator, non est coquendus in lacte matris, id est, non est blanditijs delinendus. Recedat lactea molities, & tribulationum dura colluvies affluat & accedat, fremitus sentiatur in corde, doloris amara rabies videatur in carne, feralis gemitus repercutiatur in aure, rugitus vehemens articuletur in ore? amuletur rugiens gemitus præcipitem exundantis aquæ assultum; aquæ, cum inundant, cum impetu veniunt, & accrescentibus procellarū voluminibus intumescen-tes assurgunt, sic condensati gemebundi peccatoris singultus ad primam venturi Judicis cogitationem, peregrini metūs horrore concussi, ad memoratam offensæ Deitatis reflexionem intimo tremebundi cordis dolore invasi, quasi quædam in eis aquarum more volumina colliguntur (sic de meticulosis electorum conscientijs, de cogitabundis justorum mentibus moralizat Gregorius) quæ in mæroris rugitus, quasi in subjecta littora defluunt. (g) Hæc planè, hæc aquea plangentis pœnitentiæ sunt volumina, quæ procellosi doloris falsugine in cordis scaturigine amarificantur, non delicioso lacteæ suavitatis rore dulcorantur; hæc sunt mæroris undæ, quas exundantes Job sanctus nuncupat, ut quoniam exsiliant impetu, quàm violento prorumpant assultu, legenti clariùs innotescat.*

(f) 1. 2. q. 102.
a. 6. ad 4.

Hædus in lacte matris coqui prohibitus, Christum præfigurat à morte in infantia præservatum.

Hædus non est in lacte matris coquendus, quia magnus peccator non est nimis leniter corrigendus.

(g) lib: 5. moral: 6. 7.

Apage igitur, cum lactifluo teneræ nutricis pabulo, si genuinam gemebundi peccatoris, si veram contriti pœnitentis repræsentare satagis personam; excisam de rudi stipite manu artificis statuam erige, quam horror contegat, quam timor vestiat, quam fletus abluat, quam luctus opprimat, quam mæror abstrahat, quam terra deferat, quam coelum attrahat, quam vita fugiat, quam mors affiliat, & quia lignum exanime, non novit vocem edere, illud pro lemmate mutæ imaginis affigatur, *quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus?* (h) non illis picta, quibus à genitrice parturitur nascens infantia, aut quibus nutriri indiga, molestas inter lachrymas quietatur, ad hanc quippe detestatio- nis sententiam, immaculatis Jobi labijs prolata, ex voto ultionis non descenditur, sed ex justitia pervenitur; non sunt excipientis puerperæ genua, quæ detestatur, non nutrientis ubera, quæ se suxisse abominatur, non enim ex ira periodum hanc prorulit, sed ex dolente sanctimonia sententiam definivit, tunc enim suppositis genibus peccator excipitur (Tuitiensis Ruperti suffragio) quando delectationi adminiculatur consensus, & lactatur uberum pabulo quando sibi metipso fallaci excusatione blanditur; deservit elucidanti præclara legentis Pagnini versio, *cur prævenerunt me genua.* Delectatio siquidem annuentis consensum prævolat, ut alliciente voluptatis illicio ambigentem ad consentiendum pertrahat & inducat; quod ipsum septuaginta interpretes amplius explicant, dum voluptuosæ tentationis inquietantem molestiam, hæc lectione urgentius declarant, *ut quid occurrerunt mihi genua.* Verumtamen collimat altius, rendit sublimiùs magni Gregorij summa moralitas, tunc genibus excipi peccatricem animam explicantis, quando ad delectationem carnis præviam, nutus consentientis spiritus subjectis sensibus adjicitur, tunc autem uberibus lactari, quando post lapsum timentem animam à rodente conscientia admonitam, multa fallacis confidentiæ indicia, plura minoratæ culpæ liberantur argumenta, quæ natam in delicto mortis æternæ filiam, quasi lactando nutriunt, dum anxiam indolentis mentem, nè imaginati interitūs periculum metuat, à do-

(h) Jobi: 3.
v. 12.

Excipitur peccator genibus detestandis, quando consentit in malum.

Velut ab uberibus lactatur, dum sibi complacet in delicto.

doloroso gemitu blandiloquis excusationum periodis avellunt; quo virulento maligni spiritus stratagemate peccator post perpetratam pravaricationem quasi subjectis genibus à consuetudine excipitur, & postquam enervis animus ad delinquendum assuevit irremediabilius, lactante mortis ubere roboratur in peccando perversius, dum falsæ spei securitate metus æternæ damnationis tollitur, vel penitus supremo miserimæ desperationis toxico ad continuandum in scelere enutritur; *quasi genibus peccator fovetur*, inquit Pater sanctissimus, *ut crescat, dum culpa consuetudinibus firmatur, ut vigeat*, ô! quot in lacu miseriæ & luto facis absorpti suspirant & singultuant, utinam! me nunquam primæ pravitatis consensus captivasset, nec enim tunc præproperus consentientis nutus ad peccandum audacius abripuisset! continuat incrementum malitiæ ad consuetudinem protractæ subtilis Commentator, *dum prodire culpa in usum coeperit, nimirum se vel falsâ spe Divinæ misericordiae, vel apertâ miseria desperationis pascit*, (i) quam vellent plurimi, post perpetratum scelus sibi blandiri noluisse, nunc enim se tanto strictius conjunctos peccatorum frequentia, infructuoso quasi gemitu deplorant, quando post præcedentes lapsus se facilitate veniæ, quam obtinere pro libitu considerant, & mollius, & nequius se lactabant.

(i) lib. 4. moral. c. 25.

Fovetur peccator, ut crescat, quando per consuetudinem pravam firmatur, ut vigeat.

(l) Prov. 1. v. 10.

Hæc sunt lactissima peccatorum solatia, quibus dum se post iteratas pravaricationes nutriunt, falsis favoribus adauctam culpæ malitiam semper sublimius accrescere faciunt, quam tandem insuperabilem ut deprimi, aut minorari nequeant ad impletam statutæ magnitudinis mensuram miserabiliter perducunt. Hinc suum adhortatur filium Pater providus, non obedire blandis svasibus, non cedere dolosis nutibus, nec verbis dulcibus fovere: *fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis*. (l) Seu dein ad committenda scelera te blandimentis alliciant, seu facta jam, præconijs quasi laudabiliter acta sustollant; ferale non minus, quam feroces lamie, ut lactent catulos, allicientes parvulos Babylonis; sed illis lactari Moyses renoit malens in scripta levis papyri arcula committi aquis in custodiam, subordinatricis Providentiæ gubernaculo, quam lactanti viperæ in lascivi furo-

ris victimam immolari. Abhorruit cor suum instar lactis prodigi, sed præelegit potius aqueos inter gurgites coram Altissimo effundi, sed est & aliud morale lactis vitium salutiferæ confessioni adversarium, quod vita veriùs acquirenda perditur, quam perdita recuperatur. Effuso lacte color in vase remanet, quod vasis perfusa superficies à superfluo lactis albedine indeclinanter scatet; quod continuatæ infectionis schemate eorum redarguitur impudentia, eorum instabilis condemnatur insolentia, qui vix evacuato contaminati cordis scrinio in prima obviæ occasionis hora ad pristinam convertuntur vanitatem; contra quos ille condignò applaudentis Psalmographi commendatur eloquio, qui avertis à deplorata iniquitate oculis non respexit in vanitates & insanias falsas, (m) (m) Ps. 37. v. 5. seu dein in vanitatis imagine præfigerentur omnia temporalia, quæ vana sunt ob momentaneæ durationis breviteratem, & sunt inania ob continuantem vicissitudinem alternæ successionis, seu sub stulta insaniarum amplitudine, mundi carnisque voluptates recondantur, quæ cor avertunt à sapientia, & mentem faciunt insanire; quid enim excogitari valet à sano intellectu insanius, quam velle se ipsum æternaturis supplicijs deputare, si modò liceat optatam voluptatem, unius semihorulæ spatiò usurpare? Dicat & exprobet, redarguat ac objiciat non solis tamen Græcis, sed universi orbis & incolis & advenis, Doctor gentiù: *ô insensati Galatæ! quis vos fascina- vit non obediri veritati?* legunt alij, *incantavit*; (n) nam sicut fascia ante aspicientis oculos ligata objectum videre prohibet ut est in se, ita infascinationis veneficiò error producit in judicio, ut aliam videre videaris rerum faciem, quam ante fascinum vidisti. Interroga tot stantes ad tribunal poenitentia stillantibus palpebris, quas pudor prohibet referare, oppressos gemitibus, quos vetat aliorum præsentia evibrare, candore lacteo accedentes ad pedes Judicis, sinceritate candidâ omnem notæ pravaricationis seriem recensentes, egrediuntur avolantes quasi columbæ ad fenestras suas, sed ecce! post modicum elapsi temporis interstitium vetusti lactis colore pristino non penitus effuso, cor inquinatur præteritâ libidine, & vagus nimium vagabundæ mentis oculus ad nuper despectam vanitatem respicit, nec

Justus non respicit in vanitates, & falsa delubra voluptatum.

(n) Gal. 3. v. 1.

*Peccator nec
in verberibus do-
let, nec attri-
tus sentit.*

(o) Prov: 23.
v. 35.

nec quid hortanti præsbytero promiserit, quid exequendum proposuerit, quid amittendum decreverit, quid miseren-
tiam DEO in hostiam placationis obtulerit, fœdisfragus attendit! infascinator dementem adeo, præteritis involvitur criminibus execrabili-
ter adeo, ut nec cœlo tonante timeat, nec absorbente terrâ fugiat, nec minitante DEO lateat, nec fulminante cœlo audiat, & jam necesse habeat cum proverbiali Rege Jerusale-
m ingemiscere, *verberaverunt me, sed non dolui, traxerunt me, & ego non sensi.* (o) *Quando evigilabo & rursus vina inveniam.* Legit Pagninus, *conculserunt me, & non cognovi eum, qui me percussit.*

Ferale fascinum! fatale toxicum! Infans mundi morio! delirus voluptatum Helluo! diluculum poscit ebrius ad reponendos calices, ut nondum sobrius à vitijs, denuo in ebrietatem præteritorum scelerum relabatur! audisti vocem percussæ, sed dormientis, sed quidnam exprimat, fortasse non observasti; mens ab anxietate rodentis conscientie veluti sopore libera, suis indormuit sceleribus, quæ nuper ad radicem illucescentis gratie evigilans, ad instar virulenti lactis evomebat; hinc pristina indormiens amentie verberatur flagello terribilium terribilissimo, quod exacerbati Vindictis exagitata manus vallet infligere, dum labi de crimine in crimen finitur, nec à retinente Misericordia ad resipiscendum efficaciter excitatur, verberatus ac sauciatus hoc insanabilis plagæ lethali vulnere non dolet, *quia sicut imminet mala non prospicit* (commentatur illustris Rhabanus) *sic nec, quæ perpetraverit, agnoscit;* (p) quod si percussus & concussus dolore, aut negligit, aut nescit; quid mirum! si motus aspirante gratia non sentiat, si clamante prædicatorum ore non audiat, qui per illecebras vitiorum ducitur, haud tamen ad sui custodiam evigilat, nec qualiter vitanda sint vicina mortis discrimina, aut quomodo congesta delictorum declinanda sint pericula incurius observat. Ad unum illud resuscitari flagitat, ad illud solum evigilare desiderat, ut rursus inebriantia vanitatum vina reperiat, dum enim æstu fatali somno torporis sui premitur, vigilare tamen ad curas sæculi, ad mundi pœnias, ad carnis illecebras nititur,

ut novis semper sceleribus lactea quasi dulcedine ebrietur, cumque ad illud vigilare appetit, ad quod salubriter indormiret. Definierat aliquando Cordubensis Seneca malesanam inebriati à vino crapulam, vile sepulchrum rationis esse ebrietatem, & nihil aliud, quam spontaneum furorem, sed furit longè crudelius, tumulat longè profundius inebrians furor innovati sceleris, immanis ebrietas iteratæ iniquitatis, est lac candorem simulans, mentiens sva-
vitatem, quod si è vase cordis illud effuderis, nî aquæ diluentis adhibeas, multitudinem, nî pœnitentium lachrymarum adjeceris acridinem, semper superstes color decolorabit animam, semper inficiet infectam; quid juvat macularum lotio, si post confessionis sacramentale balneum reviviscant mortiferæ, & turpius deformant renovatæ, quam deturpaverant ablutæ? Ad aquas igitur propera, cor tuum effusæ instar aquæ immola, non enim ad lactis candorem provocat, neque ad mellis sva-
vitatem convocat, neque ad olei pinguedinem invitat, qui sitientes allicit, desiderantes attrahit, ardentes colligit, amantes imbuit, propinat pœnitentibus, annuntiat gementibus, insinuat plangentibus, & confitentibus salutis pabulum cum salutari calice præsentat, *haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris, & dicetis in die illa: confitemini Domino, & invocate nomen ejus.* (q) Haurietis sed non de fluminibus Babylonis, non de lascivæ carnis voluptatibus, quæ suos emolliunt amatores super oleum, & ipsæ sunt jacula, quæ blandiendo bibentes feriunt, & demulcendo perimunt delibantes; haurietis non de mellifluo lacu miseriæ, & luto fœcis, legit Syrus, *de fovea mæroris, & de luto corruptionis, Sola aqua* & elegantius declarat stagnantem hauritur ex
jus melleæ scaturiginis calamitatem Ambrosius, illum perditionis esse puteum, *vatoris,* in quo demersi jam tenebamur nostrorum voragine peccatorum, nec aliam profundiorē, aut periculosiorem nostri interitus scrobem video, quam allicientis mundi gremium, planum perditionis sinum, quo totum adeo fallaciter absorbet hominem, ut se vix prius immersum videat, quam submersum; melle dulcedinis, sed mortiferæ sua diluit toxica, nè dissipiant desipienti animæ, delicijs jungit divitias, ut vehementius alliciat, honorum titulis exor-
nat

*Ad aquas
confugiendum
est, ut cordis
macula elui-
tur.*

(p) lib: 2. in
Prov:

*Anhelat in
prima vigilia
ad vinum va-
nitatis.*

(q) Jerem: 12.
v. 3.

nat ambitionis faciem, ut intuenti arideat, néve allectus resiliat, nè irretitus se elaqueet, obrutum multiplicis labe flagitij in desperationis tumulat sepulchro.

Haurietis, non tamen lacteam barbaræ nutricis dulcedinem, quam sugunt à virulento inveterati serpentis ubere, Apocalypticæ meretricis filia, infames sangvisugæ, an non prima nostræ mortalitatis ultrix fuit infamis concupiscentia, quæ lactis locò virus peccati nostris instillavit labijs, nostris visceribus infudit, perijssemus à toxico, nisi de Salvatoris fontibus salutis aquam hausissemus; tunc planè quando renati fonte Baptismatis, illa nos aqua salutaris excepit, quæ suos amatores regenerare consuevit, nè primæ pudeat vel pœniteat genituræ, hæc cælum reseat, quod serpentis venenum occlusit, quæ mortem abscondit, quam lactans concupiscentia detexit; abluit hæc aqua saliens in vitam æternam contaminatas originali labe animas, ut super nivem dealbentur, non instar lactis conspergantur, quod licet candidum, tamen corrumpitur, & primam svaavitatem deserens, in acetosam acredinem commutatur. Quod si contigerit ablutum inquinari, candidum denigrari, Baptizatum contaminari, ad Salvatoris aquas accelera, ad fontem salutis propera, *renovabitur, ut aquilæ juvenis sua.* (r) Canescens & anescens Aquila gravatur in pennis, nè possit celeritate pristina evolare, caligat in oculis, nè auream radiosi solis pulchritudinem intensione nuperâ valeat explorare, in rostro molestam sentit duritiem, quâ prohibetur aviditate solitâ se cibare, quid agat impos virium, ab ægrotante senio enervatus? impenso connitentium alarum remigio in ærem evehitur, meridianis Phœbi ardoribus velut involatura objicitur, sicque incensa æstuans diametrali præcipitio in glaciale crystallini fontis scaturiginem delabitur, ubi & plumas excutit, & rostrum acuit, & oculorum caliginem perdit. Hoc est infortunati peccatoris felix symbolum, qui se gravatum sentiens in sanctorum desideriorum plumis, ut jam cœlestia pigeat meditari, immani quippe peccatorum pondere ad limum profundi depressus, nonnisi terrena requirit, nonnisi in brachijs mundi confidit; dum tenebrosâ vitorum

caligine captus, miseriarum voraginem à beatitatis plenitudine discernere nescit, dum panem nostrum, qui de cœlo descendit, ob lacteam nutrientis concupiscentiæ svaavitatem, ob melleam illecebrosæ carnis pravitatem, ob pingvem mundialis olei tenacitatem manducare fastidimus; appropinquemus gemente oculo & corde querulo soli Justitiæ, erigamur gemino alati timoris pennigerique amoris remigio in cœli geni æris regionem, approximemus curvato vertice radioso æterni Solis folio, ut inflammati, inamorati, præcipitemur in fontem pœnitentiæ, dimissis veteris Adæ desiderijs, fugatis vanitatum tenebris, renovemur in aquis gelidis dolentium lachrymarum. Applaudat illicò renascentibus Pater sanctissimus Mediolanensis Ambrosius, *bona Aquila esse cœpisti, quæ cælum petis, terrena fastidis, bona Aquila circa altare, ubi enim Corpus, ibi & Aquila, forma corporis altare est, & corpus Christi est in altari, ut pascat esurgentem, & potet sitientem, enutriet juvenescentem, & alat proficientem, roboret confidentem, confortet succumbentem, erigat vacillantem, sustineat titubantem, Aquila vos estis renovata ablutione delicti;* (s) si tamen aquâ (s) lib: 4. de Sacram: loti, non lacte tincti, non melle delibuti, nec oleo fuistis emolliti.

Aquila volans ad corpus, est anima ingenti desiderio ad Eucharistiam festinans.

Omnes sitientes provocaturus ad refrigerium, clamat vatidicus Propheta: *venite ad aquas.* (t) Illos invitans alloquitur, quos novit ab omni bono aridos, non nisi terram sterilem in cordis sui territorio possidere; invitat ad tellus irriguum, ad imbres refrigerij, seu dein indigeamus aquâ Sapientiæ salutaris, quâ in terra sitiente & indigente, ubi stultorum plena sunt omnia, potari egeamus, seu profundam scripturarum intelligentiam ex cisterna, quæ est in Bethlehem, in domo panis, cœlo decui sitiamus, seu etiam anhelet lassus viator post prolixitatem prolongati incolatus sui ad illas scaturientium voluptatum aquas, de quibus Apocalypticus testatur Angelus, *quoniam agnus, qui in medio throni est, reget illos, & deducet eos ad vitæ fontes aquarum.* (u) Expendit agni ducentis munificentiam Arias Montanus, *Divina bonitas ac benignitas reget illas in sua sancta virtute, deducturus ad illam purissimarum delectationum scaturiginem, quam illius regalis ani-*

(t) Is: 55. v. 1.

(u) Apoc: 7. v. 17.

Prima nutrix humane mortalitatis & concupiscentia.

(r) Ps: 102. v. 5.

Aquila renovata juvenutem suam, limpido fontis immergitur, sic & peccator lachrymarum fontis se immergere conatur.

(x) Ps: 35. v. 10.

In fonte luminis, qui Pater est, Filius videt Spiritum sanctum.

Iustus est lignum secus decursus aquarum non aquis immersum, sed secus eas collocatum.

(y) in Ps: 36.

ma ad instar desiderantis cervi sitiebat, qui anhelis faucibus, & ore cupido exclamabat: *apud te est fons vitæ & in lumine tuo videbimus lumen.* (x) Vertit Malvenda, *apud te est vena vitarum in luce tua*, & Paraphrastes Chaldaeus, *apud te sunt stillicidia aquæ viventis*: seu dein aspiret suspirans ad fontem luminis, ad Patrem luminum, in filio desiderans videre sanctum Spiritum, ut explicat Hieronymus, sive ambiat in creato lumine gloriæ videre lumen interminabilis essentiæ, quæ vita est per essentiā, & in quo, quæ sunt omnia, vita sunt; inebriare ab ubertate domus suæ sitiens anima, ut melleam horreas spissitudinem terrenæ voluptatis, ut opulentam stillantis olei fastidias pinguedinem in aurea divitiarum affluentia consistentem, ut lacteam delibes ubertatem uberum, quibus caro à mundo pascitur, & inter carnales illecebras enutritur. Ecce! qui satiare flagitat sperantem, irrigare desiderat sitientem; sunt fontes isti, non diffiteor, sed absque lumine, & ideo est mare mortuum, abundans falsedine, carens vitalitate, si tempestuosam terrenæ prosperitatis explores inquietudinem, tumultuosum mare est, si perennem exultantis æternæ vitæ consideres absentiam, est mortuum, quot habet corpora, tot sunt cadavera, salutis nescia, vitali spiritu vivificantis gratiæ destitutum; sed ista abyssus luminis, mortalitatis nostræ tenebras illuminat, & fatigatos à consuetis mortalium laboribus refocillat. Inebriare ab ubertate fontis hujus, nec ultra, quæ mundi sunt, seu divitias, seu delicias, quæ mentem capiunt, sed cor decipiunt, recognoscas, inebriare à defluo aquarum impetu, quæ fluunt non jam de libano, sed de immaculati agni pede, ad effundendum torrentem voluptatis, ab hoc profluvio inebriatus nulla carnis illicia scies discernere, quantumvis eorum ingentem copiam contingat cernere, & licet in lachrymarum valle adhuc non liceat ad libitum potare, sitienti tamen viatori sperare sufficit, ut enim loquitur sitiens Augustinus, *qui sitit, habeat spem, inebriatus habebit rem; antequam habeat rem, sitiat in spe*, (y)

Denique ter fortunatus ille, qui sua meretur siti, sibi à Psalte Domini occini & applaudi: *erit tanquam lignum,*

quod plantatum est secus decursus aquarum,

(2) secus decursus, non in decursibus, (2) Ps: 1. v. 3. ut finitimum, non demersum intelligas, explanat Ambrosius, nam turbida exundantium tribulationum flumina possunt iustorum animas abluere, non possunt absorbere; legit Aquila, *transplantatum*, qui enim secundus Adam in terra plantabatur virginea, transplantabatur postmodum in paradysum illi conformiter spondentis verbi oraculo, quod audire meruit patibulatus latro, *hodie mecum eris in paradiso*; (a) ut fructum suum daret in tempore suo; notat subtiliter Mediolanensis Præsul insigne discrimen inter eos, quos cæcutiens olim oculus vidit sicut arbores ambulantes, & illum, qui arborem Sapientiæ exhibiturus in medio cælestis Solymæ situatur, nam illi de terra terreni fructum ferunt à Largitore bonorum omnium eis impositum, hic verò unigenitus Patris dat largiter, ut proprium, quod cæteri portant, ut alienum, qui de se ipso Authore frondium, & plantatore arborum testatur, *ego Dominus humiliavi lignum sublime, & exaltavi lignum humile.* (b) Quod secus amaritudinum undas collocatum iisdem irrigatur, ut floreat, inundatur, ut frondeat, ut fructum afferat in patientia, in tempore suo aquis circumvallatur, quod autem sit tempus fructuum, si interrogas respondebit iustus patiens, vel etiam peccator poenitens, non esse aliud commodius, non opportunius, quam tempus afflictionis, quam horam contritionis; in illa secus decursus lachrymarum, ut elucidat purpuratus Hugo *nunquid enim virere potest scirpus absque humore, aut crescere carectum, sine aqua?* (c) ut Baldad Suchites interrogans attestatur, subjungit Lyranus latentem quæstionis propositæ resolutionem, *quasi dicat non*: datque genuinam suæ negationis rationem, quia carectum caret virtute subsistendi in vigore, nisi habeat aquam saltem in pede; sic pariformiter repugnat poenitentem animam florere, radicem fructificare, nisi lachrymarum aquis irrigetur, si non in oculo distillante, ad minus in affectu deplorante. Legi apud Gregorium Scirpum in flore esse hypocritam in laude, ut enim ille virore gracilis, sed fructibus est inanis, sic virescitur sanctitas apparens, sed sterilescit boni operis fertilitate carens, carectum quoque manu non capi-

(a) Luc: 23. v. 43.

Christus est lignum de Virgine, quod deinde in cruce transplantabatur in paradysum.

(b) Ezech: 17. v. 24.

(c) Job: 8. v. 11.

Hypocrita laudari ambiens, florentis Scirpo comparatur.

pitur, sed carpens læditur, sic & hypocritam si quis corripere audeat, exasperatus iste vitam corripientis reciproca asperitate secat. Appropriari tamen cuilibet peccatrici animæ hæc valet allegoria, quam nisi aqua lachrymarum abluat, concupiscentiæ fervor prædominans exsiccat. Hoc finè plorantis pœnitentiæ irriguo virorem fructus prævium non obtinet, nec initiali secutura conversionis initio præditus, sancto timore floret; hoc tamen exuberante stillicidio cogitabunda mens concutitur, cor præteritæ iniquitatis memor conteritur, tremens à facie offensi Judicis & mœrens spiritus affligitur, à sua qua hætenus impunis abutebatur insolentia, effrænis sensus cohibetur. Et quamvis modicæ stillantis oculi guttulæ lavando fœdi prævaricatoris monstro nimium videantur exiguæ, accedit tamen illico, & affluit inundans & abundans Spiritus sancti gratia, quæ novit ariditatem inanis ficulneæ fecundare, & scirpum sterilem in fructificantem arborem commutare; nec enim, aut fallere, aut falli poterat, qui cum publicanis & peccatoribus dignatus conversari; iisdem promittebat: *qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ*: (d) nè verò vulgaris ignorantia aquarum hoc effluvium ruditer intelligeret, aut fallax Phariseorum astutia dolosè explicaret, subjungit dilectus incarnatæ Veritatis Interpres, Virgineus Evangelista, *hoc autem dixit de spiritu, quem accepturi erant credentes in eum*, est venter interioris hominis conscientia sui cordis, ut commentatur Augustinus, sunt ventris viscera (elucidante Gregorio) interiora mentis, *id est recta intentio, sanctum desiderium, humilis ad DEUM, pia ad proximum voluntas*. (e)

Hæc irrigentur in arido peccatoris stipite manante lachrymâ, ut reviviscant in fide viva, refloreat in spe radicata, fructificent in charitate perfecta, sed salutaris imber iste à corde exilit, & ut exiliat Auster Divinus, suo aspiret spiramine est necesse; hoc flante, hoc aspirante, fluent aromata in suspirijs, exundabunt flumina in lachrymis, exundant non coguntur, fluunt non exprimuntur, si modo Auster ille adveniat, qui nisi invocatus venire renuit, afflare non consuevit; ad primum cujus advenientis flatum, surgit Aquilo, su-

git Aquilonaris Angelus, qui suam fortitur intemperiem, suam nanciscitur violentam inquietudinem à lateribus Aquilonis; est quidem uterque spiritus, Creator ille, creatus iste, deductor ille, seductor iste, plantator ille, eliminatorem iste; infortunatæ peccatorum animæ, cum hoc ambizioso tenebrarum principe, cum hoc infami nostræ mortalitatis traditore, in aquilone commorari eligunt, quando facti suæ felicitatis proditores, cum hoc rebeli Angelo stare negligunt in domo Domini, cum omnibus servis DEI nostri, sed cum perduelli apostatarum potestatum colluvie, sedere flagitant in monte testamenti; est furibundus aquilo, est inimicus homo, qui non nisi damnificare cogitat, nulli prodesse, obesse autem omnibus laborat; hic superseminat zizania, ut evellatur tritimum, nec horret agrum Dominicum incendere, prædo inverecundus, si modò liceat vel unicam aristam conculcare. Veni Auster optabilis, spiritus desiderabilis, te flante horrida frigida iniquitatis facies profligatur, te inspirante dura prementis conscientiae alleviatur anxietas, te aspirante indurata resolvitur in calido scaturientium lachrymarum profluvio, imò magis dissolvitur universa iniquitas, te immutante nova vernantium florum protuberat amœnitas, & futurorum fructuum fecunda maturitas inchoat progeminare. Denique de ventre non aqua profluit, sed aquæ defluunt, non flumen effluit, sed fluunt flumina, ut copiosam expectes fecunditatem ab hoc Divino flumine, ut uberem speres fertilitatem ab hoc sacro spiramine, *spiritus enim gratia* (ut contestatur Chrysostomus) *cum in mente intraverit, & firmata fuerit, omni fonte magis manat, & neque deficit, neque evacuatur, neque stat*; (f) & quomodo deficiat, qui abundans est in largiendo, qua ratione evacuari valeat, qui infinitus est in communicando, quò fine stare eligat, qui semper jubet progredi, & regredi dissuadet, qui semper dictat proficere, & vetat retrocedere à via Veritatis. Huic immola in victimam cor tuum, effundens illud inter amara guttantium lachrymarum stillicidia, cujus vel unâ fervente ac flagrante guttulâ excutitur truculentus Pharaon, & virtus ejus in mari rubro, id est, in amaritudine de peccatis, explanat purpuratus Hugo, (g)

Diabolus est Aquilo, qui evellit tritimum sancti operis.

Spiritus sanctus est Auster excitans in corde lachrymarum imbrem.

(f) Hom: 50. in Joan:

(g) in 4. cap: Joan:

Nostris lachrymis associat se Spiritus sancti gratia.

(d) Joan: 7. v. 38.

(e) hom: 10. sup: Ezech: Venter spiritualis cum visceribus est recta intentio cum sanctis desiderijs.

Anima pœnitens comparatur Anæ, qui reperit aquam in solitudine.

(h) Gen. 36.
v. 24.

in aqua siquidem ardore charitatis ebulliente comburitur diabolus, eodem moralisante Carenfi, & depilatur sicut porcus, amittens pilos suos, id est, cum servis suis suggestiones suas, qui à mancipata suo in lachrymarum aquis aveluntur, quæ suis ab affectibus, quos consequi suggerendo intenderant, segregantur. Est singulare mysterium dictante DEI Spiritu in sacro Geneseos volumine exaratum, *iste est Ana, qui invenit aquas calidas in solitudine, cum pasceret asinos Sebeon Patris sui.* (h) Subjungit Hieronymus, *ipse est Ana, qui invenit famin in deserto*, quo nomine aquarum congregatio, seu maria, Hebræo idiomate exprimitur, quod invenisse in arida horrentis eremi arenaria ut singulare commen-

datur; Agazonem proprii corporis te forsitan hætenus exhibuisti, immoderata siquidem petulantium luxuriæ asini nomine à moralizante Gregorio intitulatur, illi prophetice conformiter allegoriæ Ægypti idololatriæ appropriatæ, *quorum carnes sunt, ut carnes asinorum.* (i) Pavisti lascivientes motus tuos libidine, & recalcitrare eos faciens tu ipse, ut jumentum computruisti in stercore tuo, aquam quantocyus investigare studeas, amaram maris amaritudinem respice in deserto, quo te tua proscripsit desertio DEI tui, effunde sicut aquam cor tuum, ut contribulentur denuo capita draconum in aquis, in stillicidio lachrymarum.

(i) Ezech. 23.
v. 28.

Asinus est symbolum lascivie.

Leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.

Sermo Quinquagesimus Octavus.

Levandas in cœlum manus pro animabus in purgatorio patientibus, svadet Justitiæ æquitas, Divina Charitas, & propriæ salutis utilitas.

Posteaquàm sollicitus Propheta sumptuosam mundi metropolim, & idæatam in hoc superbo schemate ambitiosi peccatoris animam ad consurgendum excitavit, ad vigilandum suis indormientem vitijs stimulavit, ad plorandum lascivientem in delicijs invitavit, urget jam pœnitentem, admonet vigilantem, instigat lachrymantem, svadet levare manus suas coram eodem solio misereris Clementiæ ad illum largitorem indulgentiæ, qui venientem vocavit ad veniam, ut festinaret, qui ingemiscentem commovit ad contriti cordis miseriam, ut supplicaret, qui supplicanti exhibuit misericordiam, ut impetraret. Hoc absoluto sacri laboris conamine levat sublimis afflictum gemebundi peccatoris animum, dum manus levare præcipit, quasi egeno succurrere, & auxiliatorio quopiam opere egentem deberet adjuvare; levare manus non manum indicat, non jam ut sibi sublevando subveniat, sed parvulo-

rum animas claras ab innocentia, non tamen adhuc omni pollentes munditiâ, aut pressas molesto pondere sursum erigat, aut obligatas, quodam vinculo à nexibus eripiat, aut indigas solamine, nè desolatæ nimium omni destituantur refrigerio, ab obligatione solvat. Quod si brevem horum viventium petas catalogum, si hæc animas, quas fames in quovis platearum vestibulo angit & cruciat, connumerari flagitas, & cupis recenseri, indigitat illarum singulas, monstrat & universas compatiens Lyranus, dum earundem necessitatem examinans, quid mendicantes expetant, quo supplicantes egeant, brevi periodo declarat, *leva ad eum manus tuas*, cui tuas fudisti lachrymas dum cor effunderes, sicut aquam, *pro animabus parvulorum tuorum*, quos minoravit propria humilitas, aut quos depressit severa calamitas, & licet tui non sint omnes progenie, sunt tamen singulæ tuo, & Creatori meo conjunctæ perennaturâ charitate! *leva manus tuas*, ambabus enim indigent, ut dex-

Post proprii individui salutem levare manus ad DEUM pro aliena.

Anima parvulorum famentes sunt anime in purgatorio.

dextera succurrat deprecando, sinistra subveniat operando, ista eripiat largiendo, illa easdem redimat deprecando, cur quæris dubitans, quâ ratione interrogas ambigens, quid ambient, quid appetant, quo egeant, quo careant, quid innuant, quid exigant sollicitus sciscitans, respondet insignis Nicolaus, ut *animæ illæ recipiantur in sinu Abrahamæ*, (a) sunt ergo pauperes amicæ Lazari, quæ nondum ab Angelis ad paternum delatæ gremium coguntur ab exoptata requie nonnihil retardari, inquirunt conformes suæ naturæ homines, sollicitant apud compaginos carne & sanguine parentis Adæ filios, si fortè, qui flere didicerunt à primo exitu de ventre Matris suæ, collachrymentur ejulantibus, misereantur miseris miseriarum bajuli, compatiantur patientibus supplentes vicem beatarum mentium, quæ nunquam sciverunt plangere, nunquam quid pati sit, personali experienciâ didicerunt. Noverunt quidem se illuc perventuros, suasque lachrymas à magni consilij Angelo abstergendas, sed quia morosa nimium est mora quævis, sit licet momentanea, in illo horrifono à vocibus, terrifico à gemitibus, inexplicabili à tormentis in illo incomparabili ultricis Justitiæ ergastulo, vestris, ô Adæ filij! desiderant portari brachijs, non ad illustrem tumultum tumulatorum divitum, quorum adornata cadavera, jacent curatâ veste splendida, sed ad abjectam pauperum requiem, non exigunt succolari feretrum numerofo portantium aulicorum fastu, sufficit illis duarum commiseratio bajularum, si nempè genuina charitas DEI, & proximi, submittat humeros, non gravi corporis, sed levi spiritûs sarcinæ bajulandæ, hærent beandæ olim animæ, pœnali adhuc circumseptæ, non jam corpore, sed carcere debitrices, nequeunt pauperes solvere rigido exactori; levant plorantes oculos, ut videantur ab oculo respicientis misericordiæ, sed quamvis & Conditori placeant & Redemptori, severum tamen non placant judicem, nisi placentem sibi substituant suæ solutionis vadem, hinc postulant indefinente gemitu, rogant singultuante strepitu amicos exacerbari vindicis, ut velint solvere, quòd illi nequeunt egentes adimplere; spondent vices refundere cum grandi fœnore, quando suis exuti compedibus, intrabunt civitatem

sanctam, futuri cives cœlestis Solymæ, quando recepti ad pacis osculum, ad patris gremium, cor judicis occupabunt, & quidquid petere subvenerit, infallibiliter impetrabunt.

Audi exaudiens! intingere rogaris extremum digiti in tibi vicino patientis JESU sanguine, ut stilla decidens, non solam ardentis linguam refrigeret, sed omnem ustulantium flammaram voraginem feliciter exstingvat; fluit hoc gratiarum mare in die toties, & refluit, quoties inter missarum solemnias Patri offertur filius, & totum corpus cum omni sanguine in desideratam placationis hostiam immolatur, sit tui muneris, sit Christianæ pietatis impendium ad piacularem purgandarum animarum lyparam dirigere, ut illuc defluat, & sanctos pœnosæ illius regionis advenas, aut plenè de prolongato incolatu liberet, aut saltem intensam tormentorum violentiam mitiget, aut relaxet, quid est facilius, quàm sic succurrere, si nummo careas, ad redimendam captivitatem debitoris sublevatricem dexteram porrige instar sustentatoris; leva manus ad eum, cui nuper cor tuum effundebas, ut propter eum omnia pro his amicis suis opereris, leva manus, sed puras, *sinè ira & disceptatione*, ut docet Magister gentium orare, (b) sanctæ manus dicuntur ore Chrysostomi, quæ eleemosynas operantur, his destitutus noli diffidere, nam *sanctæ manus sunt*, inquit Ambrosius, *quando cor mundum est*, (c) non suo injustè adversans proximo, non vindicare illatam volens injuriam, sed *sinè ira, ira enim viri, justitiam DEI non operatur*. (d) Quæ sola veram compassionem habet, qui enim iratus judicat, etiam, si justum judicat, tamen (Commentatrice Glossa) Divini examinis justitiam, in quam perturbatio non cadit, non potest imitari, quâ fronte verò audebis coram irato iudice imploraturus veniam pro reo comparere, qui Divinæ adversarius Justitiæ eam turbari nesciam, non æmularis? sed neque disceptatio, seu, ut explicat Chrysostomus, dialogismus & hæsitatio erga Divinæ pietatis Clementiam intercedat, nam postulare jubetur cum fiducia, nihil hæsitans, quisquis desiderat ab irritato vindice misericordiam iniquo impetrare, sit igitur in manu meritoria operatio, in corde pax cum proximo, ad DEUM

zitiunt unicam stillam de sanguine JESU pro refrigerio suorum tormentorum.

(b) 1. Timoth: 2. v. 8.

(c) in c. Epist: 1. ad Timot:

(d) Jac: 1. v. 20.

Sanctas manus habet cor mundum, quibus largitur eleemosynas.

(a) in 2. c. Thyr: hic. *sanctæ manus mundæ sunt ad DEUM, ratio & oratio.*

Toto desiderio anhelant hæ sanctæ animæ ad sinum Abrahamæ.

Sinistra manus vitam activam, dextera contemplativam designat.

(o) lib: 18. in Jerem:

fiducialis deprecatio, ut subsequatur benigna compeditorum liberatio, & felix impetratio supplicabundi oratoris; leva manus, sed geminas, non absque sinistra dexteram, non enim sufficit, quoniam sola est, nec sine dextera sinistram, nam nihil efficit quoniam manca est; sint ambæ, sint totæ, ut totum irritati Judicis flagellum, non apprehendant tantum, sed comprehendant, non tantum teneant, sed contineant, extorqueant, non restringant, nullus abesse debet digitus, ut munus suum quilibet peragat, nullus eorum ab opere desistat. Communi Patrum suffragio activæ vitæ sinistra manus impenditur, ad contemplativam dextera extenditur, quamvis nec altera alteram deserat, ut opus sit perfectum. Leventur ergo activæ vitæ merita ad bene operandum, & erigantur contemplativæ studia ad sanctè meditandum, illius digiti est rectitudo operis, est voluntaria intentio operantis, non ex tristitia, vel ex necessitate, sed ex Justitia fraternæ charitatis, est digitus sinister operis puritas absque hypocrisis, est operantis discretio, ut bene offerat, & justè dividat, ut homini, sed propter DEUM beneficiat, ac summè indigis illius amore subveniat, & perseverans in capto opere, hōc quinto digito manum integrans in cœlum levet; nullo pariter careat digito levata sursum dextera, ut amor æternorum elevet, horror suppliciorum urgeat, consideratio Divinæ pietatis stimulet, contemptus terrenorum moveat, spes futuræ vicissitudinis impellat. Hæ binæ manus castrametantem culparum aciem velut hostilem Madianitarum exercitum debilitant & enervant, imminuunt & dispergunt; quas nuper fudisti lachrymas, vibrasti gemitus cor tuum coram tuo Judice effundendo, has ipsas effunde, hoc ipso coram Vindice pro reis insistendo; *nullum enim manus DEO acceptabilius est, quàm compunctio cordis, prolata ex radice veræ dilectionis*, inquit illustis Rhabanus. (e) Non pudeat æmulari mulierem, licet sis de virorum numero, nec imitari peccatricem, quantumlibet fores de serie justorum; discere ab illa ad agnum, qui mundi peccata tollit, accedere, quæ meruit multorum peccatorum remissionem consequi, si & tuorum veniam, & alienorum reatum vis indulgentiam adipisci. In-

greditur exosam Pharisei domum Divinus Hospes, assedit prandio cœlestis conviva, non splendida mundanæ vanitatis epulas esuriens, sed contritorum cordium gemitibus pascendus, de lachrymarum fontibus potandus.

Inter assidentes epulo commensales, comparuit in cœnaculo mulier non vocata, accedit retrò, ut ream situs indicet; quo profiteri voluit propitium intuentis Misericordiæ oculum, sed Divinum misereatis DEI intuitum non mereri, declinat vicinitatem capitis, nè justis præjudicasse judicetur, sacris adgeniculatur pedibus, quæ hætenus stare nescia plerumque corruit, effundit ex ore gemitus, ex corde exprimit singultus, & iterato verberare pectus feriens, inexpectantium attonitis spectatorum oculis spectaculum præsentat, dum interim anxiosa peccatrix, multa sollicitatrix, totum corpus in holocaustum dedicat, convertens ad virtutum numerum præteritam peccatorum seriem, & membra, quæ iniquitati servierant, mirabili vicissitudinè mancipans pietati, ut totum DEO famuletur in pœnitentia, quidquid eundem hætenus offenderat in culpa, adeò innocenter, adeò excellenter ut audeat Chrysostomus effari, *meretrix effecta est honestior virginibus*. (f) Despicit interim dissimulantem exploratorem cordium, & supplicante oculo respicit tolerantem, quem, quia DEUM non crediderat, in corde suo ut secretorum nescium sugillabat Phariseus; cœlestis Medicus cancerenam ambitiosæ mentis exquisito curaturus cataplasmate, duorum debitorum debitum, sed unum gravitate insignius proponit Simoni, tunc verè à præsumptuosæ temeritatis arrogantia leproso, utrorum igitur dimisso debito quis amplius relaxatorem debiti diligat, sagaciter inquirat. Insinuaverat non esse Phariseum absque debito, quasi tacitè reprehensione iniquum judicem redarguens, *si in paucioribus teneris non superbias, quia tu quoque veniam eges*, interpretatur Titus Bostrensis; præventus sublimi paradiigmate, suam sui reatus sententiam, sibi met enunciatum interrogatus Simon, *estimo, quia is, cui plus donavit*. (g) Nil amplius tuo damando requirebatur judicio, hinc rectè judicasti, quid enim funem suo in collo portat phræneticus, quò ligetur; apponit illicò incarnata Sapientia insi-

Accessus opportunus Magdalena fuit importunus Phariseo.

(f) hom: 6. Matth:

Christus Phariseum cogit ad suam superbiam confessionem.

(g) Luc. 7. v. 43.

Magdalena
non tantum
lavit JESU
pedes, sed suis
etiam capil-
lis terxit.

Iustus non
tantum plan-
gat pro ani-
mabus pur-
gatorij eis
compatiendo,
sed etiam pe-
des Domini
tergat, eis o-
peribus me-
ritorij sub-
veniendo.

(b) hom: 33. in
Evangelio:

pianti Hypocritæ videndam hanc mu-
lierem, quam ille in corde suo livido
ac superbo immundam repudiaverat,
& non repudiantem Dominum à Pro-
phetarum numero, ut secretorum ne-
scium, segregabat. Librat æquissimus
arbiter amorum merita, exhibita u-
triusque sibi obsequia perpendit, ob-
jurgat incurium Divini hospitis rece-
ptorem, subtractam aquæ copiam im-
properat, lassis beati viatoris pedibus
non oblatam, quasi præsumens obtru-
deret, leve aquarum pretium, quæ fa-
cili negotio, exili ministerio unius baju-
li comparatur, difficilem econtra ef-
fusionem lachrymarum cum tam insigni
erubescens servulæ verecundia, cum
tanta inundati vultus confusione; pri-
mo secundum adjicit ministerio servi-
tutem, rigatos pedes, lachrymis nè ma-
deant, capillis absterxisse, idcirco quæ
immunda lavandis JESU pedibus sub-
sternebatur, mundata renititur à deli-
ctis, diffusis imbribus pœnitentiæ, se-
renitas meridianæ gratiæ succedit ad
lætitiā, & pereunte reatum caligine
cœlum exhilaratur splendentis hujus a-
nimæ fulgore; dum lavat lachrymis
pedes placati Vindictis, lavatur ad can-
dorem innocentiae, dum lotos defluat
tergit cæsarie, facerrimos sibi compa-
rat sudores, & quā tot venabatur o-
culos ad peccatum, venatur nunc re-
missionem peccatorum. Considerat
Gregorius prolixam nonnihil arrogan-
tis Pharisei superbiam, & contritam ge-
mebundæ peccatricis humilitatem, illum
de falsa præsumendum Iustitia assimilat
ambitiosis Synagogæ filijs, istam plo-
rantem ad pedes Domini, eosque co-
mis abstergentem conversæ comparat
gentilitati, elige, quam sortem alteru-
tram malueris, auscultatrix anima, quæ
cor tuum coram Domino nuper effun-
dere sicut aquam statuisti; secundam
te electuram prævideo, qui video totis
affectibus te JESU pedibus incumben-
tem, sed hoc lavare lachrymis non suf-
ficat, est opus lotos tergere, absterge-
re madefactos; quod nos quoque, com-
mentatore Gregorio, veraciter agimus,
si sanctis ejus in tribulatione compatimur,
si eorum tristitiam, nostram putamus. (b)

Quis audeat aggregatas sanctorum
agmini illas negare animas, quæ qui-
dem non amplius claustra carnis in-
habitant, ab incolatu tamen cœlestis

Solymæ gravi dilationis damno excru-
ciandæ distant; nam qualis quisque à
corpore mortis hujus egreditur, talis
& ante tribunal Judicis præsentatur, nec
antea in regnum gloriæ intromittitur,
donec à levissimis etiam culparum ma-
culis immunis absolvatur. Quia igitur
post vitæ exitum, non habet unde
debitum possit solvere, solutionem cogi-
tur à viatoribus expectare; tu igitur,
qui lachrymans ad pedes Domini & mul-
tū diligens, tui remissionem debiti ob-
tinuisse speras, rigatos, est conveniens,
ut abstergas, haud tamen alio, quā
capillorum impendio, qui, quoniam su-
perfluunt humano corpori, superfluum
bonorum seu temporalium, seu etiam,
si licet dicere, spiritualium substantiam
præfigurant: capillis ergo pedes Domini
tergimus (concludit moralis Papa) quan-
do sanctis ejus quibus in tribulatione com-
patimur, etiam & his, quæ nobis superfluum,
miseremur; sic igitur captivis DEI Filijs
charitativā teneritudine condoleat, ut
etiam laboriosa manus compassionis suæ
sinceritatem pandat. Et quia tam ope-
ra, quā merita in manuum symbolo
delineantur, operemur pro impotenti-
bus, promereamur ad succurrendum
mereri non valentibus, ut dum os sup-
plicabundum misericordiæ mediationem
invocat, laboriosa manuum exercitatio,
devota eleemosynarum elargitio, volun-
taria extenuandi corporis maceratio, fra-
ternæ compassionis efficaciam ostendat.
Sint duræ flagitiorum reliquiæ, quas
nobis sanctæ hæ animæ præsentant con-
coquendas, quas quia non ultra ipsæ
sinuntur digerere, non desinunt hor-
renda inter supplicia languere, sit no-
stræ charitatis ministerium cor nostrum
ardenti amoris flammicidie succendere,
ut valeat omnem reatum duritiem con-
sumere, & plenæ dilectionis opus con-
summare opus Divinis dignum manibus,
quod mortuus DEI Filius præ cæteris in
ipso suæ passibilitatis vestibulo voluit
exercere. Ablegatur ad fœdisfragum I-
sraëlis Regem Altissimi nuntius Isaias, ro-
boraturus timidum, nè insurgentium
adversariorum acies timeat, assecraturus
dubium, nè promittenti exercituum
Domino victoriam fragilitatis propriæ
intuitu diffidat. Utque infallibili subi-
gendorum hostium inniteretur funda-
mento, supremus rerum arbiter pro-
poni præcipit, scelesto licet principi, pro-
digiorum paradigma: pete tibi signum à

JESU pedes
suis capillis
tergit, qui a-
nimarum in
purgatorio le-
vamine in-
tendit.

Offertur A-
chatz regi si-
gnum in cælo
& in inferno.

(i) Is: 7. v. 11.

Noluit Achatz
perfidus ullum
signum pete-
re, nè glorifi-
cavetur DEUS.

(l) serm: 2. de
Advent:

(m) Ephes: 4.
v. 10.

Signum pro-
fundi erat de-
scensus Chri-

Domino DEO tuo in profundum inferni, si-
ve in excelsum supra. (i) Grande my-
sterium! sed ferè grandius misere-
ntis clementiæ incrementum; in manu im-
pij peccatoris ponitur, ad nutum per-
duellis Idololatæ cœli sublimitas, &
abyssalis terræ profunditas jubentur an-
cillari; si exigat hiantem terrâ obscuram
tenebrarum regiam patere, non mora-
buntur portæ inferi, ruptis velut repa-
gulis quantocyus reſerari, si cupiat fan-
ctam civitatem Jerusalem empyrea in
regione situatam, bipatentibus valvis
spectabilem comparere, spectabit illicò
serenissimæ hujus provinciarum Domi-
næ incomparabilem venustatem, sed
renuit alterutrum eligere, utrumque
homo perfidus recusavit, non petam, ut-
que Creato latentem oculo mentitæ pie-
tatis velamine contegeret iniquitatem,
conjunxit & subjunxit fallacem fraudu-
lenta vulpes periodum, & non tentabo
Dominum (legunt alij) non exaltabo Do-
minum, quasi dicat interpretante Carenſi,
nolo petere, nè in signo dato exaltetur DE-
US. Exaltabatur tamen, quamvis non
concurrente impio, sed Adversante Re-
ge filiorum superbiæ, non minùs deor-
sum in inferno, quàm sursum in excel-
so; potest namque (Bernardo explanan-
te) immensa charitas, quâ majorem ne-
mo habuit, cui similem in tellus exer-
cuit designata, jamque tunc præfigura-
ta intelligi, cujus urgente vehementiâ,
cujus exſtimulante clementiâ, cujus im-
pulsus impetu in infernum quoque pro
amicis moriens descendit, ut præcipia-
tur Achatz, vel in excelsis regnantis expa-
vescere Majestatem, vel descendens ad in-
feros amplecti charitatem, (l) concludit
mellifluè Clarevallensis Abbas, qui enim,
quæ sua sunt, non requirens, exinaniv-
it & humiliavit semetipsum, dum vi-
veret usque ad mortem, desinente e-
tiam mortali vitâ, descendere ad re-
gionem umbræ mortis non dubitavit,
ut compeditos solveret, quorum au-
divit gemitus & circumvallatus obscuro
limbi carcere; detentos pariter in pur-
gatorij ignis ergastulo captivos libera-
ret; enimverò, qui descendit, ipse est,
& qui (sacro Doctoris gentium oracu-
lo) ascendit super omnes cœlos, ut imple-
ret omnia. (m)

Verumtamen, prius, hoc ipso præ-
dicatore egregio declamante, prius in
inferiora terræ, qui enim se exaltandum

à terra prædixetat, qui ad se ipsum om-
nia tunc tracturum sponponderat, ille ut sanctorum
(Ambrosio commentatore) exploravit in-
feros, cum captivos, quos ex prævaricatio-
ne Adæ, aut proprijs captos peccatis in con-
ditione tenebant, abstulit consentientes sibi
& ascendens inde in cœlos induxit. (n) (n) in Epist: ad
Hoc signum pijsimæ charitatis propo-
nebatur ambitioso regi, sed ille rega-
lis solij elatus fastigio, & astutus hu-
manæ sapientiæ eloquio, nec voluit sub
terram descendere, nè suam dolosa vul-
pes reperiret foveam in inferno infe-
riori, nec statuit in excelsum ascen-
dere, timens, nè pari prædecessoris sui
periculo, ponens in testamenti monti-
bus nidum suum, quasi fulgur in abyf-
sum præcipitetur. Vos pariter, hoc
signo duplici, dignatur DEUS totius con-
solationis consolari, ut & conversatio
vestra in cœlis sit, & tamen una simul,
quasi peregrinantes à Domino ad por-
tas inferi, eas reſeraturi descendatis, i-
bi contemplantur ea, quæ non viden-
tur, hic meditantur ea, quæ videntur.
Vos alloquor præ cæteris, qui urbium
frequentiam negligentes, cum Hierony-
mo vos declarastis, gloriantes in Do-
mino, qui vocavit vos, noster princeps est
Elias noster Eliseus. (o) Utriusque imi-
tatores estote, si utrumque ut filij
patrem reveremini, si utriusque patroci-
nium veneramini, utriusque pariter an-
xiæ charitatis zelum ferventer imite-
mini, ac æmulemini prudenter; exor-
diamur à discipulo felicis Magistro ap-
proximaturi; de Elisei meritis, quid dica-
mus, ut loquar cum Ambrosio, cujus
hæc prima laus est, quod patrem voluit gra-
tiâ superare, nec vano fortunati eventus
augurio, nam eodem contestante, Elias
cum simplicem sanctitatis ipse haberet spiri-
tum, Eliseo duplicem dereliquit. (p) Cæ-
debantur ligna laborantium discipulo-
rum manibus, exiliens de ferro ligni
manubrium, in flumen decidit, cum
aqua fluminis abripiendum; clamat &
Patrem invocatur, qui reparet jacturam,
non enim suum erat, quod perdidit,
sed suo ut famularetur usui ab alio
mutuavit; sed Thaumaturgus Pater, ut
desolatum conſoletur filium accurrit ad
torrentis marginem, præcisoque ligno
illud immisit flumini, & natans ferrum,
quid rarius? ascendensque in superfi-
ciem, extensæ arripientis dexteræ se
obtulit apprehendendum, legi subtilem
ia;

Sancti Elias &
Eliseus primi
Carmeli Pa-
tres exstite-
runt.

(o) lib: 2. Epist
16. ad Paulin:

(p) sup: cap. 6.
lib: 4. Reg:

Elisei laus est
voluisse Pa-
trem in gra-
tia superare.

investigantis Rhabani elucubrationem, qui perfidos induratae Synagogae filios cadendis arboribus infructuosos assimilat, illi conformiter comminabundo Divini Praecursoris eloquio: *jam securis ad radicem arboris posita est.* (q) Est quidem (Gregorio moralizante) arbor mundi, universa Adae posteritas, securis verò Redemptor noster, qui velut ex manubrio & ferro tenetur ex humanitate, sed incidit ex Divinitate; restringit tamen mortiferam illius iram ad Judaeos Cyrillus propter exercitiam eorum impietatem in Christum, non quasi securis radici inhæserit, sed juxta radicem posita, quodammodo expectavit, *decisæ namque fuerant rami, nec radicitus extirpata est planta, reliquæ enim Israël salvæ fi-ent,* (r) securis ista manubrio velut in profundum abyssum decidens, ad inferos captivam reducturus captivitatem transmigravit, sed corpus in sepulchro depositum tanquam ad ferrum rediit, quando redanimatum è tumulo resurrexit. Insinuat proximiorē allegoriæ nostræ elucidationem religiosissimus Ephrem, dum militanti cuilibet sub prævio Evangelicæ perfectionis labaro, consimilis prodigij edocet operationem, *lignum aridum, ferrum securis de profundo aquæ extraxit,* quid levius ligno, quid gravius ferro, & tamen istud illius violentiæ cogitur cedere, & illi sustinenti istius gravitas inhærere (prosequitur exarescenti ligno religiosam animam æquiparare, & hærentem spiritum inter flammivomos piacularis lipparæ vortices nutanti ferro assimilare) *corpus monachi, quod jejuniis exaruit, animam de profundo attollere potest.* (s) Quid extrahenti accidit facilius, quid ei, quæ extrahitur, optatius succedit? imitare fili Patrem tuum, tam operando, quàm adjuvando, demersas in profundum ultricis Justitiæ victimas adjuvas jejunando, ut transeant de igne inextingvibili ad flumen refrigerij, de finibus miseriæ ad regnum misericordiæ, de gremio angustiae ad sinum Abrahamæ efficiis abstinendo, quidquid tibi subtrahitur, illius indigentiae adjicitur, quidquid contraxit ferrum illud expurgandæ rubiginis, totum consumitur in camino famedicæ charitatis.

lis deducuntibus raptus, flammivomen-
ti impositus quadrigæ, velut cœligeno
in triumpho victor ascendit, delatus in
paradisum voluptatis; victorem dixi,
non gentium barbararum, quarum siti-
vit animas, non corpora nisi Divino a-
gitatus spiritu exanimavit, sed munda-
narum voluptatum; suo enim jam sæ-
culo ingemiscebat Ambrosius, *graviores
inimici sunt pravi mores, quàm hostes infe-
sti.* (t) Applaudit huic Triumphatori
temporum, expugnatori cordium, victo-
ri vitiorum aurifluus Ravennas, *jejunium
Eliam levavit ad cælum, & purificato sic
corpori, ignei cursûs adduxit obsequium, ut
ostenderet gehennæ, quæ exurit reos, innocuis,
quàm deseruit.* (u) Tui sit muneris au-
rigam agere devehendarum sanctarum
mentium, quas ultrix flamma cruciat,
sed deliciosus vitalis aquæ fluvijs ad in-
star crysalli splendidus de sede DEI
& agni profluens, suo cum refrigerio
expectat; tui sit ministerij, tuæ sit pio-
tatis assiduo regularis jejunijs impendio
quadrigam exstruere, molestos compe-
des à sacris illorum pedibus abstrahere,
qui viatorum egressi limites comprehen-
sorum gaudent juribus, electi inter ci-
ves visionis pacificæ, sed adhuc hæren-
tes in ergastulo, adhuc gementes in
caligine, jubentur solvere; quæ inde
tribuant, non possident, sed largien-
tem magnanimæ commiserationis cu-
juspiam dexteram, ut suppleat, exspe-
ctant. Accedit sacerdotalis dignitas an-
gelica excedens ministeria, primitialis
præcellentia, quæ nisi genuinis magni
Sacerdotis Melchisedech successoribus,
vitæ suorumque morum publicis pro-
fessoribus nullatenus videtur conferen-
das, Rex pacis pacificus cum pacis ho-
stibus, & Rex Justitiæ justus cum im-
pijs ac injustis, hoc enim hujus nomi-
nis affert interpretatio, sine patre non
minus quàm sine matre, sine genera-
tionis enumeratione, nè sola generis
nobilitas, sed vitæ nobilis integritas
præfulgeat, sit senior à gravitate morum,
probatas ab innocentiae prærogativa di-
gnus, qui in exemplar omnium omni-
bus proponatur; huic ampliori jure,
quàm Parri multarum gentium, illud
illustre occinitur elogium: *princeps DEI
es apud nos.* (x) Exceperat reducem ab
admirabili sacrificio unigeniti luctus de-
functæ conjugis, quàm centum vigin-
ti annis vixisse memorat sacer Histo-
ricus peculiari mysterio, ut enim la-

*ligni aridi a-
nimas purga-
torij attrahit,
ut eas in cœ-
lum attra-
hat.*

(t) *serm: 2. in
c. 6. lib: 4.
Reg:*

(u) *serm: 266.*

*Elias jejuniis
in cælum ve-
hatur.*

*Jejuniis eri-
piuntur ani-
ma ex purga-
torio.*

(x) *Gen: 23.
v. 6.*

(q) *Luc: 3. v. 9.*

(r) *in catena
Græc:*

*S. P. Elifens
ligno securim
ferream è flu-
mine attra-
xit.*

(s) *Tract. de
rel: rudin:*

*Corpus mo-
nachi jeju-
nantis instar*

Imitare Eliam protoparentem tuum,
si forsan celebriori pompâ amicas DEO
animas contendis venerari; qui Ange-

Rex procla-
matur Abra-
ham, dum de-
functo quietis
locum procu-
rare nitur.

terlinealis notanter adstruit, centenarius & viginti septem numeri soliti sunt & quadrati, quibus signatur integritas vite sanctorum ante hujus vite exitum; deploraturus igitur, & simul exanime cadaver cumulaturus, amaras impendit lachrymas, commune indicium, si veræ sunt ut istæ fuerant, amoris & doloris, surrexit dein (Hebræo recensente) desuper facies mortui sui, ut colligas cum eminenti Cajetano, exequiarum tempore è regione, seu respectivè ad faciem superiori loco consedisse, tanquam qui continuante intuitu vultum defunctæ conjugis contemplabatur. Accessit illicò Hethæum populum, & sensatâ propositione, jus condendi sepulchri in eorum postulans territorio, audire meruit, se DEI principem nuncupari; adjungit alia Commentatorum littera, & Græca versio, *Rex à DEO es tu in nobis*, novellum incolam Regem nuncupant, recentem advenam nominant DEI principem, quasi Divinum quid in sollicitatione sua perspexissent; jubetur ocius in electis sepulchris eorum sepelire mortuum suum.

Regem se ex-
hibet, qui a-
nimabus in
purgatorio
requiem qua-
rit.

Ecce! qui se in omnium præsentia peregrinum profitetur, regalibus adornatur titulis, qui neque gradum pedis possidebat, & agnum suo dicandum tumulo requirebat. Hoc fecit & effecit sollicita fidelis mariti charitas promortuæ conjugis sepultura providum, nè suâ exanimatum corpus destituatur requie anxie procurantem, si principem ominantur, si regem augurantur infideles alienigenæ, dum occupatum vident circa defuncti sepulturam, repræsentabit titulo ampliori regem ac principem, quem urgens Christi charitas deducet ad obseratum plectentis Justitiæ carcerem, & consulat de procuranda requie mortui sui; suspicabantur, immò ut Author catenæ indicat, experiebantur in hoc peregrinante advena principem DEO gratum, qui dum accederet exoraturus pro mortuo suo speluncam duplicem, Ephron vir magnus in supplicante Abraham Dominum reveretur, totumque agrum offert absque refusione pretij, rogat rogantem ut accipiat, impatiens rogari. Sed justus renuens donanti consentire, quadringentos argenti siclos appendit, & illicò Saram uxorem suam in spelunca duplici respiciente Hebron, in ter-

ra Chanaan sepelivit. Est sepultura speluncæ duplicis, activæ vitæ innocentia plenius redundans meritis, & sanctitas contemplativæ, activa namque vita (y) lib. 6, mora sepulchrum est, inquit Gregorius, quia à pravis nos operibus, mortuos tegit, sed Duplicem contemplativa perfectius sepelitur, quia à cunctis mundi actionibus funditus dividit. (y) paravit Adjacent extra quietis tumulum, sævis excruciantur ignibus sancti sanctorum Saræ sepulmanes, in doloroso inquietæ effectio- nis ergastulo, prementis purgatorij gementes & egentes, sunt tibi amico vincitæ titulo, sunt consanguineo vicina privilegio, sunt quovis alio te obligantes debito, expectant in pace requiescere, nec aptiorem exigunt tumulum, quam memoratum speluncæ duplicis sepulchrum; adstipulatur Gregorio Eucherius, & voto simili his sanctis manibus suffragatur, *Sara in sepulchro duplici sepelitur, quia anima, quæ sæculo moritur, ut DEO vivat, geminâ vitæ requie suscipitur, id est, actione boni operis, & contemplatione Divinitatis*, quem sanctius mortuum sæculo licet dicere, quam victricem illam animam, quæ fuscis & stratis hostibus, laureato vertice, per arctam, quæ ducit ad cælum, semitam, regnum DEI violento assultu obfessum expugnavit? quæ magis DEO ambit vivere, quam confirmantis gratiæ ter felix filia, quæ toties, dum peregrinaretur à Domino, in spiritu filiali clamabat fiduciâ ad eum, à quo est omnis Paternitas! *Abba Pater!* quis cupit fortius, quis ambit sapius, quis instat sentius, quis certat gravius pro celeri subsidio, pro exoptatæ redemptionis litro, quam hæ amantes animæ, ut permittantur ferventius diligere, dilectum plenius amare; amant, sed ferientem, diligunt cruciantem, sed optant amplecti remittentem, & oris sui osculo basari, non intercalari visitantium Angelorum solatio refocillari. Aspirant sepeliri, exoptant tumulari, in duplici spelunca, ut tuæ actiones experiantur præsidium, & validæ apud blandum Judicem contemplationis calculum adipiscantur. Sic sic desiderant beati mortui, sic ambiunt sepeliri, ut quidquid adhuc superest interrogandum, ut omne, quod restat exsolvendum cum Christo, in DEO abscondatur, oblatis Christi meritis, nè ultra ultrix exigat Justitia, contegatur.

Operationes
vitæ activæ
& exerciti-
um contem-
plativæ est
spelunca du-
plex, in qua
anima pur-
gatorij re-
quiescunt.

Extende igitur per sanctæ operationis studia! impende per secreta intimæ contemplationis sacrificia duplicis speluncæ pretium. ut requiescat amodò, non tantum in sinu Abrahæ, sed insuper in floridissimo JESU Nazareni gremio mortuus tuus: collusit, si non alius Psaltes regius, quando anhelantem ad intuemdam DEI faciem effigiaturus animam suam, desiderantem ac pennigero saltu deproperantem cervum ad fontes aquarum representavit, refectum se amaro lachrymarum pabulo recenset, dum diceretur sibi quotidie, *ubi est DEUS tuus?* exspectabat effundens in se animam suam, desideratum toties transitum in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum DEI, sed contristari videns eandem dilatione nimia, in spe commorari lugentem voluit simul & consolari, dum interim experiri debuit aggestam ærurnarum congeriem, quâ premebatur, quando omnia excelsa, & fluctus DEI super gementem transierunt, quando abyssum, id est (Commentatore Lyrano) una afflictio aliam invocabat, describit namque in spiritu Prophetico singultu abundus Vates, dilationis tedium ex multitudine afflictionis oriundum, quam voce cataractarum cœlestium insinuat, & per hanc similitudinem denotatur multitudo & magnitudo afflictionum, quæ super populum Israël venerunt tempore captivitatis Babylonice, justo DEI iudicio pro sua iniquitate, subjungit memoratus Pater; abyssus est tanta exundantium aquarum profunditas (Ayguano etymologizante) quod videri non possit, præfiguratam proinde reor excentricam amarissimarum & acerbissimarum tribulationum colluviem, quæ super detentas in captivitate purgatorij animas, ob plenè non expiatis peccatorum prætorum maculas transeunt, sed non subsistunt, super electos quippe transit tribulatio ad instar virgæ ferientis dorsum pueri, quæ tamen super reprobos persistens, stabit in æternum, vaticinio conformiter prælagio comminantis Isaia: *erit transitus virgæ fundatus, quàm requiescere faciet Dominus super eum.* (2) Hic virgæ transitus, Divinæ scilicet ultionis percussio est duplex, & transitoria & fundata, illâ flagellantur ad tempus filij, qui amantur, sed ista vulnerantur servi nequam, qui reprobantur, super quos requiescere dicitur, ut permansura in æternum declaretur; utramque percus-

sionem dividit commemoratus Vates: *percutiet terram virgâ oris sui, & spiritu labiorum suorum interficeret impium.* (a) (a) Is. v. 11. v. 4. In terræ genuino schemate, terreno aspersas pulvere justorum animas intellige, quæ virga Divini oris percutiuntur, dum horridis doloribus, plagis ineffabilibus, ad plenam usque munditiem cruciantur, sed spiritu labiorum suorum interficitur impius, quando ferali condemnatus sententiâ severi Judicis, in æternaturæ confusionis barathrum precipitatur. Transeunt igitur super Israël, qui videns DEUM dicitur, super piaculares animas omnia excelsa abyssi magna, dum integra pœnarum nubifragia in eas effunduntur, quæ excelsorum nomine idcirco compellantur, quia easdem, quo severius cruciantur eò vicinius in cœlum levant, in undaverunt aquæ diluvij & elevabatur arca; ideò amanter sustinent, & toleranter lugent, quia quantocius desideratam illius faciem videre ambiunt, quem se visuros DEI filij certissimâ securitate sciunt; ut videant velocius, eripiantur citius, pertingant compendiosius, & bibant celerius de ubertate domus suæ optatissimum subjungit medium, immò injungit potius Divini legislatoris nomine præceptum dilectionis, non illis fortiter amantibus, sed viatoribus, ut indigis subveniant, & se juvare non potentibus succurrant; *in die mandavit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum ejus.* (b) Legunt interpretes græcæ paraphrasis, *mandavit eleemosynam suam*, est dies vita Justi, ut docet moralis Papa, illi innixus Doctoris gentium asserto: *erat enim aliquandò tenebræ, nunc autem lux in Domino.* (c) huic igitur diei injungitur misericordia, præscribitur eleemosyna, ut peccata non solum propria, sed aliena etiam redimantur; est nox commune adversitatis symbolum, in qua misericordiarum Pater recipiendum jam jam filium flagellat. Flagellantur atrociter flentes & ejulantes DEI filij in suæ captivitatis angustia, in terra deserta & invia, ut totidem noctes caliginosas diceres, quot sanctas hasce animas enumerares.

DEUS præcipit electis suis in die, ut exerceant opera misericordie, & largiantur elemosynas pro animabus purgatorij.

(b) Ps. 41. v. 9.
(c) Ephes. 5. v. 8.

Anime in purgatorio in abisso cruciatum demerguntur.

(2) Is. 30. v. 32.

ter frementes gemitus voce quantumvis tremulâ jubilare, corde licet mœstissimo exultare. Sed tuum est debitum, quod teneris exsolvere, si diem coram DEI oculis præendas exhibere, tuæ est obligationis ministerium, tuæ servitutis officium, his miseris misericordiam impertiri; est singularis eminentissimi Hugonis elucidatio, qui diem pro schemate prosperitatis sumit, *in die prosperitatis mandavit Dominus misericordiam suam, id est, sibi fieri dando eleemosynas, ad stipulatur humilis Incognitus, mandavit alijs subvenire, ut scilicet quilibet alteri secundum facultatem suæ prosperitatis misereatur, sibi mandavit fieri incarnata Veritas, quæ ore proprio evulgare voluit: amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis*;

(d) Matth. 12.
v. 40.

(e) Matth. 12.
v. 5.

He sanctæ animæ sunt fratres Christi.

Indigo JESU subvenit, qui his succurrit.

(d) nec fraternæ familiaritatis privilegium solis pauperibus, appropriandum judicat Hieronymus, sed his ad quos extendens manum alibi dixerat: *quicumque fecerit voluntatem Patris mei, ipse meus frater est.* (e) Quasi diceret, est enim genitus à DEO Spiritualiter, ut ego naturaliter, nec minimum vel ordine vel dignitate, sed humilitate voluntariâ intellige, has sanctas quippe animas pœnalis carcer non vilificat, neque dilata ad tempus aliquod corona glôria inhonorat; conetur itaque deservitis JESU fratribus succurrere, quisquis ardenti desiderio JESUM in suis optat indulgentijs sublevare; nec quia insufficientem te ad redimendum reperis, iisdem desine suffragari, placebis Divino Spiritui, gratum te cœlesti exhibebis paraclyto, si vices consolationis agere, si desolatos pio quovis suffragio solari contenderis, & patientibus, non solum affectuosâ teneritudine compati, sed etiam auxiliari subsidio patrocinari. Imitare mulieres, non tamen effœminatas, sed ipsis Apostolis vix non ferventiores, nisi dicas, illas maturius attulisse aromata, sed istos tardius flagella tolerasse, illas intrasse citius ad sacrum sepulchri pastaphorium, sed istos constantius quantumvis serius ergastulum subiisse; illas ad corporis Dominici obsequium festinasse, sed istos pro Domino ad catenas, & compedes involasse; infuderunt illæ oleum adhuc diluculante, isti fuderunt sanguinem meridiante cœlo. Posuerat jam in sole tabernaculum suum, & tanquam sponsus processerat de thalamo

suo, ut primùm matri mœstissimæ resurgens filius suæ resurrectionis mysterium intimaret, quando sacra Mariarum trias sub diluculante umbraculo progrediebatur ad sepulchrum, ut emptis aromatibus ungerent Corpus JESU, nec enim Sabbathino vespere, præ occupante jam noctis articulo monumentum adire poterant (ut notat Gregorius) sepulto præparabant mœroris obsequium, cui jam resurgenti triumphalem erigere oportuerat solemnitatem, intenderant ungere corpus mortuum, nè fortè mortali scaturiret humiditate; nève morosæ tarditatis sollicita earum charitas argueretur, valde manè præproperæ viam accelerant, ut nobis (elucidante Beda) exemplum præberetur, ad odorem bonorum operum, orationumque suavem fragrantiam Altissimo discussis vitiorum tenebris, illuminatâ facie præsentandum.

Arguuntur sollicitæ viatrices non ob insolentis militiæ custodiam, non ob latentium insidiatorum malitiam, jam enim perfecta charitas foras servilem miserat timorem, sed ob ingentem obvolventis saxi machinam levare junctis ipsarum manibus non sustinentem; consulebant discutientes motam ab invicem quæstionem, *quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti?* (f) aptabant prudentes fœminæ jam nocte mediâ ab oleo fulgentem lampadem, sed peplum, quo mentis velabatur oculus, nondum à cordere movebant, & idè patefacti sepulchri gloriam non adhuc prævidebant; illud ut admirandum; curiosæ quæstionis excitat discussionem, si clausum opinabantur tumulum, si molem lapidis, ob ponderis gravedinem suis amovere manibus, suis revolvere viribus diffidebant, cur JESU corpus ungere, cur saxeo inclusum tumulo aspergere allatis aromatibus præsumebant? veniunt ungere, ignorantes quisnam valeret lapidem remove? *accurrunt non ad ungendum tantum aliquam corporis partem, verbi gratia pedes, aut caput, sed ut venientes ungerent JESUM, quod est totius complexio,* (g) advertit subtiliter Clavallensis Abbas; legi præclaram respondentis Cajetani resolutionem, muliebri elongatas verecundiâ, quæ eas à virorum consortio segregabat, accessum non attentasse, ut viciniore intuitu examinatum JESU Corpus conspicerent, quan-

Tres Mariæ præveniunt Apostolos cum aromatibus præveniuntur autem cum martyrio.

Sollicitæ ob revolvendum lapidem saltem sepulchri contingere, & sociari Christo lachrymis contendunt.

(f) Marc. 16.
v. 3.

(g) serm. 12. in Cant.

(b) Luc. 23.
v. 55.

quando Josephi & Nicodemi ministerio ungebatur, sed quia narrante Lucâ: *mulieres viderunt monumentum, & quemadmodum positum erat corpus ejus*: (b) non dubitasse de inuncto corpore convincentur, proinde vix ideò, ut nondum unctum ungerent, vel copiosiori fragrantia odoriferum redderent, videntur cum aromatibus accessisse. Adducunt alij usitatam illius gentis & temporis consuetudinem, quâ defunctorum cadavera, diebus pluribus inungebantur, donec distillans humor exsiccaretur vi aromatum, & à corruptionis periculo salvum præservaretur. Volebant insuper fideles viventis JESU famulæ eidem pro se mortuo hoc nobili obsequio ancillari, nec terrebantur ab impenso aliorum opere, nec prævio virorum ministerio repellebantur, quibus familiare fuerat, aliorum vestigijs insistere, & visis Justorum exemplis ad imitandum stimulari. Unde sacri amoris violentiam prædicatorum Princeps Vincentius Ferrerius designat, quæ coopertum marmore sanctissimi Corporis thesaurum adire compellebat, quantumvis congenitus humanæ fragilitatis timor non referandum, proinde nec ungendum persuadebat; adducit igitur sacri hujus concilij unanimè suffragium, dum consono locutus hoc idiomate commentatur: *si non possumus eum ungere, saltem poterimus ejus monumentum tangere, & ibi eum flere & secum associari*, (i) habet hoc sibi proprium ingeniosus amor, quòd ubi ab intentato arcetur auspicio, non ideò resiliat vel pusillanimis vel enervis, sed instat fortius, quo rudius rejicitur, urget frequentius, quo violentius retruditur, & si totum non valet consequi, parte se simulat contentari, quam dum consequitur, procedit animosius, quo vivax æmulus adversatur crudelius, donec iterato sapius assultu renitentem debilitet, & refractarium enervet. Solertes bajulæ unguenta deferunt, & quamvis magno occlusum adhuc lapide ungendum exanimati agni corpus supponerent, intrepidæ procedunt, ut si non liceat desiderato intuitu beari oculos, contactu marmoris suum Redemptori suo dilectionis obsequium deponant. Felix perseverantia devotæ charitatis, traxit geminos de cælo in terram Angelos, qui vitale cum sanctis mulieribus ordiuntur colloquium, victorem mortis de tumulo resurrexisse annun-

Earum attendens charitas traxit de cælo duos Angelos, qui lapidem revolverunt.

cientes, confuso tenebrarum principe, qui olim per mulierem victricem nostræ vitalitatis mortem callido, quod instituebat colloquio introduxit. Veniunt videre sepulchrum dormire nescientes sancti amoris filiæ, *vides quia venerunt, non ut Dominum cernebant*, notat Chrysologus, *sed sepulchrum*, (l) & jam in sui mœroris solatium, in sui laboris pretium, in suæ dilectionis præmium, revolutum inveniunt lapidem ab Angelo, non quidem ut Angelorum Domino, munitam cum signaculis reserarent januam ad exeundum, sed revolvit non volvit lapidem, ut revolutus existeret prodigiosæ resurrectionis assertor, qui advolutus, ut obvolverat, Dominicæ mortis existit attestator.

(l) serm. 75.

O! si confimilis descendat Angelus, qui obduratorum nostrorum cordium lapideam duritiem removeat, ut jacens ad intus anima consurgat in adiutorium defunctorum! quemadmodum namque cor illud Christi cælum est, in quo vivit, & regnat zelosa charitas, quæ DEUS est, sic & ferali vicissitudine petus illud, quod nequit misereri miseris, Christi sepulchrum est (ad stipulante memorati Ravennatis allegoriâ) in quo Christus adhuc habetur mortuus & sepultus. Vive amoris vitæ, ut in te vivat charitas, quæ mortuos ad vitam revocet, quæ sepultas in purgatorij tumulo sanctorum animas, ad Patriam viventium tuis laboribus, tuis conatibus, deducat, ut quæ prius habitaverant in regione umbræ mortis, te ductore aut conductore transeant ad vitæ regiam, ad regionem beatæ sanctitatis, ut quos minimos adjuvisti, quos indigos eruisti, quos pressos sublevasti, reverearis amodo maximos Christi fratres, in gloria cohæredes, tuos in felicissima æternitate debitores, continuos coram Divina facie, quam vident facie ad faciem, intercessores. Festina nunc pede prope-ro, aligero affectu, ad luctuosum & nondum gloriosum sacrarum manium sepulchrum, accurre per fidelem compatientis animi miserationem, illos amicâ teneritudine visitaturus, quorum laudasti toties pacificam virtuosæ societatis conversationem. Vade ad regionem quantum corpori dissitam, tantum meditabundo spiritui vicinam, vide hanc visionem magnam, quomodo misericordiarum Pater suos in manu Sathanæ di-

In corde charitativo Christus vivit, in destituto charitate mortuus jacet.

Descendendum est ad januam purgatorij, si forte ad gemitus, & orationes nostras rejeteretur.

mittat filios, quos olim statuit in triumphalem Solymam cives assumere glorificandos; vide! qualiter ultor filius severissimo flagellari sinat verberare, terribilium tormentorum myriade excruciantos, quos olim velut fratres suos eorum primogenitus suis amplexibus honoraturus recreabit; vide! quemadmodum amor spiritus, illud suavissimum in Trinitate delictum, qui visitato ac benedicto Abraham noluit associari socijs infamem Sodomam igne ac sulphure incineraturis, & funditus exustis civibus, cum incolis & advenis eliminaturis, nunc ignibus uri dissimulat suorum amicorum animas, quas ipse sua sanctificante gratia vivificavit sapius, inestimabili suorum charismatum pretio ditavit, suarum consolationum rore coeligeno frequenter irrigavit. Et quamvis acerba hæc exulcerantium cruciatuum genera, non ad occisionem, sed ad purgationem tantum ab ordinante Providentia dirigantur, non ad destructionem, sed ad correctionem destinantur, non minus tamen, si solam intensionem trutines, si fornacis ardorem consideres, hæc pretiosa mundantis, & adornantis figuli vasa torquentur, & exurantur, licet præparentur ad regnum, quam reprobata iræ vasa, quæ sine ereptionis spe perenni exitu deputantur. Una tantum horum confinium est distantia, illa solum gementis purgatorij est differentia ab illo concentrati mœroris territorio, quod hæc sit terra oblivionis, nunquam imposteriorum recolenda, illud terra afflictionis, in vitæ patriam commutanda; ibi frequenter captivas solator Angelus recreaturus visitat, hic sempiternus horror, ut semper terreat, semper inhabitat; ibi post elapsam præscriptæ detentionis durationem, labor commutatur in requiem, mœror in gaudium, calamitas in gloriam, & plaga in coronam, sed iste ignis, qui paratus diabolo & angelis ejus, in suam pariter absorbet voragine homines suos (suos dico ex crimine, non ex cogitatione, suos ex culpa, non ex natura, suos ex voluntate propria, non ex necessitate congenita, vel coacta) ignis iste urit, & non consumitur, ardet & non minuitur, torquet, nec tollitur, exulcerat, nec lenitur.

Differentia inter purgatorium & infernum hæc est, quod infernus sit terra oblivionis.

Descende! quisquis sanctorum delictaris consortio, quisquis justorum commercio excitaris, contende solem Justitiæ præcurrere, & valde manè ad auream orientis auroræ horam advola, sume congeriem aromatum, assume unguentum pietatis, ad portas inferi approxima, si bipatentes valvas referare renuerit cultos carceris, sufficiat vestibulum viciniore vestigio preffisse, sarcophagi extremitatem contigisse, aromaticæ devotionis fragrantiam emisisse, suavem ferventis orationis vaporem effumigasse; descende in hanc tumultuatæ sanctitatis foveam, attenuare quasi virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & universi pulveris pigmentarij, in myrrha, quæ fluxos motus lascivire non finit, & carnem mortalitati subditam consumpto putredinis humore à corruptione defendit, mortificantis poenitentiae integritatem recole, in thure assiduum fervidæ orationis studium expende, quæ ut evaporandis purgandarum animarum reatibus proffit, illo amoris igne, quem Dominus JESUS venit in terram mittere, ut accendatur, vehementer inflamma, ut dirigatur oratio tua sicut incensum in conspectu suo, sed nè desideretur aliquid ad plenæ unctionis complementum, oppone pigmentarium contriti cordis pulverem, ut in spiritu humilitatis, & animo contrito suscipiatur à Domino, ut placeat placando Judici sacrificium, cui displicuit illud, quod in sustinente anima corripit delictum; nec metuas sic attenuatæ, succensæque orationis virgulam ab hoste requirendam, nè sursum versus effumetur, aut nè directo in DEUM ascensu dirigatur; oratio enim humiliantis se, nubes penetrat, & cor contritum & humiliatum DEUS non despicit, sed exaltat. O! utinam in talem fumum evaporet anima mea, utinam! suspicientes in excelsum attenuentur sic oculi mei, utinam! deficiat sic concussum, sic attritum, imò pulverizatum cor meum, & convertatur in virgulam fumi, redigatur ad nihilum, ut unde orta recognoscat anima mea, si modò Altissimo in sacrificium laudis, & captivis fratribus meis in regione longinqua in litrum plenæ liberationis evadat. O! si audire merear, non quidem à clamore perfido vociferantis malitiæ, sed ab eorum ore, quibus de-

Aromata incensa copiosiori redolent fragrantia hinc operanostra debent incendio charitatis conflagrare.

(m) Sap: 2. v. 2.

Opera misericordiae debent afflare has sanctas animas tanquam fumus aromaticum.

derelicta sunt tantummodò labia circa dentes, vocem hanc tremulam pacifici doloris, hoc consolationis verbum: *fumus factus est in naribus nostris, & sermo scintilla ad commovendum cor nostrum?* (m) O! utinam vestris naribus afflari mereatur fumus iste aromaticus, quem evaporare cenatur anima mea, vestrae debilitati in spiraculum, vestrae afflictioni in solatium, vestris ardoribus in refrigerium, vestris arumnis in elleborum, vestris vulneribus in pharmacum, vestris doloribus in fomentum! anhelent inveterati peccatores ad virulentum illecebrosum voluptatis fumum, qui de Leviathan faucibus exit, aspirent ad Apocalypticum fumantis gehennae vaporem, qui de puteo abyssi ascendit, vobis exopto languentes animae suavissimum thurificari odorem, quem incensa sacro altaris igne aromata spirare consueverunt; occurrat iste naribus vestris, & sermo orationis nostrae ad instar fulgurantis scintillae irradiet tenebras vestras. Quod si dulcis & rectus Dominus, qui dat delinquentibus in via legem misericordiae, noluerit nec apicem remittere extra viam haerentibus legis Iustitiae, si referari ostium non indulserit, si aperiri vestrae captivitatis sarcophagum prohibuerit, tangemus tamdiu tumulum carceris vestri manibus nostris, appendemus ad sepulchri januam opera nostra, deflebitus jugibus lachrymis prolongatam calamitatem incolatus vestri, associabimur vobis in plagis, quae nobis sunt voluntariae, ut poenae vestrae vobis sint violentae, ut quibus non licet vos ungere, nè ultra laedamini à tormentis, nè posthac amplius contorqueamini à flammis, liceat saltèm monumentum vestrae captivitatis tangere, & ibi vestram afflictionem plangere, ac vos inter lamenta vestra nostris gemitibus comitari. Promiserat aliquando DEUS totius consolationis, inter vatidica coronati Psaltis oracula, grande prodigium benignissimae pietatis, quando se salvaturum animas pauperum spondit, quantumvis praevagationem debitis obligatas, *ex usuris & iniquitate redimet animas eorum.* (n) Quid usurarum nomine severus ultor criminum intelligat, elucidare nititur Augustinus, *usuras autem appellatas puto, quia plus mali invenitur in suplicijs, quam commissum est in pecca-*

(n) Ps: 71. v. 14.

tis, non quidem, quasi iniquus sit, qui abundanter punit, sed quia sic puniri eum convenit, qui non obstante legislatoris monito contemptibiliter delinquit; hinc exemplificat suae assertionis veritatem, nè videatur legenribus paradoxum, cum homicida corpus tantum hominis perimat, anima autem nihil nocere possit, ipsius & anima & corpus perditur in gehenna. Explanat eundem Psalmi versum purpuratus Hugo, Divinam placati vindicis commendans bonitatem, *quasi ex usuris poenae, & iniquitate culpa, redimendas praevagationes animas* praesagiret quas ideò pauperum animas nuncupat, easque salvandas adstruit, *licet enim corpora hic affligantur, & quasi quotidie moriantur, tamen hoc ipso custodiantur animae, nè per peccatum moriantur,* concludit Eminentissimus Commentator, vestrum haec redimenda paupertas est symbolum, pauperrimi debitores, à quibus iniquitas absolutorum quidem scelerum, sed non penitus absolutorum censum exigit, & debita, necdum tamen deposita confessorum & remissorum delictorum satisfactio usuram jure irrefragabili exposcit. Egestas vestra, nec habet obulum, quem refundat, nec iste flammivomus carcer ignium; cui vos vestri affligunt compedes, ille caminus paupertatis est, qui egenorum vitia asserentis Isaiae testimonio excoquit & consumit. Verumtamen de vobis quoque asseritur, in vestrum vobis solatium accinitur, non est oblitus clamorem pauperum, quorum dum redimendas animas adstruit, eas constrictas vinculis, innexas finibus, ligatas compedibus supponit; nil enim liberum redimitur, sed captivum.

Anima purgatorij debent redimi ex usuris poenae, & ex iniquitate culpa.

Firmamentum sanctarum animarum in terra est panis Eucharisticus cor hominis confirmans.

Utque Propheticum hoc vaticinium vobis appropriandum indicet modum Redemptionis vestrae, non tam viventibus in carne pauperibus, quam vobis exutis corpore, subjungit: *erit firmamentum in terra in summis montium,* (o) *superextolletur super Libanum fructus ejus, & quia hujus excelsi montis nomen, Candidus, vertitur, candoris excellentia in fructu commendatur.* Legit Hieronymus, *erit memorabile triticum,* refert illustris Florentiae Archi-Præsul Antoninus hanc lectionem, *erit panis triticus,* (p) & Galatinus citat hanc versionem paraphrastis Chaldaei, *erit sacrificium frumenti in terra. in capite montium Ec-*

(o) Ps: 71. v. 16.

(p) 2. p: tit: 2. 4. 5.

(q) Ps: 103.
v. 16.
Optima satisfactio pro animabus purgatorij est missæ sacrificium.

clesiæ, quod si connexionem exigas inter hæc duo longè diffusa ab eodem sensu vocabulo, erit firmamentum, & erit sacrificium frumenti, de illo frumenti tritico, de illo panetriticeo mentionem fieri memorare, quam alibi idem Propheta regius à singulari roboris commendat firmitate, *ut panis cor hominis confirmet*, (q) nec alium velim intelligas ab eo, qui de ipso dixerat, *ego sum panis vivus*, ut explicat Augustinus, hinc cæteris expressiorem, Paulus Burghensis adducit Chaldaicæ paraphrasis lectionem, *erit placentula in terra in capitibus sacerdotum*, quæ suo candore nivem Libani superat, & plusquam universi fructus ejus cor hominis confortat. Hæc vobis sapit præ cæteris, qui magis inter cæteros Justitiam esuritis, hæc vos roborat fortius, hunc immolari panem cordium desideratis ardentius, hunc epulari, vel potius emolumentum hujus epuli experiri flagitatis ferventiùs, ambitis illud sæpius in terris iterari; hoc uno, sed inæstimabilis valoris pretio, eum exsolvit, qui rediens sua solet talenta exigere cum usuris, usuram culpæ tollitis, & pœnam iniquitatum nondum expiatarum totaliter aboletis. Sed quia hoc ipsum vestræ omnis fiduciæ firmamentum, nec vestris amplius manibus erigere, nec panem hunc triticeum valetis consecrare, ad sacerdotes respicitis, ad cæteros terrigenas confugitis, continuantibus suspirijs hoc præstantissimum nostræ calamitatis remedium postulatis. Vos avidis interpellatis gemitibus, ut nos hanc salutarem hostiam pro vobis immolemus, vos affectuosissimis singultibus nostrum imploratis subsidium, ut hæc salutis placentula in elevantium sacerdotum capitibus à vobis videatur, vos fletibus sanguifluis nostras urgetis conscientias, nostras commonefacitis memorias, vestros ut suggerant rogatis custodes Angelos, ut nos frumenti sacrificium in nostra solum terra offerri solitum, in capite montium Ecclesiæ, in altari latentis tabernaculi irritato contra vos judici, vos flagellanti suarum injuriarum Vindici in exoptatæ placationis hostiam immolemus! *surgam ergo in adjutorium illis*, hortatur fidos fraternæ charitatis asseclas, & provocat genuinos Christianæ pietatis pedissequos Clarevallensis Bernardus, *satisfaciam sacrificio singulari, si forte videat Dominus, &*

Judicet, ut laborem convertat in requiem, miseriam in gloriam, verbera in coronam. (r) *serm: de Condemnaverat adolescente innocui Samuelis sæculo, æquissimi judicij sententia subsecuturam sacerdotis Heli progeniem, seu dein ob effœminatam nimie teneritudinis molitiem, quæ sacrilegos castigare filios dissimulabat, seu teum, & tortam panis.* (s) *1. Reg: 2. v. 36.*

Corripit vos hodiedum in ira sua offensus nuper, aut levi vanitate, aut certè, si graviore vos contaminastis crimine, reconciliatos sibi castigat acriùs, quia non satis deslevistis, non sat pœnituistis, suggestit tamen illud vobis consilium, ut nummum offeratis argenteum, cum torta panis, & quia à quovis proprio exclusi merito providit viatores, qui vestrum loco ad propitiatorium confugiat, & emendicato cœlitus quotidiano pane nostro, sed vivo non exanimi & nummi exsolventis subsidio refundendam pro debito solutionem reddat. Substituit hebræa lectio pro nummo calicem, quem sibi à suis vult sacerdotibus in hostiam cum frumento electorum & pane cœlico Altissimus immolari; quod enim aliud sacrificium, quàm illud Divini sanguinis, quæ alia DEI hominis humanæ aptius valeat incidere cogitationi? quo dum nos in terra pascimur, jacentes in pœnali tumulto justorum animæ vivificantur; nos quidem Redemptionis nostræ pretium sumimus, sed si id ipsum eorum egestatè impendimus, ipsi optatam Paschalis lætitiæ solemnitatem inchoant, quia suum approximare videntes transitum, ad festivitatem cœlestis patriæ festinant; idem proinde nummus calicis à nobis in nostræ salutis pharmacum bibitur, & ipsis simul pro exsolvendis debitorum reliquijs applicatur; eadem vivifici panis placentula desiderabilem nostræ beatitatis famem, Justitiæ Evangelicæ esuriem in nobis excitat, in illis insatiabile Divinæ faciei desiderium, colla-

Pro liberatione animarum purgatorij offeratur calix cum sanguine, & corpus Dominicum pro pane.

lato tandem beatæ visionis intuitu, non tantum temperat, sed sedat. Hi prorsus viri sunt tabernaculi, non habentes permanentem suæ peregrinationis, civitatem, sed futuram inquirentes cujus se aggregatos cives esse gementes recolunt, & anhelantes sciunt, horum continuum hoc est suspirium, hanc vocem laudis indefinenter articulant: *quis det de carnibus ejus, ut saturemur?* (t) dum mentem suam desiderant, quotidianæ immolationis sacrificio, pro eis flagellanti dexterae severi Vindicis offerendo, de ejus carnibus saturare. Vix flagitaverat, & simul impetraverat (saltē, si desideratæ incarnationis accellreationem intelligas) desiderabundus Isaias, emitti agnum Domini, quem tollere peccata mundi sanctificatus in utero præcursor intimavit, de petra deserti, de virgine Maria, peccatorum receptatrice, subjungit purpuratus Hugo, quando motivum desiderij recensens, adjunxit illicò: *Et erit sicut avis fugiens, & pulli de nido avolantes, sic erunt filii Moab in transcensu Amon,* (u) sicut avis pennata virtutibus, fugiens accipitris insidias, & sicut pulli citissime avolantes de nido upupæ, explanat memoratus Præsul, qui circumvallatur immundis stercoreum sordibus, & simul emollitur, Moabitarum nomine (interlinearis docet) liberandas à serpentibus animas designari; jacebant in abdita flammivomentis purgatorij caverna gementes animæ, quæ antiqui serpentis moribus non enecabantur, sed cruciabantur; jacebant gemebundæ inter torturas malignorum spirituum, ad agnum Paschalem, ut sibi transire tandem liceat, anhelabant, hoc immolato pennis alandæ volucrum prævidebantur, ut deferentes ulceris pessimi lectulum, ut declinantes suarum ærumnarum immane sterquilinium, ad suæ quietis terminum, ad suæ prosperitatis territorium, pleno alarum remigio contendant evolare. Hunc agnum Evcharisticum & Pater commotus miseratione respicit, & DEUS Charitas, Divinus amor spiritus ad primam hujus hostiæ, quantumvis incruentæ, præsentiam, fornacis flammæ excutit, ut transeuntes festinanter de tenebrarum regia ad sedem æterni luminis, tanquam per Amon, quod illuminatio vertitur, transferantur. Qui enim infans nasci, materno ubere lactari, & per singulos

ætatum gradus progredi voluit, donec in virum proficeret, ut nulli deesset ætati, ipse pariter se non tantum viro- rum, sed mortuorum etiam Redemptorem & Salvatorem statuit exhibere, utrisque misericorditer succurrendo, utrosque potentes adjuvando; non tantum agnus iste, qui occisus est, illis famulatur in cibum, qui aggravati corpore corruptibili habitant in tabernaculis, periclitantes incolæ, sed illis etiam patrocinari flagitat, qui commorantur in atrijs, dolentes advenæ, si modo in primis hæc vigeat misericordia, ut saginatum, quo esurientes replentur, vitulum vel potius agnum placentem Domino super vitulum novellum, quem pro se indies in hostiam placationis immolant, pariter in expiationis victimam offerant pro secundis; qui enim proprio filio non parcens, pro omnibus eum tradidit, eundem similiter sibi pro omnibus oblatum recipit, ut omnibus prosit, qui pro salute omnium pati, morique non recusavit.

O! quot prolixis annorum lustris terribilibus excruciantur in pœnis, quorum reatibus, si oneratus fuisset agnus iste, & onus lubens suos in humeros tollendum suscepisset, & cruciatos ruptis pœnosa carceris foribus eripuisset vinculis, ereptos in libertatem Filiorum DEI assumpsisset. Nec est exigua remuneratio, sed destinata reciproce ereptionis vicissitudo, quæ liberatori amicorum DEI & Christi fratrum promittitur, & offertur; eadem quippe, quæ expiandis animabus applicantur media, applicanti deservunt, nec minus proficiunt mutuanti, quid est facilius, quàm oblatam pro viventibus immaculati agni hostiam ad defunctos solâ commemoratione latius extendere, dum pro utrisque absque alterutrius discrimine Altissimus vult acceptare? quid obest commorantibus in lachrymarum valle terrigenis, oblata altaribus missarum sacrificia pro suæ salutis negotio, salvandis simul impendi pœnosæ regionis incolis, si sinè illorum dispendio, istorum pijsissimus creditor vult debita relaxare? nè dubites pro illis veniam impetrare, pro quibus tibi à Charitate sua præcipitur perorare, injungitur immolare, consulitur appellare, svadetur interpellare. Recordare! si

*Hæc saturati
evolant de
tenebris ad
indefectibile
lumen beatæ
æternitatis.*

*Hæc sanctæ
animæ deside-
rant de car-
ne Christi sa-
turati.*

adhuc ambigis de vindicis clementia, sed implorata, de remissione reatum, sed postulata, recordare adulteræ peccatricis, quam conglomeratæ Phariseorum iniquitas condemnandam statuit ante oculos Redemptoris; impij Judices accusatorum munus obeunt, & quam irrevocabilis legis suffragio lapidandam pronunciant, illam statuentes in medio, DEO Judici præsentant; Magistrum blandis vocibus humiles velut discipuli fallaciter nuncupant, quem in vijs & compitis, in epulis & concilijs, in atrijs & curijs, ore sacrilego, ausu intrepido compellare assueverant populi seductorem. Interrogata igitur veritas, quid mendacibus filijs hominum respondeat, attendamus; illud notandum peculiare velut mysterium advertit Ambrosius, illam loci peculiarem Circumstantiam proponit observandam, hæc locutus est JESUS in Gazophylacio. (x) Quasi commotus à congregato miserentis populi stipendio misericordiam exercuisset puniendæ, veniam indulsisset condemnandæ, quid est Gazophylacium? interrogat sublimis Pater, illudque definiens quantocyus respondet, collatio fidelium, sumptus pauperum, requies egenorum, (y) quasi sit centrum Divinæ pietatis, locus humanæ liberalitatis, quasi non ibi valeat severum Judicem, offensus etiam DEI filius exhibere, ubi filiorum Adæ misericordia attentat indigis subvenire; hoc si peccatrix publica experitur, si mulieri adulteræ juxta fontem humanæ pietatis, iniquitatis indulgentiam invocatus vindex scelerum impertitur, quis indulturum veniam illis illum diffidat animabus, quas fortunato fratrum suorum numero primogenitus ex multis fratribus aggregavit, si modò humanæ commiserationis ærarium conspexerit, si nostræ viderit Gazophylacium pietatis. Sed revertamur ad auscultantem, regrediamur ad turbam furibundis clamoribus accusantem, audiamus sacrum Evangelistam succinctâ periodò immensam Divinæ bonitatis amplitudinem compendiantem, JESUS autem inclinans se deorsum, digitò scribebat in terra. (z) Quasi taderet

Quando JESUS stat ad Gazophylacium, nequit severum Judicem se exhibere propter misericordiam hominum.

(x) Joan: 8. v. 20.

(y) Opus: 77. Christus accusatâ adulterâ scribebat in terram, quasi fastidiret eum accusatores auscultare.

(z) Jerem: 8. v. 6.

auscultare, velut pigeret judicare, aut recusaret condemnare.

Incurvat se, qui semper inclinatus est ad misericordiam, nunquam ad inflexibilem Justitiam erectus; inscribebat terræ, non quidem mulierem accusatam, sed Phariseos accusantes, quorum nomina non alibi inscribi merebantur. Sed longè svavius commentatur Mediolanensis antistes, inclinatus se JESUS, ut mulierem in miseria jacentem sublevar; (a) qui Redempturus hominem, inclinavit cœlos & descendit, absolutorius peccatricem animam curvato corpore humiliatur, ut erigat prostratam. Convincit diffidentes, confundit ambigentes de indulgentis misericordiæ clementia Chrysologus, declinavit in terram, ne crimen cerneret, quod puniret, & maluit in pulvere scribere veniam, quam dare in carne sententiam. (b) Legant & definant ambigere de consequenda sanctarum animarum liberatione, qui negligunt iisdem succurrere, quia non fidunt relaxandæ miseriæ ab inclinata semper misericordia indultum. Quod si fastidiose lector, in tuæ negligentiae suffragium, si in obvelandæ tuæ crudelitatis paludamentum, fingis laborem in præcepto, corruisse ad quadriduani cadaveris monumentum, audi circumflæ judæorum genti præcipientem mortuorum vivificatorem JESUM; tollite lapidem? (c) nec ideo hoc imperantem putes, quia fœtenti Lazaro vitam refundere nequiverit, quamdiu sub clauso marmore delituit tumulatus, elucubrat enim latentem commendantis intentionem Augustinus, remove legi pondus, gratiam prædicare, (d) redarguit tamen severius incredulam Circumstantium pusillanimitatem præmemoratus Ravennas, præcepit, ut Judæi cor lapideum tollant, (e) evolvant præsidia saxum, silecem duræ incredulitatis excludant, quatenus animæ per voluntatem mortuæ de sepulchro pectoris prosiliunt; hunc tolle lapidem, & suo egredientur à tumulo, ut transeant Paschali læticia Sacramentalis agni beneficio, in sinum Abrahamæ gementes animæ defunctorum.

(a) Epist. 57. Inclinat se ut peccatricem erigat de terra.

(b) serm: iij.

Christus odit cor durum, quod non scit misereri.

(c) Joan: 11. v. 38.

(d) Tract: 49. in Joan:

(e) S. Petrus Chrysost: serm: 56.

RES.

Versus
XX.

Vide Domine, & considera, quem vindemiave-

ris ita; ergone comedent mulieres fructum suum, parvulos ad
mensuram palmæ? si occiditur in sanctuario

Domini Sacerdos & Propheta?

Expositio Literæ.

Conqueritur
Israël, quod
matres come-
dere sint co-
actæ proles
suas.

Divini Judicis spectator ocu-
lus ad lugubrem tragœdiam
invitatur, in qua feralis in-
star præludij dilectus Israël,
electus à suffragante Providentia popu-
lus, tenerrimi amoris filius proponitur,
non fortunatâ victoriarum serie specta-
bilis, non portentorum multitudine
imparilis, non hostibus terribilis, non
orbi admirabilis universo, sed veluti
placabile Assyriorum ludibrium, velut
perenne posteritatis hortamentum. Pal-
mares defixis cœli obtutibus obtrudun-
tur parvuli, quos devoraverunt avidâ
esurie in obsidione Samariæ, tam ce-
lebri ab hostium barbarie, tam admi-
rabili à fugatorum hostium miraculo
famelicæ Genitrices. Ejulat proinde
acerbos inter gemitus singultuans Chal-
dæus; ita num decus est, ut comedant
filie Israël fructum ventris sui? quasi
hoc foret dedecus plecenti Justitiæ
si transgressores feriat, qui nuper
Sacerdotem magnum, nihil patrocini-
ante insulâ, nec dissuadente loci sacer-
rimi circumstantiâ, Zachariam Addo
filium, in domo sanctuarij, quid te-
merariûs? in die propitiationum, quid
detestabiliûs, inter vestibulum & alta-
re, quid enormiûs immaniter trucidâ-
runt? tota delicti periodus erat, inhi-
buisset perfidis, sacrilegos castigasse, ad-
monuisse refractarios, nè facerent, quod
malum est coram Domino. Vindemia-
tam igitur deplorat Synagogam lachry-

mans Jeremias, tam horribiliter ad ter-
rorem orbis posthumi, ut quasi vinea
devoret botros suos, & mater edat fi-
lios suos! iterabatur hæc execranda ca-
lamitas in agonizante Solyma, quam ef-
feratus Romanorum exercitus cinxerat,
aut verius exasperatus furor Domini ob
mortem crudelissimam patibulati Uni-
geniti obsidebat. Ingressa siquidem in-
vadendam Metropolim, illustris inter
Hebræi germinis mulieres Maria Elea-
zari filia, dum & divitijs, & omnibus
spoliaretur cymelijs, ad eam devenit
indigentiam, ad eam victus penuriam,
ut lactantem dilaninans filiolum, par-
tem abscissam coxerit, in præsentis ine-
diæ subsidium coctum comederit, &
alteram in futuræ famis remedium re-
servavit; incitabantur diffuso assatæ car-
nis nidore, velut alliciente illicio, præ-
properi prædones, suam satiaturi inglu-
viem, velut opiparum ad epulum pro-
vocati, sed horrido attoniti spectaculo,
sua cofusi à tyrannide, sua fugati à bar-
barie, evanuerunt. Hanc peregrinarum
calamitatum scenam, defixis misericor-
diæ obtutibus opponit Vates providus
intuendam, sed unâ simul, nè incusare
videatur sanctissimam intemerati Judi-
cis æquitatem, spectandam exhibet re-
bellis populi feritatem, idololatrantis
Synagogæ perversitatem, exercitam in
Divinæ voluntatis interpretes crudeli-
tatem.

In obsidione
Solymæ illu-
stris Matrona
nidore assati
filij prædones
profigavit.

Vi-

Vide Domine, & considera, quem vindemiaveris ita.

Sermo Quinquagesimus Nonus.

Vindemiatur juvenus à DEO, quando adolescens tanquam botrus à Christo ut vite, & à Gubernatore suo ut à palmite segregatur.

Quadruplex est ætas hominum.

Non sola sunt, quæ crescunt, corpora, sua etiam spiritualis animus computat incrementa, primordialis ætas, quam cum quadrupedibus non pudet serpere, est eneruis infantia, ignorans malitiam, possidens innocentiam, cujus nec pretium novit discernere, nec eam nisi balbutiens nominare succedit confinis pueritia, quæ veluti præteritum conticescentis infantia silentium recompensare volens, garrulitate gracili oblectat Auditorem. Emergit quasi diluculans adolescentia, quæ jam ad operandum idonea, quod præcipitur, cui subditus novit obtemperare, aptatur exinde juvenus fortitudini, utque defendat patriam vires exerit, ut cognitam administret justitiam, contra injustos innocentia invasores Rempublicam propugnat, ætas virilis ætatum omnium in se uno perfectionem compendiat, in qua supremum nervosi roboris attingitur, & quasi supremus solaris ascensus meridies consumatur, quæ tandem in senium devolvitur, ut in occasu deficientis vitæ desinens, mortalibus in tenebris tumuletur. Hinc Evangelicus Paterfamilias, qui vitam se appellari non renuit, munus vinicolæ administrare suomet testimonio non recusavit; quantumvis namque sit universi Dominus & omnium Creator, non dedignatur tamen sibi dicatas Christianorum animas velut racemos colere, quos sua dignabatur Providentia in Engaddi vineas, in gremium Ecclesiæ vocatione suâ proprijs velut manibus transplantare; nec admirare, quod se homini Patrifamilias Divinus Conditor assimilet, id ipsam in nostræ calamitatis solatium effari statuit, ut enim commendatur

vineæ allegoriam investigare flagitas, eam vaticinans Isaias spectandam exhibet: *vineæ Domini exercituum, domus Israël est.* (b) Quam plantavit Verbo Divinæ prædicationis, rigavit sanguine fructiferæ passionis, sepivit custodiâ excubantium Angelorum, stercoreavit multitudine omni genorum beneficiorum, putavit eam falce rescindentium flagellorum; est domus Israël universitas Laicorum, resecatis fidei oculis DEUM videns, sunt viri Judæ congregatio clericorum, eundem corde reverens, ore confitens, & opere venerari contendens. Est vinea Mater Ecclesia, nam licet Synagoga peculiari proprietatis titulo gloriabatur olim, *vineæ fuit pacifico in ea, quæ habet populos.* (c) Illi videlicet, qui Princeps pacis dicitur, quia per ipsum omnis Adæ posteritas offenso Patri reconciliatur; *huic pacifico vinea fuit* (commentatur Gregorius) *quia in labore præceptorum carnalium Synagoga plantavit;* in lege autem posita populorum multitudinem collegit, quorum sterilitatem ipse Rex Solymæ hæc deploranda panegyri declaravit, *populi meditati sunt inania.* (e) Quando cogitaverunt & Lazarum interficere, quando consilium fecerunt, ut JESUM in sermone caperent, quando mittentes ligum in panem ejus; in corpus illud, quod panis nomine toties nuncupavit, eradere de terra viventium vitam ipsam machinabantur. Quid ageret humanus Paterfamilias homo DEUS? abstulit sepem ejus, potentem beatarum mentium protectionem, & facta est in direptionem demonibus, & tyrannis, quorum primi suo dominio infames Judæorum animas manciparunt, secundi omnem substantiam dilapidantes, suæ crudelitati terram & corpora subegerunt. Tunc facta

(b) Is: 5. v. 7.

(c) Cant: 8. v. 11.

(d) in 8. cap. Cant:

(e) Ps: 2. v. 1.

Synagoga fuit vinea DEO dilecta, in labore præceptorum carnalium plantata.

(a) in cap: 27. Hieronymus, quando agebat opera clementie, hominis nomen appositum est. (a) si

Haec est vinea congregatio gentium post internecionem filij, quem vereri neglexerunt, & revereri noluerunt, malos malè perdens, vineam suam alijs agricolis locavit, quia sanctam Ecclesiam ex gentibus collectam, per optimos rectores & Doctores respectu benignissimo erudit, ut possit dicere, *vineam meam coram me est*, quasi dicat commentatore Gregorio, *habeo vineam meam non in lege, sed in fide*.

Huic provisorius exivit olim, & hodie exit coelestis vinitor, manè ad ipsum orientis auroræ diluculum dum puerilem invitat teneritudinem ad suave jugum crucis suæ suæ in vinea supportandum; egreditur horâ diei tertia, quâ quasi sol in altum proficit, dum proficiente annorum numero calor ætatis crescit, ut provocet adolescentiam ad conservandam simplicis innocentiae integritatem; redit ad mundi forum sub sextam horam, ut juventutem à sæculi periculis ereptam, ad sanctioris instituti propositum abducatur; & licet dies occumbere videatur, in vespere ad nonam rursus egreditur, ut annosa canities, quæ puerascebat hætenus in otio, adolescebat in vitio, juvenescebat in delicto, saltè in senio convertatur. Verum relicta puerili teneritudine, quæ adhuc lactea plerumque materno pendet ab ubere, adolescentiam heu! non floridam à pullantium virtutum germine, sed vindemiandam suo in scelere, quam futurorum præscius præfigurasse videtur vaticinans Jeremias, paulò morosius contemplemur, si fortè, quid huic lubricæ ætati sit consulendum, ut redeat, sit præscribendum, ut sapiat, sit inculcandum, nè pereat, coelitus concedatur. Planxit acerbas inter lachrymas præfiguratum incautæ Adolescentiæ interitum, & lugubri periodo præproperum ejus exitum delineavit apud illuminatum Job Eliphaz themanites, quando compatiens Matri Ecclesiæ de partu suo degeneri suspirabat: *lædetur quasi vinea in primo flore botrus ejus*. (f) Et quasi olivæ projiciens florem suum, legit Pagninus, audi si potes absque tremoris indice, fili fœdisfrage! audi horrifonam superni Judicis comminationem! dimitte devium, quod currens sequeris, nî velis comminandum rodentis conscientiae improprium, severum commi-

nantis DEI proloquium, fatalem in sententiam commutari, *perdes DEUS sicut Est uva acervitis uvam acerbam ejus*, quæ sit connectio vitis, cum palmitis, & palmitis, *sperdit DEUS*, cum uva, suis insinuavit æterna veritas Apostolis futurorum sæculorum Doctoribus, Christicolarum omnium Magistris, *ego sum vitis, vos palmites*, (g) viti adhæret palmes, adhæsit fideli semper consortio undenus Apostolorum numerus, quos Pater agricola indefinente motu sancti Spiritus purgaverat, quos filius in se sic retinuerat, ut adhærentes meruerint audire: *vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis, & ego dispono vobis regnum*. (h) Commentat non tantum adhæsisse, sed magis permanisse, non enim prælij principium meretur lauream, sed finis coronatur; non inchoatio patientiæ, sed gloria perseverantiæ præmiatur; *Filius DEI secum permanentes æternum ducit ad regnum*, interpretatur Venerabilis Beda, hanc factam ab eo, cui data est omnis potestas in cælo & in terra coelestis regni dispositionem; beati palmites à vite non decidui, licet viti inhærendo non conferant, sed à vite totum accipiant unde vivant. Pari ferme conjunctionis similitudine, quantumvis imparis dependentiæ disparitate, necitur botrus palmiti, dependet enim uterque nexu indispensabili à radice, ab ore palmitis uva protuberat, Apostolorum siquidem vitalis doctrina ac eruditio, quam omnem à verbo vitæ hauserant, fideles animas, ut abundanter fructificent, sustentat. Tunc ergo in primo flore botrus læditur, quando effrænis adolescens, neglectis sanctissimæ matris legibus, rejectis Magistrorum sermonibus, spretis rerum consilijs, explosis cæli, terræque minis, à vite per vitia se segregare appetit, à palmitis botrus inutilis recedit; qui dum humorem vitæ non valet segregatus à vita vitis sugere, necesse est eum exarescentem inter carnis illecebras, computrescentem inter vanitatum nœnias, sterilem inter voluptatum quisquillas, eradicari à radice, eliminari à palmitis, rescindi ab agricola, & velut ignis pabulum æternis ardoribus concremari.

Hinc terret acrius severa septuaginta interpretum versio, *vindemiabitur sicut acrosta ante horam*, atque vindemiato-

ad dissipata
sterilitatem
suam,
in successu
Ecclesiæ fa-
cta vinea, &
in fide funda-
ta.

Adolescens
perversus est
botrus in pri-
mo flore las-
sus.

(f) Job. 15.
v. 33.

(a) Luc. 22.
v. 8.

Apostoli sunt
palmites, à
quibus ab-
scinditur bo-
trus, quando
adolescens re-
cedit à man-
datis DEI.

rem prudenter metuas, explanat legens Varablus, *ut vitis violenter projiciet botros suos*; infortunata flos! infelix adolescens! si tuam quæris originem, DEI ædificatio es, DEI agricultura es; leva oculos mentis tuæ, si adhuc possunt cernere, si forsan nōrunt discernere, & vide quia Christi propago es, ipse fide plantavit te, in charitate perpetua radicavit te, quā & dilexit te, fructifero palmiti alligavit te, exspectans botrum exuberaturum vino, in quo est spiritus lætitia non carnis luxuria, quod biberent nuptiarum agni commensales angeli, salutem hominum aviditate incredibili sitientes; verū! debebas fundere vinum in quo redoleret odor vitæ ad vitam, in quo bibentem delectaret sapor gratiæ, in quo jucundaret gustantem suavitas innocentia, vinum sperabat ex te exprimere, quod germinat Virgines, non quod apostatare facit peccatores. Erubescere apostatans anima! nec te calumniari conquerere hoc turpi nomine, quid enim aliud de botro à vite sua se ipsam surripiente, à palmitē non violenter, sed insolenter decidente, dicendum judicas! an non absque nota levis injuriæ apostatare dicitur, qui se avellens à Redemptore suo, ut aggregatæ vitiorum deserviat libidini, detruncatur? elevabatur in palum patibulata vitis, ut exaltata sublimiter à terra, omnia traheret ad se ipsum, cum botris palmites expansis distendebatur brachijs, sublato in auram extendebatur corpore vitis fructifera, tam fortiter, tam duriter, ut dinumerarent omnia ossa sua, ut obumbraret uvis suis, nè nimio tentationum ardore torrerentur, nève tempestuosis adversitatum imbribus decuterentur; leva oculos tuos quos in obscena toties spectacula tam turpiter effundis, relaxa palpebras, quæ semper mortis patent assultui, ut in domum cordis insiliat, & si quod umbratile vestigium vitalis auræ est, eam mortificet, eliminet, ac trucidet, pupillam vel unam erige, respiciens in faciem Christi tui, ad reaseratas dilaniati corporis januas, si forte te captivitati tuæ surripere, & ad asylum recuperandæ salutis tuæ confugere intendas. Perversam hanc cruore vitem aspice, & sic saltem te abscissam uvam recogitans, undè excideris, & quo decideris, solertius expende. Verecundaberis ad sanguisuum distillantis vitæ spectaculum,

Christus est vitis alligata in crucifixione sua ad palum.

Perversus adolescens respiciendo extensam in cruce vitem, à qua avulsus est, convertitur à via mala.

& dum rubere salutari rubore caperis, incipies viti & palmiti coherere, oblivisceris forsan confusionis adolescentiæ tuæ, & rejecta lasciviarum recollectione converteris, & recordaberis Domini DEI tui, qui tantam tribulationem & dolorem invenire non recusavit, si modò te perditum reperiret. Læsum te cogita lethali vulnere, quando in primo flore non frondescens adhuc adolescentiæ tuæ ab hoc salutis stipite, ab hac vitali vite, in prædam demonis, in mortis spoliū avellebaris. Intuere viventis vineæ amœnum oculis spectaculum, quando vites gemmare desinunt, & palmites incipiunt florere; quod si deliciosum florem immoderatus aër severiori frigore invaserit, si lugubris pruina, protuberantem fructum in flore tenero decoxerit, vitis in palmitē ab omni humore viriditatis adeò exarescit, ut universa spes subsequendi fructus pereat, nisi vehementiori ardore solis, & defluo copiosorum imbrium beneficio, ad repullulandum quodammodo redanimetur, sic innocens adolescentia, cœlestibus irrigata solarijs, perflante dulciter non minùs quàm utiliter aurâ fructificantis gratiæ, inchoat florem promere, in illo colligendam uberrimi fructus vindemiam spondere; Heroum virtus sanctâ quadam invidia æmulum desiderat, exoptat purpurata prædecessorum vestigia, Martyrij sanguine adhuc madentia gressu pedissequo dimitiri; perversa declinat itinera, nec vult per spatiosos lascivientis luxuriæ campos, sed per arduas Christiænæ perfectionis semitas itinerari, ut dein liceat non perituris cupiditatibus relaxari, sed castis justorum gaudijs delectari.

Sed hæc nondum consolidata mens dum recogitat, antiquus hostis, quodnam sit robur animi, quæ prævalens affectus inclinatio, sagaciter explorat; & nè devotæ mentis cogitatio radicem in terra bona faciat, debiliorem partem assilit, quodve demulcet suavius, trahit validius, constringit arctius, sagaciter obtrudit; præsentis sæculi rugosam adamat faciem, licentiosam liberalioris mundi prosperitatem suggerit, defixum hætenus in vivacissimam sanguisui Redemptoris imaginem divertit spiritus oculum, à fervidis suavissima charitatis amplexibus fastidientem

jama

Gratia suavis aura est, adolescentiam in florem faciens.

Favore solis justitia, & accedente laetitia, gemituumque plagâ, sicut botrus pruina decoctus recuperatur ad fructum.

jam animum retrahit, ardorem pristinum, quò intimâ urebantur præcordia, si penitus non valeat extinguere, convertit in teporem; jamque immunis vacillat innocentia, non vigilantè adeò cogitationum obserantur repagula, rimatur nonnihil exploranti adversario secreti cordis janua, serpentis capiti paratur aditus, brevi ad paradisum interioris animæ toto paulatim corpore inscripturo. Sufflat & afflat turbulentus Aquilo, universum calorem residua pietatis extinguens, & quasi pruinoso frigore frugiferam vitem invadens, omnem florida virtutis venustatem corrumpit, ut nisi benignissimis ardoribus exarescentem botrum irradians sol Justitiæ reaccenderit, nisi deciduus salutarium lachrymarum imber eosdè non tam irrigaverit, quam inundaverit, æternum pereat sit necesse. Sic pariformiter si florentem olivam intemperatior nebula contexerit, ostensâ fructuum plenitudine spoliabit. Sic ambulare inchoans in lege Domini adolescentia, nî juveniles ferocientis concupiscentiæ impetus maturo moderamine refrænaverit, nî appetitum vanæ laudis & gloriæ solerter compescuerit, caligabit in ipso primordiali sui itineris vestibulo, ut jam de bono dubia, num non expediat frui delicijs, num vera sit felicitas, quam suis mundus offert clientibus, incipiat deliberare. En! hostem vicinum jam in antemuralibus, levi negotio interiora mentis munimina uno obtenebrantis nebulae adjutorio incensurum: viderat sæpè suo jam tempore, quod flens & gemens exprimit magnus Gregorius; viderat terrena, quæ possederant magnanimitate apostolicâ libenter dimisisse, quidquid offerebatur transitorium heroo pede, ut noxium retrulisse, nullis pro quovis præsentis vitæ commodo, se jurgijs immiscuisse, quasi botrum in palmitate recenter floruisse, at verò arridente, vel dignitatum gloriâ, vel voluptatum stimulante illecebrâ, dum nuper deserta recogitare cœperant, dum consecratas DEO bonorum temporalium possessiones rememorare inchoaverant, dum mundi nœnias favente oculo respiciebant sæpius, dum terrenarum delectationum quisquilias investigabant studiosius, *prosecit oliva florem, quem proposuit, quia rudimenta boni studij ad perfecta opera non produxit.* (i) Prodigioso infœcundæ Matris utero prodibat an-

nosi Genitoris Filius, portentam orantis Elisæi, qui novit suis gemitibus naturam vincere, & gratiam victricem illius æmulam impetrare; *crevit autem puer*, ad sollicitæ Sunamitidis solatium, sed incuriæ genitricis infortunio, dum die quadam ad messorum egreditur, validâ æstivi solis percussus intemperie, *redux & dolens capite gemebundæ Matris gremio mortuus quodammodò sepelitur*; fidelem animam, quæ charitatis utero concipitur, & sanctæ operationis exercitio parturit, in puerili schemate præfiguratam meditare; quæ probis adolescens in moribus incipit crescere, dum in sanctis proficiens operibus, coram intuentium oculis ultra communem infantiam videtur exaltari; qui tamen cum de die præcurrit egredi, id est (Carenfi commentatore) de opere suo laudem conatur adipisci, dum ad messorum properat, & perfectorum opera vices suas adhuc excedentia ausu præpropere attentat exequi, dolore capitis opprimitur, quia difficultate indiscreti conaminis confunditur, sed in meridie enervis moritur; quia in juventute, quæ est humanæ vitæ velut meridies bona, quæ cœpit, deserit, & malis, quæ hætenus non noverat, se impendit. Sed Mater provida exanimem super Elisæi lectulum collocaverat, qui incurvatus, dum se adæquat cadaveri, reviviscens puer septies oscitavit.

Præfigurabatur communi Patrum elucidatione in Thaumaturgi Prophetæ lectulo crucifixi Sospitatoris nostri lectulus, ubi collocandus est puer mortuus, adolescens videlicet jam voluptati deditus, & in Christianæ pietatis operibus fatali tædio fastidiosus, ut pristina dulcescat denuò innocentia, displiceat deserta legum observantia, alliciat Divinæ pietatis clementia, & botrus in flore suo à palmitate decussatus à vitis stipite avulsus, impalata vitæ re-affigatur, & morienti vitæ readunatus vivificetur. Huc leva oculos tuos improvide adolescens! & vide, qui larvâ tam mentitâ pulchritudine vanitatem totis obtutibus hætenus inspexisti, cum patre perfido lignum vetitum aspexisti; vide afflictæ Redemptoris oculos, ut tuum defleat exitium in lachrymas resolutos. Meditare fili prodige, qui epulonem indies epulantem splendide imitaturus, deliciabaris in convivijs, injurgitabaris

Elisæus filium à se sterili matri impetratum, sed mortuum resuscitavit.

Christi facies à peccatore inspecta erudit peccatorem, & movet ad conversionem.

(i) lib: 12. moral: 6. 24.

in epulis, toties fructum prohibitum absorbendo, cum patre tuo lascivientem toties ingluviem saginando, intueri immaoulatæ virginis filium, virginæ Matris primogenitum, ore sacerrimo acetum delibantem, quo sua in siti immaniter potabatur; recordare illecebrosorum tactuum, quibus hæredem Adæ te comprobasti, qui brachium ad interdictam arborem extendit, eam primum fructu prohibito, ipsis postmodum folijs etiam spoliando, contemplare ingenti Patris coævum unigenitum, corde munifico brachia in auras expandentem, in ultimos dilectæ crucis amplexus corruentem, iteratas toties terebratarum manuum fixuras sustinentem, quadripartitas salutiferæ Redemptionis scaturigines effundentem, suspendere, cum appenso, crucifigere cum patibulato rege gloriæ, nè ultra botrus à vite rescindaris, plange quasi viduata Sionis filia super dilectum tuum, quem turpiter deseruisti, ut curreres post amatores tuos, cucurristi dissolutè adolescens erecto collo, & pingue cervici armabaris adversus DEUM tuum, præeligens ad horam exaltari, momentanea virulentæ carnis voluptate delectari, exiguo præsentis vitæ tempore in vanitatis pulvere gloriari, licet oporteat in perpetuum indefinenter cruciari, immortalique ineffabilium tormentorum æternitate castigari. Cucurristi remoto quolibet rodentis conscientie obstaculo, ea quæ legislatori adversantur, audaci temeritate perpetrando, perversa faciendo, & simul indemniter continuando, iniquitatem sicut aquam hauriendo, & tamen absque adversitatis amaritudine feliciter vivendo; bonorum temporalium opulentia abundando, pinguißimæ majoratûs substantiam hæreditando, nève molestus angor animi te, nondum profundâ absorptum voragine, jam tamen caducis indormientem delicijs excitaret, nè prætergrediens quandoque futuræ vicissitudinis timor inquietaret recogitantem animam, æternæ vitæ desiderijs aditum obserasti, meticolosam trepidi cordis sollicitudinem ex tota manuum cogitationum tuarum regia eliminasti; & si saltè post vitam perditam ad semetipsum redire inchoares, & adolescentiorem benignissimi Patris filium, quem dissipando hæreditatem imitari, quem vivendo luxuriosè decrevisti æmulari, nunc pari pe-

Filius prodigus instituit, quomodo adolescentes redire debeant ad complexum patris.

dissequio insequeris redeuntem, prosequeris pœnitentem! dimisit ille porcorum filiquas ad servilem mercenariorum victum anhelando, dimitte tu tuorum vitiorum quisquilias ad panem, qui à beatis manducatur in regno DEI vel ammodò dolenter aspirando! quæsit ille amissam offensi Genitoris gratiam congenito filij nomine indignum se profitendo, require tu violatam sapius exasperati patris misericordiarum clementiam, quam irritasti toties, oblatam portionem in terra viventium dementer respiciendo.

Aggredere vel ammodò! fastidiosum ab exordio, sed deliciosum in termino Christianæ virtutis iter, quæ nisi profundo, innitatur principio, vicissitudine succumbit temporum, & lapsus annorum nos eludit. Primi reges in Israël, gener post socerum, fuerant Saul & David, uterque votantis cœli suffragio eligebatur ad solium, ambo inungebantur decretantis Providentiæ imperio, nec dispari ministerio diversi sacerdotis, utrumque consecrabat Propheta Samuel, & tamen unctionis disparitas diversum utriusque imperium designabat; copiosiori oleo David inungitur, sed minùs liberaliter Saul regnaturus inauguratur; enim verò, *tulit Samuel lenticulam olei, & effudit super caput ejus.* (l) Cujus exilis phialæ, ut exiguam capacitatem intelligas, appellat vasculum Lyranus, vas esse olearium describit Menachius, in eam figuram conformatum, ut granum lentis referat; at ubi David manu fortis ungitur, cornu olei tollitur, ut longa prolixioris vitæ series prosperitate plenâ præfagiatur, *tulit quoque Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum ejus,* (m) quonam subsequatur felicitatis augurio? quo superventuræ fortis vaticinio? plenum cornu in adolescentis verticem effunditur, ut vita fortunati principis implenda benedictionibus doceatur; hoc enim textûs connexio insinuat, quod sub latente mysterio cornu repletum oleo præfiguratur, & directus est Spiritus Domini à die illa in David & deinceps, quo nomine Spiritum prophetiæ subaudit effusa ejus Hieronymus, ut jam ex tunc psalterem reprobareret, psalmos caneret, & Divinæ vocationis genuinus interpret occultæ fortitudinis & constantiæ intelligunt alij

(l) 1. Reg. 10. v. 1.

(m) 1. Reg. 16. v. 13.

Lenticula cū modico super caput Saulis subaudit effusa ejus reprobationem præfigurabat.

lij ad liberandum populum suo regimini mancipatum, unde & ocyus in arenam profiliit, terrificamque elatae carnis machinam inermis praecipitavit, dum interim de Saule exauthorando scribitur, *spiritus autem Domini recessit à Saul.* Quo recedente arreptus est à succedente spiritu maligno, angustius vas olei exiguum inuncti regis felicitatem insinuat non diu duraturam; non acquisivit exuberantis misericordiae plenitudinem, qui modico in unctione sua inungitur stillicidio, post paulò ob violatam Altissimi voluntatem rejicitur, regno exiit, suo in sanguine submergitur, furore hostium conculcatur, *lenticula quidem parvum est vas* (commentatur magnus Gregorius) *quid ergo est, quòd lenticulà olei Saul ungitur, nisi quia in fine reprobat.* (n) At ubi amabilis Domini, ubi vir juxta cor suum ungi praecipitur, plenum cornu suae unctioni impenditur, seu ut plena virtus recturi doceatur, seu ut gloriosus regni exitus praesagiatur? quo edocentis Sapientiae paragrapho eruditur adolescentia, oportere in primis inchoandae aetatis lustris Divinae misericordiae venerari plenitudinem, ab ipso reflectentis pueritiae primordio solidis incumbere virtutibus, si nostrae mortalitatis periodum optato fine coronari, beato exitu ambimur terminari: hinc Anna sterilis prodigioso fecundata semine, dum post dierum circulum conceptum Samuelem parturit, ablaetatum cum tribus vitulis in domo Domini pro voti sui anathemate deponit, per vitulum quippe propositum, imitandae vitae perfectorum (moralizante Gregorio) exprimitur, ut quomodo sit imbuenda ablaetatarum prolium pueritia designetur, enimverò! *vitulus est, cum in corde exoritur proficientis, bos autem, cum per robur virtutis ad effectum perducitur magnae conversationis*, (o) quam

(n) lib: 5. in
Reg:

(o) in Reg: c. 1.

Ut Samuel in
virtute pro-
fecturus prae-
figuretur, cum
vitulis immo-
latur DEO
à matre.

ut obtineat, Heli magno Sacerdoti educandus in domo DEI traditus à parentibus scribitur, in quo non solae personae doctorum veterum, sed ipsae etiam quae adducendae sunt à sagaci adolescentia doctrinae figurantur; huic ergo tennellus pusio traditus & commendatus asseritur, quia dum praclaro scientiarum virtutumque pedagogo adolescens instruendus committitur, mens bene proficientis discipuli in probitatis viam dirigitur, in Reipublicae emolumentum

provehitur, in militantis Ecclesiae obsequium eruditur.

Quid enim inculta machinetur adolescentia, quantum neglecta obesse possit pueritia & curijs & regijs, provincijs ac regnis, quamnam & populorum stragem, & patriarum cladem valeat procurare, Divinus ipse Spiritus Ezechieli scripturo inspiravit, qui feralem exaraturus tragœdiam hoc scenae lugubri praeludium antepont: *Fili hominis, assume planctum super principes Israël.* (p) Disponi jubet lachrymas, quibus ingens provinciarum exitium amarè deploretur; assumere planctum praecipitur, id est, intra se sumere, nè forsitan inani quodam solatio deforis dissipetur; desendi offeruntur, non rudes servuli, sed principes deliri; ab ubere incipit querimonia, matris accusatur incuria, enutrienti puerperae adolescentis perfidi adscribitur ruina; *eduxit unum de leunculis suis, leo factus est, & didicit pradam capere, & homines devorare.* Perditio Joachatz fuit ne- Delineatur quasi congenita crudelitas chatz fuit ne- immanissimi Joachatz filij Josiae regis glectus edu- Juda, quem sublimavit ad regale solici- cationis bo- num ferox barbaries, quâ nata majorem nae. fratrem dominio privatum expulit, & regno tyranni personam exhibens praesedit; qui (attestante Hieronymo) tam crudelis in brevi extitit tempore, ut tropologicè cepisse pradas, & homines devorasse memoretur; sed hæc furentis filij demens immanitas, soli à Veritatis spiritu nutriti, ac simul Matri hoc improprio exprobratur, *in medio leuncolorum enutrivit catulos suos*: ab utero erant regales catuli, associati leunculis, tyranni evaserunt! non intoxicasset lachrymarum animos matris crudelitas, si modò immixti agnis, leuncolorum consortium ignorassent; plus nocuit perversa malorum societas, quam Matris pessimae contagiosa iniquitas, quam impia nutricis regiae Majestas; filios Regum nuncupat catulos leanae Jerusalem, ut commentatur literalis Hugo, qui inter malos & crudeles nutriebantur, pravisque progenitorum moribus informabantur. Si enutritus fuisset post ablaetationem puer inter morigeratos comites, si educatus inter modestos juvenes, si eruditus sub praclari præceptoris gubernio, vidisset Israël genuinum mansueti Davidis posthumum, spectasset

(p) Ezech: 19.
v. 1.

Quia inter le-
unculos enu-
tritur, succes-
su temporis
in leonem e-
vadit.

fet amabilem pacifici Salomois posterum, amasset Patrem patria, non deplorasset prædonem impium, suæ tyrannidi subjugata; nondum excesserat vigesimum tertium suæ ætatis annum effrœnis adolescens, tenellum inter feras leunculum dixisset posteritas, nisi matura nimium ferocitas leonem comprobasset. Quoniam civium incommodo? quod advenarum solatio? quod inimicorum ludibrio? quod Assyriorum jubilo? quod corruentis populi & sterile-scentis territorij exitio? Communes singultuantium gemitus eloquuntur, dum unum hoc suæ calamitatis compendium effantur, *desolata est terra!* non est supremum supremæ dignitatis supercilium, ab illustri thalamo stemmatis eminentiam ordiri, in eminentibus pariter moribus contingat progeniei nobilitatem contestari; non est irrefragabile præclaræ stirpis indicium, regali ubere lactari, aut mammâ principum lactari, nec Diocletiano nobilis nutrix defuit, nec matrem aliam Tiberius Nero habuit, quam augustam. Execrabatur increata in carne Veritas abominabilem Judææ vecordiam, detestabatur effœminatam ludicri Israël turpitudinem, comminabatur perfidæ obstinatorum Hebræorum generationi, eamque consuetis sibi in parabolis assimilare volens, pueris sedentibus in foro æquiparavit, qui clamantes cœqualibus dicunt: *cecinimus vobis, & non saltastis.* (q) Legi profundam commentantis Ambrosij elucubrationem, saltus vocabulo non sinuosi corporis volubilitatem, sed extollentis se fidei sanctitatem commendari, quemadmodum quippe, qui alleviato corpore saltat, nunc quidem in aëre suspensus tripudiat, nunc verò in altiorem ascensum collimat, nunc per varias partes theatri hinc exiliens, diversa loca alterno saltu collustrat, sic & exiliens spiritu, interveniente agitantis fidei motu, jam aligerâ mente sese in regionem aëris jactat, jam denuò altius tendens ad syderum benignam domum collimat; jam tandem diversis affectuum motibus, varijsque saltibus cogitationem, ad empyreæ sublimitatis regiam sese lætificatus exaltat; conqueritur simul plorabilem æmulantium imitatorum defectum, *annuntiamus vobis regni cœlestis gaudium, & minime corda vestra motu quodam alacritatis exultant.* (r)

(q) Matth. 11.
v. 17.

(r) serm. 80.

Est alia commentatoris Euthimij elucidatio, ad educatam malè adolescentiam optimè applicanda; assimilatos siquidem non omnes Synagogæ filios, sed Pharisæos solum suis cum assedulis, commune est placitum commentatorum, hos igitur incarnata Patris Sapientia puerulis comparavit ob immaturæ mentis insipientiam sedentibus & oscitantibus in foro, ubi propter loci amplitudinem ludendi causa, consimiles pueri convenire assueverunt.

Christus Dominus reprehendit Jerusalem ob malam puerorum educationem,

Hæc igitur velut præfagâ ingentium calamitatum parabolâ, ingemuit compatiens Redemptor, *tunc cepit exprobrare civitates*, quod expendente Cassiodoro est in faciem maledicere, quasi conjuncta senum ignavia, cum puerorum otiosis lusibus, neglecta instruendæ juventutis eruditio, dissimulata Circumstantium puerorum licentia, indeclinabile foret præfagium evertendarum urbium, infallibile præludium omnigenarum calamitatum; futurum ruinandæ Bethsaidæ infortunium, cum ludicro saltantium & cantantium puerorum otio connectebatur, fatalis pulcherrimæ civitatis Capharnaum interitus, quasi à malæ neglectæ juventutis dependeret educatione, post enarratos puerorum jocos quantocyus prædicatur, ejusque peritura celsitudo eidem intimatur. Ecquis crederet, quis exspectaret tam lugubrem hujus præmissæ consequentiam, vi cujus cives cum curijs, nobiles cum palatijs, senes cum pueris, æquali periculo involvuntur, pari amaritudine deplorantur. Considerat feralem urbis Salem depopulationem Chrysostomus, funestoque singultuans gemitu exclamat, *vidisti, quantum malum operata sit unius juvenis temeritas.* (s) Dina infelix Liæ filia, quam patientis Jobi fuisse conjugem Philo apud Rupertum asserit, jam tunc quasi unam ex stultis mulieribus se exhibuit, quando paternum egressa tentorium, ut suis obtutibus hædos pasceret, patri avellebatur filia, & sua sibi virginitas rapinâ irreparabili tollebatur; spectabat incuria mores mulierum, & curiosius à lascivo juvene spectabatur. Lascivus Sichen infortunati Emor principis terræ filius, videns circumvagantem mulierem, adamavit eam, priusquam enim mors pervenierit ad præcordia, necesse habuit ascen-

(s) hom. 59. in Gen.

ascendere ac ingredi per fenestras; vidisti, quantum sit juvenus malum, quando rectæ rationis freno caret? sciscitatur rursus os aureum, vidit enim virginem, & totus propter aspectum captivus factus est, & concupiscentiam opere complevit, hoc vagus puellæ oculus effecit, passivus hoc intuitus suggestit, quid non suggereret acturus? innotuit violatæ sororis ferale nuntium consternatis fratribus, gravissimo mœroris impetu exulcerati, vindictam meditantur, audaciores cæteris Simeon & Levi confidenter in urbem ineunt, cumque ex voluntaria circumcissione infortunati civitatis incolæ die tertio gravissimo dolore prostrati gemerent, eosdem crudeli rabie interimunt. Dum interim fratres cæteri depopulantes oppressorum incolarum ædes, quæcunque pecorum armamenta congregant, universam supellectilem diripiunt, & in vindictæ victimam abducunt residuos interemptorum parentum filios in captivitatem. Fatalem hanc eliminatæ civitatis tragœdiam à lasciva lascivi juvenis insolentia oriundam, considerans Chrysostomus, suos hortatur auditores, *refrenemus puerorum nostrorum impetus, magnumque furorem absterrendo & admonendo compescamus.* Currit pater cum filio, nocens cum noxio, Emor & Sichem in principalem exulcerati furoris victimam servierunt, iste ardens concupiscentiâ capiebat blanditijs plangentem filiam, & domi suæ custodiens (ut author catenæ innuit) violenter abutebatur, potens & dives, ac multâ cognatione vallatus, ut facilè paucos exules, & peregrinantes à patria, obruere potuissent, si dissentire hostili luctamine præsumpissent; nec culpâ vacabat genitor, qui omnia pollicetur, exigentibus consentiens in singulis, ut solùm immoderata luxuriantis filij concupiscentia impleretur.

Præcipuum munus parentum est providere de bona educatione prolium.

Hoc audiant & suæ metuant teneritudini, feræ tygrides, qui suos suis amplexibus enecant catulos, suis amoribus suorum filiorum enecant animas, incurij parentes; dum eorum blandius puerilem dissimulant petulantiam, dum mitius flagellandam corripunt insolentiam, dum pullulantia eorum negligunt resecare vitia; perpetuæ sæpius suæ nobilitati dedecus, sibi perennem languentis animi venantur amaritudinem,

& malè educatis prolibus perenne improprium nundinantur. Discant à Cordubensi Philosopho irrefragabilem veritatem, tot comprobata infaustis eventibus, tot confirmatam violentis funebus, tot luctuosis cladibus memoriæ commendatam; *educatio maximam diligentiam plurimumque profuturam desiderat.*

(t) quid prodest blando lenire cataplasmate cancrenam vulneris, quæ duriori eget cauterio resecari? obest amplius, libidinoso juveni benignâ increpatione immaniter blandiri, qui lascivo furore percitus, non retinetur blanditijs, sed solis cogitur ærumnis; non erubescis delirantem servulum catenis stringere, duris nexibus continere, & tui partum uteri, tuæ hæredem profapia, finis pro libitu amenter furere, nec audes ob compescendam stulti amoris tui violentiam phræneticum suis invitij, severiori pharmaco coercere! vix est venenum tam fatale corporibus, ac filijs est indulgentia dissimulans reatus plectere, non est parentibus ullum ita ferale toxicum, ac filiorum culpas sinè correctione verberis tolerare. Paternum munus deserit, imò hominem exuit, induit tygridem, qui corrigendo blanditur filio, nec corripit delinquentem: Cassiodorus testor illustrem universi orbis pædagogum, sic differentem, *inobedientem filium declinare pœnas, non permittit humanitas*, (u) quæ diuturno didicit experimento, virulentam Reipublicæ pestem ex crudeli demeritorum Parentum teneritudine originari. quando flexibilem enervis pueritiæ genium, severitate rigidâ negligunt refrænare; inverecunda perversitas exorbitantis adolescentiæ facili svavitate cooperatur, si modò minis & ferulis, priusquam insolescat, audaciter reprimatur. Sed ingens periclitantium progenitorum calamitas, quæ castigare solet matres simias, & patres effœminatæ subjectos teneritudini, sermo forsan luculentus excipiet, prosequamur. Non est levis impendij reluctantem coercere adolescentiam, ut enim Theophylactus adstruit, *adolescens pondus iræ, æstum concupiscentiæ gestat, certans cum affectionibus, senex autem in tranquillo est*, (x) nam licet curarum anxietas cor non deprimat, esto morborum fastidia corpus non obruant, quamvis annorum numerus ætatis florem non aggraveret, sunt

(t) Sen: lib: 2.
de ira. c. 18.

Non pœnire
excessus filio-
rum naturæ
rationali ad-
versatur.

(u) 1. varior:
14.

(x) in cap: 16.
Matth.
Adolescentiæ
ferocius infe-
statur à vi-
tijs, quam
senectus.

tamen ardua illorum adolescentum studia, sunt generosa illorum pugilum luctamina, qui se virtutum castris associant, & praelium adversus confederatam effrenium affectionum aciem subire non, reformidant; est siquidem laboriosius quemadmodum & gloriosius, concupiscentiae assultus reprimere, victorum impetus superare, quam molas tygridum refringere, quam leonarum agmina profligare. Dicat, quid toleravit pulcher aspectu juvenis, quonam feroci stratagemate inermis puer Domini invasus fuerit, quando prosiliens in arenariam urgente sancto Spiritu, gigantem spurium suammet frameam decollavit, quando aggratulantis Sionis filiae, cum applaudentibus puellis Solymae decem millium victoriam agonothesae de glorioso conflictu reduci occinerunt; *saepe expugnaverunt me* (dicat Israël, qui scintillante oculo vivae fidei DEUM vidit suo luctamini assistentem, & blasphemanti æmulo resistantem) *saepe expugnaverunt me à juventute mea*, legit Hieronymus, *ab adolescentia mea*, & vertit Cajetanus, multum angustiauerunt à pueritijs meis, *etenim non potuerunt mihi.* (y) Si curiosiori indagine inimicorum seriem perscruteris, si adversariorum catalogum investigare mediteris, si qualitatem hostium insinuari deprecereis, non aliter informaberis, non aliud expiscaberis, quam anxii cordis gemitum, *multi bellantes adversum me*, (z) tam homines, quam daemones, tam incolae, quam advenae, indigenae non minus, quam alienigenae, Allophyli & Hebraei, incæpit pugna impugnantium à juventute mea, quæ est vicinior innocentiae, proximior pudicitiae, & ideo amore dignior quam odio, favori acomodatior, quam furori; sed non mirare! nam primo manè consurgit homicidia, nec præstolatur meridiem, contemptus Pharaon insurgit mox ad vindictæ scandalum, persequitur miles Aegyptius electum amantis DEI populum, post primum à regione exitum, & ideo suum hortatur filium consulens Siracides salutari apostrophe ad standum in iustitia, non ad sedendum in vecordia, ad standum in timore, non ad surgendum in furore, dum primo accederet tenellæ pietatis vestigio ad serviendum DEO, hortatur ignorantem, ut præparet animam suam ad configendum, & deprimat cor suum ad sustinendum;

quanto enim quis vult magis mundum fugere, quanto acrius intendit carnem vincere, quanto anhelat studiosius ad suum finem accedere, suo principio appproximare, tanto subtilius novum athletam seductor Angelus aggreditur, tanto acerbius cum inchoante pugile coluctatur; quod quidem ordinatricis Providentiæ suffragio fieri finitur, ut dum hostem aggressus quandoque superat, quandoque superatus repedit, dum insilienti adversario jam reluctatur, jam *Multis hostibus obsidebatur David in* sinistra vicissitudine quandoque sauciatur, non extollatur in superbiam ob *juventute* victoriam, nec deprimatur in *sua,* diffidentiam ob pugnam non plenè expugnatam.

Impugnaverunt itaque innocui Davidis adolescentiam, tot impugnantes adversarii, ut anxius undique cogere-tur invocans exclamare: Domine! quid *multiplicati sunt, qui tribulant me? multi insurgunt adversum me.* (a) Multiplicata iniquitas superbiorum ad ambiendum incitat, conglomeratus insidiatorum cuneus ad confidendum stimulat, falsorum fratrum congeries ad iniquorum provocat confederationem, surgit ad praelium quasi consurgeret in adiutorium, insurgunt ad convitiandum, quasi assurgerent ad honorandum. Verumtamen non potuerunt mihi, id est, explanat purpuratus Hugo, *quia non praevaluerunt*, toties attentantes trahere sive deicere in peccatum; experiebatur generosus tyro in primo suae militiae auspicio, quod suo svaдебat discipulo Magister Ecclesiasticus: *certa pro iustitia, & DEUS expugnabit pro te inimicos tuos.* (b) Certa propugnando, ut possis cum quodam victore tuis in plagis te consolari, tuis in pugnis in domino cum illo gloriari, qui poterat cum veritate dicere, bonum certamen certavi, reposita est mihi corona Iustitiae, pro sic certante concertabit exercituum Dominus, ut expugnentur inimici sui visibiles, qui humanam virtute non superantur, sed solo Divinae manûs robore enervantur; adeo mirabiliter, ut suos excrucians heroës, eorum exulceret adversarios, eorum percutiat inimicos, sapientis asserto, qui sancto illuminatus spiritu, hanc verificabilem, sed magis admirabilem protulit sententiam, *cum das nobis disciplinam, inimicos nostros multiplicetur flagel-*

(y) Ps: 128.

v. 2.

David conqueritur de pugnis adolescentiae.

(z) Ps: 55. v. 3.

(a) Ps: 3. v. 3.

Certantes pro iustitia tuetur Altissimus contra omnes hostium insultus.

(b) Ecclesi: 4. v. 33.

(c) Sap: 12.
v. 22.

Eodem flagello, quò verberatur iustus, flagellatur acerbius ipsius adversarij.

Gravissimis impetebatur hostium insidijs David in etate virili, & senio suo.

gellas, (c) nos cædimur, sed illis ad excidium, & nobis ab Triumphum, nos verberati plangimus, sed illis ad mœrorem, nobis ad securam prosperitatem, denique nos feris ad correctionem, sed illos flagellas ad damnationem. Non potuerunt ergo Davidis adolescentiam vincere peccatores, qui bis se expugnatum repetit, primò blanditijs quibus oblectaretur, secundo minis quibus impelleretur; expugnatum se asserit, ut impugnatum scias, læsum non victum credas; sed quia non poterant vincere renitentem, verbis apposuerunt verbera, supra dorsum ejus fabricantes, sed qui confudit verba per sapientiam, idem & toleravit verbera per patientiam; his geminis muniebatur alis innocua invasi Davidis adolescentia, ut fugeret à Draconis facie in desertum, quæ postmodum militanti Ecclesiæ, Apocalypticæ videlicet mulieri, appendebantur, ut earundem beneficio suorum persecutorum tyrannidi evadens avolaret. Disce, quisquis tenellus pusio supernâ disputatione maturaris ad spiritûs prælia adversus carnis crudelitatem, disce sapientiam patientem adversus verborum impugnationem, ut scias patientiam sapientem contra & verberum, & vulnere expugnationem. Illud investigandum restat, cur accuratus princeps ea tantum recenseat prælia, quæ juvenem affligebant, & adolescentem inquietabant, tyronem exercebant? cur illa non enumeret luctamina? cur bella non recenseat, quæ virum afflixerunt, quæ senem gravius laceſſerunt? Thamar regalis filia in perenne regij sanguinis opprobrium incestuosâ fratris phreneticâ opprimitur violentiâ; Amnon regales inter filios porphyrogenitus, inauspicato vindicabundi fratris trucidatur parricidio, ambitiosus Absolon inopinato genitorem affilit prælio, seditiosus Archiophel profligandum à regali solio, ferali persequitur consilio, incuriosus Semei afflicti principis exulcerat animum crudeli improperio, licentiosus Joab adaugere dolorum aggestam congeriem transverberati Absolonis excidio, Adonias infami arrogantia regno inhians, in paterna grassatur viscera, nec excitata filiorum prælia commemorat, sola juvenilis adolescentiæ incommoda, sola illius ætatis cum bellis luctamina declamat. An fortè illud erat subli-

mius, illa inter victorias exstiterat celebrior, quâ semetipsum vincens, vibratam declinavit lanceam, furibundâ Saulis dexterâ lancinandus? vel certè ampliorem promerebatur historiam magnanimus hæreditatis regiæ contemptus, quem tunc ad perennaturam sæculorum invidiam mitissimus exercuit adolescens, quando in spelunca latitanti ad caulas ovium in manus incidit incurius suæ innocentiae adversarius, quando proptiâ irretitum iniquitate principem noluit interimere, renuit suis injectum manibus interficere, sed maluit regalem oram chlamydis silenter rescindere, quâ recedenti Domino fidem fidelis servuli valeret persuadere?

Urgebat æstuantem animum magnanimæ ætatis stimulus, immoderatus fervor incensi sanguinis addebat ætati stimulos, ut evinceret, clarissima ulticis Justitiæ dispositio svadebat hæsitanti genio occasionem, nè dimitteret, consona improperantium amicorum conspirabant suffragia, ut hostem tolleret, iterata toties immutati regis perfidia exacuebat ambiguum juvenem, ut se ad feriendum resolveret, inevitabilis securitas instigabat suspensam adolescentis innocentiam, ut æquitati consulere, providus prudentissimi adolescentis metus necessitabat trepidantem manum, ut percuteret, nec tamen tanta argumentorum congeries, tam vasta consiliorum colluvies, invictam valebat vincere sanctimoniam, quæ sola victrix hanc justî furoris victimam exercituum Domino absque profusione noxijs sanguinis immolavit! summis laboribus arduos consensu transcendit apices Engaddi, qui solâ asperitatis imagine frementem animum ab insequendo adversario deterreret, ingentia petrarum præcipitia, solis ibicibus nec absque periculoso saltu pervia, furibundus affilijt explorator; & ecce! dum desideratum circumvallatæ damulæ expandit laqueum, improvidus Davidis irruit in gremium, secuta sui furoris hostia, nî juvenilem animum annosa in bulliente corpore sapientia, vel verius, peculiaris in adolescente sanctitas, insolita pacatissimæ mentis tranquillitas à justo fure justius coercuisset. Applaudit victori de celeberrimo luctamine, aggratulatur triumphatori de immemorabili illorum sæculorum victoria Selevcien-

Sola tamen enumerat bella adolescentiæ, quia ob ætatis circumstantias erant gloriosiora.

(d) Orat: 16.

Magna victo-
ria Davidis
exstitit, quan-
do Saulem po-
rens perimere
salvavit.

(e) 1. Reg: 24.
v. 8.

David imi-
tator man-
svetissimi Re-
demptoris.

sis Basilius, expendens circumstantia-
rum varietatem, amici nefarie prurita-
bant, quæ passus erat, ad arma vocabant,
futuri terror manum acuebant, sed animus
Davidis haud superari potuit. (d) Coro-
nandus adolescens coronam à perfidi re-
gis capite renuit tollere, inaugurandus
juvenis regale solium, detruso ut mœre-
batur principe, non vult conscende-
re, inunctus à dominantium Domino,
per quem reges regnant, abjectum cœ-
litus Saulem horret perimere, mavult
salutis propriæ incertus vivere, quam
hoc eliminato certus plenâ securitate,
perempto adversario regnare; illud in-
gentis prodigij superciliale portentum
est, illud isto miraculo est admirandum
magis, quod solâ poterat operari gra-
tia, solus miraculorum uterus parturi-
re; contentus enim minime tam clarâ,
tam rara obstupescendi adolescentis vi-
ctoriâ, dejicit pariter frendentes socio-
rum animos, quam confligentis animi
luctam Divino, exarandam calamo, spi-
rituum Dominus, qui ipsa convertibi-
lis est charitas, dictavit scribenti re-
gum Chronologista: & confregit David
viros suos sermonibus, & non permisit eos,
ut consurgerent in Saul. (e) Legit Arias,
scidit viros, expende robur invictæ for-
titudinis, quæ nolens gladio captivum
transverberare principem, suggerentis
DEI Verbo, quod omni gladio ancipi-
ti est longè penetrabilius, conjuratam
in caput adversari discidit societatem;
avulsit milites verbis, vertitur à Tiguri-
na, adverte ad avellentis potentiam,
quâ tener adolescens adultos duces &
milites suæ subegit voluntati, nè man-
cipatum hostem suâ privarent libertate,
svast, & non dedit eis, ut immolaretur Saul,
tradunt Romani Interpretes, non vo-
luit incruentam hanc cruentari hostiam
cruentis manibus, quam voluit altissi-
mo in pacis victimam, in incruenti amo-
ris holocaustomata sacrificare. Reve-
rebatur in rege quamvis scedifrago Crea-
toris imaginem, quam speciali jure mun-
di præferunt gubernatores, sed quis in
teneræ ætatis adolescentia hanc candi-
dâ coopertam canitie prudentiam non
admiraretur? innotuit publica impij Sau-
lis malitia, nec tamen eandem sibi
licet summè obnoxiam voluit vindica-
re providus juvenis, sed ultionum Do-
mino ut agat liberè, suæ incolumita-
tis negotium commendare; ô! gene-
rosam pæctus, & soli gratia servire gna-

rum, prosequitur suam panegyrim elo-
quentissimus Selevciensis. Hic botrus
floridus à vite suâ non decidit, à pal-
mite non recessit, quem secuturum in
spiritu præviderat Christum Domini,
sic æmulari voluit, ut suâ mansuetudi-
ne illius mitissimam præfiguraret boni-
gnitatem; suo pepercit ille adversario,
suis in manibus collocato, ignoscet il-
le crucifixoribus, à quibus excrucabi-
tur, ignoscet Judæis, à quibus accusa-
bitur, ignoscet Pilato judici, à quo con-
demnabitur, ignoscet transennibus, à
quibus blasphemabitur, ignoscet uni-
versis Adæ posteris, pro quibus, ut vi-
vant, morietur, à quibus ut moriatur,
perimetur.

Vis exhiberi botrum, quem voluif-
set Divinus Paterfamilias à vite sua re-
scindere, nî elegisset subito supplex
comminabundo vindici obedire? atten-
de incurium genitorem ob filium for-
san innoxium ab æquissimo judice morti
adjudicatum. Liberaturus de Ægyptia-
ca tyrannide oppressum Israël exerci-
tuum Dominus Moysen advocat in-
comparabilis eloquentiæ & eruditum
omni sapientia, ut loquitur Origenes,
(f) (quantumvis dum staret coram
Domino, incipiens agnoscere verum
illud verbum, quod erat in principio
apud DEUM, ineloquentem se & tar-
dioris linguæ profiteatur) offert, & re-
cusanti præcipit pro DEO legatione fun-
gi, apud induratum Ægypti Regem, ut
oppressum iniquis laboribus populum
aut nutu voluntario pristina libertati re-
stituatur, aut violento flagellatus verbe-
re dimittat. Aggreditur assumptis pro-
libus & conjuge stipatur, quo descen-
dente in horridam sylvescentis Ægypti
solitudinem, dum uxor alienigena re-
fectionem præparat in diversorio, ad-
est inopportunos advena, & stringens
gladium, quasi suum irrueret in adver-
sarium formidoloso victori feralem in-
teritum, comminatur; in ferientis dex-
teram deprecabunda conjunx, utque
aligerum placaret invasorem, acutissi-
mam manu præcipitante petram arri-
pit, & illicò plorantem filium circum-
cidit. Legi desuper diversa commen-
tatorum placita, ex quibus singuli sagaci
discutiunt solertiâ, quo irritatus exosi
Moysis scelere cœlestis angelus, mor-
tem aut machinari attentaverit, aut sal-
tè voluerit comminari. Eorum ali-

(e) hom: 3. in
Exod:

Moysi in via
hospitanti An-
gelus DEI
mortem mi-
natur propter
conjugem se-
cum in nego-
tio liberandæ
populi assum-
ptam.

qui

qui in sociam itineris causam conjiciunt, quasi purissimo ordinatricis Providentiæ displicuisset oculo alienigenæ mulieris præsentia, quod cum ad liberandam gentem suam missus egredere-
tur, comitem itineris sui Madianitidem assumpserit, futuram impedimento potius, quàm ulli emolumento; sed necessitatum ad uxoris sodalitiū vindicaret Theodoretus, quasi non potuisset etiam in domo soceri dimittere, nō voluisset aversionem geminam incurrere utriusque; suspicari quippe licuisset patri cum filia, Jethro cum Sephora, secundæ conjugii velle generum in regione alienigena maritari, prioremque contemptui habere. Assignant alij motivum assilientis Angeli ablegati Moysis formidinem existuisse, credibilem siquidem Altissimo diffidentiam insinuat, quasi se minus assecratum crederet, suæque saluti metueret, nē barbaræ tyrannidi immolaretur victima, si contra furibundam truculenti Pharaonis rabiem decertaret; quasi per nudatum gladium objurgans diceret spiritus, Pharaonem times, magis me time, qui quemvis subterfugiens intuitum, quamlibet adjutricem confringens dexteram, te possum enecare.

Verisimilior
causa fuit,
quod filios
suos incir-
cumcisos se-
cum adduxe-
rit in Egy-
ptum.

(e) in qq: sup:
Exod:

Placet tamen præ cæteris aliorum interpretum sententia, & rationum pondere gravior, & dignitate asserentium eminentior hujus mysterij elucidatio, qui incircumcisum displicuisse puerum angelicis obtutibus arbitratur, & ideo neglectum legis stricto in Genitorem gladio fuisse exprobratum; insinuat id ipsum Augustinus suis in quæstionibus investigando, an puerum quærebat occidere, cui mater circumcidendo subvenit? ut ab hoc intelligeretur voluisse occidere infantem, quia non erat circumcisos? (e) adstipulatur Theodoretus, uxor Moysi suspicata hujusce iræ causam esse, quod filium alterum e filiis suis incircumcisum reliquisset, legemque Hebræorum prævaricata fuisset, confestim filium suum circumcidit; adversus prævaricatorem legis insurrexisse angelicum vindicem opinatur pariter Hidorus Pelusiota, non quidem in homicidij ab illo nuper perpetrati condignam ultionem, sed quasi in crimen vocans ageret judicem, condemnaretque illius legis violatorem, ferendo incircumcisos, liberos in Ægyptum cujus se latorem aut saltem promulgatorem de-

bebat profiteri, evacuaturus quippe hoc mandatum videbatur, quo solo Judæi à cæteris gentibus distinguebantur. Adjungit Rupertus Abbas illam elucubraturus periodum, volebat occidere eum, quare? quia filios suos non circumciderat. Excusat tamen non circumcidentem ob terram non suam & conjugem alienigenam, utque nonnihil omissionis hujus refunderet in uxorem; insigniter subnectit; idcirco vidente Sephorâ voluisse Dominum Moysi ensē insigere, ut præsentia periculi cognosceret, salutare esse semini Abrahamæ, omne masculinum circumcidi, (f) quæ non cunctata quidpiam, non mentē dubiā deliberans, quidnam duorum eligeret, an viri necem sustinere, an prolis vulnus tolerare, acutissimam petram pro cultro arripuit, & filij præputium circumcidit. Incircumcisos puer & mortem patri & patri viduitatem procuravit, utriusque ferale periculum causavit, dumque legi non conformatur filius, parens ferro invaditur perimendus, mater agonizare in corde cogitur marito spolianda, & evasisset innocens parvulus parentum patricida, nisi provida genitrix oblato sauciata prolis sanguine exagitatum vindicem placare festinasset. Hoc legens dubitare desinas, quin vindemiabit Dominus in flore botrum, rejiciet à vite & palmitē florentis instar uvæ adolescentem illum, qui suam vanitatum illecebris contaminare adolescentiam, qui fœdis voluptatum illicitis allectus, legem contemnere, DEUM offendere, qui palmiti se se surripere præsumpserit, qui vitis beneficio se se neglexerit conservare, nec velim adolescentum crimina apud severum judicem pro puerili levitate contemplari, pro cæcutiente mentis impetu acceptari, exilem puerum à verberante offensi Patris dextera ictum promereri, audi terribilem Divini Spiritus sententiam, lege tremendam in sacro regum volumine percussâ Israël perniciem, quam exaraturus velociter scribentis scribæ calamus, hanc exaravit lectu terrificam, auditu horridam periodum: facta est plaga magnanimitis, quando pro ultione puerilis insolentiæ, ceciderunt de Israël triginta milia peditum. (g) Tam copioso sanguine, quod crimen abstergebatur, tam numerosâ cæde, quanam iniquitas plectebatur? erant nunc desperatæ res Hebræorum ad restaurandum bellum, concludit tota-

(f) lib: 1. de
Exod: c. 20.

Nē Moyses le-
gislator le-
gem violet, fi-
lios circumci-
dit Sephora,

(g) 1. Reg: 4.
v. 10.

Peccatum filiorum Heli excitat terribilem stragem in populo.

lis ruinæ seriem in compendio doctissimus Abulensis; ab exanimato corruentis populi exercitu transivit exterminator angelus ad exanimandum pontificem, ad trucidandum principem, projicitur de sella præfulis, de throno præfuldis, infortunatus Heli, hoc commendandus ab heroico pietatis facinore, quod jacturam arcæ filiorum exitio præuens, auditâ eorum nece patienter færale nuntium exceperit, sed arcam captam percipiens, vitam cum morte corruens commutavit; sed minus sanctissima exulcerati Vindictis æquitas ignovit Heli filijs, qui Sacerdotum superbo munere insigniti, inter Seraphinorum collegas incomparabilis ministerij titulo adsciti, adeo furente vesaniâ religionis sanctitatem profanarunt, adeo detestandis criminibus sacratas DEO animas suas inquinaverunt, ut decretante Providentiâ Divinis visum fuerit oculis, rapaci Allophylorum tyrannidi potius arcam suam admittere, quam ultra pollutis hisce manibus relinquere contrectandam.

Induxit captivitatem a rcâ & mortem Heli.

Hi gemini supremæ Majestatis non vindices, sed vindicandi contemptores, furorem Divinæ indignationis adeo velut furibunda tartarei Aquilonis flamina ventilarunt, adeo flavellarunt, ut universus Israël ferali exterminio fuerit vix non eliminatus; hostili gladio convulnerati perierunt, ambo velut uvæ à vite deciderunt, quosque assimilavit similis culpa, exterminavit eosdem eadem pœna. An non Divino conformiter vaticinio aures eorum tinniunt, qui tam fatalem interitum tot corporum, tam horribilem tot animarum stragem audiunt & expendunt. Quod si originariam hujus diluvij investigare cupias scaturiginem sapiens explorator, audi ex ore vindicantis Justitiæ, quid quiescentem moverit ad insurgendum, quid differentem urserit ad accelerandum, quid ulciscientem impulerit ad flagellandum, *erat peccatum puerorum grande nimis coram Domino.* (h) Scribebatur quasi delictum vix expiabile non levi calamo, sed stylo ferreo in ungve adamantino, nec tamen adulatorum fuit iniquitas, non inveterata senum perversitas, sed adolescens insolentia, erat malitia juvenilis, si tamen delinquentium ætatem consideres, non si discutias gravedinem delictorum. Dicam

(h) 1. Reg: 2.
v. 17.

amplius! scelerata duorum juvenum adolescentia, juvenilis horum puerorum *Ruinavit totam profapiam posteritatis suæ.* vesania, omne senium à tota stemmatum progenie, ab universa totius profapiæ posteritate, quis crederet, irrecurabiliter exterminavit; sic quippe færalis sonat sententia; *præcidam brachium tuum, & brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua.* (i) Legunt Romani Interpretes, *exterminabo semen tuum*; ut autem, quid brachij nomine intelligatur, noverimus, elucidat Tistatus, in brachio potestatem & honorem fuisse adumbratum, eminentiam sublimitatis Pontificæ, & Majestatem summi Sacerdotis in brachiali schemate effigiatam autumat Lyranus, quod Salomonis tempore complebatur, quando abjecto Abiathar Heli posthumo de summi pontificatus folio, substituebatur Sadoch, ex Eleazari stemmate oriundus. Sic flagellabatur cœlitus puerilis audacia, sic plectebatur insolens adolescentia puerorum; imò sic flagellabat electum Israël populum germana duorum puerorum malitia, sic extirpavit senium iniquitas juvenilis. Vindemiavit Dominus non tantum geminas unius vitis uvas, sed totam totius familiæ vineam, à prima hæreditariæ nobilitatis gloria eradicavit.

(i) 1. Reg: 2.
v. 31.

Illuminatus juvenis, irradiatur à creatrice Sapientia Sapientissimus mortalium, proverbialis Salomon, conquirebatur aliquando tres viatorum vias suo profundissimo quantumvis intellectui accidere cognitu difficiles, *viam nimirum Aquilæ in cælo.* Illius scilicet nequam spiritus, qui se in angelum lucis transfigurans circa cœlestium virorum corda subtiliter circumvolat, ut vix vel nunquam deprehendi valeat, si lux illuminans omnium hominum latentem fallaciam non revelat; *viam colubri super petram,* inveterati serpentis astutiam, qui exaltatas justorum animas in petra, quæ Christus est, solidatas conatur viribus præcipitare; *viam navis in medio mari,* conversationem videlicet fluctuantium animarum in tumultuantis mundi meditullio, tot inter occasionum pericula, tot inter insidiarum ludibria, tot inter laqueorum suspendia, tot inter discrimina fovearum, quæ qualiter valeant declinari, qualiter evitari, solus ille, qui novit omnia, cognoscit. Sed

Salomon miratur viam Diaboli tentatoris, viam hominum in sæculo fluctuantium.

quar-

(l) Prov: 30.
v. 19.

Viam autem
adolescentis
capere nequit
ob ejus discrimina.

(m) Deute: 32.
v. 12.

Sapientia Sa-
lomonis ex eo
singularis
fuit, quia e-
rat sapientia
adolescentis.

(o) in lib: 2,
Parelic. 19.
q. 15.

quartum, quasi cæterorum inperscrutabile compendium se ignorare penitus lamentatur, *viam viri in adolescentia*, (l) quasi diceret & inferret, si illa tam profunda cogitatu, tam captu sunt difficilia, ut reperiri vix valeant, ut nequeant penetrari, est longè difficilius effectu. qui adolescens sit, qui viam Veritatis deferuit, quo se per horas singulas præcipitet, in quot irritamenta terrestrium delectationum declinet, viam viri, quæ fere tota invium est, in invio viam, in igne refrigerium experiri, in fluctibus maris ambulanti non submergi, hoc eminebat super Salomonis ingenium, non enim homo, sed hominum Conditor, *Dominus solus dux ejus fuit.* (m) Non enim alius sufficiet; sicut enim sinuosus coluber levissimè omnigenos per anfractus proserpit, & sicut fluctuabunda navis per Syrtes & Charybdes sinè murmure leniter transit, & sicut condensatos nubium orbes altivolans Aquila alarum impetu rumpit, sic dissolutus adolescens per mille mæandros in desideratas cupedias tendit, per mille discriminum rupes ad concupitas illecebras corrui, quo suæ concupiscentiæ lascivior sorte, eò inopinatæ vicinior morti. Et curnam putas magnificatus est Rex Salomon super omnes reges terræ? cur universa tellus desiderabat videre vultum Salomonis, ut audiret sapientiam ejus; an non & Moyses superno irradiatus lumine, erat rarus à sapientia in omni intelligentia Ægyptiorum? an non in tot profundis psalmorum mysterijs se sapientem exhibebat sententiosus David, cujus & probitas & pietas mensurabatur à corde DEI? sed prædicat præ patre filium sagax adolescentia, quæ noverat regnis & sedibus præferre sapientiam! & inter delicias illecebrarum blanditias, regales inter delicias excrescens illas contemnere, dataque liberæ electionis optione, præ cunctis cæli terræque bonis cor docile ad judicandum populum postulare. Assignat insignem subtilis Tostatus rationem, cur adolescentis sapientia præ sapientum cæterorum canitie meruerit commendari; *Salomon erat juvenis, & in tali ætate non solet hominibus matura advenire sapientiâ*, (o) & quia fuerat cœligena, non eguit ætate fieri doctior, experimento certior, processu temporis prudentior, evasit tamen senum Prudentiâ oculatior, longævâ

expertorum probatione infallibilior, ipso juvenilium annorum virore admirabilior; est quippe florecenti adolescentiæ cognata levitas, insolita maturitas, quibus ut geminis alata pennis sapientia, omne quod non sublime, omne quod non excelsum est, consuevit transvolare.

Hæc ipsa peculiaris singularitas meretur encomium non commune, quo enim distat longius à juvenili intemperie hæc moderatrix cordium, hæc eruditrix mentium, eò exigit deprædicari celebrius, si castis inamorata complexibus juvenem amplectatur, si gravibus allecta moribus adolescenti desponsetur; sic oleaster olivæ inseritur, ut congenitam dimittens amaritudinem, efficiatur sçavis & frugifer, fructu licet non habito, sed obtento favet fervori juvenum Martyr Ignatius, si modò à charitate, quæ nescit annis crescere, oriatur, *non est contemnenda juvenus, cum DEO adjacuerit atque adhaeserit*, datque annosam sui suffragij rationem, *quandoquidem non longi temporis sunt sapientes, neque senes sciunt prudentiam, sed spiritus, qui est in hominibus*; (p) addiscebatur super omnes docentes se, & super senes intelligebat, qui verecundo eloquio, sed in domino dicebat: *adolescentulus sum ego & contemptus, justificationes tuas non sum oblitus.* (q) Quid sonat vilius adolescentulo? Legit Hieronymus, *parvulus & contemptibilis*, hoc humili proloquio, quod aliud maturus? quid circumspiciat valeat exprimi, quid potuisset cautiùs à senili Prudentia proferri? novi subtilem commentatoris Lyrani commendationem, qui coronatum psalter personam advocati judicat assumpsisse, ut pro cognata sibi Hebræorum gente, ad Divini tribunalis cancellos peroraret, *hoc dicit psalmista in persona populi Divini legi subiecti*, cum enim non nisi post duo circiter annorum millia, ab exordio humanæ conditionis lex scripta dictaretur, poterat utique respectu præcedentis populi adolescentulo comparari, & adhuc aptius hoc Baptizandus erat agnovine Christianorum populus, eadem rursus sæculorum distantia elongatus; cui licet cum veritate confiteri Domino se inter fratres suos esse minimum, si anni numerentur, sed evasisse Davidis instar in maximum, si gratiæ concessæ cœlitus, si præfigurata dignitas computentur, quod

David fuit adolescentens, qui non obliviscatur DEI leges.

(p) Epist. 3.

(q) Ps: 118.
v. 141.

juvenis debet amare contemptum sui.

quod enim ijs contigerat in figuris, nobis id totum accidit in veritate. Exulteret proinde cum psalte regio juvenus Christiana se esse adolescentulum & contemptum, sed apud cogitationes divitum non calculo sapientem, quorum unanimi suffragio, quo virtus junior, de tam rarior, quàm mirabilior, quo adolescens virtuosior eò & laudabilior, si tamen veraciter valet asserere, *justificationes tuas non sum oblitus*. Duo colluctabantur populi in anxio ingemiscens Rebecca utero, ut allegorizat vertens hunc versum, *junior sum ego*, quando non ex operibus, quæ nondum fecerant, sed ex vocante prædictum est puerperæ: *major serviet minori*, (q) egrediebatur primus, ut cederet novissimo, & iste junior spretis lentibus, quas ille esuriens & ambiens ardentem affectaverat seniori adimeret primogenituram. Sed contemptum se dicit hic junior, quia ignobilia & contemptibilia elegit DEUS. Josephum cogita exosum fratribus & despectum, qui insuper ad servitutis injuriam vendebatur, sed memor erat justificationum Domini, quando sublimatus in Ægypti præpositum iisdem fratribus pro frumento supplicantibus vicem injuriæ non refudit; ipsum, qui loquitur patientem oves & inter fratres minimum attende, qui Samueli, quem ungeret indaganti, à patre oblati omnibus filiis velut indignus non sistebatur, dumque accersitur à pascuis ad bellum procederet, volens cum arrogante Golia configere, audire debuit à rege, cui ordinante Providentiâ successurus erat in solium: *non vales resistere Philisthæo isti, nec pugnare adversus eum, quia puer es*, (r) ecce! adolescentulum & contemptum, nec admisisset parvulum meticulosus Saul, nisi recensuisset se sua in adolescentia leonem cum urso elisis faucibus strangulasse, extractisque rapti arietis cruribus interemisisse; elusus deinde in arenaria à superbiente adversario, quod virgâ invadere armigerum præsumeret gigantom, prostravit exprobantem, allophylum, confudit contemptentem potitusque unius hostis victoriâ, decem millia, juvenularum applaudentium testimonio, enervavit.

Juvenis & contemptus, sinè tamen vindicta contemptoris, clarissimum illius regni, quod violentâ tantum manu rapitur, insinuat expugnatorem, corde

videlicet humilem, & opere mansuetum; cui peculiare præconium addit adolescentia, & juventutis circumstantia imponit singularis gloriæ coronam; utraque virtus in serie est commendabilis, sed admirabilis non ita; cur enim furibundum se exhibeat, qui frangitur debilitatibus, enervatur in viribus, curarum æstibus lassatur? cur exaltari ambiat, quem incurvat ad tumulum morborum gravitas, quem deprimunt miseriæ veritas, quem ipsum vitæ fastidium ad feretrum invitat, ibidem attenuandum, ibi pulverizandum? at verò in juventute florida humi abjectum serpere, dum bullit fervor sanguinis hostem non lædere, dum ignoratur vicinæ mortis periculum in angulis latere, dum nulla morborum ruga deturpari faciem in tenebris hære, offendenti ignoscere, despicientem diligere, percutienti non resistere, & insuper maxillam alteram præbere, est eminentis gratiæ miraculum, est rarum in orbe spectaculum, mirandum Angelis spectantibus Divinis, obtutibus condignum. putas, vindemiabitur in flore botrus iste, adhærens ita fortiter vicino palmiti, & sustentanti viti solidissimo coadunantis dilectionis vinculo alligatus? Vindemiabitur planè, ut in futuris agni nuptijs sponso præsentetur ad delictum, & nostras esurienti animas in dulces epulas famuletur. Nunc interim continet cum Psalte psallere, *adolescentulus sum ego & contemptus*, tempus veniet, priusquam hanc egredietur adolescentiam, quò suscitabit Dominus spiritum pueri junioris, & injungetur illi: *noli dicere, puer sum, quoniam ad omnia, quæ mittam te, ibis, & universa, quæcunque mandavero tibi, loqueris*. (s) Legit peritus Malveda: *non dices, excussus sum, quia super omne, quod mittam te, ambulabis*, excutitur, qui contemnitur, à sene plerumque juvenis, à viro adolescens, qui hactenus agens adolescentulum, dissimulans se contemptibilem reputari, incurvato capite consuevit dicere seniori modestus junior: *loquere tu major natu, decet enim te primum verbum*. (t) Hic major definiente Carenti, *est provectus ætate, maturus scientiâ, senex vitâ*; qui suæ tenuitatis conscius, obediebat Siracidi ibidem consulenti, *audi tacens*, à cordis murmure, ab oris dogmate, à laude operis, à voce stemmatis tacendo discute, quod Chu-

David à suis in adolescentia plurimum contemnebatur.

(q) Gen: 25.
v. 23.

Joseph inter fratres minimus & contemptus super omnes exaltatur.

(r) 1. Reg: 17.
v. 33.

Qui Archiphelis consilia confudit Chusi vertitur silentium, quia hoc confudit consilia diaboli.

(s) Jerem: 1.
v. 7.

(t) Eccl: 32.
v. 4.

S. Andreas junior Petro, Petrum ad JESUM adduxit.

Chusi, qui verso nomine exprimitur silentium, consilium Architophelis dissipaverit. Audivit junior discipulus, audivit contemptus adolescentulus, & audienti accessit bona gratia, sublata est juvenilis pueritia, ut nec se ipsum hoc exoso nonnihil nomine audeat compellare, satis considerabas hactenus tuam fragilitatem, tempus est, maturiori expendas indagine mittentis potestatem, deposuisti jam puerorum vitia, utere nunc collatâ tibi cœlitus auctoritate senum. Consimilem elegit adolescentulum, imò ex electorum collegio prælegit Magister Veritatis Andream secundum ordine in Apostolico senatu principem, vocatione primum; vocatus enim à transeunte JESU, non vocis strepitu, sed voce cla-

mantis in deserto, prodiderat suo adhuc discipulo respiciens JESUM ambulantes; novellus tyro vix assumitur, quando jam prædicator Veritatis efficitur, & ætate provectionis fratris animam lucraturus, Petrum ad JESU pedissequium exhortatur! ut ejusdem prospiciat nascentes in terra, eandem Apostolatûs gloriam sortirentur in cœlis; nec molestè tulit se fidei professione primum evasisse ordinis dignitate secundum. Felix amborum adolescentia! quæ consummandæ perfectionis senium in antevola juventutis prælusit, quibus Petrus applaudens Damianus exclamat: *ô beata germanitas, quam sicut mundo una consanguinitas edidit, sic eandem triumphalis mors victores ad astra transmisit.* (u)

(u) serm. 1. de S. Andrea.

Ergone comedent mulieres fructum suum,
parvulos ad mensuram palmæ?

Sermo Sexagesimus.

Opera nostra sunt fructus nostri, quibus deficientibus, ut ficus fatua ad ignem condemnatur.

PRæpediturus Pater optimus, nè adoptatus suæ dilectionis filius à virulento ubere illius lamiae se fineret lactari, quæ denu- daverat intoxicantem mammam suam lactatura catulos suos; præpediturus inquam proverbialis Salomon, nè fidelis suæ eruditionis discipulus ambulet, sed pedem suum prohibeat à vijs peccatorum, eundem brevi periodo ad viam mandatorum DEI currendam stimulat, dum retrahit ab iniquitatis vestibulo, à limine perversitatis: *nè delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.* (a) Qui enim incipit delectari, sed finit se ligari, ut vinculatus attrahatur, attractus eò pertrahatur per consensum, quò delectationis illicio allectus invitabatur per aspectum; nè igitur tibi placeat malorum via, quæ lutosa est in libidinosis, caliginosa in furiosis, spinosa in avaris, montuosa in superbis, in simulatoribus cavernosa, in detractoribus petrosa, *via peccantium* (Siracidis testimonio) *complanata lapidibus*, (b) plena doloribus, quia duris operibus con-

strata; hinc ambulantes per eam, lassatos se conqueruntur in exitu, & ingemiscite Baruch nutrix Jerusalem suo jam sæculo exuens pacis stolâ, & saccum observationis induens, clamabat ad Altissimum in diebus suis, *delicati mei ambulaverunt vias asperas! ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis.* (c) Ducti sunt (commentatore Nicolao) in captivitatem & mortem, sicut grex raptus per prædam, quam delicatos nominat, quia in delicijs eosdem educabat. Hanc pessimam in termino amplæ iniquitatis viam, hoc arduum in- angulari limine seductorum iter, ut cautiùs innocua declinet anima, horri- sono ejulatu deterret ad ineundum dispositam, & jam ingressui accinctam, terret præceptor providus futuro exitu, comminatur subsequenter in posteriori itineris vestibulo calcaneum, *comedent fructus viæ suæ, suisq; consilijs saturabuntur.* (d) Quæ quidem eis, sed tardè nimium, disciplicebunt, quando vincens repentina calamitas revelabit oculos, quos vanitas velavit, quando ingruens exitium ad instar tempestuosi turbinis, egre-

Iniqui comedunt fructus viarum suarum, & eis saginantur.

(a) Prov. 4. v. 14.

Aspera via est via peccatorum.

(b) Eccli. 21. v. 11.

(c) Baruch. 4. v. 26.

(d) Prov. 1. v. 31.

egredientem de viatorum statu animam
anxiabit. Explanat lethale horum con-
vivarum epulum Rabanus, *quia vias meas
ingredi noluerunt, ut viverent, recipient
mercedem viarum suarum, ut in aeternum
pereant*; Apostolico Doctoris gentium
conformiter oraculo, *qui seminat in car-
ne sua, de carne & metet corruptionem:*
quæ enim seminaverit homo, hæc & metet,

(e) Gal. 6. v. 8.

Opera homi-
num sunt se-
mina eorum,
quorum mes-
sem colligunt.

(e) in carne metendam corruptionem
(Gregorio commentatore) seminant, qui
mentis propositum in delectatione cor-
poris obruunt, æternæ incorruptionis
renovationem in electorum renovatio-
ne nequaquam recepturi; prudentiores
illi lucis filij, qui in mortali vita, non
nisi boni operis semen seminant, æter-
næ remunerationis fructum consecutu-
ri in regno beatæ immortalitatis; enim-
vero! *opera nostra idcirco semen dicta sunt,*
*quia sicut ex semine fructum colligimus, sic
ex operibus nostris mercedem expectamus,*

(f) in 6. Pf.
Pœnit;

(f) non enim ad promissam æternæ
hæreditatis terram potest pertingere,
qui non prius in diebus mortalitatis suæ
solerter didicit docente sancto Spiritu
in novitate vitæ celeriter ambulare. Et
huc collimat lugubre singultuantis Je-
remiæ suspirium, quasi præ admiratio-
ne nescius ab omni scio Judice inquirat,
ergone comedent mulieres fructum suum?
quam sciscitantis quæstionem sublimiter
resolvit celeberrimus Archi-Præsul Mo-
guntinus Rhabanus, hac mysticâ respon-
sione: mulieres fructum uteri sui co-
medent, quando animæ peceatrices ju-
sto Judice retribuente, *operum suorum
condignam mercedem recipiunt.* (g)

(g) in 2. cap:
Ihren:

Hinc ultimam suorum proverbiorum
clausulam compendiaturus Sapiens, for-
tem mulierem hoc velut epilogali præ-
conio coronat, *date ei de fructu manuum
suarum, & laudent eam in portis opera ejus.*

(h) Prov. 31.
v. 31.

Animæ in e-
xitu è corpore
datur fructus
suarum ma-
nuum ab An-
gelis elevan-
tibus eam.

(h) Tunc enim victrix anima exple-
to ærumnosæ peregrinationis suæ sta-
dio de fructu manuum suarum à largi-
tore bonorum omnium per manus san-
ctorum Angelorum accipit, cum sui la-
boris retributio eam de calamitoso val-
lis lachrymarum exitio, in patria an-
gelicis manibus sustollit, tunc autem
laudent eam sua in portis opera, quan-
do promissam cœlestis sponsi vocem per-
cipere meretur, sibi non exprobrantis,
sed gratificantis, sed aggratulantis, *esu-
rivi, & dedistis mihi manducare, sitivi, &
dedistis mihi bibere.* (i) Legi facundam

(i) Matth. 25.
v. 35.

Ravennatis Chrysologi elucidationem,
qui postquam invisceratum quodammo-
dò à Christo pauperem insinuat, sic qui-
dem, ut in se pauperem transfudisse,
aut se pauperi infudisse videatur, saga-
citer subnectit, *sibi datum clamat, quod
pauper acceperit, se manducare dicit, quod
comederit pauper, quod bibit pauper, si-
bi clamat infusum.* (h) Hocque se præ
cæteris præmiaturum promittit, quasi in
supremo Divini Judicis tribunali, pri-
ma absolvendorum filiorum Adæ causa
esset esurientis buccella, sitientis me-
treta, frigescentis sublevata ærumna,
peregrinantis taberna, in carcere ge-
mentis tutela, ita quidem, ut excusa-
ri non possit, quem pauperis inopia ac-
cusavit; non timeat excludi à regno
cum servo nequam ut debitor, qui fœ-
nerando pauperi se Judicis efficit credi-
torem; quam multis opibus hoc DEI
debitum felicius, quam fructus ferti-
lis, quem esurit largitor bonorum om-
nium; quam nobilis quem incarnata
Patris sapientia præ alijs virtutum opi-
bus, præ cunctis sanctorum operibus
commendat. Laudantur hæc in portis,
& extolluntur operantes, *laudent eam
sapientes in portis sedentes cum iudicibus,*
explanat Lyranus, quæ inter domesti-
cos parietes quæsitum linum & lanam,
ut duplicibus vestiret domesticos suos,
quæ in conclavi, clausulo super se o-
stio, orans in abscondito operata est
consilio manuum suarum, tunc quidem,
quando de velleribus ovium suarum la-
tera pauperum calefiebant, & nudum
videns operiebat, sperans audire pari-
ter à verbo verbi vocem, nudus fui &
cooperuisti me; denique manum suam
aperuit inopi, & palmas suas exten-
dit ad pauperem, honorans Dominum
de sua substantia, ut oneretur & hone-
retur in portis, sciens saluberrimum Di-
vini Siracidis consilium, *pauperi por-
rige manum tuam, ut perficiatur propitia-
tio, & benedictio tua.* (m) Hoc solum
ut complementum perfectionis inungi-
tur, hoc unum ut hamus Divinæ bene-
dictionis adducitur, hoc veluti totum
consummatæ sanctitatis elogium decla-
matur.

(l) Term. 14.

Christus lau-
dat justos in
exitu è vita,
quod cum ci-
barent & po-
tarent.

(m) Eccle. 6.
v. 36.

Fructuosissi-
mum opus est
pauperi ma-
num porrige-
re auxiliatri-
cem.

Est enim supremæ charitatis indi-
cium, angustiatum angustijs anxari, pau-
perum indigentiam cruciari, esurientis ci-
bo saturari, sitientis potu refocillari,
hoc præstat, qui pascit esurientem, qui
po-

potat sitientem, qui recipit exultantem, qui consolatur ingemiscientem; hæc opera laudant dignum operarium mercede suâ, quam ut obtineas, ad duos primos ac principales operarios respice, quorum unus de paradiso voluptatis post dulce otium emittitur, ut in sudore vultus sui terram operetur, alter post piacular diluvium ab arca salutari egreditur, & agere agricolam non averfatur; & quamvis ejusdem videatur ministerij agriculturam exercere, & terram colere, magnam tamen mysterij differentiam Ambrosius commentatur, demonstrans clarissimâ ratione cur aliud sit agricolam fieri, aliud esse operarium terræ; nam illud omnimodam libertatem insinuat, istud aut intimat aut contrahit servitutem; iste quasi mercedem quærit à terra, cujus & spinas eruit, & tribulos evellit, ille præterdit agrum magis fructiferum reddere, nec locò fructus aliud emolumentum, quam secururam agri fertilitatem optat. Denique, *terra caro nostra est*, allegorizat Pater sanctissimus, *quam impius operatur, bonus autem excolit*, (n) inde operatorem terræ mercenarium nuncupat, qui solam corporis escam inquirens, ventris commodo studet, illud seminasse contentus, quod sibi servire possit ad victum, dum interim sedulus agri cultor illâ illorum fructuum ubertate pascitur, utilitate delectatur, quorum seriem ab amoris libertate auspiciatur egregius prædicator Paulus, Galatis eorum abundantiam exponens: *fructus autem spiritus, est charitas, gaudium, pax*, (o) ab hac spiritualis germinis fecundissima radice continentia decerpitur, & castitas derivatur; de fructu igitur suarum manuum, de meritis suorum operum non tam vescitur, quam fruitur cultor animæ, donec laudantibus in porta operibus, à magno Patrefamilias fidelis servus audiat, imò à Patre filius hanc vocem laudis percipiat, *ecce! odor filij mei, sicut odor agri pleni*. (p) Quid inveniendi oculo est ruris plenitudine acceptius; sed neque ut respiciatis maledictæ terræ agrum, adhortor, seu horridum ab obumbrantibus sylvis, seu palustrem à stagnantibus aquis, seu à sterili glarea saxosum, seu ab ariditate hiulcum, ad illum defixæ mentis acciem evibrate, in cujus venustate Conditor gloriatur, *plenitudo agri mecum est*; (q) quomodo enim cum illo non sit,

qui suam Prophetæ suo descripturus immensitatem dictabat exordium, *cælum & terram ego impleo*; qua ratione venusta hujus agri species cum illo non sit, cui meticulosus puer Domini à sui adventu judicis occinebat; *si ascendero in cælum, tu illic es, si descendero in infernum, ades*. (s) Cum illo est non intelligente, sed continente, cum illo species agri, cum quo est species cæli, quia in omnibus per omnia, undique & ubique. Odorabatur caligans Isaac odorem agri, sed oriundum ex fragrantia vestimentorum, odoratur hodie dum antiquus dierum pater eundem vestium odorem, quæ tamen non ante sed post complectentis genitoris osculum odorem profumabant; sunt vestimenta (si commentatorem Carensem consulas) justorum opera & virtutes, de quibus Isaias præfagiendo loquitur, dum Matris Ecclesiæ ac filiorum ejus amictum intuetur, *omnibus his, velut ornamento vestieris, & circumdabis tibi eos quasi sponsus*. (z) ornaberis strenuitate operum, condecoraberis virtutum nobilitate, non tamen ante osculum, quod necesse est præcedere, ut hoc inflicto valeant redolere; nec enim nisi sanctificantis gratiæ beneficio humana possunt opera Divina fragrare in præsentia, vel DEI oculis ob agri pulchritudinem arridere.

His igitur sanctis operibus, eorumque productivis habitibus vestitur & ornatur militans in terris Ecclesia, non jam ut fortis mulier in desertum fugiens, ibi serpentis caput contritura, sed quasi nuptialis sponsa, *mulier* (quippe Hugonis testimonio) *magis se ornat, quando desponsata est, & debet venire ad nuptias*. (u) Tunc & non antea fragrare convenit Jacobi vestimenta; nec enim adhuc Israëlitis nomine compellebatur, nondum videntis DEUM ter fortunato munere fungebatur; tunc & non ante noctem mediam, quando clamore valido ad exitum ornatae lampadibus virgines evocabuntur, quando ad occurrendum venienti sponso citabuntur, tunc ornamenta operum expanduntur, tunc introducenda in empyream beatæ pacis regiam, jam non militatura, sed solam triumphatura Mater, ostendat vestes suas, ut laudent eam in portis opera filiorum ejus, tunc evaporet ager plenus florum suorum delicias, & fructuum

(r) Jerem: 23.
v. 24.

(s) Ps: 138. v. 8.

Opera justorum odoratur
DEUS sicut
odorem agri
pleni.

(t) Is: 49. v. 18.

(u) in cap: 49.
Isa.

Sicut mulier
magis se ornat in die nuptiali, sic anima exponit
ornatum virtutum in
morte ad nuptias sponsi.

Caro nostra
est terra, quâ
impius operatur, sed justus colit.

(n) de Nae:
c. 29.

(o) ad Gal: 5.
v. 22.

(p) Gen: 27.
v. 27.

(q) Ps: 19. v. 11.

(x) Apoc: 12.
v. 1.

Anima Christi induit
Christum ut
solem, calcet
mundum ut
lunam.

(y) Ps: 118.
v. 105.

(z) Act: 9. v. 6.

Et tuum effundat ubertatem, sine qua nec agri amœnitas respicitur, nec terræ bonitas commendatur. Contremuit defixus admirabundi Joannis oculus ad grande spectaculum, in illo amplissimo coludentium mysteriorum amphitheatro clarissimè repræsentatum; Apparuit in cœlo mulier amicta sole. (x) Quis alio, quàm contremiscente oculo intueatur, fragilem Adæ filiam inter flammivomos solaris gloriæ radios, velut sacram amoris victimam jamjam evaporantem, & si contemplabundo Moyse magna videbatur ardentis rubi visio sine combustione, major profectò videtur apparitio magnæ viraginis, quæ fulgurante radiorum circumvallata plenitudine irradiari quidem sustinuit, nec tamen timuit inflammari, induerat siquidem felix anima nuper cœlesti sponso in fide desponsata (Apostolo consulente) Dominum JESUM solem Justitiæ, amicta lumine sicut vestimento, ut quæ vestire sæpius demudatos Regis gloriæ fratres in terris consueverat, vestiatur in cœlis, non alio tamen Syrmate, quàm gloriâ Divinæ Majestatis, subiciebatur victoriosus pedibus calcata instabilis lunæ facies, quæ quia crescit, & decrescit, lunaticam delirantis mundi effigiem objicit, quam suis substratam affectibus justorum animæ calcant, ut expeditori vestigio ad perennaturam beatæ pacis regionem contendant, non enim ad præviam lucentis mundi faciem iter peregrinationis suæ aut ordiuntur, aut prosequuntur viatores providi, qui ad luminare majus respicientes, suarum mentium directorem in via mandatorum suorum indefessis gressibus insequuntur, canentes & confitentes cum Psalte regio, *lucerna pedibus meis Verbum tuum, & lumen semitis meis.* (y) Quod inter obscuros tenebrosi carceris parietes refulsit in habitaculo, ut compeditus Apostolorum Princeps posset egredi in salutem tot cæcutientium populorum, tot caligantium animarum; hoc lumen cœlo deciduum illuminavit exoculatum Saulem, quia circumfulsit eum lux de cœlo, adeò splendens ac rutilans, ut obtenebrato corporis visu, clarissimè erecto mentis oculo videret se illuminantem, alioquin quomodo clamaret persecutor sponsi Ecclesiæ JESU Christi, *Domine, quid me vis facere?* (z) felix anima! quæ prudentes æmulatura virgines infu-

so prius oleo lampadi suæ, ut corpus suum totum lucidum sit, eandem post modum accendit à luce, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; evadet profectò totus lucidus oculus ejus, qui (commentatore Ambrosio) conscientia est, *si purus oculus tuus, si conscientia tua munda sit, munda est caro tua,* (a) stellato quoque diademate coronatur regalis anima, quod ex duodena pulcherrimorum syderum serie contextum rutilat, duodecim videlicet fructibus Divini Spiritûs admirabiliter fulgidum ac adornatum. Sic stantem sub sole, sed super lunam, beati Viatoris animam meditare! ut sublit obediendo soli Justitiæ, velut solsequium, stet autem super temporales quascunque hujus sæculi vicissitudines, eas aut contempnendo, si blandiantur ad illicitum, vel tolerando si persequantur ad cruciatum.

Hæc Virginalis Mater, habens in utero clamabat parturiens, fœcunda non alio germine, quàm DEI filio, quem per fidem concepit, parturiendum per evulgatæ suæ bonitatis clarissimam manifestationem. Sed fertilem puerperam ausu nefario invadit proditor Angelus, horrida cornuti Draconis larvâ, in ipso initiali conflictûs limine, magnanimam exanimare cogitans heroinâ, illius formidolosam effigiaturus imaginem dilectus JESU discipulus magnum & ruffum nuncupat, in magnitudine ambitionis eminentiam, sed in ruffidine immanem suæ crudelitatis tyrannidem expressurus; quam inspiciens profundius rubedinem sublimis Ambrosius, eamque talem fuisse reperit, ac si color croceo sanguineus admisceatur, quam verò conventionis mutæ relationem habeant ad invicem hi gemini colores, exponit commemoratus Pater, *concordat verò pallidus color, id est croceus, cum sanguineo, quia sanguis dum effunditur mortem adducit, pallor autem totum corpus morientis occupat.* (b) Approprietur igitur mortalis color serpenti inveterato, qui dum in pastaphorio cœlestis Solymæ, in delicioso innocuæ voluptatis arboreto ad Matrem viventium proserpsit, suo imprægnatam virulento ambrosiæ suggestionis toxico mortalitatis nostræ puerperam effecit; ut enim attestatur suo suspirio gemebundus Sapiens. *invidia Diaboli mors introivit in orbem terrarum,* (c) quod si contradi-

(a) in Ps: 118.
Oclon: 14.

Oculus cordis
est conscientia.

Et homo &
demon intro-
duxerunt
mortem, iste
peccatum
suggerendo,
ille consenti-
endo.
(b) in cap: 12.
Apoc:

(c) Sap: 2. v. 24

cen-

(d) Rom. 5.
v. 12.

centem egregium prædicatorem induxe-
ris, sic primam hujus funesti partus
scaturiginem describentem: *sicut per
unum hominem peccatum in hunc mundum
intravit, & per peccatum mors.* (d) An
fortè inimicus homo dicitur, quando
dissimulans tenebrarum principem, se
lucis angelum mentitur? verum resistit
sic elucubranti magnus Mediolanensis
Antistes, sic loquens de Adamo, *hinc
enim beneficium DEI perdidit dum prævari-
cavit, indignus factus edere de arbore vitæ,
ut moreretur*, dicatur igitur, utriusque
introducete malitiâ, hanc belluam or-
bem insiliisse, illius invidentis, istius
ambientis, illius persvadentis, istius
committentis. Hunc igitur informem
spiritum, hunc perduellem angelum
experta est suæ fecunditatis adversari-
um, insidiatoremque pessimum suæ
beatitatis; ut partum perderet, gemen-
tem in doloribus puerperam invasit,
& quidem ante parturientem stetit
scribitur, qui aliàs suo insidiaturus cal-
caneo, ab ipso Judice prædicebatur;
hinc & Ansbertus infert, non volunta-
rium Draconi huic hunc exstitisse fi-
tum, sed suo nequam genio omnino
violentum. Vicit tandem gloriosa vi-
atrix, & in trophæum triumphatricis
gratiæ, coronabatur non jam duodeno
circumlucentium astrorum diademate,
sed de cubilibus leonum, de montibus
pardorum, quo bino nomine nil nisi
ferum innuitur, nil nisi asperum, nil
nisi horridum intimatur; in prima de-
corandæ victoriæ corona toleratam ab
adversarijs injuriarum myriadem intel-
lige, illi conformiter elucidantis Gre-
gorij sententiæ, *in illis quippe, qui cru-
delitatem sectantur, demones tanquam leo-
nes cubant; ferocior est leonibus im-
manis astutia pardorum, illos adum-
brans patientis animæ subdolos invaso-
res, qui dum non possunt munitam læ-
dere, conantur incuriam barbaris frau-
dibus assilire. Utrosque vicerat suo
cum præside, suo cum mundi principe
fortis mulier; illud unum mea igno-
rat nuditas, nesciens nisi admirari, cu-
jus mysterium non novit perscrutari.*

*Hominis cru-
delis cor est
receptaculum
leonis infer-
nalis.*

Laudatur à capite coronata; æsti-
matur à chlamyde illuminata, com-
mendatur à pedibus sublimata, cum
tamen nec pedibus certaverit, nec ca-
pite prostraverit, nec profligaverit pal-
ludamento? manus solæ colluctabantur,
nec tamen quasi victrices computantur,

manus solæ adversabantur, nec tamen
palmâ vel laureâ condecorantur, manus
solæ præliabantur, nec tamen in toto
compendiata narrationis folio nomi-
nantur? fortassis idè quia vicerunt i-
gnorantes, vel saltem agnoscere victo-
riam recusantes, pugnarunt nescientes,
aut saltem scire dissimulantes, erant non
manus Esau, à priorum criminum ma-
litiâ pilosæ, sed erant manus Jacob hœ-
dinis pellibus, externâ peccatorum spe-
cie quodammodò involutæ; adèd sim-
plices, ut sinistra nesciret opus dexteræ,
quid dextera fecisset; erant manus san-
ctorum animalium, quæ in quadriga
regis gloriæ attonitus Ezechiel suspexit;
de quorum & serie & schemate Prophe-
ta differens, illud peculiaris instar my-
sterij exarabat, *manus hominis sub pennis
eorum.* (e) Manuum laborantium sche-
mate activæ vitæ ministerium, in evolan-
tium pennarum remigio sublime con-
templationis exercitium præfigurari do-
cet moralis Papa, proinde manus ho-
minis sub pennis sanctorum animalium,
est virtus sancti operis sub volatu ex-
celsæ contemplationis, *nam & si per
activam boni aliquid agimus, ad cæleste
tamen desiderium per contemplativam vola-
mus.* (f) sub alis igitur abscondeba-
tur manus, quia sub excelsæ contem-
plationis altitudine, quâ in solem su-
um regales efferuntur aquilæ, recondi-
tur quidquid à DEI servis bonorum ope-
rum perpetratur, abscondit pariformi-
ter hæc fortis mulier manus suas, nè
virulentis forsan inficerentur oculis ina-
nium spectatorum, nè sinè necessitatis
indigentia prædoni pateant ad rapinam,
abscondit cum manibus opera, ut ho-
stem lateant, nec alteri, quàm scruta-
tori cordium innotescant; & forsan hoc
pariter trahans illicio, *raptus est filius e-
jus, quem vix pepererat sagax puerpe-
ra, ad DEUM & ad thronum ejus, ut do-
ceat injurios viatores, partum præclari
operis tanquam egredientem à cordis
utero masculum, quantocyus ad illum
solum dirigere, qui novit eundem, cum
incremento scænoris custodire; expectat
avidus nostræ salutis helluo, fructus sa-
lutiferos sanctorum operum, stat ante
parturientem hiantibus anhelis oris fau-
cibus, ut germinatos deglutiât, vel sal-
tem inficiat aspersione suggestionis suæ
contaminatos. Hinc illustratus Abra-
ham, Saram in duplici spelunca sepe-
lit, quia sollicita justorum Providentiâ
mor-*

*Hominis ma-
nus sub pen-
nis sanctorum
animalium
sunt merita
nostra abscon-
dita oculis
hominum.*

(e) Ezech. 1.
v. 8.

(f) S. Greg. 1.
hom. 3. in
Ezech. 1.1.

*Opera nostra
bona quam-
primùm par-
turiuntur, ad
DEUM ra-
pantur, ut
secura sint.*

mortuam mundo animam, sic sanctis operationibus cumulat, ut eas tamen sub contemplationis tegmine recondat, ut ab inani gloria sepulti instar cada-veris lateat, quod nullus, ut curiosiori oculo inspiciat, videre ardentem expe-rit, sed potius tumulari profundius re-quit. Hinc etiam legem laturus le-gifer Divinus, non solum ab igne, quo vallabatur, resplenduit, sed insuper fumo, ne splendor debiles feriret o-culos, contegebatur, ut hanc primor-dialem legis normam esse velut prae-am-bulam legalis observantiae addisceremus, sic meritorum fulgores edere, sancta-rum operationum splendoribus alios illustrare, ut tamen fumus humilitatis totum contegat, & manus sub pennigeræ contemplationis tegmine se recondat.

(g) Job. 5. v. 26. *Hoc ipsum Eliphaz patienti viro spo-ponderat, dum eum tot sauciatum vul-neribus, totque oppressum calamitati-bus suspiciebat, ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur acervus tritici in tempore suo.* (g) Legit Vatablus, per-venies sospes adhuc in sepulchrum! vir quippe providus in abundantia sepul-chrum ingreditur, quando coagmentata Christianæ pietatis opera diligenter con-gregat, & congregata, quasi jam mun-do mortuus, in sepulchrali tumulo ab oculis hominum occultat; quæ coa-cervata tanquam acervus tritici in tem-pore suo ad horreum reconduntur, ne hostium insidijs Thesaurus meritorum exploratus, in prædam deplorabilem e-vanescat. Contegatur ergo splendor sanctorum operum ab effumante humi-litatis fuligine, operiatur pennis ma-nus, nec nisi sol cum luna & stellis compareat, solitantum Soli Justitiæ fi-delis anima omnem fulgorem suæ ope-rationis attribuat, intuentis mundi re-spectum immaculatis purorum affectu-um pedibus conterat, tota stellarum acies, omnem virtutum chorum, suam à solaribus radijs nancisci claritatem pa-teat, quid nostræ manus adjecerint, sub ala Divinæ protectionis lateat, quæ no-vit in portis operarium laudare & præ-miare, novit ad vesperum promissum mutuae conventionis denarium, pro ma-nuum suarum fructibus consignare.

*Merita nostra
sepelienda
sunt, ne hu-
manis obtuti-
bus obversen-
tur.*

Ingrediamur abundans divitijs & benedictionibus sepulchrum, memora-turi Justitiæ DEI solius; qui mortuos nos gloriamur, qui vitam nostram ab-sconditam profiteamur in Christo, pari-

ter confepeliamur Christo, qui postquam hominem de terra conditum, ut inter-ram reverteretur, damnavit, ut DEUS, in terra sepultis oblivioni que traditis annumerari non dedignabatur DEUS homo. Emiserat iste spiritum, quem non ami serat invitus, quando vir justus & constans Joseph, in mortem pro mor-tuo se tradidit, hostilitatem ad omnes suscipiens, ut loquitur Chrysostomus, & Corpus JESU adhuc affixum cruci pe-riit à Pilato, quem apprehensum postea barbara Judæorum rabies pro sepulturæ Dominicæ officio, carceri manciparunt. Hic igitur nobilis Decurio tractans of-ficium cœlestis curiæ, depositum de cru-ce, ac involutum syndone, in monu-mento suo novo tumulavit, ut vel amo-dò haberet filius hominis in monumen-

to Justo, ubi reclinaret caput suum, in habitaculo justitiæ requiescens, jam tunc videlicet sepulchrum ejus evaserat glo-riofum; cui pulcherrime lapis admotus est ne pateret! commentatur Ambrosius; sunt.

Thesaurum latere oportuit, ne forsan exponeretur prædonum libidini dissipan-dus, advolvit, providus JESU discipu-lus, saxum magnum ad ostium monumenti.

(h) Legit Syriacus, saxum ingens, nam singula, quæ ad exanimatum etiam Cor-pus Christi pertinent sint magna, sint ingentia est necesse? sed cur amabo? hic lapis angularis, qui nulla manu scis-sus cœlo decidit, ut fastuosam super-bientis angeli statuam comminuat, in petra scissa occluditur, & obvoluto mar-more recluditur, ne forsan auferatur? anne molles redarguantur animæ hoc sepulchrali schemate, quæ facile in vo-luptates effusæ, Divinum verbum admit-tere non sustinent, ut loquitur Damasce-nus, sed firmæ tantum & masculo quo-dam robore ad virtutem amplectendam, ex-ercendamque præditæ, (i) an forsan ideo

clausum atque signatum sit, ut simili-tudinem habeat Matris Domini, Matris & Virginis, ut scribit Hieronymus im-pugnans Jovinianum, an demum hac te-gatur mysticâ ratione, quam adstruit (l) pictaven-sis Hilarius, quia nihil est, quod præter eum oporteat in pectora no-stra penetrare, (m) sed suam continet prosequi moralitatem Mediolanensis Præsul, quicumque enim in se bene hu-maverit Christum, diligenter custodiat, ne eum perdat. (n) Hunc nobilem decu-rionem sequere, quisquis tanti Thesauri avidus, in tui cordis loculo eum info-de-

*Omnia ad
corpus Chri-
sti pertinen-
tia singulari-
ter magna
sunt.*

(h) Matth. 27.
v. 60.

*Fortes robu-
stasq; animas
DEUS eligit,
molles rejicit.*

(i) Orat. in
Sab. 8.

(l) lib. adu.
Josu. c. 17.

(m) Cant. 33.

(n) Ambr. in
23. c. Luc.

(o) *serm: de.*
sepust: Chri:

(p) *in cap: 27.*
Matth:

dere, eum desideras tumulare; quem Lucas virum bonum & justum nuncupat, eundem Mathæus divitem appellat; verè dives! exclamat Epiphanius, *sacculum namq; plenum gestabat, nempe ipsummet Divinitatis Thesaurum*, (o) expendit conjunctam nobilitati opulentiam purpuratus Hugo, *quæ sit nobilitas, quæve divitiæ ejus dicit Lucas, erat decurio vir bonus & justus*, (p) explanat nobilitatis eminentiam victor Antiochenus, *neque enim ignotus, aut obscurus erat, sed unus è senatoribus*, adjungit Remigius, *iste Joseph secundum sæculi statum magnæ fuit dignitatis, sed multò majoris meriti apud DEUM fuisse laudatur, siquidem justus fuisse dicitur, plena proinde præ alteris meritorum justitia, una virtutum nobilitas requiritur, ut hoc supremo fungaris munere, quod exigit Decurionis qualitatem, præclarum in Decalogi intelligentia & observantia; dives quique ab auro sapientiæ, ab argento sacræ eloquentiæ, à margaritis bonorum operum, cæteris omnibus anteponitur, qui tamen unà simul JESU discipulum se esse profiteatur, & corde humilem & animo mansuetum; huic soli Dominicæ sepulturæ insinuabit ministerium, ut tumulet thesaurum suum in sepulchro sed obvoluto, ut lateat, nè pateat in spoliū insidianti.*

Cor justī hominis sepulchrum est Christi, hinc debet claudī lapide sepulchrali.

(q) *Cant: 1.*
p. 12.

Cave tamen, ut novum sit, expurgans temetipsum à fermento veteri, novaque factus conspersio, idoneum repariarum habitaculum resurrectorum postliminio Redemptoris tui, ut qui vivens domum non habuit, mortuus in te habeat sepulchrum, cui intra te cubanti & habitanti valeas dicere, *fasciculus Myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur.* (q) Faciens mansionem in loco pectoris mei, ut Myrrham æmulatus, carnis meæ putredinem sempiternam abstergat, myrrha quippe corporibus adhibetur, ut à corruptionis discrimine eximantur, in tuis igitur præcordijs hic fragrantissimus vivificantis myrrhæ fasciculus appendatur, nè cor lascivâ dissolutum putredine, in escam æternorum vermium corrumpatur. Sed arctum hæc fragrantia petit operculum, nè evaporet, involverè oportet & non aperire (Theophylacto consulente) nam secretum clausum est & occultum, hic claudere cum tuis sanctis operibus, ut sanctificeris adhuc,

hic occultare, ut in secreto adores Patrem omnium fratrum Christi, hic imitare Virginem, sed prudentem, in sanctæ contemplationis lectulo usque ad noctem mediam adventum sponsi, instructâ lampade expectantem, quam dum viderent attonitæ Sionis filiæ, consono eidem applaudentis elogio beatissimam pari eloquio prædicaverunt, illud est dignum sollicitâ indagine mysterium, curnam condignis celebratam laudibus, vivis delineatam coloribus, attentis exploratam obtutibus, repente velut insequentes fugitivam revocant, & quasi velatam lugerent faciem, ut se respiceret, ut declinantem vultum ostenderent iteratis affectibus exquirunt, *revertere, revertere Sunamitis: revertere, revertere, ut intueamur te.* (r) Quasi non conspexissent illius formosam pulchritudinem, quam tamen, cum vidissent tam regiæ, quam concubinæ laudaverunt eam? sed vix laudata fugam arripuit, laudantibus laudis materiam subtraxit; deprædicabant illæ procedentem hanc filiam principis in calceamentis mortalitatis suæ, quasi consurgentem auroram, suspiciebant pulchram in candore suo, ut lunam, stupebant electam à sponso sanguinem, ut solem soli ipsi coadunandum, soli ipsi perennaturo connubialis gloriæ vinculo desponsandam, denique est anima fidelis, si purpurati Carenis definitionem attendis, *est aurora in oratione, luna in operatione, sol in contemplatione*, (s) dum enim inter anxia sollicitæ mentis suspiria se peccasse hiantibus oculis cognosceret, dum reproborum finalem exitum gemeundo tremore pertimesceret Lucem justitiæ, ut sibi erranti in tenebris illucesceret, assiduo sanctæ orationis studio invocabat; auream utique dixeris resurgentis hujus auroræ horam, in qua præteritam suorum peccatorum noctem eliminans, ad matutini fulgoris radios se convertit, adeo felici stupendæ mutationis eventu, ut quæ obscuras inter vitiorum umbras caligabat heri & nudius tertius; inexpectatâ novitate, compendiatâ brevitate, ac repentinâ vix non vicissitudine, exemplum confœderatis antea tenebrarum filijs tribuat penitentiae, ad instar fulgentis ac clarescentis lunæ, quæ (commentatore Gregorio) dum noctem illuminat, caligantibus oculis iter, per quod ambulans in tenebris homo, securo gradiatur vesti-

(r) *Cant: 6.*
p. 12.

(s) *in cap: 6.*
Cant:
Sponsa celestis sponsi laudata & vocata fugit.

Anima sancta est aurora in oratione, & luna in operatione.

stigio demonstrat, nec hoc contenta tam subito, tam fulgido, tam portentoso conspicuae conversionis incremento, vel potius hoc non contentus tam provido tam admirando operatricis gratiae beneficio, inamoratus nostrorum cordium zelator, quam fecit antea inter pravaricantes coruscare, quam voluit cæcutientes peccatorum oculos illustrare, hanc super astrorum evehens venustatem, facit iustorum oculos in sui intuitum convolare, inter sublimiores excellæ perfectionis asseclas radiare, exempla imitationis selectioribus incarnatæ Veritatis discipulis præsentare, inter illustriores electorum catus, ad instar meridiani solis plenis ardoribus, totis splendoribus radiare; sed ecce! dum ad prodigiosum Omnipotentis dexteræ spectaculum, suspensi spectatores prorumpunt in præconia, ejusque inhiantes felicissimæ ac portentosissimæ reformationi, beatissimam pronunciant, erumpit illa instar corusci fulguris, quasi nubes pervolans, se sic celeriori acie cerni dissimulat, ut non sustineat discerni; hinc frustraneo collaborant conamine elapsam revocare, fugatam allectare, non revertetur, ut intueantur eam, quæ hanc præcipitem fugam arripuit, ut earundem obtutibus effugiat, earum laudibus se subtrahat, & in sepulchro suo illud ingrediens, cum abundantia se recondat; *fugiant iusti terga vertentes*, excusat non regredientem sponsam doctissimus Oleaster, *imò quod plus est, si fieri posset, nollent à DEO bona sua videri.* (t)

(t) in 24. cap.
Num: in mor:

Christus crucifixus in horto, quia amat hortum nucum.

(u) Joan: 19.
v. 41.

(x) Cant: 6.
v. 10.

Sed quorsum aligeram hanc viatricem fugisse suspicamur, quò declinasse, ut exploratores æmulum oculos effugiat arbitramur; si vestrà, quid sentiam, fateri cogor venia, eam non aliò contendisse reor, quam ad dilecti sui tumultum, quam ad sponsum suum in abdito reconditum sepulchro. Erat, dilecto referente discipulo, *in loco, ubi crucifixus est, hortus, & in horto monumentum novum,* (u) quasi mentem monens, ut relictâ urbium pompâ, dimissâ populorum turmâ, egrediatur in agrum, vel unâ suam comitatura sponsum, felix pedissequa suis vestigijs innitatur. Designat ille dilectæ semitam, quâ gradiatur, *descendi in hortum meum, ut viderem poma convallium.* (x) Legit Paraphrastes Chaldaeus, *dixit dominator sæculi*

*in domo sanctuarij secunda, quæ ædificata est per manum Cyri, habitare feci Majestatem meam, ut viderem opera populi mei, est prima Divini hujus incolæ, est regis sæculorum immortalis regia, quam fabricavit verbo virtutis suæ, est empyrea beatæ pacis Solyma, in sanctis montibus fundata, sed est secunda in lachrymarum valle situata, est quam calcamus terrarum orbita, ad quam ignotus advena in diebus peregrinationis suæ descendit, exultans velut gigas ad currendam viam, in hujus domus angulo elegit commorari angusto nimium, ita ut ubi caput reclinaret, non reperiret; ex hac angustæ domus latebra prospexit super filios hominum, eorum opera intuiturus, sed regrediamur ad horum Redemptorem. In delicioso omnigenorum florum ac fructuum viridario, effigiatum Salomonis templum autumat Lyranus: quod erat, quasi DEI umbraculum, deliciosum adeò respicienti, ut in solemnī dedicationis festo, in nebula descenderit, occultante hoc veluti velamine contactus; legit Ambrosius, *descendi in hortum nucum videre in civitate torrentis*; est nux amaritudinis symbolum, est torrens tentationis simulacrum, qui tamen est adhuc transvatabilis, cum scriptum sit, *torrentem pertransivit anima nostra*, descendit ad hoc amaritudinum arboretum, examinaturus florem vineæ, & lustraturus arborum fertilitatem. Hortus nucum sunt aggregatæ sanctorum animæ, magno Gregorio moralizante, qui quasi nucleum in fragili testa continent, qui externis nescientium oculis duri & viles apparent, quia quam animi sanctæ consolationis suavitatem in cordibus portant, nullatenus divulgant, *quid isti nisi nuces existunt*, interrogat moralis Papa, *qui nuclei dulcedinem intus ferunt, exterius verò carnis vilitatem præterdunt?* en paradisum voluptatis, quem secundus de Jælo cœlestis Adam & incolit & excolit, unâ sponsum cum sponsa in tumulo sepultus sub uno occultantis humilitatis lapide, nè pateat tumularus; ne tamen ideò amantis est animæ ab operando feriari, aut sinè continuante meritorum exercitio molliter otari, nam illa, cujus sponsum DEUS Charitas est, illi qui ignis consumens est desponsata est, adeò indispensabiliter activus, ut de illius operatione Tertullianus attestetur,*

Sicut nux dulcedinem nuclei cooperit duro cortice, sic sanctorum anima velat bona opera vilitate externa.

DEI natura nescit otium, quod sibi est summè contrarium.

oti-

(y) 1. cont:
Murcion:

(2) Gen: 1. v. 1.

(a) lib: 7. A-
romat:

Summus Sa-
cerdos tot
gestavit in
veste talari
tintinabula,
quot sunt dies
anni.

(b) Is: 44. v. 14.

otium sui natura non novit, hinc cense-
tur, si agat, ut si cessarit non sit, (y)
quod Sapientissimus Moyses in prima na-
scentis universi chronologia intimatu-
rus, antequam Creatoris existentiam de-
clararet, prius creationis opus evulga-
vit, in principio creavit DEUS, (2) &
ideo indefinentem pariter à creaturis
suis exigit operationem; quod erudi-
tura universam Adæ progeniem Provi-
dentia, instructura ad evitandam feralis
otij perniciem, injunxit magno Pon-
tifici talarem tunicam colore Hyacin-
thinam, cum tintinnabulis aureis ad
vestis fimbriam, ut cum ingreditur Pon-
tifex in sancta sanctorum totus voca-
lis incedat, subnectit Hieronymus adeo
infallibiliter, sic penitus indispensabi-
liter, ut eodem explanante, omissionis
pœna, morte indubitatim expiatur,
statim moriturus, si hoc non fecerit,
considerat grande mysterium tintinna-
bulorum numero Clemens ab Alexan-
dria, qui singulos totius anni dies com-
plectitur, ut qui ex sublimissimo mu-
nere simulacrum Divinitatis in terris fue-
rat, sciret se hoc excitante sono ad
heroica sacerdotalis sanctimonie ope-
ra diebus singulis novo conamine sti-
mulandum, aut renovato indice com-
movendum. Trecenta & sexaginta sex
tintinnabula, quæ pendent à veste talari, est
tempus anni. (b)

Nè igitur finè peculiari merito di-
es transeat, indies renovatus cinnitus
novi clangoris ad operandum excitet,
ad serviendum Altissimo pontificalem
animam impellat. Non sola pontifi-
calis dignitas hoc excitari indiget stre-
pitu ad operandum, non tantum sacer-
dotalis sanctitas hoc resonante cym-
balo exagitari debet ad malum so-
cordis otij eliminandum, cuilibet A-
dæ filio labor fuit impositus ad ma-
ledictionis labem solenter expiandam,
cuilibet mortalitatis posthumum est ex-
primendus sudor operum, ad quoti-
dianæ prævaricationis maculam ferven-
ter abstergendam; non soli quippe
presbyterorum germini, non uni reli-
giosæ perfectionis ordini, sed cuilibet
fidelium, qui ambit electo DEI popu-
lo aggregari, prælagiebat Propheta
Domini, vel ut loquamur apertius,
spirituum Dominus ore prophetico præ-
dicabat, plantavit pinum, quam pluvia

nutrivit. (b) Hanc eminentem arbo-

rem poma ferentem durissima, commen-
dat, & extollit Plinius à provida ma-
turityte fructuum ac ubertate, in magna
admiratione pinus sit, quia habet fructum
maturefcentem; nève id nulli non arbori
congenitum, omnibusque fœcundis soli-
tum replicetur, subnectit proprietatis
singularitatem, nec ulla arborum avidius
se promittit, & nullo non mense maturefcit;
(c) hoc planè geminum fructificantis
justitiæ est symbolum, hoc est illustre
præconium justorum, florere in propo-
fitis, operum fructibus abundare; mu-
nitas actiones nequaquam negligere,
studiosi laboris impendium ubique sere-
re, maturæ perfectionis fructum quo-
vis in opere, in actu quolibet proger-
minare. Quid enim aliud de ligno fer-
tili, quod munifica Omnipotentis dex-
tera plantavit secus decursus aquarum,
quod inquam sublimius de viro, qui
non abiit in consilio impiorum, nec
stetit in via peccatorum, prognosticat
Propheta regius, quam illud celebra-
rimum inter justorum elogia, fructum
dabit in tempore suo. (d) Legit Chal-
dæus, cujus fructus maturefcit, & omne
germen ejus, quod germinat, gravescit &
proficit, adnectit Syrus, quicquid opera-
bitur, explebit; en lignum! sed non a-
ridum, quia secus decurrentes aquas
plantatum, nam sectatoribus Justitiæ
deesse nequeunt fluentia cœlestis gratiæ,
quibus ad meritorum exuberantiam un-
gantur. Non illis æquiparantur arbo-
ribus, quarum folia ad autumnalem in-
temperiem decidunt, in his nec folium
à sustentante fronde deseritur, fluxus
enim foliorum (Lyrano commentatore)
est signum mortificatæ arboris, quem-
admodum viroris permanentia eviden-
ter viventem arborem designat; totius
arboreti decus esse videtur & gloria,
vita protuberantium stipitum, animata-
rum frondium, est ante hujuscemodi
arbores præ reliquis pinus excelsior
quæ comarum decorem semper retinet,
ac honorem: ad hanc Psalterem allude-
re, Menochius arbitratur. Felix plan-
tatio quæ renuit arescere, habens in
se manantem & emanantem ubertatem
gratiæ, illi conformiter loquentis Ver-
bi oraculo, flumina de ventre ejus flu-
ent aquæ vivæ, nève exundantis aquæ-
ductus hujus ignoraretur valor & præ-
tium, subjungit dilectus JESU Discipu-
lus, hoc autem dixit de spiritu, quem ac-
cepturi erant credentes in eum. (e) Hanc

Pinus est sym-
bolum homi-
nis bene ope-
rantis.

(b) lib: 16.
c. 26.

Ut earum so-
no moneatur
ad operandū
bene.

(d) Ps: 1. v. 3.

Justus est li-
gnum dans
fructum in
tempore suo.

(e) Joan: 7.
v. 3.

sto

(f) Tract: 28.
in Joan:

Aqua viva est
gratia semper
operans.

(g) hom: 44.
in Joan:

Ita siquidem vitali hoc liquore reviviscit purgata conscientia (elucubrante Augustino) ut radix emundata in mundos influat surculos, & hauriens fontem habebit, & ipse fons erit. (f) Quod si ventrem & ventris viscera investigare flagitas, respondebit indaganti Gregorius, non esse aliud quam mentis intima, rectam intentionem, desideriorum sanctitatem, humilem ad DEUM pi- amque ad proximum voluntatem; crystallina in candore, viventia in vigore, suavissima in sapore, fragrantia in odore; hæc sunt flumina verificantis gratiæ, vitalis spiritus hæc sunt irrigua, idcirco non fluminis, sed fluminum insinuata nomine (ut advertente Chrysostomo) insinuet & copiositatem, & ubertatem; est aurea ab ore aureo stillantis sententia: *viventem autem aquam dicit agentem semper*, (g) non otiantem; hæc enim stagnans lacus est, serpentes cum buffonibus evomens, non plantas irrigans, non arbores fecundans. Reflecte ad proto-martyris Stephani sapientiam, tacere non valentem, ad Petri linguam respice de JESU nomine indefinenter prædicantem, Pauli fluxum considera potenti velut impetu ubique penetrantem; *spiritus enim gratia cum in mentem intraverit, & firmata fuerit, omni fonte magis manat, & neque deficit, neque evacuatur, neque stat*, concludit Orator aureus, stas, qui non vadis, si viator es; stas, qui non agis, si operator es, nec potes te excusando dicere, dum otiosus redargueris, à nemine te conductum, quem Christus omni inquirat tempore, manè circumire incipiens, ad horam tertiam rediens, nec sextam prætergre- diens, nec nonæ vesperam declinans.

Ad hoc profluvium viventium aquarum, & quidem secus plantatur pinus mystica, transplantatur fidelis anima, si enim in earum radicaretur decursibus non finitimam opinareris; idcirco dabit fructum, quem, ut daret, radicavit misericordia, fecundavit gratia, *in tempore suo*, non omni, non quovis tempore, nam etiam Largitor bonorum omnium fidelem & prudentem constituit dispensatorem, qui det, non quando- cunque, sed in tempore tritici men- suram, seu dein sermonem doctrinæ in tritico intelligas, quò animæ pascantur, seu operum exemplum, quò vita infor-

metur, ut scribit Theophylactus; ad- ditum est etiam *in tempore* (subjungit Isidorus) *quod beneficium non suo tem- pore datum redditur cassum, & nomen be- neficii perdit.* (h) Offer esurienti fructum, & erit inedia levamen, eundem satu- rato porrige, & erit stomacho in gra- vamen; denique hæc arbor sit licet spiritualis pinus, est ligno Sapientiæ & arbori scientiæ vicina, ut æmuletur il- lam, ut imitetur istam; nam quamvis illa & ista semper pro libitu pascentis, & famentis valeat fructum dare, debet tamen, quia Sapientia Patris est, quia scientia sanctorum est, sapienter dare, scienter communicare, prudenter di- spensare; nam neque, qui petit, quod petit, meretur obtinere, neque, qui vulr accipere, qui urget postulare, men- suræ plenitudinem potest quandoque tol- lere, aut etiam ablatam sustinere, nam sæ- pè sæpius nostra fragilitas id nequit sup- portare, quod sua illuminata Bonitas, om- nipotensque liberalitas aut veller, aut posset supplicanti dare. Verendum ta- men est, nè forsitan avidior concupiscen- tia, vel certè discretionem carens nostra- rum mentium intelligentia, ignoret à folijs fructus discernere, plus ambiens transeuntium oculos allicere venustâ fo- liorum viredine, quam cibo indigis fru- ctificare; fructus consistit in opere, verba in folijs adumbrantur; illos spon- sus desiderat, ista, si illis careat, suo cum stipite, nè frustra terram occupet, ad flammicidium condemnat; verba sine operibus inania sunt folia, virere videntur, ut delectent oculos, sed ne- queunt famelicis prodesse; ab austro agitantur ad amœnæ prosperitatis fla- tum, ab aquilone ad primum adversi- tatis impetum decussantur. Hæc plà- nè illa sunt folia, quæ transiens Redem- ptor in ficu sterili repererat, sed fru- ctu destituta, quem requirebat. Pri- mus Adam nostri, ut genitor generis, sic & erroris parens, ut suam nudita- tem tegeret in ficu folia quæsit, ver- borum fluentium velut foliorum vela- minibus adopertus pudenda gestorum, ut loquitur Ambrosius, insignem à pa- radisi ficulnea ad ficum Evangelicâ allu- dens, ergo illi de ficulnea non poma ear- pserunt, eliminati sunt à DEI regno, erant enim in animam viventem, cave! quisquis es, qui verbis tantum velut redundan- tibus folijs inaniter gloriaris; vel cer- tè externâ mentitæ pietatis gloriâ dele- sta-

(h) in Cat:
Græc. P. P.

Beneficium
extra tempus
collatum per-
dit nomen
beneficii.

Adam querit
folia in arbo-
re fici, Chri-
stus autem
fructum.

(i) in 13. cap:
Luc:

Et aris, eliminari time à regis illius regia, qui contra vanitatis folium, quod vento rapitur, ostendit potentiam suam, ac fructus operum exspectat perenniter excludi; enimverò! ut prosequitur Præsul sanctissimus interpretari, venit secundus Adam, & jam non folia, sed poma quærebat, erat enim in spiritum vivificantem, (i) hoc solo fecundante vitali spiritu virtutum fructus acquiruntur, & vana terrenarum ostentationum folia decutiuntur, in hoc participato spiritu illum oportet adorare, qui ubertatem spiritualium fructuum desiderat implorare, flagitat impetrare. Novi hanc infelicem arborem sterisse juxta viam, quam situs Circumstantiam elucubrans Hieronymus, in sterili ficulneæ hujus schemate delineatam infructuosæ Synagogæ sterilitatem adstruit, arbor, quam intelligimus Synagogam, juxta viam erat, quia legem habebat, tamen ad viam, id est, Christum, non pervenit, quia in eum non credidit, nec eum recipere voluit, ad illam arborem Salvator veniens, nihil invenit in ea nisi folia tantum, (l) venit ad Synagogam illius pertransiens urbes & castella, discurrens per vicos & oppida, clamitans incarnata Patris Sapientia in compitis & plateis, nec aliud genus germinis reperit, quam Phariseorum traditiones, hypocritarum jactantias, gloriationes de lege, quam observare neglexerant, discussiones de scripturarum intelligentia, quam tamen noluerant intelligere, ubi se reprehendi viderant & incusari.

(l) Matth: 21.
v. 19.

Synagoga est
ficulnea juxta
viam, non in
via.

Justi dicuntur
Dij per parti-
cipationem.

Quæ in parabolis loqui consueverat sapientia incarnata, per parabolas pariter volebat operari, siquidem sterilitate perpetuâ, infructuosam arborem, quæ tunc ficus ferre non poterat, quia vigesima primâ die mensis Martij, seu undecima primi mensis Nisar, ad eam Dominus vel verè famedus excitatâ non naturali famè, ut cum Alberto magno Abulensis insinuat, vel apparenter tali, ut autumat Euthymius, ad eadem accedebat, & tamen ad perpetuam privationem fructuum idcirco condemnavit, quia esuriens salutem humani generis, vidit (commentatore Beda) Judæos legis & Prophetarum eloquia viventium foliorum instar promentes, quærensque fructum boni operis, nunc quidem eorundem duritiem increpando, nunc insolentem hypocritarum audaciam detegendo, nunc fallacem Saducæorum scientiam confun-

dendo, nunc Divinitatis suæ Omnipotentiam in prodigijs manifestando, dum nullum optatæ emendationis nutrimentum reperiret, eosdem condemnavit. Tu quoque si non vis damnari à Christo in judicio, arbor sterilis esse caveto, sed potius fructum pietatis, quò indiget, offer, hortatur venerabilis Pater. Frugiferam pinum æmulare, ex cujus trunco idololatrans gentilium iniquitas manu sacrilegâ exciderat idola; tu verò exsculpendæ fabricantis gratiæ dexterâ Divinitatis imagini frugiferam subministra materiam, ut inter illos valeas computari, de quibus os Altissimi velut præfagiens voluit attestari, ego dixi, Dij estis, & filij Excelsi omnes, (m) quibus dedit potestatem filios DEI fieri, quàm nè solis terræ principibus, aut curiarum judicibus, aut summis concessam Sacerdotibus suspiceris, explanat latentem hujus sensum oraculi notissimus Incognitus, humillimus Aygvanus, indifferenter dicitur omnibus, cujuscunque gradus, vel dignitatis existant, quia omnes has promissiones accipiunt. qui mandata DEI custodiunt; (n) hi enim, qui hæc à malo declinando, & bonum faciendo, custodire recusant, illud, quod sequitur, quàm sit terribile, quàm infallibile, sagaciter attendant. vos autem sicut homines moriemini, & sicut unus de principibus cadetis; non aliò, quàm in gehennæ furcam, in gremium inferni; hi sunt, quorum superbiæ displicet humiliata Deitas, placet humanitas exaltata, quibus vilescit Rex gloriæ in crucis folio, aridet otiosæ voluptatis delictum, quod sinè doloris pretio venditur, sinè laboris impendio comparatur. Objurgat vos æquissimo quidem improperio Doctorum Aquila Augustinus, vestram deplorens amentiam, vestræ collachrymans calamitati, cum tam pauci sint dies vitæ nostræ, ut citò sicut homines moriemini, non vobis prodest ad correctionem, sed tanquam diabolus, cujus dies in hoc sæculo multi sunt, quia carne non moritur, extollimini, ut cadatis; (o) sapuit melius, quàm vestra sapiat sterilitas, ô ficus fatuæ! virgo prudens & sapiens, cœlesti sponsata Sapientiæ, casta Sionis filia, uni viro, qui Christus est, desponsata; pulsabat ad hujus ostium, & velut moræ impatiens, manum suam misit per foramen, secretum abditumque oculatæ inspirationis aditum intellige cum Gilleberto, arctus enim ingressus satis, ubi manum tan-

(m) Ps: 82. v. 6.

(n) in Ps: 82.

Foramen, per
quod tangit
sponsus, est
conscientia,
quam secutâ
inspiratione
monet.

(o) in Ps: 82.

(p) *serm: 43.*
in Cant:

(q) *Cant: 5.*

v. 5.

Felix anima,
quæ, nè otiosa
fit, manibus
myrrham di-
stillat.

(r) *Greg: c. 5.*
in Cant:

Manus myrr-
ham distil-
lant, dum pie
operantes
carnem mor-
tificamus.

tum immittit JESUS ejus respectu, quem per ostij apertionem sibi fieri petit; (p) intremuit tamen venter sponsæ ad tactum ejus, nec tamen hoc motu tremulo contenta, celeriter surrexisse, velociter occurrisse, moxque myrrham se distillasse profitetur, surrexi, ut aperirem dilecto meo, manus meæ stillaverunt myrrham. (q)

contremuit illicò, ad primum secretæ inspirationis contactum, & licet contremiscendo nondum aliquid ageret, cogitabunda tamen quid ageret, discutere inchoabat; nec diu cogitabunda surrexit pede proprio, accelerato sancti affectus impetu surgenti consentiens, inspiranti obediens, ad pectus ut pulsanti aperiat alacriter festinabat; ut surgat tangitur, tacta, ut surgat, erigitur, erecta, ut aperiat, progreditur, progressa ad ostium properat, ut stantem ad januam dilectum introducat; denique sponso obediens ad laborem se præparat, ut sicut in quiete familiaris sponso, sic & in labore devotè serviens appareat; (r) nec leve exigui operis divertimentum suspicare, attollit ad magna amor magnanimus, & quamvis puerilem exhibeat faciem, ut innocentiam agnoscas, valido tamen ponderi submittit humores, ipsam totius orbis orbitam supportaturus, si modò DEUS charitas amanti animæ, pro deferendo onere imponat; desideras lachrymantis impendium intueri, contendis laboris gravedinem experiri, se prodat ipsa ad inflammanda adolescentularum corda, manus meæ distillaverant myrrham, quisquis in manibus operationes exhiberi intelligis, in myrrha pariter latens mortificandæ carnis studium colliges contineri, in omni igitur virtutum opere, in quovis ædificandi fratris conamine, ad quod fidelis anima manus applicat, myrrham mortificationis stillat, quia, quicumque alijs prædicant, necesse est, si multis proficere velint, ut in omni opere suo, carnalem vitæ mortificare contendant, docet moralis Papa. Hæ manus sunt, quibus dilecto pectus aperitur, quibus quodvis repagulum introitus retruditur, ut venienti sponso ingressus præparetur, ingredienti aditus adaptetur, & exoptata contemplandæ veritatis facies, debiliori etiam oculo approximatur. Myrrhas manus applica, hæ sponsum, ut adeat, alliciunt, nè abeat, apprehen-

dunt, redolet certè ad delicias cœlesti sponso mensa frugalior, vestis asperior, gemens vociferatio, silens oratio, somnus parcius, dilectio effusior, devotio recollectior, lachryma copiosior, luctus intensior, gressus humilior, affectus pronior; vexetur caro acerbius, ut spiritus abundantiori libertate delectetur. Hæc & similia sanctorum operum exercitia, hisce conformia distillantium manuum opera, sponsum attrahunt, pulsantem audiunt, accedentem præveniunt, si tamen illæ suæ præmittat tactum dexteræ, qua sinè præoperante non operaberis, hac nisi tangente manu omittes tremere, non cogitabis surgere, minùs studebis aperire. A tactu tremor oritur, & motus à tremore; à motu gressus instruitur, à gressu progressus exorditur; ut tremas seu provido sancti timoris nutu, seu formidoloso oculatæ anxietatis motu, manum necesse est Divinus operator admoveat, ut myrrham tuis distilles manibus, illas ille & dirigat, & corrigat, & erigat & deprimat est necesse. Hanc sui indigentiam novit ille, nullius, qui est indigus, hinc sibi dilectam & electam, sed quiescentem, non operantem, tactu ad operandum invitat, pulsu ad occurrendum stimulat, ut se illius exhibeat filiam, de quo suus sic sponsum loquitur, *pater meus usque modo operatur, & ego operor.* (s) Subjungit doctus Origenes, creaturæ confundens inertiam ex operatione Creatoris, exprobrans peccatori vecordiam, nec aliud infligens improperium, quàm opus Redemptoris; & tibi displicet operari, qui ad opus natus es? non vis opus tuum fieri justitiam, Sapientiam castitatem? non vis Opus tuum esse fortitudinem aliasque virtutes? (t) Ille movet, ut contremiscas ad otium, ille manum suam immittit per secretum moventis & moventis gratiæ impulsu, ut surgere te faciat, ut currere persuadeat, ut aperire occlusi cordis pectus compellat.

Operosa quippe charitas, nec ipso novit Sabatho feriari; prima videtur feriarum dies ista, prima Dominica, dies Domini à Domino peculiariter benedicta, sic enim scriptum legimus, *requievit DEUS die septimo ab universo opere, quod patrarat*, non quasi labore nimio lassatus humanæ fragilitatis instar ob complementum mundialis fabricæ sub-

(s) *Joan: 5.*
v. 17.

(t) *hom: 1. in*
Ezech:

Pater & Fi-
lius indefi-
nenter ope-
rantur, ut
hominem o-
perari do-
ceant.

stitisset, sed quia jam omnia quaecun-
que oportebat produci, verbo virtutis
suae condiderat, & eum, qui fruiturus
erat omnibus, ad sui similitudinem ef-
formaverat universorum directorem,
requievit, qui novit etiam quiescens a-
gere, in cujus incommutabili volun-
tate totum simul semel & semper est,
quidquid in creaturis subsequitur vel
praeceffit.

Subtiliori elucubratione
hanc requiem cum Augustino Junilius,
dum asserit requievisse Creatorem ab
omnibus operibus suis, quasi insinuans,
non illis opus ad suam requiem habuisse,
quippe *cujus requies in se ipso sine ini-*

(u) 4. de Gen:
ad Lii:

Sabbatho prae-
ceteris die-
bus creationis
benedicitur,
quia in illa
nullum opus
exercebatur.

tio ac termino semper vera est. (u) Il-
lud jucundius auditu, sed difficilius est
penetratu, quod sequitur, & *benedixit*
diei septimo, nec istud involvit umbram
repugnantiae, sed benedictionis causa-
litas est admiranda, quia in ipso cessa-
verat ab omni opere suo, nulli prae-
torum dierum benedicitur, nulla eo-
rum prae alijs sanctificatur, haec sola
licet posterior, utrumque obtinet bene-
ficio, sanctificata pariter ac benedicta.
Præteritarum dierum quaelibet suum
consequatur opificium, *diei septimo*,
inquit Theodoretus, *pro opificio benedi-*
ctionem dedit, ne immunis remaneret, ad-
jungit aliam Chrysostomus Sabbatinae
benedictionis rationem, *ne videatur mi-*
nus aliquid habere, eo quod in eo nihil fa-
ctum sit, benedictione ipsum dignatus est,
ab opere, quod Omnipotentis dextera
in sex dierum quolibet dignata est per-
agere, peculiarem nanciscebatur quili-
bet præcellentiam, cui ne Sabbatum co-
geretur cedere, benedictionem loco
patrati operis impertiri voluit, quæ
dignitatem Divini operis suppleret.
Concludit insigniter Procopius, ne quis,
ut inutilem diem illam aversetur, &
abominetur, quasi nullo opere digna à
DEO sit habita, merito benedixisse ean-
dem praeque cæteris sanctificasse; ad
operandum hac ipsa sui operis conti-
nuatione, continuatâ sex dierum ope-
ratione stimulare voluit DEUS hominem
ad operandum, quem Sabbatho non crea-
vit, sed eo condito requievit, non con-
diturus eum amplius, sed conditum o-
peratione continuâ Divinae voluntatis
suae conservaturus. Vis nosse condita
Adæ posteritas, quo te prae cæteris sua-
rum manuum operibus pater, cum fi-
lio & sancto Spiritu condiderit deside-
rio, creaverit impendio, compaginave-

rit tripudio, effigiaverit imperio, quo-
nam decreverit consilio, erexerit deli-
cio, construxerit negotio sublimem pro-
toparentis statuam, etsi limosam à lu-
to corporis intextam ossibus, sic ta-
men mirabilem ab artificio, sic pretio-
sam à formæ satellitio, sic eminentem
à voluntatis dominio, sic præcellentem
à rationis imperio, ut nihil in terra
videri valeat inter creaturarum opifi-
cia sublimius, nil pretiosius aestimari;
& quamvis in cæteris animantibus mem-
brorum compago videatur interdum à
fortitudine robustior, à conjunctione
validior, est tamen Adæ filius (quid
dicam de DEI filijs, qui omnes excelsi
sunt in Synagoga Deorum confidentes
Dij per gratiam non per naturam) est,
inquam, in eo pulchrior, quod car-
neis videri nequit oculis, licet venu-
stior non foret corpore, quod videtur;
quæ enim videntur temporalia sunt,
sunt lusus temporis, sunt jocus aëris,
inanitatis symbolum, ludibrium vani-
tatis, quæ autem non videntur, æter-
na sunt, quæ nunquam valent sic de-
strui; ut desistant, ut perdant incor-
ruptæ perennitatis pretium, non pos-
sunt sic corrumpi. Expers laboris DEUS,
quasi laboraturus describitur, quasi præ-
claro incubiturus operi representatur,
alioquin quo ausu præsumeret puer Do-
mini suo applaudere Creatori, vel si-
bi potius de Creatoris clementia gra-
tulari: *manus tuæ fecerunt me, & plas-*
maverunt me. (x) Legit Symmachus, (x) Ps. 118. v. 37.
perfecerunt me, & Chaldaeus, concinna-
verunt me, non sicut cætera, quæ prop-
ter hominem creaverat animantia, sed
corpus formatum est in erectæ pyrami-
dis structuram, ut anima capax suum
amandi artificem ex ipsa corporis figu-
ra, & disponatur, & doceatur in cœ-
lum tendere, terrena amotis velut ac-
sublimatis in altum oculis despicere, in
sola tantum cœlestia suspicere, hæc so-
lum aestimare.

Manus DEI
plasmavit
hominem, ut
discat homo
manibus bene-
uti.

Homo erectus
conditur, ut
terrena despi-
ciens semper
in cœlum ten-
dat.

Infert ex hac peculiari artificis o-
peratione fatale improprium, quo
quemvis inertem licet arguere, cuius
inerti Adæ filio exprobrare, ergo si
DEUS *maiore quodam studio te creavit*,
cur ipse tui studium derelinquis? si DEUS
in te laboraverit, qui laborare non novit,
cur ipse fugitans sis laboris? (y) Erube- (y) Ocfom. 10.
sce saltē ad Damasceni pulveris ru-
borem, quem rerum conditarum figu-
lus

in Ps. 118.

(2) Gen: 1.
v. 26.

De solo homi-
ne faciendo
consultur.

Homo existit
per dignita-
tem opera-
tionis Divinae
non per vo-
cem imperij.

(a) S. Greg:
lib: 9. mo-
ral: c. 27.

lus dignabatur assumere, & in venu-
stam adeò animandi corporis statum
sublimare. Perpende seduliori scruti-
nio singulos biverbialis sententiæ arti-
culos, articulemus syllabas, *faciamus ho-
minem*, (2) hoc oris Divini proloquium
nulli creaturarum legitur impensum,
grande consilium in illo sapientiæ con-
silio, hoc brevi significatum fuisse bi-
verbio, notat Tuitiensis Abbas, quod
in sacratissimo Patris & Filij ac sancti
Spiritus soliloquio de prævisorum pec-
catorum patrocínio, de resuscitandæ
mortalitatis nostræ negotio concludeba-
tur; ut quæque personarum suam ope-
ris partem susciperet, Pater ex abyssali
hiantis nihili voragine extradendum
conderet hominem, sed fraudulento in-
videntis Angeli mendacio perditum,
incarnanda ad sæculorum vesperam Pa-
tris Veritas redimeret, Spiritus sanctus
remissionem peccatorum, cum car-
nis resurrectione perficeret, sicque uno
consonæ Trinitatis suffragio, reédifica-
rentur in eodem humano genere deser-
ta sæculorum; sed quinam faciendus,
quis efformandus in hoc angusto to-
tius sacrosanctæ Triadis consistorio pro-
ponitur, ubi non sicut in cœli ac ter-
ræ, totiusque domus syderum fabrica
à solo Creatore in principio, id est,
in verbo (ut commentatur Augustinus)
hæc omnia creata referuntur, ubi non
sola vox, *fiat*, & *factum est*, exprimi-
tur, sed, *faciamus*, dicitur, ut Adam
primus homo peculiari circumspectio-
ne fuisse conditus agnoscat, in alia
creaturarum serie ut prodeat, fieri im-
peratur, in homine Divinae manûs o-
peratio applicatur; *quasi per studium de
terra plasmat, & inspiratione Conditoris
in virtute spiritus vitalis erigitur, ut scili-
cet non per jussionis vocem, sed per digni-
tatem operationis existeret, qui ad Condi-
toris imaginem fiebat*; (a) admiratur mo-
ralis Papa. Considera te non illius
duntaxat oris beneficio productum,
sed ejus manûs opere confectum, illius
consilio productum, qui tunc quidem
magni consilij Angelum pro tuo se ex-
hibuit tuæ crationis exordio, mira-
bilis consiliarij complevit officium, po-
stea verò in plenitudine temporis ut te
à perduelli angelo seductum, ad pri-
stinam reduceret perditæ dignitatis glo-
riam, in similitudinem hominum fa-
ctus, in sudore vultus sui vescebatur
pane suo; nè igitur repleatur solum-

modò os tuum laude suâ, sed lava eri-
am inter innocentes manus tuas, ac-
cinge sicut in fortitudine lumbos tuos,
doceantur manus tuæ ad prælium, &
corroborentur ut arcus æreus brachia
tua, perficiantur pedes tui tanquam
cervorum, ut toto expeditus corpore
opera Domini opereris; impende lau-
dem sapientiæ Creatoris tanquam ori-
creationem tuam præcipienti, expende
vires, extende artus in obsequium Li-
beratoris, in famulatum Redemptoris,
æmulare aligeros empyreæ regionis spi-
ritus in accelerando ministerio amoris
increate illius suavissimi Principis, qui
DEUS Charitas peculiari privilegio nun-
cupatur.

Laudando operare, operando ve-
nerare, venerando contemplare Divi-
nam Triadem consulentem, Guberna-
tricem omnium statuentem, Productri-
cem hominum operantem, quæ, nè
opus manuum suarum despiciat, ope-
rare jugiter, famulare fideliter, ne-
gotiare sapienter. Audi subtilem glo-
riose Zenonis interpretationem, quam
si accuratiori cogitatu perpenderis,
miraberis non jam terribilem, sed
providum in consilijs super filios ho-
minum, ut otiosi horreant, ut ope-
rari eligant Omnipotentem; adorat *Tota sanctissi-
ma Trinitas
est occupata
in hominis
formatione.*
submississimo attonitæ meditationis ho-
magio indivisæ Trinitatis impendium,
in unius humani generis primordiali
efformatione, cûve tam singulari di-
scrimine totam terræ cœlique machi-
nam ab uno segreget homine? cur illa,
ut fiant, jubeat fieri, hunc verò prius-
quam faciat, statuatur facere, profundâ
scrutatur humilitate, erumpit postmo-
dum in saluberrimam paternæ adhor-
tationis periodum, *videte fratres dile-
ctissimi, quia nullus exerte hic alteri jubet,
in opere nullus otiosus est; ô sancta æqua-
litas! ac sibi soli dignissima individua Dei-
tatis*, (b) Verumtamen plus vestrum
dubitantem animam ad inquirendum
urget sentio, quàm eum videam con-
tentari; quæ namque in hoc conden-
da creaturarum unica adunati operis
prævalet ratio, quâ moveatur Altissi-
mus cum filio & sancto Spiritu in uno
hoc animandi pulveris opere conjun-
ctim operatus describitur, cû tamen
cæterarum creaturarum series, uni dun-
taxat verbo velut peculiari titulo attri-
buatur: *ipse dixit & facta sunt, ipse man-*
da-

(b) serm: 3. in
Gen:

(c) Ps: 32. v. 9. *davit, & creata sunt, (c) utque intelligas de quonam dicente, de quonam pronunciante, de quonam mandante velit intelligi, dilectum JESU discipulum de incarnati Verbi pectore scribenda haurientem consule, & respondebit tibi Verbo hoc, quod erat in principio apud DEUM, omnia per ipsum facta sunt. (d) Novistis equidem & vos inviolabile inter Theologorum theorematum principium, operationes ad extra toti attribuendas esse Trinitati, latet proinde mysterium in hoc differenti proloquio Fiat, ab uno, vel uno pronuntiatum verbo, quò cæterarum creaturarum universitas procreabatur, & dissono nonnihil vocabulo Faciamus ad solum faciendum hominem admirabiliter directo. Resolvit consuetâ moralitatis suæ subtilitate latentis mysterij quæstionem magnus Papa Gregorius nuperrimè commemoratus, eandem verborum exagitans diversitatem, de solo igitur homine dictum est: faciamus; cum de alijs creaturis legatur, dixisse DEUM, ut fierent, & factæ sunt, & hoc quia ratio-nabilis creatura condebatur.*

Rationalem creaturam facit DEUS, ut imitetur Factorem suum operando.

Ut rationis dotandum beneficio, segregandum privilegio, prima conderet ratio, ut hominem in sibi similem delinearet imaginem, quæ nõsset imitari artificem delineantem, quæ posset humili æmulatione venerari opificem operantem, non solum eum jussit fieri dicendo & jubendo, sed & decrevit eundem efficere faciendo & operando; nulla ex Augustissima sanctissimarum personarũ Triade elegit feriari, nulla sibi consuetâ alioquin requie decrevit (si licet dicere) otuari, earum quælibet in uno consonans vocabulo, *faciamus*, voluit operari; ut imitetur assimilatus homo Factorem suum faciendo, ut revereatur opus opificem operando, terret non operantem, sed ut deterreat, commonet otiantem Ecclesiastes Davidis Filius Rex Jerusalem, voce svavi ut Pater consulens, sed comminatione horrifonâ, ut compatiens prodromus æternæ perditionis, *quodcunque facere potest manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos,*

(e) Eccles: 9. v. 10. *otiosi homines properant ad damnationem.*

piens sapere cupidos auditores; urget ad operandum celeriter ob brevitatem temporis, nam & incarnata Patris Sapientia (quæ se subjecit tempori, quando adveniens, in tempore à Matre nasci voluit absque Patre Primogenitus in multis fratribus, quem ante tempora in æternitate à Patre genuit Unigenitum absque Matre) profitebatur, *me oportet operari opera ejus, qui misit me, donec dies est, venit nox, quando nemo potest operari.* (f) Miranda opera, quia facta sunt, stupenda verba, quia signa sunt! mittenti operationem, ut aquam scaturigini attribuit (ut Augustino interprete) universam gloriam det illi, de quo est, qui diem explicans, non alium intelligit, quàm ipsam mundi lucem, sinè qua quidquid est, tenebrosus est; quidquid agitur in nocte consummatur; nec aliam, quàm illam subaudit noctem Chrysostomus, de qua referente Matthæo dictum est, *mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentium.* (g) Ibi ergo erit nox (subnectit os aureum) ubi nemo potest operari, sed recipere, quod operatus est. Fuge caliginosam hanc horrendæ noctis faciem, dum lucem habes ambulans, nè tenebræ te comprehendant! operare indefinenter continuans, ut enim sapientissimus urget Syracides: *si non in timore Domini te tenueris instanter, citò subvertetur domus tua;* (h) sublime scilicet Christianarum virtutum ædificium, ubi fessus viator debet quiescere tanquam in domo sua, sperare ferventi studio, sollicitus de principio, anxius de medio, de termino vel maximè meticulosus, nè præsagium illo experiri cogaris in proverbio, *qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis.* (i) Legit Cajetanus, qui lentus, & sepruaginta Interpretes, *qui non medetur sibi* (subaudi laborando) *frater est perdentis se ipsum.* Verùm! nè desit laurus certamini, merces conamini, corona pugili, coronis operari, perseveranter operare! non enim nisi perseverans inter currentes bravium accipit, nec inter aganotetas; nisi qui legitimè certans arenam obtinuerit, coronam præripit, nec nisi qui usque in finem perseveraverit, salvus erit, alioquin cursus tuus tendit ad inferos, luctamen tuum rejicietur ad reprobos, & tuus exitus ad exitium devolvetur. Illuc tu properas, qui te in vanitatum

(f) Joan: 9. v. 4.

Ad noctem damnationis accedunt, qui in die vite non operantur salutem suam.

(g) Matth: 22. v. 13.

(h) Eccl: 27. v. 4.

(i) Prov: 12. v. 9.

*Esau otiosus
reprobatur,
Jacob labo-
riosus eligi-
tur.*

opera præcipitas, everfus acceleras, dum tempus operandi otando dissipas, illuc toto conatu avolas, dum arctam cæli calcare nolens semitam per latam voluptatum viam ab angusta salutis porta spontaneè aberras.

*Jacob obedi-
ens Rebecca
patientiam
laboris am-
plectitur.*

Præliabantur in utero colluctatores gemini, semper ab invicem diversi; alter alterius declinaturus rabiem, à domo patria benedictionis hæres cogitur exulare. Lassus ab arduo itinere viator, maternæ assuetæ curæ, sui incurius esse cogitur, lapidibus pro pulvinari capitis, pro fatigati corporis lectulo utitur pavimento. Benè morata interrim invigilabat anima, cui cœlestis beatarum mentium militia excubias agebat; cubat prostratus solo, dum biparentibus cæli valvis jucundum obicitur spectaculum, scala dimittitur, per quam descendentes & ascendentes Angeli suis obtutibus præsentantur; supremo gradui Altissimus innititur, ut intelligeret hunc solum exulantis innocentiae ducem esse & comitem, qui suos submittit angelos, post præstitum egentibus præsidium redituros, (l) considerat sua è Clarevallensi specula Doctor mellissus insigne hoc spectaculum, alternantium descensu & ascensu beatorum spirituum, continuam inspectat obambulationem, nullus residens, nullus subsistens apparuit, sed vel descendere vel ascendere videbantur universi, illud est admirandum amplius, est æstimandum sublimius, innixum scalæ Do-

minum, in corporata specie (ut loquitur Eustathius) triumphale Dominicæ crucis trophæum in scalæ hujus schemate Jacobo contemplanti spectandum exhibuisse; adstipulatur Isidorus, nam & dormitio Jacob in itinere, mors Christi in ea est. (m) Præclarum dixerò præmiantis DEI argumentum, fraterno colligebantur vinculo, sed intestino segregabantur diffidio, æternum separandi Apostolicò conformiter oraculo, Jacob dilexi, Esau autem odio habui. (o) Subjungit Anselmus, unus eorum eligitur, alter reprobatur: ut scias pusillum electorum gregem debere tribulationum & meritorum opere discerni; fatigabatur Jacob dum venabatur Esau, exercebatur ille, recreabatur iste, anxiebatur ille, dilatabatur iste, operabatur ille, otiabatur iste, suum utrique appropriat suæ sortis principium Pater sanctissimus Mediolanensis Ambrosius: otiosus Esau amiserit primatûs benedictionem, quia maluit cibum accipere quam quærere, laboriosus Jacob apud utrumque parentem invenit gratiam, (p) Apprehendit iste Matris consilium, amplexatus est svadentis Rebecæ exilium, quæ suo & nomine significat, & præfigurabat opere patientiam, indispensabilem operantis sociam, inseparabilem laboris comitem, huic associatur exulans innocentia, & ideo in scala crucem, in angelorum ascensu operationem, in viso Domino liberalissimum nostrorum operum vidit præmiatorem.

(m) Epist. 254.

(n) ap: Lippo: hic.

(o) Rom: 9. v. 13.

Esau cibo vendit primogenita notens cum labore comparare.

(p) Epist. 27.

(l) Gen: 28. v. 13.

Si occiditur in sanctuario Domini Sacerdos & Propheta?

Sermo Sexagesimus Primus.

Summa sacerdotalis ministerij est dignitas,
quæ tamen hodiedum à mundo plus spernitur,
quàm æstimetur.

ANnè sanctificatos terræ incolas Propheta regius intellexit, quando commendaturus prodigiosam in creaturis Omnipotentiam, decantabat, qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem. (a) Anne creatricis dexteræ primogenitos cœlestes depræ-

dicaverit genios, problema esto; movet nutantem animum ad amplius dubitandum, urget ad investigandum sedulius communi receptum calculo magni Gregorij proloquium, angelorum vocabulum nomen est officij, non naturæ, (b) ut proinde, si de beatis mentibus severiori discrimine, proprietateque in-

(b) hom: 34. in Eva:

(a) Ps: 103. v. 4.

Beati spiritus
sunt quidem
semper spiri-
tus per natu-
ram, sed An-
geli sunt per
legationem.

comunicabili loqui volumus, ex spiri-
tibus fieri Angelos, non spiritus ex
Angelis dicendum esse videtur; sunt
enim illæ immateriales substantiæ quas
sola essentia, cum existentia componit
non forma corporis informat, sunt sem-
per spiritus, nec tamen semper angeli
sustineant nuncupari; tunc solum an-
gelico funguntur munere, dum à ma-
gni consilij Angelo ad nuntiandum ab-
legantur. *Substantiæ separatae intellectu-
ales semper sunt spiritus, sed non semper an-
geli.* Subscribit Aygvanus, ut in eo-
dem cœlestis aulæ nuntio, quod est,
spiritus, quod agit, Angelus sit, non
ergo ex angelis fiunt beatæ mentes il-
læ spiritus, sed ex spiritibus ad nunti-
andum angeli destinantur; hinc me-
moratus Papa in Angelis prædicato-
res respicit, hanc allegoricā coronati
Psaltis similitudine adumbratos: *Om-
nipotens DEUS Angelos suos spiritus facit,
quia prædicatores suos spirituales efficit,*
(c) eodem sancto illuminatus spiritu
Augustinus similiter commentatur, *spi-
ritus spirituales dicit, utque ex spiritu
factum designet Angelum, Doctoris gen-
tium adducit quærimoniam, quā Corin-
thiorum resistantiam sugillat, non potui
vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi car-
nalibus,* (d) eamque compendiatā elu-
cubratione dilucidans, de spiritali qua-
dam affectione missos asserit ad carna-
les, tanquam Angelum de cœlo ad ter-
ram; in ministris igne urenti flagran-
tibus, spe ferventes intelligit, utque
illud ignivomæ dilectionis præconium
sacerdotali appropriet eminentiæ sub-
jungit ocyus, *sic enim spiritu fervens, i-
gnis ardens est omnis Minister DEI,* (e)
hinc metaphoricam Davidici versûs si-
gnificationem profundiori examinans
indagine purpuratus Hugo, sanctissi-
mo sacerdotalis gloriæ choro eandem
applicat, incipiens ab augustissi-
ma Apostolici senatûs curia, quos tunc
mittendos per universi orbis orbi-
tam prædicandæ Veritatis nuntios, ef-
fecit spiritus, quando facto repente de
cœlo coruscante & fulgurante sono,
amor spiritus in flammivomo lingua-
rum stillicidio super eorum vertices de-
scendit, *prius enim caro erat & carnales, sed
per spiritum sanctum in eos missum facti sunt
spiritus, id est spirituales;* extendit dein
eandem Apostolicæ dignitatis excellen-
tiam ad singulos presbyterali coronâ in-
fulatos, de quorum quolibet, si mune-

ris sublimitatem suspicias, si obligatio-
nis attendas gravitatem, Malachias præ-
sagivisse legitur: *labia sacerdotis custo-
dient scientiam, & legem requirent ex ore
ejus, quia Angelus Domini exercituum est.*
(f) Si tamen vel prædicationis elo-
quio, vel eloquentissimo visâ probitatis
exemplo à pravitate peccatores ad pœ-
nitendum revocat, evanescentes in vo-
luptatibus mundi genios, à levitate
vanitatis ad Christianæ perfectionis gra-
vitatem avocat, si indispensable damna-
tionis supplicium prævaricantibus an-
nuntiat, si tardigrados in via mandato-
rum ad accelerandum peregrinationis
iter stimulat, hoc enim munere infi-
gnitur cum DEI nuntijs, hac legatio-
ne fungitur cum Apostolis, negat pro-
inde Angelum, quisquis sacerdotalis in-
nocentiæ angelicam profanat sanctita-
tem.

Non enim frustra summus sacer-
dos noster, secundum ordinem Melchi-
sedech, non frustra æternus Pontifex
suis injungit pedissequis, imò si licet
dicere collegis ore Prophetico claman-
tis Isaia: *mundanini, qui fertis vasa Do-
mini.* (g) Suo Redempta sanguine, ut
æstimetis pretium, suo sanctificata spi-
ritu, ut metuatis vindicem, cujus di-
strictam rationem à vobis exigendam
considerans Gregorius, comminabundus
præmonet, apud semetipsos enim, quan-
tum debeant mundari conspiciant, qui
ad æternitatis templum vasa viventium
in sinu propriæ sponsonis portant, (h)
si enim, qui unum solummodò talen-
tum à largitore bonorum omnium ac-
ceperat, sed malè servatum absconde-
rat, in tormentis rependere cogebatur,
nè præsumat sacerdos DEI Altissimi, im-
punem se à cruciatibus evasurum, si suâ
dissimulante imprudentiâ, aut negligen-
te socordiâ, vel una de tabernaculo
perdatur phiala, vel levis etiam cya-
thus amittatur, Haud enim absque
gravi mysterio sacerdotum primicerio
Aaroni peculiariter à summo legislatore
præcipitur rationale judicij assumere,
nec illo exutum aut destitutum coram
Divinis obtutibus comparere; est enim
sacerdotalis officij, bona malaque scire
discernere, nil proprium sibi præripere,
nil temporalis præmij requirere, sed
sua commoda indigentium utilitati vi-
ctimare; *gestabit judicium filiorum Israël
in pectore suo in conspectu Domini semper.*

(f) Malach.
2. v. 7.

Munditiem
puritatis an-
gelicæ exigit
sacerdotale
mysterium.

(g) Is. 52. v. 11.

(h) Ps. 12. cur.
Past. 6. a.

Sacerdos vi-
sui muneris
est iudex po-
puli.

(c) lib. 1. mo-
ral. c. 3.

(d) 1. Cor. 3.
v. 1.

(e) in Ps. 103.
con. 1.

(i) Exod. 28.
v. 30.

(i) Ut dum sacerdotali potestate præditus subiectum sibi populum solâ inter-
ni tribunalis intentione discutit, hu-
manæ fragilitatis ei nihil adhæreat, ad
nullum terreni fulgoris splendorem re-
spiciat, neque correptionem privatus
dolor exasperet, nec præceps ira san-
ctissimum Regis pacifici Vicarium in
sui vicariatûs injuriam perturbet. An-
gelica exigitur moderatio, vix enim suf-
ficit humana, ut quæ à cœtu cætero-
rum mortalium, non tantum sanctiori
præ reliquis vivendi methodo, sed ipso
etiam se nutriendi modo segregaretur,
panes in vestibulo tabernaculi testimo-
nij jubentur comedere, quibus vesci a-
lienigenæ interdicitur, solisque de sa-
cerdotali Aaronis familia eos absume-
re indulgetur; armum præterea dexte-
rum de ariete separatim cum pectus-
culo, sacerdos in sacrificium accipere fi-
nitur, ut hoc ipsum Altissimo de se im-
molandum noverit, quod ei dispensan-
te ordinanteque Providentiâ de sacri-
ficio in cibum cedit; sicque non solum
immaculato pectore, quæ DEO sunt
placita, semper cogitet, sed armo in-
super operis, defixos intuentis populi o-
culos ad agni nuptias alliciens invitet,
vel idè (ut auctor catenæ subtiliter in-
sinuat) pectusculum & armum sacerdos
de oblati accipit, ut recordetur sem-
per de fideli sinceroque pectore, quod
DEO sacrificandum offerat, armoque
adjutorij in ministrando proximis suc-
rat. Adeò directiva omnium æterni
Legislatoris Sapientia, sacerdotali pro-
videbat sanctimoniam, ut nonnisi de al-
tari viveret, nonnisi de consecratis Do-
mino manducaret, ut nullam præsen-
tis vitæ prosperitatem esuriant, nullas
subministrantis mundi delicias concu-
piscat; denique respicientium specta-
torum obtutibus spectandum non ho-
minem, sed Angelum exhibeat, cujus
aspectus, lascivos terreat, præsumptuo-
sos abigat, superbientes deprimat, o-
mnemque ambitionis insolentiam com-
pescat.

Hoc admirabili efformatricis gratiæ
prodigio Angelos suos supremus pacis
Angelus facit spiritus, nonnisi quæ spi-
ritui sunt propria, in carne ostenden-
tes. Restat, ut exploremus prolixio-
ri scrutinio, qua ratione ministri alta-
ris sui in ignem urentem convertantur;
quis enim crederet siccam stipulam in

igne cum salamandra vivere, aut cum
phœnice in flammis reviviscere, in flam-
micidio non perire? facit ministros suos
Factor omnium, non tantum mundi lu-
ces, sed ignem etiam urentem, legit
Cajetanus, *ignem inflammantem*; ut in-
flammet in circuitu inimicos suos, vi-
disti factos ex Angelis spiritus, vide nunc
reatuum iudices & vindices impiorum;
spiritualis siquidem omnia judicat, ipse
autem à nemine judicatur; ut dum
animalis homo non percipit ea, quæ
sunt Spiritus DEI, ut fœnum cras alio-
quin mittendum in clibanum inferni
præveniens incendat, omnem carnali-
um desideriorum congeriem felici flam-
micidio consumat prædicans Verbum
DEI; qui enim non venit pacem mit-
tere, sed gladium, idemmet exercitu-
um Dominus ignem venit mittere in
terram, non volens aliud, quam ut
accendatur, in gladio pietas percutiat,
in igne charitas exurat! gladius pieta-
tis affectum carnalem dividat, nè ad-
unatus spiritum opprimat, charitatis
incendium in cinerem penitus eundem
redigat, nè DEI Spiritui resistat; ut
vel ammodò *sic nos existimet homo, ut
ministros Christi*; de homine quasi non
homo loquitur, quia vi ministerij
se spiritum profitetur, minister Chri-
sti ad sola, quæ anteriora sunt, ex-
tenditur, ad delectationes carnis, quæ
quia terrenæ sunt, retrò sunt, respicere
dedignatur, cujus mens nullis passio-
nibus pressa dejicitur, sed totum cor-
pus super utrumque humerum præscrip-
to cœlitus super humerali communitur;
quod auro fulgidum sapientia illuminata
exhibet, ab Hyacintho velut aëreum,
empyreæ mansionis desiderium insinuat,
à purpura rutilum regale imperium ad-
versus vitiorum intemperiem prædicat,
ut quanta sacerdos quilibet pulcherri-
mâ virtutum varietate radiare debeat,
varietas colorum in vestibus ostendat,
vestimenta quippe quibus sacerdos vi-
ctimaturus, aut immolaturus jubebatur
incedere, sanctorum debebant operum
mortalitatem indicare, sacerrimum si-
quidem ministerium aggressurus proces-
serat, dum in conspectu Domini Divinæ
Majestatis sanctuario approximabat.
Sed nunquid viliori chlamyde adornan-
dus, aut pretiosiori sirmate non videat-
ur in lege gratiæ vestiendus, quisquis
augustâ sacerdotij Majestate fungitur,
cujus umbratile symbolum Aaronis di-
gni-

Minister Chri-
sti desinit esse
homo.

Sacerdos tan-
quam amicus
DEI debet in-
ducere justiti-
am pro tuni-
ca talari.

Armum cum
pectusculo at-
tribuebatur
Sacerdoti in
lege veteri,
ut reflectat
cor suum
DEO attri-
buendum esse.

gnitas exstitit, & illius figuratæ præminentia, antevolus typus fuit.

Vestiebatur iste solis virtutum indicijis, legali sanctitate fulgidus, dum istis prophetico in spiritu puer Domini ablegati ad instar angeli annuntiat, & declarat: *sacerdotes tui induantur justitiam*, (l) vel legente Chaldaeo, *induent vestes justitiæ*, peculiarem continet energiam Arabici versio, *amici tui amicientur justitiam*, explanat sensum Metaphoræ Lyranus, ita quod non solum oneretur externis ornamentis corporalibus, sed etiam interius virtutibus; præfigurabatur indumentum istud in sumptuoso legalium sacerdotum apparatu, ut enim interpretatrix Glossa sacerdotalem exhortatur ordinem, quæ legales Pontifices in vestibus gestabant, illa Evangelici sacerdotes in cordibus habere debent. Stabat filius Josedeck, augusto JESU nomine insignitus, coram adstante angelo, consonâ deprecatione supplicantes uniebantur ambo, Altissimum pro ruinatæ Jerusalem reparatione, & redeuntis populi reformatione deprecantes, sed livor frementis Satanæ, qui stabat à dexteris ejus, orationis efficaciam, quam præpedire non poterat, debilitare satagebat, sed frustraneo invidebat conamine exrerminator pessimus, cujus ut confunderetur ferox crudelitas, injungebat providus Judææ præpositus comitibus angelis, ut squalentem à captivitatis miseria sordidis vestibus exuerent (quibus in pœnam pro peccatis populi, quæ forsan (ut autumat Hieronymus) non satis redarguerat, vel pro squallore captivitatis indutus comparebat) quarum dum exueretur turpitudine, aggratulabatur ei cœlestis Spiritus hoc singulari solamine: *ecce abstuli à te iniquitatem tuam, & indui te mutatorijs*; (m) legi profundam elucubrantis Gregorij moralitatem, quæ præfiguratum ingeni Patris Unigenitum Sacerdotem magnum, in hoc præambulo schemate commentatur, sordidis enim vestibus JESUS indutus erat, quia quamvis alienus ab omni peccato, tamen in similitudinem venit carnis peccati, (n) quem mysticâ explanatione pariter intelligi docet Hieronymus Doctor maximus, *per JESUM, Salvator noster intelligitur, qui est Sacerdos in æternum, sacerdotium in humanitate cernitur, sed Angelus magni consilij in Deitate*

adoratur, fuit iste coram illo, quem ille sordidis enim propheticus intuentis Zachariæ *vestibus in-* oculis JESUM vidit coram Angelo, *iduebatur, & demmet in utraque natura subsistentem JESUS noster DEUM Hominem repræsentavit.* Stantem vidit, quia stabili gradu consistens, *in assumpta carne tan-* quæ placita sunt Patri, semper factus *quam leprosus* erat; castigabatur filius Josedeck, *reputatur.* deformabaturque sordidis vestibus, ob conjugium alienigenæ, & JESUS noster ob desponsatam sibi fragilitatem nostram, dum appareret in carne peccati, toto dilaniatus corpore tanquam leprosus reputabatur, ut jure optimo præfiguratum respiciens collachryman- te oculo personatus Isaias ingemuerit: *aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea, & omnia indumenta mea inquinavi.* (o) Tunc reor ego, quando lavit in vino tribulationum stolam suam, inter congestas ærumnarum amaritudines vitam consumens, & in sanguine uvæ pallium suum, quando cruore superfus proprio in cruce moriens undique tingebatur!

Horret animus, vixque, ut credat, convincitur, dum auscultare cogitur, steterisse Satanam à dexteris JESU, sed si electum Israël in dextera consideres, ac veluti despectam aut neglectam gentilitatem in sinistra, si incarnato DEI Filio hanc adhærentem illumque recogites adversantem, inficiari non poteris, tunc seductorem angelum à dexteris steterisse. *Satan ergo illi à dextris stetit, quia illum ei populum rapuit, qui dudum dilectus fuit*; concludit moralis Papa. Denique ille Sacerdos magnus de igne erutus dicitur, quia (commentatore Carenfi) semijustus extitit, quando solis pœnæ ignibus adurebatur, nos enim toti urimus, dum & pœnarum ardoribus affligimur, & culparum flammicidio ustulamur. Induantur proinde Sacerdotes justitiam, nec contaminatis à delicto vestibus deturpentur; induantur justitiam generalem (commentatur purpuratus Hugo) quæ omnes virtutes complectitur, hæc quippe vestis sacerdotalis est; & qui talari hac tunicâ se destitutum videt, ad illum confugere, ab illo eam emendicare non erubescat, qui coram Scrutato- re cordium in Domino gloriari cum veritate potuit, *Justitiâ indutus sum, & vesti me sicut vestimento, & diademate* (p) Vertit Pagninus, in-

Satan stetit à dextris magni Sacerdotis, quia populum electum, videlicet Israël ab- stulit quodammodo Filio DEL.

(p) Job. 29. v. 14.

(l) Ps. 131. v. 9.

(m) Zach. 3. v. 4.

(n) lib. 20. moral. c. 18.

Non sufficit
quæcunque
cordis custo-
dia, sed om-
nis pro Sacer-
dote requiri-
tur.

(q) Jac: 2.
v. 10.

(r) Prov: 4.
v. 23.

duebat me tanquam pallium, & cidarim
judicium meum; legit Arabs, veritatem
indui, quasi id unum coronati capitis
decus fuerit, id unum sacri verticis ex-
titerit ornamentum, quod intuentium
oculis eminens apparebat, justitia cum
judicio, illâ ut semetipsum justificatum
ostenderet, isto ut alios in æquitate ju-
dicaret, utrumque Sacerdotis munus
est, se ipsum justitiæ cooperire pallio,
nè quidpiam injusti videatur, & alios
eandem ad justitiam erudire, ut nil ad
universam Christianarum virtutum se-
riem residuum desideretur. Hoc pror-
sus vestimentum est, quò sacerdotalis
integritas undique debet circumdari, ex
omni latere vestiri, & quisnam alius
indumento justitiæ vestitur, quàm qui
se bono opere ex omni parte protegit,
nec ullam actionis suæ denudatam pec-
catorum frigori exponit, qui enim in
quibusdam actionibus justitiâ vestitus
cernitur, in alijs verò exutus animad-
vertitur, apostolicâ Jacobi sententiâ in-
ter improbos computatur, *quicumque au-
tem totam legem servaverit, offendat au-
tem in uno, factus est omnium reus.* (q)
Quam necessariam justitiæ plenitudi-
nem suo præscripserat jam dudum di-
scipulo proverbialis Salomon: *omni cu-
stodiâ serva cor tuum;* (r) in cujus am-
plissima latitudine confine castrum fa-
bricat Lyranus, sed circumvallatum ho-
stibus, & validâ obsidione cinctum,
quod caro voluptatibus ad deditionem
allicit, mundus scalis divitiarum assi-
lit, & tenebrarum princeps tanquam
leo rugiens circumgyrando premit; sed
in hoc inexpugnabili robustissimi cor-
dis fortalitio adversus carnem pudica
castitas fortiter dimicat, mundi insidias
liberalis misericordia prudenter reve-
lans amputat, flammivomentem tar-
rari belluam ignea charitatis lex inci-
nerat; dum enim tripartitam confœ-
deratorum hostium aciem adversus se
lustratam justus conspicit, num suæ dif-
fusus fragilitati, eandem circumquaque
impugnari conspicit, nè subdolis in-
sidiatoribus unâ virtute fores obstru-
ens, ex parte altera fatali quodam vi-
rio aditum ad expugnandum indul-
geat, justitia velut vestimento indui-
tur, velut palludamento cooperitur, nè
fortè, quod robur per temperantiam
accipit, idem per avaritiam amit-
tat; quam luctam contra tentatorem
gloriosus in castitate obtinet, eandem

inglorius per ambitionem perdat; nec
enim sufficit vallari urbem aggere, nè
pede propero invadatur, fortibus cir-
cumcingi mœnijs, nè primo assilienti-
um impetu insiliatur, sublimibus mu-
niri turribus, ut obsidentium stratage-
mate velut ex specula dignoscantur, nî
etiam insomni invigiletur custodiâ, nè
arx, quæ capi ad diei lucem non po-
terat, inter obscuras secretæ noctis te-
nebras succumbat; ad quod ferale in-
teritûs exitium, non bipatentes deside-
rantur januarum valvæ, parvum fora-
men sufficit, per quam hostis solo dun-
taxat capite ad instar dolosi serpentis
ingreditur, qui undique exclusus cre-
debatur.

Sacerdos non
suam tantum
sed etiam po-
puli salutem
curet, orando
& deprecan-
do.

Et quamvis hæc omnigena virtus
justitiæ, sit universis Adæ filijs tam u-
tilis quàm necessaria, sacerdotalis ta-
men eminentia eandem exigit peculia-
rius, nam quorum indispensabile est
officium, mediatorem peccatorum age-
re, deprecatorem cæterorum ad irri-
tati Judicis solium exhibere, illorum
procul dubio est muneris, castella com-
missorum sibi cordium hosti non pro-
dere, sed se cum ipsis adversus uni-
versas hostilis malitiæ insidias munire;
ipsorum est illud agendo non negligere,
quod obligantur, alijs ut agant per-
suadere; ut sublimitatem sacerdotij ad
cæterorum salutem manu teneant, non
ad voluptatum ingluviem usurpent. Il-
lis peculiari mysterio indumentum ju-
stitiæ velut talaris tunica præscribitur,
quâ totum, quidquid in ipsis est homi-
nis, contegatur. Illis totus terrarum
orbis præfigitur, totius populi univer-
sitas velut peculium thesauris omnibus
pretiosius committitur, inhabitantis DEI
domus pro regia conceditur, medullæ
pectorum, ut victimet Altissimo, expe-
ctorantur. Sed quia eorum prima fan-
ctitas Divinæ gloriæ flammiger zelus,
& in torpore quietis noxiæ oriri in-
fame scelus est, ipsorum est adversus
sacrilegos ejusdem invasores magnani-
mo spiritu consurgere, & DEI causam
contra insolescentem arrogantiam pro-
pugnare. Pro justitia siquidem stare
cogitur, qui eam induit, nè violentis
prædonum manibus laceretur. Licet
abjiciat, quæ apud DEUM est stultitia,
præsumentis mundi sapientia, sacer-
dotalis modestiæ munus esse inter aras
subsistere, cancellos altarium custodi-
re,

*Sacerdos in
alba candidus
apparet,
quamdiu cau-
sa DEI non
invaditur.*

re, in choris & hymnis canescere, tem-
pli vestibulum non transilire, id tantum
veritati tam diu consonat, quam diu
saecularis non cogit impudentia, atria
Domini protegere, quamdiu non præ-
sumit illa profano pede sacra templo-
rum pastaphoria profanare, flagitioso
raptu bona Ecclesiae alienare, jura sa-
crarum ædium violare, religionis pri-
vilegia furore temerario involare, nam
quoties causa Ecclesiarum agitur, sacer-
dotalis indemnitas ad classicum provo-
catur; hic militaris fervor ministros
altaris decet, non dedecet, nil enim
est sacerdoti convenientius, nihil sacra-
tius, quam sacra quævis defendere, &
sceleratos profanatores correctionis cu-
spide confodere, & verbi DEI gladio
invasæ Divinitatis hostes lancinare.
Thorace se tunc muniat etiam ferreo
justæ asperitatis, qui gloriabatur pacis
tempore, in alba mansuetudinis Candi-
dus apparere. Excandescat candor
æquissimi furoris, quoties ulcisci læsæ
Divinitatis Majestatem exigit vindicta.
Sciat acinacem rotare armiger Christi
miles, qui novit hætenus percutienti
dexteram, sinistram pariter maxillam ob-
jicere pro Evangelicæ mansuetudinis
testimonio percutiendam. Sciat suam
à christi causa discernere impunitatem,
si enim pro regni jure, pro conservan-
da propriarum ditionum amplitudine
terreno regi non disconvenit bella ge-
rere, acies fundere, hostes eliminare,
certè omnis Justitiæ exiget æquitas Do-
minicorum jurium integritatem à sacer-
dotibus propugnari; impugnantibus
adversari, pacis Ecclesiasticæ turbatores
profligare, indemnitate Apostolicam
sacram rectamque conservare; agat sa-
cerdos militem pro sacrae dotis tuenda
immunitate, & qui hætenus flammiger
fuit Angelus, lucis indigos illuminans
viatores, nè ab arcta veritatis via, in
devium erroris præcipitium deturban-
tur, sit modo fatalis incendiarius con-
tra folium, quod vento vanitatis rapi-
tur, quod arroganti audaciâ impellitur
in superbiam, ut salutare incendio in
cognitionis suæ cinerem redigatur. Nec
novum nisi novitio in scripturis istud
videbitur consilium, non peregrinum
nisi duntaxat caliganti oculo videbitur
exemplum. Accesserat obscurus Isra-
ëlitæ filius, incircumcisus corde ad
aram Altissimo consecratam Jehovah, ac-
cesserat apostata Judæus ausu phræneti-

*Pro DEI &
templi juri-
bus Sacerdos
militem agere
non erube-
scat.*

co, in omnium oculis idolis sacrificare,
inhorruit ad ferale spectaculum princeps
clarissimus, Levitici stemmatis illustris sur-
culus, Joannis summi Sacerdotis filius,
sacerdos Matathias, contremuerunt re-
nes ejus, & ingemiscens in contritione
lumborum suorum, accensoque furore
suo infiliens idololatram apostatam
super aram trucidavit, neque hac con-
tentus victimâ, Apollonium regis An-
tiochi judicem, qui immolare coegerat,
cum agmine suorum commilitonum mi-
litum interemit, nè remaneret super-
stes sacrilegæ iniquitatis vestigium, e-
vertit aram, lustravit fidelem populum,
in sacrum protegendæ legis exercitum,
cum quo deserta civitate Modin, ad
quam de Solyma confugerat, in mon-
tium propugnacula gloriosus exul se re-
cepit, insequabantur prævij ducis exi-
lium multi quærentes in abdita solitu-
dine, judicium & justitiam, ut vitâ
viverent immortali; persequabantur u-
nanimi fortitudine filios superbiam, ob-
tinueruntque cultum legis contra rabi-
em gentium, & regum alienigenarum
potestatem. (s)

*Matathias
Sacerdos il-
lustris zelo i-
dololatram
super aram
interimit, ut
DEO gratum
victimet ho-
loc austum.*

(s) 1. Machab:
2. v. 26.

Reverere in magnanimo intrepidi
sacerdotis hujus zelo ardorem sancti
Spiritus, quo inflammante ferventem
adeo conceperat charitatem, ut cuncta,
quæ mundi erant, despiceret, nihil ter-
renæ prosperitatis appeteret, ad cœle-
ste duntaxat desiderium pleno exastu-
antium affectuum remigio evolare, sci-
ens timentibus Dominum oriri solem
justitiæ, quem reprobi ad finem exitus
sui sibi lamentabantur defuisse, quando
turbabantur timore horribili, striden-
tes dentibus & ululantes: *sol intelligen-
tiæ non est ortus nobis.* (t) Hoc illustran-
te in terra deserta & invia exulare ma-
luit; æumnis attenuari non exhorruit,
tribulationibus percuti prælegit, sed
videamus alium insignem Divinae legis
vindictam, impavidum sceleratæ libidi-
nis ultorem; inspiciamus ad salutarem
nostri torporis verecundiam, erubescamus
ad heroicam sacerdotalis innocen-
tiæ magnanimitatem! Intueamur vin-
ci nescium timore pavido impavidi Phi-
nees animum, qui generoso prævarican-
tium civium contemptu, arrepto pugio-
ne Hebræum contra renorem legis
cum Madianitide copulatum; in ipso
furibundæ libidinis æstu confodit utrum-
que, *perforat ambos simul, virum sceli-*

(t) Sap. 5. v. 6.

*Fortunatus
exul in mon-
tibus vagari
maluit, quam
legem præva-
ricari.*

(u) Num: 25.
v. 8.

Phinees peri-
mens Hebrae-
um cum Ma-
dianitide ob
interdictum,
conjugium
adipiscitur
perenne sa-
cerdotium.

Fit zelosus
locumtenens
DEI.

(x) in cap. 25.
c. 7. Num:
Tribus Levi
ad vindican-
dam offensam
DEI eligitur.

cet & mulierem, (u) quo perimentis
eventu? avertit iram exacerbati vindi-
cis à filiis Israël, quid exoptatus? tan-
to placati Numinis auspicio, ut suæ
Panegyris oratorem ipsum habere me-
ruerit Conditorum, quid eminentius?
*ecce! do ei pacem fœderis mei, & erit tam
ipsi quàm semini ejus, pactum sacerdotij
sempiternum, quia zelatus est pro DEO suo,*
ob prævaricationes legis lethali ferro
peremptos declaratur Phinees condignus
Sacerdos, quia se Divini zeli sacerdo-
talem exhibuit ministrum, sic namque
increata Veritatis oraculo promulga-
tur, *zelo meo commotus est contra eos,*
non cæcæ passionis impetu præcipitatus,
non inveteratæ aversionis odio concita-
tus, non animante quâpiam vanæ
promotionis successione agitur, non
impellente præproperi furoris spiritu
stimulatus, *sed zelo meo,* non suo, qua-
si unum DEUS & Phinees adunaren-
tur in zelum; nisi veriùs affirmetur
Divinitatis zelum participasse, quò in-
flammatum velut Divinæ armiger gloriæ
irruit in scelestos. Est prima, scilicet
sacerdotalis ministerij qualitas, est prin-
cipalis proprietas, reum inter homi-
nem & DEUM Vindicem, mediatoris
officium administrare, hinc providus
humanæ salutis procurator, & fidelis
vindictæ Deitatis æmulator, iram
offensi Numinis in suum transfert indi-
viduum, ut velut medius, exulceratum
offensi Judicis furorem blandâ victi-
matæ iniquitatis temperie quodammo-
dò moderetur, & sospitati periclitan-
tis populi patrocinetur. Concludit fe-
liciter utrumque geminâ duorum scor-
tatorum victimâ, quâ accinctum ad
stragem plectendi Israël DEUM pla-
cavit, & commissæ iniquitatis veniam
abolitâ reatûs memoriâ impetravit, &
exoptatam pro supplicante populo in-
dulgentiam exoravit. Audi præclaram
celeberrimi Abulensis elucidationem,
qui velut ore irritati Numinis alloquens
tremulum Israël, Divinæque volunta-
tis interpretem exhibens, sic effatur,
*ego habebam desiderium vindicandi offensam
irrogatam, & vindicâsem eam, quia tamen
Phinees zelavit locum meum, ego non vindicabo.*

(x) Sed nunquid hoc binario sanctissi-
morum zelatorum numero totus index
absolvitur zelantium pro DEO Sacerdo-
tum? augent catalogum magnanima
tot Levitarum agmina, qui ad primum
indicabundi Moysis imperium, accincti

gladijs, suspensisque religiosæ pacis o-
leis, per castrorum media transeuntes,
immolato prævaricantis populi sangvi-
ne, amica nou hostilia tentoria purpu-
rarunt, nec fratres ignoverunt fratribus,
nec filijs parentes, omnis necessitudo
religioni cesserat, propinquitas pietati.

Ut perpetratum idololatriæ vindica-
retur opprobrium, & adorati monstri
caput in immolato peremptorum san-
gvine suffocaretur, sic condemnavit
Moyses omnium hominum mansuetissi-
mus, ut magnus loquitur Basilus,
*quando vituli idololatriam damnans, Le-
vitarum manus in cædem fratrum arma-
vit,* (y) ceciderunt hac cæde viginti
tria virorum millia, nec alio, quàm
sacerdotali gladio interfecta, noverat
liquidem præ toto Israëlitarum cœtu, &
æquius & sanctius, ordo Leviticus mise-
ricordiæ severitatem jungere, piè aman-
tem animum pijs ostendere, nec tamen
plusquàm expediat parcere, noverat di-
strictâ sævientem acinacem adversus im-
pios stringere, nec tamen immoderatâ
rabie etiam contra noxios sævire, de-
nique *sanctiora cæteris ad hoc munus eli-
guntur ministeria Levitarum, quorum por-
tio DEUS:* scribit Ambrosius, utque pe-
culiarem electorum prærogativam insi-
nuet, subtiliter adjungit, *nesciunt enim
suis parcere, qui nihil suum norunt!* (z)
tantum videlicet à sacerdotali germine
exulare debet impia pietas, quæ pacem
hominum semper desiderans, nescit pra-
vos suorum subditorum mores compe-
scere, horret aut timet peccatorum
facinora severiori supercilio corripere,
perversis vix audet dissentire, nè irri-
tentur, quasi sit minus malum à pace
Conditoris sui se se perenniter sejun-
gere, quàm reproborum aversionem in-
currere, quàm perfidiorum favorem per-
dere, quàm facinorosam inimicitiam ti-
mere, quid est pax transitoria quam
metuis amittere, nisi vestigium æternæ,
quid potest ergo esse dementius? quid
inconsultius accidere, quàm impressa
pulveri vestigia diligere, ipsum tamen
à quo impressa sunt negligere, nec a-
mare? Prudens Levita terrenis non ir-
retitur illicitijs, mundanis non tenetur
cupiditatibus, quorum hæreditatis fu-
miculus non nisi DEUS est, quo ligan-
te alligantur, quo fœderante confœ-
derantur, quo resolvente dissolvuntur,
quo jungente conjunguntur; cujus si

(y) sem: de
ira.

(z) cap: 32.
Exod:

Levitæ cæte-
ris præeligun-
tur ad peri-
mendos idolo-
latras, quia
suis nesciunt
parcere.

nominis Etymologiam discutias, respondet & explanabit Ambrosius, *apellatur Levita ipse meus, vel ipse pro me*, (a) lib. 1. de Officiis: 50. deducens eminentiam subinfert sanctissimus Antistes, *magnum ergo munus ejus, ut de eo Dominus dicat, ipse meus*. Stetit pro Domino tanquam suus puer Domini magnus Propheta Samuel, quando adductum sibi regem Amalech, pingvissimum Agag, quem Saul foedifragus contra mandatum immunem conservaverat, suamet dilaniante manu in frustra concidit, de quo sic commentatur Cajetanus, *juxta Hebræum habetur, & ivit ad eum Agag deliciarum vel catenadeliciosum Agag interimit, ut doceat Sacerdotes fugere voluptatem*. Summus Sacerdos Samuel & ivit ad eum Agag deliciarum vel catenadeliciosum Agag interimit, ut doceat Sacerdotes fugere voluptatem.

(b) *quæst. 36.* Frustratim concisum coram Domino trucidavit; sciens gratissimum æquissimo Judici tunc victimari holocaustum, quando perversus quispiam plectitur, quando eliminante potestatis legitimæ gladio noxia resecantur; primum in frustra coronatus idololatra conciditur à Sacerdote Domini, quod victimarum fuerat, dein coram Domino velut sacrificium, quod respicientis DEI obtutibus solebat præsentari; adde id factum in Galgalis, ubi (Tostato expendente) sacrificandi locus fuerat, & apud illum trucidavit Samuel Agag, quasi videretur eum immolare Domino: (c) latissimus benignissimi Samuelis candor ad ulciscendas offensi Numinis injurias in purpuram commutatur, pro thuribulo acinacem arripit, & quasi ad arma provocatus ipsam non veretur holocaustorum aram effuso largiter impij regis

sanguine contaminare; imò purificare dicam, gratamque Spectatori DEO victimam immolare, possit & ille canentis Psalmographi carmen præcinere, atque verborum loco cum veritate factis intonans: *zelus domus rux comedit me*. (d) Totum me sibi vindicavit adeò & absorbit, ut non erubescam sacerdotali dexterâ hanc victimam concidere, cruentam hanc & belluam & hostiam proprijs manibus sacrificare.

(d) Ps: 68. v. 10

Hanc psallentium Prophetarum confessionem expendens, hanc coronati Davidis querimoniam elucidans Carenfis, in gemitus resolvitur, articulatoque suspirio singultuans exclamat, *zelus domus DEI comedit omnes zelatores suos, quia jam nullus superest!* jam enim ab ipso Doctoris gentium sæculo, omnes, quæ sua sunt, quærunt, zelum habentes domus suæ, & domus DEI gloriam quasi pro nihilo reputantes, ut hodieum valore licitissimo, & integerrimâ veritate id ipsum possit repeti improprium, quod olim recalcitranti Synagogæ Dominus exercituum voce prophetica redarguentis Aggæi exprobrabat: *domus mea deserta est, vos festinatis unusquisque in domum suam*. (e) Zelus domus Dominicæ est charitatis primogenitus, eandem cum Matre sortitur scaturiginem, eandem cum genitrice nascitur proprietatem, gloriatur illa in mortis fortitudine, & iste mori nescius, morti propter legem subicitur, ut solo succumbens corpore, invicto semper spiritu mortalitati dominetur; denique (legente magno Mediolanensi Præsule) *valida est sicut mors charitas, durus sicut infernus*; (f) æmulatur Ambrosium doctus Malveda, *obfirmatus sicut mors amor, perplexus sicut infernus zelus*. Nec aliam dilectionem charitatis intelligi arbitratur Estius Lovaniensis, quam illam ardentissimi amoris vehementiam, quâ sponsus sanguinem sponsatam sibi in fide diligit Ecclesiam pro Domino exercituum in terris militantem, nec non reciprocâ hujus amantis vicissitudinem, quâ dilectum suum inviolabiliter redamat adamata, hinc suis in filiis hoc apostolico insignitur lemmate, *quis nos separabit à charitate Christi?* (g) Per æmulationem zeli zelotypiam conjugalem insinuat, quâ nec sponsa sponsum admittit alium, nec sponsus recipit alienam; sicut proinde

In Agag pingvissimo immolat DEO victimam Samuel, ideò eum concidit frustratim in Galgalis.

(e) Aggæi: 1. v. 9.

(f) Cant: 8. v. 6.

Zelus charitatis primogenitus, maritizat.

(g) Rom: 8. v. 35.

*Zelus, quem
semel absum-
psit instar in-
ferni, non
amplius re-
dit.*

cum allata flammis inferorum domus, quem semel recipit, semper implacabiliter retinet, nunquam suis è faucibus immutabiliter emittit, sic zelus devorans, quem semel absorbere coeperit indefinente flammicidio, in unum cum eo, qui est essentialis charitas, irresolubili jungit glutino, unit, dissolvi nescio dilectionis vinculo, quod nullâ eliquari voluptatum illecebrâ, nullâ indomiti furoris tyrannide sustinet dirimi vel dirumpi; hic sanctæ charitatis zelus, quod ante amorem fueras, inexorabiliter perimit, ut fieri incipias, quod antea non eras; hic validus terrenorum cordium adversarius, perennis mundicolarum inimicus, quem primo fervore affilit, impresso sancti amoris jaculo, inflicto casti timoris spiculo, dolentem sauciat animam, lethali nec tamen tam mortifero, quàm salvifico vulnere, quò moriens peccato vivat DEO. Est admirabile præconium, quò memoratus Antistes præclarum hunc sacri amoris porphyrogenitum reveretur, *Angeli sinè zelo nihil sunt; quis crederet, nisi Ambrosio fidem daret? & substantiæ suæ amittunt prærogativam, nisi eam zeli ardores sustentent.* (h)

(h) in Ps: 118.
octon. 17.

*Deficiente ze-
lo in angelo
deficeret sub-
stantiæ suæ
prærogativa.*

Audiant hoc rogati principes, coronati reges cœlestis Solymæ, beatarum mentium perennes æmuli, terrestres angeli, uncti in Christos Domini sacerdotes! & quid sint illi, solertius discutiant, sinè vivificantis zeli anima, si empyreæ regionis superni spiritus, sinè hoc spiritu annihilantur? hanc intellectu arduam, captu difficilem libet discutere paræmiam, lubet hanc peregrinam scholarum genijs sententiam proponere, fortassis hætenus non impugnata; quid mutuae reciprocationis est inter angeli substantiam & qualitatem, ut hac cessante illa desinat, à suæ sublimitatis prærogativa decidat, si eam istius dextera non sustentat? quod est reciprocae necessitatis debitum, ut Angelus deficiat, si zelus deficit, si isto careat, in sua suæ creationis præ eminentia non subsistat? definit angelum magnus ille cœlestium Hierarchiarum investigator Dionysius, *Angelus est speculum purum, Clarissimum, suscipiens totam (si fas est dicere) pulchritudinem DEI, (i) quid nocet speculo furoris inopia, quo minùs clareat, quid obest ardentis zeli violentia, quo minùs impressas crystallo effigies, quàm*

lucidissimè repræsentet? sed nunquid cristallinæ terrestres speculi machinæ, quod deest, vita est? sit angelus vitale speculum, quidnam si zeli separet vitalitatem, viventi deerit spiritui, nè possit vivere, quid hujus ignei ardoris præjudicabit absentia vivo semper spiritui, qui angelus nuncupatur; si totam participet à magni consilij angelo venustatem creatus ab hoc Conditore angelus, totam quoque vitam ab hoc vitali fonte quam hausit, conditus possidebit, nec zelus possessorem præpediet, quantumvis ab Angelo non possessus. Verum reclamat Ambrosius, vitalem DEI Spiritum communicari posse sinè Divina DEI vita, proinde non vivit Angelus hac vita supremi Spiritus, nisi sit pariter à zelo vivificante animatus, *zelus DEI vita est*, quod sinè vita corpus, hoc ipsum est Angelus, sinè zelo, potest sinè hujus consortio vivere immaterialis spiritus non diffiteor, sed sinè vita DEI, quæ zelus est, non potest Divinitatis vitam participare, colligat, quisquis est, hoc destitutus spiritu! num dici valeat spiritualis, inferat huic infallibili præmissarum innixus veritati Veritatis discipulus, an possit vivere DEI Angelus, sinè hac divinizante vita, & facile concludet, quam necessarius levitico sit ordini, quàm sit indispensabiliter requisitus Divinæ domus zelus sacerdotali gloriæ, quæ pateretur in angelis zelotypos corrivales, si DEI zelus valeret invidere.

*Vita, quæ vi-
vit Angelus,
est zelus DEI.*

Æmularis spiritum, non tamen imitatoris DEI Angelum, qui ab hoc igneo carbone non expurgatus, altaris vestibulum ingrederis, sacerdotale ministerium aggredieris, perdis angelicæ substantiæ prærogativam, quisquis zeli consortium amittis. Zelat magnanimus Mathathias, inoque meretur germi innumerabiles victoriarum laureas, quas zeli fortitudo & seminabat in lachrymis, & demetebat in exultatione. Illustres angeli licet terrigenæ, quibus præliaturis bella Domini, *apparuit præcedens eos eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans, (l) illorum protector vinci nescius, qui deprecabantur, cum lachrymis, ut ordinatrix Providentia bonum angelum ad salutem Israël ablegaret, zelat impavidus Phinees, clarissimus Sacerdos, Eleazari sacerdotis filius, magni Aaronis nepos dum per-*

(l) 2. Machab.
6. 11. v. 8.

(i) c. 4. de Di-
vin: Nom:

*Sacerdotes
veteris testa-
menti Angeli
fuerunt, dum
præliabantur
bella DEO.*

*(m) Ps: 105.
v. 30.*

*(n) lib: 5. in
Reg: 6. 4.*

perfidum Israëlitem mulierī Madianiticæ interdictā consuetudine copulatum, in-
fixo pugione unā cum scorto exanimat,
adeo felici vulnere, ut exulceratum vin-
dicem omnimodè placatum commove-
ret, iisdem impertiri victoriam, qui-
bus vitam adimere minabatur; urge-
bat cœlestis ira, cui subtracturus popu-
lum providus sacerdos ipsum perfidiæ
generatorium lethali vulnere sauciavit,
ipsum prævaricationis seminarium in bi-
nis hisce scortatoribus eliminavit, nè
infelix puerpera foetum conciperet ini-
quitate, partum effunderet perversita-
tis; quid mirum Divino exarari cala-
mo peculiare hoc elogium à coronato
Psalte: *stetit Phinees; & placavit, &
cessavit quassatio*, (m) legit Hieronymus.
dijudicavit & detenta est percussio, ver-
tit Arabs, *surrexit & remissionem impe-
travit eis, & ablata est mors ab eis*; pla-
cavit DEUM (commentatore Lyrano) per
suum bonum zelum? fugavit extermin-
natorem Angelum mediator Angelus,
quo assurgente excidit è manibus seve-
ri vindicis ultor gladius, quo stante
eliminabatur vastator spiritus, qui nuper
stantibus ad limen solij zelosis angelis
solā sedente Divinitatis Majestate, adeo
obriguit invidi livoris frigore, ut stare
reuens, & confidere ambiens, sacri-
legam evomere non erubuerit Blasphē-
miam, *sedebō in monte testamenti*, dum
interim zelosi Seraphin stant super so-
lium, ardentes inextingvibili flammī-
cidio zelotypæ charitatis. Vide, quem
sequeris, dum sacerdotali decoratus præ-
cellentiā zelare desinis, dum stare in
Domo Domini, ad instar protegentis
domum Dominicam, aut negligis, aut
metuis, aut erubescis! audi tuæ impa-
ctum socordiae opprobrium à magno in-
ter pontifices maximo Gregorio impa-
ctum! commendaturus enim ultricem
æquissimi Moysis sententiam præmittit:
*antiqui Patres, ut DEO placerent, ad mor-
tem filijs etiam non parcebant; nos autem
eos quos secundum carnem diligimus, etiam
tenui asperitate verborum insequi non au-
demus*, (n) zelo zelatus Samuel, non
scivit regi parcere, ut regis regum glo-
riam valeret propugnare, noluit coro-
natum caput respicere, sed glorioso ter-
renæ ambitionis contemptu, dissecan-
te gladio pinguißimum Agag comminu-
it, comminuendo rebellem DEO princi-
pem, depressam Divinæ Majestatis re-
verentiam sublimavit.

Sic sacerdotes illi quorum legale
sacerdotium, si conferas cum militan-
tis Ecclesiæ ministerio umbra, solis est,
sic sui Conditoris gloriam, quam alteri
non dandam noverant, æstuantissimè
zelabant, dum nos Christiferi sacerdo-
tes, qui nostris gestamus manibus non
manna cœlo deplum, sed cœli Domi-
num, prævaricari legem cernimus, pro-
fanari sancta sanctorum conspiciamus,
& tamen prævaricatores objurgare no-
lumus, monere formidamus; contra
horribiles excessus scelerum non ir-
rascimur, nullo adversus facinorosam
depravatorum peccatorum insolentiam
ardore excandescimus, qui tamen no-
bis inflictas quantumvis minimis in cu-
ris fratris injurias immodicè resenti-
mus, quisnam prædicatorum delicta, du-
cum vel principum, intemeratā sincer-
itate persequitur? quisnam violatæ ju-
stitiæ è pulpito patrocinaur? pro DEO
legatione sacerdos fungitur, & illum
ad quem mittitur, quasi mittentis i-
gnoraret potentiam, veretur; discant
a coronato principe! quotquot sacerdo-
tali charactere insigniti se se doctores
populi profitentur, intelligant regale
sacerdotium, præbyterale ministerium
à sacerdotum principe, à prophetarum
rege, *nonne, qui oderunt te Domine oderam,
& supra inimicos tuos tabescebam?* (o)
legit Arabs, *indignatus sum inobedien-*
tibus tibi, & addit Paraphrastes Chal-
dæus, *& in eos, qui insurgunt in te, non-
ne certavi?* nec enim alios existimabat
dignos odio, quam inimicos DEI, nec
hujus crudelis inimicitiae cauterizatos
stigmatē alios evulgavit, quam quorum
vita supremi legislatoris sapientiam con-
temnere, aut præsumebant factis adver-
santibus integritatem præceptorum vio-
lare, odientes DEUM oderat, & super
inimicos DEI non suos super adversa-
rios tabescebat; illos persequabatur
zelo justitiæ, istos amore prosequaba-
tur, verus incarnandæ Sapientiæ prodro-
mus, suæ discipulus disciplinæ. Hinc
odij qualitatem specificat, nè suspicari
latentem valeas pravitatem, *perfecto o-
dio oderam illos*, ambiebat jam ante E-
vangelicam erudientis gratiæ perfectio-
nem perfectus esse sicut pater cœlestis,
*qui solem suum oriri facit super bonos &
malos*. (p) Seu dein visibilem seu po-
tius invisibilem solem Justitiæ intelli-
gas omnibus orientem; idcirco dilige-
bat

*Sacerdotes
in lege veteri
nec filijs præ-
varicatoribus
pepercerunt.*

*(o) Ps: 138.
v. 21.*

*Solos DEI i-
nimicos per-
sequi debet
Sacerdos, ut
Davidis ze-
lum imitetur.*

*(p) Matth: 5.
v. 45.*

(q) in 3. cap:
Matth:

Zelus perfe-
ctus odit in
peccatore
peccatum,
quod perpe-
trat, amat
salutem ejus,
qui peccat.
(r) Psal. p. 3.
6. 23.

Filius DEI ve-
nit gladium
mittere, ut
nos doceat
contra hostes
suos digladi-
ari.
(s) Matth: 10.
v. 34.

bat non tantum diligentes, quod natu-
ra est impetus, sed odientes se, quod
singularis gratia est effectus peculiaris
plane, non communis, quia perfectio di-
lectionis (Remigio docente) ultra dilectio-
nem inimicorum non potest procede-
re, (q) qui igitur perfecta charitate
singulos Adæ posteros, sibi licet infen-
sos, diligebat, ille perfecto odio oderat
filios tenebrarum odium quippe ad e-
jus iniquitatem eliminandam procede-
bat, cujus naturam conditam arctissime
adamabat. Hominem complectebatur, qui
prævaricatorē aversabatur, sic prædeces-
sor sacerdotum, sic antecessor ducum &
principum, stolatus & infulatus Moyses,
quia perfecto odio oderat DEI inimicos,
persequebatur odio idololatrante po-
pulum, cum pro eo supplicabundus, ut
dimitteretur illis hæc noxa, exulceratum
vindictam orabat, eumque amore intimo
prosequebatur, dum perimi fratrem &
proximum imperabat; erat sola quip-
pe iniquitas, quam habens odio eli-
minabat, erat humanitas, pro qua di-
lectione tam sollicita intercedebat.

Denique hujus perfectionem odij
definit adæquatissime moralis Papa, ini-
micos DEI perfecto odio odisse est, & quod
facti sunt diligere, & quod faciunt incre-
pare. (r) Apparuit humanitas & Be-
nignitas Salvatoris nostri DEI, innotuit
Benignitas in humanitate, quando ma-
gnificatus est Rex pacificus super faci-
em universæ terræ; illuxit bona ignei-
tas (etymologizante Carenfi) scilicet cha-
ritas DEI, propter quam nimium, qua
dilexit nos, venit in similitudinem car-
nis peccati, venit benignus in effectu,
humanus in affectu, qui semper fuit, est,
& erit misericors & miserator Domi-
nus, qui, antequam essemus, imò dum
adhuc essemus peccatores, cogitabat su-
per nos cogitationes pacis, & non affli-
ctionis, nec tamen tanti amoris ob-
stante vehementia, ipsa in carne veri-
tas, Rex iste plusquam Salomon paci-
ficus, confitetur: non veni pacem mittere,
sed gladium. (s) Quo abscindatur mem-
brum, quod suâ putredine corpori per-
niciosum est, dissolvatur iniquitatis con-
cordia, quæ fures sociat, latrones con-
föderat, multiplicat peccatores; sic tur-
ris Babel superbia dejicitur, perque bo-
nam optimæ confusionis dissonantiam,
pactum fœderatæ ambitionis dissipatur.
Notat Hilarius relorum omnium acutif-

simum gladium reputari, in quo est jus po-
testatis, & judicij severitas, & aimadverso
peccatorum; de quo Hebræis scribens Do-
ctor gentium assererat, vivus est sermo
DEI, & efficax, & penetrabilior omni gla-
dio ancipiti. (u) Hinc vena vitæ os ju-
sti dicitur, quod hujus idiomatis loque-
la occupatur, si tamen voci suæ vocem
virtutis adjiciat, & quod eloquio com-
movente protulit, exemplo convenien-
te corroboret ac confirmet; si sagittas
potentis acutas è cordis pharetra eja-
culari continuat, quibus, qui sauciatur,
vivificatur, qui vulneratur, animatur.
De hac salvificante plaga sacerdotali
manu ægrotantibus conscientijs infligi-
genda, nè ultra ab insidiatore angelo
affligantur, prælagiebat olim vir sapiens:
neque herba, neque malagma sanavit eos,
sed tuus sermo Domine, qui sanat omnia. (x) Sap: 16.
(x) Hinc rursus proverbialis Salomon:
mors & vita in manu lingvæ. (y) Novi
per mortem abusum eloquij, per vitam
eiusdem usum in bonum à Lyrano ex-
plicari, legi in operatione sermonis &
mortem demonum, & vitam fidelium
versari, si enim Sacerdos prædicans,
aut docens, ori digitum adjungeret, id
est, quod docet, faceret, & moreretur
exterminatores angeli quoad poten-
tiam, & mortui peccatores revivisce-
rent ad salutem: sunt geminæ unius
lingvæ manus, eloquium & silentium,
in illo mors veteris Adæ exstiter, in i-
sto vita novi; denique mors & vita in
potestate filij, qui lingua Patris (Ca-
renfi commentatore) nuncupatur, (z) (z) in cap: 16.
illi conformiter illuminati Davidis o-
raculo: lingua mea calamus scribæ. (a) Sap: v. 12.
Quod si severiori indagine requiras,
quid lingua DEI simile habeat cum ca-
lamo scribæ, interrogabo & ego requi-
rentem cum Augustino, quid habet simile
petra cum Christo, agnus cum Salvatore?
quid habet leo cum Unigeniti fortitudine?
quid habet gladius cum Verbo DEI? quid
habet sermo Patris cum malagmate
conventionis mutuae commune; dicta
sunt hæc tamen, ut loquar cum Aurelio
sic resolvente, & nisi dicerentur, non a-
liquo modo per hæc visibilia ad invisibilem
informaremur. (b) Promat interea Sa-
cerdos eloquens non alia quam hujus
lingvæ proloquia, qua Pater locutus
est omnia, dum primum fiat eloqueba-
tur; non alio accingatur gladio, si illi
aggregari flagitat illorum militum agmi-

(t) cap: 10. in
Matth:

(u) Hebr: 4.
v. 12.

(x) Sap: 16.
v. 12.

(y) Prov: 18.
v. 21.

Mors & vita
in potestate
Filij DEI, quæ
est lingua Pa-
tris sui.

(z) in cap: 16.
Sap: v. 12.

(a) Is: 44. v. 2.

(b) in 44. Pf:

*Sacerdos vi
sue dignitatis
debet esse ad
bella doctissi-
mus, gestans
gladium su-
per femur su-
um.*

*Cor sacerdo-
tis est quoti-
dianus lectu-
lus Christi
Eucharistici.*

ni, quos velociter scribentis scribæ ca-
lamos, ad bella esse doctissimos enar-
ravit, neque gregarios dixeris pedites,
qui ex fortissimis Israël aggregantur, ut
lectulum Salomonis ambiant, non nisi
Ecclesiasticos heroes exigit princeps Ec-
clesiæ in sui tutelam thalami, qui con-
tra tricipitem militantis sponsæ suæ ad-
versarium sciunt belligerare, qui norint
non implicati negotijs sæcularibus soli
exercituum Domino militare; nec enim
ad sæculare prælium suos conscribit pu-
giles Rex pacificus, denique segregat
ab Adæ filijs, lucis filios, secernit
Dominus spirituum ab hominum car-
naliū congerie, illustres Angelos,
ut eos faciens spiritus, efficiat spiri-
tuales, qui sciant arma spiritualia ad-
versus spirituales nequitias evaginare,
an non professione tuâ te prodis ange-
lum, qui sacri Verbi mysteria profite-
ris? in tua manu versatilis sit gladius
spiritus ad subjiciendum in obsequium
fidei omnem intellectum, extollentem
se ambitione stupidâ adversus scienti-
am DEI; in labijs tuis reperiatur Ver-
bum vitæ, non in descriptis chartæ fo-
lijs, nec enim folia custodiunt scienti-
am, quæ potens sit in doctrina sana i-
gnaros exhortari, & redarguere contra-
dicentes. Accingere hoc tuo gladio
super femur tuum, nam & custodes
connubialis lectuli suos gestabant acina-
ces super femur suum; ut prima sit
pugilis custodia, cujus incuria sacrum
exponit thalamum rapinæ; prima sit
tua concio tui correptio, quid enim
prodest alterius invigilare commodo, si
tuum negligas, aliorum salutem anxîâ
observans solitudine, te ipsum verò
non considerans, nè & tu tenteris.
Quidni præ cæteris & oculatiùs, & acu-
ratiùs tibi met invigilare debes, tuum-
que tui cordis lectulum, nè leo circum-
iens ambiat, vel veternosus serpens cir-
cumgyrando cingat, custodire, cubat
indies hoc in lectulo inamorus Salo-
mon, jacet in tui cordis thalamo Rex
pacificus quotidianus incola, hoc suæ
quietis incolit tabernaculum, hoc stra-
tum sed solus occupat, qui corrivalem
quemlibet ut hostem reputat, ut adver-
sarium refutat. Nec nimium dixisse vi-
deor, si consecratum DEO sacerdotale
cor, pretioso sponsi sanguinem lectu-
lo æquiparavi, qui enim exinanire se-
metipsum voluit, ut formam servi ac-
ciperet, quid mirum si in suorum ser-

vorum cordibus requiescit; est majus
longè, si inter excelsos DEI filios sta-
tuatur, si inter Deos Synagoga Deo-
rum collocetur; nec poterit blaspe-
miæ dicentem redarguere, qui dum la-
teret adhuc Verbum in Patris gremio,
hæc dicere verba voluit, Ego dixi: *Dij*
estis, (c) & filij excelsi omnes; legit Pa-
raphrastes Chaldaus, ego dixi, ecce! ve-
luti Angeli reputati estis vos, & tanquam
Angeli excelsi vos omnes, non infimis af-
simulantur genijs, sed mentibus supre-
mis: & quamvis participatæ Deitatis
elogium amplo justorum ordini conso-
nò Patrum suffragio approprietur, est
tamen singularis sacerdotum præemi-
nentia, Divinitatem imitari, ejus inac-
cessibilem sanctimoniam, non secus ac
pedem impressum repræsentant vestigio,
æmulari; hinc de lege Mosaica dispo-
nitur, ut suspectus de occultato furto
domûs Dominus ad Deos applicetur,
communi quorum nomine quantumvis
Cajetanus designatos judices autumet,
ipsorum tamen judicum characterem ta-
cet, quem Papa Gregorius sic expli-
cans declarat, *ad Deos, id est, ad Sa-*
cerdotes, (d) quòd si excelsum filium

(c) Ps: 81. v. 6.

(d) Epist. 31.

*Sacerdos ve-
teris testamē-
ti portabat*

*nomē Domini
supra caput,
ut appareret
DEO infe-
rior, eijs sub-
ditus.*

(e) Exod: 28.
v. 36.

Præceperat Divinus Legifer lami-
nam auream in fronte summi Sacerdo-
tis collocari, in qua ineffabile nomen
Altissimi præclaro Cælatoris opere scul-
peretur: *facies & laminam de auro pu-
rissimo, in qua sculpes opere cælatoris san-
ctum Domino. (e) Ut sicut creatrix O-*
mnipotentia in cunctis, quæ condidit,
incomparabiliter supereminet, sic au-
gustissimum Divinæ Majestatis nomen
omnem habitum transcenderet, ac tan-
quam cuncta sanctificans in pontificali
fronte præminenter præsideret, quò
innuere volebat imperio directrix Pro-
videntia (ut Cajetanus insinuat) om-
nem creaturarum sanctitatem, seu in-
mentis animique motibus contentam,
seu externis oblationibus ac sacrificijs
asperfam, in fontem totius sanctimo-
niæ esse fideliter referendam. Subri-
liter sublimiorem latentis mysterij ra-
tionem assignat Doctus Origenes, quia

*Sacerdotes
novi testamē-
ti elevant ge-
nuflexi hesti-
am, ut se hu-
jus Domini
servos profi-
teantur.*

*ipse est caput omnium ; ideò ornatus
iste capii superponitur , nè populus ad
idololatrandum proclivior , eximeret
creaturarum ordini sublimitatem sacer-
dotij , cujus in portentosa Aaronis vir-
ga tot viderat prodigia , sacerdotale ca-
put in solium erigitur , cui Divinitatis
nomen sanctissimum ad instar supremi
Regis suo in throno exaltatur ; sed nun-
quid extinctâ Hebræorum religione se-
pultâ legalium caeremoniarû pompâ , mi-
nor residet dignitas in coronatis capiti-
bus presbyterorum ? tantò sublimiorem
isti Divinæ dignitatis præcellentiam for-
tiuntur , quantò excelsior suo est nomine
nominatus ; quid enim , an non indies
trememente palpebrâ intueris , non quidem
laminam Divino nomine insignitam , sed
candidissimam increatæ Majestatis ho-
stiam , velatum hoc niveo specierum sip-
pario DEUM tuum , tremulis sacerdo-
tum manibus super supremum capitis
verticem elevari ? ut sciat universus Chri-
stianorum populus , sublimari in capite
summum Sacerdotem ac Pontificem ,
qui sacerdotem condidit hominem , &
suum sibi ministrum consecravit ; nè
forfan reflectens ad ineffabile do-
minium , quò fungitur altaris mini-
ster , dum brevi paucorum verborum
eloquio è cœlo in terram DEUM ho-
minem advocat , dum suis manibus cor-
pus dominicum liberrimè contrectat ,
dum immolandum ad aram appli-
cat , dum incruentam placationis ho-
stiam paternis obtutibus præsentat , e-
um ipsum benedictione suarum manu-
um consignat & designat , dum ipsum
ad instar præpotentis Domini pro libi-
tu dispensat , dum ipsum ore , ô uti-
nam ! non sæpius immundo ac scelesto
velut panem svavissimum , velut cibum
super substantialiæ absumit , manducat ,
deglutit , ut spiritum nutriet , & ani-
mam impingvet ; nè inquam hæc vivæ
fidei attonitò inspiciens oculò subje-
ctum DEUM homini , excelsiorem DEO
hominem suspicetur , idcirco super ca-
put suum Sacerdos DEUM elevat , ut
se ministrum sui Principis , angelum
Regis gloriæ , mystem summi Pontifi-
cis hoc adgeniculatæ servitutis homa-
gio omnium oculis præsentet . Lachry-
mabunda ad monumentum Magdalena
inclinavit se & prospexit , ut quam il-
lecebrosus toties prostraverat intuitus ,
nunc salutaris erigeret aspectus ; nescia
quò se converteret , habuit repentè ob-*

*Magdalena
de lachrymis
redarguitur
à Christo re-
surgente tan-
quam pro illo
tempore im-
portunis.*

vium quem quærebat ; ignotum vi-
dens , hortulanum suspicabatur , qui lu-
gentis corde , tanquam in horto suo
granum sinapis seminabat , ut jam con-
versa Magistrum crederet , quem antea
Dominum nuncupabat ; Domine ! si tu
fustulisti eum , dicito mihi ? exclamat con-
versa non tam corporis motu , quàm
pleno cordis affectu , in sacra pedum
oscula rursus irruere parata , accedit
præpropera , sed cogitur audire prohi-
bentem : *noli me tangere.* (f) Quàm (f) joan. 20.
prius amarè lachrymantem interrogans v. 7.
redarguit , *mulier ! quid ploras ? an for-
san ideò , quia in terris desiebat mortu-
um , quem sub lapide quærebat tumu-
lato , à sacro contactu prohibetur ,
quasi prohibens diceret (Gregorio ex-
planante) causa cur tuis nolim oculis
excipi , cur tuis renuam contingi ma-
nibus , stringi complexibus , deseri la-
chrymis , illa est , quia in corde tuo non-
dum ascendi ad Patrem ; alioquin resur-
gentem non plangeres , si me ejusdem
cum Patre substantiæ eadem frui con-
siderares felicitate , quia nondum æqualem
me esse Patri credis ;* (g) subtiliter scru- (g) hom. 25.
tatur Cyrillus ab Alexandria sublimem in Evang.
Divinæ prohibitionis assignans rationem ,
*Christus nondum spiritum miserat , ideò à
tactu suo Mariam prohibebat ;* (h) quasi (h) lib. 12. c. 50.
suam erudiens Ecclesiam , ab Eucharisti-
co facerrimi corporis convivio arcere
catechumenos , neminemque fidelium
ad felicem labiorum contactum admit-
tere , qui sancto destitutus Spiritu car-
nem purissimam , sacro specierum con-
tactam velamine præsumeret contrecta-
re . Suam adjungit Ambrosius profun-
dæ quæstionis resolutionem , *nondum
evacuaverat lubricum sæculi , carnis am-
biguum , nondum vitam vixerat Christi.* (i) (i) in cap. 24.
Lucæ

Ecce ! quod pijs negatur lachrymis ,
quod continuantibus subtrahitur suspi-
rijs , illius amantis animæ , quæ meruit
unguento Divinos pedes ungere , quæ
sinebatur ad sepeliendum sanctissimi Re-
demptoris corpus concurrere , præveni-
endo in vivo subsecuturam mortui un-
ctionem , quæ toto terrarum orbe quo-
cunque Mater Ecclesia in suis filijs col-
laudanda diffundetur , de pijsimæ servi-
tutis obsequio prædicabatur , illius in-
quam tenerrimæ amatricis meritis non
conceditur , quod tamen unctis ac con-
secratis sacerdotum manibus indies li-
beralissimè indulgetur . Scio quidem

sub-

Magdalēna ante institu-
tionem Eu-
charistiæ
Christi corpus
& sanguinem
spiritualiter
præsumpsit.

(l) Prov: 23.
v. 1.

(m) Tract: 47.
in Joan:

(n) Epist: 4.

Christus Eu-
charisticus se
torum tradit
manibus sa-
cerdotum.

(o) Jerem: 26.

(p) in expos:
Miss:

(q) S: de Id:
c. 7.

Digitus sa-
cerdotis tin-
ctus Christi
sanguine
lambitur ab
Angelis, est
clavis rese-
rans paradi-
sum.

subtilem Nolani Præsulis meditationem,
legi sublimem de adgeniculata Divinis
pedibus peccatrice anagogiam, ipsum
vivum vivificantemq; panem manibus & ore
præsumpsit, sanguinem quoque calicis, an-
tequam fieret calix sanguinis, ore sancto,
& manibus sumentibus prælibavit. Docens
jam tunc futuros sacerdotes illud vati-
dici Salomonis perverbum observare:
quando sederis, ut comedas cum principe,
diligenter attende, quæ apposta sunt ante
faciem tuam, sciens, quod oportet te
taliam præparare. (l) Legit Pagninus,
te considerando, considera, quod erit coram
te. Utque & principem commensalem
recognoscas, & convivantis epulum in-
telligas, explanat utrumque Augustinus,
mensa potentis, quæ sit, nostis, ubi est cor-
pus & sanguis Christi, (m) præparavit si-
quidem, cœnam cœnanti Domino aut
prandium prandenti, quando in men-
sa pœnitentiæ compunctionis fercula
apponebat, quando cor, sicut aquam
effundens, exuberantes lachrymas siti-
enti easdem DEO largiter præsentabat,
beata, quæ Christum in carne gustavit, &
in ipso corpore Christi corpus accepit, (n)
continuat Paulinus; maxima dignitas
convivantis summa dignatio, sic pasci &
potari sustinentis, sic prælibare & de-
libare indulgentis; sed nunquid majore
dixeris insolitæ dignationis emi-
nentiam, quâ præditus ordo Deificus
(ut eum nuncupare consuevit Ambrosi-
us) in Domino gloriatur, quem iste e-
tiam humili eloquio, quasi vel pater fi-
lium, vel servulum Dominus, ore Pro-
phético alloquitur: ecce! in manibus ve-
stris sum, facite mihi, quod bonum & re-
ctum est in oculis vestris. (o) Exclamat
desuper Seraphicus Bonaventura, quæ e-
nim major bonitas, quam quod Christus di-
gnatur captivus esse in altari, (p) non
inter ferrea barbaræ crudelitatis vincu-
la, sed inter stringentia sacerdotum bra-
chia, ligatur expansis eorundem mani-
bus, non funibus, & manus præcidendæ!
in quibus Domini corpus scandalizatur. (q)
Libeat cum lachrymante Tertulliano sin-
gultuare; dicam quid amplius, ut tran-
scendentem universam regum potenti-
am, ut sacerdotalem reveretur Maje-
statem. Petrus cellensis Abbas, allam-
bunt angeli digitum agni sanguine made-
factum. Unus à quorum numero inter
nobiliores Divinæ voluntatis nuntios
ab Apocalyptico Joanne adorari renuit,
non tantum ideo, quia ab illo metue-

bat homine adorari, qui supra se DEUM
hominem adorabat, ut moralizat Papa
Gregorius, non quia virgineæ mulieris
subrogabatur in filium, & ideo velut
ejusdem ordinis Angelus erat, ut autu-
mat Arnoldus Carnotensis, sed etiam,
quia sacerdotali insignitum caractere
non decuit Angelorum pedibus adgeni-
culari, cui conceditur supremi mune-
ris conditione DEUM suis in mani-
bus gestare, jam enim exinde terrico-
lam agere desierat, & in cœligenum
evaserat inquilinum. Ad reservandum
aberranti populo ostium tabernaculi,
præcipiebatur lege Mosaicâ stanti ad ja-
nuæ vestibulum sacerdoti, digitum im-
molati vituli sanguine tingere, sicque
bipotentibus valvis ad sanctuarium in-
gredi, tinge digitum! hortatur præby-
terum legis gratiæ commemoratus Pater,
ut sit tibi clavis reservationis cœli, sanguis
passionis Domini, sint adamantinæ cœli ja-
nuæ aureo piscatoris annulo obsignatæ,
sit empyrea beatarum mentium regio,
circumfluis militiæ cœlestis excubijs in-
superabili velut præsidio propugnata,
non obfirmabunt valvas suas cœli, cum vi-
derint sanguinem ad se levare, de visceri-
bus Salvatoris. (r) Et quamvis non sem-

(r) lib: de pa-
nib: c. 5.

Hinc Heli sacerdotum princeps,
cum jam Divinam intimante sententi-
am viro DEI, à pontificalis solij cul-
mine reiectus, à sacerdotalis gloriæ fuisset
eminentia remotus, adhuc super sel-
lam sedisse dicitur, adhuc arcæ custo-
diam vi muneris & curam habuisse de-
scribitur, adhuc judicasse Israël us-
que ad obitum, usque dum audito cap-
tivæ arcæ nomine confractis corruisse
cervicibus recensetur: (s) hinc infert
adversus præsumptuosos hujus sacerrimi
ordinis calumniatores Damianus: sacer-
dotes licet nonnulli eorum reprobi sint per
notabilis vitæ meritum, dii tamen & Chri-
sti dici reperiuntur propter accepti ministe-
rij Sacramentum. (t) Hinc suum instru-

(s) 1. Reg: 4.
v. 18.

(t) lib: gratiss:
c. 10.

(n) Eccle: 7.

(x) lib: 3.
Epist: 9.Simul præci-
pitur timor
DEI & reve-
rentia erga
Sacerdotes.

Sturus filium pater sollicitus, suum eruditurus discipulum Magister Ecclesiasticus, duas in unam compingit regulas; eademque periodo cum DEO adunat sacerdotem: *honora DEUM ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes.* (u) quam ineffabilem prodigiosi sexûs dignitatem expendens sacerdotum gloria & decus Martyrum Cyprianus, ait, *Salomon testatur & docet, quæ sit sacerdotalis auctoritas*; (x) quasi absque honore sacerdotis, DEI honor claudicet, vel alter sine altero integrè non subsistat, quod commentatrix Glossa insinuat, dum honoratâ sublimitate sacerdotij, timeri ac honorari DEUM insigniter affirmat. DEI timorem & amorem se habere ostendit, qui honorat & timet Ministros ejus; totam Divini Numinis honori impendit animam, qui dulciter amando, humiliter adorando, prudenter collaudando, & cogitationes omnes in eum dirigit, & universa flagrantis animi desideria in hoc æternorum collum desiderium extendit, singula inamoratæ voluntatis conamina in eum referendo, & omnia potentiarum impendia propter ipsum expendendo. Nec minùs sacerdotes Altissimi veneratur, quisquis illos ob sui characteris excellentiam sanctos reputat, eis submissionem, ut angelorum confervis exhibendo, nec si propter congenitæ fragilitatis imbecillitatem labi quandoque viderit, eos despiciendo aut eis detrahendo. Hoc ipsum est, quod lachrymabundus Jeremias insinuat, dum sacerdotes cum Prophetis in sanctuario occisos lamentabiliter deplorat, respice in faciem Christi tui, qui (Augustino teste) ubi non respondebat sicut, ovis filebat, ubi autem respondendum noverat, pastoris instar ovem dirigens edocebat; cæsus sacrilegis subsannantium militum manibus in domo principis sacerdotum, ut (Theophylacto commentatore) colaphis, quibus in caput percussus est, caput humani generis sanaret, & alapis quibus expalmatus est, laus ejus nostris manibus labijsque plauderet, psalmographo consonante, *omnes gentes plaudite manibus*, quâ injuriarum scenâ illusum usque manè in domo principis sacerdotum interpretatur

(y) lib: 3. c. 6. Augustinus, (y) *obmutuit tamen sicut de concord: ovis coram tondente se*; at ubi unus ille Minister iniquitatis infligit alapam Domino Majestatis, incarnatam redar-

guens sapientiam stultus homo ob responsum datum Pontifici, replicuit scrutator cordium iniquo percussori, *si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo*, (z) sustinuit patienter robustum percussorem, sed sugillavit simul falsum adulatorem; non tacuisse Redemptorem idcirco autumat Simon de Cassia, *ut hunc malè ministrantem in ministerium supremæ vitæ converteret*; (a) adeò voluit omnes homines Salvos facere DEUS homo! reveretur in genis Christi afflictos Martyres Philo Carpathius, quorum ærumnis cor regis Martyrum adeò premitur, ut quasi in singultuantem querimoniam erumpere cogatur; verùm communiori Patrum placito respondit JESUS, nè de impacto irreverentiæ delicto contra Principem sacerdotum videretur convictus, *adversus Pontificem Dominus contumeliosum nil dixit, nec quidquam de sacerdotis honore detraxit.* (b)

Nève insinuasse vel minimum, aut rudis populus suspicaretur, aut levis animus auguraretur, dicenti contradixit, incusantem refutavit, Adeò severum sacerdotalis gloriæ se exhibere voluit zelatorem! hinc primum in terris sui pontificatûs Vicarium, Simonem Barionam beatum nuncupat, quem tamen præsciverat trinâ negatione à se sanctificationis omnis scaturigine ad horam recessurum, ut noverit posteritas sacerdotali decoratos infulâ, sint licet depravatis moribus reprobi, tanquam beatos esse suspiciendos. Hinc admirabili, cum discrimine, de geminis fratribus Psalmista regius modulatur, *irritaverunt Moysen in castris, Aaron sanctum Domini.* (c) Illum quem Divinus dictante DEI Spiritu Siracides canonizat; *similem illi fecit in gloria sanctorum*, (d) coronatus Vates nullo appropriatæ sanctitatis titulo veneratur, & illum, qui in aures aureas pro sacrilega rudis Idoli fabrica congregavit, qui vitulum iniquitatis suismet manibus fabricare non dubitavit; neglecto fratre sanctorum catalogo adscribitur, hunc puer Domini inter sanctos computare non dedignatur; Explanat, dum sanctitatem Aaronis explicat subtilitatem mysterij Lyranus, *sanctum, id est, consecratum ad fungendum sacerdotio coram Domino.* Representabat Aaron interprete Ayguano totum sacerdotalem ordinem, tanquam sacerdos summus, non poterat proinde

(z) Joan: 18.
v. 23.

(a) lib: 13.

(b) Epist: 55.

Christus respondit acceptâ alapâ, quia incussabatur de irreverentia erga sacerdotem.

(c) Ps: 105.
v. 16.(d) Eccli: 45.
v. 2.

Petrus dicitur beatus ob honorem sacerdotij sicut & Aaron.

de aptiori cognomine à cæteris discerni. Hinc humanorum ultor scelerum comminabundus in lege sua severè prohibet Dijs detrahi, id est (consono commentatorum suffragio) sacerdotibus detrahi vel derogari, quos homines natura comprobatur, eos sublimitas ministerij supra omne, quod non Divinum est, exaltat. Novi severam pariter ejusdem supremi Legislatoris sententiam cœligeno huic stemmati intimatam, *ne commisceat stirpem generis sui, vulgo gentis suæ.* (h) Quam tunc transgredi-

(d) Levit. 21.
v. 15.

tur, quando vulgariter vivens (ut loquitur Damianus) à populo per clario-
ris vitæ meritum non discordat, non tamen ideo est sæcularium, non ideo est terræ principum, transgressorem calumnijs invadere, aut contumelijs laceratum dissimulare; sed potius electos ex omni numero filiorum Israël recogitet, ut inter sacros fructus sint velut primogeniti, quod sint præpositi tabernaculo in castris fidei & sanctitatis, ad quæ si alienigena accesserit, morte morietur.

S I N.

Versus
XXI.

Jacuerunt in terra foris puer & senex, virgines
meæ, & juvenes mei ceciderunt in gladio: interfecisti
in die furoris tui: percussisti, nec
misertus es.

Expositio Literæ.

Peregrinis aliorum lapsibus erigi, alienis à casu proprio sublimari casibus, est beneficium Providentiæ, est luculentum prudentiæ argumentum; jacuisse foris in terra cum sene puer scribitur, ut foras à temetipso egredi meruas, nè trucidatus a foris extra te corruens succumbas; pari prosternebantur sorte, puerilis infirmitas annoso sociata senio, non parcebatur sexui in virginibus, & sauciabatur gladio in juvenibus fortitudo. Perimebatur indiscriminatim prævaricatus Israël, absque ullius clementiæ indicio mittebantur percuti viduatæ Sionis incolæ, non obstante celeberrimo vaticini Davidis oraculo, *tu exurgens misereberis Sion, quia tempus miserendi ejus, quia venit tempus.* (a) In-dormiebat quippe exercituum Dominus, quando remulenta barbaris Chaldaeorum agmina castrametabantur in campis, latrocinabantur in vicis, tu-multuabantur in templis, ariolabantur in aris, humanis invigilans commodis conservatrix creaturarum sapientia, inter vigilantes Judæorum excubias apparuit soporata non suæ quidem, sed alienæ ignaviæ somno detenta, de quo psallebat alibi fiducialis Vates: *ecce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israël;* (b) quasi asscurando diceret, si vis habere custodem nec

dormientem, esto Israël, esto homo videns DEUM, & si nondum per speciem licet cernere, per fidem vide; nec enim Moyses nisi posteriora viderat, tunc te custodiet, tunc exurgens miserebitur Sion, qui expers lassitudinis somno non subjacet, nec dormientis requiem requirit. Quod si tamen se vigilare dissimulet, si tibi videtur somnum insomnis custos simulare, clamare nè cesses, exalta vocem inter gemitus, alto ploratu vociferari nè desinas, ut audiat gemitus compeditorum, suscitabitur ad miserendum, miserebitur, quando venerit tempus miserendi; quod quia apud Hebræos jam transierat, quia plenitudo temporis pro gentium salute jam advenerat, exurget DEUS, ut dissipentur inimici ejus, per ferocientes Romanorum exercitus, exurget non ultra miserturus Jerusalem & urbium Juda, sed interfectorus in die furoris sui omnigenæ ætatis senes cum pueris, cujuscunque sexûs juvenes cum virginibus absque discrimine pietatis, Majores intereunt cum minoribus, nam dudum utriusque comminabundus Ultor scelerum feralem intonuit sententiam, quando unam ambobus malitiam objecit ejusdem gemebundi Vatis ore, qui modò eliminatam non cessat plangere à Judæ finibus misertis DEI benignitatem: *extendam manum me-*

Apud Hebræos post perfidiam eorum jam transierat tempus miserendi.

(a) Ps: 101.
v. 14.

Dormire videtur DEUS, quando homines affligi finit.

(b) Ps: 120.
v. 4.

(c) Jerem: 1.
v. 12.

Ab avaritia
originantur
cetera sceler-
a.

(b) Amos: 9.
v. 1.

Avaritia su-
mitur pro
concupi-
scentia, quæ
est origo pec-
catorum o-
mnium.

meam super habitantes terram, dicit Do-
minus, à minore quippe usque ad majo-
rem omnes avaritiæ student. (c) Legunt
septuaginta Interpretes, omnes consu-
maverunt iniqua, ut concatenatam ini-
quitatum omnium perfidiam, ab avari-
tia suam traxisse originem innotescat.
Prælagiebat toties tot Prophetarum va-
ticinijs, tot prædicatorum lingvis, se
super eos non blandiente dexterâ, sed
manu forti, non leni tactu, sed bra-
chio extento, & in effuso furore se re-
gnaturum, vel veriùs vindicaturum,
audierunt nec timuerunt, sustinuerunt
non crediderunt; non cessarunt sed ex-
pectantes continuarunt. Donec tan-
dem percusso cardine commoverentur
superliminaria, id est (septuaginta In-
terpretum explicatione) percusso pro-
pitiatorio commovebantur vestibula, &
omnium capita dissecabantur; tum Chal-
dæorum gladio, tum ferro implacabi-
li trucidantim Romanorum. Nec a-
liam calamitosæ stragis, non aliam u-
niversalis plagæ exprobrat rationem,
hoc solum universæ iniquitatis demeri-
tum assignans: *avaritia enim in capite*
omnium. (d) Subjungit purpuratus Hu-
go specificans avaritiæ latitudinem,
cupiditas temporalium in mente; nec e-
nim solum pecuniæ amorem, aut ada-
matam divitiarum colluviem abomina-
tur Dominus; ut ulciscatur, sed etiam
quamcunque exorbitantis concupiscen-
tiæ vesaniam detestatur; nec minùs
(commentore Augustino) omne ma-
lum est concupiscentia, quàm (recen-
sente Ecclesiastico) omnis peccati ini-
tium est superbia, duo veluti puncta
unius lineæ eam terminantes, duæ u-
nius quadrigæ rotæ eam provehentes,
duæ titiones, regna cum gentibus de-
vastantes, bina immunda animalia, ar-
eam salutis infestantia ac prophanantia,

duo cornua Apocalyptice illius belluæ
agni cornibus sese assimilantia, duæ de-
denique iniquitates Israëlitis, sunt averfio
à bono incommutabili, parturientis su-
perbiæ primogenita, & conversio ad
bonum commutabile, aborientis con-
cupiscentiæ miseria; sunt ambæ nexu
sororio ita confederatæ, ut (commen-
tatrice Glossa) unum gemini fœtus mon-
strum insinuet, dum ait: *caveamus su-
perbiam & cupiditatem, non duo mala, sed*
unum, cui adstipulari videtur Augusti-
nus, dum asserit cupiditatem esse ra-
dicem omnis mali, origine & causali-
tate, superbiam verò tempore & actio-
ne, duos dixerim sicarios Rechab &
Baana, ingredienti domum Isboseth
obdormiente domus ostiariâ, & super-
stratum suum dormientem in ingvine
percutientes; (e) obdormit famula,
dum desinit invigilare custos virtutum
prudencia, quâ non excubante hi ge-
mini otiantis innocentia adversarij in-
grediuntur surripienter ad domum men-
tis, somniantemque in ingvine feriunt,
dum virtutem mentis delectatione car-
nis occidunt. Isboseth vir confusionis
dicitur, & recalcitrantem stertentis
Synagogæ populum æmulatur, qui tunc
ancillam ostio domus suæ præposuit,
quando dissoluta delicijs ab omni vir-
tutum studio, à quovis laborum impen-
dio ignaviter requievit; insiliit prior
concupiscentia, ut emolliat omnem vim
fortitudinis, subsequatur insolentior
superbia, quæ jugum servitutis excuti-
ens, idololatrare maluit in concupi-
scentijs, quàm vigilare in miserijs, quàm
excubare in ærumnis; perijt in ingvine
percutsa, *in ingvine quippe ferire* (mora-
lizante Gregorio) *est vitam mentis dele-*
ctatione carnis perforare; (f) sed jam à
Synagogæ pereuntis discrimine, ad mi-
litantis Ecclesiæ pericula transeamus.

(e) 2. Reg: 4.
v. 6.

Cupiditas &
superbia sunt
unum malum.

(f) lib: 1. mo-
ral: c. 18.

Jacuerunt in terra foris puer & senex.

Sermo Sexagesimus Secundus.

Jacet peccator, dum otatur, stat justus, dum
operatur absque coactione, nam opera voluntaria
placent DEO, displicent violenta.

Situs prostrati corporis, prostra-
tam simul insinuat domum men-
tis, non enim intelligendi sunt fir-

miter substitisse, qui recensentur in terra
foris jacuisse; stare in domo Domini
præcipitur, jacere servis prohibetur, *stare*
ser-

(a) serm: 15. Servi DEI stant, servi hominum jacent. *servi tui*, alloquitur conversantem in terris cum hominibus DEUM hominem Perrus Chrysologus, *hominum servi jacent*, *(a)* sunt duæ domus Domini, quas geminas Labani filias si nuncupaveris, sororio connexas vinculo, non aberrabis; est una in terra aliena adhuc militans est, viatorum uterus, est altera jam consummato luctamine, consumpto jam hostili quovis robore triumphans, est sinus comprehensorum; utramque monstrat esse Ecclesiam cætus congregatorum, sub uno capite, seu jam coronato, seu adhuc post pugnam coronando, est utraque domus Domini, sed statur in utraque; nec enim ambitiosus Lucifer de cælo cecidisset, si Conditus hac in domo Domini servulus sedere nolisset. Stant siquidem in empyrea incolæ Beatitudinis patria, stant Seraphin expanso alarum remigio, ut quàm ad volandum sint celeres, veloces ad nuntiandum hoc situ assumpti corporis, vestitos humano corpore conservos suos erudiant, stant iusti omnes in lubrica licet lachrymarum valle gementes servuli, plorandi viatores, ut desides otiantis mundi genios erigant à jacendo, parati ambulare in lege Domini, ut immaculato pede viam mortalitatis decurrentes in termino, beati à psalte regio nominentur. Illis supernæ regionis concivibus applaudit contribulatus iustorum numerus, anhelans sociari, desiderans immatriculari, optans coadunari, rogans connumerari, aggratulatur regi pacifico de capta captivitate, *beati servi tui, qui stant coram te semper*, *(b)* & *audiunt Sapientiam tuam*, dum istis interim à gentium Doctore consulitur: *state succincti lumbos vestros in veritate*. *(c)* Et quia succingi, est non relaxari ad malum, succingit lumbos, qui continentiam observans, semper proclivis est ad exequendum mandata Domini sui; hinc ipsa veritas increata dum suos in carne ambulans discipulos erudiret, illud præ cæteris injunxit observandum: *sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris*. *(d)* Utrumque jacere prohibet, ambo stare præcipiunt, succingunt lumbos suos, qui vitam ætivam vivere moliuntur, *nam talis est ministrantium habitus* apud Theophylactum, sed quia inter præsentis sæculi coarctantur tenebras, ardens à charitate, lucens à pietate lucerna orationis

præsentatur, semper in manibus gestanda, in quovis nostrorum operum, ad eruditionem ignorantium, ad excitationem dormientium manifestanda. Ad hujus aspectum luminis quisquis vigilat, apertos mentis oculos ad explorandum quævis obvia conservat, nec circumvagum Leonem metuit, nec ambulantes in circuitu impijs occurrit; quod si sacerrimo ejusdem veritatis ore, beati servi pronunciantur, quos redus Dominus invenerit vigilantes, vigilat profectò (commentatore Gregorio) *qui servat operando, quod credit, qui à se torporis & negligentiae tenebras repellit*. Nec mirare! lumen quippe appositum oculis! somnolentiam profligat, & lumbi cingulo succincti, corpus à somno relevant, nè forsan torpescens animus voluptuosa inter somnia evanescat, jamque in terra foris jaceat, qui vigilante castimoniâ periclitantem animam non propugnat, vel inter caliginosas vanitatum umbras sanctæ orationis lampade peregrinantem in via non illustrat. Stant igitur succincti baltheo, quo lumbos solent constringere, qui volunt celeriori vestigio injuncta Dominorum imperia expedire; nec tamen solum id servis competere, ut stent in domo Domini, suspiceris, stant pariter in atrijs amici, non enim ibi stans angustiat; nec premitur, sed magis dilatatur, inde concludit Augustinus, *sta in charitate, & stas in atrijs*, cumque inamorata charitas, suos non soleat fervorum nomine appellare servos, sed dicere amicos, amicus quo situ compareat, à sponso audiamus, *amicus autem sponsi* (loquitur sponsus virginum de gratiosa virgine vel potius de viro virginali) *stat, & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi*. *(e)*

justus stat succinctis lumbis per continentiam, & gestans lucernam ardentem orationis.

Qui stat in charitate stat in atrijs domus Domini.

Felix! qui stat, ut sponsum audiat, nè cadat se ipsum audiendo, subimet obediendo, illius imperio non parendo; *quare stat* (scisciscitatur Augustinus de hoc amico sponsi) qui missus est tanquam vox claman- tis, per quem Ecclesia ex omnibus gentibus congregata, virgo integritate mentis, Mater perfectione charitatis, uni viro soli Christo fuerat ad sanctificatas Jordanis aquas desponsata; *quare stat?* & illico respondet, *quia non cadit, quare non cadit? quia humilis est*, *(f)* vis stantem suspicere? audi vocem clamantem, *non sum dignus*

(f) Tract: 13.
in Joan:

corrigan calceamenti ejus solvere, sic stans non potest cadere, stat enim supra firmam petram, ut verbum audiat, ut audiens obediat, obedienter agat, huc enim statio dirigitur; si deficiente Gregorij oraculo fidatur; *sciendum est, quia stare ad vitam congruit bene operantis*, (g)

(g) lib: 1. hom:
6, in Ezech:

quod sanctissimus protoparens meus quàm optimè cognoverat, quando vindicaturus offensæ Majestatis injurias exclamabat: *vivit Dominus DEUS Israël, in cujus conspectu sto.* (h) Duabus quippe stationibus Domino sistimur, ejus obtutibus præsentamur, in prima quidem subtiliter præteritæ vitæ delicta perpendimus, ut pœnitentibus lachrymis perpensa defleamus, in secunda Conditoris nostri Omnipotentiam ad sensum nobis reducimus, ut in quo nostra fundetur fiducia, videamus, suo tribunali nos subijcimus, ut æquitatis sententiam percipiamus, petit Clarissimus viator, utraque in statione immobilis, Rabano subscribente præconium Eliæ, *hic justus in conspectu DEI stat, ut fideliter vivat, illic ut veraciter coronam vitæ accipiat.* Denique sanctorum animalium pedes, &

S. Pater Elias
stabat semper
in conspectu
DEI, ut fideliter
viveret,
& coronam
vitæ obtine-
ret.

commendantur à rectitudine, & planta pedis vituli in sacro Ezechielis volumine eorum planta fuisse denotatur, quid enim aliud in pedibus, quàm gressus humanorum actuum delineantur, sugillabantur præindè in hoc symbolo viatorum schemate illorum opera, qui ad sequendam iniquitatem, quam nuper declinare cœperat, canino vomitu revertuntur; commendabantur à pedum rectitudine, qui ad mala mundi, quæ fortunatissimo recessu nuper reliquerant, non ultra reflectuntur, quemadmodum namque vitulus, licet ab immodicis laboribus lassus, firmiter tamen solet subsistere, sic convenit cuivis in lege Domini per arduas obtinendæ salutis semitas progredienti animæ, in procedendo ostendere rectitudinem, & fortitudinem in operando demonstrare. Hinc anxius propheta devios ad viam revocans, subsistere iteratò præcipit: *state! state!* sed frustraneo se delusum conamine ingemiscit: *non est, qui revertatur*, (i) currebant siquidem sapientes mundi, quando stare debuerant, fugerunt post vana & fugitiva, operari renuentes, otiosi cupientes, nec revocante conscientia ab operibus malis desistere, & in viam pacis volebant repedare. Jacuerunt foris, corruentes

(i) Nahum. 2.
v. 8.

in plateis, nec puero robur virium ad resurgendum profuit, nec seni maturitas consilij, ut se erigeret, |persvasit; & idè maligni spiritus aurum sapientiæ à senibus abstulerunt, implentes prædâ speluncas suas, & argentum eloquentiæ tollentes à juvenibus, vasa amborum, id est (commentatore Hieronymo) eorum opera diripuerunt.

Velociores illi, qui impellente sancti Spiritus ardore dissipabantur, vel si septuaginta commentaturum versio arideat, excutiebantur, id est, à terrenorum pulvere mundabantur, ebulliebant in contritione, & confracto corde veteri, cor novum assumebant, cor carneum recipiebant, flectentes genua per humilitatem, & assurgentes firmis operibus per magnanimitatem, adgeniculati per timorem, erecti per amorem, ad semper pavescendum inclinati; ad fortiter operandum animati. Hoc est, quod suo nuper svaserat, quod supplicanti discipulo præscripserat consilium Clarissimus Syracides; *fili! accendens ad servitutem DEI, sta in justitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem.* (l) Non suum, sed omnem DEI Filium per gratiam alloquitur, cui æterni Patris hæreditas jure hæreditario debetur, qui tunc accedere ad Domini sui servitium dicitur, quando declinans à malo, bonum operari comprobatur; huic stare, sed pede gemitu injungitur, nè alterutrum delassando de lapsu periclitetur; quasi duo pedes sustinentes hominem (si purpurato Hugoni credimus) sunt justitia de singulis vitæ præteritæ peccatis, ut satisfiat Creditori, & timor, cautelam ingerens de futuris, nè transfiguratus in lucis angelum tenebrio, insidietur negligenti. Adjungit pro militari classico præparationem mentis providæ, quæ probè sciens tentationem esse vitam hominis super terram, ad pugnam disponit animum, & armat spiritum ad luctam; suas lustrat potentias, non otando, sed operando, quemadmodum insignis ille Archistrategus peccatorum suo indixerat Timotheo Doctor gentium, *labora sicut bonus miles Christi JE- SU.* (m) Non totum pondus operis aliorum humeris imponendo, sed savi jugo, & levi onere tuosmet onerando, *mala patere* (explanat Chrysostomus) enimverò! *si mala pati regalis est mi-*

Sapientes
mundi hujus
cadunt, & ja-
cent in pla-
teis.

(l) Eccli: 2.
v. 1.

Militis Chri-
sti est bona a-
gere, & mala
pati.

(m) 2. Timoth:
2. v. 3.

militis. non mala pati non est militis, nam pravi milites ad primum hostis impetum turpiter fugiunt, ut plagam vulneris effugiant, sed sæpè sæpius in via corruunt, ut qui stantes pugnare recusaverunt, intereant jacentes. Ad opus igitur evocamur undique, dum nullibi jacere sinimur, sed stare ubique immobiles jubemur; infer! qui legis, legi subditus, hanc sinè opere non impleri, præcepta Domini solis duntaxat manibus comprehendendi, ad Conditoris tui manus respice, ut scias uti manibus creaturæ; *manus illius*, quas sponsa familiari toties intuitu contempebatur, *tornatiles, aureæ plenæ hyacinthis*. (n) Legit Pagninus, *manus ejus circuli aurei pleni lapidibus pretiosis*; & vertit Syrus, *manus ejus veluti orbis aureus, refertus lapillis aureis*, totum videlicet rotabantur in orbem, favores dispensando, charismata elargiendo, dona distribuendo, mercedes exsolvendo; & quia, quod torno elaboratur, in rotunditate sui absque obstaculo agitatur, idcirco sponsi manus in rectitudine suorum operum, absque minimo præpedientis defectûs impedimento circumgyrabantur, dum salutem nostram in diebus peregrinationis suæ operabantur. Audi Gregorium desuper moralizantem; *quid per manus Christi designatur, nisi opera sancta, quæ in mundo gessit, & quæ nobis imitanda proponuntur*? quibus nulla levissimi defectûs umbra poterat adherere, quò minus integerrima ejusdem æquitas ac justitia in rotundum velut orbem volveretur; nè tamen sic efformatæ videantur materiæ pretio destitutæ, idcirco aureæ, seu à charitatis auro commendantur, seu à radiantis Sapientiæ splendoribus deprædicantur; nisi fortem hanc aurearum manuum excellentiam ex peculiari mysterio deducas, quia quidquid exterius inter homines in terris operari dignabatur, id ipsum prius Divinitatis pulchritudine interiùs adornabatur.

Delectat plurimum, quòd manus istæ repletæ hyacinthis describantur, in hyacintho siquidem lapide cujus est ingens pretium, æternæ retributionis præmium designatur, dum igitur plenam hyancintinis lapidibus cœlestis sponsi dexteram meditaris, vivum tui laboris pignus, largam tuorum operum mercedem contemplare, hoc u-

num quippe præfigurare, hoc coruscantis lapilli symbolo, hac hyacinthorum plenitudine voluit, quòd *quicumque illius opera pio corde imitantur, felicitatis æternæ muneribus in retributione ditantur*: concludit moralis Papa. (o) Sic incitat, ut excitet, sic provocat, ut evocet Divinus amor; vitæ præsentis tempore oportet illum nunc operari, qui ambit, quando tempus non erit amplius, præmiari; vis excitantem intueri, vis evocantem auscultare? adverte commonentem, percipe edicentem, *si quis mihi ministrat, me sequatur, & ubi sum ego, illic & minister meus erit*. (p) prævium sequeris, dum operantem imitaris, exemplum siquidem reliquit nobis, ut sequamur vestigia ejus, si non sequeris, non ministras, ut assequaris fidelis ministerio, illum, qui simul Via & Vita est, quære, non quæ tua sunt, qui mortalis es, sed quæ JESU Christi, qui immortalis est: *hoc enim est* (commentatore Augustino) *me sequatur, vias ambulet meas, non suas*; (q) & quia eodem explanante, indè unusquisque minister Christi undè est minister & Christus, ad modum servientis respiciat, ad situm ministrantis reflectat; non jacet quantumvis floridum invitans sponsa præset lectulum, licet caput suum plenum sit rore, & cincinnati guttis noctium, non sedet, sed stat in suorum servorum medio, quasi qui ministrat, *stat, inquam, post parietem nostrum*. (r) Assiste stanti! nec enim benè erit sinè illo requiescente, aut jacente jacere requiescentem, nec malè erit cum illo stante stare, & stando cum laborante laborare. Noverat virtutem operandi Dominus virtutum, utque, quidam stare proficiat, experimento caperet; inclinavit cœlos & descendit, de regni solio abiturus in regionem longinquam, exivit à Patris gremio salutem nostram operaturus, in medio terræ, stetit planè, si Habacuc vaticinantem legimus, si intelligimus prælagientem: *stetit, & mensus est terram*. (s) Non tantum, quando post gloriosam anastasin in medio discipulorum stans dedit dona hominibus, unicuique secundum propriam virtutem, sed etiam, quando ab austro veniens à regione calida sinûs paterni, ex charitate nimia, quâ dilexit nos, appropinquansque parieti nostro, langvores nostros tulit, & dolores nostros portavit; expressit namque stantis similitu-

(o) sup: Cant: c. 5.

(p) Joann: 2. v. 5.

Qui sequuntur Christum, & non se, sed Christum querunt.

(q) Tract: si: in Joan:

Sponsus post parietem nostrum est Christus incarnatus.

(r) Cant: 4. v. 9.

(s) Habac: 3. v. 6.

Christus stans mensus est terram, quando nostras assumpsit avaras.

(u) Cant: 5. v. 14.

Manus Christi sunt plenæ hyacinthis tornatiles aureæ propter sua sancta opera, quæ nobis præposuit imitanda.

Suis imitatoribus offert hyacinthum præmij æterni.

dinem, ut exhiberet imaginem portantis & supportantis, tenentis & sustinentis, tolerantis & ministrantis, stetit post parietem nostrum, quamdiu humanitas sub carne velut abscondita latuit, cujus immensam Majestatem, si absque velamine compareret, nostra fragilitas sufferre non posset, stetit quasi suffulciens parietem inclinatum & maceriem depulsam, paries inclinarus dicitur, quia per primam degenerantium protoparentum prævaricationem, à sua rectitudine, in qua erectus fuerat, quando DEUS fecerat hominem rectum ruinam minitans declinavit, hunc post parietem sponsum stantem cæcutiens Synagoga videre non potuit, quinimò, circa ipsum deambulans impingentibus pedibus velut in petram scandali offendit, adeò graviter allisa, ut gemens suis cum filiis exoculata mater ingemiscat: *palpavimus sicut cæci parietem, & quasi absque oculis atrectavimus, impegi-mus meridie quasi in tenebris.* (t) Expectaverat lucem, illum desiderans intueri, de quo suis præsagientibus audierat, quia egredietur ut splendor, ad quem suspirans toties aspirabat coronatus Vates, implorans Patris luminum clementiam, emitte lucem tuam & veritatem tuam! innitebatur super scripturarum superficiem, dumque in tota universi orbis orbita meridianus sol Justitiæ tot rutilaret radijs, quot in prodigijs mirabilis cernebatur, morabatur suis cum prolibus quasi in tenebris, quoad intellectum, & moriebatur in peccato suo, quantum ad effectum, sed hunc, quem post parietem genitrix Matris nostræ videre ob voluntariam caliginem non poterat, istius saltè filij stantem videant, & ardua nostræ salutis opera laborioso nimium conamine efficientem jugiter advertant, ut meliora æmulantes charismata, in otio jacere horreant, & laborare in sanctis operibus, desudare in cumulandis virtutum meritis non pertimescant.

Nec terreat ingens aggregatorum lapidum congeries, quin potius adversus fragilem attenuatæ carnis gemitum insultet spiritus, cum psalte regio: *in DEO meo transgrediar murum.* (u) Qui vel ex luto luxuriæ cum lateribus avaritiæ extruitur, aut etiam ex palea inanis gloriæ & cœmento carnalis concupiscentiæ construitur, vel tandem ex

calce amoris mundi, & voluptatum a qua coagulatur; quem si non potes penitus dirimere, coneris saltè transcendere, ut stes post parietem, non in pariete subsistas, ita igitur, ut stanti associeris, stans operare, ut operantem imiteris. Est sublimissimum filiorum Adæ præconium, est cæteris eminentius creatæ humanitatis elogium, soli omni & semper appropriatum, quando limosam animaturus statuum inspiravit spiraculum vitæ Divinus Conditor, est inquam peculiare homini, quod habeat, moralis Gregorij asserto, *commune intelligere, cum Angelis,* (x) est igitur inconveniens adversari hominem naturæ Angelorum; sic adversaris dum nihil operaris, quemadmodum namque cœlestis spiritus semper debet esse alicubi, sic pari pariter necessitate constrigitur nunquam non operari, cum juxta scholarum Angelum, non sit in loco Angelus nisi per operationem, & sicut ubi sunt, operantur, ita & ibi esse desinunt, ubi recusant operari; mentiris homo hominem, dum te associans & aggregans hominum numero, declinas operationem, si enim constitutum hominis est sola ratio, quæ est & distinctivum, non distingveris à brutorum consortio, eliminaris ab intellectualium creaturarum catalogo, qui operari renuis, & ambis ferari, Cassiodorum testor, claris docentem terminis, *naturam humanam per otia torpentia fatuari.* (y) Prudenter delirantem luserat morionem puer Domini, quando evitaturus periclitantis vitæ naufragium, in aula regis Geth immutavit os suum, vultu furorem simulans, impegit in civitatis ostia tympanizantis instar, quasi volens per clausas urbis januas insilire, adeò ut desideratum exprimeret delusi Achis suffragium, *vidistis hominem insanum?* (z) non admittendum, sed expellendum, non requirendum, sed dimittendum, adeò sapienter desipuit David providus alieno destitutus consilio, sed suo præditus, tunc maxime laborans in cogitationibus suis, quando armandam in se inimici regis potentiam prævidebat, si agnitus æstimaretur pro prudenti, quando coronati prædonis barbariem declinaturus, reputari voluit pro insipiente. Feralis odij fuisset victima, nisi se laboriosâ furibundæ tyrannidi industriâ subtraxisset. Tunc anxius exul investigabat Angelum, &

Murus inter DEUM & hominem sunt peccata nostra.

(x) hom: 29.
in Evang:

Natura humana infatuatur per otium.

(y) Epist: 39.

(z) 1. Reg: 21.
v. 14.

David fatuum simulans se salvat à morte operando.

(t) Is. v. 59. v. 10

Synagoga non videt Christum stantem post parietem nostrum.

(u) Ps: 17. v. 30.

Otío deditus
infatuatur.

reperiebat, indagabat latibulum, & adedò ad votum feliciter reperiebat: ut Saulem se persequentem non tantùm declinaverit, sed insuper sibi approximantem, abscissâ chlamydis orâ confusum verecundavit. Ast! ubi nullo labore premitur, nulla adversitate quatitur, dum nec anxietate discrimine, nec cruciatur solitudine, dum excusso curarum iugo, invadendorum Ammonitarum series Joab nepoti committitur, & alleviatus otiosi Davidis animus in solario domûs regiæ, pacata cogitationum requie delectatur; vernâ delinitus jucunditate, indulgens ausu licentiori sensibus, post svavem in molli stragulo alleviati corporis accubitus, intuetur vagabundus circumspicientis oculus voluptuosum denudatæ mulieris corpus, & incurio ex aspectu in lascivientem declinans intuitum, dum alienum respicit ad interitum, suam videre negligit ruinam, ligatur illicò enervata mens illecebrarum funibus, & quem vitrix lascivia effœminatum ad spurios visæ mulieris amplexus invitavit; hunc cognita militantis viri absentia, adulterinum ad concubitum præcipitavit. Meditare discrimen inter Davidem operantem & otiantem, recogita ad ostium urbis impingentem, & ad fenestram domûs prospicientem, ibi evadit sapienter imminens vitæ periculum, dum hic incurrit indeclinabile exitium salutis; dum anxietate, à morte liberatur, dum feriatur, in mortem præcipitatur. Est singulare laboriosi operis patrociniûm, lasciviæ adversari, luxuriam execrari, est avitæ consuetudinis privilegium, in otio tentari, inter blandæ quietis illicia expugnari.

Salomon occupatus templi & regiæ fabrica, sapientissimus est, cessans ab opere, infatuatur.

Dementabatur consimili penè delirio cum patre filius, Salomon cum Davide, occupabatur ille sollicitâ cogitationum congerie in fabricanda domo Domini, in erigendo regalis curiæ pallatio, admirabantur coronati totius orbis procures oculatam adolescentis Providentiam, amplexabantur oblatam indulti fœderis amicitiam, suspiciebant confines æmuli, maturam pudici juvenis vigilantiam, timebant suspectam consiliorum sapientiam, abundabant non tam divitiarum, quàm thesaurorum copiæ, & universas Monarchiæ provincias gubernabat justitia, protegebat po-

tentia, lætificabat abundantia, amœna continuatæ pacis opulentia delectabat. At! ubi ingentes machinæ suum devolvebantur ad terminum ubi, sumptuosa templi ac aulæ fabrica suum ascenderat ad supercilium, ingrediente lascivientis otij mollitie, egrediente cogitabundæ mentis solitudine, susque deque invertebantur omnia, illudque juvenilis sapientiæ prodigium, in monstrum anilis stultitiæ convertebatur. Ad operandum igitur accurrat sapiens spiritus, ut sapientior fiat, dum dementatus lubricæ carnis genius deproperat ad otiantum, festinet ille ad laborandum, ut sub diei vesperam denario solutus absolvatur, dum iste accelerat ad feriandum, ut dormiens somnum suum, in fine feriarum nihil inveniat in manibus suis. Nullus ad ullum cogitur, nec nisi voluntario attrahitur amore; manet utrique liberum vel arduam laborum semitam inire, vel spatiosam otiosæ voluptatis viam obambulare. Est quippe tanta laborum utilitas, tam pretiosa humanorum operum fœcunditas, tam prodiga retribuentis cœli largitas, ut licet anhelans sponsa in odorem unguentorum sponsi velociter trahi flagitet, sponsus tamen invitam rapere, nolentem pellere detrectet, ipsum laboriosi conaminis delictum, velut sufficiens humani cujusvis animi illicium præsentans. Hinc nisi voluntariè sacrifices, holocaustum rejicitur, nisi lubenti animò opus dicandum consecres, ut dignum præmio non acceptatur. Promulgaturus legem suam exlegi populo Divinus legifer, illud primordiale velut præambulum sacro electi Moysis ore præcipit evulgari: loquere filiis Israël, ut tollant mihi primitias; ab omni homine, qui offert ultionem, accipietis eas, (a) congregabatur voluntarium pro extruendo tabernaculo subsidium, nec tamen ulla subsidij quantitas præscribebatur; nullæ intimabantur decimæ, nec segetum primitiæ postulabantur; spontanea insinuabatur singulis oblatio, à nemine debiti titulo exigebatur; Hebræus elevationem nuncupat, tum quia levatis in cœlum manibus ab offerente præsentabatur, tum quia ex profano munere, in sacram DEI proprietatem elevabatur. Sed cur se vera prohibitionem omne coactum rejicitur, solum spontaneum acceptatur? erat & necessaria in Divini cultûs obsequium

(a) Exod. 25.
v. 1.

DEUS despi-
cit sacrifici-
um, quod non
est volunta-
rium.

quum & congruâ ad religiosæ pietatis incrementum, hæc tabernaculi structura, erat æquissima desideratarum expensarum collectio, cur non cuilibet conferenda præcipitur, aut pro cuiusvis statu distribuenda commendatur; solus in coadjutorem sublimis machinæ, ab architectrice sapientia ab architecto DEO admittitur, qui liberalitate ultraneâ nullo cogente imperio, nec ullo præcipiente dominio, argenteo vel aureo suffragante calculo concurrere molitur. Unusquisque prout destinaverat in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate suo, cum anathemate comparebat, neminem aut importuna deprecatio, aut comminabunda exhortatio inducebat.

An fortè sola solius charitatis munera in DEI oculis primitiarum sibi vendicant privilegium, & suæ Majestatis tabernaculo conducunt ad ornatum? anne, quod cum concidente vultu, aut tristi dedicatur animo, inter ferotina, quæ ad decorem domûs Domini non serviunt, à dictatrice Providentia computatur? legi Ruperti commentatoris placitum, qui hoc superni legislatoris canone omnibus Adæ filijs insinuari autumat ad cautelam, quodcunque de bonorum genere, sit dein vel minimum vel maximum, si immoletur aut peragatur ideò coram hominibus, ut videant opera nostra bona, & glorificent patrem nostrum, qui in cœlis est, ut primitivum respici, & ab Altissimo ut acceptandum approbari, quod si idcirco tantum in hominum præsentia offeratur, ut tantum videatur ab eis, nullam in DEI tabernaculo memoriam collocari; adjungit non minus auctoritate celebrem, quam subtilitate singularem, illustris Cajetanus, qui genuinam Hebræi commentatoris periphrasim suo conceptui præmittit, *ab omni homine, qui sponte volet ipse, cor ejus accipietis elevationem meam*, hac in periodo duæ pro offerente conditiones à DEO exiguntur, sinè quarum alterutra oblatum non admittitur, nec donum quodlibet acceptatur; pro prima spontaneus dominantis affectus requiritur, ut spontè velit, cui altera mox adjungitur, ut cor spontaneè offerentis velit. Sed nunquam spontè nolens ex corde vult, & suo corde volens spontè vult? an fortè aliud est spontè donum elargiri, & rursus a-

liud volente corde impertiri? an non spontaneum coincidit cum voluntario, annon utrumque libertatem insinuat, excludit utraque coactionem? sed specialem advertit in præcipientis animo energiam doctissimus Commentator, *vult enim, quod non solum spontè, sed ex intimo corde velit offerre, quicunque offert*. Quis levi etiam murmure obgannire voluisset, quis vel sinistra cogitatione redarguere potuisset ordinatricis Sapientiæ statutum, si exactores submisisset, si in nolentis domum ministros ablegasset, si renitentem mulctari decrevisset, si fraudem dolosi vel morosi severiori poenâ Scrutator cordium ferisset? sed recusavit, nec accusandum, nec incusandum, quisquis abnueret, ordinavit, qui excludere volebat non tantum extortas, non solum minus spontaneas, sed ipsas etiam sub tristes, nec lætas adeò obligationes. Laudabat aliquando in sacro Siracidis volumine sapientia animam suam, spirituales scilicet intelligentiam, quæ est in litera instar viventis animæ in animato corpore, est corpus quippue sinè anima cadaver putridum, imago mortis, est litera sinè spirituali intelligentia non solum mortua, sed & mortifera, Doctore gentium concludente, *litera occidit, spiritus autem vivificat*. (b) Laudaverat aliquando sapientia animam suam, (c) quam ipsa laudabilem effecerat, illam videlicet, in qua vivit secundum amorem & cognitionem, *nam per sapientiam sanati sunt* (loquitur Sapiens) *quicunque placuerunt tibi Domine à principio*. (d) Et quidem inter cætera hujus felicitis animæ præconia, illud videtur uberius à fertili fœcunditate præferendum, quod Libano non quidem monti, sed arbori comparatur, *quasi Libanus non incisus*. (e) Est arbor ista lauro similis, si corticem cum folijs explores, & licet oblatrare videatur Grammaticus, dum audit arborem Libanum incisum, incisa siquidem dici debuisset, nisi neglecto sensu literæ spirituales intelligentiam attendisset, colligitur siquidem ab odorifero stipite duplex thuris vindemia, emanat, & quidem fœcundiùs ac pretiosius, sed absque incisione corticis in vere florido, thure candido, quod masculinum dicitur, ejusque svavior collectio prima vindemia nuncupatur, secundò vindemiatur in hyeme, quando

Anima justæ
est Libanus
non incisus,
qui svavius
thus emittit.

(b) 2. Cor: 3.

v. 6.

(c) Eccli: 24.

v. 1.

(d) Sap: 9. v. 19.

(e) Eccli: 24.

v. 21.

Creator exi-
git cor crea-
turæ, quod of-
fertur ei in o-
pere sponta-
neo & volun-
tario.

do inciso cortice emanat thus rubrum priori non comparabile.

(f) in 53. Ps.

Libanus non incisus est animus non coactus.

(g) Ps: 49. v. 14

Illustris planè parturientis sapientiae filia, quæ suam evaporare consuevit fragrantiam veluti Libanus non incisus, unâ sed primâ illum delectat vindemia de quo incarnata testatur Veritas, *Pater meus agricola est*; stillat, emanat & distillat, nec opus est rimantis cultelli acredine corticem findere, est enim Libanus, sed non incisus, subjungit aprissimè purpuratus Hugo, *id est, non coactus*, (f) est arbor mascula, si ipsa suam evaporat fragrantiam, priusquam cultro eruatur, effundit suavissimam suorum operum abundantiam, non comminabundi Judicis formidine compulsâ, sed solo liberriami amoris stimulo agitata; non rubet à ferientibus plagis, sed candet à spontè scaturientibus aquis, quæ fluunt impetu de distillantibus oculorum pupilis, quas læta elicit charitas, non exprimit necessitas morosa. Hinc iterum Divinus Legifer jubens thimiama confici, quod sacrosanctum nuncupat, in usus prophanos minimè admittendum, quotidieque manè ac vesperi super ara aurea incensi ante velum interiorius incendendum, præcipit thus lucidissimum adhiberi, quod (commentatrice Glossa) Græcè Libanum dicitur ab illo monte Libani, qui est in Arabia oriundum, estque optimum, quod masculinum elicitur, ut noverit fidelis anima, quæ non alterius puerperæ, quàm nutrientis Sapientiae gloriatur & oblectatur ubere ante incisionem cœlestis dexteræ, ante comminationem ultricis Iustitiæ, spontaneâ charitate operari, non ictum sauciantis cultri, non rigidam morosæ egestatis, molestæ coactionis, severæ castigationis hyemem præstolari, sit candidus non rubeus, candidæ dilectionis vapor, quem sola tuberet charitas voluntaria, non exprimat necessitas violenta. Denique im-

mola DEO sacrificium laudis, (g) loquitur DEUS Deorum Dominus apud puerum suum, ut justos, non peccatores, ut sanctos, non transgressores se alloqui profiteatur, non aliter sacrificari sibi præcipit, quàm laudari, expende sublimitatem mysterij, gratis laudatur, quod amatur, laudetur DEUS voluntate, ametur charitate, gratuitum sit, & quod amatur, & quod laudatur; explicat laten-

tem absconditæ Veritatis sensum Augustinus. (h) Quod si te modus hujus amoris lateat, scito hoc omne gratis diligi, quod sinè remunerationis spe diligitur, vel saltè propter retributionem muneris non amatur; laudetur DEI bonitas, quia in se, non quia sibi bona est, ametur, quia in se amore digna, non quia tui amans est, & si amoris tui expectas præmium, si tui operis mercedem flagitas, non aliud, quàm ipse expectetur, non alia, quàm ipse flagitetur, non enim melius invenies inter præmia, non pretiosius inter pretia, quàm ipsum, qui magno te emit pretio, ut suus sis, nec aliud tibi refundere cupit pretium, quàm ut tuus sit; si tuus est, amando te, illum diliges, quem, dum dilexeris, amabis te, nec enim amabilius reperiens, non tibi invenies quid utiliùs, quod tibi dare possit Omnipotens, quàm se ipsum. Hoc laudis sacrificium immolari sibi desiderat, quod benè Propheta regius immolaturum se sponderat, quando eidem promittebat, *voluntariè sacrificabo tibi*; (i) arripiat animata Christus membra in usum operis, & animus amore inflammatus accingat in ministerium Domini sui lumbos suos, & dico tibi, esto! tantum calicem aquæ frigidæ sitienti porrexeris, & si tantum duo minuta in gazophylacium miseris, non perdes mercedem tuam, acquires denarium, non quem mammona iniquitatis excudit, sed quem virginalis uteri ærario in corde Virginis Divinus Cælator impressit, quem DEUS charitas, quem amor Spiritus exculpfit, denique Christum sumes sive cum virginali puerpera in viscera, in præcordia tua, seu cum justo Simeone in brachia tua, seu merces datur præplenis divitiarum onerarijs, non motivo recipiendi fa- noris, aut adigente necessitatis stimulo immolatur. Quid tam cōtemptum apud cogitationes divitum, quàm duorum minutorum exilitas? & tamen tanti DEUS à semetipso venditur, tanti Christus emitur, qui semetipsum in refusionem debiti immensus creditor elargitur, ô! altitudo divitiarum sapientiae, & scientiæ DEI! tantum emit vidua duobus minutis, quantum emit Petrus relinquens retia, quantum emit Zachæus dando dimidium patrimonium, testatur Augustinus, (l) tanti appretiat, qui bonorum nostrorum non eget bona &

(h) in Ps: 53.

Sacrificium laudis est opus voluntarium amore DEI factum.

(i) Ps: 53. v. 3.

Vidua duobus minutis tantum emit, quantum Zachæus cum dimidio bonorum suorum.

(l) in Ps: 49.

dona nostra, ah! sint in me DEUS vota tua, quæ reddam laudationes tibi! mea sit conscientia ara mea, sit etiam gratuitum sacrificium laudis tuæ, quod nisi gratis tua dedisset gratia, nisi tua miserans mei donasset misericordia, non haberem, quid offerem. Hoc lucidissimi thuris odore, hoc Libani non incisi evaporatione Altissimus delectatur adeo quidem, ut malit interdum Majestatis suæ dissimulare eminentiam, quàm Adæ filijs suo parere imperio renuentibus, inferre violentiam, eosve constringere nolentes; ecce enim ambitiosa præsumptuosi Pharaonis crudelitas fallaci machinabatur astutiâ electum DEI populum opprimere, quem varijs affligi præcipiebat tribulationibus, ut (Ruperto commentatore) non liberet eis conjugales inire amplexus, nec filios procreare, sed animarum multigena varietas oblivionem induceret voluptatis. Deputabantur ad arduas urbium mœniumque fabricas, subtrahebantur extruendis tabernaculorum urbibus lateres, accumulabantur illudentium Ægyptiorum incuriæ, cavillis jungebantur calumniæ, quibus dum non obstantibus multiplicarentur copiosius, calidior invidia universam Hebrææ gentis sobolem statuit immani obstetricum ministerio eliminare, quarum arte ac beneficio convenit genus mortalium propagari. Coronatâ frentis tyranni barbarie injungitur obstetricantibus masculos Israëlitis interimere, solasque fœminas reservare.

Ferox crudelitas feris crudelior! necdum natis pœnam mortis præscribit, ut ante vitæ principium vitæ periculum concitetur, nondum natos jubet occidere, quid peregrinarius in ipsa furoris officina excudi valeat, quidve immanius excogitari, quid scelestius, quàm nondum nato vitam eripere, & præter omnem ferocitatis ordinem in Matris viscera sœvire, respexit interno commiserationis aspectu compeditam mancipati Israëlitis libertatem, aspexit severiori oculo providus humanæ iniquitatis ultor durissimam opprimentium alienigenarum sœvitiam, audivit paterno compassivæ pietatis affectu gemitus compeditorum, & descendens ad portentosum fulgurantis nubis thronum, constitutum denuntiat Pharaonis DEUM, suæ Majestatis Vicarium, Moysen vide-

licet, quem Aarone fratri suo associatum ablegat gubernatorem sapientia ad barbarum Principem, ut (commentatrice interlineari Glossa) quidquid voluerit præcipiat ei, sicut DEUS imperat creaturæ suæ: ecce! constitui te DEUM Pharaonis, & Aaron frater tuus erit Prophetatus, (m) qui datur DEUS, non DEUS est, nec Moyse erat natura aut nomen, ut DEUS sit, aliud namque commentatore Hilario, (n) est DEUM dari, aliud DEUM esse, datur Pharaoni, qui nosse noluit, qui DEUM verum audire recusavit, Moyses enuntiator verborum DEI, ejusque Aaron adjungitur pro interprete, ut amborum imperio parere renuens arrogans tyrannus, experiatur DEUM judicem in utroque, sed cur suum liberaturus populum Omnipotens, non illico induratum cor Pharaonis comminuit? cur pertinacem rebellis creaturæ voluntatem non statim tenebrarum principi comittit cruciandam? cur tam illustri tantorum Principum legatione perduellem reveretur allophylū? cur tam magnificis malevolam convertere satagit animam prodigijs? uno perijisset in funere omnis crudelitas unâ funerati Pharaonis morte in libertatem assertus fuisset Israël, uno examinatus fulmine, uno incineratus fulgure perijisset, quasi non fuisset infelix victima ferientis Justitiæ, qui recusavit fieri felix hostia misericordiæ indulgentis; assignat præclaram benignissimæ longanimitatis rationem Doctissimus Oleaster, hoc fecisse crediderim, ne potentes sæculi ab eo discerent vim alicui inferre. Horret nimirum adeo Divina bonitas violentiam humanis in operibus, zelat tam avidè indifferentem humanæ voluntatis libertatem, ut diuturnam reluctantis creaturæ sustinere malit contumaciam, indomitam eligat potius longâ miraculorum serie refrænare, quàm executione præcipiti refractariam necessitare voluntatem, ut hoc in coronato capite erudiantur secutorum Principum aulæ ac Regiæ, non subditorum colla arroganti crudelitate conculcare, intolerabili præceptorum ac impositionum morte proterentibus regalis potentiae pedibus subjugare, sed suaviter ad justè consentiendum inducere, sed dulciter, ut malum deserant & bonum apprehendant, miti eloquio persuadere, liberetur amatus Divini legislatoris populus, rumpan-
tur compedes, evacuètur carceres, deter-

(m) Exod:7.
v. 1.

(n) 7. de Trinit.

DEUS dissimulat barbariem Pharaonis adversus Israël, ne discerent rege & principes violentiam subditis inferre.

Crudelitas maxima Pharaonis erat occidere masculos Israëlitis nondum maturos.

DEUS Phara-
onem non fla-
tim perimit,
sed multis
plagis à suo
furore di-
vertit.

reatur Pharaon, iteratis emolliatur plagis frendentis Aegypti immanitas, attamen erudiatur simul secutura posteritas lucrari subditorum animas beneficiâ, non in nolentes armis & ignibus debachari, à via Veritatis deviant, qui renuentes mox pœnis & funibus adstringere, catenis & vinculis raptare, vulneribus & verberibus inducere, timore mortis ac tormentorum formidine conantur necessitare. Ad primum volentis Omnipotentiae nutum eliminatus fuisset à totius terrae territorio truculentus Pharaon, infame corpus exanimati cadaveris, corruisset in pulverem, & barbara in imperando anima tartareae tyrannidi mancipata; terrore trucidati Principis percussis cessissent subditi, & consternata ad sui Regis exitium Aegyptus, aut liberum dimisisset, aut certè honore pristino retentum coluisset Israël, sed quia voluntarium supremo Numini arridet sacrificium, displicet violentum, refractarium tentavit animum, quem indurari non prohibuit, ut ejus doceantur resistentiâ arrogantes filij hominum æterno Principi subjectionis debitæ homagium præstare, ut instruerentur aulae terrenorum Principum, benignitate subditos allicere ad parendum, non violentâ cogere potentia ad succumbendum.

Apprehendite igitur disciplinam, erudimini, qui judicatis terram, ab eo, & non ab alio, qui constitutus est Rex à Rege regum, à Patre luminum super Sion montem sanctum ejus, prædicans præceptum ejus, quò evulgando occupatus DEUS homo, stans secus stagnum Genesareth, tangere cogitabat, sed irruentes turbæ thaumaturgum experti hospitem dimittere renuebant; explorat motivum discedentis Theophylactus, & fugam gloriæ, quæ semper fugientem insequeretur, ut in re illi debita assignat, idè à turbis se separans ascendit ad navem, continuantia sanitatum miracula, indefinientia operantis beneficia, non poterant conclamantis populi applausum declinare duæ naves occurrerant navigaturo, ambæ Divinum viatorem expectantes, alterutra tunc fuerat dimittenda, una duntaxat acceptanda, elegit ex duabus Petri naviculam, qui enim cum Moyse in mari rubro navigaverat, quando profugum Israël per erectos assurgentium undarum muros

Christus elegit Petri navim, quia rejecit navim Moysis, offensus ab incredulitate Judæorum.

traducebat, gravibus tunc afficiebatur injurijs, quas exprobrans Judæis objiciebat: *si crederetis Moysi, & forsitan mihi crederetis.* (o) ut enim loquitur Ambrosius: *injuriam Salvatoris est incredulitas Synagogæ*, infert Pater sanctissimus, ergo Petri navem elegit, Moysis deserit, (p) (p) spernebat namque foedifragam Judæorum Synagogam, fidelem Ecclesiam jam elegerat in sponsam, reliquit primam terrenis adhaerentem remanere in terra vacuum & inanem, assumpsit secundam in altum cœlorum eminentiam, ut discutiat, & terræ vanitatem deserat, cœli confinio appropinquans, priusquam tamen à littore recedat, qui magna fecerat in terra, priusquam tamen hunc maris sinum inchoaret, ut terræ marisque Dominum se demonstraret, ascensus Simeonis naviculam, rogavit eum à terra reducere pusillum, (q) rogavit, non imperavit, rogando requisivit, non imperando commendavit, quasi indigus, non quasi Dominus, petit velut à Domino annuente, non velut à servulo obediente, vide Christi mansuetudinem, quomodo rogat Petrum (exclamat Theophylactus) volebat ab amore terrenorum (ut Glossa commentatur) Ecclesiam suam Petri præsidio comittendam elevari, qui navem crucis suæ in aërem volebat exaltari, stupet ad peregrinam rogantis DEI vocem totius creaturæ auris, dum Conditorem audit creaturæ humiliter rogasse, sed rogans non sibi, quò indigebat, voluit impetrare, sed installando Apostolorum Principi, quomodo imperare debeat, voluit remonstrare non tyrannicè opprimendo non violenter subjugando, sed suaviter invitando humiliter deprecando suppliciter persuadendo, docens Prælatos, ut notat Carthusianus, ut proniores sint ad monendum quàm ad præcipiendum, noverat conditor & scrutator cordium humanorum hanc nobilem Adæ filijs inesse conditionem, magis persuaderi, quàm cogi concupiscere, facilius seduci, quàm trahi sinere, insinuat aliam Mediolanensis Præsul Divini cordis proprietatem, quod longè ampliùs spontaneâ delectatur victimâ, quàm holocaustomate coactò. Cum utique acceptius voluntarium esse soleat, quàm coactum, & servitium plus placeat, non quod imperio exigitur, sed quod sponte desertur, (r) hoc præstolari placuit officioso Redemptori, idcirco navim non instar præcipientis Domini à Petro exigit,

(o) Joan: 5. v. 46.

(p) serm: 22.

(q) Luc: 5. v. 3.

Rogavit Christus Petrum à terra reducere navim, ut discat præcipere & præstare.

(r) serm: 3. de SS.

non

non sibi ut propriam attribuit, sed rogando prævenit, ut rogatus voluntario correspondeat beneplacito rogantis, nec imperanti pareat, sed annuat in-nuenti; hoc ipsum sancto dictante Spi-ritu addidit Magister gentium, cur alioquin Theſſalonicenſibus incrementa bonorum operum præſcribens, ut ſem-per ſatagerent abundare magis à depre-cando, quaſi ſupplicabundus ordiretur, *rogamus vos, & obſecramus in Domino* JESU. (s) Ut fratres chariſſimos, & Philippenſes deſideratiſſimos ad ſtan-dum in Domino, familiari animans Epiſtolâ ſubjungeret, *Evodiam rogo & Synry-chen deprecor, idipſum ſapere in Domino*, (t) illam quidem ſicut omnes moneo (ſic explanante Gloſſa) hanc autem ve-lut ampliùs deprecor, quia de ea magis timeo, recipiebant hæ illuſtiores & re-ligioſiores forſan cæteris mulieres Di-vini verbi prædicatores Philippos veni-entes hoſpitio; quare ſolicitus, nè Pſeu-do-prophetis pariter benignus pateret aditus eas ad compenſandam pruden-tiam adhortatur, non inſurgendo, ſed interveniendo, non præſcribendo, ſed deprecando, non exequendo, ſed ſup-plicando, volens benevolam hilaris ani-mi hoſpitalitatem elicere obſecrando, non ſuſtinentem invitæ mentis toleran-tiam exprimere commendando.

DEUS ſvavi-
ter gubernan-
do, docet gu-
bernatores
hominum gu-
bernare.

(u) Sap: 12.
v. 18.

Eſt hæc ſvaviſſima lucrandorum a-nimorum methodus ſupremo regimini conformior, eſt cordium dominio, quo rationali naturæ præſidet benignus Con-ditor convenientior præclaro ſapientis teſtimonio: *tu autem Dominator virtutis; cum tranquillitate judicas, & cum magna reverentia diſponis nos.* (u) Non ſtatim feriendo, non ſemper comminando, non omnia præciendo, ſed ad agendum dulciter invitando, ſvaviter evocando, fortiter perſvadendo, potenter allicien-do, ſubnectit illicò cauſalem Divini ex-emplaris influxum, quò dependentes à ſe dirigit voluntates, *docuiſti autem po-pulum tuum per talia opera, quoniam oportet juſtum eſſe & humanum*; nec enim ſolùm vulneri vinum proficit, quod ex-aſperat, ſed etiam prudens Samarita-nus commiſcet oleum, ut leniat dolo-rem vulnerati, ut mitiget amaritudinem exaſperati. Juſtitia ſinè humanitate eſt cruda ſeveritas, approprians vicinæ cru-delitati; reflecte, quiſquis eſ humilis Divinorum operum imitator! non op-

primendus à gloria Scrutator Majeſta-tis, miſiſſimum & benigniſſimum vo-cantis Verbi verbum diſcute, & quàm dulcia humanis faucibus eſſe debuerant Divini oris eloquia, maturiùs perpen-de. Congregaturus ſui collegij Apoſtolos, ſuæ doctrinæ diſcipulos Magiſter optimus, hæc genuinâ pietatis ſuæ utitur teſſera, hæc terreat & convocat periodo tam deviantes à via Veritatis, quàm ambulantes per viam iniquitatis: *ſi quis vult poſt me venire, abneget ſemet-ipſum.* (x) Non cogit recuſantem, non urget differentem, non ſtimulat pro-craſtinantem, non ferit retardantem, non terret aſperiori improprio decli-nantes, non rapit ad ſui pediſſequium renuentes, ſed *ſi quis vult*, affectu blando alloquitur, ut quos ſvaviùs attrahere ni-titur, innexos fortiùs, lucretur, hoc au-tem dicens magis attrahebat, comentatur Chryſoſtomus, qui enim libertati audi-torem dimittit, magis attrahit, qui verò violentiam inſert, multoties impendit. (y) Dat hujus occulti magnetis mirationem Victor Antiochenus, *deſinitio enim & obſequium, quavis violentiâ fortiora ſunt*, (z) adhibuit hunc validiſſimum creatæ voluntatis ſtimulum jam tunc incarnan-da Patris Sapientia, quando adhuc in montibus æternis commoratus, quan-do Seraphinorum agmine tanquam DE-US exercituum excelſo ſedens in folio ſtipabatur; allegaturus enim in aſſictorum ſolatum, in gemitundorum au-xilium quondam ſuæ voluntatis inter-pretem, quaſi hæſitaret ambiguus, vel cogitabundus deliberaret, vocem inveſtigantis protulit: *quem mittam? & quis ibit nobis?* (a) dum unum inquiren-tem, quem ſit miſſurus, percipis, ado-rat Divinitatis Unitatem, dum, *quis ibit nobis?* interrogat, Trinitatem re-cogita perſonarum, *mittam*, veluti u-nus loquitur, ut indiviſibilis naturæ u-nitas inſinuetur, nobis adjicitur, perſo-nalis diverſitas intimetur. Verùm ta-men! quid eſt, quod neſciat omniſcia Divinitas? quid eſt, de quo velut igna-ra dubitet, aut Genitor Sapientiæ, aut Genitoris Sapientia, aut Spiritus pro-cedens ab utroque, *quem mittam?* mit-te, quem miſſurus es, jam enim ordi-natrix Providentia in celeberrimo bea-tæ æternitatis concilio decrevit nunti-um, ſtatuit ablegandum. Interrogare, aut conſulentis eſt, ut ſtatuat, aut du-bitantis, ut decernat; reſolvit dubium, &

(x) Matth: 16.
v. 24.

Chriſtus non
imponit, ſed
offert crucem
ſuam volenti.

(y) hom: 56. in
Matth:

(z) in 8. cap:
Marc:

(a) 1ſ: 6. v. 8.

Miſſurus nun-
tium ad filios
Iſraël DEUS
interrogat, ut
voluntarium,
ac meritori-
um ab homi-
ne eliciat con-
ſenſum.

& infimul requirentis interpretatur mysterium purpuratus Hugo, non cogit, sed voluntatem quærit, quæ sola meretur præmium; ambiebat præmiare largissima miserationis DEI bonitas ablegandum Adæ filium, sed quia indispensabili lege meritum præsupponitur ad præmium, quærentis assumens sollicitudinem, promerituram exquirebat voluntatem, nec enim merito, nisi opus duntaxat voluntarium præmiatur; deficit meritorium, ubicunque deesse voluntarium comprobatur. Declarat expressus hanc interrogantis Altissimi quæstionem purpurandus Dalmata, propterea non dicit Dominus, quem ire præcipiat, sed proponit audientibus, ut voluntas præmium consequatur; hæc sola canens in via bravium accipit, hæc una laborans in lachrymarum valle denarium præripit, una hæc solvitur, dum operatur in vinea, hæc sola immarcescibili coronatur laureâ, dum vanas in tentationes incidens præliatur.

Est luculentum hujus paræmiæ argumentum, est manifestum Veritatis istius testimonium, coronati Vatis oraculum in sacro psalmodum volumine insigniter exaratum, dum enim successionem domus regie Davidicæ progeniei promissum cœlitus discutit, cui nam capiti corona regni, cui nam dexteræ regale sceptrum debeatur, hinc litigiosis ambagibus declarat puer Domini, cui nam sit attribuendum Judæ regnum, excluso siquidem Josephi tabernaculo, videlicet civitate Silo, in qua reponebatur arca ad tabernaculum (quod commentatore Lyrano idcirco Joseph nomine insignitur, quia urbs illa situata fuerat in deserto Ephraim, qui fuerat Josephi secundogenitus) excluso inquam hoc regalis successionis titulo, quantocyus subjungit de disponente ac coronante Providentia: *Tribum Ephraim non eligit, sed eligit tribum Juda; legit Tigurina: repudiavit; vertuntque alij: abominatus est tribum Ephraim.* (b) Tunc planè, quando arrogans Jeroboam, qui fuit ex tribu Ephraim, non ex electione, sed ex rebellionem populi contra Roboam Salomonis filium decem tribubus imperabat. Legi utilem interpretantis Augustini reflexionem, quæ docet electam tribum Judæ, non propter Judæ merita, quæ innocentis Josephi meritis longè inferiora fuerant, ille namque

ex odio venditus, piissimæ castitatis merito longanimisque patientiæ in diuturno carcere tolerantia, justissime ad præfecturam regni sublimatus est, ille illatam magnanima fortitudine dissimulans injuriam fratres, amanter recipiens una cum patre largiter pœnosæ famis tempore sustentavit; sed tribum Juda prælegit, quoniam inde existit Christus secundum carnem, qui repulsò Hebræorum populo Ecclesiam de gentibus suam instituit hæredem, legi, quod asserit Magister in Glossa, *his verbis significatur Judaicus populus à DEO repulsus, & novus populus Christianorum electus.* Novi & aliam Aygvani rationem, videlicet Josephi tribum ad dignitatem regiam electam non fuisse ob ambitiosam superbæ illius tribus insolentiam, quæ à DEO non vocata dominari in populo præsumpsit, inde violentus invasor regni Jeroboam existit, dum abusus perduellis populi fœdisfragio, regnum violentâ tyrannide usurpavit, adjungit suam Carenis Hugo moralitatem, Ephraim quippe ubertas dicitur, & pro divitiarum symbolo adhibetur, hinc ab ordinatrice Providentia non prælegitur, quia, quantumvis non sit iniqua, opulentia non tamen ut bona recensetur, sed fugienda magis Evangelico statuitur oraculo quam eligenda; si enim divites electione suâ pauperibus prælegisset Dominus, facilius profectò ad regnum DEI aditus, quam camelo per foramen acis introitus pateret, nec etiam prælatos populi sui de stirpe Joseph & Ephraim eligere consuevit ordinatrix Sapientia, id est, de divitibus & potentibus hujus sæculi, quantumlibet humanis interdum præponantur suffragijs, sed infirma & contemptibilia mundi elegit DEUS, ut fortia confundat, quò eligentis consilio? quò præferentis voto? quò disponentis calculo? quò reprobandis argumento? illud revelat & assignat vaticinans Oseas, *circumdedit me in negatione Ephraim, & in dolo domus Israël, Judas autem testis descendit cum DEO, & cum sanctis fidelis.* (c) Quia potentes, divites, negotiatores confitentur se nōsse DEUM, factis autem negant, sed Judas, id est, pauperes, humiliantur cum DEO, elucidat purpuratus Hugo: est tamen sublimior moralizantis Hieronymi allegoria in ejusdem præfagientis Prophetæ oraculo fundata, utramque siquidem & Ju-

DEUS prælegit Judam, & repulit Ephraim, quia loco Israël substituit Christianorum progeniem in hereditatem suam.

(b) Ps: 78. v. 67

(c) Ose: 2. v. 12.

da & Josephi tribum definiens Spiritus Domini suam utrique attribuit proprietatem unâ parique periodo, sed longè dispari prærogativâ. *Ephraim vitula docta diligere trituram.* Assveta tritura luo & commodo triturare non desinit propter triticum, quò trito vescitur, & ad recalcitrandum inpingvatur, sunt enim plurimi Adæ filij, qui terrenarum voluptatum svavitate allecti, mundanorum bonorum cupiditate devicti, delectabiliter fatigantur, vitula lascivientes illecebrosa progenies! mavult (commentatore Vatablo) triturare, quàm arare, manducare triticum, quàm laborare; hinc & assvetus otio populus, licet flagellaretur totus ob impium Idololatæ superstitionis cultum, revertebantur tamen ad voluptatem nefandi sceleris propter ingluviem, ut notat moralis Hugo, quia multum offerendo mulrùm comedebat; exosam hanc vindicaturus intemperiem, ultionum Dominus severo cominatur anathemate: *ascendam super Ephraim*, captivitate opprimendo effœminatæ suæ libidinis molitiem, & tunc *arabit Judas*; (p) incipiet sulcare cor suum contritione sedulâ, ut Domino fructificet, non sese infarciendo, sed ei suis sustentandis refocillandisque pauperibus subveniendo; sicque justitiam seminans in præsentia, misericordiam metet in futuro, hinc Ephraim delicatus puer dicitur, quia prudenti destitutus Providentiâ, deliciari concupiscit in tempore, non metuens cruciari in æternitate, prælegit commoditates aræ, sed negligit superventuram horrei egestatem, Judas maturior aratrum ad scandalum arripit, manus ad operandum erigit, somni quietem excutit, & ideo ut sceptro aptior, ad solum ab agro assumitur, ut regno utilior, à stiva & ligone ad ensen & coronam prælegitur, hæres Judææ declaratur, *Ephraim ut vacca lasciviens laborare non vult*, *Judas arabit sponte suâ*, & roborabitur sibi, commendat iterum eloquentissimus Panegyrista laborem, sed spontaneum, vituperat laboris tedium, & annui conaminis horrorem, arat sed non coactus, sulcat sed non impulsus, conductus non inductus humerum submittit ponderi, & jugo scapulas adaptat, conficiendo operi extendit brachia, & binis manibus aratrum, ut terram fodiat, apprehendit, liberam

(p) Os: 10. v. 11.

Judas laboribus incumbens, regni successionem acquirit.

præ cunctis animantibus animato homini voluntatem inducit, ut nobili discrimine possit omittere, quod frænis ac loris adacta cogitur bellua operari, ut velit facere, aut nolit agere, quod hæc, nî faciat, compellitur ad faciendum verberare, adigitur præcipientis potestate, exinaniri meretur, & ab humani germinis agricultura evelli, quisquis aut oriatur volens, aut operatur nolens, utrumque siquidem humanæ adversatur felicitati, dum operari nolentis opus, voluntariæ contrariatur libertati, & ferriari volentis opus rationali opponitur capacitati.

Periclitabatur de supremo suæ calamitatis exitio Laodicensis Præsul, qui sola imbutus fide, se divitem nulliusque ulterioris opulentia indigum promulgabat, quasi verò fides sinè operibus æstimaretur apud DEUM, qui noverat inflatæ mentis inopiam, perversique cordis inanitatem, quasi verò sola scientiæ cognitio, conjunctam licet habeat scripturæ prædicationem, cum secularis eloquentiæ nitore, aut inflatâ pontificæ dignitatis eminentiâ, cum sedula Sacramentorum administratione sufficiat Episcopo ad salutem, comminabatur tamen misericorditer, absque dilectione omnibus indigenti, si enim Oiadocho Antistite celeberrimo disserente, *nihil egentius eâ mente, quæ de DEO extra DEUM Philosophatur*, (q) quò non egebit subsidio commiserabundæ pietatis, qui charitate, quæ DEUS est, destitutus, se divitem opinatur, exhortabatur cæcutientem lux, quæ illuminat omnem hominem, qui per mentis sanctitatis arrogantiam elatus, non tantum lucidus, sed à sanctorum splendoribus ab omnigenarum virtutum radijs se refulgentem autumabat, execrabatur infamem miserabilis animæ nuditatem, quæ omnium bonorum meritorumve insinuabat defraudationem atque deesse vigorem, qui inter miserrias insuper tepidum, aut frigidum efficeret rigore severioris pœnitentiæ, aut calidum ardore charitatis, obtulit opes indigo, illuminationem cæco, & comparandam misero felicitatem, *svadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum.* (r) Non consulit venditoris incremento, sed ementis emolumento, ut

(q) Epist: de perfectione spiritus c. 7.

(r) Apoc: 30.

*svadet DEUS
misero emere
aurum, non
cogit, quia
voluntaria o-
pera diligit.*

catores Samaritanæ aquam salientem in vitam æternam gratuitâ liberalitate ut donum præsentare, suis adgeniculata pedibus peccatrici ingentem debitorum catalogum dimittendo condonare, latroni secum patibulato perenne paradisi regnum, ut cohæredi instar legati consignare, hic tamen jactabundo Antistiti pro pretio emendam instar auri salutem & sanctitatem suâ sublimitati debitam offerre, qui enim in divitijs gloriabatur, quid vera sit pauperies ignorans, qui nullo indigus subsidio aliorum aspernabatur auxilium, ad emptionem adstringitur, ut suam indigentiam experiatur, explorat præmium ad pondus sanctuarij Ambrosius, & nec aliud reperit acceptius, aut adæquatiùs, quàm timorem Domini cum abrenuntiatione præteritorum scelerum, & lachrymas pœnitentiæ operibus misericordiæ commixtas; quod si in auri venalis symbolo gratiæ associata charitas repræsentari creditur, quæ (Laurentio Justiniano interpretante) nisi sit ignis & probatâ suâ caret perfectione, si aureo & ignito in schemate se ipsum (interlineali elucubrans) obtulit bonorum omnium Largitor, svadeo tibi à me emere aurum, id est, me ipsum ignitum, in igne positum, ignientem, quod poterit comparare pretio pauper & miserabilis, qui destitutus calore charitatis, adeo evaserat ori Divino fastidiosus & repidus, ut proximè metueretur evomendus, quod si ex irrevocabili Evangelicæ Veritatis sententiâ DEUS dat gratiam pro gratia, (s) majorem pro minori, quod solvet hoc aurum auri nummo, qui minimam non valet reddere, omnimodâ destitutus? assignat tamen monetam sufficientem in valore Mediolanensis Ambrosius, demonstrans prodigum sui Divinum mercatorem, *bona hæc Domini svasio, quæ tota in gratiam miseri est; quæ prompta & facilis misero est, sed quomodo gratiosa judicatur peccatori, quæ pretium exigit meriti, quo destitutus est peccator? respondet memoratus Pater, sine argento, neq; enim pretium quæsit à nobis, qui pro nobis pretium sui sanguinis solvit; (t) néve replicare valeas id absque pretio comparari non posse, quod instar mercis venditur, ut ematur, subjungit Nazianzenus, hoc bonum solo voluntatis pretio emendum tibi proponitur, (u) si voles emere, jam emisti, si obtinere flagitas, jam exsolvi-*

sti, svadeo tibi (adstipulatur Richardus à S. Laurentio) *ad utilitatem emere per consensum liberi arbitrij, (x) hunc si (x) lib. ii. de expendas, solutum est quàm exactissimè, moneta siquidem Divino mercatori acceptissima, est Opus voluntarium, quod si obtuleris, ignitum charitatis aurum pro mercede, vel pro munere reputabis.*

*(x) lib. ii. de
laud. B. V.*

Hoc aurum emere pretio piæ confessionis, confirmat Tuitiensis Abbas, verum hæc ipsa, nisi spontaneâ peragatur libertate, nisi voluntario instituatur consensu, prodesse non potest, ut enim Senensis Seraphin Bernardinus adstruit: peccata confessæ, sunt pretium Divinæ dilectionis, (y) pro hoc & salus venditur, Christus emittitur & cælum rapitur, & DEUS trahitur, si enim communi amantium experimento trahit sua quemque voluptas, vix est voluptuosius purissimo spiritui, quàm hominis contriti peccatoris confessio, qui non vult amodò amplius delinquere, sed continuante vult impostero cordolio ob læsæ Majestatis injuriam indefinenter pœnitere. Præscribit Apostolicis viatoribus iter faciendi methodum viator adhuc DEUS, exiit quovis pecuniarum subsidio, ut per habitum exteriorum demonstrent, quantum à divitiarum cupiditate distent, quod si fastidiosi itineris molestias ingratus hospes recognoscere dissimulaverit, si esurientes pascere, si defatigatos refocillare renuerit, adhærentem pedibus pulverem jubentur excutere in redargutionem ingratitude & testimonium damnationis; expendit placidam mansuetissimi Redemptoris pietatem Elias cretensis, indagans tantæ benignitatis rationem, cur non severiori plagâ puniendos statuat, qui negligentes gravissimum propriæ salutis negotium Divini verbi prædicatores in domos suas non reciperent, sed destitutos benevolò receptore, à suis domibus excluderent, nec egenorum indigentia subvenirent; nec aptius tam commemoratæ svavitatis reperit motivum ab eò, ut cunctis gentibus innotesceret, quemadmodum sollicitus nostræ conversionis auctor ac promotor desideret humanis mentibus dulciter inseri, non violenter inarari, nolens ad eam infideles cogere, nec libertatem necessitare, idcirco præcepit doctrinam Evangelicæ Veritatis repudiantes, minarum

*(y) hom. 2. f. 4.
lin. d. 3. c. 4.*

*Offert DEUS
aurum emen-
dum libero
consensu.*

*Emitur au-
rum charita-
tis pro pretio
spontaneæ
confessionis.*

*(s) Joav. I.
v. 16.*

*(t) lib. de Isa.
c. 7.*

*(u) Orat. in s.
Baptis.*

im-

Qui non re-
cipiunt præ-
dicatores ex-
cusso pedum
pulvere, mo-
nendi non co-
gendi sunt.

DEUS vult o-
pera nostra
esse libera sine
omni coactio-
ne.

(z) Ezech: 1.
v. 20.

Rotæ Ezechie-
lis agitabatur
à spiritu vi-
tæ, quia opera
nostra debent
fieri ex im-
pulsu Spiritus
sancti.
Celerrimè ad
beatam im-
mortalita-
tem pergatur.

impetu non compelli, terroris assultu non urgeri, sed commoveri placido liberrimæ dilectionis affectu, convictâ sapienter audientium insipientiâ persuaderi; est enim cœva Divinitatis benignissimæ proprietas: velle amari magis quàm timeri, hinc etiam hilarem datorem diligit, qui unctus præ confortibus suis oleo lætitiæ ad currendam asperrimæ redemptionis meæ viam, ut gigas exultavit. Est admiranda amorosi laboris, cum confortante gaudio associatio, quæ laborem fieri non sentiri, gaudium percipi efficit non procurari. Ad illam convertere terribilem intuitu, horribilem cogitatu Ezechielis rotam, quæ quatuor exhibens facies spectatori ob quatuor mundi partes ad quas extendebatur, vel quatuor volubilia totidem coronatorum Regum Regna designabat, vel potius instabilem quadripartiti orbis volubilitatem præfigurabat, est rota super terram, terrenas quia mentes opprimit, quadruplex cujus facies nil aliud, quàm prosperitatem pro dextra, adversitatem objicit pro sinistra, ascensum gloriæ, sed commutabilis, descensum ignominie, sed variabilis ostendunt intuenti; sed nos relicto sensu litteræ, decursum nostræ mortalitatis in hoc præclaro moralitatis speculo contemplemur, de hoc dicebat aliquando sapiens Syracides, omnes morimur & quasi aquæ delabimur, ut cursus velocitatem augeat, & inopinatam præproperi finis præsentiam repræsentet, sunt quatuor hujus unius rotæ facies evervis pueritia, & lubrica juvenus, anile senium ætate decrepitâ coronatum. Felix & immortalis vita! sitamen id impleatur Prophetæ vaticinium: *spiritus vitæ erat in rotis*; (z) quando videlicet Spiritus sanctus, à quo est vita gratiæ, viventem ad operandum movet (quod primum in vivente principium vel primordiale vitæ principium reputatur) vivificans infirmam voluntatem, & mortifera excludens opera voluntarium Conditoris obsequium operetur, cum enim (Bernardo teste) nihil in nobis simile Spiritui sancto sit ac voluntas, vel amor & dilectio, quæ excellentior voluntas est, celerrimè vitalis rotæ cursus peragitur, si voluntaria inter opera ductore sancto Spiritu universa mortalis vitæ periodus absolvatur. Voluntas quippe, quæ sola spirituales inter potentias eligit, si boni-

tatis mortalitate pollet, est indelebilis character electorum.

Plenus dierum Abraham, si fluxum temporis consideres, centum quadraginta annos (ut autumat Cajetanus) vel saltem centum triginta septem, ut auctor catenæ insinuat, si sanctitatis senium discutias, respondebit Rupertus perfectæ fidei multorumque bonorum operum providum acturus patrem familias, ablegat seniore de servulis, ad conjugem filio trigessimum septimum ætatis annum jam cosumanti providendam. Paret imperio prudens Eliezer, petit Mesopotamiam gemino Tigri ac Ephrate flumine circumfusam, utque optata ad utriusque votum electio succedat, ab oratione sapiens Paronymphus conjugium auspicatur; jubet accumbere in poplite camelos, ut post ardui itineris labores alternâ requie subleventur, dum ille adgeniculatus pariter ordinatrici Providentiæ totum supplicabundus negotium committit, hanc velut tesseram non vanus augur recognoscere: *puella, cui ego dixero: inclina hydriam tuam, ut bibam, & illa respondet: bibe, quin & camelis tuis dabo potum, ipsa est, quam preparasti servo tuo Isaac.* (a) Suâ deprædicat panegyri os aureum stipulantis prudentiam, insignem prorsus providentiam Procuratoris; noverat justî Abrahæ hospitalitatem, & quia congruebat nunc eadem esse præditam virtute, vult characterem virginalis animi ab hospitalitate experiri, sic explorata, & hoc judicio deprehensa Domini mei moribus conveniens digna erit, quæ filio ejus sit uxor, verè senior ob prudentiam, qui suis non fidit oculis, quibus non animus, sed facies exploratur, & ecce! vix verba filialis sed non servilis fiduciæ compleverat, quando Rebecca decora nimis fonti approximans suis occurrit obtutibus, & ad primam insinuanteis nutum depositâ ab humeris hydriâ super ulnam suam haustum petenti aquam obtulit, omnesque camelos consimili promptitudine adaquavit, qui ubi biberant, & felix Bajula ingenno pronissimæ voluntatis obsequio singulis in serviverat, protulit illic exultabundus Arrhabo in aures aureas electæ Isaci sponsæ pro arrha sponsalium ancillaturas. En! genuinum signatorum pignus! en! arrham electorum DEI? aquam de-

Illæ eligitur in Isaci sponsa, quæ voluntariè præsentat nuntio & camelis haustum.

(a) Gen: 24.

Quia per hoc fuit conformis moribus hospitalis Abrahæ.

*Electi à DEO
hilariter animo
subveniunt
egentibus.*

disse servulo, servi potâsse pecora, suffecerat pro conjectura sponsæ nobilis, pro secutura fortunatæ conjugis felicitate! nec plus quàm aquæ potum exigit scrutator humanorum cordium, affectuosa voluntate sibi suo in servulo ejusdem indigo præsentatum, ut sponsæ titulo tua insigniatur anima, ut electorum numero aggregeris, *hos ad bona eligendos à Domino scias, qui alacrianimo proximorum indigentibus succurrere noverint*, colligit insignis Oleaster, nec enim oblationis pretium, sed offerentis animum DEUS nostrorum bonorum minimè indigus contemplatur, non enim in pondere sanctuarij libratur doni qualitas, sed sola solùm integritas voluntatis; lacera deserebat retia, qui se cum fra-

tre suo reliquisse omnia in Domino gloriatur, & tamen aureum piscatoris anulum, cum potestate judicaria duodecim judicandorum tribuum Israël recepit, *sed non minima sunt æstimata apud DEUM considerantem, quoniam ex tanta plenitudine dilectionis, illa minima, ut etiam si multas habuissent possessiones, omnia sine dubio reliquissent*, concludit illustris commentator Origenes, (b) concludat pariter cœlestis matrimonij contractum Chrysostomus, *ista ergo talis anima, quæ agit cuncta patienter* (nomen quippe Rebecca vertitur patientia) *quæ tam prompta est, & tanta eruditione subnixæ, quæ de profundis haurire scientiæ fluentia consuevit, ipsa potest copulari nuptijs Christi.*

(b) hom. 9. in
Matth:

Virgines meæ, & juvenes mei ceciderunt in gladio.

Sermo Sexagesimus Tertius.

Infelicissimus hypocritarum est interitus, à malorum omnium pessimo, ab execranda hypocrisi oriundus.

(a) in 2. cap:
Thren: hic.

(b) Amos: 5.
7.2.

Israëlis virginitas ob sterilitatem bonorum operum deploratur.

E Lucidaturus morale hujus verisus mysterium Carenis Hugo, suo præmittit commentario hoc scitu necessarium prænotabile, *loquitur semper Jeremias per præseritum pro futuro*; (a) ut maturiori consilio posteritati, quid cavendum sit, comminabundus insinuet, quidve agendum subsequitur incumbat sæculis, erudiens præmonstret, hinc corruituram præfagit æternitatem virginum, & perimendam gladiò juvenum fortitudinem illi conformiter prophetizantis Amos vaticinio, *cecidit, & non adjecit, ut resurgat virgo Israël*, (b) *projecta est in terram suam*; Virginem nuncupat ob sterilitatem bonorum operum, non propter illibatam intemeratæ virginitatis indemnitate, quò enim privilegiò sit virginitas, quæ toties Idololatriæ nefario crimine corrupta fuerat ac prostituta. Et quamvis clarissimus Dalmata flagitium incontinentiæ literaliter redargui quàm optimè concludat, demonstrans, post primam perditæ virginitatis gloriam ad eandem resurgere non posse, nec illibatam amissi statûs inno-

centiam recuperari, cui adstipulatur suâ interpretatione commentatrix Glossa, *prima beatitudo est innocentiam tenuisse, quam qui perdit, statum illum non recuperat*; est tamen subtilis moralitas, quæ sub hoc literalis velamine occultatur; cecidisse siquidem virgines & juvenes à ferientis gladij acie recensentur, qui enim continentiam habere virgineam videbantur (commentatore Rabano) propter hypocrisim, quam coram oculis hominum gesserant, gladio futuræ damnationis occidunt. Enimverò! vindicta cœlestis Status virginitatis perditæ in die furoris Domini fictos simulatores gladio oris sui, irrevocabili scilicet irrecuperabili Judicis sententia interficiet, rabilis est, atque fallaces veræ virtutis illusores æterni interitus exitio à terra viventium proscribet. Stant ante januam nuptialis palatij fatuæ virgines, mendicant cum gemeundo epulone vitalis aquæ guttulam, sed perdunt operam, quæ perdiderunt oleum, non agnoscuntur ab omnis cœlestis sponsæ Sapientia, quæ nunquam scivit stultos noscere, nec avidas terrenæ laudis animas suos inter discipulos recensere, dum enim suas

*Hypocritarum
fictio lucet in
oculis homi-
num, sed ca-
ligat in con-
spectu DEI.*

lampades humanis coram oculis irra-
diant, dum adulterinis mentitæ san-
ctitatis fulgoribus caligantem terrena-
rum mentium pupillam exitiosis splen-
doribus obfuscant, retributionem hu-
mani favoris pro actionibus suis col-
ligunt, semetipsos Divino coram ocu-
lo districti Judicis consumunt, dum
enim simulatæ pietatis exercitia de mun-
do corde non prodeunt, coram illu-
minatrice mundi luce hæc ipsa tanquam
immundæ tenebrarum filia, tanquam
fucatæ transfigurati Angeli facies tene-
brescunt, sed veniet terrifica illius me-
diæ noctis hora, quando depositâ ludi-
cæ simulationis larvâ tales in illuso-
rum spectatorum oculis cogentur re-
splendere, quales non timuerunt ha-
ctenus coram oculata dissimulantis DEI
facie dementer comparere. Peribit
tunc quicumque favor transitorius, quia
tempus non erit amplius, quò nuper
se justis æquiparari despiciebant, nec nisi
super communem proborum justitiam
exaltari occultâ cogitatione exambie-
bant; quibus æternaturum væ jam suo
intonabat sæculo cominabundus Amos,
væ! desiderantibus diem Domini, (c) a-
deò namque delirantis superbiæ agitan-
tur vehementiâ, ut dum vulgari plau-
su se inter sanctos computari intelli-
gunt, se verâ sanctitate imbutos suspi-
centur; subjungit moralis Papa, &
*quantò se ex multorum æstimatione irre-
prehensibiles putant, tantò diem districti ju-
dicij securius expectant*, (d) sed suæ opi-
nionis vanitas frustrabitur; incassum
siquidem illorum operum à justo judi-
ce præmium sperant recipere, pro qui-
bus desideratam terrenæ laudis retribu-
tionem suis conformiter votis, quære-
bant obtinere; inde & gemebundum
illud væ hypocritis intonari Hieronymus
attestatur, qui se desiderare dissolvi, &
esse cum Christo, buccis crepantibus
prædicant, cum jactabundo Phariseo se
se magnificant, sed tradentur leoni dia-
bolo, & urso, tenebrarum scilicet mi-
nisterio, & accusanti conscientia tan-
quam rodenti colubro, sed satis nun-
quam corroderenti. Eorum Altissimus o-
dit jejunia, detestatur sacrificia, &
quamvis effundant torrentes sanguinis,
abominatur velut victimam iniquitatis;
dum enim virtutum quarundam speci-
em foris spectandam exhibent, ingen-
tem vitiorum congeriem intus laten-
tem tenent; quæ dum scrutatori cor-

dium revelatâ se turpitudine objiciunt,
feralem præsumptuosæ temeritatis suæ
ultionem accelerari cogunt, quorum
exitium prævidens puer Domini, non
vovens, sed prælagiens exclamat, *sicut
fœnum tectorum, quod, priusquam e-
vellatur, exaruit*. (e) Legit Syrus, *quod,
cum invaserit ventus, langvet & hypocri-
tarum namque gloriam, diu perdura-
re implicat, quam minima licet ad-
versitas sinistro quovis flamine exsus-
flat, advertit peculiarem in fœno te-
ctorum circumstantiam Augustinus, quæ
herba tenuis nascitur in tegulario, sinè
subtractæ radicis fulcimento, dumque
celerius cæteris præproperâ viriditate
superbit, velocius pariter viciniore so-
lis radio percussa, præcipiti langvore
decussata, cunctis velocius exarescit.*

(e) Ps: 128.
v. 6.

*Floret gloria
hypocritæ, sed
citò perit.*

Sunt quidem universi Adæ filij in
florescente fœno adumbrati, nam, *om-
nis caro fœnum*, (f) nec justis esse ca-
ro desinunt, quamdiu in carne positi,
liberari de corpore mortis hujus, lu-
ctifona inter suspiria concupiscunt, sed
quia justis in timore & tremore spiri-
tûs humiliter ambulantes, nec alta
sapientibus, ficta hypocritarum sancti-
tas à virore assumptæ rectitudinis præ-
cipitanter deficit, cum fœno tectorum
exarescere dicitur, ut quàm inanis eo-
rundem sit vanitas, quàm vana mo-
mentaneæ durationis brevitatis, hæc lu-
culentâ similitudine declaretur. Fæ-
num ædificij in alto nascitur, sed nequa-
quam pingui radice solidatur, quia & hy-
pocrita quidem summa agere cernitur, sed
non in eis ex cordis puritate roboratur; (g)
unde & messori implere manum aut si-
num, de illo non permittitur, mello-
res namque angeli, qui sub finem zi-
zania colligabunt in fasciculos, æternis
ignibus comburendos, & congregabunt
triticum in horreum beatæ felicitatis
reponendum, de fœno hoc, nec ma-
num replere, nec sinum poterunt, id
est (interprete Carenli) *non colligentes eis
aliquam bonam operationem vel cognitionem
remuneratione dignam!* hinc rursus Va-
tes alius terribiliori tono intonat, *væ!
coronæ superbiæ, ebrijs Ephraim, & floræ
decidenti*, (h) inebriati siquidem aureo
Babylonis calice fulgorem adamant, ful-
gere desiderant, lucere flagitant, ju-
storum coronari diademate anhelant;
sed qui pro suis operibus nummum
transitoria laudis jam dudum college-
rant,

(f) Is: 40. v. 6.

(g) lib: 8. mo-
ral: c. 24.

(h) Isa: 28. v. 1.

(c) Amos: 5.
v. 18.

(d) lib: 4. mo-
ral: c. 14.

*Fœnum tecti
non habet ra-
dices, & citò
virescit.*

*Hypocritæ æ-
quiparatur
viti fecundæ,
sed neglectæ.*

rant, frustra ad vesperam diurni laboris denarium expectant; est non difficile, est copiosis deplorandum lachrymis, quod aurum ponderis gravissimi pro vili pulvere vendiderint, dum pro caducis hominum favoribus, pro fraudulentis mentientis lingvæ præconijs, inestimabile virtutis pretium commutarunt, quo cæli regnum emere poterant, eodem evanescentem terreni applausus aurum solvere præelegerunt; quos ideò moralis Papa fecundis vitibus comparat, sed neglectis, quæ ubertatem fructuum proferunt, sed elevantis dexteræ defectu, agglutinatæ terrenis fœcibus, in terræ sordibus computrescunt; quid prodest à pingvi palmitē racemum fertilem oriri, si transcurentium bestiarum pedibus vitem contigerit conculcari? quæ dum turgentium uvarum abundantiam conspiciunt, deciduas in terræ absorbentis gremium cupidius absumunt; sic & præclara progerminantium virtutum opera, si sua considerantur in origine, sunt ubertate fructuum fertilissima, à pingvi palmitē oriunda, sed dum pro eis amentes hypocritæ humanas laudes desiderant, terrenos favores sollicitant, quasi terræ immerfa sordibus corrumpuntur; sunt tamen conculcantibus mundi bestijs, sunt immundis spiritibus in delictum; quæ tunc velut famelici desideratum suæ ingluviei partem comedunt, quando pretiosam eorundem substantiam, in usum perditionis quasi digerunt, & ad demeritum suavissimas hæc Angelorum delicias, hæc opulenta virtutum merita inflectunt. Quo putas respiciat fulgurante oculo vineæ Paterfamilias hoc sui laboris impendium? qui & vitem inseruit, & vineam plantavit, dum per hæc ipsa infames animæ, DEO Authori bonorum operum placere negligunt, quin imò displicere cupiunt, quæ non nisi suâ præoperante dexterâ, non nisi suâ cooperante gratiâ inchoârunt feliciter, peregerunt infideliter, & tandem turpiter consummârunt; hoc sufficit dementi animo, hoc suis abundat desiderijs, in recompensationem boni operis à spectantibus suspici, ab auditoribus commendari, cæteris, solâ licet opinione hominum præferri, varijs laudantium epithetis insigniri, sublimioribus subsellijs honorari, inclinato populorum vertice salutari; sed quàm

inanis ista mens sit, tunc primum tremente palpebrâ intuebitur, cum à cælesti janua, ut vanus terrenæ laudis aucup, ut stultus terrestris auræ manucapio excludetur, tunc se, seris sed lachrymis dementatum incipiet plangere, quando cogetur fatalem irrevocabilis interitus sententiam ab immutabili iudice coram universa creaturarum congerie lugubriter audire, ô! quàm ineffabiliter irrugiet, quàm ejulabit! quàm ululabit terribiliter! dum se perenni urendum flammicidio irremediabiliter intelliget, pro temporali gloria, pro laude vacua, quam quisque mediocriter intelligens, nè dicam sapiens, irridet; quid enim risum, imò quid fletu dignius, quàm in mortali vita mœrore confici, rodi anxietatibus, laboribus vexari? & tamen unâ simul æterno verberare flagellari, tormentis infernalibus castigari, finire nescijs cruciatibus contorqueri.

Hinc creata Patris Sapientia, dum suos in carne posita erudiret discipulos, hoc speciali oraculo eosdem hortabatur, cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. (i) Est enim melius (i) *Matth. 6. v. 15.* ut jejunium demonstret jejunantem, quàm ut jejunans jejunium ostendat; illud est advertendum accuratius, non tristem esse, sed tristem fieri, ab incarnata veritate prohiberi; est enim naturæ congruum ex assiduitate rigidioris jejunii tristem esse, sed provida mater gratia dum ungit oleo lætitiæ suorum clientum capita; prohibet tristem fieri, qui enim per imposturas aliquas pallentes apparent, inquit os aureum, illi non sunt tristes, sed fiunt, qui autem naturaliter propter assiduum jejunium tristes est, non sic tristes, sed verè est, (l) illorum jejunia (l) *ap: imperf: sup: Matthe hom: 15.* de utero mendacij effunduntur, generantis fallaciæ puerperiò profunduntur, & ideò contristant; istorum verò inedia à matre continentia parturiuntur, idcirco tristem lætificant animum, debilitatoque corpore, exultabundam mentem roborant ac confortant, illi ut appareant hominibus jejunantes, venalem pallorem in signum jejuni corporis efformant prolixiori abstinentiâ, carnem squallore cruciant, cujus vitam & spiritum quasi viventes perimunt, sicque continuante inedia mortis viciniore quotidie approximant, ut qua-

*Illum, qui
jejunat, esse
tristem, bonum est, sed
tristem fieri
malum est.*

*(l) ap: imperf:
sup: Matthe
hom: 15.*

Hypocrita laboriosus operibus aeternum interitum nundinatur.

si quotidie in carne secundum carnem morientes, vivant. O! si despectis hominum oculis Divinos quærent obtutus, si non humanæ admirationis tributum, sed Divinæ pietatis recompensationem exigent, quantâ cœligenorum charismatum abundantia eorum impingvarentur animæ, quæ cum exterminatâ facie extenuantur adeo, ut arescentis instar ligni aptissimè in cibum æternis ignibus disponantur; subtiliori discutit indagine hanc Evangelicâ periodum Petrus Chrysologus, defixiori; oculo hunc voluntarium sui corporis carnificem intuetur, volentem & nolentem, patere vult jejunium, non latere; latere simulantem flagitat animum, non patere; si vult, quare tristis? scrutatur aurifluus Ravennas, si non vult, jejunus quare? non cogitur ad jejunandum. Nec ad se contristandum necessitatur, & tamen fit tristis, dum jejunat, quem voluntaria ciborum parsimonia enervat. Merito tali pœnâ vivit, invehitur adversus hujusmodi fallacem æmulum sinceræ veritatis, qui sibi facit de virtute vitium, mendacium de veritate, de mercede stipendium, de remissione peccatum; (m) concludit sapientissimus Antistes.

(m) serm: 7.

Exprobrat hujusmodi virtutum adulteratori mendacem fallaciam Psaltes regius dum sancto dictante Spiritu, hoc improprium exarat: *os tuum abundavit malitiâ, & lingua tua concinnabat dolos.*

(n) Ps: 49. v. 19.

(n) Legit Cyprianus, *complectebatur insidias*; & Augustinus, *complexa est dolositatem*, quo fine? quæve complectentis intentione, subjungit Paraphrastes Chaldaus, *ut loquatur linguâ triplici*, quæ (commentatore Lyrano) artificiosè dolos aptabat, & concinnare laborabat; cinnus enim (etymologizante Strabo) est genus compositionis ex diversis mixturis; componit siquidem abominabilem mixturam hypocritarum dolus, dum aliud dicunt, aliud sentiunt, aliud peragunt, aliud ostendunt, quod si se dolos non protulisse, si filuisse replicant; nōrint (Aygvano interprete) hic os pro corde accipi, quatenus universa oris malitia procedit à dolositate cordis, quàm vafer hypocrita, si penitus non valeat contegere, saltèm simulatæ virtutis sippariō conatur obvelare; figmento sanctitatis ipsam sic adornari faciunt malitiam, ut ab amantibus æquitatem, amari incipiat foeda iniquitas, dum

pietatis fucata stibiō sanctitas æstimatur. Inspexerat consimile idæatæ perversitatis monstrum aquilina Apocalyptici Joannis acies, quando vidit *aliā bestiam ascendentem de terra, & habebat cornua duo similia agni, & loquebatur sicut draco.* (o) De terra dicitur ascendere, ubi in caducis terrenæ prosperitatis opibus consuevit gloriari; de terra dicitur ascendere, qui de terrena gloria præsumit superbire, gerit hæc ferox bellua in monstruoso capite duo cornua cornibus agni similia, quia per hypocrisis sanctitatis, eam, quam veraciter in se Dominus habuit, singularem sibi inesse sapientiam mentitur & vitam, interpretatur moralis Papa. (p) Hæc sub fallaci specie infortunatis auditoribus virulentæ perversitatis dogma velut lethale toxicum iastillat, quod quidquid Evangelicæ perfectionis ab ore Veritatis susceperant, expulsus hoc impossibili antymoniō velut evaporando pereat, aut velut ferali circumvallatum flammicidius funditus exarescat; idcirco draconis voce locuta scribitur; quia enim si palam serpentis linguâ blandiretur, à defraudatis & intoxicatis Adæ prolibus dignosceretur, assumit infantis agni speciem, ut virulenti draconis exercean-

(o) Apoc: 13. v. 11.

(p) S. Greg: lib: 3. mor: 6. 25.

Hypocritis fingit in cornibus agnum, & loquitur idiomate serpentis.

damnicam operationem; vide! quemadmodum genuinus belluæ huic pedissequus fictam mentitæ sanctitatis speciem sibi arroget, ut indemni libertate novitatis dogmata circumferat, & execranda palliatæ perversitatis opera divulget: quia obscurus per nequitiam apertâ facie comparere renuit, justitiæ claritatem per simulatæ integritatis sanctimoniam caligantibus oculis fallaciter obtrudit. Crudelis bellua duobus immaculati illius agni cornibus coronatur, qui potens fuit opere & sermone, correspondet quippè simulatæ sanctitati doctrinæ falsitas, in cujus adumbrato schemate effigiatam illius insignioris hypocritæ imposturam autumat Tertullianus cum Irenæo, qui præcurso-rem Antichristi exhibens, ad instar imitatrix simiæ supremam DEI hominis sanctimoniam contendet æmulari; ut lenitatem spiritus exercean, abscondet omne terrificum, quod continet, assumensque ovinam pellem, quæ communis simulatæ probitatis est tunica, mentietur agni similitudinem, incurijs carnalium oculis illudet, ut dein ocularum mentium intuitus eludat; indu-

dens enim antiquus serpens diabolus Ecclesiam supra firmissimam inalterabilis fidei petram adeò firmiter consistere, ut nec furibundæ crudelitati in victimam, nec cedat in hostiam dolosæ iniquitati, non unò tantum nocendi modo, munitam hanc civitatem Altissimi, ut succumbat, aggreditur, sed omni-genis assultibus ac fraudibus, ut importunitati hostium sese subjiciat, eam dejicere, casso licet conamine, molitur.

Hæc bestia
Apocalyptica
præfigurabat
quendam po-
tentem Ec-
clesiasticum
Anti-Christi
coadjutorem.

Effrenem hanc evomentis terræ sobolem ex ordine Ecclesiastico assumendam fore docet Ferrarius, quemadmodum namque delineatus in priori bestia de maris excentrica voragine ascendente, id est de militari barbarie ad magni monarchæ solium pertingente Ante-Christus ipsemet intelligitur, sic & minister ejus tam opibus, quam facinoribus cæteris eminentior, de terra, id est, de filijs Ecclesiæ, furens apostata egreditur, nam licet profanus cultor sæculi sæviat adversus innocentes furore, à DEO tamen recedens Ecclesiasticus, aut religiosus transfuga tradens se vitijs, eò evadit immanior, eò excedit crudelior, quò suâ professione sanctior, suâ obligatione inculpabilior, supremo Numini vicinior, spirituum Domino adhærere debuerat intimior, nec non perfectior perfectius approximari. Hinc exuentes JESUM milites, ejusdem vestes sibi jure vetusto appropriandas scindere renuunt, dum anni illius pontifex factus ex summo sacerdote Deicida, vestem pontificalem dilacerat, & violatione legis id strictè prohibentis suam contaminare animam non reformidat. Hinc moriente vitâ, inter horrida cæli terræque prodigia & portenta compunctus centurio, suis cum socijs ad crucifixi Redemptoris exanimatum corpus excubantibus viso terræmotu, & his, quæ fiebant, timuerunt valde, dicentes, verè Filius DEI erat iste.

(q) Matth: 27.
Milites non
scideunt ve-
stem Christi,
Sacerdos verò
laceravit sa-
cerdotalem.

(q) quando principes sacerdotum, cum Phariseis, sepulchri custodiam exigentes, coram Pilato præside, nec Redemptori mortuo pepercerunt, sed seductoris nomine diffamârunt: Domine! recordati sumus, quod seductor ille dixit, primum considerans magni criminis spectaculum Hieronymus ingemiscit. Milites gentiles non scindunt tunicam Christi, sacerdotes verò scindunt dignitatem sacerdotij sui, & condemnant reum esse mortis,

quàm execranda diversitas statûs ac eminentiæ tam diversæ! secundam feralis tragediæ scenam lustrans Sapientissimus Rabanus exclamat, principes sacerdotum & Pharisei, cum senioribus Judæorum licet immensum facinus in nece Domini perpetraverint, tamen non sufficit eis, nisi etiam post mortem venenatis linguis famam ejus lacerent, quem innocentem sciebant, (r) seductorem, eum vocant, quid nam ex hoc utroque sit colligendum mysterio, concludit Leo magnus Papa sanctissimus, ut appareat, paratiores ad intelligendum Filium DEI fuisse Romanos milites, quàm Israëlitos sacerdotes, (s) sed nos ad redimitum agni cornibus draconis verticem, ad intuendum idæatorum hypocritarum prototypon revertamur; cui pro lemate subscribit Ansbertus, assumit agni speciem, ut draconis exerceat operationem, agnum fingit, ut agnum devoret; doctrinam (commentatore Carenfi) prætendit, quidem similem doctrinæ agni, miraculorumque agni similitudinem ostentabit, sed veritatem cornuum, diaboli scilicet doctrinam fœtentem ac phantasticam, nullamque miraculorum Veritatem. Larvatam hanc immanis bestię faciem à larva splendidam in se fœdissimam, stibiatorum & fucatorum Luciferi impostorum, spectabilem aliquando exhibuit in prodigiorum amphitheatro, in ulcerosi corporis sterquilinio jacenti ac patienti Jobo Divinus Conditor, dum vivacissimis expressurus coloribus hypocritarum ora, veluti sentinas sordium ac volutabra blasphemiarum, antesignanum eorundem principem, ducem rebellem perduellem spiritum, omnipotentis sui Creatoris æmulum, repræsentat; de ore ejus lampades procedunt, sicut radæ ignis accensæ. (t) quid aptius ad simulandum lucis Angelum valeat ab hoc obscuro tenebrarum principe assumi? legit Arabs, facies quasi carbones ignis, & quasi ardor ignis ardeat, delineatur à ceti imagine tartarei hujus Leviathan mystica deformitas, ut enim monstrum illud ore vastissimò candicantem & pelucidam aquæ copiam emittens, lampades videtur eructare, sic fallax istius subdoli tentatoris os, splendidam vanitatem ad instar limpidissimi gurgitis evomere consuevit, quam si ad radios solis justitiæ exploratam lustraveris, non nisi tenebrosam aquam in nubibus aëris contentam reperies, nullo sufful-

(r) lib: 7, in
Matth,

(s) serm: 17,
de pass:

Hypocrita fin-
git agnum, ut
devoret ag-
num.

(t) Job: 41.
v. 10.

Hypocritæ di-
cuntur, & sunt
partus Levia-
than serpen-
tis, de cujus
ore procedunt
lampades.

tam soliditatis robore, nulli innixam veritati, sed à mendaciorum patre falsis splendoribus irradiatam.

Hæ sunt vacuæ fatuarum virginum lampades. quæ mentiti fulgoris spondent fiduciam, sed tenebrarum tempore dum summa oportuni luminis est indigentia, deficiente virtutis oleo: & abundante vitiarum malitiâ, lamentabiliter infortunatis tenebrarum filijs extinguuntur, quod hic unisono commentatorum placito per tædarum lampades exprimitur, hypocritarum siquidem malitia graphicè describitur, dum eorundem vita tædarum lampadibus comparatur; tædam ubi accenderis, suavissimo repleberis odore, sed ejus obscuro lumine plùs obfuscaberis, quàm illustraberis ad videndum; sic sic hypocritæ! dum sibi sanctitatis fulgorem arrogant, sed unâ simul operibus iniquitatis vacant, quasi suaviter blandeque redolent, sed obfuscantes & obscurantes lucent; *olent enim per simulationem justitiæ, sed obscurum ardent per nequitiae perpetrationem*, (u) elucidat hanc tartarearum lampadum fuliginem magnus Gregorius; virtutem se fingunt exercere, dum promunt vitia, ut omne, quod intus agunt, sit flagitium, omne quod foris spectandum exhibent, indicium sit probitatis, erat hujusmodi perniciosus simulator, sardensis ille Angelus, quem insulata Episcopalis ministerij dignitas, ad Angelorum subsellia erexit cui suum scripturus per interpretem sacerdos & pontifex secundum ordinem Melchisedech intimari voluit, *hæc dicit ille, qui habet septem Spiritus DEI, & septem stellas*, nè ultro suo deceptus lenocinio, se non videndum suspicetur, absconditam suæ iniquitatis perfidiam non revelandam opinetur; sed incarnata Patris Sapientia! quæ ipsam orbis metropolim, ipsum adorandæ Majestatis suæ sacrarium, civitatem sanctam Jerusalem scrutatus in lucernis, cæcutientem hunc Ecclesiæ suæ præfulem illuminare voluit, sic eum, commentatore Victorino, ad instar comminabundi judicis alloquendo, *tu, qui te coram hominibus per hypocrisim bonum facis, sed in occulto, me contemnendo malus, existis, audis septem Spiritus DEI habere, qui velut circumlustrantes oculi, quemlibet orbis angulum investigant, animadvertite me per meam sapientiam, non solum opera,*

(u) lib. 33 moral. c. 26.

Hypocrita habet nomen viventis, & mortuus.

sed etiam cogitationes spiritualiter penetrando videre. Stolatus iste suarum ovium mercenarius, qui vivens confirmare debuerat cetera, quæ moritura erant, suorum subditorum vitia eliminare negligebat, errorum ignorantias eradicare dissimulabat, imminetia salutis discrimina remove omittebat, pessumdans potissimum Episcopalis curæ ministerium, ut proinde feralem mortis sententiam à pronunciante vivorum & mortuorum Judice audire fuerit coactus: *nomen habes, quod vivas, & mortuus es.* (x) Quid poterat dici veriùs? (x) Apoc. 3. quid poterat repræsentare vivaciùs genuinum fallacis hypocritæ simulachrum? in nocte vitam sinxerat, dum plenus coacervatis iniquitatibus in lucis Angelum se ipsum transformaverat, obvolutus profundâ tenebrarum caligine, in domo syderum ad instar stellæ matutinæ devijs viatoribus prælucere temeritate nefariâ præsumpserat, alieni interitus contaminatus crimine, splendido gloriabatur in nomine, fulgido superbiebat in munere, pastoralis suffultus baculò, alios audebat regere, qui neglecto suæ mentis regimine, vitam agebat circumvallatam periculis & peccatis. Quasi deifica Episcoporum professio, illi prodesse possit ad salutis auspiciu, cujus peccaminosa conditio tot subditos infortunato suo regimini animos ad miserabile damnationis supplicium deportat; hinc ab offenso vindice, ad habitantem in tabernaculo indignum incolam dirigitur, ad Sobnam templi præpositum Isaias mittitur, ut ab indigno pontifice severiori quæstione sciscitetur, *quid tu hic, aut quasi quis hic?* (y) quasi quis enim fuerat, qui (y) Is. 7. 22. 7. 16. templo Domini ut mystes præsidebat; erat omnibus reliquis sede sublimior, sed normâ vitæ posterior singulis, inferior comprobabatur universis; idcirco arrogata supremi muneris dignitas indigno successoris obijcitur, *quid tu hic? quid facis ad aram Domini, quem turpis vitæ fœditas ad aram immundorum animalium detrudit? quid facis in domo Domini, quem hiantis inferni exitialis angulus in regno tenebrarum angeli venturum advenam expectat, quid tu hic?* subjungit Lyranus, quasi dicat, non deberes in hac dignitate stare, aut quasi quis hic? ostendebat enim, sed solo exteriori opere, se successorem esse de domo David, undè arroganter præsu-

Hypocrita est
quasi quis,
æstimat enim
se esse alicujus
valoris, cum
nihil sit.

fumentum exprobrat (elucidante angelico Doctore) æstimas te, ac si esses alicujus valoris, cum nihil sis! quasi dicat, continuante Nicolao, non es verè Prælatum, sed phantasticum.

Amant quippe ambitiosi impostores primos accubitus in convivij; ut ipsa superbiant in ingluvie, & primas Cathedras in Synagogis, ut suam suffulciant ignorantiam columine dignitatis: cumque virtutis opera exercenda judicant, prius mente sollicita suorum operum oculos spectatores investigant, qui si abfuerint, eadem, quæ agere resolverant, nequiter differunt, donec adesse testes contigerit, qui operantem conspiciant, & viso opere Authorem operis, laudum præconijs extollant; quod si aut exigente muneris indigentia, aut persuadente necessitatis circumstantia in auditorum spectatorumque absentia, quid justum dicere, vel agere cogantur, hæc omnia incassum persoluta judicant, quæ applaudentes congratulantium lingvæ non commendant; ô! gens incredula, quæ ad defixos interni judicis oculos, nec respiciunt, nec ad irrefragabile conscientie testimonium reflectunt; cujus non assignari valet verior ratio, quam quia omniscium scrutatorem nostrorum cordium interiora cognoscere infideliter dubitant, vel suorum retributorem operum agnoscere, detestabiliter recusant, ô! si saltè suorum scelerum timerent vindicem, quem nolunt suorum laborum agnoscere præmiatorem, audiant! sed exhorrescant simul ad definitivam sancti Spiritus sententiam prophetico vaticinantis ejusdem Prophetæ oraculo promulgatam, & mittet id, quod salvatum fuerit de domo Juda, & quod reliquum est, radicem deorsum, & faciet fructum sursum. (z) Legi conformem elucidantis Lyrani explanationem, stabilietur in terra, & faciet opera sancta; justorum siquidem semen cadens in terram moritur, sub obtegente humilitatis pulvere, ut lateat absconditur, nè solum remanens, fructu centuplici destituatur. Legi purpurati Hugonis moralitatem, qui idè dictum autumat, mittet id, quod salvatum fuerit, ut humilitate salvari hominem ostendat; quod enim salvatum fuerit, fructifera instar arboris mittet radices deorsum per humilitatem, & faciet fructum sursum per

exaltationem: non enim, nisi qui se Hypocrita humiliat, exaltabitur, quod justorum est fructum, non nisi qui se exaltat humiliabitur deorsum & mittit radicem sursum. Est tamen singularis magni Gregorij elucidatio, radicem deorsum mittere, est cogitationem bonam in abditis multiplicare, fructum verò sursum facere, est per efficaciam operis, recta quæ cogitavit ostendere. (a) Scrutare anxio ut soles examine demens hypocrita, heroica sanctorum opera, ingentia justorum facinora, an non in terra sub sordido propriæ cognitionis pulvere sepulta jaceant, quasi stare non valeant, quasi coram supremæ Majestatis præsentia subsistere metuant, quasi continuò humillimi illius viri suspirio singultuantia ingemiscant: oculi mei in me, & non subsistam. (b) Legit Pagninus, & non ero, quasi momentis singulis forent in nihilum redigendi; quid imitate hæc profundius, quasi continuò essent ab orbe eliminandi? quid cogitatione hac excelsius, quid hac formidine securius; quid hoc sancto timore firmitus, quid hac cognitione DEI, quid hac agnitione sui exoptabilius? veri adoratores, non ficti simulatores, quidquid attentâ circumspeditione peragunt, metuere timorati non desinunt, dumque attentius recogitant, coram quo intente opera sua peragant, formidolosi metuunt, anxij contremiscunt; proprie infirmitatis fragilitatem examinant, dum infinitam immensæ Majestatis potentiam, lunato poplite, prostrato pectore, adorant. Dum interim præsumptosa hypocritarum imprudentia, bona, quæ sine Conditoris gratia non valent peragi, si sua sunt exaggerari desiderant, si aliena, vel celant, nè sciantur, vel si sint manifesta, frigido ore attenuant, nè aliorum laudibus excrescant; soli quippe sanctorum splendoribus lucere in caliginosa mortalitatis nostræ nocte coram viatoribus flagitant, nec invident, si invisibiles Angeli aliorum merita ante thronum Altissimi deponant; terrena namque sunt terrigenarum elogia, quæ hi mendaces filij hominum arroganter exambiunt, non sunt cœlestia sanctorum spirituum præconia, quibus beari concupiscunt.

Eorum plaga insanabilis, quæ semper cruciantur, quæ cruciati crudeliter exulcerantur, inter Apocalypticas ad-

(a) lib. 8. mor. c. 29.

(b) Job: 7.

justus timet
oculum Servatoris sui.

(z) Ps: 37. v. 31.

umbratur, quibus executores ulticis Justitiæ perfidos Adæ filios miserabiliter sauciâsse, irremediabiliter narratur vulnerâsse. Est singularis inter reliquas à mysterio, peculiaris à tormento, quàm quartus angelus, suam in solem effundens phialam, legitur notabili hâc periodo inflixisse, & datum est illi æstu affligere homines, & igni. (c) Legit Arabs: datum est ei comburere homines; adeò ut hoc ustulante incendiario, *usti sint* (Augustino vertente) *ustione maxima*, in radioso mystici solis hujus schemate, Gagnæus cum Richardo Antechristi tyrannidem meditantur; qui permittente DEO reprobos tormentorum ingente congerie deterritos, ut sibi conformes faciat, æstu majoris pœnæ & igne ferventoris iræ persequetur, sed nostro conformiùs argumento, in sole hoc effigiatos hypocritas ominatur doctissimus Alensis, qui per honestam conversationem lucent exterius, interius omigenâ vitiorum voragine ecclipsantur; qui Angelo percutiente, tam æstu, quàm igne succenduntur, dum inextingvibili pravarum affectionum flammicidio interius flagranter concremantur, exterius æternis ignibus in victimam irrevocabili severitate Judicis implacabiliter destinantur: ostendit puniendos esse æstu, commentatur subtilis interpres, scilicet appetitûs inordinati per interiorum inflammationem, & igne scilicet inferni exterius per combustionem, quânam miseria miserabilior cogitatu? quânam calamitas dignior deploratu? est livor igneus, quò accenduntur ut exardescant in furore, dum de sua sanctitate ficta reprehenduntur, ut desistant à clangore confictæ pietatis; & credam ego ab hac flammivoma exæstuantium impostorum rabie, levem duntaxat terrestri Solymæ incinerationem prælagiri? comparuit aliquando in Apocalyptrico mysteriorum amphitheatro portentosus equitum equorumque quaternio, ad mutuum violenti interitûs exitium obarmatus, candeat primus ab albedine, rutilabat secundus à rubedine, nigrescebat tertius ab atredine, squallebat quartus inolito à pallore; quo militari confligentium Athletarum symbolo, Romanum repræsentari censet imperium commentator Aurelius cum Viega, à quatuor Monarchis occupatum; per equum album Caji Caligulæ dominium significatur, qui in Judæos præ alijs de-

sæviit, Herodem cum Pilato rigore promerito castigavit, in equo rufo Neronis crudelissima barbaries sugillatur, qui tot Christianorum millia gravissimis omnigenæ tyrannidis cruciatibus interemit, insedit tertio Titus Imperator, qui inaudita strage pulcherrimam universi orbis Metropolim, illustrem Solymam eliminavit.

Obequitabat pallidum Domitianus Cæsar, qui suâ persecutione ingentem formidinem Romanis senatoribus, totique Christianorum militanti Ecclesiæ incussit; in equi primi albedine præfiguratam primorum Patriarcharum innocentiam, Davidis mansuetam pietatem reverentur alij, in secundi rubedine crudelitatem Cain, Ismaëlis ferociam detestantur; in tertij nigredine ambitiosam hæresim, simulatis virtutibus suâ celantem flagitia execrantur; & quia nigredo ex caloris naturalis mortificatione oritur, hæretici nigro sonipedi insidere perhibentur, qui modis omnibus nituntur vim, & virtutem fidei extingvere, quæ est calor vivificus, quò vita immortalis animæ conservatur, his equis non alius, quàm tenebrarum princeps insidet, cui & tyrannorum mancipatur barbaries, & hæreticorum errabunda colluvies famulatur; de quibus ultimis vaticinaturus Zacharias suam exaravit visionem, *equi nigri egrediebantur in terram aquilonis.* (d) Ut evolantem apostatam angelum, & Aquilonis latera comitentur; verùm! factus in illis mendax spiritus, dum prævalere se militanti Ecclesiæ diffideret, dum victam heterodoxæ iniquitatis violentiam prostratam acatholicorum insolentiam adverteret, lactisugos suorum uberum corripit filios, suæ confederavit malitiæ, fideles solo sed nomine Christicolæ suscitavit, pericula in falsis fratribus subintroduxit (Caren- si commentatore) nequam spiritus, fratres in hypocrisis ambulantes, ut eorundem fraudulentum molimine, domesticos ejus secretiùs ac familiariùs proinde & periculosiùs affiliens tentaret, tentando si non prosterneret, ad minùs contubaret. Adumbrabatur profectò in equo pallido perfidus hypocritarum cæ- tus, qui ut de morum integritate laudentur, à religionis sanctitate commendentur, jejunijs & afflictionibus multis sese opprimentes penè confi-

In equo nigro Apocalyp- tico hæresis præfiguratur.

(d) Zach. 6. v. 6.

(c) Apoc. 16. v. 8.

Hypocritæ cruciantur æstu & igne.

Urit ipsos concupiscentia, & cruciat eos ignis inferni.

*Hypocrisis in-
fidet equo
pallido.*

*Verbum præ-
dicationis in
manu opera-
tionis est fa-
cere & doce-
re.*

*(e) 1. p. hist:
tract. 6. c. 1.*

*Multitudo re-
probtorum
est corpus
diaboli in e-
quo rufo præ-
figuratum.*

ficiunt coram hominibus, ut enervatis viribus ac imorato sanguine, pallorem exprimant in facie, & quasi jam moribundi comparentes intuentium abripiant oculos, tenerioresque animos defraudent. Viderat seductor pessimus serpens non jam callidior cunctis animantibus, sed callidissimus immani persequentium crudelitate principum, militantem Ecclesiam stabiliri fortius, præliari gloriosius, coronari frequentius, viderat universam hæreticæ pravitate colluviem, ad disseminandam copiosius Evangelicæ perfectionis veritatem ancillari, non ad eversionem orthodoxæ fidei famulari viderat Matrem Ecclesiam, quanto vehementius adversitatum fluctibus impetitur, tanto invincibilius virtutum præsidio muniri, & inexpugnabili profundissimæ humilitatis propugnaculo circumvallari, ad ultimum suæ potentie armamentarium, ad postremas virulentæ hypocrisis suppetias confugit, ad nunc ab iniquo squallore pallidum confugit equum, sed eam protexit eques clarissimus in equo candido, victorioso coronatus diademate, gestans arcum in dextra, id est (Patavino explorante Antonio) *verbum prædicationis in manu scilicet operationis*; quia cæpit JESUS facere & docere, (c) ab arcu lancinantur jacula, & à penetrante DEI Verbo sanctorum prædicatorum verba evibrantur, quibus sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus desolatorijs tenebrarum principis eluduntur, testor victorem gloriosum Martyrem eloquentissimè perorantem, *postquam ascendit in cælos Dominus & aperuit universa, misit spiritum suum, cujus verba prædicationis, tanquam sagittæ ad corda hominum pertingentes, ut vincerent incredulitatem*, victus & lancinatus in sibi subditorum cordibus nequam spiritus, emisit ferocissimum antagonistam in equo rufo, cui datum est tollere pacem de terra, ac si manifestus innueret, junctum huic tartareo pugili, ut collectis undequaque viribus violento robore regi pacifico adversaretur, quod si clarissimò Haymonis testimoniò, in equi rufi imagine corpus diaboli, quod ex reproborum multitudine compingitur, suo velut in prototypo idæatur, *hæc rufa est, quia animarum cæde cruenta*, si hujus equi equitem investigas, monstrabit illū Joachimus Abbas, *in seffore isto Romani Imperatores intelligendi sunt, ut tamen in eisdem imperatoribus intelligebatur diabolus*

operari, operabatur animando Diocletianum ad ferociam, stimulando Domitianum ad vindicandam simulachrorum phantasticam gloriam, urgendo Trajanum ad peregrinam barbariem, inflammando Tiberium Neronem ad Christiani sanguinis hauriendam scaturiginem, sed imber iste fecundavit segetem, quam fortis illa mulier à campo fertilitatis suæ colligere flagitavit, irrigavit terram sterilem gentilitatis idololatræ, ut emollitâ infidelitatis duritie sementa prædicationis reciperet, & fructum centuplum in horrea sororis suæ, in sinum triumphantis Selymæ ablegaret.

Confusus igitur hoc martyrum victoriâ inimicus homo, nigrum sonipedem insilijt, hæreticorum ora cum calamis, contra sacerrima incarnatæ Veritatis eloquia ad præliandum instruens, subque ducatu suo ad luctam periculosi certaminis disponens; quorum pedes, quia veloces sunt ad effundendam malitiam, celeri strage speravit pusillum Christi gregem prosternere, & ambulantem per arctam salutis viam, ad devianandum impellere, vel planè ad corruendum præcipitare; nec alia hunc suum armari voluit exercitum, aut lanceâ, aut sagittâ, surdum duntaxat singulorum manibus stateram ingessit, nec aliam, cum purpurato Hugone, quàm perversam sacrorum voluminum expositionem intellige, quemadmodum namque statera suo si destituta sit pondere, hinc inde agitur, sic & scriptura sine sanctorum Patrum legitima expositione, huc & illuc fluctuans traducitur, vanè exponitur, erroneè intelligitur, perversè explicatur; hinc suo svadet filio proverbialis Salomon, *ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt Patres tui.* (f) Hinc rursus à benedicente Jacob Issachar asinus fortis accubans inter confinia dicitur, non vagus extra confinia, ut notat subtiliter Cajetanus, sed judicavit quietem inter confinia esse expedientem, in quo purpuratus Hugo adumbrari catholicum expositorem autumat, qui intrâ terminos à Patribus positos accubat; id est sanctorum expositiones irrefragabiliter observat, (g) sed infelices hæretici equo albo, cui Veritas Patris infidet, diametraliter oppositi, scripturæ sacre stateram non mente humili, sed manu futile velut ad libitum versatilem

Hæretici utuntur scripturâ ut staterâ volubilibus ponderibus destitutâ.

(f) Prov. 22. v. 28.

(g) cap. 6. in Apoc.

jactant & agitant, ut eam ad depravati cordis libitum torqueant & inflectant. Hac mediante librâ sperabat dolosus angvis animarum vitam mercari, perversis dogmatibus stateræ huic fraudulenter impositis, catholicæ religionis sanctitatem insectari, pro oblati terrenarum voluptatum illecebris æternæ beatitudinis præmia furtim surripere, ut suis mediocribus asseclis, suis procurantibus veredarijs, in aulis principum, in arcibus divitum, in gazis pauperum, in monachorum asceterijs, in clericorum collegijs, sic dirigatur trutina, sic trutinarentur omnia, ut graviter præponderent temporalia, sed leviter æterna; verum sufficiat semel protoparenti Adæ dedisse pomum, & totum in subjugatis peccato filijs obtinuisse mundum. Illuminata mater non Genitrix mortalium, sed vera parens viventium animarum eludit trutinantes, dum suis præscribit prolibus æquissimum pondus sanctuarij, quo hæc statera repleatur, cum quo justissimè ac veracissimè concordetur; abundat siquidem sanctissimis scripturæ commentarijs, nè litera vivificantem occidat spiritum, sed latens in umbra veritas eruatur, hærens sub nube claritas eruatur. Quid ageret delusa veteris serpentis astutia, cui nec rufus equus profuit, & niger magis obfuit, dum absconditos doctrinæ radios, sanctorum sapientia illustravit, doctrina sancti Spiritus, sanctis communicata patribus adeò irradiavit, ut etiam caligans oculus, nè cæcutire petulanter ambiat, obscuræ fidei præstantiam agnoscat; ad tertium proinde equum convertitur dolosus eques, si fortè feliciori luctamine perditam toties victoriam eripiat, fortemque illam mulierem, cujus immaculato feroci rabie insidiatur calcaneo, astutiori stratagemate debellet. Phalerat igitur impenetrabilem pene hypocrisim, si fortè congeneris suæ crudelitati fraudibus confli-
geret atrocius, vel saltè felicius sæviret; cujus, quæ sit immanitas in blandiendo, quæ impudentia in mentiendo, quænam subtilitas in penetrando, ut clarè videas, ad domum fratris primogeniti seduliori oculo respice, ad commensales Jobi filios cum filiabus convivantes, quo feriente corruant, attentius reflecte. Infortunatum feralis ruinæ exitium, hæc circumstantiali periodo describitur, hoc velut allego-

rico sermone enarratur, *repente ventus vehemens irruit à regione deserti & concussit quatuor angulos domus*; (b) quæ (b) Job: 1. v. 19. *corruens, oppressit liberos, legit Chaldaeus, turbo magnus venit à latere deserti*; & notabilius vertunt septuaginta interpretes, *spiritus malignus*. Lustrat non nihil curiosius, circumspicit attentius, & domus fabricam, & angulorum quaternionem magnus Gregorius, quorum soliditatem examinans, sic effatur, *tres regentium ordines in Synagoga cognovimus sacerdotum, scilicet scribarum atque seniorum populi, quibus, & si Pharisæos jungimus, quatuor in hac domo angulos invenimus*. (i) Revolve (si nunc lubet) quisquis es! nî Veritatis increata calumniator sis, volve & revolve familiare illud eptihetum, quod incarnata Patris Sapientia toties consuevit intonare: *væ! vobis scribæ & Pharisæi hypocritæ*, (l) cujus, si maledictionis demeritum inquiratur, non aptius, quàm quia tenebrarum principis sunt equi & bajuli, quia perditarum animarum seductores & peremptores sunt, his verbis designatur. *Væ! vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, qui clauditis regnum cælorum ante homines; vos enim non intratis, nec introeuntes finitis intrare*, clamabat suarum conditor animarum DEUS, quia amabat singulas, salvare cupiens universas, clamabat esse ostium, per quod si quis introierit salvabitur, sed generatio prava & adultera renuit ingredi, nè ovem cogeretur induere, aut pellem ovinam compelleretur exuere, atque insuper præcludens aditum, nè ingredientiæ ad vitam eruerentur à morte; confirmat commemoratam stateræ veritatem subtiliter Chrysostomus, dum hæc discutens verbi verba, regnum cælorum fieri voluminis scripturas nuncupat in quibus continetur. *Regnum cælorum dicuntur scripturæ, quia in illis insertum est, janua est intellectus earum*. (m) Hanc obstruit hæreticorum hypocrisis Pharisæorum hypocrisis affinis, quod enim in lege gratiæ sunt seductores hæretici, id ipsum fuerat Pharisæorum colluvies in lege veteri Judæorum. Sed revertamur ad conquassatum lugentis Jobi triclinium, ut Synagogæ ædificium genuinæ Pharisæorum & scribarum hypocrisis innixum contemplemur, à regione igitur deserti, ab immundorum spirituum regia ventus feralis venit, quatuor hujus domus angulos concutiens, quia ab hisce nequam

(i) lib: 2. mor: c. 20.

(l) Matth: 23. v. 13.

Sibi & hominibus nequiter claudunt aditum ad regnum cælorum.

(m) sup: Matthæ: imperfe: hom: 44.

Hypocritæ sunt quatuor anguli in domo conviventium filiorum Job.

Angelis tentatio irruit, & mentes hypocritarum in malitiam Dominicæ persecutionis excitavit. Gravissimam tumultuosæ tempestatis hujus intemperiem explorans Origenes profundâ sectatur indagine, cur primum ruinandæ domus invadantur anguli, cur non rumpantur januæ, ut bipatentibus valvis liber sit aditus furenti elemento? non ante concutit conclavium laquearia, ut convivarum collegium opprimatur; primum quod violento patuit turbini, erat funestus angulorum quaternio, nec sinè grandi mysterio, cujus ut latens conspiciatur veritas, ad Veritatis oraculum transeamus.

Eruditurus suos olim discipulos unus Magister Christus, ex puro sinceræ mentis affectu orationes fundere, id unum præ cæteris instantius prohibebat, *cum oratis, non eritis sicut hypocritæ, qui amant in Synagogis, & in angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus.* (m) Amare illos redarguit, non asserit orare, quia in veritate nec stant, nec orant, sed amant orantes reputari; quod si curiosiori quæstione inquiras, cur quærant angulos ad orandum, si veritatis voce, ut videantur ab hominibus idcirco operantur? an non operimentum est angulus, qui lucem plerumque respicienti surripit, & latitantem suo in gremio abscondit? respondet os aureum, *quærunt se abscondere, ut dupliciter laudentur; primò, quia orant, secundò, quia latenter orant.* Duplici namque involvuntur malitiâ, qui omnem à suis profligant cordibus sinceræ simplicitatis unitatem! ad hunc proinde angulum deprecabundæ hypocrisis, & oratorum respiciens Adamantius adæquatam expedit rationem, cur irruens à deserta exultantium angulorum regione ventus vehemens primo assultu angulos decussaverit, eò verò, quod quatuor domus angulos ventus contigit, *disce in angulis platearum hypocritas ad orandum consistere; nec enim orant, ut exaudiantur, sed ut orantes reperiantur; orare se mentiuntur, dum humanam venari laudem moliantur; verba promunt, sed absolutâ verborum congerie totum finitur, quod videbatur bonum; ferales anguli! primæ infernalium ventorum victimæ! fuliginosæ latentis peccati latebræ! funesta hypocritarum diversoria, asyla pha-*

risæorum, est saluberrimum gloriosi martyris Cypriani consilium, ad secretum confugere latibulum, dum oratur, *in abditis etiam locis orare magis convenit fidei, ut sciamus Dominum ubique esse presentem.* (n) Nec enim alteri necesse est petitionem nostram innotescere, quam illi soli, quem volumus eandem exaudire, qui voce clamorosa non est impulsandus, sed ingemisciente cordis spiritu placandus; nec enim ideò angulorum sugilantur latibula, quia orantem protegent ab insidiantium nostrorum oculis, sed quia intentione fatuâ eligeantur ab hypocritis, ut latuisse viderentur, ut angulos inquisivisse dicerentur; *abscondunt se, ut videantur; invehitur contra hodiernos pharisæorum æmulatores purpuratus Hugo, sicut perdix. quæ abscondit caput sub alvo, corpus ponit in aperto: in cubilibus compungi svidet ore prophetico Dominus Prophetarum, in secreto conscientie lachrymari, non angulos à vulgo frequentari solitos ruminari, non intuentium oculos secretâ cupiditate præstolari; frequentabat angulos hypocrita, non ut intuentium obtutibus subtrahatur, sed potius ut curiosiori indagine ab indagantibus inquiratur, majori cum admiratione latens conspiciatur. Est angulus violentum refugientis hujus advenæ domicilium, est tamen viatoris medium, quo deducente valeat facilius desideratum occupare hospitium, optatum adipisci incolatum; quæris hypocritam, ubinam habitat? quis est locus hypocritæ? interrogat magnus Gregorius, sed ocyùs, expertissimus eundem reperiens respondet explorator, cor adulantium, ubi favores invenerit; (o) fugit ad angulum, ut magis penetret ad corda intuentium, quos nisi suspicaretur se requisituros in angulo, nollet laterere in hoc humanæ laudis latibulo, in vanæ gloriæ sepulchro. His comminatur angulis aris velut sacrilegis, ubi animata fictæ sanctitatis erigantur simulachra (vaticus Sophonias) dies tenebrarum, & caliginis, dies nebulae & turbinis, dies tubæ & clangoris super civitates munitas, & super angulos excelsos. (p) Legit & explicat Lyranus, super turres excelsas, quæ solent fieri in angulis murorum. Hæc ipsa est indurata superbæ hypocrisis eminentia, quæ angulis innixa quasi absconditur, quando ad abdita verecundæ humilitatis recep-*

(n) de Orat.
Dom:

In abdito orare magis correspondet fidei.

(o) lib: 15. moral: 6. 5.

Locus hypocritæ est cor adulantium.

(p) Soph: 1.
v. 15.

DEUS Vindex
primos affilit
angulos, quia
invadit hypo-
critas.

tacula, fraudulenta proserpit arrogan-
tia, ut à prævīs prætereuntium explo-
rata obtutibus sublimius exaltetur, in-
ter subterraneos profundæ humilitatis
assecclas computetur, festivis divulganti-
um exploratorum laudibus ad instar mu-
nitissimæ turris exaltetur. Hos angu-
los ventus furoris Domini in die cala-
mitatis & miseriæ conquassatos deji-
ciet, quando & revelabit absconditam
illudentium histrionum nequitiam, vin-
dicabit angularem hanc simulantium im-
postorum malitiam, decalvabit calami-
stratam fucatæ pietatis perversitatem.

Infatuati fatuarum virginum duces
ac comites, qui ut angelos se vivere si-
mulantes in antris & cavernis, ad instar
perditorum hominum humanis pasti fa-
voribus, vanis inflati laudibus perie-
runt, qui perduto veræ virtutis lumine
vacuâ contenti lampade ut cæci ambu-
larunt, nec lumen pœnitentiæ, quod
emerent, in mortis suæ nocte mediâ re-
pererunt; suam adjungat commenta-
trix Glossa elucidationem, quæ postquam
venturam super eos potestatem DEI præ-
miserat, & quod novissima DEI tuba
terrebit eos, iisdem intimaverat, hypo-
critarum ambitiosam terrenæ laudis in-
gluviem hoc allegorico in schemate ef-
figiatam acerrimè perstringit: *super ci-
vitates, quas munierunt multitudine pec-
catorum, & super angulos, id est, perversa
opera & erecta, erit ira DEI, nè verò
huic se subtrahat comminationi dissi-
mulans simulata, nève, perfriatâ qua so-
let fronte, mendax hypocrita suam frau-
dulenter eximat malitiam, calumniari
se clamitans & cavillari, quid illicò di-
rectus iste calamus à DEI digito sub-
scribat, maturius expendamus, unde &
arguuntur Pharisei, qui adorant in angulis
platearum, à viâ DEI, quæ arcta & di-
recta est, declinantes, & tortuosos angulos
sectantes.* (q) Quod si te Phariseum
singis non noscere, fratrem ejusdem
negas uteri, mendax hypocrita! cum
sitis ambo genimina viperarum; hæc
planè angularis tua est habitatio, hoc
tuæ peregrinationis tabernaculum, cir-
cumvallatum criminibus, flagitijs com-
munitum, quod quia in ædificationem
humani favoris extruitur, quid mirum!
si valido aëreæ inanitatis flamine con-
cutiatur; hinc Cain vestræ progeniei
prophyrogenitus, nomen Enoch suo im-
ponit primogenito, eodemque nomi-

ne civitatem à se conditam appellat; Cain fabricat
Enoch quippe, *dedicatio*, vertitur, quia *civitatem de-
hypocritæ se totos humanis laudibus dicationis,
dedicant, se totos spectatorum oculis quæ est patria
conservant, se totos terrigenarum fa- hypocrita-
voribus immolant, in hoc caduco rum.*
quia limoso humanæ Veritatis fundo u-
niversam suarum cupiditatum fabricam
radicant, ut hic in civitate sua floreat,
optatis circumvallati præconijs excre-
scant, coacervatis aggratulantium inco-
larum plausibus se muniant, & usque
ad tantam appropriatæ justitiæ celsitu-
dinem conscendant; dum interim ju-
stus Abraham, genuinus pater creden-
tium (Doctoris gentium testimoniò) in
*casulis, cum Isaac & Jacob cohæredibus pro-
missionis habitat: (r) quia, Gregorio (u) Hebr: u.
commentatore, habentem fundamenta ci- v. 9.
vitatæ, quam supremus artifex constru-
xit, expectat; (s) veri adoratores er- (s) lib: 8. mo-
go in spiritu obscuros inter angulos ral: c. 32.
constricti, nullum humanæ laudis fa-
vorem appetunt, nullam vanæ sublimi-
tatis turrim erigere, nullam ædificare
profanæ dedicationis civitatem contem-
dunt, dum execranda hypocrisis in an-
gulis suam metropolim erigit, suæ am-
bitionis turrim ædificat, si modò ex-
ploratores suæ solitudinis, testes suo-
rum gemituum, quos expectabat, spe-
ctat, sed conglomerata ultricis justitiæ
supplicia invadunt angulos, ut arroga-
tam superbæ hypocrisis sedem devastent,
& excelsæ habitationis incolatum inde-
ficientibus plagis evertant; hæc enim im-
piæ dedicationis civitate semel eversa,
hoc genere dæmoniorum ejecto, sub-
tile malum profligatur, latens venenum
eliminator, mortale animarum virus
arceatur, spurius mentitæ sanctitatis fu-
cus removeretur, est enim una corpore,
multiplex ambitioso capite hypocrisis,
quæ Chrysologo ennumerante, *crudeli-
arte, virtutem truncat, murone virtutum,
(quod paradoxum rarius) jejunium je-
junio perimit, dum ipsa jejunio corpore
comedentium oculos allicit, lingvarum
laudes elicit, & jejunantium merita sui
jejunij demerito prostituit ac confundit;
orationem oratione evacuat, ut quæ con-
cordi justorum ore evibrata nubes pe-
netrat, sacrilegis hujus adulteræ fauci-
bus excussa, ad portas inferi æternam
condemnanda descendat, denique, mi-
sericordiam miseratione prostermit, (t) dum (t) ferm: 7.
Patrem misericordiarum, qui petentibus
in nomine filij infallibiliter quidquid**

Hypocrisis je-
junio jejni-
um perimit &
virtutes de-
struit.

(q) Gloss: ap:
Lyr: sup: 1.
& Soph:

petunt concedit, ad ulciscendum impellit, ad feriendum constringit, dum spuriae matris adulterinae proles non orantes, sed execrantes se simulant orare, quasi scrutator cordium, quid cogitent, valeat ignorare: quærunt iustorum oculos excacare, sinceras electorum animas depravare, simplices inuentium obtutus defraudare, quasi defixum conditoris oculum possint captivare, aut minitabundam supremi iudicis aciem declinare, cuius Divinis est adeo exosum oculis hypocrisis flagitium, ut minimam illius umbram horreat, quamcumque, sit licet solum analogica, similitudinem declinet.

Jacebat in suae matris gremio, in terrae tumulo quatrduanus ille Lazarus, quem sciens mortuum omniscius Redemptor asseruit dormientem, qui enim obiit hominibus in regionem longinquam decedens, abiit Domino, mox rediturus, quia pari facilitate fuerat resuscitandus de sepulchro, quâ soporatum corpus dormientis excitatur à somno. Non tamen sine lachrymis prodigiosum Opus aggreditur, seu ut prius, commentante Ambrosio, *lachrymis suis mortui delicta lavaret.* (u) Seu ut ex Pannonis sententia, *ut lachrymis filij sui Salvatoris nostri inter ipsos caelos Pater flecteretur,* (x) clamat dein, illum clamorem validum præludens, quo patibulatus Judæorum Rex erat exspiraturus, clamat voce magnâ, *Lazare! veni foras,* exilit ocyus quatrduanus sepulchralis advena, *velut è sepulchro partus & post partum sauciatus,* ut loquitur Selevciensis Basilus, (y) exutâ morte, clausis oculis iter carpit, victis pedibus egressum inchoat, nisi adstruere malis, (cum Chrysologo differente) Lazarum ligatis pedibus & manibus à tartaro fuisse relatum ad superna, subjungit præclarum suae affectionis argumentum eloquentissimus Ravennas, *nam si de Moyse corpore diabolus angelo contradixit, quomodo non tartarus Christo de vita & resurrectione Lazari non contradicet.* (z) Illud ut inquiratur est dignissimum, est utilissimum, ut resolvatur, cur veniens ex Ephrem ubi latere voluit, qui nisi volens comprehendi non valuit Divinus viator veniens in Bethaniam, & residens in coenaculo Simonis leprosi; quem nuper à lepra mundaverat, inter alios convivas, Lazarum habere voluit com-

mensalem? nec enim sine peculiari mysterio dilectus JESU discipulus hunc solum præ reliquis individualiter nominat, omisso quovis nomine cæterorum, *Lazarus unus erat ex discumbentibus,* recensens castellum Bethaniae, adjungit veluti necessariam illius loci circumstantiam, *ubi Lazarus fuerat mortuus, quem suscitavit JESUS.* (a) Putas fortuito hunc solum revereri hac Evangelica in historia, quam scripsit illa sublimis Aquila, quæ quidquid scripserat, de incarnatae Veritatis pectore hauriebat, putas id casu exaratum ab illo illius calamo, quem exarantem direxit, cui scribenti dictavit, quidquid scribendum fuerat, DEI Spiritus. Non credam ego ullam vel litteram, nè dicam syllabam reperiri, quem velociter scribentis scribæ calamus non conscripsit. Excludatur Martha fortè propter prudentiam suam rogata, ut autumat Carthusianus, à Simone; adgeniculata pretiosi hospitibus pedibus Magdalena ungebat moriturum, dissimulat utriusque sororis absentiam Sapientissimus Redemptor, nec tamen finit fratrem Lazarum abesse; confluxerat ex oppidis & urbibus numerosa congeries, non propter JESUM tantum, sed ut Lazarum viderent, quem sepulchralibus constrictum fascijs, verbum patris à porta inferi solâ voce nuperrimè revocavit. Assignat adæquatam latentis dubij rationem Hieronymus, confirmans unâ simul providam infestæ hypocrisis eliminationem, *quotiescunque mortuum suscitavit, jussit ei dare manducare, nè resurrectio phantasma putaretur, & Lazarus post resurrectionem ob hanc causam scribitur, cum Domino inijsse convivium,* (b) dilecto sibi Dalmatæ quasi periodò consonâ adstipulatur Augustinus, *nè putarent homines phantasma esse factum, quia mortuus resurrexit, unus erat ex recumbentibus, vivebat, loquebatur, epulabatur, veritas ostendebatur, infidelitas Judæorum confundebatur,* (c) quorumnam suspicaris? opinor ego, non nisi infidelium Phariseorum maximè & scribarum, venit Christus (Doctores angelici assertò) in Bethaniam, ut memoriam resurrectionis Lazari revocaret, quando audientes Pharisei, quæ fecit JESUS, collegerunt concilium cum pontificibus, resuscitatio siquidem quatrduani mortui (notante Carenli) nono die contigerat, ante ramos palmarum victori mortis substratos, videlicet sex-

(a) Joan: 12.
v. 1.

Christus suscitatum Lazarum commentum habet, ut hypocrisis eliminetur.

(b) cont: Jo-
vin:

(c) Tract: 50.
in Joann:

Signum verae resurrectionis est manducare resuscitatum.

(u) lib: de Jof:
c. 10.

(x) serm: de
LAZ:

(y) Orat: 35.

(z) serm: 65.

Infernus Lazarum è sepulchro levavit ad vocem Christi.

tâ feriâ, & insequenti Sabbatho, jam agitabatur mors illius, qui pridie mortuum suscitavit, & ideò illuminata sponsi radijs Mater Ecclesia, post illud fera-le Sabbathum auspicatur Dominicam passionis. Istorum igitur parietum dealbatorum fallaciæ obviatura simplex veritas confusura confœderatam hypocritarum dementiam incarnata Patris sapientia, intentis confluentium spectatorum oculis, manducantem objecit Lazarum, qui (Augustino edicante) multa de locis pœnalibus referebat convivantibus, & de tristicijs inferni; (d) ut enim inquit Chrysostomus, *hoc sincere resurrectionis signum est, post multos dies & vivere & manducare*, profligaturus ex Judæorum cordibus inquilinam hypocrisim, manifestam præsentabat veritatem, nullò fucatam fraudulentæ fictionis stibiò, nullo velamine contectam; nè phantasma putaretur, Lazarus epulatur, & quia esse phantasmatum apparere est; nè appareret tantum de morte ad vitam reductus, jejunium declinat, ut per escam vita cognoscatur. Ecce! post modicos dies, post triduanas mortis exuvias, Lazarus cum suo suscitatore convivatur, ut mortale corpus, quod Divina vox è funestò pallore è regione umbræ mortis revocaverat, videatur.

Hypocrita est histrio diabolici, & phantasma.

(e) hom: 1. de jejun:

Hypocrita vult tempus suæ magnitudinis transgredi.

Phantasmatis originalem uterum inquire! nec aliam ab auræ inanitate reperies, ex aëre componitur, aëre pascitur, ab aëre sustentatur. Hæc planè hypocritarum matrix est, qui exterminatam faciem pro laudis stipendio prostituunt, non nisi pede pendulo pavimenti superficiem inambulant, arrati crines feralem cometam indicant, sed propriæ calamitatis prælagum, vox hæret faucibus spectro articulanti syllabas consona, cur faciem Dominici vultus lumine signatam squalidis tristitiæ tenebris obscuras infelicitissimè tenebrio? tragædum agis conductis ambiens oculis alius apparere, *hypocrita id est histrio vocatur is, qui in theatro alienam personam sumit*, (e) testatur Basilus, & quia (Tertulliano recensente) nemo in spectaculo ineundo potius cogitat nisi videri & videre. Phantasticum illius tenebrarum principis te probas comicum, qui ut suos alliciat spectatores fallaci spectaculo, in lucis Angelum se transformat. Eodem capite, quo extermini-

natas hypocritarum facies detestatur Divinus conditor, hoc saluberrimo eosdem sugillat improprio, *quis autem vestrum cogitans potest adjicere ad staturam suam cubitum unum?* (f) qui paucas ante lineas exterminationem facierum Phariseis exprobraverat, quasi eosdem redarguat, qui dum facies suas exterminant (interpretante Chrysostomo) easdem corrumpunt & dispergunt; protelare eas cogitant, quasi id curiæ nostræ attribuendum foret, quòd facies in parvitatem declinaverit, ideòque pariter nostrâ valeat solitudine in ampliore mensuram dilatari. Ponderat hanc temerariæ præsumptionis gravedinem Cassianus, & quonam censurandi sint anathemate subjungit. *Detestabile est hypocritarum genus, qui exterminant facies suas, illas præ tristitia, seu aliquo artificio immutantes*, quorum, quòd sit delirium, quod hujus stigij phantasmatis exitium, censor clarissimus subnectit, *quid huic dementiæ possit equari in malo, penitus non invenio*, (g) invenietur tamen informi culpæ conformis pœna, nec alia ab ea, quam præsumptuosus ille nuptialis epuli commensalis subire debuit, ligatis manibus & pedibus in exteriores tenebras ejectus, quem nec gaudiosa celebritas exemit à supplicio, ob reatum hypocrisis inflicto; destitutus quippe decoro virtutum syrmate interius, fingeat se exterius sanctorum gaudio exultare, iniquus justorum se aggregavit collegio, & quasi eorum unus ad agni nuptias accedere præsumpsit; quò irritabatur adeò Rex gloriæ fraudulentæ temeritatis flagitio, ut sinè minima dilatione temporis, in ipso nuptiarum filij tripudio, mandaverit insolentem hypocritam æternis cruciatibus torqueri, quasi miserator Dominus, qui alijs peccatoribus misereatur & commodat, nesciret falsi simulatoris imposturam etiam ad punctum temporis dissimulare; propterea sublati manibus & pedibus in tenebras exteriores expellitur, non solum quia peccator erat, sed quia peccator cum esset, sanctitatis sibi meritum vendicabat; effatur Ambrosius. (h) Consimili funere tumulantur hypocritarum animæ, qui laudem diuturnam existimat, dum post laboriosa conamina, tot fraudum laqueis tandem eandem humat, sed momentaneam fuisse intelliget, quando eandem inopinatò

(f) Matth: 6. v. 27.

Incomparabile vitium est hypocrisis.

(g) Sim: Cass: lib: 10. c. 36.

(h) serm: 3. de Nativ:

tò vicinæ mortis obrutus periculò, lamentabiliter amitteret. Gaudet securus modò in prima, quam tantâ sollicitudine obtinuit, sessione, exultat in primo honorum accubitu; jubetur ascendere superiùs, qui hujus promotionis cupidus, veluti humilis inferiùs sistit; lætatur inclinatum capitum salutatione, tumet in subditorum numeroso famulatu; sed ecce! post modicam arrogatæ prosperitatis naniam, post lusam ludicri impostoris tragædiam, vincente supremo decidentis vitæ articulo, totum in ictu oculi consumitur, ac si in orbis orbita nunquam fuisse nosceretur; hanc umbram luminis, hunc ludum temporis, hanc bullam gurgitis, hanc pompam fulguris, hanc laudem murmuris, hunc plausum nominis, aptissimâ compendiabat paræmiâ Sophar Naamathites, *velut somnium avolans non invenietur, transiet sicut visio nocturna.* (i) Legit Pagninus, *vagabitur*, adverte inconstantiam!

(i) Job: 20.
v. 8.

vertit Vatablus, *fugabitur*; reflecte præcipitem violentiam! est universa viventis hypocritæ fabula, nonnisi intuitiva visio vaniloqui phantasmatis, quæ hoc ostendit in imagine, quod ei nullatenus competit ex veritate; quod exhibet, non agit, quod facit non ostendit: illudit veluti imago somni, divitem virtutibus statutam deceptis spectantium oculis obtrudit, nève gratis indormentium populorum oculos deluserit, laudis remunerationem de fallaci ostentatione tollit; *undè rectè somnio comparatur* (inquit moralis Papa) quia ab eo omnis laus & gloria, quasi dum tenetur, simul & amittetur, quando carnalem claudens oculum, aperiet intellectum, visurus æterna inter supplicia, quod universa coacervatæ æstimationis prosperitas delira inter somnia evanuerit, ac velut nocturna visio phantasmatum declinârit, nunquam impostorum reditura.

Interfecisti in die furoris tui, percussisti,
nec misertus es.

Sermo Sexagesimus Quartus.

Valdè difficulter convertitur hypocrita,
& salvatur.

Justitia DEI
condemnavit
irreparabili-
ter angelum,
Benignitas
DEI repara-
vit hominem.

Misericors Divinitas, quæ miserorum cruciatibus non pascitur, cur exardescens in die furoris sui, infligit ultionis verbera non saturatur? quod damnatorum lachrymis non amplius indulgeat vindex Justitia, est æquissimum; sed ferientem dexteram sinè miserationis judicio quosdam ex viatoribus percutere, auditu horridum, aspectu terrificum videtur. Est propriū non minùs semper, quàm soli DEO, quòd Dominator virtutis sit, qui cum tranquillitate judicat, & cum magna reverentia nos disponens, salvat facillimè, ac difficillimè condemnat; hinc est, quod superbientem angelum reparare non voluit, & tamen arrogantem hominem redimere acceleravit; dum enim ille suâ iniquitate corruit, elevatricem dexteram menti non porrexit, dum verò iste alienâ inductus malitiâ cecidit, ambobus brachijs prostratum elevavit, quando Divinitati humanitatem socians, utramque

in salvandorum hominum remedium impendit; si ergo humanum genus ad thronum gratiæ post lapsum, in funiculis Adæ in vinculis charitatis trahitur, si quisque cæcutiens peccator ad lumen pœnitentiæ accedere permittitur, si solus nequam spiritus à veritatis clementiæ vestibulo rejicitur, si ille tantum apostata à spe pietatis ac indulgentiæ excluditur, ad suæ restorationis fiduciam proserpere, nullâ conversationis emendatione ad expectationem veniæ approximare finitur, cur suas cum filijs percussas filias sinè commiseratione lachrymabundus Propheta conqueritur, quasi amissam pristini statûs integritatem recuperare nequeant, & adhuc in viatorum numero gradientes, ante finem jam sinè fine, quod suis demeritis metuerant, cogantur tollerare! necdum ad noctem mediam pertigerant cum fatuis hisce virginibus infatuati juvenes, & jam in umbra mortis mortuo nondum corpore obumbrare compell-

*Hypocritis
raro dat ve-
niam, nam
raro conver-
tuntur.*

Hypocritæ o-
mni flagello-
rum genere
verberantur,
sed nullo cu-
rantur.

pellantur præproperi viatores! percussisti, nec misertus es! declinaverunt, non diffiteor, vanissimi palpones ab interiore lumine, nec alijs quàm tenebrarum filijs merentur aggregari, cur tamen Divinis oculis exosi peccati cæcitas sic caligantes hæc animas jubetur obruere, ut nunquam amplius ad lucem pœnitentiæ valeant respicere, nunquam Solem Justitiæ sibi propitium videre? Veruntamen! si gementis Jeremiæ querimonia maturiori scrutinio discutitur, non impossibilis mendacis hypocritæ ad lucem Veritatis reditus discernitur, sed quantum sit difficilis, severâ hac percussione declaratur, quam non infligit clementia, ut castigatus prævaricator erudiatur, sed plerumque ultrix incutit Justitia, ut pertinax converti renuentis animæ obstinatio fatali verberariatur, contra quam emolliri nesciam peccatorum duritiam, apud Prophetam Dominus conqueritur, quod hujusmodi incorrigibiles, sinè optata expectatæ correctionis resipiscencia infructuoso verberare corripiantur: quos dum vindicta ultricis Justitiæ in tribulationibus percutit, eorum tamen obstinata perversitas à cœptæ voluntariè iniquitatis dementia non resipiscit, *induraverunt facies suas supra petram, & noluerunt reverti.* (a) Attrita fronte quemvis excipientes impetum restiterunt, durissimoque corde non ultrâ metuentes verbera, non formidantes vulnera, verberantem irriserunt, vulnerantem eluserunt; quorum exitiosam perniciem deplorabundus Isaias hoc uno incorrigibilitatis anathemate perstringit, *vulnus & livor, & plaga tumens, non est circumligata, nec curata medicamine, nec fota oleo;* (b) Vulnerat baculus, ad livorem usque flagellantes virgæ sauciant, tumentem plagam gladius infligit; oleum profuit vulnere, livor subicitur medicamini, & plaga tumens, ut tumor concidat, ligamine curatur; quasi dicat (Carenſi commentatore) *omni genere flagelli percussi fuerunt;* quid durius potest accidere patienti? quid violentius infligi reo sustinenti? & nullo genere medicine curati, nihil molestius medico invigilanti, nihil fastidiosius salutem ægri solerter procuranti! est triplex genus vulneris, quò viatrices animæ in civitate sancta Jerusalem, Jerechontinam versus perfidiam descendentes crudeliter feriuntur, lethaliter san-

ciantur? est primum carnis concupiscentia, quæ sauciat ejus integritatem per modum vulneris; hanc sequitur effrœnis oculorum lascivia, ob quam nequam oculus lividi, & insatiabilis oculus cupidi à Siracide nuncupatur; uterque scatet livore turbido, quò mentis claritas obfuscatur; succedit instar tumentis plagæ, indomita vitæ superbia, de qua conqueritur supremus Conditor apud Jeremiam adversus Israël, *infernabilis fractura tua, pessima plaga tua.* (c)

Hoc quovis vulnere langvet ac scattet exoculata mens arrogantis hypocritæ, quæ nec ligari sustinet fascijs præceptorum, nec se foveri finit largitione beneficiorum, nec tandem curari patitur timore suppliciorum, Rex pacificus severiori redarguit querimoniâ ut reprobandos, objurgat condemnandos hoc terrisono Salomonis proverbio, *vocavi, & veniſtis,* contemnendo prædicatorum exhortationes, ac magistrorum instructiones, qui circumligare desideraverant vestrarum animarum vulnera, ut curarentur; *extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret,* submisi suavissimas mearum consolationum unctiones, saluberrimas mearum inspirationum commotiones, nec tamen tam pretioso Divini Spiritûs oleo foveri admisistis; *despexistis omne consilium meum;* (d) quò suadebam renuntiare visibilibus, & ei, quod bonum est & invisibile, firmiter adhærere, respuistis hoc pharmacum, & abnuvit furibunda phrænesis hoc medicamine sanari. Risistis medium, quasi nullâ percussæ ægritudine, iste pariter in interitu vestro ridebit, dum vestro mederi exitio, vestrum non volet supplicium impedire; quando, qui habitat in altis, nolet vobis præcipitatis ad tartara misereri; at subsannabit, dum perditæ salutis opprobrium gementibus & stridentibus exprobrabit, quando benignâ facie electos suos respiciens, vultu terribili vos territos consternabit; in risione liquidem hilaris facies ostenditur, in subsannatione deformatur. Infelix hypocrita inflicto verberare existit durior, quodque est cogitatu horridum, adversus verberantem benigni patris dexteram mordaci dente laniantis blasphemie insurgit; nec camo, nec fræno stringi consentiunt, sed quidquid dissolutam eorundem insolentiam coercere nititur, omni potentiarum robore dirumpere

(c) Is: 30. v. 12.

(d) Prov: 1. v. 25.

Ridem DEUM
in eorum interitu, videbuntur à DEO post mortem.

(e) Job: 36.
v. 13.

Specialiter
provocant i-
ram DEI su-
per se.

conantur, hinc & delicta flagellati despiciunt, & flagellantem terribilibus improperijs flagellare contendunt; sic quippe iniquissimi hypocritæ perversitas eundem obligat, ut à culpa infligenda vel infligenda poenæ gravitas peccantes nullatenus divertat. Hinc Helii dixit verissimè, quamvis insignem per calumniam applicuerit erroneè intemerato Jobo: *simulatores, & callidi provocant iram DEI*, (e) non illam, quæ placari sustinens flagellat temporaliter, sed aliam omninò implacabilem, quæ reprobos æternaliter cruciat, perenniter condemnat; conjungitur simulationi calliditas, nisi enim ingenio calleant, nequeunt simulare, quod appetunt æstimari; fallaciter namque conditionem propriam dissimulare, & alienam mendaciter repræsentare, non est obtusi sensûs ministerium, sed subtilioris astutiæ indicium, acurioris ingenij argumentum, eandem quippe personam geminare, individuum unius animæ essentiam duplicare, proprium occultare genium, & alienum simul ostentare, inanem caducæ vanitatis gloriam animatus adamare, & tamen eandem defraudatis oculis, ut hostem declinare, solertioris intellectûs est opificium, non rudioris animi commentum. Provocant itaque callidi simulatores iram DEI, legit Pagninus, *ponent furorem supra se*, dum enim scientes bonum despiciunt, & cognoscentes malum faciunt, dum vera mala supprimunt, nè horreantur, & falsa bona objiciunt, ut videantur, non tantum promerentur DEUM vindicem experiri, sed insuper furentis iræ suæ verberibus torqueri. Vix tamen gravissimâ furentis DEI dexterâ flagellati, iniquos se sustinent reputari, quia non sicut humiles filij à Patre optimo eligunt castigari, qui solum, non superficiali tamen, delicti confessionem exigit, moxque cum pœnitente, nè ferriatur durius, pijsimè condescendit. Paternæ manûs verbera perfidum impostorem minimè corrigunt, severam exulcerati Judicis vulnera eorum obdurescentes animos ad pœnitentiam non perducunt: dum enim peccatores ab alijs reputari fugiunt, dum sanctitatem simulantes justorum choris aggregari ab hominibus ambiunt, se ipsos ab electorum numero segregant, dum se ab impiorum colluvie longè peregrinantes monstrant.

Hinc est, quod omnem veniæ spem abjiciant, dum indulgentis misericordiæ oculum, ambitiosâ mentitæ sanctitatis fallaciâ, velut nube densissimâ sibi præcludunt, dumque per viam duplicem totis conatibus ad concupitum humanæ laudis brachium properant, salvificam simplicissimæ Veritatis faciem, nè decurrentes respiciat, detestabiliter elongant. Quod quamvis cuilibet peccanti videatur proprium, non tamen crimen aliud ac execrandæ hypocrisis, offensum Judicem reddit totaliter alienum; quisquis enim iniquus est, nec tamen sanctus videri appetit, fateri, quod iniquus sit, nullatenus erubescit, qui verò post commissa prius flagitia, humana humani favoris judicia venari satagit, iniquitatem suam prodere meticulosus exhorrescit; hinc ille dum gemebundâ voce pro delictorum indulgentia humiliter supplicat, dum humilem suarum prævaricationum abominationem confessione seriâ annuntiat, ab auscultante DEO non solum veniam desideratam impetrat, sed insuper auxiliatricem gratiam, adversus futura tentationum discrimina reportat; sed iste sanctus videri solitus, justus existimari assuefactus, prævaricatum se fateri veraciter renuit, nec confiteri, nisi cum expectatæ laudis fœnore consuevit; cognosci quippe peccator refugit, nisi mentita larvati peccatoris facies, subsecuturam justitiæ panegyrim repro-mittat. Declamat contra incorrigibiles hosce humanorum favorum venatores Hilarius Pictavensis, dum coronatum eorundem æmulatorem, constantium insignem hæreticorum propugnatores, stolum nefariæ hypocrisis professorem, magnanimâ panegyri perstringit: *hæreses comprimit, nè Christiani sint; sacerdotes honorat, nè Episcopi sint; Ecclesiæ tecta struit, ut fidem destruat: nulla gravior jactura, quam sub religionis specie Christum opprimere!* (f) sequebatur videlicet sædisfragus imperator, antesignanum suum, inter crudeles principem, inter simulatores præsidem perfidum Pharaonem; pluerat ultrix Omnipotentia igni commixtum grandinem super Ægypti terram, quæ plaga duplici portentosa prodigiò, ut Cajetanus adstruit, duplicatâ formidine regalem ferocientis tyranni animum concussit; ut enim Hebræus indicat, *fuit grando*

*Præscindunt
sibi ipsis viam
spei ad salutem.*

(f) lib: cont:
Constant:

Confitentur
peccata sua,
sed more Pha-
raonis men-
tientis ovem.

(g) Exod: 9.
v. 27.

(h) 2. Reg: 12.
v. 13.

& ignis apprehensus inter grandinem, con-
fringebatur omne regionis lignum, con-
quassabatur universa camporum herba,
nec parcebatur homini, nec ignosce-
batur animali; primum fuit miracu-
lum localis circumstantia, Ægyptus e-
nim (si attestanti Philoni credimus) ver-
nat in ipsa hyeme, ignara nivium, qua
non obstante amœnioris auræ placidif-
simâ temperie, subito tamen aër ille
tenuis & temperatus naturam novam
propemodum induit, ut quæcunque
virescere jam cœperant ferali grandine
laderentur; secundum erat prodigium
naturæ (si licet dicere) si particularem
scruteris inclinationem, omnino violentum;
violento siquidem motu ignis a-
scensum semper ambiens, cum grandi-
ne præcipitabatur ad terram, hinc enim
ignis deprehensus fuisse scribitur, ut
inter grandines ad instar captivi alieni-
genæ mancipatus. In horruit ad hor-
ridam floridæ regionis stragem Rex
barbarus, & territus fragore cœli, qui
resonabat in grandine, rogare cæpit,
qui imperare solitus, Divino hætenus im-
perio parere recusavit; utque horri-
dam manum abigeret, ad suæ tyran-
nidis confessionem mendax hypocrita
confugit, si fortè commiserans propitij
conditoris clementia, quam infinitam
toties audiverat, nunquam crediderat,
fictum absolveret pœnitentem. Inge-
muit simulatus pœnitens, fremens fu-
rore potius, quàm mœrens offensi Nu-
minis dolore, *peccavi etiam nunc*, (g)
quid voce hæc validius, quam dum ad-
versus comminabundum judicem ple-
tendus David intonuit, armatam san-
ctissimi vindicis dexteram, ad ferien-
dum enervavit, quando Dominus ore
prophetico respondit, confitenti morari
nescius, dum moras pœnitentiæ pec-
cator incipit rumpere: *Dominus quoque*
transtulit peccatum tuum, non morieris. (h)
Sed vox impostoris Ægyptij erat inani-
mis, dissentiente animo ab evomentis
hypocritæ faucibus extrusa; timoris
hoc idioma est, non timidi amoris;
timet nefandus idololatra jam suo im-
minentem capiti furoris gladium, non
timet, sed odit Dominum ferientem;
quod horret malum pœnæ est, non of-
ficiosus punientis DEI cultor, sed sui,
qui interire cæperat palmarius amator;
fateretur præsentē plagâ iniquitas æqui-
tatem judicis, quem hætenus continu-
ante blasphemîâ condemnabat; *Dom-*

nus justus, ego & populus meus impij! præ-
clara foret oris pronuntiatio, si cordis
consonaret confessio, si mentis tuæ imi-
tatio corresponderet (*inter falsa mul-
ta verum quoque loquitur*) subjungit in-
signiter auctor catenæ Græcæ, *sed ex*
hypocrisi, se & populum suum impios no-
minans, potius quàm revera credens.

Hoc est congenitum vaferrimæ hy-
pocrisi ingenium, quamdiu terrore pre-
mitur, præsentat grandia, promittit
plurima, amotò justî timoris stimulo,
ad pristinam revertitur insolentiam,
redit ad illam, quam tremulus dimi-
serat peccandi libertatem; quid am-
plius desiderasses ab impio hac publica
suæ iniquitatis evulgatione? *sed hæc*
confessio mera fuit hypocrisis, continuat
memoratus interpretes eandem commen-
tari, & *profecta est non ex sincera fide,*
sed ex gravitate supplicij; cavillari, se &
innocentem convitari reclamationem men-
dax versutia, sed luculentum fatalis
eventus dat testimonium, magna ces-
saverant vix tonitrua, stillare de-
sijt pluvia, quod videns Pharaon, auxit
peccatum, & ingravatum est cor ejus, &
servorum illius; narrat sacer Histori-
cus. Ingrata mundi bellua! mendax
hypocrita! dulcis & rectus Dominus,
te servum nequam eliminare poterat,
quando Scrutatorem cordis tui amen-
ter fallere primò, quod effutivisti men-
dacio, statuebas; non poterat in aquis
validis tuam submergere barbariem,
quando aquam in sanguinem convertit?
non poterat sangvisugentem belluam
reputantibus bestiis in pabulum obji-
cere, quando lustravit ranas in exer-
citu, quò adeò terram operuit, ut in-
grederentur cubicum lectuli tui, & ascen-
derent super stratum tuum? non pote-
rat morfu pestifero te interimere, quan-
do vibrantes per aëra immisit Cyniphes,
quæ minutissima licet corpuscula, acer-
bissimo terebrarunt aculeo tuorum sub-
ditorum corpora, dum interiùs per na-
res & aures penetrantia fauciatorum
penè præcordia lancinârunt. Poterat
procul dubio alias inter plagas te pla-
gâ insanabili ferire, sed expectabatur,
ut scperes, nunc tandem ubi insipien-
tior evadis ex applicato pœnarum phar-
maco, vicinior tuus accedit interitus,
dum post inflicta tuæ crudelitati verbe-
ra tonantis cœli voces perstrepunt, &
ignis discurrens in grandine, tuam quam
ja-

Cælum diu
expectat an-
tequam fe-
riat.

jactas regalis throni potentiam post paulo præmonstrat incinerandam. Adverte saltèm amodò mitissimam Divinæ correptionis temperiem! erudit te horrendis vocibus, ut revocari sustineas, igne succendit frutices, ut tuæ iniquitatis spinæ & tribuli exurantur, & incentiva tuæ libidinis cum violentia tuæ tyrannidis exurantur; verùm frustra nea collaborantis cœli esse videntur conamina, quæ avertendo hypocritarum exitio applicantur! hærent ad portas inferi, quæ adhuc viventes excipiunt illos, nec deserunt, quin ocyùs cooperiant morientes! ad ostendendam firmitatem militantis Ecclesiæ supra petram fundatæ, pronunciaverat aliquando incarnata DEI Sapientia irrevocabile hoc oraculum, indefectibili munimine corroboratum: *portæ inferi non*

(*) *Matth: 16. v. 18.*

Portæ inferi sunt tormenta & blandimenta persecutorum.

prævalebunt adversus eam. (i) Siccine caliginosa tenebrarum regio cereis clauditur januis, nè dejectis de beatorum regia spiritibus ullus egressus pateat, aut ferreis obserantur vectibus, nè spes subsequendi exitûs affulgeat captivis animabus? novi quidem, quod luminosus Cherub, flammeâ conspicuus rompheâ, in arboreto voluptatis ad paradisi januam excubabat; sed illa subterranea tartari claustra, quæ densâ æternæ mortis caligine operiuntur, ubi quicumque capti fuerint, faciliter tenentur, cur egeat januarum munimine; quò ad securitatem occludatur? quod si sacris in literis illud flammivorum aggregatorum cruciatuum ergastulum sub laci schemate describitur, Ezechielis testimonio, dum de reproborum interitu attestatur, *portaverunt ignominiam suam*

(l) *Ezech: 32. v. 24.*

(m) *lib: 9. moral: c. 38.*

cum his, descendunt in lacum. (l) Quo nomine idcirco (Gregorio commentatore) insignitur, *quia hos, quos semel ceperit, semper fluctuantes & trepidis tormentis circumfluentibus absorbet.* (m) Quibusnam claudetur ostijs hic torrens ærumnarum? Accedit involubile supremi tribunalis oraculum, quod insinuante Abraham sepulto diviti in inferno voce terrificâ intimatur, vi cuius immutabiliter statuitur, damnatorum animas apud inferos pœnali custodiæ deputatas, tetrisque illis ignibus alligatas, nunquam imposterum à desperato hoc carcere redimendas, neque hinc ad vos transire, neque huc transmeare quis potest; (n) quâ igitur necessitate, aut quânam utilitate obscuræ huic tene-

(n) *Luc: 16. v. 26.*

brarum principis regię murorum ambitus, vel januarum porticus affingatur; est igitur moralitas in litera Divini Verbi requirenda. Hinc portæ inferi (Anselmo commentatore) tormenta & blandimenta persecutorum reputantur, apud Chrysostomum, *pericula sunt, quæ mortem generant, pericula, quæ ad infernum deducunt.* (o) Occasionem peccandi proximam insinuat, qua intrudente ad locum hunc miseriæ, præproperantes animarum turmæ nullo distinctæ numero præcipitantur. Doctor Angelicus in portis tartari (p) heterodoxos velut perennes orthodoxæ fidei adversarios intelligit, *quia sicut per portam intratur in domum, sic per istos intratur in infernum.*

(o) *com: 1. in demonstr:*

(p) *cap: 16. in Matth:*

Prava ineptaque colloquia in portis inferi fuisse adumbrata Rabbanus autumat, in quantum suis vel authoribus, vel sequacibus iter perditionis ostendunt; sed nulla harum omnium, nec aliarum, quæ possunt erigi, Ecclesiæ, quæ supra petram fundata est, prævalere poterit, quia qui fidem Christi intemerati cordis intentione candidâ perceperit, qui sacrosancta erudientis Verbi dogmata affectu amoris intimi suscepit, omnem iniqui tentatoris assultum, quemvis mentientis angeli impetum, quoties ac quodocunque ingruerit, in omni tempore rejicit & contemnit. Denique Hieronymus doctor maximus concludit evangelicam Divinæ parabolæ allegoriam, *ego portas inferi vitia reor atque peccata*, quas tamen bipatentes januas, quæ vitiorum ostia contractius specificat, imò & sigillatim individuat Doctor Origenes, dum principalem præfigurantis portæ infernalis januæ ministerium viciniori præ reliquis hypocrysi videtur appropriare, *singulæ spirituales nequitie in cœlestibus portæ sunt inferorum, quibus contrariantur portæ justitiæ.* (q) Quid est cœlestibus cum spiritualibus nequitijs, quæ quidem semel in cœlis exstiterunt, sed indè in profundum abyssi, in abyssum tenebrarum ceciderunt, nunquam amplius rediturae, nec unquam per portas inferi ad Solymæ empyreæ vestibulum egressurae, Ecclesiâ sunt novi usitatam scripturæ phrasim esse, quâ sub negotijs versutiæ, vel etiam astutiæ intelliguntur, sunt singulæ unius matris filiae, sunt universa puerperæ hypocrisis genimina, sunt hujus viperæ

(q) *Tract: 1. in Matth:*

Portæ inferi non prævalentes contra Ecclesiâ sunt hypocritæ.

*Hypocritæ
sunt pictores
diaboli.*

germina, quæ mendax non potest virtutem gignere, & scelerata genitrix, nisi impietatem ipsam non valet parturire; parit parens adultera spirituales nequitias in cœlestibus, dum simulatores evomit, & parturit impostores, qui Evangelicam in veste lacera, sed mente perfidâ, præferentes paupertatem, Apostolorum successionem jactant, profundâ inclinato capite tentantes humilitatem cœlesti pallio arrogantis suæ superbæ contegunt vanitatem, in arduis cibi potusque abstinentijs quadragenarium exultantis DEI hominis jejunium præsumunt æmulari, judicium in castis moribus mentiuntur, imò fatentur potius fatuarum virginum virginitatem: cœligenos patris misericordiarum filios per singularem gratiam crederes, strenuos cœlicolarum imitatores esse diceres, nisi pictorum æmulerentur artem, qui dum attentis spectatorum oculis illustrem objicere imaginem laborant, dum genuinam subtili penicillo effigiem delineare flagitant, diversos colores variant, externam duntaxat faciem suo cum corporis habitu effigiant, de interioribus minimè solliciti, aut quomodo cor in corporis collocent meditullio, vel quonam artificio in naturalem situm disponant viscera, an pulmo aptè jaceat, an jecur suo in ordine visceribus accedat, hæc universa negligunt, sed exteriora tantum (Simonis Cassiani testimonio) ut aptum spectatorum obtutibus reddatur spectaculum, adamussim disponunt; prorumpit in conforme fallentium hypocritarum præconium illuminatus Pater, eorum definiens simulationem: *sunt pictores diaboli periti suâ doctrinâ in arte pingendi.* (r) exteriora tantum rectificant, interiora nullatenus observant; quidquid distortum cernitur carnis oculo, ad regulam concinnant, nec tamen interiorem purificandi cordis munditiam procurant. O! si se ipsos ante se ponerent, si pari oculo interiora cernerent, vel potius defixis aliorum oculis spectanda exhiberent, quàm copiosis justorum lachrymis deplorarentur, quàm torvis electorum oculis aspicerentur! cæcutientes tenebrarum filij suismet objiciunt obtutibus, obtrudunt errantis conscientie aspectibus, bona quæ rarè, nec benè faciunt, subtrahunt sibi, occultant alijs pessima, quæ indies malevolè committunt, hæc solum vigilanter respici-

unt, circumspectâ sollicitudine contendunt, nè quid foris reprehensibile peragant, undè laudem justitiæ apud humanos internorum operum censores perdant; ut mundi sint foris in opere omni conamine sollicitant, quàm sint crudeles suæ salutis sicarij, non cogitant suamet sævissimi hostes animæ, quam in favorem arrogantia immaniter trucidant.

Inflati spiritu intelligentiæ sed præsumptæ, mundi prudentiam præ omni cœlestis Sapientiæ eminentia capere cupiunt, præsentia tantum quasi amore digna diligunt, futura post temporis epilogum non attendunt; lingvarum laudes esuriunt, quas dum plenâ aviditate percipiunt, sed illibenti aure audire se ostendunt, cœlestem se vitam agere externo suspiriorum impetu ostentant, ut libidinem gloriæ præconiorum inanitate expleant, quàm totis præcordiorum affectibus investigant. Illud malorum omnium, quibus scatent, est pessimum, illud est miserabilius condemnandæ hypocrysis exitium, quod vix, aut fermè nunquam verus hypocrita ab hominum desideratis favoribus recedens, ad DEUM licèt bonorum omnium largitorem sese animiter convertat, ut vivat. Hinc postquam veridicus Sophar hypocritarum breve tripudium æternitati comparatum, attentius considerasset, illudque in puncto coarctasset, inquiens, *gaudium hypocritæ ad instar puncti*, quod ingruente mortis articulo, quasi non fuerit, comparet, dum interim transeunte gaudij lætitiâ, pœna jam cruciare incipit perenniter duratura, subjungit: *ossa ejus implebuntur vitijs adolescentiæ, ejus, & cum eo in pulvere dormient.* (s) Dum enim hoc, quod malè inchoaverat, exercere indiscriminatim continuat continuantium pravitatum consuetudine in osseam duritiem obrigescunt, quæ usque ad pulverem perdurant, id est usque ad mortem associare ac comitare hypocritam non cessant; ossa hæc in pulvere ei condormiunt, *quia non nisi cum ejus vita finiuntur*, (t) concludit Gregorius, quo cinctus satellitio dum ad judicium properat, quid aliud, quàm irreconciliabilem æternæ damnationis sententiam expectat? implentur ossa eorum adolescentiæ vitijs, dum enim levitate mobili multa pueriliter perpetrat, etiam agendo fortia in pravæ van-

*Hypocritæ
præligunt
mundi prudentiam.*

(r) lib: 10. c. 36.

(s) Job. 20.
v. 11.

(t) lib: 15. moral: c. 5.

Offa hypoevitæ implentur vitijs adolescentiæ suæ, quæ non nisi cum ejus vitæ finiuntur.

nævè intentionis vitio mollescit, dumque suis operibus puram intentionem non sociant, contemptâ puritate bonorum operum, in omnibus, quæ operantur, peccant; hi planè sunt steriles operarij, qui crucem bajulant, sed tamen in tenebris ambulant, dum ducem prævium, dum veræ crucis bajulum declinant; portare crucem Christi gloriantur, sed Christi agere pedissequum dedignantur; patientis DEI passionem participant, sed secururæ ad vesperam gloriæ dilationem fastidiunt, inanem à laude hominum scaturientem plenius amplexibus constringunt, sicque mercedem suam in terris accipiunt, nec alium post consummatum præfixi laboris terminum expectant. Hi sunt, quibus indignabundus Jeremias non exoptando, sed denunciando intimat: *induc super eos diem afflictionis, & duplici contritione contere eos.* (u) Afflictionis speciem septuaginta Interpretes lectione suâ insinuant; *induc super eos diem pessimum*, in qua & exanimabuntur in corpore, & longè infelicius in anima damnabuntur; redde duplicem eorum iniquitatem, pœnam duplicando pro duplici iniquitate quam perpetrarunt, peccantes & mala committendo, & bona malè peragendo, conterentur siquidem in anima & corpore (ut explicat Interlinearis) quando suscipere de manu Domini duplicia cogentur, ut & malorum operum pravitas puniatur, atque bonorum corruptio per malè quaesitam humanæ laudis fermentationem feriat. Hi sunt, qui ærumnarum amaritudinem in via propinatam de torrente bibere non recusarunt, nec tamen cum transeunte Christo caput in patria exaltabunt; lugent sinè solatio, quod beatis lugentibus reservatur, laborant absque præmio, quod operarijs in vinea ad vesperam præsentatur.

Hinc est, quod futurorum præsciis homo DEUS, & providus pro discipulis Magister bonus, dum deserturus mundum adoptatos commendat filios, nè se querantur orphanos, hanc speciali utitur deprecatione, Pater sancte! *sanctifica eos in veritate*, (x) addit Græcus, *in veritate tua*; annon sanctificati erant in veritate, quibus dominantium Dominus spondit, *jam non dicam vos servos*; fortassis ideò, quia servus non manet in domo in æternum, nisi timo-

rem foras à charitate mittendum dimittens amantem transeat in amicum; hos autem amicos proficitur, ad quam quisquis pervenit dignitatem, dona, quæ percipit super se, non suis tribuit meritis, sed donis, & muneribus amici; cur ergo sanctificari eos supplicat, & quidem in Veritate Patris? utque Patrem constringat arctius, ut instet validius, ut impetret copiosius, urget ferventius, & pro eis ego sanctifico me ipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate; annè sanctificandi erant in veritate hæredes testamenti novi, cujus & veritatis & sanctitatis umbra fuit præfigurans Veritas ac sanctitas veteris testamenti? ad hoc collimat Augustinus, *sanctificavit Pater in veritate, id est, in verbo suo in Unigenito suo, suos hæredes ejusque cohæredes*; (y) sanctificandos explicat Chrysostomus, per sancti Spiritus donationem & rectitudinem dogmatum Evangelicorum, rectis quippe dogmatibus de DEO sanctificatur anima viatoris, hinc illicò subjungit, *sermo tuus Veritas est, hoc est, effatur dogma verissimum os aureum de Veritate, nullum mendacium est in eo, & nihil typicum ostendit, neque corporeum*; (z) hanc sanctitatem nec scit, nec petit, fugit & odit fallax hypocrita, hinc à sanctificatis hæredibus excluditur, de serie sanctorum cohæredum inter mendaces filios hominum, inter fallaces patris mendaciorum filios expellitur, proscribitur ac profligatur; nil huic falsidico impostori cum veritate est proprium; nil de sanctificatione Patris participandum in æternum. Sed nec de hoc tacere voluit simplex veritas, sed duplici huic veritatis adversario, simplicitatis æmulo, cuinam associandus collegæ, cuinam sit collegio inferendus, extensione tacitâ insinuat, dum traditorem ab Apostolico senatu segregat, & ad interitum adhuc dum viveret, præcipitandum clarissimè demonstrat: *quos dedisti mihi, ego custodivi*; quos enim ei custodiendos tradidit Pater optimus, hypocritanti mundo commisceri nullatenus permisit; nec enim ut mercenarius has oves Pastor optimus suscepit, sed sibi proprias nunquam à se ulla insidiantis mundi astutiâ desociandos, nullâ barbaræ crudelitatis tyrannide avellendos acceptavit; & nemo ex ijs periit nisi filius perditionis, nisi lupo ovina pelle contextus, quem tradens ei Pater sciebat

Christus orat pro discipulis suis sanctificandis in veritate sua, nè quidquam fictum sapiant.

(y) Tract. 108. in Joan.

(z) hom. 18. in Joan.

Ministri DEI fugiunt charitatem simulatam.

(u) Jerem. 17. v. 18.

(x) Joan. 17. v. 17.

bat ab æterno periturum, ob suam pertinacem malitiam, ob suam fallacem hypocrisim, non ob scientiam præscientem, Sanctificandos igitur proponit Patri discipulos, *ut sint ipsi sanctificati non fictè, sed in veritate*, suam adjungit elucidationem subtilis Cajetanus, nil adversatur directius, quàm ficta simulatio sinceræ Veritati, hanc excludendam à cordibus Apostolicis, rogabat & impetrabat sollicitus Redemptor, Tarsensem testor Doctorem gentium, & mundi prædicatorem, qui suos eruditurus Corinthios, clamabat exhortabundus: *exhibeamus nosmetipsos sicut DEI ministros*, & si injunctum requiras præcepti summarium, si modum investigates Divini hujus ministerij, respondet ocyus, *in charitate non ficta*; (a) legit Ambrosius, *in charitate non simulata*, quam illis inesse adstruit, qui in necessitate fratrem non deserunt, nam vera charitas est, *si suâ utilitate contemptâ ejus curam agat, quem diligere se proficitur*; curat sollicitus hypocrita, sed se ipsum, procurat anxius curator, sed sibi ipsi, studet nominis gloriam dilatare, sed proprii, non alieni, nè latens occultetur, occultus ignoretur, illi difformiter Apostolicæ perfectionis dogmati, quò Paulus doctrinâ Christi suos imbuens Thessalonicenses, eosdem à quæstu sordido inanis gloriæ dehortaturus, se ipsum objicit in exemplar, *neque enim aliquando fuimus querentes ab hominibus gloriam*; (b) instar hypocritæ, qui etiam, dum Verbum vitæ prædicat, se potius quàm doctrinam Verbi commendat.

(a) 2. Cor. 6.
v. 4.

(b) Thess. 2.
v. 5.

*Sub lingua
hypocritæ la-
bor & dolor,
fraus & insi-
diæ.*

Dic impie quæstor temporalis gloriæ! dic mendicator laudum! an non ad ulterius cogitationis reus sit famulus, qui oculis sponsæ placere appetit, per quem sponsus verba transmittit? condempnas appetentem? judicas famulantem? nec tamen in te idipsum operare desinis, quod audiens factum ab alijs, ut scædfragium redarguis, ut violationem fidei proscribis; totâ quippe intentione satagis exaggerare in pulpitis prævaricationum gravedinem, ut tamen, quem contristandum, quem avertendum à te prævides, nequaquam aggraves, nullatenus cum jactura estimationis tuæ alienes; oblatiis favoribus pascaris, cibaris quoque sapius extortis; quid autem hac dementiâ est vesanius, operationem optimam ad

finem pessimum dirigere, sermone salutem proximi prætere, nec tamen aliud pro scopo dictionis sibi præfigere, quàm auditorum animos ad prædicationis præconium animare! verbò ad conversionem peccatorum tendere, sed voluntatis intimæ desiderio ad occupandas auditorum lingvas collimare; consimilem hypocritarum quemlibet abominatur puer Domini, illiusque abominationis motivum execratur, *sub lingua ejus labor & dolor*, (c) legit Arabs, *fraus & insidiæ*, sub lingua laboriosa fraus occultatur, & dolorosæ absconduntur insidiæ, dum sermonibus dulcedinem intimæ dilectionis damificare moliuntur, amplexum dolosus Job prætexuit, sed gladium, quò inter amplectendum confoderet, occultavit, dexterâ mentem fidentis Amasæ tenuit, sed sinistrâ evaginans gladium, in pectus candidum, fraudare nescium, execrabili-ter infixit; advenientem salutare simulaverat, sed irruentem amicum in brachia, hostili vulnere exanimabat. Infame hypocritarum vulgus est, mala quæ cogitant, apertè nullatenus revelant, eorumque laborem ac dolorem, quorum anhelant ad exitium, non in lingua palam exerunt, sed sub lingua, ut securius noceant, nequius premunt, sed nec illi sinè labore malitiam concipiunt, non sinè dolore parturiunt conceptam; sunt enim gemini prævaricantium parentum filij, nam Adæ in suæ transgressionis pœnam labor injungebatur, *in laboribus comedes ex ea*, (d) cunctis diobus vitæ tuæ, & ecce! in primæ prævaricationis plagam, dolor præscribebatur, *in dolore paries filios*. Hæc est hæreditas hypocritarum, imò est voluntaria professio, attestante (Jeremia) *docuerunt linguam suam loqui mendacium, ut iniquè agerent, laboraverunt*. (e) Nec agent modicò exiguæ applicationis studiò abscondendam cordis fallaciam, quæ sinè labore duro non contegitur, sinè fatigatione continua coram tot scrutatorum oculis non fati occultatur, cui assiduo labori continuus dolor jungitur, dum enim omnia ad votum succedere renuunt, ambitiosum arrogantis animi non leviter affligunt. Hæc est prophetica singultuandum querimoniâ in tempore coarctantis angustiae, in hora assilentis perfidiæ, quando aut rara, aut nulla fides, Patrem facit tradi à Filio, & Filium à Pa-

(c) Ps. 9. v. 28.

(d) Gen. 3.
v. 17.

(e) Jer. 9. v. 3.

*Hypocritæ
pariunt filios
suos in dolore.*

à Patre ; dum enim nequam Angelus, dum simulatorum antesignanus & impostorum dux, à cordibus justorum se profligari considerat, fraudulentos hypocritas, ut geminos suæ iniquitatis vicarios subministrat, & eorundem lingvâ blandiens loquitur, ut mel in lingua gestiens, per charum fortassis hominem, per confœderatum amico sanguine inimicum audiat, ut dum carnalis amor cor auscultantis perforat, facilius suggestionis diabolicæ gladius ad cordis intima penetrans irrumpat, novit expertus nimium humanæ conditionis explorator, simulatorum linguam esse auream mendacij sagittam, quam versus sinistram fingunt jacere, quando stantem ad dexteram pedissequum justitiæ intendunt sauciare ; hoc arcu nexit alium sibi magis proficuum tartareus venator animarum, nam illo nunquam fallitur, aut enim sagax hypocrita intentam prædam perimit, aut semetipsum fecit ; imò semetipsum semper versipellis calliditas vulnerat, priusquam innocuam dissimulantis proximi animam configat ; semetipsum primus decipit, qui sub extranei apparatus velamine de altero in alterum se traducit.

Fermentum dicitur hypocrisis, quia nihil sic alterat mores hominum ac ipsa:

(f) Luc: 12.
v. 1.

Similiter, qui squalido amictus habitu palliatæ mentis superbiam vestit, ille corpus peccati umbrâ virtutis obteggit, ut securiori vestigio per iniquitatis viam procedat, sed fallitur dum fallere intuentium oculos præsumit, nam licet ad tempus suffocatâ Veritatis figurâ cruentum gestet habitum sub pietatis syrmate, revelabitur tamen, si non spectatoris oculo, ad minus auditoris auri ; habent & voces suas peccata (apud Gregorium) quibus eorum iniquitas lingvâ proditur, quorum malitia ob pallium hypocrisis non videtur ; quam volens incarnata Patris Sapientia conformi symbolo exprimere, Phariseorum fermento eandem statuit comparare ; attendite à fermento Phariseorum, quod est hypocrisis. (f) Cavendam Pharisaicæ simulationis malitiam præcipit, sed mirabiliter eandem in sat obscuro fermenti themate odibilem proponit ; an non fermenti beneficiò panis quasi vitalis redditur, quod non exiguæ utilitatis est indicium, præclaræ laudis argumentum ; sed explicat Theophylactus, vocat fermentum hypocrisim, tanquam alteran-

tem & corrumpentem intentiones hominū. nihil enim sic alterat mores, ut hypocrisis, hinc epulari in fermento malitiæ & nequitiae Apostolus prohibet, ut nec pervertitas doctrinæ, quam facit cupiditas, mentem inficiat, nec vitæ simulatio, quam generat hypocrisis, valorem ac bonitatem operis corrumpat ; est proprium fermento, alienum saporem farinae inspergere, est principalis proprietas hypocrisis, corpus & animam immutare ; fermentum partes separat quas azima adunat, sic simulatio discordat animos, quos vera charitas accordat ; id tamen peculiare attribuitur fermento, vas clausum rumpere, ut omne, quod intus absconditum latuerat, palam effusum videatur, sic sic jactabunda hypocrisis odit seras cum januis, declinat compedes cum vinculis, fugit umbras cum nubibus, horret antra cum specubus, fora frequentat & compita, adit & oppida, in cathedris & pulpitis contendit declamare, in curijs & regijs ambit diradiare, dumque in publico occulta latere semper nequeat, cogitur sæpius detectâ facie, quò tendat, vel unde veniat, quæ sit, vel esse cupiat, manifestare ; ex ipsa colloquendis idiomate frequenter noscitur, ex ficta articulantis voce pilosus Jacob proditur, & si velatus undique vultu non discernitur, ex malo spiritu, qui Saulem assilit, reprobis indicatur.

Post recensitas & condemnatas Phariseorum fallacias, convertitur sollicitus Redemptor hominum, ad ultimam agonizantis mundi calamitatem, subsequituram postremæ desolationis abominationem, ab exarante Danielis calamo delineatam, ore proprio dignatur enarrare : post varia, sed dictu horrida, terrifica auditu, prorumpit compassione tenerrimâ exagitatus, in comminandum & gembundum vae, non quidem illud, quo iteratis toties vicibus repetito, indeclinabile exitium Pharisaicæ hypocrisis prælagiebat, sed dictionis ordine posterius, non tamen intentionis serie elongatum ; vae pregnantibus & nutrientibus in illis diebus ! (g) si nexus & sensus litteræ attendatur, misertus videbitur & compassus, infortunatis matribus & bajulis nutricibus, quarum utraque nutrix & genitrix dilecto gravata pondere, Romani militis sævitiam effugere non poterat, quin

Fermentum rumpit vas clausum, & hypocrisis nescit os silentiō munire.

(g) Matth: 24.
v. 19.

*Prænantibus
& nutrienti-
bus præfagi-
tur vae, quia
anima concipi-
ens Christum,
& non pa-
riens, perit.*

raptæ & captæ suis cum prolibus trucidarentur, ut explicat Paschasius cum Hieronymo; sed cur claudorum sortem non exprimit? cur ægrotantium periculo non condolet? compeditorum vincula non commemorat, decrepitorum senium præterit, cur captivorum interitum non evulgat? an forsan ideò, quia prænantium conditioni ipsa crudelitas solet ignoscere, & nutrientium ubera jus gentium videtur privilegiare? an fortè, quia his Synagogæ sæculis, fecunditas mulierum beatitudinis erat indicium, sterilitas maledictionis complementum? est devotissima Pelusiotæ moralitas, quâ elingues suggillari autumet prædicatores, qui sævientis Ante-Christi tempore, conceptam in animo charitatem, liberâ verborum pronuntiatione, patulâ tyrannorum redargutione, magnanimâ apostatarum detestatione renuent parturire; directum igitur gementis Christi suspirium, ad illas opinatur animas, *quæ Divinum amorem velut utero adhuc gerunt, nec verborum libertate ac fiduciâ uti, Deiq; confessionem, acremq; pro eo contentionem ac dimicationem parere audent*, (b) ad illos alludi autumat Hieronymus, qui sanctis cogitationibus fecundati, ardentibus desiderijs repleti, anxij sancti timoris terroribus gravati, nullos tamen bonorum operum fructus edere, præclari operis sobolem contendunt parturire, *væ illis animabus, quæ non in perfectum virum sua genimina perduxerunt!* singul-
tuat illustris Dalmata. Suam associat querimoniam Mediolanensis Ambrosius, sic suspirante conspiraus cum Redemptore, *sunt, quæ DEI timore concipiunt, sed non omnes pariunt, non omnes perfecti, non omnes Mariæ, quæ de Spiritu sancto Christum concipiant, Verbum pariant.* (i) Multæ profectò sunt animæ, quæ Verbum DEI conceperunt, sed pauciores multò, quæ genuerunt, rariores puerperæ, quæ parturierunt; nec enim quæ parturit injustitiam, Christum gignit, qui nec pro fratre alium, nec pro sorore aliam, nec Matrem nisi hanc voluit recognoscere, quæ fecerat voluntatem Patris sui, ut proindè quisquis Christum maternitate felicissimâ parturire desideras, Divini Patris sui voluntatem impleas, sit necesse; sacerrimas revereor tantorum Patrum anagogias, subtiles commentatorum veneror moralitates; meo deservit aptius argumento subtilis ob-

servatio Eusebij Enisseni, qui gemina simulantium Phariseorum ac prænantium foeminarum vae discutiens, eorumque immediatam considerans sequelam, unam utriusque sortis advertit condemnationem; nec enim Author operis Opus suum despiciere intenderat, nec concessam matri fecunditatem sugillare; *prænantes sunt illæ animæ, quæ per hypocrisim peccata sua abscondere volunt.* (l) Gravida genitrix conatur providâ solitudine gestantis uteri fructum cooperire, sed frustraneo tegit velamine, quem tumor prodere non erubescit; clamantis instar se mundo intimat novus advena, dum suo pondere materna viscera dilacerat; sic imprægnatæ vitij hypocritarum animæ, dum sua palliare student flagitia, dum ab intentis spectatorum oculis sua elongare nituntur crimina, sed nequeunt ora clamantibus obturare, nec sese in pravis moribus, in lascivis pruritibus, in sceleratis motibus prodens & monstrans vitium occultare. Abscondit ille sub boni operis velamine, comparet coram caligantibus oculis vestitus religionis sanctitate, mentitur mansuetudinem serenitate vultus, sed ubi adversitatis umbra inciderit, statim mens rabida ovinam pellem exuit, & quantum mansvetæ tranquillitatis possidet, severâ rigidi Judicis ultione comprobatur, effrœni quæ superbiâ eliminare offensorem cogitat, ut opportunitate habitâ, conceptum ab intus odium in corrivalis sui perniciem extrudat; dumque invasus succumbit æmulus, & gravi persecutione premitur, cor impij impuguatoris nullo mœrore tangitur, nullâ compassionem teritur, nullâ anxietate coarctatur.

Cominare iniquo impostori spiritualis damni discrimina, ejice manifesta pereuntis animæ pericula, non commovebitur ad deserendum temporalia, non icitabitur, ut studeat inquirere sempiterna, quod si iminentem terrenæ substantiæ jacturam, si levem sinistri eventus umbram exhibeas, stupebis, quâ alteratione corporis loquentem audiet, quâ perturbatione mentis insinuantem excipiet, quâ spiritus commotione ad succurrendum dispendio pede præcipiti accurret, non enim sinè acerbò dolore scit amittere, quod hætenus nescivit sinè amore intimo possidere; undè quod ardentè adamavit ha-

*Hypocritam
terret jactura
temporalium,
non autem
bonorum spi-
ritualium.*

(b) Isid: Bel:
Ep: 21.

(i) in cap. 21.
Luc:

*Prænantibus
comparantur
hypocritæ, vo-
lentes sua
peccata ab-
scondere.*

ctenus, de universis blandientis mundi delicijs, de quibuscunque orbis illicijs, pede magnanimo velut ineptas quisquiliarum sordes insigniter conculcat; solum beatam supernæ æternitatis requiem appetens, quam solam ardentè adamat, ferventer investigat. Ecce! quemadmodum idem, quod simulator appetit, vir sapiens conculcat, laus propria istum moleste cruciat, sed illum eadem inaniter exaltat, quo iste cibo pascitur, hunc iste averfatur; iste auctoris sui inquit gloriam, ille suam: nec mirare! est enim de eo filiorum genere, de quibus suo scribit Timotheo egregius prædicator, *erunt homines se ipsos amantes*, (q) qui nisi se ipsos inordinatè diligerent, laus transitoria eorum animas lethaliter non feriret, dum enim se præ DEO diligunt, laudem huic soli debitam sibi attribuunt, idcirco laudantes illius sapientiam, ut suam prædicent, idcirco Divinam magnificantes gloriam, ut propriam, aut manu teneant, aut acquirant; audiant fidelem hujus Veritatis arbitrum, audiat gentilem Livium informis Christianus, erubescat Baptizatus hypocrita ad vocem Ethnici, & pudeat erudiri ab idololatra, quem nec illuminavit radius fidei, nec mater gratia Ecclesiæ filium parturivit; *nihil in speciem fallaciùs, quàm prava religio, ubi Deorum numen prætenditur sceleribus, veritas prætenditur, falsitas in causa est.* (r) Adulterina Labani posteritas, si tamen (Tertulliano defini-ente) adulterum est omne, quod fingitur, infames filij, quibus severum, sed verum tamen incarnatæ Veritatis improprium appropriatur, *vos ex patre diabolo estis*, (s) neque enim DEUM patrem, aut nuncupare, aut invocare possunt, qui Christi fratres se esse negant operibus, imò si mundum auscultare videant, hoc nuncupari se nomine erubescunt, si de progenie præclaros hosce filios interroges, patrem variant, nunc DEUM appellando, nunc mundum nuncupando, & matrem pariter multiplicant, nunc cœli utero se genitos, nunc è terræ gremio se editos veraciter prodentes; cum terrigenis sunt terræ filij, cum mundicolis sunt mundi soboles, cum cœligenis sunt filij excelsi omnes, cum electis, nè condemnentur inter reprobos, sunt primi electorum, sed si profundius explorentur, si ab operibus judicentur, ducunt ori-

ginem de gente tenebrarum, quæ hoc ut proprium suæ progeniei vendicant privilegium, in lucis angelos se transformare, se DEI filios simulare. Infamis Labani spuria posteritas! cujus si illustre nomen vertitur, per illud, *candidus*, aut *dealbatio*, significatur, Subtiliter nomenclaturam hanc, & judicat & applicat Gregorius, *dealbatio non inconvenienter diabolus accipitur, qui cum sit tenebrosus ex merito, transfigurat se in Angelum lucis*, (t) crudelis socer armatus (t) *lib: 30. moral: c. 26.* rabie itinerantem generum aggreditur, contra insontem Jacob calumnijs invenitur, furto sua sibi sublata numina contestatur, ex eo infelicia, quòd se à furto nesciverint redimere, nec furis dextram valebant declinare. Vix suum, & quidem carnis transitorium in terris fixerat habitaculum Divinus Jacob, quando & sui & sponsæ suæ, videlicet abductæ gentilitatis persecutorem expertus est nequam spiritum, sed tamen dealbatum. Lamentabatur ille suas abduci filias, quasi captivas gladio, conque- rebatur iste suis cum coapostatis, *quid nobis & tibi JESU Nazarene? venisti perdere nos? scio te quis sis, sanctus DEI.* (u) Mendax hypocrita! quod exoptare satagis tot fraudibus, quod expiscari flagitas tot subdolis investigationibus, te scire profiteris! fallax hypocrita! eodem ore, unoque tempore & sanctum nominas, & perditorem damnas! furti calumniator pessimus redarguit innocen- tem, & insensatos lapides Deos lapide- os restitui flagitavit, nec tamen apud Jacob idola sua reperit, quæ verus veri DEI cultor abominatione perpetuâ ignoravit; in quibus moralis Papa delineatam fuisse autumat avaritiam, quæ idolorum servitus à prædicatore egregio intitulatur, hæc apud sponsum Ecclesiæ (quam sibi seu mundi seu diaboli filiam ex gentilitate conjunxit) sedulâ tunc requisivit indagine, quando intolerabili dementiâ ostensis omnibus mundi regnis, si modò se transfiguratum lucis angelum, illustrem hypocritarum principem adorare consensiat, ipsi in præmium retribuendis, se orbis Dominum fallaci arrogantia simulabat.

Execratur subtiliter hunc candidum impostorem, hunc dealbatum seductorem Petrus Chrysologus, hac fulm- nante periodo solidam delirantis ange- li

(q) 2. Tim: 3.
v. 2.

Hypocrita in
omnibus se i-
psam diligit.

(r) lib: 1. dec:

(s) Joan: 8.
v. 44.

Hypocritæ ex
patre dia-
bolo sunt.

(u) Luc: 4.
v. 34.

Representan-
tur in Laban,
querente ido-
la sua.

(x) serm: 13.

Diabolus
Christum ten-
tans nullum
concupiscen-
tiae vestigium
invenit.

(y) Tract: 42.
in Joan:

Princeps hy-
pocritarum
est diabolus
induens pel-
lem serpentis.

(2) Ezech: 16.
v. 3.

li stultitiam perstringens; *hæc dicit, non qui possit dare sed fallere, nec promissa conferre, sed ipsa auferre promissionibus, quæ habentur;* (x) quærit in sacrosancto Redemptoris corde idolum avaritiæ, cui nec pro reclinando capite fuit, aut nidus avium, aut fovea vulpium, cui nec superbiorum arrogantia, nec hypocritarum fraudulentia requiem indulgebat; sed ostensis omnibus terræ thesauris, apud hunc viatorem, apud hunc sponsum sanguinum, idola non invenit, quia diabolus in Redemptore nostro vestigia concupiscentiæ terrenæ non reperit, elucubrat commemoratus Pater; apud Jacobum hunc hic dealbatus Laban idola sua non reperit, quia investigator callidus, quid in peregrinantis DEI hominis via veraciter redargueret, non invenit. Ecce! quo genitore gigneris! quò uterò conciperis! gens perfida, soboles spuria, semen Satanæ, colluvies inferni! exulatis ad tempus modicum à patria, ad eam postliminiò redituri, fallaces hypocritæ, est, non diffiteor, magni nominis pater vester, qui lapsus de cælo angelus, factus est inferni diabolus, hujus progenitoris estis progenies, non nascendo, sed imitando; quia suis similia desiderijs desideratis, non quia de illo nati estis; diabolus, cum invideret homini, serpente indutus locutus est mulieri, vestram elucidat originem Augustinus, & de muliere venavit & virum; (y) sed reclamatis originariam hanc humanæ mortalitatis calamitatem esse communem omnibus, non vobis solum imputandam, est tamen vobis præ cæteris propriissima, quia à transvestito spiritu oriunda, quia nequam huic mendacio, nequaquam moriemini, suo velut fundamini innixa, vobis præ omnibus peculiariùs applicatur, quibus pro genethliaco panegyris vestræ themate, pro præliminari vestræ originis titulo, inscripsit DEI Filius, natio prava & adultera, ab illo emanans antesignano, qui in veritate non stetit, sed instar fulguris, quod fallit oculos, splendorem mentiens & colorem, de cælo cecidit, & universam spem suæ posteritati, nî sua esse desinit, viam ad cæli januam præcidit, unicuique vestrum verissimò comprobatur oraculo: pater tuus Amorrhæus, & mater tua Cethæa. (2) Ab horum parentum utero suam Judæ traxerat originem, cui tamen veritate irrevoca-

bili hæc attribuitur à sancto Spiritu parentela; erat Amorrhæorum gens apud Judæos alienigena, & genus Cethæorum ob cultûs disparitatem codemnabatur ut allophyla, reputabatur ut aliena; sed quia erant impij Amorrhæi & Cethæi, Judæi autem imitati sunt iniquitates illorum, invenerunt sibi parentes, non de quibus nascerentur, sed quorum mores sectando pariter damnarentur. Prior omnium in orbis orbita comparuit hypocrita, serpentino amictus syrmate, angvem simulans mendax spiritus, qui suum mendacium, suum nequam nequaquam à semetipso habuit, à nemine accepit, sinè suggestionem protulit, sinè docente non didicit, sed docuit, ut proinde subtilis Afer mirandam afferat anthetism duorum primogenitorum; quomodo DEUS Pater genuit Filium Veritatem, sic diabolus lapsus genuit quasi filium mendacium; in quo quia hypocrisis non proficit, sed deficit, nil efficit, nec conficit, idcirco deducitur suæ genealogia gloriæ ab hoc inglorio principe tenebrarum, quid rarum! quod humanam inquirat gloriam, non audens ad Divinam concupiscendo aspirare. Vos igitur jure proprio, non alienâ participatione istius patris estis filij, cujus ad nutum impletis desideria, cui fideli nîm ministerio servitis, vestram augetis profapiam, vestra hujus genimina viperæ cumulatis. Denique Laban, qui & candidus interpretatur, explanat auctor catenæ scelestam hujus perfidi nominis etymologiam, aptè fideles fictos, hoc est, hypocritas significat; (a) qui famulantur Domino ob transitorij lucri commodum, obsequuntur proximo, ob turpe laudis, vel existimationis stipendium, in omnibus, quæ sua sunt quærentes, in nullo ulli sinè fœnore proficientes; tam diu impietatem suam, licet illius sibi sint conscij, politico velamine contegunt, quamdiu jacturam bonorum temporalium non advertunt, hæc emergente, ordinatricis Providentiæ contemnunt sapientiam, & implacabili penè odio fortunam proximi invadunt.

Adjungit aliam præclaræ hujus confraternitatis prærogativam commemora-

Pater hypo-
critæ est A-
morrhæus, &
mater Ce-
thæa.

(a) in cap: 31.
Gen:

Hypocrita sua
bona vendit
DEO sicut La-
ban filias suas.

oculis exigunt applausum; spiritui se dicatos pronuntiant & ostentant, sed carnis opera perficere, illecebras voluptatum quærere non vitant, nec recusant; deliciarum profitentur odium, in quarum tamen, absente exploratoris oculo, corrumpunt amplexum, quod detestabile virtutis cum vitio connubium providis inspiciendum mentibus, exhibet vir Levites ille, qui desponsatam sibi conjugem de Bethleem oriundam; dam expertus est fœdistragam, vel saltém cohabitare recusantem; dumque in domo patria quatuor peregrinaretur mensibus, *secutus est eam vir suus volens reconciliari ei, atque blandiri.* (b) Vir iste virilem denotat spiritum (Carenfi commentatore) qui à virtute vir dicitur, vel à præsidio dominij, quò subjugandæ carni dominatur, Levitico idcirco incorporatus ordini, quia in terra partem non habuit, sed pars hæreditatis suæ DEUS fuit. Levita quippe nihil habens in terra dicitur, cujus cor in cœlestibus indefinenter commoratur. Connubialis hujus pars præcipua ipsius caro est, quæ quàm diu condelectatur spiritui, à Domino uxor prudens est, quàm primùm verò inobediens recalcitrât, declinans viri imperium, fugit ad domum Patris sui, id est Diaboli, qui dicit ei; audi filia! & vide, & inclina aurem tuam, & obliviscere domum viri tui! hic eum sequitur, quando spiritus sequitur carnem, volens eam reducere ad se & reconciliari sibi; periculosum fœdus, quod init cum carne spiritus, volens conjungere voluptuosas lascivæ carnis delicias, cum immaculata discretæ mentis integritate; sed adunatam hujus effœminatæ conjugis petulantiam, cum virili austeritate spiritûs mentitur fallax hypocrita, ostentans inter propudiosas libidinosi corporis insolentias illibatam conficti spiritûs innocentiam, quasi ab universis contaminatæ carnis sordibus adedò abstemius foret animus, quasi in domo sua, sub uno tecto cohabitare cum carne spiritum, præcisa foret necessitas, nulla prorsus libertas aut voluntas. Dum interim adversum & aversum simulantes genium, conglutinatum affixi cordis dissimulant affectum, quasi eodem tempore, quò opulentus ille publicanorum princeps fœnebre divitiarum sollicitabat incrementum, *quærebat videre JESUM*, (c) inquit dives inopem, quasi desponsatu-

rus divitias paupertati, quasi divitijs copulaturus paupertatem, ascendit fatuam Sycomorum, sed audit illicò: *Zachæe! festinans, descende*; cur Veritas mendaci filio hominis tam celeri imperio præcipit descensum? an non jam terræ territorium deseruerat, jam auram supercenderat, an non jam aurum conculcaverat, & universam divitiarum molem abjecerat, ut pede libero, affectu integro ascenderet in arborem veniæ, apprehensurus fructum misericordiæ, ac de sublimi confessionis specula videntem & prævidentem se visurus Salvatorem; cur ergo tam benè ascendenti festinus injungitur descensus, an fortè ascensum præcipitasse redarguitur, qui præcurrens ascendisse rememorat? præcessit viam præproperus, quod non levis periculi est indicium, præcurrit servulus Dominum, quod inurbanæ præsumptionis censetur argumentum; hinc monet festinantem, inculcat non nihil præproperantem Petrus Chrysologus, *descende ante Dominum de Adamitica arbore, ut post crucem Dominicæ passionis ascendas.* (d) Inscenderat divitiarum aggravatus onere, & tamen illum videre cupiebat, qui væ horrifonum divitibus intonat ad terrorem, conscendit insignis usurarius cœlorum fœnora, cum mundi lucris fœderaturus, bajulabat adhuc principatûs arrogantiam peccati servus, conscendens arboris fastigium, hinc eminenti descensum imperat, ut humi Divinis adgeniculatus pedibus felix discipulus ab ipso Magistro totius Veritatis humilitatem discat, quàm vellem ego universas hypocritarum gentes hanc fatuam sycomorum conscendentes descenderent, nè se super turbam præcedentis JESU pedisse quam erigerent, nè patrizantes Adæ filij suam spoliata arboris folijs tegentes nuditatem, se veste nuptiali amictos ostentarent.

Ad crucem præproperis festinant pedibus, bina in auram jactant brachia eandem complexuri, sed non in cruce JESUM reperire desiderant, non morienti commori exoptant; hoc unum sui complexûs est illicium, est unus iste cursorum horum terminus, in arbore videri sublimatus, laudari crucifixus. O! quanta foret victima in hac facerrimi altaris ara, si vera charitas, nâ fallax carnalitas eandem immolâset, donatum se

Zachæus ascendit Sycomorum, quasi ante Christum vellet conscendere crucem.

(d) *serm: 54.*

Jubetur descendere de arbore Adamitica.

Dextera hominis est anima, caro sinistra, quæ debet nescire opera dextera.

(b) *Judic: 19. v. 3.*

Levita volens reconciliari uxori suæ, significat spiritum carni blandientem.

(c) *Luc. 19. v. 5.*

se DEO suo mentitur infamis simulator, ut donum videatur, visum appetiatur, appetitatum extollatur, elatum profusis laudibus commendetur, verum vae vobis hypocritae! largitor bonorum omnium donantis respicit animum, non doni pretium affectat, illius est imperium, illius est consilium, illius est praeceptum, nam iuperat discipulo, consulit extraneo, & praecipit jam suo, te autem faciente eleemosynam, te, temet ipsum projiciente ad Christi ararium, te temetipsum victimante Altissimo in sacrificium, *nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua.* (e) Qui manum manus opificium nescire voluit, putas linguosa hypocritarum tintinabula, quibus, aut jejunantes, aut sacrificantes, aut dantes, aut orantes personant, poterit approbare? qui temetipsum, dum dexteram extendis, in aliqua tui parte videlicet in sinistra id ignorare desiderat, profecto evulgari Opus tuum inter alios non probat, in dextera fidelem populum intelligit Theophylactus, gentilem in sinistra unanimum fratrum latere voluisse Opus pietatis nostrae autumat Ambrosius, in dextera re-

(e) Matth: 6. v. 3.

Sinistra est symbolum hypocrysis.

spicit animam Laurentius Novariensis, sed carnem in sinistra, ista proinde nesciat, ne praepediat, sed indormiens sustineat, quidquid haec felix dextera dispensat; sed mihi nihil consequentius sinistra videtur significare, quam ipsam delectationem laudis, dextera autem significat intentionem implendi praecepta Divina, commentatur Rabanus, (f) subjungit Doctor angelicus, *nesciat sinistra tua, non se immisceat prava intentio laudis, vel ineptae laetitiae vel elationis, quasi dicat, quod agit virtus, nesciat elatio vel vana gloria,* (g) sed individuat specialius, contrahit singularius, singularisat apertius infusus Ravennas Chrysologus, *ut opus est dexterae, quod facit tacitus Doctor, quid facit Doctor garrulus, hypocrysis est sinistra,* (h) quoties ergo cum pietate conversaris, cum sanctitate contemplaris, cum misericordia suffragaris, cum poenitentia detestaris, cum justitia perscrutaris, sinistra simulatio, quid factum sit, nesciat, quid faciendum non advertat, nec suae conformiter fallaciae praepediat, ut dextera sine merito ab opere recedat.

(f) lib: 2. in 6. c. Math:

(g) in 6. cap: Math:

(h) serm: 9.

T A U.

Vocasti quasi ad diem solemnem, qui terrerent me de circuitu, & non fuit in die furoris Domini, qui effugeret, & relinqueretur, quos educavi & enutrevi, inimicus meus consumpsit eos.

Versus XXII.

Sensus Literæ.

Chaldaei & Romani angariant ac obsident Hierusalem.

INfortunata dies! quæ simul solemnitatem indicat, & pari celebritate ad calamitatum tragediam invitat; cometam dixeris, qui toti totius orbis orbitæ, sic se spectandum exhibet, ut uni regnorum territorio ferale praefagiat exitium, dum alteri festivum annuntiat incrementum. Quasi ad festivam celebris lætitiæ solemnitatem Chaldaea evocantur agmina, ad invadenda, aut effundenda potius lanquentis Judææ viscera, ad eliminanda sacra domus pastaphoria, ad incineranda superbientis Solymæ suburbia, quæ confluente inimicorum colluvie circumvallabantur adeo singula conciden-

tis regni confinia, ut non pateret declinantibus effugium, nec ullum vicinæ consolationis indicium dilucularet. Describit igitur (Thomâ angelico commentatore) evadendi impossibilitatem, ut nulli spes ulla affulgeat, vel fugiendæ crudelitatis, vel ammovendæ hostilitatis; circumcinxerat quippe & circumdederat imbellem & enervem Synagagam ferocius Assyriâ tyrannide Romana barbaries, conveniens ad diem solemnissimam lætitiæ Paschalis, quæ Divinis deplorata lachrymis Solyma, succubuit sub efferata rabie exulceratarum gentium; consumeantur singultuantes incolæ ab insatiabili frementium inimi-

Circumvallatur Solyma quasi à sphaera,

corum ingluvie, non erat, qui ore vel effuso sanguine non immolaretur in victimam furoris Domini, vel saltē in catenas & compedes captivus non reparetur. Hoc prorsus ore comminabatur prophético exasperatus vindex prævaricationum, quando luctifonus secuturæ calamitatis prodromus intonabat, *circumdabo quasi spheram in circuitu tuo, & jiciam contra te aggerem, & munimenta ponam in obsidionem tuam.* (a) *Is: 29. v. 3.* Circumdabantur amplissimo inimicorum vallo, dum copiosâ multitudine Romani exercitûs vallabatur adeò, ut coangustata undique hæc coronata mundi metropolis in terram penitus prosterneretur, erigebantur aggeres, unde tota totius civitatis facies defixis obsidentium oculis exponebatur in ludibrium,

castra exstruebantur lignea cum portentosis arietum machinis, ut solo terrent intuitu, solo prospicientium spectaculo exanimarent imperterritos defensores. Hæc sub catastrophe sepeliri debuit universa concidentis Judææ gloria, & educati perierunt, & enutriti elangverunt, & cives interempti perierunt, & trucidati advenæ cadaverizandæ jam jam patriæ in præliminare excidium cadaver cadaveri junxerant. Verificanda erant contemptorum & expulsoꝝ Prophetarum prælagia, implendum infortunato erat supplicio vaticinantis Amos augurium: *peribit fuga à veloce, & fortis non obtinebit virtutem suam.* (b) *(b) Amos: 2. v. 14.* Ut omne robur Judææ conculcetur, & universa arrogantis Synagogæ superbia suis in filiis eliminetur.

Vocasti quasi ad diem solemnem, qui terrerent me de circuitu.

Sermo Sexagesimus Quintus.

Extremus judicij dies, est quasi solemnis
dæmonibus ob prædam animarum.

Angeli sancti
sunt dies claritatis.

Ingens dierum varietas, multiplicat varietatem sensuum, quantumvis suum singuli à luce ordiantur auspiciū, suum à sole diluculum auspicentur; sic beatorum singuli, internâ luce fulgidi dies sunt, & tenebrarum princeps, quia ad lucis meritum non ultra reducitur, ad serenissima intimæ claritatis agmina redire non amplius permittitur, sed in obscuro æternaturæ caliginis ergastulo detinetur, pressus licet profundâ excæcantis superbiæ caligine, mentitur tamen lucis Angelum, ut se angelicis potestatibus diem exhibeat fraudulentam; sed si illuminati empyreæ regionis principes, qui humili semper homagio Authorem suum contendunt revereri, diem fictæ serenitatis hujus despiciendo calcant, quando futuris cohæredibus suis, abstrusam errorum suorum caliginem annuntiant, ut sic eandem ab ipso suæ damnationis exordio contemnant; est dies quidam temporalis prosperitas, quem Vates providus despexerat, dum cordis sui Scrutatorem alloquens in-
quiebat? diem hominis non desideravi,

tu scis. (a) Legit Chaldæus: *malam*, id est, diem carnalem & voluptuosam ut explicat Lyranus, & clariùs Doctor angelicus prosperitatem & gloriam præsentem; est apud Augustinum Sanctissimus Patris & Filij Spiritus dies eructans diei tunc Verbum bonum, quando spiritualibus profert inspiratione suâ plenitudinem incommutabilis Sapientiæ DEI, (b) est una Trinitas, est Augustissimæ Triadis dies dierum celeberrima, qui dies Abraham dicitur, tunc quippe (commentatore Gregorio) *diem Domini Abraham vidit, cum in figura summæ Trinitatis tres Angelos hospitio suscepit.* (c) Est dies, dicente Verbo, in quo qui ambulat, non offendit, nec alius quàm incarnatum æternitatis Verbum, quod tunc se clarum duodecim horarum diem orbi ostenderat, quando tot numero discipulos eligebat, quæ horæ (Hipponensi interprete) illustrantur à die, ut per horarum prædicationem credat mundus in diem; (d) nec est, quod proditorem ingeras, non enim Judam, sed successorem ejus Mathiam prævidebat. Est dies, quæ præ-

(a) Jerem: 17-
v. 16.

(b) in Ps: 18.

(c) hom: 24-
in Evang:

Dies Domini
est sanctissima
Trinitas.

(d) Tract: 49-
in Joan:

Diaboli, sunt
dies ab Ange-
lis calcata.

*Dies fuit
Christus in
mundo, hujus
duodecim ho-
rae sunt Apo-
stoli.*

(e) Cant. 2.
v. 17.

(f) Eccl. 11.
v. 27.

(g) Ps. 36, v. 18.

*Dies sunt o-
pera iusto-
rum,*

(h) Ps. 117.
v. 27.

cedente culparum nocte suaviter appropinquat, est dies gratiae, quae praevias peccatorum tenebras eliminat, & caligantes excatae mentis oculos feliciter illustrat; est dies amantis & anhelantis sponsae, qui licet nec ventorum spiraret flamina, nec animatus interiori agitur spiramine, aspirans tamen dicitur, quam aspirans anima indefinentibus suspirijs praestolatur, donec aspiret dies! (e) est enim jucunditatis nuntia, beatæ æternitatis prodroma, est melior, quia est in atrijs Domini, est melior super millia, ô! si desideret ac deficiat anima mea in hæc atria, desideret incurij Adæ filij dierum millia in regijs & curijs, hæc una mihi sufficit, quæ amplius nec ortum novit, nec metuit occasum, cui nec hesternæ cogitur cedere, nec successura crastina expectatur; non est hæc illa dies temporis, de qua monet Ecclesiasticus: *in die bonorum, ne immemor sis malorum.* (f) Est dies operum, sed bonorum, ad cujus vesperam laboris præmium distribuitur, & exoptatus beatæ quietis denarius offertur, de quo coronatus Psalter suo jam sæculo inter adversitatum turbines canebat: *novit Dominus dies immaculatorum.* (g) Quando approbat remuneraturus opera sanctorum, elucidat Agyvanus cum Rabbano. En! quanta unius diei diversitas, quæ non varietas dierum! nec tamen ad harum aliquam quasi ad diem solemnem vocavit Dominus, aut enim memoratarum aliquæ solemnes sunt ob sanctitatis privilegium, aut lugubres & vacuæ ob eam, quam indicant pravitatem. Est dies ambarum media, quæ dum quasi solemnis esse dicitur, excluditur à sorte solemni, nec tamen idcirco includitur in serie pravarum; suis præcipiebat subditis propheta regius: *constituite diem solemnem in condensis, usque ad cornu altaris;* (h) legit Hieronymus, *frequentate solemnitatem in frondosis;* condensam populorum alluviam invitat, condensam siquidem festivitas dicitur (elucidante Incognito) quando multa pressura concurrentium hominum excitatur; legi præclaram commentatoris Gregorij moralitatem, DEO quasi quoddam gaudium ex pœnitentia nostra fieri, cum per tanta desideria pro ejus amore eligimus castigari; proinde festivam in condensis solemnitatem Altissimo constituit, quisquis assidue in ejus deside-

rio se affligit; si tamen fideli perseveratione sic continuat, donec ad cœlestis sacrificij plenitudinem, ad altare cœlestis patriæ sacerdos simul & victima pertingat. Ad hanc se immolantis animæ jucundam celebritatem collimare videbatur supremus Legifer, quando sibi dilecto præcipiebat Israël, *decima quoque dies erit vobis sancta atque venerabilis, & affligetis animas vestras.* (i) (i) Num. 29. v. 7. Hæret attonitus ad vocem afflictionis, & angustiae in die solemnitatis & lætitiæ, profundus Origenes, & velut paradoxum legens ac audiens exclamat, *ô mira festivitas! dies festus vocatur animæ afflictio;* nec mirare! est quippe dies propitiationis, est hora veniæ, quodcunque tempus pœnitentiæ, si modò voluntariè non violentè, si modò in via peragatur, priusquam ad viæ terminum perveniatur.

Fidelis anima! quantumvis forsan ob integritatis sanctimoniam te non audeam vocare peccatricem, fidelis anima! si cupis diem festum agere, in qua lætetur super te tuus ac meus Conditor, afflige animam tuam, ut humiliata in cinere, suo compareat coram figulo, redintegabit ille vas manus suæ, & sanabit contritiones ejus. Solemnem in condensis diem usque ad cornu altare, (interpretatur purpuratus Hugo) in condensis heroicorum operum & abundantium meritorum, diem Paschalis lætitiæ, diem transitus ad terram promissionis; diem exitus de Ægypto, peregrinationis humanæ epilogum, itineris prolongati terminum, felicitatis æternæ confinium, immortalitatis vestibulum, diem mortis; illius tamen, ad quam præsumptuosâ magis temeritate, non confidentiali pietate anhelabat Pseudo-propheta quidam, *morietur anima mea morte iustorum.* (k) Hæc planè illius diei solemnis est vigilia, ad quam quasi ad diem solemnem vocavit Dominus, hostes universorum filiorum Adæ exulturos super prædis & spolijs judicandorum; sed simul condemnandorum. O! utinam in condensis contritæ mentis cogitationibus præfigeremus animo diem istum, ut cum contemplativo Dal-mata, seu comedentes, & bibentes, seu quid aliud operantes, percipiamus tubam illam mira voce sonantem, & citantem ad resurgendum mortuos, ad comparandum judicandos. Hæc planè dies,

*Tribulati est
dies festiva.*

(k) Num. 23.
v. 10.

*Dies iudicis
est quasi sole-
mnis, quia
est malis se-
vera, bonis
grata.*

*Dies iudicii
demonibus est
iucunda ob
hominum in-
teritum.*

(1) Joel: 2. v. 2.

dies, quasi sollemnis est, nec enim omnes recreat, nec salvat universos! iucunditatem intimat, ecquis crederet? festivanti apostatarum pessimorum agmini, ut eam lugubrem hunc singultuantis Jeremiæ threnum Lyranus explicat in Glosa, *dies sollemnis dicitur, non quod DEO placeat, sed quod tunc improborum expectata letitia compleatur, ad cuius sollemnitatis diem, id est ultimi examinis satanas solvetur*, quemadmodum namque horrent dum cogitant, fremunt dum memorant cacodæmones, humanum genus idcirco fuisse conditum, ut serviat cœlesti Solymæ in ejectorum Angelorum supplementum, sic pariformiter complaudunt & congaudent, de tot condemnatarum animarum interitu, gloriantur in malitia quâ numerosas phalanges animarum, velut suæ trophæum victoriæ simul ad tartara præcipitant, suæ tyrannidi mancipatas, suæ damnationi aggregatas. Diem quasi solemnem nuncupât, quam diem nubis & caliginis Ezechiel appellat, pro nube electis expandetur, ut famuletur in refrigerium, sed vesperugine ac caligine induetur super reprobos, ut ancilletur in horrorem. *Prope est dies tenebrarum & caliginis*, clamat, sed non auditur comminabundus Joël, *dies nubis & turbinis*. (1) Ululate omnes! qui bibitis vinum in dulcedine, ejulate! qui hauritis malitiam in libidine, rugite! qui absorbetis iucunditatem cum plenitudine, in tenebris interiorum mentis obscuritatem recale, sed in caligine exteriorum, in nube carentiam cœlestis auxilij concipe, in turbine compellentem & impellentem violentiam ad ostia inferni detrudentem; exorietur dies illa, continuante vaticinio, quasi manens; quemadmodum namque aurora primum excelsos montes occupat, sic & iudicium à sæculi potentibus suum principium inchoabit; ut qui præ cæteris potenter magis tormenta patientur, eorum cruciatus pariter à maturiori exordio aggraventur.

Quis stabit pede reus criminum, hoc jam momento iudicandorum, quando præcinentibus tubis citabitur ad ultionem inimicorum DEI, quando furente omni ventorum agmine, universa amplissimi orbis orbita concutietur, quando concussa corruentis mundi machina divellatur? quis spei radius af-

fulgebit, quis locus indulgentiæ patebit illi infortunato advenæ? qui vanitatis æmulus & mundi civis contempsit divitias bonitatis, & patientiæ DEI? irrifit subsecutum severi Iudicis tribunal, ad quod tot appellabant lachrymantes viduæ, quas defraudavit, tot recurrebant orphani, quos denudabat, tot anhelabant inopes, quos condemnabat, tot aspirabant pauperes, quos spoliabat; hac die non poterit emanere, hanc non licebit declinare, hanc nulla poterit creaturæ potentia prolongare, de qua scriptum intelligit Ambrosius vaticini Davidis oraculum, miserentem pauperi beatorum aggregat ordini, *beatus! qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus*, (m) legit Syrus, *in die calamitatis*, & vertit Symmachus, *in die afflictionis*, innitatur hoc affectuoso carmine incurij viatoris anima, ut quod videre non conceditur, credat fideliter, nè cum viderit, super eò quodnam crediderit erubescat; audi loquentem tibi, nam ille loquitur, cui DEUS dedit linguam eruditionis, ut sciret quando oporteat sermonem dicere; aperi aures tuas, qui incipis tuæ salutis negotium investigare, tuæ perditionis periculum declinare; beatum beatus prædicat, dum pro egeno & paupere, sed voluntario declamat; de illo paupere clamantem audi, in quo occultas videbat divitias, qui dicebat, in quo sunt omnes thesauri Sapientiæ & scientiæ absconditi, qui super illum te jubet intelligere pauperem, qui propter nos pauper factus est, cum dives esset, ut illius inopiâ nos ditaremur, quid enim nudiùs; quid indigentius, quid est miserabilius, quàm nasci hominem, qui perimitur, si non subvenias, in ortu moritur, si tardiùs succurras, dives in Patre, pauper à matre, dives in regno, pauper in ligno, dives in stirpe, pauper in carne, quia suscepit hanc pauperum pauperem carnem, dum enim pretiosum originalis gratiæ thesaurum, fraude dolosi nequam amisimus, dum opulentia immortalitatis exuvias nequitia serpentis perdidimus, de paradiso voluptatis in tribulorum regionem ejecti, de patria in exilium relegati, pauperes facti sumus nimis, intellige igitur super hunc pauperem, ejus inopiam imitando, non te perstringat extrema paupertas huius inopis, dum enim

(m) Ps: 40. v. 2.

*Christus est
pauper, super
quem, qui in-
telligit, bea-
tus est.*

*Christus dives
à Patre, pau-
per à Matre
pro nobis.*

*Dies iudicii
vocatur ma-
la, quia pleri-
que hominum
damnabuntur
& ipsi beati
quasi compa-
tientes mise-
rebuntur.*

nim mundum ingreditur, non in suis divitijs, sed in paupertate nostra nudus nascitur, nec plenitudo Divinitatis, quæ in illo (Scripturâ teste) corporaliter habitat, affligitur, sed sola caro patitur ærumnas paupertatis. Beatus igitur, qui intelligit super egenum hunc, ut opulentus sit, super hunc pauperem ut dives sit, qui recolit infirmitatem ejus, ut convalescat spiritus, eligit crucem suam; diligit mortem suam, revolvit sepulturam suam, ut vivens illi, non sibi meliorem inveniat resurrectionem suam beatus, sed sciscitaberis fortasse quânam beatitudine? compendiat eandem idem Propheta regius, subjungens beatitudinis sortem, *in die mala liberabit eum Dominus*; an fortè, quia mundus in maligno est positus, mali sunt dies mundi, cujus diei non sufficit malicia sua? nec enim exile conferatur beneficium, qui liberatur tempore mortalitatis suæ ab insidijs peccatorum; nam quem contigerit in mundo liberari à crimine, liber is erit pariter à vindicis furore. Est dies mala, quæ malos pœnæ adjudicat, quantumvis bonos in empyreæ beatitudinis regiam amictos corpore transmittat, & longè nimium inferior istorum manipulus, qui præmia remunerationis accipient, quàm sit illorum cumulus: quos sua crimina finali conjuncta impœnitentiæ in regionem umbræ mortis, in abyssalem foveam calamitatis & miseriæ detrudunt; notat insigniter Mediolanensis Ambrosius, à DEI Filio hanc diem malam nuncupari, & quidem (si licet dicere) ipsis etiam liberandis mala videbitur, si enim Angeli in unius liberatione hominis collatantur, quantò minùs justorum animæ in condemnatione hominum, quantumvis impiorum gloriabuntur! liberabuntur justi, dum damnabuntur reprobi, coronabuntur illi, dum alterius ignibus adjudicabuntur isti, justus autem quasi suam considerat afflictionem fratris sui, quasi suum reputat exitium proximi sui, *judicabuntur ergo, qui mala egerunt* (concludit Pater sanctissimus) & ideo mala dies & aspera ab ipso Judice nuncupatur, ut scias, quia ipse nobis compatitur in Evangelio, qui compassus est in Prophetis. (n) Hanc diem malam dici (docet Incognitus) ob paucitatem filiorum dexteræ, & multitudinem sinisteræ, sed purpuratus Hugo à pœna ejus malitiam autumat derivari, vacabit nam-

que culpâ, quæ culpam arguet, & quemlibet culpabilem; ad pœnam perennaturi carceris condemnabit.

*Est dies quasi
solemnis, quia*

Sed quid, amabò! hæc luctuosa, hæc dolorosa, hæc tenebrosa, hæc claudiosa, hæc lachrymosa dies, festiva celebratis ingeret? quidnam amœnæ jucunditatis offeret? aut quid optatæ serenitatis exeret, ut quasi ad solemnem diem convenient, qui sempiternis exulcerandam illusionibus animam, in hoc præsertim adhuc tempore; in hac suprema dierum clausula exterreant, aut explodant? Ecquidnam illudat miseris, non homo homini, non DEI Filius Adæ filio, non Angelus damnando homini, cujus salutem tam vigili protegebat custodiâ, tam quasi anxiam sollicitudine zelabat? Angelus Satanæ, qui anxietate sollicitâ invigilabat seducendis illorum progenitorum prolibus, quibus adeò fallaci mendacio immortalitatem eripuit, tam fraudulento stratagemate mortalitatem corporis, & animæ exitium infligit; *hostes quasi vocati ad solemnitatem veniunt, cum maligni spiritus in die iudicii ad puniendos peccatores exultantes conveniunt*; interpretatur deplorabilem solemnitatē illustris Rabanus. (o) Non est implacabilibus humani generis persecutionibus, non est crudelibus tyrannorum principibus, non est rebellibus tenebrarum rectoribus auditu quidpiam svavius, nil est intuitu jucundius, nil est effectu gloriosius, quàm suorum corivalium interitus, perditæ felicitatis hæredum perditio, suprema suorum successorum adversitas, æternaturâ calamitas hominum damnatorum. Quam diem sibi funestissimam, suis juratis hostibus solemnissimam, prævijs deplorat lachrymis Mater Ecclesia, dum cogitatur inconsolabili, affectu lachrymabili suos meditatur sui promentis uteri filios, quos genuit sacro baptismo, quos tam fœcundo lactavit ubere, quos enutrivit splendide, quos sustentavit oppiparè Sacramentorum ferculis, mamillâ regum lactans singulos absque discrimine, sub inimicorum tyrannide corrumpentes quotidie, in peccatorum cœno quotidie demersos profundius, quos genuit, ab hæreditaria cœlestis Solymæ regia proscribendos, ad agni nuptias nunquam intromittendos. Evocabuntur igitur velut ad diem solemnitatis ac lætitiæ alestores angeli, quos intuebitur

diaboli letatur ex copiosa præda damnatorum.

(o) in 2. cap:
Thren:

Terribilis timor damnandorum stantium ante tribunal.

(n) sup. Ps: 40.

stridens & tremens anima volantes in circuitu, ut condemnatam abripiant, quam propria vitæ mortalis flagitia jam ad sinistram segregant; cingetur malis quasi hostili circumvallata agmine, nullis stipata meritis, quæ expugnandam adjuvent, vel quæ feralem avidissimorum spirituum præpediant assultum. Tunc clausi nuper aperientur oculi, ut videant tremente palpebrâ in quem transfixerunt. Tunc audiet horrifonas & ejulantium, & grunientium, & rugientium belluarum concertationes: *inter-ra sanctorum iniqua gessit; & non videbit gloriam Domini.* (p) Nam unô parique ictu oculi ad claritatis gloriam electi eveherentur, & reproborum colluvies in barathrum supplicij detrudentur; experientur isti tantò districtiorem ulticis Justitiæ severitatem in judicio, quanto prolixiorẽ exhibuit patientiam ultor longanimis adolescentiori filio in peccato. Experientur suis in lachrymis, sed serò nimium effusis, quàm patiens sit Redditor altissimus, quos enim diutius ut convertantur tolerat, hos non conversos postmodum rigidiùs condemnat. Hanc incomparabilem à prodigijs, intolerabilem à supplicijs, horribilem à præambulis, terribilem à portentis tragœdiam, prophetico intuebatur oculo illuminata sapientis anima, dum inter singultuantia articulati gemitûs suspiria ejulat, *videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitane insperata salutis.* (q) Mirabuntur incomparabilem justorum lætitiã, in expectatione securissima benigni Judicis fundatam; contemplabuntur fremente animo quàm sit horrendum incidere in manus viventis DEI; anxiantur incredibiliter, qui noluerunt angustias pro christo tollerare, angariabantur irremediabili amaritudine propter præsentiam omnis mali finis nescij, & absentiam omnis boni, ab ærumnoso damnatorum ergastulo profligati.

Horrenda erit
eorum angustia
qui pro
Christo nolue-
runt angustari.

Ingemiscunt devij viatores se viam pacis non invenisse, quam tamen poterant sat illustrati cognovisse; agnoscunt vias sanctorum pulchras, omnesque semitas pacificas, quasi lux splendens radijs, quæ crescit usque ad perfectum diem, dum illi in via iniquitatis lassati, se ambulasse vias difficiles lamentantur, vias videlicet peccatorum, quæ ducunt ad infernum; nec miror

ego per luxuriæ prata declivem infernã viam damnatis viatoribus arduam extitisse, quantumvis porta lata & spatio-
sa sit, quæ ducit ad perditionem, est quidem via facilis in superficie, quia voluptuosis floribus, deliciosis illecebris, lucentibus divitijs obtegatur in principio, sed ultrà procedentibus fastidiosa redditur in dimidio, in fine propè terminum evadit difficillima & amarissima, deficiente operimento florentium voluptatum. Irridebuntur tunc non tantum à lucis filijs, quod serviet ad verecundiam confusionis, sed insuper ab ipso tenebrarum principe, quem antea pro direttore præfixerunt, pro duce elegerunt, quemque sibi speraverant profuturum, timebunt nunc quàm atrocissimè nociturum. Videbunt se sine memoria, oblivioni dandos, quando nec DEUS ampliùs eorum miserebitur, nec homines, aut angeli illis compatiuntur, nec cœlites pro illis intercedere dignabuntur. Terrificum est illud vaticidici Joëlis præsagium, quò comminabunda exulcerati Judicis præsentia delineatur, *à facie ejus cruciabuntur populi.* In quam desiderant exæstuant Angeli prospicere, hæc eadem erectos peccatorum oculos timore horribili concutiet, *omnes vultus redigentur in ollam,* (r) seu deinde in nigredinem ollæ, quæ igni apposita diu substitit, seu in pallorem ollæ nondum excoctæ, *tantus erit terror omnium, & tanta conscientia peccatorum, ut nullus luceat, nec splendorem gaudij habeat, sed instar adustæ ollæ facies ejus vertatur in tenebras,* commentatur Hieronymus. Tunc agnosceretur, quod modo antea negabatur, vel saltẽm ut ambiguum non curabatur. Est singulare prorsus epithetum, quò adventurum Judicem Charthaginensis Presbyter reveretur; hæreret mens attonita ad insolitam peregrini nominis vocem sanctissimo DEI verbo appropriatam, nisi Tertullianus protulisset; *in proximo est adventus Domini, jam indubitati, jam superbi, jam triumphantis.* (s) feralis diei horam indubius expecto, quã huic meorum criminum æquissimo vindici sistar vel misericorditer absolvendus, vel justè condemnandus, triumphum veneror, post pugnam totius terrarum orbis contra insensatos huic victori maximo invicto exercituum Domino à gemino exercitu erigendum, dum hostes corruent æternis ignibus vindicandi, & mi-

(r) Joël: 2. v. 6.

(s) cap: Lacer: in 1. c. Jud: sect: 7. hor:

DEUS in iudicio quasi superbus superbos eliminabit.

milites crucigeri confœderatis gratula-
buntur applausibus, ad sanctam civita-
tem triumphali pompâ introducendi ;
sed horret animus ad insolitum super-
biæ elogium, à DEI solio remotissimum,
à regis gloriæ tabernaculo omninò a-
lienum. Quâ namque ratione super-
bus ad iudicium veniet, qui primo sui
furoris impetu superbiam invadet. Su-
perbone culpandus est agnomine, pe-
rennis superbiorum adversarius? qui nec
superbiam in angelis sustinuit arrogan-
tiam, quin insanabili æternæ damnatio-
nis plagâ plecteretur, illi psallentis cy-
tharædi conformiter oraculo : *tu hu-*
(t) *Ps: 88. v. 11.* *miliasti sicut vulneratum, superbum, (t)*
unde superbiebat sciscitatur Augustinus?
nisi quia cautionem contra universos
mancipati Adæ filios obtentam con-
servabat. Applaudit exindè victori &
exactori, præliatori & triumphatori
Christo, infulatus Afer, *humiliatus es &*
humiliasti, vulneratus es, & vulnerasti, neq;
enim eum non vulneraret sanguis tuus, qui
effusus est, ut deleret Chyrographum pecca-
torum. Vix non consimili, nonnihil
tamen dispari supplicio vulnerabatur
ambitiosa prævaricantium protoparen-
tum superbia, quos nunquam miseri-
cordiarum pater in filios adoptâset, nisi
ejusdem naturæ filius sese humiliâset,
ut tantò humiliantis se Altissimi exem-
plò disceret vilissimus pulvis, limosus
homo, disceret damnare superbiam su-
am, ac imitari humilitatem DEI Redem-
ptoris sui. Et hunc allegoriâ mirabili
superbum nuncupat subtilis Afer, illam
ego subesse reor huic nomenclaturæ me-
taphoram, hanc solùm æquiparationem
intendisse, quòd superbiorum stylum
imperio judicantis peraget, & exhi-
bebit authoritate Majestatis in reis con-
demnandis, confictam superbiorum affe-
ctationem in alijs quibûsve contemnen-
dis ; superbum dixit, ad cujus tribuna-
lis vestigium tota mortalitas compa-
rebit, unò suò duntaxat suffragiò in
dexteram ac sinistram bipartienda, su-
perbum dixit, non supra se, quod ei,
qui universa sub se condidit, repugnat
emergentem, sed superbiorum treme-
bundam aciem conculcantem, super-
bum dixit, innumero cœlestis militiæ
exercitu stipatum, non quò ab hosti-
bus protegatur, sed cui, ut sibi sem-
per confœderato misereatur, radios
flammivomentium seraphinorum castris
circumvallatam, non quibus ad inflam-

mandum in circuitu inimicos suos e-
geat, sed quorum gloriâ rebellem an-
gelum suo cum gemebundo agmine
confundat ; Clarissimis sanctorum co-
pijs coronatum, non quorum virtuosa
nobilitas, aut mœritoria integritas, suæ
aliquid contribuat Majestati ad splendo-
rem, sed quorum segregata felicitas,
coronata mortalitas deserviat reprobo-
rum improprio ad pudorem, qui dum
venientem in propria recipere nolue-
runt, qui servili humilis obedientiæ
cauterizatum stigmate DEUM credere
renuerunt, nunc tandem quasi super-
bientem in throno, quasi debitum suæ
Majestati homagium exacturus, in ter-
rifici tribunalis confessu, termentes cre-
dere cogentur, quem amantes recogno-
scere tergiversabantur.

Plectantur irrevocabili sententiâ ! feri-
antur inconciliabili furore Judicis, quasi
superbientis, *ite maledicti in ignem æter-*
num ! qui noluit acquiescere benignæ
adhortationi, renuistis obtemperare sva-
vissimæ invitationi, credere dissimulâ-
stis comminabundæ admonitioni hu-
millimi Redemptoris, se etiam ad Judæ
pedes abjicientis. Non sic procedet
eodem licet reclinatus solio suorum
remunerator electorum, qui amicâ fa-
cie blandietur, quos officiosâ voce al-
loquetur, *venite benedicti Patris mei !* le-
git Clemens ab Alexandria, *venite ad me*
benedicti Patris mei, nunquam à meis
amplexibus separandi, nunquam meis
amoribus destituendi ; vertit Valerius
sanctus, *venite filij Patris mei*, quasi suos
eodem tinctos sanguine, velut eidem
incorporatos corpori, quasi congeni-
tos alloqueretur primogenitus ex mul-
tis fratribus, *ego sum Joseph frater ve-*
ster, (x) considera ineffabilem aman-
tis JESU teneritudinem cum Chryso-
stomo sic exclamante, *ostenditur ex his*
nobilitas nostra, quòd non nuper, sed olim
atque ab ipsis initijs dilecti sumus, (y)
sed cur amabo ! benedictos à Patre in-
sinuat, quos ille toties & visitans &
animans, & allevans, & roborans, be-
nedictionibus dulcedinis præveniebat ?
cur totum Patri æquissimus arbiter ad-
judicat, quod tamen sibi tam largiter
profusi sanguinis pretiò comparabat ?
respondet Augustinus, *quia hic judicat*
Dominus ex præcepto Patris, qui attestan-
te verbo, *non judicat quemquam, sed om-*
ne iudicium dedit filio. (z) Non enim

(u) *Matth: 25.*
c. 34.

Christus suos
dilexit olim
ante tempo-
ra.

(x) *Gn: 45.*
v. 4.

(y) *hom: 1. in*
Epist: ad
Tit:

Christus judi-
cat ex præce-
pto Patris, eò
usque huc o-
bediens.

(z) *Joan: 5.*
ap- v. 22.

(a) Apoc: 1.
v. 7.

Terrebuntur
condemnandi,
videntes eum
Judicem,
quem offende-
runt.

Dæmones æ-
lebrabunt
hanc diem in-
ter summos
cruciatus
cum solemnità-
te ob homi-
num ruinam.

apparebit nisi filius, in forma quâ ascen-
dit; si enim formam DEI prævisam con-
sideres, erit occultus cum Patre, so-
lùm in forma servi ab hominibus vide-
bitur manifestus; sic enim veniet (irre-
vocabili Angelorum testimoniò) quem-
admodùm vidistis eum euntem in cœ-
lum, nec soli, qui ascendentem conspe-
xerunt, sed & illi, qui innocentem oc-
ciderunt, videbunt, in quem pupugerunt;
(a) corpus intellige, quod lanceâ ape-
riente latus percusserunt, quâ Verbum
non sauciatur; hoc reprobi videre po-
terunt, quod perforare, quod vulnera-
re, quod exanimare potuerunt. En ju-
dicantem! qui judicari non renuit, qui-
que sustinuit non absolvi, sed quia com-
missum sibi iudicium paternò parens
imperio voluit acceptare, non enim suo
sufficere amorì videbatur, servi for-
mam accepisse, obedientem usque ad
mortem crucis exstitisse, semper quæ
Patri sunt placita fecisse, non sicut ipse,
sed sicut ille voluit, voluisse, inter su-
premos torquentis agonizæ singultus cur-
sum peregrinationis consummâsse, ad
nutum Patris inclinato capite expirâsse,
nisi etiam humiliaret semetipsum,
exaltato jam capite, & occupatâ Patris
dexterâ in sessione, factus obediens us-
que ad ultimam ultimæ diei horam,
usque ad postremum eliminandi tem-
poris diem, in qua iudicaturus est ex
præcepto Patris, ex hac humilitatis con-
tinuatæ periodo. Superbe! adveniendi
modum collige, ut scias esse allegori-
cè insinuatam condemnantis severitatē,
non ambientem superbiam arrogantis:
Et faciliè damnatorum spirituum suspi-
caberis fore exultationem non singula-
rem, edituros jubilum arbitraberis, dum
tantis acquisitam laboribus, tantis de-
sideratam amoribus, cum admirabili
condecoratam hypostasi, tantò Divini
sudoris recuperatam impendiò, tam pre-
tiosò sacratissimi sanguinis perfusam ef-
fluvio, tot eruram laboribus, tot resan-
natam vulneribus, nec nisi moriente vi-
râ plenè vivificatam Adæ sobolem au-
dient æternis ignibus deputari, istis li-
toribus mancipari, ab evacuatis per-
duellium angelorum sedibus elongari,
à quavis recuperandæ salutis spe, ab om-
ni umbra spei æternum segregari.

Vociferabuntur insolentissimi histrio-
nes, integerrimam confitebuntur exa-
oerbatu Judicis æquitatem, præstolabun-

tur ardentissimè injungendam exulcera-
ti vindicis executionem, lætabuntur à
terrifica comminantis DEI hominis fa-
cie, videntes eam non solitos amabilis-
simæ pietatis radios evibrare, sed ter-
ribilibus excandescantibus animi fu-
roribus inflammari; comparebunt quasi
ad diem solemnem lætitiæ convocati,
nil enim eorum inveterato livori potest
optatiùs accidere, quàm si tam multos
videant ex Christianorum prosapia mi-
serabiliter perimi, dolentes quidem per-
cipiunt oblata dextero justorum agmini
supernæ benedictionis præmia offerri,
sed suam consolantur tyrannidem, præ-
videntes sinistro populorum voragini æ-
ternatura supplicia præparari, plangunt
crudelibus lachrymis fortunatissimam
justorum sortem, fremunt cernentes
destinata angelicæ naturæ subsellia ab
hominum beata progenie occupari, sed
plaudunt consonis risibus, numerosio-
rem humani stemmatis prosapiam adim-
plendæ tenebrarum regiæ aggregari, in
supportabili earum potestati, earum im-
manitati totaliter subjugari, qui enim in
sacro Apocalypseos volumine abyssi An-
gelus dicitur, Rex pariter illius ærum-
narum regiæ declaratur; habebant super
se regem, Angelum abyssi, (b) si subdito-
rum indagas seriem, si regnicolarum
conditionem investigas, locustas esse
sacer hystoricus attestatur; nec tamen
ventrosum illud animal hoc nuncupari
nomine opineris, quod volare rectè ne-
sciens, sese in altum saltibus erigit,
magnoque suo depressum pondere in
terram recidit. Sed figuratas hæc scæda
in imagine damnatorum animas medi-
tare! quos aliquando tellus coacta su-
stinuit ac sustentavit, ventri deditos,
illicebrarum amasios, potiùs mendacio-
rum filios, amicos scelerum, virtutum
adversarios, persecutores innocentiz,
Divinæ Veritatis inimicos, qui ad tem-
pus modicum de fumo putei exierunt,
post pronunciatam suæ damnationis sen-
tentiam, in pristinam caliginem suo-
rum corporum exitiales bajulæ Aquilo-
nares animæ, ad regionem umbræ mor-
tis (unde panditur omne malum) re-
dituræ; agent quasi solemnitatis diem
in die illa calamitatis & miseriæ, sed
tripudiantis Angeli hæc erit amœnissima
solemnitas exterminatoris pessimi, hæc
erit jucundissima festivitas, dum lividi
furoris oculo amplissimam intuebitur
multitudinem, suâ tyrannide concu-
can-

(b) Apoc: 9.
v. 11.

Diabolus erit
super damna-
tos rex abyssi.

candam, suo homagio mancipandam, gloriabitur suis licet, & gravioribus tor- queatur indefinenter cruciatibus, glo- riabitur infamis abyssi rex, qui super astra DEI ascendere, & ipsam regis glo- riæ militiam suæ subjugare superbiæ præ- sumebat, gloriabitur in tanta subjugat- arum animarum colluvie, quæ cum a- renis littorum videbitur augeri, & præ multitudine non poterit numerari; vo- cabitur præ cæteris rebellis angelus, quem in terribili draconis specie dile- ctus intuebatur discipulus, citabitur im- manis proditor, feralis prævaricatorum omnium prædecessor, universorum co- riphæus scelerum, sceleratorum quo- rumlibet antesignanus; vocabitur quasi ad diem solemnitatis suæ, non enim ali- o trahitur violentius illicio, non ali- o recreatur abundantius delicio, non con- tentatur jucundiori spectaculo, quam lugubri nostrarum animarum exitio, quam infortunato delinquentium peccato- rum excidio, quam inflicto supremi vul- neris supplicio, quam irreparabili ex- tremi interitus complemento. Accedent pœnosissima illius horribilis diei pro- digia, quibus consternabuntur horribi- lius ter infelices animæ, jamjam ad tor- mentorum (quibus immaniter crucia- bantur hætenus) æternitatem conde- mnandæ; priusquam enim illuxerit si- gnum filij hominis in cælo, priusquam universæ tribus terræ planxerint offen- sum Conditorum suum, priusquam in- tenti tot spectatorum oculi intuebun- tur in nubibus venientem cum maje- state magna, obscurabuntur gemina cœ- lestis orbitæ luminaria, seu evaporan- tis fumi amplissimâ caligine, qui ab immemorabili conflantis mundi flam- micidio conglomeratione (ut autumat Origenes) seu ab augustis coruscanti- um radiorum fulguribus, quibus ex- candescens sol Justitiæ fulgurabit, ut ex- plicat Paschasius, contestans, *non in sua natura, sed ad fulgorem æternæ lucis com- parata, valde obscura erunt*; (c) seu ob- fuscanda insolitæ ecclipsis velamine cum alijs adstruatur, seu demum (Ra- bano commentatore) Creator & tem- porum, & syderum, suspensâ planetarum illuminatione, subtractoque solari lu- mine, universam terræ faciem reddet, velut exoculatam, cum enim nil aliud sint tenebræ, quam luminis privatio, non poterit absente solis radio, velatâ nubibus hac lampade mundus non cali-

gare. Quo tenebroso firmate amicta stellarum regio, novissimam ulciscens Justitiæ vindictam convulsæ insinuabit humanitati, *ut adhuc viventibus impijs super terram, jam gustus detur infernali- um tenebrarum*, (d) perorat os aureum ad horrorem; hic mæror in domo sy- derum augebit incremento terribili an- gorem cordium, & immitata ex specioso deliciarum viridario in tenebrosum ca- lamitatum carcerem, squallidi orbis or- bita tremabit undique, quando univer- sa creaturarum congeries tacta velut su- premo doloris intimi exterminio, ulu- lans vociferabitur, ejulans aspernabitur.

(d) Chrysost-
hom: 48.
imperfe

Quamcunque mediocris salutis tem- periem, expectans tantæ concussionis terminum, funestum secuturarum mi- seriarum cataclismum, sublimiores ta- men animæ conjecturare poterunt, quid abducta solis facies, quid spissa irruen- tium tenebrarum illuvies mundo præsa- giat ocyus incinerando; vicinitatem ju- dicis, proximitatem Vindictis, mortali- tatis perniciem, cum fine temporis im- minere; & quia misericors & misera- tor Dominus non amplius replere ter- ram misericordiâ, sed in ira prævari- catores corripere, in furore impios cogi- tur redarguere, horret quodammodo il- luminantes solis radios, & resplenden- tis lunæ fulgorem detestatur, ut minus (si licet dicere) in in assumpto exacer- bati Judicis schemate videatur; si enim nondum factus viator in regione lon- ginqva, ad ortum assurgentis Auroræ luctari illicò desijt cum Jacobo, quem tamen nescium affiliijt, & colluctantem enervavit, non alio ad præcipitem fu- gam inductus argumento, quam nè suf- funderetur rubore ad primum discer- nentis agnothetæ respectum, tanquam corpore nondum assumpto nollet clarâ die apparere, ut opinatur Isidorus; sic pariformiter, fugit (si ausim venien- tem in tenebris æquiparare sauciaturu luctatori) fugit non jam auroræ dilu- culum, sed meridianem solis clarita- tem, nè videatur feriens, nè dignosca- tur saucians immedicabili vulnere ip- sam quam condidit, ipsam quam suo recreavit sanguine humanitatem; con- siderat cum Majestate regalis gloriæ, au- gusto sublimatum in solio verbum Pa- tris, & licet uno unius tantum Isaia oculo objiciendus erat; supremi cœle- stis aulæ principes, pennigeri Seraphim

DEUS dimit-
ti desiderat à
jacobus ad
ortum solis,
nè videatur in
corpore ho-
minis, non-
dum assum-
ptâ humani-
tate.

Tremenda ex-
pectatio judi-
cis inter cœli
terræq; por-
tentæ:

(c) lib: 11. in
Matth:

(e) Is: 6. v. 2.

expandentes alarum suarum obumbraculum, *duabus velabant faciem ejus*; (e) dat subtilissimam obscuri tegminis rationem spectabilis Venatus, *affectabat olim latere DEI amor, & quasi verecundus regebatur Seraphin alis*; ecce! nunc in tempore non acceptabili, in die perditionis impiorum, quærit latibulum in tenebris, coactus comparere, ut minus clarè appareat, non jam Seraphicò rutilantium pennarum remigio peregrinus obtegatur, sed horridà densissimæ caliginis nigredine quodammodò obumbratur, adstipulatur conjecturanti Paletius, *tantis tenebris mundus tegitur, ubi Judex venit iratus*, & genuinam veluti caligantis terræ assignans rationem subjungit, *non est opus suum irasci, punire, condemnare alienum opus ab eo*. Præstabit tamen administraturus offensæ æquitati justitiam in virga furoris sui, quando avidior creatura infligam toties pijsimo Conditori, mitissimo Redemptori, largissimo Remuneratori, vigilantissimo Pastori, optatissimo Salvatori injuriam adversus impios Adæ filios, adversus furentes belluas, adversus inveteratos orci assecras, adversus ferocientes viperas, adversus rebelles animas, vindicare festinabit. Quid ages prævaricator infelicissime! quando rumpentur universi fontes abyssi magnæ, non aquis sed ignibus redundantis, non fluctus sed flammæ evomentis, rictu horribili hanc universam peccatorum colluviem sorbere anhelantis? Quid ages! ubi vacillantes titubantesq; *perinde ac grossus & ficus* (ut loquitur Sophronius Archimandrita clarissimus) *dum validâ vi venti agitur, è cælo in terram decident*; (f) optabis operiri, ambies excell. Angel: in primum nihilum reverti, desiderabis penitus conquassari, si modò hac saltem horâ, tam brevi mora, non cogeris cernere horribile spectaculum, nec exprobrantis DEI improprium auscultare! ululabit tunc juxta vaticinantis Zachariæ irrefragabile præsagium abies, plorabit (elucidante Hieronymo) lugebit præ dolore, *ulula abies, id est, sacerdotes & principes, mutuâ se deploratione lugeant*, explanat Interlinealis, vel si interpretantis Nicolai præplacet elucubratio, ululate inferiores clerici cupiditatem superiorum imitantes, utque ploratûs materiam, ut intellectûs sui motivum recognoscant, innumeros dolorum stimulos brevi biverbio constrin-

Cadent impij
in infernum
sicut grossi ab
arbore ficus,
ventorum
turbine de-
cussati.

git, ingentem doloris violentiam, acerbissimæ amaritudinis congeriem in concidente cedro compendiat, *quia cecidit cedrus*; utque se ipsum suæ vocis constituat interpretem, labentem manifestat, *quoniam magnifici vastati sunt*. (g) (g) Zach: u. v. 2.

Utque hoc lachrymabile spectaculum alleviatur prævidentibus, modum igne comeditur, *comedet ignis cedros tuas*, ut videlicet præ cæteris potentes, fiet cum dumeto. Si Cedri ab igne comedentur, quid fiet cum dumeto. (commentatrice Glossâ) ignis cuncta vastabit; nec parcens coronæ, aut diademati, nec cedens insulæ vel tiaræ; ipse Libanus aperire cogetur portas suas, ut introeunti pateant Judici, ipsam intemerati candoris innocentiam scrutabitur ultor scelerum in lucernis; ruet non tantum templum Solymæ de cedris ædificatum, sed animata nuper Spiritûs sancti templa, innixa crucis salvificæ columnis cedrinis, hoc flammicidio exurentur, quia superveniente peccatorum agmine, velut hostili Chaldæorum acie profanata, in fide non perstiterunt; & putas non contremiscet folium, quod vento rapitur, quando assurgens cum cedris multorum sanctitas, coronanda humanis coram oculis tot ascetarum probitas, in solo candore Libani radicata, & super nivem dealbata puritas ob vani applausûs desiderium, ob inane humanæ laudis solatium comburetur, exuretur cum hypocritis, proscribetur, abigetur cum virginibus fatuis, elidetur elidetur cum peccatoribus & publicanis. Denique & stellæ de cælo cadent, quæ quidem in tenebris mundi luxerant velut lucidissimâ firmamenti sydera, sed declinantes à sole justitiæ, peregrinis irradiatæ splendoribus, Draconis caudæ adhæserunt, vel voluptate enervati, vel arroganti superbæ mentis celsitudine præcipitati, *qui prius fide rectâ & operibus justis videbantur lucere, in terram cadent* (funesto scilicet tyrannizantis Antichristi tempore) *quia terrenis delectationibus inhærebant*, interpretatur Haymon; (h) ejulat cedrus Libani non conquassata, sed firmiter, quia humiliter radicata, eminentissimus Vitalis, *stante & impellente & conquassante istas stellas, vento tentationis, ambitionis, divisionis, cecidimus evidenter de statu perfectionis ad terram infimam*; (i) succedent stellatis orbibus terreni limites, & corruentium fra-

Cum stellis
cadent illi,
qui videban-
tur singulari
justitia præ-
diti, & ap-
parebunt
damnati.

(h) in cap. 6.
Apoc.

(i) Spec: mor:
de Religionæ.

fragorem syderum, terrisonus rumor tumultuantis oceani contendet æmulari. Hæc est exacerbata, confœderatorum elementorum rabies, hæc conjurata militantium portentorum sævities, quam olim voluit comminabundus ultor flagitiorum, prophetico Ezechielis ore, prævaricanti populo superventuram intimare: *afflictio una, afflictio ecce venit! finis venit, venit finis!* (b) cum fine una afflictio conjungitur, quæ unitatis nomine ob redundantium miserationum insignitur, qui dormire videbatur caligantibus securæ mortalitatis oculis, evigilabit repente, & super quatuor terræ plagas effundet calamitatum phialas, plagarum myriades affundet. *Venit finis super quatuor plagas terræ*, quem eliminandi quaternionis ordinem sic ordinatè distribues, si in oriente togatos consules, mithratos præfules, sceptrigeros & insulatos principes speculeris, quorum sublimitas ab adgeniculato subditorum vulgo, ut oriens ex alto quodamodò adoratur; sacerdotalis sanctissimi cœtus ordo, clarissimo in meridie refulget, est enim clericalis innocentia, est presbyteralis eminentia, sic coruscare, sic affulgere illuminatis doctrinæ splendoribus, ut tamen unâ simul flagrent & ardeant præ ceteris integritate serenissimâ sanctitatis, in Aquilonis gremio recluduntur laboriosa laicorum opera, impensa sæcularium officia, qui exoptatam requiem alternâ tumultuum vicissitudine commutant; in occidente demùm regularum religiosæ perfectionis observantiam contemplare, qui mundo, suisque commoditatibus obligantur mox ab ipso sui ortus principio occidere, & frigida gelidi Aquilonis latera declinare; hic totus distributorum statuum quaternio citabitur, majorque ex parte condemnabitur, pauci per angustam vitæ portam, seu ob ventum superbiæ, seu ob gibbum avaritiæ, seu ob dilatationem luxuriæ, seu tandem ob tumorem arrogantia, intrare moliuntur; quod si in oriente vernam floridæ juventutis pulchritudinem, in dimidiato meridie maturiorem virilis consilij Providentiam, in Aquilone frigidam annosæ senectutis temperiem, in occidente occiduam decrepitæ ætatis infirmitatem intelligas, super has quatuor ætatum plagas finis prædicatur, *quia juvenes, senes, viri, & decrepiti terrena amantes finientur, id est, consumentur in*

infimo, explanat Hugo Cardinalis. (c) (c) *sup: Ezech: 6.7.* Et quidem tertio, à denunciante propheta finis iste repetitur, ut præcipiti celeritate advolaturus ostendatur; priusquam tamen adveniat, antequam prævaricatores terræ, in pœnis finè consumptione consumantur, venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, dolentes, quod consulenti toties conscientia, & præscribenti eorum uni sanctissimo Redemptori obtemperare recusaverint, audientes, sed non implentes vocem Verbi, surge! tolle lectum tuum! voluptuosas delectationes tuas in onerosas converte satisfactiones, & vade in domum figuli, tuam contemplaturus mortalitatem, secururamque præmeditaturus æternitatem, quisquis enim in præfenti sæculo suorum peccatorum stratum portare reuuit per pœnitentiam, cogetur in futuro, vel tandem in sæculorum termino, si usque ad novissimam horam supervixerit id ipsum bajulare per æternaturam omnigenarum calamitatum pœnam. Quam una nihilominus afflictio præcurret, & tribulatio singularis, videlicet DEI ultio, ut commentatur interlinearis, sed super illos tantum, qui habitant tetram, justorum quippe animæ terricolarum incolatui viventes in terris resignarunt, clamantes cum psalterio regio: *advena ego sum apud te, & peregrinus, sicut omnes patres mei*, (d) legunt septuaginta interpretes, *advena ego sum in terra*, sanctorum patriarcharum more, qui in alieno solo peregrinari consueverunt; accincti instar hospitis, propediem discessuri ad regionem mortis, expectans, donec in civitatem sanctam Jerusalem suorum prædecessorum pedissequus avocetur.

Tribulatio illos tantum tangit, qui erant super terram, non advenas in terra.

(d) *Ps: 38. v. 13.*

Ad hanc funestam solemnitatis diem (in qua præfagiente Isaia, *tabescet omnis militia cœlorum*, erratica convocabuntur sydera, rebelles angeli non tantum ut condemnandos terrore prævio excrucient animos, sed magis, ut crucientur & terreantur, si enim virtutes cœlicæ, si etiam suprema seraphinorum agmina omni securitatis prædita vadimonio, commorabuntur tamen, & (differente Chrysostomo) beati spiritus *videntes infinitas multitudines condemnari, non intrepidè stabunt*, si Augustino (arescentes præ timore & expectatione homines) considerante & resolvente, *ista mala, quæ*

san-

(b) *Ezech: 7. v. 5.*

Quatuor plagis terræ adumbrantur quatuor status hominum in mundo.

Nimis ætas rationis capax cruciabitur in inferno.

tanquam summa extremaque creduntur, utri-
que regno, Christi, & diaboli videbimus esse
communia, pariter quippe his boni affligen-
(e) Epist. 80. tur & mali; (e) quò eximentur pri-
vilegiò, nè horreat vel metuat, nè do-
leat vel studeat potestas tenebrarum? In-
sinuat illius inusitatam formidinem, tre-
mulae anxietatis inquietudinem, promul-
gandae iniquitatis confusionem, in Aposto-
lico mysteriorum volumine DEI Spiritus hoc paradi-
gmate: *reges terrae, & principes, & tribuni, & omnis servus, & liber, absconderunt se in sepulchris, & in*
(f) Apoc. 6. *petris montium.* (f) Regum ac tribuum
v. 15. nomine viros virtute præcipuos, ac sin-
Reges & prin- gulares Evangelicæ perfectionis profes-
cipes abscon- sores appellari, qui suis dominantur af-
dent se in pe- fectibus, eosque, qui carnis vitia cum
tris, quando tentamentis dæmonum pede magnani-
anxiata ani- mo conculearunt, designari autumat
mae confugi- Haymo, qui petras montium tunc quæ-
ent ad preces rent in refugium, & speluncarum rece-
sanctorum. ptacula in asylum, quando se suo cum
omni discrimine sanctorum civium tri-
umphantis Solymæ suffragijs, & prote-
gentium Angelorum præsidio flebilibus
suspirijs, & anxijs gemitibus recom-
mendabunt. Nec mirare servos justi-
tiæ, sed à peccato liberos, eximiâ pro-
bitate conspicuos viatores ad caverna-
rum abdita confugere, ob metum Ju-
dicis, prudentem prudentum virginum
cautelam discute, quæ licet abundarent
pietatis & bonitatis oleò, hoc destitu-
tas tamen socias ad vendentes remit-
tere statuerunt, hoc solo inductæ ar-
gumento: *nè forte non sufficiat nobis &*
(g) Matth. 25. *vobis;* (g) quam approbans legitimam
v. 9. procul videntis Providentiæ excusatio-
nem, adjungit Cæsarius, *tantus terror,*
& tanta exinanitio erit in die judicij, ut
etiam illi, qui oleum misericordiæ se in-
telligunt abundantius præparasse, metuant
nè eis posset ad omnia peccata remittenda
sufficere; sed in superba regum purpu-
ra, in ambizioso principum schemate,
in amplo fervorum ac liberorum satel-
litio, præsumptuosum tenebrarum prin-
cipem, qui Divinò apud Jobum testi-
monio, Rex super universos filios super-
biæ declaratur, cum amplissimo suorum
pedissequorum famulitio præfigurari in-
terpretatur Aretas, qui ex naturæ suæ
beneficio Conditorem cum timore hi-
lari, amans metuere, & metuens ama-
re debuisset, nisi perversitate suâ per-
versæ libertatis jus sibi arrogasset,
sicque præesse cæteris, ut nemini sub-

esset, intollerabili superbiâ exambivisset;
factus est exinde, ut neminem timeret, de
quo moralis Papa subtiliter differens ef-
fatur, *nunc omni modo non timens, omni-*
bus supplicijs subjacet, qui elementis etiam
superesse poterat, si eorum, quem debuit,
timere voluisset. (h) Quà non obstante
effrœnis audaciæ insolentiâ, timebit
tunc, & timet amodò aspiciendam fa-
ciem irati Vindicis, sibi præ omnibus
terribilissimam, ut uni & soli malorum
omnium Corriphæo, hinc dictum repu-
tat Arelatensis Præsul: quòd studeant i-
mitari montes potentes, ut supra se cadant,
quò occultentur; designat enim, quòd su-
gere cupiant supplicium, quod super ipsos
inducetur à Christo.

(h) lib. 35. mo-
ral. c. 17.

Accellerabit, non diffiteor, veloci fu-
roris stimulo exagitatus, deproperabit
ad diem solemnitatis suæ, ut prædam
capiat, ut orcum repleat, ut Creato-
ris sui & Redemptoris nostri hæredi-
tatem possideat, illa adumbratus in im-
mani maris belluâ, quæ suum ad tem-
pus deferere natale solum voluit, ut
prætereuntem sorbere viatorem, ut in-
nocuum Tobiam valeret deglutire; de-
reliquit congenitam sibi regionem aqua-
rum, non sinè manifesto periclitantis
vitæ dispendio, si modo approximan-
tem escam anhelante rictu arriperet,
& famis suæ violentiam hoc svavi pa-
bulò saturaret; & quamvis Vallesio in-
vestigante, videatur fuisse Callionymus,
quem Plinius describit vastò vallatum
corpore, immani rabie carnivorum, a-
spectu horrido terrificum, & serratis
dentibus armatum; fuit genuinum tar-
tarei Leviathan symbolum (Bedâ com-
mentatore) qui juxta tygrin, juxta vo-
lubilitatem mortalitatis nostræ insidia-
tur viatoribus, adeò solerter & saga-
citer, adeò universaliter explorans pe-
regrinantium vestigia, ut interpretante
Glossâ, Domino in cruce passo, diabo-
lus (quo movente crucifixus erat) ad-
venerit, quærere si quid peccati in eo
inveniret, de illo informi maris mon-
stro sacer narrat hystoricus: *ecce! pi-*
scis immanis exivit ad devorandum eum, (i) Tob. 6. v. 2.
(i) Quasi maluerit dilectæ Matris gre-
mii, amatam sibi patriam, necessa-
rium suæ vitæ elementum dimittere, quàm
hoc sapidissimum sui furoris edu-
lium non invadere, quàm cibum hunc
suæ rabiei sapidissimum non adipisci.
Avidiori profectò ingluvie cruenta tar-
ta-

Damnandi
conabuntur
invocare po-
tentes tan-
quam mon-
res; à quibus
protegentur.

Prudentes
quinque vir-
gines negant
fatuis oleum
timore Judi-
cis correpta.

tareæ abyssi bestia præstolabitur præparatum sibi in damnatorum animabus edulium, anhelabit ad desideratum crudelis esurie suæ illicitum, & licet suæ confusionis præsciis, ad primum contempti à se Judicis intuitum horrere & timere, rugire & grunire, sævire & ferocire non desinet, lætabitur tamen in vastissima tot seductorum spirituum congerie, in acquisita tot subtractarum cœlo, tot avulsarum à Salvatore suo animarum prædâ, nunquam recuperanda, semper secum excrucienda. Et curnam quæso superbus iste spiritus, naturâ supremus inter Angelos, sed suo crimine rebellis transfuga, perduellis apostata, qui super empyrea cœlestis militiæ castra thronum suæ ambitionis erigere, & in lateribus Aquilonis sedere affectabat, cur inquam præcipitatus in terram, dum aliquando insolentius adversus missellum Adæ filium fureret, dum suæ conditioni invidus viventem adhuc in sepulchralibus cavernis tumularet, dum succurrente vitâ ab hoc gratissimo suæ ferocitatis domicilio recedere juberetur, jubentem voce flebili interpellat, & instar anxii, instar angustii clamat, cum sui incolatus socijs : *mitte nos in gregem porcorum!* (l) Adeo scilicet à primo perditionis lapsu assveverunt de cœlo in cœnum ruere, & post æthereas habitationes, suæ commorationis sedē in volutabro sordii collocare, quod si indages curiosius, quo agitante stimulo expertes corporum spiritus, in corporibus porcorum commorari exambiant, cur non præligant in regionem tenebrarum profligari, cum tamen (angelici præceptoris assertō, ubique gehennam bajulent) ubivis ultricem supremi vindicis manum ad ipsa alligati corpora reperiant, eamque nullō eludant decliviō, nec ullo stratagemate declinent? respondet sublimiter sanctissimus scholarum Angelus, *magnum tormentum reputant, quod non possint hominibus nocere, sed si essent in inferno, non possent ita nocere, & ita tormentum eis magnum est intrare in infernum*, (m) hoc

immaniùs, oprans nocere copiosius, si *Horrent insineretur flagellare licentiosius, si non fernum, quia* cohiberetur. Stabit tunc circumstantes *non possunt nocere homini in inferno,* inter hosce tartarei carceris lictores infelix anima, ignivomi Draconis hujus ingluviem satiatura, quâ cum formidine, qua cum vertigine, qua cum calamitate, humanæ menti non licet sufficienter expendere, angelicus vix potest spiritus satis excogitare.

Hoc faciet reges ac principes à regni solijs ad tristes latebras avolare, à voluptatum delicijs ad subterranea horum antra transmeare, cœlos suspicient miseri, nec aliud jucundius intuebuntur spectaculum, quàm monstra portentorum; tunc enim facundius, quàm unquam hætenus, cœli enarrabunt gloriam DEI; si, quomodo? interrogas, os aureum respondet interroganti, *per ipsum aspectum*, (n) quando operietur ignibus, coruscabit fulgoribus, ignitis diffluet imbribus, insolitis terribit fragoribus, continuis resonabit fulminibus, tacebit cœlum, sed ipsius feralis aspectus vocem tubæ clariorem emittet per oculos non per aures, docentem & terrentem; verum immergi antris potentes sæculi putas ab hac eximentur tragœdiâ? in caveis & scrobibus latentes non contrentur his tumultuantis cœli horroribus? quærent suæ desolationis refugium in eorundem conclavibus, quos velut infatuatos propter Christum stultos mundi, sapientes despexerant, investigabunt exile afflictionis suæ refrigerium monasticos inter parietes, quos antea fastu superbiæ, nec dignabantur accedere, nè dicam frequentare; non mea, sed Joachimi Abbatris Patris clarissimi, commentatoris celeberrimi hæc est opinio, qui hoc Apocalypiticum regum terræ & principum, servi cum libero effugium ad speluncas & petras montium, doctâ non minus, quàm verosimile periphrasi commentatur; Dum per speluncas secreta seu solitaria, quæ tunc adhuc erunt residua monachorum cubicula, per petras verò montium spirituales viros fidei perfectione robustos præfigurari judicat, quò & ad quos multi confugient, quorum adhuc viventium corpora trementes animæ informabant, pœnitentiam in suorum prævaricationum abolitionem, in suorum reatum remissionem, suppliciter petaturi, gauden-

(n) hom: 9. ad pop: Antioch:

Libenter cōparebunt in die judicij, etiam si se no- rint confundendos ob hominum dam- nandorum interitum.

(l) Matth: 8. v. 31.

Dæmones malunt in ventre porci commorari cum pœnis suis, quàm in inferno.

(m) L. 13. in 8. c. Matth: hic.

ter accepturi. Hæc erunt prævia superventuræ calamitatis indicia, hæc erunt antelucana funestæ solemnitatis hujus præambula, quemadmodum namque in funebri fatalis cataclismi exitio, iniquo decidentis diluvij meridiali principio, lasciviebantur inter epulas ipso luxuriabantur incurij moriones inter delicias, occupabantur amplexibus inter nuptias, sic sorte simili, sic (interpretante Chrysostomo) *repente veniet, & inopinatè & pluribus lascivientibus*, (o) quam luctuosam intereuntis mundi diem præcipiti æquipraverat fulguri, omnia repentinâ coruscatione transvolanti, eandem supremo inundatæ mortalitatis funeri assimilat, hoc uno cum discrimine, quod in diebus Noë soli salvificæ illius onerariæ felices incolæ deglutientis diluvij rictibus fuerint subtracti, in hac tamen districti examinis solemnitate, erunt duo in agro uno, eodem labore pariter seminantes, sed fructum laboris disparem recipientes, quorum cuilibet magnus Ecclesiæ agricola dicebat: *DEI agricultura estis*, (p) erunt duæ molentes in mola una, circumeuntes per temporalium negotiorum orbem, mundana siquidem actio mola dicitur, quæ dum varias sollicitudinum curas in unam congeriem aggregat, humanas mentes, quasi per gyrum rotat; erunt duo in lecto uno vacantes otio, & requiem sectantes, nec sæcularibus fastidijs occupati, nec Ecclesiarum sollicitudinibus anxii, & ecce! unus eorum omnium assumetur, qui scilicet finè solitudine vivens, cogitaverit ea, quæ DEI sunt, & alter relinquetur, qui humanæ laudis amore dimittens omnia, ad claustrum sollicitudinem confugerit, ibique se ipsum & ea, quæ carnis sunt inquisierit, cui plorans super ruina Solymæ Jeremias, suum jam dudum comminabatur exitium hoc threno flebili, *viderunt eam hostes, & deriserunt Sabbatha ejus*, (q) legit Syrus, *de ipsius contritione riserunt*, quam fictam compererunt, & simulatam despexerunt; *hostes Sabbatha videntes irident* (commentatur Rabbanus) *cum maligni spiritus ipsa vacationis otia ad cogitationes illicitas pertrahunt*, dum fortiores sanctorum animæ laboriosius dormiunt, quam vigilare potuerunt, in eo enim, quod omnia, quæ sunt sæculi viriliter dimittentes à corde suo eliminant, conflictu strenuo momentis quasi singulis con-

(o) hom. 70. in Matth.
(p) 1. Cor. 3. v. 9.
In die judicij duo unus a gri agricolæ, unus mola molitores, unus lecti amatores dividuntur, unus assumetur, alter relinquetur.
(q) Threm. 1. v. 7.
Judæi suspicabantur regnum Christi in mundo fore crudele & cruentum.

tra se ipsos pugnant, sed revertamur seduliori vestigio, ut approximanti Judici occuramus; cuius primum ipsa declarans sapientia adventum, ut tenerimam incarnati Patris dilectionem commendaret, hæc sat mirabili utitur circumlocutione, *non enim misit DEUS filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum*, (r) venit videlicet Salvator in mundum, idcirco Salvatoris nomine ambiens insigniri, ut vel indè ægrotns colligat, quantum exambiat hominem salvari. Legit commemoratum verbi eloquium sublimis Athanasius, *non veni, ut judicem mundum, sed ut servem ipsum*, (s) sperabat vel timebat dementata Judæorum congeries, carnale sæculum terrenique regis imperium adveniente Christo oriundum, bellis & cædibus cruentum, ut interpretatur Rupertus, hanc à Nicodemio Israëuitarum Magistro profligaturus opinionem, *non inquit misit DEUS filium suum, ut judicet vel disponat ea, quæ in mundo, sed ut judicetur, & agat ea, quæ salutis æternæ sunt*. (t)

Sed cur amabò! velatur persona judicis, dissimulatur munus Vindicis, celatur ultoris officium, elongatur exactoris ministerium ab eo, cui omne iudicium Pater tradidit? quippe dilectum apud discipulum sui descensus motivum judicans, sui adventus adæquatam velut rationem insinuans, se ipsum clarissimè manifestat: *in iudicium ego in hunc mundum veni*; (u) *ut qui non vident, videant, & qui vident, cæci fiant*; venit lux, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, venit, ut non videntes videant, quia lumen est ad revelationem gentium, quia dies est, in qua, ut benè operemur, operandum est, venit pariter, ut, qui vident, cæci fiant; venit lux, ut qui se caligare confitentur, qui suam coram hac luce cæcitatem profitentur, lucem videant, qui verò se videntes nuncupant, nullò se indigere collyrio oculorum jactant, contemptâ mundi luce, magis cæcutiant, ampliùs superbientes, præcipitandi alius ascendunt. Est ergo primum Salvatoris iudicium, non condemnationis, sed (explanante Augustino) arbitrium discretionis, quò discernit causam credentium & confitentium, à superbis se videre putantibus, & ideo gravius excæcatis.

(x) In hoc velut in speculo subsecuto-

(r) Joan. 3. v. 17.

(s) lib. 5. cont. Arian.

(t) lib. 3. in Joan.

(u) Joan. 9. v. 37.

Superbi, dum se videntes reputant, cæci sunt.

(x) Tract. 44. in Joan.

Christus ju-
dicium noluit
in primo ad-
ventu admi-
nistrare pro-
pter severita-
tem exercen-
dam in secun-
do.

ri tribunalis severitas relucet; ut manifestum suæ dilectionis præberet argumentum, Pater misericordiarum legatione primâ misit Filium, hominemobilem in regionem longinquam, accipere sibi regnum, non præliando, sed adamando, non sæviendo, sed omnia ad se exaltatum trahendo, non perimendo, sed erigendo, misit agnum sinè cornibus, ut tolleret peccata mundi, *judicium rejecit* (adstipulatur Euthymius) *atque in secundum ejus distulit adventum*, quando non amplius super nubem levem ascendens ingreditur in Ægyptum, ut lupum fugiat insidiantem, sed cum Majestate magna in nubibus venit, leonem exhibiturus, vultuque implacabiligementes reprobos oculos consternaturus, qui prius sinu misericordiæ affluebat misericors & miserator Dominus, non judicans quemquam, sed splendido nuntiantium Angelorum obsequio, ac fulgidò radiantis stellæ ministeriò, ad veniam invitans misericors, *ille resurgens præcinxit se, & justitiæ cingulo videtur quodammodo effluentè sinum misericordiæ collegisse*; satis maturè contra folium, quod ventò rapitur, exercituum Dominus in ipso gloriosæ resurrectionis suæ diluculo ad vindictam accingitur, ad ultionem inimicorum suorum obarmatur; sunt rigidiora cæteris severæ comminationis verba, quibus Doctor mellifluus præfiguratum in ipsa Misericordia judicium auguratur, *ex tunc præparatur ad judicium, quod in nostra resurrectione futurum est*: ex tunc, ab ipso scilicet assumptæ mortalitatis nostræ primordio, in cunis tribunal non exstruens, sed exhibens, in stabulo pastorum Principis, solium vindicabundi Judicis præsignans providè ad cautelam, non jactans præproperè ad censuram; *nam & propterea parvulus antea venit, ut misericordiam prærogaret, & futurum in fine judicium præcurrrens, misericordia temperaret.* (y) Hæc planè dies solemnitatis nostræ, quâ approprians justus citatur ad coronam, quâ militans viator invitatur ad palmam, quâ reus vocatur ad indulgentiam, quâ peccator suscitatur ad vitam. Erit quandoque dies alia, quâ evocabuntur à portis inferi Justitiæ ministri, quasi ad suæ solemnitatis diem, quâ justi vix salvabuntur, quâ rei condemnabuntur, quâ peregrinantes periclitabuntur, quâ peccatores mortui in

perduellium Angelorum sepulchro tumulabuntur. Veniet, qui venturus est, non solvens cingulum justitiæ, quò restringetur sinus pietatis suæ, ut impios securius persequatur, quando angustabitur misericordia sua, ut solum in cœlo, in dextero justorum latere appareat, locum relinquens soli Justitiæ, ut absque misericordia feriat implacabiliter sinistram; quando cum aëreis potestatibus ad lugubrem præsentis vindictæ solemnitatem convocatis, innumera peccatorum universitas ejicietur in tenebras, ut strideant & ululent, ut rugiant & ejulent infames belluæ, perennes filij tenebrarum. Quis est (sitamen homo est) quem sua non terret conscientia? quem hujus diei non concutit memoria? quis sibi persuadere audeat, se blandiente oculo tremendum Judicem aspecturum? trepidare videbitur supremus Seraphin ad hoc horribile succumbentis naturæ spectaculum, & persuadebit sibi aridum lachrymosæ vallis fœnum, se non formidaturum in die advenientis iræ DEI, à facie sua quoniam venit? veniet non salvare quod perierat, sed judicare, quod semetipsum suâ incuriâ, suâ malitiâ, suâ impœnitentiâ se perdiderat; non in hac die amplius quæretur ovis perdita, sed cadet in rictum leonis stigij, ut devoretur reprobâ, non erunt amplius proficuæ, quæ tunc seminabuntur lachrymæ, nec enim lachrymans oculus poterit exultationem metere, sed suum luctu indispensabili dolorem plangere, suum irreparabili fremitu interitum deplorare! tunc scrutatores Majestatis opprimuntur à gloria, quando Scrutator humanorum cordium condemnabit abundantes in sensu suo, quò ibis à spiritu ejus miserrime transfuga! & quò à facie ejus fugies? ascendere cœlum non poteris, quia illic est, descendere ad infernum nolis velis, præcipitatus debebis vadere, projectus in exteriores tenebras nunquam, ah! nunquam ad lucem amplius fineris remeare.

Venit parvulus in primo adventu, ut præcurrat misericors secundum.

(y) serm: 1.
de Nativ:

Qui carnem tuam plus tuo spiritu amasti, qui tuum sanguinem plus amante animâ curasti, non poteris tunc declinare viros sanguinum, sed occideris cum peccatoribus, nunquam ab hac secunda morte ad vitam resuscitandus. Quò vertes oculum, quò a-

Non dabitur
dammandis
effugium à
facie DEI i-
rascens.

ni-

Solus ille poterit effugere, qui fugiet à facie DEI irati ad faciem placati.

nimum convertes, qui te à conversa ro-
gantis DEI facie toties avertisti? si ille
nunc ubique est, dic, quæso! quònam i-
turus es, ut fugiens effugias, te furore
suo ubique prævenientem? est impossi-
bile ab illo elongari, qui ubivis loco-
rum per immensitatem Deitatis suæ
præsens est! si te arroganter sursum
versus extuleris, invenies hunc repres-
sorem, estò ad nidum aquilæ sustolla-
ris! si te absconderis in ultimo hian-
tis terræ angulo, ibi invenies tuum
inquisitorem! si te in regione umbræ
mortis tentaveris abscondere, tuum sub
ipsa draconis cauda experieris vindicem,
qui tantâ conaris angustia, tali solici-
tudine sententiarum Judicem declina-
re! non concedetur ultra à facie hac
fugere, quàm toties te blandè aspicien-
tem contempsisti, te torvè respicien-
tem despexisti, tibi amanter innuentem
derisisti, te rigidiori oculo corripien-
tem explosisti. Hoc unum superest

consilium, nè fugam tuam ad usque fri-
gidam supetventuræ mortis hyemem
differas, sed dum adhuc est tempus ac-
ceptabile, assume pennas tuas diluculo!
sed in directum eas dirige, ut nec
in superbæ temeritatis præsumptionem
extollaris, nec in profundam nivi-
um desperabundæ pusillanimitatis a-
byssum demergaris; assume geminas
geminæ charitatis alas! à qua amante
DEUM, & diligente proximum, tota
lex pendet & Prophetæ; sic pennatus
ter felix aliger ad extrema maris accin-
gere, in pelagum amaræ pænitiæ cum
auspicatissimo universæ iniquitatis nau-
fragio demergere; sic fugies à DEI
facie, quantumvis non effugias DEI fa-
ciem, à facie irati ad faciem placati.
Quòd si tuis diffusis gressibus du-
cem itineris inquiras, ad illum respi-
ce, qui nescit respicientes se despiciere,
& illicò illuc manus sua deducet te,
& dextera sua tenebit te.

Non fuit in die furoris Domini, qui effuge-
ret, & relinqueretur.

Sermo Sexagesimus Sextus.

Terribilis filius hominis timetur & time-
bitur à justis & impijs, quando venerit in nubi-
bus cœli judicare mundum.

Mali calculatores adstruunt diem judicij post septem millia ab orbe condito secutura.

NOVISSIMUS ille dies terribilis
futurus creditur, ab illis e-
tiam, qui benè vivendo se-
curi esse renuunt, & ma-
lè vivere pluribus (si licet) sæculis con-
cupiscunt; benigna sapientissimi Con-
ditoris Providentia hunc ipsum diem
latere judicandos voluit, ut tremula
præparentur corda fidelium ad exspe-
ctandum cum horribili formidine, quod
esse venturum indubitanter nòrunt,
quantumvis præcisum suæ futuritionis
diem ignari nesciant, salubriter igno-
rent. Erant curiosorum aliqui, erant
incurij scrutatores (censore Augustino)
qui diem adventus Domini, quò judi-
care vivos & mortuos venturus est, e-
lapsis ab Adæ primordiali sæculo septem
annorum millibus, exoriturum opinan-
tur, ut septem annorum millia tanquam

*septem dies transeant, deinde illud tempus
tanquam dies octavus adveniat, (a) quasi (a) in 6. Ps.*
illorum fuisset scire tempora, quæ pa-
ter posuit in sua potestate; sed nos,
quod nobis ignotum esse scientiarum
Dominus voluit, libenter ignoremus,
quamvis sinè temeraria præsumptuosi
computus noxa, dies iræ, dies illa ca-
lamitatis & miseriæ, octavæ diei titulo
valeat insigniri, cum enim universa
temporum mora septem dierum circu-
lo evolvatur, octavus diei sustinet dies
iste, postquam expletum tempus non
erit ampliùs, huic volubili dierum or-
dine subjectum, dies magna præ cate-
rarum multis, quæ pluribus laborem &
dolorem terminabit, sed novum susci-
tabit quam plurimis, & pristinum ad-
augebit. His namque quos occulta sin-
gultuantis conscientiæ demerita pœna-
lis

Potest tamen
jure optimo
comparari
cum octavo
die.

lis sententiæ reos redarguet, erit terribilis vorago, erit hiatus tormentorum, dum illis quos nullum terreni amoris illicium mundo affixerat, quos nulla cruciantis terræ adversitas cælo subtraxerat, erit dies lætitiæ, festiva solemnitas gaudij, societatis janua, per quam ad desideratam tot anxijis gemitibus exultantium amicorum DEI Patriam, ad fortunatam cohæredum regis gloriæ regiam ingredientur. Videbit tunc gaudens & plaudens, à militantis arenaria ad triumphantis capitolium evecta Mater Ecclesia nobilem virum suum sedentem cum senatoribus terræ, qui nuper extra portam, ab impijs inter iniquos deputatus, contumeliosam mortem subiit, nunc autem januam æternitatis, cum Apostolico confidentium judicium senatu confidens, eidemque ut justus judex præsidere, sententiam vitæ in vitam electis, reprobis verò mortis in mortem pronunciabit. Non erit, qui judicanti effugiat, qui diem hanc furoris Domini præteriens evadat. De fructu manuum suarum quisque præsentium accipiet, quando electos præteriti laboris meritum ad gloriam attollet, & reproborum cumulos perpetratorum criminum immaniter ad tartara demerget, nec erit, qui vel gementes audiat, vel corruentes eripiat, non enim alios consolator Dominus ab illa incomparabili desolatione eripiet, non ab aliorum oculis stillantes lachrymas suavissimâ consolationis dexterâ absterget, quàm quos mundus odiò habuit, quia non esse de mundo ex vitæ moribus cognovit, quàm quos alterna succedentium contributionum vicissitudo pro Christi nomine cruciavit; non alios à sinistrae manûs exitio segregabit, nisi quos signo salutis insignitos suæ habuit viæ discipulos, suæ crucis fideles bajulos, suæ doctrinæ perseverantes discipulos, suæ vitæ condignos professores, qui cum hominibus flagellati, se ad laborem natos noverant, & ideò nullam verberantis DEI plagam declinare, nullam sinistrae afflictionis ærumnam vindicare, calumniantem nullum designare, nullum percutientem vulnerare, quemvis injuriantem tolerare præelegerunt, mundo gaudente contristabantur, hoc exultante affligebantur in diebus peregrinationis suæ, nunc versâ rerum facie, hoc ejulante, hoc lachrymante, hoc suspirante, hoc singultuante, vide-

Nec justus,
nec impius fu-
rorem hujus
diei subter-
fugiet.

bunt hi in die novissimo, quos stultus ille aliquando habuit in derisum, & electus, sed ridente eos sapientiâ, aspiciente justos su alio, quò suos Justitiâ, gaudebit cor eorum, & ridet amator gaudium ipsorum nemo tollet ab ipsis, mundi. Est congaudentium mundicolarum risus, velut vociferantium cachinnus ebriorum, est risus dissoluti corporis, suam trahens originem de carnis petulantia vel levitate mentis, sed risus judicandorum à Domino, erit plausus approbandorum ad beatorum ordinem, ad gloriæ coronidem, ad nunquam amplius interituram prosperitatem, qui velut partus veræ lætitiæ nascetur de jubilo internæ securitatis. Tunc revelabitur in opere, quod vir quidam sapienter protulit ore propheticò, loquens vaticinio sermone Baldad Suites: *DEUS non projiciet simplicem, nec porriget manum malignis*, (b) legunt septuaginta commentatores; *Dominus non improbabit innocentem, nec ullum munus impij accipiet*: definit simplicem Lyranus, corde vero & non ficto, servientem Domino, quem Pagninus perfectum nuncupat, & vertens Malveda, consummatum vocat. Combinat utrumque & recipiendam ac protegendam contemptæ simplicitatis innocentiam, & deferendam ac reprobendam malignæ duplicitatis simulationem magnus Papa Gregorius, quia nimirum districtus in judicio apparens, & despectum simplicium glorificando erigit, & malignorum gloriam reprobando constringit. (c)

(b) Job: 3.
v. 20.

(c) lib: 8. moral: c. 31.

Nec ideò blandiatur sibi fallax malignorum astutia, vel svavius in pronunciando eloquium, vel mitius in condemnando judicium, quia Pater omne judicium commisit virginis filio, cum quo crevit (si licet dicere) ab infantia DEI. miseratio, qui butyrum & mel voluit comedere, ut sciat reprobare malum, sed malis indulgere, & eligere bonum, nec tamen solos homines sinè jumentis ab hoc pœnarum diluvio salvare, nec justos solùm sinè prævaricatorum consortio segregare. Erras! qui blandiorem Redemptoris faciem, quàm vultum expectas Creatoris, de isto quidem vaticinantis Habacuc sæculò commune divulgabatur proverbium; *cùm iratus fueris, misericordiæ recordaberis*, (f) legunt septuaginta, *cùm turbatus fuero, misericordiam impetrabo*: irascebatur Altissimus (interlineali Glossâ elucubrante)

(f) Habac: 3.
v. 3.

quando compedibus & carceribus captivum Israël vinciri voluit à Chaldaeorum rabie, miserabitur tamen quando eundem & liberari & fecit regredi in patriam, ministrâ Cyri benignitate; hoc fecit DEUS conditor priusquam ligaretur fascijs, perfunderetur lachrymis, antequam maternis coarctaretur præcordijs, & virginalibus brachijs constringeretur; quid autem facturus sit, cum venerit filius hominis residens in sede Majestatis suæ, declarat breviter Sapiens, sed terribiliter, *impijs autem usque in novissimum sinè misericordia, ira supervenit*, (g) futuram, cum commentatoribus recogita, quantumvis in præterita præfiguratam, quando videlicet tentans electum Israël, flagellavit errabundum, sed non eliminavit, vulneravit Ægyptios, sed non sanavit, illum percussit ad correptionem, istos peremit ad internecionem; illum ad tempus persequabatur absque perditione, istos contrivit in corde maris sinè commiseratione; sic pariter effigiatos in populo vidente vel visuro DEUM, electos terrebit aspectu seriô, fulgurante oculô, sed illis blandiente, sed illos recreante, quo consternabit reprobos æternum desolandos, irreparabili exilio à spe cœlestis patriæ proscribendos. Clamabat & evulgabat dulcissimum incarnandi Patris Unigeniti præconium, *misericordiâ Domini plena est terra*, (h) cœlorum enim regia misericordiam ad locum miseriæ ablegavit; cœli proinde enarrent gloriam DEI, qui terræ, quæ est scabellum pedum ejus clementer miserturus, inclinavit cœlos & descendit, ut susciperemus misericordiam suam in medio templi sui; ideò quippe minoratus & descendens à sinu Patris ad matris gremium, ut fieret DEI hominumque mediator, homo DEUS, & loqueretur pacem in plebem suam; verumtamen non minus beneplacitum est DEO super timentes eum, quàm in eis, qui sperant super misericordia ejus, sic cantet miseratori DEO gloria nostra, ut semper cantabiles nobis sint justificationes suæ; sunt gemini sanctorum viatorum pedes isti, quibus procedunt in loco peregrinationis suæ, alterutro si careas, claudus es, non poteris, sic currere, ut comprehendas, *pedes sunt misericordia & judicium* (expedit clarevalensis Abbas) *quorum alterum sinè altero osculari vel temeraria securitas est, vel despe-*

ratio fugienda. (i) Caveat, quisquis contemnere præsumptuosâ temeritate audet misericordiam, nè experiri implacabilem justitiam cogatur, caveat detrahere severi vindicis justitiæ, qui sperat respici indulgente oculo remittentis misericordiæ, nec enim tunc propitiabitur benignitas, quando sola jus dicet æquitas, una tantum severitas in tribunali præsidebit. Minatur ista fidenti nimium prævaricatoris Adæ filio, *ego ero eis quasi leona, & consumam eos ibi quasi leo.* (l) (i) *serm. de S. Mar. Magd.* (l) *Ose. 13. v. 8.*

(g) *Sap. 9. iv. 1.*

Non ideò mitior erit dies illa, quia judicium exercebit Filius hominis.

(h) *Pf. v. 32. v. 5.*

Justitia & Misericordia DEI duo pedes sunt.

Non sufficit armatum hominem cum Divinus Jupiter potestate magna in cœli nubibus venientem exhibere, nisi addat insuper feram inter crudeles pessimam representantem. Exindè leo rugiet, & quisnam erit hominum, qui non pavebit? abindè insidiabitur draco, ut judicatam sibi que adjudicatam virulentis flatibus attrahat animam, rictu terribili absorbendam; explanat terribiliter rugitum leonis hujus, sit licet de tribu Juda commentrix Glossa, *Ego, qui erga illos semper clementissimus fui, convertor eis in ferocitatem omnium bestiarum*; quid valeret excogitari terribilius, quidve funestius expectari? An forsan ferocitas belluarum omnium in uno compendia bitur hominis filio venturo cum potestate magna? legi amicum Cordubensis Philosophi axioma. quod docet præcunctis Africæ monstris & bestiis, pardô & tygride, furibundum hominem formidare, *occurreret nobis loco feræ homo feris omnibus perniciosior.* (m) Singulantem inter acerbissima amaricati cordis suspiria Jacobum consulamus, qui polymitam intuens tunicam, à cruorifluo purpuratam stillicidio vociferari cœpit, *bestia devoravit Joseph!* (n) Suspicabatur providus Genitor, dilectum sibi præ cæteris hunc filium feralem invidentium fratrum victimam evasisse, cur alioquin illis objiceret, dum sinè Beniamino in Ægyptum redire pro annonâ renuerent, *vos scitis, quod duos genuerit mihi uxor mea, egressus est unus, & dixistis, bestia devoravit eum, & hucusque non comparet.* (o) Dixisse illos redarguit, non annuit fuisse; ergo illa fera pessima (infert Tuitiensis Abbas) illa bestia sævissima, quæ, quantum in se fuit, devoraverat, qualis esset, non omnino patrem latere poterat; erat sævitia hominum efferatorum, erat crudelitas suorum filio-

(m) *Epist. 209.*

(n) *Gen. 37. v. 33.*

(o) *Gen. 44. v. 27.*

Jacob suspi-
cabatur Jose-
phum à fra-
tribus inter-
fectum esse.

(p) Prov: 19.

v. 12.

Filius hominis
in judicio se
exhibebit se-
veriore leo-
ne.

liorum, ut scias savius belluis savire hominis filium, & videas, quid expectandum habeas, quando in majestate magna advenit judicaturus, legisti aliquando inter sapientissima Salomonis proverbia: *sicut fremitus leonis, ita & regis ira.* (p) Et forsan Regem gloriæ præfigurari non inaniter conclusisti (explanente Carenfi) sicut *fremitus leonis terrorem incutit cunctis animalibus, ita comminatio Christi de die judicii omnes homines contremiscere facit*, adstipulatur Rabanus, de Domino dictum adstruens, qui in judicio mirâ hilaritate blandus, justos lætificabit, terribili obtutu damnandos consternabit. Verum severa licet furibundi leonis rabies, filium hominis venientem in nubibus cœli non valet adæquare; est iste dum sævit, savior illo, erit iste, dum feriet, ferocior illo; rugiat ille, non nisi meticulosum terrebit, aut peregrinum auscultatorem ad horrorem commovebit; differit iste, & primò intonantis sonò universam totius orbis orbitam conquassabit, exordiente proloquio, excelsus Cherub, qui suum super hunc solem Justitiæ exaltare solum prætendebat, dum super astra DEI rex angelorum dominari cupiebat, ad instar folij, quod Aquilonis flatu quatitur, in omnium creaturarum oculis concutietur. Demergebatur quasi ad violentum resistens tis Darij imperium (conclamante Satraparum collegio) magnanimus Daniel in locum frementium leonum.

Indignabundus Princeps, justum dissimulans dolorem, regale supremi favoris sui exhibiturus argumentum, impositum ori spelunçæ lapidem obsignavit rex annulo suo, & annulo optimatum suorum, nè quid fieret contra Danielelem.

(q) Dan: 6.

v. 17.

(q) Mira præcautio! magis tenerrimi amoris indicium, quàm præmeditantis Providentiæ prudens incitamentum: in lacum innocuus propheta dejicitur, famedicis leonibus in escam desiderabilem objicitur, & ostio consulitur, nè quidquam detrimenti à transeuntibus obveniat, rarâ sollicitudine præcaveatur! cedit iniquæ multitudini constriktus arbiter, conjuratis intemerati adolescentis hostibus amici vitam consecrat, illatumque tumulo, nè desuper sepeliendo Danieli quis noceat, sepulchri ostium obsignat. Ridet irridens insolitam sapientissimi Regis solertiam,

infatuata delirantis mundi Sapientia, risu dignissima justorum, cum sit stultitia apud DEUM; illuminatus Rex, *Darius rex credit DEI potentiæ, & qui de leonibus projecto in la-* securus est, *de hominibus pertimescit*, concum Daniele, testatur illustris Dalmata, vivo DEO obsignat lapidem lacui Danielis vitæ minimè adversaturam firmiter cōfidebat; hinc somnare nesciens, impositum nec potens indormire, ad primum antelucanæ diei exordium festinat ad annulo suo, nè ei noceatur. *Leones minis timuit, quàm hominum crudelitatem.* micum, coronatæque dignitatis incurtus, captivum properat invisere, & servum dominus salutare; salvum reperit, inter circumvagos leones medium, quorum feritas (commentatore Hieronymo) non fuit immutata, sed rabida esuries ab Angelo conclusis restricta. Adoro illuminatam Omnipotentis potentiam, sed obstupesco mirabilem formidolosi regis sagacitatem; nullum in antro vallum erigit, nullum periclitanti servulo munimen extruit, sed tantum velut anxius obsignat lapidem forinsecus, quidnam intrinsecus evenire valeat, securitate mirabili non formidat; plus timet hominē, nè noceat, quàm belluam, nè offendat, plus fidit frendentis leonis dentibus, quàm viatorum fraudibus; quasi longè crudeliores leonibus sint homines, multò benigniores hominibus leones! eventus approbavit consilium, quod tota mundi astutia concordī calculo reprobasset, qui ora leonum obdurare non poterat, os laci obstruit lapide, nè aliquis possit ingredi, subjungit Lyranus, quia magis timebat Rex de crudelitate hominum contra Danielelem, quàm de ferocitate Leonum. Et tu prævaricator incurie: ad præsignatum Leonis de tribu Juda rugitum videris expavescere, sed filium hominis venturum credens in Majestatis suæ gloria, non ut glorificet impios, sed condemnet, minimè pertimescis! Gestat in ulnis hunc ipsum Virginis filium, portat in brachijs hunc DEUM factum hominem prodigiosus Simeon, Regem pacificum complectitur, ut annuente isto in pace dimittatur; denique suscipiens puerum in manibus benedicit Dominum, quia viderunt oculi sui salutare suum; illud obstupescendum reor beati senis elogium velociter scribentis scribæ calamo exaratum, sacerrimò DEI Patris digito Evangelistarum volumini inscriptum: *homo erat in Jerusalem, cui nomen Simeon,*

Principale præconium justī Simeonis fuit, fuisse timoratum.

(r) Luc. 2.
v. 25.

Et homo iste justus & timoratus, (r) justitiam administrabat proximo, timore famulabatur DEO; hujus si nomen discutitur, exauditio significatur; solebat quippe (Anselmo fidem dante) DEUM jubentem exaudire, ut mereretur à DEO invocato exaudiri. Erat, si genealogiam consideres, celeberrimi Helielis filius, si filij conditionem examines, præceptor Gamalielis existit, qui habens pro discipulo doctorem gentium, quem in paternæ legis litteris suis

(s) Act. 22. v. 3.

affixum pedibus erudivit. (s) Hic igitur Clarissimus clarissimi præceptor præceptoris, Goffrido deprædicante, non solum de se, sed etiam de proximis suis sollicitus orabat pro illis, & pro illis timebat,

(t) serm. de
Purif.

(t) beatus unigeniti patris bajulus, dum tenet brachijs, dum stringit manibus virginæ gentricis primogenitum, timet, non quidem recenter territus, sed inveterato pavore providus, illi conformiter gratulanti Salomonis proverbio, *beatus homo, qui semper est pavidus*,

(u) Prov. 28.
v. 14.

(u) legit Malveda, *beatitudine hominis paventis jure & perplexans cor suum*; verum! quid paveat, qui portat judicem in brachijs suis, quam timeat sinistri eventus plagam, qui ingenito suismet manibus suum victimat Unigenitum, & suum præsentat Redemptorem? cur meruit hoc sacrosancto oneratus pondere, ad primam cujus præsentiam dum adhuc maternis clauderetur visceribus, exultavit præ gaudio sanctissimus præcursor? an fortè quia responsum mortis acceperat à sancto Spiritu post visum Salvatorem mundi subsequituræ; nè mireris infert Galfridus, (x) quòd timuerit justus, *in quo Spiritus sanctus erat*: præsciverat nulli timendum magis esse, quàm non timenti; audax securitas, periclitatur de divitijs, exponitur rapinis; timet dum tenet DEUM hominem, agnoscit humanum judicem, idcirco tremulus expavescit, & qui fortassis hæcenus DEO non nimis anxie probari ac tentari formidabat, nunc metuit ab homine, quem suis vinctum manibus sustentat, judicari.

(x) in Tilman:
alleg:

Timuit, quia
in eo fuit Spiritus sanctus.

Dum interim inanis Adæ filius timere renuit, fortassis quia se vacuum in via reperit, idcirco deesse illum, qui auferat, supponit? noverit quisquis sancti timoris expertus, consuevit & leviter & jugiter latari, consonò Patrum suffragio, difficulter justitiam suæ timore

custodiri. Timeat Filium hominis, Filij DEI timent Filium hominis. quamvis sacerdotali forsan privilegio eundem suis contractet manibus, & indies suo in pectore conservet? qui DEI filius esse flagitat, filium hominis timeat, hoc enim timore promeruit etiam gentilis scemina, ab honorato DEI filio filia nuncupari, gentilis mulier, si nationem scire desideras, Hemorrhøissa, si statum indagas ægrotantis, cepit gravari fluxu sanguinis eodem anni tempore, quo Jairo Synagogæ principi unigenita nascebatur, quo pariter tunc fuit liberata, quando hæc duodenis filia occubuit exanimata; quando enim in Patriarcharum principibus suum nata fuit Synagoga suæ nativitatis principium, ut notat Rabanus Maurus, coepit idololatriæ malitiâ gentilitas laborare, dum autem in coronata regum triade hæc adgeniculabatur regi regum, annosus Israël multis confectus morbis criminum, DEO, qui ei erat olim ad instar animæ moventis & vivificantis, mortuò, suo pariter incoepit mori sæculo, non amplius occiso Redemptore vivificandus. Sed redeamus ad optandum JESU filium, quæ suum pertæsa morbum accessit retrò, priusquam à verbo verbum illud audire mereretur, *si quis mihi ministrat, me sequatur*, (y) & tangens vestimenti fimbriam, quo tactu tangeatis fidei non minus, quàm contingentis dexteræ undam restringit sanguinis, nec enim nisi dilecti Magistri discipulus in sinu sinitur recumbere, nec nisi diligenti multum, ungendis JESU pedibus adgeniculari indulgetur; suffecit humili famulæ fimbriam vestimenti tangere, si solvere corrigiam calceamenti sufficit præcursori. Credidit, alioquin non potuisset dicere, si retigero tantum vestimentum ejus, salva ero, credens hanc suæ fidei professionem in cordis sui secretiori scrinio pronunciavit, ut ore fieret confessio ad salutem, retigit tandem admotâ reverenter dexterâ, ut doceat salutem animæ à fide exordiri, in verbo adaugeri, sed opere consummari. Beatus qui tali viâ ad Authorem fidei meretur pervenire! beatior quisquis fidei silentio meretur à scrutatore cordium exaudiri, sed beatissimus, qui dolens inter gemitus, ob fæda peccatorum vulnera accedit, ut tangat, sola contentatus fimbriâ, sciens restauraticem Omnipotentiam membrorum non variari officijs, nec virtutem Salvatoris in ex-

(y) Joan. 12.
v. 26.

Christus à multis premitur, à paucis salubriter tangitur.

(2) *serm: 72.
de temp:*

(a) *Luc: 8.
v. 47.*

*Optimè tan-
gitur ta-
ctu fidei,*

crema parte firmatis attenuari : ille respiciens, qui totus erat oculus, quasi non retrò se vidisset supplicem, quoniam ex circumstantibus se tetigerit, severius inquit ; ut enim Augustinus conqueritur, *corpus Christi multi moleste premunt, pauci salubriter tangunt.* (2) Inhorruit toto concussa corpore ad inquirentis scrutinium tremens servula, vidensque, quia non lateret eum, *tremens venit, & procidit ante pedes ejus*, (a) timorem incussit verecundia, tremorem reverentia excussit, & quæ ex fide venerat, ex vera humilitate procidebat. Tu contremiscentem ad primam scrutatoris cordium quæstionem meditare corruentem, ad rigidi inquisitoris examen intueri confitentem, ut quem suspicabatur offensum, experiatur confessione placatum, contemplare ! & conversum à severitate justiciæ ad misericordiæ suæ largitatem, cum commentatore Rabano solertius coneris explorare, simul combina præsentis scrutiniij cum illo incomparabili quoad severitatem, examines tunc implacabiliter instituendo, quando terribilis in consilijs super filios hominum, quamlibet fidelem animam credentium scrutabitur in lucernis ; respexit salutifer proto-medicus ægrotantem filiam, complacuit sibi in vivæ fidei contactu, facturus ex vasis iræ vasa misericordiæ, sanaturus credentem famulam, & suscitaturus principis filiam, respexit illam ut prius sic benignius, sed ista clementissimum licet fulgurantis oculi splendorem, ut vehemens sensibile suspiciens, totâ totius corporis tremente machina in terram corruit ; & tu non metues exulcerati Vindictis oculum ? & tu non corrues ad terrificum condemnabundi judicis intuitum ? Illa corruens vocari meruit filia, non jam humano parente mundo edita, non genitore terreno terris genita, sed cælorum regis proles adoptantis JESU electa soboles audire idcirco meruit, *confide filia*, legit ad plenam consolationem aptius Syriacus, *bono sis animo filia mea* : nam pari tunc vocari mereberis agnomine, num inter cohæredes collocaberis ad dexteram, ut fiat appretor, an fiet, me ignorare confiteor, ut fiat ad tactum vestimenti, ad fimbriæ contactum te adhortor. Tangendo fimbriam provida mulier Divini pecto-

ris pulsabat arcanum, teste Chrysologo, *mulier per dorsum pervenit ad faciem, per vestimentum penetravit interna, & per fimbriam capitis tetigit summitatem*, (b) & (b) *serm: 35.* licet quidquam sanctorum tangere immundis non liceret, misericors Dominus, quasi ignorantiam profiteretur, tangentem blandè redarguit, quasi investigator nescius tacitam interpellatricem ad discutiendæ tribunal provocat, & suis occurrentem obtutibus terrore concurrit, & territam prosternit, sed judicem renuens agere, quamprimum prostratam conspexerat, exhibet patris officium, sacroque timore pavidam, peculiari privilegio, filiam appellat.

Meditare in hoc præambulo solemnibus illius judicij symbolo ter fortunatam beatorum sortem, nec dubites de sacro in tam ferali tragœdia pavore, sed erigentur consolatoriò respicientis JESU oculo, nuncupabuntur selectissimo filiorum cognomine, quotquot hunc ante diem, in diebus peregrinationis viatorum tactu consimili, extremitatem fimbriæ vereri pariter ac revereri fideliter consueverunt ; non enim tetigisse sufficit, alioquin felices beatificarentur militum manus, qui aut vestem exuerunt, vel pro exuta colluserunt ; beata mulier (Theophylacto interprete) *primò tetigit Christum intellectualiter, deinde corporaliter* ; utrumque profuit istud ægroto corpori, ut fluxus sisteretur, illud gentili animæ, ut credens salvaretur ; evasit credendo filia, quam Judex judicandam citaverat, absolverat sed territam, sanaverat sed timidam, in suam adoptaverat, fides enim (Titi Bostrensis testimonio) gratiam adoptionis impetrat, suosque professores ad dexteram tribunalis collocat coronandos, nec rejici ad sinistram patitur condemnandos, si tamen vera fides sit, formosa in stola charitatis, non informis. Hoc prodest coram defixa judicis facie, timentem tremuisse, timentem corruisse, fides sollicita est semper timida, supremam comminabundi judicis diem pendulâ expectatione semper observat, cujus futuritionis præcisum tempus ignorat, quotidie provida reformidat, quod indies sperans expectat. Auget formidinem, insolita apud terrenos judices circumstantia, quam apud Malachiam sibi ipsi venturus ultor scelerum attribuit : *accedam ad vos in judicio, & ero testis velox ma-*

*Ad primam
JESU vocem
tremuit He-
meri hoissa,
& procidit
ad pedes ejus.*

*Quid faciet
vox judican-
tis, si adeo po-
tenter pro-
sternit vox
salvantis.*

(c) Malach: 3.
v. 5.

(d) Jerem: 33.
v. 23.

leſicis, & adulteris, (c) quod pariter oraculum ore prophetico apud Jeremiam repetens iterat, veluti reum admonens, ut præveniat, priusquam ad hujus tribunal Judicis accedat: *ego sum judex & testis, dicit Dominus*, (d) qui modo moras trahere, tardigradus procedere, diffimulare crimina videtur, accelerabit adeo præfixum tempus à patre, ut nemo vel cogitare poterit diem adventus sui, conclude quisquis es! qui verbo verbi tangeris, & indeclinabilem præveniens terrorem, ad sancti timoris impetum commoveris, ad salutarem gemitum emolliris, conclude! vel concludentem audi interlinealis Glossæ dilucidationem, si nemo potest cogitare præ potentia Majestatis ejus, quâ potestatis gloriâ, quâ sublimitatis eminentiâ sit descensurus, quis poterit lippientibus oculis solem justitiæ mugientia inter tonitrua, incendiaria inter fulgura, in sua claritate radiantissimum intueri? quis ingens flammicidium, quo exarcerbati vindicis circumvallabitur facies, valebit declinare? quo ustulabitur stipula, fœnum incinerabitur, & lignum exuretur; conqueritur & execratur illatam suæ Divinitati injuriam, ac veluti hanc solam præ alteris severiori plagâ castigaturus, subdit, *nec timuerunt me*, quam subtiliori examinans indagine interlinealis, librat culpæ gravedinem adjungendo, *quod solum sufficit ad damnationem*.

Non timere
Judicem, vi-
detur suffice-
re ad damna-
tionem.

Ecquis crederet neglectum reverentiae, contemptum meticulosæ formidinis, tam rigido plectendum supplicio? quis audeat insinuare Adæ filijs, se vel idcirco condemnandos, quia timere noluerint se judicandos? notat Lyranus hoc compendioso Malachiae capite, ea tantum peccata specialiter exprimi, quæ crudelitatem important, quasi ferocitatis sit species venturum judicem non metuere, diem illam calamitatis & miseriæ non timere. Erat magnanimus inter principes, animosus Saul, qui ab humero & sursum eminuisse super omnem populum, à sacro regum chronologista describitur, & una simul Cis viri de Benjamin filius fuisse memoratur, eis quippe durus nostro idiomate vertitur, ut animi durities, quâ obduratus emolliri ad mansuetudinem vix potuit, innuatur. Valebat præ cæteris militari robore, excellens magnitudine corporis, & prævaluisse cunctis regi-

bus, si claruisset simili sublimitate mentis, sed quia contentari voluit solâ terreni culminis celsitudine, excellentiam mentis negligens, suâ periit vanitate. Prosequebatur barbarâ ingratitudine Davidem parvulum, & quem sui hæredem solij subsecuturum præviderat, ei spem successionis præcidere, non solum hostili Philistæorum gladio; sed etiam regali lanceâ satagebat, sed qui cœlitus invicto præditus robore, scivit ora leonum frangere, ipsorum brachia discerpere, cunctis terrificum uno duntaxat lapide Goliath sternere, numerosis Allophyllorum præcipitijs regalem filiam comparare, ille in cunctis DEO fidere, causæ justitiæ exercituum Domino committere, inimicorum barbariem Divinis pedibus unâ secum substernere consuevit. Confugerat aliquando exul providus, ad tutissimum Engaddi promontorium, sed explorante Saulis invidiâ proditus, asylum cogeatur quærere in spelunca; ignarus interim eandem Saul ingreditur, & latitanti æmulo in victimam offertur; sed qui bona pro malis retribuere assveverat, non vitam prout potuit, sed oram chlamydis in facti testimonium amputavit; dumque latentes corrivalis sui insidias nesciens princeps, ad suos incolumis revertitur, David clamore valido, sed miti animo dimissum ex mortis faucibus Saulem alloquitur, inclinansque se pronus in terram, adorare non sagittare perfidum licet principem conatur; respexit attonitus, & vocem discernens generi, quid suggerat vel proferat, auscultavit; nec tamen iste in ullum prorumpens improprium, sed à terreni tribunalis solio ad vitæ Dominum tanquam æquissimum humanarum causarum arbitrum se appellare intimabat: *judicet Dominus inter me, & te, & ulciscatur me Dominus ex te, manus autem mea non sit in te*. (e) Inhorruit ad compendiosam appellantis querimoniam, vel potius ad invocati judicis appellationem obdurata perfidi Saulis anima, & quamvis emolliri verbis minùs didicerit, licet alienis eliquari gemitibus hucusque ignoraverit, ad unam tamen resonantis judicii vocem, filius Cis distillat in lachrymas, & cor lapideum torquente conscientia resolvitur in lamenta. *Levavit Saul vocem suam, & flevit*, credidissimam ego in his defluentibus lachrymis cordis teneritudinem emanasse, nō

Saul fuit fili-
us Cis, quod
nomen verti-
tur durus,
hinc filius pa-
tris erat.

David cla-
mans adver-
sus Saul, cau-
sam suam Di-
vino iudicio
commisit.

(e) 1. Reg: 24.
v. 13.

*Vox iudicis
expressit la-
chrymas ex o-
culis obstina-
ti Saulis.*

timoris & tremoris vocem extitisse, imbre, quem metus implorati Iudicis expresserat, è reſeratis oculorum palpebris erupisse, à subitanea lachrymabundi Saulis erudirer immutatione; considerat tam subitum in ovem lupi transitum Chrysostomus, stupet fornacem iracundiæ prodigioso rore repletum, & obstinatam violenti turbinis tempeſtatem, in jucundissimam vernæ tranquillitatis amœnitatem fuisse transmutatam. Qui enim ipsam Davidici nominis appellationem detestabatur suæ exosam ferociæ, suæ infestam crudelitati, nunc appellare filium non gravatur, & regni successorem ore proprio evulgare non dedignatur, *verba Davidis ingressa in animum istius efferati, totam hanc per-*

*(f) hom: 2. de
Davide &
Saule.*

fecerunt immutationem, inquit os aureum. (f) Verùm! id ipsum est admirabile, quod vox clamantis generi, in aversum cor soceri, invenerit aditum, convicerit egressum.

Nemo valvam reſerat fulmini, ut lædatur, nullus exponit caput fulguri, ut feriat; inaudijt conquerentis gemitum, quem semper truculentus Saul conqueri exoptasset, excepit flentis gemitum, cujus risum indefinenter timuit, & luctum adamavit; cur igitur nunc exhortantem percipit, cur exhortationem recipit, citatusque ad supremi Iudicis subsellium in lachrymas resolvitur, in largius stillicidium hoc coronatum marmor eliquatur? Non intendebat ferire verbis ferocem animam, quam potuisset è sui corporis domicilio proſtigare, non ambiebat exulcerare auscultantis præcordia, quem noluit, dum prævalens valuit ad regionem umbræ mortis ablegare, hostilem animum placare voluit, servilem innocentiam, quâ suo gener socero, integritatem fidelis obsequij, quò famulari subditus debet domino, hanc suo statuit eloquio declarare; advertit tamen aliam illuminati Davidis providentiam, assignat sublimiorem collimantis metam, commendat à feliciore tentamine eloquentiam orator aureus, dum provocantem ad scrutatoris cordium infallibile iudicium profundius contemplatur, *non hoc dicit, cupiens Saulem puniri, sed ut illi formidinem injiceret, venturæ condemnationis commemoratione.* Noverat cœligenâ irradiatus Sapientiâ puer Domini; non aliud efficacius esse conversionis subitanæ remedium, non validiorem alium

expugnandæ obstinationis assultum, quàm nudam iudicaturi Redemptoris memoriam, quàm solam horribilis Iudicis commemorationem; Davidis verba quàmvis sanctissima, aërem verberassent, risum à contumaci principe non fletum expressissent, ni huius tremendi tribunalis continuissent mentionem; hæc sola filicem percutiens, aquarum elicit scaturiginem, & dolorosum excussit stillicidium frementium lachrymarum; illachrymatur ambitiosus Saul, dum audit se ad superbiorum vindicem citari, voce reſclamat lamentabili dum audit se ad integerrimum Divini tribunalis solium evocari, ubi nulli advocatorum copiarum accusatum protegere conceditur, nulli integritatē causæ ausu nefario invertere; vel fraude subdolâ mutare indulgetur. Horret ad vocem supplicantis servuli, qui alium quàm Regem regum pro arbitrio non vult admittere, unam huius sententiam suum adversus adversarium flagitat implorare. Luger ac plorat desuper provocatus princeps timens illum in causa Davidis iudicem experiri, quem noverat, suâ se redarguente conscientia, se ulciscensem vindicem promereri. Sed cedat pulvis & cinis immortalis Angelo, succedat regi perfido fœdifragus tenebrarum princeps, qui miseriæ mortalitatis expers, mori non potuit more mortalium, sed cruciari potuit absque interitu pœnarum. Transfretante Domino in terram Gerasenorum humanæ salutis causâ, ut ægrotantibus subveniens corporibus, ægrotis mederetur animabus: occurrunt in limine confinium ingrediendæ vitæ, proſilientes è monumentis mortis authores, duo filiorum Adæ corpora crudeliter exulcerantes: *occurrerunt ei duo, habentes demonia, de monumentis exeuntes, sævi nimis.* (g) Quid enim sævius, quàm vivos homines sepelire? & ideo eosdem sepulchris immergere, ut templa DEI, vel sancta, vel sanctificanda redigant in sepulchra. Clamant frementes rabie, coram Spirituum Domino, infames spiritus, acceleranti Redemptoris misericordiæ, ut liberaret miseros, præproperam exprobrant in homines pietatem, *quid nobis & tibi JESU Filij DEI? venisti huc ante tempus torquere nos! legit Euthymius, ut ante tempus affligas nos, & Cyprianus Martyr, quid huc venisti ante tempus punire nos,* (h) qui omni

Venturæ condemnationis mentione incutitur timor & terror Saulis.

*(g) Matth: 8.
v. 28.*

Diabolus torquetur recollectione iudicis quasi ante tempus.

(h) lib: 2. adv: Judæo:

ni tempore puniuntur, nullo non tempore affliguntur, præproperi temporis redarguunt factorem temporum, se ante tempus affligi & puniri conqueruntur, nil sibi & DEI filio commune asserunt, nihil malitiæ cum gratia, nihil perfidiæ cum sanctitate; & tamen præoccupantem denuntiant, incusant prævenientem; novi docente Hieronymo Salvatoris præsentiam esse tormenta demonum, sed cur hæc eadem anticipari conqueruntur, præoccupari lamentantur? respondet Augustinus: *erat ante tempus Judicis, quo æternâ damnatione puniendi sunt*, (i) cui adstipulatur Chrysostomus, *æstimabant propter superabundantiam malorum, qua fecerant, quod non expectaretur in eis tempus extremæ punitionis, quæ erit in die Judicij*, (i) nequam Angelus mortem hominum prævenit, dum vivos in sepulchris mortuorum abscondit, & tamen de tempore queritur, dum ante magnum illud judicium condemnari à judice veretur, *prescribit illud, quasi noverit tempus judicij*, inquit Paschasius; explanat vociferantium apostatarum insolentiam Chrysologus, dum allegatam anthitesim expendit, *quid nobis & tibi*, id planè quod Judici & reo, ille plectit, iste subit, ille punit, iste sentit, ille premit, iste gemit, id planè, quod Domino & prædoni, quod iste rapuit, ad hunc pertinuit, nè vindex feriat, prædam reddat; *quid nobis & tibi Fili DEI?* hæc sunt timoris indicia, hæc sunt præsagia tremoris, *agnoscunt DEUM, Judicem confitentur, clamant judicium se debere, & de tempore præscribunt*; (m) concludit eloquentissimus Ravennas; ad vultum Judicis expavescunt, & quamvis ubique torqueantur, seu in regione æeris, seu in umbra mortis, seu in tenebrarum regia commorentur, futuram Judicis poenam, quasi acerbiorẽ cæteris inhorrescunt, ad solum scrutiniij illius symbolum expavescunt; judicij se debitores norunt, & illud exigendum tempus, quod declinare nequeunt, approximare viciniùs ingemiscunt, mavult prostrato adorantis energumeni corpore Judicem revereri, quàm judicantem experiri, dicam amplius! quàm venturi Judicis recordari.

Sed dissimulare debuit, quod præpedire non potuit, & adgeniculari reum hominem DEO Judici sustinuit, qui

neminem transire viam illam, nè à devia iniquitatis via ad viam salutis pertingeret, admisit. *Hinc est, quod Christus est Via* (continuat perorare Chrysologus) *ut ad Viam per viam, ad DEUM per DEUM, obsistere vis demonum non valeret; obsistit sed volenti, sed abeunti, sed se à grege dominico segreganti, seductor pessimus, quando post buccellam intrans in proditoris animam, legit Augustinus, intravit diabolus in cor ejus, nè rediens ad eos, ad JESUM meditaretur reditum, ad quem si rediisset, viam salutis reperisset, equidem arbitror* (inquit Asterius) *Judam proditorem, nisi sui carnifex fuisset, si ad genua accedens Misericordiam deprecatus esset, veniam, quæ omni poenitenti conceditur, consecuturum fuisse.* (n) Sed nos tremantes ad Judicis subsellium revertamur; asylum à judicio, quantumvis severissimo præstolemur; venturam calamitatem illam recogitantes, dum bonis præsentibus utimur, futuris fruturi, si modò solliciti viatoris instar, qui hospitem agens, in diversorio quiescit corpore, sed aliò festinat mente, gressum affectionis in via non fugimus, nè declinatione itineris inescat; nos ipsos à celeriori perventione ad patriam retardemus. Felicem dixerò viatorem! qui cogitatione variâ de fremitu ad lachrymas, de gemitu in jubilum erigitur, ut mala, quæ perpetravit, defleat, de bonis, quæ agere neglexit, doleat, suis diffidens meritis, ad redemptionis pretium confugiat, severum metuens Judicem, faciem Redemptoris præoccupet, dumque extremi tribunalis horrorem considerat, se ipsum salutari formidine confundat. Beati illorum viatorum oculi, non singulos per mundi angulos circumvagi, sed intra secretum mentis, ad grande illud Divinæ Veritatis mysterium, ad lugubre tot damnatarum animarum spectaculum defixi, quod quia obscuræ fidei innititur, quid mirum, si inter tristes lugentis poenitentiae tenebras exhibebatur intueundum? Felices oculi! qui portentoso districti examinis theatro intenti & affixi, in quo occultum & tacitum nunc Judicem sibi videntur cernere, quàm sit terribilis in illius plorabilis tragediæ præludio, quàm sit inexorabilis in suæ accusationis intermedio, quàm implacabilis in termino interminæ condemnationis. Ex hoc antevolo profun-

Judas, si post traditionem veniam petisset, infallibiliter eam obtinisset.

(n) serm: de poenit:

(i) de Civit: DEI c. 23.

(i) hom: 29 in Matth:

Subeundum judicium cruciat spiritus damnatos, cujus tempus se scire mentiuntur.

(m) serm: 16.

*Humanitas
Christi est fir-
mamentum,
super quod
vox Patris in-
tonuit.*

dæ contemplationis exercitio etiam a-
mica DEI filia, non tantum virgo sa-
piens per vigilem proculvidentiam,
sed maritanda cœlesti Sapientiæ spon-
sa timore filiali angitur, conjugali terro-
re premitur, placare nunc occultan-
tem se judicem dolore ac mœrore ni-
titur, exiles quosve culparum naves
lamentis flebilibus persequitur, & con-
tribulare protuberantia draconum ger-
mina in aquis validis conatur, dum-
que quis hætenus fuerit, perscrutan-
do considerat, dum præteritarum præ-
varicationum judicem explorando com-
putat, se ipsum omnigenis dignum fla-
gellis judicat, & immutabilem distri-
cti Judicis sententiam præveniens, ad
rigida pœnitentiæ verbera se condem-
nat. Hinc sancta quatuor apud Eze-
chielem animalia: *cum fieret vox super*

(o) Ezech: 1.
7.25.

(p) lib: 2. in
Ezech:

*firmamentum, quod erat super caput eo-
rum, stabant & submittebant alas suas.*
(o) Non quidem ab inferioribus sur-
sum versus erigendo, sed à superiori
ad inferiora dejiciendo; in firmamen-
ti symbolo mediatorem DEI & homi-
num, hominem Christum JESUM ad-
umbrari, commentatur Rabanus, (p)
*potest autem firmamenti nomine ipse per fi-
guram Redemptor noster intelligi verus DEUS*
super omnia, & factus inter omnia homo
perfectus, in quo natura apud Patrem con-
firmata est.

Nam licet creata humanitas, pri-
usquam eam Creator assumeret, terra
fuerit, non firmamentum, cui in pri-
mo protoparente hominum diceba-
tur: *pulvis es, & in pulverem reverteris;*
(g) revertens legunt alij, *terra es, &*
in terram ibis; eadem tamen à Con-
ditore omnium suscepta in virginali u-
tero, passa triginta trium annorum spa-
tio, mortua in crucis patibulo, resu-
scitata in exanimato corpore de sepul-
chro, in cœlos à Verbo elevata, &
super universas beatarum mentium hie-
rarchias collocata, evasit in firmamen-
tum; quæ de sua suæ genealogiæ
profapia, nonnisi terra fuit. Ad quam
terribilem non minus ac admirabilem
mortalis naturæ imputationem, suo col-
limasse videtur dramate Sionis cytha-
rædus, dum superiori agitatus Spiritu,
spirituum principi occinebat: *perfice*
eam, quam plantavit dextera tua, & su-
per filium hominis, quem confirmasti tibi.

(r) Ps: 78. v. 16. (r) Legit Campensis, *integritati pristi-*

na restitue, quam eo honore es dignatus,
quando minoratus paulò ab Angelis, an-
nuntiante Angelo, es minoratus, quan-
do factus es ex Inigeniti Genitoris U-
nigenito, virgineæ Matris Primogeni-
tus, ex DEI Filio Filius Mariæ, non a-
liam institue, sed hanc perfice (explanat hominis Ma-
Augustinus) ipsum enim est semen Abra-
hæ; dumque confirmatum à Patre Fi-
lius hominis considerat, affectuoso ex-
ultans jubilo, quasi gratulabundus cla-
mat, *magnum firmamentum ædifica, quan-*
tum potes, ad illud apostolicum Docto-
ris gentium alludens oraculum: funda-
mentum aliud nemo potest ponere præter
id, quod positum est, quod est Christus JE-
SUS. (f) Est igitur sacrosancta huma-
nitas florentis instar vineæ integritati
pristinæ tunc restituta, quando digna-
tus est sponsandus DEI Filius in illiba-
tæ Virginis thalamo eidem, unione me-
diâ, ut adstruit Doctor Angelicus, (t) (t)₃, dist: 2. q.
copulari; vocatur amodò Filius homi-
nis, non tamen filius hominum, ad in-
star cæterorum filiorum Adæ, quos nec
mater sinè patre parturit, nec pater abs-
que matre gignit, hunc autem Pater
sinè matre ante tempora genuit, & Ma-
ter sinè patre in tempore concepit; ut-
que præfiguratam in vinea humanitatem
stupendâ hypostasi DEI Filio coadunan-
dam à Psalte regio discernemus, sub-
jungit denuò, id ipsum velut repetens:
fiat manus tua super virum dexteræ tuæ,
& super Filium hominis, quem confirmasti
tibi, (u) quem versum elucidans pur-
puratus Hugo subjungit; ô Domine
Pater! manifestetur potentia tua, quæ
manifestè aparuit, cum de Virgine na-
tus est; an non manus Altissimi super
hunc virum apparuit, quando novum
faciente Domino virtutum, mulier cir-
cumdedit virum? istam operationem
Divinæ virtutis supplicat fieri depreca-
bundus Vates, hoc cordi absconditum
tunc ab oculis hominum desiderabat
firmamentum; & firmamenti nomine,
(ut docet moralis Papa) incarnata
Patris Sapientia, pro assumpta huma-
nitate debet intelligi, vox super firma-
mentum facta est, quæ super baptizatum
Dominum de cœlo sonuit dicens: tu es Fi-
lius meus dilectus, in te complacui. (x) (x) lib: 1. in
Ecce! qui nuper, exundante humano-
rum scelerum cataclismo, priusquam
universus ferali aquarum diluvio inun-
daretur orbis, quasi dolens ingemuit:
paniter me fecisse eos; (y) in Virginali
paniter me fecisse eos; (y) in Virginali

Filij Adæ vo-
cantur filij
hominum,
Christus au-
tem Filius
tris virgineæ
sinè Patre.

(s) 1. Cor: 3.
v. 11.

(t) 3, dist: 2. q.
2. art: 3.
gla: 3. ad 2.

(u) Ps: 79. v. 18.

(x) lib: 1. in
Ezech: hom:
8.

(y) Gen: 6.
v. 7.

Filio sibi complacuit, in quo nullam prævaricationis umbram reperit, in cuius Matre virginea nullam peccati maculam adinvenit, aggratulante eodem Psalte regio, *quæretur peccatum illius, &* (2) *Pf. 10. v. 15. non inveniatur.* (2) Sancta proinde animalia, dum vocem super hoc firmamentum prolatam audiunt, vel clariùs, dum pronunciandam à DEI Filio in assumpta humanitate conspicuo considerant judiciariâ potestate sententiam, soli duntaxat dexteræ, minori electorum numero desiderabilem, sinistræ æternum deplorabilem, amplissimæ tot populorum colluviei immutabiliter fatalem, alas quasi conterrita dejiciunt, & omnem de suis viribus præsumptionis indicem deponunt; an non deposuit prævaricatus Adam amplissimum alarum remigium, quò evolare ad Deitatis sublimitatem voluit, factam ad vocem super hoc firmamentum, licet non adhuc conditum, condendum tamen, quando suam apertis oculis conspiciens vilitatem, interrogaturus ab examinante primæ prævaricationis Judice, respondit indaganti, *vocem tuam audiavi in paradiso, & timui, eò quòd nudus essem.* (a)

(a) Gen. 3.
v. 10.

Vox DEI citans ad iudicium, terruit vehementer Adamum.

Quid enim erat aliud hæc verecunda nuditatis confessio, quàm humilis alarum depositio, quando cœpit iudicium imminens perpendere, & metuens à facie districti vindicis, ad primam interrogantis vocem trepidare, alas deposuit supplicabundus Abraham, qui tunc se cinerem & pulverem nuncupaverat, dum se futurum in gentem magnam & robustissimam, ab Augustissima Trinitatis essentia humiliter audiebat, ille nè alas erigeret ad vani applausus gloriam, qui se cum pulvere in imum dejecit, tunc etiam quando usque ad dignitatem Divinæ colloctionis ascendit? pennas profectò omnes deposuit, quando exaltatus ad conversandum cum Altissimo se ipsum in cinerem redegit. Alis depositis balbutientem ac tardiloquum se Moyses esse profitebatur, quantumvis omni Ægyptiorum scientiâ imbutus, in Pharaonis DEUM à DEO Deorum sublimaretur, nam ubi cœpit audire vocem DEI, & eloquia Divina suscipere, tunc sensit exilem & gracilem vocem suam, tardamq; & impeditam esse suam intelligit linguam commentatur Origenes, (b) ac si apertè diceret, postquam à Verbo DEI verba furoris adversus Pharaonem audio,

(b) hom. 3.

tremementem me in voce mea, confusum in lingua mea, impeditum verbis meis me recognosco. Sed cur intrepidus Divinæ gloriæ zelator ad alienas pœnas trepidat, & intimare comminatoriam offensi judicis sententiam reformidat? substituebatur in vicarium districti Judicis, solâ cuius memoriâ consternabat recordantis animum, una cuius commemoratio Heroas sanctorum animas penè exanimat, & gigantes, qui mundum succollare videntur, penitus enervat; efferantur licet flammivomis desideriorum pennis ad ipsam usque empyreæ regionis regiam, tollantur sancto afflante spiritu, in cœlestia beatarum mentium conclavia, ubi vocem filij hominis in nubibus solâ imaginationis aure perceperint, ubi unâ duntaxat reflexione seriâ, tribunal venturi Judicis recogitaverint, sive enim Omnipotentis verbi Majestatem considerent, sive iudicaturum hominem in Majestate suspiciant, sive inalterabilem irrevocabilis sententiæ tenorem examinent, non possunt non pertimescere, coguntur contremiscere, & corde trepido formidare; occulta atque profunda DEI iudicia cogitare (magnus testatur Gregorius) quid est aliud, quàm alas deponere, id est de nulla jam virtute confidere, sed sub magno timore trepidare? Norunt sublimes animæ non absque figurali iudicio severi scrutatoris oculum, suo creatam verbo nitidissimam clarissimæ lucis pulchritudinem, num nihil dedecoris contineat, attentius inspexisse; vidit DEUS lucem quod esset bona; (c) quid purius puro lumine, quid hæc utilius cœlesti lampade, sinè qua, nec sol irradiare, nec luna tenebras valet illuminare? nec tamen ideò examinanti oculo subtrahitur, qui iudicetur, nec DEO scrutatori absconditur, ut approbetur; per lucem probavit DEUS lucem, interpretatur Hugo Victorinus, quia in luce incommutabili vidit, quòd lux ista commutabilis suo modo & ordine bona esset. (d) Hæc est lucerna, ad quam scrutatur iudex judicandorum, non Babylonis filiam, sed Solymæ inquilinam, non caliginosos nubium turbines, sed radiosos cœligenarum lampadum fulgores, non sydera errantia, sed astra DEI. Prima vox creatricis Omnipotentis ex nihili abyssu lucem præ cæteris evocavit, quâ mediante mæroris tenebras dissipavit, cœlum tenebroso velamine spoliavit, uni-

(c) Gen. 1. v. 4.

Sancti DEI voce iudicis auditâ deponunt alas cū quatuor animalibus Ezechielis.

(d) lib. 5. Hexam. c. 19.

ver-

versam amplissimi aëris provinciam illustravit, sed hanc eandem primo præ reliquis scrutiniò examinavit, primò judicis suffragio commendavit; hæc vox, nec cœlò condito, nec erectâ terrarum mole intonuit, ad primum conspicuæ lucis intuitum erupit, in luce primogeniti ad extra productricis sapientiæ filij, illustres Angeli figurabantur, commentatore Augustino. Hos igitur felices genios alloquitur (Procopio interprete) ut doceat se ipsorum esse creatorem, adjungit aliam primordialis hujus eloquij rationem, locutus dicitur, *ut declararet, spirituales instruens creaturas, opificem & judicem esse sui operis*, quasi eodem momento temporis, quo lucem condidit, quo primos DEI filios ad extra procreavit, eorum factus sit & conditor & arbiter, creans & judicans, videns & cernens, lux condita non nisi bona fuit, angelicæ si creaturæ conditionem discutis, erat præ tota creaturarum serie, tunc creaturarum optima, ut enim loquitur Ambrosius, *vidit DEUS lucem, & vultu suo illuminavit*, (d) sed pars una alios quæsit radios, splendores proprios, quos nunquam habuit, non ab æternis montibus, sed à lubrico testamenti monte nancisci concupivit; quid ageret, quæ prævidebat omnia, creatrix & gubernatrix sapientia, *divisit lucem à tenebris*, quam profundæ veritatis periodum subtiliter explanat Augustinus, *solus quippe ille, ista discernere potuit, qui potuit, etiam priusquam caderent, præscire casuros, & lumine privatos Veritatis, in tenebrosa superbia remansuros*, (e) advertis lector provide, primum sanctissimæ inquisitionis tribunal, ab angelorum judicio auspiciis cœpisse, audi præclarum Tuiriensis Ruperti explanationem; *cecidit Angelus, & factus est diabolus*, singultuat gemebundus Abbas, hoc terribile judicium per divisionem insinuat lucis & tenebrarum, quæ enim sunt istæ tenebræ, nisi omnes angeli satanæ cum eodem suo principe? (f) deposuerunt beati spiritus ad primam Divinæ virtutis vocem alas suas illustres alligari, sed ad eandem apostatantes angeli erexerunt pennas suas super firmamentum, nolentes incarnando DEI unigenito, renuentes judicatu hominis filio se submittere, suò judicio judicari. Illud absconditum à nostra intellectus caliginæ est mysterium, cur causam di-

visionis inter lucem & tenebras, inter Beatos Lucis filios & tenebrarum principes reticuerit Divinus arbiter, nec enim conditæ universitatis sacer hystoriographus enarrat angelicæ prævaricationis speciem, dum tenebrarum & luminis describit segregationem; qui tamen plorabilem lapsæ humanitatis tragediam prolixiori periodò describit, notat clarissimus Venerabilis Bedæ discipulus, illustris Alcuinus, id discretissimi Judicis Providentiam non leviter commendare, qui enim angelicum vulnus curare nullatenus destinavit, ille cœlestis medicus inflictam humanitati plagam sanare prædestinavit.

Adeò igitur maturare, adeò celebritate vix non præproperâ cœpit dilu-
culare dies judicij, ut statim in ipso creaturarum principio lucere oriretur, in prima segregatione lucis jam velut meridianis ordiretur, jam tunc examinabantur supremi spiritus, væ carni resolvendæ in pulverem! jam tunc judicabantur angeli, væ homini, qui caro & sanguis est, judicando! Sed à luce ad luminaria digrediamur, à Matre ad sobolem, ab utero ad filias deventuri. Primus Creatoris dies elabebatur absque sole, neque hæc illuminabatur mundilampade tertius cum secundo; quarto die jubentur fieri luminare majus, ut præesset diei, & luminare minus, ut præsideret nocti, totaque dies syderum erigitur, quò erigentis commodo, quoniam operationis emolumento? Quam vellein ego! universi mortaliū exhortantem Ambrosium auscultarent, sol incipit, *emunda oculos mentis o homo! animiq; interiores obtutus!* quæ persuadente mentem ratione, quò commovente animum motivò Doctor clarissime, Pater sanctissime? responderet inquirenti, *ne qua festuca peccati, aciem tui perstringat ingenij, & puri cordis turbet aspectum*, (g) invehitur in cœli orbitam (g) lib: 4. Hexam: 6. 1. & 2.
Planeta lucidissimus, diem secum vehens suo à jubare serenum. Hoc singulare Deitatis prodigium paternâ productum dexterâ, subtiliter describit commemoratus Doctor Ecclesiæ, *DEUS Pater dicit fiat sol, & filius fecit solem, dignum enim erat, ut solem mundi faceret sol patris.* Sed quænam hujus innocui syderum principis (qui nullum judicium novit facere) ad solem justitiæ est relatio, cujus peculiare munus est judi-

(d) lib: 5. Hexam: 6. 19.

(e) de Civit: lib: 11. c. 17. 19.

(f) lib: 1. in Gen: 6. 13.

Divisio lucis à tenebris fuit figura judicij futuri.

*Sol Justitiæ
fecit solem
mundi.*

*(h) Gen: 1.
v. 14.*

*Sol & luna
sunt condita,
ut sint in si-
gna præsi-
gnantia ju-
dicii ex-
tremum.*

*(i) hom: 1. in
Gen:*

care? est ille serenissimus mundi ocu-
lus, qui eum intuetur, reveretur, quem
ille contemplatur, consolatur, est pul-
chritudo cœli, quod suis irradiatur splen-
doribus, ut reluceat, suis condecora-
tur fulgoribus, ut arrideat, quid pote-
rit censurari, vel condemnari in sua pul-
chritudine, in sua fecunditate? sed hæc
directricis sapientiæ non fuit adæquata
ratio, nec solùm ideò solem cum lu-
na condidit, ut spectatorum oculos re-
creet, aut etiam condensatam tenebra-
rum caliginem profligaret; servire has
geminas æthereæ regionis lampades
cum universa coruscantium astrorum a-
cie voluit soli Justitiæ, nam ideò fue-
runt conditæ, *ut dividant diem ac no-
ctem, & sint in signa*, (h) quod si cu-
riofiori indagine, quidnam præfagiant,
scruteris, respondebit Basilii, dissolu-
tionem superventuram universo præsi-
gnare, quando sol vertetur in sangvi-
nem, & luna, stellis de cœlo cadenti-
bus, non dabit lucem suam; legi scri-
bente Augustino, non illa in radios his-
ce speculis relucere signa, quæ obser-
vare vanitatis est, sed mortalis vitæ u-
sibus pernecessaria, quæ vel observant
navitæ in gubernando, vel relegunt a-
gricolæ in seminando, vel approbant
intelligentes medici in sanando, adeò
utiliter, ut oris aurei eloquiò, horum
luminarium cursus, scientiam nobis tem-
porum prælegat ac concedat; sunt de-
nique in signa data cœlitus, non tan-
tùm rememorativa creatricis Omnipoten-
tiæ, ut cum astris matutinis laude-
mus conditorem, non tantùm in signa
demonstrativa bonitatis ac sapientiæ;
sed etiam in signa comminatoria ferien-
tis justitiæ & secuturæ ultionis; hinc
signantia inter sydera, Divina collocat
præcepta doctus Origenes, quibus non
minùs efficaciter futurum damnationis
exitium insinuat, ac sol suis in radijs,
suis in aspectibus consuevit præsignare:
*signa dat per præcepta sua, ut sciat quo-
modo quis acceptò signò fugiat ab ira su-
perventura, ut nè dies illa sicut fur e-
um comprehendat, sed ut magis perveni-
re possit, in annum Domini acceptabilem.*
(i) Adeò annosa diei illius miseriæ,
diei calamitatum est præmonitio, a-
deò antiqua signorum futurorum hæc
sunt præambula, adeò provida, ut
quoties solem aspicias, illam, quam si-
gnis suis ingerit, diem magnam & ama-
ram valdè, cogitabundò mentis oculò in-

spicias, hanc brevem vitæ vesperam in
lachrymis consumens, ut ad matuti-
num tibi lætitiæ beatæ securitatis tunc
oriatur. Cur alioquin incarnata con-
suluisset Sapientia, illam horroris ho-
ram, illam morosam nimium illius mo-
rosæ diei moram præfagiens, delineans,
& vivacissimis velut coloribus adum-
brans: *in illa hora, qui fuerit in tecto, &
vasa ejus in domo, nè descendat tollere illa.*
(l) In tecto habitat (commentatore
Augustino) qui excedens carnalia, tan-
quam liberiori aurâ fruitur, dum spiri-
tualem vitam vivens, conversatione spi-
ritus in cœlestibus commoratur; vasa
verò, quæ in domo relicta remittun-
tur, sensus carnales sunt, quibus ad in-
vestigandam Veritatem, quæ solo in-
tellectu capitur, dum multi abuteban-
tur, in erroris præcipitium detrude-
bantur.

In tecto illum stare considerat Hi-
larius, qui regeneratione novus, spiri-
tu celsus, & Divini muneris absolutio-
ne perfectus, non descendit de subli-
mitate incolatus sui, seu dein à vana
terrenarum nœniarum cupiditate inci-
tetur, seu ab interioribus corporis il-
lecebris provocetur. Genuinus claris-
simi Apostolorum Principis pedisequus,
qui oraturus ad superiora domus con-
scendit, quæ sursum sunt inquirens,
non quæ super terram; hunc ipsum
proponere videtur Ambrosius conco-
mitandum, nè quid sinisterum de ad-
ventu Judicis, vel de futuritione judi-
cij concipiamus: *sequere Petrum, cum
esuriret, ad domus superiora gradientem,
ibi agnovit mysterium Ecclesiæ congregandæ,
ut gentilem populum non judicaret immun-
dum.* (m) Conscende sursum! futurus
sicut passer solitarius, vel (legente Au-
gustino) sicut passer singularis in tecto,
ibi, non in angulo, ibi, non in deserto,
ibi, non in penetrabilibus, Christum re-
peries Judicem, tuarum prævaricatio-
num Vindicem, tuorum meritorum Re-
tributorem; sic enim de Redemptore
nostro loquitur Augustinus, *factus est
sicut passer volando, id est, ascendendo, sin-
gularis in tecto, id est, in cœlo.* (n) Hoc
rectum si libet ascendere, vasa in domo
oportet dimittere, & quia vas luteum
ac fragile caro nostra & corpus sunt,
cave! nè hujus studio vel amore rectum
hoc deferas, nè voluptuosis immersus
illecebris, temporalibusque curis obru-

*Solem suspi-
ciens judici-
um quod de-
signat recor-
dare.*

*(l) Luc: 17.
v. 31.*

*(m) lib: 8. in
c. 18. Luc:*

*(n) in Ps: 101.
Christus fa-
ctus est in a-
scensione sua
sicut passer
singularis in
tecto.*

tus,

tus, venturum Judicem quæras frustra-
neâ indagine in penetralibus, qui tamen
est incarnata Veritas, quæ in diebus car-
nis suæ stetit in medio, non in angulo.
Nullibi melius investigabis, quam asso-
ciatus si fueris huic solitario passeri in
tecto, passer parvus est, tu te in om-
nibus humilia, ut æmuleris paulò mi-
nùs ab Angelis minoratum; sine alios
in montem transmigrare, tibi tectum
sit incolatus tuus, sit & asylum tuum,
ernere quasi avis de insidijs aucupis,
commorare per assiduam elevatæ men-
tis exercitationem in tecto, Divini pas-
seris socius, conversare in regno DEI,
quod intra te, juxta Verbi verbum, regnum
DEI intra vos est: cum situatū sit, vicinum
cordi est, regnum DEI se ipsum tunc di-
xerat (Beda commentatore) id est in cor-
dibus eorum, qui crediderunt, regnantem;
noli metuere judicantem! nec enim po-
terit experiri condemnantem, quisquis
in sui cordis tecto habuit habitantem,
recordare illius recti in urbe Jericho,
quod Rahab meretrix exploratoribus Jo-
sue, obrulit in asylum, vide tu pariter,
ut magno illi exploratori, qui scru-
tabitur Jerusalem in lucernis, nunc
verò non habet ubi reclinet caput suum,
tectum offeras, sublime scilicet intelle-
ctus officium, excelsum contemplativæ
mentis fastigium, quo nuda corporis
infirmetas contegitur, & fiet tibi sicut
passer solitarius in tecto, non dormiens,
sed vigilans, tuæ invigilans saluti, qui
enim in passione dormierat, evigilavit
in resurrectione, & (commentatrice Glos-
sâ) volando in cælum, factus est sicut pas-
ser solitarius in tecto, id est in cælo,
ubi interpellat pro nobis; est tamen
admirabile providi passeris ingenium,
quod Carensis subtiliter annotat, & com-
moranti sub tecto cordis nostri, nostro
passeri appropriari non repugnat, pas-
ser multum sollicitus est in fovendo ova sua,
(o) ut suus sis, sit ille tuus, ut tuus
sit, sis illi suus, nec tectum deseret,
nec ovum velut alienum rejiciet, in die
iræ suæ, in die calamitatis nostræ.

(o) in 101. Ps.

Huic igitur affixus tecto, in abdi-
ta solitudine plus solito sollicitus, non
tam ad lucem morientium, quæ (mo-
ralizanti Gregorio) lux ista est, quam cor-
poreis cernimus oculis, ac ad lumen vi-
ventium ad splendorem internæ clari-
tatis recurre. Ubi ita à lumine non
discernitur, sed ubi ipsa lux illuminans

hominem vitalis spiritus, ipse videlicet
vivificans DEUS est. Ad hujus afful-
gentis radium tacite tecum considera,
æternus Judex quàm districtè judica-
turus adveniet, ejus adventum horatim
discute, & æmulaturus fidum magni Eliæ
discipulum, septies in die respicias con-
tra mare, quod est ad occidentem terræ
sanctæ, septem revertens vicibus, donec
nubeculam parvam ascedentem de ma-
ri, quasi vestigium hominis, contem-
plabundus videas, donec vice septimâ,
repletus septiformi gratiâ Divini Spiri-
tus, ascedentem de turbulento tem-
pestuantis mundi oceano videas ascen-
dentem filium hominis in meditatione
tua super nubem levem, quæ quasi ve-
stigium hominis hoc mare magnum &
spatiosum manibus conculcabit in die
furoris sui; mare dixi, quod tumet per
superbiam, quasi cælis assultum indi-
cturum, cœlestem vitam suis à finibus
profligaturum; quod spumat per lu-
xuriam, insontes tot innocentum ani-
mas absorpturum, mare dixi, quod fer-
vet per iracundiam, minimam appa-
rentis incuriæ umbram vindicaturum,
nullum periclitanti patientiæ asylum
quò confugiat concessurum; quod nu-
billum est per tristitiam, quâ contabe-
scit sapius, omni quietæ mentis sereni-
tate destitutum; mare dixi, quod uni-
versa terrarum flumina in suum reci-
pit, finis nescium, nec centro defini-
tum, per avaritiam, mare dixi, in quo
major piscis minorem devorat, ut con-
sumatur, quod per rapinam mortuos
ejicit, sed vivos attrahit per invidiam,
ut sibi uniant, nunquam his fluctibus
emersuros, ascende tactum mentis tuæ!
& recorderis una in die sapius, illius
vesperæ, vel noctis mediæ, quâ exci-
tabuntur dormientes clangore resonan-
tis buccinæ, ut anxius tuæ provideas
lampadi de abundanti oleo misericor-
diæ in pauperes & exules, in sitientes
& famedicos, in nudos & detentos
in carcere, nè destitutus tunc ad mer-
catores comparatum vadas, quando
cœlestis Solymæ claudetur janua, nulli
totâ æternitatis serie referanda, crescat
nunc fiducia cum pavore, tantoque e-
vadat intensior, quantò æternæ retri-
butionis præsentia accedit vicinior; e-
liminentur ab inanium cogitationum
phantasmate, dumque cursum præsen-
tis vitæ transigere sinè culpa non pos-
sumus, offensi vindicis faciem place-

Mundus ma-
re est.

Abraham la-
vit pedes tri-
bus hospitibus
suis, nè quid
excitandi
pulveris re-
tineant.

mus lachrymis, residuaque reatum debita, quæ contraximus, ante merendi terminum exsolvamur. Levemus corda cum manibus, sanctis operibus orationes nostras corroborantes, ut & oratione sustentetur operatio, & operatione oratio fulciatur; si enim adhuc in caliginoso nostræ mortalitatis stadio non leviter confundimur, quando mandata DEI, quæ negligendo contempnimus, paululum meditamur; quæ intolerabilis erit confusio, quæ gemebundam invadet animam incomparabilis consternatio, quando ille intraverit in iudicium, cum servo Dominus, qui hæc quod laudabiliter gessimus, remotâ pietate judicans, mendosum reperiet in opere, vel pravum in operantis intentione? Patriarcharum primicerius, & nostræ fidei pater Abraham, qui exultavit, ut videret diem Domini, qui vidit non carnis oculo præsentem, sed prævidente spiritu futurum, & gravius est, qui tres videns, unum adoravit, Salvatorem scilicet, Eucherio interpretante, cujus adventum præstolabatur, qui tribus hisce hospitibus obsequiosus famulaturus pedilaviô, volebat prævenire & lavare pedes, ut commentatur subtilis Origenes, nè quid fortè pulveris resideret, quod ad testimonium incredulitatis excussivum posset in die iudicii reservare, hic inquam eodem, quo colloqui familiariter merebatur Altissimo, eodem ejusdem diei vespere, quo eductus ducente DEO, ad atrium tentorii stellarum jubebatur suspicere multitudinem, ut adumbratam suæ prosapiæ intueretur progeniem, eodem tamen noctis exordio, cum sol occumberet, sopor irruit super Abraham, & horror magnus & tenebrosus invasit eum, (p) pronunt in lectione sua pro somno Ecclasiim septuaginta interpretes, quod evenisse autumat Cajetanus, ut elevaretur Abraham à sensibus externis, ad percipiendam Divinam revelationem; expavit magnanimus alioquin intrepidi Patriarchæ Spiritus, nec mirare, non fuit pusillaminitatis indicium, nec pavidæ levitatis argumentum, pavor quippe, cum occumbente occidui solis lumine irruens obscuras inter tenebras, & timor tenebrosus magnus significabat (commentatore Augustino) magnam tribulationem illam, quæ circa hujus sæculi finem, fidelium ani-

mos prælagiebatur ab incarnata Sapientia, non sinè terrore maximo invasura, erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio, (q) quod alibi manifestatur expressius adjungit, super beatum Abraham timor & terror tenebrosus incubuit, unde intelligimus; quod si in die iudicii justus vix salvabitur, peccator & impius ubi parebunt? (r)

(q) lib: 16. de civit: c. 24.

(r) serm: 54 de temp:

Revelabatur patri multarum gentium funestum lugubris tragœdiæ præludium, intremuit extorris olim patriâ viator, inhorruit ditissimus divitiarum Dominus, contemptor opum opulentissimus, ad objectum palpitantibus oculis spectaculum, formidavit ad revelatum cœlitus futuræ calamitatis ludum fidelis servulus, qui nuper gloriosus eliminator hostium & victor sui, nec sibi arrogavit victoriam, nec alteri, quàm exercituum Domino attribuit triumphum, in valle Save; pavet nunc, qui tunc erat impavidus, timet, qui soli DEO noverat adhærere, tremit, dum ante mentis oculos comparet districti Judicis Majestas, qui quæ nuper familiari privilegio utebatur in hospitem, nunc peregrinâ formidine concutitur ad primum intuitum severi tribunalis, quasi & ipse ambigeret, an liberanda foret anima sua ab interitu, quem tot aliarum millia subire tenebuntur, non minor ego metuentem justum, revereor tementem Adæ filium, licet sanctissimis moribus insignitum, qui legi securissimum oris aurei oraculum, angelos ingens metus occupabit, legitur, videbunt, neque solum Angelos, sed etiam Archangelos, & Thronos, & Potestates cœlorum, propterea, quod conservi iudicium subituri sunt, (s) quando ad terrisonam clangentis Archangeli tubam toto commugiente mundo, expectantibus justis & impijs, tonantem in nubibus cœli filium hominis, qui prophetico convenienter prælagio ponere orbem desertum, & peccatores perdere ex eo contremuit, ecstaticus Abraham ad ignivomam fumantis clibani scenam, quia interprete Augustino, clibanus ille ardens & fumans, diem iudicii figuravit, (t) innocuæ illius triadis ô! fortuneles comites, qui associati hominis filio, in igne furoris Domini velut in roris medio ambulabant.

In clibano ostenso dormienti Abraham die iudicii præmonstrabatur,

(p) Gen: 15. v. 12.

Abraham in Ecclasi horret ad spectaculum repræsentativum externi iudicii.

(s) paræn: ad Theodor: Epist: 5.

(t) serm: 2. in Quinquag:

Quos

Quos enutrivit & educavi, inimicus meus
consumpsit eos.

Sermo Sexagesimus Septimus.

Sancta Mater Ecclesia deplorat æternum
interitum suorum filiorum.

Quos habitatores habuit Jeru-
salem in terris posita, hos
velut filios enutrivit, utque
suam inamorata mater con-
testaretur teneritudinem, ut suam nu-
trix provida exhortaretur progeniem
ad reciprocae dilectionis vicissitudinem,
amictum objicit, quò incolarum nudi-
tatem vestire satagebat, sic enim legit
Paraphrastes Chaldaus, *quos involvi sin-*
donibus, enutrivit in delicijs. Scio illustri-
orem Solymam cœlesti sororiò junctam
fœdere, ac ideò terrestrem, novi provi-
dam præ Synagoga puerperam, indignus
tantæ parentis filius, degener partus u-
teri virginalis, abominanda soboles san-
ctissimæ Genitricis; firmissimis beatæ
viatricis adgeniculatus pedibus revereor,
adolescentior, sed prodigus lactisuga
maternorum uberum, veneror Matrem
Ecclesiam, à qua audire, quod mereor,
reformido, nec ego Mater tua, nec meus
tu es filius, errans ab utero, materno-
rum viscerum crudelis matricida! De-
nique (Rabano hanc gemebundam sin-
gultuantis Jerusalem querimoniam ex-
planante) *hoc non sine grandi dolore san-*
cta Ecclesia sustinet, cum filios suos, quos
baptismate genuit, & sacramentis Divinis
imbuit, sub inimicorum manu, per diversa
scelera quotidie cadere videt. (a) Agno-
sco non polymitam Josephi tunicam à
fera pessima fraterni livoris ac invidiæ
dilaceratam, sed candidissimam syndo-
nem in baptismali flumine cum stolis
albis dealbatam, quibus amicta in con-
spectu agni turba magna apocalypticum
ante thronum comparebat, illorum
Christi militum cohors candida, qui
(Cypriano martyre martyribus applau-
dente) *persecutionis ferociam turbulentam,*
stabili congressione fregerunt? (b) Agno-
sce pariter cœligenis in delicijs, non
fœdas abominandæ voluptatis illecebras,
quibus aureum suarum abominationum
implet calicem lasciva meretrix, con-

scelerata Babylon, sed deliciosas sacra-
mentalium gratiarum epulas, pro qui-
bus providens Sapiencia mensam po-
suit, non tantum insipientes obstina-
torum peccatorum animas Verbo DEI,
quod panis & vinum dicitur, non solò
frumento electorum, & vino germinan-
te virgines refectura, sed etiam par-
vulas, ut relinquant infantiam, ener-
vem vanitatem sæculi, lacte suarum
consolationum enutritura; nève primi
conquerentur de nimia oblatis potus
fortitudine, miscuit providè vinum su-
um, quando humanitati Deitatem in
una univit persona, ut allekti, & ille-
kti aligero sancti amoris pede accur-
rentes, panem comedant in regno DEI,
quòd licet non sit de hoc mundo, &
bibat de genimine Divini sanguinis; &
nè secundi, vel fatigentur ab itinere,
vel periclitentur de lassitudinis discri-
mine, promittitur iisdem in Vate Evan-
gelico: *ad ubera portabimini, (c) & su-*
per genua blandientur vobis; hæc enim
consueta parvulis sunt solatia, hæc Ma-
tris providæ laboriosa sunt impendia;
hæc sunt officiosa viatricis Ecclesiæ ob-
sequia, ut sui sugant parvuli lac gen-
tium, & regum mamillâ ad Synagogæ
invidiam lactentur; sunt gemina pijs-
simæ Matris ubera, longanimis benigni-
tas in expectando, promptissima faci-
litas in condonando, sic etiam patien-
ter expectat delinquentem, ut etiam
misericorditer suum recipiat in gremi-
um pœnitentem; expertus loquor, la-
ctatus testor! sed ego divitias bonita-
tis ejus, & patientiæ, & longanimita-
tis contemnens, toties revertor ablu-
endus! redeo in dies absolvendus! pro
lacteâ dulcedine amaras refundo lachry-
mas, non meis, sed ab illius oculis ef-
fundendas; pro castis sacramentorum
delicijs rependo ærumnarum cumulos
illius humeris supportandos. Alto de-
mersus incuriæ oblivionis somno, non
pro-

*Blanditur suis
veluti nutrix
portans ad
ubera.*

*S. Mater Ec-
clesia vestit
filios suos sin-
done in Ba-
ptismo.*

*(a) lib: 18. in
Jerem:*

*(b) serm: de
laps:*

(c) Is: 66. v. 12.

*Impetitur a-
criter ab Hæ-
reticis.*

proprium expergiscor ad periculum, nec quod fortassis præcavere debueram, præpedio alienum; Mater pijsissima nec fragilem, nec labilem despicit sobolem, infirmam sublevat, pauperem adjuvat, abjectum elevat, ejectum revocat, ut omnibus fiat omnia, etiam conputrescentem in stercore suo à lapsu erigit, à recidendo protegit, dum sapientes suscipit, insipientes non rejicit, captivum redimit, ægrotum reficit, subvenit omnibus, succurrit universis.

Nec tamen ideò, vel à doloribus eximitur, vel à timoribus liberatur; à pluribus invaditur, à paucioribus defenditur, à vulpibus insidias, à lupis patitur offensas. Confligit hæreticus palam, intendens à fundamentis minare parietes, sed cogitur succumbere, dum caliginosus tenebrio meridianes clarissimæ Veritatis radios præsumit obscurare; invadit illius territorium effrons Catholicus, alienis pasci desiderans detrimentis; eò proserpit periculosiùs, quò repere contendit occultius; peregrinos conglutinat titulos, prætextus conglomerando varios, in malis boni prætendunt apparere, & bonis se velut optimos præ cæteris exhibere, quibus lingua mentiri non sufficit, nisi simul opere decipiant credulos, & fallant imperitos; & quamvis nec rami radicem dedignentur, nec ventri partus nisi vipereus adversetur, hoc tamen matri huic videntur sæpiùs degeneres filij invidere, hoc, nisi sua suxissent ubera, nunquam obtinuissem; sunt filij, sed alieni, vel saltè alienati, quos inveteratos deplorat Propheta regius, iisdem pro lemmate inscribens: *filij alieni claudicaverunt à semitis suis.* (d) Filios nuncupat ob nominis claritatem, quam retinent, dum se gloriantur discipulos Evangelicæ Veritatis, sed alienos nominat, ob Christianæ virtutis rectitudinem, quam observare renuunt, ob ingens meritorum pretium, quod negligunt, & contemnunt; filios alienos sugillari idcirco judicat Augustinus, quia vetustatem prioris Adæ præeligunt, quibus hæc mater provida, novum cum lege gratiæ attrulit testamentum; & tanquam uno pede debiles, dum veterem vitam retinent, in hoc ipso recto gressu incedere nesciunt, sed claudicantis instar, ubique faciliter impin-

gunt, sunt filij per fidei externam oris professionem, sed alieni per contrariam internæ mentis confusionem. Hac matre interpellante, dedit eis sponsus Ecclesiæ potestatem Filios DEI fieri, per sancti Spiritus residentis super sanctificatos Baptismi rivos infusionem, sed alienatos à ventre, eorum mortua sinè operibus fides comprobatur, quam dum ore solemner confitentur, factis negant; hinc sibi mentitos conqueritur lachrymabunda mater, qui enim induti bysso candidissima in Baptismo se futuros de cætero DEI filios, qui magnanimo generosæ mentis decretò statuerant resignare & omnibus pompis ejus, nunc ferventissimo conamine, quas habent adhuc, retinent, student ut augeant, & quas habere hætenus nequiverant, zelotypò fervore concupiscunt, phrænetico furore anhelant, ut acquirant, sicque in filios diaboli evadere, seque potestati tenebrarum contendunt subjugare; sicque in duas partes claudicant, dum se fideles in verbo pronuntiant; in facto perfidos demonstrant; cum mundo gaudere cupiunt, cum Christo regnare inaniter confidunt; DEUM pro parte hæreditatis suæ possidere flagitant, sed unà simul mundum deserre recusant; quòd si quandoque sectari rectitudinem, quasi incipiunt, aut bonum intentione malà commaculant, aut malum bonà intentione, velut sepulchrum ossium dealbant, cum tamen Divinus Legifer dilecto sibi populo utrumque severà prohibitione dudum jam interdixerit, quando connubiale fœdus Israëlitas inter & alienigenas prohibens præcepit, *filiam tuam non dabis filio ejus, nec filiam illius accipies filio tuo,* (e) expendit subtiliter præcepti moralitatem purpuratus Hugo, *filia nostra est bona intentio, quam non debemus dare filio diaboli, id est malo operi, non enim matrem adulteram, sed sanctam intelligit animam fidelem Ecclesiæ Matris filiam, quam suo eruditurus spirituali in puerperio, nè forsan, aut immatura genitrix, aut præpropæ abortum protrudat, fideliter adhortatur; hinc & prosequitur commentari; nec filiam diaboli id est malam intentionem, debemus copulare filio nostro, id est bono operi.* (f) Alienos proinde nuncupat filios eodem utero, cum hæredibus progenitos, sed resignatione volun-

Filia nostra est bona intentio, quæ non debet copulari diabolo in malo opere.

(d) Ps: 71. v. 46.

(e) Deut: 17. v. 3.

(f) in Ps: 17. v. 46.

tariâ à Matris gremio alienatos, non quidem rebellionem sacrilegâ perduelles, sed nihilominus ingenti peccatorum congerie, à fecundo sanctorum utero, à materno lactisugæ nutricis ubere subtractos, & ideò inveteratos esse conqueritur hos filios alienos, patrizant siquidem cum protoparente Adam, qui Conditoris sui primum neglexit imperium, nè malesvadæ conjugis incurreret fastidium, sic & isti (concludit Ayguanus) *novum hominem Christum resutantes, & carnalitatem solam sequentes, sunt inveterati*, & licet se oculatos jactent mundi, carnisque sapientia, quæ est stultitia apud DEUM, claudicantes tamen se se coguntur prodere, qui licet legem sciendo recognoscant; sed gressum boni operis in ejus adimplerione figere ignorant, vel recusant. Quid agat hujuscemodi filiorum puerpera? quem putas edet gemitum Mater sanctissima similitum filiorum? illam profecto singultuantis vocem mihi audire reor, plorantis gemitum, & tonum lachrymantis, *filios enutrivit, & exaltavit, ipsi autem spreverunt me.* (g) Ad hoc namque porrigit ubera lactanti parvulo, ad hoc expandit brachia bajulando filio, ad hoc aperit gremium sustentandæ soboli, ut viribus proficiens, virtutibus excrecens, donec se in statum sponsi sui erigat, mensuramque Christi plenitudinis attingat; verum, ô! quoties statum mutabilitatis, suis in prolibus deslere cogitur, qui hanc mensuram adimplere negligunt, à dilectione sui Conditoris deficiunt, quam deserentes, velut suæ militiæ, quam super terram cogentur gerere, stationem, suæ salutis robur dissipant, & hostium crudelitati patenter expositi, succumbunt vulnere; donec lethaliter vulnerati, exanimentur penitus, & cum infortunato divite sepeliantur in inferno. Quid agat hac in jactura prolium amaricata Genitrix? putas, retrudet prodigos, putas non quæret perditos, putas, suo ejiciet à limine alienatos? hoc prorsus degeneres merentur filij, sed non experiuntur; sic castigari deberent perfidi, sed non sic puniuntur; sic flagellandi forent profugi, sed non verberantur; nè pereant, prudenter providet egentibus, si ægri sunt de pharmacis, si sunt famedici de cibis, si nudi sunt de sindone, de calceis si sunt discalceati; ex peccato siquidem

magna contrahitur infirmitas, nec minor ægritudinis species est pronitas ad peccatum; utrique ut consulat discrimini parens sollicita, confusam charitatem renovat, enervatam debilitatæ mentis fortitudinem roborat, corruptam potentiarum putredinem segregat, & languidam ægrotantis fragilitatem animæ confortat.

Ut suaviter esurientem reficiat, famedicum prudenter respicit, ut quoniam pane cibari egeat, subtiliter discernat; Hoc enim sibi elogium apud (i) Job: 7. patientem Jobum relatum vendicat; v. 20. *in fame eruet te de morte.* (i) Alijs quippe præ inedia morientibus, abundant filij Ecclesiæ bonorum varietate, dum enim eorum mentes verbi Divini pabulo largiter reficit, contra assultus hostium fortes efficit, utque robustiores reddat in prælijs, illum præliaturis porrigit, qui de se ipso testimonium perhibens discurret, *ego sum panis vitæ*; (l) quocumque quis reficitur, refectus operatur, non cibum pereuntem, sed æternaliter permanentem; in quo per fidem ille adesse creditur, de quo psalmista regius suò vaticinatus sæculò, esurientes bonis cœlestibus impleturus, eosdem hortabatur, *gestate, & videte, quoniam salvus est Dominus*, (m) *Beatus vir, qui sperat in eo*, (m) gustare consulit affectu desiderante, videre intellectu confidente; paratus enim hæc suavitas esurienti, paratur pauperi indigenti, non divitiis suis delicijs abundanti, hunc enim suæ contentant divitiæ, suæ deliciae enervant. Sic suos pascit filios, sic cibatur famedicos, sic consolatur indigos, qui in incerto divitiarum sperare nesciunt, vel renuunt, sed in salvante Domino confidunt. Exultabundus aliquando obnervitatem fructuum & germinum fertilitatem cœlestis sponsus, ad complaudendum solitariam sollicitaverat dilectam, sollicitus de sui cultura viridarij, nè turbulentus aquilo teneriores ramos arborum concutiat, aut desiderata perfantis Austri præsentia diutius emanat, aut irrigantium rivulorum immoderata confluges in virescentium plantularum perniciem exundet; utque suam inamoratam in desertum vehementius alliciat, celerius extrahat, apparuisse flores intimat, putationis tempus advenisse insinuat, nève deterrita rigore frigoris, congelatam infidelitatis duriti-

Nutrit Ecclesia filios suos pane vitæ.

(l) Joan: 6. v. 48.

(m) Ps: 33. v. 9.

Christus sponsus Ecclesiæ. eam ut suarum deliciarum viridarium colit & protegit.

em cum hyeme jam profligata disparuisse annuntiat, jamque regiones ad messem albescere demonstrat; & quia quos nuper laverat, coinquinati timuerat, imbrem violentæ persecutionis jam suis excessisse finibus assecurat, qui hætenus infrigidare fervorem charitatis, & luctu lascivientis luxuriæ, vel sordescens concupiscentiæ inducere consuevit, suavissimis blanditur titulis, amicam vocitans, quasi sit sui custos animi, columbam nuncupans, quæ lumbos coleret, formosam dictitans, ut junctam moribus formam decoræ pulchritudinis commendaret; rogat sedentem surgere per prudentiam, capit columbam celeriori approximare pennâ per continentiam, ut unus cum Domino Spirituum Spiritus sit, formosâ tandem prosperare præcipit, quia rex ejus speciem concupivit. Dumque suo mox paritura imperio parat exitum, ille continuat urgere properantem, jam enim vox turturis audita est in terra nostra, ficus protulit grossos suos. (n) In candidissimo gembundæ turturis symbolo se ipsum sponsum sanguinem insinuat (Carenfi commentatore) qui comparem Ecclesiam peculiari dilectione adamans, luxit ipsius orbitatem gemitibus inenarrabilibus in arduo crucis nidulo, præeligens aridum gentilitatis ramum, præluxuriantibus folijs, & strepidosis frondibus Synagogæ. Sed ficum suis à fructibus commendari miror! quam tamen nuper quæsitis destitutam fructibus infructuoso anathemate, nè frustra terram occupet, arefecit; in dulci fructuosæ ficus schemate, reveretur germinantem Ecclesiam moralis Papa, ficus quippe grossos suos protulit, quia sancta Ecclesia Martyres suos ad æternam patriam præmisit; (o) quæ antea instar infructuosæ arboris jubebatur excidi, hæc reflorescens fructus proferre jam cœpit. Hanc admirabilem mysteriorum parabolam considerans Ambrosius, Synagogam in hyeme, & Judæorum populum in umbra præfiguratum judicat, qui Solem Justitiæ non poterat (veluti caligans noctua) itueri. In floribus reveretur Apostolos, in voce turturis Ecclesiæ pudicitiam reveretur; sed ficus allegoriam militanti applicat huic Matri nostræ Rabanus Maurus, pari elucidatione hanc ficum sacri cantici explanans: ficus, sancta Ecclesia, ut in cantico, ficus

protulit grossos suos, id est, sancta Ecclesia protulit martyres suos; (p) ficum dixeris, (p) in alle-sub qua olim constitutum Nathanaelem vidit JESUS, nec enim extra hanc existentes, non ab illius umbra recidentes dignatur respicere, sed quasi alienigenas, suis invisos oculis reputare; ficum dixeris, cujus fructus cæteris dulcior, non de tribulis colligitur, cujus doctrinæ veridica elocutio, inter hæreticorum insanias; inter hæterodoxorum fabulas non reperitur. Est singulare aliud privilegium, soli suæ fecunditati proprium, nulli fructiferarum arbori commune, soli suæ vitiginæ fertilitati appropriandum, omnis arbor penè in omni tempore fructum præbet, nam intra paucos dies, & maturescunt, & cadunt; ficus autem, ex quo cœperit fructus asferre, usque ad hyemem fructificare non cessat. (q) (q) in oper:

Quid magis proprium Matri Ecclesiæ, quàm semper benefacere, quæ ab auspicio sui ortus primordio non destitit egentibus succurrere, & nunquam desinet benefaciendo omnibus continua- Sicut ficus tore; nec enim ipsius bona sunt reposita to penè anno tantum in annos plurimos, sed in cun- fructus pro-ctos. Si prima sororis adhuc parvulæ fert in omni discutiantur tempora, quando alloquen- tempore, sic dam invadebant confluentium inimico- Ecclesia om- rum agmina, quando vix Synagogâ Ma- nibus benefa- tre progenita, nondum habere visa est cere conten- ubera ob paucitatem converforum, & dit. formidinem trepidantium adhuc Aposto- rum, aut si magni Gregorij arridet ampliùs moralizantis elucubratio, ubera non habebat, quando in solis Apostolis Ecclesia erat, in quibus se ipsam, vel alios nutrire lacte prædicationis non poterat. Sed jam tunc consonâ charitate largiter affluebat, jam tunc amoris abundantia redundabat, quando credentium erat cor unum, & anima una, quando in una domo congregata in oratione, expectabat Largitorem omnium bonorum largissimum Paraclitum, Spiritum sanctum, felicissima mox ingruerunt tempora primitivæ puerperæ, onerabatur fructibus arbor locupletissima, quanta grossorum copia! quot numerosa sanguifluorum Martyrum agmina! quæ confessorum exuberantia! quanta clarissimarum apologiarum volumina exundare videbantur sanctorum Doctorum flumina, credidisses inter ipsa nascentis fidei incunabula, heroes non fieri sed parturiri, messem dixisses præveni-

Ecclesia assimilatur ficui, quæ profert grossos suos, dum gignit martyres.

imperf: in cap: 24. Matth:

(n) Cant: 2.
v. 13.

Christus est turtur, gemens in cruce, & hærens in arido gentilitatis ramo.

(o) in Cant: c. 2.

ri in semine, tot erant satores Evangelij, præcocem autumnalium fructuum ubertatem in vere exundantem orbis stupuit universus; multiplicatâ gente magnificabatur lætitia, benedicebat sponsus sanguinum coronæ anni benignitatis suæ, & christiano madentes sanguine provinciarum campi, replebantur ubertate, exuberanter adeo, ut gloriabunda Mater in primogenitis exultaret, *manus meæ stillaverunt myrrham, & digiti mei pleni myrrhâ probatissimâ.* (r) Non manum sed manus memorat, ut ambas stillasse intelligas, utramque distillasse, stillabit dextera operibus Misericordiæ, miseriarum calamitatibus sinistra, si insuper discretionem providâ, ut ista ignoraverit, quid illa fecerit, nè fortè confidentes in elemosynis, & miserorum commodis fidelium suorum animæ, aspera laborum opera, gravia adversitatum onera, ardua pœnitentiæ impendia sufferre, aut exercere recusarent. Probata hæc est myrrhæ species, non tamen probatissima, cum habeat sponsa in horto suo longè probatorem: an non illum magis probatam dixeris, quam formosus ille Magister in Israël secum attulit, quando mixturam myrrhæ & aloes, quasi libras centum, in corpus JESU misit, ille occultus JESU discipulus propter metum Judæorum, qui primus omnium audire meruit lavacri mysterium, & explicari audiit Baptismi Sacramentum; attulit novus Magistri Veritatis discipulus perfectum odorem fidei, ut loquitur Ambrosius, (s) quo confortarentur timentes meticuloforum animi, qui clausis foribus congregati fuerant propter metum Judæorum, adeo ut asserere non dubitet Chrysologus, *magnitudo terroris & facinoris, tantò turbine discipulorum domum simul & corda concluderat.* (t) myrrham dixeris miræ amaritudinis, sed quia nondum perfecta charitas, foras timorem miserat, probari amplius indigebat; tum planè distillaverunt digiti Matris Ecclesiæ myrrham, & quidem probatissimam, quando Apostoli ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro Nomine JESU contumeliam pati. (u) Qui tamen egressus de cœnaculo, ad inchoandum terrificæ passionis præliminare primordium, cepit contristari, & mœstus esse, (x) mœret iste, gaudent illi, luget iste, rident illi,

(r) Cant: 5. v. 5.
Non una sed binis manibus distillat myrrham probatissimam fidei.

(s) de Virgin: lib: 3.
(t) serm: 48.

(u) Act: 5. v. 41.
(x) Matth: 26. v. 37.

plangit iste, plaudunt illi, pergit iste, currunt illi, quasi magistri vestigijs antevolare, & nuperam formidinem magnanimò perfectæ charitatis indicio vel lent recompensare; notat origenes circumspecti Evangelistæ verbum de verbo, cepit contristari, quasi non contristatum, sed à tristitia apprehensum insinuaret; ex quo concludit subtilis Adamantius, cepit ille pavere vel contristari, nihil amplius pavoris vel tristitiæ patiens nisi principium tantum, (y) verumtamen examinans profundius, cur assumptis Petro & duobus Zebedæi filiis mox contristari incipiat ac mœrere; præclaram Pictavensis Hilarius adjungit mœroris & tristitiæ rationem, *omnis metus illis cepit esse assumptis, atque ira non de se orta est, sed de eis quos assumpserat mœstitudo.* (z) adstipulatur Hieronymus, dum in consimilem supremæ afflictionis scaturiginem, mœroris hujus exuberantiam refundit, *contristabatur propter infelicissimum Judam, & scandalum omnium Apostolorum.* adjungit Augustinus, *anima tristis erat, non pro sua passione, sed pro nostra dispersione.* (a)

Gaudent Apostoli, sed immolandi, sed flagellandi, sed assumendi, sed coronandi, tristatur JESUS, ut immolentur, ut flagellentur, ut assumantur, ut coronentur, non timent illi, dum pavet iste, quia ille, qui est inferior, non timet, respondet Venerabilis Beda, & ille, qui est superior gerit timentis affectum, (b) distillat myrrham sponsus sanguinum pavore obrutus, & quidem probatissimam, non enim sua deflet incommoda, sed mea plangit discrimina, non sua commemorat pericula, sed sponsæ suæ metuit prælia, enimverò, *ea omnia ferè mala* (inquit Paschasius) *quæ imminenti generi humano, & mundus per partes admittit, pro quibus omnibus, non sibi, sed pro nobis gemuit.* (c) vide fidelem dolentis sponsi sponsam! vide sollicitam suorum filiorum Matrem, his offert ubera, ut lactentur, sibi reservat myrrhæ fasciculum eadem inter ubera, ut levem sibi videri insinuet omnem amaritudinem, quam deglutire cogitur, ut suis duntaxat parvulis, suis fugentibus filiis consulatur; *myrrha amara res, dura & aspera, tribulationem significat;* (d) sed quia eandem sibi suorum causâ imminere noverat, quasi gratulabunda suis ad-

Ob Assumptos discipulos JESUS in horto cepit contristari.

(y) Tract: 35. in Matth.

(z) Can: 31. in Matth:

(a) hom. 2. de pass:

(b) in cap: 14. Marc:

(c) lib: 12. in Matth:

(d) serm: 43. in Cant:

(e) Cant. 1.

v. 13.

Christus non
fascis, sed
fasciculus
myrrhæ est
amanti ani-
mæ.

Ecclesia plan-
git Filios à
se nutritos
& ab hoste
consumptos.

Deflet exigu-
um nume-
rum electo-
rum.

adversitatibus applaudebat, fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. (e) Non fascem nominat aggravantem, sed velut fascis umbram, levem fasciculum, cujus svave jugum recreat potius, quam molestat, cujus oneris levitas, delectat supportantem. Sunt duo sponsæ ubera (melliflui Doctoris asserto) compassionis patiens benignitas, & gratulationis prona jucunditas, ambo lactiflua ad delictum non minus quam ad nutrimentum, suis utraque porrigit prolibus provida Genitrix, ut desolatis instillet solatia, & consolatis nova novi solaminis adjungat incrementa, ut gaudeat cum gaudentibus, fleat cum flentibus, jacet in medio istorum uberum continuata ærumnarum congeries, qua sponsus sponsam ad patiendum stimulat, in tribulationibus confortat. O! quoties acerbos inter gemitus, ridentes deflet suorum filiorum cuneos, & risum quidem errorem reputat, sed ab erroris devio, errabundos reducere, ad viam saggit, frustratō tamen omni conamine æternis plorandos lechrymis, se perdere ingemiscit; singultuat cum suspirante Jeremia, quos enutrivit & educavi, mater & nutrix præbendo non escam corpori, sed cibum cordi, non carni pabulum, sed menti epulum, illos expetijt satanas, ut cibaret quasi triticum, quippe quemadmodum ventilando triticum purgatur, prius tamen concutitur, ut paleæ segregentur, sic quidem electorum animæ tentationum turbine percussæ non intereunt, innumera tamen pælearum congeries, ingens reproborum colluvies excutitur, ut perennaturis ignibus concremetur; hanc plangit suam ab utero progeniem, sed sibi eripiendam mater anxia, hos suō lactatos ubere, suō instructos dogmate, suā vestitos sindone, suō condecoratos firmate, suō distinctos nomine, suō nobilitatos diplomate, suā tamen excludendos à beatitudine, suā privandos hæreditate, sanguifluis penè lachrymis deplorat, leonem execrans, à quo devorantur, Draconem insinuans, à quo deglutiuntur, mendacem Angelum accusans, à quo seducuntur, lucidum tenebrarum Principem condemnans, cujus tyrannidi subjugantur, inimicus meus consumpsit eos. Videt tremante palpebrâ, videt pupillâ lachrymante, tot uno in mandatorum stadio decurrentes, ad bra-

vium contendere, & paucos admodum in metam directō gressu tendere, his pauciores ad metam pervenire, cumque non alius salvari valeat, nisi qui usque in finem perseveraverit, tot suo à fine deciduos, videt incidere miserabiliter in latrones, insidiatur in ipso capite angustæ ad vitam viæ caro, quâ nullus, aut esse, aut dici potest vicinior hostis, stipatur sæculo nequam, quod undique circumfunditur! vix ullibi declinatur; pendent in aëre decidui cœlō spiritus, qui viam, & tenebris, & latebris, contendunt obsidere; quòquò te verteris, affilieris, nisi rejectis hostibus ad DEUM salutis tuæ convertaris; quàm pauci avertuntur à voluptatum illecebris, quos caro putrida præsentat! quàm rari evadunt laqueis, quos fraudulenta mundi malignitas indurat, quàm multi, quos mendax spiritus nequaquam fingit fallere, spondet extollere, juvat erigere ad ipsa templorum pinnacula, vel saltē ad sæcularis eminentiæ culmina, ut lapsu angelico cadant in tenebrarum regiam, nunquam ad viam gratiæ resurrecturi; ô! quis eripiet de profundo vitiorum ergastulo, quis liberabit vinctos de domo carceris, de vanitatum compedibus, quibus etiam invitatorum quandoque pedes constringuntur, ut vix possint, quantumvis quasi vellent, catenis erui, à vinculis liberari.

Putas hanc scenam lugubrem absque fremente cordolio, contemplabitur mater tam anxia? credis absque terrore spiritus færale hoc intuebitur spectaculum, tam fida Genitrix? profert & offert alas suas, quibus pennatæ periclitantium filiorum animæ avolent in desertum, sed voluptatum viscus, sed terrenorum desideriorum gluten, nec evolare finit, nec suum sibi spoliū auceps totius innocentiae eripi sustinet, vix tolerat abripiente Omnipotentis dextrâ avelli: vix enim, aut dignitatum alliciuntur illicitō mendaces filij hominum in stateris, vix effaminatæ hamantur animæ carnali voluptate, vix constringuntur aureis nexibus viri divitiarum, quando sensim, & velut absque sensu, insensati terrigenæ, aut veniunt in altitudinem maris, ut tempestate demergantur, aut insiguntur in limbo profundi, ut vivi tumultentur in vitiorum cœno, post perditam carnis vitam sepeliendi cum epulone divite

(f) Gen:25.
v.22.

Rebecca steri-
lis portat gen-
tes in utero.

Dolet se con-
cepisse ob in-
solentiam fœ-
tus.

in inferno. Quò precor animo feralia hæc luget funera, quæ patitur, dum his frustra compatitur, dum suos suimet partus, perditionis filios fieri contemplatur! videor mihi illorum singultuantis puerperæ audire gemitum, hanc vocem ex ore langvido protrusam auscultare, *si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere?* (f) quasi (elucidante Glosâ) insinuaret clariùs, quid facient nati, si sic luctantur innati. Ingemuit super sterilitate conjugis cunctabundus Isaac, dumque naturam claudicantem conspiceret, appellare supplicando statuit, & invocare omnis naturæ conditorem; præciderat religionis augur, non esse ex hominibus, sed esse domum DEI, ut in semine Patris sui Abrahamæ benedicantur omnes gentes, proinde ad manum Domini, ut se extenderet, confugit, nè forsan ingratitude hominis ad Domum DEI dormire videretur; & quidem præpotentis iusti deprecatio, uxoris sterilitatem solvit, & vincula naturæ dirupit. Concepit fœcunda parens, sed insolentes nonnihil filij antequàm nascantur, exultant, & quæ desperaverat sobolem, gentes & populos gestat, subdit Origenes; legunt septuaginta interpretes, *ludebant*, sed referente Hieronymo, transtulit Aquila, *confringebantur filij in utero ejus*, & exprimit copiosius vertens Symmachus, *in similitudinem navis in superficie ferabantur*; procellosus fluctuabat animus anxie Genitricis, nam licet conceptus materiam gaudij præberet, id ipsum tamen conceptionis gaudium, dolor materni uteri conturbabat. Coacta gemere, in memoratam prorupit querimoniam, quasi (commentatore Cajetano) expressius innueret, *si sic pati oportet, cur istud beneficium prægnationis ego habeo?* confugit illicò, non pedum passibus, sed gressibus votorum, ut consuleret Dominum, seu dein ad sacerdotem Melchisedech se contulerit (ut antumat Eusebius cum Gennadio) seu ad aram Altissimi provoluta responsum expectaverit, ut indicat Theodoretus, cucurrit ad suorum consiliorum Præsulem, ad Dominum spirituum, eo, quòd nihil spontè præsumeret, ut docet Ambrosius, plena pacis ac pietatis.

Indulsi supplicanti, respondit inquirenti, implorata Patris sapientia, *duæ gentes sunt in utero*, non quidem in se ipsis, quam enim arenariam, duorum

populorum innumera confluvies exigeret, ut militares in exercitus lustraretur, sed sunt in suis patribus pro illis materna inter viscera confligentibus, & *major serviet minori*. Historicam hujus veritatis proprietatem, si curiosius investigare libet, tunc revelatum oraculi complebatur mysterium, quando electus Israël, junioris Jacobi populus, feram Idumæorum gentem, quam propagavit Esau frater senior, sub glorioso victoriosi Davidis gubernio, suo mancipatum dominio superavit. Sed nos ad investigandam præfigurandæ Veritatis allegoriam procedamus. Ecclesiam in sterili Rebecca contemplatur Augustinus, sponsum Ecclesiæ in Isaaco, de isto illa concepit spiritualiter, quia de Christo erat Ecclesiæ sterilitas fœcundanda; quemadmodum in anxio illius Matris utero duo se agitant parvuli collidebantur, sic pariformiter in utero Ecclesiæ duo discrepantes ac dimicantes populi colluctantur; *quia verò in Ecclesia & boni inveniuntur & mali, tanquam in ventre spiritualis Rebecca, duo populi colliduntur, humiles scilicet & superbi, casti & adulteri, mansueti & iracundi, benigni & invidi, misericordes & cupidi*, continuat commentari Aurelius; (g) nec enim ab ipsa Christianitatis origine, nec in progressu meditullio, unum ovile coadunabitur & unus Pastor; illi in bono malos volunt vincere, isti ad malum bonos trahere, illi exoptant istos corrigi, isti desiderant illos eliminari; boni lucrari malos flagitant, sed mali bonos perdere collaborant; secundi Adæ filij cœligenæ justorum sunt progenies, ad cœlum pleno alarum remigio festinat evolare, primi prævaricatoris posthumi ingenti peccatorum pressi pondere, ad centrum tartari præcipitante superbiâ contendunt declinare; denique quotquot in sanctæ Romanæ Ecclesiæ utero collocati terrena sapiunt, caduca diligunt, interitura ambiunt, cœnoscas voluptatum terrenarum illecebras concupiscunt, ad Esau spectant progeniem, suam ab illo prosapiam nanciisci convincuntur. Sed quorum affectionis pes alter in terra claudicat, quorum oculos erecta in cœlum scala recreat, quos descendentes & ascendentes Angelos videre præ omnibus mundi delicijs oblectat, illi ad fortunata Jacobi tabernacula, non tanquam advenæ, sed velut incolæ spectare digno-

In utero Ecclesiæ colliduntur boni & mali.

(g) serm: 72.
de temp.

Ex populo
Christiano
major pars
est carnalis
instar Esau,
minor spiri-
tualis cum
Iacobo.

scuntur, nec enim sunt carnis filij, sed reputantur inter filios promissionis; minores tamen sunt, non tantum estimatione propria, quã se nil esse reputant, sed etiam exili numero, quo acervatam malorum congeriem nullatenus adæquant; hoc ipsum materna viscera immanter excruciat, dum tenuem electorum ordinem considerat, & quasi excentricam reproborum colluviem deplorat; servit nihilominus Divino conformiter præfatio minori major, ut auro malleus, quo feriente elaborandum percutitur, ut mola tritico, quã conterente illud disponitur, ut ignis holocaustum, quo incedente istud consumitur; denique de Ecclesiæ utero procreatur populus Christianus, qui tamen morum diversitate, sicut Esau & Jacob, in duas partes dividitur, cum ex fructibus operum una pars cognoscitur carnalis alia spiritualis, concludit Augustinus. Et quamvis ineffabili congratuletur solatio sanctorum agmini, dum post multiplicatas ærumnarum myriades, ad coronam gloriæ coronandum graditur, est tamen ingens mœroris machina, cujus grandine vix non obruitur, quando videt benignis invidos adversari, pacificos ab iracundis molestari, & eos, qui cœlestia sapere contendunt, à lascivis voluptatum porcis ad vitiorum sordes commoveri.

Redux de Mesopotamia Syriæ, adamatâ conjugē viduatur in terra chanaan lachrymabundus Jacob, dum enim supremis anxiosa doloribus puerpera fortum contendit edere, accruciatō corpore excedens anima, exanimatum cadaver dereliquit; priusquam tamen fatis cederet, nascentem parvulum doloris sui filium nuncupavit, quem tamen pater, qui patienter adversa tolerare dudum didicerat, filium dextræ maluit appellare, sepeliens dilectum sui sudoris pretium, sui laboris stipendium, sui amoris illicium, charissimam Rachelem in Ephrata regionem Bethlehem, cujus ferali monumento lugubre inscripturus epicedium compatiens Jeremias, Divinæ vocis periodum describit, vox in excelsis audita est, lamentationis, fletus, & luctus, in lamentatione vibrationem brachiorum, capitis tonsionem, vestiumque lacerationem intellige cum carenti, in luctu gemitum gementium singultibus commixtum, in fletu decidua confluentium lachrymarum stillicidia

meditare; his distillabat, his deplorabat, his vociferans mœrebat ac dolebat, inamorata Rachel, plorans filios suos, & nolens consolari super eis, quia non sunt. (h) Legi fabulosam Judæorum superstitionem, qui in transitu captivorum Synagogæ filiorum, gemebundam è tumulo Rachelis vocem excepisse mentiuntur, supplicabundam Divino Numini pro suorum posthumorum incolumitate, dum trahebantur in Babylonem; vanum aucupandi honoris illicium, non verò simile operantis Omnipotentiae portentum, sed aliam luctifonæ lamentationis suggerit rationem spiritus veritatis: Phræneticus Herodes suum eliminaturus successorem, invadit filium Virginis, cujus Regnum non de hoc mundo fuerat, sed immortalem regem gloriæ in longinquam mortalitatis regionem profectum, immortalitas ex illa reducem expectabat. Magorum sagacitate utitur, sed à solerti eorundem Providentia deluditur, crudelis terræ morio, cœli lusus. Interimuntur horrendo funere elingues coætanei, coguntur mori, qui nondum, quid sit vivere, didicerunt; cœlum cœlorum Domino fugam insinuat, ut DEUS homo fugiat hominem, cedit tempori, non Herodi, coguntur imbelles parvuli, cum efferata tyrannide bellum gerere, configunt inscij, & vulnerantur, succumbunt stare nescij, & enecantur, palmas eripiunt corruentes, coronas rapiunt morientes. Nati martyrio occumbunt Martyres, lactiflua inter vulnera triumphant intrepidī victores. Sed in conticescentis innocentiae martyrio, materna exulcerabantur præcordia, contorquebantur viscera Genitricum; ferox insani militis gladius iussus furere, tenera filiorum membra transvolans, ad matrum corda deproperat, & candido confusus à sanguine innocentiae, matris visceribus omnem barbariem inflixerunt. Tunc planè vox in excelsis intonuit, quoniam de morte innocentium mittebatur ad cœlum, (i) tunc compassiva Rachel plorasse scribitur, quæ tamen suos ibidem amisisse filios ignoratur. Trucidabatur crudeli hoc infanticidio suæ sororis posteritas, nec enim in tribu Benjamin exstitit Bethlehem, nec quidquam Josephi hæreditas patiebatur excidij, quod matris lachrymæ expiarent. Nec tamen sepulta genitrix cessat à lachrymis, adeo lugens sinè temperie; plan-

(h) Jerem: 31.
v. 15.

Sancti innocentes miserunt voces suas in cœlum:

(i) Imperfec:
hom: 2.

plangens finè ploratus moderamine, ut Vates Lot lachrymans dictante Domino cogatur scribere, *noluit consolari, quia non sunt*; ploravit desolata (Origenis documento) filios quasi pro Domino nihil passos, martyrij diademate coronatos, assignat subtilem lachrymarum scaturiginem Eusebius Gallicanus, *quia Rachel interpretatur ovis, non immerito filij Rachel esse dicuntur, qui quasi agni innocentes, & sine voce jugulantur.* (l) Est ovis, & quidem centesima, quam suis bajulavit humeris ad ovile suum Princeps pastorum, est Rachel, quæ videns principium dicitur, quia defixo intentæ mentis oculo illum, qui de se dixerat, ego principium, qui & loquor vobis. (m) Indefinenter contemplatur. Rachel Ecclesia est (inquit Ambrosius) quæ non occisos deflet parvulos, sed occisores parvulorum, non enim illos perire noverat, sed istos cruento crimine ad suum deproperare interitum conspiciebat; Rachel Ecclesiæ typum prætulit (adstipulatur Hilarius) *cujus ploratus ex filiis, non idcirco, quia peremptos dolebat, auditur, sed quia ab his perimebantur, quos primum genitos filios retinere voluisset.* (n) Deplorat filios, non innocentes, quorum applaudit victoriæ, sed trucidantes, quorum supremæ compatitur miseriæ; nec enim de primis dici poterat, quod non sint, qui esse transitorium cum beatæ æternitatis perennitate commutârunt, sed isti esse desierunt, qui à mensura omnis esse à primo esse, per suæ crudelitatis flagitium deficientes recesserunt.

(l) hom: de SS.
Innoc:

(m) Joan: 8.
v. 25.

(n) Can: 1. in
Matth:

Ecclesia instar
Rachelis non
plorat filios
innocentes,
sed innocen-
tum iraterem-
ptores.

Non potuit non gaudere de laurea-
to novi Regis agmine, militans in
terris Ecclesia, quibus priusquam com-
pletum daretur vivere, perfectum vin-
cere concedebatur, beatas evulgavit a-
cies, quas Providentia nasci decrevit
martyrio, vix natos sæculo denasci;
adde, quod admirabili perorantis Chry-
sologi testimonio trucidatorum filio-
rum felicitas, matrum evasit prosperi-
tas, quæ tunc Matris Ecclesiæ evade-
re meruerunt filia, quando sacræ amo-
ris victimæ, nato in terris Regi glo-
riæ immolabantur; *diverso modo, dono
uno, in lachrymis suis matres, & sui filij
suo sanguine baptizantur.* Nève severio-
ri indagine sublimem Ravennatis Præsu-
lis scrutari audeas veritatem, adjungit
exactam suæ periodi rationem, *necesse
est, ut sint præmij consortes, quæ fuerunt*

sociæ passionis. (o) Arrisit proinde for-
tis Mulier forti infantia, gratulabatur
participanti feliciter maternitati; sed
flevit unâ simul, ut suis submergeret in
lachrymis, sauciantium lictorum fero-
ciam, immanem furibundi militis insaniam,
deslevit reatum tanti sceleris, quo pri-
mitialis sua infantia, quo suum præli-
minare exordium funestabatur; com-
missa crudelis tyranni iniquitas muta-
vit gaudium in mœrorem, erat beatus
venter, qui simplicis Jacobi posteros
regeneravit, sed gignere optavit filios,
stillante oculo errare ab utero conspe-
xit; in horum filiorum interitu an-
xiabatur Mater pijsissima, quæ in exani-
matorum parvulorum martyrio svavissi-
mè jucundabatur. De istis lætabatur,
quia sunt, de illis lamentabatur, quia
non sunt; sunt isti, qui rigaverunt Ec-
clesiam sanguine suo, ut foret in illius
oculis gratiosa, per sacri cruoris pur-
puram, & candidissimam immunis in-
nocentiæ decorem, qui candidus & ru-
bicundus esse desiderans, humano coagu-
lari voluit sanguine, ut Factor omnium
fieret, DEUS Homo candidus in vir-
ginæ Matris gremio, in crucis folio
rubicundus, sunt illi, vel non sunt, ve-
rius, *qui à vero esse separati sunt,* com-
mentatur purpuratus Hugo, (p) *vel æ-*
ternaliter mortui, scilicet infideles? quos
velleret esse filios suos; hic copiosius de-
plorat lachrymis Christianorum scelera,
suorum filiorum crimina, quæ distillan-
tibus mœrore lachrymis committi videri
indies, momentis singulis iterari; &
quidem beatas censeret lachrymas, si
pariter pro flentibus funderentur, sed
est, quod luget acerbius, quod deflet
tristius, pro induratis cordibus se plan-
gere, quæ nec emolliuntur gemitu,
nec commoveri sustinent singultu, ô!
quantum pro me fleveras Mater dulcis-
sima, & ploras hodie dum te! plangere
mea fecerunt scelera, fecerunt te do-
lere! noli doloris tui consolationem
admittere, donec impetres reo veniam,
salutem peccatori, meæ tuis jungantur
lachrymæ, ut si plorantem offensus vin-
dex velit ultrò despicere, Matrem re-
spiciat complorantem; provida Geni-
trix non angitur persecutorum tyranni-
de, sed dilatatur, non premitur alie-
nigenarum barbarie, sed exaltatur; sui
sunt filij, qui cruciant parientem, sui
sunt parvuli, qui premunt nutrientem;
an non fremebant gentes, quando pu-
sil-

(o) serm: 152.

Innocentium
matres bapti-
zabantur in
lachrymis
cum parvulis
suis.

(p) in 31. cap:
Joan:

Plorat Ecclesia
Filios, qui non
sunt per pec-
catum.

(q) lib: 2. de
vocat: Gent:
c. 5.

Ecclesia pri-
mitiva læta-
batur in filiis
suis.

(r) Cam: 4.
v. 3.

fillus grex, victoriarum cupidus, nesci-
vit formidare? quando inermis Ecclesiæ
nascentis infantia coronatam tot Impe-
ratorum ferociam superavit, furem
tot belluarum rabiem mitigavit, tot na-
tionum monstra portando Christi jugo
feliciter subjugavit; novit vix mundum,
vix mundi agnovit limina, vix vitæ sen-
sit indicia, quando & mundum primò
seivit calcare vestigio, & sui furoris
impetum retrudere secundò, jam tunc
tenella, vincebat veritas, perque univer-
sum mundum Dominici agri, segetis multi-
plicabatur ubertas, (q) ut loquitur Pro-
sper ab Aquitania; non plorabatur effæ-
minata Christianorum pusillanimitas,
quæ tunc ignorabatur, non adversaba-
tur colluctantium fratrum hostilitas,
quæ tunc elongabatur, non anxabat sol-
licitæ Genetricis animam perduellium
filiorum irreverentia, quæ nullibi tunc
noscebatur, gaudebat Mater in filiis,
& Matrem filij præ quavis carne aut
sangvine tenerius adamabant, ut gene-
rosi pugiles adversus omnem præsum-
ptuosæ ambitionis insolentiam defen-
debant, adversus quamlibet infestæ te-
meritatis arrogantiam propugnabant;
superabundabat gaudiò in omni tribu-
latione sua felix puerpera, cui sæpius
expressit lachrymas gaudium exultantis,
quas forsan modò indies cogit profun-
dere discrimen formidantis.

Applaudebit huic gloriosæ regum
Principi, Rex gloriæ, allectusque, non
habentis rugam neque maculam, dilectæ
suæ pulchritudine, peculiari elogio ma-
xillarum eleganti commendans acclama-
bat: sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ.
(r) Sedes illustris pudicitiae sunt gena-
rum circuli, ubi pudica castitas cum
verecundia semper resident, partim ru-
bentes ad sacri pudoris elegantiam,
partim candentes ob prominentis in-
nocentiæ candorem; exteriori quidem
cortice hoc malum asperitatem prodit
pœnitentiæ, sed continet saluberrimam
dulcissimi liquoris suavitatem, nec e-
nim sinè austeritate circumvallatur satis
nivosa ab oculorum agmine castimonia,
nec sinè duriori munimine innocua vir-
ginitatis pudicitia diutius propugnatur.
Illud occultatum aliquid indicat, quòd
non pomorum integritas, sed tantum
fragmina in sponsæ genis commenden-
tur. Novi in binario genarum nume-
ro, bino comparatarum fragmini, ge-
minam Matris Ecclesiæ patientiam adum-

brari, quarum prima in actionum labo-
ribus expenditur, secunda in passionum
doloribus exercetur, in singulis amba-
rum virilitatem mentis indicat, & pu-
bertatem animi demonstrat; hoc frag-
men geminum mali punici grana con-
tinet, rubore venustissima, fertilitate
plurima, nam omnia virtutum germi-
na, quæ terra nostra in diebus pere-
grinationis nostræ protuberare solet,
in patientiæ gremio suo velut in scri-
nio, suo velut in pomo punico con-
servantur; hic solidantur florifera san-
ctarum operationum proposita, canden-
tia intemeratæ intentionis puritate, ru-
bentia fervore charitatis; duobus nam-
que modis Ecclesia suis ab adversarijs
invaditur; ut vel inflicta gladiatorum a-
cie vulneretur, vel calamorum cuspide
saucietur; non enim minùs falsis he-
terodoxorum assertionibus lacescitur,
quàm violentis armorum impulsibus lan-
cinetur, sed omnia, quæ sustinere co-
gitur, non casu fortuito se perpeti, sed
permittente sponso se tolerare medi-
tatur.

Undè! quantumvis tam tyrannorum
crudelitas, quàm hæreticorum feroci-
tas, injustæ voluntatis sit iniquitas,
est tamen (permittente DEO) æquissima
potestas, ista est justa, quia in justis
sæpius à dissimulante Providentia con-
ceditur, illa injusta dicitur, quia à vo-
luntate impia suam originem nundina-
tur; rutilat proindè velut rubentis pur-
puræ splendore, rubet ut fragmen ma-
li punici, quia (commentatore Ambro-
sio) Ecclesia bonum fidei fulgorem, confes-
sionisq; præstendit, tot Martyrum sanguine
speciosa, & quod est ampliùs, Christi cruore
dotata, (s) plurimos unà simul intra se
veluti pomum istud fructuum grana sub
unius corticis munitione conservat,
dùm omnigenam virtutum abundantiam,
in obserrato corde occultat. Non alià
igitur filia Regum delectatus purpurâ,
quam proprii sanguinis purpurisso; vix
habuit, quem spargeret impos & par-
vula, quando aliena mala jam ambie-
bat tolerare, contrarietatem animorum,
quam tollere non poterat, suffere anhe-
labat, ad cuncta præsentis vitæ discri-
mina, ad omnia fluidi temporis incom-
moda se præparare festinabat; se ad-
aptare laborabat; vix lingvis igneis ad
sponsi sui eloquium inflammata, vario
cœperat loqui idiomate, quandò prima
sui sermonis elementa pronuncians in-
quie-

(s) lib: 3. He-
xam: 6. 13.

Est rosa & li-
lium inter
spinas.

(t) Cant: 2.
v. 2.

(u) Job: 13.
v. 25.

(x) serm: 48.
in Cant:

Pungitur à fi-
liabus suis.

(y) Ps: 84. v. 2.

quiebat, *sicut lilium inter spinas*; (t) & licet hoc proprium sit sponsi sanguinum eloquium, sponsandæ in fide huic sorori suæ appropriatum, sponsæ tamen attribuit Paraphrastes Chaldaeus, sic referens articulantem, *comparata sum rosæ, quæ germinat inter spinas, à quibus perforantur, & rumpuntur folia ejus*, illa videlicet, de quorum uno vir patiens lamentabatur: *contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam*; (u) legunt septuaginta Commentatores, quasi *fœno, quod fertur à spiritu, apposuisti te mihi*: est caro nostri corporis fœnum, & omnis ejus gloria cum flore fœni comparatur; sit igitur idæa corporis, sit leve folium, quod vento adversitatis rapitur, quod turbine tyrannicæ crudelitatis conteritur, quod à terrestri contagio in regionem aëris, in sanctarum mentium altitudinem à spiritu transportatur; hæc folia perforabantur gladijs, confodiebantur lanceis, conterebantur immanibus sectorum, cætorum, punctorum, ustulatorum corporum tormentis, sicut lilium florebat inter spinas amica sponsi sanguinum Mater Ecclesia, sed inter filias; omni Martyrio hoc unum videtur gravius, quovis supplicio hoc est atrocius, suisungi à fœtibus, suis à prolibus matrem innocuam vulnerari; *non bonæ filia, quæ pungunt*, (x) comparatur patienti lilio Clarevallensis Bernardus: benè pungerent, si sorores compungerent, non Matris uterum anxiant; est quidem tota totius orbis orbita spinarum germine circumsepta, hoc quippe irrevocabili percussa est anathemate terra nostræ: ad spinas & tribulos germinandum, sed nostra sic maledici meruit, non illa, cui applaudens pfallit Propheta regius: *benedixisti Domine terram tuam*; (y) hæc fructu cumulatur centesimo, hoc fructuoso semper fœnore fœcundatur; verumtamen spinosas se luget inter filias, & corde sauciari, & mente anxari; est quidem Beata, quia credidit, suos tamen habet incredulos filias, & filios, quorum blandiente hypocrisis configitur, quarum obstinatâ duritie sauciatur.

Fortis mulier non curat tribulationum aculeos, quos alienigenarum dextera suis membris & corpori infigit, sed horret amplius spinosas filiarum frutices, quos indies non sinè gemebundæ Matris cordolio, inquilina suæ domus malitia concipit & progignit; cædat

tyrannus, non cedit ferocienti, si modò non lædat matrem filius, si filia à matris utero decidua non evadant gemina viperarum. Hæc sola, dum pungunt, exsugunt sanguinem, solus horum interitus cor penetrat, solum filiarum exitium ruborem excutit & pudorem. Est geminum vallati hujus lilij præconium (Ambrosio attribuyente) applicatum, *sicut lilium inter spinas eminet, ita super omnes conventus Ecclesia DEI resulget*. (z) Sed mirum dictu! quæ suis splendoribus illustratur sicut astra DEI, à spinoso filiarum vallo obscuratur. Mirum dictu! spuria sunt matri filia, flore abundant, sed sterili, sunt fructu spinarum more destituta; Hæc una mulier supergressa est universas, inter has spinas media, dum enim multæ filia florum congregarent divitias externas, opes virtutum panderent, dum plausus collaudantium pro fructu suo meterent, elata & inflata humano ingurgitata præconio, carentes flammivomæ charitatis oleo, non agnitæ in porta, recesserunt, perierunt! fallaces gratiæ, & flores vanæ pulchritudinis illas & adornarunt, & exaltarunt, sed inter Adæ filios, dum illa super spinas eminens, & cumulata floribus, & aggravata fructibus abundans oleo, præ cæteris inter amicas una, inter reginas sola, & nuncupari meruit, & destinari; odit spinas in lilio Sponsus virginum, quantumvis non odio habet lilium inter spinas; imò teneriori amorum illiciō integritatem lilij prosequitur, quod (licet suis confodiatur in folijs) intemeratō candore perseverat; est ille, est proprii oris testimonio, est exarante Spiritus sancti calamo, flos campi, est lilium convallium, uterque flos (Ambrosio interpretante) odorem suum reservat, si succidatur, accumulatur, si conteratur, nec perdit, si avellatur, ita & Dominus JESUS in illo patibulo crucis, nec contritus emarcuit, nec avulsus evanuit, & illa lanceæ punctione succisus, sacro speciosior fusi cruoris colore vernavit. (a) Emulari oportebat, non jam meliora, sed optima sponsi charismata imitatricem sponsam, & filiarum aculeos, exasperantium spinarum cuneos sustinere, nec ideo gremio matris excludere, si modò flagitent in hoc asylum remeare. Denique sicut lilium inter spinas crescit, candet & redolet, sic (purpurati Hugonis asserto) amica mea inter filias,

(z) in Ps: 118.
Oclm: 5.

Sicut Christus in cruce lilium convallium existit, sic existit Ecclesia lilium inter spinas.

(a) lib: 2. de Spir: S. c. 5.

inter hæreticos impugnantes, & falsos fratres dilacerantes; nec peregrinum putes, quod filiarum nomine imbelles filij ad incusandam fragilitatem redarguantur, effœminat siquidem viros lascivia, dum vires spiritûs subtrahit, & spoliât virtutum omnium vigore; vis veros hujus puerperæ filios intueri? missos sicut oves in medio luporum, non solos solum Apostolos, sed viros Apostolicos contemplare: hæret inter assilientia hæterodoxorum agmina immunis Ecclesia; *enimverò! sicut plantæ irrigatæ magis crescunt, ita & fides nostra oppugnata magis floret*, (b) teste Chrysostomo; oves nōrunt lupos confundere, quantumvis mites sint, lupi coguntur ovibus cedere, licet feroces sint; si enim de folijs agitur hujus lilij, si de corporibus sanctorum Martyrum inquiritur, transfigi appetunt, ut Christo in cruce transfigantur, sauciari non renuunt, si modò integritati hujus lilij consulatur; nōrunt antecessorum experientiâ, quàm verum sit melliflui Abbatidis documentum, *adversus Ecclesiam pugnatum est hostili animo, damno utili*, (c) sed fratres falsi, dum vulnerant secretiùs, dum feriunt dolosiùs, sentit acerbius, affligitur severius, invaditur crudeliùs, periculosius impugnatur.

Hos criminosa accusabat perfidiæ insignis quædam anima, fidelis suæ Genitricis filia, dum ingenniscens suspirabat, suspirans voce tragicâ occinebat:

(d) *Cant: 1. v. 6.* filij Matris meæ pugnaverunt contra me, (d) Matris non Patris filij, mirabili mysterio cognominantur, dum enim mendaces filij hominum, se dicunt patrem habere DEUM, audire coguntur à primogenito ex multis fratribus, *vos ex*

(e) *Joan: 8. v. 44.* patre diabolo estis; (e) insignes filij non lege generationis, sed jure operationis; non natura, sed imitatione, ut inquit

Flij Matris impugnant Matrem, non filij Patris, quia non DEUM, sed diabolum patrem habent, Epiphanius, non carnis successione, sed criminis, ut explicat Ambrosius. Demonstrat ipsa Veritas genealogiæ veritatem, prosapiæ hæreditatem, paternitatis cum filiatione reciprocam vicissitudinem, ac mutuam relationem, ipse homicida est ab initio, humanæ mortis artifex, suos docuit Magister discipulos, suos erudit pater filios, jugulare sinè gladio, non corpora, quæ non appretiat, sed animas, quæ summi æstimat; persequi sinè infamia, ut infametur innocentia, persecutoris malitia applaudentium commendetur lau-

dibus, vel saltè ab injuria vindicetur; docuit, ut loquitur Hilarius, odisse sinè suspicione, ut hostem dissimulans, & fratrem simulans, credatur amicorum intimus, non adversarius timeatur docuit mentiri sinè intelligentia; ut judicetur veridicus, dum falsa loquitur, nec confundatur falsiloquus, dum Veritati Evangelicæ, mundano idiomate adversatur; docet professione publicâ integritatem fidei ad imos usque apices hiantibus oris faucibus contestari; sed eam simul, aut clam contrariorum falsitate dogmatum supplantare, aut saltè contrarietate pravorum operum in cordibus credentium attenuare; sva- det suis discipulis, obscuris tenebrarum filijs, blandiri sinè bonitate, serenâ fronte turbulentam malitiosi cordis rabiem obvelare, concidentem fraudulenti Cain faciem, fraternis coram oculis fictæ affectionis velamine contegere, in agrum sinceri fratris innocentiam familiaris consortij titulo allicere, allectum crudeliter perimere, peremptum coram interrogante DEO execrabiliter ignorare. Hunc homicidam ab initio, ab ipso conditæ humanitatis primordio, imitantur æmulatione zelotypâ, infames filia, & molles filij, qui matrem circumvallantes, angustiant & vulnerant; qui lilium in hoc funesto spinarum meditullio collocatum, excruciant & lancinant, fratres falsissimi, patris mendaciorum fallaces filij, quorum & gloria, si genitricis suæ lacerent viscera, & quam hostiles tyrannorum acies non poterant violentare sanctimoniam, hanc hæ feroces belluæ, leonæ plusquam libiæ conantur sauciare.

Vide! quàm vera sit plorantis Soly-mæ querimonia, vide! quàm justa sint gemebundæ Sionis suspiria, vide! quàm clara sit Matris Ecclesiæ providentia, vide! quàm rara sit in hac prudenti Virgine experientia, *quos enutrivit & educavi, inimicus meus consumpsit eos!* sed sæpè expugnata à juventute sua, impugnari sustinet, quæ nunquam vinci potuit, quantumvis & enutrierit, & educaverit, hostes in filijs; inque domesticis inimicos; novit discernere hominem inter unanimem, qui dulces secum Divinæ consolationis cibos consuevit sumere, novit, quæ ægriùs à conviva experitur, à conturbenali duriùs patitur, dolenter & amanter tolerare. O! quoties suppressò gemitu singultuat, in suæ de-

Affligentes Ecclesiam comparantur cum Cain fratricida.

deserto solitudinis ! hinc comminante
superbia, & inde insultante suorum fi-
liorum insolentia ! ô ! quoties ponens
in pulvere os suum, suo conqueritur
sponso sanguinem, suo columba turtu-
ri, suo amica Principi, suo afflicta pro-
tectori, *amici mei, & proximi mei ad-
versum me appropinquaverunt, & steterunt ;*
(f) ô ! si stetissent in domo Domini,
in atrijs Domus DEI nostri, servos se
comprobassent Altissimi, qui contra spon-
sam suam insurgendo, terroribus in-
vadendo, minis humiliando, ac impro-
perijs cruciando, se fidos potestatis te-
nebrarum asseclas, propugnatores filio-
rum, sed degenerum, non clam, sed
palam demonstrarunt. Explanat con-
ditionem fallacis amicitiae Augustinus,
amici mei, qui se sinxerunt amicos meos,
ut se monstrarent proximos, appropin-
quaverunt corpore, sed recesserunt cor-
de ; & quidem (si coronatum Psalterem
gemebundi Redemptoris personam re-
presentasse communi Patrum placito o-
pinemur) non erant propinquiores cor-
pore, quam qui in crucem levaverunt,
qui elongati magis corde, quam, qui
affixum cruci, blasphemaverunt ; quod
si amicorum nomine amicos intelliga-
mus professione foederis, aut obligatio-
ne conjunctionis, novi amicos sponsi,
quibus, ut sponsus præbeat testimoni-
um fidelis amicitiae, inquit : *vos a-
mici mei estis,* (g) qui servitutis obse-
quio ad coelestis amicitiae sublimitatem
ascenderunt, quos Dominus omnium no-
verat servos, amicos dignatur nuncu-
pare, & tamen unum eorum Principem
audacius sequentem intueor, sed inter-
rogatum dein & perturbatum, eundem
ter negasse, cum quo se moriturum
promiserat, recordor. Sed quamvis
tunc longius abfuerat, post propius ac-
cedebat, quando Scrutatori cordium in-
vestiganti, *amas me ?* liberrimè respon-
dit, *amo !* ut trinâ amorosa confessionis
voce, trinam negationis vocem dissol-
veret, ac annullaret. Gemit hodie-
dum benevolos inter simulatores, inter
mendaces amicorum larvas Mater Eccle-
sia, qui se invisceratos ejus præcordijs
protestantur, qui se hanc præviam sua-
rum affectionum ductricem, quocunque
ierit, secuturos profitentur, sed ingru-
ente adversitatum intemperie ; adve-
sperascente persecutionum crepusculâ,
relicta eâ omnes fugiunt, id reputan-
tes sublime beneficium, si impetitam

non impetunt, invasam non invadunt ;
adeo inimici evadunt etiam domestici,
adhærent adversantes filij, ut amariori
crucientur affectu, materna viscera, &
felle filiali longè acerbius exasperentur ;
vix est dolus crudelior, vix dolor est
severior, quam ab eodem impugnari,
à quo, aut jure sanguinis, aut lege me-
rueras adjuvari.

Appropinquant fraudulenta tot fi-
liorum corda, approximant Christiano-
rum plurimi suæ puerperæ, Matri Ec-
clesiæ, non voluntate afflicta succurren-
di, sed animo desertæ validius nocendi,
accedunt non passibus fidei pedissequo-
rum more, sed odij processu hypocri-
tarum ore. Ut jam in veritate spiri-
tûs prophetici ipsam repræsentasse vi-
deatur, vir patiens dum dicebat, *ser-
vum meum vocavi, & non respondit ;* (h) quid enim perduellia hæreticorum ag-
mina, quid perversorum Catholicorum
stemma, nisi servorum cohors est,
nam licet primi ore ac opere se suos
negunt filios, è subditorum numero
non possunt (quam diu Baptismali cha-
racterè insigniuntur) ullius manumif-
sionis titulò expungi ; & quamvis se-
cundi primis nobiliores ab utero & u-
bere, non nati tantum, sed etiam la-
ctati, spiritum adoptionis obtinuerint
filiorum DEI, in quo clamarent ad Pa-
trem luminum, ut veri Lucis filij, Abba
Pater ! dum tamen amore filiali ma-
ternis adhærere complexibus, aut ne-
gligunt, aut contemnunt, ad obedi-
endum servili timore compelluntur,
hos binos vix dispari conditione ser-
vos vocat hæc mater provida, dum ob-
latis charismatibus, promissis cæligena-
rum gratiarum favoribus, quasi emis-
sis vocibus invitat, sed respondere non
dignantur, dum suis condigna sponsio-
nibus opera reddere non conantur ;
oderunt ambo Matrem benevolam, dum
sibi volentem bona audire negligunt ;
& offerentem sibi præsentia futuræ bea-
titudinis pignora recedentes respiciunt,
reddentes mala pro bonis, ut alieni à
ventre malevolos se contestentur. Hæ
sunt mentes vipereæ, falsorum fratrum
nomine gloriantes, qui spectatores ca-
lamitatis se exhibere desiderant, non
adjutores ; sed velint, nolint, non sub-
mergetur conjurata frementium vento-
rum acie navis in maris meditullio,
licet turbulento spiramine assiliant,
ruant disruptis cælorum cataractis ad-
ver.

(f) Ps: 37.
v. 12.

Peccatores
sunt se a-
micos Eccle-
siæ.

(g) Joan: 15.
v. 13.

Amici dese-
runt Chri-
stum in cruce,
quia Apostoli
ab eo recesserunt.

(h) Jobi: 19.
v. 16.

Servi Ecclesiæ
vocati non re-
spondent, dum
oblatis illius
gratiis con-
temnunt.

versitatum diluvia, non obruetur sal-
fica Noëmi oneraria, circumeat cubile
Matris hujus leo rugiens, quærens, quem
devoret, suo insidietur calcaneo serpens
vaserrimus, conteret caput ejus hæc for-
tis mulier, quæ semper ambienti, aut
arroganti superbiæ, per quam enervis
fœmina nostræ calamitatis puerpera de-
cepta succubuit, ista vera Mater viven-
tium humiliando se sub potenti manu
DEI continuò luctamine resistit. De-
lineavit genuinam heroinæ hujus ima-
ginem Omnipotens Creatoris dextera,
quando Divinus Elohim dierum tertio,
& ideo præ reliquis sacerrimo, Augu-
stæ Triadi præ reliquis consecrato, vo-
cavit DEUS aridam terram; (i) præcla-
rus dies (commendante eundem Ambro-
sio) qui terram à naufragio liberavit;
erat inanis & vacua ab heri, & nudius
tertius, donec hoc die aridam, quasi
quereret in fundo abyssi jam triduo
latentem, magni & pulcherrimi operis ma-
teriam, ut loquitur Rupertus, undosis
fluctibus coopertam, torrentibus inun-
datam; notat Basilus creatricem Sapi-
entiam, provido usam vocabulo dixisse,
appareat arida, non terra, nè rursus
ipsam in exstructam ac in compositam osten-
dat luto refertam, atque aquis immixtam,
(l) velut (si licet dicere) pudisset am-
plissimam fœcundæ telluris faciem pri-
morum terricolarum oculis objicere in-
decoram.

In hoc delicioso Divinorum oculo-
rum symbolo effigiatam militantis Ec-
clesiæ pulchritudinem sua contempla-
tur in solitudine Bruno Pater sanctissi-
mus, non varijs florum illicijs, sed ve-
nustissimis omnigenarum virtutum di-
vitijs decoratam, non omnigenis plan-
tarum fructibus, sed universis fructiferæ
sanctitatis frugibus fœcundatam. Sed
cur non potius in domo syderum hanc
radiasse tot planetarum puerperam? cur
non in empyrea incolæ Deitatis regia,
quot sanctis mentibus, tot carne vela-
tis Angelis inhabitata, hanc sponsam
Regis gloriæ meditatur; terra terrige-
narum atteritur vestigijs, & quod est
vilius, virulento serpentum toxico con-
spuitur, furentium belluarum pedibus
conculcatur. Hoc ipsum suæ felicitatis
est indicium, suæ perrenitatis argu-
mentum; nec conculcata tellus scit ste-
rilescere, nec venenato vomitu intoxica-
ri; nec evomentium hæreticorum erro-
ribus falsificari valet benedictæ terræ hu-

jus intemerata veritas, nec fœdis pec-
catorum sordibus maculari. Quare mu-
tato nomine, aridam DEUS vocavit terram?
inquit profundus hic ascetarum Doctor,
nisi quia jam tunc sanctam Ecclesiam, quæ
per terram designatur, flagellandam, con-
terendam, multisq; modis affligendam signi-
ficabat, subjungit illicò præclarum al-
legoricæ similitudinis argumentum, ter-
ra enim à terendo dicitur. (m) Tere! non
conteres; cæde! non concidet, preme
non opprimes, nec corruet; plue! non
diffluet, consveta à turbulento tartarei
Aquilonis impetu eventilari ad purita-
tem, deciduis ærumnarum imbribus
fœcundari ad fertilitatem; applaudit
Prophetico dramate, non Synagogæ de-
cedenti, sed gentium Ecclesiæ succeden-
ti, vaticinans psalmographus, dum sponsi
laudans sollicitudinem perennaturam
sponsæ commendat prosperitatem, fun-
dasti terram & permanet, (n) in illo
fundamento, de quo testatur Doctor gen-
tium, fundamentum enim aliud nemo po-
test ponere præter id, quod positum est, quod
est Christus JESUS, (o) in quo fundata,
in quo constabilita non inclinabitur, non
commovebitur in æternum; nec mira-
re, aut consistentis fortitudinem inter
tot collidentium elementorum prælia,
ter furentia concutientium ventorum
agmina, illud mirandum magis, quod
(attestante Jobo) appendit eam super nihi-
lum, (p) nec enim aliud terræ nomine,
quàm sancta Ecclesia (commentatore Gre-
gorio) intelligitur, quæ, dum Verba præ-
dicationis suscipit, fructus bonorum ope-
rum centuplicatos reddit; gentiles popu-
los in nihilo designari testatur vates Evan-
gelicus, omnes gentes, quasi nihilum & ina-
ne reputatæ sunt ei, (q) de quibus rursus
dicitur, pro nihilo salvos facies illos, (u) su-
per hoc nihilum fundavit Altissimus Ec-
clesiam, quando exclusâ Judæorum duri-
tie universitas gentilium ad hæreditatem
electa fuit pariter & assumpta. Illud ad-
auget abominandam eorundem ingrati-
tudinem, quòd nullis exigentibus meri-
tis huic gremio inveci, ab hac parente
geniti, degeneres evadant filij, quos se nu-
trivisse pudeat, pœniteat educasse.

FINIS.

Tomii secundi in Caput secundum

Threnorum
Jeremiæ Prophetæ.

IN-

(i) Gen. 1. 10.

(l) In Hexam.
hom. 4.

Ecclesia est
terra, quia
territur pedi-
bus hominum
& belluarum.

(m) in allegor.
Tillm:

(n) Ps. 118. v. 90.

(o) 1. Cor. 3.
v. 11.

(p) Job. 26.
v. 7.

Ecclesia fun-
data est in
Christo, sed
suspensa super
nihilum, quia
ex gentibus
orta.

(q) Isa. 40.
v. 17.

(r) Ps. 55. v. 8.

I N D E X

Rerum notabilium.

In quo numerus paginam, litera a, columnam primam,
b, verò columnam secundam designat.

A. *Aaron.*

In illius veste inseruntur mala punica,
ut discant Sacerdotes contemptum
gloriæ mundanæ. 76. a
Repræsentabat totum sacerdotalem or-
dinem tanquam summus Sacerdos. 892. b

Abel.

Illius nomen translatum significat vani-
tatem. 196. a
Vitæ ipsius vix orientis brevitatis fuit sym-
bolum vanitatis. ibid: a
In ipso fuit patientia origo iustitiæ. 814. a

Abigail.

Pœnam delicto sui conjugis debitam in
se refundi cupit. 563. b

Abimelech.

Eligi desiderat, quia os & caro eligenti-
um erat. 320. b.
Electus iniquiter inauguratur juxta ido-
lum perfidus idololatra. 321. a
Erat imago præfigurans eos, qui favore
consanguineorum eliguntur ad guber-
nia Reipublicæ. ibid: b

Abraham.

Mavult esse Sacerdos immolans filium,
quàm Pater conservans. 39. b
Ejus progenies juxta multipliciter
stellarum & arenæ multiplicatur. 40. a
Obligat servum, ut mittat manum su-
per femur ejus, quia ex hoc Christi
caro. 248. a
Primus in sacris literis appellatur senex,
ob maturitatem virtutis. 249. b
Volens filium juxta DEI mandatum im-
molare, Divinitus præpeditur. 357. a
Erat Pater, sed non erat ante Isaacum
pater filij. 377. a
Ut fiat ex patre vano Pater excelsus, mu-
tatur ei nomen. ibid: a
Risit, dum generandum in senectute fi-
lium audivit. ibid: b
Illius risus non reprehenditur, quia ex
lætitia oriebatur. ibid: b
Illius risus est risus justorum, quia est ri-
sus cordis. 378. a
Tradidit servo chirographum, cui erat

inscriptum: *Spes Messiae*; hoc quippe
totus thesaurus fuerat magni Patriar-
chæ. 431. a

Prævidit futuram Verbi Incarnationem.
ibid: b

Jubetur egredi de cognatione sua per
mortis meditationem. 451. a

Stat in ostio tabernaculi, Dominum cum
morte venturum exspectans. 368. a

Nè se periculo peccati exponat, nuncu-
pat uxorem nomine sororis. 509. a

Convertit plures animas in Haran.

522. a

Promittit illi DEUS apparens terram
promissionis in obedientiæ merce-
dem. ibid: b

In Ægypto timet de conjugis castitate,
non autem in terra Chananæi. ibid: b.

Cur timuerit ibi, & non hic. 523. a

Apparet illi DEI Filius tanquam futurus
in terra colonus. 539. b

Non præsentabat DEO hospiti vinum,
quia est materia peccatorum. 540. b

Præbet convivium in ablactatione, non in
nativitate filij, & cur. 558. b

Mandat ei DEUS, ut Saræ petitionem
audiat, ac impleat. 559. a

Præcipitur ei à DEO lenire dolorem Sa-
ræ. 560. a

Probat se sapientem, dum filij immola-
tionem uxori non revelat. 577. b

Ejusdem ingens fiducia in DEUM.

578. a

Non detrectabat immolare Isaacum.

811. b

Festinat ad immolandum Isaacum, nè re-
tardetur, aut præpediatur. 812. a

Illius confidentia fuit tam ingens, ut cre-
deret filium victimatum denuò resu-
scitandum. ibid: b

Animat ipsum patientia ad talem spem.
ibid: b

Meretur vocari simulacrum patientiæ.

813. a

Proclamatur Rex, dum defuncto suo lo-
cum quietis procurare nititur. 838. a

Comparavit duplicem speluncam pro Sa-
ræ sepultura. ibid: b

Lavit pedes tribus hospitibus suis, nè
quid excutiendi pulveris retineant.

965. b

In ecclasi horret ad spectaculum repræ-
sentativum extremi judicij. 966. a
In clibano eidem dormienti ostenso, præ-
monstrabatur dies judicij. ibid: b

Absalon.

Imprudenter objurgat Chusai ad se
transmigrantem. 631. a
Ejusdem animum lucratur Chusai blan-
ditijs, fingens se amicum. ibid. b
Ejusdem peccatum dissimulavit DEUS
citiùs plectere, ut puniretur David.
814. b

Achab.

Svadet Regi Josaphat induere vestes re-
gias, ut haberetur pro se Syris exoso.
220. b

Achaz.

Offertur illi signum in cœlo, & in infer-
no. 835. b
Noluit ullum signum petere, nè glorifi-
caretur DEUS. 836. a

Achitophel.

Illius consilium prudenter eluditur à
Chusai adulate. 632. a

Adam.

De monte scientiæ descendit in Jericho.
22. a
Remansit semivivus ob retentam fidem.
ibid: a
Adamum spoliantem arborem fici re-
præsentavit Nathanaël. 88. b
Quia non clausit hortum animæ suæ, su-
stinuit morsum colubri. 145. b
Salvatus, & sanctificatus fuit per Mariam.
156. a
Renuit suscitare semen fratris sui 157. a
Suus incolatus vocabatur domus discal-
ceati. ibid: a
Illius posteritas terra est, quæ illo pec-
cante data est in manus impij. 187. a
Illius prima vanitas fuit fuga à facie
DEI. 194. b
In paradiso inter delicias vincitur. 335. b
Reperit illum justitia jam mortuum.
336. a
Factus per peccatum mortalis, statim re-
quisivit umbram. 473. a
Non periisset, si Eva tacuisset in paradiso.
527. a
Nè mulierem contristet, DEUM offen-
dit. ibid: b
Fit ex limo inanimato. 556. a
Amans Evam non tantùm in Domino,
invenit adversariam in sponsa. 567. a
Ut esset bonus, debuit Evæ desponsari.
572. b

Post peccatum ad nuditatem suam eru-
bescit. 599. a

Post peccatum ut vulpes latibulum re-
quisivit. 612. b

Quasi peccator insaniens vult abscondi
à DEI intuitu. 672. a

Pudet eum esse nudum sinè tunica, non
autem perdidisse vestem innocentia. ibid: b

Ab ipso quæsit DEUS cor contritum,
sed non invenit. 781. b

Ipsi, & uxori suæ fecit DEUS tunicas
pelliceas, ut se mortales factos plan-
gerent. 782. b

Peccatum suum non confitendo, in suum
rejecit Creatorem, & ideò pejoravit.
820. a

Quærit folia in arbore fici. 872. b

Illius filij vocantur filij hominum, Chri-
stus autem Filius hominis Matris vir-
gineæ sinè Patre. 961. b

Terruit ipsum vehementer vox DEI, ci-
tans ad judicium. 962. a

Addo Propheta.

Propter obedientiam DEO præstitam
dignus efficitur nomine viri DEI.
707. b

Deceptus postea à mendace Propheta, in-
curiam morte diluit. ibid: b

Illius inobedientia punitur mortis sup-
plicio. 708. a

Adolescens.

Est botrus perversus in primo flore las-
sus. 849. a

Est uva acerba, quam disperdit DEUS.
ibid: b

Quando adolescens recedit à mandatis
DEI, absconditur tanquam botrus à
palmitibus, qui sunt Apostoli. ibid: b

Adolescens perversus respiciendo exten-
sam in cruce vitem, à qua avulsus est,
convertitur à via mala. 850. a

Favore Solis Justitiæ, & accedente la-
chrymarum gemituumque plagâ recu-
peratur ad fructum. ibid: 6

Quomodo adolescentes redire debeant
ad complexum Patris, docentur à fi-
lio prodigo. 852. a

Ab uno solo incauto originatur ingens
strages totius civitatis. 855. a

Adolescentia fortiùs impugnatur à vitijs,
quàm senectus. ibid: b

De adolescentiæ pugnis conqueritur Da-
vid. 856. a

In juventute sua obsidebatur à multis ho-
stibus. ibid: b

Ado-

Adolescentiæ bella sola enumerat, quia
ob ætatis circumstantias erant glorio-
siora. 857. b

Adolescentis viam nequivit Salomon ca-
pere ob ejus discrimina. 861. a

Adolescentis sapientia plùs æstimatur.
ibid: a

Juventus debet amare contemptum sui.
ibid: b

Adulator.

Illorum os est sepulchrum patens. 66. b
Lactando seducunt. 623. a

Illorum dolos soli illi declinant, qui ha-
bent oculos scientiæ, & pennas virtu-
tum. ibid: a

Per ipsos sæpè Reges & regna pericli-
tantur de interitu, & cur. 624. a

Adulator omnium pessimus erat Jona-
dab, & cur. ibid: b

Ob adulationis crimen plectitur serpens
à DEO contritione capitis. 626. a

Adulabatur dæmon Christo, nominando
eum Filium DEI. ibid: b

Rejectus à Christo, non nominat eum sic
more adulatorum. 627. a

Adulationibus Judæi Christum de cruce
rentant avellere. ibid: b

Non potuere hoc tamen efficere. 628. a
Adulatores impij laudibus miscent blas-
phemias. ibid: b

Adulatores amans princeps, assimilatur
Lucifero in superbia. 629. a

Adulator amatus à Principe, est ignis in
sinu suo. ibid: a

Humiliant se nequiter ut exaltentur.
630. a

Ex illorum blanditijs sequuntur innume-
ra mala. 632. a

Adulantium cor est locus hypocritæ.
919. b

Ægyptius.

DEUS percussit Ægyptios, respiciens per
tenebrosam & simul illuminatricem
nubem. 400. b

Ægyptiorum infido elemento confiden-
tium interitus exaratur. 482. a

Ægyptus.

Ægypti Reges, Amonaphis & Cenchres,
persequebantur Israëllem. 647. a

Illius Rex non voluit Israëllem occidere,
vel eliminare, sed retinere tantum in
servitute. 648. a

Ætas.

Nulla ætas in foemina est segura. 251. b
Ætas hominum est quadruplex. 848. a

Omnis ætas rationis capax cruciabitur in
inferno. 947. a

Agag.

Justo DEI judicio ad orbitatem matris
occiditur, ut orbitas, quam in suo
gladio tot matribus intulit, recom-
pensetur. 361. b

Interimitur à Samuele Propheta. 885. a, b

Agar.

Sgnificat scientiam. 28. a

Videns se sæcundam, insolenter super-
bivit. ibid: b

Fuit Idea Luciferi dejecti de cælo. 128. a

Altare.

Est duplex, thymiamatis, & victimarum,
significabat compunctionem timoris,
& amoris. 110. a

Debet construi ex lapidibus impositis,
qui ab oculis hominum non respici-
untur. ibid: b

Aman.

Ploravit ob exaltationem æmuli sui.
493. a

Amor DEI.

Propter defectum amoris DEI, homo
non soli, sed umbræ solis assimilatur.
453. b

Amor DEI & proximi sunt ubera, inter
quæ Christus commoratur. 666. b

Quia Paralyticus ille amore DEI & pro-
ximi carebat, 40. annos non attigit,
sed tantum 38. 683. a

Amanti DEUM, lex est facilis observatu.
697. b

Qui magis amat, celerius currit ad ama-
tum. 698. b

Amor DEI convertit afflictiones in obje-
cta desideriorum. 734. a

Amoris Divini signum est ultio pecca-
toris in hac vita. 735. a

Amanti animæ Christus non fascis, sed
fasciculus myrrhæ est. 972. a

Amor proximi.

Amor futuræ sponsæ dedit Jacobo vires
ad supportandum intolerabile pondus.
564. b

Amor Jacobi quantocyùs ruit in ample-
xum. 593. a

Quando vidit Job proximum suum affli-
ctum, urebatur in corde. 621. b

Amore Principis aggrediuntur aulici in-
gentes difficultates. 801. a

S. Andreas.

Junior Petro, Petrum ad JESUM adduxit.
863. a

An-

Angelus.

- Illorum præcedentia desumitur à subiectione & vicinitate ad DEUM. 90. a
 Angelus à Lucifero contemptus, claudit eum in inferno. 118. a
 Mittitur Angelus, ut moveat prævaricatores homines ad lachrymas. 140. b
 Angeli Rebelles serviunt coronandæ Angelorum Regina. 163. a
 De capite illorum coronatur Beatissima Virgo. ibid: b
 Angelis sanctis tribuitur Ducatus ministerium. 184. b
 Angeli Virginem muneribus reverebantur, sed homines faciem deprecabantur. 188. b
 Sancti Angeli sunt speciali titulo filij DEI. 277. b
 Angelus respicit attentius Gedeonem, priusquam eum ducem populi declareret. 305. b
 Angeli sunt aurum obrizum, quia carent omni maculâ. 338. a
 Angelus sedet sub quercu, indicans Israëlitis victorias. 366. a
 Angeli naturâ sunt spiritus, legatione fiunt Angeli. 404. b
 Angelus prædicans, movet auditores ad lachrymas. 405. a
 Quando Angeli mittuntur ad vindicandam DEI gloriam, sortiuntur nomen ministrorum. ibid: a
 Assignantur hominibus, ut eos custodiant in vijs, non in præcipitijs, in vijs suis, non in alienis. 511. a
 Angelus est drachma, sed sine inscriptione. 741. b
 Sunt Consules Ecclesiæ. 742. a
 Angelus bonus in die, malus in nocte figuratur. 754. b
 Beati spiritus sunt quidem semper spiritus, sed fiunt Angeli per legationem. 879. a
 In Angelo, deficiente zelô, deficeret substantiæ suæ prærogativa. 886. a
 Illius vita est zelus DEI. ibid: b
 Angeli sancti sunt dies claritatis. 938. a

Anima.

- S. anima considerans humanitatem Christi, accedit ad cor altum. 6. a
 Animæ justorum sunt templum DEI. 15. b
 Animæ oculus dexter est charitas, sinister scientia. 25. a
 Anima fide, & bonis operibus imbuta, bis pulchra est. 26. b

- Anima rudis, est later luteus. 43. b
 Animæ sanctæ sunt columbæ, non in nidis, sed ad fenestras, supra terram, non in terra. 86. a
 Animæ clamor debet esse invocatio Crucifixi. 109. a
 Quando anima vacat humilitati, apes quiescit in torrentibus vallium. 130. a
 Anima, dum primò corpus animat, vitam gratiæ non habet. 154. b
 Anima superbiens repletur humiliatione, ut deprimatur à pœnis, non ut opprimatur à plagis. 191. a
 Anima innixa vanitati super ventum paciscitur, ut exsuffletur. ibid: b
 Anima terrenis inhians, Jezabelem imitatur. 193. a
 Anima illa felix, quæ cum Jobo sedet in sterquilinio. ibid: b
 Anima vanitati dedita, immunem se à peccatis judicat, quibus tamen multipliciter abundat. 200. a
 Anima mundi vanitatibus illecta, difficulter ad arcam salutis revertitur. 204. b
 Anima justus est civitas Christi, anima peccatrix est civitas diaboli. 206. a
 Animæ sanctæ sedent super flumina Babylonis, non in flumine, ut recorderentur stabilitatis, quæ in sancta Sion est. ibid: b
 Anima deficiens à DEO Sponso suo, est civitas meretrix. 219. b
 Anima peccatrix quiescit in diabolo. 220. a
 Anima præcipitatur in ruinam, acquisitâ mundi opulentiâ. 376. b
 Anima peccatrix debet ad vocem tubæ expugnari sicut Jericho. 387. a
 Anima fidelis est plaustrum novum arcæ Dominicæ. 429. a
 Anima transit per mortem ad statum immortalitatis. 456. b
 Anima sancta directè ascendit ut virgula fumi. 460. a
 Animæ mors est vera mors, mors corporis est tantum umbra mortis. 464. a
 Animabus sanctis tumulus mortis est letulus. ibid: b
 Anima & caro sunt duæ filiæ Lot. 469. a
 Anima sancta rogat fugari Aquilonem, nè exsiccat lachrymas suas. 490. a
 Petit duplices lachrymas, sicut Axa petit duplex irriguum. 500. a
 Animæ insidiator oculus est. 506. b
 Comparantur columbis, quæ timent in val-

- vallibus constitutæ, secus verò in montibus. 510. a
- Inebriatur vino compunctionis, ut se abnegans fiat Divina. 550. a
- Anima secularis vanitatibus dedita, affimilatur mari inquieto. 553. b
- Anima sine bono opere est arbor infructuosa. 588. a
- Animæ perfectæ munus est circuire civitatem ad indagandum sponsum. 603. a
- Anima, quæ adulatione non immutatur, habet in se regnum DEI. 635. b
- Anima, quæ nec laudum flores, nec vituperij angustias curat, vera DEI hominis imitatrix est. 636. b
- Anima peccatrix subternitur diabolo sicut terra. 638. a
- Fit via diaboli, quando per eam aliæ seducuntur ad peccatum. 639. a
- Anima quomodocunque victrix non debet à gemitu cessare. 649. b
- Solum DEUM inquirat, & super ejus absentia indefinenter plangat ad modum turturis. 650. a
- Anima peccatrix vocatur Idumæa, quia terrenis vacat. 652. a
- Anima, cujus conversatio in cœlis est, extendit calceamentum suum in Idumæam. 653. a
- Anima terrena calcatur à diabolo. 654. a
- Anima peccatoris & est mortaliter immortalis, & immortaliter mortalis. ibid: b
- Animas mundo deditas finit DEUS excacari in pœnam vanitatis. 655. a
- Animarum seculariter viventium DEUS dicitur diabolus. 656. a
- Animæ est terribilis plaga jacere in monumento peccatorum. 658. a
- Ut anima omnem aditum peccato occludat, præcepit DEUS omnem aditum exterminatori Angelo obferari. 659. b
- Ut sit sponsa Christi, debet esse tota pulchra, pulchritudine omnium præceptorum. 660. a
- Anima ligatur à dæmone per quodvis grave peccatum, licet tantum unum sit. 661. a
- Anima sancta comparatur Palmæ. 663. a
- Item. 664. a, b
- Anima illa felix est, quæ in Christo tanquam in desiderato myrrhæ fasciculo colligatur. 665. b
- Animæ mundo immerse subito ejiciuntur ad perditionem, instar lapidis in fundo. 667. a
- Anima fidelis est vera civitas DEI. 669. a
- Item. 673. a
- Ut erigatur in civitatem DEI, debet fugere dormitationem in peccato, & in vanitate. 669. b
- Est DEI habitaculum, quamdiu militat in hoc sæculo. ibid: b
- Anima justi, est DEO cœlum. 670. a
- A solo DEO condita est, ut ei soli intendat. ibid: a
- Anima à pluribus postponitur corpori. 671. a
- Anima fidelis assumpta est à DEO in Baptismate de aquis multis. 673. b
- Anima cor suum offerens DEO in picturam, denuò effigiatur ab eo. ibid: b
- Comparatur SS. Trinitati quò ad essentia Unitatem, & personarum Trinitatem. 674. a
- Anima peccatrix deletò vultu Conditoris assumit frontem meretricis. 675. b
- Anima est origo omnium actionum vitalium. 676. a
- Anima terrenis dedita amittit talentum ratiocinationis. ibid: a
- Anima justi est in manu DEI. 677. b
- Præfigurabatur in creatione cœli, sed corpus in creatione terræ. 678. a
- Anima est cœlum cœli, quæ soli DEO debetur tanquam cœlorum Domino. ibid: b
- Est DEO cœlum, & sedes, quia in eo residet, ac præsidet voluntas sua. 679. a
- Anima justi in manu DEI concluditur, & præservatur. ibid: a
- Est vinea DEI, 701. a
- Est framea, quâ vincit diabolus. 709. a
- Anima illa felix, quæ Christi vinculis ligatur. 710. b
- Anima peccatrix hæret sub bivio, dum & DEUM sequi, & à diabolo non recedere molitur. 711. a
- Anima illa infelix, volens DEO & dæmoni servire. 714. a
- Anima illa abominabilis, quæ utitur duplici pondere. ibid: b
- Anima hostem animarum volens vincere, debet unâ manu operari, & alterâ gladium gestare. 715. b
- Animæ sanctæ sunt cœli ære fusi. 728. b
- Purgantur percussione sicut aurum ferrò. 733. a
- Anima illa felix est, quæ à DEO castigata copiosius flagitat à DEO castigari. 734. a
- Anima suis meritis diffidens, ad ærumnas anhelat. ibid: b
- Animam fidelem Divinus Auster excitat mor-

- mortis periculô , ut alas suas ad se extendat. 744. a
 Absconditur mortis tempore in sepulchro sicut acervus tritici. ibid: a
 Anima post peccatum plangat sicut sponsa sponsum amissum. 794. b
 A DEO recedens, ærumnis cogitur redire. 798. a
 Animarum præsidium & munimentum sunt adversitates. ibid: a
 Anima jubetur non sola , sed cum corpore surgere, ad se devovendum DEO. 804. a
 Ut anima surgat , debet surgere cum gratia operante. ibid: b
 Anima sancta jugulet , & DEO victimet risum terrenarum consolationum, sicut Abraham Isaacum. 811. b
 Ingenti desiderio ad Eucharistiam festinans, est aquila volans ad corpus. 829. b
 Animæ in exitu è corpore datur fructus manuum suarum ab Angelis elevantibus eam. 864. a
 Exponit ornatum virtutum in morte ad nuptias Sponsi. 865. b
 Induit Christum ut solem, & calcatur mundum ut lunam. 866. a
 Animas fortes & robustas eligit DEUS , molles rejicit. 868. b
 Anima sancta est aurora in oratione, & luna in operatione. 869. b
 velat bona opera vilitate externâ. 870. b
 Comparatur nuci. ibid: b
 Anima illa felix, quæ, nè sit otiosa, distillat myrrham. 874. a
 Anima justus est Libanus non incisus, qui suavius thus emittit. 900. b
 Concipiens Christum & non pariens, perit. 932. a
 Anima est hominis dextera, caro sinistra, quæ debet nescire opera dexteræ. 936. b
- Animal*
- Quatuor animalia Ezechielis præfigurabant S. Evangelistas. 56. a, 353. a
 Horum quatuor animalium figuras ipse Christus in se continet. 56. b
 Quædam animalia in victu Israëlitarum lege excludebantur propter id, quod præfigurabant. 217. b
 In his quatuor animalibus designantur quatuor virtutes Cardinales. 353. a
- Anna.*
- Significat Ecclesiam. 271. a
- Videtur majus sacrificium obtulisse relinquendo Samuelem in templo, quam Abraham reducendo Isaacum à monte. 278. b
 Ad æmulæ suæ calumnias silet, ad ebrietatis redargutionem non tacet. 545. b
 Excusat se ob evitandum scandalum aliorum. 546. a
 Anna significat gratiam, Elcana possessionem DEI, qui enim unitur gratiæ, DEUM possidet. ibid: a
 Orans, docet nos orare, ut exaudiamur. ibid: b
- Antistes.*
- Antistites tempore Apostoli rapiebantur primi ad martyrium, & ideo erat bonum appetere Episcopatum. 318. b
- Apis.*
- Apis Assyria est Idæa superbiæ. 129. b
 Licet apis sit virgo, apud Assyrios tamen, hoc est, in terra elationis nequit melificare. 130. a
 Apis quiescit in torrentibus vallium, quando anima vacat humilitati. ibid: a
 Apum rege capto, capitur faciliter totum agmen. 516. b
- Apocalypsis.*
- In libro septem sigillis clauso, præfigurabatur corpus Christi in altari. 75. a
 In Apocalypico equite præfigurabatur Verbum Patris, in equo candido chorus justorum ante diluvium. 374. a
 In illius draconis septemplici capite sunt septem regna ab origine mundi usque ad Anti-Christum designata. 755. b
 Item septem spiritus Ecclesiæ militantis. ibid: b
 In coronatis ejus cornibus repræsentantur reges propter potentiam. 756. a
 Apocalypica bestia præfigurabat quandam potentem Ecclesiasticum Anti-Christi coadjutorem. 913. a
 In equo nigro præfigurabatur hæresis. 916. b
- Apostoli.*
- Æquiparantur Regibus in Scriptura. 4. b
 Apostolica vestis debet deservire non ad pompam ornatûs, sed ad utilitatem tegumenti. 70. b
 Apostoli fuerunt primi muri Ecclesiæ, corruentes in morte Christi. 317. a
 Gaudentes contempserunt omnes mundi plagas. 372. b
 Ipsi propinatur vinum de vite, quæ Christus est. 550. b
 Tres illi Apostoli viderunt regnum DEI. 550. b

ante mortem in transfiguratione Christi.
693. b

Apostoli sunt palmites, à quibus abscinditur botrus, quando adolescens recedit à mandatis DEI.
849. b

Sunt 12. horæ diei, qui est Christus.
939. a

Aqua.

Ex aqua, & pisces, & aves prodierunt.
106. b

Aquæ prædicationis prius bibendæ, postea distribuendæ & effundendæ sunt in plateas,
389. a

Aqua præcellit cæteris elementis generando animantia.
397. b

Aqua viva est gratia semper operans.
872. a

Aquila.

Ex duabus prolibus unam utpote spuriam dimittit, alteram nutriendam assumit.
356. a

Renovatura juventutem suam, limpido fonti immergitur.
829. a

Aquilo.

Dicitur dexter, quia trahit peccatores à sinistra ad dexteram.
614. b

Asinus.

In Asina præfigurabatur caro, in pullo affectus carnalis.
244. b

Asinus trahens molam, est gentilitas idololatra.
287. b

Asinus est symbolum lasciviæ.
832. b

Affverus.

Ægrè tulit prævaricationem legis suæ, mox tamen blanditijs fuit delinitus.
634. a

Assyrij.

Blasphemabant Dominum DEUM Israël, ut perverterent Israëlitas.
762. a

Erant virga furoris Domini, quæ cædebatur populus Israël.
763. a

Illorum blasphemia in una nocte plectitur eliminato exercitu.
ibid: a

Avaritia.

Avarus sedet in terra, nec tamen hæc sedes sibi, sed suis proficit hæredibus.
434. b

Avaritiæ & idololatriæ æquiparatio est in eo sita, quod idololatra DEI cultum tribuat creaturæ, avarus autem creaturam DEI sibi appropriat.
435. a, b

Avarus, non sibi, sed nepoti congregans, idololatratur.
ibid: b

Avarus colit dæmonem in auro, & idololatra adorat eundem in idolo.
436. a

Avarus cæcutit à pulvere.
656. b

Ab avaritia originantur cætera scelera.

Sumitur pro concupiscentia, quæ est origo omnium peccatorum.
894. a
ibid: a

Aulicus.

Aulici amore Principis aggrediuntur ingentes difficultates.
801. a

Aurum.

Aurum suadet DEUS emere.
907. a

Offert illud emendum.
ibid: b

Auster.

Qui Austro dulciter flanti se committit, pedes suos ad irretiendum disponit.
196. b

Axa.

Axa asinans, petit duplex irriguum. 500. a
Sic asinans, est figura animæ anhelantis ad pœnitentiam.
787. b

B. Babylon.

Gloriatur in superbia sua, nunquam volens viduari in delicijs suis.
117. a

Nimis vana fuit in vestibis suis.
209. a

Propter vestimentorum luxum cogitur dæmoni insidere.
220. a

Ab illius Regibus Reges Judæ crudeliter occisi, aut excæcati fuerunt.
637. a

Condemnatur ob prodigam sanguinis effusionem.
757. a

Balaam.

Vertitur populus vanus, & significat hæreticos, & recidivos peccatores.
418. b

De domo Balaam esse perhibetur, qui habet veram doctrinam, & malam vitam.
623. b

Baltassar.

Dum temulentus sacra vasa bibendo profanat, & regno & vitâ privatur.
530. b

Terretur ad visos digitorum scribentium articulos.
737. a

Bananiæ.

Brumali tempore descendit in cisternam, ut rugientem leonem interficeret.
809. b

Baptismus.

In Baptismo aqua regenerat animam.
398. a

Antequam in Baptismo aqua sanctificaret, debuit prius sanctificari à S. Spiritu.
427. a

Beati.

Ex beatorum oculis à manu DEI delentur lachrymæ finè omni luctûs vestigio.
494. b

Beatitudo.

Beatitudo vitæ hujus, est spes posita & quæsitæ in solo DEO. 203. a

Bellua.

Belluæ non propter suum, sed propter hominis delictum miserijs aggravantur. 354. b

Bellum.

Belli tempore terra fit ferrea, quia pro spicis profert lanceas. 749. a

Bellum immisit DEUS populo Israëlitico, volens plectere peccata Saulis. ibid: b
 Armorum strepitum debuit audire Israël, quia DEUM vocantem audire noluit. 705. a

Bellum suscitatur quandoque ob levissimas causas. ibid: b

Bella tollere, & dissentientes animos pacificare, maximum DEI opus est. 752. a

Bellatorum voluntas semper debet esse in pace. 755. a

Belligerare, sed æquò bello, Regum munus est. 757. a

Belli iniqui author suspenditur in statera justitiæ, ut regnum suum dividatur. 758. a

Bellum illud est laudabile, quo vera & firma pax comparatur. 759. a

Ut à belli frequentatione excusetur Isai, iteratò senium ejus recensetur. ibid: b

Ex bellis injustis quatuor imperiorum mundi vicissitudo est oriunda. 761. a

Benadab.

Superbiâ tumens, exotica ineundi fœderis puncta præscribit. 551. b

Temulentus in convivio ab Israëlitis invaditur, & omnis exercitus dissipatur. 552. a

Beneficium.

Extra tempus collatum, perdit nomen beneficij. 872. b

Blasphemia.

Construxit Chaldæis ruinam. 761. a

Blasphemabant Assyrij Dominum DEUM, ut Israëlitæ perverterent. 762. a

Dum blasphemare incipiunt Idololatræ, desinunt vincere. ibid: b

Blasphemia Assyriorum in nocte plectitur eliminato exercitu. 763. a

Propter blasphemiam, Araphæ filius non insignitur nomine, tanquam indignus notitiâ. ibid: b

Blasphemi assimilantur vivis cadaveribus habitantibus in sepulchris. 764. b

Blasphemantes DEUM, vocantur exasperantes. 765. a

Quando blasphemus convertitur, DEUS operatur ut DEUS. ibid: a

Blasphemantis guttur est sepulchrum mortis. ibid: b

Blasphemi sepeliuntur in lacu tartari. ibid: b

Illorum domus est tumulus infernalis. 767. a

Illorum pœnæ sunt horribiles. ibid: a

Telis lingvarum vulnerant JESUM jam vulneratum. 768. a

Illorum antesignanus est Caiphas, ibid: b

Blasphemia est vituperatio DEI. 769. a

Blasphemi DEUM Omnipotentem nesciunt. ibid: b

Illorum alius antesignanus est Pharaon. ibid: b

Blasphemus servitium DEI respuit ut vannum. 770. a

Extollit prosperitatem mundi. ibid: a

Ad blasphemandum incitantur impij ex subtractione bonorum temporalium. ibid: b

Blasphematorum proprietates sunt insipientia, & stultitia. 771. a

Blasphemiarum duæ scaturigines sunt stultitia & insipientia. ibid: a

Blasphemus loquitur iniquitatem, si non ore, saltè corde. ibid: b

Sunt prædones gloriæ DEI. 772. b

Blasphemiam gravissimè prohibet Nabuchodonosor. 773. a

Blasphemi colaphizant & conspuunt Christum. ibid: b

Blasphemus cælum invadendo, non cælum, sed se ipsum lædit. 774. a

Blasphemia est verbum asperum, ibid: b

Blasphemare videtur esse plùs, quàm Christo mortem inferre. ibid: b

Blasphemus aspera effutens verba, cogitur verbum illud asperum audire: ite maledicti in ignem, &c. 775. a

Blasphemare, & bonam vitam ducere, sunt impossibilia. ibid: a

Blasphema lingua divitis epulonis dat primas pœnas, & idè quærit guttam aquæ pro suo refrigerio. ibid: b

Bona cœlestia.

Debent poni à dextris, terrena à sinistris. 214. b

Bona temporalia.

Non sunt mala, dummodò non præferantur æternis. 70. b

Ità in illis est gaudendum, ut nunquam illis, sed spiritualibus sit adhaerendum. 71. b

In primitiva Ecclesia ad conservationem
fidelium abundabant. 72. a
Ob temporale commodum sequi voluit
Redemptorem promptus ille legispe-
ritus. 85. a
Debent poni à sinistris, cœlestia à dex-
ris. 214. b

Bos.

Affociatus leoni, cum illo jugum trahit. 575. a
Convertitur in Cherubinum per toleran-
tiam. ibid: a

C. Cain.

Cain pedissequus serpentis, pari fermè
maledictione plectitur. 517. b
Fratricidam vox sanguinis effusi redar-
guit mendacij. 518. a
Illius peccatum habuit annexas 7. mali-
tias. ibid: b
Cain significat cogitationem gulæ. 519. a
Illius pedissequi sunt potatores vini. 528. b
Crimen suum agnoscere renuit. 625. a
Illius peccatum sumpsit exordium ab in-
vidia. 688. b
A prima illa averfione ab Abel, insurgunt
impij contra justos. ibid: b
Ex ipso quæritur à DEO, ubi sit frater
suus, ut fateatur culpam suam. 689. a
Illius crudelitatem imitatur, qui proxi-
mi non miseretur. ibid: a
Cain fabricat civitatem dedicationis. 920. b
Cum ipso comparantur affligentes Ma-
trem Ecclesiam. 978. b

Caiphas.

Est antesignanus blasphematorum. 768. b

Caligo.

Triplex reperitur in sacris literis. 1. a

Captivus.

Captivus ille felix, qui legis compedibus
vincitur. 367. b

Caput.

Abjicitur in terram, dum DEUS adora-
tur ob quæstum temporalem. 433. b

Carnifex.

Carnifices conversi ad spectacula mar-
tyrum, sunt spolia Ecclesiæ. 280. b

Cardo.

Ex cardinibus terræ fiunt cardines cœli. 291. b
Cardines terræ sunt homines afflicti, &
humiles corde. 292. a

Caro.

Præfigurabatur in asina. 244. b
Caro & anima sunt duæ filiæ Lot. 469. a
Caro nostra lutum est. 610. b
Caro disciplinata, est terra benè elabo-
rata. 817. b
Caro nostra est terra, quam impius ope-
ratur, justus colit. 865. a
Dum carnem mortificamus, manus myrr-
ham distillant. 874. a
Caro est manus sinistra hominis, quæ de-
bet nescire opera dexteræ, quæ est a-
nima. 936. b

Certamen.

Certantes pro justitia tuetur DEUS con-
tra omnes hostium insultus. 856. b

Charitas.

Est dexter oculus animæ, sinister scien-
tia. 25. a
Significatur per Saram. 28. a
Charitas & claritas requiruntur ad ani-
mæ pulchritudinem. 151. b
Charitas vera increpat peccantem, & si-
mul compatitur. 174. a
Facit DEUM in homine, & hominem in
DEO commorari. 302. b
Charitas & mors conveniunt in fortitu-
dine. 455. b
Charitas & mors imponunt peccatis fi-
nem. 456. a
Comparantur simul. ibid: a
Charitas fuit pavementum in Salomonis
ferculo. 461. b
Fecit filias Jerusalem in pulvere degere,
& cinere aspergi. 462. a
Facit animam adharere Christo. 505. b
Est mater justorum, & Spiritus sanctus
est Nutritius. 914. a
Charitatis intensæ clamore suscitantur a-
nimæ peccatorum. 618. b
Qui proximum ut fratrem adjuvat, mu-
nitus, & exaltatur. 692. a
Duo charitatis nexu uniti, meliores sunt
uno. ibid: b
Quando per charitatem dilatatur spiri-
tus, funduntur aquæ in plateis. 698. b
Charitatis concordiam amans, in medijs
periculis securè dormit. 717. b
A concordie choro non separatur militia
cœlestis. ibid: b
Charitas Magdalene cum duabus alijs
Marijs, traxit duos angelos de cœlo,
qui lapidem revolverent. 841. a
In charitativo corde vivit Christus, in
destituto charitate jacet mortuus. ibid: b

- Charitatis incendio debent conflagrare
opera nostra, & cur. 842. b
- Charitatis primogenitus zelus matrizat.
885. b
- Qui in charitate stat, in atrijs domûs Do-
mini stat. 895. b
- Charitatis aurum emitur pro pretio
spontaneæ confessionis. 907. b
- Christianus.*
- Christiani sunt ligna vitis. 137. a
- Vocantur adolescentulæ respectu Syna-
gogæ. 244. a
- Ex Christiano populo major pars est car-
nalis instar Esau, minor spiritualis cum
Jacob. 974. a
- Christus.*
- Christi calceamentum est ejus Evangeli-
um. 32. b
- Christus est candelabrum aureum ob pu-
ritatem, ductile ob passionem. 33. a
- Comparatur soli. 48. a
- Quando acceptavit legem mortis, sol co-
gnovit occasum suum. ibid: b
- Est petra, in qua debet instar aquilæ ni-
dificare anima Sacerdotis. 60. a
- Comparatur amygdalo. 67. a
- Dicitur unicus Sacerdos. ibid: b
- Est vir moriens sinè liberis. 68. a
- Dicitur Pastor per antonomasiam, quia
est exemplum, quod imitari debemus.
ibid: b
- Rejicit sequi volentem, cujus anima do-
losum inspexit. 84. b
- Horret umbram divitiarum mundana-
rum. 87. a
- Præcipit sua opera occultari ad eruditio-
nem nostram. 108. b
- Transit cor peccatoris excæcati, ut invo-
cetur lingvâ, qui oculo non videtur.
ibid: b
- Prohibet illuminatis, nè miraculum di-
vulgent, ut nos discamus occultare
merita nostra. 109. a
- Est lapis conterens statuam Nabuchodo-
nosoris. 112. b
- Est Angelus descendens in sua incarna-
tione de cælo, ligans dæmonem.
118. a
- Morte suâ imperium Satanæ destruxit.
ibid: b
- Nil Christo & Mariæ cum defectu. 160. a
- Christus & Maria sunt duæ tabulæ re-
præsentantes solem & lunam. 177. a
- Christo attribuuntur epitheta Solis æ-
terni. ibid: b
- Instar solis lucet in die. 178. a
- Christus & Maria steterunt tanquam sol
& luna in habitaculo suo, cadentibus
cæteris sanctis in peccatum originale.
181. a
- Christus crucifixit vanitates mundi in
carne sua. ibid: a
- Delectatur indumentô humili. 209. b
- Christum dolentem de interitu Synago-
gæ consolatur Ecclesia. 252. a
- Ingreditur Magnatum palatia ob nego-
tium salutis. 256. b
- Premitur 4. modis, in Ecclesia, in capitu-
lis, in claustris, & in cordibus homi-
num. 257. a
- Venit per se primò ad salutem Judæorum,
sed quia non receperunt eum, conver-
sus est ad gentes. ibid: b
- Est os in corpore mystico, Synagoga est
caro, & pellis est Ecclesia. 260. a
- Fuit colonus, deferens agrum Synagogæ,
ut coleret Ecclesiæ campum. ibid: a
- Sollicitabat in terris corda filiorum
Israël. ibid: b
- Vendit regnum suum pro paupertate, &
requiem pro labore. 262. b
- Illius amor erga Ecclesiam, est mensura
amoris conjugum. 273. b
- Illius caro est olla, in qua peccata homi-
num comburuntur. 274. b
- Convertit feras in oves, quando vocavit
gentilitatem ad ovile suum. 276. b
- Reduxit Ecclesiam ex captivitate dæmo-
nis. 278. a
- Bis dedit Ecclesiæ Spiritum S. in terris e-
xistens, & in cælo, ut ei conferret du-
plicem charitatem. 280. a
- Amputavit diabolum à corpore Ecclesiæ,
ut ipse fieret caput ejus. ibid: b
- Illuminaturus cæcum, duxit eum extra
viam, id est, extra Synagogam ad Ec-
clesiam. 281. a
- Coarctatur à Synagoga in stabulo, & ab
Ecclesia evocatur ad agrum. 285. a
- Est altare à Patre repulsum ad interitum
Judæorum. 288. a
- Fugit, nè fiat Rex, ad eruditionem no-
stram. 290. b
- Ut verus David accepit lapides ex flumi-
ne, & misit in vas lactis, quando legis
duritiem transtulit ad statum gratiæ.
300. b
- Christus est lux, antequam illucescat il-
le, non est surgendum ad prælationis
subsellia. 306. b
- Illius sessio fuit ejus humiliatio, & resur-
rectio, & glorificatio. 307. a
- In

In passione sedit humiliter, sed postea gloriosè surrexit.	ibid: b	Patiens, moriens & resurgens, est piscis assus cum melle.	399. a
Apparet in medio candelabrorum aureorum, ut doceat superiorem, quem futurum debeat occupare.	310. a	Voluit esse minister prædicationis Evangelicæ.	407. a
Quàm primùm est homo factus, semper in medio se collocavit.	ibid. b	Quasi præcipuus sui adventus finis fuisset prædicationis, ad hoc, ut prædicet, venisse tastatur.	ibid. b
In terris attraxit corda se intuentium.	322. b	In die Pentecostes allocutus est Ecclesiam nondùm habentem ubera, quibus profunderet lac prædicationis.	409. a
Declinat regnum, cujus electio præceps est & immatura.	323. a	Limo velut infigitur, dum in peccatoris anima reclinatur.	413. a
Electurus Apostolos, totà nocte orat, & & cur.	324. a	In sua incarnatione diffusus est ut aqua, & ejus gratia fuit tunc osculum.	417. a
Cum solo Patre tractat de electione.	ibid: b	Protegit præcones Verbi sui.	418. b
Inter 12. Apostolos electos deputavit Judam.	329. b	Eludit fallacem dæmonem fallendo.	428. a
Illius electio fuit brevè absoluta, quia cum solo Patre consulebat.	330. a	Præmittit prædicationi suæ jejunium, & solitudinem.	ibid: b
Triplicibus flevit lachrymis, nos quadruplicibus.	334. a	Illius mysteria sunt merces exponendæ à prædicatore in nundinis Ecclesiæ.	432. b
Christum, licet non reum, justitia flagellavit.	336. b	Nunquam legitur equitasse.	448. a
Ut nostra debita solveret, quæ non rapuit exsolvit.	337. a	Manducabat cinerem, quando edebat cum peccatoribus.	452. b
Justè exsolvit, dum pro injustis solvit.	ibid: b	Equitat in equo mortis.	463. a
Nobis impendit misericordiam, sibi justitiam.	ibid: b	Est dies, habens pro 12. horis 12. Apostolos.	466. a
Est candidus à Divinitate, rubicundus in humilitate.	350. b	Item.	939. a
In adventu suo prælia machinari videbatur.	351. a	Transit de mundo ad Patrem.	470. b
Est quartum animal in curru Justitiæ Divinæ.	356. a	Ut Pastor bonus, quærit oves perditas.	479. b
Nutrit electos gratiâ filiali, præscitos dimittit.	ibid: b	Delectatur juxta aquas.	ibid: b
Ex quo factus fuit jussor pro peccatis nostris, fuit à Patre justissimè castigatus.	357. b	Secundùm humanitatem fatigatus, recurrit ad fontem pro refrigerio.	480. b
Ab aliquibus tangitur ad salutem, ab alijs premitur ad perditionem.	358. b	Vulneratus, est petra interrupta, edens aquas, dum compassivas elicit lachrymas ex oculis hominum.	498. b
Est murus Ecclesiæ, SS. Patres antemurale.	365. a	Fugit Herodem & Judæam, ut nos doceat declinare periculum.	509. a
Stans assistit Stephano, quia nondum apta erat Pauli anima, ut ei insideret,	374. b	Dissuadet fugam in Sabbatho, quò non licet procul ire.	533. b
Habet oleum suum sicut & mundus.	376. a	Est Ecclesiæ sponsæ suæ melior, quàm filij, quos generat.	564. a
Scrpsit in terra nomina Judæorum, & in cælo gentilium electorum.	380. a	Convertendo aquam in vinum, propinavit calicem passionis.	586. a
Inclinatum caput retrahit à floribus, spinoso diademate contentus, & cur.	385. a	Petit aquam à Samaritana, quia sitivit ejus fidem.	606. b
Inclinato capite versùs apertum latus monstrat materiam prædicandi.	ibid: a	Instituit convivium, ad quod directores animarum tanquam speciales amicos invitat.	608. a
		Illius duplex adventus in ira, & hilaritate Regis, præfigurabatur apud Jobum.	618. a
		Ipsò esuriante, esurivit etiam dæmon.	626. a

- Reiectus dæmon ab ipso, non nominat
eum ampliùs filium DEI. 627. a
- Ipsum in sepulchro & limbo collocan-
dum præfigurabat Joseph projectus ad
cisternam. 640. a
- Emitur ab ijs, qui aromata pietatis mer-
cantur. ibid: b.
- Desiderat etiam regnare in animabus
peccatorum. 654. b
- Est fascisculus ob levitatem oneris sui.
666. a
- Concupiscit speciem filiæ Tyri, quando
convertit Chananæam. 670. b
- Petijt in illa videre faciem suam, id est,
fidem, quæ prima iusti facies est.
ibid: b
- Illius corpus est terra data in manus im-
pij. 679. b.
- Duplicem gestabat tunicam, in prima,
quæ conscindebatur, repræsentabatur
anima, in secunda corpus. 680. a
- Illius comæ ligantur canalibus ob bene-
ficientiam. 684. a
- Est caput Ecclesiæ Sponsæ suæ. ibid: a.
- Non vult Rex fieri in hoc mundo, sed
fugit. 16. b.
- declinans discipulos, apparet mirabilis in
incessu. 686. a
- Illius humana benignitas prodit Divini-
tatem. ibid. a
- Assumit secum ad hortum tres discipu-
los, ut dediscant præsumptionem.
ibid: b
- Nolens ab homine separari, renuit cali-
cem passionis acceptare. 687. a
- Quia discipulos secum duxit ad pericu-
lum, periclitantes eripit, & liberos di-
mittit. 687. a
- Amat medium, hinc toties comparet in
medio. 692. b
- Inter Eliam & Moysen est Rex in regno.
694. a
- Dignoscitur homo ex benefactis. ibid: b
- Illius corona est multitudo fidelium.
695. b
- Coronat ipsum Ecclesia tanquam mulier
fortis & prudens. ibid: b
- Extraxit hamò Leviathan è mari generis
humani. 696. a
- Illius anima fuit framea æterni Patris.
709. a
- Solemniore pompâ procedit ad passio-
nem. 710. a
- Alligatos cum asina peccatores solvi præ-
cepit, & sibi adduci. 712. a
- Illum quodammodò pudet videre pecca-
tores in criminibus gloriari. 732. a
- Post mortem suam superbos copiosè ex-
tinxit. ibid: b
- Illius figura fuit Samson, & cur. ibid: b
- Sudat sanguinem ob prævisam mortem,
non tamen, dum patitur eam in cru-
ce. 736. b
- Flevit ad Lazari sepulchrum, ut nos do-
ceat flere. 746. b
- Illius regnum fuit de hoc mundo, quia
pax exulat à mundo. 753. a
- Assumens figuram militis, fidelis & verax
vult nuncupari. 760. b
- Mortem nostram morte suâ superans, a-
scendit super occasum. 764. a
- Conqueritur contra eos, qui plagis suis
superaddiderunt. 767. b
- Erat custos, post primam dormitionem
non ultra dormiens. ibid: b
- Postquam blasphemiam redarguitur, sta-
tim reus mortis condemnatur. 769. a
- Illius sputis conspurcati figura fuit Job.
773. b
- Ut verus Pastor pascit populum suum bi-
nis vicibus. 776. a
- Interrogat Philippum præ cæteris minùs
sagacem, sed discere cupientem. ibid: a
- Jubet in prima panum multiplicatione
turbae super fenum recumbere, & cur.
ibid: b
- Triduum mortis ejus præfigurabatur per
triduum famis, quam passa est turba.
777. a
- Est flos in campo, provocans amatores
suos ad certamen & laborem. 779. a
- Cum ipso est commorandum in campo
hujus vitæ inter ærurnas, ibid: b
- Odore Verbi & exempli fœtorem pecca-
torum eliminavit. 785. a
- Vestitus fuit sacco cilicinò, ut alliceret
ad pœnitendum. 792. a
- Illius prima vestis fuit cilicium. ibid: b
- Illius corpori, quamdiu fuit passibile,
semper accesserunt mala. 796. b
- Ipsum passurum prævidit Job. 797. a
- Induit decorem & simul fortitudinem,
ut ejus pedissequi se erigant versùs
cælum, & non inhiant terrenis. 808. b
- Interrogatus à Præsidente, tacet, nè se à mor-
te liberet. 816. a
- A morte in infantia præservatus, præfi-
gurabatur per hœdum in lacte matris
suæ coqui prohibitum. 826. a
- Est lignum de Virgine, quod deindè in
cruce transplantabatur in paradysum.
830. b
- Cogit Pharisæum ad suæ superbiæ con-
fessionem. 834. b
- Accusatâ adultera scribit in terram, quasi
fastidiret eum accusatores auscultare.
846. a

Inclinat se, ut peccatricem de terra erigat. ibid: b
 Odit cor durum, quod non scit misereri. ibid: b
 Reprehendit Jerusalem ob malam puerorum educationem. 845. b
 Laudat justos in exitu e vita, quod eum cibarent & potarent. 864. b
 Omnia ad illius corpus pertinentia, singulariter magna sunt. 868. b
 Respondit accepta alapâ, quia incusabatur irreverentiâ erga Sacerdotem. 892. b
 Illius manus sunt plenae hyacinthis, tornatiles aureae propter sua sancta opera, quae nobis proposuit imitanda. 897. a
 Suis imitatoribus offert hyacinthum aeterni praemij. ibid: a
 Qui ipsum sequuntur, non se, sed ipsum quaerunt. ibid: b
 Incarnatus est sponsus post parietem nostrum. ibid: b
 Stans, mensus est terram, quando nostras assumpsit ærumnas. ibid: b
 Elegit Petri navim, & cur. 903. a
 Rogavit Petrum à terra reducere navim, ut discat præcipere, & præsidere. ibid: b
 Non imponit, sed offert crucem suam volenti. 904. b
 Illius vestem non sciderunt milites. 913. a
 Ad illius vocem levavit infernus Lazarum e sepulchro. 921. a
 Suscitatum Lazarum adhibet commensalem, & cur, ibid: b
 Orat pro discipulis suis sanctificandis. 929. b
 fuit dies in mundo, illius 12. horae erant Apostoli. 466. a
 Item. 939. a
 Est pauper, super quem, qui intelligit, beatus est. 940. b
 Est dives à Patre, pauper à Matre. ibid: b
 Dilexit suos olim ante tempora. 943. b
 Judicat ex præcepto Patris, ei usque huc obediens. ibid: b
 Noluit in primo adventu iudicium administrare propter severitatem exercendam in secundo. 451. a
 Venit parvulus in primo adventu, ut præcurrat misericors secundum. ibid: b
 A multis premitur, à paucis salubriter tangitur. 956. b
 Optimè tangitur tactu fidei. 957. a
 Illius humanitas est firmamentum, super quod vox Patris intonuit. 961. a

In ascensione sua factus est sicut passer singularis in tecto. 964. b
 Ut Sponsus Ecclesiae eam tanquam suarum deliciarum viridarium colit & protegit. 970. a
 Est turtur gemens in cruce, & hærens in arido gentilitatis ramo. 971. b
 Caput contristari in horto ob assumptos discipulos. 972. a
 Non fascis, sed fasciculus myrrhæ est animæ amanti. 979. a
 Deseruerunt ipsum amici, quia Apostoli ab eo recesserunt. 979. a

Christus crucifixus.

Ipsius vulnera sunt foramina petrae, in quibus sponsa absconditur. 160. b
 In cruce subiit capitulum & disciplinam Patris. 201. b
 Pansit in cruce brachijs, sponsæ suæ ad amplexum occurrit. 251. b
 In cruce moriens, dissipavit sepem antiquæ legis. 253. b
 In cruce fuit petra excisa & transfossa clavis ac lanceâ. 270. a
 Dum Christus affigitur ad crucem, lignum mittitur in panem 275. a
 Ascendit in palmam, ut evadat caput Ecclesiae. 283. b
 In crucis cathedra docebat prædicatores prædicare. 384. b
 Ipsius amplectentis crucem fuit figura petra illa à Moyse percussa. 497. b
 A cruce eum avellere tentant Judæi, sed nil potuerunt efficere. 627. b
 Item. 628. b
 In cruce est chorda super cytharam extensa. 718. b
 Ascendit in palmam, ut nobis tribuat vitæ fructum. 729. b
 Dum in cruce mortem patitur, non sudat sanguinem, & ob prævisam mortem sudabat. 736. b
 In cruce fuit doloris filius. 752. a
 In cruce quadruplex bellum inter Angelum & hominem, inter carnem & spiritum pacificavit. ibid: b
 Illius vulneribus addunt persecutores suorum membrorum nova vulnera. 768. a
 Ipsum jam vulneratum vulnerant blasphemii lingvarum telis. ibid: a
 In cruce est verus flos. 778. b
 Pendens inter duos latrones in cruce, præfigurabatur à Josepho in carcere inter duos aulicos Pharaonis. 788. a
 Pen-

Pendenti in cruce, & sitiēti, pœnitens est
botrus Cypri locò fellis & aceti. 802. b
In crucis cathedra docet patientiam.
817. a
In crucifixione sua est vitis alligata ad pa-
lum. 850. a
Fuit crucifixus in horto, quia amat hor-
tum nucum: 870.

Chusai.

Objurgatur imprudenter ab Absalone.
631. a
Fingit se amicum, & lucratur ejus ani-
mum, ibid: b
Eludit Achitophelis consilium. 632. a
Est magnus adulator. ibid: b
Auditores sui consilij fallit. 633. a
Chusai vertitur silentium, quia hoc con-
fundit consilia diaboli. 862. b

Civitas.

Civitas meretricis, est anima deficiens à
DEO Sponso suo per multiplicitatem
peccatorum. 219: b
Civitas meretrix adumbrat Synagogam,
quæ Christum interemit. ibid: b

Clavis.

Clavis Angeli erat clavis solis, quâ po-
testas tenebrarum obserabatur. 118. b

Clementia.

Clementia mirabilis Conditoris, lætat
promissionibus, ut iam attrahat crea-
turam. 93. a
Magna Clementia DEI, eligere, & præfi-
cere Judicem. 311. b

Clericus.

Perversi Clerici summè persequuntur
Ecclesiam, 49. b
Clericus dicitur à sorte, eò quòd sors ejus
solus DEUS sit. ibid: b
Clericalis nitor æquiparatur puritati An-
gelicæ. 89. b
Clericus prohibetur à Christo sepelire
Patrem ex affectu carnali. 439. a

Cæcus.

Videns homines ambulantes sicut arbo-
res, vidit incedentem Synagogam.
281. b
Cæcus & claudus arcetur à lege Divina
ab altaris ministerio. 316. b

Cælebs.

Comparatur pugillo. 582. b
Pugillus iste melior est duobus pugilis
vitæ conjugalis. ibid: b
Cælibes facilius præsentis vitæ discrimi-
na declinant. 583. b
Ab inuuptis plerumque abest lamentum.
589. b

Comparantur Angelis DEI. 590. a

Cælum.

Empyreum est paradysus DEI. 21. a
Cælum & terra sunt judices peccato-
rum. 355. a
In patria administrat DEUS officium nu-
tritis. 494. b
In cælum mentem alienat à terra calix
DEI. 550. a
Ad cælum triplex est via, virginum, vi-
duarum, & conjugum. 569. b
In patria sunt charissimi, in via amici, ex-
plicatur textus: bibite & inebriamini
charissimi. 587. a
A cælo excluduntur carnales nuptiæ.
589. b
In patria cessant connubia. 590. b
In cælo morti non datur aditus, hinc A-
gnus ibi comparet tanquam occisus.

654. a

Cæli creatio est ante creationem terræ,
quia in cælo præfigurabatur anima, in
terra corpus. 678. a
In cælo ideantur homines spirituales, in
terra carnales. ibid: a
Cælum cæli debetur Domino suarum
passionum, terra autem servo earum.
ibid: b

In patria beata requies adumbratur in
meridie. 727. a

Ut in cælum semper tendat homo, con-
ditur erectus. 875. b

In cælo Seraphim stant coram Altissimo:
895. a

Cælum diu expectat, antequam feriat.
926. b

Cogitatio.

Cogitationum arrogantium & inquieta-
rum symbolum est musca. 129. b

Cogitationes iniquæ ad opus non reda-
ctæ, vocantur virgines. 433. b

Columba.

Explorat accipitris umbram in aquis.
510. b

Peculiaris illius proprietas est gemitus.
651. b

Columna.

In lectulo Salomonis erant argenteæ.
289. a

Conceptio Immaculata B.V.

Sola B. V. est immunis à peccato origi-
nali. 144. a

Originalis peccati aquæ diluviales non
pervenerunt ad paradysum Marianum.

147. b
Im-

- Immaculatæ Virginis mysterium S. P. N. Elias primus vidit. 148. b
Non posset B. V. dici tota pulchra, si esset infecta peccato originali. 150. b
Esse finè labe conceptam, est peculiare attributum B. Virginis. ibid: b
In sua conceptione stetit à latere Filij in vestitu deaurato. 152. a
In sua conceptione sedit sub umbra Spiritus S. ibid: a
B. Virgo Jahelem imitata, confixit violentam tyrannidem peccati originalis. 154. a
Sola B. Virgo ignara fuit fœderis Adami cum serpente. 156. a
B. Virgo finè labe concepta, assumitur in consortem regni à Filio finè labe concepto. 159. b
B. Virginem nunquam captivam, sed tamen finè liberante DEO captivandam, præfigurabat funiculus Rahab. 167. a
In conceptione B. Virginis tenuit Altissimus ejus dexteram, nè laberetur. ibid: b
B. Virgo dicitur in sua conceptione de cœlo descendisse. 171. b
Immaculata B. Virginis conceptio videtur quodammodo necessaria ad Incarnationem Christi. 173. b
B. Virginis conceptio impugnabatur publice indifferenter. 175. a
B. PP. Augustini & Bernardi de immaculata conceptione sententiæ referuntur. ibid: b
Immaculatam conceptionem B. V. publice impugnari prohibet Ecclesia. 177. a
Maria est Eva primæ Evæ contraria, & ideò absque labe concepta. 181. b
Post DEUM maxima puritas competit Mariæ, & ideò originalis. 182. a
B. Virginis absque maculæ conceptæ primordialis gratia colligitur ex salutatione Angelica. 189. a
Ob immaculatam conceptionem comparatur B. Virgo Libano. 421. a
- Concupiscentia.**
Excoecavit corda protoparentum. 149. b
Inflamat animum sicut flamma stipulam. 198. a
Est ignis impediens, nè videatur sol Justitiæ. 207. a
Facit perire animas. ibid: b
Concupiscentia bonorum temporalium eripit Christum cibum animæ. 437. b
Significatur per Jezabelem. 520. b
Adumbratur in meretrice. 544. b
Præfigurabatur in muliere Apocalyptica, sedente super draconem. 755. a
- Est prima nutrix humanæ mortalitatis. 829. a
Est origo omnium peccatorum. 894. a
Urit hypocritas. 916. a
- Confessarius.**
Ignavus seductoris officium administrat. 596. b
Tales repræsentat Salphaad, generans filias, non filios. ibid: b
Tales sunt umbra decipiens. 597. a
Director animarum ante omnia statum earum investigare debet. 600. a
Qui curam animarum sibi creditarum gerere refragatur, æmulatur Caini malitiam. ibid: a
Director animarum convertendarum assidue invocet Spiritus sancti gratiam. 601. b
Ab ipso debet pœnitenti animæ svaderi triplex aqua. 604. b
Debet potare peccatorem aquâ compassionis. 605. a
Svadeat peccatori fructum dignum pœnitentiæ, 607. a
Directores animarum invitantur à Christo tanquam speciales amici ad convivium, quod constituit. 608. a
Debent potare lacte, & cibare melle sermonum, animas sibi creditas. 609. a
Nimia ipsorum lenitas nutrit malitiam pœnitentis. ibid: b
Nimiùm benigni, liniunt parietem absque paleis. 610. a
Sæpè corrumpit ipsos respectus humanus. 611. b
Debent prudenter pœnitentem disporre ad confessionem validam ac integram, 612. b
Pro ipsorum munere exercendo insufflatur cordibus Apostolorum Spiritus S. 613. b
Opus est illis verbò eruditò ad pœnitentem suscitandum. 616. a
In hoc S. tribunali non expedit blandiri. 617. a
Ex molli modo ibidem procedendi, oritur audacia ad largiùs peccandum. ibid: a
Si est sapiens, defigit omnes obtutus suos in Christum. ibid: b
Discretio est ipsi summè necessaria. 618. b
Est peccatoris Angelus custos, & debet esse instar nutricis. 619. b
Præferat misericordiam nimio rigori. 620. a
Spi-

Spiritus ejus sit Spiritus Christi, mitis & lenis. ibid: b

Debet compati suis pœnitentibus. 621. a

Conjugium.

Ut homo discat conjugem amare, dicitur creatus masculus & fœmina. 555. a

Ut conjugalis amor in primis parentibus radicetur, idem nomen utrique imponitur. 556. a

In conjugatis debet esse una mens, sicut est una caro. 557. b

Conjux fida, maritum morti eripit, nec genitori proprio adversus conjugem assistit. 561. b

Conjugalis amor mirabile stratagema suggerit sollicitæ uxori. ibid: b

Ut conjugalem amorem fundaret Divinus Conditor in unitate, à masculo fœmina mutuatur. 562. b

Nè inter conjuges sit confusa divisio, DEUS ex duobus unum facit. 565. a

Conjugalis unitas figuratur in aqua, quæ conversa est in nuptijs in vinum. ibid: b

Quando in conjugio est dissensio, non est à DEO. 568. b

Conjux nec propter corporis turpitudinem, nec propter morbum aut senium despicienda est. ibid: b

Conjugum via ad cœlum est planior & tardior, quàm virginum & viduarum. 569. b

Conjuges à DEO cruce signantur. 571. a

Conjuges discordes, sunt carnales. 573. b

Conjugium ob libidinem contractum, sine medella miserum est. 580. a

Conjugati & cœlibes, pugillo & pugillis comparantur. 582. b

Melior est pugillus cœlibatûs, duobus pugillis vitæ conjugalis. ibid: b

Conjugatorum viatorum iter est periculosum. 583. a

Conjugum optima manuductrix ad salutem est patientia. 583. b

Conjuges erudiebantur per defectum vini in nuptijs, quod suo statui desit lætitia. 586. a

Si conjuges non lirigent, miraculum reputatur. 588. a

Conjugatorum ærumnæ enarrantur. ibid: b

Conjuges nominantur à jugo. 589. a

Dum conjuges gemunt, non lamentantur virgines. ibid: a

Conjugati sunt puri homines, sed virgines assimilantur Angelis. 590. b

Conjugati non excluduntur à collegio Electorum. 591. a

Conjugandorum imparitas est maximè fugienda. 592. b

Conscientia.

Est lectulus quietus sponsi cœlestis. 741. b

Est cordis oculus. 866. b

Conscientia, quam secutâ inspiratione Sponsus monet, est foramen, per quod tangit. 873. b

Consiliarius.

Consiliarij infelices principum, sæpè pascuntur sub mortis gubernio sicut oves. 751. a

Consuetudo.

Peccandi sit ex peccatis sicut funis ex filis tortis & multiplicatis. 700. a

Per consuetudinem peccandi incurvatus, potest à solo DEO præcipiente erigi. ibid: b

Contemplatio.

Illius exercitium est spelunca, in qua requiescunt animæ purgatorij. 838. b

Sub illius fastigio salvatur anima, sicut exploratores Jericho salvati sunt sub repto. 965. b

Contritio.

Illius aqua similis est aquis in Marath. 604. b

Contriti aqua est alveus Elisæi. 605. a

Contritorum cordium aqua, est aqua devotionis, præfigurata in aqua cisternæ Betlehem. ibid: b

Convivium.

Post convivia epulorum sequitur congeries calamitatum. 547. a

Convivia illorum sunt immania spectacula in oculis DEI. 548. a

In convivio temulentus Benadab ab Israëlitis invaditur. 552. a

In primo convivio, quod fecit Christus multiplicando panem, jubetur turba super fœnum recumbere, in secundo humi, & cur. 776. b

Item. 777. a

Convivia hæc duo significabant legem Synagogæ & gratiæ. ibid: a

Cor.

In corde fraudulento fodit vulpes, & in superbo nidificant aves. 85. b

Corda Judæorum ære & lapide duriora, nec frangi, nec eliquari sustinebant. 261. b

Corda gentilia sunt draconum cubilia. 267. a

Cor.

Cor hominis comparatur ollæ succensæ
ob carnis desideria, ad quæ anhelat.

274. a

Cor humanum etsi solum, à plurimis
passionum turmis infestatur.

368. a

Cor solum verè lætatur.

378. b

Cordis humani duritia figurabatur in pe-
tra.

498. a

Corda terrenis dedita, sunt terra, quam
dæmon circuit.

637. b

Cor latum latitudine charitatis exigit
DEUS in homine.

698. a

A cordibus justorum excludendum est
duplex pondus, & solius DEI retinen-
dum.

715. a

Cor humanum procantur DEUS & dæ-
mon.

766. b

Cor peccatoris pœnitentis est altare DEI.

781. a

Cor contritum quæsiuit DEUS ab Adam,
sed non invenit.

ibid: b

Cordis effusio coram Domino, est vera
mentis devotio.

804. a

Cor effundendum DEO non sit lactiflu-
um.

825. a

Ut cordis maculæ eluantur, ad aquas con-
fugiendum est.

828. b

Cor mundum habet manus sanctas, qui-
bus largitur eleemosynas.

833. b

In corde charitativo vivit DEUS, in cor-
de destituto charitate jacet mortuus.

841. b

Cor durum, quod non scit misereri, odit
Christus.

846. b

Cordis oculus est conscientia.

866. b

Cor hominis crudelis est reptaculum
leonis infernalis.

867. a

Cor iusti hominis, est sepulchrum Chri-
sti, hinc debet claudi lapide sepulchra-
li.

869. a

Cor Sacerdotis est Christi Eucharistici
quotidianus lectulus.

889. a

Cor creaturæ exigit Creator, quod offer-
tur ei in opere spontaneo, & volun-
tario.

900. a

Cornu.

Est signum dominatricis superbiæ.

97. a

Corona.

Corona dæmonis fuit gratia originalis,
hanc perdidit & Maria, sed longè per-
fectiorem acquisivit.

163. b

Corpus.

Corporis ossa præfigurant solidiores ani-
mas justorum.

232. b

Corpus hominis ut lectus doloris est,

quem jubet Christus, ut surgentes va-
damus ad domum Patris sui.

465. a

Corpus designatur vestimenti nomi-
ne, quò anima involvitur.

641. a

Corpori debetur labor, & animæ quies.

677. a

Corvus.

A Noë dimissus non regreditur, & cur.

203. a

In corvo figuratur Synagogæ vanitas, pa-
scentis se cadavere vetustatis.

204. b

Corvum se exhibet damnatis Divina Ju-
stitia.

352. a

Creatura.

Rationalis ex inclinatione sua affectat vi-
dere Creatorem.

3. a

Craturæ DEI sunt ejus posteriora.

8. e

Nulla creatura sub cœlo condita adæquat
hominem.

691. a

A creatura rationali exigit DEUS con-
formitatem voluntatis cum Divina.

805. b

Facit illam DEUS, ut imiteretur Factorem
suum operando.

877. a

Creaturæ cor exigit Creator.

900. a

Crux.

Crux sinè Christo non potest vitam red-
dere.

104. a

Est signum DEI.

139. b

Illius figura fuit scala Jacob, in supremo
gradu fuit Christus crucifixus.

274. b

Illius symbolum est quercus.

366. a

Item.

632. b

Illius spes dat in se confidentibus fru-
ctuum abundantiam.

366. b

Est gladius, quò Christus sauciavit dæ-
monem.

417. b

Sapè recogitata, est lignum omnes ama-
ritudines dulcorans.

605. a

In ipsa reperitur dulcissimus fructus.

665. a

In illius brachijs vult se firmare sponsa,
dum desiderat in palmam ascendere.

ibid: b

Illius mysterium repræsentabatur, quan-
do David cytharâ profligabat dæmo-
nem à Saule.

718. a

Triplex crux, Christi, Dismæ, & mali la-
tronis, denotat tres crucifixos.

730. a

Crucifigunt se etiam amatores mundi,
sed non in cruce Christi.

ibid: a

Crux Christi est lancea patientiæ.

813. a

Cubiculum.

Genitricis Ecclesiæ est cubile gratiæ, per
quam regenerata fuit.

247. a

Culpa.

Semper præcedit pœnam. 418. a
 Sinè prævia culpa DEUS neminem pu-
 nit. 419. a

Cupiditas.

Cupiditates malæ sunt filiæ Babylonis ,
 ad petram, quæ Christus est , alliden-
 dæ. 441. a
 Cupiditas mala plerumque in domibus
 Principum munus ostiariæ administrat.
 490. b

Curiositas.

In curiositate consistebat tota Dinæ cul-
 pa. 198. a
 Item. 512. b
 Est partus vanitatis. 222. a
 Curiositas mortalium ipsam cœli regiam
 invadit. ibid: b
 Ob arcendam curiositatem prohibetur
 fructus arboris scientiæ. 224. a
 Curiosorem experiebatur diabolus E-
 vam, ideò prævidit ipsam facilius suc-
 cubituram. 225. a
 In curiositatis pœnam hominibus persua-
 sâ, jubetur serpens supra ventrem am-
 bulare. ibid: b
 Curiosè investigare modum pœnarum
 DEI, est temeritas. 227. a
 Curiosi indigent impositione manûs.
 229. b
 Curiosi scrutatores, sunt capita inimico-
 rum DEI. 230. b
 Curiosus scrutator mysteriorum DEI, est
 velut rota, & lapis fundæ. 231. b

Cygnus.

Cygnio Judæi vesci non poterant, propter
 nigredinem carnis, quæ candore te-
 gitur. 218. a
 In cygno præfigurabantur illi, qui vesti-
 um splendore naturalem conantur te-
 gere corporis defectum. ibid: a

D. Dagon.

Prostratus jacet ante arcam, capite avul-
 so, & manibus abscissis. 705. a
 Cur autem hoc ei factum sit. ibid: b

Damnati.

Tardè recurrunt ad lachrymas. 115. a
 Adversatur ipsis misericordia. 351. b
 Justitia Divina exhibet se ipsis corvum.
 352. a
 Illorum horrenda perditio, dum recolunt
 se potuisse salvari. 359. b
 Damnandorum maxima plaga est, non
 credere futuras post mortem pœnas

damnatorum.

ibid: b

Comparantur ovibus, 751. a
 Damnationis æternæ comminatio in S.
 Scriptura est verbum Væ. 770. a
 Ad damnationis noctem accedunt, qui in
 die vitæ non operantur salutem suam.
 877. b
 Damnandi terrebuntur, videntes eum esse
 Judicem, quem offenderunt. 944. a
 Conabuntur invocare potentes tanquam
 montes, à quibus protegantur. 948. b
 Damnandis non dabitur effugium à facie
 DEI irascentis. 951. b

Damnum.

Damnum damnorum omnium est, amit-
 tere lumen gratiæ per peccatum.
 178. a

Dan.

Filij Dan coarctantur ab hostibus in
 monte, nè possint descendere ad val-
 lem. 114. b

Daniel.

Daniele in lacum leonum projecto, obfi-
 gnat Darius Rex lapidē lacui super im-
 positum annulo suò, nè ei noceatur.
 955. b

Darius.

Obfignans lacum leonum annulò suò mi-
 nùs timuit leones, quàm hominum
 crudelitatem. 955. b

David.

Renuit consolari ob rememorata pecca-
 ta sua. 35. a
 Abscondit eloquia DEI in arca cordis.
 108. a
 Rufus erat ob charitatem, pulcher ob in-
 nocentiam conversationis suæ. 119. b
 Illius varia describuntur elogia. 234. b
 Animam suam conturbatam memoriâ ju-
 diciorum DEI consolabatur. 235. a
 Recogitabat, quomodo à principio mun-
 di fuerint puniti peccatores, & justī à
 DEO salvati. ibid: b
 Traditur ab hominibus, à DEO custodi-
 tur. 243. b
 Post victorias deducit arcam ad civita-
 tem Jerusalem, & saltat coram ea, ma-
 jorem se exhibens in saltu, quàm in
 bello. 277. a
 Manè interimit omnes peccatores terræ.
 295. a
 Est Idæa principum, & judicum specu-
 lum. 296. a
 Reorum supplicium differri noluit.
 297. a
 In-

Infestum sibi Saulem deplorat, & illius interfectorem statim morte plectit.	ibid: a	650. a	Justit filios Judæ artem sagittariam disce- re, ut scierent resistere hostibus. ibid: b
Coronabatur coronâ Justitiæ ut diade- mate,	298. a	695. a	Ablatô Regis Amonitarum diademate se coronat, non autem diademate Saulis.
Ut Pastor ovium associat se militibus.	299. b	712. b	Commisô peccato jumentum factus est.
Lapides misit in vas lactis, antequam eos jaceret in gigantem,	300. a	713. a	Lapsus, se ipsum reducere non potuit, & ideò se à DEO directum profitetur.
Ignoscendo maledicenti Semei se Regem monstravit, ac pastorem hædorum.	316. a	718. a	Tangens cytharam, profligabat dæmo- nem à Saule, quia præfiguratæ crucis repræsentabatur mysterium.
Evasit tuba ductilis per ictus tribulatio- nis.	338. a	731. b	Prohibet in Jeth publicari probrosam mortem Saulis, ne insolescant Philis- thæi.
Conqueritur se humiliatum in loco affli- ctionis, id est, inter blanditias Sire- num.	405. b	760. a	Ingentia superat pericula, & ad confli- ctum cū Golia inquietus anhelat.
Æquiparat se cineri.	451. a	785. a	Promittit sibi securam victoriam, ingenti in DEUM animatus confidentiâ. ibid: a
Fugiens à facie Saul, confugit ad spelun- cam.	469. b	ibid: b	Invitatus ad oblatas regalis filiæ nuptias, diu differt consensum, tandem prolixâ deliberatione consentit.
Nil magis timet, ac elongari à corde DEI.	470. b	785. a	Pœnitens accusat se tam de præsentis, quàm de præterito malo.
Petit sibi notificari mortem, ut eam in memoria portet.	472. b	ibid: b	Incurvatus, repræsentat mentem terrenis immersam.
Malè vidit, sed postea benè flevit.	499. a	ibid: b	Curvabatur usque in finem pœnitentiæ.
Elegit noctem ad plorandum, & deplo- randum peccatum suum.	502. a	786. a	Illius incurvati finis erat Christus.
Ut præveniret tineas corporis, tineavit o- culo mentis.	ibid: a	ibid: a	Erat ipsi panis lachrymarum cibus, ut amplius ad sitim justitiæ alliceretur.
Luctum alternat, Petrus continuat.	ibid: a	ibid: a	Confessurus, nec adhuc ore confessus, à DEO sanctificatur.
Fugit ad monumenta saxorum, ut Sauli effugiat.	ibid: b	789. b	Tentatus à concupiscentijs, vel hostibus suis, induebatur ciliciô.
Deserit asylum, nè suis adhærentibus ce- dat in occasionem Idololatriæ.	503. a	793. b	Præsentat se pro populo innocente Divi- næ vindictæ in victimam.
Uriæ subministrat cibum regium, & cur.	521. a	798. b	Illius cor regale regebatur à regina cha- ritate.
Pro dote uxoris vitæ periculum subit.	560. b	799. a	Illum peccantem multi Reges solent se- qui, sed pauci pœnitentem.
Periclitantem de vita, salvat Michol.	561. a	ibid: a	Ex sensuum, mentisq̃ue incuria graviter labitur.
Dimisit Nabal injuriam ob Abigail uxo- rem.	562. b	800. a	Ex patre populi fit tyrannus.
Disimulat eum perimere, nè uxori ejus malum inferat.	563. a	ibid: b	Sinitur peccare ob nostram correctio- nem.
Abstinendo ab aquæ desideratæ potu, vo- luit expiare crimen adulterij.	605. b	ibid: b	Illius pœnitentia reluxit in tolerantia maledictionum.
Effudit aquam cisternæ Betlehemiticæ, quia sitivit sanguinem Christi venturi.	606. a	801. a	Desideratam ex fonte Betlehem aquam offert Altissimo in sanctificatione suo- rum delictorum.
Post peccati confessionem manè surrexit ad pœnitendum.	608. a	ibid: b	Ut puniretur, dissimulavit DEUS pecca- tum Absalonis citius plectere.
Ejusdem animum tentat Thecuitis mul- lier, & laude, & objurgatione.	634. b	814. b	Munit, & roborat ipsum patientia.
Dum ex nullo commovetur, securè pro- nuntiat eum Angelum DEI.	635. a	815. a	
Deplorat mortem Saulis licèt sibi adver- santis, licèt in successorem à DEO ele-		Il-	

Illius benigna patientia excitavit Dominum contra Absalonem. ibid: b
 Renuit vindicari contra Semei. ibid: b
 Meruit ideo Christum patientem praefigurare. 816. a
 Illius patientia describitur. ibid: b
 Conqueritur de pugnis adolescentiae. 856. a
 Obsidebatur à multis hostibus in juventute sua. ibid: b
 Maximis etiam in ætate, & senio. 857. a
 Enumerat sola bella adolescentiae, quia ob ætatis circumstantias erant gloriosiora. ibid: b
 Illius magna victoria existit, quando Saullem potens perimere salvavit. 858. a
 Fuit imitator mansuetissimi Christi. ibid: a
 Fuit adolescens, qui DEI leges non obliviscebatur. 861. b
 A suis in adolescentia plurimum contemnebatur. 862. b
 Fatuum simulans, salvat se à morte. 898. b
 Clamans adversus Saul, causam suam Divino commisit iudicio. 958. b

Debora.

Deboræ mors plangitur, non Rebecca, quia hæc præfiguravit Ecclesiam non morientem, illa verò mortuam Synagogam. 286. a

DEUS.

Deitatis presumptuosa investigatio fatalis est. 4. a
 Illam esse imperscrutabilem, agnoverunt Ethnici. ibid: a
 DEI posteriora sunt ejus creaturæ. 8. a
 Viæ ejus sunt operationes ejus. ibid: a
 DEI operatio in stilla, ejus essentia in tonitruo adumbratur. ibid: b
 Deitas velatur Divinis tenebris, ut lateat creaturam. 10. b
 DEI caput & pedes velantur, nè pateat, quid futurum sit post ejus consummationem. 11. b
 Non intimavit se ipso præceptum mulieri, sed tantum viro. 18. b
 DEI scabellum pedum est humanitas Christi. 30. a
 DEUS deducitur in corda peccatorum per prædicatores. 31. b
 DEI eloquia vocantur argentea propter contentam in se dulcedinem. 45. a
 DEUS castigat severius post monitionem contemptam. ibid: a

Novit, quod approbat, quod reprobat, non novit. 48. b
 Super cor peccatoris fertur, sicut avis super nidum. 107. b
 DEUS Pater percussit intuitu Luciferum in pedibus, quia noluit cum ignitis lapidibus ambulare. 113. a
 DEUS, ut interiorius sanet, exteriorius affligit. 116. a
 Inspirabat Assyrijs, ut Judæam affligant. 129. a
 DEUS humiliavit se, nè homo ultra se superbiret. 134. a
 DEUS mutatur in crudelem, quando suum honorem vindicans ferit peccatores. 142. a
 Divinitas quadripartitam habet immensitatem. 185. a
 Licet DEUS in se sit immensus, potest tamen aliquammodo mensurari in creaturis. ibid: b
 Quos intensius amat, plerumque etiam severius castigat. 189. a
 Exhibet se quasi inimicum, quia tantum citra condignum punit. 190. b
 Militat adversus superbiam, ut superbus resipiscat. 191. b
 Interrogans Adamum, ubi sit, non de loco, sed de statu inquirebat. 195. a
 Suspenditur quasi à miserando per vestitum vanum. 213. b
 Prohibet esum ex fructu arboris scientiæ, ut se Dominum demonstraret. 223. b
 Noluit, ut Lot cum suis retrospiceret, nè ardentibus Pentapolitanis compateretur. 226. b
 Sed potius, ut sua iudicia revereretur. 227. a
 Vasa iræ confringit, misericordiæ conservat. 235. b
 Summè parcit, dum in hac vita non parcit. 236. a
 DEUS dormiens, id est, diu dissimulans peccata, repente evigilat. 237. b
 DEI deliciae non dicuntur sine homine completæ. 242. b
 DEI nomen evasit oleum effusum, dum inter gentes dispergeretur. 244. a
 Non nisi desertus à Judæa, deseruit illam. 260. a
 Dimisit hæreditatem, & dedit animam suam, quando dereliquit Synagogam, fundans Ecclesiam. 276. b
 Aversam suam faciem à Synagoga convertit ad Ecclesiam. 284. b
 Tunc altare suum repellit, quando indi-

dignos in Ecclesia præfici finit.		rationali.	691. a
Illius summum eloquium est esse misericordem.	288. b	Inhabitat in corde iusti, ut illud gratijs repleat, & in illo obambulet, ut proficiat in sanctitate.	698. a
Dicitur quævisse regem, ut diligenter ab hominibus inquiratur antistes.	298. b	Exigit cor latum latitudine charitatis.	ibid: a
Respicit humilem, & se timentem.	304. a	Hominis solus Conditor eum solus possidere prætendit.	711. b
Examinat lucem licet pulcherrimam.	305. a	Ovem perditam pascit, ut errabundam reducat.	712. b
Consolatur subditos per superiores.	308. b	Illius opera semper experiuntur misericordiam, non tamen opera hominis.	713. b
In electione superiorum non respicit carnem vel sanguinem.	312. b	DEI castra sunt pacifica, & illius chorus excludit confederationem vitiorum.	716. b
Quem eligit ad ministerium, pro eo non supplicat, sicut rogat ille, quem mundus eligit.	315. a	Avidè cogitat punire peccatores.	719. a
Non dissipasse, sed cogitasse dicitur propter longanimitatem, quâ expectat peccatores.	325. b	Parcit peccatori, puniendo eum temporaliter.	720. a
Essentialiter unus multiplicatur ad ignoscendum.	333. a	Quibusdam hinc parcit, ut eos puniat in aternitate.	735. a
Plurificabatur quodammodò, dum constituit Moysen DEUM Pharaonis.	340. a	Pœnitet ipsum, quòd hominem fecerit, quia Verbum DEI pœnam pro homine suscepit.	792. b
Induravit Pharaonem, cor ejus durum non emolliendo.	ibid: b	Exigit à rationali creatura conformitatem voluntatis creaturæ cum Divina.	805. b
Non est solùm misericors, sed simul iustus, hinc ei cantatur misericordia, & iudicium.	ibid: b	DEI servitus plurimis gaudet privilegijs.	806. a
Provocatus ab homine, luctæ se totum impendit.	341. b	Illius fortitudo exhibetur in tolerantia peccatorum.	813. b
Quærit hominem, dum conscientiam illius scrutatur.	358. b	DEI natura nescit otium, quod sibi est summè contrarium.	870. b
In patria administrat officium Nutricis.	476. a	Facit creaturam rationalem, ut imitetur Factorem suum operando.	877. a
DEI oculus, & hostes submergit, & iustos adæquat.	494. b	Videtur dormire, quando homines affligi finit.	893. a
Daturus legem populo Judæorum, tonat in nubibus.	497. a	Svaviter gubernando, docet gubernatores hominum gubernare.	904. a
Non comparet specie visibili ob periculum idololatriæ.	507. b	Missurus nuntium ad filios Israël, interrogat, ut voluntarium ac meritorium eliciat consensum.	ibid: b
Comparuit sanctis Patriarchis in forma visibili.	508. a	Prælegit Judam, & repulit Ephraim, quia locò Israëlitis substituit Christianorum progeniem in hæreditatem suam.	905. b
Quia Levitæ nil pro suo nisi DEUM æstimabant, ad interimendos fratres & amicos eliguntur.	ibid: b	DEI Justitia condemnavit irreparabiliter Angelum, & ejusdem benignitas reparavit hominem.	923. a
DEUM nesciunt, qui DEUM non timent.	543. b	DEI ministri fugiunt charitatem simulatam.	929. b
DEUS maluit plures peccatores salvandos, quam unum hominem salvatum.	544. a	Duo DEI pedes sunt justitia & misericordia.	954. a
DEUS non quærit locum hominis, sed statum.	572. a		
DEUS bibit & sitit mel cum lacte.	600. a		
Præcepit Prophetæ fodere parietem, non linire.	609. a		
Non habuit requiem in ulla creatura ir-	610. b		

Dextera, v: Manus.

Dextera peccatorum, est dextera iniquitatis.
71. a
In

- In dextera præfiguratur protectio Divina, quâ sese subtrahente, extenditur sinistra ad sæviendum. 94. b
- Dum dexteram extenderunt filij Adæ cum Patre suo ad arborem, rejecti sunt ad sinistram. 167. b
- Diabolus.*
- Prostravit ipsum Divinus furor. 2. b
- Fuit scabellum pedum DEI, sed rejectum est. 3. a
- Dæmon est cognomen scientifici. 16. a
- Peccavit sistendo in beatitudine naturali. ibid: b
- Fuit primus idololatra, asserens plures Deos. 19. a
- Est pulvis projectus à facie terræ. 20. a
- Est rector amatorum mundi. 24. a
- Exigit dexterum oculum ab homine, non curat de sinistro. 25. a
- Dum noluit latera Aquilonis ascendere, factus est Rex super filios montium. 96. a
- Fuit pretiosior imago DEI, quàm homo. ibid: b
- Est pes superbiæ, recedens à DEO, & incedens contra DEUM. 113. b
- Coarctat superbos in superbia eorum. 114. b
- Requiescit in animabus superbis sicut in medio fluminum. 117. a
- Cogitur subesse astris, quibus præesse ambiebat, ibid: b
- Est claviger abyssi. 132. a
- Conceptæ Virginis insidiatur calcaneo, ante parituram stat. 158. b
- Victus à tergo, invadere voluit victricem à fronte. 159. a
- Frustrâ conatur lædere Matrem, qui non poterat ferire Virginem in ortu suo. ibid: a
- Lancinatur Mariæ conceptæ radijs tanquam sagittis. 188. a
- Delectatur amictu luxuriante. 209. b
- Non fugatur, nec sagittâ, nec hastâ. 221. b
- Qui ipsum vult vincere, debet vanitatis iadumenta abjicere. ibid: b
- Perambulat terram, ut recognoscat arcana cordium humanorum. 223. a
- Non Adamum, sed Evam tentavit, quam experiebatur curiosiorem. 225. a
- Ea promisit, ad quæ hominem magis inclinatum novit. ibid: a
- Author humani interitus conculcat peccatorem. 240. a
- Diaboli confitebantur de Christo, quod Judæi negabant. 261. b
- Optant januas Libani, id est, superiorum animas corrumpi. 312. b
- Offert omnia regna regnorum omnium Conditori, tantum ut adoret. 325. a
- Aggreditur Evam, volens hâc mediante virum præcipitare. 331. b
- Sophista pessimus, fallaciter infert ex falso falsum. 332. a
- In cælo leonis rabiem assumpsit. 353. b
- Prius sunt illius insidiæ detegendæ, antequam præda suis dentibus eripiat. 402. a
- Adorat ipsum idololatra in idolo, & colit ipsum avarus in auro. 436. a
- Fuit damnatus in carne Salvatoris, quam procuravit pati, & crucifigi. 477. a
- Torquetur lachrymis peccatorum. 478. a
- Fugit revoluta lapide indurati cordis. ibid: b
- Illius consilium dissipatur per poenitentiam. ibid: b
- Oves suas pascit in inferno, 479. b
- Amat terram aridam & inaquosam. 480. b
- Illius jacula extingvuntur in aquis. 481. a
- Suffocatur in aquis, sicut legio intrans in porcos. ibid: a
- Submerguntur in lachrymis nostris. 483. a
- Terram comedit, dum animas hominum deglutit. 516. a
- Applaudit sibi de interitu hominis. 638. a
- Non contentatur, quod homo fiat terra, sed etiam via. ibid: b
- Illius via fit anima, quando per eam aliæ seducuntur ad peccatum. 639. a
- Dum se simulat exaltare hominem, eundem calcat. ibid: b
- Nil accidit illi jucundiùs, quàm peccatrici animæ ruina. ibid: b
- Est fera pessima, illasô corpore saucians animam. 641. b
- Comparatur fulguri, & cur 642. b
- Item. 643. a
- Est myrmecoleon, quia animas sanctas fugit ut formica leonem, peccatrices autem devorat, ut leo formicam. 643. b
- Insidiatur crudeliùs animæ meritis plenæ. 644. a
- Mentes robustas studet astutioribus dolis subruere. ibid: a
- Sacrificat suis armis, & reti, quando lucratur insigniorem animam. 645. a
- Perditio Judæ erat ipsi dulce epulum. ibid: a
- Non contentatur avenâ, vel hordeô, sed esu-

esurit triticum, ideò vult cribrare Apostolos.	646. a	terram in statua Dagonis.	ibid: b
Insidiatur specialiter solitarijs.	ibid: a	Ante adventum Christi insultabat generi humano.	706. a
Est rex stultus, & senex.	648. a	Fugatur splendore armaturæ, quâ iduimur à DEO.	ibid: a
Vult animas retinere in servitute sua, nè liberae evadant.	ibid: b	Dum conflixit cum JESU crucifixo, in ejus latere aquâ & sanguine interfectus est.	ibid: b
Dicitur Deus hujus sæculi.	656. a	Sæpè parcere tentando dissimulat, ut eò securiùs negligentem sternat.	707. a
Ejus regnum est lignum fumigans, & calamus quassatus.	ibid: a	Adumbratur in leone.	708. a
Excœcat peccatores fumò, pulvere, & lutò.	ibid: b	Comparatur fulguri, quod post adventum Christi à fidelibus conculcatur.	ibid: b
Conatur homines sepelire vivos.	657. b	Esurit animas, non corpora.	ibid: b
Occultat turpitudinem peccati, antequam comittatur, nè terreat.	661. b	Conatur eas alligare in bivio.	710. b
Ad lapsum impulit Eutropianum eremitam.	662. a	Semel captivatum hominem multiplicaris vinculis aggravat.	711. b
Nititur se accommodare genio peccatoris.	ibid: b	Quamdiu non apostatabat à DEO, fuit dies, sed post peccatum conversus est in noctem.	712. a
Sufficit illi animam initiò ad unam inordinatam passionem inclinare, ut sensim decadat.	663. b	Ex se debilis, roboratur à nostra pusillanimitate.	713. b
Abstraxit coronam immortalitatis ex capite Adami.	695. a	Tota illius collimatio est ad animam.	715. a
Eidem illam rursus eripuit Christus.	ibid: b	Vincitur armis & musicis instrumentis.	716. a
Adeò debilis est, ut nec valeat sinè nutu DEI invadere porcos.	696. b	Flagellatur, quando DEUS dat justo disciplinam.	ibid: a
Circuit ut leo, hinc conversantes in cœlo nequit attingere.	697. a	Ideò factus est hominis inimicus, quia esse Deus per gratiam cessavit.	720. b
Illius circuitus oritur ab anxietate laboris.	ibid: b	Vescitur peccatoribus, sicut serpens pulveribus.	722. b
Æmulatur in tentationibus suis hostem obsidentem mœnia civitatis.	699. a	Repit ventre ac pectore, dum tentat ad superbiam, & ad luxuriam.	723. a
Imperfectioribus tendit pedicam, perfectioribus decipulam.	ibid: a	Per ipsum pulvis iste de terra viventium dispergitur.	ibid: b
Captivat animam sicut auceps avem.	ibid: b	Est rex superbiorum senex, quia est prima creatura.	ibid: b
Nocet tantum ijs, qui sunt juxta viam, non autem ijs, qui constanter manent in via.	700. a	Est pastor, & mors, & cor.	751. b
Fugat ipsum sola resistentia.	ibid: b	Illius invidia ambit homines vivos sepelire.	766. a
Respicere se fingit pauperem, ut arroganter æmuletur.	702. a	In sepulchris habitat, ut ex homine sepulchrum construat.	ibid: b
Est ursus per fallaciam, leo per violentiam.	ibid: a	Diabolus & DEUS procantur cor humanum.	ibid: b
Illius potentia adumbratur compendiata in urso & leone.	ibid: b	Qui ipsum propriâ prævenit confessione, efficacissimè apud thronum misericordiæ perorat.	783. b
Illius robur est astutia vulpina.	ibid: b	Est aquilo, qui evellit triticum sancti operis.	831. b
Obambulat cellas Monachorum ad instar lupi.	703. b	Ipsè & homo introduxerunt mortem, iste peccatum suggerendo, ille consentiendo.	866. b
Si apertam invenit januam cellæ, intrat, sin minus, recedit ab ea.	704. a	Stetit à dextris magni Sacerdotis, quia populum electum, videlicet Israël, abstulit quodammodò Filio DEI.	881. b
Tristatur ex solitudine claustrali.	ibid: a		II-
Fugatur ab igne charitatis.	ibid: b		
Prostratus in statua Dagonis, cogitur eam revereri.	705. a		
Fulgor ogressus ab arca, allisit illum in			

Illius corpus præfiguratum in equo rufo,
est multitudo reproborum. 917. a
Illius pictores sunt hypocritæ. 928. a
Tentans Christum, nullum concupiscen-
tiæ vestigium invenit. 935. a
Est princeps hypocritarum, induens pel-
lem serpentis. ibid: a
Diaboli, sunt dies ab Angelis calcata.
938. a
Dies judicij est ipsis jucunda ob homi-
num interitum. 940. a
Celebrabunt diem judicij inter summos
cruciatu cum solemmitate ob homi-
num ruinam. 944. a
Erit rex abyssi super damnatos. ibid: b
Egrediens in die judicij, ut capiat præ-
dam, est piscis, volens devorare To-
biam. 948. b
Malunt in ventre porci commorari cum
suis pœnis, quàm in inferno. 949. a
Horrent infernum, quia ibi non possunt
nocere homini. ibid: b
Libenter comparebunt in die judicij ob
hominum damnandorum interitum.
ibid: b
Torquetur recordatione judicis quasi an-
te tempus. 959. b
Cruciat ipsos subeundum iudicium.
960. a

Dies.

Dies claritatis sunt Angeli sancti. 938. a
Dies Domini est Trinitas. ibid: b
Dies fuit Christus in mundo, & hujus
horæ sancti Apostoli. 466. a
Item. 939.
Dies sunt opera justorum. 939. a
Dies festiva est tribulatio. ibid: b
Dies Judicis est quasi solemnis, quia est
malis severa, bonis grata. ibid: b

Diffidentia.

Diffidentes de DEI Misericordia, gravif-
simè puniuntur. 344. b

Digitus.

Digitus Sacerdotis tinctus Christi san-
gvine, lambitur ab Angelis, estque cla-
vis referans paradysum. 891. a

Dina.

Illius tota culpa consistebat in vana cu-
riositate. 198. a
Item. 512. b
Dinæ, & Judith dispar egressus, prima
regreditur in urbem violata. 511. b

Discipulus Christi.

Quomodo debeant esse prudentes cum

serpentibus, & simplices cum colum-
bis. 85. b
Vocantur ad Apostolatam, ignorantes
quò vocentur. 325. b
Dubituros ipsos præfigurabat Moyse
dubitans. 343. b
Discipuli Christi sunt qui lætantur in tri-
bulatione. 586. b
Mittuntur ante passionem, ut solvant al-
ligatam asinam. 710. a
Jubentur emere gladium ante Christi a-
gonem, non post illum. 753. a

Disma.

Maxima illius virtus erat charitas ad so-
cium sibi in pœnitentia associandum.
788. b
Ingressus est in paradysum ab Angelo
munitum, & ob pœnitentiam suam ei
fuerat prælatus. 789. a

Divitiæ.

Divitias habens, & egenis non subveni-
ens, non homo, sed jumento pejor est.
694. a

Doctus.

Docti homines sunt scabellum DEI.
31. b
Illorum solus DEUS est Lux illuminans.
39. a
Docti fulgentes ut stellæ, debent calcari
ut arena. 40. a
Dum alios transilit, se semper sub DEO
esse recognoscit. 42. a
Doctorum munera comparantur labori-
bus colonorum ob humilitatis meri-
tum. 43. a
Doctor vocatur filius hominis, ut suam
discat fragilitatem. ibid: b
Libros revolvens, in medio Clerorum re-
quiescit. 44. a
Doctorum calami deargentantur sicut
pennæ cœlestis columbæ. ibid: b
Doctores fideles morientes requiescent
inter Cleros, id est, inter sortes hære-
ditatis æternæ. 45. b

Domus.

Ut domus sint salutare, earum portæ &
fenestræ orientem respiciant. 739. b

Drachma.

Est redemptio animarum nostrarum,
quam quærit pro nobis misericordia.
347. b

Draco.

In draconis Apocalyplici septemplici ca-
pite sunt 7. regna ab origine mundi
us-

usque ad Anti-Christum designata. 755. b
Item septem spiritus Ecclesiæ militantis. ibid: b
In coronatis ejusdem cornibus repræsentantur Reges propter suam potentiam. 756. a

E Ebrietas.

Ebrietas est filia diaboli. 526. a
Potatores vini sunt pedissequi Cain. 528. b
Ebriorum poculum est calix dæmoniorum. 529. b
A potu ad ebrietatem, ab ebrietate ad vomitum, à vomitu ad lapsum, à lapsu itur ad gladium. ibid: b
Ab ebrio deglutiuntur omnia vitia. 530. a
Dum tumultuosus Balthasar bibendo sacra vasa prophanat, & regnò, & vitâ privatur. ibid: b
Ab ebrietate prima servitus sumpsit originem. 531. a
Ebrietas est turpis servitus. 532. b
Ob ebrietatem Noë fuit servus, priusquàm servitutem injungeret. ibid: h
Ante ebrietatem non erat servitus. 533. a
Ebrij ascendunt carnem suam ut equum, quem nesciunt dirigere. ibid: a
Ebrietas fuit præfigurata in Sabbatho, quod Hebræi in epulis consumunt. 534. a
Ebrietatis figura fuit Jezabel. ibid: b
Est scaturigo ingentium malorum. 536. b
Illius terribilis effectus narratur. 537. a
Ebrietate fit anima infacunda. ibid: a
Ebrij anima æquiparatur paludi. ibid: b
Est puteus concludens ebrium. ibid: b
Inebriari, ac à gehenna absorberi, videtur esse ejusdem periculi. 538. a
Ebrietas est nva fellis, colore decipiens, & amaritudine inficiens. ibid: b
Ebrij in sinu matrum exhalant animas in gremio voluptatum. 540. a
Quando ebrius præcipitatur in luxuriam, concutitur Isboseth in inquine. 541. b
Ebriosus est vir confusionis. ibid: b
Ebrium non excusat importunitas comensalium aut sociorum. ibid: b
Ob ebrietatem labitur populus DEI in idololatriam, nec amplius à DEO pro suo populo reputatur. 542. b
Ob ebrietatem occiduntur ex eo viginti tria millia. 543. a

Ob ebrietatem filij Heli facti sunt filij Belial. 544. a
Ob remulentiam Nadab & Abia ignem assumunt, & comburuntur. 545. a
Ad ebrietatis redargutionem Anna non racet, silet tamen ad æmulæ calumnias. ibid: b
Ebrietas est dulce venenum, & blandus dæmon. 546. b
Ebrius constituit se liberum à jugo legis. 547. b
Ebrietas est impugnatrix fidei, & mater perfidiæ. ibid: b
Æquiparatur pesti, & cur. 548. b
Ebrius est vile mancipium crapulæ. 551. b
Ebrietas est omnium malorum Elenchus. 552. b
Ebrietas animi complectitur omnem passionum perturbationem. 750. a
Ecclesia.
Ecclesia resurrexit in Ecclesijs, Judæa cecidit in Synagoga. 37. a
Comparatur lunæ. 48. b
Ex Ecclesiæ inopia plurima mala pullulantia designantur. 72. b
Ecclesia habet manum sinistram, scilicet bona temporalia, sub capite, æterna verò super caput. 73. a
Qui ab Ecclesia recedit, est stella cœlò decidua. 132. a
Affligitur magis à suis filijs, quàm ab exteris. 137. b
Est filia Synagogæ, & soror Christi. 241. b
Est hortus bis conclusus, quia duplici præceptò charitatis circumseptus. ibid: b
Est sponsa Christi. 243. a
Est civitas circumstantiæ. ibid: a
Est castellum, ad quod mittuntur Apostoli. 244. b
Offert Altissimo in omni loco oblationem mundam. 246. a
Vocatur à Sponso charitas, quia sponsa DEI est. ibid: b
Consolabatur Christum dolentem de interitu Synagogæ. 252. a
Sponsum suum plenè consolatur. ibid: b
Habet sepem, quàm cingitur contra introitum serpentis. 253. c
Quidquid emittit boni, provenit ab immittente Sponso. 254. a
Illius caput coronant hæretici, quando ad fidem convertuntur. 256. a
Sperat futura, non desiderat præsentia. 263. b
Præ-

- Præstolatur ex gentibus non temporalia ,
sed æterna dona DEI. 264. a
- Fuit sub arbore malo suscitata, dum Chri-
stus pependit in cruce. 268. a
- Elevatur à Christo sub malo , Nathanael
sub ficu, hinc illa evadit sponsa , non
iste. ibid: b
- Fuit à crucifixo Redemptore invitata ad
ascendendum in palmam crucis. 269. b
- Respectu filiarum Synagogæ parvula cre-
scit in cruce, & geminis uberibus cha-
ritatis dotatur. 271. b
- Ipsi dicitur, veni, Synagogæ insinuat, &
vade. 272. a
- Vocatur de Libano, de Baptismate ad
sponsi conjugium. 273. a
- Avocatur de Libano, id est, ab idololatria,
ibid: a
- Ecclesia gentium erat sylva ferarum. 276. a
- A flore Christo exiens, egreditur florens. 282. a
- Ex flore Christo oriunda, excrescit in pal-
mam. ibid: b
- Circumdat Christum tanquam templum
ejus. 283. a
- Est sanctum DEI templum. ibid: a
- Comparatur uxori morigeratæ. 284. a
- Abundat plurimis templis ob suam fide-
litatem. ibid: b
- Offert sinè comparatione pretiosiores
victimas, quàm Synagoga. 285. a
- Est ager, in quo Christus plantavit vine-
am circumdatam. ibid: b
- Est civitas ab obedientia, & DEI gratia,
usque ad consummatam sanctitatem per-
tingens. 399. b
- Ecclesia militans assimilatur equitatu in
curribus Pharaonis. 482. b
- Rapuit Christum Synagogæ, postquam e-
um in uno oculo vulneravit. 486. b
- Ecclesia oneraria omnes recipit, solos Py-
ratas & prædones rejicit. 591. b
- Plurimum deplorat commixtionem ju-
storum cum peccatoribus. 726. b
- Illius collum assimilatur turri eburnæ,
ob candorem innocentiae, & rectitu-
dinem fidei. 808. a
- Item monilibus ob leve jugum Christi,
quod portat. ibid: a
- Vestit filios suos syndone in Baptismo,
blanditur suis velut nutrix portans ad
ubera. ibid: b
- Impetitur acriter ab hæreticis. 968. a
- Nutrit filios suos pane vitæ. 969. b
- Christus ejus Sponsus, ipsam ut suarum
deliciarum viridarium colit, & prote-
git. ibid: b
- Assimilatur ficui, quæ profert grossos su-
os, dum gignit Martyres. 970. b
- Contendit omnibus in omni tempore be-
nefacere. ibid: b
- Non unâ, sed binis manibus distillat
myrrham probatissimam fidei. 971. a
- Plangit filios à se nutritos, & ab hoste
consumptos. 972. a
- Deflet exiguum numerum electorum. ibid: a
- In illius utero colliduntur & boni & ma-
li. 973. b
- Instar Rachelis non plorabat filios inno-
centes, sed innocentum interempto-
res. 975. a
- Plorat filios, qui non sunt per peccatum. ibid: b
- Ecclesia primitiva lætabatur in filiis suis. 976. a
- Ecclesiæ genæ comparantur fragmini in
malo punico ob ruborem martyrum. ibid: b
- Pungitur à filiabus suis. 977. a
- Existit lilium inter spinas. ibid: b
- Ecclesiam affligentes, comparantur cum
Cain fratricida. 978. b
- Ecclesiæ servi vocati non respondent,
dum oblatas illius gratias contem-
nunt. 979. b
- Ecclesia est terra, quia teritur pedibus
hominum, & belluarum. 980. a
- Fundata est in Christo, sed suspensa su-
per nihilum, quia ex gentibus orta. ibid: b

Ecclesiastici.

- Debent omnem affectionem carnalem
ad consanguineos frustatim concidere,
nè ullus ejus motus supersit. 440. a
- Væ! Ecclesiastico Prælato lactanti & nu-
trienti nepotes suos ad lasciviam. ibid: b
- Ecclesiasticus vir debet ignorare consan-
gvineos in causa DEI. 441. a
- Non prohibetur plus benefacere consan-
gvineis, quàm exteris, quamdiu ab il-
lis non præpeditur mens à DEI servi-
tio. ibid: b
- Ecclesiastici viri sunt vaccæ portantes ar-
cam DEI. ibid: b
- Non debent propter vitulos declinare
viæ rectitudinem. 442. a
- Ecclesiasticum quemdam potentem præ-
figurabat Apocalyptica bestia. 913. a

Electi.

- Comparantur grano frumenti. 193. a
- Electi à DEO eliguntur ante constitutio-
nem

nem mundi, nè mundus in electione partem habeat. 323. b
Electi à DEO hilari animò subveniunt e-
gentibus. 909. a
Electorum exiguum numerum deflet Ec-
clesia. 972. a

Electio.

Electi à DEO Præsules evadunt plerum-
que liberatores populi. 315. a
Permissa indigni Præsulis electio, gra-
vissima DEI poena est. 319. a
In electionibus requiritur grandis cir-
cumspectio, & ideo expedit, ut totus
homo ei intendant. 326. a
Electus ad regimen, debet assimilari Filio
DEI candido & rubicundo. ibid: b
Pro electione felici maximè requiritur
prævia oratio. 327. b
In electionibus oratio famulatur pro il-
luminante lampade. 328. b
Electionem dirigens oratio excusat eli-
gentes, si malus præter opinionem
eligatur. 329. a
In electionibus perversis diaboli occur-
runt superbi. 330. b
In electionibus plerumque ignorantes
volunt alijs præferri. ibid: b
In electionibus æmulantur ambitiosi Eri-
cium, abscondentes turpitudinem su-
am. 331. b
Electores iniqui, ab electo indigno sæpè
conteruntur. 332. b

S.P.N. Ehas.

Plectit pro libitu prævaricatores legis. 148. a
Illius lingua erat clavis cœli, aperiens, &
claudens. ibid: b
Primus omnium vidit mysterium Virgi-
ginis immaculatæ. ibid: b
Ipsi fuerunt cœlitus revelata quatuor my-
steria, & ab eo suis consortibus com-
municata. 149. a
Non differebat ab Angelis, nisi solâ mor-
talitate. 239. a
Stat in ostio speluncæ, expectans Domi-
num cum morte venturum. 468. a
Surripitur terræ ab Angelis. 519. b
Declinat ad desertum, ut fugiat peccati
periculum. ibid: b
Illius animam persequabatur Jezabel, A-
chab autem insidiabatur vitæ corporis
ejus. 520. a
Pascitur in prima persecutione carnibus,
in secunda, pane subcineriò. ibid: a
Cum ipso fugiat fidelis DEI servus Jeza-
belem, id est, concupiscentiam carnis.
ibid: b

Fugit ob cogitionē infirmitatis suæ. ibi: b
Mittitur ad viduam. 591. b
Ipse & Eliseus exstiterunt primi Patres
Carmeli. 836. b
Vehitur in cœlum jejuniò. 837. b
Stabat semper in conspectu DEI, ut fide-
liter viveret, & coronam vitæ obti-
neret. 896. a

Eliphaz.

Audit vocem DEI condemnantis curio-
sum scrutinium suorum judiciorum. 230. a

Eliseus.

Illius baculus poterat finè ipso vitam
reddere. 104. a
Præcipit viduæ, ut infusura oleum mul-
tiplicandum prius claudat ostium, nè
pateat miraculum. ibid: b
Illius magna laus est, voluisse Patrem in
gratia superare. 836. b
Lignò securim ferream è flumine attraxit. 837. a
Filium à se sterili matri impetratum, sed
mortuum, resuscitavit. 851. b

Ephraim.

Benedicitur ab avo præ Manasse. 72. a
Illum repulit DEUS, & prælegit Judam. 905. b
Rejicitur à regno, quia negotiationi de-
ditus, laborare non voluit. 906. a

Episcopus.

Episcopalis dignitas apud homines opta-
bilis, apud DEUM misera & tristis est. 62. a
Episcopatum desiderans, quia irreprehen-
sibilis est, laudatur. 68. a
Episcopus est frater Christi, suscitans li-
beros ex Ecclesia vidua. ibid: b
Illius familia est puer filiorum Heli, ra-
piens carnes. 437. b
Episcopi vendunt cathedras & columbas,
quando honoribus afficiunt indignos
consanguineos. 442. a
Episcopus est sponsus Ecclesiæ suæ, ibid: b
Est oculus simplex, si est innocens, à quo
totum Ecclesiæ suæ corpus irradiatur. 443. a
Debet esse oculus columbæ, lotus lacte
innocentiæ. ibid: a
Dicitur superinspector propter officij sui
celsum. ibid: b
Sponsæ suæ sedulam curam gerens, est
cor Christi. ibid: b
Est virga vigilans, & baculus nuceus, cui
sua sponsa innititur. 444. b
Non

Non sunt servi, sed amici Christi, ibid: b
Debet curare, quæ domus Domini sunt.

445. b

Non sufficit ei esse amicum, sed charissimum, id est, perfectum, charitate plenum.

446. a

Intrat in potentias Domini, ut solius DEI semper recordetur: ibid: a

Ab illius corde excludit memoria justitiæ DEI inania negotia consanguineorum.

ibid. b

Epulo.

Præussit ipsum misericordia, sed quia hanc insequi noluit, persecuta est eum
Justitia

364. a

Damnatus respexit ad Lazarum, quem antea despexit, ut refrigeretur.

689. b

Rogat pro fratribus, timens, nè illis damnatis amplius excrucietur.

690. a

Intercedit pro illis ex affectione naturali.

ibid: a

Ipsò jam damnato, peiores sunt, qui alios salvare negligunt.

ibid: b

Illius lingua blasphema dat primas pœnas, & ideò quærit guttam aquæ pro refrigerio.

775. b

Eques.

In equite Apocalypico præfigurabatur Verbum Patris; in equo candido chorus iustorum ante diluvium.

374. a

Eremus.

Ad desertum declinat S. P. N. Elias, ut fugiat periculum peccati.

519. b

In eremo populus Israëliticus nullò morbo laborabat.

525. a

Ericius.

Ericium æmulantur in electionibus ambitiosi, abscondentes turpitudinem suam.

331. b

Esau.

Esau & Jacob in utero matris dissidentes, præfigurârunt litigium inter Synagogam & Ecclesiam.

275. b

Ploravit ob surreptam benedictionem.

492. a

Secretum de occidendo Jacobo revelans uxoribus, illud divulgat.

577. a

Otiosus reprobatur.

878. b

Cibò vendit primogenita, nolens cum labore comparare.

ibid: b

Esther.

Intrans ad Regis solium, binarum famularum utebatur obsequiò.

183. b

Contra animi sui inclinationem pro con-

sequenda populi salute pretiosè induebatur.

208. b

Laudando Assverum Regem, suæ & suorum vitæ consulit.

633. b

Item.

634. a

Eva.

Dubitabat, num DEO credere deberet; num serpenti.

224. b

Si muta fuisset in paradiso, Adam non periisset.

527. a

Offerendo Adæ pomum, junxit verba officiosa ad persuadendum.

ibid: a

Eva vocatur Adam, nè differat ab eo.

555. b

Fit ex limo animato.

556. a

Ex osse viri facta, fugit à viro, sed à DEO reducitur ad ipsum.

557. a

Confitetur DEO peccatum suum, & ideò absolvitur, non damnatur.

625. a

Ut eam deciperet serpens blandiendo, elevavit eam, Deitatem proponendo.

ibid: b

Evangelista.

Quatuor Evangelistæ præfigurabantur in 4 animalibus Ezechielis

56. a

Item.

353. a

Evangelium.

Evangelium Christi est ejus calceamentum.

32. b

S. quatuor Evangelia comparantur quatuor rivis olei.

421. b

Jam ante Evangelium SS. Prophetæ paruerunt consilio Evangelico.

468. b

In Evangelio, tanquam in speculo lustranda est vita animæ peccatricis.

620. b

Eucharistia.

Corpus Christi in altari, præfigurabatur in libro septem sigillis clauso.

75. a

Ad Eucharistiam lachryma est summè necessaria.

484. b

Eucharistica buccella est simul manna, & Passionis Dominicæ commemoratio.

571. a

Christi Eucharistici quotidianus lectulus est cor Sacerdotis.

889. a

Ante Eucharistiæ institutionem Maria Magdalena Christi corpus & sanguinem spiritualiter præsumpsit.

891. a

Eucharisticus Christus se totum tradit manibus Sacerdotum.

ibid: a

Eunuchus.

Duo Eunuchi præcipitantes Jezebalem à fenestra, sunt vanitas, & voluptas.

193. b

Exem-

Exemplum.

Seu bonum sit, seu malum, fortiùs attrahit, quàm Verbum. 461. a
Exemplum seniorum æmulabantur virgines Jerusalem. ibid: a

Exercitus.

Numerosus Madianitarum comparatur locustis, & ideo ruinetur. 320. a

Ezechias.

Spoliavit illum vana gloria velut fur omnibus thesauris suis. 101. b
Illius jejunium solvit obsidionem Soly-mæ. 525. a
Qui cum flente Ezechia vertitur ad parietem carnis, salvatur. 611. a

Ezechiel.

Per illius 4. animalia præfigurabantur quatuor Evangelistæ. 56. a
Item. 353. a
Exprobrat Israëlì imagines masculinas. 822. a
Illius rota agitabatur à spiritu vitæ. 908. a

F. Facies.

Facies vanitatis fallax est, quia fucata & adornata est. 205. a
Facies vanarum mulierum est facies diaboli. 215. b
Facies DEI est Divinitas, posteriora Humanitas. 369. b
Facies prima iusti est fides. 670. b
A facie DEI irascentis non datur effugium. 951. b
Qui à facie DEI irati ad faciem placati fugiet, solus poterit effugere, 952. a

Felicitas.

Felicitas prima est non peccare, secunda post peccatum pœnitere. 660. a

Fermentum.

Fermento comparatur hypocrisis. 931. a
Fermentum rumpit vas clausum. ibid: b

Ficus.

Ficui comparatur Ecclesia, & cur. 970. b
Totò penè annò profert fructus. ibid: b

Fides.

Ut fides cum bonis operibus commendetur, in Evangelio non solum fidelis, sed simul bonus servus laudatur. 422. b
Fides recta est causa perfectæ prædicationis. 423. a
Loth videns scelera civitatis Segor, nec

Angelo credidit.

468. b

Fides est prima iusti facies.

670. b

Fidei tactu optimè tangitur Christus.

957. a

Filius.

Gravius plectuntur filij DEI deliquentes, quàm Abraham filij prævaricantes. 137. a
Filij DEI timent filium hominis. 956. b

Filius DEI.

Filium DEI vult turba benè pasta in regem. 322. b
In carne veniens, damnavit serpente æneò serpentem Erebi. 476. b
In desponsato Isaac præfiguratus, procedit de sputis ad colaphos, dum desponsatur humanitati. 581. a
Qui illius Divinitatem humanis viribus æstimat, coquit agnum in lacte Matris suæ. 780. a
Venit mittere gladium, ut nos doceat contra hostes suos digladiari. 888. a
In ipsius potestate est mors, & vita. ibid: b
Est lingua Patris sui. ibid: b

Fletus, v. Lachrymæ.

Indefinenter plorantibus infantibus debemus assimilari. 486. a
Plorando expugnantur feroces animi, qui hætenus immobiles videbantur. ibid: a
Ploravit Esau ob surreptam benedictionem in temporalibus. 492. a
Ploravit Dalila ob latentem perfidi cordis iniquitatem. ibid: b
Ploravit Saul infructuosè ob carnis tenebrositatem. ibid: b
Ploravit Thamar ob perditam Virginitatis gloriam. ibid: b
Ploravit Aman ob exaltationem æmuli sui. 493. a
Plorabant Reges & mercatores super Babylon, ob jacturam proprii commodi. ibid: a
Ploravit Magdalena ob JESUM perditum. ibid: b
Deslenda sunt specialiter tria, peccata propria, aliena, & prolongatio incolatus nostri in terra. ibid: b
Non omnis fletus placet DEO, nec placet eum. 495. a
Plangit Adonidem, qui ob temporalium bonorum abundantiam sibi deficientem plorat. ibid: b
Ut fletum salubrem emittant portæ oculorum, debent priùs referari catartæ cœli. 496. a
Flevit Christus ad Lazari monumentum, ut nos doceret flere. 746. b
11. Z Fle-

Fletu & oratione magni confilij Angelus
tanquam Jacobi brachijs tenetur.

753. b

Flos.

Flos verus, est Christus in cruce. 778. b

Flos in campo est Christus. 779. a

Flos exponitur aëris injurijs. ibid: b

Fortitudo.

Figuratur in flumine tygre, & cur. 18. a

Tota fortitudo humana contremiscit, &
corrui ad intuitum DEI. 230. b

Fulgur.

Conterit gladium illæsa vaginâ. 708. b

Fulguri comparatur diabolus. ibid: b

Funiculus.

Funiculus Rahab præfigurabat B. Virgi-
nem nunquam captivam, sed tamen si-
nè liberante DEO captivandam. 167. a

Funiculus vanitatis trahit post se plu-
strum iniquitatis. 199. b

G. Gabriel.

Ablegatur ad B. Virginum Primiceriam,
Elias tantum ad viduam. 591. b

Gaudium.

Gaudium peccatoris fundatur in pecca-
to. 371. b

Gaudium sæculi momentò clauditur. 372. a

Gaudium terrigenarum mensuratur pun-
cto. ibid: a

Gedeon.

Inspicit ipsum Angelus attentius, prius-
quam eum ducem populi declaret. 305. b

Electus in regem reluctatur, & ideo feli-
ter gubernat. 320. b

Fugit conflictum Madianitarum, nè po-
pulum exponat ludibrio. 504. a

Nanciscitur victoriam sinè armis, exspe-
ctans opportunitatem. ibid: a

Illius fugam laudat Angelus, eumque ap-
pellat fortissimum virorum. ibid: b

Gentilitas.

Dimisit peccata sua cognitò Christo. 250. b

Fimbriam vestimenti Christi tetigit,
quando prædicatoribus credens, in e-
um credidit. 258. a

Petit à Christo trahi ad Patrem. 279. a

Est asinus trahens molam. 285. b

Giezi.

Non potuit suscitare mortuum baculò
Elisæi. 103. b

Non potuit, quia ex inani gloria publica-
bat commissionem suam. 104. b

Gigas.

Gigantes dicuntur cadentes, quia super-
bi, dum se in altum erigunt, cadunt. 133. a

Gigantibus sub aqua gementibus compa-
rantur superbi rectores. 316. b

Gladius.

Gladius est imago animæ, vagina corpo-
ris. 709. a

Gloria.

Est castrum folius DEI, quod impugnat
vanè gloriosus. 98. b

Gloria vana subit munus sicarij & latro-
nis. 101. b

Spoliavit Ezechiam omnibus thesauris
suis. ibid: b

Illius servitus est abominabilior servitu-
te barbarorum. 105. b

Gloria inanis est bellua crudelis. 106. a

Illius tota substantia redigitur ad nihi-
lum. ibid: b

Gloria temporalis est cutis à dæmone de-
vorata. 111. b

Figuratur in calamo. 116. b

Gratia.

Est aura svavis, adolescentiam ut florem
fœcundans. 850. b

Gratia semper operans, est aqua viva. 872. a

Gula.

Est in humani corporis urbe absconditus
hostis, ac traditor. 513. a

Gulosi sunt ignobiles. ibid: a

Est crimen, ob quod ejiciuntur peccato-
res à regno. ibid: a

Coquorum princeps vastat muros Jerusa-
lem, quos Nabuchodonosor ruinare
non poterat. 514. a

Præ cæteris vitijs occultius insidiatur
spiritui. ibid: b

Comparatur serpenti in paradiso Proto-
parentes interimenti. ibid: b

Ut filij Heli lautius epulentur, præripi-
unt sacrificium DEO debitum. 515. a

Per gulam dæmon inducit 7. vitia capi-
lia. ibid: b

Gulæ vitiò eliminato, profligantur diver-
sa vitiorum agmina. 516. b

Per gulam homo fit terra, de qua infer-
nalis serpens pascitur. 517. a

Gulam eliminans homo, vertit terram in
salem, quo compatatur immortalitas. ibid: a

Gu-

Gulam in se persequens homo, ex lachry-
mis & gratia S. Spiritus in salem com-
mutatur. ibid: b

Si gula frænetur, compescuntur septem
Vitia capitalia. § 19. a

Illius laxitas non satis coarctatur sinè o-
culata prudentia. ibid: b

Obscurat intellectum, & seducit volun-
tatem, § 21. b

Sinè ipsa libido monstrum est. ibid: b

Bachum & Venerem adorat Pompejus in
eodem templo. § 22. a

Fuit scaturigo peccatorum Sodomæ.

§ 23. b

Succendit totam Pentapolim. ibid: b

Gulosus oblectatur ciborum varietate.

§ 24. a

Insidiatur viris perfectis. ibid: a

Dum ad carnes anhelat populus Israëliti-
cus, mox ægrotat. § 25. a

Immoderata aviditas ciborum interimat
plurimos ex Israël. ibid: b

Anhelus epulo semper esurit, nec escam
possidet, dum manducat. ibid: b

Ingluvies ciborum & ebrietas sunt duæ
filiae diaboli. § 26. a

Nunquam saturari potest venter impij,
quia quò plus comedit, ampliùs esurit.

ibid: b

H. Hereticus.

Hæretici sagittant Ecclesiam in obscuro.

49. a

Hæresiarchæ falsa dictantes dogmata,
sunt latrones & fures Evangelici. 69. b

Hæresum omnium principium est super-
bia. 137. b

Hæretici coronant caput Ecclesiæ, quan-
do convertuntur ad fidem. 256. a

Significantur per Balaam. 418. b

Non tantum vulpes, sed vulpeculæ sunt
per fictam humanitatem. 701. b

Sunt ex nobis egressi, ideò non sunt de
nobis. 721. a

Evomuntur ab Ecclesia tanquam mali ho-
mines. ibid: a

Hæresis præfiguratur in Apocalypico e-
quo nigro. 916. b

Hæretici utuntur Scripturâ ut staterâ vo-
lubilibus ponderibus destitutâ. 917. b

Sunt filij Ecclesiæ, sed alieni & claudican-
tes. 968. a

Sunt inveterati, ideò respuunt Christum
novum hominem. 969. a

Heli.

Ob dissimulata filiorum crimina rejici-
tur à sacerdotio. 62. b

Dicitur bonus, quia non pro occumben-

tibus filiis, sed pro arca DEI pavebat.

82. a

Licet fuerit à DEO reprobatus, curam ta-
men arcæ non dimisit usque ad mor-
tem. 83. a

Defuit illi centesimus annus, in quo
completur perfectio, ob duos annos
deficientes. 84. a

Interimit illum sola mentio captivatae ar-
cæ. 436. a

Solummodò pro arca pavens cor habet,
non pro populo, nec pro binis filiis.

ibid: a

Probabiliùs est, illum fuisse salvatum.

ibid: b

In se bonus, sed propter filiorum crimina
non debite punita, severissimè punitur.

437. a

Illius filij præripiunt sacrificium DEO
debitum, ut lautius epulentur. § 15. a

Comparantur Cain primitiales fructus
subtrahenti. ibid: a

Illius posteritas cogebatur offerre num-
mum argenteum, & tortam panis.

844. b

Suorum filiorum peccatum excitat in po-
pulo terribilem stragem. 760. a

Induxit illius mortem, & captivitatem
arcæ. ibid: a

Ruinavit totam prosapiam posteritatis.

ibid: b

Hemerrhoissa.

Hemerrhoissa mulier desperabat de ho-
mine, sperabat in DEUM, & ideò santi-
tatem obtinuit. 257. b

Fuit figura Ecclesiæ ex gentibus. 258. a

Tremuit, & procidit ad pedes JSEU ad
primam illius vocem. 957. b

S. Hieronymus.

Post lachrymas invitatur ad consortium
Angelorum. 483. a

Holofernes.

Inamòratus in Juditham, per lenonem e-
am sollicitat. 671. a

Ejus pereuntem animam non deplorat
sceleratus leno, sed tantum cadaver de-
collatum. 672. a

Homo.

Homo homini servit in lucernam. 5. a

Habet faciem erectam, ut videat cœle-
stia, & superna. 7. a

Nequit comprehendere Seraphinum
stantem, & volantem, ac proinde mi-
nus adhuc DEUM. 12. a

Homini misero innotescit misericors
DEUS. 13. a

Ho-

Homo terrenus serpenti diabolo comparatur. 20. a
 Debet surgere à vitijs, & stare, antequam DEUS ei loquatur. 37. b
 Homines mundani non sunt, sed tamen volunt videri sapientes. 101. b
 Hominibus committitur collectio exemplorum tanquam vestimentorum. 184. a
 Licet imago DEI sit, subditur tamen vanitati. 194. a
 Concipitur in vertigine, ideò reperitur tam mobilis. 195. b
 Postponens carni spiritum, accipit animam suam in vano. 196. b
 Debet ascendere ad DEUM, nè evanescat. 202. a
 Repræsentat in mundo personam militis. 221. a
 Sumptus ab humo, DEO respondere non potest. 228. b
 Admiratur à Divinis judicijs, si illa non curiosè trutinat, sed adoret. ibid: b
 A cujus facie auferuntur judicia DEI, sensim omnibus vitijs immergitur. 233. a
 Homines justis, sunt inter excelsos Angelos computandi. 277. b
 Homo superbæ mentis, rejiciendus est à gubernio. 304. a
 Homo est cervus, quem oderunt serpentes. 308. a
 Homo lapsus, omni genâ torquetur afflictione. 354. a
 Homini non minùs prodest meditari quòd sit pulvis, ac quòd erit pulvis. 453. a
 Illius vita comparatur pulveri à venti flamine agitato. ibid: b
 Non assimilatur soli, sed umbræ solis. ibid: b
 Vita agitat ipsum ità hinc indè, sicut ventus pulverem. 454. a
 Halitus serpentis fecit ipsum extolli. ibid: a
 Cujusvis rationalis hominis est mortis necessitatem meditari. 469. b
 Pessimè infert ex crastina morte delicias. 470. a
 Tanquam flos marcidus per lachrymas reviviscit. 496. b
 Dicitur creatus masculus & fœmina, & cur. 555. a
 Homo carnalis, est venter conglutinator terræ, & pertinet ad ventrem Ecclesiæ. 612. a
 Homo spiritualis pertinet ad os Ecclesiæ. ibid: a
 Homo fuit derelictus à patre & matre sua

per peccatum originale. 673. a
 Desumptus est ab humo, ut instar terræ omnibus subveniat, ac succurrat. 683. b
 Nolens succurrere homini indigenti, est phantasma. 685. b
 In ipso beneficentia erga indigos, est participium Divinitatis. 686. b
 Ipsum nulla creatura sub cœlo condita adæquat. 691. a
 Ipsò creatò, DEUS primum observat Sabbathum suæ quietis. ibid: b
 Volens DEUM colere, & dæmonem non offendere, evomitur à DEO. 714. b
 Est drachma, inscriptum titulò Redemptoris. 741. b
 Illorum ætas est quadruplex. 848. a
 Homo & dæmon introduxerunt mortem, secundus peccatum suggerendo, primus consentiendo. 866. b
 Ut manibus suis benè uti discat, manus DEI blasphemavit ipsum. 875. b
 Conditur erectus, ut terrena despiciat. ibid: b
 De solo homine faciendo consulitur. 876. a
 Existit per dignitatem operationis Divinæ, non per vocem imperij. ibid: a
 In illius formatione tota SS. Trinitas est occupata. ibid: b
 Hominum in mundo quatuor status adumbrantur in quatuor plagis terræ. 947. a

Hortus.

Hortus sponsæ bis clauditur, ut observetur diabolo, & referetur Christo.
 Quia hortum animæ suæ non benè clausit Adam, sustinuit morsum colubri. ibid: b
 Hortus Ecclesiæ coronatur, & vallatur montibus Pardorum. 255. a

Hostis.

Hosti oportet cum grandi exercitu obviare, ut territus recedat. 757. b

Humilitas.

Curat superbiam. 39. b
 Humilis semper stat in gradu suo sub protectione DEI. 98. a
 Humilitas figuratur in virore calami. 297. b
 Erubescit ad titulorum pompam. 304. a
 Hic oportet esse humilem cum Christo, ut ibi simus excelsi. 307. a
 Humiles, sunt fratres JESU in terris. 692. a

Hyems.

Transijt, quando legis Mosaicæ obligatio præterijt. 272. b

Hypocrisis.

Hypocritæ sunt stellæ errantes. 178. b
Ascendens etiam usque ad nubes, in fine decedit. 238. a

Illius verum symbolum est pardus maculis variegatus. 255. b

Assimilatur lamia, quæ hominis faciem monstrat, & manet bellua. 331. a

Laudari ambiens, comparatur florenti scirpo. 830. b

Illorum fictio lucet in oculis hominum, sed caligat in conspectu DEI. 910. a

Illius gloria floret, sed citò perit. ibid: b
Equiparatur viti fœcundæ, sed neglectæ. 911. a

Nundinatur laboriosis operibus æternum interitum. 912. a

Hypocrisis fingit in cornibus agnum, & loquitur idiomata serpentis. ibid: b

Hypocrita fingit agnum, ut devoret agnum. 913. b

Dicuntur, & sunt partus Leviathan serpentis, de cuius ore procedunt lampades. ibid: b

Habet nomen viventis, & est mortuus. 914. a

Æstimat se alicujus valoris, cum nihil sit. 915. a

Facit fructum deorsum, & mittit radicem sursum. ibid: b

Cruciantur æstu, & igne. 916. a

Urit ipsos concupiscentia, & cruciat eos ignis inferni. ibid: a

Hypocrisis insidet equo pallido. 917. a

Hypocritæ sunt 4 anguli in domo conviventium filiorum Job. 918. a

Sibi & hominibus nequiter claudunt aditum ad regnum cœlorum. ibid: b

Frequentant angulos, ut ibi reperti ab hominibus, tanquam sancti proclamantur. 919. a

Illorum locus est cor adulantium. ibid: b

Illos invadit DEUS Vindex primos. 920. a

Illorum patria est civitas dedicationis à Cain fabricata. ibid: b

Hypocrisis jejuniò jejunium perimit, & virtutes destruit. ibid: b

Ut hypocrisim eliminaret Christus, adhibet resuscitatum Lazarum commensalem. 921. b

Hypocrita est histrio diaboli, & phantasma. 922. a

Vult tempus suæ magnitudinis transgredi. ibid: a

Hypocrisis est incomparabile vitium.

ibid: b

Hypocritis DEUS rarò dat veniam, quia rarò convertuntur. 923. b

Omni flagellorum genere verberantur, sed nullo curantur. 924. a

Rident DEUM in eorum interitu, ridebuntur ab eo post mortem. ibid: b

Provocant specialiter iram DEI contra se. 925. a

Præscindunt sibi ipsis viam spei ad salutem. ibid: b

Confitentur peccata sua, sed more Pharaonis mentientis ovem. 926. a

Hypocrita insignis fuit Pharaon, ore verax, opere mendax. ibid: b

Hypocritæ sunt portæ inferi, non prævalentes contra Ecclesiam. 927. b

Sunt pictores diaboli. 928. a

Præligunt mundi prudentiam. ibid: b

Illorum ossa implentur vitijs adolescentiæ suæ, quia nonnisi cum illius vita finiuntur. 929. a

Sub hypocritæ lingua labor & dolor, fraud & insidia. 930. a

Pariunt filios suos in dolore. ibid: b

Hypocrisis dicitur fermentum, quia nil sic alterat mores hominum, ac ipsa. 931. a

Nescit os silentio munire. ibid: b

Hypocritæ comparantur prægnantibus, volentes sua peccata abscondere. 932. a

Terret ipsum jactura temporalium, non autem spiritualium bonorum. ibid: b

Quidquid offert pro sacrificio, rejicitur. 933. a

In omnibus se ipsum diligit. 934. a

Sunt ex patre diabolo. ibid: a

Representantur in Laban quærente idola. ibid: b

Illorum princeps est diabolus, induens pellem serpentis. 935. a

Illorum pater est Amorrhæus, & mater Cethæa. ibid: b

Vendunt sua bona, sicut Laban filias suas. ibid: b

Hypocrisis symbolum est manus sinistra. 937. a

Hyssopus.

Hyssopò, quæ herba est vilissima, aspergitur sapiens. 39. a

Curat tumorem pulmonum. ibid: b

I. Jacob.

Uno pede claudicat, quia DEUM videt imperfectè. 24. a

12. A

Vi-

Vidit DEUM facie ad faciem, sed non in facie. ibid: a
 Audiens violationem filiae, prudenter dissimulavit, quod mutare non potuit. 128. b
 Qui Polymitâ veste Josephum induit, hac remissâ cruentata, affligitur, & cruentatur. 211. b
 Illius scala fuit figura crucis, in supremo gradu fuit Christus crucifixus. 274. b
 Ipse & Esau in utero matris dissidentes, præfigurârunt litigium inter Ecclesiam, & Synagogam. 275. b
 Nè ex victoria superbiret, in fœmore lacinatur. 358. a
 Dormiens in itinere super lapidem, Christum vidit portam cœli. 459. b
 Pavet hac visâ porta ob varia timoris fancti motiva. ibid: b
 Fugit à domo paterna suadente matre, ut impediât occasionem peccandi in Esau. 507. a
 Amor futuræ sponsæ, dat ipsi vires ad supportandum importabile pondus. 564. b
 flet osculando Rachelem, quia non habet munera, quæ ei præsentet. 565. a
 Mittitur à parentibus ad contrahendas nuptias cum consobrina. 592. b
 Illius amor quantocyûs ruit in amplexum. 593. a
 Illum prælegit Laban cuiusvis alteri viro, & cur. ibid: b
 Ipsi DEUM metuenti, post perfectarum virtutum exercitium occurrunt castra angelica. 716. b
 Veniens placare offensum fratrem, meretur Angelos habere obvios. 717. a
 Ut laboriosus eligitur, Esau otiosus reprobat. 878. a
 Obediens Rebeckæ, amplectitur patientiam laboris. ibid: a
 Ab ipso desiderat DEUS dimitti ad ortum solis, nè videatur in corpore hominis, nondum assumptâ humanitate. 945. b
 Suspicabatur, Josephum esse interfectum à fratribus. 955. a

Jabel.

Illius victoria sinè hostili certamine eò est gloriosior, quò mirabilior. 153. b

Idololatria.

Idololatria, & avaritia æquiparantur. 435. a, b

Idololatra adorat dæmonē in idolo. 436. a
 Ob illius periculum DEUS daturus le-

gem non compareret populo Judæorum. 508. a

Jejunium.

Qui carnem suam abstinendo verberat, malignos spiritus flagellat. 514. a

Jejunium Ezechiae solvit obsidionem Solyman. 525. a

Jejunantis Monachi corpus, instar ligni aridi attrahit animas purgatorij in cœlum. 837. a

Jejunio vehitur Elias in cœlum. ibid: b

Jejunio eripiuntur animæ ex purgatorio. ibid: b

Illum, qui jejunat, esse tristem, bonum est, sed tristem fieri, malum est. 911. b

Jeremias.

Ter suspirat, ob tria criminum genera punienda. 735. b

Adeò sanctus natus est, ut ante nativitatem fuerit in Divinæ voluntatis interpretem assumptus. 819. a

Jericho.

Illius exploratores salvati sunt sub tecto. 965. a

Jerusalem cœlestis.

Est imago Beatissimæ Virginis. 171. a

Ornatus illius sunt virtutes sanctorum. 494. a

Nonnisi in Christo ambulantes recipit viatores. 668. b

Jerusalem terrestris.

Inscribitur lateri, ut humilietur. 43. a

Conflavit sibi suum, quò cremabatur incendium vento superbiæ. 126. a

Videtur diametraliter opposita Sodomæ. 134. b

Illius excidium accidit in anniversaria die mortis Christi. 138. a

Fuit exterminata ab Elio Adriano. 334. b

Omnis illius miseria à suomet delicto exordium sumpsit. 566. a

Illius calamitas excedebat omnes præcedentes Judææ calamitates. 580. a

Illi nulla civitas assimilatur in ruina, ut serviat in exemplar. 594. a

Illius exitio poterat solus DEUS mederi. ibid: a

Angustiat. exercitibus hostium tanquam muscis. 636. b

Commendatur à sanctis montibus in fundamentum jactis. 667. a

Illius præcipuus titulus est, esse civitatem DEI. ibid: b

Est umbilicus terræ. 668. a

Conversa est in speluncam latronum, quan-

- quando Filium DEI inter latrones suspendit. *ibid: a*
 Ex civitate sancta fit civitas vanitatis. *ibid: b*
 Perit, dum visitationem DEI non agnoscit. *ibid: b*
 Ad illius majus infortunium confederantur hostes ejus in unum. 680. a
 Postquam à DEO recessit, in hostes incidit. *ibid: b*
 Illius instabilitas acerbè plectitur. 681. a
 Non periisset contrita & confusa, si sui natalis principium respexisset. 682. b
 Comparatur Paralytico hominem amplius non habenti. *ibid: b*
 Despiciendo dicta Prophetarum, despexit os Domini. 720. a
 Fuit velut sol in orbe, sed obscurabatur à concilio, quando vastabatur à Romanis. 791. a
 In illius obsidione illustris Matrona, niodore assati filij prædones profligavit. 847. b
 Reprehensa est à Christo Domino ob malam puerorum suorum educationem. 854. b
 Obsidetur à Chaldæis, & Romanis. 937. a
 Circumvallatur quasi à Sphæra. *ibid: b*
JESUS.
 Petit à Samaritana aquam, ut lachrymas eliciat. 480. b
 Ob ipsum perditum ploravit Magdalena. 493. b
 Si JESUS respicit, vescitur etiam homo exterior Angelorum Pane. 496. b
 JESUM habent adiutorem, qui legem implent. 685. a
 Dum discipulos præterit, non succurrendo, spectrum eis esse videtur. *ibid: a*
 Illius fratres in terris, sunt humiles & pauperes, 692. a
 Illius sodales anhelant ad beatitudinis nidulum. 729. a
 Item, ad palmam, ut terrena deserant. *ibid: b*
 Contra ipsum prævaluit amor hominum. 753. b
 Cum ipso commorandum est in campo hujus vitæ inter amaritudines, & ærumnas. 779. b
 Qui in ipso fructum capere desiderat, prius cum ipso in ærumnis floreat. 780. a
 Illius pedes capillis suis tergit, qui animarum in purgatorio levamini intendit. 835. b
 Ipsi indigo subvenit, qui animabus purgatorii succurrit. 840. a
 Quando ipse stat ad Gazophylacium, nequit se severum Judicem exhibere propter misericordiam hominum. 846. a
 In assumpta carne reputatur tanquam leprosus. 887. b
 Ad illius primam vocem hemerrhoïssa tremuit, & procidit ad pedes ejus. 917. b
Jezabel.
 Erat genuina imago vanitatis. 192. b
 Sonat fluxum sterquilini. 193. a
 Fuit figura ebrietatis. 534. b
Imago.
 Imagines sacre, plurimum deserviunt sanctorum imitationi. 984
 Imagines masculinas exprobrat Ezechiel Israël. 822. a
 Imagines fornicariæ, sunt cogitationes de peccatis cum delectatione. *ibid: b*
Impius.
 Impij in loco sancto sunt Sacerdotes, reprobi ad aram. 65. b
 Iphis est mors terrificæ in morte, quia fuit illis exosa in vita. 474. b
 Anhelant ad occasiones impietatum. 510. b
 Illius venter nunquam saturari potest, quia quò plus comedit, amplius esurit. 526. b
 Illius spes subito evanescit, quia fundatur in terrenis. 601. b
 Illorum via plena est spinis. 677. a
 Illorum confederatio comparatur squamis stygij draconis. 693. a
 Plus mortuis quàm vivis associandi sunt. 721. b
 Pro illis non est portio in terra viventium. 723. b
 Illorum via tribus arduitatibus est exposita. 724. a
 Incitantur ad blasphemandum ex subtractione bonorum temporalium. 770. b
 Illorum malitia, dum justos pati cogit, ipsi deserunt ad profectum ob augmentum patientiæ. 809. b
 Comedunt fructus viarum suarum, & eis saginantur. 863. b
 Cadent in infernum, sicut grossi ab arbore ficus ventorum turbine decussati. 946. a
Infernus.
 In inferno non datur ratiocinium, nec opus scientiæ, aut sapientiæ. 676. b
 Ad

Ad vocem Christi levavit Lazarum è sepulchro. 921. a

In inferno cruciabitur omnis ætas rationis capax. 947. a

Ipsi dæmones malunt in ventre porci commorari cum pœnis suis, quàm in inferno. 949. a

Infernum horrent, & cur. ibid: b

Infirmus.

Nulla morbo laborabat populus Israëliticus in eremo. 525. a

Infirmis assistit DEUS, & confortat eos in lectulo doloris sui. 739. a

Infirmis est Verbum Domini medicina. ibid: b

Ingluvies.

Est plerumque principium perversitatis. 77. b

Est filia diaboli. 526. a

Inimicus.

Inimici hominis plaga est velut immortalis 681. a

Si inimici confœderentur, aggravatur per se actionis sævitia. 682. a

Innocentia.

In statu innocentiae fuisset agricultura sine dolore laboris. 588. a

Innocentes sancti miserunt voces suas in cœlum. 974. b

Illorum matres baptizabantur in lachrymis cum parvulis suis. 975. b

Inobedientia.

Punitur mortis supplicio. 708. a

Est origo humanæ calamitatis. 808. b

Intellectus.

Creatus nonnisi à longè DEUM videt. 6. b

Comparatur judici in solio sedenti. 77. a

Intentio pura.

Est ostium spirituale. 105. a

Intentio recta cum sanctis desiderijs, est venter spiritualis cum visceribus. 831. a

Intentio bona opere est filia nostra, non debet copulari diabolo in malo opere. 968. b

Invidia.

Est doctorum hominum perennis adversaria. 41. a

Joachatz.

Illius perditio, fuit neglectus bonæ educationis. 853. b

S. Joannes Bapt:

In Eremo est Sacerdotum prototypon. 75. b

Perditur lascivo saltu. 370. b

Audiens mortis nuncium, non minùs quàm olim in matris utero exultabat. 371. a

Gaudet moriturus, gaudet etiam Herodias de ipso mortuo, sed gaudiò dissimili. ibid: b

Antequam vocis officium exerceat, à Verbi spiritu edocetur. 422. a

Job.

In simeto inter ærumnas non superatur. 334. b

Ipsum viventem, justitia ampliùs vivificavit. 336. a

Erat justus inter impios. 473. b

Declinat risum ob nimiae familiaritatis contemptum evitandum. 617. b

Urebatur in corde suo, quando vidit proximum suum afflictum. 621. b

Elegit suspendium animæ, & mortem ossium, mortificationem scilicet corporis, & mentis elevationem in DEUM. 642. a

Ipsum corpus instar vaginæ traditur Satanæ, non autem anima, quæ erat gladius. 790. b

Anhelat animitùs ad ærumnas. 733. b

Fuit figura Christi sputis conspurcati. 773. b

Fuit Rex potens, sed simul simplex, ac rectus. 795. b

Ut ipsum diabolus victus vincat, ad mulierem confugit. ibid: b

Innocens, ac sanctus ad pœnitentiam se convertit ut ad asylum. 796. a

Quærit solatium suum in pulvere. ibid: b

Prævidit Christum passurum, & voluit associari in spiritu. 797. a

In illius corpus tantummodò dedit DEUS Satanæ licentiam. ibid: a

Illius cilicium fuit proprii corporis exulcerata pellis. ibid: b

In nocte tribulationis abegit maledicentem conjugem, quæ Adamum in die prosperitatis serpenti subdidit. 818. a

Clypeò patientiæ omnem armaturam tenebrarum principis exclusit. ibid: a

Jonadab.

Erat pessimus adulator. 624. b

Svasit Amoni oppressionem Thamar, nec eum postea à cæde liberavit. 625. a

Jonas.

Affligitur & probatur gravissimis ærum-
nis. 265. a
In illius hœdera præfigurabatur humana
vanitas. ibid: b
Qui tanta inter discrimina fortis exstitit,
hunc levis cucurbita affligit. ibid: a
Nolens prædicare, mari ejicitur in victi-
mam. 414. b
Repræsentavit imaginem Christi Re-
demptoris. ibid: b
Illius orationem duxit spiritus suus ad
DEUM suum. 415. a
Quò ire missus noluit, per belluam ve-
ctus fuit. ibid: a
In ventre ceti expansis manibus forma-
bat crucifixum. ibid: b

Jonathas.

Inter duas petras transit securus per me-
dium, prima vocabatur florens, altera
angustans. 635. b

Josaphat.

Periclitatur de vita ob amictûs sui splen-
dorem. 220. b

Joseph Ægyptius.

Vidit fratres suos ut itellas, & ut mani-
pulos repræsentatos. 40. b
Egit personam Domini in servitute, & e-
jus Domina vices servi. 102. a
Reliquit pallium, ut exspoliet se veteri
homine. ibid: b
Non erat contentus victoriâ, nè vincere-
tur à vana gloria. ibid: b
Superavit suæ victoriæ prodigiò miracu-
lum trium puerorum in fornace Baby-
lonis. 103. a
Fugit ad imitationem nostram, ut laudes
hominum declinemus. ibid: a
Ob tunicam polymitam exuitur, & nudus
in puteum præcipitatur. 211. b
Vestis hæc erat symbolum consummæ
virtutis. 212. a
Illius gloriosam victoriam effecit pugna
tentaminis. ibid: a
Dimisit pallium suum tanquam luctator
prudens. ibid: b
Dimisit vestem, ut se à mundi pompa ex-
oneret. 213. a
Nonnisi necessitate coactus, ingressus est
domum dominæ suæ. 505. a
Vitabat ejus præsentiam, ut peccati oc-
casionem devitaret. ibid: a
In flammicidio illæsus, excedit prodigium
trium puerorum in fornace. ibid: b
Projectus in cisternam præfigurabat

Christum in sepulchro, & in limbo
collocandum. 640. a

In carcere inter duos aulicos Pharaonis,
præfigurabat Christum inter duos la-
trones in cruce. 788. a
Inter fratres minimus & contemptus, su-
per omnes exaltatur. 862. a

Josue.

Vidit Angelum sub viri specie, quia ad a-
ctus viriles eum exhortabatur. 216. b
Videns Angelum, interrogat eum, num
amicus, num adversarius sit. 380. b

Ira.

Ira furoris Domini expugnabat Judæam
& Israël, non arma inimici. 141. a
Summa ira DEI est, non irasci in tempo-
re peccatorum. 238. a

Isaac.

Induxit Rebecam in tabernaculum ma-
tris suæ. 251. b
Lusus Ismaëlis cum Isaaco, erat persecutio
Isaac intentata. 558. b
Desponsandus ad meditandum in agrum
egreditur. 580. b

Isai.

Illius senium iteratò recensetur in Scri-
ptura, & cur. 759. b

Isaias.

Videt DEUM in folio, cœlum ac terram
implentem gloriâ suâ. 11. a
Ad vocem clamantium Seraphinorum i-
pse prosternitur solus, ad clamorem
autem Cherubinorum viginti quatuor
seniores. 391. b

Israël.

Illius malitia per varias captivitates à
DEO flagellabatur. 46. b
Prævaricatus, offenso Conditori pervica-
citer opponebatur. 92. a
Convertendo ipsi non suffecerunt stu-
penda naturæ miracula. 93. a
Exhæreditatur ob superbiam. 128. a
Ingratus summa operantis DEI prodigia
contempsit. 141. b
Israël filius primogenitus amoris Divini,
dum redamare negligit amantem DE-
UM, eum quasi inimicum reperit. 190. a
Post epulas ludit lusu, quò omnia perdi-
dit. 342. a
In Ægypto est lilium in monte, sed deco-
loratum. 778. b
Exprobrat ipsi Ezechiel imagines mascu-
linas. 822. a
Summa illius ingratitude erat murmurare
post 12. B

post liberationem de Ægypto contra
DEUM. 823. b

Conqueritur, quòd matres sint coactæ
comedere proles suas. 847. a

Israëlitæ.

Dum rejiciuntur à facie DEI, tentantur
libidine. 66. a

Ascendebant excelsa, ut abominabilius
servirent superbiz. 115. b

Subjiciebantur humiliationi ob superbi-
am. 116. a

Plectuntur in tenebris, quia in tenebris
peccaverunt. ibid: b

Desiderant mortem in Ægypto, post-
quam viderunt Ægyptios in littore
maris rubri interfectos. 824. a

Imitantur ipsos illi, qui suorum pecca-
torum cum delectabili consensu re-
cordantur. ibid: b

Judas.

Judam prælegit DEUS, & repulit E-
phraim. 905. b

Laboribus incumbens, acquirit successio-
nem regni. 906. a

Judas Iscarioth.

Ipsi comparantur Præsules intrusi. 329. b
Diei illius, quæ Christus erat, hora non
fuit. 466. a

Si post traditionem veniam petijset, eam
infallibiliter obtinuisset. 960. b

Judæa.

Illius maximum malum fuit, quòd nullus
ei malum suum annuntiaret. 594. b

A lapsu suo per pœnitentiam se resurgere
gloriatur. 761. b

Judæi.

Illorum superbia fuit fumus, eliciens
Christo lachrymas. 136. b

Ipsi sunt ligna sylvarum, sed Christiani li-
gna vitis. 137. a

Dum perduelles benignis Regibus resi-
stunt, puniuntur tyrannis. 142. b

Non poterant vesci cygnò, & cur. 218. a
Ejiciebantur de prætorijs suis, quia no-
vum testamentum respuerunt. 258. b

Nec signis Christi morientis, nec prodi-
gijs tunc patris crediderunt. 259. b

Illorum corda ære & lapide duriora, nec
frangi, nec eliquari sustinebant. 261. b

Maluerunt sinistram DEI quàm dexteram
experiri, quia magis amabant bo-
na temporalia, quàm cœlestia. 262. a

Ut terrenum regnum conservarent,
Christum perdere quæsierunt, sed u-
trumque amiserunt. ibid: b

Fuerunt onagri in deserto, stantes in ru-
pe ob superbiam, & pertinaciam. 266. a

Moverunt caput sub cruce super Chri-
stum, modò movetur caput Ecclesiæ
super ipso. 286. b

Ipsis habentibus manus à Christi sangvi-
ne contaminatas, offertur lavacrum
Baptismatis. 287. a

In morte Christi celebrarunt exequias
morientis Synagogæ. 288. b

Cæsarem solum pro redemptore suo re-
ceperunt, dum se non alium habere re-
gem conclamârunt. 379. a

Volentes filium DEI capere in sermone,
illius judicium super adulteram expo-
scunt. ibid: b

Bibebant in petra consequente, nos bi-
bimus de præcedente. 497. b

Ipsis præsertim convenit similitudo ma-
ris impetuoſi. 553. b

Post mortem Christi undique proſliga-
bantur. 580. a

Non obstante vindictâ cœli, DEUM blas-
phemare non cessârunt. 637. b

Illorum blasphemiz contra Christum cau-
sârunt eorum interitum. 681. b

Contemnuntur à Christianis, & tamen
isti sæpè gravius peccant quàm illi. 721. a

Ipsis Christum triginta argenteis vendi-
turis, intimantur triginta maledictio-
nes. 748. b

Ipsi DEUM suum non in creaturis collo-
cant, gentes autem ad saxa & ligna
manus extendunt. 761. b

Post aliorum perfidiam jam transferat
tempus miserendi. 893. b

Suspocabantur regnum Christi in mundo
fore crudele & cruentum. 950. a

Judex.

Judicum speculum erat David. 296. a
Debet gestare gladium, quò feriat, & ba-
culum, quò fulciat. 299. a

Priusquam fulminent sententias, immer-
gant eas in vas lactisium. 301. a

Severius procedens cum reo, debet con-
fugere ad urbem refugij, si moriatur
reus. ibid: b

Urbs, ad quam judex prævaricatus debet
refugere, est urbs charitatis. ibid: b

Pro judice apto & æquo præscribuntur
quatuor conditiones. 328. a

Terrenos judices docet benignitatem su-
premi Judicis benignitas. 518. b

Judicia DEI.

A Divinis judicijs adjuvatur homo, si illa non curiosè trutinat, sed adoret.

228. b

Sunt flagella ejus super filios hominum.

229. a

Recogitata, & adorata, juvant animam ad salutem.

ibid: b

A cujus facie auferuntur judicia DEI, sensim omnibus vitijs immergitur.

Qui judicia DEI in via meditari negligunt, in porta conterentur.

ibid: b

Judex Divinus exspectat, donec impleatur mensura peccatorum.

811. a

Judicium extremum.

In extremi judicij die cadent stellæ de cælo, & omnia erunt in luctu.

178. b

Judicij extremi dies est porta, per quam boni intrant ad regnum, mali exeunt ad pœnam.

234. a

Ante judicium Christus est parvus lapis, sed tunc crescet in murum integrum.

721. b

Judicij hujus dies est quasi solemnus, quia est malis severa, bonis grata.

939. b

Est dæmonibus jucunda ob interitum hominum.

940. a

Vocatur mala, quia plerique hominum damnabuntur.

941. a

Est quasi solemnus, quia dæmones lætantur ex copiosa præda damnatorum.

ibid: b

In hoc judicio DEUS quasi superbus superbos eliminabit.

942. b

Judicij hujus diem celebrabunt dæmones cum solemnitate ob hominum ruinam.

944. a

Judicis exspectatio inter cæli terræque portenta est tremenda.

945. a

In hoc die, duo unius agri agricolæ, unius molæ molitores, unius lecti amatores dividuntur, unus assumetur, & alter relinquetur.

950. a

Propter severitatem exercendam in hoc secundo adventu, noluit Christus in primo suo adventu judicium administrare.

951. a

Astruentes diem judicij extremi post septem ab orbe condito secuturum, mali calculatores sunt.

952. a

Hujus diei furorem nec justus, nec impius subterfugiet.

953. a

Ridebit tunc electus, sed risu alio, quò ridet amator mundi.

ibid: b

In ista die assumetur simplex, & reprobo subtrahetur manus DEI.

ibid: b

Dies ista non idèò mitior erit, quia judicium exercebit Filius hominis.

954. a

Judex Divinus ad instar crudelis feræ se vindicaturum cominatur.

ibid: b

In hoc judicio exhibebit se Filius hominis leone severiorem.

955. a

Quid faciet vox judicantis, si prostrernit vox salvantis.

957. b

Judicem hunc non timere, videtur sufficere ad damnationem.

958. a

Auditâ Judicis voce, Sancti DEI deponunt alas cum 4. animalibus Ezechielis.

962. b

Judicij futuri figura fuit divisio lucis à tenebris.

963. a

Sol & luna sunt condita, ut sint in signa præsignantia judicium extremum.

964. a

Dies hujus judicij præfigurabatur in clibano, dormienti Abrahamæ ostenso.

966. b

Judith.

Captivatura Holofernis animum, prudenter indumenta sua commutavit.

208. b

Illius, & Dinæ dispar egressus narratur.

511. b

Exivit Divino impulsu.

512. b

Fleus ad lectum provoluti Holofernis stat ex compassivo pietatis affectu.

671. b

Binò ictu bini sceleris cervicem amputat.

ibid: b

Justitia.

Figuratur in Euphrate.

18. a

In veteri testamento fulgebat justitia Patriarcharum sicut stellæ in firmamento cæli.

179. a

Justitiam administrare inimico læso, est grande prodigium.

297. b

Justitia abstulit bona temporalia, quæ Jobo misericordia dedit.

336. a

Justitia & magnificentia DEI quasi plurificatur in creaturis suis.

340. a

Justitia Divina corvum se exhibet damnatis,

352. a

Excindit infructuosas arbores, nè locum occupent fructuosarum.

ibid: b

Justitia ultrix vehitur Ezechielis currum per cæli & terræ orbitam.

353.

Iisdem pœnis plectit peccatores, quas illi alijs injustè inflixerunt.

360. b

Dissimulat punire temporaliter, quos æternaliter vult castigare.

362. b

Justus.

Justorum animæ in afflictionibus suis velut

Isti servi cæsi manum Domini cædentis respiciunt.	26. a	alienat mentem à terra in cælum.	ibid: b
Iusti incipientes, assimilantur passeri erepto de laqueo.	57. b	Illorum via est sinè offendiculo, quia illorum dux est anima, non corpus.	677. b
Iusti proficientes volant alis columbæ.	58. a	Illius anima est in manu DEI, sed corpus ejus sæpè est in manu impij.	ibid: b
Comparantur avibus.	107. b	Illorum Congregatio habet Christum in medio.	693. a
Adumbrantur in stellis.	144. a	In medio illorum reperitur Christus.	ibid: a
Iusto postponit ordo supremi Judicis impium, & homini præponit Angelum.	155. a	Illorum mensura est plenitudo Christi.	715. a
Iusti in terris fulgent ad instar siderum.	179. a	Ab illorum cordibus excludendum est duplex pondus, & solius DEI retinendum.	ibid: a
Gaudet, videntes puniri reos in terra.	226. b	Supplicant etiam pro donis promissis.	717. a
Iusti spiritus præfigurabatur in Loth.	228. a	Comparantur palmæ ob raritatem suam.	731. a
Si quid mysteriorum penetrant, cum timore & tremore revelationem acceptant.	232. a	Est tardus in flore, & fœcundus in fructu,	ibid: a
Iustorum animas solidiores præfigurant ossa corporis.	ibid: b	Super ipsum est manus Domini.	740. b
In veteri lege fuerunt tentoria DEI.	239. a	Iusto morienti assistit Verbum DEI.	741. a
Nascuntur ad laborem pœnitentiæ.	264. b	In morte ostendunt vitam & conversationem suam peccata confitendo.	742. a
Ipsorum fulgor excedit candorem nivis.	273. a	Suspendunt se in Christo, velut in sua statera.	758. a
Sunt inter excelsos Angelos computandi.	277. b	Sunt orphani, quia diabolus nascentis hominis patrem, & concupiscentiam quasi matrem deserunt.	764. a
Illorum sopor est omninò diversus à somno peccatorum.	444. a	Illorum oculi semper sunt ad Dominum.	800. b
Ipsis mors est somnus, & exoptata quies.	465. a	Inter illorum privilegia illud prævalet, quòd immixtas tribulationes patienter sustineant.	806. b
Exspectant mortem, sicut mercenarij suam mercedem.	473. b	Nunquam sunt sinè Verbo DEI.	ibid: b
Non reformidant sedere sub umbra mortis, ut post labores vitæ requiescant.	ibid: b	Extendunt manus in noctibus, id est, in adversitatibus.	818. a
Illorum lachrymæ desinunt in ictu oculi.	489. a	Non respicit in vanitates, & falsa delubra voluptatum.	827. b
Lachrymando seminant.	ibid: b	Est lignum secus decursus aquarum in aquis immersum, sed secus erat collocatum.	830. a
Adæquat ipsos oculus Domini.	497. a	Eodem flagello, quò flagellatur, acerbius flagellantur illius adversarij.	857. a
Illorum innocentia contemnitur à mundi divitibus.	511. a	Illorum opera odoratur DEUS sicut odorem agri pleni.	865. b
Quod ei offertur, sumit cum gratiarum actione, & ideo nunquam famet.	526. a	Iustus est lignum, dans fructum in tempore suo.	871. b
Illorum caput oleò lætitiæ inungitur, & impingvatur.	535. a	Iusti dicuntur Dij per participationem.	873. a
Vinum illos inebrians, facit eos denudari à terrenis.	ibid: a	In via stant coram Altissimo.	895. a
Illorum vinum quadruplex, sunt quatuor sensus S. Scripturæ.	ibid: b	Stat succinctis lumbis per continentiam, & gestans lucernam ardentem orationis.	ibid: b
Illorum ebrietas tollit notitiam carnis & sanguinis.	536. a		Il-
Vinum, quod illis propinatur à DEO,			

Illius anima est Libanus non incisus, qui
 suavius thus emittit. 900. b
 Timet oculum scrutatoris sui. 915. b
 Illorum opera sunt dies. 939. a

L. Labor.

Labore acquiritur sapientia. 36. a
 Pro labore vendit Christus requiem. 262. b
 Quia Ephraim laborare non voluit, à re-
 gno rejicitur. 906. a
 Laboribus incumbens Judas, acquirit re-
 gni successionem. ibid: a

Lachrymæ, v. Fletus.

Sunt felices, si sunt ob dilatam Divinæ
 faciei visionem sparsæ. 476. b
 Lachrymis peccatorum torquetur dæ-
 mon. 478. a
 Immutant faciem DEI. 479. a
 In illis submerguntur dæmones. 483. a
 Post lachrymas invitatur S. Hieronymus
 ad consortium Angelorum. ibid: a
 Sunt vinum, quod bibit DEUS. ibid: b
 Illarum panis debet, & in die prospe-
 ritatis, & in nocte adversitatis edi. 484. a
 Sunt remissio peccatorum. ibid: a
 Lachrymæ peccatoris implorant veniam
 sicut sanguis Christi. ibid: b
 Sunt baptisma peccatorum. 485. b
 Inferunt cælo vim. 487. a
 Vulnerant Redemptorem, si amoris sunt
 guttulæ. ibid: a
 Non sufficiunt sinè pœnitentia. 488. b
 Malè lachrymantes, digni sunt lachrymis. 489. a
 Siccantur per terrenam voluptatem. ibid: a
 Lachrymæ justorum desinunt in ictu ocu-
 li. ibid: a
 Lachrymando seminant justi, lachrymæ
 autem reproborum steriliter evane-
 scunt. ibid: b
 Illæ sunt salutare, quæ propter dilatio-
 nem patriæ sparguntur. 490. a
 Lachrymarum panem quandoque solus
 homo interior per cordis compuncti-
 onem manducat, sed si JESUS respicit,
 vescitur etiam homo exterior. 496. b
 Per lachrymas reviviscit homo tanquam
 flos marcidus. ibid: b
 Lachrymæ à DEO, qui solus mundus est,
 oriunda, mundat immundum. 499. b
 Ut mundet, debet effundi à manu DEI. ibid: b
 Illarum potentia est mirabilis. 651. a

Fugant & vincunt dæmones. ibid: b
 In loco lachrymarum (in Siloë) est ta-
 bernaculum DEI 743. b
 Justis lachrymis defletur jactura mortu-
 orum. 746. a
 Lachrymæ pœnitentis delent sententiam
 offensi Judicis. 784. a
 Lachrymis nostris associat se gratia sancti
 Spiritus. 831. a

Latro.

Illi verè dicuntur venire ut latrones, qui
 se intrudunt in ministeria sacra non
 vocati. 70. a

Lazarus.

Præcessit ipsum justitia, sic tamen, ut
 semper assisteret ei Misericordia. 364. a
 Moriebatur sororibus suis, sed Christo
 dormiebat. 466. a
 Illius jam quatruiduani animam gestaverat
 Christus in manibus. 597. b
 Resuscitatur, & cur. ibid: b
 Ad illius resuscitationem concurrunt reso-
 nans nomen Beatissimæ Virginis. 598. a
 Inquirat Dominus, ubi sit positus, & cur. ibid: b
 Ipsum nec JESU lachrymæ fecerunt sur-
 gere, sed sola vox, & quidem vehe-
 mens. 615. b
 Ad illius sepulchrum flevit Christus, ut
 nos flere doceret. 746. b
 Ad jussu DEI foras veniens, designat
 peccatorem. 820. b
 Levavit ipsum infernus è sepulchro ad
 vocem Christi. 921. a
 Ipsum resuscitatum adhibet Christus
 commensalem, & cur. ibid: b

Letitia.

Inter lætitiā mundanorum & justorum
 grandis est diversitas. 375. b

Lectus.

Lectulus quietus sponsi cœlestis est bona
 conscientia. 741. b
 Lectus Diaboli est vastus & amplus, le-
 ctus Christi est arctus & strictus. 778. a
 Lectulum floridum repudiat Christus à
 sponsa invitatus. ibid: b
 Lectulus quotidianus Christi Eucharisti-
 ci, est cor Sacerdotis. 889. a

Leo.

Leunculus assumitur, dum indignus ad
 Ecclesiasticas dignitates promovetur. 651. a

Leo in sylva, est Synagoga persequens Christum, & fugans eum in Ægyptum.

276. a

In leonem successu temporis evadit, qui inter leunculos enutritur.

853. b

Levi.

Tribus Levi eligitur præ alijs ad vindicandam offensam DEI.

884. a

Levita..

Eliguntur ad interimendos fratres & amicos, quia nil pro suo nisi DEUM aestimabant.

543. b

Eliguntur præ cæteris ad perimendos idololatrias, quia suis nesciunt parcere.

884. b

Levita nolens reconciliari uxori suæ, significat spiritum carni blandientem.

936. a

Lex.

Vetus & nova adumbratur in volumine volante.

143. a

Lex afficiens subditos, non obligat reginam.

176. a

In lege gratiæ refulgent lucidissima sydera sanctitatis.

180. a

In lege veteri jubebantur carnis illicita desideria opprimere, in lege gratiæ jubemur dimittere temporalia.

777. b

Libanus.

Non incisus, qui suavius thus emittit, est anima iusti.

900. b

Non incisus, est animus non coactus.

901. a

Liber.

Liber clausus sigillis 7. est S. Scriptura.

74. b

In libro septem sigillis clauso præfigurabatur corpus Christi in altari.

75. a

Locus.

Nullus locus in hoc mundo est sine periculo, nec ipsa solitudo.

367. b

Loth.

Loth fugienti prohibetur aspectus Sodomæ conflagrantis.

226. a

Illius uxor obicitur peccatoribus consideranda.

227. b

In ipso præfigurabatur Spiritus Christi.

228. a

In ipsius uxore præfigurabatur carnalis sensus peccatoris.

ibid: a

Videns scelera civitatis Segor, nec Angelo credidit.

468. b

Ab ipso excellentia hospitalitatis indemniter conservata fuit.

687. b

Ut salvet hospites, exponit filias, non animo prostituendi, sed spe concives impios emolliendi.

688. a

Lucifer.

Fuit obtenebratus caligine culpæ & pœnæ cum sequacibus suis.

1. b

Nolens stare coram DEO, corrumpit sine eo.

11. a

Ob scientiam inordinatam concepit dolorem, & peperit iniquitatem.

16. a

De illius primo peccato variæ sunt opinioniones.

ibid: a

Peccavit, sistendo in beatitudine naturali.

ibid: b

Erat Cedrus excelsior omnibus Angelis.

21. b

Quia super cæteros Angelos arrogante Imperio stare voluit, ab illis stantibus conculcatus fuit.

119. a

Illius pedissequi pari puniuntur eventu.

ibid: b

Illius voluntarius ascensus fuit actualis descensus.

127. b

Non DEI solium, sed sui proprium vult extollere super astra DEI.

165. a

Noluit in lapsu suo Virginis solium conscendere.

166. b

In cælo tertiam partem attraxit stellarum, in terris omnes.

180. b

A quo è cælo cecidit, nescit amplius in superna eluctari, sed solum circuit in terra.

701. a

Cauda, quæ tertiam partem stellarum præcipitavit, jam enervata est.

703. a

Luna.

Est figura Ecclesiæ.

144. a

Lux.

Ante lucem surgit, qui in hac mortali vita delectari quærit.

206. a

Luxuria.

Ustulatur flammis.

94. a

Est filia superbiæ.

135. b

Illius specula sunt oculi.

200. b

libidinem nostrorum sæculorum condemnat modestia antiquitus observata in excipiendis sponsis.

251. b

Figuratur in profuso ad terram jecore potentiorum.

475. a

Ut libidine accendatur Urias, David ei cibum regium subministrat.

521. a

Sine gula est monstrum.

ibid: b

Venerem & Bachum adorat Pompejus in eodem templo.

522. a

Luxuriosus cæcurit à luto.

656. b

Illius symbolum est asinus.

832. b

Lu-

Luxus.

Propter luxum vestimentorum cogitur
Babylon dæmoni insidere. 220. a
Luxus vestium non tantum propter su-
perbiam exitiosus est, sed maxime pro-
pter scandalum innocentum. ibid. b

M. Mahometes.

Cæditur, & profligatur ad Viennæ mœ-
nia. 755. a

Mala Punica.

Inferuntur in veste Aaronis, ut Sacerdo-
tes discant contemptum gloriæ mun-
danæ. 76. a

Mala punica Ecclesiæ sunt SS. Martyres.
254. b

In ipsis adumbratur patientia. ibid. b

Malchus.

Amputatur ei auris, quia auditus Syna-
gogæ erat jam in sinistris. 753. a

Malitia.

Nequit effugere Divinæ Justitiæ. 221. a

Manasses.

Dum affligitur, convertitur ad DEUM.
802. a

Manus. v. Dexteræ.

Manus DEI erat super Istaëlem, quando
prævaricabatur. 311. b

Duæ manus ad DEUM sunt levandæ, o-
ratio, & operatio. 833. a

Manus sunt sanctæ, quando cor mundum
est. ibid. b

Sinistra designat vitam activam, dextera
contemplativam. 834. a

Manus hominis sub pennis sanctorum
sunt merita nostra abscondita oculis
hominum. 867. b

Manibus distillat sponsa myrrham, nè sit
otiosa. 874. a

Ut manibus suis benè uti discat homo,
manus DEI blasphemavit hominem.
875. b

Manus dextera hominis est anima, caro
sinistra, quæ debet nescire opera dex-
teræ. 936. b

S. Maria.

Figuratur in semper virente buxo, estque
exemplar humilium virginum. 100. b

Illius gratia fuit cœlestis. 144. b

Fuit purior Angelis. 145. a

Est hortus conclusus, quem falx corru-
ptionis non attingit. ibid. b

Habuit SS. Trinitatem pro primo pæda-
gogo. 146. a

De vitiata Patrum natura prodijt imma-
culata. ibid. b

Fuit paradysus voluptatis, plantatus ad o-
rientem Divinæ voluntatis. 147. a

Est nubes, quasi vestigium hominis ascen-
dens de mari, 149. a

Non tantum ex utero, sed etiam in utero
nata est absque peccato. 150. a

Ter dicitur pulchra singulari mysterio.
151. a

Sicut Christus est speciosus præ filiis ho-
minum, sic ipsa præ illis post filium. ibid. b

Est Domina super Angelos, homines, &
dæmones. 152. b

Est petra, per quam non transivit colu-
ber infernalis. 153. a

Est nubecula à sole Justitiæ oriunda.
155. b

Adduxit pluviam salutis; quando eleva-
batur de mari, id est, de populo Ju-
dæorum. ibid. b

Per ipsam fuit Adam salvatus & sanctifi-
catus. 156. a

In primo vestigio gressus sui fuit calcea-
ta tanquam filia principis. 157. b

Utræque immaculata contrivit caput fer-
pentis. 158. a

Compatiens sponis, petit vinum. 160. b

Quodammodo propter hoc redarguitur,
& cur. ibid. b

Vocatur à Libano, id est, à candore inno-
centiæ. 161. a

Vocatur bis à Libano, quia & caruit cul-
pâ, & conduit à gratia. ibid. d

Ad ipsam intratur per portam orienta-
lem gratiæ & charitatis. ibid. b

Ut victrix coronatur de Libano, de su-
perbia diaboli. 162. a

Propter omnimodam humilitatem est o-
mnis vallis exaltata. 164. a

Est solium, thronus, ac sedes DEI. 166. a

Deducebatur in voluntate primi, non se-
cundi Adæ. 167. b

Est Sion fundata in sanctis montibus.
169. b

Fundatur super angularem lapidem.
170. b

Portæ Sion sunt illius conceptio & nati-
vitas. ibid. b

In ipsa DEUS sabbatizavit. 171. a

Illius imago est cœlestis Jerusalem. ibid. a

Prima illius gratia assimilatur gratiæ An-
gelorum. 172. a

Fuit columba Spiritus S. ob gratiam pri-
mordialem. ibid. b

In Marianæ perfectionis comparatione, a-
lij quasi non sunt perfecti. ibid. b

Instar lunæ fulget in nocte. 178. a
 Fuit in ortu suo deducta à Domino in voluntate sua. 181. a
 Ipsam adornavit tota SS. Trinitas. 182. a
 Est imago desumpta ab idea Deitatis. 183. a
 Ipsi ancillantur naturæ geminæ, humana & Angelica, sicut Esther intranti ad Regem duæ famulæ. ibid: b
 Est quodammodò mensura quantitatis DEI. 184. b
 Est speculum Deitatis. 185. b
 Ut fieret mensura Verbi abbreviati, abbreviavit seipsam per humilitatem. 186. a
 In ipsa concluduntur quatuor perfectiones immensitatis Divinæ. ibid: a
 Est cælum empyreum, excedens omnes cæteros cælos. ibid: b
 Sola præ omnibus Adæ posteris spectat ad cæli Dominum. 187. a
 Est nasus Ecclesiæ, attrahens spiritum oris nostri. 421. a
 Indicavit filio defectum vini, & cur. 585. b
 Ad ipsam ablegatur Archangelus Gabriel. 591. b
 Illius resonans Nomen concurret ad resurrectionem Lazari. 598. a

Maria Magdalena.

Ploravit ob JESUM perditum. 493. b
 Rigat prius pedes ejus, ut doceat compassionem, postea abstergit per subventionem. 621. b
 Illius opportunus accessus fuit Phariseo importunus. 834. b
 Non tantum lavit pedes JESU, sed etiam capillis suis terxit. 835. a
 Cum duabus alijs Marijs prævenit Apostolos cum aromatibus, præveniuntur autem ab eis cum martyrio. 840. b
 Solicita cum duabus alijs ob revolvendum lapidem, saltim contingere sepulchrum, & Christo sociari lachrymis contendit. ibid: b
 Illius cum duabus alijs ardens charitas traxit de cælo duos Angelos, qui lapidem revolverunt. 841. a
 Redarguitur à Christo de lachrymis tantquam pro illo tempore importunis. 890. a
 Eidem prohibet Christus tactum sui, nondum missò Spiritu sancto. ibid: b
 Præsumpsit spiritualiter Christi corpus & sanguinem ante institutionem Eucharistiæ. 891. a

Martyr.

Martyres sunt mala Punica Ecclesiæ. 254. b

Matathias.

Illustri zelò idololatrante super aram interimit, ut DEO gratum victimet holocaustum. 883. b
 Maluit vagari in montibus, quam legem prævaricari. ibid: b

Matrimonium. v. Conjugium.

Fortunatum est illius principium, quod inchoat ab oratione. 248. a
 Præcipuum illius elogium est maritorum charitas. 558. b
 Felix est, si nubat sponsa sponso suo tantum in Domino. 567. a
 Ut quis illud tantum in Domino contrahat, ad domum Domini accedat. 568. a
 Ut in ipso sit harmonia, uxor præparatur à DEO. ibid: b
 Est in Domino tantum, quando consortes eadem sorte contentantur. 570. a
 Illius tribulationes non recenset Apostolus, nè nimis reddatur exosum. ibid: a
 Sic marito danda est uxor, sicut porrigitur buccella Eucharistica. 571. a
 Est maxima Crucum in dedicatione Ecclesiæ parieti affixarum. 572. a
 In matrimonio litigioso non reperitur Spiritus DEI. 573. a
 Quod maritus sit dominus uxoris, provenit ex culpa uxoris. 575. a
 Maritus non confidat uxori suæ secreta. ibid: b
 Maritandus confugiat prius ad cordis solitudinem, vacans orationi. 581. a
 Matrimonium pessimum est, quod absque maturiori consilio præcipitur. 582. a

Meditatio.

Meditatio seria judiciorum DEI, summè proficua est. 232. b
 Meditatio futuræ damnationis est animæ peccatrici saluberrima. 234. b

Mel.

Mellis nimia sumptio est virulenta. 4. a
 Mel intoxicatum est blandities meretricis. 821. a
 Excluditur à sacrificio, & cur. 824. b
 Melle dulcius est hoc verbum: remittuntur tibi peccata. 825. a

Mens.

Immoderatè scrutari cupiens DEitatem, excæcatur. 4. a
 Est domus, quam inhabitat per cogitationes suas. 659. a

Meridies.

Est figura peccatoris, quò fervescere requiescit Christus in umbra. 727. a

In Meridie adumbratur requies beatorum. ibid: b
Est triplex, justorum in via, in purgatorio, & in patria. 728. a
Item. 729. a
Secundus ex his melior est primo, & tertius praevalet ambobus. 828. b
Meridiem triplicem recenset David. 729. a
In meridie pascit Christus in anima, quam refrigerat Spiritus sanctus. 742. a

Meritum.

Ut merita nostra discamus occultare, prohibet Christus illuminatis, nè divulgent miraculum. 109. a
Merita nostra abscondita oculis hominum, sunt manus hominis sub pennis sanctorum animalium. 867. b
Merita nostra sepelienda sunt, nè humanis obtutibus observentur. 868. a

S. Michael.

Fuit praecipuus adjutor & protector Synagogæ. 216. b
Non primus bellum intimat, sed bellantem Luciferum debellat. 754. a

Michol.

Salvat Davidem de vita periclitantem. 561. a
Nec genitori proprio adversus conjugem assistit. ibid: b
Ejusdem mirabile stratagema narratur. ibid: b
Contemnit furorem Patris, salvando hostem ejus. 562. a

Miles.

Militis personam repræsentat homo in mundo. 221. a
Militis Christi est bona agere, & mala pati. 896. b

Minister.

Ministrorum DEI pedes debent esse reati. 81. a
Minister fidelis reflexioni suæ emolumentum sui Domini anteponit. 248. b
Ministri DEI fugiunt charitatem simulatam. 929. b

Miraculum.

Nè miraculum pateret, præcepit Elisæus viduæ, ut infusura oleum multiplicandum, prius claudat ostium. 104. b
Miraculum divulgari prohibet Christus illuminatis, & cur. 109. a
Miraculum reputatur, si conjuges non litigent. 588. a

Misericordia.

Misericordia Divina obliviscitur illius, qui obliviscitur Justitiæ DEI. 236. b
Non datur absque justitia. 335. a
Absque misericordia præveniente non datur illuminatio, nec justificatio filiorum Adæ. 338. b
Disponit prius hominem ad cor præparandum. 339. b
Dedit homini bona naturæ, & gratiæ. 345. a
Venit in terram, ut quæ hætenus dedit infinita bona, conferat donum infinitum. ibid: a
Non potuit in cælis gestare cor miserum. ibid: b
Egit in Incarnationis mysterio vulturem. ibid: b
Ut plenè nobis misereatur, assumpsit nostram miseriam. 346. a
Assimilavit se per omnia homini misero. ibid: a
Accepit carnem à Virgine, quam Angelus præbere non poterat. ibid: b
Apprehendit fugitivam humanitatem. 347. a
Adversatur damnatis. 341. b

Mons.

Mons modicus significat naturam humanam in Christo. 113. a
Mons testaceus est superbia. 114. b
Qui ab hoc monte ad lacum flentium descendit, felix est. 115. a
Mons Pardorum est arrogantia hypocritarum. 162. b

Morbus.

Morbus animi difficilius penetratur quàm corporis. 288. b

Mors.

Statim profilijt ad peccatum originale. 143. b
In illius consideratione consistit sapientia prudentum virginum. 448. b
Per mortem mortalis homo fit immortalis. 449. b
Illos, qui occupantur mortis meditatione, vult cælestis Paterfamilias convocari ad nuptias. 450. a
Per mortis meditationem jubetur Abraham egredi de cognatione sua. 451. a
Mortis memoria est saluberrimum peccati antidotum. 452. b
Mors sola est indeclinabilis & implacabilis, & quâvis creaturarum potentiâ validior. 455. b

- Mors, & charitas conveniunt in fortitudine. ibid: b
- Imponunt peccatis finem. 456. a
- Mors caulat transitum de esse ad non esse. ibid: a
- Per mortem transit anima ad statum immortalem. ibid: b
- Mortem sæpè recogitans, mortem superat. 457. a
- Mortis memoria, est de morte victoria. ibid: a
- Mortem sæpè meditati, mors accidit iucunda. ibid: b
- In morte occurrunt duæ portæ, ferrea ducens ad portas inferi, & aurea tendens ad cœlestem patriam. 458. a
- Mors est porta vitrea, quam, qui inspicit, videt viam ad portam auream. ibid: b
- Qui sedent meditates mortem, iusti sunt, ibid: b
- Mors est porta vitrea, ad quam sequitur ad cœlum aurea, ferrea ad infernum. 460. a
- Mortis voluntaria acceleratio est præstantissimum pignus charitatis. 462. b
- Mors est peccatoribus eques pallidus, sed iustis est equus viridis. ibid: b
- Mors corporis est umbra mortis, mors autem animæ est vera mors. 464. a
- In mortis lectulo quæsit spona sponsum, volens obdormire somnò mortis. ibid: a
- Mortis tumulus, est animabus sanctis lectulus. ibid: b
- Mors, iustis est somnus, & exoptata quies. 465. a
- Morte nil sæpiùs videtur, & nil rariùs cogitatur. 466. b
- Si mortis vicinitatem crederent Adæ filij, non tam varias & vanas querimonias effunderent. 467. b
- Nemo se moriturum cogitat, & tamen sedent hodie dùm tot languidi ad piscinam probaticam. ibid: a
- A morte invaditur & enervatur omnis status, & quævis dignitas. 468. a
- Mortis spelunca est asylum in periculis. 469. a
- Mortis necessitatem meditari, non tantùm Christiani, sed cuiusvis rationalis hominis cura est. ibid: b
- Ex morte castina vanus homo pessimè infert delicias. 470. a
- Per mortis memoriam scopatur spiritus. ibid: b
- Mortem præmeditans Paulus, non currit in incertum, 471. a
- Qui ante mortem in meditatione mortis non moritur, currit in incertum. ibid: b
- Mortem vicit Paulus, quia præmeditatus est conflictum mortis. 472. a
- Mors est prævenienda, nè præventi ab illa moriamur inviti. ibid: a
- Qui mortem ante oculos habet, videt lucem in umbra. 473. a
- Mors est impijs terrifica in morte, quia fuit illis exosa in vita. 474. b
- Morti non datur aditus in cœlo. 654. a
- A morte devastantur homines instar foliorum, iusti sursum evolant, impij deorsum cadunt. 737. a
- Mors est pastor reproborum, quia ut mortali placeant Principi, recedunt ab immortali. 751. b

Moyse.

- Cur Moyse in monte Oreb versetur in spendoribus, & in monte Sinai in caligine. 5. a
- Desiderat videre faciem loquentis DEI. 7. b
- Item. 369. a
- Ablegatur ad dorsum, & cur. 252. b
- Accedit ex solitudine ad rubum, id est, ex vita contemplativa ad activam. 313. b
- Nisi per eminentem gradum gratiæ fuisset constitutus DEUS Pharaonis, non potuisset ejus insultus frangere, & sufferre. 341. a
- Dubitat de DEI Misericordia, & ejus prodigioso eventu post tot prodigia. 343. a
- Dubitans, præfigurabat Christi discipulos dubituros. ibid: b
- Propter dubitationem non erumpunt ipsi aquæ ad primum virgæ ictum. 344. a
- In pœnam dubij de misericordia, non intronititur ad terram promissionis. ibid: a
- Transijt, ut videret visionem DEI. 364. b
- Contra inclinationis suæ propensionem perimit hilariter peccatores. 368. b
- Dum alacriter DEI gloriam vindicat, ad Thaboris gloriam videndam præservatur. 369. b
- Allisit parvulos ad petram, dum amorem populi sui commutavit in furem. 370. a
- Illius virgâ percussus bis silex, effudit aquas largissimè. 497. a
- Educatus in aula Regis, fugit ad voluntarium exilium, ubi adeò fuit eruditus. 554. b
- De-

Describens mundi genesim, ab homine
genealogiam orsus est. 555. a
Ipsi in via hospitanti, minatur Angelus
DEI mortem propter conjugem se-
cum assumptam in negotio liberandi
populi. 858. b
Verisimilior causa fuit, quod filios suos
incircumcisos secum adduxerit. 859. a
Nè legem legislator violet, Sephora cir-
cumcidit filios. ibid: b

Mulier.

Nihil æquè desiderat ac libertatem ad
videndum. 19. b
Ornatarum mulierum instar, simulacro-
rum excessum deplorat Psalmista.
214. b
In vestitu vano est idolum. 215. a
Mulier vana turpitudinem suam ornatu
sumptuoso vestit, ut seducat corda ho-
minum. 216. a
Comparatur diabolo. ibid: b
Abutitur mundo muliebri, ut viri effæ-
minentur. 217. a
Mulierum nobilium ornamenta non sunt
pigmenta, sed morum innocentia.
219. b
Mulier illa est felix, in qua confidit cor
viri sui. 569. a
Mulier nubens tantum in Domino, etiam
moribus asperum maritum diligit.
574. a
Mulier inquieta, est doctrix patientiæ.
578. b
Super mulieres nubentes invocabatur à
summo Sacerdote Nomen DEI. 579. a
Mulieres depravant etiam corda filiorum
DEI. ibid: b
Illarum verecundiam risus dedecet.
584. b
Illarum ærumnæ multiplicantur cum
conceptibus. 587. b
Mulier fortis extendit manum suam ad
pauperem, alterâ apprehendit fufum
rectæ intentionis. 715. b
Ad mulierem confugit diabolus, ut Jo-
bum vincat. 795. b
Illarum periculosa conversatio præcipi-
tavit plures in ruinam. 799. b
Ornat se magis in die nuptiali. 865. b

Mundus.

In mundo florentes, plerumque cæci
sunt. 27. b
Est terra Aquilonis, à qua Propheta fu-
giendum præcipit. 98. b
Illius transitoria felicitas in alto residet,

sed facilè dejicitur, & dissipatur.

192. a
Illius regna sunt tabernacula pastorum.
315. b
Illius vicissitudo est valdè admiranda, ex-
altat servos, & deprimit dominos.
447. a
Illius via lata est platea oppidi. 500. a
Illum spernens, quidquid in ipso calcit,
suo subjicit dominio. 653. b
Mundi amatores crucifigunt se, sed non
in cruce Christi Domini. 730. a
Mundus velut meretrix blanditur suis
clientibus amplexibus & osculis. 821. b
Mundi hujus sapientes cadunt, & jacent
in plateis. 896. b
Mundus mare est. 965. b

Musca.

Est symbolum inquietarum & arrogan-
tium cogitationum. 129. b

Myrrha.

Myrrham distillant manus, dum piè ope-
rantes carnem mortificamus. 874. a

N. Nabal.

Dimittit ipsi David injuriam propter A-
bigail uxorem ejus. 562. b
Exprobrat Regi suo vilitatem originis.
ibid: b

Nabuchodonosor.

In illius statera præfiguratur superbia.
112. a
Eruditur à flammis de unitate DEI.
139. a
Distulit executionem pœnæ operibus mi-
sericordiæ. ibid: b
Fuit arcus DEI contra Israëlitas extentus.
140. a
Dum se judicat homines excedere, hu-
manò privatur judicio. ibid: b
Ob feritatem, qua sibi subditos prose-
quebatur, conversus est in feram.

361. a
Illius stultum desiderium suo orbem sub-
jugandi imperio, ab aulicis concorditer approbatur.
622. a
Illi ambitioso assentitur ingens aulico-
rum, & ministrorum copia. 750. b
Illius statuam renuit colere, & adorare
adulescentum trias, & ideo liberatur à
camino ignis. 772. b

Convertitur, & prohibet gravissimè po-
pulis suis blasphemiam. 773. a

Nathanaël.

Laudatur tali præconiò, quali nec Prin-
ceps Apostolorum. 87. a
Ipse

Ipsè & Petrus professi sunt Filium DEI,
primus tamen non assumitur ad Apo-
stolatum, sed secundus. *ibid:* b
Illius innocentia figurabatur in equo al-
bo, fidelem & veracem equitem por-
tante. 88. a
Repræsentavit Adamum spoliante ar-
borem fici. *ibid:* b

Natura.

Natura humana infatuatur per otium. 898. b

Noë.

Extendit manum, ut advolanti columbæ
subveniat, non autem corvo, licet vi-
cinius arcæ appropinquârit. 204. a
Fuit primus concionator. 419. b
Omnigenas in arca patienter sustinebat
æumnas. 420. a
Obtulit sacrificium mundum. *ibid:* a
Ipsè primus plantator vineæ prostermitur
à vino. 531. b
Maledicit nepoti ob crimen Patris. 532. a
Priusquam injungeret servitutem, servus
fuit ob ebrietatem. *ibid:* a

Numerus:

Vigésimus quintus significat legem, tri-
gésimus gratiam. 684. b

O. Obedientia.

Propter hanc virtutem acquirendam, ve-
tabatur esus pomi. 223. b
In illius mercedem promittit DEUS A-
brahæ terram promissionis. 522. b
Obedientia, quam Addo Propheta à DEO
obligatus præstitit, eum efficit condi-
gnum nomine viri DEI. 707. b

Oculus.

Oculum dexterum exigit diabolus ab ho-
mine, non sinistrum. 25. a
Oculus dexter animæ est charitas, sinister
est scientia. *ibid:* a
Oculis principaliter dominatur superbia. 137. b
Oculi sunt luxuriæ specula, 200. b
Oculi mentis sunt avertendi à vanitate
per puram intentionem, 202. b
Duo oculi cordis sunt recta intentio, &
lumen fidei. *ibid:* b
Oculus præ cæteris sensibus duas habet
operationes, videre, & flere. 498. b
Oculus prius videns, quàm lugens, ple-
rumque malè videt, & tardè luget. 499. a

Oculus est animæ insidiator. 506. b

Oleum.

Oleum mendicat, qui laudes hominum
affectat. 206. a

Oleum peccatoris est laus adulatoris.

376. a

Opus bonum.

Opera bona plerumque facienda sunt in
occulto. 105. a
In bono opere placet DEO summè hila-
ritas. 368. a
Sinè bono opere anima est arbor infru-
ctuosa. 588. a
Bona opera sunt acervus tritici, quæ sibi
homo, dum viveret, congeffit. 744. b
Opera nostra debent conflagrare chari-
tatis incendiò. 842. b
Comparantur aromatibus incensis. *ibid:* b
Opera hominum sunt semina eorum,
quorum messem colligunt. 864. a
Opus fructuosissimum est pauperi auxi-
liatricem manum porrigere. *ibid:* b
Opera justorum odoratur DEUS sicut o-
dorem agri pleni. 865. b
Opera nostra bona quamprimùm partu-
riuntur, statim ad DEUM rapiuntur,
ut sint secreta. 867. b
Ut ad benè operandum admoneretur
summus Sacerdos tintinabulorum so-
nò, tot gestavit in sua veste talari, quot
sunt dies anni. 871. a, b
Benè operantis hominis symbolum est
Pinus. *ibid:* b
Opus amore DEI factum, est sacrificium
laudis. 901. b
Opera nostra DEUS vult esse libera. 908. a
Debent fieri ex impulsu Spiritûs sancti. *ibid:* a

Oratio.

Maximè requiritur pro felici electione. 327. b
Facit ascendere montem DEI. *ibid:* b
In electionibus famulatur pro illumina-
nte lampade. 328. b
Oratio electionem dirigens, excusat eli-
gentes, si malus præter opinionem eli-
gatur. 329. a
Orare nos docet Anna orans, ut exaudi-
amur. 546. b
Oratione & fletu magni consilij Angelus
tanquam Jacobi brachijs tenetur. 753. b
Orare in abdito, magis correspondet fi-
dei. 919. b

Orbis.

Est symbolum filiorum Ecclesiæ. 291. b

Osculum.

Osculum oris sponsi petijt Synagoga, sed
reservabatur Ecclesiæ. 247. b

Osti-

Ostium.

Ostium spirituale est pura intentio, 105. a

Otium.

Est DEO summè contrarium. 870. b

Nè otiosa sit sponsa manibus suis, distil-
stillas myrrham, 874. a

Otiosi homines properant ad suam da-
mnationem, 877. a

Otiosus Esau reprobatur. 878. a

Per otium infatuatur natura humana, 898. b

Otio deditus, infatuatur. 899. a

Salomon cessans ab opere, graviter infa-
tuatur. ibid: a

P. Pallium.

Eòdem pallio Christus & diabolus non
possunt operiri. 778. a

Palliò charitatis operitur Christus, &
pallio libidinosi amoris operitur dia-
bolus, ibid: a

Palma.

Est symbolum rectitudinis Justitiæ.
351. a

Panis.

Panis, quò in sudore patientiæ vescimur,
virtutes in præsentì, & gloriam con-
tinet in futuro. 817. b

Paradisus

Ejus descriptio, 17. b

Paradisus ante conditum hominem non
erat paradisus DEI, 242. a

Pardus.

Maculis variegatus, est symbolum hypo-
critæ. 255. b

Parentes.

Heli aliàs in se bonus, propter filiorum
crimina non debite punita, severissi-
mè punitus fuit, 62. b

Item, 437. a

Illorum præcipuum munus est providere
de bona educatione prolium, 855. a

Non punire excessus filiorum, adversatur
naturæ rationali, ibid: b

Passio Christi.

In die anniversaria passionis, & mortis
Dominicæ, accedit excidium Jerosoly-
mæ. 138. a

Pastor.

Pastores mali convertuntur in lupos.
293. a

Pastor malus consumit omnia, ut ovis
manè nihil in veniat. ibid: b

Patientia.

Adumbratur in malis punicis, 254. b

Patienter sustinuit Noë omnigenas in ar-
ca ærumnas, 420. a

Per patientiam bos convertitur in Cheru-
binum, 575. a

Patientiæ doctrix ex muliere inquieta.
578. b

Patientia est optima manu ductrix conju-
gatorum ad salutem, 583. b

Evehit alumnos suos ad summum gloriæ
gradum, 807. b

Vincit tribulationem tanquam leonem
in frigore adversitatum, 810. b

Illius adversarij erigunt ejus triumphum.
ibid: b

Animabat Abrahamum ad spem de filio
suo victimato denuò resuscitando, 812. b

Impatientia est origo nostræ perditionis.
814. a

Patientia constans, est mater justorum.
ibid: a

Fundat spem, quæ non confundit, 817. b

S. Paulus.

Ante conversionem habuit solum ocu-
lum scientiæ sæcularis, 27. a

Adveniente charitatis oculò incepit sci-
re, quæ cœpit ut nesciens interrogare.
ibid: a

Constitutus corpore in carcere, confedit
mente Christo in cœlis, 58. b

Mugiebat in tentationibus, rectissimè ta-
men gradiebatur, 81. a

Ingentes adversitatum cuneos gaudens
tolerat & superat, 373. a

Ut se semper gaudere monstret, non tan-
tùm bis, sed tertio, capite truncatò ex-
filit, ibid: b

Illius anima comparatur equo exultanti.
375. a

Paulus ex Saulo factus, famulatur Chri-
sto in equum portantem Nomen suum, ibid: a

Mortem præmeditans, non currit in in-
certum, 471. a

Octo annis ante mortem consumavit cur-
sum vitæ suæ, quia moriebatur ante
mortem, ibid: b

Præmeditatus conflictum mortis, vincit
mortem, 472. a

Licet summè in DEO confusus, vitat fugæ
periculum mortis, 509. b

Illius scientia erat magna, quia sciebat
satiari & esurire, 524. b

Illius magnæ tribulationes recensentur.
570. b

Post lapsum fit perfectus obediens, DEI
12. E

Post lapsum fit perfectus obediens, DEI
gra-

gratia elevatus.	805. b	Quando Christus cum peccatoribus edebat, manducabat cinerem. ibid: b
<i>Pauperes.</i>		
Pro paupertate vendit Christus regnum suum.	262. b	Illorum dies deficiunt, sicut fumus ex naribus Leviathan. 460. b
Pauperes despecti à sæculi potentibus fulgebunt in aula DEI ut summi Principes.	360. a	Ipsis mors est equus pallidus, sed iustis est equus viridis. 462. b
Sunt JESU fratres in terris.	692. a	Comprehenduntur à morte. 463. b
Ipsis manum auxiliatricem porrigere, est opus fructuosissimum.	864. b	Quando lachrymantur, peccatum de peccato damnatur. 477. b
<i>Pax.</i>		
Duplex non datur, prosperitatis in tempore, & beatitatis in æternitate. 609. b		Præfigurantur in grege porcorum. 481. b
Pacis inimici suspenduntur in statera iustitiæ, ut regnis & ditionibus priventur.	758. b	Ut se à dominio dæmonis liberet, ad stagnum lachrymarum festinet. ibid: b
<i>Peccator.</i>		
Est civitas destructa, non valens pertinere ad cœlestem Jerusalem. 31. a		Debet redire ad infantiam pueri, qui natus est nobis. 485. a
Peccator cæcutiens, palpat parietem luteum vitiorum. 37. a		Per lachrymas charitatis renascitur ex aqua, & Spiritu S. ibid: a
Illius insolentia, nec Adæ vinculis ligari, nec pœnarum funibus se patitur constringi. 93. b		Debet se ipsum deslere, nè ab alijs defleatur. ibid: b
Peccatores comparantur piscibus, & cur. 107. b		Figuratur in deserto. 498. a
Peccator flante DEO à sua facie elongatur. 190. a		Ipsorum conversioni Divina Sapiencia studere dicitur. 540. a
Objicitur ipsis uxor Loth consideranda. 227. b		Agnoscebat veritatem, incomparabiliter gravior est, quàm nesciens eam. 553. a
Abutitur creaturis bonis ad malum. 330. a		Præsentat ipsi DEUS veniam, ut eum excitet ad confidentiam. 601. a
Non pertinet amplius ad DEUM, ut suus. 342. b		Illorum animæ videntur vivere, sed sunt mortuæ. ibid: a
Peccatorum iudices sunt cœlum & terra. 355. a		Illorum animæ sunt ossa arida & disjuncta, quæ solus DEUS Charitas potest coadunare. 602. a
Peccator insensatus iudicat esse osculum Misericordiæ, quod sæpè est flagellum Iustitiæ. 363. a		Imitatur Adamum peccatorem, quem sibi pro suo exemplari proponit. 603. b
Peccator dives, & peccator pauper æquiparantur in pœna, quia assimilantur in culpa. ibid: a		Propinat ipsi gratia DEI vinum & lac, ut se tam senibus, quàm juvenibus favere indicet. ibid: b
Illius gaudium fundatur in peccato. 371. b		Peccatricis animæ sitim aqua oblectationum mundi non sedat, sed magis excitat. 606. b
Peccator conversus fit pes Christi intinctus sanguine. 396. a		Ipsis non expedit blandiri in tribunali. 617. a
Quando peccator ad pœnitentiam persvadetur, mari vectis imponitur. ibid: b		Illorum animæ fuscitantur solò intensæ charitatis clamore. 618. b
Instar turbulenti maris est. 397. a		Interrogandus & examinandus est, an velit verè resipiscere. 619. a
Peccatores recidivi significantur per Balaam. 418. b		Illius Angelus custos est prudens confessorius. ibid: b
Peccator in statu peccati est plenus tenebris. 426. b		Est nutrix illius. ibid: b
Illorum somnus est omninò diversus à sopore iustorum. 444. a		Horret dæmnoem, & horret peccatum, & tamen ei occurrit. 658. b
Habent qualitates arundinis. 452. a		Figuratur in asino. 711. a
		Cum levi pulvere dispergitur. 722. b
		Illis vescitur dæmon, sicut serpens pulveribus. ibid: b
		Illorum viæ etiam inter delicias difficiles sunt. 724. b
		Et in cursu vitæ, & in fine vitæ DEO non placent. ibid: b
		Sunt filij stultorum. 725. a

Sunt filij diaboli imitatione. 726. a
 Sunt stulti & ignobiles. ibid: a
 Ipsi figura est meridies, quò fervescen-
 te requiescit Christus in umbra. 727. a
 Volunt fieri sodales Christi, sed non sunt. ibid: b
 Sunt fenum in tecto, vix prospiciunt, &
 in ictu oculi evanescunt. 730. a
 Comparantur feno ob illius abundantiam
 & multipliciter. 731. a
 Est quercus defluentibus folijs, & infru-
 ctuosa ficus. 742. b
 Illius vera confessio est admirabile opus
 DEI. ibid: b
 Talem pascit DEUS ut ovem reductam.
 780. b
 Cor peccatoris pœnitentis est altare DEI.
 781. a
 Peccator placando DEO, quem offendit,
 offerat tortam panis pro hostia placationis.
 784. b
 Debet versari in continua pœnitentia.
 790. b
 Ipsi sapè DEUS condonat, & diu exspectat,
 ut doceat hominem homini ignoscere.
 811. b
 Non habet odorem Christi, aut bonæ famæ.
 819. a
 Illius cor non debet effundi coram DEO
 instar olei, de quo semper aliquid manet
 in vase. ibid: a
 Non recensens fideliter peccata sua, invisceratur,
 ut vix amplius valeat curari. 820. a
 Comparatur aspidi obduranti utramque
 aurem. ibid: b
 Designatur per Lazarum, ad jussu DEI
 foras venientem. ibid: b
 Debet effundere peccata sua sicut aquam,
 non sicut mel, cujus dulcedo in vase remanet.
 822. a
 Non est nimis leniter corrigendus, &
 cur. 826. a
 Excipitur genibus detestandis, quando
 consentit in malum. ibid: b
 Lactatur velut uberibus, dum sibi complacet
 in delicto. ibid: b
 Fovetur, ut crescat, quando per consuetudinem
 pravam firmatur, ut vigeat. 827. b
 Nec in verberare dolet, nec attractus sentit.
 828. a
 Conetur se ad instar aquilæ renovantis
 lachrymarum fonti immergere. 829. a
 Erudit & monet ipsum Christi facies serio
 inspecta. 851. b
 Via peccatorum, est via aspera. 863. a

Fingunt se amicos Ecclesiæ. 979. a

Peccatum.

Est mors animæ. 112. a
 Peccata majora, sunt tardius credenda,
 sed maturius punienda. 226. a
 Est mater reprobi, quâ generatur ad mortem.
 362. a
 Illius saluberrimum antidotum est mortis
 memoria. 452. b
 Imponunt ipsi finem mors & charitas. 456. a
 Perit per confessionem, sicut fluit cera. 478. b
 Illius occasio si non comburit, saltèm inflamat.
 507. b
 Illorum confessio est hora tertia matutina
 in die gratiæ. 546. a
 Illius gravedinem nullum onus adæquat. 595. a
 Pro illius offensa nulla creatura potuit
 adæquatè satisfacere, ideò DEUS satisfecit.
 ibid: b
 Per peccatum originale fuit homo derelictus
 à patre & matre sua. 673. a
 Est hamus, quò devorato necatur illius anima.
 733. a
 Post peccatum plangat anima, sicut sponsa
 sponsum amissum. 794. b
 Illorum renovatio per delectabilem recordationem
 est corruptio cicatricum. 822. b
 Qui illorum cum delectabili consensu recordantur,
 æmulantur Israelitas. 823. b
 Peccatum filiorum Heli excitat terribilem
 stragem in populo. 860. a
 Induxit captivitatem arcæ, & mortem patris
 eorum. ibid: a
 Ruinavit totam prosapiam posteritatis. ibid: b
 Peccata nostra sunt murus inter DEUM, &
 hominem. 898. b

Pelagius.

Condemnat prævenientem misericordiam,
 malè intelligens præparationem cordis
 ab homine faciendam. 339. a

Periculum.

In hoc mundo nullus est locus sine periculo.
 367. b
 Nè se periculo peccati exponat Abraham,
 uxorem nomine sororis nuncupat. 509. a
 Ut nos Christus doceat declinare periculum,
 fugit Herodem & Judæam. ibid: a
 Non vitare periculum, cum possit fieri,
 est tentare DEUM. ibid: b

Qui

Qui periculum peccandi prudenter declinant, sunt verè felices. 509. b
Periculum ingens est memoria prætorum scelerum, tentans ad delectationem 823. a

Perseverantia.

Perseverantia in bono, est tunica talaris. 464. b

Pestis.

Per pestem abripiuntur animæ à corporibus sinè spatio pœnitentiæ. 735. a

Pestis tempore, gladius DEI ferit usque ad animam. 736. a

Pestiferi nanciscuntur occasionem magnorum meritorum. 745. a

In peste vult cœlum mortis falcem agitari, ut colligatur messis sanctarum animarum. ibid: a

Qui tempore pestis in animarum obsequium se exponunt, illorum fors est valdè felix. 746. a

S. Petrus.

Petrus & Nathanaël professi sunt Filium DEI, primus tamen tantum assumitur ad Apostolatam, non secundus. 87. a
Præfertur Petrus piscator legisperito. 88. a

Petri oculos illuminat Christi interitus, faciens eos plangere. 488. a

Seduxit ipsum ostiaria in domo Principis. 490. b

In tertia negatione incepit lachrymari, quia tunc cum JESUS respiciebat. 491. b

Petri gallum, fuisse Angelum, autumat profundus Origenes. ibid: a

Illius lachrymæ non aliam habuerunt originem, quàm oculum JESU. ibid: b

Illius culpa fuit minor, quàm Adæ, & citius remissa. ibid: b

Rebaptizatur in lachrymis suis. 492. a

Non contentus lachrymis suis, egressus est à loco suæ prævaricationis. 501. a

Egressus est, ut liberius plangeret. ibid: a

Fugit ad quandam speluncam, ibique peccatum suum deflevit. ibid: b

Hâc fugâ intendit declinare occasionem peccandi. ibid: b

Ipse continuat luctum, David eum alternat. 502. a

Dicitur beatus ob honorem Sacerdotij. 892. b

Illius navim rejecit Christus, quia rejecit navim Moyse, offensus incredulitate Judæorum. 903. a

Illum rogavit Christus reducere navim à terra, ut discat præcipere & præsidere. ibid: b

Pharao.

Non vult scire Creatorem suum. 124. b
Illius superbia punitur vespis & ranis. 125. a

Puniunt ipsum minutissima animalia, ut confundant. ibid: b

Repræsentabat Luciferum, jugo gravi peccatores mancipantem. 482. a

Illius currus sunt prava desideria mentis. ibid: b

Nescit DEUM, sed plagis visitatus, Eum mox recognoscit. 769. b

Illius maxima crudelitas erat occidere masculos Israël non dum natos. 902. a

Illius barbariem adversus Israël DEUS dissimulat, nè discerent Reges & Principes subditis inferre violentiam. ibid: a

DEUS illum non statim perimit, sed multis plagis à suo furore divertit. 903. a

Fuit insignis hypocrita, ore verax, opere mendax. 926. b

Phenenna.

Insinuat Synagogam, Anna Ecclesiam. 271. a

In pariendo prima, Anna sterili postponitur in amore. ibid: b

Phinees.

Perimens Hebræum cum Madianitide ob interdictum conjugium, adipiscitur perenne sacerdotium. 884. a

Fit zelosus locumtenens DEI. ibid: a

Pictura.

Pictura lasciva est summè perniciofa. 8. b

Pilatus.

Propter respectum, quem habuit ad amicitiam Cæsaris, præcipitatus est in interitum. 439. a

Pinus.

Est symbolum hominis benè operantis. 871. b

Pœnitens.

Pœnitens ille felix est, qui à monte superbiæ ad lacum fletuum descendit. 115. a

Illorum gemitus est semper ante oculos DEI. 483. b

Nocte dieque pascitur lachrymis. ibid: b

Post lapsum assumit genas turturis. 487. a

Pœnitens anima obtinuit à sponso monilia pro collo, ut suam redimat libertatem. ibid: b

Pœnitenti debet à suo directore svaderi triplex aqua. 604. b

Ar-

Arripienda est ipsi triplex fuga. 607. a
 Pœnitens, & Christo compatiens anima,
 est cythara ad Moab. 719. b
 Pœnitentis cor est altare DEI. 781. a
 Pœnitens anima sicut iustitiam, quæ prius
 hausit iniquitatem sicut aquam. ibid: b
 Recipitur à DEO sibi obviante sicut filius
 prodigus à Patre suo. 783. a
 Illius lachrymæ delent sententiam of-
 fensi Judicis. 784. a
 Debet confiteri adversum se, non adver-
 sùs DEUM. 790. a
 Illorum vestitus est saccus aut cilicium. 791. b
 Dum pœnitet hominem sui peccati, DE-
 UM quodammodò pœnitentem facit. 802. b
 Pœnitens est botrus Cypri, qui Christo
 pendenti in cruce ac sitiienti locò fellis
 & aceti præsentatur. ibid: b
 Pœnitens anima est fons hœdi, in quo to-
 ta convertitur in agnum ex lupo. 803. b
 Verè pœnitens rugit inter lachrymas, si-
 cut aquæ exundantes cum imperu. 825. b
 Comparatur Anæ, qui reperit aquam in
 solitudine. 832. a

Pœnitentia.

Debet continuari, ut in suis lachrymis sit
 fœcunda. 500. b
 Nescit terræ delicias, nec stertit in molli
 lectulo quieta. 607. b
 Ut ad pœnitentiam properet homo, DE-
 US punire differt. 747. a
 Pœnitentiæ laboribus vacare, est in nuda
 humo recumbere, & econtra. 777. b
 Pœnitentiæ saccus etiam pecudibus im-
 positus, movet intuentem misericor-
 diam ad miserendum. 782. a
 Pœnitentiam anhelans, æmulatur Axam
 sedentem super asinam, & imploran-
 tem duplex irriguum à Caleb patre
 suo. ibid: b
 Ut ad pœnitentiam alliciat DEUS ani-
 mam peccatricem, non dedignatur il-
 lam appellare filiam DEI. 790. a
 Propter hanc eandem rationem vestitus
 fuit sacco cilicinò. 792. a
 Indumentò sacci placat Rex Ninivitarum
 DEUM. 795. a
 Pœnitentia mirabilis Davidis describitur. 801. a, b

Porta.

Portæ, per quas ingrediuntur subditi ad

templum DEI, sunt illorum Præ-
 lati. 312. a
 Portæ Israël corruerunt, quando Judæi
 Christum, qui ostium est, dejecerunt. 379. a
 Portæ Sion sunt boni prædicatores, mali
 autem sunt portæ inferi. 381. b
 Portæ inferi non prævalentes contra Ec-
 clesiam, sunt hyocritæ. ibid: b

Praga.

Pragensis Civitas habet fenestras & por-
 tas versùs orientem ex alto. 740. a
 Pragenses per pestem avvocati, erant vel
 innocentes, vel pœnitentes. ibid: b

Prædicator.

Per prædicatores exiit anima pompæ
 sæculari. 210. a
 Prædicatores boni sunt portæ Sion, mali
 autem sunt portæ inferi. 381. b
 Auditori mentes comparantur chordis,
 quæ diversimodè tangi debent. 382. b
 Prædicatores vani sunt fistulæ æræ, so-
 lum auditum delectantes. 383. a
 Sunt cymbala tinnientia, non aurea tinti-
 nabula. ibid: b
 Imitantur ariolum Balaam, non obedien-
 tem voci DEI ab asina correctum. 384. a
 Prædicatores nugaces exponuntur gra-
 vissimo periculo. 386. a
 Spiritus sanctus in igne super Apostolo-
 rum vertices sedit, ut igneos efficiat
 prædicatores. ibid: a
 Prædicatoris vox sit vox tubæ terrentis,
 & ad conflictum provocantis. ibid: a
 Debet transcendere omnia terrena. 387. a
 Debet prius agere speculatorem in si-
 lentio, quàm concionari in publico. ibid: b
 Ante prædicationem præcedat quietum
 studium cum labore. 388. a
 Illius oculi debent esse sicut columba re-
 sidens super fluentia scripturarum. 390. a
 Totus sacræ Scripturæ vacet. ibid: b
 Ad prædicandum non sufficit sola probi-
 tas sinè literis. 391. a
 Illius verba sunt sagittæ. 392. a
 Illius scientia debet oriri à Scriptura, &
 SS. Patribus. 393. a
 Prædicatores indocti comparantur con-
 tritis vectibus. 394. a
 Ab illius mente nititur diabolus tollere
 literas. 394. b
 De-

Index

Una

Uni tantum fidens consiliario, multis exponitur periculis. 633. a
Imago boni ubique erigitur, & conservatur, mali proteritur & devastatur. 675. a

Dicuntur sodales DEI. 727. a
Nè discerent inferre violentiam subditis suis, dissimulat DEUS barbariem Pharaonis. 902. b

Providentia DEI.

Ordinavit priorum tabularum legis con-
fractionem, ut fierent secundæ. 174. b
Fædo interdum corpori perpulchram
infundit animam. 218. b

Prudentia.

Figurabatur in Phison, qui fluit juxta au-
rum optimum. 18. a

Pulvis.

Quòd homo in pulverem revertetur, non
creditur, sed videtur; quòd autem pul-
vis sit, credi debet. 449. a

Reversio hominis in pulverem, est effe-
ctus Divinæ Misericordiæ. ibid: a
DEUS non statim redegit hominem in
pulverem, sed redigendum prædixit.
ibid: b

Per pulverem mortis, mortalis homo fit
immortalis. ibid: b

Homini non minus prodest meditari,
quòd sit pulvis, ac quòd erit pulvis.
453. a

Pulveri à venti flamine agitato compara-
tur hominis vita. ibid: b

Duæ statuæ sunt in pulverem redactæ, i-
mago somniantis Nabuchodonosoris,
& Goliæ, sed utrumque pulverisavit
manus DEI. 454. b

Tam caput aureum, quàm pectus argen-
teum, & crura ærea cum tibijs ferreis
in terrenum pulverem conterebantur.
455. a

Purgatorium.

Purgatorij animæ sunt animæ parvulo-
rum fementes. 832. b

Anhelant totò desiderio ad sinum Abra-
hæ. 833. a

Sitiunt unicam stillam de sanguine JESU
pro refrigerio suorum tormentorum.
ibid: b

Pro illis justus non tantum plangat, eis
cumpatiendo, sed etiam pedes Domi-
ni, tergat eis meritorijs operibus sub-
veniundo. 835. a

Qui illarum levamini intendit, JESU pe-
des suis capillis tergit. ibid: b

Corpus jejunantis, attrahit illas ad instar
ligni aridi. 837. a

Eripiuntur jejuniò. ibid: b

Qui illis requiem quærit, exhibet se Re-
gem 838. a

Spelunca duplex, in qua requiescunt, sunt
operationes vitæ activæ, & exercitium
contemplativæ. ibid: d

Demerguntur in abyssu cruciatuum.
839. a

Sunt fratres Christi. 840. a

Qui ipsis succurrit, indigo JESU subve-
nit. ibid: a

Inter purgatorium & infernum hæc est
differentia, quòd infernus sit terra ob-
livionis. 842. a

Debent ipsas afflare opera misericordiæ
tanquam fumus aromatum. 843. a

Illarum firmamentum in terra est panis
Eucharisticus. ibid: b

Pro ipsis optima satisfactio est Missæ sa-
crificium. 844. a

Desiderant saturari de carne Christi.
845. a

Hæc saturati, evolant de tenebris ad lu-
men indefectibile beatæ æternitatis.
ibid: b

Q. Quadruplex.

Quadruplex vinum justorum sunt qua-
tuor sensus S. Scripturæ. 535. b

Quadruplex est hominum ætas. 848. a

Quatuor.

Per 4. animalia Ezechielis præfiguraban-
tur 4. Evangelistæ. 56. a

Item. 353. a

Quatuor Reges singulari mysteriò offerre
munera describuntur. 246. b

Quatuor terræ plagis adumbrantur 4.
status hominum in mundo. 947. a

Quercus.

Est symbolum Crucis. 366. a

Item. 632. b

R. Rachel.

Non suos, sed Lia filios innocenter occi-
sos deslevit. 745. b

Fuit typus Ecclesiæ. ibid: b

Illius lachrymas expressit sancta invidia.
ibid: b

Rahab.

Ut sola viveret, appendit coccineum fu-
niculum in fenestra, & salvata est per
illum. 166. b

Rebecca.

Tegebat velamine faciem, & cur. 211. a
Imi-

Imitabatur Domini hospitalitatē, peregrino Abrahæ servo potū præbens. 248. a
Repræsentabat Ecclesiam justificatam.

250. a

Apprehendit lubens iter versùs Isaaci patriam. ibid: b
Prævidit Ecclesiam non morientem, & cur, 286. a
Obtulit priùs ad bibendum puero, postea camelis, 389. b
Eligitur in sponsam Isaaci. 908. a
Fuit conformis moribus Abrahæ. ibid: b
Sterilis portat gentes in utero. 473. a
Dolet se concepisse fœtum ob illius insolentiam magnam. ibid: b

Reprobi.

Reprobatur comparantur aristis. 193. a
Est arbor bis mortua, æternū interiens in morte secunda. 362. b
Illorum multitudo est corpus diaboli in equo rufo præfiguratum. 917. a

Respectus humanus.

Ad amicitiam Cæsaris habitus, præcipitavit eum in interitum. 439. a
Corrumpit sæpè confessarios. 611. b

Respublica.

Illius summa laus est, si præficiat dignos rectores. 309. a

Resurrectio Christi.

Ut illius fides roboretur in Apostolis, Lazarus resuscitatur. 597. b
Resurrectionis suæ veræ signum est manducare resuscitatum. 921. b

Rex.

Quatuor Reges singulari mysterio describuntur offerre munera. 246. b
Interdicitur ipsis vini nimietas, & cur. 551. a
Rex impius est ingens malum. 756. a
Est tantūm tanquam Rex, quia verus debet exercere æquitatem. 757. a
Illorum munus est belligerare, sed bellō iustō. ibid: a
Illorum est post peccatum pœnitere. 794. b
Jubentur amplecti Christum, sed patientem, & pro nobis pœnitentem. 798. b
Erudiuntur à Davide. ibid: b
Regem se exhibet, qui animabus purgatorij requiem quærit. 838. a
Reges abscondent se in petris in die extremi iudicij. 948. a

Rhamnus.

Rejecta vite præeligitur ob privilegium conjunctionis. 322. a

Electus à Cedro in Regem, comminatur electori suo interitum. 333. b

Rhinoceros.

Illius ferocia mortem præelegit captivitati. 95. a

Risus.

Risit Abraham, dum generandum in senectute filium audivit. 377. b
Dedecet fœminæ verecundiam. 584. b
Si est inanis, facit videntem à via DEI deviare. 585. a
Risum declinabat Job, & cur. 617. b

Roboam.

Credens adulatoribus, perdit fermè totum regnum. 603. a

Ruben.

Est figura eorum Religiosorum, qui per vanam gloriam violant thalamum Patris. 100. a
In ipso primogenito delineatur malitia clericalis. ibid: b

S. Sabbathum.

Sabbatho præ cæteris diebus creationis benedicitur, quia in illa nullum opus exercebatur. 875. a

Sacerdos.

Adorant hodie in vitijs suis idola gentium. 46. a
Diligentes mundi prosperitatem adorant Adonidem. ibid: b
Illorum obligatio est pascere populum Verbō DEI. 50. a
Est in ordine gratiæ miraculum, in ordine naturæ prodigium. ibid: b
Efficit ex hominibus Deos per participationem Deitatis. 51. a
Illi præ alijs conceditur introitus ad potentias DEI. ibid: a
Illius munus est solius justitiæ DEI meminisse. ibid: b
Debetur ei ascensus in montem Sion. 52. a
Est nasus Ecclesiæ, discernens odorem à fœtore. ibid: b
Debet esse turris exstructa contra diabolum, sed fabricata in Libano. 53. a
Debet esse lux splendens & lucens in die. ibid: b
Non soli, qui vapores attrahit, sed puræ luci comparatur. ibid: b
Ipsum eligit DEUS quidem in mundo, sed de mundo. 54. a
Est à se ipso caligo tenebrosa, sed lux in DEO. ibid: a

Rerum notabilium.

In illius anima nil, debet reperiri præter diem.	55. a	Debet esse omnibus sanctior, sicut est omnibus sublimior.	90. b
Sunt Ecclesiæ oculi & lumina.	ibid: a	Illorum specula sunt præcepta DEI.	91. a
Lucet instar lucernæ in sacrificio.	ibid: b	Illorum lavacrum est compunctio cordis.	92. a
Est genuina Christi facies.	57. a	Illius labia & vitta, & tuba sunt.	413. a
Illius anima est currus DEI.	ibid: a	Sedet in terra propria, si voluptates mundi sectatur, in aliena, si consanguineos & nepotes ditat.	432. a
In illo debent 4. virtutes Cardinales adunari.	ibid: b	Summus Sacerdos gestavit in veste talari tot tintinabula, quot sunt dies anni, & cur.	871. a, b
Debet eminere ut aquila.	58. a	Illius ministerium exigit munditiam puritatis angelicæ.	879. b
Debet esse sine cura temporalium.	58. a	Vi sui muneris est iudex populi.	ibid: b
Illius gesta & dicta sunt petra aquilarum.	ibid: b	In lege veteri attribuebatur ei armus cum pectusculo, & cur.	880. b
Sunt pedes Christi, quibus venit ad animas.	61. a	Definit esse homo.	ibid: b
Solus ille dignè ad aram Domini ministrat, qui comparet vocatus ut Aaron.	63. b	Debet induere justitiam pro tunica talari.	ibid: b
Illius munus est offerre sacrificia pro peccatis.	64. a	Pro ipso non sufficit quæcunque cordis custodia, sed omnis requiritur.	882. a
Debet esse amygdalum, quod nutrit fructu, & sanat oleo.	67. a	Non suam tantum, sed etiam populi salutem curet orando, & deprecando.	ibid: b
Debet portare virgam Amygdalinam, id est, Christum.	ibid: b	Pro DEI & templi juribus militem agere non erubescat.	883. a
Propria illorum hæreditas sunt sacra Biblia.	75. a	Ut discant fugere voluptatem, Samuel interimit deliciosum Agag.	885. a
Ut discant cōtemptum gloriæ humanæ, inferuntur mala punica in Aaronis veste.	76. a	In veteri Testamento fuerunt Angeli.	887. a
Si est malus, degenerat ex jumento Christi in onagrum solitudinis.	78. a	Debet solos DEI inimicos persequi.	ibid: b
Fit ex Filio DEI filius mulieris.	ibid: a	Vi suæ dignitatis debet esse ad bella doctissimus.	889. a
Ob feritatem, feris aggregandus est.	ibid: b	Illius cor est quotidianus lectus Christi Eucharistici.	ibid: a
Est seductor, non pastor populi.	79. a	In veteri Testamento portabat Nomen DEI supra caput, & cur.	ibid: b
Si boni, sunt principaliora membra corporis mystici.	ibid: a	Cur elevent S. Hostiam genu flexi.	890. a
Sunt vaccæ, bajulantes arcam Domini.	ibid: b	Illorum manibus tradit se totum Christus Eucharisticus.	891. a
Conjuncti crucifixo, sunt vaccæ junctæ planstro.	80. a	Illius digitus tinctus Christi sanguine lambitur ab angelis, estque clavis referans paradysum.	ibid: a
Procedunt ad domum solis.	ibid: a		
Nec debet ad dextram, nec ad sinistram inclinare.	ibid: a		
Si est malus, ingreditur duobus vijs.	ibid: a		
Mugit, qui carnem & sanguinem dimittere nescit.	ibid: b		
Cadunt cum Heli, & moriuntur juxta ostium, id est, Christum.	83. b		
Si sunt mali, æmulantur rebelles angelos.	84. b		
Illius cor debet esse domicilium, in quo Christus reclinet caput suum.	86. b		
Præjudicat illi etiam minima peccati umbra.	88. b		
Si est amator divitiarum sæculi, indignus est sacerdotalis dignitatis caractere.	89. a		

Sacrificium.

Missæ est optima satisfactio pro animabus purgatorij.	844. a
Si non est voluntarium, despicit illud DEUS.	900. a
Sacrificium laudis est opus voluntarium amore DEI factum.	901. b

Salus.

Post salutem proprii individui oportet levare manus ad DEUM pro aliena.	832. a
---	--------

Salomon.

In illius templo excludebantur picturæ. 9. a
 Illius thronus stipatur leonibus & bobus, & cur. 36. b
 Miratur viam diaboli tentatoris, viam hominum in sæculo fluctuantium. 860. b
 Nequit capere viam adolescentis ob ejus discrimina. 861. a
 Illius sapientia fuit ex eo singularis, quia fuit sapientia adolescentis. ibid. a
 Occupatus templi & regię fabricæ est sapientissimus, cessans ab opere, infatuatur. 899. a

Samaritana.

Non præsentat Christo aquam, sed hydriam dimittit. 249. b
 Repræsentabat Ecclesiam justificandam. 250. a

Samson.

Toleravit patienter ærumnas captivitatis suæ, quamdiu hostes non gloribantur in victoria sua. 732. a
 Fuit figura Christi, non potuit sustinere Philisthæorum gloriationem in malitia. ibid. b

Samuel.

Interimit manu suâ Regem Agag. 440. a
 Item. 885. a
 Immolatur DEO à matre cum vitulis. 853. a
 Immolat DEO victimam in Agag, ideò eum concidit frustatim. 885. b

Sandti.

Sunt scintillæ incinerantes corda peccatorum. 451. b
 Habent proprietates scintillarum. 452. a
 Voce Judicis deponunt alas cum quatuor Ezechielis animalibus. 962. b

Sapientia.

Est ipsi exosa inanis garrulitatis. 33. a
 Non reperitur in anima voluptatibus dedita. 34. a
 Est sal, quò aspergitur anima, nè in delicijs computrescat. 34. b
 Acquiritur vigilantia & labore. 36. a
 Sapere volentem, oportet accedere ad DEUM. 38. a
 Aspergitur hyssopo. 39. a
 Assimilatur stellæ, non lunæ. 40. b
 Superat invidiam humanitate. 41. b
 Sedens in cathedra, agnoscit vermiculum. 42. a

Est discipulus humilitatis. ibid. b
 Interfuit cœlorum creationi. 307. b
 Sapientia prudentum virginum consistit in prævia consideratione mortis. 448. b
 Sapientes hujus mundi cadunt, & jacent in plateis. 896. b

Sara.

Contempta, provocat Abraham ad DEI judicium. 28. a
 Significat charitatem. ibid. a
 Ridens reprehenditur ut incredula. 377. b
 Pro vita mariti vitam suam periclitari dissimulavit. 559. b
 Restitisset Abraham immolanti filium, si illud rescivisset. 577. b

Saul.

Quamdiu in oculis suis parvulus, tamdiu salvus. 121. a
 Ipsum esse filium gemini comprobatur superbia. ibid. b
 Prævidebat quid Divinum in Davide postulante configere cum Golia. 299. b
 Ipso ex DEI corde evictò, elegit sibi DEUS virum concordem. 303. a
 Electus & inauguratus adhuc in Galgala ducitur, ut coram Domino confirmetur. 327. a
 Ploravit infructuosè ob carnis teneritudinem. 492. b
 Cruciatur à spiritu DEI malo, DEI dicitur ob dispositionem punientis DEI, malus ob suam perversam voluntatem. 697. a
 Illius reprobationem præfigurabat lentacula olei modica super eum effusa. 852. b
 Fuit filius Cis, quod nomen vertitur durus, hinc filius patrisabat. 958. b
 Ex ipsius oculis expressit vox Judicis lachrymas. 959. a
 Incutitur ipsi timor & tremor mentione futuræ condemnationis. ibid. b

Saulus.

Sagittatus à Christo, in corde cadit ante eum. 393. a
 Ex equo dejectus, surrexit ad voluntatem DEI. 804. b

Scientia.

Adepta post lapsum ab Adamo, fuit ei in ruinam. 21. a
 Absque charitate plus obest quàm prodest. 22. a
 Scientes, & non operantes rejiciuntur à DEO. 23. a
 Ut

Ut acquiratur scientia DEI, debet enervari fortitudo carnis. 24. a

Scientiæ justorum sunt 4. conditiones. 25. a

Quæ adversatur charitati, instar insulantis ancillæ est ejicienda. 28. b

Scientia sanctorum habitat in domo lucis. 35. a

Declinat mollitiem otij, & delectat se labore. ibid: b

Felix scientia, quæ in risu derisionem agnovit. 584. b

S. Scriptura.

Est liber clausus sigillis septem. 74. b

Illius quatuor sensus, sunt quadruplex vinum justorum. 535. b

Senex.

Primus in S. Scriptura appellatur Abraham. 249. b

Senibus debetur prima sedes & primum Verbum. 433. b

Ut quis verè sit senex, senium vitæ, morum senio conjungi debet. 434. a

Senex in annis, & non in moribus, turbat musicam suâ discordantiâ. ibid: b

Sensus.

Custodiendi sunt, nè peccatum in mentem irrepit. 659. a

Ex illorum incuria David graviter labitur. 799. b

Seraphim.

Stant coram throno DEI, ut confundant Luciferum sedere ambientem. 11. a

Expandunt alas suas, ut nobis succurrant. ibid: b

Exhibent hoc velamine incomprehensibilitatem DEI. 12. a

Extendunt alas suas tanquam umbraculum protectionis. ibid: b

Serpens.

In pœnam curiositatis hominibus persvasæ, super ventrem ambulare jubetur. 225. b

Mulierem ad Deitatis consortium elevare spondens, ab ea conculcatur. 332. b

Servitus.

Servo celeriter redeundum est expletò Heri sui obsequio. 249. a

Servitus est duplex, una cœlum capit, altera perdit. 445. a

Servus adumbratur in parvulorum schemate. 475. b

Servitus fuit maledictio temporalis. 532. a

Turpis servitus est ebrietas. ibid: b

Non erat servitus ante ebrietatem. 533. a

Servi DEI stant, servi hominum jacent. 895. a

Sichar.

Civitas Samariæ custodia dicitur, captivam à diabolo animam representans. 480. a

Silentium.

Taciturnitas semper præcedat loquelam. 388. b

Si muta fuisset Eva in paradiso, Adam non periisset. 527. a

Junxit verba officiosa ad persuadendum. ibid: a

Silentium confundit consilia diaboli, nam Chusai, qui vertitur silentium, confudit consilia Achitophelis. 862. b

Simeon.

Illius principale præconium fuit, fuisse timoratum. 955. b

Timuit, quia Spiritus S. fuit in eo. 956. a

Simon.

Simon, id est obedientia, erat primus Christi prædicatoris pedissequus. 408. b

Sisara.

Fugitivus è bello, imprudenter se committit mulieri. 153. a

Sodoma.

Est leve prostibulum. 134. b

Arguitur de superbia, non de luxuria. 135. b

Illius peccata implorârunt cœlitus validò clamore vindictam. 811. a

Sol.

Sol & luna sunt condito, ut sint in signa præsignantia judicium extremum. 964. a

Solem mundi fecit Sol Justitiæ. ibid: a

Solem suspiciens, judicium, quod designat, recordare. ibid: b

Solitudo.

Ex solitudine accedit Moyses ad rubum. 313. b

Nec ipsa solitudo in hoc mundo sinè periculo est. 367. b

Ad desertum fugit S.P. N. Elias, ut fugiat periculum peccati. 519. b

In eremo populus nullò morbo laborabat. 525. a

In plateis non propinatur illud vinum, quod de Christo ut vite exprimitur. 528. b

Ex solitudine claustrali tristatur demon.

704. a

Speculum.

Specula Sacerdotum sunt præcepta DEI.

91. a

Speculum humanæ mentis est lex DEI.

ibid: b

Spes.

Spem gaudentem pro omni calamitate opportunam exigit Apostolus à Christi imitatoribus.

365. b

Spes Crucis dat in se confidentibus fructum abundantiam.

366. b

Spiritus S.

Cum donis suis est facies oculorum.

35. b

Volitabat super aquas, non in aquis.

107. b

In igne super Apostolorum vertices sedet, & cur.

386. a

A Spiritu S. debuit prius aqua sanctificari, antequam sanctificaret in baptismo.

427. a

Illius vinum est ros suæ gratiæ.

528. a

Ab ipso afflante efflatur mors ab anima.

602. b

Inflatur Apostolorum cordibus ante ascensionem Christi, & cur.

613. b

Est nutritius iustorum.

614. a

Eliminavit timorem à cordibus Apostolorum, ut liberè redarguerent peccatores.

615. a

Est fluuius aquæ vivæ, dimanans à sede DEI, & Agni, id est, Patris & Filij.

787. a

Est fluuius Pacis.

ibid: b

Illius gratia associat se nostris lachrymis.

831. a

Est Auster, excitans in corde imbrem lachrymarum.

ibid: b

Sponsus, & Sponsa.

Sponsæ facies est fides, sed viva in operibus.

13. b

Sponsus ostendit faciem suam in Incarnatione,

14. a

Sponsæ faciem exigit DEUS videre, & cur.

ibid: b

Sponsus amorosè conqueritur de sponsæ vulnere per oculum inflicto.

26. a

Sponsi læva sanat sponsam in via, dextera eam beatificat in patria.

73. a

Sponsi læva est fides, dextera beatitudo.

ibid: a

Sponsi læva sunt bona viæ, dextera sunt bona patriæ.

ibid: b

Sponsæ hortulus bis clauditur, ut obsere-

tur diabolo, & referetur Christo.

145. a

Illius pulchritudo comparatur Jerusalem:

209. a

Inquirens sponsum, à custodibus Solymæ invaditur, & palliò spoliatur,

210. a

Aufertur ipsi pallium, ut sublatò vanitatis fucò possit intrare cælum.

211. a

Sponsus sub caput sponsæ ponit sinistram, supra caput dexteram.

215. a

Sponsa Christi non fuit Synagoga, sed Ecclesia Catholica,

243. a

Sponsa Christi debet oriri ex Mesopotamia inter Euphratem Baptismi, & tygridem pœnitentiæ situata.

246. a

Sponsa non se ipsam suscitavit, sed lapsa resuscitabatur à sponso.

268. b

Priusquam deduceret sponsus Ecclesiam ad cubiculum, introduxit eam ad cellam vinariam, ut ordinet in ea charitatem.

279. a

Sponsa sponsum ab hoc sumè commendat, quòd sit electus ex millibus.

326. b

Quæsit sponsum, sed frustra, quia latebat in montibus.

462. b

Sponsi sciant, quòd cruci desponsentur, dum connubiali vinculo connectuntur.

581. b

In sponsam sumatur virgo, non vidua, in sensu tamen morali sumpta.

592. a

Sponsa correpta & objurgata, dicit se à sole decoloratam.

615. a

Dum comparatur Divino equitatu, assimilatur Angelis.

648. b

Commendatur à decem membris, in quibus explicatur decalogus.

661. a

Sponsa sponsi sanguinem, choris & castris conjungendis se applicat.

716. a

Sponsa cœlestis malè quæritur in carnis voluptate.

741. a

Item in nocte temporalium.

ibid: a

Illius quietus lectulus est bona conscientia.

ibid: b

Sponsa, dum jugo Christi collum submittit, candorem acquirit.

809. a

Sponsa cœlestis Sponsi laudata fugit.

869. b

Sponsus post parietem nostrum, est Christus incarnatus.

897. b

S. Stephanus.

In prælio suo habet DEUM adstantem.

373. a

Fuit primus piscis ascendens de aqua, & hamò captus à Petro.

399. b

Stultus.

Stultitia delineatur in naribus.

95. b

Stul-

Stultorum filij vocantur, qui æternis ter-
rena præponunt. 512. b

Superbia.

Omnis superbus, dum exaltari flagitat,
fit avarus. 19. a

Superbia creaturæ plectitur derelictione
manûs Divinæ. 94. a

Superbus mavult interire, quàm cedere. 97. a

Erecto collò, & pingvi cervice contra
DEUM currit. 99. b

Præsumit sibi arrogare gloriam DEI. 100. a

Superbia & vana gloria sunt duæ mulie-
res, mater & filia. 111. a

Superbia est prima mors animæ. 112. a

Præfigurabatur in ingenti statua Nabu-
chodonosoris. ibid: a

Est ventus urens, stirpem & ramos exa-
rescere faciens. 114. a

Est mons testaceus ibid: b

Ob illam subiciebantur Israëlita humi-
liationi. 116. a

Plus plectitur in anima, quàm in corpore. 117. b

Ipsa sola adversatur, alia vitia à DEO fu-
giunt. 122. a

Superbis resistens DEUS, nec lanceis u-
titur, nec sagittis. ibid: b

Deludit illusores suos lusu terribili. 123. a

Superbi variè DEO illudunt. ibid: a

Illius cervix in lutum redigitur. ibid: b

Lapidatur de stercore boum, quando à
temporali gloria torquetur. 124. a

In illorum interitu DEUS specialiter ri-
det. ibid: b

Superbia totalem ruinam infert animæ,
alia vitia tantùm particularem. 126. a

Superbiæ vento conflavit sibi Jerusalem
incendium, quo cremabatur. ibid: a

Superbia corrumpit, quod luxuria aut a-
varitia non destruxit. 127. a

Ob superbiam exhereditatur Israël. 128. a

Superborum exaltatio est simul eorum
oppressio. ibid: b

Superbiæ peccatum maximum est, quod
fecit ex Angelo diabolum. 130. b

Superbi ex nutibus oculorum dignoscun-
tur. 131. a

Substernunt sibi solis radios, dum se super
justos exaltant. ibid: a, & b

Jacent super obeliscos, quorum cuspide
fanciantur. ibid: b

Superbia est fumus, obscurans radios Di-
vinæ Sapientiæ. 132. b

Fumus superbiæ exprimit lachrymas, cru-
ciat oculos. 133. a

Superbi, dum se in altum erigunt, cadunt.
ibid: a

Superbia diaboli & sequacium ejus, elicit
amaras lachrymas ex oculis redem-
ptoris. 134. a

Superbia habet prioritatem in ordine vi-
tiorum. 135. a

De superbia arguitur Sodoma, non de lu-
xuria. ibid: b

Superbia fuit fumus ignis Sodomæ. 136. a

Superbia Judæorum fuit fumus eliciens
Christo lachrymas. ibid: b

Superbia est omnium hæresum princi-
pium. 137. b

Dominatur principaliter oculis. ibid: b

Affilit DEUM & hominem. 138. b

Est signum diaboli. 139. a

Superbæ mentis homo rejiciendus est in
gubernio. 304. a

Superbi rectores comparantur giganti-
bus sub aqua gementibus. 316. b

Superbia est maximum peccatum. 446. b

Superbus excluditur à domo DEI. 611. b

Cæcutit à fumo. 656. b

Illorum rex est diabolus. 725. a

Dum se videntes reputant, verè cæci sunt.
950. b

Superior.

Superiores tam sæculares quàm Ecclesia-
stici sustentant rempublicam. 289. b

Sunt Dij, fedà DEO Deorum judicandi.
290. a

Si sunt impij, moriuntur ut homines, &
pereunt sicut diaboli. ibid: b

Si sunt iniqui, subditis sunt summè per-
niciosi. 292. b

Non habens superioris qualitates, & am-
biens rectoratum, perit. 305. b

Ut possit quis benè præesse, oportet
priùs alijs subjici. 306. a

Ad prælationis subsellia non est surgen-
dum, antequam Christus, qui est lux,
illucescat. ibid: b

Antequam inaurantur, sedulò inspician-
tur. 309. a

Stet semper in medio, quia sic stans, nulli
magis vel minùs appropinquat. 311. a

Debent bellare contra hostes subdito-
rum. 313. a

Crudelis ille, qui instar panis devorat
subditum, tollendo ei substantiam
suam. ibid: a

Debet exuere calceamenta, omnem sci-
licet carnalem affectum. 314. a

Debet incedere in calcaneis subditorum.
ibid: b

In illorum electione DEUS non respicit
carnem, aut sanguinem. 315. a
Si sunt humiles, sicco pede transeunt O-
ceanum. 317. b

Synagoga.

Figurabatur in Jezabele præcipitata. 47. b
Habuit alas legis velut struthio, & ta-
men cælum versùs non volavit. 237. a
Fuit olim tentorium DEI, sed fuit postea
dissipatum. 239. b
Expectabat venturum Redemptorem,
sed venientem nolens agnoscere repu-
diabat. 240. a
Erat olim quasi paradysus DEI. 241. a
Petijt osculum oris Sponsi, sed hoc Eccle-
siæ reservabatur. 247. b
Mortua defletur. 252. b
Ipsa pereunte perdidit Christus unam
gentem, sed cum Ecclesia totum orbem
acquisivit. 253. a
Volutatur in delicijs, non occupatur vo-
luptatibus cæli. 256. a
Ipsam præfigurabat filia Jairi. 257. a
Imitabatur tantum Adamum terrestrem. 263. a
Exigit adiutorium DEI tantum per quin-
que dies, hoc est, tempore vitæ mor-
talis. ibid: b
Illius imago est Jonæ cucurbita. 265. a
Non habuit herbam, quia tantum corpo-
reorum non spiritualium notitiam in-
dagabat. 267. a
Figuratur in ficulnea frondosa, sed infru-
ctuosa. 269. a
Est petra, ex qua excisa fuit gentilitas. 270. a
Ipsi insinuatur, *Vade*, Ecclesiæ dicitur, *Ve-
ni*. 272. a
Facta est spoliū Ecclesiæ. 281. a
Illius gloria est flos matutinus. ibid: b
Est unicornu, quia non nisi unum tem-
plum habuit. 283. b
Comparatur uxori suspectæ. 284. b
Illius symbolum est ficulnea infructuosa,
& ideo excisa. 285. b
Post mortem Christi est jumentum, cujus
collo mola asinaria imponitur. 287. b
Post plurima beneficia existit DEO in-
grata. 474. b
Illius nobilitas quasi confurgens aurora
rutilat. 554. a
Exhorruit sponsi sui habitum, quando ne-
gans Christi Deitatem, credebatur solam
ei inesse humanitatem. ibid: a
Separata per divortium à sponso suo, mi-
serè interiit. ibid: b
Fuit in fine facta exosa omnibus gentibus
ob superbiam suam. 791. a

Fuit vinea DEO dilecta, in labore præce-
ptorum carnalium plantata. 848. b
Dissipata est ob sterilitatem suam. 849. a
Est ficulnea juxta viam, non in via. 873. a
Non vidit Christum stantem post parie-
tem nostrum. 898. a

T. Templum.

Templum DEI sanctum, est Ecclesia ex
gentibus. 283. a

Tentatio.

Intentionibus maximè lubricis fuga
est consulenda. 506. a
Quamdiu in illis non consentimus, tam
diu luto non inhæremus. 794. a

Terra.

Est firma stabilitas in DEO, vel etiam cœ-
lestis urbs Jerusalem. 20. b
Adæ posteritas terra est, quæ peccante A-
damo data est in manus impij. 187. a
Terra Juda est corpus Salvatoris nostri. 259. a
Illi comparatur Ecclesia militans, transi-
tura ad triumphantem. 355. b
Est accusatrix hominum, qui in ea tot ma-
la perpetrarunt. ibid: b
Illius quatuor plagis adumbrantur 4. sta-
tus hominum in mundo. 947. a

Thamar.

Non libidinoso affectu concupiscit Ju-
dam, sed desiderio progeniei. 168. b
Duo illius filij egredientes de utero, præ-
figurabant gratiam & naturam. ibid: b
Ploravit ob perditam Virginitatis glo-
riam. 492. b

Timor.

Interdum plus cruciat, quam ipsum ma-
lum, quod timetur. 736. a
Timor ille est terribilis, quem mors ante
oculos versans incutit. 737. b
Timor damnandorum, stantium ante tri-
bunal DEI, est valde terribilis. 941. b

Tobias.

Cælebs invaditur à tentatore diabolo,
non tamen conjugatus. 566. a
Qui cum ipso dormiente vertitur ad pa-
rietem carnis, excæcatur. 611. a

Tribulatio.

Semel cognita, lætificat animam patien-
tis. 366. b
Qui in illa lætantur, sunt verè Christi di-
scipuli. 586. b
Illius tempore, est specialiter DEI auxili-
um implorandum. 747. a
Ita prodest animæ peccatrici, sicut sectio
& ustio corpori putrefacto. ibid: b
Ex ipsa patienter tolerata, oritur auxili-
um DEI. 748. a
Sunt

Tribulationes sunt animarum præsidium,
& munimentum. 798. a
Qui in ipsa positus ad DEUM converti-
tur, ille consurgit de nocte. 805. a
Immissas patienter sustinere, est justorum
speciale privilegium. 806. b
Illius pane cibantur hospites Christi in
mundo. 807. a
Quando DEUS sinit affligi homines, vi-
detur dormire. 893. a
Tribulatio est dies festiva. 939. b
Illos tantum tangit, qui erant super ter-
ram, non advenas in terra. 947. b

SS. Trinitas.

Diligit incolas civitatis. 245. b
Tota simul est occupata in hominis for-
matione. 876. b
Ipsa est dies Domini. 938. b

Turba.

Benè pasta, vult DEI Filium eligere in
Regem. 322. b
Jubetur in primo convivio super fœ-
num, & in secundo humi recumbere.
776. b
Item. 777. a

V. Vanitas.

Erigit in altum, sed brevi deprimat ad i-
mum. 192. a
Illius genuina imago fuit Jezabel. ibid: b
Vanitas & voluptas sunt duo Eunuchi
præcipitantes Jezebalem è fenestra.
193. b
Illius ventus seminatur, ut metatur tur-
bo tribulationis. 194. a
Vanitatem significat Abelis nomen trans-
latum. 196. a
Illius symbolum fuit brevitæ vitæ in A-
bele. ibid: a
Effigiatur in torrentibus Sabbæorum, qui,
dum aquis abundant, paulò post exare-
scunt. 197. a
Qui vanitati studet, sterilem carnem pa-
scit, & animæ tanquam viduæ non
benè facit. ibid: b
Illius funiculus trahit post se planstrum
iniquitatis. 199. b
Illius species est videre ludos & spectacu-
la. 201. b
Vanum est, quod non prodest ad salutem.
202. a
Vanitatis tabernaculum locò incolarum
replet aranea. 205. b
Est plerumque origo interitus anima-
rum. 208. a
Repræsentatur in Jonæ hædera. 265. b
Qui ipsam à corde suo rejicit, testâ sani-
em radit. 318. b

Ideatur in palea. 610. b

Væ.

Est in S. Scriptura comminatio æternæ
damnationis. 770. a
Præfigitur prægnantibus & nutrienti-
bus. 932. a

Vermis.

Vermes habent proquinquitatem cum
homine, sicut pueri cum parentibus.
738. a
Illorum filius & frater sumus, quia ex pu-
tredine gignimur, & quia primus ho-
mo per peccatum computruit. ibid: b
Illorum filij & fratres sumus propter cor-
ruptam naturam, & pravam consuetu-
tudinem. ibid: b

Vestis.

Vestitus mollis est Christiano pernicio-
sus. 208. a
Vestimenta Principum, decens est, esse
interdum pretiosa. ibid: b
Cum vano vestitu accedere precatum ad
Ecclesiam, indecens est. 213. b
Vestes sunt pœna peccati. 222. b

Victoria.

Mirabilis lucta, in qua præcedit pugnam
victoria. 257. b
Ad consequendam victoriam Divinò suf-
fragio eliguntur, qui canum more a-
quam lambunt. 319. b
Victoriam nanciscitur Gedeon sinè armis.
504. a

Vidua.

Delicijs vacans, imposturæ redarguenda
est. 585. b
Ad viduam mittitur S. P. N. Elias. 591. b
Vidua duobus minutis tantum emit,
quantum Zachæus cum dimidio bo-
norum suorum, 901. b

Vinum. v. Ebrietas.

Est symbolum gratiæ. 160. b
Vinum, quod de Christo ut vite exprimi-
tur, non propinatur in plateis. 528. b
Vinum sancti Spiritûs est ros suæ gratiæ.
ibid: b
Ad instar reguli etiam sublimes animas
aspectu quandoque interficit. 539. a
Vinum est materia peccatorum. 540. b
A vino sæpè devenitur ad sanguinem.
542. b
Modicum vinum svader Apostolus Ti-
motheo. 549. a
Vini usus nesciebatur ab initio mundi.
550. b
Illius nimietas interdicitur Regibus, &
cur. 551. a
Vino deditus, nescit justiciam administra-
re.

- re. ibid: a sponsam. 908. b
- Cur vini Defectum indicârit B. V. Maria? 585. b
- Cur vinum defuerit in nuptijs. 586. a
- Vipera.*
- Blanditur suo conjugî, eoquē præsente venenum dimittit. 574. b
- Virgo. v. Cælebs.*
- Virgines fatuæ neglexerunt olei comparationem. 376. a
- Virgines non lamentantur, dum gemunt conjuges. 589. a
- Ab innuptis plerumque absunt lamenta. ibid: b
- Virgines assimilantur Angelis. 590. b
- Virgo in sponsam sumatur, non vidua, in sensu tamen morali sumpta. 592. a
- Virginibus filiabus non debet à patre monstrari vultus serenus, & cur. 616. b
- Virginitas Israël deploratur ob sterilitatem bonorum operum. 909. a
- Virginitatis deperditæ status est irreperabilis. ibid: b
- Virtus.*
- Virtutes morales longè præstant intellectualibus. 29. b
- Stanti in virtute, datur à DEO volumen scientiarum scriptum intus & foris. 38. a
- Sola virtus, veræ quietis tranquillitatem habet. 717. b
- Vitula.*
- Quæ longo fune ducitur, suspicatur se liberam, quamdiu non constringitur. 199. b
- Offerenda DEO in sacrificium, in lege veteri duo exigebat, carentiam maculæ, & libertatem à iugo. 200. a
- Umbra.*
- In umbra lucem videt, qui mortem ante oculos habet. 473. a
- Volumen.*
- Est notitia DEI, peccata nostra inspiciens. 143. a
- In volumine volante adumbratur lex vetus, & nova. ibid: a
- Voluntarium.*
- Voluntarium opus amore DEI factum, est sacrificium laudis. 901. b
- Voluntaria opera diligit DEUS, idè sva-der emere aurum, non cogit. 907. a
- Libero consensu offert DEUS aurum emendum. ibid: b
- Pro spontaneæ confessionis merito emit-tur aurum charitatis. ibid: b
- Quia voluntariè præsentat Rebecca nun-tio, & camelis haurit, eligitur in
- Vox.*
- Vox cordis plùs apud DEUM penetrat, quàm vox oris. 481. b
- Uxor. v. Conjugium.*
- Uxor Luth objicitur peccatoribus consi-deranda. 227. b
- Uxori suspectæ præcluditur exitus, & re-cluditur in cubili, secùs uxor morige-rata. 284. a
- Uxor loco distans, debet esse desiderio suo juncta marito. 557. a
- Dum aliquid à marito sufferendum oc-currit, ad id, quod maritus sufferre de-bet, reflectat, & econtra. ibid: b
- Illius subjectio in eo consistit, ut conver-tatur ad virum. 559. b
- Subjicitur viro, quia ex viro est, & quia per ipsam intravit peccatum. 560. a
- Illius habitus debet esse habitus ovium, ut sit simplex, & laboriosa. 569. a
- Deserta à marito, belluinum subire cogi-tur conjugium. 573. a
- Imitetur piscium inter tempestates ob-mutescentium tolerantiam. ibid: b
- Ex ipsius culpa provenit, quòd maritus sit dominus ejus. 575. a
- Si est pacifica, instar scintillæ frigidum ac rigidum mariti cor incendit, ac le-nit. ibid: b
- Amans maritum rigidum blanditijs fallit ad sui indemnitate. 576. a
- Si est fidelis, est portus mariti. 578. a
- Quæ nupsit in Domino, facilè suffert ma-riti insolentiam. ibid: b
- Inquieta, est doctrix patientiæ. ibid: b
- Pudica & patiens est sapiens mulier, quæ ædificat domum suam. 584. a
- Illius debita vestis est decor pudici-tiæ, & fortitudo patientiæ. ibid: a
- Z. Zachæus.*
- Ascendit Sycomorum, quasi ante Chri-stum vellet conscendere crucem. 936. b
- Jubetur descendere de arbore Adamitica. ibid: b
- Zelus.*
- Est primogenitus charitatis, & matrizat. 885. b
- Quem semel absumpsit, instar inferni non ampliùs reddit. 886. a
- Zelò deficiente in Angelo, deficeret sub-stantiæ suæ prærogativa. ibid: a
- Zelus perfectus odit in peccatore pecca-tum, quod perpetrat, amat salutem e-jus, qui peccat. 888. a

Modestus, a Sancto Joanne Evangelista

Elucidatio literalis moralis ac anagogica in Threnos Jeremiae prophetae

Bd.: 2

Vetero-Praga 1716

Passau, Staatliche Bibliothek -- S nv/a Rc (b) 109-2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11348790-6

VD18 80488552-001